Iube domne benedicere

N. Inw. 287

Ihus maria Dom

Rest. J. Wyżga 1934. Nowe wyklejki. Podlepiono grzbiet.

Tu autem domine miserere nob

Incipit epistola sancti Jeronimi ad paulinum presbiterum de omnibus divine historie libris

Frater ambrosius tua michi munuscula perferens detulit et suavissimas litteras que in principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicicie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata quam non utilitas rei familiaris non presentia tantum corporum non subdola et palpans adulacio sed dei timor et divinarum scripturarum studia conciliat. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias novos adisse populos maria transisse ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic pitagoras memphiticos vates sic plato egiptum et archytam tarentinum eamque oram italie que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragravit ut qui athenis magister erat et potens cuiusque doctrinas achademie gimnasia personabant fieret peregrinus atque discipulus malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto fugientes orbe persequitur captus a piratis et venundatus etiam tiranno crudelissimo paruit captivus vinctus et servus. Tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad titum livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis hispanie galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus et quos ad contemplationem sui roma non traxerat unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Apollonius sive ille magus ut vulgus loquitur sive philosophus ut pitagorici tradunt intravit persas pertransivit caucasum albanos scithas massagetas opulentissima indie regna penetravit et ad extremum latissimo phison amne transmisso pervenit ad bragmanas ut hyarcam in trono sedentem aureo et de tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per elamitas babilonios caldeos medos et assirios parthos siros fenices arabes palestinos reversus alexandriam perrexit ethiopiam ut gimnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus philostratus.

Quid loquar de seculi hominibus cum apostolus paulus vas electionis et magister gentium qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens an experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus post damascum arabiamque lustratam ascendit ierosolimam ut videret petrum et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos quatuordecim assumpto barnaba et tito expo-

fuerit, apostolus euangelium ne forte in
vacuum curreret aut cucurrisset. Habet ne-
scio quid latentis energie (quod dicitur
operacionis) viue vocis actus et in aures disci-
puli de auctoris ore transfusa
forcius sonat. Unde et eschines cum rodi
exularet et legeretur illa demostenis
oracio quam adversus eum habuerat mi-
rantibus cunctis atque laudantibus suspi-
rans ait: Quid si ipsam audissetis be-
stiam sua verba resonantem.

Nec hoc dico quod sit aliquid in te inmeta-
le quod vel possis vel velis
a me discere, sed quo ardor tuus et discendi
studium eciam absque nobis per se probari de-
beat. Ingenium docile et sine doctore
laudabile est. Non quod invenias sed
quod queras consideramus. Mollis ce-
ra et ad formandum facilis, eciam si arti-
ficis et plaste cessent manus, tamen virtute
totum est quicquid esse potest. Paulus a-
postolus ad pedes Gamalielis legem
moysi et prophetas didicisse gloriatur ut
armatus spiritualibus telis postea doceret
confidenter: Arma enim milicie nostre non
carnalia sunt sed potencia dei ad destruc-
cionem municionum, cogitaciones destruentes
et omnem altitudinem extol-
lentem se adversus scienciam dei et captiuan-
tes omnem intellectum ad obediendum
christo et parata ulcisci omnem ino-
bedienciam. Thimotheum scribit ab infan-
cia sacris literis eruditum et ortatur ad
studium leccionis, ne negligat graciam
que data est ei per imposicionem manus
presbiterii. Tito precepit ut inter ceteras
virtutes episcopi quem brevi sermone depin-
xit scienciam eciam in eo eligat scripturarum: Ob-
tinentem inquit eum qui secundum doctrinam est
fidelem sermonem ut potens sit exhor-
tari in doctrina sana et contradicentes revincere.

Sancta quippe rusticitas solum sibi
prodest et quantum edificat ex vite
merito ecclesiam Christi tantum nocet si destruen-
tibus non resistat. Malachias propheta immo
per malachiam propheta dominus interrogat
sacerdotes legem. In tantum sacerdotis
officium est interrogatum interrogatum respondere
de lege. In deutronomio legimus:
interroga patrem tuum et annunciabit tibi,
seniores tuos et dicent tibi. In psal-
mo eciam centesimo octavo decimo: Cantabi-
les michi erant iustificaciones tue in
loco peregrinacionis mee. Et in descripcione iusti viri
cum eum arbori vite david que est in
paradiso comparauit, inter ceteras virtutes hec
eciam intulit: In lege domini voluntas
eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in
fine sacratissime visionis iustos ait ful-
gere quasi stellas et intelligentes id
est doctos quasi firmamentum. Vides quan-
tum inter se distent iusta rusticitas et
docta iusticia. Alii stellis alii celo compara-
tur. Quamquam iuxta hebreicam veritatem
utrumque de eruditis possit intelligi. Ita
enim apud eos legimus: Qui autem docti
fuerint quasi splendor fulgebunt
firmamenti, et qui ad iusticiam erudiunt
multos quasi stelle in perpetuas eterni-
tates. Cur paulus vas eleccionis dicitur? Nempe
quia vas legis et scripturarum sacrarium
erat. Pharisei stupent ad doctrinam
domini et mirantur in petro et in iohanne
quomodo legem sciant cum literas non didicerunt.
Quicquid enim aliis exercitacio et coti-
diana in lege meditacio tribuere solet
illis spiritus sanctus suggerebat. Et erant
iuxta quod scriptum est theodidacti id est dei
docibiles. Duodecim annos salua-
tor impleuerat et in templo de questio-
nibus legis interrogans magis docet
dum prudenter interrogat. Nisi forte pe-
trum rusticum, rusticum iohannem dicimus quorum
uterque dici poterat et si imperitus ser-
mone non tamen sciencia. Iohannes rusticus
piscator indoctus, et unde illa vox
obsecro: In principio erat verbum et
verbum erat apud deum et deus erat verbum. Logos
grece multa significat et ra-
cio et supputacio. Nam et verbum est et
causa uniuscuiusque rei per quam sunt sin-
gula que subsistunt. Que universa recte
intelligimus in christo. Hoc et doctus
plato nescivit, hoc demostenes
eloquens ignorauit. Perdam inquit sa-
pienciam sapientum et prudenciam pru-
dencium reprobabo. Vera sapiencia per-
dat falsam sapienciam et quamquam stulticia
predicacionis in cruce sit, tamen paulus sa-
pienciam loquitur inter perfectos. Sapienciam
autem non seculi huius, nec principum

seculi huius qui destruuntur, sed loquimur Dei sapientiam in misterio absconditam, quam predestinavit Deus ante secula. Dei sapientia Christus est. Christus enim Dei virtus et Dei sapientia. Hec sapientia est in misterio abscondita, de qua et noni psalmi titulus prenotatur: pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie Dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat predestinatus est ante secula, predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est, et revelatione opus est ut intelligatur, ac revelata facie gloriam Dei contemplemur. Liber in Apocalipsi septem sigillis signatus ostenditur, quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi: Non possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum, nec aperire possunt nisi ille reseraverit qui habet clavem David, qui claudit et nemo aperit, aperit et nemo claudit. In Actibus apostolorum sanctus eunuchus, immo vir, sic enim eum Scriptura cognominat, cum legeret Ysaiam, interrogatus a Philippo: Putasne intelligis que legis? respondit: Quomodo possum nisi aliquis me docuerit? Ego, ut de me interim loquar, nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior, qui de Ethiopia, id est de extremis mundi finibus, venit ad templum, reliquit aulam regiam, et tantus amator legis divineque scientie fuit ut etiam in vehiculo sacras litteras legeret. Et tamen cum librum teneret et verba Dei cogitatione conciperet, lingua volveret, labiis personaret, ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Ihesum qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus! eadem hora credidit eunuchus, baptizatus est et fidelis et sanctus factus est, ac magister de discipulo. Plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo reperit.

Hec a me perstricta sunt breviter, neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur, ut intelligeres te in Scripturis sanctis sine previo et monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis, geometricis, dialecticis, musicis, astronomicis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus vel utilissima est et in tres partes scinditur: to dogma, id est in doctrinam; ten methodon, id est in rationem; ten empirian, id est in usum. Ad minores artes veniam et que non tam lingua quam manu administrantur. Agricole, cementarii, fabri metallorum lignorumque cesores, lanarii quoque et fullones et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula fabricant, absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes vendicant. Scribimus enim indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc soloecista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, proh pudor, a feminis quod viros doceant, et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus qui si forte ad Scripturas sanctas post seculares litteras venerint et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam Scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas et Virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere christianum: Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium

Nate mee vires mea magna pote-
ntia solus. Et post verba salvatoris in
cruce: Talia perstabat memorans fi-
xusque manebat. Puerilia sunt hec
et circulatorum ludo similia, docere quod
ignores; immo ut cum stomacho loquar
nec hoc quidem scire quod nescias.

Videlicet manifesta est genesis
in qua de creatura mundi, de ex-
ordio generis humani, de divisio-
ne terre, de confusione linguarum et
descensione usque in egyptum gentis
hebreorum. Patet exodus cum decem
plagis, cum decalogo, cum misticis di-
vinisque preceptis. In promptu est levi-
ticus liber, in quo singula sacrificia
immo singule pene sillabe et vestes
aaron et totus ordo leviticus spirat
celestia sacrificia. Numeri vero nonne to-
tius arithmetice et prophetie balaam
et quadraginta duarum per heremum mansi-
onum misteria continent? Deuteronomium quoque
secunda lex et evangelice legis prefigu-
ratio. Nonne ea sic habet, que priora
sunt ut tamen nova sint omnia de veteribus?
Hucusque moyses, hucusque pentateu-
cus, quibus quinque verbis loqui se velle
apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie,
que non misteria suo sermone complectitur?
Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermo-
ne finitur, omnesque leges dyalectice
propositione, assumptione, confirmatione, con-
clusione determinat. Singula in eo verba
plena sunt sensibus, et ut de ceteris sileam,
resurrectionem corporum sic prophetat
ut nullus de ea vel manifestius vel cau-
tius scripserit. Scio quod redemptor meus
vivit et in novissimo die de terra sur-
recturus sum et rursum circumdabor pelle
mea et in carne mea videbo deum quem
visurus sum ego ipse et oculi mei conspe-
cturi sunt et non alius. Reposita est
hec spes mea in sinu meo. Veniam ad
ihesum nave typum domini non solum in ge-
stis verum etiam in nomine. Transit
iordanem, hostium regna subvertit, di-
vidit terram victori populo et per singulas
urbes viculos montes flumina torrentes
atque confinia ecclesie celestisque ierusalem
spiritualia regna describit. In iudicum li-
bro quot principes populi tot figure sunt.
Ruth moabitis ysaie explet vatici-
nium dicentis: Emitte agnum domine domina-
torem terre de petra deserti ad mon-
tem filie syon. Samuel in heli mortuo
et occisione saul veterem legem aboli-
tam monstrat. Porro in sadoch atque david no-
vi sacerdotii novique imperii sacramenta
testatur. Malachim id est regum tertius et quartus
regum liber a salomone usque ad iechoniam
et a ieroboam filio nabath usque ad
osee qui ductus est in assirios regnum
iuda et regnum israel describit. Si histo-
riam respicias verba simplicia sunt; si
in litteris sensum latentem inspicias
ecclesie paucitas et hereticorum contra
ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete
in unius voluminis angustia coartati
multo aliud quam sonant in littera prefigurant.
Osee crebro nominat ephraim, sama-
riam, ioseph, iezrahel et uxorem eius
fornicariam et fornicationis filios
et adulteram cubiculo clausam mariti
multo tempore sedere viduam et sub veste
lugubri viri ad se reditum prestolari.
Iohel filius phatuel describit terram
xii tribuum eruca bruco locusta ru-
bigine vastante corruptam et post ever-
sionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum
super servos dei et ancillas id est super centum
viginti nomina credentium qui effunden-
dus erat in cenaculo syon. Qui centum
viginti ab uno usque ad quindecim paula-
tim et per incrementa surgentes quindecim
graduum numerum efficiunt qui in psalterio
mistice continentur. Amos pastor et ru-
sticus et ruborum mora distringens
paucis verbis explicari non potest. Quis
enim digne exprimat tria et quatuor
scelera damasci, gaze, tyri et ydumee
et filiorum ammon et moab et in septi-
mo octavoque gradu iude et israel. Hic
loquitur ad vaccas pingues que sunt in
monte samarie et ruituram domum
maiorem minoremque testatur. Ipse cernit
fictorem locuste et stantem dominum

super murmur latum ut ad amaritudinem et vertiginem pomorum astringerentur supplicia peccatoribus et famem in terra non famem panis neque sitim aque sed audiendi verbum domini. Abdias qui interpretatur servus domini pertonat contra edom et sanguineum terrenumque hominem zelo quoque fratris iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Jonas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat et sub nomine ninive salutem gentibus nunciat. Michias de morasthi coheres christi vastationem annunciat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur: Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat: Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum domini cognitor audivit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum edificat deumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum est et ego movebo celum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia iesum vestitum sordidis et lapidem oculorum septem candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris ut post equos nigros rufos varios albos et dissipatas quadrigas ex ephraim et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium: Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam ieremiam et ezechiel et danielem quis possit intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos iste partes cum exordio genesios ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui et extremus inter quatuor prophetas temporum conscius et totius mundi philostorgos lapidem precisum de monte sine manibus et regna subvertentem claro sermone pronunciat. David simonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sertumque nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum voluerit sibi arrogare seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in libris regum tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et neemias adiutor videlicet et consolator a domino in unum volumen artantur instaurant templum muros extruunt civitatis omnisque illa turba populi redeuntis in patriam

et descriptiones sacerdotii levitici israhelitici presulatus ac per singulas minorum ac turrium opera diversa aliud in cortice defert prefert aliud retinet in medulla. Sermo meus scripturarum amore raptus excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus ut et nos possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud in nobis impletur: Hoc tantum scio quod nescio.

Tangam novum testamentum breviter. Evangeliste quattuor Matheus Marcus Lucas et Iohannes quadriga domini et verum cherubin quod interpretatur scientie multitudo corpore toto oculati sunt scintille emicant discurrunt fulgura pedes habent rectos et in sublime tendentes terga pennata et ubique volantia tenent se mutuo sibique perplexi sunt et quasi rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit.

Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur instruit Timotheum ac Titum Philemonem pro fugitivo famulo deprecatur super quo tacere melius puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam et nascentis ecclesie infantiam texere sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum cuius laus est in evangelio animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus Petrus Iohannes Iudas apostoli septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas et breves pariter ac longas. Breves in verbis longas in sententiis ut rarus sit qui non in earum lectione cecutiat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis laus omnis inferior est in verbis singulis multiplices latent intelligentie. Orate

frater carissime inter hec vivere ista meditari nihil aliud nosse nihil querere nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo ut offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum que vel vitio interpretum vel de industria sic prolata sunt ut rusticam contionem facilius instruerent et in una eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear et eorum fructus carpere in terra quorum radices in celo fixe sunt sed velle fateor. Sedenti me prefero magistrum et comitem spondeo. Petenti datur pulsanti aperitur querens invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam et ut inepte aliquid ac de hermagore tumiditate effundam quicquid quesieris tecum scire conabor.

Habes hic amantissimum tui fratrem Eusebium qui litterarum tuarum gratiam duplicavit referens honestatem morum tuorum contemptum seculi fidem amicitie amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo epistola preferebat. Festina queso te et herenti in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renunciaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quicquid in sumptum de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: Avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est infidelis etiam obulo indiget. Sic vivamus quasi nihil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie sunt christianorum. Si habes in potestate rem tuam vende si non habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens et prudenter tuas possessiunculas vendideris non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui seipsum obtulit. Apostoli navem tantum et retia reliquerunt. Vidua duo era misit in gazophilacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contemnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Desiderii mei desideratas epistolas accepi qui quodam presagio futurorum cum daniele sortitus est nomen obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateucum nostrorum auribus traderet. Periculosum opus certe obtrectatorum meorum latratibus patens qui me asserunt in septuaginta interpretum suggillationem nova pro veteribus cudere ita ingenium quasi vinum probantes cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculo dei offerre que possim nec opes alterius aliorum paupertate fedare. Quod ut auderem aliorum paupertate fedare origenis me studium provocavit qui editioni antique translationem theodotionis miscuit asterisco et obelo id est stella et veru opus omne distinguens dum aut illucescere facit que minus ante fuerat aut superflua queque iugulat et confodit. Et maxime evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur ut est illud: Ex egipto vocavi filium meum; et: Quoniam nazarenus vocabitur; et: Videbunt in quem compunxerunt; et: Flumina de ventre eius fluent aque vive; et: Que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se; et multa alia que proprium sintagma desiderant. Interrogamus ergo eos ubi hec scripta, et cum dicere non potuerint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee, secundum in ysaia, tertium in zacharia, quartum in proverbiis, quintum eque in ysaia. Quod multi ignorantes apocriphorum deliramenta sectantur et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non meum est exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio ne ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem deprehenderet. Quod maxime idcirco faciebat quia in platonis dogma cadere videbantur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit quibus divisi eadem scriptitarent cum aristeus eiusdem ptolomei ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΗΣ (hyperaspistes) et multo post tempore iosephus nil tale retulerint sed in una basilica congregatos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim vatem aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius economicum xenophontis et platonis pitagoram et demostenis prothesiphontem afflatus rethorico spiritu transtulisse aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes aut aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse mentiti sunt. Quid igitur damnamus veteres? Minime, sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita aliter visa narrantur. Et quod melius intelligimus melius et proferimus. Audi igitur emule obtrectator ausculta: non damno non reprehendo septuaginta sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi christus resonat quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris, quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te opus me subire fecisti desiderii carissime et a genesi exordium capere deprecor te ut orationibus iuves quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

In principio deus creavit celum
et terram Terra autem erat inanis
et vacua et tenebre erant
super faciem abyssi et spiritus dei
ferebatur super aquas Dixitque
deus fiat lux et facta est
lux Et vidit deus quod esset bona et divisit
lucem a tenebris Appellavitque lucem
diem et tenebras noctem Factumque est
vespere et mane dies unus Dixit quoque
deus fiat firmamentum in medio aquarum
et dividat aquas ab aquis Et fecit
deus firmamentum divisitque aquas que
erant sub firmamento ab hiis que erant
super firmamentum Et factum est ita vocavit
que deus firmamentum celum Et factum
est vespere et mane dies secundus Dixit
vero deus Congregentur aque que
sub celo sunt in locum unum et appareat
arida Factumque est ita Et vocavit deus
aridam terram Congregacionesque aquarum
appellavit maria Et vidit deus quod
esset bonum et ait Germinet terra herbam
virentem et facientem semen et lignum po
miferum faciens fructum iuxta genus suum
cuius semen in semetipso sit super terram Et factum
est ita et protulit terra herbam virentem
et afferentem semen iuxta genus suum
lignumque faciens fructum et habens unum
quodque sementem secundum speciem suam Et vi
dit deus quod esset bonum Et factum que
est vespere et mane dies tercius Dixit autem
deus Fiant luminaria in firmamento celi
et dividant diem ac noctem et sint in signa
et tempora et dies et annos Et luceant in
firmamento celi et illuminent terram Et factum
est ita Fecitque deus duo magna lu
minaria luminare maius ut preesset diei
et luminare minus ut preesset nocti Et stel
las et posuit eas in firmamento celi
ut lucerent super terram et preessent diei et
nocti et dividerent lucem ac tenebras
Et vidit deus quod esset bonum Factumque
est vespere et mane dies quartus Dixit etiam
deus Producant aque reptile anime viven
tis et volatile super terram sub firmamento
celi Creavitque deus cete grandia
et omnem animam viventem atque motabilem
quam produxerat aque in species suas
et omne volatile secundum genus suum Et
vidit deus quod esset bonum Benedixitque eis
dicens Crescite et multiplicamini et reple
te aquas maris Avesque multipli
centur super terram Et factum est vespere et ma
ne dies quintus Dixit quoque deus Producat terra
animam viventem in genere suo iumenta et
reptilia et bestias terre secundum species suas
Factumque est ita Et fecit deus bestias
terre iuxta species suas et iumenta
et omne reptile terre in genere suo Et
vidit deus quod esset bonum Et ait Faciamus
hominem ad ymaginem et similitudinem nostram
ut presit piscibus maris et volatili
bus celi et bestiis universeque creature
omnique reptili quod movetur in terra
Et creavit deus hominem ad ymaginem
suam ad ymaginem dei creavit illum
masculum et feminam creavit eos Bene
dixitque illis deus et ait Crescite et
multiplicamini et replete terram et subii
cite eam et dominamini piscibus maris et vo
latilibus celi et universis animantibus que
moventur super terram Dixitque deus ecce
dedi vobis omnem herbam afferentem semen super
terram et universa ligna que habent seme
tem in semetipsis generis sui ut
sint vobis in escam et cunctis animantibus
terre omnique volucri celi et universis
que moventur in terra et in quibus est anima vi
vens ut habeant ad vescendum Et
factum est ita Viditque deus cuncta que
fecit et erant valde bona Et factum est
vespere et mane dies sextus

2

Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis
ornatus eorum Complevitque deus
die septimo opus suum quod fece
rat et requievit die septimo ab universo
opere quod patrarat Et benedixit diei
septimo et sanctificavit illum quia in ipso ces
saverat ab omni opere suo quod creavit
deus Iste generaciones celi et terre quando
create sunt in die quo fecit deus celum
et terram et omne virgultum agri antequam
oriretur in terra omnemque herbam regionis
priusquam germinaret Non enim pluerat
dominus deus super terram Et homo non
erat qui operaretur terram sed fons ascendebat
e terra irrigans universam superficiem terre
Formavit igitur dominus deus hominem de limo
terre et inspiravit in faciem eius spiraculum
vite et factus est homo in animam viventem
Plantaverat autem dominus deus paradisum vo
luptatis a principio in quo posuit ho
minem quem formaverat Produxitque dominus
deus de humo omne lignum pulchrum

visu et ad vescendum suave: lignum
etiam vite in medio paradisi: lignumque scientie
boni et mali. Et fluvius egrediebatur
de loco voluptatis ad irrigandum pa-
radisum qui inde dividitur in quatuor ca-
pita. Nomen uni Phison: ipse est qui
circuit omnem terram Evilat ubi nascitur
aurum. Et aurum terre illius optimum est.
Ibique invenitur bdellium et lapis
onichinus. Et nomen secundo fluvio Gyon
ipse est qui circuit omnem terram Ethiopie.
Nomen vero fluvii tercii Tigris: ipse vadit
contra Assirios. Fluvius autem quartus ipse
est Eufrates. Tulit ergo dominus deus ho-
minem et posuit eum in paradiso volupta-
tis ut operaretur et custodiret illud. Precepit-
que ei dicens. Ex omni ligno paradisi
comede: de ligno autem scientie boni et ma-
li ne comedas. In quocumque enim die co-
mederis ex eo morte morieris. Dixit
quoque dominus deus. Non est bonum hominem
esse solum: faciamus ei adiutorium simile
sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cun-
ctis animantibus terre et universis volati-
libus celi adduxit ea ad Adam ut videret
quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit
Adam anime viventis ipsum est nomen eius.
Appellavitque Adam nominibus suis cuncta
animantia et universa volatilia celi et
omnes bestias terre. Ade vero non inveniebatur
adiutor similis eius. Immisit ergo dominus
deus soporem in Adam. Cumque obdormisset
tulit ~~omnem de~~ unam de costis eius
et replevit carnem pro ea. Et edificavit
dominus deus costam quam tulerat
de Adam in mulierem. Et adduxit ea ad Adam. (ea)
Dixitque Adam. Hoc nunc os ex ossibus
meis, et caro de carne mea. Hec voca-
bitur virago quoniam de viro sumpta est. Quamo-
brem relinquet homo patrem et matrem et
adherebit uxori sue et erunt duo in car-
ne una. Erat autem uterque nudus Adam scilicet
et uxor eius et non erubescebant. III

Sed et serpens erat callidior cunctis
animantibus terre que fecerat dominus deus.
Qui dixit ad mulierem. Cur precepit
vobis deus ut non comederetis de omni ligno
paradisi. Cui respondit mulier. De fructu lignorum
que sunt in paradiso vescimur. De fructu
vero ligni quod ~~sit in paradiso vescimur de~~
~~fructu~~ est in medio paradisi precepit nobis
deus ne comederemus et ne tangeremus illud
ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad
mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit
enim deus quod in quocumque die comederitis
ex eo aperientur oculi vestri: et eritis sicut
dii scientes bonum et malum. Vidit enim
mulier quod bonum esset lignum ad vescendum
et pulchrum oculis, aspectuque delectabile
et tulit de fructu illius et comedit
deditque viro suo qui comedit et aperti
sunt oculi eorum ambobus. Cumque co-
gnovissent se esse nudos consuerunt fo-
lia ficus et fecerunt sibi perizomata. Et
cum audissent vocem domini dei deambulantis
in paradiso ad auram post meridiem abscon-
dit se Adam et uxor eius a facie domini dei
in medio ligni paradisi. Vocavitque dominus
deus Adam et dixit ei. Adam ubi es? Qui
ait. Vocem tuam audivi in paradiso et ti-
mui eo quod nudus essem et abscondi me.
Cui dixit. Quis enim indicavit tibi quod
nudus esses, nisi quod de ligno de quo pre-
ceperam tibi ne comederes comedisti. Dixit-
que Adam. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit
mihi de ligno et comedi. Et dixit dominus
deus ad mulierem. Quare hoc fecisti. Que
respondit. Serpens decepit me et comedi. Et
ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti
hoc maledictus es inter omnia animantia et
bestias terre. Super pectus tuum gradieris
et terram comedes cunctis diebus vite tue.
Inimicicias ponam inter te et mulierem et
semen tuum, et semen illius. Ipsa conteret
caput tuum et tu insidiaberis calcane-
o eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo
erumpnas tuas et conceptus tuos. In
dolore paries filios et sub viri potestate
eris et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia
audisti vocem uxoris tue et comedisti
de ligno ex quo preceperam tibi ne come-
deres maledicta tibi terra in opere tuo.
In laboribus comedes eam cunctis diebus
vite tue. Spinas et tribulos germinabit
tibi et comedes herbas terre. In sudore
vultus tui vesceris pane donec revertaris
in terram de qua assumptus es: quia pulvis es
et in pulverem reverteris. Et vocavit
Adam nomen uxoris sue Eva eo quod mater
esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus
deus Ade et uxori eius tunicas pelliceas
et induit eos et ait. Ecce Adam factus est
quasi unus ex nobis sciens bonum et
malum. Nunc ergo ne forte mittat manum
suam et sumat etiam de ligno vite et come-
dat et vivat in eternum. Emisit eum dominus
deus de paradiso voluptatis ut operaretur

tram de qua sumptus est Eiecit q3 adā
et collocauit ante paradisū volupta
tis cherubim et flameū gladiū
atq3 versatilem ad custodiendū viā
ligni vite
C IIII

Adam vero cognouit euā vxorē
suā que concepit et peperit
caym dicens possedi hoiem per deum Rur
sum q3 peperit fratrem eius abel Fuit aūt
abel pastor ouiū et caym agricola
Factum ē aūt post multos dies vt offerret
caym de fructibus terre munera dnō abel
q3 obtulit de primogenitis gregis sui
et de adipibus eorū Et respexit dns ad
abel et ad munera eius et ad caym
et ad munera illius nō respexit Iratus
q3 caym vehementer et concidit vultus eius
dixit q3 dns ad eū Quare iratus es
et cur concidit facies tua Nonne si bene
egeris recipies sin aūt male statim
in foribus adērit p̄ctm sed sub te erit appetitus tuus
et tu dnāberis illius dixit q3 caym ad
abel fratrem suū Egrediamur foras Cumq3
essent in agro Consurrexit caym aduersus
abel fratrem suū et interfecit eū Et ait
dns ad caym Vbi est abel frater tuus. Qui
respondit Nescio Num custos fratris mei sum
ego dixit q3 ad eū Quid fecisti vox
sanguinis fratris tui clamat ad me de terra
Nunc igitur maledictus eris super terram
que aperuit os suū et suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua / Cum operatus fueris
eam nō dabit tibi fructus suos vagus
et profugus eris super terram dixit q3 caym
ad dnm Maior est iniquitas mea quam ut
veniam merear Ecce eicis me hodie a facie
terre et a facie tua abscondar / et ero vagus
et profugus in terra / oīs igitur qui invenerit me
occidet me dixit q3 ei dns Nequaquam ita
fiet sed omnis qui occiderit caym septu
plum punietur Posuit q3 dns caym signum
ut nō eū interficeret oīs qui invenisset eū
Egressus q3 caym a facie dni habitauit
in terra profugus ad orientalem plagam
eden Cognouit aūt caym vxorem suam
que concepit et peperit enoch et edificauit
ciuitatem vocauit q3 nom eius ex noīe
filii sui enoch Porro enoch genuit
irad Et irad genuit mauiahel Et ma
uiahel genuit mathusael et mathusael
genuit lamech Qui accepit duas vxores
Nom vni ada et nom alteri Sella genuit
q3 ada iabel qui fuit pater habitancium in

tentoriis atq3 pastor et nom fratris eius
iubal ipse fuit pater canentium in cithara
et organo Sella q3 genuit tubal
caym qui fuit malleator et faber in cuncta
opera eris et ferri Soror vero tubalcaym Noe
ma Dixit q3 lamech vxoribus suis
ade et selle Audite vocem meam vxores
lamech auscultate sermonem meū
quoniam occidi virum in vulnus meū et adule
scentulum in liuorem meū Septuplum
ultio dabitur de caym De lamech vero
septuagesies septies Cognouit q3 adhuc
adam vxorem suam et peperit filium vocauit
q3 nom eius Seth Posuit mihi dns semen
aliud pro abel quem occidit
caym Sed et seth natus est filius quem
vocauit enos Iste cepit invocare nomen dni

C V

Hic est liber generationis ade In
die qua creauit dns hominem
ad similitudinem dei fecit illum ma
sculum et feminam creauit eos. et benedixit
illis et vocauit nomina eorum adam in
die qua creati sunt Vixit aūt adam centū
xxx annos Et genuit filium ad similitu
dinem et ymaginem suam et vocauit nomen
eius Seth Et facti sunt dies ade postquam
genuit seth octingenti anni genuit q3
filios et filias Et factum est omne tempus
quo vixit adam noningenti xxx anni
et mortuus est Vixit aūt Seth centum
quinq3 annis et genuit enos Vixit q3 seth
postquam genuit enos octingentis septem
annis Genuit q3 filios et filias Et facti
sunt omnes dies noningentorum xii annorum
et mortuus est Vixit q3 vero enos no
naginta annos et genuit caynan post
cuius ortum vixit octingentis xv annis
et genuit filios et filias Et facti q3
sunt omnes dies enos noningentorum v
annorum et mortuus est Vixit
q3 caynan lxx annis et genuit malale
hel Et vixit caynan postquam genuit
malalehel octingentos xl annos
genuit q3 filios et filias Et facti sunt omnes
dies caynan noningenti x anni et mor
tuus est Vixit aūt malalehel lxv
annos Et genuit iared Et vixit
malalehel postquam genuit iared octingentis
xxx annis Et genuit filios et filias Et
facti sunt omnes dies malalehel oc
tingenti nonaginta quinq3 anni et
mortuus est Vixit q3 iared C lxii
annis et genuit enoch Et vixit iared

postquam genuit enoch octingentos annos et
genuit filios et filias. Et facti
sunt omnes dies iared nongenti lx duo
anni et mortuus est. Porro enoch vixit
lxv annis et genuit matusalem. Et
ambulavit enoch coram deo. Et vixit e-
noch postquam genuit matusalem trecen-
tis annis et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies enoch CCC lx quinque anni
ambulavitque cum deo et non apparuit, quia
tulit eum deus. Vixit quoque matusalem C
lxxxvii annis. Et genuit lamech. Et
vixit matusalem postquam genuit lamech
septingentis lxxxii annis. Et genuit filios
et filias. Et facti sunt omnes dies
matusalem nongenti lxviiii anni et
mortuus est. Vixit autem lamech C lx-
xxii annis et genuit filium vocavitque nomen
eius noe dicens. Iste consolabitur nos
ab operibus et laboribus manuum nostrarum
in terra cui maledixit dominus. Vixitque
lamech postquam genuit Noe quingentos no-
naginta quinque annos, et genuit filios
et filias. Et facti sunt omnes dies la-
mech septingenti lxxvii anni et
mortuus est

VI

Noe vero cum quingentorum esset annorum
genuit Sem cham et Iapheth. Cum-
que cepissent homines multiplica-
ri super terram et filias procreassent vi-
dentes filii dei filias hominum quod essent
pulchre acceperunt uxores sibi ex omnibus
quas elegerant. Dixitque deus. Non per-
manebit spiritus meus in homine in eter-
num quia caro est. Eruntque dies eius C
xx annorum. Gigantes autem erant super
terram in diebus illis. Postquam enim ingressi
sunt filii dei ad filias hominum illeque
genuerunt, isti sunt potentes a seculo vi-
ri famosi. Videns autem deus quod multa
malicia esset in terra et cuncta cogita-
cio cordis intenta esset ad malum omni
tempore penituit eum quod hominem fecisset in terra
et precavens in futuro et tactus dolore
cordis intrinsecus. Delebo inquit
hominem quem creavi a facie terre, ab homine
usque ad animancia a reptili usque ad volu-
cres celi. Penitet enim me fecisse eos. Noe
vero invenit graciam coram domino. He generacio-
nes Noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit cum
deo ambulavit et genuit tres filios Sem
cham et Iapheth. Corrupta est autem terra
coram deo et repleta est iniquitate. Cumque
vidisset deus terram esse corruptam omnis quip-
pe caro corruperat viam suam super terram
Dixit ad noe. Finis universe carnis
venit coram me, et repleta est terra iniqui-
tate a facie eorum et ego disperdam eos
cum terra. Fac tibi archam de lignis levi-
gatis. Mansiunculas in ea facies et bi-
tumine linies intrinsecus et extrinsecus
et sic facies eam. Trecentorum cubitorum
erit longitudo arche quinquaginta
cubitorum latitudo et xxx cubitorum al-
titudo eius. Fenestram in archa facies
et in cubito consummabis summitatem eius.
Ostium autem arche pones ex latere deor-
sum. Cenacula et tristega facies in ea.
Ecce ego adducam diluvium aquas
super terram ut interficiam omnem carnem in
qua spiritus vite est subter celum universa
que in terra sunt consumentur. Ponamque
fedus meum tecum et ingredieris ar-
cham tu et filii tui uxor tua et uxo-
res filiorum tuorum tecum et cunctis ani-
mantibus universe carnis bina induces
in archam ut vivant tecum masculini sexus
et feminini. De volucribus iuxta genus su-
um et de iumentis in genere suo, et ex
omni reptili terre secundum genus suum, bina
de omnibus ingredientur tecum ut possint vi-
vere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis
que mandi possunt et comportabis apud
te et erunt tam tibi quam illis in cibum.
Fecit ergo Noe omnia que preceperat ei deus

VII

Dixitque dominus ad eum. Ingre-
dere tu et omnis domus tua in
archam. Te enim vidi iustum coram
me in generacione hac. Ex omnibus
animantibus mundis tolle septem et septem
masculum et feminam. De animantibus vero
non mundis tolle duo et duo masculum
et feminam. Sed et de volatilibus celi vii et
vii masculum et feminam ut salvetur semen
super faciem universe terre. Adhuc enim
et post dies vii ego pluam super terram
xl diebus et xl noctibus et delebo
omnem substanciam quam feci de superficie terre. Fecit er-
go Noe omnia que mandaverat ei deus.
Eratque sescentorum annorum quando dilu-
vii aque inundaverunt super terram.
Et ingressus est Noe et filii eius uxor
eius et uxores filiorum eius cum eo
in archam propter aquas diluvii. De anima-
tibus quoque mundis et inmundis et de volucri-
bus et ex omni quod movetur in terra duo
et duo ingressa sunt ad noe in archam

7

masculus et femina sicut preceperat deus.
Cumque transissent vii dies aque diluvii
inundaverunt super terram. Anno sexcen-
tesimo vite Noe mense secundo vii° de-
cimo die mensis rupti sunt omnes fon-
tes abissi magni et cataracte celi aperti
sunt. Et facta est pluvia super terram
xl diebus et xl noctibus. In articulo diei
illius ingressus est Noe et Sem et
Cham et Japhet filii eius uxor illius
et uxores filiorum eius cum eis in ar-
cham. Ipsi et omne animal secundum genus suum
universaque iumenta in genere suo et omne
reptile quod movetur super terram in genere su-
o cunctumque volatile secundum genus suum
universe aves omnesque volucres in-
gresse sunt ad Noe in archam bina et
bina ex omni carne in qua erat spiritus
vite. Et que ingressa sunt masculus et femina
ex omni carne introierunt sicut preceperat
ei deus. Et inclusit eum dominus deforis. Factumque
est diluvium xl diebus super terram et multi-
plicate sunt aque et elevaverunt archam
in sublime a terra. Vehementer enim inunda-
verunt, omnia repleverunt in superficie terre. Porro
archa ferebatur super aquas. Et aque prevalue-
runt nimis super terram. Opertique sunt omnes
montes excelsi sub universo celo.
Quindecim cubitis altior fuit aqua
super montes quos operuerat. Consumpta-
que est omnis caro que movebatur super
terram volucrum animantium bestiarum omni-
umque reptilium que reptant super terram universi
homines et cuncta in quibus [illegible] est spi-
raculum vite in terra mortua sunt. Et de-
levit omnem substantiam que erat super terram ab
homine usque ad pecus tam reptile quam
volucres celi et deleta sunt de terra. Re-
mansit autem solus Noe et qui cum eo erant
in archa. Obtinueruntque aque terram
cl diebus. viii

Recordatus est autem deus Noe cun-
ctorumque animantium et omnium iumento-
rum que erant in archa cum eo et ad-
duxit spiritum super terram et imminute sunt
aque et clausi sunt fontes abissi et
cataracte celi et prohibite sunt pluvie
de celo. Reverseque sunt aque de terra
euntes et redeuntes et ceperunt minui
post cl dies. Requievitque archa
mense septimo xxvii die mensis super
montes Armenie. At vero aque ibant et
decrescebant usque ad decimum mensem.
decimo enim mense primo die mensis
apparuerunt cacumina montium. Cumque transis-
sent xl dies aperiens Noe fenestram
arche quam fecerat dimisit corvum qui
egrediebatur et non revertebatur donec sic-
carentur aque super terram. Emisit quoque
columbam post eum ut videret si iam cessas-
sent aque super faciem terre. Que cum
non invenisset ubi requiesceret pes eius
reversa est ad eum in archam. Aque enim
erant super universam terram. Extenditque
manum et apprehensam intulit in ar-
cham. Expectatis autem ultra vii diebus
aliis rursum dimisit columbam ex archa.
At illa venit ad eum ad vesperam portans
ramum olive virentibus foliis in ore
suo. Intellexit ergo Noe quod cessas-
sent aque super terram. Expectavitque
nichilominus vii alios dies et emisit
columbam que non est reversa ultra ad
eum. Igitur sexcentesimo primo anno primo men-
se prima die mensis imminute sunt aque
super terram. Et aperiens Noe tectum ar-
che aspexit viditque quod exsiccata esset
superficies terre. Mense secundo xxvii^a die men-
sis arefacta est terra. Locutus est autem deus
ad Noe dicens Egredere de archa tu et
uxor tua filii tui et uxores filiorum
tuorum tecum. Cuncta que animancia que sunt
apud te ex omni carne tam in volatili-
bus quam in bestiis et in universis reptilibus
que reptant super terram educ tecum et in-
gredimini super terram. Crescite et multi-
plicamini super eam. Egressus est ergo
Noe et filii eius uxor eius et uxores
filiorum suorum cum eo. Sed et omnia a-
nimantia iumenta et reptilia que re-
ptant super terram secundum genus suum archa
egressa sunt. Edificavit autem Noe alta-
re domino et tollens de cunctis pecoribus
et volucribus mundis obtulit holocau-
sta super altare. Odoratusque est dominus
odorem suavitatis et ait ad eum. Nequaquam
ultra maledicam terre propter homines. Sensus
enim et cogitatio humani cordis in ma-
lum prona sunt ab adolescentia sua.
Non igitur ultra percutiam omnem animantem
sicut feci. Cunctis diebus terre sementis et
messis frigus et estus estas et hiems
nox et dies non requiescent. ix

Benedixitque deus Noe et filiis
eius et dixit ad eos. Crescite

et multiplicamini et replete terram et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre et super omnes volucres celi cum universis que moventur in terra omnes pisces maris manui vestre traditi sunt et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum quasi olera virentia tradidi vobis omnia / Excepto quod carnem cum sanguine non comedetis Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu viri et fratris eius requiram animam hominis Quicumque effuderit humanum sanguinem fundetur sanguis illius ad ymaginem quippe dei facta est homo Vos autem crescite et multiplicamini et ingredimini super terram et implete eam Hec quoque dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos / et ad omnem animam viventem que est vobiscum tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terre cunctis que egressa sunt de archa et universis bestiis terre statuam pactum meum vobiscum Et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii neque erit deinceps diluvium dissipans terram Dixitque deus Hoc signum federis quod do inter me et vos et omnem animam viventem que est vobiscum in generaciones sempiternas Arcum meum ponam in nubibus celi et erit signum inter me et terram Cumque obduxero nubibus celum Apparebit arcus meus in nubibus et recordabor federis mei vobiscum et cum omni anima vivente que carnem vegetat et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam carnem Eritque arcus meus in nubibus et videbo illum et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter deum et omnem animam viventem universe carnis que est super terram Dixitque dominus ad noe Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem creaturam super terram Erant igitur filii Noe qui egressi sunt de archa Sem cham et Iapheth Porro cham ipse est pater chanaan Tres isti sunt filii noe et ab hiis disseminatum est omne genus hominum super universam terram Cepitque noe vir agricola exercere terram et plantavit vineam bibensque vinum inebriatus est et nudatus iacuit in tabernaculo suo Quod cum vidisset cham pater videlicet chanaan verenda patris sui et nunciavit duobus fratribus suis foris At vero Sem et Iapheth pallium imposuerunt humeris suis et incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui facies que eorum averse erant et patris virilia non viderunt Evigilans autem Noe ex vino cum didicisset que fecerat ei filius suus minor ait Maledictus chanaan puer servus servorum erit fratribus suis Dixitque Benedictus dominus deus Sem sit chanaan servus eius Dilatet deus Iapheth et habitet in tabernaculis Sem sitque chanaan servus eius Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum et mortuus est

Hec sunt generaciones x filiorum noe Sem cham et Iapheth Natique sunt eis filii post diluvium Filii Iapheth Gomer et Magog et Madai Iavan et Thubal et Mosoch et Thiras Porro filii Gomer Ascenez et Riphat et Thogorma Et filii autem Iavan Elisa et Tharsis Cethim et Dodanim Ab hiis divise sunt insule gentium in regionibus suis unusquisque secundum linguam suam et familias suas in nationibus suis Et filii autem Cham Chus Mesraim et Phuth et Chanaan Et filii autem Chus Saba et Evila et Sabatha et Regma et Sabatacha Et filii autem Regma Saba et Dadan Porro Chus genuit Nemrod Iste cepit esse potens in terra et erat robustus venator coram domino Fuit autem principium regni eius Babilon et Arach et Achad et Chalanne et in terra Sennaar De terra illa egressus est Assur et edificavit Niniven et plateas civitatis et Chale Resen quoque inter Niniven et Chale Hec est civitas magna At vero Mesraim genuit Ludim et Anamim et Laabim Nephthuim et Phetrusim et Cesluim de quibus egressi sunt Philistiim et Capthurim / Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum et Etheum et Iebuseum et Amorreum et Gergeseum et Eveum et Aracheum Sineum et Aradium Samariten et Amatheum et post hec disseminati sunt populi Chananeorum Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque

ad Geraram donec ingrediaris Sodomam et Gomorram et Adamam et Seboim usque Lesa. Hii sunt filii Cham in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Iaphet maiore. Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxat et Luth et Aram. Filii Aram: Us et Hul et Gether et Mes. At vero Arphaxat genuit Sale, de quo ortus est Heber. Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra; et nomen fratris eius Iectan. Qui Iectan genuit Helmodad et Saleph et Asarmoth, Iare et Aduram et Uzal et Decla et Ebal et Abimahel, Saba et Ophir et Evila et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. Isti sunt filii Sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hee fami familie Noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divise sunt gentes post diluvium.

XI

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum: Venite faciamus lateres et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro cemento. Et dixerunt: Venite faciamus nobis civitatem et turrim cuius culmen pertingat usque ad celum, et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrim quam edificabant filii Adam. Et dixit: Ecce unus populus et unum labium omnibus, ceperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universe terre, et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxat biennio post diluvium. Vixitque Sem postquam genuit Arphaxat. Arphaxat vixit xxxv annis et genuit Sale. Vixitque Arphaxat postquam genuit Sale ccc tres annis et genuit filios et filias. Sale quoque vixit xxx annis et genuit Heber. Vixitque Sale postquam genuit Heber ccc iii annis et genuit filios et filias. Vixit quoque Phaleg xxx annis et genuit Reu, et vixit ccix annis et genuit filios et filias. Vixit autem et Reu xxxii annis et genuit Saruch. Vixit quoque Reu postquam genuit Saruch cc et vii annis et genuit filios et filias. Vixit quoque Saruch xxx annis et genuit Nachor. Vixitque Saruch postquam genuit Nachor cc annis et genuit filios et filias. Vixit autem Nachor xxix annis et genuit Thare. Vixitque Nachor postquam genuit Thare cxix annis et genuit filios et filias. Vixitque Thare lxx annis et genuit Abram et Nachor et Aram. He autem sunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor et Aram. Porro Aram genuit Loth. Mortuusque est Aram ante Thare patrem suum in terra nativitatis sue in Ur Chaldeorum. Duxerunt autem Abram et Nachor uxores. Nomen uxoris Abram Sarai, et nomen uxoris Nachor Melcha filia Aram patris Melche et patris Iesche. Erat autem Sarai sterilis et habebat liberos. Tulit itaque Thare Abram filium suum et Loth filium Aram filii sui et Sarai nurum suam uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldeorum ut irent in terram Chanaan. Veneruntque usque ad Aram et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies Thare ccv annorum, et mortuus est in Aram.

XII

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui, et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum, eritque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universe cognationes terre. Egressus itaque Abram sicut preceperat ei Dominus, et ivit cum eo Loth. Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de

Abram. tulitque sarai uxorem suam et loth filium fratris sui universamque substantiam quam possederant et animas quas fecerant in aram et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam pertransivit abram terram usque ad sichen et usque ad convallem illustrem chananeus autem tunc erat in terra. Apparuit autem dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei et invocavit ibi nomen eius. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem bethel tetendit ibi tabernaculum suum ab occidente habens bethel et ab oriente hay. Edificavit quoque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque ibi abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra descenditque in egyptum ut peregrinaretur ibi. Prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum. Dixit sarai uxori sue. Novi quod pulcra sis mulier et cum viderint te egyptii dicturi sunt uxor illius est et interficient me et te conservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis et bene sit michi propter te et vivat anima mea ob gratiam tui. Cumque ita ingressus esset abram egyptum viderunt egyptii mulierem quod esset pulcra nimis. Et nuntiaverunt principes pharaoni et laudaverunt eam apud illum. Et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves asini et servi et famule asine et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit ei. Quidnam est quod fecisti michi. Quare non indicasti michi quod uxor tua esset. Quam ob causam dixisti esse sororem tuam ut tollerem eam michi in uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris et deduxerunt eum et uxorem eius et omnia que habebat.

XIII

Ascendit autem abram de egypto ipse et uxor eius et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. Reversusque est per quo venerat a meridie in bethel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter bethel et hay in loco altaris quod fecerat prius et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula nec poterat eos terra capere ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa et non quibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne quaeso sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores tuos fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris ego ad dexteram. Si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis vidit omnem circa regionem iordanis que universa irrigabatur antequam subverteret dominus sodomam et gomorram sicut paradisus domini et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem et recessit ab oriente divisique sunt alterutrum a fratre. Abram habitavit in terra chanaan. Loth vero moratus est in oppidis que erant circa iordanem et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram postquam divisus est loth ab eo. Leva oculos tuos in directum et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem ad meridiem ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem semen quoque tuum numerare poterit. Surge ergo et perambula terram in longitudine et latitudine sua quia tibi daturus sum eam. Movens igitur tabernaculum suum abram venit et habitavit iuxta convallem mambre que est in ebron. Edificavitque ibi altare domino.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar et arioch rex ponti et chodorlahomor rex elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim contra quoque regem bale ipsa est segor. Omnes hii convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim annis

servierant Chodorlahomor et tercio decimo anno recesserunt ab eo. Igitur quarto decimo anno venit Chodorlahomor et reges qui erant cum eo et percusserunt Raphaim in Astaroth et Zuzim cum eis et Emim in Save Cariathaim et Chorreos in montibus Seir usque campestria Pharan quod est in solitudine. Reversique sunt et venerunt usque in montem Mesphat ipsa est Cades et percusserunt omnem regionem Amalechitarum et Amorreorum qui habitabat in Asasonthamar. Et egressi sunt rex Sodomorum et rex Gomorre rex que Adame et rex Seboim necnon rex Bale que est Segor et direxerunt aciem contra eos in valle silvestri scilicet adversus Chodorlahomor regem Elamitarum et Thadal regem gentium et Amraphel regem Sennaar et Arioch regem Ponti quatuor reges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat multos puteos bituminis. Itaque rex Sodomorum et rex Gomorre terga verterunt cecideruntque ibi et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorreorum et universa que ad cibum pertinent et abierunt necnon et Loth et substantiam eius filium fratris Abram qui habitabat in Sodomis. Et ecce unus qui evaserat nunciavit Abram Ebreo qui habitabat in convalle Mambre Amorrei fratris Escol et fratris Aner. Hii enim pepigerant fedus cum Abram. Quod cum audisset Abram captum videlicet Loth fratrem suum numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem et octo et persecutus est eos usque ad Dan. Et divisis sociis irruit super eos nocte percussitque eos et persecutus est eos usque Saba et Fenicem que est ad levam Damasci. Reduxitque omnem substantiam et Loth fratrem suum cum substantia illius mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex Sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cede Chodorlahomor et regum qui cum eo erant in valle Save que est vallis regis. At vero Melchisedech rex Salem proferens panem et vinum. Erat enim sacerdos Dei altissimi et benedixit ei, et ait Benedictus Abram Deo excelso qui creavit celum et terram et benedictus Deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis traditi sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodomorum ad Abram Da michi animas cetera tolle tibi. Qui respondit ei Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem celi et terre quod a filo subtegminis usque ad corrigiam corrigiam caligie non accipiam ex omnibus que tua sunt ne dicas ego ditavi Abram exceptis hiis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum Aner Escol et Mambre isti accipiant partes suas.

XV

His itaque transactis factus est sermo Domini ad Abram dicens per visionem Noli timere Abram ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dixitque Abram Domine Deus quid dabis michi ego vadam absque liberis et filius domus mee iste Damascus Eliezer erit heres meus. Addiditque Abram Michi autem non dedisti semen et ecce vernaculus meus erit. Statimque sermo Domini factus est ad eum dicens Non erit hic heres tuus sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras et ait illi Suspice celum et numera stellas si potes. Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo et reputatum est ei ad iusticiam. Dixitque ad eum Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldeorum [terra] ut darem tibi terram istam et possideres eam. At ille ait Domine Deus unde scire possum quod possessurus sim eam. Et respondit Dominus Sume michi vaccam triennem et capram triennem et arietem trium annorum turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec divisit per medium et utrasque partes contra se altrinsecus posuit aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera et abigebat eas Abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super Abram et horror magnus tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum Scito prenoscens quod peregrinum sit semen tuum in terra non sua [servitutis] et subiicient eos servituti et affligent quadringentis annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo et post hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona. In generatione autem quarta revertentur huc necdum enim complete sunt iniquitates Amorreorum usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et apparuit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit Dominus cum Abram fedus dicens Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Egypti usque ad fluvium Eufraten Cineos et Cenezeos et Cedmoneos et Ethcos et Pherezeos Raphaim quoque et Amorreos et

et chananeos et gergeseos et iebuseos

XVI

Igitur sarai uxor abram non genuerat sibi liberos sed habens ancillam egyptiam nomine agar dixit marito suo Ecce conclusit me dominus ne parerem ingredere ad ancillam meam ut ne forte ex illa saltem suscipiam filios Cumque ille acquiesceret deprecanti tulit agar egyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare ceperant in terra chanaan et dedit eam viro suo uxorem Qui ingressus est ad eam at illa concepisse se videns despexit dominam suam dixitque sarai ad abram Inique agis contra me ego dedi ancillam in sinum tuum que videns quod conceperit despectam me habet iudicet dominus inter me et te Cui respondit abram Ecce ancilla tua in manu tua est utere ea ut libet Affligente igitur eam sarai fugam iniit Cumque invenisset eam angelus domini iuxta fontem aque in solitudine que est in via sur in deserto dixit ad illam Agar ancilla sarai unde venis et quo vadis Que respondit a facie sarai domine mee ego fugio Dixitque ei angelus domini Revertere ad dominam tuam et humiliare sub manibus illius Et rursum multiplicans inquid multiplicabo semen tuum et non numerabitur pre multitudine Ac deinceps Ecce ait concepisti et paries filium vocabisque nomen eius ismahel eo quod audierit dominus afflictionem tuam Hic erit ferus homo manus eius contra omnes et manus omnium contra eum et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula Vocavit autem nomen domini agar qui loquebatur ad eam Tu deus qui vidisti me Dixit enim profecto hic vidi posteriora videntis me Propterea appellavit puteum illud puteum viventis et videntis me Ipse est inter cades et barad Peperitque agar abrahe filium qui vocavit nomen eius ismahel Octoginta et sex annorum erat abram quando peperit agar ismahel

XVII

Postquam vero nonaginta et novem annorum esse ceperat apparuit ei dominus et dixit ad eum Ego deus omnipotens ambula coram me et esto perfectus ponamque fedus meum inter me et te et multiplicabo te vehementer Cecidit abram pronus in faciem Dixitque ei deus Ego sum et ponam pactum meum tecum eris que pater multarum gentium Nec ultra vocabitur nomen tuum abram sed appellaberis abraam quia patrem multarum gentium constitui te Faciamque te crescere vehementissime et ponam te in gentibus regesque ex te egredientur Et statuam pactum meum inter me et te et inter semen tuum post te in generationibus suis federe sempiterno ut sim deus tuus et seminis tui post te Daboque tibi et semini tuo post te terram peregrinationis tue omnem terram chanaan in possessionem eternam eroque deus eorum Dixit iterum deus ad abraam Et tu ergo custodies pactum meum et semen tuum post te in generationibus suis Hoc est pactum quod observabitis inter me et vos et semen tuum post te Circumcidetur ex vobis omne masculinum et circumcidetis carnem preputii vestri ut sit in signum federis inter me et vos Infans octo dierum circumcidetur in vobis omne masculinum in generationibus vestris tam vernaculus quam empticius circumcidetur et quicumque non fuerit de stirpe vestra Eritque pactum meum in carne vestra in fedus eternum Masculus cuius preputii caro circumcisa non fuerit delebitur anima illa de populo suo quia pactum meum irritum fecit Dixit quoque deus ad abraam Sarai uxorem tuam non vocabis sarai sed saram Et benedicam ei et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum Eritque in nationes et reges populorum orientur ex eo Cecidit abraam in faciem suam et risit dicens in corde suo Putasne centenario nascetur filius et sara nonagenaria pariet Dixitque ad deum Utinam ismahel vivat coram te Et ait deus ad abraam Sara uxor tua pariet tibi filium vocabisque nomen eius ysaac et constituam pactum meum illi in fedus sempiternum et semini eius post eum Super ismahel quoque exaudivi te Ecce benedicam ei augebo et multiplicabo eum valde duodecim duces generabit et faciam illum crescere in gentem magnam Pactum vero meum statuam ad ysaac quem pariet tibi sara tempore isto in anno altero Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo ascendit deus ab abraam Tulit autem abraam ismahelem filium suum et omnes vernaculos domus sue universosque quos emerat cunctos mares ex omnibus viris domus sue et circumcidit carnem preputii eorum statim in ipsa die sicut preceperat ei deus Abraam nonaginta novem annorum erat quando circumcidit carnem preputii sui

et Ismahel filius suus et tredecim annos impleverat tempore circumcisionis sue. Eadem die circumcisus est Abraam et Ismahel filius eius et omnes viri domus illius tam vernaculi quam emptitii et alienigene pariter circumcisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei dominus in valle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui et adoravit in terra et dixit: Domine si inveni gratiam in oculis tuis ne transeas servum tuum, sed afferam pauxillum aque et lavent pedes vestros et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis et confortetur cor vestrum, postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es. Festinavit Abraam in tabernaculum ad Saram dixitque ei: Accelera, et tria sata simile commisce et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum deditque puero. Qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butirum et lac et vitulum quem coxerat et posuit coram illis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? Ille respondit: Ecce in tabernaculo est. Cui dixit: Revertens veniam ad te tempore isto vita comite et habebit filium Sara uxor tua. Quo audito Sara risit post ostium tabernaculi. Erant autem ambo senes provecteque etatis et desierat Sare fieri muliebria. Que risit occulte dicens: Postquam consenui et dominus meus vetulus est voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad Abraam: Quare risit Sara uxor tua dicens: Numquid vere paritura sum anus? Numquid deo est quicquam difficile? Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita comite et habebit Sara filium. Negavit Sara dicens: Non risi, timore perterrita. Dominus autem: Non est inquit ita, sed risisti. Cumque surrexissent inde viri direxerunt oculos contra Sodomam et Abraam simul gradiebatur deducens eos. Dixitque dominus: Num celare potero Abraam que gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam et benedicende sint in illo omnes gentes nationes terre? Scio enim quod precepturus sit filiis suis et domui sue post se ut custodiant viam domini et faciant iusticiam et iudicium, ut adducat dominus propter Abraam que locutus est omnia ad eum. Dixit itaque dominus: Clamor Sodomorum et Gomorre multiplicatus est et peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint an non est ita ut sciam. Converteruntque se inde et abierunt Sodomam. Abraam vero adhuc stabat coram domino et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate peribunt simul? Et non parces illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram; nequaquam facias hoc iudicium. Dixit dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis dimittam omni loco propter eos. Respondit Abraam et ait: Quia semel cepi loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta quinque iusti fuerint, delebis propter xlv? Rursumque dominus locutus est ad eum: Si invenero ibi xlv non faciam. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem xl ibi fuerint inventi quid facies? Ait: Non percutiam propter xl. Ne quaeso inquit indigneris domine si loquar: Quid si ibi inventi fuerint xxx? Respondit: Non faciam si invenero ibi xxx. Quia semel ait cepi loquar ad dominum meum: Quid si inventi fuerint ibi xx? Ait: Non faciam propter xx. Obsecro inquit ne irascaris domine si loquar adhuc semel: Quid si ibi inventi fuerint x? Dixit: Non delebo propter x. Abiitque dominus postquam cessavit loqui ad Abraam et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset surrexit et ivit obviam eis adoravitque pronus in terram et dixit: Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et manete ibi; lavate pedes vestros et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. Compulit eos oppido ut diverterent ad eum. Ingressique domum eius fecit convivium, coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent cubitum viri civitatis vallaverunt domum eius a puero usque ad senem omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ eos huc ut cognoscamus eos. Egressus est ad eos Loth post tergum et claudens ostium ait: Nolite quaeso fratres mei, nolite malum hoc facere.

.i. valde

habeo duas filias que necdum cogno
uerunt uirum / educam eas ad uos et ab
utimini eis sicut uobis placuerit / dummo
do uiris istis nichil mali faciatis quia
ingressi sunt sub umbra culminis mei
At illi dixerunt recede illuc et rur
sum ingressus es inquiunt ut aduena
numquid ut iudices te ipsum magis ergo hos
affligemus quam illos. Vimque faciebant loth ue
hementissime iamque prope erat ut infrin
gerent fores et ecce miserunt manum
uiri et introduxerunt ad se loth clause
runtque hostium et eos qui erant foris percus
serunt cecitate a minimo usque ad maxi
mum ita ut hostium inuenire non possent
Dixerunt autem ad loth / habes hic tuo
rum quempiam generum aut filios aut fili
as omnes qui tui sunt educ de urbe
hac delebimus enim locum istum eo quod in
creuit clamor eorum coram domino qui misit
nos ut perdamus illos. Egressus itaque
loth locutus est ad generos suos qui ac
cepturi erant filias suas eius et dixit
Surgite et egredimini de loco isto quia de
lebit dominus ciuitatem hanc. Et uisus est eis
quasi ludens loqui. Cumque esset ma
ne cogebant eum angeli dicentes Surge
tolle uxorem tuam et duas filias
quas habes ne et tu pariter pereas in scele
re ciuitatis. Dissimulante illo apprehenderunt
manum eius et manum uxoris et duarum
filiarum eius eo quod parceret dominus illi et edu
xerunt eum posueruntque extra ciuitatem
Ibique locuti sunt ad eum dicentes Salua
animam tuam noli respicere post tergum nec stes
in omni circa regione sed in monte saluum
te fac ne et tu simul pereas. Dixitque loth
ad eos Queso domine mi quia inuenit ser
uus tuus gratiam coram te et magnificasti
misericordiam tuam quam fecisti mecum
ut saluares animam meam nec possum in
monte saluari ne forte apprehendat me
malum et moriar. Est ciuitas hec iux
ta quam ad quam possum fugere parua et
saluabor in ea. Numquid non modica
est et uiuet anima mea. Dixitque ad
eum Ecce etiam in hoc suscepi preces
tuas ut non subuertam urbem pro qua
locutus es. Festina et saluare ibi quia
non potero facere quicquam donec ingre
diaris illuc. Iccirco uocatum est nomen
urbis illius Segor. Sol egressus super

terram et loth ingressus est Segor. Igi
tur dominus pluit super sodomam et gomorram
sulphure et igne a domino de celo et sub
uertit ciuitates has et omnem circa
regionem uniuersos habitatores urbium
et cuncta terre uirentia. Respiciensque uxor
eius post se uersa est in statuam salis
Abraam autem consurgens mane ubi stete
rat prius cum domino intuitus est sodomam
et gomorram et uniuersam terram regionis
illius uiditque fauillam ascendentem
de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subuer
teret dominus ciuitates regionis illius recor
datus est abrahe et liberauit loth de
subuersione urbium in quibus habitauerat
Ascenditque loth de segor et mansit in
monte due quoque filie eius cum eo. Dixitque
maior ad minorem pater noster senex est et
nullus uirorum remansit in terra qui possit
ingredi ad nos iuxta morem uniuerse
terre. Ueni inebriemus eum uino dormiamusque
cum eo ut seruare possimus ex patre
nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibe
re uinum nocte illa. Et ingressa est maior
dormiuitque cum patre. At ille non sensit
nec quando accubuit filia nec quando surrexit
Altera quoque die dixit maior ad minorem
Ecce dormiui heri cum patre meo demus
ei bibere uinum etiam hac nocte et dor
mies cum eo ut saluemus semen de pa
tre nostro. Dederunt quoque et illa nocte patri
suo bibere uinum. Ingressaque minor filia
cum eo et nec tunc sensit quando concubu
it nec quando illa surrexit. Conceperunt
ergo due filie loth de patre suo. Peperit
que maior filium et uocauit nomen eius
moab. Ipse est pater moabitarum usque
in presentem diem. Minor quoque peperit filium
et uocauit nomen eius amon id est filius
populi mei. Ipse est pater ammonitarum usque hodie

XX

Profectus inde abraam in terram au
stralem habitauit inter cades et
assur et peregrinatus est in geraris
Dixitque de sara uxore sua soror mea est. Mi
sit ergo abimalech rex gerare
et tulit eam. Uenit autem deus ad abima
lech per somnium nocte et ait illi En
morieris propter mulierem quam tulisti habet enim
uirum. Abimalech uero non tetigerat eam
et ait domine num gentem ignorantem et iustam
interficies? Nonne ipse dixit mihi soror
mea est et ipsa ait frater meus est. In
simplicitate cordis mei et mundicia
manuum mearum feci hoc. Dixitque ad

ait dominus Et ego scio quod simplici corde fecisti et ideo custodivi te ne peccares in me et non dimisi ut tangeres eam Nunc ergo redde uxorem viro suo quia propheta est et orabit pro te et vives Si autem nolueris reddere scito quod morte morieris tu et omnia que tua sunt Statimque de nocte consurgens Abimalech vocavit omnes servos suos et locutus est universa verba hec in auribus eorum timueruntque omnes viri valde Vocavit autem Abimalech etiam Abraam et dixit ei Quid fecisti nobis quid peccavimus in te quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande que non debuisti facere fecisti nobis Rursumque expostulans ait Quid vidisti ut hoc faceres Respondit Abraam Cogitavi mecum dicens forsitan non est timor dei in loco isto et interficient me propter uxorem meam Alias autem et vere soror mea est filia patris mei et non matris filia et duxi eam in uxorem Postquam autem eduxit me deus de domo patris mei dixi ad eam Hanc misericordiam facies mecum in omni loco ad quem ingrediemur dices quod frater tuus sim Tulit igitur Abimalech oves et boves et servos et ancillas et dedit Abraham Reddiditque ei Saram uxorem suam et ait Terra coram vobis est ubi placuerit habita Sare autem dixit Ecce mille argenteos dedi fratri tuo hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt et quocumque perrexeris memento te deprehensam Orante autem Abraam sanavit deus Abimalech et uxorem ancillasque eius et pepererunt Concluserat enim deus omnem vulvam domus Abimalech propter Saram uxorem Abrahe

XXI

Visitavit autem dominus Saram sicut promiserat et implevit que locutus est Concepitque et peperit filium in senectute sua tempore quo predixerat ei deus Vocavitque Abraam nomen filii sui quem genuerat ei Sara Isaac et circumcidit eum octava die sicut preceperat ei deus cum centum esset annorum hac quippe etate patris natus est Isaac Dixitque Sara Risum fecit mihi deus quicumque audierit corridebit mihi Rursumque ait Quis auditurum crederet Abraam quod Sara lactaret filium quem peperit ei iam seni Crevit igitur puer et ablactatus est fecitque Abraam grande convivium in die ablactationis eius Cumque vidisset Sara filium Agar egiptie ludentem cum Isaac filio suo dixit ad Abraam Eice ancillam hanc et filium eius Non enim erit heres filius ancille cum filio meo Isaac Dure accepit hoc Abraam pro filio suo Cui dixit deus Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua Omnia quecumque dixerit tibi Sara audi vocem eius quia in Isaac vocabitur tibi semen Sed et filium ancille faciam in gentem magnam quia semen tuum est Surrexit itaque Abraam mane et tollens panem et utrem aque imposuit scapule eius tradiditque puerum et dimisit eam Que cum abisset errabat in solitudine Bersabee Cumque consumpta esset aqua in utre abiecit puerum subter unam arborem que ibi erat et abiit Sedit que e regione procul quantum potest arcus iacere dixit enim Non videbo morientem puerum et sedens contra levavit vocem suam et flevit Exaudivit autem dominus vocem pueri Vocavitque angelus domini Agar de celo dicens Quid agis Agar Noli timere Exaudivit enim dominus vocem pueri de loco in quo est Surge et tolle puerum et tene manum eius quia in gentem magnam faciam eum Aperuitque oculos eius deus que videns puteum aque abiit et implevit utrem deditque puero bibere et fuit cum eo qui crevit et moratus est in solitudine factusque est iuvenis sagittarius habitabatque in deserto Pharan Et accepit illi mater sua uxorem de terra Egipti Eodem tempore dixit Abimalech et Phicol princeps exercitus eius ad Abraam Deus tecum est in universis que agis Iura ergo per deum ne noceas mihi et posteris meis stirpique mee sed iuxta misericordiam quam feci tibi facias mihi et terre in qua versatus es advena Dixitque Abraam Ego iurabo Et increpavit Abimalech propter puteum aque quem vi abstulerant servi illius Responditque Abimalech Nescivi quis fecerit hanc rem sed et tu non indicasti mihi et ego non audivi preter hodie Tulit itaque Abraam oves et boves et dedit Abimalech percusseruntque ambo fedus Et statuit Abraam septem agnos seorsum Ad quem ait Abimalech Quid sibi volunt septem agne iste quas stare fecisti seorsum At ille septem inquit agnas accipies de manu mea ut sint in testimonium mihi quoniam ego fodi puteum istum Idcirco vocatus est locus iste Bersabea

XX

quia ibi uterque iuravit et inierunt fedus
pro puteo iuramenti. Surrexit autem abi
melech et phicol princeps exercitus eius reversi
que sunt in terram palestinorum. Abraam
plantavit nemus in bersabee et
invocavit ibi nomen domini dei eterni et fuit
colonus palestine terre diebus multis.

XXII

Que postquam gesta sunt temptavit
deus abraham et dixit ad eum
abraham abraham. Ille respondit adsum.
Ait illi. Tolle filium tuum unigenitum
quem diligis ysaac et vade in terram
visionis atque ibi eum offeres in holoca
ustum super unum montium quem monstra
vero tibi. Igitur abraham de nocte consur
gens stravit asinum suum ducens secum
duos iuvenes. Cumque concidisset ligna
in holocaustum abiit in locum quem preci
perat ei deus. Die autem tercio elevatis
oculis vidit locum procul. Dixitque ad
pueros suos. Expectate hic cum asino.
Ego et puer illuc properantes postquam
adoraverimus revertemur ad vos. Tulit
quoque ligna holocausti et imposuit super
ysaac filium suum. Ipse vero portabat in
manibus ignem et gladium. Cumque duo
pergerent simul dixit ysaac patri suo pater mi.
At ille respondit. Quid vis fili. Ecce inquit
ignis et ligna ubi est victima holo
causti. Dixit abraham. Deus providebit
sibi victimam holocausti fili mi. Perge
bant ergo pariter ad locum quem ostenderat ei deus
in quo edificavit altare et desuper ligna
composuit. Cumque colligasset ysaac filium
suum posuit eum in altari super struem li
gnorum. Extenditque manum et arripu
it gladium ut immolaret filium suum. Et
ecce angelus domini de celo clamavit dicens
abraham abraham. Qui respondit adsum.
Dixitque ei. Non extendas manum tuam
super puerum neque facias ei quicquam. Nunc
cognovi quod timeas deum et non pepercisti
filio tuo unigenito propter me. Levavit
abraham oculos suos vidit que
post tergum arietem inter vepres herentem
cornibus. Quem assumens obtulit holoca
ustum pro filio. Appellavitque nomen loci
illius dominus videt. Unde usque hodie di
citur in monte dominus videbit. Vocavit autem
angelus abraham secundo de celo dicens per
memet ipsum iuravi dicit dominus quia feci
sti rem hanc et non pepercisti filio tuo
unigenito propter me benedicam tibi
et multiplicabo semen tuum sicut stel
las celi et velut arenam que est
in litore maris. Possidebit semen tu
um portas inimicorum tuorum et benedicentur
in semine tuo omnes gentes terre quia
obedisti voci mee. Reversus est abraham
ad pueros suos abieruntque bersabee
simul et habitavit ibi. His itaque gestis
nunciatum est abraham quod melcha quoque
genuisset filios nachor fratri suo. Hus
primogenitum et buz fratrem eius et chamu
el patrem sirorum et chased et azau
pheldes quoque et iedlaph et bathuel de
quo nata est rebecca. Octo istos genuit
melcha nachor fratri suo abraham. Concu
bina illius nomine Roma peperit tha
bee et gaam et thaas et maacha.

XXIII

Vixit autem sara centum viginti septem annis
et mortua est in civitate arbee
que est ebron in terra chanaan.
Venitque abraham ut plangeret et fleret
eam. Cumque surrexisset ab officio fune
ris locutus est ad filios heth dicens. Ad
vena sum et peregrinus apud vos. Date mi
chi ius sepulcri vobiscum ut sepeliam mor
tuum meum. Responderunt filii heth dicentes.
Audi nos domine. Princeps dei es apud nos.
In electis sepulcris nostris sepeli mor
tuum tuum. Nullusque te prohibere poterit
quin in monumento eius sepelias mortuum
tuum. Surrexit abraham et adoravit
terre populum filios scilicet heth. Dixitque ad eos.
Si placet anime vestre ut sepeliam mor
tuum meum. Audite me et intercedite pro me
apud ephron filium seor ut det mihi spe
luncam duplicem quam habet in extrema parte
agri sui. Pecunia digna tradat eam
michi coram vobis in possessionem sepulcri.
Habitabat autem ephron in medio filiorum heth.
Responditque ephron ad abraham cunctis
audientibus qui ingrediebantur portam ci
vitatis illius dicens. Nequaquam ita fiat
domine mi. Sed tu magis ausculta quod lo
quor. Agrum trado tibi et speluncam que
est in eo presentibus filiis populi mei. Sepeli
mortuum tuum. Adoravit abraham coram
domino et populo terre et locutus est ad ephron
circumstante plebe. Queso ut audias
me. Dabo pecuniam pro agro. Suscipe
eam et sic sepeliam mortuum meum in
eo. Respondit ephron. Domine mi audi
me. Terra quam postulas quadringentis
siclis argenti valet. Istud est precium inter

me et te / sed quantum est hoc sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset habraham appendit pecuniam quam ephron postulaverat audientibus filiis heth quadringentos argenti siclos probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens mambre tam ipse quam spelunca et omnes arbores in circuitu terminis eius per circuitum abrahe in possessionem videntibus filiis heth et cunctis qui intrabant portam civitatis illius atque ita sepellivit abraham uxorem suam saram in spelunca agri duplici que respiciebat mambre hec est ebron in terra chanaan et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo abrahe in possessionem monumenti a filiis heth

xxiiii

Erat autem abraham senex dierumque multorum et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat pone manum tuam subter femur meum ut adiurem te per deum celi et non terre ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito / sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc numquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es. Dixit abraham Cave ne quando reducas illuc filium meum. Dominus celi et terre qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee qui locutus est mihi et iuravit michi dicens Semini tuo dabo terram hanc ipse mittat ~~filium suum~~ angelum suum coram te et accipies inde uxorem filio meo. Si autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. filium tantum meum ne reducas illuc / Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit ex omnibus bonis eius portans secum profectusque perrexit mesopotamiam in urbem Nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam oravit dominum dicens Domine deus domini mei abraham occurre obsecro te hodie in

et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto prope fontem aque et filie habitatorum huius civitatis ingrediuntur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui dixero inclina ydriam tuam ut bibam et illa responderit bibe quin et camelis tuis potum tribuam ipsa est quam preparasti servo tuo ysaac et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Necdum intra se verba compleverat et ecce rebecca egrediebatur filia batuelis filii melche uxoris Nachor fratris abraham habens ydriam ad scapulam suam puella decora nimis et virgo pulcerrima et incognita viro descenderat autem ad fontem et impleverat ydriam ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait pauxillum mihi aque ad bibendum tribue de ydria tua. Que respondit bibe domine mi. Celeriterque deposuit ydriam super ulnam / et dedit ei potum. Cumque ille bibisset adiecit Quin et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant. Effundensque ydriam in canalibus recurrit ad puteum ut hauriret aquam et haustam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus scire volens utrum prosperum fecisset iter suum dominus an non. Postquam autem biberunt cameli protulit ille inaures aureas appendentes siclos duos et armillas totidem pondo siclos decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia indica mihi est in domo patris tui locus ad manendum. Que respondit Filia batuelis sum filii nachor quem peperit ei melcha et addidit ei dicens palearum quoque et feni plurimum est apud nos et locus spaciosus ad manendum. Inclinavit se homo et adoravit dominum dicens Benedictus dominus deus domini mei abraham qui non abstulit misericordiam et veritatem a domino meo et recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et nunciavit in domo matris sue omnia que audierat. Habebat autem rebecca fratrem nomine laban qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inaures et armillas in manibus sororis sue et audisset cuncta verba referentis / Hec locutus est mihi homo venit ad virum qui stabat iuxta camelos et prope fontem aque Dixitque ad eum ingredere benedicte domini cur foris stas preparavi domum et locum camelis tuis. Et introduxit

eum in hospitium et destravit camelos dedit que paleas et feni et aquam ad lavandos pedes camelorum et virorum qui cum eo venerant et appositus est in aspectu eius panis Qui ait Non comedam donec loquar sermones meos Respondit ei loquere At ille Servus inquit abrahe sum et dominus benedixit domino meo valde magnificatusque est et dedit ei oves et boves argentum et aurum servos et ancillas camelos et asinos Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua dedit que omnia que habuerat Et adiuravit me dominus meus dicens Non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum in quorum terra habito Sed perges in domum patris mei et de cognatione mea accipias filio meo uxorem Ego vero respondi domino meo Quid si ibi noluerit mulier venire mecum Dominus ait In cuius conspectu ambulo mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam Accipies uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei Innocens eris a maledictione mea cum veneris ad propinquos meos et non dederint tibi Veni ergo ad fontem aque et dixi Domine deus domini mei abraham si direxisti viam meam in qua nunc ambulo Ecce sto iuxta fontem aque et virgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit me Da michi pauxillum aque ad bibendum ex ydria tua et dixerit michi et tu bibe et camelis tuis hauriam aquam ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei Dumque hec tacitus mecum volverem apparuit rebecca cum ydria veniens quam portabat in scapula Descenditque ad fontem et hausit aquam Et aio ad eam Da michi paululum bibere Que festinans deposuit ydriam de humero et dixit michi et tu bibe et camelis tuis potum tribuam Bibi et adaquavit camelos Interrogavique eam et dixi Cuius es filia Que respondit filia Bathuelis sum filii nachor quem peperit illi melcha Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem eius et armillas posui in manibus eius Pronusque adoravi dominum benedicens domino deo domini mei abraham qui perduxit me recto itinere ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius Quamobrem si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo indicate michi ut vadam ad dexteram sive ad sinistram Responderunt laban et bathuel A domino egressus est sermo Non possumus extra placitum eius aliud loqui tecum En rebecca coram te est tolle eam et proficiscere et sit uxor filii domini tui sicut locutus est dominus Quod cum audisset puer abraham procidens adoravit in terra dominum Prolatisque vasis argenteis et aureis ac vestibus dedit ea rebecce pro munere Fratribus quoque eius et matri dona obtulit Inito convivio vescentes pariter et bibentes manserunt ibi Surgens autem mane locutus est puer Dimittite me ut vadam ad dominum meum Responderunt fratres eius et mater Maneat puella saltem x diebus apud nos et postea proficiscetur Nolite ait me retinere ut pergam ad dominum meum quia dominus direxit viam meam Dimittite me ut pergam ad dominum meum Vocemus puellam et queramus ipsius voluntatem Cumque vocata venisset sciscitati sunt Visne cum homine isto ire Que ait Vadam Dimiserunt ergo eam et debboram eius nutricem Servumque abraham et comites eius valde imprecantes prospera sororis sue atque dicentes Soror nostra es crescas in mille milia et possideat semen tuum portas inimicorum suorum Igitur rebecca et puelle illius ascensis camelis secute sunt virum qui festinus revertebatur ad dominum suum Eo tempore deambulabat ysaac per viam que ducit ad puteum cuius nomen est viventis et videntis habitabat enim in terra australi et egressus fuerat ad meditandum in terra australi in agro et inclinata iam die Cumque levasset oculos vidit camelos venientes procul Rebecca quoque conspecto ysaac descendit de camelo et ait ad puerum Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis Dixitque ei Ipse est dominus meus At illa tollens cito pallium operuit se Servus autem cuncta que gesserat narravit domino suo Ysaac Qui introduxit eam in tabernaculum sare matris sue et accepit eam uxorem et in tantum dilexit eam ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret

xxv

Abraham vero duxit aliam uxorem nomine cethuram que peperit ei zamram et yecsan et madian et lesbach et sue Iecsan quoque genuit saba et dadan Fuerunt asurim et latusim et laomim At vero ex madian ortus est epha et apher et enoch et abida et heldaa Omnes isti filii cethure Deditque abraham cuncta que possiderat ysaac filiis autem concubinarum

largitus est munera et separavit eos
ab ysaac filio suo dum adhuc ipse vi-
veret ad plagam orientalem. Et fuerunt
autem dies vite eius c. lxxv anni et
deficiens mortuus in senectute sua
bona provecte que etatis et plenus dierum
congregatus que est ad populum suum et se-
pelierunt eum ysaac et ysmahel filii
sui in spelunca duplici que sita est
in spelunca ephron filii seor ethei
ethei regione mabre quam emerat
a filiis heth ibi sepultus est et sara
uxor sua et post obitum ipsius benedixit
deus ysaac filio eius qui habitabat iuxta
puteum nomine viventis et videntis.
Hee sunt generationes hysmahel filii
habrae quem peperit ei agar egipcia
famula sare primogenitusque ysmahe-
lis Nabaioth deinde cedar et abde-
el et mabsam mazma que amma
et massa adat et thema et ytur et
naphis et cedma. Isti sunt filii ysma-
hel et hec nomina per castella et op-
pida eorum xii principes tribuum suarum
Et facti sunt dies ysmahel c. xxxvii
deficiens que mortuus est et appositus
est ad populum suum. Habitavit autem ab
evila usque sur que respicit egiptum
introeuntibus assiriis coram cunctis
fratribus suis abiit. Hee quoque sunt genera-
tiones ysaac filii abrahe. Abraham
genuit ysaac qui cum esset xl annorum
duxit uxorem rebeccam filiam bathu-
elis sare de mesopotamia sororem
laban de prefata que est ysaac dominum pro
uxore sua eo quod esset sterilis qui exau-
divit eum et dedit conceptum rebecce
sed collidebantur in utero eius parvuli. Que
ait si sic futurum michi erat quid necesse
concipere perrexit que ut consuleret dominum
Qui respondens ait. Due gentes in ute-
ro tuo sunt et duo populi ex utero tuo
dividentur populus que populum superabit et
maior serviet minori. Iam tempus
pariendi advenerat et ecce gemini
in utero eius reperti sunt. Qui primus
egressus est ruffus erat et totus in
morem pellis hispidus vocatumque est
nomen esau. Protinus alter egrediens
plantam fratris tenebat manu. Et ide-
o appellavit eum iacob. Sexagena-
rius erat ysaac quando nati sunt ei parvuli.

Quibus adultis factus est esau vir gnarus
venandi et homo agricola. Iacob autem
vir simplex habitabat in tabernaculis. Ysaac
amabat esau eo quod de venationibus illius
vesceretur et rebecca diligebat ia-
cob. Coxit autem iacob pulmentum ad quem
cum venisset esau lassus de agro ait da
mihi de coctione hac rufa qui oppido las-
sus sum. Et ob hanc causam vocatum est nomen eius edom.
Cui dixit iacob vende mihi primogenita
tua. Ille respondit En morior quid mihi pro-
derunt primogenita. Ait iacob iura ergo
mihi. Iuravit ergo esau et vendidit primoge-
nita et sic accepto pane et lentis edu-
lio comedit et bibit et abiit parvipen-
dens quod primogenita vendidisset. xxvi

Orta autem fame super terram post eam
sterilitatem que acciderat in diebus
abraham abiit ysaac ad abyma-
lech regem palestinorum in geraris. Appa-
ruit que ei dominus et ait. Ne descendas in
egiptum sed quiesce in terra quam dixe-
ro tibi et peregrinare in ea. Ero tecum que
et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo
dabo universas regiones has. Complens
iuramentum quod spopondi patri tuo
et multiplicabo semen tuum sicut stellas
celi dabo posteris tuis universas regi-
ones has et benedicentur in semine tuo
omnes gentes terre eo quod obedierit abra-
ham voci mee et custodierit precepta
mea et cerimonias leges que servavit.
Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum
interrogaretur a viris loci illius
super uxore sua respondit soror mea est. Timu-
erat enim quod sibi sociata esset coniugio
reputans ne forte interficerent eum propter eius
pulcritudinem. Cumque pertransissent
dies plurimi et ibi demoraretur. Respi-
ciens abymalech rex palestinorum per fe-
nestram vidit eum iocantem cum rebecca u-
xore sua. Et accersito eo ait perspicuum
est quod uxor tua sit cur mentitus es eam
sororem tuam. Ille respondit Timui ne mo-
rerer propter eam. Dixit que abymalech cur
imposuisti nobis potuit coire quispiam
de populo cum uxore tua et induxeras super
nos grande peccatum. Precepitque omni populo
dicens Qui tetigerit hominis huius uxorem
morte morietur. Seminavit autem ysaac in
terra illa et invenit in ipso anno centuplum
benedixitque ei dominus et locupletatus est
homo et ibat proficiens atque succrescens donec
vehementer magnus effectus est. Habuit que
possessiones ovium et armentorum et familie

derunt in eum. Tulit autem mulier et
expandit velamen super os putei
quasi siccans tipsanas, id est ordeum siccatum
et sic latuit res. Cumque venissent
servi absolon ad mulierem in domum di-
xerunt: Ubi est achimaas et iona-
thas? Et respondit eis mulier: Transierunt
festinanter gustata paululum a-
qua. At illi cum quesissent et
non invenissent reversi sunt in iherusalem.
Cumque abissent ascenderunt illi de pu-
teo et pergentes nunciaverunt regi da-
vid atque dixerunt: Surgite et transite
cito fluvium quoniam huiuscemodi de-
dit contra vos consilium achitophel.
Surrexit ergo david et omnis populus
qui erat cum eo et transierunt iordanem
donec dilucesceret, et ne unus quidem
residuus fuit qui non transisset fluvi-
um. Porro achitophel videns quod
non fuisset factum consilium suum stra-
vit asinum suum et surrexit et abi-
it in domum suam et in civitatem
suam et disposita domo sua sus-
pendio interiit et sepultus est in
sepulchro patris sui. David autem ve-
nit in castra. Et absolon transivit ior-
danem ipse et omnes viri israel cum eo.
Amasam vero constituit absolon pro
ioab. Amasa autem erat filius viri qui
vocabatur iethra de iezraeli qui
ingressus est ad abigail filiam na-
as sororem sarvie que fuit mater
ioab. Et castrametatus est israel cum ab-
solon in terra galaad. Cumque ve-
nisset david in castra sobi filius
naas de rabath filiorum amon et
machir filius amihel de lodabar et
berzalai galaadites de rogelim ob-
tulerunt ei stratoria et tapetia et va-
sa fictilia frumentum et ordeum et fa-
rinam polentam et fabam et len-
tem et frixum ciceris et mel et bu-
tyrum oves et pingues vitulos de-
deruntque david et populo qui cum eo
erat ad vescendum. Suspicati enim sunt
populum fame et siti fatigari in deserto.

Igitur considerato david XVIII
populo suo constituit su-
per eum tribunos et centuriones
et dedit populi tertiam partem sub manu
ioab et tertiam partem sub manu abisai

filii sarvie fratris ioab et tertiam sub
manu ethai qui erat de geth. Dixitque
rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum.
Et respondit populus: Non exibis. Sive enim
fugerimus non magnopere ad eos
de nobis pertinebit, sive media pars
ceciderit e nobis non satis curabunt,
quia tu unus pro decem milibus computa-
ris. Melius est igitur ut sis nobis in
urbe presidio. Ad quos rex ait: Quod
vobis rectum videtur hoc faciam. Ste-
tit ergo rex iuxta portam egredieba-
turque populus per turmas suas centeni et
milleni. Et precepit rex ioab et abi-
sai et ethai dicens: Servate mihi puerum
absolon. Et omnis populus audiebat
precipientem regem cunctis principibus
pro absolon. Itaque egressus est populus
in campum contra israel et factum est
prelium in saltu effraim. Et cesus est
ibi populus israel ab exercitu david factaque
est plaga magna in illa die viginti
milium. Fuit autem ibi prelium dispersum
super faciem omnis terre et multo plures
erant quos saltus consumpserat de populo
quam hii quos voraverat gladius in die
illo. Accidit autem ut occurreret absolon
servis david sedens mulo. Cumque ingres-
sus fuisset mulus subter condensam
quercum et magnam adhesit caput
eius quercui et illo suspenso inter ce-
lum et terram mulus cui insederat per-
transivit. Vidit autem hoc quispiam et
nunciavit ioab dicens: Vidi absolon
pendere de quercu. Et ait ioab viro
qui nunciaverat ei: Si vidisti quare non
confodisti eum super terram et ego dedissem
tibi decem argenti siclos et unum bal-
theum? Qui dixit ad ioab: Si appen-
deres in manibus meis mille argenteos
nequaquam mitterem manum meam
in filium regis. Audientibus enim nobis
precepit rex tibi et abisai et ethai dicens:
Custodite mihi puerum absolon. Sed
et si fecissem contra animam meam audac-
ter nequaquam hoc regem latere potui-
sset et tu stares ex adverso. Et ait io-
ab: Non sicut tu vis sed aggrediar
eum coram te. Tulit ergo ioab tres lan-
ceas in manu sua et infixit eas in
corde absolon. Cumque adhuc palpi-
taret herens in quercu, cucurrerunt
decem iuvenes armigeri ioab et

quam obrem invidentes ei palestini omnes puteos quos foderant servi illius abraham in illo tempore obstruxerunt implentes humo intantum ut ipse abimalech diceret ad ysaac Recede a nobis quoniam potencior nobis factus es valde et ille descendens ut veniret ad torrentem gerare habitaretque ibi rursum fodit alios puteos quos foderant servi patris sui abraham et quos illo mortuo olim obstruxerant palestini appellavitque eos hisdem nominibus quibus ante pater vocaverat foderuntque in torrente et reperierunt aquam vivam sed et ibi iurgium fuit pastorum gerare adversus pastores ysaac dicencium nostra est aqua quamobrem nomen putei ab eo quod acciderat vocavit calumpniam foderunt autem et alium et pro illo quoque rixati sunt appellavitque eum inimicicias profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt itaque vocavit nomen illius latitudo dicens Nunc dilatavit nos deus et crescere fecit super terram

Ascendit autem ex illo loco bersabee ubi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens Ego sum deus abraham patris tui noli timere quia ego tecum sum benedicam tibi et multiplicabo semen tuum propter servum meum abraham Itaque edificavit ibi altare domino et invocato nomine domini extendit tabernaculum precepitque servis suis ut foderent puteos ad quem locum cum venissent de gerare abimalech et athozath amicus illius et phicol dux militum locutus est eis ysaac Quid venistis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis Qui responderunt vidimus tecum dominum esse et idcirco nunc diximus Sit iuramentum inter nos et ineamus fedus ut non facias nobis quicquam mali sicut et nos nichil tuorum attigimus nec fecimus quod te lederet sed cum pace dimisimus auctum benediccione domini Fecit ergo eis convivium et post cibum et potum surgentes mane iuraverunt sibi mutuo dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum Ecce autem in ipso die venerunt servi ysaac annunciantes ei de puteo quem foderant atque dicentes invenimus aquam unde appellavit eum habundanciam et nomen urbis inpositum est bersabee usque in presentem diem Esau vero quadragenarius duxit uxores duas Iudith filiam beeri ethei et bethsama filiam elon eiusdem loci que ambe offenderant animum ysaac et rebecce

Senuit autem ysaac et caligaverunt oculi eius et videre non poterat vocavitque esau filium suum maiorem et dixit ad eum fili mi Qui respondit assum Cui pater vides inquit quod senuerim et ignorem diem mortis mee Sume arma tua pharetram et arcum et egredere foras cumque venatu aliquid apprehenderis fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti et affer ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam moriar Quod cum audisset rebecca et ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret dixit filio suo iacob Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo et dicentem sibi Affer mihi de venacione tua et fac cibos ut comedam et benedicam tibi coram domino antequam moriar Nunc ergo acquiesce consiliis meis fili mi et pergens ad gregem affer mihi duos edos optimos ut faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur Quos cum attuleris benedicat tibi et comederit priusquam moriatur Cui ille respondit Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit et ego lenis Si attrectaverit me pater meus et senserit timeo ne putet me sibi voluisse illudere et inducat super me maledictionem pro benedictione Ad quem mater In me sit ista maledictio fili mi tantum audi vocem meam et pergens affer que dixi Abiit et attulit deditque matri Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius et vestibus esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum pelliculasque edorum circumdedit manibus et colli nuda protexit Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit Quibus illatis dixit Pater mi At ille respondit audio quis es tu fili mi Dixitque iacob Ego sum esau primogenitus tuus Feci sicut precepisti mihi Surge sede et comede de venacione mea et benedicat mihi anima tua Rursumque ysaac ad filium suum Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi Qui respondit voluntas dei fuit ut cito occurreret quod volebam Dixitque ysaac Accede huc ut tangam te fili mi et probem utrum tu sis filius meus esau an non Accessit ille ad patrem et palpato eo dixit ysaac Vox quidem vox iacob est sed manus sunt esau Et non cognovit eum quia pilose manus similitu-

maioris expresserant. Benedixit ergo illi. Ait: Tu es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum allatos comedisset, obtulit etiam et vinum. Quo hausto dixit ad eum: Accede ad me et da mihi osculum, fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam, benedicens ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti, vini et olei. Et serviant tibi populi et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi, sit maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. Vix Ysaac sermonem impleverat, et egresso Iacob foras, venit Esau, coctosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi et comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. Dixitque Ysaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi, et ultra quam credi potest admirans ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu venires, benedixique ei, et erit benedictus? Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno, et consternatus ait: Benedic etiam et mihi, pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob; supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea ante tulit, et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, et mihi benedictionem? Respondit Ysaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres tuos servituti eius subiugavi; frumento et vino et oleo stabilivi eum, et tibi, fili mi, post hec ultra quid faciam? Cui Esau: Num unam tantum benedictionem habes, pater? Mihi quoque

obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret, motus Ysaac dixit ad eum: In pinguedine terre et in rore celi erit benedictio tua. Vives in gladio et fratri tuo servies; tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, et occidam Iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec Rebecce; que mittens et vocans Iacob filium suum dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Aram; habitabisque cum eo paucos dies, donec requiescat furor fratris tui et cesset indignatio eius, obliviscaturque eorum que fecisti in eum; postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixit quoque Rebecca ad Ysaac: Tedet me vite mee propter filias Heth; si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terre, nolo vivere.

Cap. xxviii

Vocavit itaque Ysaac Iacob, benedixitque eum et precepit ei dicens: Noli accipere uxorem de genere Canaan; sed vade et proficiscere in Mezopotamiam Syrie ad domum Batuelis patris matris tue, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere te faciat atque multiplicet, ut sis in turbas populorum; et det tibi benedictiones Abraham et semini tuo post te, ut possideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset Ysaac, profectus est et venit in Mezopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret, ad Laban filium Batuelis, fratrem Rebecce matris sue. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et misisset eum in Mesopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret, et quod post benedictionem precepisset ei dicens: Non accipias uxorem de filiabus Canaan, quodque obediens Iacob parentibus isset ad Syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias Canaan pater suus, ivit ad Ysmahelem et duxit uxorem absque hiis quas prius habebat, Maleth filiam Ysmahel filii Abraham, sororem Naboreth. Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Aram. Cumque

venisset ad locum quendam et vellet i
eo quiescere post solis occubitum tulit
de lapidibus qui iacebant et supponens
capiti suo dormivit in eodem loco vidit
que in sompnis scalam stantem super terram et ca
cumen eius tangens celum angelos quoque
dei ascendentes et descendentes per eam
et dominum innixum scale dicentem sibi Ego
sum dominus deus abraham patris tui et deus
Ysaac terram in qua dormis tibi dabo
et semini tuo, eritque semen tuum quasi
pulvis terre dilataberis ad orientem
et occidentem et septentrionem et meridi
em et benedicentur in te et in semine tu
o cuncte tribus terre et ero custos tuus
quocumque perrexeris et reducam te in
terram hanc nec dimittam donec comple
ro universa que dixi. Cumque evigilasset
iacob de sompno ait vere dominus est in
loco isto et ego nesciebam pavensque
Quam terribilis est locus iste non est
hic aliud nisi domus dei et porta celi
Surgens autem iacob mane tulit lapi
dem quem supposuerat capiti suo
et erexit in titulum fundens oleum desu
per. Appellavitque nomen urbis bethel
que prius luza vocabatur. vovit quoque vo
tum dicens Si fuerit deus mecum et cu
stodierit me in via per quam ambulo
et dederit panem ad vescendum et
vestimentum ad induendum, reversusque
fuero prospere ad domum patris mei erit michi
dominus in deum et lapis iste quem erexi
in titulum, domus dei vocabitur et cun
ctorum et cunctorum quecumque dederis mi

Profectus ergo, decimas offeram XXIX
in terram orientalem et vidit
puteum in agro tres quoque greges
ovium accubantes iuxta eum, nam ex
illo adaquabantur pecora et os eius
grandi lapide claudebatur, mosque erat
ut cunctis ovibus congregatis devolverent
lapidem et refectis gregibus rursum super
os putei ponerent. Dixitque ad pasto
res fratres unde estis. Qui responderunt
de haran. Quos interrogans Numquid
ait nostis laban filium nachor, et
dixerunt novimus. Sanus est inquit, il
le valet. Et ecce rachel filia eius
venit cum grege suo. Dixitque iacob
adhuc multum diei superest nec est tempus
ut reducantur ad caulas greges, date
ante ovibus potum et sic ad pastum eas
ducite. Qui responderunt Non possumus do
nec omnia pecora congregentur et amoveamus
lapidem de ore putei et adaquemus
greges. Adhuc loquebantur et ecce
Rachel veniebat cum ovibus patris sui
Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum
vidisset iacob et sciret consobrinam
suam oves quoque laban avunculi
sui amovit lapidem quo puteus
claudebatur et adaquato grege oscu
latus est eam et elevata voce flevit
et indicavit ei quod frater esset patris sui
et filius rebecce. At illa festinans
nunciavit patri suo. Qui cum audisset
venisse iacob filium sororis sue occur
rit obviam ei complexusque eum et in
osculo ruens duxit in domum suam
Auditis autem causis itineris respondit os meum
es et caro mea. Et postquam completi sunt
dies mensis unius dixit ei Num quia
frater meus es gratis servies michi
dic quid mercedis accipies. Habebat
vero duas filias nomen maioris lya
minor vero appellabatur rachel. Sed lia
erat lippis oculis rachel vero deco
ra facie et venusto aspectu quam
diligens iacob ait Serviam tibi pro
Rachel filia tua minore septem annis
Respondit laban melius est ut tibi eam
dem quam alteri viro, mane apud
me. Servivit ergo iacob pro rachel septem
annis et videbantur illi pauci dies
pre amoris magnitudine. Dixitque ad
laban Da michi uxorem meam quia
tempus est iam completum ut ingrediar
ad eam. Qui vocatis multis amicorum tur
bis ad convivium fecit nuptias et ve
spere lyam filiam introduxit ad eum dans
ancillam filie zelpham nomine. Ad quam
cum ex more iacob fuisset ingressus facto
mane vidit lyam et dixit ad socerum
suum Nonne pro Rachel servivi tibi quare
liam supposuisti michi. Respondit laban
Non est in loco nostro consuetudinis ut
minores ante tradamus ad nuptias
Imple ebdomadam dierum huius
copule et hanc quoque dabo tibi pro opere
quo serviturus es michi septem annis aliis
Acquievit placito et ebdomada trans
acta Rachel uxorem duxit cui pater servam
Balam tradiderat. Tandemque potitus
optatis nuptiis amorem sequentis
priori pretulit serviens apud eum septem
annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret

Quid est quod fac' noluisti

Liam aperuit vulvam eius sorore sterili permanente que concepit genuit filium vocavitque nomen eius ruben dicens vidit dominus humilitatem meam nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait quoniam audivit me dominus haberi contemptui dedit etiam istum mihi vocavitque nomen eius Symeon. Concepitque tercio et genuit alium dixitque nunc quoque copulabitur mihi maritus meus eo quod pepererim ei tres filios et idcirco appellavit nomen eius levi. Quarto concepit et peperit filium et ait modo confitebor domino et ob hoc vocavit nomen eius iudam.

xxx

Cernens autem rachel quod infecunda esset invidit sorori sue et ait marito suo Da mihi liberos alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob num pro deo ego sum qui privavit te fructu ventris. At illa habeo inquit famulam balam ingredere ad illam ut pariat super genua mea et habeam ex illa filios. Deditque illi balam in coniugium que ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitque rachel iudicavit mihi dominus et exaudivit vocem meam dans mihi filium et idcirco appellavit nomen eius dan. Rursumque bala concipiens peperit alterum pro quo ait rachel Comparavit me deus cum sorore mea et invalui vocavitque eum neptalim. Sentiens lya quod parere desisset zelpham ancillam marito suo tradidit. Qua post conceptum edente filium dixit feliciter et idcirco vocavit nomen eius gad. Peperit quoque zelpha alterum dixitque lya hoc pro beatitudine mea beatam quippe me dicent omnes generationes appellavit eum aser. Egressus autem ruben tempore messis in agrum reperit mandragoras quas matri lye detulit. Dixitque rachel Da mihi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit parumne tibi videtur quod preripueris maritum mihi nisi etiam mandragoras filii mei tuleris. Ait rachel dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperam de agro iacob egressa est in occursum eius lya et ait ad me intrabis quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa et exaudivit deus preces eius concepitque et peperit filium quintum et ait Dedit deus mercedem mihi quia dedi ancillam meam viro meo appellavitque nomen eius ysachar. Rursum lya concipiens et peperit sextum filium et ait Ditavit me deus dote bona etiam hac vice mecum erit maritus meus eo quod genuerim ei sex filios et idcirco appellavit nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dynam. Recordatus quoque dominus rachel exaudivit eam et aperuit vulvam eius. Que concepit et peperit filium dicens abstulit deus opprobrium meum et vocavit nomen illius ioseph. Dixit quoque iacob socero suo Dimitte me ut revertar ad patriam meam et ad terram meam. Da mihi uxores et liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. Tu nosti servitutem meam qua servivi tibi. Ait illi laban Inveniam gratiam in conspectu tuo experimento didici quia benedixerit mihi deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. At ille respondit Tu nosti quomodo servierim tibi et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te et nunc dives effectus es benedixitque tibi dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam et domui mee. Dixitque laban Quid dabo tibi. At ille ait nichil volo sed si feceris quod postulo iterum pascam et custodiam pecora tua. Gira omnes greges tuos et separa cunctas oves varias et sparsas vellere et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam in ovibus quam in capris erit merces mea. Respondebitque mihi cras iusticia mea quando placiti tempus advenerit coram te et omnia que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam in capris furti me arguent. Dixit laban Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illa capras et oves et hircos et arietes varios et maculosos. Cunctum autem gregem unicolorem id est albi et nigri velleris tradidit in manu filiorum suorum. Et posuit spacium itineris trium dierum inter se et generum qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob virgas populeas virides et amigdalinas et ex platanis ex parte decorticavit eas detractisque corticibus in hiis que spoliata fuerant candor apparuit. Illa vero que integra erant viridia permanserunt

atque in huiusmodi color effectus est in-
tinis. Posuit quoque eas in canalibus ubi
effundebatur aqua, ut cum venissent gre-
ges ad bibendum ante oculos in aspectu
earum conciperent. Factumque est ita ut in
ipso calore coitus oves intuerentur virgas
et parerent maculosa et varia et diver-
so colore respersa. Divisitque gregem Ia-
cob et posuit in canalibus ante oculos
arietum. Erant enim alba quaeque et ni-
gra Laban. Cetera vero Iacob separatis
inter se gregibus. Igitur cum primo tempore ascen-
debant oves ponebat Iacob virgas in
canalibus aquarum ante oculos ari-
etum et ovium ut in earum contemplatione
conciperent. Cum vero serotina admissura
erat et conceptus extremus non ponebat
eas. Factaque sunt ea quae erant serotina
Laban et quae primi temporis Iacob. Dita-
tusque est homo ultra modum et habuit greges
multos, ancillas et servos, camelos et asinos.

XXXI

Postquam autem | et tamen loco
audivit verba filiorum Laban di-
centium: Tulit omnia Iacob quae
fuerunt patris nostri et de illius
facultate ditatus factus est inclitus,
animadvertit quoque faciem Laban quod non esset
contra se sicut heri et nudiustertius, maxime
dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum
tuorum et ad generationem tuam, eroque tecum.
Misit et vocavit Rachel et Liam in agrum
ubi pascebat greges, et dixit eis: Video
faciem patris vestri quod non sit erga me
sicut heri et nudiustertius. Deus autem patris
mei fuit mecum, et ipsae nostis quod totis
viribus meis servierim patri vestro. Sed et pa-
ter vester circumvenit me et mutavit mercedem
meam decem vicibus, et tamen non dimisit eum
Deus ut noceret mihi. Si quando dixit: Variae erunt
mercedes tuae, pariebant oves varios
fetus; quando vero e contrario ait: Alba quaeque accipi-
as pro mercede, omnes greges alba pe-
pererunt. Tulitque Deus substantiam patris vestri
et dedit mihi. Postquam enim conceptus ovium
tempus advenerat, levavi oculos meos
et vidi in somnis ascendentes mares
super feminas varias et maculosos atque re-
spersos. Vidi enim omnia quae fecit tibi Laban.
Ego sum Deus Bethel ubi unxisti lapi-
dem et vovisti votum mihi. Nunc ergo surge
et egredere de terra hac, revertens in terram
nativitatis tuae. Responderunt Rachel et
Lia: Numquid habemus residui quicquam in fa-
cultatibus et hereditate domus patris nostri?
Nonne quasi alienas reputavit nos et

vendidit comeditque pretium nostrum? Sed
Deus tulit opes patris nostri et eas
tradidit nobis ac filiis nostris. Unde
omnia quae praecepit Deus fac. Surre-
xit autem Iacob et impositis liberis
ac coniugibus suis super camelos a-
biit. Tulitque omnem substantiam suam
et greges et quicquid in Mesopotamia
acquisierat, pergens ad Isaac patrem
suum in terram Canaan. Eo tempore ierat
Laban ad tondendas oves, et Rachel
furata est idola patris sui. Noluitque
Iacob confiteri socero suo quod fugeret.
Cumque abisset tam ipse quam omnia
quae iuris sui erant, et amne trans-
misso pergeret contra montem Gala-
ad, nuntiatum est Laban die tertio quod
fugeret Iacob. Qui assumptis fratribus
persecutus est eum diebus septem et comprehendit
eum in monte Galaad. Viditque in so-
mnis dicentem sibi Deum: Cave ne
quicquam aspere loquaris contra Iacob.
Iamque Iacob extenderat tabernaculum
in monte. Cum ille consecutus fuisset illum
cum fratribus suis in eodem monte Galaad
fixit tentorium et dixit ad Iacob: Qua-
re ita egisti ut clam abires, filias
meas quasi captivas gladio ducere?
Ignorante me fugere voluisti nec indi-
care mihi ut prosequerer te cum gladio
et canticis et tympanis et citharis?
Non es passus ut oscularer filios
meos et filias. Stulte operatus es.
Et nunc quidem valet manus mea reddere
tibi malum, sed Deus patris vestri heri dixit
mihi: Cave ne loquaris contra Iacob quicquam
durius. Et si ad tuos ire cupiebas et
desiderio tibi erat domus patris tui,
cur furatus es deos meos? Respondit Ia-
cob: Quod inscio te profectus sum, timui
ne violenter auferres filias tuas. Quod
autem furti me arguis, apud quemcumque
inveneris deos tuos, necetur coram fratribus
nostris. Scrutare quicquid tuorum apud
me inveneris et aufer. Haec dicens
ignorabat quod Rachel furata esset
idola. Ingressus itaque Laban taberna-
culum Iacob et Liae et utriusque famulae non
invenit. Cumque intrasset tentorium Ra-
chel, illa festinans abscondit idola subter
stramenta cameli et sedit desuper.
Scrutantique omne tentorium et nihil in-
venienti ait: Ne irascatur dominus meus quod
coram te assurgere nequeo, quia iuxta

consuetudinem feminarum nunc accidit
mihi Sic delusa sollicitudo querentis est
Iratusque Jacob cum iurgio ait Quam
ob culpam meam et peccatum meum
sic exarsisti post me et scru
tatus es omnem supellectilem meam
Quid invenisti de cuncta substantia domus tue
pone hic coram fratribus meis et fratribus
tuis ut iudicent inter me et te Idcirco
viginti annis fui tecum oves tue et capre
steriles non fuerunt arietes gregis
tui non comedi nec captum a bestia
ostendi tibi omne dampnum reddebam
quicquid furti peribat a me exige
bas die noctuque estu urebar et
gelu fugiebatque somnus ab oculis
meis Sic per viginti annos in domo tu
a servivi tibi quatuordecim pro filiabus et sex
pro gregibus tuis immutasti quoque merce
dem meam decem vicibus nisi deus
patris mei abraham et timor ysa
ac affuisset michi forsitan nudum modo di
misisses me afflictionem meam et laborem
manuum mearum respexit deus et
arguit te heri Respondit laban ei Fi
lie mee et filii tui et greges tui
et omnia que cernis mea sunt Quid
possum facere filiis et nepotibus me
is Veni ergo et ineamus fedus ut sit
testimonium inter me et te Tulit
itaque Jacob lapidem et erexit il
lum in titulum Dixitque fratribus suis
Afferte lapides Qui congregantes
fecerunt tumulum comederuntque super
eum quem vocavit laban tumul tumu
lum testis et iacob acervum testimo
nii uterque iuxta proprietatem lingue sue
Dixitque laban Tumulus iste testis
erit inter me et te hodie et idcirco
appellatum est nomen eius galaad id est
tumulus testis. et adiecit laban Intu
eatur et iudicet dominus inter nos quando recessi
erimus a nobis Si afflixeris fili
as meas et si introduxeris alias
uxores super eas Nullus sermonis nostri
testis est absque deo qui presens respi
cit Dixitque rursus ad Jacob En
tumulus hic et lapis quem erexi
inter me et te testis erit Si autem transi
ero illum pergens ad te aut tu preterieris
malum mihi cogitans Deus abraham
et deus Nachor iudicet inter nos et
deus patris eorum Juravit ergo Jacob per
timorem patris sui ysaac Immolatisque

que victimis in monte vocavit fratres suos
ut ederent panem Qui cum comedissent manserunt
ibi. Laban vero de nocte consurgens oscula
tus est filios et filias suas et benedi
xit illis reversusque in locum suum

XXXII

Jacob autem abiit itinere quo ceperat
fueruntque ei angeli obviam
Quos cum vidisset ait castra dei
sunt hec. et appellavit nomen loci il
lius manaym id est castra. Misit autem et nun
cios ante se ad esau fratrem suum in terra
seyr in regionem edom precepitque eis dicens
Sic loquimini domino meo esau. Hec dicit
frater tuus Jacob apud laban peregrinatus
sum et fui usque in presentem diem habeo bo
ves et asinos et oves et servos et an
cillas Mittoque nunc legationem ad do
minum meum ut inveniam gratiam in conspe
ctu tuo Reversique sunt nuncii ad iacob
dicentes Venimus ad esau fratrem tuum et
ecce properat in occursum tuum cum quadringentis viris
Timuit Jacob. et perterritus. divisit po
pulum qui secum erat Greges quoque et
oves et camelos in duas divisit tur
mas dicens Si venerit esau ad
unam turmam et percusserit eam alia turma
que reliqua est salvabitur Dixitque
iacob Deus patris mei abraham et deus
patris mei ysaac Domine qui dixisti michi
Revertere in terram tuam et in locum nativi
tatis tue et benefaciam tibi minor sum
cunctis miserationibus tuis et veritate
tua quam explesti servo tuo In bacu
lo meo transivi iordanem istum et nunc
cum duabus turmis regredior Erue me
de manu fratris mei esau quia valde eum
timeo ne forte veniens percutiat matrem
cum filiis Tu locutus es quod benefaceres
michi et dilatares semen meum sicut are
nam maris que pre multitudine numera
ri non potest Cumque dormisset ibi nocte
illa separavit de hiis que habebat mu
nera fratri suo capras cc et hircos xx
oves cc et arietes xx camelos
fetas cum pullis suis xxx vaccas xl
et pullos eorum x. et misit per manus
servorum suorum singulos seorsum gre
ges Dixitque pueris suis Antecedite
me et sit inter gregem et gregem et
precepit priori dicens Si obvium habu
eris fratrem meum esau et interrogaverit
te cuius es aut quo vadis aut cuius sunt
ista que sequeris Respondebis Servi tui
iacob munera misit domino suo esau

ipse quoque post nos venit. Similiter dedit man-
data secundo et tertio et cunctis qui se-
quebantur greges dicens: Hiisdem
verbis loquimini ad ezau cum inve-
neritis eum et addetis: Ipse quoque servus
tuus iacob iter nostrum insequitur. Di-
xit enim: placabo illum muneribus que
precedunt et postea videbo illum, ne
forsitan propicietur mihi. Precesserunt
itaque munera ante eum, ipse vero mansit
nocte illa in castris. Cumque mature
surrexisset tulit duas uxores suas
et totidem famulas cum xi filiis
et transivit vadum iaboth. Traduc-
tisque omnibus que ad se pertinebant
remansit solus. Et ecce vir luctabatur
cum eo usque mane. Qui cum videret
quod eum superare non posset, tetigit ner-
vum femoris eius et statim emarc-
uit. Dixitque ad eum: Dimitte me,
iam enim ascendit aurora. Respondit: Non
dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo:
Quod nomen est tibi? Respondit: Iacob. At ille:
nequaquam inquit iacob appellabitur no-
men tuum sed israel, quoniam si contra deum fortis
fuisti quanto magis contra homines
prevalebis? Interrogavit eum iacob:
Dic mihi quo appellaris nomine? Respondit:
Cur queris nomen meum, quod est mirabile? Et
benedixit ei in eodem loco. Vocavit-
que nomen illius loci phanuel. Ipse
vero claudicabat pede. ~~Cuius ob cau-~~
~~non comedunt filii israel~~ dicens: Vidi
dominum facie ad faciem et salva facta
est anima mea. Ortusque est ei sol
statim, postquam transgressus est phanuel,
ipse vero claudicabat pede. Quam ob
non comedunt causam filii israel nervum qui emarcuit
in femore iacob usque in presentem diem,
eo quod tetigerit nervum femoris eius et
obstupuerit.

XXXIII

Elevans autem oculos iacob o-
culos suos vidit venientem
ezau et cum eo cccc viros. Di-
visit quoque filios lie et rachel ambi-
arum quoque famularum et posuit utrasque
ancillas et liberos earum in principio, liam
vero in secundo loco et filios eius, eius
rachel autem et ioseph novissimos.
Et ipse progrediens adoravit septies
pronus in terram donec appropinquaret frater eius.

Currens itaque ezau obviam fratri
suo amplexatus est eum. Stringensque
collum eius et osculans flevit. Le-
vatisque oculis vidit mulieres
et parvulos earum et ait: Quid sibi
volunt isti et si ad te pertinent? Respondit:
Parvuli sunt quos donavit mihi deus
servo tuo. Et appropinquantes ancille
et filii earum incurvati sunt. Acces-
sit quoque lya cum pueris suis et cum
adorassent, extremi ioseph et rachel
adoraverunt. Dixitque ezau: Que-
nam sunt iste turme quas obviam
habui? Respondit: Ut invenirem gratiam
coram domino meo. At ille ait: Habe-
o plurima frater mi, sint tua tibi. Dixit-
que tibi iacob: Noli ita obsecro te,
sed si inveni gratiam in oculis tuis
accipe munusculum de manibus me-
is. Sic enim vidi faciem tuam quasi vi-
derim vultum dei. Esto mihi propicius et
suscipe benedictionem quam attuli tibi
et quam donavit mihi deus tribuens
omnia. Vix fratre compellente suscipiens
ait: Gradiamur simul, eroque socius
itineris tui. Dixitque iacob: Nosti
domine mi quod parvulos habeam
teneros et oves ac boves fetas
mecum, quas si plus in ambulando
fecero laborare morientur una
die cuncti greges. Precedat dominus me-
us ante servum suum et ego sequar
paulatim vestigia eius. Sic video
parvulos meos posse donec veniam ad
dominum meum in seir. Respondit ezau:
Oro te ut de populo meo qui mecum est
saltem socii remaneant vie tue.
Non est inquit necesse, hoc uno tantum indigeo
ut inveniam gratiam in conspectu
tuo domine mi. Reversus est itaque ezau
die illo quo venerat in seir. Et ia-
cob venit in sochoth ubi edificata
domo et fixis tentoriis appella-
vit locum nomen loci illius sochoth,
id est tabernacula. Transivitque in
salem urbem sichimorum que
est in terra chanaan postquam reversus est
de mezopotamia syrie habitavit-
que iuxta oppidum. Emitque partem
agri in qua fixerat tabernacula
a filiis emor patris sichem, c. agn
agnis et erecto ibi altari invocavit
super illud altissimum deum israel.

xxxiiii

Egressa est autem Dyna filia Lye ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset Sichem filius Emor Evei princeps terre illius, adamavit eam et rapuit et dormivit cum illa, vi opprimens virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea, tristemque delinivit blanditiis. Et pergens ad Emor patrem suum: Accipe, inquit, michi puellam hanc coniugem. Quod cum audisset Iacob, absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent. Egresso autem Emor patre Sichem ut loqueretur ad Iacob, ecce filii eius veniebant de agro; auditoque quod acciderat irati sunt valde, eo quod fedam rem esset operatus in Israel et violata filia Iacob rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque Emor ad eos: Sichem filii mei adhesit anima filie vestre; date illi eam uxorem, et iungamus vicissim connubia; filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite, et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est: exercete, negociamini et possidete eam. Sed et Sichem ad patrem et ad fratres eius ait: Inveniam graciam coram vobis, et quecumque statueritis dabo. Augete dotem et munera postulate, libens tribuam quod petieritis; tantum date michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii Iacob Sichem et patri eius in dolo, sevientes ob stuprum sororis: Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso; quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari, si esse volueritis similes nostri et circumcidatur in vobis omne masculini sexus; tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras et nostras, et habitabimus vobiscum, erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblacio eorum Emor et Sichem filio eius, nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret; amabat enim puellam valde, et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt ad populum: Viri isti pacifici sunt et volunt habitare nobiscum; negocientur in terra et exerceant eam, que spaciosa et lata cultoribus indiget; filias eorum accipiemus uxores et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum: si circumcidamus masculos nostros, ritum gentis imitantes, et substanciam eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt; tantum in hoc acquiescamus ut habitantes simul unum efficiamus populum. Assenserunt omnes, circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tercio, quando gravissimus vulnerum dolor est, arreptis duo Iacob filii Symeon et Levi fratres Dine gladiis ingressi sunt urbem confidenter, interfectisque omnibus masculis Emor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii Iacob et depopulati sunt urbem in ulcionem stupri; oves eorum et armenta et asinos cunctaque vastantes que in domibus et in agris erant, parvulos quoque et uxores duxerunt captivas. Quibus perpetratis audacter Iacob dixit ad Symeonem et Levi: Turbastis me et odiosum me fecistis Cananeis et Pherezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus; illi congregati percucient me, et delebor ego et domus mea. Responderunt: Numquid ut scorto abuti debuere sororem nostram?

xxxv

Interea locutus est Deus ad Iacob: Surge et ascende Bethel et habita ibi, facque altare Deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua ait: Abicite deos alienos qui in medio vestri sunt, et mundamini et mutate vestimenta vestra. Surgite et ascendamus in Bethel ut faciamus ibi altare Deo, qui exaudivit me in die tribulacionis mee et socius fuit itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit eos subter terebintum que est post urbem Sichem. Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi persequi recedentes. Venit igitur Iacob Luzan, que est in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare et appellavit nomen loci illius Domus Dei; ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est Debbora nutrix Rebecce et sepulta est ad radices Bethel subter quercum, vocatumque est nomen loci Quercus fletus. Apparuit autem iterum Deus Iacob postquam reversus est de Mezopotamia Syrie et venit in Betel, benedixitque ei dicens: Non vocaberis ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum. Et appellavit eum Israel.

Dixit qz ei Ego deus omnipotens Cre
sce et multiplicare gentes et populi nationum ex
te erunt reges de lumbis tuis egre
dientur Terram qz quam dedi abra
ham et ysaac dabo tibi et semi
tuo post te et recessit ab eo Ille vero ere
xit titulum lapideum in quo locutus fu
erat ei deus libans super eum libamina
et effundens oleum vocans qz nomen
loci illius bethel Egressus autem inde
venit verno tempore ad terram que ducit e
fratam in qua cum parturiret Rachel
ob difficultatem partus periclitari ce
pit Dixit qz ei obstetrix Noli time
re quia et hunc habebis filium Egredien
te autem anima pre dolore et imminente iam
morte vocavit nomen filii sui Ben-
oni id est filius doloris mei Pa-
ter vero appellavit eum beniamin id est fili
us dextre Mortua est ergo Rachel
et sepulta est in via que ducit
effratam hec est bethleem Erexit
qz iacob titulum super sepulcrum eius
hic est titulus monumenti Rachel usqz
in presentem diem Egressus inde fixit
tabernaculum trans turrim gregis Cumqz habi
taret in illa regione abiit Ruben
et dormivit cum bala concubina patris
sui quod illum minime latuit Erant autem
filii iacob xii Filii lye primogenitus
Ruben et Symeon et levi et iudas
et ysachar et zabulon Filii Rachel
ioseph et beniamin Filii bale an
cille Rachel dan et neptalim Fi
lii zelphe ancille lye gad et asser
hii filii iacob qui nati sunt ei in me
sopotamia syrie Venit ad ysaac patrem
suum in mambre civitatis arbee hec
est ebron in qua peregrinatus est abra
ham et ysaac et completi sunt dies
ysaac c et lxxx annorum consumptus qz
etate mortuus est et appositus est populo
suo senex et plenus dierum et sepe
lierunt eum ezau et iacob filii sui

XXXVI

Hee autem sunt generationes eza
u ipse qui est edom ezau accepit
uxores de filiabus canaan
ada filiam alometei et ooli
bama filiam Ana filii zebeon evei
et basemath filiam ysmahel
sororem nabaioth Peperit autem ada
eliphat basemath genuit rahuel
oolibama genuit yehus et ylon et
chore hii filii ezau qui nati sunt in
terra canaan Tulit autem ezau uxores
suas et filios et filias et omnem animam

domus sue et substantiam et pecora et cun
cta que habere poterat in terra cana
an abiit in terram alteram regionem
recessit a fratre suo iacob Divites
enim erant valde et simul habitare non
poterant nec sustinebat eos terra
peregrinationis eorum pre multitudine gregum
Habitavitqz ezau in monte Seir
ipse est edom Hee autem sunt genera
tiones ezau patris edom in monte
seyr et hec nomina filiorum eius El
phat filius ada uxoris ezau
Rahuel quoqz filius basemath uxoris
eius Fueruntqz filii eliphat theman o
mar zepho et gathan et thenez
et thore Erat autem thamna concubi
na eliphat filii ezau que peperit
ei amelech Hii sunt filii
ada uxoris ezau Filii autem rahu
el Naath et zara semma et me
za hii filii basemath uxoris e
zau Isti qz erant filii oolibama fili
e Ana filie zebeon uxoris ezau
quos genuit yehus et ylon et
thore Hii duces filiorum ezau filii
eliphat primogeniti ezau dux
theman dux omar dux sepho
dux thenez dux thore dux athan
dux amalech hii filii eliphat in terra
edom et hii filii ade Hii qz filii
rahuel filii ezau dux naath dux
zara dux zamma dux meza hii au
tem duces rahuel Isti filii basemath
uxoris ezau Hii autem filii o
libama uxoris ezau dux yehus dux
ylon dux thore hii duces oolibame
filie ane uxoris ezau Isti sunt fi
lii ezau et hii duces eorum ipse est
edom Isti sunt filii seyr horrei habita
tores terre lotan et sobal et sebe
on et ane et ezebon et dyson hii
duces horrei filii seir in terra edom Fa
cti sunt autem filii lothan horrei et theman
erat autem soror lothan thamna et isti
filii sobal alvan maleath et ebal
et zephnonam et hii filii zebeon
ahaia et ana Iste est ana
qui invenit aquas calidas in solitu
dine cum pasceret asinos zebeon patris
sui habuitqz filium dysan et fili
am oolibama et isti filii dysan
amdan et eseban et iethran et
charan Hii quoqz filii eser balaan
et zenon zenon et acham habuit
autem filios dysan us et aram hii du
ces horreorum dux lothan dux
sobal dux sabeon dux ana dux

dux Dison, dux Eser, dux Disan. Isti duces Horreorum qui imperaverunt in terra Seir. Reges autem qui regnaverunt in terra Edom antequam haberent regem filii Israel fuerunt hii: Bala filius Beor, nomenque urbis eius Denaba. Mortuus est autem Bala et regnavit pro eo Iobab filius Zare de Bosra. Cumque mortuus esset Iobab, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab, et nomen urbis eius Avith. Cumque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semla de Masreca. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo Saul de fluvio Rooboth. Cumque et hic obiisset, successit in regnum Balanan filius Achobor. Isto quoque mortuo regnavit pro eo Adad, nomenque urbis eius Phau, et appellabatur uxor eius Meetabel filia Matred filie Mezaab. Hec ergo nomina ducum Esau in cognationibus et locis et vocabulis suis: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth, dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, dux Magdiel, dux Hiram. Hii duces Edom habitantes in terra imperii sui; ipse est Esau pater Idumeorum. Habitavit autem Iacob in terra Chanaan in qua pater suus peregrinatus est. Et hee sunt generationes eius.

xxxvii

Ioseph cum xvi esset annorum pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer, et erat cum filiis Bale et Zelphe uxoris patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem suum crimine pessimo. Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos eo quod in senectute genuisset eum, fecitque ei tunicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis, que causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro, et quasi consurgere manipulum meum et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt fratres eius: Numquid rex noster eris aut subiciemur dicioni tue? Hec ergo causa somniorum atque sermonum invidie et odii fomitem ministravit. Aliud quoque vidit somnium quod narrans fratribus ait: Vidi per somnium quasi solem et lunam et stellas xi adorare me. Quod cum patri suo et fratribus retulisset, increpavit eum pater suus et dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? Num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? Invidebant ei igitur fratres sui, pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oves in Sichimis; veni, mittam te ad eos. Quo respondente: Presto sum, ait ei: Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora, et renuncia mihi quid agatur. Missus de valle Ebron venit in Sichem, invenitque eum vir errantem in agro et interrogavit quid quereret. At ille respondit: Fratres meos quero; indica mihi ubi pascant greges. Dixitque ei vir: Recesserunt de loco isto; audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothaim. Perrexit ergo Ioseph post fratres suos et invenit eos in Dothaim. Qui cum vidissent eum procul antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere, et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit; venite, occidamus eum et mittamus in cisternam veterem, dicemusque: fera pessima devoravit eum; et tunc apparebit quid prosint somnia illius. Audiens autem hec Ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat: Non interficiatis animam eius nec effundatis sanguinem, sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine, manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari et polimita, miseruntque in cisternam veterem que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem, viderunt viatores Ismaelitas venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in Egiptum. Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venundetur Ismaelitis et manus nostre non polluantur; frater enim et caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius. Et pretereuntibus Madianitis negociatoribus, extrahentes eum de cisterna vendiderunt eum Ismaelitis xx argenteis, qui duxerunt eum in Egiptum. Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum, et scissis vestibus pergens ad fratres suos ait: Puer non comparet, et ego quo ibo? Tulerunt

aut tunicam eius et in sanguine edi quem
occiderat tinxerunt mittentes qui ferret
ad patrem et dicerent Hanc invenimus vide utrum
tunica filii tui sit an non Quam cum
cognovisset pater ait Tunica filii
mei est fera pessima devoravit eum Tunica
filii mei est fera pessima comedit eum
bestia devoravit ioseph Scissisque
vestibus indutus est cilicio lugens fi-
lium suum multo tempore Congregatis autem
cunctis liberis eius ut lenirent do-
lorem patris noluit consolationem accipe-
re sed ait Descendam ad filium meum lu-
gens in infernum Et illo perseverante
in fletu madianite vendiderunt Io-
seph in egipto putiphari eunucho
pharaonis magistro milicie XXXVIII

Eodem tempore descendens iudas
a fratribus suis divertit ad virum
odollamitem nomine hiram vi-
ditque ibi filiam hominis chananei
vocatam sue et uxore accepta ingressus
est ad eam Que concepit et peperit fi-
lium et vocavit nomen eius Her Rursum
que concepto fetu natum filium nominavit
onam Tercium quoque peperit appellavit Sela
Quo nato ultra parere cessavit Dedit
autem iudas uxorem primogenito suo
Her nomine thamar Fuit quoque Her
primogenitus iude nequam in conspectu domini
et ideo ab eo occisus est Dixit ergo iu-
das ad onam filium Ingredere ad uxo-
rem fratris tui et sociare illi et susci-
tes semen fratri tuo Ille autem sciens
non nasci sibi filios introiens ad
uxorem fratris sui semen fundebat in ter-
ram ne liberi fratris nomine nascerentur
et idcirco percussit eum dominus eo quod rem
detestabilem faceret Quamobrem di-
xit iudas thamar nurui sue Esto
vidua in domo patris tui donec crescat
Sela filius meus Timebat enim ne et
ipse moreretur sicut et fratres eius Que
abiit et habitavit in domo patris sui
Evolutis autem multis annis mortua
est sue uxor iude Qui post luctum
consolatione suscepta ascendebat ad tonso-
res ovium suarum ipse et hiras opi-
lio gregis odolamita in thamnas
Nunciatumque est thamar quod socer illius
ascenderet ad tondendas oves Que
depositis viduitatis vestibus assumpsit
theristrum et mutato habitu sedit
in bivio quod ducit thamnam eo quod cre-
visset sela et non eum accepisset maritum
Quam cum vidisset iudas suspicatus
esset meretricem esse operuerat enim
vultum suum ne cognosceretur Ingressus
que ad eam ait Dimitte me ut
coeam tecum Nesciebat enim quod nu-
rus sua esset Qua respondente Quid
dabis mihi ut fruaris concubitu meo Dixit
Mittam tibi edum de gregibus meis
Rursumque illa dicente Patiar quod
vis si dederis arrabonem donec
mittas quod polliceris Ait iudas
Quid vis tibi pro arrabone dari Respondit
anulum tuum et armillam et baculum
quem in manu tenes Ad unum igitur co-
itum concepit mulier et surgens abiit
depositoque habitu quem assumpserat indu-
ta est viduitatis vestibus Misit autem
iudas edum per pastorem suum odolli-
matem ut reciperet pignus quod dede-
rat mulieri Qui cum non invenisset eam
Interrogavit homines loci illius
Ubi est mulier que sedebat in bivio
Respondentibus cunctis non fuit in loco isto
meretrix Reversus est ad iudam dixitque Non
inveni eam Sed et homines loci illius di-
xerunt mihi Numquam ibi sedisse scortum
Ait iudas Habeat sibi Certe mendacii
nos arguere non poterit Ego misi e-
dum quem promiseram et tu non invenisti
eam Ecce autem post tres menses nunciaverunt iude
dicentes Fornicata est thamar
nurus tua et videtur uterus illius intume-
scere Dixit iudas Producite eam ut
comburatur Que cum educeretur ad penam
misit ad socerum suum dicens De viro
cuius hec sunt concepi Cognosce cuius
sit anulus et armilla et baculus
Qui agnitis muneribus ait Iustior me
est quia non tradidi eam sela filio
meo Attamen ultra non cognovit eam
Instante autem partu apparuerunt
gemini atque in ipsa effusione infantium
unus protulit manum in qua obstetrix
ligavit coccinum dicens Iste egredietur
prior Illo vero retrahente manum egressus
est alter Dixitque mulier Quare divi-
sa est propter te maceria Et ob hanc causam
vocavit nomen eius phares Postea egressus
est frater eius in cuius manu erat coccinum
quem appellavit zaram XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egiptum et
emit eum putiphar eunuchus
pharaonis princeps exercitus

vir egyptius de manu ismahelitarum a quibus productus fuerat. Fuitque dominus cum eo et erat vir in cunctis prospere agens. Habitabatque in domo domini sui qui optime noverat esse dominum cum eo et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque Joseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei a quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa que tradita sibi fuerant. Benedixitque dominus domui egyptii propter Joseph et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem Joseph pulcher facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in Joseph et ait dormi mecum. Qui nequaquam acquiescens operi nephario dixit ad eam Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua. Nec quicquam est quod non in mea potestate sit vel non tradiderit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo possum malum hoc facere et peccare in dominum meum. Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebatur et mulier molesta erat adolescenti et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret Joseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam vocavit homines domus sue et ait ad eos En introduxit vir meus virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem et audisset vocem meam reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait Ingressus est ad me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque audisset me clamare reliquit pallium et fugit foras. His auditis dominus et nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradidit que Joseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum Joseph et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris qui tradidit in manu illius

universos vinctos qui in custodia tenebantur et quicquid fiebat sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis sibi creditis. Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat.

XXX

His itaque gestis accidit ut peccarent duo eunuchi pincerna regis egypti et pistor domino suo. Iratusque contra eos pharao nam alter pincernis preerat alter pistoribus misit eos in carcerem principis militum in quo vinctus erat et Joseph. At custos carceris tradidit eos Joseph qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset Joseph mane et vidisset eos tristes sciscitatus est dicens Cur tristior est hodie solito facies vestra. Qui responderunt Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Joseph Numquid non dei est interpretatio. Referte mihi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum somnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas et post flores uvas maturescere calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum pharaoni. Respondit Joseph Hec est interpretatio somnii. Tres propagines tres adhuc dies sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui et restituet te in gradum pristinum dabisque ei calicem iuxta officium tuum sicut facere ante consueveras. Tantum memento mei cum bene tibi fuerit et facies mecum misericordiam et suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. Quia furtim sublatus sum de terra hebreorum et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset ait Et ego vidi somnium quod haberem tria canistra farine super caput meum et in uno canistro quod erat excelsius portari me putabam omnes cibos qui fiunt arte pistoria avesque comedere ex eo. Respondit Joseph Hec est interpretatio somnii. Tria canistra tres adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuum ac suspendet te in cruce et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis

erat quinque faciebat grande convivium pueris suis recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum ut porrigeret regi poculum; alterum suspendit in patibulo ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis praepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

XXXXI

Post duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium de quo ascendebant septem boves pulchre et crasse nimis et pascebantur in locis palustribus. Alie quoque septem emergebant de flumine fede confecteque macie et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus; devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao dormivit rursum et vidit alterum somnium: Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque formose. Alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine oriebantur devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem et facto mane pavore perterritus misit ad coniectores Egypti cunctosque sapientes; et accersitis narravit somnium nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincerna magister ait: Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum, ubi una nocte uterque vidimus somnium presagum futurorum. Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus, cui narrantes somnia audivimus quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioseph totonderunt ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait: Vidi somnia nec est qui edisserat; que audivi te prudentissime conicere. Respondit Ioseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni. Narravit ergo Pharao quod viderat: Putabam me stare super ripam fluminis et septem boves de amne conscendere pulchras nimis et obesis carnibus que in pastu paludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur alie septem boves in tantum deformes et macilente ut numquam tales in universa terra Egypti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursum sopore depressus vidi somnium: Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque septem tenues et percusse uredine oriebantur e stipula; que priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus somnium et nemo est qui edisserat. Respondit Ioseph: Somnium regis unum est. Que facturus est Deus ostendit Pharaoni. Septem boves pulchre et septem spice plene septem ubertatis anni sunt eandemque vim somnii comprehendunt. Septem quoque boves tenues atque macilente que ascenderunt post eas et septem spice tenues et vento urente percusse septem anni venturi sunt famis. Qui hoc ordine complebuntur: Ecce septem anni venient fertilitatis magne in universa terra Egypti, quos sequentur septem anni alii tante sterilitatis ut oblivioni tradatur cuncta retro habundantia; consumptura enim est fames omnem terram et ubertatis magnitudinem perditura est inopie magnitudo. Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium firmitatis indicium est eo quod fiat sermo Dei et velocius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium et preficiat eum terre Egypti, qui constituat prepositos per cunctas regiones et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea et omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur servetur in urbibus et preparetur futuro septem annorum fami que oppressura est Egyptum et non consumetur terra inopia. Placuit Pharaoni consilium et cunctis ministris eius. Locutusque est ad eos: Num invenire poterimus talem virum qui spiritu Dei plenus sit? Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus omnia que locutus es, numquid sapientiorem et consimilem tui invenire potero? Tu eris super domum meam et ad tui oris imperium cunctus populus obediet; uno tantum regni solio te precedam. Dixitque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce constitui te super universam terram Egypti. Tulitque anulum de manu sua et dedit eum in manu eius; vestivitque eum stola byssina et collo torquem auream circumposuit. Fecitque eum ascendere super currum suum secundum clamante precone ut omnes coram eo genu flecterent et prepositum esse scirent

universe terre egipti Dixit quoque rex ad
ioseph Ego sum pharao absque tuo imperio
non movebit quisquam manum aut pedem
in omni terra egipti Vertitque nomen et voca
vit eum lingua egipciaca salvato
rem mundi Deditque illi uxorem aseneth
filiam putiphari sacerdotis heliopole
os Egressus itaque ioseph ad terram
egipti (triginta autem erat annorum quando in
conspectu regis pharaonis stetit) omnes
regiones egipti Venitque fertilitas
annorum vii et in manipulos redi
acte segetes aggregate sunt in horrea
egipti Omnis etiam frugum habun
dancia in singulis urbibus condita est
Tanta quoque fuit habundantia tritici ut
arene maris coequaretur et copiam
mensuram excederet Nati sunt autem ioseph
duo filii antequam veniret fames quos
ei peperit aseneth filia putifaris
sacerdotis heliopoleos vocavitque nomen
primogeniti manasses dicens obli
visci me fecit deus omnium laborum
meorum et domus patris mei Nomen quoque
secundi appellavit effraim dicens Crescere
me fecit deus in terra paupertatis mee Igi
tur transactis vii annis ubertatis qui fuerant
in egipto Ceperunt venire anni inopi
e quos predixerat ioseph in universo
orbe fames prevaluit in cuncta autem
terra fames erat qua esuriente clama
vit populus ad pharaonem alimenta petens
Quibus ille respondit ite ad ioseph et quic
quid vobis dixerit facite Crescebat
autem cotidie fames in universa terra
Aperuitque ioseph universa horrea
et vendebat egipciis Nam et illos
oppresserat fames Omnes quoque terre
provincie veniebant in egiptum ut eme
rent escas et malum inopie temperarent

Videns autem iacob quod XLII
alimenta venderentur in egipto
dixit filiis suis Quare negli
gitis audivi quod triticum vendi
detur in egipto descendite et emite
nobis necessaria ut possimus vivere et
non consumamur inopia Descendentes
igitur fratres ioseph x ut emerent
frumenta in egipto beniamin domi
detento ad iacob qui dixerat fratribus
eius ne forte in itinere quicquam paciatur
mali Ingressi sunt terram egipti cum aliis
qui pergebant ad emendum Erat autem
fames in terra canaan et ioseph princeps
egipti erat atque ad illius nutum fru
menta populis vendebantur Cumque ado
rassent eum fratres sui et agnovisset eos
quasi ad alienos durius loquebatur
interrogans eos unde venistis Qui re
sponderunt de terra canaan ut emamus vi
ctui necessaria Et tamen ipse fratres cogno
scens non est agnitus ab eis Recorda
tus Recordatusque somniorum que ali
quando viderat ait ad eos Exploratores
estis ut videretis infirmiora terre venistis
Qui dixerunt Non est ita domine sed
servi tui venerunt ut emerent cibos
omnes filii unius viri sumus Pacifi
ci venimus nec quicquam famuli tui
machinantur mali Quibus ille re
spondit Aliter est Inmunita huius terre consi
derare venistis et illi inquiunt
servi tui fratres sumus filii viri unius in terra
canaan Minimus cum patre nostro est alius
non est super Hoc est ait quod locutus sum
sunt exploratores estis Iam nunc ex
perimentum vestri capiam per salutem phara
onis non egrediemini hinc donec
veniat frater vester minimus Mittite ex
vobis unum vos autem eritis in vinculis
donec probentur que dixistis utrum fal
sa an vera sint alioquin per salutem phara
onis exploratores estis Tradidit autem
illos custodie tribus diebus Die autem
tercia eductis e carcere ait Facite quod
dixi et vivatis deum enim timeo Si pa
cifici estis frater vester unus ligetur in car
cere vos autem abite et ferte frumenta que
emistis in domos vestras Et fratrem vestrum
minimum ad me adducite ut possim
vestros probare sermones et non moriemini
Fecerunt ut dixerat et locuti sunt invi
cem Merito hec patimur quia peccavimus
in fratrem nostrum videntes autem angustiam
anime illius dum deprecaretur nos et non au
divimus Ideo venit super nos ista tribu
latio. E quibus unus ruben ait Numquid non
dixi vobis Nolite peccare in puerum et
non audistis me En sanguis eius ex
quiritur Nesciebant autem quod intelligeret
ioseph eo quod per interpretem loqueretur
ad eos avertitque se parumper et flevit
et reversus locutus est ad eos Tollensque
symeon et ligans cum illis presenti
bus iussit quoque ministris ut implerent saccos
eorum tritico et reponerent pecunias
singulorum in sacculis suis datis quoque
supra cibariis in via Qui fecerunt
ita At illi portantes frumenta

in asinis suis profecti sunt. Apertoque uno sacco ut daret iumento pabulum in diversorio contemplatus pecuniam in ore sacculi dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia mea, en habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus? Veneruntque ad Iacob patrem suum in terra Canaan et narraverunt ei omnia que accidissent sibi dicentes: Locutus est nobis dominus terre dure et putavit nos exploratores esse provincie. Cui respondimus: Pacifici sumus nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres uno patre geniti sumus; unus non est super, minimus cum patre versatur in terra Canaan. Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici estis. Fratrem vestrum unum dimittite apud me et cibaria domibus vestris necessaria sumite et abite, fratremque vestrum minimum adducite ad me ut sciam quod non sitis exploratores et hunc qui tenetur in vinculis recipere possitis ac deinceps emendi que vultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent singuli reppererunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus dixit pater Iacob: Absque liberis me esse fecistis. Ioseph non est super, Symeon tenetur in vinculis, Beniamin auferetis. In me hec mala omnia reciderunt. Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea et ego eum tibi restituam. At ille: Non descendet, inquit, filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est et ipse solus remansit. Si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

xliii

Interim fames omnem terram vehementer premebat. Consumptisque cibis quos ex Egypto detulerant dixit Iacob ad filios suos: Revertimini et emite nobis paululum escarum. Respondit Iudas: Denunciavit nobis vir ille sub attestatione iurisiurandi dicens: Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Si autem non vis non ibimus. Vir enim ut sepe diximus denunciavit nobis dicens: Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit ad eos Israel: In meam hoc fecistis miseriam ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. At illi responderunt: Interrogavit nos per ordinem homo progeniem nostram, si pater viveret, si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite vobiscum fratrem vestrum? Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere, ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipiam puerum, de manu mea require illum. Nisi reduxero et reddidero eum tibi ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio iam vice altera venissemus. Igitur Israel pater eorum dixit eis: Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite de optimis terre fructibus in vasis vestris et deferte viro munera, modicum resine et mellis et storacis et stactes et terebinti et amigdalarum. Pecuniamque duplicem ferte vobiscum et illam quam invenistis in sacculis reportate ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat eum vobis placabilem et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera et pecuniam duplicem et Beniamin, descenderuntque in Egyptum et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille vidisset et Beniamin simul, precepit dispensatori domus sue dicens: Introduc viros domum et occide victimas et instrue convivium quoniam mecum sunt comesturi hodie. Fecit ille sicut fuerat imperatum et introduxit viros domum. Ibique exterriti dixerunt ad invicem: Propter pecuniam quam retulimus in saccis nostris introducti sumus ut devolvat in nos calumniam et violenter subiciat servituti et nos et asinos nostros. Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt: Oramus domine ut audias nos. Iam ante descendimus ut emeremus escas, quibus emptis cum venissemus ad diversorium aperuimus saccos nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus que nobis necessaria sunt. Non est in conscientia nostra quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere. Deus vester et Deus patris vestri dedit vobis thesauros in sacculis vestris. Nam pecuniam quam dedistis in probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Symeon et introductis domum attulit aquam et laverunt pedes suos, dedit pabula asinis eorum.

Illi vero parabant munera donec in
grederetur ioseph in meridie. Audi
erant enim quod ibi comessuri essent
panem. Igitur ingressus est ioseph domum
suam obtulerunt que munera tenentes
in manibus suis et adoraverunt pro
ni in terram. At ille clementer resalutatis
interrogavit eos dicens. Salvus ne est
pater vester senex de quo dixeratis mihi adhuc vi
vit et inclinati adoraverunt eum. At
tollens autem oculos vidit beniamin
fratrem suum uterinum et ait. Iste est frater
vester parvulus de quo dixeratis mihi. Et rursum deus
inquit misereatur tui fili mi. Festinavit
que quia commota fuerant viscera
eius super fratre suo et erumpebant lacrime.
Et introiens cubiculum flevit. Rursum
que lota facie egressus continuit se et ait.
Ponite panes. Quibus appositis seor
sum ioseph et seorsum fratribus egyptiis
quoque seorsum qui simul vescebantur seorsum.
Illicitum enim est egyptiis comedere cum
hebreis et prophanum putant huiuscemodi
convivium. Sederunt coram eo primogenitus
iuxta primogenita sua et minimus iuxta
etatem suam. Et mirabantur nimis singuli
ptibus quas ab eo acceperant. Maior
que pars venit ad beniamin ita ut quinque
partibus excederet. Biberunt que et inebri
ati sunt cum eo.

XXXXIIII

Precepit autem ioseph dispensato
ri domus sue dicens. Imple sac
cos eorum frumento quantum pos
sunt capere et pone pecuniam singulo
rum in summitate sacci. Ciphum aut
meum argenteum et pretium quod dedit tri
tici pone in ore sacci iunioris. Factum
que est ita. Et orto mane dimissi sunt
cum asinis suis. Iam que urbem exierant
et processerant paululum. Tunc ioseph
accersito dispensatore domus sue.
Surge inquit persequere viros et apprehen
sis dicito. Quare reddidistis malum
pro bono. Ciphum quem furati estis ipse
est in quo bibit dominus meus et in quo
augurari solet. Pessimam rem fecistis.
Fecit ille ut iusserat et apprehen
sis per ordinem locutus est. Qui responderunt.
Quare sic loquitur dominus noster ut servi
tui flagitium commiserint. Pecuniam qua
invenimus in summitate saccorum tibi repor
tavimus ad te de terra chanaan et quomodo
consequens est ut furati simus de domo
domini tui aurum vel argentum. Apud
quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris moriatur et nos servi erimus
domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta
vestram sententiam. Apud quemcumque fuerit inve
ntum ipse sit servus meus vos autem eritis
innoxii. Itaque festinato deponentes
in terram saccos aperuerunt singuli.
Quos scrutatus incipiens a maiore
usque ad minorem invenit ciphum in
sacco beniamin. At illi scissis ve
stibus oneratis que rursum asinis reversi
sunt in oppidum. Primusque iudas cum
fratribus ingressus est ad ioseph. Nec dum
enim de loco abierat omnesque pariter ante
eum in terra corruerunt. Quibus ille ait.
Cur sic agere voluistis. An ignoratis
quod non sit similis mei in augurandi scientia.
Cui iudas. Quid respondebimus inquit
domino meo vel quid loquemur aut iuste
poterimus obtendere. Deus invenit iniquita
tem servorum tuorum. En omnes servi sumus
domini mei et nos et apud quem est inven
tus ciphus. Respondit ioseph. Absit a me ut sic
agam. Qui furatus est ciphum ipse sit
servus meus. Vos autem abite liberi ad
patrem vestrum. Accedens propius iudas
confidenter ait. Oro domine mi loquatur
servus tuus verbum in auribus tuis et ne irascaris
famulo tuo. Tu es enim post pharaonem. Do
mine mi interrogasti prius servos tuos.
Habetis patrem aut fratrem et nos
respondimus tibi domino meo. Est nobis pater
senex et puer parvulus qui in senectute
illius natus est cuius uterinus frater
est mortuus et ipsum solum habet mater sua.
Pater vero tenere diligit eum. Dixisti que
servis tuis adducite eum ad me et ponam
oculos meos super illum. Suggessimus
domino meo non potest puer relinquere
patrem suum. Si enim illum dimiserit morietur.
Et dixisti servis tuis nisi venerit frater
vester minimus vobiscum non videbitis amplius
faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad fa
mulum tuum patrem nostrum narravimus ei
omnia que locutus est dominus meus. Et
dixit pater noster revertimini et emite nobis par
rum tritici. Cui diximus ire non possumus.
Si frater noster minimus descenderit nobiscum
proficiscemur simul. Alioquin illo absente non
audemus videre faciem viri. Ad que ille respondit.
Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor
mea. Egressus est unus et dixistis bestia

senez

deuoravit eum et huc usque non comparet. Si tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit, cum anima illius ex anima huius pendeat, videritque eum non esse nobiscum morietur. Et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem et spopondi dicens: Nisi reduxero eum reus ero peccati in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum absente puero, calamitatis que oppressura est patrem meum testis assistam.

XLV

Non se poterat ultra ioseph cohibere multis coram astantibus. Unde precepit ut egrederentur cuncti foras et nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitque vocem cum fletu quam audierunt egyptii omnisque domus pharaonis. Et dixit fratribus suis: Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer: Accedite inquit ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum ait ioseph frater vester quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me deus ante vos in egyptum. Biennium est quod fames esse cepit in terra et adhuc quinque anni restant quibus nec arari poterit nec meti. Premisitque me deus ut reservemini super terram et escas ad vivendum possitis habere. Non vestro consilio sed dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum universe domus eius ac principem in omni terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei: Hec mandat filius tuus ioseph: Deus me fecit dominum universe terre egypti. Descende ad me ne moreris et habita in terra gessen. Erisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum, oves tue et armenta tua et universa que possides. Ibique te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis, et tu ne pereas et domus tua et omnia que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nunciate patri meo universam gloriam meam et cuncta que vidistis in egypto. Festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum beniamin fratris sui flevit, illo quoque flente similiter. Osculatusque est ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos. Post que ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres ioseph. Et gavisus est pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens: Onerate iumenta, ite in terram canaan et tollite inde patrem vestrum et cognationem et venite ad me. Et ego dabo vobis omnia bona egypti ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum et coniugum ac dicite: Tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes. Nec dimittatis quicquam de supellectili vestra, quia omnes opes egypti vestre erunt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. Tantundem pecunie et vestium mittens patri suo, addens et asinos x qui subveherent ex omnibus divitiis egypti, et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit autem fratres suos et proficiscentibus ait: Ne irascimini in via. Qui ascendentes ex egypto venerunt in terram canaan ad patrem suum iacob et nunciaverunt ei dicentes: Ioseph vivit et ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de gravi somno evigilans tamen non credebat illis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat revixit spiritus eius et ait: Sufficit mihi si adhuc ioseph filius meus vivit. Vadam et videbo illum antequam moriar.

XLVI

Profectusque est israel cum omnibus que habebat, venit ad puteum iuramenti et mactatis ibi

dei patris sui Isaac audivit eum per vi-
sionem noctis vocantem se et dicentem
sibi Iacob Iacob. Cui respondit. Assum.
Ait illi deus. Ego sum deus fortissimus patris
tui noli timere descende in egyptum
quia in gentem magnam faciam te ibi.
Ego descendam tecum illuc et inde
reducam te revertentem. Ioseph quoque po-
net manum suam super oculos tuos.
Surrexit itaque iacob a puteo iura-
menti. Tulerunt quoque eum filii cum parvulis
suis et uxoribus in plaustris que
miserat pharao ad portandum se-
nem et omnia que possiderat in terra
chanaan. Venitque in egyptum cum omni
semine suo filii eius et nepotes et fi-
lie et cuncta simul progenies. Hec autem
sunt nomina filiorum israel qui ingressi sunt
egyptum. Ipse cum liberis suis. Primoge-
nitus Ruben. enoch et phallu et
ezron et charmi. Filii symeonis ia-
muel et iamin et aoth et iachin
et soar et saul filius chananitidis.
Filii levi gerson et caath et mera-
ri. Filii iuda her et onan et sela et
phares et zara. Mortui sunt autem
her et onan in terra chanaan. Natique sunt
filii phares esron et amul. Filii
ysachar thola et phua et iob et
semron. Filii zabulon sared
et helon et iahelel. Hii filii lye quos genuit in
mesopotamia syrie cum dyna filia
sua. Omnes anime filiorum eius et filiarum
xxxiii. Filii gad sephion et aggi
suni et esebon et heri et arodi et
areli. Filii aser iamne et iesua et
iessui et beria. Sara quoque soror eorum.
Filii beria heber et melchiel. Hii fi-
lii zelphe quam dedit laban lye filie
sue et hos genuit iacob sedecim animas.
Filii rachel uxoris iacob Ioseph
et beniamin. Natique sunt ioseph filii in
terra egypti quos genuit ei asenech
filia putifaris sacerdotis heliopoleos
manasses et effraim. Filii be-
niamin bela et bechor et asbel ge-
ra et naaman et echi et ros mo-
phim et ophim et ared. Hii filii ra-
chel quos genuit iacob omnes anime
xiiii. Filii dan usim. Filii nepta-
lim iasiel et guni et iezer et
salem. Hii filii bale quam dedit la-
ban rachel filie sue et hos genuit
iacob omnes anime vii. Cuncte quoque anime
que ingresse sunt cum iacob in egyptum et
egresse de femore illius absque uxo-
ribus filiorum sexaginta sex. Filii
autem ioseph qui nati sunt ei in
terra egypti anime due. Omnes anime domus
iacob que ingresse sunt egyptum fuere sep-
tuaginta. Misit autem iudam ante se ad ioseph
ut nunciaret ei. At ille occurrit in gessen.
Quo cum pervenisset iuncto ioseph
curru suo ascendit obviam patri suo
ad eundem locum. Vidensque eum irruit
super collum eius et inter amplexus fle-
vit. Dixitque pater ad ioseph. Iam
letus moriar quia vidi faciem tuam
et superstitem te relinquo. At ille locu-
tus est ad fratres suos et ad omnem domum
patris sui. Ascendam et nunciabo pha-
raoni dicamque ei. Fratres mei et domus
patris mei qui erant in terra chanaan
venerunt ad me et sunt viri pastores
ovium curamque habent alendorum gregum
pecora sua et armenta et omnia que
habere potuerunt adduxerunt secum. Cum-
que vocaverit vos et dixerit. Quod
est opus vestrum. Respondebitis. Viri pasto-
res sumus servi tui ab infancia nostra
usque in presens et nos et patres nostri.
Hec autem dicetis ut habitare possitis
in terra gessen quia detestantur egyptii
omnes pastores ovium. xxxxvii

Ingressus igitur ioseph nunciavit
pharaoni dicens. Pater meus
et fratres mei oves eorum et ar-
menta et cuncta que possident
venerunt de terra chanaan. Et ecce con-
sistunt in terra gessen. Extremos quoque fra-
trum suorum quinque viros statuit coram
rege. Quos ille interrogavit. Quid habetis
operis. Responderunt. Pastores ovium
sumus servi tui nos et fratres nostri. Ad pe-
regrinandum in terram tuam venimus quoniam non
est herba gregibus servorum tuorum ingra-
vescente fame in terra chanaan. Pe-
timusque ut esse nos iubeas servos
tuos in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph.
Pater tuus et fratres tui venerunt ad te.
Terra egypti in conspectu tuo est. In optimo
loco fac habitare eos et trade eis ter-
ram gessen. Quod si nosti in eis esse
viros industrios constitue eos
magistros pecorum meorum. Post hec
introduxit ioseph patrem suum ad re-
gem et statuit eum coram eo. Qui
benedicens illi et interrogatus ab eo. Quot
sunt dies annorum vite tue. Respondit.
Dies peregrinationis vite mee cxxx
sunt parvi et mali et non pervenerunt

usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in egipto in optimo terre solo ramesses ut preceperat pharao et alebat eos omnes ac domum patris sui prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat et oppresserat fames maxime terram egipti et canaan. E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset emptoribus precium venit cuncta egiptus ad ioseph dicens: Da nobis panes. Quare moriamur coram te deficiente pecunia. Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra et dabo vobis pro eis cibos si precium non habetis. Que cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Veneruntque secundo et dixerunt ei: Non celamus dominum nostrum quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt. Nec clam te est quod absque corporibus et terra habemus. Cur ergo morimur te vidente et nos et terra nostra tua erimus. Eme nos in servitutem regiam et prebe semina ne pereunte cultore terra redigatur in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem terram egipti vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos eius preter terram sacerdotum que a rege tradita fuit eis quibus et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos: En ut cernitis vos et terram vestram pharao possidet. Accipite semina et serite agros ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis. Quatuor reliquas permitto vobis in sementem et cibum familiis et liberis vestris. Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem in universa terra egipti regibus quinta pars solvitur. Et factum est quasi in legem absque terra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo israel in egipto id est in terra gessen et possedit eam. Auctusque est et multiplicatus nimis. Et vixit in ea x et vii annis. Factique sunt omnes dies vite eius centum quadraginta et vii annorum. Cumque appropinquare cerneret mortis diem vocavit filium suum ioseph et dixit ad eum: Si inveni graciam in conspectu tuo pone manum tuam sub femore meo et facies michi misericordiam et veritatem ut non sepelias me in egipto. Sed dormiam cum patribus meis et auferas me de terra hac condasque in sepulcro maiorum. Cui respondit ioseph: Faciam quod iussisti. Et ille: Iura ergo michi. Quo iurante adoravit israel deum conversus ad lectuli caput.

XXXXVIII

His itaque transactis nunciatum est ioseph quod egrotaret pater suus. Qui assumptis duobus filiis manasse et effraim ire perrexit. Dictumque est seni: Ecce filius tuus ioseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. Et ingresso ad se ait: Deus omnipotens apparuit michi in luza que est in terra canaan. Benedixitque michi et ait: Ego te augebo et multiplicabo et faciam in turbas populorum. Daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in possessionem sempiternam. Duo igitur filii tui qui nati sunt tibi in terra egipti antequam huc venirem ad te mei erunt. Effraim et manasses sicut ruben et symeon reputabuntur michi. Reliquos autem quos genueris post eos tui erunt et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. Michi enim quando veniebam de mesopotamia mortua est rachel mater tua in terra canaan in ipso itinere. Eratque vernum tempus et ingrediebar effratam et sepelivi eam iuxta viam effrate que alio nomine appellatur bethleem. Videns autem filios eius dixit ad eum: Qui sunt isti? Respondit: Filii mei sunt quos donavit michi deus in hoc loco. Adduc inquit eos ad me ut benedicam illis. Oculi enim israel caligabant pre nimia senectute et clare videre non poterat. Applicatosque ad se deosculatus et circumplexus dixit ad filium suum: Non sum fraudatus a conspectu tuo. Insuper ostendit michi deus semen tuum. Cumque tulisset eos ioseph de gremio patris adoravit pronus in terram. Et posuit effraim ad dexteram suam id est ad sinistram israel manassen vero in sinistra sua ad dexteram scilicet patris applicavit ambos ad eum. Qui extendens manum suam dexteram posuit

iunioris fris Læuam sinistram aut sup
caput manasse qui maior natu
erat commutans manus Benedixit qz
iacob filios ioseph filio suo
et ait deus meus in conspectu tuo
ambulauerunt pres mei abraham
et ysaac / deus qui pascit me ab adole
scentia mea usqz in presentem diem an
gelus qui eruit me de cunctis malis
benedicat pueris istis et in vocetur nomen meo
rum abraham et ysaac crescant in multi
tudine sup terram Videns aut ioseph
quod posuisset pater eius dexteram manum
sup caput effraim grauiter accepit Et
apprehensam pris manum leuare co
natus est de capite effraim et trans
ferre sup caput manasse Dixitqz
ad patrem Non ita conuenit pater qz hic est
primogenitus pone dexteram tuam sup capu
eius Qui renuens ait Scio fili mi
scio et iste quidem erit in populos et
multiplicabitur sed frater eius iunior
maior illo erit et semen eius crescat
in gentes Benedixit qz eis in ipso tempore di
cens In te benedicetur israel atqz dicetur
faciat tibi deus sicut effraim et sicut
manasse / et ait ad ioseph filium suum
En ego morior et erit deus vobiscum
reducet qz vos in terram prum vestrorum
Do tibi partem unam extra fratres tuos
quam tuli de manu amorrei in gla
dio et arcu meo

xlix

Uocauit aut iacob filios su
os et ait Congregamini et a
nunciem que uentura sunt vobis
diebus nouissimis Congregamini et
audite filii iacob audite israel patrem
vestrum Ruben primogenitus meus tu
fortitudo mea et principium doloris
mei Effusus es sicut aqua non crescas quia
ascendisti cubile pris tui et macu
lasti stratum eius Symeon et leui et
leui fratres vasa iniquitatis bellancia
In consilium eorum ne veniat ania
mea et in cetu eorum non sit gla mea
Quia in furore suo occiderunt viru
et in voluntate sua suffoderunt murum
Maledictus furor eorum quia pertinax et
indignatio eorum indignatio eorum quia
dura Diuidam eos in iacob et disper
gam eos in israel Iuda te laudabunt
fratres tui manus tue in ceruicibus eorum
inimicorum tuorum Adorabunt te filii pris
tui Catulus leonis iuda ad predam fili
ascendisti requiescens accubuisti ut leo

et quasi leena quis suscitabit eum
Non auferetur sceptrum de iuda et dux
de femore eius donec veniat qui mittendus
est et ipse erit expectatio gentium ligans
ad vineam pullum suum et ad vitem o fi
li mi asinam suam Lauabit in vino sto
lam suam et in sanguine vue palliu
suum pulcriores sunt oculi eius vino et den
tes eius lacte candidiores Zabu
lon in littore maris habitabit et in statione
nauium pertinges usqz ad sidonem Ysachar
asinus fortis accubans inter terminos Vidit
requiem quod esset bona et terram quod optima
et supposuit humerum suum ad portandum
factus est tributis seruiens Dan iudica
bit populum suum sicut et alia tribus in israel
Fiat dan coluber in via cerastes in
semita mordens vngulas equi ut ca
dat ascensor eius retro Salutare tuum
expectabo dne Gad accinctus preliabi
tur ante eum et ipse accingetur retrorsum
Neptalim ceruus emissus et dans elo
quia pulcritudinis Filius accrescens iose
ph filius accrescens et decorus aspectu
filie discurrunt sup murum sed exasperaue
runt eum et iurgati sunt inuiderunt qz il
li habentes iacula Sedit in forti arcus
eius et dissoluta sunt vincula brachio
rum et manuum illius per manus potentis iacob
Inde pastor egressus est lapis israel deus
patris tui erit adiutor tuus et omnipotens
benedicet tibi benedictionibus celi desu
per benedictionibus abyssi iacentis deor
sum benedictionibus vberum et vulue Be
nedictiones pris tui confortate sunt ben
dictionibus prum eius donec veniret desyde
rium collium eternorum fiat in capite io
seph et in vertice nazarei inter fratres suos
Beniamin lupus rapax mane comedet
predam et vespere diuidet spolia / omnes
hii in tribubus israel xii hec locutus est
eis pater suus Benedixit qz singulis be
nedictionibus propriis et precepit eis dicens
Ego congregor ad populum meum Sepeli
te me cum patribus meis in spelunca du
plici que est in agro effron ethei in
possessionem sepulcri ibi eum sepeli
erunt et Saram vxorem eius Ibi sepul
tus est ysaac cum rebecca coniuge sua ibi
et lya condita iacet / Finitis qz manda
tis quibus filios instruebat collegit pe
des suos sup lectulum et obiit et
appositus est ad populum suum

xxxxx

Quod cernens ioseph ruit sup fa
ciem pris flens et deosculans

eum precepit quoque servis suis medicis ut aromatibus condirent. Quibus iussa explentibus transierunt XL dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum Egiptus septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inveni graciam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis, eo quod pater meus adiuraverit me dicens: En morior; in sepulcro meo quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum et revertar. Dixitque ei Pharao: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis cunctique maiores natu terre Egipti, domus Ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis que reliquerant in terra Gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites, et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream Athad que est sita trans Iordanem, ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt VII dies. Quod cum vidissent habitatores terre Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Egiptiis. Fecerunt ergo filii Iacob sicut preceperat eis pater. Et portantes eum in terram Chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron Ettheo contra faciem Mambre. Reversusque est Ioseph in Egiptum cum fratribus suis et sic omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo loquentes: Ne forte memor sit iniurie quam passus est et reddat nobis omne malum quod fecimus, mandaverunt ei dicentes: Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi illius verbis diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malicie quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui et proni in terram adoraverunt et dixerunt: Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum, et deus vertit illud in bonum ut exaltaret me, sic in presenciarum cernitis, et salvos faceret multos populos. Nolite timere; ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos blande ac leniter locutus est. Et habitavit in Egipto cum omni domo patris sui, vixitque CX annis, et vidit filios Effraym usque ad terciam generacionem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham, Ysaac et Iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto, mortuus est expletis CX vite sue annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Egipto.

Sequitur liber Exodi capitulum primum

Haec sunt nomina filiorum Israel qui egressi sunt in Egiptum cum Iacob; singuli cum domibus suis introierunt: Ruben, Symeon, Levi, Iuda, Ysachar, Zabulon et Beniamin, Dan et Neptalim, Gad et Asser. Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de femore Iacob LXX. Ioseph autem in Egipto erat. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognacione sua, filii Israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super Egiptum qui ignorabat Ioseph; et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus et forcior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris expugnatisque nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni, Phiton et Rameses. Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur et crescebant

oderant quoque filios israel egyptii et affligebant illudentes eis et ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex egypti obstetricibus hebreorum quarum una vocabatur Sephora et altera Phua precipiens eis Quando obstetricabitis hebreas et partus tempus advenerit si masculus fuerit interficite eum si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta preceptum regis sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis rex ait Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros servaretis. Que responderunt Non sunt hebree mulieres sicut egyptie ipse enim obstetricandi habent scientiam et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus. Et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum edificavit illis domos. Precepit autem pharao omni populo suo dicens Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumen proicite et quicquid feminini reservate.

Egressus est post hec vir de domo levi accepta uxore stirpis sue que concepit et peperit filium. Et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem filia pharaonis descendebat ut lavaret in flumine et puelle eius gradiebantur per crepitudinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione misit unam de famulabus suis et allatam aperiens cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait De infantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri Vis inquit ut vadam et vocem tibi hebream mulierem que nutrire possit infantulum. Respondit Vade. Perrexit puella et vocavit matrem suam ad quam locuta est filia pharaonis Accipe ait puerum istum et nutri michi ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum adultumque tradidit filie pharaonis. Quem illa adoptavit in locum filii vocavitque nomen eius Moyses dicens Quia de aqua tuli eum. In diebus illis postquam creverat Moyses egressus ad fratres suos vidit afflictionem eorum et virum egyptium percucientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum vidisset adesse percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altera conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei qui faciebat iniuriam Quare percutis proximum tuum. Qui respondit Quis te constituit principem et iudicem super nos. Num occidere me tu vis sicut heri occidisti egyptium. Timuit Moyses et ait Quomodo palam factum est verbum istud. Audivitque pharao sermonem hunc et querebat occidere Moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra Madian et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti Madian septem filie que venerunt ad hauriendam aquam et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque Moyses et defensis puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad Raguel patrem suum dixit ad eas Cur velocius venistis solito. Responderunt Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum insuper et hausit aquam nobiscum potumque dedit ovibus. At ille Ubi est inquit Quare dimisistis eum hominem? Vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo Moyses quod habitaret cum eo accepitque Sephoram filiam eius uxorem que peperit ei filium quem vocavit Gersam dicens Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit quem vocavit Eliezer dicens Deus enim patris mei adiutor meus quia eripuit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti et ingemiscentes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascendit quoque clamor eorum ad deum ab operibus et audivit gemitum eorum ac recordatus federis quod pepigerat cum abraham et isaac et iacob. Respexit filios israel deus et cognovit eos.

Moyses autem pascebat oves Iethro soceri sui sacerdotis Madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem dei Oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus arderet et non combureretur

Dixit ergo moyses vadam et videbo
visionem hanc magnam quare non
comburatur rubus. Cernens autem dominus quod
pergeret ad videndum vocavit eum de me-
dio rubi et ait Moyses Moyses. Qui re-
spondit Adsum. Non appropies inquit huc.
Solve calciamentum de pedibus tuis lo-
cus enim in quo stas terra sancta est. Et ait
Ego sum deus patris tui deus abraham
et deus ysaac et deus iacob. Abscondit
Moyses faciem suam non enim audebat
aspicere contra deum. Cui ait dominus Vidi af-
flictionem populi mei in egipto et clamorem
eius audivi propter duritiam eorum qui
prefuit operibus et sciens dolorem eius de-
scendi ut liberem eum de manibus egiptiorum
et educam de terra illa in terram bonam
et spaciosam in terram que fluit lacte
et melle ad loca chananei ethei et
amorrei pherezei et evei et iebuzei.
Clamor ergo filiorum israel venit ad me
vidique afflictionem qua ab egiptiis opprimuntur.
Sed veni ut mittam te ad pharaonem
ut educas populum meum filios israel de
egipto. Dixitque moyses ad eum Quis
ego sum ut vadam ad pharaonem et e-
ducam filios israel de egipto. Cui dixit
ei Ego ero tecum et hoc habebis signum
quod miserim te. Cum eduxeris populum meum
de egipto immolabis deo super mon-
tem istum. Ait moyses ad eum Ecce ego
vadam ad filios israel et dicam eis Deus
patrum vestrorum misit me ad vos. Si di-
xerint mihi quod nomen est eius quid di-
cam eis. Dixit dominus ad moysen Ego
sum qui sum. Ait Sic dices filiis israel
Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum
deus ad moysen Hec dices filiis israel
Dominus deus patrum vestrorum deus abraham
deus ysaac deus iacob misit me ad
vos. Hoc nomen est mihi in eternum et hoc
memoriale meum in generationem et generationem.
Vade et congrega seniores israel et dices
ad eos Dominus patrum vestrorum apparuit
mihi deus abraham deus ysaac deus iacob
dicens Visitans visitavi vos et vidi
omnia que acciderunt vobis in egipto.
Et dixi ut educam vos de afflic-
tione egipti in terram chananei ethei et
amorrei pherezei et evei et iebuzei
ad terram fluentem lacte et melle. Et au-
dient vocem tuam. Ingredierisque tu
et omnes seniores israel ad regem egipti
et dices ad eum Dominus deus hebreorum
vocavit nos. Ibimus viam trium dierum
in solitudinem ut immolemus domino deo
nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos
rex egipti ut eatis nisi per manum validam.
Extendam enim manum meam et percutiam
egiptum in cunctis mirabilibus meis que
facturus sum in medio eorum. Post hec di-
mittet vos. Daboque gratiam populo huic
coram egiptiis et cum egrediemini non
exibitis vacui sed postulabit mulier a vici-
na sua et hospita sua vasa argentea
et aurea et vestes. Ponetisque ea super
filios et filias vestras et spoliabitis e-
giptum.

iiii

Respondens moyses ait Non cre-
dent mihi neque audient vocem me-
am sed dicent Non apparuit tibi do-
minus. Dixit ergo ad eum Quid est quod te-
nes in manu tua. Respondit Virgam.
Ait dominus Proice eam in terram et proiecit
et versa est in colubrum ita ut fugeret
moyses. Dixitque dominus Extende manum
tuam et apprehende caudam eius. Exten-
dit et tenuit versaque est in virgam.
Ut credant inquit quod apparuerit tibi deus
patrum tuorum deus abraham deus ysaac
deus iacob. Dixitque dominus rursum Mitte
manum tuam in sinum tuum. Quam cum misis-
set in sinum tulit leprosam ad instar ni-
vis. Retrahe ait manum in sinum suum. Re-
traxit et protulit iterum et erat similis car-
ni relique. Si non crediderint inquit ti-
bi neque audierint sermonem signi sequentis
prioris credent verbo signi sequentis. Quod
si nec duobus quidem signis crediderint
vocem tuam sume aquam fluminis et ef-
funde eam super aridam et quicquid hau-
seris de fluvio vertetur in sanguinem.
Ait moyses Obsecro domine non sum elo-
quens ab heri et nudius tercius. Et ex quo
locutus es ad servum tuum impeditioris et
tardioris lingue sum. Dixit dominus ad
eum Quis fecit os hominis aut quis
fabricatus est mutum et surdum videntem
et cecum. Nonne ego. Perge igitur et ego ero
in ore tuo. Daboque tibi quod loquaris.
At ille Obsecro inquit domine mitte
quem missurus es. Iratus dominus in moysen
ait Aaron frater tuus levites scio quod
eloquens sit. Ecce ipse egredietur in
occursum tuum vidensque te letabitur cor-
de. Loquere ad eum et pone verba mea in
ore eius tuo et ego ero in ore tuo
et in ore illius et ostendam vobis quid
agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad
populum et erit os tuum. Tu autem eris ei
in hiis que ad deum pertinent. Virgam quoque
hanc sume in manu tua in qua facturus

es signa. Abiit Moyses et reversus est ad Iethro socerum suum dixitque ei: Vadam et revertar ad fratres meos in Egyptum et videam si adhuc vivant. Cui ait Iethro: Vade in pace. Dixit ergo Dominus ad Moysen in Madian: Vade et revertere in Egyptum; mortui sunt enim omnes qui querebant animam tuam. Tulit Moyses uxorem et filios suos et imposuit eos super asinum reversusque est in Egyptum portans virgam Dei in manu sua. Dixitque ei Dominus: Revertenti in Egyptum vide ut omnia ostenta que posui in manu tua facies coram Pharaone; ego indurabo cor eius et non dimittet populum. Dicesque ad eum: Hec dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel. Dixi tibi: Dimitte populum meum ut serviat michi, et noluisti dimittere eum. Ecce ego enim interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in itinere in diversorio occurrit ei Dominus et volebat occidere eum. Tulit illico Sephora acutissimam petram et circumcidit preputium filii sui, tetigitque pedes eius et ait: Sponsus sanguinum tu michi es ob circumcisionem. Dixit autem Dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. Qui perrexit ei obviam in monte Dei et osculatus est eum. Narravitque Moyses omnia verba Aaron Domini pro quibus miserat eum et signa que mandaverat pro quibus miserat eum. Veneruntque simul et congregaverunt cunctos seniores filiorum Israel. Locutusque est Aaron omnia verba que dixerat Dominus ad Moysen et fecit signa coram populo et credidit populus. Audieruntque quod visitasset Dominus filios Israel et quod respexisset afflictionem eorum et proni adoraverunt.

Post hec ingressi sunt Moyses et Aaron et dixerunt Pharaoni: Hec dicit Dominus Deus Israel: Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deserto. At ille respondit: Quis est Dominus ut audiam vocem eius et dimittam Israel? Nescio Dominum et Israel non dimittam. Dixeruntque: Deus Hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus Domino Deo nostro, ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex Egypti: Quare Moyses et Aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque Pharao: Multus est populus terre; videtis quod turba succreverit; quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit ergo in die illo prefectis operum et exactoribus populi dicens: Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius, sed ipsi vadant et colligant stipulam; et mensuram laterum quam prius faciebant imponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et ideo vociferantur dicentes: Eamus et sacrificemus Deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Non do vobis paleas; ite et colligite sicubi invenire poteritis, nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terram Egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes: Complete opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum Israel ab exactoribus Pharaonis dicentibus: Quare non expletis, impletis mensuram laterum sicut prius nec heri nec hodie? Veneruntque prepositi filiorum Israel et vociferati sunt ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis contra servos tuos? Palee non dantur nobis et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait: Vacatis ocio et ideo dicitis: Eamus et sacrificemus Domino. Ite ergo et operamini; palee non dabuntur vobis, et reddetis consuetum numerum laterum. Videbantque se prepositi filiorum Israel in malum quod diceretur eis: Non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque Moysi et Aaron qui stabant ex adverso egredientes a Pharaone et dixerunt ad eos: Videat Dominus et iudicet, quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram Pharaone et servis suis et prebuistis ei gladium ut occideret nos. Reversusque est Moyses ad Dominum et ait: Domine, cur afflixisti populum istum? quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad Pharaonem ut loquerer in nomine tuo afflixit populum tuum et non liberasti eos.

vi

Dixit qz dns ad moysen Nunc
videbis que su facturq pharao
in pmanu em fortez dimittet
eos in manu robusta eiciet illos de
tra sua Locutusq qz est dns ad moysen
dicens Ego dns qui apparui Abra
ham ysaac et iacob in deo omnipotete et
nom meu adonay no indicaui eos
pepigi qz cu eis fedus ut darez illis
traz canaan traz pegrinacois eoru i
qua fuerut aduene Ego audiui gemi
tu filioru isrl quo egipcii oppsserut
eos et recordatus su pacti mei Ideo
dic filys isrl ego dns qui educaz
nos de argustulo egipciorum et eru
am de suitute et redimaz in brachi
o excelso et iudicys magnis Et assu
maz vos michi in pplm et ero deus
Et scietis qz ego su dns deus vester
qui eduxerim de argustulo egipcio
ru et duxerim in traz sup quaz le
uaui manu meam ut darez eam
abrahaz ysaac et iacob Dabo qz il
lam vobis possidendaz Ego dns Nar
rauit go Moyses oia filys isrl qui
no acquieuerut ei pp angustiam
spus spc et opis durissimi Locutus
qz est dns ad moysen dicens In
gredere et loquere ad pharaonez regez
egipti ut dimittat filios isrl de tra
sua Rndit Moyses coram dno. Ecce
fily isrl no me audiut et quo audi
et pharao pserim cu sim incircusius la
bys Locutusq e dns ad Moysen et
aaron et dedit madatu ad filios isrl
et ad pharaonez regez egipti ut edu
cerent filios isrl de tra egipti Isti st
pricipes domoru p familias suas
Fily Ruben pmogeniti isrl enoch
et phallu esron et carmi Hec cognacões
cognaciones ruben Fily Symeon
iamuel et iamin et aod et iachim
et Sadar et saul filiq Cananitidis
Hec pgenies simeon et hec noia fi
lioru leui p cognaciones suas ger
son et caath et merari Anni aut vite
leui fuerut Cxxx vii Fily gerson
lobni et semei p cognacoes suas Fi
ly caath amram et ysaac et ebron et ozi
el Anni qz vite caath Cxxx iii
Fily merari moholi et musi

Hee cognacones leui p familias
suas Accepit aut amraz uxorem
iochabeth patruelez suaz que pe
pit ei aaron et moysen et maria
fuerut qz an vite amram Cxxx
vii Fily qz ysaar chore et nafeg
et zechri Fily qz oziel misael et
elisaphan et sethri Accepit aut
aaron uxorem elizabeth filiaz ami
nadab sororez naason que peperit
ei Nadab et abiu et eleazar et itha
mar Fily qz chore asser et elcha
na et abiasab hec sut cognacões
chorittaru Sz uo eleazar filius
aaron accepit uxorez de filiabus
phatuhel que pepit ei fineos hii
sut pricipes familiaz leuiticaru
per cognaciones suas Iste est aa
ron et moyses quibus pcepit dns
ut educerent filios isrl de terra e
gipti p turmas suas Hii sut qui
locuntur ad pharaonez regez egipti
ut educat filios isrl de egipto
Iste moyses et aaron in die quo
locutus est dns ad moysen i tra egi
pti Et locutus est dns ad moysen di
cens Ego dns loquere ad pharaone
regez egipti omnia que loquor t
Et ait Moyses coraz dno En in
circusius labiis sum quo audiet me
pharao

vii

Dixit dns ad Moysen Ecce co
stitui te deum pharaonis Et
aaron fr tuus erit pphta tu
us Tu loqueris ei omnia que
mando tibi et ille loquetur ad ph
araonez ut dimittat filios isrl
de tra sua Sz ego indurabo cor
eius et multiplicabo signa et oste
ta mea in tra egipti et no audiet
vos Immittaz qz manu meaz sr
egiptu et educaz exercitu meum et
pplm meu filios isrl de tra egipti
et p iudicia maxima et sciat egi
ptij qz ego dns su q extenderz
manu meaz et eduxerim filios
isrl de medio sui Fecit itaqz moyses
et aaron sicut pceperat eis dns
et ita egerut Erat aut Moyses
lxxx annoru et aaron lxxxiii cu
qn locuti sut ad pharaonem Dixitqz
qz dns ad moysen et aaron Cum

dixerit pharao vobis ostendite signa nobis dices ad aaron Tolle virgam tuam et proice eam coram pharaone ac vertatur in colubrum Ingressi itaque moyses et aaron ad pharaonem fecerunt sicut preceperat eis dominus Tulitque aaron virgam coram pharaone et servis eius que versa est in colubrum Vocavit autem pharao sapientes et maleficos et fecerunt etiam ipsi per incantationes egyptiacas et archana quedam similiter proieceruntque singuli virgas suas que verse sunt in dracones sed devoravit virga aaron virgas eorum Induratumque est cor pharaonis et non audivit eos sicut preceperat dominus Dixit autem dominus ad moysen Induratum est cor pharaonis non vult dimittere populum meum vade ad eum mane ecce egredietur ad aquas et stabis in occursum eius super ripam fluminis et virgam que conversa est in draconem tolles in manu tua dicesque ad eum Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens Dimitte populum meum ut sacrificet in deserto et usque ad presens audire noluisti Hec igitur dicit dominus In hoc scias quod dominus sim Ecce ego percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis et vertetur in sanguinem Pisces vero qui nati sunt in flumine morientur et computrescent aque et affligentur egyptii bibentes aquam fluminis Dixit quoque dominus ad moysen Dic ad aaron Tolle virgam tuam et extende manum tuam super aquas egypti et super fluvios eorum et rivos ac paludes ac omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinem et sit cruor in omni terra egypti tam in ligneis vasis quam in saxeis Feceruntque ita moyses et aaron sicut preceperat dominus Et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius que versa est in sanguinem et pisces qui erant in flumine mortui sunt Computruitque flumen et non poterant egyptii bibere aquam fluminis et fuit sanguis in tota terra egypti Feceruntque similiter malefici egyptiorum incantationibus suis et induratum est cor pharaonis nec audivit eos sicut preceperat dominus Avertitque se et ingressus est domum suam nec apposuit cor etiam hac vice Foderunt autem omnes egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent non enim poterant bibere de aqua fluminis Impletique sunt vii dies postquam percussit dominus flumen

VIII

Dixit quoque dominus ad moysen Ingredere ad pharaonem et dices ad eum Hec dicit dominus Dimitte populum meum ut sacrificet mihi Si autem nolueris dimittere ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis et ebulliet flumen ranas que ascendent et ingredientur domum tuam et cubiculum lectuli tui et super stratum tuum et in domos servorum tuorum et in populum tuum ad furnos tuos et in reliquias ciborum tuorum et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos tuos intrabunt rane Dixitque dominus ad aaron Extende manum tuam super flumina et super rivos et paludes et educ ranas super terram egypti Et extendit manum aaron manum super aquas egypti et ascenderunt rane operueruntque terram egypti Fecerunt autem malefici per incantationes suas similiter eduxeruntque ranas super terram egypti Vocavit autem pharao moysen et aaron et dixit Orate dominum ut auferat ranas a me et a populo meo et dimittam populum ut sacrificet domino Dixitque moyses ad pharaonem Constitue mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo ut abigantur rane a te et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo et tantum in flumine remaneant Qui respondit Cras At ille Iuxta verbum tuum faciam ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster et recedent a te rane et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo et tantum in flumine remaneant Egressique sunt moyses et aaron a pharaone et clamavit moyses ad dominum pro sponsione ranarum quam condixerat pharaoni Fecitque dominus iuxta verbum moysi et mortue sunt rane de domibus et de villis et de agris Congregaveruntque eas in immensos aggeres et computruit terra Videns autem pharao quod data esset requies induravit cor suum nec audivit eos sicut preceperat dominus Dixitque dominus ad

Moysen loquere ad aaron. Extende manum tuam et percute pulverem terre ut sint ciniphes in universa terra egipti. Feceruntque ita. Extenditque aaron manum virgam tenens percussitque pulverem terre factique sunt ciniphes in hominibus et iumentis. Omnis pulvis terre versus est in ciniphes per totam terram egipti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis ut educerent ciniphes et non potuerunt. Erantque ciniphes tam in hominibus quam in iumentis et dixerunt malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor pharaonis et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen. Consurge diluculo et sta coram pharaone. Egredietur enim ad aquas et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum ecce ego immittam in te et in servos tuos et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum et implebuntur domus egiptiorum muscis diversi generis in universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram yessen in qua populus meus est ut non sint ibi musce et scias quia ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et venit musca gravissima in domos pharaonis et servorum eius et in omnem terram egipti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque pharao moysen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate deo vestro in terra hac. Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abhominationes enim egiptiorum immolabimus deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egipti coram eis lapidibus nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudine et sacrificemus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque pharao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto verumtamen longius ne abeatis. Et ait Moyses. Egressus a te orabo dominum ut recedat a te musca a pharaone et a servis et a populo eius cras. Verumtamen noli me ultra fallere ut non dimittas populum sacrificare domino. Egressusque moyses a pharaone oravit dominum qui fecit iuxta verbum illius et abstulit muscas a pharaone et a servis et a populo eius. Non superfuit nec una quidem. Et ingravatum est cor pharaonis ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

Dixit autem dominus ad Moysen. Ingredere ad pharaonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis et retines eos ecce manus mea erit super agros tuos super equos et asinos et camelos et boves et oves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egipti ut nihil omnino pereat ex his que pertinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens. Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die mortuaque sunt omnia animantia egiptiorum. De animalibus vero filiorum israel nullum omnino periit. Et misit pharao ad videndum nec erat quicquam mortuum de his que possidebat israel. Ingravatumque est cor pharaonis et non dimisit populum. Et dixit dominus ad Moysen et aaron. Tollite plenas manus cineris de camino et spargat illum moyses in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem terram egipti. Erunt enim in hominibus et iumentis ulcera et vesice turgentes in universa terra egipti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram pharaone et sparsit illud moyses in celum. Factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus et in iumentis nec poterant malefici stare coram moyse propter vulnera que in illis erant et in omni terra egipti. Induravitque dominus cor pharaonis et non audivit eos sicut locutus est dominus ad Moysen. Dixit quoque dominus ad Moysen. Mane consurge et sta coram pharaone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quia in hac nocte mittam omnes plagas meas super cor tuum et super servos tuos et super populum tuum ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste peribisque de terra. Idcirco autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis eum dimittere. En pluam cras

ipsa hora grandinem multam nimis
qualis non fuit in egipto a die qua
fundata est usque ad presens tempus
Mitte ergo iam nunc et congrega
iumenta tua et omnia que habes
in agro homines enim et iumenta et
universa que inventa fuerint foris
non congregata de agris cum ceciderit
super ea grando morientur Qui timu
erit verbum domini de famulis pharaonis fe
cit confugere servos suos et iumenta
in domos Qui autem neglexerit ser
monem domini dimisit servos suos et
iumenta in agris Et dixit dominus ad
moysen Extende manum tuam in celum
ut fiat grando in universa terra egi
pti super homines et super iumenta et
super omnem herbam agri in terra egipti
Extenditque moyses virgam in celum
et dominus dedit tonitrua et grandinem
ac discurrencia fulgura super terram
egipti et grando et ignis mixta pari
ferebantur tanteque fuit magnitudinis
quanta ante nunquam apparuit in universa
terra egipti que fuerit in agris ex
quo gens illa condita est Et percus
sit grando in omni terra egipti cuncta
que fuerunt in agris ab homine usque
ad iumentum cunctamque herbam agri percus
sit grando et omne lignum regionis con
fregit Tantum in terra iessen ubi erant filii
israel grando non cecidit Misitque pharao
et vocavit moysen et aaron dicens
ad eos peccavi etiam nunc dominus iustus
et ego et populus meus impii Ora
te dominum ut desinant tonitrua dei et
grando et dimittam vos et nequaquam
ultra maneatis Ait moyses cum egres
sus fuero de urbe extendam palmas
meas ad dominum et cessabunt tonitrua
et grando non erit ut scias quia domini est
terra Novi autem quod tu et servi tui nec
dum timeatis dominum Linum ergo et ordeum
lesum est eo quod ordeum esset virens et linum
iam folliculos germinaret Triticum
autem et far non sunt lesa quia serotina
erant Egressusque moyses a pharaone
ex urbe extendit manus ad dominum et
cessaverunt tonitrua et grando nec
ultra stillavit pluvia super terram Vi
dens autem pharao quod cessasset pluvia
et grando et tonitrua auxit peccatum
et ingravatum est cor eius et servorum
illius et induratum est cor eius nimis
nec dimisit filios israel sicut preceperat
dominus per manum moysi

Et dixit moyses dominus ad mo
ysen Ingredere ad pharaonem
ego enim induravi cor eius et
servorum illius ut faciam signa mea
hec in eo et narres in auribus filii tu
i et nepotum tuorum quotiens contriverim
egiptios et signa fecerim in eis Et
sciatis quia ego dominus Introierunt ergo
moyses et aaron ad pharaonem et di
xerunt ei Hec dicit dominus hebreorum
usquequo non vis subici mihi Dimitte
populum meum ut sacrificet mihi Sin autem
resistis et non vis dimittere eum Ecce
ego inducam cras locustam in fines tuos
que operiat superficiem terre ne quicquam
eius appareat sed comedatur quod resi
duum fuerit grandini Corrodet enim omnia
ligna que germinant in agris et im
plebunt domos tuas et servorum tuorum
et omnium egiptiorum quantam non viderunt
patres tui et avi ex quo orti sunt
super terram usque in presentem diem Avertitque
se et egressus est a pharaone Dixerunt
autem servi pharaonis ad eum usquequo patie
mur hoc scandalum dimitte homines
ut sacrificent domino deo suo Nonne vi
des quod perierit egiptus Revocave
runtque moysen et aaron ad pharao
nem Qui dixit eis Ite et sacrifica
te domino deo vestro Qui nam sunt qui ituri
sunt Ait moyses Cum parvulis nostris et
senibus pergemus cum filiis et filiabus
cum ovibus et armentis Est enim solem
nitas domini dei nostri Et respondit pharao
Sic dominus vobiscum Quomodo ergo dimittam
vos et parvulos vestros Cui dubium est quod
pessime cogitetis Non fiet ita sed ite
tantum viri et sacrificate domino hoc enim et
ipsi petistis Statimque eiecti sunt de
conspectu pharaonis Dixit autem dominus
ad moysen Extende manum tuam
super terram egipti ad locustam et a
scendat super terram et devoret omnem
herbam que residua fuerint grandi
ni Extendit moyses virgam super terram
egipti Et dominus induxit ventum urentem
tota illa die ac nocte et mane facto
ventus urens levavit locustas que
ascenderunt super omnem universam terram
egipti et sederunt in cunctis finibus

egyptiorum innumerabiles quales an-
te illud tempus non fuerunt nec postea fu-
ture sunt. Operueruntque uniuersam
superficiem terre vastantes omnia. Devo-
rata est igitur herba terre et quicquid po-
morum in arboribus fuit que grando di-
miserat. Nichil que omnino virens reli-
ctum in lignis et in herbis terre in tocius
egypto. Quamobrem festinus vocat pharao
moysen et aaron et dixit eis. Pec-
caui in dominum deum vestrum et in vos. Sed
nunc dimittite peccatum mihi etiam hac
vice. Et rogate dominum deum vestrum ut auf-
ferat a me mortem istam. Egressusque
est moyses de conspectu pharaonis
et orauit dominum. Qui flare fecit ventum
ab occidente vehementissime et arrep-
tas locustas proiecit in mare rubrum.
Et non mansit una quidem in terra egipti.
Et indurauit que dominus cor pharaonis
nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus
ad moysen. Extende manum tuam in
celum et sint tenebre super terram egipti
tam dense ut palpari queant. Exten-
dit que moyses manum in celum et facte
sunt tenebre horribiles in vniuersa
terra egipti tribus diebus. Nemo vidit
fratrem suum nec mouit se de quo loco
in quo erat. Vbicumque autem habitabant
filii israel lux erat. Vocauitque pharao moy-
sen et aaron et dixit eis. Ite et sacri-
ficate domino oues tantum vestre et armenta re-
maneant paruuli vestri eant vobiscum. Ait
moyses. Hostias que et holocausta da-
bis nobis que offeramus domino deo nostro.
Cuncti greges pergent nobiscum non rema-
nebit ex eis vngula que necessaria
sunt ~~domino deo~~ in cultum domini dei nostri pre-
sertim cum ignoremus quid debeat immolari
donec ad ipsum locum perueniamus. In-
durauit autem dominus cor pharaonis et no-
luit dimittere eos. Dixitque pharao
ad moysen. Recede a me et caue ne
vltra videas faciem meam quocumque di-
e apparueris morieris. Respondit moy-
ses. Ita fiat ut locutus es non videbo
vltra faciem tuam.

xi

Et dixit dominus ad moysen. Adhuc
vna plaga tangam pharaonem et
egiptum et post dimittet vos et
exire compellet. Dices ergo omni plebi.
Vt postulet vir ab amico suo et mulier
a vicina sua vasa argentea et aurea
et vestes. Dabit autem dominus gratiam in
populo suo coram egiptiis egiptiis
Fuitque Moyses vir magnus val-
de egipti coram seruis pharaonis
et omni populo. Et ait. Hec dicit dominus
Media nocte egrediar in egiptum
et morietur omne primogenitum in terra
pharaonis qui sedet in solio eius vsque
ad primogenitum ancille que est ad
molam et ad omnia primogenita
iumentorum. Eritque clamor magnus
in vniuersa terra egipti qualis nec
ante fuit nec postea futurus est.
Apud autem omnes filios israel non mu-
tiet canis ab homine vsque ad pecus
vt sciatis quanto miraculo diuidat
deus egiptios et israel. Descendentque
omnes serui tui isti ad me et adorabunt
me dicentes. Egredere tu et omnis po-
pulus qui subiectus est tibi post hec egre-
diemur. Et exiuit a pharaone iratus nimis.
Dixit autem dominus ad Moysen. Non
audiet vos pharao ut multa signa
fiant in terra egipti. Moyses autem et
aaron fecerunt omnia ostenta que scri-
pta sunt coram pharaone et indu-
rauit dominus cor pharaonis nec dimisit
filios israhel de terra sua.

xii

Dixit quoque dominus ad moysen et
aaron in terra egipti. Mensis
iste vobis principium mensium
primus erit in mensibus anni. Loqui-
mini ad vniuersum cetum israel et dicite eis. De-
cima die mensis huius tollat vnusquisque
agnum per familias suas et domos
suas. Si autem minor est numerus ut suffi-
cere non possit ad vescendum agnum as-
sumet vicinum suum qui iunctus est
domui sue iuxta numerum animarum que
sufficere possunt ad esum agni. Erit
autem agnus absque macula masculus
anniculus. Iuxta quem ritum tolletis
et edum. Et seruabitis eum ad quartam
decimam diem mensis huius. Immolabit-
que eum multitudo filiorum israel ad vespe-
ram. Et sument de sanguine eius ac po-
nent super vtrumque postem et in superli-
minaribus domorum in quibus come-
dent illum. Et edent carnes nocte illa
assas igni et ~~ass~~ azimos panes
cum lactucis agrestibus. Non comede-
tis ex eo crudum quid nec coctum aqua
sed assum tantum igni. Caput cum pedibus
eius et intestinis vorabitis. Nec re-
manebit ex eo quicquam vsque mane.
Si quid residuum fuerit igni comburetis.

Sic autem comedetis illum: renes vestros
accingetis et calciamenta habebitis
in pedibus tenentes baculos in manibus
et comedetis festinanter. Est enim
phase id est transitus domini. Et transibo per terram
egipti nocte illa percutiamque omne
primogenitum ab homine usque ad pe-
cus et in cunctis diis egipti faciam
iudicia ego dominus. Erit autem sanguis
vobis in signum in edibus in quibus
eritis et videbo sanguinem et tran-
sibo vos nec erit plaga in vobis
disperdens quando percussero terram egi-
pti. Habebitis autem diem hunc in
monimentum et celebrabitis eam sole-
mpnem domino in generationibus vestris cultu
sempiterno. Septem diebus azima
comedetis. In primo die non erit
fermentum in domibus vestris. Quicumque
comederit fermentatum peribit anima
illa de israel a primo die usque diem
septimum. Dies prima erit sancta atque so-
lempnis et dies septima eadem festivitate
venerabilis. Nichil operis facietis in
eis exceptis hiis que ad vescendum
pertinent. Et observabitis azima. In
eadem enim ipsa die educam exercitum
vestrum de terra egipti et custodietis
diem istum in generationibus vestris ritu
perpetuo. Primo mense quarta decima
die mensis ad vesperam comedetis
azima usque ad diem vicesimam
primam eiusdem mensis ad vesperam.
Septem diebus non invenietur fermen-
tum in domibus vestris. Qui comede-
rit fermentatum peribit anima illius de
cetu israel tam de advenis quam de in-
digenis terre. Omne fermentatum non co-
medetis. In cunctis habitaculis
edetis azima. Vocavit autem Moy-
ses omnes seniores filiorum israel et di-
xit ad eos: Ite tollentes animal per
familias vestras et immolate phase.
Fasciculumque ysopi tingite in sanguine
qui est in limine et aspergite ex eo super-
liminare et utrumque postem. Nullus vestrum
egrediatur hostium domus sue usque
mane. Transibit enim dominus percutiens
egiptios. Cumque viderit sanguinem in
superliminari et in utroque poste tran-
scendet hostium domus et non sinet
percussorem ingredi domos vestras et
ledere. Custodi verbum istud legitimum
tibi et filiis tuis usque in eternum. Cumque
introieritis terram quam dominus daturus
est vobis ut pollicitus est observabitis
cerimonias istas. Et cum dixerint vobis
filii vestri: Que est ista religio? dicetis eis: Vi-
ctima transitus domini est quando transivit super
domos filiorum israel in egipto percutiens
egiptios et domos nostras liberans. Incli-
natusque populus adoravit. Et egressi
filii israel fecerunt sicut preceperat dominus moy-
si et aaron. Factum est autem in medio no-
ctis percussit dominus omne primogenitum in
terra egipti a primogenito pharaonis qui
sedebat in solio eius usque ad primogenitum
captive que erat in carcere et omne primo-
genitum iumentorum. Surrexitque pharao
nocte et omnes servi eius cunctaque egiptus et
ortus est clamor magnus in egipto. Neque
enim erat domus in qua non iaceret mor-
tuus. Vocatisque moyse et aaron nocte
ait: Surgite egredimini a populo meo et
vos et filii israel. Ite immolate domino
sicut dicitis. Oves vestras et armenta
assumite ut petieratis et abeuntes be-
nedicite mihi. Urgebatque egiptus populum de
terra exire velociter dicentes: Omnes mo-
riemur. Tulit igitur populus conspersam farinam an-
tequam fermentaretur et ligans in palliis po-
suit super humeros suos. Feceruntque filii
israel sicut preceperat dominus moysi et petie-
runt ab egiptiis vasa argentea et aurea
vestemque plurimam. Dedit autem dominus gratiam
populo coram egiptiis ut commodarent
eis et spoliaverunt egiptios. Profe-
ctique sunt filii israel de ramasse in socoth
sexcenta fere milia peditum virorum
absque parvulis et mulieribus. Sed et vulgus
promiscuum innumerabile ascendit cum eis
oves et armenta et animantia diversi ge-
neris multa nimis. Coxeruntque fari-
nam quam dudum conspersam de e-
gipto tulerant et fecerunt subcinerici-
os panes azimos. Neque enim poterant
fermentari cogentibus exire egiptiis et
nullam facere sinentibus moram. Nec pul-
menti quicquam occurrerat preparare. Habita-
tio autem filiorum israel qua manserant in
egipto fuit quadringentorum triginta a-
norum. Quibus expletis eadem die e-
gressus est omnis exercitus domini de terra egipti.
Nox est ista observabilis domini quando edu-
xit eos de terra egipti. Hanc observare
debent omnes filii israel in generationibus su-
is. Dixitque dominus ad moysen et aa-
ron: Hec est religio phase. Omnis
alienigena non comedet ex eo. Omnis
autem servus emptitius circumcidetur et sic
comedet. Advena et mercenarius

no comedet ex eo In vna domo co
medet nec auferetis de carnibus eius
foras nec os illius confringetis Omnis
cetus filiorum israel faciet illud Quod si
quis peregrinorum in vestram voluerit
transire coloniam et facere phase domini
circumcidetur prius omne masculinum eius
et tunc rite celebrabit eritque simul sicut
indigena terre Si quis autem circumcisus
non fuerit non vescetur ex eo Eadem lex
erit indigene et colono qui peregrinatur
apud vos Feceruntque omnes filii israel
sicut preceperat dominus moysi et aaron et
in eadem die eduxit filios israel de terra
egipti per turmas suas
XIII
Locutusque est dominus ad moysen di
cens Sanctifica mihi omne primogenitum
quod aperit vuluam in filiis
israel tam de hominibus quam de iume
ntis mea sunt enim omnia Et ait moyses
ad populum Mementote diei huius in qua
egressi estis de egipto et de domo ser
uitutis quoniam in manu forti eduxit
vos dominus de loco isto ut non comeda
tis fermentatum panem Hodie egredie
mini mense nouarum frugum Cumque te in
troduxerit dominus in terram cananei et ethe
i et amorrei et euei et iebusei
quam iurauit patribus tuis ut daret tibi
terram fluentem lacte et melle celebra
bis hunc morem sacrorum mense isto
Septem diebus vesceris azimis et in
die septimo erit solempnitas domini
Azima comedetis septem diebus Non appa
rebit apud te aliquid fermentatum in
cunctis finibus tuis Narrabisque filio
tuo in die illo dicens Hoc est quod
fecit dominus mihi quando egressus sum
de egipto Et erit quasi signum in ma
nu tua et quasi monumentum ante oculos
tuos Et ut lex domini sit in ore tuo
in manu enim forti eduxit te dominus
de egipto et de domo seruitutis Cu
stodies huiuscemodi cultum statuto tempore
a diebus in dies Cumque introduxerit te
dominus in terram cananei sicut iurauit tibi
et patribus tuis et dederit eam tibi se
parabis omne quod aperit vuluam domino et
quod primogenitum est in pecoribus tu
is Quicquid habueris masculini sexus
consecrabis domino Primogenitum asini
mutabis oue quod si non redemeris
interficies Omne autem primogenitum hominis

de filiis tuis precio redimes Cumque in
terrogauerit te filius tuus cras dicens Quid
est hoc Respondebis ei
in manu forti eduxit nos dominus
de terra egipti de domo seruitutis
Nam cum induratus esset pharao et nol
let nos dimittere occidit dominus omne
primogenitum in terra egipti a primoge
nito hominis vsque ad primogenitum iu
mentorum Ideo immolabo domino omne
quod aperit vuluam masculini sexus et omnia
primogenita filiorum meorum redimo
Erit ergo quasi signum in manu tua
et quasi appensum quid ob recordationem ante
oculos tuos eo quod in manu forti
eduxerit nos dominus de egipto Igitur
cum emisisset pharao populum non
eos duxit dominus deus per viam terre
philistiim que vicina est reputans
ne forte peniteret eum si vidisset ad
versum se bella consurgere et reuerte
retur in egiptum Sed circumduxit per viam
deserti que est iuxta mare rubrum
Et armati ascenderunt filii israel de
terra egipti Tulit quoque moyses ossa
ioseph eo quod adiurasset filios israel di
cens Visitabit vos deus efferte
ossa mea hinc vobiscum Profectique
de socoth castrametati sunt in
etham in extremis finibus soli
tudinis Dominus autem precedebat eos
ad ostendendam viam per diem in colum
na nubis et per noctem in columna
ignis vt dux esset itineris vtroque
tempore Nunquam defuit columna nubis per
diem et nec columna ignis per no
ctem coram populo
XIIII
Locutus est dominus ad moysen
dicens Loquere filiis israel
reuersi castrametentur e regi
one phiahiroth que est inter
magdalum et mare contra beelsephon
in conspectu eius castra ponetis super
mare Dicturusque est pharao super fi
liis israel Coartati sunt in terra conclu
sit eos desertum Et indurabo cor eius
ac persequetur vos Et glorificabor in pharao
one et in omni exercitu eius scientque egi
ptii quia ego sum dominus Feceruntque
ita Et nunciatum est regi quod fugis
set populus Inmutatumque est cor pharao
onis et seruorum eius super populo et
dixerunt Quid voluimus facere vt di
mitteremus israel ne seruiret nobis In
iunxit ergo currum et omnem populum suum
assumpsit secum Tulitque sexcentos

currus electos et quicquid in egypto curruum fuit et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egiptii vestigia precedentium reppererunt eos in castris supra mare. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus exercitus erat in phiahiroth contra beelsephon. Cum appropinquasset pharao levantes filii israel oculos viderunt egiptios post se et timuerunt valde clamaveruntque ad dominum et dixerunt ad moysen: forsitan non erant sepulcra in egipto ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti ut educeres nos ex egipto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egipto dicentes: Recede a nobis ut serviamus egiptiis. multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum: Nolite timere. state et videte magnalia dei que facturus est hodie. Egiptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen: Quid clamas ad me? loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare et divide illud ut gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egiptiorum ut persequantur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius et in curribus et in equitibus illius. Et scient egiptii quod ego sum dominus deus ~~[struck]~~ cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus atque equitibus eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat castra israel abiit post eos et cum eo pariter columna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egiptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte et vertit in siccum. divisaque est aqua et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci.

erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egiptii ingressi sunt post eos omnis equitatus pharaonis currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina et ecce respiciens dominus super castra egiptiorum per columnam nubis et ignis interfecit exercitum eorum et subvertit rotas curruum ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egiptii: Fugiamus israelem. dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et ait dominus ad moysen: Extende manum tuam super mare ut revertantur aque ad egiptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare reversum est primo diluculo ad priorem locum fugientibusque egiptiis occurrerunt aque et involvit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare. nec unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israel de manu egiptiorum. Et viderunt egiptios mortuos super litus maris et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et moysi servo eius. Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc domino et dixerunt: XV

Cantemus domino gloriose enim magnificatus est: equum et ascensorem eius proiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum deus patris mei et exaltabo illum. Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius. Currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. abyssi operuerunt eos. Descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine. dextera tua percussit inimicum. et in multitudine glorie tue deposuisti omnes adversarios meos. Misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam. In spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimicus: persequar et comprehendam dividam spolia et implebitur anima mea ~~flavit spiritus tuus et operuit eos mare~~ submersi sunt

Euaginabo gladium meum et interficiet eos
manus mea. Flauit spiritus tuus et oper
ruit eos mare submersi sunt quasi
plumbum in aquis vehementibus. Quis
similis tui in fortibus domine. quis similis tui :
Magnificatus in sanctitate terribilis atque laudabi
bilis et faciens mirabilia. Extendisti
manum tuam et deuorauit eos terra. Dux
fuisti in misericordia tua populo tuo quem redemi
sti et portasti in fortitudine tua ad habita
culum sanctum tuum. Ascenderunt populi et ira
ti sunt. Dolores obtinuerunt habitatores
Philistiim. Tunc conturbati sunt omnes prin
cipes Edom robustos Moab obtinu
it tremor obriguerunt omnes habitatores
Chanaan. Irruat super eos formido et
pauor in magnitudine brachii tui. Fiant
inmobiles quasi lapis donec pertranseat
populus tuus domine donec pertranseat populus
tuus iste quem possedisti. Introduces eos
et plantabis in monte hereditatis tue
firmissimo habitaculo tuo quod operatus es
domine. Sanctuarium tuum domine quod firmauerunt
manus tue. Dominus regnabit in eternum et
ultra. Ingressus est enim eques pharao
cum curribus et equitibus eius in mare et redu
xit super eos aquas maris dominus. Filii autem
Israhel ambulauerunt per siccum in medio
eius. Sumpsit ergo Maria prophetissa [illegible]
soror Aaron tympanum in manu
sua. Egresseque sunt omnes mulieres post
eam cum tympanis et choris quibus precine
bat dicens. Cantemus domino gloriose enim
magnificatus est equum et ascensorem eius
proiecit in mare. Tulit autem Moyses
Israhel de mari rubro et ingressi sunt in
desertum Sur. Ambulaueruntque tribus
diebus per solitudinem et non inueni
bant aquam. Et venerunt in Marath
nec poterant bibere aquas de Mara
th eo quod essent amare. Unde et congru
um nomen loco imposuit vocans illud
Mara id est amaritudinem. Et murmurauit
populus contra Moysen dicens. Quid bibe
mus. At ille clamauit ad dominum qui ostendit
ei lignum. quod cum misisset in aquas
in dulcedinem verse sunt. Ibi constituit ei pre
cepta atque iudicia et ibi temptauit eum dicens.
Si audieris vocem domini dei tui et quod
rectum est coram eo feceris et obedieris
mandatis eius custodierisque omnia precepta
illius cunctum languorem quem posui in
Egypto non inducam super te. Ego enim sum
dominus saluator tuus

Venerunt autem in Helym ubi erant
duodecim fontes aquarum et septua
ginta palme et castrametati sunt
iuxta aquas. Profectique sunt de Helym
et venit omnis multitudo filiorum Israhel
in desertum ~~Sin~~ Sur quod est inter
Helym et Sinai.

XVI

Quinto decimo die mensis secundi
postquam egressi sunt de terra Egy
pti et murmurauit omnis multi
tudo filiorum Israhel contra Moysen et contra
Aaron in solitudine. Dixeruntque
ad eos filii Israhel. Utinam mortui essemus
per manum domini in terra Egypti. Quando sede
bamus super ollas carnium et comede
bamus panes in saturitate. Cur in
duxisti nos in desertum istud ut occi
deretis omnem multitudinem fame.
Dixit autem dominus ad Moysen. Ecce ego
pluam vobis panes de celo. Egre
diatur populus et colligat que suf
ficiunt per singulos dies ut temptem
eum utrum ambulet in lege mea an
non. Die autem sexta parent quod infere
bant. Et sit duplum quam colligere
solebant per singulos dies. Dixerunt
que Moyses et Aaron ad omnes fi
lios Israhel. Vespere scietis quod dominus deus
eduxerit vos de terra Egypti et ma
ne videbitis gloriam domini. Audiui
enim murmur vestrum contra dominum. Nos
vero quid sumus quia mussitastis contra
nos. Et ait Moyses. Dabit dominus
vespere vobis carnes edere et mane
panes in saturitate eo quod audierit
murmurationes vestras quibus murmura
ti estis contra eum. Nos enim quid sumus
nec contra nos murmur vestrum sed contra dominum.
Dixit quoque Moyses ad Aaron. Dic uni
uerse congregationi filiorum Israhel. Accedi
te coram domino audiuit enim murmur
vestrum. Cumque loqueretur Aaron ad omnem
cetum filiorum Israhel respexerunt ad
solitudinem et ecce gloria domini appa
ruit in nube. Locutus est autem dominus
ad Moysen dicens. Audiui murmura
tiones filiorum Israhel. Loquere ad eos
Vespere comedetis carnes et mane
saturabimini panibus. Scietisque quia ego
sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere

Et ascendens coturnix operuit castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre apparuit in sollitudine minutum et quasi pilo tosum in similitudinem pruine super terram. Et cum vidissent filii Israel dixerunt ad invicem: Manhu? quod significat quid est hoc? ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dominus dedit vobis ad vescendum. ~~Gomor per singula capita iuxta numerum animarum~~ Hic est sermo quem precepit dominus: Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum. Gomor per singula capita iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii Israel et collegerunt alii plus alii minus. Et mensi sunt ad mensuram gomor: nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus paraverat repperit minus, sed singuli iuxta illud quod edere poterant congregaverunt. Dixitque Moyses ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usque mane, et scatere cepit vermibus atque computruit. Et iratus est contra eos Moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterat ad vescendum: cumque incaluisset sol liquefiebat. In die vero vi collegerunt cibos duplices, id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narraverunt Moysi. Qui ait eis: Hoc est quod locutus est dominus: Requies sabbati sanctificata est domino cras. Quodcumque operandum est facite, et que coquenda sunt coquite: quicquid autem reliquum fuerit reponite usque mane. Feceruntque ita ut preceperat Moyses, et non computruit, neque vermis inventus est in eo. Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est domini; et non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite: in die autem vii° sabbatum domini dei tui est, ideo non invenietur. Venit vii dies, et egressi de populo ut colligerent, et non invenerunt. Dixit autem dominus ad Moysen: Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem meam? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc tribuit vobis die vi° cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo die vii°. Et sabbatizavit populus die vii°. Appellavitque domus Israel nomen eius man: quod erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem Moyses: Iste est sermo quem precepit dominus: Imple gomor ex eo, et custodiatur in futuras retro generationes, ut noverint panem quo alui vos in sollitudine, quando educti estis de terra Egypti. Dixitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum et mitte ibi man quantum potest capere gomor, et repone coram domino ad servandum in generationes vestras, sicut precepit dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo testimonii servandum. Filii autem Israel comederunt manna xl annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo aliti sunt usque tangerent fines terre Canaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur profecta est multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas iuxta sermonem domini, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra Moysen ait: Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini contra me? Cur temptatis dominum? Sitivit ergo populus ibi pre aque penuria, et murmuravit contra Moysen dicens: Cur nos exire fecisti de Egypto, ut occideres nos et liberos ac iumenta siti? Clamavit autem Moyses ad dominum dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum et lapidabit me. Ait dominus ad Moysen: Antecede populum, et sume tecum de senioribus Israel: et virgam qua percussisti fluvium tolle in manu tua, et vade. En ego stabo ibi coram te supra petram Oreb: percutiesque petram, et exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel. Et vocavit nomen loci illius Temptatio, propter iurgium filiorum Israel, et quia temptaverunt dominum dicentes: Est ne dominus in nobis an non? Venit autem Amalech, et pugnavit contra filios Israel in Raphidim. Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros, et egressus pugna contra Amalech.

stras. Et ego stabo in vertice collis habens virgam in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses et pugnavit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret moyses manus vincebat israhel. Sin autem paululum remisisset superabat amalech. Manus autem moysi erant graves. Sumentes autem lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron autem et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus eius ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen. Scribe hoc ad monimentum in libro et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech de sub celo. Edificavitque moyses altare domino. Et vocavit nomen eius dominus exaltatio mea dicens. Quia manus solii domini et bellum dei erit contra amalech a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset iethro sacerdos madian cognatus moysi omnia que fecerat deus moysi et israhel populo suo eo quod eduxisset dominus israhel de egipto. Tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat et duos filios eius quorum unus vocabatur gersan dicente patre. Advena fui in terra aliena. Alter eliazer. Deus enim ait patris mei adiutor et eruit me de gladio pharaonis. Venit ergo iethro cognatus moysi et filii eius et uxor eius ad moysen in desertum ubi erat castrametatus iuxta montem dei et mandavit moysi dicens. Ego cognatus tuus iethro venio ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum salutaveruntque se verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum narravit moyses cognato cuncta que fecerat dominus pharaoni et egiptiis propter israhel et universum laborem qui accidisset eis in itinere quo liberavit eos dominus. Letatusque est iethro super omnibus bonis que fecerat dominus israheli eo quod eruisset eum de manu egiptiorum et de manu pharaonis qui eruit populum suum de terra egipti. Et ait. Benedictus dominus qui liberavit vos de manu egiptiorum et de manu pharaonis qui eruit populum suum de manu egipti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos eo quod superbe egerunt contra illos. Obtulit ergo iethro cognatus moysi holocausta et hostias deo. Veneruntque aaron et omnes seniores israhel ut comederent cum eo panem coram deo. Altera autem die sedit moyses ut iudicaret populum qui assistebat moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo ait. Quid est hoc quod facis in plebe. Cur solus sedes et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam. Cui respondit moyses. Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio veniunt ad me ut iudicem inter eos et ostendam precepta dei et leges eius. At ille. Non bonam rem inquit facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium. Solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia mea et erit dominus tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum. Ostendasque populo ceremonias et ritum colendi viam quoque per quam ingredi debeant et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros sapientes potentes et timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint avariciam et constitue ex eis tribunos centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te et ipsi minora tantummodo iudicent. Leviusque tibi sit partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei et precepta eius poteris sustentare et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto israhel constituit eos principes populi tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatum suum qui reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tercio egressionis israhel de terra egipti in die hac venerunt in solitudinem synai. Nam

profecti de Raphidim et pervenientes usque in desertum Sinai castrametati sunt in eodem loco ibique Israel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit in montem ad Dominum vocavitque eum Dominus de monte et ait: Hec dices domui Iacob et annunciabis filiis Israel: Vos ipsi vidistis que fecerim Egyptiis, quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis; mea est enim omnis terra. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale et gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad filios Israel. Venit Moyses et convocatis maioribus natu populi exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. Responditque universus populus simul: Cuncta que locutus est Dominus faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Dominum, ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis ut audiat me populus loquentem ad te et credat tibi in perpetuum. Narravit ergo Moyses verba populi ad Dominum. Qui dixit ei: Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua et sint parati in diem tercium; in die enim tercio descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. Constituesque terminos populo per circuitum et dices ad eos: Cavete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius; omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur aut confodietur iaculis; sive iumentum fuerit sive homo, non vivet. Cum ceperit clangere buccina, tunc ascendant in montem. Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ait ad eos: Estote parati ad diem tercium, ne appropinquetis uxoribus vestris. Iamque advenerat tercius dies et mane inclaruerat; et ecce ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura et nubes densissima operire montem, clangorque buccine vehementius perstrepebat; et timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. Totus autem mons Sinai fumigabat

eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis, et sonus buccine paulatim crescebat in maius et prolixius tendebatur. Moyses loquebatur et Dominus respondebat ei. Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice et vocavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset, dixit ad eum: Descende et contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percuciat eos. Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai; tu enim testificatus es et iussisti dicens: Pone terminos circa montem et sanctifica illum. Cui ait Dominus: Vade, descende; ascendesque tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. Descenditque Moyses ad populum et omnia narravit eis.

c. xx

Locutusque est Dominus cunctos sermones hos: Ego sum Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Egypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem que est in celo desuper et que in terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus fortis zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in terciam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen Dei tui in vanum, nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua; septimo autem die sabbatum est Domini Dei tui. Non facies in eo omne opus tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Deus celum et terram, mare et omnia que in eis sunt, et requievit die septimo; idcirco benedixit Dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longevus super terram quam

dominus deus tuus dabit tibi. Non occi-
des. Non mechaberis. Non furtum fa-
cies. Non loquaris contra proximum tu-
um falsum testimonium. Non concupisces
domum proximi tui. Non desiderabis
uxorem eius. Non servum non ancil-
lam non bovem non asinum nec omnia
que illius sunt. Cunctus autem populus
audiebat voces et lampades vide-
bat et sonitum bucine montemque fuma-
tem et perterriti ac pavore concussi ste-
terunt procul dicentes moysi. Loquere
tu nobis et audiemus. Non loquatur
nobis dominus ne forte moriamur. Et
ait moyses ad populum. Nolite timere
ut enim probaret vos venit deus et
ut terror illius esset in vobis et non
peccaretis. Stetitque populus de longe.
Moyses autem accessit ad caliginem
in qua erat deus. Dixit preterea
dominus ad moysen. Hec dices filiis
israel. Vos vidistis quod de celo locutus
sum vobis. Non facietis mecum deos
argenteos nec deos aureos facietis
vobis. Altare de terra facietis mihi et
offeretis super eo holocausta et paci-
fica vestra oves vestras et boves in omni
loco in quo memoria fuerit nominis mei
veniam ad te et benedicam tibi. Quod
si altare lapideum feceris mihi non edi-
ficabis illud de sectis lapidibus. Si
enim levaveris cultrum tuum polluetur
super eo. Non ascendes per gra-
dus ad altare meum ne reveletur tur-
pitudo tua. XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris
servum hebreum sex annis serviet
tibi in anno septimo egredietur liber gra-
tis. Cum quali veste intraverit cum ta-
li exeat. Si habens uxorem et uxor egre-
dietur simul. Si autem dominus dederit illi
uxorem et pepererit filios et filias, mulier
et liberi eius erunt domini sui. Ipse non exibit
cum vestitu suo. Quod si dixerit servus: Dili-
go dominum meum et uxorem et liberos non
egrediar liber, offeret eum dominus diis,
et applicabitur ad ostium et postes perfora-
bitque aurem eius subula et erit ei ser-
vus usque in seculum. Si quis vendiderit
filiam suam in famulam non egredietur sicut an-
cille exire consueverunt. Si displicuerit
oculis domini sui cui tradita fuerit dimit-
tet eam. Populo autem alieno vendendi pota-
tem non habebit si spreverit eam. Si
autem filio desponderit eam, iuxta morem
filiarum faciet illi. Quod si alteram ei
acceperit providebit puelle nuptias
et vestimenta et pretium pudicitie non
negabit. Quod si ista tria non fecerit
egredietur gratis absque pecunia. Qui
percusserit hominem volens occidere morte
moriatur. Qui autem non est insidia-
tus sed deus tradidit illum in manus eius
constituam tibi locum quo fugere debeat.
Si quis de industria occiderit proxi-
mum suum et per insidias, ab altari
meo evelles illum ut moriatur.
Qui percusserit patrem aut matrem mor-
te moriatur. Qui furatus fuerit hominem
et vendiderit eum convictus noxe mor-
te moriatur. Si rixati fuerint viri
et percusserit alter proximum suum lapide
vel pugno et ille mortuus non fuerit
sed iacuerit in lectulo. Si surrexerit
et ambulaverit foras super baculum
suum innocens erit qui percusse-
rit. Ita tamen ut operas eius et impensas
in medicos restituat. Qui percusse-
rit servum suum vel ancillam virga
et mortui fuerint in manibus eius
criminis reus erit. Si autem uno die
supervixerit vel duobus non subiace-
bit pene quia pecunia illius est.
Si rixati fuerint viri et percusse-
rit quis mulierem pregnantem et
abortivum quidem fecerit sed ipsa vi-
xerit subiacebit damno quantum
expetierit maritus mulieris et arbi-
tri iudicaverint. Si autem mors eius
fuerit subsecuta reddet animam pro anima
oculum pro oculo dentem pro dente
manum pro manu pedem pro pede adusti-
onem pro adustione vulnus pro vulne-
re livorem pro livore. Si percusserit
quispiam oculum servi sui aut an-
cille et luscos eos fecerit dimit-
tet eos liberos pro oculo quem eruit.
Dentem quoque si excusserit servo vel
ancille sue similiter dimittet eos li-
beros. Si bos cornu percusserit virum
aut mulierem et mortui fuerint la-
pidibus obruetur et non comedentur
carnes eius, dominus quoque bovis innocens
erit. Quod si bos cornupeta fuerit
ab heri et nudius tertius et contesta-
ti sunt dominum eius nec reclusit eum, oc-
cideritque virum aut mulierem

et bos lapidibus obruetur et dominum illius occident. Quod si pretium fuerit impositum, dabit pro anima sua quicquid postulatus fuerit. Filium quoque et filiam si cornu percusserit, simili sententie subiacebit. Si servum vel ancillam invaserit, triginta siclos argenti restituet domino suo, bos vero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam et foderit et non operuerit eam, cecideritque bos vel asinus in eam, dominus cisterne reddet pretium iumentorum; quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit, vendet bovem vivum et divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertiant. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove et cadaver integrum accipiet.

XXII

Si quis furatus fuerit ovem aut bovem et occiderit vel vendiderit, quinque boves pro uno bove restituet et quatuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole fecerit hoc, homicidium perpetravit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens, sive bos sive asinus sive ovis, duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena, quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum sive stantes in agris segetes, reddet damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam vel vas in custodiam et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint, si invenitur fur, duplum reddet. Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos et iurabit quod non extenderit manum ad rem proximi sui ad perpetrandam fraudem tam in bove quam in asino et ove ac vestimento et quicquid damnum inferre potest; ad deos utriusque causa perveniet, et si illi iudicaverint, duplum restituet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit, iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino. Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuo postulaverit et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente, reddere compelletur. Quod si in presentiarum fuerit dominus, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam dormieritque cum ea, dotabit eam et habebit eam uxorem. Si pater ~~noluerit~~ virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Qui immolat diis occidetur preter domino soli. Advenam non contristabis neque affliges eum; advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur ad me et ego exaudiam clamorem eorum et indignabitur furor meus percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestre vidue et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei; ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me, exaudiam eum quia misericors sum. Diis non detrahes et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies; septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi; carnem que a bestiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis canibus.

Non suscipies vocem mendacii XXIII
nec iunges manum tuam ut pro
impio dicas falsum testimonium
Non sequeris turbam ad faciendum
malum nec in iudicio plurimorum acquie
sces sententie ut a vero devies pauperis
quoque non misereberis in iudicio Si oc
curreris bovi inimici tui aut asino er
ranti reduc ad eum Si videris asinum
odientis te iacere sub onere non pertransi
bis sed sublevabis cum eo Non declinabis in
iudicio pauperis Mendacium fugies
insontem et iustum non occides quia ad
versor impium Ne accipias munera que
excecant prudentes et subvertunt
verba iustorum Peregrino molestus non
eris scitis enim advenarum animas quia
et ipsi peregrini fuistis in terra Egipti
Sex annis seminabis terram tuam et con
gregabis fruges eius Anno autem septimo
dimittes eam et requiescere facies
ut comedant pauperes populi tui et
quicquid reliquum fuerit edant bestie agri
Ita facies in vinea et olivito tuo
Sex diebus operaberis septimo die cessabis
ut requiescat bos et asinus tuus et
refrigeretur filius ancille tue et adve
na Omnia que dixi vobis custodite et
per nomen externorum deorum non iurabi
tis neque audietur ex ore vestro Tribus
vicibus per singulos annos mihi festa ce
lebrabitis Solemnitatem azimorum
custodies septem diebus comedes azi
ma sicut precepi tibi tempore mensis novo
rum quando egressus es de Egipto Non
apparebis in conspectu meo vacuus Et
solemnitatem messis primitivorum operis
tui quecumque severis in agro Solem
nitatem quoque in exitu anni quando congrega
veris omnes fruges tuas de agro Ter
in anno apparebit omne masculinum
tuum coram domino deo tuo Non immolabis
super fermento ~~sanguinem~~ sanguinem victime
tue nec remanebit adeps solemnita
tis tue usque mane Primitias fru
gum terre tue deferes in domum domini dei
tui Nec coques edum in lacte matris
sue Ecce ego mittam angelum meum qui
precedat te et custodiat in via et in
troducat ad locum quem paravi Observa eum
et audi vocem eius nec contemnendum
putes quia non dimittet cum peccaveris
et est nomen meum in illo Quod si audieris

vocem eius et feceris omnia que loquor
inimicus ero inimicis tuis et affligam
affligentes te Precedetque te angelus
meus et introducet te ad amorre
um et etheum et iebuseum quos ego con
teram Non adorabis deos eorum nec
coles eos Non facies opera eorum sed
destrues eos et confringes statuas
eorum Servietisque domino ~~deo~~ deo
vestro ut benedicam panibus tuis et
aquis et auferam infirmitatem de medio
tui Non erit infecunda nec sterilis in
terra tua Numerum dierum tuorum imple
bo Terrorem meum mittam in precursu
tuum et occidam omnem populum ad quem
ingredieris cunctorumque inimicorum tuorum
terga coram te vertam emittens
crabrones qui prius fugabunt
eveum et chananeum et etheum antequam
introeas Non eiciam eos a facie tua
anno uno ne terra in solitudinem
redigatur et crescant contra te be
stie Paulatim expellam eos de con
spectu tuo donec augearis et
possideas terram Ponam autem terminos
tuos a mari rubro usque ad mare
palestinorum et a deserto usque ad
fluvium tradam manibus vestris habita
tores terre et eiciam eos de conspectu
vestro Non inibis cum eis fedus
nec cum diis eorum Non habitent in
terra tua ne forte peccare te faciant
in me Si servieris diis eorum quod
certe tibi erit in scandalum XXIIII

Moysi quoque dixit Ascende ad
dominum tu et aaron nadab
et abiu et septuaginta senes ex israel
et adorabitis procul Solusque mo
yses ascendet ad dominum et illi non ap
propinquabunt nec populus ascendet cum eis
Venit ergo moyses et narravit ple
bi omnia verba domini atque iudicia Responditque
populus voce magna omnia verba domini que
locutus est faciemus Scripsit autem Moy
ses universos sermones domini et ma
ne consurgens edificavit altare ad
radices montis et duodecim titulos per duo
decim tribus israel Misitque iuvenes de
filiis israel et obtulerunt holocau
sta immolaveruntque victimas paci
ficas domino vitulos vij Tulit ita
que moyses dimidiam partem sanguinis

et misit in crateres partem autem resi-
duam fudit super altare Assumens-
que volumen federis legit audiente
populo qui dixerunt omnia que locu-
tus est dominus faciemus et erimus obedien-
tes Ille vero sumptum sanguinem respar-
sit in populum et ait Hic est sanguis
federis quod pepigit dominus vobiscum
super cunctis sermonibus hiis Ascen-
deruntque moyses et aaron nadab
et abiu et lxx de senioribus israel et vi-
derunt deum israel sub pedibus eius
quasi opus lapidis zaphiri et
quasi celum cum serenum est nec non
super eos qui procul recesserant de fili-
is israel misit manum suam videruntque
deum comederunt et biberunt Dix-
it autem dominus ad moysen Ascende ad
me in montem et esto ibi dabo que tibi
duas tabulas lapideas et legem
et mandata que scripsi ut doceas eos
Surrexeruntque moyses et iosue mi-
nister eius Ascendensque moyses
in montem dei ait senioribus Expec-
tate hic donec revertamur ad vos.
habetis aaron et hur vobiscum si quid
natum fuerit questionis referetis ad
eos Cumque ascendisset moyses operu-
it nubes montem synai et habitavit
gloria domini super synai tegens illud nu-
be sex diebus Septimo autem die voca-
vit eum dominus de medio caliginis Erat
autem species glorie domini quasi ignis ardens su-
per verticem montis in conspectu filiorum
israel Ingressusque est moyses medium
nebule ascendit in montem et erat
ibi xl diebus et xl noctibus

XXV

Locutusque est dominus ad moysen
dicens Loquere filiis israel ut
tollant mihi primicias ab omni homine
qui offert ultroneus accipietis eas. Hec
sunt autem que accipere debetis aurum
et argentum et es iacinctum et purpu-
ram coccumque bis tinctum et byssum pi-
los caprarum et pelles arietum ru-
bricatas pelles que iacinctinas et
ligna sethim oleum ad luminaria
concinnanda aromata in unguentum et
thimiamata boni odoris lapides
onichinos et gemmas ad ornandum
ephot ac rationale Facientque mihi sanctu-
arium et habitabo in medio eorum iux-
ta omnem similitudinem tabernaculi quod
ostendam tibi et omnium vasorum in cultum eius
Sicque facietis illud Archam de lignis
sethim compingite cuius longitudo habe-
at duos semis cubitos latitudo cubi-
tum et dimidium Altitudo cubitum simili-
ter et semissem Et deaurabis eam auro
mundissimo intus et foris faciesque su-
per coronam auream per circuitum et qua-
tuor circulos aureos quos pones per
quatuor arche ~~angulos~~ angulos duo
circuli sint in latere uno et duo in alte-
ro Facies quoque vectes de lignis sethim
et operies eos auro Inducesque per
circulos qui sunt in arche lateribus ut
portetur in eis qui semper erunt in circulis nec
unquam extrahentur ab eis Pones que
in archam testificationem quam dabo tibi
Facies et propiciatorium de auro mundis-
simo duos cubitos et dimidium te-
nebis longitudo eius semissem et
cubitum latitudo Duos quoque cherubin
aureos et productiles facies ex utra-
que parte oraculi Cherub unus sit in la-
tere uno oraculi et alter in altero utrum-
que latus propiciatorii tegant expandentes
alas et operientes oraculum respici-
antque mutuo versis vultibus in propi-
ciatorium quo operienda est archa in
qua pones testimonium quod
tibi dabo Inde precipiam tibi et loquar
ad te supra propiciatorium id est de
medio duorum cherubin qui erunt super
archam testimonii cuncta que man-
dabo per te filiis israel Facies et mensam
de lignis sethim habentem duos cubit-
os longitudinis et latitudinis cu-
bitum et in altitudine cubitum ac
semissem et inaurabis eam auro
purissimo Faciesque illi labium au-
reum per circuitum et ipsi labio coronam
auream interrasilem Altam quatuor
digitis et super illam alteram coro-
nam aureolam Quatuor quoque circulos aure-
os parabis et pones eos in quatuor
angulis eiusdem mense per singulos pe-
des Subter coronam erunt circuli aurei ut
mittantur vectes per eos et possit men-
sa portari Ipsos quoque vectes facies de
lignis sethim et circumdabis auro
ad subvehendam mensam Parabis et
acetabula ac phialas turribula
ac ciathos in quibus offerenda sunt liba-
mina ex auro purissimo Et pones

sup mensam propositionis in conspectu me
o semper. Facies candelabrum ductile de
auro mundissimo hastile eius et cala
mos ciphos et sperulas ac lilia ex
ipso procedentia. Sex calami egredientur
de lateribus de uno latere tres et tres
ex altero. Tres ciphi quasi in nucis
modum per calamos singulos sperule
que simul et lilium et tres similiter ciphi instar
nucis in calamo altero sperule que
et lilium hoc erit opus sex calamorum
qui producendi sunt de hastili. In ipso autem
candelabro erunt tres ciphi in nucis
modum sperule que per singulos et lilia
et sperule sub duobus calamis et tri
a loca qui simul sex fiunt procedentes de ha
stili uno. Et sperule ergo et calami
ex ipso erunt universa ductilia de auro
purissimo. Facies que et lucernas vii
et pones eas super candelabrum ut luce
ant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi ea
que emuncta sunt extinguantur fiant
ex auro purissimo. Omne pondus cande
labri cum universis vasis suis habebit
talentum auri mundissimi. Inspice et fac
secundum exemplar quod tibi in monte de
monstratum est.

XXVI

Tabernaculum vero facies ita.
Decem cortinas de bisso retorta et
iacincto et purpura cocco que bi
stincto variatas opere plumario fa
cies. Longitudo cortine unius habebit vi
ginti octo cubitos latitudo quatuor cubitorum
erit. Unius mensure fiant universa tento
ria. V cortine sibi iungantur mutuo et
alie quinque nexu sibi coherebunt. Ansu
las quoque iacinctinas in lateri
bus et summitatibus facies cortinarum ut
possint invicem copulari. Quinquage
nas ansulas cortina habebit in utra
que parte ita insertas ut ansa contra an
sam veniat et altera alteri possit ap
tari. Facies que quinquaginta circulos
aureos quibus cortinarum vela iungenda
sunt ut tabernaculum fiat. Facies et saga
cilicina xi ad operiendum tectum taberna
culi. Longitudo sagi unius habebit xxx
cubitos et latitudo quatuor. Equa
erit mensura sagorum omnium. E quibus
iunges quinque seorsum et sex sibi mutuo copu
labis ita ut sextum sagum in fronte
tecti duplices. Facies et quinquaginta
ansas in ora sagi unius ut iungi cum alte
ro queat et quinquaginta ansas in ora sagi al
terius ut cum altero copuletur. Quinquagin
ta fibulas eneas quibus iungantur anse
ut unum ex omnibus operimentum fiat.
Quod autem superfuerit in sagis que
parantur tecto id est unum sagum quod am
plius est ex medietate eius operies
posteriora tabernaculi et cubitus
ex una parte pendebit et alter ex altera
qui plus est in sagorum longitudine
utrumque latus tabernaculi protegens.
Facies et operimentum aliud tecto de
pellibus arietum rubricatis et super
hoc rursum aliud operimentum de pelli
bus iacinctinis. Facies et tabulas
stantes ante tabernaculum de lignis
sethim que singule denos cu
bitos in longitudine habeant et in la
titudine unum per singulos ac semissem.
In lateribus tabule due incastra
ture fiant quibus tabula alteri tabu
le connectatur. Atque in hunc modum cuncte
tabule parabuntur quarum xx erunt
in latere meridiano quod vergit
ad austrum quibus et xl basas argen
teas fundes ut bine bases singulis
tabulis per duos angulos subiciantur.
In latere quoque secundo tabernaculi quod
vergit ad aquilonem xx tabule erunt
et xl habentes bases argenteas bi
ne bases singulis tabulis suppo
nentur. Ad occidentalem vero plagam
tabernaculi facies sex tabulas et
rursum alias duas que in angulis
erigantur post tergum tabernaculi eritque
sibi iuncte. Deorsum usque sursum et
una omnes compago retinebit. Duabus
quoque tabulis que in angulis ponende
sunt similis iunctura servabitur. Et erunt
simul tabule viii bases earum argen
tee xvi duabus basibus per unam ta
bulam subputabis subputatis.
Facies et vectes de lignis sethim
v ad continendas tabulas in uno la
tere tabernaculi et quinque alios in al
tero et eiusdem numeri ad occidentalem
plagam qui mittentur per medias ta
bulas a summo usque ad summum. Ipsas
quoque tabulas deaurabis et fundes in
eis anulos aureos per quos vectes
tabulata contineant quos operies la
minis aureis. Et eriges taberna
culum iuxta exemplar quod tibi in
monte monstratum est. Facies et ve
lum de iacincto et purpura cocco que
bistincto et bisso retorta opere plu
mario et pulcra varietate contex
tum quod appendes ante quatuor columnas
de lignis sethim. Que ipse quidem

de auratae erunt et habebunt capita
aurea sed bases argenteas. Inseretur
autem velum per circulos iuxta quod po-
nas et intra archam testimonii sanctuari-
um et sanctuarii sanctuaria dividentur. Pones
et propitiatorium super archam testimonii
in sancta sanctorum mensamque extra velum et
contra mensam candelabrum in latere
tabernaculi meridiano. Mensa enim sta-
bit in parte aquilonis. Facies et tento-
rium in introitu tabernaculi de iacincto
et purpura cocco que bis tincto et bys-
so retorta opere plumario et v quinque co-
lumnas de auratis lignorum sethim
ante quas ducetur tentorium quarum
erunt capita aurea et bases eneae.

XXVII

Facies et altare de lignis
sethim quod habebit v cubitos
in longitudine et totidem in la-
titudine id est quadrum et tres
cubitos in altitudine. Cornua autem per
quatuor angulos ex ipso erunt et
operies illud ere. Facies que in usus
eius lebetes ad suscipiendos ci-
neres et forcipes atque fuscinulas et
ignium receptacula. Omnia vasa ex ere
fabricabis. Craticulamque in modum retis
eneam per cuius quatuor angulos erunt qua-
tuor anuli enei. Pones subter arcu-
lam altaris eritque craticula us-
que ad altaris medium. Facies
et vectes altaris de lignis sethim
duos quos operies laminis e-
neis et induces per circulos eruntque
ex utroque latere altaris ad portandum.
Non solidum sed inane et cavum intrinse-
cus facies illud sicut tibi in monte monstra-
tum est. Facies que et atrium taberna-
culi in cuius plaga australi contra
meridiem erunt tentoria de bysso re-
torta retorta. Centum cubitis unum la-
tus tenebit in longitudine et colum-
nas xx cum basibus totidem eneis que capi-
ta cum celaturis suis habebunt argen-
tea. Similiter in latere aquilonis per longum
erunt tentoria centum cubitorum colum-
ne xx et bases eneae eiusdem numeri et
capita earum cum celaturis suis argen-
tea. In latitudine vero atrii quod respi-
cit ad occidentem erunt tentoria
per l quinquaginta cubitos et co-
lumne x bases que totidem. In ea quoque
atrii latitudine que respicit ad orientem

l cubiti erunt in quibus xv cubitorum tentoria
lateris unius et in latere altero erunt ten-
toria cubitos obtinentia xv columnas
tres et bases totidem. In introitu vero atrii
fiat tentorium cubitorum xx ex iacincto
que bis tincto et bys-
so retorta opere plumario. Columnas habebit
quatuor cum basibus totidem. Omnes columne
atrii per circuitum vestite erunt argenteis
laminis capitibus argenteis et basibus
eneis. In longitudine occupabit atri-
um cubitos C. In latitudine l. Alti-
tudo v cubitorum erit. Fietque de bys-
so retorta et habebit bases eneas. Cun-
cta vasa tabernaculi in omnes usus et
cerimonias tam paxillos eius quam atrii
ex ere facies. Precipe filiis Israhel ut affe-
rant tibi oleum de arboribus olivarum pu-
rissimum piloque contusum ut ardeat lu-
cerna semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod appensum est testimonio et
collocabit eam Aaron et filii eius et
usque mane luceat coram domino perpetuus
erit cultus per successores eorum a
filiis Israhel

XXVIII

Applica quoque ad te Aaron fratrem
tuum cum filiis suis de medio fili-
orum Israhel ut sacerdotio fungantur
mihi. Aaron et Nadab et Abiu E-
leazar et Ythamar. Facies que vestem
sanctam Aaron fratri tuo in gloriam et de-
corem. Et loqueris cunctis sapienti-
bus corde quos replevi spiritu prudentie
ut faciant vestes Aaron in quibus
sanctificatus ministret mihi. Hec autem erunt
vestimenta que facient. Rationale et superhu-
merale tunicam et lineam strictam cida-
rim et balteum. Facient vestimenta sancta
Aaron fratri tuo et filiis eius ut sacer-
docio fungantur mihi. Accipient que aurum et
iacinctum et purpuram coccum que bis
tinctum et byssum. Facient autem superhu-
merale de auro et iacincto ac purpu-
ra cocco que bis tincto et bysso retorta
opere plumario polimito. Duas oras
iunctas habebit in utroque latere sum-
mitatum ut in unum redeant. Ipsa quoque textu-
ra et cuncta operis varietas erit ex au-
ro et iacincto et purpura et cocco que
bis tincto et bysso retorta. Sumes que duos
lapides onichinos et sculpes in eis no-
mina filiorum Israhel. Sex nomina in uno la-
pide et sex reliqua in altero iuxta or-
dinem nativitatis eorum. Opere sculptoris

et celatura gemmarii sculpes eos
nominibus filiorum israel inclusos auro at-
que circumdatos et pones in utroque latere su-
perhumeralis memoriale filiis israel. portabit-
que aaron nomina eorum coram domino super
utrumque humerum ob recordationem. facies et
uncinos ex auro et duas catenulas
auri purissimi sibi invicem coheren-
tes quas inseres uncinis. Rationale
quoque iudicii facies opere polymito iux-
ta texturam superhumeralis ex auro
iacincto et purpura cocco que bistincto
et bysso retorta. Quadrangulum erit
et duplex mensuram palmi habebit tam
in longitudine quam in latitudine *a*
ponesque in eo quatuor ordines lapidum.
In primo versu erit lapis sardius et
topazius et smaragdus. In secundo car-
bunculus zaphirus et iaspis. In tercio
ligurius et achates et amatistus.
In quarto crisolitus et onichinus et be-
rillus inclusi auro erunt per ordines
suos. Habebuntque nomina filiorum israel
duodecim nominibus celabuntur. singuli lapi-
des nominibus singulorum per xii tribus.
Facies in rationali cathenas sibi invi-
cem coherentes ex auro purissimo et
duos anulos aureos quos pones in
utraque rationalis summitate catenasque au-
reas iunges anulis qui sunt in margi-
nibus eius et ipsarum cathenarum extre-
ma duabus copulabis uncinis in utro-
que latere superhumeralis quod rationale
respicit. Facies et duos anulos au-
reos quos pones in summitatibus rationalis
et in oris que e regione sunt superhume-
ralis et posteriora eius aspiciunt. Nec-
non ad alios duos anulos aureos qui
ponendi sunt in utroque latere superhume-
ralis deorsum quod respicit contra faciem
iuncture inferioris ut aptari possit
cum superhumerali et stringatur rationale a-
nulis suis cum anulis superhumeralis
vitta iacinctina ne laxum fluat et a se
fabrefacta et a se invicem rationale et
superhumerale nequeant separari. Porta-
bitque aaron nomina filiorum israel in rationa-
li iudicii super pectus suum quando ingredietur
sanctuarium memoriale coram domino in eternum.
Pones autem in rationali doctrinam et veri- *iudicii*
tatem que erunt in pectore aaron quando
ingredietur ~~...~~ coram domino et gestabit
iudicium filiorum israel in pectore suo in
conspectu domini semper. Facies et tunicam

superhumeralis totam iacinctinam in cuius
medio supra erit capitium et ora per gyrum
eius textilis sicut fieri solet in extre-
mis vestium partibus ne facile rumpatur.
deorsum vero ad pedes eiusdem tunice per
circuitum quasi mala punica facies
ex iacincto et purpura et cocco bistinc-
to et bysso retorta. mixtis in medio
tintinabulis ita ut tintinabulum sit
aureum et malum punicum. rursumque tin-
tinabulum aliud aureum et malum pu-
nicum. Et vestietur ea aaron in officio
ministerii ut audiatur sonitus quando ingre-
ditur et egreditur sanctuarium in conspec-
tu domini et non moriatur. Facies et
laminam de auro purissimo in qua
sculpes opere celatoris sanctum domino. Li-
gabisque eam vitta iacinctina et
erit super tiaram imminens fronti ponti-
ficis. Portabitque aaron iniquitates
eorum que obtulerint et sanctificave-
rint filii israel in cunctis muneribus et do-
nariis suis. Erit autem lamina semper in
fronte eius ut placatus sit ei dominus.
Stringesque tunicam bysso et tiaram
byssinam facies et balteum opere
plumarii. Porro filiis aaron tunicas li-
neas parabis et balteos et ti-
aras in gloriam et decorem vestiesque
his omnibus aaron fratrem tuum et
filios eius cum eo et cunctorum consecrabis
manus. Sanctificabisque illos ut sacerdo-
tio fungantur michi. Facies et feminalia
linea et operient carnem turpitu-
dinis sue a renibus usque ad femo-
ra et utentur aaron et filii eius
quando ingredientur tabernaculum testi-
monii vel quando appropinquant ad alta-
re ut ministrent in sanctuario ne iniqui-
tatis rei moriantur. legitimum sempi- *aaron*
ternum erit et semini eius post eum.

xxix

Sed et hec facies ut michi in sacerdo-
tio consecrentur. Tolle vitulum
de armento et arietes duos im-
maculatos. panesque azimos et
crustulam absque fermento que con-
spersa sint oleo lagana quoque azi-
ma oleo lita de simila triticea
cuncta facies et posita in canistro
offeres vitulum autem et duos arietes
et aaron et filios eius applicabis
ad hostium tabernaculi testimonii.
Cumque laveris patrem cum filiis suis
aqua induces aaron vestimentis suis

et lineam tunicam et superhumerali et rona
le quod constringes balteo et pones ti
aram in capite eius et laminam sanctam su
per tiaram oleum unctionis fundens super
caput eius atque hoc ritu consecrabitur filios
quoque illius applicabis et indues
tunicis lineis cingesque balteo aa
ron et liberos eius et impones eis
mitras eruntque sacerdotes mei religi
one perpetua postquam initiaveris manus
eorum applicabis vitulum coram taber
naculo testimonii imponentque aa
ron et filii eius manus super caput
eius et mactabis eum in conspectu domini
iuxta hostium tabernaculi testimonii
Sumptumque de sanguine vituli pones
super cornua altaris digito tuo reli
quum autem sanguinem fundes iuxta basim
eius Sumes et adipem totum qui operit
intestina et reticulum iecoris ac du
os renes et adipem qui super eos est
offeres incensum super altare Carnes
vero vituli et corium et fimum com
bures foris extra castra eo quod pro pec
cato sit Unum quoque arietem sumes super
cuius caput ponent Aaron et filii eius
manus quem cum mactaveris tolles
de sanguine eius fundes iuxta alta
re ipsum autem arietem secabis in fru
sta lota quoque intestina eius ac pedes po
nes super concisas carnes et super caput
illius et offeres totum arietem incen
sum super altare oblatio est domino odor
suavissimus victime domini Tolles quoque
arietem alterum super cuius caput Aa
ron et filii eius ponent manus quem
cum immolaveris sumes de sanguine
ipsius et pones super extremum dextre
auricule Aaron et filiorum eius
et super pollicem manus earum et pe
dis dextri fundesque sanguinem super al
tare per circuitum Cumque tuleris de sangui
ne qui est super altare et ~~de sanguine~~ de oleo unctionis asper
ges Aaron et vestes eius filios eius ac
vestimenta eorum Consecratis ipsis et
vestibus eorum tolles adipem de ari
ete et caudam et arvinam que operit
vitalia et reticulum iecoris et du
os renes atque adipem qui super eos est
armumque dextrum eo quod sit aries con
secrationis tortamque panis unam
crustulam conspersam oleo laganum de
canistro azimorum quod positum est in
conspectu domini pones quoque omnia super manus

Aaron et filiorum eius et sanctificabis
eos elevans coram domino Suscipiesque
universa de manibus eorum et incendes
super altare in holocaustum odorem sua
vissimum in conspectu domini quia oblatio e
ius est Sumes quoque pectusculum de a
riete quo initiatus est Aaron et filii eius
sanctificabisque illud elevans coram do
mino et cedent in partem suam Sancti
ficabis quoque et pectusculum consecratum et
armum quem de ariete separasti quo
initiatus est Aaron et filii eius cedent
in partem Aaron et filiorum eius iure per
petuo a filiis Israel quia primitiva sunt
et initia de victimis eorum pacificis que
offerunt domino Vestem autem sanctam qua
utetur Aaron habebunt filii eius
post eum ut ungantur in ea et consecren
tur manus eorum vii diebus utetur illa
qui pontifex pro eo fuerit constitutus
de filiis eius et qui ingredietur taber
naculum testimonii ut ministret in
sanctuario in Arietem autem consecra
tionis tolles et coques carnes eius
in loco sancto quibus vescetur Aaron et
filii eius Panes quoque qui sunt in cani
stro in vestibulo tabernaculi testi
monii comedent ut sit placabile sacri
ficium et sanctificentur offerentium manus Ali
enigena non vescetur ex eis quia sancta
sunt Quod si remanserit de carnibus consecratis
sive de panibus usque mane comburetis
reliquias igni non comedentur
quia sanctificata sunt Omnia que precepi ti
bi facies super Aaron et filiis eius Septem
diebus consecrabis manus eorum et vitu
lum pro peccato offeres per singulos dies ad
expiandum Mundabis quoque altare cum
immolaveris expiationis hostiam
et unges illud in sanctificationem Septem
diebus expiabis altare et sanctificabis
et erit sanctum sanctorum Omnis qui tetige
rit illud sanctificabitur Hoc est quod faci
es in altari agnos anniculos duos
per singulos dies iugiter unum agnum
mane et alterum vespere decimam partem
simile conspersi oleo quod habeat
mensuram quartam partem hin et vinum
ad libandum eiusdem mensure in
agno uno Alterum vero agnum offeres
ad vesperam iuxta ritum matutine ob
lationis et iuxta ea que diximus in o
dorem suavitatis sacrificium domino
oblatione perpetua in generationes vestras
ad hostium tabernaculi testimonii

coram domino ubi constituam ut loquar ad
te. Ibique precipiam filiis israel et sanctifica
bitur altare in gloria mea. Sanctificabo et
tabernaculum testimonii cum altari et
aaron cum filiis eius ut sacerdocio funga
tur mihi et habitabo in medio filiorum
israel eroque eis deus. Et scient quia ego sum
dominus deus eorum qui eduxi eos de
terra egipti ut manerem inter illos ego
dominus deus eorum.

XXX

Facies quoque altare ad adolendum thi
mi(a)mata de lignis sethim habens
cubitum longitudinis et alterum la
titudinis idest quadrangulum et du
os cubitos in altitudine. Cornua ex
ipso procedent vestiesque illud auro pu
rissimo tam craticulam eius quam eius
parietes per circuitum eius et cornua.
Facies quoque ei coronam aureolam per
girum et duos anulos aureos sub
corona per singula latera ut mitte
tur vectes in eo et altare portetur.
Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim
et inaurabis. Ponesque altare contra
velum quod ante archam pendet testimonii
coram propiciatorio quo tegitur testi
monium ubi loquar tibi. Et adolebit in
censum super eo aaron suaue redolens sum
fragrans mane quando componet lucernas
incendet illud et quando collocat eas ad ves
peram uret thimiama sempiternum
coram domino in generationes vestras. Non
offeretis super eo thimiama compositio
nis alterius nec oblationem et victimam
nec libabitis libamina. Et deprecabitur
super cornua eius semel per annum in sanguine
quod oblatum est pro peccato et placabit su
per eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum
erit domino. Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Quando tuleris summam fili
orum israel iuxta numerum dabunt singuli preci
um pro animabus suis domino et non erit pla
ga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem
dabit omnis qui transit ad nomen dimidi
um sicli iuxta mensuram templi. Si
clus viginti habet obulos. Media pars sicli offe
retur domino. Qui habetur in numero a viginti annis
et supra dabit precium. Dives non addet ad

medium sicli et pauper nichil minuet.
Susceptamque pecuniam que collecta
est a filiis israel trades in usus taberna
culi testimonii ut sit monumentum eorum co
ram domino et propicietur animabus eorum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Facies et labium eneum cum basi sua ad
lavandum. Ponesque illud inter taber
naculum testimonii et altare. Et
missa aqua lavabunt in ea aaron
et filii eius manus suas ac pedes
quando ingressuri sunt tabernaculum testi
monii et quando accessuri sunt ad altare
ut offerant in eo thimiama domino ne
forte moriantur. Legitimum sempiternum
erit ipsi et semini eius per successiones.
Locutusque est dominus ad moysen di
cens. Sume tibi aromata prime mir
re et electe quingentos siclos et cina
momi medium idest ducentos l si
clos calami similiter ducentos et l cas
sie autem quingentos siclos in pondere
in pondere sanctuarii olei de olivetis
mensuram hin. Faciesque unctionis
oleum sanctum unguentum compositum opere
unguentarii. Et unges ex eo taberna
culum testimonii et archam testamen
ti. Mensamque cum vasis suis can
delabrum et utensilia eius altaria
thimiamatis et holocausti et
universam supellectilem que ad cul
tum eorum pertinet. Sanctificabisque omnia
et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea
sanctificabitur. Aaron et filios eius un
ges sanctificabisque eos ut sacerdocio
fungantur mihi. Filiis quoque israel dices
hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in
generationes vestras. Caro hominis non
ungetur ex eo et iuxta compositionem
eius non facietis aliud quia sanctifica
tum est et sanctum vobis erit. Homo quicumque
talem composuerit et dederit ex
eo alieno exterminabitur de populo suo. Di
xit quoque dominus ad moysen. Sume tibi
aromata stacten et onicha et gal
banum boni odoris et thus lucidis
simum equalis ponderis erunt omnia.
Facies thimiama compositum opere un
guentarii mixtum et purum sanctificacione
dignissimum. Cumque universa minutissime pul
verem in tunderis pones
ex eo coram testimonii tabernaculo

in quo loco apparebo tibi sanctum sanctorum
erit vobis thimiama tale Talem com-
posicionem non facietis in usus ve-
stros quia sanctum domino est Ho-
mo quicumque fecerit simile ut odore il-
lius perfruatur peribit de populis suis

XXXI

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens Ecce vocavi Bese-
leel ex nomine filium Uri fi-
lii Hur de tribu Iuda et implevi eum
spiritu dei sapiencia et intelligencia
et in omni opere ad excogitandum fabre
quicquid fieri potest ex auro et argento
et ere marmore gemmis et diversita-
te lignorum Dedique ei socium Hooliab
filium Achisamech de tribu Dan et in
corde omnis eruditi posui sapienciam
ut faciant cuncta que precepi tibi
Tabernaculum federis et archam te-
stimonii et propiciatorium quod super ea
est et cuncta vasa tabernaculi men-
samque et vasa eius Candelabrum puris-
simum cum vasis suis et altare thimi-
amatis et holocausti et omnia vasa
eorum labium cum basi sua vestes sanctas
in ministerio Aaron sacerdoti et filiis eius
ut fungantur officio suo in sacris ole-
um unccionis et thimiama aromatum
in sanctuario omnia que precepi tibi faci-
ent Et locutus est dominus ad moysen
dicens Loquere filiis Israel et dices ad
eos Videte ut sabbatum meum custodi-
atis quia signum est inter me et vos
~~custodite~~ in generacionibus vestris ut sci-
atis quia ego sum dominus qui sanctifico vos
Custodite sabbatum meum sanctum est enim
vobis qui polluerit illud morte mo-
rietur Qui fecerit in eo opus peribit
anima illius de medio populi sui Sex
diebus facietis opus in die septimo sa-
bbatum est requies sancta domino Omnis qui
fecerit opus in hac die morietur
Custodiant ergo filii Israel sabbatum et
celebrent illud in generacionibus suis
pactum est sempiternum inter me et fili-
os Israel signumque perpetuum Sex enim
diebus fecit dominus celum et terram et
in septimo ab opere cessavit Dedit quoque dominus
moysi completis huiuscemodi sermonibus
in monte Synai duas tabulas testimonii
lapideas scriptas digito dei

XXXII

Videns autem populus quod moram face-
ret moyses descendendi
de monte populus congregatus
adversus Aaron ait Surge fac nobis
deos qui nos precedant Moysi enim huic
viro qui nos eduxit de terra Egipti
ignoramus quid acciderit ei Dixitque
ad eos Aaron Tollite inaures aure-
as de uxorum filiorumque et filiarum vestra-
rum auribus et afferte ad me Fecit-
que populus que iusserat deferens inaures
ad Aaron Quas cum ille accepisset
formavit opere fusorio et fecit ex eis vi-
tulum conflatilem Dixeruntque hii sunt
dii tui Israel qui te eduxerunt de terra E-
gipti Quod cum vidisset Aaron edificavit
altare coram eo et preconis voce clama-
vit dicens Cras sollempnitas est domini
Surgentesque mane obtulerunt holo-
causta et hostias pacificas Et sedit
populus comedere et bibere et surrexe-
runt ludere Locutus est dominus ad moysen
dicens Vade descende peccavit populus
tuus quem eduxisti de terra Egipti Recesse-
runt cito de via quam ostendisti eis fe-
ceruntque sibi vitulum conflatilem et ado-
raverunt atque immolantes ei hostias dixe-
runt Hii sunt dii tui Israel qui te eduxe-
runt de terra Egipti Rursumque ait dominus
ad moysen Cerno quod populus iste dure
cervicis sit dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos et deleam eos faciamque
te in gentem magnam Moyses autem
orabat dominum deum suum dicens Cur domine ira-
scitur furor tuus contra populum tuum quem e-
duxisti de terra Egipti in fortitudine ma-
gna et in manu robusta Ne queso
dicant Egipcii Callide eduxit eos ut
interficeret in montibus et deleret de terra
Quiescat ira tua et esto placabilis
super nequicia populi tui Recordare Abra-
ham Ysaac et Israel servorum tuorum quibus
iurasti per temetipsum dicens Multipli-
cabo semen vestrum sicut stellas celi et
universam terram hanc de qua locutus sum da-
bo semini vestro et possidebitis eam sem-
per Placatusque est dominus ne faceret malum quod
locutus fuerat adversus populum suum Et re-
versus est moyses de monte portans duas
tabulas testimonii manu scriptas ex
utraque parte et factas opere dei Scriptura
quoque dei erat sculpta in tabulis Au-
diens autem Iosue tumultum populi vocife-
rantis

ait ad moysen ululatus pugne audi-
tur in castris Qui respondit non est cla-
mor exhortancium ad pugnam neque vo-
ciferacio compellencium ad fugam Sed
vocem cancium ego audio Cumque appro-
pinquasset ad castra vidit vitulum et cho-
ros Iratusque valde proiecit de manu
tabulas et confregit illas ad radicem
montis Arripiensque vitulum quem
fecerant combussit et contrivit usque ad
pulverem quem sparsit in aquam et dedit
ex eo potum filiis israel Dixitque moyses
ad aaron Quid tibi fecit hic populus ut in-
duceres super eum peccatum maximum Cui
ille respondit Ne indignetur dominus meus
Tu enim nosti populum istum quod pronus sit
ad malum Dixerunt michi Fac nobis deos
qui precedant nos Huic enim moysi qui
nos eduxit de terra egipti nescimus quid
acciderit ei Quibus ego dixi Quis vestrum
habet aurum Tulerunt et dederunt mi-
chi et proieci in ignem Egressusque est hic vi-
tulus Videns ergo moyses populum quod
esset nudus spoliaverat enim eum aa-
ron propter ignominiam sordis et inter hos-
tes nudum constituerat Et stans in por-
ta castrorum ait Si quis est domini iun-
gatur michi Congregatique sunt ad eum
omnes filii levi quibus ait Hec dici-
t dominus deus israel Ponat vir gladium
super femur suum Ite et redite de porta
usque ad portam per medium castrorum et
occidat unusquisque fratrem suum et amicum
et proximum suum Feceruntque filii levi
iuxta sermonem moysi Cecideruntque
in die illo quasi viginti tria milia
hominum et ait Moyses Consecrastis
manus vestras hodie domino unusquisque
in filio et in fratre suo ut detur vobis
benedictio Facto autem die altero locu-
tus est moyses ad populum Peccastis
peccatum maximum Ascendam ad dominum si
quo modo quivero deprecari pro scele-
re vestro Reversusque ad dominum ait Obsecro do-
mine peccavit populus iste peccatum magnum fe-
ceruntque sibi deos aureos Aut dimit-
te eis hanc noxam aut si non facis
dele me de libro tuo in quem me scripsisti
Cui respondit dominus Qui peccaverit michi
delebo eum de libro meo Tu autem

vade et duc populum istum quo locutus
sum tibi angelus meus precedet te Ego
autem in die ultionis visitabo et hoc
peccatum eorum Percussit ergo dominus populum
pro reatu vituli quem fecit aaron

xxxiii

Locutusque est dominus ad mo-
ysen dicens Vade et ascen-
de de loco isto tu et populus tu-
us quem eduxisti de terra egipti in
terram quam iuravi abraham ysa-
ac et iacob dicens Semini tuo dabo
eam et mittam precursorem tui an-
gelum ut eiciam cananeum et a-
morreum et etheum et phereseum et e-
veum et iebuseum et intres in terram
fluentem lacte et melle Non enim a-
scendam tecum quia populus dure cervi-
cis est ne disperdam te in via Au-
diens populus sermonem hunc pessi-
mum luxerunt et nullus ex more in-
dutus est cultu suo Dixitque dominus
ad moysen Loquere filiis israel
Populus dure cervicis es Semel a-
scendam in medio tui et delebo te
Iam nunc depone ornatum tuum ut
sciam quid faciam tibi Deposuerunt
ergo filii israel ornatum suum a monte
oreb Moyses quoque tollens tabernacu-
lum extendit extra castra procul voca-
vitque nomen eius Tabernaculum fede-
ris Et omnis populus qui habebat
aliquam questionem egrediebatur
ad tabernaculum federis extra castra
Cumque egrederetur moyses ad taberna-
culum surgebat universa plebs et
stabat unusquisque in hostio papilio-
nis sui Aspiciebantque tergum moysi
donec ingrederetur tentorium Ingres-
so autem illo tabernaculum federis de-
scendebat columpna nubis et sta-
bat ad hostium tabernaculi et loquebatur
dominus cum moyse cernentibus universis
quod columpna nubis staret ad hosti-
um tabernaculi Stabantque ipsi et ado-
rabant per fores tabernaculorum su-
orum Loquebatur autem dominus ad moysen
facie ad faciem sicut loqui solet
homo ad amicum suum Cumque ille
reverteretur in castra minister eius
iosue filius nun puer non recede-
bat de tabernaculo federis Dixit autem

Moyses ad dominum precipis ut educam populum istum et non indicas michi quem missurus sis mecum presertim cum dixeris michi Novi te ex nomine et invenisti gratiam coram me Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo ostende michi faciem tuam ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos Respice populum tuum et gentem tuam hanc Dixit ergo deus Facies mea precedet te et requiem dabo tibi Et ait Moyses Si non tu ipse precedas ne educas nos de loco isto In quo enim scire poterimus ego et populus meus invenisse nos gratiam in conspectu tuo nisi ambulaveris nobiscum ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram Dixit autem dominus ad Moysen Et verbum istud quod locutus es faciam invenisti enim gratiam coram me et teipsum novi ex nomine Qui ait Ostende michi gloriam tuam Respondit Ego ostendam omne bonum tibi et vocabo in nomine domini coram te et miserebor cui voluero et clemens ero in quem michi placuerit Rursumque ait Non poteris videre faciem meam Non enim videbit me homo et vivet Et iterum Ecce inquit locus apud me et stabis supra petram Cumque transibit gloria mea ponam te in foramine petre et protegam dextera mea donec transeam Tollamque manum meam et posteriora videbis faciem autem meam videre non poteris

xxxiiii

Ac deinceps precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti Esto paratus mane ut ascendas statim in montem Synai stabisque mecum super verticem montis Nullus ascendat tecum nec videatur quispiam per totum montem Oves quoque et boves non pascantur e contra Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant et de nocte consurgens ascendit in montem Synai sicut preceperat ei dominus portans secum duas tabulas lapideas quales antea fuerant Cumque descendisset dominus per nubem stetit Moyses cum eo invocans nomen domini Quo transeunte coram eo ait Dominator domine deus misericors et clemens et paciens et multe miserationis et verax Qui custodis veritatem et misericordiam in milia Qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata Nullusque apud te per se innocens est qui reddis iniquitatem patrum in filiis et nepotibus in tertiam et in quartam progeniem Festinusque Moyses curvatus est pronus in terram et adorans ait Si inveni gratiam in conspectu tuo domine obsecro ut gradiaris nobiscum populus enim dure cervicis est ut auferas iniquitates nostras atque peccata nosque possideas Respondit dominus Ego inibo pactum videntibus cunctis signa faciam que numquam sunt visa super terram nec in ullis gentibus ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum Observa cuncta que hodie mando tibi Ego enim eiciam ante faciem tuam Amorreum Cananeum et Etheum Pherezeum quoque et Eveum et Iebuseum Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicitias que tibi sint in ruinam Sed aras eorum destrue et confringe eorum statuas lucosque succide Noli adorare deum alienum Dominus zelotes nomen eius deus est emulator Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum vocet te quispiam ut comedas de immolatis Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis Ne postquam ipse fuerint fornicate fornicari faciant filios tuos Deos conflatiles non facias tibi Sollempnitatem azimorum custodies Septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi tempore mensis novorum Mense enim verni temporis egressus es de Egypto Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit de cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit Primogenitum asini redimes ove Quod si nec precium pro eo dederis occidetur Primogenitum filiorum tuorum redimes Nec apparebis in conspectu meo vacuus Sex diebus operaberis die septimo cessabis arare et metere Sollempnitatem ebdomadarum facies in primiciis frugum messis tue tritici Et sollempnitatem tempore anni cuncta redeunt Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis domini dei Israel Cum enim tulero gentes a facie tua et dilatavero

terminos tuos nullus insidiabitur terre tue a
scendente te et apparente in conspectu
domini dei tui ter in anno Non immolabis
super fermento sanguinem hostie mee neque
residebit mane de victimis solennita
tis phase primicias frugum terre tue
offeres in domo domini dei tui Non coqui
es edum in lacte matris sue Dixitque
dominus ad moysen Scribe tibi in corde
ba hec quibus et tecum et cum filiis israel
pepigi fedus Fuit ergo ibi cum domino moy
ses xl dies et xl noctes et panem
non comedit et aquam non bibit et
scripsit in tabulis verba federis x Cumque
descenderet Moyses de monte syna te
nebat duas tabulas testimonii et i
gnorabat quod cornuta esset facies
sua ex consortio sermonis domini Videns
autem aaron et filii israel cornutam moysi
faciem timuerunt accedere prope Vocatique
ab eo reversi sunt tam aaron quam
principes synagoge Et postquam locutus est ve
nerunt ad eum omnes filii israel quibus pre
cepit cuncta que audierat a domino in mon
te synai Impletisque sermonibus posuit
velamen super faciem suam Et ingres
sus ad dominum et loquens cum eo aufere
bat donec exiret Et tunc loquebatur ad
filios israel omnia que sibi fuerant im
perata et videbant faciem egredientis
moysi esse cornutam sed operiebat rursus
faciem suam ille si loquebatur ad eos

XXXV

Igitur congregata omni turba
filiorum israel dixit ad eos Hec sunt
que iussit dominus fieri Sex diebus
facietis opus Septimus dies erit vobis
sabbatum et requies domini Qui fecerit opus
in eo occidetur Non succendetis ignem
in omnibus habitaculis vestris per diem sabba
ti Et ait moyses ad omnem catervam
filiorum israel Iste est sermo quem precepit
dominus dicens Separate apud vos primici
as domino Omnis voluntarius et prono
animo offerat eas domino aurum et argentum
es et iacinctum purpuram coccumque bis
tinctum et byssum pilos caprarum et pel
les arietum rubricatas et iacinctinas
ligna sethim et oleum ad luminaria con
cinnanda et ut conficiatur unguentum et
thimiamata suavissimum lapides quoque
onichinos et gemmas ad ornandum super
humerale et rationale Quisquis vestrum est sapi
ens veniat et faciat quod dominus imperavit
Tabernaculum scilicet et tectum eius atque
operimentum anulos et tabulata cum
vectibus paxillos et bases arcam
et vectes propiciatorium et velum quod ante
illud appenditur Mensam cum vectibus
et vasis et propositionis panibus can
delabrum ad luminaria sustentanda
vasa illius et lucernas et oleum ad
nutrimenta ignium altare thimiamatis
et vectes et oleum unctionis thimiama
ex aromatibus Tentorium ad hostium
tabernaculi altare holocausti et cra
ticulam eius eneam cum vectibus et va
sis suis labium et bases eius Corti
nas atrii cum columnis et basibus ten
torium in foribus vestibuli paxillos
tabernaculi et atrii cum funiculis
suis vestimenta quorum usus est in
ministerio sanctuarii vestes aaron pon
tificis ac filiorum eius ut sacerdotio
fungantur mihi Egressaque omnis multi
tudo filiorum israel de conspectu moy
si obtulit mente promptissima atque de
vota primicias domino ad faciendum opus
tabernaculi testimonii Quicquid ad
cultum eius et vestes sanctas necessarium
erat viri cum mulieribus prebuerunt ar
millas et inaures Anulos et dex
tralia omne vas aureum in donaria
domini separatum est Si quis habebat ia
cinctum et purpuram coccumque bistinctum
byssum et pilos caprarum pelles arie
tum rubricatas et iacinctinas argen
ti et eris metalla obtulerunt domino li
gna quoque sethim in varios usus Sed et
mulieres docte dederunt que neverant
iacinctum purpuram quoque et vermiculum
ac byssum et pilos caprarum sponte
propria cuncta tribuentes Principes vero
obtulerunt lapides onichinos et gem
mas ad superhumerale et rationale aroma
ta et oleum ad luminaria concinnanda et
ad preparandum unguentum et thimiama odo
ris suavissimum conponendum Omnes vi
ri et mulieres mente devota obtulerunt
donaria ut fierent opera que iusserat
dominus per manum moysi Cuncti filii israel
voluntaria dedicaverunt Dixitque mo
yses ad filios israel Ecce vocavit dominus
ex nomine beseleel filium uri filii
hur de tribu iuda implevitque eum spiritu sapientie

et intelligentie et sciencie omni doctrina
ad cogitandum opus in auro et argento
et ere sculpendis quoque lapidibus et ope
carpentario quicquid fabre ad in
veniri potest et dedit in corde eius Hooli
ab quoque filium achisamech de tribu dan
ambos erudiunt sapientia ut faciant opera
abietarii polimitarii ac plumarii
de iacincto ac purpura cocco quoque bistin
cto et bisso et texant omnia ac nova

xxxvi

Fecit ergo beseleel que repperit
liel ac Hooliab omnis vir sa
piens quibus dedit sapientiam
dominus et intellectum ut sciret fabre opera
ri que in usu sanctuarii necessaria sunt
et que precepit dominus Cumque vocasset
eos dominus moyses et omnem eruditum
virum cui dederat dominus sapientiam qui spon
te sua obtulerunt se ad faciendum opus
tradidit universa donaria filiorum israel
Qui cum instarent operi cotidie mane
vota populus offerebat Unde artifices ve
nire compulsi dixerunt moysi plus
offert populus quam necessarium est Iussit er
go moyses preconis voce cantari Nec
vir nec mulier quicquam ultra offerat ad
opus sanctuarii. Sic quoque cessatum est a
muneribus offerendis eo quod oblata suf
ficerent et superhabundarent Fecerunt quoque
omnes corde sapientes ad explendum
opus tabernaculi cortinas x de bisso re
tortas et iacincto et purpura cocco
quoque bistincto opere vario et arte pol
limito Quarum una habebat in longitu
dine xxviii cubitos et in latitudi
ne quatuor una mensura erat omnium cor
tinarum Coniunxit quoque cortinas quinque al
teram alteri et alias quinque sibi in
vicem copulavit fecit ansas iacin
ctinas in ora cortine unius ex utro
que latere et in ora cortine alterius
similiter ut contra se invicem venirent an
se et mutuo iungerentur Unde et l
fudit circulos aureos qui morderent
ansas cortinarum et fieret unum ta
bernaculum Fecit saga xi de pilis ca
prarum ad operiendum tectum taberna
culi unum sagum in longitudine habe
bat cubitos xxx in latitudine cubi
tos iiiior unius mensure erant omnia sa
ga quorum quinque iunxit seorsum et sex
alia separatim Fecit quoque ansas l in ora

sagi unius et l in ora sagi alterius ut sibi
invicem iungerentur Et fibulas eneas l quibus
necteretur tectum et unum pallium ex cunctis sa
gis fieret Fecit et operimentum tabernaculi
de pellibus arietum rubricatis Aliudque
velamen de pellibus iacinctinis
Fecit et tabulas tabernaculi de lignis
sethim stantes decem cubitorum erat lon
gitudo tabule unius ad unum ac semis
cubitum latitudo retinebat Bine incastra
ture erant per singulas tabulas
ut altera alteri iungeretur Sic fecit in
omnibus tabulis tabernaculi E quibus
xx ad plagam meridianam erant contra
austrum cum xl basibus argenteis Due ba
ses sub una tabula ex utraque parte an
gulorum ubi incastrature laterum in
angulis terminabantur Ad plagam quoque ta
bernaculi que respicit ad aquilonem
fecit xx tabulas que cum xl argente
is basibus duas bases per singulas
tabulas Contra occidentalem vero ad
eam partem tabernaculi que mare re
spicit fecit sex tabulas et duas
alias per singulos angulos tabernaculi
retro qui erant deorsum usque sursum et
in unam compaginem pariter ferebantur
Ita fecit ex utraque parte per singulos an
gulos ut octo essent simul tabule et haberent
bases argenteas xvi binas scilicet
bases sub singulis tabulis Fecit et
vectes de lignis sethim quinque ad conti
nendas tabulas unius lateris tabernaculi
et quinque alios ad alterius lateris ta
bulas coaptandas Et extra hos quinque
alios vectes ad occidentalem plagam
tabernaculi contra mare Fecit quoque vectem
alium qui per medias tabulas ab angu
lo usque ad angulum perveniret Ipsas au
tem tabulas deauravit fusis basibus
earum argenteis et circulos eorum fecit
aureos per quos vectes induci possent
Quos et ipsos aureis laminis operuit
Fecit et velum de iacincto et purpura
vermiculo et bisso retorta opere pol
limitario varium atque distinctum Et quatuor
columnas de lignis sethim quas cum ca
pitibus deauravit fusis basibus earum ar
genteis Fecit et tentorium in introitu
tabernaculi ex iacincto purpura et

vermiculo ac retorta opere plumarii et columnas quinque cum capitibus suis quas operuit auro, basesque earum fudit eneas, quas operuit auro.

XXXVII

Fecit autem Beseleel et archam de lignis sethim habentem duos semis cubitos in longitudine et cubitum ac semissem in latitudine; altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii, vestivitque eam auro purissimo intus et foris. Et fecit illi coronam auream per gyrum, conflans quatuor aureos anulos per quatuor angulos eius, duos anulos aureos in latere uno et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim, quos vestivit auro purissimo, et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche ad portandum eam. Fecit et propiciatorium, id est oraculum, de auro mundissimo, duorum cubitorum et dimidii in longitudine, et cubiti et semis in latitudine. Duos etiam cherubin ex auro ductili, quos posuit ex utraque parte propiciatorii: cherub unum in summitate unius partis et cherub alterum in summitate partis alterius; duos cherubin in singulis summitatibus propiciatorii extendentes alas et tegentes propiciatorium, seque mutuo et illud respicientes. Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum, in latitudine unius cubiti, que habet in altitudine cubitum ac semissem. Et circumdedit eam auro mundissimo, et fecit illi labium aureum per gyrum, ipsique labio coronam auream interrasilem quatuor digitorum, et super eandem alteram coronam auream fudit, et quatuor circulos aureos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mense contra coronam, misitque in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim et circumdedit eos auro, et vasa ad diversos usus mense, acetabula, phialas et cyathos et turibula ex auro puro, in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo, de cuius vecte calami, cyphi, sperule ac lilia procedebant, sex in utroque latere: tres calami ex parte una et tres ex altera. Tres cyphi in modum nucis per calamos singulos, speruleque simul et lilia, et tres cyphi instar nucis in calamo altero, sperulequoque simul et lilia. Equa erat calamorum omnium opus sex calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso autem vecte erant quatuor cyphi in modum nucis, sperule quoque per singulos per singulos et lilia. Et sperule sub duobus calamis per loca tria, que simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant, universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas VII cum emunctoriis suis, et vasa ubi ea que emuncta sunt extinguerentur, de auro mundissimo. Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thimiamatis de lignis sethim, habens per quadrum singulos cubitos, et in altitudine duos, a cuius angulis procedebant cornua. Vestivitque illud de auro mundissimo cum craticula et parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum, et duos anulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit de lignis sethim et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum, et thimiama de aromatibus mundissimis, opere pigmentarii.

XXXVIII

Fecit et altare holocausti de lignis sethim, quinque cubitorum per quadrum et trium in altitudine, cuius cornua de angulis procedebant; operuitque illud laminis eneis. Et in usus eius paravit ex ere vasa diversa: lebetes, forcipes, fuscinulas, uncinos et ignium receptacula. Craticulamque eius in modum retis fecit eneam, et subter eam in altaris medio arulam, fusis quatuor anulis per totidem retiaculi summitates ad immittendos vectes ad portandum, quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit laminis eneis. Induxitque in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum, sed cavum ex tabulis et intus vacuum. Fecit et labium eneum cum basi sua de speculis mulierum que excubabant in ostio tabernaculi. Et atrium, in cuius australi plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum centum. Columne enee XX cum basibus suis, capita columnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem plagam tentoria, columne, basesque et capita columnarum eiusdem mensure ac metalli erant. In ea vero plaga que occidentem respicit fuerunt tentoria cubitorum L, columne X cum basibus suis enee, et capita columnarum et tota operis celatura argentea. Porro contra orientem

quinquaginta cubitorum paravit tentoria
e quibus xv cubitos columnarum trium
cum basibus suis unum tenebat latus
et in parte altera quia utraque introitum
tabernaculi facit quindecim eque cu
bitorum erant tentoria columneque tres et
bases totidem. Cuncta atrii tentoria bys
sus retorta texuerat. Bases columpna
rum fuere enee. Capita autem earum cum
cunctis celaturis suis argentea. Sed et
ipsas columnas atrii vestivit argento.
Et in introitu eius opere plumario fecit
tentorium ex iacincto purpura vermiculo
et bysso retorta quod habebat xx cubitos
in longitudine. Altitudo vero quinque cu
bitorum erat iuxta mensuram quam cun
cta atria habebant tentoria. Columne
autem in ingressu fuerunt quatuor
cum basibus eneis. Capita quoque earum et ce
laturae argenteae. Paxillos quoque taber
naculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec
sunt instrumenta tabernaculi que enu
merata sunt iuxta preceptum moysi in ceremoniis
levitarum per manum ythamar filii aa
ron sacerdotis. Quos beseleel filius u
ri filii hur de tribu Iuda domino per moysen
iubente compleverat iuncto sibi socio
hooliab filio achisamech de tribu dan qui
et ipse artifex lignorum egregius fuit
et polimitarius atque plumarius ex ia
cincto purpura vermiculo et bysso.
Omne aurum quod expensum est in opere
sanctuarii et quod oblatum est in donariis
xxix talentorum fuit et septingentorum xxx
siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum
est autem ab hiis qui transierunt ad numerum a
viginti annis et supra de sexcentis et
tribus milibus quingentis et quinquaginta
armatorum. Fuerat preterea centum talenta
argenti e quibus conflate sunt bases sanctuarii
unde et argenti de donariis populi centum ta
lentorum et mille septingentorum lxx quinque si
clorum ad mensuram sanctuarii medium sicli
per capita singulorum et introitus ubi pen
det velum. C bases facte sunt de talentis
centum singulis talentis per bases singu
las supputatis. De mille autem septi
gentis et septuaginta quinque siclis fecit
capita columnarum quas et ipsas vesti
vit argento. Eris quoque oblata sunt tale
ta lxx duo milia et quadringenti supra
sicli ex quibus fuse sunt bases in introi
tu tabernaculi testimonii et altare eneum

cum craticula sua omnia vasa que ad u
sum eius pertinent. et bases atrii tam in circuitu
quam in ingressu eius et paxillos taberna
culi atque atrii per gyrum. XXXIX

De iacincto vero et purpura vermiculo ac
bysso fecit vestes quibus indueretur Aaron quando mi
nistrabat in sanctis sicut precepit
dominus moysi. Fecit et superhumerale de
auro iacincto et purpura cocco bis tin
cto et bysso retorta opere polimitario
incidit quoque bratteas aureas et extenuavit
in fila ut possint torqueri cum priorum colo
rum subtegmine. Duasque oras sibi invicem
copulatas in utroque latere summitatis et
balteum ex eisdem coloribus sicut preceperat dominus
moysi. Paravit et duos lapides onichi
nos astrictos et inclusos auro et scul
ptos arte gemmaria nominibus filiorum israel.
Sex nomina in lapide uno et sex in altero
iuxta ordinem nativitatis. Posuitque
eos in lateribus superhumeralis in monumentum
filiorum israel sicut preceperat dominus moysi. Fecit
et rationale opere polimito iuxta opus
superhumeralis ex auro iacincto purpura
cocco bis tincto et bysso retorta quadran
gulum duplex mensure palmi. Et posuit
in eo gemmarum ordines quatuor. In
primo versu erat sardius topasius smarag
dus. In secundo carbunculus saphirus iaspis.
In tercio ligurius achates et ametistus.
In quarto crisolitus onichinus et beril
lus circumdati et inclusi auro per ordines
suos. Ipsi lapides xii sculpti erant no
minibus xii tribuum israel singuli per nomina singu
lorum. Fecerunt in rationali et catenulas
sibi invicem coherentes de auro purissimo
et duos uncinos totidemque anulos aureos.
Porro anulos posuerunt in utroque la
tere rationalis e quibus penderent due ca
tene auree que insererentur uncinis
qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec
et ante et retro ita conveniebant sibi ut
superhumerale et rationale mutuo necten
tur stricta ad balteum et anulis fortius
copulata quos iungebat vitta iacincti
na ne laxe fluerent et a se invicem move
rentur sicut precepit dominus moysi. Fecit et
tunicam superhumeralis totam iacinctinam et
capitium in superiori parte contra medium oram
et per gyrum capitii texilem. Deorsum autem
ad pedes mala punica ex iacincto purpu
ra vermiculo ac bysso retorta et tintina
bula de auro purissimo que posuerunt

mentum malogranata et in extrema parte tunice per
gyrum tintinnabulum aureum et malum puni-
cum quibus ornatus incedebat pontifex
quando ministerio fungebatur sicut preceperat dominus moy-
si. Fecerunt et tunicas byssinas ope-
re textili Aaron et filiis eius et mitras
cum coronulis suis et bysso feminalia
quoque byssina linea. Cingulum vero de bysso
retorta iacincto purpura ac vermiculo
distincto arte plumaria sicut preceperat dominus
moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis
de auro purissimo scripseruntque in ea ope-
re gemmario sanctum domini et strinxerunt eam cum
vitta iacinctina sicut preceperat dominus mo-
ysi. Perfectum est igitur omne opus taberna-
culi et tecti testimonii fecerunt que filii
israel cuncta que preceperat dominus Moysi
et obtulerunt tabernaculum et tectum et
universam supellectilem anulos tabulas
vectes columnas ac bases operimentum de
pellibus arietum rubricatis et aliud operi-
mentum de iacinctinis pellibus velum ar-
che vectes propiciatorium mensam cum vasis su-
is et propositionis panibus candelabrum
lucernas et utensilia earum cum oleo. Al-
tare aureum et unguentum et thymiamata ex
aromatibus et tentorium in introitu taberna-
culi altare eneum reticulum vectes et
vasa eius omnia labrum cum basi sua tentoria
atrii et columnas cum basibus suis tentori-
um in introitu atrii funiculos quoque illius
et paxillos. Nichil de vasis defuit que
in ministerium tabernaculi et in tectum federis
iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus utuntur
sacerdotes in sanctuario aaron scilicet et filii
eius obtulerunt filii israel sicut preceperat
dominus moysi. Que postquam moyses cuncta
vidit completa benedixit eis. XL

Locutusque est dominus ad Moysen di-
cens. Mense primo die prima mensis
eriges tabernaculum testimonii et
pones in eo archam. Dimittes que ante
illam velum et illata mensa pones super
eam que rite precepta sunt. Candelabrum
stabit cum lucernis suis et altare aure-
um in quo adoletur incensum coram archa
testimonii. Tentorium in introitu taber-
naculi pones. Et ante illud altare
holocausti labrum inter altare et taberna-
culum quod implebis aqua. Circumdabis
que atrium tentoriis et ingressum eius.
Et assumpto unctionis oleo unges taber-
naculum cum vasis suis ut sanctificentur.
Altare holocausti et omnia vasa eius
labrum cum basi sua. Omnia unctionis
oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Ap-
plicabis que aaron et filios eius
ad fores tabernaculi testimonii et lotos
aqua indues sanctis vestibus ut ministrent
mihi et unctio eorum in sacerdotium proficiat
et sempiternum. Fecitque Moyses omnia
que preceperat dominus. Igitur primo mense
anni secundi in prima die mensis collo-
catum est tabernaculum. Erexitque illud
Moyses et posuit tabulas et ba-
ses et vectes statuitque columnas
et expandit tectum super tabernaculum
imposito desuper operimento sicut do-
minus imperaverat. Posuit et testi-
monium in archa subditis infra ve-
ctibus et oraculum desuper. Cumque in-
tulisset archam in tabernaculum ap-
pendit ante eam velum ut expleret domini
iussionem. Posuit et mensam in taberna-
culo testimonii ad plagam septentrio-
nalem extra velum ordinatis coram
propositionis panibus sicut preceperat dominus
Moysi. Posuit et candelabrum in ta-
bernaculo testimonii e regione mense
in parte australi locatis per ordinem
lucernis iuxta preceptum domini. Posuit
et altare aureum sub tecto testimo-
nii contra velum et adolevit super eo
incensum aromatum sicut iusserat
dominus moysi. Posuit et tentorium in
introitu tabernaculi et altare holo-
causti in vestibulo testimonii offerens
in eo holocaustum et sacrificia ut dominus
imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum
et altare implens illud aqua. Lave-
runtque moyses et aaron et filii eius
manus suas ac pedes cum ingrederentur
tectum federis et accederent ad altare
sicut preceperat dominus moysi. Erexit et atri-
um per gyrum tabernaculi et altaris ducto
in introitu eius tentorio. Postquam cuncta
perfecta sunt operuit nubes testimonii et
gloria domini implevit illud. Nec poterat moy-
ses ingredi tectum federis nube operien-
te omnia et maiestate domini coruscante quia
cuncta nubes operuerat. Si quando nubes
tabernaculum deserebat proficiscebantur per
filii israel per turmas suas. Si pendebat de-
super manebat in eodem loco. Nubes quippe
domini incubabat per diem tabernaculo
et ignis in nocte videntibus cunctis populis
israel per cunctas mansiones suas.

Sequitur liber Leuitici C. primum

Vocauit dominus Moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens / Loquere filiis Israhel et dices ad eos homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus id est de bobus et ouibus offerens victimas / si holocaustum fuerit eius oblacio ac de armento masculum inmaculatum offeret ad hostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum ponetque super hostie caput manus et acceptabilis erit atque in expiacionem eius proficiens / immolabitque vitulum coram domino et offerent filii Aaron sacerdotis sanguinem eius fundentes per altaris circuitum quod est ante hostium tabernaculi / detractaque pelle hostie artus in frustra concident et subicient in altari ignem strue lignorum ante composita et membra que sunt cesa desuper ordinantes caput videlicet et cuncta que adherent iecori intestinis et pedibus lotis aqua / adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suauem odorem domino Quod si de pecoribus oblacio est de ouibus siue de capris holocaustum agniculum et agnum et absque macula offeret / immolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino / sanguinem vero illius fundent super altare filii Aaron per circuitum diuidentque membra caput et omnia que adherent iecori et imponent super ligna quibus subiciendus est ignis / Intestina vero et pedes lauabuntur aqua et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suauissimum domino Si autem de auibus holocausti oblacio fuerit domino de turturibus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad altare et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare / ad orientalem eam plagam in quo loco cineres effundi solent Confringentque ascellas eius et non secabit nec ferro diuidet eas et adolebit super altare lignis igne supposito holocaustum est et oblacio suauissimi odoris domino

ij

Anima cum obtulerit oblacionem sacrificii domino simila eius oblacio erit / fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios Aaron sacerdotis quorum vnus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus / et ponet memoriale super altare in odorem suauissimum domino Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblacionibus domini Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila panes absque fermento conspersos oleo et lagana azima oleo lita / Si oblacio tua fuerit de sartagine simile conspersse oleo et absque fermento diuides eam minutatim et fundes desuper oleum Si autem de craticula sacrificium aque simila oleo conspergetur quam offerens domino trades in manibus sacerdotis Qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suauissimum domino Quicquid autem reliquum est erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblacionibus domini Omnis oblacio que offertur domino absque fermento fiat / Nec quicquid fermenti aut mellis adolebitur in sacrificio domini / primicias tantum eorum offeretis et munera Super altare vero non imponentur in odorem suauitatis Quicquid obtuleris sacrificii sale salies / nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo In omni oblacione offeres sal Si autem obtuleris munus primiciarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni et confringes in modum farris et sic offeres primicias tuas domino fundes super eam oleum et thus impones quia oblacio domini est de qua adolebit sacerdos in memoriam muneris sui partem farris fracti et olei ac totum thus

iij

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblacio et de bobus voluerit offerre marem siue feminam inmaculatam offeret offeret coram domino ponetque manum super caput victime

sive que immolabitur in introitu tabernaculi testimonii fundent que filii aaron sacerdotis sanguinem per altaris circuitum et offerent ad hostia pacificorum in oblacionem domino ~~ponet que domino manum~~ adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis est intrinsecus et duos renes cum adipe quo teguntur ylia et reticulum iecoris cum renunculis adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblacionem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblacio et pacificorum hostia sive masculum sive feminam obtulerit immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino ponet manum suam super caput victime sive que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii fundentque filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe que est iuxta vitalia reticulumque iecoris cum renunculis et adolebit ea sacerdos altare in pabulum ignis et in oblacionibus domino. Si capra fuerit eius oblacio et obtulerit eam domino ponet manum suam super caput eius immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii et fundent filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris. tollent que ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia et duos renes cum reticulo quod est super eos iuxta ylia et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super altare in alimonia ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generacionibus et cunctis habitaculis vestris nec adipem nec sanguinem omnino non comedetis. Adeps quibus pectus ad volutum et pennule iecoris super altare offerentur.

IIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens loquere filiis israel. Anima cum peccaverit per ignoranciam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quispiam fecerit. si sacerdos qui unctus est peccaverit delinquere faciens populum suum offeret pro peccato suo vitulum immaculatum et adducet illud ad hostium tabernaculi testimonii coram domino ponetque manum super caput eius immolabitque eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illud in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguinem asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi et adipem offerat pro peccato tam eum qui vitalia operit quam omnia que intrinsecus sunt duos renunculos et reticulum quod est supra eos iuxta ylia et adipem iecoris cum renunculis sicut offertur de vitulo hostie pacificorum et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et cum fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent incendetque ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba filiorum israel ignoraverit et per ignoranciam fecerit quod contra mandatum domini est et postea intellexerit peccatum suum offeret vitulum pro peccato. Adducetque eum ad hostium tabernaculi et ponent seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tincto digito aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. Omnemque adipem eius tollet et adolebit super altare sic faciens et de hoc vitulo quem fecit et prius. Et rogante pro eis sacerdote propicius erit eis dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum quia est pro peccato multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit unum e pluribus per ignoranciam quod domini lege prohibetur

Et postea intellexerit peccatum suum of-
feret hostiam domino hircum de capris
immaculatum ponetque manum suam su-
per caput eius. Cumque immolaverit eum
in loco ubi solet mactari holocaustum
coram domino quod pro peccato est tinguet sa-
cerdos digitum in sanguine hostie pro
peccato tangens cornua altaris ho-
locausti et reliquum fundens in basim
eius. Adipem vero adolebit supra
sicut in victimis pacificorum fieri
solet. Rogabitque pro eo et pro peccato
eius et dimittetur ei. Et si peccaverit
anima per ignoranciam de populo
terre ut faciat quicquam de hiis que domini
lege prohibentur atque delinquat et peccatum
suum cognoverit offeret capram imma-
culatam ponetque manum suam super
caput hostie que pro peccato est et im-
molabit eam in loco holocau-
sti. Tolletque sacerdos de sanguine eius
in digito suo et tangens cornua
altaris holocausti reliquum fundet in
basim eius. Omnem autem adipem au-
ferens sicut auferri solet de victimis
pacificorum adolebit super altare in
odorem suavitatis domino rogabit-
que pro eo et dimittetur ei. Si autem
de pecoribus obtulerit victimam
pro peccato ovem immaculatam ponet ma-
num suam super caput eius et immo-
labit eam in loco ubi solet holoca-
ustorum cedi hostie. Sumetque sa-
cerdos de sanguine eius digito
suo et tangens cornua altaris
holocausti reliquum fundet ad basim
eius. Omnem quoque auferens adipem sicut
auferri solet adeps arietis qui
immolatur pro pacificis. Et cremabit super
altare incensum domini. Rogabitque
pro eo et pro peccato eius et dimittetur ei.

Si peccaverit anima et
et audierit vocem iurantis
testisque fuerit quod aut ipse vi-
dit aut conscius est nisi indica-
verit portabit iniquitatem suam. Anima
que tetigerit aliquid inmundum sive
quod occisum a bestia est aut per se mortuum
vel quodlibet aliud reptile et oblita fuerit
immundicie sue rea est et deliquit. Et si
tetigerit quicquam de immundicia hominis
iuxta omnem impuritatem qua pollui
solet oblitaque cognoverit postea sub-
iacebit delicto. Anima que iuraverit
et protulerit labiis suis ut vel male
quid faceret vel bene et non fecerit et
id ipsum iuramento et sermone firmaverit
oblitaque postea intellexerit delicti
sui agat penitenciam pro peccato suo et
offerat de gregibus agnam sive capram
orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius.
Si autem non potuerit offerre pecus offeret
duos turtures vel duos pullos co-
lumbarum domino unum pro peccato et alterum in
holocaustum. Dabitque eos sacerdoti qui
primum offerens pro peccato retorquebit caput
eius ad pennulas ita ut collo adhereat
et non penitus abrumpatur. Et asperget de sa-
nguine eius parietem altaris. Quicquid autem
reliquum fuerit faciet distillari ad funda-
mentum eius quia pro peccato est. Alterum
vero adolebit in holocaustum ut fieri solet.
Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius
et dimittetur ei. Quod si non quiverit ma-
nus eius offerre duos turtures aut
duos pullos columbarum offeret pro peccato
suo simile partem ephi decimam. Non
mittet in eam oleum nec thuris aliquid
imponet quia pro peccato est. Tradetque eam sa-
cerdoti qui plenum ex eo pugillum hau-
riens cremabit super altare in monimentum
eius qui obtulerit rogans pro illo et ex-
pians. Reliquam vero partem ipse habebit in
munere. Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens. Anima si prevaricans ce-
remonias per errorem in hiis que
domino sunt sanctificata peccaverit offeret pro
delicto suo arietem immaculatum de gregi-
bus qui emi potest duobus siclis iuxta
pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit
damni restituet et quintam partem ponet
supra tradens sacerdoti qui rogabit pro eo
offerens arietem et dimittetur ei. Anima
si peccaverit per ignoranciam feceritque
unum ex hiis que in lege prohibentur
et peccati rea intellexerit peccatum suum offeret
arietem immaculatum de gregibus sacerdoti
iuxta mensuram estimacionemque peccati qui
orabit pro eo quia nesciens
fecit et dimittetur ei quia per errorem deliquit.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Anima que
peccaverit et contempto

domino negauit depositum proximo suo
quod fidei eius creditum fuerat vel ali
quid extorserit aut calumniam fecerit
siue rem perditam inuenerit et insu
per periurauerit et quodlibet aliud ex pluri
bus fecerit in quibus peccare solent
homines conuicta delicti reddet omnia
que per fraudem voluit obtinere integra
et quintam insuper partem addet domino au
tem cui intulerat pro peccato aut suo
offerat arietem immaculatum et dabit eum
de grege sacerdoti iuxta estimacionem
mensuramque delicti Qui rogabit pro eo
coram domino et dimittetur pro singulis que
faciendo peccauit Locutusque est dominus
ad moysen dicens Precipe aaron et fi
liis eius Hec est lex holocausti Crema
bitur in altari tota nocte usque ma
ne Ignis ex eodem altari erit Vestie
tur tunica sacerdos et feminalibus lineis
tolletque cineres quos vorans ignis ex
ussit et ponens iuxta altare spolia
bitur prioribus vestimentis Indutusque aliis
efferet eos extra castra et in loco mundissimo
usque ad fauillam consumi faciet Ignis
autem in altari semper ardeat quem nutriet
sacerdos subiciens ligna mane per sin
gulos dies et imposito holocausto super
adolebit adipes pacificorum Ignis est
iste perpetuus qui numquam deficiet in alta
ri Hec est lex sacrificii et libaminum
que offerent filii aaron coram domino et
coram altari Tollet sacerdos pugil
lum simile que conspersa est oleo et to
tum thus quod super similam positum
est adolebitque illud in altari in monu
mentum odoris suauissimi domino Reliquam
autem partem simile comedet aaron cum
filiis suis absque fermento et comedet in
loco sancto atrii tabernaculi Ideo autem non
fermentabitur quia pars eius in domini incen
sum offertur sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque
delicto Mares tantum stirpis aaron come
dent illud Legitimum ac sempiternum est
in generacionibus vestris de sacrificiis domini
Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur Et lo
cutus est dominus ad moysen dicens Hec est
oblacio aaron et filiorum eius quam
offerre debent domino in die unctionis
sue Decimam partem ephi offerent simile
in sacrificio sempiterno Medium eius ma
ne et medium eius vespere que in sarta
gine oleo conspersa frigetur offeret au
tem calidam in odorem suauissimum
domino Sacerdos qui iure patri successe
rit filius et tota cremabitur in altari
Omne enim sacrificium sacerdotum igne co
mburetur nec quisquam comedet ex eo
Locutusque est dominus ad moysen dicens
Loquere aaron et filiis eius Ista est
lex hostie pro peccato In loco in quo offertur
holocaustum immolabitur coram domino
Sanctum sanctorum est Sacerdos qui offert
eam comedet in loco sancto in atrio taber
naculi Quicquid tetigerit carnes
eius sanctificabitur Si de sanguine eius
vestis eius fuerit conspersa lauabitur
in atrio tabernaculi in loco sancto Vas
autem fictile in quo cocta est confringetur
Quod si vas eneum fuerit defricabitur et
lauabitur aqua Omnis masculus
de genere sacerdotali vescetur de carnibus
eius quia sanctum sanctorum est Hostia enim que cedi
tur pro peccato cuius sanguis infertur in
tabernaculum testimonii ad expian
dum in sanctuario non comedetur sed com
buretur igni Hec est enim quoque lex ho
stie pro delicto Sancta sanctorum est Idcirco ubi
immolabitur holocaustum mactabitur
et victima pro delicto Sanguis eius
per gyrum fundetur altaris Offerent ex
ea caudam et adipem qui operit vita
lia duos renunculos et pinguedinem
que iuxta ilia est reticulumque ie
coris cum renunculis et adolebit ea
sacerdos super altare incensum est domini pro
delicto Omnis masculus de sacerdo
tali genere in loco sancto vescetur his
carnibus quia sanctum sanctorum est Sicut pro
peccato offertur hostia ita et pro delicto
utriusque hostie lex una erit ad sa
cerdotem qui eam obtulerit pertine
bit Sacerdos qui offert holocausti
victimam habebit pellem eius et
omne sacrificium simile quod coquitur in
clibano et quicquid in craticula vel
in sartagine preparatur eius erit sacerdo
tis a quo offertur Siue oleo consper
sa siue arida fuerint filiis aaron omnibus
equa mensura per singulos diuidetur

vii

Hec est lex hostie pacificorum
que offertur domino Si pro gratiarum
actione fuerit oblacio offerent
panes absque fermento conspersos oleo
et lagana azima uncta oleo coctam
que similam et collyridas olei admixtione

confersos panes quoque fermentatos cum
hostia gratiarum que immolatur pro pacificis ex
quibus unus pro primiciis offeretur domino
et erit sacerdotis qui fundet hostie
sanguinem. Cuius carnes eadem die come
dentur nec remanebit ex eis quicquam
usque mane. Si voto vel sponte quispi
am obtulerit hostiam eadem similiter
edetur die. Sed et si quid in crastinum
remanserit vesci licitum est. Quicquid
autem tercius dies invenerit ignis absumet.
Si quis de carnibus victime pacifico
rum die tercio comederit irrita fiet
eius oblatio nec proderit offerenti. Quin
potius quecumque anima tali se edulio
contaminaverit prevaricationis rea erit.
Caro que aliquid tetigerit inmundum
non comedetur sed comburetur igni. Qui
fuerit mundus vescetur ex ea. Anima pol
luta que ederit de carnibus hostie
pacificorum que oblata est domino peri
bit de populis suis. Et que tetigerit
inmundiciam hominis vel iumenti sive o
mnis rei que pollui potest et comede
rit de huiuscemodi carnibus interibit de po
pulis suis. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel.
Adipem bovis et ovis et capre non
comedetis. Adipem cadaveris morti
cini et eius animalis quod a bestia ca
ptum est habebitis in varios usus. Si
quis adipem qui offerri debet in ince
nsum domini comederit peribit de populo suo.
Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis
in cibum tam de avibus quam de pecoribus.
Omnis anima que ederit sanguinem peribit de po
pulis suis. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel. Qui
offert victimam pacificorum domino offerat
simul et sacrificium id est libamina eius. Tene
bit manibus adipem hostie et pectuscu
lum. Cumque ambo oblata domino consecraverit
tradet sacerdoti. Qui adolebit adipem
super altare. Pectusculum autem erit aaron
et filiorum eius. Armus quoque dexter de pa
cificorum hostiis cedet in primicias sacer
dotis. Qui obtulerit sanguinem et
adipem filiorum aaron ipse habebit et ar
mum dextrum in portione sua. Pectu
sculum enim elevationis et armum separa
tionis tuli a filiis israel de hostiis
eorum pacificis. Et dedi aaron sacerdo
ti et filiis eius lege perpetua ab omni
populo israel. Hec est unctio aaron et filio
rum eius in ceremoniis domini die qua
obtulerit eos moyses ut sacerdotio
fungerentur. Et que precepit eis dari dominus
a filiis israel religione perpetua in genera
tionibus suis. Ista est lex holocausti et
sacrificii pro peccato atque delicto et pro conse
cratione et pacificorum victimis quas
constituit dominus moysi in monte synai
quando mandavit filiis israel ut offerent
oblationes suas domino in deserto synai.

VIII

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Tolle aaron cum filiis su
is vestes eorum et unctionis oleum
vitulum pro peccato duos arietes canistru
m azimorum et congregabis omnem cetum
israel ad hostium tabernaculi. Fecit moy
ses ut dominus imperaverat. Congregataque
omni turba ante fores tabernaculi
ait. Iste est sermo quem dominus iussit
fieri. Statimque obtulit aaron et fili
os eius. Cumque lavisset eos vestivit ponti
ficem subucula linea accingens
eum balteo et induens eum tunica ia
cinctina et superhumerale imposuit
quo ~~eos~~ astringens cingulo. Aptavit ra
tionale in quo erat doctrina et veritas.
Cidarim quoque texit caput ~~eius~~ et
super eam contra frontem posuit laminam
auream consecratam in sanctificatione sicut
preceperat ei dominus. Tulit et unctionis
oleum quo linivit tabernaculum cum
omni supellectili sua. Cumque sanctificans
aspersisset altare septem vicibus unxit illud
et omnia vasa eius labrumque cum basi sua
sanctificavit oleo. Quod fundens super caput
aaron unxit eum et consecravit. Fili
os quoque eius oblatos consecravit. Vesti
vit quoque tunicis lineis et cinxit baltheis
imposuitque mitras ut iusserat dominus. Ob
tulit et vitulum pro peccato. Cumque super ca
put eius imposuissent aaron et filii
eius manus suas immolavit eum hau
riens sanguinem et tincto aleo digi
to tetigit cornua altaris per gyrum
quo expiato et sanctificato fudit reli
quum sanguinem ad fundamentum eius. Adi
pem vero qui erat super vitalia et reti
culum iecoris duosque renunculos cum
arvinulis suis adolebit super altare. Vi
tulum cum pelle et carnibus et fimo cre
mans extra castra sicut preceperat dominus

Obtulit et arietem in holocaustum super cuius caput cum imposuissent aaron et filii eius manus suas ymolavit eum et fudit sanguinem eius per circuitum altaris Ipsum quoque arietem in frusta concidens caput eius et artus et adipem adolevit igni lotis prius intestinis et pedibus totum quoque simul arietem incendit super altare eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino sicut preceperat ei Obtulit et arietem secundum in consecracione sacerdotum Posuerunt quoque super caput eius aaron et filii eius manus suas Quem cum ymolasset moyses sumens de sanguine tetigit extremum auricule dextre aaron et pollicem manus eius dextre similiter et pedis Obtulit et filios aaron Cumque de sanguine arietis ymolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre et pollices manus ac pedis dextri reliquum fudit super altare per circuitum Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem que operit intestina reticulum quoque iecoris et duos renunculos cum adipibus suis et armo dextro separavit Tollens autem de canistro azimorum quod erat coram domino panes absque fermento et collirida conspersa oleo laganaque posuit super adipes et armum dextrum tradens simul omnia aaron et filiis eius Qui postquam levaverunt ea coram domino rursum suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti eo quod consecracionis esset oblacio in odorem suavitatis sacrificii domino Tulit quoque pectusculum elevans illud coram domino de ariete consecracionis in partem suam sicut preceperat ei dominus Assumensque unguentum et sanguinem qui erat in altari aspersit ea super aaron et vestimenta eius et super filios illius ac vestes eorum Cumque sanctificasset eos in vestitu suo precepit eis dicens Coquite carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas panes quoque consecracionis edite qui positi sunt in canistro sicut precepit michi dominus dicens Aaron et filii eius comedent eas Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus ignis absumet De hostio quoque tabernaculi non exibitis VII diebus usque ad diem quo complebitur tempus consecracionis vestre Septem enim diebus finitur consecracio sicut in presenciarum factum est ut ritus sacrificii compleretur Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias domini ne moriamini Sic enim preceptum est michi Fecerunt quoque aaron et filii eius cuncta que locutus est dominus per manum moysi

IX

Facto autem VIII° die vocavit moyses aaron et filios eius ac maiores natu israel Dixitque ad aaron Tolle de armento vitulum pro peccato et arietem in holocaustum utrumque immaculatum et offer illos coram domino et ad filios israel loqueris Tollite hircum pro peccato et vitulum atque agnum anniculum et sine macula in holocaustum bovem et arietem pro pacificis et ymolate eos coram domino in sacrificio singulorum simulque oleo conspersam offerentes hodie enim dominus apparebit vobis Tulerunt ergo cuncta que iusserat moyses ad hostium tabernaculi ubi cum omnis multitudo astaret ait moyses Iste est sermo quem precepit dominus facite et apparebit vobis gloria eius Dixit ad aaron Accede ad altare et ymola pro peccato tuo offer holocaustum et deprecare pro te et pro plebe Cumque mactaveris hostiam populi ora pro eis sicut precepit dominus Statimque aaron accedens ad altare ymolavit vitulum pro peccato suo cuius sanguinem obtulerunt sibi filii sui in quo tingens digitum tetigit cornua altaris et fudit residuum ad basim eius adipemque et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato adolevit super altare sicut preceperat dominus moysi Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni Ymolavit et holocausti victimam obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius quem fudit per altaris circuitum Ipsam eciam hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis Obtulerunt quos omnia super altare cremavit igni lotis prius aqua intestinis et pedibus Et pro peccato populi offerens mactavit hircum expiatoque altari fecit holocaustum addens in sacrificio libamenta que pariter offeruntur et adolens ea super altare absque ceremoniis holocausti matutini Immolavit et bovem atque arietem hostias pacificas populi obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fudit super

altare in circuitu. Adipes autem bovis
et caudam arietis renunculosque cum
adipibus et reticulum iecoris posue-
runt super pectora. Cumque cremati essent
adipes in altari, pectora eorum et ar-
mos dextros separavit Aaron elevans
coram domino sicut preceperat Moyses. Et
extendens manum contra populum benedixit
ei. Sicque completis ~~[struck out]~~ pro peccato
et holocaustis pacificis descendit.
Ingressi autem Moyses et Aaron tabirna-
culum testimonii et deinceps egressi
benedixerunt populo. Apparuitque gloria do-
mini omni multitudini. Et ecce egressus
ignis a domino devoravit holocaustum
et adipes qui erant super altare. Quod
cum vidissent turbe, laudaverunt
dominum ruentes in facies suas.

Arreptisque Nadab et Abiu fili-
i Aaron turibulis imposuerunt
ignem et incensum desuper offeren-
tes coram domino ignem alienum quod
eis preceptum non erat. Egressusque ignis
a domino devoravit eos et mortui sunt
coram domino. Dixitque Moyses ad Aa-
ron: Hoc est quod locutus est dominus:
Sanctificabor in hiis qui appropinquant mihi
et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod
audiens tacuit Aaron. Vocatis autem
Moyses Misahele et Elizaphan fili-
is Oziel patrui Aaron ait ad eos:
Ite et colligite fratres vestros de conspectu
domini sanctuarii et asportate extra castra.
Confestimque pergentes tulerunt eos sicut
iacebant vestitos tunicis lineis et eie-
cerunt foras ut sibi fuerat imperatum.
Locutusque est Moyses ad Aaron et Ele-
azar atque Ythamar filios eius: Capi-
ta vestra nolite nudare et vestimenta
vestra nolite scindere ne forte moriamini
et super omnem cetum oriatur indignatio.
Fratres vestri et omnis domus Israel plangant in-
cendium quod dominus suscitavit. Vos autem non
egrediamini foras tabernaculi, alioquin
peribitis. Oleum quippe sancte unctionis
est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta
preceptum Moysi. Dixit quoque dominus ad Aaron:
Vinum et omne quod inebriari potest non
bibetis tu et filii tui quando intratis
in tabernaculum testimonii, ne moria-
mini, quia preceptum est sempiternum in genera-
tiones vestras, ut habeatis discernendi
scientiam inter sanctum et prophanum, inter pollu-
tum et mundum, doceatisque filios Israel
omnia legitima mea que locutus sum ad
eos. Locutusque est Moyses ad Aaron
et ad Eleazar atque Ythamar filios eius
qui residui erant: Tollite sacrificium
quod remansit ~~[struck out]~~ de oblatio-
ne domini et comedite illud absque fermento
iuxta altare, quia sanctum sanctorum est. Come-
detis autem in loco sancto quod datum est tibi
et filiis tuis de oblationibus domini, sicut
preceptum est michi. Pectusculum quoque quod obla-
tum est et armum qui separatus est edetis in
loco mundissimo tu et filii tui et filie
tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis repo-
sita sunt de hostiis salutaribus filiorum
Israel. Eo quod armum et pectus et adipes que
cremantur in altari elevaverunt coram domino
et pertineat ad te et ad filios lege perpetu-
a sicut precepit dominus. Inter hec, hircum qui
oblatus fuerat pro peccato cum quereret Moyses
exustum reperit. Iratusque contra Eleazar et
Ythamar filios Aaron qui remanserant
ait: Cur non comedistis hostiam pro peccato
in sancto loco que sancta sanctorum est et data
vobis ut portetis iniquitatem multitudinis
et rogetis pro ea in conspectu domini, presertim
cum sanguis illius non sit illatus intra
sancta? Et comedere eam debuistis in sanctu-
ario sicut preceptum est michi. Respondit Aaron:
Oblata est hodie victima pro peccato et ho-
locaustum coram domino. Michi autem accidit
quod vides. Quomodo potui comedere eam aut
placere domino in cerimoniis mente lugu-
bri? Quod cum audisset Moyses recepit satis-
factionem.

Locutusque est dominus ad Moysen et
Aaron dicens: Dicite filiis Israel: Cu-
stodite omnia que scripsi vobis ut
sim pater vester. Hec sunt animalia que co-
medere debetis de cunctis animantibus terre.
Omne quod habet divisam ungulam et ruminat
in pecoribus comedetis. Quicquid autem ru-
minat et habet ungulam sed non dividit eam
sicut camelus et cetera non comedetis illud
et inter inmunda reputabitis. Cyrogrillus
qui ruminat ungulamque non dividit inmun-
dus est. Lepus quoque nam et ipse non ruminat sed un-
gulam non dividit. Et sus que cum
ungulam dividit non ruminat. Horum car-
nibus non vescemini nec cadavera
contingetis quia inmunda sunt vobis. Hec
sunt que gignuntur in aquis et vesci
licitum est. Omne quod habet pinnulas et
squamas tam in mari quam in fluminibus
et stagnis comedetis. Quicquid autem pen-
nulas et squamas non habet, eorum que

in aquis movet^r et vivit abhominabile
est vobis et execrandu erit. Carnes
eorum non comedetis et morticina vi
tabitis. Cuncta que non hnt pennulas et
squamas in aquis polluta erunt. Het
sunt que de avibus non comedetis et vita
da sunt vobis. Aquilam et grifem et
alietum et milvum iuxta genus suum et
omne corvini generis in similitudinem sua
Struthonem et noctuam et larum accipitrem
iuxta genus suum. bubonem et mergulum
ibim et cignum et onocrotalum et por
phirionem et herodionem et caradrion iu
xta genus suum upupam et vespertilio
nem. Omne de volucribus quod graditur
super pedes quatuor abhominabile erit vo
bis. Quicquid autem ambulat. Et super quatu
or pedes hz longiora retro crura per
que salit super terram comedere non debetis
ut est bruchus in genere suo. et attacus
atque ophiomachus ac, locusta singula iuxta
genus suum. Quicquid autem ex volucribus
quatuor tantum hz pedes execrabile erit
vobis et quicumque morticina eorum
tetigerit polluetur. ibi et erit inmu
ndus usque ad vesperam. Et si necesse fuerit
ut portet quispiam horum mortuum la
vabit vestimenta sua et inmundus erit
usque ad solis occasum. Omne animal quod hz
quidem ungulam sz non dividit eam nec
ruminat inmundum erit et quicquid tetigerit
illud contaminabitur. Quod ambulat super ma
nus ex cunctis animantibus que incedunt pri
am quadrupedia inmundum erit. Qui
tetigerit morticina eorum polluetur usque
ad vesperam. Et qui portaverit huiuscemodi
cadavera lavabit vestimenta sua et erit
inmundus usque ad vesperam quia hec omnia
inmunda sunt vobis. Hec et quoque inter polluta
reputabuntur vobis de hiis que moventur
in terra. mustela et mus et cocodrillus
singula iuxta genus suum migale came
leon et stellio et lacerta et talpa om
nia hec inmunda sunt. Qui tetigerit morti
cina eorum inmundus erit usque ad vesperam
Et super quod ceciderit de morticinis
eorum polluetur tam vas ligneum et ve
stimentum quam pelles et cilicia in quo
cumque sit opus tingentur aqua. Et pollu
ta erunt usque ad vesperam et sic pos
tea mundabuntur. Vas autem fictile in quo
horum quicquid intraverit intro polluetur
et frangendum est. Omnis cibus quem co
medetis si fuit fusa super eum aqua inmundus
erit et omne liquens quod bibitur de
universo vase inmundum erit. Et quicquid
de morticinis huiuscemodi ceciderit super
illud inmundum erit sive clibanum sive
cedris destruentur et inmundi erunt. Fontes
vero et cisterne et omnis aquarum congre
gacio in mundi erit. Qui morticinum
eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit
super sementem non polluet eam. Si autem
quispiam aqua sementem perfuderit et
postea morticinis tacta fuit pollue
Si mortuum fuit animal quod licet vobis
comedere qui cadaver eius tetigerit
inmundus erit usque ad vesperam. Et qui
comederit ex eo quispiam sive por
taverit lavabit vestimenta sua et
inmundus erit usque ad vesperam. Omne quod
reptat super terram abhominabile erit nec
assumetur in cibum. Quicquid super pectus
quadrupes graditur et multos hz
pedes sive super humum trahitur non
comedetis quia abhominabile est. Noli
te contaminare animas vestras nec tangatis
quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego enim
sum dominus deus vester. Sancti estote
quia ego sanctus sum ne polluatis ani
mas vestras in omni reptili quod
movetur super terram. Ego enim sum dominus
qui eduxi vos de terra egipti ut essem
vobis in deum sancti eritis quia ego
sanctus sum. Ista est lex animantium et
volucrum et omnis anime viventis
que movetur in aquis et reptat in
terra ut differentias noveritis mundi et inmundi
et ut sciatis quid comedere et quid respuere
debeatis. Capitulum xij. De beatis
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loq
uere filiis israel et dices ad eos
Mulier si suscepto semine pepererit
masculum inmunda erit vij diebus
iuxta dies separacionis menstrui et
die octavo circumcidetur infantulus. Ipsa
vero xxx et iij diebus manebit in sa
guine purificacionis sue. Omne sanctum
non tanget nec ingredietur in sanctua
rium donec impleantur dies purifi
cacionis eius. Si autem feminam pe
perit inmunda erit duabus ebdomadibus
iuxta ritum fluxus menstrui et lxvj di
ebus manebit in sanguine purifica
cionis sue. Cumque expleti fuerint
dies purificacionis eius pro filio
sive pro filia deferet agnum anicu
lum

in holocaustum et pullum columbe siue
turturem pro peccato ad hostium tabernaculi
testimonii et tradet sacerdoti qui offe-
ret illa coram domino et orabit pro ea
et sic mundabitur a fluxu sanguinis
sui. Ista est lex parientis masculum
ac feminam. Quod si non inuenerit
manus eius nec potuerit offerre agnum
sumet duos turtures uel duos pul-
los columbe unum in holocaustum et
alterum pro peccato. orabitque pro ea sacerdos
et sic mundabitur. XIII

Locutus est dominus ad moysen et
aaron dicens. Homo in cuius
carne et cute ortus fuerit diuer-
sus color siue pustula aut quasi lu-
cens quippiam id est plaga lepre. Addu-
cetur ad aaron sacerdotem uel ad
unum quemlibet filiorum eius. Qui cum vi-
derit lepram in cute et pilos in al-
bum mutatos colorem. ipsamque speciem
lepre humiliorem cute et carne re-
liqua plaga lepre est ad arbitrium
eius separabitur. Sin autem lucens can-
dor fuerit in cute nec humilior carne
reliqua et pili coloris pristini reclu-
det eum sacerdos vii diebus et consi-
derabit die septimo. et siquidem lepra
ultra non creuit uel transierit in cute
priores terminos rursum includet eum
vii diebus aliis et die vii contempla-
bitur. Si obscurior fuerit lepra et non
creuit in cute mundabit eum quia
scabies est lauabitque homo uestimenta
sua et mundus erit. Quod si postquam a sa-
cerdote visus est et redditus mundicie ite-
rum lepra adducetur ad eum et inmundicie
condempnabitur. Plaga lepre si fuerit
in homine adducetur ad sacerdotem et
videbit eum. Cumque color albus in
cute fuerit et capillorum mutauerit
aspectum ipsa quoque caro viua appa-
ruerit lepra vetustissima iudicabitur atque
inolita cuti. Contaminabit itaque eum
sacerdos et non recludet quia perspicue
inmundicie est. Sin autem effloruerit et
discurrens lepra in cute et operuerit
omnem carnem a capite usque ad pedes
cunctaque sub aspectu oculorum cadunt considera-
bit eum sacerdos et teneri a lepra
mundissima iudicabit. eo quod omnis in can-
dorem versa sint. Et idcirco homo mundus erit.
Cum vero caro viuens in eo apparuerit

tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter in-
mundos reputabitur. Et caro enim viua si
lepra aspergitur inmunda erit. Quod si rur-
sum versa fuerit in alborem et totum hominem
operuerit considerabit eum sacerdos et inmundum
esse decernet. Caro enim in cute in qua
ulcus natum est et sanatum in loco ul-
ceris cicatrix apparuerit alba siue sub-
rufa adducetur ad sacerdotem. Qui cum
viderit locum lepre humiliorem carne
reliqua et pilos versos in candorem con-
taminabit eum plaga enim lepre orta
est in ulcere. Quod si pilus coloris est
pristini et cicatricis subobscura et vi-
cina carne non est humilior et reclu-
det eum vii diebus. Et si quidem creuerit
adiudicabit eum lepre. Si autem stete-
rit in loco suo ulceris est cicatrix
et homo mundus erit. Caro autem et cutis
quam ignis exusserit et sanata al-
bam siue rufam habuerit cicatricem consi-
derabit eam sacerdos et ecce si versa est
in alborem et locus eius reliqua
cute humilior contaminabit eum sacerdos
quia plaga lepre in cicatrice exorta
est. Quod si pilorum color non fuerit inmu-
tatus nec humilior plaga lepre ~~[illegible]~~
est carne reliqua et ipsa
lepre species fuerit subobscura reclu-
det eum vii diebus et die septima con-
templabitur. Si creuerit in cute lepra
contaminabit eum. Sin autem in loco suo
candor steterit non satis clara plaga
combustionis est et idcirco mundabitur
quia cicatrix est combustionis. Vir siue
mulier in cuius capite uel barba germina-
uerit lepra videbit eos sacerdos et
si quidem humilior fuerit locus carne
reliqua et capillus flauus ~~[illegible]~~
quoque solito subtilior contaminabit
eos quia lepra capitis est ac barbe.
Sin autem locum macule viderit equalem
vicine carni et capillum nigrum reclu-
det eos vii diebus aliis et die vii
intuebitur. Si non creuit macula et ca-
pillus sui coloris est et locus pla-
ge carni reliquo equalis radetur
homo absque loco macule et recludetur q̄r
diebus aliis. Si die septima visa
fuerit stetisse plaga in loco suo nec
humilior carne reliqua mundabit eum
lotisque vestibus mundus erit. Sin autem
post emundationem rursum creuerit macula
in cute non queret amplius utrum

capillus in flaventem colorem sit muta-
tus quia aperte mundus est. Porro si ste-
terit macula et capilli nigri fuerint
noverit hominem esse sanatum et
confidenter eum pronuntiet mundum. Vir
sive mulier in cuius cute candor appa-
ruerit intuebitur eos sacerdos. Si depre-
henderit subobscurum candorem albi-
tem lucere in cute sciat non esse lepram
sed maculam coloris candidi et homi-
nem mundum. Vir de cuius capite capilli
fluunt calvus et mundus est et si a fronte
ceciderint pili recalvaster et mundus.
Si autem in calvitio sive in recalvatione
albus vel rufus color fuerit exortus
et hoc sacerdos viderit contemplabitur
eum absque dubio lepra quae exorta est
in calvitio. Quicumque ergo maculatus
fuerit lepra et separatus ad arbitrium sa-
cerdotis habebit vestimenta sua dissu-
ta caput nudum os veste contectum
contaminatum ac sordidum se clamabit
omni tempore quo leprosus est et immundus.
Solus habitabit extra castra. Vestis lane-
a sive linea quae lepram habuerit in
stamine aut subtemine aut certe pel-
lis vel quicquid ex pelle confectum est
Si alba aut rufa macula fuerit infe-
cta lepra reputabitur ostendeturque sacerdo-
ti qui consideratam recludet septem diebus
et die septimo rursum respiciens si deprehen-
derit crevisse lepra perseverans est pollu-
tum iudicabit vestimentum et omne in quo
fuerit inventa et idcirco comburetur flammis.
Quod si eam viderit non crevisse praecipiet
et sanabitur et lavabunt id in quo
est. Recludet quia illud septem diebus
aliis et cum viderit faciem pristinam
non recepisse nec tamen crevisse lepram
immundum iudicabit et igni comburet
eo quod infusa sit in superficie vestimenti
vel per totum lepra. Si autem obscurior fuerit
locus leprae postquam est vestis lota abrum-
pet eum et a solido dividet. Quod si ultra
apparuerit in his locis quae prius imma-
culata erant lepra volatilis et vaga
debet igne cremari. Si cessaverit lava-
bit ea quae pura sunt secundo et munda erunt.
Ista est lex leprae vestimenti lanei sive
linei staminis atque subteminis omnisque supel-
lectilis pelliceae quomodo mundari debeat vel
contaminari. xiiii

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Hic est ritus leprosi quando
mundandus est. Adducetur eum ad sacerdotem
qui egressus de castris cum invenerit le-
pram esse mundatam praecipiet ei qui puri-
ficatur ut offerat pro se duos passeres vi-
vos quos vesci licitum est et li-
gnum cedrinum vermiculumque et hysopum
et unum de passeribus immolari iubebit
in vase fictili super aquas viventes. A-
lium autem vivum cum ligno cedrino et
cocco et hysopo tinguet in sanguine passe-
ris immolati quo asperget illum qui
mundatus est septies ut iure purgetur
et dimittet passerem vivum ut in
agrum evolet. Cumque laverit homo vesti-
menta sua radet omnes pilos corporis
et lavabitur aqua purificatusque ingre-
dietur castra ita dumtaxat ut
maneat extra tabernaculum suum septem diebus
et die septimo radat pilos capitis bar-
bamque et supercilia ac totius corporis
pilos et lotis vestibus et corpore die
octavo assumet duos agnos immacula-
tos et ovem anniculam absque macula
et tres decimas similae in sacrificium quae
conspersa sit oleo et seorsum olei sexta-
rium. Cumque sacerdos purificans hominem sta-
tuerit et haec omnia coram Domino in ho-
stio tabernaculi testimonii tollet agnum
et offeret pro delicto cum olei sexta-
rium et oblatis ante Dominum omnibus immo-
labit agnum ubi immolari solet ho-
stia pro peccato et holocaustum in loco sancto.
Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacer-
dotem pertinet hostia sancta sanctorum. Assu-
mensque sacerdos de sanguine hostiae quae
immolata est pro delicto ponet super extre-
mum auriculae dextrae eius qui mundatur
et super pollices manus eius dextrae et
pedis. Et de olei sextario mittet in ma-
num suam sinistram et tinguet digitum
dextrum in eo et asperget sep-
ties coram Domino. Quod autem reliquum est
olei in leva manu fundet super extre-
mum auriculae dextrae eius qui mundatur
et super pollices manus ac pedis dex-
tri et super sanguinem qui effusus est pro
delicto et super caput eius rogabitque
pro eo coram Domino et faciet sacrifici-
um pro peccato. Tunc immolabit holocau-
stum et ponet illud in altari cum suis
libamentis et homo rite mundabitur. Quod
si pauper est et non potest manus eius inveni-
re quae dicta sunt sumet agnum pro delicto
ad oblationem et roget pro eo sacerdos

decimam partem similae conspersae oleo in sacrificium et olei sextarium, duos turtures sive duos pullos columbae, quorum sit unus pro peccato et alter in holocaustum; offeretque ea die octavo purificationis suae sacerdoti ad hostium tabernaculi testimonii coram Domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei levabit simul. Immolatoque agno de sanguine eius ponet super extremum auriculae dextrae illius qui mundatur, et super pollices manus eius et pedis dextri. Olei vero mittet partem in manum suam sinistram, in quo tingens digitum dextrae manus asperget septies contra Dominum; tangetque extremum dextrae auriculae illius qui mundatur, et pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam autem partem quae est in sinistra manu mittet super caput purificati, et placabit pro eo Dominum. Et turturem sive pullum columbae offeret, unum pro delicto et alterum in holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui habere non potest omnia in emundationem sui. Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Cum ingressi fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga leprae in aedibus, ibit cuius est domus nuntians sacerdoti et dicet: Quasi plaga leprae videtur mihi esse in domo mea. At ille praecipiat ut efferant universa de domo priusquam ingrediatur eam et videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia quae in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram. Et cum viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes et humiliores superficie reliqua, egredietur ostium domus et statim claudet eam septem diebus. Reversusque die septimo considerabit eam. Si invenerit crevisse lepram, iubebit erui lapides in quibus lepra est, et proiciet eos extra civitatem in locum immundum. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum, et spargi pulverem rasurae extra urbem in locum immundum, lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint, et luto alio liniri domum. Si autem postquam eruti sunt lapides et pulvis elatus est et alia luta lita, ingressus sacerdos viderit reversam lepram et parietes respersos maculis, lepra est perseverans et immunda domus; quam statim destruent, et lapides eius ac ligna atque universum pulverem proicient extra oppidum in locum immundum. Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad vesperum; et qui dormierit in ea, lavabit quippiam vestimenta sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo postquam denuo lita est, purificabit eam reddita sanitate. Et in purificationem eius sumet duos passeres, lignumque cedrinum et vermiculum atque hysopum. Et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas, tollet lignum cedrinum et hysopum et vermiculum et passerem vivum, et tinguet omnia in sanguine passeris immolati atque in aquis viventibus, et asperget domum septies; purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus, et in passere vivo lignoque cedrino et hysopo atque vermiculo. Cumque dimiserit passerem vivum evolare in agrum libere, orabit pro domo, et iure mundabitur. Ista est lex omnis leprae et percussurae, leprae vestium et domorum, cicatricis et erumpentium papularum, lucentis maculae et in varias species coloribus immutatis, ut possit sciri quo tempore mundum quid vel immundum sit.

XV

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Loquimini filiis Israel et dicite eis: Vir qui patitur fluxum seminis immundus erit, et iudicabitur huic vitio subiacere, cum per momenta singula adhaeserit carni illius atque concreverit foedus humor. Omne stratum in quo dormierit immundum erit, et ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat, et ipse lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem illius, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est, lavabit vestimenta sua, et lotus aqua immundus erit usque ad vesperam. Sagma super quod sederit immundum erit, et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperam. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam, et ipse lotus aqua im-

inmundus erit usque ad vesperam. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperam. Vas fictile quod tetigerit confringetur, vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit septem dies post emundationem sui et lotis vestibus et toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectu Domini ad hostium tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum. Rogabitque pro eo coram Domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua totum corpus suum et inmundus erit usque ad vesperam. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et inmunda erit usque ad vesperam. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam inmundus erit usque ad vesperam et lectus in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectulum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua pollutus erit usque ad vesperam. Omne vas super quod illa sederit quisquis attigerit lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperam. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmundus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperam. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit septem dies purificationis sue et octavo die offeret sacerdoti pro se duos turtures vel duos pullos columbe ad hostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum. Rogabitque pro ea coram Domino et pro fluxu inmunditie eius. Docebitis ergo filios Israel ut caveant inmunditiam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur coitu et que menstruis temporibus ~~separatur~~ separatur vel que iugi fluit sanguine et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron quando offerentes ignem alienum interfecti sunt et precepit ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur archa ut non moriatur, quia in nube apparebo super oraculum, nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hec enim sunt vestimenta sancta quibus cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua, duos hircos stare faciet coram Domino in hostio tabernaculi testimonii, mittens super utrumque sortem, unam Domino et alteram capro emissario. Cuius sors exierit Domino offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium statuet eum vivum coram Domino ut fundat preces super eo et emittat eum in solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et domo sua immolabit eum. Assumptoque turibulo quod de prunis altaris impleverit et hauriens manu compositum thymiama in incensum ultra velum intrabit in sancta ut positis super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget septies digito coram Domino contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine vituli et asperget e regione oraculi et expiet sanctuarium ab inmunditiis filiorum Israel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo testimonii quando pontifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et pro universo cetu filiorum Israel donec

ingrediatur tabernaculum. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est oret pro se et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum. Aspergensque digito septies expiet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum israel. Postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare tunc offerat hircum viventem et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum israel et universa delicta eorum atque peccata quae imprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam et dimissus fuerit in deserto revertetur aaron in tabernaculum testimonii et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium relictisque ibi lavabit carnem suam in loco sancto induetque vestimentis suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis rogabit tam pro se quam pro populo et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium lavabit vestimenta sua et corpus aqua et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati et quorum sanguis illatus est in sanctuario ut expiatio compleretur asportabunt foras castra et comburent igni tam pelles quam carnes eorum et fimum. Et quicumque combusserit ea lavabit vestimenta sua et carnem aqua et sic ingredietur castra. Eritque vobis hoc legitimum sempiternum mense septimo decima die mensis affligetis animas vestras nullumque opus facietis sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestra atque mundatio ab omnibus peccatis vestris coram domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est. Et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit et cuius initiatae sunt manus ut sacerdotio fungatur a patre suo indueturque stola linea et vestibus sanctis et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis israel et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut praeceperat dominus moysi.

.xvii.

Et locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron et filiis eius ac cunctis filiis israel et dices ad eos: Iste est sermo quem mandavit dominus dicens: Homo quilibet de domo israel si occiderit bovem aut ovem aut capram in castris sive extra castra et non obtulerit ad ostium tabernaculi testamenti oblationem domino sanguinis reus erit. Quasi sanguinem fuderit sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent filii israel hostias suas quas occidunt in agro ut sanctificentur domino ante ostium tabernaculi testimonii et immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare domini ad ostium tabernaculi testimonii et adolebit adipem in odorem suavitatis domino. Et nequaquam ultra immolabunt hostias suas daemonibus cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Ad eos dices: Homo de filiis israel et de advenis qui peregrinantur apud vos qui obtulerit holocaustum sive victimam et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur domino interibit de populo suo. Homo quilibet de domo israel et de advenis qui peregrinantur inter eos si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam illam de populo suo quia anima carnis in sanguine est et ego dedi illum vobis ut super altare meum expietis pro animabus vestris et sanguis pro animae piaculo sit. Idcirco dixi filiis israel: Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem nec ex advenis qui peregrinantur apud vos sive venatione sive aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est fundat sanguinem et operiat illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis israel: Sanguinem universae carnis non comedetis quia anima carnis in sanguine est et quicumque comederit illum interibit. Anima quae comederit morticinum vel captum a bestia tam de indigenis quam de advenis lavabit vestimenta sua et seipsum aqua et contaminatus erit usque ad vesperum et hoc ordine mundus erit. Quod si non laverit vestimenta sua vel corpus portabit iniquitatem suam.

.xviii.

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel et dices ad eos: Ego dominus deus vester. Iuxta consuetudinem terrae aegypti in qua habitastis non facietis et iuxta morem regionis chanaan ad quam ego introducturus sum vos

non agetis nec in legitimis eorum am-
bulabitis et facietis iudicia mea atque
precepta mea servabitis et am-
bulabitis in eis. Ego dominus deus
vester. Custodite leges meas atque
iudicia que faciens homo vivet in
eis. Ego dominus deus vester. Omnis homo
ad proximam sanguinis sui non accedet
ut revelet turpitudinem eius. Ego do-
minus. patris sui et turpitudinem ma-
tris sue non discooperies. Mater
tua est non revelabis turpitudinem eius.
Turpitudinem uxoris patris tui non
discooperies turpitudo enim patris tui
est. Turpitudinem sororis tue que
ex patre sive ex matre que domi sive
foris genita est non revelabis. Turpitu-
dinem filii vel filie tue vel neptis
ex filia non revelabis quia turpitudo
tua est. Turpitudinem filie uxoris
patris tui quam peperit patri tuo et soro-
rem patris tui non revelabis quia
caro est patris tui. Turpitudinem soro-
ris matris tue non revelabis eo quod sit
caro matris tue. Turpitudinem patru-
i tui non revelabis nec accedes ad
eam uxorem eius que tibi affinita-
te coniungitur. Turpitudinem nurus tue
non revelabis quia uxor filii tui est
nec discooperies ignominiam eius. Tur-
pitudinem uxoris fratris tui non reve-
labis quia turpitudo fratris tui est. Tur-
pitudinem uxoris tue et filie eius
non revelabis. Filiam filii eius et filiam
filii eius non sumes ut reveles ignominiam
eius quia caro illius sunt et talis coitus
incestus est. Sororem uxoris tue in
pellicatum illius non accipies nec revela-
bis turpitudinem eius adhuc illa vivente.
Ad mulierem que patitur menstrua
non accedes nec revelabis feditatem
eius. Cum uxore proximi tui non
coibis nec seminis commixtione macu-
laberis. De semine tuo non dabis ut
consecretur idolo moloch nec pollues
nomen dei tui. Ego dominus. Cum ma-
sculo non commiscearis coitu femi-
neo quia abhominatio est. Cum omni pecore
non coibis nec maculaberis cum eo.
Mulier non succumbet iumento nec
miscebitur ei quia scelus est. Nec polluami-
ni in omnibus his quibus contaminate sunt
universe gentes quas ego eiciam ante
conspectum vestrum et quibus polluta est ter-
rum cuius ego scelera visitabo ut evo-
mat habitatores suos. Custodi-
te legitima mea atque iudicia ut non
faciatis ex omnibus abhominationibus
istis tam indigena quam colonus qui pe-
regrinatur apud vos. Omnes enim execra-
tiones istas fecerunt accole terre qui
fuerunt ante vos et polluerunt eam.
Cavete ergo ne vos similiter evomat cum
paria feceritis sicut evomuit gentem que
fuit ante vos. Omnis anima que fece-
rit de abhominationibus et abhominationi-
bus suis hys quispiam peribit de me-
dio populi sui. Custodite mandata
mea. Nolite facere que fecerunt hii
qui fuerunt ante vos et ne polluamini
in eis. Ego dominus deus vester. xix

Locutusque est dominus ad Moysen di-
cens loquere ad omnem cetum filiorum Israhel
et dices ad eos. Sancti estote quia
ego sanctus sum dominus deus vester. Unus-
quisque patrem et matrem suam time-
at. Sabbata mea custodite. Ego do-
minus deus vester. Nolite converti ad
idola nec deos conflatiles faciatis
vobis. Ego dominus deus vester. Si
immolaveritis hostiam pacificorum
domino ut sit placabilis eo die quo
immolata fuerit comedetis eam et die
altero. Quicquid autem residuum fuerit
in diem tercium igne comburetis. Si quis
post biduum comederit ex ea prophanus
erit et impietatis reus portabit
iniquitatem suam quia sanctum domini pol-
luit et peribit anima illius de populo suo.
Cum messueritis segetes terre tue non
tondebis usque ad solum superficiem
terre nec remanentes spicas colli-
gens neque in vinea tua racemos
et grana decidentia non congregabis
sed pauperibus ac peregrinis carpenda
dimittes. Ego dominus deus vester. Non
facietis furtum nec mentiemini nec
decipiet unusquisque proximum suum.
Non periurabis in nomine meo
nec pollues nomen dei tui. Ego dominus.
Non facies calumniam proximo tuo
nec vi opprimes eum. Non morabitur
opus mercenarii tui apud te usque
mane. Non maledices surdo nec
coram ceco pones offendiculum sed
timebis dominum deum tuum quia ego dominus
deus sum. Non facies quod iniquum est
nec iniuste iudicabis. Non consideres

psonam pauperis nec honores
vultum potentis Iuste iudica pximo
tuo Non eris criminator et susurro
in populis Non stabis contra sanguinem
pximi tui Ego dns Non oderis fra
trem tuum in corde tuo sed publice argue
eum ne habeas sup illo peccatum Non
queres vltionem nec memor eris iniu
rie ciuium tuorum Diliges amicum tu
um sicut teipsum Ego dns Leges me
as custodite Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus Ag
rum tuum non seres diuerso semine Ve
ste que ex duobus texta est non indu
eris Homo si dormierit cum muliere
coitu seminis que sit ancilla et
nobilis et tamen precio non redempta
nec libertate donata vapulabunt
ambo et non morientur quia non fuit
libera Pro delicto autem suo offeret do
mino ad hostium tabernaculi testimonij
arietem Orabitque pro eo sacerdos et
pro delicto eius coram dno et propicia
bitur ei dimitteturque peccatum Quando ingres
si fueritis terram et plantaueritis in
ea ligna pomifera auferetis preputia
eorum Poma que germinant immun
da erunt vobis nec edetis ex eis
Quarto autem anno omnis fructus
eorum sanctificabitur laudabilis dno
Quinto autem anno die comedetis fructus
congregantes poma que proferunt E
go dns deus vester Non comedetis car
nem cum sanguine nec augurabimini
nec obseruabitis sompnia Neque in ro
tundum attondebitis comam nec rade
tis barbam et sup mortuo non inci
detis carnem vestram neque figuras aliquas
Nec stigmata facietis vobis Ego dns
Ne prostituas filiam tuam ne contami
netur terra et impleatur piaculo Sab
bata mea custodite et sanctuarium meum
metuite Ego dns Non declinetis ad
magos nec ab ariolis aliquid sciscit
temini ut polluamini per eos Ego dns
deus vester Coram cano capite consur
ge et honora psonam senis et time
dnm deum tuum ego sum dns Si habitauerit
aduena in terra vestra et moratus fuerit
inter vos ne exprobretis ei sed sit inter
vos quasi indigena et diligetis eum
sicut vosmetipsos Fuistis enim et
vos aduene in terra egipti Ego dns
deus vester Nolite facere quod iniquum est
in iudicio et regula in pondere in
in mensura Statera iusta et equa
sint pondera iustus modius equs
sextarius Ego dns deus vester qui edu
xi vos de terra egipti Custodite precepta
mea omnia et vniuersa iudicia et facite
ea Ego dns deus vester XX

Locutus est dominus ad moysen di
cens Hec loqueris filiis israel
Homo de filiis israel et aduenis qui ha
bitant in israel Si quis dederit de se
mine suo ydolo moloch morte moriatur
populus terre lapidabit eum et ego ponam
faciem meam contra illum Succidamque
illud de medio populi sui eo quod dede
rit de semine suo ydolo moloch et contami
nauerit sanctuarium meum et polluerit
sanctum nomen meum Quod si negligens
populus terre et quasi paruipendens im
perium meum dimiserit hominem qui de
derit de semine suo ydolo moloch nec
voluerit eum occidere Ponam faciem me
am contra illum hominem et cognationem eius
Succidamque illud et omnes qui consenserint ei
ut fornicarentur cum moloch de medio
populi sui Anima que declinauerit ad ma
gos et ariolos et fornicata fuerit
cum eis Ponam faciem meam contra eam
et interficiam illam de medio populi sui Sanc
tificamini et estote sancti quia ego sanctus
sum dns deus vester Custodite pre
cepta mea et facite ea Ego dns qui sanctifi
co vos Qui maledixerit patri suo
et matri morte moriatur Qui patri matri
que maledixerit sanguis eius sit sup
eum Si mechatus quis fuerit cum vxore
alterius et adulterium perpetrauerit cum
coniuge proximi sui moriatur ibi morte
mechus et adultera Qui dormierit
cum nouerca sua et reuelauerit igno
miniam patris sui morte moriantur ambo
sanguis eorum sit sup eos Si quis
dormierit cum nuru sua vterque moria
tur quia scelus operati sunt sanguis eorum sit
sup eos Qui dormierit cum masculo
coitu femineo vterque operati sunt nefas
morte moriantur sanguis eorum sit sup
eos Qui sup vxorem filiam duxerit
matrem eius scelus operatus est et viuus
ardebit cum ea nec permanebit tantum ne
fas in medio vestri Qui cum iumento
et pecore coierit morte moriatur pecus
quoque occidite Mulier que succubuerit
cui libet iumento simul interficiatur cum eo

sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit
sororem suam filiam patris sui vel fili-
am matris sue et viderit turpitudinem
eius et illa conspexerit fratris ignominiam
nephariam rem operati sunt occidentur
ambo in conspectu populi sui eo quod turpi-
tudinem suam mutuo revelaverint et
portabunt iniquitatem suam. Qui coie-
rit cum muliere in fluxu menstruo et re-
velavit turpitudinem eius ipsa quoque appa-
ruit fontem sanguinis sui interficiantur am-
bo de medio populi sui. Turpitudinem
matertere sue et amite non discoop-
eries qui hec fecerit ignominiam carnis sue
nudabit portabunt ambo iniquitatem
suam. Qui coierit cum uxore patrui vel
avunculi sui et revelaverit ignomi-
niam cognationis sue portabunt ambo pec-
catum suum absque liberis morientur. Qui
duxerit uxorem fratris sui rem illicitam
fecit turpitudinem fratris sui revelavit
absque liberis erunt. Custodite leges
meas atque iudicia et facite ea ne et
vos evomat terra quam intraturi estis
et habitaturi. Nolite ambulare in legi-
timis nationum quas ego expulsurus
sum ante vos. Omnia enim hec fecerunt et a-
bhominatus sum eas. Vobis autem loquor
possidete eorum terram quam dabo vobis
in hereditatem terram fluentem lacte et
melle. Ego dominus deus vester qui sepa-
ravi vos a ceteris populis. Separate ergo et
vos iumentum mundum ab inmundo et avem
mundam ab inmunda ne polluatis animas
vestras in pecore et in avibus et in cunct-
is que moventur in terra et que vobis ostendi
esse polluta. Eritis sancti mihi quia sanctus
sum ego dominus et separavi vos a ceteris
populis ut essetis mei. Vir sive mulier in
quibus phitonicus vel divinationis fuerit
spiritus morte moriatur lapidibus obru-
ent eos sanguis eorum sit super eos. XXI

Dixit quoque dominus ad moysen loquere ad
sacerdotes filios aaron et dices ad
eos. Ne contaminetur sacerdos
in mortibus civium suorum nisi tantum in con-
sanguineis ac propinquis et super patrem et
matrem filium ac filiam quoque et sororem virgi-
nem quoque que non est nupta viro sed nec in
principe populi sui contaminabitur. Non ra-
dent caput nec barbam neque in carni-
bus suis facient incisuras. Sancti erunt deo
suo et non polluent nomen eius. incensum
enim domini et panes dei sui offerunt et ideo
sancti erunt. Scortum et vile prostibulum non ducet

uxorem nec eam que repudiata
est a marito quia consecratus est
deo suo et panes propositionis offert.
Sit ergo sanctus quia et ego sanctus sum dominus
qui sanctifico vos. Sacerdotis
filia si deprehensa fuerit in stupro et
violaverit nomen patris sui flammis ex-
uretur. Pontifex id est sacerdos ma-
ximus inter fratres suos super cuius caput
fusum est unctionis oleum et cuius ma-
nus in sacerdotio consecrate sunt vestitusque
est sanctis vestibus caput suum non dis-
cooperiet vestimenta sua non scindet
et ad omnem mortuum non ingredietur
omnino. super patre quoque suo et matre non
contaminabitur nec egredietur
de sanctis ne polluat sanctuarium domini
quia oleum sancte unctionis dei sui
super eum est. Ego dominus. Virginem du-
cet uxorem viduam et repudiatam
et sordidam atque meretricem non acci-
piet sed puellam de populo suo. Et
non commisceat stirpem generis sui
vulgo gentis sue quia ego dominus
qui sanctifico vos. Locutusque est dominus
ad moysen dicens loquere ad aa-
ron. Homo de semine tuo per familias
suas qui habuerit maculam non
offerret panes deo suo nec accedet
ad ministerium eius. Si cecus fuerit
si claudus si parvo vel grandi vel
torto naso si fracto pede vel manu
si gibbosus vel lippus. Si albugi-
nem habens in oculo si iugem sca-
biem si impetiginem in corpore vel
herniosus. Omnis qui habuerit ma-
culam de semine aaron sacerdotis
non accedet offerre hostias domini
nec panes deo suo vescetur tamen pa-
nibus qui offeruntur in sanctuario ita dun-
taxat ut intra velum non ingrediatur
nec accedat ad altare quia maculam
habet et contaminare non debet sanctuarium
meum. Ego dominus qui sanctifico vos. Lo-
cutus quoque est moyses ad a-
aron et ad filios eius et ad omnem
israel cuncta que sibi fuerant imperata. XXII

Locutus quoque est dominus ad moy-
sen dicens loquere ad aaron
et ad filios eius ut caveant
ab hiis que consecrata sunt filiorum
israel et ut non contaminent nomen sanc-
tificatorum mihi que ipsi offerunt. Ego
dominus. Dic ad eos et ad posteros
eorum. Omnis homo qui accesserit de

stirpe vestra ad ea que consecrata
sunt et que obtulerunt filii israel domino
in quo est inmundicia peribit coram
domino. Ego dominus. Homo de semine aaron
qui fuerit leprosus aut patiens
fluxum sanguinis non vescetur de
hiis que sanctificata sunt michi donec sa
netur. Qui tetigerit inmundum super
mortuo et ex quo egreditur semen
quasi coitus et qui tangit repti
le et quodlibet inmundum cuius tactus est
sordidus inmundus erit usque ad vespe
ram et non vescetur de hiis que sancti
ficata sunt sed cum laverit carnem
suam aqua et occubuerit sol tunc
mundus vescetur sanctificatis quia ci
bus illius est. Morticinum et capt
um a bestia non comedent nec pollu
entur in eis. Ego sum dominus. Custodient
precepta mea ut non subiaceant pecca
to et non moriantur in sanctuario cum pollu
erint illud. Ego dominus qui sanctifico
vos. Omnis alienigena non comedet
de sanctificatis inquilinus sacerdotis et mer
cenarius non vescentur ex hiis. Quem
autem sacerdos emerit et qui vernaculus
domus eius fuerit hii comedent ex hiis. Si
filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta
fuerit vidua de hiis que sanctificata sunt
et de primiciis non vescetur. Si autem vidua
vel repudiata et absque liberis rever
sa fuerit ad domum patris sui sicut puel
la consueverat aletur cibis patris sui. Omnis
alienigena comedendi ex eis non ha
beat potestatem. Qui comederit de sanctifica
tis per ignorantiam addet quintam partem
cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in
sanctuarium nec contaminabunt sanctificata
filiorum israel que offerunt domino ne forte
sustineant iniquitatem delicti sui cum sancti
ficata comederint. Ego dominus qui sanctifico
eos. Locutusque est dominus ad moysen di
cens loquere ad aaron et ad filios eius
et ad omnes filios israel dicesque ad eos.
Homo de domo israel et de advenis qui
habitant apud vos qui obtulerit obla
cionem suam vel vota solvens vel sponte
offerens quicquid ille obtulerit in holo
caustum domini ut offeratur ad vos ma
sculus inmaculatus erit ex bobus et ex
ovibus et ex capris. Si maculam habuerit
non offeretis neque erit acceptabile. Ho
mo qui obtulerit victimam pacificorum
domino vel vota solvens vel sponte offerens
tam de bobus quam de ovibus inmacula
tum offeret ut acceptabile sit. Omnis in
macula non erit in eo. Si cecum fuerit si
fractum si cicatricem habens si papulas aut
scabiem vel inpetiginem non offeretis
ea domino neque adolebitis ex eis super al
tare domini. Bovem et ovem aure et cauda
amputatis voluntarie offerre potes votum
autem ex hiis solvi non potest. Omne animal quod
contritis vel tunsis vel sectis ablatisque
testiculis est non offeretis domino in ter
ra vestra hoc omnino non faciatis. De manu
alienigene non offeretis panes deo vestro
et quicquid aliud dare voluerit quia cor
rupta sunt et maculata omnia non suscipi
etis ea. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Bos ovis et capra cum genita
fuerint vii diebus erunt sub ubere matris
sue die autem octavo et deinceps poterunt
offerri domino sive ille bos sive illa
ovis non immolabuntur una die cum fetibus
suis. Si immolaveritis hostiam pro gratia
rum actione domino ut possit esse placabi
lis domino eo die quo immolatur comede
tis eam. Non remanebit in mane alterius
diei. Ego dominus. Custodite mandata
mea et facite ea. Ego dominus. Ne polluatis
nomen sanctum meum ut sanctificer in medio
filiorum israel. Ego dominus qui sanctifico vos et
eduxi vos de terra egipti ut essem vobis
in deum ego dominus.

XXIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens
loquere filiis israel et dices ad eos
Hee sunt ferie domini quas vocabitis
sanctas. Sex diebus facietis opus dies se
ptimus quia dies sabbati requies
est vocabitur sanctus. Omne opus non faci
etis in eo. Sabbatum domini est in cunctis ha
bitationibus vestris. Hee sunt ergo ferie domini
sancte quas celebrare debetis temporibus suis.
Mense primo quarta decima die mensis ad
vesperum phase est. Et quinta decima
die mensis huius sollempnitas azimorum
domini est. Septem diebus azima comedetis
dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque.
Omne opus servile non facietis in eo sed
offeretis sacrificium in igne domino vii diebus
dies autem octavus erit celeberrimus et
sanctior nullumque opus servile facietis
in eo. Locutusque est dominus ad moysen dicens
Loquere filiis israel et dices ad eos cum
ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis
et messueritis segetem feretis mani
pulos spicarum primicias messis vestre ad
sacerdotem qui elevabit fasciculum co
ram domino ut acceptabile sit pro vobis al
tera die sabbati et sanctificabit illud atque

in eodem die quo manipulus consecratur
cedetur agnus inmaculatus anniculus in
holocaustum domini et libamenta offeren
tur ad eum due decime simile conspar
se oleo incensum domini in odorem que su
avissimum liba quoque vini quarta parte
hin panem et polentam et pultes non
comedetis ex segete usque ad diem
qua offeratis ex eo deo vestro preceptum
est sempiternum in generationibus vestris
cunctis que habitaculis vestris Numerabitis
ergo ab altero die sabbati in quo obtuli
stis manipulos primiciarum vii ebdo
madas plenas usque ad alteram di
em expletionis ebdomade septime id
est dies et sic offeretis novum sacrifici
um domino ex omnibus habitaculis vestris pa
nes primiciarum duos de duabus decimis
simile fermentate quas coquetis in
primicias domino offeretis que cum panibus vii
agnos inmaculatos anniculos et vitulum
de armento unum et arietes duos et
erunt in holocausto cum libamentis in
odorem suavissimum domino facietis quoque
et hircum pro peccato duos que agnos an
niculos hostias pacificorum Cumque e
levaverit eos sacerdos cum panibus primi
ciarum coram domino cedent in usum eius
et vocabitis hunc diem celeberrimum atque
sanctissimum Omne opus servile non faci
etis in eo legitimum sempiternum erit in
cunctis habitaculis et generationibus vestris
Postquam autem messueritis segetem ter
re vestre non secabitis eam usque ad solum
nec remanentes spicas colligetis sed
pauperibus peregrinis dimittetis eas Ego
dominus deus vester Locutus que est dominus
ad moysen dicens Loquere filiis israel
dices ad eos Mense viio primo die
mensis erit vobis sabbatum memoriale
clangentibus tubis sanctum vocabitur opus
servile non facietis in eo et offeretis in
holocaustum domino Locutus que est dominus ad
moysen dicens Decimo die mensis huius
septimi dies expiacionum erit celeber
rimus et vocabitur sanctus affligetis que ani
mas vestras in eo et offeretis holocaustum
domino Omne opus non facietis in tempore diei hu
ius quia dies propiciationis est ut propicie
tur vobis dominus deus vester Omnis anima que
afflicta non fuerit peribit de populis suis et
que operis quippiam fecerit delebo eam de
populo suo Nichil ergo operis facietis in
eo legitimum sempiternum erit vobis
in cunctis generationibus vestris et habitationibus
vestris Sabbatum requietionis est affligetis

animas vestras a die nono mensis et
a vespere usque ad vesperam celebrabi
tis sabbata vestra Et locutus est dominus
ad moysen dicens Loquere filiis
israel A quinto decimo die mensis huius
septimi erunt ferie tabernaculorum vii
diebus domino Dies primus vocabitur cele
berrimus atque sanctissimus omne opus
servile non facietis in eo Et septem
diebus offeretis holocaustum domino
Dies quoque octavus erit celeberrimus atque
sanctissimus et offeretis holocaustum domino
Est enim cetus atque collectio Omne opus
servile non facietis in eo Hee sunt ferie
domini quas vocabitis celeberrimas et
sanctissimas offeretisque in eis obla
tiones domino et holocausta et liba
menta iuxta ritum uniuscuiusque diei
exceptis sabbatis domini donisque vestris
Et que offeretis ex voto vel que sponte
tribuetis domino A quinto decimo
ergo die mensis septimi quando congrega
veritis omnes fructus terre vestre ce
lebrabitis ferias domini vii diebus
Die primo et in die viiio erit sabba
tum id est requies Sumetisque vobis
die primo fructus arboris pulcherrime
spatulasque palmarum et ramos
ligni frondium et salices de torren
te et letabimini coram domino deo vestro
Celebrabitisque solemnitatem eius vii diebus
per annum legitimum erit sempiternum erit
in generationibus vestris et habitabitis in umb
raculis vii diebus omnis qui de genere israel e
manebit in tabernaculis vii diebus ut
discant posteri vestri quod in tabernaculis
fecerim habitare filios israel Cum
educerem eos de terra egypti Ego dominus deus
vester Locutusque est moyses super solemnita
tibus domini ad filios israel

XXIIII

Locutus est dominus ad moysen di
cens Precipe filiis israel ut affe
rant tibi oleum de olivis puris
simum atque lucidissimum ad concinnandas
lucernas iugiter extra velum testimonii in
tabernaculo federis Ponetque eas aaron
a vespere usque mane coram domino cul
tu ritu que perpetuo in generationibus vestris
Super candelabrum mundissimum ponen
tur in conspectu domini Accipies quoque similam
et coques ex ea xii panes qui sin
guli habebunt duas decimas quorum
senos altrinsecus super mensam purissimam
statues coram domino et pones super
eos thus lucidissimum ut sit panis

in monimentum oblationis domino per singula sabbata mutabuntur coram domino suscepti a filiis israel federe sempiterno / eruntque aaron et filiorum eius ut comedant eos in loco sancto quia sanctum sanctorum est de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius mulieris israhelitidis quem pepererat de viro egyptio inter filios israel iurgatus est in castris cum viro israhelita. Cumque blasphemasset nomen domini et maledixisset ei adductus est ad moysen vocabatur autem mater eius salumith filia dabri de tribu dan. Miseruntque eum in carcerem donec nossent quid iuberet eos dominus. Qui locutus est dominus ad moysen dicens. Educ blasphemum istum extra castra et ponant omnes manus qui audierunt vocem eius super caput eius et lapidet eum universus populus et ad filios israel loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit peccatum suum. Et qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur lapidibus obruet eum omnis multitudo populi sive ille civis sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur. Qui percusserit animal reddet vicarium id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum sicut fecit fiat ei fracturam pro fractura oculum pro oculo dentem pro dente restituat. Qualem inflixerit maculam talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum reddet aliud. Qui percusserit hominem punietur. Equum iudicium sit inter vos sive peregrinus sive civis peccaverit. Quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios israel et eduxerunt eum qui blasphemaverat extra castra et lapidibus oppresserunt feceruntque filii israel sicut preceperat dominus moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen in monte synai dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis sabbatizet terra sabbatum domini. Sex annis seres agrum tuum et sex annis putabis vineam tuam colligesque fructus eius. Septimo autem anno sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non seres et vineam non putabis que sponte gignit humus non metes et uvas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam. Annus enim requietionis terre est. Sed erunt vobis in cibum tibi et servo tuo ancille tue et mercennario tuo et advene qui peregrinatur apud te iumentis et pecoribus tuis omnia que nascuntur prebebunt cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum id est septem septies qui simul faciunt annos quadraginta novem. Et clanges bucina mense septimo decima die mensis propiciationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesimum et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue. Ipse enim est iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam et unusquisque redibit ad familiam pristinam quia iubileus est et quinquagesimus annus. Non seretis neque metetis sponte in agro nascentia et primitias vindemie non colligetis ob sanctificationem iubilei / sed statim oblata comedetis. Anno iubilei redeant omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam civi tuo vel emes ab eo. Non contristes fratrem tuum / sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanserint post iubileum tanto crescet et precium et quanto minus temporis numeraveris tanto maioris emptio constabit. Tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribulos vestros sed timeat unusquisque deum suum / quia ego dominus deus vester. Facite precepta mea et iudicia custodite et implete ea ut habitare possitis in terra absque ullo pavore et gignat vobis humus fructus suos quibus vescimini usque ad saturitatem nullius impetum formidantes. Quod si dixeritis quid comedemus anno septimo si non seminaverimus neque collegerimus fruges nostras. Dabo benedictionem vobis anno sexto et faciet fructus trium annorum. Seretisque anno octavo et comedetis veteres fruges usque ad nonum annum donec nova nascantur edetis vetera. Terra quoque non vendetur in perpetuum quia mea est et vos advene et coloni mei estis. Unde cuncta regio possessionis vestre sub redemptionis conditione vendetur. Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam et voluerit propinquus

eius post redemptionem quod vendiderat. Sin autem non invenerit pretium et ipse pretium ad redimendum potuerit invenire, computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius ut reddat pretium, habebit emptor quod emerat usque ad annum iubileum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum et possessorem pristinum. Qui vendiderit domum suam intra muros urbis, habebit licentiam redimendi donec impleatur unus annus. Si non redemerit et anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam et posteri eius in perpetuum, et redimi non poterit, etiam in iubileo. Sin autem in villa fuerit domus que muros non habet, agrorum iure vendetur. Si autem redempta non fuerit in iubileo revertetur ad dominum suum. Edes levitarum que in urbibus sunt semper possunt redimi. Si redempte non fuerint, in iubileo revertentur ad dominos, quia domus urbium levitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Suburbana autem eorum non vendent, quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus et infirmus manu, et susceperis eum quasi advenam et peregrinum, et vixerit tecum, ne accipias usuras ab eo nec amplius quam dedisti. Time Dominum Deum tuum ut vivere possit frater tuus tecum. Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, et frugum superabundantiam non exiges. Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terra Egypti ut darem vobis terram Chanaan et essem vester Deus. Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum, sed quasi mercenarius et colonus erit. Usque ad annum iubileum operabitur apud te, et postea egredietur cum liberis suis et revertetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. Mei enim servi sunt, et ego eduxi eos de terra Egypti. Non eum veneant condicione servorum. Nec affligas eos per potentiam, sed metuito Dominum Deum tuum. Servus et ancilla vobis sint de nationibus que in circuitu vestro sunt et de advenis qui peregrinantur apud vos, et qui ex eis nati fuerint in terra vestra. Hos habebitis famulos et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in eternum. Fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos manus advene atque peregrini, et attenuatus frater tuus vendiderit se ei aut cuiquam de stirpe eius, post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis redimet eum, et patruus et patruelis, consanguineus et affinis. Sin autem et ipse potuerit redimere se, supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis sue usque ad annum iubileum, et pecuniam qua venditus fuerat iuxta annorum numerum reddet emptori, quod reliquum est annorum mercede et ratione mercenarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanent usque ad iubileum, secundum hos reddet et pretium; si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum et reddet emptori quod reliquum est annorum, quibus ante servivit mercedibus imputatis. Non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non poterit, anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt servi Israel, filii quos eduxi de terra Egypti. Ego Dominus Deus vester.

xxvi

Non facietis vobis idolum nec titulos erigetis nec insignem lapidem ponetis in terra vestra ut adoretis eum. Ego enim sum Dominus Deus vester. Custodite sabbata mea et pavete ad sanctuarium meum. Ego Dominus. Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis et feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, et terra gignet germen suum, et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem, et comedetis panem vestrum in saturitate, et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris; dormietis et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vestros et corruent coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum ex vobis decem milia. Cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam vos et crescere faciam, multiplicabimini, et firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum, et vetera novis supervenientibus proicietis. Ponam

tabernaculum meum in medio vestri et non abiciat vos anima mea. Ambulabo inter vos et ero vester deus vosque eritis populus meus. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra Egypti ne serviretis eis. Et qui confregi cathenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti. Quod si non audieritis me nec feceritis omnia mandata mea. Et si spreveritis leges meas et iudicia mea contempseritis ut non faciatis ea que a me constituta sunt et ad irritum perducatis pactum meum. Ego quoque hec faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate et ardore qui conficiat oculos vestros et consumat animas vestras. Frustra seretis sementem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos et corruetis coram hostibus vestris et subiciemini hiis qui oderunt vos. Fugietis quoque nemine persequente persequente. Quod si nec sic obedieritis mihi addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra. Et conteram superbiam duritie vestre. Daboque celum vobis desuper sicut ferrum et terram eneam. Consumetur in cassum labor vester non proferet terra germen nec arbores poma prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi nec volueritis audire me addam plagas vestras in septuplum propter peccata vestra. Emittamque in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra et ad paucitatem cuncta redigant. Desertеque fiant vie vestre. Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam sed ambulaveritis ex adverso mihi. Ego quoque contra vos ex adverso incedam et percutiam vos septies propter peccata vestra. Inducamque super vos gladium ultorem federis mei. Cumque confugeritis in urbes mittam pestilentiam in medio vestri. Et trademini in hostium manibus postquam confregero baculum panis vestri ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes et reddant eos ad pondus et comedetis et non saturabimini. Si autem nec per hec audieritis me sed ambulaveritis contra me et ego incedam adversum vos in furore contrario et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra ita ut comedatis carnes filiorum vestrorum et filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra et simulacra vestra confringam.

Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum et abhominabitur vos anima mea in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem et deserta faciam sanctuaria vestra et recipiam ultra odorem suavissimum. Disperdamque terram vestram et stupebunt super eam inimici vestri cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam et eva in gentes et evaginabo post vos gladium eritque terra vestra deserta et civitates vestre dirute. Tunc placebunt terre sabbata sua cunctis diebus solitudinis sue quando fueritis in terra hostili sabbatizabit et requiescet in sabbatis solitudinis sue eo quod non requievit in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. Et qui de vobis remanserint dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium terrebit eos sonitus folii volantis et ita fugient quasi gladium. Cadent nullo persequente et corruent singuli super fratres suos quasi bella fugientes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. Peribitis inter gentes et hostilis terra vos consumet. Quod si et de illis aliqui remanserint tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum et propter peccata patrum suorum et sua affligentur donec confiteantur iniquitates suas et maiorum suorum quibus prevaricati sunt in me et ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo igitur et ego contra illos et inducam eos in terram hostilem donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis et recordabor federis mei quod pepigi cum Iacob et Abraham et Ysaac. Terre quoque memor ero que cum relicta fuerit ab eis complacebit sibi in sabbatis suis patiens solitudinem propter eos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis eo quod abiecerunt iudicia mea et leges meas despexerunt. Attamen et cum essent in terra hostili non penitus abieci eos neque sic despexi ut consumerentur et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum dominus deus eorum et recordabor federis mei pristini quando eduxi eos de terra Egypti in conspectu gentium ut essem deus eorum. Ego dominus. Hec sunt iudicia precepta atque iudicia et leges que dedit dominus inter se et filios Israel in monte Synay per manum Moysi.

XXVII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens loquere filiis Israel et dices ad eos homo qui votum fecerit et spoponderit deo animam

suam sub estimatione dabit precium Si
fuerit masculus a xx anno usque ad
sexagesimum annum dabit l siclos
argenti ad mensuram sanctuarii Si mu-
lier triginta A quinto autem anno us
que ad xx annos masculus dabit
xx siclos femina x Ab uno mense us
que ad annum quintum pro masculo dabuntur
quinque sicli pro femina tres Sexagena
rius et ultra masculus dabit quinde
cim siclos femina x Si pauper fuerit
et estimationem reddere non valebit
stabit coram sacerdote et quantum ille
estimaverit et viderit illum posse red
dere tantum dabit Animal autem quod immolari
potest domino si quis voverit sanctum erit et
mutari non poterit id est nec melius
malo nec peius bono Quod si muta
verit et ipsum quod mutatum est et illud
(A quo) pro quo mutatum est consecratum erit domino
Animal autem inmundum quod immolari deo
non potest si quis voverit adducetur
ante sacerdotem Qui diiudicans
utrum bonum an malum sit statuet
precium Quod si dare voluerit is qui of
fert addet supra estimationem quintam par
tem Homo qui voverit domum suam
et sanctificaverit domino considerabit
sacerdos utrum bona an mala sit
et iuxta precium quod ab eo fuerit consti
tutum venundabitur Sin autem ille
qui voverat voluerit redimere eam
dabit quintam partem estimationis supra
et habebit domum Quod si agrum possessionis
sue voverit et consecraverit domino
iuxta mensuram sementis estimabitur
precium Si xxx modiis ordei ager
seritur l siclis venundetur argenti Si
statim ab anno incipientis iubilei
voverit agrum quanto valere potest tantum
estimabitur Sin autem post aliquantum
tempus supputabit sacerdos pecu
niam iuxta annorum numerum qui re
liqui sunt usque ad iubileum et
detrahetur ex precio Quod si voluerit re
dimere agrum ille qui voverat
addet quintam quintam partem estimate
pecunie et possidebit eum Sin autem no
luerit redimere sed alteri cuilibet fuerit
venundatus ultra eum qui voverat
redimere non poterit quia cum iubilei ve
nerint dies sanctificatus erit domino et
possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum
Si ager emptus est et non de possessione
maiorum sanctificatus fuerit domino supputa

bit sacerdos iuxta annorum numerum usque
ad iubileum precium et dabit ille qui voverat
eum domino In iubileo autem revertetur
ad priorem dominum qui vendiderat eum
et habuerat in sortem possessionis
sue Omnis estimatio siclo sanctuarii
ponderabitur Siclus per xx obulos
habet Primogenita que ad dominum pertinent
nemo sanctificare poterit et vo
vere sive bos sive ovis fuerit domini sunt
Quod si inmundum animal est qui obtulerit
redimet iuxta estimationem suam et
addet quintam quintam partem precii
Si noluerit redimere vendetur al
teri quantocumque fuerit ante estima
tum Omne quod domino consecratur sive homo fu
erit sive animal sive ager non vendetur
nec redimi poterit Quicquid
semel fuerit consecratum sanctum sanctorum
erit domino Et omnis consecratio que
offertur ab homine non redimetur sed mor
te morietur Omnes decime terre sive
de frugibus sive de pomis arborum domini
sunt et illi sanctificantur Si quis autem vo
luerit redimere decimas suas addet
quintam partem earum Omnium decimarum
boum et ovium et caprarum que sub
pastoris virga transeunt quicquid deci
mum venerit sanctificabitur domino Non
eligetur bonum nec malum nec al
tero commutabitur Si quis mutaverit
et quod mutatum est et pro quo muta
tum est sanctificabitur domino nec al
tero commutabitur et non redimebitur
redimetur Hec sunt precepta que
mandavit dominus per manum moysi
ad filios israel in monte synai

Locutus quoque est dominus
ad moysen dicens
in deserto synai in ta
bernaculo federis
anno altero egressi
onis eorum ex egypto
dicens Tollite summam
vniuerse congregationis filiorum
israel per cognationes et domos suas
et nomina singulorum quicquid est ma
sculini sexus a vicesimo anno et supra
omnium virorum fortium ex israel et numera
bitis eos per turmas suas tu et aaron
eruntque vobiscum principes tribuum ac do
morum in congregationibus suis quo
rum ista sunt nomina De tribu Ruben
elizur filius sedeur De Simeon sa
lamiel filius suri saddai De iuda
naason filius aminadab De ysachar
natanael filius suar De zabulon
eliab filius elon Filiorum autem iose
ph de effraim elizama filius ami
hud De manasse gamaliel filius
phadassur De beniamin abidan fi
lius gedeonis De dan ahiezer filius
amisadai De aser phegiel filius
ochran De Gad eliasaph filius du
ehel De neptalim haira filius eno
n Isti nobilissimi principes multitudi
nis per tribus et cognationes suas
et capita exercitus filiorum israel quos
tulerunt Moyses et Aaron
cum omni vulgi multitudine et con
gregauerunt primo die mensis secundi re
censentes eos per cognationes et dom
os ac familias et capita et nomina
singulorum a vicesimo anno et supra
sicut preceperat dominus Moysi Numeratique
sunt in deserto synai De Ruben primoge
nito israelis per cognationes et famili
as ac domos suas et nomina capit
um singulorum et omne quod est sexus ma
sculini a vicesimo anno et supra proceden
tium ad bella xl vi milia quingenti
De filiis Simeon per cognationes su
as et familias ac domos cognatio
num suarum recensiti sunt per nomina et ca
pita singulorum omne quod sexus est ma
sculini a vicesimo anno et supra pro
cedentium ad bellum quinquaginta no
uem milia De filiis Gad per cogna
tiones et familias ac domos co
gnationum suarum recensiti per nomina
singulorum a viginti annis et supra
omnes qui ad bella procederent xl quin
que milia sexcenti quinquaginta De filiis iu
da per cognationes et familias ac
domos cognationum suarum per nomina
singulorum a vicesimo anno et supra omnes
qui poterant ad bella
procedere recensiti sunt lxx et iiii milia sex
centa De filiis ysachar per cognatio
nes et familias ac domos cognatio
num suarum per nomina singulorum a vicesi
mo anno et supra omnes qui ad bella pro
cederent recensiti sunt l iiii milia cccc
De filiis zabulon per cognationes et
familias ac domos cognationum su
arum recensiti sunt per nomina singulorum a vi
cesimo anno et supra qui poterant
ad bella procedere l vii milia quadringenti
De filiis ioseph filiorum effraim per co
gnationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a vicesimo anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere xl milia
quingenti Porro filiorum manasse per
cognationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt nomini
bus singulorum a xx anno et supra omnes
qui poterant procedere ad bella xxxii milia
duo milia ducenti De filiis beniamin
per cognationes ac domos co
gnationum suarum recensiti sunt nomini
bus singulorum a vicesimo anno et su
pra omnes qui ad bella poterant pro
cedere xxx v milia quadringenti De
filiis dan per cognationes et famili
as ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum a xx
anno et supra omnes qui poterant ad
bella procedere sexaginta duo milia
septingenti De filiis aser per cogna
tiones et familias ac domos cogna
tionum suarum recensiti sunt per nomina sin
gulorum a vicesimo anno et supra,
omnes qui poterant ad bella procede
re xl milia et mille quingenti De filiis
neptalim per cognationes ac domos
et familias cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum a
xx anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere l tria milia cccc
Hii sunt quos numerauerunt Moyses
et aaron xii principes israel
singulorum per domos cognationum sua
rum Fueruntque omnes filiorum israel
a quadringenti filiorum israel
per domos et familias suas a vice
simo anno et supra omnes qui poterant

ducenta tria milia virorum

ad bella procedere quingenti quinquagi
ta et leuite autem in tribu familiarum su
arum non sunt numerati cum eis. Locutusque
est dominus ad moysen dicens Tribum
leui noli numerare neque ponas summam
eorum cum filiis israel sed constitue eos
super tabernaculum testimonii cuncta
vasa eius et quicquid ad cerimonias
pertinet ipsi portabunt tabernaculum et
omnia utensilia que eius et erunt in
ministerio ac per gyrum tabernaculi castra
metabuntur. Cum proficiscendum fuerit
deponent leuite tabernaculum ad ca
strametandum erigent. Quisquis exte
rnorum accesserit occidetur. Metabuntur
autem castra filii israel unusquisque
per turmas suas et cuneos atque exerci
tum suum. Porro leuite per gyrum taberna
culi figent tentoria ne fiat indigna
tio super multitudinem filiorum israel et
excubabunt in custodiis tabernaculi te
stimonii. Fecerunt ergo filii israel iux
ta omnia que preceperat dominus moysi. II

Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens Singuli per turmas
suas signa atque vexilla et do
mos cognationum suarum castrameta
buntur filiorum israel per gyrum tabernaculi fe
deris ad orientem figet iudas tento
ria per turmas exercitus sui. Eritque prin
ceps filiorum eius naason filius
aminadab et omnis de stirpe eius su
ma pugnantium lxxiiii milia sex
centorum iuxta eum castrametati sunt
de tribu ysachar quorum princeps fuit
nathanael filius suar et omnis numerus
pugnatorum eius quinquaginta quatuor
milia quadringenti. In tribu zabulon
princeps fuit eliab filius elon omnis
de stirpe eius exercitus pugnatorum l
vii milia quadringenti. Universi
qui in castris iude annumerati fuerunt
Centum lxxxvi milia quadringenti per turmas
suas primi egredientur in castris fili
orum israel. Ruben ad meridianam pla
gam erit princeps elisur filius se
deur et cunctus exercitus pugnato
rum eius qui numerati sunt xlvi milia
quingenti iuxta eum castrametati de tri
bu symeon quorum princeps fuit
Salamiel filius surisaddai et cunctus
exercitus pugnatorum qui numerati sunt
lix milia trecenti. In tribu gad princeps
fuit eliasaph filius duhel et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati

sunt xlv milia quatuor milia dc l.
Omnes et mille quadringenti per turmas
suas in secundo loco proficiscentur. Leua
bitur autem tabernaculum testimonii per
officia leuitarum et turmas eorum. Quo
modo erigetur ita et deponetur. Singuli
per loca et ordines suos proficiscentur.
Ad occidentalem plagam erunt castra
filiorum effraym quorum princeps
fuit elisama filius amiud. Cun
ctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt xl milia quingenti. Et cum eis
tribus filiorum eius manasse quo
rum princeps fuit gamaliel filius
phadassur cunctusque exercitus pugna
torum eius qui numerati sunt xxxii duo
milia ducenti. In tribu filiorum be
niamin princeps fuit abidan filius
gedeonis et cunctus exercitus pugnato
rum eius qui recensiti sunt xxxv milia qua
dringenti. Omnes qui numerati sunt in
castris effraym Centum octo milia et Centum
per turmas suas tercii proficiscentur. Ad a
quilonis partem castrametati sunt fi
lii dan quorum princeps fuit ahiezer
filius amisaddai. Et cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati sunt lxii duo
milia septingenti. Iuxta eum fixere
tentoria de tribu aser quorum prin
ceps fuit fegiel filius ochran. Cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt xl et unum milia et quingenti. De
tribu filiorum neptalim fuit princeps
ahira filius enan. Cunctus exercitus pu
gnatorum l tria milia quadringen
ti. Omnes qui numerati sunt in castris
dan fuerunt Centum lvii milia sexcenta.
Nouissimi proficiscentur. Hic est numerus
filiorum israel per domos cognationum
suarum et turmas diuisi exercitus. C;d.
tria milia quingenti quinquaginta. Leui
te autem non sunt numerati inter filios is
rael. Sic enim preceperat dominus moysi. Fece
runtque filii israel iuxta omnia que
mandauerat dominus. Castrametati sunt
per turmas suas et profecti per famili
as ac domos patrum suorum. III

Hee sunt generationes aaron et moy
si in die qua locutus est dominus
ad moysen in monte synai et hec
sunt nomina filiorum aaron primoge
nitus eius nadab deinde abiu et
eleazar et ythamar. Hec sunt nomina
filiorum aaron sacerdotum qui uncti
sunt et quorum reple te et consecrate
sunt manus ut sacerdocio fungerentur.

mortui sunt Nadab et abiu cum offerrent
ignem alienum in conspectu domini in deserto
synai absque liberis liberis Ministra-
veruntque sacerdotio eleazar et ytham-
ar coram aaron patre suo Locutusque
est dominus ad Moysen dicens Appli-
ca tribum leui et fac stare in conspec-
tu aaron sacerdotis ut ministrent ei et
excubent et observent quicquid ad cul-
tum pertinet multitudinis coram taberna-
culo testimonii et custodiant vasa taber-
naculi servientes in ministerio eius Dabis-
que dono levitas Aaron et filiis
eius quibus traditi sunt a filiis israel Aaron
autem et filios eius constitues super
cultum sacerdotii Externus qui ad ministran-
dum accesserit morietur Locutusque
est dominus ad moysen dicens Ego tuli
levitas a filiis israel pro omni primoge-
nito qui aperit vulvam in filiis israel
Eruntque levite mei Meum est enim pro-
genitum ex quo percussi primogenitos
in terra egypti Sanctificavi mihi quicquid
primum nascitur in filiis israel ab homi-
ne usque ad pecus mei sunt Ego dominus
Locutus dominus ad Moysen dicens
in deserto synai dicens Numera filios le-
ui per domos patrum suorum et fami-
lias omne masculinum ab uno me-
se et supra Numeravit moyses ut precep-
at dominus et inventi sunt filii leui per no-
mina sua gerson et caath et mera-
ri Filii gerson labni et semei Filii
caath amram et yesaar hebron
et oziel Filii merari mooli et mu-
si De gerson fuerunt familie due le-
bnitica et semeitica quarum numeratus
est populus sexus masculini ab uno mense
et supra vii milia quingentorum Hii post
tabernaculum castra metabuntur meta-
buntur ad occidentem sub principe elia-
saph filio lahel Et habebunt excu-
bias in tabernaculo federis ipsum ta-
bernaculum et operimentum eius tento-
rium quod trahitur ante fores taberna-
culi testimonii federis et cortinas a-
trii tentorium quoque quod appenditur in in-
troitu atrii tabernaculi et quicquid ad
ritum altaris pertinet funes taberna-
culi et omnia utensilia eius Cogna-
tio caath habebit populos amramitas
et yesaaritas et hebronitas et ozie-
litas Hee sunt familie caathitarum re-
censita per nomina sua omnes generis
masculini ab uno mense et supra

viii milia sexcenti et habebunt excubi-
as sanctuarii et castra metabuntur ad me-
ridianam plagam princepsque eorum
erit elizaphan filius oziel et cu-
stodient archam mensamque et candela-
brum altaria et vasa sanctuarii in quibus
ministratur et velum cunctamque huiuscemodi
supellectilem Princeps autem principum le-
vitarum eleazar filius aaron sacerdotis
erit super excubitores custodie sanctuarii
At vero de merari erunt populi mooli-
te et musite recensiti per nomina sua
omnes generis masculini ab uno mense et
supra vi milia ducenti Princeps eo-
rum suriel filius abiahiel in plaga
septentrionali castra metabuntur Erunt-
que sub custodia eorum tabule tabernaculi
et vectes et columne et bases earum
et omnia que ad cultum huiuscemodi pertinent
Columneque atrii per circuitum cum basibus
suis et paxilli cum funibus et castra
metabuntur ante tabernaculum federis
ad orientalem plagam Moyses et
aaron cum filiis suis habentes custodi-
am sanctuarii in medio filiorum israel Quis-
quis alienus accesserit morietur
Omnes levite quos numeraverunt levite
quos moyses et aaron iuxta preceptum
domini per familias suas in genere ma-
sculino a mense uno et supra fuerunt
duo milia Et ait dominus ad Moy-
sen Numera primogenitos sexus ma-
sculini de filiis israel a mense uno et su-
pra et habebis summam eorum Tolleque le-
vitas mihi pro omni primogenito filio-
rum israel Ego sum dominus Et pecora eorum
pro universis primogenitis pecorum israel
Recensuitque moyses sicut preceperat dominus
primogenitos filiorum israel et fuerunt
masculi per nomina sua a mense uno
et supra viginti duo milia ducenti septuaginta
tres Locutusque est dominus ad moysen dicens
Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israel et pecora levitarum pro pecoribus eo-
rum Eruntque levite mei Ego sum dominus
In preceptis meis ambulet In pretio au-
tem ducentorum septuaginta trium qui excedunt
numerum levitarum de primogenitis filiorum
israel accipies v siclos per singula capi-
ta ad mensuram sanctuarii Siclus habet xx
obulos Dabisque pecuniam aaron et
filiis eius pretium eorum qui supra sunt
Tulit ergo moyses pecuniam eorum
qui fuerunt amplius et quos redemerant
a levitis

pro primogenitis filiorum Israel mille CCC LXV
per siclos iuxta pondus sanctuarii et de
dit eam Aaron et filiis eius iuxta
verbum quod preceperat dominus IIII

Locutusque est dominus ad Moysen
et Aaron dicens Tolle sum
mam filiorum Caath de medio le
uitarum per domos ac familias su
as a tricesimo anno et supra usque
ad quinquagesimum annum omnium qui
ingrediuntur ut stent et ministrent in
tabernaculo federis Hic est cultus fi
liorum Caath Tabernaculum federis
et sanctum sanctorum ingredientur Aaron
et filii eius quando mouenda sunt castra
et deponent uelum quod pendet ante
fores inuoluentque eo archam testi
monii et operient rursum uelamine ia
cinctinarum pellium Extendentque de su
per pallium totum iacinctinum et indu
cent uectes Mensam quoque propositionis
inuoluent iacinctino pallio et po
nent cum ea turribula et mortario
la cyathos et crateras ad liba
fundenda panes semper in ea erunt Ex
tendentque desuper pallium coccineum
quod rursum operient uelamento ia iacin
ctinarum pellium et inducent uectes
Sument et pallium iacinctinum quo
operient candelabrum cum lucernis et for
cipibus suis et emunctoriis et cunctis
uasis olei que ad concinnandas lucernas
necessaria sunt et super omnia ponent operi
mentum iacinctinarum pellium et indu
cent quoque uectes iuxta / et altare aureum
in inuoluent iacincto et uestimento
et extendent desuper operimentum iacin
ctinarum pellium inducentque uectes Omnia
uasa quibus ministratur in sanctuario et
inuoluent iacinctino pallio et exten
dent desuper operimentum iacinctinarum pel
lium inducent quoque uectes Sed et altare
mundabunt cinere et inuoluent et illud pur
pureo uestimento ponentque cum eo omnia
uasa quibus in ministerio eius utuntur
id est ignium receptacula fuscinulas ac
tridentes uncinos et batilla
Cuncta que uasa altaris operient simul
uelamine iacinctinarum pellium et in
ducent quoque uectes Cumque inuoluerint Aa
ron et filii eius sanctuarium et omnia ua
sa eius in commotione castrorum tunc
intrabunt filii Caath ut portent inuolu
ta

et non tangant uasa sanctuarii ne mo
riantur Ista sunt onera filiorum Caa
th in tabernaculo federis Super quos
erit Eleazar filius Aaron sacerdotis
ad cuius pertinet curam oleum ad con
cinnandas lucernas et compositionis
incensum et sacrificium quod semper offertur
oleum unctionis / et quicquid ad cultum
tabernaculi pertinet omniumque uasorum que
in sanctuario sunt Locutusque est dominus ad
Moysen dicens Nolite perdere populum Caa
th de medio leuitarum Sed hoc facite
eis ut uiuant et non moriantur si
tetigerint sancta sanctorum Aaron et filii
eius intrabunt ipsique disponent
opera singulorum et diuident quid porta
re quis debeat Alii nulla curio
sitate uideant que sunt in sanctuario
prius quam inuoluantur alioquin moria
tur Locutusque est dominus ad Moysen di
cens Tolle summam etiam filiorum Ger
son per domos ac familias et cogna
tiones suas a XXX annis et supra
usque ad annos quinquaginta omnes qui
ingrediuntur et ministrant in tabernaculo
federis Hoc est officium familie
Gersonitarum ut portent cortinas
tabernaculi et tectum federis operimen
tum aliud et super omnia uelamen ia
cinctinum tentoriumque quod pendet in
introitu federis tabernaculi federis
cortinas atrii et uelum in introitu
quod est ante tabernaculum Omnia que
ad altare pertinent funiculos et uasa
ministerii iubente Aaron et filiis
eius Portabunt filii Gerson et
sciant singuli quid debeant oneri mancipa
ri Hoc est cultus familie Gersonita
rum in tabernaculo federis Eruntque sub
manu Ithamar filii Aaron sacerdo
tis Filios quoque Merari per familias
et domos patrum suorum recensebis
a XXX annis et supra usque ad annos
quinquaginta omnes qui ingrediuntur ad offi
cium ministerii sui et cultum federis te
stimonii / Hec sunt onera eorum Por
tabunt tabulas tabernaculi et ue
ctes eius columnas et bases earum
columnas atrii per circuitum cum basibus
et paxillis et funibus suis Omnia
uasa et supellectilem ad numerum accipi
ent sic que portabunt Hoc officium est
familie Meraritarum et ministerium
in tabernaculo federis Eruntque sub
manu Ithamar filii Aaron sacerdo
tis Recensuerunt igitur Moyses et Aaron

ctitus

principes sinagoge filios caath per co-
gnationes et domos patrum suorum
a xxx annis et supra usque ad annum
quinquagesimum omnes qui ingrediuntur
ad ministerium tabernaculi federis et re-
perti sunt duo milia septingenti quin-
quaginta hic est numerus populi caath
qui intrat tabernaculum federis hos
numeravit moyses et aaron iuxta ser-
monem domini per manum moysi numera-
ti sunt et filii gerson per cognationes
et domos patrum suorum a xxx an-
nis et supra usque ad annum quinqua-
gesimum et omnes qui ingrediuntur
ut ministrent in tabernaculo federis
et inventi sunt duo milia sexcenti
xxx hic est populus gersonitarum
quos numeraverunt moyses et aaron
iuxta verbum domini numerati sunt et filii
merari per cognationes et domo-
s patrum suorum a xxx annis usque ad
annum quinquagesimum et supra omnes qui
ingrediuntur ad complendos ritus
tabernaculi federis et inventi sunt tria
milia ducenti hic est numerus filiorum merari
quos recensuerunt moyses et aaron
iuxta imperium domini per manum moy-
si omnes qui recensiti sunt de levitis
quos recenseri fecit moyses et aa-
ron principes israhel per cognationes
et domos patrum suorum a xxx annis
et supra usque ad annum quinquagesimum
ingredientes ad ministerium tabernacu-
li et onera portanda fuerunt
simul viii milia quingenti octogin-
ta iuxta verbum domini recensuit eos
moyses unumquemque iuxta officium
suum et onera sua sicut preceperat ei dominus

Locutusque est dominus ad moysen
dicens precipe filiis israhel V
ut eiciant de castris omnem
leprosum et qui semine fluit pollu-
tusque est super mortuo tam masculum
quam feminam eicite de castris ne con-
taminent ea cum habitaverint vobis-
cum feceruntque ita filii israhel et eie-
cerunt eos extra castra sicut locu-
tus est dominus moysi dixit Loquere ad fi-
lios israhel vir sive mulier cum fecerint
ex omnibus peccatis que solent hominibus
accidere et per negligentiam transgressi
fuerint mandatum domini et deliqua-
verint confitebuntur peccatum suum et red-
det ipsum caput quintamque partem desuper
ei in quem peccaverint Sin autem non fuerit qui ac-
cipiat dabit domino et erit sacerdotis
excepto ariete qui offertur pro expiatione
ut sit placabilis hostia Omnes quoque pri-
mitie quas offerunt filii israhel ad sacer-
dotem pertinent et quicquid in sanctuario
offertur a singulis et traditur manibus
sacerdotis ipsius erit Locutus est dominus ad
moysen dicens Loquere ad filios israhel
et dices ad eos Vir cuius uxor erra-
verit maritumque contempnens cum altero viro
et hoc maritus deprehendere nequiverit sed la-
tet adulterium et testibus argui non potest
quia non est inventa in stupro si spiritus ze-
lotipie concitaverit virum contra uxorem
suam que vel polluta est vel falsa
suspicione appetitur adducet eam ad
sacerdotem et offeret oblationem pro illa de-
cimam partem sati farine ordeacee
Non fundet super eam oleum nec impo-
net thus quia sacrificium zelotipie
est et oblatio investigans adulterium
Offeret igitur eam sacerdos et statuet coram
domino assumetque aquam sanctam in vase
fictili et parumper terre de pavimento
tabernaculi mittet in eam Cumque
steterit mulier in conspectu domini discoo-
periet caput eius et ponet super caput
eius sacrificium et ponet super manus eius
sacrificium recordationis et oblationis
zelotipie Ipse autem tenebit aquas amaris-
simas in quibus cum execratione male-
dicta congessit adiurabitque eam et di-
cet Si non dormivit vir alienus
tecum et si non polluta es deserto ma-
riti thoro non te nocebunt aque iste
amarissime in quas maledicta congessi
Si autem declinasti a viro tuo atque
polluta es et concubuisti cum altero vi-
ro his maledictionibus subiacebis Det
te dominus in maledictionem exemplumque cunc-
torum in populo suo putrescere faciat fe-
mur tuum et tumens uterus tuus di-
rumpatur Ingrediantur aque male-
dicte in ventrem tuum et utero tume-
scente putrescat femur Et respon-

Et respondebit mulier: Amen, amen. Scri-
bet que sacerdos in libello ista male-
dicta et delebit ea aquis amarissimis
in quas maledicta congessit et dabit
ei bibere. Quas cum exhauserit tollet
sacerdos de manu eius sacrificium zeloti-
pie et elevabit illud coram domino
imponetque super altare ita dumtaxat
ut prius pugillum tollat sacrificii de
eo quod offertur et incendat super al-
tare et sic potum det mulieri aquis
amarissimis. Quas cum biberit si polluta
est et contempto viro adulterii rea per-
transibunt eam aque maledictionis et in-
flato ventre computrescet femur. Eri-
citque mulier in maledictionem et in
exemplum omni populo. Quod si polluta non
fuerit erit innoxia et faciet liberos.
Ista est lex zelotipie. Si declina-
verit mulier a viro suo et si polluta fu-
erit maritusque zelotipie spiritu concita-
tus adduxerit eam in conspectu domini
et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que
scripta sunt, maritus absque culpa erit
et illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutusque est dominus ad moysen
dicens: Loquere ad filios israel
et dices ad eos: Vir sive mu-
lier cum fecerint votum et sanctificare
se voluerint domino consecrare,
vino et omni quod inebriari potest abstine-
bunt. Acetum ex vino et ex qualibet po-
tione alia. Et quicquid de uva exprimitur
non bibent. Uvas recentes siccasque
non comedent cunctis diebus quibus
ex voto domino consecrantur. Quicquid ex
vinea esse potest ab uva passa usque ad
acinum non comedent omni tempore consecra-
tionis sue. Novacula non transibit super
caput eius usque ad completum dierum
quo domino consecratur. Sanctus erit cre-
scente cesarie capitis eius omni tempore con-
secrationis sue super mortuum non
ingredietur nec super patris quidem et
matris et fratris et sororis sed funere con-
taminabitur quia consecratio dei sui super
caput eius est. Omni die separationis sue
sanctus erit domino qui in domibus suis
sunt nazarei. Sin autem mortuus
fuerit subito quispiam coram eo
polluetur caput consecrationis eius.

Et radet illico in eadem die purga-
tionis sue et rursum septima. In oc-
tavo autem die offeret duos turtures
vel duos pullos columbe sacerdoti in
introitu federis testimonii. Faciet que
sacerdos unum pro peccato et alterum in holo-
caustum et deprecabitur pro eo quia pecca-
vit super mortuo. Sanctificabitque
caput eius in die illo et consecrabit
domino dies separationis illius offerens agnum
anniculum pro peccato ita tamen ut dies prio-
res irriti fiant quoniam polluta est sanctificatio
eius. Ista est lex consecrationis. Cum
dies quos ex voto decreverat comple-
buntur adducet eum ad hostium taber-
naculi federis et offeret oblationem
domino eius agnum anniculum immacula-
tum pro peccato et arietem immacula-
tum hostiam pacificam, canistrum quoque
panum azimorum qui conspersi sunt oleo
et lagana absque fermento uncta
oleo ac libamina singulorum. Que offe-
ret sacerdos coram domino et faciet tam
pro peccato quam pro holocausto. Arietem
vero immolabit hostiam pacificam
domino offerens simul canistrum azimo-
rum et libamenta que ex more debentur.
Tunc radetur nazareus ante hostium
tabernaculi federis cesarie consecrationis
sue tolletque capillos eius et ponet
super ignem qui est suppositus sacri-
ficio pacificorum et armum coctum
arietis tortamque absque fermento unam
de canistro et laganum azimum
unum et tradet in manibus nazarei
postquam rasum fuerit caput eius. Sus-
ceptaque rursum ab eo elevabit in
conspectu domini et sanctificata sacerdotis
erunt sicut pectusculum quod separari ius-
sum est et femur. Post hec potest bibere na-
zareus vinum. Ista est lex nazarei
cum voverit oblationem domino tempore consecra-
tionis sue exceptis his que inve-
nerit manus eius. Iuxta quod mente de-
voverat ita faciet ad perfectionem
sue sanctificationis. Locutusque est dominus
ad moysen dicens: Loquere aaron et
filiis eius: Sic benedicetis filiis israel
et dicetis eis: Benedicat tibi dominus et cu-
stodiat te. Ostendat dominus faciem suam

tibi et misereatur tui. Convertat dominus vultum suum ad te et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super filios Israel et ego benedicam eis. VII

Factum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum et erexit illud, unxit quoque et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter et vasa eius. Obtulerunt principes Israel et capita familiarum qui erant per singulas tribus, praefectique eorum qui numerati fuerant, munera coram domino: sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad Moysen: Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit eos levitis. Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis Gerson iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia plaustra et octo boves dedit filiis Merari secundum officia et cultum suum sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves, quia in sanctuario serviunt et onera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua unctum est oblationem suam ante altare. Dixitque dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam Naason filius Aminadab de tribu Iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondere centum triginta siclorum, iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum habens decem siclos, aureis plenum incenso; bovem et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec est oblatio Naason filii Aminadab. Secundo die obtulit Nathanael filius Suar dux de tribu Issachar acetabulum argenteum appendens

centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum in holocaustum anniculum; hircumque pro peccato; et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Nathanael filii Suar. Tertio die princeps filiorum Zabulon Heliab filius Helon obtulit acetabulum argenteum appendentem centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendentem decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircum pro peccato; et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec est oblatio Heliab filii Helon. Die quarto princeps filiorum Ruben Helisur filius Sedeur obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircum pro peccato; in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Helisur filii Sedeur. Die quinto princeps filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam plenam simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Salamiel filii Surisaddai. Die sexto princeps filiorum Gad Heliasaph filius Duhel obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo

in sacrificium mortalium aureum appe-
dentis siclos decem plenum incenso bove
de armento et arietem et agnum anniculum
in holocaustum hircum quoque pro peccato et in ho-
stias pacificorum boves duos arietes
quinque hircos v agnos anniculos v hec
fuit oblatio heliazaph filii duel.
Die septimo princeps filiorum effraim heliza-
ma filius ammadab obtulit ace-
tabulum argenteum appendentem c xxx
siclos fialam argenteam habentem lxx
siclos ad pondus sanctuarii utramque plenam
simila conspersa oleo in sacrificium mor-
talium aureum appendentem x siclos
plenum incenso bovem de armento et ari-
etem et agnum anniculum in holocaustum
hircum quoque pro peccato et in hostias pacifico-
rum boves duos arietes v hircos v
agnos anniculos v hec fuit oblatio
helizama filii ammiud. Die octavo
princeps filiorum manasse gamaliel filius
phadassur obtulit acetabulum argen-
teum appendentem c xxx siclos phialam
quoque argenteam habentem lxx siclos ad
pondus sanctuarii utramque plenam simila
conspersa oleo in sacrificium mortalium
aureum appendentem decem siclos plenum
incenso bovem de armento et arietem et
agnum anniculum in holocaustum hircum
quoque pro peccato et in hostias pacificorum bo-
ves duos et arietes v hircos v agnos
anniculos v hec fuit oblatio gamali-
el filii phadassur. Die ix princeps fi-
liorum beniamin abidan filius gedeonis
obtulit acetabulum argenteum appendentem
c xxx siclos phialam argenteam habentem
lxx siclos ad pondus sanctuarii utramque
simila plenam conspersa oleo in sacrificium
mortalium aureum appendentem decem
siclos plenum incenso bovem de armen-
to et arietem et agnum anniculum in ho-
locaustum hircum quoque pro peccato et in hostias
pacificorum boves duos arietes v hir-
cos quinque agnos anniculos v hec fuit
oblatio abidan filii gedeonis. Die x
princeps filiorum dan ahiezer filius am-
misaddai obtulit acetabulum argenteum
appendentem c xxx siclos fialam argen-
team habentem lxx siclos ad pondus

sanctuarii utramque plenam simila conspersa
oleo in sacrificium mortalium aureum
appendentem siclos x plenum incensi
bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hircum quoque pro peccato
et hostias pacificorum boves duos ari-
etes v hircos v agnos anniculos quinque
hec fuit oblatio abiezer filii ammisa-
dai. Die xi° princeps filiorum asser phe-
giel filius ochran obtulit acetabu-
lum argenteum appendentem c xxx siclos
phialam argenteam habentem lxx siclos
ad pondus sanctuarii utramque plenam simi-
la conspersa oleo in sacrificium morta-
lium aureum appendentem x siclos plenum
incensi bove de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum
hircum quoque pro peccato et in hostias pacifi-
corum boves duos arietes v hircos
v agnos anniculos quinque hec fuit ob-
latio phegiel filii ochran. Die xii° princeps
filiorum neptalim ahira filius henan
obtulit acetabulum argenteum appendentem
c xxx siclos phialam argenteam habentem
lxx siclos ad pondus sanctuarii utram-
que plenam simila conspersa oleo in
sacrificium mortalium aureum appen-
dentem x siclos plenum incenso bove
de armento et arietem et agnum
anniculum holocaustum hircum quoque pro peccato
et in hostias pacificorum boves duos
arietes v agnos anniculos quinque hir-
cos quinque hec fuit oblatio ahira
filii henan. Hec in dedicatione altaris
oblata sunt a filiis israel a principibus
in die qua consecratum est aceta-
bula argentea xii phiale argentee
xii mortaliola xii aurea ita ut
et c xxx argenti siclos haberet unum
acetabulum et lxx siclos una phi-
ala id est in commune omnium vasorum ex argento
sicli duo milia quadringenti pondere
sanctuarii mortaliola aurea xii plena
incenso denos siclos appendentia
pondere sanctuarii id est simul auri sicli c xx
boves de armento in holocaustum
arietes xii agni anniculi xii et li-
bamenta eorum hirci xii pro peccato ho-
stie pacificorum boves xxiiii arietes
lx hirci lx agni anniculi lx hec
oblata sunt in dedicatione altaris

asser erat princeps Phegiel filius Ochran.
Et in tribu filiorum Neptalim princeps
fuit Ahira filius Enan. Hec sunt ca-
stra et profectiones filiorum Israel per turmas
suas quando egrediebantur. Dixitque
Moyses Obab filio Raguel Madia-
nite cognato suo: Proficiscimur ad lo-
cum quem Dominus daturus est nobis. Ve-
ni nobiscum ut benefaciamus tibi quia Dominus
bona promisit Israeli. Cui ille respondit: Non va-
dam tecum sed revertar in terram meam
in qua natus sum. At ille: Noli in-
quit nos relinquere. Tu enim nosti in
quibus locis per desertum castra pone-
re debeamus et eris ductor noster. Cumque no-
biscum veneris quicquid optimum ex opibus
fuerit quod nobis traditurus est Dominus dabimus
tibi. Profecti sunt ergo de monte Domini via
trium dierum. Archaque federis Domini pre-
cedebat eos per dies tres providens
castrorum locum. Nubes quoque Domini super
eos erat per diem cum incederent. Cum-
que elevaretur archa dicebat Moyses:
Surge Domine et dissipentur inimici tui et
fugiant qui te oderunt a facie tua.
Cum autem deponeretur aiebat: Revertere
Domine ad multitudinem exercitus Israel.

[XI]

Interea ortum est murmur populi
quasi dolencium pro labore contra
Dominum. Quod cum audisset iratus
est et accensus in eos ignis Domini
devoravit extremam castrorum partem.
Cumque clamasset populus ad Moysen
oravit Moyses Dominum et absorptus
est ignis. Vocavitque nomen loci illius
Incensio eo quod succensus fuisset contra eos
ignis Domini. Vulgus quippe promiscuum
quod ascenderat cum eis flagravit desi-
derio sedens et flens iunctis sibi pariter fi-
liis Israel et ait: Quis dabit nobis
ad vescendum carnes? Recordamur
piscium quos comedebamus in Egypto gratis.
In mentem nobis veniunt cucumeres
et pepones porrique et cepe et alea.
Anima nostra arida est; nichil aliud respiciunt
oculi nostri nisi man. Erat autem man qua-
si semen coriandri coloris bedellii.
Circuibatque populus et col-
ligens illud frangebat mola
sive terebat in mortario coquens
in olla et faciens ex eo tortulas
saporis quasi panis oleati. Cumque
descendebat nocte super castra ros descen-
debat pariter et man. Audivit ergo
Moyses flentem populum per familias sin-
gulas per hostia tentorii sui. Iratusque
est furor Domini valde. Sed et Moysi
intollerabilis res visa est. Et ait ad
Dominum: Cur afflixisti servum tuum? Quare
non invenio graciam coram te? Et cur impo-
suisti pondus universi populi huius super me?
Numquid ego concepi omnem multitudinem
hanc vel genui eam ut dicas michi: Por-
ta eos in sinu tuo sicut portare solet
nutrix infantulum et defer in terram
pro qua iurasti patribus eorum? Unde michi car-
nes ut dem tante multitudini? Flent
contra me dicentes: Da nobis carnes
ut comedamus. Non possum solus sus-
tinere omnem hunc populum quia gravis michi
est. Sin aliter tibi videtur, obsecro ut
interficias me et inveniam graciam in
oculis tuis ne tantis afficiar malis.
Et dixit Dominus ad Moysen: Congre-
ga michi septuaginta viros de senioribus
Israel quos tu nosti quod senes populi sint ac
magistri et duces eos ad hostium taberna-
culi federis faciasque ibi stare tecum ut
descendam et loquar tibi et auferam
de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent
tecum onus populi et non tu solus
graveris. Populo quoque dices: Sanctificamini; cras
comedetis carnes. Ego enim audivi
vos dicere: Quis dabit nobis escas carni-
um? Bene erat nobis in Egypto. Ut det vo-
bis Dominus carnes et comedatis. Non uno
die nec duobus vel quinque aut decem nec viginti
quidem sed usque ad mensem dierum donec exe-
at per nares vestras et vertatur in nauseam
eo quod repulistis Dominum qui in medio vestri est
et flevistis coram eo dicentes: Quare egres-
si sumus ex Egypto? Et ait Moyses ad
Dominum: Sexcenta milia peditum huius
populi sunt et tu dicis: Dabo eis esum carni-
um mense integro? Numquid ovium et bo-
um multitudo cedetur ut possit sufficere ad
cibum vel omnes pisces maris congre-
gabuntur in unum ut eos saciens? Cui
respondit Dominus: Numquid manus Domini invali-
da est? Iam nunc videbis utrum meus
sermo opere compleatur. Venit igitur Moyses
et narravit populo verba Domini stare fe-
cit. Congregans septuaginta viros de senio-
ribus Israel quos stare fecit circa tabernaculum.
Descenditque Dominus per nubem et locutus
est ad eum auferens de spiritu qui erat

in Moyse et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri quorum unus vocabatur Heldad et alter Medad super quos requievit spiritus; nam et ipsi descripti fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer et nuntiavit Moysi dicens: Heldad et Medad prophetant in castris. Statim Iosue filius Nun minister Moysi et electus e pluribus ait: Domine mi Moyses, prohibe eos. At ille: Quid, inquit, emularis pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis Dominus spiritum suum? Reversusque est Moyses et maiores natu Israel in castra. Ventus autem egrediens a Domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere quantum uno die confici potest ex omni parte castrorum per circuitum, volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens autem populus toto die illo et nocte ac die altero congregavit coturnicum: qui parum, decem choros, et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus, et ecce furor Domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus Sepulcra concupiscentie: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de Sepulcris concupiscentie venerunt in Aseroth et manserunt ibi.

XII

Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen propter uxorem eius ethiopissam, et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus iratus est. Erat autem Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statim locutus est Dominus ad eum et ad Aaron et ad Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi, descendit Dominus in columpna nubis et stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron et Mariam. Qui cum issent, dixit ad eos: Audite sermones meos. Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei vel per sompnium loquar ad illum. At non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei, et palam, et non per enigmata et figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detrahere servo meo Moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum, et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam Aaron et vidisset perfusam lepra, ait ad Moysen: Obsecro, domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus, ne fiat hec quasi mortua et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est a lepra. Clamavitque Moyses ad Dominum dicens: Deus, obsecro, sana eam. Cui respondit Dominus: Si pater eius spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, et postea revocabitur. Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus, et populus non est motus de loco illo donec revocata est Maria.

XIII

Profectusque est populus de Aseroth, fixis tentoriis in deserto Pharan. Ibi locutus est Dominus ad Moysen dicens: Mitte viros qui considerent terram Chanaan quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros quorum ista sunt nomina. De tribu Ruben Semua filium Zachur. De tribu Simeon Saphat filium Huri. De tribu Iuda Caleph filium Iephone. De tribu Ysachar Igal filium Ioseph. De tribu Effraim Osee filium Nun. De tribu Beniamin Phalti filium Raphu. De tribu Zabulon Geddiel filium Sodi. De tribu Ioseph sceptri Manasse Gaddi filium Susi. De tribu Dan Amiel filium Gemalli. De tribu Aser Sthur filium Michael. De tribu Neptalim Nabdi filium Vapsi. De tribu Gad Guel filium Machi. Hec sunt nomina virorum quos misit Moyses ad considerandam terram Chanaan, et dixit ad eos: Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes, considerate terram qualis sit, et populum qui habitator est eius, utrum fortis sit an infirmus, an pauci numero an plures; ipsa terra bona an mala; urbes quales, murate an absque muris; humus pinguis an sterilis, nemorosa an absque

arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin usque Raab intrantibus Emath. Ascenderuntque ad meridiem et venerunt in Hebron, ubi erant Achiman et Sisai et Tolmai filii Enach. Nam Hebron septem annis ante Tanim urbem Egipti condita est. Pergentesque usque ad torrentem Botri absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt, qui appellatus est Nehelescol, id est torrens botri, eo quod botrum inde portassent filii Israel. Reversique exploratores terre post quadraginta dies omni regione circuita, venerunt ad Moysen et Aaron et ad omnem cetum filiorum Israel in desertum Pharan quod est in Cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terre, et narraverunt dicentes: Venimus ad terram ad quam misistis nos, que revera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest. Sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes atque muratas. Stirpem Enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie. Etheus et Iebuseus et Amorreus in montanis. Cananeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta Iordanis. Inter hec Caleph compescens murmur populi qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus et possideamus terram, quia poterimus obtinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios Israel dicentes: Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum Enach de genere gigantum, quibus comparati quasi locuste videbamur.

XIIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, et murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel dicentes: Utinam mortui essemus in Egipto, et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Egiptum? Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem et revertamur in Egiptum. Quo audito Moyses et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. At vero Iosue filius Nun et Caleph filius Iephone, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt: Terra quam circuivimus valde bona est. Si propicius fuerit Dominus, inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra Dominum, neque timeatis populum terre huius, quia sicut panem ita eos devorare possumus. Recessit ab eis omne presidium; Dominus enim nobiscum est, nolite timere. Cumque clamasset omnis multitudo et lapidibus vellet eos opprimere, apparuit gloria Domini super tectum federis cunctis videntibus filiis Israel. Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credet mihi in omnibus signis que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilencia atque consumam; te autem faciam principem super gentem magnam et forciorem quam hec est. Et ait Moyses ad Dominum: Ut audiant Egipcii, de quorum medio eduxisti populum istum, et habitatores terre huius, qui audierunt quod tu, Domine, in populo isto sis, et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in columpna ignis per noctem; quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, dicant: Non poterat introducere populum istum in terram pro qua iuraverat, ideo occidit illos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo Domini, sicut iurasti dicens: Dominus paciens et multe misericordie, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in terciam et in quartam generacionem. Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordie tue, sicut propicius fuisti egredientibus de Egipto usque ad locum istum. Dixitque Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego, et multiplicabitur gloria Domini in universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa que feci in Egipto et in solitudine, et temptaverunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci mee, non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit mihi intuebitur eam. Servum meum Caleph, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc quam circuivit, et semen eius possidebit eam.

Quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens: Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum israel audivi. Dic ergo eis: Vivo ego dicit dominus: sicut locuti estis audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a xx annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, preter caleph filium iephone et iosue filium nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede hostibus forent introducam ut videant terram que vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in solitudine annis xl et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto. Iuxta numerum xl dierum quibus considerastis terram annus pro die imputabitur. Et xl annis recipietis iniquitates vestras. Et scietis ultionem meam. Quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessime que consurrexit adversum me. In solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun et caleph filius iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est moyses universa verba hec ad omnes filios israel luxitque populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt: parati sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus est, quia peccavimus. Quibus moyses: Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum? Nolite ascendere, non enim est dominus vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et chananeus ante vos sunt quorum gladio corruetis eo quod nolueritis acquiescere domino. Nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti domini et moyses non recesserunt de castris. Descenditque amalechites et chananeus qui habitabant in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est usque horma.

XV

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam, vota solventes vel sponte offerentes munera aut in solempnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis domino de bobus sive de ovibus, offeret quicumque immolaverit victimam sacrificium simile decimam partem ephi conspersam oleo quod mensuram habebit quartam partem hin et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos et arietes erit sacrificium simile duarum decimarum que conspersa sit oleo tertie partis hin et vinum ad libamentum tertie partis eiusdem mensure offeret in odorem suavitatis domino. Cum vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas victimas domino dabis per singulos boves simile tres decimas conspersae oleo quod habeat medium mensure hin et vinum ad libamentum eiusdem mensure in oblationem suavissimi odoris domino. Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et hedos. Tam indigene quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum preceptum erit atque iudicium tam vobis quam advenis terre. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel et dices ad eos: Cum veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primitias domino de cibis vestris. Sicut de areis primicias separabitis ita et de pulmentis dabitis primicias domino. Quod si per ignoranciam preterieritis quicquam horum que locutus est dominus ad moysen et mandavit per eum ad vos a die qua cepit iubere et ultra, que oblita fuerit facere multitudo, offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suavissimum domino et sacrificium eius ac liba ut ceremonie eius postulant hircumque pro peccato, et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum israel et dimittetur eis quoniam non sponte peccaverunt nichilominus offerentes incensum domino pro se et pro peccato suo atque errore.

dimittetur universe multitudini plebis israel
filiorum et advenis qui peregrinantur
inter vos quoniam culpa est omnis populi per igno-
rantiam. Quod si anima una nesciens pec-
caverit offeret capram anniculam pro
peccato suo et deprecabitur pro ea sacerdos:
quod inscia peccaverit coram domino
impetrabitque ei veniam et dimittetur
illi tam indigenis quam advenis una
lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero que per superbiam aliquid
commiserit sive civis sit ille sive
peregrinus quoniam adversus dominum rebellis
fuit peribit de populo suo; verbum enim domini
contempsit et preceptum illius fecit irritum
idcirco delebitur et portabit iniquitatem
suam. Factum est autem cum essent filii
israel in solitudine et invenissent
hominem colligentem ligna in die
sabbati obtulerunt eum moysi et
aaron universeque multitudini qui re-
cluserunt eum in carcerem nescientes
quid super eo facere deberent. Dixit-
que dominus ad moysen morte moriatur
homo iste obruat eum lapidibus
omnis turba extra castra. Cumque edu-
xissent eum foras obruerunt lapidi-
bus et mortuus est sicut preceperat dominus.
Dixit quoque dominus ad moysen loquere
filiis israel et dices ad eos ut faci-
ant sibi fimbrias per quatuor angulos
palliorum ponentes in eis vittas
iacinctinas. Quas cum viderint re-
cordabuntur omnium mandatorum dei nec se-
quantur cogitationes suas et oculos per
res varias fornicantes sed magis me-
mores preceptorum domini faciant ea sintque
sancti deo suo. Ego dominus deus vester
qui eduxi vos de terra egypti ut essem.

Ecce autem chore XVI filius isaar filii caath
filii levi et dathan
atque abiron filii heliab hon quoque
filius pheleth de filiis ruben sur-
rexerunt contra moysen aliique filiorum
israel ducenti quinquaginta viri
proceres synagoge et qui tempore concilii per
nomina vocabantur. Cumque stetissent
adversum moysen et aaron dixerunt suf-
ficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum
est et in ipsis est dominus cur elevamini
super populum domini. Quod cum audisset moy-
ses cecidit pronus in faciem locutusque
ad chore et ad omnem multitudinem ma-
ne inquit notum faciet dominus qui ad se
pertineant et sanctos applicabit sibi et quos
elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur fa-
cite. Tollat unusquisque turibula sua
tu chore et omne concilium tuum et hau-
sto cras igne ponite desuper thimiama
coram domino et quemcumque elegerit ipse erit
sanctus. Multum erigimini filii levi. Dixit-
que rursum ad chore audite filii levi.
Num parum vobis est quod separavit vos deus
israel ab omni populo et iunxit sibi ut servi-
retis ei in cultu tabernaculi et staretis
coram frequentia populi et ministraretis ei.
Idcirco fecit ad se accedere te et omnes fratres
tuos filios levi ut vobis etiam sacerdo-
tium vindicetis et omnis globus tuus stet
contra dominum. Quid est enim aaron ut murmuretis
contra eum. Misit ergo moyses ut vocaret
dathan et abiron filios heliab. Qui respon-
derunt. Non venimus. Numquid parum
tibi est quod nos eduxisti de terra que lac-
te et melle manabat ut occideres in
deserto nisi et dominatus fueris nostri. Revera
induxisti nos in terram que fluit ri-
vis lactis et mellis et dedisti no-
bis possessiones agrorum et vinearum.
An et oculos nostros vis eruere. Non venimus.
Iratusque moyses valde ait ad dominum
Ne respicias sacrificia eorum. Tu
scis quod nec asellum quidem umquam acce-
perim ab eis nec afflixerim quempiam
eorum. Dixitque dominus ad chore tu et
omnis congregatio tua state seorsum
coram domino et aaron die crastina sepe-
ratim. Tollite singuli turibula vestra
et ponite super ea incensum offerentes
domino cc l turibula aaron quoque teneat
turibulum suum. Cumque fecissent

stantibus moyse et aaron et coacervassent ad versus eos omnem multitudinem ad hostium tabernaculi apparuit cunctis gloria domini. Locutusque est dominus ad moysen et aaron et ait Separamini de medio congregationis huius ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt Fortissime deus spirituum universe carnis Num uno peccante contra omnes ira tua deseviet. Et ait dominus ad moysen precipe universo populo ut separetur a tabernaculis chore et dathan et abiron. Surrexitque moyses et abiit ad dathan et abiron et sequentibus eum senioribus israel dixit ad turbam recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne involvamini peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum dathan et abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait moyses In hoc scietis quod dominus miserit me ut facerem universa que cernitis et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint et visitaverit eos plaga qua et ceteri visitari solent non misit me dominus. Si autem novam rem fecerit dominus ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia que ad eos pertinent descenderintque viventes in infernum scietis quod blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui dirupta est terra sub pedibus eorum et aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum descenderuntque vivi in infernum operti humo et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui stabat per gyrum fugit a clamore pereuntium dicens ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a domino interfecit ducentos l viros qui offerebant incensum. Locutusque est dominus ad moysen dicens Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat turibula que iacent in incendio et ignem huc illucque dispergat quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum produxitque ea in laminas et affigat altari eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint ut cernant ea pro signo et monimento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos turibula enea in quibus obtulerant hii quos incendium devoravit et produxit ea in laminas affigens altari ut haberent postea filii israel quibus commonerentur ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino ne patiatur sicut passus est chore et omnis congregatio eius loquente domino ad moysen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen et aaron dicens vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tumultus incresceret moyses et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes tabernaculum et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen et aaron Recedite de medio multitudinis huius etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra dixit moyses ad aaron Tolle turibulum et hausto igne de altari mitte incensum desuper et pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino et plaga deservit. Quod cum fecisset aaron et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium obtulit thimiama et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim milia hominum et septingenti absque his qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron ad moysen ad hostium tabernaculi federis postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad moysen dicens Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum .xii. virgas

et unius cuiusque nomen superscribes virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi et una virga cunctas seorsum familias continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex his elegero germinabit virga eius et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra vos murmurant. Locutusque est moyses ad filios israel et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus fueruntque virge xii absque virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo testimonii sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi et turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israel. Videruntque et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moysen Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel et quiescant querele eorum a me ne moriantur. Fecitque moyses sicut preceperat dominus. Dixerunt autem filii israel ad moysen Ecce consumpti sumus omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num usque ad internecionem delendi sumus.

XVIII

Dixitque dominus ad aaron Tu et filii tui et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii. Tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri sed et fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum. Prestoque sint et ministrent tibi. Tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque levite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et ad altare non accedant ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent in custodiis tabernaculi et in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excubate in custodia sanctuarii et in ministerio altaris ne oriatur indignatio super filios israel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum israel et tradidi donum domino ut serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum et omnia que ad cultum altaris pertinent et intra velum sunt per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus accesserit occidetur. Locutus est dominus ad aaron Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his que sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato atque delicto redditur mihi et cedit in sancta sanctorum tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud. Mares tantum edent ex eo quia consecratum est domino. Primitias autem quas voverint et obtulerint filii israel tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Universa frugum initia quas gignit humus et domino deportabuntur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua comedet ea. Omne quod ex voto reddiderint filii israel tuum erit. Quicquid primum erumpet e vulva cuncte carnis quod offerunt domino sive ex hominibus sive de pecoribus fuerit tuum erit. Ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipies et omne animal quod immundum est redimi facias. Cuiusque redemptio erit post

unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Siclus xx obulos habet. Primogenitum autem bovis et ovis et caprae non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare, et adipem adolebis in suavissimum odorem Domino. Carnes vero in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii Israel Domino tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis. Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo foederis, ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum foederis, nec committant peccatum mortiferum, solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Praecipe Levitis atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est decimam partem decimae, ut reputetur vobis in oblationem primitiorum, tam de areis quam de torcularibus; et universis quorum accipitis primitias offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. Omnia quae offeretis ex decimis et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si praeclara et meliora quaeque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias; et comedetis eas in omnibus locis vestris tam vos quam familiae vestrae, quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israel et moriamini.

xix

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Ista est religio victimae quam constituit Dominus. Praecipe filiis Israel ut adducant ad te vaccam rufam aetatis integrae, in qua nulla sit macula, nec portaverit iugum; tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium, et tingens digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flammae traditis. Lignum quoque cedrinum et hysopum coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam quae vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille qui combusserit eam lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. Colliget autem vir mundus cineres vaccae et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam et in aquam aspersionis, quia vacca pro peccato est combusta. Cumque laverit qui vaccae portaverat cineres vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israel et advenae qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus erit immundus, aspergetur aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanae animae morticinum et aspersus ex hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini et peribit ex Israel. Quia

aqua expiacionis non est aspersa immun-
dus erit et manebit spurcicia eius super
eum Ista est lex hominis qui moritur
in tabernaculo Omnes qui ingrediun-
tur tentorium illius et vniuersa vasa que
ibi sunt polluta erunt vii diebus
vas quod non habuerit operculum nec liga-
turam desuper immundum erit Si quis in
agro tetigerit cadauer occisi hominis
aut per se mortui siue os illius vel se-
pulcrum immundus erit vii diebus Tollent
de cineribus combustionis atque peccati et
mittent aquas viuas super eos in vas
in quo homo mundus tinxerit ysopum asper-
get ex eo omne tentorium et cunctam
supellectilem et homines huiusmodi con-
tagione pollutos atque hoc modo mun-
dus lustrabit immundum in tercio et vii die
Expiatusque die septimo lauabit se
et vestimenta sua et immundus erit usque
ad vesperum Si quis hoc ritu non fuerit
expiatus peribit anima illius de medio
ecclesie sue quia sanctuarium polluit et non
est aqua lustracionis aspersus Erit
preceptum legitimum sempiternum Ipse quoque qui
aspergit aquas lauabit vestimenta sua
Omnis qui tetigerit aquas expiacionis immundus
erit usque ad vesperum Quicquid tetigerit
immundus immundum faciet Et anima que
horum quippiam tetigerit immunda erit usque
ad vesperum

XX

Veneruntque filii
israel et omnis multitudo in
desertum synai mense primo et man-
sit populus in cades Mortuaque est ibi ma-
ria et sepulta in eodem loco Cumque
indigeret aqua populus conuenerunt
aduersum moysen et aaron et ver-
si in sedicionem dixerunt Vtinam peri-
issemus inter fratres nostros coram domino
Cur eduxistis ecclesiam domini in soli-
tudinem ut et nos et nostra iumenta
moriantur Quare nos fecistis ascendere
de egipto et adduxistis ad locum
istum pessimum qui seri non potest qui

nec ficus gignit nec vineas nec mala
granata insuper et aquam non habet ad
bibendum Ingressusque moyses et aaron
dimissa multitudine in tabernaculum fe-
deris corruerunt proni in terram Clama-
ueruntque ad dominum atque dixerunt Domine deus
exaudi clamorem populi huius et aperi
eis thesaurum tuum fontem aque vi-
ue ut saciati cesset murmuracio eorum Et
apparuit gloria domini super eos Locutusque est
Dominus ad moysen dicens Tolle virgam
et congrega populum tu et aaron frater
tuus et loquimini ad petram coram eis et il-
la dabit aquas Cumque eduxeris aquam
de petra bibet omnis multitudo et iumenta
eius Tulit igitur moyses virgam que
erat in conspectu domini sicut preceperat ei con-
gregata multitudine ante petram Dixitque
eis Audite rebelles et increduli Num
de petra hac vobis aquam poterimus eicere
Cumque eleuasset moyses manum per-
cuciens virga bis silicem egresse sunt
aque largissime ita ut et populus
biberet et iumenta Dixitque dominus ad
moysen et aaron Quia non credidistis
mihi ut sanctificaretis me coram filiis
israel non introducetis hos populos in
terram quam dabo eis Hec est aqua con-
tradicionis vbi iurgati sunt filii israel
et sanctificatus est in eis Misit interea
nuncios moyses de cades ad regem
edom qui dicerent Hec mandat frater
tuus israel Nosti omnem laborem qui
apprehendit nos quomodo descenderint patres
nostri in egiptum et habitauerimus ibi multo
tempore Afflixerintque nos egipcii et patres
nostros et quomodo clamauerimus ad dominum
et exaudierit nos miseritque angelum
qui eduxerit nos de egipto Et ecce
in vrbe cades que est in extremis fini-
bus tuis positi obsecramus ut nobis
transire liceat per terram tuam Non ibimus
per agros nec per vineas non bibemus
aquas de puteis tuis sed gradiemur

via publica nec ad dexteram nec ad
sinistram declinantes donec transeamus terminos.
Cui respondit edom: Non transibis per me
alioquin armatus occurram vobis. Dixeruntque
filii israel: per tritam gradiemur viam. Et si
biberimus aquas tuas nos et pecora
nostra dabimus quod iustum est. Nulla erit
in pretio difficultas tantum velociter transeamus.
At ille respondit: Non transibis. Statimque
egressus est obvius cum infinita multitudine
et manu forti nec voluit acquiescere
deprecanti ut concederet transitum
per fines suos. Quam ob rem divertit ab
eo israel. Cumque castra movissent de Cades
venerunt in montem Hor qui est in
finibus terrae edom ubi locutus est dominus
ad moysen: Pergat inquit aaron ad
populos suos. Non enim intrabit terram
quam dedi filiis israel eo quod incredulus
fuit ori meo ad aquas contradictionis.
Tolle aaron et filium eius cum eo et duces
eos in montem Hor. Cumque nudaveris
patrem veste sua indues ea eleazar
filium eius et aaron colligetur et morietur
ibi. Fecit moyses ut praeceperat
dominus et ascenderunt in montem Hor coram
omni multitudine. Cumque aaron spoliasset
vestibus suis induit eas eleazarum
filium eius. Illo mortuo in montis supercilio
descendit moyses cum eleazaro.
Omnis autem multitudo videns occubuisse aaron
flevit super eo triginta diebus per
cunctas familias suas. XXI

Quod cum audisset cananeus rex
Arad qui habitabat ad meridiem
venisse scilicet israel per exploratorum
viam pugnavit contra illum
et victor existens duxit ex eo praedam.
At israel voto se domino obligans ait: Si
tradideris populum istum in manu mea
delebo urbes eius. Exaudivitque dominus preces
israel et tradidit cananeum. Quem
ille interfecit subversis urbibus eius et vocavit
nomen loci illius Horma id est anathema.
Profecti sunt autem et de monte Hor
per viam quae ducit ad mare rubrum

ut circumirent terram edom. Et taedere
coepit populum itineris ac laboris magnitudo.
Locutusque contra deum et moysen
et ait: Cur eduxisti nos de
egipto ut moreremur in solitudine?
Deest panis, non sunt aquae. Anima nostra iam
nauseat super cibo isto levissimo.
Quam ob rem misit dominus in populum ignitos
serpentes ad quorum plagas et mortes
plurimorum venerunt ad moysen
atque dixerunt: Peccavimus quia locuti
sumus contra dominum et te. Ora ut tollat
a nobis serpentes. Oravitque moyses
pro populo. Et locutus est dominus ad eum:
Fac serpentem aeneum et pone eum
pro signo. Qui percussus aspexerit eum
vivet. Fecit ergo moyses serpentem
aeneum et posuit pro signo. Quem cum
percussi aspicerent sanabantur. Profectique
filii israel castrametati sunt in oboth.
Unde egressi fixere tentoria in
ieabarim in solitudine quae respicit
moab contra orientalem plagam.
Et inde moventes venerunt ad torrentem
zared. Quem relinquentes castrametati
sunt contra arnon quae est in deserto
et prominet in finibus amorrei.
Siquidem arnon terminus est moab
dividens moabitas et amorreos.
Unde dicitur in libro bellorum domini: Sicut
fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus
arnon. Scopuli torrentium
inclinati sunt ut requiescerent in
Ar et recumberent in finibus moabitarum.
Ex eo loco apparuit puteus
super quo locutus est dominus ad moysen:
Congrega populum et dabo ei
aquam. Tunc cecinit israel carmen
istud: Ascendat puteus. Concinebant:
Puteus quem foderunt principes et
paraverunt duces multitudinis in datore
legis et in baculis suis. Et profecti
sunt de solitudine in matthana
nathaliel de nathaliel in Bamoth.
Bamoth vallis est in regione moab
in vertice phasga quae respicit
contra desertum. Misit autem israel nuntios

tios ad seon regem amorreorum
dicens. Obsecro ut transire m liceat
per terram tuam. Non declinabimus in
agros et vineas. Non bibemus
aquas ex puteis via regia gra-
diemur donec transeamus terminos tuos. Et
tuos. Qui concedere noluit
ut transiret israel per fines suos. Qui
potius exercitu congregato egressus
est obviam in desertum et venit
in iasa pugnavitque contra eum. A
quo percussus est in ore gladii et
possessa est terra ab arnon usque
ad iebec et filios amon quia
presidio tenebantur termini amonitarum.
Tulit ergo israel omnes civitates eius
et habitavit in urbibus amorrei in
esebon scilicet et viculis eius. Urbs ese-
bon fuit regis Seon amorrei qui
pugnavit contra regem moab et tu-
lit omnem terram que dicionis illius
erat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio
venite in esebon edificetur et constru-
atur civitas seon. Ignis
egressus est de esebon flamma de
oppido seon et devoravit arnon mo-
abitarum et habitatores excelsorum ar-
non. Ve tibi moab peristi populus cha-
mos dedit filios eius in fugam et
filias in captivitatem regi amor-
reorum seon. Iugum ipsorum disperiit ab
esebon usque dibon lassi pervenerunt
in iophe et usque medaba. Habitavit
itaque israel in terra amorrei. Misit-
que moyses qui explorarent iazer.
Cuius ceperunt viculos et possede-
runt habitatores. Verteruntque se et ascen-
derunt per viam basan. Et occurrit eis
og rex basan cum omni populo suo
pugnaturus in edrai. Dixitque
dominus ad moysen. Ne timeas eum quia
quia in manu tua tradidi illum
et omnem populum ac terram eius faciesque
illi sicut fecisti seon regi

amorreorum habitatori esebon percus-
serunt igitur et hunc cum filiis suis et
universum populum eius usque ad internecionem
et possederunt terram illius. XXII

Profectique castrametati sunt
in campestribus moab ubi trans
iordanem iericho sita est.
Videns autem Balach filius sephor
omnia que fecerat israel amorreo et quod
pertimuissent eum moabite et impetum
eius ferre non possent. Dixit ad maio-
res natu madian. Ita delebit hic
populus omnes qui in nostris finibus com-
morantur quomodo solet bos herbas usque
ad radices carpere. Ipse erat eo tempore
rex in moab. Misit ergo nuncios ad
Balaam filium beor ariolum qui habi-
tabat super flumen terre filiorum amon
ut vocarent eum et dicerent. Ecce
egressus est populus ex egipto qui operuit
superficiem terre sedens contra me. Veni
igitur et maledic populo huic quia fortior
me est si quo modo possim percutere et eicere
eum de terra mea. Novi enim quod benedictus
sit cui benedixeris et maledictus in
quem maledicta congesseris. Perrexerunt-
que seniores moab et maiores natu
madian habentes divinationis pretium
in manibus. Cumque venissent ad Ba-
laam et narrassent ei omnia verba Bala-
ch. Ille respondit manete hic nocte
et respondebo quicquid dixerit mihi dominus. Ma-
nentibus illis apud Balaam
venit deus et ait ad eum. Quid sibi
volunt homines isti apud te. Respondit Ba-
lach filius sephor rex moabitarum mi-
sit ad me dicens. Ecce populus qui egres-
sus est de egipto operuit superficiem
terre veni et maledic ei si quo modo possim
pugnans abigere eum. Dixitque deus
ad Balaam. Noli ire cum eis neque
maledicas populo quia benedictus est.
Qui mane consurgens dixit ad
principes. Ite in terram vestram quia pro-
hibuit me dominus ire vobiscum.

Reversi principes dixerunt ad Bala
ch Noluit Balaam venire nobiscum
Rursum ille multo plures quam ante
miserat misit Qui cum venissent ad
Balaam dixerunt Sic dicit Balach
filius Sephor Ne cuncteris venire ad
me paratum honorare te et quicquid
volueris dabo Veni et maledic populo
isti Respondit Balaam Si dederit mihi Ba
lach plenam domum suam argenti et
auri non potero immutare verbum domini dei
mei ut plus vel minus loquar Obsecro
ut hic maneatis etiam hac nocte ut
scire queam quid mihi rursum respondeat
dominus Venit ergo deus ad Balaam nocte
et ait ei Si vocare te venerunt homi
nes isti surge et vade cum eis Ita
dumtaxat ut quod tibi praecepero facias
Surrexit Balaam mane et stra
ta asina sua profectus est cum eis Et ira
tus est deus Stetitque angelus domini in
via contra Balaam qui insidebat asi
nae et duos pueros habebat secum Cer
nens asina angelum stantem in via
evaginato gladio avertit se de itinere
et ibat per agrum Quam cum verberaret Ba
laam et vellet ad semitam reducere
stetit angelus in angustiis duarum
maceriarum quibus vineae cingebantur
Quem videns asina iunxit se parieti
et attrivit sedentis pedem At ille
iterum verberabat et nihilominus angelus
ad locum angustum transiens ubi nec
ad dexteram nec ad sinistram poterat
deviari obvius stetit Cumque vidisset
asina stantem angelum concidit sub
pedibus sedentis Qui iratus velocius
vehementius caedebat fuste latera eius
Aperuitque dominus os asinae et locuta
est Quid feci tibi cur percutis me ecce
iam tertio Respondit Balaam quia merui
sti et illusisti mihi utinam haberem
gladium ut te percuterem Dixit
asina Nonne animal tuum sum cui semper
sedere consuevisti usque in praesentem diem
Dic quando simile umquam fecerim tibi
At ille ait Numquam Protinus aperuit
dominus oculos Balaam et vidit angelum
stantem in via evaginato gladio
in manu tenentem adoravitque eum
pronus in terra Cui angelus Cur in
quit tertio verberasti asinam tuam Ego
veni ut adversarer tibi quia perversa
est via tua mihique contraria Et nisi asina
declinasset de via dans locum resistenti
te occidissem et illa viveret Dixit
Balaam Peccavi nesciens quod tu sta
res contra me Et nunc si displicet
tibi ut vadam revertar Ait angelus
Vade cum istis et cave ne aliud quam
praecepero tibi loquaris Ivit igitur cum prin
cipibus Quod cum audisset Balach
egressus est in occursum eius in oppido
Moabitarum quod situm est in extremis fini
bus Arnon Dixitque ad Balaam Mi
si nuntios ut vocarem te cur non
statim venisti ad me An quia mercedem
adventui tuo reddere non queo Cui ille
respondit Ecce adsum Numquid loqui po
tero aliud nisi quod deus posuerit in
ore meo Perrexerunt ergo simul et vene
runt in urbem quae in extremis regni
eius finibus erat Cumque occidisset
Balach boves et oves misit ad
ad Balaam et principes qui cum eo erant
munera Mane autem facto duxit eum
ad excelsa Baal et intuitus est
extremam partem populi

XXIII

Dixitque Balaam ad Balach
Aedifica mihi hic septem aras
et para totidem vitulos et
eiusdem numeri arietes Cumque fecisset
iuxta sermonem Balaam imposuerunt
simul vitulum et arietem super aram
Dixitque Balaam ad Balach Sta

paulisper iuxta holocaustum tuum
donec vadam si forte occurrat michi
dominus et quodcumque imperaverit loquar tibi
Cumque velociter abisset occurrit ei deus
Locutusque est ad eum balaam Septem
erexi aras et imposui vi-
tulum et arietem desuper Dominus autem
posuit verbum in ore eius et ait
Revertere ad Balach et hec loqueris
Reversus invenit stantem balach iuxta
holocaustum suum et omnes principes moa-
bitarum Assumptaque parabola sua dixit
De aram adduxit me balach rex
moabitarum de montibus orientis Ve-
ni inquid et maledic Jacob prope-
ra et detestare israhel Quomodo maledi-
cam cui non maledixit deus Qua
ratione detestor quem dominus non detestatur
De summis silicibus videbo eum et de
collibus considerabo illum populus so-
lus habitabit et inter gentes non reputa-
bitur Quis dinumerare possit pul-
verem iacob et nosse numerum stirpis
israhel Moriatur anima mea morte iusto-
rum et fiant novissima mea horum similia
Dixitque Balach ad Balaam Quid
est hoc quod agis ut malediceres ini-
micis vocavi te et tu econtrario benedi-
cis Cui ille respondit Non aliud pos-
sum loqui nisi quod iusserit dominus
Dixit ergo Balach ad Balaam Ve-
ni mecum in alterum locum unde partem
israhelis videas et totum videre non possis
inde maledicito ei Cumque duxisset
eum in locum sublimem super verticem
montis phasga edificavit balaam
septem aras et impositis super vitu-
lis atque arietibus dixit ad Balach
Sta hic iuxta holocaustum tuum do-
nec ego pergam obvius domino Cui
cum dominus occurrisset posuissetque verbum
in ore eius ait Revertere ad Balach
et hec loqueris ei Reversus invenit

eum stantem iuxta holocaustum suum et
principes moabitarum cum eo Ad quem
Balach Quid inquid locutus est
dominus At ille assumpta parabola sua
ait Sta Balach et ausculta audi
fili sephor Non est deus quasi homo ut men-
tiatur nec filius hominis ut mutetur Di-
xit ergo et non faciet locutus est et non
implebit Ad benedicendum adductus sum
Benedictionem prohibere non valeo Non est
idolum in iacob nec videtur simula-
crum in israhel Dominus deus eius cum eo est et
clangor victorie regis in illo Deus
eduxit eum de egypto cuius fortitudo
similis est rinocerotis Non est augurium
in iacob nec divinatio in israhel Tempori-
bus suis dicetur iacob et israhel quid operatus
sit deus Ecce populus ut leena consur-
get et quasi leo erigetur Non accubabit
leo donec devoret predam et occisorum
sanguinem bibat Dixitque balach
ad balaam Nec maledicas ei nec
benedicas Et ille ait Nonne dixi
tibi Quicquid deus michi imperaret hoc
facerem Et ait Balach ad eum Veni
et ducam te ad alium locum si forte
placeat deo ut inde maledicas ei XXIIII

Cumque duxisset eum super verticem
montis phegor qui respicit so-
litudinem Dixit ei Balaam Edi-
fica michi vii aras et para totidem vi-
tulos eiusdemque numeri arietes per singulas
aras Fecit Balach ut Balaam dixe-
rat imposuitque vitulos et arietes
per singulas aras Cumque vidisset bala-
am quod placeret domino ut benediceret israheli
nequaquam abiit ut ante perrexerat ut
augurium quereret sed dirigens contra
desertum vultum suum et elevans oculos
vidit israhel in tentoriis commorantem per
tribus suas et irruente in se spiritu dei
Et assumpta parabola ait Balaam filius
beor Dixit homo cuius obturatus est
oculus Dixit auditor sermonum

dei qui visionem omnipotentis intuitus est qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua Jacob et tentoria tua israel et ut valles nemorose et orti iuxta fluvios irrigui et tabernacula que fixit dominus quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius et semen eius erit in aquas multas. Tolletur propter agag rex eius et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de egipto cuius fortitudo similis est rinocerontis. Devorabunt gentes hostes illius ossaque eorum confringent et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo et quasi leena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi erit et ipse benedictus et qui maledixerit in maledictione reputabitur. Iratusque Balach contra Balaam complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te quibus e contrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te sed dominus privavit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balach: Nonne nunciis tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit michi Balach plenam domum suam argenti et auri non potero preterire sermonem domini dei mei ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo sed quicquid dominus dixerit hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait: Dixit Balaam filius Beor: Dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor sermonum dei qui novit doctrinam altissimi et visiones omnipotentis videt qui cadens apertos oculos habet. Videbo eum sed non modo intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex iacob et consurget virga de israel et percutiet duces moab vastabitque omnes filios seth et erit ydumea possessio eius hereditas seir cedet inimicis suis israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dominetur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset amalech assumens parabolam ait: Principium gentium amalech cuius extrema perdentur. Vidit quoque cineum et assumpta parabola ait: Robustum quidem est habitaculum tuum sed si in petra posueris nidum tuum et fueris electus de stirpe cain quamdiu poteris permanere. Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est: Heu quis victurus est quando ista faciet deus. Venient in trieribus de italia superabunt assyrios vastabuntque hebreos et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque Balaam et reversus est in locum suum. Balach quoque via qua venerat abiit. XXV

Morabatur autem eo tempore israel in setim et fornicatus est populus cum filiabus moab que vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est israel beelphegor. Et iratus dominus ait ad moysen: Tolle cunctos principes populi et suspende eos contra solem in patibulis ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices israel: Occidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt beelphegor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus suis ad scortum madianitam vidente moyse et omni turba filiorum israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset finees filius eleazari filii aaron sacerdotis surrexit de medio multitudinis et arrepto pugione ingressus est post virum israelitam in lupanar et perfodit ambos simul virum scilicet et mulierem in locis genitalibus.

libus. Cessavit qz plaga a filijs isrl et occisi sunt xxiiij milia hominum. Dixitqz dns ad moysen fineos filius eleazari filij aaron sacerdotis avertit iram meam a filijs isrl quia zelo meo commotus est contra eos ut non delerem filios isrl in zelo meo. Ideo loquere ad eum. Ecce do ei pacem federis mei et erit tam ipi quam semini illius pactum sacerdotij sempiternum quia zelatus est pro deo suo et expiavit scelus filiorum isrl. Erat autem nomen viri isrlite qui occisus est cum madianite zambri filius salu dux de cognacione et de tribu Simeon porro mulier madianitis que pariter interfecta est vocabatur cozbi filia sur principis nobilissimi madianitarum. Locutusqz est dns ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite et percutite eos quia et ipi hostiliter egerunt contra vos et decepere insidijs per ydolum phegor et cozbi filiam ducis madian sororem suam que percussa est in die plage pro sacrilegio phegor. Postquam noxiorum sanguis effusus est dixit dns ad moysen et ad eleazar filium aaron sacerdotem. Numerate omnem summam filiorum isrl a xx annis et supra per domos et cognaciones suas cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaqz moyses et eleazar sacerdos in campestribus moab super iordanem contra iericho ad eos qui erant a xx annis et supra sicut dns imperaverat quorum iste est numerus. Ruben primogenitus isrl. Huius filius enoch a quo familia enochitarum

et phallu a quo familia phalluitarum et esrom a quo familia esronitarum et charmi a quo familia charmitarum. Hee sunt familie de stirpe Ruben quarum numerus inventus est xl tria milia et dcc xxx. Filius phallu eliab huius filij namuel et dathan et abiron. Isti sunt principes populi qui surrexerunt contra moysen et aaron in sedicione chore quando adversum dnm rebellaverunt et aperuit terra os suum devoravit chore morientibus plurimis quando combussit ignis ducentos l viros et factum est grande miraculum ut pereunte chore filij eius non perirent. Filij simeon per cognaciones suas namuel ab hoc familia namuelitarum. Iamin ab hoc familia iaminitarum. Iachin ab hoc familia iachinitarum. Zare ab hoc familia zareitarum. Saul ab hoc familia saulitarum. Hee sunt familie de stirpe Simeon quarum omnis numerus fuit xx duo milia ducentorum. Filij Gad per cognaciones suas Sephon ab hoc familia sephonitarum. Aggi ab hoc familia aggitarum. Suni ab hoc familia sunitarum. Ozni ab hoc familia oznitarum. Her ab hoc familia heritarum. Arod ab hoc familia aroditarum. Ariel ab hoc familia arielitarum. Iste sunt familie Gad quarum omnis numerus xl milia quingentorum. Filij iuda her et onan qui ambo mortui sunt in terra canaan fueruntqz filij iuda per cognaciones suas Sela a quo familia selaitarum. Phares a quo familia pharesitarum. Zare a quo familia zareitarum. Porro filij phares esrom a quo familia

ezronitarum et amul a quo familia
amulitarum. Iste sunt familie iude quarum
omnis numerus fuit lxx vi milia quingentorum.
Filii ysachar per cognationes suas
thola a quo familia tholaitarum phua
a quo familia phuaitarum. Iasub a quo
familia iasubitarum. Semran a quo
familia semranitarum. Hee sunt cognationes
ysachar quarum numerus fuit lx
iiii milia trecentorum. Filii zabu-
lon per cognationes suas Sare a quo
familia sareditarum. Helon a quo fa-
milia helonitarum. Ialel a quo fami-
lia ialelitarum. Hee sunt cognationes
zabulon quarum numerus fuit lx milia quin-
gentorum. Filii ioseph per cognationes suas
manasses et effraim. De manas-
se ortus est machir a quo familia ma-
chiritarum. Machir genuit galaad a quo
familia galaaditarum. Galaad habuit
filios hiezer a quo familia hieze-
ritarum et helech a quo familia hele-
chitarum et esriel a quo familia hesrieli-
tarum et sechem a quo familia sechemi-
tarum et semida a quo familia semida-
tarum et epher a quo familia epheri-
tarum. Fuit autem epher pater salphaad
qui filios non habebat sed tantum filias quarum
ista sunt nomina maala et noha et egla
et melcha et thersa. Hee sunt familie
manasse et numerus earum lii duo
milia et septingentorum. Filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt
hii suthala a quo familia suthalami-
tarum. Becher a quo familia becheri-
tarum. Thehen a quo vero thehenitarum. Por-
ro filius suthala fuit heran a quo
familia heranitarum. Hee sunt cognationes
filiorum effraim quarum numerus fuit xxx ii
milia quingentorum. Isti sunt filii ioseph

per familias suas. Filii beniamin
in cognationibus suis bale a quo
familia baleitarum. azabel a quo
familia azabelitarum. Ahiran a quo
familia ahiranitarum. Zupham a quo
familia zuphamitarum. Upham a quo
familia uphamitarum. Filii bale hered
et noeman. De hered familia heredita-
rum. De noeman familia noemitarum.
Hii sunt filii beniamin per cognationes
suas quorum numerus xl v milia et sexcen-
torum. Filii dan per cognationes suas
Suham a quo familia suhamitarum.
Hee cognationes dan per familias su-
as. Omnes suhamite fuerunt quorum
numerus erat lx iiii milia quadrin-
gentorum. Filii aser per cognationes
suas Iemna a quo familia iem-
naitarum. Iessui a quo familia yes-
suitarum. Brie a quo familia brieitarum.
Filii brie heber a quo familia heberitarum
et melchiel a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser fuit sara. Hee
cognationes filiorum aser et numerus
eorum erat liii milia quadringentorum.
Filii neptalim per cognationes
suas iesiel a quo familia iesieli-
tarum. Guni a quo familia guni-
tarum. Iesser a quo familia iesseritarum.
Sellem a quo familia sellemitarum. Hee
sunt cognationes filiorum neptalim
per familias suas quorum numerus xl v milia
quadringentorum. Ista est summa filiorum
israel qui recensiti sunt sexcenta milia
et mille septingenti triginta. Locu-
tusque est dominus ad moysen dicens
Istis dividetur terra iuxta numerum vo-
cabulorum in possessiones suas. Plu-
ribus maiorem partem dabis et pau-
cioribus minorem. Singulis sicut nunc
recensiti sunt tradetur possessio ita dunta-
xat ut sors terram tribubus dividat
et familiis. Quicquid sors contigerit

hoc vel plures acciperat vel pau-
ciores. Hic est numerus filiorum Levi per
familias suas: Gerson a quo familia
Gersonitarum; Caath a quo familia
Caathitarum; Merari a quo familia Me-
raritarum. Hee sunt familie Levi: fami-
lia Lobni, familia Ebroni, fami-
lia Moholi, familia Musi, familia Co-
ri. At vero Caath genuit Amram, qui
habuit uxorem Iochabed filiam Le-
vi, que nata est ei in Egipto. Hec
genuit viro suo Amram filios Aaron
et Moisen et Mariam sororem eorum.
De Aaron orti sunt Nadab et Abiu
et Eleazar et Ithamar. Quorum Na-
dab et Abiu mortui sunt cum obtu-
lissent ignem alienum coram Domino.
Fuerunt omnes qui numerati sunt viginti tria
milia generis masculini ab uno men-
se et supra, quia non sunt recensiti inter
filios Israel, nec eis cum ceteris data
est possessio. Hic est numerus filiorum
Israel qui descripti sunt a Moise et Ele-
azaro sacerdote in campestribus Mo-
ab supra Iordanem contra Iericho.
Inter quos nullus fuit eorum qui ante
numerati sunt a Moise et Aaron in
deserto Synai. Predixerat enim Dominus
quod universi morerentur in solitudine.
Nullusque remansit ex eis nisi Cale-
ph filius Iephone et Iosue filius
Nun.

XXVI

Accesserunt autem filie
Salphaath filii Epher fi-
lii Galaad filii Machir
filii Manasse, qui fuit filius Io-
seph; quarum sunt nomina Maala et No-
ha et Egla et Melcha et Tersa.
Steteruntque coram Moise et Ele-
azaro sacerdote et cunctis principibus
populi ad hostium tabernaculi federis
atque dixerunt: Pater noster mortuus est
in deserto, nec fuit in sedicione que
concitata est contra Dominum sub Chore,
sed in peccato suo mortuus est. Hic non
habuit filios mares. Cur tollitur
nomen illius de familia sua quia non
habet filium? Date nobis possessionem inter
cognatos patris nostri. Retulitque Moy-
ses causam earum ad iudicium Domini. Qui
dixit ad eum: Iustam rem postulant
filie Salphaath. Da eis possessionem inter
cognatos patris sui et ei in hereditatem
succedant. Ad filios autem Israel
loqueris hec: Homo cum mortuus fuerit
absque filio, ad filiam eius transibit he-
reditas. Si filiam non habuerit, habebit suc-
cessores fratres suos. Quod si et fratres non
fuerint, dabitis hereditatem fratribus pa-
tris eius. Sin autem nec patruos ha-
buerit, dabitur hereditas his qui ei proxi-
mi sunt. Eritque hoc filiis Israel sanc-
tum lege perpetua, sicut precepit Dominus
Moisi. Ascende in montem istum Ab-
arim et contemplare terram quam videbis, cum
ibis et tu ad populum tuum sicut ivit fr-
ater Aaron, quia offendisti me in
deserto Sin in contradictione multitudinis,
nec sanctificare me voluisti coram ea super
aquas. Hee sunt aque contradictionis in Ca-
des deserti Sin. Cui respondit Moises: Pro-
videat Dominus Deus spirituum omnis carnis
hominem qui sit super multitudinem hanc et
possit exire et intrare ante eos et
educere illos vel introducere, ne sit populus
Domini sicut oves absque pastore. Dixit-
que Dominus ad Moisen: Tolle Iosue fi-
lium Nun, virum in quo est spiritus Dei, et
pone manum tuam super eum [illegible]

stabit coram eleazaro sacerdote et
omni multitudine et dabit ei precepta cun-
ctis videntibus et partem glorie tue et
audiat eum omnis sinagoga filiorum israel
pro hoc si quid agendum erit eleazar
sacerdos consulet dominum ad verbum eius egre-
dietur et ingredietur ipse et omnes fi-
lii israel cum eo et cetera multitudo Fecit
moyses ut preceperat dominus Cumque tu-
lisset iosue statuit eum coram elea-
zaro sacerdote et omni frequencia populi
Et impositis capiti eius manibus cuncta
replicavit que mandaverat dominus

Dixit quoque dominus ad moysen
precipe filiis israel et XXVIII
dices ad eos oblacionem me-
am et panes et incensum odoris sua-
vissimi offerte per tempora sua Hec sunt sa-
crificia que offerre debetis agnos
anniculos immaculatos duos cotti-
die in holocaustum sempiternum unum offe-
retis mane et alterum ad vesperam
Decimam partem ephi simile que con-
spersa sit oleo purissimo et habeat quartam
partem hin holocaustum iuge est
quod obtulistis in monte synai in o-
dorem suavissimum incensi domino
et libabitis vini quartam partem hin
per agnos singulos in sanctuario domini
Alterum quoque agnum similiter offeretis ad ves-
peram iuxta omnem ritum sacrificii
matutini et libamentorum eius oblacionem
suavissimi odoris domino Die autem
sabbati offeretis duos agnos anni-
culos immaculatos et duas deci-
mas simile oleo conspersas in sacrifici-
o et liba que rite funduntur per singula
sabbata in holocaustum sempiternum
In kalendis autem id est mensium exor-
diis offeretis holocaustum domino
vitulos de armento duos arietem

agnos anniculos vii immacula-
tos et tres decimas simile oleo con-
spersas per singulos arietes et decimam
decime simile ex oleo conspersae in sa-
crificio per agnos singulos holocau-
stum suavissimi odoris atque incen-
sum domino libamenta autem vini
que per singulos fundenda sunt victimas ista
erunt media pars hin per singulos
vitulos tertia per arietem quarta per
agnum Hoc erit holocaustum per
omnes menses qui sibi anno vertente
succedunt Hircus quoque offeretur domino
pro peccatis in holocaustum sempiternum
cum libamentis suis Mense autem primo
quarta decima die mensis phase domini
erit et quinta decima die sollempnitas
azimorum septem diebus vescentur
azimis quarum dies prima venera-
bilis et sancta erit omne opus servile
non facietis in ea offeretisque incen-
sum holocaustum domino vitulos
de armento duos et arietem unum
agnos anniculos immaculatos
vii et sacrificia singulorum ex simila
que conspersa sit oleo Tres decimas
per singulos vitulos et duas de-
cimas per arietem et decimam decime
per agnos singulos id est vii agnos
et hircum pro peccato unum ut expietur
pro vobis preter holocaustum ma-
tutinum quod semper offeretis Ita facie-
tis per singulos dies vii dierum
in fomitem ignis et odorem suavis-
simum domino qui surget de holocau-
sto et de libationibus singulorum
dies quoque septimus erit celeberrimus
atque sanctus erit vobis Omne opus
servile non facietis in eo Dies
etiam primitivorum quando offeretis no-
vas fruges domino completis ebdo-
madibus venerabilis et sancta
erit omne opus servile non facietis

in ea offeretis autem holocaustum in
odorem suavissimum duos vitulos
de armento duos arietem unum
et agnos anniculos inmaculatos
vii atque in sacrificiis eorum simile
oleo conspersae tres decimas per sin-
gulos vitulos per arietes duos
et per agnos decimam decimae qui
simul sunt agni vii hircum quoque qui
mactatur pro expiatione praeter holocau-
stum sempiternum et libamina eius In-
maculata offeretis omnia cum libamentis

XXVIII

Mensis etiam septimi
prima dies venerabilis
et sancta erit vobis Omne opus
servile non facietis in ea quia di-
es clangoris est et tubarum offere-
tis quoque holocaustum in odorem sua-
vissimum duos vitulum de armento
unum arietem agnos anniculos
inmaculatos vii et in sacrificiis eo-
rum simile conspersae oleo tres decimas
per singulos vitulos duas decimas
per arietem unam decimam per agnum
qui simul sunt agni vii et hircum
pro peccato qui offertur in expiationem
populi praeter holocaustum calendarum cum
sacrificiis suis et holocaustum sempit-
num cum libationibus solitis eisdem
caeremoniis offeretis in odorem
suavissimum domino incensum decimae
Die mensis huius septimi erit vobis
sancta atque venerabilis et affliget-
tis animas vestras omne opus simile
non facietis in ea offeretis holocaustum
domino in odorem suavissimum vitu-
lum de armento unum arietem unum
agnos anniculos inmaculatos vii
et in sacrificiis eorum simile oleo
conspersae tres decimas vitulos per
singulos duas decimas per arietem
decimam decimae per agnos singulos
qui sunt simul vii agni et hircum
pro peccato absque his quae offerri pro delicto
solent in expiationem et holocaustum se-
pitenum in sacrificio et libationibus
eorum Quinta decima die vero mensis sep-
timi quae vobis erit sancta atque vene-
rabilis omne opus servile non fa-
cietis in ea sed celebrabitis solle-
mnitatem domino vii diebus Offeretis
holocaustum in odorem suavissimum do-
mino vitulos de armento tredecim
arietes duos agnos anniculos quat-
tuordecim inmaculatos et in libamentis
eorum simile oleo conspersae Tres decimas
per vitulos singulos qui sunt simul
vituli et duas decimas arieti uno
id est simul arietibus duobus et decimam
decimae agnis singulis qui sunt simul
agni quattuordecim et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno et sacrificio
et libamine eius In die altero offeretis
vitulos de armento xii arietes et
agnos anniculos inmaculatos quattuor-
decim sacrificiaque et libamina singulo-
rum per vitulos et arietes et agnos
rite celebrabitis et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno et sacrificio
et libamine eius Die tertio offeretis
vitulos undecim arietes duos a-
gnos anniculos inmaculatos sacrificia
quoque et libamina singulorum per vitulos
et arietes et agnos rite celebra-
bitis et hircum pro peccato absque holocausto
sempiterno et sacrificio et libamine eius
Die quarto offeretis vitulos x arietes
duos agnos anniculos inmacula-
tos xiiii sacrificiaque eorum et libamina
singulorum per vitulos et arietes ag-
nos rite celebrabitis et hircum
pro peccato absque holocausto sempiterno sacri-
ficio quoque eius et libamine Die quinto offe-
retis vitulos ix arietes duos a-
gnos anniculos inmaculatos xiiii

sacrificia quoque et libamina singulorum per
vitulos et arietes et agnos rite
celebrabitur et hircum pro peccato et absque
holocausto sempiterno sacrificio quoque eius
et libamine Die vi offeretis vitulos
viii et arietes duos agnos rite
celebrabitur hircum pro peccato absque ho-
locausto sempiterno sacrificium quoque et libamine
Die vii offeretis vitulos vii arie-
tes duos agnos rite celebrabitur
hircum pro peccato absque holocausto sempiter-
no sacrificio quoque eius et libamine Die viii que
est celeberrima omne opus servile non
facietis offerentes holocaustum in odorem
suavissimum domino vitulum unum ari-
etem unum agnos anniculos immaculatos vii
sacrificia quoque eius libamina singulorum per
vitulos et arietes et agnos rite
celebrabuntur et hircum pro peccato abs-
que holocausto sempiterno sacrificio quoque eius
et libamine Hec offeretis domino in sollep-
nitatibus vestris preter vota et oblatio-
nes spontaneas in holocausto in sacri-
ficio in libamine et in holocausto hostiis
pacificis

XXVIIII

Narravitque moyses filiis israel om-
nia que ei dominus imperaverat et
locutus est ad principes tribuum filio-
rum israel Iste est sermo quem precepit dominus
Si quis virorum votum domino voverit aut
se constrinxerit iuramento non faciet
irritum verbum suum sed omne quod pro-
misit implebit Mulier si quippiam
voverit et se constrinxerit iuramento
non faciet irritum verbum suum que est
in domo patris sui et in etate ad-
huc puellari si cognoverit pater votum
quo pollicita est et iuramentum quo
obligavit animam suam et tacuerit
voti rea erit quicquid pollicita est
et iuraverit opere complebit Sin autem
statim ut audierit contradixerit
et vota et iuramenta eius irri-
ta erunt nec obnoxia tenebitur
sponsioni eo quod contradixerit pater
Si maritum habuerit et voverit aliquid
et semel verbum de ore eius egrediens
animam illius obligaverit iuramento
quo die audierit vir et non contra-
dixerit voti rea erit reddat quodcumque
promiserat Sin autem audiens statim
contradixerit et irritas fecerit polli-
citationes eius verbaque quibus obstrin-
xerat animam suam propicius erit ei deus

XXX

Vidua repudiata
quicquid voverit reddet uxor
in domo viri cum se voto
constrinxerit et iuramento si au-
dierit vir et tacuerit nec contra-
dixerit sponsioni reddet quodcumque pro-
miserat Sin autem extemplo contradixerit
non tenebitur promissionis rea quia
maritus contradixit et dominus ei erit propi-
cius Si voverit et iuramento se
constrinxerit ut per ieiunium vel
ceterarum rerum abstinentiam affligat
animam suam in arbitrio viri erit ut
faciat sive non faciat Quod si audi-
ens vir tacuerit et in alterum diem
distulerit sententiam quicquid voverat
atque promiserat reddet quia statim
ut audivit tacuit Sin autem contra-
dixerit postquam rescivit porta-
bit ipse iniquitatem eius Iste sunt
leges quas constituit dominus moysi
inter virum et uxorem inter patrem
et filiam que adhuc in puellari
etate est vel que manet in pa-
rentis domo

XXXI

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens ulciscere prius fili-
os israel de madianitis et sic
colligeris ad populum tuum Statimque
moyses dixit armate inquit

ex vobis viros ad pugnam
qui possint ultionem domini expetere
de madianitis. Mille viri de sin-
gulis tribubus eligantur ex israel
mittantur ad bellum. Dederuntque mi-
lenos de cunctis tribubus. i. xii
milia expeditorum ad pugnam. Quos
misit moyses cum fineez filio
eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta
et tubas ad clangendum tradidit
ei. Cumque pugnassent contra madi-
anitas atque vicissent omnes ma-
res occiderunt et reges eorum evi
et recem et sur et ur et rebe
quinque principes gentis. Balaam
quoque filium beor interfecerunt gladio.
Ceperuntque mulieres et parvulos eorum
quoque pecora et cunctam supellecti-
lem quicquid habere potuerant depo-
pulati sunt. Tam urbes quam vicu-
los castella flamma consumpsit et
tulerunt predam et universa que cape-
rant tam ex hominibus quam ex iu-
mentis et adduxerunt ad moy-
sen et ad eleazar sacerdotem
et ad omnem multitudinem filiorum
israel. Reliqua autem utensilia
portaverunt ad castra in campe-
stribus moab iuxta iordanem
contra iericho. Egressi sunt autem
moyses et eleazar sacerdos et
omnes principes sinagoge in
occursum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tri-
bunis et centurionibus qui ve-
nerant de bello ait. Cur feminas
reservastis? Nonne iste sunt que
deceperunt filios israel ad suggesti-
onem Balaam et prevaricari vos
fecerunt in domino super peccato phe-
gor unde et percussus est populus. Ergo
cunctos interficite quicquid est generis
masculini etiam parvulos et mulieres que
noverunt viros in coitu iugulate.
Puellas autem et omnes feminas
virgines reservate vobis et ma-
nete extra castra vii diebus. Qui
occiderit hominem vel occisum tetigerit
lustrabitur die tercio et septimo et
de omni preda sive vestimentum fuerit
sive vas et aliquid in utensilia prepa-
ratum de caprarum pellibus et pilis et
ligno expiabitur. Eleazar quoque sa-
cerdos ad viros exercitus qui pugna-
verant sic locutus est. Hoc est pre-
ceptum legis quod mandavit dominus
moysi. Aurum et argentum et es et
ferrum et stagnum et plumbum et omne
quod potest transire per flammas igne
purgabitur. Quicquid autem ignem
non potest sustinere aqua expiationis
sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta
vestra die septimo et purificati postea
castra intrabitis. Dixit quoque dominus
ad moysen. Tolle summam eorum
que capta sunt ab homine usque ad
pecus tu et eleazar sacerdos et
principes vulgi dividesque ex equo
predam inter eos qui pugnaverunt et
egressi sunt ad bellum et inter omnem re-
liquam multitudinem et separabis partem
domino ab hiis qui pugnaverunt et
fuerunt in bello unam animam de quingen-
tis tam ex hominibus quam ex bobus et
asinis et ovibus et dabis eam elea-
zaro sacerdoti quia primicie domini sunt.
Ex media autem parte filiorum israel ac-
cipies quinquagesimum caput hominum
et boum et asinorum et omnium animantium et
dabis ea levitis qui ex-
cubant in custodiis tabernaculi

Domini fecerunt que moyses et elea-
zar sicut preceperat dominus. Fuit autem
preda quam ceperat exercitus ovium sex-
centa lxx duo milia et mille anime ho-
minum sexus feminei que non cognovi-
erunt viros xxxii milia. Data est
media pars his qui in prelio fuerunt
ovium trecenta xxxvii milia quingenta. E
quibus in parte domini supputate sunt oves
sexcente lxxv. Et de bobus xxxvi sex
milibus boves lxx duo. De asinis
triginta milibus quingentis asini lx
et una. De animabus hominum sedecim mi-
libus cesserunt in partem domini
xxx due anime. Tradiditque moy-
ses numerum primitiarum domini eleazaro sa-
cerdoti sicut fuerat ei imperatum ex media
parte filiorum israel quam separaverat his
qui in prelio fuerant. De media vero
parte que contigerat reliquae multitudini
id est de ovibus trecentis xxxvii mili-
bus quingentis de bobus xxxvi mi-
libus et de asinis xxx milibus
quingentis et de hominibus sedecim
milibus tulit moyses quinquage-
simum caput et dedit levitis qui ex-
cubabant in tabernaculo domini sicut
preceperat dominus. Cumque accessissent
principes exercitus ad moysen et tribuni
centurionesque et dixerunt: Nos servi
tui recensuimus numerum pugnatorum
quos habuimus sub manu nostra et
ne unus quidem defuit. Ob hanc
causam offerimus in donariis domini sin-
guli quod in preda auri potuimus inve-
nire periscelidas et armillas a-
nulos et dextralia ac murenu-
las ut deprecaris pro nobis dominum.
Susceperuntque moyses et eleazar
sacerdos omne aurum in diversis speciebus
pondo sedecim milia

septingentos quinquaginta siclos a tribunis
et centurionibus. Unusquisque enim
quod in preda rapuerat suum erat. Et
susceptum intulerunt in tabernaculum
testimonii in monimentum filiorum israel.

xxxii

Filii autem Ruben et Gad habebant
pecora multa et
erat illis in iumentis infinita
substantia. Cumque vidissent iazer et
galaad aptas alendis anima-
libus terras venerunt ad moysen
et ad eleazar sacerdotem et prin-
cipes multitudinis atque dixerunt:
Astaroth et Dibon et Iazer et
Nemra et Esbon et Eleale et Sa-
ban et Nebo et Beon terra quam
percussit dominus in conspectu israel re-
gio uberrima est ad pastum
animalium et nos servi tui habemus
iumenta plurima. Precamurque te si
invenimus gratiam coram te ut des no-
bis famulis tuis eam in po-
ssessionem nec facias nos transire Ior-
danem. Quibus respondit moyses:
Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam
et vos hic sedebitis? Cur subver-
titis mentes filiorum israel ne aude-
ant transire in locum quem eis da-
turus est dominus? Nonne ita ege-
runt patres vestri quando misi de cades-
barne ad explorandam terram?
Cumque venissent usque ad vallem
botri lustrata omni regione
subverterunt cor filiorum israel ut non
intrarent fines quos eis dominus
dedit. Cui iratus iuravit dominus
Si videbunt homines isti qui ascen-
derunt ex egipto a xx annis et
supra terram quam sub iuramento
pollicitus sum Abraham Isaac

et iacob et noluerunt sequi me preter caleph filium iezenei (cenezei) nephone et iosue filium nun isti impleverunt voluntatem meam Iratusque dominus adversus israel circumduxit eum per desertum xl annis donec consumeretur universa generatio que fecerat malum in conspectu eius Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris incrementa et alumpni hominum peccatorum ut augeretis furorem domini contra israel Qui si nolueritis sequi eum in solitudine populum derelinquet et vos causa eritis necis omnium At illi prope accedentes dixerunt Caulas ovium fabricabimus et stabula iumentorum parvulis quoque nostris urbes munitas Nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium ante filios israel donec introducamus eos ad loca sua in urbibus muratis parvuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus munitis propter habitatorum insidias Non revertemur in domos nostras usque dum possideant filii israel hereditatem suam Nec quicquam querimus trans iordanem quia iam habemus possessionem nostram in orientali plaga eius Quibus moyses ait Si facitis quod promittitis expediti pergite coram domino ad pugnam et omnis vir bellator armatus iordanem transeat donec subvertat dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra tunc eritis inculpabiles apud dominum et apud israel et obtinebitis regiones quas vultis coram domino Si autem quod dicitis non feceritis nulli dubium est quin peccetis in deum et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos Edificate ergo urbes parvulis vestris et caulas et stabula ovibus et iumentis et quod polliciti estis implete Dixeruntque filii gad et ruben ad moysen Servi tui sumus faciemus quod iubet dominus noster Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus galaad Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut tu domine loqueris Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti et iosue filio nun et principibus familiarum per tribus israel et dixit ad eos Si transierint filii gad et filii ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram domino et vobis fuerit terra subiecta date eis galaad in possessionem Sin autem noluerint transire vobiscum in terram chanaan inter vos habitandi accipiant loca Responderunt quoque filii gad et filii ruben Sicut locutus est dominus servis suis ita faciemus ipsi armati pergemus coram domino in terram chanaan et possessionem iam nos suscepisse confitemur trans iordanem Dedit itaque moyses filiis gad et ruben dimidie tribui manasse filiis ioseph regnum seon regis amorrei et regnum og regis basan et terram eorum cum urbibus suis per circuitum Igitur extruxerunt filii gad dibon et astaroth et aroer et zophen et iazer et iegbaa et bethnemra et betharan urbes munitas et caulas pecoribus suis Filii vero ruben edificaverunt esbon et eleale et cariathaim et nabo et baalmeon versis nominibus sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant Porro filii machir filii manasse perrexerunt in galaad et vastaverunt eam interfecto amorreo habitatore eius Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse qui habitavit in ea Iair autem filius manasse abiit et occupavit vicos eius quos appellavit avothiair id est villas iair Nobe quoque perrexit et apprehendit canath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine suo nobe

xxxiii

Hee sunt mansiones filiorum israel qui egressi sunt de egypto per turmas

suas in manu moysi et aaron quas
mas descripsit moyses iuxta castrorum
loca que domini iussio mutabat. Profecti
igitur de Ramasse primo mense quintade
cima die mensis primi fecerunt altera
die phase filii israel in manu excelsa
videntibus cunctis egyptiis et sepelientibus
primogenitos quos percusserat dominus quia et in
diis eorum exercuerat ultionem. Castrame
tati sunt in socchot et de Socchot venerunt
in ethan que est in extremis finibus so
litudinis. Inde egressi phahiroth vene
runt phahiroth que respicit contra
beelzephon castrametati sunt ante
magdalum. Profecti que de phiahiroth trans
ierunt per medium maris in solitudinem
et ambulantes tribus diebus per desertum
ethan castrametati sunt in mara. Pro
fecti de mara venerunt in helim ubi erant
xii fontes aquarum et palme lxx ibi
que castrametati sunt. Sed et inde egres
si fixere tentoria super mare rubrum. Pro
fecti de mari rubro castrametati sunt
in deserto sin. Unde egressi venerunt in de
phcha. Profecti que de depheca castrame
tati sunt in halus Raphidim. Egressi
de halus Raphidim fixerunt tentoria
ubi aqua populo defuit ad bibendum. Pro
fecti que de Raphidim castrametati sunt
in deserto sinai. Sed et de solitudine
sinai egressi venerunt ad sepulcra con
cupiscentie. Profecti que de sepulcris concupiscentie
castrametati sunt in remmon phares ^
Unde egressi venerunt in lebna lephin
dana et de lebna talephdana castra
metati sunt in ressa. Egressi de ressa
venerunt in celatha. Unde profecti castra
metati sunt in sepher. venerunt in ara
da. Inde proficiscentes castrametati sunt
in thaare macheloth. Profecti que de ma
celoth venerunt in thaath. De thaath
castrametati sunt in thare. Unde egres
si fixere tentoria in methca et de meth
cha castrametati sunt in hanciatan.
Egressique de hanciatan venerunt

^ in asseroth Et de asseroth venerunt in rethma profecti
que de rethma castrametati sunt in remmon phares

in montem galaad. Unde profecti castra
metati sunt in iectebata et de iectebe
ta in ebrona. Egressi de iebrona castra
metati sunt in asiongaber. Inde profecti
venerunt in desertum sin hec est cades.
Egressique de cades castrametati sunt
in monte hor in extremis finibus terre
edom. Ascenditque aaron sacerdos in
montem hor iubente domino ibi mor
tuus est anno quadragesimo egressionis
filiorum israel de egypto mense quinto pri
ma die mensis cum esset annorum Cxxiii. Au
divitque cananeus rex arad qui habi
tabat ad meridiem in terra canaan
venisse filios israel. Et profecti de monte
hor castrametati sunt in salmona.
Unde egressi venerunt in phinon. Profecti
que de phinon castrametati sunt in o
both et de oboth venerunt in ieabari
m que est in finibus moabitarum. Profecti
que de ieabarim fixere tentoria in dibon
gad. Inde egressi castrametati sunt in
helmon deblathaim. Egressi de hel
mon deblathaim venerunt ad mon
tes abarim contra Nabo. Profecti que de
montibus abarim transierunt ad campestria
moab super iordanem contra iericho
ibique castrametati sunt de bethsimon
usque ad belsathim in planioribus
locis moabitarum ubi locutus est
dominus ad moysen XXXIIII

Precipe filiis israel et dic ad
eos. Quando transieritis iorda
nem intrantes terram cana
an disperdite cunctos habitatores re
gionis illius. Confringite titulos
et statuas comminuite atque omnia ex
celsa vastate mundantes terram et
habitantes in ea. Ego enim dedi vobis
illam in possessionem quam dividetis vobis
sorte pluribus dabitis latiorem et
paucis angustiorem singulis ut
sors ceciderit ita tribuetur hereditas per
tribus et familias possessio dividetur.
Si autem nolueritis interficere ha
bitatores terre qui remanserint erunt vobis

qui clavi in oculis et lancee in la/
teribus et adversabuntur vobis in terra ha/
bitationis vestre et quicquid illis facere co/
gitaveram vobis faciam. Locutusque est
dominus ad moysen dicens: Precipe filiis israel
et dices ad eos: Cum ingressi fueritis
terram chanaan et in possessionem vobis
ceciderit sorte his finibus terminabitur.
Pars meridiana incipiet a solitudine
sin que est iuxta edom et habebit ter/
minos contra orientem mare salsissimum
qui circuibunt australem plagam per
ascensum scorpionis ita ut transeant
in senna et perveniant ad meridiem
usque ad cades barne. Unde egredie/
ntur confinia ad villam nomine adar et
tendent usque ad asemona. Ibitque per
gyrum terminus ab asemona usque ad tor/
rentem egypti et maris magni littore
finietur. Plaga autem occidentalis a ma/
ri magno incipiet et ipso fine clau/
detur. Porro ad septentrionalem
partem a mari magno termini incipient
pervenientes usque ad montem altissimum
a quo venietis in emath usque ad ter/
minos sedada. Ibuntque confinia usque
ad zephrona et villam enan. Hii e/
runt termini in parte aquilonis. Unde me/
tabuntur fines contra orientalem pla/
gam de villa enan usque sephama
et descendent termini in rebla contra
fontem daphnim. Inde pervenient
contra orientem ad mare cenereth et
tendent usque ad iordanem et ad ulti/
mum salsissimo claudentur mari. Hanc
habebitis terram per fines suos in circuitu.
Precepitque moyses filiis israel dicens:
Hec erit terra quam possidebitis sorte
et quam iussit dominus dari novem tribubus
et dimidie tribui. Tribus enim
filiorum ruben per familias suas et
tribus filiorum gad iuxta cognationum
numerum media quoque tribus manasse id est
due et semis tribus acceperant

partem suam trans iordanem contra ieri/
cho ad orientalem plagam. Et ait
dominus ad moysen: Hec sunt nomina viro/
rum qui vobis terram divident: Eleazar sa/
cerdos et iosue filius nun et singuli prin/
cipes de tribubus singulis quorum ista sunt voca/
bula. De tribu iuda caleph filius iephone.
De tribu symeon samuel filius amiud.
De tribu beniamin elidad filius cha/
selon. De tribu filiorum dan bocci fi/
lius iogli. Filiorum ioseph de tribu ma/
nasse hanniel filius ephod. De tri/
bu effraim chamuel filius septan. De tri/
bu zabulon elizaphan filius phar/
nach. De tribu ysachar dux phaltiel
filius ozan. De tribu aser ahiud fi/
lius salomi. De tribu neptalim phe/
dahel filius amiud. Hii sunt quibus precepit
dominus ut dividerent filiis israel terram cha/
naan.

XXXV

Hec quoque locutus est
dominus ad moysen in campe/
stribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis israel ut dent
levitis de possessionibus suis urbes
ad habitandum et suburbana earum per cir/
cuitum ut ipsi in oppidis maneant et sub/
urbana sint pecoribus et iumentis que
a muris civitatum forinsecus per circui/
tum mille passuum spacio tendentur. Contra
orientem duo milia erunt cubiti et
contra meridiem similiter duo milia. Ad mare
quoque quod respicit occidentem eadem mensura
erit et septentrionalis plaga equali termino
finietur. Eruntque urbes in medio et foris
suburbana. De ipsis autem oppidis que
levitis dabitis sex erunt in fugitivorum
auxilia separata ut fugiat ad ea qui
fuderit sanguinem et exceptis his alia
xlii oppida id est simul xlviii cum sub/
urbanis suis. Ipseque urbes que dabun/
tur de possessionibus filiorum israel ab hiis
qui plus habent plures auferentur et qui mi/
nus pauciores. Singuli iuxta men/
suram hereditatis sue dabunt oppida

levitis. Dixit dominus ad moysen: Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan decernite que urbes que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint in quibus cum fugerit profugus cognatus occisi eum non poterit occidere. Donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum presidia separantur tres erunt trans iordanem et tres in terra chanaan tam filiis israel quam advenis atque peregrinis: ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit hominem et mortuus fuerit qui percussus est reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit et ictus occubuerit similiter punietur. Si ligno percussus interierit percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet statim ut apprehenderit eum perimet. Si per odium quis hominem impulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias aut cum esset inimicus manu percusserit et ille mortuus fuerit percussor homicidii reus erit cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit et hoc audiente populo fuerit comprobatum atque inter percussorem et propinquum questio sanguinis ventilata liberabitur innocens de ultoris manu et reducetur per sententiam ad urbem ad quam confugerat manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt inventus fuerit et percussus ab eo qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit homicida revertetur in terram suam.

Hec sempiterna erunt atque legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur. Ad unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt ne polluatis terram habitationis vestre que insontium cruore maculatur. Nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israel. XXXVI

Accesserunt autem ad principes familiarum galaad filii machir filii manasse de stirpe filiorum ioseph. Locutique sunt moysi coram principibus israel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte a filiis israel divideres. Et ut filiabus salphaath fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint sequetur eam possessio sua et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur atque ita fiet ut cum iubileus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israel et domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est. Et hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt tantum ut sue tribus hominibus ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient ut hereditas permaneat in familiis nec sibi misceantur tribus sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut

ut fieret impletum et nubserunt Maala et Thersa et Egla et Melcha et Noha filiis patrui sui de filiis Manasse qui fuit filius Ioseph et possessio que illis fuerat attributa et mansit in tribu et familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum Moysi ad filios Israel in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho

Liber deutronomii Capitulum I

Hec sunt verba que locutus est Moyses ad omnem Israel trans Iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan et Thophel et Laban et Aseroth ubi auri est plurimum, xi diebus de Oreb per viam montis Seir usque Cades Barne. Quadragesimo anno undecimo mense prima die mensis locutus est Moyses ad filios Israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. Postquam percussit Seon regem Amorreorum qui habitavit in Esebon et Og regem Basan qui mansit in Aseroth et in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Et cepit Moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster locutus est nobis in Oreb dicens: Sufficit nobis quod in hoc monte mansistis. Revertimini et venite ad montem Amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris terram Chananeorum et Libani usque ad fluvium magnum Eufraten. En inquit tradidi vobis; ingredimini et possidete eam super quam iuravit dominus patribus vestris Abraham Isaac et Iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo tempore: Non possum vos solus sustinere, quia dominus deus vester multiplicavit vos et estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negotia sustinere et pondus et iurgia. Date ex vobis viros sapientes et gnaros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis michi: Bona est res quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles et constitui eos principes tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui docerent vos singula. Precepique eis dicens: Audite illos et quod iustum est iudicate sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum; ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid fuerit referte ad me et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de Oreb transivimus per heremum terribilem et maximam solitudinem quam vidistis per viam montis Amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in Cades Barne dixi vobis: Venistis ad montem Amorrei quem dominus deus noster daturus est vobis. Vide terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Ascende et posside eam sicut locutus est dominus deus patribus tuis. Noli metuere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis: Mittamus viros qui considerent terram et renuntient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque michi sermo placuisset misi ex vobis xii viros singulos de tribubus

sunt. Cumque perrexissent et ascen-
dissent in montana venerunt usque ad
vallem botri et considerata terra sumen-
tes de fructibus eius ut ostenderent uber-
tatem attulerunt ad nos atque dixe-
runt Bona est terra quam dominus deus
noster daturus est nobis et noluistis ascen-
dere sed increduli ad sermonem domini dei
nostri murmurastis in tabernaculis vestris
atque dixistis Odit nos dominus et
ideo eduxit nos de terra egipti ut
traderet in manus amorrei atque dele-
ret. Quo ascendemus nuntii terruerunt nos
dicentes Maxima multitudo est et no-
bis in statura procerior urbes magne
et ad celum usque munite filios ena-
chim vidimus ibi. Et dixi vobis
Nolite metuere nec paveatis eos dominus
deus qui ductor est vester pro vobis ipse pu-
gnabit sicut fecit in egipto cunctis vi-
dentibus et in solitudine ipse vidistis
portavit te dominus deus tuus ut so-
let homo gestare parvulum filium suum in
omni via per quam ambulastis donec
veniretis ad locum istum. Et nec si-
quidem credidistis domino deo vestro qui
precessit vos in via et metatus est
locum in quo tentoria figere deberetis noc-
te ostendens vobis iter per ignem et
die per columpnam nubis. Cumque
audisset dominus vocem sermonum vestro-
rum iratus iuravit et ait Non videbit
quispiam de hominibus generationis huius
pessime terram bonam quam sub iura-
mento pollicitus sum patribus vestris preter
caleph filium iephone. Ipse enim vi-
debit eam et ipsi dabo terram quam
calcavit et filiis eius quia secutus est
dominum. Nec miranda indignatio
in populum Cum mihi quoque iratus dominus
propter vos dixit Nec tu ingredieris
illuc sed iosue filius Nun minister tuus
ipse intrabit pro te. Hunc exhor-
tare et robora et ipse terram sorte di-
videt israheli. Parvuli vestri de quibus
dixistis quod captivi ducerentur et fi-
lii qui hodie boni et mali igno-
rant distanciam ipsi ingredientur
et ipsis dabo terram et possidebunt
eam. Vos autem revertimini et abite in
solitudinem per viam maris rubri. Et
respondistis michi Peccavimus domino ascen-
demus et pugnabimus sicut precepit
dominus deus noster. Cumque instructi ar-
mis pergeretis in montem ait mihi
dominus Dic ad eos Nolite ascen-
dere neque pugnetis non enim sum vo-
biscum ne cadatis coram inimicis
vestris. Locutus sum et non audistis sed
adversantes imperio domini et tume-
tes superbia ascendistis in montem.
Itaque egressus amorreus qui
habitabat in montibus et obviam veniens
persecutus est vos sicut solent apes per-
sequi et cecidit de seir usque hor-
ma. Cumque reversi ploraretis coram
domino non audivit vos nec voci vestre
voluit acquiescere. Sedistis ergo in ca-
des barne multo tempore II

Profectique venimus in sol-
litudinem que ducit ad ma-
re rubrum sicut mihi dixerat do-
minus et circuivimus montem seir longo
tempore. Dixitque dominus ad me Suffi-
cit vobis circuire montem istum. Ite
contra aquilonem et populo precipe
dicens Transibitis per terminos fratrum
vestrorum filiorum esau qui habitant in
seir et timebunt vos. Videte ergo
diligenter ne moveamini contra eos
Neque enim dabo vobis de terra eorum
quantum potest unius pedis calcare ve-
stigium quia in possessionem esau de-
di montem seir. Cibos emetis ab
eis pecunia et comedetis aquam
emptam haurietis et bibetis. Dominus
deus tuus benedixit tibi in omni opere
manuum tuarum novit iter tuum
quomodo transieris solitudinem hanc ma-
gnam per quadraginta annos habitans tecum

dominus deus tuus et nichil tibi defuit
Cumque transissemus fratres nostros filios
esau qui habitabant in seir per viam
campestrem de helath et asion
gaber venimus ad iter quod ducit
in desertum moab. Dixitque dominus
ad me. Non pugnes contra moa-
bitas nec ineas contra eos prelium
Non enim dabo tibi quicquam de terra
eorum quia filiis loth tradidi ar
in possessionem. Emim primi fuerunt
habitatores eius populus magnus et
validus et tam excelsus ut de
enachim stirpe quasi gigantes crede-
rentur et essent similes filiorum ena-
chim. Denique moabite appellant
eos emim. In seir autem prius ha-
bitaverunt horrei quibus expulsis
atque deletis habitaverunt filii esau
sicut fecit israel in terra possessionis
sue quam dedit ei dominus. Surgen-
tes ergo ut transiremus torrentem
zared venimus ad eum. Tempus autem
quo ambulavimus de cades bar-
ne usque ad transitum torrentis za-
red xxxviii annorum fuit donec
consumeretur omnis generatio bel-
latorum hominum de castris sicut iura-
verat dominus quia manus eius fuit contra
eos ut interirent de castrorum me-
dio. Postquam autem universi ceciderunt
pugnatores locutus est dominus
ad me dicens. Tu transibis hodie
terminos moab urbem nomine ar
et accedens in vicina filiorum amon
Cave ne pugnes contra eos
nec movearis ad prelium. Non enim
dabo tibi de terra filiorum amon
quia filiis loth dedi eam in pos-
sessionem. Terra gigantum quos mo-
abite vocant zemimum populus
magnus et multus et proceritatis lon-
gitudinis sicut enachim quos
delevit dominus a facie eorum et fecit
illos habitare pro eis sicut fecerat filiis
esau qui habitabant in seir delens hor-
reos terram eorum illis tradens quam
possident usque in presens. Eveos quoque
qui habitabant in aserim usque in gaza
capadoces expulerunt eos. Qui
egressi de capadocia deleverunt eos
et habitaverunt pro illis. Surgite et trans-
ite torrentem arnon. Ecce tradidi
in manu tua seon regem esebon
amorreum et terram eius. Incipe possi-
dere et committe adversus eum prelium. Hodie
incipiam mittere terrorem atque formidi-
nem tuam in populos qui habitant sub
omni celo ut audito nomine tuo paveant
et in morem parturientium contreme-
scant et dolore teneantur. Misi ergo nun-
tios de solitudine cademoth ad se-
on regem esebon verbis pacificis
dicens. Transibimus per terram tuam publi-
ca gradiemur via non declinabi-
mus neque ad dexteram neque ad sini-
stram. Alimenta pretio vende nobis ut
vescamur aquam precio tribue et sic
bibemus. Tantum est ut nobis concedas
transitum sicut fecerunt filii esau qui ha-
bitant in seir et moabite qui morantur
in ar donec veniamus ad iordanem
et transeamus in terram quam dominus deus
noster daturus est nobis. Noluitque se-
on rex esebon dare nobis transitum
quia induraverat dominus deus tuus spiritum
eius et obfirmaverat cor illius ut tra-
deretur in manus tuas sicut nunc vi-
des. Dixitque dominus ad me. Ecce cepi
tradere tibi seon et terram eius incipe possi-
dere eam. Egressusque est seon obvi-
am nobis cum omni populo suo ad prelium
in iessa et tradidit eum dominus deus
noster nobis percussimusque eum cum filiis
et omni populo suo cunctasque urbes
in tempore illo cepimus interfectis ha-

tatoribus earum viris et mulieribus
et parvulis non reliquimus in eis quic-
quam absque iumentis que in partem vene-
runt predancium in spoliis urbium quas cepimus
Ab aroer que est super ripam torrentis
arnon opido quod in valle situm est:
usque galaad non fuit vicus et civi-
tas que nostras effugeret manus omnes tra-
didit dominus deus noster nobis absque terra fi-
liorum Amon ad quam non accessimus
et cunctis que adiacent torrenti ie-
both et urbibus montanis universisque
locis a quibus nos prohibuit dominus
deus noster. Itaque conversi ascendimus per iter basan

III

Egressusque est og rex
basan in occursum nobis cum populo
suo ad bellandum in edrom. Di-
xitque dominus ad me. Ne timeas eum
quia in manu tua traditus est cum omni
populo ac terra sua, faciesque ei sicut
fecisti seon regi Amorreorum qui habi-
tavit in esebon. Tradidit ergo dominus
deus noster in manibus nostris etiam og re-
gem basan et universum populum eius per-
cussimusque eos usque ad internicionem
vastantes cunctas civitates illius uno
tempore. Non fuit opidum quod nos effu-
geret. Sexaginta urbes omnem regi-
onem argob regni og in basan. Cunc-
te urbes erant munite muris altis-
simis portisque et vectibus absque opidis
innumeris que non habebant muros
Et delevimus eos sicut feceramus se-
on regi esebon disperdentes omnem
civitatem viros ac mulieres et par-
vulos. Iumenta autem et spolia urbi-
um diripuimus. Tulimusque illo
tempore terram de manu duorum regum Amor-
reorum qui erant trans iordanem a tor-
rente arnon usque ad montem her-
mon quem sidonii sarion vocant et
Amorrei sanir omnes civitates que
site sunt in planicie et universam
terram galaad et basan usque selcha
et edrai civitates regni og in ba-
san. Solus quippe og rex basan re-
stiterat de stirpe gigantum monstratur

lectus eius ferreus qui est in rabath
filiorum amon novem cubitos habens
in longitudine et quattuor ad latitudi-
nem ad mensuram cubiti virilis manus.
Terram que possedimus in illo tempore ab
aroer que est super ripam torrentis
arnon usque ad mediam partem montis
galaad et civitates illius dedi Ruben
et gad. Reliquam autem partem gala-
ad et omnem basan regni og tra-
didi dimidie tribui manasse et omnem
regionem argob cunctam que basan que
vocatur terra gigantum. Iair filius
manasse possedit omnem regionem
argob usque ad terminos gessuri et ma-
chati. Vocavitque ex nomine suo ba-
san anothiair id est villas iair usque
in presentem diem. Machir quoque dedi ga-
laad et tribubus ruben et gad dedi
terram galaad usque ad torrentem arnon
medium torrentis ieboth qui est termi-
filiorum et confinium usque ad torrentem
ieboth qui est terminus filiorum amon et
planiciem solitudinis usque ad ior-
danem et fines tenent usque ad
mare deserti quod est salsissimum ad radices
montis phasga contra orientem. Pre-
cepitque vobis in tempore illo dominus dicens
deus noster dat vobis terram hanc in here-
ditatem. Expediti precedite fratres ve-
stros filios israel omnes viri robusti
absque uxoribus et parvulis atque iumentis.
Novi enim quod plura habeatis pecora
in urbibus remanere debebunt quas tra-
didi vobis donec requiem tribuat
dominus fratribus vestris sic nobis tribuit
et possideant etiam ipsi terram quam da-
turus est eis trans iordanem. Tunc re-
vertetur unusquisque in possessionem suam
quam dedi. Iosue quoque in tempore illo precepi
dicens. Oculi tui viderunt que fecit dominus
deus vester duobus regibus hiis sic faciet
omnibus regnis ad que transiturus es.
Ne timeas eos dominus enim deus vester pu-
gnabit pro vobis. Precatusque sum dominum
in illo tempore dicens. Domine deus tu ce-

pisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam. Neque enim est alius deus vel in celo vel in terra qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans iordanem et montem istum egregium et libanum. Iratusque est dominus michi propter vos nec audivit me sed dixit michi: Sufficit tibi, nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem austrumque et orientem et aspice. Nec enim transibis iordanem istum. Precipe iosue et corrobora eum atque conforta quia ipse precedet populum istum et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum phegor.

IIII

Et nunc israhel audi precepta et iudicia que ego doceo te ut faciens ea vivas et ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor nec auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra beelphegor quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adhesistis domino deo vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iusticias sicut mandavit michi dominus deus meus. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis et observabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis ut audientes universa precepta hec dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclita ut habeat cerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros. Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite ne obliviscaris verborum que viderunt oculi tui et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos a die in quo stetisti coram deo tuo in oreb quando dominus locutus est michi dicens: Congrega ad me populum ut audiat sermones meos et discat timere me omni tempore quo vivit in terra doceatque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque ad celum. Erantque in eo tenebre nubes et caligo. Locutusque est dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis et formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod precepit ut faceretis et decem verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Michique mandavit in illo tempore ut docerem vos cerimonias et iudicia que facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est dominus vobis in oreb de medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem masculi vel femine, similitudinem omnium iumentorum que sunt super terram vel avium sub celo volantium atque reptilium que moventur in terra sive piscium qui sub terra morantur in aquis, ne forte oculis elevatis ad celum videas solem et lunam et omnia astra celi et errore deceptus adores ea et colas que creavit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. Vos autem tulit dominus et eduxit de fornace ferrea egipti ut haberet populum hereditarium sicut est in presenti die. Iratusque est dominus contra me propter sermones vestros et iuravit ut non transirem iordanem nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. Ecce enim morior in hac humo, non transibo iordanem. Vos transibitis et possidebitis terram egregiam. Cave ne quando obliviscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum et facias tibi sculptam similitudinem eorum que fieri dominus prohibuit, quia dominus deus tuus ignis consumens est, deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes et morati fueritis in terra deceptique feceritis

nobis aliquam similitudinem patraretis
malum coram domino deo vestro ut eum ad
iracundiam provocetis testes invoco hodie
celum et terram cito perituros vos esse de
terra quam transito iordane possessuri estis
Non habitabitis in ea longo tempore sed dele-
bit vos dominus atque disperget in omnes gen-
tes Et remanebitis pauci in na-
cionibus ad quas ducturus est vos dominus Ibi-
que servietis diis qui hominum manu fa-
bricati sunt ligno et lapidi qui non vi-
dent non audiunt non comedunt non odo-
rant Cumque quesieris ibi dominum deum
tuum invenies eum si tamen toto corde que-
sieris et tota tribulacione anime tue Post-
quam invenerint omnia mala que predicta sunt
Novissimo autem tempore reverteris ad dominum deum
tuum et audies vocem eius quia deus misericors
est dominus deus tuus non dimittet te
nec omnino delebit neque obliviscetur pacti
in quo iuravit patribus tuis Interroga
de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex
die qua creavit deus hominem super
terram a summo celi usque ad summum eius
si facta est aliquando huiuscemodi res aut un-
quam cognitum est ut audiret populus vocem
dei loquentis de medio ignis sicut tu au-
disti et vidisti si fecit deus ut ingre-
deretur et tolleret sibi gentem de me-
dio nacionum per temptaciones signa atque
portenta per pugnam et robustam
manum extentumque brachium et horribiles
visiones iuxta omnia que fecit pro
nobis dominus deus vester in egipto vi-
dentibus oculis tuis ut scires quoniam do-
minus ipse est deus et non est alius preter
unum De celo te fecit audire vocem su-
am ut doceret te et in terra ostendit tibi
ignem suum maximum et audisti verba il-
lius de medio ignis quia dilexit patres
tuos et elegit semen eorum post eos
eduxitque te precedens in virtute sua
magna ex egipto ut deleret na-
ciones maximas et forciores te in
introitu tuo et introduceret te da-
retque tibi terram eorum in possessionem sic-
ut cernis in presenti die Scito ergo hodie

et cogita in corde tuo quod dominus
ipse est deus in celo sursum et in terra
deorsum Et non sit alius Custodi prece-
pta eius atque mandata que ego pre-
cipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis
post te et permaneas super terram multo
tempore quam dominus deus tuus daturus
est tibi Tunc separavit moyses tres
civitates trans iordanem ad orientalem
plagam ut confugiat ad eas qui
occiderit nolens proximum suum nec fuit
inimicus ante unum et alterum diem
et ad harum aliquam urbium possit eva-
dere Bozor in solitudine que sita est
in terra campestri de tribu Ruben et
Ramoth in galaad que est in tribu gad
et golam in basan que est in tribu
manasse Ista est lex quam proposuit
moyses coram filiis israel et hec te-
stimonia et cerimonie atque iudicia
que locutus est ad filios israel quando
egressi sunt de egipto trans iordanem
in valle contra phanum phegor
in terra seon regis amorrei qui ha-
bitavit in esebon quem percussit moy-
ses Filii quoque israel egressi ex egipto
possederunt terram eius et terram og re-
gis basan duorum regum amorre-
orum qui erant trans iordanem ad solis
ortum Aboraer que sita est super
ripam torrentis Arnon usque ad
montem seon qui est et hermon
omnem planiciem trans iordanem
ad orientalem plagam usque ad
mare solitudinis et usque ad radi-
ces montis phasga

V

Vocavitque moyses omnem
israelem et dixit ad eum Au-
di israel cerimonias atque
iudicia que ego loquor in auri-
bus vestris hodie Discite ea et ope-
re complete Dominus deus noster pepigit
nobiscum fedus in oreb Non cum pa-
tribus nostris iniit pactum sed nobiscum

qui in presentiarum sumus et vivi-
mus Facie ad faciem locutus est
nobis in monte de medio ignis Ego
sequester et medius fui inter
dominum et vos in tempore illo ut an-
nuntiarem vobis verba eius Timui-
stis enim ignem et non ascendistis
in montem Et ait dominus deus
tuus qui eduxi te de terra egipti de
domo servitutis Non habebis deos
alienos in conspectu meo Non
facies sculptile nec similitudinem om-
nium que sub celo sunt desuper et in
terra deorsum et que versantur in
aquis sub terra Non adorabis ea
et non coles Ego enim sum dominus
deus tuus emulator reddens iniqui-
tatem patrum super filios in terciam et
quartam generationem hiis qui oderunt
me Et faciens misericordiam in multa
milia diligentibus me et cu-
stodientibus precepta mea Non u-
surpabis nomen domini dei tui frus-
tra quia non erit impunitus qui super
re vana nomen eius assumpsit Observa
diem sabbati ut sanctifices eum
ut precepit tibi dominus deus tuus Sex
diebus operaberis et facies omnia opera
tua septimus dies sabbati est id est requi-
es domini dei tui Non facies in eo
quicquam operis tu et filius tuus et filia
servus et ancilla bos et asinus
et omne iumentum tuum et peregrinus
qui est intra portas tuas ut re-
quiescat servus et ancilla tua sicut
et tu Memento quod et tu servieris in
egipto et eduxit te dominus deus
tuus in manu forti et brachio ex-
tento Idcirco precepit tibi ut observa-
res diem sabbati Honora patrem
tuum et matrem sicut precepit tibi dominus
deus tuus ut longo vivas tempore et
bene sit tibi Non occides Non mecha-
beris Furtum que non facies Nec
loqueris contra proximum tuum falsum te-
stimonium Non concupisces uxorem pro-
ximi tui Non domum Non agrum
non servum non ancillam non bovem
Non asinum et universa que illius sunt Hec
verba locutus est dominus ad omnem mul-
titudinem vestram in monte de medio
ignis et nubis et caliginis voce magna
nil addens amplius et scripsit ea in
duabus tabulis lapideis quas tradidit
michi Vos autem postquam audistis vo-
cem de medio tenebrarum et montem arde-
re vidistis accessistis ad me omnes principes
et tribuum et maiores natu atque dixi-
stis Ecce ostendit nobis dominus deus
in maiestatem et magnitudinem
suam vocem eius audivimus de medio ignis
et probavimus hodie quod loquente deo cum
homine vixerit homo Cur ergo morie-
mur et devorabit nos ignis hic
maximus Si enim audierimus ultra vo-
cem domini dei nostri moriemur Quid
est omnis caro ut audiat vocem viventis
qui de medio ignis loquitur sicut nos audi-
vimus et possit vivere Tu magis
accede et audi cuncta que dixerit tibi
dominus deus noster tu loqueris que ad nos
et nos audientes faciemus ea Quod cum
audisset dominus ait ad me Audivi vo-
cem verborum populi huius que locuti sunt
tibi Bene omnia sunt locuti Quis det
talem eos habere mentem ut timeant
me et custodiant universa mandata
mea in omni tempore ut bene sit eis et
filiis eorum in sempiternum Vade et di-
ces eis Revertimini in tentoria vestra
Tu vero hic sta mecum et loquar
tibi omnia mandata et cerimonias
atque iudicia que docebis eos ut
faciant ea in terra quam dabo illis
in possessionem Custodite igitur et fa-
cite que precepit dominus deus vester

nobis. Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram sed per viam quam precepit dominus deus vester ambulabitis ut vivatis et bene sit vobis et protelentur dies in terra possessionis vestre

VI

Hec sunt precepta et ceremonie atque iudicia que mandavit dominus deus vester ut docerem vos et faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam ut timeas dominum deum tuum et custodias omnia mandata et precepta eius que ego precipio tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vite tue ut prolongentur dies tui. Audi israel et observa ut facias que precepit tibi dominus et bene sit tibi et multiplicieris amplius sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi terram lacte et melle.

Audi israel dominus deus noster deus unus est. Diligas dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo et narrabis ea filiis tuis. Et meditaberis sedens in domo tua et ambulans in itinere dormiens atque consurgens et ligabis ea quasi signum in manu tua. Eruntque et movebuntur inter oculos tuos scribesque ea in limine et in hostiis domus tue. Cumque introduxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iuravit patribus tuis Abraham ysaac et Iacob et dederit tibi civitates magnas et optimas quas non edificasti domos plenas cunctorum opum quas non extruxisti cisternas quas non fodisti vineta et olivecta que non plantasti et comederis et saturatus fueris cave diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis. Dominum deum tuum timebis et ipsi soli servies ac per nomen illius non iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui nequando irascatur furor domini dei tui contra te et auferat te de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum sicut temptasti in loco temptationis. Custodi precepta domini dei tui ac testimonia et ceremonias quas precepit tibi et fac quod placitum est et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi et ingressus possideas terram optimam de qua iuravit deus patribus tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te sicut locutus est. Cum interrogaverit te filius tuus cras dicens quid sibi volunt testimonia hec et ceremonie atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis dicens: servi eramus pharaonis in egypto et eduxit nos dominus de egypto in manu forti fecitque signa et prodigia magna et pessima in egypto contra pharaonem et omnem domum illius in conspectu nostro et eduxit nos inde ut introductis daret terram super qua iuravit patribus nostris. Precepitque nobis ut faciamus omnia legitima hec et timeamus dominum deum nostrum et bene sit nobis cunctis diebus vite nostre sicut est hodie. Eritque nostri misertus si custodierimus et fecerimus omnia precepta eius coram domino deo nostro sicut mandavit nobis.

VII

Cum autem introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris et deleverit gentes multas coram te etheum et gergeseum et amorreum cananeum et pherezeum et eveum et iebuseum vii gentes multo maioris numeri quam tu es et robustiores te tradideritque eas dominus deus tibi percuties eas usque ad internecionem

Non inibis cum eis fedus nec misereberis earum neque sociabis cum eis coniugia. filiam tuam non dabis filio eius nec filiam eius accipias filio tuo quia seducet filium tuum ne sequatur me et ut magis serviat diis alienis irasceturque furor domini et delebit te cito. Quin potius hec facietis eis: aras eorum subvertite confringite statuas lucosque succidite et sculptilia comburite quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus et elegit vos cum omnibus sitis populis pauciores sed quia dilexit vos dominus et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris eduxit vos in manu forti et redemit de domo servitutis de manu pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis custodiens pactum et misericordiam diligentibus se et his qui custodiunt precepta eius in mille generationes et reddens odientibus se statim ut ita disperdat eos et ultra non differat protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precepta atque cerimonias atque iudicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris hec iudicia custodieris ea et feceris custodiet et dominus deus tuus pactum et misericordiam diligentibus se et his qui custodiunt precepta eius in mille generationes et reddens odientibus se statim ita ut disperdat eos et ultra non differat protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precepta et cerimonias atque iudicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris hec iudicia custodieris ea et feceris custodiet et dominus deus tuus pactum tibi et misericordiam quam iuravit patribus tuis et diliget te ac multiplicabit et benedicet fructui ventris tui et fructui terre tue frumento tuo atque vindemie oleo et armentis gregibus ovium tuarum super terram pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languorem et infirmitates egypti pessimas quas novisti non inferet tibi sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet oculus tuus eis nec servies diis eorum ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo plures sunt gentes iste quam ego quomodo potero delere eas noli metuere sed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunctis egyptiis plagas maximas quas viderunt oculi tui et signa atque portenta manumque robustam et extentum brachium ut educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos quia dominus deus tuus in medio tui est deus magnus et

terribilis. Ipse consumet nationes has
in conspectu tuo paulatim atque per
partes. Non poteris delere eas pariter, ne for-
te multiplicentur contra te bestie ter-
re. Dabitque eas dominus deus tuus in conspectu
tuo, et interficiet illos donec penitus
deleantur. Tradetque reges eorum
in manus tuas, et disperdes nomina eorum
sub celo. Nullus poterit resistere tibi, do-
nec conteras eos. Sculptilia eorum
igne combures: non concupisces ar-
gentum et aurum de quibus facta sunt, ne-
que assumes ex eis tibi quicquam, ne offen-
das, propterea quia abhominatio est domino
deo tuo. Nec inferes quippiam ex idolo
in domum tuam, ne fias anathema
sicut et illud est. Quasi spurciciam dete-
staberis et velut inquinamentum ac sordes
abhominationem habebis, quia anathema est.

VIII

Omne mandatum quod ego pre-
cipio tibi hodie cave diligenter
ut facias, et possitis vivere
et multiplicemini, ingressique pos-
sideatis terram pro qua iuravit patri-
bus vestris. Et recordaberis cuncti
itineris per quod adduxit te dominus
deus tuus xl annis per desertum, ut af-
fligeret te atque temptaret, et nota
fierent que in tuo animo versabantur, utrum cu-
stodires precepta eius an non. Afflixit
te penuria et dedit tibi cibum man-
na, quod ignorabas tu et patres tui,
ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat
homo, sed in omni verbo quod egreditur de
ore domini. Vestimentum tuum quo operie-
baris nequaquam vetustate defecit,
et pes tuus non est subtritus. En qua-
dragesimus annus est, ut recogites
in corde tuo quia sicut erudit homo filium
suum, sic dominus deus tuus erudivit te,
ut custodias mandata domini dei tui
et ambules in viis eius et timeas
eum. Dominus enim deus tuus introdu-
cet te in terram bonam, terram rivorum

aquarum atque fontium, in cuius cam-
pis et montibus erumpunt fluminum
abissi; terram frumenti, ordei ac vi-
nearum, in qua ficus et malogra-
nata et oliveta nascuntur; terram
olei ac mellis. Ubi absque ulla
penuria comedes panem tuum
et rerum omnium abundantia perfrueris;
cuius lapides ferrum sunt, et de montibus
eius metalla fodiuntur; ut cum co-
mederis et saciatus fueris, benedicas
domino deo tuo pro terra optima quam de-
dit tibi. Observa et cave ne quando ob-
liviscaris domini dei tui et ne ne-
gligas mandata eius atque iudicia
et cerimonias quas ego precipio tibi
hodie; ne postquam comederis et sa-
ciatus fueris, domos pulchras edi-
ficaveris et habitaveris in eis, habuerisque
armenta et ovium greges, argenti
et auri cunctarumque rerum
copiam, elevetur cor tuum et non
reminiscaris domini dei tui qui edu-
xit te de terra Egipti et de do-
mo servitutis, et ductor tuus
fuit in solitudine magna atque
terribili, in qua erat serpens fla-
tu adurens et scorpio ac dip-
sas, et nulle omnino aque. Qui e-
duxit rivos de petra durissima
et cibavit te manna in soli-
tudine, quod nescierunt patres
tui. Et postquam afflixit et proba-
vit, ad extremum misertus est tui, ne
diceres in corde tuo: Fortitudo mea
et robur manus mee hec mihi
omnia prestiterunt. Sed recorderis
domini dei tui, quod ipse tibi vires pre-
buerit, ut impleret pactum suum super
quo iuravit patribus tuis, sicut
presens indicat dies. Sin autem ob-
litus domini dei tui secutus fueris
alienos deos coluerisque illos
et adoraveris, ecce nunc predico tibi
quod omnino dispereas. Sicut gentes quas
delevit dominus in introitu

tuo ita et vos peribitis si inobe-
dientes fueritis voci domini dei vestri

IX

Audi israhel tu ingredieris
hodie iordanem ut pos-
sideas nationes maximas
et fortiores te et civitates in-
gentes et ad celum usque muratas
populum magnum atque sublimem
filios enachim quos ipse vidisti et
audisti quibus nullus potest ex adverso re-
sistere Scies ergo hodie quod dominus
deus tuus ipse transibit ante te ignis
devorans atque consumens qui con-
terat eos et deleat atque disperdat
ante faciem tuam velociter sicut lo-
cutus est tibi Ne dicas in corde tu-
o cum deleverit eos dominus deus tuus
in conspectu tuo propter iusticiam meam
introduxit me dominus ut terram hanc
possiderem cum propter impietates suas
iste delete sunt gentes Neque enim
propter iusticias tuas et equitatem
cordis tui ingredieris ut pos-
sideas terras earum sed quia ille ege-
runt impie te introeunte de-
lete sunt et ut compleret verbum suum
dominus quod sub iuramento pol-
licitus est patribus tuis Abraham
Isaac et Iacob Scito igitur
quod non propter iusticias tuas dominus
deus dederit tibi terram hanc optimam
in possessionem cum durissime cervi-
cis populus sis Memento ne obliviscaris
quo ad iracundiam provocaveris do-
minum deum tuum in solitudine Ex
eo die quo egressus es ex egipto
usque ad locum istum semper adversum
deum tuum contendisti Nam et in
oreb provocasti eum et iratus dele-
re te voluit quando ascendi in mon-
tem ut acciperem lapideas ta-
bulas pacti quod pepigit do-
minus vobiscum et perseveravi in
monte xl diebus ac noctibus
panem non comedens et aquam
non bibens Dedit quod mihi dominus
duas tabulas lapideas scriptas
digito dei et continentes omnia verba
que vobis in monte locutus est de
medio ignis quando contio populi congre-
gata est Cumque transissent xl dies et
totidem noctes dedit mihi dominus duas
tabulas lapideas federis Dixitque
mihi Surge et descende hinc ci-
to quia populus tuus quem eduxisti
de egipto deseruerunt velociter
viam quam demonstrasti eis feceruntque
sibi vitulum conflatilem Rur-
sumque ait dominus ad me Cerno quod
populus iste dure cervicis sit di-
mitte me ut conteram eum et dele-
am nomen eius de sub celo et con-
stituam te super gentem que hac
maior et fortior sit Cumque de
monte ardenti descenderem et du-
as tabulas federis utraque manu te-
nerem vidissemque vos peccasse
domino deo vestro et fecisse vobis vi-
tulum conflatilem et deseruisse
velociter viam eius quam vobis on-
derat proieci tabulas de manibus
meis confregique eas in conspectu vestro
Et procidi ante dominum sicut prius xl
diebus ac noctibus panem non co-
medens et aquam non bibens
propter omnia peccata vestra que gessistis contra
dominum et eum ad iracundiam provo-
castis Timui enim indignationem
et iram eius qua adversum vos con-
citatus delere vos voluit Et
exaudivit me dominus etiam hac vi-
ce Adversum aaron quoque vehementer
iratus voluit eum conterere et pro illo
similiter deprecatus sum Peccatum autem vestrum
quod feceratis id est vitulum arripiens
igne combussi et in frusta commi-
nuens omnino quod in pulverem redi-
gerem proieci in torrentem de-

monte descendit. In incendio quoque
et in temptacione et in sepulchris con-
cupiscencie provocastis dominum et quando misit
vos de cades barne dicens Ascen-
dite et possidete terram quam dedi
vobis et contempsistis imperium domini dei
vestri et non credidistis ei neque vocem
eius audire voluistis sed semper rebel-
les fuistis a die qua nosse vos
cepi. Et iacui coram domino xl di-
ebus et noctibus quibus suppliciter eum
deprecabar ne deleret vos ut fuerat
comminatus et orans dixi Domine deus
ne disperdas populum tuum et hereditatem
tuam quam redemisti in magnitudine
tua quos eduxisti in manu forti.
Recordare servorum tuorum abraham
ysaac et iacob. Ne aspicias du-
riciam populi huius et impietatem atque
peccatum ne forte dicant habitatores
terre de qua eduxisti nos Non
poterat eos dominus introducere in
terram quam pollicitus est eis
et oderat illos. Ideo eduxit ut
interficeret eos in solitudine. Qui sunt
populus tuus et hereditas tua quos edu-
xisti in fortitudine tua magna et in
brachio tuo extento.

X

In tempore illo dixit dominus
ad me Dola tibi duas ta-
bulas lapideas sicut priores
fuerunt et ascende ad me in
montem faciesque archam li-
gneam et scribam in tabulis ver-
ba que fuerunt in hiis quas ante fre-
gisti ponesque eas in archa. Feci
igitur archam de lignis se-
thim. Cumque dolassem duas
tabulas lapideas instar prio-
rum Ascendi in montem habens eas in
manibus. Scripsitque in tabulis iuxta
id quod prius scripserat verba decem que locutus
est dominus ad vos in monte de medio
ignis quando populus congregatus est
et dedit eas michi. Reversusque de mon-
te descendi et posui tabulas
in archam quam feceram que usque
ibi sunt sicut michi precepit dominus. Filii
autem israel castra moverunt ex be-
roth filiorum iacan in mosera
ubi aaron mortuus ac sepultus
est. Pro quo sacerdocio functus est ele-
azar filius eius. Inde venerunt in
galaad de quo loco profecti castra
metati sunt in ietabata in terra
aquarum atque torrencium. Eo tempore se-
paravit tribum levi ut portaret ar-
cham federis domini et staret coram
eo in ministerio ac benediceret in no-
mine illius usque ad presentem diem.
Quam ob rem non habuit partem le-
vi neque possessionem cum fratribus suis
quia ipse est dominus possessio eius sicut
promisit ei dominus deus tuus. Ego au-
tem steti in monte sicut prius xl die-
bus ac noctibus. Exaudivit-
que me dominus eciam vice et te no-
luit perdere. Dixitque michi vade et precede
populum ut ingrediatur et posside-
at terram quam iuravi patribus eorum
ut traderem eis. Et nunc israel quid
dominus deus tuus petit a te nisi ut
timeas dominum deum tuum et am-
bules in viis eius et diligas eum
ac servias domino deo tuo in toto
corde tuo et in tota anima tua cu-
stodiasque mandata domini et ceri-
monias eius quas ego hodie precipio
ut bene sit tibi. En domini dei tui ce-
lum est et celum celi terra et omnia
que in eis sunt et tamen patribus tuis
conglutinatus est dominus et amavit
eos elegitque semen eorum post eos
id est vos de cunctis gentibus sicut hodie
comprobatur. Circumcidite ergo prepu-
cium cordis vestri et cervicem vestram
ne induretis amplius quia dominus
deus vester ipse est deus deorum et

dns dnantium deus magnus et
terribilis qui psonam non accipit nec mu-
nera. facit iudicium pupillo et vidue:
amat peregrinum et dat ei victum
atque vestitum. Et vos ergo ama-
te peregrinos quia et ipi fuistis
peregrini et advene in terra egip-
ti. Dnm deum tuum timebis et ei
servies ipi adherebis iurabisque in
nomine ipius. Ipe est laus tua et
deus tuus qui fecit tibi hec magna-
lia et terribilia que viderunt oculi
tui. In septua- c. xi -ginta animabus descen-
derunt patres tui in egip-
tum et ecce nunc multiplicavit te dns
deus tuus sicut astra celi. Ama ita-
que dnm deum tuum et observa prece-
pta eius et cerimonias iudicia atque
mandata omni tempore. Cognoscite
hodie que ignorant filii vri qui
non viderunt disciplinam dni dei ma-
gnalia eius et robustam manum
extentam que brachium signa et opera
que fecit in medio egipti pharaoni
regi et universe terre eius. Omnique exer-
citui egiptiorum et equis et curri-
bus quomodo operuerint eos aque
rubri maris cum vos persequerentur
et deleverit eos dns usque in pre-
sentem diem. vobisque in solitudine
que fecerit donec veniretis ad hunc
locum et Datan atque Abiron fi-
liis Eliab qui fuit filius Ru-
ben quos aperto ore suo terra absor-
buit cum domibus et taberna-
culis et universa substantia eorum quam
habebant in medio israhel. Oculi ve-
stri viderunt omnia opera domini
magna que fecit ut custodiatis
universa mandata illius que ego hodie
precipio vobis ut possitis introi-
re et possidere terram ad quam ingre-
dimini. Multoque in ea vivatis

tempore quam sub iuramento pollicitus
est dns patribus vris et semini eorum lac-
te et melle manantem. Terra enim
ad quam ingredieris possidendam non
est sicut terra egipti de qua existi ubi
iacto semine in ortorum morem aque
ducuntur irrigue. Sed montuosa est et
campestris de celo expectans plu-
vias quam dominus deus tuus semper invi-
sit et oculi eius in ea sunt a principio anni
usque ad finem eius. Si ergo obedieritis
mandatis meis que ego hodie precipio vo-
bis ut diligatis dnm deum vrm
et serviatis ei in toto corde vro et
in tota anima vra dabit pluviam
terre vre temporaneam et serotinam ut
colligatis frumentum vinum et
oleum fenumque ex agris ad pascenda
iumenta et ut ipi comedatis et
saturemini. Cavete ne forte de-
cipiatur cor vrm et recedatis a dno
serviatisque diis alienis et adoretis
eos. Iratusque dns claudat celum
et pluvie non descendant nec terra det
germen suum pereatisque velociter de terra
optima quam dominus deus est daturus
vobis. Ponite hec verba mea in cor-
dibus et in animis vris et suspendite
ea pro signo in manibus et inter vros
oculos collocate. Docete filios vros
ut illa meditentur. Cum sederis in
domo tua et ambulaveris in via
et accubueris atque surrexeris. Scri-
bes ea super postes et ianuas domus
tue ut multiplicentur dies tui et fi-
liorum tuorum super terram quam iuravit
dns patribus tuis ut daret eis quamdiu
celum imminet terre. Si enim cu-
stodieritis mandata que ego precipio
vobis et feceritis ea ut diligatis
dnm deum vrm et ambuletis
in omnibus viis eius adherentes ei dis-
perdet dominus omnes gentes istas
ante faciem vram et possidebitis

cas que maiores et fortiores vo-
bis sunt. Omnis locus quem calcaverit pes
vester, vester erit. A deserto et libano et a
flumine magno eufrate usque ad
mare occidentale erunt termini vestri.
Nullus stabit contra vos. Terrorem
vestrum et formidinem dabit dominus deus
vester super omnem terram quam calcatu-
ri estis sicut locutus est vobis. En
propono in conspectu vestro hodie benedic-
tionem et maledictionem. Maledictionem
si non audieritis mandata domini dei
vestri sed recesseritis de via quam ego
nunc ostendo vobis et ambulaveri-
tis post deos alienos quos ignora-
tis. Cum vero introduxerit te dominus
deus in terram ad quam pergis habitan-
dam pones benedictionem super mon-
tem garizim maledictionem super
montem hebal qui sunt trans iorda-
nem post viam que vergit ad solis
occubitum in terra chananei qui habi-
tat in campestribus contra galaad
que est sita iuxta vallem tenden-
tem et intrantem procul. Vos enim
transibitis iordanem ut possideatis
terram quam dominus deus vester daturus
est vobis et habeatis ac possideatis
illam. Videte ergo ut impleatis ce-
rimonias atque iudicia que ego
hodie ponam in conspectu vestro. XII

Hec sunt precepta atque iudicia
que facere debeatis in terra
quam dominus deus patrum tuorum
daturus est tibi ut possideas eam
cunctis diebus quibus super humum
gradieris. Subvertite omnia loca
in quibus coluerunt gentes quas
possessuri estis deos suos super
montes excelsos et colles ac sub-
ter omne lignum frondosum. Dissipa-
te aras eorum et confringite sta-
tuas lucos igne comburite et
idola comminuite disperdite nomina
eorum de locis illis. Non facietis
ita domino deo vestro. Sed ad locum quem
elegerit dominus deus vester de cunctis tri-
bubus vestris ut ponat nomen suum
ibi et habitet in eo venietis et offere-
tis in illo loco holocausta et victimas
vestras decimas et primitias manuum
vestrarum et vota atque donaria pri-
mogenita boum et ovium et comedetis
ibi in conspectu domini dei vestri et letabimini
in cunctis bonis vestris ad que miseritis
manum vos et domus vestre in quibus
benedixit vos dominus deus vester. Non
facietis ibi que nos hic facimus
hodie singuli quod sibi rectum videtur.
Neque enim usque in presens tempus veni-
stis ad requiem et ad possessionem quam
dominus deus vester daturus est vobis.
Transibitis iordanem et habitabitis
in terra quam dominus deus vester daturus
est vobis ut requiescatis a cunctis
hostibus per circuitum et absque ullo
timore habitetis in loco quem elege-
rit dominus deus vester ut sit nomen
eius in eo. Illuc omnia que precipio
conferetis holocausta et hostias
ac decimas et primitias manuum
vestrarum et quicquid precipuum est in
muneribus que vovistis domino.
Ibi epulabimini coram domino deo
vestro vos filii et filie vestri famuli
et famule atque levites qui in
urbibus vestris commoratur. Neque enim
habet aliam partem et possessionem inter
vos. Cave ne offeras holocau-
sta tua in omni loco quem videris sed
in eo quem elegerit dominus in una
tribuum tuarum. Offeres hostias et
facies quecumque precipio tibi. Si comedere
volueris et te esus car-
nium delectaverit occide et come-
de iuxta benedictionem domini dei
tui quam dedit tibi in urbibus tuis
sive immundum fuerit hoc est ma-
culatum et debile sive mundum
hoc est integrum et sine macula
quod offerri licet sicut capream

et tuum comedes absque esu dun-
taxat sanguinis que super terram
quasi aquam effundes. Non poteris co-
medere in oppidis tuis decimam
frumenti et vini et olei tui primoge-
nita armentorum et pecorum tuorum
et omnia que voveris et sponte offer-
re volueris et primicias manuum tu-
arum sed coram domino deo tuo come-
des ea in loco quem elegerit dominus
deus tuus tu et filius tuus et filia
sua et famula atque levites qui
manet in urbibus tuis et leta-
beris et reficieris coram domino deo
tuo in cunctis ad que extenderis
manum tuam. Cave ne derelinquas
levitem in omni tempore quo versaris
in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus
terminos tuos sicut locutus est tibi et vo-
lueris vesci carnibus quas desiderat
anima tua. Locus autem quem elegerit dominus
deus tuus ut sit nomen eius ibi si
procul fuerit occides de armentis
et pecoribus que habueris sicut pre-
cepit tibi et comedes in oppidis tu-
is ut tibi placet. Sicut comeditur capre-
a et cervus ita vesceris eis et
mundus et inmundus in commune vescentur.
Hoc solum cave ne comedas san-
guinem. Sanguis enim eorum pro anima
est et idcirco non debes animam comede-
re cum carnibus sed super terram fundes
quasi aquam ut sit tibi bene et filiis
tuis post te cum feceris quod placet
in conspectu domini. Que autem sanctificaveris
et voveris domino tolles veniens
ad locum quem elegerit dominus et offeres
oblationes tuas carnes et sangui-
nem super altare domini dei tui. Sanguinem
hostiarum fundes in altari,
carnibus autem ipse vesceris. Obser-
va et audi omnia que ego precipio
tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post
te in sempiternum cum feceris quod
bonum est et placitum in conspectu
domini dei tui. Cum disperdiderit dominus
deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas
ingredieris possidendas et possede-
ris eas atque habitaveris in terra ea-
rum cave ne imiteris eas postquam te
fuerint introeunte subverse et requi-
ras ceremonias earum dicens. Sicut co-
luerunt gentes iste deos suos ita
et ego colam. Non facies similiter domino
deo tuo. Omnes enim abominationes
quas aversatur dominus fecerunt diis suis
offerentes filios et filias et combu-
rentes igni.

XIII

Quod precipio tibi hoc tantum facito domino
nec addas quicquam nec mi-
nuas. Si surrexerit in medio
tui propheta aut qui somnium vidis-
se se dicat et predixerit signum atque
portentum et evenerit quod locutus est
et dixerit tibi. Eamus et sequamini
deos alienos quos ~~prophete illius aut~~
~~sompniatoris~~ ignoras et serviamus
eis. Non audies verba prophete illius aut
sompniatoris ignoras quia temptat
vos dominus deus vester ut palam fiat
utrum diligatis eum an non in toto cor-
de et in tota anima vestra. Dominum deum
vestrum sequimini et ipsum timete. Man-
data illius custodite et audite vocem
eius. Ipsi servietis et ipsi adherebitis.
Propheta autem ille aut fictor sompniorum
interficietur quia locutus est ut vos a-
verteret a domino deo vestro qui eduxit
vos de terra egypti et redemit de do-
mo servitutis ut errare te faceret de
via quam precepit tibi dominus deus tuus
et auferes malum de medio tui. Si
tibi voluerit persuadere frater tuus filius ma-
tris tue aut filius tuus vel filia
sive uxor que est in sinu tuo aut
amicus quem diligis ut animam tuam clam
dicens. Eamus et serviamus diis ali-
enis quos ignoras tu et patres tui
cunctarum in circuitu gentium que iux-
ta vel procul sunt ab initio usque ad fi-
nem. Non acquiescas ei nec audias
nec parcat ei oculus tuus ut miserearis
et occultes eum sed statim interficies

Sit primum manus tua super eum et postea omnis populus mittat manum. Et lapidibus obrutus necabitur, quia voluit se abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra egipti de domo servitutis. Ut omnis israel audiens timeat et nequaquam faciat ultra quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: Egressi sunt filii belial de medio tui et averterunt habitatores urbis sue atque dixerunt: Eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis. Quere sollicite et diligenter rei veritatem perspecta. Si inveneris certum esse quod dicitur et abhominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam. Omnia que in ea sunt usque ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit congregabis in medio platearum eius et cum ipsa civitate succendes ita ut universa consumas domino deo tuo et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua ut avertatur dominus ab ira furoris sui et misereatur tui multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis quando audieris vocem domini dei tui custodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

XIIII

Filii estote domini dei vestri. Non vos incidetis nec facietis calvicium super mortuo, quoniam populus sanctus es domino deo tuo et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus que sunt super terram. Ne comedatis que immunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis: bovem et ovem et capram, cervum et capream, bubalum et tragelaphum, pigargum, orygem, camelopardalum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit et ruminat comedetis. De his autem que ruminant et ungulam non findunt hec comedere non debetis: camelum, leporem, chirogrillum; quia ruminant et non dividunt ungulam, immunda erunt vobis. Sus quoque quia dividit ungulam et non ruminat immunda erit. Carnibus eorum non vescimini et cadavera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis: que habent pennulas et squamas comedite; que absque pennulis et squamis sunt ne comedatis, quia immunda sunt. Omnes aves mundas comedite; immundas ne comedatis. Aquilam scilicet et griffon et alietum, ixon et vulturem ac milvum iuxta genus suum, et omne corvini generis, struthionem et noctuam et larum atque accipitrem iuxta genus suum, herodium et cignum et ibin ac mergulum, porphirionem et nicticoracem, onocrotalum et charadrium singula in genere suo, upupam quoque et vespertilionem. Et omne quod reptat et pennulas habet immundum erit nec comedetur. Omne quod mundum est comedite. Quicquid autem morticinum est ne vescamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est da ut comedat aut vende ei, quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non coques edum in lacte matris sue. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo nomen eius invocetur, decimas frumenti tui et vini et olei et primogenita de armentis et ovibus tuis, ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit dominus deus tuus tibi benedixeritque nec potueris ad eum hec cuncta portare, vende omnia et precium

redigens portabis que manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit sive ex armentis sive ex ovibus vinum quoque et siceram et omne quod desiderat anima tua et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua et levita qui intra portas tuas est Cave ne derelinquas eum quia non habet aliam partem in possessione tua Anno tercio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore et repones intra ianuas tuas venietque levites qui non habet partem nec possessionem tecum et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris

XV

Septimo anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis est domini A peregrino et advena exiges civem et propinquum repetendi non habes potestatem et omnino indigens et mendicus non erit inter vos ut benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in possessionem Si autem audieris vocem domini dei tui et custodieris universa que iussit et que ego tibi precipio hodie et benedicet tibi ut pollicitus est fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur Si unus ex fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo Appropinquat septimus annus remissionis et avertas oculos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuum commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum sed dabis ei Nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris Non deerunt pauperes in terra habitationis tue Idcirco ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versatur in terra Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum Et quem libertate donaveris nequaquam vacuum patieris abire sed dabis ei viaticum de gregibus et de area et de torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit tibi Memento quod ipse servieris in terra Egypti et liberaverit te dominus deus tuus Et idcirco ego nunc precipio tibi Sin autem dixerit Nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue et serviat tibi usque in eternum Non avertas ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos qui iuxta mercedem mercenarii per sex annos servierunt tibi ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid sexus est masculini sanctificabis domino deo tuo Non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua Si autem habuerit

maculam vel claudum fuerit vel
cecum aut in aliqua parte deforme
vel debile non immolabitur domino
deo tuo sed intra portas urbis tue
comedes illud tam mundus quam immundus
similiter vescentur eis quasi caprea et cer-
vo hoc solum observabis ut sanguinem
eorum non comedas sed effundas super terram
quasi aquam. XVI

Observa mensem novarum fru-
gum et verni primi temporis ut
facias phase domino deo tu-
o quia in isto mense eduxit te dominus deus
tuus de egipto nocte immolabisque
phase domino deo tuo de ovibus et
de bobus in loco quem elegerit dominus deus
ut habitet nomen eius ibi Non comedes in
eo panem fermentatum vii diebus
comedes absque fermento afflictionis
panem quoniam in pavore egressus es
de egipto ut memineris diei egre-
ssionis tue de egipto omnibus diebus
vite tue Non apparebit fermentum
in omnibus terminis tuis vii diebus et non
remanebit de carnibus eius quod immo-
latum est vespere in die primo mane Non
poteris immolare phase in qualibet urbium
tuarum quas dominus deus tuus daturus est
tibi sed in loco quem elegerit dominus deus
tuus ut habitet nomen eius ibi immola-
bis phase vespere ad solis occasum
quando egressus es de egipto et coques
et comedes in loco quem elegerit dominus
deus tuus Mane que consurgens va-
des in tabernacula tua Sex diebus
comedes azima et in die septimo quia
collecta est domini dei tui Non facies
opus Septem ebdomadas numera-
bis tibi ab ea die qua falcem in
segetem miseris et celebrabis die-
festum vii ebdomadarum domino deo
tuo oblationem spontaneam manus tue
quam offeres iuxta benedictionem domini
dei tui et epulaberis coram domino
deo tuo tu et filius tuus et filia tu-
a servus tuus et ancilla tua et le-
vites qui est iuxta portas tuas
et advena ac pupillus et vidua
qui morantur vobiscum in loco quem
elegerit dominus deus tuus ut habitet
nomen eius ibi et recordaberis quoniam
servus fueris in egipto custodiesque
et facies que precepta sunt Solle-
mpnitatem quoque tabernaculorum celebra-
bis per vii dies quando collegeris de
area et torculari fruges tuas
et epulaberis in festivitate tua
et filius tuus et filia et servus tuus
et ancilla levites quoque et advena
et pupillus ac vidua qui intra
portas tuas sunt Septem diebus
domino deo tuo festa celebrabis
in loco quem elegerit dominus Benedi-
cetque tibi dominus deus tuus in cunctis
frugibus tuis et in omni opere ma-
nuum tuarum Erisque in leticia
Tribus vicibus per annum apparebit
omne masculinum tuum in conspectu
domini dei tui in loco quem elegerit
in sollempnitate azimorum et in sol-
lempnitate ebdomadarum et in sol-
lempnitate tabernaculorum Non appare-
bit ante dominum vacuus sed offeret
unusquisque secundum quod habuerit iuxta
benedictionem domini dei sui quam dede-
rit ei Iudices et magistros con-
stitues in omnibus portis tuis quas
dominus deus tuus dederit tibi per singulas
tribus tuas ut iudicent populum iusto
iudicio nec in alteram partem de-
clinent Non accipies personam nec
munera quia munera excecant
oculos sapientum et mutant verba
iustorum Iuste quod iustum est persequeris
ut vivas et possideas terram quam
dominus deus tuus dederit tibi Non
plantabis lucum et omnem ar-

lucum iuxta altare domini dei tui. nec facies tibi atque constitues statuam que odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quibus est macula aut quippiam vitii quia abhominatio est domino deo tuo. XVII

Cum reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum in conspectu domini dei tui et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos solem et lunam et omnem miliciam celi que non precepi et hoc tibi nunciatum fuerit audiensque inquisieris diligenter et verum esse repereris et abhominatio facta est in israel educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetraverunt ad portas civitatis tue et lapidibus obruentur. In ore duorum vel trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur contra se dicente uno testimonium. Manus testium prima interficiet eum et manus reliqui populi extrema mittetur ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem causam et causam lepram et non lepram et iudicum inter portas tuas videris verba variari surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus veniesque ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore queresque ab eis qui indicabunt tibi iudicii veritatem et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus deus tuus et docuerint te iuxta legem eius sequerisque sententiam eorum. Nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur homo ille et auferes malum de israel cunctusque populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam habitaverisque in illa et dixeris Constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes constitues eum quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos nec reducet populum in egyptum equitatus numero sublevatus presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas que alliciant animum eius neque argenti et auri inmensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui describet sibi deutronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum legetque illud omnibus diebus vite sue ut discat timere dominum deum suum et custodire verba et cerimonias eius que in lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos neque declinet in partem dexteram vel sinistram ut longo tempore regnet ipse et filius eius super israel. XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo israel quia sacrificia domini et oblationes eius comedent et nichil aliud accipiant de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas

illorum sicut est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas. Sive bovem sive ovem immolaverint dabunt sacerdoti armum ac ventriculum primitias frumenti vini et olei et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus ministrabit in nomine domini dei sui sicut omnes fratres levitae qui stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi cave ne imitari velis abominationes illarum gentium. Nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria nec sit maleficus nec incantator nec pythones consulat nec divinos et quaerat a mortuis veritatem. Omnia enim haec abominatur dominus et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes istae quarum possidebis terram augures et divinos audiunt. Tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus ipsum audies ut petisti a domino deo tuo in Oreb quando contio congregata est atque dixisti: ultra non audiam vocem domini dei mei et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar.

Et ait dominus mihi: Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui et ponam verba mea in ore eius loqueturque ad eos omnia quae praecepero illi. Qui autem verba eius quae loquetur in nomine meo audire noluerit ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo quae ego non praecepi illi ut diceret aut ex nomine alienorum deorum interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis: quomodo possum intellegere verbum quod non est locutus dominus? hoc habebis signum: quod in nomine domini propheta ille praedixerit et non evenerit hoc dominus non locutus est sed per tumorem animi sui propheta confinxit et idcirco non timebis eum.

c xix

Cum disperderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram et possederis eam habitaverisque in urbibus eius et in aedibus, tres civitates separabis tibi in medio terrae quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem sternens diligenter viam et in tres aequaliter partes totam terrae tuae provinciam divides ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evadere. Haec erit lex homicidae fugientis cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum suum nesciens et qui heri et nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur sed abisse simpliciter cum eo in silvam ad ligna caedenda et in succisione lignorum securis fugerit manu ferrumque elapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet. Ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur

et apprehendat eum si longior via fuit et percuciat animam eius qui non est reus mortis quia nichil contra eum qui occisus est odii habuisse monstratur. Ideo precipio ut tres civitates equo inter se spatio dividas. Cum autem dilatavit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam pollicitus est eis si tamen custodieris mandata eius et feceris que ego precipio tibi ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium numerum duplicabis ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vite eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus mittent seniores civitatis illius et rapient eum de loco effugii tradentque in manum proximi cuius sanguis effusus est et morietur nec misereberis eius et auferes sanguinem noxium de israel ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam accipies possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit sed in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum prevaricationis stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo cogitavit facere et auferes malum de medio tui ut audientes ceteri timorem habeant et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius sed animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente manum pro manu pedem pro pede exiges.

Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatus et currus et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra egipti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur ad populum. Audi israel vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis non pertimescat cor vestrum nolite metuere nolite cedere nec formidetis eos quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius dedicet illam. Quis est homo qui plantavit vineam et necdum fecit eam esse communem et de qua vesci omnibus liceat vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo impleat officium eius. Quis est homo qui Quis est homo qui desponsavit uxorem et non accepit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius accipiat eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad populum. Quis est homo formidolosus et corde pavido vadat et revertatur in domum

illorum sicut est illis. Hoc erit
iudicium sacerdotum a populo et ab his
qui offerunt victimas sive bovem
sive ovem immolaverint dabunt
sacerdoti armum sive ventriculum primi-
tias frumenti vini et olei et lana-
rum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim
elegit dominus deus tuus de cunctis tri-
bubus tuis ut stet et ministret no-
mini domini ipse et filii eius in sempiternum.
Si exierit levites de una urbium
tuarum ex omni Israel in qua habitat et
voluerit venire desiderans locum quem
elegerit dominus ministrabit in nomine
domini dei sui sicut omnes fratres levite
qui stabunt eo tempore coram domino. Partem
ciborum eandem accipiet quam et
ceteri excepto eo quod in urbe sua ex
paterna ei successione debetur. Quando
ingressus fueris terram quam dominus
deus tuus dabit tibi cave ne imita-
ri velis abominationes illarum
gentium nec inveniatur in te qui
lustret filium suum aut filiam du-
cens per ignem aut qui ariolos
sciscitetur et observet sompnia atque
auguria nec sit maleficus neque
incantator nec phitones consulat
neque divinos et querat a mortuis
veritatem. Omnia enim hec abhominatur
dominus et propter istiusmodi scelera dele-
bit eos in introitu tuo. Perfectus
eris et absque macula cum domino deo tuo.
Gentes iste quarum possidebis terram
augures et divinos audiunt. Tu
autem a domino deo tuo aliter institu-
tus es. Prophetam de gente tua et de fra-
tribus tuis sicut me suscitabit tibi
dominus deus tuus ipsum audies ut
petisti a domino deo tuo in Oreb
quando contio congregata est atque dixisti
ultra non audiam vocem domini
dei mei et ignem hunc maximum
amplius non videbo ne moriar.

Et ait dominus michi Bene omnia
sunt locuti. Prophetam suscitabo eis
de medio fratrum suorum similem tui et po-
nam verba mea in ore eius loqueturque
ad eos omnia que precepero illi. Qui
autem verba eius que loquetur in nomine
meo audire noluerit ego ultor exi-
stam. Propheta autem qui arrogantia
depravatus voluerit loqui in nomine
meo que ego non precepi illi ut diceret
aut ex nomine alienorum deorum in-
terficietur. Quod si tacita cogitatione
responderis quomodo possum intelligere verbum
quod non est locutus dominus hoc habebis
signum quod in nomine domini propheta ille
predixerit et non evenerit hoc dominus non
locutus est sed per tumorem animi sui
propheta confinxit et idcirco non
timebis eum.

xix

Cum disperderit dominus deus
tuus gentes quarum tibi traditu-
rus est terram et possederis
eam et habitaveris in urbibus eius
et in edibus, tres civitates sepa-
rabis tibi in medio terre quam dominus
deus tuus dabit tibi in possessionem
sternens diligenter viam et in tres equa-
liter partes totam terre tue provinciam
divides ut habeat e vicino
qui propter homicidium profugus est quo
possit evadere. Hec erit lex homi-
cide fugientis cuius vita serva-
nda est. Qui percusserit proximum su-
um nesciens et qui heri et nudius-
tertius nullum contra eum odium habuisse com-
probatur sed abisse simpli-
citer cum eo in silvam ad ligna ceden-
da et in succisione lignorum securis
fugerit manu ferrumque lap-
sum de manubrio amicum eius percus-
serit et occiderit hic ad unam
supradictarum urbium confugiet
et vivet. Ne forsitan proximus
eius cuius effusus est sanguis
dolore stimulatus persequatur

et apprehendat eum si longior
via fuerit et percuciat animam eius
qui non est reus mortis quia nullum
contra eum qui occisus est odium habu-
isse monstratur. Idcirco precipio ut tres
civitates equali inter se spacio dividas. Cum autem
dilataverit dominus deus tuus terminos
tuos sicut iuravit patribus tuis et
dederit tibi cunctam terram quam pol-
licitus est eis. Si tamen custodieris
mandata eius et feceris que ego pre-
cipio tibi ut diligas dominum deum
tuum et ambules in viis eius
omni tempore addes tibi tres alias civi-
tates et supradictarum urbium
numerum duplicabis ut non effundatur
sanguis innoxius in medio terre quam
dominus deus tuus dabit tibi possidendam
ne sis sanguinis reus. Si quis
autem odio habens proximum suum insi-
diatus fuerit vite eius surgensque per-
cusserit illum et mortuus fuerit
fugeritque ad unam de supradic-
tis urbibus mittent seniores civi-
tatis illius et rapient eum de lo-
co effugii tradentque in manum
proximi cuius sanguis effusus est et
morietur. Nec misereberis eius et
auferes sanguinem noxium de israel
ut bene sit tibi. Non assumes et transfe-
res terminos proximi tui quos fixerunt
priores in possessione tua quam dominus deus
tuus dabit tibi in terra quam acci-
pies possidendam. Non stabit te-
stis unus contra aliquem quicquid
illud peccati et facinoris fuerit sed
in ore duorum aut trium testium sta-
bit omne verbum. Si steterit testis
mendax contra hominem accusans
eum prevaricationis stabunt ambo
quorum causa est ante dominum in conspectu
sacerdotum et iudicum qui fuerint
in diebus illis. Cumque diligen-
tissime perscrutantes invene-
rint falsum testem dixisse contra
fratrem suum mendacium reddent ei sicut
fratri suo cogitavit facere et auferes
malum de medio tui ut audientes
ceteri timorem habeant et nequaquam
talia audeant facere. Non misereberis
eius sed animam pro anima oculum pro oculo den-
tem pro dente manum pro manu pedem
pro pede exiges.

XX

Si exieris ad bellum contra
hostes tuos et videris equitatum
et currus et maiorem quam tu habes
adversarii exercitus multitudinem non
timebis eos quia dominus deus tuus tecum
est qui eduxit te de terra egypti. Ap-
propinquante autem iam prelio stabit sa-
cerdos ante aciem et sic loquetur ad
populum. Audi israel vos hodie contra
inimicos vestros pugnam committitis non
pertimescat cor vestrum nolite metu-
ere nolite cedere nec formidetis
eos quia dominus deus vester in medio
vestri est et pro vobis contra adversarios
dimicabit ut eruat vos de periculo.
Duces quoque per singulas turmas audi-
ente exercitu proclamabunt. Quis
est homo qui edificavit domum
novam et non dedicavit eam vadat
et revertatur in domum suam ne forte
moriatur in bello et alius dedicet
illam. Quis est homo qui plantavit
vineam et nondum fecit eam esse communem
et de qua vesci omnibus liceat va-
dat et revertatur in domum suam ne
forte moriatur in bello et alius
homo accipiet fungatur eius officio. Quis
est homo qui despondit uxorem et non accepit
eam vadat et revertatur in domum suam
ne forte moriatur in bello et alius
accipiat eam. Et his dictis addent re-
liqua et loquentur ad populum. Quis
est homo formidolosus et corde pavi-
do vadat et revertatur in domum

sua ne pavere faciat corda fra-
trum suorum sicut ipse timore perterritus
est. Cumque siluerint exercitus du-
ces et finem loquendi fecerint
unusquisque suos ad bellandum
cuneos preparabit. Si quando accesseris
ad expugnandam civitatem offeres
ei primum pacem. Si receperit et aperuerit
tibi portas cunctus populus qui in ea
est salvabitur. Si autem fedus
inire noluerit et serviat tibi sub
tributo. Sin autem fedus inire no-
luerit et ceperit contra te bellum
oppugnabis eam. Cumque tradiderit
dominus deus tuus illam in manu
tua percuties omne quod in ea generis
masculini est in ore gladii absque mu-
lieribus et infantibus iumentis et
ceteris que in civitate sunt. Omnem
predam exercitui divides et comedes
de spoliis hostium tuorum que dominus deus
tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civi-
tatibus que a te procul valde sunt et
non sunt de his urbibus quas in pos-
sessionem accepturus es. De his autem
civitatibus que dabuntur tibi nullum
omnino permittes vivere sed interficies
in ore gladii. Etheum videlicet et amor-
reum et chananeum pherezeum et eveum
et iebuseum sicut precepit tibi dominus deus
ne forte doceant vos facere cunctas
abominationes quas ipsi operati sunt diis
suis et peccetis in dominum deum vestrum. Quando
obsederis civitatem multo tempore et
munitionibus circumdederis ut expu-
gnes eam non succides arbores
de quibus vesci potest nec securibus
per circuitum debes vastare regionem quoniam
lignum est et non homo nec potest
bellantium contra te augere numerum. Si
autem ligna non sunt pomifera sed a-
grestia et in ceteros apta usus
succide et instrue machinas done-
c capias civitatem que contra te di-
micat.

XXI

Quando in-
ventum fuerit in terra quam
dominus deus tuus daturus est
tibi hominis cadaver occisi et igno-
ratur cedis reus egredientur ma-
iores natu et iudices tui et me-
tientur a loco cadaveris singularum
per circuitum spacia civitatum et quam
viciniorem ceteris esse perspexerint se-
niores civitatis eius tollent vitulam
de armento que non traxit iugum
nec terram scidit vomere et ducent
eam ad vallem asperam atque sa-
xosam que numquam arata est
nec sementem recepit et cedent
in ea cervices vitule. Accedentque
sacerdotes filii Levi quos elegit do-
minus deus tuus ut ministrent ei et
benedicant in nomine eius et ad ver-
bum eorum omne negotium et quicquid
mundum vel inmundum est iudicetur et
venient maiores natu civitatis
illius ad interfectum lavabuntque ma-
nus suas super vitulam que in val-
le percussa est et dicent Manus
nostre non effuderunt sanguinem
hunc nec oculi viderunt. Propicius
esto populo tuo israel quem redemisti
domine et ne reputes sanguinem
innocentem in medio populi tui
israel. Et auferetur ab eis reatus
sanguinis. Tu autem alienus eris ab
innocentis cruore qui effusus
est cum feceris quod precepit
dominus. Si egressus fueris ad pu-
gnam contra inimicos tuos et tra-
diderit eos dominus deus tuus in ma-
nu tua captivosque duxeris

et videris in numero captivorum
mulierem pulcram et adamave
ris eam volueris que habere uxorem
introduces in domum tuam. Que
radet cesariem et circumcidet ungu
es et deponet vestem in qua
capta est sedensque in domo tua
flebit patrem et matrem suam uno
mense et postea intrabis ad eam
dormiesque cum illa et erit uxor
tua. Si autem postea non sederit in
animo tuo dimittes eam liberam
nec vendere poteris pecunia nec
opprimere per potenciam quia humilia
sti eam. Si habuerit homo uxores
duas unam dilectam et aliam
odiosam genuerintque ex eo li
beros et fuerit filius odiose pri
mogenitus volueritque substanciam inter
filios suos dividere Non poterit
filium dilecte facere primogenitum
et preferre filio odiose sed filium odi
ose agnoscet primogenitum Dabit
que ei de hiis que habuerit cuncta du
plicia Iste est enim principium li
berorum eius et huic debentur primo
genita. Si genuerit homo filium con
tumacem et protervum qui non
audiat patris aut matris imperium
et coercitus obedire contempserit
apprehendent eum et ducent ad seni
ores civitatis illius ad portam iudi
cii Dicentque ad eos filius iste no
ster protervus et contumax Monita
nostra audire contempnit comessa
cionibus vacat et luxurie atque
conviviis lapidibus eum ob
ruet populus civitatis et morie
tur ut auferatis malum de medio vestri
et universus Israhel audiens pertimescat
Quando peccaverit homo quod morte pu
niendum est et adiudicatus
morti appensus fuerit in pa
tibulo non permanebit cadaver
eius in ligno sed in eadem die sepe
lietur quia maledictus a deo est
qui pendet in ligno et nequa
quam contaminabis terram tuam quam
dominus deus tuus dederit tibi in possessionem.

XXII

Non videbis bovem fratris tui aut
ovem errantem et preteribis
sed reduces fratri tuo etiam si non
est propinquus frater tuus nec nosti eum
duces in domum tuam et erunt apud
te quamdiu querat ea frater tuus et
recipiat Similiter facies de asino et
de vestimento et de omni re fratris tui
que perierit Si inveneris eam ne
negligas quasi alienam Si videris
fratris tui asinum aut bovem cecidisse
in via non despicias sed sub
levabis cum eo Non induetur mu
lier veste virili nec vir utetur
veste feminea abhominabilis enim a
pud deum est qui facit hec Si am
bulas per viam in arbore vel in
via nidum avis inveneris et matrem
pullis vel ovis desuper incubantem
non tenebis eam cum filiis sed abire
pacieris captos tenens filios ut bene
sit tibi et longo vivas tempore Cum
edificaveris domum novam facies
murum tecti per circuitum ne effundatur
sanguis in domo tua et sis reus
labente alio et in preceps ruente Non
seres vineam tuam alio semine ne
et sementis quam sevisti et que nascuntur
ex vinea pariter sanctificentur Non arabis
in bove simul et asino Non indu
eris veste que ex lana linoque con
texta est Funiculos in fimbriis
facies per quatuor angulos pallii tui
quo operieris Si duxerit vir uxorem
et postea eam odio habuerit quesieritque

occasiones quibus dimittat eam
obiciens ei nomen pessimum et dicet
uxorem hanc accepi et ingressus
ad eam non inveni eam virginem:
Tollet eam pater et mater eius et ferent
secum signa virginitatis eius ad seni-
ores urbis qui in portas sunt et dicet
pater filiam meam dedi huic uxorem
quam quia odit imponit ei nomen pes-
simum ut dicat Non inveni filiam
tuam virginem Et ecce hec sunt signa
virginitatis filie mee Expandent
vestimentum coram senioribus civitatis
apprehendentque senes urbis illius
virum et verberabunt eum condempnan-
tes insuper C siclis argenti quos
dabit patri puelle quia diffamavit
nomen pessimum super virginem Israel et ha-
bebit eam uxorem et non poterit
dimittere omni tempore vite sue Quod si
verum est quod obicit et non est in-
venta in puella virginitas eicient
eam extra fores domus patris sui et
lapidibus obruent viri civitatis
eius et morietur quia fecit nephas in
Israel ut fornicaretur in domo patris
sui et auferes malum de medio tui:
Si dormierit vir cum uxore alterius
uterque morietur id est adulter et adultera
et auferes malum de Israel Si puel-
lam virginem desponderit vir et
invenerit eam aliquis in civitate
et concubuerit cum illa educes
utrumque ad portam civitatis illius
et lapidibus obruentur puella quia
non clamavit in civitate vir quia
humiliavit uxorem proximi sui
et auferes malum de medio tui Sin
autem in agro reppererit vir puel-
lam que desponsata est et apprehen-
dens concubuerit cum illa ipse mo-
rietur solus puella nichil patietur
nec est rea mortis quoniam sicut latro
consurgit contra fratrem suum et occi-
dit animam eius ita puella perpessa

est Sola erat in agro clamavit
et nullus affuit qui liberaret eam
Si invenerit vir puellam virginem
que non habet sponsum et apprehen-
dens concubuerit cum illa et res ad
iudicium venerit dabit qui dormi-
vit cum ea patri puelle L siclos
argenti et habebit eam uxorem quia
humiliavit illam Non poterit illam
dimittere cunctis diebus vite sue

XXIII

Non accipiet homo uxo-
rem patris sui nec revelabit
operimentum eius Non intrabit
eunuchus attritis vel amputatis
testiculis vel absciso veretro eccle-
siam domini Non ingredietur manzer hic
est de scorto natus in ecclesiam domini
usque ad decimam generationem Amoni-
tes et moabites etiam post decimam
generationem non intrabunt ecclesiam domini
in eternum quia noluerunt nobis
occurrere cum pane et aqua in via
quando egressi estis de egipto et quia
conduxit contra te balaam filium
beor de mezopotamia sirie ut
malediceret tibi Et noluit dominus
deus audire balaam vertitque ma-
ledictionem eius in benedictionem tuam
eo quod diligeret te Non facies cum
eis pacem nec queras eis bona
cunctis diebus vite tue in sempiter-
num Non abhominaberis ydumeum
quia frater tuus est nec egipcium quia
advena fuisti in terra eius Qui
nati fuerint ex eis tercia generatione intra-
bunt in ecclesiam domini Quando egressus
fueris ad hostes tuos in pugnam
custodies te ab omni re mala:
Si fuerit inter vos homo qui nocturno
pollutus sit sompno egredietur extra
castra et non revertetur priusquam ad
vesperam lavetur aqua et post solis
occasum ingredietur in castra:
Habebis locum extra castra ad
quem egrediaris ad requisita

nae gerens paxillum in balteo
Cumque sederis fodies per circuitum et
egesta humo operies quo relevatus
es Dominus enim deus ambulat in
medio castrorum ut tradat tibi inimicos
tuos ut sint castra tua sancta
et nihil in eis appareat foeditatis
ne derelinquat te Non trades servum
domino suo qui ad te confugerit
habitabit tecum in loco qui ei pla-
cuerit et in una urbium tuarum re-
quiescet nec contristes eum Non erit
meretrix de filiabus israel neque scor-
tator de filiis israel Non offeres
mercedem prostibuli nec pretium canis
in domo domini dei tui quicquid illud
est quod voveris quia abhominatio est
utrumque apud dominum deum tuum Non
fenerabis fratri tuo ad usuram
pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam
rem sed alieno Fratri autem tuo absque
usura id quod indiget commo-
dabis ut benedicat tibi dominus deus
tuus in omni opere tuo in terra ad quam
ingredieris possidendam Cum voveris votum
domino deo tuo non tardabis
reddere quia requiret illud dominus
deus tuus et si moratus fueris repu-
tabitur tibi in peccatum Si nolueris
polliceri absque peccato eris Quod autem
semel egressum est de labiis tuis
observabis et facies sicut promisisti
domino deo tuo et propria voluntate et
ore tuo locutus es Ingressus vine-
am proximi tui comede uvas
quantum tibi placuerit foras autem ne
efferas tecum Si intraveris segetem
amici tui franges spicas et ma-
nu conteres falce autem non metes XXIIII

Si acceperit homo uxorem et
habuerit eam et non invenerit
gratiam ante oculos eius
propter aliquam foeditatem scribet
libellum repudii et dabit in ma-
nu eius et dimittet eam de domo sua
Cumque egressa alterum maritum du-
xerit et ille quoque oderit eam dederitque
ei libellum repudii et dimiserit
eam de domo sua vel certe mortuus
fuerit non poterit prior maritus recipere eam
in uxorem quia polluta est et ab-
hominabilis facta est coram domino ne
peccare facias terram tuam quam
dominus deus tuus tibi tradiderit possi-
dendam Cumque acceperit homo nuper
uxorem non procedet ad bellum nec
ei quippiam necessitatis iniungetur publice
sed vacabit absque culpa domui
suae ut uno anno laetetur cum uxore
sua Non accipies loco pignoris
inferiorem et superiorem molam
quia animam suam apposuit tibi Si
deprehensus fuerit homo sollicitans
fratrem suum de filiis israel et vendito
eo acceperit pretium interficietur et au-
feres malum de medio tui Observa
diligenter ne incurras in plagam
leprae sed facies quaecumque docuerint
te sacerdotes levitici generis iuxta
id quod praecepi eis et imple sollici-
te Memento quae fecerit dominus deus in
Mariae in via cum egrederemini de e-
gypto Cum repetes a proximo
tuo rem aliquam quam debet tibi
non ingredieris domum eius ut pi-
gnus auferas sed stabis foris et
ille tibi proferet quod habuerit Sin au-
tem pauper est non pernoctabit apud
te pignus sed statim reddes ei an-
te solis occasum ut dormiens in vestimento
suo benedicat tibi et habeas iustitiam
coram domino deo tuo Non negabis
mercedem indigentis et pauperis fratris
tui sive advenae qui tecum mo-
ratur in terra intra portas tuas
est sed eadem die reddes ei pretium

laborum suorum ante solis occasum quia
pauper est et ex eo sustentat animam
suam ne clamet contra te ad dominum
et reputetur tibi in peccatum Non occidentur
patres pro filiis nec filii pro patribus
sed unusquisque pro suo peccato morietur
Non pervertes iudicium advene et
pupilli nec auferes pignoris
loco vidue vestimentum Memento quod
servieris in egipto et eruit te dominus
deus inde Idcirco precipio tibi ut fa-
cias hanc rem Cum messueris
segetem in agro tuo et oblitus
manipulum relinqueris et non re-
verteris ut tollas eum Sed ad-
venam et pupillum et viduam
auferre patieris ut benedicat tibi
dominus deus tuus in omni opere ma-
nuum tuarum Si fruges colliges
olivarum quicquid remanserit in ar-
boribus non reverteris ut collig-
as sed relinques advene et pu-
pillo et vidue Si vindemiaveris
vineam tuam non colliges remanen-
tes racemos sed cedent in usus ad-
vene et pupilli ac vidue Me-
mento quod et tu servieris in egipto
et idcirco precipio tibi ut facias hanc rem

XXV

Si fuerit causa inter aliquos
et interpellaverint iudi-
ces quem iustum esse perspexe-
rint illi iusticie palmam dabunt
quem impium condempnabunt impietatis
Si autem eum qui peccavit dignum
viderint plagis prosternent et coram
se facient verberari pro mensura pec-
cati erit et plagarum modus ita dumta-
xat ut quadragenarium numerum non
excedant ne fede laceratus ante
oculos tuos abeat frater tuus Non liga-
bis os bovis terentis in area fru-
ges tuas Quando habitaverint fratres
simul et unus ex eis absque liberis
mortuus fuerit uxor defuncti non
nubet alteri sed accipiat eam frater
eius et suscitabit semen fratris sui
et primogenitum ex ea filium nomine
illius appellabit ut non deleatur nomen
eius de israel Sin autem noluerit ac-
cipere uxorem fratris sui que ei le-
ge debetur perget mulier ad por-
tam civitatis et interpellabit ma-
iores natu Dicetque non vult fr-
ater viri mei suscitare semen fratris sui
in israel nec me in coniugium sumere
Statimque eum accersiri facient
et interrogabit Si responderit nolo
eam uxorem accipere accedet
mulier ad eum coram senioribus et
tollet calciamentum de pede eius
spuetque in faciem illius et dicet
Sic fiet homini qui non edificat
domum fratris sui et vocabitur nomen illius in israel
domus discalciati
Si habuerint inter se iurgium duo
viri et unus contra alterum rixari
ceperit volens quod uxor alterius eruere
virum suum de manu fortioris
miserit manum et apprehenderit
verenda eius abscides manum illius
nec flecteris super eam ulla miseri-
cordia Non habebis in sacculo diversa pon-
dera maius aut minus nec erit in do-
mo tua modius maior aut minor
Pondus habebis iustum et ve-
rum et modius equalis et verus erit
tibi ut multo vivas tempore super terram
quam dominus deus tuus dederit tibi
Abhominabitur enim dominus eum qui
facit hec et adversatur omnem iniusti-
ciam Memento que fecerit tibi Ama-
lech in via quando egrediebaris ex
egipto quomodo occurrerit tibi et extremos
agminis tui qui lassi residebant
ceciderit quando tu eras fame et la-
bore confectus et non timuerit deum
Cum dominus deus tuus dederit tibi

requiem et subiecerit cunctas per
circuitu nationes in terra quam tibi
pollicitus est delebis nomen eius
de sub celo. Cave ne obliviscaris. XXVI

Cumque intraveris terram
quam dominus deus tuus da-
turus est tibi possidendam
et obtinueris eam atque habitaveris
in illa tolles de cunctis frugi-
bus tuis primicias et pones in
cartallo pergesque ad locum quem
dominus deus tuus elegerit ut ibi invoce-
tur nomen eius. Accedesque ad sacer-
dotem qui fuerit in diebus illis et
dices ad eum. Profiteor coram
domino deo tuo quod ingressus sum terram
pro qua iuravit patribus nostris ut da-
ret eam nobis. Suscipiensque sa-
cerdos cartallum de manu eius ponet
ante altare domini dei tui et loqueris
in conspectu domini dei tui. Syrus
persequebatur patrem meum qui
descendit in egyptum et ibi peregrina-
tus est in paucissimo numero crevitque
in gentem magnam et robustam
et infinite multitudinis. Afflixerunt-
que nos egyptii et persecuti sunt op-
primentes oneribus gravissimis et clamavimus
ad dominum deum patrum nostrorum. Qui ex-
audivit nos et respexit humilita-
tem nostram et laborem atque angustias
et eduxit nos de egypto in
manu forti et brachio extento
in ingenti pavore in signis atque
portentis introduxit ad locum
istum et tradidit nobis terram lac-
te et melle manantem. Et idcirco
nunc offero primicias frugum terre
quam dominus dedit michi et dimittes
eos in conspectu domini dei tui
et adorato domino deo tuo. Epu-
laberis in omnibus bonis tuis que
dominus deus tuus dederit tibi et domui
tue tu et levites et advena
qui tecum est. Cum compleveris deci-
mam cunctarum frugum tuarum anno deci-
marum tercio dabis levite et adve-
ne et pupillo et vidue ut come-
dant intra portas tuas et saturen-
tur. Loquerisque in conspectu domini dei
tui. Abstuli quod sanctificatum est de do-
mo mea et dedi illud levite et
advene et pupillo et vidue sicut
iussisti michi. Non preterivi mandata tua
nec sum oblitus imperii tui. Non co-
medi ex eis in luctu meo nec se-
paravi ea in qualibet immundicia nec expen-
di ex his quicquam in re funebri.
Obedivi voci domini dei mei et
feci omnia sicut precepisti michi. Respice
de sanctuario tuo de excelso celorum
habitaculo et benedic populo tuo israel
et terre quam dedisti nobis sicut iura-
sti patribus nostris terre lacte et mel-
le mananti. Hodie dominus deus
tuus precepit tibi ut facias manda-
ta hec atque iudicia et custodies
et impleas ex toto corde tuo et
ex tota anima tua. Dominum elegisti ho-
die ut sit tibi deus et ambules in
viis eius et custodias cerimoni-
as illius et mandata atque iudicia et
obedias eius imperio. Et dominus
elegit te hodie ut sis ei populus pe-
culiaris sicut locutus est tibi et custo-
dias omnia precepta eius et faciat
te excelsiorem cunctis gentibus
quas creavit in laudem et nomen et
gloriam suam ut sis populus sanctus domini
dei tui sicut locutus est tibi. XXVII

Precepit autem moyses et
seniores israel populo dicentes. Cu-
stodite omne mandatum
quod precipio vobis hodie. Cumque
transieritis iordanem in terram quam
dominus deus tuus dabit tibi

erigas ingentes lapides et leui
gabis calce eos ut possis in eis
scribere omnia verba legis huius iorda
ne transmisso et intres terram
quam dominus deus tuus dabit tibi terram
lacte et melle manantem sicut iura
uit patribus tuis. Cum ergo transieritis
iordanem erigite lapides quos
ego precipio vobis hodie in monte hebal et
leuigabis eos calce. Et edifi
cabis ibi altare domino deo tuo de la
pidibus quos ferrum non tetigit et
de saxis informibus et impolitis
et offeres super eo holocausta
domino deo tuo et immolabis hosti
as pacificas. Et comedes ibi et
epulaberis coram domino deo tuo
et scribes super lapides omnia verba
legis huius plane et lucide. Di
xeruntque moyses et sacerdotes le
uitici generis ad omnem israhelem:
Attende et audi israhel hodie factus
es populus domini dei tui audies vo
cem eius et facies mandata atque iusti
cias quas ego precipio tibi. Precepit moy
ses populo in die illo dicens: Hii sta
bunt ad benedicendum domino super mon
tem garizim iordane transmis
so Symeon leui iudas ysachar
ioseph et beniamin et e regione
isti stabunt ad maledicendum
in monte hebal Ruben Gad
et asser zabulon Dan et Nep
talim et pronunciabunt leuite
dicentque ad omnes viros israhel excel
sa voce. Maledictus homo qui facit
sculptile et conflatile abho
minationem domini opus manuum arti
ficum ponetque illud in abscon
dito et respondebit omnis populus et di
cet Amen. Maledictus qui non
honorat patrem suum et matrem et
dicet omnis populus amen. Maledictus
qui errare facit cecum in itinere

et dicet omnis populus amen:
Maledictus qui peruertit iudicium
aduene pupilli et vidue et
dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum uxore patris sui
et dicet omnis populus amen. Male
dictus qui dormit cum sorore sua
et dicet omnis populus amen. Ma
ledictus qui clam percusserit proxi
mum suum et dicet omnis populus a
men. Maledictus qui accipit
munera ut percutiat animam sangui
nis innocentis et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui non per
manet in sermonibus legis huius
nec eos opere perficit et dicet
omnis populus amen. xxviii

Si autem audieris vocem
domini dei tui ut facias
atque custodias omnia man
data eius que ego precipio tibi hodie
faciet te dominus deus tuus excelsi
orem cunctis gentibus que versantur
in terra venientque super te vniuerse
benedictiones iste et apprehendent
te si tamen precepta eius audieris. Bene
dictus tu in ciuitate et benedictus in
agro. Benedictus fructus ventris
tui et fructus terre tue fructusque iumentorum
tuorum et caule ouium tuarum et
Benedicta horrea tua et benedicte
reliquie tue. Benedictus eris ingre
diens et egrediens. Dabit dominus
inimicos tuos qui consurgunt
aduersum te corruentes in con
spectu tuo per vnam viam venient
contra te et per septem fugient
a facie tua. Emittet dominus
benedictionem super cellaria tua
et super omnia opera manu
um tuarum benedicetque tibi in terra
quam acceperis. Suscitabit te do
minus sibi in populum sanctum sicut
iurauit tibi si custodieris man

data domini dei tui et ambu-
laueris in viis eius Videbuntque
omnes terrarum populi quod nomen domini
inuocatum sit super te et timebunt
te Habundare te faciet dominus omnibus
bonis fructu ventris tui et fruc-
tu iumentorum tuorum fructu ter-
re tue quam iurauit dominus patribus
tuis ut daret tibi Aperiet dominus
thesaurum suum optimum celum ut tribu-
at pluuiam terre tue in tempore suo
Benedicet cunctis operibus manu-
um tuarum Et fenerabis gentibus
multis et ipse a nullo fenus acci-
pies Constituet te dominus in
caput et non in caudam et eris
semper supra et non subter si audi-
eris mandata domini dei tui que
ego precipio tibi hodie et custodieris
et feceris et non declinaueris
ab eis neque ad dexteram neque ad
sinistram nec secutus fueris deos
alienos neque colueris eos Quod
si audire nolueris vocem domini
dei tui ut custodias et facias
omnia mandata eius et cerimo-
nias quas ego precipio tibi hodie
venient super te omnes maledic-
tiones iste et apprehendent te
Maledictus eris in ciuitate Ma-
ledictus in agro Maledictum
horreum tuum et maledicte re-
liquie tue Maledictus fructus
ventris tui et fructus terre tue
armenta boum tuorum et greges
ouium tuarum Maledictus eris in-
grediens Mittet dominus super te
famem et esuriem et increpationem
in omnia opera tua que facies
donec conterat te et perdat velociter
de sub celo propter adinuentiones
tuas pessimas in quibus reli-
quisti me Adherere faciat tibi dominus pe-
stilenciam donec consumat te de terra
ad quam ingredieris possidendam
Percuciat te dominus egestate febre
et frigore ardore et estu et aere
corrupto ac rubigine et persequatur
donec pereas Sit celum quod super
te est eneum et terra quam calcas
ferrea Det dominus imbrem terre tue
puluerem et de celo descendat
super te cinis donec conteraris Tra-
dat te dominus corruentem ante hostes
tuos Per vnam viam egrediaris contra
eos et per septem fugias et dispergaris
per omnia regna terre sitque cada-
uer tuum in escam cunctis volati-
libus et bestiis terre et non sit qui
abigat Percuciat te dominus vlcere
egipti et partem corporis per quam
stercora digeruntur scabie quoque et
prurigine ita ut curari nequeas
Percuciat te dominus amencia et
cecitate ac furore mentis et pal-
pes in meridie sicut palpare solet
cecus in tenebris et non dirigas
vias tuas Omni quoque tempore calump-
niam sustineas et opprimeris
violencia nec habeas qui liberet
te Vxorem accipias et alius dor-
miat cum ea Domum edifices
et non habites in ea Plantes vineam
et non vindemies eam Bos tuus
ymmoletur coram te et non come-
des ex eo Asinus tuus rapiatur in
conspectu tuo et non reddatur tibi Oues
tue dentur inimicis tuis et non sit
qui adiuuet Filii tui et filie
tue tradentur alteri populo videntibus
oculis tuis et deficientibus ad con-
spectum eorum tota die et non sit for-
titudo in manu tua Fructus terre
tue et omnes labores tuos comme-
dat populus quem ignoras et sis semper

calumpniam sustinens et oppressus cunctis diebus et stupens ad terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percuciat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris sanarique non possis a planta pedis usque ad verticem tuum. Ducet te dominus et regem tuum quem constitueris super te in gentem quam ignoras tu et patres tui et servies ibi diis alienis ligno et lapidi et eris perditus in proverbium et fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementem multam iacies in terram et modicam congregabis quia locuste omnia devorabunt. Vineam plantabis et fodies et vinum non bibes nec colliges ex ea quippiam quoniam vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis tuis et non ungeris oleo quia defluent et peribunt. Filios generabis et filias et non frueris eis quoniam ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre tue rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra ascendet super te eritque sublimior, tu autem descendes et eris inferior. Ipse fenerabit tibi et non tu fenerabis ei. Ipse erit in caput et tu eris in caudam. Et venient super te omnes iste maledictiones et persequentes apprehendent te donec intereas quia non audisti vocem domini dei tui nec servasti mandata eius et cerimonias quas precepit tibi. Et erunt in te signa et prodigia et in semine tuo usque in sempiternum eo quod non servieris domino deo tuo in gaudio cordis cordisque leticia propter rerum omnium

habundanciam. Servies inimico tuo quem immittet dominus tibi in fame et siti et nuditate et omni penuria rerum et ponet iugum ferreum super cervicem tuam donec te conterat extremis finibus terre in similitudinem aquile volantis cum impetu cuius linguam intelligere non possis gentem procacissimam que non deferat seni nec misereatur parvulo et devoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terre tue donec intereas et non relinquat tibi triticum vinum et oleum et disperdat et conterat in cunctis urbibus tuis et destruentur muri tui firmi atque sublimes in quibus portas tuas in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus et comedes fructum uteri tui et carnes filiorum ac filiarum tuarum quas dedit tibi dominus deus tuus in angustia et in vastitate qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus valde invidebit fratri suo et uxori que cubat in sinu suo ne det eis de carnibus filiorum suorum quos comedet eo quod nichil habeat aliud in obsidione et penuria qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi non valebat nec pedis vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem nimiam invidebit viro suo qui cubat in sinu eius super filii sui et filie sue carnibus et illuvie est secundarum que egrediuntur de medio feminum eius et super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus

intra portas tuas. Nisi custo-
dieris et feceris omnia verba legis huius
que scripta sunt in hoc volumine et ti-
mueris nomen eius gloriosum et terribi-
le hoc est dominum deum tuum. Auge-
bit dominus plagas tuas et plagas
seminis tui plagas magnas et
perseverantes infirmitates pessimas
et perpetuas. Et convertet in te omnes
afflictiones egypti quas timuisti et
adherebunt tibi. Insuper et universos lan-
guores et plagas que non sunt scripte
in volumine legis huius inducet dominus
super te donec te conterat et remane-
bitis pauci numero qui prius eratis sicut
astra celi pre multitudine quia non audisti
vocem domini dei tui. Et sicut ante
letatus est dominus super vos bene
vobis faciens vosque multiplicans
sic letabitur disperdens vos atque sub-
vertens ut auferamini de terra ad quam
ingredieris possidendam. Disperdet
te dominus super omnes populos a summita-
te celi usque ad terminos eius et servies diis
alienis quos et tu ignoras et patres
tui lignis et lapidibus. In genti-
bus quoque illis non quiesces neque
erit requies vestigio pedis tui. Da-
bit enim tibi dominus ibi cor pavidum et
deficientes oculos et animam merore
consumptam et erit vita tua quasi pen-
dens ante te. Timebis nocte et die
et non credes vite tue. Mane dices
quis michi det vesperum et vespere quis mi-
chi det mane propter cordis tui formidi-
nem qua terreberis et propter ea que
videbis tuis oculis. Reducet te do-
minus classibus in egyptum per viam
de qua dixit tibi ut eam amplius
non videres. Ibi venderis inimicis tuis
in servos et ancillas et non erit qui
emat. Hec sunt verba federis quod precepit do-
minus moysi ut feriret cum filiis israel
in terra moab preter illud fedus quod
cum eis pepigit in oreb.

XXIX

Vocavitque moyses omnem
israel et dixit ad eos. Vos vi-
distis universa que fecit dominus
coram vobis in terra egypti pharaoni
et omnibus servis eius universeque terre eius temp-
tationes magnas quas viderunt ocu-
li tui signa illa portentaque inge-
ntia. Et non dedit vobis dominus cor
intelligens et oculos videntes et aures
que possunt audire usque in presentem di-
em. Adduxit vos xl annis per
desertum. Non sunt attrita vestimenta vestra
nec calciamenta pedum vestrorum vetustate
consumpta sunt. Panem non comedi-
stis vinum et siceram non bibistis ut
sciretis quia ego sum dominus deus vester. Et veni-
stis ad locum hunc. Egressusque est
ipse seon rex esebon et og rex ba-
san occurrentes vobis ad pugnam
et percussimus eos et tulimus terram eorum
et tradidimus possidendam Ruben
et gad et dimidie tribui manas-
se. Custodite ergo verba pacti huius et
implete ea ut intelligatis universa
que facitis. Vos statis hodie cuncti co-
ram domino deo vestro principes vestri
et tribus et maiores natu atque doc-
tores omnis populus israel liberi et
uxores vestre et advena qui tecum mo-
ratur in castris exceptis lignorum ce-
soribus et hiis qui comportant aquas
ut transeas in federe domini dei tui et
in iureiurando quod hodie dominus
deus percutit tecum ut suscitet te sibi
in populum et ipse sit dominus deus tuus sicut
locutus est tibi et sicut iuravit patri-
bus tuis abraham ysaac et iacob. Nec
vobis solis ego hoc fedus ferio et
hec iuramenta confirmo sed cunctis pre-
sentibus et absentibus. Vos enim nostis
quomodo habitaverimus in terra egypti et quo-
modo transierimus per medium nationum quas
transeuntes vidistis abhominationes
et sordes id est ydola eorum lignum

et lapidem argentum et aurum que
colebant ne forte sit inter vos vir
aut mulier familia aut tribus cuius cor
hodie aversum est a domino deo nostro ut
vadat et serviat diis illarum gentium et
sit inter vos radix germinans fel et a-
maritudinem Cumque audierit verba iura-
menti huius benedicat sibi in corde
suo dicens Pax erit mihi et ambulabo
in pravitate cordis mei et assumat ebria
sitientem et dominus non ignoscat ei Sed
tunc quam maxime furor eius fumet et
zelus contra hominem illum et sede-
ant super eum omnia maledicta que
scripta sunt in hoc volumine et deleat
nomen eius de sub celo et consumat eum
in perditionem ex omnibus tribubus Israel
iuxta maledictiones que in libro
huius legis et federis continentur
Dicetque sequens generatio et filii qui
nascentur deinceps et peregrini qui de
longe venerint videntes plagas terre
illius et infirmitates quibus eam afflixe-
rit dominus sulphure et salis ardore
comburens ita ut ultra non seratur
nec virens quippiam germinet in exem-
plum subversionis Sodome et Gomorre
Adame et Seboym quas subvertit dominus
in ira et in furore suo et
dicent omnes gentes Quare sic fecit
dominus terre huic que est hec ira furo-
ris eius inmensa Et respondebunt Quia
dereliquerunt pactum domini quod pepigit
cum patribus eorum quando eduxit eos de terra
Egypti et servierunt diis alienis et a-
doraverunt eos quos nesciebant et quibus
non fuerant attributi idcirco iratus est fu-
ror domini contra terram istam ut in-
duceret super eam omnia maledicta que in
hoc volumine sunt scripta et eiecit eos de terra
sua in ira et furore et indignatione
maxima Proiecitque in terram alie-
nam sicut hodie comprobatur Abscondita domino
deo nostro que manifesta sunt nobis et fi-
liis nostris usque in eternum ut faciamus
universa precepta legis huius xxx

Cum ergo venerint super te omnes
sermones isti benedictio sive
maledictio quam proposui in
conspectu tuo et ductus penitudine
cordis tui in universis gentibus in quas
disperserit te dominus deus tuus et rever-
sus fueris ad eum et obedieris eius
imperiis sicut ego hodie precipio tibi cum filiis
tuis in toto corde tuo et in tota
anima tua reducet te dominus deus tuus
de captivitate tua ac miserebitur
tui et rursum congregabit te de
cunctis populis in quos ante disper-
sit te Si ad cardines celi fueris
dissipatus inde te retrahet dominus
deus tuus et assumet atque introdu-
cet in terram quam possederunt patres
tui et obtinebis eam et benedicens
maiores numero esse te faciet quam
fuerunt patres tui Circumcidet
dominus deus cor tuum et cor seminis
tui ut diligas dominum deum tuum
in toto corde tuo et in tota anima
tua ut possis vivere Omnes has
maledictiones convertet super inimi-
cos tuos et eos qui oderunt te
et persequuntur Tu autem reverteris et au-
dies vocem domini dei tui facies que
universa mandata que ego precipio tibi
hodie et abundare te faciet do-
minus deus tuus in cunctis operibus
manuum tuarum et sobole uteri
tui et in fructu iumentorum tuorum
in ubertate terre tue et in ver-
um largitate Revertetur enim dominus
ut gaudeat super te in omnibus bonis
sicut gavisus est in patribus tuis si
tamen audieris vocem domini dei tui
et custodieris precepta eius et ceri-
monias que in hac lege con-
scripta sunt et revertaris ad dominum de-
um tuum in toto corde tuo et in to-
ta anima tua Mandatum hoc quod ego pre-
cipio tibi hodie non super te est neque
procul positum nec in celo situm
ut possis dicere Quis nostrum

ad celum valeat ascendere ut deferat illud ad nos ut audiamus atque opere compleamus. Neque trans mare positum ut causeris et dicas: Quis ex nobis transfretare poterit mare et illud ad nos deferre ut possimus audire et facere quod preceptum est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuit in conspectu tuo vitam et bonum et econtrario mortem et malum ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius et custodias mandata illius et ceremonias atque iudicia et vivas et multiplicet te benedicatque tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Si autem aversum fuerit cor tuum et audire nolueris atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis predico tibi hodie quod pereas et parvo tempore moreris in terra ad quam iordane transmisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum et terram quod proposuerim vobis vitam et bonum benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum et diligas dominum deum tuum atque obedias voci eius et illi adhereas. Ipse enim est vita tua et longitudo dierum tuorum ut habites in terra quam iuravit dominus patribus tuis Abraham Ysaac et Iacob ut daret eam illis. XXXI

Abiit ergo moyses et locutus est omnia verba hec ad universum israel et dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie. Non possum ultra egredi et ingredi presertim cum et dominus dixerit mihi: Non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo ut possideas eas. Et Iosue iste transibit ante te sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut fecit Seon et Og regibus Amorreorum et terre eorum delebitque eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis similiter facietis eis sicut precepi vobis. Viriliter agite et confortamini. Nolite timere nec paveatis a conspectu eorum quia dominus deus ipse est ductor tuus et non dimittet nec derelinquet te. Vocavitque moyses Iosue et dixit ei coram omni israel: Confortare et esto robustus tu enim introduces populum istum in terram quam daturum se patribus tuis iuravit dominus et tu eam sorte divides. Et dominus qui ductor vester est ipse erit tecum. Noli dimittere nec derelinquet te. Noli timere nec paveas. Scripsit itaque moyses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis levi qui portabant archam federis domini et cunctis senioribus israel. Precepitque eis dicens: Post septem annos anno remissionis in sollempnitate tabernaculorum convenientibus cunctis ex israel ut appareant in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit dominus leges verba legis huius coram omni israel audientibus eis et in unum omni populo congregato tam viris quam mulieribus parvulis et advenis qui sunt intra portas tuas ut audientes discant et timeant dominum deum vestrum et custodiant impleantque omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum qui nunc ignorant ut audire possint et timeant dominum deum vestrum cunctis diebus quibus versantur in terra ad quam vos iordane transmisso pergitis obtinendam. Et ait dominus ad moysen: Ecce prope sunt dies mortis tue. Voca Iosue et state in tabernaculo testimonii ut precipiam ei. Abierunt ergo moyses et Iosue et steterunt in tabernaculo testimonii. Apparuitque dominus ibi in columpna nubis que stetit in introitu tabernaculi

Dixitque dominus ad moysen. Ecce
tu dormies cum patribus tuis et po-
pulus iste consurgens fornicabitur
post deos alienos in terra ad quam
ingreditur ut habitet in ea. Ibi dere-
linquet me et irritum faciet fedus
quod pepigi cum eo et irascetur fu-
ror meus contra eum in die illo et
derelinquam eum. Et abscondam fa-
ciem meam ab eo et erit in devo-
racionem. Invenient eum omnia ma-
la et afflictiones ita ut dicat in
illo die vere quia non est deus mecum
invenerunt me omnia hec ma-
la. Ego autem abscondam et ce-
labo faciem meam in die illo propter
omnia mala que fecit quia secutus
est deos alienos. Nunc itaque scribite
vobis canticum istud et docete fili-
os israel ut memoriter teneant et
ore decantent et sit carmen ist-
ud in testimonium inter filios israel.
Introducam enim eum in terram pro qua
iuravi patribus eius lacte et mel-
le manantem. Cumque comederint
et saturati crassique fuerint aver-
tent ad deos alienos et servient eis detra-
hent michi et irritum facient pactum
meum. Postquam invenerint eum mala
multa et afflictiones. Respondebit ei
canticum istud pro testimonio quod nulla
delebit oblivio ex ore seminis tui.
Scio enim cogitaciones eius que facturus
sit hodie antequam pollicitus sum intro-
ducam eum in terram quam pollicitus
sum. Scripsit ergo moyses canticum et
docuit filios israel. Precepitque
dominus Iosue filio Nun et ait Con-
fortare et esto robustus tu enim in-
troduces filios israel in terram quam
pollicitus sum et ego ero tecum. Postquam
ergo scripsit moyses verba legis huius
in volumine atque complevit precepit
levitis qui portabant archam fe-
deris domini. Tollite librum istum
et ponite eum in latere arche fede-
ris domini dei vestri ut sit ibi con-
tra te in testimonium. Ego enim scio con-
tentionem tuam et cervicem tuam duris-
simam. Adhuc vivente me et
ingrediente vobiscum semper contentiose
egistis ~~Congregate~~ ad contra
dominum quanto magis cum mortuus
fuero. Congregate ad me omnes
maiores natu per tribus vestras atque
doctores et loquar audientibus eis
sermones istos et invocabo contra
eos celum et terram. Novi enim quod
post mortem meam inique agetis
et declinabitis cito de via quam
precepi vobis et occurrent vobis
mala in extremo tempore quando feceritis
malum in conspectu domini ut irritetis
eum per opera manuum vestrarum. Locu-
tus est ergo moyses audiente univer-
so cetu israel verba carminis huius et ad
finem usque complevit. XXXII

Audite celi que loquor
audiat terra verba oris mei.
Concrescat ut pluvia do-
ctrina mea fluat ut ros eloquium meum
quasi imber super herbam et quasi stil-
le super gramina quia nomen domini invo-
cabo. Date magnificentiam deo nostro
dei perfecta sunt opera et omnes vie eius
iudicia. Deus fidelis et absque ul-
la iniquitate iustus et rectus. Peccave-
runt ei et non filii eius in sordibus.
Generatio prava et perversa. Hec ne
reddis domino popule stulte et insipiens.
Numquid non ipse est pater tuus qui posse-
dit te et fecit et creavit te. Memento dierum
antiquorum cogita generationes
singulas. Interroga patrem tuum et
annunciabit tibi maiores tuos et di-
cent tibi. Quando dividebat altissimus gen-
tes quando separabat filios adam. Con-
stituit terminos populorum iuxta numerum fili-
orum israel. Pars autem domini populus eius
iacob funiculus hereditatis eius.
Invenit eum in terra deserta in loco

horroris et vaste solitudinis: Circumduxit eum et docuit et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans. Expandit alas suas et assumpsit eos atque portavit in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum ut sugeret mel de petra oleumque de saxo durissimo: Butirum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum Basan. Et hircos cum medulla tritici et sanguinem uve biberent meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit deum factorem suum et recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis et in abhominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non deo diis quos ignorabant. Novi recentesque venerunt quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus et ad iracundiam concitatus est quia provocaverunt eum filii sui et filie et ait: Abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus et irritaverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui non est populus et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima devorabitque terram cum germine suo et montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius et intus pavor. Iuvenem simul ac virginem lactantem cum homine sene. Et dixi ubinam sunt? Cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli ne forte superbirent hostes eorum et dicerent: manus nostra excelsa et non dominus fecit hec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille et duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia deus suus vendidit eos et dominus conclusit illos? Non enim est deus noster ut dii eorum et inimici nostri sunt iudices. De vinea sodomorum vinea eorum et de suburbanis gomorre. Uva eorum uva fellis et botrus amarissima. Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile: Nonne hec condita sunt apud me et signata in thesauris meis? Mea est ultio et ego retribuam eis in tempore ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicet: ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comedebant adipes et bibebant vinum libaminum. Surgant et opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus et non est alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere faciam, percutiam et ego sanabo et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum meam et dicam: vivo ego

... sicut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea reddam ultionem hostibus meis et his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes de cruore occisorum et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur et vindictam retribuet in hostes eorum et propitius erit terre populi sui. Venit ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi ipse et iosue filius nun. Complevitque omnes sermones istos loquens ad universum israel et dixit. Ponite corda vestra in omnia mandata que ego vobis hodie ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere universa que scripta sunt in volumine legis huius quia non in cassum precepta sunt vobis sed ut singuli in eis viverent. Que facientes longo tempore perseveretis in terra ad quam iordane transmisso ingredimini possidendam. Locutusque est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascende in montem istum abarim id est transitum in monte nebo qui est in terra moab contra iericho et vide terram chanaan quam ego tradam filiis israel obtinendam et morere in monte quem ascendens iungeris populis tuis sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor et appositus populis suis quia prevaricati estis contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti sin et non sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis israel.

XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filiis israel ante mortem suam. Et ait dominus de syna venit et de seir ortus est nobis. Apparuit nobis de monte pharan et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos omnes sancti in manu illius sunt et qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius legem precepit nobis moyses hereditatem multitudinis iacob. Erit apud rectissimum rex congregatis principibus populi cum tribubus israel. Vivat ruben et non moriatur et sit parvus in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine vocem iude et ad populum suum introduc eum manus eius pugnabunt pro eo et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait. Perfectio tua a viro sancto tuo quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue nescio vos et fratribus suis ignoro vos et nescierunt filios suos. Hii custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt iudicia tua custodierunt iudicia tua o iacob et legem tuam o israel. Ponent thimiama in furore tuo et holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius et qui oderunt eum non consurgant. Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit confidenter in thalamo tota die morabitur et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius de pomis celi et rore atque abysso subiacente de pomis fructuum solis et lune de vertice antiquorum montium de pomis collium eternorum et de frugibus terre et de plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius cornua rinocerontis cornua illius

in ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terre. Hec sunt multitudines effraim et hec milia manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt ibi immolabunt victimas iusticie. Qui inundationem maris quasi lac sugent et thezauros absconditos arenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine gad. Quasi leo requievit cepitque brachium et verticem et vidit principatum suum quod in parte sua doctor esset repositus qui fuit cum principibus populi et fecit iusticias domini et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan. Et Neptalim dixit. Neptalim abundantia perfruetur et plenus erit benedictionibus domini mare et meridiem possidebit. Asser quoque ait. Benedictus in filiis asser. Sit placens fratribus suis et tingat in oleo pedem suum. Ferrum et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue ita et senectus tua. Non est deus alius ut deus rectissimi. Defensor tuus et auxiliator tuus magnificentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie tua inimicum dicetque conterere. Habitabit israel confidenter et solus oculus iacob in terra frumenti et vini. Celique caligabunt rore. Beatus es tu israel. Quis similis tui popule qui salvaris in domino scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui et tu eorum colla calcabis. xxxiiii

Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem nebo in verticem phasga contra iericho ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan et universum neptalim terramque effraim et manasse et omnem terram iuda usque ad mare novissimum et australem partem et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est terra quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino et sepelivit eum in valle terre moab contra phegor. Et non cognovit homo sepulcrum eius usque in presentem diem. Moyses centum et xx annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab xxx diebus. Et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue filius Nun repletus est spiritu sapientie quia moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii israel et fecerunt sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit propheta ultra in israel sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis que misit per eum ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre eius et cunctam manum robustam magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel.

Incipit prefacio in librum Josue

Tandem finito penthateuco moysi velud grandi fenore liberati ad ihesum filium nave manum mittamus quem hebrei iosue bennum id est iosue filium Nun vocant et ad iudicum librum quem sophtim appellant. Ad ruth quoque et hester quos isdem nominibus efferunt. Monemus quoque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptor conservet ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut

in primis quod sepe testatus sum sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere sicut amici mei criminantur sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra delectant ut pro Grecis exaplois que et sumptu et labore maximo indigent editionem nostram habeant et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint hec illis conferentes inveniant quod requirunt maxime cum apud Latinos tot sint exemplaria quot codices et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est et utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos surgere scorpius et sanctum opus venenata lingua carpere desistat vel suscipiens si placet vel contempnens si displicet meminerit illorum versuum: Os tuum abundavit nequitia et lingua tua concinnabat dolos et sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tibi similis; arguam te et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis utilitas est nos laborando sudare et alios detrahendo laborare? Dolere Iudeos quod calumniandi eis et irridendi Christianos sit occasio ablata et ecclesie homines id despicere immo lacerare unde adversarii torqueantur? Quod si veteres editiones tantum interpretationibus placent que et mihi non displicent et nemo recipienda putat nisi ea que sub asteriscis et que obelis vel addita sunt vel amputata legunt et negligunt et non eas legunt. Aliter Danielem iuxta Theodotionis translationem ecclesie susceperit? Cur Origenem mirantur et Eusebium Pamphili cunctas editiones similiter disserentes? Antique enim fuit stulticia pro quam causa dispensat? Unde autem in novo testamento probare potuerit assumpta testimonia que in libris veteribus non habentur? Hec dicimus ne omnino calumniatoribus tacere videamur. Ceterum post sancte Paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est et hos libros quos Eustochio virgini Christi negare non potui decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere et omissum iam diu opus quodammodo postliminio repetere presertim cum et admirabilis sanctusque vir Pammachius hoc idem litteris flagitet et nos ad patriam festinantes mortiferos sirenarum cantus surda debeamus aure pertransire.

Incipit liber Iosue

Et factum est post mortem Moysi servi domini ut loqueretur dominus ad Iosue filium Nun ministrum Moysi et diceret ei: Moyses servus meus mortuus est; surge et transi Iordanem istum tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis Israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis tradam sicut locutus sum Moysi. A deserto et Libano usque ad fluvium magnum Eufraten, omnis terra Ethceorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vite tue; sicut fui cum Moyse ita ero tecum. Non dimittam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus ~~valde ut custodias et facias omnem legem~~. Tu enim sorte dividens populo huic terram pro qua iuravi patribus suis ut traderem eam illis. Confortare igitur et esto robustus valde ut custodias et facias omnem legem quam precepit t

moyses servus meus ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius de ore tuo sed meditaberis in eo diebus ac noctibus ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi confortare et esto robustus et noli timere quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque Iosue principibus populi dicens Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite preparate vobis cibaria quoniam post diem tercium transibitis iordanem et intrabitis ad possidendam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gaditis et dimidie tribui manasse ait Mementote sermonis quem precepit vobis moyses famulus domini dicens Dominus deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis moyses trans iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec det requiem dominus fratribus vestris sicut et vobis dedit et possideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester daturus est eis et sic revertemini in terram possessionis vestre et habitabitis in ea quam dedit vobis moyses famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad Iosue atque dixerunt Omnia que precepisti nobis faciemus et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi ita obediemus et tibi. Tantum sit dominus deus tuus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermonibus quos preceperis ei moriatur. Tu tantum confortare et viriliter age.

Misit ergo Iosue filius Nun de setim duos viros exploratores in abscondito et dixit eis Ite et considerate terram urbemque iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine Raab et quieverunt apud eam. Nunciatumque est regi iericho et dictum Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent terram. Misitque rex iericho ad Raab dicens Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam exploratores quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit et ait Fateor venerunt ad me sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exierunt nescio quo abierint. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant et ecce mulier ascendit ad eos et ait Novi quod tradiderit vobis dominus terram. Etenim irruit in nos terror vester et elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum cum egressi estis ex egipto et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem Seon et og quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per dominum ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam ita et vos faciatis cum domo patris mei. Detisque mihi signum verum et salvetis patrem meum et matrem fratres et sorores meas et omnia que eorum sunt et eruatis animas nostras a morte. Qui dixerunt

Anima nostra sit pro vobis in mortem si tamen non prodideritis nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram faciemus in te misericordiam et veritatem. Dimisit ergo eos in fune de fenestra. Domus enim eius erat adherebat muro. Dixitque ad eos: Ad montana conscendite ne forte occurrant vobis revertentes ibique latete diebus tribus donec redeant et sic ibitis per viam vestram. Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos si ingredientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste coccineus et ligaveris eum in fenestra per quam nos demisisti et patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cognationem tuam congregaveris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit reus ibi erit sanguis ipsius in caput eius et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum fuerint in domo redundabit in caput nostrum si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere nolueris et sermonem istum proferre in medium erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies donec reverterentur qui persecuti fuerant. Querentes enim per omnem viam non reppererunt eos. Quibus urbe ingressis reversi sunt et descenderunt exploratores de monte et Iordane transmisso venerunt ad Iosue filium Nun narraveruntque ei omnia que acciderant sibi atque dixerunt: Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius. Igitur Iosue de nocte consurgens movit castra egredientesque de Sethim venerunt ad Iordanem ipse et omnes filii Israel et morati sunt ibi per tres dies. Quibus evolutis transierunt

precones per castrorum medium et clamare ceperunt: Quando videritis archam federis domini dei vestri et sacerdotes stirpis leviticae portantes eam vos quoque consurgite et sequimini precedentes. Sitque inter vos et archam spatium cubitorum duum milium ut procul videre possitis et nosse per quam viam ingrediamini quia prius non ambulastis per eam. Et cavete ne appropinquetis ad archam. Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini. Cras enim dominus faciet inter nos mirabilia. Et ait ad sacerdotes: Tollite archam federis et precedite populum. Qui iussa complentes tulerunt et ambulaverunt ante eos. Dixitque dominus ad Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel ut sciant quod sicut cum Moyse fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis et dic eis: Cum ingressi fueritis partem aque Iordanis state in ea. Dixitque Iosue ad filios Israel: Accedite huc et audite verbum domini dei vestri. Et rursum: In hoc inquit scietis quod dominus deus vivens in medio vestri est et disperdet in conspectu vestro Chananeum et Etheum Eveum et Ferezeum Gergeseum quoque et Amorreum et Iebuseum. Ecce archa federis domini omnis terre antecedet vos per Iordanem. Parate duodecim viros de tribubus Israel singulos per singulas tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant archam domini dei universe terre in aquis Iordanis aque que inferiores sunt decurrent atque deficient que autem desuper veniunt in una mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret Iordanem et sacerdotes qui portabant archam federis pergebant ante eum. Ingressisque Iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque Iordanis autem ripas alvei sui

tempore messis impleverat, steterunt aquae
descendentes in uno loco et ad in-
star montis intumescentes appare-
bant procul ab urbe quae vocatur
Adom usque ad Sarthan. Hae autem quae in-
feriores erant in mare solitudinis
(quod nunc vocatur Mortuum) descenderunt
usque quo omnino deficerent. Populus autem
incedebat contra Iordanem, et sacerdotes
qui portabant arcam foederis Domini
stabant super siccam humum in medio
Iordanis accincti, omnisque populus per
arentem incedebat alveum. IV

Quibus transgressis dixit Dominus
ad Iosue: Elige duodecim viros
singulos per singulas tribus, et
praecipe eis ut tollant de medio Ior-
danis alveo ubi steterunt sacer-
dotum pedes duodecim durissimos lapi-
des, quos ponetis in loco castrorum
ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vo-
cavitque Iosue duodecim viros quos elege-
rat de filiis Israel singulos de sin-
gulis tribubus, et ait ad eos: Ite ante
arcam Domini Dei vestri ad Iorda-
nis medium, et portate inde sin-
guli singulos lapides in humeris
vestris iuxta numerum filiorum Israel, ut sit
signum inter vos. Et quando interroga-
verint vos filii vestri cras dicentes:
Quid sibi volunt isti lapides? Re-
spondebitis eis: Defecerunt aquae
Iordanis ante arcam foederis Domini
cum transiret eum. Idcirco positi sunt la-
pides isti in monimentum filiorum Israel
usque in aeternum. Fecerunt ergo filii
Israel sicut eis praecepit Iosue, portan-
tes de medio Iordanis alveo duodecim
lapides ut ei Dominus imperarat, iuxta nume-
rum filiorum Israel, usque ad locum in
quo castrametati sunt, ibique po-
suerunt eos. Alios quoque duodecim lapides
posuit Iosue in medio Iordanis
alveo ubi steterunt sacerdotes qui
portabant arcam foederis, et sunt
ibi usque in praesentem diem. Sacerdo-
tes autem qui portabant arcam sta-
bant in Iordanis medio donec omnia
complerentur quae Iosue ut loqueretur ad po-
pulum praeceperat Dominus et dixerat ei
Moyses. Festinavitque populus et transiit.
Cumque transissent omnes, transivit et
arca Domini, sacerdotesque pergebant
ante populum. Filii quoque Ruben et Gad
et dimidia tribus Manasse arma-
ti praecedebant filios Israel sicut eis prae-
ceperat Moyses, et quadraginta pugna-
torum milia per turmas et cuneos in-
cedebant super plana atque campestria
urbis Iericho. In illo die magnifi-
cavit Dominus Iosue coram omni populo Israel,
ut timerent eum sicut timuerant Mo-
ysen dum adhuc viveret. Dixitque
ad eum: Praecipe sacerdotibus qui portant
arcam foederis Domini ut ascendant de
Iordane. Qui praecepit eis dicens: A-
scendite de Iordane. Cumque ascendis-
sent portantes arcam foederis Domini et
siccam humum calcare coepissent, re-
versae sunt aquae in alveum suum et fluebant
sicut ante consueverant. Populus autem ascen-
dit de Iordane decimo die primi mensis
et castrametati sunt in Galgalis contra
orientalem plagam urbis Iericho.
Duodecim quoque lapides quos de Iordanis
alveo sumpserant posuit Iosue in
Galgalis, et dixit ad filios Israel:
Quando interrogaverint vos filii vestri cras
patres suos et dixerint eis: Quid sibi
volunt isti lapides? docebitis eos
atque dicetis: Per arentem alveum trans-
ivit Israel Iordanem istum, siccante Domino
Deo vestro aquas eius in conspectu vestro donec
transiretis, sicut fecerat prius in mari Ru-
bro, quod siccavit donec transiremus, ut di-
scant omnes terrarum populi fortissimam Domini

manum et ut vos timeatis dominum deum vestrum. V

Postquam autem audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis israel donec transirent dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israel in colle praeputiorum. Haec autem causa est circumcisionis omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini universi bellatores viri mortui sunt in deserto per longissimos viae circuitus qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per xl annos itineris latissimae solitudinis incircumcisus fuit donec consumerentur qui non audierant vocem domini et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum et circumcisi sunt ab Iosue quia sicut nati fuerant in praeputio erant nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad Iosue hodie abstuli opprobrium egypti a vobis vocatumque est nomen loci illius Galgala usque in praesentem diem. Manseruntque filii israel in galgalis et fecerunt phase quarta decima die mensis ad vesperum in campestribus iericho et comederunt de frugibus terrae die altero azimos panes et pollentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terrae nec usi sunt ultra illo cibo filii israel sed comederunt de frugibus praesentis anni terrae chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho levavit oculos et vidit virum stantem contra se et evaginatum tenentem gladium perrexitque ad eum et ait noster es an adversariorum. Qui respondit nequaquam sed sum princeps exercitus domini et nunc venio. Cecidit Iosue pronus in terram et adorans ait quid dominus meus loquitur ad servum suum. Solve inquit calciamentum tuum de pedibus tuis locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat imperatum. VI

Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad Iosue Ecce dedi in manu tua iericho et regem eius omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubileo et praecedant arcam foederis. Septiesque circuibitis civitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tubae longior atque concisior et in auribus vestris increpuerit conclamabit omnis populus vociferatione maxima et muri funditus corruent civitatis ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo Iosue filius nun sacerdotes et dixit ad eos Tollite arcam foederis domini et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum bucinas et incedant ante arcam domini. Ad populum quoque ait Ite et circuite civitatem armati praecedentes arcam domini. Cumque Iosue verba finisset et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante arcam foederis domini omnisque praecederet armatus exercitus reliquum vulgus arcam sequebatur ac

bucinis omnia contremuit. Praeceperat autem Josue populo dicens: Non clamabitis nec audietur vox vestra neque ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem et reversa est in castra mansit ibi. Igitur Josue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini et septem ex eis septem bucinas quarum in iubileo usus est. Praecedebant archam domini ambulantes atque clangentes et armatus populus ibat ante eos vulgus autem reliquum sequebatur archam et bucinis personabat. Circuieruntque secundo die civitatem semel et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent sacerdotes bucinis, dixit Josue ad omnem Israel: vociferamini, tradidit enim vobis dominus civitatem. Sit ergo civitas haec anathema et omnia quae in ea sunt domino. Sola Raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt; abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his quae praecepta sunt quippiam contingatis et sitis praevaricationis rei et omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et vasorum aeneorum ac ferri domino consecretur repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt. Et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem et interfecerunt omnia quae erant in ea a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores fuerant dixit Josue: Ingredimini domum mulieris meretricis et producite eam et omnia quae illius sunt sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt Raab et parentes eius fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem eius et extra castra Israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae erant in ea succenderunt absque auro et argento et vasis aeneis ac ferro, quae in aerarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius atque omnia quae habebat fecit Josue vivere et habitaverunt in medio Israel usque in praesentem diem, eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Iericho. In tempore illo imprecatus est Josue dicens: Maledictus vir coram domino qui suscitaverit et aedificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat et in novissimo liberorum ponat portas eius. VI

Fuit ergo dominus cum Josue et nomen eius in omni terra vulgatum est. Filii autem Israel praevaricati sunt mandatum et usurpaverunt de anathemate. Nam Achan filius Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate. Iratusque est dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Josue de Iericho viros contra Hai quae est iuxta Bethaven contra orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui praecepta complentes exploraverunt Hai. Et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum qui statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis Hai et corruerunt ex eis triginta et sex homines; persecutique sunt eos adversarii de porta usque Sabarim et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi et instar aquae liquefactum est. Josue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus in terram

coram archa domini usque ad vesperum tam ipse quam omnes senes Israel miseruntque pulverem super capita sua. Et dixit Josue: Heu domine deus quid voluisti traducere populum istum Jordanem fluvium ut traderes nos in manus Amorrei et perderes nos? utinam ut cepimus mansissemus trans Jordanem. Mi domine deus quid dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem? Audient Chananei et omnes habitatores terre ac pariter conglobati circumdabunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque dominus ad Josue: Surge. Cur iaces pronus in terra? peccavit Israel et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate et furati sunt atque mentiti et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante hostes suos eosque fugiet quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum. Hec enim dicit dominus deus Israel: Non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras et quamcumque tribum sors invenerit accedet per cognationes suas et cognatio per domos domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus comburetur igni cum omni substantia sua quoniam prevaricatus est pactum domini et fecit nephas in Israel. Surgens itaque Josue mane applicuit Israel per tribus suas et inventa est tribus Juda. Que cum iuxta familias suas esset oblata inventa est familia Zare. Illam quoque per viros offerens reperit Zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros invenit Achor filium Charmi filium Zabdi filii Zare de tribu Juda. Et ait ad Achar: Fili mi da gloriam deo Israel et confitere atque indica mihi quid feceris ne abscondas. Responditque Achor Josue et dixit ei: Vere ego peccavi domino deo Israel et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum et ducentos siclos argenti regulamque auream quinquaginta siclorum et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei et argentumque fossa humo operui. Misit ergo Josue ministros qui currentes ad tabernaculum illius repererunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Josue et ad omnes filios Israel et proiecerunt que ante dominum. Tollens itaque Josue Achor filium Zare argentumque et pallium et auream regulam filios quoque et filias boves et asinos et oves ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem et omnis Israel cum eo duxerunt eos ad vallem Achor. Ubi dixit Josue: Quia turbasti nos exturbet te dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis populus Israel et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor domini ab eis vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie [illegible].

Dixit autem dominus ad Josue: Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum et consurgens ascende in oppidum Hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram. Faciesque urbi Hai

regi eius sic fecisti iericho et regi
eius praedam vero et omnia animantia diripietis vo,
bis pone insidias vrbi post eam Sur,
rexit Iosue et omnis exercitus bellatorum
cum eo ut ascenderent in hai et electa
xxx milia virorum fortium misit nocte
praecepitque eis dicens Ponite insidias
post civitatem nec longius recedatis et eritis
omnes parati Ego autem et reliqua multitudo
quae mecum est accedemus ex adverso contra
urbem Cumque exierint contra nos sicut
ante fecimus fugiemus et terga vertemus donec
persequentes ab urbe longius protrahantur
putabunt enim fugere nos sicut prius
Nobis ergo fugientibus et illis sequenti,
bus consurgetis de insidiis et va,
stabitis civitatem tradetque eam dominus deus
vester in manus vestras Cumque ceperitis suc,
cendite eam Sic facietis omnia ut iussi
Dimisitque eos et perrexerunt ad insi,
diarum locum sederuntque inter betel et hai
ad occidentalem plagam urbis hai
Iosue autem nocte illa mansit in medio
populi Surgensque diluculo recensuit
socios et ascendit cum senioribus in fron,
te exercitus vallatus auxilio pugna,
torum Cumque venissent et ascendissent
ex adverso civitatis steterunt ad septen,
trionalem urbis plagam inter quam et
eos vallis media erat quinque autem mi,
lia virorum elegerat et posuerat in insi,
diis inter betel et hai ex occiden,
tali parte eiusdem civitatis Omnis vero reliquus
exercitus ad aquilonem aciem dirigebat
ita ut novissimi multitudinis ad occiden,
talem plagam urbis attingerent Abi,
it ergo Iosue nocte illa et stetit in val,
lis medio Quod cum vidisset rex hai
festinavit mane et egressus est cum om,
ni exercitu civitatis Direxitque aciem contra
desertum ignorans quod post tergum late,
rent insidiae Iosue vero et omnis israel
cesserunt loco simulantes metum
et fugientes per viam solitudinis

At illi vociferantes pariter et se mutuo
cohortantes persecuti sunt eos Cumque re,
cessissent a civitate et ne unus quidem in ur,
be hai et bethel remansisset qui non
persequeretur israel sicut eruperant aperta oppi,
da relinquentes Dixit dominus ad Iosue
Leva clipeum quod in manu tua est contra
urbem hai quoniam tibi tradam eam Cum,
que levasset clipeum ex adverso civitatis
et insidiae quae latebant surrexerunt con,
festim et pergentes ad civitatem cepe,
runt et succenderunt eam Viri autem civi,
tatis qui persequebantur Iosue respici,
entes et videntes fumum urbis ad caelum
usque conscendere non potuerunt huc illuc,
que diffugere praesertim cum hi qui simu,
laverant fugam et tendebant ad soli,
tudinem contra persequentes fortissime
restitissent Videns ergo Iosue et omnis
israel quod capta esset civitas et fumus
urbis ascenderet reversus percussit viros hai
Siquidem et illi qui ceperant et succen,
derant civitatem egressi ex urbe contra
suos medium hostium ferire coeperunt
Cum ergo ex utraque parte adversarii cena,
rentur Regem quoque urbis hai appre,
henderunt viventem et obtulerunt Iosue
Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deserta
tendentem fuerant persecuti et in eodem
loco gladio corruentibus reversi filii israel
percusserunt civitatem Erant autem qui in eo
die conciderant a viro usque ad mulierem vij
milia hominum omnes urbis hai Iosue
vero non contraxit manum quam in subli,
me porrexerat tenens clipeum donec
interficerentur omnes habitatores hai
Iumenta autem et praedam civitatis divi,
serunt sibi filii israel sicut praeceperat dominus
Iosue Qui succendit urbem et fecit
eam tumulum sempiternum Regem quoque eius
suspendit in patibulo usque ad vesperam
et solis occasum Praecepitque Iosue et de,
posuerunt cadaver eius de cruce pro,
iecerunt in ipso introitu civitatis

congesto super eum magno acervo la-
pidum qui permanet usque in presentem
diem. Tunc edificavit Josue altare
domino deo israel in monte hebal
sicut preceperat moyses famulus domini fi-
liis israel, et scriptum est in volumine le-
gis moysi altare de lapidibus impol-
litis quos ferrum non tetigit et obtulit
super eo holocausta domino, immolavitque
pacificas victimas et scripsit super
lapides deuteronomium legis moysi
quod ille digesserat coram filiis israel.
Omnis autem populus et omnes seniores natu
ducesque ac iudices stabant ex utra-
que parte arche in conspectu sacerdotum qui porta-
bant archam federis domini ut advena
ita et indigena. Media eorum pars
iuxta montem garizim et media
iuxta montem hebal sicut preceperat
moyses famulus domini et primum quidem bene-
dixit populo israel. Post hec legit omnia
verba benedictionis et maledictionis et
cuncta que scripta erant in legis volumine.
Nichil ex hiis que moyses iusserat
reliquid intactum sed universa repli-
cavit coram omni multitudine filiorum israel
mulieribus ac parvulis ad advenis qui
inter eos morabantur. viiii

Quibus auditis cuncti reges
trans iordanem qui versabantur
in montanis et in campestribus
in maritimis ac litore maris ma-
gni hii quoque qui habitabant iuxta li-
banum ethei et amorrei et chana-
nei pherezei et evei et iebusei
congregati sunt pariter ut pugnarent
contra Josue et israel uno animo eadem-
que sententia. At hii qui habitabant in
gabaon audientes cuncta que fecerat
Josue iericho et hai et callide co-
gitantes tulerunt sibi cibaria sac-
cos veteres asinis imponentes et u-
tres vinarios scissos atque consutos
calciamentaque perantiqua que ad
indicium vetustatis pittaciis con-
suta erant induti veteribus vestimentis
panes quoque quos portabant ob viaticum
duri erant et in frusta comminuti.
Perrexeruntque ad Josue qui tunc mo-
rabatur in castris galgale et dixe-
runt ei atque omni simul israeli de terra
longinqua venimus pacem vobiscum
facere cupientes. Responderuntque viri
israelite atque dixerunt ad eos ne
forsitan in terra que nobis sorte debetur
habitetis et non possimus fedus inire
vobiscum. At illi ad Josue servi
inquiunt tui sumus. Quibus Josue ait
Quinam estis vos et unde venistis?
Responderunt de terra longinqua valde
venerunt servi tui in nomine domini dei
tui. Audivimus enim famam potentie eius
et cuncta que fecit in egipto et duobus
amorreorum regibus trans iordanem seon
regi esebon et og regi basan qui
erant in astaroth. Dixeruntque nobis
seniores et omnes habitatores terre nostre
Tollite in manibus vestris cibaria
ob longissimam viam et occurrite eis
ac dicite Servi vestri sumus fedus inite
nobiscum. En panes quando egressi sumus
de domibus nostris ut veniremus ad
vos calidos sumpsimus nunc sicci facti
sunt et vetustate nimia comminuti.
Utres vini novos implevimus nunc
rupti sunt et dissoluti vestes et cal-
ciamenta quibus induimur et que
habemus in pedibus ob longitudinem
longioris vie attrita sunt et pene
consumpta. Susceperunt igitur de cibariis
eorum et os domini non interrogaverunt.
Fecitque Josue cum eis pacem et ini-
to federe pollicitus est quod non occiderentur.
Principes quoque multitudinis iuraverunt
eis. Post dies autem tres inito federe
audierunt quod in vicino habitarent
et inter eos futuri essent. Moveruntque
castra filii israel et venerunt in

civi^tes eo^r die t^rcio q^r h^r voca
bula s^t Gabaon et caphira et be
roth et cariathiarim et n^o p^rcusserunt
eos eo q^d iurassent eis p^rncipes multi
tudinis in no^ie d^ni dei is^rl. Mur
muravit itaq^z om^e vulg^s c^ontra illos
p^rncipes. Q^ui r^ndeñt eis. Iuravimus
illis in no^ie d^ni dei is^rl et id^eo
n^o possum^s eos c^ontinge^re. S^ed hoc
faciem^s eis reservetur q^ui^d et vivat
ne c^ontra nos ira c^oncitet^ur d^ni si per
iuraverim^s sed sic vivat ut in usus
univ^rse multitudi^nis ligna cedat aq^s
q^z c^omportet. Q^ui^b^z hec loquentib^z vo
cavit gabaonitas Josue et dixit
eis. Cur nos decip^re fraude vol^ui
stis ut dicer^tis p^rcul valde habitam^s
a nobis cum in medio n^ri sitis. Itaq^z s^ub
maledictione er^itis et n^o deficiet
de stirpe v^ra ligna cedens aquas
q^ue c^omportans in dom^um dei mei. Q^ui r^nde
runt. Nunciatum est nobis s^er^vis tuis
q^ue p^romisisset domin^s de^us tu^us mo
ysi s^er^vo suo ut traderet nobis omnem
t^erram et disp^rderet cunctos habitatores e^ius.
Timuim^s igit^ur valde et p^rvidim^s a^n
i^mab^us n^ris hoc c^onpulsi et h^oc c^onsiliu^m
ini^vim^s. Nunc aut^em in manu tua sum^s
q^d t^ibi bon^um et rectum videt^ur fac nob^is.
Fecit ^ergo Josue ut dixerat et liberavit
eos de manib^z filior^um is^rl ut n^o occi
derent^ur. Decrevit q^z in illo die eos in
ministerio cuncti p^opuli et alt^aris d^ni
cedentes ligna et aq^s porte
tes usq^z in p^resens temp^us in loco quem
domin^s elegisset.

X

Que cum audisset adonisedech
rex ih^rlm q^d s^cz cepisset Jo
sue hai et subvertisset eam
sic^ut en^im fecerat iericho et regi e^ius sic
fec^it hai et regi i^us et q^d transfugissent
gabaonite ad is^rl et essent federati
eo^r timuit valde. Urbs en^im magna
erat gabaon et una regalium civi
tatum et maior oppido hai omnes q^z
bellatores e^ius fortissi^mi. Misit ^ergo adonise
dech rex ih^rlm ad oham regem eb
ron et ad pharam regem ierimoth
ad raphie q^z regem lachis et dabir
regem eglon dicens. Ascendite ad me
et ferte p^residium ut expugnem^us gaba
on q^uare transfugerit ad Josue et ad
filios is^rl. Congregati igit^ur ascen
derunt quinq^z reges amorreo^r rex
ih^rlm rex ebron rex ierimoth
rex lachis rex eglon simul cum exercitib^z
suis et castrametati s^unt circa gabaon
urbis obsessi^one. Miserunt ad Josue q^ui
tunc morabat^ur in castris suis ap^ud
galgalam et dixerunt ei. Ne retra
has manus tuas ab auxilio s^er^vor^um
tuor^um. Ascende cito et libera nos fer
q^z p^residium. Con^venerunt en^im adv^ersum
nos omnes reges amorreo^r qui habi
tant in montanis. Ascendit q^z Josue
de galgal et om^is exercit^us bellato^r
cum eo viri fortissimi. Dixit q^z d^ns
ad Josue. Ne timeas eos in manus
en^im tuas tradidi illos. Nullus ^ex eis
resistere poterit. Irruit itaq^z Josue sup^er
eos repente tota ascendens nocte de gal
galis et conturbavit eos d^ns a facie
is^rl c^ontrivit q^z eos plaga magna
in gabaon ac p^rsecut^us e^st p^er viam a
scensus bethoron p^rcussit usq^z ad aze
cha et maceda. Cumq^z fugerent fi
lios is^rl et essent in descensu betho
ron d^ns misit sup^er eos lapides ma
gnos de celo usq^z azecha et mortui
s^unt multo plures lapidibus grandinis
quam q^uos gladio p^ercusserant filii is^rl.
Tunc locut^us est Josue d^no in die
qua tradidit d^ns amorreum in c^onspectu
filior^um is^rl. Dixit q^z cor^am eis. Sol c^ontra
gabaon n^e movearis et luna contra
vallem aialon. Steterunt q^z sol et
luna donec ulcisceretur se gens de inimi
cis suis. Nonne hoc scriptum est in libro iu-

suorum. Stetit itaque sol in medio celi et
non festinavit occumbere spacio unius diei.
Non fuit antea et postea tam longa dies o-
bediente domino voci hominis et pugnante
pro israel. Reversusque est Iosue cum omni israel
in castra galgale. Fugerant enim
quinque reges et se absconderant in spe-
lunca urbis maceda. Nunciatumque est
Iosue quod inventi essent quinque reges la-
tentes in spelunca urbis maceda. Qui
precepit sociis et ait: Volvite saxa in-
gentia ad os spelunce et ponite vi-
ros industrios qui clausos custodi-
ant. Vos autem nolite stare, sed persequimini
hostes et extremos quosque fugientium cedi-
te. Nec dimittatis eos urbium suarum
intrare presidia, quos tradidit dominus
deus in manus vestras. Cesis igitur adversa-
riis plaga magna et usque ad internicionem
consumptis, hii qui israel effugere potu-
erunt ingressi sunt civitates munitas.
Reversusque est omnis exercitus ad Iosue in
maceda ubi tunc erant castra et
integro numero nullus contra filios
israel mutire ausus est. Precepitque Io-
sue dicens: Aperite os spelunce et pro-
ducite ad me quinque reges qui in
ea latitant. Feceruntque ministri ut
sibi fuerat imperatum, et adduxerunt
ad eum quinque reges de spelunca: regem
ierusalem, regem ebron, regem hier-
moth, regem lachis, regem eglon.
Cumque educti essent ad eum, vocavit
omnes viros israel et ait ad principes
exercitus qui secum erant: Ite et ponite
pedes vestros super colla regum istorum.
Qui cum perrexissent et subiectorum pe-
dibus colla calcarent, rursum ait ad
eos: Nolite timere neque paveatis. Con-
fortamini et estote robusti. Sic enim
faciet dominus cunctis hostibus vestris ad-
versum quos dimicatis. Percussitque Iosue
et interfecit eos atque suspendit super quinque
stipites; fueruntque suspensi usque
ad vesperum. Cumque occumberet sol, pre-
cepit sociis ut deponerent eos de pa-
tibulis. Qui depositos proiecerunt in
speluncam in qua latuerant et po-
suerunt super os eius saxa ingentia que
permanent usque in presens. Eodem die
macedam quoque cepit Iosue et percussit
in ore gladii regemque eius interfecit
et omnes habitatores eius; non dimisit in
ea saltem parvas reliquias. Fecitque re-
gi maceda sicut fecerat regi iericho.
Transivit cum omni israel de maceda in
lebna et pugnabat contra eam.
Quam tradidit dominus cum rege suo
in manus israel. Percusseruntque urbem
in ore gladii et omnes habitatores eius.
Non dimiserunt in ea ullas reli-
quias. Feceruntque regi lebna sicut fe-
cerant regi iericho. De lebna tran-
sivit cum omni israel in lachis et exerci-
tu per gyrum disposito oppugnabat eam.
Tradiditque dominus lachis in manus
israel et cepit eam die altero atque percus-
sit in ore gladii et omnem animam
que fuerat in ea, sicut fecerat in lebn-
a. Eo tempore ascendit hiram rex gazer
ut auxiliaretur lachis. Quem percus-
sit Iosue cum omni populo eius usque ad
internecionem. Transivitque de lachis
in eglon et circumdedit atque expugna-
vit eam eadem die percussitque in ore
gladii omnes animas que erant in ea,
iuxta omnia que fecerat lachis. Ascendit
quoque cum omni israel de eglon in ebron
et pugnavit contra eam, cepitque et
percussit in ore gladii regem quoque eius et
omnia oppida regionis illius universas-
que animas que in ea fuerant commorate.
Non reliquit in ea ullas reliquias.
Sicut fecerat eglon, sic fecit et hebron,
cuncta que in ea repperit consumens gla-
dio. Inde reversus in dabir cepit
eam atque vastavit. Regem quoque eius et omnia
per circuitum oppida percussit in ore gla-
dii. Non dimisit in ea ullas reliquias

sicut fecerat Hebron et Lebna et
regibus earum sic fecit Dabir et regi eius
Percussit itaque Iosue omnem terram mon-
tanam et meridianam atque campestrem
et Asedoth cum regibus suis Non
dimisit in ea ullas reliquias sed omne
quod spirare poterat interfecit sicut preceperat
ei dominus deus Israel A Cadesbarne
usque Gazam omnem terram Gosen
usque Gabaon universos reges et re-
giones eorum uno impetu cepit at-
que vastavit dominus deus Israel pugna-
bat pro eo Reversusque est cum omni Israel
ad locum castrorum in Galgala XI

Que cum audisset Iabin rex
Asor misit ad Iobab regem
Madon et ad regem Semeron
atque ad regem Achsaph et ad re-
ges quoque aquilonis qui habitabant in
montanis et in planitie contra meri-
diem Ceneroth in campestribus quoque et in
regionibus Dor iuxta mare Chana-
neum quoque qui est ab ~~occidente~~ oriente
et occidente et Amorreum atque Ethe-
um et Pherezeum et Iebuseum in mon-
tanis Eveum quoque qui habitabat ad
radices Hermon in terra Masphe
Egressique sunt omnes cum turmis suis
populus multus nimis sicut arena que
est in litore maris equi quoque et currus
immense multitudinis Conveneruntque
omnes reges isti in unum ad aquas
Merom ut pugnarent contra Israel
Dixitque dominus ad Iosue Ne timeas
eos Cras enim hac eadem hora
ego tradam omnes istos vulnerandos
in conspectu Israel Equos eorum sub-
nervabis et currus igne combu-
res Venitque Iosue et omnis exer-
citus cum eo adversus eos ad aquas
Merom subito et irruerunt super
eos Tradiditque eos dominus in
manus Israel Qui percusserunt eos
et persecuti sunt usque ad Sidonem
magnam et aquas Maserephot

campum quoque Masphe qui est ad orien-
talem eius partem Itaque percussit eos
ut nullas dimitteret ex eis reliquias
fecitque sicut preceperat ei dominus equos eorum
subnervavit currusque combussit Re-
versusque statim cepit Asor et regem eius
percussit gladio Asor enim antiquitus
inter omnia regna hec principatum tene-
bat Percussitque omnes animas que ibidem mo-
rabantur Non dimisit in ea ullas
reliquias sed usque ad internecionem vasta-
vit universa Ipsam quoque urbem peremit
incendio et omnes per circuitum civitates
regesque earum cepit percussit atque de-
levit sicut preceperat ei Moyses famulus
domini absque urbibus que erant in colli-
bus et in tumulis sitae ceteras succen-
dit Israel unam tantum Asor munitissimam flam-
ma consumpsit Omnemque predam ista-
rum urbium ac iumenta diviserunt sibi
filii Israel cunctis hominibus interfectis
sicut preceperat dominus Moysi servo suo ita
precepit Moyses Iosue et ille universa
complevit non pretermisit de universis mandatis
nec unum quidem verbum quod iusserat dominus
Moysi Cepit itaque Iosue omnem
terram montanam et meridianam terram
quoque Gosen et planitiem et occidenta-
lem plagam montemque Israel et cam-
pestria eius et partem montis qui ascendit
Seir usque Baalgad per planitiem Li-
bani subter montem Hermon Omnes
reges eorum cepit percussit et occidit
Multo tempore pugnavit Iosue contra re-
ges istos Non fuit civitas que se
non traderet filiis Israel preter Eveum qui
habitabat in Gabaon Omnes bellando
cepit Domini enim sententia fuerat ut indu-
rarentur corda eorum et pugnarent contra
Israel et caderent et non mererentur ullam
clementiam ac perirent sicut preceperat dominus
Moysi In tempore illo venit Iosue et inter-
fecit Enacim de montanis Hebron
et Dabir et Anab et de omni monte
Iuda Israel urbesque eorum delevit

nō dereliquit nullū de stirpe enachī in tra
filiorū isrl absqz ciuitatibꝰ gaza et
gethet azoto ascalon atqz acaron ī qbꝰ
solis relicti sūt. Cepit ergo iosue omē
terrā sicut locutus est dn̄s ad moisē
et tradidit eam in possessione filiorū
isrl̄ sc̄dm partes et tribus suas quieuit-
qz terra a prelijs. XI

Hii sūt reges quos pcusserūt filij
isrl̄ et possederūt trā eorū trans
iordanē ad solis ortū a torrente ar-
non vsqz ad motē hermon et omnē
orientalē plagā que respicit soli-
tudinē Seon rex amorreorū qui ha-
bitauit ī ezebon dn̄atus est ab aroer q̄
sita est super ripā torrētis arnon et
dimidie partis ī valle dimidijqz ga-
laad vsqz ad torrentē iaboth qui ē
t'minꝰ filiorū amon et a solitudine
vsqz ad mare ceneroth cont̄ oriente
et vsqz ad mare deserti qđ ē mare
salsissimū ad orientalē plagā p viā
q̄ ducit bethesimoth et ab australi
parte q̄ subiacet asedoch vsqz fasga
t'minos og regis basan et de reliqijs
raphim q̄ habitauit ī astaroth et ī edrai
et dn̄atꝰ ē ī mōte hermon et ī sale-
cha atqz ī vniu'sa basan vsqz t'minos
gessuri et machati et dimidie partis
galaad t'minꝰ seon regis ezebon mo-
yses famulꝰ dn̄i et filij isrl̄ pcusserūt
eos tradiditqz trā eorū moises ī possessiōē
rubenitis et gaditis et dimidie tribui
manasse. Hij sūt reges tre quos pcus-
sit iosue et filij isrl̄ trans iordanē
ad occidentalē plagā ab algath ī cā
po libani vsqz ad motē libani cuꝰ ps
ascendit in seir tradidit eā iosue ī
possessiōē tribubꝰ isrl̄ singulis ptes suas
tā ī motanis qm̄ in planis atqz cam
pestribꝰ in asseroth et solitudīe ac me
ridie vbi etheus fuit et amorreus
cananeꝰ et pherezeꝰ eueus et iebu
seus rex iherico vnꝰ. rex hai q̄
ē ex latere bethel vnus. rex ierl'm
vnꝰ rex ebron vnꝰ rex hierimoth vnꝰ
rex lachis vnꝰ rex eglon vnꝰ rex
gazer vnꝰ rex dabir vnꝰ rex gader
vnꝰ rex gader vnꝰ rex herma vnꝰ
rex hered vnꝰ rex lebna vnꝰ rex
adollam vnꝰ rex maceda vnꝰ rex
bethel vnꝰ rex tafua vnꝰ rex affer
vnꝰ rex afferch vnꝰ rex saron vnꝰ
rex madon vnꝰ rex asor vnꝰ rex
semeron vnꝰ rex axaph vnꝰ rex
tenach vnꝰ rex mageddo vnꝰ rex
cedes vnꝰ rex iachanaen vnꝰ rex
carmeli vnꝰ rex et prīmate dor vnꝰ
rex gētiū galgal vnꝰ rex thersa
oēs reges xxx et duo XII

Iosue senex pueccte qz etatꝰ
erat et dixit dn̄s ad eū Senu-
isti et longeuꝰ es t'ra qz la
tissima relicta est que n'dū ē sorte
diuisa Oīs vz galilea et phili-
stiim et vniu'si gessuri a fluuio tur-
bido qui irrigat egyptū vsqz ad t'minos
accaron contra aquilonem t'ra
canaan que in quīqz regulos phi-
listiim diuidit' gazeos et azotios
ascalonitas getheos et accaroni-
tas Ad meridiem vo sunt euei Oīs t'ra
canaan [illegible] a mari
sidonior vsqz afferch et t'minos amor-
rei vsqz ad confinia libani et regio
eius contra orientē ab algath sub monte
hermon donec ingrediaris emath
omniū qui habitāt in mōte libano
vsqz ad aq's masserephoth vniu'siqz
sidonij Ego sum q̄ delebo eos a facie
filiorū isrl̄ veniat ergo ī pte hereditatis isrl̄ sicut precepi
t' Et nūc diuide t'rā ī possessionē tribu-
bꝰ et dimidie tribui manasse cū q̄
ruben et gad possederūt trā quā
tradidit eis moises famulꝰ dn̄i
trans fluenta iordanis ad orientalem
plagam ab aroer q̄ sita ē ī ripa tor-
rentis arnon et in vallis medio vniu'sa
qz campestria medaba vsqz dibon et
cunctas ciuitates seon regis amorrei
qui regnauit in ezebon vsqz ad t'minos fi-
liorū amon et galaad ac t'minos ge-
ssuri et machati omnēqz mōte

hermon et uniuersa basan usque ad salecam et regnum og in basan qui regnauit in astaroth et edrai. ipse fuit de reliquiis Raphaim percussitque eos moyses atque deleuit. Nolueruntque disperdere filii israel gessuri et machati et habitauerunt in medio filiorum israel usque ad presentem diem. Tribui autem leui non dedit possessionem sed sacrificia et uictime domini dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum Ruben iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis Arnon et in ualle eiusdem torrentis media uniuersam planiciem que ducit medaba et esebon cunctosque uiculos earum qui sunt in campestribus. dibon quoque et bamothbaal et oppidum baalmaon et iessa et cedimoth et masphet et cariathaim et sabama et saratassar in monte conuallis bethphegor et asedoth phasga et bethaismoth omnes urbes campestres uniuersa que regna seon regis amorrei qui regnauit in esebon quem percussit moyses cum principibus madian Eueum et recem et sur et ur et rebe duces seon habitatores terre. et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris interfectis. factusque est terminus filiorum Ruben iordanis fluuius. Hec est possessio Rubenitarum per cognationes suas urbium et uiculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius hec est diuisio. Terminus iaser et omnium ciuitatum galaad dimidia parte terre filiorum amon usque ad aroer que est contra rabba et ab aroer usque Ramoth masphe et bethanim a manaim usque ad terminos dabir in ualle quoque betharan et bethnemra et socoth et saphan reliquam partem regni seon regis esebon. huius quoque iordanis finis est usque ad extremam partem maris cenereth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas ciuitates et uille earum. Dedit et dimidie tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem cuius hoc principium est. a manaim uniuersam basan et cuncta regna og regis basan omnesque uicos iair qui sunt in basan sexaginta oppida et dimidiam partem galaad et astaroth et edrai urbes regni og in basan filiis machir filii manasse dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionem diuisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem leui non dedit possessionem quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius ut locutus est illi. XIIII

Hoc est quod possiderunt filii israel in terra canaan quam dederunt eis eleazar sacerdos et Iosue filius nun et principes familiarum per tribus israel sorte omnia diuidentes sicut preceperat dominus in manu moysi nouem tribubus et dimidie. duabus enim tribubus et dimidie dederat moyses trans iordanem possessionem absque leuitis qui nichil terre acceperunt inter fratres suos sed in eorum successerant locum filii Ioseph in duas diuisi tribus manasse et effraim. Nec acceperunt leuite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israel et diuiserunt terram. Accesserunt itaque filii iuda ad Iosue in galgala locutusque est ad eum caleph filius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et te in cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando misit me moyses famulus domini de cadesbarne ut considerarem terram nunciauique ei quod mihi uerum uidebatur. fratres autem mei qui ascenderant mecum dissoluerunt cor populi et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iurauitque moyses in die illo dicens. terra quam calcauit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum quia secutus es dominum deum meum. Concessit

ego dominus vitam ut sic pollicitus est usque in presentem diem quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen cum ambularet israel per solitudinem hodie octoginta quinque annorum sum sic valens ut eo valebam tempore quo ad explorandum missus sum Illius in me fortitudo temporis usque hodie perseverat tam ad bellandum quam ad gradiendum Da ergo michi montem istum quem pollicitus est dominus te quoque audiente in quo enachim sunt et urbes magne atque munite si forte sit dominus mecum et potuero delere eos sicut promisit michi Benedixitque ei Iosue et tradidit ebron in possessionem Atque ex eo fuit ebron caleph filio iephone cenezeo usque in presentem diem quia secutus est dominum deum israel Nomen ebron ante vocabatur cariatharbe Adam maximus ibi in terra enachim situs est et terra cessavit

Igitur sors filiorum iude a preliis per cognationes suas ista XV fuit a termino edom ad desertum sin contra meridiem et usque ad extremam partem australis plage Initium eius a summitate maris salsissimi a lingua eius que respicit meridiem egrediturque contra ascensum scorpionis et pertransit in sina ascenditque in cadesbarne et pervenit in esrom ascendens ad addaram et circuiens cariathaa atque inde pertransiens in asemona et veniens ad torrentem egypti Eruntque termini eius mare magnum hic erit finis meridiane plage Ab oriente vero erit initium maris salsissimi usque ad extrema iordanis et ea que respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium Ascenditque terminus in bethagla et transit ab aquilone in betharaba ascendens ad lapidem boen filii Ruben et tendens usque ad terminos debera de valle achor contra aquilonem respiciens galgala que est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis transitque aquas que vocantur fons solis et erunt exitus eius ad fontem rogel Ascenditque per vallem filii ennon ex latere iebusei ad meridiem hec est ierusalem et inde se erigens ad verticem montis qui est contra geennom ad occidentem in summitate vallis raphaim contra aquilonem pertransitque a vertice montis usque ad fontem aque nephtoa et pervenit usque ad vicos montis ephron Inclinaturque in baala que est cariathiarim id est urbs silvarum et circuit de baala contra occidentem usque ad montem seir Transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon et descendit in bethsamis transitque in thamnia et pervenit contra aquilonem partis accaron ex latere Inclinaturque sechrona et transit montem baala pervenitque in iebneel et maris magni contra occidentem fine concluditur Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in cognationibus suis Caleph vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda sicut preceperat ei dominus Cariatharbe patris enach ipsa est ebron Delevitque ex ea caleph tres filios enach sesai et achiman et tholmai de stirpe enach Atque inde conscendens venit ad habitatores dabir que prius vocabatur cariathsepher id est civitas litterarum Dixitque caleph Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam dabo illi axam filiam meam uxorem Cepitque eam othoniel filius cenez frater caleph iunior Deditque ei axam filiam suam uxorem Que cum pergerent simul suasit ei vir eius ut peteret a patre suo agrum Que suspiravit ut sedebat asino Cui caleph Quid habes inquit At illa respondit Da michi benedictionem terram australem et arentem dedisti michi iunge et irriguam Dedit itaque ei caleph irriguum superius et irriguum inferius Hec est possessio tribus filiorum iuda per cognationes suas Eruntque civitates ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie cabseel et eder et iagur et cina et dimona et adada et cades et asor et iethnan et ziph et telem et baloth et asor et nova et carioth et esron hec est asor amam et sama et molada et aser et gadda et asemon et bethfeleth

et asser snar et bersabee et bizi
ozia bala et hasemese et betham
ath et gonel et herma sicelech et
medebena et sesemna labaoth et
sephan et selmme et aen et remi
non omnes civitates xxx novem et
ville earum. In campestribus vero esthaa
ol et saraa et asena et enganni
um thaffua et enaim et hieri
moth adullam socho et azeca et
sarim aditaim et gedera et gide
rothaim urbes quatuordecim et ville earum
Sanam et adesa et magdelgad de
lean et mesfa et iethel lachis
bascath et aglon thebon et lebe
mas et cethlis et giderothbeth
dagon et neema et macedra civi
tates sedecim et ville earum. Labana et
athar et asen iephta et esna et ne
sib ceila et achsib et maresa civitates
ix et ville earum. Acharon cum vicis
et villulis suis. Ab acaron usque
ad mare omnia vergunt azotum et vicu
los eius azotus cum vicis suis gaza
cum viculis villulis suis usque ad
torrentem egipti et mare magnum terminus eius.
Et in montanis semir iether et socoth
et edenna cariathsenna. hec est
dabir anab et istemo et anim go
sen et olon et gilo civitates xi et vil
le earum. Arab et roma et esaan et
ianum et bethasna et aferta athma
et cariatharbe. hec est hebron et sior
civitates ix et ville earum. Maon et
chermel et ziph et iotae iezrehel
et iucadam et zanoe accaim ga
baa et thamna civitates x et ville
earum. Alul et bethsur et gedor ma
reth et bethanoth et heltecon civi
tates sex et ville earum. Cariathba
al hec est cariathiarim urbs silva
rum et arebba civitates due et ville
earum. In deserto betharaba meddim
et sachacha nepsan et civitates salis et
engadi civitates sex et ville earum. Sunt
simul c xvi Iebuseum autem habitatorem
ierusalem non potuerunt filii iude dele

re habitavit que iebuseus cum filiis iuda
in ierusalem usque in presentem diem. XV

Cecidit que sors filiorum ioseph
ab iordane contra iericho et ad
aquas eius ab oriente solitudo que
ascendit de iericho ad montana beth
el et egreditur de bethel lusa transit que
terminum archi atharoth et descendit ad occi
dentem iuxta terminum iephleti usque ad terminos
betheron inferioris gazer finiunturque
regiones eius mari magno que pos
sederunt filii ioseph manasses et eff
raim. Et factus est terminus filiorum effraim
per cognationes suas et possessio eorum
contra orientem astarothaddar usque bethe
ron superiorem egrediuntur que confinia in
mare. Machmetath vero aquilonem re
spicit et circuit terminos contra orientem in the
nathselo et pertransit ab oriente ia
noe descenditque de ianoe in astaroth
naaratha et pervenit in iericho et egre
ditur ad iordanem de taphua pertransit
que contra mare in vallem arundineti
suntque egressus eius in mare salsissimum. Hec
est possessio tribus filiorum effraim per famili
as suas urbesque separate sunt filiis eff
raim in medio possessionis filiorum manasse
et ville earum. Et non interfecerunt filii eff
raim cananeum qui habitabat in ga
zer habitavitque cananeus in medio effra
im usque in diem hanc tributarius. XVI

Cecidit autem sors tribui manasse
ipse enim primogenitus ioseph machir
primogenito manasse patri galaa
ad qui fuit vir pugnator habuitque
possessionem galaad et basan et reliquis
filiorum manasse iuxta familias suas fi
liis abiezer et filiis elech et filiis
ezriel et filiis sichem et filiis epher
et filiis semida. Isti sunt filii manasse
filii ioseph mares per cognationes sua
s. Salphaad vero filio epher filii
galaad filii machir filii manasse
non erant filii sed filie sole. Quarum
ista sunt nomina maala et noa et egla
et melcha et thersa. Veneruntque in
conspectu eleazari sacerdotis et Iosue filii
nun et principum dicentes dominus precepit
per manum moisi ut daretur

nobis possessionem in medio fratrum nostrorum. Dedit
que eis iuxta imperium domini possessionem
in medio fratrum patris eorum. Et ceciderunt
funiculi manasse decem absque terra
galaad et basan trans iordanem. filie
enim manasse possederunt hereditatem
in medio filiorum eius. Terra autem galaad
cecidit in sortem filiorum manasse
qui reliqui erant. Fuitque terminus mana-
sse ab aser machmethath que respicit si-
chem et egreditur ad dexteram iux-
ta habitatores fontis taphue. Etenim in sor-
te manasse ceciderat taphue que est ter-
minus manasse filiorum effraim. Descen-
ditque terminus vallis harundineti in
meridiem torrentis civitatum effra-
im que in medio sunt urbium manasse.
Terminus manasse ab aquilone tor-
rentis et exitus eius pergit ad mare
ita ut ab austro sit possessio effra-
im et ab aquilone manasse et utram-
que claudat mare et coniungantur sibi in
tribu aser ab aquilone et in tribu ys-
sachar ab oriente. Fuitque hereditas
manasse in ysachar et in aser beth-
san et viculi eius et ieblaam cum
viculis suis et habitatores dor cum
oppidis suis, habitatores quoque endor cum
viculis suis et habitatores eius ma-
gedda cum viculis suis et tertia pars
urbis nofeth. Nec potuerunt filii ma-
nasse has subvertere civitates, sed cepit
chananeus habitare in terra sua. Postquam
autem convaluerunt filii israel subiece-
runt chananeos et fecerunt sibi tributa-
rios nec interfecerunt eos. Locutique
sunt filii ioseph ad iosue atque dixerunt
Quare dedisti mihi possessionem sortis et
funiculi unius cum sim tante multitudinis
et benedixerit mihi dominus. Ad quos iosue ait
Si populus multus es ascende in silvam
et succide tibi spatia in terra pherezei
et raphaim quia angusta est tibi possessio
montis effraim. Cui responderunt filii
ioseph Non poterimus ad montana
ascendere cum ferreis curribus utantur
chananei qui habitant in terra campe-
stri in qua site sunt bethsan cum vi-
culis suis et iezrahel mediam
possidentes vallem. Dixitque iosue
ad domum ioseph effraim et mana-
sse populus multus es et magne forti-
tudinis non habebis sortem unam sed
transibis ad montem et succides tibi
atque purgabis ad habitandum spatia
et poteris ultra procedere cum subverte-
ris chananeum quem dicis ferreos habere
currus et esse fortissimum. XVII

Congregatique sunt omnes filii
israel in silo ibique fixerunt ta-
bernaculum testimonii et fuit
eis terra subiecta. Remanserunt autem
filiorum septem tribus que necdum acceperant
possessiones suas. Ad quos iosue ait
Usquequo marcetis ignavia et non
intratis ad possidendam terram quam
dominus deus patrum vestrorum dedit vobis.
Eligite de singulis tribubus ternos
viros ut mittam eos. Et pergant atque
circumeant terram et describant eam iux-
ta numerum uniuscuiusque multitudinis referantque
que ad me quod descripserint. Dividite
vobis terram in septem partes. Iudas sit
in terminis suis ab australi plaga et
domus ioseph ab aquilone. Mediam
inter hos terram in septem partes describite
et huc venietis ad me ut coram domino
deo nostro mittam vobis sortem. Quia
non est inter vos pars levitarum sed sa-
cerdotium domini est eorum hereditas. Gad
autem et ruben et dimidia tribus
manasse iam acceperant possessiones suas
trans iordanem ad orientalem plagam
quas dedit eis moyses famulus domini.
Cumque surrexissent viri ut pergerent
ad describendam terram precepit eis
iosue dicens. Circuite terram et describi-
te eam ac revertimini ad me et hic coram
domino deo in silo mittam vobis sortem.
Itaque perrexerunt et lustrantes eam
in septem partes diviserunt scribentes
in volumine. Reversique sunt ad iosue in

castra in silo qui misit sortes co-
ram domino in silo divisitque terram filiis
israel in septem partes. Et ascendit so-
rs prima filiorum Beniamin per familias
suas ut possiderent terram inter filios
iuda et filios ioseph. Fuitque terminus
eorum contra aquilonem a iordane
pergens iuxta latus iericho septem-
trionalis plage et inde contra occi-
dentem ad montana conscendens et
perveniens in solitudinem bethaven
atque pertransiens iuxta luzam ad meri-
diem ipsa est bethel. Descenditque in a-
taroth addar in montem qui est ad me-
ridiem betheron inferioris et in-
clinatur circumiens contra mare ad meri-
diem montis qui respicit betheron
contra affricum. Suntque exitus eius
in cariathbaal que vocatur et cariathi-
arim urbem filiorum iuda. Hec est
plaga contra mare et occidentem.
A meridie autem ex parte cariathiarim
egreditur terminus contra mare et pervenit usque
ad fontem aquarum nephtoa. Descenditque
in partem montis qui respicit vallem
filiorum ennom et est contra septentriona-
lem plagam in extrema parte vallis Ra-
phaim. Descenditque gehennom id est vallem
ennom iuxta latus iebusei ad austrum
et pervenit ad fontem rogel transiens ad a-
quilonem egrediensque ad ensemes id est fon-
tem solis et pertransit usque ad tumulos
qui sunt e regione ascensus adommim. Descen-
ditque ad abenboen id est la-
pidem boen filii Ruben et pertransit
ex latere aquilonis ad campestria. Descenditque
in planitiem et pretergreditur contra
aquilonem bethagla. Suntque exitus
eius contra linguam maris salsissimi
ab aquilone in fine Iordanis ad au-
stralem plagam que est terminus illius ab oriente.
Hec est possessio filiorum beniamin per
terminos suos in circuitu et familias sin-
gulas. Fueruntque civitates eius iericho
et bethagla et vallis casis et be-
tharaba et semaraim et bethel
et avim et affara et offra emmona

et ofni et gabee civitates xii et
ville earum. Gabaon et Rama et
beroth mesphe caphara et amosa
et recem iarephel et tharala et
selaelephi et iebus que est ierusalem ga-
baath et cariath civitates quatuordecim
et ville earum. Hec est possessio filiorum
beniamin iuxta familias suas. XVIIII

Et egressa est sors secunda fili-
orum simeon per cognationes
suas fuitque hereditas eorum in
medio possessionis filiorum iuda bersa-
bee et sabee et molada et aser-
suala bala et asem et heltolath
bethul et arma et sicelech et ma-
rchaboth et bethlebaoth et sarohen
civitates xiii et ville earum. Ain et
remmon et athar et asan civitates
quatuor et ville earum. Omnes viculi per
circuitum urbium istarum usque baalath-
ber rameth contra australem pla-
gam. Hec est hereditas filiorum simeon
iuxta cognationes suas in funiculo
in possessione filiorum iuda quia maior
erat et ideo possiderunt filii simeon
in medio hereditatis eorum. Ceciditque
sors tercia filiorum zabulon per cognationes
suas et factus est terminus possessionis
usque sarith. Ascenditque de mari et
medala ac pervenit in debbaseth us-
que ad torrentem qui est contra iecnam
et revertitur sarith contra orientem in
fines ceseleth et thabor et egre-
ditur ad daberath ascenditque con-
tra iafie et inde pertransit ad orientalem
plagam gethhepher et thacasin et
egreditur in remmon amphar et
noa et circuit aquilone et nathon.
Suntque egressus eius vallis iephtahel
et icelala et bethleem civitates xii
et ville earum. Hec est hereditas filiorum
zabulon per cognationes suas et
urbes et viculi earum. Issachar egre-
ssa est sors quarta per cognationes suas
fuitque eius hereditas iezrael et cas-
saloth et sunem et effraim seron ha-
meos et rameth et engannim et

enmada et bethpheses et pervenit
terminus usque thabor et sesmima et
bethsemes eruntque exitus eius iorda-
nis civitates xvi et ville earum hec
est possessio filiorum isachar per cogna-
tiones suas urbes et viculi earum
Ceciditque sors quinta tribui filiorum
aser per cognationes suas fuitque termi-
nus eorum alchat et oali et bethen et a-
xab helmelech et amaad et mes-
sal et pervenit usque ad carmelum
maris et sior labanath et revertitur
contra orientem bethdagon et pertrans-
it usque zabulon et vallem iepta-
el contra aquilonem bethemech et
neihel egrediturque ad levam chabul
et achran et rooob et amon et cha-
ne usque ad sidonem magnam revertitur-
que in horma usque ad civitatem mun-
itissimam thirum et usque osa eruntque
exitus eius in mare de funiculo azi-
ma et amma et afec et rooob ci-
vitates xxii et ville earum hec est
possessio filiorum aser per cognationes suas
urbes et viculi earum filiorum nepta-
lim sexta sors cecidit per familias su-
as et cepit terminus de heleph et de helon
in sammaim et adami que est neceb
et iebnahel usque ad lecum et egressus
eorum usque ad iordanem revertiturque terminus
contra occidentem maznoth thabor
atque inde egreditur in ucuca et per-
transit in zabulon contra meridiem et
in aser contra occidentem et in iuda
contra ad iordanem contra solis ortum
civitates munitissime assedim ser
et aminadab et reccatha tenereth
et edema et arama asor et cedes
et edrai nasor et ieron et mag-
dalel horem et bethanath et
bethsemes civitates xviii et ville
earum hec est possessio tribus nepta-
lim filiorum per cognationes suas ur-
bes et viculi earum Tribui filiorum
dan per familias suas egressa est sors
septima et fuit terminus possessionis eius sara-
a et estaol et hirsemes id est ci-
vitas solis selebim et ailon

lon et iethela helon et themp-
na et acron et helthecen et ge-
bethon et baalath et iud et bene-
barach et gethremmon atque hiar-
chon et arecon cum termino qui respi-
cit ioppen et ipso fine concluditur
Ascenderuntque filii dan et pugna-
verunt contra lesem ceperuntque eam
et percusserunt in ore gladii ac
possederunt et habitaverunt in ea
vocantes nomen eius lesemdan
ex nomine dan patris sui hec est pos-
sessio tribus filiorum dan per cognationes
suas urbes et viculi earum Cumque
complessent terram sorte dividere sin-
gulis per tribus suas dederunt fi-
lii israel possessionem iosue filio nun
in medio sui iuxta preceptum domini ur-
bem quam postulaverat thamnath-
saraa in monte effraim et edificavit
civitatem habitavitque in ea Hee sunt
possessiones quas sorte diviserunt ele-
azar sacerdos et iosue filius nun et
principes familiarum et tribuum filiorum
israel in silo coram domino ad hostium
tabernaculi testimonii partitique sunt terram

Et locutus est dominus xx
ad iosue dicens loquere filiis
israel et dic eis Separate ur-
bes fugitivorum de quibus locutus sum
ad vos per manum moysi ut con-
fugiat ad eas quicumque percusserit ani-
mam nescius et possit evadere iram proximi
qui ultor est sanguinis cum ad
unam harum confugerit civitatum sta-
bit ante portam civitatis et loquetur
senioribus urbis illius ea que se comprobent
innocentem Sicque suscipient eum
et dabunt ei locum ad habitandum
Cumque ultor sanguinis eum fuerit per-
secutus non tradent in manus eius
quia ignorans percussit proxi-
mum nec ante biduum vel triduum eius
probatur inimicus et habitabit in civitate
illa donec stet ante iudicium causam
reddens facti sui et non moriatur
qui tunc fuerit donec moriatur

qui interfecerit. Donec sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore moriatur. Tunc revertetur homicida et ingredietur civitatem et domum suam de qua fugerat. Decreveruntque cedes in galilea montis Neptalim et sichem in monte effraim et cariatharbe ipsa est hebron in monte iuda. Et trans iordanem contra orientalem plagam iericho statuerunt bosor que sita est in campestri solitudine de tribu Ruben et Ramoth in galaad de tribu gad et gaulon in basan de tribu manasse. Hee civitates constitute sunt cunctis filiis israel et advenis qui habitant inter eos ut fugeret ad eas qui animam percussisset nescius et non moreretur in manu proximi effusum sanguinem vindicare cupientis. Donec staret ante populum expositurus causam suam. XXI

Accesseruntque principes familiarum levi ad eleazar sacerdotem et iosue filium Nun ad duces cognationum per singulas tribus filiorum israel locutique sunt ad eos in silo terre chanaan atque dixerunt: Dominus precepit per manum moisi ut darentur nobis urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii israel de possessionibus suis iuxta imperium domini civitates et suburbana earum. Egressaque est sors in familia caath filiorum aaron sacerdotis de tribubus iuda et simeon et beniamin civitates xiii et reliquis filiorum caath id est levitis qui superfuerant de tribubus effraim et dan et dimidia tribu manasse civitates x. Porro filiis gerson egressa est sors ut acciperent de tribubus isachar et aser et de neptalim dimidiaque tribu manasse in basan civitates numero xiii. Et filiis merari per cognationes suas de tribubus Ruben et gad et zabulon urbes xii. Dederuntque filii israel levitis civitates et suburbana earum sicut precepit dominus per manum moisi singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda et simeon dedit iosue civitates quarum ista sunt nomina filiis aaron per familias caath levitici generis. Prima enim sors illis egressa est cariatharbe patris enach que vocatur hebron in monte iuda et suburbana eius per circuitum. Agros vero et villas eius dederat caleph filio iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis aaron sacerdotis hebron confugii civitatem ac suburbana eius et lebna cum suburbanis suis et iether et histimon et helon et dabir et ayn et iethan et bethsemes cum suburbanis suis civitates ix de duabus ut dictum est tribubus. De tribu autem filiorum beniamin gabaon et gabee et anathoth et almon cum suburbanis suis civitates quattuor. Omnes simul civitates filiorum aaron sacerdotum xiii cum suburbanis suis. Reliquis vero per familias suas filiorum caath levitici generis hec est data possessio. De tribu effraim urbes confugii sichem cum suburbanis suis civitates quattuor et cobsam et bethoron cum suburbanis suis civitates iiii. De tribu quoque dan helthece et gebethon et ahialon et getremmon cum suburbanis suis civitates quattuor. Porro de dimidia tribu manasse thanach et gethremmon cum suburbanis suis civitates due. Omnes civitates x et suburbana earum date sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson levitici generis dedit de dimidia tribu manasse confugii civitatem gaulon in basan et bosram cum suburbanis suis civitates duas. Porro de tribu isachar thesion et daberath et iaramoth et engannim cum suburbanis suis civitates quattuor. De tribu autem aser masal et abdon et helchath et roob cum suburbanis suis civitates quattuor. De tribu quoque neptalim civitatem confugii cedes in galilea et amothdor et carthan cum suburbanis suis civitates tres. Omnes urbes familiarum gerson xiii cum suburbanis suis. Filiis autem merari levitis inferioris

ordus per familias suas data est de tribu zabulon iecmenam et cartha et damna et naalol civitates quatuor cum suburbanis suis. De tribu gad civitates confugii Ramoth in galaad et manaim et esebon et iazer civitates quatuor cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas xii. Itaque omnes civitates levitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt xlviii cum suburbanis suis singule per familias suas distribute. Dedit que dominus israeli omnem terram quam traditurum se patribus eorum iuraverat et possederunt eam atque habitaverunt in ea. Data que est ab eo pax in omnes per circuitum nationes. Nullus que eis hostium resistere ausus est sed cuncti in eorum dicionem redacti sunt. Ne unum quidem verbum quod illis prestaturum se esse promiserat irritum fuit sed rebus omnia expleta sunt. XXI

Eodem tempore vocavit iosue rubenitas et gadditas et dimidiam tribum manasse dixitque ad eos. Fecistis omnia que vobis precepit moyses famulus domini mihi quoque in omnibus obedistis. Nec reliquistis fratres vestros longo tempore usque in presentem diem custodientes imperium domini dei vestri. Quia igitur dominus deus vester dedit fratribus vestris quietem ac pacem sicut pollicitus est revertimini et ite in tabernacula vestra et in terram possessionis quam tradidit vobis moyses famulus domini trans iordanem. Ita duntaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam precepit vobis moyses servus domini ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius adhereatisque ei ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidie possessionem moyses dederat in basan et idcirco medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras cum argento et auro ere et ferro et veste multiplici. Dividite predam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo que sita est in chanaan ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis altare iuxta iordanem infinite magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuntii detulissent edificasse altare filios ruben et gad et dimidie tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel convenerunt omnes in silo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad eos in terram galaad phinees filium eleazari sacerdotem et decem principes cum eo singulos de singulis tribubus. Qui venerunt ad filios ruben et gad et dimidie tribus manasse in terram galaad dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur reliquistis dominum deum israel edificantes altare sacrilegum et a cultu eius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in beelphegor et usque in presentem diem macula huius sceleris in nobis permanet. Multique de populo corruerunt et vos hodie reliquistis dominum et cras in universum israel ira desevient. Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestre transite ad terram in qua tabernaculum domini est et habitate inter nos

tum ut a domino et a nostro consortio
non recedatis edificato altari pre-
ter altare dni dei nri Nonne achor fi-
lius zare preuaricatus est mandatum dni et su-
per omnem populum isrl̄ ira eius incubuit:
Et ille erat vnus homo atque vtinam solus
periisset in scelere suo Responderunt filii
Ruben et gad et dimidia tribus ma-
nasse principibus legacionis isrl̄ fortis-
simus dns deus ipse nouit et isrl̄
simul intelliget Si preuaricacionis animo hoc
altare construximus non custodiat nos sed
puniat in presenti Et si ea mente feci-
mus ut holocausta et sacrificium et pa-
cificas victimas super eo imponeremus ipse
querat et iudicet et non ea magis co-
gitacione atque tractatu ut diceremus Cra-
as dicent filii vri filiis nris Quid
vobis et dno deo isrl̄ Terminum po-
suit dns inter nos et vos o filii
ruben et filii gad iordanem fluuium
et ideo partem non habetis in dno Et
hac occasione auertent filii isrl̄ vri
filios nros a timore dni Putauimus
itaque et diximus melius Extruamus
nobis altare non in holocausta ne-
que ad victimas offerendas sed in testimo-
nium inter nos et vos et sobolem vram
nramque progeniem ut seruiamus dno
et iuris nri sit offerre holocau-
sta et victimas et pacificas hostias
et nequaquam dicant cras filii vri fi-
liis nris Non est vobis pars in dno Que
si voluerint dicere respondebunt eis Ecce
altare dni quod fecerunt patres nri non
in holocausta neque in sacrificia sed
in testimonium vrm ac nrm Absit
a nobis hoc scelus ut recedamus a dno
et eius vestigia relinquamus extructo
altari et holocausta ad sacrificia et
victimas offerendas preter altare dni
dei fecerunt patres nri quod extructum
est ante eius tabernaculum Quibus audi-
tis finees sacerdos et principes legacionis
isrl̄ qui erant cum eo placati sunt et
verba filiorum Ruben et gad et dimi-
die tribus manasse libentissime su-
sceperunt Dixitque finees filius

eleazari sacerdos ad eos Nunc scimus
quod nobiscum sit dns quoniam alieni estis
a preuaricacione hac et liberastis filios
isrl̄ de manu dni Reuersusque est cum prin-
cipibus a filiis ruben et gad et dimi-
dia tribu manasse de terra galaad fi-
nium canaan ad filios isrl̄ et retu-
lit eis Placuitque sermo cunctis audi-
entibus et laudauerunt deum filii isrl̄
et nequaquam ultra dixerunt ut ascen-
derent contra eos atque pugnarent et
delerent terram possessionis eorum Vocaue-
runtque filii Ruben et filii gad altare
quod extruxerant Testimonium nrm quod do-
minus ipse sit deus

XXIII

Euoluto autem multo tempore post
quam pacem dns dederat isrl̄i
subiectis in gyro nacionibus uni-
uersis et Iosue iam longeuo et per-
senilis etatis Pa qm dimiserat terram
filiis isrl̄ quod dns imparcierat Vocauit
iosue omnem isrl̄em maioresque na-
tu et principes ac duces et magistratus
dixitque ad eos Ego senui et pro-
gressioris etatis sum vos cernitis omnia
que fecit dns deus vr cunctis per circui-
tum nacionibus quomodo pro vobis ipse pugna-
uit Et nunc quia sorte diuisit vobis
omnem terram ab oriente parte iordanis us-
que ad mare magnum multeque adhuc
naciones sunt dns deus vr disperdet eos
et auferet a facie vra et possidebitis
terram sicut vobis pollicitus est Tantum con-
fortamini et estote solliciti ut custo-
diatis cuncta que scripta sunt in volumine
legis moysi et non declinetis ab eis
neque ad dexteram neque ad sinistram Ne
postquam intraueritis ad gentes que inter
vos future sunt iuretis in nomine deorum
eorum et seruiatis eis et adoretis illos sed
adhereatis dno deo vro quod fecistis usque
in diem hanc Et tunc auferet dns
in conspectu vro gentes magnas et robu-
stissimas et nullus vobis resistere poterit unus
e vobis persequetur hostium mille viros
quia dns deus vr pro vobis ipse pugna-
bit sicut pollicitus est Hoc tantum dili-

gratissime precauete ut diligat
dominum deum vestrum Quod si volueritis ge-
ntium harum que inter vos habitant erroribus
adherere et cum eis miscere connubia atque
amicicias copulare iam nunc scitote quod
dominus deus vester non eas deleat ante fa-
ciem vestram sed sint vobis in laqueum
ac foveam et offendiculum ex latere
vestro et sudes in oculis vestris donec
vos auferat atque disperdat de terra
hac optima quam tradidit vobis
En ego ingredior hodie viam universe
terrenis et toto animo cognoscetis quod de
omnibus verbis que se dominus prestaturum nobis
esse pollicitus est unum non preterierit
in cassum Sicut ergo implevit opere quod
promisit et prospera cuncta venerunt sic
adducet super vos quicquid malorum
comminatus est donec vos auferat atque
disperdat de terra hac optima quam tra-
didit vobis eo quod preteritis pactum domini
dei vestri quod pepigit vobiscum et ser-
vieritis diis alienis et adoraveritis
eos Cito atque velociter consurget in
vos furor domini et auferemini de terra
hac optima quam tradidit vobis. xxiiii

Congregavit quoque Iosue omnes tribus
israel in sichem et vocavit
maiores natu ac principes
et iudices et magistros Steteruntque
in conspectu domini Et ad populum sic locu-
tus est. Hec dicit dominus deus israel Trans
flumen habitaverunt patres vestri ab ini-
cio thare pater abraham et nachor
servieruntque diis alienis Tuli ergo
patrem vestrum abraham de mesopo-
tamie finibus et adduxi eum in
terram canaan Cuius multiplicavi semen
meum et dedi ei ysaac illique
rursum dedi iacob et ezau ex quibus
ezau dedi montem seir ad possi-
dendum Iacob vero et filii eius de-
scenderunt in egiptum misique moy-
sen et aaron et percussi egiptum mul-
tis signis atque portentis eduxique
vos et patres vestros de egipto et
venistis ad mare persecutique sunt

egiptii patres vestros cum curribus et
equitibus usque ad mare rubrum Cla-
maverunt autem ad dominum filii israel
qui posuit tenebras inter vos
et egiptios et adduxit super eos
mare et operuit eos. Viderunt
oculi vestri cuncta que in egipto fecerim
et habitastis in solitudine multo
tempore et introduxi vos in terram a-
morrei qui habitabat trans iordanem
Cumque pugnarent contra vos tra-
didi eos in manus vestras et possedi-
stis terram eorum atque interfecistis eos Sur-
rexit autem balac filius sephor rex mo-
ab et pugnavit contra israelem misitque
et vocavit balaam filium beor
ut malediceret vobis Et ego no-
lui audire eum sed econtrario per
illum benedixi vobis et liberavi
vos de manu eius Transistisque iordanem
et venistis ad iericho
Pugnaveruntque contra vos viri
civitatis eius amorreus et pherezeus
et etheus et gergezeus et cana-
neus et eveus et iebuseus et tradidi
illos in manus vestras Misique ante vos
crabrones et eieci eos de locis
suis Duos reges amorreorum ad
possidendam eorum terram vobis tradidi
non in gladio et arcu tuo Dedique
terram vobis in qua non laborastis et
urbes quas non edificastis ut habita-
retis in eis vineas et oliveta que
non plantastis Nunc ergo timete dominum
et servite ei perfecto corde atque verissimo
et auferte deos quibus servierunt pa-
tres vestri in mezopotamia et
in egipto ac servite domino Sin autem
malum vobis videtur ut domino ser-
viatis optio vobis datur Eligi-
te hodie quod placet cui potissimum
servire debeatis utrum diis quibus ser-
vierunt patres vestri in mezopotamia
an diis amorreorum in quorum terra habita-
tis Ego autem et domus mea serviemus domino.
Responditque populus et ait Absit a nobis
ut relinquamus dominum et serviamus diis

alienis. Dominus deus noster ipse eduxit
nos et patres nostros de terra Egipti de
domo servitutis fecitque videntibus nobis
signa ingentia et custodivit nos
in omni via per quam ambulavimus et in
cunctis populis per quos transivimus et eiecit
universas gentes Amorreorum habitatorem
terre quam nos intravimus. Serviemus igitur
domino quia ipse est deus noster. Dixitque Io-
sue ad populum: Non poteritis servire domino.
Deus enim sanctus et fortis emulator est
nec ignoscet nec ignoscat sceleribus
vestris atque peccatis. Si dimiseritis dominum
et servieritis diis alienis convertet se
et affliget vos atque subvertet postquam
vobis prestiterit bona. Dixitque populus
ad Iosue: Nequaquam ita ut
loqueris erit sed domino serviemus. Et Io-
sue ad populum: Testes inquit vos
estis quia ipsi elegeritis vobis dominum
ut serviatis ei. Responderuntque: Testes.
Nunc ergo ait auferte deos alie-
nos de medio vestri et inclinate cor-
da vestra ad dominum deum Israel. Dixit-
que populus ad Iosue: Domino deo nostro ser-
viemus et obedientes erimus preceptis
eius. Percussit igitur Iosue in die illo
fedus et proposuit precepta populo
atque iudicia in Sichem. Scripsit quoque omnia
verba hec in volumine legis domini et tulit
lapidem grandem posuitque eum
subter quercum que erat in sanctuario
domini. Et dixit ad omnem populum:
En lapis iste erit vobis in testimonium
quod audierit omnia verba domini que locutus
est vobis ne forte postea negare ve-
litis et mentiri domino deo vestro. Di-
misit quoque singulos in possessionem suam.
Et post hec mortuus est Iosue filius
Nun servus domini centum decem annorum. Se-
pelieruntque eum in finibus possessionis
sue in Thamnathsare que sita est
in monte Effraim a septentrionali
parte montis Gaas. Servivitque Israel
domino cunctis diebus vite sue et seni-
orum qui longo vixerunt tempore post
Iosue et qui noverant omnia opera
domini que fecerat in Israel. Ossa quoque
Ioseph que tulerant filii Israel de Egyp-
to sepelierunt in Sichem in parte agri
quem emerat Iacob a filiis Emmor
patris Sichem centum novellis ovibus
et fuit in possessionem filiorum Ioseph.
Eleazar sacerdos quoque filius Aaron mor-
tuus est et sepelierunt eum in Gabaa
Finees filii eius que data est ei in
monte Effraim.

Incipit liber iudicum

Post mortem Iosue con-
suluerunt filii Israel
dominum dicentes: Quis
ascendet ante nos contra
Chananeum et erit dux
belli? Dixitque dominus: Iu-
das ascendet. Ecce tra-
didi terram in manus eius. Et
ait Iudas Symeoni fra-
tri suo: Ascende mecum in sorte mea et
pugna contra Chananeum ut et ego pergam
tecum in sorte tua. Et abiit cum eo
Symeon. Ascenditque Iudas et tradidit
dominus Chananeum ac Pherezeum in manus
eius et percusserunt in Bezech x milia virorum.
Inveneruntque Adonibezech in Bezech
et pugnaverunt contra eum ac percusse-
runt Chananeum et Pherezeum. Fugit autem
Adonibezech quem persecuti comprehenderunt
cesis summitatibus manuum eius ac pedum.
Dixitque Adonibezech: Septuaginta
reges amputatis manuum ac pe-
dum summitatibus colligebant sub mensa
mea ciborum reliquias. Sicut feci ita red-
didit mihi deus. Adduxeruntque eum in
Ierusalem et ibi mortuus est. Oppugnan-
tes ergo filii Iuda Ierusalem ceperunt eam
et percusserunt in ore gladii tradentes
cunctam incendio civitatem. Et postea de-
scendentes pugnaverunt contra Chana-
neum qui habitabat in montanis et ad
meridiem et in campestribus. Pergensque
Iudas contra Chananeum qui habitabat
in Ebron cuius nomen fuit antiquitus
Cariatharbe percussit Sisai et Haiman
et Tolmachi atque inde profectus abiit
ad habitatores Dabir cuius nomen veteri

est cariathsepher i. civitas litterarum.
Dixitque Caleph: Qui percusserit
cariathsepher et vastaverit eam, da-
bo ei Axam filiam meam uxorem.
Cumque cepisset eam Othoniel filius
Cenez frater Caleph iunior, dedit ei
filiam suam coniugem. Quam per-
gentem in itinere monuit vir su-
us ut peteret a patre suo agrum. Quae
cum suspirasset sedens in asino, dixit
ei Caleph: Quid habes? At illa respondit:
Da mihi benedictionem, quia terram arentem
dedisti mihi; da et irriguam aquis.
Dedit ergo ei Caleph irriguum superius
et irriguum inferius. Filii autem Cinei
cognati Moysi ascenderunt de civitate pal-
marum cum filiis Iuda in desertum sortis
eius quod est ad meridiem Arad, et habita-
verunt cum eo. Abiit autem Iudas cum Si-
meon fratre suo et percusserunt simul Cana-
neum qui habitabat in Sephaath, et in-
terfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis
Horma, i. anathema. Cepitque Iu-
das Gazam cum finibus suis et Ascalo-
nem atque Accaron cum terminis suis. Fuitque
Dominus cum Iuda, et montana posse-
dit; nec potuit delere habitatores vallis
quia falcatis curribus abundabant. De-
deruntque Caleph Hebron, sicut dixerat
Moyses, qui delevit ex ea tres fi-
lios Enach. Iebuseum autem habitatorem
Ierusalem non deleverunt filii Benia-
min; habitavitque Iebuseus cum filiis
Beniamin in Ierusalem usque in praesen-
tem diem. Domus quoque Ioseph ascendit in Be-
thel, fuitque Dominus cum eis. Nam cum ob-
siderent urbem quae prius Luza voca-
batur, viderunt hominem egredientem de
civitate, dixeruntque ad eum: Ostende
nobis introitum civitatis et faciemus te-
cum misericordiam. Qui cum ostendisset eis, percusse-
runt urbem in ore gladii; hominem autem
illum et omnem cognationem eius di-
miserunt. Qui dimissus abiit in
terram Etthim et edificavit ibi civitatem
vocavitque eam Luzam, quae ita appella-
tur usque in praesentem diem. Manasses
quoque non delevit Bethsan et Tanach
cum viculis suis et habitatores Dor
et Ieblaam et Mageddo cum vi-
culis suis; cepitque Chananeus habi-
tare cum eis. Postquam autem confortatus est
Israel, fecit eos tributarios et dele-
re noluit. Effraim etiam non interfecit
Chananeum qui habitabat in Ga-
zer, sed habitavit cum eo. Zabulon
non delevit habitatores Cethron et
Naalon, sed habitavit Chananeus in
medio eius factusque est ei tributarius.
Asser quoque non delevit habitatores Ac-
chon et Dor, Sidonis et Alab et A-
chazib et Alba et Afech et Roob;
habitavitque in medio Chananei habitato-
ris illius terrae, nec interfecit eum. Nepta-
lim non delevit habitatores Bethsa-
mes et Bethanath, et habitavit in medio
Chananei habitatoris terrae, fueruntque
ei Bethsamite et Bethanite
tributarii. Artavitque Amorreus fi-
lios Dan in monte, nec dedit eis
locum ut ad planiora descenderent;
habitavitque in monte Hares, quod interpre-
tatur testaceo, in Haialon et Sala-
bim. Et aggravata est manus domus
Ioseph in Amorreum, factusque est ei
tributarius. Fuit autem terminus Amorrei
ab ascensu Scorpionis, Petra et su-
periora loca.

II

Ascendit quoque angelus Domini de Gal-
gala ad locum flentium et
ait: Eduxi vos de Egypto
et introduxi in terram pro qua iura-
vi patribus vestris et pollicitus sum ut
non facerem irritum pactum meum vo-
biscum in sempiternum, ita dumtaxat ut
non feriretis foedus cum habitatoribus ter-
rae huius, sed aras eorum subverteretis; et
noluistis audire vocem meam.
Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui
delere eos a facie vestra, ut habea-
tis hostes et dii eorum sint vobis in
ruinam. Cumque loqueretur angelus Domini
verba haec ad omnes filios Israel, ele-
vaverunt vocem suam et fleverunt. Et
vocatum est nomen loci illius Flentium.

sive lacrimarum immolaveruntque ibi hostias domino. Dimisit ergo Iosue populum et abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus Iosue et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore et noverant omnia opera domini magna quae fecerat cum Israel. Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus domini centum et decem annorum et sepelierunt eum in finibus possessionis suae in Thamnathsare in monte Ephraim a septentrionali plaga montis Gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos et surrexerunt alii qui non noverant dominum et opera quae fecerat cum Israel. Feceruntque filii Israel malum in conspectu domini et servierunt Baalim et dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra Aegypti et secuti sunt deos alienos deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum et adoraverunt eos et ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes eum et servientes Baal et Astaroth. Iratusque dominus contra Israel tradidit eos in manus diripientium qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum nec potuerunt resistere adversariis suis sed quocumque pergere voluissent manus domini erat super eos sicut locutus est et iuravit eis et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus sed nec eos audire voluerunt fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum et audientes mandata domini omnia fecerunt contraria. Cumque dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat afflictorum gemitus et liberabat eos de caede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex revertebantur et multo maiora faciebant quam fecerant patres eorum sequentes deos alienos et servientes eis et adorantes eos. Non dimiserunt adinventiones suas et viam durissimam per quam ambulare consueverant. Iratusque est furor domini in Israel et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pepigeram cum patribus eorum et vocem meam audire contempsit et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue et mortuus est ut in ipsis experiar Israel utrum custodiant viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum an non. Dimisit ergo dominus omnes has nationes et cito subvertere noluit nec tradidit in manus Iosue.

III

Hae sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israel et omnes qui non noverant bella Chananeorum et postea discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem proeliandi: quinque satrapas Philisthinorum omnemque Chananeum et Sidonium atque Eveum qui habitabant in monte Libano de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur Israel utrum audirent mandata domini quae praeceperat patribus eorum per manum Moysi an non. Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananei et Hethei et Amorrei et Pherezei et Evei et Iebusei et duxerunt uxores filias eorum ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt et servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu domini et obliti sunt dei sui servientes Baalim et Astaroth. Iratusque dominus contra Israel tradidit eum in manus Chusanrasathaim regis Mesopotamiae servieruntque ei octo annis et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos Othonihel videlicet filium Cenez fratrem Caleb minorem. Fuitque in eo spiritus domini et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius Chusanrasathaim regem Syriae et oppressit eum. Quievitque terra XL annis et mortuus est Othonihel filius

terre. Addiderunt autem filii israel fa-
cere malum in conspectu domini. Qui confortavit
adversum eos eglon regem moab quia
fecerunt malum in conspectu domini. Et copulavit
ei filios amon et amalech. Abiit-
que et percussit israel atque possedit urbem
palmarum. Servieruntque filii israel eglon
regi moab decem et octo annis. Et postea
clamaverunt ad dominum. Qui susci-
tavit eis salvatorem vocabulo ia-
oth inclitum filium gera filii gemini
qui utraque manu utebatur pro dextera. Mi-
seruntque filii israel per illum munera
eglon regi moab. Qui fecit sibi gladium
ancipitem habentem in medio capulum
longitudinis palme manus et accinctus
est eo subter sagum in dextro femore. Ob-
tulitque munera eglon regi moab.
Erat autem eglon crassus nimis. Cum-
que obtulisset ei munera prosecutus est so-
cios qui cum eo venerant et reversus
de galgalis ubi erant ydola dixit
ad regem verbum secretum habeo ad te o rex.
Et ille imperavit silencium. Egressis-
que omnibus qui circa eum erant. Ingressus
est iaoth ad eum. Sedebat autem in esti-
vo cenaculo solus dixitque verbum domini
habeo ad te. Qui statim surrexit de thro-
no. Extenditque iaoth manum si-
nistram et tulit sicam de dextro
femore suo infixitque eam in ventrem
eius tam valide ut capulus sequeretur ferrum
in vulnere et pinguissimo adipe
stringeretur. Nec eduxit gladium sed
ita ut percusserat reliquit in corpore.
Statimque per secreta nature alvi stercora
proruperunt. Aioth autem clausis dili-
gentissime hostiis cenaculi et ob-
firmatis sera per posticum egressus
est. Servique ingressi viderunt clau-
sas fores cenaculi atque dixerunt
forsitan purgat alvum in estivo
cubiculo. Expectantesque diu donec
erubescerent et videntes quod nullus
aperiret tulerunt clavem et aperientes
invenerunt dominum suum iacentem in ter-
ra mortuum. Aioth autem dum illi
turbarentur effugit et pertransiit locum
idolorum unde reversus fuerat. Ve-
nitque in seirath et statim insonuit
buccina in monte effraim. De-
sceneruntque cum eo filii israel ipso in
fronte gradiente. Qui dixit ad
eos sequimini me tradidit
enim dominus inimicos nostros moabitas in manus
nostras. Descenderuntque post eum et
occupaverunt vada iordanis que
transmittunt in moab. Et non di-
miserunt transire quemquam sed per-
cusserunt moabitas in illo tempore
circiter decem milia omnes robustos et
fortes viros nullus eorum evadere po-
tuit. Humiliatusque est moab die
illo sub manu israel et quievit
terra octoginta annis. IIII

Post hunc fuit sangar filius
anath qui percussit de phi-
listiim sexcentos viros vo-
mere et ipse quoque israel. Fecerunt malum
in conspectu domini post mortem aioth et
tradidit eos dominus in manus iabin
regis chanaan qui regnavit in aso-
rim. Habuitque ducem exercitus sui nomine
sisaram. Ipse autem habitabat in aso-
roth gentium. Clamaveruntque filii
israel ad dominum. Nongentos enim habebat
falcatos currus et per viginti annos
vehementer oppresserat eos. Erat autem
delbora prophetissa uxor lapidoth
que iudicabat populum in illo tempore et se-
debat sub palma que nomine eius voca-
batur inter rama et bethel in monte
effraim. Ascendebantque ad eam fi-
lii israel in omne iudicium. Que misit et
vocavit Barach filium abino-
em de cedes neptalim. Dixit-
que ad eum precepit tibi dominus deus israel
vade et duc exercitum in montem
tabor tollesque tecum decem mi-
lia pugnatorum de filiis nepta-
lim et de filiis zabulon. Ego
autem adducam ad te in loco torren-
tis cison sisaram principem exercitus
iabin et currus eius atque omnem multi-
tudinem et tradam eos in manu
tua. Dixitque ad eam Barach si
venis mecum vadam si nolueris
venire non pergam. Que dixit

ad eum Ibo quidem tecum sed in hac
vice tibi victoria non reputabitur
quia in manu mulieris tradetur
sisara Surrexit itaque delbora et
perrexit ad Barach in cedes qui
accitis zabulon et neptalim
ascendit cum decem milibus pugna-
torum habens delboram in comitatu
suo Aber autem cyneus recesse-
rat quondam a ceteris fratribus cineis
fratribus suis filiis obab cognati moy-
si et tetenderat tabernacula usque
ad vallem que vocatur sennim et
erat iuxta cedes Nunciatumque est zisare
quod ascendisset Barach filius abino-
ei in montem thabor et congre-
gavit nongentos falcatos currus
omnemque exercitum de aroseth gentium
ad torrentem cison Dixitque del-
bora ad Barach Surge hec est
enim dies in qua tradidit dominus
zisaram in manus tuas En ipse
ductor est tuus Descendit itaque Ba-
rach de monte thabor et decem milia pu-
gnatorum cum eo Perterruitque dominus sisa-
ram et omnes currus eius universamque
multitudinem in ore gladii ad aspe-
ctum Barach in tantum ut sisara de cur-
ru desiliens pedibus fugeret et Ba-
rach persequeretur fugientes currus et
exercitum usque ad aroseth gentium et omnis
multitudo usque ad internecionem caderet Si-
sara autem fugiens pervenit ad tentorium
Iahel uxoris aber cinei Erat enim
pax inter iabin regem asor et
domum Aber cinei Egressa igitur
Iahel in occursum sisare dixit ad
eum Intra ad me domine mi intra ne
timeas Qui ingressus tabernaculum
eius et opertus ab ea pallio dixit
ad eam Da mihi obsecro paululum
aque quia valde sitio Que aperuit
utrem lactis et dedit ei bibere et
operuit illum Dixitque sisara ad
eam Sta ante hostium tabernaculi
et si venerit aliquis interrogans te et
dicens Nunquid hic est aliquis

Respondebis nullus est Tulit itaque
Iahel uxor aber clavum tabernaculi
assumens pariter malleum et ingres-
sa abscondite et cum silentio posuit
super tympus capitis eius clavum percussit-
que malleo defixit in cerebro usque ad
terram Qui soporem morti socians de-
fecit et mortuus est Et ecce Barach
sequens sisaram veniebat Egressa-
que Iahel in occursum eius dixit ei
Veni et ostendam tibi virum quem queris
Qui cum intrasset ad eam vidit
sisaram iacentem mortuum et cla-
vum infixum in tympore eius Humiliavit
ergo deus in die illo Iabin regem
chanaan coram filiis israel Qui cre-
scebant cotidie et forti manu oppri-
mebant Iabin regem chanaan
donec delerent eum

V

Cecineruntque delbora et Ba-
rach filius Abinoem in
die illo dicentes Qui sponte
obtulistis de israel animas vestras ad
periculum benedicite domino Audite re-
ges percipite auribus principes Ego
sum que domino canam psallam domino deo
israel Domine cum exires de seir et trans-
ires per regiones edom terra mota
est celique ac nubes distillaverunt
aquis Montes fluxerunt a facie domini
et synai a facie domini dei israel In di-
ebus sangar filii anath in die-
bus Iahel quieverunt semite et qui
ingrediebantur per eas ambulave-
runt per calles devias Cessaverunt
fortes in israel et quieverunt de vias
donec surgeret delbora et surgeret
mater in israel Nova bella elegit
dominus et portas ipse subvertit Cli-
peus et hasta si apparuerint in
xl milibus israel Cor meum dili-
git principes israel Qui propria voluntate
obtulistis vos discrimini benedicite
domino Qui ascenditis super nitentes a-
sinos et sedetis in iudicio et ambu-
latis in via loquimini Ubi collisi
sunt currus et hostium est suffocatus
exercitus ibi narrentur iusticie

domini et clementia in portis israel
Tunc descendit populus domini ad portas
et obtinuit principatum. Surge de-
bora surge et loquere canticum. Surge
barach et apprehende captivos tu-
os fili abinoem. Salvate sunt reli-
quie populi dominus in fortibus dimicavit.
De effraim delevit eos in amale-
ch et post eum in beniamin in populos
tuos amalech. De machir principes
descenderunt et de zabulon qui exer-
citum ducerent ad bellandum. Duces ysa-
char fuere cum debbora et barach
vestigia sunt secuti qui quasi in precipitium
et abyssum se discrimini dedit
diviso contra se Ruben magnanimo-
rum reperta contentio est. Quare habitas inter
duos terminos ut audias sibilos gre-
gum. Diviso contra se ruben magna-
nimorum reperta contentio est. Galaad trans iorda-
nem quiescebat et dan vacabat
navibus. Aser habitabat in littore ma-
ris et in portubus morabatur. Zabu-
lon et neptalim obtulerunt animas
suas morti in regione merome.
Venerunt reges et pugnaverunt.
Pugnaverunt reges chanaan in tha-
nach iuxta aquas mageddo, et ta-
men nil tulere predantes. De celo dimica-
tum est contra eos stelle manentes in
ordine et cursu suo adversus sisa-
ram pugnaverunt. Torrens cison tra-
xit cadavera eorum torrens cadu-
mim torrens cison. Conculca anima
mea robustos. Ungule equorum ceci-
derunt fugientibus impetu et per precipitium
ruentibus fortissimis hostium. Male-
dicite terre meroz. Dixit angelus
domini maledicite habitatoribus eius
quia non venerunt ad auxilium domi-
ni in adiutorium fortissimorum eius. Bene-
dicta inter mulieres iahel uxor aber
cinei et benedicatur in tabernaculo
suo. Aquam petenti lac dedit et in
fiala principum obtulit butirum.
Sinistram manum misit ad
clavum et dexteram ad fabrorum
malleos percussit que sisaram querens
in capite vulneri locum et tem-
pora valide perforans. Inter pedes eius
ruit defecit et mortuus est. Inter pe-
des eius volvebatur et iacebat ex-
animis et miserabilis. Per fe-
nestram prospiciens ululabat ma-
ter eius et de cenaculo loquebatur. Cur mo-
ratur ingredi currus eius quare tar-
daverunt pedes quadrigarum illius.
Una sapientior ceteris uxoribus eius
hec socrui verba reddidit. Forsitan nunc
dividit spolia et pulcherrima
feminarum eligitur ei. Vestes diversorum
colorum sisare traduntur in predam supel-
lex varia ad ornanda colla con-
geritur. Sic pereant omnes inimici tui
domine. Qui autem diligunt te sicut sol in
ortu suo splendet ita rutilent.
Quievitque terra per quadraginta annos.

Fecerunt autem filii israel malum
in conspectu domini. Qui tradidit
eos in manu madian septem
annis et oppressi sunt valde ab eis. Fe-
cerunt que sibi antra et speluncas
in montibus et munitissima ad repu-
gnandum loca. Cumque sevisset
israel ascendebat madian et amaleh
et ceteri orientalium nationum
et apud eos figentes tentoria sic ut erant
in herbis cuncta vastabant usque
ad introitum gaze. Nihil que omnino
ad vitam pertinens relinquebant in
israel non oves non boves non asinos.
Ipsi enim et universi greges eorum ve-
niebant cum tabernaculis suis adin-
star locustarum universa complebant
innumerabilis multitudo hominum et
camelorum quicquid tetigerant deva-
stantes. Humiliatusque est israel valde
in conspectu madian et clamavit
ad dominum postulans auxilium contra
madianitas. Qui misit ad eos
virum prophetam et locutus est. Hec dicit
dominus deus israel. Ego vos feci con-
scendere de egypto et eduxi de domo
servitutis et liberavi de manu egy-
ptiorum et omnium inimicorum qui affligebant
bant vos. Eieci que eos ad introi-
tum vestrum et tradidi vobis terram

eorum et dixi Ego dominus deus
vester Ne timeatis deos amorreorum
in quorum terra habitatis et noluistis au
dire vocem meam. Venit autem an
gelus domini et sedit sub quercu
que erat in ephra et pertinebat ad
ioas patrem familie ezri. Cum
que gedeon filius eius excuteret atque
purgaret frumenta in torculari
ut fugeret madian apparuit ei an
gelus domini et ait Dominus tecum virorum
fortissime. Dixitque ei gedeon
obsecro domine mi si dominus nobiscum
est cur apprehenderunt nos hec ma
la. Ubi sunt mirabilia eius
que narraverunt patres nostri atque dixerunt de
egipto eduxit nos dominus. Nunc
autem dereliquit nos et tradidit in
manibus madian. Respexitque dominus
ad eum et ait Vade in hac forti
tudine tua et liberabis israel
de manu madian. Scito quod mi
serim te. Qui respondens ait Ob
secro domine mi in quo liberabo israel
Ecce familia mea infima est in
manasse et ego minimus in domo
patris mei. Dixitque ei dominus Ego
ero tecum et percuties madian
quasi unum virum. Et ille Si inveni
gratiam coram te da mihi signum quod
tu sis qui loquaris ad me. Ne
recedas hinc donec revertar ad
te portans sacrificium et offerens
tibi. Qui respondit Ego prestolabor adventum
tuum. Ingressus itaque gedeon
coxit edum et de farine mo
dio azimos panes carnesque
ponens in canistro et ius car
nium mittens in ollam tulit omnia
sub quercu et obtulit ei. Cui
dixit angelus domini Tolle car
nes et panes azimos et pone
supra petram illam et ius desuper
funde. Cumque fecisset ita extendit
angelus domini summitatem virge quam
tenebat manu et tetigit car
nes et azimos panes. Ascen
ditque ignis de petra et car
nes azimosque consumpsit.
angelus autem domini evanuit ex ocu
lis eius. Vidensque gedeon quod esset
angelus domini dixit Heu mi domine
deus quia vidi angelum domini facie
ad faciem. Dixitque ei dominus Pax tecum
ne timeas non morieris. Edificavit
ergo ibi gedeon altare domino vocavitque
illud domini pax usque in presentem diem.
Cumque adhuc esset in ephra que est fa
milie ezri nocte illa dixit dominus ad
eum Tolle taurum patris tui et alterum
taurum annorum septem destruesque aram
baal que est patris tui et nemus quod
circa aram est succide et edificabis al
tare domino deo tuo in summitate petre huius
super quam sacrificium ante posuisti. Tol
lesque taurum secundum et offeres holocaustum
super lignorum struem que de nemore suc
cideris. Assumptis igitur gedeon decem viris
de servis suis fecit sicut preceperat ei dominus. Timens
autem domum patris sui et homines illius ci
vitatis per diem facere noluit sed omnia noc
te complevit. Cumque surrexissent
viri oppidi eius mane viderunt destru
ctam aram baal lucumque succisum
et taurum alterum impositum super altare
quod tunc edificatum erat. Dixeruntque
ad invicem Quis hoc fecit. Cumque
perquirerent auctorem facti dictum est gede
on filius ioas fecit hec omnia. Et di
xerunt ad ioas Produc filium tuum
ut moriatur quia destruxit aram baal
et succidit nemus. Quibus ille respondit
Numquid ultores estis baal ut pu
gnetis pro eo. Qui adversarius est eius
moriatur antequam lux crastina ve
niat. Si deus est vindicet se de eo
qui suffodit altare eius. Ex illo die
vocatus est gedeon ierobaal eo quod
dixisset ioas Ulciscatur se baal de
eo qui suffodit altare eius. Igitur
omnis madian et amalech et ori
entales populi congregati sunt simul et trans
euntes iordanem castrametati sunt
in valle iezrahel. Spiritus autem
domini induit gedeon qui clangens
buccina convocavit domum abiezer ut
se sequeretur. Misit quoque nuncios in

Vniuersum manasse qui et ipse secutus est eum et alios nuncios in aser et zabulon et neptalim qui occurrerunt ei Dixitque gedeon ad dominum Si saluum facis per manum meam israel sicut locutus es ponam vellus hoc lane in area Si ros in solo vellere fuerit et in omni terra siccitas sciam quod per manum meam sicut locutus es liberabis israel Factumque est ita Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore impleuit Dixitque rursum ad dominum Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel temptauero signum querens in vellere oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens Fecitque dominus nocte illa ut postulauerat et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra VII

Igitur ierobaal qui et gedeon de nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur arad Erant autem castra madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi Dixitque dominus ad gedeon Multus tecum est populus nec tradetur madian in manus eius ne glorietur contra me israel et dicat meis viribus liberatus sum Loquere ad populum et cunctis audientibus predica Qui formidolosus et timidus est reuertatur Recesseruntque de monte galaad et reuersi sunt ex populo viginti et duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt Dixitque dominus ad gedeon Adhuc populus multus est Duc eos ad aquas ibi probabo illos Et de quo dixero tibi ut tecum vadat ipse pergat quem ire prohibuero reuertatur Cumque descendisset populus ad aquas dixit dominus ad gedeon Qui lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere separabis eos seorsum qui autem curuatis genibus biberint in altera parte erunt Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proicientes aquas lambuerant trecenti viri omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat Et ait dominus ad gedeon In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos et tradam madian in manu tua omnis autem reliqua multitudo reuertatur in locum suum Sumptis itaque pro numero cibariis ac tubis omnem reliquam multitudinem abire precepit ad tabernacula sua et ipse cum trecentis viris se certamini dedit Castra autem madian erant subter in valle Eadem nocte dixit dominus ad eum Surge et descende in castra quia tradidi eos in manu tua Sin autem solus ire formidas descendat tecum phara puer tuus Et cum audieris quid loquantur tunc confortabuntur manus tue et securior ad hostium castra descendes Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castrorum vbi erant armatorum vigilie Madian autem et amalec et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo Cameli quoque innumerabiles erant sicut arena que iacet in littore maris Cumque venisset gedeon narrabat aliquis somnium proximo suo et in hunc modum referebat quod viderat Vidi somnium et videbatur mihi quasi subcinericius panis ordeaceus volui et in madian castra descendere Cumque peruenisset ad tabernaculum percussit illud atque subuertit et terre funditus coequauit Respondit is cui loquebatur Non est aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israelite Tradidit enim in manus eius dominus madian et omnia castra eius Cumque audisset gedeon somnium et interpretationem eius adorauit dominum et reuersus est ad castra israel et ait Surgite tradidit enim dominus in manus vestras castra madian Diuisitque trecentos viros in tres partes et dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum Et dixit ad eos Quod me facere videritis hoc

facite Ingrediar partem castrorum
et quod fecero sectamini Cum ergo per
sonuerit tuba in manu mea et vos
per castrorum circuitum clangite
et conclamate domino et gedeoni
Ingressusque est gedeon et trecenti
viri qui erant cum eo in parte castrorum
incipientibus vigiliis noctis me
die et custodibus suscitatis ceperunt
bucinis clangere et complodere inter
se lagenas Cumque per gyrum castrorum
in tribus personarent locis et hy
drias confregissent tenuerunt sin
istris manibus lampades et dextris
sonantes tubas clamaveruntque gla
dius domini et gedeo
nis stantes singuli in loco suo per
circuitum castrorum hostilium Omnia itaque
castra turbata sunt et vociferantes
ululantesque fugerunt Et nichi
lominus insistebant trecenti viri buc
cinis personantes Inmisitque dominus
gladium in omnibus castris et mu
tua cede truncabantur fugientes us
que ad bethsetta et crepidinem a
belmeula in tebbath Conclama
ntes autem viri israel de neptalim et
aser et omni manasse perseque
bantur madian Et dedit deus
victoriam populo israel in die illa Mi
sitque gedeon nuncios in omnem
montem effraim dicens Descendite
in occursum madian Clama
vitque omnis effraim et preoccupavit
aquas atque iordanem usque bethbera
atque iordanem Apprehensosque du
os viros madian et oreb et zeb
interfecit oreb in petra oreb zeb
vero in torculari zeb Et persecu
ti sunt madian capita oreb et zeb
portantes ad gedeon trans fluenta
iordanis

VIII

Dixeruntque ad eum viri ef
fraim Quid est hoc quod fa
cere voluisti ut non nos vo
cares cum ad pugnam pergeres
contra madian Iurgantes
fortiter et prope vim inferentes Quibus
ille respondit Quid enim tale facere
potui quale vos fecistis Nonne me
lior est racemus effraim vindemi
is abiezer In manus vestras tradidit
dominus principes madian oreb et zeb
Cumque hec locutus esset requievit spiritus eo
rum quo tumebat contra eum Cumque ve
nisset gedeon ad iordanem transivit
cum trecentis viris qui secum erant
et pre lassitudine fugientes perse
qui non poterant Dixitque ad viros so
coth Date obsecro panes populo
qui mecum est quia valde defecerunt ut
possimus persequi zebee et salma
na reges madian Responderunt prin
cipes socoth Forsitan palme
manuum zebee et salmana in
manu tua sunt et ideo postulas ut
demus exercitui tuo panes Quibus
ille ait Cum ergo tradiderit dominus zebee
et salmana in manus meas Cum re
versus fuero victor in pace conteram
carnes vestras cum spinis tribulisque
deserti Et inde conscendens venit in phanu
el locutusque est ad viros eius
similia Cui et illi responderunt sic
ut responderant viri socoth Dixit itaque
et eis Cum reversus fuero victor in
pace destruam turrim hanc Zebee autem
et salmana requiescebant cum exerci
tu suo quindecim enim milia viri re
manserant ex omnibus turmis orienta
lium populorum cesis centum milibus vi
ginti bellatorum et educentium gla
dium Ascendensque gedeon per viam
eorum qui in tabernaculis morabantur
ad orientalem partem nobe et
iecbaa percussit castra hostium qui
securi erant et nichil adversi suspica
bantur Fugeruntque zebee et sal
mana quos persequens gedeon com
prehendit turbato omni exercitu eorum Re
versus que de bello ante ortum solis
apprehendit puerum de viris socoth
interrogavitque eum nomina principum et se
niorum socoth et descripsit septua
ginta vij viros Venitque ad

sochoth et dixit eis En zabee
et salmana super quibus exprobrastis
mihi dicentes fforsitan manus zabee
et salmana in manibus tuis sunt
et ideo postulas ut demus viris
qui lassi sunt et defecerunt pa-
nes Tulit ergo seniores civitatis
et spinas deserti ac tribulos et con-
trivit cum eis atque comminuit viros
sochoth Turrim quoque phanuel
subvertit occisis habitatoribus civitatis
Dixitque ad zabee et salmana
Quales fuerunt viri quos oc-
cidistis in thabor Qui responderunt
Similes tui et unus ex eis quasi filius
regis Quibus ille ait ffratres mei
fuerunt filii matris mee Vivit
dominus si servassetis eos non vos occi-
derem Dixitque iether primogenito suo
Surge et interfice eos Qui non
eduxit gladium Timebat enim
quia adhuc puer erat Dixeruntque
zebee et salmana Tu surge
et irrue in nos quia iuxta etatem
robur est hominis Surrexit gede-
on et interfecit zebee et salma-
na Et tulit ornamenta ac bul-
las quibus colla regalium cam-
elorum decorari solent Dixerunt
quoque omnes viri israel ad gedeon Domina-
re nostri tu et filius tuus et filius filii tui
quia liberasti nos de manu ma-
dian Quibus ille ait Non domina-
bor vestri nec dominabitur in vobis filius
meus sed dominabitur dominus Dixitque
ad eos Unam petitionem postulo
a vobis Date mihi inaures ex pre-
da vestra Inaures enim aureas ismahe-
lite habere consueverant Qui re-
sponderunt libentissime dabimus Expan-
dentes quoque super terram pallium proiecerunt
in eo inaures de preda Et fuit
pondus postulatarum inaurium
mille septingenti auri sicli absque
ornamentis et monilibus et veste
purpurea quibus madian reges uti
soliti erant et preter torques au-
reas camelorum ffecitque ex eo ge-
deon ephot et posuit in civitate
sua ephra fornicatusque est omnis
israel in eo et factum est gedeoni et
omni domui eius in ruinam Humi-
liatus est autem madian coram fi-
liis israel nec potuerunt ultra cer-
vices elevare sed quievit terra per xl
annos quibus prefuit gedeon Abiit
itaque ierobaal filius ioas et ha-
bitavit in domo sua habuitque sep-
tuaginta filios qui egressi sunt
de femore eius eo quod plures haberet
uxores Concubina autem illius quam ha-
bebat in sichem genuit ei filium
nomine abimalech Mortuusque
est gedeon filius ioas in senectu-
te bona et sepultus est in sepul-
cro ioas patris sui in ephra de
familia ezri Postquam autem mortuus
est gedeon aversi sunt filii israel
et fornicati cum baalim percusserunt
quoque cum baal fedus ut esset eis in
deum nec recordati sunt domini dei sui
qui eruit eos de manibus inimicorum
suorum nec fecerunt misericordiam cum domo
ierobaal gedeon iuxta omnia
bona que fecerat israeli

ix

Abiit autem abimalech filius
ierobaal in sichem ad fratres
matris sue et locutus est
ad eos et ad omnem cognationem
domus patris et matris sue dicens
Loquimini ad omnes viros sichem
Quid vobis est melius ut domi-
nentur vestri lxx viri omnes filii ie-
robaal an ut dominetur vobis unus
vir simul Et recordamini quia os vestrum
et caro vestra sum Locutique sunt
fratres matris eius de eo ad omnes vi-
ros sichem universos sermones istos
et inclinaverunt cor eorum post abi-
malech dicentes frater noster est Dede-
runtque illi lxx pondo argenti
de fano baalberith Qui conduxit
sibi ex eo viros inopes et va-
gos secutique sunt eum Et venit in do-
mum patris sui et occidit fratres suos
filios ierobaal lxx viros super
lapidem unum Remansit ioa-

than filius ierobaal minim9
et absconditus est. Congregati sunt
aut omes viri sichē et vnivse fa
milie vrbis mello. Abierūt qz et
constituerunt regem abimalech
iuxta quercum que stabat in sich
em. Quod cum nunciatum esset ioathan
iuit et stetit in vertice montis garri
zim. Elevata qz voce clamavit
et dixit. Audite me viri sichem
ita ut audiat vos deus. Ierūt ligna
ut vngerent super se regem. Dix
erūt qz olive. Impera nobis.
Que rndit. Nunquid possū deserere
pinguedinem meā q̄ et dii vtunt
et homines et venire ut inter ligna
promovear. Dixerūt qz ad arborē
ficum veni et sup nos regnum ac
cipe. Que rndit eis. Nunquid possū de
serere dulcedinē meā fructusqz sua
vissimos et ire ut inter cetera ligna
promovear. Locuta qz sunt ligna
ad vitem. Veni impera nobis.
Que rndit. Nunquid possū deserere
vinum meum qđ letificat deum et ho
mines et inter cetera ligna promove
ri. Dixerūt qz oīa ligna ad Ra
mnū. Veni et impera sup nos. Que
rndit eis. Si vere me regem vobis
constituistis. Venite et sub vmbra
mea requiescite. Si aut non vul
tis egrediatur ignis de ramno
et devoret cedros libani. Nunc i
si recte et absqz peccato constituistis su
per vos regem abimalech et bene
egistis cum ierobaal et cum domo
eius et reddidistis vicē beneficiis eius
qui pugnavit pro vobis et animā suā
dedit periculis ut erueret vos de ma
nu madian qui nunc surrexistis
contra domum patris mei et interfecistis
filios eius septuaginta viros super
vnum lapidem et constituistis rege
abimalech filium ancille eius sup
habitatores sichem eo qz frater vester sit. Si ergo
recte et absqz vicio egistis cum iero
baal a domo eius hodie letamini in
abimalech et ille letetur in vobis.

Si aut perverse egredia ignis
de eo ut consumat habitatores sichem et
oppidum mello et devoret abi
malech. Que cum dixisset fugit et
abiit in bera habitavitqz ibi metu
abimalech fratris sui. Regnavit itaqz
abimalech sup israel tribus annis. Mi
sitqz deus spiritum pessimum inter abima
lech et habitatores sichem. Qui cepe
runt eum detestari et scelus interfectio
nis septuaginta filiorum ierobaal et effusionem
sanguinis eorum conferre abimalech fratrem
suum et in ceteros sichimorum principes
eum qui eum adiuverant. Posuerūt
qz insidias adversus eum in summitate
montium. Et dum illius prestolarentur ad
ventum exercebant latrocinia agen
tes predas de pretereuntibus. Nunciatum
qz est abimalech. Venit autem gaal
filius obed cum fratribus suis et transivit
in sichimam. Ad cuius adventum e
recti habitatores sichem egressi sunt
in agros vastantes vineas vvasqz
calcantes et factis cantantium choris
Ingressi sunt phanum dei sui et inter
epulas et pocula maledicebant
Abimalech clamante gaal fi
lio obed. Quis est abimalech
et que est sichem ut serviamus ei. Nun
qđ non est filius ierobaal. Et constitu
it principem zebul servum suum sup
viros emor patris sichem. Cur
igitur serviamus ei. Utinā daret aliquis
populum istum sub manu mea ut aufer
rem de medio abimalech. Dictumqz
est abimalech. Congrega exer
citus multitudinem et veni. Zebul enim
princeps civitatis auditis sermonibus
gaal filii obed iratus est valde et
misit clam ad abimalech nunci
os dicens. Ecce gaal filius obed
venit in sichimam cum fratribus suis et
oppugnat adversum te civitatem.
Surge itaqz nocte cum populo qui
tecum est et latita in agro et pri
mo mane oriente sole irrue super
civitatem. Illo aut egrediente cum
populo suo adversum te fac ei quod potueris.

Surrexit itaque abimalech cum omni
exercitu suo nocte et tetendit insidi-
as iuxta sichimam in quatuor locis.
Egressusque est gaal filius obed et
stetit in introitu porte civitatis. Sur-
rexit autem abimalech et omnis exer-
citus cum eo de insidiarum loco. Cumque
vidisset populum gaal dixit ad ze-
bul: Ecce de montibus multitudo
descendit. Cui ille respondit: Umbras
montium vides quasi capita hominum et
hoc errore deciperis. Rursumque ga-
al ait: Ecce populus de umbilico
terre descendit et unus cuneus venit
per viam que respicit quercum. Cui di-
xit zebul: Ubi est nunc os tuum
quo loquebaris: Quis est abim-
alech ut serviamus ei? Nonne iste est populus
quem despiciebas? Egredere et pugna
contra eum. Abiit ergo gaal spectante
sichimorum populo et pugnavit contra
abimalech. Qui persecutus est eum fu-
gientem et in urbem compulit. Et ce-
ciderunt ex parte eius plurimi usque ad
portam civitatis. Et abimalech in
ruma sedit. Zebul autem gaal et socios
eius expulit de urbe nec in ea pa-
ssus est commorari. Sequenti ergo die
egressus est populus in campum. Quod cum nun-
ciatum esset abimalech, tulit exercitum
suum et divisit eum in tres turmas
tendens insidias in agris. Vidensque
quod egrederetur populus de civitate sur-
rexit et irruit in eos cum cuneo suo
oppugnans et obsidens civitatem.
Due autem turme vagabantur per campum
adversarios persequebantur. Porro abi-
malech omni illo die oppugnabat
urbem. Quam cepit interfectis habita-
toribus eius ipsaque destructa ita ut
sal in ea dispergeret. Quod cum audi-
ssent qui habitabant in turre sichimorum,
ingressi sunt phanum dei sui Beri-
th ubi fedus cum eo pepigerant et
ex eo locus nomen acceperat qui erat val-
de munitus. Abimalech quoque audiens
viros turris sichimorum pariter conglobatos
ascendit in montem selmon cum omni
populo suo. Et accepta securi precidit
arboris ramum impositumque ferens
humero dixit ad socios suos: Quod
me videtis facere cito facite. Igitur
statim ramos de arboribus precidentes
sequebantur ducem. Qui circumdantes
presidium succenderunt. Atque ita
factum est ut fumo et igne mille
homines necarentur viri pariter ac mu-
lieres habitatores turris sichem. Abima-
lech autem inde proficiscens venit ad oppi-
dum thebes quod circumdans obsidebat
exercitu suo. Erat autem turris excel-
sa in media civitate ad quam con-
fugerant viri ac mulieres et omnes
principes civitatis clausa firmissime
ianua et super turris tectum stantes
per propugnacula. Accedensque abimalech
iuxta turrim pugnabat fortiter. Et
appropinquans hostio ignem supponere
nitebatur. Et ecce una mulier fra-
gmen mole desuper iaciens illi-
sit capiti abimalech et confregit
cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum
suum et ait ad eum: Evagina gla-
dium tuum et percute me ne forte
dicatur quod a femina interfectus sim. Qui
iussa perficiens interfecit eum. Illoque
mortuo omnes qui cum eo erant
de israel reversi sunt ad sedes suas.
Et reddidit deus malum quod fece-
rat abimalech contra patrem suum
interfectis lxx fratribus suis. Si-
chimitis quoque quod operati sunt retributum
est et venit super eos maledictio
ioatham filii ierobaal. X

Post abimalech surrexit
dux in israel thola filius
phua patrui abimalech
vir de issachar qui habitavit in
samir montis effraim et iudicavit
israel xx et tribus annis. Mortuus-
que ac sepultus est in samir. Huic
successit iair galaadites qui
iudicavit israel per xx et duos annos
habens xxx filios sedentes super
xxx pullos asinarum et principes
xxx civitatum que ex nomine eius
appellate sunt avothiair id est civitates

oppida Iair usque in presentem
diem in terra galaad. Mortuusque
est Iair ac sepultus in loco
cui est vocabulum camon. Fi-
lii autem israel peccatis veteribus
iungentes nova fecerunt malum
in conspectu domini et servierunt ydo-
lis baalim et astaroth et diis
syrie ac sidonis et moab et fi-
liorum amon et philistijm. Di-
miseruntque dominum et non colebant
eum. Contra quos iratus tradidit eos
in manus philistijm et filiorum a-
mon. Afflictique sunt et vehementer
oppressi per annos x et octo omnes
qui habitabant trans iordanem in
terra amorrei qui est in galaad in
tantum ut filii amon iordane
transmisso vastarent Iudam et
beniamin et effraim. Afflictus-
que est israel nimis et clamantes
ad dominum dixerunt peccavimus tibi
quia dereliquimus dominum deum nostrum et
servivimus baalim. Quibus locutus
est dominus. Numquid non egiptij et am-
orrei filijque amon et philistijm
sidonij quoque et amalech et cana-
an oppresserunt vos et clamastis ad
me et erui vos de manibus eorum.
Et tamen reliquistis me et coluistis
deos alienos. Idcirco non addam ut
ultra vos liberem. Ite et invo-
cate deos quos elegistis ipsi vos
liberent tempore angustie. Dixerunt-
que filii israel ad dominum peccavimus. Red-
de tu nobis quidquid tibi placet tan-
tummodo libera nos. Que hec dicentes
omnia de finibus suis alienorum
deorum ydola proiecerunt et servierunt
domino deo. Qui doluit super mise-
riis eorum. Itaque filii amon con-
clamantes in galaad fixere
tentoria. Contra quos congregati
filii israel in maspha castrame-
tati sunt. Dixeruntque principes gala-
ad singuli ad proximos suos

qui primus ex vobis contra filios amon
ceperit dimicare erit dux populi
galaad.

Fuit illo tempore iepte galaadites
vir fortissimus atque pugnator
filius meretricis mulieris qui
natus est de galaad. Habuit autem ga-
laad et daz uxorem de qua suscepit
filios. Qui postquam creverant eiecerunt
iepte dicentes. Heres in domo patris
nostri esse non poteris quia de altera matre
generatus es. Quos ille fugiens atque de-
vitans habitavit in terra tob. Congregati-
que sunt ad eum viri inopes et latroci-
nantes et quasi principem sequebantur. In
illis diebus pugnabant filii amon
contra israel. Quibus acriter instantibus
perrexerunt maiores natu de galaad
ut tollerent in auxilium sui iepte de
terra tob. Dixeruntque ad eum veni et esto
princeps noster et pugna contra filios
amon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis
qui odistis me et eiecistis de domo
patris mei. Et nunc venistis ad me ne-
cessitate compulsi. Dixeruntque principes
galaad ad iepte. Ob hanc igitur causam nunc
ad te venimus ut proficiscaris nobiscum
et pugnes contra filios amon
sisque dux omnium qui habitant in ga-
laad. Iepte quoque dixit eis. Si vere veni-
stis ad me ut pugnem pro vobis contra
filios amon tradideritque eos dominus
in manus meas ego ero princeps vester.
Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit
ipse mediator ac testis est quod nostra pro-
missa faciemus. Abiit itaque iepte cum
principibus galaad fecitque eum omnis populus
principem sui. Locutusque est iepte omnes
sermones suos coram domino in maspha.
Et misit nuncios ad regem filiorum a-
mon qui ex persona sua dicerent. Quid mi-
hi et tibi est quia venisti contra me
ut vastares terram meam. Quibus ille
respondit. Quia tulit israel terram meam quando a-
scendit de egipto a finibus arnon usque
in iaboc atque iordanem. Nunc igitur
cum pace redde mihi eam. Per quos rursum
mandavit iepte et imperavit eis ut di-
cerent regi amon. Hec dicit iepte. Non

tulit isrl terra moab nec terram fi
lioru amon sz qn de egipto descedit
ambulauit p solitudinem usqz ad
mare rubru et venit in cades mi
sit qz nuncios ad regem in edom di
cens Dimitte ut transeam p terram
sua qui noluit acquiescere pcibus
ei misit qz ad regem moab q et ipse
transitu pbere contempsit Mansit qz in cades
et circuiuit ex lato terra edom et terram
moab venit qz contra orientalem
plagam terre moab et castrameta
tus est trans arnon nec voluit intrac
fines moab Arnon qz confinium e terre
moab Misit itaqz isrl nuncios ad
seon regem amorreoru qui habitabat i
ezebon et dixerunt ei Dimitte ut trans
eam p terram tua usqz ad fluuium
Qui et ipse isrl uba despiciens no di
misit eu transire p fines suos sz infini
ta multitudine congregata egressus
est et contra eu in iesse et fortiter re
sistebat Tradidit qz eu dns in ma
nus isrl cu omi exercitu suo Qui percu
ssit eu et possedit omnem terram am
orrei habitatoris regionis ei9 et uniusos fi
nes ei9 de arnon usqz ad iaboc et
de solitudine usqz ad iordanem Dns
ergo deus isrl subvertit Amorreu pu
gnante contra illu pplo suo isrl et
tu nunc vis possidere terram ei9 Nõ
ne ea que possedit chamos deus
tuus tibi iure debentur Que aut dns de
us victor obtinuit in nram cedent
possessionem Nisi forte melior es ba
lach filio zephor rege moab aut
docere potes q litigatus sit contra isrl
et pugnauerit contra eu qui habita
bat in ezebon et in viculis ei9 et i
aroer et in villis ei9 et in cunctis ci
uitatibus iuxta iordane p trecentos a
nos Quare tanto tpe nichil super
hac repeticione temptastis Igitur no
ego non pecco in te sz tu contra me male agis
indicens mihi bella no iusta Iudicet
dns arbiter huius diei inter isrl et in
ter filios amon Noluit qz acquiescere
rex filioru amon verbis iepte que
p nuncios mandauerat Factus e qz ergo
super iepte spus dni et circuiens
galaad et manasse maspha qz
galaad et inde transiens ad filios a
mon votu vouit dno dns Si tradi
deris filios amon in manus meas
quicuqz primus fuerit egressus de foribus
domus mee mihi qz occurrerit reuertenti
cu pace a filiis amon eu holocaustu
offeram dno Transiuit qz iepte ad
filios amon ut pugnaret contra
eos Quos tradidit dominus in man
us ei9 percussit qz ab aroer usqz du ve
nias in mennith xx ciuitates et
usqz ad abel q est vineis consita
plagā magna nimis humiliati
qz sunt filii amon a filiis isrl Reuer
tente aut iepte in maspha domu
suam occurrit ei unigenita filia cu
tympanis et choris Non enim habebat
alios liberos Qua visa scidit ve
stimenta sua et ait heu filia mi
decepisti me et ipsa decepta es
Aperui enim os meu ad dnm et aliud
facere no potero Cui illa rndit pr
mi si aperuisti os tuu ad dnm
fac mihi quodcuqz pollicitus es concessa
tibi vltione atqz victoria de hostibus
tuis Dixitqz ad patrem hoc solu
mihi presta qd deprecor Dimitte me
ut duobus mensibus circueam montes
et plangam virginitatem mea cu
sodalibus meis Cui ille rndit
Vade et dimisit eam duobus men
sibus Cumqz abisset cu sociis ac so
dalibus suis flebat virginitatem
sua in montibus Expletis qz duo
bus mensibus reuersa e ad patrem sum
Et fecit ei sicut vouerat que ignora
bat viru Exinde mos increuit
in isrl et consuetudo seruata est ut pr
anni curriculo conueniant in unu filie
isrl et plangant filiam iepte gala
aditis diebus quatuor

XII

Ecce aut in effraim orta est
sedicio Nam transeuntes contra
aquilonem dixerunt ad

iepte Cur non vadens ad pugnam
contra filios amon vocare nos
noluisti ut pergeremus tecum igitur
incendemus tecum domum tuam Qui-
bus ille respondit Disceptatio erat mi-
chi et populo meo contra filios amon vehe-
mens vocavi vos ut preberetis mi-
chi auxilium et facere noluistis Quod
cernens posui in manibus meis ani-
mam meam transivique ad filios amon et
tradidit eos dominus in manus meas
Quid commerui ut adversum me con-
surgatis in prelium Vocatis itaque
ad se cunctis viris galaad pugna-
bat contra effraim percusseruntque vi-
ri galaad effraim quia dixerat fu-
gitivus est galaad de effraim et
habitat in medio effraim et ma-
nasse Occupaveruntque galaadite
vada iordanis per que effraim re-
versurus erat Cumque venisset ad ea de
effraim vir numero fugiens atque dixis-
set Obsecro ut me transire permittas
Dicebant ei galaadite Numquid effra-
teus es Quo dicente non sum inter-
rogabant eum Dic ergo sebboleth quod
interpretatur spica Qui respondebat the-
boleth eadem littera spicam exprime-
re non valens Statimque apprehensum iu-
gulabant in ipso iordanis transitu Et
ceciderunt in illo tempore de effraim xl duo
milia Judicavit itaque iepte galaa-
dites israel sex annis et mortuus est
ac sepultus in civitate sua gala-
ad Post hunc iudicavit israel abne-
san de bethleem qui habuit xxx fi-
lios et totidem filias quas emittens
foras maritis dedit et eiusdem numeri
filiis suis accepit uxores introdu-
cens in domum suam Qui vii annis
iudicavit israel mortuusque est ac
sepultus in bethleem Cui succes-
sit aialon zabulonites et iudi-
cavit israel x annis mortuusque est
ac sepultus in sabulon Post hunc
iudicavit israel abdon filius hellel
pharatonites qui habuit xl filios
et xxx ex eis nepotes ascendentes
super lxx pullos asinarum et

iudicavit israel viii annis mortuus-
que est et sepultus in pharaton terre eff-
raim in monte amalech Rursum
que filii israel fecerunt malum in conspectu
domini qui tradidit eos in manus
philistiorum xl annis XIII

Erat autem vir quidam de saraa et de sti-
rpe dan nomine manue habens u-
xorem sterilem Cui apparuit a-
ngelus domini et dixit ad eam Ste-
rilis es et absque liberis sed concipies
et paries filium Cave ergo ne vinum
bibas ac siceram nec immundum quid-
quam comedas quia concipies et paries
filium cuius non tanget caput no-
vacula Erit enim nazareus dei ab
infancia sua et matris utero et ipse
incipiet liberare israel de manu phi-
listeorum Que cum venisset ad maritum
Dixit ei Vir dei venit ad me habens
vultum angelicum terribilis nimis
Quem cum interrogassem quis esset et unde
venisset et quo nomine vocaretur noluit
michi dicere sed hoc respondit Ecce concipies et
paries filium cave ne vinum bibas nec
siceram et ne aliquo vescaris inmundo
Erit enim puer nazareus dei ab infan-
cia sua et ex utero matris usque ad diem
mortis sue Oravit itaque manue
dominum et ait Obsecro domine ut
vir dei quem misisti veniat iterum et
doceat nos quid debeamus facere
de puero qui nasciturus est Exaudi-
vitque dominus deprecantem manue et ap-
paruit rursum angelus dei uxori eius
sedenti in agro Manue autem ma-
ritus eius non erat cum ea Que cum vi-
disset angelum festinavit et cucurrit ad
virum suum Nunciavitque ei dicens Ecce ap-
paruit michi vir quem ante videram Qui
surrexit et secutus est uxorem suam
Veniensque ad virum dixit ei Tu es qui
locutus es mulieri Et ille respondit Ego
sum Cui manue Quando inquit sermo
tuus fuerit expletus quid vis ut faciat
puer aut a quo se observare debebit
Dixitque angelus domini ad manue Ab
omnibus que locutus sum uxori tue abstine-
at se et quidquid ex vinea nascitur
non comedat vinum et siceram non
bibat nullo vescatur inmundo et quod

ci pcepit impleat atqz custodiat
Dixit qz manue ad angelm dnj Ob
secro te vt acquiescas pcibg meis et
faciam t' edu de capris Cui rndt
angls Si me cogis no comedam
panes tuos Si aut vis face ho
locaustu offer illud dno Et nesci
ebat manue qz angls dnj esset.
Dixit qz ad eu Quod e t' nom vt
si smo tug fuit expletus honore
te Cui ille rndit Cur qris no
me meu qd est mirabile Tulit
itaqz manue edum de capris
et libamita et posuit sup petra
offens dno qui fat mirabilia Ipe
aut et vxor eis intuebant Cu
qz ascend flama altaris in celu
angls dni in flama pit ascendit
Qt cu vidisset manue et vxor eg
pni ceciderut in tra et vltra eis
no apparuit angls dnj Statim qz
intellexit manue angelm esse dnj
et dixit ad vxorem sua Morte mo
riem quia vidimg dnm Cui rn
dit mlr Si dns vellet nos occi
de de manibg nris holocaustu et liba
mita no suscepisset Si ut ondisset no
bis hec oia neqz ea q sut futura di
xisset Pepit itaqz filiu et vocauit
nom eis sapson Creuit qz puer
et bndixit ei dnus cepit qz spus
dnj esse cu eo in castris dan int
sara et astaolm

XIIII

Descendit igit Sapson in
thamnatha vides qz ibi
mulierm de filiabg philisti
ascendit et nuciauit pri suo et
mri dics vidi mlierm in thamn
atha de filiabg philistinor qua
quesso accipiat michi vxorem Cui
dixerunt pr et mr sua Nuqd no
est mlr in filiabg frm tuor et
in oi pplo tuo quia vis accipere
vxorem de philistiim qui incircuci
si st Dixit qz Sapson ad prem
suu. hac m accipe qz placuit o
culis meis Nesciebant aut pntes
bant qz res a dno fieret et queret
occasionem contra philistiim Eo em
tpe philistiim dnabant isrl Descen
dit itaqz Sapson cu pre suo et
mre in thamnatha Cuqz veni
sset ad vineas oppidi apparuit catu
lq leonis sevus rugiens rugies
et occurit eis Irruit aut spus dnj
in sapson et dilacerauit leone
qsi edum in frusta discerpet et
nil omo hns in ma Et hoc
pri et mri noluit indicare De
scendit qz et locutus est mlri que p
lacuerat in oculis eis Et pt aliqs
dies reuertens vt acciperet ea decli
nauit vt videret cadauer leonis
et ecce examen apu in ore leonis
erat ac fauus mellis Quod cu
sumpsisset in manibg comedebat
in via ueniensqz ad prem suu
et matrem dedit eis ptem qui et
ipi comederut Nec tn eis voluit
indicare qz mel de corpe leonis
assumpserat Descendit itaqz pr eius
ad mulierm et fecit filio suo sapson
conuiuiu Sic em et iuuenes facere
consueuerat Cu igr ciues loci illig
vidissent eu dederut ei sodales
xxx qui eent cu eo Quibus
locutus est sapson Pponam vobis
pblemma qd si solueritis michi
intra vij dies conuiuii dabo vobis
xxx sindones et totid tunicas
Si aut no potueritis soluere vos
dabitis m xxx sindones et eiusd
nui tunicas Qui rnderut ei ppo
ne pblemma vt audiamg Di
xitqz eis De comedente exiuit cibus
et de forti egressa est dulcedo nec
potuerut p tres dies ppositiom solue
Cuqz adesset dies septimg dixe
runt ad vxorem sapson Blandire vi
ro tuo et suade ei vt indicet t' qd
significet pblemma Qd si face
nolueris incedemg et te et domu
pris tui An idcirco nos vocastis
ad nuptias vt spoliaretis Que
fundebat apud sapson lacrimas
et quere querebatur dicens Odisti
me et no diligis idco pblemma
qd pposuisti filiis ppli mei no
vis m exponere At ille rndit pri
meo et mri nolui dicere et tibi

iudicare poterat vii igitur diebus
convivii flebat apud eum et tandem
die septimo cum ei molesta esset expo-
suit et illa statim indicavit civibus
suis. At illi dixerunt ei die septimo
ante solis occubitum. Quid dulcius
melle et quid leone forcius. Qui
ait ad eos. Si non arassetis in vi-
tula mea non invenissetis proposicionem
meam. Irruit itaque in eum spiritus domini
descenditque ascalonem et percussit
ibi xxx viros quorum ablatas
vestes dedit hiis qui problema
solverant. Iratusque nimis ascen-
dit in domum patris sui. uxor autem eius
accepit maritum unum de amicis eius
accepit et pronubis. XV

Post aliquantulum autem temporis cum
dies triticee messis instarent venit
sampson invisere volens uxo-
rem suam et attulit edum de ca-
pris. Cumque cubiculum ex solito vel-
let intrare prohibuit illum pater
illius dicens putavi quod odisses eam
et ideo tradidi illam amico tuo. Sed
habet sororem que minor et pulchrior
illa est. sit tibi pro ea uxor. Cui re-
spondit Sampson ab hac die non
erit culpa in me contra philisteos. facia-
m enim vobis mala. Perrexit et
cepit trecentas vulpes caudasque
earum iunxit ad caudas et faces
ligavit in medio. quas igne succen-
dens dimisit ut huc illucque
discurrerent. Que statim perrexerunt
in segetes philisteorum quibus
succensis et comportate iam fruges
et adhuc stantes in stipula con-
crematae sunt in tantum ut vineas quoque
et oliveta flamma consumeret. Dixe-
runtque philistiim quis fecit hanc rem.
Quibus dictum est Sampson gener tha-
mnatei quia tulit uxorem eius et al-
teri tradidit hec operatus est. Ascende-
runtque philistiim et conbusserunt tam
mulierem quam eius patrem. Quibus ait
sampson licet hec feceritis tamen adhuc ex vobis
expetam ulcionem et tunc quiescam.
percussitque eos ingenti plaga ita
ut stupentes suram femori impone-
rent. Et descendens habitavit in spelun-
ca petre etham. Igitur ascenden-
tes philistiim in terram iuda castra-
metati sunt in loco qui postea vocatus est
lechi id est maxilla ibi eorum effusus
est exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu
iuda. Cur ascendistis adversum nos.
Qui responderunt ut ligemus sampson venimus
et reddamus ei que in nos operatus est.
Descenderunt ergo tria milia virorum de
iuda ad specum silicis etham. Di-
xeruntque ad sampson. Nescis quod phi-
listiim imperent nobis. Quare hoc
facere voluisti. Quibus ille ait. Sicut
fecerunt mihi sic feci eis. Ligare inquiunt
te venimus et tradere in manus philisti-
norum. Iurate inquit et spondete mihi
quod non me occidatis. Dixerunt non occi-
demus sed vinctum trademus. Ligave-
runtque eum duobus funibus novis
et tulerunt eum de petra etham. Qui
cum venisset ad locum maxille et phi-
listiim vociferantes occurrissent ei. Ir-
ruit spiritus domini in eum et sicut solent
ad odorem ignis ligna consumi.
ita et vincula quibus ligatus erat
dissipata sunt et soluta. Inventamque
maxillam id est mandibula asini
que iacebat arripiens interfecit in ea
mille viros. Et ait in maxilla
asini in mandibula pulli asinarum
delevi eos et percussi mille viros.
Cumque hec canens complesset:
proiecit mandibulam de manu et vo-
cavit nomen loci illius ramathlechi quod
interpretatur elevacio maxille. Sitiensque
valde clamavit ad dominum et
ait. Tu dedisti in manu servi tui
salutem hanc maximam atque victo-
riam et en siti morior incidamque
in manus incircumcisorum. Aperuit itaque
dominus molarem dentem in maxil-
la asini et egresse sunt ex eo aque:
quibus haustis refocillavit spiritum et
vires recepit. Iccirco appellatum est
nomen loci illius fons invocantis de
maxilla usque in presentem diem. Iu-
dicavitque israel in diebus philistiim xx annis

Abiit autem in gazam et xvi
vidit ibi mulierem meretricem
ingressusque est ad eam. Quod
cum audissent philistim et percre-
buissent apud eos intrasse urbem
sampson circumdederunt eum positis in
porta civitatis custodibus et ibi tota
nocte cum silentio prestolantes ut facto
mane exeuntem occiderent. Dormi-
vit autem sampson usque ad noctis me-
dium et inde consurgens apprehendit
ambas porte fores cum postibus suis
et seris impositasque humeris por-
tavit ad verticem montis qui respi-
cit hebron. Post hec amavit mulierem
que habitabat in valle soreth et
vocabatur dalida. Veneruntque ad
eam principes philistiorum atque dixerunt
decipe eum et disce ab eo in quo tantam
habeat fortitudinem et quomodo superare
valeamus et vinctum affligere. Quod si
feceris dabimus tibi singuli mille et centum
argenteos. Locuta que est ergo dalida
ad sampsonem. Dic michi obsecro in
quo sit tua maxima fortitudo et quid
sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui
respondit sampson. Si vii nerviceis
funibus necdum siccis et adhuc hu-
mentibus ligatus fuero infirmus fiam
ut ceteri homines. Attuleruntque ad
eam satrape philistiorum vii funes
ut dixerat quibus vinxit eum laten-
tibus apud se insidiis et in cubiculo
finem rei expectantibus clamavit-
que ad eum philistim super te sampson. Qui
rupit vincula quomodo si rumpat
quis filum stupe tortum ne de stamine
putamine cum ardorem ignis acceperit
et non est cognitum in quo esset for-
titudo eius. Dixitque ad eum dalida
Ecce illusisti mihi et falsum locutus
es saltem nunc indica michi quo
ligari debeas. Cui ille respondit
Si ligatus fuero novis funibus
qui nunquam fuerunt in opere infirmus
ero et aliorum hominum similis. Quibus rur-
sum dalida vinxit eum et clamavit
philistim super te sampson in cu-
biculo insidiis preparatis. Qui ita

rupit vincula quasi fila telarum. Di-
xitque dalida rursum ad eum Usque-
quo decipis me et falsum loqueris ostende
quo vinciri debeas. Cui si inquid vii
crines capitis mei cum licio plexu-
eris et clavum hiis circumligatum ter-
re fixeris infirmus ero. Quod cum fecisset
dalida dixit ad eum philistim super
te sampson. Qui consurgens de sompno
extraxit clavum cum crinibus et licio
Dixitque ad eum dalida. Quomodo dicis
quod amas me cum animus tuus non sit mecum
per tres vices mentitus es michi et
noluisti dicere in quo sit tua ma-
xima fortitudo. Cumque molesta
esset et per multos dies iugiter ad-
hereret spacium ad quietem non tribu-
eret defecit anima eius et ad mortem
usque lassata est. Tunc aperiens
veritatem rei dixit ad eam ferrum
nunquam ascendit super caput meum
quia nazareus id est consecratus deo sum
de ventre matris mee. Si rasum fuerit
caput meum recedet a me forti-
tudo mea et deficiam eroque sicut
ceteri homines. Videns illa quod con-
fessus ei esset omnem animum suum
misit ad principes philistiorum ac
mandavit ascendite adhuc se-
mel quia nunc michi aperuit cor
suum. Qui ascenderunt assumpta pe-
cunia quam promiserant. At illa
dormire eum fecit super genua sua
et in sinum suum reclinare caput
Vocavitque tonsorem et rasit vii
crines eius et cepit abicere eum et a
se repellere. Statim enim ab eo forti-
tudo recessit. Dixitque philistim
super te sampson. Qui de sompno con-
surgens dixit in animo suo egrediar
sicut ante feci et me excutiam nesci-
ens quod dominus recessisset ab eo. Quem
cum apprehendissent philistim statim
eruerunt oculos eius et duxerunt
gazam vinctum cathenis et clausum
in carcere molere fecerunt. Iamque ca-
pilli eius renasci ceperant et prin-
cipes philistinorum convenerunt in
unum ut immolarent hostias magnas

dagon deo suo et epularentur dicentes Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras Quod etiam populus videns laudabat deum suum eademque dicebat Tradidit deus noster in manus nostras adversarium nostrum qui delevit terram nostram et occidit plurimos Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur Samson et ante eos luderet Qui adductus de carcere ludebat ante eos feceruntque eum stare inter duas columpnas Qui dixit puero regenti gressus suos Dimitte me ut tangam columpnas quibus omnis imminet domus ut recliner super eas et paululum requiescam Domus autem plena erat virorum ac mulierum et erant ibi omnes principes philistinorum ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectabant ludentem Samson At ille invocato domino ait Domine deus memento mei et redde nunc mihi pristinam fortitudinem deus meus ut ulciscar me de hostibus meis et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur domus alteram quarum dextera et alteram leva tenens ait Moriatur anima mea cum philistiim Concussisque fortiter columpnis cecidit domus super omnes principes et ceteram multitudinem que ibi erat multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius et sepelierunt inter saraa et estaol in sepulcro patris sui manue Iudicavitque israel xx annis XVII

Fuit eo tempore vir quidam de monte effraym nomine michas qui dixit matri sue Mille centum argenteos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iuraveras ecce ego habeo et apud me sunt Cui illa ait Benedictus filius meus a domino Reddidit ergo eos matri sue Que dixerat ei Consecravi et vovi argentum hoc domino ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque conflatile et nunc trado tibi illud Reddidit igitur matri sue Que tulit ducentos argenteos ut faceret ex eis conflatile atque sculptile quod fuit in domo miche Qui ediculam quoque in ea deo separavit et fecit ephoth et theraphim id est vestem sacerdotalem et ydola Implevitque unius filiorum suorum manum et factus est ei sacerdos In diebus illis rex non erat in israel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat Fuit quoque alter adolescens de bethleem iuda ex cognatione eius eratque ipse levites et habitabat ibi Egressusque de civitate bethleem peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repperisset Cumque venisset in montem effraim iter faciens et declinasset parumper in domum miche interrogatus est ab eo Unde venis Qui respondit levita sum de bethleem iuda et vado ut habitem ubi potuero et utile mihi esse perspexero Dixitque micha Mane apud me et esto mihi parens ac sacerdos daboque tibi per annos singulos x argenteos ac vestem duplicem et que ad victum necessaria sunt Acquievit et mansit apud hominem fuitque illi quasi unus de filiis Implevitque micha manum eius et habuit apud se puerum sacerdotem Nunc scio quod bene faciat mihi deus habenti levitici generis sacerdotem XVIII

In diebus illis non erat rex in israel et tribus dan querebat possessionem sibi ut habitaret in ea usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat Miserunt ergo filii dan stirpis et familie sue quinque viros fortissimos de saraa et estaol ut explorarent terram et diligenter inspicerent Dixeruntque eis Ite et considerate terram Qui cum pergentes venissent in montem effraym et intrassent domum miche requieverunt ibi et agnoscentes vocem adolescentis levite utentesque illius diversorio dixerunt ad eum Quis te huc adduxit Quid hic agis Quam

ob causam huc venire voluisti. Qui respondit eis: Hec et hec prestitit mihi Michas, et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaveruntque eum ut consuleret Dominum, et scire possent an prospero itinere pergerent, et res haberet effectum. Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam vestram, et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque viri venerunt Lais: videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, iuxta Sidoniorum consuetudinem, securum et quietum, nullo eis penitus resistente, magnarumque opum, et procul a Sidone, atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in Saraa et Esthaol, et quid egissent sciscitantibus responderunt: Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam et uberem: nolite negligere, nolite cessare. Eamus et possideamus eam, nullus erit labor. Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est de Saraa et Esthaol, sexcenti viri accincti armis bellicis, ascendentesque manserunt in Cariathiarim Iude. Inde transierunt in montem Effraim. Cumque venissent ad domum Miche, dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphim, et sculptile atque conflatile: videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis Levite qui erat in domo Miche: salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis, sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tollere nitebantur: et sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile, ephod et idola, atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? Cui responderunt: Tace et pone digitum super os tuum, venique nobiscum, ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in Israel? Quod cum audisset, acquievit sermonibus eorum, et tulit ephod et idola atque sculptile, et cum eis profectus est. Qui cum pergerent, et ante se ire fecissent parvulos ac iumenta et omne quod erat preciosum, et iam a domo Miche essent procul, viri qui habitabant in edibus Miche conclamantes secuti sunt, et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? Cur clamas? Qui respondit: Deos meos quos mihi feci tulistis, et sacerdotem, et omnia que habeo, et dicitis: Quid tibi est? Dixeruntque ei filii Dan: Cave ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem Michas quod fortiores se essent, reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem, et que supra diximus, veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in ore gladii, urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente presidium, eo quod procul habitarent a Sidone, et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii. Erat autem civitas sita in regione Rohob: quam rursum extruentes habitaverunt in ea, vocato nomine civitatis Dan iuxta vocabulum patris sui, quem genuerat Israel, que prius Lais dicebatur. Posueruntque sibi sculptile, et Ionathan filium Gersam filii Moysi, ac filios eius sacerdotes in tribu Dan, usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos idolum Miche omni tempore quo fuit domus Dei in Silo. In diebus illis non erat rex in Israel.

XIX

Fuit quidam vir Levites habitans in latere montis Effraim, qui accepit uxorem de Bethleem Iuda: que reliquit eum, et reversa est in domum patris sui Bethleem, mansitque apud eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus, volens ei reconciliari atque blandiri, et secum reducere, habens in comitatu suo puerum et duos asinos: que suscepit eum, et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset

socer eius eum quem vidisset occurrit ei
letus et amplexatus est hominem.
Mansitque gener in domo soceri tribus
diebus comedens cum eo et bibens
familiariter. Die autem quarto de nocte
consurgens proficisci voluit. Quem
tenuit socer et ait ad eum: Gusta
prius pauxillum panis et conforta-
to stomacho sic proficisceris. Sede-
runtque simul et comederunt ac bibe-
runt. Dixitque pater puelle ad ge-
nerum suum: Queso te ut hodie hic
maneas pariterque letemur. At ille con-
surgens cepit velle proficisci. Nichi-
lominus obnixe eum socer tenuit
et apud se fecit manere. Mane facto
parabat levites iter. Cui socer rur-
sum: Oro te inquit ut pauxillum
cibi accipias et assumptis viribus do-
nec increscat dies postea proficiscaris.
Comederunt ergo simul. Surrexitque
adolescens ut pergeret cum uxore sua
et puero. Cui rursum locutus est socer:
Considera quod dies ad occasum de-
clivior sit et propinquet ad vesperum.
Mane apud me etiam hodie et duc
letum diem et cras proficisceris ut
vadas in domum tuam. Noluit ge-
ner acquiescere sermonibus eius sed
statim perrexit et venit contra Ie-
bus que altero nomine vocabatur Iherusalem
ducens secum duos asinos onu-
stos et concubinam. Iamque erant
iuxta Iebus et dies mutabatur
in noctem. Dixitque puer ad domi-
num suum: Veni obsecro declinemus ad ur-
bem Iebuseorum et maneamus in ea.
Cui respondit dominus: Non ingrediar
oppidum gentis aliene que non est de fi-
liis Israel sed transibo usque Gabaa. Et
cum illuc pervenero manebimus in
ea aut certe in urbe Rama. Transi-
erunt igitur Iebus et ceptum carpiebant
iter. Occubuitque eis sol iuxta
Gabaa que est in tribu Beniamin. Di-
verteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo
cum intrassent sedebant in platea
civitatis et nullus eos recipere voluit
hospicio. Et ecce apparuit homo senex
veniens de agro et opere suo vespere
qui et ipse erat de monte Effraim et
peregrinus habitabat in Gabaa. Homines

autem regionis illius erant filii Iemini.
Elevatisque oculis senex vidit hominem
cum sarcinulis suis in platea civi-
tatis. Et dixit ad eum: Unde venis et quo
vadis? Qui respondit ei: Profecti sumus
de Bethleem Iuda et pergimus ad
locum nostrum qui in latere montis Eff-
raim est. Unde ieramus in Bethleem et
nunc vadimus ad domum dei nullusque
nos sub tectum suum vult recipere. Ha-
bentes paleas et fenum in asinorum
pabulum et panem ac vinum in
meos et ancille tue usus et pueri
qui mecum est nulla re indigemus
nisi hospicio. Cui respondit senex: Pax tecum
sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt
tantum queso ne in platea maneas.
Introduxitque eum in domum suam et pa-
bulum asinis prebuit. At postquam la-
verunt pedes suos recepit eos in con-
vivium. Illis epulantibus et post labo-
rem itineris cibo ac potu reficientibus
corpora venerunt viri civitatis illius
filii Belial id est absque iugo et cir-
cumdantes domum senis pulsare ceperunt
clamantes ad dominum domus atque di-
centes: Educ virum qui ingressus est
domum tuam ut abutamur eo. Egressus-
que est ad eos senex et ait: Nolite fratres
nolite facere malum hoc quia ingres-
sus est homo hospicium meum et cessate
ab hac stulticia. Habeo filiam virginem
et hic homo habet concubinam. Educam
eas ad vos ut humilietis eas et vestram
libidinem compleatis. Tantum obsecro ne
scelus hoc contra naturam operemini in virum.
Nolebant acquiescere sermonibus eius.
Quod cernens homo eduxit ad eos concubi-
nam suam et eis tradidit ad illudendum.
Qua cum tota nocte abusi essent
dimiserunt eam mane. At mulier rece-
dentibus tenebris venit ad hostium do-
mus ubi manebat dominus suus et ibi
corruit. Mane facto surrexit homo et
aperuit hostium ut ceptam expleret
viam. Et ecce concubina eius iacebat
ante hostium sparsis in limine manibus.
Cui ille putans eam quiescere loque-
batur: Surge et ambulemus. Qua
nichil respondente intelligens quod erat mor-
tua tulit eam et imposuit asino reven-
susque est in domum suam. Quam cum esset
ingressus arripuit gladium et
cadaver uxoris cum ossibus suis in xii

partes ac frusta concidens misit in omnes terminos israel. Quod cum audissent singuli conclamabant: Numquam res talis facta est in israel ex eo die quo descenderunt patres nostri de egypto usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque filii israel et pariter congregati quasi vir unus de dan usque bersabee et terra galaad ad dominum in maspha. Omnesque anguli populorum et cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei convenerunt xl milia peditum ac pugnatorum. Nec latuit filios beniamin quod ascendissent filii israel in maspha. Interrogatusque levita maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset respondit: Veni in gabaa beniamin cum uxore mea illucque deverti, et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam volentes me occidere et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes. Denique mortua est, quam arreptam in frusta concidi misique partes in omnes terminos possessionis vestre, quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum factum est in israel. Adestis omnes filii israel, decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit domum, sed hoc contra gabaa in commune faciamus. Decem viri eligantur ex centum ex omnibus tribubus israel et centum de mille et mille de decem milibus ut comportent exercitui cibaria et possimus pugnare contra gabaa beniamin et reddere ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus israel ad civitatem quasi unus homo eadem mente unoque consilio, et miserunt nuntios ad omnem tribum beniamin qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt ut moriantur et auferatur malum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audire mandatum, sed ex cunctis urbibus que sue sortis erant convenerunt in gabaa ut illis ferrent auxilium et contra universum israel populum dimicarent. Inventaque sunt xxv milia de beniamin educentium gladium preter habitatores gabaa qui septingenti erant viri fortissimi ita sinistra ut dextera proeliantes, et sic fundis ad certum lapides iacientes ut capillum quoque possent percutere et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin inventa sunt cccc milia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui consurgentes venerunt in domum dei hoc est in silo consulueruntque eum atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios beniamin? Quibus respondit dominus: Iudas sit dux vester. Statimque filii israel surgentes mane castrametati sunt iuxta gabaa et inde procedentes ad pugnam contra beniamin urbem oppugnare ceperunt. Egressique filii beniamin de gabaa occiderunt de filiis israel illo die xxii milia virorum. Rursumque filii israel et fortitudine et numero confidentes in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt, ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem consulerentque eum et dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios fratris mei beniamin an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos et inite certamen. Cumque filii israel altero die contra beniamin ad prelium processissent, eruperunt filii beniamin de portis gabaa et occurrentes eis tanta in eos cede bacchati sunt ut x et viii milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem filii israel omnes venerunt in domum dei et sedentes flebant coram domino. Ieiunaveruntque die illo usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas et super statu suo interrogaverunt eum. Eo tempore ibi erat archa federis dei et finees filius eleazari filii aaron prepositus domus. Consuluerunt igitur dominum atque dixerunt: Exire ultra debemus ad pugnam contra filios beniamin

fres nos ante quiescere. Et mihi ait
dominus: Ascendite, cras enim tradam eos
in manus vestras. Posueruntque filii
Israel insidias per circuitum urbis Gabaa
et tertia vice sicut semel et bis contra
Beniamin exercitum produxerunt. Sed
et filii Beniamin audacter erupe-
runt de civitate et fugientes adversa-
rios longius persecuti sunt, ita ut vulne-
rarent ex eis sicut primo et secundo die et ce-
derent per duas semitas terga verten-
tes, quarum una ferebatur in Bethel et
altera in Gabaa, atque prostraverunt
triginta circiter viros. Putaverunt enim so-
lito more cedere eos. Qui fugam arte
simulantes inierunt consilium ut abstra-
herent eos de civitate et quasi fugientes
ad supradictas semitas perducerent.
Omnes itaque filii Israel surgentes de sedi-
bus suis tetenderunt aciem in loco
qui vocatur Baalthamar. Insidie
quoque que circa urbem erant paulatim
se aperire ceperunt et ab occidentali
urbis parte procedere. Sed et alia decem milia
virorum de universo Israel habitatores urbis
ad certamina provocabant. Ingravatum-
que est bellum contra filios Beniamin,
et non intellexerunt quod ex omni parte illis
instaret interitus. Percussitque eos dominus
in conspectu filiorum Israel et interfecerunt
ex eis in illo die viginti quinque milia et centum vi-
ros, omnes bellatores et educentes
gladium. Filii autem Beniamin cum se
inferiores esse vidissent ceperunt fuge-
re. Quod cernentes filii Israel dederunt eis ad
fugiendum locum, ut ad preparatas insidi-
as quas iuxta urbem posuerant. Qui cum
repente de latibulis surrexissent
et Beniamin terga cedentibus dederunt,
ingressi sunt civitatem et percusserunt
eam in ore gladii. Signum autem
dederant filii Israel hiis quos insi-
diis collocaverant ut postquam urbem
cepissent ignem accenderent, ut ascen-
dente in altum fumo captam
urbem demonstrarent. Quod cum cerne-
rent filii Israel in ipso certamine positi, pu-
taverunt enim filii Beniamin eos fu-
gere et instantius sequebantur cesis de
exercitu eorum triginta viris, et viderunt
quasi columpnam fumi de civitate con-
scendere, Beniamin quoque retro aspiciens
captam cerneret civitatem et flammas

in sublime ferri, qui prius simula-
verant fugam versa facie fortissime
resistebant. Quod cum vidissent filii
Beniamin in fugam versi sunt et ad
viam deserti ire ceperunt illuc quoque eos
adversariis persequentibus. Sed et hii qui
urbem succenderant occurrerunt eis.
Atque ita factum est ut ex utraque parte ab
hostibus cederentur, nec erat ulla mori-
entium requies. Cecideruntque atque
prostrati sunt ad orientalem plagam ur-
bis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem
loco interfecti sunt decem et octo milia virorum
omnes robustissimi pugnatores. Quod cum
vidissent qui remanserant de Benia-
min fugerunt in solitudinem et per-
gebant ad petram cuius vocabulum est
Remmon. In illa quoque fuga palantes
et in diversa tendentes occiderunt
quinque milia virorum. Et cum ultra ten-
derent persecuti sunt eos et interfecerunt
etiam alia duo milia. Et sic factum est ut
omnes qui ceciderunt de Beniamin in
diversis locis essent viginti quinque milia pugna-
tores ad bella promptissimi.
Remanserunt itaque de omni numero Be-
niamin qui evadere potuerunt et fu-
gere petram Remmon mensibus quatuor.
Regressi autem filii Israel omnes reliqui-
as civitatis a viris usque ad iumenta
gladio percusserunt cunctasque urbes
et viculos Beniamin vorax flam-
ma consumpsit. XXI

Iuraverunt quoque filii Israel in Mas-
pha et dixerunt: Nullus nostrum
dabit filiis Beniamin de fi-
liabus suis uxorem. Veneruntque omnes
ad domum dei in Silo in conspectu eius sede-
tes usque ad vesperam levaverunt vo-
cem magnam et ululatu ceperunt
flere dicentes: Cur domine deus Israel factum
est hoc malum in populo tuo ut hodie
una tribus auferretur ex nobis? Altera
autem die consurgentes diluculo extru-
xerunt altare obtuleruntque ibi holo-
causta et pacificas victimas et dixerunt:
Quis non ascendit in exercitu domini de uni-
versis tribubus Israel? Grandi enim se iura-
mento astrinxerant cum essent in Ma-
spha interfici eos qui defuissent. Du-
cti quoque penitentia filii Israel super fratre suo

Beniamin ceperunt dicere. Ablata est una tribus de israel. unde uxores accipient? Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Ideo dixerunt: Quis est de universis tribubus israel qui non ascendit ad dominum in masphath? Et ecce inventi sunt habitatores iabes galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in silo nullus ex eis ibi repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et preceperunt eis: Ite et percutite habitatores iabes galaad in ore gladii, tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debeatis. Omne generis masculini et mulieres que cognoverunt viros interficite, virgines autem reservate. Inventeque sunt de iabes galaad quadringente virgines que nescierunt viri thorum, et adduxerunt eas ad castra in silo in terra chanaan. Miseruntque nuncios ad filios beniamin qui erant in petra remmon, et preceperunt eis ut eos in pace susciperent. Veneruntque filii beniamin in illo tempore et date sunt eis uxores de filiabus iabes galaad. Alias autem non reppererunt quas simili traderent modo. Universusque israel doluit et egit penitentiam super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores natu: Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? Omnes in beniamin femine conciderunt, et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex israel. Filias enim nostras eis dare non possumus constricti iuramento et maledictione qua diximus: Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt: Ecce sollempnitas domini est in silo anniversaria que sita est ad septemtrionem urbis bethel, et ad orientalem plagam vie que de bethel tendit ad sichimam, et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt: Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias silo ad ducendos choros ex more procedere, exite repente de vineis et rapite eas singuli uxores singulas et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri ceperint atque iurgari, dicemus eis: Misereamini eorum, non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum, sed rogantibus ut acciperent non dedistis, et a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin ut sibi imperatum fuerat, et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas, abieruntque in possessionem suam edificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

Incipit Ruth

In diebus unius iudicis quando iudices preerant, facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech, uxor eius noemi, et e duobus filiis alter maalon et alter chelion, ephratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. et mortuus est elimelech maritus noemi, remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores moabitidas, quarum una vocabatur orpha et altera ruth. Manseruntque ibi decem annis, et ambo mortui sunt, maalon videlicet et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru, et iam in via posita revertendi in terram iuda, dixit ad eas: Ite in domum matris vestre. Faciat dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Revertimini filie

mee cur venitis mecum? Num ultra
habeo filios in utero meo ut viros ex
me sperare possitis? Revertimini filie
mee. Iam enim senectute confecta
sum nec apta vinculo coniugali. Etiam si
possem hac nocte concipere et parere
filios, si eos expectare velitis donec
crescant et annos impleant pubertatis,
ante eritis vetule quam nubatis. No-
lite quaeso filie mee, quia vestra angu-
stia me magis premit et egressa
est manus domini contra me. Elevata
igitur voce rursum flere ceperunt. Or-
pha osculata est socrum ac reversa est;
Ruth adhesit socrui sue. Cui di-
xit Noemi: En reversa est cognata tua
ad populum suum et ad deos suos; va-
de cum ea. Que respondit: Ne adverseris mihi
ut relinquam te et abeam; quocumque
enim perrexeris pergam; ubi morata fueris
et ego pariter morabor; populus tuus populus
meus et deus tuus deus meus. Que te
morientem terra susceperit in ea moriar,
ibique locum accipiam sepulture. Hec
michi faciat deus et hec addat, si non so-
la mors me et te separaverit. Videns
ergo Noemi quod obstinato Ruth animo
decrevisset secum pergere, adversari nolu-
it nec ultra ad suos reditum
persuadere. Profecteque sunt simul et ve-
nerunt in Bethleem. Quibus urbem in-
gressis velox apud cunctos fama
percrebuit, dicebantque mulieres: Hec
est illa Noemi. Quibus ait: Ne vocetis
me Noemi, id est pulchram, sed vocate me
Mara, hoc est amaram, quia valde me ama-
ritudine replevit omnipotens. Egressa sum
plena et vacuam reduxit me dominus.
Cur igitur vocatis me Noemi, quam
humiliavit dominus et afflixit omnipotens?
Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide
nuru sua de terra peregrinationis sue, ac
reversa est in Bethleem quando primum ordea
metebantur. II

Erat autem vir Elimelech con-
sanguineus, homo potens et magnarum
opum, nomine Booz. Dixitque Ruth
Moabitidis ad socrum suam: Si iubes
vadam in agrum et colligam spi-
cas que metentium manus fugerint, ubi-
cumque clementis in me patris familias
repperero gratiam. Cui illa respondit: Va-
de filia mea. Abiit itaque et collige-
bat spicas post terga metentium. Acci-
dit autem ut ager ille haberet dominum nomine
Booz, qui erat de cognatione Elimelech.
Et ecce ipse veniebat de Beth-
leem, dixitque messoribus: Dominus vo-
biscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi
dominus. Dixitque Booz iuveni qui mes-
soribus preerat: Cuius est hec puella? Cui
respondit: Hec est Moabitis que venit cum
Noemi de regione Moabitide, et ro-
gavit ut spicas colligeret remanen-
tes sequens messorum vestigia, et de
mane usque nunc stat in agro et ne
ad momentum quidem domum reversa est. Et
ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne
vadas ad colligendum in alterum agrum
nec recedas ab hoc loco, sed iungere pu-
ellis meis et ubi messuerint seque-
re. Mandavi enim pueris meis ut
nemo tibi molestus sit, sed etiam si
sitieris vade ad sarcinulas et bibe
aquas de quibus et pueri bibunt.
Que cadens in faciem suam et a-
dorans super terram dixit ad eum: Un-
de hoc ut invenirem gratiam ante oculos
tuos et nosse me dignareris peregrinam
mulierem? Cui ille respondit: Nunciata
michi sunt omnia que feceris socrui tue
post mortem viri tui, et quod dereliqueris
parentes tuos et terram in qua na-
ta es et veneris ad populum quem antea
nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo
et plenam mercedem recipias a domino
deo Israel ad quem venisti et sub cuius
et confugisti alas. Que ait: Inve-
ni gratiam apud oculos tuos domine
mi, qui consolatus es me et locutus ad
cor ancille tue, que non sum similis unius
puellarum tuarum. Dixitque ad eam Booz:
Quando hora vescendi fuerit, veni huc et
comede panem et intinge buc-
cellam tuam in aceto. Sedit itaque ad
messorum latus et congessit polentam sibi.
Comeditque et saturata est et tulit
reliquias. Atque inde surrexit ut spi-
cas ex more colligeret. Precepit autem

booz pueris suis dicens. Etiam si mecum colligere voluerit ne prohibeatis eam et de vestris quoque manipulis proicite de industria et remanere permittite ut absque rubore colligat et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam et que collegerat virga cedens et excutiens invenit ordei quasi ephi mensuram, id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem et ostendit socrui sue. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus: Ubi hodie collegisti et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit Noemi: Benedictus sit a domino, quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis. Rursumque ait: Propinquus noster est homo. Et Ruth: Hoc quoque inquit precepit mihi ut tamdiu messoribus eius iungerer donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est filia mi ut cum puellis eius exeas ad metendum ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz et tamdiu cum ipsis messuit donec et ordea et triticum in horreis conderentur.

iii

Postquam autem reversa est ad socrum suam audivit ab ea. Filia mi queram tibi requiem et providebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est et hac nocte aream ordei ventilat. Lava igitur et ungere et induere cultioribus vestimentis ac descende in aream. Non te videat homo donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum nota locum in quo dormiat veniensque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum et proicies te et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit: Quicquid preceperis faciam. Descenditque in aream et fecit omnia que sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset booz et bibisset et factus esset hilarior issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit abscondite et discooperto pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce nocte iam media expavit homo et conturbatus est viditque mulierem iacentem ad pedes suos. Et ait illi: Que es? Illa autem respondit: Ego sum Ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuam quia propinquus es. Et ille: Benedicta inquit es filia a domino. Et priorem misericordiam posteriore superasti quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere sed quicquid dixeris mihi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis mee mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte et facto mane si te voluerit iure propinquitatis retinere bene res acta est. Sin autem ille noluerit ego te absque ulla dubitatione suscipiam. Vivit dominus. Dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mutuo. Et dixit booz ad eam: Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum: Expande inquit palliolum tuum quo operiris et tene utraque manu. Qua extendente et tenente mensus est sex modios ordei et posuit super eam. Que portans ingressa est civitatem et venit ad socrum suam. Que dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia que sibi fecisset homo et ait: Ecce sex modios ordei dedit mihi et ait: Nolo te vacuam reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

iiii

Ascendit ergo booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum preterire de quo prius sermo habitus est dixit ad eum: Decli

na paulisper et sede hic vocans eum nomine suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis dixit ad eos: Sedete hic. Quibus sedentibus locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendidit Noemi que reversa est de regione moabitide. Quod audire te volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis, eme et posside. Sin autem tibi displicet hoc ipsum, indica mihi ut sciam quid facere debeam. Nullus enim est propinquus excepto te qui prior es et me qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque moabitidem que uxor defuncti fuit debes accipere ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis; neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere privilegio quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, et si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calciamentum suum et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquus Booz: Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo: Testes, inquit, vos estis hodie quod possederim omnia que fuerunt Elimelech et Chelion et Maalon tradente Noemi, et Ruth moabitidem uxorem Maalon in coniugium sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu: Nos testes sumus. Faciat Dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam sicut Rachel et Liam que edificaverunt domum Israel, ut sit exemplum virtutis in Effrata et habeat celebre nomen in Bethleem; fiatque domus tua sicut domus Phares quem Thamar peperit Iude, de semine quod dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth et accepit uxorem; ingressusque est ad eam et dedit illi Dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue et vocaretur nomen eius in Israel; et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est que te diligit et multo tibi est melior quam si septem haberes filios. Susceptumque puerum Noemi posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes: Natus est filius Noemi, vocaverunt nomen eius Obed; hic est pater Ysai patris David. He sunt generationes Phares: Phares genuit Esrom, Esrom genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Nason, Nason genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Ysai, Ysai genuit David regem.

Incipit prologus beati Ieronimi in quatuor libros regum

Viginti duas esse litteras apud Hebreos Syrorum quoque et Chaldeorum lingua testatur que hebree magna ex parte confinis est; nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam Pentateucum Moysi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est Esdram scribam legisque doctorem post captam Ierusalem et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus idem Samaritanorum et Hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque Numerorum hec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. Et nomen Domini tetragramaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus.

Sed et psalmi centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus decimus octavus et centesimus quadragesimus quartus quamquam diverso scribantur metro tamen eiusdem texuntur alphabeto et Hieremie lamentationes et oratio eius Salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait Mulierem fortem quis inveniet hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque litere duplices apud Hebreos sunt caph mem nun phe sade. Aliter enim per has scribunt principia mediaeque verborum aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur Samuel Malachim Dibreiamin Esdras Hieremias cum Cinoth id est Lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur et eorum initiis vox humana comprehenditur ita viginti duo volumina supputantur quibus quasi literis et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith quem nos Genesim dicimus Secundus Hellesmoth qui Exodus appellatur Tertius Vaiecra id est Leviticus Quartus Vaiedabber id est Numeri Quintus Helleaddabarim qui Deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri Mosi quos proprie Thorath id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab Iesu filio Nave qui apud eos Iosue Bennum dicitur Deinde subtexunt Sophtim id est Iudicum librum et in eundem compingunt Ruth quia in diebus iudicum facta narratur historia. Tertius sequitur Samuel quem nos Regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim id est Regum qui tertio et quarto Regnorum volumine continetur. Meliusque multo est Malachim id est Regum quam Malachoth id est Regnorum dicere non enim multarum gentium regna describit sed unius israelitici populi qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Isaias Sextus Hieremias Septimus Hiezechiel Octavus liber duodecim prophetarum qui apud illos vocatur Thareasra. Tertius ordo agiographa possidet. Et primus liber incipit ab Iob Secundus a David quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tertius est Salomon tres libros habens proverbia que illi parabolas id est Masloth appellant Quartus Coheleth id est Ecclesiasten Quintus Sirasirim id est Canticum canticorum que titulo Sirasirim prenotant Sextus est Daniel Septimus Dabreiamin id est verba dierum quod significantius chronicon totius divine historie possumus appellare Qui liber apud nos Paralipomenon primus et secundus inscribitur Octavus Esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est Nonus Hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo id est Mosi quinque prophetarum octo agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cinoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putant numero supputandos ac per hoc esse prisce legis libros viginti quatuor quos sub numero viginti quatuor seniorum Apocalypsis Iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes stantibus coram quatuor animalibus oculatis et retro et ante id est in preteritum et in futurum et indefessa voce clamantibus Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur Sapientia que vulgo Salomonis inscribitur et Iesu filii Sirach liber et Iudith et Tobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum reperi secundus grecus est quod ex ipsa frasi probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque

pro posse suo. Alii aurum et argentum et lapides preciosos, alii byssum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum; nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam imbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuel et Malachim meum, meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me estimato si gratus es, vel parafrasten si ingratus, quamquam michi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis. Et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem, et si nostra firmaverit puto quod eum non estimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos famulas Christi rogo, que domini discumbentis preciosissimo fidei myro unguitis caput, que nequaquam salvatorem queritis in sepulcro, quibus iam ad patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sentencie recordabor: Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui de bonis.

Incipit liber regum

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Effraym, et nomen eius Helcana, filius Ieroboam, filii Heliu, filii Thau, filii Suph, Effrateus. Et habuit duas uxores: nomen uni Anna et nomen secunde Phenenna. Fueruntque Phenenne filii, Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni et Phinees, sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit Helcana, deditque Phenenne uxori sue et cunctis filiis eius ac filiabus partes; Anne autem dedit partem unam, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderet templum domini, et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Helcana vir suus: Anna, cur fles et quare non comedis, et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Silo et biberat. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini, cum esset Anna amaro animo, oravit dominum flens largiter, et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris nec oblitus ancille tue, dederisque famule tue sexum virilem, dabo eum domino omnibus diebus vite eius, et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino, ut Heli observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades. Respondens Anna: Nequaquam, inquit, domine mi, nam mulier nimis infelix ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine

doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc Heli ait ei: Vade in pace et Deus Israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram Domino reversique sunt et venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Helcana Annam uxorem suam et recordatus est eius Dominus. Et factum est post circulum dierum concepit Anna et peperit filium vocavitque nomen eius Samuel eo quod a Domino postulasset eum. Ascendit autem Helcana et omnis domus eius ut immolaret Domino hostiam sollempnem et votum suum et Anna non ascendit. Dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum et appareat ante conspectum Domini et maneat ibi iugiter. Et ait ei Helcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini et adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem adhuc erat infans. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum Heli. Et ait Anna: Obsecro domine mi, vivit anima tua. Ego sum illa mulier que steti coram te hic orans Dominum. Pro puero isto oravi et dedit michi Dominus petitionem meam quam postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum Domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus Domino. Et adoraverunt ibi Dominum. Et oravit Anna et ait:

II

Exultavit cor meum in Domino et exaltatum est cornu meum in Deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est Dominus, neque enim est alius extra te et non est fortis sicut Deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro quia Deus scientiarum Dominus est et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati sunt donec sterilis peperit plurimos et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublimat. Suscitat de pulvere egenum et de stercore elevat pauperem ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit et impii in tenebris conticescent quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre et dabit imperium regi suo et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Helcana in Ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis. Porro filii Heli filii Belial nescientes Dominum neque officium sacerdotum ad populum. Sed quicumque immolasset victimam veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes et habebat fuscinulam tridentem in manu sua et mittebat eam in lebetem vel in caldariam aut in ollam sive in cacabum et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israeli venientium in Silo. Etiam antequam adolerent adipem veniebat puer sacerdotis et dicebat immolanti: Da michi carnem ut coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam, nunc enim dabis, alioquin tollam vi. Erat

erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino quia detrahebant homines sacrificio Domini. Samuel autem ministrabat ante faciem Domini puer accinctus ephod lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua quam afferebat statutis diebus ascendens cum viro suo ut immolaret hostiam sollempnem. Et benedixit Heli Helcane et uxori eius dixitque: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac pro fenore quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo Dominus Annam et concepit et peperit tres filios et duas filias. Et magnificatus est puer Samuel apud Dominum. Heli autem erat senex valde. Et audiebat omnia que faciebant filii sui universo Israheli et quomodo dormiebant cum mulieribus que observabant ad hostium tabernaculi. Et dixit eis: Quare facitis res huiuscemodi quas ego audio res pessimas ab omni populo? Nolite filii mei; non est enim bona fama quam ego audio ut transgredi faciatis populum Domini. Si peccaverit vir in virum placari ei potest Deus. Si autem in Dominum peccaverit vir quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui quia voluit Dominus occidere eos. m

Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat et placebat tam Domino quam hominibus. Venit autem vir Dei ad Heli et ait ad eum: Hec dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui cum essent in Egipto in domo Pharaonis et elegi eum ex omnibus tribubus Israhel michi in sacerdotem ut ascenderet ad altare meum et adoleret michi incensum et portaret ephod coram me et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israhel. Quare calce abiecistis victimam meam et munera mea que precepi ut offerrentur in templo et magis honorasti filios tuos quam me ut comederetis primicias omnium sacrificiorum Israhel populi mei. Propterea ait Dominus Deus Israhel: Loquens locutus sum ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc a me, sed quicumque honorificaverit me glorificabo eum; qui autem contempnunt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt et precidam brachium tuum et brachium domus patris tui ut non sit senex in domo tua et videbis emulum tuum in templo in universis prosperis Israhel et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo sed ut deficiant oculi tui et tabescat anima tua et pars magna domus tue morietur cum ad virilem etatem venerit. Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis tuis Ophni et Phinees: in die uno morientur ambo. Et suscitabo michi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciat et edificabo ei domum fidelem et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua veniat ut oretur pro eo et offerat nummum argenteum et tortam panis dicatque: Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis. Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli et sermo Domini erat preciosus. In diebus illis non erat visio manifesta. Factum est in die quadam Heli iacebat in loco suo et oculi eius caligaverant nec poterat videre lucernam Dei antequam extingueretur. Samuel autem dormiebat in templo Domini ubi erat archa Dei. Et vocavit Dominus Samuel. Qui respondens ait: Adsum. Et cucurrit ad Heli et dixit: Ecce ego, vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi; revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et adiecit Dominus et vocavit rursum Samuelem. Consurgensque Samuel abiit ad Heli et dixit: Ecce ego quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi; revertere et dormi. Porro Samuel needum sciebat Dominum neque revelatus fuerat ei sermo Domini. Et adiecit Dominus et vocavit Samuel tercio. Qui consurgens

abiit ad Heli. Et dixit ei: Ecce ego, quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus vocaret puerum. Et ait ad Samuelem: Vade et dormi. Et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere Domine, quia audit servus tuus. Abiit autem Samuel et dormivit in loco suo. Et venit Dominus et stetit, et vocavit sicut vocaverat secundo: Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere Domine, quia audit servus tuus. Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum in Israel, quod quicumque audierit, tinnient ambe aures eius. In illo die suscitabo adversum Heli omnia que locutus sum super domum eius: incipiam et complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, et non corripuerit eos. Ideo iuravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in eternum. Dormivit autem Samuel usque mane, aperuitque hostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli. Vocavit ergo Heli Samuelem et dixit: Samuel fili mi. Qui respondens ait: Presto sum. Et interrogavit eum: Quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? Oro te ne celaveris me. Hec faciat tibi Deus et hec addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, et non abscondit ab eo. Et ille: Dominus est; quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuel, et Dominus erat cum eo, et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israel a Dan usque Bersabee quod fidelis Samuel esset propheta Domini. Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo iuxta verbum Domini. Et evenit sermo Samuelis universo Israeli. Et factum est in diebus illis.

iiii

Egressus namque est Israel obviam Philistiim in prelium et castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro Philistiim venerunt Masphech et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine terga vertit Israel Philisteis. Et cesa sunt in illo certamine passim per agros quatuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu de Israel: Quare percussit nos hodie Dominus coram Philistiim? Afferamus ad nos de Silo archam federis Domini, et veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Silo et tulerunt inde archam federis Domini exercituum sedentis super cherubin. Erantque duo filii Heli cum archa federis Domini. In castra vociferatus est omnis populus Israel clamore grandi, et personuit terra. Et audierunt Philistiim vocem clamoris dixeruntque: Quenam est vox clamoris magni in castris Hebreorum? Et cognoverunt quod archa Domini venisset in castra. Timueruntque Philistiim dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt dicentes: Ve nobis! Non enim fuit tanta exultatio heri et nudiustercius. Ve nobis! Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri, Philistiim, ne serviatis Hebreis sicut et illi servierunt vobis. Pugnaverunt ergo Philistiim, et cesus est Israel, et fugit unusquisque in tabernaculum suum. Et facta est plaga magna nimis, et ceciderunt de Israel xxx milia peditum. Et archa Dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees. Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in illo die, scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra spectans. Erat enim cor eius pavens de archa Dei. Vir autem ille cum ingressus est, nunciavit urbi, et ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nunciavit Heli. Heli autem erat lxxxx et octo annorum, et oculi eius caligaverant et

videre non poterat. Et dixit ad Heli
Ego sum qui veni de prelio et ego qui
de acie fugi hodie. Cui ille Quid
actum est fili mi. Respondens autem qui nun-
tiabat Fugit inquid israel coram
philistim et ruina magna facta
est in populo. Insuper et duo filii tui
offni et phinees mortui sunt et ar-
cha dei capta est. Cumque nominasset
archam dei cecidit de sella retror-
sum iuxta hostium et fractis cervi-
cibus mortuus est. Senex enim erat
vir et grandevus et ipse iudicavit
israel xl annis. Nurus autem eius uxor
finees pregnans quod capta esset archa
dei et mortuus esset socer eius et vir
suus incurvavit se et peperit.
Irruerant enim in eam dolores subiti.
In ipso momento mortis eius dixerunt
ei que stabant circa eam Ne time-
as quia filium peperisti. Que non
respondit eis neque animadvertit. Et
vocavit puerum hichabot dicens
Translata est gloria de israel quia cap-
ta est archa dei. Et pro socero suo
et pro viro suo ait Translata est glo-
ria ab israel eo quod capta esset archa dei

Philistim autem tulerunt ar- V
cham dei et asportaverunt eam
a lapide adiutorii in azo-
tum. Tuleruntque philistim archam
dei et intulerunt eam in templum da-
gon et statuerunt eam iuxta dagon.
Cumque surrexissent diluculo azo-
tii altera die. Ecce dagon iacebat
pronus in terra ante archam domini. Et
tulerunt dagon et restituerunt eum
loco suo. Rursumque mane die altera
consurgentes invenerunt dagon iacen-
tem super faciem suam in terra coram
archam domini. Caput autem dagon
et due palme manuum eius abscis-
se erant super limen. Porro dagon
truncus solus remansit in loco suo.
Propter hanc causam non calcant sacer-
dotes dagon et omnes qui ingre-
diuntur templum eius super limen da-
gon in azoto usque in hodiernum
diem. Aggravata est autem manus
domini super azotios. Et demolita
est eos et ebullierunt ville et agri in
medio regionis illius et nati sunt
mures. Et facta est confusio magna
mortis in civitate. Et percussit in
secretiori parte natium azotiorum et fines
eius. Videntes autem viri azoti huius-
cemodi plagam dixerunt. Non mane-
at archa dei israel apud nos quoniam du-
ra est manus eius super nos et super
dagon deum nostrum. Et mittentes con-
gregaverunt omnes satrapas philisti-
norum ad se et dixerunt Quid facie-
mus de archa dei israel. Responderunt ge-
thei. Circumducatur archa dei israel.
Et circumduxerunt archam dei israel.
Illis autem circumducentibus eam fiebat ma-
nus domini per singulas civitates
interfectionis magne nimis et percu-
ciebat viros uniuscuiusque urbis a parvo
usque ad maiorem et computrescebant
prominentes extales eorum. Inieruntque ge-
thei consilium et fecerunt sibi sedes pel-
liceas. Miserunt ergo archam dei in
accaron. Exclamaverunt accaronite
dicentes. Adduxerunt ergo ad nos ar-
cham dei israel ut interficiat nos et
populum nostrum. Miserunt itaque et congrega-
verunt satrapas philistinorum. Qui
dixerunt Dimittite archam dei
israel et revertatur in locum suum et non inter-
ficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim
pavor mortis in singulis urbibus
et gravissima valde manus domini dei. Viri
quoque qui mortui non fuerant percutieban-
tur in secretiori parte natium et ascendebat
ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

Fuit ergo archa domini in regione VI
philistinorum vii mensibus. Et vo-
caverunt philistim sacerdotes et di-
vinos. Quid faciemus de archa dei. In-
dicate nobis quomodo remittamus eam
in locum suum. Qui dixerunt Si re-
mittitis archam dei israel nolite di-
mittere eam vacuam sed quod debetis
reddite ei pro peccato et tunc curabimini et
scietis quare non recedat manus eius a vo-
bis. Qui dixerunt Quid est quod pro
delicto reddere debeamus ei. Responderunt
que illi Iuxta numerum provinciarum phi-
listinorum quinque anos aureos facietis et quin-
que mures aureos quia una plaga

una omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudinem anorum vestrorum et similitudinem murium qui demoliti sunt terram et dabitis deo israel gloriam si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra sicut aggravavit egyptus et pharao cor suum. Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt. Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et tolletis ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius et dimittite eam ut vadat et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum vitulosque earum concluserunt domi et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit bethsames et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dextram neque ad sinistram. Sed et satrape philistinorum sequebantur usque ad terminos bethsames. Porro bethsamite metebant triticum in valle et elevantes oculos viderunt archam et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamite et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposuerunt super ea holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamite obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas die illa domino. Et quinque satrape philistinorum viderunt et reversi sunt in accaron die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistim pro delicto domino: azotus unum, gaza unum, ascalon unum, geth unum, accaron unum. Et mures aureos secundum numerum urbium philistim quinque provinciarum ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro et usque ad abel magnum super quem posuerunt archam domini que erat in agro iosue bethsamitis. Percussit autem de viris bethsamitibus eo quod vidissent archam domini et percussit de populo lxx viros et l milia plebis. Luxitque populus eo quod percussisset dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri bethsamite quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius et ad quem ascendet a nobis. Miseruntque nuntios ad habitatores cariathiarim dicentes reduxerunt philistim archam domini descendite et reducite eam ad vos.

VII

Venerunt ergo viri cariathiarim et duxerunt archam domini et intulerunt eam in domum aminadab in gabaa. Eleazar autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in cariathiarim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus et requievit omnis israel post dominum. Ait autem samuel ad universam domum israel dicens si in toto corde vestro revertimini ad dominum auferte deos alienos de medio vestrum baalim et astaroth et preparate corda vestra domino et servite illi soli et eruet vos de manu philistim. Abstulerunt ergo filii israel baalim et astaroth et servierunt domino soli. Dixit autem samuel congregate universum israel in masphat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat hauseruntque aquam et fuderunt in conspectu domini et ieiunaverunt in die illa atque dixerunt ibi peccavimus domino. Iudicavitque samuel filios israel in masphat

Et audierunt philistiim quod congregati essent filii israel in masphat: Et ascenderunt satrape philistiorum ad israel. Quod cum audissent filii israel timuerunt a facie philistiorum. Dixeruntque ad samuel Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu philistiorum. Tulit autem samuel agnum lactantem unum et obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit samuel ad dominum pro israel et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum samuel offerret holocaustum philisteos inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philistiim et exterruit eos et cesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de masphat persecuti sunt philisteos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethchar. Tulit autem samuel lapidem unum et posuit eum inter masphat et inter sen et vocavit nomen loci illius lapis adiutorii. Dixitque Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philistiim nec apposuerunt ultra ut venirent ad terminos israel. Facta est itaque manus domini super philisteos cunctis diebus samuel. Et reddite sunt urbes quas tulerant philistiim ab israel ab accaron usque geth et terminos suos. Liberavitque israel de manu philistiorum. Eratque pax inter israel et amorreum. Iudicabat quoque samuel israel cunctis diebus vite sue et ibat per singulos annos circuiens bethel et galgala et masphat et iudicabat israelem in supradictis locis. Revertebaturque samuel in Ramatha ibi enim erat domus eius et ibi iudicabat israelem. Edificavit etiam ibi altare domino.

Factum est autem cum VIII senuisset samuel posuit filios suos iudices israel. Fuitque nomen filii eius primogeniti Iohel et nomen secundi abia iudicum in bersabee. Et non ambulaverunt filii illius in viis eius sed declinaverunt post avaritiam acceperuntque munera et perverterunt iudicium. Congregati ergo universi natu maiores israel venerunt ad samuel in Ramatha. Dixeruntque ei Ecce tu senuisti et filii tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iudicet nos sicut et universe habent nationes. Displicuitque sermo in oculis samuelis eo quod dixissent Da nobis regem ut iudicet nos. Et oravit samuel ad dominum. Dixit autem dominus ad samuelem Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egipto usque ad diem hanc. Sicut dereliquerunt me et servierunt diis alienis sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi vocem eorum verumtamen contestare eos et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque samuel omnia verba domini ad populum qui petierat a se regem. Et ait Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet et ponet in curribus suis facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum et constituet sibi tribunos et centuriones et aratores agrorum suorum et messores segetum et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliveta optima tollet et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum reditus addecimabit ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis et non exaudiet vos dominus in die illa quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem samuelis sed dixerunt Nequaquam enim erit rex super nos et erimus nos quoque sicut omnes gentes. Et iudicabit nos rex noster et egredietur ante nos et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit samuel omnia verba populi et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad samuelem Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait

Samuel ad viros Israel vadat unus-
quisque in civitatem suam. ix

Et erat vir de Beniamin no-
mine Cis filius Abiel filii
Seror filii Bechor filii Afia
filii viri Gemini fortis robore.
Et erat filius vocabulo Saul electus
et bonus et non erat vir de filiis Israel
melior illo ab humero et sursum e-
minebat super omnem populum. Perierant
autem asine Cis patris Saul. Et dixit
Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum
de pueris et consurgens vade et quere
asinas. Qui cum transissent per montem
Effraim et per terram Salisa et non inve-
nissent, transierunt etiam per terram Salim
et non erant, sed et per terram Gemini
et minime repererunt. Cum autem
venissent in terram Suph et non inve-
nissent, dixit Saul ad puerum suum
qui erat cum eo: Veni et revertamur,
ne forte dimiserit pater meus asinas
et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei: Ec-
ce est vir Dei in civitate hac, vir
nobilis; omne quod loquitur absque am-
biguitate venit. Nunc ergo eamus illuc,
nisi forte indicet nobis de via nostra
propter quam venimus. Dixitque Saul ad pu-
erum suum: Ecce ibimus; quid feremus
ad virum Dei? Panis defecit in sitar-
ciis nostris, et sportulam non habemus ut
demus homini Dei, nec quicquam aliud.
Rursum puer respondit Saul et ait: Ecce
inventa est in manu mea quarta pars
stateris argenti; demus homini Dei
ut indicet nobis viam nostram. Olim
in Israel sic loquebatur unusquisque va-
dens consulere Deum: Venite et eamus
ad videntem. Qui enim propheta dicitur ho-
die vocabatur olim videns. Et di-
xit Saul ad puerum suum: Optimus ser-
mo tuus; veni eamus. Et ierunt ad
civitatem in qua erat vir Dei. Cum-
que ascenderent clivum civitatis, inve-
nerunt puellas egredientes ad
hauriendam aquam, et dixerunt
eis: Num hic est videns? Que re-
spondentes dixerunt eis: Hic est, ecce
ante te; festina nunc; hodie enim
venit in civitatem, quia sacrificium
est hodie populi in excelso. Ingre-
dientes urbem statim invenietis
eum antequam ascendat excelsum ad ve-
scendum; neque enim comesturus est
populus donec ille veniat, quia ipse be-
nedicit hostie, et deinceps comedunt qui
vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia
hodie reperietis eum. Et ascenderunt
in civitatem. Cumque illi ambu-
larent in medio urbis, apparuit
Samuel egrediens obviam illis
ut ascenderet in excelsum. Dominus autem
revelaverat auriculam Samuelis
ante unam diem quam veniret Saul
dicens: Hac ipsa que nunc est hora
cras mittam ad te virum de terra Be-
niamin, et unges eum ducem super
populum meum Israel, et salvabit
populum meum de manu Philistinorum,
quia respexi populum meum; venit enim
clamor eorum ad me. Cumque aspexis-
set Samuel Saulem, Dominus ait
ei: Ecce vir quem dixeram tibi;
iste dominabitur populo meo. Accessit
autem Saul ad Samuelem in medio
porte et ait: Indica mihi oro ubi
est domus videntis. Et respondit Samu-
el Sauli dicens: Ego sum videns;
ascende ante me in excelsum ut co-
medatis mecum hodie, et dimittam
te mane, et omnia que sunt in corde
tuo indicabo tibi. Et de asinis
quas perdidisti nudiustertius
ne sollicitus sis, quia invente sunt. Et cuius
erunt optima queque Israel? Nonne
tibi et omni domui patris tui? Respondens
autem Saul ait: Numquid non filius
Gemini ego sum de minima tribu Israel
et cognatio mea novissima inter
omnes familias de tribu Beniamin?
Quare ergo locutus es mihi sermonem
istum? Assumens itaque Samuel Saulem
et puerum eius introduxit in tricli-
nium et dedit eis locum in capite
eorum qui fuerant invitati; erant
enim quasi xxx viri. Dixitque Samu-
el coco: Da partem quam dedi tibi
et precepi ut reponeres seorsum apud
te. Levavit autem cocus armum
et posuit ante Saul. Dixitque Sa-
muel: Ecce quod remansit pone

an te et comede quia de industria
servatum est tibi quando populum vocavi. Et
comedit saul cum samuele in die
illa. Et descenderunt de excelso in op-
pidum. Et locutus est cum saule in
solario. Stravitque saul in solario
et dormivit. Cumque mane surre-
xissent et iam illucesceret vocavit
samuel saul in solario dicens Sur-
ge et dimittam te. Et surrexit sa-
ul. Egressique sunt ambo ipse videlicet et
samuel. Cumque descenderent in extrema
parte civitatis samuel dixit ad
saul: Dic puero ut antecedat nos
et transeat. Tu autem subsiste paulisper
ut indicem tibi verbum domini. X

Tulit autem samuel lenticulam
olei et effudit super caput eius
et deosculatus est eum et ait: Ecce
unxit te dominus super hereditatem
suam in principem et liberabis populum
de manibus inimicorum eius qui in circu-
itu sunt. Et hoc tibi signum quia unxit
te deus in principem. Cum abieris a
me hodie invenies duos viros
iuxta sepulcrum rachel in finibus
beniamin in meridie salientes
magnas foveas dicentque tibi
Inventae sunt asine ad quas ieras
perquirendas et intermissis pater tuus
asinis sollicitus est pro vobis et di-
cit quid faciam de filio meo. Cum-
que abieris inde et ultra transieris et
veneris ad quercum thabor invenient
ibi te tres viri ascendentes ad deum
in bethel unus portans tres hedos
et alius tres tortas panis et alius
portans lagenam vini. Cumque te
salutaverint dabunt tibi duos pa-
nes et accipies de manu eorum. Post
hoc venies in collem domini ubi
est statio philistiorum. Et cum ingres-
sus fueris ibi urbem obviam habe-
bis ibi gregem prophetarum descenden-
tium de excelso et ante eos psalte-
rium et tympanum et tibiam et citharam
ipsos quoque prophetantes. Et insiliet
in te spiritus domini et prophetabis cum eis
et mutaberis in virum alium.
Quando ergo evenerint signa
hec omnia tibi fac quecumque inve-
nerit manus tua quia dominus tecum
est. Et descendes ante me in gal-
gala. Ego quippe descendam ad
te ut offeras oblationem et immo-
les victimas pacificas. Septem
diebus expectabis donec veniam
ad te et ostendam quid facias.
Itaque cum avertisset humerum suum ut abi-
ret a samuele immutavit ei deus
cor aliud et venerunt omnia signa
hec in die illa. Veneruntque ad pre-
dictum collem et ecce cuneus prophetarum
obvius ei. Et insiluit super eum spiritus
dei et prophetavit in medio eorum. Vi-
dentes autem omnes qui noverant eum
heri et nudius tertius quod esset cum prophetis
et prophetaret dixerunt ad invicem:
Quenam res accidit filio cis.
Num et saul inter prophetas. Responditque
alius ad alterum dicens Et quis
est pater eorum. Propterea versum est in pro-
verbium Num et saul inter prophetas.
Cessavit autem prophetare et venit
ad excelsum. Dixitque patruus
saul ad eum et ad puerum suum. Quo
abistis. Qui responderunt Querere
asinas quas cum non reperissemus ve-
nimus ad samuelem. Et dixit ei
patruus suus Indica mihi quid di-
xerit tibi samuel. Et ait saul ad
patruum suum Indicavit nobis quia
invente essent asine. De sermone
autem regni non indicavit ei quem lo-
cutus ei fuerat samuel. Et convocavit
samuel populum ad dominum in masphat
et ait ad filios israel: Hec dicit dominus
deus israel Ego eduxi israel de egy-
pto et erui vos de manu egyptiorum
et de manu omnium regum qui affligé-
bant vos. Vos autem hodie proiecistis
deum vestrum qui solus salvavit
vos de universis malis et tribulationibus
vestris et dixistis Nequaquam sed regem
constitue super nos. Nunc ergo state
coram domino per tribus vestras et per famili-
as. Et applicuit tribum beniamin
et cognationes eius et cecidit cogna-
tio metri et pervenit usque ad

saul filium Cis. Quesierunt ergo eum
et non est inventus. Et consuluerunt post
hec dominum utrum nam venturus esset illuc.
Respondit dominus: Ecce absconditus est
domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt
eum inde. Stetitque in medio populi et al-
tior fuit universo populo ab humero et
sursum. Et ait samuel ad omnem populum:
Certe videtis quem elegit dominus:
quoniam non sit similis illi in omni populo. Et
clamavit omnis populus et ait: vivat Rex.
Locutus est autem samuel ad populum le-
gem regni et scripsit in libro et repo-
suit coram domino. Et dimisit sa-
muel omnem populum singulos in domum
suam. Sed et saul abiit in domum suam
in gabaath et abiit pars exercitus quorum
tetigerat deus corda. Filii vero belial
dixerunt: Num salvare nos poterit
iste? et despexerunt eum et non attule-
runt ei munera. Ille vero dissimula-
bat se audire. XI

Et factum est quasi post mensem vm
ascendit autem naas ammo-
nites et pugnare cepit adversus iabes. Dixeruntque
omnes viri iabes ad naas: Habeto nos
federatos et serviemus tibi. Et respondit
ad eos naas amonites: In hoc fe-
riam vobiscum fedus ut eruam omnium
vestrum oculos dextros ponamque vos obpro-
brium universo israel. Et dixerunt ad
eum seniores iabes: Concede nobis
septem dies ut mittamus nuntios ad
universos terminos israel. Et si non fuerit
qui defendat nos egrediemur ad
te. Venerunt ergo nuntii in gabaath
saulis et locuti sunt verba audiente
populo. Et levavit omnis populus vocem
suam et flevit. Et ecce saul veni-
ebat sequens boves de agro et ait:
Quid habet populus quod plorat? Et nar-
raverunt ei verba virorum iabes. Et in-
siluit spiritus domini in saul cum audis-
set verba hec. Et iratus est furor eius
nimis. Et assumens utrumque bovem
concidit in frusta misitque in omnes
terminos israel per manum nuntiorum dicens:
Quicumque non exierit et secutus fuerit
saul et samuelem sic fiet bobus
eius. Invasit ergo timor domini populum

Et egressi sunt quasi vir unus et recen-
suit eos in bezech. Fueruntque filio-
rum israel trecenta milia virorum. Virorum autem iuda
triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui
venerant: Sic dicetis viris qui sunt
in iabes galaad: Cras erit vobis
salus cum incaluerit sol. Venerunt
ergo nuntii et nunciaverunt viris iabes.
Qui letati
sunt et dixerunt: Mane exibimus ad
vos et facietis nobis omne quod
placuerit vobis. Et factum est cum ve-
nisset dies crastinus: constituit sa-
ul populum in tres partes et ingressus
est media castra in vigilia ma-
tutina et percussit ammon usque
dum incalesceret dies. Reliqui autem
dispersi sunt ita ut non relinquerentur
in eis duo pariter. Et ait populus ad
samuelem: Quis est iste qui di-
xit Saul non regnabit super nos?
Date viros et interficiemus eos. Et
ait saul: Non occidetur quisquam in die
hac quia hodie dominus fecit salutem
in israel. Dixit autem samuel ad
populum: Venite et eamus in galga-
la et innovemus ibi regnum.
Et perrexit omnis populus in gal-
gala. Et fecerunt ibi regem sa-
ul coram domino in galgala
et immolaverunt ibi victimas pa-
cificas coram domino. Et letatus est
ibi saul et cuncti filii israel nimis. XII

Dixit autem samuel ad omnem
israel: Ecce audivi vocem
vestram iuxta omnia que locuti e-
stis ad me et constitui super vos re-
gem. Et nunc rex graditur super
ante vos. Ego autem senui et ca-
nui porro filii mei vobiscum sunt. Ita-
que conversatus sum coram vobis ab ado-
lescentia mea usque ad diem hanc.
Presto sum: loquimini de me coram domino
et coram christo eius utrum bovem cuiusquam
tulerim aut asinum. Si quempiam ca-
lumpniatus sum. Si oppressi aliquem. Si de
manu cuiusquam munus accepi et
contempnam illud hodie restituamque
vobis. Et dixerunt: Non es calump-
niatus nos neque oppressisti neque
tulisti de manu alicuius quippiam.

Dixitque ad eos Testis est dominus adversum vos et testis christus eius in die hac quia non inveneritis in manu mea quippiam et dixerunt Testis. Et ait samuel ad populum Dominus qui fecit moisen et aaron et eduxit patres nostros de terra egypti. Nunc ergo state et iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris quomodo ingressus est iacob in egyptum et clamaverunt patres vestri ad dominum et misit dominus moisen et aaron patres vestros et eduxit de terra egypti et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui et tradidit eos in manus sisare magistri milicie asor et in manus philistinorum et in manum regis moab et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt peccavimus quia dereliquimus dominum et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum et serviemus tibi. Et misit dominus hierobaal et bedan et Barach et iepte et samuel et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos dixistis michi Nequaquam sed rex imperabit nobis cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei et audieritis vocem eius et non exasperaveritis os domini eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini sed exasperaveritis os domini erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo dominum et dabit voces et pluvias et scietis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuel ad dominum et dedit dominus voces et pluvias in die illa et timuit omnis populus nimis dominum et samuelem. Dixitque omnis populus ad samuelem Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum et non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum Nolite timere vos fecistis universum malum hoc verumtamen nolite recedere a tergo domini et servite domino in omni corde vestro et nolite declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos quia vana sunt et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro vidistis enim magnifica que in vobis gesserit. Quod si perseveraveritis in malicia et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni erat saul cum regnare cepisset duobus autem annis regnavit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel et erant cum saule duo milia in machmas et in monte bethel mille autem cum ionatha in gabaath beniamin porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathan stationem philistinorum que erat in gabaa. Et cum audissent philistim saul cecinit buccina in omni terra dicens audiant hebrei. Et universus israel audivit huiuscemodi famam percussit saul stationem philistinorum. Et erexit se israel adversus philistim. Clamavit ergo populus post saul in galgala. Et philistim congregati sunt ad preliandum contra israel xxx milia curruum et vi milia equitum et reliquum vulgus sicut arena maris que est in litore maris plurima et ascendentes castrametati sunt in machmas ad orientem bethaven. Quod cum vidissent viri israel se in arto

sitos afflictus enim erat populus abscon-
derunt se in speluncis et in abditis in
petris quoque et in antris et in cisternis.
Hebrei autem transierunt iordanem in
terram gad et galaad. Cumque saul
adhuc esset in galgala universus popu-
lus perterritus est qui sequebatur eum. Et
expectavit vii diebus iuxta placi-
tum samuel et non venit samuel
in galgala. Dilapsusque est populus
ab eo. ait ergo saul: afferte mihi holo-
caustum et pacifica. et obtulit holo-
caustum. Cumque complesset offerens
holocaustum samuel veniebat. Et
egressus est saul obviam ei ut ei-
-us salutaret eum. Locutusque est ad
eum samuel: quid fecisti? Respondit sa-
ul: Quia vidi quod dilaberetur populus
a me et tu non veneras iuxta pla-
citos dies, porro philistiim congre-
gati fuerant in machmas, dixi:
nunc descendent philistiim ad me in
galgala et faciem domini non placavi,
in hac necessitate compulsus obtu-
li holocaustum domino. Dixitque sa-
muel ad saul: Stulte egisti nec
custodisti mandata domini dei tui que
precepit tibi. egisses iam nunc preparasset
dominus regnum tuum super israel in sempiternum.
Sed nequaquam regnum tuum ultra
consurget. Quesivit sibi dominus
virum iuxta cor suum et precepit ei dominus
ut esset dux super populum suum eo quod non
servaveris que precepit dominus. Surre-
xit autem dominus samuel et ascendit
de galgalis in gabaa beniamin.
Et reliqui populi ascenderunt post sa-
ul obviam populo qui expugnabant
eos venientes ex galgala in ga-
baa in vallem beniamin. Et re-
censuit saul populum qui inventi fue-
rant cum eo quasi sexcentos viros et saul
et ionathan filius eius populusque qui
inventus fuerat cum eis erat in gabaa
beniamin. Porro philistiim con-
sederant in machmas. Et egressi
sunt ad predandum de castris phi-
listiim tres cunei. unus cuneus perge-
bat contra viam effraim ad terram
saul. porro alius ingrediebatur per viam
bethoron. Tertius autem verterat se ad iter

termini in terra sabaa et imminet
valli seboim. Porro faber ferra-
rius non inveniebatur in omni terra
israel. Caverant enim philistiim ne
forte facerent hebrei gladium aut
lanceam. Descendebat ergo omnis israel
ad philistiim ut exacueret unusquisque
vomerem suum et ligonem et secu-
rim et sarculum. Retuse itaque e-
rant acies vomerum ligonum et tri-
dentum et securium usque ad stimulum
corrigendum. Cumque venisset dies
prelii. Erat quoque providentia parata ne
sa aut essent his sulcis vel bidentem
et securim et falx in sinistra erat eis.
Cumque venisset dies prelii non est in-
ventus ensis et lancea in manu totius
populi qui erat cum saul excepto saul
et ionatha filio eius. Egressa est
autem statio philistiim ut transcenderet
in machmas. xiiii

Et accidit quadam die ut
diceret ionatha filius saul
ad adolescentem armige-
rum suum: veni et transeamus ad sta-
tionem philistiim que est trans locum
illum. patri autem suo hoc ipsum non
indicavit. porro saul morabatur
in extrema parte gabaa et erat popu-
lus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et achias
filius achitob fratris ichabod filii
phinees qui ortus fuerat ex heli
sacerdote domini in silo portabat ephod.
Sed et populus ignorabat quo isset io-
nathan. Erant autem inter ascensus per
quos nitebatur ionathas transire
ad stationem philistinorum eminentes
petre ex utraque parte et quasi in modum
dentium scopuli hinc inde prerupti.
nomen uni boses et nomen alteri
sene. unus scopulus prominens ad
aquilonem ex adverso machmas et
alter ad meridiem contra gabaa.
Dixit autem ionathas ad adole-
scentem: veni transeamus ad sta-
tionem incircumcisorum horum si forte fa-
ciat dominus pro nobis, quia non est domino
difficile salvare vel in multitudine
vel in paucis. Dixitque ei armi-
ger suus: fac omnia que placent
animo tuo. perge quo cupis, ego ero

terram quocumque volueris. Et ait Io-
nathan: Ecce nos transimus ad vi-
ros istos. Cumque apparuerimus eis, si
sic locuti fuerint ad nos: Mane-
te donec veniamus ad vos, stemus
in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem
dixerint: Ascendite ad nos, ascendamus,
quia tradidit eos Dominus in ma-
nibus nostris: hoc erit nobis signum.
Apparuit igitur uterque stationi Phi-
listinorum. Dixeruntque Philistiim:
En Hebrei egrediuntur de cavernis
in quibus absconditi fuerant. Et lo-
cuti sunt viri de statione ad Ionathan
et ad armigerum eius, dixeruntque: A-
scendite ad nos et ostendemus vobis
rem. Et ait Ionathas ad armi-
gerum suum: Ascendamus, sequere me,
tradidit enim eos Dominus in
manus Israel. Ascendit autem Ionathas
reptans manibus et pedibus et ar-
miger eius post eum. Itaque alii ca-
debant ante Ionathan, alios ar-
miger eius interficiebat sequens eum.
Et facta est plaga prima qua percus-
sit Ionathas et armiger eius quasi
viginti virorum in media parte iugeris,
quam par boum in die arare consuevit.
Et factum est miraculum in castris per
agros. Sed et omnis populus stationis
eorum qui ierant ad predandum obstu-
puit et conturbata est terra. Et
accidit quasi miraculum a Deo. Et respe-
xerunt speculatores Saul qui erant in
Gabaa Beniamin. Et ecce multi-
tudo prostrata et huc illucque dif-
fugiens. Et ait Saul populo qui erat
cum eo: Requirite et videte quis
abierit ex nobis. Cumque requisissent,
repertum est non adesse Ionathan et
armigerum eius. Et ait Saul ad Achi-
am: Applica archam Domini. Erat
enim archa Dei ibi in die illa cum
filiis Israel. Cumque loqueretur Saul ad
sacerdotem, tumultus magnus exortus
est in castris Philistinorum. Crescebat
quoque paulatim et clarius resonabat.
Et ait Saul ad sacerdotem: Contra-
he manum tuam. Conclamavit ergo
Saul et omnis populus qui erat cum

eo et venerunt usque ad locum belli.
Et ecce versus fuerat gladius unius-
cuiusque ad proximum suum, et cedes ma-
gna nimis. Sed et Hebrei qui erant
cum Philistiim heri et nudiustertius
ascenderant quoque cum eis in castris, rever-
si sunt ut essent cum Israel qui erant
cum Saul et Ionathan. Omnes quo-
que Israelite qui se absconderant in mon-
te Effraym, audientes quod fugissent
Philistiim, sociaverunt se cum suis in
prelio. Et salvavit Dominus in die
illa Israel. Pugna autem pervenit usque
ad Bethaven. Et viri Israel sociatus
est sibi in die illa. Adiuravit
autem Saul populum dicens: Maledictus
vir qui comedit panem usque ad
vesperam donec ulciscar de inimi-
cis meis. Et non gustavit universus populus
panem. Omne quoque terre vulgus venit in
saltum in quo erat mel super faciem
agri. Ingressus est itaque populus et ap-
paruit fluens mel. Timebat enim
populus iuramentum. Porro non audierat
Ionathan cum adiuraret pater eius populum.
Extenditque summitatem virgule quam
tenebat in manu et intinxit in fa-
vum mellis. Et convertit manum suam ad
os suum et illuminati sunt oculi eius. Re-
spondensque unus de populo ait: Iurei-
urando constrinxit pater tuus populum di-
cens: Maledictus qui comederit pa-
nem. Defecerat autem populus. Dixitque
Ionathan: Conturbavit pater meus
terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt
oculi mei eo quod gustaverim pau-
lulum de melle isto. Quanto ma-
gis si comedisset populus de preda ini-
micorum suorum quam repperit. Nonne ma-
ior facta fuisset plaga in Philistiim?
Percusserunt ergo in die illa Phili-
steos a Machmas usque in Aialon.
Defatigatus est autem populus nimis
et versus ad predam tulit oves et
boves et vitulos et mactaverunt
in terra. Comeditque populus cum san-
guine. Nunciaverunt autem Saul dicentes
quod populus peccasset Domino comedens

ad sanguinem. Qui ait: praevaricati es-
tis. volvite iam nunc ad me saxum
grandem. Et dixit Saul: dispersi-
mini in vulgus et dicite eis ut
adducat ad me unusquisque bo-
vem suum et arietem et occidite
super istud et vescimini et non peccabi-
tis domino comedentes cum sangui-
ne. Adduxit itaque omnis populus unus-
quisque bovem in manu sua usque ad
noctem et occiderunt ibi. Aedificavit
autem ibi Saul altare domino. Tuncque pri-
mum coepit aedificare altare domino.
Et dixit Saul: irruamus super
Philisthiim nocte et vastemus eos
usque dum illucescat mane nec
relinquamus ex eis virum. Dixitque po-
pulus: omne quod bonum videtur in oculis
tuis fac. Et ait sacerdos: accedamus
huc ad deum. Et consuluit Saul de-
um: Num persequar Philisthiim
si tradis eos in manus Israel? Et
non respondit ei in die illa. Dixitque
Saul: applicate huc universos
angulos populi et scitote et videte
per quem acciderit peccatum hoc hodie.
Vivit dominus salvator Israel quia si
per Ionathan filium meum factum est
absque retractatione morietur. Ad quod
nullus contradixit ei de omni populo.
Et ait ad universum Israel: separa-
mini vos in partem unam et ego cum
Ionatha filio meo ero in parte una.
Responditque populus ad Saul: quod
bonum videtur in oculis tuis fac.
Et dixit Saul ad dominum: Domine
deus Israel da indicium quid est quod non respon-
deris servo tuo hodie? Si in me aut
in filio meo Ionatha est iniqui-
tas haec da ostensionem aut si haec
in populo tuo est iniquitas da sancti-
tatem. Et deprehensus est Ionathan
et Saul, populus autem exivit. Et ait
Saul: mittite sortem inter me et
Ionathan filium meum. Et captus
est Ionathas. Dixit autem Saul ad
Ionathan: indica mihi quid feceris.
Et indicavit ei Ionathan et
ait: Gustans gustavi in sum-
mitate virgae quae erat in manu

mea paululum mellis et ecce
ego morior. Et ait Saul: haec fa-
ciat mihi deus et haec addat quia mor-
te morieris Ionatha. Dixitque
populus ad Saul: Ergo ne Iona-
than morietur qui fecit salutem
magnam hanc in Israel? Hoc nefas
est. Vivit dominus si ceciderit capillus
de capite eius in terram quia cum deo
operatus est hodie. Liberavit ergo
populus Ionathan ut non moreretur.
Recessitque Saul nec persecutus est
Philisthiim. Porro Philisthiim abierunt
in loca sua. Et Saul confirmato re-
gno super Israel pugnabat per circuitum
contra omnes inimicos eius contra Mo-
ab et filios Ammon et Edom et re-
ges Soba et Philistheos et quocumque
se verterat superabat. Congregatoque
exercitu percussit Amalech et
eruit Israel de manu vastatorum
eius. Fuerunt autem filii Saul Iona-
than et Iesui et Melchisua. Nomina
duarum filiarum eius nomen primogeni-
tae Merob et nomen minoris Michol et
nomen uxoris Saul Achinoem fili-
ae Achimaas et nomen principis
militiae eius Abner filius Ner
patruelis Saul. Porro Cis fue-
rat pater Saul et Ner pater Abner
filius Abiel. Erat autem bellum
potens adversum Philistheos omnibus
diebus Saul. Nam quemcumque vide-
rat Saul virum fortem et aptum ad
proelium sociabat eum sibi. XV

Et dixit Samuhel ad Saul:
Me misit dominus ut ungerem
te regem super populum eius Israel.
Nunc ergo audi vocem domini. Haec
dicit dominus exercituum: Recensui
quaecumque fecit Amalech Israel quo-
modo restitit ei in via cum ascenderet de
Aegypto. Nunc ergo vade et percute
Amalech et demolire universa
eius. Non parcas ei sed interfice a
viro usque ad mulierem et parvulum
et lactantem, bovem et ovem, camelum
et asinum. Praecepit itaque Saul
populo et recensuit eos quasi a-
gnos: ducenta milia peditum

et decem milia virorum iuda. Cumque venisset saul usque ad civitatem amalech tetendit insidias in torrente. Dixitque saul cineo, abite et recedite atque descendite ab amalech ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis israel cum ascenderent de egipto. Et recessit cineus de medio amalech. Percussitque saul amalech ab evila donec venit assur que est e regione egipti et apprehendit agag regem amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit saul et populus agag et optimis gregibus ovium et armentorum et vestibus et arietibus et universis que pulcra erant nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad samuelem dicens. Penitet me quod constituerim saul regem quia dereliquit me et verba mea opere non implevit. Contristatusque est samuel et clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset samuel ut iret ad saul mane nunciatum est samueli eo quod venisset saul in carmelum et erexisset sibi fornicem triumphalem et reversus transisset descendissetque in galgala. Venit ergo samuel ad saul et saul offerebat holocaustum domino de initiis predarum quas attulerat ex amalech. Et cum venisset samuel ad saul dixit ei saul. Benedictus tu domino implevi verbum domini. Dixitque samuel. Et que est hec vox gregum que resonat in auribus meis et armentorum quam ego audio. Et ait saul. De amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur domino deo tuo reliqua vero occidimus. Ait autem samuel ad saul. Sine me et indicabo tibi que locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei loquere. Et ait samuel. Nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. Unxitque te dominus in regem super israel et misit te dominus in viam et ait. Vade et interfice peccatores amalech et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini sed versus es ad predam et fecisti malum in oculis domini. Et ait saul ad samuelem. Immo audivi vocem domini et ambulavi in via per quam misit me dominus et adduxi agag regem amalech et amalech interfeci. Tulit autem populus de preda oves et boves primitias eorum que cesa sunt ut immolet domino deo suo in galgalis. Et ait samuel. Numquid vult dominus holocausta et victimas et non potius ut obediatur voci domini. Melior est enim obedientia quam victima et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque saul ad samuelem. Peccavi quia prevaricatus sum sermonem domini et verba tua timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta queso peccatum meum et revertere mecum ut adorem dominum. Et ait samuel ad saul. Non revertar tecum quia proiecisti sermonem domini et proiecit te dominus ne sis rex super israel. Et conversus est samuel ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius que scissa est. Et ait ad eum samuel. Scidit dominus regnum israel a te hodie et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israel non parcet et penitudine non flectetur neque enim homo est ut agat penitentiam. At ille ait. Peccavi sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram israel et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo samuel secutus est saulem. Et adoravit

Saul dominum. Dixitque Samuel: Ad-
ducite ad me Agag regem Ama-
lech. Et oblatus est ei Agag pin-
guissimus. Et dixit Agag: Sic-
cine separat amara mors? Et ait
Samuel: Sicut fecit absque liberis
mulieres gladius tuus, sic absque li-
beris erit inter mulieres mater tua. Et
in frusta concidit eum Samuel co-
ram domino in Galgalis. Abiit
autem Samuel in Ramatha, Saul
vero ascendit in domum suam in Ga-
baa. Et non vidit Samuel
ultra Saul usque ad diem mortis
sue. Verumtamen lugebat Samuel Sa-
ul, quoniam dominum penitebat quod con-
stituisset regem Saul super Israel.

XVI

Dixitque dominus ad Sa-
muel: Usquequo tu luges Saul,
cum ego proiecerim eum ne
regnet super Israel? Imple cor-
nu tuum oleo et veni ut mittam
te ad Ysai Bethleemitem; providi
enim in filiis eius mihi regem.
Et ait Samuel: Quomodo vadam?
Audiet enim Saul et interficiet me.
Et ait dominus: Vitulum de armento
tolles in manu tua et dices: Ad
ymolandum domino veni. Et voca-
bis Ysai ad victimam, et ego ostendam
tibi quid facias, et unges quemcumque
monstravero tibi. Fecit ergo Samuel
sicut locutus est ei dominus. Venit-
que in Bethleem, et admirati sunt
seniores civitatis occurrentes ei di-
xeruntque: Pacificusne est in-
gressus tuus? Et ait: Pacificus. Ad
ymolandum domino veni. Sancti-
ficamini et venite mecum ut ymmo-
lem. Sanctificavit ergo Ysai et fi-
lios eius et vocavit eos ad sa-
crificium. Cumque ingressi essent,
vidit Heliab et ait: Num coram
domino est christus eius? Et dixit
dominus ad Samuel: Ne respicias
vultum eius neque altitudinem stature
eius, quoniam abieci eum, nec iuxta
intuitum hominis iudico; homo
enim videt ea que parent, dominus au-
tem intuetur cor. Et vocavit Ysai
Aminadab et adduxit eum co-
ram Samuel. Qui dixit: Nec
hunc elegit dominus. Adduxit autem
Ysai Samma, de quo ait: Etiam
hunc non elegit dominus. Adduxit
itaque Ysai vii filios coram Samuel.
Et ait Samuel ad Ysai: Non ele-
git dominus ex istis. Dixitque Sa-
muel ad Ysai: Numquid iam
completi sunt filii? Adhuc reliquus
est parvulus et pascit oves. Et
ait Samuel ad Ysai: Mitte et
adduc eum; nec enim discumbemus
priusquam ille huc veniat. Misit er-
go et adduxit eum. Erat autem ruf-
fus et pulcher aspectu decoraque
facie. Et ait dominus: Surge,
unge eum; ipse est enim. Tulit igi-
tur Samuel et unxit eum in
medio fratrum eius. Et directus est
spiritus domini in David a die illa
et in reliquum. Surgensque Sam-
uel abiit in Ramatha. Spiritus
autem domini recessit a Saul, et ex-
agitabat eum spiritus nequam a do-
mino. Dixeruntque servi Saul ad
eum: Ecce spiritus dei malus exagi-
tat te. Iubeat dominus rex, et
servi tui qui coram te sunt querent ho-
minem scientem psallere cithara,
ut quando arripuerit te spiritus dei
malus, psallat manu sua et
levius feras. Et ait Saul ad ser-
vos suos: Providete mihi aliquem
bene psallentem et adducite ad me.
Et respondens unus de pueris ait:
Ecce vidi filium Ysai Bethleemi-
tem scientem psallere et fortissimum
robore et virum bellicosum et pru-
dentem in verbis et virum pulchrum,
et dominus est cum eo. Misit ergo Saul
ad Ysai nuncios suos dicens: Mitte
ad me David filium tuum qui est
in pascuis. Tulit itaque Ysai a-
sinum plenum panibus et lagenam

vini et edum de capris unum et
misit per manum david filii sui sa-
uli. Et venit david ad saul et
stetit coram eo. At ille dilexit
eum nimis et factus est ei armiger.
Misit quoque saul ad isai dicens. Stet
david in conspectu meo invenit enim
graciam in oculis meis. Igitur quan-
documque spiritus dei malus arripiebat saul
tollebat david citharam et percu-
ciebat manu sua et refocillabatur saul
et levius habebat. XVII

Congregantes enim philistiim
agmina sua in prelium conven-
erunt in socoth iude et ca-
strametati sunt in terra socoth et aze-
cha in finibus dommim. Porro saul et
viri israel congregati venerunt in val-
lem terebinti et direxerunt aciem
ad pugnandum contra philistiim et
philistiim stabant super montem ex par-
te hac et israel stabat super montem altum
vallis que erat inter eos et egressus
est vir spurius de castris philistinorum
nomine Goliad de geth altitudinis
sex cubitorum et palmo et cassis erea
super caput eius et lorica amata in-
duebatur. Porro pondus lorice
eius quinque milia siclorum eris erat. Et
ocreas ereas habebat in cruribus et cli-
peus ereus tegebat humeros eius.
Hastile autem haste eius erat quasi licia-
torium texencium. Ipsum autem ferrum ha-
ste eius habebat sexcentos siclos ferri
et armiger eius antecedebat eum. Stans-
que clamabat adversus phalan-
gas israel et dicebat eis. Quare ve-
nistis parati ad prelium. Numquid ego non
sum philisteus et vos servi saul. E-
ligite ex vobis virum et descendat ad
singulare certamen. Si quiverit pugna-
re mecum et percusserit me erimus vo-
bis servi. Si autem ego prevaluero et
percussero eum vos servi eritis et servietis.
Et aiebat philisteus. Ego exprobra-
vi agminibus israel hodie. Date mi-
chi virum et ineat mecum singulare certamen.

Audiens autem saul et omnes israelite ser-
mones philistei huiuscemodi stupe-
bant et metuebant nimis. David autem
erat filius effratei viri de quo supra
dictum est de bethleem iuda cui nomen
erat Ysai qui habebat octo filios. Et
erat vir in diebus saul senex et gran-
devus inter viros. Abierunt autem tres
filii eius maiores post saul in prelium et
nomina trium filiorum eius qui perrexerant ad
bellum heliab primogenitus et secundus ami-
nadab tercius quoque semma. David autem
erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis
saulem abiit david et reversus est a
saule ut pasceret gregem patris sui in
bethleem. Procedebat autem philisteus
mane et vespere et stabat quadraginta diebus.
Dixit autem ysai ad david filium suum. Ac-
cipe fratribus tuis ephi polente et de-
cem panes istos et curre in castra ad
fratres tuos et decem formellas casei-
has deferes ad tribunum et fratres tuos
visitabis si recte agant et cum quibus ordi-
nati sint disce. Saul autem et illi omnes
filii israel in valle terebinti pugnabant adversum
philistiim. Surrexit autem david m-
ane et commendavit gregem custodi
et honustus abiit sicut preceperat ei ysai.
Et venit ad locum magedela et ad
exercitum qui egressus ad pugnam vo-
ciferatus erat in certamine. Direxerat enim
aciem israel sed et philistiim ex adverso
fuerant parati. Derelinquens ergo david
vasa que attulerat sub manu custo-
dis ad sarcinas cucurrit ad locum cer-
taminis et interrogabat si omnia recte a-
gerentur erga fratres suos. Cumque adhuc loquere-
tur illis apparuit vir ille spurius ascen-
dens Goliad nomine philisteus de ge-
th ex castris philistinorum. Et loquente
eo hec eadem audivit david. Om-
nes autem israelite cum vidissent virum fugerunt
a facie eius timentes eum valde. Et
dixit unus quispiam de israel. Num
vidistis virum hunc qui ascendit ad
exprobrandum enim israel venit. Vi-
rum ergo qui percusserit eum ditabit rex
divitiis magnis et filiam suam
dabit illi. Et domum patris eius faciet
absque tributo in israel. Et ait david

ad viros qui secum stabant dicens. Quid
dabitur viro qui percusserit philisteum
hunc et tulerit obprobrium de Israel?
Quis enim est hic incircumcisus qui ex-
probravit acies viventis dei. Referre-
bat autem populus eundem sermonem dicens:
Hec dabuntur viro qui est maior lo-
quente eo cum aliis iratus quare reliquisti
paucas oves illas in deserto? Ego
novi superbiam tuam et nequitiam cor-
dis tui, quia ut videres prelium descendisti.
Et dixit David: Quid feci? Numquid
non est verbum? Et declinavit paululum
ab eo ad alium dixitque eundem sermonem.
Et respondit ei populus verbum sicut prius. Au-
dita sunt autem verba que locutus est David
et annunciata in conspectu Saul. Ad quem
cum fuisset adductus, locutus est ei: Non
concidat cor cuiusquam in eo. Ego ser-
vus tuus vadam et pugnabo adversus
philisteum. Et ait Saul ad David:
Non vales resistere philisteo isti nec
pugnare adversus eum quia puer es.
Hic autem vir bellator ab adolescen-
tia sua. Dixitque David ad Saul:
Pascebat servus tuus gregem patris sui
et veniebat leo vel ursus tollebatque
arietem de medio gregis et per-
sequebar eos et percutiebam erue-
bamque de ore eorum. Et illi consur-
gebant adversum me et apprehen-
debam mentum eorum et suffocabam
interficiebamque eos. Nam et leonem
et ursum interfeci ego servus tuus. Erit
igitur et philisteus hic incircumcisus
qui ausus est quasi unus ex eis. Nunc
vadam et auferam obprobrium popu-
li. Quoniam quis est hic philisteus incircum-
cisus qui ausus est maledicere exer-
citui dei viventis. Et ait David: Dominus
qui et de manu ursi liberavit me
et de manu leonis ipse liberabit
me de manu philistei huius. Nunc
vadam et auferam obprobrium po-
puli. Dixit autem Saul ad David:
Vade et dominus tecum sit. Et indu-
it Saul David vestimentis suis et
imposuit galeam eream super capud
eius et vestivit eum lorica. Accin-
ctus ergo David gladio eius

super vestem suam cepit tempta-
re si posset armatus incedere; non
enim habebat consuetudinem. Dixit
David ad Saul: Non possum sic
incedere, quia nec usum habeo. Et depo-
suit ea et tulit baculum suum quem
semper habebat in manibus et elegit si-
bi quinque limpidissimos lapides de
torrente et misit eos in peram
pastoralem quam habebat secum et fun-
dam in manu tulit et processit ad-
versus philisteum. Ibat autem phi-
listeus incedens et appropinquans
adversum David et armiger eius
ante eum. Cumque inspexisset philis-
teus et vidisset David despexit
eum. Erat enim adolescens et pulcher
aspectu. Et dixit philisteus ad
David: Numquid ego canis sum
quod venis ad me cum baculo tuo?
Et maledixit philisteus David
in diis suis. Dixitque ad David:
Veni ad me et dabo carnes tu-
as volatilibus celi et bestiis terre.
Dixit autem David ad philisteum:
Tu venis ad me cum gladio et
hasta et clipeo. Ego autem venio in
nomine domini exercituum dei agminum
Israel quibus exprobrasti hodie et
dabit te dominus in manu mea
et percutiam te et auferam caput
a te. Et dabo cadavera castrorum
philistim hodie volatilibus celi
et bestiis terre ut sciat omnis terra quia
est deus in Israel et noverit uni-
versa ecclesia hec quia non in gla-
dio nec in hasta salvat dominus.
Ipsius enim est bellum et tradam
vos in manus vestras. Cum igitur
surrexisset philisteus et veniret
et appropinquaret contra David, fe-
stinavit David et cucurrit ad pu-
gnam ex adverso philistei et mi-
sit manum suam in peram tulitque
unum lapidem et funda iecit
et circumducens percussit philisteum
in fronte et infixus est lapis in
fronte eius et cecidit in faciem
suam super terram. Prevaluitque

David adversum philisteum in funda
et lapide percussumque philisteum inter-
fecit. Cumque gladium non haberet in
manu David cucurrit et stetit super
philisteum et tulit gladium eius
et eduxit de vagina sua et inter-
fecit eum, precidit que caput eius. Vi-
dentes autem philistiim quod mortu-
us esset fortissimus eorum fugerunt.
Et consurgentes viri israel et iu-
da vociferati sunt et persecuti sunt phi-
listeos usque dum venirent in val-
lem et usque ad portas accaron.
Cecideruntque vulnerati de philis-
tiim in via sarim usque ad geth
et usque ad accaron. Et revertentes
filii israel postquam persecuti fuerant
philisteos invaserunt castra eorum.
Assumens itaque David caput phi-
listei attulit illud in ierusalem
arma vero eius posuit in taberna-
culo suo. Eo autem tempore quo vidit
saul David egredientem contra phi-
listeum ait ad abner principem
militie eius: De qua stirpe descen-
dit hic adolescens abner? Dixit-
que abner: Vivit anima tua rex si
novi. Et ait rex: Interroga tu cuius
filius sit iste puer. Cumque regres-
sus esset David percusso David philisteo
tulit eum abner et introduxit co-
ram saul caput philistei habentem
in manu. Et ait ad eum saul: De
qua progenie es adolescens? Dixit-
que David: Filius servi tui Ysai beth-
leemite ego sum. XVIII

Et factum est cum complesset loqui
ad saul anima ionathe con-
glutinata est anime David
et dilexit eum ionatas quasi animam
suam. Tulit eum Saul in die il-
la et non concessit ei ut reverteretur in
domum patris sui. Inierunt autem Io-
natas et David fedus. Dilige-
bat enim eum quasi animam suam. Nam
expoliavit se Ionatas tunica sua
qua erat vestitus et dedit eam Da-
vid et reliqua vestimenta sua

usque ad gladium et arcum suum et us-
que ad balteum suum. Egrediebatur
quoque David ad omnia quecumque misisset
eum saul et prudenter agebat. Po-
suitque eum saul super viros belli et
acceptus erat in oculis universi populi ma-
xime que in conspectu famulorum saul.
Porro cum reverteretur percusso philisteo
David et ferret caput eius in ierusalem
Egresse sunt mulieres de universis urbi-
bus israel cantantes choros et ducentes in
occursum saul regis in tympanis le-
ticie et sistris in simfoniis. Et precine-
bant mulieres ludentes atque dicentes:
Percussit saul mille et David decem milia.
Iratus est autem saul nimis et displi-
cuit in oculis eius iste sermo. Dixit-
que: Dederunt David x milia et mi-
hi dederunt mille. Quid ei superest nisi
regnum? Non rectis ergo saul oculis a-
spiciebat David ex die illa et dein-
ceps. Post diem autem alteram invasit
spiritus dei malus saul et prophetabat
in medio domus sue. David autem
psallebat manu sua sicut per singulos
dies. Tenebatque saul lanceam et
misit eam putans quod configere posset
David cum pariete et declinavit Da-
vid a facie eius secundo. Et timuit sa-
ul David eo quod esset dominus cum eo et a
se recessisset. Removit ergo eum saul
a se et fecit eum tribunum super mille
viros. Et egrediebatur et intrabat
in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis
David prudenter agebat et dominus erat
cum eo. Vidit itaque saul quod prudens
esset nimis et cepit cavere eum. Om-
nis autem israel et iuda diligebat David.
Ipse enim egrediebatur et ingredie-
batur ante eos. Dixit autem saul ad
David: Ecce filia mea maior me-
rob ipsam dabo tibi uxorem tantum esto
vir fortis et preliare bella domini.
Saul autem reputabat dicens: Non
sit manus mea in eum sed sit super eum
manus philisteorum. Ait autem David ad
saul: Quis ego sum aut que est vi-
ta mea aut cognatio patris mei in israel
ut fiam gener regis. Factum est au-
tem cum deberet dari merob filia

Scia

saul david / data est adriel ma-
lathite uxor. Dilexit autem michol
filiam saul david et indicatum est
saul et placuit ei. Dixit autem
saul: Dabo eam illi ut fiat ei in scan-
dalum et sit super eum manus philisti-
norum. Dixit ergo saul ad david: In
duabus rebus meus gener eris ho-
die. Et mandavit saul servis suis:
loquimini ad david clam me di-
centes: Ecce places regi et omnes
servi eius diligunt te. Nunc ergo esto ge-
ner regis. Et locuti sunt servi saul
in auribus david omnia verba haec. Et
ait david: Num parum vobis videtur
generum esse regis? Ego autem sum vir
pauper et tenuis. Et renunciaverunt
servi saul dicentes: Huiuscemodi
verba locutus est david. Dixit autem sa-
ul: Sic loquimini ad david: Non habet
necesse rex sponsalia nisi tantum centum
praeputia philistinorum ut fiat ultio
de inimicis regis. Porro saul cogi-
tabat tradere david in manibus
philistinorum. Cumque renunciassent servi
eius david verba quae dixerat saul,
placuit sermo in oculis david ut
fieret gener regis. Et post dies pau-
cos surgens david abiit in acca-
ron cum viris qui sub eo erant et
percussit philisteos ducentos viros
et attulit praeputia eorum et annumera-
vit ea regi ut esset gener regis. Dedit
itaque ei saul michol filiam suam
uxorem. Et vidit saul et intel-
lexit quod dominus esset cum david. Michol
autem filia saul diligebat eum. Et sa-
ul magis coepit timere david. Factus-
que est saul inimicus david cunctis di-
ebus. Et egressi sunt principes philisti-
norum. A principio autem egressionis eorum
prudentius se gerebat david quam
omnes servi saul et celebre factum est
nomen eius nimis. xix

Locutus est autem saul ad Iona-
than filium suum et ad omnes ser-
vos ut occiderent david. Por-
ro Ionathas filius saul diligebat
saul david valde. Et indicavit io-
nathas david dicens: Quaerit saul
pater meus occidere te. Quapropter
observa te quaeso mane et

manebis clam et absconderis.
Ego autem egrediens stabo iux-
ta patrem meum in agro ubicumque
fuerit et ego loquar de te ad pa-
trem meum et quodcumque videro nuncia-
bo tibi. Locutus est autem Ionathas
de david bona ad saul patrem
suum. Dixitque ad eum: Ne pecces
rex in servum tuum david quia non
peccavit tibi et opera eius bona
sunt valde tibi. Et posuit animam suam
in manu sua et percussit philisteum
et fecit dominus salutem magnam
in israel. Vidisti et laetatus
es. Quare ergo peccas in sanguine in-
noxio interficiens david qui est ab-
sque culpa? Quod cum audisset saul
placatus voce Ionathe iuravit:
Vivit dominus quia non occidetur. Vo-
cavit igitur ionathas david et in-
dicavit ei omnia verba haec et intro-
duxit ionathas david ad saul
et fuit ante eum sicut fuerat heri et
nudius tertius. Motum est autem rursum
bellum et egressus david pug-
navit contra philisteos et percussit
eos plaga magna et fugerunt
a facie eius. Et factus est spiritus do-
mini malus in saul. Sedebat autem
in domo sua et tenebat lanceam.
Porro david psallebat in manu
sua. Nisusque est saul configere da-
vid lancea in pariete. Declinavit
david a facie saul. Lancea autem
cassa vulnere perlata est in parietem
et david fugit et salvatus est
nocte illa. Misit ergo saul
satellites suos in domum david
ut custodirent eum et interficeretur
mane. Quod cum annunciasset da-
vid Michol uxor sua dicens: Ni-
si salvaveris te nocte hac cras
morieris. Deposuit eum per fene-
stram. Porro ille abiit et aufu-
git atque salvatus est. Tulit autem
Michol statuam et posuit eam super
lectum et pellem pilosam capra-
rum posuit ad caput eius et oper-
uit eam vestimentis. Misit autem
saul apparitores qui raperent da-
vid. Responsumque est quod aegrotaret.
Rursumque misit saul nuncios

ut videret David dicens: Afferte eum ad me in lecto ut occidatur. Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saulem: Quia ipse locutus est mihi dicens: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est et venit ad Samuelem in Ramatha et nuntiavit ei omnia que fecerat ei Saul, et abierunt ipse et Samuel et morati sunt in Naioth in Ramatha. Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit ergo Saul lictores ut raperent David; qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium et Samuelem stantem super eos, factus est etiam in illis spiritus Domini et prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios qui et ipsi prophetaverunt. Et rursum Saul misit nuntios tertios qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus est iracundia Saul, abiit etiam ipse in Ramatha et venit usque ad cisternam magnam que est in Socoth. Et interrogavit in quo loco esset Samuel et David. Dictumque est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha. Et abiit in Naioth in Ramatha. Et factus est etiam super eum spiritus Domini et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum veniret in Naioth in Ramatha. Et expoliavit se etiam ipse vestimentis suis et prophetavit cum ceteris coram Samuele. Et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbium: Num et Saul inter prophetas?

XX

Fugit autem David de Naioth que est in Ramatha veniensque locutus est coram Jonatha: Quid feci? que est iniquitas mea et quod peccatum meum in patrem tuum quia querit animam meam? Qui dixit ei: Absit a te, non morieris. Neque enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum nisi prius indicaverit michi. Hunc ergo celavit a me pater meus sermonem tantummodo? nequaquam erit illud. Et iuravit rursum David et ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et dicit: Nesciat hoc Jonathas ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus et vivit anima tua, quia uno tantum, ut ita dicam, gradu ego morsque dividimur. Et ait Jonathas ad David: Quodcumque dixerit michi anima tua, faciam tibi. Dixit autem David ad Jonatham: Ecce kalende sunt crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tercie. Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David ut iret celeriter in Bethleem civitatem suam, quia victime ibi sollempnes sunt universis contribulibus suis. Si dixerit: Bene, pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus, scito quia completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum, quia federe Domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas, tu me interfice et ad patrem tuum ne introducas me. Et ait Jonathas: Absit hoc a me, neque enim fieri potest ut si certe cognovero completam esse patris mei maliciam contra te, non annunciem tibi. Responditque David ad Jonatham: Quis renunciabit michi si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me? Et ait Jonathas ad David: Veni et egrediamur in agrum. Cumque exissent ambo in agrum, ait Jonathas ad David: Domine Deus Israel, si investigavero sermonem patris mei cras vel perendie, et aliquid boni fuerit super David et non statim misero ad te et notum tibi fecero, hec faciat Dominus Jonathe et hec augeat. Si autem perseveraverit patris mei malicia adversum te, revelabo aurem tuam et dimittam te ut vadas in pace, et sit Dominus tecum sicut fuit cum patre

meis. Et si vixero facies mihi misericordiam
Domini. Si vero mortuus fuero non auferes
misericordiam tuam a domo mea usque
in sempiternum, quando si non fecero cum era-
dicaverit Dominus inimicos David unum-
quemque de terra, auferat Ionathan
de domo sua et requirat Dominus
de manu inimicorum David. Pepigit
ergo Ionathas foedus cum domo
David. Et requirat Dominus. Et
addidit ionathas deierare David
eo quod diligeret eum. Sicut enim animam su-
am ita diligebat eum. Dixitque
ad eum Ionatas: Cras kalende
sunt et requireris. Requiretur enim
sessio tua usque perendie. Descen-
des ergo festinus et venies in locum
ubi celandus es in die qua operari
licet. Et sedebis iuxta lapidem
cui nomen est Ezel. Et ego tres sa-
gittas mittam iuxta eum et iaciam
iuxta quasi exercens me ad signum.
Mittam quoque et puerum dicens ei: Vade
et affer mihi sagittas. Si dixero pu-
ero: Ecce sagitte intra te sunt, tol-
le eas; tu veni ad me quia pax tibi
est et nichil est mali, vivit Dominus.
Si autem sic locutus fuero puero: Ecce
sagitte ultra te sunt, vade in pace
quia dimisit te Dominus. De verbo autem
quod locuti sumus ego et tu sit Dominus
inter me et te usque in sempiternum. Ab-
sconditus est ergo David in agro
et venerunt kalende et sedit rex
ad comedendum panem. Cumque se-
disset rex super cathedram suam
secundum consuetudinem que erat iuxta
parietem, surrexit ionathas et
sedit Abner ex latere Saul, vacuusque
apparuit locus David. Et non est
locutus Saul quicquam in die illa.
Cogitabat enim quod forte evenisset
ei ut non esset mundus nec purificatus.
Cumque illuxisset dies secunda post
kalendas, rursum apparuit vacuus
locus David. Dixitque Saul ad
ionathan filium suum: Cur non
venit filius ysai nec heri nec hodie
ad vescendum? Et respondit ionathas
Sauli: Rogavit me obnixe ut

iret in bethleem et ait: Dimit-
te me quia sacrificium sollempne
est in civitate mea. Unus de fra-
tribus meis accersivit me. Nunc ergo
si inveni gratiam in oculis tuis
vadam cito et videbo fratres me-
os. Ob hanc causam non venit ad
mensam regis. Iratus autem Sa-
ul adversus ionathan dixit ei:
Fili mulieris virum ultro rapientis
numquid ignoro quia diligis filium
ysai in confusionem meam et in con-
fusionem ignominiose matris tue?
Omnibus enim diebus quibus filius
ysai vixerit super terram non stabi-
lieris tu et regnum tuum. Itaque
iam nunc mitte et adduc eum
ad me quia filius est mortis. Re-
spondens autem ionathas Sauli pa-
tri suo ait: Quare moritur? quid
fecit? Et arripuit Saul lanceam
ut percuteret eum. Et intellexit
ionathas quod diffinitum esset a
patre suo ut interficeret David. Sur-
rexit ergo ionathas a mensa
in ira furoris et non comedit
in die kalendarum secunda panem.
Contristatus est enim super David
eo quod confudisset eum pater suus. Cumque
illuxisset mane venit ionathas
in agrum iuxta placitum David et
puer parvulus cum eo et ait ad pu-
erum suum: Vade et affer mihi sagi-
ttas quas ego iacio. Cumque pu-
er cucurrisset iecit aliam sagi-
ttam trans puerum. Venit itaque puer
ad locum iaculi quod miserat io-
nathas. Et clamavit ionathas
post tergum pueri. Et ait ionathas:
Ecce ibi non est sagitta porro
ultra te. Clamavitque iterum
ionathas post tergum pueri dicens:
Festina velociter ne steteris. Col-
legit autem puer Ionathe sagi-
ttas et attulit ad dominum suum
et quid ageretur penitus ignora-
bat. Tantummodo ionathas et David
rem noverant. Dedit itaque Io-
nathas arma sua puero et di-
xit ei: Vade defer in civitatem

Cumque abisset puer surrexit David de loco qui vergebat ad austrum et cadens pronus in terram adoravit tercio et osculantes se alterutrum fleverunt pariter David autem amplius. Dixit autem Jonathas ad David Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine domini dicentes Dominus sit inter me et te et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit et abiit sed Jonathas ingressus est civitatem.

XXI

Venit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem et obstupuit Achimelech eo quod venisset David et dixit ei Quare tu solus et nullus tecum est. Et ait David ad Achimelech sacerdotem Rex precepit michi sermonem et dixit Nemo sciat rem propter quam missus es a me et cuiusmodi precepta tibi dederim. Nam et pueris condixi in illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum vel quinque panes da michi aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos David ait ei Non habeo panes laicos ad manum sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus manducent. Respondit David sacerdoti et dixit ei Et quidem si de mulieribus agitur continuimus nos ab heri et nudiustercius quando egrediebamur et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. Neque enim ibi erat panis nisi tantum panes propositionis qui sublati fuerant a facie domini ut ponerentur panes calidi. Erat autem vir ibi quidam de servis Saul in die illa intus in tabernaculo domini et nomen eius Doech Ydumeus potentissimus pastorum Saul. Hic pascebat mulas Saul. Dixit autem David ad Achimelech Si habes ad manum hastam aut gladium da michi quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos Ecce hic gladius Goliad Philistei quem percussisti in valle terebinti est involutus pallio post ephod. Si istud vis tollere tolle. Neque enim est hic alius absque eo. Et ait David Non est autem similis alter illius melior da michi eum. Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul et venit ad Achis regem Geth. Dixeruntque ei servi Achis cum vidissent David Numquid non iste est David rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes Percussit Saul mille et David decem milia? Posuit autem David sermones istos in corde suo et extimuit valde a facie Achis regis Geth. Et immutavit os suum coram Achis et collabebatur inter manus eorum et impingebat in hostia porte. Defluebantque salive eius in barbam. Et ait Achis ad servos suos Vidistis hominem insanum. Quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi aut desidero epilenticos? Quare introduxistis eum ut fureret me presente? Dimitte illum hinc et ne ingrediatur in domum meam.

XXII

Abiit ergo inde David et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui erant in angustia constituti et oppressi ere alieno et amaro animo. Et factus est eorum princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est David inde in Massphath que est Moab. Et dixit ad regem Moab Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum donec sciam quid faciat michi deus. Et reliquit eos ante faciem regis Moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus David fuit in presidio. Dixitque Gad propheta ad David Noli manere in presidio. Proficiscere et vade in terram Iuda. Et profectus est David et venit in saltum Areth. Et audivit Saul

quod apparuisset David et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa et esset in nemore quod est in Rama, hastam in manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, ait ad servos suos qui assistebant ei: Audite nunc filii Iemini: numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos et centuriones, quoniam coniurastis omnes adversum me, et non est qui renunciet mihi, maxime cum et filius meus foedus inierit cum filio Isai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet mihi, eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem mihi usque hodie. Respondens autem Doech Ydumeus, qui assistebat et erat primus inter servos Saul: Vidi, inquit, filium Isai in Nobe apud Achimelech filium Achitob sacerdotem, qui consuluit pro eo Dominum, et cibaria dedit ei, sed et gladium Goliath Philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum Achimelech filium Achitob sacerdotem, et omnem domum patris eius sacerdotum qui erant in Nobe, qui venerunt universi ad regem. Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Presto sum, domine. Dixitque ad eum Saul: Quare coniurastis adversum me tu et filius Isai, et dedisti ei panem et gladium, et consuluisti pro eo Deum, ut consurgeret adversum me insidiator usque hodie permanens? Respondensque Achimelech regi ait: Et quis in omnibus servis tuis sicut David fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Numquid hodie cepi consulere Deum pro eo? Absit hoc a me: ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi in universa domo patris mei: non enim scivit servus tuus quicquam super hoc negocio vel modicum vel grande. Dixitque Saul rex: Morte morieris Achimelech, tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emissariis qui circumstabant eum: Convertimini et interficite sacerdotes Domini, nam manus eorum cum David est: scientes quod fugisset et non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere manus suas in sacerdotes Domini. Et ait rex ad Doech: Convertere tu et irrue in sacerdotes. Conversusque Doech Ydumeus irruit in sacerdotes et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres et parvulos et lactantes, bovemque et asinum et ovem in ore gladii. Evadens autem unus filius Achimelech filii Achitob, cuius nomen erat Abiathar, fugit ad David et nunciavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini. Et ait David ad Abiathar: Ydumeus procul dubio annunciaret Sauli. Ego sum reus omnium animarum domus patris tui. Mane mecum, ne timeas. Si quis quesierit animam tuam, queret et animam meam, mecumque servaberis.

XXIII

Et annunciaverunt David dicentes: Ecce Philistiim oppugnant Ceylam et diripiunt areas. Consuluit ergo David Dominum dicens: Num vadam et percutiam Philisteos istos? Et ait Dominus ad David: Vade et percuties Philisteos et salvabis Ceylam. Et dixerunt viri qui erant cum David ad eum: Ecce nos hic in Iudea consistentes timemus, quanto magis si ierimus in Ceyla adversus agmina Philisteorum? Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens ait ei: Surge et vade in Ceylam: ego enim tradam Philisteos in manu tua. Abiit ergo David et viri eius in Ceylam, et pugnavit adversum Philisteos, et abegit iumenta eorum, et percussit eos plaga magna, et salvavit habitatores Ceyle. Porro eo tempore quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceyla, ephod secum habens descenderat. Nunciatum est autem Saul quod venisset David in Ceyla. Et ait: Tradidit eum Dominus in manus meas, conclususque est ingressus urbem in qua

porte et sere sunt. Et precepit
saul omni populo ut ad pugnam
descenderet in ceylam et obside-
ret david et viros eius. Quod cum
rescivisset david quia prepararet ei sa-
ul clam malum dixit ad abi-
athar sacerdotem applica ephod.
Et ait david domine deus israel au-
divit famam servus tuus quia dispo-
nit saul venire ad ceylam ut
evertat urbem propter me. Si tra-
dent me viri ceyle in manus eius
et si descendet saul sicut audivit ser-
vus tuus domine deus israel indica
michi. Et ait dominus descendet. Di-
xitque david si tradent
viri ceyle me et viros qui sunt
mecum in manus saul. Et ait dominus
tradent. Surrexit ergo david et
viri eius quasi sexcenti. Regressi-
que de ceyla huc atque illuc vaga-
bantur incerti. Nunciatumque est saul
quod david fugisset de ceyla et sal-
vatus esset quamobrem dissimula-
vit exire. Morabatur autem da-
vid in deserto in locis firmissimis.
Mansitque in deserto solitudinis
ziph in monte opaco. Querebat
eum tamen saul cunctis diebus et non
tradidit eum deus in manus eius. Et
vidit david quod egressus esset saul
ut quereret animam eius. Porro da-
vid erat in deserto ziph in silva.
Et surrexit Ionathas filius sa-
ul et abiit ad david in silvam
et confortavit eius in deo. Dixit-
que ei ne timeas neque enim te in-
veniet manus saul patris mei
et tu regnabis super israel. Et ego
ero tibi secundus sed et saul pa-
ter meus scit hoc. Percussit igitur uter-
que fedus coram domino. Mansitque
david in silva. Ionathas
autem reversus est in domum suam.
Ascenderunt autem ziphei ad saul
in gabaa dicentes Nonne ecce
david latitat apud nos in lo-
cis tutissimis silve in colle achi-
le que est ad dexteram deserti.
Nunc ergo sicut desideravit anima
tua ut descenderes descende. Nostrum
autem erit ut tradamus eum in

manus regis. Dixitque saul Bene-
dicti vos a domino quia doluistis
vicem meam. Abite ergo et diligen-
tius preparate et curiosius agite et con-
siderate locum ubi sit pes eius vel
quis viderit eum ubi dixistis. Reco-
gitat enim tam de me quod callide in-
sidier ei. Considerate et videte omnia
latibula eius in quibus absconditur et
revertimini ad me ad rem certam ut
vadam vobiscum. Quod si etiam in terra
se absconderit perscrutabor eum in cunc-
tis milibus iuda. At illi surgentes
abierunt in ziph ante saul. David
autem et viri eius erant in deserto maon
in campestribus ad dexteram iesimo-
nis. Ivit ergo saul et socii eius ad que-
rendum eum. Et nunciatum est david
statimque descendit ad petram et
versabatur in deserto maon. Quod cum
audisset saul persecutus est saul da-
vid in deserto maon. Et ibat saul
et viri eius ad latus montis ex parte una.
David autem et viri eius erant in latere
montis ex parte altera. Porro autem
david desperabat se posse evadere
a facie saul. Itaque saul et viri eius
in modum corone cingebant david
et viros eius ut caperent eos. Et nun-
cius venit ad saul dicens festina et
veni quoniam infuderunt se philistiim
super terram. Reversus est ergo saul desi-
stens persequi david et perrexit in
occursum philistiorum et fugierunt phi-
listiim propter hoc vocaverunt locum illum
petram dividentem. XXIIII

Ascendit ergo david inde et habi-
tavit in locis tutissimis en-
gaddi. Cumque reversus esset saul
postquam persecutus est philistheos nun-
ciaverunt ei dicentes Ecce david in
deserto engaddi. Assumens ergo saul
tria milia virorum electorum ex omni israel
perrexit ad investigandum david et vi-
ros eius etiam super abruptissimas pe-
tras que solis ibicibus pervie sunt et
venit ad caulas ovium que se offere-
bant vianti. Eratque ibi spelunca quam
ingressus est saul ut purgaret ven-
trem. Porro david et viri eius in
interiori parte latitabant spelunce.
Et dixerunt servi david Ecce
dies de qua locutus est dominus ad

quod apparuisset David et viri qui
erant cum eo. Saul autem cum maneret
in Gabaa et esset in nemore quod est
in Rama hastam manu tenens
cuncti quoque servi eius circumstarent eum ait
ad servos suos qui assistebant ei Au-
dite nunc filii Iemini Num-
quid omnibus vobis dabit filius Isai agros
et vineas et universos vos faciet
tribunos et centuriones quia coniu-
rastis omnes adversum me et non est
qui renuntiet mihi maxime cum et filius meus
foedus ineat cum filio Isai Non est
qui vicem meam doleat ex vobis nec
qui annuntiet mihi eo quod suscitaverit fi-
lius meus servum meum adversum me
insidiantem mihi usque hodie Re-
spondens autem Doech Idumeus qui
assistebat et erat primus inter servos
Saul Vidi inquit filium Isai in
Nobe apud Achimelech filium Achi-
tob sacerdotem qui consuluit pro
eo Dominum et cibaria dedit ei sed et
gladium Goliad Philistei dedit illi
Misit ergo rex ad accersiendum Achima-
lech filium Achitob sacerdotem et om-
nem domum patris eius sacerdotum qui erant
qui venerunt universi ad regem Et
ait Saul ad Achimelech Audi fi-
li Achitob Qui respondit Praesto sum Di-
xitque ad eum Saul Quare coniurastis
adversum me tu et filius Isai et dedi-
sti ei panem et gladium et consuluis-
ti pro eo Dominum ut consurgeret adver-
sum me insidiator usque hodie per-
manens Respondensque Achimelech
regi ait Et quis in omnibus servis tu-
is sicut David fidelis et gener re-
gis et pergens ad imperium tuum et
gloriosus in domo tua Numquid
hodie coepi consulere Dominum pro eo Ab-
sit hoc a me ne suspicetur rex ad-
versus servum suum rem huiuscemodi
in universa domo patris mei Non enim
scivit servus tuus quicquam super hoc
negotio vel modicum vel grande
Dixitque Saul rex Morte morieris
Achimelech tu et omnis domus patris
tui Et ait rex emissariis qui cir-
cumstabant eum Convertimini et interficite
sacerdotes Domini nam manus eorum
cum David est scientes quod fugis-
set et non indicaverunt mihi No-
luerunt autem servi regis extendere ma-
num suam in sacerdotem Domini Et ait
rex ad Doech Convertere tu et irrue
super sacerdotes Conversusque Doech Id-
umeus irruit in sacerdotes et tru-
cidavit in die illa octoginta
quinque viros vestitos ephod lineo No-
be autem civitatem sacerdotum percussit
in ore gladii viros et mulieres et
lactantes bovem et asinum et ovem
in ore gladii Evadens autem
unus filius Achimelech filii A-
chitob cuius nomen erat Abiathar
fugit ad David et nuntiavit ei
quod occidisset Saul sacerdotes Domini
Et ait David ad Abiathar Idumeus
procul dubio annuntiabit Sauli E-
go sum reus omnium animarum domus pa-
tris tui Mane mecum ne timeas
si quis quaesierit animam tuam quaeret
et animam meam mecumque servaberis

Et annuntiaverunt XXIII
David dicentes Ecce Phi-
listiim oppugnant Ceila
et diripiunt areas Consuluit igi-
tur David Dominum dicens Num vadam
et percutiam Philisteos istos Et
ait Dominus ad David Vade et percu-
ties Philisteos et salvabis Ceilam
Et dixerunt viri qui erant cum
David ad eum Ecce nos hic in
Iudaea consistentes timemus quanto ma-
gis si ierimus in Ceila adversus
agmina Philistiorum Rursum ergo
David consuluit Dominum Qui re-
spondens ait ei Surge et vade
in Ceilam Ego enim tradam Phi-
listeos in manu tua Abiit ergo
David et viri eius in Ceilam
et pugnavit adversum Philisteos et
abegit iumenta eorum et percussit
eos plaga magna et salvavit
habitatores Ceila Porro eo tempore quo
fugiebat Abiathar filius Achime-
lech ad David in Ceila ephod
secum habens descenderat Nuntiatum
est autem Saul quod venisset David
in Ceila Et ait Tradidit eum Do-
minus in manus meas Conclususque
est ingressus urbem in qua

qui tondent pastores oves qui
erant nobiscum in deserto Nunquam
eis molesti fuimus nec aliquid de-
fuit eis quantum de grege omni
tempore quo fuerunt nobiscum in car-
melo Interroga pueros tuos et
indicabunt tibi Nunc ergo inveni-
ant pueri tui graciam in oculis tuis
In die enim bona venimus quodcumque
invenerit manus tua da servis tu-
is et filio tuo David Cumque ve-
nissent pueri david locuti sunt ad
nabal omnia verba hec ex nomine
david et siluerunt Respondens autem
nabal pueris david ait Quis
est david et quis est filius isai ho-
die increverunt servi qui fugiunt
dominos suos Tollam ergo pa-
nes meos et aquas meas et
carnes pecorum que occidi tonso-
ribus meis et dabo viris quos
nescio unde sint Regressi sunt ita-
que pueri david per viam suam et
reversi venerunt et nunciaverunt
ei omnia que dixerat nabal Tunc
ait david pueris suis Accingatur
unusquisque gladio suo Et accin-
cti sunt singuli gladiis suis Ac-
cinctus est david ense suo et se-
cuti sunt david quasi quadringenti vi-
ri Porro ducenti remanserunt ad sar-
cinas Abigail autem uxori nabal
nunciavit unus de pueris suis di-
cens Ecce misit david nuncios de
deserto ut benedicerent domino nostro et a-
versatus est eos Homines isti boni
satis fuerunt nobis et non molesti
nec quicquam aliquando periit omni tempore
quo fuimus conversati cum eis in deserto
pro muro erant nobis tam in noc-
te quam in die omnibus diebus quibus
pavimus apud eos greges Quam-
obrem considera et recogita quid
facias Quoniam completa est malicia
adversum virum tuum et adversum domi-
num tuum et ipse est filius belial ita
ut nemo possit ei loqui Festina-
vit ergo abigail et tulit ducen-
tos panes et duos utres vini
et quinque arietes coctos et tulit
quinque sata polente et C ligatu-
ras uve passe et ducentas
massas caricarum et imposuit
super asinos Dixitque pueris su-
is Precedite me Ecce ego post ter-
gum sequar vos Viro autem suo na-
bal non indicavit Cumque ascen-
disset asinum et descenderet ad radi-
ces montis David et viri eius descendebant
in occursum eius Quibus et illa occur-
rit Et ait david vere frustra ser-
vavi omnia que huius erant in deserto
et non periit quicquam de cunctis que
ad eum pertinebant et reddidit mihi
malum pro bono Hec faciat deus
inimicis david et hec addat si reliquero
quicquam de omnibus que ad eum pertinent usque
mane mingentem ad parietem Cum
autem vidisset abigail david festi-
navit et descendit de asino et
procidit coram david super faciem
suam et adoravit super terram et ce-
cidit ad pedes eius et dixit In
me sit domine mi hec iniquitas
Loquatur obsecro ancilla tua in
auribus tuis et audi verba famule
tue Non ponat obsecro dominus meus
rex cor suum super virum istum iniquum
nabal quia secundum nomen suum stultus
est et est stulticia cum eo Ego autem
ancilla tua non vidi pueros tuos
domine mi quos misisti Nunc ergo
domine mi vivit dominus et vivit anima
tua qui prohibuit te ne venires
in sanguinem et salvavit animam
tuam tibi Et nunc fiant sicut nabal
inimici tui et qui querunt domino meo
malum Quapropter suscipe benedic-
tionem hanc quam attulit ancilla tua
tibi domino meo et da pueris tuis
qui sequuntur te dominum meum Aufer
iniquitatem famule tue faciens enim
faciet tibi dominus domino meo domum fi-
delem quia prelia domini domine mi tu
prelias malicia ergo non inveniatur
in te omnibus diebus vite tue Si enim
surrexerit homo aliquando persequens te et
querens animam tuam erit anima domini mei
custodita quasi in fasciculo viventium
apud dominum deum tuum porro anima
inimicorum tuorum rotabitur quasi
in impetu et circulo funde Cum ergo
fecerit tibi dominus domino meo omnia que
locutus est bona de te et consti-
tuerit te ducem super israel non erit tibi
hoc in singultum et in scrupulum

cordis domino meo quia effuderit
sanguinem innoxium aut ipse te
ultus fuerit. Et cum benefecerit dominus
domino meo recordaberis ancille
tue et benefacies ei. Et ait da-
uid ad abigail: Benedictus dominus
deus israel qui misit te in occursum
meum hodie. Et benedictum eloquium
tuum benedicta tu que me prohibu-
isti hodie ne irem ad sanguinem
et ulciscerer me manu mea. Ali-
oquin uiuit dominus israel qui prohibuit
me ne malum facerem tibi nisi cito
uenisses in occursum mihi non rema-
nsisset nabal usque ad lucem ma-
tutinam mingens ad parietem.
Suscepit ergo dauid de manu eius
omnia que attulerat ei dixitque ei: Va-
de pacifice in domum tuam. Ecce
audiui uocem tuam et honoraui
faciem tuam. Venit autem abigail
ad nabal. Et ecce erat ei conuiuium
in domo eius quasi conuiuium regis et
cor nabal iocundum. Erat enim ebri-
us nimis et non indicauit ei uerbum
pusillum aut grande usque mane.
Diluculo autem cum digessisset nabal
uinum indicauit ei uxor sua uerba
hec. Et emortuum est cor eius intrin-
secus. Et factus est quasi lapis. Cumque
pertransissent x dies percussit dominus
nabal et mortuus est. Quod cum au-
disset dauid mortuum nabal ait:
Benedictus dominus qui iudicauit cau-
sam opprobrii mei de manu nabal et
seruum suum custodiuit a malo. Et
maliciam nabal reddidit dominus in
caput eius. Misit ergo dauid et locu-
tus est ad abigail ut sumeret sibi
eam in uxorem. Et uenerunt pueri
dauid ad abigail in carmelum et
et locuti sunt ad eam dicentes: Dauid
misit nos ad te ut accipiat te sibi
in uxorem. Que consurgens adorauit
prona in terram et ait: Ecce famula
tua sit in ancillam ut lauet pe-
des seruorum domini mei. Et festinauit
et surrexit abigail et ascendit super
asinum et quinque puelle ierunt cum ea
pedisseque eius et secuta est nuncios
dauid et facta est illi uxor. Sed et
achinoem accepit dauid de iezra-
el et fuit utraque uxor eius. Saul
autem dedit michol filiam suam uxo-
rem dauid phalti filio lais qui
erat de gallim.

XXVI

Et uenerunt ziphei ad saul
dicentes in gabaa: Ecce dauid
absconditus est in colle achile
que est ex aduerso solitudinis. Et sur-
rexit saul et descendit in desertum
ziph et cum eo tria milia uirorum de
electis israel ut quereret dauid in
deserto ziph. Et castrametatus
est saul in gabaa achile que erat
ex aduerso solitudinis in uia. Da-
uid autem habitabat in deserto. Videns
autem dauid quod uenisset saul post se
in desertum misit exploratores et
didicit quod illuc uenisset certissime.
Et surrexit dauid et uenit ad
locum ubi erat saul. Cumque uidisset
locum in quo dormiebat saul et
abner filius ner princeps milicie
eius et saul dormientem in ten-
torio et reliquum uulgus per circuitum
eius ait dauid ad achimelech ethe-
um et abisai filium saruie fratrem
ioab: Quis descendet mecum
ad saul in castra? Dixitque abi-
sai: Ego descendam tecum. Venerunt
ergo dauid et abisai ad populum nocte
et inuenerunt saul iacentem et
dormientem in tentorio et hastam
fixam in terram ad caput eius.
Abner autem et populum dormientes
in circuitu eius. Dixitque abisai ad
dauid: Conclusit deus inimicum tuum
hodie in manus tuas. Nunc ergo per-
fodiam eum lancea in terram semel
et secundo opus non erit. Et dixit dauid
ad abisai: Ne interficias eum. Quis
enim extendet manum in christum domini et
innocens erit? Et dixit dauid: Vi-
uit dominus quia nisi percusserit eum dominus
aut dies eius uenerit ut moriatur
aut in prelio descendens perierit. Propicius
sit mihi dominus ne extendam manum
meam in christum domini. Nunc igitur
tolle hastam que est ad caput
eius et ciphum aque et abeamus.
Tulit ergo dauid hastam et ciphum
aque qui erat ad caput eius et
abierunt et non erat quisquam qui ui-
deret et intelligeret et uigilaret

sed et omnes dormiebant quia sopor
domini irruerat super eos. Cumque trans-
isset David ex adverso stetit in
vertice montis de longe et esset grande
intervallum inter eos. Clamavit
David ad populum et ad Abner fili-
um Ner dicens: Nonne respondebis Abner?
Et respondens Abner ait: Quis
es tu qui clamas et inquietas
regem? Et ait David ad Abner:
Numquid non vir tu es et quis a-
lius similis tui in Israel? Quare ergo
non custodisti dominum tuum regem?
Ingressus est enim unus de turba ut inter-
ficeret dominum tuum regem. Non est bo-
num hoc quod fecisti. Vivit dominus quoniam
filii mortis estis vos qui non custodi-
stis dominum vestrum christum domini. Nunc
ergo vide ubi sit hasta regis et u-
bi sit scyphus aque qui erat ad ca-
put eius. Cognovit autem Saul vo-
cem David et dixit: Numquid vox
tua hec est fili mi David? Et ait
David: Vox mea domine mi rex. Et
ait: Quam ob causam persequitur
dominus meus servum suum? quid feci? aut
quid est in manu mea mali? Nunc
ergo audi domine mi rex verba servi tui:
Si dominus incitat te adversum me, a-
doretur sacrificium; si autem filii homi-
num, maledicti sunt in conspectu domini
qui eiecerunt me hodie ut non ha-
bitem in hereditate domini dicentes:
Vade servi diis alienis. Et nunc
non effundatur sanguis meus in
terra coram domino, quia egressus est rex
Israel ut querat pulicem unum, sicut
persequitur perdix in montibus. Et
ait Saul: Peccavi, revertere fili mi
David; nequaquam enim ultra male
faciam tibi eo quod preciosa sit anima
mea in oculis tuis hodie. Appa-
ret enim quod stulte egerim et igno-
raverim multa nimis. Et re-
spondens David ait: Ecce hasta regis;
transeat unus de pueris regis et
tollat eam. Dominus autem retribuet
unicuique secundum iustitiam et fidem
suam; tradidit enim te dominus hodie in
manum meam et nolui levare
manum meam in christum domini. Et
sicut magnificata est anima tua ho-
die in oculis meis sic magni-
ficetur anima mea in oculis domini
et liberet me de omni angustia.
Ait ergo Saul ad David: Benedictus
tu fili mi David, et quidem faciens
et potens poteris. Abiit autem David
in viam suam et Saul reversus est in
locum suum.

XXVII

Et ait David in corde suo:
Aliquando incidam una die in
manus Saul. Nonne melius
est ut fugiam et salver in terra
Philistinorum, ut desperet Saul cesset-
que me querere in cunctis finibus
Israel? Fugiam ergo manus eius. Et
surrexit et abiit ipse et sexcenti vi-
ri cum eo ad Achis filium Maoch
regem Geth. Et habitavit David cum
Achis in Geth ipse et viri eius
et domus eius et due uxores eius, A-
chinoem Iezrahelites et Abigail.
Et nunciatum est Saul quod fugisset Da-
vid in Geth, et non addidit ultra
querere eum. Dixit autem David ad
Achis: Si inveni gratiam in oculis
tuis, detur mihi locus in una
urbium regionis huius ut habitem ibi.
Cur enim manet servus tuus in civi-
tate regis tecum? Dedit ergo ei Achis
in die illa Siceleg; propter quam cau-
sam facta est Siceleg regum Iuda usque
in diem hanc. Fuit autem numerus di-
erum quibus habitavit David in regi-
one Philistinorum quatuor mensium. Et a-
scendit David et viri eius et agebant
predas de gezri et de gessuri et de
Amalechite. Hii enim pagi habita-
bantur in terra antiquitus euntibus Sur
usque ad terram Egypti. Et percutiebat
David omnem terram nec relinquebat
viventem virum et mulierem, tollensque
boves et oves et asinos et ca-
melos et vestes revertebatur et ve-
niebat ad Achis. Dicebat autem ei
Achis: In quem irruistis hodie? Re-
spondebat David: Contra meri-
diem Iuda et contra meridiem Ierame-
el et contra meridiem Ceni. Vi-
rum et mulierem non vivificabat David
nec adducebat in Geth dicens: Ne
forte loquantur adversum nos. Hec
fecit David et hoc erat decretum
illi omnibus diebus quibus habita-

in regione philistiorum. Credidit ergo achis david dicens: Multa mala operatus est contra populum suum israel. Erit mihi ergo servus sempiternus.

XXVIII

Factum est autem in diebus illis congregaverunt philistiim agmina sua ut prepararentur ad bellum contra israel. Dixitque achis ad david: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris tu in castris et viri tui. Dixitque david ad achis: Nunc scies que facturus est servus tuus. Et ait achis ad david: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis israel. Et sepelierunt eum in ramatha urbe sua. Et saul abstulit magos et ariolos de terra et misit eos qui phitones in ventre habebant. Congregati sunt philistiim et venerunt et castrametati sunt in sunam. Congregavit autem et saul universum israel et venit in gelboe. Et vidit saul castra philistiim et timuit et expavit cor eius nimis. Consuluitque dominum et non respondit ei neque per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque saul servis suis: Querite michi mulierem habentem phitonem et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est mulier habens phitonem in endor. Mutavit ergo habitum suum vestitusque est aliis vestimentis. Abiitque ipse et duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte et ait: Divina michi in phitone et suscita michi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecit saul et quomodo erasit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee ut occidar? Et iuravit ei saul in domino dicens: Vivit dominus quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem suscita michi. Cum autem vidisset mulier samuelem, exclamavit voce magna et dixit ad saul: Quare imposuisti michi? Tu es enim saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Que ait: Vir senex ascendit et ipse est amictus pallio.

Et intellexit saul quod samuel esset, et inclinavit se super faciem suam in terram et adoravit. Dixit autem samuel ad saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait saul: Coartor nimis. Siquidem philistiim pugnant adversum me et deus recessit a me et exaudire me noluit neque in manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo te ut ostenderes michi quid faciam. Et ait samuel: Quid interrogas me, cum deus recesserit a te et transierit ad emulum tuum? Faciet enim dominus tibi sicut locutus est in manu mea. Et scindet regnum tuum de manu tua et dabit illud proximo tuo david, quia non obedisti voci domini neque fecisti iram furoris eius in amalech. Iccirco quod pateris fecit tibi dominus hodie. Et dabit etiam israel tecum in manum philistiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra israel tradet dominus in manus philistiim. Statimque saul cecidit porrectus super terram. Extimuerat enim verba samuelis et robur non erat in eo, quia non comederat panem die illa et tota illa nocte. Ingressa est itaque mulier illa ad saul, conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tue et posui animam meam in manu tua et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur et tu audi vocem ancille tue, ut ponam coram te buccellam panis ut comedens convalescas et possis iter agere. Qui renuit et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi eius et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra et super lectum sedit. Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, et festinavit et occidit eum. Tollensque farinam miscuit eam et coxit azima et posuit ante saul et ante servos eius. Qui cum comedissent surrexerunt et ambulaverunt per totam noctem illam.

XXIX

Congregata autem sunt philistiim agmina universa in aphech. Sed et israel castrametatus est super fontem qui erat in iezrahel. Et satrape philistiim

incedebant in centuriis et milibus
David autem et viri eius erant in no-
vissimo agmine cum achis. Dixerunt
que principes philistiim ad achis. Quid
sibi volunt hebrei isti? Et ait achis
ad principes philistiim. Num igno-
ratis David qui fuit servus saul
regis? iste est apud me multis
diebus vel annis et non inveni in
eo quicquam ex die qua transfugit
ad me usque in diem hanc. Irati
sunt autem adversus eum principes philis-
tiim et dixerunt ei. Revertatur vir
et sedeat in loco suo in quo consti-
tuisti eum et non descendat nobiscum
in prelium et non sit consiliarius nec
fiat nobis adversarius cum preliari cepe-
rimus. Quo enim alio placari poterit
dominum suum nisi in capitibus nostris.
Nonne iste est David cui cantabant
in choris dicentes percussit saul in mi-
lle et David in decem milibus suis.
Vocavit ergo achis David et ait ei
Vivit dominus quia rectus es tu et bonus
in conspectu meo et exitus tuus et in-
troitus tuus mecum est in castris et
non inveni in te quicquam mali
ex die illa qua venisti ad me us-
que in diem hanc sed satrapis non pla-
ces. Revertere ergo et vade in pace et non
offendas oculos satraparum philistiim.
Dixit que David ad achis. Quid enim
feci aut quid invenisti in servo tuo
a die qua fui in conspectu tuo usque in
diem hanc ut non veniam et pugnem
contra inimicos domini mei regis? Respon-
dens autem achis locutus est ad David.
Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut
angelus dei. Sed principes philistiim
dixerunt. Non ascendet nobiscum in
prelium. Igitur consurge mane tu
et servi domini tui qui venerunt tecum. Et cum
de nocte surrexeritis et ceperit illuce-
scere pergite. Surrexit itaque de nocte
David et viri eius et ipse ut proficisce-
rentur mane et reverterentur in terram
philistiim. Philistiim autem ascenderunt.

C um autem venissent. XXX. in sice-
celeg die tercia amalechi-
te impetum fecerunt ex parte
australi in siceleg et percusserunt
siceleg et succenderunt eam igni et
captivas duxerunt mulieres ex ea a
minimo usque ad maximum et non

interfecerunt quemquam sed secum du-
xerunt et pergebant in itinere suo. Cum
ergo venissent David et viri eius ad civi-
tatem et invenissent eam succensam
igni et uxores suas et filios suos
et filias ductas esse captivas leva-
verunt David et populus qui erat cum eo
voces suas et planxerunt donec
deficerent in eis lacrime. Siquidem et du-
e uxores David captive ducte fu-
erant achinoem iezrahelitis et abi-
gail uxor nabal carmeli. Contrista-
tus est David valde. Volebat enim po-
pulus eum lapidare quia amara erat
anima uniuscuiusque viri super filiis suis
et filiabus. Confortatus est autem Da-
vid in domino deo suo et ait ad abia-
thar sacerdotem filium achimelech. Ap-
plica ad me ephod. Et applicavit
abiathar ephod ad David. Et con-
suluit David dominum dicens. Persequar
latrunculos hos et comprehendam eos?
Dixitque ei dominus. Persequere absque dubio
enim comprehendes eos et excuties predam.
Abiit ergo David ipse et sexcenti viri
qui erant cum eo et venerunt usque ad
torrentem besor et lassi quidam sub-
stiterunt. Persecutus est autem David et
quadringenti viri substiterant enim
ducenti qui lassi transire non poterant tor-
rentem besor et invenerunt virum egyp-
tium in agro et adduxerunt eum ad Da-
vid. Dederunt que ei panem ut come-
deret et biberet aquam sed et fragmen
masse caricarum et duas ligaturas
uve passe. Que cum comedisset reversus
est spiritus eius et refocillatus est. Non
enim comederat panem neque biberat
aquam tribus diebus et tribus noctibus. Di-
xit itaque ei David. Cuius es tu vel
unde et quo pergis? Qui ait ei. Puer
egyptius ego sum servus viri amalechi-
te. Dereliquit autem me dominus meus quia
egrotare cepi nudius tercius. Siquidem e-
rupimus ad australem partem plage
cerethi et contra iudam et ad meridi-
em caleph et siceleg succendimus
igni. Dixitque ei David. Potes me
ducere ad cuneum istum? Qui ait. Iura
michi per deum ut non occidas me et
ne tradas me in manus domini mei
et ducam te ad cuneum istum. Et iu-
ravit ei David. Qui cum duxisset
eum ecce illi discumbebant super faciem

Vniuerse terre comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem pro uniuersa preda et spoliis que ceperant de terra philistiim et de terra iuda. Et percussit eos dauid a vespere usque ad vesperam alterius diei et non euasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo dauid omnia que tulerant amalechite et duas uxores suas eruit nec defuit quisquam a paruo usque ad magnum tam de filiis quam de filiabus et de spoliis. Et quecumque rapuerant omnia dauid. Et tulit uniuersos greges et armenta et minauit ante faciem suam. Dixeruntque hec est preda dauid. Venit autem ad cc viros qui lassi subsistentes non potuerant et residere eos iusserat dauid in torrente besor. Qui egressi sunt obuiam dauid et populo qui erat cum eo. Accessit autem ad populum salutauit eos pacifice. Respondensque unus vir pessimus et iniquus de viris qui erant cum dauid dixit quia non venerunt nobiscum non dabimus eis quicquam de preda quam eruimus sed sufficiat unicuique uxor sua et filii quos cum acceperint recedant. Dixit autem dauid non sic facietis fratres mei de his que tradidit nobis dominus latrunculos qui eruperant aduersum nos in manus nostras nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim erit pars descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas et similiter diuident. Et factum est hoc ex illa die et deinceps constitutum et prefinitum et quasi lex in israel usque ad diem hanc. Venit ergo dauid in siceleg et misit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda hostium domini his qui erant in bethel et qui in ramath ad meridiem et qui in gether et qui in aroer et qui in sephamot et qui in astalama et qui in lacusan et qui in urbibus ierameele et qui in urbibus cen et qui in rama ciuitatibus et qui in ebron et reliquis qui erant in his locis in quibus commoratus fuerat dauid ipse et viri eius. xxxi

Philistiim autem pugnabant aduersum israel et fugerunt viri israelite ante faciem philistiorum et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque philistiim in saul et in filios eius et percusserunt ionathan et aminadab et melchisue filios saul. Totumque pondus prelii versum est in saul et consecuti sunt eum viri sagittarii et vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad armigerum suum. Euagina gladium tuum et interfice me ne forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger. Erat enim nimio timore perterritus. Arripuit autem saul gladium et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet quod mortuus esset saul irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est saul et tres filii eius et armiger eius et uniuersi viri eius in die illa pariter. Videntes autem filii israel qui erant trans vallem et trans iordanem quod fugissent filii israelite et quod mortuus esset saul et filii eius reliquerunt ciuitates suas et fugerunt. Veneruntque philistiim et habitauerunt ibi. Facta autem die altera venerunt philistiim ut spoliarent interfectos et inuenerunt saul et tres filios eius iacentes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul et expoliauerunt eum armis et miserunt eum in terram philistiorum per circuitum ut annunciaretur in templo astaroth corpus eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores iabes galaad quecumque fecerant philistiim saul surrexerunt omnes viri fortissimi et ambulauerunt tota nocte et tulerunt cadauer saul et filiorum eius de muro bethsan. Veneruntque iabes et combusserunt ea ibi. Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore iabes et ieiunauerunt vii diebus.

Explicit primus liber. Incipit secundus

Factum est autem postquam mortuus est saul ut dauid reuerteretur a cede amalech et maneret in siceleg duos dies. In die autem tercia apparuit

homo veniens de castris Saul veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad David cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? Indica michi. Qui ait: Fugit populus ex prelio et multi corruentes mortui sunt, sed et Saul et Ionathan filius eius interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui nunciabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathas filius eius? Et ait adolescens qui narrabat ei: Casu veni in montem Gelboe et Saul incumbebat super hastam suam. Porro currus et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum, dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalechites sum. Et locutus est michi: Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustie et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super illum occidi eum; sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli dyadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum Domini et super domum Israel, eo quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nunciaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advene Amalechite ego sum. Et ait David ad eum: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum Domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul et super Ionathan filium eius, et precepit ut docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in libro iustorum. Et ait:

Inclyti Israel super montes tuos interfecti sunt. Considera Israel pro hiis qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Quomodo ceciderunt fortes? Nolite annunciare in Geth, neque annuncietis in compitis Ascalonis, ne forte letentur filie Philistiim, ne exultent filie incircumcisorum. Montes Gelboe, nec ros nec pluvie veniant super vos, neque sint agri primiciarum, quia ibi abiectus est clipeus fortium, clipeus Saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium sagitta Ionathe numquam rediit retrorsum, et gladius Saul non est reversus inanis. Saul et Ionathas amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi; aquilis velociores, leonibus fortiores. Filie Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathas in excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi Ionatha, decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum, ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica?

II

Igitur post hec consuluit David Dominum dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In Hebron. Ascendit ergo David et due uxores eius, Achinoem Iesraelites et Abigail uxor Nabal Carmeli; sed et viros qui erant cum eo duxit David singulos cum domo sua, et manserunt in oppidis Hebron. Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David ut regnaret super domum Iuda. Et nunciatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David nuncios ad viros Iabes Galaad dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum. Et nunc retribuet quidem vobis Dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre et estote filii fortitudinis; licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda regem sibi. Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Hisboseth filium Saul et circumduxit eum per castra rege-

q3 constituit sup galaad et super
gessuri et sup iezrael et super ef
fraym et sup beniamin et sup isrl
universum Quadraginta anorum erat
hysbozeth filius saul cu̅ regnare
cepisset sup isrl et duobus annis re
gnavit Sola aut domus iuda seque
batur dauid et fuit nu̅s dierum per
quos commoratus est dauid imperans
in ebron sup domu̅ iuda vij anorum
et vj mensiu̅ Egressus q3 est abner
filius ner et pueri hysbozeth filij sa
ul de castris in gabaon Et ad in
vicem convenissent ex regione sederunt
isti ex vna pte piscine et illi ex al
tera Dixit q3 abner ad ioab Sur
gant pueri et ludant coram no
bis Et vidit ioab Surgant Sur
rexerunt ergo et tulerunt nu̅o xij de
beniamin ex pte hysbozeth filius
saul et xij de pueris dauid Appre
hensus vnusquisq3 capite comparis
sui defixit gladium in latus contrarij
et ceciderunt sil' Vocatumq3 est nom̅
loci is ager robustor̄ in gabaon
Et ortum est bellum durum satis in die
illa ffugatus q3 est abner et filij isrl
a pueris dauid Erant aut ibi tres
filie sarvie Ioab et abisai et asael
cursor velocissimus fuit qui vnus ex
capreis que morantur in silvis P
sequebatur aut asael abner et no
declinavit ad dexteram neq3 ad sini
stram omittens psequi abner Re
spexit itaq3 abner post tergum suu̅
et ait Tu es asael Qui respondit e
go su̅ Dixit q3 ei abner vade ad dex
teram sive ad sinistram et apprehende
vnum de adolescentibus et tolle tibi spo
lia eius Noluit aut asael omittere
qui vrgeret eum Rursum q3 locutus
est abner ad asael Recede noli me
psequi ne compellar confodere te
in terram et levare no̅ potero faciem
meam ad ioab fratrem meu̅ tuu̅
Qui audire contempsit et noluit de
clinare Percussit ergo eum abner aver
sa hasta in inguine et transfo
dit et mortuus est in eodem loco
Omnesq3 qui transibant per locum in quo
ceciderat asael et mortuus erat sub
sistebant psequentibus aut ioab et abi
sai fugientem abner sol occubu

it et venerunt usq3 ad collem
aque ductus qui est ex adverso val
lis et itineris deserti in gabaon
Congregati q3 sunt filij beniamin
ad abner et conglobati in vnu̅
cuneu̅ steterunt in summitate tumu
li vnius Et exclamavit abner ad
ioab et ait Num usq3 ad internetio
nem mucro deseviet An ignoras
quod periculosa sit desperatio Usq3 quo no dic̄
populo ut omittat psequi fratres su
os Et ait Ioab Vivit dns Si lo
cutus fuisses mane recessisset po
pulus psequens fratrem suum Inso
nuit aut ioab buccina et stetit
omnis exercitus nec psecuti sunt contra
isrl neq3 inire certamen Abner
aut et viri eius abierunt p campe
stria tota nocte illa et transierunt
iordanem et lustrata omni bethoron
venerunt ad castra Porro ioab re
versus omisso abner congregavit omnem
populum et defuerunt de pueris dauid de
cem et ix viri excepto asael Servi aut
dauid percusserunt de beniamin et de
viris qui erant cu̅ abner trecentos
lx qui et mortui sunt Tuleruntq3 a
sahel et sepelierunt eu̅ in sepul
cro patris sui in bethleem et ambu
laverunt tota nocte Ioab et viri
qui erant cu̅ eo et in ipso crepuscu
lo pervenerunt in ebron III

Facta est longa concertatio inter
domu̅ saul et inter domum dauid
proficiens dauid et semper seipso
robustior domus aut saul decre
scens cottidie Nati q3 sunt filij da
uid in hebron Fuitq3 primogenitus
eius Amon de achinoem iezrahe
lite et post eum Cheliab de abigail
uxore nabal carmeli Porro tercius
absolon filius maacha filie tho
lomai regis gessur Quartus adoni
as filius aggith Et quintus saphat
ia filius abital Sextus quoque iethra
am de egla uxore dauid Hij na
ti sunt dauid in hebron Cu̅ ergo esset
prelium inter domu̅ saul et domu̅
dauid Abner filius ner regebat
domu̅ saul Fuerat aut saul concubi
na nomine respha filia achia Di
xit q3 hysbozeth ad abner Quare
ingressus es ad concubinam pris

mei Qui iratus nimis propter
uerba hysboseth ait Numquid caput
canis ego sum aduersum iuda ho
die qui fecerim misericordiam super domum
saul patris tui et super fratres et proxi
mos eius et non tradidi te in
manus dauid et tu requisisti in
me quod argueres pro muliere hodie
Hec faciat deus abner et hec ad
dat ei nisi quomodo iurauit dominus dauid
sic faciam ego ut transferatur regnum
de domo saul et eleuetur
thronus dauid super israel et super
iudam a dan usque bersabee Et
non potuit ei respondere quicquam
quia metuebat illum Misit ergo
abner nuncios ad dauid dicens cuius
est terra et ut loquerentur fac mecum
amicicias et erit manus mea tecum
et reducam ad te uniuersum israel Qui ait
optime ego faciam tecum amicicias
Sed unam rem peto a te dicens
Non uidebis faciem meam antequam
adduxeris Michol quia desponsaui
michi centum preputiis philistiim
Misit ergo hysboseth et tulit eam a
viro suo phaltiel filio lais Seque
batur eam vir suus plorans usque
bahurim Et dixit ad eum abner Va
de et reuertere Qui reuersus est Ser
monem quoque intulit Abner ad seni
ores israel dicens Tam heri quam nudi
us tercius querebatis dauid ut regna
ret super vos Nunc ergo facite quoniam
dominus locutus est ad dauid dicens
In manu serui mei dauid saluabo
populum meum israel de manu philistiim
et omnium inimicorum eius Locutus est autem
Abner etiam ad beniamin Et ab
iit ut loqueretur ad dauid omnia que
placuerant israel et uniuerso Beniam
in Venit in ebron ad dauid cum
xx viris Et fecit dauid abner
et viris eius qui venerant cum eo
conuiuium Et dixit abner ad dauid
Surgam et congregem ad te do
minum meum regem omnem israel et
ineam tecum fedus et imperes
omnibus sicut desiderat anima tua Cum
ergo deduxisset dauid abner et i
isset in pace statim pueri dauid
et ioab venerunt cesis latronibus
cum preda magna nimis Abner

autem non erat cum dauid in hebron quia iam di
miserat eum et profectus fuerat in pace
et ioab et omnis exercitus qui erat cum eo
postea venerant Nunciatum est itaque
Ioab a narrantibus Venit abner
filius ner ad regem et dimisit eum
et abiit in pace Et ingressus est
Ioab ad regem et ait Quid feci
sti Ecce venit abner ad te quare
dimisisti eum et abiit et recessit Ig
noras Abner filium ner quoniam ad
hoc venit ut deciperet te et sciret exi
tum tuum et introitum tuum et nosset
omnia que agis Egressus itaque Ioab
ad dauid misit nuncios post abner
et reduxit eum a cisterna sira igno
rante dauid Cumque rediisset abner
in hebron seorsum adduxit eum
ioab ad medium porte ut loqueretur
ei in dolo Et percussit illum ibi in
guine et mortuus est in ultionem san
guinis asahel fratris eius Quod cum audi
isset dauid rem iam gestam ait Mu
ndus ego sum et regnum meum apud
dominum in sempiternum a sanguine abner
filii ner Et veniat super caput Ioab
et super omnem domum patris eius nec
deficiat de domo ioab fluxum seminis
sustinens et leprosus tenens fusum
et cadens gladio et indigens pa
ne Igitur ioab et abisai frater
eius interfecerunt abner eo quod occi
disset asahel fratrem eorum in gabaon
in prelio Dixit autem dauid ad io
ab et ad omnem populum qui erat cum
eo Scindite vestimenta vestra et acci
gimini saccis et plangite ante ex
equias abner Porro rex sequebatur
feretrum Cumque sepelissent abner in
hebron leuauit rex vocem suam
et fleuit super tumulum Abner fle
uit autem et omnis populus Plangensque
autem rex abner ait Nequaquam
ut mori solent ignaui mortuus
est abner Manus tue non sunt liga
te et pedes tui non sunt compedibus non ag
grauati sed sicut solent cadere coram
filiis iniquitatis corruisti Conge
minansque omnis populus fleuit super
eum Cumque venisset uniuersa multitu
do cibum capere cum dauid clara ad
huc die iurauit dauid dicens
Hec faciat michi deus et hec addat
si ante occasum solis gustauero

panem vel aliud quicquam. Cunctusque populus audivit et placuerunt eis cuncta que fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus populus israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur abner filius ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps maximus cecidit hodie in israel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex. Porro viri isti filii sarvie duri michi sunt. Retribuat dominus facienti malum iuxta maliciam suam. IIII

Audivit autem filius saul quod cecidisset abner in ebron et dissolute sunt manus eius omnisque israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio saul, nomen uni baana et nomen alteri rechab filii remmon berothite de filiis beniamin. Siquidem et beroth reputata est in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim fueruntque ibi advene usque in tempus illud. Erat autem ionathe filio saul filius debilis pedibus, quinquennis enim fuit qui venit nuncius de saul et ionatha ex israel. Tollens itaque eum nutrix sua fugit. Cumque festinaret ut fugeret cecidit et claudus effectus est, habuitque vocabulum miphiboseth. Venientes autem filii remmon berothite rechab et baana ingressi sunt fervente die in domum hisboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie. Et hostiaria domus purgans triticum obdormivit. Et assumentes spicas tritici latenter ingressi sunt domum et percusserunt eum in inguine rechab et baana frater eius et fugierunt. Cum enim ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi et percucientes interfecerunt eum. Sublatoque capite eius abierunt per viam deserti nocte tota et attulerunt caput hisboseth ad david in ebron dixeruntque ad regem: Ecce caput hisboseth filii saul inimici tui qui querebat animam tuam. Et dedit dominus domino nostro regi ultiones hodie de saul et de semine eius. Respondens autem david rechab et baana fratri eius filiis remmon berothite dixit ad eos: Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annunciaverat michi et dixerat Mortuus est saul, qui putabat se prospera annunciare, tenui et occidi eum in sicelech, cui oportebat me mercedem dare pro nuncio. Quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum. Nunc queram sanguinem eius de manu vestra et auferam vos de terra. Precepit itaque david pueris suis et interfecerunt eos, precidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam in ebron. Caput autem hisboseth tulerunt et sepellierunt in sepulcro abner in ebron. V

Et venerunt universe tribus israel ad david in ebron dicentes: Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudiustercius cum esset saul rex super nos, tu eras educens et reducens israel. Dixit autem dominus ad te: Tu pasces populum meum israel, et tu eris dux super israel. Venerunt quoque et senes de israel ad regem in ebron et percussit cum eis rex david fedus coram domino, unxeruntque david in regem super israel. Filius xxx annorum erat david cum regnare cepisset et xl annis regnavit. In ebron regnavit super iudam vii annis et vi mensibus. In ierusalem autem regnavit xxxiii annis super omnem israel et iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum habitatorem terre. Dictumque est david ab eis: Tanta est inquit civitas ut a debilibus arceatur. Ad quos david vidit facere ignem et cecos in turrim ut parva sublimia tangant et creat inde prohibentes. Non ingredieris huc nisi abstuleris claudos et cecos dicentes non ingredietur david huc. Cepit autem david arcem syon, hec est civitas david. Proposuerat enim david in

die illa pmiud qui pcussisset ge-
busen et tetigisset domatu fistu-
las Et abstulisset claudos et ce-
cos odientes aiam dauid Id-
co dr in pvbio cecus et claudus
no intrabut teplu. Habitauit aut
dauid in arce et vocauit eam
ciuitate dauid et edificauit per
gir a mello et intrinsecus Et i
grediebatur pficiens atq succresce-
ns et dns deus exercituu erat
cu eo Misit qq hiram rex thiri
nuncios ad dauid et ligna cedri-
na et artifices lignor artifices
qz lapidu ad parietes et edificaue-
runt domu dauid Et cognouit
dauid qm confirmasset eu dns
regem sup isrl Et qm exaltas-
set regnu eius sup pplm suu isrl
Accepit ergo dauid ad hue concubi-
nas et vxores de ihrlm pq qua
venerat de hebron Natiqz qz sut
dauid et alii filii et filie Et hec
noia eor qui nati st ei in ihrlm
samua et sobab et nathan et salom-
et ibaar et helisua et nepheg et
iasia et helisama et helida et he-
liphaleth Audierut ergo philistim
qd vnxissent dauid regem sup
isrl et ascederut vniusi vt quere-
rent dauid Qd cu audisset dauid de-
scendit in psidiu. philistim aut
venientes diffusi sut in valle
philistim Et consuluit dauid
dnm dicens Si ascedam ad phi-
listim et si dabis eos in manu
mea Et dixit dns ad dauid
Ascende quia tradens tradam
phararasim et pcussit eos ibi Et
dixit diuisit deus inimicos meos
coram me sic diuidut aque ppt-
ea vocatu est nom illius baalpha-
rasim Et reliquerut ibi saul pa-
lia sua Que tulit dauid et viri
eius Et addiderut ad huc philis-
tim vt ascederant et diffusi sut
in valle raphaim Consuluit aut
dauid dnm Si ascedam contra phi-
listeos et trades eos in man meas
Qui rndit Non ascendas sz gira
pq tergu eor et venies ad eos
ex adu'so piror Et cu audieris so-
nitu gradientis in acumine piror
tuc inibis pelium qz tuc egre-
dietur dns an faciem tua vt p-
cuciat castra philistim Fecit itaqz
dauid sic pcepat ei dns et pcussit
philistim de gabaa vsqz du venias
gazer

VI

Congregauit
aut rursum dauid oes electos
ex isrl xxx m Surrexit itaqz
et abiit rex et vniusus isrl pplus qui
erat cu eo de viris iuda vt adducerent
archam dei sup qua inuocatu est
nom dni exercituu sedentis in cheru-
bin sup eam Et imposuerut archam
dei sup plaustru nouum Tulerut-
qz archam dei de domo aminadab
qui erat in gabaa oza aut et haio
filii aminadab minabat plaustru
nouu Cuqz tulissent ea de domo
aminadab qui erat in gabaa cu-
stodiens archam dei haio precedebat
archa dauid et oes isrl ludebant
cora dno in oibus lignis fabre fac-
tis et citharis et liris et timpanis
et sistris et cimbalis Postq aut
venerut ad aream nachor extedit
manu oza ad archam dei et tenu-
it eam qm calcitrabant boues et
declinaverut eam Iratus qz est in-
dignacione dns contra ozam et per-
cussit eu super temeritate qui mor-
tuus est ibi iuxta archam dei Con-
tristatus est aut dauid eo qd pcussis-
set dns ozam et vocatu est nom
illius loci pcussio oza vsqz in die-
hac Et extimuit dauid dnm in
die illa dicens Quo ingredietur
ad me archa dni Et noluit diu-
te ad se archam dni in ciuitate
dauid sed diuertit eam in domu
obededom gethei Et habitauit ergo
archa dni in domo obededom
gethei tribus mesibus Et bndixit
dns obededom et omnem domu
eius Nunciatuqz est regi dauid qd
bndixisset dns obededom et oia
eius ppter archam dei Dixitqz dauid
Ibo et reducam archam cu bndictione
in domu mea Abiit ergo dauid et
adduxit archam dei de domo obed
edom in ciuitatem dauid cum

gaudio. Et erant cum David septem chori et victima vituli. Cumque transcendissent qui portabant archam domini sex passus immolabant bovem et arietem. Et David percutiebat in organis et saltabat totis viribus ante dominum. Porro David accinctus erat ephod lineo. Et David et omnis domus israel ducebant archam testamenti domini in iubilo et in clangore buccine. Cumque intrasset archa domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David subsilientem atque saltantem coram domino et despexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam dei et posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David. Et obtulit David holocausta coram domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocausta et pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est universe multitudini israel tam viro quam mulieri singulis collyridam panis unam et assaturam bubule carnis unam et similam frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reversusque est David ut benediceret domui sue. Et egressa Michol filia Saul in occursum David ait: Quam gloriosus fuit hodie rex israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque David ad Michol: Vivit dominus quia ludam ante dominum qui elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum eius et precepit michi ut essem dux super domum domini et super populum israel. Et ludam et vilior fiam plus quam factus sum et ero humilis in oculis meis et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol filie Saul non est natus filius usque ad diem mortis sue.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua et dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, dixit ad Natan ad regem: Omne quod est in corde tuo vade fac quia dominus tecum est. Factum est autem in nocte illa et ecce sermo domini ad Natan dicens: Vade et loquere ad servum meum David: Hec dicit dominus: Numquid tu edificabis michi domum ad habitandum? Neque enim habitavi in domo ex die qua eduxi filios israel de terra egipti usque in diem hanc, sed ambulabam in tabernaculo et in tentorio per cuncta loca que transivi cum omnibus filiis israel. Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus israel cui precepi ut pasceret populum meum israel dicens: Quare non edificastis michi domum cedrinam? Et nunc hec dices servo meo David: Hec dicit dominus exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges ut esses dux super populum meum israel, et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti et interfeci universos inimicos tuos a facie tua, fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum populo meo israel et plantabo eum et habitabit sub eo et non turbabitur amplius nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui iudices super populum meum israel. Et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis, predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus. Cumque completi fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero tuo et firmabo regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit michi in filium. Qui si inique aliquid gesserit arguam eum in virga virorum et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut abstuli a Saule quem amovi a facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in sempiternum ante faciem meam et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta omnem visionem istam sic locutus est Nathan ad David. Ingressus est rex David et sedit coram domino et dixit: Quis ego sum domine deus et que domus mea quia adduxisti me usque huc? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo domine deus meus quia dilexisti me nisi loqueris etiam

de domo servi tui usque in longin-
quum. ista est lex adam domine deus.
Quid ergo addere poterit adhuc Da-
vid ut loquatur ad te? Tu enim
scis servum tuum domine deus meus. Propter
verbum tuum et secundum cor tuum feci-
sti omnia magnalia hec ita ut
nota faceres servo tuo. Ideo ma-
gnificatus es domine deus quia non est
similis tui neque est deus extra te in
omnibus que audivimus in auribus
nostris. Que est autem ut populus tuus
israel gens in terra propter quam ivit
deus ut redimeret sibi eam in
populum et poneret sibi nomen faceretque
eis magnalia et horribilia super
terram a facie populi tui quem redemi-
sti tibi ex egipto gentem et deum
eius. et firmasti tibi populum tuum israel
in populum sempiternum et tu domine factus
es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum
quod locutus es super servum tuum et super
domum eius suscita in sempiternum et fac
sicut locutus es et magnificetur no-
men tuum usque in sempiternum atque
dicatur dominus exercituum deus super
israel et domus servi tui David erit
stabilita coram domino quia tu domine exer-
cituum deus israel revelasti aurem
servi tui dicens domum edificabo
tibi propterea invenit servus tuus cor
suum ut oraret te oratione hac. Nunc
ergo domine deus tu es et verba tua erunt
vera. Locutus es enim ad servum tuum
bona hec. Incipe igitur et benedic
domui servi tui ut sit in sempiternum
coram te quia tu domine locutus es et
benedictione tua benedicetur domus servi
tui in sempiternum. VIII

Factum est autem post hec percussit
David philistiim et humilia-
vit eos et tulit frenum tribu-
ti de manu philistiim et percussit moab
et mensus est funiculo coequans ter-
re. Mensus est autem duos funiculos
unum ad occidendum et unum ad vi-
vificandum. Factus est moab David
serviens sub tributo. Et percussit David
adadezer filium roob regem soba
quando profectus est ut dominaretur super

flumen eufraten. Et capiens David
ex parte eius mille septingentos equi-
tes et xx milibus peditum subner-
vavit omnes iugales curruum. dereli-
quit autem ex eis centum currus. Ve-
nit quoque siria damasci ut presidium
ferret adadezer regi soba. Et percus-
sit David de siria xxii milia virorum.
Et posuit David presidium in siria da-
masci. factaque est siria David ser-
viens sub tributo. Servavitque dominus
David in omnibus ad quecumque profectus
est. Et tulit David arma aurea que
habebant servi adadezer et detulit ea
in ierusalem. Et hec accepit postea se-
sac rex egipti in diebus roboam fi-
lii salomonis. Cumque descendisset de terra
machmas (?) et electis civitatibus ada-
dezer regem de lathe (?) et de bethezon
civitatibus ada. Et de bethe et de be-
roth civitatibus adadezer tulit rex
David es multum nimis de quo fecit
salomon omnia vasa erea in templo
et altare et mare eneum. Audivit autem
thou rex emath quod percussisset Da-
vid omne robur adadezer. Et mi-
sit thoum filium suum ad regem David
ut salutaret eum congratulans et gra-
tias ageret eo quod expugnasset et per-
cussisset eum. hostis quippe erat thou
adadezer et in manu eius erant vasa
argentea et vasa aurea et vasa erea.
Que et ipse sanctificavit rex David do-
mino cum argento et auro que sanctifica-
verat de universis gentibus quas sub-
egerat de siria et moab et filiis
amon et philistiim et amalech et
de manubiis adadezer filii roob
regis soba. fecit quoque David sibi nomen
cum reverteretur capta siria in valle sa-
linarum cesis xviii milibus et posuit
in idumea custodes. Statuitque
presidium. Et facta est universa idumea
serviens David. Et servavit dominus Da-
vid in omnibus ad quecumque profectus
est. Et regnavit David super omnem
israel. Faciebat quoque David iudicium et
iustitiam omni populo suo. Ioab autem
filius sarvie erat super exercitum. Por-
ro iosaphat filius ahilud erat a
commentariis et sadoch filius achi-
tob et achimelech filius abiathar

sacerdotes et saraias scriba banaias autem filius ionada super cerethi et phelethi filii autem david sacerdotes erant

IX

Et dixit david putasne est aliquis qui remanserit de domo saul ut faciam cum eo misericordiam propter ionatan Erat autem de domo saul servus nomine siba quem cum vocasset ad se rex ait ei tu ne es siba Et ille respondit Ego sum servus tuus Et ait rex Numquid superest aliquis de domo saul ut faciam cum eo misericordiam dei Dixitque siba regi superest filius ionathan debilis pedibus Ubi inquit est Et siba ad regem Ecce ait in domo est machir filii amihel in lodabar Misit ergo rex david et tulit eum de domo machir filii amihel de lodabar Cum autem venisset miphiboseth filius ionathe filii saul ad david corruit in faciem suam et adoravit Dixitque david miphiboseth Qui respondit Assum servus tuus Et ait david ne timeas quia faciens faciam in te misericordiam propter ionatan patrem tuum et restituam tibi omnes agros saul patris tui Et tu comedes panem in mensa mea semper Qui adorans eum dixit Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum similem mei Vocavit itaque rex sibam puerum saul et dixit ei Omnia quecumque fuerunt saul et universam domum eius dedi filio domini tui Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui et inferes filio domini tui cibos ut alatur Miphiboseth autem filius domini tui comedet panem semper super mensam meam Erant autem sibi xv filii et xx servi Dixitque siba ad regem Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus Et miphiboseth comedet super mensam tuam quasi unus de filiis regis Habebat autem miphiboseth filium parvulum nomine micha Omnis vero cognatio domus siba serviebat miphiboseth Porro miphiboseth habitabat in ierusalem quia de mensa regis iugiter vescebatur et erat claudus utroque pede

X

Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum amon et regnavit amon filius eius pro eo Dixitque david Faciam misericordiam cum amon filio naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam Misit ergo david consolans eum per servos super patris interitu Cum autem venissent servi david in terram filiorum amon dixerunt principes filiorum amon ad anon dominum suum Putas quod propter honorem patris tui david miserit ad te consolatores et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit david servos suos ad te Tulit itaque anon servos david rasitque dimidiam partem barbe eorum et precidit vestes eorum medias usque ad nates et dimisit eos Quod cum nunciatum esset david misit in occursum eorum Erant enim viri confusi turpiter valde Et mandavit eis david Manete in iericho donec crescat barba vestra et tunc revertimini Videntes autem filii amon quod iniuriam fecissent david miserunt et conduxerunt mercede sirum roob et sirum soba xx milia peditum et a rege maacha mille viros et ab istob xii milia virorum Quod cum audisset david misit ioab et omnem exercitum bellatorum Egressi sunt ergo filii amon et direxerunt aciem ante ipsum in introitu porte Syrus autem soba et roob et istob et maacha seorsum erant in campo Videns igitur ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum elegit ex omnibus electis israel et instruxit aciem contra sirum Reliquam autem partem populi tradidit abisai fratri suo qui direxit aciem adversus filios amon Et ait ioab Si prevaluerint adversum me siri eris mihi in adiutorium Si autem filii amon prevaluerint adversum te auxiliabor tibi Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate dei nostri Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo Iniit itaque ioab et populus eius qui erat cum eo certamen

contra syros qui statim fugierunt a facie eius. Filii autem amon videntes quia fugissent syri fugierunt et ipsi a facie abisai et ingressi sunt civitatem. Reversusque est ioab a filiis amon et venit ierusalem. Videntes autem syri quia corruissent coram israel congregati sunt pariter. Misitque adadezer et eduxit syros qui erant trans fluvium et adduxit exercitum eorum. Sobach autem magister militie adadezer erat princeps eorum. Quod cum nunciatum esset david contraxit omnem israel et transivit iordanem venitque in helama. Et direxerunt aciem syri ex adverso david et pugnaverunt contra eum. Fugieruntque syri a facie israel et occidit david de syris septingentos currus et xl milia equitum et sobach principem militie percussit qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio adadezer victos se esse ab israel expaverunt et fugierunt l et viii milia coram israel. Et fecerunt pacem cum israel et servierunt eis. Timueruntque syri auxilium prebere ultra filiis amon.

XI

Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere misit david ioab et servos suos cum eo et universum israel et vastaverunt filios amon et obsederunt rabbath. David autem remansit in ierusalem. Dum hec agerentur accidit ut surgeret david de stratu suo post meridiem et deambularet in solario domus regie viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum. Erat autem mulier pulcra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset mulier. Nunciatumque est ei quod ipsa esset bersabee filia heliam uxor urie ethei. Missis itaque david nunciis tulit eam. Que cum ingressa esset ad illum dormivit cum ea. Statimque sanctificata est ab immundicia sua et reversa est domum suam concepto fetu. Mittensque nunciavit david et ait concepi. Misit autem david ad ioab dicens mitte ad me uriam etheum. Misitque ioab uriam ad david. Et venit urias ad david. Interrogavitque david quam recte ageret ioab et populus et quomodo administraretur bellum. Et dixit david ad uriam vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est urias de domo regis secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem urias ante portam domus regie cum aliis servis domini sui et non descendit ad domum suam. Nunciatumque est david a dicentibus non ivit urias ad domum suam. Et ait david ad uriam numquid non de via longinqua venisti quare non descendisti ad domum tuam. Et ait urias ad david archa dei et israel et iuda habitant in papilionibus et dominus meus ioab et servi domini mei super faciem terre manent et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea. Per salutem tuam et per salutem anime tue quia non faciam rem hanc. Ait ergo david ad uriam mane hic etiam hodie et cras dimittam te. Mansit urias in ierusalem die illa et altera. Et vocavit eum david ut comederet coram se et biberet et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui et in domum suam non descendit. Factum est ergo mane et scripsit david epistolam ad ioab misitque per manum urie scribens in epistola ponite uriam ex adverso belli ubi fortissimum prelium est et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum ioab obsideret urbem posuit uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum ioab et ceciderunt de populo servorum david et mortuus est etiam urias etheus. Misit itaque ioab et nunciavit david omnia verba prelii. Precepitque nuncio dicens cum compleveris universos sermones belli ad regem si eum videris indignari et dixerit quare accessistis ad murum ut preliaremini an ignorabatis quia mittantur desuper

ex muro tela mittuntur? Quis per-
cussit abimelech filium ierobaal-
leth? Nonne mulier misit super eum fragmen
mole de muro et interfecit eum in
thebes? Quare iuxta murum accessistis?
Dices: Etiam servus tuus urias ethe-
us occubuit. Abiit ergo nuncius et
venit et narravit david omnia que
preceperat ioab. Et nuncius ad david:
Prevaluerunt adversum nos viri. Et
egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem
facto impetu persecuti sumus eos us-
que ad portam civitatis et direxe-
runt iacula sagittarii ad servos tu-
os ex muro desuper mortuique sunt
de servis regis plurimi quin etiam ser-
vus tuus urias etheus mortuus est.
Et dixit david ad nuncium: Hec di-
ces ioab: Non te frangat ista res
varius est enim eventus prelii et nunc
hunc nunc illum consumit gladius.
Conforta bellatores tuos adversum
urbem ut destruas eam et hortare
eos. Audivit autem uxor urie quod
mortuus esset urias vir suus et plan-
xit eum. Transacto quoque luctu misit da-
vid et introduxit eam in domum suam
et facta est ei uxor peperitque ei filium.
Et displicuit verbum hoc quod fecerat david coram domino.

Misit ergo dominus xii Nathan ad david. Qui cum
venisset ad eum dixit ei: Re-
sponde michi iudicium. Duo erant
in civitate una, unus dives et
alter pauper. Dives habebat oves
et boves plurimos valde. Pauper
autem nichil habebat omnino preter ovem
unam parvulam quam emerat et
nutrierat et que creverat apud
eum cum filiis eius simul de pane illius
comedens et de calice bibens et
in sinu illius dormiens, eratque
illi sicut filia. Cum autem peregrinus
quidam venisset ad divitem, parcens
ille sumere de ovibus et de bobus
suis ut exhiberet convivium peregrino
illi qui venerat ad se, tulit ovem
viri pauperis et preparavit cibos homini
qui venerat ad se. Iratus autem
indignatione david adversus hominem
illum nimis dixit ad nathan:
Vivit dominus quoniam filius mortis
est vir qui fecit hoc. Ovem reddet
in quadruplum eo quod fecerit verbum
istud et non pepercerit. Dixit autem
nathan ad david: Tu es ille
vir qui fecisti hanc rem. Hec di-
cit dominus deus israel: Ego unxi
te in regem super israel et eripui te
de manu saul et dedi tibi domum
domini tui et uxores domini tui in si-
nu tuo. Dedique tibi domum israel et
iuda. Et si parva sunt ista adiciam
tibi multo maiora. Quare ergo con-
tempsisti verbum domini ut faceres malum
in conspectu meo? Uriam etheum percus-
sisti gladio et uxorem eius accepi-
sti tibi uxorem et interfecisti eum gla-
dio filiorum amon. Quam ob rem non
recedet gladius de domo tua us-
que in sempiternum eo quod despexeris
me et tuleris uxorem urie ethei
ut esset uxor tua. Itaque hec dicit
dominus: Ecce ego suscitabo super te
malum de domo tua et tollam
uxores tuas in oculis tuis et da-
bo proximo tuo et dormiet cum uxo-
ribus tuis in oculis solis huius. Tu
enim fecisti abscondite, ego enim fa-
ciam verbum istud in conspectu omnis israel et
in conspectu solis. Et dixit david
ad nathan: Peccavi domino. Dixit-
que nathan ad david: Dominus quoque
transtulit peccatum tuum, non morieris. Ve-
rumtamen quoniam blasphemare fecisti
inimicos nomen domini propter hoc verbum
filius qui natus est tibi morte
morietur. Et reversus est nathan domum
suam. Percussit quoque dominus parvulum quem
pepererat uxor urie david et
desperatus est. Deprecatusque est david dominum pro
parvulo et ieiunavit david ieiu-
nio et ingressus seorsum iacuit
super terram. Venerunt autem seniores
domus eius cogentes eum ut surgeret
de terra. Qui noluit neque comedit
cum eis panem. Accidit autem
die septima ut moreretur infans. Ti-
muerunt quoque servi david nunciare
ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt

eum. Ecce cum parvulus adhuc vive-
ret, loquebamur ad eum et non au-
diebat vocem nostram: quanto magis
si dixerimus mortuus est puer se
affliget. Cum ergo audisset David
servos suos mussitantes, intellexit
quod mortuus esset infantulus. Dixit-
que ad servos suos: Numquid mor-
tuus est puer? Et responderunt ei: mor-
tuus est. Surrexit igitur David de
terra et lotus unctusque est. Cumque
mutasset vestem, ingressus est
domum Domini et adoravit et venit in
domum suam. Petivitque ut ponerent
ei panem et comedit. Dixerunt
autem servi eius: Quis est sermo quem feci-
sti? propter infantem cum adhuc vi-
veret ieiunasti et flebas, mortuo
autem puero surrexisti et comedisti
panem. Qui ait: Propter infantem
cum adhuc viveret ieiunavi et fle-
vi. Dicebam enim: Quis scit si for-
te eum donet mihi Dominus et vivat
infans? Nunc autem mortuus est, quare
ieiunem? Numquid potero revocare
eum amplius? Ego vadam magis
ad eum, ille vero non revertetur ad me.
Et consolatus est David Bethsabee
uxorem suam. Ingressusque ad eam
dormivit cum ea. Quae genuit
filium et vocavit nomen eius Sa-
lomon. Et Dominus dilexit eum.
Misitque in manu Nathan prophete et
vocavit nomen eius Amabilis Domino
eo quod diligeret eum Dominus. Igitur pu-
gnabat Ioab contra Rabbath fi-
liorum Amon et expugnabat ur-
bem regiam. Misitque Ioab nuncios
ad David dicens: Dimicavi adversum
Rabbath et capienda est ur-
bs aquarum. Nunc igitur congre-
ga reliquam partem populi et obside
civitatem et cape eam, ne cum a me
vastata fuerit urbs nomini meo
ascribatur victoria. Congregavit
itaque David omnem populum et pro-
fectus est adversum Rabbath. Cumque
dimicasset, cepit eam et tulit
diadema regis eorum de capite
eius pondo auri talentum, habens

gemmas pretiosissimas, et impositum
est super caput David. Sed et pre-
dam civitatis asportavit multam
valde. Populum quoque eius adducens ser-
ravit et circumegit super eos ferrata
carpenta. Divisitque cultris et
transduxit in typo laterum filiorum A-
mon. Et reversus est David et omnis
exercitus in Ierusalem. xiii

Factum est autem post hec ut Ab-
solon filii David sororem
speciosissimam vocabulo Tha-
mar adamaret Amon filius Da-
vid et deperiret eam valde ita ut
egrotaret propter amorem eius, quia cum
esset virgo difficile ei videbatur ut
quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat
autem Amon amicus nomine Iona-
dab filius Semmaa fratris David,
vir prudens valde. Qui ait ad eum: Quare sic attenuaris fili
regis per singulos dies? Cur non
indicas mihi? Dixitque ei Amon:
Thamar sororem fratris mei Absolon
amo. Cui respondit Ionadab: Cuba
super lectum tuum et languorem si-
mula. Cumque venerit pater tuus ut vi-
sitet te, dic ei: Veniat oro Thamar
soror mea ut det mihi cibum
et faciat pulmentum ut comedam
de manu eius. Accubuit itaque Amon
et quasi egrotare cepit. Cumque venisset
rex ad visitandum eum, ait Amon
ad regem: Veniat obsecro Thamar
soror mea ut faciat in oculis
meis duas sorbitiunculas et cibum
capiam de manu eius. Misit ergo Da-
vid ad Thamar domum dicens: Veni
in domum Amon fratris tui et fac ei pul-
mentum. Venitque Thamar in domum
Amon fratris sui. Ille autem iacebat.
Quae tollens farinam commiscuit
et liquefaciens in oculis eius coxit
sorbitiunculas. Tollensque quod co-
xerat effudit et posuit coram eo,
et noluit comedere. Dixitque Amon:
Eicite universos a me. Cumque eie-
cissent omnes, dixit Amon ad Tha-
mar: Infer cibum in conclave ut vescar — conclavi
de manu tua. Tulit ergo Thamar
sorbitiunculas quas fecerat et in-
tulit ad Amon fratrem suum in concla-
vi. Cumque obtulisset ei cibum, appre-
hendit eam et ait: Veni, cuba mecum

soror mea. Que respondit ei. Noli
frater mi noli opprimere me. Neque
enim hoc fas est in israel. Noli facere
stultitiam hanc. Ego enim ferre non
potero opprobrium meum. et tu eris qua-
si unus de insipientibus in israel. Quin
potius loquere ad regem. et non ne-
gabit me tibi. Noluit autem acqui-
escere precibus eius. sed prevalens
viribus oppressit eam et cubavit
cum ea. Et exosam eam habuit a-
mon magno odio nimis. ita
ut maius esset odium quo oderat
eam amore quo ante dilexerat.
Dixitque ei amon. Surge et va-
de. Que respondit. Maius est hoc ma-
lum quod nunc agis adversum me quam
quod ante fecisti expellens me.
et noluit audire eam. sed vocato
puero qui ministrabat ei dixit. Eici-
te hanc foras a me. et claude ostium
post eam. Que induta erat talari
tunica. huiuscemodi enim filie regis
virgines vestibus utebantur. Eie-
cit itaque eam minister illius foras.
clausitque fores post eam. Que asper-
gens cinerem capiti suo scissa tala-
ri tunica. impositisque manibus
super caput suum. ibat ingrediens
et clamans. Dixit autem ei absa-
lon frater suus. Numquid amon frater
tuus concubuit tecum. Sed nunc so-
ror tace. frater tuus est. neque affli-
gas cor tuum pro re hac. Mansit itaque
thamar contabescens in domo ab-
solon fratris sui. Cum autem audisset
rex david verba hec. contristatus est
valde. et noluit contristare spiritum a-
mon filii sui. quoniam diligebat eum quia
primogenitus erat ei. Porro non est lo-
cutus absolon ad amon nec ma-
lum nec bonum. Oderat enim absolon
amon eo quod violasset thamar
sororem suam. Factum est autem post
tempus biennii ut tonderentur oves
absolon in baalasor que est iuxta
effraim. Et vocavit absolon omnes
filios regis. venitque ad regem et
ait ad eum. Ecce tondentur oves
servi tui. veniat oro rex cum servis
suis ad servum suum. Dixitque rex
ad absolon. Noli fili mi noli ro-
gare ut veniamus omnes et gravemus te.

Cum autem cogeret eum et noluisset
ire. et benedixisset ei. Et ait absolon.
Si non vis venire. veniat saltem ob-
secro nobiscum amon frater
meus. Dixitque ad eum rex. Non est
necesse ut vadat tecum. Coegit ita-
que eum absolon. et dimisit cum eo
amon et universos filios regis. Fe-
cerat autem absolon convivium quasi con-
vivium regis. Preceperat autem abso-
lon pueris suis dicens. Observate
cum temulentus fuerit amon vino
et dixero vobis. percutite eum et inter-
ficite. Nolite timere. Ego enim sum
qui precipio vobis. Roboramini et
estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri
absolon adversum amon sicut pre-
ceperat illis. Surgentesque omnes filii
regis ascenderunt singuli mulas
suas et fugerunt. Cumque adhuc
pergerent in itinere pervenit fama ad
david dicens. Percussit absolon omnes
filios regis. et non remansit ex eis
saltem unus. Surrexit itaque rex
et scidit vestimenta sua et cecidit
super terram. et omnes servi ipsius qui
assistebant ei sciderunt vestimenta
sua. Respondens autem ionadab filius
semaa fratris david ait. Ne estimet
dominus meus rex quod omnes pueri filii
regis occisi sint. amon solus mor-
tuus est. quoniam in ore absolon erat
positus ex die qua oppressit thamar
sororem eius. Nunc ergo ne ponat
dominus meus rex super cor suum verbum
istud dicens. Omnes filii regis occi-
si sunt. quoniam amon solus mortuus est.
Fugit autem absolon. Et levavit
puer speculator oculos suos et a-
spexit. et ecce populus multus veniebat
per iter devium ex latere montis. Dixitque
ionadab ad regem. Ecce filii re-
gis adsunt. iuxta verbum servi tui sic
factum est. Cumque cessasset loqui appa-
ruerunt et filii regis. Et intran-
tes levaverunt vocem suam et fle-
verunt. Sed et rex et omnes servi eius
fleverunt ploratu magno nimis.
Porro absolon fugiens abiit ad
tholomai filium amiud regem gessur.

Luxit ergo david filium XIIII
suum amon cunctis diebus. Ab-
solon autem cum fugisset et veni-
set in gessur fuit ibi tribus annis.

Cessavit que david rex persequi
absolon eo quod consolatus esset super
amon interitu. Intelligens autem
ioab filius sarvie quod cor regis ver
sum esset ad absolon misit thecu
am et tulit inde mulierem sapientem.
Dixitque ad eam Lugere te simula
et induere veste lugubri et ne
ungaris oleo ut sis quasi mulier plu
rimo iam tempore lugens mortuum et
ingredieris ad regem et loqueris
ad eum sermones huiuscemodi. Posuit
autem ioab verba in ore eius. Itaque cum
ingressa fuisset mulier thecuites
ad regem cecidit coram eo super terram
et adoravit et dixit Serva me
rex. Et ait ad eam rex Quid tan
se habes? Que respondit Heu mulier vi
dua ego sum. Mortuus enim est vir
meus et ancille tue erant duo fi
lii. Qui rixati sunt adversum se in agro
nullusque erat qui eos prohibere posset
et percussit alter alterum et interfecit eum.
Et ecce consurgens universa cogna
tio adversus ancillam tuam dicit.
Trade eum qui percussit fratrem suum
ut occidamus eum pro anima fratris sui quem
interfecit et deleamus heredem. Et que
runt extinguere scintillam meam que
relicta est ut non supersit viro meo
nomen et reliquie super terram. Et ait
rex ad mulierem Vade in domum tuam
et ego iubebo pro te. Dixitque mulier
thecuites ad regem In me domine
rex iniquitas et in domum patris
mei. Rex autem et thronus eius sit
innocens. Et ait rex Qui contra
dixerit tibi adduc eum ad me
et ultra non addet ut tangat te.
Que ait Recordetur rex domini dei
sui et non multiplicentur proximi san
guinis ad ulciscendum et nequaquam
interficiant filium meum. Qui ait Vi
vit dominus non cadet de capillis fili
tui super terram. Dixit ergo mulier Lo
quatur ancilla tua ad dominum meum
regem verbum. Et ait Loquere.
Dixitque mulier Quare cogitasti istius
modi rem contra populum dei et locutus
est rex verbum istud ut peccet et non
reducat eiectum suum. Omnes morimur
et quasi aque dilabimur in terram que
non revertuntur nec vult deus perire
animam sed retractat cogitans ne

pereat qui abiectus est. Nunc igitur
veni ut loquar ad regem dominum
meum verbum hoc presente populo. Et dixit
ancilla tua Loquar ad regem
si quo modo faciat rex verbum ancille sue.
Et audivit rex verba ut liberaret
ancillam suam de manu omnium qui
volebant de hereditate domini delere
me et filium meum simul. Dicat ergo
ancilla tua ut fiat verbum domino meo
regi sicut sacrificium. Sicut enim angelus
domini sic est dominus meus rex ut nec
benedictione nec maledictione move
atur. Unde et dominus deus est tecum. Et re
spondens rex dixit ad mulierem Ne
abscondas a me verbum quod te interrogo.
Dixitque mulier Loquere domine mi rex.
Et ait rex Numquid manus ioab te
cum in omnibus istis? Respondit mulier
et ait Per salutem anime tue domine
mi rex nec ad dexteram nec ad si
nistram est ex omnibus hiis que locu
tus est dominus meus rex. Servus enim
tuus ioab ipse precepit michi. Et
ipse posuit in os ancille tue omnia ver
ba hec ut verterem figuram sermonis
huius. Servus tuus ioab precepit istud.
Tu autem domine mi rex sapiens es
sicut habet sapienciam angelus dei ut
intelligas omnia super terram. Et ait
rex ad ioab Ecce placatus feci ver
bum tuum. Vade igitur et revoca puerum
absolom. Cadensque ioab super faci
em in terram adoravit. Et benedixit
regi. Et dixit ioab Hodie intel
lexit servus tuus quia inveni gratiam
tuam in oculis tuis domine mi rex.
Fecisti enim sermonem servi tui. Surre
xit ergo ioab et abiit in gessur et
adduxit absolon in ierusalem. Dixit
autem rex Revertatur in domum suam et fa
ciem meam non videat. Reversus est ergo
absolon in domum suam et faciem regis
non vidit. Porro sicut absolon vir non
erat pulcher in omni israel et decorus
nimis a vestigio pedis usque ad
verticem non erat in eo ulla macu
la. Et quando tondebat capillos semel
autem in anno tondebatur quia gra
vabat eum cesaries ponderabat ca
pillos capitis sui ducentis siclis
pondere publico. Nati sunt autem ab
solon filii tres et filia una nomine
thamar eleganti forme. Hec
fuit uxor roboam filii salomonis
et peperit abiam. Mansitque absolon

in ierusalem duobus annis et faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset et ille noluisset venire, dixit servis suis: Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei. Ite et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi absalon segetem igni. Surrexitque ioab et venit ad absalom in domum eius et dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? Et respondit absalon ad ioab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me et mitterem te ad regem et diceres ei: Quare veni de gessur? Melius mihi esset ut ibi essem. Obsecro ergo ut videam faciem regis. Quod si memor est iniquitatis mee, interficiat me. Ingressus itaque ioab ad regem nunciavit ei. Vocatusque absalon intravit ad regem et adoravit super faciem terre coram eo, osculatusque est rex absalon. XV

Igitur post hec fecit sibi absalon currus et equites et l viros qui precederent eum. Et mane consurgens absalon stabat iuxta introitum porte in via, et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad regis iudicium vocabat ad se absalon et dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu israel ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon: Videntur mihi sermones tui boni et iusti, sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon: Quis me constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium et iuste iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret eum, extendebat manum suam et apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a rege, et sollicitabat corda virorum israel. Post quatuor autem annos dixit absalon ad regem david: Vadam et reddam vota mea que vovi domino in hebron. Vovens enim vovit servus tuus cum esset in gessur syrie dicens: Si reduxerit me dominus in ierusalem, sacrificabo domino. Dixitque ei rex david: Vade in pace. Et surrexit et abiit in hebron. Misit autem absalon exploratores in universas tribus israel dicens: Statim ut audieritis clangorem bucine, dicite: Regnavit absalon in hebron. Porro cum absalon ierunt ducenti viri de ierusalem vocati euntes simplici corde et causam penitus ignorantes. Accersivit quoque absalon achitophel gilonitem consiliarium david de civitate sua gilo. Cumque immolaret victimas, facta est coniuratio valida, populusque concurrens augebatur cum absalon. Venit igitur nuncius ad david dicens: Toto corde universus israel sequitur absalon. Et ait david servis suis qui erant cum eo in ierusalem: Surgite et fugiamus, neque enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi, ne forte veniens occupet nos et impellat super nos ruinam et percutiat civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quecumque preceperit dominus noster rex libenter exequimur servi tui. Egressus est ergo rex et universa domus eius pedibus suis, stetit procul a domo, et universi servi eius ambulabant iuxta eum, et legiones cerethi et phelethi et omnes gethei sexcenti viri pugnatores qui secuti fuerant eum de geth pedites precedebant regem. Dixit autem rex ad ethai getheum: Cur venis nobiscum? Revertere et habita cum rege, quia peregrinus es et egressus de loco tuo. Heri venisti, et hodie compelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam quo iturus sum. Revertere et reduc fratres tuos tecum, et dominus faciat tecum misericordiam et veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit ethai regi dicens: Vivit dominus et vivit anima tua, domine mi rex, quoniam in quocumque loco fueris, domine mi rex, sive in morte sive in vita, ibi erit servus tuus. Et ait david ethai: Veni et transi. Et transivit ethai getheus et omnes viri qui cum eo erant et reliqua multitudo. Omnesque flebant voce

magna et universus populus transibat
Rex quoque transgrediebatur torrentem Ce-
dron et cunctus populus incedebat
contra viam que respicit ad deser-
tum Venit autem et Sadoch sacerdos et
universi levite cum eo portantes archam
federis dei Et deposuerunt archam
dei Et ascendit abiathar donec
expletus esset omnis populus qui egressus
fuerat de civitate Et dixit rex ad
Sadoch sacerdotem Reporta archam
dei in urbem Si invenero gratiam in
oculis domini reducet me et ostendet eam
michi et tabernaculum suum Si autem
dixerit non places presto sum faciat
quod bonum est coram se Et dixit rex
ad Sadoch sacerdotem O videns revertere
in civitatem in pace et achimaas
filius tuus et ionathas filius abiath-
ar duo filii vestri sint vobiscum Ec-
ce ego abscondar in campestribus deserti
donec veniat sermo a vobis indicans
michi Reportaverunt igitur Sado-
ch et abiathar archam dei in ierusa-
lem et manserunt ibi Porro david a-
scendebat clivum olivarum scandens
et flens nudo capite et nudis
pedibus incedens Sed et omnis populus
qui erat cum eo operto capite ascendebat
plorans Nunciatum est autem david quod
achitophel esset in coniuratione cum ab-
solon dixitque david Infatua que-
so domine consilium achitophel
Cumque ascenderet david summitatem
montis in quo adoraturus erat do-
minum ecce occurrit ei cusai arachi-
tes scissa veste et terra pleno capite
Et dixit ei david Si veneris mecum
eris michi oneri Si autem in civitatem
reversus fueris et dixeris absolon servus
tuus sum rex sicut fui servus patris tui sic
ero servus tuus dissipabis consilium
achitophel Habes autem tecum Sadoch
et abiathar sacerdotes et omne verbum
quodcumque audieris de domo regis in-
dicabis Sadoch et abiathar sacer-
dotibus Sunt autem cum eis duo filii
eorum achimaas Sadoch et ionathas
filius abiathar et mittetis per eos
ad me omne verbum quod audieritis Veniente
ergo cusai amico david in civitatem

Absolon quoque ingressus est in ierusalem

XVI

Cumque david transisset pa-
rumper montis verticem apparuit
Siba puer miphiboseth in oc-
cursum eius cum duobus asinis qui
onerati erant ducentis panibus et
centum ligaturis uve passe et centum
massis palatarum et duobus utribus
vini Et dixit rex Sibe Quid sibi
volunt hec Responditque Siba Asini do-
mestici regis ut sedeant et panes
et palate ad vescendum pueris tuis
vinum autem ut bibat si quis defecerit
in deserto Et ait rex Ubi est filius
domini tui Responditque Siba regi Rema-
sit in ierusalem dicens Hodie restituet
michi domus israel regnum patris mei
Et ait rex Sibe Tua sint omnia
que fuerunt miphiboseth Dixit-
que Siba Oro ut inveniam gratiam co-
ram te domine mi rex Venit ergo rex
david usque bahurim et ecce egredi-
ebatur inde vir de cognatione do-
mus Saul nomine Semei filius gera
procedebat egrediens et maledicebat
mittebatque lapides contra david et
contra universos servos regis david Omnis
autem populus et universi bellatores a dex-
tro et a sinistro latere regis incedebant
Ita autem loquebatur Semei cum ma-
lediceret regi Egredere egredere vir
sanguinum et vir belial Reddidit tibi
dominus universum sanguinem domus Saul
quoniam invasisti regnum pro eo et de-
dit dominus regnum in manu absolon
filii tui et ecce premunt te mala
tua quoniam vir sanguinum es Dixit autem
abisai filius sarvie regi Quare ma-
ledicit canis hic mortuus domino
regi Vadam et amputabo caput
eius Et ait rex Quid michi et vo-
bis est filii sarvie Dimittite eum
ut maledicat david Et quis est
qui audeat dicere quare sic fecerit Et
ait rex abisai et universis servis suis
Ecce filius meus qui egressus est
de utero meo querit animam meam quanto
magis nunc filius gemini Dimittite
eum ut maledicat iuxta preceptum
domini si forte respiciat dominus afflictionem

mea et reddat mihi dominus bonum pro
maledictione hac hodierna. Am-
bulabat itaque David et socii eius
per viam cum eo. Semei autem per iugum
montis ex latere contra illum
gradiebatur maledicens et mittens
lapides adversum eum terramque spargens.
Venit itaque rex et universus populus cum
eo lassus et refocillati sunt ibi. Absa-
lon autem et omnis populus Israhel ingressi sunt
Ierusalem sed et Achitophel cum eo. Cum
autem venisset Chusai Arachites amicus
David ad Absalon locutus est ad eum
Salve rex salve rex. Ad quem Ab-
salon Haec est inquit gratia tua ad
amicum tuum. Quare non isti cum amico
tuo. Responditque Chusai ad Absalon
Nequaquam quia illius ero quem ele-
git dominus et omnis hic populus et univer-
sus Israhel et cum eo manebo. Sed ut
et hoc inferam cui ego serviturus
sum nonne filio regis. Sicut parui pa-
tri tuo sic parebo et tibi. Dixit autem Absalon
ad Achitophel Inite consilium quid
agere debeamus. Et ait Achitophel
ad Absalon Ingredere ad concubinas
patris tui quas dimisit ad custodiendam
domum ut cum audierit omnis Israhel quod fe-
daveris patrem tuum roborentur ma-
nus eorum tecum. Tetenderunt autem ergo
Absalon tabernaculum in solario ingres-
susque est ad concubinas patris
sui coram universo Israhel. Consilium autem
Achitophel quod dabat in diebus
illis quasi si quis consuleret deum sic erat
omne consilium Achitophel et cum esset
cum David et cum esset cum Absalon. XVII

Dixit igitur Achitophel ad
Absalon Eligam mihi XII mi-
lia virorum et consurgens persequar
David hac nocte et irruens super
eum quippe qui lassus est et solutis
manibus percutiam eum. Cumque fugerit
omnis populus qui cum eo est percutiam re-
gem desolatum et reducam universum
populum quomodo unus homo reverti solet. Unum
enim virum tu quaeris et omnis populus erit in pa-
ce. Placuitque sermo eius Absalon et
cunctis maioribus natu Israhel. Ait autem
Absalon Vocate et Chusai Arachi-
tem et audiamus quid etiam ipse di-
cat. Cumque venisset Chusai ad Ab-
salon ait Absalon ad eum Huiuscemodi
sermonem locutus est Achitophel facere
debemus an non quod das consilium. Et

dixit Chusai ad Absalon Non est bonum
consilium quod dedit Achitophel hac
vice. Et rursum intulit Chu-
sai Tu nosti patrem tuum et viros
qui cum eo sunt esse fortissimos et ama-
ro animo veluti si ursa raptis catu-
lis in saltu saeviat. Sed et pater tuus vir
bellator est nec morabitur cum
populo. Forsitan nunc latitat in fove-
is aut in uno quo voluerit loco.
Et cum ceciderit unus quilibet in principio
audiet quicumque audierit et dicet
Facta est plaga in populo qui seque-
batur Absalon. Et fortissimus quisque cuius
cor est quasi leonis pavore solvetur.
Scit enim omnis populus Israhel fortem esse
patrem tuum et robustos omnes qui cum
eo sunt. Sed hoc mihi videtur rectum
esse consilium. Congregetur ad te
universus Israhel a Dan usque Bersa-
bee quasi arena maris innumerabilis
et tu eris in medio eorum et irruemus
super eum in quocumque loco fuerit inven-
tus et operiemus eum sicut cadere solet
ros super terram et non relinquemus de
viris qui cum eo sunt ne unum quidem. Quod
si urbem aliquam fuerit ingressus
circumdabit omnis Israhel illi civitati fu-
nes et trahemus eam in torrentem
ut non reperiatur nec calculus quidem
ex ea. Dixitque Absalon et omnes vi-
ri Israhel Melius est consilium Chusai
Arachitae consilio Achitophel. Domini
autem nutu dissipatum est consilium Achi-
tophel utile ut induceret dominus
super Absalon malum. Et ait Chusai
Sadoch et Abiathar sacerdotibus Hoc
et hoc modo consilium dedit Achito-
phel Absalon et senioribus Israhel et
ego hoc et hoc dedi consilium. Nunc
ergo mittite cito et nuntiate David
dicentes Ne moreris nocte hac in
campestribus deserti sed absque dilatione
transgredere ne forte absorbeatur rex
et omnis populus qui cum eo est. Ionathas
autem et Achimaas stabant iuxta
fontem Rogel. Abiit ancilla et
nuntiavit eis. Et illi profecti sunt
ut referrent ad regem David nun-
tium. Non enim poterant videri aut in-
troire civitatem. Vidit autem quidam
puer et indicavit Absalon. Illi vero
concito gradu ingressi sunt domum
cuiusdam viri in Bahurim qui habe-
bat puteum in vestibulo suo et descen-

derunt in eum. Tulit autem mulier et expandit velamen super os putei quasi siccans tipsanas, i. ordeum siccatum et sic latuit res. Cumque venissent servi absolon ad mulierem in domum dixerunt ubi est achimaas et ionathas. Et dixit eis mulier. Transierunt festinanter gustata paululum aqua. At illi qui querebant cum non invenissent reversi sunt in ierusalem. Cumque abissent ascenderunt illi de puteo et pergentes nunciaverunt regi david atque dixerunt. Surgite et transite cito fluvium quoniam huiuscemodi dedit contra vos consilium achitophel. Surrexit ergo david et omnis populus qui erat cum eo et transierunt iordanem donec dilucesceret et ne unus quidem residuus fuit qui non transisset flumen. Porro achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum stravit asinum suum et surrexit et abiit in domum suam et in civitatem suam et disposita domo sua suspendio interiit et sepultus est in sepulchro patris sui. David autem venit in castra. Et absolon transivit iordanem ipse et omnes viri eius cum eo. Amasan vero constituit absolon pro ioab. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur iethra de iesreli qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem sarvie que fuit mater ioab. Et castrametatus est israel cum absolon in terra galaad. Cumque venisset david in castra sobi filius naas de rabbath filiorum amon et machir filius amihel de lodabar et berzellai galaadites de rogelim obtulerunt ei stratoria et tapetia et vasa fictilia frumentum et ordeum et farinam polentam et fabam et lentem et frixum cicer et mel et butirum oves et pingues vitulos dederuntque david et populo qui cum eo erat ad vescendum. Suspicati enim fuerant populum fame et siti fatigari in deserto.

XVIII

Igitur considerato david populo suo constituit super eum tribunos et centuriones et dedit populi terciam partem sub manu ioab et terciam partem sub manu abisai filii sarvie fratris ioab et terciam sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit sive media pars ceciderit e nobis non satis curabunt quia tu unus pro x milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis rectum videtur hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam. Egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab et abisai et ethai dicens. Servate mihi puerum absolon. Et omnis populus audiebat precipientem regem cunctis principibus pro absolon. Itaque egressus est populus in campum contra israel et factum est ibi prelium in saltu effraim. Et cesus est ibi populus israel ab exercitu david factaque est plaga magna in illa die xx milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo quam hii quos voraverat gladius in die illo. Accidit autem ut occurreret absolon servis david sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam adhesit caput eius quercui. Et illo suspenso inter celum et terram mulus cui sederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nunciavit ioab dicens. Vidi absolon pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nunciaverat ei. Si vidisti quare non confodisti eum super terram et ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum baltheum. Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et abisai et ethai dicens. Custodite michi puerum absolon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter nequaquam hoc regem latere potuisset et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non sicut tu vis sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua et infixit eas in corde absolon. Cumque adhuc palpitaret herens in quercu. Cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab et

dne mi rex et fac ei quod tibi bonum
videtur. Dixit itaque rex: Mecum transeat
chanaan et ego faciam ei quicquid
tibi placuerit et omne quod a me impetra
bis. Cumque transisset universus populus et
rex iordanem osculatus est rex berz
ellai et benedixit ei et ille reversus
est in locum suum. Transiit ergo rex
in galgalam et chanaan cum eo. Omnis
autem populus iuda traduxerat regem et
media tantum pars affuerat de populo israel.
Itaque omnes viri israel concurrentes
ad regem dixerunt ei: Quare te
furati sunt fratres nostri viri iuda et trans
duxerunt regem et domum eius iorda
nem omnesque viros david cum eo? Et re
spondit omnis vir iuda ad viros israel:
Quia propior mihi est rex. Cur irasceris
super hac re? Numquid comedimus ali
quid ex rege aut munera nobis data
sunt? Et respondit vir israel ad viros iuda
et ait: Decem partibus maior ego sum
apud regem magisque ad me pertinet
david quam ad te. Cur mihi fecisti in
iuriam et non mihi nuntiatum est prio
ri ut reducerem regem meum? Durius
autem responderunt viri iuda viris israel.
Accidit autem ut ibi esset XX
vir belial nomine siba filius
bochri vir gemineus et ceci
nit bucina et ait: Non est nobis
pars in david neque hereditas in filio
ysai. Revertere in tabernacula tua israel.
Et separatus est omnis israel a david
secutusque est siba filium bochri. Vi
ri autem iuda adheserunt regi suo a
iordane usque ad ierusalem. Tulit decem
mulieres concubinas suas quas
dereliquerat ad custodiendam do
mum et tradidit eas in custodiam
alimenta eis prebens. Et non est in
gressus ad eas sed erant clause usque
ad diem mortis sue in viduitate
viventes. Dixit autem rex amase:
Convoca mihi omnes viros iuda
in diem tertium et tu adesto presens.
Abiit autem amasa ut convocaret
iudam et moratus est extra placi
tum quod constituerat rex. Ait autem
david ad abisai: Nunc magis af
flicturus est nos siba filius bochri
quam absolon. Tolle igitur servos
domini tui et persequere eum ne forte

Cumque venisset rex in domum suam in ierusalem tulit

inveniat civitates munitas et
effugiat nos. Egressi sunt ergo cum
eo viri ioab cerethi quoque et phele
thi et omnes robusti exierunt de ie
rusalem ad persequendum siba filium bo
chri. Cumque illi essent iuxta lapi
dem grandem qui est in gabaon
amasa veniens occurrit eis. Porro
ioab vestitus erat tunica stricta
ad mensuram habitus sui et desuper
accinctus gladio dependente usque ad
ilia in vagina qui fabrefactus le
vi motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaque ioab ad amasa: Salve mi
frater. Et tenuit manu dextra mentum
amase quasi osculans eum. Porro a
masa non observavit gladium quem
habebat ioab. Qui percussit eum in la
tere et effudit intestina eius in terram
nec secundum vulnus apposuit. Ioab autem
et abisai frater eius persecuti sunt siba
filium bochri. Interea quidam viri cum
stetissent iuxta cadaver amase
de sociis ioab dixerunt: Ecce qui
esse voluit pro ioab comes david.
Amasa autem conspersus sanguine ia
cebat in media via. Vidit quidam
vir quod subsisteret omnis populus ad vi
dendum eum et amovit amasa
de via in agrum operuitque eum vesti
mento ne subsisterent transeuntes propter
eum. Amoto igitur illo de via trans
ibat omnis vir sequens ioab ad per
sequendum sibam filium bochri. Porro
ille transierat per omnes tribus
israel in abelam et in bethmaacha
omnesque electi congregati fuerant
ad eum. Venerunt itaque et oppugna
bant eum in abela et in bethma
acha. Et circumdederunt munitionibus
civitatem et obsessa est urbs.
Omnis autem turba que erat cum ioab
moliebatur destruere muros. Et
exclamavit mulier sapiens de civi
tate: Audite audite. Dicite ioab:
appropinqua huc et loquar tecum.
Qui cum accessisset ad eam
ait illi: Tu es ioab? Et ille re
spondit: Ego. Ad quem sic locuta
est: Audi sermones ancille tue.
Qui respondit: Audio. Rursum illa:
Sermo inquit dicebatur
in veteri proverbio: Qui interrogant

interrogent in abela et sic perfi-
ciebant. Nonne ego sum que
respondeo veritatem israel, et tu
queris subvertere civitatem et everte-
re matrem in israel. Quare precipitas
hereditatem domini? Respondensque ioab
ait: Absit hec a me, non precipito neque
demolior. Non sic se habet res, sed
homo de monte effraim siba filius
bochri cognomine levavit ma-
num suam contra regem david. Tra-
dite illum solum et recedemus
a civitate. Et ait mulier ad
ioab: Ecce caput eius mittetur ad
te per murum. Ingressa est ergo ad
omnem populum et locuta est sapien-
ter. Qui abscisum caput sibe
filii bochri proiecerunt ad ioab. Et
ille cecinit bucina et recesserunt
ab urbe unusquisque in tabernacula
sua. Ioab autem reversus est in ierusalem
ad regem. Fuit autem ioab super
exercitum israel omnem. Banaias au-
tem filius ioiade super cerethcos et
pheletheos. Aduram vero super tribu-
ta. Porro iosaphat filius dauid a
commentariis. Siba autem scriba. Sadoch
vero et abiathar sacerdotes. Hira
autem hiarites erat sacerdos david.

Facta est quoque fames XXI
in diebus david tribus annis
iugiter. Et consuluit david
oraculum domini. Dixitque dominus: Propter
saul et domum eius est hec iniquitas
et sanguinem quia occidit gabao-
nitas. Vocatis autem gabaonitis rex
dixit ad eos. Porro gabaonite non
erant de filiis israel sed reliquie a-
morreorum. Filii quippe israel iura-
verant eis ne perimerent eos, et vo-
luit saul percutere eos zelo quasi
pro filiis israel et iuda. Dixit ergo da-
vid ad gabaonitas: Quid faci-
am vobis et quod erit vestri piacu-
lum ut benedicatis hereditati domini?
Dixeruntque ei gabaonite: Non est
nobis super auro et argento questio
sed contra saul et contra domum eius,
neque volumus ut interficiatur homo
de israel. Ad quos rex ait: Quid ergo
vultis ut faciam vobis? Qui di-
xerunt regi: Virum qui attrivit nos
et oppressit inique ita delere debemus
ut ne unus quidem residuus sit de

stirpe eius in cunctis finibus israel. Den-
tur nobis septem viri de filiis eius ut cru-
cifigamus eos in gabaath saul quon-
dam electi domini. Et ait rex: Ego da-
bo. Pepercitque rex miphiboseth filio
ionathan filii saul propter iusiurandum
domini quod fuerat inter david et inter
ionathan filium saul. Tulit itaque
rex duos filios respha filie haia
quos peperit saul armoni et miphi-
boseth, et quinque filios merob filie sa-
ul quos genuerat adriel filio berzel-
lai qui fuit de molathi, et dedit eos
in manus gabaonitarum. Qui crucifi-
xerunt eos in monte coram domino. Et
ceciderunt hii septem simul occisi in
diebus messis prime, incipiente messo-
re ordei. Tollens autem respha filia
haia cilicium substravit sibi super
petram ab initio messis donec stil-
laret aqua super eos de celo, et non
dimisit aves lacerare eos per diem
neque bestias per noctem. Et nunciata
sunt david que fecerat respha filia ha-
ia concubina saul. Et abiit david
et tulit ossa saul et ossa ionathan
filii eius a viris iabes galaad qui
furati fuerant ea de platea beth-
san in qua suspenderant eos philistiim
cum interfecissent saul in gelboe. Et
asportavit ea inde ossa saul et io-
nathan filii eius in terram beniamin
in latere sepulchri cis patris eius, fecerunt-
que omnia que preceperat rex. Et re-
propitiatus est deus terre post hec. Factum
est autem rursum prelium philistinorum
adversum israel. Et descendit david et
servi eius cum eo et pugnabant contra
philistiim. Deficiente autem david, ies-
bibenob qui fuit de genere arapha,
cuius ferrum haste trecentas uncias
appendebat, et accinctus erat ense no-
vo, nisus est percutere david. Presidioque
ei fuit abisai filius sarvie, percussitque
philisteum et interfecit. Tunc iuraverunt
viri david dicentes: Non egredieris
nobiscum in bellum ne extinguas
lucernam in israel. Secundum quoque fuit bel-
lum in gob contra philisteos. Tunc
percussit sobochai de usathia sephi
de stirpe arapha de genere gigantum.
Tertium quoque fuit bellum in gob contra
philisteos in quo percussit adeodatus
filius saltus polimitarius bethlehe-

mites golias getheus cuius hastile haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth in quo percussus est vir excelsus qui senos in manibus pedibusque habebat digitos id est xxiiii et erat de origine arapha et blasphemavit israel. percussit autem eum ionathan filius samaa fratris david. hii quatuor nati sunt de arapha in geth et ceciderunt in manu david et servorum eius.

xxii

Locutus est autem david domino verba carminis huius in die qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et ait. dominus petra mea et robur meum et salvator meus deus meus fortis meus et sperabo in eum. Scutum meum et cornu salutis mee elevator meus et refugium meum salvator meus de iniquitate liberabis me. Laudabilem invocabo dominum et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdederunt me contriciones mortis torrentes belial terruerunt me. Funes inferni circumdederunt me preveneruntt me laquei mortis. Et in tribulatione mea invocabo dominum et ad deum meum clamabo. Et exaudiet de templo sancto suo vocem meam et clamor meus veniet in aures eius. Commota est et contremuit terra et fundamenta montium concussa sunt et conquassata quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de naribus eius et ignis de ore eius vorabit carbones incensi sunt et inclinavit celos et descendit et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit et lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum cribrans aquas de nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu eius accensi sunt carbones ignis. Tonabit de celo dominus et excelsus dedit vocem suam. Misit sagittas suas et dissipavit eos fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris et revelata sunt fundamenta orbis ab increpatione domini et ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me et extraxit me de aquis multis. Liberavit me ab inimico meo potentissimo et ab his qui oderant me quoniam robustiores me erant. Prevenit me in die afflictionis mee et factus est dominus firmamentum meum. Et eduxit me in latitudinem et liberavit me quia placuit ei. Retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi quia custodivi vias domini et non egi impie a deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet mihi dominus secundum iusticiam meam et secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris et cum robusto perfectus et cum electo electus eris et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea domine. Et domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus in deo meo transiliam murum. Deus immaculata via eius eloquium domini igne examinatum. Scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum. Et quis fortis preter deum nostrum deus qui accinxit me fortitudine et complanavit perfectam viam meam. Coequans pedes meos cervis et super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prelium et componens quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti mihi clipeum salutis tue et mansuetudo tua multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus me et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram et non revertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam ut non consurgant cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad prelium incurvasti resistentes mihi sub me. Inimicos meos dedisti mi-

Dorsum odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet, ad dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terre quasi lutum platearum comminuam eos atque compingam. Salvabis me a contradictionibus populi mei, custodies me in caput gentium. Populus quem ignoro serviet michi, filii alieni resistent, auditu auris obedient michi. Filii alieni defluxerunt et contrahentur in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus et exaltabitur deus fortis salutis mee. Deus qui das vindictas michi et deiecisti populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis et a resistentibus michi elevabis me, a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi domine in gentibus et nomini tuo cantabo. Magnificans salutes regis sui et faciens misericordiam christo suo David et semini eius in sempiternum.

XXIII

Hec autem sunt verba David novissima. Dixit David filius Isai, dixit vir cui constitutum est de christo dei Iacob, egregius psaltes Israel. Spiritus domini locutus est per me et sermo eius per linguam meam. Dixit deus Israel michi, locutus est fortis Israel, dominator hominum iustus, dominator in timore dei. Sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud deum ut pactum eternum iniret mecum firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et omnis voluntas, nec est quicquam ex ea quod non germinet. Prevaricatores autem quasi spine evellentur universi que non tolluntur manibus. Et si quis eas tangere voluerit armabitur ferro et ligno lanceato, igneque succense comburentur usque ad nichilum. Hec nomina fortium David. David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar patrui eius filius Ahohi inter tres fortes qui erant cum David quando exprobraverunt Philisteis et congregati sunt illuc in prelium. Cumque ascendissent viri Israel, ipse stetit et percussit Philisteos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem magnam in die illa, et populus qui fugerat reversus est ad cesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Age de Arari. Et congregati sunt Philistiim in statione. Erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie Philistiim, stetit ille in medio agri et tuitus est eum, percussitque Philisteos. Et fecit dominus salutem magnam. Nec non et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta, et venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam. Castra autem Philistiim erant posita in valle gigantum, et David erat in presidio. Porro statio Philistiorum tunc erat in Bethleem. Desideravit igitur David et ait: Si quis michi daret potum aque de cisterna que est in Bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra Philistiorum et hauserunt aquam de cisterna Bethleem que erat iuxta portam et attulerunt ad David. At ille noluit bibere sed libavit eam domino dicens: Propitius michi sit dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Sarvie princeps erat de tribus. Ipse est qui elevavit hastam suam contra trecentos quos interfecit, nominatus in tribus et inter tres nobilior. Eratque eorum princeps, sed usque ad tres primos non pervenerat. Et Banaias filius Ioiade viri fortissimi magnorum operum de Capsehel. Ipse percussit duos leones Moab, et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum egyptium, virum dignum spectaculo, habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu egyptii et interfecit eum hasta sua. Hec fecit Banaias filius Ioiade, et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores. Verumtamen usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum sibi David auricularium a secreto. Asahel frater Ioab inter triginta. Elehanan filius patrui eius de Bethleem. Semma de Arari. Elica de Arodi. Helcab de Phelti. Hira filius Attis

de thecue Abiezer de anatoth mo
bonai de husathi Selmon achoites
mahrai netophatites Heled
filius baana et ipse netophati
tes Ithai filius ribai de gabaath
filiorum Beniamin Banaias phrato
nites Heddai de torrente gaas
abialbon arbatites Azmaveth de be
romi Eliaba salabonites filii
iassen Ionathan Semma de orodi Ai
ham filius sarar arorites Eliphelet filius
aasbai filii maachati Heliam filius
achitophel gelonites Esrai de car
melo Pharai de arabi Igaal fi
lius nathan de soba Bonni de gaddi
Selech de amoni Naarai berothites
armiger ioab filii sarvie Hiretites
Gareb et ipse gethrites Urias ethe
us Omnes xxxvii.

XXIIII

Et addidit furor domini irasci contra
israel Commovitque david in eis
dicentem ad ioab Vade et numera
israel et iudam Dixitque rex ad ioab
principem exercitus sui perambula omnes
tribus israel a dan usque bersabee et
numerate populum ut sciam numerum eius Di
xitque ioab regi Adaugeat dominus
deus tuus ad populum quantus nunc est
iterumque centuplicet in conspectu domini mei
regis Sed quid sibi dominus meus rex vult
in re huiuscemodi Obtinuit autem sermo
regis verba ioab et principum exercitus
Egressusque est ioab et principes mi
litum a facie regis ut numerarent populum
israel Cumque pertransissent iordanem ve
nerunt in aroer ad dexteram urbis
que est in valle gad Et per iazer trans
ierunt in galaad et in terram inferi
orem hodsi et venerunt in dan sil
vestria Circumeuntesque iuxta sido
nem transierunt prope menia tyri et
omnem terram evei et chananei Ve
neruntque ad meridiem iuda in ber
sabee et lustrata universa terra affu
erunt post novem menses et viginti dies
in ierusalem Dedit ergo numerum descriptio
nis populi regi Et inventa sunt de israel
octingenta milia virorum fortium qui edu
cerent gladium et de iuda quingenta
milia pugnatorum Percussit autem cor
david eum postquam numeratus est populus Et di
xit david ad dominum Peccavi valde
in hoc facto sed precor domine ut transferas

iniquitatem servi tui quia stulte egi
nimis Surrexit itaque david ma
ne et sermo domini factus est ad gad
prophetam et videntem david dicens
Vade et loquere ad david Hec di
cit dominus Trium datur tibi optio
Elige unum quod volueris ex hiis ut
faciam tibi Cumque venisset gad
ad david nunciavit ei dicens Aut
vii annis veniet tibi fames in terra
tua aut tribus mensibus fugies inimi
cos adversarios tuos et illi te per
sequentur aut certe tribus diebus erit
pestilencia in terra tua Nunc ergo
delibera et vide quid respondeam
ei qui me misit sermonem Di
xit autem david ad gad Coar
tor nimis undique sed melius
est ut incidam in manum domini
multe enim misericordie eius sunt
quam in manus hominum Immisitque
dominus pestilenciam in israel
de mane usque ad tempus constitutum
et mortui sunt ex populo a dan usque
bersabee septuaginta milia virorum
Cumque extendisset manum suam an
gelus domini super ierusalem ut disper
deret eam misertus est dominus super
afflictionem et angelo percuti po
pulum Sufficit nunc contine ma
num tuam Erat autem angelus domini
iuxta aream horreuna iebu
sei Dixitque david ad dominum cum vi
disset angelum cedentem populum Ego
sum qui peccavi et ego inique
egi isti qui oves sunt quid fecerunt
Vertatur obsecro manus tua contra
me et contra domum patris mei Venit
autem gad ad david in die illa et
dixit ei Ascende et constitue altare
domino in area horreuna iebusei
Et ascendit david iuxta sermonem
gad quem preceperat ei dominus Con
spiciensque horreuna animadvertit
regem et servos suos transire ad
se Et egressus adoravit regem
prono vultu in terram et ait Quid
causae est ut veniat dominus meus
rex ad servum suum Cui david ait
Ut emam a te aream et edificem
altare domino et cesset interfectio
que grassatur in populo Et ait horreu
na ad david Accipiat et offe

rat dominus meus rex sicut placet ei: habes boves in holocaustum et plaustra et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit Areuna regi. Dixitque Areuna ad regem: Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum. Cui rex respondens ait: Nequaquam ut vis, sed emam pretio a te, et non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream et boves siclis argenti quinquaginta. Et edificavit ibi David altare Domino et obtulit holocausta et pacifica, et repropiciatus est Dominus terre et cohibita est plaga ab Israel.

Incipit liber tercius

Et rex David senuerat habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus, non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui: Queramus domino nostro regi adolescentulam virginem, et stet coram rege et foveat eum dormiatque in sinu suo et calefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel, et invenerunt Abisag Sunamitidem et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege et ministrabat ei; rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius Aggith elevabatur dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus et equites et quinquaginta viros qui ante eum currerent. Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher valde, secundus natu post Absalon. Et sermo fuit ei cum Ioab filio Sarvie et cum Abiathar sacerdote, qui adiuvabant partes Adonie. Sadoch vero sacerdos et Banaias filius Ioiade et Nathan propheta et Semei et cerethi et phelethi et omne robur exercitus David non erat cum Adonia. Immolatis ergo Adonias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta lapidem Zoeleth qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis et omnes viros Iuda servos regis. Nathan autem prophetam et Banaiam et robustos quosque et Salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit itaque Nathan ad Bersabee matrem Salomonis: Num audisti quod regnaverit Adonias filius Aggith, et dominus noster David hoc ignorat? Nunc ergo veni, accipe a me consilium, et salva animam tuam filiique tui Salomonis. Vade et ingredere ad regem David et dic ei: Nonne tu, domine mi rex, iurasti mihi ancille tue dicens: Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te et complebo sermones tuos. Ingressa est itaque Bersabee ad regem in cubiculo. Rex autem senuerat nimis, et Abisag Sunamitis ministrabat ei. Inclinavit se Bersabee et adoravit regem. Ad quam rex: Quid tibi, inquid, vis? Que respondens ait: Domine mi, tu iurasti per Dominum Deum tuum ancille tue: Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Adonias regnat, te domine mi rex ignorante. Mactavit boves et pinguia queque et arietes plurimos, et vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem et Ioab principem milicie; Salomonem autem servum tuum non vocavit. Verumtamen, domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israel ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex, post te. Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego et filius meus Salomon peccatores. Adhuc illa loquente cum rege, ecce Nathan propheta venit. Et nunciaverunt regi dicentes: Adest Nathan propheta. Cumque introisset et stetisset ante conspectum regis, et adorasset eum pronus in terram, dixit Nathan propheta: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me et ipse sedeat super thronum meum? Quia descendit hodie et immolavit boves et pinguia et arietes plurimos et vocavit universos filios et principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem; illis quoque vescentibus et bibentibus coram eo et dicentibus: Vivat rex Adonias, me servum tuum et Sadoch sacerdotem et Banaiam filium Ioiade et Salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum, et mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum? Et respondit rex David dicens: Vocate ad me

bersabee. Que cum fuisset ingressa coram rege et stetisset ante eum, iuravit rex et ait: Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quia sicut iuravi tibi per dominum deum israel dicens: Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit super solium meum pro me, sic faciam hodie. Summissoque bersabee in terra vultu adoravit regem dicens: Vivat dominus meus rex david in eternum. Dixit quoque rex david: Vocate mihi sadoch sacerdotem et nathan prophetam et banaiam filium ioiade. Qui cum ingressi fuissent coram rege, dixit ad eos rex: Tollite vobiscum servos domini vestri et imponite salomonem filium meum super mulam meam et ducite eum in gihon, et ungat eum ibi sadoch sacerdos et nathan propheta in regem super israel, et canetis bucina atque dicetis: Vivat rex salomon. Et ascendetis post eum, et veniet et sedebit super solium meum, et ipse regnabit pro me, illique precipiam ut sit dux super israel et super iudam. Et respondit banaias filius ioiade regi dicens: Amen. Sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum salomone, et sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis david. Descendit ergo sadoch sacerdos et nathan propheta et banaias filius ioiade et cerethi et phelethi, et imposuerunt salomonem super mulam regis david et adduxerunt eum in gihon. Sumpsitque sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit salomonem. Et cecinerunt bucina, et dixit omnis populus: Vivat rex salomon. Et ascendit universa multitudo post eum, et populus canentium tibiis et letantium gaudio magno, et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo, iamque convivium finitum fuerat; sed et ioab audita voce tube ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente ionathan filius abiathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias: Ingredere, quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque ionathan adonie: Nequaquam; dominus enim noster rex david regem constituit salomonem. Misitque cum eo sadoch sacerdotem et nathan prophetam et banaiam filium ioiade et cerethi et phelethi, et imposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum sadoch sacerdos et nathan propheta regem in gihon, et ascenderunt inde letantes, et insonuit civitas; hec est vox quam audistis. Sed et salomon sedet super solium regni sui. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi david dicentes: Amplificet deus nomen salomonis super nomen tuum et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex david in lectulo suo. Insuper et hec locutus est: Benedictus dominus deus israel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi ergo sunt et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adonia, et iit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens salomonem surrexit et abiit in tabernaculum domini, et tenuit cornu altaris. Et nuntiaverunt salomoni dicentes: Ecce adonias timens regem salomonem tenuit cornu altaris dicens: Iuret mihi hodie rex salomon quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet nec unus quidem capillus eius in terram; sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur. Misit ergo rex salomon et eduxit eum ab altari, et ingressus adoravit regem salomonem. Dixitque ei salomon: Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies david ut moreretur, precepitque salomoni filio suo dicens: Ego ingredior viam universe terre. Confortare et esto vir, et observa custodias domini dei tui ut ambules in viis eius, et custodias cerimonias eius et precepta eius et iudicia et testimonia, sicut scriptum est in lege moysi, ut intelligas universa que facis et quocumque te verteris, ut confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens: Si custodierint filii tui vias meas et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio israel. Tu quoque nosti que fecerit ioab filius sarvie, que fecerit duobus principibus exercitus israel, abner filio ner et amase filio iether

quos occidit et effudit sanguinem belli in pace et posuit cruorem belli in balteo suo qui erat circa lumbos eius et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis berzellai galaadites reddes graciam eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie absolon fratris tui. Habes quoque apud te semei filium gera filii iemini de bahurim qui maledixit mihi maledictione pessima quando ibam ad castra. Sed quia descendit in occursum michi cum transirem iordanem et iuravi ei per dominum dicens: Non te interficiam gladio, noli tu pati esse eum innoxium. Vir autem sapiens es et scies quid facias ei deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur david cum patribus suis et sepultus est in civitate david. Dies autem quibus regnavit david super israel xl anni sunt. In ebron regnavit vii annis et in ierusalem xxx tribus. Salomon autem sedit super thronum david patris sui et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius aggith ad bersabee matrem salomonis. Que dixit ei: pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: pacificus. Addiditque: sermo mihi est ad te. Cui ait: loquere. Et ille: Tu inquit nosti quia meum erat regnum et me preposuerat omnis israel sibi regem. Sed translatum est regnum et factum est fratris mei, a domino enim constitutum est ei. Nunc ergo peticionem unam deprecor a te ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum: Loquere. Et ille ait: precor ut dicas salomoni regi, neque enim quicquam negare potest tibi, ut det michi abisag sunamitem uxorem. Et ait bersabee: Bene, ego loquar pro te regi. Venit ergo bersabee ad regem salomonem ut loqueretur ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius adoravitque eam et sedit super thronum suum, positusque est thronus matri regis que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei: peticionem unam parvulam ego deprecor a te ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex: pete mater mi. Neque enim phas est ut avertam faciem tuam. Que ait: Detur abisag sunamitis adonie fratri tuo uxor. Respondit rex salomon et dixit matri sue: Quare postulas abisag sunamitem adonie? Postula ei et regnum. Ipse est enim frater meus maior me et habet abiathar sacerdotem et ioab filium sarvie. Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens: Hec faciat michi deus et hec addat quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Et nunc vivit dominus qui firmavit me et collocavit super solium david patris mei et qui fecit michi domum sicut locutus est quia hodie occidetur adonias. Misitque rex salomon per manum banaie filii ioiade qui interfecit eum et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in anathoth ad agrum tuum. Es quidem vir mortis sed hodie te non interficiam quia portasti archam domini dei coram david patre meo et sustinuisti laborem in omnibus quibus laboravit pater meus. Eiecit salomon abiathar ut non esset sacerdos domini ut impleretur verbum domini quod locutus est super domum heli in silo. Venit ergo nuncius ad salomonem quod ioab declinasset post adoniam et post salomonem non declinasset. Fugit ergo in tabernaculum domini et apprehendit cornu altaris. Nunciatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini et esset iuxta altare. Misitque salomon banaiam filium ioiade dicens: Vade interfice eum. Venit banaias ad tabernaculum domini et dixit ei: Hec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar sed hic moriar. Renunciavit banaias regi sermonem dicens: Hec locutus est ioab et hec respondit michi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est et interfice eum et sepeli et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab a me et a domo patris mei. Et reddet dominus sanguinem eius super caput eius quia interfecit duos viros meliores quam se et occidit eos gladio patre meo david ignorante: abner filium

necem principem militiae Israhel et Amasa filium Iether principem exercitus Iuda. Et revertetur sanguis illorum super caput Ioab et in caput seminis eius in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in aeternum a Domino. Ascendit itaque Banaias filius Ioiade et adgressus eum interfecit, sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex Banaiam filium Ioiade pro eo super exercitum, et Sadoch sacerdotem posuit pro Abiathar. Misit quoque rex et vocavit Semei dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem et habita ibi, et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum; sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei regi: Bonus sermo. Sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. Nuntiatumque est Semei quod servi eius essent in Geth. Et surrexit Semei et stravit asinum suum ivitque in Geth ad Achis ad requirendos servos suos, et adduxit eos de Geth. Nuntiatum est autem Salomoni quod isset Semei in Geth de Ierusalem et redisset. Et mittens vocavit eum dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum et predixi tibi: Quacumque die egressus fueris huc et illuc, scito te esse moriturum. Et respondisti michi: Bonus est sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum Domini et preceptum quod preceperam tibi? Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo. Reddidit Dominus maliciam tuam in caput tuum. Et rex Salomon benedictus, et thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaie filio Ioiade, qui egressus percussit eum, et mortuus est.

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Egipti. Accepit namque filiam eius et adduxit in civitatem David, donec compleret edificans domum suam et domum Domini et murum Ierusalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis; non enim edificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in preceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat et accendebat thimiama. Abiit itaque in Gabaon ut immolaret ibi; illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. Apparuit autem Dominus Salomoni per sompnium nocte dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iusticia et recto corde tecum. Custodisti ei misericordiam tuam grandem et dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. Et nunc, Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo. Ego autem sum puer parvulus et ignorans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti, populi infiniti qui numerari et supputari non potest pre multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile, ut iudicare possit populum tuum et discernere inter bonum et malum. Quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon rem huiuscemodi postulasset. Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, et non petisti tibi dies multos nec divitias aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos et dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non postulasti dedi tibi, divicias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis

tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et custodieris precepta mea et mandata mea sicut ambulavit pater tuus longos faciam dies tuos. Igitur evigilavit salomon et intellexit quod esset sompnium. Cumque venisset ihrusalem stetit coram archa federis domini et obtulit holocausta et fecit victimas pacificas et grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem steteruntque coram eo. Quarum una ait Obsecro mi domine ego et mulier hec habitabamus in domo una et peperi apud eam in cubiculo. Tercia vero die postquam ego peperi peperit et hec et eramus simul nullusque alius in domo nobiscum exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte dormiens quippe oppressit eum. Et consurgens intempeste noctis silencio tulit filium meum de latere meo ancille tue dormientis et collocavit in sinu suo. Suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo apparuit mortuus quem diligencius intuens clara luce deprehendi non esse meum quem genueram. Responditque altera mulier non est ita ut dicis sed filius tuus mortuus est meus autem vivit. E contrario illa dicebat mentiris. filius quippe meus vivit et filius tuus mortuus. Atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait Hec dicit filius meus vivit et filius tuus mortuus est et ista respondit non sed filius tuus mortuus est et filius meus vivit. Dixit ergo rex afferte michi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege ait Dividite infantem vivum in duas partes et date dimidiam partem uni et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regem. Commota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro domine mi date illi infantem vivum et nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat Nec michi nec tibi sit sed dividatur. Respondit rex et ait Date huic infantem vivum et non occidatur. Hec est enim mater eius. Audivit itaque omnis israel iudicium quod iudicasset rex et timuerunt regem videntes sapienciam dei esse in eo ad faciendum iudicium. IIII

Erat autem rex salomon regnans super omnem israel. Et hii principes quos habebat Azarias filius sadoch sacerdotis. Helioreph et Ahia filii Sisa scribe. Iozaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius ioiade super exercitum. Sadoch autem et abiathar sacerdotes. Azarias filius nathan super eos qui assistebant regi. Zabud filius nathan sacerdos amicus regis et Ahisar prepositus domus et Adoniram filius abda super tributa. Habebat autem salomon xii prefectos super omnem israel qui preparabant annonam regi et domui eius per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec nomina eorum. Benhur in monte effraim. Bendechor in macces et in salebim et in bethsames et in helon et in bethanan. Benesed in araboth ipsius erat socho et omnis terra epher. Benabinadab cuius omnis nephad dor tapheth filiam salomonis habuit uxorem. Bana filius ahilud regebat tanaac et mageddo et universam bethsan que est subter ezrahel a bethsan usque abelmeula e regione iecmaan. Bengaber in ramath galaad habebat avothiair filii manasse in galaad. Ipse preerat in omni regione argob que est in bazan lx civitatibus magnis atque muratis que habebant seras ereas. Achimadab filius addo preerat in manaim. Achimaas in neptalim. Et ipse habebat basemath filiam salomonis in coniugio. Baana filius husi in aser et in baloth. Iozaphat filius pharue in ysachar. Semei filius hela in beniamin. Gaber filius uri in terra galaad in terra seon regis amorrei et og regis bazan. et super omnia que erant in terra illa. Iuda et israel innumerabiles sicut arena maris in multitudine comedentes et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in dicione sua habens

bus omnibus regna sicut a flumine terre philistiim usque ad terminum egypti offerentium sibi munera et servientium sibi cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus salomonis per dies singulos xxx chori simile et lx chori farine x boves pingues et xx boves pascuales et centum arietes excepta venatione cervorum caprearum atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem que erat trans flumen a thapsa usque gazam et cunctos reges illarum regionum. Et habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque iuda et israel absque timore ullo unusquisque sub vite sua et sub ficu sua a dan usque bersabee cunctis diebus salomonis. Et habebat salomon xl milia presepia equorum currilium et xii milia equestrium. Nutriebantque eos supradicti regis prefecti sed et necessaria mense regis salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore suo. Ordeum quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex iuxta constitutum sibi. Dedit quoque deus sapientiam salomoni et prudentiam multam nimis et latitudinem cordis quasi arenam que est in littore maris. Et precedebat sapientia salomonis sapientiam omnium orientalium et egyptiorum. Et erat sapientior cunctis hominibus sapientior ethan ezraite et eman et chalchal et dorda filiis mahol. Et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque salomon tria milia parabolas et fuerunt carmina eius quinque milia. Et disputavit super lignis a cedro que est in libano usque ad ysopum que egreditur de pariete et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam salomonis et ab universis regibus terre qui audiebant sapientiam eius.

Misit quoque hiram rex tyri servos suos ad salomonem. Audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius. Quia amicus fuerat hiram david omni tempore. Misit autem et salomon ad hiram dicens. Tu scis voluntatem david patris mei et quia non potuit edificare domum nomini domini dei sui propter bella imminentia per circuitum donec daret dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem dedit dominus deus meus michi requiem per circuitum et non est sathan neque occursus malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini domini dei mei sicut locutus est dominus david patri meo dicens. Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur ut precidant michi cedros de libano et servi mei sint cum servis tuis. Mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cedere sicut sydonii. Cum ergo audisset hiram verba salomonis letatus est valde et ait. Benedictus dominus hodie qui dedit david filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit hiram ad salomonem dicens. Audivi quecumque mandasti michi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de libano ad mare et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris michi et applicabo ea ibi et tu tolles ea. Prebebisque necessaria michi ut detur cibus domui mee. Itaque hiram dabat salomoni ligna cedrina et abiegna ligna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebebat hiram xx milia choros tritici in cibum domui eius et xx choros purissimi olei. Hec tribuebat salomon hiram per annos singulos. Dedit quoque dominus sapientiam salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax inter hiram et salomonem et pepigerunt fedus ambo. Elegitque rex salomon operarios de omni israel et erat indictio xxx milia virorum. Mittebatque eos in libanum x milia per menses singulos vicissim ita ut duobus mensibus essent in domibus suis. Et adoniram erat super huiusmodi indictionem. Fuerunt itaque salomoni lxx milia eorum qui onera portabant et lxxx milia latomorum in monte absque

prepositi qui preerant singulis operi-
bus numero trium milium et trecentorum
precipientium populo et hiis qui faciebant
opus. Precepitque rex ut tollerent la-
pides grandes et preciosos in funda-
mentum templi et quadrarent eos
quos dolaverant cementarii salo-
monis et cementarii hiram. Porro
biblii preparaverunt ligna et lapi-
des ad edificandum domum. VI

Factum est autem quadringente-
simo et octogesimo anno
egressionis filiorum israel de terra
egipti in anno quarto mense zio ip-
se est mensis secundus regni salomonis super
israel edificare cepit domum domino.
Domus autem quam edificabat rex salo-
mon domino habebat lx cubitos in lon-
gitudine et xx cubitos in latitu-
dine et xxx cubitos in altitudine
et porticus erat ante templum xx cu-
bitorum longitudinis iuxta men-
suram latitudinis ante faciem
templi. Fecitque in templo fenestras
obliquas et edificavit super parie-
tem templi tabulata per girum in pa-
rietibus domus per circuitum tem-
pli et oraculi et fecit latera in
circuitu. Tabulatum quod subter erat
quinque cubitos habebat latitudinis
et medium tabulatum sex cubitorum
latitudinis et tercium tabulatum vii
quinque cubitos latitudinis et tercium ta-
bulatum vii quinque cubitos latitudi-
nis. Trabes autem posuit in domo
per circuitum forinsecus ut non hererent
muris templi. Domus autem cum edifi-
caretur lapidibus dolatis atque per-
fectis edificata est et malleus
et securis et omne ferramentum non sunt
audita in domo cum edificaretur.
Hostium lateris medii in pariete
erat domus dextre et per cocleam
ascendebant in medium cenaculum
a medio in tercium. Et edificavit
domum et consummavit eam. Texit quoque
domum laquearibus cedrinis et e-
dificavit tabulatum super omnem
domum quinque cubitis altitudinis
et operuit domum lignis cedrinis.
Et factus est sermo domini ad salo-
monem dicens: Domus hec quam
edificas, si ambulaveris in preceptis
meis et iudicia mea feceris, et
custodieris omnia mandata mea gra-
diens per ea, firmabo sermonem me-
um tibi quem locutus sum ad david
patrem tuum, et habitabo in medio fi-
liorum et non derelinquam populum meum
israel. Igitur edificavit salomon domum
et consummavit eam. Et edificavit
parietes domus intrinsecus tabula-
tis cedrinis a pavimento domus
usque ad summitatem parietum et usque ad
laquearia operuit lignis intrinse-
cus et texit pavimentum domus
tabulis abiegnis. Edificavitque
xx cubitorum ad posteriorem partem
templi tabulata cedrina a pavime-
to usque ad superiora et fecit interio-
rem domum oraculi sanctum sanctorum. Por-
ro xl cubitorum erat ipsum templum pro
foribus oraculi. Et cedro omnis domus in-
trinsecus vestiebatur habens tornatu-
ras et iuncturas suas fabrefactas sub-
tiliter et artificiose et celaturas
eminentes. Omnia cedrinis tabulis
vestiebantur nec omnino lapis apparere
poterat in pariete. Oraculum autem in
medio domus in interiori parte fecerat
ut poneret ibi archam federis domini.
Porro oraculum habebat xx cubitos lon-
gitudinis et xx cubitos latitudinis
et xx cubitos altitudinis. Et operuit
illud atque vestivit auro purissimo
sed et altare vestivit cedro. Domum
quoque ante oraculum operuit auro
purissimo, et affixit laminas cla-
vis aureis. Nichil quoque erat in templo
quod non auro tegeretur, sed et totum
altare oraculi texit auro, et fecit in
oraculo duos cherubin de lignis o-
livarum decem cubitorum altitudinis. Quin-
que cubitorum ala cherub una et quinque
cubitorum ala altera, decem cubitos habentes
a summitate ale usque ad summitatem ale
alterius. Decem quoque cubitorum erat cherub
secundus in mensura pari. Et opus unum
erat in duobus cherubin, id est altitudinem
habebat unus cherub decem cubitorum
et similiter cherub secundus. Posuitque che-
rubin in medio templi interioris. Ex-
tendebant autem alas suas cherubin
et tangebat ala una parietem et
ala cherub secundi tangebat parietem

alterius. Ala autem altera in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit hostiola de lignis olivarum postesque angulorum quinque. Et duo hostia de lignis olivarum et sculpsit in eis picturas cherubin et palmarum species et anaglypha valde prominentia. Et texit ea auro et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos. Et duo hostia de lignis abiegnis altrinsecus utrumque hostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri.

VII

Anno quarto fundata est domus domini in mense zio et in anno xi° mense bul ipse est mensis octavus perfecta est domus in omni opere suo et in universis utensilibus. Edificavitque eam annis vii. Domum autem suam edificavit Salomon xiii annis et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani centum cubitorum longitudinis et l cubitorum latitudinis et xxx cubitorum altitudinis et iiii^or deambulatoria inter columnas ligna quippe cedrina exciderat in columnas et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram que xl quinque columnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columnas xv contra se invicem positas et e regione se respicientes equali spatio inter columnas et super columnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columnarum fecit l cubitorum longitudinis et xxx cubitorum latitudinis et alteram porticum in facie maioris porticus et columnas

et epistilia super columnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebat ad iudicandum erat in medio porticu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat salomon tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus pretiosis qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus usque ad altius serrati erant a fundamento usque ad summitatem parietum et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus pretiosis magnis decem sive octo cubitorum. Et desuper lapides pretiosi equalis mensure secti erant similiter et de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis et unius ordinis de dolata cedro necnon et in atrio domus domini interiori et in porticu domus. Misit quoque rex salomon et tulit hiram de tyro filium mulieris vidue de tribu neptalim patre tyrio artificem erarium et plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem fecit omne opus eius. Et finxit duas columnas ereas xviii cubitorum altitudinis columnam unam et linea xii cubitorum ambiebat columnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columnarum fusilia ex ere quinque cubitorum altitudinis capitellum unum et quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum et quasi in modum retis et catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columnarum fusile erat. Septena versuum retiacula in capitello uno et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit columnas et duos ordines retiaculorum singulorum in circuitu ut tegerent capitella que erant super summitatem malogranatorum. Eodem fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper iuxta mensuram columne contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant

in circuitu capitelli secundi. Et sta-
tuit duas columpnas in porticu
templi. Cumque statuisset columpnam
dextram vocavit eam nomine
Iachin. Similiter erexit columpnam
secundam et vocavit nomen eius Booz.
Et super capita columpnarum opus in
modum lilii posuit perfectumque
est opus columpnarum. Fecit et ma-
re fusile x cubitorum a labio usque
ad labium rotundum in circuitu. v cubi-
torum altitudo eius et resticula xxx
cubitorum cingebant illud per cir-
cuitum. Et sculptura subter labium
circuibat illud x cubitis ambiens
mare. Duo ordines sculpturarum
striatarum erant fusiles. Et stabat
super xii boves. E quibus tres
respiciebant ad aquilonem et tres
ad occidentem et tres ad meridiem
et tres ad orientem. Et mare super
eos desuper erat. Quorum posteriora uni-
versa intrinsecus latitabant. Grossitu-
do autem luteris trium unciarum erat:
labiumque eius quasi labium calicis et fo-
lium repandi lilii. Duo milia ba-
thos capiebat tria milia metretas.
Et fecit bases x eneas quatuor cubi-
torum longitudinis singulas bases singu-
las et quatuor cubitorum latitudinis
et trium cubitorum altitudinis. Et
ipsum opus basium interrasile erat
et sculpture inter iuncturas et inter
coronulas et plectas leones et
boves et cherubin et inter iunctu-
ras desuper coronulas et plectas
leones et boves quasi lora ex ere
dependentia. Et quatuor rote per bases
singulas et axes erei et per quatuor
partes quasi humeruli subter luterem
fusiles contra se invicem respicien-
tes. Os quoque luteris intrinsecus erat
in capitis summitate et quod forinsecus
apparebat unius cubiti erat totum
rotundum pariter habebat unum cubitum
et dimidium. In angulis autem colu-
mpnarum varie celature erant et me-
dia inter columpna quadrata non
rotunda. Quatuor quoque rote que per
quatuor angulos basis erant coherebant
sibi subter basim. Una rota habebat

altitudinis cubitum et semis. Tales
autem rote erant quales solent in curru
fieri et axes earum et radii et canti et
moduli omnia fusilia. Nam et
humeruli illi quatuor per singulos
angulos basis unius ex ipsa basi fu-
siles et coniuncti erant. In summitate autem
basis erat quedam rotunditas unius
et dimidii cubiti ita fabrefacta ut
luter desuper posset imponi habens
celaturas suas et sculpturas
varias ex semetipso. Sculpsit quoque in
tabulatis illis que erant ex ere
et angulis cherubin et leones
et palmas quasi in similitudinem hominis
stantis ut non celata sed apposita
per circuitum viderentur. In hunc modum
fecit x bases fusura una et men-
sura sculptura quoque consimili. Fecit quoque
decem luteres eneos xl bathos
capiebat luter unus eratque quatuor
cubitorum. Singulos quoque luteres per
singulos id est x bases posuit et con-
stituit v bases v ad dexteram par-
tem templi et quinque ad sinistram. Mare
autem posuit ad dextram partem templi
contra orientem et meridiem. Fe-
cit quoque Hyram lebetes et scutras et
amulas et perfecit omne opus Salo-
monis regis in templo domini. Colum-
pnas duas et funiculos capitello-
rum super capitella columpnarum du-
os et retiacula duo ut operirent
duos funiculos qui erant super
capita columpnarum et malogranata
quadraginta in duobus reti-
aculis. Duos versus malogranato-
rum in retiaculis singulis ad operien-
dos funiculos capitellorum qui
erant super capita columpnarum et ba-
ses x et luteres x super bases et ma-
re unum et boves xii subter mare
et lebetes et scutras et amulas.
Omnia vasa que fecit Hyram regi Sa-
lomoni in domo domini de auricalco
erant. In campestri regione
Iordanis fudit ea rex in argillo-
sa terra inter Sochoth et Sarthan. Et
posuit Salomon omnia vasa in domo
domini propter multitudinem autem nimiam
non erat pondus eris. Fecitque Salomon
omnia vasa in domo domini altare au-
reum et mensam super quam ponerentur
panes propositionis auream et cande-
labra aurea quinque ad dexteram et

quinque ad sinistram contra oraculum
ex auro puro et quasi lilii flores et lucer-
nas desuper aureas et forcipes au-
reas et ydrias et fuscinulas et
phialas et mortariola et thuri-
bula de auro purissimo Et cardi-
nes hostiorum domus interioris sancti
sanctorum domus templi ex auro erant Et
perfecit omne opus quod faciebat
salomon in domo domini Et intulit
que sanctificaverat david pater suus ar-
gentum et aurum et vasa reposuit in
thesauris domus domini VIII
Tunc congregati sunt omnes
maiores natu israhel cum princi-
pibus tribuum et duces fami-
liarum filiorum israhel ad regem salo-
monem in ierusalem ut deferrent ar-
cham federis domini de civitate
david id est de syon Convenitque ad regem
salomonem universus israhel in mense e-
thanim in sollempni die ipse est
mensis septimus Veneruntque cuncti senes
de israhel et tulerunt archam sacerdotes
et portaverunt archam domini et
tabernaculum federis et omnia vasa sanctu-
arii que erant in tabernaculo domini
et ferebant ea sacerdotes et levite
Rex autem salomon et omnis multitudo israhel
que convenerat ad eum gradiebatur
cum illo ante archam et immolabant
boves et oves absque estimatione
et numero Et intulerunt sacerdotes ar-
cham federis domini in locum suum in
oraculum templi in sanctum sanctorum sub-
ter alas cherubin Siquidem che-
rubim expandebant alas suas super
locum arche et protegebant archam
et vectes eius desuper Cumque emine-
rent vectes et apparerent summitates
eorum foris sanctuarium ante oraculum
non apparebant ultra extrinsecus qui
et fuerunt ibi usque in presentem di-
em In archa autem non erat aliud
nisi due tabule lapidee quas
posuerat in ea moyses in oreb
quando pepigit fedus dominus cum filiis
israhel cum egrederentur de terra egypti
Factum est autem cum exissent sacerdotes
de sanctuario nebula implevit do-
mum domini et non poterant sacerdo-
tes stare et ministrare propter nebulam
Impleverat enim gloria domini domum

domini Tunc ait salomon Dominus dixit
ut habitaret in nebula Edificans
edificavi domum in habitaculum tuum
firmissimum solium tuum in sempiternum
Convertitque rex faciem suam et bene-
dixit omni ecclesie israhel Omnis enim
ecclesia stabat Et ait Benedictus dominus
deus israhel qui locutus est ad david
ore suo patrem meum et in manibus
eius perfecit dicens A die qua edu-
xi populum meum israhel de egypto non
elegi civitatem de universis tribubus
israhel ut edificaretur domus ut esset
nomen meum ibi sed elegi david
ut esset super populum meum israhel Vo-
luitque david pater meus edificare
domum nomini domini dei israhel Et
ait dominus ad david patrem meum
Quod cogitasti in corde tuo edi-
ficare domum nomini meo bene feci-
sti hoc ipsum mente tractans Verumtamen
tu non edificabis mihi domum sed filius
tuus qui egredietur de renibus tuis
ipse edificabit domum nomini meo
Confirmavit dominus sermonem suum
quem locutus est Stetique pro david
patre meo et sedi super thronum israhel
sicut locutus est dominus et edificavi
domum nomini domini dei israhel et constitui
ibi locum arche in qua fedus est domini
quod percussit cum patribus nostris quando egres-
si sunt de terra egypti Stetit autem salomon
ante altare domini in conspectu ecclesie
israhel et expandit manus suas in ce-
lum et ait Domine deus israhel non est similis
tui deus in celo desuper et super terram
deorsum qui custodis pactum et
misericordiam servis tuis qui ambulant
coram te in toto corde suo Qui custodi-
sti servo tuo david patri meo que lo-
cutus es ei Ore locutus es et ma-
nibus perfecisti ut hec dies probat
Nunc igitur domine deus israhel con-
serva famulo tuo david patri meo que
locutus es ei dicens Non auferetur
de te vir coram me qui sedeat super
thronum israhel ita tamen si custodierint
filii tui viam suam ut ambulent
coram me sicut tu ambulasti in
conspectu meo Et nunc domine deus israhel
firmentur verba tua que locutus es servo
tuo david patri meo Ergone pu-
tandum est quod vere deus habitet
super terram Si enim celum et celi celorum
te capere non possunt quanto magis domus

liceat quam edificavi sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius domine deus meus audi hymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die super domum de qua dixisti Erit nomen meum ibi ut exaudias orationem quam orat servus tuus in loco isto ut exaudias deprecationem servi tui et populi tui israel quodcumque oraverint in loco isto et exaudies in loco habitaculi tui in celo et cum exaudieris propicius eris. Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam tu exaudies in celo et facies et iudicabis servos tuos condempnans impium et reddens viam suam super caput eius iustificansque iustum et retribuens ei secundum iusticiam suam. Si fugerit populus tuus israel inimicos suos quia peccaturus est tibi et agentes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et adoraverint et deprecati fuerint in domo hac exaudi de celo et dimitte peccatum populi tui israel et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum et orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam exaudi eos in celo et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui israel et ostende eis viam bonam per quam ambulent et da pluviam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia aut corruptus aer aut erugo locusta vel bruchus et afflixerit eum et inimicus eius portas obsidens omnis plaga universa infirmitas cuncta devotatio et imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo israel si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac tu exaudies in celo in loco habitationis tue et repropiciaberis et facies ut des unicuique secundum vias suas sicut videris cor eius quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper

et alienigena qui non est de populo tuo israel cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum audietur enim nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium tuum extentum ubique. Cum venerit ergo et oraverit in hoc loco tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui et facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus israel et probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus ad bellum contra inimicos suos per viam quocumque miseris eos orabunt te contra viam civitatis quam elegisti et contra domum quam edificavi nomini tuo et exaudies in celo orationes eorum et preces eorum et facies iudicium eorum. Quod si peccaverint tibi non est enim homo qui non peccet et iratus tradideris eos inimicis suis et captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope et egerint penitentiam in corde suo in loco captivitatis et conversi deprecati te fuerint in captivitate dicentes Peccavimus inique egimus impie gessimus et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima sua in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti sunt et oraverint te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum et civitatem quam elegisti et templum quod edificavi nomini tuo exaudies in celo et firmamento solii tui orationes eorum et preces et facies iudicium eorum et propiciaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus eorum quibus prevaricati sunt in te et dabis eis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est et hereditas tua quos eduxisti de terra egypti de medio fornacis ferree. Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui israel et exaudies eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terre sicut locutus es per moysen servum tuum quando eduxisti patres nostros de egypto domine deus. Factum est autem cum complesset salomon orans dominum omnem orationem et deprecationem hanc surrexit de conspectu altaris domini utrumque enim genu in terram fixerat et manus

expanderat ad celum. Stetit ergo
et benedixit omni ecclesie israel voce
magna dicens. Benedictus dominus
qui dedit requiem populo suo israel iuxta
omnia que locutus est. Non cecidit ne
nec unus quidem sermo ex omnibus bo-
nis que locutus est per moysen ser-
vum suum. Sit dominus deus noster nobiscum
sicut fuit cum patribus nostris non dere-
linquens nos neque proiciens sed inclinet
corda nostra ad se ut ambulemus in
universis viis eius et custodiamus man-
data eius et cerimonias et iudici-
a quecumque mandavit patribus nostris
et sint sermones mei isti quibus
deprecatus sum coram domino appropinqu-
antes domino deo nostro die ac nocte
ut faciat iudicium servo suo et po-
pulo suo israel per singulos dies
et sciant omnes populi terre quia dominus
ipse est deus et non est ultra absque
eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino
deo nostro ut ambulemus in decretis eius
et custodiamus mandata eius sicut et
hodie. Igitur rex et omnis israel cum
eo immolabant victimas coram domino.
Mactavitque salomon hostias pacifi-
cas quas immolavit domino boum
xxii milia ovium centum xx milia. Et
dedicaverunt templum domini rex
et filii israel. In die illa sanctificavit
rex medium atrii quod erat ante
domum domini. Fecit quoque ibi holocau-
stum et sacrificium et adipem pacificorum
quoniam altare ereum quod erat coram
domino minus erat et capere non
poterat holocausta et sacrificia
et adipem pacificorum. Fecit ergo
salomon in tempore illo festivitatem
celebrem et omnis israel cum eo multi-
tudo magna ab introitu emath
usque ad rivum egipti coram domino
deo nostro vii diebus et vii diebus id est
xiiii diebus. Et in die octava di-
misit populos. Qui benedicentes regi
profecti sunt in tabernacula sua leta-
ntes et alacri corde super omnibus bo-
nis que fecerat deus david servo suo
et israel populo suo.

W

Factum est autem cum perfecisset salomon
edificium domus domini et edi-
ficium regis et omne quod op-
taverat et voluerat facere. Appa-
ruit ei dominus sicut apparuerat
ei in gabaon. Dixitque ad eum. Ex-
audivi orationem tuam et deprecationem
tuam quam deprecatus es coram me.
Sanctificavi domum hanc quam edifi-
casti ut ponerem nomen meum
ibi in sempiternum et erunt oculi mei
et cor meum ibi cunctis diebus.
Tu quoque si ambulaveris coram
me sicut ambulavit pater tuus in
simplicitate cordis et in equitate
et feceris omnia que precepi tibi et
legitima mea et iudicia servaveris
ponam thronum regni tui
super israel in sempiternum sicut locutus sum
patri tuo david dicens. Non au-
feretur de genere tuo vir de solio
israel. Si autem aversione aversi fueritis
vos et filii vestri non sequentes me
nec custodientes mandata et ceri-
monias quas proposui vobis
sed abieritis et colueritis deos a-
lienos et adoraveritis eos. Auferam
israel de superficie terre quam dedi
eis et templum quod sanctificavi nomini
meo proiciam a conspectu meo.
Eritque israel in proverbium et in fa-
bulam cunctis populis et domus
hec erit in exemplum. Omnis qui
transierit per eam stupebit et sibila-
bit et dicet. Quare fecit dominus
sic terre huic et domui huic. Et
respondebunt. Quia dereliquerunt
dominum deum suum qui eduxit
patres eorum de terra egipti et secu-
ti sunt deos alienos et adoraverunt
eos et coluerunt. Ideo induxit
dominus super eos omne malum hoc.
Expletis autem annis xx postquam
edificaverat salomon duas domos
id est domum domini et domum regis. Hiram
rege tyri prebente salomoni ligna
cedrina et abiegna et aurum iuxta
omne quod opus habuerat. Tunc de-
dit salomon hiram xx oppida in terra
galilee. Egressusque est hiram
de tyro ut videret oppida que de-
derat ei salomon et non placuerunt ei. Et
ait. Hec ne sunt civitates quas
dedisti michi frater. Et appella-
vit eas terram chabul usque in di-
em hanc. Misit quoque hiram ad re-
gem salomonem centum xx talenta.

auri. Haec est summa expensarum quam
obtulit rex salomon ad edificandam
domum domini et domum suam et me-
llo et murum ierusalem et ezer et ma-
geddon et gazer. Pharao rex
egypti ascendit et cepit gazer suc-
cenditque eam igni et chananeum
qui habitabat in civitate interfecit
et dedit eam in dotem filie sue
uxori salomonis. Edificavit ergo
salomon gazer et bethoron in-
feriorem et balaath et palmiram
in terra solitudinis. Et omnes vi-
cos qui ad se pertinebant et erant
absque muro communivit et civita-
tes curruum et civitates equitum
et quodcumque ei placuit ut edificaret
in ierusalem et in libano et in omni
terra potestatis sue. Universum populum qui
remanserat de amorreis et ethe-
is et pherezeis et eveis et
iebuseis qui non sunt de filiis israel
horum filios qui remanserant in terra
quos scilicet non potuerant filii israel
exterminare fecit salomon tributarios us-
que ad diem hanc. De filiis autem israel
non constituit salomon servire quemquam
sed erant viri bellatores et ministri
eius et principes et duces et prefecti
curruum et equorum. Erant autem principes
prepositi super omnia opera salomonis prepositi
quingenti l qui[a] imperabant. Filia autem
pharaonis ascendit de civitate da-
vid in domum suam quam edificaverat
ei salomon. Tunc edificavit mello.
Offerebat quoque salomon tribus vicibus per
annos singulos holocausta et pa-
cificas victimas super altare quod edifi-
caverat domino et adolebat thimi-
ama coram domino, perfectumque est templum.
Classem quoque fecit rex salomon in asion-
gaber que est iuxta ahila in li-
tore maris rubri in terra ydumea.
Misitque hiram in classe illa ser-
vos suos viros nauticos et gna-
ros maris cum servis salomonis.
Qui cum venissent in ophir sumptum
inde aurum quadringentorum xx ta-
lentorum detulerunt ad regem salomonem.

X

Sed et regina saba audi-
ta fama salomonis in nomine
domini venit temptare

[a] qui habebant subiectum populum et statutis operibus imperabat

eum in enigmatibus. Et ingressa
ierusalem multo comitatu et divitiis
et camelis portantibus aromata
et aurum infinitum nimis et gem-
mas preciosas venit ad salomonem
et locuta est ei universa que habebat in
corde suo. Et docuit eam salo-
mon omnia verba que proposuerat. Non
fuit sermo qui regem posset latere
et non responderet ei. Videns autem
regina saba omnem sapientiam salo-
monis et domum quam edificaverat
et cibos mense eius et habitacula ser-
vorum et ordines ministrantium vestes-
que eorum et pincernas et holocausta
que offerebat in domo domini, non
habebat ultra spiritum. Dixitque ad re-
gem: Verus est sermo quem audivi
in terra mea super sermonibus tuis
et super sapientia tua et non credebam
narrantibus michi donec ipsa venissem
et vidissem oculis meis et probassem quod
media pars michi nunciata non fuisset.
Maior est sapientia tua et opera quam
rumor quem audivi. Beati viri tui
et beati servi tui hii qui stant coram
te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit
dominus deus tuus benedictus cui placuisti
et posuit te super thronum israel eo quod
dilexit te dominus deus tuus israel in
sempiternum et constituit te regem ut
faceres iudicium et iusticiam. Dedit er-
go regi centum xx talenta auri et
aromata tam multa quam ea que
nimis et gemmas preciosas. Non
sunt allata ultra aromata tam
multa quam ea que dedit regina sa-
ba regi salomoni. Sed et classis hi-
ram que portabat aurum de ophir
attulit ex ophir ligna thyina mul-
ta nimis et gemmas preciosas. Fecit-
que rex de lignis thyinis fulcra
domus domini et domus regie et ci-
tharas liras que cantoribus. Non sunt
allata huiuscemodi ligna thyina
neque visa usque in presentem diem.
Rex autem salomon dedit regine sa-
be omnia que voluit et petivit
ab eo exceptis que ultro obtule-
rat ei munere regio. Que reversa
est et abiit in terram suam cum servis
suis. Erat autem pondus auri quod
offerebatur per annos singulos sex-
centorum lxvi talentorum auri.
Excepto eo quod afferebant viri qui
super vectigalia erant et ne-

negociatores universique scuta vendentes, et omnes reges arabie ducesque terre. Fecit quoque rex salomon ducenta scuta de auro purissimo. Sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti unius et trecentas peltas ex auro probato. Trecente auri mine unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore grandem et vestivit eum auro fulvo nimis. qui habebat sex gradus. Et summitas throni rotunda erat in parte posteriori et due manus hinc atque inde tenentes sedile et duo leones stabant iuxta manus singulas et xii leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa quibus potabat rex salomon erant aurea et universa supellex domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius precii putabatur in diebus salomonis quia classis regis per mare cum classe hiram semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum et argentum et dentes elephantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex super omnes reges terre divitiis et sapientia et universa terra desiderabat vultum salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde eius. Et singuli deferebant ei munera vasa argentea et aurea vestes et arma bellica aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque salomon currus et equites et facti sunt ei mille quadringenti currus et xii milia equitum. Et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta esset abundantia argenti in ierusalem quanta lapidum et cedrorum prebuit multitudinem quasi sicomoros que nascuntur in campestribus. Et educebantur equi salomoni de egipto et de coa. Negociatores enim regis emebant de coa et statuto precio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex egipto sexcentis siclis argenti et equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges etheorum et sirie equos ve

Rex autem salomon XI amavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque pharaonis et moabitidas idumeas et sidonias et ettheas de gentibus super quibus dixit dominus filiis israel. Non ingrediemini ad eas neque de illis ingredientur ad vestras. certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores quasi regine septingente et concubine trecente et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex depravatum est per mulieres cor eius ut sequeretur deos alienos. Nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris sui. sed colebat salomon astarthen deam sidoniorum et chamos deum moabitarum et moloch idolum amonitarum. Fecitque salomon quod non placuerat coram domino et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut david pater eius. Tunc edificavit salomon fanum chamos idolo moab in monte qui est contra ierusalem et moloch idolo filiorum amon. atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis que adolebant thimiama et immolabant diis suis. Igitur iratus est dominus salomoni eo quod aversa esset mens eius a domino deo israel. qui apparuerat ei secundo et preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos et non custodivit que mandavit ei dominus. Dixit itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et precepta mea que mandavi tibi disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. verumtamen in diebus tuis non faciam propter david patrem tuum. de manu filii tui scindam illud. Nec totum regnum auferam sed tribum unam dabo filio tuo propter david servum meum et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus adversarium salomoni adad idumeum de semine regio qui erat in edom. Cum enim esset david in idumea et ascendisset ioab princeps militie ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti et occidisset omne masculinum in idumea sex

sex mensibus ibi moratus est Ioab
et omnis Israhel donec interimerent omne
masculinum in Idumea. Fugit autem A-
dad ipse et viri Idumei de servis
patris eius cum eo ut ingrederentur in
Egyptum. Erat autem Adad puer parvu-
lus. Cumque surrexissent de Madian
venerunt in Pharan. Tuleruntque
secum viros de Pharan et introierunt
in Egyptum ad Pharaonem regem Egyp-
ti. Qui dedit ei domum et cibos con-
stituit et terram delegavit. Et in-
venit Adad gratiam coram Pharaone
valde intantum ut daret ei uxorem so-
rorem uxoris sue germanam Taph-
nes regine. Genuitque ei soror
Taphnes Genebath filium et nutri-
vit eum Taphnes in domo Pharaonis.
Eratque Genebath habitans apud
Pharaonem cum filiis eius. Cumque au-
disset Adad in Egypto dormisse Da-
vid cum patribus suis et mortuum esse
Ioab principem milicie, dixit Phara-
oni: Dimitte me ut vadam in terram
meam. Dixitque ei Pharao: Qua enim
re apud me indiges ut queras
ire in terram tuam? At ille respondit: Nul-
la, sed obsecro te ut dimittas
me. Suscitavit quoque ei Deus adversa-
rium Razon filium Heliadam qui fu-
gerat Adadezer regem Soba dominum
suum. Et congregavit contra eum
viros et factus est princeps latronum
cum interficeret eos David. Abieruntque
Damascum et habitaverunt ibi et
constituerunt eum regem in Damasco.
Eratque adversarius Israheli cunctis diebus
Salomonis. Et hoc est malum Adad
et odium contra Israhel regnavitque in
Syria. Ieroboam quoque filius Nabath Ephra-
teus de Sareda servus Salomonis cuius
mater erat nomine Sarva mulier vidua leva-
vit manum contra regem. Et hec cau-
sa rebellionis adversus eum: quia
Salomon edificavit Mello et coequavit
voraginem civitatis David patris sui.
Erat autem Ieroboam vir fortis et po-
tens. Vidensque Salomon adolescentem
bone indolis et industrium consti-
tuerat eum prefectum super tributa universe do-
mus Ioseph. Factum est igitur in tempore il-
lo ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem
et inveniret eum Ahias Silonites

propheta in via opertus pallio novo. E-
rant autem tantum duo in agro. Apprehen-
densque Ahias pallium suum novum
quo opertus erat scidit in xii partes.
Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi x scissu-
ras. Hec enim dicit Dominus Deus Israhel:
Ecce ego scindam regnum de manu
Salomonis et dabo tibi x tribus. Porro una
tribus remanebit ei propter servum me-
um David et Ierusalem civitatem quam
elegi ex omnibus tribubus Israhel. Eo quod dereliquerit
me et adoraverit Astharthen deam
Sidoniorum et Chamos deum Moab et
Moloch deum filiorum Ammon et non
ambulaverit in viis meis ut faceret
iusticiam coram me et precepta mea
et iudicia sicut David pater eius. Nec aufe-
ram omne regnum de manu eius sed
ducem ponam eum cunctis diebus vite
sue propter David servum meum quem elegi
qui custodivit mandata mea et
precepta mea. Auferam autem regnum
de manu filii eius et dabo tibi decem
tribus. Filio autem eius dabo tribum unam
ut remaneat lucerna David servo
meo cunctis diebus coram me in Ieru-
salem civitate quam elegi ut esset no-
men meum ibi. Te autem assumam et
regnabis super omnia que desiderat
anima tua eris quoque rex super Israhel. Si igitur
audieris omnia que precepero tibi et
ambulaveris in viis meis et fe-
ceris quod rectum est coram me cu-
stodiens mandata et precepta mea
sicut David servus meus fecit ero tecum
et edificabo tibi domum fidelem
quomodo edificavi domum David et
tradam tibi Israhel. Et affligam
semen David super hoc verumtamen non
cunctis diebus. Voluit ergo Salomon
interficere Ieroboam. Qui surrexit
et aufugit in Egyptum ad Seza-
chan regem Egypti. Et fuit in Egyp-
to usque ad mortem Salomonis. Reli-
qua autem verborum Salomonis et omnia que fe-
cit et sapientia eius ecce universa
scripta sunt in libro verborum Salomonis. Dies
autem quos regnavit Salomon in Ierusalem
super omnem Israhel xl anni sunt. Dormi-
vitque Salomon cum patribus suis. Regna-
vitque Roboam filius eius pro eo. XII

Venit autem Roboam in Sichem.
Illuc enim erat congregatus
omnis Israhel ad constituendum

eum regem. At vero Jeroboam filius Nabath cum adhuc esset in Egipto profugus a facie regis Salomonis audita morte eius reversus est de Egipto. Miserunt et vocaverunt eum. Venit ergo Jeroboam et omnis multitudo Israel et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo et de iugo gravissimo quod imposuit nobis et serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem et revertimini ad me. Cumque abiisset populus, iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius dum adhuc viveret, et ait: Quod datis mihi consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic et servieris et petitioni eorum cesseris locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi, dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium ut respondeam populo huic qui dixerunt mihi: Leva iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo Jeroboam et omnis populus ad Roboam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertio. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum quod ei dederant, et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Et non acquievit rex populo quoniam aversatus eum fuerat Dominus ut suscitaret verbum suum

quod locutus fuerat in manu Ahiae Silonitae ad Jeroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quae nobis pars in David, vel quae hereditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel. Nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel quicumque habitabant in civitatibus Juda regnavit Roboam. Misit igitur rex Roboam Aduram qui erat super tributa, et lapidavit eum omnis Israel et mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum et fugit in Jerusalem. Recessitque Israel a domo David usque in praesentem diem. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Jeroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato coetu et constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David praeter tribum Juda solam. Venit autem Roboam Jerusalem et congregavit universam domum Juda et tribum Beniamin centum octoginta milia electorum virorum et bellatorum ut pugnaret contra domum Israel et reduceret regnum Roboam filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda et ad omnem domum Juda et Beniamin et reliquos de populo dicens: Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel. Revertatur vir in domum suam, a me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini et reversi sunt de itinere sicut eis praeceperat Dominus. Aedificavit autem Jeroboam Sichem in monte Ephraim et habitavit ibi. Et egressus inde aedificavit Phanuel. Dixitque Jeroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Jerusalem, et convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Juda, interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos aureos vitulos et dixit eis: Nolite ultra ascendere

in Ierusalem. Ecce dii tui Israel qui eduxerunt te de terra Egypti. Posuitque unum in Bethel et alterum in Dan. Et factum est verbum hoc in peccatum; ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan. Et fecit phana in excelsis et sacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis Levi. Constituitque diem sollempnem in mense octavo quintadecima die mensis in similitudinem sollempnitatis que celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare ut adoleret incensum et sic fecit in Bethel ut ymmolaret vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum que fecerat. Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octavi quem finxerat de corde suo et fecit sollempnitatem filiis Israel. Et ascendit super altare ut adoleret incensum.

Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone XIII Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare et thus iaciente; et exclamavit contra altare in sermone Domini et ait: Altare altare, hec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David Iosias nomine et ymmolabit super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura succendunt et ossa hominum incendent super te. Deditque in die illa signum dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est. Cumque audisset rex sermonem hominis Dei quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est et effusus est cinis de altari iuxta signum quod predixerat vir Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui et ora pro me ut restituatur manus mea michi. Oravitque vir faciem Domini et reversa est manus regis ad eum et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas et dabo tibi munera. Responditque vir Dei ad regem: Si dederis michi mediam

partem domus tue non veniam tecum nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est michi in sermone Domini precipientis: Non comedes panem neque bibes aquam nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam et non est reversus per iter quo venerat in Bethel. Propheta autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filii sui et narraverunt ei omnia que fecerat vir Dei illa die in Bethel, et verba que locutus fuerat ad regem et narraverunt patri suo. Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui viam per quam abierat vir Dei qui venerat de Iuda. Et ait filiis suis: Sternite michi asinum. Qui cum stravissent asinum ascendit et abiit post virum Dei et invenit eum sedentem subter terebintum. Et ait illi: Tu ne es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum. Et dixit ad eum: Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait: Non possum reverti neque venire tecum nec comedam panem nec bibam aquam in loco isto, quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini dicens: Non comedes panem et non bibes aquam ibi nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait ille: Et ego propheta sum similis tui, et angelus locutus est michi in sermone Domini dicens: Reduc eum tecum in domum tuam ut comedat panem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Comedit ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam qui reduxerat eum, et exclamavit ad virum Dei qui venerat de Iuda dicens: Hec dicit Dominus: Quia inobediens fuisti ori Domini et non custodisti mandatum quod precepit tibi Dominus Deus tuus, et reversus es et comedisti et bibisti aquam in loco in quo precepit tibi ne comederes panem neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset, stravit asinum suum prophete quem reduxerat. Qui cum abiisset invenit eum leo in via et occidit, et erat cadaver eius proiectum in via; asinus autem stabat iuxta illud et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri

transeuntes viderunt cadaver proiectum
in via et leonem stantem iuxta
cadaver. Et venerunt et divulga-
verunt in civitate in qua propheta
ille senex habitabat. Quod cum audisset
propheta ille qui reduxerat eum de via
ait: vir dei est qui inobediens fuit
ori domini et tradidit eum dominus
leoni et confregit eum et occidit iux-
ta verbum domini quod locutus est ei. Di-
xitque ad filios suos: Sternite mihi
asinum. Qui cum stravissent et ille
abisset invenit cadaver eius proiectum
in via et asinum et leonem stantem
iuxta cadaver. Non comedit leo de
cadavere nec lesit asinum. Tulit
ergo propheta cadaver viri dei et po-
suit illud super asinum et reversus intu-
lit in civitatem propheta senex ut
plangeret eum. Et posuit cadaver
eius in sepulcro suo et planxerunt
eum: heu heu frater mi. Cum-
que planxissent eum dixit ad filios su-
os: Cum mortuus fuero sepelite me
in sepulcro in quo vir dei sepultus
est. iuxta ossa eius ponite ossa me-
a. ut salventur cum ossibus eius. Pro-
fecto enim veniet sermo quem predixit
in nomine domini contra altare quod est
in bethel et contra omnia phana
excelsorum que sunt in urbibus sama-
rie. Post verba hec non est reversus ierobo-
am de via sua pessima sed e contrario
fecit de novissimis populi sacerdotes
excelsorum. Quicumque volebat imple-
bat manum suam et fiebat sacerdos
excelsorum. Et propter hanc causam peccavit
domus ieroboam et eversa est
et deleta de superficie terre. xiiii

In illo tempore egrotavit abia
filius ieroboam. Dixitque iero-
boam uxori sue: Surge et
commuta habitum ne cognoscaris quod sis
uxor ieroboam et vade in silo ubi
est essem super populum hunc. Tolle quoque
in manu tua decem panes et cru-
stulam et vas mellis et vade ad
illum. ipse indicabit tibi quid eve-
niat puero. Fecit ut dixerat
ieroboam uxor eius. Et consurgens
abiit in silo et venit in domum
ahie. At ille non poterat videre quia
caligaverant oculi eius pre senectute.
Dixit autem dominus ad ahiam: Ecce u-
xor ieroboam ingreditur ut con-
sulat te super filio suo qui egrotat.
Hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intra-
ret et dissimularet se esse que erat
Audivit ahias sonitum pedum
eius introeuntis per hostium et ait:
Ingredere uxor ieroboam. Quare
aliam te simulas esse? Ego enim
missus sum ad te durus nuncius. Va-
de et dic ieroboam: Hec dicit dominus
deus israel: Quia exaltavi te de me-
dio populi et dedi te ducem super
populum meum israel. Et scidi regnum
domus david et dedi tibi illud et non
fuisti sicut servus meus david qui cu-
stodivit mandata mea et secutus est
me in toto corde suo faciens quod
placitum esset in conspectu meo. sed opera-
tus es male super omnes qui fuerunt
ante te et fecisti deos alienos et con-
flatiles ut me pt me ad iracun-
diam provocares. Me autem proiecisti
post tergum tuum. Iccirco ecce ego indu-
cam mala super domum ieroboam.
Et percutiam de ieroboam mingentem
ad parietem et clausum et novis-
simum in israel. Et mundabo reliqui-
as domus ieroboam sicut mundari solet
fimus usque ad purum. Qui mortui
fuerint de ieroboam in civitate
comedent eos canes. Qui autem
mortui fuerint in agro vorabunt
eos aves celi quia dominus locutus
est. Tu igitur surge et vade in
domum tuam et in ipso introitu pedum
tuorum in urbem morietur puer.
et planget eum omnis israel et sepeliet.
Iste enim solus inferetur in sepul-
crum de ieroboam quia inventus est super
eo sermo bonus a domino deo israel in
domo ieroboam. Constituet autem do-
minus sibi regem super israel qui per-
cutiet domum ieroboam in hac die
et in hoc tempore. Et percutiet dominus
deus israel sicut moveri solet arundo
in aqua et evellet israel de terra bo-
na quam dedit patribus eorum et venti-
labit eos trans flumen quia fecerunt
sibi lucos ut irritarent dominum. Et
tradet dominus deus israel propter peccata
ieroboam qui peccavit et pec-
care fecit israel. Surrexit itaque
uxor ieroboam et abiit et venit
in thersa. Cumque illa ingrederetur
limen domus puer mortuus
est et sepelierunt eum. Et planxit

illum omnis israhel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui abie prophete. Reliqua vero verborum ieroboam quomodo regnaverit et quomodo pugnaverit ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel. Dies autem quibus regnavit ieroboam xxii anni sunt et dormivit cum patribus suis. regnavitque nadab filius eius pro eo. Porro roboam filius salomonis regnavit in iuda. quadraginta et unius anni erat roboam cum regnare cepisset et xvii annis regnavit in ierusalem civitate quam elegit dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus israhel. Nomen autem matris eius Naama amanitis. Et fecit iuda malum coram domino et irritaverunt eum super omnibus que fecerant patres eorum in peccatis suis que peccaverant. Edificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam sed et effeminati fuerunt in terra. Feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit dominus ante faciem filiorum israhel. In quinto autem anno regni roboam ascendit sezach rex egypti in ierusalem et tulit thezauros domus domini et thezauros regios et universa diripuit et gla[...] aureas quas attulit david de manu puerorum adadezer regis soba et induxit eas in ierusalem similiterque antea quam fecerat salomon pro quibus fecit rex roboam scuta erea et tradidit ea in manum ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante hostium domus regis. Cumque ingrederetur rex domum domini portabant ea qui precedendi habebant officium et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum roboam et omnia que fecit ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter ieroboam et roboam cunctis diebus. Dormivitque roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david. Nomen autem matris eius Naama amanitis. Et regnavit abia filius eius pro eo.

XV

Igitur in octavo decimo anno regni ieroboam filii nabath regnavit super iudam abia. tribus annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius maacha filia abessalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui que fecerat ante eum nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris eius. Sed propter david dedit ei dominus deus eius lucernam in ierusalem ut suscitaret filium eius post eum et staret in ierusalem eo quod fecisset david rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus vite sue excepto sermone urie ethei. Attamen bellum fuit inter roboam et ieroboam omni tempore vite eius. Reliqua autem sermonum abie et omnia que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter abiam et inter ieroboam. Et dormivit abia cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. Regnavitque aza filius eius pro eo. In anno ergo xx ieroboam regis israhel regnavit aza rex iuda. Et xl et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit aza rectum ante conspectum domini sicut pater eius david et abstulit effeminatos de terra purgavitque universas sordes idolorum que fecerant patres eorum. Insuper maacham matrem suam amovit ne esset princeps in sacris priapi et in luco eius quem consecraverat subvertitque specum eius et confregit simulacrum turpissimum et combussit et iecit in torrentem cedron. Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor aze perfectum erat cum deo cunctis diebus suis. Et intulit ea que sanctificaverat pater suus et voverat in domum domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter aza et baasa regem israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex israhel in iudam et edificavit Rame ut posset quispiam egredi vel ingredi de parte aze regis iude. Tollens itaque aza omne argentum et aurum quod remanserat in thezauris domus domini et in thezauris domus regie dedit illud in manus servorum suorum. Et misit ad benadab filium tabremon filii ezion regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus est inter me et te et inter patrem tuum et patrem meum. Ideo misi tibi munera aurum et argentum et peto ut venias et irritum facias fedus quod habes cum baasa

rege israel et recedat a me. Accepit
ergo benadab regi aza misit
principes exercitus sui in civitates israel
et percusserunt ahion et dan et abel
domum maacha et universam cenereth
omnem scilicet terram neptalim. Quod cum
audisset baasa intermisit edificare
rama et reversus est in thersa. Rex autem
aza nuncium misit in omnem iuda
dicens: Nemo sit excusatus. Et tulerunt
lapides de rama et ligna eius quibus
edificaverat baasa. Et extruxit de
eis rex aza gabaa beniamin et
masphat. Reliqua autem omnium sermonum
aza et universe fortitudines eius et
cuncta que fecit et civitates quas ex
truxit, nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum iuda? Verumtamen in tempore
senectutis sue doluit pedes. Et dormi
vit cum patribus suis et sepultus est cum eis
in civitate david patris sui. Regnavitque
iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero
filius ieroboam regnavit super israel
anno secundo aza regis iuda. Regnavitque
super israel duobus annis. Et fecit quod
malum est in conspectu domini et am
bulavit in viis patris sui et in peccatis
eius quibus peccare fecit israel. Insidi
atus est autem ei baasa filius ahia de
domo ysachar et percussit eum in geb
bethon que est urbs philistinorum. Siquidem
nadab et omnis israel obsidebant geb
bethon. Interfecit igitur illum baasa
in anno tercio aza regis iuda et re
gnavit pro eo. Cumque regnasset percussit
omnem domum ieroboam. Non dimi
sit ne unam quidem animam de semine
eius donec deleret eam iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu ahie
silonitis servi sui propter peccata ieroboam que pecca
verat et quibus peccare fecerat israel
et propter delictum quo irritaverat dominum
deum israel. Reliqua autem sermonum na
dab et omnia que operatus est, nonne hec scrip
ta sunt in libro verborum dierum regum israel?
Fuitque bellum inter aza et baasa re
gem israel cunctis diebus eorum. Anno tercio
aza regis iuda regnavit baasa fi
lius ahia super omnem israel in thersa xx
iiii annis. Et fecit malum coram domino
ambulavitque in via ieroboam et
in peccatis eius quibus peccare fecit israel.

XVI

Factus est autem sermo domini
ad hieu filium anani contra ba
asa dicens: Pro eo quod exaltavi te
de pulvere et posui te ducem super
populum meum israel. Tu autem ambula
sti in via ieroboam et peccare fecisti
populum meum israel ut me irritares
in peccatis eorum, ecce ego demetam
posteriora baasa et posteriora
domus eius et faciam domum tuam
sicut domum ieroboam filii nabath. Qui mor
tuus fuerit de baasa in civitate
comedent eum canes, et qui
mortuus fuerit ex eo in regione
comedent eum volucres celi.
Reliqua sermonum baasa et que
cumque fecit et prelia eius, nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum re
gum israel? Dormivit ergo baasa cum
patribus suis sepultusque est in ther
sa. Et regnavit hela filius eius
pro eo. Cum autem in manu hieu fili
anani prophete verbum domini factum esset
contra baasa et contra domum eius
et contra omne malum quod fecerat coram
domino ad irritandum eum in operi
bus manuum suarum ut fieret sicut do
mus ieroboam, ob hanc causam occi
dit eum, hoc est hieu filium anani
prophetam. Anno xxvi aza regis iu
da regnavit hela filius baasa
super israel in thersa duobus annis
et rebellavit contra eum servus suus
zambri dux medie partis equitum.
Erat autem hela in thersa bibens
et temulentus in domo arsa prefecti
thersa. Irruens ergo zambri per
cussit et occidit eum anno xx vii
aza regis iuda et regnavit pro eo.
Cumque regnasset et sedisset super so
lium eius percussit omnem domum ba
asa et non reliquit ex ea mingen
tem ad parietem et propinquos et
amicos eius. Delevitque zambri
omnem domum baasa iuxta ver
bum domini quod locutus fuerat
ad baasa in manu hieu prophete
propter universa peccata baasa et peccata
hela filii eius qui peccaverunt
et peccare fecerunt israel provocantes
dominum deum israel in vanitatibus
suis. Reliqua autem sermonum he
la et omnia que fecit, nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum re
gum israel? Anno xxvii aza regis
iuda regnavit zambri vii di
ebus in thersa. Porro exercitus obside
bat gebbethon urbem philistinorum.
Cumque audisset rebellasse zambri
et occidisse regem fecit sibi regem

omnis israhel amri qui erat princeps militie super israhel in die illa in castris. Ascendit ergo amri et omnis israhel cum eo de gebbethon et obsidebant thersa. Videns autem zambri quod expugnanda esset civitas ingressus est palacium et succendit secum domum regiam et mortuus est in peccatis suis que peccaverat faciens malum coram domino et ambulans in via ieroboam et in peccato eius quo fecit peccare israhel. Reliqua autem sermonum zambri et insidiarum eius et tyrannidis nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel. Tunc divisus est populus israhel in duas partes. Media pars populi sequebatur thebni filium gineth ut constituerent eum regem. Et media pars amri. Prevaluit autem populus qui erat cum amri populo qui sequebatur thebni filium gineth. Mortuusque est thebni et regnavit amri. Anno xxxi asa regis iuda regnavit amri super israhel xii annis. In thersa regnavit vi annis. Emitque montem samarie a somer duobus talentis argenti et edificavit eum et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine semer domini montis samarie. Fecit autem amri malum in conspectu domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerant ante eum. Ambulavitque in omni via ieroboam filii nabath et in peccatis eius quibus peccare fecerat israhel ut irritaret dominum deum israhel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum amri et prelia eius que gessit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel. Et dormivit amri cum patribus suis et sepultus est in samaria. Regnavit que achab filius eius pro eo. Achab vero filius amri regnavit super israhel anno xxxviii asa regis iuda. Et regnavit achab filius amri super israhel in samaria xxii annis. Et fecit achab filius amri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum. Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis ieroboam filii nabath, insuper duxit uxorem iezabel filiam methbaal regis sidoniorum et abiit et servivit baal et adoravit eum et posuit aram baal in templo quod edificaverat in samaria et plantavit lucum. Et addidit achab in opere suo irritans dominum deum israhel super omnes reges israhel qui fuerunt ante eum. In diebus eius edificavit ahiel de bethel iericho. In abiram primitivo suo fundavit eam et in segub novissimo suo posuit portas eius iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu iosue filii nun. Et dixit helias thesbites de habitatoribus galaad ad achab. Vivit dominus deus israhel in cuius conspectu sto si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta oris mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens. Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torrente carith qui est contra iordanem et ibi de torrente bibes corvis que precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset sedit in torrente carith qui est contra iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane, similiter panem et carnes vespere et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est torrens, non enim pluerat super terram. Factus est ergo sermo domini ad eum dicens. Surge et vade in sarepta sidoniorum et manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et abiit in sarepta. Cumque venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna et vocavit eam dixitque ei. Da mihi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret clamavit post tergum eius dicens. Affer michi obsecro et buccellam panis in manu tua. Que respondit. Vivit dominus deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus capere potest farine in ydria et paululum olei in lechito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam illud michi et filio meo ut comedamus et moriamur. Ad quam helias ait. Noli timere sed vade et fac sicut dixisti. Verumtamen michi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum et affer ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus israhel. Ydria farine non deficiet nec lechitus olei minuetur usque ad diem in qua daturus est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit

iuxta verbum Helie et comedit ipse
et illa et domus eius. Et ex illa die
hydria farine non defecit et lecithus
olei non est imminutus iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu Helie. XVII
Factum est autem post hec. Egro-
tavit filius mulieris matris fami-
lias et erat languor forti-
ssimus ita ut non remaneret in eo
halitus. Dixit autem ad Heliam. Quid
mihi et tibi vir dei? Ingressus es ad me
ut rememorarentur iniquitates me-
e et interficeres filium meum. Et ait ad
eam Helias. Da mihi filium tuum. Tulit-
que eum de sinu illius et portavit in ce-
naculum ubi ipse manebat et po-
suit super lectulum suum et clamavit
ad dominum et dixit. Domine deus meus
etiam ne viduam apud quam ego utc-
umque sustentor afflixisti ut interficeres
filium eius. Et expandit se atque me-
sus est super puerum tribus vicibus et cla-
mavit ad dominum et ait. Domine deus
meus revertatur oro anima pueri huius in
viscera eius. Et exaudivit dominus vo-
cem Helie et reversa est anima pueri
et revixit. Tulitque Helias puerum
et deposuit eum de cenaculo in inferiorem
domum. Et tradidit matri sue et ait
illi. En vivit filius tuus. Dixitque
mulier ad Heliam. Nunc in isto cognovi
quoniam vir dei es tu et verbum domini in
ore tuo verum est. Post dies multos
verbum domini factum est ad Heliam in anno tercio
dicens. Vade et ostende te Achab ut dem
pluviam super faciem terre. Ivit ergo
Helias ut ostenderet se Achab. Erat
autem fames vehemens in Samaria.
Vocavitque Achab Abdiam dispen-
satorem domus sue. Abdias autem ti-
mebat dominum valde. Nam cum interficeret
Iezabel prophetas domini tulit ille centum
prophetas et abscondit eos quinquagenos et
quinquagenos in speluncis et pa-
vit eos pane et aqua. Dixit ergo
Achab ad Abdiam. Vade in terram
ad universos fontes aquarum et in cunctas
valles si forte invenire possimus
herbam et salvare equos et mulos
et non penitus iumenta intereant. Di-
viseruntque sibi regiones ut circuirent
eas. Achab ibat per viam unam et Abdias
per viam alteram seorsum. Cumque esset

De cenaculo

Abdias in via Helias occurrit ei.
Qui cum cognovisset eum cecidit super
faciem suam et ait. Num tu es
domine mi Helias? Cui ille respondit.
Ego sum. Vade et dic
domino tuo. Adest Helias. Et ille.
Quid peccavi inquit quoniam
tradis me servum tuum in manu
Achab ut interficiat me? Vivit
dominus deus tuus quia non est gens
aut regnum quo non miserit dominus
meus te requirens. Et respondenti-
bus cunctis non est hic adiuravit re-
gna singula et gentes eo quod minime
reperireris. Et nunc dicis mihi vade
et dic domino tuo adest Helias. Cum-
que recessero a te spiritus domini aspor-
tabit te in locum quem ego ignoro
et ingressus nunciabo Achab et non
inveniens te interficiet me. Servus
tuus timet dominum ab infantia sua.
Numquid non indicatum est tibi domino
meo quid fecerim cum interficeret
Iezabel prophetas domini quod absconderim
de prophetis domini centum viros
quinquagenos et quinquagenos in speluncis et pa-
verim eos pane et aqua? Et nunc
tu dicis. Vade et dic domino tuo
adest Helias ut interficiat me.
Dixit Helias. Vivit dominus exercituum
ante cuius vultum sto quia hodie appa-
rebo tibi. Abiit ergo Abdias in oc-
cursum Achab et indicavit ei. Venit-
que Achab in occursum Helie et cum
vidisset eum ait. Tu ne es ille qui
conturbas Israel? Et ille ait. Non
ego turbavi Israel sed tu et domus
patris tui qui dereliquistis mandata
domini et secuti estis Baalim. Ve-
rum tamen nunc mitte et congrega
ad me universum Israel in monte Car-
meli et prophetas Baal quadringen-
tos ᴧ qui comedunt de mensa Ieza-
bel. Misit Achab ad omnes filios
Israel et congregavit prophetas in mon-
te Carmeli. Accedens autem Helias
ad omnem populum Israhel
ait. Usquequo claudica-
tis in Iezabel in duas partes?
Si dominus est deus sequimini eum. Si
autem Baal sequimini illum. Et non
respondit ei populus verbum. Et ait rursum
Helias ad populum. Ego remansi

ᴧ l ta prophetasque lucorum quadringentos qui co

prophetae domini solus. prophetae autem Baal
quadringenti et quinquaginta viri sunt. prophetaeque lu-
corum quadringenti viri sunt. Dentur
nobis duo boves et illi eligant
bovem unum et in frusta caedentes
ponant super ligna ignemque non
supponant. Et ego faciam bo-
vem alterum et inponam super ligna
ignem autem non supponam. Invocate
nomina deorum vestrorum et ego invocabo nomen
domini. Et deus qui exaudierit per ig-
nem ipse sit deus. Respondens omnis populus
ait Optima propositio quam locutus est
Helias. Dixit ergo Helias prophetis Ba-
al Eligite vobis bovem unum et
facite primi quia vos plures estis
et invocate nomina deorum vestrorum ignemque
non supponatis. Qui cum tulissent
bovem quem dederat eis fecerunt et in-
vocabant nomen Baal de mane usque
ad meridiem dicentes Baal exaudi
nos. Et non erat vox nec qui re-
sponderet. Transiliebantque altare quod
fecerant. Cumque esset iam meridies
illudebat eis Helias dicens Clam-
ate voce maiore. deus enim est et
forsitan loquitur aut in diver-
sorio est aut in itinere aut certe dor-
mit ut excitetur. Clamabant er-
go voce magna et incidebant se iuxta
ritum suum cultris et lanceolis do-
nec perfunderentur sanguine. Postquam
autem transiit meridies et illis prophe-
tantibus venerat tempus quo sacrificium
offerri solet nec audiebatur vox neque
quisquam respondebat nec attendebat
orantes. Dixit Helias omni populo
Venite ad me. Et accedente ad se
populo curavit altare domini quod destructum
fuerat. Et tulit xii lapides iuxta
numerum tribuum filiorum Iacob ad quem fac-
tus est sermo domini dicens Israel erit nomen
tuum. Et aedificavit de lapidibus altare
in nomine domini fecitque aquaeduc-
tum quasi per duas aratiunculas in circu-
itu altaris et conposuit ligna. Di-
visitque per membra bovem et posu-
it super ligna et ait Implete qua-
tuor hydrias aqua et fundite
super holocaustum et super ligna. Rur-
sumque dixit Etiam secundo hoc faci-
te. Qui cum fecissent secundo ait Etiam
tertio idipsum facite. Feceruntque tertio
et currebant aquae circa altare et
fossa aquaeductus repleta est. Cumque
iam tempus esset ut offerretur holocau-
stum accedens Helias propheta ait
Domine deus Abraham Isaac et Israel
hodie ostende quia tu es deus Israel et ego
servus tuus et iuxta praeceptum tuum feci
omnia verba haec. Exaudi me domine
exaudi me ut discat populus iste quia
tu es dominus deus et tu convertisti cor
eorum iterum. Cecidit autem ignis a
domino et voravit holocaustum
et ligna et lapides pulverem quoque
et aquam quae erat in aquaeductu
lambens. Quod cum vidisset omnis populus
cecidit in faciem suam et ait Dominus
ipse est deus. Dixitque Helias ad eos
Apprehendite prophetas Baal et ne unus
quidem fugiat ex eis. Quos cum apprehen-
dissent duxit eos Helias ad torren-
tem Cison et interfecit eos ibi. Et ait
Helias ad Achab Ascende comede
et bibe quia sonus multae pluviae est.
Ascendit Achab ut comederet et biberet.
Helias autem ascendit in verticem Car-
meli et pronus in terram posuit faci-
em inter genua sua et dixit ad puerum
suum Ascende et prospice contra mare.
Qui cum ascendisset et contemplatus esset
ait Non est quicquam. Et rursum
ait illi Revertere septem vicibus. In
septima autem vice ecce nubecu-
la parva quasi vestigium hominis ascendebat
de mari. Qui ait Ascende et dic Ach-
ab Iunge currum tuum et descende ne
occupet te pluvia. Cumque se verte-
ret huc atque illuc ecce caeli contenebrati
sunt et nubes et ventus et facta est plu-
via grandis. Ascendens itaque Achab
abiit in Israel. Et manus domini facta
est super Heliam accinctisque lumbis cur-
rebat ante Achab donec veniret in Israel.

Nuntiavit autem Achab xviiii
Iezabel omnia quae fecerat
Helias et quomodo occidisset uni-
versos prophetas Baal gladio. Misitque
Iezabel nuntium ad Heliam dicens Haec
mihi faciant dii et haec addant nisi
hac hora cras posuero animam tuam
sicut animam unius de illis. Timuit
ergo Helias et surgens abiit quocum-
que ferebat eum voluntas. Venitque in Ber-
sabee Iuda et dimisit ibi puerum
suum et perrexit in desertum viam unius

diei Cumque venisset et sederet subter
unam iuniperum petivit anime sue
ut moreretur Et ait Sufficit mi-
hi tolle animam meam neque enim melior
sum quam patres mei Proiecitque se et
obdormivit in umbra iuniperi
Et ecce angelus domini tetigit eum et
dixit illi Surge et comede Respexit
et ecce ad caput suum subcineri-
cius panis et vas aque Come-
dit ergo et bibit et rursum obdor-
mivit Reversusque est angelus domini
secundo et tetigit eum dixitque illi
Surge comede grandis enim tibi
restat via Qui cum surrexisset co-
medit et bibit et ambulavit in
fortitudine cibi illius xl diebus
et xl noctibus usque ad montem dei
oreb Cumque venisset illuc mansit
in spelunca Et ecce sermo domini ad
illum dixitque illi Quid hic agis
helia At ille respondit zelo zelatus
sum pro domino deo exercituum quia
dereliquerunt pactum domini filii israel al-
taria tua destruxerunt et prophetas tu-
os occiderunt gladio et derelictus
sum ego solus et querunt animam meam
ut auferant eam Et ait ei Egre-
dere et sta in monte coram domino
Et ecce spiritus domini transibit et spiritus
grandis et fortis subvertens montes et
conterens petras ante dominum non in spiritu
et post spiritum commotio non in commo-
tione dominus et post commotionem ignis
non in igne dominus et post ignem
sibilus aure tenuis et ibi dominus
Quod cum audisset helias operuit vul-
tum suum pallio et egressus stetit in
hostio spelunce Et ecce vox ad eum
dicens Quid agis hic helia Et
ille respondit zelo zelatus sum pro
domino deo exercituum quia derelique-
runt pactum tuum filii israel altaria
tua destruxerunt et prophetas tuos
occiderunt gladio et derelictus sum
ego solus et querunt animam meam
ut auferant eam Et ait dominus
ad eum Vade et revertere in viam tuam
per desertum in damascum Cumque veneris
illuc unges azahel in regem super
syriam et iehu filium namsi un-
ges regem super israel Elizeum au-
tem filium saphat qui est de abelmeu-
la unges prophetam pro te Et erit qui-
cumque fugerit gladium azahel occidet
eum iehu Et derelinquam michi in israel
vii milia virorum quorum genua non
sunt curvata ante baal et omne
os quod non adoravit eum osculans
manus Profectus ergo inde helias
repperit helizeum filium saphat
arantem in xii iugis boum et ipse
in xii iugis boum arantibus u-
nus erat Cumque venisset helias
ad eum misit pallium suum super
illum Qui statim relictis bobus
cucurrit post heliam et ait Osculer
oro te patrem meum et matrem
meam et sic sequar te Dixitque
ei Vade et revertere Quod enim meum
erat feci tibi Reversus autem ab eo tu-
lit par boum et mactavit illud
in aratro boum coxit carnes et
dedit populo et comederunt Con-
surgensque abiit et secutus est heli-
am et ministrabat ei

XX

Porro benadab rex syrie con-
gregavit omnem exercitum
suum et xxxii reges secum
et equos et currus et ascendens
pugnabat contra samariam et
obsidebat eam Mittensque nuncios
ad achab regem israel in civitatem
ait Hec dicit benadab Argentum
tuum et aurum tuum meum est uxores
tue et filii tui optimi mei sunt
Respondit rex israel iuxta verbum tuum
domine mi rex tuus sum ego et omnia
mea Revertentesque nuncii dixerunt
Hec dicit benadab qui misit nos
ad te Argentum tuum et aurum tuum
et uxores tuas et filios tuos da-
bis michi Cras igitur hac eadem
hora mittam servos meos ad te et
scrutabuntur domum tuam et
domum servorum tuorum et omne quod
eis placuerit ponent in manibus
suis et auferent Vocavit autem
rex israel omnes seniores terre et ait
Animadvertite et videte quoniam insi-
dietur nobis Misit enim ad me pro
uxoribus meis et filiis et pro argento
et auro et non abnui Dixerunt-
que omnes maiores natu et universus
populus ad eum Non audias neque ac-
quiescas illi Respondit itaque nun-
tiis benadab Dicito domino meo
regi Omnia propter que misisti ad me
servum tuum initio faciam Hanc au-
tem rem facere non possum Reversique nun-
tii retulerunt ei Qui remisit
et ait Hec faciat michi dii et

hec addant si suffecerit pulvis samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israel ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Benadab verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel ait ei: Hec dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manu tua hodie ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hec dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet preliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum, et repperit numerum ducentorum triginta duorum; et recensuit post eos populum omnes filios Israel septem milia. Et egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat temulentus in umbraculo suo, et reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadab. Qui nunciaverunt ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos; sive ut prelientur, vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, et reliquus exercitus sequebatur. Et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat; fugeruntque Siri, et persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadab rex Sirie in equo cum equitibus suis. Necnon et egressus rex Israel percussit equos et currus, et percussit Siriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israel dixit ei: Vade et confortare, et scito et vide quid facias; sequenti enim anno rex Sirie ascendet contra te. Servi vero regis Sirie dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac: amove reges singulos ab exercitu tuo, et pone principes pro eis; et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti; et pugnabimus contra eos in campestribus, et videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam transiit annus, recensuit Benadab Siros et ascendit in Aphech ut pugnaret contra Israel. Porro filii Israel recensiti sunt et accepti cibariis profecti sunt ex adverso, castraque metati sunt contra eos quasi duo parvi greges caprarum; Siri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir Dei dixit ad regem Israel: Hec dicit Dominus: Quia dixerunt Siri: Deus montium est Dominus et non Deus vallium, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebant septem diebus ex adverso hii atque illi acies; septima autem die commissum est bellum, percusseruntque filii Israel de Siris centum milia peditum in die uno. Fugerunt autem qui remanserant in Aphech in civitatem; et cecidit murus super viginti septem milia hominum qui remanserant. Porro Benadab fugiens ingressus est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei servi sui: Ecce audivimus quod reges domus Israel clementes sint; ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israel; forsitan salvabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos et posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel et dixerunt: Servus tuus Benadab dicit: Vivat, oro, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes rapuerunt verbum ex ore eius atque dixerunt: Frater tuus Benadab vivit. Et dixit eis: Ite et adducite eum. Egressus est ergo ad eum Benadab, et levavit eum in currum suum. Qui dixit ei: Civitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et plateas fac tibi in Damasco sicut fecit pater meus in Samaria; et ego federatus recedam a te. Pepigit ergo fedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit

eum leo atque percussit. Sed et al-
terum inveniens virum dixit ad eum
percute me. Qui percussit eum et
vulneravit. Abiit ergo propheta et oc-
currit regi in via et mutavit aspersione
pulveris os et oculos suos. Cumque
rex transisset clamavit ad regem
et dixit: Servus tuus egressus sum
ad preliandum cominus. Cumque
fugisset vir unus adduxit eum
quidam ad me et ait: Custodi
virum istum. Qui si lapsus fuerit erit
anima tua pro anima eius aut talentum
argenti appendes. Dum autem ego turba-
tus huc illucque me verterem
subito non comparuit. Et ait
rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum
quod ipse decrevisti. At ille statim
abstersit pulverem de facie sua
et cognovit eum rex Israel quod esset
de prophetis. Qui ait ad eum: Hec
dicit Dominus: Quia dimisisti vi-
rum dignum morte de manu tua
erit anima tua pro anima eius et populus
tuus pro populo eius. Reversus igitur rex
in domum suam audire contempnens
et furibundus venit in Samariam.

Post verba autem hec vinea XXI
erat Naboth Iezrahelite que
erat in Iezrahel iuxta palla-
cium Achab regis Samarie. Locu-
tus est ergo Achab Naboth dicens: Da
michi vineam tuam ut faciam michi
ortum olerum quia vicina est et prope do-
mum meam. Daboque tibi pro ea
vineam meliorem aut si tibi commo-
dius putas argenti precium quanto di-
gna est. Cui respondit Na-
both: Propicius sit michi Dominus ne dem
hereditatem patrum meorum tibi. Ve-
nit ergo Achab in domum suam
indignans et frendens super verbum
quod locutus fuerat ad eum Naboth
Iezrahelites dicens: Non do tibi he-
reditatem patrum meorum. Et proi-
ciens se in lectulum suum avertit fa-
ciem suam ad parietem et non comme-
dit panem. Ingressa est autem
ad eum Iezabel uxor sua dixitque
ei: Quid est hoc, unde anima tua
contristata est et quare non comedis
panem? Qui respondit ei: Locutus
sum Naboth Iezrahelite et dixi
ei: Da michi vineam tuam accep-
ta pecunia, aut si tibi placet dabo
tibi vineam meliorem pro ea. Et
ille ait: Non dabo tibi vineam
meam. Dixit ergo ad eum Iezabel
uxor eius: Grandis auctoritatis
es et bene regis regnum Israel. Sur-
ge et comede panem et equo animo
esto. Ego dabo tibi vineam Na-
both Iezrahelite. Scripsit itaque
litteras ex nomine Achab et signavit
eas anulo eius et misit eas ad
maiores natu et optimates qui
erant in civitate eius et habitabant
cum Naboth. Litterarum autem erat ista
sententia: Predicate ieiunium et sedere
facite Naboth inter primos populi et
submittite duos viros filios
Belial contra eum et falsum testimo-
nium dicant: Benedixit Na-
both Deum et regem, et educite
et lapidate sic quod moriatur. Fe-
cerunt ergo cives eius maiores na-
tu et optimates qui habitabant
cum eo in urbe sicut preceperat eis
Iezabel et sicut scriptum erat in
litteris quas miserat ad eos predica-
verunt ieiunium et sedere fecerunt
Naboth inter primos populi et adductis
duobus viris filiis diaboli fecerunt
eos sedere contra eum. At illi scilicet ut
viri diabolici dixerunt contra eum
falsum testimonium coram omni multitudine:
Benedixit Naboth Deum et regem.
Quam ob rem eduxerunt eum extra
civitatem et lapidibus interfece-
runt. Miseruntque ad Iezabel dicen-
tes: Lapidatus est Naboth et mor-
tuus est. Factum est autem cum audisset
Iezabel lapidatum Naboth et
mortuum, locuta est ad Achab:
Surge, posside vineam Naboth
Iezrahelite qui noluit tibi
acquiescere et dare eam accepta
pecunia. Non enim vivit Naboth
sed mortuus est. Quod cum audisset
Achab mortuum videlicet Naboth
surrexit et descendebat in vineam
Naboth Iezrahelite ut posside-
ret eam. Factum est autem sermo Domini ad
Heliam Thesbiten dicens

Surge descende in occursum achab
regis israel qui est in samaria
Ecce ad vineam naboth descen-
dit ut possideat eam. Et loqueris
ad eum dicens Hec dicit dominus occi-
disti insuper et possedisti. Et post
hec addes Hec dicit dominus In loco
hoc in quo linxerunt canes san-
guinem naboth lambent et tuum san-
guinem. Et ait achab ad heliam
Num invenisti me inimice tibi. Qui
ait Inveni eo quod venundatus
sis ut faceres malum in conspectu
domini. Ecce ego inducam super te ma-
lum et demetam posteriora tua
et interficiam de achab mingentem ad
parietem et clausum et ultimum in
israel et dabo domum tuam sicut domum
ieroboam filii nabath et sicut domum
baasa filii abia quia egisti ut
me ad iracundiam provocares et
peccare fecisti israel sed et de ieza-
bel locutus est dominus dicens Ca-
nes comedent iezabel in agro
iezrahel. Si fuerit mortuus achab
in civitate comedent eum canes
si autem mortuus fuerit in agro co-
medent eum volucres celi. Igitur
non fuit alter talis ut achab qui
venundatus est ut faceret malum
in conspectu domini. Concitavit enim eum
iezabel uxor sua et abhominabi-
lis effectus est intantum ut sequeretur
idola que fecerant amorrei quos
consumpsit dominus a facie filiorum
israel. Itaque cum audisset achab ser-
mones istos scidit vestem suam et ope-
ruit cilicio carnem suam ieiunavit-
que et dormivit in sacco et ambu-
labat demisso capite. Factus est
autem sermo domini ad heliam thesbiten
dicens Nonne vidisti humiliatum a-
chab coram me. Quia igitur humi-
liatus est mei causa non inducam
malum in diebus eius sed in
diebus filii sui inferam malum domui
eius.

XXII

Transierunt igitur tres anni absque bello inter
syriam et israel. In anno autem ter-
tio descendit iosaphat rex iuda
ad regem israel. Dixitque rex israel
ad servos suos Anignoratis quod
nostra sit Ramoth galaad et ne-
gligimus tollere eam de manu regis
syrie. Et ait ad iozaphat Venies
mecum ad preliandum in Ramo-
th galaad. Dixitque iozaphat
ad regem israel Sicut ego sum ita et
tu populus meus et populus tuus unum
sunt et equites mei et equites tui.
Dixitque iozaphat ad regem israel
Quere oro te hodie sermonem domini.
Congregavit ergo rex israel prophetas
quadringentos circiter viros et ait
ad eos Ire debeo in Ramoth ga-
laad ad bellandum an quiescere.
Qui responderunt Ascende et
dabit eam dominus in manu regis.
Dixit autem iozaphat Non est hic
propheta domini quispiam ut interrogemus
per eum. Et ait rex israel ad iozaphat
Remansit vir unus per quem possimus
interrogare dominum sed ego odi eum
quia non prophetat michi bonum sed
malum michias filius iemla. Cui
iozaphat Ne loquaris ita rex. Vo-
cavit ergo rex israel eunuchum quen-
dam et dixit ei Festina michi
adducere michiam filium iemla.
Rex autem israel et iozaphat rex iuda
sedebat unusquisque in solio suo
vestiti cultu regio in area iuxta
hostium porte samarie et universi
prophete prophetabant in conspectu eorum.
Fecit quoque sibi sedechias filius chana-
an cornua ferrea et ait Hec dicit
dominus His ventilabis syriam do-
nec deleas eam. Omnesque prophete
prophetabant similiter dicentes Ascende
in Ramoth galaad et vade pro-
spere et tradet dominus in manus regis.
Nuncius vero qui ierat ut vocaret
michiam locutus est ad eum dicens
Ecce sermones prophetarum ore uno bona
regi predicant. Sit ergo et sermo tuus
similis eorum et loquere bona. Cui
michias ait Vivit dominus quia
quodcumque dixerit michi dominus hoc
loquar. Venit itaque ad regem. Et
ait illi rex Michea ire debemus in
Ramoth galaad ad preliandum an
cessare. Cui ille respondit Ascende

et vade prospere et tradet dominus in manum regis Dixit autem iterum adiuro te ut non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini Et ille ait Vidi cunctum israhel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem Et ait dominus Non habent dominum isti Revertatur unusquisque in domum suam in pace Dixit ergo rex israhel ad iozaphat Numquid non dixi tibi quia non prophetat michi bonum sed semper malum Ille vero addens ait Propterea audi sermonem domini Vidi dominum sedentem super solium suum et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris Et ait dominus Quis decipiet achab regem israhel ut ascendat et cadat in Ramoth galaad Et dixit unus verba huiuscemodi et alius aliter Egressus est autem spiritus et stetit coram domino et ait Ego decipiam eum Cui locutus est dominus In quo Et ille ait Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius Et dixit dominus Decipies et prevalebis egredere et fac ita Nunc igitur ecce dominus dedit spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt et dominus locutus est contra te malum Accessit autem sedechias filius canaan et percussit micheam in maxillam et dixit Mene ergo dimisit spiritus domini et locutus est tibi Et ait micheas Visurus es in die illa quando ingredieris cubiculum intra cubiculum ut abscondaris Et ait rex israhel Tollite micheam et maneat apud amon principem civitatis et apud ioas filium amalech et dicite eis Hec dicit rex Mittite virum istum in carcerem et sustentate eum pane tribulacionis et aqua angustie donec revertar in pace Dixitque micheas Si locutus fueris in pace non est locutus in me dominus Et ait Audite populi omnes Ascendit itaque rex israhel et iozaphat rex iuda in Ramoth galaad Dixit itaque rex israhel ad iozaphat Sume arma et ingredere prelium et induere vestibus tuis Porro rex israhel mutavit habitum et ingressus est bellum Rex autem syrie preceperat principibus curruum xxxii dicens Non pugnabitis contra minorem et maiorem quempiam nisi contra solum regem israhel Cum ergo vidissent principes curruum iozaphat suspicati sunt quod ipse esset rex israhel Et impetu facto pugnabant contra eum Et exclamavit iozaphat Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex israhel et cessaverunt ab eo Unus autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens et casu percussit regem israhel inter pulmonem et stomachum At ille dixit aurige suo Verte manum tuam et eice me de exercitu quia graviter vulneratus sum Commissum est ergo prelium in die illa Et rex israhel stabat in curru suo contra syrios Et mortuus est vespere fluebat autem sanguis plage in sinum currus et preco personuit in universo exercitu antequam sol occumberet dicens Unusquisque revertatur in civitatem et in terram suam Mortuus est autem rex et perlatus est in samariam Sepelieruntque regem in samaria et laverunt currum in piscina samarie et linxerunt canes sanguinem eius et habenas laverunt iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu helie filii sui Reliqua vero sermonum achab et universa que fecit et domus eburnea quam edificavit cunctarumque urbium quas extruxit Nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel Dormivit ergo achab cum patribus suis Et regnavit ochozias filius eius pro eo Iozaphat vero filius asa regnare ceperat super iudam anno quarto achab regis israhel xxx quinque annorum erat cum regnare cepisset et xxv annis regnavit in ierusalem Nomen matris eius azuba filia salai Et ambulavit in omni via asa patris sui et non declinavit ex ea fecitque quod rectum est in conspectu domini Verumtamen excelsa non abstulit adhuc enim populus sacrificabat

et adolebat incensum in excelsis. pacem quoque habuit iozaphat cum rege israhel. Reliqua autem verborum iozaphat et opera eius que gessit et prelia Nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus aza patris eius abstulit de terra. nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero iozaphat fecerat classes in mari que navigarent in ophir propter aurum et non potuerunt quia confracte sunt in asion gaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iozaphat vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit iozaphat. Dormivitque cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare cepit super israhel in samaria anno xvii iozaphat regis iuda. Regnavitque super israhel duobus annis et fecit malum in aspectu domini et ambulavit in via patris sui et matris sue in via ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. Servivit quoque baal et adoravit eum et irritavit dominum deum israhel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Incipit liber regum quartus

Prevaricatus est autem moab in israhel postquam mortuus est achab. Ceciditque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria et egrotavit misitque nuncios dicens ad eos Ite et consulite beelzebub deum acharon utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad heliam thesbiten dicens Surge et ascende in occursum nunciorum regis samarie et dices ad eos Numquid non est deus in israhel ut eatis ad consulendum beelzebub deum acaron. Quam ob rem hec dicit dominus De lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Et abiit helias. Reversique sunt nuncii ad eum. Qui dixit eis Quare reversi estis. At illi responderunt ei Vir occurrit nobis et dixit ad nos Ite et revertimini ad regem qui misit vos et dicetis ei Hec dicit dominus Numquid quia non erat deus in israhel ut eatis ut consulatur beelzebub deus acaron. Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Qui dixit eis Cuius figure et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba hec. At illi dixerunt Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait Helias thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta viros qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait Homo dei rex precepit ut descendas. Respondensque helias dixit quinquagenario Si homo dei sum descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de celo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi Homo dei hec dicit rex Festina descende. Respondens helias ait Si homo dei sum descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de celo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tercium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curvavit genua contra heliam et precatus est eum et ait Homo dei noli despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad heliam dicens Descende cum eo ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem et locutus est ei Hec dicit dominus Quia misisti nuncios ad consulendum beelzebub deum acaron quasi non esset deus in israhel a quo posses interrogare sermonem ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta

sermonem domini quem locutus est helias. Et regnavit ioram frater eius pro eo anno secundo ioram filii iosaphat regis iuda. Non enim habebat filium. Reliqua autem sermonum ochosie que operatus est nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel.

II

Factum est autem cum levare vellet dominus heliam per turbinem in celum, ibant helias et heliseus de galgalis. Dixitque helias ad heliseum: Sede hic quia dominus misit me usque in bethel. Cui ait heliseus: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque descendissent in bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in bethel ad heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem helias ad heliseum: Sede hic quia dominus misit me in iericho. Et ille ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in iericho ad heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi, silete. Dixit autem ei helias: Sede hic quia dominus misit me ad iordanem. Qui ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt qui et steterunt contra alonge. Illi autem ambo stabant super iordanem. Tulitque helias pallium suum et involvit illud et percussit aquas que divise sunt in utramque partem et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, helias dixit ad heliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque heliseus: Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti. Attamen si videris me quando tollar a te, erit quod petisti; si autem non videris non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit helias per turbinem in celum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium helie quod ceciderat ei. Reversusque stetit super ripam iordanis, et pallio helie quod ceciderat ei percussit aquas et non sunt divise. Et dixit: Ubi est deus helie etiam nunc? Percussitque aquas et divise sunt huc atque illuc et transiit heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in iericho e contra dixerunt: Requievit spiritus helie super heliseum. Et venientes in occursum eius adoraverunt eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt ire et querere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit in uno montium aut in una vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quesissent tribus diebus non invenerunt. Et reversi sunt ad eum. At ille habitabat in iericho. Dixitque eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad heliseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est sicut tu ipse domine perspicis, sed aque pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas novum et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illud sal et ait: Hec dicit dominus: Sanavi aquas has et non erit ultra mors in eis neque sterilitas. Sanate sunt ergo aque usque ad diem hanc iuxta verbum helisei quod locutus est. Ascendit autem inde bethel. Cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum respexisset vidit eos et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et laceraverunt ex eis xlii et duos pueros. Abiit autem inde in montem carmeli et inde reversus est sa-

malum. Et erat dominus cum eo cunctis diebus vite sue.

Ioram autem filius achab regnavit super israel in samaria anno xviij iozaphat regis iuda. Regnavit xij annis et fecit malum coram domino, sed non sicut pater suus et mater sua. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis ieroboam filii nabath, qui peccare fecit israel, adhesit, nec recessit ab eis. Porro mesa rex moab nutriebat pecora multa, et solvebat regi israel centum milia agnorum et centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus esset achab, prevaricatus est fedus quod habebat cum rege israel. Egressus est rex ioram in die illa de samaria, et recensuit universum israel. Misitque ad iozaphat regem iuda dicens: Rex moab recessit a me, veni mecum contra moab ad prelium. Qui respondit: Ascendam. Qui meus est, tuus est; populus meus, populus tuus; et equi mei, equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum ydumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et rex edom, et circuierunt per viam vij dierum, nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex israel: Heu heu heu, congregavit nos dominus tres reges ut traderet in manus moab. Et ait iozaphat: Estne hic propheta domini ut deprecemur dominum per eum? Et respondit unus de servis regis israel: Est hic heliseus filius saphat, qui fundebat aquam super manus helie. Et ait iozaphat: Est apud eum sermo domini. Descenditque ad eum rex israel et iozaphat et rex edom. Dixit autem heliseus ad regem israel: Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait ei rex israel: Quare congregavit dominus tres reges hos ut traderet eos in manus moab? Dixit autem heliseus: Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto, quod si non vultum iozaphat regis iude erubescerem, non attendissem quidem te nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus domini, et ait: Hec dicit dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec enim dicit dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque est hoc in conspectu domini. Insuper tradet etiam moab in manus vestras, et percutietis omnem civitatem munitam et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, et ecce aque veniebant per viam edom, et repleta est terra aquis. Universi autem moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis suis. Primoque mane surgentes, et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt moabite e contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis gladii est; pugnaverunt reges contra se, et cesi sunt mutuo; nunc perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel. Porro consurgens israel percussit moab; at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant et percusserunt moab, et civitates destruxerunt, et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt, et universos fontes aquarum obturaverunt, et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent; et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex moab, prevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladium ut irrumperent ad regem edom, et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit

holocaustum super murum et facta est indignatio magna in israel statimque recesserunt ab eo et reversi sunt in terram suam IIII

Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad heliseum dicens servus tuus vir meus mortuus est et tu nosti quia servus tuus fuit timens dominum. Et ecce creditor venit ut tolleret duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit heliseus Quid vis ut faciam tibi dic michi quid habes in domo tua. At illa dixit Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea nisi parum olei quo ungar. Cui ait vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca et ingredere et claude hostium cum intrinsecus fueris tu et filii tui et mitte inde in omnia vasa hec. Et cum plena fuerint tolles. Ivit itaque mulier et clausit hostium super se et super filios suos. Illi offerebant vasa et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa dixit ad filium suum Affer michi adhuc vas. Et ille respondit non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa et indicavit homini dei. Et ille vade inquit vende oleum et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quedam dies et transiebat heliseus per sunam. Erat autem ibi mulier magna que tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter inde transiret divertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virum suum animadverto quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo cenaculum et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum ut cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est igitur dies quedam et veniens divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad giezi puerum suum voca sunamitem istam. Qui cum vocasset eam et illa stetisset coram eo dixit ad puerum suum loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis. Quid vis ut faciam tibi. Numquid habes negotium et vis ut loquar regi sive principi milicie. Que respondit In medio populi mei habito. Quid ergo vult ut faciat ei. Dixitque giezi Noli querere. Filium enim non habet et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad hostium dixit ad eam In tempore isto et in hac eadem hora si vita comes fuerit habebis in utero filium. At illa respondit Noli queso domine mi vir dei noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam dies et egressus isset ad patrem suum ad messores ait patri suo Caput meum doleo caput meum doleo. At ille dixit puero tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et adduxisset eum ad matrem suam posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem et mortuus est. Ascendit autem illa et collocavit eum super lectum hominis dei et clausit hostium. Et egressa vocavit virum suum et ait Mitte mecum obsecro unum de pueris et asinam et excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait illi Quam ob causam vadis ad eum hodie non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit vade. Stravitque asinam et precepit puero Mina et propera ne michi moram facias in eundo et hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir dei de contra ait ad giezi puerum suum Ecce sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum. Que respondit Recte. Cumque venisset ad virum dei in montem apprehendit pedes eius et accessit giezi ut amoveret eam. Et ait homo dei Dimitte illam anima enim eius in amaritudine est et dominus celavit a me et non indicavit michi. Que dixit illi Numquid petivi filium a domino meo. Numquid non dixi tibi

ne illuderes me. Et ille ait ad
Giezi: Accinge lumbos tuos et
tolle baculum meum in manu tua et
vade. Si occurrerit tibi homo, non salu-
tes eum. Et si salutaverit te quis-
piam, non respondeas illi. Et
pones baculum meum super faciem
pueri. Porro mater pueri ait: Vivit
Dominus et vivit anima tua, non dimit-
tam te. Surrexit ergo et secutus
est eam. Giezi autem praecesserat eos
et posuerat baculum super
faciem pueri, et non erat vox ne-
que sensus. Reversusque est in occursum
et nuntiavit ei dicens: Non surre-
xit puer. Ingressus est ergo Heli-
seus domum, et ecce puer mortuus
iacebat in lectulo eius. Ingressusque
clausit ostium super se et super
puerum, et oravit ad Dominum. Et ascen-
dit et incubuit super puerum. Posu-
itque os suum super os eius et oculos
super oculos eius et manus suas super
manus eius, et incurvavit se super
eum, et calefacta est caro pueri. At
ille reversus deambulabat in do-
mo semel huc atque illuc, et ascen-
dit et incubuit super eum. Et oscita-
vit puer septies, aperuitque oculos.
At ille vocavit Giezi et dixit ei:
Voca Sunamitidem hanc. Quae voca-
ta ingressa est ad eum. Qui ait:
Tolle filium tuum. Venit autem illa
et corruit ad pedes eius et adora-
vit super terram. Tulitque filium su-
um et egressa est. Et Heliseus re-
versus est in Galgala. D

Erat autem fames in terra, et
filii prophetarum habitabant co-
ram eo. Dixitque uni de
pueris suis: Pone ollam gran-
dem et coque pulmentum filiis
prophetarum. Et egressus est unus in agrum
ut colligeret agrestes herbas.
Invenitque quasi vitem silvestrem
et collegit ex ea colloquintidas
agri, et implevit pallium suum, et
reversus concidit in ollam pul-
menti. Nesciebat enim quid esset.
Infuderunt ergo sociis ut comederent.
Cumque gustassent de coctione,
clamaverunt dicentes: Mors in
olla, mors in olla, vir Dei. Et
non potuerunt comedere. At ille: Af-
ferte, inquit, farinam. Cumque attu-
lissent, misit in ollam et ait: In-
fundite turbae ut comedant. Et non
fuit amplius quicquam amaritudinis
in olla. Vir autem quidam venit de
Baalsalisa deferens viro Dei pa-
nes primitiarum, viginti panes hor-
deaceos et frumentum novum in
pera sua. At ille dixit: Da populo
ut comedat. Responditque ei minister
eius: Quantum est hoc ut apponam
centum viris? Rursum ille: Da, ait,
populo. Haec enim dicit Dominus: Come-
dent et supererit. Posuit itaque
coram eis, qui comederunt, et super-
fuit iuxta verbum Domini. Naaman
autem princeps militiae regis Syriae
erat vir magnus apud dominum suum
et honoratus; per illum enim dedit Do-
minus salutem Syriae. Erat autem vir
fortis et dives, sed leprosus. Porro
de Syria egressi erant latrunculi et
captivam duxerant de terra Israel
puellam parvulam, quae erat in obse-
quio uxoris Naaman. Quae ait
ad dominam suam: Utinam fuisset do-
minus meus ad prophetam qui est in
Samaria, profecto curasset eum a lep-
ra quam habet. Ingressus est itaque
Naaman ad dominum suum et nun-
tiavit ei dicens: Sic et sic locuta
est puella de terra Israel. Dixitque ei rex
Syriae: Vade et mittam litteras ad re-
gem Israel. Qui cum profectus esset et tu-
lisset secum decem talenta argenti et sex
milia aureos et decem mutatoria
vestimentorum, detulit litteras ad re-
gem Israel in haec verba: Cum acce-
peris epistolam hanc, scito quod miserim
ad te Naaman servum meum ut
cures eum a lepra sua. Cumque le-
gisset rex Israel litteras, scidit vestimen-
ta sua et ait: Numquid Deus ego
sum ut occidere possim et vivifi-
care? Animadvertite et videte quod
occasiones quaerat adversum me.
Quod cum audisset Heliseus vir Dei sci-
disse regem Israel vestimenta sua,
misit ad eum dicens: Quare scidisti
vestimenta tua? Veniat ad me et

sciat prophetam esse in Israel. Venit
ergo Naaman cum equis et cur-
ribus et stetit ad ostium domus
Helisei. Misitque ad eum Heliseus
nuncium dicens: Vade et lavare sep-
ties in Iordane et recipiet sanita-
tem caro tua atque mundaberis. Iratus
Naaman recedebat dicens: Puta-
bam quod egrederetur ad me et stans in-
vocaret nomen domini dei sui et tan-
geret manu sua locum lepre et cura-
ret me. Numquid non meliores sunt
Abana et Pharphar fluvii Dama-
sci omnibus aquis Israel ut laver in eis
et munder? Cum ergo vertisset se et
abiret indignans, accesserunt ad eum
servi sui et locuti sunt ei: Pater si
rem grandem dixisset tibi propheta certe
facere debueras; quanto magis quia
nunc dixit tibi: Lavare et munda-
beris. Descendit et lavit in Iorda-
ne septies iuxta sermonem viri dei
et restituta est caro eius sicut caro
pueri parvuli et mundatus est. Reversus-
que est ad virum dei cum universo comi-
tatu suo venit et stetit coram eo et
ait: Vere scio quod non sit deus in univer-
sa terra nisi tantum in Israel. Obsecro ita-
que ut accipias benedictionem a servo
tuo. At ille respondit: Vivit dominus an-
te quem sto quia non accipiam. Cumque
vim faceret penitus non acquievit.
Dixitque Naaman: Ut vis. Sed
obsecro concede michi servo tuo
ut tollam onus duorum burdonum
de terra. Non enim faciet servus tuus ultra
holocaustum aut victimam diis alie-
nis nisi domino. Hoc autem solum
est de quo deprecaberis dominum pro servo
tuo, quando ingredietur dominus meus
in templum Remmon ut adoret. Et
illo innitente super manum meam
si adoravero in templo Remmon ado-
rante eo in eodem loco ut ignoscat
michi dominus servo tuo pro hac re.
Qui dixit ei: Vade in pace. Abi-
it ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque
Giezi puer viri dei: Pepercit dominus
meus Naaman Syro isti ut non acciperet
ab eo que attulit. Vivit dominus quia
curram post eum et accipiam ab eo
aliquid. Et secutus est Giezi post
tergum Naaman. Quem cum vidisset
ille currentem ad se desiluit de
curru in occursum eius et ait: Recte-
ne sunt omnia? Et ille ait: Recte. Dominus
meus misit me dicens: Modo ve-
nerunt ad me duo adolescentes
de monte Ephraim ex filiis prophe-
tarum; da eis talentum argenti et
vestes mutatorias duplices.
Dixitque Naaman: Melius est
ut accipias duo talenta. Et coe-
git eum ligavitque duo talenta
argenti in duobus saccis et dupli-
cia vestimenta. Et imposuit duo-
bus pueris suis qui et portave-
runt coram eo. Cumque venisset iam
vespere tulit de manu eorum et repo-
suit in domo dimisitque viros
et abierunt. Ipse autem ingressus
stetit coram domino suo. Et di-
xit Heliseus: Unde venis Giezi?
Qui respondit: Non ivit servus tuus
quoquam. At ille respondit: Nonne
cor meum in presenti erat quando reversus
est homo de curru suo in occur-
sum tui? Nunc igitur accepisti ar-
gentum et accepisti vestes ut emas
oliveta et vineas et oves
et boves et servos et ancillas.
Sed et lepra Naaman adherebit
tibi et semini tuo in sempiternum. Et
egressus est ab eo leprosus quasi

Dixerunt autem filii **VI** nix
prophetarum ad Heliseum: Ecce lo-
cus in quo habitamus coram
te angustus est nobis. Eamus
usque ad Iordanem et tollant
singuli de silva materias sin-
gulas ut edificemus nobis ibi lo-
cum ad habitandum. Qui dixit: Ite.
Et ait unus ex illis: Veni ergo et tu
cum servis tuis. Respondit: Ego veniam.
Et abiit cum eis. Cumque venissent ad
Iordanem cedebant ligna. Acci-
dit autem ut unus cum materiam succi-
disset, ille et ait: Heu heu heu domi-
ne mi et hoc ipsum mutuo acceperam. Di-
xit autem homo dei: Ubi cecidit? At
ille monstravit ei locum. Precidit ergo
lignum et misit illuc natavitque
ferrum. Et ait: Tolle. Qui extendit
manum et tulit illud. Rex autem Sy-
rie pugnabat contra Israel consiliumque
init cum servis suis dicens: In
loco illo et illo ponamus insidias.

caderet ferrum securis in aquam. Et clamavitque

Misit itaque vir dei ad regem israel
dicens. Cave ne transeas in locum
illum quia ibi siri in insidiis sunt.
Misit itaque rex israel ad locum quem dix-
erat ei vir dei et preoccupavit eum
et observavit se ibi non semel
neque bis. Conturbatumque est cor regis
sirie pro hac re et convocatis servis
suis ait. Quare non indicastis
michi quis proditor mei sit apud
regem israel. Dixitque unus servorum
eius. Nequaquam domine mi rex sed
heliseus propheta qui est in israel indi-
cat regi israel omnia verba quecumque locutus
fueris in conclavi tuo. Dixit eis.
Ite et videte ubi sit ut mittam
et capiam eum. Annunciaveruntque ei
dicentes. Ecce in dothaim. Misit
ergo illuc equos et currus et robur
exercitus. Qui cum venissent nocte cir-
cumdederunt civitatem. Consurgens quoque
diluculo minister viri dei egressus
est, vidit quoque exercitum in circuitu civi-
tatis et equos et currus, nunciavitque
ei dicens. Heu heu heu domine
mi quid faciemus. At ille respondit
Noli timere plures enim nobiscum
sunt quam cum illis. Cumque orasset
heliseus ait. Domine aperi oculos
huius ut videat. Et aperuit dominus
oculos pueri et vidit, et ecce mons
plenus equorum et curruum igneorum
in circuitu helisei. Hostes vero descen-
derunt ad eum. Porro heliseus oravit
ad dominum dicens. Percute obsecro
gentem hanc cecitate. Percussitque
eos dominus ne viderent iuxta verbum
helisei. Dixit autem ad eos heliseus
Non est hec via nec hec civitas.
Sequimini me et ostendam vobis vi-
rum quem queritis. Duxit ergo eos in
samariam. Cumque ingressi fuissent
in samariam dixit heliseus. Domine
aperi oculos istorum ut videant. Apa-
ruitque dominus oculos eorum et viderunt
se esse in medio samarie. Dixit-
que rex israel ad heliseum cum vidisset
eos. Numquid percutiam eos pater mi.
At ille ait. Non percuties neque enim
cepisti eos gladio et arcu tuo ut
percutias. Pone panem et aquam
coram eis ut comedant et bibant
et vadant ad dominum suum. Et apposita
est eis ciborum magna preparatio et co-
mederunt et biberunt et dimisit eos
abieruntque ad dominum suum. Et ul-
tra non venerunt latrones sirie
ad terram israel. Factum est autem post hec
congregavit benadab rex sirie
universum exercitum suum et ascendit et ob-
sidebat samariam. Factaque est fames
in samaria. Et tamdiu obsessa
est donec venundaretur caput asini
octoginta argenteis et quarta pars
cabi stercoris columbarum quinque argen-
teis. Cumque rex israel transiret per murum
mulier quedam exclamavit ad eum di-
cens. Salva me domine mi rex. Qui
ait. Non te salvat dominus. Unde sal-
vare te possim. De area an de
torculari. Dixitque ad eam rex. Quid
tibi vis. Que respondit. Mulier ista
dixit michi. Da filium tuum ut co-
medamus eum hodie, et filium me-
um comedemus cras. Coximus ergo
filium meum et comedimus. Dixique
ei die altera. Da filium tuum ut
comedamus eum. Que abscondit
filium suum. Quod cum audisset rex scidit
vestimenta sua et transibat per murum.
Viditque omnis populus cilicium quo vesti-
tus erat ad carnem intrinsecus. Et
ait. Hec michi faciat deus et hec
addat si steterit caput helisei filii
saphat super eum hodie. Heliseus
autem sedebat in domo sua et senes
sedebant cum eo. Premisit itaque virum.
Et antequam veniret nuncius ille di-
xit ad senes. Numquid scitis quod mi-
serit filius homicide hic ut pre-
cidatur caput meum. Videte ergo cum
venerit nuncius claudite hostium et
non sinatis eum introire. Ecce enim
sonitus pedum domini post eum est. Ad-
huc illo loquente eis apparuit nun-
cius qui veniebat ad eum et ait.
Ecce tantum malum a domino est. Quid
amplius expectabo a domino. VII

Dixit autem heliseus. Audite
verbum domini. Hec dicit dominus. In
tempore hoc cras modius
simile uno statere erit et duo mo-
dii ordei statere uno in porta
samarie. Respondens unus de ducibus
super cuius manum rex innitebatur
homini dei ait. Si dominus etiam fecerit

cataractas in celo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum porte qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem fame moriemur, sive manserimus hic moriendum nobis est. Venite igitur et transfugiamus ad castra Syrie; si pepercerint nobis vivemus, si autem occidere voluerint nihilominus moriemur. Surrexerunt ergo vespere ut venirent ad castra Syrie. Cumque venissent ad principium castrorum Syrie, nullum ibidem reppererunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris Syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixerunt ergo ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Etheorum et Egiptiorum, et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos in castris, fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum et comederunt et biberunt. Tuleruntque inde argentum et aurum et vestes, et abierunt et absconderunt. Et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus. Hec enim dies boni nuncii est. Si tacuerimus et noluerimus nunciare usque mane, sceleris arguemur. Venite, eamus et nunciemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis dicentes: Ivimus ad castra Syrie et nullum ibidem repperimus hominem nisi equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et nunciaverunt in palacio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte et ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus et ideo de castris egressi sunt et latitant in agris dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos et tunc civitatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius et ait: Tollamus quinque equos qui remanserunt in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt, et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos. Misit quoque rex ad castra Syrorum dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis que proiecerant Syri cum turbarentur. Reversi ergo nuncii indicaverunt regi. Et egressus populus diripuit castra Syrie. Factusque est modius silagine statere uno et duo modii ordei statere uno iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constituit ad portam. Quem conculcavit turba in introitu, et mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei quem dixerat regi quando ait: Duo modii ordei statere uno erunt et modius silagine statere uno hoc eodem tempore cras in porta Samarie, quando responderat dux ille viro dei et dixerat: Etiam si dominus fecerit catharactas in celo, numquid fieri poterit quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat, et conculcavit eum populus in porta et mortuus est.

VIII

Eliseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat filium dicens: Surge, vade tu et domus tua et peregrinare ubicumque reperies. Vocavit enim dominus famem et veniet super terram septem annis. Que surrexit et fecit iuxta verbum hominis dei, et vadens cum domo sua peregrinata est in terra Philistiim diebus multis. Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philistiim et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et agris suis. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri dei dicens: Narra mihi omnia magnalia que fecit Heliseus. Cumque ille narraret regi quo-

mortuum suscitasset. Apparuit
mulier cuius vivificaverat filium
clamans ad regem pro domo sua
et pro agris suis. Dixitque Giezi domine
mi rex, haec est mulier et hic est
filius eius quem suscitavit Heli-
seus. Et interrogavit rex mulierem
quae narravit ei. Deditque ei
rex eunuchum unum dicens: Restitue ei
omnia quae sua sunt et universos reddi-
tus agrorum a die qua reliquit terram
usque ad praesens. Venit quoque Heliseus
Damascum et Benadad rex Syriae aegro-
tabat. Nuntiaveruntque ei dicentes:
venit vir Dei huc. Et ait rex ad A-
zahel: Tolle tecum munera et va-
de in occursum viri Dei. Et con-
sule dominum per eum dicens: si evadere
potero de infirmitate mea hac.
Ivit igitur Azahel in occursum eius
habens secum munera et omnia
bona Damasci, onera XL camelorum.
Cumque stetisset coram eo ait: Fi-
lius tuus Benadad rex Syriae mi-
sit me ad te dicens: si sanari potero
de infirmitate mea hac. Dixit-
que Heliseus: Vade dic ei: Sanaberis.
Porro ostendit mihi dominus quia morte
morietur. Stetitque cum eo et con-
turbatus est usque ad suffusionem
vultus, flevitque vir Dei. Cui Aza-
hel ait: Quare dominus meus flet? At
ille ait: Quia scio quae facturus sis
filiis Israel mala. Civitates eorum
munitas igne succendes et iuvenes
eorum interficies gladio et parvulos
eorum elides et praegnantes divides.
Dixitque Azahel: Quid enim sum
servus tuus canis ut faciam rem
istam tam magnam? Et ait He-
liseus: Ostendit mihi dominus te regem
Syriae fore. Qui cum recessisset ab
Heliseo venit ad dominum suum. Qui
ait ei: Quid tibi dixit Heliseus?
At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sa-
nitatem. Cumque venisset dies al-
tera tulit stragulum et infudit a-
quam et expandit super faciem eius.
Quo mortuo regnavit Azahel
pro eo. Anno quinto Ioram filii Achab re-
gis Israel et Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius
Iosaphat rex Iuda. XXXII erat annorum
cum regnare coepisset et VIII annis
regnavit in Ierusalem. Ambulavitque
in viis regum Israel sicut ambula-
verat domus Achab. Filia enim A-
chab erat uxor eius, et fecit quod
malum est coram domino. Noluit
autem dominus disperdere Iudam propter David
servum suum, sicut promiserat ei ut da-
ret ei lucernam et filiis eius cunctis
diebus. In diebus illius recessit Edom
ne esset sub Iuda et constituit sibi
regem. Venitque Ioram Seira et omnes
currus cum eo, et surrexit nocte perc-
ussitque Idumaeos qui eum circum-
dederant et principes curruum, populus autem
fugit in tabernacula sua. Recessit ergo
Edom ne esset sub Iuda usque ad di-
em hanc. Tunc recessit et Lobna in
tempore illo. Reliqua autem sermonum Ioram
et universa quae fecit nonne haec scripta
sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Et
dormivit Ioram cum patribus suis se-
pultusque est cum eis in civitate David,
et regnavit Ochozias filius eius pro
eo. Anno XII Ioram filii Achab regis
Israel regnavit Ochozias filius Ioram
regis Iudae. Viginti duorum annorum erat Ocho-
zias cum regnare coepisset et uno anno
regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius
Athalia filia Amri regis Israel. Et am-
bulavit in viis domus Achab et fecit
quod malum est coram domino sicut domus
Achab. Gener enim domus Achab fuit.
Abiit quoque cum Ioram filio Achab ad proe-
liandum contra Azahel regem Syriae
in Ramoth Galaad, et vulneraverunt
Syri Ioram. Qui reversus
est ut curaretur in Iezrahel, quia
vulneraverant eum Syri in Rama
proeliantem contra Azahel regem
Syriae. Porro Ochozias filius Ioram rex
Iuda descendit invisere Ioram filium
Achab in Iezrahel quia aegrotabat.

IX

Heliseus autem propheta vo-
cavit unum de filiis prophetarum
et ait illi: Accinge lumbos
tuos et tolle lenticulam olei hanc
in manu tua, et vade in Ramoth
Galaad. Cumque veneris illuc videbis
Hieu filium Iosaphat filii Namsi,
et ingressus suscitabis eum de medio
fratrum suorum et introduces in interius
cubiculum. Tenensque lenticulam olei
fundes super caput eius et dices: Haec
dicit dominus: Unxi te regem super
Israel. Aperiesque ostium et fugies et
non ibi subsistes. Abiit ergo

adolescens puer prophete in Ramo-
th galaad et ingressus est illuc.
Ecce autem principes exercitus sedebant.
Et ait. Verbum michi ad te est o prin-
ceps. Dixitque iehu. Ad quem ex om-
nibus nobis? At ille dixit. Ad te o
princeps. Et surrexit et ingressus
est cubiculum. At ille fudit oleum
super caput eius et ait. Hec dicit dominus
deus israel. Unxi te regem super
populum domini israel. Et percuties domum
achab domini tui et ulciscar sanguinem
servorum meorum prophetarum et sanguinem
omnium servorum domini de manu ie-
zabel. Perdamque omnem domum achab
et interficiam de achab min-
gentem ad parietem et clausum et no-
vissimum in israel. Et dabo domum
achab sicut domum ieroboam filii na-
bath. Et sicut domum baasa filii
abia. Iezabel quoque comedent canes
in agro iesrahel nec erit qui sepe-
liat eam. Aperuitque hostium et fu-
git. Iehu autem egressus est ad ser-
vos domini sui. Qui dixerunt ei.
Recte ne sunt omnia? Quid venit insa-
nus iste ad te? Qui ait eis. Nostis
hominem et quid locutus sit. At illi
responderunt. Falsum est sed magis nar-
ra nobis. Qui ait. Hec locutus est
michi. Et ait. Hec dicit dominus.
Unxi te regem super israel. Festina-
verunt itaque et unusquisque tollens
pallium suum posuerunt sub pedi-
bus eius in similitudinem tribuna-
lis et cecinerunt tuba atque dixe-
runt. Regnabit iehu. Coniuravit
ergo iehu filius iosaphat filii namsi
contra ioram. Porro ioram obsede-
rat ramoth galaad ipse et omnis israel
contra azael regem syrie. Et reversus
fuerat ut curaretur in iesrahel pro-
pter vulnera quia percusserant eum syri pre-
liantem contra azael regem syrie. Di-
xitque iehu. Si placet vobis nemo egre-
diatur profugus de civitate ne
vadat et nunciet in iesrahel. Et
ascendit et profectus est in iesrahel. Io-
ram enim egrotabat ibi et ochozi-
as rex iuda descenderat ad visitandum
ioram. Igitur speculator qui sta-
bat super turrim iesrahel vidit glo-
bum iehu venientis et ait. Vi-
deo ego globum. Dixitque io-
ram. Tolle currum et mitte in

occursum et dicat vadens. Rec-
te ne sunt omnia? Abiit igitur qui
ascenderat currum in occursum eius et
ait. Hec dicit rex. Utrumne pax
est? Et ait iehu. Quid tibi et paci?
Transi et sequere me. Nunciavit
autem speculator dicens. Venit
usque ad eos et non revertitur. Est
autem ingressus eius quasi ingressus
iehu filii namsi. Preceps enim gra-
ditur. Et ait ioram. Iunge cur-
rum. Iunxeruntque currum eius.
Et egressus est ioram rex israel
et ochosias rex iuda singuli in
curribus suis. Egressique sunt in occur-
sum iehu et invenerunt eum in a-
gro naboth iesrahelite. Cumque
vidisset ioram iehu dixit. Pax
est iehu? At ille respondit. Que
pax? Adhuc fornicationes matris
tue iezabel et veneficia eius mul-
ta vigent. Convertit autem ioram
manum suam et fugiens ait ad
ochosiam. Insidie insidie ochosia.
Porro iehu tetendit arcum manu
et percussit ioram inter scapulas
et egressa est per cor eius sagitta. Sta-
timque corruit in curru suo.
Dixitque iehu ad baddacar ducem.
Tolle proice eum in agro naboth
iesrahelite. Memini enim quando ego et
tu sedentes in curru sequebamur
achab patrem huius quod dominus onus
hoc levaverit super eum dicens. Si non
pro sanguine naboth et pro sanguine
filiorum eius quem vidi heri ait do-
minus reddam tibi in agro isto
dicit dominus. Nunc ergo tolle et
proice eum in agro iuxta verbum domini.
Ochosias autem rex iuda videns
hoc fugit per viam domus orti. Per-
secutusque est eum iehu et ait. Et
hunc percutite in curru suo. Et
percusserunt eum in ascensu gaber
qui est iuxta ieblaam. Qui
fugit in mageddo et mortuus
est ibi. Et imposuerunt eum servi
eius super currum suum et tulerunt in ierusalem
sepelieruntque eum in sepulcro
cum patribus suis in civitate david.
Anno undecimo ioram filii achab regnavi-
t ochosias super iudam. Venit-
que iehu in iesrahel. Porro iezabel
in introitu eius audito depinxit

oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingredientem Hieu per portam et ait numquid pax potest esse Zambri qui interfecit dominum suum. Levavitque Hieu faciem suam ad fenestram et ait Que est ista. Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis precipitate eam deorsum et precipitaverunt eam aspersusque est sanguine paries et equorum ungule que conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet et biberet ait Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei et ait Hieu sermo domini est quem locutus est per servum suum Heliam Thesbiten dicens In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terre in agro Iezrahel ita ut pretereuntes dicant Hec est illa Iezabel.

Erant autem Achab lxx filii in Samaria. Scripsit ergo Hieu litteras et misit in Samariam ad optimates civitatis et ad maiores natu et ad nutricios Achab dicens Statim ut acceperitis litteras has qui habetis filios domini vestri et currus et equos et civitates firmas et arma eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri et ponite eum super solium patris sui et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer et dixerunt Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo et quomodo nos non valebimus resistere. Miserunt ergo prepositi domus et prefecti civitatis et maiores natu et nutricii ad Hieu dicentes Servi tui sumus quecumque iusseris faciemus nec constituemus nobis regem quodcumque tibi placet fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens Si mei estis et obeditis mihi tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porro filii regis lxx viri apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent littere ad eos tulerunt filios regis et occiderunt lxx viros et posuerunt capita eorum in cophinis et miserunt ad eum in Iezrahel. Venit autem nuntius et indicavit ei dicens Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est et stans dixit ad omnem populum Iusti estis si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum quis percussit omnes hos. Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est super domum Achab et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui Helie. Percussit igitur Hieu omnes qui reliqui erant de domo Achab in Iezrahel et universos optimates eius et notos et sacerdotes donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in Samariam. Cumque venisset ad Cameram pastorum in via invenit fratres Ochozie regis Iuda dixitque ad eos Quinam estis vos. Qui responderunt Fratres Ochozie sumus et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos iugulaverunt eos in cisterna iuxta Cameram xlii viros et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde invenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi et benedixit ei et ait ad eum Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo. Et ait Ionadab Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum dixitque ad eum Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum in curru suo duxit in Samariam et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria usque ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per Heliam. Congregavit ergo Hieu omnem populum et dixit ad eos Achab coluit Baal parum ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos eius et cunctos sacerdotes illius vocate ad me nullus

sit qui non veniat. Sacrificium
est enim grande michi Baal. Qui-
cumque defuerit non veniet. Porro
Iehu faciebat hoc insidiose
ut disperderet cultores Baal. Dixit-
que: Sanctificate diem sollempnem
Baal. Vocavitque et misit in univer-
sos terminos Israel et venerunt cunc-
ti servi Baal. Non fuit residuus
ne unus quidem qui non veniret.
Et ingressi sunt templum Baal et
repleta est domus Baal a summo
usque ad summum. Dixitque eis qui
erant super vestes: Proferte vesti-
menta universis servis Baal. Et
protulerunt eis vestes. Ingressus-
que Iehu et Ionadab filius Re-
chab templum Baal ait cultoribus
Baal: Perquirite et videte ne quis
forte vobiscum sit de servis Domini
sed ut sint soli servi Baal. In-
gressi sunt igitur ut facerent vic-
timas et holocausta. Iehu autem
preparaverat sibi foris octoginta vi-
ros et dixerat eis: Quicumque fu-
gerit de hominibus istis quos
ego adduxero in manus vestras
anima eius erit pro anima illius. Factum e-
st cum completum esset holocaustum
precepit Iehu militibus et ducibus
suis: Ingredimini et percutite
eos. Nullus evadat. Percusseruntque
que eos in ore gladii et proiecerunt
milites et duces. Et ierunt in
civitatem templi Baal et protulerunt
statuam de fano Baal et combu-
sserunt et comminuerunt eam. Dest-
ruxerunt quoque edem Baal et fecerunt
pro ea latrinas usque in diem hanc.
Delevit itaque Iehu Baal de Israel.
Verumtamen a peccatis Ieroboam filii Na-
bath qui peccare fecit Israel non
recessit nec dereliquit vitulos
aureos qui erant in Bethel et in
Dan. Dixit autem Dominus ad Iehu:
Quia studiose fecisti quod rectum
erat et placebat in oculis meis
et omnia que erant in corde meo fe-
cisti contra domum Achab, filii tui
usque ad quartam generationem sede-
bunt super thronum Israel. Porro
Iehu non custodivit ut ambu-
laret in lege Domini Dei Israel in
toto corde suo. Non enim recessit a
peccatis Ieroboam qui fecit Israel. In
diebus illis cepit Dominus tede-
re super Israel. Percussitque eos Azahel
in universis finibus Israel a Iordane
contra orientalem plagam, om-
nem terram Galaad et Gad et Ruben
et Manasse ab Aroer que est super
torrentem Arnon et Galaad et
Basan. Reliqua autem verborum Iehu
et universa que fecit et fortitudo
eius nonne hec scripta sunt in libro
verborum Iehu et universa que fecit et
fortitudo eius dierum regum Israel. Et
dormivit Iehu cum patribus suis
sepelieruntque eum in Samaria.
Et regnavit Ioachaz filius eius
pro eo. Dies autem quos regnavit Iehu
super Israel viginti octo anni sunt in Samaria.

XI

Athalia vero mater Ochozie vi-
dens mortuum filium suum
surrexit et interfecit omne
semen regium. Tollens autem Io-
saba filia regis Ioram soror O-
chozie Ioas filium Ochozie fu-
ratus est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur et
nutricem eius de triclinio et
abscondit eum a facie Athalie
ut non interficeretur. Eratque cum ea in
domo Domini clam sex annis. Por-
ro Athalia regnavit super terram.
Anno autem septimo misit Ioiada sa-
cerdos et assumens centuriones et mi-
lites introduxit ad se in templum
Domini pepigitque cum eis fedus. Et
adiurans eos in domo Domini osten-
dit eis filium regis et precepit illis di-
cens: Iste est sermo quem facere
debetis. Tercia pars vestrum intro-
eat sabbato et observet excubi-
as domus regis. Tercia autem pars sit
ad portam Sur et tercia pars ad
portam que est post habitaculum
scutariorum et custodietis excubi-
as domus Messa. Due vero par-
tes e vobis omnes egredientes
sabbato custodiant excubias do-
mus Domini circa regem et valla-
bitis eum habentes arma in ma-

nibus portis. Si quis autem inte-
gressus fuerit septa templi interficiat-
ur. Sitisque cum rege introeunte et
egrediente. Et fecerunt centuri-
ones iuxta omnia que preceperat
eis ioiada sacerdos. Et assumen-
tes singuli viros suos qui in-
grediebantur sabbato cum his qui
egrediebantur sabbato venerunt
ad ioiadam sacerdotem. Qui de-
dit eis hastas et arma regis
david que erant in domo domini
et steterunt singuli habentes ar-
ma in manu sua a parte templi
dextra usque ad partem sinistram alta-
ris et edis circa regem. Et duxerunt
filium regis et posuerunt super eum
dyadema et testimonium et fece-
runt eum regem et unxerunt et
plaudentes manu dixerunt vi-
vat rex. Audivit autem athalia
vocem currentium populi et ingressa
ad turbas in templum domini vidit
regem stantem super tribunal in-
tra introitum et cantores et tubas
prope eum. Et scidit vestimenta sua
clamavitque. Coniuratio coniura-
tio. Precepit autem ioiada centurio-
nibus qui erant super exercitum et ait
eis. Educite eam extra septa
templi et quicumque eam secutus fuerit
feriatur gladio. Dixerat enim sacer-
dos. Non occidatur in templo domini.
Imposueruntque ei manus et impegerunt
eam per istam viam introitus equorum
iuxta palacium et interfecta est
ibi. Pepigit igitur ioiada fedus
inter dominum et inter regem et inter
populum ut esset populus domini et inter
regem et populum. Ingressusque est
omnis populus terre templum baal et de-
struxerunt aras eius et ymagi-
nes contriverunt valide. Ma-
than quoque sacerdotem baal occiderunt
coram altari. Et posuit sacerdos
custodias in domo domini. Et tulit
itaque centuriones et cerethi et phe-
lethi legiones et omnem populum
terre. Deduxeruntque regem de do-
mo domini et venerunt per viam
porte scutariorum in palacium
et sedit super thronum regum. Leta-
tusque est omnis populus terre et civitas
conquievit. Athalia autem occisa
est gladio in domo regis. Septem
annorum erat ioas cum regnare
[A]nno vii° iehu an// cepisset
et regnavit ioas xl annis
in ierusalem. Nomen matris eius se-
bia de bersabee. Fecitque ioas
rectum coram domino cunctis die-
bus quibus docuit eum ioiada sa-
cerdos. Verumtamen excelsa non abstu-
lit. Adhuc populus immolabat et
adolebat in excelsis. Dixitque io-
as ad sacerdotes. Omnem pecuniam
sanctorum que illata fuerit in templum
domini a transeuntibus que offertur pro
precio anime et quam sponte et arbitri-
o cordis sui inferunt in templum
domini accipiant illam sacerdotes
iuxta ordinem suum et instau-
rent sarta tecta domus si quid
necessarium viderint in instau-
ratione. Igitur usque ad vicesimum
tercium annum regis ioas non instau-
raverunt sacerdotes sarta tecta tem-
pli. Vocavitque rex ioas ioiadam
pontificem et sacerdotes dicens
eis. Quare sarta tecta non in-
stauratis templi. Nolite ergo amplius
accipere pecuniam iuxta ordinem
vestrum sed ad instaurationem templi
reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes
ultra accipere pecuniam a populo et
instaurare sarta tecta domus. Et
tulit ioiada pontifex gazophi-
lacium unum aperuitque foramen
desuper et posuit illud iuxta altare ad
dexteram ingredientium domum domini
mittebantque in eo sacerdotes qui
custodiebant hostia omnem pecu-
niam que deferebatur ad templum
domini. Cumque viderent nimiam pe-
cuniam esse in gazophilacio ascen-
debat scriba regis et pontifex effun-
debantque et numerabant pecuniam
que inveniebatur in domo domini
et dabant eam iuxta numerum atque
mensuram in manu eorum qui preerant
cementariis domus domini. Qui im-
pendebant eam in fabris lignorum
et in cementariis his qui operabantur

in domo domini et sarta tecta faciebant et in his qui cedebant saxa et ut emerent ligna et lapides qui cedebantur ita ut impleretur instauratio domus domini in universis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini et fuscinule et turibula et tube omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini quia sacerdotum erat. Tunc ascendit Azael rex Syrie et pugnabat contra Geth et cepit eam et direxit faciem suam ut ascenderet in Ierusalem. Quamobrem tulit Ioas rex Iuda omnia sanctificata que consecraverant Iosaphat et Ioram et Ochozias patres eius reges Iuda et que ipse obtulerat et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini et in palacio regis misitque Azaheli regi Syrie et recessit ab Ierusalem. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se percusseruntque Ioas in domo Mello in descensu Sela. Ioathas namque filius Semaath et Iozaphath filius Somer servi eius percusserunt eum et mortuus est et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David. Regnavitque Amasias filius eius pro eo. XIII

Anno xxiii° Ioas filii Ochozie regis Iuda regnavit Ioathas filius Iehu super Israel in Samaria xvii annis et fecit malum coram domino secutusque est peccata Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel et non declinavit ab eis. Iratusque est furor domini contra Israel et tradidit eos in manu Azahelis regis Syrie et in manu Benadab filii Azahel cunctis diebus. Deprecatus est autem Ioathas faciem domini et audivit eum dominus. Vidit enim angustias Israel quia attriverat eos rex Syrie. Et dedit dominus Israeli salvatorem et liberatus est de manu regis Syrie. Habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri et nudius tercius. Verumtamen non recesserunt a peccatis domus Ieroboam qui peccare fecit Israel in ipsis ambulaverunt. Quin et lucus permansit in Samaria. Et non sunt relicti Ioathas de populo nisi L equites et x currus et x milia peditum. Interfecerat enim eos rex Syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum Ioathas et universa que fecit sed et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dormivitque Ioathas cum patribus suis et sepelierunt eum in Samaria. Regnavitque Ioas filius eius pro eo. Anno xxxvii° Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioathas super Israel in Samaria xvi annis. Et fecit malum in conspectu domini. Non declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit sed et fortitudo eius quomodo pugnavit contra Amasiam regem Iuda nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Et dormivit Ioas cum patribus suis. Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. Heliseus autem egrotabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque ad eum Ioas rex Israel et flebat coram eo dicebatque Pater mi pater mi currus Israel et auriga eius. Et ait illi Heliseus Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas dixit ad regem Israel Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam superposuit Heliseus

manus suas manibus regis et ait
Aperi fenestram orientalem.
Cumque aperuisset dixit heliseus
iace sagittam. Et iecit. Et ait.
Heliseus Sagitta salutis domini
et sagitta salutis contra siriam.
percuciesque siriam in aphec done
consumas eam. Et ait. Tolle sa
gittas. Qui cum tulisset rursum
dixit ei percute iaculo terram. Et
cum percussisset tribus vicibus et stetisset
Iratus est contra eum vir dei et ait
Si percussisses quinquies aut sexies
aut septies percussisses siriam usque
ad consumacionem. Nunc autem tribus vi
cibus percucies eam. Mortuus est ergo
heliseus et sepelierunt eum. Latrun
culi quoque de moab venerunt in terra
in ipso anno. Quidam autem sepelien
tes hominem viderunt latrunculos
et proiecerunt cadaver in sepulcro
helisei. Quod cum tetigisset ossa heli
sei revixit homo et stetit super pedes
suos. Igitur azahel rex sirie af
flixit israhel cunctis diebus ioachaz et
misertus est dominus eorum et reversus
est ad eos propter pactum suum quod
habebat cum abraham et ysaac et
iacob, et noluit disperdere eos neque
proicere penitus usque in presens tempus.
Mortuus est autem azahel rex sirie
et regnavit benadab filius eius
pro eo. Porro ioas filius ioachaz
tulit urbes de manu benadab
filii azahel quas tulerat de manu
ioachaz patris sui iure prelii. Tribus
vicibus percussit eum ioas et reddidit
civitates israheli. Capitulum XIIII.

Anno secundo Ioas filii Io
achaz regis israhel regnavit A
masias filius Ioas regis
iuda. XXV annorum erat cum regna
re cepisset. XXV et IX annis regna
vit in ierusalem. Nomen matris eius
ioadan de ierusalem. Et fecit rectum
coram domino verumtamen non ut david
pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas
pater eius fecit. Nisi hoc tantum quod excelsa
non abstulit. Adhuc enim populus im
molabat et adolebat incensum
in excelsis. Cumque obtinuisset re
gnum percussit servos suos qui in
terfecerant regem patrem suum
filios autem eorum qui occiderant non
occidit iuxta quod scriptum est in libro
moysi sicut precepit dominus dicens.
Non morientur patres pro filiis neque
filii morientur pro patribus sed unus
quisque morietur in peccato suo. Ipse
percussit edom in valle salinarum
decem milia. Et apprehendit petram in pre
lio. Vocavitque nomen eius iectehel
usque in presentem diem. Tunc mi
sit amasias nuncios ad ioas fi
lium ioachaz filii iehu regis israhel
dicens. Veni et videamus nos. Re
misitque ioas rex israhel ad amasi
am regem iuda dicens. Carduus
libani misit ad cedrum que est in
libano dicens. Da filiam tuam filio
meo uxorem. Transieruntque bestie
saltus que sunt in libano et con
culcaverunt carduum. Percuciens in
valuisti super edom et sublevavit
te cor tuum. Contentus esto gloria et
sede in domo tua. Quare provocas
malum ut cadas tu et iuda tecum. Et non acquievit amasias. Ascendit que
ioas rex israhel et viderunt se mu
tuo ipse et amasias rex iuda
in bethsames oppido iude. Per
cussusque est iuda coram israhel et fugi
erunt unusquisque in tabernacula
sua. Amasiam vero regem iuda
filium ioas filii ochozie cepit io
as rex israhel in bethsames et ad
duxit eum in ierusalem. Et interrupit
murum ierusalem a porta effra
im usque ad portam anguli
quadringentis cubitis. Tulitque
omne aurum et argentum et universa
vasa que inventa sunt in domo
domini et in thesauris regis et ob
sides et reversus est samariam. Re
liqua autem verborum Ioas que fecit
et fortitudo eius qua pugnavit
contra amasiam regem iuda, nonne
hec scripta sunt in libro dierum
verborum regum israhel. Dormivitque io
as cum patribus suis et sepultus
est in samaria cum regibus israhel
et regnavit ieroboam filius eius
pro eo. Vixit autem amasias filius

ioas rex iuda postquam mortuus
est ioas filius ioachaz regis israhel
xv annis. Reliqua autem sermonum
amasie nonne hec scripta sunt in li-
bro verborum dierum regum iuda. Factaque
est contra eum coniuratio in ierusalem:
at ille fugit in lachis et inter-
fecerunt eum ibi et asportaverunt
in equis. Sepultusque est in ieru-
salem cum patribus suis in civitate da-
vid. Tulit autem universus populus iude
azariam annos xvi natum et con-
stituerunt regem eum pro patre eius
amasia. Ipse edificavit aylath
et restituit eam iude postquam dor-
mivit rex cum patribus suis. Anno
xv amasie filii ioas regis iuda
regnavit ieroboam filius ioas regis
israhel in samaria xl et uno anno.
Et fecit quod malum est coram do-
mino. Non recessit ab omnibus peccatis
ieroboam filii nabath qui peccare
fecit israhel. Ipse restituit terminos
israhel ab introitu emath usque ad
mare solitudinis iuxta sermonem domini
dei israhel quem locutus est per servum suum
ionam filium amathi prophetam qui
erat de geth que est in opher. Vi-
dit enim dominus afflictionem israhel ama-
ram nimis et quia consumpti erant us-
que ad clausos carcere et extremos
et non esset qui auxiliaretur israhel
nec locutus est dominus ut deleret nomen
israhel de sub celo sed salvavit eos
in manu ieroboam filii ioas. Re-
liqua autem sermonum ieroboam
et universa que fecit nonne hec scrip-
ta sunt in libro verborum dierum regum
iuda israhel. Dormivitque ierobo-
am cum patribus suis regibus israhel
et regnavit azarias filius eius pro eo. xv

Anno xxvii ieroboam regis
israhel regnavit azarias filius
amasie regis iude. Sedecim
annorum erat cum regnare cepisset et
l duobus annis regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius iecelia de ierusalem.
Fecitque quod erat placitum coram
domino iuxta omnia que fecit am-
asias pater eius. Verumtamen excelsa
non est demolitus. Adhuc populus
sacrificabat et adolebat incensum
in excelsis. Percussit autem dominus re-
gem et fuit leprosus usque in diem
mortis sue et habitabat in domo
libera seorsum. Ioathas vero filius
regis gubernabat palatium et
iudicabat populum terre. Reliqua
autem sermonum azarie et universa
que fecit nonne hec scripta in
libro verborum dierum regum iuda. Et
dormivit azarias cum patribus suis
sepelieruntque eum cum maioribus
suis in civitate david et regna-
vit ioathas filius eius pro eo. Anno
xxxviii azarie regis iuda re-
gnavit zacharias filius ierobo-
am super israhel in samaria sex men-
sibus et fecit malum coram domino
sicut fecerant patres eius. Non recessit
a peccatis ieroboam filii nabath qui
peccare fecit israhel. Coniuravit autem
contra eum sellum filius iabes per-
cussitque eum palam et interfecit
regnavitque pro eo. Reliqua autem
verborum zacharie nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum israhel.
Iste est sermo domini quem locutus est
ad iehu dicens filii tui usque ad
quartam generationem sedebunt super
thronum israhel. Factumque est ita. Sellum
filius iabes regnavit xxxix
anno azarie regis iude. Regnavit
autem uno mense in samaria. Et
ascendit iona manahen filius
gaddi de thersa. Venitque samar-
iam et percussit sellum filium ia-
bes in samaria et interfecit eum
regnavitque pro eo. Reliqua autem ver-
borum sellum et coniuratio eius per quam
tetendit insidias nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum israhel.
Tunc percussit manahen capsan
et omnes qui erant in ea et omnes
terminos eius de thersa. Noluerunt
enim aperire ei et interfecit omnes pre-
gnantes eius et scidit eas. Anno
xxxix azarie regis iuda. Re-
gnavit manahem filius gaddi super
israhel x annis in samaria. Fecit-
que quod malum erat coram domino

Non recessit a peccatis Ieroboam
filii Nabath qui peccare fecit Israel
cunctis diebus eius. Veniebat Phul
rex Assiriorum in terram et dabat
Manahen Phul mille talenta
argenti ut esset ei in auxilium et
firmaret regnum eius. Indixitque
Manahen argentum super Israel cunctis
potentibus et divitibus ut daret
regi Assiriorum quinquaginta siclos argenti
per singulos. Reversusque est rex As-
siriorum et non est moratus in terra.
Reliqua autem sermonum Mana-
hen et universa que fecit nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum
regum Israel. Et dormivit Mana-
hen cum patribus suis. Regnavitque Pe-
ceia filius eius pro eo. Anno quin-
quagesimo Azarie regis Iude regnavit
Peceia filius Manahen super Israel
in Samaria biennio et fecit quod
erat malum coram domino. Non recessit
a peccatis Ieroboam filii Nabath qui
peccare fecit Israel. Coniuravit autem
adversum Phacee filius Romelie
dux eius et percussit eum in Samaria
in turre domus regie iuxta Argob
et iuxta Arieh et cum eo quinquaginta viros
de filiis Galaaditarum et interfecit
eum. Regnavitque pro eo. Reliqua autem
sermonum Peceia et universa que
fecit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum Israel. Anno quinqua-
gesimo secundo Azarie regis Iude regna-
vit Phacee filius Romelie super
Israel viginti annis et fecit quod malum
erat coram domino. Non recessit a peccatis
Ieroboam filii Nabath qui pecca-
re fecit Israel. In diebus Phacee
regis Israel venit Theglathphala-
sar rex Assur et cepit Aion et
Abel domum Maacha et Ianoe
et Cedes et Asor et Galaad et Ga-
lileam universam terram Neptalim
et transtulit eos in Assirios.
Coniuravit autem et tetendit insi-
dias Osee filius Hela contra Phacee
filium Romelie et percussit eum et
interfecit. Regnavitque pro eo vicesimo anno
Ioathan filii Ozie. Reliqua autem
sermonum Phacee et universa que
fecit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum Israel. Anno secundo
Phacee filii Romelie regis Israel
regnavit Ioathan filius Ozie regis
Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare
cepisset et sedecim annis regnavit in
Ierusalem. Nomen matris eius Ierusa. Fecitque quod erat rectum co-
ram domino iuxta omnia que fecerat
Ozias pater suus operatus est. Verumtamen
excelsa non abstulit. Adhuc populus
immolabat et adolebat incensum
in excelsis. Ipse edificavit portam
domus domini sublimissimam. Reliqua
autem sermonum Ioathan et universa
que fecit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum Iuda. In diebus
illis cepit dominus mittere in Iudam
Rasin regem Sirie et Phacee filium
Romelie. Et dormivit Ioathan
cum patribus suis sepultusque est cum
eis in civitate David patris sui
et regnavit Achaz filius eius pro eo. XVI

Anno decimo septimo Phacee filii Ro-
melie regnavit Achaz filius
Ioathan regis Iuda. Viginti annorum
erat Achaz cum regnare cepisset et
sedecim annis regnavit in Ierusalem. Non
fecit quod erat placitum in conspectu
domini dei sui sicut David pater eius sed am-
bulavit in via regum Israel. In-
super et filium suum consecravit
transferens per ignem secundum ydo-
la gentium que dissipavit dominus
coram filiis Israel. Immolabat quoque
victimas et adolebat incensum in ex-
celsis et in collibus et sub omni li-
gno frondoso. Tunc ascendit Rasin
rex Sirie et Phacee filius Romelie
rex Israel in Ierusalem ad preliandum. Cum-
que obsiderent Achaz non valuerunt
superare eum. In tempore illo restituit
Rasin rex Sirie Ailam Sirie et
eiecit Iudeos de Aila. Et Ydu-
mei et Siri venerunt in Ailam
et habitaverunt ibi usque ad diem
hanc. Misit autem Achaz nuncios
ad Teglathphalazar regem Assi-
riorum dicens Servus tuus et filius tuus
ego sum. Ascende et salvum me fac
de manu regis Israel qui consurrexe-
runt adversum me. Et cum collegis-
set argentum et aurum quod inve-
niri potuit in domo domini

et in thesauris regis misit regi Assyriorum munera. Qui et acquievit voluntati eius; ascendit enim rex Assyriorum in Damascum et vastavit eam et transtulit habitatores eius Cyrenen, Rasin autem interfecit. Perrexitque rex Achaz in occursum Teglathphalasar regi Assyriorum in Damascum. Cumque vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque Urias sacerdos altare iuxta omnia que preceperat rex Achaz de Damasco. Vidit altare et veneratus est illud ascenditque et immolavit holocausta et sacrificium suum et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum que obtulerat super altare. Porro altare ereum quod erat coram Domino transtulit de facie templi et de loco altaris et de loco templi Domini. Posuitque illud in latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex Achaz Urie sacerdoti dicens: Super altare maius offer holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum et holocaustum regis et sacrificium eius et holocaustum universi populi terre et sacrificia eorum et libamina eorum et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victime super illud effundes. Altare vero ereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur Urias sacerdos iuxta omnia que preceperat rex Achaz. Tulit autem rex Achaz celatas bases et luterem qui erat desuper et mare deposuit de bobus ereis que sustentabant illud, et posuit super pavimentum stratum lapide. Musach quoque sabbati quod edificaverat in templo et ingressum regis exterius convertit in templo Domini propter regem Assyriorum. Reliqua autem verborum Achaz que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Dormivitque Achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David. Et regnavit Ezechias filius eius pro eo.

Anno vii Achaz regis Iuda regnavit Osee filius Hela in Samaria super Israel **XVII** novem annis. Fecitque malum coram Domino, sed non sicut reges Israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, et factus est ei Osee servus reddebatque ei tributa. Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua regem Egypti ne prestaret tributa regi Assyriorum sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Pervagatusque est omnem terram et ascendens Samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam et transtulit Israel in Assyrios. Posuitque eos in Hala et in Habor iuxta flumen Gozan in civitatibus Medorum. Factum est enim cum peccassent filii Israel Domino Deo suo qui eduxerat eos de terra Egypti, coluerunt deos alienos et ambulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel et regum Israel quia similiter fecerant. Et irritaverunt filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum, et edificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam. Feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum et adolebant ibi incensum super aras et more gentium quas transtulerat Dominus a facie eorum, feceruntque verba pessima irritantes Dominum. Et coluerunt inmundicias, de quibus precepit Dominus eis ne facerent verbum hoc. Et testificatus est Dominus in Israel et in Iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens: Revertimini a viis vestris pessimis et custodite precepta mea et cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris. Et sicut misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam

ceruicem patrum suorum qui noluerunt obedire domino deo suo et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus contestatus est eos secuti quoque sunt vanitates et vane egerunt et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus eis ut non facerent sicut et illi faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui fecerunt que sibi duos vitulos conflatiles et lucos et adoraverunt universam miliciam celi servieruntque baal et consecrabant ei filios suos et filias suas per ignem et divinacionibus inserviebant et auguriis et tradiderunt se ut facerent malum coram domino et irritarent eum. Iratusque est dominus vehementer israeli et abstulit eos de conspectu suo et non remansit nisi tribus iuda tantummodo sed nec ipse iuda custodivit mandata domini dei sui. Verum ambulavit in erroribus israel quos operatus fuerat. Proiecitque dominus omne semen israel et afflixit eos et tradidit in manus diripientium donec proiceret a facie sua. Ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo david et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath separavit enim ieroboam israel a domino et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulaverunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat. Non recesserunt ab eis usque quo auferret dominus israel a facie sua sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum. Translatusque est israel de terra sua in assirios usque in diem hanc. Adduxit autem rex assiriorum de babilone et de cutha et de chailath et de emath et de sepharnaim et collocavit eos in civitatibus samarie pro filiis israel. Qui possederunt samariam et habitaverunt

in urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent non timebant dominum. Et immisit eis dominus leones qui interficiebant eos. Nunciatumque est regi assiriorum et dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civitatibus samarie ignorant legitima dei terre et immisit in eos dominus leones et ecce interficiunt eos eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assiriorum dicens. Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis ut vadat et habitet cum eis et doceat eos legitima dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus hiis qui captivi fuerant de samaria habitavit in bethel et docebat eos quomodo colerent dominum. Et una queque gens fabricata est deum suum. Posueruntque eos in phanis suis excelsis que fecerant samarite gens et gens in urbibus suis in quibus habitabant. Viri enim babilonii fecerunt socoth benoth. Viri autem cuthem fecerunt nergel et viri de emath fecerunt asima. Porro evei fecerunt nabuath et tarthat. Hii autem qui erant de sepharnaim comburebant filios suos igni adramalech et anamelech diis sepharnaim et nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum et ponebant eos in phanis sublimibus. Et cum dominum colerent diis quoque suis serviebant iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant samariam usque in presentem diem morem sequuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt ceremonias eius et iudicia et legem et mandatum quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominavit israel et percussit cum eis pactum et mandavit eis dicens. Nolite timere deos alienos et non adoretis eos neque colatis et non immoletis eis sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egipti in fortitudine et in brachio extento ipsum timete et

illud adorate et ipsi immolate. Cerimonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus et non timeatis deos alienos sed dominum deum vestrum timete et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum sed nichilominus et ydolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sic faciunt sicut fecerunt parentes sui ita faciunt usque in presentem diem. XVIII

Anno tercio Osee filii Hela regis Israel regnavit Ezechias filius Achas regis Iuda. xxv annorum erat cum regnare cepisset et xxix annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abisa filia Zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos confregitque serpentem eneum quem fecerat Moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii Israel adolebant ei incensum. Vocavitque eum Nesthan. In domino deo Israel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda sed neque in hiis qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino et non recessit a vestigiis eius fecitque mandata eius que preceperat dominus Moysi. Unde et erat dominus cum eo et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem Assiriorum et non servivit ei. Ipse percussit Philisteos usque Gazam et omnes terminos eorum a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno quarto regis Ezechie qui erat annus septimus Osee filii Hela regis Israel ascendit Salmanazar rex Assiriorum in Samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam post annos tres anno sexto Ezechie id est nono anno Osee regis Israel capta est Samaria. Et transtulit rex Assiriorum Israel in Assirios collocavitque eos in Ala et in Abor fluminibus Gozam in civitatibus Medorum quia non audierunt vocem domini dei sui sed preterierunt pactum eius. Omnia que preceperat Moyses servus domini non audierunt neque fecerunt. Anno xiiii regis Ezechie ascendit Sennacherib rex Assiriorum ad universas civitates Iuda munitas et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nuncios ad regem Assiriorum Lachis dicens Peccavi recede a me et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque rex Assiriorum Ezechie regi Iude trecenta talenta argenti. Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini et in thezauris regiis. In tempore illo confregit Ezechias valvas templi et laminas auri quas ipse affixerat et dedit eas regi Assiriorum. Misit itaque rex Assiriorum Tharthan et Rapsaten de Lachis ad Ezechiam regem cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt Ierusalem et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem Eliachim filius Helchie prepositus domus et Sobnas scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rapsaces Loquimini Ezechie Hec dicit rex magnus Assiriorum Que est ista fiducia qua niteris. Forsitan inisti consilium ut preparares te ad preliandum. In quo confidis ut audeas rebellare. An speras in baculo harundineo atque confracto Egipto super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam. Sic est Pharao rex Egipti omnibus qui confidunt in eum. Quod si dixeritis michi in domino deo nostro habemus fiduciam. Nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et precepit Iude et Ierusalem ante altare hoc adorabitis in Ierusalem. Nunc ergo igitur transite ad dominum meum Israel regem

assiriorum. Et dabo vobis duo milia equorum et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo poteris resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis qui confidis in egipto in quadrigis et equitibus. Numquid sine domini voluntate ascendi ad terram istam ut demolirer eam? Dominus dixit michi: Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem eliachim filius elchie et sobna et ioathe ad rapsacen: Loquere ad nos pueros tuos siriace: siquidem intelligimus hanc linguam et non loquaris iudaice audiente populo qui est super murum. Et dixit ei rapsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos et non ad viros sedentes super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum. Stetitque Rapsaces et clamavit voce magna iudaice et ait: Audite verba regis magni regis assiriorum. Hec dicit rex: Non vos seducat ezechias non enim poterit eruere vos de manu mea. Nec fiduciam vobis faciat super dominum dicens: Eruens liberabit nos dominus et non tradetur civitas hec in manum regis assiriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assiriorum: Facite mecum quod vobis est utile. Egredimini ad me ut comedat unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibet aquas de cisternis vestris donec veniam et transferam vos in terram que similis est vestre. Est enim terra frumenti et fertilis vini terra panis et vinearum terra olivarum et olei ac mellis et vivetis et non moriemini. Nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis assiriorum? Ubi est deus emath et arphat? Ubi est deus sepharvaim ana et ava.

Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Quis enim ex illis fuit in omnibus diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea ut possit dominus eruere ierusalem de manu mea? Et tacuerunt itaque populi et non responderunt ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venit eliachim filius helchie prepositus domus et sobnas scriba et ioathe filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et nunciaverunt ei verba rapsacis.

Capitulum XXXVII. Quod cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua et opertus est sacco ingressusque est domum domini. Et misit eliachim prepositum domus et sobnam scribam et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam filium amos. Et dixerunt: Hec dicit ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemie iste dies. Venerunt filii usque ad partum et virtus non est pariendi. Si forte audiat dominus deus tuus verba rapsacis quem misit rex assiriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem et argueret verbis que audivit dominus deus tuus. Et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis ezechie ad ysaiam. Dixitque eis ysaias: Hec dicetis domino vestro: Hec dicit dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti quibus blasphemaverunt pueri regis assiriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nuncium et revertetur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est ergo rapsaces et invenit regem assiriorum pugnantem lobnam. Audierat enim quod recessisset de lachis. Et audivit de tharacha rege ethiopie dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te. Quod cum audisset misit nuncios ad ezechiam dicens: Hec dicetis ezechie regi iude: Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam neque dicas non

tradetur ierusalem in manus regis assiriorum. Ecce enim tu audisti que fecerint reges assiriorum vniuersis terris quomodo vastauerint eas. Num ergo solus poteris liberari. Numquid liberauerunt dii gentium singulos quos vastauerunt patres mei gozan videlicet et aran et reseph et filios eden qui erant in thelassar. Vbi est rex emath et rex arphat et rex ciuitatis sepharuaim ana et aua. Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nunciorum et legisset eas. ascendit in domum domini et expandit eas coram domino et orauit in conspectu eius dicens. Domine deus israel qui sedes super cherubim tu es deus solus omnium regnorum terre. tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et exaudi. aperi domine oculos tuos et vide et audi omnia verba sennacherib qui misit vt exprobraret nobis deum viuentem. Vere domine dissipauerunt reges assiriorum gentes et terras omnium et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii sed opera manuum hominum et ligna et lapides et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster saluos nos fac de manu eorum vt sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus. Misit autem ysaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Que deprecatus es me super sennacherib rege assiriorum audiui. Iste est sermo quem locutus est de eo dominus. Spreuit te et subsannauit te virgo filia syon post tergum tuum caput mouit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti contra quem exaltasti vocem tuam et eleuasti in excelsum oculos tuos contra sanctum israel. Per manum seruorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate libani et succidi sublimes cedros eius et electas abietes eius. Et ingressus sum vsque ad terminos eius et saltum carmeli eius ego succidi et bibi aquas alienas et siccaui

vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim. Ex diebus antiquis plasmaui illud et nunc adduxi. Eruntque in ruinam collium pugnantium ciuitates munite et qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt facti sunt sicut fenum agri et virens herba tectorum que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum et introitum et viam tuam ego presciui et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et chamum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que reperieris. in secundo autem anno que sponte nascuntur. Porro anno tercio seminate et metite plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum. De ierusalem quippe egredientur reliquie et quod saluetur de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quamobrem dicit hec dominus de rege assiriorum. Non ingredietur vrbem hanc nec mittet in eam sagittam nec eam clipeus occupabit nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit reuertetur et ciuitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Protegamque vrbem hanc et saluabo eam propter me et propter dauid seruum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit castra assiriorum centum octoginta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum et recedens abiit. Et reuersus est sennacherib rex assiriorum et mansit in niniue. Cumque

adoraret in templo nesrach deum suum adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram armeniorum. Et regnavit asaraddon filius eius pro eo. XX

In diebus illis. Egrotavit ezechias usque ad mortem et venit ad eum ysaias filius amos propheta dixitque ei. Hec dicit dominus deus praecipe domui tue morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et oravit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimas tuas et ecce sanavi te die tertio ascendes templum domini et addam diebus tuis quindecim annos sed et de manu regis assiriorum liberabo te et civitatem hanc et protegam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius curatus est. Dixit autem ezechias ad ysaiam dicens. Quod erit signum quod dominus me sanabit et quod ascensurus sim die tertio templum domini. Cui ait ysaias hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est vis ut ascendat umbra decem lineis an ut revertatur totidem gradibus. Et ait ezechias facile est umbram crescere decem lineis nec hoc volo ut fiat sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysaias propheta dominum et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in horologio achaz retrorsum decem gradibus. In tempore illo misit berodach baladan filius baladan rex babiloniorum litteras et munera ad ezechiam audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem in adventu eorum ezechias et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia unguenta quoque et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta ad regem ezechiam dixitque ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te. Cui ait ezechias de terra longinqua venerunt de babilone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua. Ait ezechias. Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilone non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur de te quos generabis tollentur et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysaiam. Bonus est sermo domini quem locutus est. Sit pax tantum et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecerit piscinam et aqueductum et introduxerit aquas in civitatem. Nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. XXI

Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius eius pro eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset et quinquaginta quinque annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius aphsiba. Fecitque malum in conspectu domini iuxta idola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israhel. Conver-

est et edificavit excelsa que
dissipaverat ezechias pater eius et e-
rexit aras baal et fecit lucos sic-
ut fecerat achab rex israel et adoravit
omnem miliciam celi et coluit ea.
Extruxit quoque aras in domo domini
de qua dixerat dominus ponam nomen
meum ibi. Et extruxit altaria
universe milicie celi in duobus atri-
is templi domini et transduxit filium
suum per ignem, et ariolatus est et
observavit auguria et fecit phi-
tones et aruspices multiplicavit
ut faceret malum coram domino et irri-
taret eum. Posuit quoque idolum luci
quem fecerat in templo domini super quo
locutus est dominus ad david et ad sa-
lomonem filium eius. In templo
hoc et in ierusalem quam elegi de cunc-
tis tribubus israel ponam nomen meum
in sempiternum et ultra non faciam com-
moveri pedem israel de terra quam
dedi patribus eorum si tamen custodierint
opere omnia que precepi eis et universam
legem quam mandavit eis servus
meus moyses. Illi vero non audie-
runt sed seducti sunt a manasse
ut facerent malum super gentes quas
contrivit dominus a facie filiorum israel.
Locutusque est dominus in manu omnium
servorum suorum prophetarum dicens. Quia
fecit manasses rex iuda abhomina-
tiones istas pessimas super omnia que
fecerunt amorrei ante eum et pec-
care etiam fecit iudam in immundiciis
suis propterea hec dicit dominus deus
israel. Ecce ego inducam mala
super ierusalem et iudam ut quicumque
audierit tinniant ambe au-
res eius. Et extendam super ierusalem
funiculum samarie et pondus
domus achab, et delebo ierusalem
sicut deleri solent tabule. Et delens
vertam et ducam crebrius stilum super
faciem eius. Dimittam vero reliquias
hereditatis mee et tradam eas in
manus inimicorum eius. Eruntque in va-
stitatem et in rapinam cunctis ad-
versariis suis eo quod fecerint

malum coram me, et perseverave-
runt irritantes me ex die qua
egressi sunt patres eorum de egipto
usque ad diem hanc. Insuper et san-
guinem innoxium fudit manasses
multum nimis donec impleret
ierusalem usque ad os absque peccatis
suis quibus peccare fecit iudam ut
faceret malum coram domino. Reli-
qua autem sermonum manasse
et universa que fecit et peccatum eius
quod peccavit Nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda.
Dormivitque manasses cum
patribus suis et sepultus est in or-
to domus sue in orto oza.
Et regnavit amon filius eius
eius pro eo. xx duorum annorum erat
amon cum regnare cepisset
duobus quoque annis regnavit in ierusa-
lem. Nomen matris eius messala-
meth filia arus de iethe ba.
Fecitque malum in conspectu domini
sicut fecerat manasses pater eius
et ambulavit in omni via per
quam ambulaverat pater eius servivitque
immundiciis quibus servierat pater
eius. Et adoravit eas et dereliquit
dominum deum patrum suorum. Et non am-
bulavit in via domini. Tetenderuntque
ei insidias servi sui et interfe-
cerunt regem in domo sua. Per-
cussit autem populus terre omnes qui con-
iuraverant contra regem amon
et constituerunt sibi regem iosiam
filium eius pro eo. Reliqua autem ser-
monum amon que fecit Nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Sepelieruntque eum in sepul-
cro suo in orto aza. Et regnavit
iosias filius eius pro eo. Octo annorum
erat iosias cum regnare cepisset
et xxxi anno regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius idida filia pha-
daia de besechath. Fecitque quod
placitum erat coram domino et ambu-
lavit in omnibus viis david patris

sui. Non declinavit ad dexteram sive ad sinistram. XXII

Anno autem octavodecimo regis Iosie misit rex Saphan filium Aslia filii Messullam scribam templi domini dicens ei: Vade ad Helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores templi a populo, deturque fabris per prepositos domus domini qui et distribuant eam his qui operantur in templo domini ad instauranda sartatecta templi domini, lignariis videlicet et cementariis et his qui interrupta componunt, et ut emantur ligna et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem Helchias pontifex ad Saphan scribam: Librum legis repperi in domo domini. Deditque Helchias volumen Saphan qui et legit illud. Venit quoque Saphan scriba ad regem et renunciavit ei quod preceperat et ait: Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum domini. Narravit quoque Saphan scriba regi dicens: Librum dedit mihi Helchias sacerdos. Cumque legisset Saphan coram rege et audisset rex verba libri legis domini, scidit vestimenta sua et precepit Helchie sacerdoti et Aicham filio Saphan et Achabor filio Micha et Saphan scribe et Asie servo regis dicens: Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni Iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos, quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque Helchias sacerdos et Aicham et Achabor et Saphan et Asia ad Oldam prophetidem uxorem Sellum filii Thecue filii Araas custodis vestium, que habitabat in Ierusalem in secunda, locutique sunt ad eam. At illa respondit eis: Hec dicit dominus deus Israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego adducam mala super locum hunc et super habitatores eius omnia verba legis que legit rex Iuda, quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem Iuda qui misit vos ut consuleretis dominum sic dicetis: Hec dicit dominus deus Israel: Pro eo quod audisti verba voluminis et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius, quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum, et scidisti vestimenta tua et flevisti coram me, et ego audivi, ait dominus. Ideo colligam te ad patres tuos et colligeris ad sepulcrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala que introducturus sum super locum istum. Et renunciaverunt regi quod dixerat. XXIII

Qui misit, et congregati sunt ad eum omnes senes Iuda et Ierusalem. Ascenditque rex templum domini et omnes viri Iuda universique qui habitabant in Ierusalem cum eo, sacerdotes et prophete et omnis populus a parvo usque ad magnum. Legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis qui inventus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et percussit fedus coram domino ut ambularent post dominum et custodirent precepta eius et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota anima, et suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Acquievitque populus pacto. Et precepit rex Helchie pon-

ius secundi et sacerdotibus secundi ordinis
et ianitoribus ut proicerent de templo
domini omnia vasa que facta fuerant baal
et in luco et universe milicie celi
et combussit ea foris ierusalem in con-
valle cedron et tulit pulverem
eorum in bethel et delevit arusp-
ices quos posuerant reges iuda ad
sacrificandum in excelsis per civitates
iuda et in circuitu ierusalem et eos
qui adolebant incensum baal et
soli et lune et xii signis et omni
milicie celi et efferri fecit lucum
de domo domini foras ierusalem in con-
valle cedron et combussit eum ibi
et redegit in pulverem et proiecit
super sepulcra vulgi destruxit
quoque edicula effeminatorum que erant
in domo domini pro quibus mulieres
texebant quasi domunculas luci. Et con-
gregavit omnes sacerdotes de civi-
tatibus iuda et contaminavit excel-
sa ubi sacrificabant sacerdotes de
gabaa usque bersabee et destruxit
aras portarum in introitu hostii
Iosue principis civitatis quod erat
ad sinistram porte civitatis. Verum-
tamen non ascendebant sacerdotes ex-
celsorum ad altare domini in ierusalem
sed tantum comedebant azima in me-
dio fratrum suorum. Contaminavit quoque
topheth quod est in convalle filii
ennon ut nemo consecraret filium
suum aut filiam per ignem moloch.
Abstulit quoque equos quos dederant
reges iuda soli in introitu templi
domini iuxta exedram nathan-
melech eunuchi qui erat in fa-
runim currus autem solis combussit igni
altaria que fecerat manasses in
duobus atriis templi destruxit rex
et cucurrit inde et dispersit cinerem
eorum in torrentem cedron. Excelsa
quoque que erant in ierusalem ad dexteram
partem montis offensionis que
edificaverat salomon rex israel et
astaroth idolo sidoniorum et cha-
mos offensioni moab et mel-
chom abhominationi filiorum
amon. Polluit rex et contrivit
statuas et succidit lucos et reple-
vit loca eorum ossibus mortuorum.
Insuper et altare quod erat in
bethel et excelsum quod fecerat
Ieroboam filius nabath qui pec-
care fecit israel et altare illud
et excelsum destruxit atque com-
bussit et comminuit in pulve-
rem succendit quoque etiam lucum. Et con-
versus Iosias vidit ibi sepul-
cra que erant in monte misitque
et tulit ossa de sepulcris et com-
bussit ea super altare et polluit
illud iuxta verbum domini quod
locutus est vir dei qui predixerat
verba hec et ait. Quis est titulus
iste quem video. Responderunt ei ci-
ves illius urbis. Sepulcrum est
hominis dei qui venit de iuda
et predixit verba hec que fecisti
super bethel. Et ait dimittite
eum nemo commoveat ossa eius.
Et intacta remanserunt ossa
illius cum ossibus prophete qui vene-
rat de samaria. Insuper et omnia fana
excelsorum que erant in civitatibus
samarie que fecerant reges israel
ad irritandum dominum abstulit io-
sias et fecit eis secundum omnia opera que
fecerat in bethel et occidit univer-
sos sacerdotes excelsorum qui erant
ibi super altaria et combussit ossa
humana super ea reversusque est
ierusalem. Et precepit omni populo dicens
Facite phase domino deo vestro
secundum quod scriptum est in libro federis
huius. Nec enim factum est phase
tale a diebus iudicum qui iudi-
caverunt israel et omnium dierum re-
gum israel et regum iuda sicut in octa-
vo decimo anno regis Iosie factum
est phase istud domino in ierusalem.
Sed et phitones et ariolos et fi-
guras idolorum et immundicias ab-
hominationes que fuerant in terra
iuda et ierusalem abstulit Iosias
ut statueret verba legis que scripta
sunt in libro quem invenit helchi-
as sacerdos in templo domini

Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in tota anima sua et universa virtute sua iuxta omnem legem moysi neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provocaverat eum manasses. Dixit itaque dominus. Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel et proiciam civitatem hanc quam elegi ierusalem et domum de qua dixi erit nomen meum ibi. Reliqua autem verborum et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda.

XXIIII

In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assiriorum ad flumen eufraten. Et abiit iosias rex iuda in occursum eius et occisus est in mageddo cum vidisset eum. et portaverunt eum servi sui mortuum de mageddo et tulerunt in ierusalem et sepelierunt in sepulcro suo. Tulit itaque populus terre ioachaz filium iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. xxiii annorum erat ioachaz cum regnare cepisset. Et tribus mensibus regnavit in ierusalem. nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao nechao in reblatha que est in terra emath ne regnaret in ierusalem et imposuit mulctam terre centum argenti talentis et talento auri. Regemque constituit pharao nechao eliachim filium iosie pro iosia patre eius. et vertit nomen eius ioachim. porro ioachaz tulit et duxit in egyptum. argentum autem et aurum dedit ioachim pharaoni cum indixisset terre per singulos ut conferretur iuxta preceptum pharaonis et unumquemque secundum vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut daret pharaoni nechao. xxv annorum erat ioachim cum regnare cepisset et xi annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius zabida filia phadaia de ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

In diebus illius ascendit nabuchodonosor rex babilonis. Et factus est ioachim ei servus tribus annis et rursum rebellavit contra eum. Immisitque ei dominus latrunculos caldeorum et latrunculos sirie et latrunculos moab et latrunculos filiorum amon et immisit eos in iudam ut disperderent eam iuxta verbum domini quod locutus erat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam ut auferret eum coram se propter peccata manasse universa que fecit et propter innoxium sanguinem quem effudit et implevit ierusalem cruore innocentium et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Et dormivit ioachim cum patribus suis. Regnavitque ioachim filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex babilonis a rivo egypti usque ad fluvium eufraten omnia que fuerant regis egypti. xviii annorum erat ioachim cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in ierusalem. nomen matris eius noestha filia elnathan de ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius.

In tempore illo ascenderunt servi nabuchodonosor regis babilonis in ierusalem et circumdata est urbs munitionibus.

Venitque nabuchodonosor rex babilonis ad civitatem cum servis suis ut oppugnarent eam. Egressusque est ioachim rex iuda ad regem babilonis ipse et mater eius et principes eius et eunuchi eius. et suscepit eum rex babilonis anno octavo

regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus domini et thesauros domus regie et concidit universa vasa aurea que fecerat salomon rex israel in templo domus iuxta verbum domini. Et transtulit omnem iherusalem et universos principes et omnes fortes exercitus x milia in captivitatem et omnem artificem et inclusorem nichilque relictum est exceptis pauperibus populi terre. Et transtulit quoque ioachim in babilonem et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius et iudices terre duxit in captivitatem de iherusalem in babilonem et omnes viros robustos vii milia et artifices et inclusores mille omnes viros fortes et bellatores. Duxitque eos rex babilonis captivos in babilonem et constituit mathaniam patruum eius pro eo imposuitque nomen eius sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat sedechias cum regnare cepisset et xi annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius erat amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat ioachim. Irascebatur enim dominus contra iherusalem et contra iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque sedechias a rege babilonis.

XXV

Factum est autem in anno nono regni eius mense x° decima die mensis venit nabuchodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius in iherusalem et circumdederunt eam et extruxerunt in circuitu eius munitiones et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis sedechie nona die mensis. Prevaluitque fames in civitate nec erat panis populo. Et interrupta est civitas et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro caldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus caldeorum regem comprehenditque eum in planicie iericho. Et omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo eum adduxerunt ad regem babilonis in reblatha qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit vinxitque eum cathenis et adduxit in babilonem. Mense v° vii a die mensis ipse est annus nonus decimus regis babilonis venit nabuzardan princeps exercitus servus regis babilonis in iherusalem et succendit domum domini et domum regis et domos iherusalem omnemque domum combussit igni. Et muros iherusalem in circuitu destruxit omnis exercitus caldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad regem babilonis et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps milicie et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columpnas autem ereas que erant in templo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt caldei et transtulerunt es in babilonem. Lebetes quoque ereos et trullas et tridentes et sciphos et mortariola et omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt necnon et turribula et phialas que aurea aurea et que argentea argentea tulit princeps milicie id est columpnas duas mare unum et bases quas fecerat salomon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. xviii cubitos altitudinis habebat columpna una et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum et retiaculum et malogranata super capitellum columpne omnia erea. Similem et secunda columpna habebat ornatum. Tulit quoque princeps milicie saraiam sacerdotem primum et sophoniam

...iam sacerdotem secundum et tres ianitores et de civitate eunuchum unum qui erat prepositus super viros bellatores et quinque viros de his qui steterant coram rege quos reperit in civitate et Sopher principem exercitus qui probabat tirones de populo terre et sexaginta viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens Nabuzardan princeps militie duxit ad regem Babilonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babilonis et interfecit in Reblatha in terra Emath. Et translatus est Iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra Iuda quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babilonis prefecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. Quod cum audissent omnes duces militum ipsi et viri qui erant cum eis videlicet quod constituisset rex Babilonis Godoliam venerunt ad Godoliam in Maspha Ismahel filius Nathanie et Iohanan filius Caree et Saraia filius Thanehumeth Netophatites et Iezonias filius Maachati ipsi et socii eorum. Iuravitque eis Godolias et sociis eorum dicens: Nolite timere servire Chaldeis; manete in terra et servite regi Babilonis et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo venit Ismahel filius Nathanie filii Elisama de semine regio et decem viri cum eo percusseruntque Godoliam qui et mortuus est sed et Iudeos et Chaldeos qui erant cum eo in Maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in Egyptum timentes Chaldeos. Factum est vero anno xxxvii transmigrationis Ioachin regis Iuda mense xii vicesima septima die mensis sublevavit Evilmerodach rex Babilonis anno quo regnare ceperat caput Ioachin regis Iuda de carcere et locutus est ei benigne et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babilone et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione que et dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Explicit liber quartus Regum. Incipit prefatio beati Ieronimi presbiteri in libro de verbis dierum. Capitulum

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me, Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres ut tibi hebrea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem, iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit aut novum opus in veteri opere condere illudentibusque Iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria et Egyptus in lxx suis Esichium laudat auctorem, Constantinopolis usque Anthiochiam Luciani martiris exemplaria probat, medie inter has provincie Palestinos codices legunt quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilius vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe Origenes non solum exempla composuit quatuor editionum e regione singula verba describens ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed quod maioris audacie est in editione lxx Theodotionis editionem miscuit, asteriscis videlicet designans quanta ante fuerant et virgulis que

et simplices videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post lxx cellulas, que vulgo sine auctore iactantur, singulas cellas aperire, hoc quoque in ecclesiis legitur quod lxx nescierunt. Cur me non suscipiat latinus meus, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum hebreis, et quod his maius est, apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex egypto vocavi filium meum; et: Quoniam nazareus vocabitur; et: Videbunt in quem compunxerunt; et illud apostoli: Que oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit deus diligentibus se; ceteraque his similia in hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evangeliste lxx interpretes noverant, et unde eis hec dicere que in lxx interpretibus non habentur? Christus deus noster, utriusque testamenti conditor, in evangelio secundum iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aque vive. Utique scriptum est quod salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? lxx non habent, apocrypha nescit ecclesia; ad hebreos igitur revertendum est, unde et dominus loquitur et discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquor, et obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt in publico detrahentes, legentes in angulis, iidem et accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant; quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem lxx translatorum olim de greco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere estimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est verba dierum, interpretatus sum, ideo feci ut inextricabiles moras et silvam nominum, que scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digerem, mihimet ipsi et meis iuxta ismahelem loquens, non grecis... et detractorum.

Incipit primus

Adam, Seth, Enos, Caynan, Malaleel, Iareth, Enoch, Mathusale, Lamech, Noe, Sem, Cham et Iapheth. Filii Iapheth: Gomer, Magog, Madai et Iavan, Tubal, Mosoch, Thiras. Porro filii Gomer: Ascenez et Riphat et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis et Cethim et Dodanim. Filii Cham: Chus et Mesraim, Phuth et Chanaan. Filii autem Chus: Saba et Evila, Sabatha et Regma et Sabathacha. Porro filii Regma: Saba et Dadan. Chus autem genuit Nemrod; iste cepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phetrusim quoque et Casluim, de quibus egressi sunt Philistiim et Capturim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Etheum quoque et Iebuseum et Amorreum et Gergeseum, Eveumque et Aracheum et Aseneum, Aradium quoque et Samareum et Emathteum. Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxat et Luth et Aram. Filii autem Aram: Hus et Hul et Gether et Mosoch. Arphaxat autem genuit Sale, qui et ipse genuit Eber. Porro Eber nati sunt filii duo; nomen uni Phaleth, quia in diebus eius divisa est terra, et nomen fratris eius Iectan. Iectan autem genuit Helmodat et Saleph et Aselmoth et Iare, Adoram quoque et Uzal et Decla, et Ebal et Simaeth et Abimahel et Saba, necnon et Ophir et Evila et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Sem, Arphaxat.

sale, heber, phaleg, reu, sarug
nachor, thare et abram. Iste est
abraham. Filii autem abraham ysaac
et ysmahel. Et generaciones eo-
rum. Primogenitus ysmahelis nabioth
et cedar et abdeel et mabsan
et masma et duma, massa, a-
dad et themar, iathur, naphis,
cedma. Isti sunt filii ysmahelis.
Filii cethure concubine abra-
ham quos genuit: zamram,
iecsan, madan, madian, iesbo-
c et sue. Porro filii iecsan: sa-
ba et dadan. Filii autem dadan:
assurim et lathusim et loomim.
Filii autem madian: epha et effer
et enoch et abida et eldaa. Omnes
isti filii cethure. Generavit
autem abraham ysaac, cuius
fuerunt filii esau et israel. Fi-
lii esau: eliphat, rahuel, ieh-
us et ihelam, chore. Filii e-
liphat: theman, omer, sephi,
gethen, cenez, tamna, amale-
ch. Filii rahuel: naab, zara,
samma, masa. Filii seir: lo-
than, sobal, sebeon, ana, dison,
eser, disan. Filii lotan: orihuma.
Soror autem lotan fuit thamna.
Filii sobal: alian et manaath
et ebal et sephi et onam. Filii
zebeon: aia et ana. Filii ana: di-
son. Hamaram et esebban et
iethran et charan. Filii eser: ba-
laan et zaban et iasan. Filii di-
son: hus et aran. Isti sunt reges
qui imperaverunt in terra edom
antequam esset rex super israel. Be-
la filius beor et nomen civitatis
eius denaba. Mortuus est autem
bale et regnavit pro eo iobab
filius zare de bosra. Cumque io-
ab fuisset mortuus regnavit pro eo
husan de terra themanorum. Obiit
quoque husam et regnavit adad filius
badad qui percussit madian in
moab et nomen civitatis eius
abuth. Cumque et adad fuisset
mortuus, regnavit pro eo semela de
masreca. Sed et semela mor-
tuus est et regnavit pro eo saul de
roboth que iuxta amnem sita
est. Mortuo quoque saul regnavit pro eo
balaanan filius achobor. Sed
et hic mortuus est et regnavit pro
eo adad, cuius urbis nomen fuit
phou et appellata est uxor eius
methezabel filia matred filii
mazaab. Adad autem mortuo
duces pro regibus in edom esse cepe-
runt: dux thamna, dux alua, dux
ietheth, dux olibama, dux hela,
dux phinon, dux cenez, dux the-
man, dux mabsar, dux magdi-
el, dux hiram. Hii duces edom. II

Filii autem israel: ruben, syme-
on, levi, iuda, ysachar et z-
abulon, dan et ioseph, be-
niamin, neptalim, gad et asser.
Filii iuda: her, onam et sela. Tres
isti nati sunt ei de filia sue chananiti-
dis. Fuit autem her primogenitus iu-
da malus coram domino et occidit eum.
Thamar autem nurus eius peperit ei
phares et zaram. Omnes ergo filii
iuda quinque. Filii autem phares: esrom
et hamul. Filii quoque zare: zamri et
ethan et eman, calcal quoque et
dara, simul quinque. Filii charmi: achar
qui turbavit israel et pecca-
vit in furto anathematis. Filii
ethan: azarias. Filii autem esrom qui
nati sunt ei: ieramel et aram
et chalubi. Porro aram genuit
aminadab. Aminadab autem
genuit naason principem filiorum
iuda. Naason autem genuit salmon,
de quo ortus est booz. Booz autem
genuit obeth, qui et ipse genu-
it ysai. Ysai autem genuit primogeni-
tum heliab, secundum aminadab, ter-
tium samaa, quartum nathanael,
quintum zadai, sextum asom, septi-
mum david. Quorum sorores fuerunt sarvia
et abigail. Filii sarvie: abisai, io-
ab et asahel, tres. Abigail autem
genuit amasa, cuius pater fuit

iether ismahelites. Caleph
vero filius esrom accepit uxorem
nomine azuba de qua genuit ie-
rioth. Fuerunt quoque filii eius iesar
et sobab et ardon. Cumque mortua
fuisset azuba accepit uxorem ca-
leph effrata que peperit ei hur. Por-
ro hur genuit huri et huri genuit be-
seleel. Post hec ingressus est es-
rom ad filiam machir filii mana-
sse patris galaad et accepit
eam cum esset annorum lx que peperit
ei segub. Sed et segub genuit iair
et possedit xxiii civitates in ter-
ra galaad. Cepitque gessur et aram
oppida iair et canath et viculos
eius lx civitatum. Omnes isti filii
machir patris galaad. Cum autem
esset esrom mortuus ingressus est
caleph ad effrata. Habuit quoque esrom
uxorem abia que peperit ei assur
patrem thecue. Nati sunt autem ieraa-
meel primogenito esrom ram primoge-
nitus eius et buna et aram et
asom et achia. Duxit quoque uxorem
alteram ierameel nomine atha-
ra que fuit mater onam. Sed et
filii ram primogeniti ierameel fue-
runt mooz et iamin. Et achar.
Onam habuit filios semei et iada.
Filii autem semei nadab et abisur.
Nomen vero uxoris abisur abiga-
il que peperit ei ahobban et mo-
lid. Filii autem nadab fuerunt sa-
led et apphaim. Mortuus est autem
saled absque liberis. Filius vero ap-
phaim iesi qui genuit sesan. Porro se-
san genuit oholi. Filii autem iada
fratris semei iether et ionathan.
Sed et iether mortuus est absque
liberis. Porro ionathan genuit
phaleth et ziza. Isti fuerunt fi-
lii ierameel. Sesan autem non habuit
filios sed filias et servum egipti-
um nomine ieta. Dedit quoque ei filiam
suam uxorem que peperit ethei. E-
thei autem genuit nathan. Et na-
than genuit zabad. Zabad quoque
genuit nathan. Et nathan et

nathan genuit zabad. Zabad quoque
genuit ophial. Et ophial genuit
obeth. Obeth genuit iehu. Iehu
genuit azariam. Azarias genuit hel-
les. Helles genuit helesa. He-
lesa genuit sesamei. Sesamei genuit
sellum. Sellum genuit iecamiam. Ie-
camiam genuit elisama. Filii autem
caleph fratris ierameel mosa pri-
mogenitus eius ipse est pater ziph. Et
filii maresa patris hebron. Por-
ro filii hebron chore et taphu
et recem et sema. Sema autem
genuit raam patrem iorchaam
et recem genuit semei. Filius
semei maon et maon pater
bethsur. Epha autem concubina
caleph peperit ei aram et mosa
et gezez. Porro aram genuit
gezez. Filii iaddai regom et io-
atham et gesum et phales et epha et sa-
aph. Concubina caleph maacha
peperit saber et tharana. Genu-
it autem saaph patrem madmena
sue patrem machbena et patrem
gabaa. Filii vero caleph axa. Hii
erant filii caleph filii hur primogeni-
ti effrata sobal pater cariathiarim.
Salma pater bethleem. Ariph pater
bethgader. Fuerunt autem filii sobal
patris cariathiarim qui videbat
dimidium requietionum. Et de co-
gnatione cariathiarim iethrei
et aphutei et samathei et masa-
rathei. Ex his egressi sunt sara-
ite et esthaolite. Filii salma
bethleem et netophati corone
domus ioab et dimidium requietionis
sarai. Cognationes quoque scribarum ha-
bitantium in iabes canentes atque re-
sonantes et in tabernaculis co-
morantes. Hii sunt cinei qui ve-
nerunt de calore patris domus rechab.

III

David vero hos habuit filios
qui nati sunt ei in hebron.
Primogenitus amon ex achinoam
iesraelitide. Secundum danihel de
abigail carmelitide. Tercium absso-
lon filium maacha filie ptolomei
regis gessuri. Quartum adoniam filium

Agith, quintus Saphatia ex Abigail,
sextus Iethraam de Egla uxore sua.
Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi re-
gnavit VII annis. Regnavit in Iheru-
salem. Porro in Iherusalem nati sunt
ei filii, Sama et Sobab et Nathan
et Salomon, quattuor de Bersabee
filia Amiel; Iebaar quoque et Eli-
sama et Eliphaleth et Noge
et Napheg et Iaphie necnon et E-
lisama et Eliade et Eliphale-
th, novem: omnes isti filii David
absque filiis concubinarum, habueruntque so-
rorem nomine Thamar. Filius
autem Salomonis Roboam, cuius Abia
filius genuit Asa. De hoc quoque
natus est Iosaphat, pater Ioram,
qui Ioram genuit Ochoziam, ex quo
natus est Ioas. Et huius Amasias
filius genuit Azariam. Porro Aza-
rie filius Ioatham procreavit A-
chaz patrem Ezechie, de quo natus est
Manasses. Sed et Manasses genuit
Amon patrem Iosie. Filii autem Io-
sie fuerunt primogenitus Iohanan,
secundus Ioachim, tertius Sedechias,
quartus Sellum. De Ioachim natus est
Ieconias et Sedechias. Filii Ieco-
nie fuerunt Asir et Salathiel, Mel-
chiram, Phadaia, Semiasei et Ie-
comia, Sama et Nadabia. De
Phadaia orti sunt Zorobabel et
Semei. Zorobabel genuit Mosollam,
Ananiam et Salomith sororem
eorum. Asabam quoque et Iohol et Ba-
rachiam et Asadiam, Iosabhesed,
quinque. Filius autem Ananie Phal-
thi pater Ieseie, cuius filius Raphaia,
huius quoque filius Arnan, de quo
natus est Abdia, cuius filius Se-
chenia. Filius Sechenie Se-
meia, cuius filii Athus et Ie-
gal et Baria et Naaria et Sa-
phat, sex numero. Filii Naarie
Helioenai et Ezechias et Ezri-
cam, tres. Filii Elioenai: Eze-
chias, Ezechia tres. Oduia et Eli-
asub et Pheleia et Accub et

Iohanam et Dalaia et Anani, VII. IIII

Filii Iuda: Phares, Esrom et
Charmi et Hur et Subal. Ra-
ia vero filius Subal genuit
Ieth, de quo nati sunt Ahumai
et Laad. Hee cognationes Sarathi.
Ista quoque stirps Ethan: Iezrael
et Iesema et Iedebos. Nomen quoque sororis
eorum Asalelphuni. Phanuel autem
pater Gedor et Ezer pater Osa. Isti
sunt filii Hur primogeniti Effrata, patris
Bethleem. Assur vero patris Thecue
erant due uxores, Halaa et Naara.
Peperit autem ei Naara Ooza et Epher
et Themani et Asthari. Isti sunt filii
Naara. Porro filii Halaa: Sereth, I-
saar et Ethnan. Chus autem genuit
Anob et Soboba et cognationem A-
haral filii Arum. Fuit autem Iabes
inclitus pre fratribus suis, et mater eius
vocavit nomen illius Iabes, dicens:
quia peperi eum in dolore. Invocavit
vero Iabes Deum Israel dicens: Si be-
nedicens benedixeris michi et dilata-
veris terminos meos, et fuerit manus
tua mecum, et feceris me a mali-
cia non opprimi. Et prestitit ei Deus que
precatus est. Caleph autem frater Su-
ha genuit Machir, qui fuit
pater Esthon. Porro Esthon genuit Be-
thrapha et Phesse et Thehinna patrem
urbis Naas. Hii sunt viri Recha. Fi-
lii autem Cenez: Othoniel et Sara-
ia et Maonathi. Athi genuit Ophra.
Saraias autem genuit Ioab patrem
vallis artificum; ibi quippe arti-
fices erant. Filii vero Caleph filii
Iephone: Hir, Hela et Naham.
Filii quoque Hela: Cenez. Filii quoque
Ialeleel: Ziph et Zipha, Thiria et
Asrael. Et filii Esra: Iether et Zipha-
tira et Mered et Epher et Ialon. Ge-
nuit quoque Mariam et Sammai et Ie-
sba patrem Esthamo. Uxor quoque eius
Iudaia peperit Iared patrem Gedor
et Heber patrem Socho et Icutihel
patrem Zanoe. Hii autem filii Bethie
filie Pharaonis, quam accepit Mare-
th. Et filii uxoris Odaie sororis
Naham patris Ceila Garmi et

astamo qui fuit de machati
Filii quoque simeon amon et remi
filius anan et thilon et filii ie-
zi zoeth et benzoeth Filii sela
filii iuda her pater lecha et laa-
da pater maresa et cognationes
domus operantium byssum in domo
iuramenti et qui stare fecit solem
Virique mendacii et securus et ma-
dens qui principes fuerunt in mo-
ab et qui reversi sunt in leethem
Hec autem verba vetera hii qui sin-
guli civitates in plantationibus
et in sepibus apud reges in
operibus eius commorati sunt. Filii
simeon namuel et iamin ia-
rib zara saul Sellum filius eius
mabsam filius eius masma filius
eius Filii masma amuel filius
eius Filii semei sedecim et filie
sex fratres autem eius non habuerunt fili-
os multos et universa cognatio non
potuit summam adequare filiorum iuda
habitaverunt autem in bersabee et
molada et in aphar sual et in
baala et in aasom et in tholat
et in batuel et in horma et in
siceleg et in bethmarchaboth
et in asarsusim et in bethberai
et in saarim. He civitates eorum usque
usque ad regem david. Ville quoque
eorum etham et aen et remon et
thochen et asan civitates quinque
et universi viculi eorum per circuitum ci-
vitatum istarum usque ad baal. Hec est
habitatio eorum et sedium distributio. Mosob-
bab quoque et iemlech et iosa filius a-
masie et iohel et iehu filius iosa-
bie et filii saraie filii asiel et
helioenai et iacoba et isuhaia et
asaia et adiel et ismiel et bana-
ia ziza quoque filius sephei filii alon fi-
lii idaia filii semri filii semma-
ia. Isti sunt nominati principes in co-
gnationibus suis et in domo affi-
nitatum suarum multiplicati sunt ve-
hementer et profecti sunt ut ingre-
derentur in gador usque ad orientem
vallis et ut quererent pascua gre-
gibus suis et invenerunt pascua

Vberrima et valde bona et la-
latissimam et quietam et fertilem
in qua ante habitaverant de stirpe
cham. Hii ergo venerunt quos supra
descripsimus nominatim in diebus
ezechie regis iuda et percusserunt
tabernacula eorum et habitatores qui in-
venti fuerant ibi et deleverunt
eos usque in presentem diem habita-
veruntque pro eis quoniam uberrima ibi
pascua repererunt. De filiis quoque
simeon abierunt in montem se-
ir viri quingenti habentes principes
phalthiam et naariam et rap-
haiam et oziel filios iesi et per-
cusserunt reliquias qui evadere non
potuerant amalechitarum et habita-
verunt ibi pro eis usque in diem hanc.

Filii ruben primogeniti israhel
Ipse quippe fuit primogenitus
eius sed cum violasset thorum
patris sui data sunt primogenita eius
filiis ioseph filii israhel. Et non est
ille reputatus in primogenitum. Por-
ro iudas qui erat fortissimus inter
fratres suos de stirpe eius principes
germinati sunt. Primogenita autem data
sunt ioseph. Filii ergo ruben
primogeniti israhel enoch et phallu
esrom et charmi. Filii iohel sam-
aia filius eius gog filius eius semei
filius eius micha filius eius reia
filius eius baal filius eius beera
filius eius quem duxit captivum
teglathphalasar rex assiriorum
et fuit princeps in tribu ruben
fratres autem eius et universa cognatio
eius quando numerabantur per familias suas
habuerunt principes iehiel et zacha-
riam. Porro bala filius azaz
filii sama filii iohel ipse habita-
vit in aroer usque ad nebo et beelme-
on contra orientalem quoque plagam
habitavit usque ad introitum here-
mi et flumen eufraten. Multum
quippe iumentorum possidebant
in terra galaad. In diebus autem
saul preliati sunt contra agareos
et interfecerunt illos habitaveruntque
pro eis in tabernaculis eorum

in orientali plaga inhabitavit usque ad
introitum heremi et flumen eufraten : multum
quippe iumentorum numerum possidebant in terra
galaad . In diebus autem saul preliati sunt contra
agareos et interfecerunt illos : habitaveruntque
pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad
orientem galaad . Filii vero gad e
regione eorum habitaverunt in terra
basan usque ad selcha . Iohel in ca
pite et saphan secundus . Ianai autem
et saphat in basan . Fratres vero eorum
secundum domos cognationum suarum
michael et mosollam et sebe
et iorai et iachan et zie et heber
septem . Hii filii abihail filii uri fili
iaro filii galaad filii michael
filii iesesi filii ieddo filii buz .
Fratres quoque filii abdihel filii guni
princeps domus in familiis
suis . Et habitaverunt in galaad
et in basan et in viculis eius
et in cunctis suburbanis saron
usque ad terminos . Omnes hii numerati sunt
in diebus ioathan regis iuda et
in diebus ieroboam regis israel .
Filii ruben et gad et dimidia
tribus manasse viri bellatores
scuta portantes et gladios et ten
dentes arcum eruditique ad prelia
quadraginta quattuor milia et septingenti sexaginta procedentes
ad pugnam . Dimicaverunt
contra agareos . Ytura vero
et naphis et nodab prebuerunt
eis auxilium . Traditique sunt in ma
nus eorum agarei et universi qui
fuerant cum eis : quia deum invoca
verunt cum prelarentur : et exau
divit eos eo quod credidissent in eum .
Ceperuntque omnia que posside
rant camelorum quinquaginta
milia et ovium ducenta quinqua
ginta milia et asinos duo
milia et animas hominum centum milia .
Vulnerati autem multi corruerunt .
Fuit enim bellum domini . Habitaveruntque
pro eis usque ad transmigrationem .
Filii quoque dimidie tribus manasse
possederunt terram a finibus basan
usque baal hermon et sanir et
montem hermon . Ingens quippe
numerus erat . Et hii fuerunt prin
cipes domus cognationis eorum :
epher et iesi et helihel et ezrihel
et iermia et odoia et iedihel vi
ri fortissimi et potentes et
nominati duces in familiis suis . Re
liquerunt autem deum patrum suorum
et fornicati sunt post deos populorum terre
quos abstulit deus coram eis . Et
suscitavit deus israel spiritum fulli
phul regis assiriorum et spiritum teglat
phalasar regis assur . Et trans
tulit ruben et gad et dimidiam
tribum manasse et adduxit eos in
ale et abor et aram et flumen go
zan usque ad diem hanc .

VI

Filii levi gerson caath et me
rari . Filii caath amram isu
ar ebron et oziel . Filii am
ram aaron moyses et maria . Fi
lii aaron nadab et abiu eleazar
et ythamar . Eleazar genuit phi
nees . Et phinees genuit abisue .
Abisue vero genuit bocci . Et bocci genuit
ozi . Ozi genuit zarariam . Et za
raria genuit meraioth . Porro
meraioth genuit amariam et ama
rias genuit achitob . Achitob genuit
sadoch . Et sadoch genuit achim
aas . Achimaas genuit azariam .
Azarias genuit iohanan . Iohan
nan genuit azariam . Ipse est qui
sacerdotio functus est in domo quam
edificavit salomon in ierusalem .
Genuit autem azarias amariam . Ama
riam et amarias genuit achitob .
Achitob genuit sadoch . Et sadoch sellum
genuit . Sellum genuit helchiam .
Helchias genuit azariam . Et azari
as genuit zaraiam . Et zaraias
genuit iosedech . Porro iosedech egre
ssus est quando transtulit dominus iudam
et ierusalem per manus nabuchodo
nosor regis babilonis . Filii igitur
levi gerson caath et merari .
Et hec nomina filiorum gerson caath
lobeni et semei . Filii caath
amram et isuar et ebron et ozi
el . Filii merari moholi et musi .
Hec autem sunt cognationes levi se
cundum familias eorum . Gerson lobeni
filius eius . Iaath filius eius . Za
ma filius eius . Ioaath filius eius .
Addo filius eius . Zara filius eius .
Iethrai filius eius . Filii caath aminadab filius eius .
Chore filius eius . Elcana filius eius .

Abiasaph filius eius Asir filius eius Uriel filius eius Ozias filius eius Saul filius eius. Filii Helchana: Amasai et Achimoth et Helcana. Filii Helcana: Sophai filius eius Naath filius eius Heliab filius eius Ieroam filius eius Helcana filius eius. Filii Samuel: primogenitus Vasseni et Abia. Filii autem Merari: Moholi et Lobni filius eius Semei filius eius Oza filius eius Samaa filius eius Aggias filius eius Asaia filius eius. Isti sunt quos constituit David super cantores domus Domini ex quo collocata est archa. Et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes donec edificaret Salomon domum Domini in Ierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis Caath Eman cantor filius Iohel filii Samuel filii Helcana filii Ieroam filii Heliel filii Thou filii Suph filii Helcana filii Mahath filii Amasai filii Helcana filii Iohel filii Azarie filii Sophonie filii Thaath filii Asir filii Abiasaph filii Chore filii Isaar filii Caath filii Levi filii Israel. Et frater eius Asaph qui stabat a dextris eius. Asaph filius Barachie filii Samaa filii Michael filii Basie filii Melchie filii Athai. Ethan filii Zara filii Adaia filii Ethan filii Zamma filii Semei filii Geth filii Gerson filii Levi. Filii autem Merari fratres eorum ad sinistram Ethan filius Chusi filii Abdi filii Maloth filii Asabie filii Amasie filii Helchie filii Amasai filii Bonni filii Somer filii Moholi filii Musi filii Merari filii Levi. Fratres quoque eorum Levite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti et super altare thymiamatis in omne opus sancti sanctorum et ut precarentur pro Israel iuxta omnia que preceperat Moyses servus Dei. Hii sunt autem filii Aaron: Eleazar filius eius Phinees filius eius Abisue filius eius Bocci filius eius Ozi filius eius Zacharias filius eius Meraioth filius eius Amaria filius eius Achitob filius eius Sadoch filius eius Achimaas filius eius. Sadoch filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia filiorum scilicet Aaron iuxta cognationes Caathitarum. Ipsis enim sorte contigerat. Dederunt ergo eis Hebron in terra Iuda et suburbana eius per circuitum. Agros autem civitatis et villas Caleph filio Iephone. Porro filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum Hebron et Lobna et suburbana eius. Iether quoque et Estemo cum suburbanis suis. Asan quoque et Ielon et Bethsemes et suburbana eorum. De tribu autem Beniamin Gabaa cum suburbanis suis Gabee et suburbana eius et Almath cum suburbanis suis. Omnes civitates tredecim per cognationes suas. Filiis autem Caath residuis de cognatione sua dederunt ex dimidia tribu Manassen in possessionem urbes decem. Porro filiis Gerson per cognationes suas de tribu Isachar et de tribu Aser et de tribu Neptalim et de tribu Manasse in Basan urbes tredecim. Filiis autem Merari per cognationes suas de tribu Ruben et de tribu Gad et de tribu Zabulon dederunt sorte civitates duodecim. Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates et suburbana earum. Dederuntque sortem ex tribu filiorum Iuda et ex tribu filiorum Simeon et ex tribu filiorum Beniamin urbes has quas vocaverunt ex nominibus suis. Et hiis qui erant ex cognatione filiorum Caath. Fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Effraim. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum Sichem cum suburbanis suis in monte Effraim et Gazer cum suburbanis suis. Iecmaan quoque cum suburbanis suis et Bethoron similiter necnon et

de tribu dan et eltheche et gadnlan
et helon cum suburbanis suis et
gethremmon in eius loco. Porro de
dimidia tribu manasse aner et
suburbana eius balaam et sub
urbana illius his videlicet qui de cog-
natione filiorum caath reliqui erant.
Filiis autem gerson de cognatione di-
midie tribus manasse gaulon in
basan et suburbana eius et a-
starotht cum suburbanis suis. De
tribu ysachar cedes et suburbana eius
et daberith cum suburbanis su-
is. Ramoth quoque et suburba-
na eius et anem cum suburbanis
suis. De tribu vero aser masal cum
suburbanis suis silic et abdon
asath quoque et suburbana eius
et rooh cum suburbanis suis.
Porro de tribu neptalim cedes in
galilea et suburbana eius
amon cum suburbanis suis et
cariathiarim et suburbana eius.
Filiis autem merari residuis de tribu
zabulon remmon et suburbana
eius et thabor cum suburbanis su-
is. Trans iordanem quoque ex adver-
so iericho contra orientem iordanis
de tribu ruben bosor in solitu-
dine cum suburbanis suis. et cade-
moth quoque et suburbana eius. Et
miphaath cum suburbanis suis.
necnon de tribu gad ramoth
in galaad et suburbana eius
et manaim cum suburbanis
suis. esebon et gaser cum suburbanis
suis et iaser cum suburbanis
suis.

VII

Porro filii ysachar thola
et phua iasub et same-
ron quatuor. Filii thola ozi
et raphaia et ieriel et iemai
et iepsem et samuel principes
per domos cognationum suarum.
De stirpe thola viri fortissimi
numerati sunt in diebus david xxii
milia sexcenti. Filii ozi et iezra-
ia de quo nati sunt michael et
obadia et iohel et iosai quinque
omnes principes cum eis per familias
et populos suos accincti ad prelium vi-
ri fortissimi xxxvi sex milia. Ha-
buerunt enim multas uxores et filios.
Fratres quoque eorum per omnem cognationem
ysachar robustissimi ad pugnam
octoginta vii milia numerati sunt.
Filii beniamin bale efron et
ozi et oziel et ierimoth et ura
quinque principes familiarum ad pugnan-
dum robustissimi. Numerus autem eorum
xxii milia et xxxiv. Porro
filii bechor amira et ioas et ele-
liezer et alioenai et iamri et ie-
rimoth et abia et anathoth et al-
mathan. Omnes hii filii bechor
numerati sunt per familias suas prin-
cipes cognationum ad bella fortis-
simi xx milia et ducenti. Porro filii
iedihel balan. Filii autem balan iehus
et beniamin et aoth et chanana
et zethan et tharsis et ahisaar.
Omnes hii filii iadihel iadiel prin-
cipes cognationum suorum viri for-
tissimi xvii milia et septem milia et du-
centi ad prelium procedentes. Sephan
quoque et apham filii hir et esia filii
aser. Filii autem neptalim iaziel et
gunni et aser et sellum filii bala.
Porro filius manasse ezriel concu-
bina quoque eius syra peperit machir
patrem galaad. Machir autem accepit
uxores filiis suis apphuam et
sepham et habuit sororem nomine
maacha. Nomen autem secundi salphaat.
Nate quoque sunt salphaat filie. Et pe-
perit maacha uxor machir filium
vocavitque nomen eius phares. Por-
ro nomen fratris eius sares et filii eius
ulam et recem. Filius autem u-
lam badan. Hii sunt filii galaad
filii machir filii manasse.
Soror autem eius regina peperit
virum decorum abiezer et moola.
Erant autem filii semida ahin et
sichem et leci et aniam. Filii
autem effraim suthala. Bared fili-
us eius thaath filius eius eladaa filius
eius thaath filius eius et zamn.

filii zabadi et thima filia suthala et thima filia ezer et elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur effraim pater eorum multis diebus et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. Que concepit et peperit filium et vocavit nomen eius beria eo quod in malis domus eius orta esset. Filia autem eius fuit zara que edificavit bethoron inferiorem et superiorem ozensara. Porro filius eius rapha et reseph et thale. De quo natus est thaan qui genuit laadan huius quoque filius ammiud genuit elisama. De quo ortus est nun qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum et habitatio bethel ad orientalem plagam gazer filiabus suis et contra orientem noran ad occidentalem plagam gazer et filie eius sichem cum filiabus suis atque aza cum filiabus suis. Iuxta filios quoque manasse bethsan et filias eius thanach et filias eius mageddo et filias eius dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israel. Filii aser iemna et iesua et isuri et beria et sara soror eorum. Filii autem baria heber et melchiel ipse est pater barsaith. Heber autem genuit iephlat et somer et otham et helem et suaa sororem eorum. Filii autem iephlat phasech et chamaal et aseph hii filii iephlat. Porro filii somer ahi et roaga et iaba et aram. Filii autem helem fratris eius supha et iemna et selles et amal. Filii supha sue et harnapher et sual et beri et iamra et bosor et hod et samma et salusa et iethran et beram. Filii autem iether iephone et phaspha et ara et olla. Filii autem azeri et amiel et resia. Omnes hii filii aser principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta esset ad bellum viginti sex milia.

VIII

Beniamin autem genuit bale primogenitum suum asbal secundum et ioram tertium naaham quartum et rapha quintum. Fueruntque filii bale addar et gera et abiud et abisue et naaman et ahoe sed et gera et sephuphan et huram. Hii sunt filii ahod principes cognationum habitantium in gabaa qui translati sunt in manath. Naaman autem et achia et gera ipse transtulit eos et genuit oza et ahiud. Porro saharaim genuit in regione moab postquam dimisit husim et bara uxores suas. Genuit autem de hodes uxore sua iobab et sebia et mosa et molchom iehus quoque et sechia et marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mehusim vero genuit abitob et elphaal. Porro filii elphaal heber et misaam et samad. Hic edificavit ono et lod et filias eius. Baria autem et samma principes cognationum habitantium in aialon. Hii fugaverunt habitatores geth. Et ahio et sesac et ierimoth et zabadia et arod et heder michael quoque et iespha et ioha filii baria. Et zabadia et mosollam et ezeci et heber et iesamari et iezlia et iobab filii elphaal. Et iacim et zechri et zabdi et elioenai et selethai et elielath et adaia et baraia et samarath filii semei. Et iespham et heber et eliel et abdon et zechri et anan et anania et aelam et anathothia et iephdaia et phanuel filii sesac. Et samsari et sohoria et otholia et iersia et elia et zechri filii ieroham. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigabaon et nomen

uxoris eius maacha filiusque eius
primogenitus abdon et sur et cis
et baal et ner et nadab gedor
quoque et haio et zacher et macelloth
et macelloth genuit sam-
aa habitaveruntque e regione fratrum
suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner
autem genuit cis et cis genuit
saul. Porro saul genuit ionath-
an et melchisue et abinadab
et hesbaal. Filius autem ionathan
meribbaal et meribbaal genuit mi-
cha. Micha genuit ... filii micha
phiton et melech et tharaa et
ahaz. Et ahaz genuit ioiadam.
Et ioiada genuit alameth et
azmoth et zamri. Porro zam-
ri genuit mosa. Et mosa
genuit banaa cuius filius fuit
rapha de quo ortus est ele-
asa qui genuit asel. Porro asel sex
filii fuerunt his nominibus ezricam
bocru ismahel saria abdia
anan. Omnes hii filii asel. Filii
autem asa fratris eius hulam primogenitus
et iehus secundus et eliphalet tercius.
Fueruntque filii hulam viri for-
tissimi et magno robore tenden-
tes arcum et multos habentes fi-
lios ac nepotes usque ad centum
quinquaginta. Omnes hii fi-
lii beniamin. ix

Universus ergo israel dinumeratus
est et summa eorum scripta est
in libro regum israel et iuda
translatique sunt in babylonem propter
delictum. Qui autem habitaverunt primi
in possessionibus et in urbibus su-
is israel et sacerdotes et levite et
nathinei. Commorati sunt in ierusalem
de filiis iuda et de filiis beni-
amin. De filiis quoque effraim et ma-
nasse. Othei filius amiud filii am-
ri filii amrai filii bonni de
filiis phares filii iuda et primo-
geniti silomi asaia et filii eius. De
filiis autem zara iehuel et fratres eorum
sescenti nonaginta. Porro de fi-
liis beniamin salo filius mosol-
lam filii oduia filii asana et io-
banaia filius ieroam et hela
filius ozi filii mochori et mosollam
filius saphatie filii rahuel filii
iebanie et fratres eorum per familias
suas nongenti quinquaginta sex. Omnes
hii principes cognationum per
domos patrum suorum. De sacerdoti-
bus autem ioiada ioiarib et iachin.
Azarias quoque filius helcie filii mo-
sollam filii sadoch filii marai-
oth filii achitob pontifex domus
dei. Porro adaias filius ieroam
filii phassur filii melchie. et maasai
filius adiel filii iezra filii mosol-
lam filii mosollamoth filii
emmer. Fratres quoque eorum principes per
familias suas mille septingenti sexaginta
fortissimi robore ad faciendum o-
pus ministerii in domo dei. De
levitis autem semeia filius asub fi-
lii esricham filii asebia. De filiis
merari bacbacar quoque carpentarius
et galaleth et mathania filius
micha filii zechri filii asaph et
abdias filius semeie filii galaal
filii idithun et barachia filius asa
filii helcana qui habitavit in atri-
is nethophati. Ianitores autem
sellum et accub et thelmon et ahi-
man et fratres eorum. Sellum prin-
ceps usque illud tempus in porta
regis ad orientem observabant
per vices suas de filiis levi. Sel-
lum quoque filius chore filii abiasaph filii
chore cum fratribus suis et domo patris
sui. Hii sunt chorite super opera mini-
sterii custodes vestibulorum ta-
bernaculi testimonii et familie eorum
per vices castrorum domini custodientes
introitum. Finees autem filius ele-
azari erat dux eorum coram domino.
Porro zacharias filius eius mo-
sollamia ianitor porte tabernaculi
testimonii. Omnes hii electi in ho-
stiarios per portas ducenti duo-
decim et descripti in villis propriis
quos constituerunt david et samuel
videns in fide sua tam ipsos quam
filios eorum in hostiis domus domini
et in tabernaculo testimonii.

vicibus suis per quatuor ventos erant
hostiarii, id est ad orientem, et ad occi
dentem et ad aquilonem et ad
austrum. Fratres autem eorum in viculis
morabantur. Et veniebant in
sabbatis suis de tempore usque ad tem
pus. His quatuor levitis creditus erat
omnis numerus ianitorum. Et erant cu
stodes exedrarum et thesauros
domus domini. Per gyrum quoque templi
domini morabantur in custodiis
suis ut cum tempus fuisset ipsi ma
ne aperirent fores. De horum gene
re erant et super vasa ministerii. Ad
numerum enim et inferebantur vasa et
efferebantur. De ipsis et qui credita
habebant utensilia sanctuarii pre
erant simile et vino et oleo et
thuri et aromatibus. Filii autem
sacerdotum unguenta ex aromatibus
conficiebant. Et mathatias levi
tes primogenitus selli chorite prefectus
erat eorum que in sartagine
frigebantur. Porro de filiis ca
ath fratribus eorum super panes erant
propositionis ut semper novos per singu
la sabbata prepararent. Hii sunt prin
cipes cantorum per familias levitarum
qui in exedris morabantur ita
ut die et nocte iugiter suo ministe
rio deservirent. Capita levitarum
per familias suas principes manserunt
in ierusalem. In gabaon autem commo
rati sunt pater gabaon iahiel et
nomen uxoris eius maacha. Filius
primogenitus eius abdon et sur et cis
et baal et ner et nadab. Ge
dor et ahio et zacharias et m
acelloth. Porro macelloth genu
it semmaa. Isti habitaverunt e re
gione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus
suis. Ner autem genuit cis et cis
genuit saul. Et saul genuit ionathan
et melchisue et aminadab et
esbaal. Filius autem ionathan meri
baal. Et meribaal genuit
micha. Porro filii micha phi
ton et melech et thara et ahaz.
Ahaz autem genuit iara, et
iara genuit asmoth, et asmoth
zamri, et zamri genuit mo
sa. Mosa vero genuit baana, cuius
filius raphaia. Raphaia genuit ela
sa, de quo ortus est asel. Porro
asel sex filios habuit his nomi
nibus: ezricam, bochru, ismahel,
saraia, abdia, anan. Hii sunt filii asel.

Philistiim autem pugna
bant contra israel, fugeruntque
filii israel philistiim et
ceciderunt vulnerati in monte
gelboe. Cumque appropinquassent
philistiim persequentes saul et fi
lios eius, percusserunt ionathan
et aminadab et melchisue fi
lios saul, et aggravatum est prelium
contra saul. Inveneruntque eum vi
ri sagittarii et vulneraverunt
iaculis. Et dixit saul ad ar
migerum suum: Evagina gladi
um tuum et interfice me, ne forte
veniant incircumcisi isti et illudant
michi. Noluit autem armiger eius
hoc facere timore perterritus. Arripuit
igitur saul ensem et irruit in
eum. Quod cum vidisset armiger
eius, videlicet mortuum esse saul, irru
it etiam ipse in gladium suum et
mortuus est. Interiit ergo saul
et tres filii eius et omnis domus illi
us pariter concidit. Quod cum vidis
sent viri israel qui habitabant in ca
mpestribus, fugerunt. Et saul ac
filiis eius mortuis dereliquerunt
urbes suas et huc illucque dis
persi sunt. Veneruntque philistiim
et habitaverunt in eis. Die igitur
altero detrahentes philistiim spo
lia caesorum invenerunt saul et
filios eius iacentes in monte gel
boe. Cumque spoliassent eum
et amputassent caput armis
que nudassent, miserunt in terram
suam ut circumferretur et ostenderetur
idolorum templis et populis. Arma autem
eius consecraverunt
in fano dei sui et caput affi
xerunt in templo Dagon. Hoc cum
audissent viri iabes galaad,
omnia scilicet que philistiim fecerant

super Saul. Consurrexerunt singu-
li viri fortes et tulerunt cada-
vera Saul et filiorum suorum. Attu-
leruntque in Iabes et sepelierunt
ossa eorum subter quercum que erat
in Iabes et ieiunaverunt vii die-
bus. Mortuus est ergo Saul propter ini-
quitates suas eo quod prevaricatus
sit mandatum domini quod preceperat
et non custodierit illud sed insuper
etiam phitonissam consuluerit nec
speravit in domino propter quod et interfe-
cit illum et transtulit regnum
eius ad David filium Ysai. xi

Congregatus est igitur omnis
Israel ad David in Ebron di-
cens. Os tuum sumus et ca-
ro tua. Heri quoque et nudiustertius
cum adhuc regnaret Saul super
Israel tu eras qui educebas et re-
ducebas Israel. Tibi enim dixit
dominus deus tuus. Tu pasces po-
pulum meum Israel et tu eris prin-
ceps super eum. Venerunt ergo
omnes maiores natu Israel ad re-
gem in Ebron et iniit David
cum eis fedus coram domino
unxeruntque eum regem super Israel
iuxta sermonem domini quem lo-
cutus est in manu Samuelis. A-
biit quoque David et omnis Israel in Ierusa-
lem. Hec est Iebus ubi erant Ie-
busei habitatores terre. Dixeruntque
qui habitabant in Iebus ad David.
Non ingredieris huc. Porro Da-
vid cepit arcem Syon que est civi-
tas David. Dixitque. Omnis qui per-
cusserit Iebuseum primus erit princeps
et dux. Ascendit ergo primus Ioab
filius Sarvie et factus est prin-
ceps. Habitavit autem David in arce
Syon et idcirco appellata est civi-
tas David. Edificavitque urbem
in circuitu a Mello usque ad gyrum.
Ioab autem reliqua urbis
extruxit. Proficiebatque David
vadens et crescens et dominus exerci-
tuum erat cum eo. Hi principes virorum
fortium David qui adiuverunt
eum ut rex fieret super Israel iuxta

verbum domini quod locutus est ad Israel.
Et iste numerus robustorum David. Ie-
sbaam filius Achamoni princeps inter
triginta. Iste levavit hastam suam su-
per trecentos vulneratos una vi-
ce. Et post eum Eleazar filius patrui
eius Ahohites qui erat inter tres
potentes. Iste fuit cum David in
Aphesdomim quando Philistiim congre-
gati sunt ad locum istum in prelium et
erat ager regionis illius plenus or-
deo. Fugeratque populus a facie Phi-
listinorum. Hic stetit in medio agri
et defendit eum. Cumque percussisset
Philistinos dedit dominus salutem
magnam populo suo. Descenderunt autem
tres de principibus xxx ad petram
in qua erat David ad speluncam
Odollam quando Philistei castrame-
tati fuerant in valle Raphaim.
Porro David erat in presidio et sta-
tio Philistinorum in Bethleem. Deside-
ravit igitur David aquam et dixit.
O si quis mihi daret aquam de
cisterna Bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra Phi-
listinorum perrexerunt et hauserunt
aquam de cisterna Bethleem que
erat in porta et attulerunt ad David
ut biberet. Qui noluit sed ma-
gis libavit eam domino dicens. Ab-
sit ut in conspectu dei mei hoc faciam
et sanguinem virorum istorum bibam
quia in periculo animarum suarum attu-
lerunt mihi aquam. Et ob hanc causam
noluit bibere. Hec fecerunt viri robu-
stissimi. Abisai quoque frater Ioab
ipse erat princeps trium et levavit
hastam suam contra trecentos vul-
neratos. Et ipse erat inter tres ro-
bustissimus nobilissimus et inter
tres secundus inclitus et princeps
eorum. Verumtamen usque ad tres primos
non pervenerat. Banaias filius
Ioiade viri robustissimi qui mul-
ta opera perpetraverat de Capseel.
Ipse percussit duos ariel Mo-
ab et ipse descendit et interfecit leo-
nem in media cisterna in tempore
nivis. Et ipse percussit virum egyptium

cuius statura erat quinque cubitorum et habebat lanceam ut liciatorium texencium. Descendit igitur ad eum in virga et rapuit hastam quam tenebat in manu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit Banaias filius Ioiade qui erat inter tres robustos nominatissimus inter xxx primus verumtamen usque ad tres non pervenerat. Posuit autem eum David ad auriculariam suam. Porro fortissimi viri in exercitu isti: Asael frater Ioab et Elcanan filius patrui eius de Bethleem, Semmoth Arorites, Abiezer Phalonites, Hiras filius Acces Thecuites, Abiezer Anathothites, Sobbochai Azothites, Ilai Athoites, Maray Nethophatites, Heled filius Baana Nethophatites, Ethai filius Rebai de Gabaath filiorum Beniamin, Banaia Pharatonites, Urai de torrente Gaas, Abial Arabathites, Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites, filii Eson Gezonites, Ionathan filius Saga Ararites, Achiam filius Achar Ararites, Eliphal filius Ur, Epher Mecherathites, Achia Phelonites, Asrai Carmelites, Noorai filius Asbai, Iohel frater Nathan, Mabar filius Aggarai, Selech Amonites, Noorai Berothites armiger Ioab filii Sarvie, Iras Iethreus, Gareb Iethreus, Urias Etheus, Zadab filius Ooli, Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum et cum eo xxx, Hanan filius Maacha et Iosaphat Mathanites, Osias Astarathites, Semma et Iahiel filii Hotham Arorites, Iediel filius Zambri et Ioha frater eius Thesaites, Eliel Mauites et Ieribai et Iosia filii Elnaem et Iethma Moabites, Eliel et Obeth et Iasiel de Masobia.

XII

Hii quoque venerunt ad David in Sicelech cum adhuc fugeret Saul filium Cis qui erant fortissimi et egregii pugnatores tendentes arcum et utraque manu fundis iacientes saxa et dirigentes sagittas. De fratribus Saul ex Beniamin princeps Ahiezer et Ioas filii Samaa Gabaathites et Iaziel et Phalech filii Azmoth et Beracha et Iehu Anatotites, Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter xxx et super xxx, Ieremias et Ieziel et Iohana et Iezabad Gaderotites, Eluzai et Ierimuth et Baalia et Samaria et Saphatia Araphites, Helcana et Iesia et Asrael et Ioezer et Iesbaam de Careim, Ioela quoque et Zabadia filii Ieroam de Gedor. Sed et de Gaddi transfugerunt ad David cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes clipeum et hastam, facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capree in montibus. Ezer princeps, Abdias secundus, Eliab tercius, Masmana quartus, Ieremias quintus, Ethi sextus, Eliel septimus, Iohanan octavus, Elzebath nonus, Ieremias decimus, Bachana undecimus. Hii de filiis Gad principes exercitus, novissimus centum militibus preerat et maximus mille. Isti sunt qui transierunt Iordanem mense primo quando inundare consueverat super ripas suas et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam et ad occidentalem. Venerunt autem et de Beniamin et de Iuda ad presidium in quo morabatur David. Egressusque est David obviam eis et ait: Si pacifice venistis ad me ut auxiliamini michi, cor meum iungatur vobis; si autem insidiamini michi pro adversariis meis cum ego iniquitatem in manibus meis non habeam

videat deus patrum nostrorum et iudicet.
Spiritus vero induit abisai princi-
pem inter xxx^ta. Et ait. Tui sumus
o david et tecum fili ysai. Pax
pax tibi et pax adiutoribus tuis
te enim adiuvat deus tuus. Susce-
pit ergo eos david et constituit
principes turme. Porro de ma-
nasse transfugerunt ad david quando
veniebat cum philistiim ut ad-
versum saul pugnaret et non
dimicavit cum eis quia inito con-
silio remiserunt eum principes phi-
listiim dicentes periculo capitis
nostri revertetur ad dominum suum saul.
Quando igitur reversus est in siceleg
transfugerunt ad eum de manas-
se ednas et iozabad et iedihel
et michael et naas et iezab-
ath et helin et salathi principes
militum manasse. Hii prebue-
runt auxilium david adversum
latrunculos. Omnes enim erant vi-
ri robustissimi et facti sunt prin-
cipes in exercitu. Sed et per sin-
gulos dies veniebant ad david ad
auxiliandum ei usque dum fieret gran-
dis numerus quasi exercitus dei. Iste
quoque numerus principum exercitus
qui venerunt ad david cum esset
in hebron ut transferrent regnum sa-
ul ad eum iuxta verbum domini.
Filii iuda portantes clipeum et
hastam sex milia octingenti
expediti ad prelium. De filiis si-
meon virorum fortissimorum ad
pugnandum vii milia centum.
De filiis levi quatuor milia sex-
centi. Ioiada quoque princeps de stirpe
aaron et cum eo tria milia septin-
genti. Sadoch etiam puer egre-
gie indolis et domus patris eius
principes xxii. De filiis
autem beniamin fratris saul tria
milia. Magna enim pars eorum ad-
huc sequebatur domum saul.
Porro de filiis effraim xx milia
octingenti fortissimi robore viri
nominati in cognationibus suis. Et

ex dimidia parte tribus manasse
xviii milia singuli per nomina
sua venerunt ut constituerent
regem david. De filiis quoque ysach-
ar viri eruditi qui noverant sin-
gula tempora ad precipiendum quid facere
deberet israel principes ducenti. Om-
nis autem reliqua tribus eorum consilium se-
quebatur. Porro de zabulon qui
egrediebantur ad prelium et stabant
in acie instructi armis bellicis
quinquaginta milia venerunt
in auxilium non in corde duplici.
Et de neptalim principes militie
et cum eis instructi clipeo et hasta
xxx et vii^o milia. De dan etiam
preparati ad prelium xx et viii^o milia dc.
Et de aser egredientes ad
pugnam et in acie provocantes
xl milia. Trans iordanem autem de
filiis ruben et gad et dimidia
parte tribus manasse instructi ar-
mis bellicis centum xx milia. Omnes
isti viri bellatores expediti ad
pugnandum corde perfecto venerunt
in hebron ut constituerent regem
david super universum israel. Sed et
omnes reliqui ex israel uno cor-
de erant ut rex fieret david super uni-
versum israel. Fueruntque ibi apud da-
vid tribus diebus comedentes
et bibentes. Preparaverunt enim eis
fratres eorum. Sed et qui iuxta eos
erant usque ad ysachar et zabu-
lon et neptalim afferebant pa-
nes in asinis et camelis et mu-
lis et bobus ad vescendum farinam
palatas uvas passam vinum o-
leum boves arietes ad omnem
copiam. Gaudium quippe erat in israel.

xiii

Iniit autem consilium da-
vid cum tribunis et centurioni-
bus et universis principibus
Et ait ad omnem cetum filiorum israel
Si placet vobis et a domino deo nostro
egreditur sermo quem loquor
mittamus ad fratres nostros reliquos
in universas regiones israel et ad
sacerdotes et ad levitas qui ha-

sunt in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos et reducamus arcam dei ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit omnis multitudo ut ita fieret. placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunctum israel a sior egipti usque dum ingrediaris emath ut adduceret arcam dei de cariathiarim. Et ascendit David et omnis vir israel ad collem cariathiarim que est in iuda ut afferent inde arcam domini dei sedentis super cherubin ubi invocatum est nomen eius. Imposueruntque arcam domini super plaustrum novum de domo aminadab. Oza autem et frater eius minabant plaustrum. Porro David et universus israel ludebant coram deo omni virtute in canticis et in citharis in psalteriis et in timpanis et cimbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream chidon, tetendit oza manum suam ut sustentaret arcam. Bos quippe lasciviens inclinaverat eam. Iratus est itaque dominus contra ozam et percussit eum eo quod tetigisset arcam. Et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque est David eo quod divisisset dominus ozam. Vocavitque locum illud Divisio oze usque in presentem diem. Et timuit deum tunc temporis dicens. Quomodo possum ad me introducere arcam dei. et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est in civitatem David. Sed avertit in domum obededom gethei. Mansit ergo arca dei in domo obededom tribus mensibus et benedixit dominus domui eius et omnibus que habebat. xiiii

Misit quoque hyram rex tyri nuncios ad David et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque ut edificarent ei domum. Cognovitque David quod confirmasset eum dominus in regem super israel et sublevatum esset regnum suum super populum suum israel. Accepit quoque David alias uxores in ierusalem genuitque filios et filias. Et hec nomina filiorum qui nati sunt ei in ierusalem: Samua et Sobab Nathan et Salomon Iebaar et Elisua et Eliphalet Noga quoque et Napheg et Iaphia Elisama et Baliada et Eliphalet. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset David in regem super universum israel ascenderunt universi ut quererent eum. Quod cum audisset David egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque David deum dicens. Si ascendam ad philisteos et si tradas eos in manu mea? Dixitque ei dominus. Ascende et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim percussit eos ibi David. Et dixit. Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos quos David iussit exuri. Alia etiam vice philistiim irruerunt et diffusi sunt in vallem. Consuluitque rursum David deum. Et dixit ei deus. Non ascendas post eos recede ab eis et venies contra illos e regione pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo David sicut preceperat ei deus et percussit castra philistiim de gabaon usque gazara. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes. xv

Fecit quoque sibi domos in civitate David et edificavit locum arche dei tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit David: Illicitum est ut a quoquam portetur arca dei nisi a levitis quos

elegit dominus ad portandum eam
et ad ministrandum sibi usque in sempi-
ternum. Congregavitque universum israel
in ierusalem ut afferretur archa dei
in locum suum quem preparaverat ei. Nec-
non et filios aaron et levitas.
De filiis caath uriel princeps
fuit et fratres eius centum viginti. De
filiis merari asaia princeps et
fratres eius ducenti xx. De filiis
gerson iohel princeps et fratres
eius centum xxx. De filiis elisaphan
semeias princeps et fratres eius ducenti. De filiis
hebron heliel princeps et fratres eius octo-
ginta. De filiis oziel ammina-
dab princeps et fratres eius centum
xii. Vocavitque david sadoch et
abiathar sacerdotes et levitas
uriel azaia iohel semeiam he-
liel et aminadab. Et dixit ad
eos vos qui estis principes fami-
liarum leviticarum sanctificamini cum
fratribus vestris et afferte archam
domini dei israel ad locum qui ei prepara-
tus est ne ut a principio quia non
eratis presentes percussit nos dominus
sic et nunc fiat. Non enim quesivimus eum
ut oportuit. Sanctificati sunt
ergo sacerdotes et levite ut por-
tarent archam domini dei israel. Sic-
ut preceperat moyses iuxta verbum domini
et filii levi tulerunt archam dei sicut scriptum est
humeris suis in vecti-
bus. Dixitque david principibus
levitarum ut constituerent de fra-
tribus suis cantores in organis
musicorum nablis videlicet et liris
et cymbalis ut resonaret in
excelsum sonitus leticie. Con-
stitueruntque levitas heman fi-
lium iohel et de fratribus eius
asaph filium barachie. De filiis
vero merari fratribus eorum ethan
filium casaie. Et cum eis fratres eorum
in secundo ordine zachariam et ben
et oziel et semiramoth et
iahiel et ani et heliab et ba-
naiam et maasiam et mathathiam
et eliphalu et macheniam
et obededom et iehiel ianito-

res. Porro cantores heman asa-
ph et ethan in cymbalis eneis
concrepantes. Zachariam autem et o-
ziel et semiramoth et iahiel et
ani et heliab et maasiam et ba-
naiam in nablis archana can-
tabant. Porro mathathias et
eliphalu macheniam et obed-
edom et iehiel et ozazia in cytharis
pro octava canebant epinicion.
Chonenias autem princeps levi-
tarum prophetie preerat ad precinendam
melodiam erat quippe valde sapiens.
Et barachias et helcana ianito-
res arche. Porro sebenias et io-
saphat et nathanael et ama-
saie et zacharias et banaias et
eliezer sacerdotes clangebant tu-
bis coram archa dei et obededom
et ahias erant ianitores arche.
Igitur david et omnes maiores
natu israel et tribuni ierunt ad por-
tandam archam federis domini de do-
mo obededom cum leticia. Cumque
adiuvasset deus levitas qui
portabant archam federis domini
immolabantur septem tauri et septem
arietes. Porro david erat indutus
stola byssina et universi levite qui
portabant archam federis. Can-
toresque et chonenias princeps
prophetie inter cantores. David autem
indutus erat ephod lineo. Universusque
israel deducebat archam federis
domini in iubilo et sonitu buccine
et tubis et cymbalis et nablis
et cytharis concrepantes. Cumque perve-
nisset archa federis domini usque ad
civitatem david. Michol filia sa-
ul prospiciens per fenestram vidit
regem david saltantem atque luden-
tem et despexit eum in corde suo. xvi

Attulerunt igitur archam et
constituerunt eam in medio
tabernaculi quod tetenderat ei
david et obtulerunt holocausta

et pacifica coram domino. Cumque
complesset david offerens holo-
causta et pacifica coram domino,
benedixit populum in nomine domini et di-
visit universis per singulos a viro
usque ad mulierem tortam panis
unam et partem assae carnis bu-
balae et similam frixam oleo. Con-
stituitque coram archa domini de le-
vitis qui ministrarent et recor-
darentur operum eius et glorifica-
rent atque laudarent dominum deum
israel. Asaph principem et secun-
dum eius zachariam. Porro iahi-
hel et semiramoth et iehiel
et mathathiam et heliab et ba-
naiam et obededom et iehiel super
organa psalterii et lyras. As-
saph autem ut cymbalis perso-
naret. Banaiam vero et aziel sa-
cerdotes canere tuba iugiter coram
archa foederis domini. In illo die
david principem ad confitendum
domino asaph et fratres eius. XVI

Confitemini domino et invoca-
te nomen eius notas facite in
populis adinventiones eius. Can-
tate ei et psallite ei et narra-
te omnia mirabilia eius. Laudate
nomen sanctum eius laetetur cor quae-
rentium dominum. Quaerite dominum et vir-
tutem eius quaerite faciem eius semper.
Recordamini mirabilium eius quae
fecit signorum illius et iudiciorum oris
eius. Semen israel servi eius filii iaco-
b electi eius. Ipse dominus deus noster
in universa terra iudicia eius. Recor-
damini in sempiternum pacti eius ser-
monis quem praecepit in mille ge-
nerationes quod pepigit cum ab-
raham et iuramenti eius cum ysa-
ac. Et constituit illud iacob in
praeceptum et israel in pactum sempi-
ternum dicens. Tibi dabo terram
chanaan funiculum hereditatis vestrae
cum essent pauci numero parvi et colo-
ni eius. Et transierunt de gente
in gentem et de regno ad populum
alterum. Non dimisit quemquam
calumpniari eos et increpavit
eos pro eis reges. Nolite tangere
christos meos et in prophetis meis
nolite malignari. Cantate domino
omnis terra annuntiate de die in di-
em salutare eius. Narrate in
gentibus gloriam eius in cunctis
populis mirabilia eius. Quia magnus
magnus dominus et laudabilis ni-
mis et horribilis super omnes de-
os. Omnes enim dii populorum idola. Do-
minus autem caelos fecit. Confessio
et magnificentia coram domino. Im-
perium et gaudium in loco eius.
Afferte domino familiae populorum. Affer-
te domino gloriam et imperium. Affer-
te domino gloriam nomini eius. Leva-
te sacrificium et venite in con-
spectu eius et adorate dominum in de-
core sancto. Commoveatur a facie
eius omnis terra. Ipse enim fundavit
orbem immobilem. Laetentur caeli
et exultet terra. Et dicant in na-
tionibus dominus regnavit. Tonet
mare et plenitudo eius. Exul-
tent agri et omnia quae in eis sunt.
Tunc laudabunt ligna saltus
coram domino quia venit iudicare terram.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam
in aeternum misericordia eius. Et dicite salva
nos deus salvator noster et con-
grega nos et erue de gentibus
ut confiteamur nomini sancto tuo et
exultemus in carminibus tuis. Be-
nedictus dominus deus israel ab aeter-
no usque in aeternum. Et dicat omnis popu-
lus amen et hymnum deo. Reliquit
itaque ibi coram archa foederis domini
asaph et fratres eius ut ministrarent
in conspectu archae iugiter per
singulos dies et vices suas.
Porro obededom et fratres eius
sexaginta octo et obededom

filius idithun et oza constituit ianitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres illius sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso quod erat in gabaon ut offerrent holocausta super altare holocaustomatis iugiter mane et vespere iuxta omnia que in lege domini scripta sunt quam precepit israheli. Et post eum eman et idithun et reliquos electos unumquemque in vocabulo suo ad confitendum deo quoniam in eternum misericordia eius. Eman quoque et idithun canentes tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum organa ad canendum deo. Filios autem idithun fecit esse portitores. Reversusque est omnis populus in domum suam et david ut benediceret domum suam.

Cum autem habitaret david in domo sua dixit ad nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina archa autem federis domini sub pellibus est. Et ait nathan ad david. Omnia que in corde tuo sunt fac. Dominus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo domini ad nathan dicens. Vade et loquere servo meo david. Hec dicit dominus. Non edificabis michi domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi filios israhel de terra egypti usque ad diem hanc. Sed fui semper mutans loca tabernaculi et in tentoriis manens cum omni israhel. Numquid locutus sum saltem uni iudicum israhel quibus preceperam ut pascerent populum meum israhel. Et dixi: quare non edificastis michi domum cedrinam. Nunc autem sic loqueris ad servum meum david. Hec dicit dominus exercituum. Ego te tuli cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei israhel. Et fui tecum quocumque perrexisti et interfeci omnes inimicos tuos coram te. Fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo israhel plantabitur et habitabit in eo et ultra non commovebitur nec filii iniquitatis atterent eos sicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo israhel et humiliavi universos inimicos tuos. Annuncio igitur tibi quod edificaturus sit tibi dominus domum. Cumque impleveris dies tuos suscitabo semen tuum post te quod erit de filiis tuis et stabiliam regnum eius. Ipse edificabit michi domum et firmabo solium eius usque in eternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit michi in filium et misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec et iuxta universam visionem istam sic locutus est nathan ad david. Cumque venisset rex david et sedisset coram domino dixit. Quis ego sum domine deus et que domus mea ut prestares michi talia. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo ideo et locutus es super domum servi tui etiam in futurum et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus. Quid ultra addere potest david cum ita glorificaveris servum tuum et cognoveris eum. Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc et nota esse voluisti universa magnalia. Domine non est similis tui et non est alius absque te ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis enim alia est ut populus tuus israhel gens una in terra ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi et magnitudine sua atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem de egypto liberavit. Et posuisti populum tuum israhel tibi in populum usque in eternum et tu domine factus es deus eius.

Nunc igitur domine deus verbum quem locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum et fac sicut locutus es servo tuo permaneat et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum. Et dicatur dominus exercituum deus super israel et domus david servi eius permanens coram eo. Quia tu domine deus israel revelasti auriculam servi tui ut edificaret ei domum. Et ideo invenit servus tuus cor suum et oravit coram te. Nunc igitur domine deus tu es deus et verba tua erunt vera. Locutus es ad servum tuum bona ista et cepisti benedicere domui servi tui ut sit in sempiternum coram te. Quia tu domine deus locutus es et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum. viii

Factum est autem post hec ut percuteret david philistiim et humiliaret eos et tolleret geth et filias eius de manu philistiim: percussit et moab et facti sunt moab servi david offerentes ei munera. Et percussit david adadezer filium roob regem soba quando profectus est ut dominaretur super flumen eufraten. Et cepit david ex eo mille quadrigas eius et vii milia equitum et viginti milia virorum peditum subnervavitque omnes iugales curruum exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et syria damasci ut auxilium preberet adadezer regi soba. Et syria percussit david xxii milia virorum et posuit milites in damasco et in syria et facta est syria serviens david et offerens munera. Custodivit que eum dominus in cunctis ad que perrexerat. Et tulit david pharetras aureas quas habebant servi adadezer et attulit eas in ierusalem. Et de bete et de beroth civitatibus adadezer tulit rex david es multum nimis ex quo fecit salomon mare eneum et columnas et altare. Audivit autem thou rex emath quod percussisset david omne robur adadezer. Et misit thou ioram filium suum ad regem david ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo quod expugnasset adadezer et percussisset eum. Hostis quippe erat thou adadezer et in manu eius erant vasa aurea et vasa argentea et vasa erea. Que et ipsa sanctificavit rex david domino cum argento et auro que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat de syria et moab et filiis ammon et philistiim et amalech et de manubiis adadezer filii roob regis soba. Fecit quoque sibi david nomen cum reverteretur capta syria in valle salinarum cesis xviii milibus. Et posuit in idumea custodes statuitque presidium et facta est universa idumea serviens david. Et servavit dominus david in omnibus ad que profectus est. Et regnavit david super omnem israel et faciebat david iudicium atque iusticiam omni populo suo. Ioab autem filius sarvie erat super exercitum. Porro iosaphat filius achilud erat a commentariis. Et sadoch filius achitob et achimelech filius abiathar erant sacerdotes. Et saraias scriba. Banaias vero filius ioiade super cerethi et phelethi. Filii autem david sacerdotes erant. ix

Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum ammon et regnavit anon filius eius pro eo. Dixitque david faciam misericordiam cum anon filio naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo david consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi david in terram filiorum ammon dixerunt principes filiorum ammon ad anon dominum suum. Putas quod propter honorem patris tui miserit david ad te consolatores et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit david servos suos ad te. Tulit itaque anon servos david rasitque dimidiam partem barbe eorum et precidit vestes eorum medias usque ad nates et dimisit eos. Quod cum nunciatum esset david misit in occursum eorum. Erant enim viri confusi turpiter valde. Et mandavit eis david manete in iericho donec crescat barba vestra et tunc revertimini. Videntes autem filii ammon quod iniuriam fecissent david miserunt et conduxerunt syrum rohob et syrum soba viginti milia peditum et a rege maacha mille viros et ab istob duodecim milia virorum. Quod cum audisset david misit ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii ammon et direxerunt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus autem soba et rohob et istob et maacha seorsum erant in campo. Videns igitur ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum elegit ex omnibus electis israel et instruxit aciem contra syrum. Reliquam autem partem populi tradidit abisai fratri suo qui direxit aciem adversum filios ammon. Et ait si prevaluerint adversum me syri eris mihi in adiutorium. Si autem filii ammon prevaluerint adversum te auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate dei nostri. Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo.

eam contumeliam sustinuerant. Et pre-
cepit ut manerent in Iericho donec
cresceret barba eorum et capilli sui re-
verterentur. Videntes autem filii Amon
quod iniuriam fecissent David, tam
Hanon quam reliquus populus, mise-
runt mille talenta argenti ut con-
ducerent sibi de Mesopotamia et
de Syria Maacha et de Soba
currus et equites. Conduxerunt-
que xxxii milia curruum et regem
Maacha cum populo eius. Qui cum
venissent castrametati sunt e regi-
one Medaba. Filii quoque Amon con-
gregati sunt in urbibus suis et ve-
nerunt ad bellum. Quod cum audis-
set David misit Ioab et omnem
exercitum virorum fortium. Egressique filii
Amon direxerunt aciem contra
portam civitatis. Reges autem qui
ad auxiliandum venerant sepa-
rati in agris steterunt. Igitur Io-
ab intelligens bellum ex adver-
so et post tergum contra se fieri, elegit vi-
ros fortissimos de universo Israel
et perrexit contra Syrum. Reliquam
autem partem populi dedit sub manu
Abisai fratris sui, et perrexerunt
contra filios Amon. Dixitque
si vicerit me Syrus auxilio eris
michi. Si autem te superaverint
filii Amon, ero tibi in presidium.
Confortare et agamus viriliter
pro populo nostro et pro urbibus Dei
nostri. Dominus autem quod in conspectu suo
bonum est faciat. Perrexit ergo Io-
ab et populus qui cum eo erat contra
Syrum ad prelium, et fugavit eos.
Porro filii Amon videntes quod
fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt
Abisai fratrem eius et ingressi
sunt civitatem. Reversusque est et Io-
ab in Ierusalem. Videntes autem
Syri quod cecidissent coram Israel, mi-
serunt nuncios et adduxerunt Syrum qui
erat trans flumen. Sophach autem prin-
ceps milicie Adarezer erat dux
eorum. Quod cum nunciatum esset David,
congregavit universum Israel

et transivit Iordanem. Irruitque
in eos et direxit ex adverso aci-
em illis contra pugnantibus.
Fugit autem Syrus Israel et interfe-
cit David de Syris vii milia
peditum et Sophach exercitus princi-
pem. Videntes autem servi Adarezer
fugierunt ad David et servierunt
ei. Noluitque ultra Syria au-
xilium prebere filiis Amon. XX

Factum est autem post anni circulum
eo tempore quo solent reges ad
bella procedere. Congregavit
Ioab exercitum et robur milicie et
vastavit terram filiorum Amon. Per-
rexitque et obsedit Rabbath. Por-
ro David manebat in Ierusalem. Qui
Ioab percussit Rabbath et destruxit
eam. Tulit autem David coronam
Melchom de capite eius et inve-
nit in ea auri pondo talentum et pre-
ciosissimas gemmas. Fecitque sibi
inde diadema. Manubias quoque
urbis plurimas tulit. Populum au-
tem qui erat in ea eduxit et fecit super
eos tribulas et traheas et ferrata
carpenta transire. Ita ut dissecaren-
tur et contererentur. Omnibus. Sic
fecit David cunctis urbibus filiorum
Amon. Et reversus est cum omni populo
suo in Ierusalem. Post hec initum
est bellum in Gazer adversum Phi-
listeos in quo percussit Sobo-
chai Usathites Saphai de genere
Raphaim et humiliavit eos. Ali-
ud quoque bellum gestum est adversus
Philisteos in quo percussit Adeoda-
tus filius Saltus Bethleemites
fratrem Goliath Getthei cuius hasta
ligni erat quasi liciatorium texen-
tium. Sed et aliud bellum accidit
in Geth in quo fuit homo longis-
simus habens digitos bissenos
id est simul xxiiii qui et ipse de Ra-
phaim fuit stirpe ortus. Hic
blasphemavit Israel et percussit
eum Ionathan filius Samaa fratris
David. Hii sunt filii Raphaim in
Geth qui ceciderunt in manu Da-

David et servorum eius. XXI.
Consurrexit autem sathan contra
israhel et incitavit david ut
numeraret israhel. Dixitque david
ad ioab et ad principes populi. Ite
et numerate israhel a bersabee usque
dan et afferte michi numerum ut sciam.
Responditque ioab. Augeat
dominus populum suum centuplum quam
sunt. Nonne domine mi rex omnes servi
tui sunt. Quare hoc querit dominus me-
us rex quod in peccatum reputetur
israheli. Sed et sermo regis magis
prevaluit. Egressusque est ioab
et circuivit universum israhel et reversus
in ierusalem. Deditque david numerum
eorum quos lustraverat et inventus
est omnis israhel mille milia et
centum milia virorum educentium
gladium. De iuda autem trecenta
septuaginta milia bellatorum.
Nam levi et beniamin non
numeravit eo quod invitus exequeretur
iussum regis. Displicuit autem
domino quod iussum erat et per-
cussit israhel. Dixitque david ad
dominum. Peccavi nimis ut hoc
facerem. Obsecro domine aufer
iniquitatem servi tui quia in-
sipienter egi. Et locutus est
dominus ad gad videntem da-
vid dicens. Vade et loquere
ad david et dic ei. Hec dicit do-
minus. Trium tibi optionem do u-
num quod volueris elige ut
faciam tibi. Cumque venisset gad
ad david dixit ei. Elige quod
volueris aut tribus mensibus fuge-
re hostes tuos et gladium eo-
rum non posse evadere. Aut tribus diebus
gladium domini et mortem versari in
terra et angelum domini interficere in
universis finibus israhel. Nunc igitur vi-
de quid respondeam ei qui mi-
sit me. Et dixit david ad gad.
Ex omni parte me angustie premunt.
Sed melius michi sed melius in-
est ut incidam in manus quia mul-
te miserationes eius quam in manus

hominum. Misit ergo dominus pestilenciam
in israhel et ceciderunt de israhel septuaginta
milia virorum. Misit quoque angelum
in ierusalem ut percuteret eam. Cum-
que percuteretur vidit dominus et mi-
sertus est super magnitudine ma-
li. Et imperavit angelo qui per-
cutiebat israhel. Sufficit iam ces-
set manus tua. Porro angelus
domini stabat iuxta aream hor-
nan iebusei. Levansque david
oculos suos vidit angelum
domini stantem inter celum et terram
et evaginatum gladium in manu
eius et versum contra ierusalem. Et ce-
ciderunt tam ipse quam maiores na-
tu vestiti ciliciis proni in terram.
Dixitque david ad dominum. Nonne
ego sum qui iussi ut numeraretur
populus. Ego qui peccavi ego qui
malum feci. Iste grex quid prome-
ruit. Domine deus vertatur obsecro ma-
nus tua in me et in domum patris
mei. Populus autem tuus non percu-
tiatur. Angelus autem domini prece-
pit gad ut diceret david ut a-
scenderet extrueretque altare domino
deo in area horna iebusei. A-
scendit ergo david iuxta sermonem
gad quem locutus ei fuerat ex ser-
mone domini. Porro horna cum
suspexisset et vidisset angelum
quatuorque filii eius cum eo absconde-
runt se. Nam eo tempore terebat
in area triticum. Igitur cum ve-
niret david ad hornan conspe-
xit eum horna et processit ei ob-
viam de area et adoravit pro-
nus in terram. Dixitque ei david.
Da michi locum aree tue ut edi-
ficem in eo altare domino et quantum
valeat argenti accipias et ces-
set plaga a populo. Dixit autem
horna ad david. Tolle et fa-
ciat dominus meus rex quod-
cumque ei placet. Sed et boves do
in holocaustum et tribulas et li-
gna et triticum in sacrificium omnia
libens prebeo. Dixitque ei rex

Dauid. Nequaquam ita fiat sed argentum dabo quantum valet neque enim tibi auferre debeo et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo Dauid Ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos et edificauit ibi altare domino. Obtulitque holocausta et pacifica et inuocauit dominum et exaudiuit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque dominus angelo et conuertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo Dauid videns quod exaudisset eum dominus in area Ornan iebusei immolauit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat Moyses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon. Et non preualuit Dauid ire ad altare ut ibi obsecraret deum nimio enim timore fuerat perterritus videns gladium angeli domini.

Dixitque Dauid. Hec est XXII domus dei et hoc altare holocausti israel. Et precepit ut congregarentur omnes proseliti de terra israel et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos ut edificaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clauos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas preparauit Dauid et eris pondus innumerabile et ligna cedrina non poterant estimari que Sydonii et Tyrii portauerunt ad Dauid. Et dixit Dauid Salomon filius meus puer paruulus est et delicatus. Domus autem quam edificari volo talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes preparauit impensas. Vocauitque Salomonem filium suum et precepit ei ut edificaret domum domino deo israel. Dixitque Dauid ad Salomonem. Fili mi voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei. Sed factus est ad me sermo domini dicens. Multum sanguinem effudisti et plurima bella non poteris edificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. Faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum. Et ob hanc causam pacificus vocabitur et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo et ipse erit mihi in filium et ego ero ei in patrem firmaboque solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo sit dominus tecum fili mi et prosperare et edifica domum domino meo sicut locuta est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sensum et sapientiam ut regere possis israel et custodire legem domini dei tui. Tunc proficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus Moysi ut doceret israel. Confortare viriliter age ne timeas neque paueas. Ecce ego in paupertatecula mea preparaui impensas domus domini. Auri talenta centum milia et argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus. Vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides preparaui ad vniuersa impendia. Habes quoque plurimos artifices latomos et cementarios artifices quoque lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos in auro et argento et ere et ferro cuius non est numerus. Surge ergo et fac et erit dominus tecum. Precepit ergo Dauid cunctis principibus israel ut adiuuarent Salomonem filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum et tradiderit omnes inimicos vestros in manu vestra et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Prebete ergo corda vestra et animas vestras ut queratis

dominum deum vestrum et consurgite et edificate sanctuarium domino deo ut introducatur archa federis domini et vasa domino consecrata in domum que edificatur nomini tuo

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum super israel. Et congregavit omnes principes israel et sacerdotes atque levitas. Numerati sunt levite a triginta annis et supra et inventi sunt triginta octo milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini viginti quatuor milia. Prepositorum autem et iudicum sex milia. Porro quatuor milia ianitores et totidem psalte canentes domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos david per vices filiorum levi. Gerson videlicet et caath et merari. Et gersonni leedan et semei. Filii leedan princeps iehiel et zetham et iohel tres. Filii semei salomith et hoziel et aran tres isti principes familiarum leedan. Porro filii semei leeth et ziza et iaus et baria isti filii semei quatuor. Erat autem leeth prior et ziza secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos filios et idcirco in una familia una que domo computati sunt. Filii caath amram et isaar hebron et oziel quatuor. Filii amram aaron et moyses. Separatusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et filii eius in sempiternum et adoleret incensum domino secundum ritum suum ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii adnumerati sunt in tribu levi. Filii moysi gersom et eliezer. Filii gersom subuhel primus. Fuerunt autem filii eliezer roobia primus et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt nimis. Filii isaar salumith primus. Filii hebron ieriau primus amarias secundus iaziel tertius iecmaan quartus. Filii oziel micha primus et iesia secundus. Filii merari mooli et eleazar et cis. Filii merari mooli et eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar et non habuit filios sed filias duxeruntque eas filii cis fratres earum. Filii musi moholi et eder et ierimuth tres. Hii filii levi in cognationibus et familiis suis principes per vices et numerum capitum singulorum qui faciebant opera ministerii domus domini a viginti annis et supra. Dixit enim david Requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem ierusalem usque in eternum. Nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum levi a viginti annis et supra. Et erunt sub manu filiorum aaron in cultum domus domini in vestibulis et in exedris et in loco purificationis et in sanctuario et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis et ad simile sacrificium et ad lagana azima et sartaginem et ad frixuram similam. Levite vero stent ad confitendum et canendum domino mane similiter et ad vesperam tam in oblatione holocaustorum domini quam in sabbatis et in kalendis et solempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. Et custodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini. XXIIII

Porro filiis aaron hec portiones erunt. Filii aaron nadab et abiu et eleazar et ithamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum absque liberis. Sacerdotioque functus est eleazar et ythamar. Et divisit eos david id est sadoch de filiis eleazar et achimelech de filiis ithamar secundum vices suas et ministerium suum. Inventique

sunt multo plures filii Eleazar in principibus virorum quam filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per familias xvi. Et filiis Ithamar per familias et domos suas viii. Porro divisit inter se utrasque familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes Dei tam de filiis Eleazar quam de filiis Ithamar. Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites coram rege et principibus et Sadoch sacerdote et Achimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum: unam domum quae ceteris praeerat Eleazar, et alteram domum quae sub se habebat ceteros Ithamar. Exivit autem sors prima Ioiarib, secunda Iedei, tertia Harim, quarta Seorim, quinta Melchia, sexta Maiman, septima Accos, octava Abia, nona Iesua, decima Sechenia, undecima Eliasib, duodecima Iacim, xiii Oppha, xiiii Isbaal, xv Abelga, xvi Emmer, xvii Esir, xviii Aphses, xix Aphesetia, xx Iezechiel, xxi Iachim, xxii Gamul, xxiii Dalaian, xxiiii Maasian. Hae vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum Domini et iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum, sicut praeceperat Dominus Deus Israel. Porro filiorum Levi qui reliqui fuerant, de filiis Amram erat Subahel et filius Subahel Iehedeia. De filiis quoque Roobie princeps Iesias. Isaari vero filius Salemoth, filiusque Salemoth Iaath, filius quoque eius Ieriau primus, Amarias secundus, Iaziel tertius, Iecmaam quartus. Filius Oziel Micha, filius Micha Samir. Frater Micha Iesia, filiusque Iesie Zacharias. Filii Merari Mooli et Musi. Filius Oziau Benno. Filii quoque Merari Oziau et Soem et Zacchur et Hebri. Porro Mooli filius Eleazar, qui non habebat liberos. Filius vero Cis Ieremehel. Filii Musi Mooli, Eder et Ierimoth. Isti filii Levi secundum domos familiarum suarum. Miserunt-

que et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron coram David rege et Sadoch et Achimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum, tam maiores quam minores: omnes sors aequaliter dividebat. XXV

Igitur David et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph et Heman et Idithun, qui prophetarent in citharis et psalteriis et cimbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis Asaph Zacchur et Ioseph et Nathania et Asarela filii Asaph sub manu Asaph prophetantis iuxta regem. Porro Idithun filii Idithun Godolias, Sori, Iesaias et Sabanias, Mathathias sex sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabant super confitentes et laudantes Dominum. Heman quoque filii Heman Bocciau, Mathania, Oziel, Subuhel et Ierimoth, Anania, Anani, Eliatha, Geddelthi et Romemthiezer et Iesbacasa, Mellothi, Othir, Masioth. Omnes isti filii Heman videntis regis in sermonibus Dei ut exaltaret cornu. Deditque Deus Heman filios xiiii et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant in cimbalis et psalteriis et citharis in ministeria domus Domini iuxta regem Asaph videlicet et Idithun et Heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum Domini cuncti doctores ducenti lxxxviii. Miseruntque sortes per vices suas ex aequo tam maior quam minor, doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima Ioseph qui erat de Asaph, secunda Godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius xii. Tertia Zacchur filiis et fratribus eius xii. Quarta Isari filiis et fratribus eius xii. Quinta Nathanie filiis et fratribus eius xii. Sexta Bocciau filiis et fratribus eius xii. Septima Isreela filiis et fratribus eius xii. Octava

isaie filiis et fratribus eius .xii. unde-
cima mathanie filiis et fratribus
eius .xii. duodecima semeie filiis et
fratribus eius .xii. .xiii. esrahel
filiis et fratribus eius .xii. .xiiii. duode-
cima asabie filiis et fratribus eius
.xii. .xiii. subahel filiis et fratribus
eius .xii. .xiiii. mathanie filiis et
fratribus eius .xii. .xv. ierimoth
filiis et fratribus eius .xii. .xvi. a-
nanie filiis et fratribus eius .xii. .xvii.
iesbacase filiis et fratribus eius .xii.
.xviii. anani filiis et fratribus eius .xii.
.xix. mellothi filiis et fratribus eius
.xii. .xx. eliatha filiis et fratribus
eius .xii. .xxi. othir filiis et fratribus
eius .xii. .xxii. geddelthi filiis
et fratribus eius .xii. .xxiii. mazioth
filiis et fratribus eius .xii. .xxiiii.
romamthiezer filiis et fratribus eius .xii.

Divisiones autem ianitorum de
chorithis meselemia filius
chore de filiis asaph. Filii
mesellemie zacharias primoge-
nitus iadihel secundus zabadias .xxvi.
tertius nathanahel quartus aelam
quintus iohanan sextus helioenai
septimus. Filii autem obededom semei-
as primogenitus iozabad secundus io-
ha tertius sachar quartus nathanael
quintus ammihel sextus isachar sep-
timus pholathi octavus quia benedixit illi deus.
Semeie autem filio eius nati sunt filii
principes familiarum suarum. Erant enim
viri fortissimi. Filii ergo semei
othni et raphael et obed et helza-
bad et fratres eius viri fortissimi
heliu quoque et samachias. Omnes hii
de filiis obededom ipsi et filii et fratres
eorum fortissimi ad ministrandum .lxii.
de filiis obededom. Porro messel-
lemie viri et fratres robustissimi
.xviii. De osa autem id est de filiis mera-
ri semri princeps. non enim habuerat
primogenitum et idcirco posuerat eum
pater eius in principem. helchias secundus
tabelias tertius zacharias quartus. Omnes
hii filii et fratres osa .xiii. Hii divisi

sunt in ianitores ut semper custodiarent
principes sicut et fratres eorum ministra-
rent in domo domini. Miserunt er-
go sortes ex equo ut parvus et
magnus per familias suas in
unamquamque portarum. Cecidit
igitur sors orientalis semeie.
Porro zacharie filio eius viro
prudentissimo et erudito sor-
tito obtigit plaga septentriona-
lis. Obededom vero et filiis eius
ad austrum in qua parte domus
erat seniorum concilium. Sephima
et hosa ad occidentem iuxta
portam que ducit ad viam ascen-
sionis custodia contra custodi-
am. Ad orientem vero sex levite
et ad aquilonem quattuor. Et u-
bi erat gazophilacium bini et bini per
cellulas. Hee sunt divisiones
ianitorum filiorum chore et mera-
ri. Porro achias erat super the-
sauros domus domini et vasa sancto-
rum. Filii ledan filii gersonni de
ledan principes familiarum ledan
et gersonni et iehieli. Filii iehi-
eli zathan et iohel fratres eius
super thesauros domus domini ac
vasa sanctorum per amramitas
et isaaritas et hebronitas et
ozihelitas. Subahel autem filius
gersom filii moysi prepositus in the-
sauris. Fratres quoque eius eliezer cuius
filius raabia et huius filius ie-
sias et huius filius ioram huius
quoque filius zechri sed et huius filius
selemith. Ipse selemith et fratres
eius erant super thesauros sanctorum
que sanctificavit david rex et prin-
cipes familiarum et tribuni et centu-
riones et duces exercitus de bellis
et manubiis preliorum que consecra-
verant ad instaurationem et sup-
pellectilem templi domini. Hec autem
universa sanctificavit samuel videns
et saul filius cis et abner filius
ner et ioab filius sarvie. Omnes
qui sanctificaverant ea per manum

salemith et fratrum eius. Chaanias
vero praeerat Chonenias et filii eius
ad opera forinsecus super Israel ad
docendum et ad iudicandum eos.
Porro de Hebronitis Asabias et
fratres eius viri fortissimi mille
septingenti praeerant Israel trans Ior-
danem contra occidentem in cunctis
operibus domini et in ministerium regis. Hebro-
nitarum autem princeps fuit Ierias
secundum familias et cognationes eorum.
Quadragesimo anno regni David
recensiti sunt et inventi sunt viri
fortissimi in Iazer Galaad. Fratres-
que eius robustioris aetatis duo
milia septingenti principes familia-
rum. Praeposuit autem eos David rex
Rubenitis et Gaditis et dimidiae
tribui Manasse in omne ministerium
dei et regis. XXVII

Filii autem Israel secundum numerum suum
principes familiarum tribuni
et centuriones et praefecti qui
ministrabant regi iuxta turmas
suas ingredientes et egredientes per singu-
los menses in anno: xxiiii mi-
libus singuli praeerant. Primae tur-
mae in primo mense Iesboam praeerat
filius Zabdiel et sub eo xxiiiior
milia. De filiis Phares princeps
cunctorum principum in exercitu mense
primo. Secundi mensis habebat turmam
Dudia Ahohites, et post eum alter nomine
Macelloth qui regebat partem
exercitus xxiiii milium. Dux quo-
que turmae tertiae erat Banaias filius
Ioiade sacerdos et in divisione
sua xxiiiior milia. Ipse est Ba-
naias fortissimus inter xxx
et super xxx. Praeerat autem turmae
ipsius Amizabad filius eius. Quar-
tus mense quarto Asahel frater Ioab
et Zabadias filius eius post eum
et in turma eius xxiiiior milia.
Quintus mense quinto Samaoth Ie-
zarites et in turma eius xxiiii
milia. Sextus mense sexto Hira
filius Acces Thecuites et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Septi-
mus mense septimo Helles Phalo-
nites de filiis Ephraim et in
turma eius xxiiiior milia. Octa-
vus mense octavo Sobochai Hu-
sathites de stirpe Zarai et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Nonus
mense nono Abiezer Anathothi-
tes de stirpe Iemini et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Decimus
mense decimo Marai et ipse Neto-
phatites de stirpe Zarai et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Undecimus
mense undecimo Banaias Pharatho-
nites de filiis Ephraim et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Duodecimus
mense duodecimo Holdia Netophatites
de stirpe Gothoniel et in tur-
ma eius xxiiiior milia. Porro
tribubus praeerant Israel Rubenitis
dux Eliezer filius Zechri. Sime-
onitis Saphatias filius Maacha.
Levitis Azabias filius Camuel.
Aaronitis Sadoch. Iudae E-
liu frater David. Issachar Amri
filius Michael. Zabulonitis Ies-
maias filius Abdie. Neptalitis
Ierimoth filius Ozriel. Filiis Ef-
fraim Ozee filius Ozaziu. Dimi-
diae tribui Manasse Iohel filius
Phadaie. Et dimidiae tribui Manas-
se in Galaad Iaddo filius Zacha-
riae. Beniamin autem Iasiel filius
Abner. Dan vero Ezriel filius Ied-
am. Hi principes filiorum Israel. Nolu-
it autem David numerare eos a vi-
ginti annis et infra quia dixerat dominus
ut multiplicaret Israel quasi stellas
caeli. Ioab filius Sarviae coepit
numerare nec complevit quia su-
per hoc ira irruerat in Israel et ideo
numerus eorum qui fuerant recensiti non
est relatus in fastus regis David.
Super thesauros regis autem fuit
Azmoth filius Adihel. His autem
thesauris qui erant in urbibus et
in vicis et in turribus praesidebat
Ionathan filius Oziae. Operi autem
rustico et agricolis qui exerce-
bant terram praeerat Ezri filius Che-
lub. Vinearumque cultoribus Seme-
ias Romathites. Cellis autem vi-
nariis Zabdias Aphonites. Nam
super oliveta et ficulneta quae erant
in campestribus Balanan

galaadites. Super apothecas autem olei ioas. Porro armentis que pascebantur in sarona prepositus fuit setrai saronites. Et super boves in vallibus saphat filius adli. Super camelos vero ubil ismahelites. Et super asinos iadias meronathites. Super oves quoque iaziz agareus. Omnes hii principes substantie regis david. Ionathan autem patruus david consiliarius vir potens prudens et litteratus cum filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis et chusai arachites amicus regis. Post achitophel fuit ioiada filius banaie et abiathar. Princeps autem exercitus regis erat ioab. xxviii

Convocavit igitur david omnes principes israhel duces tribuum et prepositos turmarum qui ministrabant regi. Tribunos quoque et centuriones et qui preerant substantie et possessionibus david regis filiosque suos cum eunuchis et potentes et robustissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in qua requiesceret archa federis domini et scabellum pedum dei nostri et ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit mihi. Non edificabis domum nomini meo eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus israhel me de universa domo patris mei ut essem rex super israhel in sempiternum. De iuda enim elegit principes porro de domo iuda domum patris mei et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum israhel. Sed et de filiis meis filios enim multos dedit michi dominus elegit salomonem filium meum ut sederet in throno regni super israhel. Dixitque michi. Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea. Ipsum enim elegi in filium et ego ero ei in patrem et firmabo regnum eius usque in eternum si perseveraverit facere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo coram universo cetu israhel audiente deo nostro custodite et perquirite cuncta mandata domini dei nostri ut possideatis terram bonam et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem salomon fili mi scito deum patris tui et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris eum invenies. Si autem dereliqueris eum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut edificares domum sanctuarii confortare et perfice. Dedit autem david salomoni filio suo descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi et cubiculorum in adytis et domus propiciationis necnon et omnium que cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini et in thesauros sanctorum. Divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini et in universa vasa ministerii templi domini. Aurum in pondere per singula vasa ministerii argenti quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et ad candelabra aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis et in lucernis eorum pro diversitate mensure pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum. Similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phialas et thuribula ex auro purissimo et leunculos aureos pro qualitate mensure pondus distribuit in leunculum et leunculum. Similiter et in leones argenteos diversi

argenti pondus separavit. Altari
autem in quo adolebatur incensum
aurum purissimum dedit, et ut ex ipso
fieret similitudo quadrigae cherubin
extendentium alas et velantium
arcam foederis domini. Omnia,
inquit, venerunt scripta manu
domini ad me ut intelligerem uni-
versa opera exemplaris. Dixit
quoque David Salomoni filio suo: Viri-
liter age et confortare et fac. Ne
timeas et ne paveas; dominus
enim deus meus tecum est et non
dimittet te donec perficias
omne opus ministerii domus domini.
Ecce divisiones levitarum et
sacerdotum in omne opus ministerii
domus domini assistent tibi, et pa-
rati sunt et noverunt tam principes
quam populus facere omnia praecepta tua.

XXIX

Locutusque est David rex
ad omnem ecclesiam: Sa-
lomonem filium meum unum
elegit deus puerum adhuc et te-
nellum. Opus enim grande est,
neque enim homini paratur habitatio sed
deo. Ego autem totis viribus meis prae-
paravi impensas domus dei
mei: aurum ad vasa aurea, ar-
gentum in argentea, aes in aerea,
ferrum in ferrea, ligna ad lignea,
et lapides onychinos et qua-
si stibinos et diversorum colorum et
omnem pretiosum lapidem et marm-
or parium abundantissime. Et
super haec aurum et argentum do in
templum dei mei quae obtuli in
domum dei mei de peculio meo,
exceptis his quae paravi in aedem
sanctam: tria milia talenta auri
de auro Ophir et septem mi-
lia talentorum argenti probatissi-
mi ad deaurandos parietes
templi. Et ubicumque opus est aurum
de auro, et ubicumque est
argentum de argento opera fiant per
manus artificum; et si quis spon-
te offert, impleat manum
suam hodie et offerat quod

voluerit domino. Polliciti sunt ita-
que principes familiarum et proceres tri-
buum Israel, tribuni quoque et centuri-
ones et principes principum pos-
sessionis regis, dederuntque in
opera domus domini auri talenta
quinque milia et solidos decem
milia, argenti talenta decem milia, et
aeris talenta decem et octo milia, ferri quoque
centum milia talentorum. Et apud quos-
cumque inventi sunt lapides, dede-
runt in thesaurum domus domini
per manum Jahiel Gersonitis. Lae-
tatusque est populus cum vota sponte
promitterent, quia toto corde offerebant
ea domino. Sed et David laetatus
est gaudio magno et benedixit
domino coram universa multitudine et ait:
Benedictus es domine deus Israel patris
nostri ab aeterno in aeternum. Tua est
domine magnificentia et potentia et
gloria atque victoria et tibi laus. Cunc-
ta enim quae in caelo sunt et in terra tua
sunt; tuum domine regnum, et tu es
super omnes principes. Tuae divitiae
et tua gloria est; tu dominaris omnium.
In manu tua virtus et potentia, in
manu tua magnitudo et imperium
omnium. Nunc igitur deus noster confitemur
tibi et laudamus nomen tuum inclitum.
Quis ego et quis populus meus
ut possimus haec universa promittere?
Tua sunt omnia, et quae de manu tua
accepimus dedimus tibi. Peregrini enim
sumus apud te et advenae sicut omnes
patres nostri; dies nostri quasi umbra
super terram et nulla est mora. Domine deus
noster, omnis haec copia quam paravimus ut
aedificaretur domus nomini sancto tuo de
manu tua est et tua sunt omnia. Scio,
domine deus meus, quod probes corda et simpli-
citatem diligas, unde et ego in simplicita-
te cordis mei laetus obtuli universa haec,
et populum tuum qui hic repertus est vi-
di cum ingenti gaudio tibi offerre do-
naria. Domine deus Abraham et Isaac
et Israel patrum nostrorum, custodi hanc
voluntatem cordis eorum et semper

in veneratione tui mens ista per-
maneat. Salomoni quoque filio meo da
cor perfectum ut custodiat mandata
tua et testimonia tua et cerimoni-
as tuas et faciat universa et edificet
edem cuius impensas paravi. Precepit
autem david universe ecclesie: Benedicite
domino deo vestro. Et benedixit omnis ec-
clesia domino deo patrum suorum et in-
clinaverunt se et adoraverunt deum
et deinde regem. Immolaveruntque vic-
timas domino et obtulerunt holocau-
sta die sequenti thauros mille et
arietes mille et agnos mille cum
libaminibus suis et universo ritu
abundantissime in omnem israel. Et
comederunt et biberunt coram domino
in illa die cum magna leticia. Et
unxerunt secundo salomonem filium da-
vid. Unxerunt autem eum in principem
domino et sadoch in pontificem. Seditque
salomon super solium domini in re-
gem pro david patre suo et cunctis
placuit. Et paruit illi omnis israel.
Sed et universi principes et potentes
et cuncti filii regis david dederunt
manum et subiecti fuere regi salomoni.
Magnificavit ergo dominus salomonem
super israel et dedit illi gloriam illi
regni qualem nullus habuit ante
eum rex israel. Igitur david filius
ysai regnavit super israel universum
et dies quibus regnavit super israel fuerunt
xl anni. In ebron regnavit vii
annis et in ierusalem xxxiii annis. Et
mortuus est in senectute bona plenus
dierum et diviciis et gloria. Regnavitque
salomon filius eius pro eo. Gesta autem
david regis priora et novissima scrip-
ta sunt in libro samuelis videntis
et in libro nathan prophete atque in
volumine gad videntis universique reg-
ni eius et fortitudinis et temporum que transierunt sub
eo sive in israel sive in cunctis regnis terrarum.

Prologus secundi libri paralipomenon

Eusebius Ieronimus domnioni et rogatiano suis in christo salutem. Quomodo grecorum historias magis intelligunt qui athenas viderint et tercium virgilii librum qui a troade per leucaten et acroceraunia ad siciliam et inde ad hostia tiberis navigaverint, ita sanctam scripturam lucidius intuebitur qui iudeam oculis contemplatus est et antiquarum urbium memorias locorumque vel eadem vocabula vel mutata cognoverit. Unde et nobis cure fuit cum eruditissimis hebreorum hunc laborem subire ut circuirem provinciam quam universe christi ecclesie sonat. Fateor enim mi domnion et rogatiane, numquam me in divinis voluminibus propriis viribus credidisse nec habuisse magistram opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar interrogasse me solitum, quanto magis de his super quibus anceps eram. Denique dum a me litteris paralipomenon latino sermonem transferrem, de tiberiade quondam legis doctorem qui apud hebreos admiracioni habebatur assumpsi et contuli cum eo a vertice ut aiunt usque ad unguem extremum, et sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor, ita in greco et latinis codicibus hic nominum liber viciosus est ut non tam hebrea quam barbara quedam et sarmatica nomina coniectanda arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interpretibus qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant transtulerunt, sed scriptorum culpe ascribendum, dum de inemendatis inemendata scriptitant, et sepe tria nomina subtractis e medio sillabis in unum vocabulum cogunt, vel e regione unum nomen propter latitudinem in duo vel tria vocabula dividunt. Sed et ipse appellationes non homines ut plerique estimant sed urbes et regiones saltus et provincias sonant, et oblique sub interpretatione et figura eorum

quedam ingeratur historie de
quibus in regum libro dicitur. Nonne
hec scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum iuda. Que utique in no-
stris codicibus non habentur. Illud pri-
mum sciendum quod apud hebreos pa-
ralipomenon liber sit et apud
illos vocatur dabreiamin id est ver-
ba dierum. Qui propter magnitudinem
apud nos divisus est quod nullus
in sermone eorum cronicis dialogo
faciat ut eum in tres partes secet.
Tamen unus a suo auctore est editus.
Deinde etiam illud attendum quod sequi-
tur nomina non vocabula hominum sed
rerum ut dixi significantiam sonant
ad extremum quod omnis eruditio
scripturarum in hoc libro continetur.
Et historie que vel pretermisse sunt in
suis locis vel perstricte leviter
hic per quedam verborum compendia ex-
plicantur. Ratione itaque utar.
Amici auxilio mei libri benivo-
lis placabunt invidis displi-
citurum esse non ambigo. Optaverim
quoque plurimus valet contentione
vidi pleriqueque quam ad disputandum. Hi quos
in hac interpretatione voluit aliquid
reprehendere interroget hebreos suam
scientiam recolat videat ordinem
textuumque sermonis et tunc nostro la-
bori si poterit detrahat. Ubicumque igitur
asteriscos id est stellas radiare in hoc
volumine viderit ibi sciat de hebreo
additum quod in latinis codicibus
non habetur. Ubi vero obelus transversa
scilicet virgula preposita est illic signi-
ficatur quid LXX interpretes addiderint
vel ob decoris gratiam vel ob spiritus sancti
auctoritatem et in hebreis
voluminibus non legatur. Incipit
liber II paralipomenon

Confortatus est ergo Salomon filius David
in regno suo et dominus erat
cum eo et magnificavit eum in excel-
sum. Precepitque Salomon universo
Israeli tribunis et centurionibus
et ducibus et iudicibus et princi-
pibus familiarum. Et abiit cum univer-
sa multitudine in excelsum Gabaon
ubi erat tabernaculum federis domini
quod fecit Moyses famulus dei in
solitudine. Archam autem dei ad-
duxerat David de Cariathiarim
in locum quem paraverat ei et ubi
fixerat illi tabernaculum hoc est in
Ierusalem. Altare quoque eneum quod fabricatus
fuerat Beseleel filius Uri filii Ur
ibi erat coram tabernaculo domini quod
requisivit Salomon et omnis ecclesia.
Ascenditque Salomon ad altare eneum
coram tabernaculo federis domini et ob-
tulit in eo mille hostias. Ecce autem
in ipsa nocte apparuit deus ei dicens
Postula quod vis ut dem tibi. Dixit-
que Salomon deo tu fecisti cum patre
meo misericordiam magnam et constituisti me
regem pro eo. Nunc igitur domine deus
impleatur sermo tuus quem pollicitus
es David patri meo. Tu enim fecisti
me regem super populum tuum multum
qui tam innumerabilis est quam pul-
vis terre. Da mihi sapientiam et intelli-
gentiam ut ingrediar et egrediar
coram populo tuo. Quis enim potest
hunc populum tuum digne qui tam gr-
andis est iudicare. Dixit autem deus
ad Salomonem. Quia hoc
magis placuit cordi tuo et non po-
stulasti divicias et substantiam et glo-
riam neque animas eorum qui te oderunt sed nec
dies vite plurimos. Petisti autem
sapientiam et scientiam ut iudicare pos-
sis populum meum super quem constitui
te regem sapientia et scientia data sunt tibi.
Divicias autem et substantiam et gloriam
dabo tibi ut nullus in regibus nec
ante te nec post te fuerit similis tui. Ve-
nit ergo Salomon ab excelso Gabaon
in Ierusalem coram tabernaculo federis
domini. Et regnavit super Israel. Congregavit-
que sibi currus et equites et facti sunt
ei mille quadringenti currus et XII milia
equitum. Et fecit eos esse in urbibus
quadrigarum et cum rege in Ierusalem. Pre-
buitque rex in Ierusalem argentum et au-
rum quasi lapides et cedros quasi

sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebant autem ei equos de egipto et de techua a negociatoribus regis qui ibant et emebant precio quadrigam equorum dc argenteis et equum centum quinquaginta similiter de universis regnis ethteorum a regibus sirie coemptio celebrabatur.

Decrevit autem salomon edificare domum nomini domini et palacium sibimet et numeravit lxx milia virorum portancium humeris et lxxx milia qui cederent lapides in montibus prepositosque eorum tria milia dc. Misit quoque ad hyram regem tyri dicens sicut egisti cum patre meo david et misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum in qua et habitavit sic fac mecum ut edificem domum nomini domini dei mei et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo et fumiganda aromata et ad propositionem panum sempiternam et holocaustomata mane et vespere sabbatis quoque et neomeniis et sollempnitatibus domini dei nostri in sempiternum que mandata sunt israeli. Domus enim quam edificare cupio magna est magnus est enim deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet ei dignam domum si celum et celi celorum capere eum nequeunt quantus ego sum ut possim ei edificare domum sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte ergo michi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento ere et ferro purpura et iacincto et qui sciat sculpere celaturas cum hiis artificibus quos mecum habeo in iudea et ierusalem quos preparavit david pater meus. Sed et ligna cedrina mitte michi et arceutina et pinea de libano scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de libano et erunt servi mei cum servis tuis et parentur michi ligna plurima. Domus enim quam edificare cupio magna est et nimis inclita. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros xx milia et ordei choros totidem olei quoque sata xx milia. Dixit autem hyram rex tyri per litteras quas miserat salomoni quia dilexit dominus populum suum idcirco te regnare fecit super eum. Et addebat dicens benedictus dominus deus israel qui fecit celum et terram qui dedit david regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem ut edificaret domum domino et palacium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum hyram patrem meum filium mulieris de filiabus dan cuius pater fuit tyrius qui novit operari in auro et argento ere et ferro et marmore et lignis in purpura quoque et iacincto et bisso et coccino et qui sciat celare omnem sculpturam et invenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei david patris tui. Triticum ergo et ordeum et oleum et vinum que pollicitus es domine mitte servis tuis. Nos autem cedemus ligna de libano quot necessaria habueris et applicabimus ea per mare in ioppen ratibus tuum autem erit transferre ea in ierusalem. Numeravit ergo salomon omnes viros proselitos qui erant in terra israel post dinumerationem quam dinumeravit david pater eius et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia dc. Fecitque ex eis lxx milia qui humeris onera portarent et lxxx milia qui lapides in montibus cederent tria autem milia et dc prepositos operum populi.

Et cepit salomon edificare domum domini in ierusalem in monte moria qui demonstratus fuerat david patri eius in loco quem paraverat david in area ornan iebusei. Cepit autem edificare mense secundo anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit salomon ut edificaret domum domini dei longitudinis cubitos in mensura

prima lx latitudinis cubitos xx. Porticum autem ante frontem que extendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum viginti. Porro altitudo centum xx cubitorum erat et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis abiegnis et laminas auri obrizi affixit per totum sculpsitque in ea palmas et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo marmore decore multo. Porro aurum erat probatissimum de quo laminas texit domum et trabes eius et postes et parietes et hostia et celavit cherubim in parietibus. Fecit quoque domum sanctisanctorum longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum xx et latitudinem cubitorum similiter xx et laminis aureis texit eam quasi talentis dc. Sed et clavos fecit aureos ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sanctisanctorum cherubim duos opere statuario et texit eos auro. Ale cherubim xx cubitis extendebantur ita ut una ala haberet cubitos quinque et tangeret parietem domus et altera quinque cubitos et tangebat parietem et altera eius ala quinque cubitorum alam cherubim contingebat. Igitur ale utriusque cherub expanse erant et extendebantur per cubitos viginti. Ipsi autem stabant erectis pedibus et facies eorum erant verse ad exteriorem domum. Fecit quoque velum ex iacincto purpura cocco et bisso et intexuit ei cherubim. Ante fores etiam templi duas columnas que xxxv et quinque cubitos necnon et quasi catenulas in oraculo et superposuit eas capitibus columnarum malogranata etiam centum que catenulis interposuit. Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi unam a dextris alteram a sinistris eam

que a dextris erat vocavit Iachim id est firmitas et que ad levam vocavit Booz hoc est in robore.

IIII

Fecit quoque altare eneum viginti cubitorum longitudinis et xx cubitorum latitudinis. Mare etiam eneum fusile decem cubitorum a labro usque ad labrum rotundum per circuitum quinque cubitos habebat altitudinis et funiculus xxx cubitorum ambiebat per girum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud et decem cubitis quedam extrinsecus celatura quasi duobus versibus labrum maris ambiebant. Boves autem erant fusiles et ipsum mare super boves xii positum erat quorum tres respiciebant ad aquilonem et alii tres ad occidentem. Porro tres alii ad meridiem et tres reliqui erant ad orientem habentes mare suppositum. Posteriora autem boum erant introrsum sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi et labrum erat quasi labrum calicis vel repandi lilii capiebatque mensure tria milia metretas. Fecit quoque conchas decem et posuit quinque a dextris et quinque a sinistris ut lavarent in eis omnia que in holocaustum erant oblatura. Porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iusserat fieri et posuit ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris necnon et mensas decem. Posuitque eas in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Phialas quoque aureas centum fecit. Fecit etiam atrium sacerdotum et basilicam grandem et hostia in basilica que texit ere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetes et creagras et phialas et complevit omne opus regis in domo dei, hoc est columnas duas et epistilia et capita et quasi quedam retiacula que capita tegerent super epistilia. Malogranata quoque quadraginta et retiacula duo

ita ut duo simul ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur, que protegerent epistilia et capita columnarum. Bases etiam fecit et luteres quos superposuit basibus, mare unum, boves quoque duodecim sub mari, et lebetes et creagras et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo domini ex ere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Sochot et Saredata. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa domus domini et altare aureum et mensas et super eas panes propositionis. Candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo. Et florentia quedam et lucernas et forcipes aureas; omnia de auro mundissimo facta sunt. Thymiamata quoque et thuribula et phialas et mortariola ex auro purissimo. Et hostia celavit templi interioris, id est in sancta sanctorum, et hostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit Salomon in domo domini.

V

Intulit ergo Salomon omnia que voverat David pater eius, argentum et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus domini. Post hec congregavit maiores natu Israhel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis Israhel in Ierusalem, ut adducerent archam federis domini de civitate David que est Syon. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israhel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniorum Israhel, portaverunt Levite archam et intulerunt eam et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes cum Levitis. Rex autem Salomon et universus cetus Israhel et omnes qui fuerant congregati ante archam immolabant arietes et boves absque ullo numero; tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum, id est ad oraculum templi in sancta sanctorum, subter alas cherubim, ita ut cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa, et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur archa, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum; si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat aliud in archa nisi due tabule quas posuerat Moyses in Oreb, quando legem dedit dominus filiis Israhel egredientibus ex Egypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario, omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt, nec adhuc in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat, tam Levite quam cantores, id est et qui sub Asaph erant et qui sub Eman et qui sub Idithun, filii et fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis et psalteriis et cytharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cymbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus, et vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere: Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius, impleretur domus dei nube, et non possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria domini domum dei.

VI

Tunc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine; ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in perpetuum. Et convertit rex faciem suam et benedixit universe multitudini Israhel, nam omnis turba stabat intenta, et ait: Benedictus dominus deus Israhel, quia quod locutus est David patri meo opere complevit, dicens: A die qua eduxi populum meum de terra Egypti non elegi

civitate de cunctis tribubus isrl ut edificaretur in ea domus nomini meo neque alium virum quesivi ut eligerem ut esset dux super populum meum isrl sed elegi ierlm ut sit nomen meum in ea. Et elegi david ut constituerem eum super populum meum isrl. Cumque fuisset voluntatis david patris mei ut edificaret domum nomini domini dei isrl. dixit ad eum dominus quia hec fuit voluntas tua ut edificares domum nomini meo bene quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem sed tu non edificabis michi domum. Sed filius tuus qui egredietur de lumbis tuis ipse edificabit domum nomini meo. Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat et ego surrexi pro david patre meo et sedi super thronum isrl sicut locutus est dominus et edificavi domum nomini meo dei isrl et posui in ea archam in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis isrl. Stetit ergo coram altari domini ex adverso universe multitudinis isrl et extendit manus suas. Siquidem fecerat salomon basem eneam et posuit eam in medio basilice habentem quinque cubitos longitudinis et quinque latitudinis et tres cubitos altitudinis. Stetitque super eam. Et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem isrl et palmis in celum levatis ait Domine deus isrl non est similis tui in celo et in terra qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo qui prestitisti david servo tuo patri meo quecumque locutus fueras ei et que ore promiseras opere complesti sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine deus isrl imple servo tuo patri meo david quecumque locutus es dicens Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronum isrl. Ita tamen si custodierint filii tui vias meas et ambulaverint in lege mea sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus isrl confirmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo david. Ergo ne credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram. Si celum et celi celorum te non capiunt quanto magis domus ista quam edificavi. Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem servi tui et obsecrationem eius domine deus meus et audias preces quas fundit famulus tuus coram te ut aperias oculos super domum istam diebus et noctibus super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo exaudi preces famuli tui et populi tui isrl. Quicumque oraverit in loco isto audi de habitaculo tuo id est de celis et propiciare. Si peccaverit quispiam in proximum suum et iurare contra eum paratus venerit seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista tu exaudies in celo et facies iudicium servorum tuorum Ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium et ulciscaris iustum et retribuas ei secundum iustitiam suam. Si superatus fuerit populus tuus isrl ab inimicis peccabunt enim tibi et conversi egerint penitentiam et obsecraverint nomen tuum et fuerint deprecati in loco isto tu exaudies de celo et propiciare peccato populi tui isrl et reduc eos. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi et deprecati fuerint te in loco isto et confessi nomini tuo et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris. Exaudi de celo domine et dimitte peccata servis tuis et populo tuo isrl et doce eos viam bonam per quam ingrediantur et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra et pestilentia et erugo et aurugo et locusta et bruchus et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis omnisque plaga et infirmitas presserit. Si quis de populo tuo fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmitatem suam et expanderit manus suas in domo hac tu exaudies de celo de sublimi

scilicet habitaculo tuo et propiciare et red-
de unicuique secundum vias suas quas
nosti eum habere in corde suo. Tu enim so-
lus nosti corda filiorum hominum ut time-
ant te et ambulent in viis tuis cun-
ctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus nostris.
Extraneum quoque qui non est de populo tuo
israel si venerit de terra longinqua pro-
pter nomen tuum magnum et propter manum tuam
robustam et brachium tuum extentum
et adoraverit in loco isto tu exaudies
de celo firmissimo habitaculo tuo et fa-
cies cuncta pro quibus invocaverit te ille
peregrinus ut sciant omnes populi terre nomen
tuum et timeant te sicut populus tuus israel
et cognoscant quia nomen tuum invoca-
tum est super domum hanc quam edificavi.
Si egressus fuerit populus tuus ad bellum
contra adversarios suos per viam in qua
miseris eos adorabunt te contra viam
in qua civitas hec est quam elegisti et
domus quam edificavi nomini tuo ut ex-
audies de celo preces eorum et obsecra-
tionem et ulciscaris. Si autem peccaverint ti-
bi neque enim homo est qui non peccet et
iratus fueris eis et tradideris eos ho-
stibus et captivos duxerint eos in
terram longinquam vel certe que iuxta
est. Et conversi in corde suo in terra ad
quam captivi ducti fuerint egerint
penitentiam et deprecati te fuerint in terra
captivitatis sue dicentes Peccavimus
inique fecimus iniuste egimus et re-
versi fuerint ad te in toto corde suo
et in tota anima sua et in terra captivi-
tatis sue ad quam ducti fuerint adorabunt
te contra viam terre sue quam dedisti patri-
bus eorum et urbis quam elegisti et do-
mus quam edificavi nomini tuo ut ex-
audies de celo hoc est de habitaculo fir-
mo tuo preces eorum et facias iudicium
et dimittas populo tuo peccata. Tu enim es
deus meus aperiantur queso oculi
tui et aures tue intente sint ad ora-
tionem que fit in loco isto. Nunc igitur
consurge domine deus in requiem tuam tu et
archa fortitudinis tue. Sacerdotes tui
domine deus induantur salutari et
sancti tui letentur in bonis. Domine
deus ne averteris faciem christi tui me-
mento misericordiarum david servi tui.

VII

Cumque complesset salomon
fundens preces ignis descen-
dit de celo et devoravit ho-
locausta et victimas et maiestas
domini implevit domum. nec poterant
sacerdotes ingredi templum domini eo quod
implesset maiestas templum domini.
Sed et omnes filii israel videbant ig-
nem descendentem et gloriam domi-
ni super domum et corruentes proni in
terram super pavimentum stratum la-
pide adoraverunt et laudaverunt do-
minum. Quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Rex autem et omnis populus im-
molabant victimas coram domino.
Mactavit igitur rex salomon ho-
stias boum xxii milia arietum cen-
tum xx milia. Et dedicavit domum
dei rex et universus populus. Sacerdotes
autem stabant in officiis suis et levite in
organis carminum domini que fecit
david rex ad laudandum deum quoniam
in seculum misericordia eius ymnos david
canentes per manus suas. Porro sa-
cerdotes canebant tubis ante eos cunc-
tusque populus israel stabat. Sanctificavit
quoque salomon medium atrii ante templum
domini. Obtulerat enim ibi holocausta
et adipes pacificorum quia altare eneum
quod fecerat non poterat sustinere ho-
locausta et sacrificia et adipes pa-
cificorum. Fecit ergo salomon sollempni-
tatem in tempore illo septem diebus et omnis
israel cum eo ecclesia magna valde ab
introitu emath usque ad torrentem
egipti. Fecitque die octavo collectam
eo quod dedicasset altare septem diebus
et sollempnitatem celebrasset diebus
septem. Igitur in die xxiii mensis
septimi dimisit populos ad taberna-
cula sua letantes atque gaudentes
super bono quod fecerat deus david
et salomoni et populo suo israel.
Complevitque salomon domum

domini et domus regis et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait Audivi oracionem tuam et elegi locum istum michi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit et mandavero et precepero locuste ut devoret terram et misero pestilenciam in populum meum, conversus autem populus meus super quos invocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam et egerit penitenciam a viis suis pessimis et ego exaudiam de celo et propicius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures mee erecte ad oracionem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit david pater tuus et feceris iuxta omnia que precepi tibi et iusticias meas iudicia custodieris suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum david patri tuo dicens Non auferetur de stirpe tua vir qui princeps sit in israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iusticias meas et precepta mea que proposui vobis et abeuntes servieritis diis alienis et adoraveritis eos evellam vos de terra mea quam dedi vobis et domum hanc quam edificavi nomini meo proiciam a facie mea et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus et dicent stupentes Quare sic fecit dominus terre huic et domui huic. Respondebunt quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egipti et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt. Idcirco venerunt super eos universa mala hec. viii

Expletis autem viginti annis postquam edificavit salomon domum domini et domum suam civitates quas dederat hiram salomoni edificavit et habitare ibi fecit filios israel. Abiit quoque in emath suba et obtinuit eam et edificavit palmiram in deserto et alias civitates munitissimas edificavit in emath. Extruxitque bethoron superiorem et bethoron inferiorem civitates muratas habentes portas et seras et vectes. Balaath etiam et omnes urbes fortissimas que fuerunt salomonis cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum omnia quecumque voluit salomon atque disposuit edificavit in ierusalem et in libano et in universa terra potestatis sue. Omnem populum qui derelictus fuerat de etheis et amorreis et ferezeis et eveis et iebuseis qui non erant de stirpe israel et de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii israel subiugavit salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis israel non supposuit ut servirent operibus regis ipsi enim erant viri bellatores et duces primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis salomonis fuerunt ducenti quinquaginta qui erudiebant populum. Filiam vero pharaonis transtulit in civitatem david in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex Non habitabit uxor mea in domo david regis israel eo quod sanctificata sit quia ingressa est in eam archa domini. Tunc obtulit salomon holocausta domino super altare domini quod extruxerat ante porticum ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum id est in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta disposicionem david patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis et levitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei et ianitores in divisionibus suis per

portam et portam. sic enim precep-
erat david homo dei. nec pretergressi sunt
de mandatis regis tam sacerdotes quam
levite ex omnibus que preceperat et in
custodiis thezaurorum. Omnes impen-
sas preparatas habuit Salomon ex
eo die quo fundavit domum domini
usque in diem quo perfecit eam. Tunc
abiit salomon in asiongaber et in hai-
lath ad oram maris rubri que est in
terra edom. Misit ergo ei hiram per ma-
nus servorum suorum naves et nautas gna-
ros maris. Et abierunt cum servis sa-
lomonis in ophir. Tuleruntque inde
cccc l talenta auri et attulerunt ad
regem salomonem. ix

Regina quoque saba cum audisset
famam Salomonis venit ut temp-
taret eum in enigmatibus in ihe-
rusalem cum magnis opibus et came-
lis qui portabant aromata et au-
ri plurimum gemmasque preciosas. Cum-
que venisset ad salomonem locuta est
ei quecumque erant in corde suo et expo-
suit ei salomon omnia que proposuerat. Nec
quicquam fuit quod non perspicuum
ei fecerit. Que postquam vidit scilicet
sapienciam et domum quam edifica-
verat necnon et cibaria mense eius
et habitacula servorum et officia ministro-
rum eius et vestimenta eorum et victimas quas
immolabat in domo domini non erat
pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque
ad regem. Verus est sermo quem audi-
vi in terra mea de virtutibus et sapi-
encia tua. Non credebam donec ipsa
venissem et vidissent oculi mei et pro-
bassem vix medietatem tue sa-
piencie mihi fuisse narratam. Vici-
sti famam virtutibus tuis. Beati viri
tui et beati servi tui qui assistunt
coram te in omni tempore et audiunt sa-
pienciam tuam. Sit dominus deus tuus
benedictus qui voluit te ordinare su-
per thronum suum regem domini dei tui.
Quia enim diligit deus israel et vult
servare eum in eternum. Ideo posuit te
super eum regem ut facias iudicia
atque iusticiam. Dedit autem regi

cxx talenta auri et aroma-
ta multa nimis et gemmas pre-
ciosissimas. Non fuerunt aromata talia
ut hec que dedit regina Saba
regi Salomoni. Sed et servi hiram cum
servis salomonis attulerunt aurum de
ophir et ligna thyina et gemmas
preciosissimas. de quibus fecit rex de li-
gnis scilicet thyinis gradus in
domo domini et in domo regia.
Citharas quoque et psalteria cantoribus.
Numquam visa sunt in terra iuda li-
gna talia. Rex autem salomon de-
dit regine saba cuncta que voluit
et que postulavit multo plura quam
attulerat ad eum. Que reversa abiit
in terram suam cum servis suis. Erat
autem auri pondus quod offerebatur
salomoni per singulos annos dc
lxvi talenta auri excepta ea
summa quam legati diversarum gen-
tium et negociatores afferre consue-
verant. Sed et omnes reges arabie et sa-
trape terrarum qui comportabant aurum et
argentum salomoni. Fecit igitur rex
salomon et hastas aureas de
summa sexcentorum aureorum qui in sin-
gulis hastis expendebantur. Sed et
ccc scuta aurea trecentorum aureorum quibus
tegebantur scuta singula. Posuitque
ea rex in armamentario quod erat
consitum nemore. Fecit quoque rex so-
lium eburneum grande et vestivit
illud auro mundissimo. Sed et sex
gradus quibus ascendebatur ad solium
et scabellum aureum et brachiola
duo altrinsecus et duos leones
stantes super sex gradus ex utra-
que parte. Non fuit tale solium in
universis regnis. Omnia quoque vasa con-
vivii regis erant aurea et vasa
domus saltus libani ex auro puris-
simo. Argentum enim diebus illis
pro nihilo reputabatur. Siquidem
et naves regis ibant in tharsis
cum servis hiram semel in tribus
annis et deferebant inde aurum et ar-
gentum et ebur simias et pavones.
Magnificatus est igitur salomon

super omnes reges terre pre diuicijs et
sapiencia. Omnesque reges terrarum desiderabant
videre faciem salomonis ut audirent
sapienciam quam dederat deus in cor
de eius. et deferebant ei munera va
sa argentea et aurea. vestes et ar
ma et aromata equos et mulos
per singulos annos. Habuit quoque sa
lomon xl milia equorum in stabu
lis et curruum et equitum xii milia.
Constituitque eos in urbibus qua
drigarum et ubi erat rex in ierusalem. Ex
ercuit etiam potestatem super cunctos re
ges a fluuio eufraten usque ad
terram philisteorum et usque ad terminos
egipti. Tantamque copiam prebuit ar
genti in ierusalem quasi lapidum et ce
drorum tantam multitudinem velud
sicomorum que gignuntur in cam
pestribus. Adducebantur autem ei equi
de egipto et de cunctis regionibus.
Reliqua autem operum Salomonis prio
rum et nouissimorum scripta sunt in verbis nathan
prophete et in libris ahie silonitis
et in visione quoque addo videntis contra
Jeroboam filium nabath. X

Regnauit autem salomon in
ierusalem super omnem israel xl a
nnis. Dormiuitque cum patribus
suis et sepelierunt eum in ciuitate
dauid. Regnauitque pro eo Roboam
filius eius. Profectus est autem Robo
am in sichem. illuc enim cunctus
israel conuenerat ut constituerent eum
regem. Quod cum audisset Jeroboam filius
nabath qui erat in egipto fugerat
quippe illuc ante salomonem
statim reuersus est. Et vocauerunt eum
et venit cum uniuerso
israel. Et locuti sunt ad roboam dicentes
Pater tuus durissimo iugo nos pres
sit. tu leuiora impera patre tuo
qui nobis imposuit grauem ser
uitutem et paululum de onere sub
leua ut seruiamus tibi. Qui ait
post tres dies reuertimini ad me.
Cumque abisset populus iniit consilium
cum senibus qui steterant coram
patre suo salomone dum adhuc viueret
dicens. Quid datis consilij ut respon
deam populo? Qui dixerunt ei. Si placu
eris populo huic et leniueris eos verbis
clementibus seruient tibi omni tempore. At il
le reliquit consilium senum et cum iuue
nibus tractare cepit qui cum eo nu
triti fuerant et erant in comitatu
illius. Dixitque ad eos. Quid vo
bis videtur vel quid respondere de
beo populo huic qui dixit mihi. Subleua
iugum quod imposuit nobis pater tuus.
At illi responderunt ut iuuenes et nu
triti cum eo in delicijs atque dixerunt.
Sic loqueris populo huic qui dixit
pater tuus aggrauauit iugum nostrum
tu subleua. Et sic respondebis eis.
Minimus digitus meus grossior est lu
mbis patris mei. Pater meus im
posuit vobis iugum graue et ego ma
ius pondus apponam. Pater meus ce
cidit vos flagellis ego vero cedam
vos scorpionibus. Venit ergo Jeroboam
et uniuersus populus ad Roboam die
tercia sicut preceperat eis. Responditque
rex dura relicto consilio seniorum. locu
tusque est iuxta iuuenum voluntatem.
Pater meus graue imposuit vobis
iugum quod ego grauius faciam. pater
meus cecidit vos flagellis ego
vero cedam vos scorpionibus. et non
acquieuit populi precibus. Erat enim vo
luntatis dei ut compleretur sermo eius
quem locutus fuerat per manum ahie
silonitis ad Jeroboam filium nabath.
Populus autem uniuersus rege duriora
dicente sic locutus est ad eum. Non est
nobis pars in dauid neque hereditas
in filio ysai. Reuertere in tabernacula
tua israel. Tu autem pasce domum tuam
dauid. Et abijt israel in tabernacula
sua. Super filios autem israel qui habita
bant in ciuitatibus iuda regnauit Ro
boam. Misitque rex Roboam aduram qui
preerat tributis et lapidauerunt
eum filij israel et mortuus est. Porro
rex Roboam currum festinauit ascendere
et fugit in ierusalem. Recessitque israel
a domo dauid usque ad diem hanc.
Factum est autem cum audisset omnis

Israel qui reversus esset Ieroboam miserunt et vocaverunt eum et congregato coetu constituerunt eum regem super omnem Israel nec secutus est quispiam domum David praeter tribum Iuda solam. XI

Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit universam domum Iuda et Beniamin usque ad centum octoginta milia electorum bellatorum ut dimicaret contra Israel et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad universum Israel qui est in Iuda et Beniamin. Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Revertatur unusquisque in domum suam quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini reversi sunt nec perrexerunt contra regem Ieroboam. Habitavit autem Roboam in Ierusalem et aedificavit civitates muratas in Iuda et extruxit Bethleem et Etham et Thecue, Bethsur quoque et Socho et Odollam, necnon et Geth et Maresa et Ziph, sed et Aduram et Lachis et Azeca, Saraa quoque et Ahilon et Hebron, quae erant in Iuda et Beniamin civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris posuit in eis principes ciborumque horrea hoc est olei et vini. Sed et in singulis civitatibus fecit armamentaria scutorum et hastarum firmavitque eas summa diligentia et imperavit super Iudam et Beniamin. Sacerdotes autem et Levitae qui erant in universo Israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis relinquentes suburbana et possessiones suas et transeuntes ad Iudam et Ierusalem eo quod abiecisset eos Ieroboam et posteri eius ne sacerdotio Domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et daemoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus Israel quicumque dederant cor suum ut quaererent Dominum Deum Israel venerunt Ierusalem ad immolandas victimas suas coram Domino Deo patrum suorum et roboraverunt regnum Iuda et confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos; ambulaverunt enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus. Duxit autem Roboam uxorem Mahalath filiam Ierimoth filii David, Abiail quoque filiam Eliab filii Isai, quae peperit ei filios Iehus et Somoriam et Zoom. Post hanc quoque accepit Maacham filiam Absalom quae peperit ei Abia et Ethai et Ziza et Salomith. Amavit autem Roboam Maacham filiam Absalom super omnes uxores suas et concubinas et genuit viginti octo filios et filias sexaginta. Constituit vero in capite Abiam filium Maachae ducem super omnes fratres suos; ipsum enim regem facere cogitabat quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius et in cunctis finibus Iuda et Beniamin et in universis civitatibus muratis. Praebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores. XII

Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum dereliquit legem Domini et omnis Israel cum eo. Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Ierusalem quia peccaverant Domino cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet et Troglodytae et Aethiopes. Cepitque civitates munitissimas in Iuda et venit usque Ierusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant in Ierusalem fugientes Sesac, dixitque ad eos: Haec dicit Dominus: Vos reliquistis me et ego reliqui vos in manu Sesac. Consternatique principes Israel et rex dixerunt: Iustus est Dominus. Cumque vidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt non disperdam eos daboque eis pauxillum.

auxilii et non stillabit furor meus
super iherusalem per manum Sesach. Veru-
tamen servient ei ut sciant distanciam
servitutis mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque
Sesach rex egipti ab iherusalem et
sublatis thesauris domus domini
et domus regis omnia secum tulit
et clipeos aureos quos fecerat rex
salomon pro quibus rex roboam fecit
eneos et tradidit illos principi-
bus scutariorum qui custodiebant ve-
stibulum pallacii. Cumque introiret
rex domum domini veniebant scuta-
rii et tollebant eos iterumque refe-
rebant eos ad armamentarium suum.
Verumtamen quia humiliati sunt aversa est
ab eis ira domini nec deleti sunt
penitus siquidem in iuda inventa sunt
opera bona. Confortatus est ergo ro-
boam in iherusalem atque regnavit xl^i unius
anni erat cum regnare cepisset et x-
vii annis regnavit in iherusalem ur-
be quam elegit dominus ut confirmaret
nomen suum ibi de cunctis tribubus
israel. Nomen autem matris eius Naama
amanitis. Fecit quoque malum et non
preparavit cor suum ut quereret dominum.
Opera vero Roboam prima et novissima
scripta sunt in libro Semeie prophete
et addo videntis et diligenter exposita.
Pugnaveruntque adversum se Ro-
boam et Ieroboam cunctis diebus.
Et dormivit roboam cum patribus
suis sepultusque est in civitate
david. Et regnavit abia filius eius pro eo. xiii

Anno xviii regis ieroboam
regnavit abia super iudam. Tri-
bus annis in iherusalem. Nomen-
que matris eius michaia filia uri-
el de gabaa et erat bellum inter
abiam et ieroboam. Cumque ini-
isset abia certamen ut haberet bel-
licosissimos viros et electorum qua-
dringenta milia. Ieroboam instru-
xit ex adverso aciem octingenta milibus
virorum qui et ipsi electi erant et ad
bella fortissimi. Stetit ergo abia
super montem semeron qui erat
in effraim. Et ait audi ieroboam

et omnis israel. Num ignoratis quod do-
minus deus israel dederit regnum david
super israel in sempiternum ipsi et filiis eius
in pactum salutis. Et surrexit iero-
boam filius nabath servus salomo-
nis filii david et rebellavit contra
dominum suum. Congregatique sunt ad
eum viri vanissimi et filii belial
et prevaluerunt contra Roboam filium
salomonis. Porro Roboam erat rudis
et pavido corde nec potuit resi-
stere eis. Nunc ergo vos dicitis quod re-
sistere possitis regno domini quod pos-
sidet per filios david habetisque grandem
populi multitudinem atque vitulos
aureos quos fecit vobis ieroboam
in deos. Et eiecistis sacerdotes domini
filios aaron atque levitas et feci-
stis vobis sacerdotes sicut omnes populi
terrarum. Quicumque venerit et initiaverit
manum suam in tauro in bo-
bus et in arietibus septem fit sa-
cerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem
dominus deus est quem non relinquimus
sacerdotesque ministrant domino de
filiis aaron et levite sunt in ordine
suo holocausta quoque offerunt domino
per singulos dies mane et vespere
et thimiama iuxta legis precep-
ta confectum et proponuntur panes
in mensa mundissima estque
apud nos candelabrum aureum et
lucerna eius ut accendatur semper ad vespe-
ram. Nos quippe custodimus precep-
ta dei nostri quem vos reliquistis. Er-
go in exercitu nostro dux deus est et sa-
cerdotes eius qui clangunt tubis
et resonant contra vos. Filii israel
nolite pugnare contra dominum deum
patrum vestrorum quia non vobis expedit.
Hec illo loquente Ieroboam retro
moliebatur insidias. Cumque e
adverso hostium staret ignorantem
iudam suo ambiebat exercitu. Respi-
ciensque iuda vidit instare bellum
ex adverso et post tergum et clamavit
ad dominum ac sacerdotes tubis cane-
re ceperunt omnesque viri iuda vociferati
sunt. Et ecce illis vociferantibus
perterruit deus ieroboam et omnem

israel qui stabat ex adverso iuda et
abia. Fugeruntque filii israel iudam
et tradidit eos deus in manu eorum.
Percussit ergo eos abia et populus eius
plaga magna et corruerunt ex is-
rael vulnerata quingenta milia virorum
fortium. Humiliatique filii israel in tempore
illo et vehementissime confortati
filii iuda eo quod sperassent in domino
deo patrum suorum. Persecutus est autem abia
ieroboam fugientem et civitates
eius cepit bethel et filias eius
et iesana cum filiabus suis ephron
quoque et filias eius nec valuit ultra
resistere ieroboam in diebus abia:
quem percussit dominus et mortuus est. I-
gitur abia confortato imperio suo ac-
cepit uxores xiiii procreavitque xxii fi-
lios et sedecim filias. Reliqua autem
sermonum abia viarumque et operum eius
scripta sunt diligentissime in libro prophete addo

XIIII

Dormivit autem abia cum
patribus suis et sepelierunt eum
in civitate david. Regnavitque
aza filius eius pro eo in cuius diebus
quievit terra decem annis. Fecitque aza quod
bonum et placitum erat in conspectu dei
sui et subvertit altaria peregrini cul-
tus et excelsa confregit statuas
lucosque succidit ac precepit iude ut
quereret dominum deum patrum suorum et fa-
ceret legem et universa mandata. Et
abstulit e cunctis urbibus iuda a-
ras et phana et regnavit in pa-
ce. Edificavit quoque urbes munitas in
iuda quia quietus erat et nulla temporibus
eius bella surrexerant pace domino
largiente. Dixit autem iude: Edifice-
mus civitates istas et vallemus
muris et roboremus turribus et
portis et seris donec a bellis quie-
ta sunt omnia eo quod quesierimus domi-
num deum patrum nostrorum et dederit nobis
pacem per gyrum. Edificaverunt igitur
et nullum in extruendo impedimentum
fuit. Habuit autem aza in exercitu suo por-
tantium scuta et hastas de iuda tre-
centa milia de beniamin vero scutariorum et
sagittariorum ducenta lxxx milia. Omnes isti viri fortissimi.
Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu suo decies cente-
na milia et curribus ccc et venit
usque maresa. Porro aza perrexit
obviam et instruxit aciem ad
bellum in valle sephata que
est iuxta maresa et invocavit
dominum deum et ait: Domine non est
apud te ulla distantia utrum in
paucis auxilieris an in pluri-
bus. Adiuva nos deus noster. In te e-
nim et in tuo nomine habentes fi-
duciam venimus contra hanc multi-
tudinem. Domine deus tu es noster non
prevaleat contra te homo. Ex-
terruit itaque dominus ethiopes
coram aza et iuda fugeruntque e-
thiopes et persecutus est eos aza et
populus qui erat cum eo usque gerare
et ruerunt ethiopes usque ad inter-
necionem quia domino cedente contriti sunt
et exercitu illius preliante. Tulerunt
igitur spolia multa et percusserunt
omnes civitates per circuitum gerare
grandis quippe cunctos terror in-
vaserat et diripuerunt omnes urbes
et multam predam asportaverunt.
Sed et caulas ovium destruentes
tulerunt pecorum infinitam multitudinem
et camelorum. Reversique sunt in ierusalem

XV

Azarias autem filius
obed super quem factus est spiritus dei
egressus est in occursum
aza et dixit ei: Audite me aza
et omnis iuda et beniamin. Dominus
vobiscum quia fuistis cum eo. Si que-
sieritis eum invenietis. Si autem de-
reliqueritis eum derelinquet vos. Tran-
sibunt autem dies multi in israel ab-
sque deo vero et absque sacerdote et
absque doctore et absque lege. Cum
reversi fuerint in angustia sua
et clamaverint ad dominum
deum israel et quesierint eum reperi-
ent eum. In illo tempore non erit pax
egredienti et ingredienti sed ter-
rores undique in cunctis habitatoribus

stat. Pugnabit enim gens contra
gentem et civitas contra civi-
tatem quia dominus conturbabit eos in
omni angustia. Vos autem conforta-
mini et non et non dissolvantur ma-
nus vestre erit enim merces operi vestro.
Quod cum audisset aza verba scilicet
et prophetiam azarie filii abdi prophete
Confortatus est et abstulit ydo-
la de omni terra iuda et beniami-
n et ex urbibus quas ceperat
montis effraim et dedicavit al-
tare domini quod erat ante porticum do-
mini. Congregavitque universum iu-
da et beniamin et advenas cum
eis de effraim et de manasse et
de simeon plures enim confugerant
ad eum ex israel videntes quod dominus
deus illius esset cum eo. Cumque veni-
ssent ierusalem mense tercio anno xv
regni aza immolaverunt domino
in die illa de manubiis et
de preda quam adduxerant boves
septingentos et arietes vii milia. Et intr-
avit rex ex more ad corroborandum
fedus ut quererent dominum deum patrum
suorum in toto corde et in tota ani-
ma sua. Si quis autem inquit non quesierit
dominum deum israel moriatur a minimo
usque ad maximum a muliere usque ad
virum. Iuraveruntque domino voce
magna in iubilo et in clangore
tube et in sonitu bucinarum omnes
qui erant in iuda cum execratione
in omni enim corde suo iuraverunt
et in tota voluntate quesierunt eum
et invenerunt. Prestititque eis do-
minus requiem per circuitum. Sed et ma-
acham matrem regis aza ex au-
gusto deposuit imperio eo quod fe-
cisset in luco simulacrum priapi
quod omne contrivit et in frusta
comminuens combussit et proiecit in
torrentem cedron. Excelsa autem de-
relicta sunt in israel. Attamen cor aza
erat perfectum cunctis diebus suis.
Ea que voverat pater suus et ipse
intulit in domum domini argen-
tum et aurum vasorumque diversam supelle-
ctilem. Bellum vero non fuit us-
que ad tricesimum quintum annum regni aza.

XVI

Anno autem tricesimo vi
regni eius ascendit baasa
rex israel in iudam et muro
circumdabat rama ut nullus tute po-
sset egredi vel ingredi de regno a-
za. Protulit autem aza argentum et
aurum de thesauris domus domini et
de thesauris regis misitque ad Be-
nadab regem sirie qui habitabat
in damasco dicens fedus inter
me et te est patri quoque meo et pa-
tri tuo habuere concordiam. Quam-
obrem misi tibi tibi argentum et aurum
ut rupto federe quod habes cum baa-
sa rege israel facias eum a me rece-
dere. Quo comperto Benadab misit
principes exercituum suorum ad urbes israel
qui percusserunt ahion et dan et a-
bel maim et universas urbes mura-
tas neptalim. Quod cum audisset baasa
desiit edificare rama et intermi-
sit opus suum. Porro aza rex assump-
sit omnem iudam et tulerunt lapi-
des de rama et ligna que edifi-
cationi paraverat baasa. Edificavitque
ex eis gabaa et maspha. In tempore
illo venit anani propheta ad aza
regem iuda et dixit ei: Quia ha-
buisti fiduciam in rege sirie et non
in domino deo tuo ideo evasit exercitus
sirie regis de manu tua. Nonne ethio-
pes et libies multo plures erant qua-
drigis equitibus et multitudine nimi-
a quos cum domino credidisses tradidit
in manum tuam. Oculi enim domini con-
templantur universam terram et prebent
fortitudinem eis qui corde perfecto
credunt in eum. Stulte igitur egi-
sti et propter hoc ex presenti tempore adversum
te bella consurgent. Iratusque aza
contra videntem et misit eum in ner-
vum. Valde quippe super hoc
fuerat indignatus. Et interfecit
de populo tempore illo plurimos. Opera
autem aza prima et novissima scrip-
ta sunt in libro regum iuda et israel

Egrotavit autem aza anno xxxix
regni sui dolore pedum vehemen-
tissime et nec in sua infirmitate quesi-
vit dominum sed magis medicorum ar-
te confisus est. Dormivitque aza
cum patribus suis et mortuus est anno
xl° regni sui. Et sepelierunt eum in
sepulcro suo quod foderat sibi in
civitate david. Posueruntque eum super
lectum suum plenum aromatibus et
unguentis meretriciis que erant pi-
mentariorum arte confecta et combu-
sserunt super eum ambitione nimia. xvii

Regnavit autem Iosaphat fili-
us eius pro eo et invaluit contra
israel. Constituitque militum
numeros in cunctis urbibus iuda que
erant vallate muris presidiaque dis-
posuit in terra iuda et in civitati-
bus effraym quas ceperat aza pater eius.
Et fuit dominus cum Iosaphat quia
ambulavit in viis david patris sui
primis. Non speravit in Baalim
sed in domino deo david patris sui et
perrexit in preceptis illius et non iuxta
peccata israel. Confirmavitque dominus
regnum in manu eius et dedit omnis
iuda munera Iosaphat factaque sunt
ei infinite divitie et multa gloria.
Cumque sumpsisset cor eius audaciam
propter vias domini etiam excelsa et
lucos de iuda abstulit. Tercio autem
anno regni sui misit de principibus
suis Benail et abdiam et zachariam
et nathanael et micheam ut
docerent in civitatibus iuda et cum
eis levitas Semeiam et natha-
niam et zabadiam azahelque et seme-
ramoth et ionathan adoniam-
que et thobiam et thobadoniam levitas
et cum eis elisama et ioram sacer-
dotes. Docebantque populum in iuda
habentes librum legis domini et circuibant
cunctas civitates iuda atque eru-
diebant populum. Itaque factus est pa-
vor domini super omnia regna terrarum que
erant per gyrum iuda nec audebant
bellare contra iosaphat. Sed
et philistei Iosaphat munera
deferebant et vectigal argenti. A-
rabes quoque adducebant pecora
arietum septem milia dcc et
hircos totidem. Crevit ergo Iosap-
hat et magnificatus est usque
in sublime atque edificavit in
iuda domos ad instar turrium. Ur-
bes quoque muratas et multa paravit
in urbibus iuda. Viri quoque bella-
tores et robusti erant in ierusalem
quorum iste numerus per domos et famili-
as singulorum. In iuda principes exercitus
Ednas dux et cum eo robustissimi viri ccc milia. Post
hunc iohanna princeps et cum
eo cc et lxxx milia. Post istum quoque
amasias filius zechri consecra-
tus est domino et cum eo cc milia
virorum fortium. Hunc sequebatur ro-
bustus ad prelia eliada et cum eo
tenentium arcum et clypeum cc milia. Post
istum iosaphat et cum eo c lxxx
milia expeditorum militum. Hii omnes
erant ad manum regis exceptis ali-
is quos posuerat in urbibus
muratis et in universo iuda. xviii

Fuit igitur Iosaphat dives
et inclitus multum et affini-
tate coniunctus est achab. De-
scendit que post annos ad eum in sa-
mariam ad cuius adventum mac-
tavit achab arietes et boves
plurimos et populo qui venerat
cum eo persuasit ut ascenderet in Ra-
moth galaad. Dixitque achab
rex israel ad Iozaphat regem
iuda Veni mecum in ramoth ga-
laad. Cui ille respondit ut ego et
tu sicut populus tuus sic et populus
meus tecum erimus in bello. Di-
xitque Iozaphat ad regem israel
Consule obsecro in presenti ser-
monem domini. Congregavit
igitur rex israel prophetarum quadringentos
viros et dixit ad eos. In
Ramoth galaad ad bellandum
ire debemus an quiescere. At illi
ascendite inquiunt et tradet

deus in manus regis. Dixitque
Josaphat Numquid non est hic pro-
pheta domini ut ab illo etiam requi-
ramus Et ait rex israel ad Josa-
phat Est vir unus a quo
possimus querere dei voluntatem
sed ego odi eum quia non prophetat
michi bonum sed malum omni
tempore Est autem micheas filius ye-
bla Dixitque Josaphat Ne lo-
quaris hoc rex israel Vocavit
ergo rex israel unum de eunuchis et
dixit ei Voca cito micheam fili-
um yebla Porro rex israel et Josa-
phat rex iuda uterque sedebat
in solio suo vestiti cultu regio
Sedebant autem in area iuxta
portam samarie omnesque prophete
vaticinabantur coram eis Sede-
chias vero filius chanana fecit sibi
cornua ferrea Et ait Hec dicit
dominus Hiis ventilabis syriam
donec conteras eam Omnes autem pro-
phete vaticinabantur similiter atque
dicebant Ascende ramoth gala-
ad et prosperaberis et tradet eos
dominus in manus regis Nuncius autem
qui ierat ad vocandum micheam
ait illi En verba omnium prophetarum uno
ore bona annunciant regi queso ergo
te ut sermo tuus ab eis non dissen-
tiat et loquaris prospera Cui re-
spondit micheas Vivit dominus quia
quodcumque dixerit deus meus hoc
loquar Venit ergo ad regem Cui
rex ait Michea ire debemus in ra-
moth galaad ad bellandum
an quiescere Cui ille respondit Ascen-
dite cuncta enim prospera evenient
et tradentur hostes in manus
vestras Dixitque rex iterum atque iterum
te adiuro ut non loquaris michi
nisi quod verum est in nomine domini
At ille ait Vidi universum israel di-
spersum in montibus sicut oves
absque pastore Et dixit dominus
non habent isti dominos Revertatur
unusquisque in domum suam in pa-
ce Et ait rex israel ad Josaphat
Nonne dixi tibi quia non prophetat iste
michi quicquam boni sed ea que
mala sunt Et ille idcirco ait Au-
dite verbum domini Vidi dominum seden-
tem in solio suo et omnem exercitum
celi assistentem ei a dextris et a si-
nistris Et dixit dominus Quis deci-
piet achab regem israel ut ascen-
dat et corruat in ramoth ga-
laad Cumque diceret unus hoc modo
et alter alio processit spiritus et ste-
tit coram domino et ait Ego de-
cipiam eum Cui dominus In quo
inquit decipies Et ille re-
spondit Egrediar et ero spiritus men-
dax in ore prophetarum eius Dixitque
dominus Decipies et prevalebis
Egredere et fac ita Nunc igitur
ecce dominus dedit spiritum mendacii in
ore omnium prophetarum tuorum et dixit
dominus locutus est de te mala Ac-
cessit autem sedechias filius chana-
ne et percussit michee maxillam
et ait Per quam viam transivit spiritus
domini a me ut loqueretur tibi Di-
xitque micheas Tu ipse videbis
in die illo quando ingressus fueris cu-
biculum de cubiculo ut abscon-
daris Precepit autem rex israel dicens
Tollite micheam et ducite eum ad
amon principem civitatis et ad io-
as filium amalech et dicetis eis
Hec dicit rex Mittite hunc in car-
cerem et date ei panis modicum
et aque pauxillum donec revertar
in pace Et ait micheas Si rever-
sus fueris in pace non est locutus
dominus in me Et ait Audite
omnes populi Igitur ascenderunt rex
israel et Josaphat rex iude in ra-
moth galaad Dixitque rex israel
ad Josaphat Mutabo habitum et
sic ad pugnandum vadam tu autem
induere vestibus tuis Mutatoque
rex israel habitu venit ad bellum Rex
autem syrie preceperat ducibus equi-
tatus sui dicens Ne pugnetis

contra minimum aut maximum nisi
contra solum regem isrl. Itaque cum
vidissent principes equitatus Iosa-
phat dixerunt rex isrl est iste. Et
circumdederunt eum dimicantes. At ille
clamavit ad dominum et auxiliatus
est ei atque avertit eos ab illo. Cum autem
audissent duces equitatus quod non esset
rex isrl reliquerunt eum. Accidit autem
ut unus e populo mitteret sagittam ia-
cit et percussit regem isrl inter cervi-
cem et scapulas. At ille aurige suo
ait. Converte manum tuam et educ me
de acie quia vulneratus sum et fini-
ta est pugna in die illa. Porro rex
isrl stabat in curru suo contra siros
usque ad vesperam et mortuus est occidente sole.

XIX

Reversus est autem
Iosaphat rex iuda in domum
suam et pacifice in ihrlm. Cui
occurrit Iehu filius anani videns. Et
ait ad eum. Impio prebes auxilium et
his qui oderunt dominum amicicia iun-
geris et idcirco iram quidem domini mere-
bis. sed bona opera inventa sunt in te eo
quod abstuleris lucos de terra iuda et
preparaveris cor tuum ut requireres do-
minum deum patrum tuorum. Habitavit ergo
Iosaphat in ihrlm rursumque egre-
ssus est ad populum de bersabee usque
ad montem effraim et revocavit
eos ad dominum deum patrum suorum. Constitu-
itque iudices terre in cunctis civitatibus
iuda munitis per singula loca. Pre-
cipiens iudicibus. Videte ait quid
faciatis. Non enim hominis exercetis iu-
dicium sed dei. et quodcumque iudicaveri-
tis in vos redundabit. Sit timor
domini vobiscum et cum diligencia cunc-
ta facite. Non est enim apud dominum
nostrum iniquitas. Nec personarum accep-
cio nec cupido munerum. In ihrlm
quoque Iosaphat constituit levitas et
sacerdotes et principes familiarum ex isrl
ut iudicium et causam domini iudica-
rent habitatoribus eius. Precepitque
eis dicens. Sic agetis in timore domini
fideliter et in corde perfecto. Omnem
causam que venerit ad vos fratrum
vestrorum qui habitant in urbibus suis,
inter cognationem et cognationem.
Ubicumque est questio de lege de
mandato de cerimoniis de iusti-
ficationibus ostendite eis ne pec-
cent in deum et ne veniat ira super
vos et super fratres vestros. Sic ergo agen-
tes non peccabitis. Amarias autem
sacerdos et pontifex vester in hiis que
ad deum pertinent presidebit. Porro
zabadias filius ismahel qui est
dux in domo iuda super ea opera
erit que ad regis officium pertinent.
Habetisque magistros levitas coram
vobis. Confortamini et agite diligenter
et erit dominus vobiscum in bonis.

XX

Post hec congregati
sunt filii moab et filii amon
et cum eis de ydumeis ad
Iosaphat ut pugnaret contra
eum. Veneruntque nuncii et indica-
verunt Iosaphat dicentes. Venit
contra te multitudo magna de hiis
locis que trans mare sunt et de siria.
Et ecce consistunt in asason thamar
que est engaddi. Iosaphat autem
timore perterritus totum se contulit ad
rogandum dominum et predicavit ie-
iunium universo iuda. Congregatusque
est iuda ad precandum dominum. Sed
et omnes de urbibus suis venerunt
ad precandum eum. Cumque stetisset Io-
saphat in medio cetu iude et
ihrlm in domo domini ante atri-
um novum ait. Domine deus patrum
nostrorum tu es in celo et dominaris
cunctis regnis gencium. In manu
tua est fortitudo et potencia nec
quisquam potest tibi resistere. Nonne tu
domine deus noster interfecisti habita-
tores omnes terre huius coram populo
tuo isrl et dedisti eam semini abra-
ham amici tui in sempiternum. Habita-
veruntque in ea et extruxerunt in
illa sanctuarium nomini tuo dicentes.
Si venerint super nos mala gladius
iudicii pestilencia fames
stabimus coram domino hac

in sempiternum in conspectu tuo in quo
invocatum est nomen tuum et clama-
bimus ad te in tribulationibus nostris
et exaudies nos salvosque facies
nos. Nunc igitur ecce filii Ammon
et Moab et mons Seir per quos non
concessisti filiis Israel ut transirent quando
egrediebantur de Egypto sed de-
clinaverunt ab eis et non interfece-
runt illos. E contrario agunt et nitun-
tur eicere nos de possessione quam
tradidisti nobis. Deus noster ergo
non iudicabis eos in nobis quidem
non est tanta fortitudo ut possimus
huic multitudini resistere que irruit
super nos. Sed cum ignoremus quid
agere debeamus hoc solum habemus re-
sidui ut oculos dirigamus ad te.
Omnis vero Iuda stabat coram domino
cum parvulis et uxoribus et liberis
suis. Erat autem ibi Iaziel filius
Zacharie filii Banaie filii Ieziel
filii Mathanie levites de fili-
is Asaph super quem factus est
spiritus domini in medio turbe et ait:
Attendite omnis Iuda et qui habitatis
in Ierusalem et tu rex Iozaphat. Hec
dicit dominus vobis: Nolite pave-
re nec timeatis hanc multitudinem.
Non est enim vestra pugna sed dei.
Cras descendetis contra eos. Ascen-
suri enim sunt per clivum montis nomine
Seis et invenietis eos in summitate
torrentis qui est contra solitudi-
nem Ieruel. Non enim eritis vos
qui dimicabitis sed tantum modo con-
fidenter state et videbitis auxilium
domini super vos o Iuda et Ierusalem.
Nolite timere nec paveatis. Cras
egrediemini contra eos et dominus
erit vobiscum. Iozaphat ergo et Iuda
et omnes habitatores Ierusalem ceciderunt
proni in terram coram domino et ado-
raverunt eum. Porro levite de filiis
Caath laudabant dominum deum Israel
voce magna in excelsum. Cumque
mane surrexissent egressi sunt
per desertum Thecue profectisque eis
stans Iozaphat in medio eorum
dixit: Audite me Iuda et omnes
habitatores Ierusalem. Credite domino deo
vestro et securi eritis. Credite prophetis eius
et cuncta evenient prospera. Deditque
consilium populo et statuit cantores
domini ut laudarent eum in turmis et
ante exercitum irent ac una voce
dicerent: Confitemini domino quoniam
bonus quoniam in seculum misericordia eius. Cumque
cepissent laudes canere vertit dominus
insidias eorum in semetipsos filiorum
scilicet Ammon et Moab et montis Seir
qui egressi fuerant ut pugnarent contra
Iudam et percussi sunt. Nam et filii A-
mon et Moab consurrexerunt ad-
versus habitatores montis Seir ut inter-
ficerent et delerent eos. Cumque hoc
perpetrassent etiam in semetipsos versi
mutuis se concidere vulneribus. Por-
ro Iuda cum venisset ad speculam
que respicit solitudinem vidit procul
omnem late regionem plenam cadave-
ribus nec superesse quemquam qui
necem potuisset evadere. Venit ergo
Iozaphat et omnis populus cum eo ad
detrahenda spolia mortuorum. Et inve-
nerunt inter cadavera variam su-
pellectilem vestesque et vasa pre-
ciosissima et diripuerunt ita ut
omnia portare non possent nec per
tres dies spolia auferre pre prede
magnitudine. Die autem quarta con-
gregati sunt in valle benedictionis
usque in presentem diem. Reversusque
est omnis vir Iuda et habitatores Ieru-
salem et Iozaphat ante eos in Ieru-
salem cum leticia magna eo quod dedisset
eis dominus gaudium de inimicis suis.
Ingressique sunt in Ierusalem cum psalte-
riis et citharis et tubis in domum
domini. Irruit autem pavor domini
super universa regna terrarum cum audi-
ssent quod pugnasset dominus contra
inimicos Israel. Quievitque regnum
Iozaphat et prebuit ei deus pa-
cem per circuitum. Regnavit igitur Io-
zaphat super Iudam et erat trigin-
ta quinque annorum cum regnare cepisset viginti
autem quinque annis regnavit in Ierusalem. Et

nomen matris eius Azuba filia Sela-
chi. Et ambulavit in via patris sui
Aza nec declinavit ab ea faciens que
erant placita coram domino. Verum-
tamen excelsa non abstulit et adhuc popu-
lus non direxerat cor suum ad dominum deum
patrum suorum. Reliqua autem gestorum
Iozaphat priorum et novissimorum scripta sunt
in libris Iehu filii Anani que di-
gessit in libro regum Israel. Post
hec iniit amicicias Iozaphat
rex Iuda cum Othozia rege Israel cuius
opera fuerunt pessima et particeps fuit
ut facerent naves que irent in Tarsis
feceruntque classem in Asiongaber.
Prophetavit autem Eliezer filius Dodau
de Maresa ad Iosaphat dicens
Quia habuisti fedus cum Othozia per-
cussit dominus opera tua contriteque
sunt naves nec potuerunt ire in Tarsis.

XXI

Dormivit autem Iosaphat
cum patribus suis et sepul-
tus est cum eis in civitate Da-
vid. Regnavitque Ioram filius eius
pro eo. Qui habuit fratres filios Iosaphat
Azariam Iahiel et Zachariam et
Azariam et Michael et Saphatiam.
Omnes hii filii Iosaphat regis Iuda.
Deditque eis pater suus multa munera
argenti et auri et pensitationes cum
civitatibus munitissimis in Iuda.
Regnum autem tradidit Ioram eo quod esset
primogenitus. Surrexit autem Ioram super
regnum patris sui. Cumque se confirmasset
occidit omnes fratres suos gladio
et quosdam de principibus Iuda.
Triginta duorum annorum erat Ioram
cum regnare cepisset et octo annis re-
gnavit in Ierusalem. Ambulavitque in
viis regum Israel sicut egerat domus
Achab. Filia quippe Achab erat u-
xor eius et fecit malum in conspectu
domini. Noluit autem dominus disperdere
domum David propter pactum quod inie-
rat cum eo et quia promiserat ut daret
illi lucernam et filiis eius in omni tempore.
In diebus illis rebellavit Edom
ne esset subditus Iude et constituit
sibi regem. Cumque transisset Ioram cum
principibus suis et cuncto equita-
tu qui erat secum surrexit nocte et
percussit Edom qui se circumdederat et
omnes duces equitatus eius. Atta-
men rebellavit Edom ne esset subdi-
tus Iude usque ad hanc diem. Eo
tempore et Lobna recessit ne esset sub
manu illius. Dereliquerat enim dominum
deum patrum suorum. Insuper et excelsa fa-
bricatus est in urbibus Iuda et
fornicari fecit habitatores Ierusalem et
prevaricari Iudam. Allate sunt autem
ei littere ab Helia propheta in quibus
scriptum erat. Hec dicit dominus deus
David patris tui. Quoniam non ambula-
sti in viis Iosaphat patris tui et in
via Aza regis Iuda sed incessisti per
iter regum Israel et fornicari fecisti
Iudam et habitatores Ierusalem imitans
fornicationem domus Achab insuper
et fratres tuos et domum patris tui
meliores te occidisti. Ecce dominus
percutiet te plaga magna cum
populo tuo et filiis et uxoribus tuis
et universa substantia tua. Tu autem egro-
tabis pessimo languore uteri do-
nec egrediantur vitalia tua pau-
latim per singulos dies. Suscita-
vit igitur dominus contra Ioram
spiritum Philistiorum et Arabum qui con-
fines sunt Ethiopibus et ascenderunt
in terram Iuda et vastaverunt eam
diripueruntque cunctam substantiam
que inventa est in domo regis insuper
et filios eius et uxores nec re-
mansit ei filius nisi Ioathas qui
minimus natu erat. Et super hec omnia
percussit eum dominus alvi dolore in-
sanabili. Cumque diei succederet dies
et temporum spacia volverentur duorum
annorum expletus est circulus et sic lon-
ga consumptus tabe ita ut egereret
viscera sua sicque languore pariter
et vita caruit. Mortuusque est in infir-
mitate pessima et non fecit ei po-
pulus secundum morem combustionis
exequias sicut fecerat maioribus
eius. Triginta duorum annorum erat
cum regnare cepisset et octo annis re-
gnavit in Ierusalem ambulavitque non

ratur et sepellierunt eum in civita
te david non tamen in sepulcris regum
Constituerunt autem habitatores XXII
Ierusalem ochoziam filium eius
minimum regem pro eo. Omnes
enim maiores natu qui ante eum
fuerant interfecerant latrones ara
bum qui irruerant in castra. Regna
vit que ochozias filius ioram regis
iuda. XL duorum annorum fuit ocho
zias cum regnare cepisset et uno anno
regnavit in ierusalem et nomen matris eius
athalia filia amri. Sed ipse ingres
sus est per vias achab. mater enim eius
impulit eum ut impie ageret. Fecit
igitur malum in conspectu domini sicut
domus achab. Ipsi enim fuerunt ei con
siliarii post mortem patris sui in in
teritum eius. Ambulavitque in consilio
eorum. Perrexitque cum ioram filio achab
rege israel in bellum contra azahel re
gem sirie in ramoth galaad. Vul
neraverunt que siri ioram. Qui reversus
est ut curaretur in iezrahel. Multas
enim plagas acceperat in supradicto
certamine. Igitur ochozias rex iuda
filius ioram descendit ut viseret
ioram filium achab in iezrahel
egrotantem. Voluntatis quippe fu
it dei adversum ochoziam ut veni
ret ad ioram. Et cum venisset egre
deretur cum eo adversum hieu filium
namsi quem unxit dominus ut deleret
domum achab. Cum ergo everteret hieu
domum achab invenit principes iu
da et filios fratrum ochozie qui mini
strabant ei et interfecit illos. Ipsum
quoque perquirens ochoziam comprehendit
latentem in samaria. Adductum
que ad se occidit et sepellierunt eum
eo quod esset filius iosaphat qui que
sierat deum in toto corde suo. Nec
erat ultra spes aliqua ut de stirpe
quis regnaret ochozie. Siquidem
athalia mater eius videns quod mor
tuus esset filius suus surrexit et
interfecit omnem stirpem regiam do
mus ioram. Porro iosabeth filia
regis tulit ioas filium ochozie et
furata est eum de medio filiorum
regis cum interficerentur. Abscon
dit que eum cum nutrice sua in cubi
culo lectulorum. Iosabeth autem que
absconderat eum erat filia regis
ioram uxor ioiade pontificis so
ror ochozie. Et idcirco eum non interfecit illum
athalia. Fuit ergo cum eis in domo
dei absconditus sex annis quibus
regnavit athalia super terram. XXIII
Anno autem septimo confortatus
est ioiada. assumpsitque centuri
ones azariam videlicet filium iero
ham et ismahel filium iohanan
azariam quoque filium obed et maasiam
filium adaie et elizaphat filium ze
chri et iniit cum eis consilium et fe
dus. Qui circumeuntes iudam congrega
verunt levitas de cunctis urbibus
iuda et principes familiarum israel ve
neruntque in ierusalem. Iniit igitur omnis mul
titudo pactum in domo domini cum rege.
Dixitque ad eos ioiada. Ecce filius
regis regnabit sicut locutus est
dominus super filios david. Iste est ergo
sermo quem facietis. Tercia pars vestrum
qui veniunt ad sabbatum sacerdotum
et levitarum et ianitorum erit in portis.
Tercia vero pars ad domum regis et tercia
pars ad portam que appellatur funda
menti. Omne vero reliquum vulgus sit
in atriis domus domini. Nec quispiam
aliis ingrediatur in domum domini nisi sacerdotes et
qui ministrant de levitis. Ipsi ingrediantur quia sanctificati sunt et
omne reliquum vulgus observet custo
dias domini. Levite autem circumdent re
gem habentes singuli arma sua. Et
si quis alius ingressus fuerit templum
interficiatur. Sintque cum rege intran
te et egrediente. Fecerunt igitur levi
te et universus iuda iuxta omnia que
preceperat ioiada pontifex et assumpse
runt singuli viros qui sub se erant
et veniebant per ordinem sabbati
cum hiis qui iam impleverant sab
batum et egressuri erant. Siquidem ioiada
pontifex non dimiserat abire tur
mas que sibi per singulas ebdoma
das succedere consueverant. Deditque
ioiada sacerdos centurionibus lance
as clipeosque et peltas regis david
quas consecraverat in domo domini.
Constituitque omnem populum tenentium

pugiones a parte templi dextra usque
ad partem templi sinistram coram altari
et templo per circuitum regis. Eduxeruntque
filium regis et imposuerunt sibi dya-
dema. Dederuntque ei in manu eius te-
nendam legem et constituerunt eum
regem. Unxitque eum ioiada pontifex
et filii eius imprecati sunt atque dixerunt
Vivat rex. Quod cum audisset athalia vo-
cem scilicet currentium atque laudantium
regem ingressa est ad populum in templum
domini. Cumque vidisset regem stantem
super gradum in introitu et principes
turmasque circa eum omnemque populum g-
audentem atque clangentem tubis
et diversi generis organis concinentem
voceque laudantium scidit vestimenta su-
a et ait Insidie insidie. Egressus
autem ioiada pontifex ad centuriones
et principes exercitus dixit eis. Educi-
te illam extra septa templi et interfici-
atur foris gladio. Precepitque sacerdos
ne occideretur in domo domini. Et impo-
suerunt cervicibus eius manus. Cumque
intrasset portam equorum domus regis
interfecerunt eam ibi. Pepigit autem
ioiada fedus inter se universumque populum
et regem ut esset populus domini. Itaque
ingressus est omnis populus domum baal
et destruxerunt eam et altaria ac si-
mulacra illius confregerunt. Mathan
quoque sacerdotem baal interfecerunt an-
te aras. Constituit autem ioiada prepo-
sitos in domo domini ut sub manibus
sacerdotum et levitarum quos distribuit
david in domo domini ut offerrent holo-
causta domino sicut scriptum est in libro
moysi in gaudio et in canticis iuxta
dispositionem david. Constituit quoque ia-
nitores in portis domus domini ut
non ingrederetur eam inmundus in omni
re. Assumpsitque centuriones fortissimos
viros ac principes populi et omne vul-
gus terre et fecerunt descendere regem
de domo domini et introire per medium
porte superioris in domum regis et col-
locaverunt eum in solio regali. Le-
tatusque est omnis populus terre et ur-
bis quievit. Porro athalia inter-
fecta est gladio. xxiiii

Septem annorum erat ioas
cum regnare cepisset et xl
annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius sebia de bersabee.
Fecitque quod bonum est coram domino
cunctis diebus ioiade sacerdotis. Ac-
cepit autem ioas uxores duas de qui-
bus genuit filios et filias. Post
que placuit ioas ut instauraret
domum domini. Congregavitque sacerdotes
et levitas. Et dixit eis. Egredimini
ad civitates iuda et colligite
de universo israel pecuniam ad sarta
tecta templi domini dei vestri per singu-
los annos. festinatoque hoc facite.
Porro levite egere negligentius.
Vocavitque rex ioiadam pontificem.
Et dixit ei. Quare non fuit tibi
cure ut cogeres levitas inferre
de iuda et de ierusalem pecuniam que
constituta est a moyse servo domini
ut inferret eam omnis multitudo fi-
liorum israel in tabernaculum testimonii.
Athalia enim impiissima et filii
eius destruxerunt domum domini dei et
de universis que sanctificata fuerant in
templo domini ornaverunt phanum ba-
alim. Precepit ergo rex et fecerunt
archam et posuerunt eam iuxta
portam domus domini forinsecus.
Et predicatum est in iuda et in ierusalem
ut deferrent singuli pretium domino quod
constituit moyses servus dei super
omnem israel in deserto. Letatique sunt prin-
cipes cuncti et omnis populus. Et ingres-
si contulerunt in archam domini atque
miserunt ita ut impleretur. Cumque
tempus esset ut deferrent archam coram
rege per manus levitarum. Viderunt
enim pecuniam multam. Ingrediebatur
scriba regis et quem primus sacerdos
constituerat effundebantque pecu-
niam que erat in archa. Porro
archam reportabant ad locum suum.
Sicque faciebant per singulos dies.
Et congregata est infinita pe-
cunia. Quam dederunt rex et ioiada
hiis qui preerant operibus domus
domini. At illi conducebant ex ea

cesores lapidum et artifices operum
singulorum ut instaurarent domum
domini fabros quoque ferri et eris ut quod
cadere ceperat fulciretur. Egeruntque
hii qui operabantur industrie et
obducebatur parietum cicatrix per
manus eorum ac suscitaverunt domum
domini in statum pristinum et firmiter
eam stare fecerunt. Cumque complessent
omnia opera detulerunt coram
rege et ioiada reliquam partem
pecunie de qua facta sunt vasa templi
in ministerium et holocausta phia-
le quoque et cetera vasa aurea et
argentea et offerebantur holocau-
sta in domo domini iugiter cunctis die-
bus ioiade. Senuit autem ioiada
plenus dierum et mortuus est cum esset
centum annorum et xxx. Sepelierunt-
que eum in civitate david cum regi-
bus eo quod fecisset bonum cum israel et
cum domo eius. Postquam autem obiit
ioiada ingressi sunt principes iuda
et adoraverunt regem. Qui de-
linitus obsequiis eorum acquie-
vit eis et dereliquerunt templum
domini dei patrum suorum serviebantque lu-
cis et sculptilibus et facta est ira
domini contra iudam et israel propter
hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas
ut reverterentur ad dominum. Quos pro-
testantes illi audire nolebant. Spi-
ritus itaque domini induit zachariam
filium ioiade sacerdotem et stetit in con-
spectu populi et dixit. Hec dicit dominus.
Quare transgredimini preceptum domini
quod vobis non proderit et dereliqui-
stis dominum ut derelinqueret vos.
Qui congregati adversus eum mise-
runt in eum lapides iuxta regis im-
perium in atrio domus domini. Et
non est recordatus ioas rex misericordie
quam fecerat ioiada pater illius secum
sed interfecit filium eius. Qui cum
moreretur ait. Videat dominus
et requirat. Cumque evolutus
esset annus ascendit contra eum exerci-
tus syrie. Venitque in iudam et
in ierusalem et interfecit cunctos prin-
cipes populi atque universam predam

miserunt regi damasco. Et cer-
te cum venisset modicus numerus syrorum
tradidit dominus in manibus eorum
infinitam multitudinem eo quod dereliquis-
sent dominum deum patrum suorum. In ioas
quoque ignominiosa exercuere iudicia et
abeuntes dimiserunt eum in langori-
bus magnis. Surrexerunt autem con-
tra eum servi sui in ultionem sanguinis
filii ioiade sacerdotis et occiderunt eum
in lectulo suo et mortuus est. Sepe-
lieruntque eum in civitate david sed
non in sepulcris regum. Insidiati vero sunt
ei zabath filius semaath ammoni-
tidis et iozabath filius sema-
rith moabitidis. Porro filii eius
ac summa pecunie que adunata
fuerat sub eo et instauratio domus
domini scripta sunt diligentius in libro regum.

Regnavit autem amasias xxv
filius eius pro eo. xxv annorum
erat amasias cum regnare ce-
pisset et xxix annis regnavit in ierusalem.
nomen matris eius ioaden de ierusalem.
fecitque bonum in conspectu domini verum ta-
men non in corde perfecto. Cumque roboratum
sibi videret imperium iugulavit servos
qui occiderant patrem suum regem. sed
filios eorum non interfecit sicut scriptum est
in libro moysi ubi precepit dominus
dicens. Non occidentur patres pro filiis
neque filii pro patribus suis sed unusquisque
in peccato suo morietur. Congregavit igitur amasias iudam
et beniamin. Et constituit eos
per familias tribunos quoque et centuriones
in universo iuda et beniamin et re-
censuit a xx annis et supra et invenit
triginta milia iuvenum
qui egrederentur ad pugnam et
tenerent hastam et clipeum. Mercede
quoque conduxit de israel centum mi-
lia robustorum centum talentis argen-
ti ut pugnarent contra filios edom.
Venit autem ad illum homo dei et ait. O
rex ne egrediatur tecum exercitus
israel. Non est enim dominus cum israel et cunctis
filiis effraim. Quod si putas in ro-
bore exercitus bella consistere

superari te faciet dominus ab hostibus. Dei quippe est adiuvare et in fugam vertere. Dixitque amasias ad hominem dei: Quid ergo fiet de centum talentis quae dedi militibus israel? Et respondit homo dei: Habet dominus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque amasias exercitum qui venerat ad eum ex effraim ut reverteretur in locum suum. At illi contra iudam vehementer irati reversi sunt in regionem suam. Porro amasias confidenter eduxit populum suum et abiit in vallem salinarum percussitque filios seir xx milia et alia viginti milia virorum ceperunt filii iuda et adduxerunt ad praeruptum cuiusdam petrae praecipitaveruntque eos de summo in praeceps qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat amasias ne secum iret ad proelium diffusus est in civitatibus iuda a samaria usque bethoron. Et interfectis tribus milibus diripuit praedam magnam. Amasias vero post caedem idumaeorum et allatos deos filiorum seir statuit eos in deos sibi et adorabat eos et illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam misit ad illum prophetam qui diceret ei: Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque haec ille loqueretur, respondit ei: Num consiliarius regis es? quiesce ne forte interficiam te. Discedensque propheta: Scio, inquit, quod cogitaverit dominus occidere te quia fecisti hoc malum et insuper non acquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito consilio pessimo misit ad ioas filium ioachaz filii iehu regem israel dicens: Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens: Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestiae quae erant in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti: Percussi

edom, et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua; cur malum adversum te provocas ut cadas tu et iuda tecum? Noluit audire amasias eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit ergo ioas rex israel et mutuos sibi praebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iudae. Corruitque iuda coram israel et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iudae filium ioas cepit rex israel in bethsan bethsames et adduxit in ierusalem. Destruxitque muros eius a porta effraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa quae repperit in domo domini et apud obededom in thesauris autem domus regiae necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel xv annis. Reliqua vero sermonum amasiae priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit a domino tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

XXVI

Omnis autem populus iudae filium eius oziam annorum xvi constituit regem pro patre suo amasia. Ipse aedificavit ahilath et restituit eam dicioni iudae postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare coepisset et quinquaginta duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini iuxta omnia quae fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zachariae intellegentis

et videntis deum. Cumque requireret deum, direxit eum in omnibus.
Denique egressus est et pugnavit contra philistim et destruxit murum geth et murum iabnie murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et adiuvit eum dominus et contra philistim et contra arabes qui habitabant in gurbaal et contra amonitas.
Pendebantque amonite ozie munera. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egipti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in iherusalem super portam anguli et super portam vallis et reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine et effodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus.
Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe maasieque doctoris et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias suas virorum fortium quinquaginta duum milium dc. Et sub eis universus exercitus ccc vii milium d qui erant apti ad bellum et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in iherusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum suum, et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thimiamatis. Statimque ingressus est post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini lxxx viri fortissimi regi atque dixerunt: Non est tui officii ozia ut adoleas incensum domino, sed sacerdotum domini, hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contempseris quia non reputabitur tibi in gloriam a domino deo.
Iratusque est ozias et tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thimiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius et festinato expulerunt eum; sed et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam domini. Fuit igitur leprosus usque ad diem mortis sue et habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioathan filius eius rexit domum regis et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum ozie priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta. Dormivitque ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum eo quod esset leprosus. Regnavitque ioathan filius eius pro eo. XXVII

Viginti quinque annorum erat ioathan cum regnare cepisset et xvi annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fecerat ozias pater eius, excepto quod non est ingressus templum domini.

et ad huc populus delinquebat. Ipse
edificavit portam domus domini excel-
sam et in muro ophel multa constru-
xit. Urbes quoque edificavit in montibus
iuda et in saltibus castella et turres.
Ipse pugnavit contra regem filiorum a-
mon et vicit eum. Dederuntque ei filii a-
mon in tempore illo centum talenta argenti
et decem milia choros ordei et totidem tri-
tici. Hec ei prebuerunt filii amon in
anno secundo et tercio. Corroboratusque est
ioathan eo quod direxisset vias suas co-
ram domino deo suo. Reliqua autem ser-
monum ioathan et omnes pugne eius
et opera scripta sunt in libro regum israel
et iuda. xxv annorum erat cum regnare
cepisset et xvi annis regnavit in iherusalem.
Dormivitque ioathan cum patribus su-
is et sepelierunt eum in civitate da-
vid. Et regnavit achas filius eius pro eo.

Viginti annorum erat achas xxviii
cum regnare cepisset et xvi a-
nnis regnavit in iherusalem. Non fecit
rectum in conspectu domini sicut david pat-
er eius sed ambulavit in viis regum
israel. Insuper et statuas fudit baa-
lim. Ipse est qui adolevit incensum
in valle thermon et lustravit fili-
os suos in igne iuxta ritum gencium
quas interfecit dominus in adventu filiorum
israel. Sacrificabat quoque et thimiama
succendebat in excelsis et in collibus
et sub omni ligno frondoso. Tradi-
ditque eum dominus deus eius in manu
sirie regis qui percussit eum magnamque
predam cepit de eius imperio et addu-
xit in damascum. Manibus quoque regis
israel traditus est et percussus est plaga
grandi. Occiditque phacee filius
romelie de iuda centum xx milia in di-
e uno omnes viros bellatores eo quod
reliquissent dominum deum patrum suorum.
Eodem tempore occidit zechri vir po-
tens ex effraim maasiam filium re-
gis et ezricam ducem domus
eius helcanam quoque secundum a rege. Ce-
perunt quoque filii israel de fratribus suis ducenta
milia mulierum puerorum et puellarum
et infinitam predam pertulerunt
eam in samariam. Ea tempestate erat ibi
propheta domini nomine obed qui egressus
est obviam exercitui venienti in sa-
mariam dixit quoque eis. Ecce iratus
est dominus deus patrum vestrorum contra iudam
et tradidit eos in manibus vestris et
occidistis eos atrociter ita ut in
celum pertingeret vestra crudelitas.
Insuper filios iuda et iherusalem vultis
vobis subicere in servos et ancillas
et nequaquam facto opus est. Pec-
castis enim super hoc domino deo vestro. Sed
audite consilium meum et reduci-
te captivos quos adduxistis de
fratribus vestris quia magnus furor
domini imminet vobis. Steterunt
itaque viri de principibus filiorum
effraim azarias filius iohannan
barachias filius mosolamoth
iezechias filius sellum et amasi-
as filius adali contra eos qui ve-
niebant de prelio et dixerunt eis.
Non introducetis huc captivos
ne peccemus domino. Quare vultis
addere super peccata nostra et vetera
cumulare delicta. Grande quippe
peccatum est et ira furoris domini
imminet super israel. Dimiserunt-
que bellatores viri predam et univer-
sa que ceperant coram principibus
et omni multitudine. Steteruntque vi-
ri quos supra memoravimus et ap-
prehendentes captivos omnesque qui
nudi erant vestierunt de spoliis.
Cumque vestissent eos et calciassent
et refecissent cibo et potu unxissent-
que ipsi et adhibuissent
eis curam quicumque ambulare non
potuerunt et erant in [illegible] cor-
pore imposuerunt eos iumentis
et adduxerunt iericho civitatem
palmarum et fratres eorum ipsi quoque reversi sunt
in samariam. In tempore illo misit rex
achas ad regem assiriorum postu-
lans auxilium. Veneruntque ydu-
mei et percusserunt multos ex iuda
et ceperunt predam magnam.
Philistiim quoque diffusi sunt per urbes
campestres et ad meridiem iuda

Ceperunt quoque bethsames et haialon
et gaderoth socoth quoque et thanaa
et gazon cum viculis suis et habita-
verunt in eis. Humiliaverat enim do-
minus iudam propter achaz regem iu-
da eo quod nudasset eum auxilio et con-
temptui habuisset dominum. Addu-
xit quoque dominus contra eum theglatphal-
asar regem assyriorum qui et
afflixit eum et nullo resistente va-
stavit. Igitur achaz spoliata do-
mo domini et domo regum et prin-
cipum dedit quoque regi assyriorum mun-
era et tamen nichil ei profuit. In-
super et tempore angustie sue auxit
contemptum in dominum. Ipse per
se rex achaz immolavit diis da-
masci victimas percussoribus suis et
dixit. Dii regum sirie auxiliantur
eis quos ego placabo hostiis et
aderunt michi cum econtrario ipsi fuerint
ruine universo israel. Direptis itaque
achaz omnibus vasis domus dei atque
confractis clausit ianuas templi
dei et fecit sibi altaria in universis an-
gulis iherusalem. In omnibus quoque urbibus
iuda extruxit aras ad cremandum
thus atque ad iracundiam provocavit
dominum deum patrum suorum. Reliqua
autem sermonum eius et omnium operum suorum
priorum et novissimorum scripta sunt in libro
regum iuda et israel. Dormivitque
achaz cum patribus suis et sepeli-
erunt eum in civitate iherusalem. Neque
enim receperunt eum in sepulcris regum
israel. Regnavit ezechias filius eius pro eo.

XXIX

Igitur ezechias regna-
re cepit cum xxv esset annorum
et xxix annis regnavit in ihe-
rusalem. Nomen matris eius abia filia
zacharie. Fecitque quod erat placi-
tum in conspectu domini iuxta omnia
que fecerat david pater eius. Ipse pri-
mo anno et mense primo regni sui ap-
eruit valvas domus domini et in-
stauravit eas. Adduxitque sa-
cerdotes atque levitas et congre-
gavit eos in plateam orientalem.

Dixitque ad eos. Audite me levite
et sanctificamini. Mundate domum
domini dei patrum vestrorum. Auferte omnem
inmundiciam de sanctuario. Pecca-
verunt enim patres nostri et fecerunt
malum in conspectu domini dei nostri
derelinquentes eum. Averterunt facies
suas a tabernaculo domini dei nostri
et prebuerunt dorsum et clauserunt
hostia que erant in porticu et extin-
xerunt lucernas incensumque non ado-
leverunt et holocausta non obtulerunt
in sanctuario dei israel. Concitatus
est itaque furor domini super iudam
et iherusalem tradiditque eos in commoti-
onem et interitum et in sibilum sicut ipsi
cernitis oculis vestris. En corruerunt patres
nostri gladiis filii nostri et filie nostre
et coniuges captive ducte sunt propter
hoc scelus. Nunc igitur placet michi
ut ineamus fedus cum domino deo israel
et avertat a nobis furorem ire sue.
Filii mei nolite negligere. Vos
elegit dominus ut stetis coram eo et
ministretis illi et colatis eum et cre-
metis incensum. Surrexerunt ergo le-
vite mahat filius amasai et io-
hel filius azarie de filiis caath por-
ro de filiis merari cis filius abdi
et azarias filius iolalehel. De filiis
autem gerson ioha filius zemma
et eden filius ioha. At vero de filiis
elisaphan zamri et iahiel. De fili-
is quoque asaph zacharias et ma-
thanias. Necnon de filiis heman
iahiel et semei. Sed et de filiis idi-
thun semeias ozias oziel. Con-
gregaveruntque fratres suos et sanctifi-
cati sunt et ingressi iuxta mandatum
regis et imperium domini. Sacerdotes
quoque ingressi templum domini ut sanctifi-
carent illud extulerunt omnem in-
mundiciam quam intus repererant in
vestibulo domus domini quam tulerunt
levite et asportaverunt ad torren-
tem cedron foras. Ceperunt autem
prima die mensis primi mundare et in
die octavo eiusdem mensis ingressi sunt
porticum domini. Expiaveruntque tem-
plum diebus octo et in die xvi

mensis eiusdem quod ceperant implere
runt. Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem
et dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum
domini et altare holocausti vasaque eius
nec non et mensam propositionis cum omnibus
vasis suis, cuncta quoque templi supellectilem:
quam polluerat rex Achaz in regno suo
postquam prevaricatus est. Et ecce expo
sita sunt cuncta coram altari domini.
Consurgensque diluculo Ezechias
rex adunavit omnes principes civitatis
et ascendit in domum domini. Obtulerunt que
simul tauros septem et arietes septem
et agnos septem et hircos septem
pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda.
Dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut
offerrent super altare domini. Mactave
runt igitur tauros et susceperunt san
guinem sacerdotes et fuderunt illum
super altare. Mactaverunt etiam arie
tes et illorum sanguinem super altare fu
derunt. Immolaveruntque agnos et fude
runt super altare sanguinem. Appli
caverunt hircos pro peccato coram rege
et universa multitudine. Imposuerunt
que manus suas super eos et immolave
runt illos sacerdotes et asperserunt san
guinem eorum coram altare piaculo
universi Israel. Pro omni quippe Israel pre
ceperat rex ut holocaustum fieret et pro peccato.
Constituit quoque levitas in domo domini
cum cymbalis et psalteriis et cytha
ris secundum dispositionem David regis et
Gad videntis et Nathan prophete. Si
quidem preceptum domini fuit per manum prophe
tarum eius. Steteruntque levite tenentes
organa David et sacerdotes tubas.
Et iussit rex Ezechias ut offerrent
holocausta. Ceperunt laudes canere
domino et clangere tubis atque in di
versis organis que David rex Israel pre
paraverat concrepare. Omni autem turba
adorante, cantores et hii qui tene
bant tubas erant in officio suo:
donec compleretur holocaustum. Cum
que finita esset oblatio, incurvatus
est rex et omnes qui erant cum eo et
adoraverunt. Precepitque Ezechias et
principes levitis ut laudarent dominum
sermonibus David et Asaph viden

tis, qui laudaverunt eum magna
leticia et incurvato genu adora
verunt. Ezechias autem etiam hec ad
didit: Implestis manus vestras domino,
accedite et offerte victimas et lau
des in domo domini. Obtulit ergo uni
versa multitudo hostias et laudes et
holocausta mente devota. Porro
numerus holocaustorum quae obtulit multi
tudo hic fuit: tauros lxx, arietes
centum, agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino
boves dc et oves tria milia. Sa
cerdotes vero pauci erant nec poterant
ut sufficerent ut pelles holocaustorum
detraherent. Unde et levite fratres eorum
adiuvaverunt eos donec impleretur
opus et sanctificarentur antistites.
Levite quippe faciliori ritu sanctifica
bantur quam sacerdotes. Fuerunt igitur
holocausta plurima, adipes paci
ficorum et libamina holocaustorum. Et
completus est cultus domus domini.
Letatusque est Ezechias et omnis
populus eo quod ministerium dei esset expe
ditum. De repente quippe hoc placuerat.

XXX

Misit quoque Ezechias ad omnem
Israel et Iudam scripsitque epistolas
ad Effraim et Manassen
ut venirent in domum domini in Ierusalem
et facerent phase domino
deo Israel. Inito ergo consilio regis et
principum et universi cetus Israel de
creverunt ut facerent phase mense
secundo. Non enim potuerant facere in tem
pore suo quia sacerdotes qui possent suffi
cere sanctificati non fuerant et populus non
dum congregatus fuerat in Ierusalem.
Placuitque sermo regi et omni mul
titudini. Et decreverunt ut mitte
rent nuntios in universum Israel de Ber
sabee usque Dan ut venirent et fa
cerent phase domino in Ierusalem. Multi
enim non fecerant sicut in lege scriptum
est. Perrexeruntque cursores cum
epistolis ex regis imperio et princi
pum eius in universum Israel et Iudam
iuxta quod rex iusserat predicantes:
Filii Israel, revertimini ad dominum deum
Abraham et Ysaac et Israel et

revertetur ad reliquias que effugerunt manum regis assiriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesserunt a domino deo patrum suorum et tradidit eos in interitum ut ipsi cernitis. Nolite cervices indurare vestras sicut patres vestri. Tradite manus vestras domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in eternum. Servite domino deo patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad dominum fratres vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxerunt in captivitatem captivos et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est dominus deus vester et non avertet faciem suam a vobis si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram effraym et manassen usque ad zabulon illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri ex aser et manasse et zabulon acquiescentes consilio venerunt in iherusalem. In iuda vero facta est manus domini. Congregati sunt in iherusalem populi multi ut facerent sollempnitatem azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria que erant in iherusalem atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torrentem cedron. Immolaverunt autem phase xiiii die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque levite tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo domini. Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem moysi hominis dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus levitarum eo quod multa turba sanctificata non esset. Et ideo immolarent levite phase hiis qui non occurrerunt sanctificari domino. Magna etiam pars populi de effraym et manasse et ysachar et zabulon que sanctificata non fuerat comedit phase non iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis ezechias dicens. Dominus bonus propiciabitur cunctis qui in toto corde requirunt dominum deum patrum suorum et non imputabitur eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit dominus et placatus est populo. Feceruntque filii israel qui inventi sunt in iherusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in leticia magna laudantes dominum per singulos dies. Levite quoque et sacerdotes per organa que suo officio congruebant. Et locutus est ezechias ad cor omnium levitarum qui habebant intelligenciam bonam super domino. Et comederunt septem diebus sollempnitatis immolantes victimas pacificorum et laudantes dominum deum patrum suorum. Placuitque universe multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias autem rex iuda prebuerat universe multitudini mille thauros et vii milia ovium. Principes vero dederunt populo mille thauros et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo et hilaritate perfusa omnis turba iuda tam sacerdotum quam levitarum et universe frequencie que venerat ex israel proselitarum quoque de terra israel et habitancium in iuda. Factaque est grandis celebritas in iherusalem qualis a diebus salomonis filii david regis israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levite benedicentes populo. Et exaudita est vox eorum pervenitque oracio eorum in habitaculum sanctum celi.

XXXI

Cumque hec fuissent rite celebrata egressus est omnis israel qui inventus fuerat in urbibus iuda et fregerunt simulacra succideruntque lucos demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt non solum de universo iuda et beniamin sed et de effraym quoque et manasse donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii israel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas unumquemque in officio

vices tam sacerdotum videlicet quam levitarum ad
holocausta et pacifica ut ministrarent
et confiterentur, canerentque in portis
castrorum domini. Pars autem regis erat
ut de propria eius substantia offerretur holo-
caustum mane semper et vespere, sabbatis
quoque et kalendis et sollempnitatibus
ceteris sicut scriptum est in lege moysi. Pre-
cepit etiam populo habitantium in ierusalem ut
darent partes sacerdotibus et levitis
ut possent vacare legi domini. Quod cum
percrebruisset in auribus multitudinis
plurimas obtulere primicias filii israel
frumenti vini et olei mellis quoque. Et om-
nium que gignit humus decimas obtule-
runt. Sed et filii israel et iuda qui habita-
bant in urbibus iuda obtulerunt deci-
mas boum et ovium decimasque sanctorum que
voverant domino deo suo atque universa
portantes fecerunt acervos plurimos.
Mense tercio ceperunt acervorum iacere
fundamenta et mense septimo compleve-
runt eos. Cumque ingressi fuissent eze-
chias et principes eius viderunt acer-
vos et benedixerunt domino et populo israel.
Interrogavitque ezechias sacerdotes et
levitas cur ita iacerent acervi. Respondit
illi azarias sacerdos primus de stirpe sadoch dicens
Ex quo ceperunt offerri primicie in do-
mo domini comedimus et saturati sumus
et remanserunt plurima eo quod benedi-
xerit dominus populo suo. Precepit autem
ezechias ut prepararent horrea in domo
domini. Quod cum fecissent intulerunt
tam primicias quam decimas et quecumque
voverant fideliter. Fuit autem prefectus
eorum chonenias levita et semei fra-
ter eius secundus post quem iehiel et azarias
et nabath quoque et azahel et ierimoth
iozabath quoque et heliel et iesma-
chias et maath et banaias prepositi
sub manibus chonenie et semei
fratris eius ex imperio ezechie regis et a-
zarie pontificis domus domini ad
quos omnia pertinebant. Chore vero filius
iemna levites et ianitor orienta-
lis porte prepositus erat hiis que spon-
te offerebantur domino primiciis quoque et
consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura
eius eden et beniamin iosue et
semeias amarias quoque et sechenias
in civitatibus sacerdotum ut fideliter
distribuerent fratribus suis partes mino-
ribus atque maioribus exceptis ma-
ribus ab annis tribus et supra cun-
ctis qui ingrediebantur templum
domini et quicquid per dies singulos
conducebatur in ministerio atque obser-
vacionibus iuxta divisiones
suas sacerdotibus per familias et levitis
a vicesimo anno et supra per ordines et
turmas suas universeque multi-
tudini tam uxoribus quam liberis eorum utri-
usque sexus fideliter cibi de hiis que sa-
nctificata fuerant prebebantur. Sed et
filiorum aaron per agros et suburba-
na urbium singularum dispositi erant
viri qui partes singulas distribu-
erent omni sexui masculino de
sacerdotibus et levitis. Fecit ergo eze-
chias universa que diximus in omni iu-
da operatusque est rectum et bonum et
verum coram domino deo suo in universa
cultura ministerii domus domini iuxta
legem et ceremonias volens re-
quirere deum suum in toto corde suo
fecitque et prosperatus est. XXXII

Post hec et huiusmodi veritatem
venit sennacherib rex assi-
riorum et ingressus iudam ob-
sedit civitates munitas volens
eas capere. Quod cum audisset ezechias
venisse scilicet sennacherib et totum im-
petum belli verti contra ierusalem
inito cum principibus consilio viris fortissi-
mis ut obturarent capita fontium
que erant extra urbem et hoc omnium
decernente sententia, congregavit multi-
tudinem plurimam et obtura-
verunt cunctos fontes et rivum qui
fluebat in medio terre dicentes Ne
veniant reges assiriorum et inveniant
aquarum abundanciam. Edificavit
quoque agens industrie omnem mu-
rum qui fuerat dissipatus et extruxit
turres desuper et forinsecus alterum mu-
rum. Instauravitque mello in civita-
te david et fecit universi generis ar-
maturam et clipeos. Constituitque
principes bellatorum in exercitu et con-
vocavit universos in platea porte

civitatis ac locutus est ad cor eorum
dicens Viriliter agite et confortamini
nolite timere nec paveatis regem
assiriorum et universam multitudinem que
est cum eo, multo enim nobiscum plures
sunt quam cum illo. Cum illo est brachium
carneum, nobiscum dominus deus noster
qui auxiliator est noster pugnatque
pro nobis. Confortatusque est populus
huiuscemodi verbis ezechie regis iuda.
Que postquam gesta sunt misit rex as-
siriorum servos suos in iherusalem, ipse enim
cum exercitu suo obsidebat lachis, ad
ezechiam regem iuda et ad omnem
populum qui in urbe erat dicens. Hec
dicit sennacherib rex assiriorum. In
quo habentes fiduciam sedetis obsessi
in iherusalem? Num ezechias decipit
vos ut tradat morti in fame et
siti affirmans quod dominus deus vester li-
beret vos de manu assiriorum? Numquid
non iste est ezechias qui destruxit
excelsa illius et altaria et precepit
iude et iherusalem dicens. Coram altari
uno adorabitis et in ipso comburetis
incensum. An ignoratis que ego
fecerim et patres mei cunctis terra-
rum populis? Numquid prevaluerunt dii gentium
omniumque terrarum liberare regionem suam
de manu mea? Quis est de universis
diis gentium quas vastaverunt patres mei
qui potuerit liberare populum suum de
manu mea, ut possit etiam deus vester
eruere vos de hac manu? Non vos
ergo decipiat ezechias nec vana per-
suasione deludat neque credatis ei. Si
enim nullus potuit deus cunctarum gentium
atque regnorum liberare populum suum de
manu mea et de manu patrum meorum,
consequenter nec deus vester poterit eruere vos
de manu mea. Sed et alia multa locu-
ti sunt servi eius contra dominum deum et
contra ezechiam servum eius. Epistolas quoque
scripsit plenas blasphemie in dominum
deum israel et locutus est adversus eum.
Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt
liberare populum suum de manu mea sic
et deus ezechie eruere non poterit populum
suum de manu ista. Insuper et cla-
more magno lingua iudaica
contra populum qui sedebat in muris
iherusalem personabant ut terrerent eos et ca-
perent civitatem. Locutusque est contra
deum israel sicut adversus deos populorum terre
opera manuum hominum. Oraverunt autem
ezechias rex et ysaias filius amos
propheta adversus hanc blasphemiam ac
vociferati sunt usque in celum. Et misit
dominus angelum suum qui percussit omnem
virum robustum et bellatorem et princi-
pes exercitus regis assiriorum. Reversusque
est cum ignominia in terram suam. Cum-
que ingressus esset domum dei sui filii sui qui
egressi sunt de utero eius interfecerunt eum
gladio. Salvavitque dominus ezechiam
et habitatores iherusalem de manu sennacherib regis
assiriorum et de manu omnium et prestitit
eis quietem per circuitum. Multi etiam de-
ferebant hostias et sacrificia domino
in iherusalem et munera ezechie regi
iuda qui exaltatus est post hec coram
cunctis gentibus. In diebus illis egro-
tavit ezechias usque ad mortem et ora-
vit dominum exaudivitque eum et dedit
ei signum, sed non iuxta beneficia que
acceperat retribuit quia elevatum est cor
eius et facta est contra eum ira et contra
iudam et iherusalem. Humiliatusque est postea
eo quod exaltatum fuisset cor eius tam
ipse quam habitatores iherusalem, et idcirco non
venit super eos ira domini in diebus e-
zechie. Fuit autem ezechias dives et in-
clitus valde et thesauros sibi
plurimos congregavit argenti et auri
et lapidis pretiosi aromatum et armo-
rum universi generis et vasorum magni
pretii. Apothecas quoque frumenti vini
et olei et presepia omnium iumentorum
caulas pecoribus et urbes sibi
edificavit. Habebat quippe greges ovi-
um et armentorum innumerabiles eo quod
dedisset ei dominus substantiam multam nimis.
Ipse ezechias est qui obturavit su-
periorem fontem aquarum gyon et aver-
tit eas subter ad occidentem urbis
david. In omnibus operibus suis fecit
prospere que voluerat. Tamen in legatione
principum babilonis qui missi fu-
erant ad eum de portento quod acci

Deerat super terram. Reliquit eum dominus
ut temptaretur et nota fierent omnia que
erant in corde eius. Reliqua autem sermonum
ezechie et misericordiarum eius scripta sunt
in visione ysaie filii amos prophete et
in libro regum iuda et israel. Dormivit-
que ezechias cum patribus suis et sepeli-
erunt supra filiorum david et celebrave-
runt eius exequias universus iuda et omnes
habitatores iherusalem. regnavitque filius eius
manasses pro eo. xxviii

Duodecim annorum erat manasses
cum regnare cepisset et lv annis re-
gnavit. fecitque autem malum coram
domino iuxta abhominaciones gentium quas
subvertit dominus coram filiis israel. Et
conversus instauravit excelsa que
demolitus fuerat ezechias pater eius.
Construxitque aras baalim et fecit
lucos et adoravit omnem miliciam
celi et coluit eam. edificavitque alta-
ria in domo domini de qua dixerat
dominus In iherusalem erit nomen meum perpetu-
um. Edificavit autem ea cuncto exercitui
celi in duobus atriis domus domini
Transireque fecit filios per ignem in
valle benennon. observabat sompnia
sectabatur auguria maleficiis ar-
tibus inserviebat. habebat secum ma-
gos et incantatores multa que ma-
la operatus est coram domino ut irri-
taret eum. Sculptile quoque et conflatile
signum posuit in domo domini de qua
locutus est dominus ad david et ad sa-
lomonem filium eius dicens In domo
hac et in iherusalem quam elegi de cunctis
urbibus israel ponam nomen meum
in sempiternum et ultra non faciam pedem
israel de terra quam tradidi patribus eorum
ita dumtaxat si custodierint facere que
precepi eis cuncta quoque legem et cerimo-
nias atque iudicia per manum moysi
Igitur manasses seduxit iudam et
habitatores iherusalem ut facerent malum
super omnes gentes quas subvertit dominus
a facie filiorum israel. locutusque est dominus
ad eum et ad populum eius et attendere
noluerunt. Ideo superinduxit eis
principes exercitus regis assiriorum
ceperuntque manassen et vinctum
cathenis atque compedibus du-
xerunt eum in babilonem. Qui
postquam coangustatus est oravit
dominum deum suum et egit penitentiam co-
ram deo patrum suorum. Deprecatusque
est eum et oravit intente et ex-
audivit orationem eius reduxitque eum
in iherusalem in regnum suum et cogno-
vit manasses quod dominus ipse esset deus.
Post hec edificavit murum extra civi-
tatem david ad occidentem gyon
in convalle ab introitu porte pi-
scium per circuitum usque ad ophel et
exaltavit eum vehementer. Con-
stituitque principes exercitus in cunctis
civitatibus iuda munitis et abs-
tulit deos alienos et simulacra
de domo domini. Aras quoque quas fecerat
in monte domus domini et in iherusalem et pro-
iecit omnia extra urbem. Porro in-
stauravit altare domini et immo-
lavit super illud victimas et pacifi-
ca et laudem. precepitque iude ut
serviret domino deo israel. attamen adhuc
populus immolabat in excelsis domino
deo suo. Reliqua autem gestorum ma-
nasse et obsecratio eius ad deum
deum suum. verba quoque videncium qui lo-
quebantur ad eum in nomine domini
dei israel continentur in sermonibus re-
gum israel. Oratio quoque eius et exaudi-
cio et cuncta peccata atque contemptus
loca etiam in quibus edificavit ex-
celsa et fecit lucos et statuas
antequam ageret penitentiam scripta sunt
in sermonibus ozai. Dormivit
autem manasses cum patribus suis et
sepellierunt eum in domo sua. Reg-
navitque pro eo filius eius amon viginti
duorum annorum erat amon cum regnare
cepisset et duobus annis regnavit in
iherusalem. fecitque malum in conspectu
domini sicut fecerat manasses pater
eius et cunctis ydolis que fecerat
manasses pater eius fabricatus
immolavit atque servivit. Et non
reveritus faciem domini sicut reveri-
tus est manasses pater eius et mul-
ta maiora deliquit. Cumque con-
iurassent adversus eum servi sui inter-
fecerunt eum in domo sua. Porro

reliqua multitudo populi, hiis ce-
sis qui amon percusserant consti-
tuerunt regem iosiam filium eius

XXXIIII

Octo annorum erat
Iosias cum regnare cepisset et x
xxi anno regnavit in ierusalem.
Fecitque quod rectum erat in conspectu
domini et ambulavit in viis david
patris sui. Non declinavit ad dexte-
ram neque ad sinistram. Octavo autem anno
imperii sui cum adhuc esset puer
cepit querere deum patris sui david
et xii° anno postquam regnare cepe-
rat mundavit iudam et ierusalem ab
excelsis et lucis simulacrisque et
sculptilibus. Destruxeruntque coram
eo aras baalim et simulacra que
superposita fuerant demolitus est. Lucos
et sculptilia succidit atque commin-
uit et super tumulos eorum qui eis
immolare consueverant fragmenta
dispersit. Ossa preterea sacerdotum combus-
sit in altaribus idolorum mundavitque
iudam et ierusalem. Sed et in urbi-
bus manasse et effraym et syme-
on usque neptalim cuncta subvertit.
Cumque altaria dissipasset et lucos
et sculptilia contrivisset in frusta
cunctaque delubra demolitus esset
de universa terra israel reversus est in ierusalem.
Igitur xviii° anno regni sui mun-
data iam terra et templo domini misit
saphan filium helcie et maasiam
principem civitatis et ioa filium ia-
chaz a commentariis ut instaurarent
domum domini dei sui. Qui vene-
runt ad helchiam sacerdotem magnum
acceptamque pecuniam ab eo que illa-
ta fuerat in domum domini et quam con-
gregaverant levite et ianitores de
manasse et effraym et universis reli-
quiis israel ab omni iuda et benia-
min et habitatoribus ierusalem et tradi-
derunt in manibus eorum qui
preerant operariis in domo domini ut
instaurarent templum domini et infirma
queque sarcirent. At illi dederunt eam
artificibus et cementariis ut emerent
lapides quadratos de lapicidinis et
ligna ad commissuras edificii et ad
contignationem domorum quas destruxe-
rant reges iuda qui fideliter cuncta fa-
ciebant. Erant autem prepositi operantium iaha-
ath et abdias de filiis merari et
zacharias et mosollam de filiis ca-
ath qui urgebant opus omnes levi-
te scientes organis canere. Super
eos qui ad diversos usus onera portabant
erant scribe et magistri de levitis ia-
nitores. Cumque efferrent pecuniam que
illata fuerat in templum domini repperit helc-
chias sacerdos librum legis domini per
manum moysi et ait ad saphan scri-
bam librum legis in domo domini. Et
tradidit ei. At ille intulit volumen
ad regem et nuntiavit ei dicens. Omnia
que dedisti in manu servorum tuorum
ecce complentur. Argentum quod repertum est
in domo domini conflaverunt datumque est
prefectis artificum et diversa opera fabri-
cantium. Preterea tradidit mihi helchias
sacerdos hunc librum. Quem cum rege pre-
sente recitasset, audissetque ille verba legis
scidit vestimenta sua et precepit helchi-
e et ahycham filio saphan et abdon
filio micha, saphan quoque scribe et asaie
asaie servo regis dicens. Ite et orate
dominum pro me et pro reliquiis israel et
iuda super universis sermonibus libri
istius qui repertus est magnus enim fu-
ror domini stillavit super nos eo quod non
custodierunt patres nostri verba domini ut
facerent omnia que scripta sunt in isto volumine.
Abiit ergo helchias et hii qui simul a re-
ge missi fuerant ad oldam prophetem
uxorem sellum filii thecuath filii aria
custodis vestium que habitabat in ierusalem
in secundo et locuti sunt ei verba que supra
narravimus. At illa respondit eis. Hec di-
cit dominus deus israel dicite viro qui
misit vos ad me. Ecce ego indu-
cam mala super locum istum et super
habitatores eius cunctaque maledicta que
scripta sunt in libro hoc que legerunt
coram rege iuda quia dereliquerunt
me et sacrificaverunt diis alienis
ut me ad iracundiam provocarent in
cunctis operibus manuum suarum et ideo

stillabit furor meus super locum istum
et non extinguetur. Ad regem autem
iuda qui misit vos pro domino deprecan-
do sic loquimini. Hec dicit dominus deus
israel. Quoniam audisti verba voluminis atque
emollitum est cor tuum est cor tuum et
humiliatus es in conspectu domini super
hiis que dicta sunt contra locum hunc
et habitatores ierusalem, reveritusque fa-
ciem meam scidisti vestimenta
tua et flevisti coram me, ego quoque
audivi te dicit dominus. Iam enim colli-
gam te ad patres tuos et inferris ad
sepulcrum tuum in pace nec videbunt
oculi tui omne malum quod ego indu-
cturus sum super locum istum et super habitato-
res eius. Retulerunt itaque regi cuncta
que dixerat. At ille convocatis univer-
sis maioribus natu iuda et ierusalem
ascendit in domum domini unaque omnes
viri iuda et habitatores ierusalem sacer-
dotes et levite et cunctus populus a
minimo usque ad maximum. Quibus
audientibus in domo domini legit
rex omnia verba voluminis et stans in tri-
bunali suo percussit fedus coram
domino ut ambularet post eum et cu-
stodiret precepta et testimonia et insti-
tutiones eius in toto corde suo et in
tota anima sua faceretque que scripta sunt
in volumine illo quod legerat. Adiu-
ravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant
in ierusalem et beniamin. Et fecerunt
habitatores ierusalem iuxta pactum domini
dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunc-
tas abhominationes de universis regio-
nibus filiorum israel et fecit omnes qui
residui erant in israel servire domino deo
suo cunctis diebus vite eius non re-
cesserunt a domino deo patrum suorum. XXXV

Fecit autem Iosias in ierusalem phase
domino quod immolatum est xiiii
die mensis primi et constituit sa-
cerdotes in officiis suis. Hortatusque
est eos ut ministrarent in domo domini
levitas quoque ad quorum eruditionem omnis
israel sanctificabatur domino locutus est.
Ponite archam in sanctuario templi
quod edificavit salomon filius david
rex israel, neque enim ultra eam
portabitis. Nunc autem ministrate domino
deo vestro et populo eius israel et preparate
per domos et cognationes vestras in
divisionibus singulorum sicut precepit
david rex israel et descripsit salomon
filius eius et ministrate in sanctuario
eius per familias turmasque levi-
ticas et sanctificati immolate phase
fratres autem vestros ut possint iuxta
verba que locutus est dominus in manu
moysi facere preparate. Dedit preterea io-
sias omni populo qui ibi fuerat inven-
tus in sollempnitatem phase ag-
nos et hedos de gregibus et reliqui
pecoris triginta milia boum quoque tria
milia. Hec de regis universa sub-
stantia. Duces quoque eius sponte que
voverant obtulerunt tam populo quam
sacerdotibus et levitis. Porro hel-
chias et zacharias et iehiel prin-
cipes domus domini dederunt sacerdoti-
bus ad faciendum phase communiter
duo milia dc et boves ccc. Cochi-
as autem et semeias etiam et natha-
nael fratres eius nec non azabias ia-
hiel et iozabeth principes levitarum
dederunt ceteris levitis ad celebrandum
phase quinque milia pecorum et boves
d. Instructum est ministerium et steterunt sa-
cerdotes in officio suo levite quoque in tur-
mis iuxta regis imperium et immo-
latum est phase. Asperserunt quoque sacerdotes
manu sua sanguinem et levite detra-
xerunt pelles holocaustorum et sepa-
raverunt ea ut darent per domos et
familias singulorum et offerrentur
domino sicut scriptum est in lege moysi
de bobus quoque fecerunt similiter et assave-
runt phase super ignem iuxta quod
in lege scriptum est. Pacificas quoque
hostias coxerunt in lebetis et caca-
bis et ollis et festinato distribu-
erunt universe plebi sibi autem et sa-
cerdotibus postea paraverunt. Nam in
oblatione holocaustorum et adipum
usque ad noctem sacerdotes fuerunt
occupati. Unde levite sibi et sa-
cerdotibus filiis aaron paraverunt no-
vissimis. Porro cantores filii asaph
stabant in ordine suo iuxta pre-
ceptum david et asaph et eman

et idithun prophetarum david ianitores
vero per portas singulas observa-
bant ita ut nec puncto quidem
discederent a ministerio. Quamobrem
et fratres eorum levite paraverunt eis
cibos. Omnis igitur cultura domi-
ni rite completa est in die illa ut
phase facerent et holocausta offer-
rent super altare domini iuxta pre-
ceptum regis iosie. Feceruntque
filii israel qui reperti fuerant ibi phase
in templo illo et sollempnitatem
azimorum vii diebus. Non fuit ph-
ase simile huic in israel a diebus sa-
muelis prophete sed nec quisquam
de regibus israel fecit phase sicut
fecit iosias sacerdotibus et levitis
et omni iude et israel qui repertus fu-
erat et habitantibus iherusalem. xv-
iii anno regni iosie hoc phase
celebratum est. Postquam instauravera-
t templum iosias ascendit nechao
rex egipti ad pugnandum in
charchamis iuxta eufraten et
processit in occursum eius iosias. At
ille missis ad eum nunciis ait:
quid mihi et tibi rex iuda non
adversum te venio hodie sed contra
aliam pugno domum ad quam deus
me festinato ire precepit desine
adversum deum facere qui mecum est
ne interficiat te. Noluit iosias
reverti sed preparavit contra eum bellum
nec acquievit sermonibus ne-
chao ex ore dei verum perrexit
ut dimicaret in campo mageddo.
Ibique et vulneratus a sagittariis
dixit pueris suis: educite me
de prelio quia oppido vulneratus sum.
Qui transtulerunt eum de curru in
alterum currum qui sequebatur eum more regio et aspor-
taverunt eum in iherusalem. Mortuus-
que est et sepultus in mausoleo pa-
trum suorum et universus iuda et iherusalem
luxerunt eum. Ieremias maxime cuius omnes
cantores atque cantatrices usque in pre-
sentem diem lamentationes super
iosiam replicant et quasi lex ob-
tinuit in israel ecce scriptum fertur
in lamentationibus. Reliqua
autem sermonum iosie et misericordiarum
eius que lege precepta sunt domini.
Opera quoque illius prima et novissima scrip-
ta sunt in libro regum israel et iuda. xxxvi

Tulit ergo populus terre ioachas
filium iosie et constituit regem
pro patre suo in iherusalem. xxiii trium
annorum erat ioachas cum regnare cepis-
set et tribus mensibus regnavit in
iherusalem. Amovit autem eum rex egipti
cum venisset iherusalem et condempnavit ter-
ram centum talentis argenti et decem ta-
lenta auri. Constituit quoque regem
pro eo eliachim fratrem eius super iu-
dam et iherusalem et vertit nomen eius
ioachim. Ipsum vero ioatham filium tu-
lit secum et adduxit in egiptum. xxv
annorum erat ioachim cum regnare ce-
pisset et xi annis regnavit in iherusalem
fecitque malum coram domino deo suo.
Contra hunc ascendit nabuchodonosor
rex caldeorum et vinctum cathenis du-
xit in babilonem ad quam et vasa
domini transtulit et posuit ea in templo
suo. Reliqua autem verborum ioachim et abho-
minationes eius quas operatus est et que
inventa sunt in eo continentur in libro
regum israel et iuda. Regnavit autem
ioachim filius eius pro eo. octo annorum
erat ioachim cum regnare cepisset
et tribus mensibus ac decem diebus
regnavit in iherusalem fecitque malum in
conspectu domini. Cumque anni circulus
volveretur misit nabuchodonosor rex qui
adduxerunt eum in babilonem aspor-
tatis simul preciosissimis vasis domus
domini. Regem vero constituit sedechiam
patruum eius super iudam et iherusalem. vi-
ginti et unius anni erat sedechias cum
regnare cepisset et xi annis regna-
vit in iherusalem fecitque malum coram
oculis domini dei sui nec erubuit fa-
ciem ieremie prophete loquentis ad se
ex ore domini. A rege quoque nabuchodonosor
recessit qui adiuraverat eum per deum
et induravit cervicem suam et cor
ut non reverteretur ad dominum deum israel.
Sed et universi principes sacerdotum et po-
pulus prevaricati sunt inique iuxta
universas abhominationes gentium et
polluerunt domum domini quam

sanctificaverat in ierusalem. Mittebat autem
Dominus Deus patrum suorum ad illos per
manum nuntiorum suorum de nocte consur-
gens et cottidie commonens eo quod par-
ceret populo et habitaculo suo. At illi sub-
sannabant nuntios Dei et parvipen-
debant sermones suos illudebantque
prophetis donec ascenderet furor Domini
in populum eius ut esset nulla curatio. Ad-
duxit enim super eos regem Caldeorum et
interfecit iuvenes eorum gladio in do-
mo sanctuarii. Non est misertus adole-
scentis et virginis et senis. Donec
decrepiti quidem sed omnes tradidit in
manus eius universa quoque vasa domus Domini
tam maiora quam minora et thesa-
uros templi et regis et principum
transtulit in babilonem. Incenderunt
hostes domum Domini destruxerunt mu-
rum ierusalem universas turres combu-
sserunt et quicquid preciosum erat demo-
liti sunt. Si quis evaserat gladium duc-
tus in babilonem servivit regi et
filiis eius donec imperaret rex persa-
rum et compleretur sermo Domini ex ore
ieremie prophete et celebraret terra sab-
bata sua. Cunctis enim diebus deso-
lacionis egit sabbatum usque dum com-
plerentur lxx anni. Anno autem primo cyri
regis persarum qui iussit predicari in
universo regno suo etiam per scripturam
dicens. Hec dicit Cyrus rex persarum
Omnia regna terre dedit michi Dominus
Deus celi et ipse precepit michi ut
edificarem ei domum in ierusalem que
est in iudea. Quis ex vobis est in
omni populo eius. Sit Dominus Deus
suus cum eo et ascendat. Domine omni-
potens Deus patrum nostrorum abraham
ysaac et iacob et seminis eorum iusto
qui fecisti celum et terram cum omni orna-
tu eorum qui signasti mare verbo
precepti tui qui conclusisti abissum
et signasti terribili atque laudabili
nomine tuo quod omnes paveant
et tremant a vultu virtutis tue et
insustentabilis ira super peccatores com-
minacionis tue. Immensa vero et
investigabilis misericordia promissionis
tue quia tu es Dominus super omnem

terram longanimis et multum mi-
sericors et penitens super omnes ma-
licias hominum. Tu autem Domine secundum
bonitatem tuam promisisti penitenciam
remissionis peccatorum et tu Domine
iustorum non posuisti penitenciam iustis
abraham ysaac et iacob. hiis qui
tibi non peccaverunt quia ego peccavi
super numerum arene maris. Mul-
tiplicate sunt iniquitates mee.
Incurvatus sum multo vinculo ferri
et non respiratio michi quia conci-
tavi iracundiam tuam et malum
coram te feci statuens abhomin-
aciones et multiplicavi offensi-
ones. Et nunc flecto genua cordis
mei precans ad te bonitatem. Domine
peccavi et iniquitatem meam
agnosco. Peto rogans te Domine
remitte michi ne simul perdas me
cum iniquitatibus meis neque in eternum
reserves mala mea quia indignum sal-
vabis me secundum magnam misericordiam
tuam. Et laudabo te semper omnibus
diebus vite mee quia te laudat
omnis virtus celorum et tibi est gloria in
secula seculorum amen. Incipit prologus libri
esdre

Utrum difficilius sit
facere quod poscitis
an negare necdum
statui. Nam neque
vobis aliquid impe-
rantibus abnuere
sententie est et mag-
nitudo operis imposi-
ta cervices premit ut ante sub
fasce ruendum sit quam levandum.
Accedunt ad hoc invidorum studia
qui omne quod scribimus reprehen-
dendum putant et interdum contra se
conscientia repugnante publice lace-
rant que clam legunt intan-
tum ut clamare compellar et dicere Do-
mine libera animam meam a labiis
iniquis et a lingua dolosa. Ter-
tius annus est quod semper scribitis et rescribi-
tis ut esdre librum et hester vobis
de hebreo transferam quasi non habeatis
grecum et latinum volumina. Aut quicquid
illud est quod a vobis editur non
statim ab omnibus conspuendum sit

Frustra autem ut ait quidam niti, neque aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi Domnion et Rogatiane carissimi ut privata lectione contenti libros non efferatis in publicum, nec fastidiosis cibos ingeratis, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est distincte et per intervalla scribant. Nihil enim proderit emendasse libros, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus est liber, nec apocriforum tertii et quarti libri somniis delectetur: quia et apud Hebreos Esdre Neemieque sermones in unum volumine coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quatuor senibus sunt procul abicienda. Si quis autem septuaginta nobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod dissonat, mittite eum ad evangelia, in quibus multa ponuntur de veteri testamento que apud septuaginta interpretes non habentur, velud illud: Quoniam nazarenus vocabitur; et: Ex Egipto vocavi filium meum; et: Videbunt in quem compunxerunt; multaque alia que latiori operi reservamus; et querite ab eo ubi scripta sunt. Cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certe quod illaturus sum equissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in greco vel aliter habetur: quid me arguis interpretem? Interrogent Hebreos, et ipsis auctoribus translationis mee vel arrogent vel detrahant fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis mihi volunt maledicere et non imitantur Grecorum studium et benivolentiam, qui post septuaginta translatores iam Christi evangelio coruscante iudeos et ebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet et Simmachum et Theodotionem et curiose legunt et per Origenis laborem in exaplois ecclesiis dedicarunt. Quanto magis Latini grati esse deberent, exultantem cernentes Greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia. Deinde etiam qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt, magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud Grecos accidit, ut interdum scripture sensum relinquens uniuscuiusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam, et latinus nobis utcumque sermo non deest, et de aliis magis possumus iudicare et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet, victorque Sinon incendia iactet, numquam meum iuvante Christo silebit eloquium. Etiam precisa lingua balbuciet. Legant qui volunt, qui nolunt abiciant, et ventilent apices, litteras calumpnientur: magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor.

Incipit primus Esdre pontificis et scribe

In anno primo Cyri regis Persarum ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam dicens: Hec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terre dedit michi Dominus Deus celi, et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in Ierusalem que est in Iudea. Quis est in vobis de universo populo eius? Sit Deus illius cum ipso; ascendat in Ierusalem que est in Iudea, et edificet domum Domini Dei Israel; ipse est Deus qui est in Ierusalem. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo ar-

argento et auro et substancia et pecori
bus exceptis que voluntarie offerunt tem
plo dei quod est in ierusalem. Et surre
xerunt principes patrum de iuda et beni
amin et sacerdotes et levite et omnis
cuius suscitavit deus spiritum ut ascenderet
ad edificandum templum domini quod erat in
ierusalem. Universi qui erant in circuitu
adiuverunt manus eorum in vasis argenteis
et aureis in substancia in supellectili in
iumentis exceptis hiis que sponte
obtulerant. Rex quoque cirus protulit va
sa templi domini que tulerat nabuchodonosor
de ierusalem et posuerat ea in templo dei
sui protulit autem ea. Cirus rex persarum
per manum mitridatis filii gazabar
et adnumeravit ea sasabasar princi
pi iuda. et hic est numerus eorum phiale
auree xxx phiale argentee mille
cultri xxix sciphi aurei xxx sciphi
argentei ccccx vasa alia mille.
Omnia vasa aurea et argentea qu
inque milia et cccc universa tulit sasa
bassar cum hiis qui ascendebant
de transmigracione babilonis in ierusalem.

Hii sunt autem provincie filii ~~ii~~
qui ascenderunt de captivitate
quam transtulerat nabuchodonosor
rex babilonis in babilonem et re
versi sunt in ierusalem et iudam unusquisque
in civitatem suam qui venerunt cum
zorobabel iesua neemia saraia
rahelaia mardocheus. Numerus virorum populi israel filii
pharos duo milia c lxxii filii
arethi dc lxx v filii vesephacia
cccc lxxv v filii sephatia ccc lxxii
filii filii area dcc lxxv filii phaa
et moab filiorum iosue et ioab duo
milia dccc xii filii elam mille
cc liiii filii zechua dcccc xlv
filii zachay dcc lx filii bani
dc xlii filii bebai dc xxiii fi
lii azgad mille cc xxii filii ad
onicham dc lxvi filii beguai
duo milia lvi filii adin cccc liiii
filii ather qui erant ex ezechia
xc viii filii besai ccc xxiii filii
iorain c xii filii asom cc xxiii
filii gebar xc v filii bethleem

c xxiii filii nethupha lvi vi
ri anathot c xxviii filii asma
veth xlii filii cariathiarim ce
phira et beroth dcc xliii filii
arama et gabaa dc xxi viri
magmas c xxii viri bethel et
gai cc xxiii filii elam alterius
mille cc liiii filii arim ccc xx
filii loiada et ono dcc xxv filii
iericho ccc xlv filii sanaa tria
milia dc xxx sacerdotes filii a
idia in domo iesue dcccc lxxiii
filii emmer mille et l ii filii
arim mille xvii levite filii iesue
et cedmihel filiorum oduie lxxiiii
cantores filii asaph c xxviii filii
ianitorum filii sellum filii ather
filii tolmon filii accub filii
aritha filii sobai uni
versi c xxxviiii Nathinnei filii o
sai filii asupha filii tabaoth filii
ceros filii siaa filii phadon
filii lebana filii agaba filii accub
filii agab filii semlai filii anan
filii gaddel filii gaer filii
raaia filii rasin filii nechoda
filii gazem filii aza filii phasea
filii besee filii asennaa
filii munim filii nephusim filii
bachbuc filii acupha filii
arur filii besluth filii maida
filii arsa filii bercos filii
sisara filii thema filii nasia
filii atupha filii servorum salo
monis filii sothai filii soph
ereth filii pharuda filii iala filii
dercon filii geddel filii sa
phatia filii athil filii phecereth
qui erat de asebaim filii ami
Omnes nathinnei et filii servorum
salomonis ccc xc ii. Et hii
qui ascenderunt de thelmala thelar
sa cherub et adon et emer et
non potuerunt indicare domum
patrum suorum et semen suum utrum ex
israel essent filii dalaia filii to
bia filii nethoda dc lii. Et de
filiis sacerdotum filii obia filii
accos filii berzellai qui accepit
de filiabus berzellai galaa
diti uxorem et vocatus est

nomine eorum. Hii quesierunt scriptu-
ram genealogie sue et non inve-
nerunt et eiecti sunt de sacerdocio. Et
dixit athersatha eis ut non come-
derent de sancto sanctorum donec surgeret
sacerdos doctus atque perfectus. Omnis
multitudo quasi unus vir quadragin-
ta duo milia trecenti sexaginta exceptis ser-
vis eorum et ancillis qui erant vii
milia trecenti xxx vii, et in ipsis can-
tores atque cantatrices cc. Et equi
eorum dc xxx vi, muli eorum ccxl
v, cameli eorum cccc xxx v, asini eorum
sex milia dcc xx. Et de principi-
bus patrum cum ingrederentur templum
domini quod est in ierusalem sponte
obtulerunt in domum dei ad extru-
endam eam in loco suo. Secundum
vires suas dederunt impensas operis
auri solidos xl^{ta} milia et mille,
argenti mnas quinque milia et vestes
sacerdotales centum. Habitaverunt ergo sacerdo-
tes et levite de populo et cantores
et ianitores et nathinnei in urbi-
bus suis, universique israel in civita-
tibus suis. Iamque venerat
mensis septimus et erant fi-
lii israel in civitatibus suis.
Congregatus est ergo populus qua-
si vir unus in ierusalem. Et surrexit
Iosue filius Iosedech et fratres eius
sacerdotes et zorobabel filius sala-
thiel et fratres eius et edificaverunt al-
tare dei israel ut offerrent in eo holo-
caustomata sicut scriptum est in lege
moysi viri dei. Collocaverunt autem
altare super bases suas deterrenti-
bus eos per circuitum populis terrarum, et ob-
tulerunt super illud holocaustum do-
mino mane et vespere. Feceruntque solle-
mpnitatem tabernaculorum sicut scriptum
est et holocaustum diebus singulis
per ordinem sicut scriptum est opus diei
in die suo. Et post hec holocaustum
iuge tam in kalendis quam in sollem-
pnitatibus universis domini que erant
consecrata omnibus in quibus ultro
offerebatur munus deo. A primo die men-
sis septimi ceperunt offerre holocau-
stum domino, porro templum dei non-
dum fundatum erat. Dederunt autem pecu-
nias lathomis et cementariis cibum

et potum et oleum sydoniis tiriisque ut
deferrent ligna cedrina de libano
ad mare ioppen iuxta quod preceperat
cyrus rex persarum eis. Anno autem secundo ad-
ventus eorum ad templum dei in ierusalem men-
se secundo ceperunt zorobabel filius sa-
lathiel et iosue filius iosede-
ch et reliqui de fratribus eorum sac-
erdotes et levite et omnes qui vene-
rant de captivitate in ierusalem et
constituerunt levitas a xx annis
et supra ut urgerent opus domini.
Stetitque iosue et filii eius et fratres et
cedmihel et filii eius et filii iuda qua-
si vir unus ut instarent super eos qui
faciebant opus in templo dei, filii
enadad, filii eorum et fratres eorum levite.
Fundato igitur a cementariis templo
domini steterunt sacerdotes in ornatu
suo cum tubis et levite filii asaph in
cymbalis ut laudarent deum per ma-
num david regis israel, et concinebant
in ympnis et confessione domino quo-
niam bonus quoniam in eternum misericordia eius
super israel. Omnis quoque populus vociferaba-
tur clamore magno in laudando
dominum eo quod fundatum esset templum domini.
Plurimi etiam de sacerdotibus et levi-
tis et principes patrum et seniores qui
viderant templum prius cum fundatum esset,
et hoc templum in oculis eorum flebant
voce magna, et multi vociferantes
in leticia elevabant vocem, nec
poterat quisquam agnoscere vocem
clamoris letancium et vocem fletus
populi commixtim, etenim populus voci-
ferabatur clamore magno et vox
audiebatur procul. Audierunt autem
hostes iude et beniamin quia filii
captivitatis edificarent templum do-
mino deo israel. Accedentes que ad zoro-
babel et ad principes patrum dixerunt
eis: Edificemus vobiscum quia ita ut
vos querimus deum vestrum. Ecce nos
immolamus victimas, ex diebus assa-
raddon regis assur qui adduxit
nos huc. Et dixit eis zoroba-
bel et Iosue et reliqui principes
patrum israel: Non est nobis et vobis
ut edificemus domum deo nostro, sed
nos ipsi soli edificabimus domino deo

uos sicut nobis Cyrus rex persa-
rum precepit fecerunt. est autem ut plus ... im
pediret manus populi iude et turbabat
eos in edificando. Conduxerunt quoque ad
uersum eos consiliatores ut destruerent con
silium eorum omnibus diebus cyri regis per
sarum usque ad regnum darii regis persarum.
In anno autem assueri ipse est rex arta
xerses scripsit beselam mitridates et
thabel et reliqui qui erant in consilio
eorum artaxersem regem persarum. Epi
stola enim accusationis scripta est sirica
te et legebatur sirmone siro. et reu
m bethleem et sansia scriba scripserunt
epistolam una de ierusalem arthaxersi
regi huiuscemodi. reum bethleem et san
sia scriba et reliqui consiliatores eorum
Dinacipsai sarei therphalei ar-
phasei tharchilei susamarthei din
ei heelamite et ceteri de gentibus quas
transtulit asenaphar magnus et glo
riosus et habitare eas fecit in ciuita
tibus samarie et in reliquis regi
onibus trans flumen in pace. hoc est exem
plar epistole quam miserunt ad eum
arthaxersi regi serui tui viri qui sunt
trans flumen salutem dicunt. Notum sit
regi quod iudei qui ascenderunt a te ad
nos venerunt in ierusalem ciuitatem
rebellem et pessimam quam edificant
extruentes muros eius et parietes com
ponentes. Nunc ergo notum sit regi quia
si ciuitas illa edificata fuerit et mu
ri eius instaurati tributum et vecti
gal et annuos redditus non dabunt
et usque ad reges hec noxa perveniet.
Nos ergo memores salis quod in palla
cio comedimus quia lesiones regis ne
phas videre ducimus idcirco misimus
et nunciauimus regi ut recenseas in
libros historiarum patrum tuorum et inue
nies scriptum in commentariis et scies
quia urbs illa rebellis est et nocens
regibus et prouinciis et bella con
citantur in ea ex diebus antiquis
quamobrem et ciuitas ipsa destructa
est. Nunciamus nos regi quia si ciuitas
illa edificata fuerit et muri eius in
staurati possessionem trans flumen non
habebis. Verbum misit rex ad reum

bethleem et sansiam et ad re-
liquos qui erant in consilio eorum
habitatores samarie et ceteris trans flu-
men salutem dicens et pacem. Accu
satio quam misistis ad nos manife
ste lecta est coram me et a me pre
ceptum est et recensuerunt inueneruntque
quod ciuitas illa a diebus anti
quis aduersum reges rebellat et se
diciones et prelia concitantur in ea.
Nam et reges fortissimi fuerunt in
ierusalem qui et dominati sunt omni regioni
que trans flumen est tributum quoque et ve
ctigal et redditus accipiebant. Nunc
igitur audite sententiam ut prohibe
atis viros illos ut urbs illa non
edificetur donec si forte a me ius
sum fuerit. Videte ne negligenter
impleatur et paulatim crescat
malum contra reges. Itaque exem
plar arthaxersis regis lectum est
coram reum bethleem et sansia
scriba et consiliariis eorum et abierunt
festinanter in ierusalem ad iudeos et prohi
buerunt eos in brachio et robore.
Tunc intermissum est opus domus in
ierusalem et non fiebat usque in secundum an
num regni darii regis persarum. V

Prophetauerunt autem aggeus
propheta et zacharias propheta fi
lius addo prophetantes ad
iudeos qui erant in iudea et ierusalem
in nomine dei israel. Tunc surrexerunt
zorobabel filius salathiel et io
sue iosedech et ceperunt edificare
templum dei in ierusalem et cum eis prophe
te adiuuantes eos. In ipso autem tempore
venit ad eos tatanai et consi
liarii eorum. Sic dixerunt eis quis de
dit vobis consilium ut domum hanc
edificaretis et muros hos instau
raretis. Ad quod respondimus eis
que essent nomina auctorum illius edi
ficationis. Oculus autem dei eorum factus
est super senes iudeorum et non potuerunt
inhibere eos. Placuit quoque ut res ad
darium referretur et tunc satisfacerent
aduersus accusationem illam. Exemplar epistole
quam misit Tatanai

dux regionis transflumen et starbuzanai et consiliatores eius arphasachei qui erant transflumen ad Darium regem. Sermo quem miserunt ei sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam provinciam ad domum dei magni que edificatur lapide impolito et ligna imponuntur in parietibus opus que illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum. Interrogavimus igitur senes illos et ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis et muros hos instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nuntiaremus tibi, que scripsimus nomina eorum virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes: Nos sumus servi dei celi et terre et edificamus templum quod erat extructum ante hos annos multos quod rex magnus israel edificaverat et construxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi et tradidit eos in manu nabuchodonosor regis babilonis chaldei, domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in babilonem. Anno autem primo Cyri regis Babilonis Cyrus rex babilonis proposuit edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in iherusalem et asportaverat in templum babilonis protulit Cyrus rex de templo babilonis et data sunt salabathsar vocabulo quem et principem constituit. Dixitque ei: hec vasa tolle et pone ea in templo quod est in iherusalem et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque salabathsar ille venit et posuit fundamenta in templo dei in iherusalem. Et ex eo tempore usque nunc edificatur et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis que est in babilone utrum nam a Ciro rege iussum fuerit ut edificaretur domus dei in iherusalem et voluntatem regis super hoc remittat.

Tunc rex Darius VI precepit et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in babilone. Et inventum est in ecbatanis quod est castrum in medena provincia volumen unum talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis. Cyrus rex decrevit ut domus dei que est in iherusalem edificaretur in loco ubi immolet hostias et ut ponat fundamenta supportantia altitudinem cubitorum lx et latitudinem cubitorum lx ordines de lapidibus impolitis tres et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa aurea et argentea templi dei que nabuchodonosor tulerat de templo in iherusalem et attulerat ea in babilone reddantur et referantur in templum in iherusalem in locum suum que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo tathanai dux regionis que est transflumen et starbuzanai et consiliarii vestri arphasachei qui estis transflumen procul recedite ab illis et dimittite fieri templum illud dei ducem iudeorum et seniores eorum ut domum dei illam edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris iudeorum illis ut edificetur domus dei scilicet ut de archa regis id est de tributis que dantur de regione transflumen studiose sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi, frumentum et sal et vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in iherusalem detur eis per singulos dies ne sit in aliquo querimonia et offerant oblationes deo celi orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo, domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei

illa que est in ierusalem. Ego dari-
us statui decretum quod studiose im-
pleri volo. Igitur Thathannai dux
regionis trans flumen et Starbuzanai
et consiliarii eius secundum quod prece-
perat Darius rex sic diligenter execu-
ti sunt. Seniores autem iudeorum edifica-
bant et prosperabantur iuxta prophe-
tiam Aggei prophete et Zacharie filii
Addo et edificaverunt et construxerunt
iubente deo israel et iubente Ciro
et Dario et Artharxerse regibus per-
sarum. Et compleverunt domum dei
istam usque ad diem tercium mensis Adar
qui annus sextus Darii regis. Fecerunt
autem filii israel sacerdotes et levite et re-
liqui filiorum transmigracionis dedicacionem
domus dei in gaudio et obtulerunt
in dedicacionem domus dei vitulos c
arietes cc agnos cccc hircos capra-
rum pro peccato tocius israel xii iuxta nu-
merum tribuum israel, et statuerunt sacerdotes in
ordinibus suis et levitas in vicibus
suis super opera dei in ierusalem sicut scriptum est
in libro moysi. Fecerunt autem filii trans-
migracionis pascha xiiii die mensis
primi. Purificati enim erant sacerdotes et
levite quasi vir unus, omnes mundi ad immo-
landum pascha universis filiis transmi-
gracionis et fratribus suis sacerdotibus
et sibi. Et comederunt filii israel qui
fuerant reversi de transmigracione et omnes
qui se separaverant a coinquinacione
gencium terre ad eos ut quererent dominum deum
israel et fecerunt sollempnitatem azi-
morum septem diebus in leticia quia
letificaverat eos dominus et converterat
cor regis assur ad eos ut manus eorum
adiuvaret in opere domus domini dei.

v

Post hec autem verba in regno
Artharxersis regis persarum Es-
dras filius Saraie filii Azarie
filii Helchie filii Sellum, filii Sado-
ch, filii Amarie filii Asarie, filii
Maraioth filii Azarie filii Ozi filii
Bocci, filii Abisue filii Finees filii
Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab ini-
tio. Ipse Esdras ascendit de babilo-
ne et ipse scriba velox in lege moy-
si quam dedit dominus deus israel
et dedit ei rex secundum manum domini in

eius bonam super eum omnem peticionem
eius. Et ascenderunt de filiis israel et
de filiis sacerdotum et de filiis levita-
rum et de cantoribus et de nathi-
neis anno septimo artharxersis regis
et venerunt in ierusalem mense quinto
ipse est annus septimus regis. Quia in
primo die primi mensis cepit ascen-
dere de babilone et primo die mensis
quinti venit ierusalem iuxta manum
dei sui bonam super se. Esdras autem
preparavit cor suum ut investigaret
legem dei et faceret et doceret in israel precep-
tum et iudicium. Hoc est autem exemplar
epistole edicti quod dedit rex Arta-
xerses Esdre sacerdoti scribe erudi-
to in sermonibus et preceptis dei
et cerimoniis eius in israel. Arta-
xerses rex regum Esdre sacerdoti scri-
be legis dei celi doctissimo salu-
tem. A me decretum est ut cuicumque
placuerit in regno meo de populo
israel et de sacerdotibus eius et de le-
vitis ire in ierusalem tecum vadant.
A facie enim regis et septem consilia-
torum eius missus es ut visites
iudeam et ierusalem in lege dei tui
que est in manu tua et ut feras
argentum et aurum quod rex et consilia-
tores eius sponte obtulerunt deo
israel cuius in ierusalem tabernaculum
et omne argentum et aurum quodcumque
inveneris in universa provincia babi-
lonis et populus offerre voluerit
et de sacerdotibus que sponte
obtulerunt domui dei sui que est in
ierusalem libere accipe et studiose
eme de hac pecunia vitulos
arietes agnos et sacrificia et li-
bamina eorum et offer ea super altare
templi dei vestri quod est in ierusalem.
Sed et si quid tibi et fratribus tuis
placuerit de reliquo argento et au-
ro ut faciatis iuxta voluntatem
dei vestri facite. Vasa quoque que dantur
in ministerio domus dei trade in con-
spectu dei in ierusalem. Sed et cetera quibus
opus fuerit in domo dei tui quantum-
cumque necesse est ut expendas da-

bus de thezauris regis et de fisco
et a me. Ego artaxerses rex
statui atque decrevi omnibus custodi-
bus arche publice qui sunt trans flu-
men ut quodcumque petierit a vobis
Esdras sacerdos et scriba legis dei
celi absque mora detis usque ad ar-
genti talenta centum et usque ad vini
bathos centum et usque ad frumenti
choros centum et usque ad bathos
olei centum sal vero absque mensura. Omne
quod ad ritum dei celi pertinet tri-
buatur diligenter in domo dei celi
ne forte irascatur contra regnum
regis et filiorum eius. Vobis quoque
notum facimus de universis sacerdotibus et
et levitis cantoribus ianitoribus
nathinneis et ministris domus dei
huius ut vectigal et tributum et an-
nonas non habeatis potestatem impo-
nendi super eos. Tu autem esdras
secundum sapientiam dei tui que est in
manu tua constitue iudices et pre-
sides ut iudicent omni populo qui est
trans flumen, his videlicet qui noverunt
legem dei tui et legem regis.
Sed et imperitos docete libere. Et omnis
qui non fecerit legem dei diligenter
iudicium erit de eo sive in mortem
sive in exilium sive in condempnationem
substantie eius vel certe in carcerem.
Et dixit Esdras scriba. Benedictus
dominus deus patrum nostrorum qui dedit
hoc in corde regis ut glorificaret
domum domini que est in ierusalem et
in me inclinavit misericordiam suam
coram rege et consiliatoribus eius
et universis principibus regis
potentibus. Et ego confortatus
manu domini dei mei que erat in
me congregavi de israel principes
qui ascenderent mecum. vi

Hii sunt ergo principes famili-
arum et hec genealogia eorum
qui ascenderunt mecum in re-
gno artharxersis regis de babi-
lone. De filiis phinees gerson.
De filiis ythamar daniel. De filiis
david attus. De filiis sechenie ar-
tus. De filiis pharos zacharias
et cum eo numerati sunt viri centum l. De filiis
phaath moab elioenai filius azarie
et cum eo cc viri. De filiis sechenie fi-
lius ezechiel et cum eo ccc viri. De fili-
is adan nabeth filius ionathan
et cum eo l viri. De filiis ylaelem
Ysaias filius athalie et cum eo lxx
viri. De filiis ioab abdia filius ie-
hiel et cum eo cc et x viii viri. De filiis
salomith filius iosphie et cum eo c lx
viri. De filiis bebai zacharias filius
bebai et cum eo xx et octo viri. De fili-
is azgad iohanan filius eccetan
et cum eo c x viri. De filiis qui erant
novissimi et hec nomina eorum Eliphe-
leth et ethiel et samaias et cum eis
lx viri. De filiis beguimathai et zach-
ur et cum eis lxx viri. Congregavi
autem eos ad fluvium qui decurrit ad
ahava et mansimus ibi tribus diebus
quesivique in populo et in sacerdo-
tibus de filiis levi et inveni ibi.
Itaque misi Eliezer et ariel et seme-
am et elnathan et iarib et al-
terum elnathan et nathan et zachari-
am et mosollam principes et ioarib
et elnatan sapientes et misi eos
ad eddo qui est princeps in casphie lo-
co et posui in ore eorum verba que
loquerentur ad addo et ad fratres eius
nathinneos in loco casphie ut ad-
ducerent nobis ministros domus dei nostri.
Et adduxerunt nobis per manum dei
nostri bonam super nos virum doctissimum
de filiis mooli filii levi filii israel sa-
rabiam et filios eius viginti et
fratres eius xviii et asabiam et cum
eo ysaiam de filiis merari fratres
eius et filios eius viginti et de na-
thinneis quos dederat david et
principes ad ministeria levitarum nathin-
neos cc xx omnes hii suis nominibus
vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium
iuxta fluvium ahava ut affligere-
mur coram domino deo nostro et peteremus
ab eo viam rectam nobis et fili-
is nostris universeque substantie nostre. Eru-
bui enim petere regis auxilium
et equites qui defenderent nos ab
inimico in via quia dixeramus re-
gi manus dei nostri est super omnes qui
querunt eum in bonitate et in impud

eius et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt eum. Ieiunavimus et rogavimus deum nostrum pro hoc et evenit nobis prospere. Et separavi de principibus sacerdotum xii Sarabiam et cum eo de fratribus eorum decem, appendique eis argentum et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque israel eorum qui inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum argenti talenta DCL et vasa argentea centum auri centum talenta et crateres aureos viginti qui habebant solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi duo pulchra ut aurum. Et dixi eis vos sancti domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte oblatum est domino deo patrum vestrorum. Vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum israel in ierusalem in thesaurum domus domini. Susceperunt autem sacerdotes pondus et levite argenti et auri vasorum ut deferrent in ierusalem in domum domini dei nostri. Promovimus ergo a flumine Ahava xii die mensis primi ut pergeremus ierusalem et manus dei nostri fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via, et venimus ierusalem et mansimus ibi tribus diebus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum Meremoth filii Urie sacerdotis. Et cum eo Eleazar filius Phinee et cum eis Iozabed filius Iosue et Noadaia filius Bennoi levite iuxta numerum et pondus omnium descriptumque est omne pondus in tempore illo, sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis holocausta obtulerunt domino deo israel vitulos xii pro omni populo israel, arietes xcvi, agnos lxxvii, hircos pro peccato xii omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum dei. ix

Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes Non est separatus populus israel et sacerdotes et levite a populis terrarum et de abhominationibus eorum chananei videlicet ethei et pherezei et iebusei et ammonitarum et moabitarum et egyptiorum et amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis uxores et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum manus etiam principum et magistratuum fuerunt in transgressione hac prima.

Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam et evelli capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et dixi Domine deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quia iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque ad celum a diebus patrum nostrorum sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et sacerdotes nostri et reges nostri in manus regum terrarum et in gladium et captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus sicut et in die hac. Et nunc quasi ad parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquie et daretur paxillus in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos deus noster et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius et

daret nobis spem in iuda et ierusalem. Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec quia dereliquimus mandata tua que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra inmunda est iuxta inmundiciam populorum ceterarumque terrarum abhominacionibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os inquinacione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et ne queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in sempiternum ut confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua atque matrimonia iungeremus cum populis abhominacionum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummacionem ne dimitteres nobis reliquias et salutem domine deus israel iustus es tu quia derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro non enim stare potest coram te super hoc. X

Sic ergo orante Esdra et implorante deum et flente et iacente ante templum dei collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Helam et dixit Esdre Nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre. Et nunc si penitencia est super hoc in israel percutiamus fedus cum domino deo nostro ut proiciamus universas uxores et eos qui de hiis nati sunt iuxta voluntatem domini et eorum qui timent precepta dei nostri secundum legem fiat. Surge tuum est decernere nos ergo erimus tecum confortare et fac. Surrexit ergo Esdras et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent secundum verbum hoc. Et iuraverunt. Et surrexit ergo Esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliasib et ingressus est illuc panem non comedit et aquam non bibit lugebat enim transmigracionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in iuda et in iherusalem omnibus filiis transmigracionis ut congregarentur in iherusalem et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum auferetur ab eo substancia eius et ipse abicietur de cetu transmigracionis. Convenerunt igitur omnes viri iuda et beniamin in iherusalem tribus diebus et ipse est mensis nonus xx° die mensis et sedit omnis populus in platea domus domini trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Esdras sacerdos et dixit ad eos Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius et separamini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque voce magna Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumtamen quia populus multus est et tempus pluvie et non sustinemus stare foris et non est opus diei unius vel duorum vehementer quippe peccavimus in sermone isto constituantur principes in universa multitudine et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis et cum hiis seniores per civitatem et civitatem et iudices eius donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Ionathan filius Azahel et Iaazia filius Thecue steterunt super hoc et Mosollam et Sebethai levites adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigracionis et abierunt Esdras sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum suorum et omnes per nomina sua. Et sederunt in die

mensis decimi ut quererent rem et con
summati sunt omnes qui duxerant vxores
alienigenas usque ad diem primam
mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacer
dotum qui duxerunt vxores alienigenas
De filiis Iosue filii Iosedech et fratres
eius maasia eliezer et iarib et goda
lia et dederunt manus ut eicerent vxo
res suas et pro delicto suo arietem de
ovibus offerrent. Et de filiis emme
rana et zebedia. et de filiis harim
maasia et elia et semeia iehiel et o
zias. Et de filiis phessur elioenai ma
asia et ismahel nathanael et ioza
bet et elasa. De filiis levitarum Iosa
beth et semei et celeia ipse est cali
tha phathatagia iuda et eliezer. Et de
cantoribus heliasib. et de ianitoribus
sellum et thellem et vrim. Et ex israel
de filiis pharos remeia et ezia
et melchia et miamin et melchia
et banaia. Et de filiis helam math
ania et zacharias et iehiel et abdi et
ierimoth et helia. Et de filiis zeth
na helioenai heliasib mathama
et ierimuth et zabeth et aziza. Et
de filiis hebai iohanna anania za
bai athalai. Et de filiis phaath mo
ab edna et calal banaias et maa
sias mathanias beseleel et bennui
et manasses. Et de filiis herem eli
ezer iosue melchias semeias sim
eon beniamin maloch samarias. Et
de filiis asom mathanai mathate
tha zabeth eliphelet et manai ma
nasse semei. De filiis bani maddi
amram et huel baneas et bade
ias cheleu vania marimuth et
heliasib mathanias mathanai et
iasi et bani et bennui semei et sal
mias et natan et adaias mechne
debai sisai sarai ezrel et selemau seme
ria sellum amaria ioseph. De filiis ne
bui iehiel mathathias zabeth zabi
na ieddu et iohel banaia. Omnes
hii acceperant vxores alienigenas et fuerunt ex hiis
mulieres que pepererant filios.

Verba neemie filii elchie.
Et factum est in mense ca
sleu anno vicesimo et ego eram
in susis castro. et venit ad me ana
ni unus de fratribus meis ipse et vi
ri iuda et interrogavi eos de iude
is qui remanserant et supererant de
captivitate et de ierusalem. Et dixe
runt michi qui remanserunt et relic
ti sunt de captivitate ibi in provin
cia in afflictione magna sunt et
in obprobrio et murus ierusalem dissipa
tus est et porte eius combuste sunt igni.
Cumque audissem verba huiuscemodi sedi
et flevi et luxi diebus multis et
ieiunabam et orabam ante faciem
dei celi et dixi. Queso domine deus
celi fortis magne atque terribilis qui
custodis pactum et misericordiam cum hiis
qui diligunt te et custodiunt man
data tua fiant aures tue auscultantes
et oculi tui aperti ut audias oratio
nem servi tui. quam ego oro coram te ho
die nocte et die pro filiis israel servis
tuis et confiteor pro peccatis filiorum israel
quibus peccaverunt tibi et ego et do
mus patris mei peccavimus. vanitate
seducti sumus et non custodivimus
mandatum et ceremonias et iudicia
que precepisti moysi famulo tuo. Me
mento verbi tui quod mandasti moy
si servo tuo dicens. Cum transgressi fue
ritis ego dispergam vos in populis.
et si revertimini ad me. ut custodiatis
precepta mea et faciatis ea. etiam si
abducti fueritis ad extrema celi inde
congregabo vos et reducam in locum
quem elegi ut habitaret nomen meum
ibi. Et ipsi servi tui et populus tuus
quos redemisti in fortitudine ma
gna et in manu tua valida. Obse
cro domine sint aures tue intendentes
ad orationem servi tui et ad orationem servorum
tuorum qui volunt timere nomen tuum et
dirige servum tuum hodie et da ei misericordiam
ante virum hunc. ego enim eram pincer
na regis.

capitulum decimum

Factum est autem in mense nisan
anno xx° arthaxersis regis et
vinum erat ante eum. et levavi
vinum et dedi regi. Dixitque michi
rex Quare vultus tuus tristis est
cum te egrotum non videam? Non

est hec frustra sed malum nescio
quod in corde tuo est. et timui
valde ac nimis et dixi regi Rex
in eternum vive. Quare non mereat
vultus meus quia civitas sepul-
crorum domus patris mei deserta est
et porte eius combuste sunt igni.
Et ait michi rex pro qua re postu-
las. Et oravi deum celi, et dixi ad
regem Si videtur bonum regi et
si placet servus tuus ante faciem tuam
ut mittas me in iudeam obsecro
ad civitatem patris mei et edificabo
eam. Dixitque michi rex et regina que
sedebat iuxta eum Usque ad quod
tempus erit iter tuum et quando reverteris.
Et placuit ante vultum regis et
misit me. et constitui ei tempus et di-
xi regi Si regi videtur bonum,
epistolas det michi ad duces regio-
nis trans flumen et traducant me donec
veniam in iudeam. Et epistolam ad asa-
ph custodem saltus regis, ut det
michi ligna et tegere possim por-
tas turris domus et muri civitatis
et domum quam ingressus fuero. Et
dedit michi rex iuxta manum dei mei
bonam mecum. et veni ad duces re-
gionis trans flumen, dedique eis epi-
stolas regis. Miserat autem rex me-
cum principes militum et equites. Et
audierunt sanaballath oroni-
tes et thobias servus ammanites
et contristati sunt afflictione magna
quod venisset homo qui quereret prosperita-
tem filiorum israel. Et veni in ierusalem
et eram ibi tribus diebus et surre-
xi nocte ego et viri pauci mecum
et non indicavi cuiquam quid deus
meus dedisset in corde meo ut facerem
in ierusalem et iumentum non erat mecum nisi
animal cui insedebam. Et egressus
sum per portam vallis nocte et an-
te fontem draconis et ad portam
stercoris. Et considerabam murum
ierusalem dissipatum et portas eius
consumptas igni. Et transivi ad por-
tam fontis et aque ductum regis
et non erat locus iumento cui in-
sedebam transire. et reversus veni
ad portam vallis et redii. Magistr-
atus autem nesciebant quo abissem
aut quid ego facerem sed et iudeis et sa-
cerdotibus et optimatibus et magi-
stratibus et reliquis qui faciebant
opus usque ad id locorum nichil indica-
veram. Et dixi eis Vos nostis afflic-
tionem in qua sumus quia ierusalem deser-
ta est et porte eius consumpte sunt igni.
Venite et edificemus muros ierusalem
et non simus ultra obprobrium. Et indica-
vi eis manum dei mei quod esset bona
mecum et verba regis que locutus est michi
Et aio Surgamus et edificemus. Et
confortate sunt manus eorum in bono.
Audierunt autem sanaballath oroni-
tes et thobias servus ammanites et go-
sem arabs et subsannaverunt nos
et despexerunt dixeruntque Quenam
hec est res quam facitis Numquid con-
tra regem vos rebellatis. Et reddi-
di eis sermonem dixique ad eos Deus
celi ipse nos iuvat et nos servi eius
sumus surgamus et edificemus. Vobis
autem non est pars et iustitia et memoria
in ierusalem. capitulum tertium

Et surrexit Eliasib sacerdos ma-
gnus et fratres eius sacerdotes et edi-
ficaverunt portam gregis et
ipsi sanctificaverunt eam usque ad turrim
ananeel. Et iuxta eum viri iericho
edificaverunt. et iuxta eos edificavit
zacchur filius amri. Portam autem pi-
scium edificaverunt filii asnaa ipsi te-
xerunt eam et statuerunt valvas eius
et seras et vectes et iuxta eos edifi-
cavit Mathumuth filius urie fili
accus. et iuxta eum edificavit mosol-
lam filius barachie filii mesebeel.
Et iuxta eum edificaverunt thecueni op-
timates eorum non supposuerunt colla
sua in opere domini dei sui et portam
veterem edificaverunt ioiada filius
phasea et mosollam filius besoi-
dia ipsi texerunt eam et statuerunt val-
vas eius et seras et vectes. Et iuxta
eos edificaverunt meltias gabao-
nites et iadon meronatites viri
de gabaon et maspha pro duce qui

edit transflumine in regione. Et iuxta
eum edificavit Oziel filius Araia
artifex et iuxta eum edificavit Ana-
nias filius pigmentarii et dimiserunt
Ierusalem usque ad murum platee latioris.
Et iuxta eum edificavit Raphaia
filius Hur princeps vici Ierusalem. Et
iuxta eum edificavit Ieraia filius
Aramath contra domum suam et iuxta
eum edificavit Accus filius Azebonie.
Mediam autem partem vici edificavit
Melchias filius Herem et Asub fi-
lius Phetmeab et turrem furnorum. Iu-
xta eum edificavit Sellum filius Alloe
princeps medie partis vici Ierusalem ipse
et filii eius. Et portam vallis edi-
ficavit Annun et habitatores Zan-
oe ipsi edificaverunt eam et statuerunt
valvas eius et seras et vectes eius
et mille cubitos in muro usque ad
portam sterquilinii. Edificavit
Melchias filius Rechab princeps vi-
ci Bethacarem ipse edificavit eam
et statuit valvas eius et seras et
vectes eius. Et portam fontis edifica-
vit Sellum filius Coloza princeps pagi
Maspha. Ipse edificavit eam
et texit et statuit valvas eius et
seras et vectes et muros piscine
Siloe in hortum regis et usque ad gra-
dus regis qui descendunt de civitate
David. Post eum edificavit Neemi-
as filius Azboth princeps dimidie
partis Bethsuri usque contra sepulcrum
David et usque ad piscinam que gran-
di opere constructa est et usque ad do-
mum fortium. Post eum edificaverunt
Levite et post eos Rehum filius Benni.
Post eum edificavit Azebias princeps
dimidie partis Ceile in vico suo. Post
eum edificaverunt fratres eorum Bethui fi-
lius Enadad princeps dimidie partis
Ceile. Et edificavit iuxta eum Ezer
filius Iosue princeps Maspha me-
suram secundam ab angulo usque ad por-
tam domus Eliasib sacerdotis ma-
gni. Post eum edificavit Marimuth
filius Urie filii Acchus mensuram
secundam a porta domus Eliasib donec
extenderetur domus Eliasib. Post
eum edificaverunt sacerdotes viri de cam-
pestribus Iordanis. Post eos e-
dificavit Beniamin et Asub con-
tra domum suam. Post eum edificavit
Bennui filius Semiadad mensuram
secundam a domo Azarie usque ad fle-
xuram et usque ad angulum. Phalel
filius Ozi contra flexuram
et turrem que eminet de domo
regis excelsa, id est in atrio carceris.
Post eum Phadaia filius Pheros.
Nathinnei autem habitabant in Ophel
contra portam aquarum ad orientem
et turrem que prominebat. Post
eos edificaverunt Thecueni men-
suram secundam e regione a turre ma-
gna et eminente usque ad murum
templi. Sursum autem ad portam equorum
edificaverunt sacerdotes unusquisque contra
domum suam. Post eos edificavit
Sadoch filius Emmer et contra domum
suam. Et post eum edificavit Semeia
filius Sechenie custos porte ori-
entalis. Post eum edificavit filius
Ananias filius Selemie et Amon
filius Selon sextus mensuram secundam.
Post eum edificavit Mosollam filius
Barachie contra gazophilacium
suum. Post eum edificavit Melchias
filius aurificis usque ad domum Na-
thinneorum et scruta vendentium contra
portam iudicialem et usque ad ce-
naculum anguli. Et inter cenaculum
anguli in portam gregis edifica-
verunt artifices et negotiatores.

IIII

Factum est autem cum audisset Sa-
naballat quod edificaremus
murum iratus est valde et mo-
tus nimis subsannavit Iudeos et
dixit coram fratribus suis et frequen-
tia Samaritanorum. Quid Iudei fa-
ciunt imbecilles? Numquid dimittent
eos gentes? Numquid sacrificabunt et
complebunt in una die? Numquid
poterunt edificare lapides de acer-
vis pulveris qui combusti sunt?
Sed et Tobias Amanites proxi-
mus eius ait: Edificent; si ascenderit
vulpes transiliet murum eorum lapideum.
Et dixit Neemias: Audi Deus
noster quia facti sumus despectui. Converte
opprobrium super caput eorum et da eos

in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum eorum coram facie tua non deleatur quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset Sanaballath et Thobias et Arabes et Amanite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem et quod cepissent interrupta concludi irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra Ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus Deum nostrum et posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos. Dixit autem Iudas debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri nesciant et ignorent donec veniamus in medio eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus Iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos statui in loco post murum per circuitum populum in ordine cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Perspexi atque surrexi et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris et filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipavit Deus consilium eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum faciebat opus et pars media erat parata ad bellum et lancee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo Iuda edificantium in muris et portantium onera et inponentium una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio accinctus erat renes et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi. Opus grande est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube illuc concurrite ad nos. Deus enim noster pugnabit pro nobis et nos ipsi faciamus opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et custodes et pueri mei qui erant post me et non deponebamus vestimenta nostra unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent filii nostri et filie nostre multe sunt nimis accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent agros nostros et vineas et domos nostras apponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant mutuo sumamus pecunias in tributa regis demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt. Et sicut filii eorum ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem et de filiabus nostris sunt famule nec habemus unde possint redimi et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavit cor meum mecum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis usurasne singuli a fratribus vestris exigitis et congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis. Nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram et vos igitur vendetis fratres vestros et redimemus eos. Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos non est bona res quam facitis quare in timore Dei nostri

non ambulatis nec exprobretur no-
bis a gentibus inimicis nostris. Et ego
et fratres mei et pueri mei commodavimus
plurimis pecuniam et frumentum non repeta-
mus in commune istud. Es alienum con-
cedamus quod debetur nobis. Reddi-
te eis hodie agros suos et vineas
suas oliveta sua et domos suas.
Quin potius et centesimam pecunie
frumenti vini et olei quam exigere so-
lebatis ab eis date pro illis. Et dixe-
runt. Reddemus et ab eis nihil queremus
sicque faciemus ut loqueris. Et voca-
vi sacerdotes et adiuravi eos ut fa-
cerent iuxta quod dixeram. Insuper
excussi sinum meum et dixi. Sic ex-
cuciet deus omnem virum qui non com-
pleverit verbum istud de domo sua et de
laboribus suis sic excuciatur et va-
cuus fiat. Et dixit universa multitudo
amen et laudaverunt deum. Fecit ergo
populus sicut erat dictum. A die autem illa
qua preceperat rex michi ut essem dux
in terra iuda ab anno xx° usque
ad annum xxxii artharxersis regis
per annos xii ego et fratres mei annonas
que ducibus debebantur non
comedimus. Duces autem primi qui fu-
erunt ante me gravaverunt populum
et acceperunt ab eis in pane et in
vino et in pecunia cotidie siclos xl
sed et ministri eorum depresserunt populum. E-
go autem non feci istud propter timorem dei
quin potius in opere muri edificavi et
agrum non emi et omnes pueri mei con-
gregati ad opus erant. Iudei quoque et ma-
gistratus eorum centum l viri erant qui
veniebant ad me de gentibus que
in circuitu nostro sunt in mea mensa erant.
Parabatur autem michi per dies singu-
los bos unus arietes sex electi ex-
ceptis volatilibus inter dies x vina
diversa et alia multa tribuebam insuper
et annonas ducatus mei non que-
sivi. Valde enim erat attenuatus populus.
Memento mei deus meus in bo-
num secundum omnia que feci populo huic. VI

Factum est autem cum audisset Sena-
ballath et thobias et gosem
arabs et ceteri inimici nostri quod edifi-
cassem ego murum et non esset in
ipso residua interruptio usque ad tempus
autem illud valvas non posueram
in portis miserunt Senaballath
et thobias et gosem arabs ad
me dicentes Veni ut percutiamus
fedus in viculis in campo ono.
Ipsi autem cogitabant ut facerent mi
malum. Misi ergo ad eos nuncios di-
cens. Opus grande est ego facio
et non possum descendere ne forte
negligatur cum descendero et venero
ad vos. Miserunt autem ad me secundum
verbum hoc per quatuor vices. Et respon-
di eis iuxta sermonem priorem. Et mi-
sit ad me Senaballath iuxta
verbum prius quinta vice puerum suum et
epistolam habebat in manu sua scripta
hoc modo. In gentibus hoc modo au-
ditum est et gosem dixit quod tu
et iudei cogitatis rebellare et
propterea edificas murum et levare
te velis super eos regem propter quam
causam et prophetas posueris qui predicent
de te in iherusalem dicentes Rex in
iherusalem est. Auditurus est rex verba
hec. Idcirco nunc veni et ineamus
consilium pariter. Et misi ad eos di-
cens Non est factum secundum verba hec
que tu loqueris de corde enim tuo
tu componis hec. Omnes enim hii
terrebant nos cogitantes quod cessa-
rent manus nostre ab operibus et re-
quiesceremus. Quam ob causam magis
confortavi manus meas. Et in-
gressus sum domum Semaie filii
dalaie filii methabeel secreto.
Qui ait Tractemus nobiscum
in domo dei in medio templi et cla-
udamus portas edis quia venturi
sunt ut interficiant te et nocte venturi
sunt ad occidendum te. Et dixi Num
quisquam similis mei fugit et quis
ut ego ingredietur templum et vi-
vet. Non ingrediar. Et intellexi
quod deus non misisset me sed
quasi vaticinans locutus esset ad me
et thobias et Senaballath
mercede conduxissent eum. Accepe-
rat enim precium ut territus facerem et
peccarem et haberent malum quod

exprobraret michi. Memento
mei domine pro thobia et sen
aballath iuxta opera eorum talia
Sed et noadie prophete et ceterorum
prophetarum qui terrebant me. Com
pletus autem murus xxv die mensis
ebul quinquaginta duobus die
bus. Factum est autem cum audissent omnes
inimici nostri ut timerent vniverse gentes
que erant in circuitu nostro et conciderent
intra semetipsos et scirent quia a
domino factum esset opus hoc. Sed et
in diebus illis multe optimatum
iudeorum epistole mittebantur ad tho
biam et a thobia veniebant ad
eos. Multi enim erant in iudea habentes
iuramentum eius quia gener erat
sechenie filii orel et iohanan
filius eius acceperat filiam mosol
lam filii barachie. Sed et lau
dabant eum coram me et verba mea
nunciabant ei et thobias mitte
bat literas ut terreret me. VII

Postquam autem edificatus est
murus et posui valuas et
recensui ianitores et cantores
et levitas precepi anani fratri meo
et ananie principi domus de ierusa
lem. Ipse enim quasi vir verax et timens
deum plus ceteris videbatur. Et di
xi eis Non aperiantur porte ieru
salem usque ad calorem solis. Cumque ad
huc assisterent clause porte sunt
et oppilate et posui custodes
de habitatoribus ierusalem singulos
per vices suas et unumquemque contra
domum suam. Civitas autem erat la
ta nimis et grandis et populus par
vus nimis in medio eius et non
erant domus edificate. Deus autem
dedit in corde meo et congregavi
optimates et magistratus et vul
gus ut recenserem eos et inveni li
brum census eorum qui ascenderant primum
et inventum est scriptum in eo. Isti sunt
filii provincie qui ascenderunt de cap
tivitate transmigrationis quos trans
tulerat Nabuchodonosor rex babilonis
et reversi sunt in ierusalem et in iudeam
unusquisque in civitatem suam
qui venerunt cum zorobabel

Iosue Neemias azarias raami
as naamni mardocheus bethsar
mespharath begoai naum ba
ana. Numerus virorum populi israel filii pha
res duo milia c lxx ii filii sapha
tie ccc lxx ii filii area dc lii filii
phaeth moab filiorum iesu et ioab
duo milia dccc xviii filii hela
m mille dcc liiii filii zethua d
cc xl v filii zachai dcc lx filii ba
nui dc xl viii filii bebai dc
xxviii filii azgad duo milia ccc
xxii filii azonicam dc lx vii fi
lii beguai duo milia lx vii fi
lii adin dc lv filii ater filii ez
echie xc viii filii asem ccc xx viii
filii besai ccc xx iiii filii areph
centum xii filii zabulon xc v viri
bethleem et nethupha c lxxx viii
Viri anathoth c xx viii. Viri betha
moth xl ii viri cariathiarim ce
phira et beroth dcc xl iii. Viri ra
ma et gabaa dc xx i viri machma
nas c xx ii viri bethel et hai
c xx iii viri Nebo alterius lii viri
elam alterius mille cc liiii filii ar
arem ccc xx filii Iericho ccc xl v
filii lodadid et ono dcc xx i filii
senaa dccc tria milia xxx sacerdotes
filii idaia in domo iosue dccc lx
viii filii emmer mille lii filii pha
ssur mille cc xl vii filii arem
mille xvii levite filii iosue et
cedmihel filiorum oduie lxx iiii can
tores filii asaph c xl viii ianitores
filii sellum filii ater filii telmon
filii accub filii atita filii sobai et
xxx viii. Nathinnei filii soa filii
aspha filii tebbaoth filii ceros fi
lii sia filii phadon filii lebana fi
lii agaba filii selmon filii anan
filii geddel filii gaeth filii Raaia
filii Rasin filii necoda filii gezem
filii aza filii phasea filii besai fi
lii mumin filii nephusim filii beth
ne filii acupha filii asur filii bes
besnoth filii mereda filii arsa filii
bercos filii sisara filii thema filii
nesia filii athipha filii servorum salo
monis filii sothai filii sophereth filii
perida filii iahala filii delcon fi
lii reddel filii saphacia filii athil

filij phereceth qui erat ortus ex sabaim filio amon Omnes nathinnei et filij servorum salomonis ccc xcii Hij sunt autem qui ascenderunt de thelmelath thelarsa cherub addo et emmer et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent filij dalaija filij thobia filij necoda dc xl ii Et de sacerdotibus filii abia filij accos filij berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaadite uxorem et vocatus est nomine eorum hij quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio Dixitque athersatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum donec resurgeret sacerdos doctus et eruditus Omnis multitudo quasi vir unus xl ii milia ccc lx absque servis et ancillis eorum qui erant septem milia ccc xxx vii et inter eos cantores et cantatrices cc xl v Cameli eorum ccc xxx v Asini eorum sex milia dcc xx Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt impensas in opus dei Athersata dedit in thezaurum dragmas mille fialas l tunicas sacerdotales d xxx Et de principibus familiarum dederunt in thezaurum operis auri dragmas xx milia et argenti mnas duo milia cc Et quod dedit reliquus populus auri dragmas xx milia et argenti mnas duo milia et tunicas sacerdotales lx vii Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores et reliquum vulgus et nathinnei et omnis israel in civitatibus suis Et venerat mensis septimus scenophegie suis Esdra et Neemia filij autem israel erant in civitatibus suis Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum Et dixerunt Esdre scribe ut afferret librum legis moysi quam precepit dominus israeli Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum ac mulierum qui poterant intelligere in die primo mensis septimi et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum a mane usque ad meridiem in conspectu virorum et mulierum et sapientium et aures omnis populi erant erecte ad librum Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum et steterunt iuxta eum mathathia et semeia et ana et uria et helchia et maasia a dextris eius et ad sinistram phadaia misael et melchia et asum et asephdana et zacharia et mosollam Et aperuit Esdras librum coram omni populo super universum quippe populum eminebat et cum aperuisset eum stetit omnis populus et benedixit Esdras domino deo voce magna Et respondit omnis populus Amen elevans manus suas et incurvati sunt et adoraverunt deum proni in terram Porro Iosue et Banai et Serebia et Iamin Accub Sephai Odaia maasia celita azarias iozabeth anan phallaia levite silentium faciebant in populo ad audiendam legem Populus autem stabat in gradu suo et legerunt in libro legis dei distincte et aperte ad intelligendum et intellexerunt cum legeretur Dixit autem Neemias ipse est athersata et Esdras sacerdos et levite interpretantes universo populo dies sanctificatus est domino deo nolite lugere et nolite flere Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis Et dixit eis Ite et comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes eis qui non preparaverunt sibi quia sanctus dies domini est fortitudo nostra levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes Tacete quia dies sanctus est et nolite dolere Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes et faceret letitiam magnam quia intellexerunt verba que docuerat eos

Et in die sancto secundo congregati sunt principes familiarum universi populi sacerdotes et levite ad Esdram scribam ut interpretaretur eis verba legis Et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum in manu moysi ut habitent filij israel in tabernaculis in die sollempni mense vii Et ut predicent viii

et divulgarent vocem in universis urbibus suis et in Ierusalem dicentes: Egredimini in montem et afferte frondes olive et frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est omnis populus et attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in atriis suis et in atriis domus Dei et in platea porte aquarum et in platea porte Effraim. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate tabernacula et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus Iosue filii Nun talia filii Israel usque ad diem illum, et fuit leticia magna nimis. Legit autem in libro legis Dei per singulos dies a die primo usque ad diem novissimum, et fecerunt sollempnitatem septem diebus et in die octava collectam iuxta ritum.

IX. In anno autem vicesimo quarto mensis huius filii Israel in ieiunio et in saccis et humus super eos, et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena, et steterunt coram Domino et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt in volumine legis Domini Dei sui quater in die et quater in nocte, confitebantur et laudabant Dominum Deum suum. Surrexerunt autem super gradum Levitarum Iesue et Bani et clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum Levite. Et dixerunt Levite et Cedmihel, Bonni, Asebia, Surebia, Arabia, Odavia, Sebna, Fataia: Surgite et benedicite Deo vestro ab eterno usque in eternum, et benedicant nomini glorie tue excelso in omni benedictione et laude. Et dixit Esdras: Tu ipse Domine solus, tu fecisti celum et terram et omnem exercitum eorum, terram et universa que in ea sunt, maria et omnia que in eis sunt, et tu vivificas omnia hec, et exercitus celi te adorat. Tu ipse Domine Deus qui elegisti Abraham et eduxisti eum de igne Chaldeorum et posuisti nomen eius Abraham, et invenisti cor eius

fidele coram te et percussisti ad eum fedus ut dares ei terram Chananei, Chethei et Amorrei et Pherezei et Iebusei et Gergesei, ut dares semini eius, et implesti verba tua quoniam iustus es. Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Egipto, clamorem quoque eorum audisti super mare Rubrum. Et dedisti signa et portenta in Pharaone et in universis servis eius et in omni populo terre illius. Cognovisti enim quia superbe egerant contra Israel, et fecisti tibi nomen sicut et in hac die. Et mare divisisti ante eos et transierunt per medium maris in sicco; persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas. Et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem et in columpna ignis per noctem ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque Synai descendisti et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia recta et legem veritatis et cerimonias et legem precepisti eis in manu Moysi servi tui. Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum, et aquam de petra eduxisti eis sitientibus, et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua. Non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis, et induraverunt cervices suas et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam. Tu autem Deus propicius, clemens et misericors et longanimis et multe miserationis, et non dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent: Iste est Deus tuus qui eduxit te de Egipto, feceruntque blasphemias magnas, tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto; columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam, et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti eis qui doceret eos, et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, et aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nichilque eis defuit; vestimenta eorum non inveterunt

rauerunt et pedes eorum non sunt attriti
Et dedisti eis regna et populos et partitus
es eis sortes. Et possederunt terram Se-
on et terram regis Esebon et terram
regis Basan et filios eorum multipli-
casti sicut stellas celi et adduxisti
eos ad terram de qua dixeras patribus
eorum ut ingrederentur et possiderent. Et
venerunt filii et possederunt terram et
humiliasti coram eis habitatores terre Chana-
an et dedisti eos in manu eorum et re-
ges eorum et populos terre ut facerent eis sic-
ut placebat illis. Ceperunt itaque urbes
munitas et humum pinguem et pos-
sederunt domos plenas cunctis bonis
cisternas ab aliis fabricatas vineas
et oliveta et ligna pomifera multa
et comederunt et saturati sunt et impin-
guati sunt et abundaverunt deliciis
in bonitate tua magna. Provoca-
verunt autem te ad iracundiam et recesse-
runt a te et proiecerunt legem tuam post ter-
ga sua et prophetas tuos occiderunt qui
contestabantur eos ut reverterentur ad
te feceruntque blasphemias grandes.
Et dedisti eos in manu hostium suorum
et afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis
sue clamaverunt ad te et tu de celo
exaudisti eos et secundum miserationes
tuas multas dedisti eis salvatores qui
salvarent eos de manu hostium suorum.
Cumque requievissent reversi sunt ut facerent
malum in conspectu tuo et dereliquisti eos
in manu inimicorum suorum et possederunt
eos. Conversique sunt et clamaverunt ad
te tu autem de celo exaudisti et libera-
sti eos in misericordiis tuis multis
temporibus et contestatus es eos ut reverte-
rentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe
egerunt et non audierunt mandata tua
et in iudiciis tuis peccaverunt que
qui faciet homo vivet in eis. Et
dederunt humerum recedentem et cervi-
cem suam induraverunt et protraxisti super eos
annos multos et contestatus es eos in
spiritu tuo per manum prophetarum tuorum et non
audierunt et tradidisti eos in manu
populorum terrarum. In misericordiis autem tuis
plurimis non fecisti eos in consumptionem
nec dereliquisti eos quoniam deus miseratio-
num et clemens tu es. Nunc itaque deus
noster deus magne fortis et
terribilis custodiens pactum et miseri-
cordiam ne avertas faciem tuam in
omni labore qui invenit nos re-
ges nostros et sacerdotes nostros et prin-
cipes nostros et patres nostros prophetas et
omnem populum tuum a diebus regis
Assur usque ad diem hanc et tu iu-
stus es in omnibus que venerunt
super nos quia veritatem fecisti nobis.
Nos autem impie egimus reges nostri
et principes sacerdotes nostri et patres
nostri non fecerunt legem tuam et non
attenderunt mandata tua et testimo-
nia que testificatus es in eis et
ipsi in regnis suis bonis et in bo-
nitate tua multa quam dederas eis
et in terra latissima et pingui quam
tradideras in conspectu eorum non ser-
vierunt tibi nec reversi sunt a studiis
suis pessimis. Ecce nos ipsi ho-
die servi sumus et terra quam de-
disti patribus nostris ut comederent
panem eius et que bona sunt eius
et nos ipsi servi sumus in ea et
fruges eius multiplicantur regibus
quos posuisti super nos propter pecca-
ta nostra et corporibus nostris dominantur
et iumentis nostris secundum volunta-
tem suam et in tribulatione magna
sumus. Super omnibus hiis ergo nos
ipsi percutimus fedus et scribimus
et signant principes nostri levite
nostri et sacerdotes nostri. X

Signatores autem fuerunt Nee-
mias athersata filius A-
chelai et Sedechias Saraias
Ieremias Fassur Amaria Melchi-
a Acthus Sebenia Mel Batharem
Merimuth Obdias Daniel Genthe-
on Baruch Mozollam Abya
Miamin Mazia Belga Semeia
Hii sacerdotes. Porro levite Iosue
filius Azanie Bennui de filiis
Enadab Cedmihel et fratres eorum
Sechenia Odaia Celita Phala-
ia Anan Michatoob Asebia Zac-
cur Serebias Sabania Odias Ba-
ni Baninu. Capita populi Phe-
tos Moab Helam Zetu Benim
Bonni Azgad Hebai Adonai Bag-
goai Adin Athet Azochia Asur
Adoma Assum Bessaia Areb Ana-
thoth Nebia Methpheia Ma-
zollam Azer Mezabel Sadoch

ieddua pheleltia anania ozee
anania asub aloes phalea
sobech reum et azebna maa-
sia ethaia anam melluchar-
rem baana et reliqui de popu-
lis sacerdotes levite ianitores
cantores nathinnei et omnes qui se se-
paraverunt de populis terrarum ad legem
dei uxores eorum et filii eorum et filie
eorum et qui veniebant ad pollicendum
et iurandum ut ambularent in lege
domini quam dederat in manu moy-
si servi sui ut facerent et custodirent
universa mandata domini dei nostri et iu-
dicia eius et cerimonias eius et
ut non daremus filias nostras populo
terre et filias eorum non acciperemus filiis
nostris. Populi quoque terre qui important ve-
nalia et omnia ad usum per diem sabba-
ti ut vendant non accipiemus ab eis
in sabbato et in die sanctificato, et di-
mittemus annum septimum, et exactionem
universe manus. Et statuemus super nos
precepta ut demus tertiam partem sicli per
annum ad opus domus dei nostri ad pa-
nes propositionis et ad sacrificium sempi-
ternum in sabbatis in kalendis in solle-
mpnitatibus in sanctificatis et pro peccato
ut exoretur pro israel et in omnem usum
domus dei nostri. Sortes ergo mi-
simus super oblationem lignorum inter sacer-
dotes et levitas et populum ut inferren-
tur in domo dei nostri per domos
patrum nostrorum per tempora a temporibus anni us-
que ad annum ut arderent super altare domini
dei nostri sicut scriptum est in lege mo-
ysi, et ut afferremus primogenita terre nostre
et primitiva universi fructus omnis ligni
ab anno in annum in domo domini et
primitiva filiorum nostrorum et primitiva bo-
um nostrorum et ovium nostrorum ut offerrentur
in domo dei nostri sacerdotibus qui mini-
strant in domo dei nostri et primitias
ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et
poma omnis ligni vindemie quoque
et olei afferemus sacerdotibus ad gazo-
phylacium domini et decimam partem
terre nostre levitis. Ipsi levite decimas
accipient ab omnibus civitatibus operum
nostrorum. Erit autem sacerdos filius aaron
cum levitis in decimis levitarum et levi-
te offerent decimam partem decime sue
in domo dei nostri ad gazophila-
cium enim deportabunt filii israel et filii
levi primitias frumenti vini et olei et
ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes et
cantores et ianitores et ministri et non
dimittemus domum dei nostri.

Habitaverunt autem principes populi in
ierusalem optimates absque sorte in
medio populi habitaverunt, reliqua
vero plebs misit sortem ut tolleret
unam partem de decem qui habitaturi es-
sent in ierusalem civitate sancta. Decim
pes ipsi elegerunt ut habitarent in ierusalem que
urbs grandis est. novem vero partes in ci-
vitatibus. Benedixit autem populus om-
nibus viris qui sponte obtulerant ut
habitarent in ierusalem. Hii sunt itaque princi-
pes provincie qui habitaverunt in ierusa-
lem et in civitatibus iuda. habitavit au-
tem unusquisque in possessione sua in urbi-
bus suis israel sacerdotes levite na-
thinnei et filii servorum salomonis. Et in
ierusalem habitaverunt de filiis iuda et de
filiis beniamin. De filiis iuda athaia-
ias filius aziam filii zacharie filii
amarie filii saphatie filii malelehel.
De filiis phares amasia filius ba-
ruch filius zolozai filius azia filius
adaia filius ioiarib filius zacharie
filius zalonitis. Omnes filii phares
qui habitaverunt in ierusalem cccc lx viii
viri fortes. Hii sunt autem filii Benia-
min sellum filius mozollam filius
ioedi filius fodaia filius colaia filius
maasia filius etheel filius isaia et
post eum gabbai sellai dcccc xx viii. Et io-
hel filius zechri prepositus eorum et iu-
das filius senuua super civitatem secundus.
Et de sacerdotibus idaia filius ioiarib
iachin saraia filius helchie filius
mozollam filius sadoch filius me-
raioth filius achitob princeps domus
dei. Et fratres eorum facientes opera domus dccc
xxii et adaia filius ieroam filius
pheleltia filius amsi filius zacharie
filius phessur filius melchie et fratres
eorum principes patrum cc xlii. Et amasai
filius azreel filius azi filius mo-
sollamoth filius semmer et fratres
eorum potentes nimis c xxviii. Et pre-
positus eorum zebdiel filius potentium. Et
de levitis semeia filius asab-
filius azaica filius azabia filius
bonni filius sabathai et iozabed

et sup omnia opa que erant forinsecus
in domo dei a principibus levitarum et
mathenia filius micha filius zebdi
filius asaph princeps ad laudandum
et confitendum in oratione et bethecthi
as secundus de fratribus eius zabdia filius
samua filius galal filius ydithun
Omnes levite in civitate sancta cc lxxx
iiij Et ianitores accub telmon et
fratres eorum qui custodiebant hostia c
lxxij et reliqui ex israel sacerdotes et
levite in universis civitatibus iuda unusquisque
in possessione sua Et nathi-
nei qui habitabant in ophel et siacha
et gaspha de nathinneis et preposi-
tus levitarum in ierusalem azi filius bani filius
azabie filius mathanie filius mi-
che De filiis asaph cantores in mi-
nisterio domus dei preceptum quippe regis
super eos erat et ordo in cantoribus per
singulos dies et asathaia filius
mosezebel de filiis zara filii iuda
in manu regis iuxta omne verbum populi
et in domibus per omnes regiones eorum
De iuda habitaverunt in cariatarbe et
in filiabus eius et in dibon et in fi-
liabus eius et in capsael et in villu-
lis eius et iesue et in molada et in
bethphelet et in asersual et in ber-
sabee et in filiabus eius et in siecle-
ch et in mechone et in filiabus eius
et in remon et in saraa et in yarimu
thzanoa odollam et in viculis earum
lachis et in regionibus eius azecha
et filiabus eius Et manserunt in ber-
sabee usque ad vallem ennon filii
autem beniamin a geba mechmas et
aia et bethel et filiabus eius ana-
thoth nob anania asor rama ye-
thaym idid seboym neballath et
onam vallem artificum et de levitis por-
tiones iude et beniamin XII

H[ii] autem sunt sacerdotes et levite qui
ascenderunt ad zorobabel filium sa-
lathiel et iosue saraia iere-
mias esdras amaria melluch
accus sechenia reum merimuth
addo gethon miamin abia madia
belga semeia et ioarib ydaia sellum
amoc helchia ydaia isti principes
sacerdotum et fratres eorum in diebus iosue
porro levite iesua bennui cedmiel
sarebia iuda mathanias super
ymnos ipsi et fratres eorum vicissim
quisque in officio suo Iosue autem genuit
ioachim et ioachim genuit eliasib
et eliasib genuit ioiada et ioiada
genuit ionathan et ionathan genuit
ieddaia In diebus autem ioachim
erant sacerdotes et principes familiarum
saraie amaria ieremie ananias
liarum saraie amaria ieremie a-
nanie esdre mosollam amarie
iohannanie esdre mosollam a-
marie iohanna milicho iona-
than sebenie ioseph arenn edna ma-
raioth elchi addaie zacharie gethon
mosollam abiye zechri miamin
et moadie phelti belge semma se-
meie ionathan ioarib mathanai
iedaie azi sellaie cellai ematthe-
bor elchie ezebie iedaie nathanael
et levite in diebus eliasim et
ioiada et ionam et ieddua scripti prin-
cipes familiarum et sacerdotes in regno
darii perse filii levi principes fami-
liarum scripti in libro dierum et usque ad
dies ionathan filii eliasib Et prin-
cipes levitarum asebia serebia et io-
sue filius cedmihel et fratres eorum
per vices suas ut laudarent et con-
fiterentur iuxta preceptum regis david
viri dei et observarent equaliter per ordi-
nem mathania et bethecia et o-
bedia mosollam telmon accub custo-
des portarum et vestibulorum ante
portas Hii in diebus ioachim fi-
lii iosue filii iosedech et in diebus
neemie ducis et esdre sacerdotis scribe-
que In dedicatione autem muri ierusalem
requisierunt levitas de omnibus locis
suis ut adducerent in ierusalem et face-
rent dedicationem in letitia in actione
gratiarum et in cantico et in cymbalis
et in psalteriis et in citharis Congre-
gati sunt autem filii cantorum et de campe-
stribus circa ierusalem et de villis ne-
thophati et de domo galgal et de
regionibus gabaa et azmaveth
quia villas edificaverunt sibi canto-
res in circuitu ierusalem et mundati sunt
sacerdotes et levite et mundaverunt
populum et portas et murum Ascendere
autem feci principes iuda super murum
et statui per dies magnos choros

laudandum. Et ierunt ad dexteram
super murum ad portam sterquili-
nii, et ivit post eos osaias et pars
media principum iuda et azarias et
Esdras et mosollam iuda et benia-
min et semeia et ieremia. Et de
filiis sacerdotum in tubis zacharias
filius ionatan filius semeie fi-
lius mathanie filius michaie
filius zaccur filius asaph, et fra-
tres eius semeia et azarel galalai
maai nathanahel et iuda et a-
nani in vasis cantici david viri dei
et esdras scriba ante eos in porta fon-
tis et contra eos ascenderunt in gra-
dibus civitatis david in ascensu
muri super domum david et usque ad
portam aquarum ad orientem, et cho-
rus secundus gratias referentium ibat ex
adverso et ego post eum et media pars
populi super murum latissimum et super
portam effraim et super portam
antiquam et super portam piscium et
turrim ananeel et turrim hemath et
usque ad portam gregis et steterunt
in porta custodie. Steteruntque duo
chori laudantium in domo dei et ego
et dimidia pars magistratuum mecum
et sacerdotes eliachim maasias mi-
amin michea elioenai zacharia a-
nania in tubis et maasia et sem-
eia et eleazar et azi et iohannam
et melchia et helam et ezer et cla-
re cecinerunt cantores et ezraia prepositus
et immolaverunt in die illa victimas
magnas et letati sunt. Deus enim
letificaverat eos leticia magna
sed et uxores eorum et liberi gavisi
sunt et audita est leticia ierusalem pro-
cul. Recensuerunt quoque in die illa vi-
ros super gazophilacia thezauri
ad libamina et ad primitias et ad
decimas ut introferrent per eos principes
civitatis in decore gratiarum actionis sac-
erdotes et levitas quia letatus est
iuda in sacerdotibus et levitis astan-
tibus et custodierunt observationem dei
sui et observationem expiationis et can-
tores et ianitores iuxta preceptum
david et salomonis filii eius quia in di-
ebus david et asaph ab exordio
erant principes constituti cantorum
in carmine laudantium et con-
fitentium deo. Et omnis israel in die-
bus zorobabel et in diebus neemie
dabant partes cantoribus et ia-
nitoribus per dies singulos et sanctifica-
bant levitas, et levite sanctificabant
filios aaron.

VIII

In die autem illo lectum est in volu-
mine moysi audiente populo, et in-
ventum est scriptum in eo quod non debe-
ant introire amonites et moabites
ecclesiam dei usque in eternum eo quod non occur-
rerint filiis israel cum pane et aqua, et con-
duxerunt adversum eos balaam ad ma-
ledicendum eis. Et convertit deus noster
maledictionem eius in benedictionem. Factum
est autem cum audissent legem separaverunt
omnem alienigenam. Et super hoc erat eliasib sa-
cerdos qui fuerat prepositus in gazophila-
tio domus dei nostri, et proximus tobie fe-
cit ergo sibi gazophilacium grande et ibi
erant ante eum reponentes munera thus
et vasa et decimam frumenti et vini et
olei partes levitarum et cantorum et ianitorum
et primitias sacerdotales. In omnibus autem
his non fui in ierusalem quia in anno xxxii
artharxersis regis babilonis veni ad
regem et intellexi malum quod fece-
rat eliasib thobie ut faceret ei thezau-
rum in vestibulis domus dei et malum
michi visum est valde et proieci vasa
domus thobie foras de gazophilacio.
Precepique et mundaverunt gazophila-
cia et retuli ibi vasa domus dei sac-
rificium et thus. Et cognovi quod partes le-
vitarum non fuissent date et fugisset unus-
quisque in regionem suam de levitis et can-
toribus et de hiis qui ministrabant et
egi causam adversus magistratus et dixi quare
dereliquimus domum dei, et congregavi eos
et feci stare in stationibus suis et omnis
iuda apportabat decimam frumenti vini
et olei in horrea. Et constituimus super
horrea selemiam sacerdotem et sadoch
scribam et phadaiam de levitis, et
iuxta eos anan filium zaccur filium
mathanie quoniam fideles comprobati
sunt et ipsis credite sunt partes fratrum suorum.
Memento mei deus meus pro hoc et ne
deleas miserationes meas quas feci
in domo dei mei et in ceremoniis eius.
In diebus illis vidi in iuda calcantes
torcularia in sabbato portantes acervos
et onerantes super asinos vinum
et uvas, et ficus, et omne onus et in-
ferentes ierusalem in die sabbati et

contestatus sum eos, ut in die qua qd
vendere non licet venderent. Et tyri ha-
bitaverunt in ea inferentes pisces et omnia
venalia et vendebant in sabbatis fi-
liis iuda et ierusalem et obiurgavi opti-
mates iuda et dixi eis: Que est res hec
mala quam vos facitis et prophanatis
diem sabbati? Numquid non hoc fecerunt
patres nostri, et adduxit deus noster super nos
omne malum hoc et super civitatem hanc et
vos additis iracundiam super israel viola-
do sabbatum. Factum est autem cum quievis-
sent porte ierusalem die sabbati, dixi:
Et claudite ianuas et clauserunt ia-
nuas, et precepi ut non aperirent eas usque post
sabbatum. Et de pueris meis viros
constitui super portas ut nullus inferret
onus in die sabbati. Et manserunt ne-
gociatores et vendentes universa venalia
foris ierusalem semel et bis et contestatus
sum eos et dixi eis: Quare manetis
ex adverso muri? Si secundo hoc feceritis
manum mittam in vos. Itaque ex tempore il-
lo non venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis
ut mundarentur et venirent ad custodien-
das portas et sanctificandam diem sabba-
ti. Et pro hoc ergo memento mei deus me-
us et parce michi secundum multitudi-
nem miserationum tuarum. Sed et in di-
ebus illis vidi iudeos ducentes uxo-
res azotidas, ammonitidas et moabi-
tidas. Et filii eorum ex media parte loque-
bantur azotice et nesciebant loqui
iudaice, et loquebantur iuxta lin-
guam populi et populi. Et obiurgavi eos
et maledixi et cecidi ex eis viros et
decalvavi eos et adiuravi in deo
ut non darent filias filiis eorum et non acci-
perent de filiabus eorum filiis suis et si-
bimetipsis dicens: Numquid non in huius-
modi re peccavit salomon rex israel
et certe in gentibus multis non erat rex
similis ei, et dilectus deo suo erat et posu-
it eum deus summe regem super omnem israel.
Et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres
alienigene. Numquid et nos inobedientes
faciemus omne peccatum grande hoc, ut pre-
varicemur in deo nostro et ducamus
uxores peregrinas? De filiis autem ioiade fi-
lii eliasib sacerdotis magni gener erat
sanaballath horonites, quem fugavi
a me. Recordare domine deus me-
us adversus eos qui polluunt sacer-
dotium et ius sacerdotale et leviticum.
Igitur mundavi eos ab omnibus alieni-
genis et constitui sacerdotum ordines et
levitarum unumquemque in ministerio suo
et oblationes lignorum in temporibus con-
stitutis et in primitiis. Memento mei
deus meus in bonum.

Tertius liber esdre

Et fecit iosias pascha
in ierusalem domino et immo-
lavit phase xiiii luna
primi mensis statuens sacerdo-
tes per vices dierum stolis
amictos in templo domini.
Et dixit levitis sacris israel
ut sanctificarent se domino in positione
sancte arche domini in domo quam edifi-
cavit salomon filius david rex. Non
erit vobis tollere super humeros eam.
Et nunc deservite domino deo vestro et
curam agite gentis illius israel ex parte
secundum patrias et tribus vestras secundum
scripturam david regis israel et secundum
magnificentiam salomonis filii eius
omnis in templo et secundum particulam patri-
patus vestrum eorum qui stant
in conspectu fratrum filiorum israel. Immola-
te pascha et sacrificia parate fratribus
vestris et facite secundum preceptum domini
quod datum est moysi. Et donavit
iosias in plebem que inventa est oves
agnorum et edorum et caprarum triginta
milia, vitulos tria milia. Hec de
regalibus data sunt secundum promissionem
populo et sacerdotibus in pascha oves nu-
mero duo milia et vitulos centum. Et iecho-
nias et semeias et nathanael fra-
tres et azabias et oziel et corabus
in phase oves quinque milia vitulos
d. Et cum hec fierent eleganter steterunt
sacerdotes et levite habentes azima
per tribus et secundum partes propatrum
populi in conspectu ipsorum offerebant domino
secundum ea que in libro moysi scripta sunt
et assabant phase igni prout opor-
tebat, et hostias coxerunt in eneis
et ollis cum benivolentia et attule-
runt omnibus qui erant ex plebe et post
hec paraverunt sibi et sacerdotibus. Sa-
cerdotes enim offerebant adipes usque in-
tempestam horam et levite paraverunt
sibi et fratribus suis filiis aaron et
sacrificatores psaltes offerebant secundum
ordinem et preceptum david et asaph et
zacharias et ieddinus qui erant et
hostiarii per singulas ianuas ita ut
prevaricaretur unusquisque suas, fratres enim

corum parentum illius et confirmata
sunt que pertinebant ad sacrificium domini
In illa die egerunt phase et offerebant
hostias super altare domini sacrificiorum secundum pre-
ceptum regis Iosie. Et egerunt filii
israel qui inventi sunt in tempore illo phase
et diem festum azimorum per dies septem
et non est celebratum phase tale in israel
a temporibus samuelis prophete et omnes
reges israel non celebraverunt tale pa-
scha quale egit Iosias et sacerdotes
et levite et iudei et omnis israel qui inven-
ti sunt in commemoratione iherusalem. xviii
anno regnante Iosia celebratum est
phase. Et erecta sunt opera Iosie in
conspectu domini dei sui in corde ple-
no metuencia et que circa illum quidem
scripta sunt in prioribus temporibus de eis qui
peccaverunt et qui irreligiosi fuerunt
in dominum pre omni gente et qui non quesi-
erunt et verba domini super israel. Et post
omnem actum hunc Iosie ascendit pharao
rex egipti veniens excitare in carcamis
super eufraten et exiit obviam illi Io-
sias. Et misit rex egipti ad Iosiam
dicens Quid mihi et tibi est rex iudee. Non
sum missus a domino super eufraten enim
bellum meum est et festinans descende.
Et non est reversus Iosias super currum
appropinquare eum cepit non attendens
verba domini ex ore prophete sed consti-
tuit ad eum bellum in campo mageddo
Et descenderunt principes ad regem
Iosiam. Et dixit rex pueris suis
amovete me a prelio infirmatus sum
enim valde et statim amoverunt eum
pueri eius de acie. Et ascendit super
currum secundarium suum. Et perveniens iheru-
salem vita functus est et sepultus est in
paterno sepulcro. Et in tota iudea lu-
gebant Iosiam et qui presidebant ad
uxoribus lamentabantur eum usque in
hunc diem et datum est hoc fieri in gene-
re israel. Hec autem perscripta sunt in li-
bro historiarum iudee regum et in sin-
gula gesta actus Iosie eius gloria et
intellectus eius in lege domini et que
non sunt scripta in libro regum israel et iu-
da. Et assumentes qui erant ex gente
iechoniam filium eius constituerunt re-
gem pro patre suo. Cum esset annorum xxiii
et regnavit super israel mensibus tribus
et amovit eum rex egipti ne regna-
ret in iherusalem. et multavit gen-
tem argenti talenta centum et auri ta-
lento uno. Et constituit rex egip-
ti ioachim fratrem eius regem iude et
iherusalem et alligavit magistratus ioachi-
m zaracelem fratrem suum et apprehendens
reduxit egipto. Annorum erat Ioachim
xxv annorum cum regnaret in terra iude
et iherusalem et fecit malum in conspectu domini
Post hunc ascendit Nabuchodonosor rex
babilonis et alligans eum in aereo
vinculo perduxit in babiloniam et sa-
cra vasa domini accepit nabuchodonosor et
tulit et consecravit in templo suo in babi-
lonia. Horum et immundicia illius et
irreligiositate scriptum est in libro temporum
regum. et regnavit ioachim filius eius
pro eo. Nam cum constitutus est rex erat annorum
octo. regnavit autem menses tres et dies decem
in iherusalem et fecit malum in conspectu domini
Et post annum mittens Nabuchodonosor trans-
migravit eum in babiloniam simul
cum vasis sacris domini et constituit sede-
chiam regem iude et iherusalem cum esset
annorum xxi. Regnavit autem annis xi et
fecit malum in conspectu domini et non
est veritus a verbis que dicta sunt ab
ieremia propheta ex ore domini. Et adiura-
tus a rege Nabuchodonosor per nomen domini disces-
sit et periurans durata cervice et corde
suo transgressus est legitima dei israel et
duces populi domini multa inique ges-
serunt et impie egerunt super omnes in-
iquitates gencium et polluerunt templum
domini quod sanctificatum erat in iherusalem et mi-
sit deus patrum suorum per angelum suum re-
vocare eos propter quod parceret illis et ta-
bernaculo suo. Ipsi vero subsannabant in
angelis suis et qua die locutus est
dominus erant illudentes prophetas eius.
Quousque ad iracundiam concitatus est
super gentem suam. Precepit ascendere reges
caldeorum. Hi occiderunt iuvenes eorum in
gladio in circuitu sancti templi eorum et non
pepercerunt iuveni et virgini et
seni et adolescenti sed omnes traditi sunt
in manus ipsorum et omnia sancta vasa domini
et regales apothecas resumentes tule-
runt in babiloniam et incenderunt domum
domini et demoliti sunt muros iherusalem et
turres eius incenderunt in igne et consumma-
verunt omnia holocausta eius ad

nichilum redigerunt et reliquos a gladio in babilonem et erant servi illius usque dum regnarent perse in repletionem verbi domini in ore ieremie quousque benigne ageret terra sabbata sua omni tempore discretionis sue sabbatizavit in applicatione annorum septuaginta ca(pitulum) ii

Regnante autem ciro rege persarum in consummacionem verbi domini in ore ieremie suscitavit dominus spiritum ciri regis persarum et predicavit in toto regno suo simul per scripturas dicens Hec dicit cirus rex persarum Me constituit regem orbis terrarum deus israel dominus excelsus et signavit me edificare sibi domum in iherusalem que est in iudea. Si quis est de genere vestro dominus eius ascendat cum eo in iherusalem. Quotquot ergo circa loca habitant adiuvent eum qui sunt in loco ipso in auro et argento in dationibus cum equis et iumentis cum aliis que secundum vota apposita sunt in eadem domum que est in iherusalem. Et stantes principes tribuum iudee ex tribu beniamin et sacerdotes et leuite quos excitavit dominus ascendere et edificare domum domino que est in iherusalem et qui erant in circuitu eorum adiuvarent in omni argento et auro cum equis et iumentis et votis quamplurimis multi quorum sensus excitatus est. Et rex cirus protulit vasa sacra domini que transtulit nabuchodonosor ex iherusalem et consecravit ea in suo ydolo. Et proferens ea rex cirus persarum tradidit mitridato qui erat super thezauros ipsius. Per hunc autem tradita sunt salmanasaro presidi iudee. Horum autem hic numerus libatoria argentea duo milia quadringenta thuribula argentea xxx phiale argentee xxx. Item argentee duo milia quadringenta et alia vasa mille. Omnia autem vasa aurea et argentea quinque milia quadringenta sexaginta octo et evaluata sunt salmanasaro simul cum hiis qui ex captivitate babilonie venerant in iherusalem. In artaxersis autem regis persarum temporibus scripserunt ei de hiis qui habitabant in iudea et iherusalem balsamus et mitridatus et sabellius et rautimus, balthemus samalius scriba et reliqui in civitatibus in samaria et ceteris locis subscriptam epistolam regi artaxersi. Domine puero tui rautimus a actis accidentibus et sabellius scriba et reliqui curie tue iudices in celen syriam et phenicem et nunc notum sit domino regi quoniam iudei qui ascenderunt a nobis ad nos venientes in iherusalem civitatem

refugam et pessimam edificant fora eius et stabilient muros et templum suscitant. Et si civitas ista et muri suscitati fuerint tributa non sustinebunt prestare sed etiam regibus resistent. Et quia id agitur circa templum recte habere arbitrati sumus non despicere hoc ipsum sed notum facere domino regi ut si videbitur rex queratur in libris patrum tuorum et invenies in admonitionibus de hiis et scies quia civitas ista fuit refuga et reges et civitates concuciens et iudei refuge et prelia concitantes in ea ab olim ob quam causam civitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus domine rex quoniam si civitas ista edificata fuerit et huius muri erecti fuerint descensus tibi non erit in celen syriam et phenicem. Tunc rescripsit rex rautimo qui scribebat accidentia et balsamo et sabellio scribe et ceteris constitutis et habitantibus in syria phenice ea que subscripta sunt. Legi epistolam quam misistis michi. Precepi ergo inquiri et inventum est quoniam civitas illa est ab evo regibus resistens et homines refuge et prelia in ea celen efficientes et reges fortissimi erant in iherusalem dominantes et tributa exigentes et celen syriam et phenicem. Nunc ergo precepi prohibere ne quid ultra hoc fiat ne proveniat in plurimum ex qua sunt malicie ita ut regibus molestia importetur.

Tunc recitatis hiis que in a rege artaxerse scripta fuerant balthemus et sabellius scriba et qui cum hiis constituti erant iungentes festinanter venerunt in iherusalem cum equitatu et turba et agmine ceperunt edificantes prohibere et vacabant ab edificatione templi in iherusalem usque secundo anno regni darii regis persarum. Rex darius fecit cenam magnam omnibus vernaculis suis et omnibus magistratibus medis et persis et omnibus purpuratis et prepositis et consulibus et prefectis sub illo ab india usque ethiopiam centum xx et vii satrapis. Et cum manducassent et bibissent et saciati redirent tunc darius rex ascendit in cubiculum suum et dormivit

et exporrectus est. Tunc illi tres iuvenes custodes corporis qui custodiebant corpus regis dixerunt alter ad alterum. Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui prevaleat et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior alterius dabit illi darius rex dona magna purpura cooperiri et in auro bibere et super aurum dormire et currum aureum et cidarim bissinam et torquem circa collum et secundus sedebit a dario propter sapientiam suam et cognatus darii vocabitur. Tunc scribentes singuli sermonem suum signaverunt et posuerunt sub pulvillo darii regis et dixerunt. Cum surrexerit rex dabunt illi scripta sua et quemcumque iudicaverit rex et tres magistratus persidis quoniam sermo eius sapientior est ipsi dabitur victoria sicut scriptum est. Unus scripsit. forte est vinum. Alius scripsit fortior est rex. Tercius scripsit fortiores sunt mulieres super omnia autem vincit veritas. Et cum surrexisset rex acceperunt scripta sua et dederunt illi et legit. Et mittens vocavit omnes magistratus persarum et medorum et purpuratos et pretores et prefectos et sederunt in consilio et lecta sunt scripta coram ipsis. Et dixit Vocate adolescentes et ipsi indicabunt verba sua. Et vocati sunt et introierunt. Et dixit illis. Indicate nobis de his que scripta sunt. Et cepit prior qui dixerat de fortitudine vini et dixit. Viri quam prevalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud. seducit mentem. Et regis et orphani facit mentem vanam. servi ac liberi pauperis et divitis. et omnem mentem convertit in securitatem et iocunditatem. et non meminit omnem tristiciam et debitum et omnia precordia facit honesta. et meminit regem ac magistratum. et omnia per talenta facit loqui et non meminerunt cum biberint amiciciam nec fraternitatem sed post non multum sumunt gladios et cum a vino merserint et surrexerint et non meminerunt que gesserunt. O viri non prevalet vinum qui sic cogit facere. Et tacuit hoc dicto. IIII

O Et inchoavit sequens dicere qui dixit de fortitudine regis. O viri non prevalent homines qui terram et mare obtinent et omnia que in eis sunt. Rex autem super omnia prevalet et dominator eorum et omne quod cumque dixerit illis faciunt. et si miserit illos ad bellatores vadunt et demoliuntur montes et muros et turres. Iugulantur et iugulant et regis iussum non pretereunt. Nam si vicerint afferunt regi omnia quecumque predati sunt et cetera alia omnia quotquot sunt non militant sed nec pugnant sed nec colunt terram. Rursum cum fuerint metentes afferunt tributa regi. et ipse unus solus. et si dixerit occidere occidunt. Dixit remittere remittunt. Dixit percutere percuciunt. Dixit exterminare exterminant. Dixit edificare edificant. Dixit excidere excidunt. Dixit plantare plantant et omnis plebs et virtutes eius obaudiunt et super hec ipse recumbit et bibit. et dormit. Hii custodiunt in circuitu eius et non possunt ire singuli et facere opera sua sed nec modico inaudientes sunt ei. O viri quomodo non prevalet rex qui sic dominatur. Et tacuit. Tercius qui dixerat de mulieribus et veritate. hic est zorobabel cepit loqui. Viri non magnus rex et multi homines nec vinum prevalet. Quis ergo est qui dominatur eorum. Nonne mulieres genuerunt regem et omnem populum qui dominatur mari et terre et ex illis nati sunt. et ipse enutrierunt eos qui plantaverunt vineas ex quibus vinum fit. et ipse faciunt stolas omni homini et ipse faciunt gloriam hominibus et non possunt homines separari a mulieribus. Si congregaverint aurum et argentum et omnem rem speciosam et viderint mulierem unam in bono habitu et bona specie omnia hec relinquentes in eam intendunt. aperto ore contemplantur et eam alliciunt magis quam aurum et argentum et omnem rem pretiosam. Homo patrem suum relinquit qui enutrivit illum et suam regionem et ad mulierem coniungitur et cum muliere relinquit animam. et neque patrem meminit neque matrem neque regionem. Et hinc oportet nos scire quoniam mulieres dominantur vestri. Nonne delectat et accipit homo gladium suum et vadit in via facere furta et homicidia. et mare navigare et flumina et leonem videt et in tenebris ingreditur. Et cum furatus fuerit et fraudaverit et rapuerit amabili sue affert

Et ideo diligit homo suam uxorem magis quam patrem et matrem et multi dementes facti sunt propter suas uxores, et servi facti sunt propter illas, et multi perierunt et inquinati sunt et peccaverunt propter mulieres. Et nunc credite michi, quia magnus est rex et in potestate sua, quoniam omnes regiones verentur tangere eum. Videbam tamen Apemen filiam Bezacis mirifici concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram et auferentem diadema de capite eius et imponentem sibi et palmis cedebat regem de sinistra manu, et super hec aperto ore intuebatur eam, et si arriserit ridet, si autem indignata fuerit et blanditur, donec reconcilietur in graciam. O viri, quomodo non sunt fortiores mulieres? Magna est terra, et excelsum est celum quod ista agunt. Et tunc rex et purpurati intuebantur in alterutrum. Et incoavit loqui de veritate. O viri, nonne fortes sunt mulieres? Magna est terra, et excelsum est celum, et velox cursus solis convertit in giro celum et recurrit in locum suum in una die. Nonne magnificus rex est qui hec facit? et veritas magna et fortior pre omnibus. Omnis terra veritatem invocat, celum eam ipsam benedicit, et omnia opera moventur et tremunt eam, et non est cum ea quid quam iniquum. Iniquus rex, iniquae mulieres, et iniqui omnes filii hominum, et iniqua omnia illorum opera, et non est in ipsis veritas, et in sua iniquitate peribunt, et veritas manet et invalescit in eternum et vivit et obtinet in secula seculorum. Nec est apud eam accipere personam neque differencias, sed que iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis, et omnes benignantur in operibus eius, et non est in iudicio eius iniquum, et fortitudo et regnum et potestas et maiestas omnium evorum. Benedictus deus veritatis. Et desiit loquendo, et omnes populi clamaverunt et dixerunt: Magna est veritas et prevalet. Tunc rex ait illi: Pete si quid vis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi, secundum quod inventus es sapientior, proximus et proxima michi sedebis, et cognatus meus vocaberis. Tunc ait regi: Memor esto voti tui quod vovisti edificare Ierusalem in die qua regnum accepisti, et omnia vasa que accepta sunt ex Ierusalem remittere, que separavit Cyrus quando mactavit Babiloniam et voluit ea remittere ibi. Et tu voluisti edificare templum quod incenderunt Ydumei quando exterminata est Iudea a Caldeis. Et nunc quod est postulo domine, et quod peto, hec est maiestas tua, ut postulo ut facias votum quod vovisti regi celi ex ore tuo. Tunc surgens Darius rex osculatus est illum, et scripsit epistolas ad omnes dispensatores et prefectos et purpuratos ut deducerent eum et omnes qui cum illo erant, omnes ascendentes edificare Ierusalem. Et omnibus prefectis qui erant in Siria et Phenice et in Libano scripsit epistolas ut traherent ligna cedrina a Libano in Ierusalem ut edificarent cum eis civitatem. Et scripsit omnibus Iudeis qui ascendebant a regno in Iudeam pro libertate omnem potentem et magistratum et prefectum supervenire ad ianuas ipsorum, et omnem regionem quam obtinuerant esse immunem eis, et Ydumei relinquant castella que obtinent Iudeorum, et in structura templi dare per singulos annos talenta viginti usque dum perficeretur, et super aram holocausta immolari et stillare cottidie sicut habent preceptum, alia talenta decem offerre per singulos annos, et omnibus qui procedunt a Babilonia condere civitatem ut essent liberi tam ipsi quam filii eorum et omnibus sacerdotibus qui precedunt. Scripsit autem et quantitatem et sacram stolam que deservient. Et Levitis scripsit dare precepta usque in diem qua consummabatur domus et Ierusalem extrueretur. Et omnibus custodientibus civitatem scripsit dare eis sortes et stipendia. Et dimisit omnia vasa que separaverat Cyrus a Babilonia, et omnia quecumque dixit Cyrus, ipse precepit fieri et mitti Ierusalem. Et cum processisset ille adolescens elevans faciem in Ierusalem, benedixit regem celi et dixit: Abs te est victoria, et abs te est sapientia et claritas, et ego

sum tuus servus. Benedictus es domine
qui dedisti mihi sapientiam et tibi confi-
teor domine patrum nostrorum. Et accepit epi-
stolas et profectus est in babiloniam
et venit et nunciavit fratribus suis om-
nibus qui fuerunt in babilonia. Et bene-
dixerunt deum patrum suorum quia dedit
illis remissionem et refrigerium ut
ascenderent et edificarent ierusalem et templum
ubi nominatum est nomen eius in ipso. Et
exultaverunt cum musicis et leticia diebus
septem. V

Post hec autem electi
sunt ut ascenderent principes pa-
trum per domos et per tribus suas
et uxores eorum et filii et filie eorum et
servi et ancille eorum et pecora illorum. Et
Darius rex misit una cum eis equi-
tes mille donec deducerent eos in ierusa-
lem cum pace et cum musicis et cum tim-
panis et tibiis et omnes fratres eorum lu-
dentes et fecit eos ascendere simul cum
eis. Et hec sunt nomina virorum qui ascenderunt
per vicos suos in tribus et in partem
principatus ipsorum. Sacerdotes filii phine-
es filii aaron iesus filius iosedech
ioachim filius zorobabel filii salathi-
el de domo david ex progenie phara-
res tribu autem iuda qui locutus est sub
dario rege persarum sermones mirificos
in secundo anno regni ipsius mense nisan
primo. Sunt autem hii qui ex iuda ascenderunt
de captivitate transmigrationis quos transmi-
gravit nabuchodonosor rex babilonie in
babilonem et reversi sunt in ierusalem et
reliquam partem iudee unusquisque in ci-
vitatem suam qui venerunt cum zorobabel
et iesu neemias arcoreas elimeo nima-
mine mardocheo beelsuro methsp-
haraton eliora eloma unus de prin-
cipibus eorum et numerus ab gentibus eorum et
prepositis eorum. Filii phares duo milia
c lxxii filii areth tria milia lvi fi-
lii semo c xlii in filiis iesu et ioabes
mille ccc duo filii demin duo mi-
lia ccc lxx filii thorabi ccc v filii
banna c lxviii filii bebeth ccc iii
filii arab ccc xxxvi filii bethan xxx
vii filii iosaar duo milia lxvii fi-
lii adom ccc lxi filii azoroit c viii
filii aaso et zelab c vii filii ororoc
ccc xxxix filii netabone c xxxii

filii ananie c xxx filii asom filii m-
ersac ccc xxxii filii zabaimis xc v fi-
lii zephsolemon c xx iii filii neopobam
lv filii rechinatis c lviii filii eba-
thamius c xxxviii filii ocacatai pultos
qui et necadices et modie ccc xxiii
qui cotigramas et gabaa ii c xxi. Qui
ex bessalon et laggege lxv. Qui ex ba-
stato c xxii. Qui ex bethsomoris. Vo. lv
filii sichem ccc lxx filii ericus duo
milia xlv filii anaas ccc lxx. Sac-
erdotes filii ieddus filii vathem filii elia-
sib ccc lxxii filii emereus cc xx vii
leuite filii iesu et cadmiel et bannis
et serebias et hodias lxxiiii. Omnes a
a vicesimo secundo anno triginta milia ccc
lxii filii et filie et uxores. Omnis computatio
xl milia cc xlii filii sacerdotum qui psalle-
bant in templo filii asaph c xx viii. Ho-
stiarii vero filii ezenemi filii azer filii
amon filii acuba toba filii tobi c xxx
ix. Sacerdotes ministres in templo filii sel
filii gasipha filii tobboleth filii carie fi-
lii sua acub filii vti filii tecta filii agab
filii obay filii anam filii carma filii
geddur filii chan filii radin filii desa-
mon filii netoba filii resaba filii ca-
ze filii ozim filii synoe filii acten filii
basten filii aziana filii manel filii
nasim filii acuphi filii aggista filii
atia filii pharacim filii salsalnon
filii meceda filii phusa filii carechi fi-
lii barchus filii sarce filii thoesi filii
nasith filii agisti filii pedon filii salo-
mon filii emus filii azophoth filii phara-
ida filii teli filii deddon filii gaddi-
el filii saphati filii agia filii sacareth
filii sabathan filii saronoth filii ma-
sie filii hamme filii susim filii addus
filii suba filii thema filii rabbas filii
phasphath filii malnon. Omnes sacro-
ministres et pueri salomonis ccc lxxii.
Hii sunt filii qui ascenderunt a thermel et
thelersas principes eorum carmellan et ca-
reth et non poterant edicere civitates suas
et progenies quemadmodum sunt et ex israel
filii dalam filii tuban filii nicodani.
Et ex sacerdotibus qui fungebantur
sacerdotio et non sunt inventi filii obia filii
acchisi filii addin qui accepit unam
uxorem ex pharzelen filiabus et vo-
catus est nomine eius. Et horum quesita

est genus scriptum in predatione et non est inventum et prohibiti sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis Neemias et Astharas ne participarent de sanctis donec exurgeret pontifex doctus in ostensionem et veritatem. Omnis autem Israel erat xii milia exceptis servis et ancillis xlii milia ccc lx. Servi horum et ancille vii milia ccc xxx vii. Cantores et cantatrices cc lxv. Cameli ccc xxxv. equi septem milia xxxvi. Et de ipsis ipsis per principes ducum venerunt in templum dei quod erat in Jerusalem. voverunt suscitare templum in loco suo secundum virtutem et dare in templi thezaurum sacrum operum sacri auri minas xii milia et stolas sacerdotales c. et inhabitaverunt sacerdotes et levite et qui erant ex plebe in Jerusalem et in regione et sacri cantores et hostiarii et omnis Israel in regionibus suis.

Instante autem septimo mense cum essent filii Israel unusquisque in rebus suis convenerunt unanimes in atrium quod erat ante januam orientalem. et stetit Jesus filius Josedech et fratres eius sacerdotes et Zorobabel filius Salathiel et huius fratres preparaverunt altare ut offerrent super illud holocaustomata secundum que in libro Moysi hominis dei precepta sunt. et convenerunt sibi ex aliis nationibus terre et erexerunt sacrarium in loco suo omnes gentes terre et offerebant hostias et holocaustomata domino matutina et egerunt scenophegiam in die sollempni sicut scriptum est in lege et sacrificia cottidie sicut oportebat. et post oblationes institutas et hostias sabbatorum et neomeniarum et dierum sollempnium omnium sanctificatorum. Et quotquot voverant deo a neomenia septimi mensis ceperunt hostias offerre deo. et templum dei nondum erat edificatum. Et dederunt pecunias lapidariis et fabris et potum et pabula cum gaudio. Et dederunt carra Sidoniis et Tiriis ut transveherent illis de Libano trabes cedrinas et facerent rates in portum Joppe secundum decretum quod scriptum erat eis a Ciro Persarum rege. Et in secundo anno veniens in templum dei in Jerusalem mense secundo inchoavit Zorobabel filius Salathiel et Jesus filius Josedech et fratres eorum et sacerdotes et levite et omnes qui advenerant de captivitate in Jerusalem et fundaverunt templum dei neomenia mensis secundi anni cum venissent in Judeam et Jerusalem. Et statuerunt levitas a xx annis super opera domini. et stetit Jesus et filii eius et fratres eius omnes levite consonantes et executores legis et facientes opera in domo domini. Et steterunt sacerdotes habentes tympana collaudantes dominum et benedicentes secundum David regem Israel et cantabant canticum domino quoniam dulcedo eius et honor in secula seculorum Israel. et omnis populus tuba cecinerunt et proclamaverunt voce magna collaudantes dominum in suscitatione domus domini. Et venerunt ex sacerdotibus et levitis et presidentibus secundum patres senioribus qui viderant priorem domum et ad huius edificationem cum clamore et planctu magno et multi cum tubis et gaudio magno in tantum ut populus non audiret tubas pre planctu populi. Turba enim erat tuba cantans tanquam magnifice ita ut longe audiretur. Et audierunt inimici tribus Juda et Beniamin et venerunt scire que esset vox tubarum. Et cognoverunt quia qui erant ex captivitate edificant templum domino deo Israel. Et accedentes ad Zorobabel et Jesum et prepositos patrum et dixerunt eis. Edificabimus una vobiscum simul enim audimus dominum vestrum et ipsi parimus a diebus Asbasareth regis Assiriorum qui transmigravit nos hic. Et dixit illis Zorobabel et Jesus et principes patrum Israel. Non est nobis et vobis edificare domum domini dei nostri secundum ea que precepit Cirus rex Persarum. Gentes autem terre incubantes his qui sunt in Judea et levantes opus edificationis et insidias et populum adducentes prohibebant eos edificare et aggressionibus excitantes impedierunt ne consummaretur edificatio omni tempore vite Ciri regis et protraxerunt structura per biennium usque ad Darii

In secundo anno regni Darii. VI

Prophetavit Aggeus et Zacharias filius Addo prophete apud Judeam et in Jerusalem in nomine domini dei Israel super eos. Tunc stans Zorobabel filius Salathiel et Jesus filius Josedech inchoaverunt edificare domum domini que est in Jerusalem cum adessent eis prophete domini et adiuvarent eos. In ipso tempore venit ad illos Sisennes subregulus

Syrie et Phenices et Satrabones et sodales eius et dixerunt eis Quo nobis precipiente domum hanc edificatis et tectum istud et cetera omnia perficitis et qui sunt instructores et qui hec edificant Et habuerunt gratiam visitacionem facta super eos qui erant ex captivitate a domino seniores iudeorum et non sunt impediti edificare donec significaretur Dario de omnibus istis et responsum acciperetur. Exemplum epistole quam miserunt Dario Sisennes sub regulus Syrie et Phenices et Satrabuzanes et sodales eius in Syria et Phenice presides Regi Dario salutem. Omnia nota sint domino regi quia cum venissemus in regionem Iudee et introissemus in Ierusalem invenimus edificantes domum dei magnam et templum ex lapidibus politis magnis et preciosis materiis in parietibus et opera illa instanter fieri et suffragare et prosperari in manibus eorum et in omni gloria quam diligentissime perfici. Tunc interrogavimus seniores dicentes Quo precipiente vobis edificatis domum istam et opera hec fundatis. Ideo autem interrogavimus eos ut notum faceremus tibi homines et prepositos et nomina scriptura principum postulavimus illos. At illi responderunt nobis dicentes Nos sumus servi domini qui fecit celum et terram et edificata erat domus ante illos annos multos a rege Israel magno et fortissimo et consummata est. Et quoniam patres nostri exacerbantes erant et peccaverunt in deum Israel qui tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Caldeorum et domum istam demolientes incenderunt et populum captivum duxerunt in Babiloniam. In primo regnante Ciro rege Babilonie scripsit Cirus rex domum hanc edificare et illa sacra vasa aurea et argentea que extulerat Nabuchodonosor de domo que est in Ierusalem et consecraverat in suo templo rursus protulit Cirus rex eius de templo quod erat in Babilonia et tradita sunt Zorobabel et Salmanazaro sub regulo et preceptum est eis ut afferrent hec vasa ut reponerent in templo quod erat in Ierusalem et templum ipsum dei edificare in loco suo. Tunc Salamanazarus subiecit fundamenta domus domini que est in Ierusalem et ex illo usque nunc edificatur et non accepit consummationem. Nunc ergo si iudicatur a nobis o rex precipiatur in regalibus bibliothecis Ciri regis que sunt in Babilonia et si inventum fuerit consilio Ciri regis cepta esse structura domus domini que est in Ierusalem et iudicabitur a domino rege nostro significet de hiis nobis. Tunc rex Darius precepit inquiri in bibliothecis et inventus est in Ecbathanis oppido quod est in media regione locus unus in quo erant scripta ista. Anno primo regnante Ciro Rex Cirus precepit domum domini que est in Ierusalem edificare ubi incendunt [?] igni assiduo cuius altitudo sit cubitorum decem latitudo cubitorum lx quadratum lapidibus politis tribus et in meniano signo eiusdem regionis et meniano uno novo et impendia dari de domo Ciri regis et sacra vasa domus domini tam aurea quam argentea que extulerat Nabuchodonosor de domo que est in Ierusalem ubi erant posita ut ponantur illic et precepit curam agere Sisennam sub regulum Syrie et Phenice et Satrabuzanam et sodales eius et qui ordinati erant in Syria et Phenice presides ut abstinerent se ab eodem loco. Et ego precepi integrum edificare et prospexi ut adiuvarent qui sunt ex captivitate iudeorum donec consummetur templum domus domini et a vectigali [?] tributorum Syrie totius [?] et Phenice diligenter quantitatem dari hiis hominibus ad sacrificium domini Zorobabel prefecto ad tauros et arietes et agnos similiter autem et frumentum et sal et vinum et oleum instanter per singulos annos prout sacerdotes qui sunt in Ierusalem ordinaverint consumi cottidie sine ulla dilatione ut offerantur libationes deo summo pro rege et pueris eius ut orent pro ipsorum vita. Et denunciabit ut quicumque aliquid transgressi fuerint ex hiis que scripta sunt aut spreverint accipiatur lignum de suis propriis et suspendatur et bona ipsius regi ascribantur [?] propterea et dominus cuius nomen invocatum est ibi exterminet omnem regem et gentem qui manum suam extenderit prohibere aut male tractare domum domini illam que est in Ierusalem. Ego Darius decrevi quam diligentissime secundum hec fieri.

VII

Tunc Sisennes sub regulus coelen Syrie et Phenices et Satra-

buzanes, et sodales obsecuti hiis que
a dario rege decreta erant insistebant
sacris sanctis operibus diligentissime coop-
erantes cum senioribus iudeorum principi-
bus sinagoge et prosperata sunt sacra opera
prophetantibus aggeo et zacharia prophetis
et consummaverunt omnia per preceptum
domini dei israel et cum consilio cyri et darii
et arthaxersis regis persarum et consumma-
ta est domus nostra usque ad tricesimam et vicesi-
mam diem mensis adar vi anno darii re-
gis. Et fecerunt filii israel et sacerdotes et
levite et ceteri qui erant ex captivitate
qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro
moysi et obtulerunt in edificationem
templi domini thauros centum arietes cc
agnos cccc et edos pro peccatis universi israel
xii secundum numerum tribuum israel. Et steterunt
sacerdotes et levite amicti stolas per
tribus et super opera domini dei israel et secundum
librum moysi et hostiarii per singulos
ianuas. Et egerunt filii israel cum hiis
qui erant ex captivitate illud phase
xiiii luna mensis primi quando sanctificati
sunt sacerdotes et levite et omnes filii
captivitatis. Non sunt simul sanctificati et
levite omnes simul sanctificati sunt et im-
molaverunt phase universis filiis captivi-
tatis et fratribus suis sacerdotibus et si-
bimetipsis. Et manducaverunt filii
israel qui erant ex captivitate omnes qui
remanserant ex omnibus execrationibus
gentium terre querentes dominum. Et celebra-
verunt diem festum azimorum septem diebus
epulantes in conspectu domini quoniam convertit con-
silium regis assiriorum in eis confortare
manus eorum ad opera domini dei israel. Et
post hec regnante arthaxerse persarum
rege accessit esdras filius azarie filii
elchie filii salome filii sadduc filii
achitob filii amerie filii ezechie filii
bocce filii abisue filii phinees filii
eleazari filii aaron primi sacerdotis.
Hic esdras ascendit de babilonia
tamquam scriba et ingeniosus in lege
moysi que data est a domino deo
israel. Et dedit ei rex gloriam quia invenit
gratiam in omni dignitate et de-
siderio in conspectu eius et ascenderunt
cum ipso ex filiis israel et sacerdotibus et
levitis et sacris cantoribus templi et hosti-
ariis et servis templi in iherusalem

viij

Anno septimo regnante Arth-
axerse in quinto mense hic
annus septimus est regni. Exeuntes
enim de babilonia novilunio
quinti mensis venerunt iherusalem iuxta
prospera illius per prosperitatem itineris
a domino ipso. In his enim esdras
magnam disciplinam obtinebat
ne pretermitteret quicquam eorum que
essent ex lege domini et preceptis et do-
cendo universum israel omnem iustitiam
et iudicium. Accedentes autem qui scribe-
bant scripta arthaxersis regis tradide-
runt scriptum quod obvenerat ab artha-
xerse rege ad esdram sacerdotem
et lectorem legis domini cuius exemplum sub-
iectum est. Rex arthaxerses esdre sa-
cerdoti et lectori legis domini salutem.
Humaniora ego iudicans et ad bene-
ficia precepi eos qui desiderant ex
gente iudeorum sua sponte et ex sacerdoti-
bus et levitis qui sunt in regno meo
comitari tecum in iherusalem. Si qui ergo
cupiunt ire tecum conveniant et proficiscan-
tur. Sicut placuit michi et septem
amicis meis consiliatoribus ut visitent
ea que aguntur secundum iudeam et iherusalem
observantes sicut habes in lege domini.
et ferant munera domino deo israel que
ego vovi et amici iherusalem et omne aurum
et argentum quod inventum fuerit in regi-
one babilonie domino in iherusalem cum
illo quod donatum est per ipsam gentem in
templo domini eorum quod est in iherusalem
ut colligatur hoc aurum et argentum
et ad thauros et arietes et agnos
et edos et que hiis sunt congruencia
ut offerant hostias domino super
altare domini ipsorum quod est in iherusalem
et omnia quecumque volueris cum fratribus
tuis facere auro et argento perfice per
voluntatem secundum preceptum domini dei
tui. Et sacra sancta vasa que data sunt
tibi ad opera domus domini dei tui
que est in iherusalem et cetera quecumque
sunt tibi subvenerit ad opera templi dei
tui. Dabis de regali gazophilacio
quod volueris cum fratribus tuis facere auro
et argento perfice secundum voluntatem
domini. Et ego quidem rex arthaxerses
precepi custodibus thezaurorum
syrie et phenicie et quecumque scripserit

Esdras sacerdos et lector legis dni dei
diligenter dentur ei usque ad argenti ta-
lenta centum similiter et tritici usque ad cho-
ros centum et vini amphoras
centum et alia que cumque abundant
sine taxatione omnia secundum legem
dei fiant deo altissimo ne forte con-
surgat ira in regno regis et filiorum
eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sacer-
dotibus et levitis et sacris cantori-
bus et servis templi et scribis templi huius
nullum tributum neque ulla indictio im-
ponatur nec habeat quisquam potestatem
obiicere eis quicquam. Tu autem esdras
secundum sapientiam dei constitue iudices
et arbitros in tota syria et phenice
et omnes qui legem dei tui noverint
eos doce ut quotquot transgressi fu-
erint legem diligenter plectantur
sine morte sine cruciatu sine
multatione pecunie vel abductione.
Et dixit Esdras scriba. Benedictus do-
minus deus patrum meorum qui dedit hanc vo-
luntatem in cor regis clarificare do-
mum suam que est in ierusalem. Et me hono-
rificavit in conspectu regis et consi-
liatorum et amicorum eius et purpu-
ratorum eius. Et ego constans animo factus
sum sibi opitulatione dni dei mei
et congregavi ex israel viros ut si-
mul ascenderent mecum. Et hii sunt prepositi secundum
patrias suas et principatus portio-
nales eorum qui mecum ascenderunt de
babilonia in regno arthaxersis. Et
filiis phares Bersonius. Ex filiis
siemaruth amenius. Filiorum david
actus filius secelie. Ex filiis phares
zacharias et cum eo recensiti sunt viri c
l. Ex filiis ducis maabilionis
zarahel et cum ipso viri cc l. Ex fi-
liis zathuel iechonias zechelei et
cum eo viri cc l. Ex filiis Sulama
sai gotholie et cum ipso viri lxx
Ex filiis saphacie zacharias mi-
chaeli et cum ipso viri lxxx. Ex filiis
iobdias iezeli et cum ipso viri cc xii.
Ex filiis banie salimoth filius io-
siphie et cum ipso viri c lx. Ex filiis
bebei zacharias bebai et cum ipso viri
cc viii. Ex filiis asath iothannes
acharie et cum ipso viri c x. Ex fili-
is adonicam novissimi. Et
hec nomina eorum eliphalam filius
gebel et semeas et cum ipso viri lxx.
Et congregavi eos ad fluvium qui
dicitur thia. Et metati illic sumus tri-
duo et recognovi eos et ex filiis
sacerdotum et levitarum non inveni illic.
Et misi ad eleazar et ecelom et
masman et emeloban et maaran
et sarnea et ioribum nathan et
ennagan zachariam et mozollam
ipsos duces et peritos. Et dixi eis
ut venirent ad luddeum qui erat
apud locum gazophilacii. Et manda-
vi eis ut dicerent loddeo et fratri-
bus eius et illis qui erant in gazophi-
lacio ut mitterent nobis eos qui sacer-
dotio fungerentur in domo dni dei nostri.
Et adduxerunt secundum manum validam
dni dei nostri viros peritos ex filiis
moholi filii levi filii israel sebebiam
et filios et fratres qui erant xviii. Al-
biam et aminni et filius filiorum cha-
nanei et filii eorum viri xx. Et ex his
qui in templo serviebant quos dedit david
et ipsi principes ad opera levitis tem-
ploserviencium ccxx. Omnium nomina signa-
ta sunt in scriptura. Et vovi illic ieiu-
nium iuvenibus in conspectu dni ut
quererem ab eo iter bonum nobis
et qui nobiscum erant et filiis et pe-
coribus propter insidias. Erubui enim pe-
tere a rege pedites et equites in co-
mitatu tutele gratia adversus
adversarios nostros. Diximus enim regi quia virtus
dni erit cum eis qui inquirunt eum
omni affectu. Et iterum deprecati sumus
dnm deum nostrum sibi hec que et propicium
habuimus. Et composui segregans de
principibus populi et sacerdotibus et le-
vitis viros xii et sedebiam et asa-
miam et cum eis ex fratribus viros decem
et appendi eis argentum et aurum
et vasa sacerdotalia domus dni dei
nostri que donaverat rex et consiliarii
eius et principes et omnis israel. Et cum
appendissem tradidi argenti talenta
ccl et vasa argentea talentorum c et au-
ri talenta centum et vasorum aureorum sep-
tiens xx et vasa erea de bono erami
to fulgentia xii auri speciem reddentia.
Et dixi eis. Et vos sancti estis domino
et vasa sunt sancta et aurum et argentum vo-
tum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate

et custodite donec tradatis ea principibus
sacerdotum et levitarum et prin-
cipibus civitatum Israel in Ierusalem in
pastoforo domus dei nostri. Et hii qui
susceperunt sacerdotes et levite aurum
et argentum et vasa que erant in Ierusalem
intulerunt in templum domini. Et promoventes
a flumine Thya die xii mensis primi usque-
quo introivimus Ierusalem. Et cum facta fuisset triduana
dies, quarta autem die ponderatum aurum
et argentum traditum est in domo domini
dei nostri Marimoth filio Iori sacer-
doti, et cum ipso erat Eleazar filius Phi-
nees. Et erant cum ipsis Iosabdus filius
Iesu et Medias et Banni filius, levite,
ad numerum et ad pondus universa, et
scriptum est pondus ipsorum eadem hora. Qui
autem venerant ex captivitate obtulerunt
sacrificium domino Israel tauros xii
pro omni populo, arietes lxxxxvi, agnos
lxxii, hircos pro peccato xii et pro salute
vaccas xii, omnia in sacrificium domini. Et re-
legerunt precepta regis regalibus dis-
pensatoribus et sub regulis Celen-
syrie et Phenicis, et honorificaverunt
gentem et templum domini. Et consummatis
his accesserunt ad me prepositi dicentes:
Non segregaverunt genus Israel principes
et sacerdotes et levite et alienigene
gentes et nationes terre immundicias su-
as, et Cananeis et Etheis et Phereze-
is et Iebuseis et Moabitis et Egipci-
is et Idumeis. Coniuncti enim sunt filiabus
eorum et ipsi filii eorum, et commixtum est se-
men sanctum alienigenis gentibus terre, et par-
ticipes erant prepositi et magistratus iniqui-
tatibus huius ab initio ipsius regni. Et
mox ut audivi ista, scidi vestimenta
et sacram tunicam et lacerans capillos
capitis et barbam sedi dolens et me-
stus. Et convenerunt ad me quotcumque
tunc movebantur in verbo domini dei Israel,
me lugente super iniquitatem istam,
et sedebam tristis usque ad sacrificium ve-
spertinum. Et surgens a ieiunio, conscissa
habens vestimenta et sacram tunicam, in geni-
culis et extendens manus ad dominum di-
cebam: Domine, confusus sum et reveritus
sum ante faciem tuam. Peccata enim nostra multi-
plicata sunt super capita nostra et iniqui-
tates nostre exaltate sunt usque ad celos,
quoniam a temporibus patrum nostrorum sumus in
magno peccato usque ad diem hunc. Et
propter peccata nostra et patrum nostrorum sumus

in magno peccato usque ad diem
hunc, et propter peccata nostra et patrum nostro-
rum simul traditi cum fratribus et cum
sacerdotibus nostris et regibus terre
in gladium et captivitatem et
depredationem cum confusione usque ad
hodiernum diem. Et nunc quantum
est quod contigit nobis misericordia abs
te domine deus. Derelinque nobis ra-
dicem et nomen in loco sanctificationis
tue, detegere luminare nostrum in
domo domini dei nostri, dare nobis
cibum in tempore servitutis nostre. Et cum ser-
viremus non sumus derelicti a domino
deo nostro, sed constituit nos in gratiam
ponens nobis reges Persarum dare cibum
et clarificare templum domini dei nostri, et
edificare deserta Sion, dare nobis
stabilitatem in Iudea et Ierusalem.
Et nunc quid dicimus domine habentes
hec? Transgressi enim sumus tua pre-
cepta que dedisti in manus puerorum tuorum
prophetarum dicens: Quoniam terra in quam in-
troistis possidere hereditatem eius
terra polluta est coinquinationibus
alienigenarum terre, et immundicie
eorum repleverunt eam totam in immundicia
sua. Et nunc filias vestras non iungetis
filiis eorum et filias eorum non accipi-
etis filiis vestris, et non inquiretis
pacem habere cum illis omni tempore ut
invalescentes manducetis optima
terre et hereditate distribuatis filiis
vestris usque in evum. Et que con-
tingunt nobis omnia fiunt propter opera nostra
maligna et magna peccata nostra.
Et dedisti nobis talem radicem, et
rursum reversi sumus transgredi le-
gittima tua, uti commisceremur in
immundicie alienigenarum gentium
terre. Nunquid non irasceris nobis
perdere nos ab Ave ad usque non relin-
queretur radix et nomen nostrum. Domine
deus Israel, verax es. Derelicta enim
est radix usque in hodiernum diem.
Ecce nunc sumus in conspectu tuo in
iniquitatibus nostris; non est enim
adhuc stare ante te in his. Et cum
adorando confiteretur Esdras flens
humi prostratus ante templum, congre-
gati sunt ad eum ex Ierusalem turba
magna valde, viri et mulieres et
iuvenes et iuvencule; fletus enim

est magna in ipsa multitudine. Et ad clamans iechonias iheli de filiis israel dixit esdre: Nos in dominum peccavimus quia collocavimus nobis in matrimonio mulieres alienigenas de gentibus terre. et nunc es super omnem israel. In huiusmodi sit iusiurandum a domino, expellere omnes uxores nostras que ex alienigenis sunt cum filiis earum sicut decretum est a maioribus secundum legem domini. Surgens precipe. ad te enim spectat negotium hoc et nos tecum sumus. viriliter fac. Exurgens esdras adiuravit principes sacerdotum et levitarum et totius israel facere sibi omnia hec et iuraverunt. Et exurgens esdras ab atrio templi abiit in pastoforium ionathe filii nasabi et hospitatus illic nihil gustavit, panem nec aquam bibit super iniquitates multitudinis. Et factum est preconium in omni iudea et ierusalem omnibus qui erant ex captivitate congregari in ierusalem. Quicumque non occurrerit biduo vel triduo dici sibi iudicio assidentium seniorum tollentur facultates sue et ipse alienus iudicabitur a multitudine captivitatis. Et congregati sunt omnes qui erant de tribu iuda et beniamin in tribus diebus in ierusalem. hic est mensis nonus vicesimo die mensis. et sedit omnis multitudo in area templi tremantes propter hiemem instantem.

Exurgens esdras dixit illis: Vos inique fecistis collocantes vobis in matrimonium uxores alienigenas ut adderetis ad peccata israel. Et nunc date confessionem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum et facite voluntatem eius et discedite a gentibus terre et ab uxoribus alienigenis. Et clamavit omnis multitudo. Et dixerunt voce magna: Sicut dixisti faciemus. Sed quoniam multitudo magna est et tempus hibernum et non possumus in subdiali stare, et hoc opus non est nobis unius diei neque duorum. multum enim in his peccavimus. Stent ergo prepositi multitudinis et omnes qui mecum inhabitant et quotquot habent apud se uxores alienigenas et assistant accepto tempore omnis loci presbiteri et iudices usque solvant iram domini negotii huius. Ionathas autem filius ezeli et ozias tetani susceperunt secundum hec. et bosoramus et levis et sabbatheus simul conscripserunt cum illis. et steterunt secundum hec omnia omnes qui erant ex captivitate. et elegit sibi viros esdras sacerdos principes magnos et patribus eorum secundum nomina. Et consederunt in novissimo mensis decimi examinare negotium istud. et definitum est de viris qui habuerunt uxores alienigenas usque ad neomeniam primi mensis. Et inventi sunt de sacerdotibus permixti qui habebant alienigenas uxores. De filiis iesu filii iosedech et fratribus masias et eleazarus et ioribus et ioadeus. et iniecerunt manus ut expellerent uxores suas et ad litandum domino in exorationem arietem pro ignorantia sua. Et de filiis serimei masias et essem et iethebeth azarias. et de filiis phosore elionas massias ismaeelus et nathanael et ocidelus et talsas. Et de levitis iosabdus et semeis et colius et calitas et phateas et colnas et elionas. Et de sacris cantoribus eliasibus bacchurus. Et de ostiariis sallumus et tolbanes. Et de israel de filiis phorosi hiermas et iedias et melchias et michelus et eleazarus et iemmebias et bannas. Et de filiis iolamani chemas et zacharias iezrelus et iobdius et erimoth et elias. Et de filiis zathoin eliadas et eliasimus et othias et iarimoth et zabdis et thebedias. Et de filiis bebei iohannes et ananias et zabdias et emeus. Et de filiis banni olamus et malluchus et iodeus et iasub et assabus et ierimoth. Et de filiis addin naathus et moosias et calcoramus et manas et basias et mathanias et besel et bonnus et manasses. Et de filiis annae elionas et aseas melchias et sabbeas et simon beniamin et malachias

et mathias. Et ex filiis asom carra-
neus mathatias et bannus et eli-
phelech et manasses et semei. Et
ex filiis banni ieremias et moodias
et abramus et iohel et baneas
et pelias et ionas et marimoth et
eliasib et mathaneus et eliasib et
ozias et melus et samedius et za-
mbris et ioseplius. Et ex filiis no-
be idelus et mathathias et sabadi
et zachedi sedim et iessei baneas.
Omnes isti duxerunt sibi uxores alie-
nigenas et dimiserunt eas cum fili-
is. Et habitaverunt sacerdotes et levite
et qui erant ex israel in iherusalem et in to-
ta regione una novilunio mensis
septimi. Et erant filii israel in mansi-
onibus suis. Et congregata est omnis
multitudo simul in aream que est ad
orientem porte sancte. Et dixerunt Es-
dre pontifici ut afferret legem moy-
si que tradita est a domino deo israel.
Et attulit esdras pontifex legem domini
multitudini eorum a viro usque ad mulierem
et omnibus sacerdotibus audire novilu-
nio mensis septimi. Et legebant in
area que est ante sacram portam templi
a prima luce usque ad vesperam coram
viris et mulieribus. Et dederunt omnes
sensum ad legem. Et stetit Esdras
sacerdos et lector legis super ligneum
tribunal quod fabricatum erat. Et
steterunt ad eum mathathias et sammus
et ananias azarias urias ezechias
balsamus ad dexteram et ad sinistram
phaldeus misael malachias ab-
bustas sabius nabadias et zachari-
as. Et assumpsit esdras librum coram
omni multitudine. presidebat enim in
gloria in conspectu omnium et cum absolvis-
set legem omnes recti steterunt. Et be-
nedixit Esdras dominum altissimum deum
sabbaoth omnipotentem. Et respondit
omnis populus amen. Et levantes sursum
manibus procidentes adoraverunt in terra
dominum. iesus et bananeus et sara-
bias et iadinus et accubus et sabba-
theus et calites et azarias et ioradi
et ananias et phalias levite qui
docebant legem domini et in multitudine
legebant legem domini et preficiebant
singuli eos qui intelligebant lec-
tionem. Et dixit attharates esdre
pontifici et lectori et levitis qui
docebant multitudinem dicens: Di-
es hic sanctus est domino. Et omnes
flebant cum audissent legem.
Digressi ergo manducate pingui-
ssima et bibite dulcia
et mittite munera his qui
non habent. Sanctus enim est hic dies
domino et nolite mesti esse. Dominus
enim clarificabit vos. Et levite
denunciabant in publico dicentes:
Dies hic sanctus est. nolite mesti
esse. Et abierunt omnes manducare
et bibere et epulari et dare mu-
nera his qui non habebant ut epu-
larentur. Magnificati enim sunt ex-
altati verbis quibus edocti sunt. Et con-
gregati sunt universi in iherusalem ce-
lebrare leticiam secundum testamentum
domini dei israel.

Capitulum I

Liber Esdre tercius filii zarie
filii azarie filii elchie filii
salathie filii sadoch filii a-
chitob filii achie filii phinees
filii heli filii amarie filii azi-
hel filii marimoth filii arnan
filii ozie filii borith filii abisei
filii phinees filii eleazar filii a-
aron ex tribu levi qui fuit capti-
vus in regione medorum in regno ar-
taxersis regis persarum. Et factum est
verbum domini ad me dicens: Vade et nun-
cia populo meo facinora ipsorum et fi-
liis eorum iniquitates quas in me
admiserunt. Et nunciet filiis fi-
liorum quia peccata parentum illorum in illis
creverunt. Obliti sunt enim me et sacrifi-
caverunt diis alienis. Nonne ego
eduxi eos de terra egipti et de do-
mo servitutis. ipsi autem irritaverunt me
et consilia mea spreverunt. Tu autem
excute comam capitis tui et proi-
cia mala super illos qui non ob-
audierunt legi mee. populus autem in-
disciplinatus usque quo sustinebo
quibus tanta beneficia contuli. Reg-
es multos propter eos subverti. pharaonem
cum pueris percussi suis et omnem exerci-
tum eius. Omnes gentes a facie eorum
perdidi. Et in oriente provinciarum
duarum populum tiri et sidonis dissi-
pavi et omnes adversarios eorum int-

sti Tu vero loquere ad eos dicens
Hec dicit dominus Nonne ego vos per
mare traieci et plateas vobis inmu-
nitas construxi Ducem vobis dedi
moysen et aaron sacerdotem lucem
vobis per columpnam ignis prestiti Et
magna mirabilia feci in vobis Vos
autem mei obliti estis dicit dominus
Hec dicit dominus omnipotens Coturnix
vobis in signum fuit castra vobis
ad tutelam dedi et illic murmura-
stis et non triumphastis in nomine meo
de perditione inimicorum vestrorum sed adhuc
nunc murmurastis Ubi sunt beneficia
que prestiti vobis Nonne in deserto cum
esurissetis et sitiretis proclamastis ad me
dicentes Ut quid nos in desertum istud
adduxisti interficere nos Melius nobis
fuerat servire egiptiis quam mori in
deserto hoc Ego dolui gemitus vestros
et dedi manna vobis in escam Panem
angelorum manducastis Nonne cum sitiretis
petram excidi et fluxerunt aque in
saturitate Propter estus foliis arborum vo-
bis texi Divisi terras vobis pingwi-
es Chananeos pherezeos et phi-
listeos a facie vestra proieci Quid
faciam vobis adhuc dicit dominus Hec
dicit dominus omnipotens In deserto cum esse-
tis in flumine amorreo sicientes et
blasphemantes nomen meum non ignem
vobis pro blasphemiis dedi sed mittens
lignum in aquam dulce feci flumen
Quid tibi faciam Iacob Noluisti VI
me audire Iuda Transferam
me ad alias gentes et dabo eis
nomen meum ut custodiant legitima mea
Qui me dereliquistis et ego vos dere-
linquam petentibus vobis a me miseri-
cordiam non miserebor vestri Cum invocabitis
me ego non exaudiam vos Macu-
lastis enim manus vestras sanguine et
pedes vestri impigri sunt ad committendum
homicidia Non quasi me dereliquistis
sed vos ipsos dicit dominus Hec dicit dominus om-
nipotens Nonne ego vos rogavi
ut pater filios ut mater filias ut nu-
trix parvulos suos ut essetis mihi in po-
pulum et ego vobis in deum et vos
mihi in filios et ego vobis in pa-
trem Ita vos collegi ut gallina
filios suos sub alas suas Modo autem
quid faciam vobis Proiciam vos a fa-
cie mea Oblationes mihi cum obtu-
leritis avertam faciem meam a vobis Di-
es enim festos et neomenias et circum-
cisiones carnis repudiavi Ego
misi pueros meos prophetas ad vos
quos acceptos interfecistis et lania-
stis corpora illorum quorum sanguinem
exquiram dicit dominus Hec dicit do-
minus omnipotens Domus vestra deserta est
proiciam vos sicut ventus stipulam et fi-
lii procreationem non facient quia man-
datum vobiscum neglexerunt et quod ma-
lum est coram me fecerunt Tradam
domos vestras populo venienti qui me
non audientes credunt quibus signa non
ostendi facient que precepi Prophetas non vi-
derunt et memorabuntur antiquitates
eorum Testor populi venientis gra-
tiam cuius parvuli exultant cum
leticia me non videntes oculis car-
nalibus sed spiritu credent que dixi
Et nunc frater aspice cum gloria et vide
populum venientem ab oriente quibus
dabo ducatum Abraham Ysaac et
Iacob et osee et amos et michee
et iohelis et abdie et ione et na-
um et abacuk sophonie aggei
et zacharie et malachiam Qui et
angelus domini vocatus est Hec di-
cit dominus Ego eduxi populum istum
de servitute quibus mandata dedi per pue-
ros meos prophetas quos audire noluerunt
sed irrita fecerunt mea consilia
mater que eos generavit dicit illis
Ite filii quia vidua ego sum et derelicta
educavi vos cum leticia et amisi vos
cum luctu et tristicia quia peccastis coram
domino deo et quod malum est coram me
fecistis Modo autem quid faciam vobis
ego enim vidua sum et derelicta Ite filii
et petite a domino misericordiam Ego autem pa-
trem testem invoco super matrem filiorum
qui testamentum meum noluerunt servare
ut des eis confusionem et matrem eorum
in direptionem ne generatio fiat eorum
Dispergantur inter gentes nomina eorum de-
leantur de terra quia spreverunt sacramentum
Ve tibi assur qui VII celas
absconditos iniquos penes te Gens
mala memorare quid fece-
rim sodome et gomorre quorum terra ia-
cet in piceis glebis et aggeribus cine-
ris Sic dabo eos qui non audierunt me dicit dominus
Hec dicit dominus ad esdram Mater

ple meo, quibus dabo eis regnum ierusalem quod daturus eram Israhel. Et sumam mihi gloriam illorum et dabo eis tabernacula eterna que preparaveram illis. Lignum vite erit illis in odore unguenti, et non laborabunt neque fatigabuntur. Ite et accipietis. Rogate vobis dies paucos ut minorentur. Iam paratum est vobis regnum. Vigilate. Testare celum et terram. Contrivi enim malum et creavi bonum, quia vivo ego dicit dominus. Mater, amplectere filios tuos, educa illos cum leticia; sicut columba confirma pedes eorum, quoniam te elegi dicit dominus. Et resuscitabo mortuos de locis suis, et de monumentis educam illos, quia cognovi nomen meum in illis. xvii

Noli timere, mater filiorum, quoniam te elegi dicit dominus. Mittam tibi adiutorium pueros meos Ysaiam et Ieremiam, ad quorum consilium et paravi tibi arbores xii gravatas variis fructibus et totidem fontes fluentes lac et mel, et montes immensos vii habentes rosam et lilium, in quibus gaudio replebo filios tuos. Viduam iustifica, pupillo iudica, egenti da, orphanum tuere, nudum vesti, confractum et debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancum, et cecum ad visionem claritatis mee admitte. Senem et iuvenem intra muros tuos serva. Mortuos ubi inveneris commenda sepulcro. Et dabo tibi primam sessionem in resurrectione. Pausa et quiesce populus meus, quia veniet requies tua. Nutrix bona, nutri filios tuos, confirma enim pedes eorum. Servos quos dedi, nemo ex eis interiet. Ego enim requiram de numero tuo. Noli satagere. Cum venerit enim dies pressure et angustie, alii plorabunt et tristes erunt, tu autem hilaris et copiosa eris. Zelabunt gentes et nil adversus te poterunt dicit dominus. Manus mee tegent te ne filii iehennam videant.

Iocundare mater cum filiis tuis, quia te eripiam dicit dominus. Filios tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus terre et misericordiam illis faciam, quoniam misericors sum dicit dominus omnipotens. Amplectere natos tuos usque dum venio et predica illis misericordiam, quoniam exuberant fontes mei et gratia mea non deficiet. Ego Esdra accepi preceptum a domino in monte Oreb ut irem ad Israel. Ad quos cum venirem, reprobaverunt me et respuerunt mandatum domini. Ideo quod vobis gentes que auditis et intelligitis: Expectate pastorem vestrum. Requiem eternitatis dabit vobis, quoniam in proximo est ille qui in fine seculi veniet. Parati estote ad premia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per eternitatem temporis. Fugite umbram seculi huius, accipite iocunditatem glorie vestre. Ego testor palam salvatorem meum. Commendatum donum accipite gratias agentes ei qui vos ad celestia regna vocavit. Surgite et state et videte numerum signatorum in convivio domini. Qui se de umbraculo transtulerunt splendidas tunicas a domino acceperunt. Recipe Sion numerum tuum, et conclude candidatos tuos qui legem domini compleverunt. Filiorum tuorum quos optabas plenus est numerus. Roga imperium domini ut sanctificetur populus tuus qui vocatus est ab initio. viiii

Ego Esdra vidi in monte Sion turbam magnam quam dinumerare non potui, et omnes canticis collaudabant dominum. Et in medio eorum iuvenis statura celsus eminentior omnibus illis. Et singulis eorum capitibus imponebat coronas et magis exaltabatur. Ego autem miraculo tenebar. Tunc interrogavi angelum et dixi: Qui sunt hii domine? Qui respondens dixit mihi: Hii sunt qui mortalem tunicam deposuerunt et immortalem sumpserunt. Et confessi sunt nomen dei. Modo coronantur et accipiunt palmas. Et dixi ad angelum: Ille iuvenis quis est qui eis coronas imponit et palmas in manus tradit? Et respondens dixit mihi: Ipse est filius dei quem in seculo confessi sunt. Ego autem magnificare eos cepi qui fortiter pro nomine domini steterunt. Tunc dixit mihi angelus: Vade et annuncia populo meo qualia et quanta mirabilia domini dei vidisti. xv

Anno xxx ruine civitatis eram in Babilone ego Salathiel qui et Esdras. Et conturbatus sum super cubiculo meo recumbens et cogitationes mee ascendebant super cor meum, quoniam vidi desertionem Sion et abundanciam eorum qui habitabant in Babilone. Et ventilatus est spiritus meus

valde et cepi loqui ad altissimum
verba timorata. Et dixi: O dominator
domine, tu dixisti ab initio, quando plan-
tasti terram, et hoc solus imperasti
populo. Et dedisti Adam corpus mor-
tuum; sed et ipsum figmentum manuum
tuarum erat, et insufflasti in eum spiritum vite,
et factus est vivens coram te. Et in-
duxisti eum in paradisum quem plantaverat
dextera tua antequam terra adventaret. Et
huic mandasti diligere viam
tuam, et preterivit eam. Et statim
instituisti in eum mortem et in na-
tionibus eius. Et nate sunt ex eo gen-
tes et tribus, populi et cognationes
quorum non est numerus. Et ambulavit
unaqueque gens in voluntate sua,
et mira agebant coram te, et sper-
nebant precepta tua. Iterum autem in tem-
pore induxisti diluvium super habitantes
seculum et perdidisti eos. Et factum est
in unoquoque eorum: sicut Ade mors, sic
et hiis diluvium. Dereliquisti eos iustos
omnibus; fecisti unum ex hiis Noe cum domo
sua et ex eo iustos omnes. Et factum
est cum cepissent multiplicari qui
habitant super terram, et multiplicaverunt
filios et populos et gentes multas, et
ceperunt iterum impietatem facere
plus quam priores. Et factum est cum
iniquitatem facerent coram te, elegi-
sti tibi ex hiis unum cui nomen Abra-
ham, et dilexisti eum et demonstra-
sti ei soli secreta nocte. Et dispo-
suisti ei testamentum eternum et dixisti ut
non unquam derelinqueres semen eius.
Et dedisti ei Ysaac, et Ysaac de-
disti Iacob et Esau. Et segrega-
sti tibi Iacob, Esau autem separasti. Et
factus est Iacob in multitudinem ma-
gnam. Et factum est cum educeres semen
eius de Egypto, adduxisti eos super
montem Syna. Et inclinasti celos
et statuisti terram, et commovisti or-
bem, et tremere fecisti abyssos, et con-
turbasti seculum. Et transiit gloria tua
portas quatuor ignis et terremotus
et spiritus et gelu, ut dares semini
Iacob legem et generationi Israel di-
ligentiam. Et non abstulisti ab eis cor
malignum, ut faceret lex tua in eis
fructum. Cor enim malignum baiulans

primus Adam transgressus et victus
est, sed et omnes qui ex eo nati sunt. Et
facta est permanens infirmitas, et lex cum
corde populi cum malignitate radicis, et
discessit quod bonum est, et mansit mali-
gnum. Et transierunt tempora et finiti sunt
anni. Et suscitasti tibi servum nomine
David. Et dixisti ei edificare civi-
tatem nominis tui, ut offerret ibi in ea
de tuis oblationes. Et factum est hoc
annis multis, et dereliquerunt qui habitabant
civitatem in omnibus facientes sicut fecit
Adam et omnes generationes eius. Ute-
bantur enim et ipsi corde maligno. Et
tradidisti civitatem tuam in manibus
inimicorum tuorum. Et dixi ego tunc in cor-
de meo: Nunquid meliora faciunt qui
habitant Babilonem? Et propter hoc domina-
bitur Syon? Factum est autem cum venissem
huc, vidi impietates quarum non est numerus,
et delinquentes multos vidit anima mea
hoc tricesimo anno, et excessit cor meum.
Quoniam vidi quomodo sustines eos peccantes
et pepercisti impie agentibus, perdidisti populum
tuum et conservasti inimicos tuos, et non
significasti nichil. Memini quomodo debeat
derelinqui hec via. Nunquid meliora fecit
Babilon quam Syon? Aut alia gens
cognovit te preter Israel? Aut que tribus
crediderunt testamentis sicut Iacob? Quorum merce-
des non comparuit neque labor fructificavit.
Pertransiens enim pertransivi in gentibus, et
vidi abundantes eas et non memora-
tes mandatorum tuorum. Nunc ergo pondera
in statera iniquitates nostras et eorum qui
habitant in seculo, et invenietur nomen
tuum preter ubi declinet. Qui non pecca-
verunt in conspectu tuo qui habitant terram?
Aut que gens sic observavit manda-
ta tua? Gentes autem non invenies. IV

Et respondit ad me angelus qui mi-
ssus est ad me, cui nomen Uriel,
et dixit michi: Excedens ex-
cessit cor tuum in hoc seculo, et compre-
hendere cogitas viam altissimi? Et di-
xi: Ita, domine mi. Et respondit mi-
chi et dixit: Tres vias missus sum osten-
dere tibi, et tres similitudines proponere co-
ram te. De quibus michi si renunciaveris
unam ex hiis, et ego demonstrabo tibi viam
quam desideras videre, et docebo te unde
cor malignum. Et dixi: Loquere,
domine mi. Et dixit ad me: Vade

pondera ignis pondus aut mensuram michi flatum venti aut revoca michi diem qui preteriit. Et respondi et dixi Quis natorum poterit facere ut me interrogas de hiis? Et dixit ad me Si ergo interrogarem te dicens Quante habitaciones sunt in corde maris, aut quante vene sunt in principio abissi, aut quante vene sunt super firmamentum, aut quibus exitus sunt paradisi: Diceres michi forsitan In abissum non descendi neque in infernum adhuc neque in celum umquam ascendi. Nunc autem non interrogavi te nisi de igne et vento et die per quem transisti, et sine quibus separari non potes, et non respondisti michi de hiis. Et dixit michi Tu que tua sunt et tecum coadolescentia non potes agnoscere, et quomodo poterit vas tuum capere altissimi viam, et iam exterius corrupto seculo intelligere incorrupcionem evidentem in facie mea. Et dixi illi Melius erat non esse nos quam advenientes vivere in impietatibus et pati, et non intelligere de qua re. Et respondit ad me et dixit Proficiscens profectus sum ad silvam lignorum campi et cogitaverunt cogitacionem et dixerunt Venite et eamus et faciamus ad mare bellum ut recedat coram nobis, et faciamus nobis silvas. Et similiter fluctus maris et ipsi cogitaverunt cogitacionem et dixerunt Venite ascendentes debellemus silvam campi, ut et ibi consumemus nobis metipsis aliam regionem. Et factus est cogitatus silve in vanum: venit enim ignis et consumpsit eam. Similiter et cogitatus fluctuum maris: stetit enim arena et prohibuit eam. Si enim eras iudex horum, quem inciperes iustificare aut quem condempnare? Et respondi et dixi Utrique vanam cogitacionem cogitaverunt. Terra enim data est silve et mari locus portare fluctus suos. Et respondit ad me et dixit Bene tu iudicasti, et quare non iudicasti tibi metipsi? Quemadmodum enim terra silve data est et mare fluctibus suis, et qui super terram inhabitant que sunt super terram intelligere solummodo possunt, et qui super celos super altitudinem celorum.

Et respondi et dixi Precor te ut michi datus est sensus intelligendi. Non enim volui interrogare de superioribus tuis sed de hiis que pertransiunt per nos cottidie, quia Israel datus est in obprobrium gentibus, quem dilexisti populus datus est tribubus impiis, et lex patrum nostrorum in interitum deducta est, et disposiciones scripte sunt nusquam. Et pertransimus de seculo ut locuste, et vita nostra ut pavor, et nec digni sumus consequi misericordiam. Sed quid faciet nomini suo quod invocatum est super nos? Et de hiis interrogavi. Et respondit ad me et dixit Si fueris videbis, et si vixeris frequenter miraberis, quia festinans festinavit seculum pertransire, et non capiet portare que in temporibus iustis repromissa sunt, quia plenum mesticia est seculum hoc et infirmitatibus. Seminatum est enim malum de quibus me interrogas, et nec dum venit destructio eius. Si ergo non reversum fuerit quod seminatum est et discesserit locus ubi seminatum est malum, non veniet ager ubi seminatum est bonum. Quoniam granum seminis mali seminatum est in corde Adam ab inicio, et quantum impietatis generavit usque nunc et generabit usque dum veniat area. Estima autem apud te granum mali seminis quantum fructum impietatis generavit. Quando seminate fuerint spice quarum non est numerus, quam magnam aream incipient facere? Et respondi et dixi Quomodo et quando hec? Quare modica et mala anni nostri? Et respondit ad me et dixit michi Non festinas tu super altissimum. Tu autem festinas vaniter esse super ipsum, nam excessus tuus multus. Nonne de hiis interrogaverunt anime iustorum in promptuariis suis dicentes Usquequo spero sic, et quando veniet fructus aree mercedis nostre? Et respondit ad ea Ieremiel archangelus et dixit Quando impletus fuerit numerus seminum vobis, quia in statera ponderavit seculum, et mensura mensuravit tempora, et numero numeravit tempora, et non commovit nec excitavit usque dum impleatur predicta mensura. Et respondi et dixi O dominator domine, sed et nos omnes pleni sumus impietate, et ne forte propter nos impleatur iustorum area propter peccata habitancium super terram. Et

venit ad me et dixit Vade et in-
terroga pregnantem si quando impleverit
novem menses suos, adhuc poterit
matrix eius retinere fetus in se-
metipsa. Et dixi Non potest domine.
Et dixit ad me In inferno pro-
mptuaria animarum matrici assimilata
sunt quemadmodum festinavit que pa-
rit effugere necessitatem partu-
rientis sic et hec festinavit reddere
ea que commendata sunt ab initio. Et
ut tibi demonstrabitur. Et de his que con-
cupisti videre. Et respondi et dixi Si
inveni graciam ante oculos tuos et
si possibile est et si ydoneus sum
demonstra michi. Et hoc si plus
quam preteritum habet venire aut plura pertransi-
erunt super nos. Quid quod pertransivit scio
quid autem futurum sit ignoro. XVIII

Et dixit ad me Sta super
dexteram partem et demonstrabo tibi
interpretationem similitudinis. Et steti
et vidi. Et ecce fornax ardens
transiit coram me. Et factum est cum
transiret flamma et vidi et ecce super-
avit fumus. Et post hec transiit coram
me nubes plena aqua. Et im-
misit pluviam impetu multam.
Et cum transisset impetus pluvie et
supercaderunt in ea gutte. Et dixit
ad me Cogita tibi Sicut enim cre-
scit pluvia amplius quam fumus
sic superabundavit que transierunt men-
sura. Superaverunt autem gutte et fu-
mus. Et oravi et dixi Putas
vivo usque in diebus illis. Respondit
ad me et dixit De signis de quibus
me interrogas ex parte possum tibi dicere
de vita autem tua non sum missus tibi
dicere sed nescio. De signis autem
ecce dies venient et apprehendentur qui
habitant terram in multo censu et abscon-
detur veritatis via et sterilis erit
a fide regio et multiplicabitur in-
iusticia super hanc quam tu vides et
super quam tu audisti olim et erit
in invio vestigio quam nunc vi-
des regnare regionem et videbunt
eam desertam. Si autem tibi dederit
altissimus vivere et videbis post

tertiam tubam et relucescit subito sol
nocte et luna in die. Et de ligno de-
lignis sanguis stillabit. Et lapis
dabit vocem suam et populi commovebun-
tur egressi commutabuntur et regna-
bit quem non sperant qui inhabitant super
terram et volatilia commigrationem facient
et mare Sodomiticum pisces reiciet
et dabit vocem nocte quam non noverant
multi. Omnes autem audient vocem eius et
chaos fiet per loca multa et ignis sepe
qui remittetur. Et bestie agrestes
transmigrabunt regionem suam et mulieres
parient menstruate monstra et in dul-
cibus aquis sale invenientur et amici
ad semetipsos expugnabunt. Et abscon-
detur tunc sensus et intellectus separabitur
et in promptuarium suum et queretur a mul-
tis et non invenietur et multiplicabitur
in iusticia et incontinentia super terram
interrogabit regio proximam suam. Et di-
cet numquid per te pertransiit iusticia in-
stum faciens et hec negabit. Et erit
in illo tempore. Et sperabunt homines et
non impetrabunt laborabunt et non
dirigentur vie eorum. Hec signa dicere
tibi permissum est michi. Et si oraveris iterum
et ploraveris sicut et nunc et ieiunaveris
vii diebus audies iterato horum ma-
iora. Et evigilavi et corpus meum
horruit valde et anima mea laborabat
ut deficeret. Et tenuit me qui venit
angelus qui loquebatur in me et
confortavit me et statuit me super pe-
des meos. XIX

Et factum est in nocte secunda. Et
venit ad me Salathiel dux
populi et dixit mihi Ubi eras et
quare vultus tuus tristis. An nescis quoniam
tibi creditus est Israel in regione trans-
migrationis eorum. Exurge ergo et
gusta panem aliquem et non derelinquas
nos sicut pastor gregem suum in ma-
nibus luporum malignorum. Et dixi ei Re-
cede a me et non accedas ad me us-
que ad dies vii et tunc venies ad me
et audivit ut dixi et recessit a me.
Et ieiunavi diebus vii ululans
et plorans sicut michi mandavit
Uriel angelus. Et factum post dies

vii Et iterum cogitationes cordis mo-
leste erant valde michi. Et resumpsit
in anima mea spiritum intellectus. Et iterum
cepi loqui coram altissimo sermones
et dixi: Dominator domine, ex omni silva
terre et ex omnibus arboribus eius elegisti tibi
foveam unam. Et ex omnibus floribus or-
bis elegisti tibi lilium unum et ex omnibus
abyssis maris replesti tibi rivum unum.
Et ex omnibus civitatibus edificatis sancti-
ficasti tibi metipsi Syon. Et ex omnibus
creatis volatilibus nominasti tibi colum-
bam unam. Et ex omnibus plasmatis pec-
coribus providisti tibi ovem unam. Et ex
omnibus multiplicatis populis acquisisti tibi
populum unum et ab omnibus probatam legem
donasti huic quem desiderasti populo. Et
nunc domine ut quid tradidisti unum plu-
rimis, et preparasti unam radicem super
alias et dispersisti unicum tuum in multis
et conculcaverunt qui contradicebant sponsio-
nibus tuis, qui et tuis testamentis
non credebant. Et si odiens odisti populum
tuum tuis manibus debet castigari.
Et factum est cum locutus essem sermones
istos. Et missus est angelus ad me qui
ante venerat ad me preterita nocte. Et
dixit michi: Audi me et instruam te et
attende michi et adiciam coram te. Et di-
xi: Loquere domine meus. Et dixit: In excessu men-
tis factus es. Sta in Israel, aut plus dile-
xisti eum super eum qui eum fecit? Et dixi
ad eum: Non domine, sed dolens locutus
sum. Torquent enim me renes mei per
omnem horam querente apprehendere semi-
tam altissimi et investigare partem iudi-
cii eius. Et dixit ad me: Non potes. Et
dixi: Domine, quid itaque? Quare
non fiebat matrix matris mee michi sepul-
crum, ut non viderem laborem Iacob et fa-
tigationem generis Israel. Et dixit ad me:
Numera michi que nondum venerunt et collige
michi dispersas guttas et reviride
michi aridos flores et aperi michi clausa
promptuaria et produc michi inclusos in
eis flatus aut monstra michi vocis i-
maginem. Et tunc ostendam tibi
eum laborem quem rogas videre. Et di-
xi: Dominator domine, quis enim est qui potest
hec scire, nisi qui cum hominibus habitationem
non habet. Ego autem insipiens, et quo-
modo potero dicere de hiis quibus me
interrogasti. Et dixit ad me: Quomodo
non potes facere unum de hiis que
dicta sunt, sic non poteris invenire
iudicium meum aut in fine caritatis
quam populo meo promisi. Et dixi:
Sed ecce domine tu prees hiis qui
in fine sunt. Et quid facient qui an-
te nos sunt aut nos aut hii qui post nos
sunt. Et dixit ad me: Corone
assimilabo iudicium meum; sicut non
novissimorum tarditas sic nec priorum
velocitas. Et respondi et dixi: Nec enim
poteras facere qui facti sunt et qui sunt
et qui futuri sunt in unum, ut celerius
iudicium tuum ostendas. Et respondit ad
me et dixit: Non potest festinare crea-
tura super creatorem nec sustinere seculum
qui in eo creati sunt in unum. Et di-
xi: Quomodo dixisti servo tuo, quoniam vi-
vificans vivificavit a te creatam
creaturam in unum, et sustinebit crea-
tura poterit et nunc portare presentes
in unum. Et dixit ad me: Interroga
matricem mulieris et dices ad eam:
Et si paris decem per tempus? Roga eo-
tiam ut det decem in unum. Et dixi:
Non utique poterit, sed sibi tempus. Et
dixit ad me: Et ego te dedi ma-
tricem terre hiis qui seminati sunt
super eam per tempus. Quemadmodum enim
infans non parit neque ea que senuit
adhuc, sic ego disposui a me crea-
tum seculum. Et interrogavi et dixi:
Cum iam dedisti michi viam loquar
coram te. Nam mater nostra de qua di-
xisti michi adhuc iuvenis est iam se-
nectuti appropinquat. Et respondit ad
me et dixit: Interroga que parit et
dicet tibi. Dices enim ei: Quare quos
peperisti nunc non similes hiis qui ante
sunt, sed minores statura? Et tibi et ipsa. Alii sunt
qui in iuventute virtutis nati sunt et
alii qui sub tempore senectutis deficientes
in utero nati. Considera ergo et tu
quia minores statura estis pre hiis qui an-
te vos et qui post vos quasi et vos qui
iam senescentes creature et fortitu-
dinem iuventutis pretereuntes. Et dixi:
Rogo domine, si inveni gratiam
ante oculos tuos, demonstra servo tuo

quem visitas creaturam tuam. Et dixit ad me: Initium terreni orbis et antequam starent exitus seculi, et antequam spirarent conventiones ventorum, et antequam sonarent voces tonitruum, et antequam splenderent nitores coruscationum, et antequam confirmarentur fundamenta paradisi, et antequam viderentur decores florum, et antequam confirmarentur motus virtutes, et antequam colligerentur innumerabiles milicie angelorum, et antequam extollerentur altitudines aeris, et antequam nominarentur mensure firmamentorum, et antequam cognominarentur camini Sion, et antequam investigarentur presentes anni, et antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant adinventiones, et consignati sunt qui fidem thesaurizaverunt: tunc cogitavi et facta sunt hec per me solum et non per alium. Et respondi et dixi: Que erit separatio temporum? aut quando prioris finis aut sequentis initium? Et dixit ad me: Ab Abraham usque ad Abraham, quoniam ab eo nati sunt Jacob et Esau. Manus enim Jacob tenebat ab initio calcaneum Esau. Finis enim huius seculi Esau, et principium sequentis Jacob. Hominis manus inter calcaneum et manum: aliud noli querere, Esdra. Et respondi et dixi: O dominator Domine, si inveni gratiam ante oculos tuos, ut demonstres servo tuo finem signorum tuorum, quorum partem mihi demonstrasti nocte precedente. Et respondit et dixit ad me: Surge super pedes tuos et audies vocem plenissimam soni. Et erit, si commotione commovebitur locus in quo stas super eum, in eo dum loquitur tu non expavescas: quoniam de fine verbum, et fundamenta terre intelliguntur, quoniam de ipsis sermo tremescit et commovebitur: scit enim quoniam finem eorum oportet commutari. Et factum est cum audissem, et surrexi super pedes meos, et audivi: et ecce vox loquens, et sonus eius sicut sonus aquarum multarum. Et dixit: Ecce dies veniunt, et erit quando appropinquare incipio ut visitem habitantes in terra, et quando inquirere incipiam ab eis qui iniuste nocuerunt iniusticia sua, et quando suppleta fuerit humilitas Sion, et cum supersignabitur seculum quod incipiet pertransire, hec faciam signa: libri aperientur ante faciem firmamenti, et omnes videbunt simul: et anniculi infantes loquentur vocibus suis, et pregnantes immaturos parient infantes trium et quatuor mensium, et vivent et scirtabunt: et subito apparebunt loca seminata et plena promptuaria subito invenientur vacua: et tuba canet cum sono, quam cum omnes audierint subito expavescent. Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos ut inimici, et expavescet terra cum his qui inhabitant in ea: et vene fontium stabunt et non decurrent in tribus horis. Et erit omnis qui derelictus fuerit ex omnibus istis quibus predixi tibi, ipse salvabitur, et videbit salutare meum et finem seculi mei. Et videbunt qui recepti sunt homines qui mortem non gustaverunt a nativitate sua: et mutabitur cor inhabitantium et convertetur in sensum alium. Delebitur enim malum, et extinguetur dolus: florebit autem fides, et vincetur corruptela, et ostendetur veritas que sine fructu fuit tantis temporibus.

Et factum est cum loqueretur mihi, et ecce paulatim intuebatur super quem stabam super eum. Et dixit ad me: Veni tibi ostendere tempus venture noctis. Si ergo iterum rogaveris et iterum ieiunaveris septem diebus, iterum tibi renunciabo maiora horum per diem, que audivi. Audita est enim vox tua apud Altissimum: vidit enim Fortis directionem tuam, et providit pudicitiam quam a iuventute habuisti: et propter hoc misit me demonstrare tibi hec omnia, et dicere tibi: Confide et noli timere, et noli festinare in prioribus temporibus cogitare vana, ut non properes a novissimis temporibus. Et factum est post hec, et flevi iterum, et similiter ieiunavi septem diebus, ut suppleam tres ebdomadas que dicte sunt mihi. Et factum est in octava nocte, et cor meum iterum turbabatur in me, et cepi loqui coram Altissimo. Inflammabatur enim spiritus meus valde, et anima mea anxiabatur. Et dixi: O Domine, loquens locutus es ab initio creature in primo die dicens: Fiat celum et terra, et tuus sermo opus perfecit. Et erat tunc spiritus volans, et tenebre circumferebantur

et silencium sonus vocis hominis non dum
erat abs te. Tunc dixisti de thezauris
tuis afferri lumen quo lumine ut appa-
rerent tua opera tunc. Et die secundo creasti spiri-
tum firmamenti et imperasti ei ut di-
videret et divisionem faceret inter aquas
ut pars quidem sursum recederet, pars vero de-
orsum maneret. Et tercia die imperasti
aquis congregari in septima parte terre.
Sex vero partes siccasti et servasti ut ex
hiis sint coram te ministrancia semina-
ta a deo et culta. Verbum enim tuum processit
et opus statim fiebat. Processit enim subi-
to fructus multitudinis inmensus et
concupiscencia gustus multiformis et
flores colore inmutabili et odores
odoramenti investigabilis. Et die
tercia hec facta sunt. Quarta autem die impera-
sti fieri solis splendorem lune lumen
stellarum disposicionem et imperasti eis ut
deservirent futuro plasmato homini.
Quinta autem die dixisti septime parti
ubi erat aqua congregata ut procrea-
ret animalia volatilia et pisces, et ita
fiebat. Aqua muta et sine anima que
ei iubebatur animalia faciebat ut ex hoc
mirabilia tua naciones enarrent. Et
tunc conservasti duas animas nomen uni
vocasti enoch et nomen secundi vocasti le-
viathan et separasti ea ab alterutro. Non
enim poterat septima pars ubi erat aqua
congregata capere ea. Et dedisti enoch
unam partem que siccata est tercia die
ut inhabitet in ea. Ubi sunt montes mille
Leviathan autem dedisti septimam partem
humidam et servasti eam ut fiat in devora-
cionem quibus vis et quando vis. Sexto autem die
imperasti terre ut crearet coram te iumen-
ta et bestias et reptilia et super hiis
Adam quem constituisti ducem super omnibus
factis que fecisti, et ex eo educimur
nos omnes quem elegisti populum. Hec autem
omnia dixi coram te domine quoniam dixisti
quia propter nos creasti seculum. Residuas autem
gentes ab adam natas dixisti eas
nichil esse et quoniam saliue assimilate sunt
et sicut stillicidium de vase similasti
abundanciam eorum. Et nunc iste gentes que
in nichilum deputate sunt dominari inci-
piunt et devorare nos. Nos autem populus tuus
quem vocasti primogenitum unigenitum

emulatorem carissimum traditi
sumus in manibus eorum. Et si propter
nos creatum est seculum, quare non heredi-
tatem possidemus nostram seculo usque quo
hec. Et factum est cum finissem lo-
qui verba hec missus est ad me an-
gelus qui missus fuit ad me prio-
noctibus. Et dixit ad me Sur-
ge Esdra audi sermones quos ve-
ni loqui ad te. Et dixi loquere
domine mi. Et dixit ad me Ma-
re positum est in spacioso loco ut esset
altum et inmensum. Erit autem introi-
tus in angusto loco positus ut
esset similis fluminibus. Quis enim volens
noluit ingredi mare videre eum
et dominari ei si non pertransierit angu-
stum in latitudinem venire quomodo po-
terit. Item aliud civitas est edi-
ficata et posita in loco campestri
est autem plena omnium bonorum. Introi-
tus autem eius angustus et in preci-
piti positus ut esset a dextris
ignis et a sinistris aqua
alta. Semita est autem una sola
inter eos posita, hoc est ignis et
non capiet semita nisi solummodo ve-
stigium hominis. Si autem dabitur
civitas homini in hereditate si num-
quam antepositum periculum pertransierit
quomodo accipiet hereditatem suam. Et di-
xi Sic domine. Et dixit ad me Sic
est et Israel pars. Propter eos enim feci
seculum. Et quando transgressus est Adam con-
stituciones meas iudicatum est
quod factum est, et facti sunt introitus hu-
ius seculi angusti et dolentes et labo-
riosi. Pauci autem et mali et pericu-
lorum pleni et laborum magnorum
fulti. Nam maioris seculi introitus
spaciosi seculi non ingredientes et
facientes inmortalitatis fructum.
Si ergo non ingredientes ingressi
fuerint qui vivunt angusta et
vana hec non poterunt recipere que
sunt reposita. Nunc ergo quare tu contur-
baris corruptibilis cum sis. Et
quid tu moveris cum sis mortalis et quare
non accepisti in corde tuo quod est
futurum sed quod in presenti. Et respondi

et dixi Dominator domine ecce di-
sposuisti in lege tua quoniam iusti
hereditabunt hec impij autem peribunt
Iusti autem ferent angusta sperantes
spaciosa. Qui enim impie gesserunt
et angusta passi sunt et spaciosa non
videbunt. Et dixit ad me Non est
iudex super deum neque intelli-
gens super altissimum. pereant enim
multi presentes quam negligatur que an-
posita est lex dei. Mandans enim
mandavit deus venientibus quando ve-
nerunt quid facientes viverent. et
quid observantes non punirentur. et
hii autem non sunt persuasi. Et contra-
dixerunt ei et constituerunt sibi co-
gitamina vanitatis et proposuerunt
sibi circumventiones delictorum. super-
dixerunt altissimo non esse et vias
eius non cognoverunt et legem eius
spreverunt et sponsiones eius ab-
negaverunt et legittimis eius
fidem non habuerunt et opera eius non
perfecerunt. propter hoc Esdra vacua va-
cuis et plena plenis. Ecce enim
tempus veniet et erit quando veniet signa
que predixi tibi et apparebit sponsa
et apparescens civitas. et ostende-
tur que nunc subducitur terra. Et omnis qui
liberatus est de predictis malis ipse
videbit mirabilia mea. Revelabi-
tur enim filius meus Ihesus cum his qui
cum eo iocundabuntur qui relicti sunt
annis quadringentis. Et erit post annos hos et mo-
rietur filius meus xpistus et omnes qui
spiramentum habent homines. Et convertetur
seculum in antiquum silencium diebus sep-
tem sicut in prioribus initijs. ita ut
nemo derelinquatur. Et erit post di-
es vij excitabitur quod nondum vigi-
lat seculum et morietur corruptum. et
terra reddet qui in ea dormiunt et
pulvis qui in eo silencio habitant et
promptuaria reddent que eis comme-
data sunt animas. et revelabitur alti-
ssimus super sedem iudicij. et pertransibunt
miserie et longanimitas congrega-
bitur. Iudicium autem solum permane-
bit et veritas stabit et fides con-
valescet et opera subsequentur et

merces ostendetur et iusticie vigi-
labunt et iniusticie non dormibunt.
Primus abraham pro sodomi-
tis et moyses pro patribus
qui in deserto peccaverunt. et
Iosue qui post eum pro israhel diebus
achar et samuel et david pro
confractione. et salomon pro eis qui in
sanctificacionem et helias pro hiis qui plu-
viam acceperunt et pro mortuo ut viveret
et ezechias pro populo in diebus se-
nacherib. et multi pro multis. Si ergo modo
quando corruptibile increvit et in-
iusticia multiplicata est et oraverunt
iusti pro impijs. quare nunc sic non erit. Et
respondit ad me et dixit. Presens seculum
non est finis gloria in eo frequens ma-
net propter quod oraverunt pro validis. dies
enim iudicij erit finis temporis futuri et mor-
talis temporis in quo pertransivit corrup-
tela soluta est intemperancia abscisa
est incredulitas. Crevit autem iusticia
orta est veritas. Tunc ergo nemo poterit
salvare eum qui periit neque demergere
eum qui vicerit. Et respondi et dixi. Hic
sermo meus primus et novissimus quoniam
melius erat non dare terram adam vel
cum iam dedisset coercere eum ut non pec-
caret. quid enim prodest omnibus in presenti vi-
vere in tristicia et mortuos sperare punicionem.
O tu quid fecisti adam. Si enim tu pec-
casti non est factus solus tuus casus et nostrum
qui ex te advenimus. Quid enim nobis
prodest. Si promissum est nobis immortale
tempus nos vero mortalia opera egimus.
Et quoniam predicta est nobis perhennis spes
nos vero pessime vani facti sumus. Et
quoniam reposita sunt habitacula sanitatis et
securitatis nos vero male conversati sumus.
Et quoniam incipiet gloria altissimi prote-
gere eos qui caste conversati sunt. Nos autem
pessimis vijs ambulamus. et quoniam
ostendetur paradysus cuius fructus incorrup-
tus perseverat in quo est saturitas
et medela. Nos vero non ingrediemur.
ingratis enim locis conversati sumus. et
qui super stellas fulgebunt facie eorum
qui abstinenciam habuerunt. Nostre vero facies
super tenebras nigre. Non enim cogitavimus
viventes cum iniquitatem faciebamus

quid incipientes per mortem pati. Et
respondit et dixit. Hec est cogitacio certa-
minis quod certabit qui super terram na-
tus est homo, ut si victus fuerit paciatur
quod dixisti. Si autem vicerit recipiet
quod dico. Quoniam hec est via quam moyses
dixit cum viveret ad populum dicens. Ele-
ge tibi vitam ut vivas. Non credi-
derunt autem ei. Sed nec post eum
prophetis. Sed nec michi qui locu-
tus sum ad eos. Quoniam non esset tristicia in
perdicione eorum. Sic et futurum est gaudium
super eos quibus persuasa est salus. Et
respondi et dixi. Scio domine quoniam nunc
vocatus est altissimus misericors in eo
quod misereatur qui non dum in seculo adve-
nerunt, et miseretur in eo quod miseretur illis
qui conversionem faciunt in lege eius et
longanimis, quia longanimitatem
prestat hiis qui peccaverunt quasi suis operi-
bus, et munificus quoniam quidem donare vult
per exigentiam. Et multe misericordie quia multiplicat
magis misericordias hiis qui presentes
sunt et qui preterierunt et qui futuri sunt.
Si enim non multiplicaverit non vi-
vificabitur seculum cum hiis qui inhabitant
in eo. Et donator quoniam si non dona-
verit de bonitate sua ut alevientur
hii qui iniquitates fecerunt de suis
iniquitatibus non poterit decies millesima
pars hominum vivificari. Et iudex
si non ignoraverit hiis qui creati sunt
verbo eius et deleverit multitudinem
contemptionum non fortassis derelinquerentur
in innumerabili multitudine contemptionum
nisi pauci valde. Et respondit et dixit
Hoc seculum fecit altissimus propter multos,
futurum autem propter paucos. Dicam autem
coram te similitudinem, Esdra. Et quomodo
autem interrogabis terram, et dicet tibi
quoniam dabit terram multam magis unde
fictile fiat, parvum autem pulverem unde
aurum fit. Sic et actus presentis seculi. Multi
quidem creati sunt, pauci autem salvabuntur.
Et respondi et dixi. Absorbe ergo anima
sensum et devora quod sapit. Con-
venisti enim obaudire et prophetare. Nec
enim datum est spacium nisi solummodo vivere.
O domine super nos si permittes servo
ut oremus coram te et des nobis semen

cordi et sensum cultum ut fructum ve-
niat unde vivere possit omnis cor-
ruptus qui portabit locum hominis. So-
lus enim es et una plasmacio nos
sumus manuum tuarum sicut locutus es.
Et plasmacio quoniam vivificas nunc in
matrice plasmatum corpus et prestans
membra conservatur in igne et aqua
tua et novem mensibus pacitur tua
plasmacio tuam creaturam que in eo crea-
ta est. Ipsum autem quod servatur utraque
servabuntur servati. Quoniam tempus reddit
matrix que creverunt in ipsa. Imperasti enim ex
ipsis membris hoc est mamillis pre-
bere lac fructum mamillarum ut nu-
triatur illud quod plasmatum est
usque in tempus aliquod et postea disponens
eum tue misericordie. Enutristi eum
tua iusticia et erudisti eum in lege
tua et mortificabis eum ut tuam
creaturam et vivificabis eum ut tuum
opus. Si ergo perdes qui tantis labo-
ribus plasmatus est tuo iussu facile
est ordinari ut quod fiebat. xvij

Et nunc dicens dicam de omni
homine tu magis scis, de populo au-
tem tuo ad quem doleo, et de hereditate
tua propter quam lugeo, et de Israel propter
quem tristis sum, et de semine Iacob
propter quod conturbor. Ideo incipiam orare
coram te pro me et pro eis quoniam video lap-
sus nostros qui habitamus in terra. Sed au-
divi celeritatem iudicii qui futurus est.
Ideo audi vocem meam et intellige
sermones meos et loquar coram
te. Principium verborum Esdre priusquam assu-
meretur. Et dixi: Domine qui inhabitas
seculum, cuius sunt oculi elevati et superna
in aerem, et cuius thronus inestima-
bilis et gloria incomprehensibilis, cui
astat exercitus angelorum cum tremore,
quorum servacio in vento et igne convertitur,
cuius verbum verum et dicta perseverancia,
cuius iussio fortis et disposicio terribilis,
cuius aspectus arefacit abyssos et in-
dignacio tabescere facit montes
et veritas testificatur. Exaudi oracionem
servi tui et ausculta precem
figmenti tui. Dum enim vivo loquar
et dum sapio respondeam. Ne aspicias
populi tui delicta sed qui tibi in

voluntate sermonum. Nec attendas impia gentium studia, sed qui tua testimonia cum doloribus custodierunt. Neque cogites qui in conspectu tuo ficte conversati sunt, sed memorare qui voluntate tuum timorem cognoverunt. Neque volueris perdere qui pecudum mores habuerunt, sed respicias eos qui legem tuam splendide docuerunt. Neque indigneris eis qui bestiis peius iudicati sunt, sed diligas eos qui semper in gloria tua confisi sunt. Quoniam nos et patres nostri talibus morbis egimus. Tu autem propter nos peccatores misericors vocaberis. Si enim desideraveris ut nostri miserearis, tunc misericors vocaberis. Nobis autem non habentibus opera iustitie, iusti quibus sunt opera multa reposita apud te ex propriis operibus recipient mercedem. Quid enim est homo ut ei indigneris, aut genus corruptibile ut ita amarescas de ipso? In veritate enim nemo de genitis est qui non impie gessit, et de confitentibus qui non deliquit. In hoc enim annuntiabitur iustitia tua et bonitas tua, Domine, cum misertus eris eis qui non habent substantiam operum bonorum. Et respondit ad me et dixit: Recte locutus es aliqua, et iuxta sermones tuos sic et fiet. Quoniam vere non cogitabo super plasma eorum qui peccaverunt, aut mortem aut iudicium aut perditionem, sed iocundabor super iustorum figmentum, peregrinationis quoque et salvationis et mercedis receptionis. Quomodo ergo locutus sum sic et est. Sicut enim agricola seminat super terram semina multa et plantationes multitudinis plantat, sed non in tempore omnia que seminata sunt salvantur, sed nec omnia que plantata sunt radicabunt, sic et qui in seculo sunt seminati non omnes salvabuntur. Et respondi et dixi: Si inveni gratiam, loquar. Quomodo semen agricole si non ascenderit, non enim accepit pluviam tuam in tempore, et si corruptum fuerit multitudine pluvie, sic perit et similis homo qui manibus tuis plasmatus est, et tu ei imago nominatus quoniam similatus es, propter quem omnia plasmasti et similasti eum semini agricole. Non super nos, sed parce populo tuo et miserere hereditati tue; tue enim creature misereris. Et respondit ad me et dixit: Que sunt presentia presentibus, et que futuris futura. Multum enim tibi restat ut possis diligere meam creaturam super me. Tu autem frequenter temetipsum proximasti in iniustis, nequaquam; sed et in hoc mirabilis eris coram Altissimo, quoniam humiliasti te sicut decet te, et non iudicasti te ut inter iustos plurimum glorificeris. Propter miserie multe miserabiles efficiantur qui habitant seculum in novissimo, quoniam in multa superbia ambulaverunt. Tu autem pro te intellige, et de similibus tuis inquire gloriam. Vobis enim apertus est paradisus, plantata est arbor, in te preparatum est futurum tempus, preparata est abundantia, edificata est civitas, probata est requies, perfecta est bonitas, ante perfecta sapientia. Radix signata est a vobis, et abscondita est, infernus fugit, corruptio in oblivionem, et transierunt dolores, et ostensi sunt in fine thesauri immortalitatis. Noli ergo adicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt. Nam et accipientes libertatem spreverunt Altissimum et legem eius contempserunt et vias eius dereliquerunt. Et dixerunt in corde suo non esse Deum, et quidem scientes quoniam moriuntur. Sicut enim vos suscipient que predicta sunt, sic eos sitis et cruciatus que preparata sunt. Non enim Altissimus voluit hominem disperdi, sed ipsi qui creati sunt coinquinaverunt nomen eius qui fecit eos, et ingrati fuerunt ei qui preparavit eis vitam. Et ideo iudicium meum nunc appropinquat, que non omnibus demonstravi nisi tibi et tibi similibus paucis. c. ix

Et respondi et dixi: Ecce nunc, Domine, demonstrasti michi multitudinem signorum que incipies facere in novissimis, sed non in quo tempore. Et respondit ad me et dixit: Metiens metire in temetipso, et erit cum videris quoniam transivit pars quedam signorum que predicta sunt, tunc intelliges quoniam ipsum est tempus in quo incipiet Altissimus visitare seculum quod ab ipso factum est. Et quando erit ut videbitur in seculo motio locorum, populorum turbatio, gentium cogitationes, ducum

in constancia principum turbacio ducum in-
telliges quoniam de hiis est que locutus est altissimus a
diebus qui erant ante te ab ini-
cio. Sicut enim omne quod factum est in seculo
initium habet et consummacionem et consummacio manifesta
sic et altissimi tempora initia manifesta in
prodigiis et virtutibus et consummaciones in ac-
tu et in signis. Et erit omnis qui salvus
factus fuerit et qui poterit effugere per
opera sua vel per fidem in qua credidit
relinquetur de predictis periculis et videbit
salutare meum in terra mea et in finibus
meis que sanctificavi mihi a seculo. Et tunc
mirabuntur qui abusi sunt vias meas
et in cruciamentis commorabuntur hii qui
eas proiecerunt in contemptu. Qui enim non
cognoverunt me viventes beneficia consecuti
et qui fastidierunt legem meam cum ad-
huc erant habentes libertatem. Et cum
adhuc esset eis apertus penitencie locus non intel-
lexerunt sed spreverunt. Hos oportet post mortem
in cruciamento cognoscere. Tu ergo
adhuc noli curiosus esse quomodo impii
cruciabuntur, sed inquire quomodo iusti sal-
vabuntur, et quorum seculum et propter quos
seculum et quando. Et respondi et dixi. Olim
locutus sum et nunc dico, et postea dicam
quoniam plures sunt qui pereunt quam qui salva-
buntur sicut multiplicatur fluctus super gu-
ttam. Et respondit ad me et dixit. Qua-
lis ager talia semina et quales flores
tales et colores, et quales operatores ta-
lis et creacio et qualis agricola talis
et area quoniam tempus erat seculi, et tunc esse-
parans eis qui nunc sunt antequam fieret
illis seculum in quo habitarent et nemo
contradixit. Tunc enim erat quisque et nunc
creati in mundo isto sunt parato et mense
indeficienti et lege investigabili
corrupti sunt in moribus eorum. Et considera-
vi seculum meum et ecce erat perditum
propter cogitaciones que in eo advenerunt.
Et vidi et peperci eis valde et salvavi
mihi in [gap] de botro et planta-
cionem de tribu multa. Pereat ergo multitu-
do que sine causa nata est, et salve-
tur acinus meus et plantacio mea quia
cum multo labore perfeci hec. v x iiii

Tu autem si adhuc intermittas vii
dies alios sed non ieiunabis in
eis. Ibis autem in campum flo-
rum ubi domus non est edificata et man-
ducabis solummodo de floribus campi et car-
nem non gustabis, et vinum non
bibes sed solummodo flores. Et precare
altissimum sine intermissione et veniam
et loquar tecum. Et profectus sum sicut
dixit mihi in campum qui vocatur Ardat
et sedi ibi in floribus, et de herbis
agri manducavi. Et facta est esca ea-
rum mihi in saturitatem. Et factum est
post dies [septem] vii, et ego discumbebam
super fenum, et cor meum iterum turbabatur
sicut ante. Et apertum est os meum
et incohavi dicere coram altissimo
et dixi. O domine ostendens ostensus
es in deserto, quando ambulabant et in fru-
ctuoso, et dicens dixisti tu Israhel audi
me, et semen Iacob intende sermoni-
bus meis. Ecce ego enim semino in
vobis legem meam et faciet in vobis
fructum et glorificabimini in eo per seculum. Pa-
tres vero nostri accipientes legem non ser-
vaverunt et legittima mea non custo-
dierunt, et factus est fructus legis non
parens, non enim poterat quoniam tuus erat.
Nam qui acceperunt perierunt non
custodientes quod in eis seminatum
fuerat. Et ecce consuetudo est ut cum
acceperit terra semen vel navem ma-
re vel vas aliud escam vel potum
cum fuerit ut exterminetur, suscep-
toria vero manent apud nos. Nobis enim
sic factum est, nos quidem legem acce-
pimus peccantes perdidimus, et cor nostrum
suscepit eam. Nam lex non periit sed per-
mansit in suo labore. Et cum loquerer
hec in corde meo respexi oculis meis
et vidi mulierem in dextera parte, et ecce
hec lugebat et plorabat cum voce
magna, et animo dolebat valde et
vestimenta discissa, et cinis super ca-
put eius. Et dimisi cogitatus in
quibus eram cogitans et conversus sum
ad eam. Et dixi ei. Ut quid fles
et quid doles animo. Et dixit ad me.
Dimitte me domine mi ut defleam
me et adiciam dolorem, quia valde
amara sum animo et humiliata sum
animo valde. Et dixi ei quid passa
es dic mihi. Et dixit ad me. Steri-
lis ego sum famula tua et non
peperi habens maritum annis [xxx].

xxx. Ego enim per singulas horas et per singulos dies et annos xxx annis deprecor altissimum nocte et die. Et factum est post xxx annos exaudivit me deus ancillam tuam et perspexit humilitatem meam et attendit tribulationi meae. Et dedit mihi filium et iocundata sum super eum valde ego et vir meus et omnes cives mei et honorificabamus valde fortem et nutrivi eum cum labore multo. Et factum est cum crevisset et venissem accipere ei uxorem et feci diem epuli. Et factum est cum introisset filius meus in thalamo suo cecidit et mortuus est. Et evertimus omnes lumina et surrexerunt omnes cives mei ad consolandum me et quievi usque in alium diem usque noctem. Et factum est cum omnes quiescerent ut me consolarentur ut quiescerem et surrexi nocte et fugi et veni sicut vides in hoc campo et cogito iam non reverti in civitatem sed hic consistere et neque manducabo neque bibam sed sine intermissione lugere et ieiunare usque dum moriar. Et reliqui adhuc sermones in quibus eram. Et respondi cum iracundia ad eam et dixi: Stulta super omnes mulieres, non vides luctum nostrum et que nobis contigerunt, quoniam Syon mater nostra omni tristitia contristatur et humilitate humiliata est lugens validissime. Nunc quoniam omnes lugemus et tristes sumus quoniam omnes contristati sumus, tu autem contristaris in uno filio. Interroga enim terram et dicet tibi quoniam haec est que debebat lugere tantorum superstantium germinationem et ex ipsa initio omnes nati et alii venient. Et ecce pene omnes in perditionem ambulant et in exterminium fit multitudo eorum. Et quis ergo debet magis lugere nisi haec que tam magnam multitudinem perdidit quam tu que pro uno doles. Si autem dicis mihi quoniam non est similis planctus meus terrae quoniam fructum ventris mei perdidi quem cum maeroribus peperi et cum doloribus genui, terra autem secundum viam terrae abiit que in ea multitudo praesens quomodo et venit.

Et ego dico tibi: sicut tu cum dolore peperisti sic et terra dedit fructum suum hominem ab initio ei qui fecit eam. Nunc ergo retine apud temetipsam dolorem tuum et fortiter fer qui tibi contigerunt casus. Si enim iustificaveris terminum dei et consilium eius recipies in tempore et in mulieribus collaudaberis. Ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me: Non faciam neque ingrediar civitatem sed hic moriar. Et adhuc apposui loqui ad eam et dixi: Noli facere hunc sermonem sed consenti persuaderi. Que enim casus Syon? et consolare propter dolorem Ierusalem. Vides enim quoniam sanctificatio nostra deserta effecta est et altare nostrum humiliatum est et ympnus noster conticuit et exultacio nostra dissoluta est et lumen candelabri nostri extinctum est et archa testamenti nostri direpta est et sancta nostra contaminata sunt et nomen quod invocatum est super nos pene prophanatum est et liberi nostri contumeliam passi sunt et sacerdotes nostri succensi sunt et levite nostri in captivitate abierunt et virgines nostre coinquinate sunt et mulieres nostre vim passe sunt et iusti rapti sunt et parvuli nostri perditi sunt et iuvenes servierunt et fortes nostri invalidi facti sunt. Et quod omnium maius signaculum Syon quoniam designata est de gloria sua et tradita est in manibus eorum qui nos oderunt. Tu ergo excute tuam multam tristitiam et depone abs te multitudinem dolorum ut tibi repropicietur fortis et requiem faciat tibi altissimus requietionem dolorum. Et factum est cum loquerer ad eam et ecce facies eius fulgebat valde subito et species coruscans fiebat visus eius ut essem pavidus valde ad eam et cogitarem quid esset hoc. Et ecce subito emisit sonum vocis magnum timore plenum et commoveretur terra a sono. Et vidi et ecce amplius mulier non comparebat mihi sed civitas edificabatur et locus demonstrabatur de fundamentis magnis. Et timui et clamavi voce magna et dixi: Ubi est Uriel angelus qui a principio venit ad me? ipse enim fecit me venire

in multitudinem in excessu huius me, et factus est finis meus in corruptionem et oratio mea in improperium. Et cum essem loquens hec, ecce venit ad me angelus qui in principio venerat ad me, et vidit me, et ecce eram positus ut mortuus, et intellectus meus alienatus erat, et tenuit dexteram meam et confortavit me et statuit me super pedes meos, et dixit mihi: Quid tibi est, et quare conturbatus, et quare conturbatus est intellectus tuus et sensus cordis tui? Et dixi eciam: Quoniam dereliquisti me. Ego quidem feci sibi secundum sermones tuos et exivi in campum, et ecce vidi et video quod non possum enarrare. Et dixit ad me: Sta ut vir, et commonebo te. Et dixi: Loquere, domine mi, in me, tantum noli me derelinquere, ut non frustra moriar. Quoniam vidi que non sciebam et audio que non scio. Aut nunquid sensus meus fallitur et anima mea sompniat? Nunc ergo deprecor te ut demonstres servo tuo de excessu hoc. Et respondit ad me et dixit: Audi me et doceam te et dicam tibi de quibus times, quia altissimus revelabit tibi misteria multa. Vidit enim rectam viam tuam, quoniam sine intermissione contristabaris pro populo et valde lugebas propter Sion. Hic ergo intellectus visionis quam vidisti. Mulierem que tibi apparuit ante paululum, quam vidisti lugentem et incohasti consolari eam. Nunc autem iam non speciem mulieris vides, sed apparuit tibi civitas edificari. Et quoniam enarrabat tibi de casu filii sui, hec absolucio est. Hec mulier quam vidisti est Sion, et quam nunc conspicis ut civitatem edificatam. Et quoniam dixit tibi quod sterilis fuit annis triginta, propter quod erant anni seculi tres milia in quibus non erat in ea adhuc oblacio oblata. Et factum est post annos tres milia, edificavit Salomon civitatem et obtulit oblaciones: tunc fuit quando sterilis peperit filium. Et quod tibi dixit quod nutrivit eum cum labore, hec erat habitacio Iherusalem. Et quoniam dixit tibi: Filius meus veniens in suo thalamo mortuus est, et contigisse ei casum, hec erat facta que facta est ruina Iherusalem. Et ecce vidisti similitudinem eius, quomodo filium lugebat, et tu incohasti consolari eam de his que contigerunt. Hec tibi aperienda erant. Et nunc vidit altissimus quoniam ex toto animo contristaris, et quoniam ex toto corde pateris pro ea, ostendit tibi claritatem glorie eius et pulchritudinem decoris eius. Propterea enim dixi tibi ut maneres in campo ubi domus non est edificata. Sciebam enim quoniam altissimus incipiebat ostendere tibi hec. Propterea dixi tibi ut venires in agrum ubi non est fundamentum edificii. Nec enim poterat opus edificii hominis sustinere in loco ubi incipiebat altissimi civitas ostendi. Tu ergo noli timere, neque expavescat cor tuum, sed ingredere et vide splendorem et magnitudinem edificii, et quantum capax est tibi visu illorum oculorum videre, et post hec audies quantum capit audire aurium tuarum auditus. Tu enim beatus es pre multis, et vocatus es apud altissimum sicut et pauci. Nocte autem que in crastinum futura est mane hic, et ostendet tibi altissimus visiones sompniorum que faciet altissimus hiis qui habitant super terram a novissimis diebus. Et dormivi illam noctem et aliam, sicut dixerat mihi.

XXV

Et vidi sompnium, et ecce ascendebat de mari aquila, cui erant xii ale pennarum et capita tria. Et vidi, et ecce expandebat alas suas in omnem terram, et omnes venti celi insufflabant in eam et colligebantur. Et vidi, et de pennis eius nascebantur contrarie penne, et ipse fiebant in pennaculis minutis et modicis. Nam capita eius erant quiescencia, et medium caput erat maius aliorum capitum, sed et ipsud quiescebat cum eis. Et vidi, et ecce aquila volabat in pennis suis et regnabat super terram et super eos qui habitant in ea. Et vidi quoniam subiecta erant ei omnia sub celo, et nemo illi contradicebat, neque unus de creatura que est super terram. Et vidi, et ecce surrexit aquila super ungues suos et emisit vocem pennis suis dicens: Nolite omnes simul vigilare; dormite unusquisque in loco suo et per tempus

vigilabat capita autem in novissimo
persistebant. Et vidi et ecce vox non
exibat de capitibus eius sed de me-
dietate corporis eius et numeravi con-
trarias pennas eius et ecce ipse erant
octo. Et vidi ad dexteram partem sur-
rexit una penna et regnavit super
omnem terram. Et factum est cum regna-
ret venit ei finis et non apparuit
ita ut non appareret locus eius
et sequens exurrexit et regnabat
et ipsa multum tenuit tempus. Et
factum est cum regnaret et veniebat
finis eius ut non appareret sicut prior
Ecce vox emissa est illi dicens Au-
di tu qui tanto tenuisti tempus terram. Hec
annuncio tibi antequam incipias non
parere. Nemo post te tenebit tempus
tuum sed nec dimidium eius. Et e-
levavit se tertia et tenuit principatum
sicut et priores et non apparuit et ipsa et
sic contingebat omnibus aliis principa-
tus regere et iterum nusquam comparere. Et
vidi et ecce in tempore secundo penne eri-
gebant et ipse a dextera parte ut tene-
rent et ipse principatum et ex his erant
que tenebant sed tamen non comparesce-
bant statim. Nam et aliquae ex eis eri-
gebant sed non tenebant principa-
tum. Et vidi post hec et ecce non compa-
ruerunt xii penne et duo pennacula
et nichil supererat in corpore aquile
nisi tria capita quiescentia et vi pe-
nnacula. Et vidi et ecce de sex pen-
naculis divise sunt due et manserunt
sub capite quod est ad dexteram partem.
Nam quatuor manserunt in loco suo.
Et vidi et ecce hec sub ala co-
gitabant se erigere et tenere princi-
patus. Et vidi et ecce una erecta est
et statim non comparuit. Et secunde ve-
locius quam priores non apparuerunt.
Et vidi et ecce due que superaverant
cogitabant apud semetipsas et ipse
regnare et meo cum cogitarent. Ecce
unum quiescentium capitum quod erat me-
dium evigilabat. Hoc enim erat duorum
capitum maius. Et vidi quoniam com-
plexa est duo capita secum et ecce
conversum est caput cum his qui erant cum
eo et comedit duas subalares

que cogitabant regnare. Erant autem ca-
put conterruit omnem terram et dominabantur
qui inhabitant terram in ea cum labore
multo et potentatum tenuit orbis terrarum
super omnes alas que fuerunt. Et vidi
post hec et ecce medium caput subito non
comparuit et hoc sicut ale superavit autem
duo capita que et ipsa similiter regnaverunt
super terram super eos qui habitant in ea.
Et vidi et ecce devorabat caput a dex-
tera parte illud quod ad levam. Et au-
divi vocem dicentem sibi. Conspice contra
te et considera quod vides. Et vidi
et ecce sicut leo suscitatus de silva mu-
giens et vidi quod emittebat vocem
hominis ad aquilam et dixit dicens
Audi tu et loquar ad te et dicit altissi-
mus tibi. Nonne tu es qui superasti de quatuor
animalibus que feceram regnare in
seculo meo ut per eos veniret finis tempo-
rum? Et quartus veniens devicit omnia
animalia que transierunt et potentatu tenens
seculum cum tremore multo et omnem orbem
cum labore pessimo et inhabitabat tot
temporibus orbi terrarum cum dolo. Et iudi-
casti terram non cum veritate. Tribulasti enim
mansuetos et lesisti quiescentes et di-
lexisti mendaces et destruxisti habita-
tiones eorum qui fructificabant et humiliasti
muros eorum qui non nocuerunt. Et ascen-
dit contumelia ad altissimum et superbia
tua ad fortem et respexit altissimus super-
bia tempora et ecce finita sunt et scelera eius con-
pleta sunt. Propterea non apparens appareas
tu aquila et ale tue horribiles et
pennacula tua pessima et capita tua
maligna et ungues tui pessimi et
omne corpus tuum vanum ut refrigeret omnis
terra et revertatur liberata de tua vi et
speret iudicium et misericordiam eius qui fecit eam.
Et factum est dum loqueretur leo verba hec
ad aquilam. Et vidi et ecce quod superave-
rat caput et non comparuit quatuor ale
due ad eum transierunt et erecte sunt ut re-
gnarent. Et erat regnum eorum exile
et tumultu plenum. Et vidi et ecce
ipsa non apparescebant et omne corpus
aquile incendebatur et expavescebat
terra valde. Et ego a tumultu excessu
mentis et a magno timore evigila-
vi et dixi spiritui meo. Ecce tu

pertransisti et in eo quod scrutatus es vias altissimi. Et ecce fatigatus adhuc est spiritus meus invalidus nimis sed valde et nec modica est in me virtus a multo timore quo expavi nocte hac. Nunc ergo orabo altissimum ut me confortet usque in finem. Et dixi: Dominator domine, si inveni gratiam ante oculos tuos et si iustificatus sum apud te prae multis et si certum est quia ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, conforta me et ostende servo tuo interpretationem et distinctionem visus horribilis huius ut plenissime consoleris animam meam. Dignum enim me habuisti ostendere michi temporum novissima. xxxii

Et dixit ad me: Haec est interpretatio visionis huius aquilae quam vidisti ascendentem de mari. Hoc est regnum quod visum est in visu Danieli fratri tuo, sed non est illi interpretatum quod ego nunc tibi interpretor vel interpretatus sum. Ecce dies veniunt et exsurget regnum super terram et erit timor terribilior omnium regnorum quae fuerunt ante eum. Regnabunt autem in eo reges xii unus post unum. Nam secundus incipiet regnare et ipse tenebit amplius prae duodecim. Hoc est interpretatio xii alarum quas vidisti. Et quam audisti vocem quae locuta est non de capitibus eius exeuntem sed de medio corpore eius, hoc est interpretatio quoniam post tempus illius regni nascentur contentiones non modicae et periclitabuntur ut cadat et non cadet tunc sed iterum constituetur in suum initium. Et quoniam vidisti subalares octo cohaerentes alis eius, haec est interpretatio. Exsurgent enim in ipso octo reges quorum erunt tempora levia et anni citati et quidem duo ex ipsis perient appropinquante tempore medio, iiii autem servabuntur in tempore cum incipiet appropinquare tempus eius ut finiatur. Duo vero in fine servabuntur. Et quoniam vidisti tria capita quiescentia, hoc est interpretatio: in novissimis diebus eius suscitabit altissimus tria regna et revocabit in ea multa et dominabuntur terram et qui habitat in ea cum labore multo super omnes qui fuerunt ante hos. Propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilae.

Isti enim erunt qui recapitulabunt impietates eius et qui perficient novissima eius. Et quoniam vidisti caput maius non apparere, quoniam unus ex eis super lectum suum morietur et tamen ad tormenta. Nam duo qui perseverant gladius eos comedet. Et unius enim gladius comedet qui cum eo, sed tamen et hic gladio novissime cadet. Et quoniam vidisti duas subalares transeuntes super caput quod a dextera parte, haec est interpretatio: Hi sunt quos conservavit altissimus in finem suum; hoc est regnum exile et turbationis plenum, sicut vidisti. Et leonem quem vidisti de silva evigilantem mugientem et loquentem ad aquilam et arguentem eam in iniustitias ipsius per omnes sermones eius sicut audisti, hic est ventus quem conservavit altissimus in finem ad eos impietates eorum arguet illos et infulciet coram ipsis spectationes eorum. Statuet enim eos in iudicium vivos et erit cum arguerit eos tunc corripiet eos. Nam residuum populum meum liberabit cum misericordia qui salvati sunt super fines meos et iocundabit eos quoadusque veniat finis dies iudicii, de quo locutus sum tibi ab initio. Hoc somnium quod vidisti et hae interpretationes. Tu ergo solus dignus fuisti scire altissimi secretum hoc. Scribe ergo omnia ista in libro quae vidisti et pones ea in loco abscondito et doces ea sapientes de populo tuo quorum scis corda posse capere et servare secreta haec. Tu autem adhuc sustine hic alios dies vii ut ostendatur tibi quaecumque visum fuerit altissimo ostendere tibi. Et profectus est a me. xxxvii

Et factum est cum audisset omnis populus quoniam pertransierunt vii dies et ego non fuissem reversus in civitatem, et congregavit se omnis a minimo usque ad maximum et venit ad me et dixit michi: Quid peccavimus tibi aut quid inique egimus in te quoniam derelinquens nos sedisti in loco hoc? Tu

enim nobis superasti ex omnibus sic
botrus et vindemia, et sic lucerna
in loco obscuro et sic navis sal-
vata a tempestate. aut non sufficiunt
nobis mala que contigerunt. Si ergo
tu nos derelinques quanto erat nobis
melius si essemus succensi nos et in-
cendio Sion. Nec enim nos sumus me-
liores eorum qui ibi mortui sunt. Et
ploraverunt voce magna. Et respondi
ad eos et dixi Confide Israel et noli
tristari tu et domus Jacob. Est enim
memoria vestri coram altissimo, et fortis
non est oblitus vestri in contemptione. Ego
enim non dereliqui vos neque excessi
a vobis, sed veni in hunc locum ut
deprecarer pro Sion et ut quererem
misericordiam pro humilitate sanctificationis vestre.
Et nunc ite unusquisque in domum
suam ego veniam ad vos post dies
istos. Et profectus est populus sicut dixi
ei in civitatem. Ego autem sedi in
campo vii diebus sicut mihi mandavit
et manducavi de floribus solum a-
gri, et de herbis facta est mihi esca in
diebus illis. Et factum est post dies
vii et sompniavi sompnium nocte.
Et ecce de mari ventus consurgebat
ut conturbaret omnes fluctus eius.
Et vidi et ecce convalescebat ille homo in
cum milibus celi et vidi vultum
suum convertebat ut consideraret tremeb-
ant omnia que sub eo videbantur.
et ubicumque exiebat vox de ore
eius ardescebant omnes qui audi-
ebant vocem eius sic quiescit terra
que senserit ignem. Et vidi post hec
congregabatur multitudo hominum quo-
rum non erat numerus de quatuor ventis celi
ut debellarent hominem qui ascendit
de mari. Et vidi et ecce sibi met
ipsi sculpsit montem magnum et vola-
vit super eum. Ego autem quesivi videre
regionem et locum unde sculptus est
mons, et non potui. Et post hec vi-
di et ecce omnes qui congregati sunt
ad eum ut expugnarent eum et time-
bant valde, et tamen audebant pugnare.
Et ecce ut vidit impetum multitudinis veni-
entis non levavit manum suam neque
frameam tenebat neque aliquod vas
bellicosum nisi solummodo quod vidi quod
emittebat scintillas tempestatis. Et
commixta sunt hec simul omnia, fluctusque
ignis et spiritus flamme et multitudo tem-
pestatis, et cadit super multitudinem
et impetum quod paratum erat pugnare
et succendit omnes ut subito nihil vi-
deretur de innumerabili multitudine nisi solummodo
pulvis cineris et fumi odor.
Et vidi et expavi. Et post hec vidi ipsum
hominem descendentem de monte et advo-
cantem ad se multitudinem aliam pacificam.
Et accedebant ad eum vultus hominum multorum
quorundam gaudentium quorundam tristantium aliqui
vero alligati aliqui adducentes ex eis
que offerebantur. xxviii

Et ego a multitudine pavoris
expergefactus sum, et dixi Al-
tissime tu monstrasti servo tuo
mirabilia hec et dignum me habuisti
ut susciperes deprecationem meam et nunc
demonstra mihi adhuc interpretationem
sompnii huius. Sicut enim existimo in sensu
meo. Ve hiis qui derelicti fuerint in
diebus illis. Et multo plus ve hiis
qui non derelicti sunt, cum enim sunt derelicti tristes
erant. Intelligo nunc que sunt reposita
in novissimis diebus et occurrent eis
sed et qui derelicti sunt propter hec vident
enim pericula magna et necessitates multas
sic ostendit sompnia hec. Attamen facilius
hec periclitantem venire in hec quam pertransire
sicut nubes a seculo et non videre que
contigerint in novissimo. Et respondit
ad me et dixit Et visionis interpre-
tationem dicam tibi sed et de quibus locu-
tus es adaperiam tibi. Quoniam et de hiis
dixisti qui derelicti sunt hec interpretatio quam
affert periculum illo tempore ipse custodiet
qui in periculo inciderint hii sunt qui
habent opera et fidem ad altissimum et fortissimum. Scito
ergo quoniam magis beatificati sunt qui derelicti
sunt quam mortui sunt. Interpretationes vi-
sionis hec. Quoniam vidisti virum ascenden-
tem de corde maris ipse est quem conservat
altissimus multis temporibus qui per semet
ipsum liberavit creaturam suam et ipse
disponet qui derelicti sunt. Et quoniam vidi-
sti de ore eius exire ut spiritum et

ignem et tempestatem et qui non
tenebat frameam neque vas bellicum
sed corrumpit eum impetus eius multitudinis
que veneat expugnare eum quem misit
tam. Ecce dies veniunt quando incipiet
altissimus liberare eos qui super terram
sunt. Et veniet in excessu mentis super
eos qui inhabitant terram. Et in alius
alio cogitabunt bellare civitates
civitatem et locus locum et gens ad gentem
et regnum adversus regnum. Et erit cum
fient hec et contingent signa que ante ostendi
tibi, et tunc revelabitur filius meus
quem vidisti ascendentem. Et erit cum
audierint omnes gentes vocem eius
et relinquet unusquisque in regione
sua bellum quod habent in alterutrum. Et
colligetur in unum multitudo innumerabilis
sicut vidisti volentes venire et
expugnare eum. Ipse autem stabit super
verticem montis Syon. Syon autem veniet
et ostendetur omnibus parata et edificata
sic vidisti montem sculpti sine manibus. Ipse autem filius meus arguet
que advenerunt gentium impietates eorum
hos que temptasti et appropinquabit et improperabit coram eis mala cogitamenta
eorum et tormenta quibus incipient cruciari
que assimilata sunt flamme, et perdet eos
sine labore et lege que igni assimilata
est. Et quia vidisti eum colligentem ad se
aliam multitudinem pacificam: hec sunt x tribus
que captive facte sunt de terra in diebus
Iosie regis, quem captivum duxit Salmanasar rex Assiriorum et transtulit
eos ad flumen [illegible] et translati sunt in terram aliam. Ipsi autem sibi
dederunt consilium hoc ut derelinquerent
multitudinem gentium et proficiscerentur in
ulteriorem regionem. Ubi nusquam quisquam habitavit ibi genus humanum ut vel
ibi servarent legittima sua que non
fuerant servantes in regione sua. Per
introitus autem angustos fluminis Eufraten introierunt. Fecit enim eis tunc
altissimus signa et statuit venas fluminis usque dum transirent. Per eam enim regionem
erat via multa itineris anni unius et
dimidii. Nam regio illa vocatur
Atzareth. Tunc inhabitaverunt ibi
usque in novissimo tempore, et nunc iterum
ceperint venire. Iterum altissimus
statuit venas fluminis ut possint
transire. Propter hoc vidisti multitudinem
collectam cum pace. Sed et qui derelicti
sunt de populo tuo qui inveniuntur intra
terminum meum sanctum. Erit ergo quando incipiet
et perdet multitudinem earum que collecte
sunt gentes, proteget qui superaverint
populum, et tunc ostendet eis multa et
plurima portenta. Et dixi ego: Dominator domine, hoc mihi ostende propter quod vidi
virum ascendentem de corde maris. Et
dixit michi: Sicut non potest hoc scrutare
vel scire quid sit in profundo
maris, sic non poterit quisquam super
terram videre filium meum vel eos qui
cum eo sunt nisi in tempore diei.

Hec est interpretatio sompnii quod
vidisti et propter quod illuminatus
es solus. Dereliquisti enim
tuam et circa meam vacasti legem et
quesisti. Vitam enim tuam disposuisti
in sapientiam et sensum tuum vocasti matrem. Et propter hoc ostendi tibi que merces
aput altissimum. Erit enim post alios
tres dies et ad te alia loquar et exponam tibi gravia et mirabilia. Et
profectus sum et transivi in campum multum
magnificans et laudans altissimum
de mirabilibus que per tempus faciebat, et quia gubernabat tempora et que
sunt in temporibus illata. Et sedi ibi tribus
diebus. Et factum est tercia die et ego
sedebam sub quercu et ecce vox
processit contra me de rubo et dixit: Esdra, Esdra. Et dixi: Ecce
ego domine et surrexi super pedes
meos. Et dixit ad me: Revelans
revelatus sum super rubum et
locutus sum Moysi quando populus meus
serviebat in Egipto. Et misi eum
et eduxi populum meum de Egipto
et eduxi eum super montem Syna et detinebam eum diebus multis et narravi ei mirabilia multa et ostendi
ei temporum secreta et finem. Et precepi ei dicens: Hec in palam facies verba
et hec abscondes. Et nunc tibi
dico: signa aput me que de

monstraui et somnia que vidisti
et interpretationes quas vidisti in corde
tuo repone eas. Tu enim recipieris ab
omnibus et conuersaberis residuum cum filio
meo et cum similibus tuis usque quo
finiantur tempora. quoniam seculum perdidit in-
uentutem suam et tempora appropinquant se-
nescere. Duodecim enim partibus diui-
sum est seculum et transierunt eius decima
et dimidium decime partis. Nunc ergo
dispone domui tue et corripe plebem
tuam et consolare humiles eorum et re-
nuncia iam tibi corrupte et dimit-
te abs te mortales cogitationes
et proice abs te pondera humana et
exue te iam infirmam naturam et
repone in unam partem molestissima
tibi iam cogitata vita et festina
transmigrare a temporibus his. Que enim
vidisti nunc contigisse mala iterum
horum deteriora facient. Quanto enim in-
ualidum fiet seculum a senectute tanto
multiplicabuntur super habitantes mala.
Prolongauit enim magis veritas et
appropinquauit mendacium. Iam enim
festinat itaque venire quam vidisti
in visione. Et respondi et dixi coram
te domine. Ecce enim ego abibo sicut
precepisti mihi et corripiam presentem
plebem. qui enim iterum nati fuerint quis
commonebit. positum est ergo seculum in
tenebris et inhabitantes in eo sine
lumine. quoniam lex tua incensa est. propter
quod nemo scit que a te facta sunt
vel que incipient opera. Si enim inveni
graciam coram te inmitte in
me spiritum sanctum et scribam omne quod
factum est in seculo ab initio que erant in
lege tua scripta ut possint homines
invenire semitam et qui volue-
rint viuere in nouissimis viuant.

Et respondit ad me et
dixit vadens congrega
plebem et dices ad eos ut
non te querant diebus xl. Tu autem
prepara tibi multos et acci-
pe tecum Saream Dabriam Selec-
miam et Ethanum et Asihel quin-
que hos qui parati sunt ad scriben-
dum velociter et venies huc. Et
ego accendam in corde tuo lucernam
intellectus que non extinguetur quo-
adusque finiantur que incipies scri-
bere. Et cum perfeceris quedam palam fa-
cies et quedam sapientibus abscondite tra-
des. Cras enim hac hora incipi-
es scribere. Et profectus sum sicut mihi precepit.
Et congregaui omnem populum et di-
xi. Audi Israhel verba hec peregrinates:
peregrinati sunt patres nostri ab initio in
egipto et liberati sunt inde et acceperunt
legem vite quam non custodierunt quam
et vos post eos transgressi estis. Et da-
ta est vobis terra in sortem Sion et patres
nostri et vos iniquitatem fecistis et non ser-
uastis vias quas vobis precepit altissi-
mus. iustus iudex cum sit abstulit a vobis
in tempore quod donauerat. Et nunc vos hic
estis et fratres vestri introrsum vestri sunt.
Si ergo imperaueritis sensui vestro et eru-
dieritis cor vestrum viui conseruabimini et
post mortem misericordiam consequemini. Iudicium
enim post mortem veniet quando iterum reuiui-
scemus et tunc iustorum nomina parebunt et
impiorum facta ostendentur. Ad me autem ne-
mo accedat nunc neque requirat me
usque diebus xl. Et accepi quinque vi-
ros sicut mandauit michi et profecti sumus
in campum et mansimus ibi. Et factum
est in crastinum. Et ecce vox vocauit
me dicens: Esdra aperi os tuum et bi-
be quod te potauero et aperui os me-
um et ecce calix plenus porrigebatur
michi. Et erat plenus sicut aqua color autem
eius erat sicut ignis similis. Et accepi
et bibi et in eo cum bibissem cor meum
eructuabat intellectum et in pectus
meum increscebat sapientiam. Nam spiritus
meus conseruabat memoriam. Et apertum
est os meum et non clausum amplius. Al-
tissimus autem dedit intellectum quinque vi-
ris et scripserunt que dicebantur. Ex suc-
cessione noctis quam non sciebant. Et
sedebant xl diebus ipsi autem per
diem scribebant nocte autem manduca-
bant panem. Ego autem per diem lo-
quebar et nocte non tacebam. Scripti sunt
autem in xl diebus libri nongenti
quatuor. Et factum est cum completi

essent xl dies, locutus est altissimus
dicens: Priora que scripsisti in palam pone
et legant digni et indigni; novissimos
autem lxx conservabis, et tradas sapientibus
de populo tuo. In his enim est vena in-
tellectus et sapientie fons et scientie flumen.
Et feci sic.

Ecce loquere in aures plebis mee
sermones prophetie quos inmisero in
os tuum, dicit dominus, et fac ut in
carta fiant, quia fideles et veri sunt. Ne
timeas a cogitationibus adversum te, nec
turbent incredulitates dicentium, qui-
a omnis incredulus in incredulitate sua mo-
rietur. Ecce ego induco, dicit dominus,
super orbem terrarum mala, gladium et
famem et mortem et interitum, propter quod
superposuit iniquitas omnem terram, et ad-
impleta sunt opera nociva illorum. Propterea
dicit dominus: Iam non silebo impie-
tatibus eorum que inreligiose agunt, nec
sustinebo in his que inique exercent.
Ecce sanguis innoxius et iustus cla-
mat ad me, et anime iustorum clamant
perseveranter. Vindicans vindicabo illos,
dicit dominus, et accipiam omnem san-
guinem innoxium ex illis ad me. Ecce
populus meus quasi grex ad occisionem du-
citur. Iam non patiar illum habitare in
terra Egipti, sed educam illum in manu
potenti et brachio excelso, et percuciam
Egiptum plaga sicut prius, et corrumpam
terram omnem eius. Lugeat Egiptus et
fundamenta eius a plaga verberati mea
et castigationis quam inducet deus. Lugeant
cultores operantes terram, quia deficient se-
mina eorum, et vastabunt ligna eorum ab
urdine et grandine et a sidere terribi-
li. Ve seculo et qui habitant in eo, quia appro-
pinquavit gladius et contritio eorum, et consur-
get gens super gentem ad pugnam,
et rumphea in manibus eorum. Erit enim
inconstabilitio hominibus, alius alium
invalescentes non curabunt regem suum
et principem magnatorum suorum in
potentia sua. Concupiscet enim homo
in civitatem ire, et non poterit; propter superbiam
enim eorum civitates turbabuntur, domus exter-
minabuntur, homines metuent. Non miserebitur homo proxi-
mum suum ad irritum faciendum, et domos eius
in gladio, ad diripiendas substantias
eorum propter famem panis et tribulationem
multam. Ecce ego convoco, dicit do-
minus, omnes reges terre ad movendum,
qui sunt ab oriente et ab austro, ab
euro et a Libano, ad convertendum in
se et reddere que dederunt illis. Sicut
faciunt usque hodie electis meis, sic
faciam et retribuam in sinum eorum.
Non parcet dextera mea
super peccatores, nec cessabit
rumphea super effundentes sanguinem
innoxium super terram. Et exivit ignis
ab ira eius, et devoravit fundamen-
ta terre et peccatores quasi stramen
incensum. Ve his qui peccant et non
observant mandata mea, dicit dominus;
non parcam illis. Discedite, filii,
a potestate; nolite contaminare sanctifica-
tionem meam. Quoniam novit dominus omnes
qui delinquunt in illum; propterea tra-
didit eos in mortem et occisionem.
Iam enim venerunt super orbem terrarum
mala, et manebitis in illis; non
liberabit vos deus, propter quod peccastis
in eum. Ecce visio, et horribilis
et facies eius ab oriente. Et exient
nationes draconum Arabum in cur-
ribus multis, et sicut flatus eorum a
die itineris fertur super terram, ut
etiam timeant et trepident omnes qui
illos audiunt. Carmonii insani-
entes in ira exient ut apri de
silva, et advenient in virtute ma-
gna et constabunt in pugnam cum
illis, et vastabunt portionem terre
regis Assiriorum dentibus suis. Et
post hec supervalescent dracones,
nativitatis memores sue, et si converte-
rint se conspirantes in virtute magna
ad persequendos eos, et isti turba-
buntur et silebunt in virtute illorum,
et convertent pedes suos in fugam. Et a
territorio Assiriorum subsessor obsidebit
illos, et consumet unum ex illis.
Et erit timor et tremor in exercitu
illorum, et contentio in reges ipsorum.
Ecce nubes ab oriente et a septen-
trione usque ad meridianum, et fa-
cies illorum horrida valde, plena
ire et procelle, et collident se in-

vitem et effundet sidus copiosum
super terram et sidus illorum. Et erit
sanguis a gladio usque ad ventrem
equi et femur hominis et suffraginem ca-
meli. Et erit timor et tremor mul-
tus super terram et horrebunt qui vi-
debunt iram illam et timor appre-
hendet eos. Et post hec movebuntur
nubes copiosi a meridiano et sep-
tentrione et portio alia ab occi-
dente et super invalescet venti ab oriente
et recludent eum et nubem quam suscitavit
in ira et sidus ad faciendum commota-
tionem ad orientalem ventum et ad oc-
cidentem violabitur et exaltabuntur
nubes magne et valide plene
ire et sidus ut conterreat omnem terram
et inhabitantes in eam. Et fundent
super omnem locum altum et eminentem
sidus terribile ignem et gra-
dinem et rumpheas volantes et aquas
multas ut etiam impleantur campi
et omnes rivi plenitudinem aquarum
illarum et demolientur civitates et
muros et montes et colles et li-
gna silvarum et fena pratorum et
frumenta eorum et transibunt constanter
usque Babilonem et conterent eam.
Convenient ad ipsam et circuibunt eam et
effundent sidus et omnem iram
super eam et subibit pulvis et
fumus usque ad celum et omnes in circuitu
eius lugebunt eam et qui sub ea
remanserint servient his qui eam
conterruerunt.

Et tu Asia
consors in spe Babilonis et
gloria persone eius. Ve tibi misera
propter quod assimilasti ei. Ornasti
filias tuas in fornicationem ad pla-
cendum et gloriandum in amatoribus
tuis qui te cupierunt semper fornicari.
Odibilem imitata es in omnibus
operibus eius et adinventionibus
eius. Propterea dicit dominus: Immittam
tibi mala viduitatem paupertatem
et famem et gladium et pestem
ad devastandas domos tuas a
violatione et morte et gloria virtutis
tue sicut flos siccabitur cum ex-
urget ardor qui emissus est super te

et infirmaberis et paupera a plaga
et castigata a vulneribus ut non pos-
sint vos suscipere potentes et ama-
tores. Numquid ego sic zelabo te dicit
dominus nisi occidisses electos meos
in omni tempore exultans percussionem ma-
nuum et dicens super mortem eorum
cum inebriata es. Exorna speciem vultus
tui. Merces in sinibus tuis propterea reddi-
tionem recipies. Sicut facies electis me-
is dicit dominus sic faciet tibi deus et
tradet te in malum et nati tui fame
interibunt et tu rumphea cades et civi-
tates conterent et omnes tui in campo gla-
dio cadent et qui sunt in montibus
fame peribunt et manducabunt car-
nes suas et sanguinem bibent a
fame panis et siti aque. Infelix
primaria venies et rursum accipies
mala et in transitu allident civita-
tem otiosam et conterent aliquam
portionem terre tue et partem glorie tue ex-
terminabunt rursum redeuntes a Babilo-
nia sub ipsa et demolitam eis ille
stipula et ipsi erunt tibi ignis et de-
vorabunt te et civitates tuas.
Terram tuam et montes tuos omnes
silvas tuas et ligna fructiferum
igni comburent. Filios tuos captivos
ducent et censum tuum predam habebunt
et gloriam faciei tue exterminabunt. Ve
tibi Babilon et Asia. Ve tibi Egipte
et Siria. Precingite vos saccis et cili-
ciis et plangite filios vestros et dole-
te eos quoniam appropinquat contritio vestra.
Immissa est vobis gladius et quis est
qui avertat illum. Immissus est vobis
ignis et quis est qui extinguat illum.
Immissa vobis mala et quis est qui
repellat ea. Numquid repellet aliquis
leonem esurientem in silva et extin-
guet ignem in stipula cum ceperit in-
cipit. Numquid aliquis repellit sagit-
tam a sagittario forti missam. Dominus
meus mittat mala et quis repel-
lat ea. Exiet ignis ex iracundia
eius et quis est qui extinguat eam.
Coruscabit et quis non timebit.
Tonabit et quis fugiet. Dominus com-
minabitur et quis non funditus con-
teretur a facie ipsius. Terra tre-

-mit et fundamenta eius mare fluctuavit de profundo et fluctus eius disturbabuntur et pisces eius a facie domini et a gloria virtutis eius quoniam fortis dextera eius que arcum tendit, sagitte eius acute que ab ipso mittuntur non deficient ad ceptum missi in fines terre. Ecce mittuntur mala et non revertentur donec veniant super terram. Ignis succenditur et non extinguetur donec consumat fundamenta terre. Quemadmodum non redit sagitta missa a sagittario valido sic non revertentur mala que missa fuerint in terram.

Ve michi ve michi. Quis me liberabit in illis diebus? Initium dolorum et multi gemitus, initium famis et multi interient, initium bellorum et formidabunt potestates, initium malorum et trepidabunt omnes. In hiis quid faciam cum venerint mala? Ecce fames et plaga et tribulatio et angustia missa sunt flagella in emendationem. Et in hiis omnibus se non convertent ab iniquitatibus suis neque flagellorum memores erunt semper. Ecce erit annone vilitas super terram sic ut putent sibi directam pacem. Et tunc germinabunt mala super terram gladius fames et magna confusio. A fame enim plurimi qui inhabitant terram interient et gladius perdet ceteros qui superfuerint a fame et morbi tamquam stercora proicientur et non erit qui consoletur eos. Relinquetur enim terra deserta et civitates eius deicientur, et non derelinquetur qui colat terram et qui seminet eam. Ligna dabunt fructus, et quis vindemiabit illa? Uva matura fiet, et quis conculcabit illam? Erit enim locis magna desertio. Cupiet enim homo hominem videre et vocem eius audire. Relinquentur enim de civitate decem et duo de agro qui absconderint se in densis silvis et in scissuris petrarum. Quemadmodum derelinquuntur in oliveto in singulis arboribus tres aut quatuor olive aut sicut in vinea vindemiata racemi relinquuntur ab hiis qui diligenter vineam

scrutantur sic derelinquentur terra deserta et agri eius inveterabuntur et vie eius et omnes semite germinabunt spinas eo quod non transiet homo per eam. Lugebunt virgines non habentes sponsos, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filie non habentes adiutorium. Sponsi eorum in bello consumentur et viri eorum in fame exterent. Audite vero ista et cognoscite ea servi domini. Ecce verbum domini excipite illud, ne discredatis de quibus dicit dominus. Ecce appropinquant mala et non tardabunt. Quemadmodum pregnans in nono mense filium suum appropinquante hora partus eius ante horas duas vel tres gemitus dolores circuit ventrem eius et prodeunte infante de ventre non tardabunt uno puncto, sic non morabuntur ad prodeundum super terram et seculum gemet et dolores tenebunt illud. Audite verbum plebs mea. Parate vos in pugnam et in malis sic estote quasi advene terre. Qui vendit quasi qui fugiat et qui emit quasi qui perditurus. Qui mercatur quasi qui fructum non capiat. Et qui edificat quasi non habitaturus. Qui seminat quasi qui non metat, sic et qui putat quasi non vindemiaturus. Qui nubunt sic quasi filios non facturi, et qui non nubunt sic quasi vidui, et propter quod qui laborant sine causa laborant. Fructus enim illorum alienigene metent et substantiam eorum rapient, et domos evertent et filios eorum captivabunt quia in captivitate et fame generant natos suos, et qui negotiantur in rapina quanto magis ornant civitates et domos suas, et possessiones et personas suas tanto magis ad zelabor eos super peccatis dicit dominus.

Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam et bonam valde, sic zelabit iusticia iniquitatem cum ornavit se et accusat eam in faciem cum venit qui defendat exquirentem omnem peccatum super terram. Propterea nolite similari ei nec operibus eius, quoniam ecce adhuc pusillum et tolletur

iniquitas de terra et iusticia regnabit in nobis. Non dicat peccator se non peccasse quoniam carbones ignis comburent super caput eius qui dicit: non peccavi coram deo et gloria ipsius. Ecce dominus cognoscet omnia opera hominum et adinventiones illorum et cogitatus illorum et corda illorum. Qui dixit: fiat terra et facta est, fiat celum et factum est, et in verbo illius stelle fundate sunt, et novit numerum stellarum. Qui scrutatur abissum et thezauros illorum. Qui mensus est mare et conceptum eius. Qui conclusit mare in medio aquarum et suspendit terram super aquas verbo suo. Qui extendit celum quasi cameram et super aquas fundavit eum. Qui posuit in deserto fontes aquarum et super vertices moncium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra ut potaret terram. Et finxit hominem et posuit cor in medio corporis et misit ei spiritum et vitam et intellectum et spiramentum dei omnipotentis qui fecit omnia et scrutatur absconsa in absconsis. Certe hic novit adinventionem vestram et que cogitatis in cordibus vestris. Ve peccantibus et volentibus occultare peccata sua. Propterea dominus scrutinando scrutinabit omnia opera eorum et traducet vos omnes et vos confusi eritis. Cum processerint peccata vestra coram hominibus et iniquitates erunt que accusatores stabunt in die illo. Quid facietis aut quomodo abscondetis peccata vestra coram deo et angelis eius? Ecce iudex deus. Timete eum. Desinite a peccatis vestris et obliviscimini iniquitates vestras iam agere eas in sempiternum et deus educet vos et liberabit de omni tribulacione. Ecce enim incenditur ardor super vos turbe copiose et rapient quosdam ex vobis et cibabunt idolis occisos. Et qui consenserunt eis erunt illis in derisum et in improperium et in conculcacionem. Erit enim locis locus et in vicinis civitatibus resurrectio multa super timentes dominum. Et devastabunt et diripient facultates eorum et de domibus suis eos eicient. Tunc patebit probatio electorum meorum ut aurum quod probatur ab igne. Audite dilecti mei dicit dominus. Ecce adsunt dies tribulacionis et de hiis liberabo vos. Ne timeatis et ne hesitetis quoniam deus dux vester est. Et qui servat mandata et precepta mea dicit dominus deus non prevaleant vos peccata vestra nec superelevent iniquitates vestre. Ve qui constringuntur a peccatis suis et obteguntur ab iniquitatibus suis quemadmodum constringitur ager a silva et spinis tegitur semita eius per quam non transit homo et excluditur et mittitur ad devoracionem ignis.

Prologus in Tobie

Chromatio et Eliodoro episcopis Ieronimus presbiter salutem in domino. Mirari non desino exactionis vestre instanciam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Thobie quem Hebrei de cathologo divinarum scripturarum secantes hiis que apocrypha memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt enim nos Hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire institi ut potui. Et quia vicina est Caldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille mihi hebraicis verbis expressit hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Oracionibus vestris mercedem huius operis compensabo cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Thobias ex tribu et civitate Neptalim que est in superioribus Galilee super Naason post viam que ducit ad occidentem in sinistro habens Sephet. Cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assiriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat cottidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim

nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent ad vitulos aureos quos Jeroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium et pergebat ad Jerusalem ad templum domini et ibi adorabat dominum deum Israel, omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens, ita ut in tercio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et hiis similia secundum legem dei celi puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei, quem ab infancia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem Niniven cum omni tribu sua, et omnes ederent ex cibis gentilium, iste custodivit animam suam et nunquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde suo, dedit illi deus graciam in conspectu Salmanasar regis. Et dedit ei potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, et ex hiis quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti, et cum in multa turba generis sui Gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius, sub cyrographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo et filios Israel exosos haberet in conspectu suo, Tobias pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nudisque vestimenta prebebat, et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennacherib fugiens a Judea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi, iussit eum occidi et tulit omnem substanciam eius. Tobias vero cum filio suo et uxore fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post dies vero xlv occiderunt regem filii ipsius. Et reversus est Tobias in domum suam omnisque facultas eius restituta est ei.

Post hec vero cum esset dies festus domini et factum esset prandium bonum in domo Thobie, dixit filio suo: Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut epulentur nobiscum. Cumque abiisset, reversus nunciavit ei unum ex filiis Israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandium ieiunus pervenit ad corpus, tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum luctu et tremore, memorans illum sermonem quem dixit dominus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset, abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum omnes proximi eius dicentes: Iam huius rei causa interfici iussus es et vix effugisti mortis imperium, et iterum sepelis mortuos? Sed Thobias plus timens deum quam regem rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura veniens domum et iactasset se iuxta parietem et obdormisset, et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius fieretque cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit deus evenire illi ut posteris daretur exemplum paciencie eius sicut et sancti Job. Nam cum ab infancia sua semper deum timuerit et mandata eius custodierit, non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis

eveniet illi sed immobilis in deo
ei timore permansit agens gratias deo
omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato Job
insultabant reges ita isti parentes
et cognati eius et irridebant vitam
eius dicentes Ubi est spes tua pro qua
elemosinas et sepulturas facie-
bas. Thobias autem increpabat eos
dicens Nolite ita loqui quia filii sancto-
rum sumus et vitam illam expectamus
quam deus daturus est hiis qui fidem
suam nunquam mutant ab eo. Anna vero
uxor eius ibat ad textrinum opus coti-
die et de labore manuum suarum vic-
tum quem consequi poterat deferebat. Un-
de factum est ut edum caprarum accipiens de-
tulisset domum. Cuius cum vocem balantis
vir eius audisset dixit Videte ne
forte furtivus sit sed reddite domi-
nis suis quia non licet nobis aut furto edere aut
contingere. Ad hec uxor eius
irata respondit Manifeste vana facta
est spes tua et elemosine tue modo
apparuerunt. Atque hiis et aliis huius-
modi verbis exprobrabat ei. iii

Tunc Thobias ingemuit et
cepit orare cum lacrimis dicens
Justus es domine et omnes
vie tue misericordia et veritas et iudicium.
Et nunc domine memor esto mei
et ne vindictam sumas de peccatis
meis neque reminiscaris delicta mea
vel parentum meorum. Quia non obedivimus
preceptis tuis et traditi sumus in
direptionem et captivitatem et in
mortem et in fabulam et in improperium
omnibus nationibus in quibus dispersisti
nos. Et nunc domine magna iudicia
tua quia non egimus secundum precepta tua
et non ambulavimus sinceriter co-
ram te. Et nunc domine secundum volun-
tatem tuam fac mecum et precipe in pace
recipi spiritum meum in pace.
Expedit enim mihi mori magis
quam vivere. Eadem itaque die contigit
ut Sara filia Raguelis in civitate
Medorum et ipsa audiret improperium
ab una ex ancillis patris sui
quoniam tradita fuerat septem viris et

demonium nomine Asmodeus occiderat
eos mox ut ingressi fuissent ad eam.
Ergo cum pro culpa sua increparet
puellam, respondit ei dicens Amplius
ex te non videamus filium aut filiam
super terram interfectrix virorum tuorum.
Numquid et me occidere vis sicut
occidisti septem viros. Hanc vocem audiens
perrexit in superius cubiculum domus sue
et tribus diebus et tribus noctibus non
manducavit neque bibit, sed in oratione
persistens cum lacrimis deprecabatur
deum ut ab isto improperio liberaret eam.
Factum est autem tercia die dum compleret orationem
benedicens dominum dixit Benedictum est
nomen tuum domine deus patrum nostrorum qui
cum iratus fueris misericordiam facies et in
tempore tribulationis peccata dimittis hiis
qui invocant te. Ad te domine faciem
meam converto ad te oculos meos dirigo.
Peto domine ut de vinculo improperii
huius absolvas me, aut certe desuper
terram eripias me. Tu scis domine quia
nunquam concupivi virum et mundam servavi a-
nimam meam ab omni concupiscentia. Nun-
quam cum ludentibus miscui me neque
cum hiis qui in levitate ambulant
participem me prebui. Virum autem cum ti-
more tuo non cum libidine mea con-
sensi suscipere. Et aut ego indigna
fui illis aut forsitan illi mihi indi-
gni non fuerunt quia forsitan viro alio
conservasti me. Non est enim in potestate hominis
consilium tuum. Item certum est
omnis qui colit te quia vita eius si
in probatione fuerit liberabitur. Si autem
in tribulatione fuerit coronabitur. Et
si in correptione fuerit ad misericordiam tuam
pervenire licebit. Non enim delectaris
in perditionibus nostris quia post tempestatem
tranquillum facis et post lacrimationem
et fletum exultationem infundis. Sit
nomen tuum benedictum deus israel in secula.
In illo tempore exaudite sunt preces am-
borum in conspectu glorie summi dei. Et
missus est angelus domini sanctus Ra-
phael ut curaret ambos quorum
uno tempore sunt orationes in conspectu domini recitate. iiii

Igitur cum Tho-
bias putaret orationem suam exaudiri
ut mori potuisset vocavit

ad se thobiam filium suum dixit
ei Audi fili mi verba oris mei et ea
in corde tuo quasi fundamentum construe
Cum acceperit deus animam meam corpus
meum sepeli, et honorem habebis matri
tue omnibus diebus vite eius Memor
enim esse debes que et quanta pericula pas-
sa sit propter te in utero suo Cum autem
et ipsa compleverit tempus vite tue in-
mente habeto deum et cave ne quando
consentias peccato et pretermittas precepta
dei nostri. Ex substantia tua fac elemo-
sinam et noli avertere faciem tuam ab ul-
lo paupere ita enim fiet ut nec avertatur
a te facies domini. Quomodo potueris ita e-
sto misericors. Si multum tibi fuerit abun-
danter tribue. Si exiguum fuerit etiam
exiguum libenter impertire stude. Premi-
um enim bonum tibi thesaurizas in die ne-
cessitatis. Quoniam elemosina ab omni
peccato et a morte liberat, et non patie-
tur animam ire in tenebras. Fiducia
magna erit coram summo deo elemo-
sina omnibus facientibus eam. Attende tibi
fili mi ab omni fornicatione et preter uxo-
rem tuam nunquam patiaris crimen scire.
Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo
verbo dominari permittas. In ipsa enim initium
sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid
operatus fuerit, statim ei mercedem restitue
Et merces mercenarii tui apud te om-
nino maneat. Quod ab alio oderis fieri
tibi vide ne alteri tu aliquando facias. Panem
tuum cum esurientibus et egenis come-
de, et de vestimentis tuis nudos tege.
Panem tuum et vinum super sepulturam iu-
sti constitue, et noli ex eo manducare
et bibere cum peccatoribus. Consilium semper
a sapiente perquire. Omni tempore benedic
deum et pete ab eo ut vias tuas di-
rigat et omnia consilia tua in ipso perma-
neant. Indico etiam tibi fili mi dedisse
me decem talenta argenti dum adhuc
infantulus esses Gabelo in Rages ci-
vitate medorum et chirographum eius apud
me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum
venias et accipias ab eo supra memo-
ratum pondus argenti, et restituas ei chi-
rographum suum. Noli timere fili mi. Paupe-
rem quidem vitam gerimus sed multa

bona habebimus si timuerimus deum
et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bene.

V

Tunc thobias respondit patri
suo et dixit Omnia quecumque pre-
cepisti michi faciam pater.
Quomodo autem hanc pecuniam inquiram
ignoro. Ille me nescit et ego eum ig-
noro. quod signum dabo ei. Sed neque vi-
am per quam pergatur illuc aliquando
cognovi. Tunc autem pater suus respondit
illi et dixit Chirographum quidem
penes me habeo quod dum illi ostenderis
statim restituet. Sed perge nunc et
inquire tibi aliquem fidelem virum
qui eat tecum salva mercede sua
dum adhuc vivo ut recipias eam.
Tunc egressus thobias invenit iu-
venem splendidum stantem precinctum
et quasi paratum ad ambulandum et igno-
rans quod angelus dei esset. Salutavit
eum et dixit Unde te habemus bone
iuvenis. At ille respondit Ex filiis
israel. Et thobias dixit ei Nosti
viam que ducit in regionem medorum.
Cui respondit Novi et omnia itinera
ipsius frequenter ambulavi, et
mansi apud Gabelum fratrem nostrum
qui moratur in Rages civitate
medorum que posita est in monte
Ecbathanis. Cui thobias Sustine
te me obsecro donec hec ipsa nun-
ciem patri meo. Tunc ingressus tho-
bias indicavit universa patri suo
Super que admiratus pater rogavit
ut introiret ad eum. Ingressus ita-
que salutavit eum et dixit Gau-
dium tibi sit semper. Et thobias ait
Quale michi gaudium erit qui
in tenebris sedeo et lumen celi
non video. Cui iuvenis ait Forti
animo esto in proximo est ut a deo
cureris. Dixit itaque ei thobias
Numquid poteris perducere filium me-
um ad Gabelum in civitate Rages
medorum et cum redieris restituam
tibi mercedem tuam. Et dixit ei an-
gelus Ego ducam et reducam sa-
num eum ad te. Cui thobias respondit
Rogo te indica michi de qua do-
mo aut tribu es tu. Cui Ra

phael angelus dixit: Genus quaeris mercenarii, an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam, Ego sum Azarias Ananiae magni filius. Et Thobias respondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus: Ego sanum ducam et sanum reducam tibi filium tuum. Respondens autem Thobias dixit: Bene ambuletis, et Deus sit in itinere vestro, et angelus eius comitetur vobiscum. Tunc paratis omnibus quae erant in via portanda, fecit Thobias vale patri suo et matri suae, et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent, coepit flere mater eius et dicere: Baculum senectutis nostrae tulisti et transmisisti a nobis. Numquam esset ipsa pecunia pro qua misisti eum. Sufficiebat nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque Thobias: Noli flere: salvus perveniet filius noster, et salvus revertetur ad nos, et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus Dei bonus comitetur ei, et bene disponet omnia quae circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere, et tacuit. VI

Profectus est autem Thobias, et canis secutus est eum. Et mansit prima mansione iuxta flumen Tigris. Et exivit ut lavaret pedes suos, et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens Thobias clamavit voce magna dicens: Domine, invadit me. Et dixit ei angelus: Apprehende branchiam eius. Tunc dixit ei angelus: Exentera hunc piscem, et cor eius et fel et iecur depone tibi: sunt enim haec necessaria ad medicamenta utilia. Quo facto assavit carnes eius, et secum sustulerunt in via; cetera salierunt quae sufficerent eis usque pervenirent in Rages civitatem Medorum. Tunc interrogavit Thobias angelum et dixit ei: Obsecro, Azaria frater, ut dicas mihi quod remedia habent ista quae de pisce servare iussisti. Respondens quoque angelus dixit ei: Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus daemoniorum, sive a viro sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad unguendos oculos in quibus fuerit albugo, et sanabuntur. Et dixit ei: Ubi vis ut maneamus? Respondens quoque angelus dixit: Est hic Raguel nomine, propinquus vir de tribu tua, et hic habet filiam nomine Saram. Sed neque masculum neque feminam ullam aliam praeter eam; tibi debetur omnis substantia eius, et oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius, et dabit tibi eam uxorem. Tunc Thobias respondit et dixit: Audio quia tradita est septem viris, et mortui sunt. Sed et hoc audivi quod daemonium illos occidit. Timeo ergo ne forte et mihi haec eveniat, et cum sim unicus parentibus meis, et ponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos. Tunc angelus Raphael dixit: Audi me, et ostendam tibi qui sunt quibus praevalere potest daemonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut Deum a se et a sua mente excludant, et suae libidini ita vacent sicut equus et mulus, quibus non est intellectus, habet daemonium potestatem super eos. Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, et nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur daemonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem consequeris, ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta autem nocte tertia accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine

dictus ut in semine abrahe bene-
dictionem in filiis tuis consequeris. vii

Ingressi sunt autem ad Raguelem et suscepit eos Raguel
cum gaudio. Intuensque thobiam
Raguel dixit Anne uxori sue Quam
similis est iuvenis iste consobrino
meo. Et cum hec dixisset ait unde estis
iuvenes fratres nostri. At illi dixerunt Ex
tribu neptalim sumus ex captivitate
ninive. Dixitque illis Raguel Nostis
thobiam fratrem meum. Qui dixerunt
novimus. Cumque multa bona loqueretur
de eo dixit angelus ad Raguel Tho-
bias de quo interrogas pater huius est.
Et misit se raguel in amplexum
eius et cum lacrimis osculatus est eum et
plorans super collum eius dixit Benedic-
tio sit tibi fili mi quia boni et optimi
viri filius es. Et anna uxor eius et
sara filia ipsorum lacrimate sunt. Post-
quam autem locuti sunt precepit raguel oc-
cidi arietem et parari convivium. Cumque
hortaretur eos discumbere ad prandium:
Thobias dixit Hic ego hodie non
manducabo neque bibam nisi prius pe-
titionem meam confirmes et promittas michi
dare saram filiam tuam. Quo audito ver-
bo Raguel expavit sciens quid evenerit
illis vii viris et timere cepit ne forte
similiter et huic accideret. Et cum hesitaret et non
daret ullum petenti responsum Dixit ei ange-
lus noli timere dare illam isti quia
huic timenti deum debetur coniux filia tua.
propterea alius non potuit habere illam. Tunc
dixit Raguel Non dubito quod deus
preces et lacrimas meas in conspectu suo
admiserit et credo quoniam ideo vos fecit
ad me venire ut ista coniungeretur cogna-
tioni sue secundum legem moysi. Et nunc
nolo dubium geras quod tibi eam tradam.
Et apprehendens dexteram filie dextere
thobie tradidit dicens Deus abraham
et deus ysaac et deus Iacob sit vobis-
cum et ipse coniungat vos impleatque bene-
dictionem suam in vobis. Et accep-
ta carta fecerunt conscriptionem coniugii.
Et post hec epulati sunt benedi-

centes deum. Vocavitque ad se Ra-
guel annam uxorem suam et precepit
ei ut prepararet alterum cubiculum. Et
introduxit in illud saram filiam
suam et lacrimata est. Dixitque ei Fe-
lix esto filia mi. Deus celi det
tibi gaudium pro tedio quod perpessa
es. Postquam autem cenaverunt introdu-
xerunt iuvenem ad eam

Recordatus itaque thobias viii
sermonum angeli protulit
de cassidili suo partem iecoris
posuitque eam super carbones
vivos. Tunc Raphael angelus
apprehendit demonium et religavit
eum in deserto superioris egipti. Tunc
hortatus est virginem Thobias di-
xitque ei Sara exurge et deprecemur
deum hodie et cras et secundum cras quia
istis tribus noctibus deo coniungimur. Tercia
autem transacta nocte in nostro erimus
coniugio. Filii quippe sanctorum sumus
et non possumus ita coniungi sicut
gentes que ignorant deum. Surgen-
tes autem pariter instanter orabant
ambo simul ut sanitas daretur
eis. Dixitque thobias Domine deus
patrum nostrorum benedicant te celi et
terra et mare et fontes et flumina:
et omnis creatura tua que in eis
sunt. Tu fecisti adam de limo ter-
re dedistique ei adiutorium evam:
Et nunc domine tu scis quia non
luxurie causa accipio sororem
meam coniugem sed sola posteritatis
dilectione in qua benedicatur nomen
tuum in secula seculorum. Dixitque Sara
Miserere nobis domine miserere nobis
et consenescamus ambo pariter sani.
Et factum est circa pullorum cantum
accersiri iussit raguel servos
suos et abierunt cum eo ut foderent
sepulcrum. Dicebat enim ne forte si-
militer evenerit ei quod et ceteris
vii viris qui sunt ingressi ad eam. Cumque
parassent fossam reversus est
raguel ad uxorem suam dixitque

ei: Mitte unam ex ancillis tuis
et videat si mortuus est ut sepeli-
am illum antequam illucescat. At
illa misit unam ex ancillis suis.
Que ingressa cubiculum reperit
eos salvos et incolumes pariter
dormientes. Et reversa nunciavit
bonum nuncium et benedixerunt dominum Ragu-
el vir et uxor eius Anna et
dixerunt: Benedicimus te deus Israel
quia non contigit nobis quemadmodum
putabamus. Fecisti enim nobiscum
misericordiam tuam et exclusisti a nobis
inimicum persequentem nos. Misertus
es autem duobus unicis. Fac eos domine
plenius benedicere te et sacrificium tibi
laudis tue et sue sanitatis offer-
re ut agnoscat universitas gentium quia
tu es deus solus in universa terra.
Statimque precepit servis suis Ra-
guel ut replerent fossam quam fe-
cerant priusquam illucesceret. Uxori
autem sue dixit ut instrueret convivi-
um et pararet omnia que in cibos erant
iter agentibus necessaria. Duas
quoque vaccas pingues et quatuor arie-
tes occidi fecit et parari epulas
omnibus vicinis suis cunctisque amicis.
Et adiuravit Raguel Thobiam
ut duas ebdomadas moraretur
apud eum. De omnibus autem que possi-
debat Raguel dimidiam partem dedit
Thobie. Et fecit scripturam
ut pars dimidia que supererat post o-
bitum eorum Thobie dominio deveniret.

IX

Tunc vocavit ad se Thobi-
as angelum quem quidem hominem
estimabat. Dixitque ei: Aza-
ria frater peto ut auscultes verba mea.
Si meipsum tradam tibi servum non ero condignus
providentie tue. Tamen obsecro te ut
assumas tibi animalia sive servitia
et vadas ad Gabelum in Rages ci-
vitatem Medorum. Reddasque ei cyro-
graphum suum et recipias ab eo pe-
cuniam et roges eum venire ad nu-
ptias meas. Scis enim ipse
quoniam numerat dies pater meus. Et si tar-
davero una die plus contristabitur
anima eius. Et certe vides quomodo Raguel
adiuravit me cuius adiuramentum
spernere non possum. Tunc Raphael
assumens quatuor ex servis Raguelis
et duos camelos in Rages civita-
tem Medorum perrexit et inveniens
Gabelum dedit ei cyrographum suum
et recepit ab eo omnem pecuniam. In-
dicavitque ei de Thobia filio Tho-
bie omnia que gesta sunt fecitque eum
secum venire ad nuptias. Cumque
ingressus esset domum Raguelis in-
venit Thobiam discumbentem et exi-
liens osculati sunt se alterutrum et fle-
vit Gabelus. Benedixitque deum
et dixit: Benedicat te deus Israel quia
filius es viri optimi et iusti et
timentis deum et elemosinas facientis.
Et dicatur benedictio super uxorem
tuam et super parentes vestros et
videatis filios vestros et filios filiorum vestrorum usque
in tertiam et quartam generationem et sit
semen vestrum benedictum a deo Israel qui
regnat in secula seculorum. Cumque di-
xissent omnes amen accesserunt ad
convivium sed et cum timore domini nup-
tiarum convivium exercebant.

X

Cum vero moras faceret Thobias
causa nuptiarum sollicitus erat pater
eius Thobias dicens: Putas
quare moratur filius meus aut quare
detentus est ibi? Putas ne Gabelus
mortuus est et nemo illi reddet
pecuniam? Cepit autem contristari ni-
mis ipse et Anna uxor eius cum eo
et ceperunt ambo flere simul eo quod
minime die statuto reverteretur filius
eorum ad eos. Flebat igitur mater
eius irremediabilibus lacrimis
atque dicebat: Heu me heu me fili
mi ut quid te misimus peregrinari lu-
men oculorum meorum baculum senectu-
tis mee spem posteritatis vite omnia
simul in te uno habentes non te debuimus
dimittere a nobis. Cui dicebat Tho-
bias: Tace et noli turbari sanus
est filius noster. Satis fidelis est

vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat, sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, et ego mittam de te nuncium salutis ad patrem tuum. Cui Thobias dixit: Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret Raguel Thobiam, et ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram, et dimidiam partem omnis substantiae suae in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis et in vaccis et in pecunia multa, et salvum atque gaudentem dimisit a se dicens: Angelus domini sanctus sit in itinere vestro perducatque vos incolumes, et inveniatis omnia recta circa parentes vestros, et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire, monentes honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et seipsam irreprehensibilem exhibere.

XI

Cumque reverterentur pervenerunt ad Charan quae est in medio itinere contra Niniven undecimo die. Dixitque angelus: Thobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi, praecedamus, et lento gradu sequantur iter nostrum familiae simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Thobiam: Tolle tecum ex felle piscis, erit enim necessarium. Tulit itaque Thobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco speculatur adventum eius, vidit a longe et illico agnovit venientem filium suum. Currensque nuntiavit viro suo dicens: Ecce filius tuus venit. Dixitque ad Thobiam Raphael: At ubi introieris domum tuam, statim adora dominum deum tuum, et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim quia mox aperientur oculi eius et videbit pater tuus lumen caeli, et in aspectu tuo gaudebit. Tunc praecucurrit canis qui simul fuerat in via, et quasi nuncius adveniens blandimento suae caudae gaudebat. Et consurgens caecus pater eius coepit offendens pedibus currere. Et data manu puero occurrit obviam filio suo et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et coeperunt ambo flere prae gaudio. Cumque adorassent deum et gratias egissent, consederunt. Tunc sumens Thobias de felle piscis linivit oculos patris sui, et sustinuit quasi dimidiam fere horam. Et coepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Thobias traxit ab oculis eius, statimque visum recepit, et glorificabant deum ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque Thobias: Benedico te domine deus Israel, quia tu castigasti me et tu sanasti me. Et ecce video Thobiam filium meum. Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filii eius et omnis familia, et pecora sana et cameli, et pecunia multa uxoris sed et illa pecunia quam receperat a Gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei quae fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque Achior et Nabath consobrini Thobiae gaudentes ad Thobiam et congratulantes ei de omnibus bonis quae circa illum ostenderat deus. Et per septem dies epulantes omnes gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit ad se Thobias filium suum dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum? Respondens Thobias dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei aut quid dignum

quid dignum poterit esse beneficiis
eius. Me duxit sanum, pecuniam
a Gabelo ipse recepit, uxorem ipse
me habere fecit, et demonium ipse compe-
scuit ab ea, gaudium parentibus eius
fecit, et meipsum a devoratione piscis
eripuit. Te quoque fecit videre lumen
celi, et bonis omnibus per eum repleti
sumus. Quid illi ad hec dignum po-
terimus dare? Sed peto te pater mi ut
roges eum si forte dignabitur medie-
tatem de omnibus que allata sunt sibi
assumere. Et vocantes pater et filius
tulerunt eum in partem et rogare ce-
perunt ut dignaretur dimidiam
partem omnium que attulerant acceptam
habere. Tunc dixit eis occulte: Benedi-
cite Deum celi et coram omnibus viventibus
confitemini ei quia fecit misericordiam vobi-
scum. Etenim sacramentum regis abscon-
dere bonum est, opera autem Dei revelare
et confiteri honorificum est. Bona est oratio
cum ieiunio et elemosina magis quam
thesauros auri recondere, quoniam elemosina a
morte liberat et ipsa est que purgat
peccata et facit invenire misericordiam et vitam
eternam. Qui autem faciunt peccatum et ini-
quitatem hostes sunt anime sue. Ma-
nifesto autem vobis veritatem et non ab-
scondam a vobis sermonem occul-
tum. Quando orabas cum lacrimis et sepel-
iebas mortuos et derelinquebas
prandium tuum et mortuos abscon-
debas per diem in domo tua et nocte
sepeliebas eos, ego obtuli orationem
tuam. Et nunc misit me Dominus ut cu-
rarem te et Saram uxorem filii tui a
demonio liberarem. Ego enim sum
Raphael angelus unus ex septem
qui astamus ante Dominum. Cumque hec
audissent turbati sunt et tremen-
tes ceciderunt in terram super facies
suas. Dixitque eis angelus: Pax vobis,
nolite timere. Etenim cum essem vo-
biscum per voluntatem eram Dei: ipsum be-
nedicite et cantate ei. Videbar quidem
manducare vobiscum et bibere, sed ego
cibo invisibili et potu qui ab homi-
nibus videri non potest utor. Tempus
est ergo ut revertar ad eum qui me
misit. Vos autem benedicite Deum et
narrate omnia mirabilia eius. Ipsum
benedicite Deum et cantate ei. Et cum
hec dixisset ab aspectu eorum ablatus est
et ultra eum videre non potuerunt. Tunc
prostrati per horas tres in faciem bene-
dixerunt Deum et exurgentes narraverunt
omnia mirabilia eius. XIII

Aperiens autem Thobias senior
os suum benedixit Dominum et dixit:
Magnus es Domine in eternum et
in omnia secula regnum tuum, quoniam tu fla-
gellas et salvas, deducis ad inferos
et reducis, et non est qui effugiat ma-
num tuam. Confitemini Domino filii Israel
et in conspectu gentium laudate eum, quoniam
ideo dispersit vos inter gentes que igno-
rant eum ut vos enarretis mirabi-
lia eius et faciatis scire eos quia non
est alius Deus omnipotens preter eum. Ipse casti-
gavit nos propter iniquitates nostras et
ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit nobiscum et cum ti-
more et tremore confitemini illi, regemque
seculorum exaltate in operibus vestris.
Ego autem in terra captivitatis mee
confitebor illi quoniam ostendit maiestatem
suam in gentem peccatricem. Conver-
timini itaque peccatores et facite iustitiam
coram Deo, credentes quod faciat vobis-
cum misericordiam suam. Ego autem et anima mea
in eo letabimur. Benedicite Dominum omnes
electi eius, agite dies letitie et con-
fitemini illi. Ierusalem civitas Dei castigavit
te Dominus in operibus manuum
tuarum. Confitere Domino in bonis tuis
et benedic Deum seculorum ut reedificet in
te tabernaculum suum et revocet ad te
omnes captivos et gaudeas in omnia
secula seculorum. Luce splendida fulgebis
et omnes fines terre adorabunt te. Na-
tiones ex longinquo ad te venient
et munera deferentes adorabunt Dominum
in te et terram tuam in sanctificationem habe-
bunt. Nomen enim magnum invocabunt
in te. Maledicti erunt qui contempserint te
et condempnati erunt omnes qui blas-
phemaverint te. Benedicti erunt qui

edificaverunt te. Tu autem letaberis
in filiis tuis quoniam benedicentur et con-
gregabuntur ad dominum. Beati omnes qui
te diligunt et qui gaudent super
pace tua. Anima mea benedic dominum quoniam
liberavit Ierusalem civitatem suam a cunc-
tis tribulationibus eius dominus deus
noster. Beatus ero si fuerint reliquie se-
minis mei ad videndam claritatem
Ierusalem. Porte Ierusalem ex saphiro et
smaragdo edificabuntur et ex lapide
precioso omnis circuitus murorum eius.
Ex lapide candido et mundo omnes
platee eius sternentur per vicos eius
alleluia cantabitur. Benedictus do-
minus qui exaltavit eam ut sit eius regnum
in secula seculorum super eam amen. xiiii

Et consummati sunt omnes sermones
Thobie. Et postquam illuminatus est
vixit annis xlii et vidit fi-
lios nepotum suorum. Completis ita-
que annis centum duobus sepultus est honorifice
in Ninive. Quinquaginta namque
et sex annorum oculorum lumine amisit
sexagenarius vero recepit. Reliquum
vero vite sue in gaudio fuit et cum
bono profectu timoris dei perrexit in
pace. In hora autem mortis sue
vocavit ad se Thobiam filium suum
et vii iuvenes filios eius nepotes
suos. Dixitque eis: Prope erit interitus Ni-
nive. Non enim excidit verbum domini et fratres
nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur
ad eam. Omnis autem deserta terra eius
replebitur et domus dei que in
ea incensa est iterum reedificabitur.
Ibi quoque revertentur omnes timentes deum
et relinquent gentes ydola sua et ve-
nient in Ierusalem et habitabunt in ea
et gaudebunt in ea omnes reges ter-
re adorantes deum Israel. Audite ergo
filii mei patrem vestrum. Servite do-
mino in timore et in veritate et in-
quirite ut faciatis que placita sunt
illi et filiis vestris mandate ut fa-
ciant iusticias et elemosinas ut
sint memores dei et benedicant deum
in omni tempore in veritate et in tota
virtute sua. Nunc ergo filii audite
me et nolite manere hic. Sed qua-
cumque die sepelieritis matrem vestram
circa me in uno sepulcro ex eo di-
rigite gressus vestros ut exeatis hinc.
Video enim quia iniquitas eius finem
dabit illam. Factum est autem post obi-
tum matris sue Thobias abscessit ex
Ninive cum uxore sua et filiis et fili-
orum filiis et reversus est ad soceros
suos. Invenitque eos incolumes in
senectute bona et curam eorum gessit
et ipse clausit oculos eorum et omnem
hereditatem domus Raguelis ipse re-
cepit. Vidit quinque generationes filios
filiorum suorum. Et completis annis xcix in
timore domini cum gaudio sepelierunt
eum. Omnis autem cognatio eius et omnis genera-
tio eius in bona vita et in sancta
conversatione permansit. Ita ut accepti essent
tam deo quam hominibus et cunctis habi-
tantibus in terra.

Incipit prologus
in libro Judith

Apud Hebreos liber
Iudith inter agiogra-
pha legitur. Cuius
auctoritas ad roboranda
illa que in contentionem
veniunt minus ydonea
iudicatur. Chaldeo ta-
men sermone conscriptus inter historias compu-
tatur. Sed quia hunc librum synodus
Nicena in numero sanctarum scripturarum
legitur computasse acquievi postu-
lationi vestre immo exactioni et sepo-
sitis occupationibus quibus vehemen-
ter artabar huic unam lucubratiuncu-
lam dedi magis sensum e sensu
quam ex verbo verbum transferens. Multorum co-
dicum varietatem vitiosissimam ampu-
tavi. Sola ea que intelligentia
integra in verbis caldeis invenire
potui latinis expressi. Accipite Iudith
viduam castitatis exemplum et trium-
phali laude perpetuis eam preconiis
declarate. Hanc enim non solum feminis
sed et viris imitabilem dedit [?]

castitatis eius remunerator deus virtutem talem tribuit ut invictam ab omnibus hominibus vinceret et inexsuperabilem superaret. capitulum primum

Arphaxat itaque rex Medorum subiugaverat multas gentes imperio suo et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit Ecbathanis ex lapidibus quadratis et sectis. fecit que muros eius in altitudine cubitorum lxx et in latitudine xxx. Turres vero eius posuit in altitudine cubitorum c. Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur. posuitque portas eius in altitudine turrium et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur xii regni sui Nabuchodonosor rex Assiriorum qui regnavit in Ninive civitate magna pugnavit contra Arphaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur Ragau circa Eufraten et Tigrim et Yadason in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor et cor eius elevatum est. Et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano et ad gentes que sunt in Carmelo et Cedar et inhabitantes Galileam in campo magno Esdrelon et ad omnes qui erant in Samaria et trans flumen Iordanem usque in Ierusalem et omnem terram Iessen quousque perveniatur ad montes Ethiopie. Ad quos omnes misit nuncios Nabuchodonosor rex Assiriorum qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos et sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam et iuravit per regnum et thronum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his. Secundum

Anno tertiodecimo regis Nabuchodonosor vicesima et secunda die mensis primi factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assiriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu omnesque duces et bellatores suos et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem milicie sue et dixit ei. Egredere adversus omne regnum occidentis et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem munitam subiugabis michi. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assiriorum et dinumeravit viros in expeditionem sicut precepit ei rex cxx milia peditum pugnatorum et equites sagittarios xii milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabili camelorum cum his que exercitibus sufficerent copiose. Boum quoque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumenta in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt superficiem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines Assiriorum venit ad montes magnos Ange qui sunt a sinistro Cilicie. Ascenditque omnia castella eorum et obtinuit omnem municionem. Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi predavitque omnes filios Tharsis et filios Ismahel qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre Celleon. Et transivit Eufraten et venit ad Mesopotamiam et effregit omnes civitates munitas que erant ibi a torrente Mambre usque quo perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius a Cilicia usque ad fines Iapheth qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios Madian et predavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis et succendit omnia sata omnesque arbores et vineas fecit incidi et cecidit ti

timor illius super omnes inhabitantes

Tunc miserunt ... legatos suos universarum urbium
et provinciarum reges et principes
syrie mesopotamie et syrie sobal et
libie atque cilicie qui venientes ad
holofernem dixerunt Desinat indi
gnatio tua circa nos Melius est enim
ut viventes serviamus nabuchodonosor re
gi magno et subditi simus tibi quam mori
entes cum interitu nostro ipsi servitutis
nostre dampna patiamur Omnis civi
tas nostra omnisque possessio omnes montes
et colles et campi et armenta boum
gregesque ovium caprarumque equorumque camelorum
que Et universe facultates nostre atque
familie in conspectu tuo sunt Sint omnia
nostra sub lege tua Nos etiam et filii
nostri servi tui sumus Veni nobis pacificus
dominus et utere servicio nostro sicut pla
cuerit tibi Tunc descendit de montibus
cum equitibus in virtute magna et obti
nuit omnem civitatem et omnem in
habitantem terram De universis autem urbibus
assumpsit sibi auxiliarios viros fortes
et electos ad bellum Tantusque metus
provinciis illis incubuit ut universarum
urbium habitatores principes et honorati
simul cum populo exirent obviam venienti
excipientes illum cum coronis et lam
padibus ducentes choros in tibiis
et timpanis nec ista tamen facientes fero
citatem eius pectoris mitigare potu
erunt Nam et civitates eorum destru
xit et lucos eorum excidit Preceperat enim
illi nabuchodonosor rex ut omnes deos terre
exterminaret videlicet ut ipse solus diceretur
deus ab hiis nationibus que potuis
sent holofernis potentia subiugari
Pertransiens autem syriam sobal et om
nem apamiam omnemque mesopotamiam
venit ad ydumeos in terram gabaa
accepitque civitates eorum et sedit
ibi per xxx dies in quibus diebus ad
iungari precepit universum exercitum virtutis

Tunc audientes hec ... filii israel qui habitabant in terra iu
da timuerunt valde a facie eius
Tremor et horror invasit sen
sus eorum ne hoc faceret ierusalem et

templo domini quod fecerat ceteris civita
tibus et templis earum Et miserunt
in omnem samariam per circuitum usque
iericho et preoccupaverunt omnes ver
tices montium et muris concluserunt
vicos suos Et congregaverunt fru
menta in preparationem pugne Sacerdos
etiam eliachim scripsit ad universos qui
erant contra esdrelon que est contra
faciem campi magni iuxta dothaim
et universos per quos viarum transitus
esse poterat ut obtinerent ascensus
montium per quos via esse poterat
ad ierusalem ut illic custodirent u
bi angustum iter esse poterat inter
montes Et fecerunt filii israel sicut
constituerat eis sacerdos domini Elia
chim Et clamavit omnis populus ad
dominum instancia magna et humili
averunt animas suas in ieiuniis et oratio
nibus ipsi et mulieres eorum Et in
duerunt se sacerdotes ciliciis et
infantes prostraverunt contra faciem
templi domini et altare operuerunt cili
cio Et clamaverunt ad dominum deum
israel unanimiter ne darentur in pre
dam infantes eorum et uxores eorum
in divisionem et civitates eorum in
exterminium et sancta eorum in pollutionem
et fierent in opprobrium gentibus Tunc
eliachim sacerdos domini magnus
circuivit israelem allocutusque est eos
dicens Scitote quoniam dominus exau
diet preces vestras si manentes perma
seritis in ieiuniis et orationibus in con
spectu domini Memores estote moy
si servi domini qui amalech confidentem
in virtute sua Et in potentia et
in exercitu suo et in clipeis suis et
in curribus suis et in equitibus suis
non ferro pugnando sed precibus orando
deiecit Sic erunt universi hostes israel
si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis
Ad hanc igitur exhortationem eius
deprecantes dominum permanebant in
conspectu domini ita ut etiam hii qui
holocausta domino offerebant pre
cincti ciliciis offerrent sacrificia domino

Et erat cinis super capita eorum et ex
toto corde suo omnes orabant dominum ut
visitaret populum suum israel

Nuntiatum est holofernis principi mi-
litie assyriorum quod filii israel prepararent
se ad resistendum ac montium itinera
conclusissent et furore nimio exarsit
in iracundia magna vocavitque omnes
principes moab et duces amon et dixit
eis dicite mihi quis sit populus iste qui
montana obsidet aut que aut quales
aut quante sint civitates eorum que etiam
sit virtus eorum aut que sit multitudo eorum
vel quis rex militie eorum quare pre omnibus
qui habitant in oriente isti contempserunt me
et non exierunt obviam nobis ut susci-
perent nos cum pace Tunc achior dux om-
nium filiorum amon respondens ait si di-
gneris audire domine mi dicam veritatem
in conspectu tuo de populo isto qui
in montanis habitat et non egredietur
verbum falsum ex ore meo Populus iste ex pro-
genie caldeorum est Hic primum in mesopo-
tamia habitavit quoniam noluerunt sequi deos
patrum suorum qui in terra caldeorum erant unum
deum celi coluerunt qui et precepit eis
ut exirent inde et habitarent in charan
Cumque operuisset universam terram fames de-
scenderunt in egyptum illicque per quadrin-
gentos annos sic multiplicati sunt ut di-
numerari eorum non possit exercitus Cumque gra-
vasset eos rex egypti atque in edifica-
tionibus urbium suarum in luto et latere
subiugasset eos clamaverunt ad deum su-
um et percussit totam terram egypti plagis
variis Cumque eiecissent eos a se egyp-
tii et cessasset ab eis plaga et iterum
vellent eos capere et ad suum servitium re-
vocare fugientibus hiis deus celi mare
aperuit ita ut hinc inde aque quasi
murus solidarentur et isti sicco pede fun-
dum maris perambulando transierunt In
quo loco dum innumerabilis exercitus egyptio-
rum eos persequeretur ita aquis co-
opertus est ut non remaneret ullus qui fa-
ctum posteris nuntiaret Egressi etiam ma-
re rubrum deserta syna montis occupaverunt
in quibus numquam homo habitare po-
tuit vel filius hominis requievit
Illic fontes amari obdulco-
rati sunt eis ad bibendum et per annos
xl de celo manna consecuti ubi-
cumque ingressi sunt sine arcu et
sagitta et absque scuto et gladio
deus eorum pro eis pugnavit
et vicit et non fuit qui non insultaret
populo isti nisi quando recessit
a cultura dei sui Quotienscumque
autem preter ipsum deum suum
alium coluerunt dati sunt in predam
et in gladium et in opprobrium Quo-
tienscumque autem penituerunt se reces-
sisse a cultura dei sui dedit eis
deus celi virtutem resistendi Deni-
que chananeum regem et gebuseum
et pherezeum et ettheum et eveum
et amorreum et omnes potentes in
esebon prostraverunt et terras eorum
et civitates ipsorum possederunt et usque
dum non peccassent in conspectu dei
sui erant cum illis bona Deus
enim illorum odit iniquitatem Nam
ante hos annos cum recessissent a via
quam dederat illis deus ut ambu-
larent in ea exterminati sunt proeliis
a multis nationibus et plurimi
eorum captivi abducti sunt in terram non
suam Nuper autem reversi sunt ad domi-
num deum suum ex dispersione qua dis-
persi fuerant adunati sunt et ascen-
derunt montana hec omnia et iterum
possident ierusalem ubi sunt sancta eorum
Nunc ergo domine mi perquire si est
aliqua iniquitas eorum in con-
spectu dei eorum et ascendamus ad illos
quoniam tradens tradet illos deus eorum
tibi et subiugati erunt sub iugo
potentie tue Si vero non est offen-
sio populi huius coram deo suo non
poterimus resistere illis quoniam deus
eorum defendet illos et erimus in
opprobrium universe terre Et factum est cum
cessasset loqui achior verba hec
irati sunt omnes magnates
holofernis et cogitabant interficere

eis dicentes ad alterutrum. Cum be isti qui filios israel posse dicat resistere regi nabuchodonosor et exercitibus eius homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugne ut ergo agnoscat achior quia fallit nos ascendimus ad montana et cum capti fuerint potentes eorum tunc cum eisdem gladio transverberabitur ut sciat omnis gens quia nabuchodonosor deus terre est et preter ipsum alius non est. VI

Factum est autem cum cessasset loqui indignatus holofernes vehementer dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israel defendatur a deo suo ut ostendam tibi quia non est deus nisi nabuchodonosor cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum. Et tunc ipse cum illis assiriorum gladio interibis et omnis israel tecum perditione disperiet et probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tuncque gladius militie mee transiet per latera tua et confossus cades inter vulneratos israel et non respirabis ultra donec extinguaris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas non concidat vultus tuus et pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat a te si verba mea putas non posse impleri. Ut autem noveris quia simul cum illis hec experieris. Ecce ex hac hora illorum populo sociaberis ut dum dignas gladii mei penas exceperint ipse simul ultioni subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent achior et perducerent eum in bethuliam et traderent eum in manus filiorum israel. Et accipientes eum servi holofernis profecti sunt per campestria sed cum appropinquassent ad montana exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis ligaverunt achior ad arborem manibus et pedibus et sic vinctum restibus dimiserunt eum et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. quem solventes duxerunt in bethuliam atque illum in medio populi statuentes. percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum assirii reliquissent. In diebus illis erant illic principes ozias filius micha de tribu symeon et chazim et gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium achior dixit omnia que locutus est ipse fuerat ab holoferne interrogatus et qualiter populus holofernis voluisset eum propter hoc verbum interficere et quemadmodum ipse holofernes iratus iussisset eum israelitis hac de causa tradi ut dum vicerit filios israel tunc et ipsum achior diversis iubeat suppliciis interire propter hoc quod dixisset deus celi defensor eorum est. Cumque universa achior exposuisset omnis populus cecidit in faciem suam dominum adorantes et cum lamentatione et fletu unanimes preces suas deo fuderunt dicentes domine deus celi et terre intuere superbiam illorum et respice ad nostram humilitatem et faciem sanctorum tuorum attende et ostende quod non derelinquis presumentes de te et presumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu et per totum diem populorum oratione completa consolati sunt achior dicentes. Deus patrum nostrorum cuius virtutem tu predicasti ipse tibi hanc dabit vicissitudinem ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et tecum deus in medio nostri ut sicut placuerit tibi ita cum tuis omnibus converseris. Tunc ozias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit ei cenam magnam et vocavit omnes presbiteros simul completo ieiunio refecerunt. Post hec autem convocatus est omnis populus et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium a deo israel. VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia et equites viginti duo milia preter preparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas et ad

ducti fuerant de primariis et ur-
bibus universe iuventutis. Omnes pre-
paraverunt se pariter ad pugnam contra
filios israel. Et venerunt per crepitu-
dinem montis usque ad apicem qui
respicit super dothaym a loco qui di-
citur belma usque ad chelmon qui est
contra esdrelon. Filii autem israel ut
viderunt multitudinem illorum prostra-
verunt se super terram mittentes cinerem
super capita sua unanimes oran-
tes ut deus israel misericordiam suam ostenderet
super populum suum. Et assumentes ar-
ma sua bellica sederunt per loca que
angusti itineris itineris tramitem
dirigunt inter montuosa. Et erant
custodientes ea tota die et nocte.
Porro holofernes dum circuit per
gyrum repperit quod fons qui influebat
in aque ductum illorum a parte austra-
li contra civitatem dirigeret et incidi
precepit aque ductum eorum. Erant tamen
non longe a muris fontes ex quibus
furtim videbantur haurire aquam
ad refocilandum potius quam ad potandum.
Sed filii amon et moab accesserunt
ad holofernem dicentes: Filii israel non
in lancea nec in sagitta confidunt sed
montes defendunt illos et muniunt
illos colles in precipicio constituti.
Ut ergo sine congressione pugne possis
superare eos pone custodes fontium
ut non hauriant aquam ex eis et sine gla-
dio interficies eos vel certe fatigati
tradent civitatem suam quam putant
in montibus suppositam superari non
posse. Et placuerunt verba hec coram
holoferne et coram omnibus satellitibus
suis et constituit per gyrum centenarios
per singulos fontes. Cumque ista custo-
dia per dies xx fuisset completa defe-
cerunt cisterne et collectiones aquarum
omnibus inhabitantibus bethuliam
ita ut non esset intra civitatem unde
satiarentur vel una die quoniam ad men-
suram dabatur populis aqua cotti-
die. Tunc congregati ad oziam omnes
viri ac femine iuvenes senes et
parvuli simul omnes una voce dixe-
runt: Iudicet deus inter nos et te
quoniam fecisti in nos mala nolens
loqui pacifice cum assiriis et propter hoc
tradidit nos deus in manus eorum et
ideo non est qui adiuvet cum prostra-
mur ante oculos illorum in siti et perditione
magna. Et nunc congregate univer-
sos qui in civitate sunt ut sponte
nos tradamus populo holofernis. Melius
enim est ut captivi benedicamus dominum
viventes quam moriamur et simus oppro-
brium omni carni cum videamus uxores
nostras et infantes nostros mori ante oculos
nostros. Contestamur hodie celum et terram
et deum patrum nostrorum qui ulciscitur
nos secundum peccata nostra ut iam tradatis
civitatem in manu milicie holofernis
et sit finis noster brevis in ore gladii
qui longior efficitur in ariditate sitis.
Et cum hec dixissent factus est fletus
et ululatus magnus in ecclesia ab omni-
bus et per multas horas una voce
clamaverunt ad deum dicentes: Peccavimus
cum patribus nostris iniuste egimus iniqui-
tatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri
aut in tuo flagello vindica iniqui-
tates nostras et noli tradere populo qui
ignorat te confitentes te ut non dicant
inter gentes ubi est deus eorum. Et cum
fatigati hiis clamoribus et hiis fle-
tibus lassati siluissent. Exsurgens
ozias infusus lacrimis dixit: Equo
animo estote fratres et hos quinque dies ex-
pectemus a domino misericordiam forsitan enim
indignationem suam abscindet et da-
bit gloriam nomini suo. Si autem trans-
actis quinque diebus non venerit adiuto-
rium faciemus verba hec que locuti sumus. viii

Et factum est cum audisset hec verba
Iudith vidua que erat filia me-
rari filii adom filii ioseph filii
ozie filii elay filii iamnor filii ge-
deon filii raphaym filii achitob
filii melchie filii enan filii natha-
nie filii salathiel filii simeon fi-
lii ruben. Et vir eius fuit manas-
ses qui mortuus est in diebus messis
ordeacee. Instabat enim super alligan-
tes manipulos in campo et venit
estus super caput eius et mortuus est
in bethulia civitate sua et sepultus
est illic cum patribus suis. Erat autem

Judith relicta eius vidua iam a
nnis tribus et mensibus sex et in superioribus
domus sue fecit sibi secretum cubiculum
in quo cum puellis suis clausa mora
batur / et habens super lumbos suos ci
licium ieiunabat omnibus diebus vite
sue preter sabbata et neomenias et
festa domus israel. Erat enim eleganti
aspectu nimis. Cui vir suus reli
querat divicias multas et familiam
copiosam ac possessiones armentis
boum et gregibus ovium plenas / et hec
erat in omnibus famosissima quia time
bat dominum valde nec erat qui loqueretur
de ea verbum malum. Hec ita cum audisset
quod ozias promisisset quod transacto quin
to die traderet civitatem misit ad pres
biteros chabri et charmon. Et vene
runt ad illam / et dixit eis. Quod est
verbum in quo consensit ozias ut tradat
civitatem assiriis si infra quinque dies non
venit nobis adiutorium. Et qui estis
vos qui temptatis dominum. Non est iste ser
mo qui misericordiam provocet sed potius qui
iram excitet et furorem accendat. Posui
stis vos tempus miserationis domini et
in arbitrium vestrum diem constituistis ei.
Sed quia paciens dominus est in hoc
ipso peniteamus et indulgentiam eius
fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi
homo deus sic comminabitur neque sic filius
hominis ad iracundiam inflammabitur.
Et ideo humiliemus illi animas nostras et
in spiritu contrito et humiliato servientes
illi dicamus flentes domino ut secundum vo
luntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam
suam ut sicut conturbatum est cor nostrum
in superbia eorum ita etiam de nostra humilitate
glorificemur quia non sumus secuti peccata
patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum
et adoraverunt deos alienos pro quo sce
lere dati sunt in gladium et in rapinam
et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum
deum nescimus preter ipsum. Expectemus
humiles consolationem eius et exquiret san
guinem nostrum de afflictionibus inimicorum
nostrorum et humiliabit omnes gentes quecumque
insurgunt contra nos et faciet
illas sine honore dominus deus noster.
Et nunc fratres quia vos estis presbiteri
in populo dei et ex vobis pendet anima
illorum et ad eloquium vestrum corda eorum
erigite ut memores sint quia tempta
ti sunt patres nostri ut probarentur si
vere colerent deum suum. Memores esse
debent quomodo pater abraham temptatus
est et per multas tribulationes tem
ptatus et probatus dei amicus effectus
est. Sic ysaac sic iacob sic moyses
et omnes qui placuerunt deo per mul
tas tribulationes transierunt fideles.
Illi autem qui temptationes non susceperunt
cum timore domini et impacienciam suam et
improperium murmurationis sue contra
dominum protulerunt exterminati sunt
ab exterminatore et a serpentibus perierunt.
Et nos ergo non ulciscamur nos
pro hiis que patimur / sed reputantes
peccatis nostris hec ipsa minora esse
supplicia flagella domini quibus quasi servi
qui corripimur ad emendationem non
ad perditionem nostram evenisse credamus.
Et dixerunt illi ozias et presbiteri
omnia que locuta es vera sunt
et non est in sermonibus tuis ulla
reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis
quoniam mulier sancta es et timens deum.
Et dixit illis Judith. Sicut quod
loqui potui dei esse cognoscitis
ita quod facere disposui probate si ex
deo est et orate ut faciat firmum
consilium meum deus. Stabitis ad portam
vos nocte ista / et ego exibo cum
abra mea et orate sicut dixistis
ut in diebus quinque respiciat dominus
populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini
actum meum et usque dum renunciem
vobis nichil aliud fiat nisi oratio
pro me ad dominum deum nostrum. Et di
xit ad eam ozias princeps iude
Vade in pace et dominus sit tecum
in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes
abierunt.

IX

Quibus abeuntibus Judith ingressa est orato
rium suum et induens se ci
licio posuit cinerem super capit
suum et prosternens se clamavit ad
dominum dicens. Domine deus patris mei
simeon qui dedisti illi gladium in
defensionem alienigenarum qui vi

olatores extiterunt in coinquinacione sua et denudaverunt femur
virginis in confusionem et dedisti mulieres illas in predam et filias eorum
in captivitatem et omnem predam
in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum subveni queso
te domine deus meus mihi vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt
et tua iudicia in providentia tua
posuisti. Respice castra assiriorum nunc sicut castra egiptiorum videre dignatus
es quando post servos tuos armati currebant confidentes in quadrigis et
equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum
et tenebre fatigaverunt eos. Tenuit
pedes eorum abissus et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine qui
confidunt in multitudine sua et in curribus
suis et in contis et in scutis et in
sagittis suis et in lanceis gloriantur
et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui
conteris bella ab initio et dominus nomen
tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio et allide virtutem illorum in virtute
tua. Cadat virtus eorum in iracundia
tua qui promittunt se violare sancta tua
et polluere tabernaculum nominis tui
et deicere gladio suo cornu altaris
tui. Fac domine ut gladio proprio eius
superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me et percuties
eum ex labiis caritatis
mee. Da mihi in animo constantiam ut contempnam illum et virtutem eius ut evertam
illum. Erit enim memoriale nominis
tui cum manus femine deiecerit eum.
Non enim in multitudine est
virtus tua domine neque in equorum viribus voluntas tua nec superbi
ab initio placuerunt tibi sed humilium
et mansuetorum tibi semper placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum et
dominus totius creature exaudi me
miseram deprecantem et de tua
misericordia presumentem. Memento

domine testamenti tui et da verbum in
ore meo et in corde meo consilium
corrobora ut domus tua in sanctificatione
tua permaneat et omnes gentes
agnoscant quia tu es deus et
non est alius preter te.

Factum est autem cum cessasset
clamare ad dominum surrexit de loco quo iacuerat prostrata ante dominum. Et vocavit
abram suam. Et descendens in domum
suam abstulit a se cilicium et exuit
se vestibus viduitatis sue et lavit
corpus suum et unxit se mirro optimo et discriminavit crinem capitis sui
et imposuit mitram super caput suum
et induit se vestibus iocunditatis
sue. Induitque sandalia pedibus
suis. Assumpsitque dextraliola et
lilia et inaures et anulos et omnibus
ornamentis suis ornavit se. Cui etiam
dominus contulit splendorem quoniam omnis ista
compositio non ex libidine sed ex virtute
pendebat. Et ideo hanc in illam pulchritudinem ampliavit ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abre sue ascopam vini
et vas olei et polentam et lampadas et panes et caseum et profecta est.
Cumque venissent ad portas civitatis
et cumque vidissent eam stupentes
mirati sunt nimis super pulchritudinem eius nichil tamen interrogantes
eam miserunt transire dicentes Deus
patrum nostrorum det tibi graciam et omne
consilium cordis tui sua virtute corroboret ut glorietur super te iherusalem et
sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum.
Et dixerunt hii qui illic erant omnes
una voce fiat fiat. Judith vero orans dominum transivit portas ipsa et
abra eius. Factum est autem cum descenderet
montem circa ortum diei occurrerunt ei
exploratores assiriorum et tenuerunt
eam dicentes unde venis aut quo vadis.
Que respondit filia sum hebreorum ideo
fugi a facie eorum quoniam futurum agnovi ut dentur vobis in predacionem pro eo
quod contempnentes vos noluerunt ultro

dare secretis ut inveniret intrare
in aspectum. Pro hac de causa cogita-
vi in mente dicens vadam ad faciem
holofernis principis ut indicem sibi
illi quo aditu possit obtinere eos
ita ut non cadat unus vir de exercitu
eius. Et cum audissent illi verba eius con-
siderabant faciem eius et erat in oculis
eorum stupor quoniam mirabantur pulchritu-
dinem eius nimis. Et dixerunt ad eam
Conservasti animam tuam eo quod tale repperisti con-
silium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc
autem scias quoniam cum steteris in conspectu
eius bene tibi faciet et eris gratissima in
corde eius. Duxerunt quoque illam ad ta-
bernaculum holofernis nunciantes eam. Cum-
que intrasset ante faciem eius statim captus
est in suis oculis holofernes. Dixerunt-
que ad eum satellites eius. Quis contempsit
populum hebreorum qui tam decoras mulieres
habent ut non pro eis merito contra eos pu-
gnare debeamus. Videns itaque ho-
lofernes iudith sedentem in conopeo quod
erat ex purpura et auro et smarag-
do et lapidibus preciosis intextum. Cum
in faciem eius intendisset adoravit eum
prosternens se super terram et levaverunt eam
servi holofernis iubente domino suo. XI

Tunc holofernes dixit ei. Equo
animo esto et noli pavere in corde
tuo quoniam ego numquam nocui viro
qui voluit servire nabuchodonosor regi.
Populus autem tuus si non contempsisset me
non levassem lanceam meam super illum.
Nunc autem dic mihi qua ex causa recessi-
sti ab illis et placuit tibi ut venires
ad nos. Et dixit iudith. Sume verba
ancille tue perfectam rem faciet deus
tecum. Vivit enim nabuchodonosor rex terre
et vivit virtus eius que est in te ad cor-
reptionem omnium animarum errantium quoniam non
solum homines serviunt illi per te sed
et bestie agri obtemperant illi. Nun-
ciatur enim industria animi tui in univer-
sis gentibus et indicatum est omni seculo
quoniam tu solus bonus et potens es in omni
regno eius et disciplina tua omnibus
provinciis predicatur. Nec hoc latet quod
locutus est achior nec illud ignoratur
quod illi iusseris evenire. Constat enim
deum nostrum sic peccatis offensum
ut mandaverit per prophetas suos ad
populum quod tradet eos pro peccatis suis.
Et quoniam sciunt se offendisse deum suum
filii israel tremor tuus super ipsos est.
Insuper etiam fames invasit eos
et ab ariditate aque iam inter
mortuos computantur. Denique hoc
ordinant ut interficiant pecora sua
et sanguinem eorum bibant et sancta
domini sui non contingi que precepit deus
in frumento vino et oleo cogita-
verunt impendere et volunt consumere
que nec manibus deberent contingere.
Ergo quoniam hec faciunt certum est quod
in perditionem dabuntur. Et ego an-
cilla tua cognoscens fugi ab illis
et misit me dominus hec ipsa nunciare
tibi. Ego enim ancilla tua deum co-
lo etiam nunc apud te et exiet an-
cilla tua et orabo deum et dicet
michi quando eis reddet peccatum suum et
veniens nunciabo tibi ita ut ego ad-
ducam te per mediam ierusalem et habe-
bis omnem populum israel sicut oves quibus
non est pastor et non latrabit canis
unus contra te quoniam hec michi dicta
sunt per providentiam dei et quoniam iratus
est illis deus hec ipsa missa sum
nunciare tibi. Placuerunt autem omnia
verba hec coram holoferne et coram
pueris eius et mirabantur ad sa-
pientiam eius et dicebant alter ad
alterum. Non est talis mulier super terram
in aspectu et in pulchritudine et
in sensu verborum. Et dixit ad
illam holofernes bene fecit deus qui
misit te ante populum ut des illum
in manibus nostris. Et quoniam bona est
promissio tua si fecerit mihi hoc deus
tuus et meus deus erit et in domo na-
buchodonosor magna eris et nomen
tuum nominabitur in universa terra. XII

Tunc iussit eam introire
ubi fuerant reposita thesauri
eius et iussit illic manere. Et
constituit quid daretur illi de con-
vivio suo. Cui respondit et dixit
Nunc non potero manducare ex his
que michi precipis tribui ne veniat

super me offensio. Ex hiis autem
que mihi detuli manducabo.
Cui holofernes ait. Si defecerint
tibi ista que tecum detulisti quid fa
ciemus tibi. Et dixit iudith Viuit
anima tua domine meus quoniam non
expendet omnia hec ancilla tua
donec faciat deus in manu mea hec
que cogitaui. Et induxerunt eam
serui eius in tabernaculum quo preceperat
Et peciit dum introiret ut daretur
ei copia nocte et ante lucem egre
diendi foras ad oracionem et deprecandi
dominum. Et precepit cubicularijs
suis ut sicut placeret illi exiret
et introiret adorandum deum suum per
triduum. Et exibat in valle bethu
lie et baptisabat se in fonte aque
et ut ascendebat orabat dominum deum
israel ut dirigeret viam eius ad libe
racionem populi sui et introiens munda
manebat in tabernaculo usque dum ac
ciperet escam suam in vespera. Et factum
est quarto die holofernes fecit cenam
magnam seruis suis. Et dixit ad
vagao eunuchum Vade et suade
hebream illam ut sponte consenciat habita
re mecum. Fedum est enim aput assirios
si femina irrideat virum agendo
ut inmunis transeat ab eo. Tunc
introiuit vagao ad Iudith et dixit
ei Non vereatur bona puella introire
ad dominum meum ut honorificetur ante
faciem eius et manducet cum eo et
bibat vinum in iocunditate. Cui
respondit iudith Que ego sum ut contradi
cam domino meo. Omne quod erit ante ocu
los eius bonum et optimum faciam. Quic
quid illi placuerit hoc erit michi optimum
diebus vite mee. Et surrexit et
ornauit se vestimento suo. Et ingre
ssa stetit ante faciem eius. Cor autem ho
lofernis concussum est. Erat enim ardens
in concupiscencia eius. Et dixit ad eam holo
fernes Bibe nunc et accube in iocun
ditate quoniam graciam inuenisti coram
me. Et dixit iudith Bibam domine
quoniam magnificata est anima mea hodie pre omni
bus diebus vite mee. Et accepit
et manducauit et bibit coram ipso
ea que preparauerat illi ancilla eius.

Et iocundus factus est holofernes ad
illam bibitque vinum multum nimis
quantum una die nunquam biberat in vita sua

xiii

Ut autem sero factum esset festi
nauerunt serui illius ad hospicia
sua. Et conclusit vagao hostia
cubiculi et abijt. Erant omnes fati
gati a vino. Eratque sola iudith in
cubiculo. Porro holofernes iacebat in
lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque
iudith puelle sue ut staret foris
ante cubiculum et obseruaret. Stetitque
iudith ante lectum orans cum lacrimis
et labiorum motu in silencio dicens
Confirma me domine deus israel et re
spice in hac hora ad opera manuum
mearum ut sicut promisisti ierusalem ciuitatem
tuam erigas et hoc quod credens per te
posse perfici cogitaui perficiam. Et cum
hec dixisset accessit ad columpnam
que erat ad caput lectuli eius et pu
gionem eius qui in ea ligatus pende
bat exsoluit. Cumque euaginasset
illud apprehendit comam capitis eius
Et ait Conforta me domine deus in
hac hora et percussit bis in ceruicem
eius et abscidit caput eius et ab
stulit conopeum eius a columpnis et
euoluit corpus suum truncum. Et post
pusillum exiuit et tradidit caput
holofernis ancille sue et iussit ut
mitteret illud in peram suam. Et exi
erunt due secundum consuetudinem suam
quasi ad oracionem et transierunt castra et
gyrantes vallem venerunt ad por
tam ciuitatis. Et dixit iudith a longe
custodibus murorum Aperite portas
quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem
in israel. Et factum est cum audissent vo
cem viri eius vocauerunt presbiteros
ciuitatis. Et concurrerunt ad eam a mi
nimo usque ad maximum quoniam sperabant
eam non esse venturam. Et accen
dentes luminaria congyrauerunt circa eam vniuersi
Illa autem ascendens in eminenciorem
locum iussit fieri silencium. Cumque omnes
tacuissent dixit iudith Laudate do
minum deum nostrum qui non deseruit spe
rantes in se et in ancilla sua ad
impleuit misericordiam suam quam promisit

domini israel et interfecit in manu
mea hostem populi sui in hac nocte
Et proferens de pera caput holofer-
nis ostendit illis dicens Ecce caput
holofernis principis militie assiriorum
et ecce conopeum illius in quo recum-
bebat in ebrietate sua ubi per manum
femine percussit eum dominus deus noster Vi-
vit autem ipse dominus quoniam custo-
divit me angelus eius et hinc euntem
et ibi commorantem et inde huc re-
vertentem Et non permisit me ancil-
lam domini coinquinari sed sine
pollutione peccati revocavit me dominus
vobis gaudentem in victoria sua et
in evasione mea et in liberatione vestra
Confitemini illi quoniam bonus quoniam in se-
culum misericordia eius Universi autem adorantes
dominum dixerunt ad eam Benedixit te do-
minus in virtute sua qui per te ad nichi-
lum redegit inimicos nostros Porro ozias
princeps populi israel dixit ad eam Be-
nedicta es tu filia a domino deo excel-
so pre omnibus mulieribus super terram Bene-
dictus dominus qui creavit celum et terram
qui te direxit in vulnera capitis prin-
cipis inimicorum nostrorum quia hodie nomen tuum
ita magnificavit ut non recedat laus
tua de ore hominum qui memores fuerint
virtutis domini in eternum pro quibus non pepercisti
anime tue propter angustias et tribula-
tionem generis tui sed subvenisti ruine
ante conspectum dei nostri Et dixit omnis populus
fiat fiat Porro achior vocatus venit
et dixit ei Judith Deus israel cui tu
testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimi-
cis suis Ipse caput omnium incredulorum
incidit et hac nocte in manu mea
Et ut probes quia ita est Ecce caput
holofernis qui in contemptu superbie sue
deum israel contempsit et tibi interitum mina-
batur dicens Cum captus fuerit populus
israel gladio perforari latera tua Vi-
dens autem achior caput holofernis
angustiatus per pavorem cecidit in faci-
em suam super terram et estuavit anima eius
Postea vero quam resumpto spiritu recreatus
est procidit ad pedes eius et adoravit
eam et dixit Benedicta tu deo tuo in
omni tabernaculo jacob quia in
omni gente que audierit nomen tuum
magnificabitur deus israel super te

XIIII

Dixit autem judith ad
omnem populum Audite me
fratres Suspendite caput hoc
super muros nostros Et cum exierit
sol accipiat unusquisque arma
sua Exite cum impetu non ut
descendatis deorsum sed quasi impetum
facientes Tunc exploratores necesse
erit ut fugiant ad principem suum exci-
tandum ad pugnam Cumque duces
eorum cucurrerint ad tabernaculum
holofernis et invenerint eum truncum
in suo sanguine volutatum decidet
super eos timor Cumque cognoveritis
fugere eos ite post illos securi quoniam
dominus conteret sub pedibus vestris
Tunc achior videns virtutem quam fecit deus
israel relicto gentilitatis ritu cre-
didit deo et circumcidit carnem pre-
putii sui et appositus est ad populum
israel et omnis successio generis eius usque
in hodiernum diem Mox autem ut
ortus est sol suspenderunt super muros
caput holofernis Acceperunt unus-
quisque arma sua et egressi sunt
cum grandi strepitu et ululatu
Quod videntes exploratores ad
tabernaculum holofernis cucurrerunt
Porro hii qui in tabernaculo erant
venientes et ante ingressum cubicu-
li perstrepentes excitandi gratia
inquietudinem arte moliebantur ut
non ab excitantibus sed a sonan-
tibus holofernes evigilaret Nullus
enim audebat cubiculum virtutis
assiriorum pulsando aut aperiendo
introire Sed cum venissent
duces eius et tribuni et universi ma-
iores exercitus assiriorum dixerunt cu-
bicularijs Intrate et excitate illum
quoniam egressi sunt mures de cavernis
suis ausi sunt provocare nos
ad prelium Tunc ingressus vagao ad
cubiculum eius stetit ante cortinam
et plausum fecit manibus suis Sus-
picabatur enim illum cum judith dor-
mire Sed cum nullum motum sentire

sensum audiret accessit proximans ad cortinam et elevans eam videns que cadaver absque capite holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram. Et clamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum iudith non invenit eam et exilivit foras ad populum. Et dixit: una mulier hebrea fecit confusionem in domo regis nabuchodonosor. Ecce enim holofernes iacet in terra et caput ipsius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis assiriorum sciderunt omnes vestimenta sua et intollerabilis timor et tremor cecidit super eos. Et turbati sunt animi eorum valde et clamor factus est in medio castrorum.

Cumque XV omnis exercitus decollatum holofernem audisset fugit mens et consilium ab eis et solo tremore et metu agitati fuge presidium sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite relictis omnibus evadere hebreos studebant quos armatos venire super se audierant fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque filii israel fugientes secuti sunt illos descenderuntque clangentes tubis et ululantes post illos. Et quoniam assirii non adunati in fugam ibant precipites, filii autem israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misit itaque ozias nuntios per omnes civitates et regiones israel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem armatam misit post eos et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in bethulia ingressi sunt castra assiriorum et predam quam fugientes assirii reliquerant abstulerunt et honustati sunt valde. Hii vero qui victores reversi sunt ad bethuliam omnia que erant illorum abstulerunt secum ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et in universis mobilibus eorum ut a minimo usque ad maiorem omnes divites fierent de predationibus eorum.

Ioachim autem summus pontifex de ierusalem venit in bethuliam cum universis presbiteris suis ut viderent iudith. Que cum exisset ad illos benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria ierusalem tu leticia israel tu honorificentia populi nostri quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum eo quod castitatem adamaveris et post virum tuum alterum nescieris. Ideo et manus domini confortavit te et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis populus: fiat fiat. Per dies xxx vix collecta sunt spolia assiriorum a populo israel. Porro autem universa que holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt iudith in auro et argento in vestibus et gemmis et in omni suppellectili et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus iuvenibus in organis et citharis.

Tunc cantavit canticum hoc domino iudith dicens: Incipite domino in tympanis modulamini illi psalmum novum exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella dominus nomen illi, qui posuit castra sua in medio populi sui ut eriperet nos de manu inimicorum nostrorum. Venit assur in montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue cuius multitudo obturavit torrentes et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos et iuvenes meos occisurum gladio et infantes meos dare in predam et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum et tradidit eum in manus femine et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus nec filii titani percusserunt eum nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed iudith filia merari in specie faciei sue dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis et induit se vestimento leticie in exultatione filiorum israel. Unxit fa-

tiem suam unguento colligavit cincinnos mitra accepit stolam novam ad decipiendum illum sandalia eius rapuerunt oculos eius pulchritudo eius captivam fecit animam eius amputavit pugione cervicem eius horruerunt perse constantiam eius et medi audaciam eius Tunc ululaverunt castra assiriorum quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti filii puellarum conpunxerunt eos et sicut pueros fugientes occiderunt eos et perierunt in prelio a facie domini mei. Ymnum cantemus domino ymnum novum cantemus deo nostro Adonai. Domine deus magnus es tu et preclarus in virtute tua et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua quia dixisti et facta sunt misisti spiritum tuum et creata sunt et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus meum dominus enim omnipotens vindicabit in eis in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post hec omnis populus post victoriam venit in Ierusalem adorare dominum. Et mox ut purificati sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Holofernis que dedit ei populus et conopeum quod ipsa sustulerat misit in anathema oblivionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum et per tres menses gaudium huius victorie celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, et Iudith magna facta est in Bethulia et preclarior erat universe terre Israel. Erat enim virtuti castitas adiuncta ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos c et quinque. Dimisit abram suam liberam et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia, luxitque eam omnis populus diebus vii. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israel et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab Hebreis in numero sanctorum dierum accipitur et colitur a Iudeis ex illo tempore usque in hodiernum diem.

Incipit prologus in librum Hester

Librum Hester variis translationibus constat esse viciatum quem ego de archivis Hebreorum relevans verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum finibus trahit addens ea que ex tempore dici poterant et audiri sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o Paula et Eustochium quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester Hebraicum librum per singula verba nostram translationem aspicite ut possitis agnoscere me nichil augmentasse addendo sed fideli testimonio simpliciter sicut in Hebreo habetur historiam Hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus quoniam dissipat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant. Et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro Hester alphabetum ex minio usque ad litteram teth diversis in locis posuimus volentes lxx interpretum ordinem per hec insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebreorum

ordinem praesens eius in hystoria
edicioni maliciis. Capitulum primum

In diebus Assueri qui re-
gnavit ab India usque ethio-
piam super centum xx et vii provin-
tias quando sedit in solio regni sui
Susa civitas regni sui exordium
fuit. Tercio igitur anno imperii sui fecit
grande convivium cunctis principibus et
pueris fortissimis persarum et me-
dorum militum et prefectis provincia-
rum coram se ut ostenderet divitias glorie
regni sui ac magnitudinem atque
iactanciam potencie sue multo tempore centum
et octoginta diebus. Cumque im-
plerentur dies convivii invitavit omnem
populum qui inventus est in Susis a maxi-
mo usque ad minimum et vii diebus iussit
convivium preparari in vestibulo orti
et nemoris quod regio cultu et manu
consitum erat. Et pendebant ex omni
parte tentoria aerei coloris et carpa-
sini et iacintini sustenta bissinis
funibus atque purpureis qui eburneis circulis inserti erant et colum-
nis marmoreis fulciebantur. Lectu-
li quoque aurei et argentei super pavimen-
tum smaragdino et pario strato lapi-
de dispositi erant quod mira varietate
pictura decorabat. Bibebant autem
qui invitati erant aureis poculis
et aliis atque aliis vasis cibi infe-
rebantur. Vinum quoque et magnificencia
regia dignum erat habundans ut pre-
cipuum ponebatur. Nec erat qui no-
lentes cogeret ad bibendum, sed sic rex
statuerat preponens mensis singulos de
principibus suis ut sumeret unusquisque
quod vellet. Vasti quoque regina
fecit convivium feminarum in palacio u-
bi rex Assuerus manere consueverat.
Itaque die vii cum rex esset hilarior
et post nimiam potacionem incaluisset
mero precepit Mauman et Baza-
ta et Arbona et Bagatha et Abga-
tha et Zarath et Charchas vii
eunuchis qui in conspectu eius ministrabant

ut introducerent reginam Va-
sti coram rege posito super caput eius
diademate ut ostenderet cunctis popu-
lis et principibus illius pulchritudinem.
Erat enim pulchra valde. Que renuit
et ad regis imperium quod per eunuchos man-
daverat venire contempsit. Unde iratus rex
et nimio furore succensus interrogavit
sapientes qui ex more regio ei semper ad-
herebant et illorum faciebat cuncta con-
silio scientium leges ac iura maiorum.
Erant autem primi et proximi Charse-
na et Sethar et Admatha et Thar-
sis et Mares et Marsana et Mamu-
cha vii duces persarum atque medorum
qui videbant faciem regis et primi
qui post eum residere soliti erant cui
sentencie Vasti regina subiaceret que
Assueri regis imperium quod per eunuchos
mandaverat facere noluisset. Respon-
ditque Mamucha audiente rege atque
principibus non solum regem lesit regina
Vasti sed et omnes principes et populos
qui sunt in cunctis provinciis regis Assue-
ri. Egredietur enim sermo regine ad
omnes mulieres ut contempnant viros suos
et dicant Rex Assuerus iussit ut re-
gina Vasti intraret ad eum et illa
noluit. Atque hoc exemplo omnes principum
coniuges persarum atque medorum parvipendent
imperia maritorum unde regis iusta est
indignacio. Si tibi placet egrediatur
edictum a facie tua et scribatur iuxta
legem persarum atque medorum quam preteriri
illicitum est ut nequaquam ultra Vasti
ingrediatur ad regem sed regnum illius
altera que melior est accipiat. Et hoc
in omne quod latissimum est provinciarum
tuarum divulgetur imperium et cuncte
uxores tam maiorum quam minorum defe-
rant maritis suis honorem. Placuit
consilium eius regi et principibus fecitque
rex iuxta consilium Mamuche et
misit epistolas ad universas provincias
regni sui ut quaeque gens audire
et legere poterat diversis linguis et
litteris esse viros principes ac maiores
in domibus suis et hoc per cunctos populos divulgari.

His itaque gestis vulgari postquam regis Assueri deferbuerat indignatio recordatus est Vasti et que fecisset et que passa esset. Dixerunt pueri ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines speciose et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines et adducant eas ad civitatem Susim et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi qui est prepositus et custos mulierum regiarum et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usus necessaria et quecumque inter omnes oculis regis placuerit ista regnet pro Vasti. Placuit sermo regi et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat vir in Susis civitate iudeus vocabulo Mardocheus filius Yayr filii Semey filii Cis de stirpe Jemini qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore quo Jechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babilonis transtulerat qui fuit nutricius filie fratris sui Edisse que altero nomine Hester vocabatur et utrumque parentem amiserat pulcra nimis et decora facie. Mortuoque patre et matre Mardocheus eam sibi adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis imperium et iuxta mandatum eius multe virgines pulcre adducerentur Susam et Egeo traderentur eunucho, Hester quoque inter ceteras puellas tradita est ei ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei et invenit gratiam in conspectu illius. Et precepit eunucho ut acceleraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas et vii puellas speciosas de domo regis et tam ipsam quam pedisequas ornaret atque excoleret. Que noluit ei indicare populum et patriam suam. Mardocheus enim preceperat ei ut de hac re omnino taceret. Qui deambulabat cottidie ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur curam agens salutis Hester et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant mensis duodecimus vertebatur ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur mirtino et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulasset ad ornatum pertinens accipiebant et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum ad regis cubiculum transiebant. Et que intraverat vespere egrediebatur mane atque inde in secundas edes deducebantur que sub manu Sagazi eunuchi erant qui concubinis regis presidebat nec habebant potestatem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo Hester filia Abiahel fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam intrare deberet ad regem que non quesivit muliebrem cultum sed quecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulcritudine omnium oculis graciosa et amabilis videbatur. Ducta itaque est ad cubiculum regis Assueri mense decimo qui vocatur thebeth vii anno regni eius. Et amavit eam rex plus quam omnes mulieres habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres et posuit diadema regni in capite eius fecitque eam regnare in loco Vasti. Et iussit convivium preparari permagnificum cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester. Et dedit requiem universis provinciis ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur virgines et congregarentur Mardocheus manebat ad ianuam regis. Necdum prodiderat Hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim

illi precipiebat servabat Hester et
ita cuncta faciebat illo tempore solita
erat quo eam parvulam nutrie-
bat. Eo igitur tempore quo Mardoche-
us ad regis ianuam morabatur
irati sunt Bagathan et Thares duo
eunuchi regis qui ianitores erant
et in primo palatii limine preside-
bant volueruntque insurgere in re-
gem et occidere eum. Quod Mardocheum
non latuit statimque nuntiavit
regine Hester. Et illa regi ex
nomine Mardochei qui ad se rem
detulerat. Quesitum est et inventum
et appensus est uterque eorum in pa-
tibulo. Mandatumque est historiis
et annalibus et traditum coram

Post hec rex Assuerus regem III
rius exaltavit Aman fi-
lium Amadathi qui erat de
stirpe Agag et posuit solium eius
super omnes principes quos habebat. Cuncti-
que servi regis qui in foribus
palatii versabantur flectebant ge-
nua et adorabant Aman. Sic
enim eis preceperat imperator. Solus
Mardocheus non flectebat genua
neque adorabat eum. Cui dixerunt
regis pueri qui ad fores palatii
presidebant: Cur preter ceteros non ob-
servas mandata regis? Cumque hoc
crebrius dicerent et ille nollet
audire, nuntiaverunt Aman scire cu-
pientes utrum perseveraret in sententia.
Dixerat enim eis se esse Iudeum. Quod
cum audisset Aman et experimento
probasset quod Mardocheus non sibi flecte-
ret genua nec se adoraret, iratus
est valde et pro nihilo duxit in
unum Mardocheum mittere manus
suas. Audierat enim quod esset Iude
gentis magisque voluit omnem
Iudeorum qui erant in regno Assue-
ri perdere nationem. Mense primo cuius vo-
cabulum est Nisan anno duodecimo re-
gni Assueri missa est sors in ur-
nam que hebraice dicitur phur
coram Aman quo die et quo
mense gens Iudeorum deberet interfici.
Et exivit mensis duodecimus qui vocatur
Adar. Dixitque Aman regi Assuero:
Est populus per omnes provincias reg-
ni tui dispersus et a se mutuo separatus,
novis utens legibus et ceremo-
niis, insuper et regis statuta con-
temnens. Et optime nosti quod non
expedit regno tuo ut insolescat
per licentiam. Si tibi placet decerne ut
pereat, et decem milia talentorum appendam archa-
riis gaze tue. Tulit ergo rex anulum
quo utebatur de manu sua et dedit eum
Aman filio Amadathi de progenie
Agag hosti Iudeorum. Dixitque ad eum:
Argentum quod polliceris tuum sit. De populo
age quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis
mense primo Nisan tertiadecima die eiusdem
mensis. Et scriptum est ut iusserat Aman
ad omnes satrapas regis et iudices
provinciarum diversarumque gentium et quaque
gens legere poterat et audire pro varie-
tate linguarum ex nomine regis Assueri.
Et littere signate ipsius anulo misse
sunt per cursores regis ad universas pro-
vincias ut occiderent atque delerent
omnes Iudeos a puero usque ad senem,
parvulos et mulieres uno die hoc est
tertiodecimo die mensis duodecimi qui vocatur Adar,
et bona eorum diriperent. Summa autem
epistolarum hec fuit ut omnes provincie
scirent et pararent se ad predictam
diem. Festinabant cursores qui missi
erant complere regis imperium. Statimque
in Susis pependit edictum, rege et
Aman celebrante convivium et cunc-
tis Iudeis qui in urbe erant flentibus.

Quod cum audisset Mardo- IIII
cheus scidit vestimenta sua
et indutus est sacco spargens
cinerem capiti et in platea medie
civitatis voce magna clamabat
ostendens amaritudinem animi
sui. Et hoc eiulatu usque ad fores pa-
latii gradiens. Non enim erat licitum
indutum sacco aulam regis intrare

In omnibus quoque provinciis oppidis ac lo-
cis ad que crudele regis dogma
pervenerat planctus ingens erat apud
iudeos ieiunium ululatus et fletus
sacco et cinere multis pro strato uten-
tibus. Ingresse sunt autem puelle hester
et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod
audiens consternata est et misit veste
ut ablato sacco induerent eum quam acci-
pere noluit. Accersitoque athach eu-
nucho quem rex ministrum ei dederat pre-
cepit ut iret ad mardocheum et di-
sceret ab eo cur hoc faceret. Egressus
que athach ivit ad mardocheum stantem
in platea civitatis ante hostium pa-
lacii qui indicavit ei omnia que acci-
derant quomodo aman promisisset ut ad
thezauros regis pro iudeorum nece
inferret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in susis dedit ei
ut regine ostenderet et moneret eam
ut intraret ad regem et deprecaretur
eum pro populo suo. Regressus que athach
nunciavit hester omnia que mardocheus
dixerat. Que respondit ei et iussit ut
diceret mardocheo. Omnes servi regis
et cuncte que sub dicione eius sunt pro-
vincie norunt quod sive vir sive
mulier non vocatus interius atrium regis
intraverit absque ulla cunctacione
statim interficiatur nisi forte rex auream
virgam ad eum tetenderit pro signo cleme-
ncie atque ita possit vivere. Ego
igitur quomodo ad regem intrare potero que
triginta diebus iam non sum vocata ad
eum. Quod cum audisset mardocheus rur-
sum mandavit hester dicens Ne putes
quod animam tuam tantum liberes quia in do-
mo regis es pre cunctis iudeis. Si enim
nunc silueris per aliam occasionem li-
berabuntur iudei et tu et domus patris
tui peribitis. Et quis novit utrum
idcirco ad regnum perveneris ut in tali
tempore parareris. Rursumque hester
mardocheo verba mandavit. Vade et
congrega omnes iudeos quos in susis

reperis et orate pro me ut non
comedatis neque bibatis tribus
diebus ac tribus noctibus et ego
cum ancillis meis similiter ieiu-
nabo et tunc ingrediar ad regem
contra legem faciens non vocata tra-
densque me morti et periculo. Ivit
itaque mardocheus et fecit omnia
que ei hester preceperat. V

Die autem tercio induta est he-
ster regalibus vestimentis
et stetit in atrio domus re-
gie quod erat interius contra basilicam regis
at ille sedebat super solium suum
in consistorio palacii contra hostium
domus. Cumque vidisset rex reginam
stantem placuit oculis eius. Et ex-
tendit contra eam virgam au-
ream quam tenebat manu. Que
accedens osculata est summitatem vir-
ge eius. Dixitque ad eam rex Quid
vis hester regina que est peticio
tua etiam si dimidiam partem regni
mei petieris dabitur tibi. At illa
respondit Si regi placet obsecro ut
venias hodie et aman tecum
ad convivium quod paravi. Statimque
rex Vocate inquit aman ci-
to ut hester obediat voluntati.
Venerunt itaque rex et aman ad
convivium quod eis regina paraverat.
Dixitque ei rex postquam vinum bi-
berat habundanter Quid petis
ut detur tibi et pro qua re postu-
las. Etiam si dimidiam partem re-
gni mei petieris impetrabis. Cui re-
spondit hester Peticio mea et preces
iste sunt Si inveni graciam in conspectu
regis et si regi placet ut det
michi quod postulo et meam pe-
ticionem impleat veniat rex ad
convivium et aman quod paravi eis
et cras regi aperiam meam
voluntatem. Egressus est itaque illo
die aman letus et alacer. Cumque
vidisset mardocheum ante fores pa-
lacii sedentem et non solum non assur-
rexisse sibi sed nec motum quidem

est sibi de loco sessionis sue. In-
dignatus est valde et dissimulata
est ira reversus est in domum suam
et vocavit ad se amicos et zares u-
xorem suam et posuit illis magni-
tudinem divitiarum suarum filiorumque
turbam et quanta eum gloria super omnes
principes et servos suos rex ele-
vasset. Et post hec ait: Regina quoque
hester nullum alium vocavit cum re-
ge ad convivium preter me apud
quam etiam cras cum rege pransurus
sum et cum hec omnia habeam nichil
me habere puto quamdiu video mar-
docheum iudeum sedentem ante fores
regias. Responderuntque ei zares u-
xor eius et ceteri amici: Iube parari
excelsam trabem habentem alti-
tudinis l cubitos et dic mane
regi ut appendatur in ea mardoche-
us et sic ibis cum rege letus ad con-
vivium. Placuit ei consilium et
iussit excelsam parari crucem.

Noctem autem illam rex VI
duxit insompnem. Iussitque
rex sibi afferri historias et
annales priorum temporum. Que cum illo pre-
sente legerentur, ventum est ad eum lo-
cum ubi scriptum erat quomodo mardocheus
nunciasset insidias bagathan et tha-
ares eunuchorum regis qui regem iugu-
lare cupierant. Quod cum audisset
ait: Quid pro hac fide honoris ac
premii mardocheus consecutus est?
Dixeruntque ei servi ac ministri regis: Ni-
chil omnino mercedis accepit. Statim-
que rex: Quis est, inquit, in atrio? A-
man quippe interius domus atrium
regie intraverat ut suggereret regi
ut iuberet mardocheum affigi pati-
bulo quod ei fuerat preparatum. Responderunt
pueri: Aman stat in atrio. Dixit-
que rex: Ingrediatur. Cumque esset in-
gressus ait illi: Quid debet fieri
viro quem rex honorare desiderat? Co-
gitans aman in corde suo et re-
putans quod nullum alium rex nisi se
vellet honorare respondit: Homo quem
rex honorare cupit debet indui ve-
stibus regiis et imponi super equum qui
de sella regis est et accipere regium dy-
adema super caput suum et primus de regiis
principibus ac tyrannis teneat equum
eius et per plateas civitatis incedens
clamet et dicat: Sic honoratur quem-
cumque rex voluerit honorare. Dixitque
ei rex: Festina et sumpta stola et equo
fac ut locutus es mardocheo iudeo
qui sedet ante fores palacii. Cave ne
quicquam de hiis que locutus es pretermit-
tas. Tulit itaque aman stolam et
equum indutumque mardocheum in pla-
tea civitatis et imposuit equo pre-
cedebat et clamabat: Sic honore con-
dignus est quemcumque rex voluerit honora-
re. Reversus est mardocheus ad ianuam
palacii et aman festinavit ire in do-
mum suam lugens et operto capite
narravitque zares uxori sue et ami-
cis omnia que evenissent sibi. Cui
responderunt sapientes quos habebat in consilio
et uxor eius: Si de semine iudeorum
est mardocheus ante quem cadere cepisti
non poteris ei resistere sed cades in
conspectu eius. Adhuc loquentibus illis
venerunt eunuchi regis et cito eum ad
convivium quod regina paraverat pergere compu-
lerunt.

Intravit itaque VII [illegible]
rex et aman ad convivium ut
biberent cum regina. Dixitque ei
rex in secundo die etiam postquam vino in-
caluerat: Que est petitio tua hester
ut detur tibi et quid vis fieri? Etiam
si dimidiam regni partem petieris im-
petrabis. Ad quem illa respondit:
Si inveni gratiam in oculis tuis o rex et
si tibi placet dona mihi animam meam
pro qua rogo et populum meum pro quo ob-
secro. Traditi enim sumus ego et popu-
lus meus ut conteramur et iugulemur et
pereamus. Atque utinam in servos et fa-
mulas venderemur esset tolerabile
malum et gemens tacerem. Nunc autem
hostis noster est cuius crudelitas redun-
dat in regem. Respondensque rex assue-
rus dixit: Quis est iste et cuius
potentie ut hec audeat facere? Dixit-
que hester: Hostis inimicus noster pessimus

iste est aman. Quod ille audiens illi-
co obstupuit vultum regis ac regine
ferre non sustinens. Rex autem surrexit
iratus de loco convivii intravit in ortum
arboribus consitum. Aman quoque surrexit
ut rogaret hester reginam pro anima sua
Intellexit enim a rege paratum sibi ma-
lum. Qui cum reversus esset de orto nemo-
ribus consito et intrasset convivii locum re-
perit aman super lectulum corruisse in quo
iacebat hester. Et ait. Etiam reginam
vult opprimere me presente in
domo mea. Necdum verbum de ore regis
exierat et statim operuerunt faciem
eius. Dixitque arbona unus de eunu-
chis qui stabant in ministerio regis. En
lignum quod paraverat mardocheo qui
locutus est pro rege stat in domo aman
habens altitudinis l cubitos. Cui dixit
rex. Appendite eum in eo. Suspensus itaque
est aman in patibulo quod paraverat
mardocheo et regis ira quievit. viii

Die illo dedit rex assuerus hester
regine domum aman adversa-
rii iudeorum. Et mardocheus
ingressus est ante faciem regis. Confessa
est enim hester quod esset patruus eius. Tu-
litque rex anulum quem ab aman recipi
iusserat et tradidit mardocheo. Hester
autem constituit mardocheum super domum
suam. Nec his contenta procidit ad pedes
regis flevitque et locuta est ad eum
oravit ut maliciam aman agagi-
te et machinaciones eius pessimas
quas excogitaverat iuberet irritas fi-
eri. At ille ex more sceptrum aureum
protendit manu quo signum clemen-
tie monstrabat. Illa consurgens stetit
ante eum et ait. Si placet regi et si
inveni graciam in oculis eius et deprecatio
mea non videtur esse contraria. Obsecro
ut novis epistolis veteres aman litere
insidiatoris et hostis iudeorum quibus
eos in cunctis regis provinciis perire pre-
ceperat corrigantur. Quomodo enim potero
sustinere necem et interfectionem populi mei.
Responditque rex assuerus hester regine
et mardocheo iudeo. Domum aman
concessi hester et ipsum iussi affigi cru-
ci quia ausus est manum in iudeos mit-
tere. Scribite ergo iudeis sicut
placet vobis et regis nomine sig-
nantes literas anulo meo. Hec
enim consuetudo erat ut epistolis que
ex regis nomine mittebantur et eius a-
nulo illius signate erant nemo
auderet contradicere. Accersitisque
scribis et librariis regis. Erat autem
tempus tercii mensis qui appellatur siban
xx et tercia illius die scripte sunt
epistole ut mardocheus voluerat ad
iudeos et ad principes procuratoresque
et iudices qui centum xxvii pro-
vinciis ab india usque ad ethiopi-
am presidebant provincie atque populo et populo
iuxta et linguas et literas suas
et iudeis ut legere poterant et au-
dire. Ipseque epistole que ex regis nomine
mittebantur anulo ipsius obsigna-
te sunt et misse per veredarios qui per
omnes provincias discurrentes veteres
literas novis nunciis prevenirent.
Quibus imperavit rex ut convenirent
iudeos per singulas civitates et
in unum preciperent congregari
ut starent pro animabus suis et omnes
inimicos suos cum coniugibus suis et
liberis et universis domibus interfice-
rent atque delerent. Et constituta
est per omnes provincias una ultio-
nis dies i. tercia die mensis xii adar. Sum-
ma que epistole fuit hec ut in omnibus
terris ac populis qui regis assueri im-
perio subiacebant notum fieret paratos
esse iudeos ad capiendam vindic-
tam de hostibus suis. Egressique
sunt veredarii celeres nuncia perferentes
et edictum regis pependit in susis. Mar-
docheus autem egrediens de palacio
et de conspectu regis fulgebat in ve-
stibus regiis iacinctinis videlicet et aerinis
auream coronam portans in capite et
amictus pallio serico atque pur-
pureo. Omnisque civitas exultavit
atque letata est. Iudeis autem nova
lux oriri visa est, gaudium honor
et tripudium apud omnes populos ur-
bes atque provincias quocumque iussa regis
veniebant mira exultatio epule
atque convivia et festus dies intantum
ut plures alterius gentis et secte

eorum religioni et cerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. IX

Itaque xii mensis quem adar vocari ante iam diximus tercia decima die cum cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates oppida et loca ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraverat. Nam et provinciarum iudices et duces et procuratores omnisque dignitas que singulis locis et operibus preerat extollebant iudeos timore mardochei quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos reddentes eis quod sibi paraverant facere in tantum ut etiam in Susis quingentos viros interficerent extra x filios Aman agagite hostis iudeorum quorum ista sunt nomina: pharsandatha et delphon et esphata et phorata et adalia et aridatha et ephermesta et arisai et aridai et iezatha. Quos cum occidissent predas de substantiis eorum tangere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in Susis ad regem relatus est. Qui dixit regine: in urbe Susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios x filios Aman; quantam putas eos exercere cedem in universis provinciis? Quid ultra postulas et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: si regi placet detur potestas iudeis ut sicut hodie in Susis fecerunt sic et cras faciant et x filii Aman in patibulo suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susis pependit edictum et x filii Aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quarta decima die mensis adar interfecti sunt in Susis trecenti viri nec eorum ab illis substantia direpta est. Sed et per omnes provincias que dicioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudei interfectis hostibus ac persecutoribus suis in tantum ut lxxv milia occisorum implerentur et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem tercius decimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit et xiiii die cedere desierunt. Quem constituerunt esse sollempnem ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis gaudio atque conviviis. At qui in urbe Susis cedem exercuerant xiii et xiiii eiusdem mensis die in cede versati sunt, quinto decimo autem die percutere desierunt et idcirco eundem diem constituerunt sollempnem epularum atque leticie. Hii vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur xiiii diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque mardocheus omnia hec et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur tam in vicino positis quam procul ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollempni celebrarent honore quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de inimicis suis et luctus atque tristicia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt essentque isti dies epularum atque leticie et mitterent sibi invicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant et que mardocheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius amadathi stirpis agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret et misit phur quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea

ingressa est hester ad regem obsecrans ut conatus eius et litteras irriti fierent et malum quod contra iudeos cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sortium eo quod phur id est sors in urnam missa fuerit. Et cuncta que gesta sunt epistole et libri huius volumine continentur, neque sustinuerunt et que deinceps immutata sunt susceperunt iudei super se et semine suo et super cunctos qui religioni eorum voluerint copulari ut nulli liceat duos hos dies absque solempnitate transigere quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nunquam ulla delebit oblivio per singulas generationes cuncte in toto orbe provincie celebrabunt nec est ulla civitas in qua dies phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab eorum progenie que his cerimoniis obligata est. Scripseruntque regina hester filia abiahael et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni studio dies ista sanciretur solempnis in posterum et miserunt ad omnes iudeos qui in centum xxvii regis assueri provinciis versabantur ut haberent pacem et susciperent veritatem et observantes dies sortium diem secundum in suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constituerat mardocheus et hester et illi observanda susceperunt a se et semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies et omnia que libri huius qui vocatur hester historia continentur. X.

Rex vero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltavit mardocheum scripta sunt in libris medorum atque persarum et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit et magnus apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea que ad pacem sui generis pertinent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta reperi in editione vulgata que grecorum lingua et litteris continetur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus. Dixit mardocheus a deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram hec eadem significantis nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est et in aquas plurimas redundavit hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et aman. Gentes que convenerant hii sunt qui delere conati sunt nomen iudeorum. Gens autem mea israel est que clamavit ad dominum et salvum fecit dominus populum suum liberavitque nos ab omnibus malis et fecit signa magna atque portenta inter gentes et duas sortes esse precepit unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum diem ex illo iam tempore coram deo universis gentibus. Et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditatis sue et observabuntur dies isti in mense adar quartadecima et quintadecima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi israel. XI

Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra attulerunt dositheus qui se sacerdotem et levitici generis ferebat et ptolomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum esse lisimachum ptolomei filium in iherusalem. Hoc quoque principium erat in editione vulgata quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maximo prima die mensis nisan vidit somnium mardo-

docheus filius Iairi filii Semei filii Cis de tribu Beniamin homo iudeus qui habitabat in urbe Susis vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babilonis de Ierusalem cum Iechonia rege Iude. Et hoc eius sompnium fuit: Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terre motus et conturbacio super terram. Et ecce duo dracones magni parati contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt naciones ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis tribulacionis et angustie et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timencium mala sua et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum et illis vociferantibus fons parvus crevit in flumium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset Mardocheus et surrexisset de strato cogitabat quid deus facere vellet et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret sompnium.

Morabatur autem eo tempore XII in aula regis cum Bagatha et Thara eunuchis regis qui erant ianitores pallacii. Cumque intellexisset cogitaciones eorum et curas diligencius providisset didicit quod conarentur in regem Artaxersen manus mittere. Et nunciavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula pallacii moraretur datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius Amadathi Bugeus erat gloriosissimus coram rege et voluit nocere Mardocheo et populo eius pro duobus eunuchis regis primitus qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium quod sequitur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine et diripuerunt bona vel substancias eorum quam in sola vulgata edicione reperimus. Epistole autem exemplar fuit: XIII

Rex magnus Artaxerxes ab India usque Ethiopiam centum viginti septem provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee dicioni subiugassem volui nequaquam abuti potencie magnitudine sed clemencia et lenitate gubernare subiectos ut absque ullo terrore vitam silencio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo posset impleri unus qui sapiencia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus Aman nomine indicavit in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gencium faciens consuetudinem regum iussa contempneret et universarum concordiam nacionum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus videntes unam gentem rebellem adversum omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam iussimus ut quoscumque Aman qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus monstraverit cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis nullusque eorum misereatur quarta decima die XII mensis Adar anni presentis ut nephari homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Hucusque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta repperi ubi legitur Pergensque Mar-

Mardocheus fecit oracionem quam ei mandauerat. Hester ut in hebreo et apud nullum penitus reperitur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius et dixit Domine deus rex omnipotens in dicione tua cuncta sunt posita et non est qui tue possit resistere voluntati si decreveris saluare Israhel. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium tu es nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non adorarem Aman superbissimum libenter pro salute Israhel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem et ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus Abraham miserere populi tui quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti de Egipto. Exaudi deprecationem meam et propicius esto sorti et funiculo hereditatis tue et converte luctum nostrum in gaudium ut viventes laudemus nomen tuum domine et ne claudas ora te laudancium. Omnis quoque Israhel pari mente et obsecracione clamavit ad dominum eo quod eis certa mors inmineret. xiiii

Hester quoque regina confugit ad dominum pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctui apta indumenta suscepit et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput et corpus suum humiliavit ieiuniis omniaque loca in quibus ante letari consueverat crinium laceratione complevit et deprecabatur dominum Israhel dicens Domine mi qui rex noster solus es adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses Israhel de cunctis gentibus et patres nostros ex omnibus maioribus suis ut possideres hereditatem sempiternam fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum coluimus enim deos eorum. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes volunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere ora te laudancium atque extinguere gloriam templi et altaris tui ut aperiant ora gentium et laudent idolorum fortitudinem et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum hiis qui non sunt ne rideant ad ruinam nostram sed converte consilium eorum super eos et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre et michi da fiduciam domine rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis et transfer cor illius in odium hostis nostri ut et ipse pereat et ceteri qui ei consenciunt. Nos autem libera in manu tua et adiuva me nullum aliud auxilium nisi te domine habentem qui habes omnium scienciam et nosti quia oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam quod abhominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et detester illud quasi pannum menstruate et non portem in diebus silencii mei et quod non comederim in mensa Aman nec michi placuit convivium regis et non biberim vinum libaminum et numquam letata sit ancilla tua ex quo translata sum usque in presentem diem nisi in te domine deus Abraham. Deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent nisi in te et libera nos de manu iniquorum et erue me a timore meo. Hec quoque addita reperi in editione vulgata. xv

Et mandavit hester haut dubium mardocheo ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et patria sua. Memor esto inquit dierum humilitatis tue quibus nutrita sis in manu mea. quia aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. et tu invoca dominum et loquere regi pro nobis et libera nos de morte. Nec non et ista que subdita sunt in die autem tercio deposuit vestimenta ornatus sui et induta est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et invocasset dominum omnium rectorem et salvatorem deum assumpsit duas famulas et super unam quidem innitebatur quasi pre delicijs et nimia teneritudine corporis sui ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur defluencia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultu colore perfusa et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum et nimio timore contractum. Ingressa autem cuncta per ordinem hostia stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui indutus vestibus regijs auroque fulgens et preciosis lapidibus eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset corruit regina et in pallorem colore mutato lassum super ancillam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem et festinus ac metuens exilivit de solio et sustentans eam in ulnis donec rediret ad se hijs verbis blandiebatur. Quid habes hester? ego sum frater tuus noli timere non morieris. non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa taceret tulit auream virgam et posuit super caput suum et osculatus est eam et ait Cur michi non loqueris? Que respondit Vidi te domine quasi angelum dei et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine et facies tua plena graciarum. Cumque loqueretur rursus corruit et pene exanimata est. Rex autem turbabatur et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplar epistole regis artaxersis quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit quod et ipsum in hebraico volumine non habetur. XVI

Rex magnus artaxersis ab india usque ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam. et non solum subiectos regibus nituntur opprimere sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficijs et humanitatis in se iura violare sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui credita sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni mendaciorum cuniculis conentur subvertere. Dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur historijs et ex hijs que geruntur cottidie quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate. sed pro qualitate et necessitate temporum ut reipublice poscit utilitas ferre sententiam. et ut manifestius quod dicimus intelligatis. Aman filius amadathi et animo et gente macedo alienusque a persarum sanguine et pietatem nostram sua crudelitate commaculans peregrinus a nobis susceptus est et tantam in se experiens humanitatem ut pater noster vocaretur et adoraretur ab

omnibus per regem sedis secundus qui in tantum arrogantie tumorem sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu Mardocheum cuius fide et beneficiis vivimus et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem. Hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini et regnum Persarum transferret in Macedones. Nos autem a pessimo mortalium Iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa repperimus, sed e contrario iustis utentes legibus et filios altissimi et maximi semperque viventis Dei cuius beneficio et patribus nostris et nobis est regnum traditum et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est Susan, et ipse qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis, non nobis sed Deo ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur ut liceat Iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse adminicula ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere tertia decima die mensis duodecimi qui vocatur Adar. Hanc enim diem omnipotens Deus meroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem et celebrate cum omni letitia ut et in posterum cognoscatur omnes qui fideliter Persis obediunt dignam pro fide recipere mercedem. Qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse particeps gladio et igne pereat et sic deleatur ut non solum hominibus sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobedientie.

Incipit prologus in Iob

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur quasi non et apud grecos Aquila, Symmachus et Theodotion vel verbum de verbo vel sensum de sensu vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint, et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse susceperint non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in Iob, cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris pars maxima detruncabitur, et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus septingenti fere aut octingenti versus desunt, ut decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico quam arabico sermone et interdum syro nunc verba nunc simul utrumque resonabit. Obliquus etiam et apud hebreos totus liber fertur et lubricus, et quod greci rhetores vocant eschematismenos, dum aliud loquitur aliud agit, ut si velis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis Lyddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim nescio; hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram.

a principio itaque voluminis usque ad verba Job apud Hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Job in quibus ait: pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est: Ideo me ipse reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere, exametri versus sunt dactillo spondeoque currentes et propter lingue idioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum coma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud Hebreos et in morem nostri Flacci grecique Pindari et Alcei et Saphos vel psalterium vel lamentationes Jeremie vel omnia fere scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Josephum, Origenem, Cesariensem Eusebium et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscura fuerant aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent, qui et Hebreum sermonem ex parte didicimus et in Latino pene ab ipsis cunabulis inter gramaticos et rethores et philosophos detriti sumus. Quod si apud Grecos post Septuaginta editionem iam Christi evangelio coruscante Judeus Aquila et Simmachus ac Theodotion judaizantes heretici sunt recepti qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in exaplois habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego Christianus de parentibus Christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omissa repetere, depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices, dum michi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque editio et lxx iuxta Grecos et mea iuxta Hebreos in Latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum se magis quam malivolum probet. Terra quidem habitasse Job Ausitidem iuxta Job in finibus Idumee et Arabie et erat ei ante nomen Jobab et accepit uxorem Arabissam genuit quem filium cui nomen erat Ennon. Erat autem ipse filius quidem Zare de Esau filiis filius, de matre vero Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hii sunt reges qui regnaverunt in Edom in qua et ipse regnavit: regionis primus Bale filius Beor et nomen civitatis eius Denaba. Post autem Balach Jobab qui vocatur Job. Post hunc regnavit Assom qui erat dux ex Themanorum regione. Post hunc Adad filius Barad qui excidit Madian in campo Moab et nomen civitatis eius Ethaim.

prologus

Si aut fiscellam junco texerem aut palmarum folia complicarem ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo operari cibum qui non perit et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, michi geminum infertur iudicium: corrector vitiorum falsarius vocor et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis

ut eius confessa plebs que vitia placat
ac deum magis pulcros hic volunt
codices quam emendatos. Quapropter o
fratres dilectissimi unicam nobilitatem
et humilitatem exemplar per flagello ta-
lentis spiritualibus quam minutissima manna-
rum spiritualia hec et mansura dona
suscipite ac beatum Job qui adhuc a-
pud latinos iacebat in stercore et ver-
minibus scatebat errorum integrum immacu-
latum quam gaudete. Quod enim post
probationem atque victoriam duplicata ei
universa sunt reddita ut ego in lingua
nostra ut audacter loquar feci eum habere
que amiserat. Igitur et vos et unumquemque
lectorem solita prefatione commoneo
et in principiis librorum eadem semper ad-
nectens rogo ut ubicumque precedentes
virgulas videritis sciatis que subiecta sunt
in hebraicis voluminibus non haberi. Porro
ubi stelle imago refulserit ex hebreo
in nostrum sermonem addita ut non etiam
que hic videbantur et ita corrupta erant
ut sensum legentibus tollerent orantibus
vobis magnum laborem corrigi magis
utile quam ex odio meos ecclesiis exple-
retur zatus qui ex alio negotio

Vir erat in terra Hus **capitulum primum**
nomine Job. Et erat vir ille sim-
plex et rectus ac timens deum
et recedens a malo. Natique
sunt ei filii septem et tres filie et fuit
possessio eius septem milia ovium
et tria milia camelorum quingenta
quoque iuga boum et quingente asine ac
familia multa nimis. Eratque vir
ille magnus inter omnes orientales. Et
ibant filii eius et faciebant convivia per
domos unusquisque in die sua et mit-
tentes vocabant tres sorores suas ut
comederent et biberent vinum cum eis. Cum-
que in orbem transissent dies convivii
mittebat Job ad eos et sanctificabat
eos consurgensque diluculo offerebat ho-
locausta per singulos. Dicebat enim ne
forte peccaverint filii mei et benedi-
xerint deo in cordibus suis. Sic facie-
bat Job cunctis diebus. Quadam

autem die cum venissent filii dei ut
assisterent coram domino affuit etiam
inter eos sathan. Cui dixit dominus
Unde venis? Qui respondens ait Cir-
cuivi terram et perambulavi eam.
Et dixit dominus ad eum Numquid
considerasti servum meum Job quod non
sit ei similis in terra homo simplex et rectus
ac timens deum et recedens a ma-
lo. Cui respondens sathan ait Numquid
frustra Job timet deum? Nonne tu
vallasti eum et domum eius universam-
que substantiam per circuitum operibus manuum
eius benedixisti et possessio eius cre-
vit in terra. Sed extende paululum
manum tuam et tange cuncta que
possidet nisi in faciem tuam bene-
dixerit tibi. Dixit autem dominus ad
sathan Ecce universa que habet in manu
tua sunt tantum in eum ne extendas ma-
num tuam. Egressusque est sathan
a facie domini. Cum autem quadam die
filii eius et filie comederent et bibe-
rent vinum in domo fratris sui primo-
geniti nuncius venit ad Job qui diceret
Boves arabant et asine pascebantur
iuxta eos et irruerunt Sabei et
tulerunt omnia necnon et pueros gla-
dio percusserunt et evasi ego solus
ut nunciarem tibi. Cumque adhuc
loqueretur ille venit alter et dixit
Ignis dei descendit de celo et tactas
oves puerosque consumpsit et effugi ego
solus ut nunciarem tibi. Sed et
illo adhuc loquente venit alius et
dixit Caldei fecerunt tres turmas
et invaserunt camelos et tulerunt
eos necnon et pueros percusserunt gla-
dio et effugi ego solus ut nunciarem
tibi. Et adhuc loquebatur ille et
ecce alius intravit et dixit Filiis tuis
et filiabus vescentibus et bibentibus vinum
in domo fratris sui primogeniti Repente
ventus vehemens irruit a regi-
one deserti et concussit quatuor angu-
los domus que corruens oppressit libe-
ros tuos et mortui sunt et effu-
gi ego solus ut nunciarem tibi. Tunc sur-
rexit Job et scidit vestimenta sua
et tonso capite corruit in terram

adoravit et dixit Nudus egressus
sum de utero matris mee et nudus
revertar illuc Dominus dedit dominus
abstulit sicut domino placuit ita factum
est sit nomen domini benedictum In omnibus
hiis non peccavit iob labiis suis neque stultum quid
contra deum locutus est

Factum est autem cum quadam
die venissent filii dei et sta-
rent coram deo venisset et
sathan inter eos et staret in conspectu
eius et diceret dominus ad sathan Numquid
considerasti servum meum iob quod non
sit ei similis in terra vir simplex et
rectus ac timens deum et recedens a
malo et adhuc retinens innocentiam
tu autem commovisti me adversus eum
ut affligerem eum frustra Cui respondens
sathan ait Pellem pro pelle et cun-
cta que habet homo dabit pro anima sua ali-
oquin mitte manum tuam et tange os eius
et carnem et tunc videbis quod in faci-
em benedicat tibi Dixit ergo dominus
ad sathan Ecce in manu tua est ve-
rumtamen animam eius serva Egressus igitur sath-
an a facie domini percussit iob ulce-
re pessimo a planta pedis usque ad ver-
ticem eius qui testa saniem radebat
sedens in sterquilinio Dixit illi uxor
sua Adhuc tu permanes in sim-
plicitate tua benedic deo et morere
Qui ait ad illam Quasi una de stu-
ltis mulieribus locuta es Si bona
suscepimus de manu domini mala autem
quare non suscipiamus In omnibus hiis non
peccavit iob labiis suis Igitur au-
dientes tres amici singuli de loco
suo eliphat themanites et bal-
dath suites et sophar naamathites
Condixerant enim sibi ut pariter veni-
entes visitarent eum et consolarentur
Cumque elevassent procul oculos su-
os non cognoverunt eum Et excla-
mantes ploraverunt scissisque vesti-
bus sparserunt pulverem super caput
suum in celum et sederunt cum eo in ter-
ra septem diebus et septem noctibus
et nemo loquebatur ei verbum videbant
dolorem esse vehementem

Post hec aperuit os iob
suum et maledixit diei suo et
locutus est Pereat dies in qua natus
sum et nox in qua dictum est con-
ceptus est homo Dies illa vertatur
in tenebras non requirat eam deus
desuper et non sit in recordatione nec
illustretur lumine Obscurent eum
tenebre et umbra mortis occu-
pet eam caligo et involvatur am-
aritudine Noctem illam tenebrosus
turbo possideat non computetur in diebus
anni nec numeretur in mensibus Sit nox
illa solitaria nec laude digna Ma-
ledicant ei qui maledicunt diei qui
parati sunt suscitare leviathan Obtene-
brentur stelle caligine eius expectet
lucem et non videat nec ortum surgentis
aurore quia non conclusit hostia ven-
tris qui portavit me nec abstulit
mala ab oculis meis Quare non
in vulva mortuus sum egressus de
utero statim non perii Quare exceptus geni-
bus cur lactatus uberibus Nunc enim dor-
miens silerem et somno meo requie-
scerem cum regibus et consulibus terre qui
edificant sibi solitudines aut cum
principibus qui possident aurum et
replent domos suas argento aut sicut
abortivum absconditum non sub-
sisterem vel qui concepti non viderunt
lucem Ibi impii cessaverunt
a tumultu et ibi requieverunt fessi
robore et quondam vincti pariter sine mo-
lestia non audierunt vocem exactoris
parvus et magnus Quare misero
data est lux et vita hiis qui in ama-
ritudine anime sunt qui expectant
mortem et non venit quasi effodientes
thezaurum gaudentque vehementer
cum invenerint sepulcrum viro cuius ab-
scondita est via et circumdedit eum deus
tenebris Antequam comedam suspiro
et quasi inundantes aque sic rugitus
meus quia timor quem timebam venit
michi et quod verebar accidit Nonne
dissimulavi nonne silui nonne quie-
vi et venit super me indignatio

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Si ceperimus loqui tibi forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem tenere quis potest? Ecce docuisti plurimos et manus lassas roborasti; vacillantes confirmaverunt sermones tui et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti, tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua et patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro quis umquam innocens periit aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos flante Deo perisse et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum et quasi furtive suscepit auris mea venas susurrii eius. In horrore visionis nocturne quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor et omnia ossa mea perterrita sunt; et cum spiritus me presente transiret inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, ymago coram oculis meis et vocem quasi aure lenis audivi. Numquid homo Dei comparatione iustificabitur aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles et in angelis suis repperit pravitatem; quanto magis hii qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum consumentur velut a tinea. De mane usque ad vesperum succidentur et quia nullus intelligit in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis; morientur et non in sapientia.

Voca ergo si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum convertere. Vere virum stultum interficit iracundia et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute et conterentur in porta et non erit qui eripiat. Cuius messem famelicus comedet et ipsum rapiet armatus et bibent sitientes divitias eius. Nichil in terra sine causa fit et de humo non egredietur dolor. Homo nascitur ad laborem et avis ad volandum. Quamobrem ego deprecabor Dominum et ad Deum meum ponam eloquium meum, qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero, qui dat pluviam super faciem terre et irrigat aquis universa, qui ponit humiles in sublime et merentes erigit sospitate, qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod ceperant, qui apprehendit sapientes in astutia eorum et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a Domino; increpationem ergo Domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum

tuum et visitans speciem tuam non pec-
cabis et scies quoniam multiplex erit
semen tuum et progenies tua quasi her-
ba terre. Ingredieris in abundantia
sepulcrum sicut infertur acervus tritici
in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus
ita est quod auditum est mente pertracta.

Respondens autem Iob dixit: **VI**

Utinam appenderentur peccata
mea quibus iram merui et ca-
lamitas quam patior in statera. Quasi arena
maris hec gravior appareret. Unde
et verba mea dolore sunt plena. Quia
sagitte domini in me sunt quarum in-
dignatio ebibit spiritum meum et terrores
domini militant contra me. Numquid
rugiet onager cum habuerit herbam
aut mugiet bos cum ante presepe ple-
num steterit. Aut poterit comedi in-
sulsum quod non est sale conditum. Aut potest
aliquis gustare quod gustatum affert
mortem. Anime enim esurienti etiam
amara dulcia esse videntur. Et que
prius nolebat tangere anima mea nunc
pre angustia cibi mei sunt. Quis det
ut veniat petitio mea et quod expec-
to tribuat michi dominus deus. Et qui
me cepit flagellare ipse me conterat
solvat manum suam et succidat me.
Et hec michi sit consolatio ut affligens
me dolore non parcat nec contradicam
sermonibus sancti. Que est fortitudo mea
ut sustineam aut quis finis meus ut
patienter agam. Nec fortitudo la-
pidum fortitudo mea nec caro
mea enea est. Ecce non est auxilium
michi in me, necessarii quoque mei
recesserunt a me. Qui tollit ab ami-
co suo misericordiam timorem domini derelinquit.
Fratres mei preterierunt me sicut torrens
qui raptim transit in convallibus. Qui
timent pruinam irruet super eos nix.
Tempore quo fuerint dissipati peribunt et
ut incaluerint solventur de loco
suo. Involute sunt semite gressuum
eorum ambulabunt in vacuum et peribunt.
Considerate semitas Theman, itinera
Saba et expectate paulisper. Confu-
si sunt quia speravi. Venerunt quoque usque ad me
et pudore cooperti sunt. Nunc venistis et modo
videntes plagam meam timetis. Numquid
dixi afferte michi et de substantia vestra do-
nate michi vel liberate me de manu
hostis et de manu robustorum eruite me.
Docete me et ego tacebo et si quid
forte ignoravi instruite me. Quare
detraxistis sermonibus veritatis cum e
vobis nullus sit qui possit me arguere.
Ad increpandum tantum eloquia concinnatis
et in ventum verba profertis. Super pupillum
irruitis et subvertere nitimini amicum
vestrum. Verumtamen quod cepistis complete.
Prebete aurem et videte an mentiar. Respon-
dete obsecro absque contentione et loquentes
illud quod iustum est iudicate. Et non inve-
nietis in lingua mea iniquitatem
nec in faucibus meis stultitia personabit.

Militia est vita hominis super **VII**
terram et sicut dies mercenarii
dies eius. Sicut cervus desiderat
umbram et sicut mercenarius prestolatur
finem operis sui sic et ego habui menses
vacuos et noctes laboriosas enumeravi
michi. Si dormiero dicam quando consurgam
et rursum expectabo vesperam et reple-
bor doloribus usque ad tenebras. Indu-
ta est caro mea putredine et sordibus
pulveris. Cutis mea aruit et contracta
est. Dies mei velocius transierunt quam a
texente tela succiduntur et consumpti
sunt absque ulla spe. Memento mei domine
quia ventus est vita mea et non revertetur
oculus meus ut videat bona. Nec aspi-
ciet me visus hominis. Sed oculi tui in me
et non subsistam. Sicut consumitur et pertransit
nubes sic qui descenderit ad inferos non
ascendet nec revertetur ultra in domum suam
neque cognoscet eum locus amplius.
Quapropter et ego non parcam ori
meo, loquar in tribulatione spiritus mei.

et confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere? Si dixero consolabitur me lectulus meus et relevabor loquens mecum in stratu meo, terrebis me per sompnia et per visiones horrore concuties. Quamobrem elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea. Desperavi nequaquam ultra iam vivam. Parce michi nichil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo et subito probas illum. Usquequo non parcis michi nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi. Quid faciam tibi o custos hominum? Quare me posuisti contrarium tibi et factus sum michimet ipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum et quare non auferes iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormio et si mane me quesieris non subsistam.

Respondens autem VIII Baldath suhites dixit: Usquequo loqueris talia et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid deus supplantat iudicium et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei et dimisit eos in manu iniquitatis eorum, tu tamen si diluculo consurrexeris ad deum et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et rectus incesseris statim evigilabit ad te et pacatum reddet habitaculum iusticie tue, intantum ut si priora tua fuerint parva et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus et ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te, loquentur tibi et de corde suo proferent eloquia. Numquid potest vivere scirpus absque humore aut crescere carectum absque aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum et spes ypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua et sicut tela aranearum fiducia eius. Super domum suam et non stabit, fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo negabit eum et dicet: non novi te. Hec est enim leticia vie eius ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem nec porriget manum malignis donec impleatur risu os tuum et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione et tabernaculum impiorum non subsistet.

Respondens autem Iob ait: IX Vere scio quod ita sit et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes et nescierunt hii quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo et columpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus et graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et orionas et hyadas et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me non videbo eum; si abierit non intelligam. Si repente interroget quis respondebit ei? Vel quis dicere potest: cur ita facis? Deus cuius ire nemo resistere potest et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego qui respondeam ei et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem me exaudierit non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum et implebit me amaritudinibus. Si fortitudo queritur robustissimus est. Si equitas

iudicii nemo pro me audet testi-
monium reddere. Si iustificare me volu-
ero os meum condempnabit me. Si in-
nocentem ostendero pravum me comprobabit.
Etiam si simplex fuero hoc ipsum
ignorabit anima mea et tedebit me
vite mee. Unum est quod locutus sum
et innocentem et impium ipse consumit.
Si flagellat occidat semel et non
de penis innocentum rideat. Terra da-
ta est in manus impii, vultum iudi-
cum eius operit. Quod si ille non est quis ergo est.
Dies mei velociores fuerunt cursore,
fugerunt et non viderunt bonum. Per-
transierunt quasi naves poma portan-
tes sicut aquila volans ad escam.
Cum dixero nequaquam ita loquar, com-
muto faciem meam et dolore tor-
queor. Verebar omnia opera mea sciens
quod non parceres delinquenti. Si autem et sic
impius sum quare frustra laboravi?
Si lotus fuero quasi aquis nivis et ful-
serint velud mundissime manus mee,
tamen sordibus intinges me et abo-
minabuntur me vestimenta mea. Neque
enim vir qui similis mei est cui respondeam
vel qui mecum ex equo in iudicio possit
audiri. Non est qui utrumque valeat ar-
guere et ponere manum suam in ambo-
bus. Auferat a me virgam suam et pa-
vor eius non me terreat. Lo-
quar et non timebo eum. Neque enim possum
timens respondere. X

Tedet animam meam vite mee,
dimittam adversum me eloquium
meum, loquar in amaritudine
anime mee. Dicam deo noli me condem-
pnare. Indica michi cur me ita iudi-
ces. Numquid bonum tibi videtur si
calumpnieris me et opprimas me
opus manuum tuarum et consilium im-
piorum adiuves? Numquid oculi carnei
tibi sunt aut sicut videt homo et tu videbis?
Numquid sicut dies hominis dies tui
et anni tui sicut humana sunt tempora,
ut queras iniquitatem meam et peccatum
meum scruteris? Et scias quia nichil
impium fecerim, cum sit nemo qui
de manu tua possit eruere. Manus
tue domine fecerunt me et plasma-
verunt me totum in circuitu, et sic
repente precipitas me? Memento queso
quod sicut lutum feceris me et in pulverem
reduces me. Nonne sicut lac mulsisti
me et sicut caseum me coagulasti?
Pelle et carne vestisti me, ossibus
et nervis compegisti me. Vitam et mi-
sericordiam tribuisti michi et visitacio tua custodivit
spiritum meum. Licet hec celes in corde
tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si
peccavi et ad horam pepercisti michi,
cur ab iniquitate mea mundum me
esse non pateris? Et si impius fuero ve
michi est. Et si iustus non levabo
caput meum saturatus afflictione et mi-
seria. Et propter superbiam quasi leenam capi-
es me, reversusque mirabiliter me crucias.
Instauras testes tuos contra me et
multiplicas iram tuam contra me et pe-
ne militant in me. Quare de vul-
va eduxisti me? Qui utinam consumptus
essem ne oculus me videret. Fuissem quasi
non essem de utero translatus ad tumulum.
Numquid non paucitas dierum meorum fi-
nietur brevi? Dimitte ergo me ut plan-
gam paululum dolorem meum antequam
vadam et non revertar ad terram tenebro-
sam et opertam mortis caligine, terram
miserie et tenebrarum, ubi umbra mor-
tis et nullus ordo sed sempiternus horror.

Respondens XI
autem Sophar Naamathites di-
xit. Numquid qui multa loquitur non
et audiet? Aut vir verbosus iustifi-
cabitur? Tibi soli tacebunt homines et
cum ceteros irriseris a nullo alio confu-
taberis? Dixisti enim purus est sermo meus
et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam
deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi
ut ostenderet tibi secreta sapientie et quod multi-
plex sit lex eius et intelligeres quod multo
minora exigaris ab eo quam meretur
iniquitas tua. Forsitan vestigia dei
comprehendes et usque ad perfectum omnipo-
tentem reperies? Excelsior celo est, et quid facies?
Profundior inferno, et unde cognosces? Lon-
gior est terra mensura eius et latior
mari. Si subverterit omnia vel in unum

coartaverit quis contradicet ei aut quis potest dicere ei cur ita facis? Ipse enim novit vanitatem hominum et videns iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris a te et non permanserit in tabernaculo tuo iniusticia tunc levare poteris faciem tuam absque macula et eris stabilis et non timebis. Miseriae quoque oblivisceris et quasi aquarum quae praeterierunt non recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient et effugium peribit ab eis et spes eorum abominatio animae. Capitulum XII

Respondens autem Iob dixit: Ergo vos estis soli homines et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et vobis nec inferior vestri sum. Quis enim haec quae nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit Deum et exaudiet eum. Deridetur enim simplicitas iusti. Lampas contempta apud cogitationes divitum parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula praedonum et audacter provocant Deum cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te et volatilia caeli et indicabunt tibi. Loquere terrae et respondebit tibi et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec manus Domini fecerit? In cuius manu anima est omnis viventis et spiritus universae carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo. Ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui aedificet. Si incluserit hominem nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur et si emiserit eas subvertent terram. Apud ipsum est sapientia et fortitudo. Ipse novit decipientem et eum qui decipitur. Et adducit consiliarios ad stultum finem et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit et praecingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes ingloriosos et optimates supplantat. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes et eos qui oppressi fuerant relevat. Qui revelat profunda de tenebris et producit ad lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terrae et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce et errare eos faciet quasi ebrios. XIII

Ecce omnia haec vidit oculus meus et audivit auris mea et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi nec inferior vestri sum. Sed tamen ad Omnipotentem loquar et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis et pro Deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nihil potest aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit vos et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri et redigentur in lutum cervices vestrae. Tacete paulisper ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit

me in ipso sperabo Verumtamen vias meas in conspectu eius arguam et ipse erit salvator meus non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita Audite sermonem meum et enigmata percipite auribus vestris Si fuero iudicatus scio quod iustus inveniar Quis est qui iudicetur mecum veniat Quare in medio tacens consumor Duo tantum ne facias mihi et tunc a facie tua non abscondar Manum tuam longe fac a me et formido tua non me terreat Voca me et ego respondebo tibi aut certe loquar et tu responde mihi Quantas habeo iniquitates et peccata scelera mea atque delicta ostende mihi Cur faciem tuam abscondis et arbitraris me inimicum tuum Contra folium quod a vento rapitur ostendis potentiam tuam et stipulam siccam persequeris Scribis enim contra me amaritudines et consumere me vis peccatis adolescentiae meae Posuisti in nervo pedem meum et observasti omnes semitas meas Et vestigia pedum meorum considerasti qui quasi putredo consumendus sum et quasi vestimentum quod comeditur a tinea Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra et numquam in eodem statu permanet Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos et adducere eum tecum in iudicium Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine Nonne tu qui solus es XIIII

Breves dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est Constituisti terminos eius qui praeteriri non poterunt Recede ergo paululum ab eo ut quiescat donec optata veniat et sicut mercennarii dies eius Lignum habet spem si praecisum fuerit rursum virescit et rami eius pullulant si senuerit in terra radix eius et in pulvere mortuus fuerit truncus eius ad odorem aquae germinabit et faciet comam quasi cum primum plantatum est Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus ubi quaeso est Quomodo si recedant aquae de mari et fluvius vacuefactus arescat sic homo cum dormierit non resurget donec atteratur caelum non evigilabit neque consurget de somno suo Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus et constituas mihi tempus in quo recorderis mei Putasne mortuus homo rursum vivat Cunctis diebus quibus nunc milito expecto donec veniat immutatio mea Vocabis me et ego respondebo tibi operi manuum tuarum porriges dexteram tuam Tu quidem gressus meos dinumerasti sed parce peccatis meis Signasti quasi in sacculo delicta mea sed curasti iniquitatem meam Mons cadens defluit et saxum transfertur de loco suo Lapides excavant aquae et alluvione paulatim terra consumitur Et hominem ergo similiter perdes Roborasti eum paululum ut in perpetuum pertransiret immutabis faciem eius et emittes eum Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles non intelliget Attamen caro eius dum vivet dolebit et anima illius super semetipsum lugebit XV

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens et implebit ardore stomachum suum Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi et loqueris quod tibi non expedit Quantum in te est evacuasti timorem et tulisti preces coram Deo Docuit enim iniquitas tua os tuum et imitaris linguam blasphemantium Condemnabit te os tuum et non ego et labia tua respondebunt tibi Numquid primus homo natus es et ante omnes colles

formatus? Numquid consilium dei audisti et
inferior te erit eius sapientia? Quid no-
sti quod ignoremus? quid intelligis quod
nesciamus? Et senes et antiqui sunt in no-
bis multo vetustiores quam patres tui.
Numquid grande est ut consoletur te
Deus? sed verba tua prava hoc prohibent. Quid
te elevat cor tuum et quasi magna co-
gitans attonitos habes oculos?
Quid tumet contra deum spiritus tuus ut
proferas de ore tuo huiuscemodi sermones?
Quid est homo ut immaculatus sit et ut
iustus natus appareat de muliere? Ec-
ce inter sanctos eius nemo immutabi-
lis, et caeli non sunt mundi in conspectu eius.
Quanto magis abhominabilis et inu-
tilis homo qui bibit quasi aquas iniquita-
tem? Ostendam tibi. Audi me:
quod vidi narrabo tibi. Sapientes con-
fitentur et non abscondunt patres suos,
quibus soli data est terra et non transibit a-
lienus per eos. Cunctis diebus suis
superbit impius et numerus annorum incertus est
tyrannidis eius. Sonitus terroris semper
in auribus eius, et cum pax sit, ille sem-
per insidias suspicatur. Non credit
quod reverti possit de tenebris ad lucem,
circumspectans undique gladium. Cum se
moverit ad quaerendum panem, novit quod
paratus est in manu eius tenebrarum dies.
Terrebit eum tribulatio et angustia
vallabit eum sicut regem qui praeparatur ad
proelium. Tetendit enim adversus deum ma-
num suam et contra omnipotentem robora-
tus est. Cucurrit adversus eum erecto col-
lo et pingui cervice armatus est.
Operuit faciem eius crassitudo et
de lateribus eius arvina dependit.
Habitabit in civitatibus desolatis et
in domibus desertis quae in tumulos
sunt redactae. Non ditabitur nec perseve-
rabit substantia eius nec mittet in terram
radicem. Non recedit de tenebris; ra-
mos eius arefaciet flamma et au-
feretur spiritu oris sui. Non credat fru-
stra errore deceptus quod aliquo pre-
tio redimendus sit. Antequam dies
eius impleantur peribit, et manus

eius arescet. Laedetur quasi vinea in
primo flore botrus eius et quasi oliva
proiciens florem suum. Congregatio
enim hypocritae sterilis est et ignis
devorabit tabernacula eorum qui
munera libenter accipiunt. Concepit
dolorem et peperit iniquitatem
et uterus eius praeparat dolos. XVI

Respondens autem Iob dixit:
Audivi frequenter talia; consola-
tores onerosi omnes vos estis.
Numquid habebunt finem verba ventosa?
aut aliquid tibi molestum est si lo-
quaris? Poteram et ego similia vestri
loqui vobis, atque utinam esset anima
vestra pro anima mea. Consolarer et ego
vos sermonibus et moverem caput
meum super vos. Roborarem vos ore
meo et moverem labia mea quasi
parcens vobis. Sed quid agam? Si locu-
tus fuero non quiescet dolor meus,
et si tacuero non recedit a me. Nunc
autem oppressit me dolor meus et in ni-
hilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testimonium
dicunt contra me et suscitatur falsiloquus
adversus faciem meam contradicens mihi.
Collegit furorem suum in me et com-
minans mihi infremuit contra me
dentibus suis; hostis meus terribilibus
oculis me intuitus est. Aperuerunt
super me ora sua et exprobrantes
percusserunt maxillam meam; satu-
rati sunt poenis meis. Conclusit
me deus apud iniquum et manibus
impiorum me tradidit. Ego ille
quondam opulentus repente contritus sum;
tenuit cervicem meam, confregit me,
et posuit me sibi quasi in signum. Cir-
cumdedit me lanceis suis, convul-
neravit lumbos meos, non pepercit, et ef-
fudit in terram viscera
mea. Concidit me vulnere super
vulnus; irruit in me quasi gigas. Saccum
consuit super cutem meam et operuit
cinere carnem meam. Facies mea in-

tumuit a fletu et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee cum haberem mundas ad Dominum preces. Terra ne operias sanguinem meum neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur et solum michi superest sepulchrum. Non peccavi et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine et pone me iuxta te et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti ad [illegible] et propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi et exemplum sum coram eis. Nunc autem deduxit me in nichilum tempore [illegible] non signaculum [illegible] pone ad te [illegible] mei. Caligavit ab indignatione oculus meus et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur omnes vos convertimini et venite et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes mee dissipate sunt torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero infernus domus mea est et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi pater meus es, mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea et patientiam meam quis considerat. In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putasne saltem ibi erit requies michi.

XVIII

Respondens autem Baldath Suhites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius et precipitabit eum consilium suum. Inmisit enim in rete pedes suos et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta eius laqueo et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius et decipula eius super semitam. Undique terrebunt eum formidines et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius et inedia invadat costas eius. Devoret pulchritudinem cutis eius et consumat brachia eius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est; aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi et primos invadet horror. Hec ergo sunt tabernacula iniqui et iste locus eius qui ignorat Deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit: Usque quo affligitis animam meam et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc et

Liber

intelligite quia deus non equo iudicio afflixerit me et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens et nemo exaudiet vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire non possum et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo et quasi avulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt sibi viam per me et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei et qui noverant me obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum habuerunt me et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi et non respondit ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me et cum ab eis recessissem detrahebant mihi. Abhominati sunt me quondam consiliarii mei et quem maxime diligebam aversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini tetigit me. Quare me persequimini sicut deus et carnibus meis saturamini. Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei. Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo et plumbi lamina vel celte sculpantur in silice. Scio enim quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et non alius et oculi mei conspecturi sunt. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum et radicem verbi inveniamus contra eum. Fugite ergo a facie gladii quoniam ultor iniquitatum gladius est et scitote esse iudicium.

Respondens autem xx. Sophar naamathites dixit. Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam et spiritus intelligentie mee respondebit mihi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum brevis sit et gaudium ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur et qui eum viderant dicent ubi est. Velut somnium avolans non invenietur transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum abscondit illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet et de ventre eius extrahet eas deus. Caput aspidum suget et occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentes mellis et butiri. Luet que fecit omnia nec tamen consumetur iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius et cum habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit arctabitur estuabit et omnis dolor irruet super eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram furoris sui et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea

et irruet in arcum ereum eductus
et egrediens de vagina sua et ful-
gurans in amaritudine sua vadent
et venient super eum horribiles omnes
tenebre absconditae sunt in occultis eius
devorabit eum ignis qui non succenditur
affligetur relictus in taberna-
culo suo Revelabunt celi iniqui-
tatem eius et terra adversus eum consurget
apertum erit germen domus eius detrahe-
tur in die furoris domini Hec est
pars hominis impii a deo et hereditas
verborum eius a domino XXI

Respondens autem iob dixit
Audite queso sermones meos
et agite penitentiam sustinete me
et ego loquar et post mea si videbitur
verba ridete Numquid contra homi-
nem disputatio mea est ut merito
non debeam contristari attendite me
et obstupescite et superponite digi-
tum ori vestro et ego quando recordatus sum
pertimesco et concutit carnem
meam tremor Quare ergo impii
vivunt sublevati sunt confortatique
divitiis semen eorum permanet co-
ram eis propinquorum turba et nepotum
in conspectu eorum et domus eorum secu-
re sunt et pacate et non est virga
dei super illos Bos eorum concepit et
non abortivit vacca peperit et non
est privata fetu suo Egrediuntur
quasi greges parvuli eorum et infantes
eorum exultant lusibus Tenent tym-
panum et citharam et gaudent ad sonitum
organi Ducunt in bonis di-
es suos et in puncto ad inferna de-
scendunt Qui dixerunt deo recede
a nobis scientiam viarum tuarum nolumus
quis est omnipotens ut serviamus ei et
quid nobis prodest si oraverimus eum
verumtamen quia non sunt in manu eorum
bona sua consilium eorum longe sit
a me Quotiens lucerna impiorum
extinguetur et superveniet eis inun-
datio et dolores dividet furoris
sui Erunt sicut palee a facie venti et
sicut favilla quam turbo dispergit Deus
servabit filiis eius dolorem patris sui
et cum reddiderit tunc sciet Videbunt
oculi eius interfectionem suam et de furore
omnipotentis bibent Quid enim ad eum pertinet
de domo sua post se et si numerus mensium
eius dimidietur Numquid deum quis-
piam docebit scientiam qui excelsos
iudicat Iste moritur robustus et
sanus dives et felix viscera eius
plena sunt adipe et medullis ossa ir-
rigantur Alius vero moritur in amaritu-
dine anime absque ullis opibus et tamen
simul in pulvere dormient et vermes operient
eos Certe novi cogitationes vestras
et sententias contra me iniquas Dicitis
enim ubi est domus principis et ubi ta-
bernacula impiorum Interrogate quemlibet
de viatoribus et hec eadem illum
intelligere cognoscetis quia in diem per-
ditionis servatur malus et ad diem
furoris ducetur Quis arguet coram
eo vias eius et que fecit quis reddet illi
Ipse ad sepulcra et in congerie mortuorum
vigilabit Dulcis fuit glareis Co-
cyti et post se omnem hominem trahit et an-
te se innumerabiles Quomodo igitur consolamini
frustra cum responsio vestra repugnare con-
firmata sit veritati XXII

Respondens autem eliphaz themani-
tes dixit Numquid deo po-
test comparari homo etiam si perfecte fuerit
scientie Quid prodest deo si iustus fueris aut
quid ei confers si immaculata fuerit
via tua Numquid timens te arguet
et veniet tecum in iudicium et non
propter malitiam tuam plurimam et infinitas
iniquitates tuas Abstu-
listi enim pignus fratrum tuorum sine
causa et nudos spoliasti vestibus
Aquam lasso non dedisti esurienti
subtraxisti panem In fortitudine
brachii tui possidebas ut potentissimus
obtinebas Viduas dimi-
sisti vacuas et lacertos pupillorum

comminuisti propterea circumdatus es laqueis et conturbat te formido subita et putabas te tenebras non visurum et impetu aquarum inundantium non oppressum iri et super stellarum verticem sublimetur et dicis quid enim novit deus et quasi per caliginem iudicat nubes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines caeli perambulat numquid semitam saeculorum custodire cupis quam calcaverunt viri iniqui qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius subvertit fundamentum eorum qui dicebant deo recede a nobis et quasi nihil possit facere omnipotens aestimabant eum cum ille implesset domos eorum bonis quorum sententia procul sit a me videbunt iusti et laetabuntur et innocens subsannabit eos nonne succisa est erectio eorum et reliquias eorum devoravit ignis acquiesce igitur ei et habeto pacem et habebis fructus optimos suscipe ex ore illius legem et pone sermones illius in corde tuo si reversus fueris ad omnipotentem aedificaberis et longe facias iniquitatem a tabernaculo tuo dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos eritque omnipotens contra hostes tuos et argentum coacervabitur tibi tunc super omnipotentem deliciis affluens et levabis ad deum faciem tuam Rogabis eum et exaudiet te et vota tua reddes decernes rem et veniet tibi in viis tuis splendebit lumen qui enim humiliatus fuerit erit in gloria et qui inclinaverit oculos suos ipse salvabitur Salvabitur autem innocens munditia manuum suarum. XXIII

Respondens autem Iob dixit Nunc quoque in amaritudine est sermo meus et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum et veniam usque ad solium eius ponam coram eo iudicium et os meum replebo increpationibus ut sciam verba quae mihi respondeat et intelligam quid loquatur mihi nolo multa fortitudine contendat mecum nec magnitudinis suae mole me premat proponat aequitatem contra me et perveniat ad victoriam iudicium meum si ad orientem iero non apparet si ad occidentem non intelligam eum si ad sinistram quid agam non apprehendam eum si vertam me ad dexteram non videbo illum ipse vero scit viam meam et probavit me quasi aurum quod per ignem transit vestigia eius secutus est pes meus viam eius custodivi et non declinavi ex ea a mandatis labiorum eius non recessi in sinu meo abscondi verba oris eius ipse enim solus est et nemo avertere potest cogitationem eius et anima eius quodcumque voluit hoc fecit Cum expleverit in me voluntatem suam et alia multa similia praesto sunt ei et idcirco a facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor deus mollivit cor meum et omnipotens conturbavit me non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora qui autem noverunt eum ignorant dies illius alii terminos transtulerunt diripuerunt greges et paverunt illos asinum pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore bovem viduae subverterunt pauperum viam et oppresserunt vindemiant nudos dimittunt homines et indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur lapides vim fecerunt depraedantes pupillos et vulgum pauperem spoliaverunt nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas inter acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt de civitatibus fecerunt viros gemere et anima vulneratorum clamavit et deus inultum abire non patitur ipsi fuerunt rebelles nescierunt vias eius nec reversi sunt per semitas illius mane primo consurgit homicida interficit egenum et pauperem per noctem operiet vultum suum perfodit

in tenebris domos sicut in die condixerant sibi et ignoraverunt lucem si subito apparuerit aurora arbitrantur umbram mortis et sic in tenebris quasi in luce ambulant levis est super faciem aque maledicta sit pars eius in terra nec ambulet per viam vinearum ad nimium calorem transeat ab aquis nivium usque ad inferos peccatum illius obliviscatur eius misericordia dulcedo illius vermis non sit in recordatione sed conteratur quasi lignum infructuosum pavit enim sterilem que non parit et vidue bene non fecit detraxit fortes fortitudine sua et cum steterit non credet vite sue dedit ei Deus locum penitentie et ille abutitur eo in superbia oculi enim eius sunt in viis illius elevati sunt ad modicum et non subsistent et humiliabuntur sicut omnia et auferentur et sicut summitates spicarum conterentur quod si non est ita quis me potest arguere esse mentitum et ponere ante Deum verba mea

xxv

Respondens autem Baldach Suites dixit potestas et terror apud eum est qui facit concordiam in sublimibus suis numquid est numerus militum eius et super quem non surget lumen illius numquid iustificari potest homo comparatus Deo aut apparere mundus natus de muliere ecce luna non splendet et stelle non sunt munde in conspectu eius quanto magis homo putredo et filius hominis vermis

xxvi

Respondens autem Iob dixit cuius adiutor es numquid imbecilli et sustentas brachium eius qui non est fortis cui dedisti consilium forsitan illi qui non habet sapientiam et prudentiam tuam ostendisti plurimam quem docere voluisti nonne eum qui fecit spiramentum ecce gigantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis nudus est infernus coram illo et nullum est operimentum perditioni qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nihilum qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum qui tenet vultum solii sui et expandit super illud nebulam suam terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebre columne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius in fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum spiritus eius ornavit celos et obstetricante manu eius eductus est coluber et tortuosus ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri

capitulum xxvii

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit vivit Deus qui abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam quia donec superest halitus in me et spiritus Dei in auribus meis non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium absit a me ut iustos vos esse iudicem donec deficiam non recedam ab innocentia mea iustificationem meam quam cepi tenere non deseram neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus que enim spes hypocrite si avare rapiat et non liberet Deus animam eius numquid Deus audiet clamorem eius cum venerit super illum angustia aut in omnipotente poterit delectari et invocare Deum in omni tempore docebo vos per manum Dei que omnipotens habeat nec abscondam ecce vos omnes nostis et quid sine causa vana loquimini hec est pars hominis impii apud Deum et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt et nepotes eius non saturabuntur pane qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu et vidue eius non plorabunt si comportaverit quasi terram argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta preparabit quidem sed iustus vestietur illis et argentum innocens dividet edificavit sicut tinea domum suam et sicut custos fecit umbraculum dives cum dormierit

nichil secum aufferet et apperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet eum velud turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet ... oculos eius.

xxviii

Habet argentum venarum suarum principia et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris et universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis et umbram mortis. Dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit et omne preciosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est et abscondita produxit in lucem. Sapiencia vero ubi invenitur et quis est locus intelligencie. Nescit homo precium eius nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit non est in me et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea nec appendetur argentum in commutacione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus nec lapidi sardonico preciosissimo vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminencia ut commemorabuntur comparacione eius. Trahitur autem sapiencia de occultis. Non adequabitur ei topasius de Ethiopia nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapiencia venit et quis est locus intelligencie. Abscondita est ab oculis omnium viventium volucres quoque celi latet. Perdicio et mors dixerunt auribus audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem et viam procellis sonantibus. Tunc vidit illam et enarravit et preparavit et investigavit. Et dixit homini ecce timor domini ipsa est sapiencia et recedere a malo intelligencia.

xxix

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam dixit. Quis michi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus deus custodiebat me. Quando splendebat lucerna eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescencie mee quando in secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butiro et petra fundebat michi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis et in platea parabant cathedram michi. Videbant me iuvenes et abscondebantur et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me et oculus videns testimonium reddebat michi. Eo quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat et cor vidue consolatus sum. Iusticia indutus sum et vestivi me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque in nidulo meo moriar et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur

nidulo

bit et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis nil addere audebant et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos sedebam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu eram tamen merentium consolator.

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes cum singula repperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terrae vel super glaream. Qui inter huiuscemodi laetabantur et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum et factus sum eis in proverbium. Abominantur me et longe fugiunt a me et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates meae illico surrexerunt, pedes meos subverterunt et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea. Insidiati sunt mihi et praevaluerunt et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilum. Abstulit quasi ventus desiderium meum et sicut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memet ipso marcescit anima mea et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum et quasi capitio tunicae succinxerunt me. Comparatus sum luto et assimilatus sum favillae et cineri. Clamabo ad te et non exaudis me, sto et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam et si corruerint ipse salvabis. Ego autem clamabo ad te quasi gemitu et non exaudies me. Flebam quondam super eo qui afflictus erat et compatiebatur anima mea pauperi. Et expectabam bona et venerunt mihi mala, praestolabar lucem et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, praevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebam sine furore, consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea et organum meum in vocem flentium.

Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio iniquo et alienatio operantibus iniquitatem? Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via et si secutum est oculos meos cor meum et manibus meis adhesit macula

seram et alius comedat et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si ad ostium amici mei insidiatus sum scortum sit alterius uxor mea et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus et cum quaesierit quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus et oculos viduae expectare feci. Si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero matris meae egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam etiam cum viderem me in porta superiorem. Humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum et obrizo dixi fiducia mea. Si laetatus sum super multis divitiis meis et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare et laetatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo quae est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exsultavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei quis det de carnibus eius ut saturemur? Foris non mansit peregrinus ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me et non magis tacui nec egressus sum ostium. Quis mihi tribuat auditorem ut desiderium meum Omnipotens audiat et librum scribat ipse qui iudicat ut in humero meo portem illum et circumdem illum quasi coronam? Per singulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia et animam agricolarum eius afflixi pro frumento oriatur mihi tribulus et pro hordeo spina. Finita sunt verba Iob.

[XXXII] Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram iratus est autem adversum Iob eo quod iustum se diceret esse coram Deo. Porro adversum tres amicos eius indignatus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem sed tantummodo condemnassent Iob. Igitur Eliu expectavit Iob loquentem eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent iratus est vehementer. Respondensque Eliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum tempore vos autem antiquiores idcirco dimisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longaevi sapientes nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: audite me ostendam vobis etiam ego meam sententiam. Expectavi enim sermones vestros audivi prudentiam

Donec disceptaretis sermonibus dum putabam aliquid vos dicere considerabam sed ut video non est qui possit arguere Iob et respondere ex vobis sermonibus eius ne forte dicatis invenimus sapientiam deus proiecit eum et non homo nichil locutus est mihi et ego non verbis vestris respondebo illi et timuerunt non responderunt ultra abstulerunt a se eloquia quoniam igitur expectavi et non sunt locuti steterunt et non responderunt ultra respondebo et ego partem meam et ostendam scientiam meam plenus sum enim sermonibus et coartat me spiritus uteri mei En venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas novas disrumpit loquar et respirabo paululum aperiam labia mea et respondebo non accipiam personam viri et deum homini non equabo nescio enim quamdiu subsistam et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi igitur eloquia Iob mea et sermones meos ausculta Ecce aperui os meum loquatur lingua mea in faucibus meis simplici corde meo sermones mei et sententiam labia mea pura loquentur Spiritus dei fecit me et spiraculum omnipotentis vivificavit me Si potes responde mihi et adversus faciem meam consiste Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem luto ego quoque formatus sum verumtamen miraculum meum non te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis Dixisti ergo in auribus meis et vocem verborum tuorum audivi Mundus sum ego et absque delicto et immaculatus et non est iniquitas in me quia querelas in me repperit ideo arbitratus est me inimicum sibi posuit in nervo pedes meos custodivit omnes semitas meas Hoc est ergo in quo non es iustificatus respondebo tibi quia deus est maior est homine Adversus eum contendis quod non ad omnia verba responderit tibi Semel loquitur deus et secundo idipsum non repetit per somnium in visione nocturna quando irruit sopor super homines et dormiunt in lectulo Tunc aperit aures virorum et erudiens eos instruit disciplina ut avertat hominem ab his que facit et liberet eum de superbia eruens animam eius a corruptione et vitam illius ut non transeat in gladium Increpat quoque per dolorem in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit Abhominabilis ei fit in vita sua panis et cibus illi ante desiderabilis Tabescet caro eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur Appropinquabit corruptioni anima eius et vita illius mortiferis Si fuerit pro eo angelus loquens unus de milibus ut annuntiet hominis equitatem miserebitur eius et dicet Libera eum ut non descendat in corruptionem inveni in quo ei propitier Consumpta est caro eius a suppliciis revertatur ad dies adolescentie sue Deprecabitur deum et placabilis ei erit et videbit faciem eius in iubilo et reddet homini iustitiam suam Respiciet homines et dicet peccavi et vere deliqui et ut eram dignus non recepi Liberavit animam suam ne pergeret in interitum sed vivens lucem videret Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos ut revocet animas eorum a corruptione et illuminet luce viventium Attende Iob et audi me et tace dum ego loquor Si autem habes quod loquaris responde mihi loquere Volo enim te apparere iustum quod si non habes audi me tace et docebo te sapientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Heliu etiam hec locutus est Audite sapientes verba mea et eruditi auscultate me Auris enim verba probat et guttur escas gustu diiudicat Iudicium eligamus nobis et inter nos videamus quid sit melius Quia dixit Iob Iustus sum et deus subvertit iudicium meum

dicitur meum iudicium enim meum mendacium est et violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob qui bibit subsannationem quasi aquam? Qui graditur cum operantibus iniquitatem et ambulat cum viris impiis? Dixit enim non placebit vir Deo et si cucurrerit ad eum. Ideo viri cordati audite me: absit a Deo impietas et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condemnabit frustra nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? Et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas? Qui dicit regi apostata qui vocat duces impios. Qui non accipit personas principum nec cognovit tirannum cum disceptaret contra pauperem; opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur et in media nocte turbabuntur populi et pertransibunt et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate ut veniat ad Deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intelligere noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem quis est qui condemnet? Ex quo absconderit vultum suum quis est qui contempletur eum et super eum gentem est et super omnes homines. Qui regnare facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia igitur locutus sum ad eum, te quoque non prohibeo. Si erravi tu doce me; si iniquitatem locutus sum ultra non addam. Numquid a te Deus expetit eam quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui et non ego; quod si quid nosti melius loquere. Viri intelligentes loquantur michi et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur Iob usque ad finem; ne desinas ab homine iniquitatis quia addidit super peccata sua blasphemiam. Inter nos interim constringatur et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

XXXV

Igitur Heliu hec locutus est. Numquid equa tibi videtur tua cogitatio ut diceres iustior Deo sum? Dixisti enim non tibi placet quod rectum est vel quid tibi prodest si peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis et amicis tuis tecum. Suspice in celum et intuere et contemplare ethera quia altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis? Et si fuerint multiplicate iniquitates tue quid facies contra eum? Porro si iuste egeris quid donabis ei aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua et filium hominis adiuvabit iusticia tua. Propter multitudinem calumpniatorum clamabunt et eiulabunt propter vim brachii tirannorum. Et non dixit ubi est Deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? Qui docet nos super iumenta terre et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum. Non igitur frustra audiet Deus et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris non considerat iudicare hominem coram

orat eo et coepit nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur scelus valde. Ergo Job frustra aperit os suum et absque scientia verba multiplicat.

xxxvi

Addens quoque Eliu hec locutus est. Sustine me paululum et indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abiicit cum et ipse sit potens. Sed non salvat impios et iudicium pauperibus tribuit. Non aufert a iusto oculos suos et reges in solio collocat in perpetuum et illi eriguntur. Et si fuerint in cathenis et vinciantur funibus paupertatis indicabit eis opera eorum et scelera eorum quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum et corripiet et loquetur ut revertantur ab iniquitate sua. Si audierint et observaverint complebunt dies suos in bono et annos suos in gloria. Si autem non audierint transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram dei neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Eripiet in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est. Causam autem iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem. Hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius aut quis potest ei dicere operatus es iniquitatem. Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie et effundit imbres ad instar gurgitum qui de nubibus fluunt que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum et fulgurare lumine suo desuper cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos et dat escas multis mortalibus. In manibus abscondit lucem et precipit ei ut rursus adveniat. Annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere.

xxxvii

Super hoc expavit cor meum et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius et sonum de ore illius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus tonabit voce magnitudinis sue et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter qui facit magna et inscrutabilia qui precipit nivi ut descendat in terram et hiemis pluviis et imbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum signat ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum suum et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu et rursum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant cuncta per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum sive in una tribu sive in terra sua sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit in-

veniri. Ausculta hec Iob. Deus precipit pluviis ut ostenderent lucem nubium eius. Numquid nosti semitas nubium magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi, nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor? etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem, subito aer cogetur in nubes, et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum veniet, et ad deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus, magnum in fortitudine et iudicio et iustitia, et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contemplari omnes qui videntur sibi esse sapientes. xxxviii

Respondens autem dominus Iob de turbine dixit: Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te et responde michi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre? indica michi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidate sunt? aut quis demisit lapidem angularem eius, cum me laudarent astra matutina et iubilarent omnes filii dei? Quis conclusit hostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius et caligine illud quasi pannis infancie obvolverem? Circumdedi illud terminis meis et posui vectem et hostia et dixi: Usque huc venies et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo et ostendisti aurore locum suum? Numquid tenuisti concuciens extrema terre et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris et in novissimis abyssi perambulasti? Numquid aperte sunt tibi porte mortis et hostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terre? Indica michi si nosti omnia, in qua via lux habitet et tenebrarum quis locus sit, ut ducas unumquodque ad terminos suos et intelligas semitas domus eius? Sciebas tunc quod nasciturus esses et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis aut thesauros grandinis aspexisti, que preparavi in tempus hostis in diem pugne et belli? Per quam viam spargitur lux, dividitur estus super terram? Quis dedit vehementissimo imbri cursum et viam sonantis tonitrui, ut plueret super terram absque homine in deserto ubi nullus mortalium commoratur, ut impleret inviam et desolatam et produceret herbas virentes? Quis est pluvie pater vel quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies et gelu de celo quis genuit? In similitudinem lapidis aque durantur et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliadis aut gyrum arcturi poteris dissipare? Numquid producis luciferum in tempore suo et vesperum super filios terre consurgere facis? Numquid nosti ordinem celi et pones racionem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem tuam et impetus aquarum operiet te? Numquid mittes fulgura et ibunt et revertencia dicent tibi: Adsumus? Quis posuit in visceribus hominis sapienciam vel quis dedit gallo intelligenciam? Quis

enarrabit caelorum rationem et con-
centum caeli quis dormire faciet quan-
do fundebatur pulvis in terra et glebae
compingebantur. Numquid capies
leaenae praedam et animas catulorum eius
implebis quando cubant in antris
et in specubus insidiantur. Quis
praeparat corvo escam suam quando pul-
li eius ad deum clamant vagantes eo quod
non habeant cibos. XXXIX

Numquid nosti tempus partus
ibicum in petris vel parturi-
entes cervas observasti. Dinume-
rasti menses conceptus earum et scisti tem-
pus partus earum. Incurvantur ad fetum et
pariunt et rugitus emittunt. Sepa-
rantur filii earum et pergunt ad pa-
stum egrediuntur et non revertuntur ad
eas. Quis dimisit onagrum liberum
et vincula eius quis solvit. Cui
dedi in solitudine domum et ta-
bernacula eius in terra salsuginis.
Contemnit multitudinem
civitatis clamorem exactoris non
audit. Circumspicit montes pa-
scuae suae et virentia quaeque per-
quirit. Numquid volet rhinoceros ser-
vire tibi aut morabitur ad prae-
sepe tuum. Numquid alligabis rhino-
cerotem ad arandum loro tuo
aut confringet glebas vallium post
te. Numquid fiduciam habebis in
magna fortitudine eius et derelin-
ques ei labores tuos. Numquid
credes ei quod reddat sementem tibi
et aream tuam congreget. Penna
struthionis similis est pennis
herodii et accipitris. Quando derelinquit
in terra ova sua tu forsitan in
pulvere calefacies ea. Oblivi-
scitur quod pes conculcet ea aut bestiae
agri conterant. Duratur ad filios
suos quasi non sint sui frustra la-
boravit nullo timore cogente. Pri-
vavit enim eam deus sapientia nec
dedit ei intelligentiam. Cum tempus
fuerit in altum alas erigit de-
ridet equum et ascensorem eius. Numquid

praebebis equo fortitudinem aut circum-
dabis collo eius hinnitum. Numquid
suscitabis eum quasi locustas gloria na-
rium eius terror. Terram ungula eius
fodit exultat audacter in occursum
pergit armatis. Contemnit pavorem
nec cedit gladio. Super ipsum sona-
bit pharetra vibrabit hasta et
clipeus. Fervens et fremens sorbet terram
nec reputat tubae sonare clango-
rem. Ubi audierit bucinam dicit vah
procul odoratur bellum exhorta-
tionem ducum et ululatum exercitus.
Numquid per sapientiam tuam plumescit acci-
piter expandens alas suas ad au-
strum. Aut ad praeceptum tuum elevabitur
aquila et in arduis ponet nidum
suum. In petris manet et in prae-
ruptis silicibus commoratur atque in-
accessis rupibus. Inde contemplatur
escam et de longe oculi eius prospiciunt.
Pulli eius lambunt sanguinem
et ubicumque cadaver fuerit statim ad-
est. Et addidit dominus et locutus
est ad Iob. Numquid qui contendit cum
deo tam facile conquiescit utique
qui arguit deum debet respondere ei.

Respondens autem Iob domino di- XL
xit. Qui leviter locutus
sum respondere quid possum.
Manum meam ponam super os meum.
Unum locutus sum quod utinam non
dixissem et alterum quibus ultra non
addam. Respondens autem dominus Iob de
turbine ait. Accinge sicut vir
lumbos tuos. Interrogabo te et in-
dica mihi. Numquid irritum facies iu-
dicium meum et condemnabis me
ut tu iustificeris. Et si habes brachium
sicut deus. Et si voce simili tonas.
Circumda tibi decorem et in sublime
erigere et esto gloriosus et speciosis indu-
ere vestibus. Disperge superbos in
furore tuo et respiciens omnem arro-
gantem humilia. Respice cunctos su-
perbos et confunde eos et contere impi-
os in loco suo. Absconde eos in pul-
vere simul et facies eorum demerge in
foveam. Et ego confitebor quia te

salvare possit dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum foenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et virtus eius in umbilico ventris eius. Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velut fistulae aeris, cartilago illius quasi laminae ferreae. Ipse principium est viarum Dei; qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt; omnes bestiae agri ludunt illic. Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt umbrae umbram eius; circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur; habet enim fiduciam quod influat Iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo et fune ligabis linguam eius? Numquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius? Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici, divident illum negotiatores? Numquid implebis sagenas pelle eius, et gurgustium piscium capite illius? Pone super illum manum tuam.

Memento belli nec ultra addas loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum, et videntibus cunctis praecipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo illum; quis enim resistere potest vultui meo? Quis ante dedit mihi ut reddam ei? Omnia quae sub caelo sunt mea sunt. Non parcam ei, verbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius, et in medio oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrum dentium eius formido. Corpus eius quasi scuta fusilia et compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adhaerebit, et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis, et oculi eius ut palpebrae diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut taedae ignis accensae. De naribus eius procedit fumus sicut ollae succensae atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit, et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo, et faciem eius praecedit egestas. Membra carnium eius cohaerentia sibi; mittet contra eum fulmina, et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis, et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli, et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius subsistere non poterit, neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum, et quasi lignum putridum aes. Non fugabit eum vir sagittarius; in stipulam versi sunt ei lapides fundae. Quasi stipulam aestimabit malleum, et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis, et sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita, aestimabit abyssum quasi senescentem. Non est potestas super terram quae comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt; ipse est rex super omnes filios superbiae.

Respondens autem Iob Domino dixit: Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum, et quae ultra modum excederent scientiam meam. Audi, et ego loquar; interrogabo te, et responde mihi. Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo, et ago poenitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est Dominus verba haec ad Iob, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Iob. Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes, et ite ad servum meum Iob, et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis; faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur stultitia. Nec enim lo

cuti estis ad me veri sicut
servus meus Job abierunt ergo ele
phaz themanites et baldach
suites et sophar naamatites
et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos do
minus Et suscepit dominus faciem
Job Dominus et conversus est ad penitentiam Job
cum ille oraret pro amicis suis Et ad
didit dominus omnia que fuerant duplicia
Job Venerunt autem ad eum omnes fratres
sui universe sorores sue et cuncti
qui noverant eum prius et co
mederunt panem eius in domo
et moverunt super eum caput et con
solati sunt eum super omne malum
quod intulerat Dominus super eum et de
derunt ei unusquisque ovem unam et
inaurem unam Dominus autem bene
dixit novissimis Job magis quam
principio eius et facta sunt ei quatuorde
cim milia ovium et sex milia
camelorum et mille iuga boum
et mille asine et fuerunt ei sep
tem filii et tres filie Et vocavit
nomen unius diem et nomen secunde
cassiam et nomen tercie cornu
stibii non sunt autem invente mulieres
speciose sicut filie Job in universa
terra Deditque eis pater suus hereditatem
inter fratres suos Vixit autem
Job post hec centum xl annos et
vidit filios suos et filios filiorum
suorum usque ad quartam generationem
et mortuus est senex et plenus
dierum Fuerunt omnes dies vite
illius Cc xl viii

Ordo prefacie david regis psalmorum CL

David filius iesse cum esset in regno suo quatuor elegit qui psalmos facerent id est Asaph eman ethan et idithum. Octoginta octo qui dicebant psalmos et ducenti sub psalma sine diapsalma et citharas percuciebant. Abiud cum david. Cum duxisset archam in ierusalem post annos viginti reportatam ab azotis et mansit in domo aminadab duxit in ierusalem electis viris ex omni gente filiorum israel septuaginta milia. Alii autem legunt ducenta septuaginta octo milia viris ex quibus quatuor principes preesse choris instituit asaph eman ethan et idithum unicuique eorum dividens septuaginta duos viros succlamantes laudem canticum domino et unus quidem eorum feriebat cimbalum alius citharam alius tuba cornea exaltans. In medio eorum stabat david tenens ipse psalterium. Archa autem antecedebat septem choris et sacrificium vitulis [illegible] ante unumquemque faciebant per archam. Sunt ergo omnes psalmi david numero centum quinquaginta. Ex quorum omnibus nonem fecit ipse david triginta duo non suprascripta septuaginta in david viii in asaph vii in idithum novem filiis chore unus moysi duo in salomone duo in aggeo et zacharia sunt itaque omnes psalmi david numero c l. Diapsalmata numero lxxv. Cantica graduum xv. In esta xx et unus tota [illegible] psalmum david persubscriptum psalma per nulli assignatus est quod omnium et inde quibus demus intelligitur in po nisi po geritur ut multo in scripto non sunt necessaria. Deinde et ipse psalmus super mecum fecit et ad ipsum christum tunc componendo personam in scribendi transitum eos non sunt ordines historie commutatos legimus et in titulos psalmorum sed psalmi non secundum historiam sed sibi prophetias legitur. Ita ordine psalmorum turbare non per ordinem titulorum psalmorum omnes qui scribuntur ipsi david ad ipsum pertinere sentiendum quia david dictus est christus.

Prologus

Psalterium Rome dudum positus emendaram et iuxta septuaginta interpretes licet cursim magna illud ex parte correxeram. Quod quia rursum videtis o paula et eustochium scriptorum vicio depravatum plusque antiquum errorem quam novam emendationem valere cogitis ut veluti quodam novali scissum iam arvum exerceam et obliquis sulcis renascentes spinas eradicem. Equum esse dicens ut quod crebro male pululat crebrius succidatur. Unde consueta prefatione commoneo tam vos quibus labor forte iste desudat quam eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint ut que diligenter emendavi cum cura et diligentia transcribant. Notet sibi unusquisque vel iacentem lineam vel signa radiantia id est obelos vel asteriscos. Et ubicumque viderit virgulam precedentem ab ea usque ad duo puncta que impressimus sciat in septuaginta translatoribus plus haberi. Ubi autem stelle similitudinem perspexerit de hebreis voluminibus additum noverit eque usque ad duo puncta iuxta theodotionis dumtaxat editionem qui simplicitate sermonis a septuaginta interpretibus non discordat. Hec ergo vos et studiosum quemque fecisse me scientes non ambigo multos fore qui vel invidia vel supercilio mallent contempnere videri preclara

quasi dulci et tam bullienti magistri vi-
no quasi de purissimo fonte potare

Prophetia est vel revelatio [rubricated: vel revelatio] aspiratio divina que eventus
rerum aut per facta aut per dicta
quorumdam immobili veritate pronunciat
De qua bene quidam dixit prophetia
est suavis divino celestium doctrine
favus et dulcia divini mellea clari-
tate ponens Unde et ipse David in centesimo
octavo decimo psalmo dicturus est Quam
dulcia faucibus meis eloquia tua domi-
ne super mel ori meo Multis autem
modis ista gratia munera prestabatur
sed ut de pluribus pauca compleam
acta est per operationes hominum ut fuit
archa Noe et sacrificium Abrahe et
transitus maris rubri per nativitates
ut geminorum Esau et Jacob qui futu-
rarum rerum sacramenta prestabat per an-
gelos sicut locuti sunt Abrahe et
Loth Zacharie et Marie per visiones
sicut Ysaie Ezechieli et ceteris sanctis
per sompnia sicut Joseph et Danieli per
nubem et vocem de celo sicut Moysi
Unde constat sanctum David non per opera-
tiones hominum non per nativitates ge-
minorum non per angelos non per visiones
non per sompnia non per nubem et vocem
de celo ut per alios quoslibet modos
sed celesti aspiratione fuisse completum
sicut de ipso legitur in primo regum volumine
Et directus est spiritus domini in David
a die illa et deinceps Ipse quoque dominus
in ewangelio dicit Si David in spiritu vo-
cat eum dominum quomodo dicitur filius eius
est Quod dicto veraciter cognoscitur evidenter
per spiritum sanctum psalmos fuisse prophe-
tatos Videndum est sane quod omnis prophe-
tia aut de preterito aut de presenti aut
de futuro tempore loquatur aut agit aliquid
Animadvertendum est quod spiritus sanctus sic
fuisse prophetis sanctissimis attributum ut tamen
ad tempus pro infirmitate terrenis et
contrarietati peccati ab ipsis offensus re-
cederet et iterum placatus sub oppor-
tunitate temporis adveniret Unde et
sanctus Ieronimus exponens Abacuc sancti
Zacharie in loco ubi ait de pro-
pheta Vidi apertos celos et spiritum
sanctum tamquam columbam descendentem
et manentem in ipso ita emendi-
catione tractavit ut nemo
totum fingat quia veniet propheta
In psalmo quoque quinquagesimo propheta
post peccatum rogat Spiritum sanctum tuum
ne auferas a me Nam si semper
ut ait beatus Jeronimus in prophetis
esset sermo domini et jugiter in pec-
tore eorum haberet hospicium nequaquam
crebro Ezechiel poneret Et factus
est sermo domini ad me dominus in Regum
quarto etiam refertur Heliseus propheta
dicit de muliere unius filio que co-
mmunicavit domino dicit Dimitte
eam quia in amaritudine est et do-
minus celavit a me et non indi-
cavit mihi Apostolus quoque dicit de
virginibus preceptum domini non habeo
consilium autem do Ipse commemorat
hec Papias ego dico et alio loco
sic meminit Ergo clamor non lassi-
tudinem Unde filii eius in terris
prophete aliquando dicitur est lo-
cutus est et non prophete et aliquando
prophete et non domini Ille ecce illud
specialiter de domino Ihesu Christo Johan-
nes dicit baptista Qui misit
me baptizare ipse mihi dixit
Super quem videris spiritum sanctum in
specie columbe descendentem et ma-
nentem in eo hic est qui bapti-
zat in spiritu sancto Unquam enim spiritus
sanctus in domino Christo quod advenit et
manentem nisi ab aliis non
nunquam recedere probatur In Chris-
to enim permansit quia peccatum non sensit
ab aliis vero discessit quia pollu-
tionis maculam receperunt Spi-
ritui enim sancto non potest esse commu-
nio cum delictis Nam sic scriptum
est in libro sapientie Salomonis Spiritus
enim sanctus discipline effugiens
fictum et aufferet se a cogitationibus
que sunt sine intellectu
Est autem prophetia magnificentis
nimis et obiloquium Dicitur

ticus non humana voluntate co-
ponitur sed divina inspiratione
prefusus. Unde ait Petrus apostolus Non
voluntate humana allata est prophetia
aliquando sed spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei homines. Unde et Paulus
apostolus dicit Qui prophetat hominibus
loquitur ad edificationem et consola-
tionem. Et paulo post Qui prophetat
ecclesiam edificat. Edificat plane
quia res incognitas mentibus quasi re-
serat per locutionis beneficia facit
esse notissimas. Nam et quibus
data est facultas bene intellige-
ndi inspiratione scripturas divinas
a munere prophetie non videtur
exceptus sicut apostolus ait in epistola ad
Corinthios Spiritus prophetarum
prophetis subiectus est. Sed quia de prefa-
tionibus [illegible] competenter for-
sitan quod loquitur agnoscimus nunc
que restant solicite perscrutemur.

In primo libro Verba dierum
paralipomenon legitur
quod propheta David denota
quod etate senuisset quatuor milia
iuvenum ex israelitis populo elegisse
quorum precentor quos ipse divini inspi-
ratione preciperat organis cithris
nablis tympanis cymbalis tubis
ipsa quoque voce in magna devoti-
tatem spiritu que personarent que
suavis adunatio diversis partibus
dimissa constabat. Ratio autem pertine-
bat ad humana voce irracto aut
ad instrumenta musica commissus aut
de variis partibus aptabatur ut et
vox hominis et eius modulatione
tibia et instrumentorum melos
consona suavitatem coniungeret. Hec
suavis illa et iocunda musica ec-
clesiam catholicam tali tactu per-
ducebat quod quodam linguis va-
riis quasi concentu in unam fidei concor-
diam et domino psallit credentium
ex quo in modo melita nova frequen-
ter in titulis invenimus ut Idithum

Asaph filii chore et similia hiis.
Non quod ipsi ut quidam volunt auc-
tores fuerint psalmorum sed quia ipsi
sub artificibus ad ministratores
earum rerum probabiles extiterunt
ut Hieronimus de illis commemorationem
sumpserit quia officio sancto devot-
mentibus inserviebant magne quam
et nova eorum intellectui rerum co-
gnoscere indicare nos fecit. Non
enim supradicti viri ad psalmos
faciendos electi sunt sed eos con-
gregatos tamen legimus ad canen-
dos psalmos prophetas fuisse historia
nulla testatur et presumptuosum
est dicere quod nullum possit auctoritate
firmari. Psalmos enim ad solum
prophetam David pertinere textus de-
claratur indicans. Denique in apo-
calipsi volens istud opus intelli-
gi solum meminit David dicens
Hec dicit sanctus et verus qui habet
clavem David qui aperit et nemo
claudit claudit et nemo aperit.
In evangelio quoque phariseis increpa-
vit dicit Quomodo David in spiritu
vocat eum dominum dicens Dixit dominus
domino meo etc. Nos probatum volu-
mus psalmos non multorum existere
sed tantum eius quem adhuc constat esse
nominatum. Unde quoque ecclesia catholica
spiritus sancti inspiratione gratia et im-
mobiliter tenet ut quamvis eorum
quedam sint quam diversis nominibus pre-
notatur, lector aliud non audeat
predicare nisi psalmos David. Et sic es-
sent prophetie aut Idithum aut fi-
liorum chore aut Asaph aut Moysi
eorum nominibus praeclare prenotarentur
sicut et in canonicis libris sit quod aut Mar-
ci aut Luce aut Mathei aut Iohannis
vocabulo prenotiantur. Et ad cer-
titudinem per angustias congruenter
omnes psalmos dicit esse Davidicos.

Quid significet sine quo frequenter
invenitur in titulis

Inter
diversos modos diximus
primus iste commune al:

mortalis qui rebus aqua ad corruum deductum preveniunt. Nec valde potest perdere quam motus sui terminum probatum accipere. Hic enim dicas sunt tum tibi quam sedula inspectione conscripti esse finitum pertinaz, quod docere compositum et tota quam hic modo prelatum edidi. Decemus dicatur sub psalmis alter preceptus quem modo quaeque que nunc nobis preceditur magis ac dilatari in capite cum ad eum mens devota pervenerit. Finis ergo ac plenitudo domini est Christus sicut apostolus dicit. Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. Ad quem cum pervenerimus: nihil ultra requiremus sed in ipso beatitudinis fine quietis plenissima iocunditate perfruemur. Cuius tamen amor perficit quibusdam in dominum prestante claresceit. Et ideo quotiens in titulis psalmorum fuerit repertus ad dominum salvatorem ac eius mentis intende qui est finis sine fine et honor omni completura perfecto.

Quid sit psalterium vel psalmus quare dicatur.

Psalterium est ut Remigius ait in modum delte littere formati ligni sonora concavitas obtusum ventrem in superioribus habens ubi cordarum fila religata disciplinaliter plectro percussa suavissimam dicuntur reddere cantilenam. Huic cithare positio videtur esse contraria dum quod ista in imo, quod illud concava vice gestat in capite. Vocatur genus organi musicorum atque singulare aptatus corpori salvatoris. Cuius sic iste de altioribus sonat sicut ille nos gloriose institutionis superna concelebrat sicut ipse in evangelio dicit. Qui autem de terra est de terra loquitur; qui autem de celo venit super omnes est et quod vidit et audivit hoc testatur. Verum quidam et hoc opus centum quinquaginta psalmos dictos presumunt esse quod de superno culmine resonare noscuntur. Cognoscite vero quod isti tam pro excellentia sunt dicantur psalmi qui hoc vocabulum continet. Nam et psalterium de genere musicorum. Daniel propheta testatur inter cetera: vocem tube fistule sambuce cithare psalterii et symphonie omnis generis musicorum. Nam et paralipomenon componit ut dicit: Deligamus thimique vulgo cucelma vocatur. Quos fecit in domo domini et in domo regia cithas et in psalteria cantoribus. Hec aput hebreos nablum quod tam in nostro scripto libro scribendi repetitione vocatur. Quem ad psalmum genus esse testatur vocabulum quod dictum quando voluit apocalipsi hoc a tangendo. Nam et psalterium cithara vocatur quod dicto pollice modulationes musicas componentes.

Explicit prologus. Incipit liber ympnorum vel soliloquiorum prophete David de Christo. Et secundum eum primus psalmus.

Beatus vir: qui non abiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgent impii in iudicio neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum et iter impiorum peribit.

Secundus psalmus David

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Astite

terre reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius, predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore, et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam ne quando irascatur dominus et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Psalmus david cum fugeret a facie absolon filii sui

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee, non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es tu, gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum et exsurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me, exsurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa, dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua.

In finem in carminibus psalmus david vel cantica

Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee, in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum: dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare, que dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino, multi dicunt quis ostendit nobis bona. ~~Signatum~~ Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti, vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

In finem pro ea que consequitur hereditatem

Verba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus. Ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos, dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te, in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

In finem psalmus david pro octava

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira

tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Et anima mea turbata est valde, sed tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei convertantur et erubescant valde velociter.

In finem psalmus David quem cantavit domino pro verbis Chusi filii Gemini.

Domine deus meus in te speravi, salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in terra vitam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Exsurge domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exsurge domine deus meus in praecepto quod mandasti et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam, et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum, et diriges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et patiens numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit iniustitiam et concepit dolorem, et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius, et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius et psallam nomini domini altissimi.

In finem psalmus David pro torcularibus.

Domine deus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super caelos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo caelos tuos opera digitorum tuorum, lunam et stellas quae tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres caeli et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine deus noster quam admirabilis est nomen tuum in universa terra.

In finem psalmus David pro occultis filii.

Confitebor tibi domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Laetabor et exultabo in te.

psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam sedes super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum et ipse iudicabit orbem terre in equitate iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te omnes qui noverunt nomen tuum quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in syon annunciate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est et non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine et vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filie syon. Exultabo in salutari tuo infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem erit oblivio pauperis patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos ut sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe despicis in opportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius inquinate sunt vie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus avertit faciem suam ne videat in finem. Exurge domine deus exaltetur manus tua, ne obliviscaris pauperum. Propter quid irritavit impius deum dixit enim in corde suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras ut tradas eos in manus tuas. Tibi enim derelictus est pauper orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni queretur peccatum illius et non invenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit dominus preparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et humili ut non apponat ultra super terram. Ps. x.

In domino confido quomodo dicitis anime mee transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum suum paraverunt sagittas suas in pharetra ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt palpebre eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium

qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iusticias dilexit equitatem vidit vultus eius. In finem psalmus david pro octava. xi

Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus universa labia dolosa et linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus labia nostra a nobis sunt quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc consurgam dicit dominus. Eloquia domini eloquia casta argentum examinatum probatum terre purgatum septuplum. Tu domine servabis nos et custodias nos a generatione hac et in eternum. In circuitu impii ambulant secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum. In finem psalmus david. xii

Usquequo domine oblivisceris me in finem usquequo avertis faciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia in anima mea dolorem in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte, nequando dicat inimicus meus prevalui adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo cantabo domino qui bona tribuit michi et psallam nomini domini altissimi. In finem psalmus david. xiii

Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam sicut escam panis. Dominum non invocaverunt illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta est consilium inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex syon salutare israel cum averterit dominus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel. xiiii

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula et operatur iusticiam. Qui loquitur veritatem in corde suo qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo malum et obprobrium non accepit adversus proximos suos. Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus timentes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit qui pecuniam suam non dedit ad usuram et munera super innocentem non accepit. Qui facit hec non movebitur in eternum. xv

Conserva me domine quoniam speravi in te. Dixi domino deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus nec memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei tu es qui restitues hereditatem meam michi. Funes ceciderunt michi in preclaris etenim hereditas mea preclara est michi. Benedicam dominum qui tribuit michi intellectum insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei. Providebam dominum in conspectu meo semper quoniam a dextris est michi ne commovear. Propter

letatum est cor meum et exultabit lingua mea insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas michi fecisti vias vite adimplebis me leticia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem. xvi

Exaudi domine iusticiam meam: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam: non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina aurem tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici animam meam circumdederunt adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam. Proicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine preveni eum et supplanta eum: eripe animam meam ab impio: frameam tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego autem in iusticia apparebo in conspectu tuo: saciabor cum apparuerit gloria tua.

In finem puero domini David qui locutus est domino verba cantici huius in die qua eripuit eum dominus de manu inimicorum eius et de manu Saul. xvii

Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus adiutor meus et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee et susceptor meus. Laudans invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum: et ad deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit: volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipavit eos: et fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et intonuit de celo dominus et altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis. Et apparuerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis: et ab his qui oderunt me quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iusticias eius non repuli a me. Et ero

immaculatus cum eo et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione et in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta via eius eloquia domini igne examinata protector est omnium sperancium in se. Quoniam quis deus preter dominum aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute et posuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis mee et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum et supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi constitues me in caput gencium. Populus quem non cognovi servivit michi in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi filii alieni inveterati sunt et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub me liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius et faciens misericordiam christo suo david et semini eius usque in seculum. xviii

Celi enarrant gloriam dei et opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata convertens animas testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei et meditacio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus et redemptor meus. Psalmus david xix

Exaudiat te dominus in die tribulacionis protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum et co-

confirmet. Letabimur in salutari tuo et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas. Nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Hi in curribus et hi in equis nos autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Exaudiat illum de celo sancto suo in potentatibus salus dextere eius. Ipsi obligati sunt et ceciderunt nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem et exaudi nos in die qua invocaverimus te. Psalmus david xix

Domine in virtute tua letabitur rex et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua cantabimus et psallemus virtutes tuas.

In finem psalmus david pro assumptione et susceptione matutina xxi

Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies et nocte et non ad insipientiam michi. Tu autem in sancto habitas laus israel. In te speraverunt patres nostri speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo obprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre spes mea ab uberibus matris mee in te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea et lingua mea adhesit faucibus meis et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi consilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum universum semen iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen israel quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur et laudabunt dominum qui requirunt eum vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum:

vniuersi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius vniuerse familie gentium. Quoniam domini est regnum et ipse dominabitur gentium. Manducauerunt et adorauerunt omnes pingues terre in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi viuet et semen meum seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura et annunciabunt celi iusticiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

Dominus regit me et nichil mihi deerit in loco pascue ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me animam meam conuertit. Deduxit me super semitas iusticie propter nomen suum. Nam et si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. Inpinguasti in oleo caput meum et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequitur me omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee in longitudinem dierum.

Domini est terra et plenitudo eius orbis terrarum et vniuersi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundauit eum et super flumina preparauit eum. Quis ascendet in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in vano animam suam nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum querentium faciem dei iacob. Attollite portas principes vestras et eleuamini porte eternales et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie dominus virtutum ipse est rex glorie.

Ad te leuaui animam meam deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei etenim vniuersi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes superuacue. Vias tuas domine demonstra mihi et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es deus saluator meus et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuuentutis mee et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio docebit mites vias suas. Vniuerse vie domini misericordia et veritas requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo multum est enim. Quis est homo qui timet dominum legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei quia vnicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte vniuersa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me non erubescam quoniam speraui in te. Innocentes et recti adheserunt mihi quia sustinui te. Libera deus israhel ex omnibus tribulationibus suis.

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me vre renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis et cum iniqua gerentibus non introibo. Odiui ecclesiam malignantium et cum impiis non sedebo

lavabo inter innocentes manus meas et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue et locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo in ecclesiis benedicam te domine.

Dominus illuminatio mea et salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee a quo trepidabo. Dum appropiant super me nocentes ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adversum me castra non timebit cor meum. Si exsurgat adversum me prelium in hoc ego sperabo. Unam petii a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ut videam voluptatem domini et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum quesivit te facies mea faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas me neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me dominus autem assumpsit me. Legem pone mihi domine in via tua dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me quoniam insurrexerunt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viventium. Expecta dominum viriliter age et confortetur cor tuum et sustine dominum.

Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me nequando taceas a me et assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul tradas me cum peccatoribus et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini et in opera manuum eius destrue illos et non edificabis eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Dominus adiutor meus et protector meus et in ipso speravit cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea et ex voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue et rege eos et extolle illos usque in eternum.

Afferte domino filii dei afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas deus maiestatis intonuit dominus super aquas multas. Vox domini in virtute vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros et confringet dominus cedros libani. Et comminuet eas tamquam vitulum libani et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis vox domini concutientis desertum et commovebit dominus desertum cades. Vox domini preparantis cervos et revelabit condensa et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit et sedebit dominus rex in eternum. Dominus

virtutem et populo suo dabit benedicet
populo suo in pace **Psalmus david in dedicatione domus xxix**

Exaltabo te domine
quoniam suscepisti me nec delec-
tasti inimicos meos super me
Domine deus meus clamavi ad te et sa-
nasti me Domine eduxisti ab inferno
animam meam salvasti me a descenden-
tibus in lacum Psallite domino sancti
eius et confitemini memorie sanctitatis
eius Quoniam ira in indignatione eius et vita
in voluntate eius Ad vesperum demo-
rabitur fletus et ad matutinum
leticia Ego autem dixi in abundan-
cia mea non movebor in eternum Domine
in voluntate tua prestitisti decori
meo virtutem Avertisti faciem tuam a me
et factus sum conturbatus Ad te domine
clamabo et ad deum meum deprecabor
Que utilitas in sanguine meo dum
descendo in corruptionem Numquid confite-
bitur tibi pulvis aut annunciabit
veritatem tuam Audivit dominus et mi-
sertus est mei dominus factus est adiutor
meus Convertisti planctum meum in gau-
dium mihi conscidisti saccum meum et cir-
cumdedisti me leticia Ut cantet tibi gloria
mea et non compungar Domine deus meus
in eternum confitebor tibi **Psalmus david pro extasi xxx**

In te domine speravi non confundar
in eternum in iusticia tua libera
me Inclina ad me aurem
tuam accelera ut eruas me Esto
mihi in deum protectorem et in locum
refugii ut salvum me facias Quoniam
fortitudo mea et refugium meum es
tu et propter nomen tuum domine deduces
me et enutries me Educes me
de laqueo quem absconderunt mihi
quoniam tu es protector meus In ma-
nus tuas domine commendo spiritum meum rede-
misti me domine deus veritatis Odisti ob-
servantes vanitates supervacue Ego
autem in domino speravi exultabo et le-
tabor in misericordia tua Quoniam respexisti
humilitatem meam salvasti de necessita-
tibus animam meam Nec conclusisti me
in manibus inimici statuisti in loco spa-
cioso pedes meos Miserere mei
domine quoniam tribulor conturbatus est
in ira oculus meus anima mea et venter
meus Quoniam defecit in dolore vita
mea et anni mei in gemitibus
Infirmata est in paupertate virtus
mea et ossa mea conturbata sunt
Super omnes inimicos meos factus sum
obprobrium et vicinis meis valde et
timor notis meis Qui videbant
me foras fugerunt a me Oblivioni
datus sum tamquam mortuus a cor-
de Factus sum tamquam vas perditum
quoniam audivi vituperationem multorum
commorancium in circuitu In eo dum
convenirent simul adversum me acci-
pere animam meam consiliati sunt Ego
autem in te speravi domine dixi deus meus
es tu in manibus tuis sor-
tes mee Eripe me de manu
inimicorum meorum et a persequentibus me
Illustra faciem tuam super servum tuum
salvum me fac in misericordia tua domine
non confundar quoniam invocavi te Eru-
bescant impii et deducantur in in-
fernum muta fiant labia dolosa que
loquuntur adversus iustum iniquitatem
in superbia et in abusione Quam
magna multitudo dulcedinis tue
domine quam abscondisti timentibus
te Perfecisti eis qui sperant in te
in conspectu filiorum hominum Abscondes
eos in abscondito faciei tue a con-
turbatione hominum Proteges eos in
tabernaculo tuo a contradictione lin-
guarum Benedictus dominus quoniam mirifi-
cavit misericordiam suam in civitate mu-
nita Ego autem dixi in excessu
mentis mee proiectus sum a facie oculo-
rum tuorum Ideo exaudisti vocem oracionis
mee dum clamarem ad te Di-
ligite dominum omnes sancti eius quoniam
veritatem requiret dominus et retribuet
habundanter facientibus superbiam
Viriliter agite et confortetur cor ve-
strum omnes qui speratis in domino **Intellectus david xxxi**

Beati quorum remisse
sunt iniquitates et quorum tecta
sunt peccata Beatus vir cui non
imputavit dominus peccatum nec
est in spiritu eius dolus Quoniam tacui

inveteraverunt ossa mea dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua conversus sum in erumpna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversus me iniusticiam meam domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulacione que circumdedit me exultacio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. In chamo et freno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et exultate iusti et gloriamini omnes recti corde. In fine intellectus David xxxii

Exultate iusti in domino rectos decet collaudacio. Confitemini domino in cythara in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum bene psallite in vociferacione. Quia rectum est verbum domini et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium reprobat autem cogitaciones populorum et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet cogitaciones cordis eius in generacione et generacionem. Beata gens cuius est dominus deus eius populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem in abundancia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum et in eis qui sperant super misericordia sua. Ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominum quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos quemadmodum speravimus in te. Psalmus David cum inmutavit vultum suum coram Abimelech xxxiii

Benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea audiant mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum et exultemus nomen eius in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me et ex omnibus tribulacionibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum et de omnibus tribulacionibus eius salvavit eum. Inmittet angelus domini in circuitu timencium eum et eripiet eos. Gustate et videte quoniam suavis est dominus beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos et aures eius ad preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos et ex omnibus tribulacionibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus hiis qui tribulato sunt corde et humiles spiritu salvabit. Multe tribulaciones iustorum et de omnibus hiis liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum unum ex hiis non conteretur. Mors peccatorum pessima et qui oderunt iustum delinquent omnes qui sperant in eo. Psalmus David in finem xxxiiii

Iudica domine nocentes me expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum et exurge in adiutorium michi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur

me. Dic animae meae: salus tua ego sum. Confundantur et revereantur quaerentes animam meam. Avertantur retrorsum et confundantur cogitantes mihi mala. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti et angelus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebrae et lubricum et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui, supervacue exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat et captio quam abscondit apprehendat eum et in laqueum cadat in ipso. Anima autem mea exultabit in domino, delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui quae ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animae meae. Ego autem cum mihi molesti essent induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam et oratio mea in sinum meum convertetur. Quasi proximum quasi fratrem nostrum sic complacebam, quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me laetati sunt et convenerunt, congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti, temptaverunt me, subsannaverunt me subsannatione, frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies? Restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique, qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur, et in iracundia terrae loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suum, dixerunt: euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas, domine ne discedas a me. Exsurge et intende iudicio meo, deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus, et non supergaudeant mihi. Non dicant in cordibus suis: euge euge animae nostrae, nec dicant: devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia qui maligna loquuntur super me. Exultent et laetentur qui volunt iustitiam meam, et dicant semper: magnificetur dominus, qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

In finem servo domini psalmus david xxxv

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso, non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus, noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni viae non bonae, malitiam autem non odivit. Domine in caelo misericordia tua et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei, iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, et torrente voluptatis tuae potabis eos. Quoniam apud te est fons vitae, et in lumine tuo videbimus lumen. Praetende misericordiam tuam scientibus te, et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat mihi pes superbiae, et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare.

Psalmus david xxxvi

Noli aemulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter arescent, et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem, et inhabita terram et pasceris in divitiis eius. Delectare in domino et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam et spera in eum, et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam, et iudicium tuum tamquam meridiem. Subditus esto domino et ora eum. Noli aemulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine

faciens in iusticiam. Desine ab ira et derelinque furorem noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum et stridebit dentibus suis super eum. Dominus autem irridebit eum quoniam prospicit quod veniat dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem et inopem et trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto super divicias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox ut honorificati fuerint et exaltati deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui et non vidi iustum derelictum nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et comodat et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos in eternum conservabuntur. Iniusti punientur et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius nec dampnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius et exaltabit te ut hereditate capias terram cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat et quesivi et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos quia speraverunt in eo.

Ps david in rememoracione sabbati .ic.

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est in me dereliquit me virtus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in

flagella paratus sum et dolor meus in conspectu tuo semper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Et qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi quoniam sequebar bonitatem. Non derelinquas me domine deus meus ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum domine deus salutis mee.

In finem canticum david xxxviii pro idithun

Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea notum fac michi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est ut sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea tamquam nichilum ante te. Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in ymagine pertransit homo sed et frustra conturbatur. Thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me obprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam et amplius non ero.

Psalmus david

Expectans expectavi dominum et intendit michi. Et exaudivit preces meas et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos et direxit gressus meos. Et inmisit in os meum canticum novum carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annunciavi et locutus sum multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti aures autem perfecisti michi. Holocaustum et pro peccato non postulasti tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam in medio cordis mei. Annunciavi iusticiam tuam in ecclesia magna ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iusticiam tuam non abscondi in corde meo veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui querunt animam meam ut auferant eam. Convertantur retrorsum et revereantur qui volunt michi mala. Ferant confestim confusionem suam qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es deus meus ne tardaveris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem in die mala liberabit eum dominus. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius.

et universum stratum eius versasti in
infirmitate eius. Ego dixi domine miserere
mei, sana animam meam quia peccavi tibi.
Inimici mei dixerunt mala mihi:
quando morietur et peribit nomen eius?
Et si ingrediebatur ut videret, vana
loquebatur; cor eius congregavit iniquitatem
sibi. Egrediebatur foras et loquebatur
in idipsum. Adversum me susurrabant
omnes inimici mei; adversum me cogi
tabant mala mihi. Verbum iniquum consti
tuerunt adversum me: numquid qui dor
mit non adiciet ut resurgat? Et
enim homo pacis meae in quo speravi,
qui edebat panes meos, magnificavit
super me supplantationem. Tu autem
domine miserere mei et resuscita me, et
retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti
me, quoniam non gaudebit inimicus meus super
me. Me autem propter innocentiam suscepi
sti et confirmasti me in conspectu
tuo in aeternum. Benedictus dominus deus Israel
a saeculo et in saeculum. Fiat fiat.

Quemadmodum desiderat cervus ad
fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te deus. Sitivit
in te anima mea ad deum fontem vivum;
quando veniam et apparebo ante faciem
dei? Fuerunt mihi lacrimae meae pa
nes die ac nocte, dum dicitur mihi
cotidie: ubi est deus tuus? Haec recor
datus sum et effudi in me animam
meam, quoniam transibo in locum tabernaculi
admirabilis usque ad domum dei. In voce
exultationis et confessionis sonus epulantis.
Quare tristis es anima mea et quare
conturbas me? Spera in deo quoniam confi
tebor illi, salutare vultus mei
et deus meus. Ad meipsum anima mea
turbata est; propterea memor ero tui de terra
Iordanis et Hermoniim a monte modi
co. Abyssus abyssum invocat in voce
cataractarum tuarum. Omnia excelsa
tua et fluctus tui super me transi
erunt. In die mandavit misericordiam suam
et nocte canticum eius. Apud me oratio
deo vitae meae, dicam deo: susceptor meus
es. Quare oblitus es mei et quare
contristatus incedo dum affligit me
inimicus? Dum confringuntur ossa mea
exprobraverunt mihi qui tribulant me
inimici mei, dicunt mihi per singulos
dies: ubi est deus tuus? Quare
tristis es anima mea et quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confite
bor illi, salutare vultus mei et deus meus.

Iudica me deus et discerne causam meam
de gente non sancta; ab homine iniquo et
doloso eripe me. Quia tu es deus
fortitudo mea, quare me repulisti, et
quare tristis incedo dum affligit me inimicus?
Emitte lucem tuam et veritatem tuam; ipsa
me deduxerunt et adduxerunt in mon
tem sanctum tuum et in tabernacula sua. Et
introibo ad altare dei, ad deum qui
laetificat iuventutem meam. Confitebor
tibi in cithara deus deus meus; quare tristis es anima
mea et quare conturbas me? Spera in deo
quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus
mei et deus meus.

Deus auribus nostris audivimus, patres
nostri annuntiaverunt nobis opus
quod operatus es in diebus eorum,
in diebus antiquis. Manus tua gentes
disperdidit et plantasti eos; afflixisti
populos et expulisti eos. Nec enim in gla
dio possederunt terram et brachium eorum
non salvavit eos, sed dextera tua et
brachium tuum et illuminatio vultus tui, quoniam
complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus
et deus meus, qui mandas salutes Iacob.
In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et
in nomine tuo spernemus insurgentes in nos.
Non enim in arcu meo sperabo et gla
dius meus non salvabit me. Salva
sti enim nos de affligentibus nos et odien
tes nos confudisti. In deo laudabimur
tota die et in nomine tuo confitebimur in saecu
lum. Nunc autem repulisti et confudisti nos
et non egredieris deus in virtutibus nostris.
Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros
et qui oderunt nos diripiebant sibi.
Dedisti nos tamquam oves escarum et in
gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum
tuum sine pretio et non fuit multitudo
in commutationibus eorum. Posuisti nos
opprobrium vicinis nostris, subsannationem
et derisum his qui sunt in circuitu nostro.
Posuisti nos in similitudinem gentibus,
commotionem capitis in populis. Tota die
verecundia mea contra me est et confusio
faciei meae cooperuit me, a voce exprobran
tis et obloquentis, a facie inimici et perse
quentis. Haec omnia venerunt super
nos, nec obliti sumus te et inique non
egimus in testamento tuo. Et non recessit
retro cor nostrum et declinasti semitas
nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos
in loco afflictionis et cooperuit nos

umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri, et si expandimus manus ad deum alienum: Nonne deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis. Exurge quare obdormis domine? exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopie nostre et tribulationis nostre? Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. Exurge domine adiuva nos et redime nos propter nomen tuum.

In finem pro hiis qui commutabuntur filiis chore ad intellectum canticum pro dilecto xliiii

Eructavit cor meum verbum bonum dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende prospere procede, et regna. Propter veritatem et mansuetudinem et iusticiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua in seculum seculi: virga directionis virga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et cassia a vestimentis tuis a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse dominus deus tuus et adorabunt eum. Et filie tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus: in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam: proxime eius afferentur tibi. Afferentur in leticia et exultatione: adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui: in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur nomini tuo in eternum et in seculum seculi.

In finem psalmus David pro archanis xlv

Deus noster refugium et virtus: adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat civitatem dei: sanctificavit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur: adiuvabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna: dedit vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. Venite et videte opera domini que posuit prodigia super terram auferens bella usque ad finem terre. Arcum conteret et confringet arma: et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob.

In finem psalmus David pro filiis chore xlvi

Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo: et dominus in voce tube. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre deus: psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre vehementer elevati sunt.

Psalmus vel laus cantici filiorum vel filiis chore secunda sabbati xlvii

Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione universe terre mons syon latera aquilonis: civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur cum suscipiet eam. Quoniam ecce

reges congregati sunt convenerunt
in unum Ipsi videntes sic admira-
ti sunt tremor apprehendit eos Ibi
dolores ut parturientis in spiritu vehe-
menti conteres naves Tharsis Sicut au-
divimus sic vidimus in civitate domini
virtutum in civitate dei nostri Deus fun-
davit eam in eternum Suscepimus
deus misericordiam tuam in medio templi tui
Secundum nomen tuum deus ita et laus tua
in fines terre iustitia plena est dex-
tera tua Letetur mons Sion et ex-
ultent filie Iude propter iudicia tua domine
Circumdate Sion et complectimini eam
narrate in turribus eius Ponite
corda vestra in virtute eius et distribu-
ite domos eius ut enarretis in pro-
genie altera Quoniam hic est deus deus noster in
eternum et in seculum seculi ipse reget
nos in secula *In finem filiis Chore psalmus*
Audite *David xlviii*
hec omnes gentes auribus
percipite omnes qui habitatis or-
bem Quique terrigene et filii
hominum simul in unum dives et pau-
per Os meum loquetur sapientiam et
meditatio cordis mei prudentiam In-
clinabo in parabolam aurem meam
aperiam in psalterio propositionem meam
Cur timebo in die mala iniqui-
tas calcanei mei circumdabit me
Qui confidunt in virtute sua et in
multitudine divitiarum suarum gloriantur
Frater non redimit redimet homo
et non dabit deo placationem suam Et
pretium redemptionis anime sue et labora-
bit in eternum et vivet adhuc in finem
Non videbit interitum cum viderit sa-
pientes morientes simul insipiens et
stultus peribunt Et relinquent alienis
divitias suas et sepulcra eorum
domus illorum in eternum Tabernacula
eorum in progenie et progenie vocaverunt
nomina sua in terris suis Et homo cum in
honore esset non intellexit comparatus est
iumentis insipientibus et similis factus
est illis Hec via illorum scandalum
ipsis et postea in ore suo complace-
bunt Sicut oves in inferno positi sunt
mors depascet eos Et dominabuntur

eorum iusti in matutino et auxilium
eorum veterascet in inferno a gloria eorum Ver-
umtamen deus redimet animam meam de manu
inferi cum acceperit me Ne timueris cum
dives factus fuerit homo et cum multiplicata
fuerit gloria domus eius Quoniam cum interierit
non sumet omnia neque descendet cum eo
gloria eius Quia anima eius in vita ipsius
benedicetur confitebitur tibi cum benefeceris ei
Introibit usque in progenies patrum suorum
et usque in eternum non videbit lumen
Homo cum in honore esset non intellexit com-
paratus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis

Deus deorum dominus locutus est et vocavit ter-
ram A solis ortu usque ad occasum ex Sion
species decoris eius Deus manife-
ste veniet deus noster et non silebit Ignis
in conspectu eius exardescet et in circuitu
eius tempestas valida Advocabit celum
desursum et terram discernere populum suum Con-
gregate illi sanctos eius qui ordinant
testamentum eius super sacrificia Et annun-
tiabunt celi iustitiam eius quoniam deus iudex est
Audi populus meus et loquar Israel et testi-
ficabor tibi deus deus tuus ego sum Non
in sacrificiis tuis arguam te holocau-
sta autem tua in conspectu meo sunt semper
Non accipiam de domo tua vitulos
neque de gregibus tuis hircos Quoniam
mee sunt omnes fere silvarum iumenta in
montibus et boves Cognovi omnia vo-
latilia celi et pulchritudo agri mecum
est Si esuriero non dicam tibi meus est enim
orbis terre et plenitudo eius Num-
quid manducabo carnes taurorum aut
sanguinem hircorum potabo Immola deo
sacrificium laudis et redde altissimo vota
tua Et invoca me in die tribulationis
et eruam te et honorificabis me Peccatori autem
dixit deus Quare tu enarras iustitias
meas et assumis testamentum meum per os
tuum Tu vero odisti disciplinam et proieci-
sti sermones meos retrorsum Si vide-
bas furem currebas cum eo et cum adulteris
portionem tuam ponebas Os tuum abundavit
malitia et lingua tua concinnabat
dolos Sedens adversus fratrem tuum

tuam loquebaris et adversus filium
matris tue ponebas scandalum hec fe-
cisti et tacui. Existimasti inique quod e-
ro tui similis arguam te et statuam te con-
tra faciem tuam. Intelligite hec qui
obliviscimini deum nequando rapiat et non
sit qui eripiat. Sacrificium laudis honori-
ficabit me et illic iter quo ostendam
illi salutare dei. Psalmus david in finem cum ve-
nit ad eum nathan propheta quando intravit ad bersabee.

Miserere mei deus secundum magnam
misericordiam tuam. Et secundum multitudi-
nem miserationum tuarum dele
iniquitatem meam. Amplius
lava me ab iniquitate mea et a
peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem
meam ego cognosco et peccatum meum contra
me est semper. Tibi soli peccavi et ma-
lum coram te feci ut iustificeris in sermoni-
bus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce
enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis
concepit me mater mea. Ecce enim veritatem
dilexisti incerta et occulta sapientie tue ma-
nifestasti michi. Asperges me domine ysso-
po et mundabor lavabis me et super
nivem dealbabor. Auditui meo dabis
gaudium et leticiam et exultabunt ossa
humiliata. Averte faciem tuam a peccatis
meis et omnes iniquitates meas dele.
Cor mundum crea in me deus et spiritum
rectum innova in visceribus meis.
Ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum
tuum ne auferas a me. Redde michi
leticiam salutaris tui et spiritu principa-
li confirma me. Docebo iniquos vias
tuas et impii ad te convertentur. Libera
me de sanguinibus deus deus salutis mee
et exultabit lingua mea iusticiam
tuam. Domine labia mea aperies et os
meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si
voluisses sacrificium dedissem utique holo-
caustis non delectaberis. Sacrifici-
um deo spiritus contribulatus cor contritum
et humiliatum deus non despicies. Benigne
fac in bona voluntate tua syon ut edi-
ficentur muri ierusalem. Tunc accepta-
bis sacrificium iusticie oblationes et
holocausta tunc imponent super alta-
re tuum vitulos. In finem intellectus

david cum venit doech ydume-
us et nunciasset sauli venit da-
vid in domum abimelech.

Quid gloriaris in malicia qui
potens es in iniquitate. To-
ta die iniusticiam cogitavit
lingua tua sicut novacula acu-
ta fecisti dolum. Dilexisti mali-
ciam super benignitatem iniquita-
tem magis quam loqui equitatem.
Dilexisti omnia verba precipitationis
lingua dolosa. Propterea deus destruet
te in finem evellet te et emi-
grabit te de tabernaculo tuo et
radicem tuam de terra viventium. Vide-
bunt iusti et timebunt et super eum
ridebunt et dicent ecce homo qui non
posuit deum adiutorem suum. Sed
speravit in multitudine divitiarum suarum
et prevaluit in vanitate sua. E-
go autem sicut oliva fructifera in do-
mo dei speravi in misericordia dei in eternum et
in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum
quia fecisti et expectabo nomen tuum.
quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.
In finem intellectus david pro amalech.

Dixit insipiens in
corde suo non est deus. Cor-
rupti sunt et abhominabiles
facti sunt in iniquitatibus
non est qui faciat bonum. Deus de
celo prospexit super filios hominum ut
videat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinaverunt simul inutiles
facti sunt non est qui faciat bonum non
est usque ad unum. Nonne sciet omnes
sic escam panis. Deum non invocaverunt
illic trepidaverunt timore ubi non erat
timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum
qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus
sprevit eos. Quis dabit ex syon
salutare israel cum converterit deus cap-
tivitatem plebis sue exultabit iacob
et letabitur israel. In finem in car-
minibus vel in ympnis in titulis
david cum venissent ziphei ad
saul et nunciassent sauli non-
ne david absconditus est
apud nos. Em

Deus in nomine tuo salvum me fac et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me et super inimicos meos despexit oculus meus. In finem in carminibus vel ympnis intellectus David. Ps. liiii

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine et divide linguas eorum quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die et nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas et labor in medio eius et iniustitia. Iniquitas et labor in medio eius et iniustitia. Et non defecit de plateis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos et descendant in infernum viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi et dominus salvabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant michi quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius divisi sunt ab ira vultus eius et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet et non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos ego autem sperabo in te domine. In finem pro populo qui a sanctis longe factus est in tituli inscriptione ipsi David cum tenuerunt eum allophili in Geth. Ps. lv

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos in deo speravi non timebo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro nichilo salvos facies illos in ira populos confringes deus. Vitam meam annuntiavi tibi posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua. Tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem in deo speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte pedes meos a lapsu ut placeam coram deo in lumine viventium. Ne disperdas vel corrumpas psalmus David in tituli inscriptione cum fugeret a facie Saul in speluncam. Psalmus sive ympnus. Ps. lvi

Miserere mei deus miserere mei quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum deum qui benefecit mihi. Misit de celo et liberavit me dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam et eripuit animam meam de medio catulorum leonum dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus meis et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine psallam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus et super omnem terram gloria tua.

In finem ne disperdas ut corruptas David in tituli inscriptione. L vii.

Si vere utique iustitiam loquimini recta iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra iniustitias manus vestre concinnant. Alienati sunt peccatores a vulva erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incantantium et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum molas leonum confringet dominus. Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens intendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre ramnum sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto utique est deus iudicans eos in terra.

In finem ne disperdas ut corruptas David in tituli inscriptione quando misit Saul et custodivit domum eius ut interficeret eum. L viii.

Eripe me de inimicis meis deus meus et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam et irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occursum meum et vide et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis eorum quoniam quis audivit. Et tu domine deridebis eos ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam quia deus susceptor meus es deus meus misericordia eius preveniet me. Deus ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio annunciabuntur in consummatione in ira consummationis et non erunt. Et scient quia deus dominabitur Iacob et finium terre. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam et exultabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus et refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es deus meus misericordia mea.

In finem pro hiis qui commutabuntur in tituli inscriptione ipsi David in doctrinam cum succendit Mesopotamiam Syrie et Syriam Sobal et convertit Ioab et percussit Edom in valle Salinarum xii milia. L ix.

Deus repulisti nos et destruxisti nos iratus

et nobis. Commovisti terram et con
turbasti eam sana contritiones
eius quia mota est. Ostendisti
populo tuo dura potasti nos vino
compunctionis. Dedisti metuenti
bus te significationem ut fugiant
a facie arcus. Ut liberentur dilecti
tui salvum me fac dextera tua et ex
audi me. Deus locutus est in sancto suo
letabor et partibor Sichimam et conval
lem tabernaculorum metibor. Meus
est Galaad et meus est Manasses
et Effraim fortitudo capitis mei. Iu
da rex meus Moab olla spei mee.
In Idumeam extendam calciamentum
meum michi alienigene subditi sunt.
Quis deducet me in civitatem
munitam quis deducet me usque in
Idumeam. Nonne tu Deus qui repuli
sti nos et non egredieris Deus in vir
tutibus nostris. Da nobis auxilium
de tribulatione et vana salus hominis.
In Deo faciemus virtutem et ipse ad ni
chilum deducet tribulantes nos. In
finem in ympnis psalmus David LX.

Exaudi deus deprecationem me
am intende orationi mee. A fi
nibus terre ad te clama
vi dum anxiaretur cor me
um in petra exaltasti me. Dedu
xisti me quia factus es spes mea turris for
titudinis a facie inimici. Inhabitabo in
tabernaculo tuo in secula protegar
in velamento alarum tuarum. Quoniam tu
Deus meus exaudisti orationem meam
dedisti hereditatem timentibus nomen
tuum. Dies super dies regis adicies
annos eius usque in diem generationis
et generationis. Permanet in eternum in
conspectu Dei misericordiam et veritatem
eius quis requiret. Sic psalmum
dicam nomini tuo in seculum seculi ut reddam
vota de die in diem. In finem pro
Idithun psalmus David LXI.

Nonne Deo subiecta erit ani-
ma mea ab ipso enim salutare me
um. Nam et ipse Deus meus et
salutaris meus susceptor meus
non movebor amplius. Quousque
irruitis in hominem interficitis universi
vos tanquam parieti inclinato

et macerie depulse. Verumtamen precium
meum cogitaverunt repellere cucurri in si
ti ore suo benedicebant et corde
suo maledicebant. Verumtamen Deo subiec
ta esto anima mea quoniam ab ipso paciencia mea.
Quia ipse Deus meus et salvator me
us adiutor meus non emigrabo. In Deo
salutare meum et gloria mea Deus auxilii mei et spes mea in Deo est.
Sperate in eo omnis congregatio populi ef
fundite coram illo corda vestra Deus ad
iutor noster in eternum. Verumtamen vani filii ho
minum mendaces filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de va
nitate in idipsum. Nolite sperare in ini
quitate et rapinas nolite concupiscere.
Divitie si affluant nolite cor apponere.
Semel locutus est Deus duo hec audi
vi quia potestas Dei est et tibi Domine misericordia quia tu
reddes unicuique iuxta opera sua. Psalmus David
cum esset in deserto Idumee LXII.

Deus Deus meus ad te de luce vigilo.
Sitivit in te anima mea quam multiplici
ter tibi caro mea. In terra deserta
et invia et inaquosa sic in sancto appa
rui tibi ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.
Quoniam melior est misericordia tua super vitas la
bia mea laudabunt te. Sic benedicam
te in vita mea et in nomine tuo levabo
manus meas. Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea et labiis exultationis
laudabit os meum. Si memor fui tui super
stratum meum in matutinis meditabor in te quia
fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum
tuarum exultabo adhesit anima mea post te
me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt
animam meam introibunt in in
feriora terre tradentur in manus gladii partes
vulpium erunt. Rex vero letabitur in Deo
laudabuntur omnes qui iurant in eo quia obstruc
tum est os loquentium iniqua. In finem psalmus LXIII.

Exaudi deus orationem meam
cum deprecor a timore inimici eri
pe animam meam. Protexisti me deus a
conventu malignantium a multitu
dine operantium iniquitatem. Quia exa
cuerunt ut gladium linguas suas intenderunt
arcum rem amaram ut sagittent in occultis
immaculatum. Subito sagittabunt eum et non
timebunt firmaverunt sibi sermonem nequam.
Narraverunt ut absconderent laqueos

Dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates, defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum, et exaltabitur deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum, et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos, et timuit omnis homo. Et annunciaverunt opera dei, et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo, et laudabuntur omnes recti corde.

In finem psalmus David canticum Aggei Ieremie et Ezechielis de verbo peregrinationis ut de populo transmigrationis cum inciperent proficisci. lxiiii

Te decet hymnus deus in Sion, et tibi reddetur votum in Ierusalem. Exaudi orationem meam, ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt super nos, et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue, sanctum est templum tuum, mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster, spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans montes in virtute tua, accinctus potentia, qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos a signis tuis, exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis, parasti cibum illorum, quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius inebria, multiplica genimina eius, in stillicidiis eius letabitur germinans. Benedices corone anni benignitatis tue, et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti, et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento; clamabunt etenim hymnum dicent.

In finem canticum psalmi. lxv

Iubilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine, in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera domini, terribilis in consiliis super filios hominum. Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede; ibi letabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua in eternum, oculi eius super gentes respiciunt; qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum, et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam, et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boves cum hircis. Venite et videte et narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamavi, et exaltavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus, et attendit voci deprecationis mee. Benedictus deus qui non amovit deprecationem meam et misericordiam suam a me.

Psalmus David. lxvi

Deus misereatur nostri et benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes, quoniam iudicas populos in equitate, et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus, et metuant eum omnes fines terre.

In fine psalmus cantici David. lxvii

Exurgat deus et dissipentur inimici eius, et fugiant qui oderunt

eius a facie eius. Sicut deficit fumus ita deficiant sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei et delectentur in letitia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius iter facite ei qui ascendit super occasum dominus nomen illi. Et exultate in conspectu eius turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui cum pertransires in deserto. Terra mota est etenim celi distillaverunt a facie dei Sinai a facie dei Israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue et infirmata est tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges super eam nive dealbabuntur in Selmon. Mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium dominus in eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum cepisti captivitatem accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die cotidie prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan convertam convertam in profundum maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Principes Iuda duces eorum principes Zabulon principes Neptalim. Manda deus virtuti tue confirma deus hoc quod operatus es in nobis. A templo tuo in Ierusalem tibi offerent reges munera. Increpa feras harundinis congregatio taurorum in vaccis populorum ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt venient legati ex Egipto Ethiopia preveniet manus eius deo. Regna terre cantate deo psallite domino psallite deo qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis. Date gloriam deo super Israel magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue benedictus deus.

In finem pro his qui commutabuntur ipsi David. lxviii

Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi et non est substantia. Veni in altitudinem maris et tempestas dimersit me. Laboravi clamans rauce facte sunt fauces mee defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine deus virtutum. Non confundantur super me qui querunt te deus Israel. Quoniam propter te sustinui obprobrium operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam et factum est in obprobrium mihi. Et posui vestimentum meum cilicium et factus

os tuum et implebo illud Et non
audivit populus meus vocem meam et israel
non intendit michi Et dimisi eos secundum
desideria cordis eorum ibunt in adinventioni-
bus suis Si populus meus audisset me
israel si in viis meis ambulasset pro ni-
chilo forsitan inimicos eorum humiliassem
manum meam Inimici domini mentiti sunt ei
et erit tempus eorum in secula Et cibavit illos
ex adipe frumenti et de petra melle sa-
turavit eos In finem ps asaph lxxxi

Deus stetit in synagoga deorum
in medio autem deos
diiudicat Usquequo iudicatis ini-
quitatem et facies peccatorum sumitis Iu-
dicate egeno et pupillo humilem
et pauperem iustificate Eripite paupe-
rem et egenum de manu peccatoris libe-
rate Nescierunt neque intellexerunt in
tenebris ambulant movebuntur omnia
fundamenta terre Ego dixi dii estis
et filii excelsi omnes Vos autem sicut
homines moriemini et sicut unus de principibus
cadetis Surge deus iudica terram quoniam
tu hereditabis in omnibus gentibus Can-
ticum ps ipsi asaph lxxxii

Deus quis similis erit tibi ne ta-
ceas neque compescaris deus Quoniam
ecce inimici tui sonuerunt et qui
oderunt te extulerunt caput Super
populum tuum malignaverunt consilium et
cogitaverunt adversus sanctos suos Dixerunt
venite disperdamus eos de gente et non
memoretur nomen israel ultra Quoniam cogi-
taverunt unanimiter simul adversum te testamentum
disposuerunt tabernacula ydumeorum
et ismahelite Moab et agareni Ie-
bal et amon et amalech alienige-
ne cum habitantibus tyrum Etenim assur
venit cum illis sicut madian et sisare
sicut iabin in torrente cyson Disperi-
erunt in endor facti sunt ut stercus terre Po-
ne principes eorum sicut oreb et zeb et ze-
bee et salmana Omnes principes eorum
qui dixerunt hereditate possideamus sanctua-
rium dei Deus meus pone illos ut rotam
et sicut stipulam ante faciem venti Sicut
ignis qui comburit silvam et sicut flamma
comburens montes Ita persequeris il-
los in tempestate tua et in ira tua tur-
babis eos Imple facies eorum igno-
minia et querent nomen tuum domine Eru-
bescant et conturbentur in seculum seculi
et confundantur et pereant Et cogno-
scant quia nomen tibi dominus tu solus
altissimus in omni terra In finem pro
torcularibus filiis chore ps lxxxiii

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum
concupiscit et deficit anima mea
in atria domini Cor meum et caro mea
exultaverunt in deum vivum Etenim
passer invenit sibi domum et turtur
nidum ubi reponat pullos suos
Altaria tua domine virtutum rex meus
et deus meus Beati qui habitant in do-
mo tua in secula seculorum laudabunt te
Beatus vir cuius est auxilium abs te
ascensiones in corde suo disposuit
in valle lacrimarum in loco quem
posuit Etenim benedictionem dabit
legislator ibunt de virtute in virtutem
et videbitur deus deorum in syon
Domine deus virtutum exaudi orationem meam
auribus percipe deus iacob Protector
noster aspice deus et respice in faciem
christi tui Quia melior est dies una
in atriis tuis super milia Elegi ab-
iectus esse in domo dei mei ma-
gis quam habitare in tabernaculis pec-
catorum Quia misericordiam et veritatem dili-
git deus graciam et gloriam dabit dominus
Non privabit bonis eos qui ambu-
lant in innocentia Domine virtutum beatus
homo qui sperat in te In finem filiorum
chore ps lxxxiiii

Benedixisti domine terram tuam avertisti
captivitatem iacob Remisisti
iniquitatem plebis tue operuisti omnia
peccata eorum Mitigasti omnem iram tuam
avertisti ab ira indignationis tue
Converte nos deus salutaris noster et a-
verte iram tuam a nobis Numquid in eter-
num irasceris nobis aut extendes iram
tuam a generatione in generationem Deus
tu conversus vivificabis nos et ple-
bes tua letabitur in te Ostende
nobis domine misericordiam tuam et salutare
tuum da nobis Audiam quid loquatur
in me dominus deus quoniam loquetur

sunt illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant, bibebant vinum in porta et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine tempus beneplaciti. Deus in multitudine misericordie tue exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar, libera me ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit qui consolaretur et non inveni. Et dederunt in escam meam fel et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta, et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt, et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon et edificabuntur civitates iude. Et inhabitabunt ibi et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus david in rememorationem quod salvum fecit eum dominus lxix

Deus in adiutorium meum intende; domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant qui volunt mihi mala. Avertantur statim erubescentes qui dicunt mihi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu domine ne moreris.

In finem psalmus david filiorum ionadab et priorum captivorum lxx

In te domine speravi non confundar in eternum, in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam et salva me. Esto mihi in deum protectorem et in locum munitum ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine, domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris mee tu es protector meus; in te cantatio mea semper. Tamquam prodigium factus sum multis et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis; cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum, Dicentes deus dereliquit eum; persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me, deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee; operiantur confusione et pudore qui querunt mihi mala. Ego autem semper sperabo, et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit annuntiabit iustitiam tuam tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias domini; domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute

mea et usque nunc pronunciabo mi-
rabilia tua. Et usque in senectam
et senium deus ne derelinquas me
Donec annunciem brachium tuum genera-
tioni omni que ventura est. Potentiam
et iusticiam tuam deus usque in al-
tissima que fecisti magnalia deus
quis similis tibi. Quantas ostendisti
michi tribulationes multas et malas
Et conversus vivificasti me et de
abissis terre iterum reduxisti me. Multi-
plicasti magnificentiam tuam et con-
versus consolatus es me. Nam et ego con-
fitebor tibi in vasis psalmi veritatem
tuam deus psallam tibi in cithara
sanctus israel. Exultabunt labia mea
cum cantavero tibi et anima mea quam
redemisti. Sed et lingua mea to-
ta die meditabitur iusticiam tuam cum
confusi et reveriti fuerint qui querunt
mala michi. In salomone ps. david
psalmus lxxi

Deus iudicium tuum regi da et iustici-
am tuam filio regis. Iudicare
populum tuum in iusticia et pauperes tuos
in iudicio. Suscipiant montes pacem
populo et colles iusticiam. Iudicabit pau-
peres populi et salvos faciet filios pau-
perum et humiliabit calumpniatorem
Et permanebit cum sole et ante lunam
in generatione et generationem. Descendet sicut
pluvia in vellus et sicut stillicidia
stillancia super terram. Orietur in diebus
eius iusticia et habundantia pacis donec
auferatur luna. Et dominabitur a mari
usque ad mare et a flumine usque ad terminos
orbis terrarum. Coram illo procident ethio-
pes et inimici eius terram lingent. Reges
tharsis et insule munera offerent reges
arabum et saba dona adducent. Et
adorabunt eum omnes reges omnes gentes
servient ei. Quia liberabit pauperem
a potente et inopem cui non erat ad-
iutor. Parcet pauperi et inopi et
animas pauperum salvas faciet. Ex u-
suris et iniquitate redimet animas eorum
et honorabile nomen eorum coram illo.
Et vivet et dabitur ei de auro ara-
bie et adorabunt de ipso semper tota die be-
nedicent ei. Erit firmamentum in terra in sum-
mis montium et superextolletur super li-
banum fructus eius et florebunt de civi-
tate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedic-
tum in secula ante solem permanet nomen
eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre
omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus
dominus deus israel qui facit mirabilia solus. Et
benedictum nomen maiestatis eius in eternum
et replebitur maiestate eius omnis terra fi-
at fiat. Defecerunt laudes vel ym-
pni david filii yesse ps. asaph lxxii

Quam bonus israel deus hiis qui recto
sunt corde. Mei autem pene moti sunt
pedes pene effusi sunt gressus mei.
Quia zelavi super iniquos pacem pecca-
torum videns. Quia non est respectus morti eorum
et firmamentum in plaga eorum. In labo-
re hominum non sunt et cum hominibus non fla-
gellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti
sunt iniquitate et impietate sua. Prodi-
it quasi ex adipe iniquitas eorum transierunt
in affectum cordis. Cogitaverunt et locuti
sunt nequiciam iniquitatem in excelso
locuti sunt in terra. Ideo convertetur meus
hic et dies pleni invenientur in eis. Po-
suerunt in celum os suum et lingua eorum
transivit in terra. Et dixerunt quomodo scit deus
et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores
et abundantes in seculo obtinuerunt di-
vicias. Et dixi ergo sine causa iustificavi
cor meum et lavi inter innocentes ma-
nus meas. Et fui flagellatus tota die
et castigatio mea in matutinis. Si dice-
bam narrabo sic, ecce nationem filiorum
tuorum reprobavi. Existimabam ut cognoscerem
hoc labor est ante me. Donec intrem
in sanctuarium dei et intelligam in novis-
simis eorum. Verumtamen propter dolos posuisti
eis deiecisti eos dum allevarentur. Quomodo
facti sunt in desolationem subito defecerunt
perierunt propter iniquitatem suam. Velud
sompnium surgentium domine in civitate
tua ymaginem ipsorum ad nichilum re-
diges. Quia inflammatum est cor meum
et renes mei commutati sunt et ego ad
nichilum redactus sum et nescivi. Ut iu-
mentum factus sum apud te et ego

sum tecum. Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me. Quid enim mihi est in celo et a te quid volui super terram. Defecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Michi autem adherere deo bonum est et ponere in domino deo spem meam. ut annunciem omnes predicationes tuas in portis filie syon. Intellectus asaph lxxiii

Ut quid deus repulisti in finem iratus est furor tuus super oves pascue tue. Memor esto congregationis tue quam possedisti ab inicio. Redemisti virgam hereditatis tue mons syon in quo habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias eorum in finem quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te in medio solempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa et non cognoverunt sicut in exitu super summum quasi in silva lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum in securi et ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non vidimus iam non est propheta et nos non cognoscet amplius. Usquequo deus improperabit inimicus irritat adversarius nomen tuum in finem. Ut quid avertis manum tuam et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. Tu confirmasti in virtute tua mare, contribulasti capita draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis dedisti eum escam populis ethiopum. Tu dirupisti fontes et torrentes tu siccasti fluvios ethan. Tuus est dies et tua est nox tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre estatem et ver tu plasmasti eam. Memor esto huius inimicus improperavit domino et populus insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi, et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. Respice in testamentum tuum quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum.

Ne avertatur humilis factus confusus pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam memor esto improperiorum tuorum eorum qui ab insipiente sunt tota die. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. In finem ne disperdas ne corrumpas psalmus cantici asaph lxxiiii

Confitebimur tibi deus confitebimur et invocabimus nomen tuum narrabimus mirabilia tua. Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea ego confirmavi columpnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu vestrum nolite loqui adversus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exaltat quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et inclinavit ex hoc in hoc verumptamen fex eius non est exinanita bibent omnes peccatores terre. Ego autem annunciabo in seculum cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua iusti. In finem in carminibus canticum ad assirios psalmus asaph lxxv

Notus in iudea deus in israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius et habitatio eius in syon. Ibi confregit potencias arcuum scutum et gladium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt sompnum suum et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob dormitaverunt omnes qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi, ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium terra tremuit et quievit. Cum exurgeret in iudicio deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vove

te et reddite domino deo vestro omnes
qui in circuitu eius affertis munera
Terribili et ei qui aufert spiritum princi-
pum terribili apud omnes gentes

In finem pro idithun psalmus asaph lxxvi

Voce mea ad dominum clamavi
voce mea ad deum deprecatus
sum et intendit mihi. In die tribu-
lationis mee deum exquisivi mani-
bus meis nocte contra eum et non sum
deceptus. Renuit consolari anima me-
a memor fui dei et delectatus sum exercita-
tus sum et defecit spiritus meus. Antici-
paverunt vigilias oculi mei turbatus
sum et non sum locutus. Cogitavi di-
es antiquos et annos eternos in men-
te habui. Et meditatus sum nocte
cum corde meo et exercitabar et scope-
bam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet
deus et non apponet ut complacitior
sit adhuc. Aut in finem misericordiam suam
abscindet a generatione in generationem. Aut
obliviscetur misereri deus aut contine-
bit in ira sua misericordias suas. Et dixi
nunc cepi hec mutatio dextere excel-
si. Memor fui operum domini quia memor ero
ab initio mirabilium tuorum. Et
meditabor in omnibus operibus tuis
et in adinventionibus tuis exercebor. Deus
in sancto via tua quis deus magnus sicut
deus noster tu es deus qui facis mirabi-
lia. Notam fecisti in populis virtutem tuam
redemisti in brachio tuo populum tuum
filios iacob et ioseph. Viderunt te
aque deus viderunt te aque et time-
runt et conturbati sunt abissi multi-
tudo sonitus aquarum vocem dederunt nu-
bes. Etenim sagitte tue transeunt vox
tonitrui tui in rota. Illuxerunt co-
ruscationes tue orbi terre et commota
est et contremuit terra. In mari via
tua et semite tue in aquis multis
et vestigia pedum tuorum non cognoscen-
tur. Deduxisti sicut oves populum
tuum in manu moysi et aaron. In-

tellectus asaph lxxvii

Sequitur psalmus

Attendite popule meus legem meam
inclinate aurem vestram in verba
oris mei. Aperiam in parabolis
os meum loquar propositiones ab initio.
Quanta audivimus et cognovimus ea et
patres nostri narraverunt nobis. Non sunt
occultata a filiis eorum in generatione al-
tera. Narrantes laudes domini et virtu-
tes eius et mirabilia eius que fecit. Et
suscitavit testimonium in iacob et legem
posuit in israel. Quanta mandavit patribus
nostris nota facere ea filiis suis ut cogno-
scat generatio altera. Filii qui nascentur
et exurgent et narrabunt filiis suis.
Ut ponant in deo spem suam et non obli-
viscantur operum dei et mandata eius ex-
quirant. Ne fiant sicut patres eorum generatio
prava et exasperans. Generatio que non
direxit cor suum et non est creditus cum
deo spiritus eius. Filii effrem intendentes
et mittentes arcum conversi sunt in die belli.
Non custodierunt testamentum dei et in lege
eius noluerunt ambulare. Et obliti
sunt benefactorum eius et mirabilium eius que
ostendit eis. Coram patribus eorum fecit
mirabilia in terra egipti in campo ta-
neos. Interrupit mare et perduxit
eos statuit aquas quasi in utre. Et de-
duxit eos in nube diei et tota nocte
in illuminatione ignis. Interrupit petram
in heremo et adaquavit eos velut
in abisso multa. Et eduxit aquam de
petra et deduxit tamquam flumina aquas.
Et apposuerunt adhuc peccare ei in
ira excitaverunt excelsum in aquoso. Et
temptaverunt deum in cordibus suis ut
peterent escas animabus suis. Et ma-
le locuti sunt de deo dixerunt numquid po-
terit deus parare mensam in deserto. Quoniam per-
cussit petram et fluxerunt aque et
torrentes inundaverunt. Numquid et panem
poterit dare aut parare mensam populo
suo. Ideo audivit dominus et distulit
et ignis accensus est in iacob et ira
ascendit in israel. Quia non crediderunt
in deo nec speraverunt in salutari eius.
Et mandavit nubibus desuper et
ianuas celi aperuit. Et pluit illis
manna ad manducandum et panem ce-
li dedit eis. Panem angelorum

manducavit homo; cibaria misit
eis in habundantia. Transtulit au-
strum de celo et induxit in virtute
sua affricum. Et pluit super eos pul-
sicut pulverem carnes et sicut are-
na maris volatilia pennata. Et
ceciderunt in medio castrorum eorum
circa tabernacula eorum. Et manduca-
verunt et saturati sunt et desiderium eorum
attulit eis; non sunt fraudati a desi-
derio suo. Adhuc esce eorum erant in
ore ipsorum, et ira dei ascendit super eos.
Et occidit pingues eorum et electos
israel impedivit. In omnibus hiis peccave-
runt adhuc et non crediderunt in mi-
rabilibus eius. Et defecerunt in va-
nitate dies eorum et anni eorum cum fe-
stinacione. Cum occideret eos querebant
eum et revertebantur, et diluculo
veniebant ad eum. Et rememorati sunt
quia deus adiutor eorum est, et deus excel-
sus redemptor eorum est. Et dilexerunt
eum in ore suo, et lingwa sua menti-
ti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum
cum eo, nec fideles habiti sunt in te-
stamento eius. Ipse autem est misericors et
propicius fiet eorum peccatis, non disperdet eos.
Et habundavit ut averteret iram
suam, et non accendit omnem iram suam.
Et recordatus est quia caro sunt, spiritus
vadens et non rediens. Quociens
exacerbaverunt eum in deserto, in ira
concitaverunt in inaquoso. Et conversi sunt
et temptaverunt deum, et sanctum israel exa-
cerbaverunt. Non sunt recordati manus
eius die qua redemit eos de manu
tribulantis. Sicut posuit in egipto
signa sua, et prodigia sua in campo ta-
neos. Et convertit in sanguinem flumina
eorum et ymbres eorum ne biberent. Mi-
sit in eos cinomiam et comedit eos
et ranam et disperdidit eos. Et dedit
erugini fructus eorum et la-
bores eorum locuste. Et occidit in gra-
ndine vineas eorum et moros
eorum in pruina. Et tradidit gra-
dini iumenta eorum et possessionem
eorum igni. Misit in eos iram indigna-
cionis sue, indignacionem et iram

et tribulacionem, inmissionem per
angelos malos. Viam fecit semite
ire sue, et non pepercit a morte
animabus eorum, et iumenta eorum in mor-
te conclusit. Et percussit omne pri-
mogenitum in terra egipti, primicias omnis
laboris eorum in tabernaculis cham.
Et abstulit sicut oves populum
suum et perduxit eos tamquam gregem
in deserto. Et deduxit eos in spe
et non timuerunt, et inimicos eorum operu-
it mare. Et induxit eos in montem
sanctificacionis sue, montem quem acqui-
sivit dextera eius. Et eiecit a facie
eorum gentes, et sorte divisit eis terram
in funiculo distribucionis. Et habitare
fecit in tabernaculis eorum tribus israel.
Et temptaverunt et exacerbaverunt deum
excelsum et testimonia eius non custo-
dierunt. Et averterunt se et non ser-
vaverunt pactum quemadmodum patres
eorum; conversi sunt in arcum pravum. In
ira concitaverunt eum in collibus
suis et in sculptilibus suis ad e-
mulacionem eum provocaverunt. Audi-
vit deus et sprevit, et ad nichi-
lum redegit valde israel. Et repu-
lit tabernaculum silo, tabernaculum
suum ubi habitavit in hominibus. Et tra-
didit in captivitatem virtutem eorum et
pulchritudinem eorum in manus inimici. Et
conclusit in gladio populum suum et here-
ditatem suam sprevit. Iuvenes eorum
comedit ignis, et virgines eorum non
sunt lamentate. Sacerdotes eorum
in gladio ceciderunt, et vidue eorum
non plorabantur. Et excitatus est tamquam
dormiens dominus, tamquam potens crapu-
latus a vino. Et percussit inimicos
suos in posteriora, obprobrium sempi-
ternum dedit illis. Et repulit ta-
bernaculum ioseph, et tribum effraym
non elegit. Sed elegit tribum iuda,
montem syon quem dilexit. Et
edificavit sicut unicornium sanctifi-
cium suum in terra quam fundavit
in secula. Et elegit david servum
suum et sustulit eum de gregibus

omnia. Et post fetantes accepit eum pascere Iacob servum suum et Israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Ps. Asaph lxxviii

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticinia servorum tuorum escas volatilibus celi carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Ierusalem et non erat qui sepeliret. Facti sumus obprobrium vicinis nostris subsannatio et illusio hiis qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem accendetur velud ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt Iacob et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordie tue quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster et propter gloriam nominis tui domine libera nos. Et propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum ne forte dicant in gentibus ubi est deus eorum et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum improperium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pascue tue confitebimur tibi in seculum. In generationem et generationem annunciabimus laudem tuam.

In finem pro hiis qui commutabuntur ps. Testimonium Asaph

Qui regis Israel intende qui deducis velut ovem Ioseph. Qui sedes super cherubin manifestare coram Effraym et Beniamin et Manasse. Excita potentiam tuam et veni ut salvos facias nos. Deus converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum quousque irasceris super orationem servi tui. Cibabis nos pane lacrimarum et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris et inimici nostri subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de Egipto transtulisti eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius et plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suas usque ad mare et usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius et vindemiant eam omnes qui pregrediuntur viam. Exterminavit eam aper de silva et singularis ferus depastus est eam. Domine deus virtutum convertere respice de celo et vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua et super filium quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te vivificabis nos et nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus.

In finem pro torcularibus ps. ipsi Asaph quinta sabbati lxxx

Exultate deo adiutori nostro iubilate deo Iacob. Sumite psalmum et date tympanum psalterium iocundum cum cythara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die sollempnitatis vestre. Quia preceptum in Israel est et iudicium deo Iacob. Testimonium in Ioseph posuit illud cum exiret de terra Egipti linguam quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me et liberavi te exaudivi te in abscondito tempestatis probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te Israel si audieris me non erit in te deus recens neque adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Egipti dilata

os tuum et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam et Israel non intendit michi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me Israel si in viis meis ambulasset, pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei et erit tempus eorum in secula. Et cibavit eos ex adipe frumenti et de petra melle saturavit eos. In finem psalmus asaph lxxx

Deus stetit in sinagoga deorum in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. Canticum psalmi ipsi asaph lxxxi

Deus quis similis erit tibi ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite disperdamus eos de gente et non memoretur nomen Israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul adversum te testamentum disposuerunt tabernacula ydumeorum et Ismahelite. Moab et agareni et gebal et amon et amalech alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis fac madian et sisare sicut iabin in torrente cison. Disperierunt in endor facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris in

tempestate tua et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus tu solus altissimus in omni terra. In finem pro torcularibus filiis chore psalmus lxxxiii

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum. Concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictiones dabit legislator ibunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia domine virtutum beatus homo qui sperat in te. In finem filiorum chore psalmus lxxxiiii

Benedixisti domine terram tuam avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus quoniam loquetur

pacem in plebem suam et super sanctos
suos et in eos qui convertuntur ad cor.
Verumtamen prope est timentes eum salutare
ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra.
Misericordia et veritas obviaverunt
sibi iustitia et pax osculate sunt. Ve-
ritas de terra orta est et iustitia de
celo prospexit. Etenim dominus dabit
benignitatem et terra nostra dabit fruc-
tum suum. Iustitia ante eum ambulabit
et ponet in via gressus suos. Oratio
David lxxxv.

Inclina domine aurem tuam et exaudi me
quoniam inops et pauper sum ego.
Custodi animam meam quoniam sanctus sum:
salvum fac servum tuum deus meus
sperantem in te. Miserere mei domine
quoniam ad te clamavi tota die. Letifi-
ca animam servi tui quoniam ad te domine animam
meam levavi. Quoniam tu domine sua-
vis es et mitis es et multe misericordie
omnibus invocantibus te. Auribus per-
cipe domine orationem meam et intende voci
deprecationis mee. In die tribulationis
mee clamavi ad te quia exaudisti
me. Non est similis tui in diis domine
et non est secundum opera tua. Omnes gentes
quascumque fecisti venient et adorabunt
coram te domine et glorificabunt nomen
tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mi-
rabilia tu es deus solus. Deduc me
domine in via tua et ingrediar in veri-
tate tua letetur cor meum ut timeat
nomen tuum. Confitebor tibi domine
deus meus in toto corde meo et glori-
ficabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia
tua magna est super me et eruisti
animam meam ex inferno inferiori. Deus
iniqui insurrexerunt super me et sina-
goga potentium quesierunt animam meam
et non proposuerunt te in conspectu suo. Et
tu domine deus meus miserator et mi-
sericors patiens et multe misericordie et ve-
rax. Respice in me et miserere mei
da imperium tuum puero tuo et salvum
fac filium ancille tue. Fac mecum signum
in bono ut videant qui oderunt me et
confundantur quoniam tu domine adiuvasti

me et consolatus es me. Filiis Chore
psalmus cantici lxxxvi.

Fundamenta eius in montibus sanctis di-
ligit dominus portas Syon super omnia
tabernacula Iacob. Gloriosa dicta
sunt de te civitas dei. Memor ero Raab et
Babilonis scientium me. Ecce alienige-
ne et Tyrus et populus Ethiopum hii fue-
runt illic. Numquid Syon dicet homo et homo
natus est in ea et ipse fundavit eam Alti-
ssimus. Dominus narrabit in scripturis populorum
et principum horum qui fuerunt in ea. Sic-
ut letantium omnium habitatio est in te. Canticum
psalmi filiis Chore pro Melechia:
de ad respondendum intellectus E-
mathi Israhelite vel Hezraelite lxxxvii.

Domine deus salutis mee in die cla-
mavi et nocte coram te. Intret
in conspectu tuo oratio mea inclina
aurem tuam ad precem meam. Quia re-
pleta est malis anima mea et vita mea
inferno appropinquavit. Estimatus sum cum
descendentibus in lacum factus sum sicut homo
sine adiutorio inter mortuos liber. Sic-
ut vulnerati dormientes in sepulcris quorum
non est memor amplius et ipsi de manu
tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu
inferiori in tenebrosis et in umbra
mortis. Super me confirmatus est fu-
ror tuus et omnes fluctus tuos induxi-
sti super me. Longe fecisti notos meos
a me posuerunt me abhominationem sibi.
Traditus sum et non egrediebar. Oculi
mei languerunt pre inopia. Clamavi
ad te domine tota die expandi ad te
manus meas. Numquid mortuis facies
mirabilia aut medici suscitabunt et
confitebuntur tibi. Numquid narrabit ali-
quis in sepulcro misericordiam tuam et veritatem
tuam in perditione. Numquid cognoscentur
in tenebris mirabilia tua et iustitia
tua in terra oblivionis. Et ego ad te cla-
mavi et mane oratio mea preveniet
te. Ut quid domine repellis orationem meam
avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego
et in laboribus a iuventute mea exal-
tatus autem humiliatus sum et conturbatus.
In me transierunt ire tue et terrores tui con-
turbaverunt me. Circumdederunt me

sicut aqua tota die circumdederunt me
simul. Elongasti a me amicum et proximum
et notos meos a miseria. Intellectus
ethan israelite psalmus lxxxviij

Misericordias domini in eternum canta
bo. In generationem et generationem annun
ciabo veritatem tuam in ore meo.
Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur
in celis preparabitur veritas tua in eis.
Disposui testamentum electis meis iuravi
david servo meo usque in eternum
preparabo semen tuum. Et edificabo in ge
neratione et generationem sedem tuam. Con
fitebuntur celi mirabilia tua domine
etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam
quis in nubibus equabitur domino
similis erit domino in filiis dei. Deus
qui glorificatur in consilio sanctorum magnus
et terribilis super omnes qui in circuitu
eius sunt. Domine deus virtutum quis
similis tibi potens es domine et veritas tua
in circuitu tuo. Tu dominaris potestati ma
ris motum autem fluctuum eius tu miti
gas. Tu humiliasti sicut vulneratum super
bum in brachio virtutis tue dispersisti
inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est
terra orbem terre et plenitudinem eius tu
fundasti aquilonem et mare tu creasti.
Thabor et hermon in nomine tuo exul
tabunt tuum brachium cum potentia. Fir
metur manus tua et exaltetur dextera
tua iustitia et iudicium preparatio sedis tue.
Misericordia et veritas precedent faciem
tuam beatus populus qui scit iubilationem. Domine
in lumine vultus tui ambulabunt et in
nomine tuo exultabunt tota die et in
iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria
virtutis eorum tu es et in beneplacito tuo
exaltabitur cornu nostrum. Quia domini
est assumptio nostra et sancti israel regis nostri.
Tunc locutus es in visione sanctis tuis et
dixisti posui adiutorium in potente ex
celso et exaltavi electum de plebe mea.
Inveni david servum meum oleo sancto
meo unxi eum. Manus enim mea au
xiliabitur ei et brachium meum confor
mabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo et
filius iniquitatis non apponet nocere eum.
Et concidam a facie ipsius inimicos eius
et odientes eum in fugam convertam. Et
veritas mea et misericordia mea cum ipso et
in nomine meo exaltabitur cor
nu eius. Et ponam in mari ma
num eius et in fluminibus dexteram eius.
Ipse invocabit me pater meus es tu
deus meus et susceptor salutis mee.
Et ego primogenitum ponam illum ex
celsum pre regibus terre. In eternum ser
vabo illi misericordiam meam et testamen
tum meum fidele ipsi. Et ponam in
seculum seculi semen eius et thronum eius
sicut dies celi. Si autem dereliquerint
filii eius legem meam et in iudiciis
meis non ambulaverint. Si iusti
tias meas prophanaverint et man
data mea non custodierint visita
bo in virga iniquitates eorum et in
verberibus peccata eorum. Misericordiam
autem meam non dispergam ab eo neque
nocebo in veritate mea neque propha
nabo testamentum meum et que pro
cedunt de labiis meis non faciam
irrita. Semel iuravi in sancto meo si
david mentiar semen eius in eternum
manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu
meo et sicut luna perfecta in eternum
et testis in celo fidelis. Tu vero re
pulisti et despexisti distulisti christum
tuum. Evertisti testamentum servi tui pro
phanasti in terra sanctuarium eius. De
struxisti omnes sepes eius posuisti fir
mamentum eius in formidinem. Diri
puerunt eum omnes transeuntes viam
factus est in obprobrium vicinis suis.
Exaltasti dexteram deprimentium eum
letificasti omnes inimicos eius. Avertisti
adiutorium gladii tui et non es au
xiliatus ei in bello. Destruxisti eum
ab emundatione et sedem eius in terram col
lisisti. Minorasti dies temporis eius per
fudisti eum confusione. Usquequo domine
avertis in finem exardescit sicut ignis
ira tua. Memorare que mea substan
tia numquid enim vane constituisti omnes
filios hominum. Quis est homo qui vivet
et non videbit mortem eruet animam
suam de manu inferi. Ubi sunt mise
ricordie tue antique domine sicut iurasti

in virtute tua. Memor esto domine
obprobrii servorum tuorum quod continui in
sinu meo multarum gentium. Quod ex
probraverunt inimici tui domine quod exprobra
verunt commutationem christi tui. Benedictus
dominus in eternum fiat fiat. Oratio moy
Domine refugium si hominis dei lxxxix
factus es nobis a generatione in
generationem. Priusquam montes
fierent aut formaretur terra et orbis a seculo
et usque in seculum tu es deus. Ne aver
tas hominem in humilitatem et dixisti con
vertimini filii hominum. Quoniam mille anni
ante oculos tuos tamquam dies hesterna
que preteriit. Et custodia in nocte
que pro nichilo habentur eorum anni erunt.
Mane sicut herba transeat mane
floreat et transeat vespere decidat in
durescat et arescat. Quia defecimus
in ira tua et in furore tuo turbati su
mus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu
tuo seculum nostrum in illuminatione vul
tus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt
in ira tua defecimus. Anni nostri sicut
aranea meditabuntur dies annorum
nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si
autem in potentatibus octoginta anni
et amplius eorum labor et dolor. Quoniam
supervenit mansuetudo et corripiemur.
Quis novit potestatem ire tue et pre
timore iram tuam dinumerare. Dexteram
tuam sic notam fac et eruditos cor
de in sapientia. Convertere domine usquequo et
deprecabilis esto super servos tuos.
Repleti sumus mane misericordia tua et
exultavimus et delectati sumus in om
nibus diebus nostris letati sumus pro die
bus quibus nos humiliasti annis quibus
vidimus mala. Respice in servos tu
os et in opera tua et dirige filios eorum.
Et sit splendor domini dei nostri super nos
et opera manuum nostrarum dirige super nos
et opus manuum nostrarum dirige. Laus
cantici psalmus david xc
Qui habitat in adiutorio altissimi
in protectione dei celi commorabitur.
Dicet domino susceptor meus es tu
et refugium meum deus meus sperabo in
eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo
venantium et a verbo aspero. In scap
pulis suis obumbrabit tibi veritas
eius non timebis a timore nocturno. A
sagitta volante in die a negocio peram
bulante in tenebris ab incursu et de
monio meridiano. Cadent a latere
tuo mille et decem milia a dextris tuis
ad te autem non appropinquabit. Verumtamen
oculis tuis considerabis et retributionem
peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea
altissimum posuisti refugium tuum. Non acce
det ad te malum et flagellum non appropin
quabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis
mandavit de te ut custodiant te in omni
bus viis tuis. In manibus portabunt
te ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. Super aspidem et basiliscum am
bulabis et conculcabis leonem et draco
nem. Quoniam in me speravit liberabo eum
protegam eum quoniam cognovit nomen meum.
Clamabit ad me et ego exaudiam eum
cum ipso sum in tribulatione eripiam eum et
glorificabo eum. Longitudine dierum re
plebo eum et ostendam illi salutare meum.
Psalmus cantici in die sabbati xci
Bonum est confiteri domino et psal
lere nomini tuo altissime. Ad
annunciandum mane misericordiam tuam
et veritatem tuam per noctem. In decacordo
psalterio cum cantico in cithara. Quia delec
tasti me domine in factura tua et in operibus
manuum tuarum exultabo. Quam magni
ficata sunt opera tua domine nimis pro
funde facte sunt cogitationes tue. Vir
insipiens non cognoscet et stultus non
intelliget hec. Cum exorti fuerint pec
catores sicut fenum et apparuerint omnes
qui operantur iniquitatem ut intereant
in seculum seculi. Tu autem altissimus in eter
num domine. Quoniam ecce inimici tui domine quoniam
ecce inimici tui peribunt et dispergentur
omnes qui operantur iniquitatem. Et
exaltabitur sicut unicornis cornu meum
et senectus mea in misericordia uberi. Et despe
xit oculus meus inimicos meos et in
surgentibus in me malignantibus au
diet auris mea. Iustus ut palma
florebit ut cedrus libani multiplicabitur.

plantati in domo domini in atriis domus dei florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi, et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus dominus deus noster et non est iniquitas in eo.

Laus cantici David in die ante sabbatum qui inhabitata est terra. xcii.

Dominus regnavit decorem indutus est, indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur. Parata sedes tua deus ex tunc, a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine, elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis, domum tuam domine decet sanctitudo in longitudinem dierum.

Psalmus David quarta sabbati. xciii.

Deus ultionum dominus, deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine, usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet, qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam, non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto corde sunt. Quis consurget mihi adversus malignantes, aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus, misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis, qui fingit dolorem in precepto. Captabunt in animam iusti et sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi dominus in refugium et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum et in malitia eorum disperdet eos, disperdet illos dominus deus noster.

Laus cantici ipsi David. xciiii.

Venite exultemus domino, iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus ei. Quoniam dominus magnus et rex magnus super omnes deos, quia in manu eius sunt omnes fines terre et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud, et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus ante deum, et ploremus coram domino qui fecit nos, quia ipse est deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto, ubi temptaverunt me patres vestri, probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi et dixi semper hii errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas, ut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Canticum David quando domus edificabatur post captivitatem. xcv.

Cantate domino canticum novum, cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius, annuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis, terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia, dominus autem celos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius, sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium, afferte

domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius tollite hostias et introite in atria eius adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra dicite in gentibus quia dominus regnavit etenim correxit orbem terre qui non commovebitur iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra commoveatur mare et plenitudo eius gaudebunt campi et omnia que in eis sunt tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate et populos in veritate sua.

Ps. huic david quando terra eius restituta est. xc vij

Dominus regnavit exultet terra letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terre vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini a facie domini omnis terra. Annuntiaverunt celi iustitiam eius et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia qui gloriantur in simulacris suis adorate eum omnes angeli eius. Audivit et letata est syon et exultaverunt filie iude propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto et rectis corde leticia. Letamini iusti in domino et confitemini memorie sanctificationis eius.

Ps. david. xc viij

Cantate domino canticum novum quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue et veritatis sue domui israel. Iubilate deo omnis terra cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cithara in cithara et voce psalmi in tubis ductilibus et voce tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini moveatur mare et plenitudo eius orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia et populos in equitate.

Ps. david. xc viij

Dominus regnavit irascantur populi qui sedet super cherubin moveatur terra. Dominus in syon magnus et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones iudicium et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos deus tu propitius fuisti eis et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus noster.

Ps. in confessione. xc ix

Iubilate deo omnis terra servite domino in leticia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos populus eius et oves pascue eius. Introite portas eius in confessione atria eius in ympnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius et usque in generationem et generationem veritas eius.

Ps. ipsi david. c

Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine psallam et intelligam in via immaculata quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam facientes prevaricationes odivi non adhesit mihi cor pravum declinantem a me non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar superbo oculo

et insatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terrae ut sedeant mecum. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meae qui facit superbiam; qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terrae ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem. Oratio pauperis cum anxiatus et coram domino effudit precem suam. CI

Domine exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me; in quacumque die tribulor exaudi. In quacumque die invocavero te velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut foenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhaesit os meum carni meae. Similis factus sum pellicano solitudinis; factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie irae et indignationis tuae quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt, et ego sicut foenum arui. Tu autem domine in aeternum permanes et memoriale tuum in generationem et generationem. Tu exsurgens misereberis Sion quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et terrae eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine et omnes reges terrae gloriam tuam. Quia aedificavit dominus Sion et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium et non sprevit precem eorum. Scribantur haec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de caelo in terram aspexit de excelso sancto suo dominus de caelo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuntiet in Sion nomen domini et laudem eius in Ierusalem. In conveniendo populos in unum et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis suae: paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum, in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti et opera manuum tuarum sunt caeli. Ipsi peribunt tu autem permanes et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur; tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in saeculum dirigetur. Psalmus David. CII

Benedic anima mea domino et omnia quae intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum; renovabitur ut aquilae iuventus tua. Faciens misericordias dominus et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus, longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur neque in aeternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem caeli a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus; homo sicut foenum dies eius, tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab aeterno et usque in aeternum super timentes eum, et iustitia illius super filios filiorum his qui servant testamentum eius, et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. Dominus in caelo paravit sedem suam et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius potentes virtute facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius ministri eius qui faciunt

voluntatem eius Benedicite domino omnia
opera eius in omni loco dominationis eius bene
dic anima mea domino ps[almus] david C.iii

Benedic anima mea domino domine
deus meus magnificatus es
vehementer Confessionem et de
corem induisti amictus lumine sicut ve
stimento Extendens celum sicut pel
lem qui tegis aquis superiora eius
Qui ponis nubem ascensum tuum qui
ambulas super pennas ventorum Qui
facis angelos tuos spiritus / et ministros
tuos ignem urentem Qui fundasti
terram super stabilitatem suam non in
clinabitur in seculum seculi Abyssus sic
vestimentum amictus eius super montes
stabunt aque Ab increpatione tua fu
gient a voce tonitrui tui formidabunt
Ascendunt montes et descendunt campi
in locum quem fundasti eis Terminum
posuisti quem non transgredientur neque
convertentur operire terram Qui emittis
fontes in convallibus inter medium
montium pertransibunt aque Potabunt omnes
bestie agri expectabunt onagri in
siti sua Super ea volucres celi
habitabunt de medio petrarum dabunt
vocem Rigans montes de superioribus
suis de fructu operum tuorum saciabitur
terra producens fenum iumentis / et herbam
servituti hominum ut educas panem
de terra et vinum letificat cor hominis
ut exhilaret faciem in oleo / et panis
cor hominis confirmet Saturabuntur
ligna campi et cedri libani
quas plantavit illic passeres ni
dificabunt / herodii domus dux
est eorum montes excelsi cervis petra
refugium herinaciis Fecit lunam in tempora
sol cognovit occasum suum Posuisti
tenebras et facta est nox in ipsa per
transibunt omnes bestie silve Catuli
leonum rugientes ut rapiant et querant
a deo escam sibi Ortus est sol et con
gregati sunt et in cubilibus suis colloca
buntur Exibit homo ad opus suum et ad
operationem suam usque ad vesperum Quam
magnificata sunt opera tua / domine omnia
in sapientia fecisti impleta est terra posse
ssione tua Hoc mare magnum

et spaciosum manibus illic reptilia
quorum non est numerus Animalia pusilla cum
magnis illic naves pertransibunt Draco
iste quem formasti ad illudendum ei omnia
a te expectant ut des illis escam in tempore
Dante te illis colligent aperiente te ma
num tuam omnia implebuntur bonitate Aver
tente autem te faciem turbabuntur auferes
spiritum eorum / et deficient in pulverem suum
revertentur Emitte spiritum tuum et creabuntur
et renovabis / faciem terre Sit gloria domini in
seculum letabitur dominus in operibus suis
Qui respicit terram et facit eam tremere
qui tangit montes et fumigant Can
tabo domino in vita mea psallam deo meo
quamdiu sum Iocundum sit ei eloquium me
um / ego vero delectabor in domino Deficiant
peccatores a terra et iniqui ita ut non sint
Benedic anima mea domino Alla[luia] C.iiii

Confitemini domino et invocate nomen
eius annunciate inter gentes opera eius
Cantate ei et psallite ei narrate
omnia mirabilia eius laudamini in no
mine sancto eius letetur cor querentium dominum que
rite dominum et confirmamini querite faciem
eius semper Mementote mirabilium eius que
fecit prodigia eius et iudicia oris eius
Semen abraham servi eius filii iacob
electi eius Ipse dominus deus noster in universa
terra iudicia eius Memor fuit in seculum
testamenti sui verbi quod mandavit in mille
generationes Quod disposuit ad abraham et
iuramenti sui ad ysaac Et statuit illud
in iacob in preceptum et israel in testamentum
eternum Dicens tibi dabo terram chanaan
funiculum hereditatis vestre Cum essent nu
mero brevi paucissimi et incole eius Et
pertransierunt de gente in gentem et de regno
ad populum alterum / non reliquit hominem
nocere eis et corripuit pro eis reges Nolite
tangere christos meos et in prophetis
meis nolite malignari Et vocavit
famem super terram et omne firmamentum panis
contrivit Misit ante eos virum in servum ve
numdatus est ioseph Humiliaverunt in
compedibus pedes eius ferrum pertransiit animam
eius donec veniret verbum eius Eloquium
domini inflammavit eum misit rex et sol
vit eum princeps populorum / et dimi
sit eum Constituit eum dominum domus sue
et principem omnis possessionis sue Ut eru-

erudiret principes eius sicut semetipsum et senes eius prudentiam doceret. Et intravit Israel in Egyptum et Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum vehementer et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius, ut dolum facerent in servos eius. Misit Moysen servum suum, Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum et prodigiorum in terra Cham. Misit tenebras et obscuravit et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem et occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas in penetrabilibus regum ipsorum. Dixit et venit cinomia et ciniphes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem, ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas et ficulneas eorum et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos in argento et auro et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est Egyptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque, abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius et legem eius requirant.

Confitemini domino quoniam bonus. C.v. quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad letandum in letitia gentis tue, ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Patres nostri in Egypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare, mare rubrum. Et salvavit eos propter nomen suum ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est, et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium, et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius et laudaverunt laudem eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit Dathan et operuit super congregationem Abiron. Et exarsit ignis in synagoga ipsorum, flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in Oreb et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Et obliti sunt deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Egypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius, ut averteret iram eius ne disperderet eos. Et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem, non crediderunt verbo eius et murmuraverunt in tabernaculis suis, non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt Beelphegor et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis et multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees et placavit, et cessavit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam in generationem et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis et vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis. Non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt

opus eorum et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus et contaminata est in operibus eorum et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est dominus furore in populo suo et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum et humiliati sunt sub manibus eorum, sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos fac nos domine deus noster et congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo et gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum et dicet omnis populus fiat fiat. CVI

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino quos redemit de manu inimici et de regionibus congregavit eos. A solis ortu et occasu ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso, viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et umbra mortis vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei et consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum, infirmati sunt nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ereas et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum et appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis et annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem a malicia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocavit illic esurientes et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros et plantaverunt vineas et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt nimis et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contemptio super principes et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiuvit pauperem de inopia et posuit sicut oves

familias. Videbunt recti et letabuntur et omnis iniquitas opilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec et intelliget misericordias domini.

Canticum david CVII

Paratum cor meum deus paratum cor meum cantabo et psallam in gloria mea. Exsurge gloria mea exsurge psalterium et cithara exsurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine et psallam tibi in nationibus. Quia magna est super celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus et super omnem terram gloria tua ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam sichimam et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est galaad et meus est manasses et effraim susceptio capitis mei. Iuda rex meus. Moab lebes spei mee. In idumeam extendam calciamentum meum mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos et non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

In finem psalmus david CVIII

Deus laudem meam ne tacueris quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa et sermonibus odii circumdederunt me et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani et uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendicent eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omnem substantiam eius et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini et peccatum matris eius non deleatur.

Fiant contra dominum semper et dispereat de terra memoria eorum pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum et intravit sicut aqua in interiora eius et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur et sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine fac mecum propter nomen tuum quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper sum ego et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum et excussus sum sicut locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum obprobrium illis viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua hec et tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices qui insurgunt in me confundantur servus autem tuus letabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo et in medio multorum laudabo eum. Quia astitit a dextris pauperis ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

CIX

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam virtutis tue emittet dominus ex syon dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Dominus a dextris tuis confregit in die ire sue reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet propterea exaltabit

Confitebor tibi CX Capitulum domine in toto corde meo in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius et iusticia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui virtutem operum suorum annunciabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi facta in veritate et equitate. Redemptionem misit dominus populo suo mandavit in eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius initium sapientie timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum laudatio eius manet in seculum seculi.

Reversionis aggei et zacharie CXI

Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius et iusticia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponet sermones suos in iudicio quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino confirmatum est cor eius non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet desiderium peccatorum peribit. CXII

Laudate pueri dominum laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem. CXIII

In exitu israel de egipto domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius israel potestas eius. Mare vidit et fugit iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Os habent et non loquentur oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri et benedixit nobis. Benedixit domui israel benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos et super filios vestros. Benedicti vos domino qui fecit celum et terram. Celum celi domino terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino ex hoc nunc et usque in seculum.

Dilexi quoniam exaudiet dominus CXIIII vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam michi et

in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni, et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam, misericors dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus, humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrimis, pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum.

CXV

Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus, ego servus tuus et filius ancille tue. Dirupisti vincula mea, et tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius in atriis domus domini in medio tui Jerusalem.

Confitemini domino quoniam bonus CXVI quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc Israel quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem, dextera domini exaltavit me, dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitie, ingressus in eas confitebor domino. Hec porta domini, iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Hec est dies quam fecit dominus, exultemus et letemur in ea. O domine salvum me fac, o domine bene prosperare. Benedictus qui venit in nomine domini. Benediximus vobis de domo domini, deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi, deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius.

Beati immaculati in via qui ambulant Aleph CXVII in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didici iudicia iustitie tue. Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas usquequaque.

Beth

In quo corrigit adolescentior viam suam? In custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te, ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Benedictus es domine, doce me iustificationes tuas. In labiis meis pronunciavi omnia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divitiis. In mandatis

tuis exercebor et considerabo vias tuas
In iustificationibus tuis meditabor
non obliviscar sermones tuos. Gimel
Retribue servo tuo vivifica
me et custodiam sermones tu-
os. Revela oculos meos et conside-
rabo mirabilia de lege tua. Incola
ego sum in terra non abscondas a me man-
data tua. Concupivit anima mea deside-
rare iustificationes tuas in omni
tempore. Increpasti superbos maledicti qui
declinant a mandatis tuis. Aufer a
me opprobrium et contemptum quia testimonia
tua exquisivi. Etenim sederunt princi-
pes et adversum me loquebantur servus autem
tuus exercebatur in iustificationibus tuis
Nam et testimonia tua meditatio mea est
et consilium meum iustificationes tue.
Adhesit pavimento anima mea. Deleth
vivifica me secundum verbum tuum
Vias meas enunciavi et exaudisti
me doce me iustificationes tuas
Viam iustificationum tuarum instrue me
et exercebor in mirabilibus tuis. Dormi-
tavit anima mea pre tedio confirma me
in verbis tuis. Viam iniquitatis amove
a me et de lege tua miserere mei. Vi-
am veritatis elegi et iudicia tua non
sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis
domine noli me confundere. Viam mandatorum
tuorum cucurri cum dilatasti cor meum.
Legem pone mihi domine viam He
iustificationum tuarum et exquiram
eam semper. Da mihi intellectum et scru-
tabor legem tuam et custodiam illam
in toto corde meo. Deduc me in se-
mitam mandatorum tuorum quia ipsam vo-
lui. Inclina cor meum in testimonia
tua et non in avariciam. Averte oculos
meos ne videant vanitatem in via
tua vivifica me. Statue servo tuo
eloquium tuum in timore tuo. Amputa
opprobrium meum quod suspicatus sum quia
iudicia tua iocunda. Ecce concupivi
mandata tua in equitate tua vivifica
me. Et veniat super me misericordia
tua domine salutare tuum Vau
secundum eloquium tuum. Et respondebo ex-
probrantibus michi verbum quia speravi in
verbum veritatis usquequaque quia in

iudiciis tuis supersperavi. Et custodie-
bam legem tuam semper in seculum et in se-
culum seculi. Et ambulabam in lati-
tudine quia mandata tua exquisi-
vi. Et loquebar in testimoniis tuis
in conspectu regum et non confundebar. Et
meditabar in mandatis tuis que dile-
xi. Et levavi manus meas ad man-
data tua que dilexi et exercebor in in-
stificationibus tuis Zai
Memor esto verbi tui servo tuo de-
in quo mihi spem dedisti. Hec me
consolata est in humilitate mea
quia eloquium tuum vivificavit me. Su-
perbi inique agebant usquequaque a
lege autem tua non declinavi. Memor
iudiciorum tuorum a seculo domine et consola-
tus sum. Defectio tenuit me pro pecca-
toribus derelinquentibus legem tuam. Can-
tabiles mihi erant iustificationes
tue in loco peregrinationis mee. Memor
fui nocte nominis tui domine et custodivi
legem tuam. Hec facta est mihi quia in-
stificationes tuas exquisivi. Heth
Portio mea domine dixi
custodire legem tuam. Deprecatus
sum faciem tuam in toto corde
meo miserere mei secundum eloquium tuum. Co-
gitavi vias meas et converti testimonia
tua. Paratus sum et non sum turbatus ut
custodiam mandata tua. Funes peccatorum
circumplexi sunt me et legem tuam non
sum oblitus. Media nocte surgebam
ad confitendum tibi super iudicia iustifi-
cationis tue. Particeps ego sum omni-
um timencium te et custodiencium manda-
ta tua. Misericordia tua domine plena est
terra iustificationes tuas doce me.
Bonitatem fecisti cum servo Teth
tuo domine secundum verbum tuum. Bonitatem
et disciplinam et scientiam doce
me quia mandatis tuis credidi.
Priusquam humiliarer ego
deliqui propterea eloquium tuum custo-
divi. Bonus es tu et in bonitate
tua doce me iustificationes tuas.
Multiplicata est super me iniquitas
superborum ego autem in toto corde meo
scrutabor mandata tua. Coa-

coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui: super milia auri et argenti. Ioth

Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me: da mihi intellectum ut discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur: quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me: secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vivam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te: et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar. Caph

Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me adiuva me. Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui. Lameth

In eternum domine verbum tuum: permanet in celo. In generationem et generationem veritas tua: fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac: quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Men

Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua quesivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis. Nun

Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Iuravi et statui custodire: iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usquequaque domine: vivifica me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: et iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eternum: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Samech

Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni: et scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam: et non confundas me ab expectatione mea. Adiuva me et salvus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta est cogitatio eorum. Prevaricantes reputavi omnes peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui. Ayn

Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumniantibus me. Suscipe servum tuum in bonum: ut non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitie tue. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce me. Servus tuus sum ego: da mihi intellectum ut sciam testimonia

tum. Tempus faciendi domine dissipaverunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua super aurum et topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar omnem viam iniquam odio habui.

Phe Mirabilia testimonia tua ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum quia mandata tua desiderabam. Aspice in me et miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum et non dominetur mei omnis iniustitia. Redime me a calumniis hominum ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei quia non custodierunt legem tuam.

Sade Iustus es domine et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in eternum et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum intellectum da mihi et vivam.

Coph Clamavi in toto corde meo exaudi me domine iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te salvum me fac ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi quia in verba tua supersperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine et omnes vie tue veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis quia in eternum fundasti ea.

Res Vide humilitatem meam et eripe me quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe domine secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur et tribulant me a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricantes et tabescebam quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas in eternum omnia iudicia iustitie tue.

Sin Principes persecuti sunt me gratis et a verbis tuis formidavit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abhominatus sum legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine et mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua et dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua et testimonia tua quia omnes vie mee in conspectu tuo.

Thau Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine iuxta eloquium tuum da michi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea ympnum cum docueris me iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me quoniam mandata tua elegi. Concupivi salutare tuum domine et lex tua meditatio mea. Vivet anima mea et laudabit te et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis que periit quere servum tuum domine quia mandata tua non sum oblitus.

Canticum graduum Ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit me. Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitavi cum habitantibus Cedar multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus cum loquebar illis.

impugnabant me gratis. Canticum graduum

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium michi. Auxilium meum a domino qui fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit israel. Dominus custodit te, dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum, ex hoc nunc et usque in seculum. CXXI

Letatus sum in hiis que dicta sunt michi, in domum domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis ierusalem. Ierusalem que edificatur ut civitas, cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini, testimonium israel ad confitendum nomini domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum david. Rogate que ad pacem sunt ierusalem, et abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua, et abundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos meos loquebar pacem de te. Propter domum domini dei nostri quesivi bona tibi. Canticum graduum CXXII

Ad te levavi oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine sue, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra, obprobrium habundantibus et despectio superbis. CXXIII

Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel, nisi quia dominus erat in nobis. Cum exsurgerent homines in nos, forte vivos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransivit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram. Canticum graduum CXXIIII

Qui confidunt in domino sicut mons syon, non commovebitur in eternum qui habitat in ierusalem. Montes in circuitu eius, et dominus in circuitu populi sui ex hoc nunc et usque in seculum. Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum, ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac domine bonis et rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem, pax super israel.

In convertendo dominus CXXV captivitatem syon facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes magnificavit dominus facere cum eis. Magnificavit dominus facere nobiscum, facti sumus letantes. Converte domine captivitatem nostram, sicut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis, in exultatione metent. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. CXXVI

Nisi dominus edificaverit domum, in vanum laboraverunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis sompnum, ecce hereditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis, ita filii excussorum. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis, non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta. CXXVII

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tue. Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex syon, et videas bona ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum

tuorum. pacem super israel. CXXVIII

Saepe expugnaverunt me a iuventute mea, et enim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet cervices peccatorum: confundantur et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Syon. Fiant sicut fenum tectorum: quod priusquam evellatur exaruit. De quo non implebit manum suam qui metet, et sinum suum qui manipulos colligit. Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super vos; benediximus vobis in nomine domini. CXXIX

De profundis clamavi ad te domine: domine exaudi orationem meam. Fiant aures tue intendentes in vocem deprecationis mee. Si iniquitates observaveris domine, domine quis sustinebit? Quia apud te propiciacio est: et propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo eius: speravit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem speret israel in domino. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redempcio. Et ipse redimet israel ex omnibus iniquitatibus eius. CXXX

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam. Sicut ablactatus super matre sua: ita retribucio in anima mea. Speret israel in domino: ex hoc nunc et usque in seculum. CXXXI

Memento domine David: et omnis mansuetudinis eius. Sicut iuravit domino: votum vovit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero sompnum oculis meis: et palpebris meis dormitacionem. Et requiem temporibus meis donec inveniam locum domino: tabernaculum deo iacob. Ecce audivimus eam in effrata: invenimus eam in campis silve. Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam: tu et archa sanctificacionis tue. Sacerdotes tui induantur iusticiam: et sancti tui exultent. Propter David servum tuum: non avertas faciem christi tui. Iuravit dominus David veritatem et non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filii tui testamentum meum: et testimonia mea hec que docebo eos. Et filii eorum usque in seculum: sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus Syon: elegit eam in habitacionem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: et sancti eius exultacione exultabunt. Illuc producam cornu David: paravi lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificacio mea. CXXXII

Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam, barbam aaron. Quod descendit in ora vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem Syon. Quoniam illic mandavit dominus benedictionem: et vitam usque in seculum. CXXXIII

Ecce nunc benedicite dominum omnes servi domini. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et benedicite dominum. Benedicat te dominus ex Syon: qui fecit celum et terram. CXXXIIII

Laudate nomen domini: laudate dominum servi. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus est dominus: psallite nomini eius quoniam suave est. Quoniam iacob elegit sibi dominus: israel in possessionem sibi. Quia ego cognovi quod magnus est dominus: et deus noster prae omnibus diis. Omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra: in mari et in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluviam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis: qui percussit primogenita egypti ab homine usque ad pecus. Et misit signa et prodigia in medio tui egypte: in pharaonem et in omnes servos eius. Qui percussit gentes

multas et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum et og regem basan et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem hereditatem israel populo suo. Domine nomen tuum in eternum, domine memoriale tuum in generationem et generationem. Quia iudicabit dominus populum suum et in servis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Os habent et non loquentur, oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis. Domus levi benedicite domino qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex syon qui habitat in ierusalem.

CXXXV

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini domino dominorum quoniam in seculum misericordia eius. Qui facit mirabilia magna solus quoniam in eternum misericordia eius. Qui fecit celos in intellectu quoniam in eternum misericordia eius. Qui firmavit terram super aquas quoniam in eternum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna quoniam in eternum misericordia eius. Solem in potestate diei quoniam in eternum misericordia eius. Lunam et stellas in potestate noctis quoniam in eternum misericordia eius. Qui percussit egiptum cum primogenitis eorum quoniam in eternum misericordia eius. Qui eduxit israel de medio eorum quoniam in eternum misericordia eius. In manu potenti et brachio excelso quoniam in eternum misericordia eius. Qui divisit mare rubrum in divisiones quoniam in eternum misericordia eius. Qui eduxit israel per medium eius quoniam in eternum misericordia eius. Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro quoniam in eternum misericordia eius. Qui traduxit populum suum per desertum quoniam in eternum misericordia eius. Qui percussit reges magnos quoniam in eternum misericordia eius. Et occidit reges fortes quoniam in eternum misericordia eius. Et og regem basan quoniam in eternum misericordia eius. Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem israel populo suo quoniam in eternum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri quoniam in eternum misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris quoniam in eternum misericordia eius. Qui dat escam omni carni quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo celi quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini domino dominorum quoniam in seculum misericordia eius.

CXXXVI

Super flumina babilonis illic sedimus et flevimus dum recordaremur sion. In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos verba cantionum. Et qui abduxerunt nos: ympnum cantate nobis de canticis sion. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis si non meminero tui. Si non proposuero tui ierusalem in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum edom in die ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea. Filia babilonis misera beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram.

CXXXVII

Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre quia audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis domini quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me domine misericordia tua in seculum opera manuum tuarum ne despicias.

CXXXVIII

Domine probasti me et cognovisti me tu cognovisti sessionem

sionem meam et resurrectionem meam
meam. Tu intellexisti cogitationes
meas de longe: semitam meam et
funiculum meum investigasti. Et
omnes vias meas previdisti: quia non
est sermo in lingua mea. Ecce tu
domine cognovisti omnia novissima et
antiqua: tu formasti me et posuisti
super me manum tuam. Mirabilis
facta est scientia tua ex me: confortata
est et non potero ad eam. Quo ibo a
spiritu tuo et quo a facie tua fugiam.
Si ascendero in celum tu illic es:
si descendero ad infernum ades. Si sump-
sero pennas meas diluculo et habita-
vero in extremis maris. Etenim illuc
manus tua deducet me et tenebit
me dextera tua. Et dixi forsitan
tenebre conculcabunt me: et nox il-
luminatio mea in deliciis meis. Quia
nec tenebre non obscurabuntur a te
et nox sicut dies illuminabitur: sicut
tenebre eius ita et lumen eius. Quia
tu possedisti renes meos: suscepi-
sti me de utero matris mee. Con-
fitebor tibi quia terribiliter ma-
gnificatus es: mirabilia opera tua
et anima mea cognoscet nimis.
Non est occultatum os meum a te
quod fecisti in occulto: et substantia mea
in inferioribus terre. Imperfectum meum
viderunt oculi tui et in libro
tuo omnes scribentur. Dies formabun-
tur et nemo in eis. Michi autem
nimis honorificati sunt amici tui deus: ni-
mis confortatus est principatus eorum.
Dinumerabo eos et super arenam mul-
tiplicabuntur: exurrexi et adhuc
sum tecum. Si occideris deus peccatores:
viri sanguinum declinate a me. Quia
dicitis in cogitatione: accipient in va-
nitate civitates tuas. Nonne qui
oderunt te domine oderam: et super inimicos
tuos tabescebam. Perfecto odio ode-
ram illos: et inimici facti sunt michi. Proba me
deus et scito cor meum: interroga me
et cognosce semitas meas. Et

vide si via iniquitatis in me est: et deduc
me in via eterna. CXXXIX

Eripe me domine ab homine malo:
a viro iniquo eripe me. Qui cogita-
verunt iniquitates in corde:
tota die constituebant prelia. Acuerunt
linguas suas sicut serpentes: venenum as-
pidum sub labiis eorum. Custodi me domine
de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis
eripe me. Qui cogitaverunt supplantare
gressus meos: absconderunt superbi la-
queum michi. Et funes extenderunt in
laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt
michi. Dixi domino deus meus es tu: ex-
audi domine vocem deprecationis mee.
Domine domine virtus salutis mee: obum-
brasti super caput meum in die belli.
Non tradas domine a desiderio meo pecca-
tori: cogitaverunt contra me ne derelin-
quas me ne forte exaltentur. Ca-
put circuitus eorum: labor labiorum ipsorum
operiet eos. Cadent super eos carbones
in ignem deicies eos: in miseriis non
subsistent. Vir linguosus non dirigetur
in terra: virum iniustum mala capient
in interitu. Cognovi quia faciet dominus
iudicium inopis: et vindictam pauperum.
Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo: et habi-
tabunt recti cum vultu tuo. XXXX

Domine clamavi ad te exau-
di me: intende voci mee cum
clamavero ad te. Dirigatur
oratio mea sicut incensum in conspectu tuo:
elevatio manuum mearum sacrificium
vespertinum. Pone domine custodiam ori
meo: et ostium circumstantie labiis meis.
Non declines cor meum in verba malitie
ad excusandas excusationes in pec-
catis. Cum hominibus operantibus iniquitatem
et non communicabo cum electis eorum. Corri-
piet me iustus in misericordia et increpabit
me: oleum autem peccatoris non impin-
guet caput meum. Quoniam adhuc
et oratio mea in beneplacitis eorum: ab-
sorpti sunt iuncti petre iudices eorum. Au-
dient verba mea quoniam potuerunt: sicut
crassitudo terre erupta est super terram. Dis-
sipata sunt ossa nostra secus infernum

quia ad te domine oculi mei in te speraui
non auferas animam meam Custodi me
a laqueo quem statuerunt michi et ab scan
dalis operantium iniquitatem Cadent in
retiaculo eius peccatores singulariter sum
ego donec transeam CXXXXI

Voce mea ad dominum clamaui vo
ce mea ad dominum deprecatus sum
Effundo in conspectu eius orationem
meam tribulationem meam ante ipsum pro
nuntio In deficiendo ex me spiritum meum
et tu cognouisti semitas meas In
via hac qua ambulabam abscon
derunt superbi laqueum michi Considera
bam ad dexteram et videbam et non erat
qui cognosceret me Periit fuga a me
et non est qui cognoscat me requirat
animam meam Clamaui ad te domine
dixi tu es spes mea portio mea in
terra viuentium Intende deprecationem meam
quia humiliatus sum nimis Libera me
a persequentibus me quia confortati sunt
super me Educ de custodia animam
meam ad confitendum nomini tuo me ex
pectant iusti donec retribuas michi CXXXXII

Domine exaudi orationem meam
auribus percipe obsecrationem meam
in veritate tua exaudi me
in tua iusticia Et non intres in iu
dicium cum seruo tuo quia non iustificabitur
in conspectu tuo omnis viuens Quia per
secutus est inimicus animam meam humiliauit
in terra vitam meam Collocauit me sicut
mortuos seculi et anxiatus est in me
spiritus meus in me turbatum est cor meum
Memor fui dierum meorum antiquorum me
ditatus sum in omnibus operibus tuis et in
factis manuum tuarum meditabar Ex
pandi manus meas ad te anima mea
sicut terra sine aqua tibi Velociter exaudi
me domine quia defecit spiritus meus Non
auertas faciem tuam a me et similis ero
descendentibus in lacum Auditam fac mi
chi mane misericordiam tuam quia in te speraui No
tam fac michi viam in qua ambulem quia
ad te leuaui animam meam Eripe me de
inimicis meis domine ad te confugi doce
me facere voluntatem tuam quia deus

meus es tu Spiritus tuus bonus de
ducet me in terram rectam propter nomen
tuum domine viuificabis me in equi
tate tua Educes de tribulatione
animam meam et in misericordia tua disperdes
omnes inimicos meos Et perdes omnes
qui tribulant animam meam quoniam ego
seruus tuus sum CXXXXIII

Benedictus dominus deus meus
qui docet manus meas ad
prelium et digitos meos ad
bellum Misericordia mea et refugium me
um susceptor meus et liberator me
us protector meus et in ipso speraui
qui subdit populum meum sub me
Domine quid est homo quia innotuisti ei aut
filius hominis quia reputas eum Homo
vanitati similis factus est dies eius
sicut vmbra pretereunt Domine inclina
celos tuos et descende tange mon
tes et fumigabunt Fulgura co
ruscationem et dissipabis eos emit
te sagittas tuas et conturbabis
eos Emitte manum tuam de alto
eripe me et libera me de aquis multis
et de manu filiorum alienorum Quo
rum os locutum est vanitatem et dextera
eorum dextera iniquitatis Deus can
ticum nouum cantabo tibi in psalterio
decacordo psallam tibi Qui
das salutem regibus qui redemi
sti dauid seruum tuum de gladio ma
ligno eripe me Et erue me de
manu filiorum alienorum quorum os lo
cutum est vanitatem et dextera eorum
dextera iniquitatis Quorum filii sic
ut nouelle plantationes in iuuentute
sua Filie eorum composite circumornate
vt similitudo templi Promptuaria eorum
plena eructantia ex hoc in illud
Oues eorum fetose habundantes in
egressibus suis boues eorum crasse
Non est ruina maceriae neque transi
tus neque clamor in plateis eorum
Beatum dixerunt populum cui hec sunt
beatus populus cuius dominus deus eius

Exaltabo te deus meus rex CXXXXIIII
et benedicam nomini
tuo in seculum et in seculum seculi.
Per singulos dies benedicam tibi
et laudabo nomen tuum in seculum et in
seculum seculi. Magnus dominus et lau-
dabilis nimis et magnitudinis eius
non est finis. Generatio et generatio lau-
dabit opera tua et potentiam tuam
pronunciabunt. Magnificentiam glorie sancti-
tatis tue loquentur et mirabilia
tua narrabunt. Et virtutem terribilium
tuorum dicent et magnitudinem tuam nar-
rabunt. Memoriam abundancie suavitatis
tue eructabunt et iusticia tua exul-
tabunt. Miserator et misericors dominus
paciens et multum misericors. Suavis
dominus universis et miserationes eius
super omnia opera eius. Confiteantur tibi
domine omnia opera tua et sancti tui benedicant
tibi. Gloriam regni tui dicent et poten-
tiam tuam loquentur. Ut notam faciant
filiis hominum potentiam tuam et gloriam
magnificentie regni tui. Regnum tuum
regnum omnium seculorum et dominatio tua in
omni generatione et generationem. Fidelis
dominus in omnibus verbis suis et sanctus
in omnibus operibus suis. Allevat dominus
omnes qui corruunt et erigit omnes eli-
sos. Oculi omnium in te sperant domine et
tu das escam illorum in tempore oportuno.
Aperis tu manum tuam et imples omne
animal benedictione. Iustus dominus in omnibus
viis suis et sanctus in omnibus operibus suis.
Prope est dominus omnibus invocantibus
eum omnibus invocantibus eum in veri-
tate. Voluntatem timentium se faciet et
deprecationem eorum exaudiet et salvos
faciet eos. Custodit dominus omnes dili-
gentes se et omnes peccatores disperdet.
Laudationem domini loquetur os meum
et benedicat omnis caro nomini sancto
eius in seculum et in seculum seculi. CXXXXV

Lauda anima mea dominum lauda-
bo dominum in vita mea psal-
lam deo meo quamdiu fuero.
Nolite confidere in principibus in
filiis hominum in quibus non est salus.
Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam
in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
Beatus cuius deus iacob adiutor eius
spes eius in domino deo ipsius qui fecit ce-
lum et terram mare et omnia que in eis
sunt. Qui custodit veritatem in seculum facit
iudicium iniuriam pacientibus dat escam
esurientibus. Dominus solvit compeditos
dominus illuminat cecos. Dominus erigit elisos
dominus diligit iustos. Dominus custodit
advenas pupillum et viduam susci-
piet et vias peccatorum disperdet. Regna-
bit in secula deus tuus syon in generationem
et generationem. CXXXXVI

Laudate dominum quoniam bonus est
psalmus deo nostro sit iocunda de-
coraque laudatio. Edificans ierusalem
dominus dispersiones israhel congregabit. Qui
sanat contritos corde et alligat con-
tritiones eorum. Qui numerat multitudinem
stellarum et omnibus eis nomina vocat. Ma-
gnus dominus noster et magna virtus eius et
sapiencie eius non est numerus. Suscipiens man-
suetos dominus humilians autem peccatores
usque ad terram. Precinite domino in con-
fessione psallite deo nostro in cithara.
Qui operit celum nubibus et parat terre
pluviam. Qui producit in montibus fenum
et herbam servituti hominum. Qui dat iu-
mentis escam ipsorum et pullis corvorum
invocantibus eum. Non in fortitudine
equi voluntatem habebit nec in ti-
biis viri beneplacitum erit ei. Beneplaci-
tum est domino super timentes eum et in
eis qui sperant super misericordia eius. CXXXXVII

Lauda ierusalem dominum lauda
deum tuum syon. Quoniam confortavit seras
portarum tuarum benedixit filiis
tuis in te. Qui posuit fines tuos pa-
cem et adipe frumenti saciat te. Qui
emittit eloquium suum terre velociter currit
sermo eius. Qui dat nivem sicut lanam
nebulam sicut cinerem spargit. Mittit
cristallum suam sicut buccellas ante faci-
em frigoris eius quis sustinebit. Emit-
tet verbum suum et liquefaciet ea flabit
spiritus eius et fluent aque. Qui

annuntiat verbum suum Iacob iustitias et iudicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi et iudicia sua non manifestavit eis.

CXLVIII

Laudate dominum de celis laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna laudate eum stelle et lumen. Laudate eum celi celorum et aque que super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in eternum et in seculum seculi preceptum posuit et non preteribit. Laudate dominum de terra dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles ligna fructifera et omnes cedri. Bestie et universa pecora serpentes et volucres pennate. Reges terre et omnes populi principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent nomen domini quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius filiis Israel populo appropinquanti sibi.

CXLIX

Laudate domino canticum novum laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur Israel in eo qui fecit eum et filie Syon exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro et tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo et exaltavit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria letabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum gloria hec est omnibus sanctis eius.

CL

Laudate dominum in sanctis eius laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus laudate eum in cymbalis iubilationis omnis spiritus laudet dominum.

Incipit prologus in parabolas Salomonis

Iungat epistola quos iungit sacerdotium immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee Amos Zachariam et Malachiam quos poscitis scripsissem si licuisset pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum notarios nostros et librarios sustentantes ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem tridui opus nomini vestro consecravi interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum masloth quas Hebrei parabolas vulgata editio proverbia vocat coheleth quem grece ecclesiasten latine contionatorem possumus dicere sirassirim quod in nostra lingua vertitur canticum canticorum. Fertur et panaretos Iesu filii Sirach liber et alius pseudographus qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum reperi non ecclesiasticum ut apud Latinos sed parabolas prenotatum. Cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudei Filonis affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum libros legit quidem eos ecclesia sed inter canonicas scripturas non recipit sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane septuaginta interpretum magis editio placet habet eam a nobis olim

emendata legerit, sit nova tradi in veteris destruamus. Et tamen diligentissime legerit sciat magis nostra scripta intelligi que non in tertium vas transfusa coacuerint sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

Capitulum primum

Parabole Salomonis filii David regis Israel ad sciendam sapientiam et disciplinam ad intelligenda verba prudentie ad suscipiendam eruditionem doctrine iustitiam et iudicium et equitatem ut detur parvulis astutia adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem verba sapientium et enigmata eorum. Timor Domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum insidiemur sanguini abscondamus tendiculas contra insontem frustra deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem pretiosam substantiam reperiemus implebimus domos nostras spoliis sortem mitte nobiscum marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat in plateis dat vocem suam in capite turbarum clamitat in foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt noxia cupient et imprudentes odibunt scientiam. Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum et ostendam vobis verba mea. Quia vocavi et renuistis. Extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit quando venerit super vos tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me et non exaudiam mane consurgent et non invenient me eo quod exosam habuerint disciplinam et timorem Domini non susceperint nec acquieverint consilio meo et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet et abundantia perfruetur timore malorum sublato.

Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea absconderis penes te ut audiat sapientiam auris tua inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentie si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis illam tunc intelliges timorem Domini et scientiam Dei invenies quia Dominus dat sapientiam et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter servans semitas iustitie et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit consilium custodiet te et prudentia servabit te ut eruaris de via mala et ab homine qui perversa loquitur qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas qui letantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis quorum vie perverse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis

duce et pacti dei sui oblita est. Inclinata est ad mortem domus eius, et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur, nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona, et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

Capitulum III

Fili mi ne obliviscaris legis mee et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui. et invenies graciam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo. Et ne innitaris prudencie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time dominum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigacio ossium tuorum. Honora dominum de tua substancia et de primiciis omnium frugum tuarum da pauperibus et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne abicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapienciam et qui affluit prudencia. Melior est acquisicio eius negociacione argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius et in sinistra eius divicie et gloria. Vie eius vie pulchre et omnes semite eius pacifice. Lignum vite est hiis qui apprehenderint eam, et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapiencia fundavit terram, stabilivit celos prudencia. Sapiencia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium et erit vita anime tue et gracia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis quiesces et suavis erit sompnus tuus. Ne paveas repentino terrore et irruentes tibi potencias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiat pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest. Si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade et revertere, et cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius, quia abhominacio domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinacio eius. Egestas a domino in domo impii, habitacula autem iustorum benedicentur. Gloriam sapientes possidebunt, stultorum exaltacio ignominia. Illusores ipse deludet et mansuetis dabit graciam.

Capitulum IIII

Audite filii disciplinam patris et attendite ut sciatis prudenciam. Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea et docebat me atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum, custodi precepta mea et vives. Posside sapienciam posside prudenciam. Ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te, dilige eam et servabit te. Principium sapiencie posside sapienciam, et in omni possessione tua acquire prudenciam. Arripe illam et exaltabit te. Glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta graciarum et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapiencie monstrabo tibi, ducam te per semitas equitatis. Quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam ne dimittas eam. Custodi illam quia ipsa est

vita tua. Ne delecteris semitis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per eam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum diem. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus ea et universe carni sanitas. Omni custodia serva cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum et detrahentia labia procul sint a te. Oculi tui recta videant et palpebre precedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram; averte pedem tuum a malo. Vias enim que a dextris sunt novit Dominus, perverse vero sunt que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

V

Fili mi attende sapientiam meam et prudentie mee inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes et disciplinam labia tua conservent. Ne intendas fallacie mulieris. Favus enim distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem illius amara quasi absinthium et acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vite non ambulant; vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi me et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli, ne forte impleantur extranei viribus tuis et labores tui sint in domo aliena et gemas in novissimis quando consumpseris carnes et corpus tuum et dicas: Cur detestatus sum disciplinam et increpationibus non acquievit cor meum nec audivi vocem docentium me et magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui in omni malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta et letare cum muliere adolescentie tue. Cerva carissima et gratissimus hinnulus. Ubera eius inebrient te omni tempore et in amore illius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena et foveris in sinu alterius? Respicit Dominus vias hominis et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium et funibus peccatorum suorum quisque constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam et in multitudine stultitie sue decipietur.

VI

Fili mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebre tue. Eruere quasi dammula de manu et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger et considera vias eius et disce sapientiam, que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem, parat estate cibum sibi et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? Quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus tuas ut dormias. Et veniet tibi quasi viator egestas et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger

fulus veniet ut fons messis tua et
egestas de longe fugiet a te. Homo
apostata vir inutilis graditur ore per-
verso annuit oculis terit pede digito
loquitur pravo corde machinatur malum
et in omni tempore iurgia seminat huic ex-
templo veniet perditio sua et subi-
to conteretur nec habebit ultra medicinam.
Sex sunt que odit dominus et septimum de-
testatur anima eius. Oculos sublimes lin-
guam mendacem manus effundentes in-
noxium sanguinem cor machinans cogi-
tationes pessimas pedes veloces ad
currendum in malum proferentem menda-
cia testem fallacem et eum qui seminat di-
scordias inter fratres. Conserva fili mi pre-
cepta patris tui et ne dimittas legem
matris tue. liga ea in corde tuo iugiter
et circunda ea gutturi tuo. Cum ambula-
veris gradiatur tecum cum dormieris cu-
stodiat te et evigilans loquere cum eis
quia mandatum lucerna est et lex lux et
via vite increpatio discipline ut custo-
diat te a muliere mala et a blandi-
lingua extranee. Non concupiscat pulc-
ritudinem eius cor tuum nec capiaris nuti-
bus illius. Pretium enim scorti vix est unius
panis mulier autem viri preciosam animam capit.
Numquid abscondere potest homo ignem in sinu suo
ut vestimenta illius non ardeant aut ambu-
lare super prunas ut non comburantur
plante eius. Sic qui ingreditur ad mulie-
rem proximi sui non erit mundus cum teti-
gerit eam. Non grandis est culpa cum quis
furatus fuerit. furatur enim ut esurientem
impleat animam. Deprehensus quoque reddet
septuplum et omnem substantiam domus sue
tradet et liberabit te. Qui autem adul-
ter est propter cordis inopiam perdet animam
suam turpitudinem et ignominiam con-
gregat sibi et opprobrium illius non de-
lebitur quia zelus et furor viri non par-
cet in die vindicte nec adquiescet cuius-
quam precibus nec suscipiet pro redemptione

Fili mi custodi VII plurima
sermones meos et precepta mea
reconde tibi. Fili mi honora dominum
et valebis preter eum vero ne timueris alienum.
Serva mandata mea et vives

et legem meam quasi pupillam ocu-
li tui. liga eam in digitis tuis scribe
illam in tabulis cordis tui. Dic
sapientie soror mea es et prudentiam
voca amicam tuam ut custodiat te
a muliere extranea et ab aliena que
verba sua dulcia facit. De fenestra enim
domus mee per cancellos prospexi
iuvenem et video parvulos. Consi-
dero iuvenem qui transit per plateam
iuxta angulum et prope viam domus
illius graditur in obscuro advespe-
rascente die in noctis tenebris
et caligine. Et ecce mulier occurrit illi
ornatu meretricio preparata ad capien-
das animas garrula et vaga quietis
impatiens nec valens in domo con-
sistere pedibus suis. Nunc foris
nunc in plateis nunc iuxta angu-
los insidians. Apprehensumque de-
osculatur iuvenem et procaci vultu
blanditur dicens. Victimas pro salu-
te vovi hodie reddidi vota
mea. Ideo egressa sum in occursum
tuum desiderans te videre et reperi.
Intexui funibus lectum meum stra-
vi tapetibus pictis ex egypto. Asper-
si cubile meum mirra et aloe et
cinamomo. Veni inebriemur
uberibus et fruamur cupitis amp-
lexibus donec illucescat dies. Non
enim est vir in domo sua abiit via
longissima. sacculum pecunie secum
tulit in die plene lune reversu-
rus est in domum suam. Irretivit
eum multis sermonibus et blanditiis
labiorum suorum protraxit illum. statim
eam sequitur quasi bos ad victimam ductus
et quasi agnus lasciviens et ignorans
et nescit quod ad vincula stultus
trahatur. Donec transfigat sagitta
iecur eius velut si avis festi-
net ad laqueum et nescit quod de pe-
riculo anime illius agitur. Nunc ergo
fili mi audi me et attende verbis
oris mei. ne abstrahatur in viis
illius mens tua neque decipiaris

semitis eius. Multos enim vulnera-
tos deiecit et fortissimi quique inter-
fecti sunt ab ea. Vie inferi domus
eius penetrantes interiora mortis.
Numquid sapientia clamitat VIII
et prudentia dat vocem suam
in summis excelsisque verticibus
super viam in mediis semitis stans
iuxta portas civitatis in ipsis fori-
bus loquitur dicens O viri ad vos cla-
mito et vox mea ad filios hominum. In-
telligite parvuli astutiam et insipientes
animadvertite. Audite quoniam de rebus
magnis locutura sum et aperientur
labia mea ut recta predicent. Veritatem
meditabitur guttur meum et labia
mea detestabuntur impium. Iusti sunt
omnes sermones mei non est in eis pravum
quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus
et equi invenientibus scientiam. Accipite
disciplinam meam et non pecuniam. Doc-
trinam magis quam aurum eligite. Me-
lior est enim sapientia cunctis opibus pre-
ciosissimis et omne desiderabile ei non potest
comparari. Ego sapientia habito in consilio et
eruditis intersum cogitationibus. Timor
domini odit malum arrogantiam et superbiam
et viam pravam et os bilingue detes-
tor. Meum est consilium et equitas
mea prudentia. Mea est fortitudo
per me reges regnant et legum condi-
tores iusta decernunt per me principes
imperant et potentes decernunt iusti-
ciam. Ego diligentes me diligo
et qui mane vigilant ad me inve-
nient me. Mecum sunt divicie et gloria
opes superbe et iusticia. Melior est
fructus meus auro et lapide precioso
et genimina mea argento electo.
In viis iusticie ambulo in medio
semitarum iudicii ut ditem diligentes
me et thesauros eorum repleam.
Dominus possedit me in initio viarum
suarum antequam quicquam faceret a prin-
cipio. Ab eterno ordinata sum et ex
antiquis antequam terra fieret. Nondum
erant abyssi et ego iam concepta eram.

Necdum fontes aquarum eruperant
necdum montes gravi mole constiterant
ante colles ego parturiebar. Adhuc
terram non fecerat et flumina et
cardines orbis terre. Quando preparabat ce-
los aderam. Quando certa lege et gyro
vallabat abyssos. Quando ethera fir-
mabat sursum et librabat fontes
aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum
et legem ponebat aquis ne transirent
fines suos. Quando appendebat funda-
menta terre cum eo eram cuncta componens
et delectabar per singulos dies coram
eo omni tempore ludens in orbe terrarum et de-
licie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo
filii audite me. Beati qui custodiunt
vias meas. Audite disciplinam et esto-
te sapientes et nolite abicere eam. Bea-
tus qui audit me et qui vigilat ad fo-
res meas cotidie et observat ad po-
stes hostii mei. Qui me invenerit inve-
niet vitam et hauriet salutem a domino.
Qui autem in me peccaverit ledet ani-
mam suam. Omnes qui oderunt me diligunt mor-
tem.

Sapientia edificavit sibi IX domum
et excidit columpnas septem.
Immolavit victimas suas miscuit
vinum et proposuit mensam suam. Misit
ancillas suas ut vocarent ad arcem
et ad menia civitatis. Si quis est parvulus
veniat ad me et insipientibus locuta
est. Venite et comedite panem meum
et bibite vinum meum quod miscui vobis.
Relinquite infantiam et vivite et
ambulate per vias prudentie. Qui
erudit derisorem ipse iniuriam facit
sibi. Et qui arguit impium
generat sibi maculam. Noli arguere deri-
sorem ne oderit te. Argue sapientem et
diliget te. Da sapienti occasionem et
addetur ei sapientia. Doce iustum et festi-
nabit accipere. Principium sapientie timor
domini et scientia sanctorum prudentia. Per me enim
multiplicabuntur dies tui et addentur
tibi anni vite. Si sapiens fueris tibimet
ipsi eris et proximis tuis. Si autem illusor
solus portabis malum. Mulier stulta
et clamosa plenaque illecebris

et nichil omnino sciens sedit in foribus
domus sue super sellam in excelso ur-
bis loco ut vocaret transeuntes per viam
et pergentes in itinere suo Qui est
parvulus declinet ad me / et vecordi
locuta est Aque furtive dulciores
sunt et panis absconditus suavior
Et ignoravit quod gigantes ibi sunt et
in profundis inferni convive eius. qui enim
applicabitur illi descendet ad inferos
nam qui abscesserit ab ea salvabitur

[X] Filius sapiens letificat patrem
filius vero stultus mesticia est
matris sue Non proderunt thesa-
uri impietatis Iusticia vero liberabit
a morte Non affliget dominus fame
animam iusti et insidias impiorum sub-
vertet Egestatem operata est manus re-
missa manus autem fortium divitias parat
Qui nititur mendaciis hic pascit
ventos. Idem autem sequitur aves volantes
Qui congregat in messe filius sapiens
est Qui autem stertit in estate filius con-
fusionis Benedictio domini super caput
iusti os autem impiorum operit iniquitatem
Memoria iusti cum laudibus et nomen
impiorum putrescet Sapiens corde pre-
cepta suscipiet Stultus ceditur la-
biis Qui ambulat simpliciter ambu-
lat confidenter Qui autem depravat vi-
as suas manifestus erit Qui an-
nuit oculo dabit dolorem et stultus
labiis verberabitur Vena vite os iu-
sti / et os impiorum operit iniquitatem
Odium suscitat rixas et universa delic-
ta operit caritas In labiis sapientis
invenitur sapiencia / et virga in dorso
eius qui indiget corde Sapientes ab-
scondunt scienciam Os autem stulti confusio-
ni proximum est Substancia divitis urbs
fortitudinis eius pavor pauperum
egestas eorum Opus iusti ad vitam,
fructus autem impii ad peccatum Via vi-
te custodienti disciplinam Qui autem
increpaciones relinquit errat Abscon-
dunt odium labia mendacia Qui pro-
fert contumelias insipiens est In multi-
loquio peccatum non deerit Qui autem
moderatur labia simpliciter sua pru-
dentissimus est Argentum electum
lingua iusti cor impiorum pro
nichilo / labia iusti erudiunt
plurimos Qui autem indocti sunt in
cordis egestate morientur Be-
nedictio domini divites facit nec so-
ciabitur eis afflictio Quasi per
risum stultus operatur scelus / sapiencia
autem est viro prudencia Quod timet
et impius veniet super eum / desi-
derium iustis suum dabitur Quasi
tempestas transiens non erit impius
Iustus autem quasi fundamentum sempiternum
Sicut acetum dentibus et fumus oculis
sic piger hiis qui miserunt eum in
via Timor domini apponet dies
et anni impiorum breviabuntur Expec-
tacio iustorum leticia / spes autem im-
piorum peribit Fortitudo simplicis
via domini et pavor hiis qui ope-
rantur malum Iustus in eternum non
commovebitur impii autem non habita-
bunt super terram Os iusti parturiet sa-
pienciam / lingua pravorum peribit / la-
bia iusti considerant placita et
os impiorum perversa

[XI] Statera dolosa abhominacio
est apud deum / et pondus equum
voluntas eius Ubi fuerit superbia
ibi erit et contumelia Ubi autem
est humilitas / ibi et sapiencia Simpli-
citas iustorum diriget eos et supplan-
tacio perversorum vastabit eos Non pro-
derunt divicie in die ulcionis Iu-
sticia autem liberabit a morte Iusti-
cia simplicis diriget viam eius et in
pietate sua corruet impius Iusticia
rectorum liberabit eos / et in insidiis su-
is capientur iniqui Mortuo homine im-
pio nulla erit ultra spes et expectacio
sollicitorum peribit Iustus de angustia
liberatus est et tradetur pro eo impius
Simulator ore decipit amicum suum Iu-
sti autem liberabuntur sciencia In bonis iusto-
rum exultabit civitas et in perdicione
impiorum erit laudacio Benedictione iu-
storum exaltabitur civitas et in ore
impiorum subvertetur Qui despicit amicum
suum indigens corde est vir autem

prudens tacebit. Qui ambulat
fraudulenter revelat archana. Qui
autem fidelis est animi celat com-
missum. Ubi non est gubernator populus
corruet. Salus autem ubi multa sunt con-
silia. Affligitur malo qui fidem
facit pro extraneo. Qui autem cavet laque-
os securus erit. Mulier graciosa inveniet
gloriam et robusti habebunt divicias.
Benefacit anime sue vir misericors. Qui autem
crudelis est et propinquos abicit. Im-
pius facit opus instabile, seminanti
autem iusticiam merces fidelis. Clemencia
preparat vitam et sectacio malorum mor-
tem. Abhominabile est domino cor pravum
et voluntas eius in hiis qui simpli-
citer ambulant. Manus in manu non erit in-
nocens malus. Semen autem iustorum
salvabitur. Circulus aureus in nari-
bus suis mulier pulcra et fatua. De-
siderium iustorum omne bonum est et presto-
lacio est impiorum furor. Alii divi-
dunt propria et diciores fiunt. Alii rapiunt
non sua et semper in egestate sunt. Anima que
benedicit impinguabitur et qui inebri-
at ipse quoque inebriabitur. Qui abscon-
dit frumenta in tempore maledicetur in po-
pulis. Benedictio autem super caput
vendencium. Bene consurgit diluculo qui
querit bona. Qui autem investigator est
malorum opprimetur ab eis. Qui confidit
in diviciis suis corruet. Iusti autem quasi
virens folium germinabunt. Qui contur-
bat domum suam possidebit ventos.
Et qui stultus est serviet sapienti. Fruc-
tus iusti lignum vite et qui suscipit
animas sapiens est. Si iustus in terra
recipit quanto magis impius et peccator.

Qui diligit disciplinam diligit
scienciam. Qui autem odit increpaciones
insipiens est. Qui bonus est hauriet
et sibi a domino graciam. Qui autem confidit
in cogitacionibus suis impie agit.
Non roborabitur homo ex impietate
et radix iustorum non commovebitur. Mu-
lier diligens corona est viro suo
et putredo in ossibus eius que con-
fusione res dignas gerit. Cogitaciones
iustorum iudicia et consilia impiorum
fraudulenta. Verba impiorum insidiantur
sanguini. Os iustorum liberabit eos. Verte im-
pios et non erunt. Domus autem iustorum
permanebit. Doctrina sua cognoscetur
vir. Qui autem vanus et excors est pa-
tebit contemptui. Melior est pauper et suf-
ficiens sibi quam gloriosus et indigens
pane. Novit iustus animas iumentorum
suorum. Viscera autem impiorum crudelia. Qui
operatur terram suam saturabitur
panibus. Qui autem sectatur ocium stul-
tissimus est. Qui suavis est vivit in
moderacionibus et in suis monicioni-
bus relinquit contumelias. Desiderium
impii monimentum est pessimorum. Radix
autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum
ruina proximat malo. Effugiet autem
iustus de angustia. De fructu oris
sui unusquisque replebitur bonis et
iuxta opera manuum suarum retribuetur
ei. Via stulti recta in oculis eius. Qui
autem sapiens est audit consilia. Fatuus
statim indicat iram suam. Qui autem
dissimulat iniurias callidus
est. Qui quod novit loquitur index iusti-
cie est. Qui autem mentitur testis est frau-
dulentus. Est qui promittit et quasi gla-
dio pungitur consciencie. Lingua autem sapi-
encium sanitas est. Labium veritatis fir-
mum erit in perpetuum. Qui autem testis est
repentinus concinnat linguam mendacii.
Dolus in corde cogitancium mala. Qui
autem ineunt pacis consilia sequitur eos
gaudium. Non contristabit iustum quicquid
ei acciderit. Impii autem replebuntur ma-
lo. Abhominacio est domino labia men-
dacia. Qui autem fideliter agunt placent
ei. Homo versutus celat scienciam et cor insi-
piencium provocat stulticiam. Manus
fortium dominabitur. Que autem remissa est
tributis serviet. Meror in corde iusti
humiliabit eum, et sermone bono
letificabitur. Qui negligit dampnum
propter amicum iustus est. Iter autem im-
piorum decipiet eos. Non inveniet frau-
dulentus lucrum et substancia hominis
erit auri precium. In semita iusticie

et nihil omnino sciens sedit in foribus domus sue super sellam in excelso urbis loco ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere suo. Qui est parvulus declinet ad me. Et vecordi locuta est: Aque furtive dulciores sunt et panis absconditus suavior. Et ignoravit quod gigantes ibi sint et in profundis inferni convive eius. Qui enim applicabitur illi descendet ad inferos; nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

X

Filius sapiens letificat patrem; filius vero stultus mestitia est matris sue. Non proderunt thesauri impietatis; iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iusti et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est manus remissa; manus autem fortium divitias parat. Qui nititur mendaciis hic pascit ventos; idem autem sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens est; qui autem stertit in estate filius confusionis. Benedictio domini super caput iusti; os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipit; stultus ceditur labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter; qui autem depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem et stultus labiis verberabitur. Vena vite os iusti et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas et universa delicta operit caritas. In labiis sapientis invenitur sapientia et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam; os autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs fortitudinis eius; pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam; fructus autem impii ad peccatum. Via vite custodienti disciplinam; qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia; qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit; qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti; cor impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos; qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio domini divites facit nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus; sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum; desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius; iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis sic piger his qui miserunt eum in via. Timor domini apponet dies et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum letitia; spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via domini et pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commovebitur; impii autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam; lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita et os impiorum perversa.

XI

Statera dolosa abhominatio est apud deum et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumelia; ubi autem est humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos et supplantatio perversorum vastabit eos. Non proderunt divitie in die ultionis; iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius et in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum; iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est; vir autem

ibi frequenter egestas. Corona sapi-
entium divitiae eorum, fatuitas stul-
torum imprudentia. Liberat animas testis fi-
delis, et profert mendacia versipellis.
In timore Domini fiducia fortitudinis,
et filiis eius erit spes. Timor Domini
fons vitae, ut declinet a ruina
mortis. In multitudine populi digni-
tas regis, et in paucitate plebis
ignominia principis. Qui patiens
est multa gubernatur prudentia; qui
autem impatiens est exaltat stul-
titiam. Vita carnium sanitas cor-
dis, putredo ossium invidia. Qui
calumniatur egentem exprobrat
factori eius; honorat autem eum qui mi-
seretur pauperis. In malitia sua expel-
letur impius; sperat autem iustus
in morte sua. In corde prudentis
requiescit sapientia, et indoctos quosque
erudiet. Iustitia elevat gentem,
miseros autem facit populos peccatum. Acceptus
est regi minister intelligens; iracundiam
eius inutilis sustinebit. XV

Responsio mollis frangit
iram; sermo durus suscitat
furorem. Lingua sapientium
ornat scientiam; os fatuorum ebullit stul-
titiam. In omni loco oculi Domini contem-
plantur bonos et malos. Lingua pla-
cabilis lignum vitae; quae autem im-
moderata est conteret spiritum. Stultus
irridet disciplinam patris sui; qui
autem custodit increpationes astuti-
or fiet. In abundanti iustitia virtus
maxima est. Cogitationes autem
impiorum eradicabuntur. Domus iu-
sti plurima fortitudo, et in fructibus
impii conturbatio. Labia sapientium
disseminabunt scientiam; cor stulti dis-
simile erit. Victimae impiorum abo-
minabiles Domino; vota iustorum pla-
cabilia. Abominatio est Domino
vita impii; qui sequitur iustitiam
diligitur a Deo. Doctrina mala de-
serenti viam vitae; qui increpationes
odit morietur. Infernus et perditio
coram Domino, quanto magis corda filiorum
hominum. Non amat pestilens eum qui
se corripit, nec ad sapientes graditur.

Cor gaudens exhilarat faciem;
in maerore animi deicitur spiritus. Cor
sapientis quaerit doctrinam, et os stultorum
pascitur imperitia. Omnes dies pau-
peris mali; secura mens quasi iuge con-
vivium. Melius est parum cum timore
Domini quam thesauri magni et insa-
tiabiles. Melius est vocari ad
olera cum caritate quam ad vitulum
saginatum cum odio. Vir iracundus
provocat rixas; qui patiens est mi-
tigat suscitatas. Iter pigrorum quasi
sepes spinarum; via iustorum absque
offendiculo. Filius sapiens laetificat
patrem, et stultus homo despicit matrem
suam. Stultitia gaudium stulto, et
vir prudens dirigit gressus suos.
Dissipantur cogitationes ubi non
est consilium; ubi vero plures sunt consi-
liarii confirmantur. Laetatur homo in senten-
tia oris sui, et sermo opportunus est optimus.
Semita vitae super eruditum, ut declinet
de inferno novissimo. Domum superborum
demolietur Dominus, et firmos faciet
terminos viduae. Abominatio Domini
cogitationes malae, et purus sermo
pulcherrimus firmabitur ab eo. Contur-
bat domum suam qui sectatur avariti-
am; qui autem odit munera vivet.
Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per
timorem autem Domini declinat omnis
a malo. Mens iusti meditabitur
sapientiam; os impiorum redundat malis.
Longe est Dominus ab impiis, et orationes
iustorum exaudiet. Lux oculorum laetifi-
cat animam; fama bona impinguat ossa.
Auris quae audit increpationes vitae
in medio sapientium commorabitur.
Qui abicit disciplinam despicit animam
suam; qui autem acquiescit increpationi
possessor est cordis. Timor
Domini disciplina sapientiae, et gloriam praecedit
humilitas. XVI

Hominis est animam praeparare
et Domini gubernare lin-
guam. Omnes viae hominis patent
oculis eius; spirituum ponderator est Dominus.
Revela Domino opera tua, et dirigentur
cogitationes tuae. Universa propter se-
metipsum operatus est Dominus.

impium quoque ad diem malum. Abhominatio domini est omnis arrogans; etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens. Initium vie bone facere iusticiam; accepta autem est apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis, inimicos eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iusticia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponet viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis; in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt, et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles regi qui agunt impie, quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta; qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuncii mortis, et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita, et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam, quia auro melior est, et acquire prudentiam, quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat mala; custos anime sue servat viam suam. Contritionem precedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui in domino sperat beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens, et qui dulcis eloquio maiora percipiet. Fons vite eruditio possidentis; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis eius addet gratiam. Favus mellis verba composita; dulcedo anime, sanitas ossium. Est via que videtur homini recta, et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua

perficit mala. Corona dignitatis senectus, que in viis iusticie reperietur. Melior est paciens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a domino temperantur. XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat dominus. Malus obedit lingue inique, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina letatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis; quocumque se vertit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias; qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus; angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti in stulticia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam paciatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condempnat iustum abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divicias stultum, cum sapienciam emere non possit? Qui altam facit domum suam querit ruinam, et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus suis cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat

suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum. Et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominia sua sed nec pater in filio fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit. Spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia. Oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus et dolor matris que genuit eum. Non est bonum inferre dampnum iusto nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur et si compresserit labia sua intelligens.

xviii

Occasiones querit qui vult recedere ab amico omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit sed sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam in iudicio non est bonum ut declines a veritate iudicii. Labia stulti miscent se rixis et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius et labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere. Cor prudens possidebit scientiam et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre est civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors et vita in manu lingue qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum qui autem tenet adulteram stultus et insipiens est. Cum obsecrationibus loquitur pauper et dives effabitur rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

xix

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia sua et insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum et qui festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus eius et contra deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos a paupere autem et hii quos habet separantur. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum et insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit. Qui autem possessor est mentis diligit animam suam et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus et tecta iugiter perstillantia

litigiosa mulier. Domus et divitiae dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo inmittit soporem et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam; qui autem neglegit vias suas mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes, ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui inpatiens est sustinebit damnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam ut sis sapiens in novissimis tuis. Multae cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit. Homo indigens misericors est, et melior est pauper quam vir mendax. Timor Domini ad vitam et in plenitudine coronabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum adplicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiae. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus. XX

Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo aestate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis inveniet? Iustus autem qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem Dominus fecit utrumque. Noli diligere somnum ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est malum est dicit omnis emptor, et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, vas autem pretiosum labia scientiae. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo; expecta Dominum et liberabit te. Abominatio est apud Deum pondus et pondus, statera dolosa non est bona. A Domino diriguntur gressus viri, quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini devotare sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens et incurvat super eos fornicem. Lucerna Domini spiraculum hominis, quae investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala, et plagae in secretioribus ventris. XXI

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu Domini quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur, appendit autem corda Dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet Domino quam victime. Exaltatio oculorum et dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia, omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est et impinget ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est, qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo. Mulctato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit, qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam et gloriam et iustitiam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat, qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abhominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit, vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum, qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad diem belli, Dominus autem salutem tribuet.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitie multe, super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi, utriusque operator est Dominus. Callidus vidit malum et abscondit se, et innocens pertransiit et afflictus est dampno. Finis modestie timor Domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladius in via perversi, custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam et cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera, animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium, et cessabunt cause et contumelie. Qui diligit cordis mundiciam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene, cui iratus est Dominus incidet in eam. Stulticia colligata est in corde pueri, et virga discipline fugabit eam. Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas dabit ipse ditiori et egebit. Fili mi, inclina aurem tuam et audi verba sapientium

Appone autem cor tuum ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum servaveris eam in corde tuo, et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua. Unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi, quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas, quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? Coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende que posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi pennas quasi aquile, et volabunt in celum. Non comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas; propinquus enim eorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et prestolatio tua non auferetur. Audi, fili mi, et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet que genuit te. Prebe, fili mi, cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui ve? Cuius patri ve? Cui rixe? Cui fovee? Cui sine causa vulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices: Verberaverunt me, et non dolui; traxerunt me, et ego non sensi. Quando evigilabo et rursus vina reperiam?

XXIIII

Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens eorum, et

fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur universa cellaria, substantia preciosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est, et vir doctus robustus et validus, quia cum dispositione initur bellum et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia, et in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, et abhominacio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie minuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, et servatorem anime tue nil fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue, quam cum inveneris habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit. Ne insidieris et queras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget, impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, et in ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis, nec emuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi et regem, et cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit. Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicunt impio iustus es, maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt laudabuntur, et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur

qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum, et postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei, reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urtice, operuerant superficiem eius spine, et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormis, usquequo de sompno consurges? Paululum dormies, modicum dormitabis, paululum manus conseres ut quiescas, et veniet quasi cursor egestas tua, et mendicitas quasi vir armatus. Hee quoque parabole Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda.

XXV

Gloria Dei est celare verbum, et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum, et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iusticia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc, quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset. Gratia et amicicia liberant, quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita fulgens, qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non sequentes, vir gloriosus et

promissa non complens. Patientia lenietur princeps et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti comede quod sufficit tibi ne forte satiatus evomas illud. Subtrahe pedem de domo proximi tui ne forte satiatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustiae et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius et Dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo convivii. Aqua frigida animae sitienti et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

xxvi

Quomodo nix in aestate et pluviae in messe sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans et passer quolibet vadens sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et camus asino et virga dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri magis illo spem habebit stultus. Dicit piger leo est in via leaena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua et laborat si ad os suum eam converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem sic qui transit impatiens et commiscetur rixae alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem sic vir qui fraudulenter nocet amico suo et cum fuerit deprehensus dicit ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis et susurrone subtracto iurgia conquiescent. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intellegitur inimicus cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam ne credideris ei quoniam septem nequitiae sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter revelabitur nequitia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem et os lubricum operatur ruinas.

Ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura pariat xxvii

dies. Laudet te alienus et non
os tuum, extraneus et non labia
tua. Grave est saxum et onerosa
arena, sed ira stulti utroque gravior.
Ira non habet misericordiam nec erumpens
furor, et impetum concitati ferre
quis poterit? Melior est manifesta
correptio quam amor absconditus. Me-
liora sunt vulnera diligentis quam fra-
udulenta odientis oscula. Anima
saturata calcabit favum, anima esu-
riens et amarum pro dulci sumet. Sic-
ut avis transmigrans de nido suo, sic
vir qui relinquit locum suum. Unguen-
to et variis odoribus delectatur cor,
et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
Amicum tuum et amicum patris tui ne di-
miseris, et domum fratris tui ne ingre-
diaris in die afflictionis tue. Me-
lior est vicinus iuxta quam frater procul.
Stude sapientie fili mi et letifica cor
meum, ut possis exprobranti respondere
sermonem. Astutus videns malum
absconditus est; parvuli transeuntes sus-
tinuere dispendia. Tolle vestimentum
eius qui spopondit pro extraneo, et pro
alienis aufer ei pignus. Qui bene-
dicit proximo suo voce grandi de
nocte consurgens, maledicenti similis
erit. Tecta perstillantia in die frigoris
et litigiosa mulier comparantur. Qui re-
tinet eam quasi qui ventum teneat, et
oleum dextere sue vocabit. Ferrum
ferro acuitur, et homo exacuit faciem
amici sui. Qui servat ficum comedet
fructus eius, et qui custos est domini
sui glorificabitur. Quomodo in aquis re-
splendent vultus prospicientium, sic cor-
da hominum manifesta sunt prudentibus.
Infernus et perditio non replebuntur;
similiter et oculi hominum insatiabiles.
Quomodo probatur in conflatorio argentum
et in fornace aurum, sic probatur homo
laudantis ore. Cor iniqui inquirit
mala, cor autem rectum inquirit scientiam.
Si contuderis stultum in pila quasi
tipsanas feriente desuper pilo,
non auferetur ab eo stultitia eius.
Diligenter agnosce vultum pecoris

tui, tuosque greges considera. Non enim
habebis iugiter potestatem, sed corona tribue-
tur in generationem et generationem. Aperta
sunt prata et apparuerunt herbe virides,
et collecta sunt fena de montibus. Agni
sunt ad vestimentum tuum, et hedi ad agri
pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in ci-
bos tuos, in necessaria domus tue, et ad
victum ancillis tuis. XXVIII

Fugit impius nemine perse-
quente; iustus autem quasi leo confidens
absque terrore erit. Propter peccata
terre multi principes eius, et propter hominis
sapientiam et horum scientiam que dicuntur vita
ducis longior erit. Vir pauper calum-
nians pauperes similis est imbri ve-
hementi in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant impium;
qui custodiunt succenduntur contra eum.
Viri mali non cogitant iudicium; qui
autem requirunt Dominum animadvertunt omnia.
Melior est pauper ambulans in simplicitate
sua quam dives pravis itineribus.
Qui custodit legem filius sapiens est;
qui autem pascit comessatores con-
fundit patrem suum. Qui coacervat di-
vitias usuris et fenore, liberali in
pauperes congregat eas. Qui declinat
aurem suam ne audiat legem, oratio eius
erit execrabilis. Qui decipit iustos
in via mala, in interitu suo corruet,
et simplices possidebunt bona eius.
Sapiens sibi videtur vir dives; pauper
autem prudens scrutabitur eum. In exul-
tatione iustorum multa gloria est; regnan-
tibus impiis ruine hominum. Qui
abscondit scelera sua non dirigetur; qui
autem confessus fuerit et reliquerit
ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui
semper est pavidus; qui vero mentis est
dure corruet in malum. Leo rugi-
ens et ursus esuriens princeps im-
pius super populum pauperem. Dux in-
digens prudentia multos opprimet
per calumniam; qui autem odit avari-
tiam longi fient dies eius. Hominem
qui calumniatur anime sanguinem,
si usque ad lacum fugerit, nemo

promissa non complens. Patientia lenietur princeps et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti comede quod sufficit tibi ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem de domo proximi tui ne forte saciatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum testimonium falsum. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie et amittit palium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat carmina corde pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tristicia nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida anime sitienti et nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multum non est ei bonum sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe sic indecora est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans et passer quoque vadens sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et chamus asino et virga dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stulticiam suam ne sibi videatur esse sapiens. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti sic parabola in manu stultorum. Iudicium determinat causas et qui imponit stulto silencium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum sic imprudens qui iterat stulticiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri magis illo spem habebit stultus. Dicit piger leo est in via leena in itineribus. Sicut hostium vertitur in cardine suo ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum in ascella sua et laborat si ad os suum eam verterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem sic qui transit impatiens et commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem sic vir qui fraudulenter nocet amico suo et cum fuerit deprehensus dicit Ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam ne credideris ei quoniam septem nequicie sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter revelabitur nequicia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura pariat

nomen filii eius si nosti Omnis sermo dei ignitus clipeus est omnibus sperantibus in se ne addas quicquam verbis illius et arguaris inveniarisque mendax Duo rogavi te ne deneges mihi antequam moriar Vanitatem et verba mendacia longe fac a me Mendicitatem et divitias ne dederis mihi Tribue tantum victui meo necessaria ne forte saturatus illiciar ad negandum et dicam Quis est dominus et egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei Ne accuses servum ad dominum suum ne forte maledicat tibi et corruas Generatio que patri maledicit et matri non benedicit Generatio que sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebre eius in alta surrecte Generatio que pro dentibus gladios habet et commandit molaribus suis ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer Tria sunt insaturabilia et quartum quod numquam dicit sufficit Infernus et os vulve et terra que non saciatur aqua Ignis vero numquam dicit sufficit Oculum qui subsannat patrem et despicit partum matris sue effodiant eum corvi de torrentibus et comedant illum filii aquile Tria sunt difficilia mihi et quartum penitus ignoro viam aquile in celo viam colubri super petram viam navis in medio maris viam viri in adolescentia Talis est et via mulieris adultere que comedit et tergens os suum dicit Non sum operata malum Per tria movetur terra et quartum non potest sustinere per servum cum regnaverit per stultum cum saturatus fuerit cibo per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta et per ancillam cum heres fuerit domine sue Quatuor sunt minima terre et ipsa sunt sapientiora sapientibus Formice populus infirmus qui preparat cibos sibi in messe Lepusculus plebs invalida qui collocat in petra cubile suum Regem locusta non habet et egreditur universa per turmas suas

Stellio manibus nititur et moratur in edibus regis Tria sunt que bene gradiuntur et quartum quod incedit feliciter Leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum Gallus succinctus lumbos et aries nec est rex qui resistat ei Et qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime si enim intellexisset ori imposuisset manum Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butirum et qui vehementer emungit elicit sanguinem et qui provocat iras producit discordias xxxi

Verba Lamuelis regis Visio qua erudivit eum mater sua Quid dilecte mi quid dilecte uteri mei quid dilecte votorum meorum Ne dederis mulieribus substantiam tuam et divitias tuas ad delendos reges Noli regibus o Lamuel noli dare regibus vinum quia nullum est secretum ubi regnat ebrietas ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum et mutent causam filiorum pauperis Date siceram merentibus et vinum his qui amaro sunt animo Bibant et obliviscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur amplius Aperi os tuum muto et causis omnium filiorum qui pertranseunt Aperi os tuum et decerne quod iustum est et iudica inopem et pauperem Mulierem fortem quis inveniet procul et de ultimis finibus pretium eius Confidit in ea cor viri sui et spoliis non indigebit Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue Quesivit lanam et linum et operata est consilio manuum suarum Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum Et de nocte surrexit Deditque predam domesticis suis et cibaria ancillis suis Consideravit agrum et emit eum de fructu manuum suarum plantavit vineam Accinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum Gustavit et vidit quia bona est negociatio eius Non extinguetur in nocte lucerna illius Manum suam misit ad fortia et digiti eius

apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui sue a frigoribus nivis. Omnes enim domestici eius vestiti duplicibus. Stragulatam vestem fecit sibi; bissus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et vendidit et cingulum tradidit chananeo. Fortitudo et decor indumentum eius et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientie et lex clementie in lingua eius. Consideravit semitas domus sue et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius et beatissimam predicaverunt; vir eius et laudavit eam. Multe filie congregaverunt divitias; tu supergressa es universas. Fallax gratia et vana est pulchritudo; mulier timens dominum ipsa laudabitur. Timorem autem domini in ipsa collaudant. Date ei de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius.

Incipit prologus in librum ecclesiastes

Memini me hoc ferme quinquennio cum adhuc rome essem et ecclesiasten sancte blesille legerem ut eam ad contemptum istius seculi provocarem et omne quod in mundo cerneret putaret esse pro nichilo, rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura queque dissererem ut absque me posset intelligere que legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta est, et non meruimus o paula et eustochium talem vite nostre habere consortem, tanto tunc vulnere percussus obmutui. Nunc in bethleem positus augustiore videlicet civitate et illius memorie et vobis reddo quod debeo. Hoc breviter admonens quod nullius auctoritatem secutus sum, sed de hebreo transferens magis me latine consuetudini coaptavi in his dumtaxat que non multum ab hebraicis discrepabant. Interdum aquile et simachi et theodotionis recordatus sum, ut nec novitatis nimia lectoris studium deterrerem nec rursus contra conscientiam meam fonte veritatis omisso opinionum rivulos consectarer.

Incipit liber ecclesiastes primum

Verba ecclesiastes filii david regis ierusalem. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes, vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole? Generatio preterit et generatio advenit, terra vero in eternum stat. Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur, ibique renascens girat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles, non potest eas homo explicare sermone. Non saciatur oculus visu nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego ecclesiastes fui rex israel in ierusalem et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus effectus sum et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in ierusalem et mens mea contemplata est multa sapienter et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam erroresque et stultitiam. Et agnovi quod in his quoque esset labor et

afflictio spiritus. Eo quod in multa sapiencia sit multa indignacio et qui addit scienciam addit laborem. Capitulum ij

Dixi ego in corde meo Vadam et affluam delicijs et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem et gaudio dixi quid frustra deciperis. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam ut animum meum transferrem ad sapienciam devitaremque stulticiam Donec viderem quid esset utile filiis hominum quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea Edificavi michi domos Plantavi vineas feci ortos et pomeria et consevi ea cunctis generis arboribus/ et extruxi michi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinancium. Possedi servos et ancillas multamque familiam habui armenta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi michi argentum et aurum et substancias regum ac provinciarum Feci michi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum Ciphos et urceolos in ministerio ad vina fundenda/ et supergressus sum omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Sapiencia quoque perseveravit mecum et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in hiis que paraveram et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque convertissem me ad universa opera que fecerant manus mee/ et ad labores in quibus frustra sudaveram vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapienciam errores quoque et stulticiam. Quid est inquam homo ut sequi possit regem factorem suum. Et vidi quia tantum precederet sapiencia stulticiam quantum differt lux a tenebris/ Sapientis oculi in capite eius stultus in tenebris/ ambulat et didici quod unus utriusque esset interitus et stulti et sapientis finis et dixi in corde meo Si unus et stulti et meus occasus erit quid michi prodest quod maiorem sapiencie dedi operam/ Locutusque cum mente mea animadverti quod hoc quoque esset vanitas Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum et futura tempora oblivione cuncta pariter operient/ Moritur doctus similiter et indoctus et idcirco taeduit me vite mee videntem mala universa sub sole et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi habiturus heredem post me quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit/ et dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui Et est quicquam tam vanum Unde cessavi renunciavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapiencia et doctrina et sollicitudine et homini ocioso quesita dimittet/ et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt nec per noctem mente requiescit Et hec nonne vanitas est Nonne melius est comedere et bibere et ostendere anime sue bona de laboribus suis Et hoc de manu dei est Quis ita devorabit Et deliciis affluet ut ego/ Homini bono in conspectu suo dedit deus sapienciam et scienciam et leticiam/ Peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis Capitulum iij

Omnia tempus habent et suis spaciis transeunt universa sub sole Tempus nascendi et tempus moriendi Tempus plantandi et tempus evellendi quod plantatum est Tempus occidendi et tempus sanandi Tempus destruendi et tempus edificandi Tempus flendi et tempus ridendi Tempus plangendi et tempus saltandi Tempus spargendi lapides

et tempus colligendi. Tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirendi et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo et mundum tradidit disputationi eorum ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initio usque in finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari et benefacere in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in perpetuum. Non possumus eis quicquam addere nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet; que futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et in loco iusticie iniquitatem, et dixi in corde meo: Iustum et impium iudicabit deus et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus est interitus hominis et iumentorum et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo et illa moriuntur. Similiter spirant omnia et nihil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent vanitati et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt et in terram pariter revertentur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nihil esse melius quam letari hominem in opere suo et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat?

Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub sole geruntur et lacrimas innocentium et consolatorem neminem nec posse resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti patere invidie proximi. Et in hoc ergo vanitas et cura superflua est. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas dicens: Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans reperi et aliam vanitatem sub sole: unus est et secundum non habet, non filium non fratrem et tamen laborare non cessat nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est et afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam unum, habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit ab altero fulcietur. Ve soli quia cum ceciderit non habet sublevantem se. Et si dormierint duo fovebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam prevaluerit contra unum, duo resistunt ei; funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui nescit previdere in posterum. Quod de carcere cathenisque interdum quis egrediatur ad regnum et alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurget pro eo. Infinitus est numerus populi omnium qui fuerunt ante eum et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obediencia quam stultorum victime qui nesciunt quid faciunt mali.

Ne temere quid loquaris neque
cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo. Deus enim
in celo et tu super terram. Ideo sint pau-
ci sermones tui. Multas curas se-
quuntur sompnia et in multis sermoni-
bus invenitur stulticia. Si quid vo-
visti deo ne moreris reddere. Displi-
cet enim ei infidelis et stulta promis-
sio sed quodcumque voveris redde. Multo
melius est non vovere quam post votum pro-
missa non reddere. Ne dederis os tuum ut
peccare facias carnem tuam neque di-
cas coram angelo non est providencia
ne forte iratus deus super sermones
tuos dissipet cuncta opera manuum
tuarum. Ubi multa sunt sompnia plu-
rime vanitates et sermones innume-
ri. Tu vero deum time. Si videris calump-
nias egenorum et violenta iudicia et
subverti iusticiam in provincia non mi-
reris super hoc negocio quia excelso alius
excelsior est et super hos quoque eminen-
tiores sunt et alii et insuper universe ter-
re imperat rex servienti. Avarus non
implebitur pecunia et qui amat di-
vicias fructum non capiet ex eis. Et
hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt
opes multi et qui comedunt eas. Et
quid prodest possessori nisi quod cernit
divicias oculis suis. Dulcis est sop-
nus operanti sive parum sive multum co-
medit. Saturitas autem divitis
non sinit eum dormire. Est et alia
infirmitas pessima quam vidi sub
sole. Divicie conservate in malum
domini sui. Pereunt enim in afflictione pessi-
ma. Generavit filium qui in summa egesta-
te erit. Sicut egressus est nudus de
utero matris sue sic revertetur et nihil au-
feret secum de labore suo. Miserabilis
prorsus infirmitas. Quomodo venit sic
revertetur. Quid ergo prodest ei quod labo-
ravit in ventum. Cunctis diebus vite
sue comedit in tenebris et in curis
multis et in erumpna atque tristicia.
Hoc itaque michi visum est bonum ut
comedat quis et bibat et fruatur
leticia ex labore suo quo laboravit
ipse sub sole numero dierum vite sue quos
dedit ei deus et hec est pars eius. Et omni homini
cui dedit deus divicias atque substanciam pote-
statemque ei donavit ut comedat ex eis
et fruatur parte sua et letetur de labo-
re suo hoc est donum dei. Non enim satis re-
cordabitur dierum vite sue eo quod deus oc-
cupet deliciis cor eius.

Est et aliud malum quod vidi sub sole
et quidem frequens apud homines. Vir
cui deus dedit divicias et substanciam
et honorem et nichil deest anime eius ex
omnibus que desiderat nec tribuit ei
deus potestatem ut comedat ex eo sed homo
extraneus vorabit illud. Hec vanitas et
miseria est. Si genuerit quis centum li-
beros et vixerit multos annos et plu-
res etatis dies habuerit et anima illius non
utatur bonis substancie sue sepulturaque ca-
reat de hoc ego pronuncio quod melior sit
illo abortivus. Frustra enim venit et pergit
ad tenebras et oblivione delebitur
nomen eius. Non vidit solem neque co-
gnovit distanciam boni et mali. Et
si duobus milibus annis vixerit et non
fuerit perfunctus bonis. Nonne ad unum lo-
cum properant omnia. Omnis labor hominis
in ore eius sed anima illius non implebitur.
Quid habet amplius sapiens a stul-
to et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi
est vita. Melius est videre quod cupi-
as quam desiderare quod nescias. Sed et
hoc vanitas est et presumpcio spiritus. Qui fu-
turus est iam vocatum est nomen eius
et scitur quod homo sit et non possit contra
fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt
plurima multaque in disputando haben-
tia vanitatem. Quid necesse est homini
maiora se querere cum ignoret quid
conducat sibi in vita sua numero dierum
peregrinacionis sue et tempore quo velud
umbra preterit. Aut quis poterit indica-
re quid post eum futurum sub sole sit.

Melius est nomen bonum quam unguenta
preciosa et dies mortis die
nativitatis. Melius est ire ad
domum luctus quam ad domum convivii. In
illa enim finis cunctorum admonetur homi-
num et vivens hoc cogitat quod futurum

sit. Melior est ira risu quia per tristiciam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia est et cor stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulacione decipi quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem et perdet robur cordis eius illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est paciens arrogante. Ne velox sis ad irascendum quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt. Stulta enim est huiuscemodi interrogacio. Utilior est sapiencia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapiencia sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet erudicio et sapiencia quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis et malam diem precave. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee. Iustus perit in sua iusticia et impius multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum sed ab illo ne subtrahas manum tuam quia qui deum timet nichil negligit. Sapiencia confortat sapientem super decem principes civitatis. Non est homo iustus super terram qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accomodes cor tuum ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim tua conscientia quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapiencia. Dixi sapiens efficiar et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat. Et alta profunditas quis inveniet eam. Lustravi universa animo meo ut scirem et considerarem et quererem sapienciam et racionem et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudencium. Et inveni amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est et sagena cor eius et vincula sunt manus illius. Qui placet deo effugiet eam qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni dixit ecclesiastes unum et alterum ut invenirem racionem quam adhuc querit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum et ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis ut sapiens est. Et quis novit solucionem verbi.

VIII

Sapiencia hominis lucet in vultu suo et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo et precepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est nec dicere ei quisquam potest quare ita facis. Qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negocio tempus est et oportunitas et multa hominis afflictio quia ignorat preterita et futura nullo potest scire nuncio. Non est in hominis dicione prohibere spiritum nec habet potestatem in die mortis nec sinitur quiescere ingruente bello neque salvabit impietas impium. Omnia hec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito

contra malos sua absque ullo
timore filii hominum perpetrant mala
Attamen peccator ex eo quod centies facit
malum et per patienciam sustentatur
Ego cognovi quod erit bonum timen-
tibus deum qui verentur faciem eius
Non sit bonum impio nec prolongentur
dies eius sed quasi umbra transeant
qui non timent faciem domini Est
est et alia vanitas que fit super
terram Sunt iusti quibus mala pro-
veniunt quasi egerint opera impiorum
Et sunt impii qui ita securi sunt
quasi iustorum facta habeant sed et
hoc est et vanissimum iudicavi Lau-
davi igitur leticiam eo quod non esset
homini bonum sub sole nisi quod co-
mederet et biberet atque gauderet Et
hoc solum secum auferret de labore
suo in diebus vite sue quos dedit
ei deus sub sole Et apposui
cor meum ut scirem sapientiam et intel-
ligerem distensionem que versatur in
terra Est homo qui diebus ac noc-
tibus somnum oculis non capit Et
intellexi quod omnium operum dei nullam
possit homo invenire racionem eorum
que fiunt sub sole Et quanto plus
laboraverit ad querendum tanto minus
inveniat Etiam si dixerit sapiens se
nosse non poterit reperire Omnia hec
tractavi in corde meo ut curiose intel-
ligerem Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu
dei Et tamen nescit homo utrum
amore an odio sit dignus sed omnia
in futurum servantur incerta eo quod universa
eque eveniant iusto et impio
bono et malo mundo et inmundo immo-
lanti victimas et sacrificia contempnenti
Sicut bonus sic et peccator ut periurus ita
et ille qui verum iurat Hoc est pessi-
mum omnium que sub celo fiunt quia eadem
cunctis eveniunt Unde et corda filiorum
hominum replentur malicia et contemptu
in vita sua Et post hec ad inferos
deducentur Nemo est qui semper vivat
et qui huius rei fiduciam habeat Melior
est canis vivus leone mortuo Viven-
tes enim sciunt se esse morituros Mortui
vero nichil noverunt amplius nec
habent ultra mercedem quia oblivioni
tradita est memoria eorum Amor quoque et
odium et invidia simul perierunt nec
habent partem in hoc seculo et in opere quod sub
sole geritur Vade ergo et comede
cum leticia panem tuum et bibe cum gau-
dio vinum tuum quia deo placent opera tua
Omni tempore sint vestimenta tua candi-
da et oleum de capite tuo non deficiat
Perfruere vita cum uxore quam diligis
cunctis diebus vite instabilitatis
tue qui dati sunt tibi sub sole Omni
tempore vanitatis tue Hec est enim pars in vi-
ta et in labore tuo quo laboras sub
sole Quodcumque potest manus tua facere
instanter operare quia nec opus nec
racio nec sciencia nec sapiencia erunt apud in-
feros quo tu properas Verti me ad
alia Vidi quod sub sole nec veloci-
um esse cursum nec forcium bellum
nec sapiencium nec doctorum divicias
nec artificum graciam sed tempus casumque
in omnibus Nescit homo finem suum sed
sicut pisces capiuntur hamo sic et aves
capiuntur laqueo sic capiuntur homines
tempore malo cum eis extemplo superve-
nerit Hanc quoque vidi sub celo sapienciam et
probavi maximam Civitas parva
et pauci in ea viri venit contra eam
rex magnus et vallavit eam et
extruxit munitiones per gyrum
et perfecta est obsidio Inventusque est
in ea vir pauper et sapiens et liberavit
urbem per sapienciam suam et nullus de-
inceps recordatus est hominis illius
pauperis Et dicebam ego meliorem
esse sapienciam fortitudine quo modo ergo
sapiencia pauperis contempta est
et verba eius non sunt audita Verba sa-
pientum audiuntur in silencio plus
quam clamor principis inter stultos
Melior est sapiencia quam arma bellica

Et qui in uno peccaverit multa bona perdet

capitulum X

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Preciosior est sapientia et gloria parva ad tempus stulticia. Cor sapientis in dextera eius et cor stulti in sinistra illius. Sed et stultus in via ambulans cum ipse insipiens sit omnes stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est et aliud malum quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis ipsum stultum in dignitate sublimi et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam. Et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis. Et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum et hoc non ut prius sed hebetatum erit multo labore exacuetur et post industriam sequitur sapientia. Si mordeat serpens in silentio nichil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia et labia insipientis precipitabunt eum. Inicium verborum eius stulticia et novissimum oris illius error pessimus. Stultus multa loquitur. Ignorat homo quid ante se fuerit et quid post se futurum sit quis illi poterit indicare. Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra cuius rex puer est. Et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo et non ad luxuriam. In pigriciis contignatio humiliabitur. Et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risu faciunt panem et vinum ut epulentur bibentes. Et pecunie obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti quia aves celi portabunt vocem tuam. Et qui habet pennas annunciabit sententiam.

Mitte panem tuum super transeuntes aquas quia post multa tempora invenies illud. Da partes septem necnon et octo quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si replete fuerint nubes imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat. Et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus pregnantis sic nescis opera dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum et vespere ne cesset manus tua quia nescis quid magis oriatur hoc aut aliud et si utrumque simul melius erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo et in hiis omnibus letatus fuerit meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum qui cum venerint vanitatis arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua. Et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum. Et scito quod pro omnibus hiis adducet te deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo et amove maliciam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt.

XII

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue antequam veniat tempus afflictionis tue et appropinquent anni de quibus dicas non mihi placent. Antequam tenebrescat sol et lumen et luna et stelle et revertantur nubes post pluviam. Quando commovebuntur custodes domus et nutabunt viri fortissimi. Et ociose erunt molentes in minuto

uncto mio et tenebrescent per fora
mina videntes et claudent hostia
in platea in humilitate vocis mo
lentis et consurget ad vocem volu
cris et obsurdescent omnes filie car
minis / excelsa quoque timebunt / et for
midabunt in via, florebit amigda
lus impinguabitur locusta, et dissi
pabitur capparis / quoniam ibit homo in
domum eternitatis sue et circuibunt
in platea plangentes antequam
rumpatur funiculus argenteus / et recurrat
vitta aurea et conteratur ydria super
fontem / et confringatur rota super cis
ternam et revertatur pulvis in terram
suam unde erat / et spiritus redeat ad
deum qui dedit illum / Vanitas va
nitatum dixit ecclesiastes et omnia vani
tas / Cumque esset sapientissimus ecclesiastes
docuit populum et enarravit que
fecerit / et investigans composuit
parabolas multas / Quesivit verba
utilia et conscripsit sermones recti
ssimos ac veritate plenos / verba
sapientum sicut stimuli et quasi clavi in
altum defixi que per magistrorum consilium da
ta sunt a pastore uno / His amplius
fili mi ne requiras faciendi plu
res libros nullus est finis frequensque
meditatio carnis est afflictio / Fi
nem loquendi omnes pariter audiamus / Deum
time et mandata illius observa / hoc
est enim omnis homo et cuncta que fiunt
sunt adducet deus in iudicium pro omni
errato sive bonum sive malum sit

Cantica primum

O sculetur me osculo
oris sui quia meliora
sunt ubera tua vino
fragrantia unguentis
optimis / Oleum effusum
nomen tuum / ideo ado
lescentule dilexerunt
te / Trahe me post te curremus
in odorem unguentorum tuorum / Introdu
xit me rex in cellaria sua / Exul
tabimus et letabimur in te memores
uberum tuorum super vinum / recti diligunt
te / Nigra sum sed formosa filie
iherusalem sicut tabernacula cedar
sicut pelles salemonis / Nolite me
considerare quod fusca sim / quia decolo
ravit me sol / Filii matris mee pu
gnaverunt contra me / posuerunt me
custodem in vineis / vineam meam
non custodivi / Indica mihi quem dili
git anima mea / ubi pascas ubi cu
bes in meridie ne vagari incipiam
post greges sodalium tuorum / Si igno
ras te o pulcra inter mulieres / Egre
dere et abi post vestigia gregum et
pasce edos tuos iuxta tabernacu
la pastorum / Equitatui meo in
curribus pharaonis assimilavi te amica
mea / Pulcre sunt gene tue sicut
turturis / Collum tuum sicut monilia
Murenulas aureas faciemus tibi vermi
culatas argento / Dum esset rex in accu
bitu suo / nardus mea dedit odo
rem suum / fasciculus mirre dilectus
meus mihi inter ubera mea commorabitur
Botrus cipri dilectus meus mihi in vineis
engadi / Ecce pulcra tu es amica
mea / Ecce tu pulcra oculi tui
columbarum / Ecce tu pulcer es dilecte
mi et decorus / lectulus noster floridus ti
gna domorum nostrarum cedrina laquearia
nostra cypressina / ii

E go flos campi et lilium convallium
sicut lilium inter spinas sic amica
mea inter filias / Sicut malus
inter ligna silvarum sic dilectus meus
inter filios / Sub umbra illius quem
desideraveram sedi et fructus eius
dulcis gutturi meo / Introduxit
me rex in cellam vinariam ordinavit
in me caritatem / fulcite me flori
bus stipate me malis quia amore
langueo / Leva eius sub capite
meo dextera illius amplexabitur
me / Adiuro vos filie iherusalem per
capreas cervosque camporum / ne su
scitetis neque evigilare faciatis
dilectam meam quoadusque ipsa velit
Vox dilecti mei / Ecce iste venit sa
liens in montibus transiliens colles
Similis est dilectus meus capree hinnu
loque cervorum / En ipse stat post parietem
nostrum respiciens per fenestras prospi

ciens per cancellos. En dilectus
meus loquitur michi. Surge propera amica
mea columba mea formosa mea
et veni. Iam enim hyems transiit
imber abijt et recessit. Flores appa
ruerunt in terra nostra. Tempus putacionis
advenit. Vox turturis audita est
in terra nostra. Ficus protulit grossos
suos. vinee florentes dederunt odorem
suum. Surge propera amica mea spe
ciosa mea et veni columba mea in
foraminibus petre in cavernis
macerie. Ostende michi faciem tuam
sonet vox tua in auribus meis.
Vox enim tua dulcis et facies tu
a decora. Capite nobis vulpes
parvulas que demoliuntur vineas
nam vinea nostra floruit. Dilectus
meus michi et ego illi qui pa
scitur inter lilia. Donec aspiret di
es et inclinentur umbre. Revertere
similis esto dilecte mi capree hinnu
loque cervorum super montes Bethel. III

In lectulo meo per noctem que
sivi quem diligit anima mea.
Quesivi illum et non inve
ni. Surgam et circuibo civitatem
per vicos et plateas queram quem
diligit anima mea. Quesivi illum
et non inveni. Invenerunt me vi
giles qui custodiunt civitatem.
Num quem diligit anima mea vi
distis. Paululum cum pertransissem eos
inveni quem diligit anima mea. Te
nui eum nec dimittam donec intro
ducam illum in domum matris mee
et in cubiculum genitricis mee. Adiuro
vos filie Ierusalem per capreas
cervosque camporum ne suscitetis neque
evigilare faciatis dilectam donec
ipsa velit. Que est ista que ascendit
per desertum sicut virgula fumi ex aro
matibus mirre et thuris et universi
pulveris pigmentarii. En lectulum
Salomonis sexaginta ambiunt ex
fortissimis Israel. Omnes tenentes gla
dios et ad bella doctissimi. Uniuscu
iusque ensis super femur suum propter ti
mores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex
Salomon de lignis Libani. Columpnas
eius fecit argenteas reclinato
rium aureum ascensum purpure
um media caritate constrata propter fi
lias Ierusalem. Egredimini et videte
filie Syon et videte regem Salomo
nem in diademate quo coro
navit eum mater sua in die despon
sacionis ipsius et in die leticie cor
dis eius. IIII

Quam pulcra es amica mea quam pulcra es
et decora. Oculi tui columbarum
absque eo quod intrinsecus latet. Capilli
tui sicut greges caprarum tonsarum om
nium que ascenderunt de lavacro. Omnes
gemellis fetibus et sterilis non
est inter eas. Sicut vitta coccinea
labia tua et eloquium tuum dulce.
Sicut fragmen mali punici ita
gene tue absque eo quod intrinsecus
latet. Sicut turris David collum
tuum que edificata est cum propugna
culis. Mille clipei pendent ex ea
omnis armatura fortium. Duo ubera
tua sicut duo hinnuli capree gem
elli qui pascuntur in liliis. Donec
aspiret dies et inclinentur umbre
Vadam ad montem mirre et ad
collem thuris. Tota pul
cra es amica mea et macula non est
in te. Veni de Libano sponsa mea
veni de Libano veni coronaberis
de capite Amana de vertice Sanir
et Hermon de cubilibus leonum
de montibus pardorum. Vulnerasti cor me
um soror mea sponsa mea vulne
rasti cor meum in uno oculorum tuorum
et in uno crine colli tui. Quam pul
cre sunt mamme tue soror mea spon
sa. Pulcriora sunt ubera tua vino
et odor unguentorum tuorum super omnia
aromata. Favus distillans labia
tua sponsa mel et lac sub lin
gua tua et odor vestimentorum tuo
rum sicut odor thuris. Ortus conclusus so
ror mea sponsa. Ortus conclusus
fons signatus. Emissiones
tue paradisus malorum punicorum
cum pomorum fructibus. Cipri cum
nardo. Nardus et crocus fistu
la et cinamomum cum universis

lignis libani, mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium que fluunt impetu de libano. V

Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et fluent aromata illius. Veniat dilectus meus in ortum suum et comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui mirram meam cum aromatibus meis. Comedi favum cum melle meo, et bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite et inebriamini carissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis: aperi mihi soror mea amica mea columba mea immaculata mea, quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea quomodo induar illa? lavi pedes meos quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo, manus mee stillaverunt mirram, digiti mei pleni sunt mirra probatissima. Pessulum hostii mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Quesivi et non inveni illum, vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me custodes qui circuiunt civitatem, percusserunt me et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem si inveneritis dilectum meum ut annuncietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum, come eius sicut elate palmarum nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivos aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillancia mirram primam. Manus illius tornatiles auree plene iacinctis. Venter eius eburneus distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut libani, electus ut cedri. Guttur eius suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus et ipse est amicus meus filie Ierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? quo declinavit dilectus tuus et querimus eum tecum? VI

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatis ut ibi pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi, qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea, suavis et decora sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea, perfecta mea, una est matri sue electa genitrici sue. Viderunt eam filie syon et beatissimam predicaverunt, regine et concubine et laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium et inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi, anima mea conturbavit me propter quadrigas aminadab. Revertere revertere sunamitis, revertere revertere ut intueamur te. VII

Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Iunctura feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu

artificis. Umbilicus tuus crater tor-
natilis numquam indigens poculis. Venter
tuus sicut acervus tritici vallatus liliis.
Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli
capree. Collum tuum sicut turris
eburnea. Oculi tui sicut piscine in Ese-
bon que sunt in porta filie multitudinis.
Nasus tuus sicut turris Libani que respicit
contra Damascum. Caput tuum ut Car-
melus. Come capitis tui sicut pur-
pura regis vincta canalibus. Quam
pulchra es et quam decora carissima
in deliciis. Statura tua assimilata est
palme et ubera tua botris. Dixi:
ascendam in palmam et apprehendam
fructus eius et erunt ubera tua sicut bo-
tri vinee et odor oris tui sicut odor
malorum. Guttur tuum sicut vinum op-
timum dignum dilecto meo ad potandum
labiisque et dentibus illius ad rumi-
nandum. Ego dilecto meo et ad me con-
versio eius. Veni dilecte mi egrediamur
in agrum commoremur in villis. Mane
surgamus ad vineas videamus si flo-
ruit vinea si flores fructus parturiunt
si floruerunt mala punica ibi dabo
tibi ubera mea. Mandragore dederunt
odorem in portis nostris omnia poma
nova et vetera dilecte mi servavi tibi.

VIII

Quis mihi det te fratrem meum sug-
gentem ubera matris mee et
inveniam te solum foris et de-
osculer te et iam me nemo despiciat.
Apprehendam te et ducam in domum
matris mee et in cubiculum genitricis
mee ibi me docebis et dabo tibi
poculum ex vino condito et mustum ma-
lorum granatorum meorum. Leva eius sub
capite meo et dextera illius amplexa-
bitur me. Adiuro vos filie Ierusalem
ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam meam donec ipsa velit. Que
est ista que ascendit de deserto affluens
deliciis innixa super dilectum suum. Sub
arbore malo suscitavi te ibi corrup-
ta est mater tua ibi violata est genitrix
tua. Pone me ut signaculum super
cor tuum et signaculum super brachi-
um tuum quia fortis est ut mors dilectio.
Dura sicut infernus emulatio. Lam-
pades eius lampades ignis atque
flammarum. Aque multe non potuerunt
extinguere caritatem nec flumina obruent
illam. Si dederit homo omnem substantiam
domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet
eam. Soror nostra parvula est et ubera non
habet. Quid faciemus sorori nostre in die
qua alloquenda est. Si murus est edificemus
super eum propugnacula argentea. Si ho-
stium est compingamus illud tabulis
cedrinis. Ego murus et ubera mea
sicut turris ex quo facta sum coram eo
quasi pacem reperiens. Vinea fuit pa-
cifico in ea que habet populos. Tradidit eam cu-
stodibus vir affert pro fructu eius mille
argenteos. Vinea mea coram me est.
Mille tui pacifici et ducenti hiis qui
custodiunt fructus eius. Que habitas
in ortis amici auscultant te fac me
audire vocem tuam. Fuge dilecte mi
et assimilare capree hinnuloque cervorum
super montes aromatum.

Prologus libri sapientie

Liber sapientie
apud Hebreos nusquam est
unde et ipse stilus grecam
magis eloquentiam redolet.
Hunc quidam Iudei Philonis
affirmant qui propterea sapientia
nominatur. Quia in eo Christi ad-
ventus qui est sapientia patris
et passio eius evidenter exprimitur.

Primum

Diligite iusticiam qui iudica-
tis terram. Sentite de domino in boni-
tate et in simplicitate cordis querite
illum quoniam invenitur ab hiis qui
non temptant illum. Apparet autem illis qui
fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes
separant a deo. Probata autem virtus
corripit insipientes. Quoniam in malivolam
animam non introibit spiritus sapientie nec
habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus
enim spiritus discipline effugiet fictum et
auferet se a cogitationibus que sunt sine
intellectu et corripietur a superve-
niente iniquitate. Benignus est enim
spiritus sapientie et non liberabit male-

dictum a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus et cordis illius scrutator est verus et lingue eius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest et a detractione parcite lingue. quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam deus mortem non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia. Et sanabiles voluit ut nationes orbis terrarum et non est in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iusticia enim perpetua est et immortalis. Iniusticia autem mortis est acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam et estimantes illam amicam defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius.

Dixerunt enim impii apud se cogitantes non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. quia ex nichilo nati sumus et post hoc erimus tamquam non fuerimus. Quoniam fumus afflatus est in naribus nostris. Et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. quia extincta cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aer et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que fugata est a radiis solis et a calore illius aggravata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxurie nostre. ubique relinquamus signa leticie quoniam hec est pars nostra et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum et non parcamus vidue nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iusticie. Quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis et contrarius est operibus nostris et improperat nobis peccata legis et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam dei habere et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum quoniam dissimilis est aliis vita illius. Et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo et abstinet se a viis nostris tamquam ab immundiciis et prefert novissima iustorum et gloriatur se patrem habere deum. Videamus ergo si sermones illius veri sunt et temptemus que ventura sunt illi. Et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus dei filius suscipiet illum et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus illum ut sciamus reverentiam illius et probemus paciam eius. Morte turpissima condempnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt. Excecavit enim illos malicia eorum. Et nescierunt sacramenta dei neque speraverunt mercedem iusticie nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam deus creavit hominem inexterminabilem et ad ymaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem dyaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius mort

Iustorum autem animae in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et aestimata est afflictio exitus illorum, et ab itinere iustorum abierunt in exterminium. Et quod a nobis est iter exterminium, illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus temptavit illos et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos. Et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintillae in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis. Et regnabit Dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem. Et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum quae cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum et a Domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est, et vacua est spes illorum, et labores sine fructu. Et inutilia opera illorum. Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura illorum, quoniam felix est sterilis et incoinquinata quae nescivit thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum et sors in templo Dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quae non concidat radix sapientiae. Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dirae sunt consummationis.

Capitulum IIII

O quam pulchra est casta generatio cum claritate; immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est et apud homines. Cum praesens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praemium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et adulterinae plantationes non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis, et aetas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi complevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec ponentes in praecordiis talia, quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus. Videbunt enim et contempnent eos; illos autem irridebit, et non erunt

post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum, quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et commovebit illos a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur, et erunt gementes, et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi et traducent illos ex adverso iniquitates illorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperate salutis, gementes pre angustia spiritus dicent intra se penitentiam agentes: Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et iusticie lumen non luxit nobis, et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia, aut quid divitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuncius percurrens, et tamquam navis que pertransit fluctuantem aquam, cuius cum preterierit non est vestigium invenire neque semitam carine illius in fluctibus, aut tamquam avis que transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum et scindens per vim itineris aerem: commovit alis et transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris eius, aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum: divisus aer continuo in se reclusus est ut ignoretur transitus illius: sic et nos nati continuo desivimus esse, et virtutis quidem signum nullum valuimus ostendere, in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii qui peccaverunt, quoniam spes impii tamquam lanugo est que a vento tollitur, et tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur, et tamquam fumus qui a vento diffusus est, et tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent, et apud deum est merces eorum, et cogitatio eorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei de manu domini, quoniam dextera sua teget eos et brachio sancto suo defendet illos. Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace iusticiam, et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile equitatem, acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient. Et a petrosa ira plene mittentur grandines. Et excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam turbo venti dividet illos, et ad heremum perducet omnem iniquitatem eorum. Et malignitas evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires, et vir prudens magis quam fortis.

VI

Audite ergo reges et intelligite, discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est potestas a domino vobis, et virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis, neque custo-

ditis legem iustitie neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus, qui est omnium dominator, nec verebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iusticiam iuste iudicabuntur, et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia, et facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenitur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui diluculo vigilaverit ad illam non laborabit, assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus, et qui vigilaverit propter illam cito erit securus. Quoniam dignos se ipsa circuit querens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis. Initium enim illius verissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est, et dilectio custodia legum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. Incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris o reges populi, diligite sapientiam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit referam, et non abscondam a vobis sacramenta dei, sed

ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius, et non preteribo veritatem, neque cum invidia tabescente iter habebo, quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum, et rex sapiens stabilimentum populi est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus, et ex genere terreni illius qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est mihi sensus, et invocavi et venit in me spiritus sapientie, et preposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem preciosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam omnium bonorum mater est. Quam sine fictione didici et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei, propter discipline dona commendati. Michi autem dedit deus

dicere ex sententia et presumere digna
horum que mihi dantur quoniam ipse sapientie
dux est et sapientum emendator. In ma-
nu enim illius et nos et sermones
nostri et omnis sapientia et operum scientia et disci-
plina. Ipse enim dedit mihi horum que
sunt scientiam veram ut sciam dispositionem
orbis terrarum et virtutes elementorum
initium et consummationem et medieta-
tem temporum vicissitudinem permu-
tationes et commutationes temporum et divisiones
temporum anni cursus et dispositiones
stellarum naturas animalium et iras be-
stiarum vim ventorum et cogitationes
hominum differentias virgultorum et
virtutes radicum et quecumque sunt
absconsa et improvisa didici.
Omnium enim artifex docuit me sa-
pientia. Est enim in illa spiritus intel-
ligentie sanctus unicus multiplex
subtilis modestus disertus mo-
bilis incoinquinatus certus suavis
amans bonum acutus quem nihil
vetat benefaciens humanus benignus
stabilis certus securus omnem habens
virtutem omnia prospiciens et qui capiat
omnes spiritus intelligibilis mun-
dus subtilis. Omnibus enim mobili-
bus mobilior est sapientia attingit
autem ubique propter suam munditiam. Va-
por est enim virtutis dei et emana-
tio quedam est claritatis omnipotentis
dei sincera et ideo nihil inquinatum
in illam incurrit. Candor est enim
lucis eterne et speculum sine macu-
la maiestatis dei et ymago
bonitatis illius. Et cum sit una
omnia potest et in se permanens in-
novat omnia. Et per nationes in
animas sanctas se transfert amicos dei
et prophetas constituit. Neminem enim
diligit deus nisi eum qui cum sa-
pientia inhabitat. Est enim hec specio-
sior sole et super omnem stellarum
dispositionem luci comparata invenitur prior.
Illi enim succedit nox. VIII

Sapientiam autem non vincit mali-
tia. Attingit ergo a fine usque ad
finem fortiter et disponit omnia suaviter.
Hanc amavi et exquisivi eam a iu-
ventute mea et quesivi sponsam assu-
mere mihi et amator factus sum forme illius. Nobilitatem illius glo-
rificat contubernium habens dei, sed
et omnium dominus dilexit illam. Doctrix
enim est discipline dei et electrix operum
illius. Et si divitie appetuntur in vi-
ta quid sapientia locupletius que operatur?
Si autem sensus operatur quis horum que sunt ma-
gis quam illa est artifex? Et si iusti-
tiam quis diligit labores huius ma-
gnas habent virtutes: sobrietatem enim et sa-
pientiam et iustitiam et virtutem docet quibus uti-
lius nihil est in vita hominibus.
Et si multitudinem scientie desiderat quis
scit preterita et de futuris estimat. Scit
versutias sermonum et dissolutiones
argumentorum. Signa et monstra scit
antequam fiant et eventus temporum et seculorum.
Proposui ergo hanc adducere mihi ad convi-
vendum sciens quoniam mecum communicabit de bonis
et erit allocutio cogitationis et tedii
mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas et hono-
rem apud seniores iuvenis. Et acu-
tus inveniar in iudicio et in conspectu
potentium admirabilis ero et facies
principum mirabuntur me. Tacentem me
sustinebunt et loquentem me respicient
et sermocinante me plura manus ori
suo imponent. Preterea habebo per hanc immor-
talitatem et memoriam eternam his qui
post me futuri sunt relinquam. Disponam
populos et nationes mihi erunt subdite.
Timebunt me audientes reges hor-
rendi. In multitudine videbor bonus et in
bello fortis. Intrans in domum meam
conquiescam cum illa. Non enim habet
amaritudinem conversatio illius nec te-
dium convictus illius, sed letitiam et gau-
dium. Hec cogitans apud me et com-
memorans in corde meo quoniam immor-
talitas est in cogitatione sapientie et in
amicitia illius delectatio bona et in
operibus manuum illius honestas sine
defectione et in certamine loquele illius
sapientia et preclaritas in communicatione

sermonum ipsius. Circuibam quaerens ut
me eam assumerem. Puer autem eram in-
geniosus et sortitus sum animam bonam.
Et cum essem magis bonus veni ad
corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam
aliter non possum esse continens nisi deus
det, et hoc ipsum erat summa sapientia scire
cuius esset hoc donum, adii dominum et de-
precatus sum illum et dixi ex totis praecor-
dis meis.

IX Deus patrum meorum et domine misericordiae qui fecisti omnia
verbo tuo et sapientia tua constituisti
hominem ut dominaretur creaturae quae
a te facta est, ut disponat orbem
terrarum in aequitate et iustitia, et in di-
rectione cordis iudicium iudicet. Da mihi
sedium tuarum assistricem sapientiam et noli
me reprobare a pueris tuis, quoniam ego
servus tuus sum et filius ancillae tuae, homo
infirmus et exigui temporis et minor ad
intellectum iudicii et legum. Et si quis
erit consummatus inter filios hominum si abfuerit
ab illo sapientia tua in nihilum compu-
tabitur. Tu autem me elegisti regem
populo tuo et iudicem filiorum tuorum et
filiarum, et dixisti me aedificare templum
in monte sancto tuo et in civitate habita-
tionis tuae altare, similitudinem tabernaculi
sancti tui quod praeparasti ab initio. Et te-
cum sapientia tua quae novit opera tua
quae et affuit tunc cum orbem terrarum fa-
ceres et sciebat quid placitum esset
oculis tuis. Et directum in praecep-
tis tuis. Mitte illam de caelis sanctis tuis
et a sede magnitudinis tuae ut mecum
sit et mecum laboret ut sciam quid
acceptum sit apud te. Scit enim omnia
illa et intelligit et deducet me
in operibus meis sobrie et custodiet
me in sua potentia, et erunt accep-
ta opera mea et disponam populum
tuum iuste et ero dignus sedium patris
mei. Quis enim hominum poterit scire con-
silium dei aut quis poterit cogitare
quid velit deus. Cogitationes enim
mortalium timidae et incertae providen-
tiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur
aggravat animam et deprimit terrena
inhabitatio sensum multa cogitantem. Et
difficile aestimamus quae in terra sunt
et quae in prospectu sunt invenimus cum la-
bore. Quae autem in caelis sunt quis in-
vestigabit? Sensum autem tuum quis
sciet nisi tu dederis sapientiam et mit-
tas spiritum tuum de altissimis. Et sic
correctae sunt semitae eorum qui in terris
sunt et quae tibi placent didicerunt homi-
nes. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque
placuerunt tibi domine a principio.

X Haec illum qui primus formatus est a
deo pater orbis terrarum cum solus esset
creatus custodivit et eduxit
illum a delicto suo et dedit illi virtu-
tem continendi omnia. Ab hac ut recessit
iniustus in ira sua per iram homi-
cidii fraternitatis deperiit. Propter quod
cum aqua deleret terram iterum sa-
navit sapientia per contemptibile lignum
iustum gubernans. Haec et in consensu
nequitiae cum se nationes contuli-
ssent scivit iustum et conservavit
sine querela deo et in filii misericordia
fortem custodivit. Haec iustum
a pereuntibus impiis liberavit fugien-
tem descendente igne in Pentapo-
lim. Quibus in testimonium nequitiae
fumigabunda constat deserta terra et
incerto tempore fructus habentes arbores
et incredibilis animae memoria stans
figmentum salis. Sapientiam enim prae-
tereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut
ignorarent bona, sed et insipientiae
suae reliquerunt hominibus memo-
riam ut in his quae peccaverunt nec
latere potuissent. Sapientia autem hos
qui se observant a doloribus libera-
bit. Haec autem profugum irae fratris iustum
deduxit per vias rectas et ostendit
illi regnum dei et dedit illi scien-
tiam sanctorum, honestavit illum in
laboribus et complevit labores illius.
In fraude circumvenientium illum
affuit et honestum fecit illum

Custodivit illum ab inimicis et a sedu-
ctoribus tutavit eum. Et certamen
forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam
omnium potentior est sapientia. Hec venditum
iustum non dereliquit sed a peccatoribus liberavit
eum. Descenditque cum illo in foveam
et in vinculis non dereliquit eum do-
nec afferret illi sceptrum regni et po-
tentiam adversus eos qui eum depri-
mebant et mendaces ostendit qui ma-
culaverunt illum. Et dedit illi claritatem
eternam. Hec populum iustum et semen
sine querela liberavit a nationibus
que illum premebant. Intravit in animam
servi domini et stetit contra reges hor-
rendos et in portentis et in signis
et reddidit iustis mercedem laborum
suorum et deduxit eos in via mira-
bili. Et fuit illis in velamento
diei et in luce stellarum per noctem
et transtulit illos per mare rubrum
et transvexit per aquam nimiam. Ini-
micos autem illorum demersit in mare et
ab altitudine inferorum eduxit
illos. Ideo iusti tulerunt spolia impi-
orum et decantaverunt domine nomen sanctum
tuum. Et victricem manum tuam lau-
daverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os
mutorum et linguas infantium fecit
disertas. Direxit opera illorum et in
manibus prophete sancti. XI

Iter fecerunt per deserta que non
inhabitabantur et in locis deser-
tis fecerunt casas. Steterunt con-
tra hostes et de inimicis suis se vin-
dicaverunt. Sitierunt et invocaverunt
te domine. Et data est illis de pe-
tra altissima aqua et requies
sitis de lapide duro. Per que enim
penas passi sunt inimici illorum a de-
fectione potus sui in eis et abun-
darent filii israel letati sunt per hec
tum illis actum est. Ita pro fonte quidem
sempiterni fluminis humanum sangui-
nem dedisti iniustis. Qui cum mi-
nuerentur in traductione infantum
occisorum dedisti illis abundantem

aquam insperate salutem ostendens per sitim
que tunc fuit quemadmodum tuos exal-
tares et adversarios illorum necares. Cum
enim temptati sunt et quidem cum misericordia dis-
ciplinam accipientes scierunt quemadmo-
dum cum ira iudicati impii tormenta
paterentur. Hos quidem tanquam pater mo-
nens probasti illos autem tanquam durus rex
interrogans condempnasti. Absentes
enim et presentes similiter torquebantur.
Duplex enim illos acceperat tedium et
gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim
audirent per sua tormenta bene secum agi
commemorati sunt dominum admirantes
in fine exitus. Quem enim in expositio-
nem prava proiectum deriserunt in fine
eventus mirati sunt non similiter iustis
sitientes. Pro cogitationibus autem insipien-
tis iniquitatis illorum quod quidam errantes
colebant mutos serpentes et bestias
supervacuas immisisti illis multitudinem
mutorum animalium in vindictam ut sci-
rent quia per que peccat quis per hec
et torquetur. Non enim impossibilis erat
omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum
ex materia invisa immittere illis mul-
titudinem ursorum aut audaces leones
aut novi generis ira plenas et ignotas
bestias aut vaporem igneum spirantes
aut fumi odorem proferentes aut hor-
rendas ab oculis scintillas emittentes
quarum non solum lesura poterat illos
exterminare sed et aspectus eius per timo-
rem occidere. Sed et sine his uno
spiritu occidi poterant persecutionem pas-
si ab ipsis factis suis et dispersi per
spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensu-
ra et numero et pondere disposuisti.
Multum enim valere tibi soli supererat semper
et imperio virtuti brachii tui quis
resistet. Quoniam tanquam momentum stateræ
sic est ante te orbis terrarum et tanquam
gutta roris antelucani que descendit
in terram. Sed misereris omnium quia omnia
potes et dissimulas peccata hominum
propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt
et nichil odisti eorum que fecisti.

Nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu noluisses, aut quod a te vocatum non esset conservaretur. Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

Capitulum xii

O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis. Ideo eos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant admones et alloqueris ut relicta malicia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores sancte tue terre, quos exhorruisti, odientes quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere per manus parentum nostrorum ut dignam perciperent peregrinationem filiorum dei. Que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis sevis aut verbo duro simul exterminare, sed partibus iudicans dabas locum penitencie non ignorans quoniam nequam est natio eorum et naturalis malicia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitacio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio. Nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti aut quis stabit contra iudicium tuum, aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum, aut quis tibi imputabit si naciones perierint quas tu fecisti. Non enim est alius deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de hiis quos perdidisti. Cum ergo sis iustus iuste omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri condempnas et exterminas a tua virtute. Virtus enim tua initium iusticie est, et ob hoc quod dominus omnium es, omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus. Et horum qui te nesciunt audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas et cum magna reverencia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis penitencie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attencione et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malicia, cum quanta diligencia iudicasti filios tuos quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Et enim in erroris via diucius erraverunt deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, infancium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpacionibus non sunt correpti, dignum dei iudicium experti sunt. In quibus enim paciebantur moleste ferebant, in his quibus paciebantur indignabantur per hec quos putabant deos in ipsis cum exterminarentur. Videntes illum quem olim negabant se nosse verum deum agnoverunt, propter quod et finis condempnacionis eorum venit super illos.

xiii

Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest sciencia dei et de hiis que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agno-

nerunt quis his esset artifex Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut girum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt Quorum si specie delectati deos putaverunt sciant quanto his dominator eorum speciosior est Speciei enim generator hec omnia constituit Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt intelligant ab ipsis quoniam qui hec constituit fortior est illis A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator videri Sed tamen adhuc in his minor est querela Et hii enim fortasse errant deum querentes et volentes invenire Etenim cum in operibus illius conversentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur Iterum autem nec his debet ignosci Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum quomodo huius dominum facilius non invenerunt Infelices autem sunt et inter mortuos spes illorum est qui appellaverunt deos opera manuum hominum aurum et argentum artis inventionem et similitudines animalium aut lapidem inutilem manus opus antique Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secaverit et huius docte eradat omnem corticem et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversatione vite Reliquiis autem eius operis ad preparationem esce abutatur Et reliquum horum quod ad nullos usus facit lignum curvum et verticibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam et per scientiam artis sue figuret illud et assimilet illud ymagini hominis aut alicui ex animalibus illud comparet perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius et omnem maculam que in illo est perliniens et faciat ei dignam habitationem in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat prospiciens illi sciens quoniam non potest se adiuvare ymago enim est et opus est illi adiutorium Et de substantia sua et de filiis suis et de nuptiis votum faciens inquirit Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur et pro vita mortuum rogat et in adiutorium inutilem invocat et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest et de acquirendo et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus inutilis est

Iterum alius navigare cogitans et per feros fluctus iter facere incipiens ligno portante se fragilius lignum invocat Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit et artifex sapientia sua fabricavit Tua autem pater gubernat providentia quoniam dedisti et in mari viam et inter fluctus semitam firmissimam ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare etiam si sine rate aliquis adeat mare Sed ut non essent vacua sapientie tue opera propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas et transeuntes mare per ratem liberati sunt Ab initio enim cum perirent superbi gigantes spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit seculo semen nativitatis que manu tua erat gubernata Benedictum enim lignum per quod fit iusticia Per manus autem quod fit ydolum maledictum est et ipsum et qui fecit illud quia ille quidem operatus est illud autem cum esset fragile deus cognominatum est Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius Etenim quod factum est cum illo qui fecit tormenta patietur Propter hoc et in ydolis nationum non erit respectus quoniam creature dei in odium facte sunt et in temptationem animabus hominum et in muscipulam pedibus insipientium Initium enim fornicationis est exquisitio ydolorum et adinventio illorum corruptio vite est Neque enim erant ab initio neque erunt in perpetuum Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum et ideo brevis illorum finis est inventus Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit ymaginem Et illum qui tunc quasi homo mortuus

fuerat nunc tamquam deum colere cepit et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore convalescente iniqua consuetudine hic error tamquam lex custoditus est et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Et hos quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent e longinquo figura eorum allata evidentem ymaginem regis quem honorare volebant fecerunt ut illum qui aberat tamquam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens plus placere illi qui se assumpsit elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat nunc deum existimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam sed et in magno viventes inscientie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes aut insanie plenas vigilias habentes neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt sed alius alium per invidiam occidit aut adulterans contristat et omnia commixta sunt sanguis homicidium furtum et fictio corruptio infidelitas turbatio et periurium tumultus bonorum dei immemoratio animarum inquinatio nativitatis immutatio nuptiarum inconstantia inordinatio mechie et impudicitie. Infandorum enim ydolorum cultura omnis mali causa est et initium et finis. Aut enim dum letantur insaniunt aut certe vaticinantur falsa aut vivunt iniuste aut peierant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sine anima sunt male iurantes noceri se non sperant. Utraque

ergo illis evenient digne quoniam male senserunt de deo attendentes ydolis et iuraverunt iniuste in dolo contempnentes iustitiam. Non enim iuratorum est virtus sed peccantium pena perambulat semper in iniustorum prevaricationem.

XV

Tu autem deus noster suavis et verus es patiens et in misericordia disponens omnia. Et enim si peccaverimus tui sumus scientes magnitudinem tuam. Et si non peccaverimus scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata iustitia est et scire iustitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis. Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio nec umbra picture labor sine fructu effigies sculpta per varios colores cuius aspectus insensato dat concupiscentiam et diligit mortue ymaginis effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus et qui faciunt illos et qui diligunt et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa et similiter que his sunt contraria horum autem vasorum quis sit usus iudex est figulus. Et labore vano deum fingit de eodem luto ille qui paulo ante de terra factus fuerat et post pusillum reducit se unde acceptus est repetitus anime debitum quam habebat. Sed cura est illi non quia laboraturus est nec quoniam brevis illi vita est sed concertatur aurificibus et argentariis sed et erarios imitatur et gloriam prefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius et terra supervacua spes illius et luto vilior vita illius quoniam ignoravit qui se finxit et qui inspiravit illi animam que operatur et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse

vitam nostram et conversacionem vite compositam ad lucrum et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi. Quoniam omnia idola nacionum estimaverunt deos quibus neque oculorum usus est ad videndum neque nares ad percipiendum spiritum neque aures ad audiendum neque digiti manuum ad tractandum sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos et qui spiritum mutuatus est is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo deum poterit fingere. Cum enim sit mortalis mortuum fingit manibus iniquis. Melior est enim ipse his quos colit quia ipse quidem vixit cum esset mortalis illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem dei laudem et benedictionem eius. XVI

Propter hec et per his similia passi sunt digne tormenta et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem escam parans eis ortigometram: ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis ostensa et missa sunt etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis quidem sine excusacione supervenire interitum exercentibus tyrannidem. His autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit seva bestiarum ira morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum mansit ira tua sed ad correpcionem in brevi turbati sunt signum habentes salutis ad commemoracionem mandati legis tue. Qui enim conversus est non per hoc quod videbat sanabatur sed per te omnium salvatorem. Et in hoc autem ostendisti inimicis nostris quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus et non est inventa sanitas anime illorum quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes. Misericordia enim tua adveniens sanabat illos.

In memoria enim sermonum tuorum examinabantur et velociter salvabantur ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit illos sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu es enim domine vite et mortis habens potestatem et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per maliciam animam suam. Et cum exierit spiritus non revertetur nec revocabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim te nosse impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt novis aquis et grandinibus et pluviis persecucionem passi et per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat in aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. Vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis ne comburerentur que ad impios missa erant animalia sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio paciuntur persecucionem. Et quodam tempore in aqua super virtutem ignis ardebat ut iniqua terre nacionem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua et dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebas et deserviens uniuscuiusque voluntati ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant ut scirent

fructus inimicorum exterminabat ignis ardens et grandine et pluviis coruscans. Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam suae virtutis oblitus est. Creatura enim tua tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratiae tuae deserviebat ad voluntatem eorum qui a te desiderabant, ut scirent filii tui quos dilexisti Domine, quoniam non fructus nativitatis pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari statim ab exiguo solis radio calefactum tabescebat, ut notum omnibus esset quoniam oportet praevenire solem ad benedictionem tuam et ad orientem lucis te adorare. Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet et disperiet tamquam aqua supervacua.

xvii

Magna enim sunt iudicia tua Domine et inenarrabilia verba tua; propter hoc indisciplinatae animae erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctae, vinculis tenebrarum et longae noctis compediti, inclusi sub tectis fugitivi perpetuae providentiae iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende et cum admiratione nimia conturbati. Neque enim quae continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens conturbabat illos, et personae tristes illis apparentes pavorem illis praestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen praebere, nec siderum limpidae flammae illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus, et timore perculsi illius quae non videbatur faciei aestimabant deteriora esse quae videbant. Et magicae artis appositi erant derisus, et sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et turbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant, et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Cum sit enim timida nequitia, data est in omnium condemnationem; semper enim praesumit saeva perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem putat scientiam eius causae de qua tormentum praestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animae deficiebant traductione; subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius praeoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis aut vis aquae decurrentis nimium aut sonus validus praecipitatarum petrarum aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox aut resonans de altissimis montibus echo, deficientes faciebant illos prae timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox imago tenebrarum quae superventura erat illis. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

xviii

Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem

nocte vocem audiebant sed figuram non videbant et quia non et ipsi pro eadem passi erant magnificabant te et qui ante laesi erant quia non laedebantur gratias agebant et ut esset differentia tantum donum petebant propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotae viae et solem sine laesura boni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios tuos per quos incipiebat incorruptum legis lumen saeculo dari. Cum cogitarent interficere infantes iustorum et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum multitudinem abstulisti filiorum et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animaequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum iniustorum autem exterminatio. Sicut enim laesisti adversarios sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum et iustitiae legem in concordia disposuerunt similiter bona et mala recepturos iustos patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem poena servus cum domino afflictus est et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant quoniam uno momento quae erat praeclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia tunc vero primum fuit exterminium primogenitorum spoponderunt populum Dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet omnipotens sermo tuus de caelo domine exiliens a regalibus sedibus venit durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit. Gladius acutus insimulatum imperium tuum portans et stans replevit omnia morte et usque ad caelum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt insperati et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis. Visiones enim quae illos turbaverunt haec praemonebant ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis et commotio in heremo facta est multitudinis sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis proferens servitutis suae scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit irae et finem imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armatura potentiae sed verbo illum qui se vexabat subiecit iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputavit impetum et divisit illam quae ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta et magnificentia tua in diademate capitis illius erat sculpta. His autem cessit qui exterminabat et haec extimuit. Erat enim sola temptatio irae sufficiens.

XVIIII

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Praesciebat enim et futura illorum quoniam ipsi cum reversi essent et properassent ut educerent eos magna sollicitudine praemisissent illos consequebantur illos paenitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiae et quos rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas et horum quae acciderant commemorationem amittebant ut eam quae deerant tormentis repleret punitionem. Et populus

quod tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis preceptis, ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua que ante erat terra arida apparuit, et in mari rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio, per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exultaverunt magnificantes te, domine, qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus emanavit flumen multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortigometra, et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta fuerant argumentis per vim fluminis: iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitutem redigebant. Et non solum hec, sed et alius quidam respectus erat illorum, quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum leticia receperunt hos qui eisdem usi erant iusticiis, sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate, sicut illi in foribus iusti, cum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum hostii sui querebat. In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia suum sonum custodiunt, unde estimari ex ipso visu certo potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur, et quecumque erant natatilia in terram transiebant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum, domine, et honorasti, et non despexisti, in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Incipit prologus in ecclesiasticum

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est, in quibus oportet laudare Israhel doctrine et sapientie causa, quia non solum illos loquentes necesse est esse peritos, sed et extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Ihesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti magis magisque attendant animo et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolencia et attenciori studio lectionem facere, et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non solum autem hec, sed et ipsa lex et prophete ceterorumque librorum non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis, postquam perveni in egiptum, et cum multum temporis ibi fecissem, inveni libros relictos non parve neque contempnende doctrine.

bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et labo rem interpretandi istum librum et multa vigilia attuli doctrinam in spacio temporis ad illa que ad finem ducunt librum dare et illis qui volunt animum intende re et discere quemadmodum oporteat instituere mores qui secundum legem domini proposuerint vitam agere.

Capitulum primum

Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante evum. Arenam maris et pluvie guttas et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est et astucias illorum quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata, et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnipotens rex potens et metuendus nimis sedens super thronum illius et dominans deus. Ipse creavit illam in spiritu sancto et vidit et dinumeravit et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua et super omnem carnem secundum datum suum et prebet illam diligentibus se. Timor domini gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor domini delectabit cor et dabit leticiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum. Initium sapientie timor domini et cum fidelibus in vulva concreatus est et cum electis feminis graditur et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor, iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti deum bene erit et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum, et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini, et replens pacem et salutis fructum. Et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur, et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere deum, rami autem illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas, execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque ad tempus abscondit verba illius et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline, execratio autem peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iusticiam et deus prebebit tibi illam. Sapientia enim et disciplina timor domini. Et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo et adimplebit thesauros illius. Non sis incredibilis timori domini, et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris ypocrita in conspectu hominum et ne scandalizeris labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas et portes animo tuo inhonorationem, et revelet deus absconsa tua et in medio synagoge elidat te quoniam accessisti maligne ad deum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

Capitulum secundum

Fili accedens ad servitutem dei sta in iusticia et timore et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine. Inclina aurem tuam et excipe verba intellectus et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes dei. Coniungere deo et sustine ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe et in dolore sustine et in humilitate tua pacientiam habe. Quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.

Crede deo et recuperabit te et dirige viam tuam et spera in illum. Serva timorem illius et in illo veterasce. Metuentes dominum sustinete misericordiam eius et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum sperate in illum et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligite illum et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum et scitote quia nullus qui speravit in domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et derelictus est aut quis invocavit illum et despexit eum? quoniam pius et misericors est deus et remittit in tempore tribulationis peccata et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis et manibus malefacientibus et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde qui non credunt deo, ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam, qui dereliquerunt vias rectas et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominum non erunt incredibiles verbo illius. Et qui diligunt illum conservabunt viam illius. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sunt illi, et qui diligunt illum replebuntur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent dominum custodiunt mandata illius et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius dicentes: Si penitentiam non egerimus incidemus in manus domini et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem illius sic et misericordia ipsius cum ipso est. III

Filii sapientie ecclesia iustorum et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii dilecti et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis et continebit se ab illis et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thezaurizat ita et qui honorificat patrem suum et matrem suam. Qui honorat patrem suum iocundabitur in filiis et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore, et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet deum honorat parentes et quasi dominis serviet his qui se genuerunt. In omni opere et sermone et in omni patientia honora patrem tuum ut superveniat tibi benedictio a deo et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio firmat patris domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui, non est enim tibi gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui et dedecus filiis pater sine honore. Fili suscipe senectam patris tui et ne contristes eum in vita illius et si defecerit sensu veniam da et ne spernas eum in virtute tua. Elemosina autem patris non erit in oblivione. Nam pro peccatis matris restituetur tibi bonum et in iustitia edificabitur tibi et in die tribulationis commemorabitur tui. Sicut in sereno glacies solventur peccata tua. Quam male fame est qui relinquit patrem et est maledictus qui exasperat matrem. Fili in mansuetudine opera tua perfice et super hominum gloriam diligeris. Quanto maior es tu humilia te in magnis potentia omnibus et coram deo invenies gratiam, quoniam magna potentia dei solius et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris sed que precepit tibi deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter et in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plurima autem super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantavit suspicio illorum et in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in novissimo et qui amat periculum in illo peribit. Cor in

grediens duas vias non habebit successus et pravus cor in illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur doloribus et peccator adiciet ad peccandum. Sinagoge superborum non est sanitas: frutex enim peccati eradicabitur in illis et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia et auris bona audiat cum concupiscentia omni sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis et deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit in posterum et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

Capitulum IIII

Fili elemosinam pauperis ne defraudes et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias et ne avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram et non relinquas querentes te retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio. Exaudiat autem illum qui fecit eum. Congregationi pauperum affabilem te facito et presbytero humilia animam tuam et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde tuum debitum et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater et pro viro matri illorum. Et eris tu velut filius altissimi obediens et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat et suscipit querentes se et preibit in via iustitie. Et qui diligit illam diligit vitam et qui vigilaverint ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam vitam hereditabunt. Et quo introibit benedicet deus.

Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto. Et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gentes et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei et permanebit hereditabit illam et erunt in confirmatione creature illius: quoniam in temptatione ambulat cum eo et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue donec temptet illum in cogitationibus illius et firmabit illum et iter adducet directum ad illum et letificabit illum et denudabit abscondita sua illi et thesaurizabit scientiam super illum et intellectum iustitie. Si autem oberraverit derelinquet eum et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserva tempus et devita a malo. Pro anima tua non confundaris verum dicere. Est enim confusio adducens peccatum et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis nec coneris contra ictum fluminis. Pro iustitia agonizare pro anima tua et usque ad mortem certa pro iustitia et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citus esse in lingua tua et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua evertens domesticos tuos et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta.

Capitulum V

Noli attendere ad possessiones iniquas et ne dixeris: est mihi sufficiens vita. Nihil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui et ne dixeris: quomodo potui aut quis me

me subvertet pro tempore, sed tua deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris peccavi et quid accidit mihi triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas miseratio magna dei est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Ira enim et ira ab illo cito proximat et in peccatores respicit ira illius. Ne tardes converti ad dominum et ne differas de die in diem. Subito veniet ira illius et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis. Nichil enim proderunt tibi in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum et non eas in omnem viam. Sic enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via domini et in veritate sensus tui et scientia et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus responde proximo, sin autem sit manus tua super os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita, et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia et denotatio pessima super bilinguem, susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus hereditabit et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam et folia tua comedat et fructus tuos perdet et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos et lingua eucharis in bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi et consiliarius tibi sit unus de mille. Si possides amicum in temptatione posside eum et non facile credas illi.

Est enim amicus secundum tempus suum et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam. Et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense et non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus erit tibi quasi coequalis et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te et a facie tua absconderit se unanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis, qui autem invenit illum invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet dominum equaliter habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili a iuventute tua accipe doctrinam et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et is qui seminat accede ad illam et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen eius est et non est multis manifesta. Quibus autem cognita est permanet usque ad conspectum dei. Audi fili et accipe consilium intellectus et ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum et porta illam et ne acedieris vinculis illius. In omni animo tuo accede ad illam et in omni virtute tua serva vias eius. Investiga illam et manifestabitur tibi et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis et bases virtutis et torques illius in

stolam glorie decor enim vite est in illa Et vincula illius alligatura salutaris Stolam glorie indues eam et coronam gratulationis superpones tibi Fili si attenderis michi disces eam et si accomodaveris animum tuum sapiens eris Si inclinaveris aurem excipies doctrinam Et si dilexeris audire sapiens eris In multitudine presbiterorum prudentium sta et sapiencie illorum ex corde iungere et omnem narracionem dei velis audire et proverbia laudis non effugiant a te Et si videris sensatum evigila ad illum et gradus hostiorum illius exterat pes tuus Cogitatum habe in preceptis dei et in mandatis illius maxime assiduus esto et ipse dabit tibi cor et concupiscentia sapiencie dabitur tibi VII

Noli facere mala et non te apprehendent Discede ab iniquo et deficient mala abs te Non semines mala in sulcis iniusticie et non metes ea in septuplum Noli querere ab homine ducatum neque a rege cathedram honoris Non te iustifices ante deum quoniam agnitor cordis est et penes regem noli velle videri sapiens Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute rumpere iniquitates ne forte extimescas faciem potentis et ponas scandalum in agilitate tua Non pecces in multitudine civitatis Nec te immittas in populum neque alliges duplicia peccata nec enim in uno eris immunis Noli esse pusillanimis in animo tuo exorare et facere elemosinam ne despicias Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus et offerente me deo altissimo suscipiet munera mea Non irrideas hominem in amaritudine anime Est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus Noli amare mendacium adversus fratrem tuum neque in amicum similiter facias Noli velle mentiri omne mendacium assiduitas enim illius non est bona Noli verbosus esse in multitudine presbiterorum et non iteres verbum in oracione tua Non oderis laboriosa opera et rusticationem ab altissimo creatam Non te reputes in multitudine indisciplinatorum Memento ire quoniam non tardabit Humilia valde spiritum tuum quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis Noli prevaricari in amicum pecuniam differenti neque fratrem carissimum auro spernere Noli discedere a muliere sensata et bona quam sortitus es in timore dei Gracia enim verecundie illius super aurum Non ledas servum operantem in veritate neque mercenarium dantem animam suam Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua Non defraudes eum libertate neque inopem derelinquas illum Pecora tibi sunt attende illis et si sunt utilia perseverent aput te Filie tibi sunt serva corpus illarum et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas Filii tibi sunt erudi illos et curva illos a puericia illorum Trade filiam et grande opus feceris et viro sensato da illam Mulier si est tibi secundum animam tuam ne proicias illam et odibili non credas te In toto corde honora patrem tuum et gemitus matris tue ne obliviscaris Memento quoniam nisi per illos non fuisses et retribue illis quomodo et illi tibi In tota anima tua time dominum et sacerdotes illius sanctifica In omni virtute tua dilige eum qui te fecit et ministros eius non derelinquas Honora deum ex tota anima tua et honorifica sacerdotes et propurga te cum brachiis Da illis partem sicut mandatum est tibi primiciarum et purgacionis et de negligencia tua purga te cum paucis Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificacionis offeres domino et inicia sanctorum et pauperi porrige manum tuam ut perficiatur propiciacio et benediccio tua Gracia dati in conspectu omnis viventis Et mortuo non prohibeas graciam Non desis plorantibus in consolacione et cum lugentibus ambula Non te pigeat visitare infirmum Ex hiis enim in dileccione firmaberis In omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in eternum non peccabis VIII

Non litiges cum homine potente ne forte incidas in manus illius Non contendas cum viro locuplete ne forte constituat litem tibi Multos enim perdidit aurum et argentum et usque

ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato et non strues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato neque improperes ei memento quoniam omnes in correptione sumus. Non spernas hominem in sua senectute etenim ex nobis senescunt. Non de mortuo inimico gaudeas sciens quoniam omnes morimur et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbiterorum sapientium et in proverbiis illorum conversare ab ipsis enim disces sapientiam doctrinam intellectus et servire magnatis sine querela. Non te preteriat narratio seniorum ipsi enim didicerunt a patribus suis quoniam ab ipsis disces intellectum et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te quod si feneraveris quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam quod si spoponderis quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via ne forte gravet mala sua in te ipse enim secundum voluntatem suam vadit et simul cum stulticia illius peries. Cum iracundo non facias rixam et cum audace non eas in desertum quoniam quasi nichil est ante illum sanguis et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis non consilium habeas non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne facias consilium nescis enim quid pariat. Non omni homini cor tuum manifestes ne forte inferat tibi graciam falsam et convicietur tibi.

IX

Non zeles mulierem sinus tui ne ostendat super te maliciam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue ne ingrediatur in virtutem tuam et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis nec audias illam ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias ne forte scandalizeris in decore eius. Non des fornicariis animam tuam in nullo ne perdas te et animam tuam et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt et ex hoc concupiscencia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via ab omnibus pretereuntibus conculcabitur. Propter speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino nec accumbas cum ea super cubitum. Et non altercaris cum illa in vino ne forte declinet cor tuum in illam et sanguine tuo labaris in perditionem. Non derelinquas amicum antiquum novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus veterescet et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe esto ab homine potestatem habente occidendi et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum noli aliquid committere ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito quoniam in medio laqueorum ingredieris et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive et in timore dei sit tibi gloriacio. Et in sensu sit tibi cogitatus dei et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur et princeps populi in sapientia sermonis sui in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus et temerarius in verbo suo odibilis erit.

X

Iudex sapiens iudicabit populum suum et principatus sensati sta

bilis est. Secundum iudicem populi, sic et
ministri eius. et qualis rector est civi-
tatis, tales inhabitantes in ea. Rex
insipiens perdet populum suum et civita-
tes inhabitabuntur per sensum pruden-
tium. In manu dei potestas terre et exe-
crabilis omnis iniquitas gentium:
Et utilem rectorem suscitabit super
illam. In manu dei potestas hominis
et super faciem scribe imponet honorem
suum. Omnis iniurie proximi ne me-
mineris et nihil agas in operibus iniurie.
Odibilis coram deo est et abhomina-
bilis superbia et execrabilis omnis
iniquitas gentium. Reg-
num a gente in gentem transfertur propter
iniustitias et iniurias et contumeli-
as et diversos dolos. Avaro autem
nihil est scelestius. Quid superbis
terra et cinis, nihil est iniquius quam
amare pecuniam. Hic enim animam
suam venalem habet quoniam in vita pro-
iecit intima sua. Omnis potenta-
tus vita brevis. Languor prolixi-
or gravat medicum. brevem languo-
rem precidit medicus sic rex hodie
est et cras morietur. Cum enim mori-
etur homo hereditabit serpentes, et be-
stias et vermes. Initium superbie ho-
minis apostatare a deo, quoniam ab eo
qui fecit illum recessit cor eius quoniam
initium omnis peccati est superbia. Qui
tenuerit illam adimplebitur ma-
ledictis et abhominabilis erit apud
deum. Propterea exhonoravit dominus con-
ventus malorum et destruxit eos us-
que in finem. Sedes ducum superborum
destruxit deus et sedere fecit mites
pro eis. Radices gentium superbarum are-
fecit deus et plantavit humiles
ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit
deus et perdidit eas usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis et disperdidit illos
et cessare fecit memoriam illorum a
terra. Perdidit deus memoriam super-
borum, et reliquit memoriam humilium
sensu. Non est creata hominibus superbia

neque iracundia nationi mulierum. Se-
men hominum exhonorabitur hoc quod preterit
mandata domini. In medio fratrum rector
illorum in honore. Et qui timet de-
um erit in oculis illius. Gloria divitum
honoratorum et pauperum timor domini est.
Noli despicere hominem iustum pauperem:
et noli magnificare virum peccatorem di-
vitem. Magnus est iudex et potens
est honorare et non est maior illo
qui timet deum. Servo sensato li-
beri servient, et vir prudens et disci-
plinatus non murmurabit correptus
et inscius non honorabitur. Noli te
extollere in faciendo opere tuo, et noli
cunctari in tempore angustie. Melior est
qui operatur et abundat in omnibus quam
qui gloriatur et eget pane. Fili in man-
suetudine serva animam tuam, et da
illi honorem secundum meritum suum. Pec-
cantem in animam suam quis iustifica-
bit et quis honorificabit exhonora-
tem animam suam. Pauper gloriatur per
disciplinam et timorem suum. Et est homo
qui honorificatur propter substantiam suam. Qui
autem gloriatur in paupertate sua quan-
to magis in superbia, et qui gloriatur
in substantia paupertatem vereatur.

XI

Sapientia humiliati exaltabit cap-
ut illius, et in medio magna-
torum consedere illum faciet. Non lau-
des in specie sua neque spernes hominem
in visu suo. Brevis in volatilibus
est apis et initium dulcoris habet fructus
illius. In vestitu negligentes unquam
nec in die honoris tui extollaris
quoniam mirabilia opera altissimi solius
et gloriosa et absconsa et invisa o-
pera illius. Multi tyranni sederunt in
throno. Et insuspicabilis portavit
diadema. Multi potentes oppressi sunt
valde, et gloriosi traditi sunt in manus al-
terorum. Priusquam interroges ne vitup-
eres quemquam. Et cum interrogaveris cor-
ripe iuste. Priusquam audias ne re-
spondeas verbum. Et in medio sermonum
ne adicias loqui, de ea re que

te non molestat. Ne dicas: Et in
mundo peccandum non cogitas. Fili
ne in multis sint actus tui: et si dives
fueris non eris immunis a delicto. Si
enim secutus fueris non apprehendes et non
effugies si praecucurreris. Est homo labo-
rans et festinans et dolens impius
et tanto magis non abundat. Est homo
marcidus egens recuperatione, plus
deficiens virtute et abundans paupertate
te et oculus dei respexit illum in bono et
erexit illum ab humilitate ipsius et exal-
tavit caput ipsius et mirati sunt in eo
multi et honoraverunt deum. Bona
et mala vita et mors paupertas et
honestas a deo sunt. Sapientia et disciplina
et scientia legis apud deum. Dilectio et
viae bonorum apud ipsum. Error et tenebrae
peccatoribus concreata sunt. Qui autem exul-
tant malis consenescunt in malis. Da-
tio dei permanet iustis et profectus
illius successus habebit in aeternum. Est
qui locupletatur parce agendo et est pars
mercedis illius in eo quod dicit: Inve-
ni requiem mihi et nunc manducabo de
bonis meis solus. Et nescit quod tempus
praeteriet illum et mors et relinquet o-
mnia aliis et morietur. Sta in testamento
tuo et in illo colloquere et in opere man-
datorum tuorum veterasce. Ne manseris
in operibus peccatorum. Confide autem in deo et m-
ane in loco tuo. Facile est enim in ocu-
lis dei subito honestare pauperem.
Benedictio dei in mercedem iusti festinat
et in hora veloci processus illius
fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus
et quae erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Suf-
ficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor?
In die bonorum ne immemor sis malorum
Et in die malorum ne immemor sis bo-
norum. Quoniam facile est coram deo in die
obitus retribuere unicuique secundum vias su-
as. Malitia horae unius oblivionem
facit luxuriae magnae, et in fine ho-
minis denudatio operum illius. A-
nte mortem ne laudes hominem quem-
quam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.
Non omnem inducas hominem in dom-

um tuam. Multae enim insidiae sunt dolo-
si. Sicut enim eructuant praecordia foe-
tentium, et sicut perdix inducitur in cave-
am et ut caprea in laqueum, sic et cor su-
perborum, et sicut prospector videns ca-
sum proximi sui. Bona enim in ma-
la convertens insidiatur, et in electis im-
ponit maculam. A scintilla una
augetur ignis, et ab uno doloso au-
getur sanguis. Homo vero peccator san-
guini insidiatur. Attende tibi a pesti-
fero, fabricat enim mala, ne forte
inducat super te subsannationem in
perpetuum. Admitte ad te alienige-
nam et subvertet te in turbine et
abalienabit te a viis tuis. XII

Si benefeceris scito cui benefece-
ris et erit gratia in bonis tu-
is multa. Benefac iusto et
invenies retributionem magnam,
et si non ab ipso, certe a deo. Non
enim est ei bene qui assiduus est in
malis et eleemosynas non danti. Quoniam et
altissimus odio habet peccatores et mi-
sertus est paenitentibus. Da misericor-
di et ne suscipias peccatorem. Et im-
piis et peccatoribus reddet vindic-
tam custodiens eos in die vindic-
tae. Da bono et ne receperis
peccatorem. Benefac humili et ne de-
deris impio. Prohibe panes illi da-
re ne in ipsis potentior te sit. Nam
duplicia mala invenies in omni-
bus bonis quaecumque feceris illi.
Quoniam et altissimus odio habet pec-
catores et impiis reddet vindic-
tam. Non agnoscetur in bonis ami-
cus, et non abscondetur in malis
inimicus. In bonis viri inimici illius
in tristitia, et in malitia illius amicus
agnitus est. Non credas inimico tuo
in aeternum. Sicut enim aeramentum aerugi-
nat nequitia illius. Et si humili-
atus vadat curvus, abice ani-
mum tuum et custodi te ab illo.
Non statuas illum penes te nec
sedeat ad dexteram tuam ne conversus
stet in loco tuo, ne forte conversus
in locum tuum inquirat cathedram
tuam. Et in novissimo cognos-

stans via mea et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso et omnibus qui appropriant bestiis? Sic et qui comitatur cum viro iniquo et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit. Si autem declinaveris non supportabit te. In labiis suis indulcat inimicus et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Et si incurrerint tibi mala invenies illic eum priorem. In oculis suis lacrimabitur inimicus et quasi adiuvans suffodiat plantas tuas. Caput suum movebit et plaudet manu et multa susurrans commutabit vultum suum. XIII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea et qui communicaverit superbo induetur superbiam. Pondus super se tollit qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit et fremet, pauper autem laesus tacebit. Si largitus fueris assumet te et si non habueris derelinquet te. Si habes convivet tecum et evacuabit te et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris supplantabit te et subridens spem dabit, narrabit tibi bona et dicet: quid opus est tibi? Et in novissimo deridebit te, postea videns derelinquet te et caput suum movebit ad te. Humiliare Deo et expecta manus eius. Attende ne in stultitiam humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua ne humiliatus in stultitiam seducaris. Advocatus a potentiore discede, ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis ne impingaris, et ne longe sis ab eo ne eas in oblivionem. Ne retineas ex aequo loqui cum illo, et ne credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua et non parcet de malitia et de vinculis. Cave tibi et attende diligenter auditui tuo quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in somnis vide et evigilabis. In omni vita tua dilige Deum et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur et omnis homo simili sibi sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Quae communicatio sancto homini ad canem? Aut quae pars bona diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in eremo, sic pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abominatio superbo est humilitas, sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis, humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores; locutus est superba et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est insuper et arguitur; locutus est sensate et non est datus ei locus. Dives locutus est et omnes tacuerunt et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est et dicunt: quis est hic? Et si offenderit subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia, et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius sive in bono sive in malo. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies et cum labore. XIIII

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est cui alii bonus erit? Et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet nihil est illo nequius, et haec redditio est malitiae illius. Et si benefecerit ignoranter et non volens facit, et in novissimo manifestat malitiam suam. Nequam est oculus lividi et avertens faciem suam et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis; non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala et non satiabitur pane

indigens et in tristitia erit super mensam
suam. Fili si habes benefac tecum et deo
dignas oblationes offer. Memor esto
quoniam mors non tardat et testamentum
inferorum quia demonstratum est tibi. Te-
stamentum enim huius mundi morte morietur.
Ante mortem benefac amico tuo et secundum
vires tuas exporrigens da pauperi. Non
defrauderis a die bono et particula boni
non te pretereat. Nonne aliis
relinques dolores et labores tuos in
divisione sortis? Da et accipe et iusti-
fica animam tuam ante obitum tuum opera-
re iustitiam, quoniam non est apud inferos
invenire cibum. Omnis caro sicut fenum ve-
terascet et sicut folium fructificans in arbo-
re viridi. Alia generantur et alia deiciuntur,
sic generatio carnis et sanguinis alia
finitur et alia nascitur. Omne opus cor-
ruptibile in fine deficiet, et qui illud
operatur honorificabitur in illo et omne
opus electum iustificabitur et qui operatur
illud honorabitur ab illo. Beatus vir qui
in sapientia sua morabitur et qui in iu-
stitia et in sensu cogitabit circumspectionem
dei. Qui excogitat vias illius in suo
corde et in absconditis illius intelligens
vadens post illam quasi investigator et
in viis illius consistens qui respicit per
fenestras illius et in ianuis illius au-
diens qui requiescit iuxta domum illius.
Et in parietibus illius figens palum
statuet casulam suam ad manus illius
et requiescent in casula illius bona
per evum. Statuet filios suos sub tegmi-
ne illius et sub ramis illius et sub ra-
mis illius morabitur protegetur sub tegmine
illius a furore eius requiescet. XV

Qui timet deum faciet bona et qui
continens est iustitie apprehendet
illam et obviabit illi quasi mater
honorificata et quasi mulier a virginitate
suscipiet illum. Et firmabitur ab se
et cibavit illum pane vite et intellectus
et aqua sapientie salutaris potavit illum.
Et firmabitur ab illo et non flectetur
et continebit illum et non confundetur et ex-
altabit illum apud proximos suos. Et in
medio ecclesie aperiet os eius et imple-
bit illum spiritu sapientie et intellectus et stola
glorie vestiet illum. Iocunditatem et exul-
tationem thezaurizabit super illum.
Et nomine eterno hereditabit illum. Homi-
nes stulti non apprehendent illam et homi-
nes sensati obviabunt illi, homines
stulti non videbunt illam. Longe enim
abest a superbia et dolo. Viri menda-
ces non erunt illius memores. Et viri
veraces invenientur in ea et successum
habebunt usque ad inspectionem dei. Non est
speciosa laus in ore peccatoris quia non
est ab eo missus. Quia a deo profecta
sapientia. Sapientie enim dei astabit laus
et in ore fideli abundabit, et domina-
tor deus dabit eam illi. Non dixeris
per deum abest, que enim odit nec feceris.
Non dicas illa me implanavit, non
enim necessarii sunt illi homines im-
pii. Omne enim execramentum erroris
odit dominus et non erit amabile timen-
tibus illum. Deus ab initio constituit
hominem et reliquit illum in manu
consilii sui. Adiecit mandata et pre-
cepta sua. Si volueris mandata con-
servare conservabunt te et imperpetuum
fidem placitam conservare. Apposuit tibi
aquam et ignem ad quod volueris porri-
ge manum tuam. Ante hominem mors et
vita bonum et malum quod placuerit
ei dabitur illi. Quoniam multa sapientia dei
et fortis in potentia videns omnes sine
intermissione. Oculi domini ad timentes e-
um et ipse agnoscit omnem operam hominis.
Nemini mandavit impie agere et ne-
mini dedit spatium peccandi. Non enim
concupiscit multitudinem filiorum infide-
lium et inutilium. XVI

Ne iocunderis in filiis impiis,
si multiplicentur, non oblecteris
super illos si non est timor dei
cum illis. Non credas vite illorum
et ne respexeris in labores eorum.
Melior est enim unus timens deum quam
mille filii impii. Et utile est mori
sine filiis quam relinquere filios im-
pios. Ab uno sensato inhabitabitur
patria, et a tribus impiis deseretur.
Multa alia vidit oculus meus et for-
tiora horum audivit auris mea.
In synagoga peccantium exardebit
ignis, et in gente incredibili exar-
descit ira. Non exoraverunt pro peccatis

suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue virtuti, et non pepercit peregrinationi illorum, sed percussit eos et execratus est illos pre superbia verbi illorum. Non misertus est illis gentem totam perdens et extollentem se in peccatis suis. Et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui, et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo: potens est exoratio et effundens iram. Secundum misericordiam suam sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis illius. Non dicas: a Deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar; que est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce celum et celi celorum, abyssus et universa terra et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur; montes simul et colles et fundamenta terre cum conspexerit illa Deus tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor, et omne cor intelligitur ab illo; et vias illius quis intelliget? Et procellam quam nec vidit oculus hominis. Nam plurima opera illius sunt in absconsis; sed opera iustitie eius quis enuntiabit aut quis sustinebit? Longe est enim testamentum a quibusdam, et interrogatio hominum in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania, et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo. Et dicam in equitate disciplinam et scrutabor enarrare sapientiam, et in verbis meis attende in corde tuo. Et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit Deus in opera sua ab initio, et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio Dei opera eius ab initio, et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum et initia ipsorum in gentibus suis. Ornavit in eternum opera illorum; nec esurierunt nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec Deus in terram respexit et implevit illam bonis suis. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reversio illorum.

xvii

Deus creavit hominem de terra, et secundum imaginem suam fecit illum. Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se vestivit illum virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi, et dedit ei potestatem eorum que sunt super terram. Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium sibi simile; consilium et linguam et oculos et aures et cor dedit illis excogitandi, et disciplina intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et bona et mala ostendit illis. Posuit oculum illorum super corda ipsorum ostendere illis magnalia operum suorum, ut nomen sanctificationis collaudent et gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum eius. Addidit illis disciplinam et legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum illis, et iustitiam et iudicia sua ostendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus eorum, et honorem vocis audierunt aures illorum. Et dixit illis: attendite ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram ipso sunt semper, non sunt abscondite ab oculis ipsius. In unamquamque gentem preposuit rectorem, et pars Dei Israhel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei, et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem eorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei. Elemosina viri quasi signaculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit, et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terre. Penitentibus

quos dedit viam iusticie, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad dominum et relinque peccata tua; precare ante faciem dei et minue offendicula. Revertere ad dominum et avertere ab iniusticia tua, et nimis odito execrationem, et cognosce iusticias et iudicia dei, et sta in sorte propositionis et orationis altissimi dei. In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus confessionem deo. Non demoreris in errore impiorum; ante mortem confitere. A mortuo quasi nichil perit confessio. Confiteberis vivens, et sanus confiteberis, et laudabis deum, et gloriaberis in miserationibus illius. Quam magna misericordia dei et propiciatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malicie placuerunt. Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse aspicit, et omnes homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in eternum. Quis sufficit enarrare opera illius? Quis enim investigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enunciabit? Aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere, nec invenire magnalia dei. Cum consummaverit homo, tunc incipit; et cum quieverit, aporiabitur. Quid est homo, et que gracia illius? et quid bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum centum anni; quasi gutta aque maris deputati sunt, et sicut calculus arene, sic exigui anni in die evi. Propter hoc paciens est deus in illis, et effundit super illos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis eorum quoniam mala est, et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplebit propiciationem suam in illis, et ostendit eis viam equitatis. Miseratio hominis circa proximum suum; misericordia autem dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet, docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius. Fili, in bonis non des querelam, et omni dato non des querelam tristiciam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? et utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit, et datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para iusticiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interroga teipsum, et in conspectu dei invenies propiciationem. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper, et ne verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces dei manet in eternum. Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temptat deum. Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione faciei. Memento paupertatis in die habundancie, et necessitatum paupertatis in tempore diviciarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, et hec omnia citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuit, et in diebus delictorum attendit ab inercia. Omnis astutus agnoscet sapienciam, et invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem et iusticiam, et impleverunt proverbia et iudicia. Post concupiscencias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestes anime tue concupiscencias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Non oblecteris in turbis nec in modicis, assidua enim commissio illorum. Ne fueris mediocris in contencione ex fenore, et est tibi nichil in sacculo; eris enim invidus

XIX

Operarius tue vite ebriosus non locupletabitur, et qui spernit modica paulatim

latim decidet. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes et arguunt sensatos. et qui se iungit fornicariis erit nequam. putredo et vermes hereditabunt illum. et extolletur in exemplum maius et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est et minorabitur. et qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur. Et qui odit correptionem minuetur vita. Et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam suam penitebit. et qui iocundatur in malicia denotabitur. ne iteres verbum nequam et durum et non minoraberis. amico et inimico noli narrare sensum tuum. et si est tibi delictum noli denudare. audiet enim te et custodiet te et quasi defendens peccatum odiet te et sic aderit tibi semper. Audisti verbum adversus proximum tuum, commoriatur in te confidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus tamquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit et dicat non feci. aut si fecerit ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit et si dixerit ne forte iteret. Corripe amicum sepe enim fit commissio. et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua sua sed non ex animo. Quis enim est qui non deliquerit lingua sua. Corripe proximum antequam comminetis et da locum timori altissimi. Omnis sapientia timor dei, et in illa timere deum et in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequicie disciplina et non est cogitatus peccatorum prudentia. Est prudentia nequitia et in ipsa execratio. et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui deficit sapientia et deficiens sensu in timore quam qui abundat sensu et transgreditur legem altissimi. Est solercia certa et ipsa iniqua. Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se et interiora eius plena sunt dolo. et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate. et est iustus qui inclinat faciem et fingit non videre se quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enunciant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi et est iudicium quod non probatur esse bonum. et est tacens et ipse est prudens. xx

Quam bonum est arguere quam irasci et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginavit iuvenculam. sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam. sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens. et est odibilis qui procax est ad loquendum. est autem tacens non habens sensum loquele. et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus. lascivus autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis ledet animam suam. et qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato et est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile et est datum cuius retributio duplex. et est propter gloriam minoratio. Et est qui ab humilitate levabit caput. Est qui multa redimat modico precio et restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit. gratie autem fatuorum effundentur. Datum insipientis non erit utile tibi. oculi autem illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit. et apertio oris illius inflammatio est. Hodie feneratur quis et cras expetit. et odibilis est homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius false lingue sunt. quoties et quanti irridebunt eum. Neque enim ad studium erat lapsus lingue false quasi qui in pavimento cadens

sic casus malorum festinanter veniet. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola, non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare prae inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui perdit animam suam prae confusione, et ab imprudenti persona perdet eam; personae autem acceptione perdet se. Est qui prae confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequissimum est in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior est fur quam assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producit seipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum, et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur; qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam.

XXI

Fili, peccasti? non adiicias iterum, sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata, et si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas, plagae illius non est sanitas. Obiurgatio et iniuriae annullabunt substantiam, et domus quae nimis locuples est annullabitur superbia; sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris, et qui timet Deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus scit labi se ab ipso. Qui edificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebrae et poenae. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem sapientia quae abundat in malo, et non est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitae permanet. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit, et ad se adiiciet; audivit luxuriosus, et displicebit ei, et proiiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis queritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia, et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi, et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum, vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium, et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt, verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur, et qui cum eo manserit odiosus erit; tacitus et sensatus honorabitur negligens et remissus

xxii

In lapide luteo lapi-
datus est piger et omnes lo-
quentur super aspernacionem illius
De stercore boum lapidatus est
piger, et omnis qui tetigerit eum ex-
cutiet manus. Confusio patris est
de filio indisciplinato, filia autem
fatua in deminoracione fiet. Fili-
a prudens hereditas viro suo, nam
que confundit contumeliam fit genitoris, pa-
trem et virum confundit audax et ab
impiis non minorabitur, ab utrisque
autem inhonorabitur. Musica in luc-
tu importuna narracio, flagella et
doctrina in omni tempore sapiencia. Qui
docet fatuum quasi qui conglutinat teste
starum. Qui narrat verbum non audien-
ti, quasi qui excitat dormientem de
gravi sompno. Cum dormiente loquitur
qui enarrat stulto sapienciam, et in fine
narracionis dicit quis est hic. Super
mortuum plora, defecit enim lux eius.
Et super fatuum plora, defecit enim sensus.
Modicum plora super mortuum,
quoniam requievit. Nequissimi enim
nequissima vita super mortem fatui.
Luctus mortui septem dies, fatui
autem et impii omnes dies vite illo-
rum. Cum stulto ne multum loquaris,
et cum insensato ne abieris. Serva te
ab illo ut non molestiam habeas, et
non coinquinaberis in peccato illius.
Deflecte ab illo et invenies requi-
em, et non acediaberis in stulticia
illius. Super plumbum quid gravabitur,
et quod illi aliud nomen quam fatuus. A-
renam, salem et massam ferri
facilius est portare quam hominem impru-
dentem et fatuum et impium. Sicut
loramentum ligneum colligatum
fundamento edificii non dissolvitur,
sic et cor confirmatum in cogitacione
consilii. Cogitatus sensati in om-
ni tempore nec metu non depravabitur. Sic-
ut pali in excelsis et cementa sine im-
pensa posita contra faciem venti non permanebunt, sic et
cor timidum in cogitacione stulti
contra impetum timoris non resistet.
omni tempore, sic et cor trepidum in cogi-
tacione fatui omni tempore non metuet, sic
in preceptis dei permanet. Pungens ocu-
lum deducit lacrimas, et qui pun-
git cor profert sensum. Mittens lapidem
in volatilia deiciet illa, sic et qui
conviciatur amico dissolvit amiciciam. Ad
amicum et si produxeris gladium non desperes,
est enim regressus ad amicum. Si aperu-
erit os triste non timeas, est enim
concordacio ad amicum, excepto convicio et
improperio et superbia et misterii revela-
cione et plaga dolosa. In his omnibus
effugiet amicus. Fidem posside cum amico
in paupertate illius, ut et in bonis illius
leteris. In tempore tribulacionis illius permane
illi fidelis, ut et in hereditate illius sis
coheres. Ante ignem camini vapor
et fumus ignis inaltatur, sic et ante
sanguinem maledicta et contumelie et mi-
ne. Amicum salutare non confundar, et a facie
illius non me abscondam, et si mala
michi evenerint per illum sustinebo.
Omnis qui audiet cavebit se ab eo.
Quis dabit ori meo custodiam, et
super labia mea signaculum certum, ut non
cadam ab ipsis et lingua mea perdat
me.

xxiii

Domine pater et dominator vite mee, ne
derelinquas me in consilio illorum,
nec sinas me cadere in illa ex-
probracione. Quis superponet in cogitatu
meo flagella et in corde meo doctri-
nam sapiencie, ut ignorancionibus eorum non
parcant michi, et non appareant delicta eorum,
ne adincrescant ignorancie mee et
multiplicentur delicta mea, et peccata
mea abundent, et incidam in conspectu
adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus.
Domine pater et deus vite mee, ne dere-
linquas me in cogitatu illorum. Extol-
lenciam oculorum meorum ne dederis
michi, et omne desiderium averte a me. Au-
fer a me ventris concupiscencias, et con-
cubitus concupiscencie ne apprehendant me, et
anime irreverenti et infrunite ne tra-
das me. Doctrinam oris audite filii, et
qui custodierit illam non periet labiis
suis, nec scandalizabitur in operibus
nequissimis. In vanitate sua apprehen-
ditur peccator, et superbus et maledicus
scandalizabitur in illis. Iuracioni

non assuescat os tuum / multi enim casus in illa Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo et nominibus sanctorum non admisceaberis quoniam non eris immunis ab eis / sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur / sic omnis iurans et nominans in toto corpore a peccato non purgabitur Vir multum iurans replebitur iniquitate et non discedet a domo illius plaga Et si frustraverit delictum illius super ipsum erit et si dissimulaverit delinquet dupliciter Et si in vacuum iuraverit non iustificabitur replebitur enim retributione domus illius Est et alia loquela contraria in morte non inveniatur in hereditate iacob / et in misericordibus omnia hec auferentur / et in delictis non volutabuntur Indisciplinose loquele os tuum non assuescat Est enim in illa verbum peccati Memento patris et matris tue In medio enim magnatorum consistis: Ne forte obliviscatur te deus in conspectu Et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris et maluisses non nasci / et diem nativitatis tue maledicas Homo assuetus verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur Duo genera abundant in peccatis et tertium adducit iram et perditionem Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur / donec aliquid deglutiat / et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem / Homini fornicario omnis panis dulcis non fatigabitur transgrediens usque ad finem Omnis homo qui transgreditur lectum suum contempnens in animam suam / et dicens Quis me videt / tenebre circumdant me et parietes cooperiunt me / et nemo circumspicit me quem vereor / delictorum meorum non memorabitur altissimus et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius quoniam expellit a se timorem dei huiusmodi hominis timor et oculi hominum timentes illum / et non cognovit / quoniam oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi et omnium corda intuentes in absconditas partes Domino enim deo antequam crearentur omnia sunt agnita sic et post perfectum respicit omnia / Hic in plateis civitatis vindicabitur et quasi pullus equinus fugabitur et ubi non speravit apprehendetur / et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit timorem domini Sic et mulier omnis relinquens virum suum peccabit / et statuens hereditatem ex alieno matrimonio primum in lege altissimi incredibilis fuit / et secundo virum suum dereliquit tertio in adulterio fornicata est / et ex alio viro filios statuit sibi Hec in ecclesiam adducetur / et in filios eius respectus Non tradent filii eius radices / et rami eius non dabunt fructum Derelinquet maledictum memoriam illius / et dedecus illius non delebitur Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nil melius quam timor dei et nil dulcius quam respicere in mandatis domini Gloria magna est sequi dominum / longitudo enim dierum assumetur ab eo

Sapientia laudabit XXIIII animam suam / et in deo honorabitur / et in medio populi sui laudabitur / et in ecclesiis altissimi aperiet os suum / et in conspectu virtutis illius gloriabitur et in medio populi sui exaltabitur / et in plenitudine sancta admirabitur / et in multitudine electorum habebit laudem / et inter benedictos benedicetur dicens Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens / et sicut nebula texi omnem terram Ego in altissimis habitavi / et thronus meus in columpna nubis Gyrum celi circuivi sola / et profundum abyssi penetravi / et in fluctibus maris ambulavi / et in omni terra steti et in omni populo et in omni gente primatum habui / et omnium excellentium et humilium corda virtute propria calcavi / et in hiis omnibus requiem quesivi et in hereditate domini morabor Tunc precepit et dixit michi creator omnium / et qui creavit me requievit in tabernaculo meo et dixit michi In iacob inhabita / et in israel hereditare: et in electis meis mitte radices

Ab initio et ante secula creata sum et usque ad futurum seculum non desinam et in habitatione sancta coram ipso ministravi et sic in Sion firmata sum et in civitate sanctificata similiter requievi et in Ierusalem potestas mea et radicavi in populo honorificato et in partes Dei mei hereditas illius et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano et quasi cypressus in monte Sion et quasi palma exaltata sum in Cades et quasi plantatio rose in Iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis. Sicut cinamomum et balsamum aromatizans odorem dedi, quasi mirra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebintus extendi ramos meos et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et sancte spei. In me gratia omnis vie et veritatis, in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generationes seculorum. Qui edunt me adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite et testamentum altissimi et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in preceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Eufrates sensum. Qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem et assistens quasi Gyon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundabit cogitatio eius et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi fluvius Dorix et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi: rigabo ortum meum plantationum et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo inferiores partes terre et inspiciam omnes dormientes et illuminabo omnes sperantes in Domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam et relinquam illam querentibus sapientiam et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram Deo et hominibus: concordia fratrum et amor proximorum et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea et aggravor valde anime illorum: pauperem superbum et divitem mendacem et senem fatuum et insensatum. Que in iuventute tua non congregasti quomodo invenies ea in senectute tua? Quam speciosum canitiei iudicium et presbyteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia et gloria illorum timor Dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi et decimum dicam in lingua hominibus. Homo qui iocundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem Deum. Timor Dei super omnia se superposuit. Beatus cui datum est habere timorem Dei; qui tenet illud cui assimilabitur? Timor Dei initium dilectionis

eius. Et fidei autem initium ad coglutinandum est ei. Omnis plaga tristicia cordis est, et omnem plagam videbit cordis et omnem nequiciam et non plagam mulieris et omnem obductum et non obductum odiencium, et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri et non ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit magis quam habitare cum muliere nequam. Nequicia mulieris immutat faciem eius et obcecat vultum suum tamquam ursus, et quasi saccum ostendit, in medio proximorum. Ingemuit vir eius et audiens suspiravit modicum. Brevis malicia omnis, super maliciam mulieris. Sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverencia et confusio magna. Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis est, et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta mulier que non beatificat virum suum. A muliere inicium factum est peccati et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum, nec modicum, nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum. Et a carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abutatur.

XXVI

Mulieris bone, beatus vir; numerus enim annorum illorum duplex. Mulier fortis delectat virum suum, et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona in parte bona timencium Deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum. In omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis, et collectionem populi et calumpniam mendacem, super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus, mulier zelotipa. Flagellum lingue, omnibus communicans. In muliere zelotipa sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam. Qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa, ira magna, et contumelia et turpitudo illius non cooperietur. Fornicacio mulieris in extollencia oculorum et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se, firma custodiam, ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverencia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut sitiens viator ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum Dei est. Mulier sensata et tacita, et non est immutacio erudite anime. Gratia super graciam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderacio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum et species faciei super etatem stabilem. Columne auree super bases argenteas et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam et mandata Dei sancte in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tercio iracundia mihi advenit: vir bellator deficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iusticia ad peccatum, Deus paravit illum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparuerunt: Difficile exuitur negocians a negligencia, et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt, et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium vendicio-

et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore dei tenueris te instanter cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum, hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iustitiam apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea et proteget te in sempiternum et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad illos qui operantur eam revertetur. Leo venationi insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori. In medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa et risus illorum in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici perdit fidem et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum tuum et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequaris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic qui perdit amiciciam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic qui reliquisti tuum proximum et eum non capies. Non illum sequaris quoniam longe abest; effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare, sed maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os tuum, et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi et non coequavi ei, et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet, et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Et qui foveam fodit incidet in illam, et qui statuit lapidem proximo offendit in eo. Et qui laqueum alii ponit peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscet unde adveniat illi. Illusio et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illis. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia, et vir peccator continens erit illorum.

Capitulum xxviii

Qui vindicari vult a deo inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini servat iram et a deo querit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur ipse. Quid cum caro sit reservat iram, et propiciationem petit a deo? Quis exorabit pro peccatis illius? Memento novissimorum et desine inimicari. Tabitudo enim et mors imminent in mandatis. Memorare timorem domini et non irasceris proximo. Memorare testamentum altissimi et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos et in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic et ignis exardescet, et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem et lis festinans effundet sanguinem, et lingua testificans adducet mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit, et si expueris super illam extinguetur; utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus; multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit et dispersit illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres virtuosas eiecit et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non

habebit requiem nec habebit amicum in quo requiescat. Et flagelli plaga livorem facit, plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum, et in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident in illam, et exardebit in illis et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito hostia et seras. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

XXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo, et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem potuit reddere, adversabitur: solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem; sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.

Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis, et hec pro te orabit et liberabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit, et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit pro proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam, relinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum domini incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas. Initium vite aqua et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitabitur non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad hec amara audiet: Transi hospes et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus mee hospitio mihi factus es frater. Gravia hec homini habenti sensum, correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella, ut letetur

in novissimo suo et non palpet proximorum hostia. Qui docet filium laudabitur in ipso et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius et quasi non est mortuus. Similem enim reliquit post se. In vita sua vidit et letatus est in illo et in obitu suo non est contristatus nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddidit graciam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera illius. Et consolabitur. Equus indomitus evadit illos durus et filius remissus evadit preceps. Lacta filium et paventem te faciet. Lude cum illo et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est ne forte induret et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo ne in turpitudine illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et flagellatus malicia. Salus anime in sanctitate iusticie et melior omni auro et argento et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis et non est oblectamentum super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumposite sepulchro. Quid proderit libacio idolo, nec enim manducabit nec odorabit, sic qui effugatur a domino et portans mercedes iniquitatis. Videns oculis et ingemiscens sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristiciam non des anime tue et non affligas temetipsum in consilio tuo. Iocunditas cordis hec est vita hominis et thesaurus sine defectione sanctitatis, et exultacio viri longevitas est. Miserere anime tue placens deo. Congrega et contine cor tuum in sanctitate eius, et tristiciam longe repelle a te. Multos enim occidit tristicia. Non est utilitas in ea. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducit cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis. Epule enim illius fiunt diligenter.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius aufert sompnum. Cogitatus presciencie avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregacione substancie, et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminucione victus, et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consumpcionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perdicio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificancium. Ve illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit nec speravit in thesauris pecunie. Quis est hic et laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus est, et erit illi gloria eterna. Qui potuit transgredi et non est transgressus, facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Super mensam magnam sedisti, et non aperias faucem tuam super illam prior. Non dicas sic multa sunt que super illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est. Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Nec comprimaris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. Utere quasi homo frugi hiis que apponuntur tibi, et non cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline, et noli nimius esse ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis non extendas manum tuam nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo et non senties dolorem. Vigilia et colera et tortura viro infrenito. Sompnus sanitatis in homine parco. Dormiet usque in mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si

coactus fueris in edendo multum surge
e medio et vome et refrigera-
bit te et non adduces corpori tuo in-
firmitatem. Audi fili et ne spernas
me et in novissimo invenies verba mea.
In omnibus operibus tuis esto velox et omnis infir-
mitas non occurret tibi. Splendidum in
panibus benedicent labia multorum et te-
stimonium veritatis illius fidele. In nequis-
simo pane murmurabit civitas et te-
stimonium illius nequitiae verum est. Diligen-
tes in vino noli provocare. Multos enim
exterminavit vinum. Ignis probat ferrum du-
rum sic vinum superborum corda arguet in
ebrietate potatum. Aequa vita
hominibus vinum in sobrietate potatum
si bibis illud moderate eris sobrius.
Quae vita est qui minuitur vino? Quid de-
fraudat vitam? Mors. Vinum in iocun-
ditatem creatum est non in ebrietatem ab
initio. Exultatio cordis et animae vinum
moderate potatum. Sanitas est corpori
et animae sobrius potus. Vinum multum pota-
tum irritationem et iram et ruinas mul-
tas facit. Amaritudo animae vinum mul-
tum potatum. Ebrietatis animositas im-
prudentis offensio, minorans virtutem
et faciens vulnera. In convivio vini non
arguas proximum et non despicias eum in
iocunditate illius. Verba improperii non
dicas illi et non premas illum in repe-
tendo.

XXXII.

Rectorem te posuerunt noli extol-
li. Esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum ha-
be et sic conside et omni cura tua ex-
plicata recumbe ut laeteris propter illos
et ornamentum gratiae accipias coronam
et dignitatem consequaris congregationis.
Loquere maior natu decet enim te pri-
mum verbum diligenti scientia et non impedi-
as musicam. Ubi auditus non est non
effundas sermonem et importune noli ex-
tolli in sapientia tua. Gemmula carbun-
culi in ornamento auri et comparatio mu-
sicorum in convivio vini. Sic in fabricatione auri
signum est smaragdi sic numerus musi-
corum in iocundo et moderato vino. Audi
tacens et pro reverentia accedet tibi bona
gratia. Adolescens loquere in tua cau-
sa vix cum necesse fuerit. Si bis interro-
gatus fueris habeat caput tuum responsum.
In multis esto quasi inscius et
audi tacens et simul et quaerens. In
medio magnatorum loqui non praesu-
mas et ubi sunt senes non multum
loquaris. Ante grandinem praeibit coru-
scatio et ante verecundiam praeibit gratia
et pro reverentia accedet tibi gratia bona. Et
in hora surgendi non te trices.
Praecurre in domum tuam prior et illic
avocare et illic lude et age con-
ceptiones tuas et non in delictis
et verbo superbo. Et super his omnibus bene-
dicito Dominum qui fecit te et ine-
briantem te ab omnibus bonis suis. Qui
timet Deum excipiet doctrinam eius et
qui vigilaverint ad illum invenient
benedictionem. Qui quaerit legem replebitur
ab ea et qui insidiose agit scan-
dalizabitur in ea. Qui timent Do-
minum invenient iudicium iustum et
qui iustitias quasi lumen accendent.
Peccator homo vitabit correptionem et secundum
voluntatem suam inveniet comparationem.
Vir consilii non disperdet intelligentiam
alienus et superbus non pertimescet ti-
morem etiam postquam fecit cum eo sine
consilio et suis insectationibus argue-
tur. Fili sine consilio nihil facias
et post factum non poenitebis. In via
ruinae non eas et non offendes.
Non tradas te viae laboriosae non
ponas animae tuae scandalum. Et a filiis tu-
is cave et a domesticis tuis attende.
In omni opere tuo crede ex fide animae tuae;
hoc est enim conservatio mandatorum. Qui
credit Deo attendit mandatis et qui
confidit in eo non minorabitur.

XXXIII.

Timenti Deum non occurrent ma-
la sed in temptatione illum conserva-
bit Deus et liberabit a malis.
Sapiens non odit mandata et iusti-
tias et non illidetur quasi in procel-
la navis. Homo sensatus credit
legi Dei et illi lex fidelis. Qui
interrogationem manifestat parabit
verbum et sic deprecatus exaudietur
et conservabit disciplinam et tunc

respondebit precordia fatui sicut rota carri et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus subsannator sub omni supersedenti hinnit. Quare dies diem superat et iterum lux lucem et annus annum et sol solem a domini sciencia separati sunt facto sole et precepto custodito. Et immutavit tempora et dies festos ipsorum et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus et ex ipsis posuit in numerum dierum et omnes homines de solo et ex terra unde creatus est Adam. In multitudine discipline dominus separavit eos et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit et ex ipsis maledixit et humiliavit et convertit illos a separatione illorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud et disponere. Omnes vie eius secundum dispositionem eius. Sic homo in manu illius qui se fecit et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est et contra mortem vita. Sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi duo et duo unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei et ipse speravi et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnates et omnes populi et rectores ecclesie auribus percipite. Filio et mulieri fratri et amico non des potestatem super te in vita tua et ne dederis alii possessionem tuam ne forte peniteat te et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis vite tue et in tempore exitus tui distribue hereditatem. Cibaria et virga et onus asino, panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina et querit requiescere. Laxa manus illi et

querit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum et servum inclinant operationes assidue. Servo malivolo tortura et compedes. Mitte illum in operationem ne vacet. Multam enim malitiam docuit ociositas. In opere constitue eum sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit curva illum compedibus et non amplifices super omnem carnem. Verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua. Quasi fratrem sic eum tracta quoniam in sanguine anime comparasti eum. Si leseris eum iniuste in fugam convertetur et si extollens discesserit quem queras et in qua via queras illum nescis.

XXXIIII

Vana est spes et mendacium viro insensato, et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum. Ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab immundo quid mundabitur et a mendace quid verum dicetur. Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est. Et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non est temptatus quid scit. Vir in multis expertus cogitabit multa et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit. Qui autem in multis factus est multiplicabit malitiam suam. Qui temptatus non est qualia scit. Qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi errando et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem periclitatus sum horum causa et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum queritur et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit et non pavebit quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem respicit et quis est fortitudo eius. Oculi domini super timentes eum, protector potentie firmamentum

virtutis et regimine ardoris et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem vitae et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est: qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercennario fratres sunt. Unus aedificans et unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Dominus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem eius quis exaudiet?

XXXV

Qui conservat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis et discedere ab omni iniquitate, et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis discedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem, et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, et deprecatio recedere ab iniustitia est pro peccatis. Non apparebis ante conspectum Dei vacuus; haec enim omnia propter mandata Dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas. Da Altissimo secundum datum eius, et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum, quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi. Et noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere in sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, et non est apud illum gloria personae. Non accipiet Dominus personam in pauperem, et deprecationem laesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad caelum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes appropinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, et donec appropinquet non consolabitur, et non discedet donec aspiciat Altissimus. Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos et faciet iudicium, et fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum eorum. Et gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum et sceptra iniquorum contribulet, donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adae et secundum praesumptionem eius, donec iudicet iudicium plebis suae, et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

XXXVI

Miserere nostri, Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum, et immitte timorem tuum super gentes quae non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua. Allevia manum tuam super gentes alienas, et videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in illis, ut cognoscant te sicut et nos cognovimus, quoniam non est Deus praeter te, Domine. Innova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem et effunde iram. Tolle adversarium et afflige inimicum. Festina tempus et memento finis, ut enarrent mirabilia

Loquelam gemitus [illegible]

tua in ira flamme devoretur qui salvatur, et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum et inimicorum dicentium non est alius preter nos. Congrega omnes tribus Iacob et agnoscant quia non est deus nisi tu ut enarrent magnalia tua et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tue super quam invocatum est nomen tuum et Israel quem coequasti primogenito. Miserere civitati sanctificationis tue Ierusalem civitati requiei tue. Reple Syon inenarrabilibus virtutibus tuis et gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio creature tue sunt et suscita predicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores. Da mercedem sustinentibus te ut prophete tui fideles inveniantur et exaudi orationes servorum tuorum secundum benedictionem Aaron de populo tuo et dirige nos in viam iustitie et sciant omnes qui inhabitant terram quia tu es deus conspector seculorum. Omnem escam manducabit venter et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum fere et cor insensatum verba mendatia. Cor pravum dabit tristitiam et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier et est filia melior filio. Species mulieris exhilarat faciem viri sui et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua curationis est et mitigationis, non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem, adiutorium secundum illum est et columna ut requies. Ubi non est sepes diripietur possessio et ubi non est mulier ingemiscit egens. Quis credit ei qui non habet nidum et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

XXXVII

Omnis amicus dicet et ego amicitiam copulavi, sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem. Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O presumptio nequissima unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius. Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius in operibus. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium sed est consiliarius in semet ipso. A consiliario malo serva animam tuam. Prius scito que sit necessitas et quid ipse in animo suo cogitabit ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi. Bona est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Noli consiliari cum eo qui suspectum te habet et a zelantibus tibi absconde consilium. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate et cum iniusto de iustitia et cum muliere de ea que emulatur, cum timido de bello, de negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis, cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere. Cum operario annali de consummatione anni. Cum servo pigro de multa operatione. Non attendas his in omni consilio sed cum viro sancto assiduus esto quemcumque cognoveris observantem timorem dei, cuius anima est secundum animam tuam qui cum titubaveris in tenebris non condolebit tibi et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti annuntiat aliquando vera quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum et in his omnibus deprecare altissimum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax precedat te et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor ex quo partes quatuor oriuntur bonum et malum vita et mors et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudit et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est in omni re defraudabitur. Non est enim illi data a domino gratia omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime sue sapiens et fructus sensus illius fide laudabiles sunt. Vir sapiens plebem suam erudit et fructus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus et videntes illum

laudabūt vita viri in nūo dierū
dies aūt isrł innūabiles sūt Sapiēs
in ppło hereditabit honorem et nōm ei
erit vivens in eternū Fili in vita tua tēp
ta aīam tuā et si fuit nequā nō des
sibi ptatem Non em oīa oīb expedi
unt et nō omī aīe ge ptū placz Noli
avidus esse in omī epulacōe et
nō te effūdas sup oēm escam In
multis em escis erit infirmitas et a
vidis appropinquabit us
qz ad colerā ppt crapulā multi ob
ierunt Qui aūt abstinens est adiciet vitā
Honora medicū XXXVIII ppter
ppt necessitatē et enim illum creavit
altissimus A deo em est oīs me
dela et a rege accipiet donacōz
Disciplina medici exaltabit caput
illius et in cospectu magnatorū col
laudabitur Altissimus creavit de
terra medicinā et vir prudens nō
abhorrebit illā Nōne a ligno e aq
indulcata amara ad agnicōem
hoīm virtus illorū et dedit hoībus
sciāz altissimus honorari in mirabi
libus suis In hiis curans mitigā
bit dolorem et vngentarius faciet pigmē
ta suavitatis et vnctiones cōficiet
sanitatis et nō cosumabuntur opa
illius Pax em dei sup faciē terre Fili
in tua infirmitate nō despicies
teipm sed ora dnm et ipse curabit te
Averte a delicto et dirige manus
tuas ab omī delicto mūda cor tuū
Da suavitatem et memoriā similagi
nis et impinguā oblacōem et da lo
cū medico et em dns illū creavit
et nō discedat a te qz opa eius sūt ne
cessaria Est em tpus qn in manus
eorū incurras ipi vo dep̄cabūt dnm
ut dirigat requiē eorū et sana
cōem ppt cōversacōem eorū Qui delin
quit in cōspectu eius qui fecit eum inci
dat in man⁹ medici Fili in mortuū
pduc lacrimas et qsi dira passus in
cipe plorare et sm iudiciū cōtege
corpus illius et nō despicias sepul
turā illius ppt delaturā aūt ama
re fer luctū illius Una die et cō

solare ppt tristiciā et fac luctum
sm meritū eius Una die vel duobus
ppt detractōem A tristicia em festinat
mors et cooperit virtutē et tristicia
cordis flectit cervicē In abductōe
pmanet tristicia et substācia inopis
sm cor eius nō des tristicie cor tuū
Sed repelle eā a te et memento no
vissimorū Noli oblivisci neqz em est
cōversio et huic nil pderis et teipm
pessimabis Memor esto iudicii mei
sic em erit et tuū michi heri et tibi
hodie In requie mortui fac requi
escere memoriā eius et cōsolare illū
in exitu spūs sui Sapiēciā scribe et in
tpe vacuitatis et qui minoratur ac
tu sapiēciā pcipiet qz sapiēcia reple
bitur Qui tenet aratrū et qui glori
atur in iaculo stimulo boves agitat
et cōversatur in opibus eorū et narracō
eius in filiis taurorū Cor suū dabit
ad versandos sulcos et vigilia eius
in sagina vaccarū Sic ois faber
et architectus qui nocte tāqz diem
transit Qui sculpsit signacula et as
siduitas eius variat picturā Cor suū
dabit in similitudine pic
ture et vigilia sua pficit opus Sic
faber ferrarius sedens iuxta incude
et cōsiderans opus ferri Vapor ignis vro
uret carnes eius et in calore fornā
cis concertatur Vox mallei innovat
aurē eius et cōtra similitudinem vasis oculus
eius Cor suū dabit in cōsūmacōem
opm et vigilia sua ornabit in p
fectōem Sic figulus sedens ad opus
suū cōvertens pedibus suis rotā qui
sollicitudine positus est sp ppt opus
suū et in nūo est ois opacio illius In
brachio suo formabit lutū et ante
pedes suos curvabit virtutē suam
Cor suū dabit ut cōsūmet linitōz
et vigilia sua mūdabit fornacem
Omnes hii in manibus suis speravit
et vnusquisqz in arte sua sapiens e
Sine hiis oibus nō edificabitur civitas
et nō inhitabunt nec ambu
labunt et in ecclesiā nō transilient Sup
sellam iudicis non sedebunt et te

stabuntur iudicum non intelligent neque palam facient disciplinam et iudicium et in parabolis non invenientur sed creaturam evi confirmabunt et deprecatio illorum in operatione artis accommodantes animam suam et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens et in prophetis vacabit narrationem virorum nominatorum conservabit et in versutias parabolarum simul introibit occulta proverbiorum exquiret et in absconditis parabolarum conversabitur In medio magnatorum ministrabit et in conspectu presidis apparebit in terram alienarum gentium pertransiet bona enim et mala in omnibus temptabit Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum et in conspectu altissimi deprecabitur aperiet os suum in oratione et pro delictis suis deprecabitur Si enim dominus magnus voluerit spiritu intelligentie replebit illum et ipse tamquam imbres emittet eloquia sapientie sue et in oratione confitebitur domino et ipse diriget disciplinam et consilium eius et in absconditis suis consiliabitur Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue et in lege testamenti domini gloriabitur Collaudabunt multi sapientiam eius et usque in seculum et non delebitur Non recedet memoria eius et nomen eius requiretur a generatione in generationem Sapientiam eius enarrabunt gentes et laudem eius annunciabit ecclesia Si permanserit nomen eius derelinquet plus quam mille et si requieverit proderit illi Adhuc consiliabor ut enarrem furore enim repletus sum In voce enim dicit obaudite me divini fructus et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate quasi libanus odorem suavitatis habete Florete flores quasi lilium date odorem et frondete et gratiam et collaudate canticum et benedicite dominum in operibus suis date magnificentiam nomini eius et confitemini illi in voce labiorum vestrorum et canticis labiorum et in cytharis et sic dicetis in confessione Opera domini universa bona valde et in verbo eius stetit aqua sicut congeries et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum quoniam in precepto eius placor fit et non est minoratio in salute illius Opera omnis carnis coram ipso et non est quicquam absconditum ab oculis eius A seculo usque in seculum respicit et nihil est mirabile in conspectu eius Non est dicere quid est hoc aut quid est istud omnia enim in tempore suo querentur Benedictio illius quasi fluvius inundavit et quomodo cataclismus aridam inebriavit sic ira ipsius gentes que non exquisierunt eum hereditabit quomodo convertit aquas in siccitatem et siccata est terra et vie illius viis illorum directe sunt sic peccatoribus offensiones in ira eius Bona bonis creata sunt ab initio sic nequissimis bona et mala Initium necessarie rei vite hominum aqua ignis et ferrum sal et lac et panis similagineus et mel et [illegible] botrus uve et oleum et vestimentum Hec omnia sanctis in bona sic impiis et peccatoribus in mala convertuntur Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta sua In tempore consummationis effundent virtutem et furorem eius qui fecit illos confundent Ignis grando fames et mors hec omnia ad vindictam creata sunt Bestiarum dentes et scorpii et serpentes et romphea vindicans in exterminium impios In mandatis eius epulabuntur et super terram in necessitate preparabuntur et in temporibus suis non preteribunt verbum Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi et scripta dimisi Omnia opera domini bona et omne opus hora sua subministrabit Non est dicere hoc illo nequius est omnia enim in tempore suo comprobabuntur et nunc in omni corde et ore collaudate et benedicite nomen domini.

XXXX

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et iugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium Cogitationes eorum et timores cordis et adinventiones expectationis eorum et dies finitionis

cordis a praesidente super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere, ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio et timor mortis, iracundia perseverans et contentio. Et in tempore refectionis in cubili noctis somnus immutat scientiam eius. Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exsurrexit et admirans ad nullum timorem. Cum omni carne ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad haec mors, sanguis, contentio et romphea, oppressiones, fames et contritio et flagella: super iniquos creata sunt haec omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia que de terra sunt in terram revertentur, et omnes aque in mare revertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in saeculum stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt. In aperiendo manus suas letabitur; sic praevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petrae sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in saeculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et invenies in ea thesaurum. Filii et aedificatio civitatis confirmabit nomen, et super haec mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientiae. Tibiae et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus, et super haec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor,

et super haec timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium. Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vitae tuae ne indigeas; melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus; alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

XLI

O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius viae directae sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus, defecto aetate et cui de omnibus cura est, et incredibili qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mortis. Memento quae ante te fuerunt et quae superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni. Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? Sive decem sive centum sive mille anni, non est enim in inferno accusatio vitae. Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum peribit hereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Vae vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini; et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia quae de terra sunt in terram convertentur; sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri pretiosi magni. Bonae vitae numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in aevum. Disciplinam conservate in pace, filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus:

que utilitas in utrisque. Melior est homo qui abscondit stulticiam suam, quam homo qui abscondit sapienciam suam. Verumtamen reveremini in hiis que procedunt de ore meo. Non enim est bonum omnem reverenciam servare, et non omnia omnibus placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et potente de mendacio, a principe et a iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniusticia, et de loco in quo habitas de furto, de veritate dei et de testamento, de discubitu in panibus, ab obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silencio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Non respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii, et cum dederis ne improperes.

Non duplices sermonem (xlii) de auditu revelationis sermonis absconditi. Et eris vere sine confusione et invenies graciam in conspectu omnium hominum. Ne pro hiis omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas: de lege altissimi et testamento, et de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, et de equalitate statere et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negociatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus sunt multe claude, et quodcumque trades numera et appende; datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus, et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo eius auferet soporem, ne forte in adolescencia sua adulta efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat; ne quando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur; ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, ne quando faciat te in obprobrium venire inimicis, a detractione in civitate, et abiectione plebis, et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari; de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum domini, et que vidi annunciabo. In sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit, et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Abyssum et cor hominum investigabit, et in astucia illorum excogitavit. Cognovit enim dominus omnem scienciam, et inspexit in signum evi, annuncians que preterierunt et que superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Non preterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapiencie sue decoravit, qui est ante seculum et usque in seculum; neque adiectum est, neque minuitur, et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla que est considerare. Omnia hec vivunt et manent in seculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quicquam deesse. Unius cuiusque confirmabit bona. Et quis saciabitur videns gloriam eius? (xliii)

Altitudinis firmamentum pulchritudo est eius, species celi

in visione glorie sol in aspectu annuncians in
exitu vas admirabile opus excelsi
in meridiano exurit terram et in conspectu
ardoris eius quis poterit sustinere fornacem
custodiens in operibus ardoris tripli-
citer sol exurens montes radios igneos
exsufflans et refulgens radiis suis
obcecat oculos Magnus dominus qui
fecit illum et in sermonibus eius festinavit
iter Et luna in omnibus in tempore suo osten-
sio temporis et signum evi A luna signum
diei festi luminare quod minuitur in
consummatione mensis secundum nomen eius est cre-
scens et mirabiliter vas in consummatione
vas castrorum in excelsis in firmamento
celi resplendens gloriose Species celi gloria
stellarum mundum in excelsis illuminans
dominus In verbis sancti stabunt ad iudi-
cium et non deficient in vigiliis suis
Vide arcum et benedic qui fecit illum
valde speciosus est in splendore suo gi-
ravit celum in circuitu glorie sue manus
excelsi aperuerunt illum Imperio suo
acceleravit nivem et accelerat co-
ruscationes emittere iudicii sui propterea aper-
ti sunt thesauri et evolaverunt nebule
sicut aves in magnitudine sua posuit
nubes Et confracti sunt grandinis lapi-
des In conspectu eius commovebuntur mon-
tes et in voluntate eius aspirabit no-
tus Vox tonitrui eius verberabit terram
tempestas aquilonis et congregatio
spiritus Et sicut avis deponens ad se-
dendum aspergit nivem et sicut locusta
demergens descensus eius pulchritudinem
candoris eius admirabitur oculus et
super imbrem eius expavescet cor
Gelu sicut salem effundet super terram et dum
gelaverit fiet tanquam cacumina tribuli Fri-
gidus ventus aquilo flavit et con-
gelavit cristallus ab aqua Super
omnem congregationem aquarum requiescit et
sicut lorica induit se aquis Devorabit
montes et exuret desertum et extin-
guet viride sicut igne Medicina omnium in
festinatione nebule ros obvians ab
ardore venienti humilem efficiet eum

In sermone eius siluit ventus co-
gitatione sua placavit abyssum et
plantavit illum dominus Iesus Qui
navigant mare enarrant pericula
eius et audientes auribus nostris ad-
mirabimur Illic preclara et mirabi-
lia opera varia genera bestiarum et om-
nium pecorum et belvarum Propter ipsum
confirmatus est itineris finis et
sermone eius composita sunt omnia Multa
dicimus et deficimus verbis Consummatio
autem sermonum ipse est In omnibus glori-
ficantes ad quid valebimus
ipse enim omnipotens super omnia opera
sua Terribilis dominus et magnus
vehementer et mirabilis potentia
eius Glorificantes dominum quantumcumque
potueritis supervalebit adhuc et ad-
mirabilis magnificentia eius
Benedicentes dominum exaltate eum
quantum potestis Maior est enim omni
laude Exaltantes eum replemini
virtute Ne laboretis non enim com-
prehendetis Quis vidit illum et e-
narrabit et quis magnificabit eum
sicut est ab initio Multa abscondita
sunt maiora his pauca enim vidimus
operum eius Omnia autem dominus fecit et pie
agentibus dedit sapientiam

Xliiii

Laudemus viros gloriosos et pa-
rentes nostros in generatione
sua Multam gloriam fecit dominus
magnificentia sua a seculo Dominantes
et potestatibus suis homines magni vir-
tute et prudentia sua prediti nun-
tiantes in prophetis dignita-
tem prophetarum et imperantes in pre-
senti populo et virtute prudentie po-
pulis sanctissima verba In peritia sua re-
quirentes modos musicos et nar-
rantes carmina scripturarum Homines
divites in virtute pulchritudinis stu-
dium habentes pacificantes in domibus
suis Omnes isti in generationibus gentis
sue gloriam adepti sunt in diebus
suis habentur in laudibus qui de
illis nati sunt qui nati reliq-
verunt nomen narrandi laudes eorum

Et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint, et nati sunt quasi non nati et filii ipsorum cum ipsis. Sed qui viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt, et cum semine eorum permanent bona, hereditas sancta nepotes illorum, et in testamento stetit semen eorum. Et filii ipsorum propter illos usque in aeternum manent. Semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivet in generationem et generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit Deo et translatus est in paradisum ut det gentibus poenitentiam. Noe inventus est perfectus et iustus, in tempore iracundiae factus est reconciliatio. Ideo dimissum est ei reliquum terrae cum factum est diluvium. Testamenta saeculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria. Conservavit legem Excelsi. Qui conservavit legem Excelsi et fuit in testamento cum illo, in carne eius fecit stare testamentum, et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, fecit crescere illum quasi cumulum terrae, et ut stellas caeli exaltavit semen eius, et hereditari illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrae. Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem eius. Benedictionem omnium gentium dedit illi, et testamentum suum confirmavit super caput Iacob. Cognovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit partem in duodecim tribubus, et conservavit illi homines misericordiae et invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

XLV

Dilectus Deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit illum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit eum, et elegit eum de omni carne. Audivit enim eum et vocem eius, et induxit illum in nubem, et dedit illi cor ad praecepta et legem vitae et disciplinae, docere Iacob testamentum et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem eius et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum aeternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria, et circumcinxit illum zona gloriae, et coronavit illum in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et humerale posuit ei, et cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis suae. Stolam sanctam auro et iacincto et purpura, opus textile viri sapientis, iudicio et veritate praediti, torto cocco, opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Corona aurea super mitram eius, expressa signo sanctitatis, gloria honoris et opus virtutis, desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non est indutus est illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli et [illegible] nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius consumpta sunt igne cottidie. Implevit Moyses manus eius et unxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum aeternum et semini eius sicut dies caeli, fungi sacerdotio et habere laudem et glorificare populum suum in nomine suo. Ipsum elegit ab omni vivente offerre sacrificium Deo, incensum et bonum odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in praeceptis potestatem in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia et in lege sua lucem dare Israel. Quia contra illum steterunt et [illegible] alieni et propter invidiam circumdederunt illum in deserto, qui erant circa Core, Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia. Vidit Dominus Deus et non placuit

illi et consumpti sunt in impetu iracun-
die. Fecit illis monstra et consumpsit eos
in flamma ignis et addidit aaron glo-
riam et dedit illi hereditatem, et primici-
as frugum terre divisit illis panem
ipsis in primis paravit saturitatem. Nam sa-
crificia domini edent, que dedit illi, et se-
mini eius. Ceterum in terra gentes non heredi-
tabit, et pars non est illi in gente. Ipse
enim pars eius est, et hereditas. Et phinee
et filius eleazari tercius in gloria est,
imitando eum in timore dei et stare in
reverencia gentis in bonitate et alacri-
tate anime sue placuit deo pro israel. Ideo
statuit ad illum testamentum pacis, et prin-
cipem sanctorum et gentis sue, ut sit illi et se-
mini eius sacerdocii dignitas in eternum
et testamentum david filio iesse de tribu
iuda et hereditas ipsi et semini eius ut da-
ret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem
suam in iusticia ne abolerentur bona
ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam.

Fortis in bello xlvi fecit
ihesus filius nave successor mo-
ysi in prophetis qui fuit magnus secundum
magnum nomen suum maximus in sa-
lute electorum dei expugnare insur-
gentes hostes ut consequeretur hereditatem
israel. Quam gloriam adeptus est in tollen-
do manus suas, et iactando contra ci-
vitates romphe[as]. Quis ante illum sic resti-
tit? Nam hostes ipse dominus percussit.
Aut non in iracundia eius impeditus est sol
et una dies facta est quasi duo. Invocavit
altissimum potentem oppugnando inimicos
undique et audivit illum magnus et
sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde
fortis. Et impetum fecit contra gentem
hostilem et in descensu perdidit contrarios
ut cognoscant omnes gentes potenciam eius, quia
contra deum pugnare non est facile. Et
secutus est a tergo potentis et in diebus mo-
ysi misericordiam fecit ipse et caleph filius
iephone stare contra hostem et prohi-
bere gentem a peccatis et perfringere murmur
malicie. Et ipsi duo constituti a periculo
liberati sunt a numero sexcentorum milium

peditum inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel. Et
dedit dominus ipsi caleph fortitu-
dinem et usque in senectutem permansit
illi virtus ut ascenderet in excelsum
terre locum, et semen ipsius obtinuit
hereditatem ut viderent omnes filii israel
quia bonum est obsequi sancto deo. Et
iudices singuli suo nomine quorum
non est corruptum cor, qui non sunt
aversi a domino, ut sit memoria illorum
in benedictione et ossa eorum pullulent
de loco suo et nomen eorum permaneat
in eternum permanens ad filios illorum
sanctorum virorum gloria. Dilectus a deo suo
samuel propheta domini renovavit
imperium et unxit principes in gen-
te sua. In lege domini congregationem
iudicavit et vidit deum iacob et
in fide sua probatus est propheta et in
verbis suis cognitus est fidelis, quia
vidit deum lucis et invocavit dominum om-
nipotentem in oppugnando hostes
circumstantes undique in oblatione agni
inviolati. Et intonuit dominus de
celo et in sonitu magno auditam fecit
vocem suam, et contrivit principes tyri-
orum et omnes duces philistiim, et
ante tempus finis vite sue et secu-
li testimonium prebuit in conspectu domini
et christi, pecunias et usque ad calcia-
menta ab omni carne non accepit et
non accusavit illum homo. Et post dor-
mivit et notum fecit regi et ostendit
illi finem vite sue et exaltavit vo-
cem suam de terra in prophetia delere impie-
tatem gentis.

Post hec surrexit xlvii nathan
[pro]pheta in diebus
david et quasi adeps separatus a
carne sic david a filiis israel. Cum leo-
nibus lusit quasi cum agnis et in
ursis similiter fecit sicut in agnis ovium
in iuventute sua. Numquid non occidit
gigantem et abstulit obprobrium de gen-
te in tollendo manum in saxo funde
deiecit exultacionem golie? Nam invo-
cavit dominum omnipotentem et dedit in

dextram eius tollere hominem fortem
in bello et exaltare cornu gentis
sue. Sic in decem milibus glorificavit
illum et laudavit eum in benedictioni-
bus domini in offerendo illi coronam
glorie. Contrivit enim inimicos undique
et extirpavit philistiim contrarios
usque in hodiernum diem. Contrivit
cornu ipsorum usque in eternum. In omni
opere dedit confessionem sancto et excelso
in verbo glorie. De omni corde suo laudavit
dominum et dilexit deum qui fecit illum
et dedit illi contra inimicos potentiam
et stare fecit cantatores contra altare
et in sono eorum dulces fecit modulos
et dedit in celebrationibus decus et
ornavit tempora usque ad consummationem
vite ut laudarent nomen sanctum domini
et amplificarent mane dei sanctitatem.
Christus purgavit peccata ipsius et exal-
tavit in eternum cornu eius et dedit illi
testamentum regni et sedem glorie in israel.
Post ipsum surrexit filius sensatus et propter
illum deiecit omnem potentiam inimicorum.
Salomon imperavit in diebus pacis cui sub-
iecit deus omnes hostes ut conderet
domum in nomine suo et pararet sanctitatem
in sempiternum. Quemadmodum eruditus est
in iuventute sua et impletus est quasi
flumen sapientia et terram retexit anima
sua enigmata et replesti in compa-
rationibus et ad insulas longe divulga-
tum est nomen tuum et dilectus es in
pace tua. In cantilenis et proverbiis
et comparationibus et interpretationibus
mirate sunt terre et in nomine domini
cui cognomen est deus israel. Collegi-
sti quasi auricalcum aurum et ut plum-
bum complesti argentum et inclinasti
femora tua mulieribus. Potestatem habu-
isti in corpore tuo et dedisti maculam
in gloria tua et prophanasti semen
tuum inducere iracundiam ad liberos
tuos et incitari stultitiam tuam ut
faceres imperium bipertitum et ex effraim
imperare imperium durum. Deus autem non
relinquet misericordiam suam et non corrumpet
neque delebit opera sua neque perdet a
stirpe nepotes electi sui et semen

eius qui diligit dominum non corrumpet.
Dedit autem reliquum iacob et david de
ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum pa-
tribus suis et reliquit post se de semi-
ne suo stultitiam gentis et imminutum
prudentia roboam qui avertit gentem
consilio suo. Et ieroboam filium na-
bath qui peccare fecit israel. Dedit
effraim viam peccandi et pluri-
ma redundaverunt peccata ipsorum. Valde e-
nim averterunt illos a terra sua et quesi-
erunt omnes nequitias usque dum perveni-
ret ad illos defensio et ab omnibus
peccatis liberavit eos. Capitulum xlviii

Et surrexit helias propheta quasi ignis
et verbum ipsius quasi facula ardebat.
Qui induxit in illos famem et
irritantes illum invidia sua pauci
facti sunt. Non poterant enim sustinere pre-
cepta domini. Verbo domini continuit celum
et deiecit a se ignem ter. Sic ampli-
ficatus est helias in mirabilibus su-
is. Et quis potest similiter gloriari tibi. Qui sustu-
listi mortuum ab inferis de sorte mor-
tis in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad
perniciem et confregisti facile potentiam
eorum et gloriosos de lecto suo. Qui au-
dis in syna iudicium et in oreb iudicia
defensionis. Qui ungis reges ad
penitentiam et prophetas successores post te. Qui
receptus es in turbine ignis in cur-
ru equorum igneorum. Qui inscriptus es
in iudiciis temporum lenire iracundiam
domini conciliare cor patris ad filium et
restituere tribus iacob. Beati sunt qui te
viderunt et in amicitia tua decorati sunt.
Nam nos in vita vivimus tantum post
mortem autem non erit tale nomen nostrum. He-
lias quidem in turbine tectus est et in he-
liseo autem completus est spiritus eius. In
diebus suis non pertimuit principem et
in potentia nemo vicit illum nec
superavit illum verbum aliquod et mortuum
prophetavit corpus eius. In vita sua fe-
cit monstra et in morte mirabilia
operatus est. In omnibus istis non penituit
populus et non recesserunt a peccatis suis
usque dum abiecti sunt de terra sua et
dispersi sunt in omnem terram et derelicta

est gentis pauca et principes in domo
david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret
deo. Alii autem commiserunt multa peccata. E-
zechias munivit civitatem suam, et indu-
xit in medium eius aquam et fodit fer-
ro rupem, edificavit ad aquam puteum, et
in diebus ipsius senacherib ascendit et
misit Rapsaten et sustulit manum su-
am contra illos et extulit manum suam
in syon et superbus factus est in potentia
sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum
et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et in-
vocaverunt dominum misericordem et expandentes ma-
nus suas extulerunt ad celum et sanctus do-
minus deus exaudivit cito vocem ipsorum. Non est
commemoratus peccatorum illorum neque dedit
illos inimicis suis, sed purgavit illos in
manu ysaie sancti prophete. Deiecit ca-
stra assiriorum et contrivit illos ange-
lus domini. Nam fecit Ezechias quod
placuit deo et fortiter ivit in via patris
sui david quam mandavit illi Ysaias pro-
pheta magnus et fidelis in conspectu dei. In
diebus eius retro rediit sol, et addidit
regi vitam. Spiritu magno vidit ultima
et consolatus est lugentes syon usque in
sempiternum. Ostendit futura et abscondita an-
tequam evenirent.

XLIX

Memoria iosie in compositionem odoris
facta opus pigmentarii in omni ore quasi
mel indulcabitur eius memoria
et ut musica in convivio vini. Ipse est
directus divinitus in penitentia gentis, et tulit
abhominationes impietatis et gubernavit ad
dominum cor suum, et in diebus peccatorum corro-
boravit pietatem. Preter david et ezechiam et io-
siam, omnes reges peccatum commiserunt. Nam re-
liquerunt legem potentes reges iuda, et con-
tempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum
suum alienis et gloriam suam alienigene
genti. Incenderunt electam sanctitatis ci-
vitatem, et desertas fecerunt vias eius in
manu ieremie. Nam male tractaverunt il-
lum qui a ventre matris sue consecratus
est propheta, evertere et eruere et perdere et iterum e-
dificare et renovare. Ezechiel qui
vidit conspectum glorie quem ostendit illi in

curru cherubim. Nam commemoratus
est inimicorum in ymbri benefacere illis
qui ostenderunt illis rectas vias, et duode-
cim prophetarum ossa pullulant de loco suo.
Nam corroboraverunt iacob et redemerunt
se in fide virtutis sue. Quomodo ampli-
ficemus zorobabel? Nam et ipse quasi
signum in dextera manu. Sic et ie-
sum filium iosedech, qui in diebus
suis edificaverunt domum et exalta-
verunt templum sanctum domino paratum in gloriam sem-
piternam. Et neemias in memoria
multi temporis qui erexit nobis muros
eversos, et stare fecit portas et seras
qui erexit domos nostras. Nemo na-
tus est in terra qualis enoch. Nam et
ipse receptus a terra, et ioseph qui natus
est homo princeps fratrum, firmamentum gen-
tis, rector fratrum, stabilimentum populi, et ossa
eius visitata sunt, et post mortem prophe-
taverunt. Seth et Sem apud
homines gloriam adepti sunt et super omnem
animam in origine adam.

L

Symon onie filius sacerdos ma-
gnus qui in vita sua suffulsit
domum et in diebus suis corro-
boravit templum. Templi etiam altitudo
ab ipso fundata est duplex edificatio
et excelsi parietes templi. In diebus ipsius
emanaverunt putei aquarum, et quasi ma-
re adimpleti sunt supra modum. Qui cura-
vit gentem suam et liberavit
eam a perditione, qui prevaluit ampli-
ficare civitatem, qui adeptus est gloriam
in conversatione gentis et ingressum domus
et atrii amplificavit. Quasi stel-
la matutina in medio nebule, et
quasi luna plena in diebus suis lucet,
et quasi sol refulgens sic ille refulsit in
templo dei, et quasi arcus refulgens in-
ter nebulas glorie, et quasi flos rosarum
in diebus vernis, et quasi lilia que
sunt in transitu aque, et quasi thus redolens
in diebus estatis, et quasi ignis effulgens
et thus ardens in igne. Quasi
vas auri solidum ornatum omni lapi-
de precioso. Quasi oliva pullulans
et cypressus in altitudinem se tollens

in accipiendo ipsum stolam glorie et
vestiri eum in consumacionem virtutis. In
ascensu altaris sancti gloriam dedit sancti-
tatis amictum. In accipiendo autem par-
tes de manu sacerdotum et ipse stans
iuxta aram. Et circa illum corona fratrum
quasi plantacio cedri in monte Liba-
no sic circa illum steterunt quasi rami pal-
me et omnes filii Aaron in gloria sua.
Oblacio autem domini in manibus eorum
coram omni synagoga Israel et con-
sumacionem fungens in ara amplifi-
care oblacionem excelsi regis porre-
xit manum suam in libacione et libavit
in sanguine uve. Effudit ad fundamentum
altaris odorem divinum excelso
principi. Tunc exclamaverunt filii Aaron
in tubis ductilibus sonaverunt et au-
ditam fecerunt magnam vocem in memoria
coram deo. Tunc omnis populus simul prope-
raverunt et ceciderunt in faciem super
terram adorare dominum suum et dare pre-
ces omnipotenti deo excelso. Et amplifica-
verunt psallentes in vocibus suis et
in magna domo auctus est sonus
suavitatis plenus. Et rogavit po-
pulus dominum excelsum in prece usque
dum perfectus est honor domini et munus
suum perfecerunt. Tunc descendens extol-
lit manus suas in omnem congregacionem
filiorum Israel dare gloriam deo a labiis
suis et in nomine ipsius gloriari. Et itera-
vit oracionem suam volens ostendere virtutem
dei. Et nunc orate deum omnium qui ma-
gna fecit in omni terra qui auxit di-
es nostros a ventre matris nostre et fecit
nobiscum misericordiam suam. Det nobis iocun-
ditatem cordis et fieri pacem in diebus
nostris in Israel per dies sempiternos credere
Israel nobiscum esse misericordiam dei ut liberet
eos in diebus suis. Duas gentes odit
anima mea, tercia autem non est gens quam
oderim: qui sedent in monte Seyr et
Philistiim et stultus populus qui habitat
in Sichimis. Doctrinam sapiencie et discipline
scripsit in corde isto Ihesus filius Syrach
Ierosolimita qui renovavit sapienciam
de corde suo. Beatus qui in istis versatur bo-
nis qui ponit illa in corde suo sapiens
erit. Si enim hec fecerit ad omnia valebit quia
lux dei vestigium eius est. LI

Confitebor tibi domine rex et col-
laudabo te deum salvatorem
meum. Confitebor nomini tuo quoniam
adiutor et protector factus es mihi et libe-
rasti corpus meum a perdicione a laqueo lin-
gue inique et a labiis operancium menda-
cium et in conspectu astancium factus es mihi ad-
iutor et liberasti me secundum multitudinem
misericordie nominis tui a rugientibus preparatis
ad escam de manibus querencium animam me-
am et de multis tribulacionibus que circum-
dederunt me a pressura flamme que circumdedit
me et in medio ignis non sum estua-
tus de altitudine ventris inferi et a lingua
coinquinata et a verbo mendacii a rege
iniquo et lingua iniusta. Laudabit
usque ad mortem anima mea dominum et vi-
ta mea appropinquans erat in inferno deorsum.
Circumdederunt me undique et non erat qui
adiuvaret. Respiciens eram ad adiuto-
rium hominum et non erat. Memoratus sum
misericordie tue domine et operacionis tue que
a seculo sunt quoniam eruis sustinentes te et
liberas eos de manibus gencium. Ex-
altasti super terram habitacionem meam et pro
morte defluente deprecatus sum. Invo-
cavi dominum patrem domini mei ut non dereli-
quat me in die tribulacionis mee et
in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo
nomen tuum assidue et collaudabo illud
in confessione et exaudita est oracio mea.
Liberasti me a perdicione et eripuisti me
de tempore iniquo. Propterea confitebor et lau-
dem dicam tibi et benedicam nomini
domini. Cum adhuc iunior essem priusquam
oberrarem quesivi sapienciam palam in
oracione mea. Ante templum postu-
labam pro illa et usque in novissimis
inquiram eam et effloruit tamquam precox
uva. Letatum est cor meum in ea et
ambulavit pes meus iter rectum a
iuventute mea investigabam eam.
Inclinavi modice aurem meam
et accepi illam eam. Multam invenio

in me eius sapientiam, et multum profeci in
ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Con-
siliatus sum enim ut facerem illam, zela-
tus sum bonum et non confundar. Colluctata
est anima mea in illa, et in faciendo il-
lam confirmatus sum. Manus meas extendi
in altum et in sapientia eius luxit anima
mea, et ignorantias meas illumina-
vit. Animam meam direxi ad illam et
in agnitione inveni illam. Possedi cum
ipsis cor ab initio, propter hoc non derelinquar.
Venter meus conturbatus est quaerendo il-
lam, propterea possidebo bonam posse-
ssionem. Dedit enim Dominus mihi linguam
mercedem meam, et in ipsa laudabo eum.
Appropiate ad me indocti et con-
gregate vos in domum disciplinae.
Quid adhuc retardatis, et quid dici-
tis in his? Animae vestrae sitiunt vehementer.
Aperui os meum et locutus sum: Com-
parate vobis sine argento sapientiam, et col-
lum vestrum subicite iugo eius, et susci-
piat anima vestra disciplinam; in proximo
est enim invenire eam. Videte oculis
vestris quia modicum laboravi et inveni
mihi multam requiem. Assumite disciplinam
in multo numero argenti, et copiosum au-
rum possidete in ea. Laetetur anima vestra
in misericordia eius, et non confundemini in laude
ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus, et
dabit vobis mercedem vestram in tempore
suo. Et inclinavit Salomon genua sua
in conspectu totius ecclesiae Israel, et
expandit manus suas ad caelum et dixit:
Domine Deus Israel, non est tibi deus similis in
caelo sursum et in terra deorsum, qui cu-
stodis testamentum et misericordiam pueris tu-
is qui ambulant in conspectu tuo in toto cor-
de; servas puero tuo David quae locutus
es illi, et locutus es in ore tuo et in
manu tua implesti, sicut dies iste. Et
nunc Domine Deus Israel, custodi puero
tuo David patri meo quae locutus es illi
dicens: Non deerit tibi vir a facie mea se-
dens in throno Israel, verumtamen si custodi-
erint filii tui legem meam et in prae-
ceptis meis ambulaverint sicut
ambulavit in conspectu meo fideles.
Et nunc Domine Deus Israel [illegible]

verbum quod locutus es puero tuo Da-
vid. Ergone si vere habitabit Deus cum
hominibus super terram, quod et caeli caelorum non
sufficiant tibi, quanto domus haec quam
aedificavi. Sed et respicias ad orationem
pueri tui et deprecationem eius, Deus meus, et
exaudias, Domine, placationem in ora-
tionis quam puer tuus orat coram te ho-
die, ut sint oculi tui super domum hanc
die ac nocte, in locum quem dixisti ut
invocaretur nomen tuum, et exaudias ora-
tionem quam puer tuus orat in hoc
loco, et exaudies deprecationem pueri
tui et populi tui Israel. Quicumque oraverit in lo-
co isto, exaudias in loco habitationis tuae
de caelo, et exaudias et propitius sis. Si
peccaverit vir in te. Incipit prologus
in Ysaiam prophetam

Nemo cum prophetas
videt versibus
esse descriptos me-
tro eos estimat
apud Hebreos
ligare et aliquid
simile habere de psa-
lmis vel operibus
Salomonis, sed quod
in Demosthene et Tullio solet fieri,
ut prosa et non versibus conscribuntur, nos
quoque utilitati legentium providentes
interpretationem novam novo scribendi
genere distinximus. Ac primum de Ysaia
sciendum quod in sermone suo disertus est,
sit quippe ut vir nobilis nec ha-
bens in eloquio et urbane elo-
quentie vel elegantie, nec habens in
eloquio quicquam rusticitatis ad-
mixtum. Unde accidit ut prae ceteris flo-
rem sermonis eius translatio non
potuit observare. Deinde etiam hoc adi-
ciendum quod non tam propheta quam evan-
gelista dicendus sit. Ita enim univer-
sa Christi ecclesiaeque mysteria ad liquidum
prosecutus est, ut non eum putes de
futuro vaticinari, sed de praeteritis hi-
storiam texere. Unde conicio voluisse
tunc temporis septuaginta interpretes fi-

dei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione nisi intellexerit ante que legerit nos quoque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum. Et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor ut quomodo greci post lxx translatores aquilam et symachum et theodotionem legunt vel ob studium doctrine sue vel ut lxx magis ex collatione eorum intelligant sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant ne videantur non ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem ysaias in iherusalem et in iudea necdum decem tribubus in captivitatem ductis ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam et post babilonicam captivitatem reditum populi significet in iudeam tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu christi est. Quem quanto plus amatis o paula et eustochium tanto magis ab eo petite ut pro obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniant ipse mercedem restituat in futuro qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

Visio ysaie prophete. Primum

Visio ysaie filii amos quam vidit super iudam et iherusalem in diebus ozie ioathan achaz et ezechie regum iuda. Audite celi et auribus percipe terra quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. Israel autem non cognovit me et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici populo gravi iniquitate semini nequam filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum blasphemaverunt sanctum israel abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem. Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta civitates vestre succense igni. Regionem vestram coram vobis alieni devorant et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia syon ut umbraculum in vinea et sicut tugurium in cucumerario et sicut civitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen quasi sodoma fuissemus et quasi gomorra similes essemus. Audite verbum domini principes sodomorum percipite auribus legem dei nostri populus gomorre. Ad quid michi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus. Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum quis quesivit hec de manibus vestris ut ambularetis in atriis meis. Ne offeratis ultra sacrificium frustra. Incensum abhominatio est michi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea. Facta sunt michi molesta laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras avertam oculos meos a vobis et cum multiplicaveritis orationem non exaudiam. Manus vestre plene sanguine sunt. Lavamini et mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse discite benefacere querite iudicium subvenite oppresso iudicate pupillo defendite viduam et venite et arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata vestra

Liber

ut coccinum quasi nix dealbabuntur et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me provocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicii? Iusticia habitavit in ea, nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam. Vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles socii furum. Omnes diligunt munera, sequuntur retribuciones. Pupillo non iudicant, et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus deus exercituum fortis israel: Heu consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis, et convertam manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stannum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusti, urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur et reducent eam in iusticia, et conteret scelestos et peccatores simul, et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab idolis quibus sacrificaverunt, et erubescetis super ortis quos elegeratis, cum fueritis velut quercus defluentibus foliis et velut ortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppe, et opus vestrum quasi scintilla. Et succendetur utrumque simul et non erit qui extinguat.

Verbum quod vidit ysayas filius amos super iudam et ierusalem. Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice moncium et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius. De ierusalem. Et iudicabit gentes et arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prelium. Domus iacob venite et ambulemus in lumine domini. Proiecisti enim populum tuum domum iacob, quia repleti sunt ut olim et augures habuerunt ut philistiim, et pueris alienis adheserunt. Repleta est terra auro et argento, et non est finis thezaurorum eius. Et repleta est terra eius equis, et innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius ydolis. Opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram et abscondere in fossa humo a facie timoris domini et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum. Exaltabitur autem dominus solus in die illa, quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum et super omnem arrogantem et humiliabitur. Et super omnes cedros libani sublimes et erectas, et super omnes quercus basan, et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos, et super omnem turrim excelsam. Et super omnem murum munitum, et super omnes naves tharsis. Et super omne quod visu pulcrum est. Et incurvabitur sublimitas hominum et humiliabitur altitudo virorum. Et elevabitur dominus solus in die illa, et ydola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas petrarum et in voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo ydola argenti sui et simulacra auri sui que fecerat sibi, ut adoraret talpas et vespertiliones. Et ingredietur scissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius

quia excelsus reputatus est ipse. III

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet ab Jerusalem et a Juda validum et fortem, et omne robur panis, et omne robur aque, fortem et virum bellatorem, iudicem et prophetam, et ariolum et senem, principem super quinquaginta, et honorabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de architectis, et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis. Et irruet populus vir ad virum, unusquisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem. Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hec sub manu tua. Et respondebit in die illa dicens: Non sum medicus, et in domo mea non est panis, neque vestimentum; nolite me constituere principem populi. Ruit enim Jerusalem, et Juda concidit, quia lingua eorum et adinventiones eorum contra dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis, et peccatum suum quasi Sodoma predicaverunt, nec absconderunt. Ve anime eorum, quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum, retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt, et mulieres dominate sunt eis. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus, et stat ad iudicandos populos. Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui et principibus eius: Vos enim depasti estis vineam meam, et rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis? dicit dominus deus exercituum. Et dixit dominus: Pro eo quod elevate sunt filie Sion, et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant, et plaudebant, et ambulabant pedibus suis, et composito gradu incedebant: Decalvabit dominus verticem filiarum Sion, et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornatum calceamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mitras, et discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfactoriola, et inaures, et anulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et palliola, et linteamina, et acus, et specula, et sindones, et vittas, et teristra. Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, et pro crispanti crine calvicium. Et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt porte eius, et desolata in terra sedebit. IIII

Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa dicentes: Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris operiemur; tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer obprobrium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia et in gloria, et fructus terre sublimis, et exultatio his qui salvati fuerint de Israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in Sion et residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Jerusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum Sion, et sanguinem Jerusalem laverit de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creabit dominus super omnem locum montis Sion, et ubi invocatus est, nubem per diem et fumum, et splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio. Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab estu, et in securitatem et absconsionem a turbine et a pluvia. V

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue. Vinea facta est dilecto meo in cornu in filio olei. Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et plan

tavit vineam electam et edificavit turrim in medio eius et extruxit torcular in ea, et expectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas. Nunc ergo habitatores Ierusalem et viri Iuda, iudicate inter me et inter vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vinee mee et non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas et fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid faciam vinee mee: ego auferam sepem eius et erit in direptionem, diruam maceriam eius et erit in conculcationem, et ponam eam desertam; non putabitur et non fodietur, et ascendent super eam vepres et spine, et nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem. Vinea enim domini exercituum domus Israel est, et viri Iuda germen delectabile eius. Expectavi ut faceret iudicium et ecce iniquitas, et iusticiam et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum ad domum et agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terre? Audite hec duces Iacob et residui domus Israel qui abhominamini iudicium et omnia recta pervertitis, qui edificatis Syon in sanguinibus et in iniquitate. In auribus meis sunt hec dicit dominus exercituum. Nisi domus multe deserte fuerint grandes et pulchre absque habitatore. Decem enim iugera vinearum facient lagunculam unam et triginta modii sementis facient modios tres. Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et ad potandum usque ad vesperam, ut vino estuetis. Cithara et lira et [illegible] vinum et opus domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, et nobiles eius interierunt fame, et multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque ullo termino, et descendent fortes eius et populus eius sublimes gloriosique eius ad eum. Et incurvabitur homo et humiliabitur vir, et oculi sublimium deprimentur. Et exaltabitur dominus exercituum in iudicio, et deus sanctus sanctificabitur in iusticia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum, et deserta in ubertatem versa advene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis et quasi vinculum plaustri peccatum. Qui dicitis: Festinet et cito veniat opus eius ut videamus, et appropiet et veniat consilium sancti Israel et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum et bonum malum, ponentes tenebras lucem et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce et dulce in amarum. Ve qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobismetipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum et viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus et iusticiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis et calor flamme exurit, sic radix eorum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exercituum et eloquium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo iratus est furor domini in populo suo, et extendit manum suam super eum et percussit eum, et conturbati sunt montes et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et levabit signum in nationibus procul et sibilabit ad eum de finibus terre. Et ecce festinus velociter veniet. Non est deficiens neque laborans in eo, non dormitabit neque dormiet, neque solvetur cingulum renum eius nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute et omnes arcus eius extenti. Ungule equorum eorum ut silex et rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis, rugiet ut catuli leonum. Et frendet et tenebit predam et amplexabitur, et non erit qui eruat. Et sonabit super eum in die illa sic-

sonitus maris. Et aspiciemus in terram
et ecce tenebre tribulacionis et
lux obtenebrata est in caligi
ne eius

VI

In anno quo mortuus est rex
Osias vidi dominum sedentem
super solium excelsum et ele
vatum. Et plena domus a maie
state eius et ea que sub ipso erant
replebant templum. Seraphyn stabant
super illud. Sex ale uni et sex a
le alteri. Duabus velabant faciem
eius et duabus velabant pedes eius
et duabus volabant. Et clama
bant alter ad alterum et dicebant
sanctus sanctus sanctus dominus deus exerci
tuum plena est omnis terra gloria eius.
Et commota sunt super liminaria car
dinum a voce clamantis et domus
impleta est fumo. Et dixi
ve mihi quia tacui quia vir pollutus
labiis ego sum et in medio populi pol
luta labia habentis ego habito
et regem dominum exercituum vidi oculis
meis. Et volavit ad me unus
de seraphyn et in manu eius calcu
lus quem forcipe tulerat de altari.
Et tetigit os meum et dixit Ecce
tetigi hoc labia tua et auferetur
iniquitas tua et peccatum tuum mun
dabitur. Et audivi vocem domini di
centis quem mittam et quis ibit
nobis. Et dixi Ecce ego sum et
mitte me. Et dixit vade et di
ces populo huic Audite audientes
et nolite intelligere et videte vi
sionem et nolite cognoscere. Exceca
cor populi huius et aures eius aggrava
et oculos eius claude ne forte vi
deant oculis suis et auribus suis
audiant et corde suo intelligant
et convertantur et sanem eos. Et dixi
usquequo domine. Et dixit donec desole
tur civitates absque habitatore et
domus sine homine et terra relinquetur
deserta et longe faciat dominus ho
mines et multiplicabitur que derelicta
fuerat in medio terre. Et adhuc in
ea decimatio et convertetur et erit

in ostensionem sicut therebintus et sicut
quercus que expandit ramos suos se
men sanctum erit id quod steterit in ea

VII

Et factum est in diebus Achaz
filii Ioathan filii Osie regis
Iuda ascendit Rasin rex Sirie
et Facee filius Romelie
rex Israel in Ierusalem ad preliandum contra
eam et non potuerunt debellare eam.
Et nunciaverunt domui David dicentes
Requievit Siria super Effraym. Et com
motum est cor eius et cor populi eius sicut
moventur ligna silvarum a facie
venti. Et dixit dominus ad Ysayam. E
gredere in occursum Achaz tu et qui
derelictus est Iasub filius tuus ad ex
tremum aque ductus piscine superioris
in via agri fullonis et dices
ad eum vide ut sileas Noli timere et
cor tuum ne formidet a duabus cau
dis titionum fumigantium istorum in ira
furoris Rasin et Sirie et filii Romeli
e eo quod consilium inierit contra te Syria
malum et Effraym et filius Romelie
dicentes Ascendamus ad Iudam et su
scitemus eam et avellamus eam ad n
os et ponamus regem in medio eius
filium Thabeel. Hec dicit dominus deus
Non stabit et non erit istud. Sed ca
put Sirie Damascus et caput Dam
asci Rasin. Et adhuc lx et quinque
anni et desinet Effraym esse populus.
Et caput Samarie filius Romelie.
Si non credideritis non permanebitis. Et
adiecit dominus loqui ad Achaz
dicens. Pete tibi signum a domino deo
tuo in profundum inferni sive in excel
sum supra. Et dixit Achaz Non pe
tam et non temptabo dominum et dixit
Audite ergo domus David Numquid
parum vobis est molestos esse homi
nibus quia molesti estis et deo meo
Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum
Ecce virgo concipiet et pariet filium
et vocabitur nomen eius Emanu
el. Butirum et mel comedet ut sciat
reprobare malum et eligere bonum. Quia
antequam sciat puer reprobare malum
et eligere bonum derelinquetur terra quam
tu detestaris a facie duorum

[margin: et ascendet super omnes rivos eius]

regis suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui, dies qui non venerunt a diebus separationis effraim a iuda cum rege assiriorum. Et erit in die illa: sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum egipti et api que est in terra assur et venient et requiescent omnes in torrentibus vallium et in cavernis petrarum et in omnibus frutectis et in universis foraminibus. In die illa radet dominus in novacula conducta in hiis qui trans flumen sunt in rege assiriorum caput et pilos pedum et barbam universam. Et erit in die illa enutriet homo vaccam boum et duas oves et pre ubertate lactis comedet butirum. Butirum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille vites mille argenteis et in spinas et in vepres erunt. Cum sagittis et arcu ingredientur illuc. Vepres enim et spine erunt in universa terra. Et omnes montes qui in sarculo sarientur non veniet illuc terror spinarum et veprium et erit in pascua bovis et in conculcationem pecoris. viii

Et dixit dominus ad me: Sume tibi librum grandem et scribe in eo stilo hominis: Velociter spolia detrahe cito predare. Et adhibui mihi testes fideles uriam sacerdotem et zachariam filium barachie, et accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad me: Voca nomen eius accelera spolia detrahe, festina predari. Quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam auferetur fortitudo damasci, et spolia samarie coram rege assiriorum. Et adiecit dominus adhuc loqui ad me dicens: pro eo quod abiecit populus iste aquas siloe que vadunt cum silencio, et assumpsit magis rasin et filium romelie propter hoc. Ecce dominus adducet super eos aquas fluminis et fortes et multas, regem assiriorum et omnem gloriam eius. et fluet super omnes ripas eius, et ibit per iudam inundans et transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o emmanuel. Congregamini populi et vincimini et audite universe procul terre. Confortamini et vincimini accingite vos et vincimini. Inite consilium et dissipabitur, loquimini verbum et non fiet quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me: Sicut in forti manu erudivit me, ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis coniuratio, omnia enim que loquitur populus iste coniuratio est, et timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate; ipse pavor vester et ipse terror vester. et erit vobis in sanctificationem, in lapidem autem offensionis et in petram scandali duobus domibus israel, in laqueum et in ruinam habitantibus iherusalem. Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur et irretientur et capientur. Liga testimonium signa legem in discipulis meis. Et expectabo dominum qui abscondit faciem suam a domo iacob, et prestolabor eum. Ecce ego et pueri mei, quos dedit mihi dominus in signum et portentum israel a domino exercituum qui habitat in monte sion. Et cum dixerint ad vos querite a phitonibus et a divinis qui strident in incantationibus suis. Numquid non populus a deo suo requiret pro vivis a mortuis. Ad legem magis et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam et corruet et esuriet, et cum esurierit irascetur, et maledicet regi suo et deo suo, et suspiciet sursum, et ad terram intuebitur. Et ecce tribulatio et tenebre dissolutio et angustia et caligo persequens

et non potuit avolare de angustia sua.

Primo ix tempore alleviata est terra zabulon et terra neptalim: et in novissimo aggravata est via maris trans iordanem galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentem et non magnificasti leticiam. Letabuntur coram te sicut qui letantur in messe, sicut exultant victores capta preda quando dividunt spolia. Iugum enim oneris eius et virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die madian. Quia omnis violenta predatio cum tumultu, et vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim natus est nobis et filius datus est nobis et factus est principatus super humerum eius, et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium, et pacis eius non erit finis. Super solium david et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iusticia amodo et usque in sempiternum. Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum misit dominus in iacob et cecidit in israel, et sciet populus omnis effraim et habitantes samariam in superbia et magnitudine cordis dicentes: Lateres ceciderunt sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succiderunt sed cedros commutabimus. Et elevabit dominus hostes rasin super eum et inimicos eius in tumultum. Syriam ab oriente et philistiim ab occidente, et devorabunt israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se et dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus ab israel caput et caudam incurvantem et refrenantem in die una. Longevus et honorabilis ipse est caput et propheta docens mendacium ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes. Et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus, et pupillorum eius et viduarum non miserebitur, quia omnis ypocrita est et nequam, et universum os locutum est stulticiam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta, et populus non est reversus ad percutientem se. Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem et spinam vorabit, et succendetur in densitate saltus et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra et erit populus quasi esca ignis, vir fratri suo non parcet. Et declinabit ad dexteram et esuriet et comedet ad sinistram et non saturabitur, unusquisque carnem brachii sui vorabit: manasses effraim et effraim manassen, simul ipsi contra iudam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

x Ve qui condunt leges iniquas et scribentes iniusticiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei, ut essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis? Ad cuius fugietis auxilium, et ubi derelinquetis gloriam vestram, ne incurvemini sub vinculo et cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Ve assur, virga furoris mei, et baculus ipse in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum et contra

populum furoris mei mandabo ei ut auferet spolia et diripiat predam, et ponat illud in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur et cor eius non ita estimabit, sed ad conterendum erit cor eius, et ad internicionem gentium non paucarum. Dicet enim Nunquid non principes mei simul reges sunt Nunquid non ut Charchamis sic Chalanno, et non ut Arphat sic Emath Nunquid non ut Damascus sic Samaria. Quomodo invenit manus mea regna ydoli sic et simulacra eorum et de Ierusalem et de Samaria. Nunquid non sicut feci Samarie et ydolis eius sic faciam Ierusalem et simulacris eius. Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte Syon et in Ierusalem visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim In fortitudine manus mee feci et in sapientia mea intellexi, et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum Et detraxi quasi potens in sublimi residentes Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum, et sic colliguntur oua que derelicta sunt sic universam terram ego congregavi, et non fuit qui moveret pennam et aperiret os et ganniret. Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur Quomodo si elevetur virga contra elevantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est, propter hoc mittet dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis Et erit lumen Israel in igne, et sanctus eius in flamma Et succendetur et devorabit spina eius Et vepres in die illa et gloria saltus eius Et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur Et erit terrore profugus et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur Et puer scribet eos Et erit in die illa non adiciat residuum Israel, et hii qui fugerint de domo Iacob inniti super eum qui percutit eos sed innitetur super dominum sanctum Israel in veritate Reliquie convertentur, reliquie inquam Iacob ad dominum fortem. Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris reliquie convertentur ex ea Consummatio abbreviata inundabit iustitiam Consummationem enim et abbreviationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus exercituum Noli timere populus meus habitator Syon ab Assur In virga enim percutiet te et baculum suum levabit super te in via Egipti Adhuc enim paululum modicum et consummabitur indignatio mea et furor meus super scelus eorum Et suscitabit super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam Madian in petra Oreb, et virgam suam super mare, et levabit eam in via Egipti Et erit in die illa auferetur onus eius de humero tuo et iugum eius de collo tuo, et computrescet iugum a facie olei. Veniet in Aiath, transibit in Magron, apud Magmas commendabit vasa sua Transierunt cursim Gabaa sedes nostra obstupuit Rama, Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim Attende Laisa paupercula Anathoth Migravit Medemena habitatores Gabim Confortamini Adhuc dies est ut in Nobe stetur agitabit manum suam super montem filie Syon collem Ierusalem Ecce dominator dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, et excelsi statura succidentur et sublimes humiliabuntur Et subvertentur condensa

celsis et libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur virga de radice Iesse et flos de radice eius ascendet, et requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie et pietatis, et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet, sed iudicabit in iustitia pauperes et arguet in equitate pro mansuetis terre, et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium. Et erit iustitia cingulum lumborum eius et fides cinctorium renum eius. Habitabit lupus cum agno et pardus cum hedo accubabit, vitulus et leo et ovis simul morabuntur et puer parvulus minabit eos. Et vitulus et ursus pascentur simul, requiescent catuli eorum, et leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis, et in caverna reguli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo, quia repleta est terra scientia domini, sicut aque maris operientes. In illa die radix Iesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum eius gloriosum. Et erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui quod relinquetur ab Assyriis et ab Egypto et ab Phetros et ab Ethiopia et ab Elam et a Sennaar et ab Emath et ab insulis maris, et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel et dispersos Iuda colliget a quatuor plagis terre. Et auferetur zelus Effraim et hostes Iuda peribunt. Effraim non emulabitur Iudam et Iudas non pugnabit contra Effraim, et volabunt in humeros Philistiim per mare

simul predabuntur filios orientis. Idumea et Moab preceptum manus eorum, et filii Amon obedientes erunt. Et desolabit dominus linguam maris Egypti, et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui, et percutiet eum in septem rivis ita ut transeant per eum calciati. Et erit via residuo populo meo qui relinquetur ab Assyriis, sicut fuit Israeli in die qua ascendit de terra Egypti.

XII

Et dices in die illa: Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi, conversus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus salvator meus, fiducialiter agam et non timebo, quia fortitudo mea et laus mea dominus, et factus est mihi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris. Et dicetis in die illa: Confitemini domino et invocate nomen eius, notas facite in populis adinventiones eius, mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magnifice fecit, annuntiate hoc in universa terra. Exulta et lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel.

XIII

Onus Babilonis quod vidit Ysaias filius Amos. Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum et ingrediantur portas duces. Ego mandavi sanctificatis meis et vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium, vox sonitus regum gentium congregatarum, dominus exercituum precepit militie belli, venientibus de terra procul a summitate celi, dominus et vasa furoris eius, ut disperdat omnem terram. Ululate quia prope est dies domini, quasi vastitas a domino veniet. Propter hoc omnes manus dissolventur et omne cor hominis tabescet et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt. Unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combuste vultus eorum. Ecce dies domini veniet crudelis et indignationis plenus et ire furorisque ad ponendum terram in solitudinem et

peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stelle celi et splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est sol in ortu suo, et luna non splendebit in lumine suo. Et visitabo super orbis mala, et contra impios iniquitatem eorum, et requiescere faciam superbiam infidelium, et arrogantiam fortium humiliabo. Preciosior erit vir auro, et homo mundo obrizo. Super hoc et celum turbabo, et movebitur terra de loco suo propter indignationem domini exercituum, et propter diem furoris ire eius. Et erit quasi dammula fugiens, et quasi ovis, et non erit qui congreget. Unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient. Omnis qui inventus fuerit occidetur, et omnis qui supervenerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur in oculis eorum. Diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur. Ecce suscitabo super eos medos qui argentum non querant nec aurum velint, sed sagittis parvulos interficient, et lactantibus uteris non miserebuntur, et super filios non parcet oculus eorum. Et erit civitas babilon illa gloriosa in regnis, inclita in superbia caldeorum, super versa sicut subvertit deus sodomam et gomorram. Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem, nec ponet ibi tentoria arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestie, et replebuntur domus eorum draconibus. Et habitabunt ibi strutiones, et pilosi saltabunt ibi. Et respondebunt ibi ulule in edibus eius, et sirene in delubris. XIIII

Prope est ut veniat tempus eius, et dies eius non elongabuntur. Miserabitur enim dominus iacob, et eliget adhuc de israel, et requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur advena ad eos, et adherebit domui iacob, et tenebunt eos populi, et adducent in locum suum. Et possidebit domus eos israel super terram domini in servos et ancillas, et erunt capientes eos qui se ceperant, et subicient exactores suos. Et erit in die illa, cum requiem dederit tibi deus a labore tuo, et a concussione tua, et a servitute dura qua ante servisti, sumes parabolam istam contra regem babilonis, et dices: Quomodo cessavit exactor, quievit tributum? Contrivit dominus baculum impiorum, virgam dominantium, cedentem populos in indignatione plaga insanabili, subicientem in furore gentes, et persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est et exultavit. Abietes quoque letate sunt super te, et cedri libani. Ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui, suscitabit tibi gigantes. Omnes principes terre surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum, et universi respondebunt et dicent tibi: Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum. Subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo: In celum conscendam, super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient: Numquid iste est vir qui conturbavit terram, qui concussit regna, qui posuit orbem desertum et urbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem? Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis

sicut sanie pollutus et obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio et descenderunt ad fundamenta laci quasi cadaver putridum non habebis consortium neque cum eis in sepultura. Tu enim terram tuam disperdidisti tu populum tuum occidisti: non vocabitur in eternum semen pessimorum. Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum non consurgent nec hereditabunt terram nec implebunt faciem orbis civitatum. Et consurgam super eos dicit dominus exercituum et perdam Babilonis nomen et reliquias et germen et progeniem ait dominus. Et ponam eam in possessionem herecii et in paludes aquarum et scopabo eam in scopa terens dicit dominus exercituum. Iuravit dominus exercituum dicens Si non ut putavi ita erit et quomodo mente tractavi sic eveniet ut conteram Assirium in terra mea et in montibus meis conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius et onus illius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram et hec est manus extenta super universas gentes. Dominus enim exercituum decrevit et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta et quis avertet eam? In anno quo mortuus est rex Achaz factum est onus istud. Ne leteris Philistea omnis tu quia comminuta est virga percussoris tui. De radice enim colubri egredietur regulus et semen eius absorbens volucrem. Et pascentur primogeniti pauperum et pauperes fiducialiter requiescent. Et interire faciam in fame radicem tuam et reliquias tuas interficiam. Ulula porta clama civitas prostrata est omnis Philistea ab aquilone enim fumus veniet et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia dominus fundavit Sion et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

XV

Onus Moab quia nocte vastata est Ar Moab conticuit quia nocte vastatus est murus Moab conticuit. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum super Nabo et super Medaba Moab ululabit. In cunctis capitibus eius calvicium et omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit Esebon et Eleale usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti Moab ululabunt anima eius ululabit sibi. Cor meum ad Moab clamabit vectes eius usque ad Segor vitulam consternantem. Per ascensum enim Luith flens ascendet et via Oronaim clamorem contritionis levabunt. Aque enim Nemrim deserte erunt quia aruit herba defecit germen viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam circuivit clamor terminum Moab usque ad Gallim ululatus eius et usque ad puteum Helim clamor eius. Quia aque Dibon replete sunt sanguine. Ponam enim super Dibon additamenta his qui fugerint de Moab leonem et reliquiis terre.

XVI

Emitte agnum domine dominatorem terre de Petra deserti ad montem filie Sion. Et erit sicut avis fugiens et pulli de nido avolantes sic erunt filie Moab in transcensu Arnon. Ini consilium coge concilium pone quasi noctem umbram tuam in meridie absconde fugientes et vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei. Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis consummatus est miser defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia solium et sedebit super illud in veritate in tabernaculo David iudicans et querens iudicium et velociter reddens quod iustum est. Audivimus superbiam Moab superbus est valde superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius plus quam fortitudo eius. Ideo ululabit Moab ad Moab universus ululabit his qui letantur super

muros cocti lateris, loquimini plagas suas. Quoniam suburbana Esebon deserta sunt. Et vineam Sabama domini gentium exciderunt, flagella eius usque ad Iazer pervenerunt, erraverunt in deserto, propagines eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc plorabo in fletu Iazer et vineam Sabama. Inebriabo te lacrima mea Esebon, et Eleale, quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam vox calcantium irruit. Et auferetur letitia et exultatio de carmelo et in vineis non exultabit neque iubilabit, vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat, vocem calcantium abstuli. Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit et viscera mea ad murum cocti lateris. Et erit cum apparuerit quod laboraverit Moab super excelsis suis, ingredietur ad sancta sua ut obsecret et non valebit. Hoc verbum quod locutus est dominus ad Moab ex tunc. Et nunc locutus est dominus dicens: In tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria Moab super omni populo multo, et relinquetur in ea sicut racemus parvus et modicus nequaquam multus. XVII

Onus Damasci. Ecce Damascus desinet esse civitas et erit sicut acervus lapidum in ruinam. Derelicte civitates Aroer, gregibus erunt et requiescent ibi et non erit qui exterreat. Et cessabit adiutorium ab Effraim et regnum a Damasco. Et reliquie Syrie sicut gloria filiorum Israel erunt dicit dominus exercituum. Et erit in die illa attenuabitur gloria Iacob, et pinguedo carnis eius emarcescet. Et erit sicut congregans in messe quod restiterit et brachium eius spicas leget. Et erit sicut querens spicas in valle Raphaim. Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio olee duarum aut trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius dicit dominus deus Israel. In die illa, inclinabitur homo ad factorem suum et oculi eius ad sanctum Israel respicient et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius et que operati sunt digiti eius non respiciet lucos et delubra. In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte sicut aratra et segetes, que derelicte sunt a facie filiorum Israel. Et erit deserta quia oblita es dei salvatoris tui et fortis adiutoris tui non es recordata, propterea plantabis plantationem fidelem, et germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca et mane semen tuum florebit. Ablata est messis in die hereditatis et dolebit graviter. Ve multitudini populorum multorum ut multitudo maris maris sonantis et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium et increpabit eum et fugiet procul et rapietur sicut pulvis montium a facie venti et sicut turbo coram tempestate. In tempore vespere et ecce turbatio in matutino et non subsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt nos et sors diripientium nos. XVIII

Ve terre cymbalo alarum que est trans flumina Ethiopie que mittit in mari legatos et in vasis papiri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius, gentem expectantem et conculcatam cuius diripuerunt flumina terram eius, ad montem nominis domini exercituum ad montem Syon. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra cum elevatum fuerit signum in montibus videbitis, et clangorem tube audietis. Quia hec dicit dominus ad me: Ego quiescam et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit, et immatura perfectio germinabit, et precidentur ramu

stulit eis falcibus et que derelicta fu-
erint abscidentur. Et excucientur et
relinquentur simul avibus montium et
bestiis terre et estate perpetua erunt
super eum volucres et omnes bestie
terre super illud hiemabunt. In tempore i-
llo deferetur munus domino exercituum a
populo divulso et dilacerato a popu-
lo terribili post quem non fuit alius a
gente expectante et conculcata cuius
diripuerunt flumina terram eius ad locum
nominis domini exercituum montem syon. xix

Onus egipti. Ecce dominus ascen-
det super nubem levem et in-
gredietur egiptum et movebuntur
simulacra egipti a facie eius et cor
egipti tabescet in medio eius. Et
congredi faciam egiptios adversum e-
giptios et pugnabit vir adversus
fratrem suum et vir adversus amicum suum ci-
vitas adversus civitatem et regnum
adversus regnum. Et dirumpetur spiritus
egipti in visceribus eius et consi-
lium eius precipitabo et interrogabunt
simulacra sua et divinos suos et
phitones et ariolos. Et tradam
egiptum in manu dominorum crudelium
et rex fortis dominabitur eorum ait do-
minus deus exercituum. Et arescet aqua
de mari et fluvius desolabitur
atque siccabitur et deficient flumina
et attenuabuntur et siccabuntur rivi
aggerum calamus et iuncus marces-
cent. Et nudabitur alveus rivi
a fonte suo et omnis sementis irrigua
siccabitur arescet et non erit. Et
merebunt piscatores et lugebunt o-
mnes mittentes in flumine hamum
et expandentes rethia super faciem a-
que emarcescent. Confundentur
qui operabantur linum pectentes et te-
xentes subtilia et erunt irrigua
eius flaccentia omnes qui faciebant
lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes tha-
neos sapientes consiliarii pharaonis
dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis
pharaoni filius sapientium ego filius
regum antiquorum? Ubi sunt nunc sapi-
entes tui? Annuncient tibi et indicent
quid cogitaverit dominus exercituum super
egiptum. Stulti facti sunt principes ta-
neos emarcuerunt principes mem-
pheos deceperunt egiptum angulum
populorum eius. Dominus miscuit in medio
eius spiritum vertiginis et errare fece-
runt egiptum in omni opere suo sicut errat
ebrius et vomens. Et non erit egipto
opus quod faciat caput et caudam in-
curvantem et refrenantem. In die illa
erit egiptus quasi mulieres et stupebunt
et timebunt a facie commotionis ma-
nus domini exercituum quam ipse movebit
super eam. Et erit terra iuda egipto
in pavorem. Omnis qui illius fuerit re-
cordatus pavebit a facie consilii domini
exercituum quod ipse cogitavit super eam.
In die illa erunt quinque civitates in
terra egipti loquentes lingua chana-
nea et iurantes per dominum exercituum. Ci-
vitas solis vocabitur una. In die
illa erit altare domini in medio terre e-
gipti et titulus domini iuxta terminum eius
et erit in signum et testimonium domino exer-
cituum in terra egipti. Clamabunt enim ad
dominum a facie tribulantis et mittet eis
salvatorem et propugnatorem qui liberabit
eos. Et cognoscetur dominus ab egipto et
cognoscent egipti dominum in die illa
et colent eum in hostiis et in muneribus
et vota vovebunt domino et solvent. Et per-
cuciet dominus egiptum plaga et sa-
nabit eam et revertentur egipti ad do-
minum et placabitur eis et sanabit
eos. In die illa erit via de egipto in
assirios et intrabit assirius in egi-
ptum et egiptus in assirios et servient
egipti assur. In die illa erit israel tercius
egipto et assirio benedictio in medio ter-
re cui benedixit dominus exercituum dicens: Be-
nedictus populus meus egipti et opus ma-
nuum mearum assirio hereditas autem
mea israel.

Capitulum xx

In anno quo ingressus est thar-
tan in azotum, cum misisset eum

Sargon rex Assiriorum et pugnaret contra Azotum et cepisset eam. In tempore illo locutus est dominus in manu Isaie filii Amos dicens: Vade et solve saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus: Sicut ambulavit servus meus Ysayas nudus et discalciatus trium annorum signum et portentum erit super Egyptum et super Ethiopiam, sic minabit rex Assiriorum captivitatem Egypti et transmigrationem Ethiopie iuvenem et senem nudam et discalciatam discopertis natibus ad ignominiam Egypti. Et timebunt et confundentur ab Ethiopia spe sua et ab Egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa: Ecce hec erat spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberaret nos a facie regis Assiriorum, et quomodo effugere poterimus nos?

Capitulum XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico veniunt de deserto venit de terra horribili. Visio dura nunciata est mihi. Qui incredulus est infideliter agit, et qui depopulator est vastat. Ascende Elam, obside Mede. Omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem, conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum, tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum. Pone mensam, contemplare in specula comedentes et bibentes. Surgite principes, arripite clipeum. Hec enim dixit mihi dominus: Vade et pone speculatorem, et quodcumque viderit annunciet. Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini et ascensorem cameli, et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamavit leo: Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum. Et vidit et dixit: Cecidit, cecidit Babilon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terra. Tritura mea et filia aree mee: que audivi a domino exercituum deo Israel annunciavi vobis. Onus Duma. Ad me clamat ex Seir: Custos quid de nocte? Dixit custos: Venit mane et nox. Si queritis querite, convertimini, venite. Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dedanim. Occurrentes sitienti ferte aquam, qui habitatis terram austri, cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis, a facie arcus extenti, a facie gravis prelii. Quoniam hec dicit dominus deus ad me: Adhuc in uno anno quasi in anno mercenarii et auferetur omnis gloria Cedar. Et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur. Dominus enim deus Israel locutus est.

XXII

Onus vallis visionis. Quidnam tibi quoque est quod ascendisti et tu omnis in tecta, clamoris plena, urbs frequens, civitas exultans? Interfecti tui non interfecti gladio nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul, dure ligati sunt. Omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter, procul fugerunt. Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in valle visionis, scrutans murum et magnificus super montem. Et Elam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabitur operimentum Iuda, et videbis in illa die armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicate sunt

Et congregastis aquas piscine infe-
rioris et domos Ierusalem numerastis et
destruxistis domos ad muniendum
murum et lacum fecistis inter duos
muros ad aquam piscine veteris et non
suspexistis ad eum qui fecerat eam et
operatorem eius de longe non vidistis
et vocavit dominus deus exercituum in
die illa ad planctum et ad fletum et
et ad calvicium et ad cingulum sacci
et ecce gaudium et leticia occidere
vitulos et iugulare arietes come-
dere carnes et bibere vinum comeda-
mus et bibamus cras enim moriemur
et revelata est in auribus meis vox
domini exercituum si dimittetur iniquitas hec
vobis donec moriamini dicit dominus de-
us exercituum Hec dicit dominus deus
exercituum vade ingredere ad eum qui ha-
bitat in tabernaculo ad sobnam prepo-
situm templi et dices ad eum quid tu
hic aut quasi quis hic quia excidisti
hic sepulcrum excidisti in excelso me-
moriale diligenter in petra ta-
bernaculum tibi Ecce dominus aspor-
tari te faciet sicut asportatur gallus
gallinaceus et quasi amictum sic suble-
vabit te Coronans coronabit te tri-
bulacione quasi pilam mittet te
in terram latam et spaciosam ibi mo-
rieris et ibi erit currus glorie tue et
ignominia domus domini tui Et ex-
pellam te de statione tua et de mini-
sterio tuo deponam te Et erit in die illa
vocabo servum meum eliachim filium
elchie et induam illum tunica tua
et cingulo tuo confortabo eum Et po-
testatem tuam dabo in manu eius
et erit quasi pater habitantibus in Ierusalem et
domui iuda Et dabo clavem domus
david super humerum eius et aperiet
et non erit qui claudat et claudet
et non erit qui aperiat Et figam illum
paxillum in loco fideli et erit in so-
lium glorie domui patris sui Et suspen-
dent super eum omnem gloriam domus
patris eius vasorum diversa genera va-
sorum parvulorum a vasis craterarum usque
ad omne vas musicorum In die illa

dicit dominus deus exercituum auferetur
paxillus qui fixus fuerat in loco
fideli et frangetur et cadet et peribit
quod pependerit in eo quia dominus deus
locutus est Capitulum xxiii

Onus Tyri Ululate naves
maris quia vastata est domus
unde venire consueverant de terra
cethim revelatum est eis tacete qui
habitatis in insula negociatio sydonis
Transfretantes mare repleverunt te
in aquis multis semen nili messis flu-
minis fruges eius et facta est negocia-
tio gencium Erubesce sydon
ait enim mare fortitudo maris dicens
Non parturivi et non peperi et
non enutrivi iuvenes nec ad incre-
mentum perduxi virgines Cum auditum
fuerit in egypto dolebunt cum audie-
rint de tyro Transite maria ululate
qui habitatis in insula numquid non vestra
est hec que gloriabatur a diebus
pristinis in antiquitate sua ducent
eam pedes sui longe ad peregrinan-
dum Quis cogitavit hoc super tyrum quondam
coronatam cuius negociatores principes
institores eius inclyti terre Dominus exerci-
tuum cogitavit hoc ut detraheret superbi-
am omnis glorie et ad ignominiam deduce-
ret universos inclitos terre Transi terram
tuam quasi flumen maris non est cin-
gulum tibi ultra Manum suam extendit super
mare et conturbavit regna Dominus
mandavit adversus chanaham ut con-
tereret fortes eius Et dixit Non adi-
cies ultra ut glorieris calumpniam
sustinens virgo filia sydonis In cethim
consurgens transfreta ibi quoque non erit requies
tibi Ecce terra chaldeorum talis populus non
fuit assur fundavit eam In captivi-
tatem traduxerunt robustos eius suffo-
derunt domos eius posuerunt eam in rui-
nam Ululate naves maris quia
devastata est fortitudo vestra Et erit
in die illa in oblivione eris tyre
lxx annis sicut dies regis unius post
lxx autem annos erit tyro quasi canticum
meretricis Sume cytharam circui civitatem
meretrix oblivioni tradita Bene
cane frequenta canticum ut memo-

ria tyri. Et erit post lxx annos visitabit dominus tyrum et reducet eam ad mercedes suas, et iterum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificate domino; non condentur neque recondentur, quia his qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

XXIIII

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam et affliget faciem eius et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos, sicut servus sic dominus eius, et sic ancilla sic domina eius, et sic emptor sic ille qui vendit, sic fenerator sic is qui mutuum accipit, sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra et infirmata est; defluxit orbis et infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius; propterea insanient cultores eius et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus letantium, conticuit dulcedo cithare. Cum cantico non bibent vinum; amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis; deserta est omnis letitia, translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre in medio populorum; quomodo si pauce olive que remanserint excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam atque laudabunt; cum glorificatus fuerit dominus hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum, in insulis maris nomen domini dei israel. A finibus terre laudes

audivimus gloriam iusti. Et dixi: secretum meum mihi, secretum meum mihi; ve mihi. Prevaricantes prevaricati sunt et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foveam, et qui se explicaverit de fovea tenebitur laqueo, quia cataracte de excelsis aperte sunt et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra, agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis. Et gravabit eam iniquitas sua, et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa, visitabit dominus super militiam celi in excelso et super reges terre qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregationem unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere. Et post dies multos visitabuntur, et erubescet luna et confundetur sol, cum regnaverit dominus exercituum in monte syon et in ierusalem, et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

XXV

Domine deus meus es tu, exaltabo te et confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles. Amen. Et quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te, quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes a turbine, umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut estus in siti tumultum alienorum humiliabis, et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemie.

pinguium medullatorum vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super omnes nationes. Precipitabit mortem in sempiternum et auferet dominus deus omnem lacrimam ab omni facie et obprobrium populi sui auferet de universa terra quia dominus locutus est. Et dicent in illa die Ecce deus noster iste expectavimus eum et salvabit nos. Iste dominus sustinuimus eum exultabimus et letabimur in salutari eius. Quia requiescet manus domini in monte isto et triturabitur moab sub eo sicuti teruntur palee in plaustro. Et extendet manus suas sub eo sicut extendit natans ad natandum. Et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda urbs fortitudinis nostre salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas et ingrediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit servabis pacem pacem quia in te speravimus. Sperastis in domino in seculis eternis in domino deo forti in perpetuum. Quia incurvabit habitantes in excelso civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes pauperis gressus egenorum. Semita iusti recta est rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra iustitiam discent habitatores orbis. Misereamur impio et non discet iustitiam in terra sanctorum inique gessit et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua et non videant. Videant et confundantur zelantes populi et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis pacem nobis omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt nos domini absque te tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non vivant gigantes non resurgant propterea visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine indulsisti genti numquid glorificatus es elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concipit cum appropinquaverit ad partum dolens clamat in doloribus suis sic facti sumus a facie tua domine. Concepimus et quasi parturivimus et peperimus spiritum. Salutes non fecimus in terra ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mortui tui interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in pulverem quia ros lucis ros tuus et terram gigantum detrahes in ruinam. Vade populus meus intra in cubicula tua claude ostia tua super te abscondere modicum ad momentum donec pertranseat indignatio. Ecce enim dominus egredietur de loco suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem vectem et super leviathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam repente propinabo ei ne forte visitetur contra eam nocte et die servabo eam. Indignatio non est michi quis dabit me spinam et veprem in prelio gradiar super eam succendam eam pariter. An potius tenebo fortitudinem meam

faciet pacem mihi pacem faciet mihi. Qui
ingrediuntur cum impetu a iacob flo
rebit et germinabit israhel et implebunt
faciem orbis semine. Numquid
iuxta plagam percutientis se percus
sit eum aut sicut occidit interfectos
eius sic occisus est. In mensura contra
mensuram cum abiecta fuerit iudicabit
eam. Meditatus est in spiritu sancto suo
duro per diem aestus. Ideo super hoc di
mittetur iniquitas domui iacob et
iste omnis fructus ut auferatur peccatum
eius. Cum posuerit omnes lapides al
taris sicut lapides cineris allisos non
stabunt luci et delubra. Civitas enim
munita desolata erit speciosa relin
quetur et dimittetur quasi desertum ibi pa
scetur vitulus et ibi accubabit et
consumet summitates eius. In siccitate
messis illius conterentur mulieres veni
entes et docentes eam. Non est enim
populus sapiens propterea non miserebitur
eius qui fecit eum et qui formavit eum
non parcet ei. Et erit in die illa percu
tiet dominus ab alveo fluminis usque ad tor
rentem egypti et vos congregabimini
unus et unus filii israhel. Et erit in die
illa clangetur in tuba magna et
venient qui perditi fuerant de terra
assiriorum et qui eiecti fuerant de terra
egypti et adorabunt dominum in monte sancto
in israhel in iherusalem

XXVIII

Ve corone superbie ebriis effra
im et flori decidenti glorie ex
ultationis eius qui erant in
vertice vallis pinguissime errant
es a vino. Ecce validus et fortis do
minus sicut impetus grandinis turbo
confringens sicut impetus aquarum
multarum inundantium et emissarum
super terram spaciosam. Pedibus conculca
bitur corona superbie ebriorum effra
im et erit flos decidens glorie exul
tationis glorie eius qui est super verticem
vallis pinguium quasi temporaneum ante
maturitatem autumpni quod cum
aspexerit videns statim ut manu te
nuerit devorabit illud. In die illa e
rit dominus exercituum corona glorie et serti
exultationis residuo populi sui et
spiritus iudicii sedenti super iudicium et
fortitudo revertentibus de bello ad por
tam. Verum hii quoque pre vino nescie
runt et pre ebrietate erraverunt. Sa
cerdos et propheta nescierunt pre ebri
etate absorpti sunt a vino. Erra
verunt in ebrietate nescierunt vi
dentem ignoraverunt iudicium. Omnes
enim mense replete sunt vomitu sor
diumque ita ut non esset ultra locus.
Quem docebit scientiam et quem intel
ligere faciet auditum ablactatos
a lacte avulsos ab uberibus. Quia
manda remanda, expecta reex
pecta expecta reexpecta modicum
ibi modicum ibi. In loquela enim
labii et lingua altera loquetur ad
populum istum. Cui dixit hec est requies
mea reficite lassum et hec est refri
gerium meum et noluerunt audire.
Et erit eis verbum domini manda re
manda manda remanda expec
ta reexpecta expecta reexpec
ta modicum ibi modicum ibi ut va
dant et cadant retrorsum et conter
antur et illaqueantur et capiantur.
Propter hoc audite verbum domini viri illu
sores qui dominamini super populum meum qui
est in ierusalem. Dixistis enim percussimus
fedus cum morte et cum inferno feci
mus pactum. Flagellum inundans
cum transierit non veniet super nos quia
posuimus mendacium spem nostram
et mendacio protecti sumus. Ideo hec
dicit dominus deus. Ecce ego mit
tam in fundamentis syon lapidem
probatum angularem preciosum in fun
damento fundatum. Qui crediderit
non festinet. Et ponam in iudicium
in pondere et iustitiam in men
sura et subvertet grando spem men
dacii et protectionem aque inunda
bunt. Et delebitur fedus vestrum
cum morte et pactum vestrum cum inferno
non stabit. Flagellum inundans
cum transierit eritis ei in conculcationem.
Quandocumque pertransierit tollet vos quia

mane diluculo pertransibit in die et in nocte et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum ita ut alter decidat et pallium breve utrumque operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit Dominus sic in valle que est in Gabaa irascetur ut faciat opus suum peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere ne forte constringantur vincula vestra; consummationem enim et abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram. Auribus percipite et audite vocem meam, attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arans, nonne cum adequaverit faciem eius seret ut serat ut scindat, proscindet et sariet humum suam? Nonne cum adequaverit faciem eius seret gith et ciminum sparget et ponet triticum per ordinem et ordeum et milium et viciam in finibus suis? Et erudiet illum in iudicio Deus suus, docebit illud. Non enim in serris triturabitur gith nec rota plaustri super ciminum circuiet, sed in virga excutietur gith et ciminum in baculo; panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit illud neque vexabit eum rota plaustri neque ungulis comminuet eum. Et hec a Domino Deo exercituum exivit ut mirabile faceret consilium et magnificaret iustitiam.

XXIX

Ve Ariel Ariel civitas quam expugnavit David; additus est annus ad annum, sollempnitates evolute sunt. Et circumvallabo Ariel et erit tristis et merens et erit mihi quasi Ariel. Et circumdabo quasi speram in circuitu tuo et iaciam contra te aggerem et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis de terra vox tua et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te, et sicut favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque repente confestim a Domino exercituum; et visitabit in tonitruo et commotione terre et voce magna turbinis et tempestatis et flamma ignis devorantis. Et erit sicut sompnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra Ariel et omnes qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt adversus eam. Et sicut sompniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius; et sicut sompniat sitiens et bibit et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius vacua est; sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra montem Syon. Obstupescite et admiramini, fluctuate et vacillate, inebriamini et non a vino, movemini et non ab ebrietate; quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras dicent: Lege istum. Et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege. Et respondebit: Nescio litteras. Et dixit Dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis, ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius et intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera et dicunt: Quis videt nos et quis novit nos? Perversa est hec vestra cogitatio, quasi si lutum contra figulum cogitet et dicat opus factori suo: Non fecisti me; et figmentum dicat fictori suo: Non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in chermel et chermel in saltum reputabitur? Et audient in die illa surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi cecorum videbunt. Et addent mites in Domino letitiam et pauperes homines in sancto Israel exultabunt

tabuit quoniam defecit qui praevalebat, consummatus est illusor et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc haec dicit Dominus ad domum Iacob qui redemit Abraham: Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet; sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt Sanctum Iacob et Deum Israel praedicabunt, et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem. XXX

Vae filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium et non ex me, et ordiremini telam et non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum; qui ambulatis ut descendatis in Aegyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis et habentes fiduciam in umbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, et fiducia umbrae Aegypti in ignominiam. Erant enim in Tanis principes tui, et nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit; non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in opprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustiae leaena et leo ex eis, vipera et regulus volans, portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Aegyptus enim frustra et vane auxiliabitur; ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum et in libro diligenter exara illud, et erit in die novissimo in testimonium et usque in aeternum. Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei; qui dicunt videntibus: Nolite videre, et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quae recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra Sanctus Israel. Propterea haec dicit Sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumnia et in tumultu, et innixi estis super eo, propterea erit vobis iniquitas haec sicut interruptio cadens et requisita in muris excelsis, quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida, et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquae de fovea. Quia haec dicit Dominus Deus Sanctus Israel: Si revertimini et quiescatis, salvi eritis; in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis, et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus; ideo fugietis. Et super velocibus ascendemus; ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis et quasi signum super collem. Propterea exspectat Dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus iudicii Dominus; beati omnes qui exspectant eum. Populus enim Sion habitabit in Ierusalem; plorans nequaquam plorabis; miserens miserebitur tui; ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit tibi Dominus panem arctum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum; et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum. Et aures tuae audient verbum post tergum monentis: Haec via, ambulate in ea, et non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui et vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea sicut immunditiam menstruatae. Egredere, dices ei. Et da

bitur pluuia semini tuo ubicumque seminaueris in terra et panis frugum terre erit uberrimus et pinguis pascetur in possessione tua in die illa agnus spaciose et thauri tui et pulli asinorum qui operantur terram commixtum migma comedent sicut in area uentilatum est Et erit super omnem montem excelsum et super omnem collem eleuatum riui currentium aquarum in die interfectionis multorum cum ceciderint turres Et erit lux lune sicut lux solis et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum In die qua alligauerit dominus uulnus populi sui et percussuram plage eius sanauerit Ecce nomen domini uenit de longinquo ardens furor eius et ignis deuorans spiritus eius uelut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nichilum et frenum erroris quod erat in maxillis populorum Canticum erit uobis sicut nox sanctificate sollempnitatis et leticia cordis sicut qui pergit cum tibia ut intret in montem domini ad fortem israel Et auditam faciet dominus gloriam uocis sue et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et flamma ignis deuorantis allidet in turbine et in lapide grandinis A uoce enim domini pauebit assur uirga percussus et erit transitus uirge fundatus quam requiescere faciet dominus super eum in tympanis et cytharis et bellis precipuis expugnabit eos preparata est enim ab heri thophet a rege preparata profunda et dilatata Nutrimenta eius ignis et ligna multa flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam XXXI

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt et super equitibus quia preualidi nimis et non sunt confisi super sanctum israel et dominum non requisierunt Sed et ipse sapiens adduxit malum et uerba sua non abstulit et consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem Egyptus homo et non deus et equi eorum caro et non spiritus et dominus inclinabit manum suam et corruet auxiliator et cadet cui prestatur auxilium simul omnes consumentur Quia hec dicit dominus ad me Quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum a uoce eorum non formidabit et a multitudine eorum non pauebit sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem syon et super collem eius Sicut aues uolantes sic proteget dominus exercituum ierusalem protegens et liberans transiens et saluans Conuertimini sicut in profundum recesseratis filii israel In die enim illa abiciet uir ydola argenti sui et ydola auri sui que fecerunt uobis manus uestre in peccatum Et cadet assur in gladio non uiri et gladius non hominis uorabit eum et fugiet non a facie gladii et iuuenes eius uectigales erunt et fortitudo eius a terrore transibit et pauebunt fugientes principes eius dixit dominus cuius ignis est in syon et caminus eius in ierusalem XXXII

Ecce in iusticia regnabit rex et principes in iudicio preerunt Et erit uir sicut qui absconditur a uento et celat se a tempestate sicut riui aquarum in siti petre prominentis in terra deserta Non caligabunt oculi uidentium et aures audientium diligenter auscultabunt et cor stultorum intelliget scienciam et lingua balborum uelociter loquetur et plane Non uocabitur ultra is qui insipiens est princeps neque fraudulentus appellabitur maior Stultus enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem et loquetur ad dominum fraudulenter et uacuam faciet animam esurientis et potum sicienti auferet fraudulenti uasa pessima sunt Ipse enim cogitationes concinnabit ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium Princeps uero ea que digna sunt principe cogitabit et ipse super duces stabit Mulieres opulente surgite et audite uocem meam filie confidentes percipite auribus eloquium meum Post dies et annum et uos conturbemini

confidentes. Consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet. Obstupescite opulentae, conturbamini confidentes. Exuite vos et confundimini, accingite lumbos vestros super ubera. Plangite super regione desiderabili, super vinea fertili. Super humum populi mei spinae et vepres ascendent; quanto magis super omnes domos gaudii et civitatis exsultantis? Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est; tenebrae et palpatio factae sunt super speluncas usque in aeternum. Gaudium onagrorum, pascua gregum, donec effundatur super vos spiritus de excelso. Et erit desertum in Chermel, et Chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in Chermel sedebit. Et erit opus iustitiae pax, et cultus iustitiae silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciae, et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus, et humiliatione humiliabitur civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini.

XXXIII

Vae qui praedaris, nonne et ipse praedaberis? et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaveris depraedationem, depraedaberis; cum fatigatus desieris contemnere, contemneris. Domine, miserere nostri, te enim exspectavimus; esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione tua dispersae sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossae plenae fuerint de eo. Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelso; implevit Sion iudicio et iustitia. Et erit fides in temporibus tuis; divitiae salutis sapientia et scientia; timor Domini ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipatae sunt viae, cessavit transiens per semitam, irritum factum est pactum, proiecit civitates,

non reputavit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est Libanus et obsorduit; et factus est Saron sicut desertum, et concussa est Basan et Carmelus. Nunc consurgam, dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc sublevabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis; spinae congregatae igni comburentur. Audite qui longe estis quae fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conturbati sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem, qui proicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere; qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius; panis ei datus est, aquae eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem: ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum? Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis, ita ut non possis intellegere disertitudinem linguae eius, in quo nulla est sapientia. Respice Sion, civitatem solemnitatis nostrae; oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit; nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur; quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster; locus fluviorum, rivi latissimi et patentes; non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum.

Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui, sed non prevalebunt; sic erit malus tuus, ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum; claudi diripient rapinam. Nec vicinus dicet: Elangui; populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas. Accedite gentes et audite, et populi attendite, audiat terra et plenitudo eius.

XXXIIII

Accedite gentes et audite, et populi attendite; audiat terra et plenitudo eius, orbis et omne germen eius. Quia indignatio Domini super omnes gentes, et furor super universam militiam eorum; interfecit eos, et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor; et tabescent montes a sanguine eorum. Et tabescet omnis militia celorum, et complicabuntur sicut liber celi, et omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus; ecce super Ydumeam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum et hircorum, de sanguine medullatorum arietum; victima enim Domini in Bosra, et interfectio magna in terra Edom. Et descendent unicornes cum eis, et tauri cum potentibus; inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Syon. Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur; et erit terra eius in picem ardentem. Nocte et die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius; a generatione in generationem desolabitur, in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt illam onocrotalus et ericius; ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nichilum, et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi; regem potius invocabunt, et omnes principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domibus eius spine et urtice, et paliurus in munitionibus eius; et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et occurrent demonia onocentauris, et pilosus clamabit alter ad alterum; ibi cubavit lamia, et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit, et fovit in umbra eius; illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum. Requirite diligenter in libro Domini, et legite: unum ex eis non defuit, alter alterum non quesivit; quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, et spiritus eius ipse congregavit ea. Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit eam illis in mensuram; usque in eternum possidebunt eam, in generationem et generationem habitabunt in ea.

XXXV

Letabitur deserta et invia, et exultabit solitudo, et florebit quasi lilium. Germinans germinabit, et exultabit letabunda et laudans; gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron; ipsi videbunt gloriam Domini, et decorem Dei nostri. Confortate manus dissolutas, et genua debilia roborate. Dicite pusillanimis: Confortamini, et nolite timere; ecce Deus vester ultionem adducet retributionis; Deus ipse veniet, et salvabit vos. Tunc aperientur oculi cecorum, et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum, quia scisse sunt in deserto aque, et torrentes in solitudine. Et que erat arida, erit in stagnum, et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur; non transibit per eam pollutus, et hec erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec

invenietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint et redempti a domino convertentur et venient in sion cum laude et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. XXXVI

Et factum est in quarto decimo anno regis ezechie ascendit Senacherib rex assiriorum super omnes civitates iuda munitas et cepit eas. Et misit rex assiriorum Rapsacen de lachis in ierusalem ad regem ezechiam in manu gravi. Et stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum eliachim filius helchie qui erat super domum et sobna scriba et ioae filius azaph a commentariis. Et dixit ad eos Rapsaces. Dicite ezechie. Hec dicit rex magnus rex assiriorum. Que est ista fiducia qua confidis aut quo consilio et fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum super egyptum, cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi in domino deo nostro confidimus, nonne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria. Et dixit iude et ierusalem coram altari isto adorabitis. Et nunc trade te domino meo regi assiriorum et dabo tibi duo milia equorum nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in egypto et in curribus et in equitibus. Et nunc numquid sine domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam? Dominus dixit ad me ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit eliachim et sobna et ioae ad Rapsacen. Loquere ad servos tuos syra lingua. Intelligimus enim. Ne loquaris ad nos iudaice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rapsaces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista et non potius ad viros qui sedent super murum et comedant stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum. Et stetit rapsaces et clamavit voce magna iudaice et dixit. Audite verba regis magni regis assiriorum. Hec dicit rex. Non seducat vos ezechias quia non poterit eruere vos. Et non vobis tribuat fiduciam super dominum dicens. Eruens liberabit nos dominus. Non dabitur civitas ista in manu regis assiriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assiriorum. Facite mecum benedictionem et egredimini ad me et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam. Et bibite unusquisque aquam cisterne sue donec veniam et tollam vos ad terram que est ut terra vestra terram frumenti et vini terram panum et vinearum. Non conturbet vos ezechias dicens dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis assiriorum? Ubi est deus emath et arphath? Ubi est deus sepharvaim? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea ut eruat dominus ierusalem de manu mea. Et siluerunt et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex dicens ne respondeatis ei. Et ingressus est eliachim filius helchie qui erat super domum et sobna scriba et ioae filius azaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et nunciaverunt ei verba rapsacis. XXXVII

Et factum est cum audisset rex ezechias ista scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et sedit in cinere, et intravit in domum domini et misit eliachim qui erat super domum et sobnam scribam

et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Ysaiam filium Amos prophetam. Et dixerunt ad eum: Hec dicit Ezechias: Dies tribulationis et angustie et correptionis et blasphemie dies hec, quia venerunt filii usque ad partum et virtus non est pariendi. Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rapsacis quem misit rex Assiriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem et exprobrandum sermonibus quos audivit Dominus Deus tuus; leva ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt servi regis Ezechie ad Ysaiam. Et dixit ad eos Ysaias: Hec dicetis domino vestro: Hec dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum istorum que audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assiriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nuntium, et revertetur ad terram suam, et corruere eum faciam gladio in terra sua. Reversus est autem Rapsaces et invenit regem Assiriorum preliantem adversus Lobnam; audierat enim quod profectus esset de Lachis. Et audivit de Tharaca rege Ethiopie dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Et cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam dicens: Hec dicetis Ezechie regi Iude loquentes: Non te decipiat Deus tuus in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assiriorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt reges Assiriorum omnibus terris quas subverterunt, et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei, Gozan et Aran et Reseph et filios Eden qui erant in Thalassar? Ubi est rex Emath et rex Arphat et rex urbis Sepharvaim, Ana et Ava? Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos, et ascendit in domum Domini et expandit eos Ezechias coram Domino. Et oravit Ezechias ad Dominum dicens: Domine exercituum, Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus omnium regnorum terre; tu fecisti celum et terram. Inclina Domine aurem tuam et audi; aperi Domine oculos tuos et vide et audi omnia verba Sennacherib qui misit ad blasphemandum Deum viventem. Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assiriorum terras et regiones earum, et dederunt deos earum igni; non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum et lapides, et comminuerunt eos. Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius, et cognoscant omnia regna terre quia tu es Dominus solus. Et misit Ysaias filius Amos ad Ezechiam dicens: Hec dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assiriorum, hoc est verbum quod locutus est Dominus super eum: Despexit te et subsannavit te virgo filia Syon; post te caput movit filia Ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exaltasti vocem tuam et levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel. In manu servorum tuorum exprobrasti Domino et dixisti: In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi in altitudinem montium iuga Libani, et succidam excelsa cedrorum eius et electas abietes illius, et introibo altitudinem summitatis eius, saltus carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmavi illud, et nunc adduxi. Et factum est in eradicationem collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremuerunt et confusi sunt; facti sunt sicut fenum agri et gramen pascue et herba tectorum que exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam et egressum tuum et introitum tuum ego cognovi et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas; ponam ergo circulum in naribus tuis et frenum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno que sponte nascuntur, et in anno secundo pomis vescere; in anno autem tertio seminate et metite et plantate vineas et comedite fructum earum. Et mittet id quod salvatum fuerit de domo Iuda et quod reliquum est radicem

deorsum et faciet fructum sursum quia de ierusalem exibunt reliquie et salvatio de monte syon zelus domini exercituum faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege assiriorum. Non introibit civitatem hanc et non iaciet ibi sagittam et non occupabit eam clipeus et non mittet in circuitu eius aggerem in via qua venit per eam revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus et protegam civitatem istam et salvam eam propter me et propter david servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris assiriorum centum octoginta quinque milia virorum. Et surrexerunt mane et ecce omnia cadavera mortuorum. Et egressus est et abiit et reversus est Senacherib rex assiriorum et habitavit in ninive. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram ararath et regnavit asaraddon filius eius pro eo.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. Et introivit ad eum ysaias filius amos propheta et dixit ei. Hec dicit dominus dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Et convertit ezechias faciem suam ad parietem et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Et factum est verbum domini ad ysaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam vidi lacrimas tuas. Ecce adiciam super dies tuos quindecim annos et de manu regis assiriorum eruam te et civitatem istam et protegam eam. Hoc autem tibi erit signum a domino quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in horologio achaz in sole retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptura ezechie regis iude cum egrotasset et convaluisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Quesivi residuum annorum meorum. Dixi non videbo dominum deum in terra viventium. Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Generatio mea ablata est et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum. Precisa est velud a texente vita mea dum adhuc ordirer succidit me. De mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque ad mane quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Domine vim patior responde pro me. Quid dicam aut quid respondebit michi cum ipse fecerim. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei corripies me et vivificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret. Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te. Non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie. Pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine salvum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit ysaias ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent super vulnus et sanaretur. Et dixit ezechias quod erit signum quia ascendam in domum domini.

XXXIX

In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babilonis libros et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et convaluisset. Et letatus est autem super eis ezechias et ostendit eis cellam aromatum argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi

et omnis apothece supellectilis sue et universa que inventa sunt in thesauris suis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Introivit autem Ysaias propheta ad regem Ezechiam et dixit ei: Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me de Babilone. Et dixit Ysaias: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia que in domo mea sunt viderunt. Non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Ysaias ad Ezechiam: Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurizaverunt patres tui usque in diem hanc in Babilonem. Non relinquetur quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent et erunt eunuchi in palacio regis Babilonis. Et dixit Ezechias ad Ysaiam: Bonum est verbum domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

Consolamini consolamini popule meus dicit dominus deus vester. Loquimini ad cor Ierusalem et advocate eam, quoniam completa est malicia eius, dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto: Parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa et aspera in vias planas et revelabitur gloria domini et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia spiritus domini sufflavit super eum. Vere fenum est populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos, verbum autem dei nostri stabit in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon. Exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas Ierusalem. Exalta, noli timere. Dic civitatibus Iuda: Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos et in sinu suo levabit, fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre et libravit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit eum semitam iusticie et erudivit eum scientiam et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle et quasi momentum stateré reputate sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. Et Libanus non sufficiet ad succendendum et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum aut quam ymaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflavit faber aut aurifex auro figuravit et laminis argenteis argentarius? Forte lignum et imputribile elegit. Artifex sapiens querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non scietis? Numquid non audistis? Numquid non annunciatum est vobis ab inicio? Numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet super gyrum terre et habitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velut nichil celos et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terre velud inane fecit. Et quidem neque plantatus neque satus neque radicatus in terra truncus eorum. Repente flavit in eos et aruerunt et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me et adequastis, dicit sanctus? Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. Qui educit in numero miliciam eorum et omnes ex nomine vocat. Pre multitudine fortitudinis

et robore virtutis eius neque unum reliquum fuit. Quare dicis Iacob et loqueris Israel: abscondita est via mea a Domino et a Deo meo iudicium meum transibit? Numquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus Dominus qui creavit terminos terrae non deficiet neque laborabit, nec est investigatio sapientiae eius. Qui dat lasso virtutem et hiis qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabunt et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient.

XLI

Taceant ad me insulae et gentes mutent fortitudinem; accedant et tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gentes et reges obtinebit; dabit quasi pulverem gladio eius, sic stipulam raptam vento arcui eius. Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit. Quis haec operatus est et fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus primus et novissimus ego sum. Viderunt insulae et timuerunt, extrema terrae obstupuerunt, appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliabitur et fratri suo dicet: confortare. Confortavit faber aerarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis, dicens: glutino bonum est; et confortavit eum in clavis ut non moveretur. Et tu Israel serve meus, Iacob quem elegi, semen Abraham amici mei, in quo apprehendi te ab extremis terrae et a longinquis eius vocavi te et dixi tibi: servus meus es tu, elegi te et non abieci te. Ne timeas quia tecum sum, ne declines quia ego Deus tuus; confortavi te et auxiliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te; erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradicunt tibi. Quaeres eos et non invenies viros rebelles tuos; erunt quasi non sint et veluti consumptio homines bellantes adversum te. Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam dicensque tibi: ne timeas, ego adiuvi te. Noli timere vermis Iacob qui mortui estis ex Israel; ego auxiliatus sum tui dicit Dominus, et redemptor tuus sanctus Israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia; triturabis montes et comminues et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos; et tu exultabis in Domino, in sancto Israel laetaberis. Egeni et pauperes quaerunt aquas et non sunt; lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos. Aperiam in supinis collibus flumina et in medio camporum fontes; ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudinem cedrum et spinam et myrtum et lignum olivae; ponam in deserto abietem, ulmum et buxum simul, ut videant et sciant et recogitent et intelligant pariter quia manus Domini fecit hoc et sanctus Israel creavit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit Dominus; afferte si quid forte habetis, dixit rex Iacob. Accedant et nuntient nobis quaecumque ventura sunt; priora quae fuerunt nuntiate et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum, et quae ventura sunt indicate nobis. Annuntiate quae ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos; bene quoque aut male facite si potestis et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo et opus vestrum ex eo quod non est; abominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis, vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et velut plastes conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus, et a principio ut dicamus iustus es? Non est annuntians neque praedicens neque audiens sermones vestros. Primus ad Sion dicet: Ecce

assum et ierusalem evangelistam dabo. et vidi et non erat quisquam ex istis qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana opera eorum ventus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam eum, electus meus complacuit sibi in illo anima mea. dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet. non clamabit neque accipiet personam neque audietur foris vox eius. Calamum quassatum non conteret et linum fumigans non extinguet. in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos firmans terram et que germinant ex ea dans flatum populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iustitia et apprehendi manum tuam et servavi te et dedi te in fedus populi et in lucem gentium ut aperires oculos cecorum ut educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc est nomen meum. gloriam meam alteri non dabo et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerant ecce venerunt nova quoque ego annuntio antequam oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum laus eius ab extremis terre qui descenditis in mare et plenitudo eius insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius in domibus habitabit Cedar. laudate habitatores petre de vertice montium clamabunt. ponent gloriam domino et laudem eius in insulis nuntiabit. Dominus sicut fortis egredietur sicut vir prelia suscitabit zelum vociferabitur et clamabit et super inimicos suos confortabitur. Tacui semper silui patiens fui sicut parturiens loquar dissipabo et absorbebo simul. desertos faciam montes et colles et omne germen eorum exsiccabo. Et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciunt et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. ponam tenebras coram illis in lucem et prava in directa. hec verba feci eis et non reliqui eos. Conversi sunt retrorsum confundantur confusione qui confidunt in sculptili qui dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus et surdus nisi ad quem nuntios meos misi. quis cecus nisi qui venundatus est. quis cecus nisi servus domini. Qui vides multa nonne custodies. qui apertas habes aures nonne audies. Et dominus voluit ut sanctificaret eum et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus laqueus iuvenum omnes et in domibus carcerum absconditi sunt. facti sunt in rapinam nec est qui eruat in direptionem et non est qui dicat redde. Quis est in vobis qui audiat hoc attendat et auscultet futura. Quis dedit in direptionem Iacob et Israhel vastantibus. nonne dominus ipse cui peccavimus. et noluerunt in viis eius ambulare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum et conbussit eum in circuitu et non cognovit et succendit eum et non intellexit.

XLIII

Et nunc hec dicit dominus creans te Iacob et formans te Israhel. Noli timere quia redemi te et vocavi te nomine tuo. meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non combureris et flamma non ardebit in te. quia ego dominus deus tuus sanctus Israhel salvator tuus. dedi propitiationem tuam Egyptum Ethiopiam et Saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus. Ego dilexi te et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia tecum ego sum. ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Affer filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terre

et omnem qui invocat nomen meum
in gloriam meam creavi eum et formavi
eum et feci eum / educ foras populum ce
cum et oculos habentem / surdum et aures
ei sunt. Omnes gentes congregate sunt si
mul et collecte sunt tribus. Quis in vo
bis annunciet istud et que prima sunt au
dita nos faciet dent testes eorum et
iustificentur et audiant et dicant ve
re. Vos testes mei dicit dominus / et servus
meus quem elegi ut sciatis et credatis
mihi et intelligatis quia ego ipse sum.
Ante me non est formatus deus / et post
me non erit. Ego sum / ego sum dominus
et non est absque me salvator. Ego an
nunciavi et salvavi auditum feci / et non
fuit in vobis alienus. Vos testes mei
dicit dominus / et ego deus ab initio /
ego ipse et non est qui de manu mea
eruat. Operabor et quis avertet illud.
Hec dicit dominus redemptor vester sanctus
israel propter vos emisi in babilonem
et detraxi vectes universos / et calde
os in navibus suis gloriantes. Ego do
minus sanctus vester creans israel rex vester
/ Hec dicit dominus qui dedit in mari
viam / et in aquis torrentibus semitam
qui eduxit quadrigam et equum agmen
et robustum simul obdormierunt / nec
resurgent contriti sunt quasi linum
/ et extincti sunt. Ne memineritis priorum
et antiqua ne intueamini. Ecce ego
facio nova et nunc orientur utique
cognoscetis ea / ponam in deserto viam
et in invio flumina et glorificabit
me bestia agri / dracones et stru
tiones quia dedi in deserto aquas et flumina
in invio ut darem potum populo meo
electo meo populum istum formavi mihi / lau
dem meam narrabit. Non me invo
casti iacob / nec laborasti in me israel
/ non obtulisti mihi arietem holocausti
tui et victimis tuis non glorificasti
me. Non te servire feci in oblatione
nec laborem tibi prebui in thure. Non
emisti mihi argento calamum et adipe
victimarum tuarum non inebriasti me. Ve
rumtamen servire me fecisti in peccatis tu
is / prebuisti mihi laborem in iniquitati
bus tuis. Ego sum ego sum ipse qui

deleo iniquitates tuas propter me et
peccatorum tuorum non recordabor. Reduc
me in memoriam et iudicemur simul
/ narra si quid habes ut iustificeris. Pa
ter tuus primus peccavit / et interpretes tui pre
varicati sunt in me et contaminavi
principes sanctos / dedi ad internecionem
iacob et israel in blasphemiam.

Et nunc audi serve meus ia
cob et israel quem elegi. Hec di
cit dominus faciens et formans te ab utero
auxiliator tuus. Noli timere serve me
us iacob et rectissime quem ele
gi. Effundam enim aquas super siti
entem et fluenta super aridam / effun
dam spiritum meum super semen tuum et
benedictionem meam super stirpem tuam / et
germinabunt inter herbas quasi salices
iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet
domini ego sum / et ille vocabit in no
mine iacob et hic scribet manu sua
domino / et in nomine israel assimila
bitur. Hec dicit dominus rex israel et
redemptor eius dominus exercituum. Ego
primus et ego novissimus et absque me
non est deus. Quis similis mei vocet
et annunciet et ordinem exponat mihi
ex quo constitui populum antiquum / ven
tura et que futura sunt annunci
ent. Nolite timere neque conturbemini
ex tunc audire te feci / et annunciavi
vos estis testes mei. Numquid est deus
absque me et formatorem quem ego non
noverim. Plastes idoli omnes nihil
sunt et amantissima eorum non proderunt
eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident
neque intelligunt ut confundantur.
Quis formavit deum et sculp
tile conflavit ad nihil utile. Ecce
omnes participes eius confundentur / fa
bri enim sunt ex hominibus convenient
omnes stabunt et pavebunt et confunde
tur simul. Faber ferrarius lima opera
tus est in prunis et in malleis for
mavit illud / et operatus est in brachio
fortitudinis sui / et esuriet et deficiet
non bibet aquam et lassescet. Artifex
lignarius extendit normam et formavit
illud in runcina fecit illud angu

laribus et in circino tornavit il-
lud et fecit ymaginem viri quasi specio-
sum hominem habitantem in domo succidit
cedros tulit ilicem et quercum que
steterat inter ligna saltus plantavit
pinum quam pluvia nutrivit et facta
est hominibus in focum sumpsit ex eis et ca-
lefactus est et succendit et coxit pa-
nes de reliquo autem operatus est deum
et adoravit et fecit sculptile et cur-
vatus est ante illud medium eius
combussit igni et de medio eius car-
nes comedit coxit pulmentum et
saturatus est et calefactus est et dix-
it Vach calefactus sum vidi focum re-
liquum autem eius deum fecit et sculp-
tile sibi et curvatur ante illud et adorat
illud et obsecrat dicens libera me
quia deus meus es tu nescierunt neque
intellexerunt obliti sunt enim ne vide-
ant oculi eorum et ne intelligant in
corde suo non recogitant in mente sua
neque cognoscunt neque sentiunt ut di-
cant medietatem combussi eius igni
et coxi super carbones eius panes
et coxi carnes et comedi et de reliquo
eius ydolum faciam ante truncum ligni
procidam pars eius cinis est et cor insi-
piens adoravit illud et non liberabit
animam suam neque dicet forte menda-
cium est in dextera mea Memento horum
iacob et israel quoniam servus meus es tu for-
mavi te servus meus es tu israel ne obli-
viscaris mei delevi ut nubem
iniquitates tuas et quasi nebulam pecca-
ta tua revertere ad me quoniam redemi te
Laudate celi quoniam misericordiam fecit dominus iu-
bilate extrema terre resonate mon-
tes laudationem saltus et omne lignum
eius quoniam redemit dominus iacob et
israel gloriabitur Hec dicit dominus
redemptor tuus et formator tuus ex u-
tero ego sum dominus faciens omnia extendens
celos solus stabiliens terram
et nullus mecum irrita faciens signa
divinorum et ariolos in furorem verten-
s convertens sapientes retrorsum et scien-
tiam eorum stultam faciens suscitans verbum ser-
vi et consilium nunciorum suorum complens

et qui dico Ierusalem habitaberis et civita-
tibus iude edificabimini et deserta eius
suscitabo qui dico profundo desolare et
flumina tua arefaciam Qui dico Ciro pa-
stor meus es et omnem voluntatem meam
complebis qui dico Ierusalem edificaberis
et templo fundaberis XLV

Hec dicit dominus christo meo Ciro cuius
apprehendi dexteram ut subiciam an-
te faciem eius gentes et dorsa regum
vertam et aperiam coram eo ianuas et
porte eius non claudentur Ego an-
te te ibo et gloriosos terre humiliabo por-
tas ereas conteram et vectes ferreos con-
fringam et dabo tibi thesauros ab-
sconditos et archana secretorum ut
scias quia ego dominus qui voco nomen
tuum deus israel propter servum meum iacob
et israel electum meum et vocavi te in no-
mine tuo assimilavi te et non cognovisti me
Ego dominus et non est amplius extra
me non est deus accinxi te et non cogno-
visti me ut sciant hii qui ab ortu so-
lis et qui ab occidente quoniam absque me
non est deus Ego dominus et non est alter
formans lucem et creans tenebras fa-
ciens pacem et creans malum ego do-
minus faciens omnia hec Rorate celi
desuper et nubes pluant iustum aperiatur
terra et germinet salvatorem et iusticia
oriatur simul ego dominus creavi eum Ve qui
contradicit fictori suo testa de samiis terre
numquid dicet lutum figulo suo quid
facis et opus tuum absque manibus est Ve
qui dicit patri quid generas et mulieri quid
paris Hec dicit sanctus israel plastes eius
ventura interrogate me super filios
meos et super opus manuum mearum
mandate michi Ego feci terram et ho-
minem super eam creavi ego manus me-
e tetenderunt celos et omni milicie
eorum mandavi Ego suscitavi eum ad
iusticiam et omnes vias eius dirigam
ipse edificabit civitatem meam et cap-
tivitatem meam dimittet non in precio
neque in muneribus dicit dominus deus
exercituum Hec dicit dominus labor egip-
ti et negociatio ethiopie et sabaim
viri sublimes ad te transibunt et tu-

erunt post te ambulabunt vincti ma
nicis pergent et te adorabunt te
que deprecabuntur tantum in te est deus et
non est absque te deus Vere tu es deus
absconditus deus israel salvator Con
fusi sunt et erubuerunt omnes simul a
bierunt in confusionem fabricatores erro
rum Israel salvatus est in domino salu
te eterna non confundemini et non erube
scetis usque in seculum seculi Quia hec dicit
dominus creans celos ipse deus for
mans terram et faciens eam ipse pla
stes eius non in vanum creavit eam sed
ut habitetur formavit eam Ego do
minus et non est alius non in abscondito
locutus sum in loco terre tenebroso:
Non dixi semini Jacob frustra querite
me Ego dominus loquens iusticiam, an
nuncians recta Congregamini et venite et
accedite simul qui salvati estis ex
gentibus nescierunt qui levant si
gnum sculpture sue et rogant deum
non salvantem annunciate et venite
et consiliamini simul Quis auditum fecit
hoc ab initio ex tunc predixi illud num
quid non ego dominus et non est ultra
deus absque me, deus iustus et salv
ans non est preter me Convertimini ad me
et salvi eritis omnes fines terre quia ego
dominus et non est alius in memetipso iu
ravi egredietur de ore meo iusticie verbum
et non revertetur quia mihi curvabitur
omne genu, et iurabit omnis ling
wa Ergo in domino dicent Hee sunt in
iusticie et imperij ad eum veniet et confun
dentur omnes qui repugnant ei In domino iu
stificabitur et laudabitur omne se
men israel

xlvi

Confracta est bel, contritus est na
bo facta sunt simulacra eorum besti
is et iumentis Onera vestra
gravi pondere usque ad lassitudinem contabu
erunt, et contrita sunt simul, non potuerunt
salvare portantem, et anima eorum in
captivitatem ibit Audite me domus
Jacob et omne residuum domus israel qui
portamini a meo utero qui gestamini
a mea vulva usque ad senectam ego
ipse et usque ad canos ego portabo:
Ego feci et ego feram et ego porta
bo et salvabo Cui assimilabo me
et adequastis et comparastis me et
fecistis similem qui confertis aurum
de sacculo et argentum statera pon
deratis Conducentes aurificem
ut faciat deum, et procidunt et a
dorant, portant illud in humeris
gestantes et ponentes in loco suo
in loco suo et stabit ac de loco suo
non movebitur Sed et cum clam
averint ad eum non audiet, de tribu
latione non salvabit eos Memento
te istud et confundimini, redite preva
ricatores ad cor recordamini prio
ris seculi quoniam ego sum deus, et non est ultra
deus nec est similis mei Annunci
ans ab exordio novissimum et ab ini
cio que necdum facta sunt dicens Con
silium meum stabit et omnis volunt
as mea fiet vocans ab oriente a
vem, et de terra longinqua virum
voluntatis mee, et locutus sum et
adducam illud creavi, et faciam il
lud, Audite me duro corde qui
longe estis a iusticia, prope feci iusti
ciam meam, non elongabitur Et sa
lus mea non morabitur Dabo in syon
salutem, et in israel gloriam meam

xlvii

Descende sede in pulvere, virgo
filia babilon sede in terra non
est solium filie caldeorum, quia
ultra non vocaberis mollis et tenera
Tolle molam, et mole farinam
denuda turpitudinem tuam discoo
peri humerum, revela crura transi
flumina Revelabitur ignominia tua
et videbitur opprobrium tuum, ultionem
capiam et non resistet mihi homo, re
demptor noster dominus exercituum nomen illius
sanctus israel Sede tacens, et intra in
tenebras filia caldeorum quia ultra
non vocaberis domina regnorum Iratus
sum super populum meum contaminavi
hereditatem meam et dedi eos in manu
tua Non posuisti eis misericordias
super senem aggravasti iugum tuum
valde, et dixisti, in sempiternum ero domina
non posuisti hec super cor tuum neque

recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter, que dicis in corde tuo: Ego sum et non est preter me amplius; non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient hec tibi duo subito in die una, sterilitas et viduitas; universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum, et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malicia tua et dixisti: Non est qui videat me. Sapientia et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum et non est preter me altera. Veniet super te malum et nescies ortum eius, et irruet super te calamitas quam non poteris expiare; veniet super te miseria repente quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum; stent et salvent te augures celi, qui contemplabantur sidera et supputabant menses, ut ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos; non liberabunt animam suam de manu flamme; non sunt prune quibus calefiant, nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras; negociatores tui ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt; non est qui salvet te. xlviii

Audite hec domus Jacob qui vocamini nomine Israel et de aquis Iuda existis, qui iuratis in nomine domini et dei Israel recordamini, non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt et super deum Israel constabiliti sunt; dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc annunciavi, et ex ore meo exierunt et audita feci ea; repente operatus sum et venerunt. Scivi enim quia durus es tu, et nervus ferreus cervix tua et frons tua erea. Predixi tibi ex tunc antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt hec, et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista. Que audisti vide omnia; vos autem num annunciastis? Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt que nescis. Nunc creata sunt et non ex tunc, et ante diem et non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea. Neque audisti neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim quia prevaricans prevaricaberis, et transgressorem ex ventre vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum, et laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis. Propter me faciam, ut non blasphemer, et gloriam meam alteri non dabo. Audi me Jacob et Israel quem ego voco: ego ipse, ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram, et dextera mea mensa est celos; ego vocabo eos et stabunt simul. Congregamini omnes vos et audite: quis de eis annunciavit hec? Dominus dilexit eum; faciet voluntatem suam in Babilone et brachium suum in Caldeis. Ego locutus sum et vocavi eum, adduxi eum et directa est via eius. Accedite ad me et audite hec: Non a principio in abscondito locutus sum; ex tempore antequam fieret ibi eram; et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus Israel: Ego dominus deus tuus docens te utilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea; facta fuisset sicut flumen pax tua et iustitia tua sicut gurgites maris, et fuisset quasi arena semen tuum, et stirps uteri tui ut lapilli eius; non interisset et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de Babilone, fugite a Caldeis; in voce exultationis annunciate, auditum facite hoc, efferte illud usque ad extrema terre.

dicite Redemit dominus servum suum iacob
non sitierunt in deserto cum educeret eos:
aquam de petra produxit eis et scidit
petram et fluxerunt aque. Non est pax
impiis dicit dominus. XLIX

Audite insule et attendite populi de
longe. Dominus ab utero vocavit
me de ventre matris mee recor-
datus est nominis mei. Et posuit os
meum quasi gladium acutum in umbra ma-
nus sue protexit me et posuit me sicut
sagittam electam in pharetra sua ab-
scondit me. Et dixit michi servus meus es
tu israel quia in te gloriabor. Et ego dixi
vacuum laboravi sine causa et vane
fortitudinem meam consumpsi ergo iudicium meum
cum domino est et opus meum cum deo meo.
Et nunc dicit dominus formans me ex
utero servum sibi ut reducam iacob ad eum
et israel non congregabitur. Et glorificatus
sum in oculis domini et deus meus factus est
fortitudo mea. Et dixit parum est ut sis
michi servus ad suscitandas tribus iacob et
feces israel convertendas. Dedi te in lucem
gentium ut sis salus mea usque ad extre-
mum terre. Hec dicit dominus redemptor israel
sanctus eius ad contemptibilem animam et ad abho-
minatam gentem et ad servum dominorum: reges
videbunt et consurgent principes et ado-
rabunt propter dominum quia fidelis est et sanctum is-
rael qui elegit te. Hec dicit dominus: in
tempore placito exaudivi te et in die sa-
lutis auxiliatus sum tui et servavi te
et dedi te in fedus populi ut suscitares
terram et possideres hereditates dissipatas
ut diceres hiis qui vincti sunt exite et
hiis qui in tenebris sunt revelamini.
Super vias pascentur et in omnibus planis
pascua eorum. Non esurient neque si-
tient et non percutiet eos estus et sol quia
miserator eorum reget eos et ad fontes
aquarum potabit eos. Et ponam omnes
montes meos in viam et semite mee
exaltabuntur. Ecce isti de longe ve-
nient et ecce illi ab aquilone et ma-
ri et isti de terra australi. Laudate celi
et exulta terra iubilate montes laudem
quia consolatus est dominus populum suum et pau-
perum suorum miserebitur. Et dixit syon
dereliquit me dominus et dominus oblitus est mei.

Numquid oblivisci potest mulier infan-
tem suum ut non misereatur filio uteri
sui? Et si illa oblita fuerit ego tamen
non obliviscar tui. Ecce in mani-
bus meis descripsi te et muri tui
coram oculis meis semper. Venerunt structores
tui, destructores te et dissipantes te
a te exibunt. Leva in circuitu oculos
tuos et vide, omnes isti congregati sunt
venerunt tibi. Vivo ego dicit domi-
nus quia hiis omnibus velud ornamento
vestieris et circumdabis tibi eos quasi
sponsa. Quia deserta tua et solitudines
tue et terra ruine tue nunc angusta
erunt pre habitatoribus et longe fuga-
buntur qui absorbebant te. Adhuc
dicent in auribus tuis filii sterilitatis
tue angustus est michi locus fac spacium
michi ut habitem. Et dices in corde tuo
quis genuit michi istos ego sterilis et
non pariens transmigrata et captiva
et istos quis enutrivit. Ego de-
stituta et sola et isti ubi erant? Hec
dicit dominus deus Ecce levabo ad
gentes manum meam et ad populos ex-
altabo signum meum et afferent
filios tuos in ulnis et filias tuas
super humeros portabunt. Et erunt
reges nutricii tui et regine nutrices
tue, vultu in terram demisso adora-
bunt te et pulverem pedum tuorum
lingent. Et scies quia ego dominus
super quo non confundentur qui expec-
tant eum. Numquid tolletur a forti
preda aut quod captum fuerit a robusto
salvum poterit esse? Quia hec dicit dominus
Equidem et captivitas a forti tolletur
et quod ablatum fuerit a robusto salva-
bitur. Eos vero qui iudicaverunt te
iudicabo et filios tuos ego salva-
bo. Et cibabo hostes tuos carnibus
suis et musto sanguine suo inebri-
abuntur. Et sciet omnis caro quia
ego dominus salvans te et redemp-
tor tuus fortis Iacob. L

Hec dicit dominus Quis est
hic liber repudii matris ve-
stre quo dimisi eam aut quis
est creditor meus cui vendidi vos?
Ecce in iniquitatibus vestris vendi-
ti estis et in sceleribus vestris dimisi
matrem vestram et non erat vir

vocavi et non erat qui audiret. Numquid abbreviata et parvula facta est manus mea ut non possim redimere aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum; computrescent pisces sine aqua et morientur in siti. Induam celos tenebris et saccum ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. Erigit mane, mane erigit mihi aurem ut audiam quasi magistrum. Dominus deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus et genas meas vellentibus; faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dominus deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul; quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce dominus deus auxiliator meus; quis est qui condempnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens dominum audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris et non est lumen ei, speret in nomine domini et innitatur super deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri et in flammis quas succendistis. De manu mea factum est vobis hoc, in doloribus dormietis.

LI

Audite me qui sequimini quod iustum est et queritis dominum; attendite ad petram unde excisi estis et ad cavernam laci de qua precisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum et ad Saram que peperit vos, quia unum vocavi eum et benedixi ei et multiplicavi eum. Consolabitur ergo dominus Syon, et consolabitur omnes ruinas eius, et ponet desertum eius quasi delicias et solitudinem eius quasi ortum domini. Gaudium et leticia invenietur in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me populus meus, et tribus mea me audite, quia lex a me exiet et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, et brachia mea populos iudicabunt; me insule expectabunt et brachium meum sustinebunt. Levate in celum oculos vestros et videte sub terra deorsum, quia celi sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur, et habitatores eius sicut hec interibunt; salus autem mea in sempiternum erit, et iusticia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus meus, lex mea in corde eorum: nolite timere opprobrium hominum et blasphemias eorum ne timeatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, et sicut lanam sic devorabit eos tinea; salus autem mea in sempiternum erit, et iusticia mea in generationes generationum. Consurge, consurge, induere fortitudine, brachium domini; consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus seculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis, qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati? Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur, et venient in Syon laudantes, et leticia sempiterna super capita eorum; gaudium et leticiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos; quis tu ut timeas ab homine mortali et a filio hominis, qui quasi fenum ita arescet? Et oblitus es domini factoris tui qui tetendit celos et fundavit terram, et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat et paraverat ad perdendum? Ubi est nunc furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internicionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum dominus deus tuus, qui conturbo mare et intumescunt fluctus eius; dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus mee protexi te, ut plantes celos et fundes terram, et dicas ad Syon: populus meus es tu. Elevare, elevare, consurge Iherusalem, que bibisti de manu domini calicem ire eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti et potasti usque ad feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit

et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt que occurrerunt tibi quis contristabitur super te vastitas et contricio fames et gladius quis consolabitur te. Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum sicut orix illaqueatus pleni indignatione domini increpatione dei tui. Ideo audi hoc paupercula et ebria et non a vino. Hec dicit dominator tuus dominus et deus tuus qui pugnavit pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis mee non adicies ut bibas illud ultra. Et ponam illud in manu eorum qui te humiliaverunt et dixerunt anime tue incurvare et transeamus et posuisti ut terram corpus tuum et quasi viam transeuntibus.

LII

Consurge consurge induere fortitudine tua syon, induere vestimentis glorie tue iherusalem civitas sancti, quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus. Excutere de pulvere consurge sede iherusalem solve vincula colli tui solve vincula, tui captiva filia syon. Quia hec dicit dominus deus: Gratis venundati estis et sine argento redimemini. Quia hec dicit dominus deus: In egyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi, et assur absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc quid michi est hic dicit dominus quoniam ablatus est populus meus gratis dominatores eius inique agunt dicit dominus et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar ecce assum. Quam pulcri sunt super montes pedes annunciantis et predicantis pacem annunciantis bonum predicantis salutem, dicentis syon regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum levaverunt vocem simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt, cum converterit dominus syon. Gaudete et laudate simul deserta iherusalem, quia consolatus est dominus populum suum, redemit iherusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite exite inde pollutum nolite tangere. Exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa domini, quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis, precedet enim vos dominus, et congregabit vos deus israhel. Ecce intelliget servus meus, exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super te multi sic inglorius erit inter viros aspectus eius et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum, quia quibus non est narratum de eo viderunt, et qui non audierunt contemplati sunt.

LIII

Quis credidit auditui nostro, et brachium domini cui revelatum est. Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor, et vidimus eum et non erat aspectus, et desideravimus eum despectum, et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem, et quasi absconditus vultus eius, et despectus unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit. Et nos reputavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostre super eum et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus unusquisque in viam suam declinavit, et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est, generationem eius quis enarrabit, quia abscisus est de terra viventium, propter scelus populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura et divitem pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longevum super terram, et voluntas

domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius, videbit et saturabitur. In scientia sua iustificabit ipse iustus servus meus multos, et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos, et fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, et cum sceleratis reputatus est, et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit.

liiii

Lauda sterilis que non paris, decanta laudem, et hinni que non pariebas, quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum, dicit dominus. Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas. Longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis, et semen tuum gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit. Noli timere, quia non confunderis, neque erubesces. Non enim te pudebit, quia confusionis adolescentie tue oblivisceris, et opprobrii viduitatis tue non recordaberis amplius. Quia dominabitur tui qui te fecit, dominus exercituum nomen eius, et redemptor tuus sanctus Israel, deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocavit te dominus, et uxorem ab adolescentia abiectam, dixit dominus deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus Noe istud michi est, cui iuravi ne inducerem aquas diluvii ultra super terram, sic iuravi ut non irascar tibi, et non increpem te. Montes enim commovebuntur, et colles contremiscent; misericordia autem mea non recedet a te, et fedus pacis mee non movebitur, dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate convulsa absque ulla consolatione, ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, et fundabo te in saphiris, et ponam iaspidem propugnacula tua, et portas tuas in lapides sculptos, et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. Universos filios tuos doctos a domino, et multitudinem pacis filiis tuis. Et in iusticia fundaberis. Recede procul a calumpnia, quia non timebis, et a pavore, quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non erat mecum, advena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, et proferentem vas in opus suum, et ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur, et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec est hereditas servorum domini, et iusticia eorum apud me, dicit dominus.

lv

Omnes sicientes venite ad aquas, et qui non habetis argentum, properate, emite et comedite. Venite, emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me, audite me et vivet anima vestra, et feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi eum, ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis, et gentes que non cognoverunt te ad te current, propter dominum deum tuum, et sanctum Israel, quia glorificavit te. Querite dominum dum inveniri potest, invocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad dominum, et miserebitur eius, et ad deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes vestre, neque vie mee vie vestre, dicit dominus. Quia sicut exaltantur celi a terra, sic exaltate sunt vie mee a viis vestris, et cogitationes mee a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de celo, et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, et infundit eam, et germinare eam facit, et dat semen serenti et panem comedenti, sic erit verbum

meum quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quecumque volui, et prosperabitur in hiis ad que misi illud. Quia in leticia egrediemini, et in pace deducemini: montes et colles cantabunt coram vobis laudem, et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies, et pro urtica crescet mirtus: et erit dominus nominatus in signum eternum, quod non auferetur.

LVI

Hec dicit dominus: Custodite iudicium, et facite iusticiam: quia iuxta est salus mea ut veniat, et iusticia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc, et filius hominis qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum. Et non dicat filius advene qui adheret domino dicens: Separatione dividet me dominus a populo suo. Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum. Quia hec dicit dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, et elegerint que volui, et tenuerint fedus meum, dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Et filios advene qui adherent domino ut colant eum et diligant nomen eius, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, et tenentem fedus meum, adducam eos in montem sanctum meum, et letificabo eos in domo orationis mee: holocausta eorum et victime eorum placebunt mihi super altare meum: quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis. Ait dominus deus qui congregat dispersos Israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos eius. Omnes bestie agri venite ad devorandum, universe bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes et amantes sompnia. Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avariciam suam, a summo usque ad novissimum. Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate: et erit sicut hodie, et sic cras, et multo amplius nimis.

LVII

Iustus perit, et non est qui recogitet in corde suo: et viri misericordie colliguntur, quia non est qui intelligat: a facie enim malicie collectus est iustus. Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc, filii auguratricis, semen adulteri et fornicarie. Super quem lusistis? super quem dilatastis os, et eiecistis linguam? Numquid non vos filii scelesti, semen mendax? Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras? In partibus torrentis pars tua, hec est sors tua: et ipsis effudisti libamen, et obtulisti sacrificium. Numquid super hiis non indignabor? Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum, et illuc ascendisti ut immolares hostias. Et post hostium et retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperuisti, et suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis fedus: dilexisti stratum eorum manu aperta. Et ornasti te regio unguento, et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, et humiliata es usque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti: non dixisti, Quiescam: vitam manus tue invenisti, propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, et mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? Quia ego tacens, et quasi non videns, et mei oblita es. Ego annunciabo iusticiam tuam, et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris, liberent te congregati tui, et omnes eos auferet ventus, tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram et possidebit montem sanctum meum. Et dicam: Viam facite, prebete iter, declinate de semita, auferte offendicula de via populi mei. Quia hec dicit excelsus et sublimis habitans eternitatem, et

sanctum nomen eius in excelso et in sancto habitans et cum contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo neque usque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaricie eius iratus sum et percussi eum abscondi a te et indignatus sum, et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi, et sanavi eum, et reduxi eum et reddidi consolationem ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei qui longe est et qui prope, et dixit dominus et sanavi eum. Impii autem quasi mare fervens quod quiescere non potest, et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax impiis dicit dominus.

LVIII

Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam et annuncia populo meo scelera eorum et domui Iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt, et scire vias meas volunt quasi gens que iusticiam fecerit et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iusticie et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus, et non aspexisti; humiliavimus animas nostras et nescisti? Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere? Numquid istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, dissolve fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum et egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam iusticia tua et gloria domini colliget te. Tunc invocabis et dominus exaudiet. Clamabis et dicet ecce assum, quia misericors sum dominus deus tuus. Si abstuleris de medio tui cathenam, et desieris digitum extendere, et loqui quod non prodest, cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit dominus deus tuus et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit, et eris quasi ortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque. Et edificabuntur in te deserta seculorum, fundamenta generationis et generationis suscitabis, et vocaberis edificator sepium et avertens semitas in iniquitatem. Si averteris a sabbato pedem tuum ne facias voluntatem tuam in die sancto meo, et vocaveris sabbatum delicatum et sanctum gloriosum domini et glorificaveris eum dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua ut loquaris sermonem, tunc delectaberis super domino, et sustollam te super altitudines terre, et cibabo te hereditate Iacob patris tui, os enim domini locutum est hoc.

LIX

Ecce non est abbreviata manus domini ut salvare nequeat neque aggravata est auris eius ut non exaudiat, sed iniquitates vestre diviserunt inter vos et deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute sunt sanguine et digiti vestri iniquitate, labia vestra locuta sunt mendacium et lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui invocet iusticiam, neque est qui iudicet vere, sed confidunt in nichilo, et loquuntur vanitates, conceperunt laborem et pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt, et telas aranee texuerunt. Qui comederit

de ouis eorum morietur et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum neque operientur operibus suis. opera eorum opera inutilia et opus iniquitatis in manibus eorum. pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem innocentem. Cogitationes eorum cogitationes inutiles vastitas et contritio in viis eorum. viam pacis nescierunt et non est iudicium in gressibus eorum. semite eorum incurvate sunt eis. omnis qui calcat in eis ignorat pacem. propter hoc elongatum est iudicium a nobis et non apprehendet nos iustitia. Expectavimus lucem et ecce tenebre splendorem in tenebris ambulavimus. palpavimus sicut ceci parietem et quasi absque oculis attrectavimus. Impegimus in meridie quasi in tenebris in caliginosis quasi mortui. rugiemus quasi ursi omnes et quasi columbe meditantes gememus. expectavimus iudicium et non est. salutem et elongata est a nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates nostre coram te et peccata nostra responderunt nobis quia scelera nostra nobiscum et iniquitates cognovimus nostras. Peccare et mentiri contra dominum et aversi sumus ne iremus post tergum dei nostri. ut loqueremur calumniam et transgressionem. concepimus et locuti sumus de corde verba mendacii. et conversum est retrorsum iudicium et iustitia longe stetit quia corruit in platea veritas et equitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in oblivionem et qui recessit a malo prede patuit. Et vidit dominus et malum apparuit in oculis eius. quia non est iudicium. et vidit quia non est vir et aporiatus est quia non est qui occurrat. et salvavit sibi brachium suum et iustitia eius confirmavit eum. indutus est iustitia ut lorica et galea salutis in capite eius. indutus est vestimentis ultionis et opertus est quasi pallio zeli. sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis et vicissitudinem inimicis suis insulis vicem reddet. et timebunt qui ab occidente nomen domini et qui ab ortu solis gloriam eius. Cum venerit quasi fluvius violentus quem spiritus dei cogit. et venerit syon redemptor et eis qui redeunt ab iniquitate iacob dicit dominus. Hoc fedus meum cum eis dicit dominus. spiritus meus qui est in te et verba mea que posui in ore tuo non recedent de ore tuo et de ore seminis tui dicit dominus amodo et usque in sempiternum.

LX

Surge illuminare ierusalem quia venit lumen tuum et gloria domini super te orta est. Quia ecce tenebre operient terram et caligo populos. Super te autem orietur dominus et gloria eius in te videbitur. et ambulabunt gentes in lumine tuo et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide omnes isti congregati sunt venerunt tibi. filii tui de longe venient et filie tue de latere surgent. Tunc videbis et afflues et mirabitur et dilatabitur cor tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris fortitudo gentium venerit tibi. inundatio camelorum operiet te dromedarii madian et epha. omnes de saba venient aurum et thus deferentes et laudem domino annunciantes. Omne pecus cedar congregabitur tibi arietes nabaioth ministrabunt tibi offerentur super placabili altari meo et domum maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volant et quasi columbe ad fenestras suas. Me enim insule expectant et naves maris in principio ut adducam filios tuos de longe argentum eorum et aurum eorum cum eis nomini domini dei tui et sancto israel quia glorificavit te. Et edificabunt filii peregrinorum muros tuos et reges eorum ministrabunt tibi. In indignatione enim mea percussi te et in reconciliatione mea misertus sum tui. aperientur porte tue iugiter die ac nocte non claudentur ut affe

ratur ad te fortitudo gentium et reges earum adducantur. Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit et gentes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet et abies et buxus et pinus simul ad ornandum locum sanctificationis mee et locum pedum meorum glorificabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi et vocabunt te civitatem domini Sion sancti Israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio habita et non erat qui per te transiret ponam te in superbiam seculorum gaudium in generationem et generationem. Et suges lac gentium et mamilla regum lactaberis et scies quia ego dominus salvans te et redemptor tuus fortis Iacob. Pro ere afferam aurum et pro ferro afferam argentum et pro lignis es et pro lapidibus ferrum et ponam visitationem tuam pacem et prepositos tuos iustitiam. Non audietur iniquitas ultra in terra tua vastitas et contritio non erit in terminis tuis. Et occupabit salus muros tuos et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec splendor lune illuminabit te sed erit tibi dominus in lucem sempiternam et deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra sol tuus et luna tua non minuetur quia dominus erit tibi in lucem sempiternam et complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram germen plantationis mee opus manus mee ad glorificandum. Minimus erit in mille et parvulus in gentem fortissimam. Ego dominus in tempore eius subito faciam istud.

LXI

Spiritus domini super me eo quod unxerit me dominus ad annunciandum mansuetis misit me ut mederer contritis corde et predicarem captivis indulgentiam et clausis apertionem ut predicarem annum placabilem domino et diem ultionis deo nostro ut consolarer omnes lugentes et ponerem consolationem lugentibus Sion et darem eis coronam pro cinere oleum gaudii pro luctu pallium laudis pro spiritu meroris et vocabuntur in ea fortes iustitie plantatio domini ad glorificandum. Et edificabunt deserta a seculo et ruinas antiquas erigent et instaurabunt civitates desertas et dissipatas in generationem et generationem. Et stabunt alieni et pascent pecora vestra et filii peregrinorum agricole et vinitores vestri erunt. Vos autem sacerdotes domini vocabimini ministri dei nostri dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis et in gloria earum superbietis. Pro confusione vestra duplici et rubore laudabunt partem eorum propter hoc in terra sua duplicia possidebunt letitia sempiterna erit eis. Quia ego dominus diligens iudicium et odio habens rapinam in holocausto et dabo opus eorum in veritate et fedus perpetuum feriam eis. Et scient in gentibus semen eorum et germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos cognoscent illos quia isti sunt semen cui benedixit dominus. Gaudens gaudebo in domino et exultabit anima mea in deo meo quia induit me vestimentis salutis et indumento iustitie circumdedit me. Quasi sponsum decoratum corona et quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum et sicut hortus semen suum germinat sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem coram universis gentibus.

LXII

Propter Sion non tacebo et propter Ierusalem non quiescam donec egrediatur ut splendor iustus eius et salvator eius ut lampas accendatur. Et videbunt gentes iustum tuum et cuncti reges inclitum tuum et vocabitur tibi nomen novum quod os domini nominavit. Et eris corona glorie in manu domini et diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis ultra Derelicta et terra tua non vocabitur amplius Desolata sed vocaberis Voluntas mea in ea et terra tua inhabitata quia complacuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis cum virgine et habitabunt in te filii tui et gaudebit sponsus super sponsam et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos Ierusalem constitui

custodes tota die et tota nocte per-
petuo non tacebunt. Qui reminiscimini do-
mini ne taceatis, et ne detis silenti-
um ei donec stabiliat et ponat Ierusa-
lem laudem in terra. Iuravit dominus in
dextera sua et in brachio fortitudinis sue:
Si dedero triticum tuum ultra cibum ini-
micis tuis, et si biberint filii alieni vi-
num tuum in quo laborasti. Quia qui
congregabunt illud comedent et lau-
dabunt dominum, et qui comportabunt
illud bibent in atriis sanctis meis.
Transite transite per portas, preparate vi-
am populo, planum facite iter, et eligite
lapides, elevate signum ad populos.
Ecce dominus auditum fecit in extremis
terre. Dicite filie Syon: Ecce salvator
tuus venit, ecce merces eius cum
eo et opus illius coram illo. Et vocabunt
eos populus sanctus redempti a domino. Tu
autem vocaberis quesita civitas et non
derelicta.

LXIII

Quis est iste qui venit de Edom,
tinctis vestibus de Bosra? Iste
formosus in stola sua, gra-
diens in multitudine fortitudinis
sue. Ego qui loquor iustitiam et pro-
pugnator sum ad salvandum. Quare ergo
rubrum est indumentum tuum, et vestimenta
tua sicut calcantium in torculari? Tor-
cular calcavi solus, et de gentibus
non est vir mecum. Calcavi eos in furo-
re meo, et conculcavi eos in ira mea,
et aspersus est sanguis eorum super vesti-
menta mea, et omnia indumenta mea
inquinavi. Dies enim ultionis
in corde meo, annus retributionis
mee venit. Circumspexi et non erat auxili-
ator, quesivi et non fuit qui adiu-
varet, et salvavit mihi brachium meum,
et indignatio mea ipsa auxiliata
est mihi. Et conculcavi populos in furo-
re meo, et inebriavi eos in indignatione
mea, et detraxi in terram virtutem eorum.
Miserationum domini recordabor, laudem
domini super omnibus que reddidit nobis
dominus, et super multitudinem bonorum
domui Israel, que largitus est eis secundum
indulgentiam suam et secundum multitudinem
misericordiarum suarum. Et dixit: Verumtamen po-
pulus meus est, filii non negantes,
et factus est eis salvator. In omni
tribulatione eorum non est tribulatus, et an-
gelus faciei eius salvavit eos. In
dilectione sua et in indulgentia sua
ipse redemit eos, et portavit eos
et levavit eos cunctis diebus secu-
li. Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt
et afflixerunt spiritum sancti eius, et conversus
est eis in inimicum, et ipse debellavit
eos. Et recordatus est dierum seculi Moysi et
populi sui: Ubi est qui eduxit eos
de mari cum pastoribus gregis
sui? Ubi est qui posuit in medio
eius spiritum sancti sui? Qui eduxit
ad dexteram Moysen brachio maiesta-
tis sue, qui scidit aquas ante eos
ut faceret sibi nomen sempiternum. Qui eduxit
eos per abyssos, quasi equum in deserto non
impingentem. Quasi animal in campo de-
scendens, spiritus domini ductor eius fuit.
Sic adduxisti populum tuum ut fa-
ceres tibi nomen glorie. Attende de celo
et vide de habitaculo sancto tuo et
glorie tue. Ubi est zelus tuus
et fortitudo tua, multitudo viscerum
tuorum et miserationum tuarum? Super
me continuerunt se. Tu enim pater noster,
et Abraham nescivit nos et Israel
ignoravit nos. Tu domine pater noster,
et redemptor noster a seculo nomen tuum. Quare
errare nos fecisti domine de viis tuis,
indurasti cor nostrum ne timeremus
te? Convertere propter servos tuos, tribus here-
ditatis tue. Quasi nihilum possederunt
populum sanctum tuum, hostes nostri concul-
caverunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi
in principio cum non dominareris nostri, neque
invocaretur nomen tuum super
nos.

LXIIII

Utinam dirumperes celos et de-
scenderes, a facie tua montes
defluerent, sicut exustio ignis
tabescerent, aque arderent igni,
ut notum fieret nomen tuum inimicis tu-
is, a facie tua gentes turbarentur.
Cum feceris mirabilia non sustine-

bimus descendisti et a facie tua
montes defluxerunt A seculo non au
dierunt neque auribus perceperunt oculus
non vidit deus absque te que preparasti
expectantibus te Occurristi letanti et
facienti iusticiam in viis tuis recorda
buntur tui, ecce tu iratus es/ et pecca
uimus in ipsis fuimus et saluabi
mur/ et facti sumus ut immundus omnes
nos/ quasi pannus menstruate uniuerse in
iusticie nostre/ et cecidimus quasi folium
uniuersi et iniquitates nostre quasi ventus
abstulerunt nos/ Non est qui inuo
cet nomen tuum qui consurgat et te
neat te/ Abscondisti faciem tuam a
nobis et allisisti nos in manu iniqui
tatis nostre Et nunc domine pater noster es tu nos
uero lutum/ et fictor noster tu et opera manu
um tuarum omnes nos Ne irascaris
domine satis/ et ne ultra memineris
iniquitatis nostre Ecce domine respice po
pulus tuus omnes nos/ ciuitas sancti
tui deserta facta est syon deserta est ierusalem
desolata/ domus sanctificationis nostre
et glorie nostre ubi laudauerunt te patres
nostri facta est in combustionem ignis/ et
omnia desiderabilia nostra versa sunt in
ruinas Numquid super hiis continebis
te domine tacebis/ et affliges nos
vehementer Quesierunt me/ qui ante
non interrogabant inuenerunt qui non que
sierunt me

Capitulum lxv

Dixi ecce ego ecce ego ad gen
tes que nesciebant me et que
non inuocabant nomen meum
Expandi manus meas tota die
ad populum incredulum qui graditur
in via non bona post cogitationes
suas populus qui ad iracundiam prouo
cat me ante faciem meam semper
qui immolant in ortis et sacrifica
nt super lateres qui habitant in sepu
lcris et in delubris ydolorum dor
miunt qui comedunt carnem suil
lam et ius prophanum in vasis eorum
qui dicunt recede a me non appropinques
michi quia in mundus es Isti fumus
erunt in furore meo/ ignis ardens
tota die Ecce scriptum est coram me

non tacebo sed reddam et retribuam
in sinum eorum iniquitates vestras et
iniquitates patrum vestrorum simul dicit
dominus/ qui sacrificauerunt super montes
et super colles exprobrauerunt michi
/ et remeciar opus eorum primum in sinu
eorum/ Hec dicit dominus/ quomodo si inueniatur
granum in botro/ et dicatur/ ne dissipes
illud quia benedictio est/ sic faciam propter
seruos meos/ ut non disperdam totum
Et educam de iacob semen/ et de iuda
possidentem montes sanctos meos
/ et hereditabunt eam electi mei/ et serui
mei habitabunt ibi/ et erunt campestria
in caulas gregum et in vallis achor
in cubile armentorum populo meo qui re
quisierunt me Et vos qui dereliqui
stis dominum/ qui obliti estis montem sanctum
meum/ qui ponitis fortune mensam
et libatis super eam/ numerabo vos in gladio
/ et omnes in cede corruetis/
pro eo quod vocaui et non respondistis locutus
sum et non audistis/ et faciebatis malum
in oculis meis et que nolui elegistis
propterea/ Hec dicit dominus deus Ecce
serui mei comedent et vos esurietis
Ecce serui mei bibent et vos sicietis
Ecce serui mei letabuntur et vos con
fundemini Ecce serui mei laudabunt
pre exultacione/ cordis/ et vos clama
bitis pre dolore cordis/ et pre contricione spiritus
vlulabitis/ et dimittetis nomen vestrum
in iuramentum electis meis Et interfi
ciet te dominus deus/ et seruos suos vo
cabit nomine alio in quo qui benedic
tus est super terram benedicetur in deo Amen
et qui iurat in terra iurabit in deo
Amen Quia obliuioni tradite sunt
priores angustie/ et quia abscondite
sunt ab oculis meis Ecce enim ego creo
celos nouos et terram nouam et non erunt
in memoria priora/ et non ascendent
super cor sed gaudebitis et exulta
bitis usque in sempiternum in hiis que ego
creo Quia ecce ego creo ierusalem ex
ultacionem et populum eius gaudium et ex
ultabo in ierusalem et gaudebo in populo

meo et non audietur in ea ultra vox
fletus et vox clamoris. Non erit ibi
amplius infans dierum et senex qui
non impleat dies suos. Quoniam puer
centum annorum morietur et peccator centum
annorum maledictus erit. Et edificabunt do
mos et habitabunt et plantabunt vin
eas et comedent fructus earum. Non edi
ficabunt domos et alius habitabit non
plantabunt et alius comedet. Secundum
dies enim ligni erunt dies populi mei et
opera manuum eorum inveterabunt
electi autem mei non laborabunt frustra
neque generabunt in conturbatione quia semen
benedictorum domini est et nepotes eorum
cum eis. Eritque antequam clament ego
exaudiam adhuc illis loquentibus
ego audiam. Lupus et agnus pasce
buntur simul et leo et bos comedent pa
leas et serpenti pulvis panis eius.
Non nocebunt neque occident in omni
monte sancto meo dicit dominus. lxvi

Hec dicit dominus celum sedes mea
et terra scabellum pedum meorum. Que
est ista domus quam edificabitis et
quis est iste locus quietis mee. Omnia
manus mea fecit et facta sunt universa ista
dicit dominus. Ad quem autem respiciam
nisi ad pauperculum et contritum spiritu et
trementem sermones meos. Qui immo
lat bovem quasi qui interficiat virum qui mactat
pecus quasi qui excerebret canem. Qui
offert oblationem quasi qui sanguinem suillum
offerat. Qui recordatur thuris quasi qui
benedicat idolo. Hec omnia elegerunt in
viis suis et in abhominationibus suis anima
eorum delectata est. Unde et ego eligam il
lusiones eorum et que timebant addu
cam eis quia vocavi et non erat qui responderet
locutus sum et non audierunt. Feceruntque
malum in oculis meis et que nolui ele
gerunt. Audite verbum domini qui tremitis
ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes
vos et abicientes propter nomen meum glo
rificetur dominus et videbimus in leticia
vestra. Ipsi autem confundentur. Vox frem
itus populi de civitate vox de templo
vox domini reddentis retributionem
inimicis suis. Antequam parturiret peperit
antequam veniret partus eius peperit
masculum. Quis audivit umquam
tale et quis vidit huic simile. Numquid
parturiet terra in die una aut parietur
gens simul quia parturivit et peperit Si
on filios suos. Numquid ego qui alios
parere facio ipse non pariam dicit
dominus. Si ego qui generationem ceteris tri
buo sterilis ero ait dominus deus tuus. Le
tamini cum Jerusalem et exultate in ea
omnes qui diligitis eam, gau
dete cum ea gaudio universi qui lu
gebatis super eam ut sugatis et re
pleamini ab ubere consolationis eius
ut mulgeatis et deliciis affluatis
ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit
dominus. Ecce ego declinabo super eam
quasi fluvium pacis et quasi torrentem in
undantem gloriam gentium quam sugetis. Ad
ubera portabimini et super genua bla
dientur vobis. Quomodo si cui mater bla
diatur ita ego consolabor vos et in Jerusalem
consolabimini. Videbitis et gaudebit
cor vestrum et ossa vestra quasi herba ger
minabunt. Et cognoscetur manus domini
servis eius et indignabitur inimicis
suis. Quia ecce dominus in igne veniet
et quasi turbo quadrige eius reddere in
indignatione furorem suum et incre
pationem suam in flamma ignis. Quia
in igne dominus diiudicabit et in
gladio suo ad omnem carnem. Et mul
tiplicabuntur interfecti a domino. Qui
sanctificabantur et mundos se putabant
in ortis post ianuam intrinsecus. Qui
comedebant carnem suillam et ab
hominationem et murem simul consumentur
dicit dominus. Ego autem opera eorum et
cogitationes eorum venio ut congregem
cum omnibus gentibus et linguis et
venient et videbunt gloriam meam. Et
ponam in eis signum et mittam

ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare in affricam in lidiam tenentes sagittam in italiam et in greciam ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et annunciabunt gloriam meam gentibus et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino in equis et quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferant filii israel munus in vase mundo in domum domini et assumam ex eis in sacerdotes et in levitas dicit dominus. sic stabit semen vestrum et nomen vestrum et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad sacietatem visionis omni carni.

Incipit prologus in Ieremiam prophetam

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud hebreos ysaia et osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior sed sensibus par est quippe qui eodem spiritu prophetavit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim anathotites qui est usque hodie viculus tribus ab ierosolimis distans milibus sacerdos ex sacerdotibus et in utero matris sanctificatus virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Vaticinatus est puer et captivitate urbis vastatam non solum spiritu sed et oculis carneis intuitus est. Iam decem tribus israel assirii in medos transtulerant iam urbes eorum colonie gentium possidebant. Unde in iuda et beniamin tantum prophetavit et civitatis sue ruinam quadrupliciter planxit alphabeto. Quod nos mensure metri versibus reddidimus. Preterea ordinem visionum qui apud grecos et latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem baruch notarii eius qui apud hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus pro hiis omnibus maledicta ab emulis prestolantes quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos me cogitis o paula et eustochium. Ceterum ad compendium mali remedium sit iudicans modum furori eorum silentio meo ponam quam cottidie novum aliquid scribentes invidorum insaniam provocare. Primum

Verba Ieremie filii Elchie de sacerdotibus qui fuerunt in anathoth in terra beniamin. Quod factum est verbum domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis iuda in tertiodecimo anno regni eius. Et factum est in diebus ioachim filii iosie regis iuda usque ad consummationem undecimi anni sedechie filii iosie regis iuda usque ad transmigrationem ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi a a a domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me noli dicere quia puer sum quia ad omnia que mittam te ibis et universa quecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia ego tecum sum ut eruam te dicit dominus deus. Et misit dominus manum suam et tetigit os. Et dixit dominus ad me Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas

et dissipes et edifices et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens: Quid tu vides Jeremia? Et dixi: virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait dominus: et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omni malitia eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columpnam ferream et in murum ereum super omnem terram, regibus Iuda et principibus eius et sacerdotibus et omni populo terre. Et bellabunt adversum te et non prevalebunt: quia ego tecum sum dicit dominus ut liberem te.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Jerusalem dicens: Hec dicit dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et caritatem desponsationis tue, quando secuta es me in deserto, in terra que non seminatur. Sancta Israel domino, primitie frugum eius: omnes qui devorant eum delinquunt: mala venient super eos dicit dominus. Audite verbum domini domus Iacob, et omnes cognationes domus Israel. Hec dicit dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt? Et non dixerunt: Ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra Egypti? qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et ymaginem mortis, per terram in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? Et induxi vos in terram carmeli ut comederetis fructum eius et optima illius. Et ingressi contaminastis terram meam, et hereditatem meam posuistis in abhominationem. Sacerdotes non dixerunt: Ubi est dominus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores prevaricati sunt in me, et prophete prophetaverunt in baal et ydola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum ait dominus, et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cethim et videte, et in Cedar mittite et considerate vehementer, et videte si factum est huiusmodi. Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam in ydolum. Obstupescite celi super hoc, et porte eius desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aque vive, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Numquid servus est Israel aut vernaculus? quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem: et civitates eius exuste sunt, et non est qui habitet in eis. Filii quoque Memphis et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non factum est istud tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi vis cum

via assiriorum ut bibas aquam
fluminis. Arguet te malicia tua
et aversio tua increpabit te. Sci-
to et vide quia malum et amarum
est te reliquisse dominum deum tuum et
non esse timorem mei apud te:
dicit dominus deus exercituum. A seculo con-
fregisti iugum meum rupisti vincu-
la mea et dixisti non serviam. In
omni enim colle sublimi et sub omni
ligno frondoso tu prosternebaris me-
retrix. Ego autem plantavi te vin-
eam electam omne semen
verum. quomodo ergo conversa es in ama-
ritudinem pravam vinea aliena?
Si laveris te nitro et multiplica-
veris tibi herbam borith maculata es
in iniquitate tua coram me dicit
dominus deus. Quomodo dicis non
sum polluta post baalim non
ambulavi? vide vias tuas in
convalle. Scito quid feceris cursor
levis explicans vias tuas. Ona-
ger assuetus in solitudine in desiderio
anime sue attraxit ventum amoris
sui: nullus avertet eam. omnes qui que-
runt eam non deficient in menstruis
eius invenient eam. Prohibe pedem
tuum a nuditate et guttur tuum
a siti. Et dixisti desperavi nequaquam
faciam: adamavi quippe
alienos et post eos ambulabo.
Quomodo confunditur fur quando apprehenditur
sic confusi sunt domus israel ipsi et re-
ges eorum principes et sacerdotes et prophete
eorum dicentes ligno pater meus es
tu et lapidi tu me genuisti. ver-
terunt ad me tergum et non faciem in
tempore afflictionis sue dicent surge
et libera nos. Ubi sunt dii
tui quos fecisti tibi? surgant et libe-
rent te in tempore afflictionis tue:
secundum numerum quippe civitatum tuarum
erant dii tui iuda. quid vultis me-
cum iudicio contendere? Omnes dereliqui-
stis me dicit dominus. Frustra per-
cussi filios vestros disciplinam non
receperunt. devoravit gladius

vester prophetas vestros quasi leo vastator
generatio vestra. videte verbum domini. Numquid
solitudo factus sum israeli aut terra sero-
tina? Quare ergo dixit populus meus
recessimus et non veniemus ultra ad
te? Numquid obliviscetur virgo orna-
menti sui et sponsa fascie pectoralis
sue? populus vero meus oblitus est mei
diebus innumeris. Quid niteris bo-
nam ostendere viam tuam ad querendam
dilectionem? quin insuper et mali-
cias tuas docuisti vias tuas et
in alis tuis inventus est sanguis
animarum pauperum et innocentum non in
fossis inveni eos sed in omnibus que supra
memoravi. et dixisti absque peccato
et innocens ego sum et propterea a-
vertatur furor tuus a me. Ecce ego
iudicio contendam tecum eo quod dixeris
non peccavi. Quam vilis facta es
nimis iterans vias tuas. et ab
egipto confunderis sicut confusa es ab
assur. Nam et ab ista egredieris et
manus tue super caput tuum tuum
quoniam obtrivit dominus confidenciam tuam
et non habebis prosperum. III

Vulgo dicitur si dimiserit
vir uxorem suam et recedens
ab ea duxerit alterum numquid
revertetur ad eam ultra? numquid non pollu-
ta et contaminata erit mulier illa? Tu
autem fornicata es cum amatoribus
multis tamen revertere ad me dicit dominus
et ego suscipiam te. Leva oculos tuos
in directum et vide ubi non prostrata
es. in viis sedebas expecta-
ns eos quasi latro in solitudine et
polluisti terram in fornicationibus
tuis et in maliciis tuis. Quam o-
brem prohibite sunt stille pluvia-
rum et serotinus imber non fuit.
Frons mulieris meretricis facta est
tibi noluisti erubescere. Ergo sal-
tem amodo voca me pater meus dux vir-
ginitatis mee tu es. Numquid ira-
sceris in perpetuum aut perseverabis in fi-
nem? Ecce locuta es et fecisti
mala et potuisti. et vis prime sedis
superbi blasphemasti et complesti
malam cogitationem tuam et condisti

contra vir fortitudinem tuam ut possis
facere quem sermonem tractasti et dixit do-
minus ad me In diebus iosie regis Num-
quid vidisti quae fecit aversatrix israel
abiit sibimet super omnem montem
excelsum et sub omni ligno frondoso
fornicata est ibi Et dixi cum fecisset
et hec omnia ad me convertere et non est reversa
Et vidit praevaricatrix soror eius iuda
quod pro eo quod moechata esset aversatrix
israel dimisissem eam et dedissem ei
libellum repudii Et non timuit prae-
varicatrix iuda soror eius sed abiit et
fornicata est etiam ipsa et facilitate
sue fornicationis contaminavit contami-
navit terram et moechata est cum lapide
et ligno Et in omnibus his non est rever-
sa ad me praevaricatrix soror eius iuda
in toto corde suo sed in mendacio ait
dominus deus Et dixit dominus ad me Iu-
stificavit animam suam aversatrix israel com-
paratione praevaricatricis iude Vade et cla-
ma sermones istos contra aquilo-
nem et dices Revertere aversatrix israel
ait dominus et non avertam faciem me-
am a vobis quia sanctus sum dicit dominus
Et non irascar in eternum Sed tamen scito
iniquitatem tuam quia in dominum deum tuum
praevaricata es Et dispersisti vias tuas
alienis sub omni ligno frondoso Et
vocem meam non audisti ait dominus
Convertimini filii revertentes dicit dominus
quia ego vir vester et assumam vos unum
de civitate et duos de cognatione
et introducam vos in syon et dabo
vobis pastores iuxta cor meum
et pascent vos scientia et doctrina Cum-
que multiplicati fueritis et creveritis in
terra In diebus illis ait dominus non
dicent ultra archa testamenti do-
mini neque ascendet super cor neque re-
cordabuntur illius nec visitabitur nec
fiet ultra In tempore illo vocabunt ierusalem
solium domini et congregabuntur ad eam omnes
gentes in nomine domini in ierusalem et non
ambulabunt post pravitatem cordis
sui pessimi In diebus illis ibit domus
iuda ad domum israel et venient simul de
terra aquilonis ad terram quam dedi pa-
tribus vestris Ego autem dixi quomodo ponam
te in filiis et tribuam tibi terram deside-
rabilem hereditatem praeclaram exer-
cituum gentium et dixi patrem vocabis
me et post me ingredi non cessabis
Sed quomodo si contemnat mulier amatorem
suum sic contempsit me domus israel di-
cit dominus Vox in viis audita est
ploratus et ululatus filiorum israel quoniam
iniquam fecerunt viam suam obliti sunt
domini dei sui Convertimini filii reverten-
tes et sanabo aversiones vestras Ecce
nos venimus ad te tu enim es do-
minus deus noster Vere mendaces erant col-
les multitudo montium vere in domino
deo nostro salus israel Confusio comedit
laborem patrum nostrorum ab adolescen-
tia nostra greges eorum et armenta
eorum filios eorum et filias eorum Dor-
miemus in confusione nostra et operiet
nos ignominia nostra quoniam domino deo
peccavimus nos et patres nostri ab ado-
lescentia nostra usque ad hunc diem et
non audivimus vocem domini dei nostri

Si reverteris israel ait dominus ad me
converte ait dominus Si ab-
stuleris offendicula tua a fa-
cie mea non commoveberis Et iura-
bis Vivit dominus in veritate et in
iudicio et in iustitia et benedicent
eum gentes ipsumque laudabunt Hec
enim dicit dominus viro iuda et
ierusalem Novate vobis
novale et nolite serere super spi-
nas Circumcidimini domino et auferte
praeputia cordium vestrorum viri iuda et
habitatores ierusalem ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea et suc-
cendatur et non sit qui extinguat
propter maliciam cogitationum vestrarum
Annunciate in iuda et ierusalem audi-
tum facite loquimini et canite tuba
in terra clamate fortiter Et di-
cite congregamini et ingrediamur
civitates munitas Levate signum
in syon confortamini et nolite stare
quia malum ego adduco ab aquilo-
ne et contritionem magnam Ascen-
dit leo de cubili suo et praedo

gentium se levavit, egressus est de
loco suo ut ponat terram tuam in
desolationem; civitates tue vastabun-
tur remanentes absque habitatore. Su-
per hoc accingite vos ciliciis, plan-
gite et ululate, quia non est aversa
ira furoris domini a nobis. Et erit in di-
e illa, dicit dominus, peribit cor regis et
cor principum, et obstupescent sacerdotes
et prophete consternabuntur. Et dixi: heu
heu heu domine deus, ergone decepisti
populum istum et Ierusalem dicens: pax erit
vobis? Et ecce gladius pervenit
usque ad animam. In tempore illo dicetur
populo huic et Ierusalem: ventus urens
in viis que sunt in deserto vie filie popu-
li mei, non ad ventilandum et ad pur-
gandum. Spiritus plenus ex his veniet
michi. Et nunc ego loquar iudicia
mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet,
et quasi tempestas currus eius, velociores
aquilis equi illius; ve nobis quoniam va-
stati sumus. Lava a malicia cor tu-
um Ierusalem ut salva fias. Usquequo mo-
rabuntur in te cogitationes noxie?
Vox enim annunciantis a Dan et notum
facientis ydolum de monte Effraym.
Commemorate gentes: Ecce auditum
est in Ierusalem custodes venire de terra
longinqua, et dare super civitates
Iuda vocem suam. Quasi custodes a-
grorum facti sunt super eam in gyro, quia
me ad iracundiam provocaverunt, dicit
dominus. Vie tue et cogitationes tue
fecerunt hec tibi. Ista malicia tua
quia amara, quia tetigit cor tuum. Ven-
trem meum doleo, ventrem meum
doleo. Sensus cordis mei turbati sunt
in me; non tacebo quoniam vocem bucine
audivit anima mea, clamorem prelii. Con-
tricio super contritionem vocata est, et va-
stata est omnis terra. Repente vastata sunt
tabernacula mea, subito pelles me-
e. Usquequo videbo fugientem, audiam
vocem bucine? Quia stultus populus meus
me non cognovit. Filii insipientes sunt
et vecordes; sapientes sunt ut faciant
mala, bona autem facere nescierunt.
Aspexi terram et ecce vacua erat et nichi-
li; et celos, et non erat lux in eis. Vidi
montes, et ecce movebantur, et omnes
colles conturbati sunt. Intuitus sum, et non
erat homo, et omne volatile celi recessit.
Aspexi et ecce Carmelus desertus, et omnes
urbes eius destructe sunt a facie domini
et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit
dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consu-
mationem non faciam. Lugebit terra et
merebunt celi desuper, eo quod locutus sum,
cogitavi, et non penituit me, nec aver-
sus sum ab eo. A voce equitis et mittentis
sagittam fugit omnis civitas; ingressi sunt
ardua, et ascenderunt rupes; universe ur-
bes derelicte sunt et non habitat in eis ho-
mo. Tu autem vastata quid facies? Cum vesti-
eris te coccino, cum ornata fueris monili
aureo, et pinxeris stibio oculos
tuos, frustra componeris; contempserunt
te amatores tui, animam tuam querent.
Vocem enim quasi parturientis audivi, angu-
stias ut puerpere. Vox filie
Syon intermorientis expandentisque
manus suas: Ve michi quia defecit anima mea propter
interfectos.

Capitulum quintum

Circuite vias Ierusalem et aspicite
et considerate et querite in plateis
eius an inveniatis virum facien-
tem iudicium et querentem fidem, et propicius
ero ei. Quod si etiam vivit dominus dixerint,
et hoc falso iurabunt. Domine, oculi
tui respiciunt fidem; percussisti eos et non
doluerunt, attrivisti eos et renuerunt
accipere disciplinam. Induraverunt faci-
es suas supra petram et noluerunt
reverti. Ego autem dixi: forsitan pau-
peres sunt et stulti, ignorantes viam
domini, iudicium dei sui. Ibo enim ad op-
timates et loquar eis; ipsi enim cog-
noverunt viam domini, iudicium dei sui.
Et ecce magis hii simul confregerunt
iugum, ruperunt vincula. Iccirco percus-
sit eos leo de silva, lupus ad vesperam
vastavit eos, pardus vigilans super
civitates eorum. Omnis qui egressus
fuerit ex eis capietur, quia multiplicate

sunt prevaricationes eorum, confortate sunt
aversiones eorum. Super quo tibi propicius
esse potero? Filii tui reliquerunt me, et
iurant in hiis qui non sunt dii. Saturavi
eos et mechati sunt et in domo meretri-
cis luxuriabantur. Equi amatores in
feminas et emissarii facti sunt: unusquisque
ad uxorem proximi sui hinniebat.
Numquid non super hiis non visitabo, dicit
dominus, et in gente tali non ulciscetur anima
mea? Ascendite muros eius et dissi-
pate, consummationem autem nolite facere. Au-
ferte propagines eius, quia non sunt domini. Pre-
varicatione enim prevaricata est in me
domus Israel et domus Iuda, ait dominus.
Negaverunt dominum, non est ipse, neque veniet
super nos malum, gladium et famem
non videbimus. Prophete in ventum fuerunt
locuti, et responsum non fuit in eis.
Hec ergo evenient illis. Hec dicit dominus
deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud,
ecce ego do verba mea in ore tuo in
ignem et populum istum in ligna, et vorabit
eos. Ecce ego adducam super vos gentes
de longinquo, domus Israel, ait dominus:
gentem robustam, gentem antiquam, gentem
cuius ignorabis linguam, nec intelli-
ges quid loquatur. Pharetra eius quasi se-
pulcrum patens; universi fortes. Et comedent se-
getes tuas et panem tuum, devorabunt
filios tuos et filias tuas, comedent gre-
gem tuum et armenta, comedent et vi-
neas tuas et ficus tuas, et conterent urbes
munitas tuas in quibus tu habes fiduciam,
in gladio. Verumtamen in diebus illis, ait
dominus, non faciam vos in consummationem.
Quod si dixeritis: Quare fecit nobis dominus
deus noster hec omnia? dices ad eos: Sicut
dereliquistis me et servistis deo alieno
in terra vestra, sic servietis diis alienis
in terra non vestra. Annunciate hoc domui
Iacob et auditum facite in Iuda di-
centes: Audi, popule stulte, qui non habes cor, qui
habet oculos non videt et aures non
audit. Me ergo non timebit, ait do-
minus, et a facie mea non dolebit? Qui
posui arenam terminum mari, pre-
ceptum sempiternum quod non preteribit;
et commovebuntur et non poterunt,
et intumescent fluctus eius,
et non transibunt illud. Populo autem huic
factum est cor incredulum et aspira-
nerunt et recesserunt et abierunt. Et
non dixerunt in corde suo: Metua-
mus dominum deum nostrum, qui dat nobis
pluviam temporaneam et serotinam in
tempore suo, plenitudinem annue messis
custodientem nobis. Iniquitates
mee declinaverunt et peccata mea prohi-
buerunt bonum a nobis. Quia inven-
ti sunt in populo impii insidiantes quasi
aucupes laqueos ponentes et pe-
dicas ad capiendos viros. Sicut
decipula plena avibus, sic domus
eorum plene dolo; ideo magnificati
sunt et ditati. Incrassati sunt, impin-
guati, et preterierunt sermones meos pes-
sime. Causam vidue non iudicaverunt
et causam pupilli non direxerunt, et
iudicium pauperum non iudicaverunt. Num-
quid super hiis non visitabo? dicit
dominus, aut super gentem huiuscemo-
di non ulciscetur anima mea? Stupor
et mirabilia facta sunt in terra. Prophete
prophetabant mendacium, et sacerdotes
applaudebant manibus suis, et populus
meus dilexit talia. Quid igitur fiet in no-
vissimo eius?

VI

Confortamini, filii Beniamin, in medio
Ierusalem et in Thecua clangite
bucina, et super Bethacarem levate
signum vexillum, quia visum malum
est ab aquilone et contritio magna.
Speciose et delicate assimilavi fili-
am Sion. Ad eam venient pastores
et greges eorum; fixerunt in ea ten-
toria in circuitu; pascet unusquisque
eos qui sub manu sua sunt. Sanctifica-
te super eam bellum; consurgite et
ascendamus in meridie. Ve nobis, quia
declinavit dies, quia longiores facte
sunt umbre vespere. Consurgite et ascen-
damus in nocte et dissipemus do-
mos eius. Quia hec dicit dominus exer-
cituum: Cedite lignum eius et fun-
dite circa Ierusalem aggerem. Hec est
civitas visitationis, omnis calum-
nia in medio eius. Sicut frigidam
facit cisterna aquam suam, sic fri-

quidam fecit maliciam suam iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper infirmitas plaga. Erudire Ierusalem ne forte recedat anima mea a te ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Hec dicit dominus exercituum usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel. Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcise aures eorum et audire non possunt. Ecce verbum domini factum est eis in obprobrium et non suscipient illud. Ideo furore domini plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul. Vir enim cum muliere capietur senex cum pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros agri et uxores eorum pariter quia extendam manum meam super habitantes terram dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes avaricie student. A propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum et curabant contricionem filie populi mei cum ignominia dicentes pax pax et non erat pax. Confusi sunt quia abhominacionem fecerunt quin potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter ruentes in tempore visitacionis sue corruent hec dicit dominus. State super vias et videte et interrogate de semitis antiquis que sit via bona et ambulate in ea et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixerunt non audiemus. Ideo audite gentes et cognoscite congregacio quanta ego faciam eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum istum fructum cogitacionum eius quia verba mea non audierunt et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de Saba affertis et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta et victime vestre non placuerunt mihi. Propterea hec dicit dominus deus Ecce ego dabo in populum istum ruinas et ruent in eis patres simul et filii vicinus et proximus peribit. Hec dicit dominus deus Ecce populus venit de terra aquilonis et gens magna consurget a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet crudelis est et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit et super equos ascendent preparati quasi vir ad prelium adversum te filia Syon. Audivimus famam eius et dissolute sunt manus nostre tribulacio apprehendit nos et dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros et in via ne ambuletis quoniam gladius inimici pavor in circuitu. Filia populi mei accingere cilicio et conspergere cinere luctum unigeniti fac tibi planctum amarum quia repente veniet vastator super nos. Probatorem dedi te in populo meo robustum et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes ambulantes fraudulenter es et ferrum universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium in igne consumptum est plumbum frustra conflavit conflator malicie enim eorum non sunt consumpte. Argentum reprobum vocate eos quia dominus proiecit illos. VII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens: Sta in porta domus domini et predica ibi verbum istud et dic Audite verbum domini omnis Iuda qui ingredimini per portas has ut adoretis dominum. Hec dicit dominus deus exercituum deus Israel Bonas facite vias vestras et studia vestra et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes Templum domini templum domini templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra: Si feceritis iudicium inter virum et proximum eius advene et pupillo et vidue et non feceritis calumpniam nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis habitabo vobiscum in loco isto in terra quam dedi patribus vestris a seculo et usque in seculum. Ecce vos confiditis vobis in verbis mendacii que non proderunt vobis ut furari occidere adulterari iurare mendaciter libare Baal

alienum et ambulare post deos alienos quos ignoratis et venistis et stetistis coram me in domo hac in qua invocatum est nomen meum et dixistis liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas. Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ergo ego sum ego vidi dicit dominus. Ite ad locum meum in Silo ubi habitavit nomen meum a principio et videte que fecerim ei propter maliciam populi mei Israel. Et nunc quia fecistis omnia opera hec dicit dominus et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens et non audistis et vocavi vos et non respondistis, faciam domui huic in qua invocatum est nomen meum et in qua vos habetis fiduciam et loco quem dedi vobis et patribus vestris sicut feci Silo, et proiciam vos a facie mea sicut proieci omnes fratres vestros universum semen Effraim. Tu ergo noli orare pro populo isto nec assumas pro eis laudem et orationem et non obsistas mihi quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem? Filii colligunt ligna et patres succendunt ignem et mulieres conspergunt adipem ut faciant placentas regine celi et libant diis alienis et me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant dicit dominus? Nonne semetipsos in confusionem vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum super viros et super iumenta et super lignum regionis et super fruges terre et succendetur et non extinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti de verbo holocaustomatum et victimarum, sed hoc verbum precepi eis dicens: Audite vocem meam et ero vobis deus et vos eritis mihi populus et ambulate in omni via quam mandavi vobis ut bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam sed abierunt in voluntatibus suis et pravitate cordis sui mali factique sunt retrorsum et non ante a die qua egressi sunt patres eorum de terra Egypti usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem consurgens diluculo et mittens, et non audierunt me nec inclinaverunt aurem suam sed induraverunt cervicem et peius operati sunt quam patres eorum. Et tu loqueris ad eos omnia verba hec et non audient te et vocabis eos et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui nec recepit disciplinam, periit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice et sume in directum planctum quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis dicit dominus, posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam et edificaverunt excelsa Topheth que est in valle filii Ennon ut incenderent filios suos et filias suas igni que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus et non dicetur amplius Topheth et vallis filii Ennon sed vallis interfectionis et sepelient in Topheth eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi huius in cibum volucribus celi et bestiis terre et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus Iuda et de plateis Ierusalem vocem gaudii et vocem leticie et vocem sponsi et vocem sponse, in desolatione enim erit terra.

Capitulum VIII

In tempore illo ait dominus eicient ossa regum Iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitaverunt Ierusalem de sepulchris suis et pandent ea ad solem et lunam et omnem miliciam celi que dilexerunt et quibus servierunt et post que ambulaverunt et que quesierunt et adoraverunt, et non colligentur et non sepelientur, in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis que derelicta sunt ad que eieci eos, hec dicit dominus exercituum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Numquid

qui cadet non resurget et qui
aversus est non revertetur. Quare ergo aversus
est populus iste in Ierusalem aversione conten-
tiosa. Apprehenderunt mendacium et pro-
babo eos. Quid enim aliud faciam
a facie filie populi mei. Sagitta vul-
nerans lingua eorum dolum locuta
est in ore suo pacem cum amico suo
loquitur et occulte ponit ei insidi-
as. Numquid super his non visitabo dicit
Dominus aut in gentem huiusmodi
non ulciscetur anima mea. Super montes
assumam fletum ac lamentum et super
speciosa deserti planctum quoniam incen-
sa sunt eo quod non sit vir pertransiens et
non audierunt vocem possidentis
a volucre celi usque / et noluerunt
reverti. Attendi et auscultavi ne-
mo quod bonum est loquitur. Nullus
est qui agat penitentiam super peccato suo di-
cens quid feci. Omnes conversi sunt ad
cursum suum quasi equus impetu vadens
ad prelium. Milvus in celo cognovit
tempus suum turtur et hirundo et cico-
nia custodierunt tempus adventus sui.
Populus autem meus non cognovit iudicium
Domini. Quomodo dicitis sapientes nos su-
mus et lex Domini nobiscum est. Vere men-
dacium operatus est stilus mendax scribarum.
Confusi sunt sapientes perterriti et ca-
pti sunt. Verbum enim Domini proiecerunt et sa-
pientia nulla est in eis. Propterea da-
bo mulieres eorum exteris et agros eorum
heredibus alienis quia a minimo usque
ad maximum omnes avariciam sequuntur.
A propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt
mendacium et sanabant contritionem filie
populi mei ad ignominiam dicentes: Pax pax
cum non esset pax. Confusi sunt quia abho-
minationem fecerunt quin pocius confusione
non sunt confusi et erubescere nescierunt.
Idcirco cadent inter corruentes in tempore
visitationis sue corruent dicit Do-
minus. Congregans congregabo eos
dicit Dominus. Non est uva in vitibus et
non est ficus in ficulnea. Folium defflu-
xit et dedi eis que pretergressa sunt. Quare
sedemus? Convenite et ingrediamur
civitatem munitam et sileamus ibi
quia Dominus noster silere nos fecit et potum dedit
nobis aquam fellis. Peccavimus enim Domino.
Expectavimus pacem et non erat bonum tempus
medele et ecce formido. A Dan auditus
est fremitus equorum eius, a voce hinnitu-
um pugnatorum eius commota est omnis
terra et venerunt et devoraverunt terram et ple-
nitudinem eius urbem et habitatores eius.
Quia ecce ego mittam vobis serpentes
et regulos pessimos quibus non est incan-
tatio et mordebunt vos ait Dominus. Do-
lor meus super dolorem in me cor meum
merens. Et ecce vox clamoris filie populi mei
filie de terra longinqua. Numquid non
Dominus est in Sion aut rex eius non est
in ea. Quare ergo me ad iracundiam
concitaverunt in sculptilibus suis et in va-
nitatibus alienis. Transiit messis fini-
ta est estas et nos salvati non sumus.
Super contritione filie populi mei contritus sum
et contristatus stupor obtinuit me. Numquid
resine non est in Galaad aut me-
dicus non est ibi. Quare ergo non est abducta
cicatrix filie populi mei. Capitulum IX

Quis dabit capiti meo aquam et
oculis meis fontem lacrimarum et p-
lorabo die ac nocte interfectos
filie populi mei. Quis dabit me in sol-
litudine diversorium viatorum et derelinquam
populum meum et recedam ab eis? Quia omnes
adulteri et cetus prevaricatorum et extende-
runt linguam suam quasi arcum mendacii
et non veritatis. Confortati sunt in terra
quia de malo ad malum egressi sunt et
me non cognoverunt dicit Dominus. Unus-
quisque se a proximo suo custodiat et
in omni fratre suo non habeat fiduciam quia
omnis frater subsupplantans supplantabit
et omnis amicus fraudulenter incedet et
vir fratrem deridebit et veritatem non lo-
quentur. Docuerunt enim linguam suam
loqui mendacium ut inique agerent
laboraverunt. Habitatio tua in medio
doli. Dolo renuerunt nescire me dicit Dominus.
Propterea hec dicit Dominus exercituum. Ecce
ego conflabo eos et probabo eos. Quid
enim aliud faciam a facie populi filie
mei. Sagitta vulnerans lingua eorum
dolum locuta est in ore suo pacem

cum amico suo loquitur et occulte ponit
ei insidias. Numquid super his non visi-
tabo dicit dominus aut in gente huiusmodi
non ulciscetur anima mea? Super montes
assumam fletum ac lamentum et super
speciosa deserti planctum, quoniam incensa sunt
eo quod non sit vir pertransiens et non audierunt
vocem possidentis. A volucre celi usque
ad pecora transmigraverunt et recesserunt.
Et dabo Ierusalem in acervos harene et cu-
bilia draconum et civitates Iuda dabo
in desolationem eo quod non sit habitator.
Quis est vir sapiens qui intelligat
hoc et ad quem verbum oris domini fiat ut an-
nunciet istud? Quare perierit terra et com-
busta sit quasi desertum eo quod non sit qui per-
transeat? Et dixit dominus: quia dereliquer-
unt legem meam quam dedi eis et
non audierunt vocem meam et non ambula-
verunt in ea. Et abierunt post pravitatem cor-
dis sui et post Baalim quod didicerunt
a patribus suis. Idcirco hec dicit dominus
deus exercituum deus Israel: Ecce ego ciba-
bo populum istum absinthio et potum dabo
eis aquam fellis. Et dispergam eos in gen-
tibus quas non noverunt ipsi et patres eorum
et mittam post eos gladium donec con-
sumantur. Hec dicit dominus exercituum deus
Israel: Contemplamini et vocate lamentatri-
ces et veniant et ad eas que sapientes sunt mit-
tite et properent et festinent et assumant
super nos lamentum. Deducant oculi nostri la-
crimas et palpebre nostre defluant aquis
quia vox lamentationis audita est de Syon.
Quomodo vastati sumus et confusi vehementer
quia dereliquimus terram. Quoniam desolata sunt
tabernacula nostra. Audite ergo mulieres
verbum domini et assumant aures vestre ser-
monem oris eius et docete filias vestras
lamentum et unaqueque proximam suam
planctum. Quia ascendit mors per
fenestras nostras, ingressa est domos
nostras disperdere parvulos de foris, iuvenes
de plateis. Loquere: Hec dicit dominus
et cadet morticinum hominis quasi stercus
super faciem regionis et quasi fenum post
tergum metentis et non est qui colligat.
Hec dicit dominus: Non glorietur sapiens in
sapientia sua et non glorietur fortis in forti-
tudine sua et non glorietur dives in divi-
tiis suis, sed in hoc glorietur qui gloriatur

scire et nosse me, quia ego sum do-
minus qui facio misericordiam et iudicium et iu-
sticiam in terra. Hec enim placent
mihi ait dominus. Ecce dies veniunt dicit
dominus et visitabo super omnem qui cir-
cumcisum habet preputium, super Egiptum et
super Iudam et super Edom et filios
Amon et super Moab et super omnes qui
attonsi sunt in comam habitantes in deser-
to quia omnes gentes habent preputium, omnis
autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

Audite verbum domini quod locu-
tus est super vos domus Israel.
Hec dicit dominus: Iuxta vias
gentium nolite discere et a signis
celi nolite metuere que gentes
timent, quia leges populorum vane sunt,
quia lignum de saltu precidit opus ma-
nus artificis in ascia. Argento et auro
decoravit illud, clavis et malleis
compegit ut non dissolvatur. In similitudinem
palme fabricata sunt et non loquen-
tur. Portata tollentur quia incedere
non valent. Nolite ergo timere ea quia
nec male et nec bene facere. Non
est similis tui domine, magnus es tu et
magnum nomen tuum in fortitudine.
Quis non timebit te o rex gentium? Tu-
um est enim decus, inter cunctos sapientes
gentium in universis regnis eorum nullus
est similis tui. Pariter insipientes et fatui
probabuntur, doctrina vanitatis eorum
lignum est. Argentum involutum de
Tharsis affertur et aurum de Ophir, opus
artificis et manus erarii. Iacinctus
et purpura indumentum eorum, opus
artificum universa hec. Dominus autem deus
verus est. Ipse deus vivens et rex
sempiternus. Ab indignatione eius commo-
vebitur terra et non sustinebunt gen-
tes comminationem eius. Sic ergo dicetis
eis: Dii qui celum et terram non fece-
runt pereant de terra et de his que sub
celo sunt. Qui facit terram in fortitudine
sua, preparat orbem in sapientia sua et
prudentia sua extendit celos. Ad
vocem suam dat multitudinem aquarum
in celo et in fortitudine sua et eleva-
at nebulas ab extremitatibus

tre fulgura in pluviam facit et educit ventos de thezauris suis. Stultus factus est omnis homo a sciencia, confusus est omnis artifex in sculptili quoniam falsum est quod conflavit et non est spiritus in eis. Vana sunt et opus risu dignum. In tempore visitacionis sue peribunt. Non huius similis pars iacob. Qui enim formavit omnia ipse est et israel virga hereditatis eius dominus exercituum nomen est illi. Congrega de terra confusionem tuam que habitas in obsidione. Quia hec dicit dominus. Quia ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac vice et tribulabo eos ita ut non inveniatur. Ve mihi super contricione mea pessima plaga mea. Ego dixi plane hec infirmitas mea est et portabo eam. Thabernaculum meum vastatum est omnes funiculi mei dirupti sunt. Filii mei exierunt a me et non subsistunt non est qui extendat ultra tentorium meum et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pastores et dominum non quesierunt propterea non intellexerunt et omnis grex eorum dispersus est. Vox audicionis ecce venit et commocio magna de terra aquilonis ut ponat civitates iuda in solitudinem et habitaculum draconum. Scio domine quia non est hominis via eius nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe me domine verumtamen in iudicio non in furore tuo ne forte ad nichilum redigas me. Effunde indignacionem tuam super gentes que non cognoverunt te et super provincias que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob et devoraverunt eum et consumpserunt eum et decus illius dis- // siparunt.

Verbum quod .XI. factum est ad ieremiam a domino dicens. Audite verba pacti huius et loquimini ad viros iuda et habitatores ierusalem et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui non audierit verba pacti huius quod precepi patribus vestris. In die qua eduxi eos de terra egipti de fornace ferrea. Audite vocem meam et facite omnia que precepi vobis et eritis mihi in populum et ego ero vobis in deum ut suscitem iuramentum quod iuravi patribus vestris. Daturum me eis terram fluentem lacte et melle sicut dies hec. Et respondi et dixi amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in civitatibus iuda et foris ierusalem dicens. Audite verba pacti huius et facite illa quia contestans contestatus sum patres vestros in die qua eduxi vos de terra egipti de fornace ferrea usque ad diem hanc. Mane consurgens contestatus sum et dixi. Audite vocem meam et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam sed abierunt unusquisque in pravitatem cordis sui mali. Et induxi super eos omnia verba pacti huius quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus ad me. Inventa est coniuracio in viris iuda et habitantibus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates priores patrum suorum qui noluerunt audire verba mea. Et hii ergo abierunt post deos alienos ut servirent eis. Irritum fecerunt domus israel et domus iuda pactum meum. Quod pepigi cum patribus eorum. Quam ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala de quibus exire non poterunt et clamabunt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem et clamabunt ad deos quibus libabant et non salvabunt eos in tempore affliccionis eorum. Secundum enim numerum civitatum tuarum erant dii tui Iuda et secundum numerum viarum tuarum ierusalem posuisti aras confusionis aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne assumas pro eis laudem et oracionem quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore affliccionis eorum. Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa. Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es. Olivam uberem pulchram fructiferam speciosam vocavit dominus nomen

tium ad vocem loquele grandis exarsit ignis in ea et combusta sunt fruteta eius. Et dominus exercituum qui plantavit te locutus est super te malum pro malis domus Israel et domus Iuda que fecerunt sibi ad irritandum me libantes Baalim. Tu autem domine demonstrasti mihi et tunc ostendisti mihi studia eorum. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia dicentes mittamus lignum in panem eius et eradamus eum de terra viventium et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem domine qui iudicas iuste et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim revelavi causam meam. Propterea hec dicit dominus deus exercituum. Ecce ego visitabo super eos iuvenes morientur in gladio et filii eorum morientur in fame et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super viros Anathoth annum visitationis eorum.

Iustus quidem tu es domine XII si disputem tecum verumtamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt, proficiunt et faciunt fructum; prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me, vidisti me et probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea, consumptum est animal et volucre, quoniam dixerunt: non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis. Cum autem in terra pacis securus fueris quid facies in superbia Iordanis. Nam et fratres tui et domus patris tui etiam ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce; ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam, dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva; dedit contra me vocem, ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea mihi, numquid avis tincta per totum. Venite congregamini omnes bestie terre, properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores quia gladius domini devorabit ab extremo terre usque ad extremum eius. Non est pax universe carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt; hereditatem acceperunt et non eis proderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Hec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo Israel. Ecce ego evellam eos de terra sua et domum Iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos convertar et miserebor eorum et reducam eos virum ad hereditatem suam et virum ad terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo vivit dominus sicut docuerunt populum meum iurare in Baal, edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint evellam gentem illam evulsione et perditione ait dominus.

Hec dicit dominus ad me XIII: vade et posside tibi lumbare lineum et pone super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens: Tolle lumbare quod possedisti quod est circa lumbos tuos et consurgens vade ad Eufraten et absconde illud ibi in foramine petre. Et abii et abscondi illud in Eufraten sicut preceperat mihi dominus. Et factum est post dies plurimos et tolle inde lumbare

quod precepi tibi ut abscondas
illud ibi. Et abii ad eufraten et
effodi et tuli lumbare de loco ubi
absconderam illud. Et ecce computru-
erat lumbare ita ut nulli usui
aptum esset. Et factum est verbum domini
ad me dicens. Hec dicit dominus.
Sic faciam computrescere superbiam
iuda et superbiam iherusalem multam.
Populum istum pessimum qui nolunt au-
dire verba mea et ambulant in pra-
vitate cordis sui. Abierunt post
deos alienos ut servirent eis et ado-
rarent eos. et erunt sicut lumbare
istud quod nulli usui aptum est.
Sicut enim adheret lumbare ad lum-
bos viri. Sic conglutinavi mihi
omnem domum israel et omnem domum iuda.
dicit dominus. ut essent mihi in populum
et in nomen et in laudem et in gloriam
et non audierunt. Dices ergo ad eos
sermonem istum. Hec dicit dominus
deus israel. Omnis laguncula imple-
bitur vino. et dicent ad te. Num-
quid ignoramus quia omnis laguncula
implebitur vino. et dices ad
eos. Hec dicit dominus. Ecce ego im-
plebo omnes habitatores terre huius et
reges qui sedent super thronum da-
vid et sacerdotes et prophetas et omnes
habitatores iherusalem ebrietate. Et fi-
lios dispergam eos virum a fratre suo
et patres et filios pariter ait dominus.
non parcam et non concedam neque
miserebor ut non disperdam eos. Audi-
te et auribus percipite. Nolite ele-
vari quia dominus locutus est. Date
domino deo vestro gloriam antequam
contenebrescat et antequam offendant
pedes vestri ad montes caligi-
nosos. Expectabitis lucem et po-
nent eam in umbram mortis et
in caliginem. Quod si non audieritis
hoc in abscondito plorabit anima
mea a facie superbie. plorans plo-
rabit et deducet oculus meus lacrimam
quia captus est grex domini. Dic regi
et dominatrici humiliamini et sedete
quoniam de capite vestro descendit corona
glorie vestre. Civitates austri clause
sunt et non est qui aperiat. translata

est omnis iuda transmigratione
perfecta. Levate oculos vestros et videte
qui venitis ab aquilone. Ubi est gre-
ges qui datus est tibi pecus inclitum tuum.
Quid dices cum visitaverit te. Tu enim
docuisti eos adversum te et erudisti
eos in caput tuum. Numquid non do-
lores apprehendent te quasi parturientem
mulierem. Quod si dixeris in corde tuo
Quare evenerunt mihi hec. propter multitudinem
iniquitatis tue. Revelata sunt verecundi-
ora tua polluta sunt plante tue.
Si mutare potest ethiops pellem suam
aut pardus varietates suas. et vos po-
teritis benefacere cum didiceritis malum. Et
disseminabo eos quasi stipulam que a vento
raptatur in deserto. Hec sors tua pars-
que mensure tue a me dicit dominus
quia oblita es mei et confisa es in
mendacio. Unde et ego nudavi femo-
ra tua contra faciem tuam. et apparuit
ignominia tua adulteria tua et hin-
nitus tuus scelus fornicationis tue.
Super colles in agro vidi abhominatio-
nes tuas. Ve tibi iherusalem non mundaberis
post me usque adhuc. XIIII

Quod factum est verbum domini ad Iere-
miam de sermonibus siccitatis. Lu-
xit iudea et porte eius corrue-
runt et obscurate sunt in terra et clamor
iherusalem ascendit. maiores mise-
runt minores suos ad aquam. vene-
runt ad hauriendum et non invenerunt
aquam. reportaverunt vasa sua vacua
confusi sunt et afflicti et operuerunt
capita sua propter terre vastitatem quia
non venit pluvia in terram. confusi
sunt agricole operuerunt capita sua.
Nam et cerva in agro peperit et reliquit
quia non erat herba. et onagri ste-
terunt in rupibus et attraxerunt ven-
tum quasi dracones defecerunt oculi eorum quia
non erat herba. Si iniquitates nostre
responderint nobis domine fac propter no-
men tuum quia multiplicate sunt aversiones
nostre tibi peccavimus. Expectatio israel
salvator eius in tempore tribulationis. Quare
quasi colonus futurus es in terra et
quasi viator declinans ad manendum

Cur quasi futurus es quasi vir vagus
et fortis qui non potest salvare. Tu
autem in nobis es Domine, et nomen
sanctum tuum invocatum est super nos ne
derelinquas nos. Hec dicit Dominus
populo huic qui dilexit move-
re pedes suos et non quievit et Domino non
placuit, nunc recordabitur iniqui-
tatum eorum et visitabit peccata eorum.
Et dixit Dominus ad me: Noli ora-
re pro populo isto in bonum. Cum ieiuna-
verint non exaudiam preces eorum, et si obtu-
lerint holocausta et victimas non
suscipiam ea, quoniam gladio et fame et
peste ego consumam eos. Et dixi: A a
a Domine Deus prophete dicunt eis: Non
videbitis gladium et fames in nobis
non erit, sed pacem veram dabit in
loco isto. Et dixit Dominus ad me: Fal-
so prophete vaticinantur in nomine meo, non
misi eos et non precepi eis neque locu-
tus sum ad eos. Visionem mendacem et
divinationem fraudulentam et seductionem
cordis sui prophetant vobis. Ideo hec
dicit Dominus de prophetis qui prophetant
in nomine meo quos ego non misi
dicentes: Gladius et fames non
erit in terra hac, in gladio et fame con-
sumentur prophete illi, et populi quibus
prophetaverunt erunt proiecti in viis Ieru-
salem pre fame et gladio et non erit qui
sepeliet eos ipsi et uxores eorum et
filii et filie eorum et effundam super
eos malum suum. Et dices ad eos ver-
bum istud: Deducant oculi mei lacrimam
per noctem et diem et non taceant, quo-
niam contritione magna contrita est virgo
filia populi mei, plaga pessima vehe-
menter. Si egressus fuero ad agros, ecce
occisi gladio et si introiero ad civita-
tem ecce attenuati fame. Propheta quoque et
sacerdos abierunt in terram quam ignoro-
abant. Numquid proiciens abiecisti Iu-
dam, aut Syon abhominata est anima
tua? Quare ergo percussisti nos ita ut
nulla sit sanitas? Expectavimus pa-
cem et non est bonum et tempus curatio-
nis et ecce turbatio. Cognovimus Domine
impietates nostras, iniquitates patrum
nostrorum, quia peccavimus tibi Domine. Ne
des nos in obprobrium propter nomen
tuum, facias nobis contumeliam solii
glorie tue. Recordare ne irritum facias
fedus tuum nobiscum. Numquid sunt
in sculptilibus gentium qui pluant
aut celi possunt dare imbres? Nonne
tu es Deus in quem expectavimus? Tu
enim fecisti omnia hec. XV

Et dixit Dominus ad me: Si
steterit Moyses et Samuel
coram me non est anima mea
ad populum istum. Eiice illos a facie
mea et egrediantur. Quod si dixerint
ad te: Quo egrediemur? dices ad
eos: Hec dicit Dominus: Qui ad mortem
ad mortem, et qui ad gladium ad
gladium, et qui ad famem ad famem
et qui ad captivitatem et visita-
bo super eos species quatuor dicit Dominus:
Gladium ad occisionem, et canes ad
lacerandum, et volatilia celi et
bestias terre ad devorandum et di-
ssipandum. Et dabo eos in fervorem
universis regnis terre propter Manassen filium
Ezechie regem Iuda super omnibus que
fecit in Ierusalem. Quis enim miserebitur
tui Ierusalem, aut quis contrista-
bitur, aut quis ibit ad rogandum
pro pace tua? Tu reliquisti me dicit
Dominus, retrorsum abiisti et exten-
dam manum meam super te et labo-
ravi rogans, et dispergam eos venti-
labro in portis terre, interfeci et disp-
erdidi populum meum, et tamen a viis suis
non sunt reversi. Multiplicate sunt mihi
vidue eius super arenam maris
et adduxi eis super matrem
adolescentis vastatorem meridie
misi super civitates repente terro-
rem. Infirmata est que peperit vii fi-
lios, defecit anima eius, occidit ei sol
cum adhuc esset dies, confusa est et
erubuit, et residuos eius in gla-
dium dabo in conspectu inimicorum eorum
ait Dominus. Ve mihi mater mea, quare ge-
nuisti me virum rixe, virum discordie
in universa terra? Non feneravi neque fe-
neravit mihi quisquam, omnes male-
dicunt mihi, dicit Dominus. Si non relique
tue in bonum, si non occurri tibi in
tempore afflictionis et in tempore tribulationis
et angustie adversum inimicum. Numquid

sedebit ferrum ferro ab aquilone: et es. Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis quia ignis succensus est in furore meo super vos ardebit. Tu scis domine recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in letitiam cordis mei quia invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in consilio ludentium et gloriatus sum a facie manus tue. Solus sedebam quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari. Facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. Propter hoc hec dicit dominus. Si converteris convertam te et ante faciem meam stabis. Et si separaveris pretiosum a vili quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum fortem et bellabunt adversum te et non prevalebunt quia ego tecum sum ut salvem te et eruam te dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de manu fortium.

XVI

Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco isto. Quia hec dicit dominus super filios et super filias qui generantur in loco isto et super matres eorum que genuerunt eos et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus egrotationum morientur: et non plangentur et non sepelientur. In sterquilinium super faciem terre erunt et in gladio et fame consumentur: et erit cadaver eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne ingrediaris domum convivii neque vadas ad plangendum neque consoleris eos quia abstuli pacem meam a populo isto dicit dominus misericordiam et miserationes et morientur grandes et parvi et ita non sepelientur neque plangentur in terra. Et non se incident neque calvitium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo. Et non dabunt eis potum calicis ad consolandum pro patre suo et matre. Et domum convivii ne ingrediaris ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem letitie vocem sponsi et vocem sponse. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hec et dixerint tibi: Quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud? que est iniquitas nostra et quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro? Dices ad eos. Quia dereliquerunt patres vestri me ait dominus et abierunt post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt eos et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non audiant. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis et patres vestri et servietis ibi diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra vivit dominus qui eduxit filios israel de terra egypti sed vivit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis et de universis terris ad quas eieci eos et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis multos venatores et venabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cavernis petrarum. Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt abscondite a facie mea et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abominationibus

nibus suis impleverunt hereditatem
meam. Domine fortitudo mea et robur
meum et refugium meum in die tribu-
lationis ad te gentes venient ab ex-
tremis terre et dicent vere menda-
cium possederunt patres nostri vanitatem
que eis non profuit. Numquid faciet sibi ho-
mo deos et ipsi non sunt dii. Ideo ecce
ostendam eis per vicem hanc ostendam
eis manum meam et virtutem meam
Peccatum iuda / et sciant XVII
quia nomen michi dominus / scriptum est sti-
lo ferreo in ungue adamantino
exaratum super latitudinem cordis eorum
et in cornibus ararum eorum. Cum recor-
dati fuerint filii eorum ararum suarum et
lucorum lignorumque frondentium in mon-
tibus excelsis sacrificantes in agro
fortitudinem tuam et omnes thesau-
ros tuos in direptionem dabo excelsa
tua propter peccata in universis finibus tuis
et relinqueris sola a hereditate tua
quam dedi tibi et servire te faciam ini-
micis tuis in terra quam ignoras / quoniam
ignem succendisti in furore meo
usque in eternum ardebit / Hec dicit
dominus. Maledictus homo qui confidit
in homine et ponit carnem bra-
chium suum et a domino recedit cor eius.
Erit enim quasi myrice in deserto / et non
videbit cum venerit bonum sed
habitabit in siccitate in deserto in terra
salsuginis et inhabitabili. Benedictus
vir qui confidit in domino / et erit dominus
fiducia eius / et erit quasi lignum quod
transplantatur super aquas quod ad humo-
rem mittit radices suas / et non ti-
mebit cum venerit estus et erit folium eius
viride et in tempore siccitatis non erit solli-
citum nec aliquando desinet facere fructum.
Pravum est cor hominis et inscrutabile
quis cognoscet illud / Ego dominus
scrutans corda / et probans renes qui
do unicuique iuxta viam suam et iuxta
fructum adinventionum suarum. Perdix
fovit que non peperit fecit divitias
et non in iudicio in dimidio dierum
suorum derelinquet eas et in novissimo
suo erit insipiens. Solium glorie altitudinis
a principio locus sanctificationis nostre

expectatio domine omnes qui te derelin-
quunt confundentur recedentes a te
in terra scribentur / quoniam dereliquerunt
venam aquarum viventium dominum.
Sana me domine et sanabor / sal-
vum me fac et salvus ero / quoniam laus
mea tu es / Ecce ipsi dicunt ad me
Ubi est verbum domini veniat. Et ego
non sum turbatus / te pastorem se-
quens et diem hominis non desideravi
tu scis. Quod egressum est de la-
biis meis rectum in conspectu tuo fu-
it. Non sis mihi tu formidini spes
mea tu in die afflictionis. Con-
fundantur qui me persequuntur et non
confundar ego. Paveant illi et non
paveam ego / Induc super eos di-
em afflictionis / et duplici contri-
tione contere eos. Hec dicit dominus
ad me. Vade et sta in porta fili-
orum populi mei per quam ingrediuntur
reges iuda et egrediuntur et in
cunctis portis ierusalem et dices
ad eos. Audite verbum domini reges
iuda et omnis iuda cunctique habi-
tatores ierusalem qui ingrediuntur
per portas istas. Hec dicit dominus.
Custodite animas vestras et nolite
portare pondera in die sabbati
nec inferatis per portas ierusalem. Et no-
lite eicere onera de domibus vestris
in die sabbati / et omne opus non
facietis / Sanctificate diem sabbati
sicut precepi patribus vestris et non audi-
erunt / nec inclinaverunt aurem
suam sed induraverunt cervicem suam
ne audirent me et ne acciperent
disciplinam / Et erit si audieritis me
dicit dominus / et non inferatis onera
per portas civitatis huius in die sab-
bati. Et sanctificaveritis diem sabba-
ti ne faciatis in eo omne opus ingre-
dientur per portas civitatis huius
reges et principes sedentes super
solium david et ascendentes in cur-
ribus et equis ipsi et principes eorum
viri iuda et habitatores ierusalem / Et
habitabitur civitas hec in sempiternum

et venient de civitatibus Iuda et
de circuitu Ierusalem et de terra Beniamin
et de campestribus et de mon
tuosis et ab austro portantes holo
caustum et victimam et sacrificium
et thus et inferent oblationem in
domum domini. Si autem non audieritis
me ut sanctificetis diem sabbati et
ne portetis onus et ne inferatis per
portas Ierusalem in die sabbati: Suc
cendam ignem in portis eius et
devorabit domus Ierusalem et non ex
tinguetur.

XVIII

Verbum quod factum est ad
Ieremiam a domino dicens: Surge
et descende in domum figuli et
ibi audies verba mea. Et descendi in
domum figuli et ipse ecce faciebat opus
suum super rotam. Et dissipatum est vas
quod ipse faciebat de luto manibus
suis. Conversusque fecit illud vas alterum
sicut placuerat in oculis eius ut faceret.
Et factum est verbum domini ad me dicens:
Numquid sicut figulus iste non po
tero facere vobis domus Israel dicit
dominus? Ecce sicut lutum in manu
figuli sic vos in manu mea domus
Israel. Dicit dominus: Repente loquar
adversum gentem et adversum regnum ut era
dicem et destruam et disperdam illud.
Si penitentiam egerit gens illa a ma
lo suo quod locutus sum adversum eam
agam et ego penitentiam super malo quod
cogitavi ut facerem ei. Et subito lo
quar de gente et de regno ut edi
ficem et plantem illud. Si fecerit
malum in oculis meis ut non audi
at vocem meam penitentiam agam
super bono quod locutus sum ut fa
cerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et
habitatori Ierusalem dicens: Hec dicit
dominus: Ecce ego fingo contra vos
malum et cogito contra vos cogita
tionem. Revertatur unusquisque a via
sua mala et dirigite vias vestras
et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus
post cogitationes vestras ibimus et unus
quisque pravitatem cordis sui mali
faciemus. Ideo hec dicit dominus: Interrogate
gentes quis audivit talia horribi
lia que fecit nimis virgo Israel? Numquid
deficit de petra agri nix Libani aut
evelli possunt aque erumpentes frigide et
defluentes? quia oblitus est mei populus
meus, frustra libantes et impingentes
in viis suis et in semitis seculi ut am
bularent per eas in itinere non trito ut
fieret terra eorum in desolationem et in
sibilum sempiternum. Omnis qui preterierit
per eam obstupescet et movebit caput
suum. Sicut ventus urens dispergam eos
coram inimico. Dorsum et non faciem ostendam
eis in die perditionis eorum. Et dixerunt:
Venite cogitemus contra Ieremiam cogi
tationes. Non enim peribit lex a sacer
dote neque consilium a sapiente nec sermo a
propheta. Venite percutiamus eum lingua
et non attendamus ad universos sermones
eius. Attende domine ad me et audi vo
cem adversariorum meorum. Numquid redditur
pro bono malum quia foderunt foveam anime
mee? Recordare quod steterim in conspectu
tuo ut loquerer pro eis bonum et aver
terem indignationem tuam ab eis. Propterea
da filios eorum in famem et deduc eos
in manus gladii. Fiant uxores eorum abs
que liberis et vidue et viri eorum inter
ficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur
gladio in prelio. Audiatur clamor
de domibus eorum. Adduces enim super eos la
tronem repente quia foderunt foveam
ut caperent me et laqueos absconderunt
pedibus meis. Tu autem domine scis
omne consilium eorum adversum me in mor
tem. Ne propitieris iniquitati eorum et pec
catum eorum a facie tua non deleatur.
Fiant corruentes in conspectu tuo in tempore
furoris tui abutere eis.

XIX

Hec dicit dominus: Vade et accipe
lagunculam figuli testeam a se
nioribus populi et a senioribus sacer
dotum et egredere ad vallem filiorum
Ennon que est iuxta introitum porte

fictilis et predicabis ibi verba que ego loquar ad te, et dices: Audite verbum domini reges iuda et habitatores ierusalem: Hec dicit dominus exercituum deus israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius eo quod dereliquerint me et alienum fecerint locum istum et libaverint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges iuda et repleverunt locum istum sanguine innocentum et edificaverunt excelsa baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum baalim que non precepi nec locutus sum nec ascenderunt in cor meum. Idcirco ecce dies veniunt dicit dominus et non vocabitur amplius locus iste tophet et vallis filii ennon sed vallis occisionis, et dissipabo consilium iude et ierusalem in loco isto et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum et in manu querentium animas eorum. Et dabo cadavera eorum escam volatilibus celi et bestiis terre et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum omnis qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super universa plaga eius et cibabo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum suarum et unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione et in angustia in qua concludent eos inimici eorum et qui querunt animas eorum. Et conteres lagunculam in oculis virorum qui ibunt tecum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum: Sic conteram populum istum et civitatem istam sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra instaurari et in tophet sepelientur eo quod non sit alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco huic ait dominus et habitatoribus eius, ut ponam civitatem istam sicut tophet, et erunt domus ierusalem et domus regum iuda sicut locus tophet immunde omnes domus in quarum domatibus sacrificaverunt omni militie celi et libaverunt libamina diis alienis. Venit autem Ieremias de tophet quo miserat eum dominus ad prophetandum et stetit in atrio domus domini, et dixit ad omnem populum: Hec dicit dominus exercituum deus israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc et super omnes urbes eius universa mala que locutus sum adversum eam, quoniam induraverunt cervicem suam ut non audirent sermones meos.

XX

Et audivit phassur filius emmer sacerdos qui constitutus erat princeps in domo domini ieremiam prophetantem sermones istos et percussit phassur Ieremiam prophetam et misit eum in nervum quod erat in porta beniamin superiori in domo domini. Cumque illuxisset in crastinum eduxit phassur Ieremiam de nervo. Et dixit ad eum Ieremias: Non phassur vocavit dominus nomen tuum sed pavorem undique. Quia hec dicit dominus: Ecce ego dabo te in pavorem te et omnes amicos tuos et corruent gladio inimicorum suorum et oculi tui videbunt et omnem iudam dabo in manum regis babilonis et traducet eos in babilonem et percutiet eos in gladio et dabo universam substantiam civitatis huius et omnem laborem eius omneque pretium et cunctos thesauros regum iuda dabo in manum inimicorum eorum et diripient eos et tollent et ducent in babilonem. Tu autem phassur et omnes habitatores domus tue ibitis in captivitatem et in babilonem venies et ibi morieris ibique sepelieris tu et omnes amici tui quibus prophetasti mendacium. Seduxisti me domine et seductus sum fortior me fuisti et invaluisti. Factus sum in derisum tota die omnes subsannant me quia iam olim loquor vociferans iniquitatem et vastitatem clamito et factus est michi sermo domini in obprobrium et in derisum tota die. Et dixi: non recordabor eius neque loquar ultra in nomine illius et factus est in corde meo quasi ignis estuans claususque in ossibus meis et defeci ferre non sustinens. Audivi enim contumelias multorum et terrorem in circuitu. Persequimini et persequamur eum

ab omnibus viris qui erant paci-
fici mei custodientes latus meum
si quo decipiatur et prevaleamus
adversus eum et consequamur ultionem ex
eo. Dominus autem mecum est tamquam bella-
tor fortis et non timebo idcirco qui
persequuntur me cadent et infirmi
erunt et confundentur vehementer quia non
intellexerunt obprobrium sempiternum quod
numquam delebitur. Et tu domine exerci-
tuum probator iusti qui vides re-
nes et cor videam queso ultionem
tuam ex eis tibi enim revelavi
causam meam. Cantate domino lau-
date dominum quia liberavit animam pau-
peris de manu malorum. Maledic-
ta dies in qua natus sum dies
in qua peperit me mater mea non
sit benedicta. Maledictus vir qui
annuntiavit patri meo dicens natus
est tibi puer masculus et quasi gau-
dio letificavit eum. Sit homo ille ut
sunt civitates quas subvertit dominus
et non penituit eum audiat cla-
morem mane et ululatum in tempore me-
ridiano qui me non interfecit
a vulva ut fieret mihi mater mea sepul-
crum et vulva eius conceptus eternus. Quare
de vulva egressus sum ut viderem la-
borem et dolorem et consumerentur in con-
fusione dies mei. XXI

Verbum quod factum est ad Iere-
miam a domino quando misit ad eum
rex Sedechias Phassur filium
Melchie et Sophoniam filium
Maasie sacerdotem dicens Interroga
pro nobis dominum quia Nabuchodonosor rex
Babilonis preliatur adversum nos si
forte faciat nobiscum dominus secundum
omnia mirabilia sua et recedet a no-
bis. Et dixit Ieremias ad eos Sic di-
cetis Sedechie. Hec dicit dominus deus
Israel Ecce ego convertam vasa belli
que in manibus vestris sunt et quibus
vos pugnatis adversum regem Babi-
lonis et Caldeos qui obsident
vos in circuitu murorum et congregabo
ea in medio civitatis huius. Et debel-
labo ego vos in manu extenta et in
brachio forti et in furore et in indig-
natione et in ira grandi et percutiam habi-
tatores civitatis huius homines et
bestie peste magna morien-
tur. Et post hec ait dominus dabo Sedechiam
regem Iuda et servos eius et populum qui dere-
licti sunt in civitate hac a peste et gla-
dio et fame in manu Nabuchodonosor
regis Babilonis et in manu inimicorum eorum
et in manu querentium animas eorum et percu-
tiet eos in ore gladii et non flectetur
neque parcet neque miserebitur. Et ad populum
hunc dices Hec dicit dominus Ecce ego
do coram vobis viam vite et viam
mortis. Qui habitaverit in urbe hac morietur
gladio et fame et peste. Qui autem
egressus fuerit et transfugerit ad Calde-
os qui obsident vos vivet
et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim
faciem meam super civitatem hanc in
malum et non in bonum ait dominus
in manu regis Babilonis dabitur
et comburet eam igni. Et domui regis
Iuda Audite verbum domini domus David
hec dicit dominus Iudicate mane iu-
dicium et eruite vi oppressum de manu
calumpniantis ne forte egrediatur ut
ignis indignatio mea et succendatur
et non sit qui extinguat propter malitiam
studiorum vestrorum. Ecce ego ad te habita-
tricem vallis solide atque campestris
ait dominus qui dicitis quis percutiet
nos et quis ingredietur domos
nostras. Et visitabo super vos iuxta fru-
ctum studiorum vestrorum dicit dominus et succen-
dam ignem in saltu eius et devorabit omnia in circuitu eius.

Hec dicit dominus XXII Descende in domum regis Iuda
et loqueris ibi verbum hoc et dices Au-
di verbum domini rex Iuda qui sedes super
solium David tu et servi tui et populus
tuus qui ingredimini per portas istas.
Hec dicit dominus Facite iudicium et
iustitiam et liberate vi oppressum
de manu calumpniantis et advenam

et pupillum et viduam nolite contri-
stari neque opprimatis inique et sangui-
nem innocentem ne effundatis in loco isto.
Si enim facientes feceritis verbum istud ingre-
dientur per portas domus huius reges
sedentes de genere David super thronum
eius et ascendentes currus et equos
ipsi et servi et populus eorum. Quod si non audie-
ritis verba haec in memet ipso iuravi di-
cit dominus quia in solitudinem erit
domus haec. Quia haec dicit dominus super domum regis
Iuda. Galaad tu mihi caput Libani
si non posuero te in solitudinem ur-
bes inhabitabiles et sanctificabo super te
interficientem virum et arma eius
et succident electas cedros tuas
et praecipitabunt in ignem. Et pertransibunt
gentes multae per civitatem hanc et dicet
unusquisque proximo suo Quare fecit
dominus sic civitati huic grandi. Et
respondebunt eo quod dereliquerint pactum domini
dei sui et adoraverint deos alienos et
servierint eis. Nolite flere mortuum neque
lugeatis super eum fletu plangite eum
qui egreditur quia non revertetur ultra
neque videbit terram nativitatis suae.
Quia haec dicit dominus deus ad Sellum
filium Iosie regem Iuda qui regnavit
pro Iosia patre suo qui egressus est de
loco isto non revertetur huc amplius sed
in loco ad quem transtuli eum ibi morietur
et terram istam non videbit amplius.
Ve qui edificat domum suam in iniusti-
tia et cenacula sua non in iudi-
cio amicum suum opprimit frustra et merce-
dem eius non reddet ei. Qui dicit edifi-
cabo mihi domum latam et cenacu-
la spaciosa. Qui aperit sibi fenestras
domus et facit laquearia cedrina
pingitque sinopide. Numquid regnabis
quoniam confers te cedro pater tuus numquid
non comedit et bibit et fecit iudicium
et iusticiam tunc cum bene erat ei. Iudicavit causam
pauperis et egeni in bonum suum. Numquid
non ideo quia cognovit me dicit dominus.
Tui vero oculi et cor ad avariciam et
ad sanguinem innocentem fundendum et ad
calumpniam et ad cursum mali operis.
Propterea haec dicit dominus ad Ioachim fi-
lium Iosie regem Iuda non plangent

eum ve frater et ve soror non
concrepabunt ei ve domine et ve in-
clite. Sepultura asini sepelietur
putrefactus et proiectus extra por-
tas Ierusalem. Ascende Libanum et cla-
ma et in Basan da vocem tuam et
clama ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui. Locutus sum
ad te in abundantia tua dixisti
non audiam. Haec est via tua ab adule-
scentia tua quia non audisti vocem
meam. Omnes pastores tuos pascet
ventus et amatores tui in captivi-
tatem ibunt et tunc confunderis et erube-
sces ab omni malicia tua. Quae sedes
in Libano et nidificas in ce-
dris quomodo congemuisti cum venissent
tibi dolores quasi dolores parturientis.
Vivo ego dicit dominus quia si fuerit
Iechonias filius Ioachim regis Iuda
anulus in dextera manu mea inde
evellam eum et dabo te in manu
quaerentium animam tuam et in manu
quorum tu formidas faciem et in
manu Nabuchodonosor regis Babilonis
et in manu Chaldeorum et mittam te
et matrem tuam quae genuit te
in terram alienam in qua nati non estis
ibique moriemini et ad terram ad quam
elevant animam suam ut revertantur
illuc non revertentur. Numquid vas fic-
tile atque contritum vir iste Iechonias numquid
vas absque omni voluptate. Quare
abiecti sunt ipse et semen eius et proiecti
in terram quam ignoraverunt. Terra terra
terra audi verbum domini. Haec dicit dominus
Scribe virum istum sterilem virum qui
in diebus suis non prosperabitur nec enim
erit vir de semine eius qui sedeat super
solium David et potestatem habeat ultra

Ve pastoribus in Iuda. XXIII

qui disperdunt et dilacerant
gregem pascuae meae dicit
dominus. Ideo haec dicit dominus deus Israel
ad pastores qui pascunt populum
meum vos dispersistis gregem meum
et eiecistis eos et non visitastis
eos. Ecce ego visitabo super vos
maliciam studiorum vestrorum ait dominus

et ego congregabo reliquias gregis mei
de omnibus terris ad quas eiecero eos il-
luc, et convertam eos ad rura sua et
crescent et multiplicabuntur et suscita-
bo super eos pastores et pascent eos
non formidabunt ultra et pavebunt
et nullus querebitur ex eis dicit dominus
Ecce dies veniunt dicit dominus et su-
scitabo David germen iustum et reg-
nabit rex et sapiens erit et faciet iudi-
cium et iusticiam in terra. In diebus
illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit
confidenter, et hoc est nomen quod vocabunt
eum dominus iustus noster. Propter hoc ecce di-
es veniunt dicit dominus et non dicent
ultra vivit dominus qui eduxit fi-
lios Israel de terra Egypti. Sed vivit
dominus qui eduxit et adduxit
semen domus Israel de terra aquilonis
et de cunctis terris ad quas eiecero eos
illuc et habitabunt in terra sua, et ad
prophetas contritum est cor meum
in medio mei contremuerunt omnia
ossa mea, factus sum quasi vir ebrius
et quasi homo madidus vino a facie do-
mini et a facie verborum sanctorum eius quia
adulteriis repleta est terra quia a
facie maledictionis luxit terra are-
facta sunt arva deserti factus est cursus
eorum malus et fortitudo eorum dissimilis.
Propheta namque et sacerdos polluti sunt
et in domo mea inveni malum eorum
ait dominus. Ideo via eorum erit quasi lu-
bricum in tenebris impellentur enim
et corruent in ea. Afferam enim super
eos mala annum visitationis eorum
ait dominus, et in prophetis Samarie
vidi fatuitatem et prophetabant in Ba-
al, et decipiebant populum meum Israel.
Et in prophetis Ierusalem vidi similitu-
dinem adulterantium et iter mendacii, et
confortaverunt manus pessimorum ut non
converteretur unusquisque a malicia sua
facti sunt mihi omnes Sodoma et omnes
habitatores eius quasi Gomorra. Propterea
hec dicit dominus exercituum ad prophetas
Ecce ego cibabo vos absinthio, et po-
tabo vos felle, a prophetis enim Ierusalem
egressa est pollucio super omnem

terram. Hec dicit dominus exercituum: Nolite au-
dire verba prophetarum qui prophetant vobis,
et decipiunt vos visionem cordis sui
loquuntur non de ore domini dicunt his
qui blasphemant me locutus est do-
minus pax erit vobis et omni qui am-
bulat in pravitate cordis sui dixe-
runt non veniet super vos malum. Quis
enim affuit in consilio domini et vidit
et audivit sermonem eius, quis conside-
ravit verbum illius et audivit. Ecce tur-
bo dominice indignationis egredietur et
tempestas erumpens super caput impi-
orum veniet et non revertetur furor domini
usque dum faciat et usque dum compleat
cogitationem cordis sui. In novissimis
diebus intelligetis consilium eius. Non
mittebam prophetas et ipsi currebant non
loquebar ad eos et ipsi prophetabant.
Si stetissent in consilio meo et nota feci-
ssent verba mea populo meo avertissem
utique eos a via sua mala, et a pes-
simis cogitationibus suis. Putas ne
deus e vicino sum ego dicit dominus et
non deus de longe. Si occultabitur
vir in absconditis et non ego non vide-
bo eum dicit dominus. Numquid non celum
et terram ego impleo ait dominus. Au-
divi que dixerunt prophete prophetantes
in nomine meo mendacium atque dicentes
Somniavi somniavi usque quo istud in cor-
de est prophetarum vaticinancium menda-
cia et prophetancium seductiones cordis
sui qui volunt facere ut obliviscatur
populus meus nominis mei propter somnia
eorum que narrat unusquisque ad proximum
suum sicut obliti sunt patres eorum nominis
mei propter Baal. Propheta qui habet som-
pnium narret sompnium, et qui habet
sermonem meum, loquatur sermonem meum
vere. Quid paleis ad triticum dicit do-
minus. Numquid non verba mea sunt qua-
si ignis ardens dicit dominus et quasi ma-
lleus conterens petram. Propterea ecce
ego ad prophetas ait dominus qui furantur
verba mea unusquisque a proximo suo.
Ecce ego ad prophetas ait dominus qui assu-
munt linguas suas et aiunt dicit
dominus. Ecce ego ad prophetas sompni-
antes mendacium ait dominus

qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum in mendacio suo et in miraculis suis cum ego non misissem eos nec mandassem eis qui nichil profuerunt populo huic dicit dominus. Si igitur interrogaverit te populus iste vel propheta aut sacerdos dicens quod est onus domini dices ad eos vos estis onus proiciam quippe vos dicit dominus. et propheta et sacerdos et populus qui dicit onus domini visitabo super virum illum et super domum eius. Hec dicetis unusquisque ad proximum suum et ad fratrem suum quid respondit nobis dominus et quid locutus est dominus et onus domini ultra non memorabitur quia onus erit unicuique sermo suus. Et pervertistis verba dei viventis domini exercituum dei nostri. Hec dices ad prophetam quid respondit tibi dominus et quid locutus est dominus. Si autem onus domini dixeritis propter hoc hec dicit dominus quia dixistis sermonem istum onus domini et misi ad vos dicens nolite dicere onus domini propterea ecce ego tollam vos portans et derelinquam vos et civitatem quam dedi vobis et patribus vestris a facie mea et dabo vos in obprobrium sempiternum et ignominiam eternam que numquam oblivione delebitur. XXIIII

Ostendit michi dominus et ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum domini postquam transtulit nabuchodonosor rex babilonis iechoniam filium ioachim regem iuda et principes eius et fabrum et inclusorem de ierusalem et adduxit eos in babilonem. Et calathus unus ficus bonas habebat nimis ut solent esse ficus primi temporis et calathus unus ficus habebat malas nimis que comedi non poterant eo quod essent male. et dixit dominus ad me quid tu vides Jeremia et dixi ficus ficus bonas bonas valde et malas malas valde que comedi non possunt eo quod sint male. Et factum est verbum domini ad me dicens hec dicit dominus deus israel sicut ficus hee bone sic cognoscam transmigrationem iuda quam emisi de loco isto in terram chaldeorum in bonum. Et ponam oculos meos super eos ad placandum. Et reducam eos in terram hanc et edificabo eos et non destruam et plantabo eos et non evellam. Et dabo eis cor ut sciant me quia ego sum dominus et erunt michi in populum et ego ero eis in deum quia revertentur ad me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime que comedi non possunt eo quod sint male hec dicit dominus sic dabo sedechiam regem iuda et principes eius et reliquos de ierusalem qui remanserunt in urbe hac et qui habitant in terra egipti et dabo eos in vexationem afflictionemque omnibus regnis terre in obprobrium et in parabolam et in proverbium et in maledictionem in universis locis ad que eieci eos. Et mittam in eos gladium et famem et pestem donec consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum. XXV

Verbum quod factum est ad Jeremiam de omni populo iuda in anno quarto ioachim filii iosie filii regis iuda ipse est annus primus nabuchodonosor regis babilonis quod locutus est Jeremias propheta ad omnem populum iuda et ad universos habitatores ierusalem dicens. A tertiodecimo anno regis iosie filii amon regis iuda usque ad diem hanc iste est tertius et vicesimus annus factum est verbum domini ad me et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens et non audistis. Et misit dominus ad vos omnes servos suos prophetas consurgens diluculo mittensque et non audistis neque inclinastis aures vestras ut audiretis cum diceret. Revertimini unusquisque a via sua mala et a pessimis cogitationibus vestris et habitabitis in terra quam dedit vobis dominus et patribus vestris a seculo et usque in seculum et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis adoretisque eos neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum et non affligam vos et non audistis me dicit dominus ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus exercituum pro eo quod non audistis verba mea ecce ego mittam et assumam omnes cognationes aquilonis ait dominus

et Nabuchodonosor regem babilonis
servum meum et adducam eos super ter-
ram istam et super habitatores eius
et super omnes naciones que in
circuitu illius sunt et interficiam eos
et ponam eos in stuporem et
in sibilum et in solitudines sempi-
ternas perdamque ex eis vocem gau-
dii et vocem leticie et vocem sponsi
et vocem sponse vocem mole et lu-
men lucerne et erit universa terra eius
in solitudinem et in stuporem et
servient omnes gentes iste regi babi-
lonis septuaginta annis Cumque
completi fuerint septuaginta anni
visitabo super regem babilonis
et super gentem illam dicit dominus
iniquitatem eorum et super terram caldeorum
et ponam illam in solitudines
sempiternas et adducam super terram illam
omnia verba mea que locutus sum contra
eam omne quod scriptum est in libro isto
quecumque prophetavit Jeremias adversum
omnes gentes quia servierunt eis cum essent
multe gentes et reges magni
et reddam eis secundum opera eorum et secundum
facta manuum suarum quia sic dicit do-
minus exercituum deus israel Sume ca-
licem vini furoris huius de manu
mea et propinabis de illo cunctis gen-
tibus ad quas ego mittam te et bi-
bent et turbabuntur et insanient
a facie gladii quem ego mittam
inter eos Et accepi calicem de
manu domini et propinavi cunctis gen-
tibus ad quas misit me dominus Jheru-
salem et cunctis civitatibus iuda et re-
gibus eius et principibus eius ut darem
eos in solitudinem et in stuporem
et in sibilum et in maledictionem
sicut est dies ista pharaoni regi e-
gypti et servis eius et principibus eius
et omni populo eius et universis generaliter cunc-
tis et regibus terre ausitidis et cunc-
tis regibus terre philistiim et as-

calonem et gaze et accaron et re-
liquiis azoti et idumee et moab
et filiis amon et cunctis regi-
bus tyri et cunctis regibus sidonis
et regibus terre insularum que sunt trans m-
are Dedan et thema et buz et
universis qui attonsi sunt in coma et
cunctis regibus arabie et cunctis re-
gibus occidentis qui habitant in deser-
to et cunctis regibus zambri et cunctis
regibus helam et cunctis regibus me-
dorum et cunctis regibus aquilonis de
prope et de longe unicuique contra
fratrem suum et omnibus regnis terre que
super faciem eius sunt et rex zezach
bibet post eos Et dices ad eos hec
dicit dominus exercituum deus israel
bibite et inebriamini et vomite
et cadite neque surgatis a facie gl-
adii quem ego mittam inter vos Cum-
que noluerint accipere calicem de ma-
nu tua ut bibant dices ad eos hec
dicit dominus exercituum deus israel
bibentes bibetis quia ecce in civita-
te in qua invocatum est nomen meum
Ego incipio affligere et vos quasi in-
nocentes inmunes eritis non eritis in-
munes Gladium enim voco super
omnes habitatores terre dicit dominus
exercituum Et tu prophetabis ad eos
omnia verba hec et dices ad illos do-
minus de excelso rugiet et de habitacu-
lo sancto suo dabit vocem suam et rugi-
ens rugiet super decorem suum Cele-
uma quasi calcantium in torcularibus
concinetur adversus omnes habitato-
res terre pervenit sonitus usque ad extre-
ma terre quia iudicium domino cum gentibus
iudicatur ipse cum omni carne impi-
os tradidi gladio dicit dominus
Hec dicit dominus exercituum Ecce a-
fflictio egredietur de gente
in gentem et turbo magnus egredietur
a summitatibus terre Et erunt interfecti domini
in die illa a summo terre usque ad

summum eius non plangentur neque colli
gentur neque sepelientur In sterqui
linio super faciem terre iacebunt Ulula
te pastores et clamate et aspergite
vos cinere optimates gregis quia com
pleti sunt dies vestri ut interficiamini et
dissipationes vestre et cadetis quasi vasa
preciosa Et peribit fuga a pastoribus et
salvacio ab optimatibus gregis Vox
clamoris pastorum et ululatus optima
tum gregis quia vastavit dominus pascu
a eorum et conticuerunt arva pacis a fa
cie ire furoris domini Dereliquit quasi leo
tabernaculum suum quia facta est terra eorum in
desolacionem a facie ire columbe et a fa
cie ire furoris domini

XXVI

In principio regni ioachim filii
iosie regis iuda factum est verbum ist
ud ad Jeremiam a domino dicens Hec dicit
dominus Sta in atriis domus domini et loque
ris ad omnes civitates iuda de quibus
veniunt ut adorent in domo domini univer
sos sermones quos ego mandavi tibi ut lo
quaris ad eos Noli subtrahere verbum si forte
audiant et convertantur unusquisque a via
sua mala et peniteat me mali quod
cogitavi facere eis propter maliciam stu
diorum eorum Et dices ad eos Hec dicit
dominus Si non audieritis me ut ambu
letis in lege mea quam dedi vobis
ut audiatis sermones servorum meorum
prophetarum quos ego misi ad vos de nocte
consurgens et dirigens et non audistis Da
bo domum istam sicut silo et urbem hanc
dabo in maledictionem cunctis gentibus
terre Audierunt sacerdotes et prophete
et omnis populus Jeremiam loquentem ver
ba hec in domo domini Cumque complesset
Jeremias loquens omnia que preceperat ei do
minus ut loqueretur ad universum populum ap
prehenderunt eum sacerdotes et prophete
et omnis populus dicentes Morte moria
tur Quare prophetavit in nomine domini dicens
Sicut silo erit domus hec et urbs ista
desolabitur eo quod non sit habitator Et
congregatus est omnis populus adversus Jeremiam
in domo domini Et audierunt principes
iuda omnia verba hec Et ascenderunt
de domo regis in domum domini
et sederunt in introitu porte domus
domini nove Et locuti sunt sacerdotes et pro
phete ad principes et ad omnem populum
dicentes Iudicium mortis est viro hu
ic quia prophetavit adversus civitatem istam
sicut audistis auribus vestris Et ait
Jeremias ad omnes principes et ad uni
versum populum dicens Dominus misit me
ut prophetarem ad domum istam et ad
civitatem hanc omnia verba hec que audistis
Nunc ergo bonas facite vias vestras
et studia vestra et audite vocem domini
dei vestri et penitebit dominum mali
quod locutus est adversum vos Ego autem
ecce in manibus vestris sum facite
mihi quod bonum et rectum sit in oculis vestris
Verumtamen scitote et cognoscite quod si oc
cideritis me sanguinem innocentem
tradetis contra vosmetipsos et contra ci
vitatem istam et habitatores eius In
veritate enim misit me dominus ad vos
ut loquerer in auribus vestris omnia
verba hec Et dixerunt principes et omnis
populus ad sacerdotes et prophetas Non est
viro huic iudicium mortis quia in nomine
domini dei nostri locutus est ad nos
Surrexerunt ergo viri de senioribus terre
et dixerunt ad omnem cetum populi loquen
tes Micheas de morasthi fuit
propheta in diebus ezechie regis iuda
Et ait ad omnem populum iude dicens
Hec dicit dominus exercituum Sion quasi ager
arabitur et ierusalem in acervum lapidum
erit et mons domus domini in excelsa
silvarum Numquid morte condempnavit
eum ezechias rex iuda Et omnis iuda
numquid non timuerunt dominum et depre
cati sunt faciem domini et penituit do
minum mali quod locutus erat adversus
eos Itaque nos facimus malum gran
de contra animas nostras Fuit quoque vir
prophetans in nomine domini urias filius
semei de cariathiarim et prophetavit ad
versus civitatem istam et adversus terram
hanc iuxta universa verba Jeremie et

audivit rex Ioachim et omnes potentes et principes verba hec. Et quesivit rex Ioachim interficere eum. Et audivit Urias et timuit fugitque et ingressus est Egiptum. Et direxit rex Ioachim viros in Egiptum Elnathan filium Achobor et viros cum eo in Egiptum. Et eduxerunt Uriam de Egipto et adduxerunt eum ad regem Ioachim et percussit eum gladio et proiecit cadaver eius in sepulcris vulgi ignobilis. Igitur manus Aichan filii Saphan fuit cum Ieremia: ut non traderetur in manus populi et interficerent eum. In principio regni Ioachim filii Iosie regis Iuda factum est verbum istud ad Ieremiam a Domino dicens XXVII

Hec dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula et cathenas et pones eas in collo tuo et mittes eas ad regem Edom et ad regem Moab et ad regem filiorum Amon et ad regem Tyri et ad regem Sydonis in manu nunciorum qui venerunt Ierusalem ad Sedechiam regem Iuda et precipies eis ut ad dominos suos loquantur. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci terram et homines et iumenta que sunt super faciem universe terre in fortitudine mea magna et in brachio extento meo et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babilonis servi mei. Insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. Et servient ei omnes gentes et filio eius et filio filii eius donec veniat tempus terre eius et ipsius et servient ei gentes multe et reges magni. Gens autem et regnum quod non servierit Nabuchodonosor regi Babilonis. Et quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis Babilonis in gladio in fame et in peste visitabo super gentem illam dicit Dominus donec consumam eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divinos et sompniatores et augures et maleficos qui dicunt vobis: Non servietis regi Babilonis quia mendacium prophetant vobis ut longe faciant vos de terra vestra et eiciant vos et pereatis. Porro gens que subiecerit cervicem suam sub iugo regis Babilonis et servierit ei dimittam eam in terra sua dicit Dominus et colet eam et habitabit in ea. Et ad Sedechiam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens: Subicite colla vestra sub iugo regis Babilonis et servite ei et populo eius et vivetis. Quare moriemini tu et populus tuus gladio et fame et peste sicut locutus est Dominus ad gentem que servire noluerit regi Babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babilonis quia mendacium ipsi loquuntur vobis quia non misi eos ait Dominus et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter ut eiciant vos et pereatis tam vos quam prophete qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens: Hec dicit Dominus Deus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Babilone nunc cito. Mendacium enim prophetant vobis. Nolite ergo audire eos sed servite regi Babilonis ut vivatis. Quare datur hec civitas in solitudinem? Et si prophete sunt et est verbum Domini in eis occurrant Domino exercituum ut non veniant vasa que derelicta fuerant in domo Domini et in domo regis Iuda et in Ierusalem in Babilonem. Quia hec dicit Dominus exercituum ad columpnas et ad mare et ad bases et ad reliquias vasorum que remanserunt in civitate hac que non tulit Nabuchodonosor rex Babilonis cum transferret Iechoniam filium Ioachim regem Iuda et Ierusalem in Babilonem et omnes optimates Iuda et Ierusalem. Quia hec dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa que derelicta sunt in domo Domini et in domo regis Iuda et Ierusalem in Babilonem.

Babilonis

transferentur et ibi erunt usque ad diem visitationis sue dicit dominus et afferri faciam ea et restitui in loco isto. XXVIII

Et factum est in anno illo in principio regni Sedechie regis Iuda in anno quarto in mense quinto dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Contrivi iugum regis Babilonis. Adhuc duo anni dierum et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus domini que tulit Nabuchodonosor rex Babilonis de loco isto et transtulit ea in Babilonem. Et Iechoniam filium Ioachim regem Iuda et omnem transmigrationem Iuda qui ingressi sunt in Babilonem ego convertam ad locum istum dicit dominus. Conteram enim iugum regis Babilonis. Et dixit Ieremias propheta ad Ananiam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi qui stabant in domo domini. Et ait Ieremias propheta Ananie: Amen sic faciat dominus; suscitet dominus verba tua que prophetasti ut referantur vasa in domum domini et omnis transmigratio de Babilone ad locum istum. Verumtamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus universi populi. Prophete qui fuerunt ante me et ante te ab initio prophetaverunt super terras multas et super regna magna de prelio et de afflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem cum venerit verbum eius scietur propheta quem misit dominus in veritate. Et tulit Ananias propheta catenam de collo Ieremie prophete et confregit eam. Et ait Ananias propheta in conspectu omnis populi dicens: Hec dicit dominus: Sic confringam iugum Nabuchodonosor regis Babilonis post duos annos dierum de collo omnium gentium. Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum domini ad Ieremiam postquam confregit Ananias propheta catenam de collo Ieremie prophete dicens: Vade et dices Ananie: Hec dicit dominus: Catenas ligneas contrivisti et facies pro eis catenas ferreas. Quia hec dicit dominus exercituum deus Israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum ut serviant ei insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit Ieremias propheta Nabuchodonosor regi Babilonis et serviant ei insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit Ieremias propheta ad Ananiam prophetam: Audi Anania: Non misit te dominus et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Ideo hec dicit dominus: Ecce ego mittam te a facie terre. Hoc anno morieris; adversum enim dominum locutus es. Et mortuus est Ananias propheta in anno illo mense septimo. XXIX

Et hec sunt verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem traduxerat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babilonem, postquam egressus est Iechonias rex et domina et eunuchi et principes Iuda et Ierusalem et faber et inclusor de Ierusalem in manu Elasa filii Saphan et Gamarie filii Helcie, quos misit Sedechias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Babilonis in Babilonem dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israel omni transmigrationi quam transtuli de Ierusalem in Babilonem: Edificate domos et habitate et plantate ortos et comedite fructum eorum. Accipite uxores et generate filios et filias. Date filiis vestris uxores et filias vestras date viris et pariant filios et filias et multiplicamini et nolite esse pauci numero. Et querite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci et orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit pax vestra. Hec enim dicit dominus

exercituum deus israel Non vos sed
ucant prophete vestri qui sunt in me
dio vestrum et divini vestri et ne atte
datis ad sompnia vestra que vos
sompniatis quia falso ipsi prophetant vo
bis in nomine meo et non misi e
os dicit dominus quia hec dicit do
minus Cum ceperint impleri in ba
bilone lxx anni visitabo super
vos et suscitabo super vos verbum meum bonum et reducam
vos ad locum istum ego enim scio cogi
taciones quas cogito ait dominus
cogitaciones pacis et non afflictionis
ut dem vobis finem et pacienciam et
invocabitis me et ibitis et adora
bitis me et exaudiam vos queretis
me et invenietis Cum quesieritis me
in toto corde vestro et inveniar a
vobis dicit dominus Et reducam
captivitatem vestram et congregabo vos
de universis gentibus et de cunctis locis
ad que expuli dicit dominus et re
verti vos faciam de loco ad quem trans
migrare vos feci Quia dixistis
suscitabit nobis dominus prophetas in ba
bilone Quia hec dicit dominus ad
regem qui sedet super solium david
et ad omnem populum habitatorem ur
bis huius ad fratres vestros qui non sunt
egressi nobiscum in transmigracionem
hec dicit dominus exercituum Ecce ego
mittam in eos gladium famem et
pestem et ponam eos quasi ficus ma
las que comedi non possunt eo quod pessime
sint et persequar eos in gladio et
fame et pestilencia et dabo eos in
vexacionem universis regnis terre in ma
ledictionem et in stuporem et in sibi
lum et in obprobrium cunctis gentibus
ad quas ego eieci eos eo quod non
audierunt verba mea dicit dominus
que misi ad eos per servos meos prophetas
de nocte consurgens mittens et
non audistis dicit dominus vos ergo
audite verbum domini omnis transmigracio
quam misi de iherusalem in babilonem
hec dicit dominus exercituum deus israel
ad achab filium chulie et ad sede
chiam filium maasie qui prophetant vo
bis in nomine meo mendacium Ecce
ego tradam eos in manus Nabucho
donosor regis babilonis et percuciet
eos in oculis vestris et assumetur ex
eis maledictio omni transmigracioni
iuda que est in babilone dicencium
Ponat te dominus sicut sedechiam et
sicut achab quos frixit rex babilo
nis in igne pro eo quod fecerunt stulti
ciam in israel et mechati sunt in uxores
amicorum suorum et locuti sunt verbum in
nomine meo mendacium quod non manda
vi eis Ego sum iudex et testis dicit
dominus Et ad semeiam neelamitem
dices hec dicit dominus exercituum
deus israel pro eo quod misisti in nomine
tuo libros ad omnem populum qui est
in iherusalem et ad sophoniam filium
maasie sacerdotem et ad universos
sacerdotes dicens Dominus dedit te
sacerdotem pro ioiada sacerdote ut sis
dux in domo domini super omnem are
pticium virum et prophetantem et mittas
eum in nervum et in carcerem et nunc
quare non increpasti Jeremiam anathotiten
qui prophetat vobis quia super hoc mi
sit ad nos in babilonem dicens lon
gum est edificate domos et habitate
et plantate ortos et comedite fru
ctum eorum Legit ergo sophonias sacer
dos librum istum in auribus Jeremie prophe
Et factum est verbum domini ad Jeremiam
dicens Mitte ad omnem transmigra
cionem dicens Hec dicit dominus ad seme
iam neelamitem pro eo quod prophetavit
vobis semeias et ego non misi eum
et vos fecit confidere in mendacio Ideo
hec dicit dominus Ecce ego visitabo
super semeiam neelamitem et super
semen eius non erit ei vir sedens in
medio populi huius et non videbit bo
num quod ego faciam populo meo ait do
minus quia prevaricacionem locutus est
adversus dominum

Hoc est verbum quod factum est XXX
ad Ieremiam dicens haec
dicit dominus deus israel Scribe tibi
omnia verba quae locutus sum ad te in
libro Ecce dies veniunt dicit dom
inus et convertam conversionem populi mei israel
et iuda ait dominus et convertam eos
ad terram quam dedi patribus eorum et po
ssidebunt eam Et haec verba quae locutus
est dominus ad israel et ad iudam quoniam
haec dicit dominus vocem terroris au
divimus formido et non est
pax Interrogate et videte si generat
masculus Quare ergo vidi omnis viri
manum super lumbum suum quasi parturi
entis et conversae sunt universae facies in aurugi
nem vae quia magna dies illa nec
est similis eius tempusque tribulationis est
iacob et ex ipso salvabitur Et erit in
die illa dominus conteram iugum eius
de collo tuo et vincula illius
disrumpam et non dominabuntur ei am
plius alieni sed servient domino deo suo
et david regi suo quem suscitabo
eis Tu ergo ne timeas serve meus
iacob ait dominus neque paveas israel
quia ecce ego salvabo te de terra lon
ginqua et semen tuum de terra cap
tivitatis eorum et revertetur iacob et qui
escet et cunctis affluet bonis et non
erit quem formidet quia ego tecum sum
ut salvem te ait dominus faciam
enim consummationem in cunctis gentibus in
quibus dispersi te Te autem non faciam
in consummationem sed castigabo te in iudi
cio ut non tibi videaris innoxius quia
haec dicit dominus insanabilis frac
tura tua pessima plaga tua non
est qui iudicet iudicium tuum ad al
ligandum curationum utilitas non est
tibi Omnes amatores tui obliti sunt tui
te quia non quaesierunt Plaga enim ini
mici percussi te castigatione crudeli propter
multitudinem iniquitatis tuae et propter dura

facta peccata tua Quid clamas su
per contritione tua insanabilis est dolor
tuus propter multitudinem iniquitatis tuae et
propter dura peccata tua feci haec tibi
Propterea omnes qui comedunt te de
vorabuntur et universi hostes tui in
captivitatem ducentur et qui te
vastant vastabuntur cunctosque
praedatores tuos dabo in praedam
Obducam enim cicatricem tibi et a
vulneribus tuis sanabo te dicit do
minus quia eiectam vocaverunt te sion
haec est enim quae non habebat requi
rentem Haec dicit dominus Ecce ego
convertam conversionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor et aedifica
bitur civitas in excelso suo et
templum iuxta ordinem suum fundabitur
et egredietur de eis laus vox
ludentium et multiplicabo eos et
non minuentur et glorificabo eos et
non attenuabuntur et erunt filii eius
sicut a principio et coetus eius coram me
permanebit et visitabo adversum
omnes qui tribulant eum et erit dux eius
ex eo et princeps de medio eius
producetur et applicabo eum et acce
det ad me Quis enim iste est qui
applicet cor suum ut appropinquet
mihi ait dominus et eritis mihi in
populum et ego ero vobis in deum Ecce
turbo domini furor
egrediens procella ruens in capite
impiorum conquiescet non avertet iram
indignationis domini donec fa
ciat et compleat cogitationem cordis sui
in novissimo dierum intelligetis ea

In illo tempore dicit dominus XXXI
Ero deus universis cognationibus
israel et ipsi erunt mihi in populum
Haec dicit dominus Invenit
gratiam in deserto populus qui re
manserat gladio vadet ad
requiem suam israel Longe dominus
apparuit mihi et in caritate perpetua

dilexi te ideo attraxi te mi-
seratus. Rursumque edificabo te et
edificaberis virgo israel. Adhuc or-
naberis tympanis tuis et egre-
dieris in choro ludentium et ad-
huc plantabis vineas tuas in
montibus samarie plantabunt plan-
tantes donec tempus veniat non
vindemiabunt quia erit dies in qua
clamabunt custodes in montibus
samarie et in monte effraim:
Surgite et ascendamus in syon ad
dominum deum nostrum quia hec dicit dominus
Exultate in leticia jacob et hinnite
contra caput gentium personate canite
et dicite Salva domine populum tuum re-
liquias israel. Ecce ego adducam eos
de terra aquilonis et congregabo eos
ab extremis terre. Inter quos erunt cecus
et claudus et pregnans et pariens simul
cetus magnus revertentium huc. In
fletu venient et in misericordia reducam eos
et adducam eos per torrentes aquarum
in via recta et non impinget in ea
quia factus sum israeli pater et effraim pri-
mogenitus meus est. Audite verbum domini
gentes et annunciate in insulis que procul
sunt et dicite Qui dispersit israel con-
gregabit eum et custodiet eum sicut pa-
stor gregem suum. Redemit enim dominus
jacob et liberavit eum de manu potentio-
ris et venient et laudabunt in monte
syon et confluent ad bona domini super
frumento vino et oleo et fetu pe-
corum et armentorum. Eritque anima eorum quasi
ortus irriguus et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro iuvenes
et senes simul et convertam luctum eorum
in gaudium et consolabor eos et le-
tificabo a dolore suo et inebriabo
animam sacerdotum pinguedine et populus
meus bonis meis adimplebitur:
ait dominus. Hec dicit dominus vox in
excelso audita est lamentationis et
fletus et luctus Rachel plorantis fi-
lios suos et nolentis consolari super
eos quia non sunt. Hec dicit dominus
compescat vox tua a ploratu et ocu-
li tui a lacrimis quia est merces operi tuo ait
dominus et revertentur de terra inimici et est
spes in novissimis tuis ait dominus et rever-
tentur filii ad terminos suos. Audiens audi-
vi effraim transmigrantem. Castigasti
me et eruditus sum et quasi iuvenculus indomi-
tus. Converte me et convertar quia tu es domi-
nus meus. Postquam enim convertisti me egi penitentiam
et postquam ostendisti michi percussi fe-
mur meum. Confusus sum et erubui quoniam
sustinui obprobrium adolescentie
mee. Si filius honorabilis michi effra-
im si puer delicatus quia ex quo lo-
cutus sum de eo adhuc recordabor eius.
Ideo conturbata sunt viscera mea super
eum miserans miserebor eius ait dominus.
Statue tibi speculam pone tibi ama-
ritudines. Dirige cor tuum in viam di-
rectam in qua ambulasti revertere virgo
israel revertere ad civitates istas tuas.
Usquequo deliciis dissolveris filia vaga
quia creavit dominus novum super terram femi-
na circumdabit virum. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum
istud in terra iuda et in urbibus eius
cum convertero captivitatem eorum. Be-
nedicat tibi dominus pulcritudo iusticie
mons sanctus et habitabunt in eo iudas
et omnes civitates eius simul agricole
et minantes greges quia inebriavi
animam lassam et omnem animam esurientem
saturavi. Ideo quasi de sompno sus-
citatus sum et vidi et sompnus meus dul-
cis michi. Ecce dies veniunt dicit dominus
et seminabo domum semine hominum et
semine iumentorum. Et sicut vigilavi su-
per eos ut evellerem et demolirer et di-
ssiparem et disperderem et affligerem
sic vigilabo super eos ut edificem et
plantem ait dominus. In diebus illis
non dicent ultra patres comederunt
uvam acerbam et dentes filiorum obstu-
puerunt sed unusquisque in iniquitate sua
morietur. Omnis homo qui comederit

uvam acerbam obstupescent dentes eius.
Ecce dies venient dicit dominus et feri-
am domui israel et domui iuda fedus
novum non secundum pactum quod pepigi cum
patribus vestris In die qua apprehendi
manum eorum ut educerem eos de terra
egipti pactum meum quod irritum fecerunt
et ego dominatus sum eorum dicit dominus. Sed
hoc erit pactum quod feriam cum domo
israel post dies illos. Dicit dominus da-
bo legem meam in visceribus eorum et
in corde eorum scribam eam et ero eis in
deum et ipsi erunt mihi in populum et non
docebit vir ultra proximum suum et vir
fratrem suum dicens Cognoscite dominum. Omnes
enim cognoscent me a minimo usque
ad maximum ait dominus quia propiciabor
iniquitatibus eorum et peccati eorum non ero me-
mor amplius. Hec dicit dominus qui
dat solem in lumine diei ordinem lune
et stellarum in lumine noctis qui turbat
mare et sonant fluctus eius dominus
exercituum nomen illi. Si defecerint le-
ges iste coram me dicit dominus
tunc et semen de israel deficiet ne sit
gens coram me cunctis diebus. Hec
dicit dominus Si mensurari potuerint
celi sursum et investigari fundamenta
terre deorsum et ego abiciam universum
semen israel propter omnia que fecerunt
dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit
dominus et edificabitur civitas a tur-
re ananehel usque ad portam angu-
li et exibit ultra normam mensure in
conspectu eius super collem gareb et circuibit
goatha et omnem vallem cadaverum
et cineris et universam regionem mortis
usque ad torrentem cedron et usque
ad angulum porte equorum orientalis
Sanctum domini non evelletur et non destru-
etur ultra in perpetuum. XXXII

Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino In anno x° sedechie re-
gis iuda Ipse est annus octavus
decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis
babilonis obsidebat ierusalem et
Ieremias propheta erat clausus in atrio
carceris qui erat in domo regis
iuda. Clauserat enim eum sedechi-
as rex iuda dicens Quare vati-
cinaris dicens Hec dicit dominus
Ecce ego dabo civitatem istam in
manu regis babilonis et capi-
et eam et sedechias rex iuda non
effugiet de manu caldeorum sed tra-
detur in manus regis babilonis et
loquetur os eius cum ore illius et oculi
eius videbunt illius et in babilonem
ducet sedechiam et ibi erit donec
visitem eum ait dominus. Si autem di-
micaveritis adversus caldeos nichil
prosperum habebitis. Et dixit Ieremias
Factum est verbum domini ad me dicens Ec-
ce anamiel filius sellum patruelis
tuus veniet ad te dicens Eme tibi
agrum meum qui est in anatoth tibi
enim competit ex propinquitate ut emas
eum. Et venit ad me ananael
filius patrui mei secundum verbum domini ad ve-
stibulum carceris Et ait ad me
posside agrum meum qui est in ana-
toth in terra beniamin quia tibi competit
hereditas et tu propinquior es ut possi-
deas. Intellexi autem quod verbum domini
esset. Et emi agrum ab ananael filio
patrui mei qui est in anatoth et
appendi ei argentum in stateram vij
stateres et decem argenteos et scrip-
si in libro et signavi et adhibui
testes et appendi argentum in state-
ra et accepi librum possessionis si-
gnatum et stipulationes et rata
et signa foris et dedi librum
possessionis baruch filio nerie
filii maasie in oculis ananael pa-
truelis mei et in oculis testium qui
scripti erant in libro emptionis in
oculis omnium iudeorum qui sedebant in
atrio carceris. Et precepi baruch

coram eis dicens hec dicit dominus
exercituum deus israel Sume libros
istos librum emptionis hunc signatum
et librum hunc qui apertus est et pone illos
in vase fictili ut permanere possint
diebus multis hec enim dicit dominus
exercituum deus israel Adhuc possidebuntur
domus et agri et vinee in
terra ista Et oravi ad dominum postquam
tradidi librum possessionis baruch
filio nerie dicens heu heu heu do
mine deus Ecce tu fecisti celum et terram
in fortitudine tua magna et
in brachio tuo extento Non erit tibi
difficile omne verbum qui facis misericordiam
in milibus et reddis iniquitatem patrum
in sinum filiorum eorum post eos fortissime
magne potens dominus exercituum nomen
tibi magnus consilio et incomprehen
sibilis cogitatu cuius oculi aperti
super omnes vias filiorum adam ut re
ddas unicuique secundum vias suas et secundum
fructum adinventionum eius qui po
suisti signa et portenta in terra egypti
usque ad diem hanc et in israel
et in hominibus et fecisti tibi nomen sicut
est dies hec et eduxisti populum tuum
israel de terra egypti in signis et in
portentis et in manu robusta et
in brachio extento et in terrore
magno et dedisti eis terram hanc
quam iurasti patribus eorum ut dares eis
terram fluentem lacte et melle et
ingressi possederunt eam et non obe
dierunt voci tue et in lege tua non
ambulaverunt omnia que mandasti
eis ut facerent non fecerunt et evene
runt eis omnia mala hec Ecce
munitiones constructe sunt adversum
civitatem ut capiatur urbs data
est in manus chaldeorum et in manus
regis babilonis qui preliantur adver
sus eam a facie gladii et famis
et pestilentie et quecumque locutus
es acciderunt et tu ipse cernis Et tu
dicis michi domine deus Eme

agrum et argento adhibe testes cum
urbs data sit in manus chaldeorum Et
factum est verbum domini ad ieremiam dicens
Ecce ego dominus deus universe carnis
numquid michi difficile erit omne verbum propter
ea hec dicit dominus Ecce ego tra
dam civitatem istam in manus chal
deorum et in manus regis babilonis
et capient eam et venient chaldei et
ingredientur preliantes adversum ur
bem hanc et succendant eam et combu
rent igni et comburent eam et dom
os in quorum domatibus sacrificabant
baalim libabant libamina diis
alienis ad irritandum me Erant enim
filii israel et filii iuda iugiter facientes
malum in oculis meis ab adolescentia
sua filii israel qui usque nunc exacerbant
me in opere manuum suarum dicit do
minus quia in furore et indignatione mea
facta est michi civitas hec a die qua edifi
caverunt eam usque ad diem istam qua au
feretur in conspectu meo propter malitiam
filiorum israel et filiorum iuda quam fecerunt
ad iracundiam me provocantes ipsi et reges eorum
et principes eorum et sacerdotes et prophete
eorum viri iuda et habitatores ierusalem et
verterunt ad me terga et non facies cum
docerem eos diluculo et erudirem
et noluerunt audire ut acciperent di
sciplinam et posuerunt idola sua in
domo in qua invocatum est nomen meum
ut pollierent eam Et edificaverunt
excelsa baal que sunt in valle filii
ennon ut initiarent filios suos
et filias suas moloch quod non mandavi
eis nec ascendit in cor meum ut face
rent abominationem hanc et in peccatum
deducerent iudam Et nunc propter ista
hec dicit dominus deus israel ad civitatem
istam de qua vos dicitis quod tradetur in
manus regis babilonis in gladio et
in fame et in peste Ecce ego congre
gabo eos de universis terris ad quas eieci
eos in furore meo et in ira mea et
indignatione mea grandi et reducam

eos ad locum istum / et habitare eos faciam confidenter. Et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum / et dabo eis cor unum et animam unam ut timeant me universis diebus / et bene sit eis et filiis eorum post eos / et feriam eis pactum sempiternum / et non desinam benefacere eis / et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. Et letabor super eis cum bene eis fecero / et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima mea / quia hec dicit dominus. Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande sic adducam super eos omne bonum quod ego loquar ad eos. Et possidebuntur agri in terra ista / de qua vos dicitis quod deserta sit eo quod non remanserit homo et iumentum et data sit in manus caldeorum. Agri pecunia ementur et scribentur in libro et imprimetur signum / et testes adhibebuntur in terra beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda et in civitatibus montanis et in civitatibus campestribus / et in civitatibus que ad austrum sunt quia convertam captivitatem eorum //

Et factum est xxxiij ait dominus verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus qui facturus est et formaturus illud et paraturus dominus nomen eius. Clama ad me et exaudiam te et annunciabo tibi grandia et firma / que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel ad domos huius urbis et ad domos regis iuda / que destructe sunt et ad munitiones et ad gladium venientium ut dimicent cum caldeis: et impleant eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo et in indignatione mea abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem maliciam eorum. Ecce ego eis obducam cicatrice et sanitatem et curabo eos et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. Et convertam conversionem iuda et conversionem ierusalem et edificabo eos sicut a principio / et emundabo illos ab omni iniquitate sua in qua peccaverunt michi et propiciabor cunctis iniquitatibus eorum in quibus dereliquerunt me et spreverunt me / et erit michi in nomen et in laudem et in gaudium et in exultationem cunctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis / et pavebunt et turbabuntur in universis bonis et in omni pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto / quem vos dicitis esse desertum eo quod non sit homo nec iumentum in civitatibus iuda et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque habitatore et absque pecore. Vox gaudii et vox leticie / vox sponsi et vox sponse vox dicentium: Confitemini domino exercituum quoniam bonus dominus quoniam in eternum misericordia eius / et portantium vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre / sicut a principio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento in cunctis civitatibus eius habitaculum pastorum accubantium gregum / in civitatibus montuosis et in civitatibus campestribus / et in civitatibus que ad austrum sunt / et in terra beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda. Adhuc transibunt greges ad manum numerantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo verbum quod locutus sum ad domum israel et ad domum iuda in diebus illis et in tempore illo germinare faciam germen david iusticie et faciet iudicium et iusticiam in terra. In diebus illis salvabitur

iuda et isrl habitabit confidenter
et hec est nomen quod vocabunt eum do
minus iustus noster Quia hec dicit do
minus non interibit de david vir qui
sedeat super thronum domus isrl
et de sacerdotibus et levitis non
interibit vir a facie mea qui
offerat holocaustomata et incen
dat sacrificium et cedat victimas
cunctis diebus Et factum est verbum
domini ad Ieremiam Hec dicit dom
inus Si irritum fieri potest pactum me
um cum die et pactum cum nocte ut
non sint dies et nox in tempore suo
et pactum meum irritum esse poterit
cum david servo meo ut non sit ex
eo filius qui regnet in throno eius
et levite et sacerdotes et ministri
mei Sicut enumerari non possunt stelle
celi et metiri arena maris Sic
multiplicabo semen david servi
mei et levitas ministros meos
Et factum est verbum domini ad Ieremiam
dicens Numquid non vidisti quod po
pulus hic locutus sit dicens Due co
gnationes quas elegerat dominus ab
iecte sunt et populum meum despexerunt
eo quod non sit gens ultra coram eis
Hec dicit dominus Si pactum meum
inter diem et noctem et leges celo
et terre non posui Et quidem et semen
Iacob et david servi mei proiciam
ut non assumam de semine eius
principes seminis abraham isaac
et iacob Reducam enim conversionem
eorum et miserebor eis Verbum quod factum

XXXIIII

est ad ieremiam a domino quando nabu
chodonosor rex babilonis et omnis exerci
tus eius universaque regna terre que
erant sub potestate manus eius et omnes po
puli bellabant contra ierusalem et con
tra omnes urbes eius dicens Hec
dicit dominus deus isrl vade et lo
quere ad sedechiam regem iuda et
dices ad eum Hec dicit dominus Ecce
ego tradam civitatem hanc in
manum regis babilonis et succen
det eam igni et tu non effugies de
manu eius sed comprehensione capieris
et in manum eius traderis et oculi tui
oculos regis babilonis videbunt
et os eius cum ore tuo loquetur
et babilonem introibis Attamen au
di verbum domini Sedechia rex iuda
Hec dicit dominus ad te non morieris
in gladio sed in pace morieris et
secundum combustiones patrum tuorum et re
gum priorum qui fuerunt ante te sic com
burent te et ve domine plangent te
quia verbum hoc ego locutus sum dicit
dominus Et locutus est Ieremias propheta
ad Sedechiam regem iuda universa ver
ba in ierusalem et exercitus regis babilo
nis pugnabat contra ierusalem et con
tra omnes civitates iuda que reliqui
erant contra lachis et contra azecha
Hee enim superaverant de civitatibus iuda
urbes munite Verbum quod factum est
ad ieremiam a domino postquam percussit
rex sedechias fedus cum omni populo
in ierusalem predicans ut unusquisque
dimitteret servum suum et unusquisque ancil
lam suam hebreum et hebream liberos
et nequaquam dominarentur eis id est iudeo
et fratri suo Audierunt ergo omnes prin
cipes et universus populus qui inierant
pactum ut dimitteret unusquisque servum
suum et unusquisque ancillam suam libe
ros et ultra non dominarentur eis Au
dierunt igitur et dimiserunt Conversi sunt
deinceps et retraxerunt servos suos
et ancillas suas quos dimiserant libe
ros et subiugaverunt in servos famu
los et in famulas Et factum est verbum
domini ad ieremiam a domino dicens
Hec dicit dominus deus isrl
Ego percussi fedus cum patribus vestris
in die qua eduxi eos de terra egipti de
domo servitutis dicens Cum completi
fuerint septem anni dimittat unus
quisque fratrem suum hebreum qui ven
ditus est tibi et serviet tibi sex

annis et dimittes eum liberum
a te et non audierunt patres vestri
me nec inclinaverunt aurem suam
et conversi estis vos hodie et fecistis
quod rectum est in oculis meis ut pre
dicaretis unusquisque libertatem
ad amicum suum et inistis pactum in
conspectu meo in domo in qua invocatum
est nomen meum super eam et reversi estis
et commaculastis nomen meum et re
duxistis unusquisque servum suum et
unusquisque ancillam suam quos
dimiseratis ut essent liberi et sue
potestatis et subiugastis eos ut sint vo
bis servi et ancille. propterea hec dicit
dominus vos non audistis me ut pre
dicaretis unusquisque libertatem
fratri suo et unusquisque amico suo. Ec
ce ego predico vobis libertatem ait dominus
et ad gladium et ad pestem et ad fa
mem et dabo vos in commotionem
cunctis regnis terre. et dabo viros
qui prevaricantur fedus meum et
non confirmaverunt verba federis in quo
assensi sunt in conspectu meo vitulum
quem conciderunt in duas partes et tran
sierunt inter divisiones eius princi
pes Iuda et principes Ierusalem eu
nuchi et sacerdotes et omnis populus
terre qui transierunt inter divisiones
vituli. et dabo eos in manus inimicorum
suorum et in manu querencium animas
eorum et erit morticinum eorum in escam
volatilibus celi et bestiis terre. et Se
dechiam regem Iude et principes
eius. dabo in manu inimicorum suorum
et in manu querencium animas eorum
in manu exercitus regis Babilo
nis qui recesserunt a vobis. Ecce
ego precipio dicit dominus et redu
cam eos in civitatem hanc et pre
liabuntur adversus eam et capient
eam et incendant igni et civitates
Iuda in solitudinem eo quod non sit
habitator.

XXXV

Verbum quod factum est ad Ie
remiam a domino in diebus Io
achim filii Iosie regis Iuda
dicens. Vade ad domum Rechabi
tarum et loquere eis. et introduc
es eos in domum domini in una
exedrarum thesaurorum et dabis
eis bibere vinum et assumpsi Iec
oniam filium Ieremie filii Absame
et fratres eius et omnes filios eius
et universam domum Rechabitarum et in
troduxi eos in domum domini ad
gazophilacium filiorum Ennon fi
lii Iezedelie hominis dei quod
erat iuxta gazophilacium princi
pum super thesaurum Maasie filii
Sellum qui erat custos vesti/buli
et posui coram filiis domus Recha
bitarum ciphos plenos vino et cali
ces et dixi ad eos bibite vinum
qui dixerunt non bibemus vinum
quia Ionadab filius Rechab pater noster
precepit nobis dicens. Non bibetis
vinum vos et filii vestri usque in sem
piternum et domum non edificabitis et
sementem non seretis et vineas non
plantabitis nec habebitis sed in ta
bernaculis habitabitis cunctis diebus
vestris ut vivatis diebus multis super
faciem terre in qua vos peregrinamini. obe
divimus ergo voci Ionadab filii Rech
ab patris nostri in omnibus que precepit
nobis ita ut non biberemus vinum
cunctis diebus nostris nos et mulieres
nostre. filii et filie nostre et non edifi
caremus domos ad habitandum et vi
neam et agrum et sementem non habui
mus sed habitavimus in tabernaculis et obe
dientes fuimus iuxta omnia que precepit
nobis. Ionadab pater noster. Cum autem
ascendisset Nabuchodonosor rex Babilo
nis ad terram nostram diximus. Veni
te et ingrediamur Ierusalem a facie
exercitus Caldeorum et a facie exercitus
Syrie et mansimus in Ierusalem. Et
factum est verbum domini ad Ieremiam dicens. Hec
dicit dominus exercituum deus Israel. Vade
et dic viris Iuda et habitatoribus
Ierusalem numquid non recipietis disciplinam

nem ut obediant v[er]bis meis. D[icit]
dominus. P[re]valuerunt s[er]mones
ionadab filii rechab q[uos] p[re]cepit
filiis suis ut no[n] biberent vinum et
no[n] biberent vinum et no[n] biberunt
usq[ue] ad diem hanc q[ui]a obedierunt
p[re]cepto p[at]ris sui. Ego aut[em] locu
tus sum ad vos de mane consurgens
et loquens et no[n] obedistis mihi. Et misi
q[ue] ad vos omnes s[er]vos p[ro]ph[et]as consur
gens diluculo mittensq[ue] et di
cens. Convertimini unusq[ui]sq[ue] a via sua
pessima et bona facite studia ve
stra. Et nolite sequi deos alienos
neq[ue] colatis eos et habitabitis in terra
quam dedi vobis et patribus v[est]ris et
no[n] inclinastis aurem v[est]ram neq[ue] au
distis me. Firmaverunt ergo filii rech
ab filii ionadab p[re]ceptum p[at]ris sui
q[uo]d p[re]cep[er]at eis, p[o]p[u]lus aut[em] iste non
obedivit mihi. Id circo hec dicit dominus
exercituum deus isr[ae]l. Ecce ego addu
cam sup[er] iudam et sup[er] o[mn]es habitatores
ierusalem universam afflictionem quam locutus
sum adversum eos non audierunt voca
vi illos et no[n] responderunt mihi. Do
mui aut[em] rechabitarum dixit Jeremias
hec dicit d[omi]n[u]s exercituum deus isr[ae]l. Pro
eo q[uod] obedistis p[re]cepto ionadab p[at]ris
v[est]ri et custodistis o[mn]ia mandata eius
et fecistis universa q[ue] p[re]cepit vobis, p[ro]pt[er]
ea hec dicit dominus deus isr[ae]l. Non
deficiet vir de stirpe ionadab filii
rechab stans in conspectu meo cunctis

Et factum est in XXXVI diebus
anno quarto Joachim filii iosie
regis iuda factum est v[er]bum hoc
ad Jeremiam a domino dicens. Tolle
volumen libri et scribes in eo omnia
v[er]ba que locutus sum tibi adv[er]sum isr[ae]l
et iudam et adversus o[mn]es gentes
a die qua locutus sum ad te ex di
ebus iosie usq[ue] ad diem hanc. Si
forte audiente domo iuda universa ma
la que ego cogito facere eis, reverta
tur unusquisq[ue] a via sua pessima
et p[ro]picius ero iniquitati et peccato

eor[um]. Vocavit ergo Jeremias baruch fi
lium nerie et scripsit baruch ex ore Je
remie o[mn]es s[er]mones d[omi]ni quos lo
cutus est ei in volumine libri.
Et p[re]cepit Jeremias baruch dicens. E
go clausus sum nec valeo ingredi do
mum d[omi]ni. Ingredere ergo tu et lege
de volumine in quo scripsisti ex ore meo
v[er]ba d[omi]ni audiente p[o]p[u]lo in domo d[omi]ni
in die ieiunii. Insup[er] et audiente
universo iuda qui veniunt de civitatibus
suis leges eis si forte cadat oratio
eor[um] in conspectu d[omi]ni et revertatur
unusquisq[ue] a via sua pessima q[uonia]m
magnus furor et indignatio quam locu
tus est dominus adversus p[o]p[u]lum hunc. Et
fecit baruch filius nerie iuxta omnia
que p[re]ceperat ei Jeremias p[ro]ph[et]a legens
ex volumine s[er]mones domini in domo
domini. Factum est aut[em] in anno quinto Jo
achim filii iosie regis iuda in mense
nono p[re]dicaverunt ieiunium in conspectu
domini omni p[o]p[u]lo in ierusalem et univer
se multitudini q[ue] confluxerat de civitatibus
iuda in ierusalem. Legitq[ue] iuda baru
ch ex volumine s[er]mones Jeremie in do
mo d[omi]ni in gazophilacio gamarie
filii zaphan scribe in vestibulo su
periori in introitu porte nove
domus d[omi]ni audiente omni p[o]p[u]lo. Cum
q[ue] audisset micheas gamarie filii
zaphan omnes s[er]mones domini ex li
bro descendit in domum regis ad gazo
philacium scribe. Et ecce ibi omnes prin
cipes sedebant. Elizama scriba et
adalias filius semeie et elnatan
filius achobor et gamarias filius
zaphan et sedechias filius ananie
et universi principes. Et nunciavit eis
micheas omnia v[er]ba que audivit
legente baruch ex volumine in auri
bus p[o]p[u]li. Miserunt itaq[ue] omnes principes
ad baruch filium nathanie filii sem
lemie filii chusi dicentes. Volumen
ex quo legisti audiente p[o]p[u]lo sume
in manu tua et veni. Tulit
ergo baruch filius nerie volumen

in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum: Sede et lege hec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum et dixerunt ad Baruc: Nunciare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogaverunt eum dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos. Et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad Baruch: Vade et abscondere tu et Ieremias et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazophilacio Elizame scribe et nunciaverunt audiente rege omnes sermones istos. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen qui tollens illud de gazophilacio Elizame scribe legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quatuor scidit illud scalpello scribe et proiecit in ignem qui erat super arulam donec consumaretur omne volumen igni quod erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui audierunt universos sermones istos. Verumtamen Elnatan et Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum et non audivit eos. Et precepit rex Ieremiel filio Amalech et Saraie filio Ezriel filio Amelech et Selemie filio Abdiel ut comprehenderent Baruch scribam et Ieremiam prophetam. Abscondit autem eos Dominus.

Et factum est verbum Domini ad Ieremiam postquam combusserat rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Ieremie dicens: Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in volumine primo quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim regem Iuda dices: Hec dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud dicens: Quare scripsisti in eo annuncians: Festinus veniet rex Babilonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum? Propterea hec dicit Dominus contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David et cadaver eius proiicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius contra servos eius iniquitates suas et adducam super eos et super habitatores Iherusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus sum ad eos et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio Nerie scribe qui scripsit in eo ex ore Ieremie omnes sermones libri quem combusserat Ioachim rex Iuda igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante.

XXXVII

Et regnavit rex Sedechias filius Iosie pro Iechonia filio Ioachim quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babilonis in terram Iuda. Et non obedivit ipse et servi eius et populus terre verbis Domini que locutus est in manu Ieremie prophete. Et misit rex Sedechias Iuchal filium Selemie et Sophoniam filium Maasie sacerdotem ad Ieremiam prophetam dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio populi; non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus

pharaonis egressus est de egipto. Et audientes caldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi nuncium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam dicens: Hec dicit dominus deus israel: Sic dicetis regi iuda qui misit vos ad me ad interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis ad auxilium revertetur in terram suam in egiptum et redibunt caldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et incendent igni. Hec dicit dominus: Nolite decipere animas vestras dicentes: Euntes abibunt et recedent a nobis caldei quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum caldeorum qui preliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem igni. Ergo cum recessisset exercitus caldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis egressus est ieremias de ierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos porte per vices nomine ierias filius selemie filii ananie et apprehendit ieremiam prophetam dicens: Ad caldeos profugis. Et respondit ieremias: Falsum est, non confugio ad caldeos. Et non audivit eum sed comprehendit ierias ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra ieremiam cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathe scribe; ipse enim prepositus erat carceris. Itaque ingressus est ieremias in domum laci et in ergastulum et sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem rex sedechias tulit eum et interrogavit eum in domo sua abscondite et dixit: Putas ne est sermo a domino? Et dixit ieremias: Est. Et ait: In manum regis babilonis traderis. Et dixit ieremias ad regem sedechiam: Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant: Non veniet rex babilonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo et ne me remittas in domum ionathe scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias ut traderetur ieremias in vestibulo carceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit ieremias in vestibulo carceris.

XXXVIII

Audivit autem saphatias filius mathan et godolias filius phasur et iuchal filius selemie et phassur filius melchie sermones quos ieremias loquebatur ad omnem populum dicens: Hec dicit dominus: Quicumque manserit in civitate hac morietur gladio et fame et peste; qui autem profugerit ad caldeos vivet et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit dominus: Tradendo tradetur civitas hec in manu exercitus regis babilonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste; de industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi populi loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo hic non querit pacem populo huic sed malum. Et dixit rex sedechias: Ecce ipse in manibus vestris est; nec enim fas est regem vobis quicquam negare. Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in lacum melchie filii amalech qui erat in vestibulo carceris et submiserunt funibus in lacum ubi non erat aqua sed lutum. Descendit itaque ieremias in cenum. Audivit

Audivit autem abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent Ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes ultra in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc triginta viros et leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo abdemelech secum viris ingressus est domum regis que erat sub cellario et tulit inde veteres [illegible] et pannos et antiqua que computruerant et submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech ethiops ad Ieremiam. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo Ieremias sic et extraxerunt Ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex sedechias et tulit ad se Ieremiam prophetam ad hostium tertium quod erat in domo domini. Et dixit rex ad Ieremiam. Interrogo ego te sermonem ne abscondas a me aliquid. Dixit autem Ieremias ad sedechiam. Si annunciavero tibi numquid non interficies me. Et si consilium dedero non audies me. Iuravit ergo rex sedechias Ieremie clam dicens. Vivit dominus qui fecit nobis animam istam si occidero te et si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit Ieremias ad sedechiam. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si profectus exieris ad principes regis babilonis vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis babilonis tradetur civitas hec in manus caldeorum et succendent eam igni et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex sedechias ad Ieremiam. Sollicitus sum propter iudeos qui transfugerunt ad caldeos ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Respondit Ieremias non te tradent. Audi queso vocem domini quam ego loquor ad te et bene tibi erit et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi. Iste est sermo quem ostendit michi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda educentur ad principes regis babilonis et ipse dicent. Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui. Dimerserunt te in ceno et lubrico pedes tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad caldeos et non effugies manus eorum sed in manu regis babilonis capieris et civitatem hanc comburent igni. Dixit ergo sedechias ad Ieremiam. Nullus sciat verba hec et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum et venerint ad te et dixerint tibi. Indica nobis quid locutus es cum rege ne celes nos et non interficiemus te et quid locutus est tecum rex. Dices ad eos. Prostravi ego preces meas coram rege ne me reduci iuberet in domum ionathe et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam et interrogaverunt eum et locutus est eis iuxta omnia verba que precepit ei rex et cessaverunt ab eo. Nichil enim fuerat auditum. Mansit autem Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem qua capta est Ierusalem. Et factum est ut caperetur Ierusalem.

367

Anno nono sedechie regis xxxix
iude mense decimo venit na
buchodonosor rex babilonis et
omnis exercitus eius ad ierusalem et obsi
debant eam. undecimo anno
sedechie mense quarto quinta die
mensis aperta est civitas et ingressi
sunt omnes principes regis babilo
nis et sederunt in porta media
neregel sereser semegar nabu
zaburi sarsachim rapsares rebi
mag et omnes reliqui principes re
gis babilonis. Cumque vidisset eos
sedechias rex iuda et omnes viri
bellatores fugerunt et egressi sunt
nocte de civitate per viam orti regis
et per portam que erat inter duos mu
ros et egressi sunt ad viam deserti
persecutus est autem eos exercitus caldeorum
Et comprehenderunt sedechiam in cam
po solitudinis iericontine et cap
tum adduxerunt ad regem babilo
nis et reblata que est in terra e
math. Et locutus est ad eum iudicia
et occidit rex babilonis filios se
dechie in reblata in oculis eius
et omnes nobiles iuda occidit
rex babilonis. oculos quoque sedechie
eruit et vinxit eum compedibus
ut adduceretur in babilonem. domum quoque
regis et domum vulgi succenderunt
caldei igni. Et murum ierusalem sub
verterunt et reliquias populi que remanserant
in civitate et perfugas qui transfu
gerant ad eum et superfluos vulgi qui
remanserant transtulit nabuzardan
magister militum in terram babilonis et
de plebe pauperum qui nichil penitus
habebant dimisit nabuzardan magister
militum in terra iuda et dedit eis
vineas et cisternas in die illa. Prece
pit autem nabuchodonosor rex babilonis
de ieremia propheta nabuzardan duci:
magistro militie dicens. Tolle illum et
pone super eum oculos tuos nichil quoque
ei mali facias sed ut voluerit sic
facias ei. Misit ergo nabuzardan
princeps militie et neregel et naba
zabasin et sesban et rapsares et
neregel et sereser et rebmag et
omnes optimates regis babilonis:
miserunt et tulerunt ieremiam de vesti
bulo carceris et tradiderunt eum godo
olie filio aicham filii zaphan:
ut intraret in domum et habitaret in
populo. Ad ieremiam autem factus fuerat sermo domini
cum clausus esset in vestibu
lo carceris dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Vade et dic abdemelech
ethiopi. Ecce ego inducam sermones
meos super civitatem hanc in malum
et non in bonum et erunt in conspectu tuo
in die illa et liberabo te in die illa
ait dominus et non tradideris in manus
virorum quos tu formidas sed eruens
liberabo te et gladio non cades sed
erit anima tibi tua in salutem quia in me
habuisti fiduciam ait dominus. xl
Sermo qui factus est ad ieremiam
a domino postquam dimissus a nabu
zardan magistro militie de rama
quando tulit eum vinctum cathenis de
medio omnium qui migrabant de ierusalem
et iuda et ducebantur in babilonem.
Tollens ergo princeps militie ieremiam
dixit ad eum. Dominus deus tuus locutus
est malum hoc super locum istum et addu
xit et fecit dominus sicut locutus est
quia peccastis domino et non audistis
vocem eius et factus est vobis sermo
hic. Nunc ergo ecce solvi te hodie de
cathenis que sunt in manibus tuis
si placet tibi ut venias mecum in
babilonem veni et ponam oculos
meos super te. Si autem displicet tibi
venire mecum in babilonem hic re
side. Ecce omnis terra in conspectu tuo est
quo elegeris et quo placuerit tibi
ut vadas illuc perge et mecum
noli venire. sed habita apud godo
liam filium aicham filii saphan
quem preposuit rex babilonis civitatibus

Vnde habita ergo cum eo in medio popu-
li vel quocunque placuerit tibi ut vadas
vade. Dedit quoque ei magister milicie ciba-
ria et munuscula et dimisit eum. Ve-
nit autem Ieremias ad godoliam filium
aycham in masphat et habitavit
cum eo in medio populi qui derelictus fu-
erat in terra. Cum ergo audissent omnes
principes exercitus qui dispersi fuerant
per regiones ipsi et socii eorum quod pre-
fecisset rex babilonis godoliam
filium aycham terre, et quod commendasset
et viros ei et mulieres et parvulos et
de pauperibus terre qui non fuerant
translati in babilonem et venerunt
ad godoliam in masphat. Ismael
filius Nathanie et iohanan et io-
nathan filii caree et sareas fi-
lius thenameth et filii ophi qui
erant de nethophati et iezonias fi-
lius maachati ipsi et viri eorum. Et
iuravit eis godolias filius aycham
et filii saphan et comitibus eorum di-
cens: Nolite timere servire caldeis. Habitate
in terra et servite regi babilonis et
bene erit vobis. Ecce ego habito in ma-
sphat ut respondeam precepto cal-
deorum qui mittuntur ad nos. Vos
autem colligite vindemiam et me-
ssem et oleum et condite in vasis vestris
et manete in urbibus vestris quas
tenetis. Sed et omnes iudei qui erant
in moab et in filiis amon et in
et in ydumea et in universis regioni-
bus audito quod dedisset rex babilo-
nis reliquias in iudea et quod preposuisset
super eos godoliam filium aycham
filii saphan. Reversi sunt inquam omnes
iudei et de universis locis ad que pro-
fugerant et venerunt in terram iuda
ad godoliam in masphat, et colle-
gerunt vinum et messem multam ni-
mis. Iohanan autem caree et omnes
principes exercitus qui dispersi erant
in regionibus venerunt ad go-
doliam in masphat, et dixerunt
ei: Scito quod Baalis rex filiorum a-
mon misit hismael filium na-
thanie percutere animam tuam et non
credidit eis godolias filius
aycham. Iohanan autem filius
caree dixit ad godoliam seor-
sum in masphat loquens: Ibo et
percutiam hismael filium natha-
nie nullo sciente ne interficiat
animam tuam et dissipentur omnes
iudei qui congregati sunt ad te, et
peribunt reliquie iuda. Et ait go-
dolias filius aycham ad iohanan
filium caree: Noli facere verbum hoc.
Falsum enim tu loqueris. XLI

Et factum est in mense septimo
venit filius nathanie filii
helizama de semine regali
et optimates regis et decem viri cum
eo ad godoliam filium aycham
in masphat et comederunt ibi
panes simul in masphat. Sur-
rexit autem ysmahel filius
nathanie et x viri qui erant cum
eo, et percusserunt godoliam filium
aicham filii saphan gladio et
interfecerunt eum quem prefecerat rex
babilonis terre. Omnes quoque iudeos
qui erant cum godolia in mas-
phath et caldeos qui reperti sunt
ibi et viros bellatores percussit
ismahel. Secundo autem die postquam
occiderat godoliam nullo adhuc
sciente venerunt viri de sichem
et de silo et de samaria lxxx vi-
ri rasi barba et scissis vestibus
squalentes munera et thus
habentes in manibus et offerunt in
domo domini. Egressus ergo ismahel
filius nathanie in occursum
eorum de masphat incedens et plo-
rans ibat. Cum autem occurrisset eis
ait ad eos: Venite ad godoliam,

filium ahicam. Cumque venisset
ad medium civitatis interfecit eos
ysmahel filius nathanie circa me-
dium laci ipse et viri qui erant cum
eo. Decem autem viri reperti sunt inter
eos qui dixerunt ad hysmahel: No-
li occidere nos quia habemus thezauros
in agro frumenti et ordei et olei
et mellis. Et cessavit et non interfecit
eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem
proiecerat ysmahel omnia cadavera vi-
rorum quos percussit propter godoliam, ipse
est quem fecit rex asa propter baaza
regem israel. Ipsum replevit hysma-
hel filius nathanie occisis. Et ca-
ptivas duxit ysmahel omnes re-
liquias populi qui erant in masphat,
filias regis et universum populum qui re-
manserat in masphat, quos commen-
daverat nabuzardan princeps
milicie godolie filio ahicam. Et ce-
pit eos ysmahel filius nathanie
et abiit ut transiret ad filios amon.
Audivit autem iohanna filius cha-
ree et omnes principes bellatorum
qui erant cum eo omne malum quod
fecerat ysmahel filius nathanie.
Et assumptis universis viris profecti sunt
ut bellarent adversus ysmahel fili-
um nathanie et invenerunt eum ad a-
quas multas que sunt in gabaon. Cum-
que vidisset omnis populus qui erat cum hi-
smahel iohannan filium charee
et universos principes bellatorum qui
erant cum eo letati sunt. Et reversus est
omnis populus quem ceperat ysmahel
et masphat, reversusque abiit ad
iohannan filium charee. Ysmahel
autem filius nathanie fugit cum
octo viris a facie iohanan
et abiit ad filios amon. Tulit
ergo iohanan filius charee et
omnes principes bellatorum qui erant
cum eo universas reliquias vulgi
quas reduxerat ab ysmahele filio
nathanie de masphat, postquam
percussit godoliam filium ahicam,
fortes viros ad prelium et mulieres et
pueros et eunuchos quos reduxe-
rat de gabaon. Et abierunt et sederunt
peregrinantes in terra canaan que est
iuxta bethleem ut pergerent et intr-
arent in egiptum a facie caldeorum. Ti-
mebant enim eos quia percusserat ys-
mahel filius nathanie godoliam fili-
um ahicam quem preposuerat rex babi-
lonis in terra iuda. XLII

Et accesserunt omnes principes
bellatorum et iohanan filius
charee et iezonias filius ozie
et reliquum vulgus a parvo usque ad ma-
ximum, dixeruntque ad ieremiam prophetam:
Cadat oratio nostra in conspectu tuo et ora
pro nobis ad dominum deum tuum pro universis
reliquiis istis quia derelicti sumus pauci
de pluribus sicut oculi tui nos intu-
entur. Et annunciet nobis dominus deus
tuus viam per quam pergamus et verbum quod
faciamus. Dixit autem ad eos ierem-
ias propheta: Audivi, ecce ego oro ad
dominum deum vestrum secundum verba vestra. Omne ver-
bum quodcumque responderit mihi indicabo vobis
nec celabo a vobis quicquam. Et illi
dixerunt ad ieremiam: Sit dominus inter
nos testis veritatis et fidei, si non iuxta
omne verbum in quo miserit te dominus
deus tuus ad nos sic faciemus. Sive bonum
sive malum vocem domini dei nostri ad quem
mittimus te obediemus, ut sit nobis
ad audiemus vocem domini dei nostri.
Cum autem completi essent x dies factum est
verbum domini ad ieremiam. Vocavitque
iohannam filium charee et omnes prin-
cipes bellatorum qui erant cum eo et
universum populum a minimo usque ad maxi-
mum, et dixit ad eos: Hec dicit dominus
deus ad quem misistis me ut proster-
nerem preces vestras in conspectu eius. Si
quiescentes manseritis in terra hac edifi-
cabo vos et non destruam, plantabo
vos et non evellam. Iam enim pla-
catus sum super malo quod feci vobis.

Nolite timere a facie regis Babilonis quem vos formidatis pavidi. Nolite eum metuere dicit dominus quia vobiscum sum ego et salvos vos faciam et eruam de manu eius. Et dabo vobis misericordiam et miserebor vestri et habitare vos faciam in terra vestra. Si autem dixeritis vos non habitabimus in terra ista nec audiemus vocem domini dei nostri dicentes nequaquam sed ad terram Egipti pergemus ubi non videbimus bellum et clangorem tube non audiemus et famem non sustinebimus ibi habitabimus propter hoc nunc audite verbum domini reliquie Iuda. Hec dicit dominus exercituum deus Israel si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Egiptum et intraveritis ut ibi habitetis gladius quem vos formidatis ibi comprehendet vos in terra Egipti. Et fames pro qua estis solliciti adherebit vobis in Egipto et ibi moriemini omnesque viri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Egiptum et habitent ibi morientur gladio et fame et peste nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus Israel sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores Ierusalem sic conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis Egiptum et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictionem et in opprobrium et nequaquam ultra videbitis locum istum. Verbum domini super vos reliquie Iuda. Nolite intrare Egiptum. Scientes scietis quia hodie testificatus sum vobis hodie quia decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad dominum deum vestrum dicentes. Ora pro nobis ad dominum deum nostrum et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster sic annuncia nobis et faciemus. Et annunciavi vobis hodie et non audistis vocem domini dei vestri super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habitetis ibi.

XLIII

Factum est autem cum complesset Ieremias loquens ad populum universos sermones domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad illos omnia verba hec. Dixit Azarias filius Ozie et Iohanan filius Caree et omnes viri superbi dicentes ad Ieremiam. Mendacium loqueris non misit te dominus deus noster dicens ne ingrediamini in Egiptum ut habitetis ibi. Sed Baruch filius Nerie incitat te adversum nos ut tradat nos in manus Caldeorum ut interficiat nos et traduci faciat in Babilonem. Et non audivit Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini ut manerent in terra Iuda. Sed tollens Iohanan filius Caree et universi principes bellatorum universos reliquiarum Iuda qui reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut habitarent in terra Iuda viros et mulieres et parvulos et filias regis et omnem animam quam reliquerat Nabuzardan princeps milicie cum Godolia filio Aicham filii Saphan et Ieremiam prophetam et Baruch filium Nerie et ingressi sunt terram Egipti quia non obedierunt voci domini et venerunt usque ad Taphnis. Et factus est sermo domini ad Ieremiam in Taphnis dicens. Sume in manu tua lapides grandes et abscondes eos in crypta que est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis cernentibus viris Iudeis et dices ad eos

Et dicit dominus exercituum deus Israhel: Ecce ego mittam et assumam Nabuchodonosor regem Babilonis servum meum et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi et statuet solium suum super eos. Veniensque percutiet terram Egipti: quos in mortem in mortem, et quos in captivitatem in captivitatem, et quos in gladium in gladium. Et succendet ignem in delubris deorum Egipti et comburet ea et captivos ducet illos, et amicietur terra Egipti sicut amicitur pastor pallio suo, et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus solis que sunt in terra Egipti, et domos deorum Egipti comburet igni.

XLIIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam et ad omnes Iudeos qui habitabant in terra Egipti, habitantes in Magdalo et in Taphnis et in Memphis et in terra Phatures, dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israhel: Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super Ierusalem et super omnes urbes Iuda. Et ecce deserte sunt hodie, et non est in eis habitator, propter maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, et irent et sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens mittensque et dicens: Nolite facere verbum abhominationis huiuscemodi quam odivi. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus et succensa est in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem, et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus Israhel: Quare vos facitis grande malum hoc contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir et mulier, parvulus et lactens de medio Iude, nec relinquatur vobis quicquam residuum, provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra Egipti in quam ingressi estis ut habitetis ibi, et dispereatis et sitis in maledictionem et in obprobrium cunctis gentibus terre? Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum Iuda et mala uxorum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra Iuda et in regionibus Ierusalem? Non sunt mundati usque ad diem hanc, et non timuerunt et non ambulaverunt in lege mea et in preceptis meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus Israhel: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum, et disperdam omnem Iudam. Et assumam reliquias Iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram Egipti et habitarent ibi, et consumentur omnes in terra Egipti, cadent in gladio et in fame, et consumentur a minimo usque ad maximum in gladio et in fame morientur, et erunt in iusiurandum et in miraculum et in maledictionem et in obprobrium. Et visitabo super habitatores Egipti sicut visitavi super Ierusalem in gladio et in fame et in peste. Et non erit qui effugiat et sit residuus de reliquiis Iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra Egipti, et revertantur in terram Iuda ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur et habitent ibi; non revertentur nisi qui fugerint. Responderunt autem Ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis, et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis, et omnis populus habitantium in terra Egipti in Phatures, dicentes: Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini non audiemus ex te, sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ut sacrificemus regine celi

et libemus ei libamina sicut fecimus
nos et patres nostri reges nostri et princi-
pes nostri in urbibus Iuda et in pla-
teis Ierusalem et saturati sumus pani-
bus et bene nobis erat malumque non
vidimus ex eo autem tempore cessavimus sac-
rificare regine celi et libare ei liba-
mina indigemus omnibus et gladio
et fame consumpti sumus quod si nos
sacrificamus regine celi et libamus
ei libamina numquid sine viris nostris
fecimus ei placentas ad colendam
eam et libandum libamina Et di-
xit Ieremias ad omnem populum adversum
viros et adversum mulieres et adversum
universam plebem qui responde-
rant ei verbum dicens Numquid non
sacrificium quod sacrificastis in civitati-
bus Iuda et in plateis Ierusalem vos
et patres vestri et reges vestri et prin-
cipes vestri et populus terre horum recorda-
tus est dominus et ascendit super cor
eius et non poterat dominus ultra
portare propter maliciam studiorum vestrorum
et propter abhominationes quas fecistis
et facta est terra vestra in desolationem
et in stuporem et maledictum eo quod
non sit habitator sicut est dies hec propterea
quod sacrificaveritis ydolis et peccaveritis
domino et non audieritis vocem domini et in
lege et in preceptis et in testimoniis eius
non ambulaveritis ideo e-
venerunt vobis mala hec sicut est dies hec
Dixit autem Ieremias ad omnem populum
et ad universos viros et ad universas mulie-
res Audite verbum domini omnis Iuda qui
estis in terra Egypti Hec dicit dominus exercituum
deus Israel dicens Vos et uxores
vestre locuti estis ore vestro et mani-
bus vestris implestis dicentes Faciamus
vota nostra que vovimus ut sacrificemus
regine celi et libemus ei libamina
Implestis vota vestra et opere perpetrastis
ea Ideo audite verbum domini omnis Iuda
qui habitatis in terra Egypti Ecce ego
iuravi in nomine meo magno

ait dominus quia nequaquam ultra no-
men meum vocabitur ex ore omnis
viri Iudei dicentis Vivit dominus
deus in omni terra Egypti Ecce ego vi-
gilabo super eos in malum et non
in bonum et consumentur omnes viri
Iuda qui sunt in terra Egypti gladio
et fame donec penitus consuma-
ntur Et qui fugerint gladium reverten-
tur in terram Iuda viri pauci et
scient omnes reliquie Iuda ingre-
dientium terram Egypti ut habitent
ibi cuius sermo compleatur meus
an illorum et hoc vobis signum ait
dominus quod ego visitem super vos in
loco isto ut sciatis quia vere comple-
buntur sermones mei contra vos
in malum Hec dicit dominus Ecce
ego tradam pharaonem Ephree
regem Egypti in manum inimico-
rum eius et in manum querentium anima(m)
illius sicut tradidi Sedechiam regem
Iuda in manum Nabuchodonosor re-
gis Babilonis inimici sui et que-
rentis animam eius XLV

Verbum quod locutus est Iere-
mias propheta ad Baruch filium
Nerie cum scripsisset verba hec
in libro ex ore Ieremie anno quar-
to Ioachim filii Iosie regis Iu-
da dicens Hec dicit dominus deus Israel
ad te Baruch Dixisti Ve misero
mihi quoniam addidit dominus dolorem
dolori meo laboravi in gemi-
tu meo et requiem non inveni
Hec dices ad eum Sic dicit dominus
Ecce quos edificavi ego destruo
et quos plantavi ego evello et
universam terram hanc Et tu queris
grandia tibi Noli querere quia ecce
adducam malum super omnem car-
nem ait dominus et dabo tibi ani-
mam tuam in salutem in omnibus locis
ad quecumque perrexeris XLVI

Verbum domini quod factum est
ad Ieremiam prophetam contra

gentes contra egiptum adversum exercitum pharaonis nechao regis egipti qui erat iuxta flumen eufraten in charcamis quem percussit nabuchodonosor rex babilonis in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum et procedite ad bellum iungite equos ascendite equites state in galeis polite lanceas et induite vos loricis. Quid igitur vidi ipsos pavidos et terga vertentes fortes eorum cesos et fugerunt nec respexerunt terror undique ait dominus. Non fugiat velox nec salvari se putet fortis ad aquilonem iuxta flumen eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit et veluti fluminum intumescunt gurgites eius egiptus fluminis instar ascendit et velut flumina movebuntur fluctus eius et dicet: ascendens operiam terram perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equos et exultate in curribus et procedant fortes ethiope et libies tenentes scutum et lidii arripientes et iacientes sagittas. Dies autem illa domini dei exercituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur et inebriabitur sanguine eorum victima enim domini dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen eufraten. Ascende in galaad et tolle resinam virgo filia egipti frustra multiplicas medicamina sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ululatus tuus replevit terram quia fortis impegit in fortem ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est dominus ad Ieremiam prophetam super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex babilonis et percussurus egipti

annunciate egipto et auditum facite in magdalo et rasine in memphis et in taphnis dicite Sta et prepara te quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus non stetit quia dominus subvertit eum multiplicavit ruentes cecidit que vir ad proximum suum et dixerunt surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostre columbe. Vocate nomen pharaonis regis egipti tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex dominus exercituum nomen eius quoniam sicut tabor in montibus et sicut carmelus in mari: veniet. Vasa transmigrationis tibi habitatrix filia egipti quia memphis in solitudinem erit et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa egiptus stimulator ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies interfectionis eorum venit super eos tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus venient ei quasi ligna cedentes. Succiderunt saltum eius ait dominus qui supputari non potest multiplicati sunt super locustas et non est eis numerus. Confusa est filia egipti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus deus exercituum israel: Ecce ego visitabo super tumultum alexandrie et super pharaonem et super egiptum et super deos eius et super reges eius et super eos qui confidunt in eo et dabo eos in manus querentium animam eorum et in manu Nabuchodonosor regis babilonis et in manu servorum eius et post hec habitabitur sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus iacob et ne paveas israel quia

ecce ego te salvum faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis tue et revertetur Iacob et requiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat. Et tu noli timere serve meus Iacob ait dominus quia ego tecum sum quia ego consumam cunctas gentes ad quas eieci te, te vero non consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII

Quod factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam contra Palestinos antequam percuteret Pharao Gazam. Hec dicit dominus: Ecce aque ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius ad commotionem quadrigarum eius et multitudine rotarum eius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes Philistiim et dissipabitur Tyrus et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim dominus Palestinos reliquias insule Cappadocie. Venit calvitium super Gazam, conticuit Ascalon et reliquie vallis eorum usquequo concideris. O mucro domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare et sile. Quomodo quiesces cum precepit ei dominus adversus Ascalonem et adversus maritimas eius regiones ibique condixerit illi.

XLVIII

Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ve super Nabo quoniam vastata est et confusa, capta est Cariathiarim, confusa est fortis et contremuit. Et non est ultra consolatio in Moab. Contra Esebon cogitaverunt malum: venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces, sequetur te gladius. Vox clamoris de Oronaim, vastitas et contritio magna. Contrita est Moab, annuntiate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite et salvate animas vestras et eritis quasi mirice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis, tu quoque capieris et ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem et urbs nulla salvabitur et peribunt valles et dissipabuntur campestria quoniam dixit dominus. Date florem Moab quia florens egredietur et civitates eius deserte erunt et inhabitabiles. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua et requievit in fecibus suis nec transfusus est de vase in vas et in transmigrationem non abiit. Ideo permansit gustus eius in eo et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum et sternent eum et vasa eius exhaurient et lagenas eorum collident. Et confundetur Moab a Chamos sicut confusa est domus Israel a Bethel in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad preliandum? Vastata est Moab et civitates eius et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem, rex ait dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus Moab ut veniat et malum eius velociter accurret nimis.

Consolamini eum omnes qui estis in
circuitu eius et universi qui scitis
nomen eius dicite. Quomodo confrac-
ta est virga fortis baculus gloriosus.
Descende de gloria et sede in siti
habitatio filie Dibon quoniam vasta-
tor Moab ascendit ad te et dissipabit
munitiones tuas. In via sta et
prospice habitatio Aroer interroga
fugientem et eum qui evasit. Dic
quid accidit. Confusus est Moab quoniam
victus est. Ululate et clamate
annunciate in Arnon quoniam vastata
est Moab. Et iudicium venit ad ter-
ram campestrem super Helon et super
Iesa et super Mephaat et super Di-
bon et super Nabo et super domum
Deblathaim et super Cariathiarim
et super Bethgamul et super Bethma-
on et super Carioth et super Bosra
et super omnes civitates Moab que
longe vel que prope sunt. Abscisum
est cornu Moab et brachium eius
contritum est ait dominus. Inebriate eum
quoniam contra dominum erectus est et allidet
manum Moab in vomitu suo et
erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in
derisum tibi Israel quasi inter fures repe-
risses eum propter verba ergo tua que adversus
illum locutus es captivus duceris. Re-
linquite civitates et habitate in pe-
tra habitatores Moab et estote quasi co-
lumba nidificans in summo ore fo-
raminis. Audivimus superbiam Moab
superbus est valde sublimitatem eius
et arrogantiam et superbiam et alti-
tudinem cordis eius. Ego scio ait dominus iactan-
tiam et arrogantiam eo quod non sit
iuxta eam virtus eius nec iuxta quod
poterat conata sit. Ideo super
Moab eiulabo et ad Moab univer-
sam clamabo et ad viros muri fictilis
lamentantes. De planctu Iazer plo-
rabo tibi vinea Sabama propagi-
nes tue transierunt mare usque ad m-
are Iazer pervenerunt. Predo irruit super
messem tuam et super vindemiam tuam
irruit predo. Ablata est leticia
et exultatio de Carmelo et de terra
Moab et vinum de torcularibus sus-
tuli. Nequaquam calcator uve solitum
celeuma cantabit. De clamore Ese-
bon usque Eleale et Iesa dederunt
vocem suam a Segor usque ad
Oronaim vitula consternans aque
quoque Nemrim pessime erunt et auferam
de Moab ait dominus offerentem in
excelsis et sacrificantem diis suis. Propterea cor meum ad Moab quasi ti-
bie resonabit et cor meum ad
viros muri fictilis dabit sonitum
tibiarum quia plus fecit quam potuit ideo
perierunt. Omne enim caput calvicium
et omnis barba rasa erit. In cunctis
manibus colligatio et super omne dor-
sum cilicium. Et super omnia tecta Moab
in plateis eius omnis planctus eius
quoniam contrivi Moab sicut vas inutile.
Dicit dominus quomodo victa est et ulu-
laverunt quomodo deiecit cervicem Moab
et confusus est. Erit que Moab in derisum
omnibus et in exemplum in circuitu suo. Hec
dicit. Ecce quasi aquila evolabit
et extendet alas suas ad Moab. Ca-
pta est Carioth et munitiones compre-
hense sunt et erit cor fortium in die
illa super Moab sicut cor mulieris par-
turientis et cessabit Moab esse
populus quoniam contra dominum gloriatus est.
Pavor et fovea et laqueus super te
habitator Moab ait dominus. Qui fu-
gerit a facie pavoris cadet in foveam
et qui conscenderit de fovea capietur
laqueo. Adducam enim super Moab
annum visitationis eorum dicit dominus.
In umbra Esebon steterunt de la-
queo fugientes quia ignis egressus

est de ezebon et flamma de me-
dio seon et devorabit partem mo-
ab parusti popule chamos quia comprehen-
si sunt filii tui et filie tue in capti-
vitatem et convertam captivitatem
moab in novissimis diebus ait
dominus hucusque iudicia moab

xlix

Ad filios amon hec dicit dominus
numquid non sunt filii israel aut he-
res non est ei cur igitur hereditate po-
ssedit melchon gath et populus eius
in urbibus eius habitavit ideo ecce di-
es veniunt dicit dominus et
auditum faciam super rabbath filiorum
amon fremitum prelii et erit in tu-
mulum dissipata filie quoque eius igne
succendentur et possidebit israel po-
ssessores suos ait dominus ulula
ezebon quoniam vastata est hai
clamate filie rabbath et accingi-
te vos ciliciis plangite et circui-
te per sepes quoniam melchon in trans-
migrationem ducetur sacerdotes
eius et principes eius simul quid
gloriaris in vallibus defluxit val-
lis tua filia delicata que confidebas
in thesauris tuis et dicebas quis
veniet ad me ecce ego inducam
super te ait dominus deus exercituum deus israel
ab omnibus qui sunt in circuitu tuo et disper-
gemini singuli a conspectu vestro nec
erit qui congreget fugientes et post
hec faciam reverti captivos
filiorum amon ait dominus ad ydu-
meam hec dicit dominus deus exerci-
tuum numquid non ultra est sapientia in
theman periit consilium a filiis inutilis
facta est sapientia eorum fugite et ter-
ga vertite descendite in voragine
habitatores dedan quoniam perditionem esau
adduxi super eum tempus visitationis
eius si vindemiatores ve-
nissent super te non reliquissent
racemum si fures in nocte rapu-
issent quod sufficeret eis ego vero
discooperui esau revelavi abscon-
dita eius et celare non potuit
vastatum est semen eius et fratres
eius et vicini eius et non erit re-
linque pupillos tuos et ego fa-
ciam eos vivere et vidue tue in
me sperabunt quia ecce hec dicit do-
minus ecce quibus non erat iudicium
ut biberent calicem bibentes
bibent et tu quasi innocens relin-
queris non eris innocens sed bi-
bens bibes quia per memetipsum
iuravi dicit dominus quia in soli-
tudinem et in opprobrium et in ma-
ledictionem erit bosra et omnes civi-
tates eius erunt in solitudines sem-
piternas auditum audivi a domino et le-
gatus ad gentes missus est con-
gregamini et venite contra
eam et surgamus in prelium ecce en-
im parvulum te dedi in gentibus
contemptibilem inter homines ar-
rogantia tua decepit te et su-
perbia cordis tui qui habitas in ca-
vernis petre et apprehendere niteris
altitudinem collis cum exal-
taveris nidum tuum quasi aquila inde
detraham te dicit dominus et erit ydumea
deserta omnis qui transibit per eam stu-
pebit et sibilabit super omnes pla-
gas eius sic eversa est sodoma
et gomorra et vicine eius ait
dominus non habitabit ibi vir et non
incolet eam filius hominis ecce
quasi leo ascendet de superbia iordanis
ad pulchritudinem robustam quia
subito currere faciam eum ad illam
et quis erit electus quem preponam ei
quis enim similis mei et quis susti-
nebit me et quis est iste pastor

qui resistet vultui meo. Propterea audite consilium domini quod iniit de Edom et cogitationes eius quas cogitavit de habitatoribus Theman: si non deiecerint eos parvuli gregum nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum commota est terra; clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila evolabit ascendet et expandet alas suas super Bozram et erit cor fortium Idumee in die illa quasi cor mulieris parturientis. Ad Damascum. Confusa est Emath et Arphath quia auditum pessimum audierunt. Turbati sunt in mari; pre sollicitudine quiescere non potuit. Dissoluta est Damascus, conversa est in fugam; tremor apprehendit eam; angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem letitie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius et omnes viri prelii conticescent in die illa, ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro Damasci et devorabit menia Benadab. Et ad regna Azor que percussit Nabuchodonosor rex Babilonis. Hec dicit dominus: Surgite et ascendite ad Cedar et vastate filios orientis. Tabernacula eorum capient, pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos eorum tollent et vocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete qui habitatis Azor, ait dominus. Iniit enim contra vos rex Babilonis consilium et cogitavit adversum vos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam et habitantem confidenter,

ait dominus. Non hostia non vectes eius; soli habitant. Et erunt cameli eorum in direptionem et multitudo iumentorum eorum in predam, et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam, et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait dominus. Et erit Azor in habitaculum draconum deserta usque in eternum; non manebit ibi vir nec incolet eam filius hominis. Sermo domini super Helam qui factus est ad Ieremiam prophetam adversus Helam in principio regni Sedechie regis Iuda dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ecce ego confringam arcum Helam et summam fortitudinem eius. Et inducam super Helam quattuor ventos a quattuor plagis celi et ventilabo eos in omnes ventos istos, et non erit gens ad quam non perveniant profugi Helam. Et pavere faciam Helam coram inimicis suis et in conspectu querentium animam eorum et adducam super eos malum iram furoris mei, dicit dominus, et mittam post eos gladium donec consumam eos. Et ponam solium meum in Helam et perdam inde reges et principes, dicit dominus. In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Helam, dicit dominus. L.

Verbum quod locutus est dominus de Babilonia et de terra Chaldeorum in manu Ieremie prophete: Annunciate in gentibus et auditum facite, levate signum, predicate et nolite celare; dicite: Capta est civitas Babilon, confusus est Bel, victus est Merodach; confusa sunt sculptilia eorum, superata sunt ydola eorum. Quoniam ascendet contra eam gens ab aquilone que ponet

terram eius in solitudinem et non
erit qui habitet in ea ab homine usque
ad pecus et moti sunt et abi-
erunt in diebus illis et in tempore illo
ait dominus venient filii israel ipsi et
filii iuda simul ambulantes et
flentes properabunt ad dominum deum suum
querent in syon et interrogabunt
viam huc facies eorum venient et
apponentur ad dominum federe sempiterno
quod nulla oblivione delebitur grex
perditus factus est populus meus pa-
stores eorum seduxerunt eos fecerunt-
que vagari in montibus de monte in
collem transierunt obliti sunt cubi-
lis sui omnes qui invenerunt come-
derunt eos et hostes eorum dixerunt
non peccavimus pro eo quod peccave-
runt domino decori iusticie et expec-
tationi patrum eorum domino recedite de
medio babilonis et de terra calde-
orum egredimini et estote quasi edi ante
gregem quoniam ecce ego suscitabo et
adducam in babilonem congregationem
gentium magnarum de terra aquilonis
et preparabunt adversus eam et
inde capietur sagitta eius quasi
viri fortissimi interfectoris non
revertetur vacua et erit caldea in
predam omnes vastantes eam reple-
buntur ait dominus quoniam exultastis
et magna loquimini diripientes
hereditatem meam quoniam effusi estis
sicut vituli super herbam et mugi-
stis ut tauri confusa est mater ve-
stra nimis et adequata pulveri
que genuit vos ecce novissima
eris in gentibus et deserta invia
et arens ab ira domini non
habitabitur sed redigetur tota
in solitudinem omnis qui per babilonem
stupebit et sibilabit super universis
plagis eius preparamini contra babi-
lonem per circuitum omnes qui ten-
ditis arcum debellate eam non
parcatis iaculis quia domino
peccavit clamate adversus
eam ubique dedit manum cecide-
runt fundamenta eius et destructi
sunt muri eius quia ultio domini
est ultionem accipite de ea sicut
fecit facite ei disperdite satorem
de babilone et tenentem falcem
in tempore messis a facie gladii co-
lumbe unusquisque ad populum su-
um convertetur et singuli terram suam
fugient grex dispersus israel leon-
es eiecerunt primus comedit
eum rex assur iste novissimus
exossavit eum nabuchodonosor rex
babilonis propterea hec dicit dominus
exercituum deus israel ecce ego vi-
sitabo regem babilonis et terram
eius sicut visitavi assur regem
et reducam israel ad habitaculum suum
et pascetur carmelum et basan
et in monte effraym et galaad
et saturabitur anima eius in di-
ebus illis et in tempore illo dicit do-
minus queretur iniquitas israel et
non erit et peccatum iuda et non
invenietur quoniam propitius ero eis quos
reliquero super terram dominantium a-
scendet et super habitatores eius
visita dissipa et interfice que
post eos sunt ait dominus et fac
iuxta omnia que precepi tibi vox be-
lli in terra et contricio magna
quomodo confractus est et contritus malle-
us universe terre quomodo versa est in deser-
tum babilon in gentibus illaque-
avi te et capta es babilon et
nesciebas inventa es et apprehen-
sa quia dominum provocasti aperuit
dominus thezaurum suum et protulit
vasa ire sue quia opus est domino
deo exercituum in terra caldeorum

venite ad eam ab extremis finibus aperite ut exeant qui conculcent eam tollite de via lapides et redigite in acervos et interficite eam nec sit quicquam reliquum dissipate universos fortes eius descendant in occisionem ve eis quia venit dies eorum tempus visitationis eorum. Vox fugientium qui evaserunt de terra babilonis ut annunciaret in syon ultionem domini dei nostri ultionem templi eius annunciate in babilonem plurimis omnibus qui tendunt arcum consistite adversus eam per gyrum et nullus evadat reddite ei secundum opus suum iuxta omnia que fecit facite ei quia contra dominum erecta est adversus sanctum israel. Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa dicit dominus. Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum quia venit dies tuus tempus visitationis tue et cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet eum et succendam ignem in urbibus eius et devorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dominus deus exercituum calumpniam sustinebunt filii israel et filii iuda simul omnes qui ceperunt eos tenent nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis dominus exercituum nomen eius iudicio defendet causam eorum ut exterreat terram et commoveat habitatores babilonis. Gladius ad caldeos ait dominus et ad habitatores babilonis et ad principes et ad sapientes eius. Gladius ad divinos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes eius qui timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius et ad omne vulgus eius quod est in medio eius et erunt quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit et arescent quia terra sculptilium est et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cum fatuis sicariis et habitabunt in ea strutiones et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum nec extruetur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit dominus sodomam et gomorram et vicinas eius ait dominus. Non habitabit ibi vir nec colet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone et gens magna et reges multi consurgent a finibus terre. Arcum et scutum apprehendent crudeles sunt et immisericordes. Vox eorum quasi mare sonabit et super equos ascendent sicut vir paratus ad prelium contra te filia babilonis. Audivit rex babilonis famam eorum et dissolute sunt manus eius angustia apprehendit eum dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinem robustam quia currere faciam eum subito ad illam. Et quis erit electus quem preponam ei quis enim similis mei et quis sustinebit me et quis est iste pastor qui resistat vultui meo. Propterea audite consilium domini quod mente concepit adversus babilonem et cogitationes eius quas cogitavit super caldeos nisi detraxerint eos parvuli gregum nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis babilonis commota est terra et clamor inter gentes auditus est.

LI

Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babilonem et super habitatores eius qui cor suum

leuaverunt contra me quasi ventum
pestilentem et mittam in babi
lonem ventilatores et ventila-
bunt et demolientur terram eius
quia venerunt super eam undique in
die afflictionis eius non tendat
qui tendit arcum suum et non a
scendat loricatus nolite parcere in
venibus eius interficite omnem mili
tiam eius et cadent interfecti in terram
caldeorum vulnerati in regionibus eius
quia non fuit viduatus israhel et iuda
a deo suo domino exercituum terra eorum
repleta est delicto a sancto israhel fugi
te de medio babilonis ut salve
ret unusquisque animam suam nolite
tacere super iniquitatem eius quia tempus
ultionis eius est a domino vicissitu
dinem ipse tribuet calix aureus
babilonis in manu domini in
ebrians omnem terram de manu
eius biberunt gentes et ideo co
mote sunt subito cecidit babilon
et contrita est ululate super eam tol
lite ad dolorem eius si forte sa
netur curavimus babilonem et non
est curata derelinquamus eam et ea
mus unusquisque in terram
suam quoniam pervenit usque ad celum
iudicium eius et elevatum est usque
ad nubes protulit dominus iusti
as vestras venite et narremus
sion opus domini dei nostri acuite sagit
tas implete pharetras suscita
vit dominus spiritum medorum regum
contra babilonem mens eius est ut perdat
babilonem quia ultio domini est
ultio templi sui rex medorum contra
babilonem a domino suscitatus
est super muros babilonis leva
te signum augete custodiam leva
te custodes preparate insidias quia
cogitavit dominus et fecit quod
cumque locutus est contra habitatores ba
bilonis que habitas super aquas mul
tas locuples in thezauris venit
finis tuus pedalis tue precisionis
Iuravit dominus exercituum per animam suam
quia replebo te hominibus quasi bruco
et super te celeuma cantabitur
qui fecit terram suam preparavit or
bem in sapientia sua et prudentia
sua celos extendit dante eo
vocem suam multiplicantur aque in
celo qui in pluviam fecit et pro
duxit ventos de thezauris suis
stultus factus est omnis homo a scientia
confusus est omnis conflator in scul
ptili quia mendax est conflatio
eius et non digna in tempore visitatio
nis sue peribunt non sicut hec pars ia
cob quia qui fecit omnia et ipse est israhel
sceptrum hereditatis eius dominus exer
cituum nomen eius Collidis tu mi
vasa belli et ego collidam in te
gentes et disperdam in te regna
et collidam in te equum et equite(m)
eius et collidam in te currum et as
censorem eius et collidam in te vi
rum et mulierem et collidam in te se
nem et iuvenem et puerum et col
lidam in te iuvenem et virginem
et collidam in te pastorem et gre
gem eius et collidam in te agri
colam et iugales eius et collidam
in te duces et magistratus et
reddam babiloni et cunctis habita
toribus caldee omne malum suum quod
fecerunt in syon in oculis vestris ait
dominus ecce ego ad te mons pesti
fer ait dominus qui corrumpis univer
sam terram et extendam manum meam super
te et evolvam te de petris et da
bo te in montem combustionis et non
tollam de te lapidem in angulum
et lapidem in fundamentum sed perditus
in sempiternum eris ait dominus

levate signum in terra clangite
bucina in montibus sanctificate
super eam gentes annunciate contra
illam regibus Ararath Menni et Asce-
nez numerate contra eam Thaphsar
adducite equum quasi bruchum aculeatum
sanctificate contra eam gentes et reges
Medie duces eius et universos ma-
gistratus eius cunctamque terram potestatis eius
et commovebitur terra et turbabitur quia
evigilavit contra Babilonem cogi-
tacio domini ut ponat terram Babilo-
nis desertam et inhabitabilem. cessa-
verunt fortes Babilonis a prelio
habitaverunt in presidiis devoratum est ro-
bur eorum et facti sunt quasi
mulieres [illegible] et incensa sunt ta-
bernacula eius et contriti sunt vectes
eius. currens obviam currenti veniet
et nuncius obvius nuncianti ut annun-
ciet regi Babilonis quia capta est
civitas eius a summo eius usque ad
summum et vada preoccupata sunt et
paludes succense sunt igni et vi-
ri bellatores conturbati sunt quia
hec dicit dominus exercituum deus Israel fi-
lia Babilonis quasi area tempus tritu-
re eius adhuc et modicum et ve-
niet tempus messionis. comedit, de-
voravit me Nabuchodonosor rex Babilo-
nis reddidit me quasi vas inane a-
bsorbuit me quasi draco replevit
ventrem suum teneritudine mea
et eiecit me. iniquitas adversum me
et caro mea super Babilonem dicit
habitacio Syon et sanguis meus super
habitatores Chaldee, dicit Jerusalem. propter-
ea hec dicit dominus deus. Ecce ego
iudicabo causam tuam et ulciscar ulcio-
nem tuam et desertum faciam mare eius
et siccabo venam eius et erit Babi-
lon in tumulos et habitacio draco-
num stupor et sibillus eo quod non

sit habitator. simul ut leones rugi-
ent et excutient comas velud ca-
tuli leonum in calore eorum ponam
potus eorum et inebriabo eos ut so-
piantur et dormiant sompnum sem-
piternum et non consurgant dicit dominus.
Deducam eos quasi agnos ad victimam
et quasi arietes cum edis. quomodo capta est
Sesach et comprehensa est inclita
terre quomodo facta est in stuporem Babilon
inter gentes. Ascendit super Babilo-
nem mare multitudine fluctuum eius
operta est. facte sunt civitates eius in
stuporem terra inhabitabilis et deserta terra
in qua nullus habitat nec transeat per
eam filius hominis. et visitabo super Bel
in Babilonem et eiciam quod absor-
buerat de ore eius et non confluent
ad eum ultra gentes siquidem et mu-
rus Babilonis corruet. Egredimini
de medio eius populus meus ut salvet
unusquisque animam suam ab ira furoris
domini. Et ne forte mollescat cor ve-
strum et timeatis auditum qui audietur
in terra et veniet in anno auditus et
post hunc annum auditus et iniquitas in
terra et dominator super dominatorem. ideo
dominus. Propterea ecce dies veniunt dicit
dominus et visitabo super sculptilia Ba-
bilonis et omnis terra eius confundetur
et universi interfecti eius cadent in me-
dio eius et laudabunt super Babilo-
nem celi et terra et omnia que
in eis sunt quia ab aquilone ei venient
predones ait dominus. et quomodo fecit Ba-
bilon ut caderent occisi in Israel sic
de Babilone cadent occisi in univer-
sa terra. qui fugistis gladium venite
nolite stare. procul recordamini domini
et Jerusalem ascendat super cor vestrum. confusi
sumus quia audivimus obprobrium. operuit
ignominia facies nostras quia venerunt
alieni super sanctificationem domus

domini propterea ecce dies veniunt dicit dominus et visitabo super sculptilia babilonis et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit babilon in celum et firmaverit in excelso robur suum a me venient vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de babilone et contritio magna de terra caldeorum quoniam vastavit dominus babilonem et perdidit ex ea vocem magnam et sonabunt fluctus eius quasi aque multe dedit sonitum vox eorum quia venit super babilonem predo et apprehensi sunt fortes eius et emarcuit arcus eorum quia fortis ultor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius duces eius et magistratus eius et fortes eius et dormient somnum sempiternum et non expergiscentur ait rex dominus exercituum nomen eius. Haec dicit dominus exercituum: Murus babilonis ille latissimus suffossione suffodietur et porte eius excelse igne comburentur et labores populorum ad nihilum et gentium in ignem erunt et disperibunt. Verbum quod precepit Ieremias propheta Sarie filio Nerie filio Manasse cum pergeret cum Sedechia rege in babilonem in anno quarto regni eius. Saraias autem erat princeps prophetie. Et scripsit Ieremias omne quod erat malum venturum super babilonem in libro uno omnia verba hec que scripta sunt contra babilonem. Et dixit Ieremias ad Saraiam: Cum veneris in babilonem et videris et legeris omnia verba hec dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum ne sit in eo qui habitet ab homine usque ad pecus et ut sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum ligabis ad eum lapidem et proicies eum in medium eufraten et dices sic submergetur civitas babilonis et non consurget a facie afflictionis quam ego adduco super eam et dissolvetur. Huc usque verba Ieremie.

LII

Filius viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare cepisset et XI annis regnavit in Ierusalem et nomen matris eius Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat Ioachim. Quoniam furor domini erat in Ierusalem et in Iuda usquequo proiceret eos a facie sua, et recessit Sedechias a rege babilonis. Factum est in anno IX regni eius mense decimo X die mensis venit Nabuchodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius adversus Ierusalem et obsederunt eam et edificaverunt contra eam munitiones in circuitu. Et fuit civitas obsessa usque ad XI annum regni Sedechie. Mense autem quarto IX die mensis obtinuit fames civitatem et non erat alimenta populo terre et dirupta est civitas et omnes viri bellatores eius fugerunt exieruntque de civitate nocte per viam porte que est inter duos muros que ducit ad ortum regis, caldeis obsidentibus urbem in gyro et abierunt per viam que ducit ad heremum. Persecutus est autem exercitus caldeorum regem et apprehenderunt Sedechiam in deserto quod est iuxta Iericho et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque apprehendissent regem duxerunt eum ad regem babilonis in Reblata que est in terra Emath et locutus est ad eum iudicia et iugulavit rex babilonis filios Sedechie in oculis eius, sed et omnes principes Iuda occidit in Reblata et oculos Sedechie eruit et vinxit eum compedibus et adduxit eum rex babilonis

in babilonem et posuerunt in
domo carceris usque ad diem mor
tis sue. In mense autem quinta decima
die mensis ipse est annus decimusnonus
Nabuchodonosor regis babilonis venit
Nabuzardan princeps milicie et
qui stabat coram rege babilonis
in ierusalem et incendit domum domini:
et domum regis et omnes domos ierusalem
et omnem domum magnam igne
ipse combussit et totum murum ierusalem
per circuitum destruxit cunctus exercitus cal
deorum qui erant cum magistro milicie.
De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo qui reman
serant in civitate et de perfugis
qui fugerant ad regem babilonis
et ceteros de multitudine transtulit Nabu
zardan princeps milicie. De paupe
ribus vero terre reliquit Nabuzardan
princeps milicie vinitores et agri
colas. Columpnas quoque ereas que erant
in domo domini et bases et mare
eneum quod erat in domo domini con
fregerunt caldei et tulerunt omne
es eorum in babilonem et lebetes
et creagras et psalteria et phialas
et mortariola et omnia vasa erea
que in ministerio fuerant et tulerunt et
ydrias et amata et urceos et pe
lues et thuribula et mortaria et
candelabra et quaquod quod aurea:
aurea et quod quod argentea argentea
tulit magister milicie et columpnas
duas et mare unum et vitulos
xii ereos qui erant sub basibus quas
fecerat babilonis in domo domini.
Non erat pondus eris omnium vasorum:
horum. De columpnis autem xviii cu
biti altitudinis erant in columpna una
et funiculus xii cubitorum ambibat
eam. Porro grossitudo eius quatuor di
gitorum et intrinsecus cava erat et
capitella super utramque erea et al

titudo capitelli unius v cubitorum
et reciacula et malogranata su
per coronam in circuitu totum erea. Sic
similiter erat columpna secunda et malo
granata et circulus super capitellum:
in circuitu omnia erea similiter et colup
ne altius et fuerunt reciacula ma
logranata xc et vi dependencia
et c reciaculis circumdabantur omnia
malogranata et tulit magister milicie
saraiam sacerdotem et zophoniam
sacerdotem secundum et tres custodes ve
stibuli et de civitate cornuchum
unum qui erat super viros bellatores
et vii viros de his qui videbant
faciem regis qui inventi de civitate
et sobam principem milicie qui probabat
tirones et lx viros de populo terre
qui sunt in medio civitatis. Tulit
autem eos Nabuzardan magister mi
licie et adduxit eos ad regem
babilonis et interfecit eos in Re
blata in terra Emath et interfecit
eos in reblata et translatus est iu
da de terra sua. Iste est populus quem
abstulit Nabuchodonosor in anno vii
iudeos iii milia et xx tres.
In anno xviii Nabuchodonosor transtu
lit animas de ierusalem dccc xxxii
anno xxiii Nabuchodonosor transtulit Na
buzardan magister milicie iudeorum
animas dcc xl v omnes igitur anime quatuor
milia vi c. Et factum est in xxxvii
anno transmigracionis ioachim regis
iuda xii mense xxv die mensis ele
navit evilmerodach rex babilonis
ipso anno regni sui caput ioachim
regis iude et eduxit eum de domo
carceris et locutus est cum eo bona et
posuit thronum eius super thronos
regum qui erant post se in babilone
et mutavit vestimenta carceris eius
et comedebat coram eo panem sem
per cunctis diebus vite sue et cibaria

Cibus eius cibaria perpetua dabantur ei a rege babilonis statuta per singulos dies usque ad diem mortis sue cunctis diebus vite sue. Incipit lamentacio Jeremie prophete que dicitur Trenorum. Aleph

Et factum est postquam in captivitatem ductus est israel et iherusalem deserta est sedit Jeremias propheta flens et planxit lamentacionem hanc in iherusalem et amaro animo suspirans et eiulans ait. Aleph

Quomodo sedet sola ciuitas plena populo, facta est quasi vidua domina gencium princeps prouinciarum facta est sub tributo. Beth Plorans plorauit in nocte et lacrime eius in maxillis eius non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius: omnes amici eius spreuerunt eam facti sunt ei inimici. Gimel Migrauit iuda propter afflictionem et multitudinem seruitutis habitauit inter gentes nec inuenit requiem omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Deleth Vie syon lugent eo quod non sint qui veniant ad sollempnitatem omnes porte eius destructe sacerdotes eius gementes virgines eius squalide et ipsa oppressa amaritudine. He Facti sunt hostes eius in capite et inimici eius locupletati sunt quia dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius paruuli eius ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis. Vau Et egressus est a filia syon omnis decor eius facti sunt principes eius velut arietes non inuenientes pascua et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis. Zai Et recordata est iherusalem dierum afflictionis et preuaricacionis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator: viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. Heth Peccatum peccauit iherusalem propterea instabilis facta est omnes qui glorificabant eam spreuerunt eam quia viderunt ignominiam eius ipsa autem gemens conuersa est retrorsum. Teth Sordes eius in pedibus eius nec recordata est finis sui deposita est vehementer non habens consolatorem vide domine afflictionem meam quoniam erectus est inimicus. Joth Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum de quibus preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam. Caph Omnis populus eius gemens et querens panem dederunt preciosa queque pro cibo ad refocillandam animam, vide domine et considera quoniam facta sum vilis. Lamech O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus quoniam vindemiauit me ut locutus est dominus in die ire furoris sui. Mem De excelso misit ignem in ossibus meis et erudiuit me expandit rethe pedibus meis conuertit me retrorsum posuit me desolatam tota die merore confectam. Nun Vigilauit iugum iniquitatum mearum in manu eius conuolute sunt et imposite collo meo infirmata est virtus mea dedit me dominus in manu de qua non potero surgere. Sameth Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei vocauit aduersum me tempus ut contereret electos meos torcular calcauit dominus virgini filie iuda. Ain Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquas quia longe factus est a me consolator conuertens animam meam facti sunt filii mei perditi quoniam inualuit inimicus

Phe Expandit syon manus
suas non est qui consoletur eam
mandavit dominus iacob in circuitu
eius hostes eius facta est ierusalem quasi po
lluta menstruis inter eos Sade
Iustus est dominus quia os eius ad ira
cundiam provocavi audite obse
cro universi populi et videte dolorem
meum virgines mee et iuvenes
mei abierunt in captivitatem Coph
Vocavi amicos meos et ipsi dece
perunt me sacerdotes mei et senes
mei in urbe consumpti quia quesierunt
cibum sibi ut refocillarent animas suas
Res Vide domine quoniam tribulor et con
turbatus est venter meus subversum
est cor meum in memetipsa quoniam ama
ritudine plena sum foris interfi
cit gladius et domi mors similis
est Sin Audierunt quia in
gemisco ego et non est qui consoletur
me omnes inimici audierunt malum
meum letati sunt quoniam tu fecisti et
adduxisti diem consolationis et fient
similes mei Thau Ingrediatur
omne malum eorum coram te et vin
demia eos sicut vindemiasti me
propter iniquitates omnes meas multi
enim gemitus mei et cor meum merens

Quomodo obtexit Aleph
caligine in furore suo do
minus filiam syon proiecit de ce
lo terram inclitam israel et non est re
cordatus scabelli pedum suorum in
die furoris sui Beth Precipitavit
dominus nec pepercit omnia speciosa ia
cob destruxit in furore suo mu
nitiones virginis iuda et deiecit
in terram polluit regnum et princi
pes eius Gimel Confregit
omne cornu israel et avertit retror
sum dexteram suam a facie ini
mici et succendit in iacob quasi ignem
flamme devorantis in gyro Deleth
Tetendit arcum suum quasi inimicus fir
mavit dexteram suam quasi hostis et
occidit omne quod pulchrum erat visu
in tabernaculo filie syon effudit
quasi ignem indignacionem suam He
Factus est dominus quasi inimicus precipitavit
israel precipitavit omnia menia eius
dissipavit municiones eius et reple
vit in filia iuda humiliatum et hu
miliatam Vav Et dissipavit quasi or
tum tentorium suum demolitus est ta
bernaculum suum oblivioni tradidit
dominus in syon festivitatem et sabba
tum et non in obprobrium et in indignacionem
furoris sui regem et sacerdotem Zai
Repulit dominus altare suum ma
ledixit sanctificacionem suam tradidit
in manus inimici muros turrium eius
vocem dederunt in domo domini sicut
Heth Cogitavit dominus dissipare
murum filie syon tetendit funicu
lum suum et non avertit manum suam
a perdicione luxitque antemurale et
murus pariter dissipatus est Teth
Defixe sunt in terra porte eius perdi
dit et contrivit vectes eius regem
eius et principes eius in gentibus non
est lex et prophete eius non invene
runt visionem a domino Ioth Sederunt
in terra et conticuerunt senes filie sy
on consperserunt cinere capita sua
accincti sunt ciliciis abiecerunt capi
ta sua in terram virgines iuda Caph
Defecerunt pre lacrimis oculi mei con
turbata sunt omnia viscera mea effu
sum est in terra iecur meum super contri
cionem filie populi mei cum deficeret parvu
lus et lactans in plateis oppidi
Lamed Matribus suis dixerunt
ubi est triticum et vinum cum defi
cerent quasi vulnerati in plateis civi
tatis cum exalarent animas suas in
sinum matrum suarum Mem Cui com
parabo te vel cui assimilabo te filia
ierusalem cui exequabo te et con
solabor te filia syon magna

est velud mare contritio tua quis
medebitur tui Nun prophete tui
viderunt tibi falsa et stulta nec a-
periebant iniquitatem tuam ut te ad
penitenciam provocarent viderunt autem assump-
tiones falsas et ejectiones Samech
Plauserunt super te manibus suis
omnes transeuntes per viam et sibila-
verunt et moverunt capita sua super filiam
Jerusalem hecine est urbs dicentes
perfecti decoris gaudium universe terre
Ayn Aperuerunt super te os suum
omnes inimici tui sibilaverunt et freme-
runt dentibus suis et dixerunt de-
vorabimus eam en ista est dies quam
expectabamus invenimus et vidimus Phe
Fecit dominus que cogitavit comple-
vit sermonem suum quem preceperat a die-
bus antiquis destruxit et non pepercit
et letificavit super te inimicum et exa-
ltavit cornu hostium tuorum Sade
Clamavit cor eorum ad dominum super
muros filie syon deduc quasi torren-
tem lacrimas per diem ac noctem non
des requiem tibi neque taceat pupilla
oculi tui Coph Consurge lauda
in nocte in principio vigiliarum effun-
de sicut aquam cor tuum ante conspectum
domini leva ad eum manus tuas pro
animabus parvulorum tuorum qui fame perierunt
in capite omnium compitorum tuorum qui fame
perierunt tuorum Res Vide domine et con-
sidera quem vindemiaveris ita ergo-
ne comedent mulieres fructum suum par-
vulos ad mensuram palme Si
occiditur in sanctuario domini sacerdos
et propheta Sin Jacuerunt in pla-
teis puer et senex virgines mee
et iuvenes mei ceciderunt gla-
dio interfecisti in die furoris tui per-
cussisti nec misertus es Thau Vo-
casti quasi ad diem sollempnem qui
terrerent me de circuitu et non fuit
qui effugeret in die furoris domini

et relinqueret quos educavi et enu-
trivi inimicus meus consumpsit eos

Capitulum tercium Trenorum Aleph

Ego vir videns paupertatem meam in virga in-
dignationis eius Me minavit
et adduxit in tenebras et non
lucem tantum in me vertit et convertit
manum suam tota die Beth Ve-
tustam fecit pellem meam et car-
nem meam contrivit ossa mea edifi-
cavit in gyro meo et circumdedit
me felle et labore in tenebro-
sis collocavit me quasi mortuos
sempiternos Gimel Circumedifi-
cavit adversum me ut non egrediar
aggravavit compedem meum sed
et cum clamavero et rogavero ex-
clusit orationem meam Conclusit vi-
as meas lapidibus quadris se-
mitas meas subvertit Deleth
Ursus insidians factus est leo michi
in absconditis semitas meas sub-
vertit et confregit me et posuit me
desolatam tetendit arcum suum
et posuit me quasi signum ad sagit-
tam He Misit in renibus meis
filias pharetre sue factus sum in de-
risum omni populo canticum eorum tota die
replevit me amaritudinibus in-
ebriavit me absinthio Vau
Confregit ad numerum dentes meos
cibavit me cinere et repulsa est a pace anima
mea oblitus sum bonorum et dixi per-
iit finis meus et spes mea a domino
Zay Recordare paupertatis et trans-
migrationis mee et absinthii et
fellis Memoria memor ero et tabe-
scet in me anima mea hec recolens
in corde meo in deo sperabo Heth
Misericordie domini quia non
sumus consumpti quia non defecerunt
miserationes eius Novi diluculo
multa est fides tua pars mea dominus
propterea expectabo eum Teth

Bonus est dominus sperantibus in eum anime querenti illum. Bonum est prestolari cum silencio salutare dei. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. **Ioth** Sedebit solitarius et tacebit quia levavit se super se. Ponet in pulvere os suum si forte sit spes. Dabit percucienti se maxillam, saturabitur obprobriis. **Caph** Quia non repellet in sempiternum dominus, quia si abiecit et miserebitur secundum multitudinem miseracionum suarum. Non enim humiliavit ex corde suo et abiecit filios hominum. **Lameth** Ut contereret sub pedibus suis vinctos terre, ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus altissimi, ut perverteret hominem in iudicio suo dominus ignoravit. **Mem** Quis est iste qui dixit ut fieret domino non iubente? Ex ore altissimi non egredietur nec bona nec mala? Quid murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis? **Nun** Scrutemur vias nostras et queramus et revertamur ad dominum. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos. Nos inique egimus et ad iracundiam provocavimus, ideo tu inexorabilis es. **Samech** Operuisti in furore et percussisti et occidisti nec pepercisti. Opposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Eradicationem et abiectionem posuisti me in medio populorum. **Ain** Oculus meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset requies donec respiceret et videret dominus de celis. Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. **Phe** Aperuerunt super me os suum omnes inimici. Formido et laqueus facta est nobis vaticinatio et contritio. Divisiones aquarum deduxerunt oculi mei in contritione filie populi mei. **Sade** Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis. Lapsa est in lacum vita mea et posuerunt lapidem super me. Inundaverunt aque super caput meum. Dixi perii. **Coph** Invocavi nomen tuum de lacu novissimo. Vocem meam audisti, ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. Appropinquasti ad me in die qua invocavi te. Dixisti ne timeas. **Res** Iudicasti domine causam anime mee, redemptor vite mee. Vidisti domine iniquitatem illorum adversum me, iudica iudicium meum. Vidisti omnem furorem, universas cogitationes adversum me. **Sin** Audisti obprobrium eorum domine, omnes cogitationes eorum adversum me. Labia insurgentium mihi et meditationes eorum adversum me tota die. Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum. **Thau** Reddes eis vicem domine iuxta opera manuum suarum. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Persequeris in furore tuo et conteres eos sub celis domine.

Aleph Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. **Beth** Filii Syon inclyti et amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli. **Gimel** Sed et lamie nudaverunt mammas suas, lactaverunt catulos suos. Filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto. **Deleth** Adhesit lingua lactantis ad palatum eius in siti. Parvuli pecierunt panem et non erat qui frangeret eis. Nobiles eius interierunt fame et multitudo siti computruit. **He** Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis. Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. **Vau** Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum que subversa est in momento et non ceperunt in ea manus. **Zai** Candidiores sancti sui Nazarei eius nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores. **Heth** Denigrata est super

carbones facies eorum et non sunt cogniti in plateis adhesit cutis ossibus eorum aruit et facta est quasi lignum *Teth* Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame quoniam statim illi mortui sunt isti contabuerunt consumpti sunt a sterilitate terre *Ioth* Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei *Caph* Complevit dominus furorem suum effudit iram indignationis sue et succendit dominus ignem in sion et devoravit fundamenta eius *Lameth* Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas iherusalem *Mem* Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt hic omnia contigerunt in medio eius sanguinem iustorum *Nun* Erraverunt ceci in plateis polluti sunt sanguine suo cumque non possent inviti tenuerunt lacinias suas *Samech* Recedite polluti clamaverunt eis recedite a me abite nolite tangere iurgati quippe sunt et commoti sunt dixerunt inter gentes non adiciet ultra ut habitet in eis *Ain* Facies domini divisit eos non addet ut respiciat eos facies sacerdotum non erubuerunt neque senum misereti sunt *Phe* Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum cum respiceremus attenti ad gentem que salvare nos non poterat *Sade* Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum appropinquavit finis noster completi sunt dies nostri quia venit finis noster *Coph* Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis *Res* Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus *Sin* Gaude et letare filia edom que habitas in terra hus ad te quoque perveniet calix inebriaberis atque nudaberis *Thau* Completa est iniquitas tua filia sion non addet ultra ut transmigret te visitavit iniquitatem tuam filia edom discoperuit peccata tua iherusalem iherusalem convertere ad dominum deum tuum

Oratio Ieremie prophete ad dominum deum

Recordare domine quid acciderit nobis intuere et respice obprobrium nostrum hereditas nostra versa est ad alienos domus nostre ad extraneos pupilli facti sumus absque patre matres nostre quasi vidue aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra precio comparavimus cervicibus nostris minabamur lassis non dabatur requies egypto dedimus manum et assiriis ut saturaremur pane patres nostri peccaverunt et non sunt et nos iniquitates eorum portavimus servi dominati sunt nobis et non fuit qui redimeret de manu eorum in animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis mulieres in sion humiliaverunt et virgines in civitatibus iuda principes manu suspensi sunt et facies senum non erubuerunt adolescentibus impudice abusi sunt et pueri in ligno corruerunt senes defecerunt de portis iuvenes de choro psallentium defecit gaudium cordis nostri versus est in luctum chorus noster cecidit corona capitis nostri ve nobis quia peccavimus propterea factum est cor nostrum mestum ideo contenebrati sunt oculi nostri propter montem sion quia disperiit vulpes ambulaverunt in eo tu autem domine in eternum permanebis solium tuum in generatione et generationem quare in perpetuum oblivisceris nostri derelinques nos

in longitudine dierum. Converte nos domine ad te et convertemur innova dies nostros sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos iratus es contra nos vehementer.

Prologus baruch

Liber iste qui baruch nomine prenotatur in hebreo canone non habetur sed tantum in vulgata editione. Similiter et Ieremie prophete epistola. Propter notitiam autem legentium hic scripta sunt quia multa de christo novissimisque temporibus indicant.

Incipit liber baruch

Et hec sunt verba libri que scripsit baruch filius nerie filii maasie filii sedechie filii sedei filii helchie et baruch (?) in babilonia in anno quinto in vii° die mensis in tempore quo ceperunt caldei ierusalem et succenderunt eam igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures ieconie filii ioachim regis iuda et ad aures universi populi venientis ad librum et ad aures potentium filiorum regum et ad aures presbiterorum et ad aures populi a minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in babilonia usque ad flumen sodi. Qui audientes plorabant et gemebant et orabant in conspectu domini et collegerunt in eo pecuniam secundum quod potuit uniuscuiusque manus suas et miserunt in ierusalem ad ioachim filium helchie filii salem sacerdotem magnum et ad sacerdotes et ad omnem populum qui inventi sunt cum eo in ierusalem ut acciperent vasa domini in templo domini que ablata fuerant de templo revocare in terram iuda x° die mensis ziban vasa argentea que fecit sedechias filius iosie rex iuda postquam cepit nabuchodonosor rex babilonis ieconiam et principes et cunctos potentes et populum terre ab ierusalem et duxit eos vinctos in babilonem

et dixerunt Ecce misimus ad vos pecunias de quibus emite holocausta et thus et facite magnam victimam et offerte pro peccato ad aram domini dei nostri et orate pro vita nabuchodonosor regis babilonis et pro vita balthazar filii eius ut sint dies ipsorum sicut dies celi super terram et ut det dominus virtutem nobis et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra nabuchodonosor regis babilonis et sub umbra balthazar filii eius et serviamus eis multis diebus et inveniamus gratiam in conspectu ipsorum et pro nobis ipsis orate ad dominum deum nostrum quia peccavimus domino deo nostro et non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in templo domini in die solempni et in die oportuno et dicetis domino deo nostro iusticia nobis autem est confusio faciei nostre sicut est dies hec omni iude et habitatoribus in ierusalem regibus nostris et principibus nostris et sacerdotibus nostris et prophetis nostris peccavimus ante dominum deum nostrum et non credidimus diffidentes in eum et non fuimus subiectibiles illi et non obaudivimus vocem domini dei nostri ut ambularemus in mandatis eius que dedit nobis a die qua eduxit patres nostros de terra egipti usque ad diem hanc eramus incredibiles ad dominum deum nostrum et dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius et adheserunt nobis multa mala et maledictiones que constituit dominus moysi servo suo qui eduxit patres nostros de terra egipti dare nobis terram fluentem lac et mel sicut est hodierna die et non audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad nos et ad iudices nostros et abivimus unusquisque in sensu cordis sui maligni operari diis alienis facientes mala ante oculos domini dei nostri

Propter quod statuit dominus
deus in verbum suum quod locutus
est ad nos et ad iudices nostros
qui iudicaverunt in ierusalem israel et ad
reges nostros et ad principes nostros et
ad omnem israel et iudam ut adduceret
super nos mala magna que non
sunt facta sub sole quemadmodum facta
sunt in ierusalem secundum quod scripta sunt in
lege moysi ut manducaret homo
carnes filii sui et filie sue carnes
et dedit eos in manum regum omnium
qui sunt in circuitu nostro et in opprobrium
et in desolationem et in omnibus populis
in quibus nos dispersit et facti sumus
subtus et non supra quia peccavimus
domino deo nostro non obediendo voci
ipsius. Domino deo nostro iusticia no-
bis autem et patribus nostris confusio fa-
ciei sicut est dies hec quia locutus est
dominus super nos omnia mala hec
que venerunt super nos et non sumus
deprecati faciem dei nostri ut reverte-
remur unusquisque a viis suis pessimis
et vigilavit dominus in malis operibus
nostris et adduxit ea super nos quia
iustus est dominus in omnibus operibus
suis que mandavit nobis et non
audivimus vocem ipsius ut iremus
in preceptis domini que dedit ante faci-
em nostram. Et nunc domine deus israel
qui eduxisti populum tuum de terra egypti
in manu valida et in signis et
in prodigiis et in virtute tua magna
et in brachio excelso et fecisti tibi
nomen sicut est dies iste. Peccavimus
impie egimus domine deus noster
in omnibus iusticiis tuis avertatur ira
tua a nobis quia derelicti sumus pau-
ci inter gentes ubi dispersisti
nos. Exaudi domine preces nostras
et duc nos propter te et da nobis in-
venire graciam ante faciem illorum
qui nos abduxerunt et sciat omnis
terra quia tu es dominus deus noster
et quia nomen tuum invocatum est super
israel et super genus ipsius. Respice
domine de domo sancta tua et incli-
na aurem tuam et exaudi nos.
Aperi oculos tuos et vide quia non
mortui qui sunt in inferno quorum
spiritus acceptus est a visceribus su-
is dabunt honorem et iustificati-
onem domino. Sed anima que tristis
est super magnitudine peccati mali
et incedit curva ab infirmis et
oculi deficientes et anima esuriens
dat tibi gloriam et iusticiam do-
mino quia non secundum iusticias patrum
nostrorum nobis fundimus preces et petimus
misericordiam ante conspectum
tuum domine deus noster. Sed quia misisti
iram tuam in furorem tuum super
nos sicut locutus es in manu pu-
erorum tuorum prophetarum sic dicit do-
minus. Inclinate humerum vestrum et
cervicem vestram et operam facite re-
gi babilonis et sedebitis in ter-
ra quam dedi patribus vestris. Quod si non
feceritis nec audieritis vocem domi-
ni dei vestri operari regi babilonis de-
fectionem vestram faciam de civitatibus
iuda et a foribus ierusalem et auferam
a vobis vocem iocunditatis et vocem gau-
dii et vocem sponsi et vocem
sponse et erit omnis terra sine vestigio
inhabitancium eam. Et non audierunt vo-
cem tuam ut operarentur regi babilonis et
statuisti verba tua que locutus es in
manibus puerorum tuorum prophetarum ut
transferrentur ossa regum nostrorum
et ossa patrum suorum de loco suo et
ecce sunt proiecta in calore solis et
in gelu noctis et mortui sunt in do-
loribus pessimis in fame in gladio
et in emissione et posuisti templum in
quo invocatum est nomen tuum in ipso

sicut dies est hec propter iniqui-
tatem domus israel et domus iuda
et fecisti tu nobis domine deus noster
secundum omnem bonitatem tuam et secundum
omnem miseracionem tuam illam mag-
nam sicut locutus es per puerum tuum
moysi in lege qua precepisti ei scribere
legem tuam coram filiis israel di-
cens Si non audieritis vocem
meam multitudo hec magna et multa
convertetur in minimam inter gentes
quia ego illos dispergam quia scio quia me
non audiet populus est enim dura cervice
et convertetur ad cor suum in terra captivi-
tatis sue et scient quia ego sum dominus deus eorum
et dabo eis cor et intelligent et
aures et audient et laudabunt me
in terra captivitatis sue et memo-
res erunt nominis mei et avertent se
a dorso suo duro et a malignita-
tibus suis et reminiscentur viam pa-
trum suorum qui peccaverunt in me et revo-
cabo illos in terram quam iuravi pa-
tribus eorum abraham ysaac et ia-
cob et dominabuntur eius et multiplica-
bo eos et non minorabuntur et sta-
tuam illis testamentum alterum sempiter-
num ut sim illis in deum et ipsi
erunt michi in populum et non movebo
amplius populum meum filios israel a
terra quam dedi eis

III

Et nunc domine deus israel anima in
angustiis et spiritus anxius
clamat ad te audi domine
et miserere quia deus es misericors et
miserere mei quia peccavimus ante te qui
sedes in sempiternum et nos peribimus in
evum Domine deus omnipotens deus israel
audi nunc orationem mortuorum israel et fi-
liorum ipsorum qui peccata sunt et peccaverunt
ante te et non audierunt vocem domini
dei sui et agglutinata sunt nobis ma-
la Noli meminisse iniquitatum patrum
nostrorum sed memento manus tue et
nominis tui in tempore isto quia tu es do-
minus deus noster et laudabimus te do-
mine quia propter hoc dedisti timorem tuum
in cordibus nostris et ut invocemus
nomen tuum et laudemus te in capti-
vitate nostra quia convertimur ab iniqui-
tate patrum nostrorum qui peccaverunt in
te et ecce nos in captivitate nostra
sumus hodie quo nos dispersisti in
opprobrium et in maledictionem et in peccatum
secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui
discesserunt a te domine deus

De doctrina celica

Audi israel mandata vite auribus per-
cipe ut scias prudenciam
Quid est israel quod in terra inimicorum
es Inveterasti in terra aliena
coinquinatus es cum mortuis deputa-
tus es cum descendentibus in infernum De-
reliquisti fontem sapiencie Nam si in
via dei ambulasses habitasses
utique in pace in terra tua Disce ubi
sit sapiencia ubi sit prudencia ubi
sit virtus ubi sit intellectus ut scias si-
mul ubi sit longanimitas vite
et victus ubi sit lumen oculorum et pax
Quis invenit locum eius et quis intravit
in thesauros eius Ubi sunt principes
gencium et qui dominantur super be-
stias que sunt super terram qui in avi-
bus celi ludunt Qui argentum the-
saurizant et aurum in quo
confidunt homines et non est finis ac-
quisitionis eorum qui argentum fabrica-
nt et soliciti sunt nec est inventio
operum suorum Exterminati sunt et ad infe-
ros descenderunt et alii loco eorum
surrexerunt Iuvenes eorum viderunt
lumen et habitaverunt super terram viam
autem discipline ignoraverunt neque
intellexerunt semitas eius neque filii
eorum susceperunt eam a facie eorum
longe facta est Non est audita in
terra chanaan neque visa est in the-
man Filii quoque agar qui exquisierunt
sapienciam prudenciam que de terra est
negociatores terre et theman et eo
fabulatores et exquisitores pru-

derunt et intelligentia. Viam autem
sapientie nescierunt neque commemora
ti sunt semitas eius. O israel quam
magna est domus dei et ingens lo
cus possessionis eius magnus et non
habens finem excelsus et immensus. Ibi
fuerunt gigantes nominati illi qui ab ini
tio fuerunt statura magna scientes bel
lum. Non hos elegit dominus neque
viam discipline invenerunt propterea perie
runt. Et quoniam non habuerunt sapientiam perie
runt propter suam insipientiam. Quis ascen
dit in celum et accepit eam et edu
xit eam de nubibus. Quis transfretavit
mare et invenit illam super aurum
electum. Non est qui possit scire vias
eius neque qui exquirat semitas eius.
Sed qui scit universa novit eam et ad
invenit eam prudentia sua qui prepa
ravit terram in eterno tempore et replevit eam
pecudibus et quadrupedibus qui
emittit lumen et vadit et vocavit
illud et obedit illi in timore. Stelle
autem dederunt lumen in custodiis
suis et letate sunt et vocate sunt et
dixerunt assumus et luxerunt ei
cum iocunditate qui fecit illas. de xpisto dicit

Hic est deus noster et
non estimabitur alius
adversus eum. Hic adinve
nit omnem viam discip
line et tradidit illam
Iacob puero suo et israel
dilecto suo. Post hec in terris visus est
et cum hominibus conversatus est. c iiii

Hic est liber mandatorum dei
et lex que est in eternum. Omnes
qui tenent eam pervenient ad
vitam qui autem dereliquerunt eam
in mortem. Convertere Iacob et apprehende
eam ambula per viam ad splendo
rem eius contra lumen eius. Ne tradas alieno
gloriam tuam et dignitatem tuam genti aliene.
Beati sumus israel quia que deo placent
nobis manifesta sunt. Animequiores estote
populus dei memorabilis israel. Venum
dati estis gentibus non in perditionem

sed propter quod in ira provocastis deum traditi estis
adversariis. Exacerbastis enim eum
qui fecit vos deum eternum immolantes
demoniis et non deo. Obliti
enim estis deum qui nutrivit vos et contristastis
nutricem vestram Ierusalem.
Vidit enim iracundiam a deo venien
tem vobis et dixit audite confines
Syon adduxit enim mihi
deus luctum magnum. Vidi enim
captivitatem populi mei filiorum
meorum et filiarum quam superduxit
illis eternus. Nutrivi enim illos cum
iocunditate. Dimisi autem illos cum
fletu et luctu. vox ecclesie in persecutione de intentibus et misericordia

Nemo gaudeat super me vidu
am et desolatam a multis. De
relicta sum propter peccata filiorum
meorum quia declinaverunt a lege dei.
Iustitias autem ipsius nescierunt
nec ambulaverunt per vias mandato
rum dei. Neque per semitas veritatis eius
cum iustitia ingressi sunt. Veniant
confines Syon et memorentur cap
tivitatem filiorum meorum et filiarum
mearum quam superduxit illis eternus.
Adduxit enim super illos gentem de
longinquo gentem improbam et alte
rius lingue qui non sunt
reveriti senem neque puerorum miserati
sunt et abduxerunt dilectos filios
vidue et a filiis desolaverunt soli
tariam. Ego autem quid possum adiu
vare vos. Qui enim adduxit super
vos mala ipse vos eripiet de ma
nibus inimicorum vestrorum. Ambulate fi
lii ambulate ego enim sum derelicta
sola. Exui me stola pacis indui
autem me sacco obsecrationis
et clamabo ad altissimum in diebus
meis. Animequiores estote filii
et clamate ad dominum et eripiet vos
de manu principum inimicorum. Ego
enim speravi in eternum salutem vestram

et veniet in gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salvatore nostro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu, reducet autem vos dominus cum gaudio et iocunditate in eternum. Sicut enim viderunt vicine Sion captivitatem vestram a deo, sic videbunt et in celeritate salutem vestram in deo, que superveniet vobis cum honore magno et splendore eterno. Filii patienter sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius et super cervicem ipsius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas; ducti enim sunt ut grex direptus ab inimicis. Animequiores estote filii et proclamate ad dominum. Erit enim memoria vestra ab eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto Ierusalem, exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt, et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui punientur, et que accepit filios tuos. Sicut enim est gavisa in tua ruina et letata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exsultatio multitudinis eius, et gaudium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab eterno in longiturnis diebus, et habitabitur a demoniis in multitudine temporis. Circumspice Ierusalem ad orientem et vide iocunditatem tibi a deo venientem.

De gloria ecclesie et resurrectione mortuorum

Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes in honore dei. Exue tibi Ierusalem indue te decore et honore que a deo tibi est in gloria sempiterna. Circumdabit te deus diploide iustitie et imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te omni qui sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a deo tuo in sempiternum: Pax iustitie et honor pietatis. Exsurge Ierusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos ab oriente solis usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim a te pedibus ducti ab inimicis, adducet autem illos dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. Constituit enim deus humiliare omnem montem excelsum et rupes perhennes, et convalles replere in equalitatem terre, ut ambulet Israel diligenter in honore dei. Obumbraverunt autem silve et omne lignum suavitatis Israel mandato dei. Adducet enim Israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue cum misericordia et iustitia que est ex ipso.

Incipit exemplum epistole eius quam misit Ieremias ad abductos captivos in Babiloniam a rege Babiloniorum ut annuntiaret illis secundum quod preceptum est a domino deo

Propter peccata que peccastis ante deum: abducemini in Babiloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babiloniorum. Ingressi itaque in Babiloniam eritis ibi annis plurimis et temporibus longis usque ad generationes vii. Post hec autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in Babilonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus vos

capiat in vobis. Visa itaque turba
de retro et ab ante adorantes, di-
cite in cordibus vestris: Oportet adorari
Domine. Angelus autem meus vobiscum
est. Ipse autem exquiram animas ve-
stras. Nam lingua ipsorum polita
est a fabro; ipsa etiam inaurata et inar-
gentata falsa sunt et non possunt loqui.
Et sicut virgini amanti ornamenta, ita
accepto auro fabricata sunt.
Coronas certe habent aureas super capi-
ta sua dii illorum. Unde subtrahunt sa-
cerdotes ab eis aurum et argentum et
errogant illud in semetipsos. Dant
autem et ex ipso prostitutis et meretrices
ornant; et iterum cum receperint illud
a meretricibus, ornant deos suos.
Hii autem non liberantur ab erugine et
tinea. Opertis autem illis veste pur-
purea, extergent faciem illorum propter
pulverem domus qui est plurimus
inter eos. Sceptrum autem habet ut ho-
mo, sicut iudex regionis, qui in se pecca-
te non interficit. Habet etiam in manu
gladium et securim, se autem de bello
a latronibus non liberat. Unde vobis
notum sit quia non sunt dii. Non ergo timueritis
eos. Sicut enim vas hominis confractum
inutile efficitur, tales sunt dii illorum.
Constitutis illis in domo, pleni eorum
pleni sunt pulvere a pedibus intro-
euntium. Et sicut alicui qui regem
offendit circumsepte sunt ianue, aut
sicut ad sepulchrum adducto mortuo, ita
tutantur sacerdotes hostia clausuris et
seris, ne a latronibus expolientur.
Lucernas accendunt illis, et quidem mul-
tas, ex quibus nullam videre possunt.
Sunt autem sicut trabes in domo; cor-
da vero eorum dicuntur elingere serpentes
qui de terra sunt. Dum comedunt eos et
vestimenta eorum, non sentiunt. Nigre sunt
facies eorum a fumo qui in do-
mo est. Supra corpus eorum et supra ca-
put illorum volant noctue et hirun-
dines et aves etiam similiter et catti.

Unde scietis quia non sunt dii. Neque ti-
mueritis eos. Aurum etiam quod habent ad
speciem est; nisi aliquis exterserit e-
ruginem, non fulgebunt. Neque enim
dum conflarentur sentiebant. Ex omni
precio empta sunt, in quibus spiritus non
est in ipsis. Sine pedibus in hu-
meris portantur, ostentantes igno-
bilitatem suam hominibus. Confun-
dantur etiam qui colunt ea, quia sine
pedibus erant; propterea si ceciderint
in terram, a semetipsis non consurgent,
neque si quis eum statuerit rectum per
semetipsum stabit. Sed sicut mortuis
munera eorum illis apponentur. Hosti-
as illorum vendunt sacerdotes ipsorum
et abutuntur; similiter et mulieres eorum
sumentes decerpentes neque infirmo neque
mendicanti aliquid impertiunt. De sa-
crificiis eorum fete et menstruate
contingunt. Scientes itaque ex his
quia non sunt dii, non timeatis eos. Unde
enim vocantur dii? Quia mulieres appo-
nunt hostias diis aureis, argen-
teis et ligneis; et in domibus eorum
sacerdotes sedent habentes tunicas
scissas et capita et barbam rasam,
quorum capita nuda sunt. Nunc
autem clamantes contra deos suos
sicut in cena mortui. Vesti-
menta eorum auferunt sacerdotes et
vestiunt uxores suas et filios
suos. Neque si quid mali patiuntur
ab aliquo, neque si quid boni, pote-
runt retribuere. Si quis eis vo-
tum, neque regem constituere possunt neque a-
uferre. Similiter neque dare divici-
as possunt neque malum retribuere. Si
quis enim votum voverit et non reddi-
derit, neque hoc requirunt. Hominem a
morte non liberant, neque infirmum
a potentiori eripiunt. Hominem
cecum ad visum non restituunt, de
necessitate hominem non liberabunt.
Vidue non miserebuntur, neque or-
phanis bene facient. Lapidibus
de monte similes sunt dii.

illorum ligneorum lapideorum argenteorum et
aureorum. Cum autem tolluntur illa con-
fidentium. Quomodo ergo estimandum aut di-
cendum est illos esse deos. Adhuc
enim caldeis ipsis non honorantibus
ea, qui cum audierint mutum non
posse loqui offerunt illud ad bel
et postulentes ab eo loqui quasi po-
ssint sentire qui non habent motum
ipsi cum intellexerint relinquunt ea
sensum enim non habent ipsi dii eorum. Muli-
eres autem circumdate funibus in viis
sedent succendentes ossa olivarum.
Cum autem aliqua ex ipsis abstracta
ab aliquo transeunte dormierit cum eo
proxime sue exprobrat quod funis eius
diruptus sit. Omnia autem que illis
fiunt falsa sunt estimandum enim quomodo aut
dicendum esse deos. A fabris autem
et aurificibus facta sunt nichil aliud
erunt nisi quod volunt esse sacerdotes et
artifices etiam ipsi qui faciunt ea non
multi temporis. Numquid ergo possunt que ab
ipsis fabricata sunt possunt esse dii. Re-
liquerunt autem falsa et obprobrium po-
stea futuris. Nam cum supervenerit illis
prelium et mala apud se cogitant
sacerdotes ubi se abscondant cum
illis. Quomodo ergo sentiri debeant quod
dii non sunt qui neque de bello se
liberant neque de malis se eripiunt.
Nam cum sint lignea et lapidea et
inaurata et inargentata sciatur
postea quia falsa sunt a gentibus univer-
sis et regibus que manifesta sunt
quia non sunt dii sed opera manuum hominum
et nullum opus dei in ipsis esse. Unde ergo
notum est quia non sunt dii sed opera ma-
nuum hominum et nullum opus dei in ipsis.
Regem regioni non suscitant neque
pluviam hominibus dabunt. Iudici-
um quoque non discernent neque regionem
liberabunt ab iniuria quia nichil
possunt sicut cornicule inter medi-
um celi et terre. Etenim cum inciderit

ignis in domum deorum ligneorum et
aureorum et argenteorum sacerdotes quidem
ipsorum fugient et liberabuntur. ipsi vero
sicut trabes in medio comburentur.
Regi autem et bello non resistent. Quomodo
ergo estimandum est aut recipiendum quia
dii sunt. Non a furibus neque a latro-
nibus se liberabunt dii lignei et
lapidei et inaurati et inar-
gentati quibus hii qui fortiores sunt
aurum argentum et vestimentum quo operti sunt:
auferent illis et abibunt ut sibi au-
xilium ferunt. Itaque melius est esse re-
gem ostentantem virtutem suam aut vas
in domo utile in quo gloriabitur
qui possidet illud quam falsi dii vel
hostium in domo quod custodit que
in ea sunt quam falsi dii. Sol quidem
et luna ac sydera cum sint splendi-
da et emissa ad utilitates obau-
diunt. Similiter et fulgur cum apparu-
erit perspicuum est. Idipsum autem et spi-
ritus in omni regione spirat et nubes quibus
cum imperatum fuerit a deo perambulare
universum orbem perficiunt quod imperatum
est illis. Ignis etiam missus desuper
ut consumat montes et sil-
vas et facit quod imperatum est ei. Hec
autem neque speciebus neque virtutibus uni
eorum similia sunt. Unde neque estimandum
est neque dicendum est esse illos de-
os quando non possunt neque iudicium iudi-
care neque bonum neque malum facere
hominibus. Scientes itaque quia non sunt
dii ne ergo timueritis eos. Neque enim
regibus maledicent neque benedi-
cent. Signa etiam gentibus in celo
non ostendunt neque ut sol lucebunt
neque illuminabunt ut luna. Bestie me-
liores sunt illis que possunt fugere
sub tectum ac prodesse sibi. Nullo itaque
modo nobis est manifestum quia non
sunt dii propter quod ne timeatis eos. Nam
sicut in cucumerario formido nil

custodit. ita quoque sunt dii eorum lignei
et lapidei et argentei et inaurati
et eodem modo et in orto spina alba
supra quam omnis avis sedet. similiter et
mortuo proiecto in tenebris similes sunt
dii illorum lignei et argentati et in-
aurati a purpura quoque et marmore
supra tenentur. Scietis itaque quia
non sunt dii. ipsi etiam postremo come-
duntur et erunt in opprobrium in regi-
one. melior itaque est homo iustus
qui non habet simulacra nam erit
longe ab opprobriis.

Prologus

Ezechiel propheta cum ioachim
rege iuda captivus du-
ctus est in babilonem ibi-
que his qui cum eo captivi fu-
erant ducti prophetavit quod penite-
ntibus ad Ieremie vaticinium se ul-
tro adversariis tradidissent et vide-
rent adhuc urbem iherosolimam
stare quam ille casuram esse predix-
erat. prope autem etatis sue anno et
captivitatis sue V. exorsus est ad
captivos loqui. Et eodem tempore licet
posterior hic in caldea et Ieremias in
iudea prophetavit. Sermo eius nec
satis disertus est nec admodum ru-
sticus est sed ex utroque medie tempera-
tus est. Sacerdos et ipse sic et Ieremi-
as principia voluminis et finem ma-
gnis habens obscuritatibus involuta. Sed
et vulgata eius editio non multum di-
stat ab ebraico. Unde et satis
miror quid cause extiterit ut si
eosdem in universis libris habemus
interpretes in aliis eadem et in aliis
diversa transtulerint. Legite ergo et hunc
iuxta translationem nostram quoniam per cola scrip-
ta sunt et per commata manifestio-
rem legentibus sensum tribuunt. Di-
cant autem amici mei et hinc subsannant
dentes eis quia nemo eos compel-
lat ut scripturas meas legant et
scribant sed vereor ne eis illud
eveniat quod greci significantius
dicitur ut vocentur φαγολοίδοροι id est
l v la op et fagolidori hoc
est apud nos manducantes sente-
ntias.

Capitulum primum

Et factum est in tricesimo anno
in quarto in v° die mensis cum
essem in medio captivorum
iuxta flumen chobar aperti sunt
celi et vidi visiones dei in quinta
mensis ipse est annus quintus transmigra-
tionis ioachim regis iuda. Et
factum est verbum domini ad ezechielem
filium buzi sacerdotem in terra cal-
deorum secus flumen chobar. et facta
est super eum ibi manus domini. Et
vidi et ecce ventus turbinis venie-
bat ab aquilone et nubes magna
et ignis involvens et splendor
in circuitu eius et de medio eius
quasi species electri id est de medio ignis
et ex medio eius quasi similitudo quatu-
or animalium et hic aspectus eorum si-
militudo hominis in eis et
quatuor facies uni et quatuor
penne uni et pedes eorum pedes recti
et planta pedis eorum quasi planta
pedis vituli et scintille quasi aspectus
candentis. et manus hominis sub pe-
nnis eorum in quatuor partibus et facies
et pennas per quatuor partes habebant.
iuncteque erant penne eorum alterius
ad alterum. non revertebantur cum ince-
derent sed unumquodque ante faciem suam
gradiebatur. Similitudo autem vultus
eorum facies hominis et facies leo-
nis a dextris ipsorum quatuor facies autem
bovis a sinistris ipsorum quatuor et
facies aquile desuper ipsorum quatu-
or et facies eorum et penne eorum ex-
tente desuper due penne singu-
lorum iungebantur et due tegebant
eorum corpora et unumquodque eorum coram
facie sua ambulabat ubi erat
impetus illuc gradiebatur nec

revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium et aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum. Hec erat visio discurrens in medio animalium: splendor ignis et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quatuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris et una similitudo earum quatuor. Et aspectus earum et opera earum quasi sit rota in medio rote. Per quatuor partes earum euntes ibant et non revertebantur cum ambularent. Et ad quemcumque locum declinabant que prima erant sequebantur et cetera non revertebantur cum ambularent. Statura quoque rotarum erat et altitudo et horribilis aspectus et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor. Cumque ambularent animalia ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur animalia de terra elevabantur simul et rote. Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter elevabantur sequentes eum. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus ibant et cum stantibus stabant et cum elevatis a terra pariter elevabantur et rote sequentes ea quia spiritus vite erat in rotis. Et similitudo super caput animalium firmamenti et quasi aspectus cristalli orribilis extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem penne eorum recte alterius ad alterum. Unumquodque duabus alis velabat corpus suum et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum quasi sonum sublimis dei. Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum. Cumque starent dimittebantur penne eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspectus lapidis saphiri similitudo throni et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis intrinsecus per circuitum eius a lumbis eius et desuper et a lumbis eius usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu velud aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.

ii

Hec visio similitudinis glorie domini. Et vidi et cecidi in faciem meam et audivi vocem loquentis ad me et dixit. Et dixit dominus ad me: Fili hominis sta super pedes tuos et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi et statuit me supra pedes meos et audivi loquentem ad me. Et dixit: Fili hominis mitto ego te ad filios israel et ad gentes apostatrices que recesserunt a me. Patres eorum prevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura facie et indomabili corde sunt ad quos ego te mitto. Et dices ad eos: Hec dicit dominus deus. Si forte vel ipsi audiant et si forte quiescant quoniam domus exasperans est et scient quia propheta fuit in medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos neque sermones eorum metuas quoniam increduli sunt et subversores sunt tecum et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas et vultus eorum ne formides quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos si forte audiant et quiescant quoniam irritatores sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque loquor ad te et noli esse exasperans sicut domus israel exasperatrix est. Aperi os tuum et

comede quecumque do tibi. et vidi
et ecce manus missa est ad me in qua
erat involutus liber et expandit
illum coram me qui erat intus et
foris et scripte erant in eo lamentatio-
nes et carmen et ve. III

Et dixit ad me fili hominis
quecumque inveneris comede
comede volumen istud
et vadens loquere ad filios
israel et aperui os meum et cibavit me
volumine illo. Et dixit ad me fi-
li hominis venter tuus comedet. et
viscera tua complebuntur volumi-
ne isto quod ego do tibi et comedi illud
et factum est in ore meo sicut mel dul-
ce. Et dixit dominus ad me: fili
hominis vade et ingredere ad domum
israel et loqueris verba mea ad eos. Non
enim ad populum profundi sermonis et ignot-
te lingue tu mitteris ad domum israel
neque ad populos multos profundi sermo-
nis et ignote lingue quorum non
possis audire sermones. et
si ad illos mittereris ipsi audi-
rent te. Domus autem israel nolunt au-
dire te quia nolunt audire me. Omnis
quippe domus israel attrita fronte est
et duro corde. Ecce dedi faciem
tuam valentiorem faciebus eorum:
et frontem tuam duriorem fron-
tibus eorum et ut adamantem et
ut silicem dedi faciem tuam ne ti-
meas eos neque metuas a facie:
eorum quia domus exasperans est. et dixit:
ad me fili hominis omnes sermones:
istos quos ego loquor ad te assu-
me in corde tuo et auribus tuis au-
di et vade ingredere ad transmigra-
tionem ad filios populi tui et loqueris ad
eos et dices eis. Hec dicit dominus
deus si forte audiant et quiescant
et assumpsit me spiritus et audivi post
me vocem commotionis magne.
Benedicta gloria domini de loco suo
et vocem alarum animalium percutien-
tium alteram ad alteram et vocem
rotarum sequentium animalia. et vocem
commotionis magne. Spiritus quoque
levavit me et assumpsit me et
abii amarus in indignatione spi-
ritus mei. Manus enim domini erat me-
cum confortans me. et veni ad acervum
novarum frugum. et ad transmigra-
tionem ad eos qui habitabant iuxta flu-
men chobar. et sedi ubi illi sede-
bant et mansi ibi septem diebus
merens in medio eorum. Cum autem
pertransissent septem dies factum est
verbum domini ad me dicens. fili ho-
minis speculatorem dedi te do-
mui israel et audies de ore meo
verbum et annuntiabis eis ex me. si di-
cente me ad impium morte mo-
rieris non annuntiaveris ei neque
locutus fueris ut avertatur a via
sua impia et vivat ipse impius
in iniquitate sua morietur. sangui-
nem autem eius de manu tua requi-
ram. Si autem tu annuntiaveris impio
et ille non fuerit conversus ab impieta-
te sua et a via impia. ipse quidem
in iniquitate sua morietur. tu autem
animam tuam liberasti. Sed et si conversus
iustus a iustitia sua fuerit et fecerit
iniquitatem ponam offendiculum
coram eo ipse morietur. quia non annun-
tiasti ei in peccato suo morietur et
non in memoria iustitie eius quas
fecit. sanguinem vero eius de manu
tua requiram. Si autem tu annuntiaveris
iusto ut non peccet iustus. et ille non
peccaverit vivens vivet quia annuntia-
sti ei et tu animam tuam liberasti et
facta est ibi super me manus domini et di-
xit ad me. Surgens egredere in
campum et ibi loquar tecum. et
surgens egressus sum in campum
et ecce ibi gloria domini stabat si-
cut gloria quam vidi iuxta flumen cho-
bar. et cecidi in faciem meam
et ingressus est in me spiritus et

statuit me super pedes meos et
locutus est mihi et dixit ad me: Ingredere et includere in medio do-
mus tue. Et tu fili hominis ecce da-
ta sunt super te vincula et ligabunt
te in eis et non egredieris in me-
dio eorum. Et linguam tuam adhe-
rere faciam palato tuo et eris mu-
tus nec quasi vir obiurgans quia domus
exasperans est. Cum autem locutus fuero
tibi aperiam os tuum. Et dices ad e-
os: Hec dicit dominus deus: Qui au-
dit audiat et qui quiescit quiescat
quia exasperans est. IIII.

Et tu fili hominis sume tibi
laterem et pones eum coram
te et describes in eo civitatem
Ierusalem et ordinabis adversus eam
obsidionem et edificabis munitio-
nes, comportabis aggerem et dabis
contra eam castra et pones arie-
tes in gyro. Et tu sume tibi sarta-
ginem ferream et pones eam in murum
ferreum inter te et inter civitatem et ob-
firmabis faciem tuam ad eam et
erit in obsidionem et circumdabis
eam. Signum est domui Israel. Et tu
dormies super latus tuum sinistrum
et pones iniquitates domus Israel
super eo in numero dierum quibus dormi-
es super illud. Et assumes iniqui-
tates eorum. Ego autem dedi tibi an-
nos iniquitatis eorum numero dierum ccc
et xc dies et portabis iniquitates
domus Israel. Et cum compleveris hec
dormies super latus tuum dextrum
secundo et assumes iniquitatem domus Iu-
da xl diebus, diem pro anno, diem in-
quam pro anno dedi tibi. Et ad obsidio-
nem Ierusalem convertes faciem tuam et brachi-
um tuum erit extentum et prophetabis ad-
versus eam. Ecce circumdedi te vincu-
lis et non te convertes a latere tuo
in latus aliud donec compleas di-
es obsidionis tue. Et tu sume tibi
frumentum, ordeum et fabam et lentem
et milium et viciam et mittes ea
in vas unum et facies tibi pa-
nes numero dierum quibus dormies super
latus tuum ccc et xc diebus come-
des illud. Cibus autem tuus quo ve-
sceris erit in pondere xx stateres in die,
a tempore usque ad tempus comedes illud.
Et aquam in mensura bibes sextam
partem hin, a tempore usque ad tempus bibes
illud. Et subcinericium ordeaceum com-
edes illud et stercore quod egreditur de
homine operies illud in oculis eorum. Et
dixit dominus: Sic comedent filii Israel
panem suum pollutum inter gen-
tes ad quas eiciam eos. Et dixi: A a a
domine deus, ecce anima mea non est po-
lluta et morticinum et laceratum a be-
stia non comedi ab infantia mea
usque ad hunc non est ingressa os me-
um omnis caro immunda. Et dixit ad me:
Ecce dedi tibi fimum boum pro sterco-
ribus humanis et facies tuum in
eo. Et dixit ad me: Fili hominis ec-
ce ego conteram baculum panis in
Ierusalem et comedent panem suum in
pondere et in sollicitudine et aquam
in mensura et in angustia bibent
ut deficientibus pane et aqua cor-
ruat unusquisque ad fratrem suum et conta-
bescant in iniquitatibus suis. V.

Et tu fili hominis sume tibi
gladium acutum radentem pi-
los et assumes eum et duces
per caput tuum et per barbam tuam
et assumes tibi stateram ponderis et
divides eos. Tertiam partem igni com-
bures in medio civitatis iuxta
completionem dierum obsidionis et assu-
mes tertiam partem et concides gla-
dio in circuitu eius. Tertiam vero a-
liam in ventum disperges et gladium

numerabis parvum eos et assumes in
parvum numerum et ligabis eas in summi-
tate pallii tui et ex eis rursum tol-
les et proicies eos in medio ignis et
combures eos igni et ex eo egredietur
ignis in omnem domum Israel. Hec
dicit dominus deus Ista est Ierusalem
in medio gentium posui eam et in circu-
itu eius terras et contempsit iudicia mea
et plus esset impia quam gentes et
precepta mea ultra quam terre que
in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea
proiecerunt et in preceptis meis non am-
bulaverunt. Ideo hec dicit dominus
deus, quia superastis gentes que in circuitu
vestro sunt et in preceptis meis non
ambulastis et iudicia mea non fe-
cistis, et iuxta iudicia gentium que in
circuitu vestro sunt non estis operati. Ideo
hec dicit dominus deus Ecce ego
ad te, et ipse ego faciam in medio
tui iudicia in oculis gentium et fa-
ciam in te que non feci et quibus
similia ultra non faciam propter omnes ab-
hominationes tuas. Ideo comedent
patres filios in medio tui et filii com-
edent patres suos et faciam in te iu-
dicia et ventilabo universas reliqui-
as tuas in omnem ventum. Ideo ego
vivo dicit dominus deus Nisi pro eo
quod sanctum meum violasti in omnibus of-
fensionibus tuis et in omnibus abhomina-
tionibus tuis, ego quoque confringam et non
parcet oculus meus et non miserebor.
Tertia pars tui peste morietur et fame
consumetur in medio tui et tertia pars
tui gladio cadet in circuitu tuo, tertiam
vero partem tuam in omnem ventum di-
spergam, et gladium evaginabo post
eos et complebo furorem meum, et re-
quiescere faciam indignationem meam
in eis et consolabor, et scient quia
ego dominus locutus sum in zelo meo

cum complevero omnem indignationem
meam in eis et dabo te in desertum
et in obprobrium gentibus que in circui-
tu tuo sunt in conspectu omnis pretereuntis
et eris in obprobrium et blasphemiam
et derisionem et stupor in gentibus
que in circuitu tuo sunt cum fecero in te
iudicia in furore et indignatione
et in increpationibus ire. Ego dominus
locutus sum. Cum ego misero sagittas
famis pessimas in eos que erunt
mortifere quas mittam ut disperdam
eos et famem congregabo super vos
et conteram in vobis baculum panis
et immittam in vos famem et besti-
as pessimas usque ad internecionem
et pestilentiam et sanguis transibit
per te. Et gladium inducam super
te ego dominus locutus sum. VI

Et factus est sermo domini ad me
dicens, fili hominis pone fa-
ciem tuam ad montes Israel
et prophetabis ad eos et dices Mon-
tes Israel audite verbum domini dei. Hec
dicit dominus deus Montibus et col-
libus rupibus et vallibus. Ecce
ego inducam super vos gladium et di-
sperdam excelsa vestra et demoliar
aras vestras et confringentur simulacra
vestra et deiciam interfectos vestros
ante ydola vestra et dabo cadavera
filiorum Israel ante faciem simulacrorum
vestrorum et dispergam ossa vestra circa aras
vestras in omnibus habitationibus vestris. Ur-
bes deserte erunt et excelsa de-
molientur et dissipabuntur et in-
teribunt are vestre et confringentur et
cessabunt ydola vestra et conterentur
delubra vestra et delebuntur opera
vestra et cadet interfectus in medio
vestri et scietis quia ego sum dominus
et relinquam in vobis eos qui fu-
gerint gladium in gentibus cum di-
spersero vos in terras et recorda-
buntur mei liberati vestri in

gentibus ad quas captivi ducti
sunt quia contrivi cor eorum fornicans
et recedentes a me et oculos eorum
fornicantes post ydola sua et dis
plicebunt sibimet super malis que
fecerunt in universis abhominationi
bus suis et scient quia ego dominus
non frustra locutus sum ut facerem
eis malum hoc. Hec dicit dominus deus
Percute manum tuam et allide pe
dem tuum et dic heu heu heu ad
omnes abhominationes malorum domus
israel quia gladio et fame et peste
ruituri sunt Qui longe est pe
ste morietur qui autem prope gladio
corruet et obsessus fame morie
tur et complebo indignationem me
am in eis et scietis quia ego dominus
Cum fuerint interfecti vestri in medio
ydolorum vestrorum et in circuitu ararum
vestrarum et in omni colle excelso et
in cunctis summitatibus montium et sub
tus omne lignum nemorosum et sub
ter universam quercum frondosam
locum ubi accenderunt thymiama re
dolentia universis ydolis suis
et extendam manum meam super
eos et faciam terram desolatam et
destitutam a deserto deblata in
omnibus habitationibus eorum et scient quia
ego dominus. vii

Et factus est sermo domini ad
me dicens Et tu fili ho
minis hec dicit dominus deus
terre israel finis venit finis venit
super quatuor plagas terre Nunc fi
nis super te et emittam furorem
meum et iudicabo te iuxta vias
tuas et ponam contra te omnes
abhominationes tuas et non parcet
oculus meus super te et non mise
rebor sed vias tuas ponam super te
et abhominationes tue in medio tui

erunt et scietis quia ego dominus deus
Hec dicit dominus deus afflictio una
afflictio ecce venit finis venit. venit finis
evigilavit adversum te et ecce venit
venit contritio super te qui habitas in terra
venit tempus prope est dies occisionis et
non glorie montium Nunc de propinquo
effundam iram meam super te et com
plebo furorem meum in te et iudica
bo te iuxta vias tuas et imponam
tibi omnia scelera tua et non parcet ocu
lus meus neque miserebor sed vias tuas
imponam tibi et abhominationes tue
in medio tui erunt et scietis quia ego
dominus sum percutiens Ecce dies domini
ecce venit egressa est contritio floruit virga
germinavit superbia iniquitas sur
rexit in virga impietatis non ex eis
et non ex populo neque ex sonitu eorum
et non est requies in eis venit tempus ap
propinquavit dies qui emit non letetur et
qui vendit non lugeat quia ira super
omnem populum eius quia qui vendidit
ad illud quod vendidit non rever
tetur et adhuc in viventibus vita
eorum visio enim ad omnem multitudinem
eius non regredietur et vir in iniqui
tate vite sue non confortabitur
et homo in oculis suis non obtine
bit Canite tuba in syon preparentur
omnes et non est qui vadat ad prelium
ira enim mea veniet super univer
sum populum eius Ego gladius foris
fames et pestis intrinsecus qui in
agro est gladio morietur et qui in
civitate pestilencia et fame de
vorabuntur et salvabuntur qui fuge
rint ex eis et erunt in montibus quasi co
lumbe convallium omnes trepi
di unusquisque in iniquitate sua Omnes
manus dissolventur et omnia ge
nua fluent aquis et accingent
se ciliciis et operiet eos formido

et in omni facie confusio et in universis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foris proicietur et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt et ventres eorum non replebuntur quia scandalum iniquitatis eorum factum est. Et ornamentum monilium eorum in superbiam posuerunt et ymagines abhominationum suarum et simulacrorum fecerunt ex eo. Propterea dedi eis illud in inmunditiam et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum et impiis terre in predam et contaminabunt illud. Et avertam faciem meam ab eis et violabunt archanum meum et introibunt in illud emissarii et contaminabunt illud. Fac conclusionem quoniam terra plena est iudicio sanguinum et civitas plena est iniquitate. Et adducam pessimos de gentibus et possidebunt domos eorum et quiescere faciam superbiam potentium et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pacem et non erit. Conturbatio super conturbationem veniet et auditus super auditum et querent visionem de propheta et non erit. Lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus. Rex lugebit et princeps induetur merore et manus populi terre conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis et secundum iudicia eorum iudicabo eos et scient quia ego dominus.

VIII

Et factum est in anno sexto in sexto mense in quinta die mensis. Ego sedebam in domo mea et senes Iuda sedebant coram me et cecidit ibi super me manus domini dei. Et vidi et ecce similitudo quasi aspectus ignis et aspectu lumborum eius et deorsum ignis et a lumbis eius et sursum quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei et elevavit me spiritus inter celum et terram et adduxit me in Ierusalem in visione dei iuxta hostium interius quod respiciebat ad aquilonem ubi erat statutum ydolum zeli ad provocandum emulationem. Et ecce ibi gloria dei Israhel secundum visionem quam videram in campo. Et dixit ad me fili hominis leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis et ecce ab aquilone porte altaris ydolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me fili hominis putasne vides tu quid isti faciunt abhominationes magnas quas domus Israhel facit hic ut procul recedam a sanctuario meo. Et adhuc conversus videbis abhominationes maiores. Et introduxit me ad hostium atrii. Et vidi et ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad me fili hominis fode parietem et cum perfodissem parietem apparuit hostium unum et dixit ad me ingredere et vide abhominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abhominatio et universa ydola domus Israhel depicta erant in pariete per totum in circuitu. Et septuaginta viri de senioribus domus Israhel et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum stantium ante picturas et unusquisque habebat turibulum in manu sua et vapor nebule de thure consurgebat. Et dixit ad me certe vides fili hominis que seniores domus Israhel faciunt in tenebris unusquisque in abscondito cubilis sui. Dicunt enim non videt nos dominus, dereliquit dominus terram. Et dixit dominus ad me adhuc conversus

videbis abhominationes maiores
quas isti faciunt. Et introduxit me
per ostium porte domus domini quod re
spiciebat ad aquilonem. Et ecce
ibi mulieres sedebant plangentes
adonidem. Et dixit ad me. Certe
vidisti fili hominis. Adhuc conversus
videbis abhominationes maiores hiis.
Et introduxit me in atrium domus do
mini interius. Et ecce in hostio tem
pli domini inter vestibulum et al
tare quasi xxv viri dorsa habentes
contra templum domini et facies
ad orientem et adorabant ad or
tum solis. Et dixit ad me. Certe vi
disti fili hominis. Numquid leve est
hoc domui iuda ut facerent abhomi
nationes istas quas fecerunt hic. quia
replentes terram iniquitate conversi sunt
ad irritandum me. Et ecce
applicant ramum ad nares suas. Et
ego faciam in furore. Et non parcet
oculus meus nec miserebor. Et cum cla
maverint ad aures meas voce
magna non exaudiam eos. IX

Et clamavit in auribus me
is voce magna dicens. Ap
propinquaverunt visitationes urbis
et unusquisque vas interfectionis habet
in manu sua. Et ecce sex viri veni
ebant de via porte superioris que re
spicit ad aquilonem et uniuscuiusque
vas interitus in manu eius. Vir
quoque unus in medio erat eorum vestitus
erat lineis et atramentarium
scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt
et steterunt iuxta altare ereum.
Et gloria domini assumpta est de cheru
bin que erat super eum ad limen do
mus domini. Et vocavit virum qui erat
indutus lineis et atramentarium
scriptoris habebat in lumbis suis.
Et dixit dominus ad eum. Transi per me
diam civitatem in medio ierusalem
ierusalem et signa thau super frontes
virorum gementium et dolentium super
cunctis abhominationibus que fiunt in me
dio eius. Et illis dixit audiente
me. Transite per civitatem sequentes eum
et percutite. Non parcat oculus vester
neque misereamini. Senem adolescentulum
et virginem et parvulum et mulieres in
terficite usque ad internecionem. Omnem
autem super quem videritis thau ne
occidatis. Et a sanctuario meo incipi
te. Ceperunt ergo a viris senioribus
qui erant ante faciem domus. Et
dixit ad eos. Contaminate domum
et implete atria interfectis. Egre
dimini. Et egressi sunt et percutiebant
eos qui erant in civitate. Et cede
completa remansi ego. Ruique super
faciem meam et clamans
dixit heu heu heu domine deus ergo
disperdes omnes reliquias israel effun
dens furorem tuum super ierusalem. Et
dixit ad me. Iniquitas domus israel
et iuda magna est nimis valde.
Et repleta est terra sanguinibus
et civitas repleta est aversione. Di
xerunt enim dereliquit dominus terram
et dominus non videt. Igitur et meus
non parcet oculus neque miserebor
viam eorum super caput eorum reddam. Et
ecce vir qui erat indutus lineis
qui habebat atramentarium in dor
so suo respondit verbum dicens. Feci sicut
precepisti mihi. X

Et vidi et ecce in firmam
ento quod erat super caput che
rubim quasi lapis saphirus
et quasi species similitudinis solii appa
ruit super ea. Et dixit ad virum
qui indutus erat lineis et ait. In
gredere in medio rotarum que sunt sub
tus cherubin et imple manum

tuam prunis ignis que sunt inter
cherubin et effunde super civitatem
Ingressusque est in conspectu meo:
cherubin autem stabant a dextris
domus cum ingrederetur vir et im
plevit atrium interius. Et elevata
est gloria domini desuper cherubin
ad limen domus et repleta est do
mus nube et atrium repletum est
splendore glorie domini et sonitus ala
rum cherubin audiebatur usque ad
atrium exterius quasi vox dei loquentis
omnipotentis. Cumque precepisset viro qui
indutus erat lineis dicens: Sume
me ignem de medio rotarum que
sunt inter cherubin ingressus
ille stetit iuxta rotam et extende
dit cherub manum suam de me
dio cherubin ad ignem qui erat
inter cherubin et sumpsit et dedit
in manus eius qui indutus erat li
neis qui accipiens egressus est.
Et apparuit in cherubin similitudo
manus hominis subtus pennas eorum et
vidi et ecce quatuor rothe iuxta
cherubin rotha una iuxta cherubin
unum et rota alia iuxta che
rubin unum. Species autem rotarum erat
quasi visio lapidis crisoliti et asp
ectus earum similitudo una quatuor
quasi sit rothe in medio rote. Cum
que ambularent in quatuor partes
gradiebantur et non revertebantur
ambulantes, sed ad locum ad quem
ire declinabat que prima erat
sequebantur et cetere nec rever
tebantur et omne corpus earum et
colla et manus et penne et circuli ple
na erant oculis in circuitu quatuor
rotarum et rotas istas vocavit vo
lubiles audiente me. Quatuor autem
facies habebat unum facies una
facies cherub et facies secunda facies hominis et in tercia fa
cies leonis, et in quarta facies aqui
le. Et elevata sunt cherubin:
ipsum est animal quod videram iuxta
flumen chobar. Cumque ambula
rent cherubin ibant pariter et ro
the iuxta ea cum elevarent cheru
bin alas suas ut exaltarentur
de terra et non residebant rote sed
ipse iuxta erant. Stantibus illis sta
bant et cum elevatis elevabantur
Spiritus enim vite erat in eis. Et eg
ressa est gloria domini a limine templi et
stetit super cherubin et elevantia
cherubin alas suas exaltata
sunt a terra coram me et illis egre
dientibus rote quoque subsecute sunt
et stetit in introitu porte domus
domini orientalis et gloria dei israel
erat super ea. Ipsum est animal quod
vidi subter deum israel iuxta fluvium
chobar et intellexi quia cherubin
essent. Quatuor per quatuor vultus uni
et quatuor ale uni et similitudo manus
hominis sub alis eorum et similitudo vul
tuum eorum, quasi ipsi vultus quos videram
iuxta fluvium chobar et intuitus
eorum et impetus singulorum ante fa
ciem suam ingredi. XI

Et elevavit me spiritus et in
troduxit me ad portam do
mus domini orientalem que
respicit solis ortum, et ecce in introi
tu porte xxv viri et vidi in me
dio eorum Iezoniam filium azur et
phelethiam filium Banaie principes
populi. Dixitque ad me fili hominis:
hii viri qui cogitant iniquitatem et
tractant consilium pessimum in urbe ista
dicentes: Nonne dudum edificate sunt
domus? hec est lebes nos autem car
nes. Ideo vaticinare de eis va
ticinare fili hominis. Et irruit

in me spiritus domini et dixit ad me: Loquere. Hec dicit dominus: Sic locuti estis filii domus israel et cogitationes cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis in urbe hac et implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus: Interfecti vestri quos posuistis in medio eius hii sunt carnes et hec est lebes, et educam vos de medio eius. Gladium metuistis et gladium inducam super vos, hec dicit dominus deus. Et eiciam vos de medio eius, dabo que vos in manu hostium et faciam in vobis iudicia et gladio cadetis. In finibus israel iudicabo vos, et scietis quia ego dominus. Et hec non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes. In finibus israel iudicabo vos et scietis quia ego dominus, quia in preceptis eius meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est cum prophetarem, Phelthias filius Banaie mortuus est, et cecidi in faciem meam clamans voce magna. Et dixi: Heu heu heu domine deus, consummationem tu facis reliquiarum israel. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, fratres tui fratres tui viri propinqui tui et omnis domus israel et universi quibus dixerunt habitatores ierusalem: Longe recedite a domino, nobis data est terra in possessionem. Propterea hec dicit dominus deus: Quia longe feci eos in gentibus et quia dispersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt. Propterea loquere: Hec dicit dominus deus: Congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis, dabo que vobis humum israel. Et ingredientur illuc et auferent omnes offensiones cunctasque abhominationes eius de illa. Et dabo eis cor unum et spiritum novum tribuam in visceribus eorum, et auferam cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor carneum, ut in preceptis meis ambulent et iudicia mea custodiant faciantque ea, et sint mihi in populum et ego sim eis in deum. Quorum cor post offendicula et abhominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas et rote cum eis, et gloria dei israel erat super ea. Et spiritus levavit me et ascendit gloria domini de medio civitatis stetitque super montem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me et adduxit me in Chaldeam ad transmigrationem in visione spiritu dei. Et sublata est a me visio quam videram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba domini que ostendit mihi.

xii

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, in medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habent ad videndum et non vident, et aures ad audiendum et non audiunt, quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis et transmigrabis per diem coram eis. Transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant, quia domus exasperans est. Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum. Tu autem egredieris vespere coram eis sicut egreditur migrans ante oculos eorum. Perfode tibi parietem et egredieris per eum in conspectu eorum. In humeris portaberis, in caligine efferreris, faciem tuam

velabis et non videbis terram
quia portentum dedi te domui Israel.
Feci ergo sicut preceperat michi dominus et
vasa mea protuli quasi vasa transmi-
grantis per diem et vespere perfodi michi
parietem manu. In caligine egres-
sus sum in caligine et humeris
portatus in conspectu eorum. Et factus est
sermo domini ad me mane dicens
Fili hominis numquid non dixerunt ad
te domus Israel domus exasperans domus ex-
asperatrix quid tu facis. Dic ad eos:
Hec dicit dominus deus super ducem
onus istud qui est in Ierusalem et super
omnem domum Israel que est in me-
dio eorum. Dic ego portentum vestrum quomodo
feci sic fiet illis in transmigrationem
et in captivitatem ibunt. Et dux qui
est in medio eorum in humeris
portabitur in caligine egredi-
etur parietem perfodient ut educant
eum facies eius operietur ut non
videat oculo terram et extendam re-
te meum super eum et capietur in sa-
gena mea et adducam eum in Ba-
bilonem in terram Caldeorum et ipsam non
videbit et ibi morietur et omnes qui
circa eum sunt presidium eius et agmi-
na eius dispergam in omnem ventum
et gladium evaginabo post eos. Et
scient quia ego dominus cum dispersero
illos in gentibus et dissemina-
vero illos in terris et
relinquam ex eis paucos viros a gla-
dio et fame et a pestilentia
ut enarrent omnia scelera eorum in
gentibus ad quas ingredientur.
Et scient quia ego dominus. Et factus
est sermo domini ad me dicens: Fi-
li hominis panem tuum in conturba-
tione comede. Sed et aquam tuam
in festinatione et merore bibe.

Et dic sic ad populum terre. Hec dicit
dominus deus ad eos qui habitant
in Ierusalem in terra Israel. Panem suum in
sollicitudine comedent et aquam
suam in desolatione bibent ut deso-
letur terra a multitudine sua propter
iniquitatem omnium qui habitant in ea
et civitates que nunc habitantur habita-
tur desolate erunt terraque deserta
et scietis quia ego dominus. Et factus
est sermo domini ad me dicens: Fili
hominis quod est proverbium istud in ter-
ra Israel dicentium in longum differentur
dies et peribit omnis visio. Ideo dic
sic ad eos Hec dicit dominus deus
Quiescere faciam proverbium istud neque
vulgo dicetur in Israel et loquere
ad eos quia appropinquaverunt dies et
sermo omnis visionis non enim erit ul-
tra omnis visio cassa neque divinatio
ambigua in medio filiorum Israel
quia ego dominus loquar quodcumque
fuero locutus verbum fiet et non pro-
longabitur amplius. Sed in diebus
vestris domus exasperans loquar verbum
et faciam illud dicit dominus deus.
Et factus est sermo domini ad me dicens
Fili hominis ecce domus Israel dicentium
Visio quam hic videt in dies multos
et in tempora longa iste prophetat. Propter-
ea dic ad eos Hec dicit dominus
deus Non prolongabitur ultra omnis
sermo meus verbum quod locutus fuero
complebitur dicit dominus ~~[illegible]~~ deus

Et factus est sermo domini ad
me dicens: Fili hominis xiii
vaticinare ad prophetas Israel
qui prophetant et dices prophetantibus
de corde suo Audite verbum domini
Hec dicit dominus deus Ve prophetis
insipientibus qui sequuntur spiritum suum
et nichil vident. Quasi vulpes in de-
sertis prophete tui Israel erant. Non

ascendistis ex adverso neque opposu-
istis murum pro domo israel ut sta-
retis in prelio in die domini. Vident va-
na et divinant mendacium dicentes: Ait
dominus, cum dominus non miserit eos
et perseveraverunt confirmare sermonem.
Numquid non visionem cassam vi-
distis et divinationem mendacem locu-
ti estis. Et dicitis ait dominus, cum ego
non sim locutus. Propterea hec dicit
dominus deus: quia locuti estis vana
et vidistis mendacium, ideo ecce ego
ad vos ait dominus deus et erit ma-
nus mea super prophetas qui vident
vana et divinant mendacium. In
consilio populi mei non erunt et in
scriptura domus israel non scribentur
nec in terram israel ingredientur, et
scietis quia ego dominus deus. Eo
quod deceperint populum meum dicentes
pax pax et non est pax, et ipse edi-
ficabat parietem, ipsi autem liniebant
eum absque paleis. Dic ad
eos qui liniunt absque temperamento
quod casurus sit. Erit enim
imber inundans et dabo lapi-
des pergrandes desuper irruentes
et ventum procelle dissipantem. Si-
quidem ecce cecidit paries. Numquid
non dicetur vobis: Ubi est litura
quam linistis? Propterea hec dicit dominus
deus: et erumpere faciam spiritum tempe-
statum in indignatione mea et
imber inundans in furore meo
erit, et lapides pergrandes in ira
in consumptionem et destruam parietem
quem linistis absque temperamento et
adequabo eum terre et revelabi-
tur fundamentum eius et cadet et con-
sumetur in medio eius, et scietis
quia ego sum dominus. Et complebo in-
dignationem meam in pariete et in
his qui liniunt eum absque tempe-
ramento dicamque vobis non

est paries et non est qui liniat eum
absque temperamento prophete israel qui
prophetant ad ierusalem et vident ei vi-
sionem pacis et non est pax, dicit dominus
deus. Et tu fili hominis pone faciem
tuam contra filias populi tui que prophe-
tant de corde suo et vaticinare super
eas et dic: sic hec dicit dominus deus.
Ve qui consuunt pulvillos sub omni
cubito manus. Et faciunt cervicalia
sub capite universe etatis ad capien-
das animas populi mei, et capiebant animas
populi mei et vivificabant animas que non
moriuntur. Et violabant me ad
populum meum propter pugillum ordei et
fragmen panis ut interficerent animas
que non moriuntur et vivificarent
animas que non vivunt mentientes po-
pulo meo credenti mendaciis. Propter-
ea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
pulvillos vestros quibus vos capitis
animas volantes et dirumpam eos
de brachiis vestris et dimittam animas
quas vos capitis animas ad volandum
et dirumpam vincula vestra et libera-
bo populum meum de manu vestra neque
erunt ultra in manibus vestris ad pre-
dam, et scietis quia ego dominus. Pro eo
quod merere fecistis cor iusti menda-
citer quem ego non contristavi et
confortastis manus impii ut non
reverteretur a via sua mala et vive-
ret, propterea vana non videbitis et
divinationes non divinabitis am-
plius, et eruam populum meum de
manu vestra, et scietis quia ego dominus.

Et venerunt ad me viri XIIII
seniorum israel et sederunt coram
me. Et factus est sermo domini
ad me dicens: fili hominis
viri isti posuerunt immundicias su-
as in cordibus suis et scandalum

iniquitatis sue statuerunt contra fa-
ciem suam. Numquid interrogatus re-
spondebo eis? Propterea loquere eis
et dices ad eos: Hec dicit dominus deus.
Homo homo de domo israel qui posuerit
inmundicias suas in corde suo et
scandalum iniquitatis sue statuerit
contra faciem suam et venerit ad pro-
phetam interrogans per eum me, ego
dominus respondebo ei in multitudine
inmundiciarum suarum ut capiatur domus
israel in corde suo quo recesserunt a
me in cunctis ydolis suis. Propterea dic
ad domum israel: Hec dicit dominus deus.
Convertimini et recedite ab ydolis vestris
et ab universis contaminationibus vestris
avertite facies vestras. Quia homo homo de
domo israel et de proselitis quicumque
advena fuerit in israel si alienatus
fuerit in israel a me et posuerit ydo-
la in corde suo et scandalum iniqui-
tatis sue statuerit contra faciem suam
et venerit ad prophetam ut interroget per
eum me, Ego dominus respondebo ei
per me et ponam faciem meam super
hominem illum et faciam eum exemplum et pro-
verbium et disperdam eum de medio populi
mei et scietis quia ego dominus. Et propheta
cum erraverit et locutus fuerit verbum, ego
dominus decepi prophetam illum et ex-
tendam manum meam super illum
et delebo eum de medio populi mei israel
et portabit iniquitatem suam iuxta
iniquitatem interrogantis. Sic iniqui-
tas prophete erit, ut non erret ultra
domus israel a me neque polluatur
in universis prevaricationibus suis, sed
sint mihi in populum et ego sim eis in deum
ait dominus exercituum. Et factus est sermo
domini ad me dicens: Fili hominis terra
cum peccaverit mihi ut prevaricetur pre-
varicans extendam manum meam
super eam et conteram virgam panis
eius. Et inmittam in eam famem
et interficiam de ea hominem et iu-
mentum. Et si fuerint tres viri
isti in medio eius Noe Daniel et Job
ipsi iusticia sua liberabunt animas
suas, ait dominus exercituum. Quod et
si bestias pessimas induxero
super terram ut vastent eam
et fuerit invia eo quod non sit per-
transiens propter bestias et tres viri
isti si qui fuerint in ea. Vivo
ego dicit dominus quia nec filios
nec filias liberabunt, sed ipsi so-
li liberabuntur terra autem desolabitur.
Vel si gladium induxero super
terram illam et dixero gladio per-
transi terram illam et interficio de ea
hominem et iumentum, et tres viri
isti fuerint in medio eius, Vivo
ego dicit dominus non liberabunt
filios neque filias sed ipsi soli li-
berabuntur. Si autem et pestilenciam
inmisero super terram illam et effu-
dero indignationem meam super
illam in sanguine ut auferam
ex ea hominem et iumentum et fue-
rint in ea Daniel, Noe et Job
in medio eius, Vivo ego dicit
dominus quia filium et filiam non libe-
rabunt sed ipsi iusticia sua libe-
rabunt animas suas. Quoniam hec dicit
dominus deus: Quod et si quatuor iudicia
mea pessima gladium et famem et
bestias meas et pestilenciam
meam inmisero in ierusalem ut inter-
ficiam de ea hominem et pecus et tamen
relinquetur in ea salvatio educen-
cium filios et filias. Ecce ipsi egre-
dientur ad vos et videbitis vi-
am eorum et adinventiones eorum
et consolabimini super malo quod in-
duxi super ierusalem in omnibus que
importavi super eam et consolabun-
tur super vos cum videritis viam

eorum et adinventiones eorum et cognoscetis quia non frustra fecerim omnia quae feci in ea ait dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens. xv

Fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum quae sunt inter ligna silvarum. Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas. Ecce igni datum est in escam utramque partem eius consumpsit ignis et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus. Etiam cum esset integrum non erat aptum ad opus quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit nihil ex eo fiet operis. Propterea haec dicit dominus deus. Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum sic et tradam habitatores Ierusalem. Et ponam faciem meam in eos de igne egredientur et ignis consumet eos et scietis quia ego dominus cum posuero faciem meam in eos et dedero terram in viam desolatam eo quod praevaricatores extiterint dicit dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens. xvi

Fili hominis notas fac abhominationes suas Ierusalem et dices Haec dicit dominus deus Ierusalem radix tua et generatio tua de terra chanaan pater tuus amorreus et mater tua cethea. Et quando nata es in die ortus tui non est praecisus umbilicus tuus et in aqua non es lota in salutem nec sale salita nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus meus ut facerem tibi unum de his misertus tui sed proiecta es super faciem terrae in abiectione animae tuae in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo et dixi tibi cum esses in sanguine tuo Vive dixi inquam tibi in sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri dedi te et multiplicata es et grandis effecta es et ingressa es et ingressa es ad mundum muliebrem ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit et eras nuda et confusione plena. Et transivi per te et vidi te et ecce tempus tuum tempus amantium et expandi amictum meum super te et operui ignominiam tuam et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus. Et facta es mihi. Et lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum ex te et unxi te oleo. Et vestivi te discoloribus et calciavi te iacincto et cinxi te bysso et indui te subtilibus. Et ornavi te ornamento et dedi armillas in manibus tuis et torques circa collum tuum. Et dedi inaures super os tuum et circulos in auribus tuis et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento et vestita es bysso et polimito et multicoloribus. Similam et mel et oleum comedisti et decora facta es vehementer nimis et profecisti in regnum. Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam quia perfecta eras in decore meo quem posueram super te dicit dominus deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et de argento meo quem dedi tibi et fecisti tibi yma

iniquitatis sue statuerunt contra fa-
ciem suam. Numquid interrogatus re-
spondebo eis? Propterea loquere eis
et dices ad eos: Hec dicit dominus deus:
Homo homo de domo israel qui posuerit
inmundicias suas in corde suo et
scandalum iniquitatis sue statuerit
contra faciem suam et venerit ad pro-
phetam interrogans per eum me, ego
dominus respondebo ei in multitudine
inmundiciarum suarum ut capiatur domus
israel in corde suo quo recesserunt a
me in cunctis ydolis suis. Propterea dic
ad domum israel: Hec dicit dominus deus:
convertimini et recedite ab ydolis vestris
et ab universis contaminationibus vestris
avertite facies vestras. Quia homo homo de
domo israel et de proselitis quicumque
advena fuerit in israel si alienatus
fuerit in israel a me et posuerit ydo-
la in corde suo et scandalum iniqui-
tatis sue statuerit contra faciem suam
et venerit ad prophetam ut interroget per
eum me, Ego dominus respondebo ei
per me et ponam faciem meam super
hominem illum et faciam eum in exemplum et pro-
verbium et disperdam eum de medio popu-
li mei et scietis quia ego dominus. Et propheta
cum erraverit et locutus fuerit verbum, ego
dominus decepi prophetam illum et ex-
tendam manum meam super illum
et delebo eum de medio populi mei israel
et portabunt iniquitatem suam iuxta
iniquitatem interrogantis. Sic iniqui-
tas prophete erit, ut non erret ultra
domus israel a me neque polluatur
in universis prevaricationibus suis, sed
sint mihi in populum et ego sim eis in deum
ait dominus exercituum. Et factus est sermo
domini ad me dicens: Fili hominis terra
cum peccaverit mihi ut prevaricetur pre-
varicans, extendam manum meam
super eam et conteram virgam panis

eius. Et inmittam in eam famem
et interficiam de ea hominem et iu-
mentum. Et si fuerint tres viri
isti in medio eius Noe Daniel et Iob
ipsi iustitia sua liberabunt animas
suas, ait dominus exercituum. Quod et
si bestias pessimas induxero
super terram ut vastent eam
et fuerit invia eo quod non sit per-
transiens propter bestias, et tres viri
isti si in ea fuerint, vivo
ego dicit dominus quia nec filios
nec filias liberabunt, sed ipsi so-
li liberabuntur, terra autem desolabitur.
Vel si gladium induxero super
terram illam et dixero gladio per-
transi terram, et interficiam de ea
hominem et iumentum, et tres viri
isti fuerint in medio eius, vivo
ego dicit dominus non liberabunt
filios neque filias sed ipsi soli li-
berabuntur. Si autem et pestilentiam
inmisero super terram illam et effu-
dero indignationem meam super
illam in sanguine ut auferam
ex ea hominem et iumentum et fuer-
int in ea Daniel Noe et Iob
in medio eius, vivo ego dicit
dominus quia filium et filiam non libe-
rabunt sed ipsi iustitia sua libe-
rabunt animas suas. Quoniam hec dicit
dominus deus: quod et si quatuor iudicia
mea pessima gladium et famem et
bestias meas et pestilentiam
meam inmisero in ierusalem ut inter-
ficiam de ea hominem et pecus, et tamen
relinquetur in ea salvatio educen-
tium filios et filias. Ecce ipsi egre-
dientur ad vos et videbitis vi-
am eorum et adinventiones eorum
et consolabimini super malo quod in-
duxi super ierusalem in omnibus que
importavi super eam. Et consolabun-
tur vos cum videritis viam

iudicia in oculis mulierum plurima
rum et desines fornicari et mer
cedes ultra non dabis et requi
escet indignatio mea in te et
auferetur zelus meus a te et quie
scam nec irascar amplius eo quod non
fueris recordata dierum adolescentie
tue et provocasti me in omnibus
hiis. quapropter et ego vias tuas
in capite tuo dedi ait dominus deus
et non feci iuxta scelera tua in omni
bus hiis abominacionibus tuis.
Ecce omnis vulgo qui dicit pro
verbium istud assumet in te dicens
sicut mater ita et filia eius filia
matris tue es tu que proiecit vi
rum suum et filios suos et soror soro
rum tuarum es tu que proiecerunt viros su
os et filios suos mater vestra cethea
et pater vester amoreus et soror tua
maior samaria ipsa et filie eius
que habitant ad sinistram tuam So
ror autem tua minor te que habitat
a dextris tuis sodoma et filie eius
Sed nec in viis earum ambulasti
neque secundum scelera earum fecisti pau
lulum minus pene sceleratiora fecisti
illis in omnibus viis tuis. Vivo
ego dicit dominus deus quia non fecit
sodoma soror tua ipsa et filie sue
sicut tu fecisti et filie tue. Ecce
hec fuit iniquitas sodome soro
ris tue superbia et saturitas pa
nis et abundancia et ocium ipsius
et filiarum eius et manum egeno et
pauperi non porrigebant et elevate
sunt et fecerunt abominaciones
coram me et abstuli eas sicut vi
disti et samaria dimidium peccatorum
tuorum non peccavit sed vicisti eas
sceleribus tuis et iustificasti soro
res tuas in omnibus abominacionibus
tuis quas operata es. Ergo et tu por
ta confusionem tuam que vicisti so
rores tuas peccatis sceleratius

agens ab eis iustificate enim sunt a
te ergo et tu confundere et porta ignomi
niam tuam que iustificasti sorores tuas
et convertam restituens eas conversione sodome
cum filiabus suis et conversione sa
marie et filiarum eius et convertam reversio
nem tuam in medio earum ut portes igno
miniam tuam et confundaris in omnibus que
fecisti consolans eas et soror tua so
doma et filie eius revertentur ad an
tiquitatem suam et samaria et filie
eius revertentur ad antiquitatem suam et tu et filie
tue revertimini ad antiquitatem vestram.
Non fuit autem sodoma soror tua au
dita in ore tuo in die superbie tue
antequam revelaretur malicia tua
sicut in hoc tempore in obprobrium filiarum syrie
et cunctarum in circuitu tuo filiarum pale
stinarum que ambiunt te per girum. Scelus
tuum et ignominiam tuam tu portasti
ait dominus deus. Quia hec dicit do
minus deus et faciam tibi sicut despexisti iura
mentum ut irritum faceres pactum meum et
recordabor ego pacti mei tecum in di
ebus adolescentie tue. Et suscitabo
tibi pactum sempiternum et recordaberis vi
arum tuarum et confunderis cum receperis soro
res tuas te maiores cum minoribus
tuis et dabo eas tibi in filias sed
non ex pacto tuo et suscitabo ego pa
ctum meum tecum et scies quia ego dominus
ut recorderis et confundaris et non sit
tibi ultra aperire os pre confusione
tua cum tibi placatus fuero in omnibus
que fecisti ait dominus deus. xvii

Et factum est verbum domini ad me
dicens fili hominis propone enigma et
narra parabolam ad do
mum israel et dices Hec dicit do
minus deus aquila grandis magnarum
alarum longo membrorum ductu ple
na plumis et varietate venit ad
libanum et tulit medullam cedri
summitatem frondium eius avulsit et trans
portavit eam in terram chanaan in

urbem negotiatorum posuit illam. Et tulit de semine terrae et posuit illud in terra pro semine ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud. Cumque germinasset crevit in vineam latiorem humili statura, respicientibus ramis eius ad illam, et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta est aquila alia grandis magnis alis multisque plumis. Et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam palmites suos extendit ad illam ut irrigaret eam de areis germinis sui. In terra bona super aquas multas plantata est ut faciat frondes et portet fructum ut sit in vineam grandem. Dic: Haec dicit Dominus Deus: Ergone prosperabitur? Nonne radices eius evellet et fructus eius distringet et siccabit omnes palmites germinis eius et arescet: et non in brachio grandi neque in populo multo ut evelleret eam radicitus. Ecce plantata est: ergone prosperabitur? Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur et in areis germinis sui arescet? Et factum est verbum Domini ad me dicens: Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista significent? Dic: Ecce venit rex Babylonis in Ierusalem et assumet regem et principes et adducet eos ad semetipsum in Babylonem. Et tollet de semine regni ferietque cum eo foedus et ab eo accipiet iusiurandum; sed et fortes terrae tollet ut sit regnum humile et non elevetur sed custodiat pactum eius et servet illud. Qui recedens ab eo misit nuntios ad Aegyptum ut daret sibi equos et populum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit haec? Et qui dissolvit pactum numquid effugiet? Vivo ego dicit Dominus Deus quoniam in loco regis qui constituit eum regem cuius fecit irritum iuramentum et solvit pactum quod habebat cum eo in medio Babylonis morietur. Et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum Pharao proelium in iactu aggeris in constructione vallorum ut interficiat animas multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret foedus et ecce dedit manum suam et cum haec omnia fecerit non effugiet. Propterea haec dicit Dominus Deus: Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit et foedus quod praevaricatus est ponam in caput eius. Et expandam super eum rete meum et comprehendetur in sagena mea et adducam eum in Babylonem et iudicabo eum ibi in praevaricatione qua praevaricatus est me. Et omnes profugi eius cum universo agmine suo gladio cadent, residui autem in omnem ventum dispergentur. Et scietis quia ego Dominus locutus sum. Haec dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis et ponam; de vertice ramorum eius tenerum distringam et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi Israel plantabo illud, et erumpet in germen et faciet fructum et erit in cedrum magnam, et habitabunt sub ea omnes volucres, universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regionis quia ego Dominus humiliavi lignum sublime et exaltavi lignum humile, et siccavi lignum viride et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum et feci.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel dicentes. Patres nostri comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt. Vivo ego dicit dominus deus si erit vobis ultra parabola ista in proverbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt ut anima patris ita et anima filii est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir qui fuerit iustus et fecerit iudicium et iusticiam in montibus non comederit et oculos suos non levaverit ad ydola domus israel et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstruatam non accesserit et hominem non contristaverit pignus debitori reddiderit per vim nichil rapuerit, panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento ad usuram non commodaverit et amplius non acceperit, ab iniquitate averterit manum suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum in preceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem, hic iustus est vita vivet et non morietur ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem et fecerit unum de istis et hec quidem omnia non facientem sed in montibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem egenum et pauperem contristantem et rapientem rapinas pignus non reddentem et ad ydola levantem oculos suos abhominationem facientem: ad usuram dantem, et amplius accipientem. Numquid vivet non vivet. Cum universa hec detestanda fecerit morte morietur et sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns universa peccata patris sui que fecerit timuerit et non fecerit eis simile, super montes non comederit et oculos suos non levaverit ad ydola domus israel et uxorem proximi sui non violaverit et virum non contristaverit pignus non retinuerit et rapinam non rapuerit panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento et pauperis iniuria averterit manum suam usuram et superabundantiam non acceperit et iudicia mea fecerit in preceptis meis ambulaverit hic non morietur in iniquitate patris sui sed vita vivet. Pater eius quia calumpniatus est et vim fecit fratri et malum operatus est in medio populi sui. Ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis quare non portavit filius iniquitatem patris sui. Videlicet quia filius iusticiam et iudicium operatus est. Omnia precepta mea custodivit et fecit illa vita vivet. Anima que peccaverit ipsa morietur filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. Iusticia iusti super eum erit et impietas impii super eum erit. Si autem impius egerit penitenciam de omnibus peccatis suis que operatus est et custodierit omnia precepta mea et fecerit iudicium et iusticiam vita vivet et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor amplius. In iusticia sua quam operatus est vivet. Numquid voluntatis mee est mors impii dicit dominus et non ut convertatur a viis suis et vivat. Si autem averterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abhominationes suas quas operari solet impius

Iniquitatem universe iustitie eius quas
fecerat non recordabuntur in prevaricatio-
ne sua qua prevaricatus est et in peccato
suo quod peccavit in ipsis morietur. Et di-
xistis non est equa via domini. Au-
dite ergo domus israhel. Numquid via mea
non est equa et non magis vie vestre pra-
ve sunt. Cum enim averterit se iustus a
iustitia sua et fecerit iniquitatem
morietur in eis. In iniustitia quam opera-
tus est morietur. Et cum se averterit im-
pius ab impietate sua quam operatus
est et fecerit iudicium et iustitiam ipse
animam suam vivificabit. Considerans
enim et avertens se ab omnibus iniquitatibus
suis quas operatus est vita vivet et
non morietur. Et dicunt filii israhel non
est equa via domini. Numquid vie
mee non sunt eque domus israhel et non
magis vie vestre prave sunt. Idcirco
unumquemque vestrum iuxta vias suas
iudicabo domus israhel ait dominus deus.
Convertimini et agite penitentiam ab
omnibus iniquitatibus vestris et non erit vo-
bis in ruinam iniquitas. Proicite a vo-
bis omnes prevaricationes vestras in quibus
prevaricati estis et facite vobis cor
novum et spiritum novum. Et quare moriemini domus israhel
quia nolo mortem peccatoris mo-
rientis sed ut convertatur et vivat di-
cit dominus deus. Revertimini et vivite.

Et tu fili hominis sume XIX
planctum super principes israhel et
dices. Quare mater tua leena
inter leones cubavit in medio
leunculorum enutrivit catulos suos
et eduxit unum de leunculis suis
et leo factus est et didicit capere predam
et hominem comedere. Et audierunt de
eo gentes et non absque vulneribus suis
ceperunt eum et adduxerunt eum in ca-
thenis in terram egypti. Que cum vi-
disset quoniam infirmata est et periit
expectatio eius tulit unum de
leunculis suis leonem quem con-
stituit. Qui incedebat inter
leones et factus est leo et didicit
capere predam et homines de vo-
rare. Didicit viduas facere et
civitates eorum in desertum adducere
et desolata est terra et plenitudo
eius a voce rugitus illius. Et
convenerunt adversus eum gentes
undique de provinciis suis et ex-
panderunt super eum rethe suum
in vulneribus eorum captus est et
miserunt eum in caveam in cathe-
nis. Adduxerunt que eum ad regem
babilonis. Miserunt que eum in car-
cerem ne audiretur vox eius
ultra super montes israhel. Mater tua
quasi vinea in sanguine tuo super
aquam plantata est. Fructus
eius et frondes eius creverunt
ex aquis multis. Et facte sunt ei vir-
ge solide in sceptra dominantium et
exaltata est statura eius inter
frondes et vidit altitudinem
suam in multitudine palmitum
suorum. Et evulsa est ira in terra-
que proiecta et ventus urens sicca-
vit fructum eius. Marcuerunt et arefacte sunt
virge roboris eius et ignis come-
dit eam. Et nunc transplantata est
in deserto in terra invia et sitienti
et egressus est ignis de virga
ramorum eius qui fructum eius come-
dit et non fuit in ea virga fortis
in sceptrum dominantium. Planctus est et erit in planctum.

Et factum est in anno septimo in quinto mense XX
in decima die mensis. Venerunt
viri de senioribus israhel ut interro-
garent dominum et sederunt cora-
me. Et factus est sermo domini

ad me dicens fili hominis lo-
quere senioribus filiis israel et di-
ces ad eos hec dicit dominus deus
Numquid ad interrogandum me ve-
nistis Vivo ego quia non respon-
debo vobis ait dominus deus Si iu-
dicas eos o fili hominis abhomina-
tiones patrum eorum ostende eis et di-
ces ad eos hec dicit dominus deus
In die qua elegi israel levavi
manum meam pro stirpe domus ia-
cob et apparui eis in terra egipti et
levavi manum meam pro eis dicens
Ego dominus deus vester In die illa
levavi manum meam pro eis ut e-
ducerem eos de terra egipti in terram
quam provideram eis fluentem lacte
et melle que est egregia inter
omnes terras et dixi ad eos unusquisque
offensiones oculorum suorum
abiciat in ydolis egipti nolite
pollui Ego dominus deus vester Et ir-
ritaverunt me noluerunt que me
audire unusquisque abhominaciones
oculorum suorum non proiecit nec ydola
egipti reliquerunt Et dixi ut
effunderem iram meam super eos
et implerem indignacionem meam
in eis in medio terre egipti et fe-
ci propter nomen meum ut non violare-
tur coram gentibus in quarum medio erant
et inter quos apparui eis ut educe-
rem eos de terra egipti et eduxi
eos in desertum et dedi eis pre-
cepta mea et iudicia mea osten-
di eis que faciat homo et vi-
vat in eis Insuper et sabbata
mea dedi eis ut esset signum
inter me et eos et scirent quia
ego dominus sanctificans eos Et
irritaverunt me domus israel in de-
serto in preceptis meis non ambu-
laverunt et iudicia mea proiecerunt
que faciens homo vivet in eis
et sabbata mea violaverunt vehe-
menter Dixi ergo ut effunderem fu-
rorem meum super eos in deserto
et consumerem eos et feci propter nome(n)
meum ne violaretur coram gentibus
de quibus eieci et duxi eos in conspectu
eorum ego igitur levavi manum me-
am super eos in deserto ne indu-
cerem eos in terram quam dedi eis flu-
entem lacte et melle precipuam terrarum
omnium quia iudicia mea proiecerunt et
in preceptis meis non ambulaverunt
et sabbata mea violaverunt post ydo-
la enim cor eorum gradiebatur et pep-
percit oculus meus super eis ut non inter-
ficerem eos nec consumpsi eos in deserto
Dixi autem ad filios eorum israel in
solitudine In preceptis patrum vestrorum
nolite incedere nec iudicia eorum cu-
stodiatis nec in ydolis eorum pollu-
amini ego dominus deus vester In preceptis
meis ambulate et iudicia mea
custodite et facite ea et sabbata
mea sanctificate ut sit signum inter
me et vos et sciatis quia ego dominus
deus vester et exacerbaverunt me filii
israel Et in preceptis meis non ambu-
laverunt et iudicia mea non custodierunt
ut facerent ea que cum fecerit homo vivet
in eis et sabbata mea violaverunt
et comminatus sum ut effunderem furorem
meum super eos et implerem iram
meam in eis in deserto Averti manum
meam et feci propter nomen meum
ut non violaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in oculis eorum Ite-
rum levavi manum meam in solitu-
dine ut dispergerem in nationes et ven-
tilarem eos in terras eo quod iudicia mea
non fecissent et precepta mea repro-
bassent et sabbata mea violassent
et post ydola patrum suorum fuissent oculi

eorum. Ergo et ego dedi eis precepta non
bona, et iudicia in quibus non vivent
et pollui eos in muneribus suis cum
offerrent omne quod aperit vulvam pro
delictis suis et scient quia ego dominus.
Quamobrem loquere ad filios israel
ad domum israel fili hominis, et dices
ad eos. Hec dicit dominus deus. Ad-
huc in hoc blasphemaverunt me
patres vestri cum sprevissent me con-
temnentes et induxissem eos in
terram super quam levavi manum
meam ut darem eis. Viderunt om-
nem collem excelsum et omne lignum
nemorosum et immolaverunt ibi vi-
ctimas suas et dederunt ibi irritatio-
nem oblationis sue, et posuerunt
ibi odorem suavitatis sue et liba-
verunt libationes suas, et dixi ad
eos quid est excelsum, ad quod vos
ingredimini et vocatum est nomen eius
excelsum usque ad hunc diem. Propterea
dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus.
Certe in via patrum vestrorum vos pol-
luimini et post offendicula eorum vos
fornicamini et in oblatione donorum
vestrorum, cum traducitis filios
vestros per ignem vos polluimini in
ydolis vestris usque hodie et ego
respondebo vobis domus israel. Vivo ego
dicit dominus deus quia non respondebo
vobis, neque cogitatio mentis vestre
fiet dicentium. Erimus sicut gentes
et sicut cognationes terre ut colamus
ligna et lapides. Vivo ego dicit
dominus deus, quoniam in manu forti et
brachio extento et in furore effuso
regnabo super vos et educam vos
de populis et congregabo vos de terris
in quibus dispersi estis in manu valida
et brachio extento et in furore effu-
so regnabo super vos, et addu-
cam vos in desertum populorum
et iudicabor vobiscum ibi facie

ad faciem sicut iudicio contendi
adversus patres vestros in deserto terre
egipti sic iudicabo vos dicit do-
minus et subiciam vos sceptro meo
et inducam vos in vinculis fe-
deris et eligam de vobis transgre-
ssores et impios de terra incola-
tus eorum educam et terram israel
non ingredientur, et scietis quia ego
dominus deus et vos domus israel.
Hec dicit dominus deus. Singuli post
ydola vestra ambulate et servi-
te eis. Quod et si in hoc non audieri-
tis me et nomen meum sanctum pol-
lueritis ultra in muneribus vestris
et in ydolis vestris in monte sancto
meo non eritis et in monte sancto
excelso ait dominus deus israel ibi
serviet mihi omnis domus israel. Omnes
inquam in terra in qua placabunt mihi
et ibi queram primitias vestras
et initium decimarum vestrarum in omnibus sanctifi-
cationibus vestris in odorem su-
avitatis suscipiam vos cum eduxero
vos de populis et congregavero vos
de terris in quibus dispersi estis et
sanctificabor in vobis in oculis na-
tionum, et scietis quia ego dominus
cum induxero vos in terram israel
per quam levavi manum meam
ut darem eam patribus vestris. Et re-
cordabimini ibi viarum vestrarum et omnium
scelerum vestrorum quibus polluti estis
in eis et displicebitis vobis in
conspectu vestro in omnibus maliciis ve-
stris quas fecistis et scietis quia ego
dominus cum benefecero vobis propter
nomen meum et non secundum vias ve-
stras malas neque secundum scelera
vestra pessima domus israel ait do-
minus deus.

XXI

Et factus est sermo domini
ad me dicens fili hominis

Pone faciem tuam contra viam
austri et stilla ad affricum et prophe
ta ad saltum agri meridiani / et
dices saltui meridiano / audi ver
bum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce
ego succendam in te ignem et co
buram in te omne lignum viride
et omne lignum aridum et non ex
tinguetur / flamma succensionis et
comburetur in ea omnis facies ab au
stro usque aquilonem. Et videbit
universa caro / quia ego dominus succen
di eam nec extinguetur. Et dixi:
A a a domine deus ipsi dicunt de me
Numquid non per parabolas loquitur
iste. Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis / pone faciem
tuam ad ierusalem et stilla ad sanctu
aria et propheta contra humum
israel et dices terre israel. Hec dicit
dominus deus israel. Ecce ego ad te
et eiciam te et gladium meum de
vagina sua et occidam in te iu
stum et impium. Pro eo autem quod occi
di in te iustum et impium. Ideo egre
dietur gladius meus de vagine
sua ad omnem carnem ab austro
usque ad aquilonem / ut sciat omnis
caro quia ego eduxi gladium meum
de vagina sua irrevocabilem
et tu fili hominis ingemisce et
contricione lumborum et in amaritu
dinibus ingemisces coram eis.
Cumque dixerint ad te quare tu ge
mis dices pro auditu quia venit
et et tabescet omne cor et dis
solventur universe manus et in
firmabitur omnis spiritus et cuncta genu
a fluent aque ecce venit et
fiet ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili ho
minis propheta et dic hec dicit dominus
deus / loquere. Gladius gladius
exacuatus est et limatus est

ut cedat victimas exacuatus est ut
splendeat limatus est. Qui moves
sceptrum filii mei succidisti omne li
gnum et dedi eum ad leviagandum ut
teneatur manu. Iste exacuatus est
gladius et iste limatus est ut sit in
manu interficientis. Clama et u
lula fili hominis quia hic factus est in po
pulo meo hic in cunctis ducibus israel
qui fugerant gladio tradi
ti sunt cum populo meo. Ideo plaude
super femur quia probatus est et hoc
cum sceptrum subverterit et non erit
dicit dominus. Tu ergo fili hominis pro
pheta et percute manu tua ad ma
num et duplicetur gladius ac tripli
cetur gladius interfectorum / hic est
gladius occisionis magne qui ob
stupescere eos facit et corde tabe
scere et multiplicat ruinas in omnibus
portis eorum dedi conturbationem gla
dii acuti et limati ad fulgendum
amicti ad cedem. Exacuere vade ad
dexteram sive ad sinistram quocumque fa
ciei tue est appetitus quin et ego pla
udam manu ad manum et imple
bo indignacionem meam. Ego dominus
locutus sum. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Et tu fili hominis
pone tibi vias duas ut veniat
gladius regis babilonis de terra una
egredientur ambo et manu capiet
coniecturam in capite vie / civitatis
et in capite viarum civitatis pones ut
veniat gladius ad rabath filiorum a
mon et ad iudam in ierusalem muni
tissimam. Stetit enim rex babilonis
in bivio in capite duarum viarum divina
cionem querens commiscens sagittas:
interrogavit ydola exta consuluit
ad dexteram eius fa
cta est divinacio super ierusalem ut ponat
arietes ut aperiat os in cede et

elevet vocem in ululatu ut po-
nat arietes contra portas ut compor-
tet aggerem ut edificet municiones
et erit quasi consulens frustra ora-
culum in oculis eorum et sabbatorum
ocium imitantes ipse autem recordabitur
iniquitatis ad capiendum. Ideo hec
dicit dominus deus pro eo quod recordati
estis iniquitatis et revelastis prevari-
caciones vestras et apparuerunt peccata
vestra in omnibus cogitacionibus vestris
pro eo inquam quod recordati estis manu
capiemini. Tu autem prophane impie
dux israel cuius venit dies in tempore
iniquitatis prefinita hec dicit do-
minus deus. Aufer cidarim et tolle
coronam. Nonne hec est que humilem
sublevavit et sublimem humiliavit.
Iniquitatem iniquitatem iniquitatem
ponam eam et hec non fuit donec
veniret cuius est iudicium et tradam
ei. Et tu fili hominis propheta et dic
hec dicit dominus deus ad filios a-
mon et ad obprobrium eorum et dices
mucro mucro evagina-
te ad occidendum lima te ut
interficias et fulgeas cum tibi viderentur
vana et divinarentur me-
dacia ut dares super colla vulne-
ratorum impiorum quorum venit dies in
tempore iniquitatis prefinita. Revertere ad
vaginam tuam in loco in quo creatus
es in terra nativitatis tue iudica-
bo te et effundam super te indigna-
cionem meam in igne furoris mei suf-
flabo in te dabo que te in manus
hominum insipiencium et fabricancium in-
teritum igni eris cibus sanguis tuus
erit in medio terre oblivioni trade-
ris quia ego dominus locutus sum. XXII

Et factum est verbum domini ad me
dicens. Et tu fili hominis
nonne iudicas civitatem
sanguinum et ostendes ei omnes
abhominaciones suas et dices hec di-
cit dominus deus. Civitas effun-
dens sanguinem in medio sui
ut veniat tempus eius et que fe-
cit ydola contra semetipsam
ut pollueretur in sanguine tuo
qui a te effusus est deliqui-
sti et in ydolis tuis que
fecisti polluta es et appropinqua-
re fecisti dies tuos et adduxi-
sti tempus annorum tuorum propterea de-
di te obprobrium gentibus
et irrisionem universis terris que
iuxta te sunt et que procul a
te sunt triumphabunt de te sordida
nobilis grandis in interitu.
Ecce principes israel singuli in
brachio suo fuerunt in te ad ef-
fundendum sanguinem patrem et
matrem contumeliis affecerunt in
te advenam calumpniati sunt in
medio tui pupillum et viduam
contristaverunt apud te sanctuaria
mea sprevisti et sabbata mea
polluisti. Viri detractores fue-
runt in te ad effundendum in te
sanguinem et super montes come-
derunt in te scelus operati sunt in
medio tui verecundiora patris tui
discooperuerunt in te inmundiciam
menstruate humiliaverunt in te
et unusquisque in uxorem proximi
sui operatus est abhominacionem et so-
cer nurum suam nepharie sup soro-
rem suam filiam patris sui oppres-
sit in te. Munera acceperunt apud
te ad effundendum sanguinem usu-
ram et superabundanciam accepi-
sti et avare proximos tuos ca-
lumpniabaris mei quoque oblita es
dicit dominus deus. Ecce complosi

manus meas super avaritiam
tuam quam fecisti et super sangui
nem qui effusus est in medio tui.
Numquid sustinebit cor tuum aut
prevalebunt manus tue in diebus
quos ego faciam tibi. Ego
enim dominus locutus sum et faciam
et dispergam te in nationes et ve
tilabo te in terras et deficere faciam
immunditiam tuam a te et possidebo
in conspectu gentium/ et scies quia
ego dominus. Et factum est verbum domini
ad me dicens fili hominis versa est
mihi domus israel in scoriam omnes isti
es et stagnum et ferrum et plumbum
in medio fornacis scoria argen
ti facti sunt/ propterea hec dicit dominus
deus/ eo quod versi estis omnes
in scoriam propterea ecce ego congre
gabo vos omnes in medio ierusalem congre
gatione argenti et eris et ferri stan
ni et plumbi in medio fornacis
et succendam in ea ignem ad con
flandum/ sic congregabo vos
in furore meo et in ira mea
et requiescam et conflabo vos et
succendam vos in ignem furoris
mei et conflabimini in medio eius
ut conflatur argentum in medio
fornacis/ sic eritis in medio eius/ et
scietis quia ego dominus cum effudero
indignationem meam super vos.
Et factum est verbum domini ad me di
cens fili hominis dic ei tu es terra
immunda et non conpluta in die furo
ris domini coniuratio prophetarum in
medio eius sicut leo rugiens capi
ens predam animas devoravit o
pes et pretium acceperunt viduas
eius multiplicavit in medio eius
Sacerdotes eius contempserunt legem
meam/ et polluerunt sanctuaria
mea inter sanctum et profanum non ha
buerunt distantiam et inter pollu
tum et mundum non intellexerunt et
a sabbatis meis averterunt oculos
suos et coinquinabar in medio eorum
principes eius in medio eius quasi
lupi rapaces predam ad effundendum
sanguinem et ad perdendas animas et a
vare sectando lucra prophete autem
eius liniebant eos absque temperamento
videntes vana et divinantes eis
mendacium dicentes hec dicit dominus
deus cum dominus non sit locutus
populi terre calumpniabantur calump
niam et rapiebant violenter
egenum et pauperem affligebant
et advenam opprimebant calumpnia
absque iudicio. Et quesivi de eis
virum qui interponeret sepem et staret
oppositus contra me pro terra ne dis
siparem eam et non inveni et effu
di super eos indignationem meam
et in igne ire mee consumpsi eos
viam eorum in caput eorum reddidi ait
dominus deus

XXIII

Et factus est
sermo domini ad me dicens
fili hominis. Due mulieres fi
lie matris unius fuerunt et fornicate
sunt in egypto in adolescentia
sua/ fornicate sunt ibi subacta sunt
ubera earum et fracte sunt mamme pu
bertatis earum/ nomina autem earum oola
maior et ooliba soror eius minor
et habui eas et uxores et pepe
rerunt filios et filias. Porro nomina
earum Samaria oola super me et in
sanivit in amatores suos assirios
appropinquantes vestitos iacincto
principes et magistratus iuvenes cupidi
nis universos equites et ascensores
equorum et dedit fornicationes suas
super eos electos filios assiriorum

universos et in omnibus in quos insanivit
in inmundiciis eorum polluta est in-
super et fornicationes suas quas ha-
buerat in egipto non reliquit. Nam
et illi dormierunt cum ea in adole-
scencia eius et illi confregerunt ubera
pubertatis eius et effuderunt forni-
cationem suam super eam. Propterea tradi-
di eam in manus amatorum suorum
in manus filiorum assur super quorum
insanivit libidine. Ipsi discoope-
ruerunt ignominiam suam filios et
filias eius tulerunt et ipsam occide-
runt gladio. Et facte sunt famose
mulieres et iudicia perpetraverunt in ea.
Quod cum vidisset soror eius oolibam plus
quam illa insanivit libidine et
fornicationem suam super fornicationem
sororis sue ad filios assiriorum prebu-
it inpudenter. Ducibus et magistra-
tibus ad se venientibus indutis veste
varia equitibus qui vectabantur equ-
is et cunctis adolescentibus forma
egregia. Et vidi quod polluta esset
via una ambarum et auxit forni-
cationes suas. Cumque vidisset viros
depictos in pariete ymagines
caldeorum expressas coloribus et a-
cinctos baltheis renes et tiaras
tinctas in capitibus eorum formam
ducum omnium similitudinem filiorum
babilonis terreque caldeorum in qua
orti sunt et insanivit contra eos con-
cupiscencia oculorum suorum et misit
nuncios suos ad eos in caldeam.
Cumque venissent ad eam filii ba-
bilonis ad cubile mamarum
polluerunt eam in stupris suis
et polluta est ab eis et saciata
est anima eius ab illis. Denudavit
quoque fornicationes suas et discoop-
eruit ignominiam suam et recessit

anima mea ab ea et sicut
recesserat anima mea a sorore eius.
Multiplicavit enim fornicationes
suas recordans dies adolescen-
cie sue quibus fornicata est in
terra egipti et insanivit libidine
super concubitum eorum quorum car-
nes sunt ut carnes asinorum
et sicut fluxus equorum
fluxus eorum. Et visitasti sce-
lus adolescencie tue cum
subacta esset in egipto ubera
tua et confracte sunt mamme pu-
bertatis tue. Propterea oolibam
dicit dominus. Ecce ego susci-
tabo omnes amatores tuos contra
te de quibus saciata est anima tua
et congregabo eos adversum te
in circuitu filios babilonis
et universos caldeos nobiles
tirannosque principes omnes fili-
os assiriorum iuvenes forma
egregia duces et magistratus uni-
versos principes principum et no-
minatos et ascensores equorum
et veniet super te instructa
curru et rota multitudo populorum
lorica et clipeus et galea arma-
buntur contra te undique et dabo
coram eis iudicium et iudicabunt
te iudiciis suis et ponam zelum
meum in te quem exercent tecum
in furore. Nasum tuum et aures
tuas precident et que remanse-
rint gladio concident. Ipsi filios
tuos et filias tuas capient
et novissimum tuum devorabitur
igni et denudabunt te vesti-
mentis tuis et tollent vasa
glorie tue et requiescere faciam sce-
lus tuum de te et fornicationem
tuam de terra egipti nec levabis

bis oculos tuos ad eos et
Egypti non recordaberis amplius.
Quia hec dicit dominus deus: Ec-
ce ego tradam te in manus eorum
quos odisti, in quibus saciata est
anima tua, et agent tecum in odio et
tollent omnes labores tuos et di-
mittent te nudam et ignominia
plenam, et revelabitur ignomi-
nia fornicacionum tuarum, scelus
tuum et fornicaciones tue. Fece-
runt hec tibi quia fornicata es
post gentes inter quas polluta
es in ydolis earum. In via sororis
tue ambulasti, et dabo calicem
eius in manu tua. Hec dicit
dominus deus: Calicem sororis tue
bibes profundum et latum; eris in
derisum et in subsannacionem, que
est capacissima. Ebrietate et dolore
replberis, calicem meroris et tri-
sticie, calicem sororis tue Sama-
rie. Et bibes illum et epotabis
usque ad feces, et fragmenta eius
devorabis, et ubera tua lacerabis,
quia ego dominus locutus sum, ait dominus
deus. Propterea hec dicit dominus deus:
Quia oblita es mei et proiecisti
me post corpus tuum, tu quoque por-
ta scelus tuum et fornicaciones
tuas. Ait dominus ad me dicens: Fili homi-
nis, numquid non iudicas Oollam
et Ooliba et annuncias scelera
earum? Quia adulterate sunt,
et sanguis in manibus earum, et
cum ydolis suis fornicate sunt. In-
super et filios suos quos genuerunt
michi obtulerunt eis ad devoran-
dum. Sed et hoc fecerunt michi: pollu-
erunt sanctuarium meum in di-
e illa et sabbata mea prophanaverunt.
Cumque immolarent filios suos ydo-
lis suis, ingrediebantur in sanctuarium
meum in die illa ut pollerent

illud. Et hec fecerunt in medio
domus mee. Miserunt ad viros de
longe venientes, ad quos nuncios
miserant. Itaque ecce venerunt, quibus
te lavisti et circumlinisti stibio oculos
tuos et ornata es mundo muliebri.
Sedisti in lecto pulcerrimo, et mensa
ornata est ante te. Thimiama meum
et unguentum meum posuisti super
eam. Et vox multitudinis exulta-
tis erat in ea; et in viris qui de multi-
tudine hominum adducebantur et
veniebant de deserto, et posuerunt
armillas in manibus earum et coronas
speciosas in capitibus earum. Et dixi
ei que attrita est in adulteriis: Nunc
fornicabitur in fornicacione sua eciam
hec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mu-
lierem meretricem; sic ingrediebantur
ad Oollam et Oolibam, mulieres ne-
phárias. Viri ergo iusti sunt, hii iudi-
cabunt eas iudicio adulterarum
et iudicio effundencium sanguinem, quia
adultere sunt et sanguis in mani-
bus earum. Et cum ydolis suis forni-
cate sunt. Hec enim dicit dominus: Ad-
duc ad eas multitudinem et trade
eas in tumultum et rapinam, et la-
pidibus lapidentur populorum et confo-
diantur gladiis eorum; filios et filias
interficient et domos earum igni suc-
cendent. Et auferam scelus de terra,
et discent omnes mulieres ne faciant secundum
scelus earum. Et dabunt scelus vestrum
super vos, et peccata ydolorum vestrorum
portabitis, et scietis quia ego dominus deus.

Et factum est verbum domini ad me in | xxiiii
anno ix, mense x, x die mensis,
dicens: Fili hominis, scribe tibi no-
men diei huius in qua confirmatus est rex
Babilonis adversus Ierusalem hodie.
Et dices per proverbium ad domum irri-
tatricem parabolam et loqueris ad
eos: Hec dicit dominus deus: Pone ol-
lam eneam, pone inquam, et mitte
in eam aquam, et pinguissimum

pecus assume et congere frusta eius
in eam omnem partem femur et armum
electam et ossibus plenam com-
pone quoque struem ossium sub ea et effer-
buit coctio eius et dissoluta est.
illius in medio eius. Propterea hec dicit
dominus deus: Ve civitati sangui-
num olle cuius rubigo in ea est et ru-
bigo eius non exivit de ea per
partes et per partes suas eice eam
non cecidit super eam sors. San-
guis enim eius in medio eius est super
limpidissimam petram effudit illum
non effudit super terram ut possit
operiri pulvere ut in super inducerem
indignationem meam in eam et ulci-
scerer vindictam. Dedi san-
guinem sanguinis eius super petram
limpidissimam ne operiretur. Propterea
hec dicit dominus deus: Ve civitati san-
guinum cuius ego grandem faciam
pyram. congere ossa que succendam igni
et consumentur carnes et coquetur
universa compositio et ossa tabescent. Po-
ne quoque eam super prunas vacuam
ut incalescat et liquefiat es eius
et confletur in medio eius inquina-
mentum eius et consumatur rubigo
eius multo labore sudatum
est et non exivit de ea nimia rubi-
go eius neque per ignem. Immundicia tua
execrabilis quia te mundare volui
et non es mundata a sordibus tuis
sed nec mundaberis prius donec re-
quiescere faciam indignationem meam
in te. Ego dominus locutus sum. Ve-
ni et faciam non transeam nec parcam
nec placabor iuxta vias tuas
et iuxta adinventiones tuas iu-
dicabo te dicit dominus. Et factus est
sermo domini ad me dicens: Fili ho-
minis ecce ego tollo a te deside-
rabile oculorum tuorum in plaga et
non plangens neque plorabis neque
fluent lacrime tue. Ingemisce
tacens mortuorum luctum non
facies. corona tua circumligata sit
tibi et calciamenta erunt in pe-
dibus tuis nec amictu ora
velabis nec cibos lugentium com-
edes. Locutus sum ergo ad populum
mane et mortua est uxor mea
vespere feci quoque mane sicut preceperat
michi dominus. Et dixit ad me
populus: Quare non indicas nobis
quid ista significent que tu facis
et dixi ad eos: Sermo domini factus
est ad me dicens: Loquere domui
Israel hec dicit dominus deus: Ecce
ego polluam sanctuarium meum super-
biam imperii vestri et desiderabile
oculorum vestrorum et super quo pavet
anima vestra et filii vestri et filie vestre
quas reliquistis gladio cadent.
et facietis sicut feci ora ami-
ctu non velabitis et cibos lugen-
tium non comedetis coronas habebitis
in capitibus vestris et calciamenta
in pedibus non plangetis neque fle-
bitis sed tabescetis in iniquitatibus
vestris et unusquisque gemet ad fra-
trem suum. Eritque Ezechiel vobis in
portentum iuxta omnia que fecit
facietis cum venerit istud. Et scietis
quia ego dominus deus. Et tu fi-
li hominis in die qua ab eis tol-
lam fortitudinem eorum et gau-
dium dignitatis et desiderium oculorum
eorum super quo requiescunt anime eorum
filios et filias eorum in die illa cum
venerit ad te fugiens ut annunciet
tibi in die illa aperietur
os tuum cum eo qui fugit et loque-
ris et non silebis ultra eris eis
in portentum et scietis quia ego dominus.

XXV

Et factus est sermo domini ad
me dicens: Fili hominis
pone faciem tuam contra fi-

-los Amon, et prophetabis eis et dices filiis Amon: Audite verbum Domini Dei. Haec dicit Dominus pro eo quod dixisti: Euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est et super terram Israel quoniam desolata est et super domum Juda quoniam ducti sunt in captivitatem. Ideo ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem et collocabunt caulas suas in te et ponent tentoria sua; ipsi comedent fruges tuas et ipsi bibent lac tuum. Daboque Rabath in habitaculum camelorum et filios Amon in cubile pecorum, et scietis quia ego Dominus. Quia haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu et percussisti pede et gavisa es ex toto affectu super terram Israel, ideo ecce ego extendam manum meam super te et tradam te in direptionem gentium et interficiam te de populis et perdam te de terris et conteram. Et scies quia ego Dominus Deus. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seir: Ecce sicut omnes gentes domus Juda, ideo ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus inquam eius et de finibus eius inclitas terrae Bethiesimoth et Beelmeon et Cariathaim filiis orientis cum filiis Amon, et dabo eam in hereditatem ut non sit ultra memoria filiorum Amon in gentibus, et in Moab faciam iudicia, et scient quia ego Dominus. Et scietis filii Amon. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumea ultionem ut se vindicaret de filiis Juda, peccavitque delinquens et vindictam expetivit de eis, ideo haec dicit Dominus Deus: Extendam manum super Idumeam et auferam de ea hominem et iumentum et faciam eam desertam ab austro, et qui sunt in Dedan gladio cadent. Et dabo ultionem meam super Idumeam per manum populi mei Israel, et facient in Edom iuxta iram meam et furorem meum, et scient vindictam meam, dicit Dominus Deus. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palestini vindictam et ulti se sunt toto animo interficientes et implentes inimicitias veteres, propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palestinos et interficiam interfectores et perdam reliquias maritime regionis, faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore. Et scient quia ego Dominus cum dedero vindictam meam super eos.

XXVI

Et factum est in undecimo anno prima mensis, factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Jerusalem: Euge, confracte sunt porte populorum, conversa est ad me; implebor, deserta est. Propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, et ascendere faciam ad te gentes multas sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt muros Tyri et destruent turres eius, et radam pulverem eius de ea et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sagenarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. Et erit in direptionem gentibus. Filie quoque eius que sunt in agro gladio interficientur, et scient quia ego Dominus. Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babilonis ab aquilone, regem regum, cum equis et curribus et equitibus et coetu populoque magno. Filias tuas

que sunt in agro gladio interficiet
et circumdabit te munitionibus et
comportabit aggerem in gyro et ele-
vabit contra clipeum et lanceam
et machinas vineas et arietes
temperabit in muros tuos et turres tuas
destruet in armatura sua. Inun-
datione equorum operiet te pulvis eorum
et sonitu rotarum et curruum move-
buntur muri tui, dum ingressus fue-
rit portas tuas quasi per introitum
urbis dissipate. Ungulis equorum
suorum conculcabit omnes plateas tu-
as. Populum tuum gladio cedet. Et sta-
tue tue nobiles in terram corruent.
Vastabunt opes tuas diripient nego-
tiationes tuas et destruent muros
tuos et domos tuas preclaras subver-
tent et lapides tuos et ligna tua
et pulverem tuum in medio aquarum
ponent. Et quiescere faciam multitudi-
nem cantorum tuorum et sonitus cythe-
rarum tuarum non audietur amplius.
Et dabo te in limpidissimam petram
siccatio sagenarum eris in medio ma-
ris nec edificaberis ultra quia ego lo-
cutus sum ait dominus deus. Hec dicit
dominus deus de Tyro. Numquid non
a sonitu ruine tue et gemitu inter-
fectorum tuorum cum occisi fuerint in me-
dio tui commovebuntur insule. Et
descendent de sedibus suis omnes prin-
cipes maris et auferent exuvias
suas et vestimenta sua varia abici-
ent et induentur stupore et sedebunt
in terra attoniti super casu tuo repen-
tino admirabuntur. Et assumentes
super te lamentum dicent tibi. Quomodo
peristi que habitas in mari urbs
inclita que fuisti fortis in mari
cum habitatoribus tuis quos formi-
dabant universi. Nunc stupebunt
naves in die pavoris tui et tur-
babuntur insule in mari eo quod
nullus egrediatur ex te. Quia hec
dicit dominus deus. Cum dedero te ur-
bem desolatam sicut civitates
que non habitantur et adduxero super te
abyssum et operuerint te aque
multe, et detraxero te cum hiis
qui descendunt in la-
cum ad populum sempiternum et colloca-
vero te in terra novissima sicut
solitudines veteres cum hiis qui
deducuntur in lacum ut non habiteris.
Porro cum dedero gloriam tuam in
terra viventium in nichilum redigam
te et non eris et requisita non
invenieris ultra in sempiternum
dicit dominus. XXVII

Et factum est verbum domini ad me
dicens. Tu ergo fili hominis
assume super Tyrum lamen-
tum et dices Tyro que
habitat in introitu maris nego-
tiationi populorum ad insulas mul-
tas. Hec dicit dominus deus. O Ty-
re tu dixisti perfecti decoris ego
sum et in corde maris sita. Fi-
nitimi tui qui te edificaverunt
impleverunt decorem tuum ab
ietibus de Sanir extruxerunt
te cum omnibus tabulatis maris.
Cedrum de Libano tulerunt ut fa-
cerent tibi malum. Quercus de Ba-
san dolaverunt in remos tuos,
transtra fecerunt tibi de ebore indi-
co et pretoriola de insulis Italie.
Byssus varia de Egypto texta
est tibi in velum ut poneretur in
malo. Iacinctus et purpura
de insulis Elisa facta sunt
operimentum tuum. Habitatores Sidonis
et Aradii fuerunt remiges tui.
Sapientes tui Tyre facti
sunt gubernatores tui. Senes

Biblii et prudentes eius habuerunt nautas ad ministerium variae supellectilis tuae omnes naves maris et nautae earum fuerunt in populo negotiationis tuae. Persae et lidii et libies erant in exercitu tuo viri bellatores tui clipeum et galeam suspenderunt in te, et ornatum tuum. Filii aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu sed et pigmei qui erant in turribus tuis pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulcritudinem tuam.

Carthaginenses negotiatores tui a multitudine cunctarum divitiarum argento et ferro et stanno plumboque repleverunt nundinas tuas. Grecia et thubal et mosoch ipsi institores tui mancipia et vasa erea advexerunt populo tuo: de domo thogorma equos et equites et mulos adduxerunt ad forum tuum. Filii dedan negotiatores tui insulae multae negotiatio manus tuae dentes eburneos et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum gemmam gemmam et purpuram et scutulata et byssum et sericum et cocum proposuerunt in mercatu tuo. Iuda et terra israel ipsi institores tui in frumento primo balsamum et mel et oleum et resinam proposuerunt in nundinis tuis. Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum in multitudine diversarum opum in vino pingui in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mozel in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum stacten et calamus in negotiatione tua. Dedan institores tui in tapetibus ad sedendum arabia et universi principes cedar ipsi negotiatores manus tuae agnis arietibus et hedis venerunt ad te negotiatores tui. Venditores saba et reema ipsi negotiatores tui cum universis primis aromatibus et lapide pretioso et auro quod proposuerunt in mercatu tuo. Aran et chenne et eden negotiatores tui sabba assur et chelmad venditores tui ipsi negotiatores tui multifariam involucris iacincti et polimitorum gazarumque pretiosarum que obvolute sunt et astricte: cedros quoque habebant in negotiationibus tuis naves maris et principes tui in negotiatione tua et repleta es et glorificata es nimis in corde maris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui ventus auster contrivit te in corde maris. Divitiae tuae et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum nautae tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam et populo tuo praeerant. Viri quoque bellatores tui qui erant in te cum universa multitudine tua quae est in medio tui cadent in corde maris in die ruinae tuae a sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum nautae et universi gubernatores maris in terra stabunt et eiulabunt super te voce magna et clamabunt amare et superiacient pulverem capitibus suis et cinere conspergentur et radent super te calvitium et accingentur ciliciis et plorabunt te in amaritudine plorantu amarissimo et assument super te carmen lugubre et plangent te quae est ut thyrus

que timuit in medio maris que in exitu negociationum tuarum de mari implesti populos multos et in multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre et nunc contrita es in mari aquarum multarum opes tue et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt. Universi habitatores insularum obstupuerunt super te et reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus negociatores populorum sibilaverunt super te ad nichilum deducta es et non eris usque in sempiternum. XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis dic principi Tyri hec dicit dominus deus eo quod elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum et in cathedra dei sedeo in corde maris cum sis homo et non deus et dedisti cor tuum quasi cor dei ecce sapientior es tu Daniele omne secretum non est absconditum a te in sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti tibi aurum et argentum in thesauris tuis in multitudine sapientie tue et in negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinem et elevatum est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus pro eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei ideo ecce ego adducam super te robustissimos alienos gentium et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientie tue et polluent decorem tuum et interficient et detrahent te et morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loqueris deus ego sum coram interficientibus te cum sis homo et non deus in manu occidentium te morte incircumcisorum morieris in manu alienorum quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis leva planctum super regem Tyri et dices ei hec dicit dominus deus. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti omnis lapis preciosus operimentum tuum sardius et topazius et iaspis crisolitus et onix et berillus et saphirus et carbunculus et smaragdus aurum opus decoris tui et foramina tua in die qua conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus et protegens et posui te in monte sancto dei in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in viis tuis a die conditionis tue donec inventa est iniquitas in te in multitudine negociationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate et peccasti et eieci te de monte sancto dei et perdidi te o cherub protegens de medio lapidum ignitorum et elevatum est cor tuum in decore tuo et perdidisti sapientiam in decore tuo. In terram proieci te ante faciem regum dedi te ut cernerent te in multitudine iniquitatum tuarum et iniquitate negociationis tue polluisti sanctificationem tuam producam ergo ignem de medio tui qui comedat te et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te omnes qui te viderint in gentibus obstupescent super te nichil factus es et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis

Pone faciem tuam super sidonem
et prophetabis de ea et dices hec
dicit dominus deus Ecce ego ad te
sidon et glorificabor in
medio tui et scient quia ego
dominus cum fecero in ea iudicia
et sanctificatus fuero in ea et immi
ttam in ea pestilenciam et san
guinem eius in plateis eius et cor
ruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum et scient quia ego
dominus deus et non erit ultra do
mui israel offendiculum amaritu
dinis et spina dolorem inferens
undique per circuitum eorum qui adversantur
eis Et scient quia ego dominus
deus Hec dicit dominus deus Cum
congregavero domum israel de
populis in quibus dispersi sunt sancti
ficabor in eis coram gentibus et
habitabunt in terra sua quam dedi
servo meo Jacob et habitabunt in
ea securi et edificabunt dom
os et plantabunt vineas et
habitabunt confidenter cum fecero
iudicia in omnibus qui adversantur
eis per circuitum Et scient quia ego do
minus deus eorum XXIX

In anno x in xii mense una
die mensis factum est verbum do
mini ad me dicens fili ho
minis pone faciem tuam contra p
haraonem regem egipti et prophe
tabis de eo et de egipto universa
loqueris et dices hec dicit dominus
deus Ecce ego ad te pharao rex
egipti draco magne qui cu
bas in medio fluminum tuorum
et dicis meus est fluvius et ego
feci memetipsum et ponam frenum
in maxillis tuis et agglutinabo
pisces fluminum tuorum squamis
tuis et extraham te de medio
fluminum tuorum et universi pisces
tui squamis tuis adherebunt et
proiciam te in desertum et omnes
pisces fluminis tui super faciem
terre cadent non colligeris neque
congregaberis bestiis terre et
volatilibus celi dedi te ad de
vorandum et scient omnes habitatores
terre egipti quia ego dominus pro eo quod
fuisti baculus arundineus do
mui israel quando apprehenderunt te ma
nu et confractus es et lacerasti om
nem humerum eorum et dissolvisti omnes
renes eorum et innitentibus
eis super te comminutus es et disso
lvisti omnes renes eorum Propterea
hec dicit dominus deus Ecce ego
adducam super te gladium et inter
ficiam de te hominem et iumentum et
erit terra egipti in desertum et in sol
litudinem Et scient quia ego dominus
pro eo quod dixisti fluvius meus est et
ego feci eum Ideo ecce ego ad te
et ad flumina tua dabo que terram
egipti in solitudinem gladio di
ssipatam a turre syenes usque ad ter
minos ethiopie Non pertransibit eam
pes hominis neque pes iumenti gra
dietur in ea et non habitabitur quadr
aginta annis Dabo que terram egipti desertam
in medio terrarum desertarum et civita
tes eius in medio urbium subver
sarum et erunt desolate xl annis et
dispergam egiptios in naciones
et ventilabo eos in terras Quia hec
dicit dominus deus Post finem xl annis
annorum congregabo egiptum de populis
in quibus dispersi fuerant et redu
cam captivitatem egipti et col
locabo eos in terra phatures in
terra nativitatis sue et erunt ibi
in regnum humile et inter regna

regna erit humillima et non ele-
vabitur ultra super nationes et
imminuam eos ne imperent gentibus
neque erunt ultra domui Israel in
confidentiam docentes iniquitatem ut fu-
giant et sequantur eos. Et scient quia
ego dominus deus. Et factum est in vi-
gesimo septimo anno in primo mense
in prima die mensis factum est verbum domini
ad me dicens fili hominis Nabucho-
donosor rex Babilonis servire fecit
exercitum suum servitute magna ad-
versus Tyrum. Omne caput decalvatum
et omnis humerus depilatus est et
merces non est reddita ei neque
exercitui eius de Tyro pro servitute qua
servivit michi adversus eam. Propterea
hec dicit dominus: Ecce ego dabo
Nabuchodonosor regem Babilonis in
terra Egipti et accipiet multitudinem
eius et depredabitur manubias
eius et diripiet spolia eius et erit
merces exercitui eius et operi pro quo
servivit adversus eam et dedi ei ter-
ram Egipti pro eo quod laboraverit michi
ait dominus deus. In die illa pullu-
labit cornu domus Israel et tibi
dabo apertum os in medio eorum. Et
scient quia ego dominus deus sum.

XXX

Et factum est verbum domini ad me
dicens: Fili hominis propheta et
dic: Hec dicit dominus deus: U-
lulate ve ve diei quia iuxta est
dies et appropinquabit dies domini
dies nubis tempus gentium erit
et veniet gladius in Egiptum et
erit pavor in Ethiopia cum ceci-
derint vulnerati in Egipto et abla-
ta fuerit fortitudo illius et de-
structa fundamenta eius. Ethiopia et
Libia et Lidi et omne reliquum
vulgus et Chub et filii terre

federis cum eis gladio cadent
in ea. Ait dominus exercituum et
dissipabuntur in medio. Hec
dicit dominus deus: et corruent
fulcientes Egiptum et destruetur
superbia imperii eius a turre Sire-
nes gladio cadent in ea ait
dominus exercituum et dissipabuntur
in medio terrarum. Dissipatarum et
urbes eius in medio civitatum
desertarum erunt. Et scient quia ego
dominus cum dedero in deserto et at-
triti fuerint omnes auxiliato-
res eius. In die illa egredientur
nuncii a facie mea in trieribus
ad conterendam Ethiopie confidenti-
am. Et erit pavor in eis in
die Egipti et absque dubio ve-
niet. Hec dicit dominus: et cessa-
re faciam multitudinem Egipti
in manu Nabuchodonosor regis Ba-
bilonis. Ipse et populus eius cum
eo fortissimi gentium adducentur
ad disperdendam terram et eva-
ginabunt gladios suos super
Egiptum et implebunt terram inter-
fectis et faciam alveos fluminum
aridos et tradam terram in ma-
nus pessimorum et dissipabo terram
in plenitudine eius in manu
alienorum. Ego dominus locutus
sum. Hec dicit dominus deus: et
disperdam simulacra et cessare
faciam idola de Memphis et
dux de terra Egipti non erit am-
plius et dabo terrorem in terra
Egipti et disperdam terram Phatu-
res et dabo ignem in Tampnis
et faciam iudicia mea in Alexan-
dria et effundam indignati-
onem meam super Pelusium ro-
bur Egipti et interficiam multi-

Alexandrie et dabo ignem in
egipto quasi parturiens dolebit pe
lusium et alexandria erit dissi
pata et in memphis angustie
cottidiane. Iuvenes heliopoleos
et bubasti gladio cadent et
ipse captive ducentur et in taph
nis nigrescet dies cum contri-
vero ibi sceptra egipti et defi
ciet in ea superbia potentie eius
ipsam nubes operiet. filie
autem eius in captivitatem duce
tur et faciam iudicia in egip
to et scient quia ego dominus. Et factum
est in xi anno in primo mense in vii
die mensis factum est verbum domini ad
me dicens fili hominis Brachium
pharaonis regis egipti confregi
et ecce non est obvolutum ut
restitueretur ei sanitas ut ligare
tur pannis et fasciaretur linteis
colligatum et recepto robore posset
tenere gladium. Propterea hec dicit
dominus deus Ecce ego ad phara
onem regem egipti et comminu
am brachium eius forte sed con
fractum et deiciam gladium de manu
eius et dispergam egiptum in gen
tibus et ventilabo eos in terris
et confortabo brachia regis ba
bilonis dabo que gladium meum
in manu eius et confringam bra
chia pharaonis et gemitibus in
terfecti gement coram facie eius
infesti et confortabo brachia
regis Babilonis et brachia pha
raonis concident. Et scient quia
ego dominus cum dedero gladium me
um in manu regis babilonis et
extenderit eum super terram egip
ti et dispergam egiptum in natio
nes et ventilabo eos in terris et
scient quia ego dominus. Et factum
est in xi anno in tercio XXXI

mense in una mensis factum est verbum
domini ad me dicens fili hominis
Dic pharaoni regi egipti et populo eius
Cui similis factus es in magnitudine
tua. Ecce assur quasi cedrus in liba
no pulcher ramis et frondibus ne
morosus excelsusque altitudine et inter
condensas frondes elevatum est
cacumen eius aque enutrierunt
illum abissus exaltavit illum flumina
eius manabant in circuitu radicum
eius et rivos suos emisit ad universa
ligna regionis. Propterea elevata est
altitudo eius super omnia ligna
regionis et multiplicata sunt arbu
sta eius et elevati sunt rami eius
pre aquis multis. Cumque extendisset um
bram suam in Ramis eius fecerunt
nidos omnia volatilia celi et frondi
bus eius genuerunt omnes bestie
saltuum et sub umbraculo eius
habitabant cetus plurimarum gentium
erat que pulcherrimus in magnitudine
sua et in dilatatione arbustorum
suorum. erat enim radix eius iuxta
aquas multas cedri non fuerunt altio
res illo in paradiso dei. Abietes non
adequaverunt summitatem eius et pla
tani non fuerunt eque frondibus
eius. Omne lignum paradisi dei non
est assimilatum illi et pulcritudi
ni eius quoniam speciosum feci eum et
multis condensisque frondibus et emu
lata sunt eum omnia ligna volup
tatis que erant in paradiso dei. Propterea
hec dicit dominus deus pro eo quod subli
matus est in altitudine et dedit su
mmitatem suam virentem atque con
densam elevatum est cor eius in
altitudine sua tradidi eum in
manu fortissimi gentium faciens
faciet ei iuxta impietatem suam
eieci illum et succident illum ali
eni et crudelissimi nationum et p

iacebunt eum super montes et in cun-
ctis vallibus corruent rami eius
et confringentur arbusta illius in
universis rupibus terre et recedent
de umbraculo eius omnes populi terre
et relinquent eum in ruina eius ha-
bitaverunt universa volatilia celi et in
ramis eius fuerunt universe bestie
regionis quam ob rem non elevabuntur
in altitudine sua omnia ligna silve
et neque ponent sublimitatem suam inter
nemorosa atque frondosa neque sta-
bunt in sublimitate eorum omnia que irri-
gantur aquis quia omnes traditi sunt
ad mortem ad terram ultimam in me-
dio filiorum hominum ad eos qui descen-
dunt in lacum Hec dicit dominus deus
In die qua descendit ad inferos in-
duxi luctum operui eum abysso et
prohibui flumina eius et coercui
aquas multas et contristatus contristatus
est super eum libanus et omnia ligna
agri concussa sunt a sonitu ruine eius
commovi gentes cum deducerem eum
ad infernum cum hiis qui descendunt
et consolata sunt in terra infima omnia
ligna voluptatis egregia atque
preclara in libano universa que irri-
gabantur aquis Nam et ipsi cum
descenderunt ad infernum ad interfectos
gladio et brachium uniuscuiusque
sedebit sub umbraculo eius in me-
dio nationum eius Cui assimilatus
es o inclite atque sublimis inter
ligna voluptatis Ecce deductus
es cum lignis voluptatis ad terram
ultimam in medio incircumcisorum dor-
mies cum hiis qui interfecti sunt gla-
dio Ipse est pharao et omnis multi-
tudo eius dicit dominus xxxii

Et factum est in xii anno mense
xii una mensis factum est ver-
bum domini ad me dicens Fili hominis
Assume lamentum super pharaonem
regem egypti et dices ad eum
Leoni gentium assimilatus es et dra-
coni qui est in mari et ventila-
bas cornu in fluminibus tuis et
conturbabas aquas pedibus
tuis et conculcabas flumina
eorum Propterea hec dicit dominus deus
Expandam super te rete meum
in multitudine populorum multorum
et extraham te in sagena mea
et proiciam te in terram super faciem
agri terre Abiciam te et habitare
faciam super te omnia volatilia
celi et saturabo de te bestias
universe terre et dabo carnes tuas
super montes et implebo colles
tuos sanie tua et irrigabo terram
fetore sanguinis tui Et super
montes et valles implebuntur
ex te et operiam cum extinctus
fueris celos et nigrescere faciam
stellas eius solem nube tegam
et luna non dabit lumen suum Om-
nia luminaria celi merere faciam
super te et dabo tenebras super
terram Dicit dominus deus cum ce-
ciderint vulnerati tui in medio
terre ait dominus deus propter universas
iniquitates quas operatus es et irrita-
bo cor populorum multorum cum indu-
xero contritionem tuam in gentibus super
terras quas nescis et stupescere fa-
ciam super te populos multos et
reges eorum horrore nimio for-
midabunt super te cum ceci-
derint vulnerati tui in medio terre
ait dominus deus propter universas ini-
quitates quas operatus es cum volare
ceperit gladius meus super
facies eorum et obstupescerint

singuli regis et repente sin
guli pro anima sua in die ruine
sue. Quia hec dicit dominus deus. Gla
dius regis babilonis veniet tibi
in gladiis fortium deiciam te et
multitudine tua inexpugna
biles gentes omnes hee et va
stabunt superbiam egipti et dis
sipabitur multitudo eius et per
dam omnia iumenta eius que erant super
aquas plurimas et non conturba
bit eas pes hominis ultra neque
ungula equorum seu iumentorum
turbabit eas. Tunc purissimas
reddam aquas eorum et flumina eorum
quasi oleum adducam ait dominus deus
Cum dedero terram egipti desolatam
deseretur autem terra a plenitudine
sua quando percussero omnes habitatores
eius et scient quia ego dominus. Deus
planctus est et plangent eam filie
gentium, plangent eam super egi
pto et super multitudine eius:
plangent eam ait dominus deus. Et fa
ctum est in xii anno in primo me
se in xv die mensis, factum est ver
bum domini ad me dicens. Fili hominis
Cane carmen lugubre super
multitudinem egipti et detrahe ea
m ipsam et filias gentium robu
starum ad terram ultimam cum hiis
qui descendunt in lacum. Quo
pulcrior es descende et dormi cum
incircumcisis in medio interfectorum
gladio cadent. Gladius datus
est, attraxerunt eam et omnes populos
eius loquentur ei potentissimi
robustorum de medio inferni qui cu
m auxiliatoribus suis descenderunt
et dormierunt incircumcisi inter
fecti gladio. Ibi assur et omnis
multitudo eius in circuitu illius se
pulcra eorum omnes interfecti qui
ceciderunt gladio quorum data

sunt sepulcra in novissimis laci et
facta est multitudo eius in circuitu illius
per girum sepulcri eius et universi inter
fecti cadentes que gladio, cadentes
que qui dederant condam fortitudi
nem suam in terra viventium ibi helam
et omnis multitudo eius per girum se
pulcri sui omnes hii interfecti ruentesque
que gladio qui descenderunt incircumcisi
in terram ultimam qui posuerunt terro
rem suum in terra viventium et portave
runt ignominiam suam cum hiis qui
descenderunt in lacum in medio inter
fectorum posuerunt cubile eius in uni
versis populis eius in circuitu eius sepul
crum illius omnes hii incircumcisi interfecti
que gladio dederunt enim terrorem in
terra viventium et portaverunt ignomi
niam suam cum hiis qui descenderunt in
lacum in medio interfectorum positi sunt
in mosoch et tubal et omnis multi
tudo eius in circuitu eius sepulcra
illius. Omnes hii incircumcisi interfecti
que et cadentes gladio qui dederunt
fortitudinem suam in terra viventium
et non dormient cum fortibus caden
tibusque et incircumcisis qui descenderunt
ad infernum cum armis suis et posue
runt gladios sub capitibus suis et
fuerunt iniquitates in ossibus eorum
quia terror fortium facti sunt in
terra viventium et tu ergo in medio in
circumcisorum contereris et dormies cum inter
fectis gladio et qui cum incircumcisis
dormierunt. Ibi ydumea et reges
eius omnes duces eius qui dati
sunt cum exercitu suo cum interfectis gla
dio et qui cum incircumcisis dormie
runt et qui cum hiis qui descenderunt
in lacum. Ibi principes aquilonis omnes
et universi venatores qui deducti
cum interfectis pavantes et in sua.

fortitudine confusi qui dormierunt incircumcisi interfecti cum interfectis gladio et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Vidit eos Pharao super universa multitudine sua quae interfecta est gladio et portaverunt confusionem suam cum his qui descenderunt in lacum. Pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus quia dedit terrorem suum in terra viventium et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio et omnis multitudo eius dicit dominus deus. XXXIII

Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis loquere ad filios populi mei et dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladium et tulerit populus terrae virum unum de novissimis suis et constituerit eum super se speculatorem et ille viderit gladium venientem super terram et cecinerit bucina et annuntiaverit populo. Audiens autem quisquis ille est sonum bucinae et non se observaverit veneritque gladius et tulerit eum sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum bucinae audivit et non se observavit sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit bucina et populus se non custodierit veneritque gladius et tulerit de eis animam ille quidem in iniquitate sua captus est sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui Israel audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium impie morte morieris et non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua mala et ipse impius in iniquitate sua morietur sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur et non fuerit conversus a via sua mala ipse in iniquitate sua morietur. Porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel. Sic locuti estis dicentes iniquitates nostrae et peccata nostra super nos sunt et in ipsis nos tabescimus quomodo ergo vivere poterimus. Dic ad eos. Vivo ego dicit dominus deus. Nolo mortem impii sed ut convertatur impius a via sua mala et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis et quare moriemini domus Israel. Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem omnes iustitiae eius oblivioni tradentur et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte morieris et egerit paenitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam et pignus restituerit ille impius rapinamque reddiderit in mandatis vitae ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius quae peccavit non imputabuntur ei iudicium et iustitiam fecit vita vivet et non morietur. Et dixerunt filii populi tui

non est equi ponderis via dni
et ipsorum via iniusta est. Cum enim re
cesserit iustus a iusticia sua et fecerit
iniquitates morietur in eis. Et cum
recesserit impius ab impietate sua
fecerit iudicium et iusticiam vivet
in eis. Et dicitis non est recta via
domini. Unumquemque iuxta vias su
as iudicabo de vobis domus israel.
Et factum est in duodecimo anno in
xii mense in v mensis transmigra
tionis nostre venit ad me qui fuge
rat de ierusalem dicens. Vastata est
civitas. Manus autem domini facta fuit
ad me vespere antequam veniret qui
fugerat aperuitque os meum donec
veniret ad me mane et aperto ore
meo non silui amplius. Et fa
ctum est verbum domini ad me dicens. Fili
hominis qui habitant in ruinosis
his super humum loquentes aiunt.
Unus erat abraham et hereditate
possedit terram. Nos autem multi su
mus nobis data est terra in possessionem. I
deo dices ad eos. Hec dicit dominus
deus. Qui in sanguine comeditis et
oculos vestros levatis ad inmundicias
vestras et sanguinem funditis. Numquid
terram hereditate possidebitis. Ste
tistis in gladiis vestris fecistis abhominationes
unusquisque uxorem proximi sui
polluit et hereditate possidebitis.
Hec dices ad eos. Hec dicit do
minus deus. Vivo ego quia in
ruinosis habitant gladio ca
dent et qui in agro est bestiis tra
detur ad devorandum. Qui autem in
presidiis et in speluncis sunt peste morien
tur. Et dabo terram in solitudinem
et in desertum et deficiet superbia
et fortitudo eius et desolabuntur
montes israel eo quod nullus sit qui
per eos transeat. Et scient quia ego

dominus cum dedero terram eorum desola
tam et desertam propter abhominationes
suas universas quas operati sunt. Et
tu fili hominis filii populi tui loquuntur
de te iuxta muros et in hostiis
domorum et dicunt unus ad alterum vir
ad proximum suum loquentes. Venite et
audiamus quis sit sermo egrediens
a domino. Et veniunt ad te quasi si ingre
diatur populus et sedent coram te
populus meus et audiunt sermones
meos et non faciunt eos. Quia in can
ticum oris sui vertunt eos et avariciam
suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi
carmen musicum quod suavi dulcique
sono canitur et audiunt verba tua et
non faciunt ea. Et cum venerit quod pre
dictum est ecce enim venit tunc scient
quia prophetes fuit inter eos. xxxiiii

Et factum est verbum domini ad me
dicens. Fili hominis propheta
de pastoribus israel. Et dices.
Dominus deus. Ve pastoribus israel qui
pascebant semetipsos. Nonne greges
a pastoribus pascuntur. Lac comedeba
tis et lanis operiebamini et quod crassum
erat occidebatis. Gregem autem meum
non pascebatis quod infirmum fuit non
consolidastis et quod egrotum non sana
stis et quod confractum non alligastis
et quod abiectum est non reduxistis
et quod perierat non quesistis sed cum
austeritate imperabatis eis et cum po
tencia. Et dispersi sunt oves mee eo quod
non esset pastor. Et facte sunt in devora
tionem omnium bestiarum agri et disperse sunt.
Erraverunt greges mei in cunctis mon
tibus et in universo colle excelso et
super omnem faciem terre dispersi sunt
greges mei et non erat qui requi
reret. Requiro propterea pastores audite verbum
domini. Vivo ego dicit dominus

deus quia pro eo quod facti sunt gre
ges mei in rapinam et oves mee
in devoracionem omnium bestiarum agri, pro
eo quod non esset pastor neque enim quesi
erunt pastores gregem meum, sed
pascebant pastores semetipsos et
greges meos non pascebant Propterea
pastores audite verbum domini hec dicit
dominus deus Ecce ego ipse super pa
stores requiram gregem meum de ma
nu eorum et cessare eos faciam ut ul
tra non pascant gregem meum nec pa
scant pastores ultra semetipsos, et li
berabo de manu gregem meum
de ore eorum, et non erit eis ultra in
escam quia hec dicit dominus deus:
Ecce ego ipse requiram oves meas
et visitabo eas sicut visitat pastor
gregem suum in die quando fuerit in me
dio ovium suarum dissipatarum: sic visi
tabo oves et liberabo eas de omni
bus locis in quibus disperse fuerant
in die nubis et caliginis et re
ducam eas de populis et congregabo
eas de terris et inducam eas in terram
suam et pascam eas in montibus
israel et in rivis et in cunctis sedibus
terre in pascuis uberrimis pascam
eas et in montibus excelsis israel erunt
pascue eorum ibi requiescent in herbis
virentibus et in pascuis pinguibus
pascentur super montes israel Ego
pascam oves meas et ego accubare
eas faciam dicit dominus Quod perierat
requiram, et quod abiectum erat re
ducam et quod confractum fuerat
alligabo, et quod infirmum fuerat con
solidabo, et quod pingue et for
te custodiam et pascam illas in iu
dicio et iudicio Vos autem greges:
mei hec dicit dominus deus Ecce ego
iudico inter pecus et pecus ari

etum et hircorum Nonne vobis satis
erat pascua bona depasci insuper
et reliquias pascuarum vestrarum con
culcastis pedibus vestris et cum puri
ssimam aquam biberetis, et reli
quam pedibus vestris turbabatis
et oves mee his que conculca
ta erant pedibus vestris pascebantur
et que pedes vestri turbaverant
hec bibebant Propterea hec dicit do
minus deus ad vos Ecce ego ipse
iudico inter pingue pecus:
et macilentum. pro eo quod lateribus
et humeris impingebatis et
cornibus vestris ventilabatis omnia
infirma pecora donec dispergerentur
foras salvabo gregem meum
et non erit ultra in rapinam et iu
dicabo inter pecus et pecus et
suscitabo super pastorem eos unum
qui pascat eas servum meum david ipse
pascet eas et ipse erit eis in pa
storem Ego autem ero eis in deum
et servus meus david princeps
in medio eorum Ego dominus locu
tus sum et faciam cum eis pactum
pacis et cessare faciam bestias
pessimas de terra et qui habitant
in deserto securi dormient in salti
bus et ponam eas in circuitu
collis mei in benedictionem et deducam
imbrem in tempore suo et plu
vie benedictionis erunt et da
bit lignum agri fructum suum et
terra dabit fructum suum germen
et erunt in terra sua absque timore
et scient quia ego dominus cum con
trivero cathenas iugi eorum et eru
ero eas de manu imperancium
sibi et non erunt ultra in rapinam
in gentibus neque bestie terre devo
rabunt sed habitabunt confidenter

absque ullo terrore. Et suscitabo eis
germen iustum nominatum et non erunt
ultra imminuti fame in terra neque
portabunt amplius obprobrium
gentium. Et scient quia ego dominus
deus eorum cum eis et ipsi populus
meus domus Israel, ait dominus
deus. Vos autem greges mei, gre-
ges pascue mee homines estis
et ego deus vester, dicit dominus deus. XXXV

Et factus est sermo domini
ad me dicens: Fili hominis
pone faciem tuam adversum
montem Seir et prophetabis de
eo et dices illi: Hec dicit dominus
deus: Ecce ego ad te mons Seir
et extendam manum meam super
te et dabo te desolatum atque de-
sertum. Urbes tuas demoliar et tu
desertus eris. Et scies quia ego do-
minus, eo quod fueris inimicus sempiternus
et concluseris filios Israel in ma-
nus gladii in tempore afflictionis
eorum in tempore iniquitatis extreme.
Propterea vivo ego, dicit dominus deus,
quoniam sanguini tradam te et san-
guis te persequetur; et cum sanguinem
odieris sanguis persequetur te. Et dabo
montem Seir desolatum et deserto et aufe-
ram ab eo euntem et redeuntem
et implebo montes eius sanguine
occisorum suorum in collibus tuis
et in vallibus tuis atque in torren-
tibus interfecti gladio cadent. In so-
litudines sempiternas tradam te et
civitates tue non habitabuntur. Et
scietis quia ego dominus deus. Eo quod
dixeris: Due gentes et due terre
mee erunt et hereditate possidebo
eas, cum dominus esset ibi. Propterea
vivo ego, dicit dominus deus, quia faciam
iuxta iram tuam et secundum
zelum tuum quem fecisti odio ha-
bens eos, et notus efficiar per eos cum
te iudicavero. Et scies quia ego dominus
audivi omnia obprobria tua universa que lo-
cutus es de montibus Israel dicens: De-
serti nobis ad devorandum dati sunt. Et
insurrexisti super me de montibus Israel ore
tuo, derogasti adversum me verba vestra;
ego audivi. Hec dicit dominus deus:
Letante universa terra in solitudinem
te redigam. Sicuti gavisus es super
hereditate domus Israel eo quod fuerit dis-
sipata, sic faciam tibi. Dissipatus eris
mons Seir et Idumea omnis. Et
scient quia ego dominus. XXXVI

Tu autem fili hominis propheta super
montes Israel et dices: Montes
Israel audite verbum domini. Hec di-
cit dominus deus: Eo quod dixerit ini-
micus de vobis: Euge, altitudines sem-
piterne in hereditate date sunt nobis,
propterea vaticinare et dic: Hec dicit
dominus deus: Eo quod desolati estis
et conculcati per circuitum et facti in heredi-
tatem reliquis gentibus populi,
propterea montes Israel audite verbum do-
mini. Hec dicit dominus deus montibus
et collibus, torrentibus vallibusque et
desertis parietibus et urbibus dere-
lictis que depopulate sunt et sub-
sannate a reliquis gentibus per circui-
tum: Propterea hec dicit dominus deus: Quoniam
in igne zeli mei locutus sum de
reliquis gentibus et de Idumea uni-
versa que dederunt ~~universam~~ terram meam
sibi in hereditatem cum gaudio et to-
to corde et ex toto animo et eiecerunt
eam ut vastarent. Ideo vaticinare
super humum Israel et dices montibus
et collibus, iugis et vallibus: Hec di-
cit dominus deus: Pro eo quod desolati
estis. Ecce ego in zelo meo et in fu-
rore meo locutus sum eo quod confu-
sionem gentium sustinuistis. Ideo hec

dicit dominus deus Ego levavi manum ad gentes que in circuitu vestro sunt ut ipse confusionem suam portent. Vos autem montes israel ramos vestros extendite ut fructum vestrum afferatis populo meo israel prope enim est ut veniat. Quia ecce ego ad vos convertar et arabimini et accipietis sementem et multiplicabo in vobis homines omnemque domum israel et habitabuntur civitates et ruinosa instaurabuntur et replebo vos hominibus et iumentis et multiplicabuntur et crescent et habitare vos faciam sicut a principio bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio et scietis quia ego dominus et adducam super vos homines populum meum israel et hereditate possidebunt te et eris eis in hereditatem et non addes ultra ut absque eis sis. Hec dicit dominus deus Pro eo quod dicunt de vobis Devoratrix hominum es et suffocans gentem tuam propterea homines non comedes amplius et gentem tuam non necabis ultra ait dominus deus. Nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium et obprobrium populorum nequaquam portabis et gentem tuam non amittes amplius ait dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis domus israel habitaverunt in humo sua et polluerunt eam in viis suis et in studiis suis iuxta inmunditiam menstruate facta est via eorum coram me et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem fuderunt super terram et in ydolis suis polluerunt eam et dispersi eos in gentes et ventilati sunt in terras iuxta vias eorum et adinventiones iudicavi eos et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt et polluerunt nomen sanctum meum cum diceretur de eis Populus domini iste est et de terra eius egressi sunt et peperci nomini

sancto meo quod polluerat domus israel in gentibus ad quas ingressi sunt. Ideo dic domui israel Hec dicit dominus deus Non propter vos ego faciam domus israel sed propter nomen sanctum meum quod polluistis in gentibus ad quas intrastis et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est inter gentes quod polluistis in medio earum et scient gentes quia ego dominus ait dominus exercituum Cum sanctificatus fuero in vobis coram eis tollam quippe vos de gentibus et congregabo vos de universis terris et adducam vos in terram vestram et effundam super vos aquam mundam et mundabimini vos et dabo vobis cor novum et spiritum novum ponam in medio vestri et auferam cor lapideum de carne vestra et dabo vobis cor carneum et spiritum novum ponam in medio vestri et faciam ut in preceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiatis et operemini et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris et eritis michi in populum et ego ero vobis in deum et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris et vocabo frumentum et multiplicabo illud et non ponam in vos famem et fructum ligni multiplicabo et genimina agri ut non portetis ultra obprobrium famis in gentibus et non recordabimini viarum vestrarum pessimarum studiorumque non bonorum et displicebunt vobis iniquitates vestre et scelera vestra non propter vos faciam ego ait dominus deus Notum sit vobis confundimini et erubescite super viis vestris domus israel. Hec dicit dominus deus In die qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris et habitari fecero urbes et instauravero ruinosa et deserta fuerit exculta que quondam erat desolata

in oculis omnis viatoris dicent
Terra illa inculta facta est ut or-
tus voluptatis et civitates deser-
te et destitute atque suffosse mu-
nite sederunt. Et scient gentes
quecumque derelicte fuerint in circui-
tu vestro quia ego dominus edificavi
dissipata plantavique inculta
Ego dominus locutus sum et fece-
rim. Hec dicit dominus deus Ad-
huc in hoc invenient me domus
israel ut faciam eis. Multiplica-
bo eos sicut gregem hominum ut
gregem sanctum gregem ierusalem in so-
lempnitatibus eius sic erunt civi-
tates deserte plene gregibus
hominum Et scient quia ego dominus

XXXVII

Facta est super me manus
domini et eduxit me in spiritu
domini et dimisit me in me-
dio campi qui erat plenus ossibus
et circumduxit me per ea in gyro erant
autem multa valde super faciem
campi sicca quoque vehementer Et
dixit ad me fili hominis putas-
ne vivent ossa ista Et dixi
domine deus tu nosti Et dixit ad
me Vaticinare de ossibus istis
et dices eis Ossa arida audite
verbum domini Hec dicit dominus deus
ossibus his Ecce ego intromit-
tam in vos spiritum et vivetis et da-
bo super vos nervos et succrescere
faciam super vos carnes et super-
extendam cutem et dabo vobis
spiritum et vivetis Et scietis quia ego
dominus Et prophetavi sicut
preceperat. Factus est autem sonitus
prophetante me et ecce commotio
et accesserunt ossa ad ossa unum-
quodque ad iuncturam suam et vidi et
ecce super ea nervi et carnes
ascenderunt et extenta est in eis
cutis desuper et spiritum non habebat
Et dixit ad me Vaticinare ad
spiritum Hec dicit dominus deus A quatu-
or ventis veni spiritus et insuffla super
interfectos istos et reviviscant. Et
prophetavi sicut preceperat
michi et ingressus est in ea spiritus
et vixerunt steteruntque super pedes
suos exercitus grandis nimis valde Et dixit
ad me fili hominis ossa hec universa
domus israel est. Ipsi dicunt ossa nostra a-
ruerunt et periit spes nostra et abscisi sumus.
Propterea vaticinare et dic ad eos Hec
dicit dominus deus Ecce ego aperiam
tumulos vestros et educam vos in terram
israel Et scietis quia ego dominus de
sepulcris vestris populus meus et in-
ducam vos in terram israel Et scietis
quia ego dominus Cum aperuero sepulcra
et eduxero vos de tumulis vestris
populus meus et dedero spiritum meum
in vobis et vixeritis et requiescere vos
faciam super humum vestram Et
scietis quia ego dominus deus Et factus
est sermo domini ad me dicens Et tu
fili hominis sume tibi lignum unum
et scribe super illud iude et fi-
liorum eius cum sociis eius israel et to-
lle lignum alterum et scribe super illud
Ioseph lignum effraim et cuncte do-
mus israel sociorum quoque eius et adiunge
illa unum ad alterum tibi lignum
unum et erunt in unionem in manu
tua Cum autem dixerint ad filii hominis
populi tui dicentes Nonne indicas no-
bis quid in his tibi velis loqueris
ad eos Hec dicit dominus deus Ecce
ego assumam lignum Ioseph quod est in
manu effraim et tribus israel que sunt
ei iuncte et dabo eas pariter cum ligno
iude et faciam eas in lignum unum
et erunt unum in manu eius Erunt autem
ligna super que scripseris in manu tua
in oculis eorum et dices ad eos Hec
dicit dominus deus Ecce ego assumam
filios israel de medio nationum ad quas
abierunt et congregabo eos undi-
que et adducam eos in humum suam

et faciam eos in gentem unam in terra
in montibus israel et rex unus erit om
nibus imperans et non erunt ultra
due gentes nec dividentur amp
lius in duo regna neque polluentur
ultra in idolis suis et in abhomina
tionibus suis et in cunctis iniquita
tibus suis et salvos eos faciam de
universis sedibus suis in quibus pec
caverunt et emundabo eos et erunt mi
chi populus et ego ero illis deus et
servus meus david rex erit super eos
et pastor unus erit omnium eorum et in
iudiciis meis ambulabunt et mandata
mea custodient et facient et habitabunt
super terram quam dedi servo meo Ia
cob in qua habitaverunt patres vestri et
habitabunt super eam ipsi et filii eorum
et filii filiorum eorum usque in sempiternum
Et servus david princeps eorum erit in
perpetuum et percutiam eis fedus pa
cis pactum sempiternum erit eis et fun
dabo eos et multiplicabo et dabo
sanctificationem meam in medio eorum
in perpetuum et erit tabernaculum meum
in eis et ero eis deus et ipsi erunt
michi populus Et scient gentes quia
ego dominus deus sanctificator israel cum
fuerit sanctificatio mea in medio eorum

Et factus est XXXVIII in perpetuum
sermo domini ad me dicens Fili
hominis Pone faciem tuam
contra Gog et contra terram magog prin
cipem capitis mosoch et tubal et
vaticinare de eo et dices ad eum
Hec dicit dominus deus Ecce ego ad te Gog
principem capitis mosoch et tubal
et circumagam te et ponam frenum in
maxillis tuis et educam te et
omnem exercitum tuum equos et equites
vestitos loricis universos multitudinem
magnam hastam et clipeum arripi
entium gladium perse ethiopes et libi
es cum eis omnes scutati et galea
ti gomor et universa agmina eius

domus thogorma latera aquilonis
et totum robur eius populique multi
tecum Prepara et instrue te et multi
tudinem tuam que coadunata est
ad te et esto eis in preceptum Post
multos autem dies visitaberis et
in novissimo annorum venies ad ter
ram que reversa est a gladio con
gregata est de populis multis ad mon
tes israel qui fuerunt deserti iugiter
hec de populis educta est et habita
bit in ea confidenter universi Ascen
dens autem quasi tempestas venies
et quasi nubes ut operias terram tu et
omnia agmina tua et populi multi tecum
Hec dicit dominus deus In die
illa ascendent sermones super cor
tuum et cogitabis cogitationem pes
simam et dices Ascendam ad terram
absque muro veniam ad requiescen
tes habitantesque secure omnes hi
qui habitant sine muro vectes et
porte non sunt eis ut spolia
diripias et invadas predam
ut inferas manum tuam super eos
qui deserti fuerant et postea restitu
ti et super populum qui est congre
gatus ex gentibus qui possidere cepit
et esse habitator umbilici terre
Saba et dedan et negociatores thar
sis et omnes leones eius dicent
tibi Numquid ad sumenda spolia tu
venis Ecce ad diripiendam predam
congregasti multitudinem tuam ut
tollas aurum et argentum et aufe
ras supellectilem tuam atque sub
stantiam et diripias manubias in
finitas Propterea vaticinare fili ho
minis et dic ad Gog Hec dicit
dominus deus Numquid non in die
illo cum habitaverit populus meus israel
confidenter scies et venies de lo
co tuo a lateribus aquilonis tu
et populi multi tecum Ascensores
equorum universi cetus magnus

et exercitus vehemens et ascendes
super populum meum israhel quasi nubes
ut operias terram. In novissimis
diebus eris et adducam te super
terram meam ut sciant gentes me
cum sanctificatus fuero in te in oculis
eorum gog. Hec dicit dominus deus
Tu ergo es de quo locutus sum in
diebus antiquis in manu servorum
meorum prophetarum israhel qui prophetave
runt in diebus illorum temporum ut
adducerem te super eos et erit in
die illa adventus gog super
terram israhel ait dominus deus ascen
det indignatio mea in furore meo
et in zelo meo et in igne ire
mee locutus sum. Quia in die il
la commotio magna super terram israhel
et commovebuntur a facie mea pi
sces et volucres celi et bestie agri
et omne reptile quod movetur super
terram cunctique homines qui sunt super
faciem terre et subvertentur mon
tes et cadent sepes et omnis murus
corruet super terram et convocabo ad
versus eum in cunctis montibus meis
gladium ait dominus deus. Gladius
uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur
et iudicabo eum peste et san
guine et ymbre vehementi et la
pidibus inmensis ignem et sulphur
pluam super eum et super exerci
tum eius et super populos multos qui sunt
cum eo et magnificabor et sanctifica
bor et notus ero in oculis multarum
gentium et scient quia ego dominus.

XXXIX

Tu autem fili hominis vati
cinare adversus gog et dices
Hec dicit dominus deus:
Ecce ego super te gog principem
capitis mosoch et thubal et cir
cumagam te et seducam te et ascendere
te faciam de lateribus aquilonis et
adducam te super montes israhel
et percutiam arcum tuum in manu
sinistra tua et sagittas tuas de ma
nu dextera tua deiciam super montes
israhel cades tu et omnia agmina tua et
populi tui qui sunt tecum feris avibus
omnique volatili et bestiis terre dedi
te ad devorandum super faciem agri
cades quia ego dominus locutus sum
ait dominus deus. Et mittam ignem
in magog et in hiis qui habitant
in insulis confidenter. Et scient gentes
quia ego dominus israhel et nomen meum sanctum
faciam notum in medio populi israhel et non
polluam nomen sanctum meum amplius
Et scient gentes quia ego dominus deus et
sanctus israhel et non polluam nomen sanctum
meum amplius. Ecce venit et factum
est ait dominus deus hec est dies de qua
locutus sum et egredientur habitatores
de civitatibus israhel et succendent et com
burent arma clipeum et hastas arcum
et sagittas et baculos manuum et con
tos et succendent eam igni vii annis
et non portabunt ligna de regio
nibus neque succident de saltibus quoniam
arma succendent igne et depredabun
tur eos quibus prede fuerant et diripi
ent vastatores suos ait dominus deus.
Et erit in die illa dabo gog locum nomina
tum sepulchrum israhel vallem via
torum ad orientem maris que obstu
pescere faciet pretereuntes et sepelient ibi
gog et omnem multitudinem eius
et vocabitur vallis multitudinis
gog et sepelient eos domus israhel et
ut mundent terram vii mensibus sepe
lient autem eum omnis populus terre et erit
eis nominata dies in qua glorificatus
sum ait dominus deus et viros iugiter
constituent lustrantes terram qui
sepeliant et requirant eos qui rema
nserant super faciem terre ut emundent eam
post menses autem vii querere incipient
et circuibunt peragrantes terram. Cum
que viderint os hominis statuent

super illud titulum donec sepe-
liant illud pollinctores in valle multi-
tudinis Gog. Nomen autem civitatis Am-
mona et mundabunt terram. Tu ergo fi-
li hominis haec dicit dominus deus: dic
omni volucri et universis avibus cunctis-
que bestiis agri: convenite properate et concur-
rite undique ad victimam meam
quam ego immolo vobis victimam
grandem super montes Israel, ut
comedatis carnes et bibatis sangui-
nem. Carnes fortium comedetis et
sanguinem principum terrae bibetis ari-
etum et agnorum et hircorum taurorum-
que et altilium et pinguium omnium et co-
medetis adipem in saturitate et bi-
betis sanguinem in ebrietate de vic-
tima quam ego immolabo vobis et
saturabimini super mensam meam de equo
et equite forti et de universis viris bel-
latoribus ait dominus deus et ponam
gloriam meam in gentibus, et videbunt
omnes gentes iudicium meum quod fece-
rim, et manum meam quam posue-
rim super eos, et scient domus Israel
quia ego dominus deus in die illa
et deinceps. Et scient gentes quoniam
in iniquitate sua capta est domus Israel
eo quod dereliquerint me et absconde-
rim faciem meam ab eis ut trade-
rim eos in manus hostium et cade-
rent in gladio universi. Iuxta immun-
ditiam eorum et scelus feci eis et ab-
scondi faciem meam ab eis. Propterea haec
dicit dominus deus: Nunc reducam cap-
tivitatem Iacob et miserebor omnis do-
mus Israel, et assumam zelum pro
nomine sancto meo et portabunt con-
fusionem suam et omnem praevaricationem
qua praevaricati sunt in me. Cum habi-
taverint in terra sua confidenter ne-
minem formidantes, et reduxero
eos de populis et congregavero eos
de terris inimicorum suorum et sanctificatus
fuero in eis in oculis gentium
plurimarum. Et scient quia ego do-
minus deus eorum eo quod transtulerim
eos in nationes et congregave-
rim eos super terram suam et non
dereliquerim quemquam ex eis ibi
et non abscondam faciem meam
ab eis eo quod effuderim spiritum
meum super omnem domum Israel
ait dominus deus. xl

In xxv anno transmigrationis
nostrae et in exordio anni
x mensis, xiiii anno postquam per-
cussa est civitas in ipsa hac die
facta est super me manus domini et
adduxit illuc me in visionibus
dei et adduxit ad terram Israel et
dimisit me super montem excelsum
nimis super quem erat quasi
aedificium civitatis vergentis
ad austrum et introduxit me
illuc et ecce vir cuius erat species
quasi species aeris et funiculus lineus
in manu eius et calamus mensurae
in manu eius stabat autem in
porta et locutus est ad me idem
vir: Fili hominis vide
oculis tuis et auribus tuis audi
et pone cor tuum in omnia quae
ego ostendam tibi quia ut osten-
dantur tibi adductus es huc annun-
tia omnia quae tu vides domui
Israel. Et ecce murus forinsecus
in circuitu domus Israel undique et
in manu viri calamus mensurae
sex cubitorum mensurae et palmo
et mensus est altitudinem aedificii
calamo uno latitudinem quoque ca-
lamo uno et venit ad portam
orientalem quae respiciebat viam
orientalem et ascendit per gradus
eius et mensus est limen portae ca-
lamo uno in latitudinem i. li-
men unum calamo in latitudine

et calamum calamo uno in lon
gitudinem et uno calamo in latitudine et
inter talamos quinque cubitis et limen
porte iuxta vestibulum porte in
trinsecus calamo uno et mensus est
vestibulum porte viii cubitorum
et frontem eius duobus cubitis vestibulum
autem porte erat intrinsecus
porte Porro talami ad portam
orientalem tres hinc et inde men
sura una trium et mensura una
frontium ex utraque parte et mensus
est latitudinem liminis porte x
cubitorum et longitudinem porte
xiii cubitorum et marginem ante
talamos cubiti unius et cubi
tus unus finis utrimque talami
autem vi cubitorum erant hinc et
inde et mensus est portam a tecto
talami tecto usque ad tectum eius
latitudine xxv cubitorum hostium
erat contra hostium et fecit fron
tes per lx cubitos et ad fronte atrii
porte undique per circuitum et ante facie
m porte que pertingebat usque
ad faciem vestibuli in fronte po
rte interioris l cubitos mensus est
et fenestras obliquas in talam
is et in frontibus eorum que erant intra
portam undique per circuitum similiter at
erant et in vestibulis fenestre per
gyrum et intrinsecus et ante frontes pal
marum pictura celata Et eduxit
me ad atrium exterius Et ecce gazo
philacia et pavimentum stratum la
pide in atrio per circuitum xxx gazo
philacia in circuitu pavimenti et pa
vimentum in fronte portarum secundum
longitudinem portarum erat inferius
et mensus est latitudinem a facie
porte inferioris usque ad frontem
atrii interioris extrinsecus C cubitos
ad orientem et ad aquilonem portam
quoque que respiciebat viam aquilo
nis atrii exterioris mensus est tam

in longitudine quam in latitudine
et talamos eius tres hinc et tres
inde et frontem eius et vestibulum
secundum mensuram porte prioris l cubi
torum longitudinem eius et latitudinem
xxv cubitorum fenestre autem eius
in vestibulum porte secundum mensuram
sculpture que respiciebat ad orien
tem et vii graduum erat conscensus
eius et vestibulum ante eam et porta
atrii interioris contra aquilonis et orie
ntalem et mensus est a porta usque
ad portam C cubitos et adduxit
me ad viam australem Et ecce por
ta que respiciebat ad austrum et mensus
est frontem eius et vestibulum eius iuxta
mensuras superiores et fenestras eius
et vestibula eius in circuitu sicut ceteras
fenestras l cubitorum longitudine
et latitudine xxv cubitorum et in gra
dibus vii ascendebatur et vesti
bulum ante fores eius et celate palme
erant una hinc et altera inde in fron
te eius et porta atrii interioris in vi
a australi et mensus est a porta us
que ad portam in via australi C cu
bitos Et introduxit me in atrium
interius ad portam australem et
mensus est portam iuxta mensuras
superiores talamum eius hisdem mensu
ris et fenestras eius et vestibulum
eius in circuitu l cubitorum longitudi
nis et latitudinis xxv cubitos
et vestibulum per gyrum longitudine xx
v cubitorum et latitudinem v cubitorum
et vestibulum eius ad atrium exterius et
palme eius in fronte et viii gra
dus erant quibus ascendebatur per eam et
introduxit me in atrium interius per
viam orientalem et mensus est portam
secundum mensuras superiores talamum eius
et frontem eius et vestibulum eius
ut supra et fenestras eius et vestibula
eius in circuitu longitudine l cubi
torum et latitudine xxv cubitorum
et vestibulum eius atrii exterioris

et palme celate in fronte eius hinc et inde et in viii gradibus ascensus eius. Et introduxit ad portam que respiciebat aquilonem et mensus est secundum mensuras superiores et thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius et fenestras eius per circuitum longitudine xxv cubitorum et vestibulum eius respiciebat ad atrium exterius et celatura palmarum in fronte illius hinc et inde et in viii gradibus ascensus eius. Per singula gazophilacia hostium in frontibus portarum et ibi lavabant holocaustum et in vestibulo porte due mense hinc et inde et due mense, ut immoletur super eas holocaustum et pro peccato et pro delicto et ad latus exterius quod ascendit ad hostium porte que pergit ad aquilonem due mense et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense quatuor hinc et quatuor mense inde per latera porte viii mense erant super quas immolabant quatuor autem mense ad holocaustum de lapidibus quadris extructe longitudine cubiti unius et dimidii et latitudine unius et dimidii et altitudine cubiti unius super quas ponerent vasa in quibus immolatur holocaustum et victima et labia earum palmi unius reflexa intrinsecus per circuitum super mensas autem carnes oblationis et extra portam interiorem gazophilacia cantorum in atrio interiori quod erat in latere porte respicientis ad aquilonem et facies eorum contra viam australem una ex latere porte orientalis que respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me hoc est gazophilacium quod respicit viam meridianam sacerdotum est qui excubant in custodiis templi. Porro gazophilacium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum est qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filii sadoch qui accedunt de filiis levi ad dominum ut ministrent ei et mensus est atrium longitudine centum cubitorum et latitudine c cubitorum per quadrum et altare ante faciem templi. Et introduxit me in vestibulum templi et mensus est vestibulum quinque cubitis hinc et v cubitis inde. Et latitudinem porte trium cubitorum hinc et trium cubitorum inde longitudinem autem vestibuli mensus est xx cubitorum et latitudinem xi cubitorum et viii gradibus ascendebatur ad eam et columpne erant in frontibus eorum una hinc et altera inde.

Et introduxit me in templum et mensus est frontes vi cubitos latitudinis hinc et vi cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi et latitudo porte x cubitorum erat et latera porte v cubitis hinc et v cubitis inde. Et mensus est longitudinem eius xl cubitorum et latitudinem xx cubitorum. Et ingressus introrsum mensus est in fronte porte duos cubitos et portam vi cubitorum et latitudinem porte vii cubitorum. Et mensus est longitudinem eius xx cubitorum et latitudinem eius xx cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me hoc est sanctum sanctorum. Et mensus est parietem vi cubitorum et latitudinem lateris iiii cubitorum undique per circuitum domus. Latera autem ad latus bis xxxv et erant eminentia que ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum ut continerent et non attingerent parietem templi et platea erat

in rotundum ascendens sursum per cocleam, et in cenaculum templi deferebat per gyrum. Ideo latius erat templum in superioribus, et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata latera ad mensuram calami vi cubitorum spatio et altitudinem per parietem: lateris forinsecus v cubitorum et erat interior domus in lateribus domus. Inter gazophilacia latitudinem xx cubitorum et in circuitu domus undique. Et ostium lateris ad orientem: ostium unum ad viam aquilonis et ostium unum ad viam australem, et mensus latitudinem loci ad orationem v cubitorum in circuitu. Et edificium quod erat separatum versumque ad viam respicientem ad mare latitudinis per circuitum et longitudo eius xc lxx cubitorum. Paries autem edificii v cubitorum latitudinis per circuitum et longitudo eius xc cubitorum. Et mensus est domus longitudinem c cubitorum. quod separatum erat edificium et parietes eius longitudinis c cubitorum. Latitudo autem ante faciem domus et eius quod erat separatum contra orientem c cubitorum. Et mensus est longitudinem edificii contra faciem eius quod erat separatum ad dorsum et ethecas ex utraque parte centum cubitorum et templum interius et vestibula atrii. Limina et fenestras obliquas ethecas et in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen stratumque ligno per gyrum in circuitu. Terra autem usque ad fenestras et fenestre clause super ostia domus et usque ad domum interiorem et forinsecus per omnem parietem per circuitum intrinsecus et forinsecus ad mensuram et fabre facta inter cherubim et palme et palma inter cherub et cherub duasque facies habebat cherub. faciem hominis iuxta palmam unam ex hac parte et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu de terra usque ad superiorem partem cherubim et palme celate erant in pariete templi. Limen quadrangulum et facies aspectus sanctuarii contra aspectum altaris lignei trium cubitorum et anguli eius et longitudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad me: hec est mensa coram domino. Et duo ostia erant in templo et in sanctuario et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola que in se invicem plicabantur. bina enim ostia erant in ipsis ex utraque parte ostiorum et celata erant in ipsis ostiis templi cherubim et sculptura palmarum sicut in parietibus quoque expressa erant quam ob rem erant grossiora ligna vestibuli frontem forinsecus super que fenestra obliqua et similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus latitudinemque pa[rietum].

Et eduxit me xlii in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem et introduxit me in gazophilacium quod erat contra separatum edificium et contra edificium vergentem ad aquilonem in faciem longitudinis c cubitos ostii aquilonis et latitudinis l cubitos contra xx cubitos atrii interioris et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris ubi erat porticus iuncta porticui triplici et ante gazophilacia deambulatio x cubitorum latitudinis et ad interiora respiciens vie cubiti unius et ostia eorum ad aquilonem ubi erant gazophilacia in superioribus humiliora quia supportabant porticus que ex illis eminebant de inferioribus et de mediis edificii. Tristega enim erant et non habebant columpnas sicut columpne atriorum. propterea eminebant de inferioribus et de me[diis]

diis atrii cubitis l. et peribolus exteri
or secundum gazophylacia que erant in
atrio exterioris ante gazophylacia
longitudo eius l. cubitorum quia lon
gitudo erat in gazophylacio atrii ex
terioris l. cubitorum et longitudo ante
faciem templi C. cubitorum et erat sub
ter gazophylacia hec introitus ab
oriente ingredientium in ea de atrio
exteriori et in latitudine periboli atrii
quod erat contra viam orientalem in fa
cie edificii separati et erant ante edi
ficium gazophylacia et via ante faci
em eorum iuxta similitudinem gazophi
laciorum que erant in via aquilonis
secundum longitudinem eorum sic et latitu
do eorum et omnis introitus eorum
et similitudines et hostia eorum secundum ho
stia gazophylaciorum que erant in vi
a respiciente ad notum hostium in
capite vie que via erat ante vestibu
lum separatum per viam orientalem in
gredientibus Et dixit ad me Gaz
ophylacia aquilonis et gazophylacia
austri que sunt ante edificium separatum hec
sunt gazophylacia sancta in quibus vesc
untur sacerdotes qui appropinquant in sancta
domini in sancta sanctorum ibi ponent sancta sanctorum
et oblationes pro peccato et delicto locus
enim sanctus est Cum autem ingressi fue
rint sacerdotes non egredientur de sa
nctis in atrium exterius et ibi reponent
vestimenta sua in quibus ministrant quia
sancta sunt et vestientur que aliis vesti
mentis et sic procedent ad populum Cum
que complesset mensuras domus interioris
eduxit me per portam que respicie
bat ad viam orientalem et mensus
est eam undique per circuitum mensus est
autem eam undique per circuitum mensure
autem contra mensure per circuitum cala
mo mensure per circuitum et mensus est
contra ventum aquilonis quingentos cala
mos in calamo mensure per circu

ad ventum australem mensus est
quingentos calamos in calamo men
sure per circuitum Et ad ventum occide
ntalem mensus est quingentos cala
mos in calamo mensure per quatuor
ventos mensus est murum eius per
circuitum undique longitudinem
quingentorum cubitorum et latitudinem
quingentorum cubitorum dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum. xliii

Et eduxit me ad portam
que respiciebat ad viam
orientalem Et ecce gloria dei
israel ingrediebatur per viam orien
talem et vox erat ei quasi vox aqua
rum multarum et terra splendebat a maie
state eius et vidi visionem secundum
speciem quam videram quando veni
ut disperderem civitatem et species secundum
aspectum quem videram iuxta flu
vium chobar Et cecidi super faciem
meam et maiestas domini ingre
ssa est templum per viam porte que
respiciebat ad orientem et eleva
vit me spiritus et introduxit me
in atrium interius Et ecce repleta erat
gloria domini domus et audivi loquen
tem ad me de domo et vir qui
stabat iuxta me dixit ad me fili
hominis locus solii mei et locus ve
stigiorum pedum meorum ubi habito
in medio filiorum israel in eternum et
polluet ultra domus israel nomen
sanctum meum ipsi et reges eorum in for
nicationibus suis et in ruinis
regum suorum et in excelsis qui fa
bricati sunt limen suum iuxta limen
meum et postes suos iuxta postes
meos et murus erat inter me
et eos et polluerunt nomen sanctum
meum in abhominationibus quas
fecerunt propter quod consumpsi eos ira
mea Nunc ergo repellant procul
fornicationem suam et ruinas

regum suorum a me et habitabo in
medio eorum semper. Tu autem fili hominis
ostende filiis israel templum et confundantur
ab iniquitatibus suis et metiantur
fabricam et erubescant ex omnibus
que fecerunt. Figuram domus et
fabrice eius exitus et introitus
et omnem descriptionem eius et uni-
versa precepta eius cunctosque ordi-
nes eius et omnes leges eius os-
tende eis et scribes in oculis eorum ut
custodiant omnes descriptiones eius
et precepta illius et faciant ea. Ista
est lex domus in summitate montis:
omnes fines eius in circuitu sanctum
sanctorum est. Hec est ergo lex domus.
Iste autem mensure altaris in cubi-
to verissimo qui habebat cubitum
et palmum: in sinu eius erat cubi-
to in longitudine et cubitus in
latitudine et diffinitio usque ad
labium eius in circuitu palmus unus.
Hec quoque erat fossa altaris. Et de sinu
terre usque ad crepidinem no-
vissimam duo cubiti et la-
titudo unius cubiti, et a crepidine
minori usque ad crepidinem ma-
iorem quatuor cubiti et latitudo
unius cubiti. A crepidine minori
usque ad crepidinem maiorem qua-
tuor cubiti et latitudo unius cu-
biti. Ipse autem ariel iiii^or cubi-
torum et ab ariel usque sursum cor-
nua et latitudo unius cubiti
iiii^or. Et ariel xii cubitorum in lon-
gitudine per xii cubitos latitu-
dinis quadrangulum equis late-
ribus in quatuor angulis eius
et corona in circuitu eius dimi-
dii cubiti et sinus eius cubiti unius
in circuitu; gradus autem versi ad
orientem. Et dixit ad me: Fili

hominis, hec dicit dominus deus: Hii
sunt ritus altaris in quacumque die fuit
fabricatum ut offeratur super illud
holocaustum et effundatur san-
guis. Et dabis sacerdotibus et levi-
tis qui sunt de semine Sadoch qui
accedunt ad me, ait do-
minus deus, ut offerant michi vitu-
lum de armento pro peccato. Et assumens
de sanguine eius pones super
quatuor cornua eius et super quatuor
angulos crepidinis eius et
super coronam in circuitu et mundabis
illud et expiabis. Et tolles vitu-
lum qui oblatus fuerit pro peccato et
combures eum in separato loco domus
extra sanctuarium. Et in die secunda offe-
res hircum immaculatum capram pro
peccato et expiabunt altare sicut expi-
averunt in vitulo. Cumque compleveris ex-
piamen illud offeres vitulum im-
maculatum de armento et arietem im-
maculatum de grege et offeres eos
in conspectu domini et mittent super
eos sacerdotes sal et offerent eos ho-
locaustum. Septem diebus facies
hircum pro peccato cotidie et vitulum
de armento et arietem de pecoribus
immaculatos offerent. Septem diebus ex-
piabunt altare et mundabunt illud
et implebunt manum eius. Expletis
autem diebus in die viii^o et ultra
facient sacerdotes super altare holocau-
stomata vestra et que pro pace offe-
runt. Et placatus ero vobis, ait dominus.

Et convertit me xliiii ad viam porte sanctuarii exterio-
ris que respiciebat ad orientem
et erat clausa. Et dixit dominus
ad me: Porta hec clausa erit et
non aperietur et vir non transibit per
eam quoniam dominus deus ingressus est
per eam eritque clausa principi. Prin-

ceps ipse sedebit in ea ut comedat panem coram domino per viam porte vestibuli ingredietur et per viam porte eius egredietur. Et adduxit me per viam porte aquilonis in conspectu domus. Et vidi et ecce implevit gloria domini domum domini. Et cecidi in faciem meam. Et dixit ad me dominus: fili hominis pone cor tuum et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te de universis cerimoniis domus domini et de cunctis legibus eius et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. Et dices ad exasperantem me domum israel: Hec dicit dominus deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus israel. Eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne ut sint in sanctuario meo et polluant domum meam et offertis panem meum et adipem et sanguinem et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris et non servastis precepta sanctuarii mei et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis. Hec dicit dominus deus: Omnis alienigena incircumcisus corde et incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum omnis filius alienus qui est in medio filiorum israel, sed levite qui longe recesserunt a me in errore filiorum israel et erraverunt a me post ydola sua et portaverunt iniquitatem suam et erunt in sanctuario meo editui et ianitores portarum domus et ministri domus: ipsi mactabunt holocaustomata et victimas populi mei et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis eo quod ministraverunt illis in conspectu ydolorum suorum et facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis. Ideo levavi manum meam super eos dicit dominus deus et portabunt iniquitatem suam et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mihi neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum sed portabunt confusionem suam et scelera sua que fecerunt. Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius et in universis que fient in ea. Sacerdotes autem et levite filii sadoch qui custodierunt cerimonias sanctuarii mei cum errassent filii israel a me ipsi accedent ad me ut ministrent mihi et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem et sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi et custodiant cerimonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum et non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum exuent se vestibus suis in quibus ministraverant et reponent ea in gazophilacio sanctuarii et vestient se vestibus aliis et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem non radent neque comam nutrient sed attondentes attondent capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. Et viduam et repudiatam non accipient uxores sed virgines de semine domus israel sed et viduam que

sunt a sacerdote vidua accipient
et populum meum docebunt quid sit
inter pollutum et sanctum et inter
mundum et immundum et ostendent
eis et cum fuerit controversia stabunt
in iudiciis meis et iudicabunt
leges meas et precepta mea in
omnibus sollempnitatibus meis custodient
custodient et sabbata mea sanctifi
cabunt et ad mortuum hominem
non ingredientur ne polluantur
nisi ad patrem et matrem et filium et
filiam et fratrem quibus contaminabun
tur et postquam fuerit emundatus septem
dies numerabuntur ei et in die introi
tus sui in sanctuarium ad atrium in
terius ut ministret mihi in sanctuario meo
offeret pro peccato suo ait dominus
deus Non erit eis eis hereditas e
hereditas eorum et possessionem non
dabitis eis in israel ego enim posse
ssio eorum victimam pro peccato et pro de
licto ipsi comedent omne votum
israel ipsorum erit et primitiva omni
um primogenitorum et omnia liba
menta ex omnibus que offeruntur
sacerdotum erunt et primitiva ciborum ve
strorum dabitis sacerdoti ut reponat
benedictionem domui sue omne mo
rticinum et captum a bestia de a
vibus et de pecoribus non come
dent sacerdotes XLV

Cum ceperitis terram dividere sor
tito separate primitias domino
sanctificatum de terra longitudine
xxv milia et latitudine x milia
sanctificatum erit in omni termino eius
per circuitum et erit ex omni parte sancti
ficatum quingentos per quingentos quadrifariam
et l cubitis in suburbana eius
per girum et a mensura ista mensurabi
lis longitudinem xxv milium et
latitudinem x milium et in ipso
erit templum sanctum sanctorum Sancti fica
tum de terra erit sacerdotibus ministris sanctu
arii qui accedunt ad ministerium domini
et erit eis locus in domos et in sanctua
rium sanctitatis xxv autem milia longitu
dinis et x milia latitudinis erunt
levitis qui ministrant domui ipsi possi
debunt xx gazophilacia et posse
ssionem civitatis dabitis v milia la
titudinis et longitudinis xxv milia
secundum separationem sanctuarii et in populo omni
domui israel principi vero hinc et inde
in separationem sanctuarii et in possessionem
civitatis contra faciem separationis
sanctuarii et contra faciem possessionis
urbis a latere maris usque ad mare
et a latere orientis usque orientem longi
tudinis autem iuxta unam quam
que partem a fine occidentali usque ad
finem orientalem orientalem de terra
erit ei possessio in israel et non depopu
labuntur ultra principes populum meum
sed terram dabunt domui israel secundum
tribus eorum Hec dicit dominus deus
Sufficiat vobis principes israel iniqui
tatem et rapinam intermittite et
iudicium et iusticiam facite separate
confinia vestra a populo meo ait domi
nus deus Stateram iustam et ephi
iustum et bathum batus iustus erit vo
bis ephi et bathus equalia et unius
mensure erunt ut capiat decimam
partem chori et ephi iuxta mensuram
chori erit equa libratio eorum siclus autem
autem xx obulos habet porro xx sicli
et xxv sicli et xv sicli mnam fa
ciunt Et hec sunt primicie quas to
lletis sextam partem ephi de choro
frumenti et sextam partem ephi de cho
ro ordei mensura quoque olei bathus de
cima pars chori est decem bathi cho
rum faciunt quia decem bathi implent
chorum et arietem unum de grege du
centorum de hiis que nutriunt israel
in sacrificium et in holocaustum et

in pacifica ad expiandum pro eis ait
dominus deus. Omnis populus terre tene-
bitur primitiis his principi in isra-
hel. et super principem erunt holo-
causta et sacrificium et libamina de
solepnitatibus in sabbatis et in uni-
versis solepnitatibus domus israhel. ipse
faciet sacrificium pro peccato et holocau-
stum et pacifica ad expiandum pro do-
mo israhel. Hec dicit dominus deus. In
primo mense una mensis sumes vi-
tulum de armento immaculatum et
expiabis sanctuarium. Et tollet sacer-
dos de sanguine quod erit pro peccato
et ponet in postibus domus et
in quatuor angulis crepidinis al-
taris et in postibus porte atrii por-
tionis interioris et sic facies in
in septimo mense pro uno quoque qui igno-
ravit et errore deceptus est et expi-
abis pro domo. In primo mense quarta-
decima die mensis erit vobis phase solep-
nitas septem diebus azima comedentur
et faciet princeps in die illa pro se
et pro universo populo terre vitulum pro
peccato et in septem dierum solepnitate fa-
ciet holocaustum domino septem vitu-
los et arietes septem immaculatos
cotidie septem diebus et pro peccato hir-
cum caprarum cotidie et sacrificium
ephi per vitulum et ephi per ari-
etem faciet et olei hin per singu-
la ephi. Septimo mense quintadecima die mensis
in solepnitate faciet sicut supra
dicta sunt septem dies ita pro peccato quam pro
holocausto et in sacrificio et in oleo.

Hec dicit dominus deus. xlvi
Porta atrii interioris que respi-
cit ad orientem erit clausa
sex diebus in quibus opus fit. die
autem sabbati aperietur. sed et in die
kalendarum aperietur et intrabit
princeps per viam vestibuli porte
deforis. et stabit in limine porte
et facient sacerdotes holocaustum
eius et pacifica eius et adora-
bit super limen porte et egre-
dietur. porta autem non claude-
tur usque ad vesperam. et adorabit
populus terre ad hostium porte illius
in sabbatis et in kalendis coram
domino. holocaustum autem hoc offeret prin-
ceps domino in die sabbati sex a-
gnos immaculatos et arietem
immaculatum et sacrificium ephi per
arietem. De agnis autem sacri-
ficium quod dederit manus eius et
olei hin per singula ephi. In
die autem kalendarum vitulum
de armento immaculatum et sex a-
gni et arietes immaculati erunt.
et ephi per vitulum ephi quoque
per arietem faciet sacrificium. De
agnis autem sicut invenerit ma-
nus eius et olei hin per singula ephi.
Cumque ingressurus est princeps
per viam vestibuli porte ingrediatur
et per eandem viam exeat. et cum in-
trabit populus terre in conspectu do-
mini in solepnitatibus qui ingre-
ditur per portam aquilonis ut
adoret egrediatur per viam porte
meridiane. Porro qui ingre-
ditur per viam porte aquilonis me-
ridiane non egrediatur per viam
porte aquilonis non revertatur per
viam porte per quam ingressus est
sed e regione illius egredietur. prin-
ceps autem in medio eorum cum
ingredientibus ingredietur. et
cum egredientibus egredietur. et in
nundinis et in solepnitatibus erit
sacrificium ephi per vitulum
et ephi per arietem. De agnis autem
erit sacrificium sicut invenerit ma-
nus eius et olei hin per singula ephi.
Cum autem fecerit princeps spontaneum
holocaustum aut pacifica volun-
taria domino aperietur ei porta
que respicit ad orientem et

faciet holocaustum suum et pacifica sua
sicut fieri solet in die sabbati et
egredietur claudeturque porta post-
quam egressus fuerit et agnum eiusdem anni
inmaculatum faciet holocaustum
cottidie domino semper mane faciet
illud et faciet sacrificium super eo cathamane
mane sextam partem ephi et de oleo
tertiam partem hin ut misceatur simile
sacrificium domino legitimum iuge
atque perpetuum faciet agnum et sa-
crificium et oleum et cathamane ma-
ne holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus
deus Si dederit princeps donum
alicui de filiis suis hereditas eius
filiorum suorum erit possidebunt eam
hereditario. Si autem dederit legatum
de hereditate sua uni servorum suorum
erit illius usque ad annum remissionis
et revertetur ad principem hereditas
autem eius filiis eius erit et non
accipiet princeps de hereditate populi
per violentiam et de possessione eorum
sed de possessione sua hereditatem
dabit filiis suis ut non dispergatur
plebs meus unusquisque a posses-
sione sua. Et introduxit me per
ingressum qui erat ex latere por-
te in gazophilacia sanctuarii ad sa-
cerdotes que respiciebant ad aquilo-
nem et erat ibi locus vergens ad oc-
cidentem. Et dixit ad me Iste est
locus ubi coquent sacerdotes pro
peccato et pro delicto sacrificium ut non
efferant in atrium exterius et sanctificetur
populus et eduxit me in atrium exte-
rius et circumduxit me per quattuor
angulos atrii et ecce atriolum
erat in angulo atrii atriola singula
per angulos atrii in quattuor
angulis atrii atriola disposita
quadraginta cubitorum per longum et triginta per

latum mensure unius quattuor erant
et paries per circuitum ambiens quattuor
atriola et culine fabricate erant
subter porticus per gyrum et dixit ad me
Hec domus culinarum in qua coquent
ministri domus domini victimas populi.

E[t] convertit me ad portam xlvii
domus et ecce aque egrediebantur
subter limen domus ad
orientem facies enim domus respici-
ebat ad orientem. Aque autem descen-
debant in latus templi dextrum ad meri-
diem altaris et eduxit me per viam
foras porte aquilonis et convertit me
ad viam foras portam exteriorem viam
que respiciebat ad orientem et ecce aque
redundantes a latere dextro cum egre-
deretur vir ad orientem qui habebat
funiculum in manu sua et mensus est
mille cubitos et traduxit me per
aquam usque ad talos rursumque mensus
est mille et traduxit me per aquam
usque ad genua rursumque mensus
est mille et perduxit me per
aquam usque ad renes et mensus est
mille torrentem quem non potui per-
transire quoniam intumuerant aque profun-
di torrentis qui non poterant transva-
dari. Et dixit ad me Certe vi-
disti fili hominis et duxit me et
convertit me ad ripam torrentis. Cum-
que me convertissem ecce in ripa
torrentis ligna multa nimis ex
utraque parte. Et dixit ad me Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sa-
buli orientalis et descendunt ad pla-
na deserti intrabunt mare et exibunt
et sanabuntur aque et omnis anima viven-
tis que serpit quocumque venerit tor-
rens vivet et erunt pisces multi
satis postquam venerint illuc aque
iste et sanabuntur et vivent omnia
ad que venit torrens iste viuens

Et stabunt super illa piscatores ab
engaddi usque ad engallim siccatio
sagenarum erit plurime species erunt
piscium eius sicut pisces maris magni
multitudinis nimie. In littoribus
autem eius et in palustribus non sana
buntur quia in salinas dabuntur et super
torrentem orietur in ripis eius ex
utraque parte omne lignum fructiferum
non defluet folium ex eo et non deficiet
fructus eius per singulos menses af
feret primitiva quia aque eius de
sanctuario egredientur et erunt fruc
tus eius in cibum et folia eius ad
medicinam. Hec dicit dominus deus
hic est terminus in quo possidebitis
terram in xii tribubus israel quia iose
ph duplicem funiculum habet. Pos
sidebitis autem eam singuli eque ut
frater suus super quam levavi manum
meam ut darem patribus vestris et cadet
terra hec vobis in possessionem. Hic est
autem terminus terre ad plagam septem
trionalem a mari magno via
bethalon venientibus sedada emath
berotha sabarim que est inter terminum
damasci et confinium emath domus
atticon que est iuxta terminos au
ran et erit terminus a mari usque ad
atrium enon terminus damasci et ab a
quilone ad aquilonem et terminus
emath plaga septentrionalis. Por
ro plaga orientalis de medio au
ran et de medio damasci et de me
dio galaath et de medio terre israel
Iordanis disterminans ad mare ori
entale metiemini plagam orienta
lem. Plaga autem australis meri
diana a thamar usque ad aquas con
tradictionis cades et torrens usque
ad mare magnum et plaga ad
meridiem australis et plaga ma
ris mare magnum a con
finio per directum donec venias e
math hec est plaga maris. Et

dividetis terram istam vobis per tribus
israel et mittetis eam in hereditatem
tem vobis et advenis qui accesse
rint ad vos qui genuerint filios in medio vestrum et
erunt vobis sicut indigene inter fili
os israel vobiscum divident posse
ssionem in medio tribuum israel. In tri
bu autem quacumque fuerit advena
ibi dabitis possessionem illi ait do
minus deus.

xlviii

Et hec nomina tribuum a fini
bus aquilonis iuxta viam
bethalon pergentibus emath
atrium enon terminus damasci ad
aquilonem iuxta emath et erit ei
a plaga orientalis mare dan
et una. A termino dan a plaga
orientali usque ad plagam ma
ris aser una. Et super terminum aser
a plaga orientali usque ad pla
gam maris neptalim una et
super terminum effraim a plaga ori
entali usque ad plagam maris
Ruben una et super terminum ru
ben a plaga orientali usque ad
plagam maris iuda una. Et su
per terminum iuda a plaga orientali
usque ad plagam maris erunt pri
mitie quas separabitis xxv milibus
latitudinis et longitudinis sin
gule partes a plaga orientali us
que ad plagam maris et erit in
medio eius primitie quas separabitis
domino longitudo xxv milibus
et latitudo x milibus. Hec autem
erunt primitie sanctuarii sacerdotum
ad aquilonem longitudinis xxv
milia et ad mare latitudinis
x milia sed et ad orientem latitu
dinis x milia et ad meridiem lon
gitudinis xxv milia et erit sanctuarium
domini in medio eius. Sacerdotibus
sanctuarium erit de filiis sadoch qui
custodierunt cerimonias meas

et non erraverunt cum errarent filii israel sicut erraverunt et levite et erunt eis primitie de primitiis terre sanctum sanctorum iuxta terminum levitarum. Sed et levitis similiter iuxta fines sacerdotum xxv milia longitudinis et latitudinis x milia. Omnis longitudo xxv milium et non vendibunt ex eo neque mutabunt nec transferentur primitie terre quia sanctificate sunt domino. v autem milia que supersunt in latitudine per xxv milia prophana erunt urbis in habitaculum et in suburbana et erit civitas in medio eius. Et hee mensure eius ad plagam septentrionalem quingenta et quatuor milia et ad plagam meridianam quingenta et quatuor milia et ad plagam orientalem quingenta et quatuor milia et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor milia. Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ccl et ad meridiem ccl et ad orientem ducenta quinquaginta et ad mare ducenta quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii x milia in orientem et x milia ad occidentem erunt sicut primitie sanctuarii et erunt fruges eius in panes his qui serviunt civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie xxv milium et per xxv milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione xxv milium primitiarum usque ad terminum orientalem sed et a mari e regione xxv milium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit et erunt primitie sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit inter terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem simeon una super terminum simeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentis ysachar una et super terminum ysachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una et super terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una et super terminum gad ad plagam austri in meridie et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades hereditas contra mare magnum. Hec est terra quam metiemini in sortem tribubus israel et hee portiones earum ait dominus deus et hii egressus civitatis a plaga septentrionali quingenta et quatuor milia mensurabis. Porte civitatis in nominibus tribuum israel porte tres a septentrione porta ruben una porta iuda una porta levi una et ad plagam orientalem quingenta et quinquaginta et quatuor milia et porte tres porta ioseph una porta beniamin una porta dan una. Ad plagam meridianam quingenta et quatuor milia metieris et porte tres porta simeonis una porta ysachar una porta ysachar una porta zabulon una. Et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor milia et

porte eorum tres porta Gad una
porta Asser una porta Neptalim
una. Per circuitum decem et octo
milia: et nomen civitatis ex illa die
Dominus ibidem.

Prologus in danielem

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt, utentes Theodocionis editione, et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt lxx interpretes easdem lingwe lineas in translatione servare; sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus est liber; sive aliud quid cause extiterit ignorans, hoc unum affirmare possum quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe Danielem maxime et Esdram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos et unam Jeremie pericopen, Iob quoque cum arabica lingwa plurimam habere societatem. Denique et ego adolescentulus post Quintiliani et Tulii lectionem ac flores rethoricos cum me in lingwe huius pistrinum reclusissem et multo labore et sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem, impegi novissime in Danielem et tanto tedio affectus sum ut desperatione subitanea omnem laborem veterem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo et illud michi crebrius in sua lingwa ingerente: Labor improbus omnia vincit, qui mihi videbar sciolus inter hebreos, cepi rursum esse discipulus chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad presentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo refero ut difficultatem vobis ostenderem Danielis, qui apud hebreos nec Susanne historiam nec ympnum trium puerorum nec Belis draconisque fabulas; quas nos quia in toto orbe dispersa sunt veru anteposito eos iugulante subiecimus, ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum Susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Affricanus apposuit: ab o r a ozie has ethimologias ano thoiti[?] nor zaizan[?] de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam hanc possumus dare ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dictum ilico perias, et a lentisco in lentem te comminuat angelus, vel non lente pereas aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem, sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum ocii fuisse tribus pueris calumpniabantur ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem dei omnia elementa provocarent. Aut quod miraculum divineque inspirationis indicium draconem interfectum offa

prius vel sacerdotio belis machinas deprehensis quam magis prudentia solerti quam prophetali spiritu essent fine perpetrata. Cum vero ad Abacuc veniret et de Iudea ad Chaldeam raptus discum prandii ferret quaerebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi corpore et in puncto minimo horae tanta terrarum spatia transvolasse. Cui quidam e nostris satis ad loquendum promptulus Ezechielem adduxisset in medium et diceret eum de Chaldea in Iudea esse translatum, derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse translatum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum virum et qui legem ab Hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. Talibus et huiusmodi argumentis apocriphas in libro ecclesiae fabulas arguebat. Super quo lectoris iudicium arbitrio derelinquo. Hoc unum admoneo non haberi Danielem apud Hebreos inter prophetas sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in legem et in prophetas et in agiographa et in quinque et in octo et in undecim libros de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum Porphirius obiciat testes sunt Methodius et Eusebius et Apollinaris qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o Paula et Eustochium fundatis pro me ad dominum preces ut quamdiu in hoc corpore vel in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis utile ecclesie dignum posteris. Presentium quippe iudicia obtrectatione non satis moveor qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio.

Liber Daniel capitulum 1

In anno tertio Ioachim regis Iude venit Nabuchodonosor rex Babilonis in Ierusalem et obsedit eam, et tradidit dominus in manu eius Ioachim regem Iude et partem vasorum domus dei et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex Asphanez praeposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula, decoros forma et eruditos in omni sapientia cautos et scientia doctos disciplina et qui possent stare in palatio regis ut doceret eos litteras et linguam Chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Daniel Misael et Azarias et imposuit eis praepositus eunuchorum nomina Danieli Baltazar Ananie Sydrach Misaeli Misac et Azarie Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius et rogavit eunuchorum praepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Danielem timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus vestros macilentiores prae ceteris adolescentibus coevis vestris condempna

bitis caput meum regi. Et dixit
Daniel ad Malassar quem constitu
erat princeps eunuchorum super Dani
elem Ananiam Misahelem et Aza
riam. Tempta nos obsecro servos tuos
diebus x et dentur nobis legumina
ad vescendum et aqua ad bibendum
et contemplare vultus nostros et vultus pu
erorum qui vescuntur cibo regio et sicut
videris sic facias cum servis tuis. Qui
cum audisset sermonem huiuscemodi temp
tavit eos diebus x. Post dies autem
x apparuerunt vultus eorum meliores et
corpulentiores prae omnibus pueris qui
vescebantur cibo regio. Porro Mala
sar tollebat cibaria et vinum potus
eorum dabatque eis legumina. Pueris
autem his dedit deus scientiam et disci
plinam in omni libro et sapientia. Danieli
autem intelligentiam omnium visionum et
somniorum. Completis itaque diebus
post quos dixerat rex ut introdu
cerentur introduxit eos praepositus eu
nuchorum in conspectu Nabuchodonosor. Cum
que eis locutus esset rex non sunt in
venti tales de universis ut Daniel A
nanias Misahel et Azarias et ste
terunt in conspectu regis et omne verbum sa
pientiae et intellectus quod sciscitatus
est ab eis rex invenit in eis decu
plum super cunctos ariolos et mag
os qui erant in universo regno eius.
Fuit autem Daniel usque ad annum pri
mum Cyri regis.

II

In anno secundo regni Nabuchodono
sor vidit Nabuchodonosor somnium et
conterritus est spiritus eius et somnium
eius fugit ab eo. Praecepit ergo rex ut
convocarentur arioli et magi et male
fici et Chaldei ut indicarent regi
somnia sua. Qui cum venissent ste
terunt coram rege. Et dixit ad eos
rex: Vidi somnium et mente confusus
ignoro quid viderim. Responderuntque
Chaldei regi syriace: Rex in sempiternum
vive. Dic somnium servis tuis et
interpretationem eius indicabimus.
Respondit rex et dixit Chaldeis: Ser
mo recessit a me. Nisi indica
veritis mihi somnium et coniecturam
eius peribitis vos et domus vestrae
publicabuntur. Si autem somnium
et coniecturam eius narraveritis prae
mia et dona et honorem multum
accipietis a me. Somnium igitur
et interpretationem eius indicate michi.
Responderunt secundo atque dixerunt: Rex
somnium dicat servis suis et inter
pretationem eius indicabimus. Respondit
rex et ait: Certe novi quia tempus
redimitis scientes quod recesserit a
me sermo. Si autem somnium non
indicaveritis mihi una est de vobis
sententia quod interpretationem quoque fallacem
et deceptione plenam composueritis ut
loquamini michi donec tempus per
transeat. Somnium itaque dicite mihi
ut sciam quod interpretationem quoque eius
veram loquamini. Respondentes ergo Chaldei
coram rege dixerunt: Non est ho
mo super terram qui sermonem tuum
possit implere, sed neque regum quisquam
grandis et potens verbum huiusce
modi sciscitatur ab omni ariolo et
mago et Chaldeo. Sermo enim quem
tu quaeris rex gravis est nec reper
ietur quisquam qui indicet illum
in conspectu regis exceptis diis quorum
non est cum hominibus conversatio. Quo
audito rex in furorem versus et
in ira magna praecepit ut perirent
omnes sapientes Babylonis. Et egres
sa sententia sapientes interficiebantur;
quaerebantur quoque Daniel et socii
eius ut perirent. Tunc Daniel re
quisivit de lege atque sententia ab Ari
och principe militiae regis qui egressus
erat ad interficiendos sapientes
Babylonis. Et interrogavit eum qui
a rege potestatem acceperat quam ob
causam tam crudelis sententia a fa
cie regis esset egressa. Cum ergo rem

indicasset danieli arioch, daniel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi. Et ingressus est domum suam, ananie et misaheli et azarie sociis suis indicavit negotium, ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto: et non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc danieli misterium per visionem nocte revelatum est, et benedixit deum celi, et locutus ait: Sit nomen domini benedictum a seculo et usque in seculum, quia sapientia et fortitudo eius sunt, et ipse mutat tempora et etates, transfert regna atque constituit. Dat sapientiam sapientibus et scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse revelat profunda et abscondita, et novit in tenebris constituta, et lux cum eo est. Tibi deus patrum meorum confiteor teque laudo, quia sapientiam et fortitudinem dedisti michi, et nunc ostendisti michi que rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec daniel ingressus ad arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes babilonis, sic ei locutus est: Sapientes babilonis ne perdas; introduc me in conspectu regis, et solutionem regi narrabo. Tunc arioch festinus introduxit danielem ad regem et dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis iuda qui solutionem regi annunciet. Respondit rex et dixit danieli, cuius nomen erat baltazar: Putasne vere potes michi indicare somnium quod vidi et interpretationem eius? Et respondens daniel coram rege et ait: Misterium quod rex interrogavit, sapientes et magi et arioli et aruspices nequeunt indicare regi. Sed est deus in celo revelans misteria, qui indicavit tibi rex nabuchodonosor que ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum et visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo quid esset futurum post hec, et qui revelat misteria ostendit tibi que ventura sunt. Michi quoque non in sapientia que est in me plus quam in cunctis viventibus sacramentum hoc revelatum est, sed ut interpretatio regi manifesta fieret et cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas, et ecce quasi statua una grandis: statua illa magna et statura sublimis stabat contra te, et intuitus eius erat terribilis. Huius statue caput ex auro optimo erat, pectus autem et brachia de argento, porro venter et femora ex ere, tibie autem ferree, pedum quedam pars erat ferrea, quedam autem fictilis. Videbas ita donec abscisus est de monte lapis sine manibus, et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus, et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, es, argentum et aurum, et redacta quasi in favillam estive aree, que rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et implevit universam terram. Hoc est somnium: interpretationem quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es, et deus celi regnum et fortitudinem et imperium et gloriam dedit tibi, et omnia in quibus habitant filii hominum et bestie agri, volucresque celi dedit in manu tua, et sub dicione tua universa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum aliud minus te argenteum, et regnum tertium aliud ereum, quod imperabit universe terre. Et regnum quartum erit velud ferrum: quomodo ferrum comminuit et domat omnia, sic comminuet et conteret hec omnia. Porro quia vidisti pedum et di

gillorum testeam partem figuli et partem
ferream regnum divisum erit quod de pla-
ntario ferri erit in eo secundum quod vid-
isti ferrum mixtum teste ex luto et teste et
digitos pedum ex parte ferreos et ex
parte fictiles ex parte regnum erit soli-
dum et ex parte contritum Quod autem
vidisti ferrum mixtum luto et teste
commiscebuntur quidem humano semine
sed non adherebunt sibi sicut ferrum
non potest misceri teste In diebus autem
regnorum illorum suscitabit deus celi
regnum quod in eternum non dissipabitur
et regnum eius alteri populo non tradetur
Comminuet autem et consumet univer-
sa regna hec et ipsum stabit in eter-
num secundum quod vidisti quod de monte ab-
scisus est lapis sine manibus et com-
minuit testam et ferrum et es et arg-
entum et aurum deus magnus ostendit
regi que ventura sunt postea et ve-
rum est sompnium et interpretatio eius
Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in fa-
ciem suam et danielem adorauit
et hostias et incensum precepit ut
sacrificarent ei loquens ergo rex ait
danieli Vere deus vester deus deorum
est et dominus regum revelans mi-
steria quoniam potuisti aperire hoc sacra-
mentum Tunc rex danielem in sub-
lime extulit et munera multa et
magna dedit ei et constituit eum
super omnes provincias babilonis prin-
cipem et prefectum et magistratum super
cunctos sapientes babilonis Dani-
el autem postulauit a rege et consti-
tuit super omnia opera provincie ba-
bilonis sidrach misach et abde-
nago ipse autem daniel erat in fori-
bus regis

III

Nabuchodonosor autem rex fecit sta-
tuam auream altitudine
cubitorum lx latitudine cu-
bitorum vi et statuit eam in campo
duram provincie babilonis Itaque
Nabuchodonosor misit ad congrega-
dos satrapas magistratus et iudices

et duces et tiranos et prefec-
tos omnes quoque principes regionum
ut convenirent ad dedicationem sta-
tue quam erexerat Nabuchodonosor
rex Tunc congregati sunt satra-
pe magistratus et iudices et du-
ces et tiranni et obtimates qui
erant in potestatibus constituti et
universi principes regionum ut con-
venirent ad dedicationem statue
quam erexerat Nabuchodonosor et
preco clamabat valenter vobis
dicitur populis tribubus et linguis
In hora qua audieritis sonitum tu-
be et fistule et cithare et sa-
mbuce et psalterii et simpho-
nie et universi generis musicorum
cadentes adorate statuam au-
ream quam constituit Nabuchodonosor
rex Si quis autem non prostratus
adorauerit eadem hora mittetur
in fornacem ignis ardentis
Post hoc igitur statim ut audierunt om-
nes populi sonitum tube fistule et sa-
mbuce et psalterii simphonie
et omnis generis musicorum cadentes
omnes populi et tribus et lingue a-
dorauerunt statuam auream quam
constituit Nabuchodonosor rex Statim-
que in ipso tempore accedentes viri cal-
dei accusauerunt iudeos dixerunt-
que regi Nabuchodonosor rex in eternum
vive Tu rex posuisti decretum
tuum ut omnis homo qui
audierit sonitum tube fistule et
cithare et sambuce et psalte-
rii et simphonie et universi ge-
neris musicorum prosternat se et a-
doret statuam auream Si quis
autem non procidens adorauerit mi-
ttetur in fornacem ignis ardentis
Sunt ergo viri iudei quos consti-
tuisti super opera regionis babilon-
iorum Sidrach misach et abde-
nago viri isti rex contempserunt
decretum tuum deos tuos non
colunt et statuam erexisti.

non adorant. Tunc Nabuchodo-
nosor in furore et in ira precepit ut ad-
ducerentur sidrach misach et abde-
nago qui confestim adducti sunt in
conspectu regis. Pronuncians quoque Nabu-
chodonosor rex ait eis. Vere sidrach
misach et abdenago deos meos
non colitis et statuam auream quam
constitui non adoratis. Nunc ergo si estis
parati quacumque hora audieritis so-
nitum tube fistule cithare sambu-
ce psalterii et simphonie omnis-
que generis musicorum prosternite vos
et adorate statuam quam feci. Quod si
non adoraveritis eadem hora mittemini
in fornacem ignis ardentis. Et quis est
deus qui eripiat vos de manu
mea. Respondentes sidrach misach
et abdenago dixerunt regi Nabu-
chodonosor. Non oportet nos de hac re
respondere tibi. Ecce enim deus no-
ster quem colimus potest eripere nos de ca-
mino ignis ardentis et de mani-
bus tuis o rex liberare. Quod si no-
luerit notum sit tibi rex quia deos
tuos non colimus et statuam au-
ream quam erexisti non adoramus.
Tunc Nabuchodonosor repletus est furore
et aspectus faciei eius immutatus est super
sidrach misach et abdenago et
precepit ut succenderetur fornax sep-
tuplum quam succendi consueverat et vi-
ris fortissimis de exercitu suo iussit ut
ligatis pedibus sidrach misach
et abdenago mitterent eos in forna-
cem ignis ardentis. Et confestim vi-
ri illi vincti cum braccis suis et
tiaris et calciamentis et vestibus mi-
ssi sunt in fornacem ignis ardentis.
Nam iussio regis urgebat: fornax autem
succensa erat nimis. Porro
viros illos qui miserant sidrach
misach et abdenago interfecit flam-
ma ignis. Viri autem hii tres id est
sidrach misach et abdenago ce-

ciderunt in medio camini ignis ar-
dentis colligati. Et ambulabant
in medio flamme laudantes deum
et benedicentes domino. Stans autem
azarias oravit sic aperiensque os
suum in medio ignis ait. Benedictus
es domine deus patrum nostrorum et lauda-
bile et gloriosum nomen tuum in secula.
Quia iustus es in omnibus que fecisti
nobis et universa opera tua vera. In-
dicia enim vera fecisti iuxta omnia
que induxisti super nos et super civi-
tatem sanctam patrum nostrorum ierusalem:
quia in veritate et in iudicio induxi-
sti omnia hec super nos et super
civitatem sanctam propter peccata nostra.
Peccavimus enim et inique egimus re-
cedentes a te et deliquimus in omni-
bus quia precepta tua non audivimus
nec observavimus nec fecimus sicut pre-
cepis nobis ut bene nobis esset. Omnia
ergo que induxisti super nos et uni-
versa que fecisti nobis vero iudicio
tuo fecisti et tradidisti nos in ma-
nibus inimicorum iniquorum et pessimorum
prevaricatorum que et regi iniusto et pe-
ssimo ultra omnem terram et nunc
non possumus aperire os confusio et
obprobrium facti sumus servis tuis et hiis
qui colunt te. Ne queso nos tradas
nos in perpetuum propter nomen tuum. Et in
diebus illis oravit daniel ad do-
minum dicens. Domine deus ne dissip-
es testamentum tuum neque auferas mi-
sericordiam tuam a nobis propter abra-
ham dilectum tuum et ysaac servum tuum
et israel sanctum tuum quibus locutus es
pollicens quod multiplicares semen eo-
rum sicut stellas celi et sicut
arenam que est in littore maris.
Quia domine imminuti sumus plus quam omnes
gentes sumusque humiles in univer-
sa terra hodie propter peccata nostra et non
est in tempore hoc princeps et dux et propheta
neque holocaustum neque sacrificium
neque oblatio neque incensum neque

locum primiciarum coram te ut possimus
invenire misericordiam tuam sed in anima
contrita et spiritu humilitatis suscipiamur
sicut in milibus holocaustum arie
tum et thaurorum et sicut in milibus a
gnorum pinguium ut fiat sacrificium
nostrum hodie in conspectu tuo ut place
at tibi quoniam non est confusio confiden
tibus in te. Et nunc sequimur te in
toto corde et timemus te et querimus
faciem tuam ne confundas nos sed
fac nobiscum iuxta mansuetudinem
tuam et secundum multitudinem misericordie tue:
erue nos in mirabilibus tuis et da
gloriam nomini tuo Domine et confundantur
omnes qui ostendunt servis tuis ma
la confundantur in omni potentia tua
et robur eorum conteratur et sciant quia
tu es dominus deus solus et gloriosus super
orbem terrarum et non cessabant eos
qui miserant eos ministri regis suc
cendere fornacem napta et stuppa
et pice malleolis et effundebatur
flamma super fornacem cubitis xlix
et erupit et incendit quos repperit
iuxta fornacem de caldeis ministros
regis qui eam incenderunt. Angelus autem
domini descendit cum azaria et sociis eius
in fornacem et excussit flammam ig
nis de fornace et fecit medium
fornacis quasi ventum roris flantem
et non tetigit eos omnino ignis neque
contristavit neque quicquam molestie
intulit. Tunc hii tres quasi ex uno
ore laudabant dominum et glorificab
ant et benedicebant deo in fornace
dicentes. Benedictus es domine deus patrum
nostrorum et laudabilis et gloriosus
et superexaltatus in secula. Et benedic
tum nomen glorie tue quod est sanctum et la
udabile et gloriosum et superexal
tatum in omnibus seculis. Benedictus es in
templo sancto glorie tue et superlaudabi
lis et gloriosus in secula. Benedictus es
in throno regni tui et superlauda
bilis et superexaltatus in secula. Be
nedictus es qui intueris abyssos

et sedes super cherubin et lau
dabilis et gloriosus et superexal
tatus in secula. Benedictus es in fir
mamento celi et laudabilis et
gloriosus in secula. Benedicite omnia
opera domini domino laudate et super
exaltate eum in secula. Benedicite
angeli domini domino laudate
et superexaltate eum in secula. Benedicite ce
li domino laudate et superexaltate eum in secula. Ben
edicite aque que super celos sunt do
mino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite
omnes virtutes domini domino laudate et superex
altate eum in secula. Benedicite sol et luna
domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite
stelle celi domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite omnis imber et ros domino laudate
et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes
spiritus dei domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite ignis et estus domino laudate et
superexaltate eum in secula. Benedicite frigus et
estus domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite gelu et frigus domino
laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite
glacies et nives domino laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite noctes et dies
domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite lux
et tenebre domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite fulgura et nubes domino
laudate et superexaltate eum in secula. Benedicat terra
domino laudet et superexaltet eum in secula. Benedicite
montes et colles laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite universa germinantia domino
laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite
fontes domino laudate et super
exaltate eum in secula. Benedicite maria
et flumina domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite cete et omnia que moventur
in aquis domino laudate et superexaltate eum in secula. Ben
edicite omnes volucres celi domino
laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes
bestie et pecora domino laudate et superexaltate eum
in secula. Benedicite filii hominum domino
laudate et superexaltate eum in secula. Benedicat israel do
mino laudet et superexaltet eum in secula. Benedicite
sacerdotes domini domino laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite servi domini domino laudate et superexaltate eum in secula.

Benedicite spiritus et animae iustorum
domino laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite
sancti et humiles corde domino laudate et su-
perexaltate eum in saecula. Benedicite (Anania) Azaria Mi-
sael domino laudate et superexaltate eum in saecula. Bene-
dicite. Quia eruit nos de inferno
et salvos nos fecit de manu
mortis et liberavit de manu ar-
dentis flammae et de medio ignis
eruit nos. Confitemini domino
quoniam bonus quoniam in saeculum misericordia eius.
Benedicite omnes religiosi domino
deo deorum laudate et confitemini
ei quia in omnia saecula misericordia eius.

Hucusque non habetur in ebreo et que posuimus de theodocionis translacione sunt edicione

Tunc Nabuchodonosor rex stupens
obstupuit. Et surrexit propere et
ait optimatibus suis: Nonne
tres viros misimus in medio ig-
nis compeditos? Qui respondentes re-
gi dixerunt: Vere rex. Respondit rex
et ait: Ecce ego video viros qua-
tuor solutos et ambulantes in
medio ignis et nihil corrup-
tionis in eis est et species quar-
ti similis filio dei. Tunc accessit rex
Nabuchodonosor ad ostium fornacis
ignis ardentis et ait: Sidrach
Misach et Abdenago servi dei
excelsi exite et ve-
nite. Statimque egressi sunt Sidra-
ch Misach et Abdenago de med-
io ignis. Et satrapae congrega-
ti et magistratus et iudices et pote-
ntes regis contemplabantur viros illos
quoniam nihil potestatis habuisset ignis
in corporibus eorum et capillus capitis
eorum non esset adustus et sarabella
eorum non fuissent immutata et o-
dor ignis non transisset per eos. Et
erumpens Nabuchodonosor ait: Benedictus
deus eorum Sidrach videlicet Misach
et Abdenago qui misit angelum
suum et eruit servos suos qui
crediderunt in eum et verbum regis immuta-
verunt et tradiderunt corpora
sua ne servirent et ne adorarent

omnem deum excepto deo suo solo.
A me ergo positum est hoc decretum ut
omnis populus tribus et lingua quae-
cumque locuta fuerit blasphemiam
contra deum Sidrach Misach et Ab-
denago dispereat et domus eius vaste-
tur; neque enim est deus alius qui ita
possit salvare. Tunc rex promovit
Sidrach Misach et Abdenago in pro-
vincia Babylonis. Nabuchodonosor rex
omnibus populis et linguis qui habitant
in universa terra pax vobis multiplicetur.
Signa et mirabilia fecit a-
pud me deus excelsus. Placuit ergo
mihi praedicare eius signa quia
magna sunt et mirabilia eius quia
fortia et regnum eius regnum sempi-
ternum et potestas eius in generationem et generationem.

iiii

Ego Nabuchodonosor quietus
eram in domo mea et florens
in palatio meo. Somnium vidi
quod perterruit me et cogitationes meae
in strato meo et visiones capitis
mei conturbaverunt me. Et per me propo-
situm est decretum ut introducerentur
in conspectu meo omnes sapientes Ba-
bylonis et ut solutionem somnii in-
dicarent mihi. Tunc ingrediebantur
arioli magi chaldaei et aruspices
et somnium narravi in conspectu eorum
et solutionem eius non indicaverunt mihi
donec collega ingressus est in
conspectu meo Daniel cui nomen Bal-
thasar secundum nomen dei mei qui habet
spiritum deorum sanctorum in semetipso et som-
nium coram eo locutus sum. Baltha-
sar princeps ariolorum quem ego scio
quod spiritum sanctorum deorum habeas in te et
omne sacramentum non est impossibile tibi
visiones somniorum meorum quas vi-
di et solutionem earum narra. Visio
capitis mei in cubili meo videbam
et ecce arbor in medio terrae et al-
titudo eius nimia et magna ar-
bor et fortis et proceritas eius tan-
gens caelum aspectus eius

erat ad fines universe terre. Folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie et in ramis eius conversabantur volucres celi et ex ea vescebatur omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stratum meum, et ecce vigil et sanctus de celo descendit et clamavit fortiter et sic ait: Succidite arborem et precidite ramos eius, excutite folia eius et dispergite fructus eius; fugiant bestie que subter eam sunt et volucres de ramis eius. Verumtamen germen radicum eius in terra sinite et alligetur vinculo ferreo et ereo in herbis que foris sunt et rore celi tingatur et cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano commutetur et cor fere detur ei et septem tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est et sermo sanctorum et petitio, donec cognoscant viventes quoniam dominatur excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit dabit illud et humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex. Tu ergo Baltazar interpretationem narra festinus, quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi. Tu autem potes quia spiritus deorum sanctorum est in te. Tunc Daniel, cuius nomen Balthazar, cepit intra semetipsum cogitare quasi una hora, et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Balthazar, somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit Balthazar et dixit: Domine mi, somnium his qui te oderunt et interpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam, cuius altitudo pertingit usque ad celum et aspectus illius in omnem terram, et rami eius pulcherrimi et fructus eius nimius et esca omnium in ea, subter eam habitantes bestie agri et in ramis eius commorantes aves celi,

Tu es rex qui magnificatus es et invaluisti et magnitudo tua crevit et pervenit usque ad celum et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum descendere de celo et dicere: Succidite arborem et dissipate illam, attamen germen radicum eius in terra dimittite et vinciatur ferro et ere in herbis foris et rore celi conspergatur et cum feris sit pabulum eius donec septem tempora commutentur super eum, hec est interpretatio sententie altissimi que pervenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et cum feris bestiisque erit habitatio tua et fenum ut bos comedes et rore celi infunderis; septem quoque tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius, id est arboris, regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quamobrem rex consilium meum tibi placeat et peccata tua elemosinis redime et iniquitates tuas misericordiis pauperum; forsitan ignoscet delictis tuis. Omnia hec venerunt super Nabuchodonosor regem. Post finem mensium duodecim in aula Babilonis deambulabat. Respondit rex et ait: Nonne hec est civitas Babilon magna quam ego edificavi in domum regni et in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei? Cum adhuc sermo esset in ore regis, vox de celo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: regnum tuum transiit a te, et ab hominibus eicient te, et cum bestiis atque feris erit habitatio tua; fenum ut bos comedes et septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum et cuicumque

voluerit det illud. Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor et ex hominibus abiectus est et fenum ut bos comedit et rore celi corpus eius infectum est donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent et ungues eius quasi ungues avium. Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad celum levavi et sensus meus redditus est mihi et altissimo benedixi et viventem in sempiternum laudavi et glorificavi, quia potestas eius potestas sempiterna et regnum eius in generationem et generationem. Et omnes habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus terre et non est qui resistat manui eius et dicat ei, quare fecisti ita? In ipso tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perveni et figura mea reversa est ad me et optimates me requisierunt et magistratus mei et in regno meo constitutus sum et magnificentia mea amplior addita est mihi. Nunc ergo ego Nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi quia omnia opera eius vera et omnes vie eius iudicia et gradientes in superbia potest humiliare.

v

Balthazar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille et unusquisque secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea que asportaverat Nabuchodonosor pater eius de templo quod fuit in Ierusalem ut biberent ex eis rex et optimates eius uxoresque eius et concubine. Tunc allata sunt vasa aurea et argentea que asportaverat de templo quod fuerat in Ierusalem. Et biberunt in eis et optimates eius uxores quoque eius et concubine eius. Et bibebant vinum et laudabant deos suos aureos et argenteos et ereos et ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie et rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc facies regis commutata est et cogitationes eius conturbabant eum et compages renum eius solvebantur et genua eius ad se invicem collidebantur. Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos Chaldeos aruspices et proloquens rex ait sapientibus Babilonis. Quicumque legerit scripturam et interpretationem eius manifestam fecerit purpura vestietur et torquem auream habebit in collo et tertius in regno meo erit. Tunc ingressi sunt omnes sapientes regis et non potuerunt scripturam legere nec interpretationem eius indicare regi. Unde rex Balthazar satis conturbatus est et vultus eius immutatus est sed et optimates eius turbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi et optimatibus eius domum convivii ingressa est et proloquens ait. Rex in eternum vive, non te turbent cogitationes tue nec facies tua immutetur. Est enim vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam et rex Nabuchodonosor pater tuus principem magorum incantatorum Chaldeorum et aruspicum constituit pater, inquam

tui o rex quia spiritus amplior
et prudentior intelligentia quoque et in
terpretatio somniorum et ostensio secre
torum ac solutio ligatorum inventa sunt
in eo hoc est in daniele cui rex im
posuit nomen Balthazar Nunc itaque
daniel vocetur et narrabit in
terpretationem Igitur introductus est da
niel coram rege Ad quem prefatus
rex ait Tu es daniel de filiis ca
ptivitatis iude quem adduxit pa
ter meus de iudea Audivi te quoniam spiritum
deorum habeas in te et scientia et intel
ligentia et sapientia ampliores in
vente sunt in te Nunc ingressi sunt
in conspectu meo sapientes magi
ut scripturam hanc legerent et inter
pretationem eius indicarent mihi et nequi
erunt sensum sermonis huius edicere
michi Porro ego audivi de te
quod possis obscura interpretari et liga
ta dissolvere Si ergo vales
hanc legere et interpretationem eius
indicare mihi purpura vestieris et
torquem auream circa collum tuum ha
bebis et tercius in regno meo princeps
eris Ad que respondens daniel ait
coram rege munera tua sint tibi
et dona domus tue alteri da scrip
turam autem legam tibi rex et inter
pretationem eius ostendam tibi O rex deus
altissimus regnum et magnifice
ciam gloriam et honorem dedit Na
buchodonosor patri tuo et propter magni
ficenciam quam dederat ei univer
si populi tribus et lingue tremebant
et metuebant eum quos volebat in
terficiebat et quos volebat exalta
bat et quos volebat humiliabat
Quando autem elevatum est cor eius et
spiritus eius confirmatus ad super

biam depositus est de solio regni
sui et gloria sua ablata est et a fi
liis hominum eiectus est sed et cor eius
cum bestiis positum est et cum onagris
erat habitatio eius fenum quoque ut bos
comedebat et rore celi corpus
eius infectum est donec cognosceret
quod potestatem haberet altissimus in re
gno hominum et quemcumque voluerit su
scitabit super illud Tu quoque filius
eius Balthazar non humiliasti
cor tuum cum scires hec omnia Sed
adversus dominatorem celi elevatus
es et vasa domus illius alla
ta sunt coram te et tu et opti
mates tui et uxores tue et con
cubine tue vinum bibistis in eis
deos quoque argenteos et aureos et
ereos et ferreos ligneosque et la
pideos qui non vident neque au
diunt neque senciunt laudasti po
rro deum qui habet flatum tuum
in manu sua et omnes vias tuas
non glorificasti Ideo ab eo missus
est articulus manus que scripsit hoc
quod exaratum est Hec autem scriptura
que digesta est Mane thechel phares
Et hec interpretatio sermonis
Mane numeravit deus regnum
tuum et consummatum est et complevit
illud Techel appensum est in sta
tera et inventum est minus habens
Phares divisum est regnum tuum
et datum est medis et persis
Tunc iubente rege daniel in
dutus est purpura et circumdata est
torques aurea collo eius et predi
catum est de eo quod haberet potestatem
tercius in regno suo Eadem nocte
interfectus est Balthazar rex chal
deus et darius medus successit

ei in regno anno lxii suo VI

Placuit Dario et constituit
super regnum satrapas cxx
ut essent toti regno suo
et super eos principes tres ex quibus
Daniel unus erat ut satrape redde-
rent illis rationem et rex non sustin-
eret aliquam molestiam. Igitur Dani-
el superabat omnes principes et sa-
trapas, quia spiritus dei amplior erat
in illo. Porro rex cogitabat con-
stituere eum super omne regnum. Unde
principes et satrape querebant ut
invenirent occasionem Danieli ex
latere regis, nullamque causam et su-
spicionem reperire potuerunt, eo quod
fidelis esset et omnis culpa et su-
spicio non inveniretur in eo. Dixe-
runt ergo viri illi: Non inveniemus
Danieli huic aliquam occasionem
nisi forte in lege dei sui. Tunc prin-
cipes et satrape subripuerunt
regi et sic locuti sunt ei: Dari rex
in eternum vive. Consilium inierunt
cuncti principes regni tui et magistra-
tus et satrape et senatores et iudi-
ces ut decretum imperatoris exeat
et edictum, ut omnis qui petierit aliquam
petitionem a quocumque homine et
deo usque ad dies xxx nisi a te rex
mittatur in lacum leonum. Nunc ita-
que rex confirma sententiam et scribe decre-
tum ut non immutetur quod statutum est
a medis et persis nec prevaricari
cuiquam liceat. Porro rex proposuit
decretum et statuit. Quod cum Daniel com-
perisset, id est constitutam legem, ingressus est
in domum suam et fenestris
apertis in cenaculo suo contra ierusalem
tribus temporibus in die flectebat genua
sua et adorabat, confitebatur quoque coram
deo suo sicut et ante consueverat facere.
Viri igitur illi curiosius inquiren-
tes invenerunt Danielem orantem et
obsecrantem deum suum, et accedentes
locuti sunt super edicto regis. Nun-
quid non constituisti ut omnis homo qui roga-
ret quemquam de diis et de hominibus usque
ad dies xxx nisi a te mitteretur in
lacum leonum? Ad quod respondens rex: Verus ser-
mo iuxta decretum medorum et persarum
quod prevaricari non licet. Tunc respon-
dentes dixerunt coram rege: Daniel
de filiis captivitatis iude non curavit
legem tuam et de edicto quod constituisti,
sed tribus temporibus per diem orat obsecratione
sua. Quod verbum cum audisset rex satis
contristatus est pro Daniele, posuit
cor suum ut liberaret eum, et usque ad
occasum solis laboravit ut erueret
eum. Viri autem illi intelligentes regem
dixerunt: Scito rex quia lex medorum est
atque persarum ut omne decretum quod consti-
tuit rex non liceat immutare. Tunc rex
precepit adduci Danielem et adduxe-
runt et miserunt eum in lacum leonum. Di-
xitque rex Danieli: Deus tuus quem
tu colis semper ipse liberabit te. Allatusque
est lapis unus et positus est super os la-
cui quem obsignavit rex anulo suo et anulo
optimatum suorum ne quid fieret contra Da-
nielem. Et abiit rex in domum suam
et dormivit incenatus cibique non
sunt allati coram eo. Insuper et somnus
recessit ab eo et obturavit dominus
ora leonum et non fuerunt molesti Da-
nieli. Et tunc primo rex diluculo con-
surgens festinus ad lacum leonum per-
rexit appropinquansque lacui Danielem
voce lacrimabili inclamavit et affa-
tus est eum: Daniel serve dei viventis,
Deus tuus cui tu servis semper putasne
valuit te liberare a leonibus? Et Da-
niel regi respondens ait: Rex in eternum
vive. Deus meus misit angelum:

suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi quia coram eo iustitia inventa est in me sed et coram te rex delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus est super eum et Danielem precepit educi de lacu. Eductusque est Daniel de lacu et nulla lesio inventa est in eo quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant Danielem et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec arriperent eos leones et omnia ossa comminuerunt. Tunc Darius rex scripsit universis populis et tribubus linguis habitantibus in universa terra. Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo tremescant et paveant deum Danielis. Ipse enim est deus vivens et eternus in secula et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in eternum. Ipse enim est salvator atque liberator faciens signa et mirabilia in celo et in terra qui liberavit Danielem de lacu leonum. Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii et Cyri.

VII

Anno primo Balthasar regis Babilonis Daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cubili suo et somnium scribens summatimque perstringens ait. Videbam in visione mea nocte et ecce quattuor venti pugnabant in magno mari et quattuor bestie grandes ascendebant de mari diverse inter se. Prima quasi leena et alas habebat quasi aquile. Aspiciebam donec avulse sunt ale eius et sublata est de terra et super pedes quasi homo stetit et cor eius datum est ei. Et ecce alia bestia similis urso in parte stetit et tres ordines dentium erant in ore eius et in dentibus eius et sic dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam et ecce alia quasi pardus et alas habebat quasi avis quattuor super se et quattuor capita erant in bestia et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione noctis et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis et dentes ferreos habebat magnos comedens atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat aliis bestiis quas videram ante eam et habebat cornua x. Considerabam cornua et ecce aliud cornu parvulum ortum est de medio eorum et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto et os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. Vestimentum eius quasi lana munda et th. nix candidum et capilli capitis eius quasi lana munda et thronus eius flamme ignis rote eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit et libri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur et vidi quoniam interfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset igni ad comburendum. Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas et tempora vite constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam in visione noctis et ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum

per venit in conspectu eius obtu-
lerunt eum et dedit ei potestatem
et honorem et regnum et omnes popu-
li tribus et lingue ipsi servient
potestas eius potestas eter-
na que non auferetur et regnum
eius non corrumpetur. Horruit spi-
ritus meus. Ego daniel territus sum
in his et visiones capitis mei
conturbaverunt me et accessi ad
unum de assistentibus et verita-
tem querebam ab eo de omnibus
his qui dixit mihi interpretationem
sermonum et edocuit me. Hee quatuor
bestie magne quatuor regna sunt que con-
surgent de terra suscipient autem
regnum sancti dei altissimi et obti-
nebunt regnum usque in seculum et
in seculum seculorum. Post volui diligen-
ter discere de bestia quarta que erat dis-
similis alie bestie ab aliis valde
omnibus et terribilis nimis ab om-
nibus dentes et ungues eius ferrei
comedebat et comminuebat et
reliqua pedibus suis concul-
cabat et de cornibus x que habebat
in capite et de alio quod ortum fu-
erat ante quem ceciderant tria cornu-
a et de cornu isto quod habebat oculos
et os loquens grandia et maius
erat ceteris. Aspiciebam et ecce ali-
ud cornu faciebat bellum ad-
versus sanctos et prevalebat eis do-
nec veniret antiquus dierum et iu-
dicium dedit sanctis et excelsis
et tempus venit et regnum obtinu-
erunt sancti. Et sic ait bestia quarta
regnum quartum erit in terra quod ma-
ius erit omnibus regnis et devora-
bit universam terram et conculcabit
et comminuet eam. Porro cornua decem
ipsius regni x reges erunt et
alius consurget post eos et ipse

potentior erit prioribus et tres
reges humiliabit et sermones con-
tra excelsum loquetur et sanctos al-
tissimi conteret et putabit quod possit
mutare tempora et leges et tradentur in manu
eius usque ad tempus et tempora et dimi-
dium temporis et iudicium sedebit ut au-
feratur potentia eius et conteratur et
dispereat usque in finem. Regnum autem
et potestas et magnitudo regni que
est super omne celum detur populo
sanctorum altissimi cuius regnum re-
gnum sempiternum est. Et omnes reges
altissimi servient ei et obedient. Huc
usque finis verbi. Ego daniel multum
cogitationibus meis conturbabar et
facies mea mutata est in me verbum
autem in corde meo conservavi. VIII

Anno tertio regni balthasar
regis visio apparuit mihi. Ego da-
niel post illud quod videram in prin-
cipio vidi in visione mea cum essem in
susis castro quod est in helam regi-
one. Vidi autem in visione esse me su-
per portam ulai et levavi oculos
meos et vidi. Et ecce aries unus
stabat ante paludem habens cornua
excelsa et unum excelsius altero at-
que succrescens. Postea vidi arietem
cornibus ventilantem contra orientem
et occidentem et contra aquilonem
et contra meridiem et omnes bestie non
poterant resistere ei neque liberari de
manibus eius. Fecitque secundum volunta-
tem suam et magnificatus est et ego
intelligebam. Ecce autem hircus capra-
rum veniebat ab occidente super faciem
totius terre et non tangebat terram. Po-
rro hircus habebat unum cornu insi-
gne inter oculos suos et venit usque
ad arietem illum cornutum quem vide-
ram stantem ante portam et cu-
currit ad eum in impetu fortitudinis
sue. Cumque appropinquasset prope arietem
efferatus est in eum et percussit

arietem et comminuit duo cornua
eius et non poterat aries resistere ei:
Cumque misisset in terram conculcavit
eum et nemo quibat liberare arie-
tem de manu eius. Hircus autem capra-
rum magnus factus est nimis. Cumque
crevisset, fractum est cornu magnum:
et orta sunt quatuor cornua subter
illud per quatuor ventos celi. De u-
no autem ex eis egressum est cornu
unum modicum. Et factum est grande contra
meridiem et contra orientem et con-
tra fortitudinem dei et magnificatum est
usque ad fortitudinem celi et deiecit
de fortitudine et de stellis et concul-
cavit eos et usque ad principem for-
titudinis magnificatum est et ab eo
tulit iuge sacrificium et deiecit lo-
cum sanctificationis eius. Robur autem da-
tum est ei contra iuge sacrificium propter
peccata et prosternetur veritas in terra:
et faciet et prosperabitur. Et audivi unum
de sanctis loquentem, et dixit unus sanctus
alteri nescio cui loquenti usquequo visio et
iuge sacrificium propter peccata et peccatum de-
solationis que facta est et sanctuarium et
fortitudo conculcabitur. Et dixit ei usque
ad vesperam et mane dies duo milia
et trecenti et mundabitur sanctuarium. Factum
est autem cum viderem ego Daniel visionem
et quererem intelligentiam, ecce
stetit in conspectu meo quasi species viri. Et
audivi vocem viri inter Ulai et cla-
mavit et ait: Gabriel, fac intel-
ligere istum visionem. Et venit et stetit
iuxta me ubi ego stabam. Cumque
venisset pavens corrui in faciem me-
am, et ait ad me: Intellige fili ho-
minis quoniam in tempore finis implebitur
visio. Cumque loqueretur ad me collapsus
sum pronus in terram et tetigit me et
statuit me in gradu meo. Dixitque
michi: ego ostendam que futura

sunt in novissimo maledictionis
quoniam habet finem suum tempus. Et aries
quem vidisti habere cornua rex Me-
dorum est atque Persarum. Porro hir-
cus caprarum rex Grecorum est, et cor-
nu grande quod erat inter oculos eius
ipse est rex primus. Quod autem fracto illo sur-
rexerunt quatuor pro eo, quatuor reges
de gente eius surgent sed non in
fortitudine eius. Et post tempus regni
eorum cum creverint iniquitates
eorum, consurget rex impudens inpru-
dentibus facie et intelligens propositiones,
et roborabitur fortitudo eius
sed non in viribus suis et supra
quam credi potest universa vastabit
et prosperabitur et faciet. Et in-
terficiet robustos et populum sanctorum
secundum voluntatem suam et dirigetur
dolus in manu eius, et cor suum
magnificabit et in copia rerum omnium
occidet plurimos et contra princi-
pem principum consurget et sine
manu conteretur. Et visio eius
mane et vespere dicta est vera est.
Tu ergo visionem signa quia post mul-
tos dies. Et ego Daniel langui
et egrotavi per dies plurimos.
Cumque surrexissem faciebam opera
regis et stupebam ad visionem
et non erat qui interpretaretur.

ix

Anno primo Darii filii Assue-
ri de semine Medorum qui impe-
ravit super regnum Caldeorum,
anno uno regni eius, ego Da-
niel intellexi in libris numerum
annorum de quo factus est sermo domini
ad Ieremiam prophetam ut complerentur
desolationes Ierusalem anni lxx. Et
posui faciem meam ad dominum deum
meum rogare et deprecari in ieiu-
niis et sacco et cinere. Et oravi do-
minum meum et confessus sum

et dixi Obsecro domine deus
magne et terribilis custodiens pac-
tum et misericordiam diligentibus te et cu-
stodientibus mandata tua. Pec-
cavimus iniquitatem fecimus impie
egimus et recessimus et declinavi-
mus a mandatis tuis et iudiciis non
obedivimus servis tuis prophetis qui
locuti sunt in nomine tuo regibus
nostris et principibus nostris et patri-
bus nostris omnique populo terre tibi
domine iusticia nobis autem confu-
sio faciei sicut est hodie viro
iuda et habitatoribus ierusalem et omni
populo terre israel et hiis qui prope sunt in
universis terris et hiis qui procul sunt
ad quas eiecisti eos propter iniquitates
eorum in quibus peccaverunt in te domine
nobis confusio faciei et regibus nostris
et principibus nostris et patribus nostris
qui peccaverunt tibi autem domino deo
nostro misericordia et propiciatio et recessimus
a te et non audivimus vocem domini
dei nostri ut ambularemus in lege
eius quam posuit nobis per servos
suos prophetas dominus deus noster
et omnis israel prevaricati sunt legem
tuam et declinaverunt ut audirent
vocem et stillavit super eos ma-
ledictio et detestatio que scripta est
in lege moysi servi dei quia pec-
cavimus ei et statuit sermones
suos quos locutus est super nos
et principes nostros qui iudicaverunt nos
ut induceret super nos magnum
malum quale nunquam fuit sub omni
celo secundum quod factum est in ierusalem sicut
scriptum est in lege moysi omne ma-
lum hoc venit super nos et non
rogavimus faciem tuam domine deus
noster ut reverteremur ab iniquitatibus
nostris et cogitaremus veritatem
tuam et vigilavit dominus super

malicia et adduxit eam super
nos Iustus dominus in omnibus operibus
suis que fecit non enim audivimus vo-
cem eius Et nunc domine deus noster
qui eduxisti populum tuum de terra egyp-
ti in manu forti et fecisti tibi nomen
secundum diem hanc peccavimus et iniquita-
tem fecimus domine in omnem iustici-
am tuam avertatur obsecro ira tua et
furor tuus a civitate tua ierusalem et
a monte sancto tuo propter peccata nostra et
iniquitates patrum nostrorum ierusalem et po-
pulus tuus in obprobrium sunt omnibus per
circuitum Nunc autem deus exaudi oratio-
nem servi tui et preces eius et ostende faciem
tuam super sanctuarium tuum quod desertum
est propter temetipsum inclina deus meus au-
rem tuam et audi aperi oculos tuos
et vide desolationem nostram et civitatem
super quam invocatum est nomen tuum
neque enim in iustificationibus nostris pro-
sternimus preces ante faciem tuam
sed in miserationibus tuis multis Ex-
audi domine placare domine atten-
de domine et fac ne moreris propter
temetipsum deus meus quia nomen tuum
invocatum est super civitatem et super
populum tuum Cumque adhuc loquerer et
orarem et confiterer peccata mea
et peccata populi mei israel et prosternerem
preces meas in conspectu dei mei pro
monte sancto dei mei adhuc me loquente
me in oratione mea ecce vir gabriel
quem videram in visione in principio
cito volans tetigit me in tempore
sacrificii vespertini et docuit me et
locutus est mihi Dixitque daniel
nunc ergo egressus sum ut docerem
te et intelligeres ab exordio precum
tuarum egressus est sermo Ego autem
veni ut indicarem tibi quia vir
desideriorum es Tu ergo animadverte s-
ermonem et intellige visionem Septua-
ginta ebdomade abbreviate sunt super populum

tuā et super urbem sanctam tuā
ut consummetur prevaricatio et finem
accipiat peccatum et deleatur iniqui
tas et adducatur iusticia sempiter
na et impleatur visio et prophetia:
et ungatur sanctus sanctorum Scito ergo et
animadverte ab exitu sermonis ut ite
rum edificetur iherusalem usque ad xpm
ducem ebdomade vii et ebdo
made lxii erunt et rursum edifi
cabitur platea et muri in an
gustia temporum et post ebdomadas lxii
occidetur xpus et non erit eius populus
qui eum negaturus est et civitatem
et sanctuarium dissipabit populus cum
duce venturo et finis eius vasti
tas et post finem belli statuta deso
latio Confirmabit autem pactum
multis ebdomada una et in dimi
dio ebdomade deficiet hostia et
sacrificium in templo erit abhominatio:
desolationis et usque ad consummationem
et finem perseverabit desolatio x

Anno tercio Regis Cyri regis per
sarum verbum revelatum est Dani
eli cognomento Baltazar verum
et fortitudo magna intellexit que
sermonem intelligentia enim opus est
in visione in diebus illis Ego da
niel lugebam trium ebdomadarum
diebus panem desiderabilem
non comedi et caro et vinum non
introierunt in os meum sed neque un
guento unctus sum donec implerentur
trium ebdomadarum dies Die autem
xxiiii mensis primi iuxta flumen
magnum qui est tigris et levavi
oculos meos et vidi et ecce vir unus
vestitus lineis et renes eius accincti
auro obrizo et corpus eius quasi criso
litus et facies eius quasi species fulgo
ris et oculi eius ut lampas ardens
et brachia eius et que deorsum
usque ad pedes quasi species eris cande

ntis et vox sermonum eius ut vox multitu
dinis Vidi autem ego daniel vi
sionem solus Porro viri qui erant
mecum non viderunt sed terror nimius
irruit super eos et fugerunt in
absconditum Ego autem relictus
solus vidi hanc visionem gran
dem et non remansit in me forti
tudo sed et species mea immutata
est in me et emarcui nec habui
quicquam virium Et audivi vocem
sermonum eius et audiens iacebam
consternatus super faciem meam
vultusque meus herebat terre et
ecce manus tetigit me
et erexit me super genua mea
et super articulos manuum mearum
Et dixit ad me Daniel vir
desideriorum intellige verba que ego
loquor ad te et sta in gradu
tuo nunc enim ego missus sum ad
te Cumque dixisset michi sermonem
istum steti tremens et ait ad me
Noli metuere daniel quia ex die pri
mo quo posuisti cor tuum ad intelli
gendum ut te affligeres in conspectu
dei tui exaudita sunt verba tua et
ego veni propter sermones tuos Prin
ceps autem regni persarum restitit michi
xxi diebus et ecce michael unus
de principibus primis venit in
adiutorium meum et ego rema
nsi ibi iuxta regem persarum Veni
autem ut docerem te que ventura sunt
populo tuo in novissimis diebus
quoniam adhuc visio in dies prolongatur
Cumque loqueretur michi huiuscemodi
verba deieci vultum meum ad terram et
tacui et ecce similitudo hominis te
tigit labia mea et aperiens os
meum locutus sum Et dixi ad

eum qui stabat contra me do-
mine mi in visione tua dissolu-
te sunt compages mee et nichil in
me remansit virium et quomodo servus
loqui poterit domini mei cum domino
meo / et nichil in me remansit
virium sed et halitus meus intercl-
ditur. Rursum ergo tetigit me
quasi visio hominis et confortavit
me et dixit Noli timere vir de-
sideriorum pax tibi Confortare
et esto robustus Cumque loqueretur
michi invalui et dixi / loquere
domine mi quia confortasti me
Numquid scis quare venerim ad te
et nunc revertar ut prelier adversus
principem persarum Cum ego egrederer
appropinquavit princeps grecorum
Verumtamen annunciabo tibi quod expressum
est in scriptura veritatis et nemo est
adiutor meus in omnibus his nisi
michael princeps vester XI

Ego autem ab anno primo darii
medi stabam ut conforta-
retur regnum eius et robo-
raretur Et nunc veritatem annun-
ciabo tibi Ecce adhuc tres re-
ges stabunt in perside et quartus
ditabitur opibus nimiis super
omnes / et cum invaluerit divitiis
suis concitabit omnes adversus re-
gnum grecie Consurget vero rex
fortis et dominabitur potestate multa
et faciet quod placuerit ei / et cum
steterit conteretur regnum eius et di-
videtur in quatuor ventos celi / sed
non in posteros eius neque secundum po-
tenciam illius qua dominatus est / lacera-
bitur enim regnum eius etiam in ex-
ternos exceptis his Et confortabi-
tur rex austri et de principibus eius
prevalebit super eum et dominabitur
dicione multa dominatio eius

Et post finem illorum annorum federabuntur
quia filius regis austri veniet ad re-
gem aquilonis facere amiciciam et non
obtinebit fortitudinem brachii / nec
stabit semen eius et tradetur ipsa et
qui adduxerunt eam adolescentes
eius et qui confortabant eam in tempori-
bus et stabit de germine radicum
eius plantatio et veniet cum exercitu
et ingredietur provinciam regis aqui-
lonis et abutetur eis et obtinebit in-
super et deos eorum et sculptilia va-
sa quoque preciosa argenti et auri captiva
ducet in egiptum Ipse prevalebit ad-
versus regem aquilonis et intrabit re-
gnum austri rex et revertetur in terram
suam et concitabuntur et congregabunt filii autem
eius multitudinem provocabuntur et congre-
gabunt multitudinem exercituum plurium
morum et veniet properans et inundans
revertetur et concitabitur et congredietur
cum robore eius / et provocatus rex austri
egredietur et pugnabit adversus re-
gem aquilonis et preparabit multi-
tudinem nimiam et dabitur multitudo
in manu eius et capiet multitudinem
et exaltabitur cor eius et deici-
et multa milia Sed non prevalebit.
Convertetur enim rex aquilonis
et preparabit multitudinem multo maiorem
quam prius et in fine temporum annorum que
veniet properans cum exercitu magno
et opibus nimiis et in temporibus illis
multi consurgent adversus regem au-
stri et filii quoque prevaricatorum populi
tui extollet visionem ut impleant et
corruent et veniet rex aquilonis et por-
tabit aggerem et capiet urbes mu-
nitissimas et brachia austri non susti-
nebit et consurgent electi eius ad
resistendum et non erit fortitudo et
veniens faciet super eum iuxta placitum

sum et non erit qui stet contra
faciem eius et stabit in terra in-
clita et consumetur in manu eius et po-
net faciem ut veniat ad tenen-
dum universum regnum eius et recta fa-
ciet cum eo et filiam feminarum dabit
illi ut evertat illud et non stabit nec
illius erit et convertet faciem suam
ad insulas et capiet multas et
cessare faciet principem opprobrii
sui et opprobrium eius convertetur in eum
et convertet faciem suam ad imperium
terre sue et impinget et corruet
et non invenietur et stabit in loco
eius vilissimus et indignus de-
core regio et paucis diebus con-
teretur et non in furore nec in pre-
lio et stabit in loco eius despectus
et non tribuetur ei honor regius et
veniet clam et obtinebit regnum
in fraudulencia et brachia pug-
nantis expugnabuntur a facie
eius et conterentur insuper dux fe-
deris et post amicicias cum eo faciet
dolum et ascendet et superabit
in modico populo abundantes ur-
bes ingredietur et faciet que non
fecerunt patres eius et patres pa-
trum eius et rapinam et predam et
divicias eorum dissipabit contra
firmissimas cogitaciones in-
ibit sibi consilium et hoc usque ad
tempus et concitabitur fortitudo
eius et cor eius adversus regem au-
stri in exercitu magno et rex au-
stri provocabitur ad bellum mul-
tis auxiliis et fortibus nimis et
non stabunt quia inibunt adversus
eum consilia et comedentes panem
cum eo conterent illum exercitusque eius
opprimetur et cadent interfecti eius
plurimi duorum quoque regum cor

erit ut male faciant et ad mensam
unam mendacium loquentur et non
proficient quia adhuc finis in ali-
ud tempus erit et revertetur in terram
suam cum opibus suis multis et
cor eius adversus testamentum sanctum
et faciet et revertetur in terram suam
Statuto tempore revertetur et veniet ad
austrum et non erit priori simile novis-
simum et venient super eum trieres
et romani et percucietur et revertetur
et cogitabit adversus eos qui de-
reliquerunt testamentum sanctuarii et
brachia ex eo stabunt et polluent
sanctuarium fortitudinis et auferent
iuge sacrificium et dabunt abho-
minacionem in desolacionem et impii
testamenti simulabunt fraudulenter
populus sciens deum suum obtinebit
et faciet Et docti in populo docebunt
plurimos et ruent in gladio et
flamma et in captivitate et in ra-
pinam dierum Cumque corruerint
sublevabuntur auxilio parvulo et ap-
plicabuntur eis plurimi fraudulenter
usque ad tempus prefinitum quia adhuc
aliud tempus erit et faciet rex iuxta
voluntatem suam et elevabitur
et magnificabitur adversus omnem
deum et adversus deum deorum loque-
tur magnifica et dirigetur
Donec compleatur iracundia perpetra-
ta quippe est diffinicio et deum
patrum suorum non reputabit et erit
in concupiscenciis feminarum nec curabit
quemquam deum curabit quia adversum
universa consurget Deum autem mo-
azim in loco suo venerabitur et
deum quem ignoraverunt patres eius
colet auro et argento et lapide
precioso rebusque preciosis et faciet ut
muniat moazim cum deo alieno
quem cognovit multiplicabit

gloriam et dabit eis potestatem
in multis et terram dividet gra
tuito et in tempore praefinito praeliabitur
adversus eum rex austri et quasi tem
pestas veniet contra eum rex aqui
lonis in curribus et equitibus et
in classe magna et ingredietur
terras et conteret et pertransiet et intro
ibit in terram gloriosam et multae cor
ruent hae autem solae salvabuntur
de manu eius Edom et Moab et
principium filiorum Ammon et mittet
manum suam in terras multas illas
et terra illa Aegypti non effugiet et
dominabitur thesaurorum auri et argen
ti et in omnibus pretiosis Aegypti et per
Libyam quoque et Aethiopiam transibit et
fama turbabit eum ab oriente et
aquilone et veniet in multitudine
magna et conteret et interficiet plu
rimos et figet tabernaculum suum
Apheduno inter maria super montem
inclitum et sanctum et veniet usque
ad summitatem eius et nemo auxi
liabitur illi. XII

In tempore autem illo consurget Micha
el princeps magnus qui stat
pro filiis populi tui et veniet
tempus quale non fuit ab eo
ex quo gentes esse coeperunt usque
ad tempus illud. Et in tempore illo sal
vabitur populus tuus omnis qui in
ventus fuerit scriptus in libro vitae.
et multi de his qui dormiunt in
terrae pulvere evigilabunt alii
in vitam aeternam et alii in opprobri
um ut videant semper. qui autem docti fue
rint fulgebunt quasi splendor fir
mamenti et qui ad iustitiam eru
diunt multos quasi stellae in perpetuas
aeternitates. Tu autem Daniel claude ser
mones et signa librum usque
tempus statutum plurimi pertransibunt
et multiplex erit scientia. Et vidi ego

Daniel et ecce quasi alii duo stabant
unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex
altera parte fluminis stabat. Et dixi
viro qui indutus erat lineis qui sta
bat super aquas fluminis usquequo fi
nis horum mirabilium? Et audivi virum
qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum elevasset
dexteram et sinistram suam
in caelum et iurasset per viventem in aeternum
quia in tempus et tempora et dimidium temporis et
cum completa fuerit dispersio manus populi sancti
complebuntur universa haec. Et ego au
divi et non intellexi. Et dixi domine
mi quid erit post haec? Et ait vade Da
niel quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus praefinitum. Eli
gentur et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur multi et impie agent im
pii neque intellegent omnes impii.
Porro docti intellegent. Et a tempore cum
ablatum fuerit iuge sacrificium et posi
ta fuerit abominatio in desolationem
dies mille ducenti nonaginta. Beatus
qui expectat et pervenit usque ad
dies mille trecentos triginta quinque.
Tu autem vade ad praefinitum et requi
esces et stabis in sorte tua in fine dierum.

Hucusque Danielem legimus in hebraeo
volumine. cetera quae sequuntur usque ad
finem libri de Theodotionis editione translata sunt.

Erat vir in Babylone et nomen XIII
eius Ioachim et accepit uxorem nomine
Susannam filiam Helciae pulchram
nimis et timentem Deum. parentes
autem illius cum essent iusti erudierunt
filiam suam secundum legem Mosi. Erat
autem Ioachim dives valde. Et erat
ei pomarium vicinum domui suae et ad
ipsum confluebant Iudaei eo quod esset honora
bilior omnium. Et constituti sunt duo
senes iudices in anno illo de quibus
locutus est Dominus quia egressa est
iniquitas de Babylone a senioribus
iudicibus qui videbantur regere

populum. Isti frequentabant domum Joachim et veniebat ad eos quicumque habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem ingrediebatur Zuzana et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant eam senes cottidie ingredientem et deambulantem et exarserunt in concupiscentia eius et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ne viderent celum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant autem ambo vulnerati amore eius nec indicaverunt sibi invicem dolorem suum. Erubescebant enim sibi indicare concupiscentiam suam volentes concumbere cum ea. Et observabant cottidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent venerunt in unum et sciscitantes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum. Ingressa est aliquando sicut heri et nudiustertius cum duabus solis puellis voluitque lavari in pomerio. Estus quippe erat et non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos contemplantes eam. Dixit ergo puellis: Afferte michi oleum arborum et smigmata et hostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut preceperat clauseruntque hostia pomerii. Et egresse sunt per posticum ut afferrent que iusserat nesciebantque quia senes intus essent absconditos. Cum autem egresse essent puelle surrexerunt duo senes et cucurrerunt ad eam et dixerunt: Ecce hostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt et in concupiscentia tui sumus quam ob rem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit quoque Zuzanna et ait: Angustie sunt michi undique. Si enim hoc egero mors michi est; si autem non egero non effugiam manus vestras. Sed melius est michi absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu domini. Et exclamavit voce magna Zuzana. Exclamaverunt autem et duo senes adversus eam et cucurrit alter unus et aperuit hostia pomerii. Cum autem audissent clamorem in pomerio irruerunt per posticum famuli domus ut viderent quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt erubuerunt servi vehementer quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Zuzana. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad virum eius Joachim venerunt et duo presbiteri plena iniqua cogitatione adversus Zuzanam ut interficerent eam. Et dixerunt coram omni populo: Mittite ad Zuzannam filiam Elchie uxorem Joachim. Et statim miserunt et venit cum parentibus et filiis et universis cognatis suis. Porro Zuzana erat delicata nimis et pulchra specie. At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur. Erat autem cooperta ut sic saciarentur decore eius. Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo presbiteri in medio populi posuerunt manus suas super caput eius. Que flens suspexit in celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt presbiteri: Cum ambularemus in pomerio soli ingressa est hec cum duabus puellis et clauserunt hostia pomerii et dimisit puellas. Venitque ad eam adolescens qui erat

absconditus et aufugit. Cum ea-
pacio nos cum essemus in angulo
pomerii videntes iniquitatem cucurri-
mus ad eos et vidimus pariter commi-
sceri et illum quidem nequivimus compre-
hendere quia fortior nobis erat et apertis
hostiis exilijt. Hanc autem cum compre-
hendissemus interrogavimus quis esset
quem adolescens, et noluit nobis in-
dicare. Huius rei testes sumus. Cre-
didit eis omnis multitudo quasi
senioribus populi et iudicibus et con-
dempnaverunt eam ad mortem. Ex-
clamavit autem voce magna su-
sanna, et dixit Domine deus eterne
qui absconditorum es cognitor, qui
nosti omnia antequam fiant. Tu scis
quoniam falsum adversum me tulerunt
testimonium. Et ecce morior cum nil
horum fecerim que isti malitiose com-
posuerunt adversum me. Exaudivit
dominus vocem eius. Cumque duceretur
ad mortem, suscitavit dominus spiritum
pueri iunioris nomine Daniel. Et
exclamavit voce magna: Mundus
ego sum a sanguine huius. Et con-
versus omnis populus ad eum dixit:
Quis est iste sermo quem tu locu-
tus es? Qui cum staret in medio eorum
dixit: Sic fatui filii israel non iudi-
cantes neque quod est verum cognoscen-
tes condempnastis filiam israel. Rever-
timini ad iudicium quia falsum testimonium
locuti sunt adversus eam. Reversus
est ergo populus cum festinatione. Et
dixerunt ei senes: Veni et sede in
medio nostrum et indica nobis
quia dominus dedit tibi honorem
senectutis. Et dixit ad eos Da-
niel: Separate illos ab invicem
procul et diiudicabo eos. Cum
ergo divisi essent alter ab altero vo-
cavit unum de eis, et dixit ad eum:
Inveterate dierum malorum, nunc
venerunt peccata tua que operabaris
prius iudicans iudicia iniusta, in-
nocentes opprimens et dimittens
noxios, dicente domino: Innocentem
et iustum non interficies. Nunc autem si vi-
disti eam dic sub qua arbore videris
eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub scino.
Dixit autem Daniel: Recte mentitus es
in caput tuum. Ecce enim angelus
domini accepta sententia ab eo scindet
te medium. Et amoto eo iussit
venire alium. Et dixit ei: Semen cha-
naan et non iuda, species decepit te
et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic facie-
batis filiabus israel, et ille timentes
loquebantur vobiscum, sed non filia iuda
sustinuit iniquitatem vestram. Nunc
ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis
eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub
prino. Dixit autem Daniel ei: Recte
mentitus es et tu in caput tuum. Manet
enim angelus domini habens gladium
ut secet te per medium et interficiat
vos. Exclamavit itaque omnis po-
pulus voce magna et benedixerunt
deum qui salvat sperantes in se.
Et surrexerunt adversus duos pres-
biteros, convicerat enim eos Daniel
ex ore suo falsum dixisse testimo-
nium, et fecerunt eis sicut male egerant
adversus proximum ut facerent secundum legem
moysi et interfecerunt eos et salvatus
est sanguis innoxius in die illo.
Helchias autem et uxor eius lau-
daverunt deum in die illa pro filia sua
susanna cum Joachim marito eius
et cognatis eius omnibus quia non
est inventa in ea res turpis. Dani-
el autem factus est magnus in conspectu
populi a die illo. Et rex astiages ap-
positus est ad patres suos. Et suscepit
Cirus persa regnum eius.
Erat autem Daniel conviva regis

regis et honoratus super omnes amicos eius.

XIIII

Erat quoque ydolum nomine Bel apud Babilonios et impendebantur in eo per singulos dies simile artabe xii et oves xl vini quoque amphore vi. Rex quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare eum. Porro Daniel adorabat deum suum. Dixitque ei rex quare non adoras Bel? Qui respondens ait illi: Non adoro ydola manu facta sed viventem deum qui creavit celum et terram et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex: Non tibi videtur Bel esse deus vivens? an non vides quanta comedit et bibat cotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres rex; iste est intrinsecus luteus et forinsecus ereus nec comedit aliquid. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et ait eis: Nisi dixeritis michi quis est qui comedit impensas has moriemini. Si autem ostenderitis quod Bel comedit morietur Daniel. Et dixit Daniel: Fiat rex iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel lxx exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Belis. Et dixerunt sacerdotes Belis: Ecce nos egredimur foras et tu rex appone escas et vinum misce et claude hostium et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi inveneris omnia comesta a Bel morte moriemur vel Daniel qui mentitus est adversus nos. Contempnebant enim quia fecerant sub mensa introitum absconditum et per illud ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est autem postquam egressi sunt illi rex posuit cibos ante Bel. Precepit quoque Daniel pueris suis et attulerunt cinerem et per totum templum cribravit coram rege et egressi clauserunt hostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam et uxores et filii eorum et comederunt et biberunt omnia. Surrexit autem rex primo diluculo et Daniel cum eo. Et ait rex: Salvane sunt signacula Daniel? Qui respondit: Salva sunt rex. Statimque cum aperuisset hostium et intuitus est rex mensam. Et exclamavit voce magna: Magnus es Bel non est dolus apud te dolus quisquam. Et risit Daniel et tenuit regem ne ingrederetur intra et dixit: Ecce pavimentum animadverte cuius sint vestigia hec. Et dixit rex: Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes et uxores et filios eorum et ostenderunt ei abscondita hostiola per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex et tradidit Bel in potestatem Danielis qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in isto loco et colebant eum Babilonii. Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit deus vivens; adora ergo eum. Dixitque Daniel: Dominum deum meum adoro quia ipse est deus vivens. Iste non est deus vivens. Tu autem rex da michi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter fe-

et q massam et dedit in os draconis et disruptus draco. Et dixit daniel. Ecce quem colebatis. Quod cum audissent babilonii indignati sunt vehementer et congregati sunt adversus regem. Et dixerunt. Iudeus factus est rex. bel destruxit draconem interfecit sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem. Trade nobis danielem qui bel destruxit et draconem interfecit. alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit igitur rex quod irruerent in eum vehementer et necessitate compulsus tradidit eis danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum et erat ibi sex diebus. Porro in lacu erant leones vii et dabantur eis cottidie duo corpora et due oves et tunc non sunt date eis ut devorarent danielem. Erat autem abacuk propheta in iudea et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuk. Fer prandium quod habes danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuk. Domine babilonem non vidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in vertice eius et portavit eum capillo capitis sui et posuit eum in babilone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit abacuk dicens. Daniel famule dei tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait daniel. Domine deus. Recordatus es mei domine deus et non dereliquisti diligentes te. Surgensque daniel comedit. Porro angelus domini confestim restituit abacuk in locum suum. Venit igitur rex die vii ut lugeret danielem. Et venit ad lacum et introspexit. Et ecce daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit rex voce magna dicens. Magnus es domine deus danielis. Et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo. Tunc rex ait. Paveant omnes habitatores in universa terra deum danielis. Quia ipse est liberator danielis et salvator faciens signa et mirabilia in celo et in terra. qui liberavit danielem de lacu leonum.

Incipit prefacio in xii prophetas.

Non idem est ordo duodecim prophetarum apud hebreos qui et apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur hic et nos dispositi sunt. Ozee commaticus est et quasi per sententias loquens. Iohel planus est in principiis obscurior in fine et usque ad malachiam habent singuli proprietates suas que hebrei decem stilum legis quod doctores hebrei autumant et quod longum est nunc de omnibus dicere hoc breviter vos o paula et eustochium ad monitas. sic volo unum esse librum duodecim prophetarum et Ozee sincronon Ysaie malachiam vero aggei et zacharie fuisse temporibus. Et quibus autem tempus non prefertur in titulo sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hii qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

Prologus

Temporibus ozie et ioathan achas et ezechie regum iuda

Ieroboam filij Ioas regis isrl Oz-
ee filius Beeri ad prophetandum dicit
dam spiritu sancto repletus est de me-
moratis itaque primo regnum iuda A-
chas rex iuda et Ieroboam rex isrl
dum declinguerent ut historie re-
gum et paralipomenon indicant · cum isrl
ydolatrie crimine sine impio ac
potestate sua et ad mittere coege-
runt propheta quod deus ad ozee locutus est
dicens Accipe tibi uxorem forni-
cariam sine fornicacionum et fac fi-
lios fornicacionis · fornicariam
itaque non elocacione corporis mere-
tricem sed gentilem deum ignor-
antem appellat que dei sui ce-
latis amore contempta simulacrorum se
subiceat desiderijs sed cum dei precep-
ta in hac re propheta paruisset con-
ceptum vocat filium Isrl precipit
nominare deo pollicente post bre-
vis Isrl sanguinem domino Ieu
vindicare cum promissionis hec
causa est Ieu pelizeum prophetam in
regem in uncto in vnctio ad de-
scendum sanguinem Naboth ciuis :
Isrl qui tunc tribus metropolis
erat quem Iezabel achab regi isrl
uxor interimerat sicut regum hi-
storia exprimit hijs ad quiritur in-
dum preceptum vindicandi sanguinis
ea in omnem memorati domus de se-
misset hic pacto dum demum mi-
sse inveniebat cum pronepote Iebo-
am que lectione comprehensum est
diximus sine ea imitate ac cont-
ra precepta et religionem cum ipso isrl
agente sanguinis Naboth qui in
loco hic Iesrahel fuerat effusus in
domo Ieu prius memorati Ieroboe
post pena redundabitque significatur
hic factum est ut in ea dei in ipso
isrl per denunciacionem prophete per fessum

dictum videtur domini autem iuda
ima in lectione comprehensa obhoc
permissa est quod ezechias rex iuda
filius achab sublatis idolis que
tam pater eius quam ceteri reges con-
secrauerant templum dei purgasse et
purificasse monstratur Prolog

Regule sunt hec quibus sig-
nificacionibus nominum ad quas
tribus prophetas sermo domini
dirigatur . Osee usque ad vltimum
terciorum propheta sub hijs nominibus
designatur effraym samaria isrl
Ioseph Iesrahel betel et Betha-
uen et in domum Iacob . Cum autem
ad duas loquitur tribus · sub hijs
sermo profertur . i . iuda ihrlm Beni-
amin domus dauid et interdum Iacob
aliquociens autem isrl ad totas xii
tribus refertur duplex est apud he-
breos sermo de hijs minoribus prophetis
qui in capite sunt prenotati . pleri-
que enim dicunt . ut ab esdra scriptum
omnibus prophetis sic sunt titulatum
ut scripto vnius cuiusque nomine propheta
cuius sit scriptus nesciatur . Ipse autem
Esdras qui vltimus prophetarum ma-
lachias nomine scribitur alij vero dicunt
quod ab ipsis prophetis scriptum ut ceteri effra-
ym sunt conscripta Ozee crebro no-
minat effraym samariam Ioseph
Iesrahel et vxorem fornicacionum
et fornicacionis filios et adulteram
cubiculo clausam multi multo
tempore sedere viduam et sub uesto lugu-
bri viri ad se reditum prestolari

Verbum domini capitulum primum
quod factum est ad ozee filium
Beeri In diebus ozie ioa-
thym achab ezechie regum iuda et
in diebus Ieroboam filij Ioas regis

verbi Israel. Principium loquendi domini in Osee. Et dixit dominus ad Osee: Vade sume tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios fornicationum quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit Gomer filiam Debelaim et concepit et peperit ei filium. Et dixit dominus ad eum: Voca nomen eius Iezrahel quoniam adhuc modicum visitabo sanguinem Iezrahel super domum Ieu et quiescere faciam regnum domus Israel. Et in die illa conteram arcum Israel in valle Iezrahel. Et concepit adhuc et peperit filiam et dixit ei: Voca nomen eius Absque misericordia quia non addam ultra misereri domui Israel sed oblivione obliviscar eorum. Et domui Iuda miserebor et salvabo eos in domino deo suo et non salvabo eos in arcu et gladio et bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit eam que erat absque misericordia. Et concepit et peperit ei filium. Et dixit ei: Voca nomen eius Non populus meus quia non populus meus vos et ego non ero vester deus. Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris que sine mensura est et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis Non populus meus vos dicetur eis Filii dei viventis. Et congregabuntur filii Iuda et filii Israel pariter et ponent sibimet caput unum et ascendent de terra quia magnus dies Iezrahel.

Dicite fratribus vestris Populus meus et sorori vestre Misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram iudicate quoniam ipsa non est uxor mea et ego non vir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua et adulteria sua de medio uberum suorum ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum diem nativitatis sue et ponam eam quasi solitudinem et statuam eam velut terram inviam et interficiam eam siti. Et filiorum illius non miserebor quia filii fornicationum sunt quia fornicata est mater eorum confusa est que concepit eos quia dixit: Vadam post amatores meos qui dant panes meos michi et aquas meas et lanam meam et linum meum et oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis et sepiam eam maceria et semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos et non apprehendet eos et queret eos et non inveniet et dicet: Vadam et revertar ad virum meum priorem quia bene michi erat tunc magis quam nunc. Et hec nescivit quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum et argentum multiplicavi ei et aurum que fecerunt Baal. Ideo convertar et sumam frumentum meum in tempore suo et vinum meum in tempore suo et laborabo lanam meam et linum meum que operiebant ignominiam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius et vir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne gaudium eius solempnitatem eius neomeniam eius et sabbata eius et omnia festa tempora eius. Et corrumpam vineam eius et fructum eius de quibus dixit: Mercedes hee mee sunt quas dederunt michi amatores mei. Et ponam eam in saltum et comedet eam bestia agri. Et visitabo super eam dies Baalim quibus accendebat incensum et ornabatur inaure sua et monili suo et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc

ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius et dabo ei vinitores eius ex eodem loco et vallem Achor ad aperiendam spem et canet ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies ascensionis sue de terra egipti. Et erit in die illa ait dominus vocabit me vir meus et non vocabit me ultra baalim et auferam nomina baalim de ore eius et non recordabitur ultra nominis eorum / et percutiam cum eis fedus in die illa et ad bestia agri et ad volucre celi et ad reptili terre et arcum et gladium et bellum conteram de terra et dormire eos faciam fiducialiter. Et sponsabo te in eternum et sponsabo te in iusticia et in iudicio et in misericordia et in miserationibus et sponsabo te michi in fide et scies quia ego dominus. Et erit in die illa exaudiam dicit dominus et exaudiam celos et illi exaudient terram et terra exaudiet triticum et oleum et hec exaudient Iezrahel / et seminabo eam michi in terra et miserebor eius que fuit absque misericordia / et dicam non populo meo populus meus es tu / et ipse dicet deus meus es tu

III

Et dixit dominus ad me adhuc vade et dilige uxorem mulierem dilectam ab amico et adulteram / sic diligit dominus filios israel et ipsi respiciunt ad deos alienos et diligunt vinacia uvarum et fodi michi eam xv argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei / et dixi ad eam diebus multis expectabis me / et non fornicaberis / et non eris viro tuo sed et ego expectabo te quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacrificio / et sine altari et sine ephot et sine teraphim / et post hec revertentur filii israel et querent dominum deum suum / et david regem suum et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum

IIII

Audite verbum domini filii israel quia iudicium domino cum habitatoribus terre / non est enim veritas et non est misericordia et non est scientia domini in terra. maledictum est mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit. propter hoc lugebit terra / et infirmabitur omnis qui habitat in ea in bestia agri et in volucre celi / sed et pisces maris in morte congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet et non arguatur vir / populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti et corrues hodie et corruet etiam propheta tecum / nocte silere feci matrem tuam et conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. quia tu scientiam repulisti / repellam et ego te ne sacerdotio fungaris / et oblita es legis dei tui obliviscar filiorum tuorum et ego. secundum multitudinem eorum sic peccaverunt michi / gloriam eorum in ignominiam commutabo / peccata populi mei comedent et ad iniquitatem sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum / vias eius et cogitationes eius reddam ei / et comedent et non saturabuntur / fornicati sunt et non cessaverunt / quoniam dominum dereliquerunt / et non custodiendo / fornicatio et vinum et ebrietas

auferunt cor. Populus meus in ligno
suo interrogavit, et baculus eius
annunciavit ei: spiritus enim fornicacionis
decepit eos, et fornicati sunt
a deo suo. Super capita moncium sacri-
ficabant, et super colles accende-
bant thimiama subtus quercum et
populum et terebintum, quia bona erat
umbra eius. Ideo fornicabuntur
filie vestre, et sponse vestre adultere
erunt. Et non visitabo super filias ve-
stras cum fuerint fornicate, et super
sponsas vestras cum adulterate fuerint: quoniam
ipsi cum meretricibus conversabantur,
et cum effeminatis sacrificabant: et po-
pulus non intelligens vapulabit.
Si fornicaris tu Israel, non delin-
quat saltem Iuda: et nolite ingre-
di in Galgala, et ne ascenderitis
in Bethaven, neque iuraveritis: Vi-
vit dominus. Quia sicut vacca lasciviens
declinavit Israel: nunc pascet eos
dominus, quasi agnum in latitudine.
Particeps ydolorum Effraym, dimit-
te eum. Separatum est convivium
fornicacionum fornicati sunt: dilexe-
runt afferre ignominiam protectores eius.
Ligavit eum spiritus in alis suis, et con-
fundentur a sacrificiis suis. V

Audite hec sacerdotes, et audi-
te domus Israel, et domus regis
auscultate: quia vobiscum
est iudicium, quoniam laqueus facti estis
speculacioni, et sicut rethe expansum
super Thabor. Et victimas declina-
stis in profundum: et ego eruditor om-
nium eorum. Ego scio Effraym, et Israel
non est absconditus a me: quia nunc
fornicatus est Israel, contaminatus est
Effraym. Non dabunt cogitaciones
suas ut revertantur ad deum suum: quia
spiritus fornicacionis in medio eorum,
et dominum non cognoverunt. Et vide

arrogancia faciem eius et Israel et Eff-
raym ruent in iniquitate sua: ruet
etiam Iudas cum eis. In gregibus suis et
in armentis suis vadent ad queren-
dum dominum, et non invenient: ablatus
est in eis a domino. Prevaricati sunt, quia
filios alienos genuerunt: nunc de-
vorabit eos mensis ad partibus suis.
Clangite bucina in Gabaa, tuba
in Rama: ululate in Bethaven: post
tergum tuum Beniamin. Effraym in de-
solacione erit in die correpcionis. In
tribubus Israel ostendi fidem. Facti sunt
principes Iuda quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi a-
quam iram meam. Calumpniam paciens
Effraym, fractus iudicio: quoniam cepit
abire post sordes. Et ego quasi tinea Eff-
raym, et quasi putredo domui Iuda. Et
vidit Effraym languorem suum, et
Iudas vinculum suum: et abiit Effra-
ym ad Assur, et misit ad regem
ultorem: et ipse non poterit salvare
nos, nec solvere poterit a nobis vin-
culum. Quoniam ego quasi leena Effraym, et
quasi catulus leonis domui Iuda: ecce
ego capiam et vadam, et tollam,
et non est qui eripiat. Vadens rever-
tar ad locum meum, donec deficiatis,
et queratis faciem meam. VI

In tribulacione sua mane con-
surgent ad me. Venite, et reverta-
mur ad dominum: quia ipse cepit, et
salvabit nos post duos dies et per-
cuciet et sanabit nos. Vivificabit
nos post duos dies: et die tercia susci-
tabit nos, et vivemus in conspectu eius.
Sciemus sequemurque ut cognoscamus
dominum: quasi diluculum preparatus est egre-
ssus eius, et veniet quasi imber nobis
temporaneus et serotinus terre. Quid
faciam tibi Effraym? quid faciam tibi
Iuda? misericordia vestra quasi nubes matuti-
na, et quasi ros mane pertransiens. Propter

Dolavi in prophetis et occidi eos in
verbis oris mei / et iudicia tua quasi lux
egredientur quia misericordiam volui et non
sacrificium et scientiam dei plusquam holo
causta. Ipsi autem sicut Adam transgre
ssi sunt pactum meum ibi prevaricati sunt
in me. Galaad civitas operantium
ydolum / supplantata est sanguine et
quasi fauces virorum latronum participes
sacerdotum in via interficiencium pergen
tes de sichem / quia scelus operati sunt
in domo israel vidi orrendum ibi for
nicationes effraym / Contaminatus
est israel / sed et iuda pone messem ti
bi cum convertero captivitatem populi mei. VII

Cum sanare vellem israel revela
ta est iniquitas effraym et ma
licia samarie quia operati sunt
mendacium et fur ingressus est spoli
ans latrunculus foris / ne forte di
cant in cordibus suis omnem mali
ciam eorum me recordatum / nunc circum
dederunt eos adinventiones sue coram
facie mea facte sunt in malicia sua
letificaverunt regem / et in mendaciis su
is / principes omnes adulterantes quasi
clibanus succensus a coquente quie
vit civitas paululum a commix
tione fermenti donec fermentaretur
totum dies est regis nostri ceperunt prin
cipes furere a vino extendit manum
suam cum illusoribus quia applicaverunt
quasi clibanum cor suum cum insidiaretur
eis tota nocte dormivit coquens
eos / mane ipse succensus est quasi ig
nis flamme / omnes calefacti sunt quasi
clibanus et devoraverunt iudices su
os / omnes reges eorum ceciderunt et
non est qui clamet ad me in eis
/ effraym ipse in populis commiscebatur
/ effraym factus est subcinericius pa
nis / qui non reversatur comederunt
alieni robur eius / et ipse nescivit sed
et cani effusi sunt in eo / et ipse igno
ravit et humiliabitur superbia israel
in facie eius nec reversi sunt ad do
minum deum suum et non quesierunt
eum in omnibus hiis. Et factus est eff
raym quasi columba seducta non
habens cor egyptum invocabant / ad
assirios abierunt. Et cum profecti
fuerint / expandam super eos re
te meum / et quasi volucrem celi
detraham eos cedam eos secundum
auditionem cetus eorum. Ve eis quoniam
recesserunt a me vastabuntur
/ quia prevaricati sunt in me / ego re
demi eos / et ipsi locuti sunt contra
me mendacia et non clamaverunt
ad me in corde suo / sed ulula
bant in cubilibus suis super
triticum et vinum ruminabant
et recesserunt a me / et ego erudi
vi eos et confortavi brachi
a eorum / et in me cogitaverunt ma
liciam / reversi sunt ut essent absque
iugo facti sunt sicut arcus dolosus ca
dent in gladio principes eorum
a furore lingue sue ista sub
sannatio eorum in terra egypti. VIII

In gutture tuo sit tuba quasi
aquila super domum domini
pro eo quod transgressi sunt fedus
meum / et legem meam prevaricati
sunt me invocabunt deus meus co
gnovimus te [illegible] israel bonum in
imicus persequetur eum / Ipsi regnave
runt et non ex me principes exti
terunt et non cognovi argentum suum et aurum
suum fecerunt sibi ydola ut inte
rirent / proiectus est vitulus tuus
samaria iratus est furor meus in
eos usque non poterunt emundari
quia ex israel et ipse est artifex fecit
illum et non est deus quoniam in ara
nearum tela erit vitulus samarie
quia ventum seminabunt / et

turbinem metent culmus stans
non est in eis germen non faciet
farinam quod si fecerit alieni co
medent eam. Devoratus est Israel nunc
factus est in nationibus quasi vas in
mundum quia ipsi ascenderunt ad
Assur onager solitarius sibi Effra
im munera dederunt amatori
bus suis. Sed et cum mercede con
duxerint nationes nunc congre
gabo eos et quiescent paulisper
ab onere regis et principum quia
multiplicavit Effraym altaria
ad peccandum facte sunt ei are in de
lictum. Scribam eis multiplices le
ges meas que velut aliene
computate sunt. hostias afferent im
molabunt carnes et comedent
et dominus non suscipiet eas. Nunc re
cordabitur iniquitatis eorum et
visitabit peccata eorum ipsi in Egyp
tum convertentur et oblitus est Israel
factoris sui et edificavit delu
bra et Iuda multiplicavit urbes
munitas et mittam ignem in
civitates eius et devorabit edes
illius.

VIIII

Noli letari Israel noli exultare
sicut populi quia fornicatus
es a deo tuo. dilexisti mer
cedem super omnes areas tritici. area
et torcular non pascet eos et vi
num mentietur eis non habitabunt in
terra domini. reversus est Effraym et
Israel in Egyptum et in Assyriis pol
lutum comedit non libabunt domino
vinum et non placebunt ei sacrificia
eorum quasi panis lugentium omnes qui
comedunt eum contaminabuntur quia
panis ipsorum anime eorum non intrabit
in domum domini. Quid facietis in
die sollempni in die festivitatis
domini. Ecce enim profecti sunt a va
stitate. Egyptus congregabit
eos Memphis sepeliet eos

desiderabile argentum eorum urtica
hereditabit lappa in tabernaculis eorum.
Venerunt dies visitationis venerunt
dies retributionis. scitote Israel stul
tum prophetam insanum virum spiritualem
propter multitudinem iniquitatis tue et
multitudinem amentie. Speculator
Effraym cum deo meo propheta laque
us ruine factus est super omnes vias
eius. Insania in domo dei eius pro
funde peccaverunt sicut in diebus Gaba
a. recordabitur iniquitatis eorum
et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in
deserto inveni Israel quasi prima poma
ficulnee in cacumine eius vidi patres
eorum. Ipsi autem intraverunt ad Belphe
gor et abalienati sunt in confusionem et
facti sunt abhominabiles sicut ea que
dilexerunt. Effraym quasi avis evo
lavit gloria eorum a partu et ab utero
et a conceptu. quod si enutrierint filios
suos absque liberis faciam eos in ho
minibus. Sed et ve eis cum recessero
ab eis. Effraym ut vidi Tyrus erat
fundata in pulchritudine. Effraym
educet ad interfectorem filios suos. Da
eis domine. da eis domine quid da
bis eis. da eis vulvam sine liberis et
ubera arentia. omnes nequicie eorum
in Galgal quia ibi exosos habui
eos propter maliciam adinventionum
eorum. de domo mea eiciam eos non
addam ut diligam eos. omnes princi
pes eorum recedentes. percussus est
Effraym radix eorum exsiccata est
fructum nequaquam facient quod et si ge
nuerint interficiam amantissima uteri eorum.
abiciet eos deus meus quia
non audierunt eum et erunt vagi in na//

X

Vitis frondosa // tionibus
Israel fructus adequatus est
ei secundum multitudinem fruc

tus sui multiplicavit altaria iuxta
ubertatem terre sue exuberavit si
mulacris divisum est cor eorum nunc
interibunt ipse confringet simulacra eo
rum depopulabitur aras eorum quia
nunc dicent non est rex nobis non enim
timemus dominum et rex quid faciet
nobis loquimini verba visionis inutilis
et ferietis fedus et germi
nabit quasi amaritudo iudicium super
sulcos agri vaccas bethaven co
luerunt habitatores samarie quia lu
xit super eum populus eius et editui
eius super eum exultaverunt in gloria eius
quia migravit ab eo siquidem et
ipse in assur delatus munus regi ul
tori confusio effraym capiet et con
fundetur israel in voluntate sua tr
ansire fecit samaria regem suum quasi
spumam super faciem aque et disper
dentur excelsa ydoli peccatum israel la
ppa et tribulus ascendet super aras
eorum Et dicent montibus operite
nos et collibus cadite super nos
ex diebus gabaa peccavit israel ibi
steterunt non comprehendet eos in
gabaa prelium super filios iniquitatis iuxta
desiderium meum corripiam eos Et
congregabuntur super eos populi cum
corripientur propter duas iniquitates
suas Effraym vitula docta dili
gere trituram et ego transivi super pul
critudinem colli eius ascendam
super effraym arabit iudas confrin
get sibi sulcos iacob seminate vo
bis in iusticia et metite in ore mi
sericordie innovate vobis no
vale tempus autem requirendi dominum
cum venerit qui docebit vos iusticiam
arastis impietatem iniquitatem me
ssuistis comedistis frugem mendacii
quia confisus es in viis tuis et
in multitudine fortium tuorum con

tumultus in populo tuo et omnes mu
nitiones tue vastabuntur sicut va
status est salmana a domo eius
qui vindicavit baal in die pre
lii matre super filios elisa sic fecit
vobis bethel a facie malicie
nequiciarum vestrarum. XI

Sicut mane transiit pertransiit
rex israel quia puer israel
et dilexi eum Et ex egypto
vocavi filium meum vocaverunt
eos sic a facie eorum abierunt
et baalim immolabant et simula
cris sacrificabant et ego quasi nu
tricius effraym portabam eos
in brachiis meis et nescierunt
quod curarem eos in funiculis a
dam traham eos in vinculis
caritatis Et ero eis quasi exaltans
iugum super maxillas eorum et
declinavi ad eum ut vesceretur
non revertetur in terram egypti et as
sur ipse rex eius quoniam noluerunt
converti cepit gladius in civi
tatibus eius et consumet electos
eius et comedet capita eorum
et populus meus pendebit ad
reditum meum iugum autem imponetur
eis simul quod non auferetur Quomodo
dabo te effraym et protegam
te israel quomodo dabo te sicut adama
ponam te ut seboim conversum
est in me cor meum pariter conturba
ta est penitudo mea non faciam
furorem ire mee non convertar ut dis
perdam effraym quoniam deus ego
et non homo in medio tui sanctus
et non ingrediar civitatem post dominum
ambulabunt quasi leo rugiet quia
ipse rugiet et formidabunt filii
maris et avolabunt quasi avis de
egypto et quasi columba de terra assi

rior et collocabo eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit me in negatione effraim et in dolo domus israel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum sanctis fidelibus. Effraim pascit ventum et sequitur estum tota die mendacium et vastitatem multiplicat, et fedus cum assiriis iniit et oleum in egiptum ferebat. Iudicium ergo domini cum iuda et visitabo super iacob iuxta vias eius et iuxta adinventiones eius reddam ei. In utero supplantavit fratrem suum et in fortitudine sua directus est cum angelo et invaluit ad angelum et confortatus est. flevit et rogavit eum. in bethel invenit eum et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus memoriale eius. Et tu ad deum tuum converteris misericordiam et iudicium custodi et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa calumpniam dilexit. et dixit effraim: Verumtamen dives effectus sum inveni ydolum michi. omnes labores mei non invenient michi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus de terra egipti adhuc sedere faciam te in tabernaculis sicut in diebus festivitatis. et locutus sum per prophetas et ego visionem multiplicavi et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad ydolum ergo frustra erant in galgal bobus ymolantes. Nam et altaria eorum quasi acervi lapidum super sulcos agri. Fugiet iacob in regionem sirie et servivit israel in uxorem et in uxorem servavit:

In propheta autem eduxit dominus israel de egipto et in propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit effraim in amaritudinibus suis et sanguis eius super eum veniet et obprobrium eius restituet ei dominus suus. XIII

Loquente effraim horror invasit israel et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum. fecerunt quod sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem ydolorum factura artificum totum est. His ipsi dicunt ymolate homines vitulos adorantes. Ideo erunt quasi nubes matutina et sicut ros matutinus preteriens sicut pulvis turbine raptus ex area et sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tuus de terra egipti et deum absque me nescies et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra solitudinis. iuxta pascua sua et adimpleti sunt et saturati. elevaverunt cor suum et obliti sunt mei. Et ego ero eis quasi leena sicut pardus in via assiriorum. Occurram eis quasi ursa rapta catulis et dirumpam interiora iecoris eorum et consumam eos ibi quasi leo bestia scindet eos. Perditio tua israel tantummodo ex me auxilium tuum. Ubi est rex tuus maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis et iudices tui de quibus dixisti: Da michi regem et principes. Dabo tibi regem in furore meo et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas effraim absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venient ei. Ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos de morte redimam eos. Ero

mors tua o mors ero mors
morsus tuus inferne consolatio abscon-
dita est ab oculis meis quia ipse in-
ter fratres dividit adducet urentem
ventum dominus de deserto ascendentem
et siccabit venas eius et desola-
bit fontem eius et ipse diripiet
thesaurum omnis vasis desiderabilis:

Pereat samaria quoniam ad xiiii
amaritudinem concitavit deum
suum in gladio pereat parvuli
eorum elidantur et fete eius discindantur.
Convertere israel ad dominum deum tuum quoniam
corruisti in iniquitate tua tollite
vobiscum verba et convertimini ad dominum
et dicite ei omnem aufer iniquita-
tem et accipe bonum et reddemus vi-
tulos labiorum nostrorum assur non sal-
vabit nos super equum non ascen-
demus nec dicemus ultra dii nostri
opera manuum nostrarum quia eius qui in te
est misereberis pupilli sanabo con-
tritiones eorum diligam eos spon-
tanee quia aversus est furor meus
ab eo. Ero quasi ros. et israel germinabit
sicut lilium et erumpet radix eius sicut
libani ibunt rami eius et erit quasi o-
liva gloria eius et odor eius ut li-
bani convertentur sedentes in um-
bra eius vivent tritico et germina-
bunt quasi vinea memoriale eius
sicut vinum libani. effraim quid mihi ul-
tra idola ego exaudiam et diri-
gam eum ego ut abietem virentem
Ex me fructus tuus inventus est. quis
sapiens et intelliget ista intelli-
gens et sciet hec quia recte vie
domini et iusti ambulabunt in eis
prevaricatores vero corruent in eis

Incipit prefacio in Iohel prophetam

Sanctus
Iohel apud hebreos
post ozee ponitur et sicut
ibi sub nomine effraim
ad x tribus confertur vaticinium
que vel israel vel samaria sepe
memorantur. Sic in hunc pro-
phetiam omne quod dicat ad tribum
iuda et ad iherusalem pertinere certum
est et nulla omnino israhel i. x tri-
buum in hoc fieri mentionem tempora quo-
bus prophetavit eadem debet acci-
pi que in ozee. In diebus ozie io-
athan et achas et ezechie regum
iuda et in diebus Ieroboam filii
Ioas regis israhel. Porro secundum se-
rmonem domini ad malum eius fac-
tum sit non ad conditionem illius qui
sepe dicit, ut alibi legimus: Do-
minus factus est michi in salutem. Au-
ditus aure in scripturis sanctis non est
ille qui in aure sonat, sed quem
in corde percipit qui sancte sunt
et celestes audiunt spiritualiter
qui audiunt litteram in terra appel-
lantur terreni auribus quod percipiunt
utrisque aure intus mitta et decreto
ut percipit non ad simplices:
verborum sonum sed ad recondita
quoque dictorum intelligentiam pertinet. In
Veniet lamech loquitur ad uxo-
res suas ada et sella. Audite
verba mea uxores lamech auri-
bus percipite sermones meos quia
occidi virum in vulnus meum et
iuvenem in livorem meum. Alia

Audite celi que loquar et
auribus percipe terra. Iohel
fatuel filius describit terram
xii tribuum corruptam bruco
locusta rubigine vastante con-
sumptam et post eversionem prioris
effusurum spiritum sanctum desuper in ser-
vos domini et ancillas i. super
cxx credentium nomina et fuerunt

in tenaculo montis syon Cxxx
ab uno usque ad xv paulatim
et prouecmenta sint gradus xv
graduum inueniunt quam in psal-
terio misterie continentur. Notandum
igitur quibus rethorum scet summu-
tur principia et tres sunt argumen-
torum partes ex quibus maxime solet
omnis orator aut dociles aut
beniuolos attentos auditores
debet efficere. Hic ergo propheta recte
a magnitudine cladis simul eos
principium eos quia qui audiunt eam
dolens ad penitentiam prouocare
reddit attentos ad intuendum fu-
turum malum ut quasi declinantes future
cladis asperitate odiis arripiunt
penitentiam in hoc propheta. Iohel
nec reges nec tempora sunt prenotata
quia hiis(?) temporibus ac regibus
quibus osee prophetauit Iohel
prophetauit incipiens autem
dum descensus tropice sic est
quod qui blasphemo dei et sana dei
dabunt appetitum recte incipiat p.

Iohel interpretatur predicare
dominus deus siue inci-
piens deus vel fuit dei. Hec
eius eius uocabulo resonat hic
ad ydumeam tum et adiungam uati-
cinium prefert atque in principio sui
uoluntatis per uoluptuosa eo
uinia Ierusalem ad luctum prouoca-
uit excidium quod eius prenunciat pre-
dicat quasi uocationem generum et super
congregantes super uenturum.
Hunc secundum prophetat qui sub Io-
athan rege iuda. quam et michi-
as Iohel de tribu ruben natus
in agro betheron ubi et in
pace mortuus atque sepultus.

Incipit Iohel.

Verbum domini quod factum est
ad Iohel filium fatuel. Au-
dite hec senes et auribus
percipite omnes habitatores terre. Si fa-
ctum est istud in diebus uestris aut in
diebus patrum uestrorum. Super hoc filiis
uestris narrate et filii uestri filiis su-
is et filii eorum generationi alteri residu-
um eruce comedit locusta et resi-
duum locuste comedit bruchus
et residuum bruchi comedit rubigo.
Expergiscimini ebrii et flete et u-
lulate omnes qui bibitis uinum in dulce-
dine quoniam periit ab ore uestro. Gens
enim ascendit super terram meam for-
tis et innumerabilis dentes eius
ut dentes leonis et molares eius
ut catuli leonis. Posuit uineam
meam in desertum et ficum meam
decorticauit nudans spoliauit
eam et proiecit albi facti sunt rami
eius. Plange quasi uirgo accincta sacco
super uirum pubertatis tue. Periit
sacrificium et libatio de domo
domini et luxerunt sacerdotes ministri
domini. Depopulata est regio luxit
humus quoniam deuastatum est triticum
confusum est uinum et elanguit o-
leum. Confusi sunt agricole ulula-
uerunt uinitores super frumento ui-
no et oleo quia periit messis agri.
Vinea confusa est et elanguit ficus
malogranata et palma et ma-
lum et omnia ligna agri aru-
erunt quoniam confusum est gaudium a
filiis hominum. Accingite uos et pla-
gite sacerdotes ululate ministri
altaris ingredimini per cubate in sac-
co ministri dei mei quoniam interiit de
domo dei uestri sacrificium et libatio.
Sanctificate ieiunium uocate cetum

Ieroboam filii Ioas regis Israel Oze-
e filius Beeri ad prophetandum dicti-
onem spiritu sancto repletus est. Deme-
morato itaque iam regno Iuda A-
chas rex Iuda et Ieroboam rex Israel
omni delinquentes ut historie re-
gum et paralipomenon indicant. Cum Israel
ydolatrie crimine tunc impio ac
potestate sua et ad mitte coege-
rint propterea quod deus ad Ozee locutus est
dicens: Accipe tibi uxorem forni-
cariam sive fornicationum et fac fi-
lios fornicationis. Fornicariam
itaque non elocatione corporis mere-
tricem sed gentilem deum igno-
rantem appellat que dei sui ac
actoris amore contempta simulacris se
subiecerat desideriis. Sed cum dei precep-
ta in hac re propheta paruisset con-
ceptum vocat filium Israel precipit
nominare deo pollicente per hunc
tempus Israel sanguinem domo Ieu
vindicare. Cuius promissionis hec
causa est: Ieu percussit prophetam in
regem in vineto in vineto ad defe-
rendum sanguinem Naboth civis
Israel qui tunc tribus metropolis
erat quem Iezabel Achab regis Israel
uxor interfecerat. Sicut regum hi-
storia exprimit. Hiis ad quidem non
dum preceptum vindicandi sanguinis
tam in omnem incorrecti domum dese-
ruisset hic pacto domum Achab mini-
sse in vicem cuius pronepote Ierobo-
am qui lectione comprehensus est
originis sive ea iniquitate ac contempt
dei precepta et religionem cum ipso Israel
agente sanguinis Naboth qui in
loco hic Iesrahel fuerat effusus in
domo Ieu prius incorrecti Ieroboe
prophete vita redundaturum significatum
sive factum est ut in ira dei in ipso
Israel per denunciationem prophete pressura

decretum vindictum domini autem inde
uma in lectione comprehensa obtecte
promissa est quod Ezechias rex Iuda
filius Achab sublatis ydolis que
tam per eius quam decem tribus reges con-
secrauerant templum dei purgasse et
sanctificasse monstratur. Prologus

Regule sunt hec quibus sig-
nificationibus nomina ad quas
tribus prophetas sermo domini
dirigatur. Enoaes usque ad xii
tedicon propheta sub hiis nominibus
designatum effraim samaria Israel
Ioseph Iesrahel Betel et Betha-
uen et medium Iacob cum autem
ad duas loquitur tribus sub hiis
sermo profertur: Iuda Iherusalem Beni-
amin domus David et interdum Iacob
aliquotiens autem Israel ad totas xii
tribus refertur. Duplex est apud he-
breos sensus de hiis nominibus
qui in capite sunt prenotati. Plerique
enim dicunt cum ab Esdra sacerdote
omnibus prophetis sic fuit titulatum
ut scripto vinculo uniuscuiusque nomine propheta
cuius sit scriptus necessarium. Ipse autem
Esdras qui ultimus prophetarum Ma-
lachias nomine scribit. Alii vero dicunt
quod ab ipsis prophetis scriptum ut cum effra-
im sint conscripta. Ozee crebro no-
minat effraim samariam Ioseph
Iesrahel et uxorem fornicationum
et fornicationis filios et adulteram
cubiculo clausam mariti multo
tempore sedere viduam et sub veste lugu-
bri viri ad se reditum prestolari.

Verbum domini capitulum primum
quod factum est ad Ozee filium
Beeri in diebus Ozie Ioa-
tham Achaz Ezechie regum Iuda et
in diebus Ieroboam filii Ioas regis

Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes et levite ministri domini et dicent parce domine parce populo tuo et ne des hereditatem tuam in obprobrium ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum. Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum vinum et oleum et replebimini eis, et non dabo vos ultra in obprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis et expellam eum in terram inviam et desertam faciem eius contra mare orientale et extremum eius ad mare novissimum et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Noli timere terra sed exulta et letare quia magnificavit dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis quia germinaverunt speciosa deserti, quia lignum attulit fructum suum. Ficus et vinea dederunt virtutem suam et filii syon exultate et letamini in domino deo vestro quia dedit vobis doctorem iusticie et descendere faciet ad vos ymbrem matutinum et serotinum sicut in principio et implebuntur aree tritico et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta bruchus rubigo et eruca fortitudo mea magna quam misi in vos et comedetis vescentes et saturabimini et laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit nobiscum mirabilia et non confundetur populus meus in sempiternum et scietis quia in medio israel ego sum. Et ego dominus deus vester et non est amplius. Et non confundetur populus meus in eternum.

III

Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre et senes vestri sompnia sompniabunt et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum et dabo prodigia in celo et in terra sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus et horribilis et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit. Quia in monte syon et in ierusalem erit salvatio sicut dixit dominus et in residuis quos dominus vocaverit. Quia ecce in diebus illis et in tempore illo, cum convertero captivitatem iuda et ierusalem congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem iosaphat et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea israel quos disperserunt in nationibus et terram meam diviserunt, et super populum meum miserunt sortem et posuerunt puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Verum quid mihi et vobis tyrus et sidon et omnis terminus palestinorum? Numquid ultionem vos reddetis mihi et si ulciscimini contra me. Cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum

et aurum tulistis et desiderabilia me-
a et pulcherrima mea intulistis
in delubra vestra et filios Iuda et
filios Ierusalem vendidistis filiis Grec-
orum ut longe faceretis eos de fini-
bus suis. Ecce ego suscitabo eos de
loco in quo vendidistis eos et conver-
tam retributionem vestram in caput
vestrum et vendam filios vestros et fili-
as vestras in manibus filiorum Iuda
et venundabunt eos Sabeis genti
longinque quia Dominus locutus
est. Clamate hoc in gentibus sancti-
ficate bellum suscitate robustos
accedant et ascendant omnes viri bel-
latores. Concidite aratra vestra
in gladios et ligones vestras in
lanceas infirmus dicat quia ego
fortis sum. Erumpite et venite omnes gentes
de circuitu et congregamini ibi occumbere
faciet Dominus robustos tuos. Con-
surgant et ascendant gentes in
vallem Iosaphat quia ibi sedebo
ut iudicem omnes gentes in cir-
cuitu. Mittite falces quoniam maturavit
messis venite et descendite quia
plenum est torcular exuberant
torcularia quia multiplicata est
malitia eorum populi in valle concisi-
onis quia iuxta est dies Domini
in valle concisionis. Sol et luna ob-
tenebrati sunt et stelle retraxerunt
splendorem suum et Dominus de Syon
rugiet et dabit de Ierusalem vocem
suam et movebuntur celi et terra et
Dominus spes populi sui et fortitudo
filiorum Israel. Et scietis quia ego Dominus
Deus vester habitans in Syon et in mon-
te sancto meo et erit Ierusalem sancta et a-
lieni non transibunt per eam amplius.
Et erit in die illa stillabunt
montes dulcedinem et colles
fluent lacte et per omnes rivos
Iuda ibunt aque et fons
de domo Domini egredietur
et irrigabit torrentem spina-
rum. Egyptus in desolationem erit et
Idumea in desertum perditionis
pro eo quod inique egerint in fili-
os Iuda et effuderint sangui-
nem innocentem in terra sua et
Iuda in eternum habitabitur et Ieru-
salem in generationem et generationem et
mundabo sanguinem eorum quem
non mundaveram et Dominus
commorabitur in Syon. Prologus in Amos

Ozias rex cum Dominum legem
sollicite emularetur
omni studio religionis amic-
tu provocatus contra preceptum
legis Moysi accepto thuribu-
lo ut historia libri secundi para-
lipomenon ostendit sacerdotale of-
ficium presumens conatus est ob au-
rem terre motum in templo Dei ex-
ortum constat cuius etiam Zacharias
propheta meminit. Ante hunc
itaque terre motum Amos propheta
temporibus predicti regis et temporibus
Ieroboam filii Ioas regis Israel
in eas gentes que electionem tem-
plense sive iram Dei ob eius ce-
nsuras quas memorat affuturum
quod decimat eidem propheta in
sequentibus ait super tribus im-
pietatibus et super quattuor non
convertam eum tacito peccatorum indul-
gentiam dedisse Deum posse signifi-
cabat quam cito eadem peccata
admitterentur nec penitus nec
indulgentiam consecutum deinde ma-
at ira per ignis similitudinem

quod predicans in mitteret predi-
xit futura atque irrevocabilem
dei iram adversionem carnum
civitatum que perissent noluit
demonstrare. Amos

Amos propheta pastor et ru-
sticus robore morum disti-
nguitur paucis verbis ex-
plicari non potest eius enim dig-
nitatem comprimat tamen et minor stelca (?) du-
masci gaza thiri idumee fi-
liorum amon et moab in vii vi-
ris et gradu et iude et israel. Hic
loquitur ad vaccas pingues
que sunt in monte samarie et
ruituram maiorem minorem ex-
testatur. Ipse autem percuciens lo-
custe et statera domini super
murum litum vel adamantinum
et in ruinam pomorum aucupem (?)
supplicia peccatoribus et famem
in terram. Non famem panis ne-
que sitim aque, sed audiendi verbum
domini. Non dixit va sed vbi
Amos vero in historia ostenditur hic
Amos spirituali gratia plenus pro-
phetavit inter ceteros prophetas
non enim solus ipse erat propheta
nisi pastor arta ante fuisset
Tamen erat tuba sua clangit
per singulos dies et in dicens et
docens in ecclesia Tyrus civitate.
Enim vox omnium prophetarum tamquam
tuba spiritualis est ad predicans
in ecclesia sicut in scriptura est ascen-
de in montem excelsum tu qui ev-
angelizas sion exalta (?) tuba exalta
voce tua qui predicas in ierusalem.

Fuit Amos propheta non
fuit pater Isaie iiii

propheta quem et ille propheta
constituit omnia dies feris et dies
iste apud hebreos sabbatum que
dicta apud latinos non lectum. Vel
ille fortis vel robustus. Hic non
avulsus inspiratum et omnia locutus
est contra decem tribus que per ydolatriam
a cultu dei vel etiam a regno David
avulse fuerunt autem cognatio
eius ex oppido thecue xii quod
sex miliaribus distat a bethle-
em contra prebet vi (?) pecoribus in latitu-
dine camporum qui sunt proximi oppi-
do thecue. In quibus enim arci-
dos atque arenosos nichil omnino
fruge nascitur, sed uberrimis
pascuis habundat et ideo tota
sunt pastoribus plena et sterilitas
frugum hec compensatur qui pecorum
multitudine. Hoc enim pastor
fuit Amos impiritus sermone sed
plenus scientia prophetavit autem eisdem
temporibus quibus quibus Iohel Naum
Ionas Ozee ysaias Sed aliquan-
tulum posterius est. Prophetare au-
tem Ysaias Maxime autem contra
x tribus locutus est pauca de duo-
bus inter ceteros hunc ablatum de-
nique pastor iussit dominus ut in
samaria prophetaret que Anani-
as succedens plagis frequenter affluit
tamquam filias eius osias vecte per-
cussit post hec seminis inter
iam suam creatus per aliquot de-
os dolore vulneris compunxit hec
vulnera et ceteris sunt. prim

Verba Amos qui fuit
in pastoralibus de the-
cue que vidit super
israel In diebus Ozie

regis iuda et in diebus Jeroboam filii Joas regis israel ante duos annos terremotus. Et dixit dominus de syon rugiet et de ierusalem dabit vocem suam Et luxerunt speciosa pastorum et exsiccatus est vertex carmeli. Hec dicit dominus super tribus sceleribus damasci et super quatuor non convertam eum eo quod trituraverint in plaustris ferreis galaad et mittam ignem in domum azael et devorabit domos benadab et conteram vectem damasci et disperdam habitatores de campo ydoli et tenentem sceptrum de domo voluptatis et luxurie et transferetur populus syrie Cirenem dicit dominus. Hec dicit dominus super tribus sceleribus gaze et super quatuor non convertam eum eo quod transtulit captivitatem perfectam ut concluderet eam in ydumea et mittam ignem in murum gaze et devorabit edes eius et disperdam habitatores de azotho et tenentem sceptrum de ascalone et convertam manum meam super acharon et peribunt reliquie philistinorum dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus super tribus sceleribus tyri et super non convertam eum eo quod concluserint captivitatem perfectam in ydumea et non sunt recordati federis fratrum et mittam ignem in murum tyri et devorabit edes eius. Hec dicit dominus deus tribus sceleribus edom et super quatuor non convertam eum eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum et violaverit misericordiam eius et tenuerit ultra furorem suum et indignationem suam servaverit usque in finem et mittam ignem in theman et devorabit edes bozre dicit dominus. Hec dicit dominus deus super tribus sceleribus filiorum amon et super quatuor non convertam eum eo quod dissecuerit pregnantes in galaad ad dilatandum terminum suum Et succendam ignem in muro rabe et devorabit edes eius et ululatu in die belli et turbine in die commotionis et ibit melchon in captivitatem ipse et principes eius simul dicit dominus. Hec dicit dominus deus super tribus sceleribus moab et super quatuor non convertam eum eo quod incenderit ossa regum ydumee usque in cinerem et mittam ignem in moab et devorabit edes eius et carioth et morietur in sonitu moab et clangore tube et disperdam iudicem de medio eius et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus.

[II] Hec dicit dominus super tribus sceleribus iuda et super quatuor non convertam eum eo quod abiecerit legem domini et mandata eius non custodierit et deceperunt eos ydola sua post que abierunt patres eorum et mittam ignem in iuda et devorabit edes eius in ierusalem. Hec dicit dominus Super tribus sceleribus et super quatuor israel non convertam eum quod vendiderit argento iustum et pauperem pro calciamentis qui conterunt super pulverem terre capita pauperum Et viam humilium declinant et filius et pater eius ierunt ad puellam ut violarent nomen sanctum eius et super vestimentis

pignoratis accubuerunt iuxta
omne altare et vinum dampnatorum
bibebant in domo dei sui. Ego
autem exterminavi Amorreum a facie
eorum cuius altitudo cedrorum altitu
do eius et fortis ipse quasi quercus et
contrivi fructum eius desuper et ra
dices eius subter. Ego sum qui
ascendere vos feci de terra egipti et
duxi vos in deserto xl annis ut
possideretis terram Amorrei et su
scitavi de filiis vestris prophetas et
de iuvenibus vestris nazareos. Nu
mquid non ita est filii israel dicit do
minus. Et propinabitis nazareis
vinum et prophetis mandabitis di
centes Ne prophetetis. Ecce ego strid
ebo super vos sicut stridet plau
strum onustum feno et peribit fu
ga a veloce et fortis non obti
nebit virtutem suam et robustus
non salvabit animam suam et te
nens arcum non stabit et velox
pedibus suis non salvabitur
et ascensor equi non salvabit ani
mam suam et robustus corde inter
fortes nudus effugiet in die illa
dicit dominus. Capitulum iii

Audite verbum quod locutus est do
minus super vos filii israel
et super omnem cognationem
quam eduxi de terra egipti dicens
Tantummodo vos cognovi ex omnibus
cognationibus terre. Ideo visitabo
super vos omnes iniquitates vestras.
Numquid ambulabunt duo pari
ter nisi convenerit eis. Numquid rugiet
leo in saltu nisi habuerit predam. Nu
mquid dabit catulus leonis vocem
suam de cubili suo nisi aliquid
apprehenderit. Numquid cadet avis
in laqueum terre absque aucupe. Nu
mquid auferetur laqueus de terra an
tequam quid ceperit. Et si clanget tu
ba in civitatem qd dominus non fece
rit quia non faciet dominus deus
verbum nisi revelaverit secretum suum ad
servos suos prophetas. Leo rugiet et
quis non timebit. Dominus deus locutus
est quis non prophetabit. Auditum fa
cite in edibus Azoti et in edibus ter
re egipti et dicite congregamini super
montes samarie et videte insani
as multas in medio eius et calump
niam patientes in penetrali
bus eius et nescierunt rectum facere
dicit dominus. Thesaurizan
tes iniquitatem et rapinam in ede
bus suis. Propterea hec dicit dominus
deus. Tribulabitur et circuietur
terra et detrahetur ex te fortitudo tua
et diripientur edes tue. Hec dicit do
minus. Quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo crura aut ex
tremum auricule sic eruentur filii israel
qui habitant in Samaria in plaga
lectuli et in damasci grabato. Au
dite et contestamini in domo Iacob dicit
dominus deus exercituum quia in die cum
visitare cepero prevaricationes israel
super eum visitabo et super altaria
bethel et amputabuntur cornua
altaris in terram et percuciam domum
hyemalem cum domo estivali et peri
bunt domus eburnee et dissipabuntur
edes multe dicit dominus. iiii

Audite verbum hoc vacce pingu
es que estis in montibus Sa
marie que calumpniam facitis
egenis et confringitis pauperes que
dicitis dominis vestris afferte et bibe
mus. Iuravit dominus deus in sancto

suo/ quia ecce dies venient super v-
os et levabunt vos in contis et
reliquias vestras in ollis fervent-
ibus et per aperturas exibitis altera
contra alteram et proiciemini in armon
dicit dominus. Venite ad bethel et
impie agite et ad galgalam et
multiplicate prevaricationem et offerte
mane victimas suas tribus diebus
decimas vestras et sacrificate de fermen-
tato panem laudem et vocate vo-
luntarias oblationes et annunciate
sic enim voluistis filii israel dicit dominus
deus. Unde et ego dedi vobis stuporem
dentium in cunctis urbibus vestris et in-
digentiam panum in omnibus locis vestris et
non estis reversi ad me dicit dominus.
Ego quoque prohibui a vobis imbrem
cum adhuc tres menses superessent
usque ad messem et plui super unam
civitatem et super civitatem alteram non
plui pars una compluta est et pars al-
tera super quam non plui aruit. Et ve-
nerunt due vel tres civitates ad u-
nam ut biberent aquam et non sunt sa-
tiate/ et non redistis ad me dicit
dominus/ Percussi vos in vento urente
et in aurugine multitudinem ortorum
vestrorum et vinearum vestrarum et olivet-
a et ficeta vestra comedit eruca et
non redistis ad me dicit dominus.
Misi in vos mortem in via egypti
percussi in gladio iuvenes vestros
usque ad captivitatem equorum vestrorum et ascendere
feci putredinem castrorum vestrorum in na-
res vestras et non redistis ad me
dicit dominus. Subverti vos sicut sub-
vertit dominus sodomam et gomorram
et facti estis quasi torris raptus de incen-
dio et non redistis ad me di-
cit dominus. Quapropter hec faciam
tibi israel postquam autem hec fecero

tibi preparare te in occursum dei
tui israel. Quia ecce formans mon-
tes et creans ventum et annuncians
homini eloquium suum faciens ma-
tutinam nebulam et gradiens
super excelsa terre dominus
deus exercituum nomen eius.

Audite verbum istud quod ego
levo super vos planctum.
Domus israel cecidit et non
adiciet ultra ut resurgat
virgo israel proiecta est in terram suam
non est qui suscitet eam. Quia hec dicit
dominus deus urbs de qua egre-
diebantur mille relinquentur in
ea centum de qua egrediebantur
centum relinquentur in ea decem
in domo israel. Quia hec dicit
dominus domui israel. Querite
me et vivetis. Nolite querere be-
thel in galgala nolite intra-
re et in bersabee non transibitis
quia galgal captiva ducetur
et bethel erit inutilis. Querite
dominum et vivetis ne forte combu-
ratur ut ignis domus ioseph
et devorabit et non erit qui ex-
tinguat bethel. Qui convertitis in
absinthium iudicium et iustitiam
in terra relinquitis/ facientem ar-
cturum et orionem convertentem in ma-
ne tenebras et diem in noc-
tem mutantem. Qui vocat
aquas maris et effundit eas super
faciem terre dominus nomen eius. Qui
subridet vastitatem super robustum
et depopulationem super potentem
affert. Odio habuerunt in por-
ta corripientem et loquentem per-
fecte abhominati sunt. Ideo pro
eo quod diripiebatis pauperem

et predam electam tollebatis
ab eo domos quadro lapide
edificabitis et non habitabitis in
eis vineas amantissimas plan
tabitis et non bibetis vinum earum
quia cognovi multa scelera ve
stra et fortia peccata vestra hostes
iusti accipientes munera et pau
peres in porta deprimentes Ideo pru
dens in tempore illo tacebit quia
tempus malum est Querite bonum
et non malum ut vivatis et erit
dominus deus exercituum vobiscum sicut
dixistis Odite malum et diligi
te bonum et constituite in porta
iudicium si forte misereatur
dominus deus exercituum reliquiis
Joseph Propterea hec dicit
dominus deus exercituum dominator in
omnibus plateis planctus et in
cunctis que foris sunt dicetur ve ve
et vocabunt agricolam ad luc
tum et ad planctum eos qui sciunt
plangere et in omnibus vineis erit pla
nctus quia pertransibo in medio tui
dicit dominus Ve desiderantibus diem
domini ad quid eam vobis dies domini
ista tenebre et non lux Quomodo
si fugiat vir a facie leonis et oc
currat ei ursus et ingrediatur
domum et innitatur manu sua su
per parietem et mordeat eum colu
ber Numquid non tenebre dies
domini et non lux et caligo et
non splendor in ea Odi et proieci
festivitates vestras et non capiam
odorem cetuum vestrorum Quod si obtu
leritis mihi holocausta vestra et
munera vestra non suscipiam
et vota pinguium vestrorum non
respiciam Aufer a me tumultum
carminum tuorum et cantica lire tue
non audiam et revelabitur quasi
aqua iudicium et iustitia quasi torrens
fortis Numquid hostias et sacrifi
cium obtulistis mihi in deserto xl annis
domus israel et portastis tabernacu
lum moloch regi vestro et imaginem
idolorum vestrorum sidus dei vestri que fe
cistis vobis et migrare vos faciam
trans damascum dicit dominus deus ex
ercituum nomen eius Capitulum VI

Ve vobis opulenti estis in
sion et confiditis in monte
samarie optimates capita
populorum et ingredientes pompatice
domus israel Transite in calabne et
videte et ite inde in emath ma
gnam et descendite geth palesti
norum et ad optima queque regna
horum Si latior est terminus eorum ter
mino vestro Qui separati estis in diem malum
et appropinquatis solio iniquitatis qui
dormitis in lectis eburneis et la
scivitis in stratis vestris Qui comme
ditis agnum de grege et vitulos
de medio armenti Qui canitis ad
vocem psalterii sicut david putave
runt se habere vasa cantici bibentes
in fialis phialis vinum et optimo
unguento delibuti et nichil pacie
bantur super contritione Joseph Qua
propter nunc migrabunt in captivitate
transmigratium et auferetur factio
lascivientium Iuravit dominus deus
in anima sua et dixit dominus deus
exercituum Detestor ego superbiam ia
cob et domos eius odi et tradam
civitatem cum habitatoribus suis Quod
si reliqui fuerint x viri in domo
una et ipsi morientur et tollet

eum propinquus suus et comburet eum ut efferat ossa de domo, et dicet ei qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est apud te? Et respondebit: Finis. Et dicet ei: Tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandavit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absinthium. Qui letamini in nihilo, qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce ego suscitabo super vos domus Israel dicit dominus deus exercituum gentem et conteret vos ab introitu Emath usque ad torrentem deserti.

VII

Hec ostendit mihi dominus deus et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsorem gregis. Et factum est terre dixi: Domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit Iacob quia parvulus est? Misertus est deus super hoc. Non erit dixit dominus deus. Hec ostendit mihi dominus deus: Et ecce vocabit iudicium ad ignem dominus et devorabit abyssum multam et comedit simul partem. Et dixi: Domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit Iacob quia parvulus est? Misertus est deus super hoc: sed et illud non erit dixit dominus deus. Hec ostendit mihi dominus deus: Et ecce dominus stans super murum litum, et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel, non adiciam ultra superinducere eum, et demolientur excelsa idoli et sanctificationes Israel desolabuntur. Et consurgam super domum Ieroboam in gladio. Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel: non poterit terra sustinere universos sermones eius. Hec enim dicit Amos: In gladio morietur Ieroboam et Israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides vade et fuge in terram Iuda et comede ibi panem et prophetabis ibi. In Bethel non adicias ultra ut prophetes quia sanctificatio regis et domus regni est. Et respondit Amos et dixit ad Amasiam: Non sum propheta et non sum filius prophete, sed armentarius ego sum vellicans sicomoros, et tulit me dominus cum sequerer gregem. Et dixit dominus ad me: Vade et propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi verbum domini. Tu dicis: Non prophetabis super Israel et non stillabis super domum idoli. Propter hoc dicit dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur et filii tui et filie tue in gladio cadent et humus tua in funiculo metietur. Et tu in terra polluta morieris et Israel captivus de terra sua migrabit.

VIII

Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce uncinus

pomorum. Et dixit dominus ad me: Quid tu vides amos? Et dixi: uncinum pomorum. Et dixit dominus ad me: Venit finis super populum meum israel; non adiciam ultra ut pertranseam eum, et stridebunt cardines templi in die illa, dicit dominus deus. Multi morientur, in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem et deficere facitis egenos terre, dicentes: Quando transibit mensis et venundabimus merces, et sabbatum, et aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram et augeamus siclum et supponamus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus? Iuravit dominus in superbia iacob: Si oblitus fuero usque in finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius? Et ascendet quasi fluvius universus, et eicietur et defluet quasi rivus egypti. Et erit in die illa, dicit dominus deus: occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis. Et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planctum, et inducam super omne dorsum vestrum saccum, et super omne caput calvitium, et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt, dicit dominus, et mittam famem in terram, non famem panis neque sitim aque, sed audiendi verbum dei. Et commovebuntur a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem; circuibunt querentes verbum domini et non invenient. In illa die deficient virgines pulchre et adolescentes in siti, qui iurant in delicto samarie et dicunt: Vivit deus tuus dan, et vivit via bersabee; et cadent et non resurgent ultra.

Vidi dominum stantem super altare, et dixit: Percute cardinem, et commovebuntur superliminaria; avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis, et qui fugerit non salvabitur ex eis. Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos; et si ascenderint usque in celum, inde detraham eos. Et si absconditi fuerint in vertice carmeli, inde scrutans auferam eos; et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio et occidet eos; et ponam ibi oculos meos super eos in malum et non in bonum, dicit dominus exercituum, qui tangit terram et tabescet; et lugebunt omnes habitantes in ea, et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius egypti. Qui edificat in celo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit; qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terre: dominus nomen eius. Numquid non ut filii ethiopum vos estis mihi, filii israel? ait dominus deus. Numquid non israel ascendere feci de terra egypti, et palestinos

In capadocia et sirios de sirene. Ecce oculi domini super regnum peccans et conteram illud a facie terre verumtamen conterens non conteram domum iacob dicit dominus. Ecce enim ego mandabo et concutiam in omnibus gentibus domum israel sicut concutitur triticum in cribro et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei qui dicunt non appropinquabit et non veniet super nos malum. In die illa suscitabo tabernaculum david quod cecidit et reedificabo aperturas murorum eius et ea que corruerant instaurabo et reedificabo eum sicut in diebus antiquis ut possideant reliquias idumee et omnes nationes eo quod invocatum nomen meum super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies veniunt dicit dominus et comprehendet arator messorem et calcator uve mittentem semen et stillabunt montes dulcedinem et omnes colles culti erunt et convertam captivitatem populi mei israel et edificabunt civitates desertas et habitabunt et plantabunt vineas et bibent vinum earum et facient ortos et comedent fructus eorum et plantabo eos super humum suam et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus.

Incipit prologus in abdiam prophetam

Iacob patriarcha fratrem suum habuit Esau qui ob rubrorem corporis sui edom hebrea lingua appellatus est quod latine sanguineus dicitur. De memorato fratrem suum qui israel nomen accepit qui odio commotus est quia de causa qui populum israel hic est filios patriarche iacob persecuti. Esau odio mutati persecuti sunt. Esau et edom appellati sunt et quia populus israel de captivitate caldeorum per hester regem persarum in manu multi dei revocatus est in iherusalem ab alio regno gentis afflictus atque oppressus est id est hoc regnum quod moczau vocatum populum persecutum est per denunciationem abdie prophete increpatum quod non dei indignationem sed sua virtute populum superare gloriabatur. De quo regno olim in persona david in psalmo C°xxxvi. dictum est Memorare domine filiorum edom in diebus iherusalem, Iam reliqua. Lectionem comprehensam futuri ingenii indicium ob hanc lectionem comprehensis et regnum dei in ipso significat. Hebrei hunc esse dicunt qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel pavit centum prophetas in speluncis qui non curvaverunt genua sua ante baal. Et quidam in libris canit et non evangelicis quod helias agnovit ignorasse. Sepulcrum eius usque hodie cum mausoleis helizei prophete et baptiste iohannis in sebaste veneratur que olim samaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatris filius honore augusti cesaris greco nomine vocavit sebesten id est augustam. Hic igitur quia centum prophetas pavit accepit gratiam

prophetalem et de duce exercitus factus sit dux. Ecce Elias in Samaria unum gregem pascebat, hic in toto orbe Christi pascit ecclesias. Et sicut Stephanus coronam meruit passionis, sic hic famulus dei ad primulos apostolos nomine celebratur: quia Abdias servus domini in nostro sonat eloquio.

Abdias qui interpretatur servus domini prophetat contra Edom sanguineum terrenumque fratris Jacob semper emulum hasta percutit spirituali.

Capitulum primum

Visio Abdie. Hec dicit dominus deus ad Edom. Auditum audivimus a domino et legatum ad gentes misit: surgite et consurgamus adversus eum in prelium. Ecce parvulum dedi te in gentibus et contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extollit te habitantem in scissuris petrarum et exaltantem solium tuum, qui dicis: si exaltatus fueris ut aquila et si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit dominus. Si fures introissent ad te et si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, numquid non saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius. Usque ad terminum emiserunt te, omnes viri federis tui illuserunt tibi, invaluerunt adversum te viri pacis tue; qui comedunt tecum ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo. Numquid non in die illa, dicit dominus, perdam sapientes de Idumea et prudentiam de monte Esau? Et timebunt fortes tui a meridie ut intereat vir de monte Esau propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Jacob. Operiet te confusio et peribis in eternum. In die illa cum stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum eius et extranei ingrediebantur portas eius et super Jerusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui, in die peregrinationis eius, et non letaberis super filios Juda in die perditionis eorum, et non magnificabis os tuum in die angustie, neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum, neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis eius. Et non emittes adversus exercitum eius in die vastitatis eius, neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint, et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi, retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibisti super montem sanctum meum, bibent omnes gentes iugiter, et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint. Et in monte Sion erit salvatio et erit sanctus, et possidebit domus Jacob eos qui possederant se. Et erit domus Jacob ignis et domus Joseph flamma et domus Esau stipula, et succendentur in eis et devorabunt eos, et non erunt reliquie domus Esau, quia dominus locutus est. Et hereditabunt hii qui ad austrum sunt montem Esau, et qui in campestribus Philistiim, et possidebunt regionem Effraim et regionem Samarie, et Beniamin possidebit Galaad, et transmigratio exercitus huius filiorum Israel omnia loca Chananeorum

usque ad sareptam sidoniorum et transmigracio iherusalem que in bosphoro est possidebit civitates austri et ascendent salvatores in montem syon iudicare montem esau et erit domino regnum.

Incipit prefacio Jone

Sanctum Jonam hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue sareptene quem helias propheta mortuum suscitavit matre postea dicente ad eum nunc cognovi quia vir dei es tu et verbum dei in ore tuo est veritas. Ob hanc etiam causam ipsum puerum sic vocatum amathi. Amathi enim in nostra lingwa veritatem sonat. Et ex eo quod helias verum locutus est ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Porro de veritate columba nascatur quia Jonas columba sonat in quo de prophetacione ante ipse Jonas ad gentes quod ninive agente penitenciam Illi quod in malicia perseverarent temporibus quippe Jeroboam regis israel qui decem tribus ad templum suum in samaria ydolis sacrificaverunt ionam prophetam fuisse historia quarti libri regum testatur. Iste ipse illi maxime prophetam sciens peccatis civitatis ninive misericordiam dei consecuturos dixit ne falsa predicatione videretur ad denunciandum interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Nam sic deus ad abraham de impietate sodomorum et gomorreorum locutus est: Clamor sodomorum et gomorreorum venit ad me. Ita et de ninive dixit eo quod ascendit clamor malicie eius ad eum. Et sic sententia dei de sodomis facta in ninive revocata est. Ita et Jonas adversum ninivem prolatam sententiam revocari nolebat. Ninive dissipacionis ignarus. Cui salutem hominum ad se conversam magis volebat quam interitum. Herebat et illa accidebat quod sancto heliseo qui filium sunamitis mulieris mortuum suscitavit. Porro a conspectu dei Jonas se fugere putabat. Propterea aliquid passus dicere cum david quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam.

Item argumentum

Jonas interpretatur columba pulcherrima naufragio suo passionem domini figurans mundum ad penitenciam revocat et sub nomine ninive salutem gentibus denunciat.

Jonas columba et dolens filius amathi qui fuit de geth qui fuit in opher ad gentium prophetam missus contempnit contempnens fugit fugiens dormit ipse que periclitatur naufragium sors latentem reperit et ceteri ab iactum devorant et orantem revomit et reiectus predicationem suscepit contristatum in penitencia urbis et salute gentium in viridis grandes cum sub radice virentis umbraculo et dolet subito arescentem. Cuius sepulcrum in quadam urbicula Jetham in miliario de mosfarum qui est in secundo miliario sephorim itinere quo pergitur thiberiadem.

Incipit Jonas

Et factum est verbum domini ad Jonam filium Amathi dicens Surge et vade in niniven civitatem grandem et predica in ea quia ascendit clamor malicie eius coram me. Et surrexit Jonas ut fugeret in tharsis a facie domini. Et descendit in ioppen et invenit navem euntem in tharsis et dedit naulum eius et descendit in eam ut iret cum

cis in tarsis a facie domini. Dominus
autem misit ventum magnum in
mare et facta est tempestas ma
gna in mari et navis pericli
tabatur in mari conteri. Et ti
muerunt naute et clamabant
viri ad deum suum et miserunt
vasa que erant in navi in ma
re ut alleviaretur ab eis. Et
Jonas descendit ad interiora na
vis et dormivit sopore gravi.
Et accessit ad eum gubernator na
vis et dixit ei: quid tu sopore
deprimeris? Surge et invo
ca deum tuum si forte recogi
tet deus de nobis et
non pereamus. Et dixit vir ad
collegam suum: Venite et mitta
mus sortes et sciamus quare
hoc malum sit nobis. Et miserunt
sortes et cecidit sors super Jonam.
Et dixerunt ad eum: Indica nobis
cuius causa malum istud sit nobis:
quod est opus tuum et que terra tua
et quo vadis vel ex quo populo es
tu. Et dixit ad eos: Hebreus
ego sum et dominum celi timeo
qui fecit mare et aridam. Et ti
muerunt viri timore magno. Et
dixerunt ad eum: quid fecisti? Co
gnoverunt viri quod a facie domini fu
geret quia indicaverat eis. Et dixerat
eis Jonas. Et dixerunt: quid fa
ciemus tibi ut cessabit mare a
nobis? Quia mare ibat et intu
mescebat super eos multum. Et
dixit ad eos: Tollite me et
mittite in mare et cessa
bit mare a vobis. Scio enim ego
quoniam propter me hec tempestas gran
dis est super vos. Et remigabant
viri ut reverterentur
ad aridam et non valuerunt

quia mare ibat et intumescebat
super eos. Et clamaverunt ad dominum
et dixerunt: Quesumus domine ne
pereamus in anima viri istius et ne
des nos super sanguinem innocen
tem: quia tu domine sicut voluisti
fecisti. Et tulerunt Jonam et miserunt
in mare et stetit mare a furo
re suo. Et timuerunt viri timore
magno dominum et immolaverunt hostias
domino et voverunt vota. II

Et preparavit dominus piscem
magnum ut deglutiret
Jonam. Et erat Jonas in
ventre piscis tribus diebus et tribus
noctibus. Et oravit Jonas ad
dominum deum suum de ventre piscis.
Et dixit: Clamavi ad dominum de
tribulacione mea et exaudivit me.
De ventre inferi clamavi et ex
audisti vocem meam et proiecisti me
in profundum in corde maris et
flumen circumdedit me. Omnes gur
gites tui et fluctus tui super me
transierunt. Et ego dixi: Abiectus sum
a conspectu oculorum tuorum. Verumtamen rur
sus videbo templum sanctum tuum. Circumde
derunt me aque usque ad animam
meam, abissus vallavit me,
pelagus operuit caput meum.
Ad extrema moncium descendi: terre vectes concluse
runt me in eternum, et sublevabis
de corrupcione vitam meam domine deus
meus. Cum angustiaretur in me anima
mea, domine recordatus sum, ut
veniat ad te oracio mea ad templum
sanctum tuum. Qui custodiunt vanita
tes frustra misericordiam suam derelinquunt.
Ego autem in voce laudis immola
bo tibi; quecumque vovi reddam pro sa
lute mea domino. Et dixit dominus
pisci et evomuit Jonam in aridam.

Et factum est verbum domini iii ad Jonam secundo dicens Surge et vade in Niniven civitatem magnam et predica in ea predicacionem quam ego loquar ad te. Et surrexit Jonas et abiit in Niniven iuxta verbum domini. Et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum. Et cepit Jonas introire civitatem itinere diei unius. Et clamavit et dixit adhuc xl dies et Ninive subvertetur. Et crediderunt viri Ninivite in deum. Et predicaverunt ieiunium et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem Ninive. Et surrexit rex de solio suo et abiecit vestimentum suum a se et indutus est sacco. Et sedit in cinere et clamavit et dixit In Ninive ex ore regis et principum eius dicens homines et iumenta et boves et pecora non gustent quicquam nec pascantur et aquam non bibant et operiantur saccis homines et iumenta et clament ad dominum in fortitudine et convertatur vir a via sua mala et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus et revertatur a furore ire sue et non peribimus. Et vidit deus opera eorum quia conversi sunt a via sua mala et misertus est deus super maliciam quam locutus fuerat ut faceret eis et non fecit. iiii

Et afflictus est Jonas afflictione maxima magna et iratus est et oravit ad dominum et dixit Obsecro domine numquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra mea propter hoc preoccupavi ut fugerem in Tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es paciens et multe miseracionis et ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle animam meam a me quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus putasne bene irasceris tu. Et egressus est Jonas de civitate et sedit contra orientem civitatis et fecit sibimet ibi umbraculum et sedebat subter illud in umbra donec videret quid accideret civitati. Et preparavit dominus deus hederam et ascendit super caput Jone ut esset umbra super caput eius et protegeret eum laboraverat enim. Et letatus est Jonas super hederam leticia magna. Et paravit deus vermem ascensu diluculo in crastinum et percussit hederam et aruit. Et cum ortus fuisset sol precepit dominus vento calido et urenti et percussit sol super caput Jone et estuabat et peciit anime sue ut moreretur et dixit Melius est mihi mori quam vivere. Et dixit dominus ad Jonam putasne bene irasceris tu super hederam. Et dixit bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus Tu doles super hederam in qua non laborasti neque fecisti ut cresceret que sub una nocte nata est et sub una nocte periit. Et ego non parcam civitati Ninive magne in qua sunt plus quam c xx milia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam et iumenta multa. Incipit prologus in Micheam.

Temporibus Ioathe et Achaz Ezechie prophetam ad hanc prophetiam sponsio respectus fuisse lectori ipsi demonstrat. Sed de supradicto primo regum Ioatham Ezechiam concessionem deo placuisse historia gesta Regum libri et paralipomenon indicant. Achaz relicto deo ydola Samarie quibus etiam filios suos in sacrificium igni concremandos obtulerat coluisse testatur. Quem Ezechias simulacra quoniam reges israel et iuda memoratos simulatio ad superstitionem fefellerat, inter patris indignationem sua in crastina dominatus populo israel est, quod et prevaricatori et principibus eundem populum fallaci suasisse ad tollenda ydola compulerat. Unde in sequentibus captivitate et interitu afficitur. Denunciant.

Micheas de morasthim coheres christi vastationem denunciat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percussit iudici israel.

Capitulum primum

Verbum domini quod factum est ad micheam morasthitem in diebus Ioatham Achaz et Ezechie regum iuda quod vidit super samariam et ierusalem. Audite populi omnes: et attendat terra et plenitudo eius et sit dominus deus vobis in testem, dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur de loco suo et descendet et calcabit super excelsa terre et consumentur montes subtus eum et valles scindentur sicut cera a facie ignis, sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere Iacob omne illud et in peccatis domus israel. Quod scelus Iacob? Nonne samaria? Et que excelsa iuda? Nonne ierusalem? Et ponam samariam sicut acervum lapidum in agro cum plantatur vinea et detraham in vallem lapides eius et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur et omnes mercedes eius comburentur igni et omnia ydola eius ponam in perditionem, quia de mercedibus meretricis congregata sunt et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo, vadam spoliatus et nudus, faciam planctum velut draconum et luctum quasi strucionum, quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad iudam, tetigit portam populi mei usque ad ierusalem. In geth nolite annunciare, lacrimis ne ploretis; in domo pulveris pulveribus vos conspergite. Et transite vobis habitatio pulchra confusa ignominia; non est egressa que habitat in exitu; planctum domus vicina accipiet ex vobis que stetit sibi. Quia infirmata est in bonum que habitat in marath, quia descendit malum a domino in portam ierusalem. Tumultus quadrige stuporis habitanti in lachis; principium peccati est filie syon, quia in te inventa sunt scelera israel. Propterea dabit emissarios super hereditatem geth, domos mendacii in deceptionem regibus israel. Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maressa; usque ad odollam veniet gloria israel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum. Dilata calvicium tuum sicut aquila quia cap

lini ducti sunt post te. II

Ve qui cogitatis inutile et
operamini malum in cubilibus
vestris. In luce matutina fa-
ciunt illud quoniam contra deum est manus eorum.
Et concupierunt agros et violenter
tulerunt et domos rapuerunt et calum-
pniabantur virum et domum eius virum
et hereditatem eius. Ideo hec dicit do-
minus. Ecce ego cogito super familiam
istam malum unde non auferetis col-
la vestra et non ambulabitis superbi
quoniam tempus pessimum est. In die illa su-
metur super vos parabola et cantabitur
canticum cum suavitate dicentium depopula-
tione vastati sumus. Pars populi mei com-
mutata est. Quomodo recedet a me cum
revertatur qui regiones vestras divi-
dat. Propter hoc non erit tibi mittens fu-
niculum sortis in cetu domini. Ne
loquamini loquentes. Non stillabit
super istos. Non comprehendet confusio. Di-
cit domus Jacob numquid abbrevia-
tus est spiritus domini aut tales sunt co-
gitationes eius. Nonne verba mea bona sunt
cum eo qui recte graditur. Et econtrario populus
meus in adversarium consurrexit. Desuper
tunicam pallium sustulistis et eos qui
transiebant simpliciter convertistis in bel-
lum. Mulieres populi mei eiecistis de
domo deliciarum suarum. A parvulis earum
tulistis laudem meam in perpetuum. Sur-
gite et ite quia non habetis hic requi-
em. Propter inmundiciam eius corrumpetur putre-
dine pessima. Utinam non essem vir
habens spiritum et mendacium potius loquerer.
Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem
et erit super quem stillatur populus iste. Con-
gregatione congregabo Jacob totum
te. In unum conducam reliquias Israel.
Pariter ponam illud quasi gregem in ovili,
quasi pecus in medio caularum. Tu-
multuabuntur a multitudine hominum. Ascen-
det enim pandens iter ante eos.

Dividentes et transibunt portam
et egredientur per eam. Et transibit rex
eorum coram eis et dominus in capite
eorum. III

Et dixi: Audite principes Ja-
cob et duces domus Israel. Num-
quid non vestrum est scire iudicium
qui odio habetis bonum et diligitis ma-
lum, qui violenter tollitis pelles
eorum desuper eos et carnem eorum
desuper ossibus eorum. Qui comederunt
carnem populi mei et pellem eorum
desuper excoriaverunt et ossa eorum
confregerunt et conciderunt sicut
in lebete et quasi carnem in medio ol-
le. Tunc clamabunt ad dominum et non
exaudiet eos et abscondet faciem
suam ab eis in tempore illo sicut ne-
quiter egerunt in adinventionibus
suis. Hec dicit dominus super prophetas qui
seducunt populum meum, qui mordent
dentibus suis et predicant pacem. Et
si quis non dederit in ore eorum
quippiam sanctificant super eum prelium.
Propterea nox vobis pro visione et te-
nebre pro divinatione et occidet sol
super prophetas et obtenebrabitur
super eos dies. Et confundentur qui
vident visiones et confundentur di-
vini et operient vultus suos omnes
quia non est responsum dei. Verumtamen reple-
tus ego sum fortitudine spiritus domini
iudicio et virtute ut annunciem Jacob
scelus suum et Israel peccatum suum. Audi-
te hec principes domus Jacob et
iudices domus Israel. Qui abhomi-
namini iudicium et omnia recta perver-
titis, qui edificatis Syon in sangui-
nibus et Jerusalem in iniquitate. Princi-
pes eius in muneribus iudicabant
et sacerdotes eius in mercede
docebant et prophete eius in pecu-
nia divinabant et super dominum requi-
escebant dicentes: Numquid non do-
minus in medio nostrum? Non venient

super nos mala. Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur et Ierusalem quasi acervus lapidum erit et mons templi in excelsa silvarum. IIII

Et erit in novissimo dierum mons domus domini preparatus in vertice montium et sublimis super colles et fluent ad eum populi et properabunt gentes multe et dicent Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei Iacob et docebit nos de viis suis et ibimus in semitis eius quia de Sion egredietur lex et verbum domini de Ierusalem et iudicabit inter populos multos et corripiet gentes fortes usque in longinquum et concident gladios suos in vomeres et hastas suas in ligones: non sumet gens adversus gentem gladium et non discent ultra belligerare et sedebit vir subtus vitem suam et subtus ficum suam et non erit qui deterreat quia os domini exercituum locutum est quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui nos autem ambulabimus in nomine dei nostri in eternum et ultra. In die illa dicit dominus Congregabo claudicantem et eam quam eieceram colligam et quam afflixeram consolabor ponam claudicantem in reliquias et eam que laboraverat in gentem robustam et regnabit dominus super eos in monte Sion ex hoc nunc et usque in eternum. Et tu turris gregis nebulosa filie Sion usque ad te veniet et veniet potestas prima regnum filie Ierusalem et nunc quare merore contraheris numquid rex non est tibi aut consiliarius tuus periit quia comprehendit te dolor sicut parturientem dole et satage filia Sion quasi parturiens quia nunc egredieris de civitate et habitabis in regione et venies usque ad Babilonem ibi liberaberis ibi redimet te dominus de manibus inimicorum tuorum et nunc congregate sunt super te gentes multe que dicunt lapidetur et aspiciat in Sion oculus noster et nunc congregate sunt super te gentes multe que dicunt lapidetur et aspiciat in Sion oculus noster ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini et non intellexerunt consilium eius quia congregavit eos quasi fenum aree. Surge et tritura filia Sion quia cornu tuum ponam ferreum et ungulas tuas ponam ereas et comminues populos multos et interficies domino rapinas eorum et fortitudinem eorum domino universe terre. V

Nunc vastaberis filia latronis obsidionem posuerunt super nos in virga percutient maxillam iudicis Israel. Et tu Bethleem Effrata parvulus es in milibus Iuda ex te michi egredietur qui sit dominator in Israel et egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet et reliquie fratrum eius convertentur ad filios Israel et stabit et pascet in fortitudine domini in sublimitate nominis domini dei sui et convertentur quia nunc magnificabitur usque ad terminos terre et erit iste pax. Assirius cum venerit in terram nostram et quando calcaverit in domibus nostris et suscitabimus super eum vii pastores et viii primates homines et pascent terram Assur in gladio et terram Nemroth in lanceis eius et liberabit ab Assur cum venerit in terram nostram et cum calcaverit in finibus nostris et erunt reliquie Iacob in medio populorum multorum quasi ros a domino et quasi stille super herbam que non expectat virum et non prestolatur filios hominum. Et erunt reliquie Iacob in gentibus in medio

pecorum multorum quasi leo in iumentis silvarum et quasi catulus in gregibus pastorum qui cum transierit et conculcaverit et ceperit non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos et omnes inimici tui peribunt. Et erit in die illa dicit dominus. Auferam equos tuos de medio tui et disperdam quadrigas tuas et perdam civitates terre et destruam omnes munitiones tuas et auferam maleficia de manu tua et divinationes non erunt in te et perire faciam sculptilia tua et statuas tuas de medio tui et conteram civitates tuas et faciam in furore et indignatione ultionem in omnibus gentibus que non audierunt.

VI

Audite que dominus loquitur surgite et contendite iudicio adversum montes et audiant colles vocem tuam. Audiant montes iudicium domini et fortia fundamenta terre quia iudicium domini cum populo suo et cum Israel diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi aut in quo molestus fui tibi responde mihi. Quia eduxi te de terra Egypti et de domo servitutis liberavi te et misi ante faciem tuam Moysen et Aaron et Mariam. Popule meus memento queso quid cogitaverit Balach rex Moab et quid responderit ei Balaam filius Beor de Sethim usque ad Galgala ut cognosceres iusticias domini. Quid dignum offeram domino curvabo genua deo excelso. Numquid offeram ei holocaustomata et vitulos anniculos. Numquid placari potest dominus in milibus arietum aut in multis milibus hircorum pinguium. Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo fructum ventris mei pro peccato anime mee. Indicabo tibi o homo quid sit bonum et quid dominus querat a te utique facere iudicium diligere misericordiam et sollicitum ambulare cum deo tuo. Vox domini ad civitatem clamat et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus et quis approbabit illud. Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis et mensura minor ire plena. Numquid iustificabo stateram impiam et sacelli pondera dolosa. In quibus divites eius repleti sunt iniquitate et habitatores eius loquebantur mendacium et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo cepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes et non saturaberis et humiliatio tua in medio tui et apprehendes et non salvabis et quos salvaveris in gladium dabo. Tu seminabis et non metes. Tu calcabis olivam et non ungeris oleo, calcabis et mustum et vinum non bibes. Et custodisti precepta Amri et omne opus domus Achab ambulasti in voluptatibus eorum ut darem te in perditionem et habitantes in ea in sibilum et in obprobrium populi mei portabitis.

VII

Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumpno racemos vindemie et non est botrus ad comedendum precoquas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur vir fratrem suum venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum princeps postulat et iudex in reddendo est et magnus locutus est desiderium anime sue et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est quasi paliurus et qui rectus quasi

spina de sepe dies speculationis tue visitacio tua venit nunc erit vastitas eorum nolite credere amico et nolite confidere in duce ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui quia filius contumeliam facit patri suo et filia consurgit adversus matrem suam et nurus contra socrum suam et inimici hominis domestici eius Ego autem ad dominum aspiciam expectabo deum salvatorem meum audiet me deus meus Ne leteris inimica mea super me quia cecidi consurgam cum sedero in tenebris dominus lux mea est Iram domini portabo quoniam peccavi ei donec causam meam iudicet et faciat iudicium meum Educet me in lucem videbo iusticiam eius et aspiciet me inimica mea et operietur confusione que dicit ad me Ubi est dominus deus tuus oculi mei videbunt eam nunc erit in conculcationem ut lutum platearum dies ut edificentur macerie tue In die illa longe fiet lex et in die illa ad te veniet assur et usque ad civitates munitas et a civitatibus munitis usque ad flumen et ad mare et de mari ad montem de monte et terra erit in desolationem propter habitatores suos et propter fructum cogitationum eorum Pasce populum tuum in virga tua gregem hereditatis tue habitantes solos in saltu In medio carmeli pascentur basan et galaad iuxta dies antiquos secundum dies egressionis tue de terra egypti ostendam ei mirabilia videbunt gentes et confundentur super omni fortitudine sua ponent manum super os aures eorum surde erunt lingent pulverem sicut serpentes velut reptilia terre perturbabuntur de edibus suis dominum deum nostrum non formidabunt et timebunt te quis deus similis tui qui aufers iniquitatem Et transferis peccatum reliquiarum hereditatis tue Non immittet ultra furorem suum quia volens misericordiam est revertetur et miserebitur nostri deponet iniquitates nostras et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra dabis veritatem iacob misericordiam abraham que iurasti patribus nostris a diebus antiquis Amen

Incipit prologus in naum prophetam

Naum propheta ante adventum regis assiriorum qui decem tribus captivitatem in terras regionis transtulerat fuisse hebreorum tradicio confirmat Ubi quidem in fine huius [illegible] predicationem regis adventum Ionam prophetam annunciare monstratum sed ad habitatores ninive Iona interitum civitatis predicante ne domina ita de minacia tunc interitum sustinerent peccatorum et de pietatis penitenciam egissent placati dei iram quibusdam se temporibus inveterant qua de causa incoratus propheta spiritu sancto plenius indutus dei annunciavit Ita est locutus zelans deus et ulciscens dominus Tamen cum decem tribus ab assyriis ducte fuerant in captivitatem sub ezechia rege iuda sub quo erat nunc sub eo sola tantum [illegible] transmigrati ad iussum ninive Visio continet nec erat parva consolatio tam hiis qui iam assyriis serviebant quam reliquis qui sub ezechia de tribu iuda et beniamin qui ab eisdem hostibus insidiebant ut audirent assirios quasi a caldeis capiendos sit in eo

sequentibus huius libri demonstrat.

Sciendum autem quod ninive in nostra lingua de hebreo speciosa sonat. Speciosus autem hic mundus dicitur. Unde et apud grecos l. zotzeni i. cosmos ab ornatu nomen accepit et quicquid nunc adversus ninivem dicitur de mundo sic intelligitur predicatur. Quamobrem et assumptio quam lxx interpretes posuerunt aut lemma apud hebreos massa ponitur i. onus. Onus et quia cum adversus civitatem quam propheta nominat nec premat elevatam cervicem simul quod hic attendendum quod ipsa vel assumptio vel onus vel pondus prophete visio sit. Non enim loquitur necessitati in extasi motans et per falla maxilla quod declinat. Sed quod prophetie liber est visionis intelligentis universa que loquitur et pondus hostium faciet. Perclusio visionis de consummatione utrique iudicii anagogicum in consolationem sanctorum prophetia texuntur et quomodo in mundo videtur quod potentia et caduca contempnet et preparant se ad iudicii diem ubi ultor adversus ceteros et assirios futurus est.

Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur. Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem.

I.

Onus ninive liber visionis Naum helcezei. Deus emulator et ulciscens dominus et habens furorem ulciscens deus in hostes suos et irascens ipse inimicis suis. Dominus paciens et magnus fortitudine et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et turbine vie eius et nebule pulvis pedum eius. Increpans mare et exsiccans illud et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est bazan et carmelus et flos libani elanguit. Montes commoti sunt ab eo et colles desolati et contremuit terra a facie eius et orbis et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit et quis resistet in ira furoris eius. Indignatio eius effusa est ut ignis et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus et confortans in die tribulationis et sciens sperantes in se. Et in diluvio pretereunte consummationem faciet loci eius et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra dominum consummationem ipse faciet non consurget duplex tribulatio. Quia sicut spine se invicem complectuntur sic convivium eorum pariter potantium consumetur quasi stipula ariditate plena. Ex te enim exibit contra dominum cogitans maliciam et mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus: si perfecti fuerint et ita plures sic quoque attondentur et pertransibit. Afflixi te et non affligam te ultra. Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo et vincula tua disrumpam. Et precipiet super te dominus non seminabitur ex nomine tuo amplius de domo dei tui interficiam sculptile et conflatile ponam sepulcrum tuum quia inhonoratus es.

II.

Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Celebra iuda festivitates tuas et redde vota tua quia non adiciet ultra ut pertranseat in te belial universus interiit. Ascendit qui dispergat coram te qui custodiat obsidionem. Contemplare viam conforta lumbos robora virtutem valde. Quia reddidit dominus superbiam

Jacob ut superbiam Israel quia vastatores dissipaverunt eos et propagines eorum corruperunt clipeus fortium eius ignitus vel exercitus in coccineis igne habene currus in die preparationis eius et agitatores eius consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt quadrige collise sunt in plateis. Aspectus eorum quasi lampades quasi fulgura discurrentia recordabitur fortium suorum ruent in itineribus suis. Et velociter ascendent muros eius et preparabitur umbraculum. Porte fluviorum aperte et templum ad solum dirutum est et miles captivus ductus est et ancille eius minabantur gementes ut columbe murmurantes in cordibus suis et Ninive quasi piscina aquarum aque eius ipsi vero fugerunt state state et non est qui revertatur. Diripite argentum diripite aurum et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus dissipata est et scissa et dilacerata et cor tabescens et dissolutio geniculorum et defectio in cunctis renibus et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum et pascua catulorum leonum ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis et non est qui exterreat. Leo cepit sufficienter catulis suis et necavit leenis suis et implevit preda speluncas suas et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum. Et succendam usque ad fumum quadrigas tuas et leunculos tuos comedet gladius et exterminabo de terra predam tuam et non audietur vox nunciorum tuorum. III.

Ve civitas sanguinum universa mendacii dilaceratione plena non recedet a te rapina. Vox flagelli et vox impetus rote et equi frementis et quadrige ferventis et equitis ascendentis et micantis gladii et fulgurantis haste et multitudinis interfecte et gravis ruine nec est finis cadaverum. Et corruent in corporibus suis propter multitudinem fornicationum meretricis speciose et grate et habentis maleficia que vendidit gentes in fornicationibus suis. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum. Et revelabo pudenda tua et regnis ignominiam tuam et proiciam super te abominationes tuas et contumeliis te afficiam et ponam te in exemplum. Et erit omnis qui viderit te resiliet a te et dicet vastata est Ninive quis commovebit super te caput unde queram consolatorem tibi. Numquid melior es Alexandria populorum que habitat in fluminibus aque in circuitu eius cuius divitie mare aque muri eius. Ethiopia fortitudo eius et Egyptus et non est finis. Affrica et Libies fuerunt in auxilio eius. Sed et ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem parvuli eius elisi sunt in capite omnium viarum et super inclitos eius miserunt sortem et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebriaberis et eris despecta et tu queres auxilium ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis si concusse fuerint cadent in os comedentis. Et ecce populus tuus mulieres in medio tui inimicis tuis adapertione pandentur porte terre tue devorabit ignis vectes

tuas aquas propter obsidionem extrue hauri tibi quo me munitiones tuas intra in lutum et calca sub igne tene laterem ibi comedet te ignis peribis gladio devorabit te ut bruchus congregare ut bruchus multiplicare ut locusta plures fecisti negotiationes tuas quam sunt stelle celi sicut bruchus expansus est et avolavit custodes tui quasi locuste locustarum que consident in sepibus in die frigoris sol ortus est et avolaverunt et non est cognitus locus eorum ubi fuerint Dormitaverunt pastores tui o rex assur sepelientur principes tui latitavit populus tuus in montibus et non est qui congreget et non est obscura contritio tua pessima est plaga tua omnes qui audierunt auditum tuum compresserunt manum super te et super quem non transiit malitia tua semper.

Incipit prologus in abacuk

Quatuor prophete in xii prophetarum volumine esse dicuntur, tres in principio lemmata id est pondus titulo suo habent: Naum abacuk malachias. Porro zacharias in medio et circa finem duos lemma dei pone titulos ex quibus unum est lemma verbi domini in terra adrach et damasci requies eius, alter in fine lemma verbi domini super israel. De naum ordinibus tuis iam liber editus est. De zacharia et malachia si vita comes fuerit disseretur. Nam abacuk luctans in manibus qui vel quod amabilis domino dictum est, notatur amplexans vel quod in certamen et luctamen, et ut ita dicam amplexum cum deo congreditur, amplexantis id est luctantis sortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem in facie provocare et dicere: Cur in rebus humanis et iudicii pompa istius tanta rerum versatur iniquitas? Usque quo domine clamabo et non exaudies, vociferabor ad te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti michi iniquitatem et laborem videre? Laceratia est lex et non provenit usque ad finem iudicium quia impius prevalet adversus iustum, ideo egreditur iudicium perversum. Indignatus quod temeraria vox sit et quodammodo blasphemantis creatorem suum ad iudicium provocare et vas fragile adversus figulum: Cur tale vel tale factum sit disputare. Sed nec hoc animo advertendum est quia supra vel pondus quod lemma esse diximus prophete visio est. Et ad illud montani dogma prorsus intelligit quod vidit nec ut amens loquitur nec more insanientium feminarum dat sine mente sonum. Unde apostolus instituit si prophetantibus aliis alii fuerit revelatum taceat qui prius loquebatur. Et statim subiungit: Non est inquit dissensionis deus sed pacis, quo intelligitur cum quibus et voluntate reticet et alii dat locum ad loquendum posse loqui et tacere cum velit. Qui autem in extasi invitus loquitur nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Illud quoque discere quod semel animo violentum omnibus ut quasi gradus quosdam et scalas ad altiora intelligentie historiam tibi interpretatur prophetam esse contra babilon et nabuchodonosor regem caldeorum ut quidam putant prophetavit. Naum quem abakuk sequitur vali-

timidi sunt contra inimicos et assi-
rios qui vastaverunt x tribus qui
vocatur israel. Tertia Abacuk prophetia
fuit adversus Babiloniam et
et Nabuchodonosor a quibus iuda et
iherusalem templum que sub diversa sunt,
ut sciatis ex tempore fuisse Abacuk
quo iam due tribus que vocantur
iuda ducte erant in captivitatem
Daniel docere potuit ad quem
in lacum leonum Abacuk mittitur
cum prandio quamquam apud hebreos
hec ipsa non legatur historia. Igitur
sive quis recipiat scripturam illam
sive non recipit utrumque pro nobis
est. Aut enim hec recipit etiam
per sentenciam rem liber Abacuk:
temporum aut non recipit et quid propheta
scribit que ventura cognoscat. Con-
trarium secundum literam cantatur adversus
dominum propheta Nabuchodonosor templum
vastet et iuda. Cum iherusalem quon-
dam urbs domini destinatur quare
clamat propheta et non audiatur
vociferatur ad dominum corpus a cal-
deis et non salvetur. Tunc ...
ipse propheta ut ipsius ... per ea
loquitur et hec vixerit et sunt usque
perductus sit ut iniquitate hostium
et sunt viderit laborem ...
in insidias prevalet ad usus se, sed
et hec dicat prius angustia ne
facies aut in ... igne conflari
ut tres pueros et ... pri-
ores ... que intravicant sed
et hec quam accipere possumus quod
... persona humana in pacie la-
batur ut in querulam vocem et
plenam doloris eius erumpat dicens
Usquequo domine clamabo et non exaudies? ...
et tacens ... impio iustio-
rem se, hec autem loquitur nescius

iudicia dei et investigabilia
et profundum divinarum sapiencie
et sciencie eius quod ita videt deus
ut homo videt. Homo tamen presencia
respicit, deus futura et eterna
et cognoscit. Et quod si egrotus
estuans febribus aquam frigidam
postulat et dicat ad medicum: Ut
in peior tenor ... et ... maior
usque medicum clamabo et non ex-
audies? Et respondet ei sapien-
tissimus et clementissimus medicus
dicens: Scio quo tempore debeam ad postu-
las dare non in ... modo quia
... ista ... et voluntas
tua contraria petit. Ita et dominus
deus in sua clemencie sine pon-
dere atque mensuras nichil ... qui
audit clamantem ut probat et ma-
gis provocet ad rogandum et si igne
... iustiore et puriorem faciat
... intelligens apostolus secundum illud
quod constitutus est ... ait sed
non deficimus et benedicimus deo
in omni tempore. Et sciat quod qui per-
venerit in fine hic salvus erit
et ... in labore et dolore. Et
ad ... dicat: Tribulacio et
misericordiam invocabo ut quo-
niam invocavit deum sit sanctus
vir et bellator ... ad certamen
domini se ... ad ... tribulacionem
et ... desiderat. Argumentum

Abacuk amplexans qui
dicitur eo quod amabilis fuit
domino vocatur amplexatio
... clamen et luctamen, et
ut ita dicam amplexamen cum
deo egredi ... amplexantis

i luctantis fortitu[illegible] vota bibam
Vltimus enim tam audiui voce deum
ausus est ad disceptatorem iusticie pro
vocare cur in rebus humanis et
mundi huius pompa tanta vsatur ini
quitas hic in principio sui volumis
describit dyalogum cum suis membris:
In fine vero premittat ad verum passi
onem quam domini saluatoris non de
alio aliquo quam de xpi aduentu qui
futurus erat intelligi dicens Et re
spondit dominus ad me et dixit
michi scribe visa aperte in buxo ut
assicat qui legerit ea quia adhuc
ad tempus et ostendit in fine et non
in vacua si tardauerit sustine eum
quia veniens veniet et non morabitur
De passione autem in tercio qui insi
dormio dixit Domine audiui auditum
tuum et timui Domine consideraui opera
tua et expaui quod enim hoc est nisi
precognite noueat repentine sa
lutis donum ineffabilis admira
cio in medio duum animalium cogno
sceris quod est enim autem in medio
duorum latronum aut in medio moysi
et helie cum illo in monte trans
figuratus dum anni appropinquaverint cog
scitur in aduentu temporis ostenderis Ed
autem dixit cornua in manibus eius
quod est nisi trophea crucis nota
bilium salomis hic perfecta ipse po
dices Ego autem in domino gaudebo
et in deo ihesu meo meo quod est in
nobis amicum dulce nominare et
in omnibus predicare
Abakuk luctator fortissi
mus et rigidus stat super
custodiam suam et figet gra
dum super municionem ut xpm in
cruce contempletur et dicat operuit ce
los gloria eius et laudis eius plena
est terra splendor eius ut lux erit

cornua in manibus eius ibi ab
scondita est fortitudo eius primum
Onus quod vidit abakuk
propheta vsque quo domine cla
mabo et non audies vociferabor
ad te vim paciens et non
saluabis quare ostendisti michi ini
quitatem et laborem videre predam
et iniusticiam contra me quare respicis
contemptores et taces conculcante
impio iustiorem se et facies ho
mines quasi pisces maris et quasi rep
tilia non habencia ducem Et fac
tum est iudicium et contradiccio po
tencior propter hoc lacerata est lex
et non peruenit vsque ad finem
iudicium et impius preualet ad
versus iustum ideo egreditur iudicium
peruersum aspicite in gentibus et vi
dete et admiramini et obstupescite
quia opus factum est in diebus vestris quod
nemo credet cum narrabitur quia
ecce ego suscitabo caldeos gen
tem amaram et velocem ambulan
tem super latitudinem terre ut po
ssideant tabernacula non sua hor
ribilis et terribilis est ex se
met ipsa iudicium et onus eius
egredietur leuiores pardis equi
eius et velociores equites eius
lupis vespertinis et diffundentur
equites eius namque de longe ve
nient volabunt quasi aquila festinans
ad comedendum omnes ad predam ve
nient facies eorum ventus vrens et
congregabit quasi arenam captiuita
tem et ipse de regibus triumpha
bit et tiranni ridiculi eius
erunt ipse super omnes municiones
eius ridebit et comportabit aggerem
et capiet eam tunc mutabitur
spiritus eius et pertransibit et corru
et hec est fortitudo eius dei sui

Numquid non tu a principio domine deus meus sancte meus et non moriemur domine in iudicium posuisti eum fortem ut corriperes et fundasti eum mundi sunt oculi tui ne videas malum et respicere ad iniquitatem non poteris quare non respicis super inique agentes et taces devorante impio iustiorem se et facies homines quasi pisces maris et quasi reptile non habens principem totum in hamo sublevabit traxit illud sagena sua et congregavit illud in rete suo super hoc letabitur et exultabit propterea immolabit sagene sue et sacrificabit reti suo quia in ipsis incrassata est pars eius et cibus eius electus propter hoc ergo expandit sagenam suam et semper interficere gentes non cessat.

Super custodiam meam stabo et figam gradum meum super munitionem et contemplabor ut videam quid dicatur mihi et quid respondeam ad arguentem me et respondit dominus mihi et dixit scribe visum et explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eum quia adhuc visus procul et apparebit in finem et non mentietur si moram fecerit expecta eum quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semetipso. Iustus autem in fide sua vivet et quomodo vinum potantem decipit sic erit vir superbus et non decorabitur qui dilatavit quasi infernus animam suam et ipse quasi mors et non adimplebitur et congregabit ad se omnes gentes et coacervabit ad se omnes populos. Numquid non isti omnes super eum parabolam sument et loquelam enigmatum eius. Et dicetur ve ei qui multiplicat non sua usquequo et aggravat contra se densum lutum. Numquid non repente consurgent qui mordeant te et suscitabuntur lacerantes te et eris in rapinam eis quia tu spoliasti gentes multas spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium in ea. Ve qui congregat avariciam malam domui sue ut sit in excelso nidus eius et putat se liberari de manu mali. Cogitasti confusionem domui tue concidisti populos multos et peccavit anima tua quia lapis de pariete clamabit et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec sunt a domino exercituum. Laborabunt enim populi in multo igni et gentes in vacuum et deficient quia replebitur terra ut cognoscant gloriam domini quasi aque operientes mare. Ve qui dat potum amico suo mittens fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius repletus es ignominia pro gloria. Bibe et tu et consopire circumdabit te calix dextere domini et vomitus ignominie super gloriam tuam quia iniquitas Libani operiet te et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium habitantium in ea. Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor suus conflatile et ymaginem falsam quia in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta. Ve qui dicit ligno:

excitare surge lapidi tacenti. Numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro et argento, et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo, sileat a facie eius omnis terra.

Oratio Abacuk pro ignorantiis

Domine audivi auditionem tuam et timui. Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud. In medio annorum notum facies, cum iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet, et sanctus de monte Pharan. Operuit celos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors. Et egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes, et contriti sunt montes seculi. Incurvati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius pro iniquitate. Vidi tentoria Ethiopie, turbabuntur pelles terre Madian. Numquid in fluminibus furor tuus, aut in mari indignatio tua? Qui ascendes super equos tuos, et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum, iuramenta tribubus que locutus es. Fluvios scindes terre. Viderunt te et doluerunt montes, gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis terram, et in furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de medio impii, denudasti fundamentum usque ad collum. Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus est venter meus, a voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit, et non erit germen in vineis. Mentietur opus olive, et arva non afferent cibum. Abscindetur de ovili pecus, et non erit armentum in presepibus. Ego autem in Domino gaudebo, et exultabo in Deo Ihesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, et ponet pedes meos quasi cervorum, et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Incipit prologus in Zophoniam prophetam

Tradunt Hebrei cuiuscumque prophete pater aut avus ponatur in titulo, ipsos quoque prophetas fuisse. Unde et Amos, unde et Amos propheta cum diceret: Non sum propheta nec filius prophete, sed pastor caprarum vellicans sicomoros, patris nomen in titulo non habet. Si verum est Zophoniam a propheta qui nomine ut ita dicam prophetico et glorioso maiorum suorum stirpe generatus est. Et sub Iosia rege prophetavit. Fuit enim patrem Cusi, avum Godoliam, proavum Amasiam, attavum Ezechiam, et talem quadrigam ipse velut extremus auriga complevit. Nomen Zophonie alii speculam, alii

archanum dei sustulerunt sen
rigitum specialamen sine absco
ditum domini inspectat utrumque prophe
tauit Dicitur enim ad Ezechi
elem fili hominis speculatorem
domui te posui Iste ergo propheta
qui stat in spelunca in sublimi
bus constitutus et noverat miste
ria domini filius erat chusi qui
interpretatur humilitas Chusi est
autem godoliam qui dicitur
magnitudo dei et patrem a
masiam qui et ipse vertitur in
fortitudinem domini Attamen Ezechi
am qui et sonat fortitudo domini
De fortitudine itaque natus est
timor domini et de timore domini
nata est magnitudo domini et de
magnitudine domini nata est
humilitas ut ad provenit quisquis
ad prophetiam dicit quod non sum di
gnus vocari apostolus et illud in
psalmo domine non est exaltatum
cor meum neque elati sunt oculi
mei Iosiam regem iude cuius
temporibus Zophonias prophetasse d
venit deo per omnibus regibus
iude placuisse historia quae li
bri regum et secundi paralipomenon
demonstrant Iosias similiter quae
pater suus Amon et avus manasse
tenus in templo dei collocaverat destru
cta commisisse demonstrat in quibus
etiam serpentem eneum a moyse
factum qui errori in ducto plus
superstitionem ydolorum detentus ad
miscuit illud custodisse pascha
et intermissum temporibus multis ce
lebrare fecit ideo decuit per prophe
tam temporibus memorati re
gis bene prevenita erant oste
dicens gentibus quod lectionem co
prehensus affirmans modicum spatio
ros ierusalem salutem et civitati:
ierusalem restaurationem tunc temporis tribu
endam textu lectionis demonstrant

Zophonias speculator et *Item*
archanorum dei cognitor au
divit clamorem a porta
piscium et eiulatum a secunda et contritionem
a collibus in diem quod ululatum
habitatoribus pile quod conticuit omnis
populus chanaan dispersi sunt universi
qui involuti sunt ar *Incipit Zophonias*

Verbum domini quod factum est
ad zaphoniam filium chu
si filii godolie filii a
masie filii ezechie In
diebus Iosie filii am
on regis iude. Congre
gans congregabo omnia a facie
terre dicit dominus congregans hominem
et pecus congregans volatilia ce
li et pisces maris et ruine impi
orum erunt Et disperdam homines a
facie terre dicit dominus aut et ex
tendam manum meam super omnem
iudam et super habitatores ierusalem
et disperdam de loco hoc reli
quias baal et nomina ydolorum:
ydituorum cum sacerdotibus et eos
qui adorant super tecta militiam ce
li et iurant in domino et iurant
in melchom et qui avertuntur de post
tergum domini et qui non quesie
runt dominum nec investigaverunt
eum. Silete a facie domini dei quia
iuxta est dies domini quia preparavit do
minus hostiam sanctificavit vocatos
suos Et erit in die hostie
domini visitabo super principes
et super filios regis et super omnes
qui induti sunt veste peregrina et
visitabo super omnes qui arroga
ter ingrediuntur super limen In:

die illa qui complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit dominus: Vox clamoris a porta piscium et ululatus a secunda et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pile conticuit omnis populus chanaan et disperierunt omnes involuti argento et erit in tempore illo scrutabor iherusalem in lucernis. Visitabo super viros defixos in fecibus suis qui dicunt in cordibus suis non faciet bene dominus et non faciet male et erit fortitudo eorum in direptionem et domus eorum in desertum et edificabunt domos et non habitabunt et plantabunt vineas et non bibent vinum eorum. Iuxta est dies domini magnus iuxta et velox nimis. Vox diei domini amara tribulabitur ibi fortis dies illa dies ire dies tribulationis et angustie dies calamitatis et miserie dies tenebrarum et caliginis dies nebule et turbinis dies tube et clangoris super civitates munitas et super angulos excelsos et tribulabo homines et ambulabunt ut ceci quia domino peccaverunt et effundetur sanguis eorum sicut humus et corpora eorum sicut stercora sed et argentum eorum et aurum eorum non poterit eos liberare in die ire domini in igne zeli eius devorabitur omnis terra quia consummationem faciet cum festinatione cunctis habitantibus terram. II

Convenite congregamini gentes non amabiles priusquam pariat preceptum visio quasi pulverem transeuntem diem antequam veniat dies indignationis eius antequam veniat super vos ira furoris domini. Querite dominum omnes mansueti terre quia iudicium eius estis operati querite iusticiam querite mansuetudinem si quo abscondamini in die furoris domini quia gaza destructa erit et ascalon in desertum azotum in meridie eicient et accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris gens perditorum verbum domini super vos chanaan terra philisteorum ut disperdam te. Ita ut non sit inhabitator et erit funiculus maris requies pastorum caule pecorum et erit funiculus eius qui remanserit de domo iuda pascentur in domibus ascalonis ad vesperam requiescent quia visitabit eos dominus deus eorum et avertet captivitatem eorum. Audivi obprobrium moab et blasphemias filiorum amon que exprobraverunt populo meo et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo ego dicit dominus exercituum deus israel quia moab ut sodoma erit et filii amon quasi gomorra siccitas spinarum et acervi salis et desertum usque in eternum reliquie populi mei diripient illos et residui gentis mee possidebunt eos. Hoc eis eveniet pro superbia sua quia blasphemaverunt et magnificati sunt super populum domini exercituum. Horribilis dominus super eos et attenuabit omnes deos terre et adorabunt eum viri de loco suo omnes insule gentium sed et vos ethiopes interfecti gladio meo eritis. Extendet manum suam super aquilonem et perdet assur et ponet speciosam in solitudinem et in invium et quasi in desertum et accubabunt in medio eius greges omnes bestie gentium et onocrotalus et ericius in liminibus eius morabuntur vox cantantis in fenestra corvus in superliminari quia attenuabo robur

eius. Hec est civitas gloriosa
habitans in confidentia que dicebat
in corde suo ego sum et extra me
non est alia amplius quomodo facta est
in desertum cubile bestie omnis qui
transibit per eam sibillabit movebit
manum suam. III

Ve provocatrix et redempta
civitas columba non audivit
vocem et non suscepit
disciplinam in domino non est con-
fisa ad deum suum non appropinquavit
principes eius in medio eius qua-
si leones rugientes. Iudices eius
lupi vespere non relinquebant in ma-
ne prophete eius vesani viri infide-
les sacerdotes eius polluerunt
sanctum iniuste egerunt contra legem
dominus iustus in medio eius non
faciet iniquitatem mane mane iudicium
suum dabit in lucem et non abscon-
ditur nescivit autem iniquus confusionem
suam disperdidi gentes et dissipati
sunt anguli earum desertas feci
vias eorum dum non est qui tran-
seat desolate sunt civitates earum
non remanente viro neque ullo habita-
tore. Dixi attamen timebis me sus-
cipies disciplinam et non peribit ha-
bitaculum eius propter omnia in quibus
visitavi eam verumtamen diluculo
surgentes corruperunt omnes co-
gitationes suas. Quapropter expecta
me dicit dominus in die resurrectio-
nis mee in futurum quia iudicium meum
ut congregem gentes et colligam regna
et effundam super eos indignationem
meam omnem iram furoris mei in
igne zeli mei devorabitur omnis terra
quia tunc reddam populis meis electum labium ut
vocent omnes in nomine
domini et serviant ei humero uno. Ul-
tra flumina Ethiopie inde supplices

mei filii dispersorum meorum defe-
rent munus michi. In die illa non
confunderis super
cunctis adinventionibus tuis quibus
prevaricata es in me quia tunc au-
feram de medio tui magniloquos
superbie tue et non adicies ad ex-
altari amplius in monte sancto
meo et derelinquam in medio tui
populum pauperem et egenum et sperabunt
in nomine domini reliquie Israel non
facient iniquitatem nec loquentur
mendacium et non invenietur in ore
eorum lingua dolosa quoniam ipsi pascen-
tur et accubabunt et non erit qui
exterreat. Hec dicit dominus. Lauda
filia Syon iubila Israel letare
et exulta in omni corde filia Iherusalem.
Abstulit dominus iudicium tuum aver-
tit inimicos tuos rex Israel dominus
deus in medio tui non timebis
malum ultra. In die illa dicetur
Iherusalem noli timere Syon non dissol-
vantur manus tue. Dominus deus
tuus in medio tui fortis ipse salva-
bit gaudebit super te in letitia sile-
bit in dilectione sua exultabit super
te in laude. Nugas qui a lege re-
cesserant congregabo quia ex te erant
ut non habeas ultra super eis obpro-
brium. Ecce ego interficiam omnes qui
interfecerunt te afflixerunt te in tempore illo
et salvabo claudicantem et eam que
eiecta fuerat congregabo et ponam
eos in laudem et in nomen omni ter-
ra confusionis eorum. In tempore illo quo
adducam vos et in tempore quo congre-
gabo vos dabo enim vos in nomen et
laudem omnibus populis terre cum converto capti-
vitatem vestram coram oculis vestris dicit dominus.

Incipit prologus in Aggeum

Ieremias propheta ob
causam transmigrationis Se-
dechie regis ut in hystoria

scdi libri paralipomenon indicat
qui fidem promissa nabuchodonosor regi
caldeorum non servaverat populum israel re-
fert ad memorato rege israel et progno-
sta ierusalem captivitate babilonie fuisse
perductum. sed ad plenius incolatus incre-
dulitatis temporibus ydolis serviendo et effusione
sanguinis innocentum se contaminarit impia-
sset nolens ergo deus universaliter gra-
ciam eisdem populum ob causas memo-
ratas penitus dirigere per lxx annorum
captivitatem eundem populum in terra cal-
deorum statuit sustinere hac racione
ut completo numero annorum noviens populo
in minus ante memoratus propheta ad
renovacionem ierusalem premittit lxo ita
quod ii° anno regis caldeorum sub viso re-
gno cum ad tunc unum annum ad regnum
eum restabant quod etiam vi° visio Da-
nielis ostendit propter causam sacule-
gij quod in eadem visione continetur fuisse
completum Darius qui medis impera-
bat ut viiii visio Danielis ostendit
memoratorum regno successit cuius primo
anno regni ut xi visio ostendit Da-
nielis supputatis annis videns appro-
pinquare tempus visionis que per Ie-
remiam fuerat promissa orans tam
pro se quam pro populo eiusdem promissionem
a deo postulabat compleri cui per ga-
brielem angelum eadem visione impetra-
vit eius promissa esse completa di-
vinitus edocuit Nam moriente supra-
dicto rege medorum promissionem dei com-
pleta per eundem regem populum israel in
ierusalem reductum Historia libri scdi
paralipomenon et initium esdre prophete con-
firmat Cirus a populo israel et a semi-
oribus templum dei edificare cepisset
mortuo Ciro rege ac regnante
Dario rege persarum qui memorato
successerat vicine gentes civitatis
ierusalem ut eciam Esdras refert re-
stauracionem templi et civitatis im-
pedire ceperunt Ex qua racione
detentus populus israel restauracionem
predicti templi domini necdum inceptam
promissionem cessatam esse crede-
bat propter quod in secundo anno regni me-
morati Darii regis persarum Aggeus
propheta a deo missus ad zoroba-
bel qui de tribu iuda erat qui
potestatem regni susceperat erat
et ihesum filium Iosedech summum sa-
cerdotem amonet ut credat com-
pleto numero annorum tempus restauracio-
nis ierusalem advenisse hec eciam au-
dito ne incredulitate populi immi-
tari pellat Et quo domus dixit
per eum populus hic dicit Non dum ve-
nit tempus ut reedificetur
domus dei oraculo autem quod in textu
huius prophecie continetur versionem
populi reedificacionem templi renova-
cionem civitatis observanciam sa-
cerdotalem et initium regnorum exterorum
et ... significat

Aggeus letus et festinus
qui seminat in lacrimis ut
in gaudio metet destru-
ctum templum reedificat dominum prem
indicem loquentem ad huc mo-
dicum et ego commovebo celum et
terram mare et aridam et commo-
vebo omnes gentes et veniet de-
sideratus cunctis gentibus

Incipit Aggeus

In anno secundo Darii regis persarum
in mense vi° in die una men-
sis factum est verbum domini in
manu Aggei prophete ad zoroba-
bel filium salatiel ducem iuda
ad ihesum filium Iosedech sacerdotem
magnum dicens Hec dicit dominus
exercituum populus iste dicit Non
dum venit tempus domus domini edi-
ficande Et factum est verbum domini
in manu aggei prophete dicens

Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista deserta est et nunc hec dicit dominus exercituum ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum et intulistis parum. Comedistis et non estis saciati. bibistis et non estis inebriati. operuistis vos et non estis calefacti et qui mercedes congregavit misit eas in sacculum pertusum. Hec dicit dominus exercituum ponite corda vestra super vias vestras et ascendite in montem portate ligna et edificate domum et acceptabilis mihi erit et glorificabor dicit dominus. respexistis ad amplius et ecce factum est minus intulistis in domum et exsufflavi illud quam ob causam dicit dominus exercituum quia domus mea deserta est et vos festinastis unusquisque in domum suam propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darent rorem et terra prohibita est ne daret germen suum et vocavi siccitatem super terram et super montes et super triticum et super vinum et super oleum et quecumque profert humus et super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audivit zorobabel filius salathiel et iesus filius iozedech sacerdos magnus et omnes reliquie populi vocem domini dei sui et verba aggei prophete sicut misit eum dominus deus eorum ad eos et timuit omnis populus a facie domini. et dixit aggeus nuncius domini de nunciis domini populo dicens Ego vobiscum sum dicit dominus. Et suscitavit dominus spiritum zorobabel filii salathiel ducis iuda et spiritum iesu filii iozedech sacerdotis magni et spiritum reliquorum de omni populo et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui.

Capitulum II

In die xx et iiii mensis in vi° mense in anno secundo darii regis. In vii° mense xx et primo mensis factum est verbum domini in manu aggei prophete dicens loquere ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum filium iozedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima Et quid vos videtis hanc nunc Numquid non est ista quasi non sit in oculis vestris et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare iesu fili iozedech sacerdos magne et confortare omnis populus terre dicit dominus exercituum et facite quoniam ego vobiscum sum dicit dominus exercituum. Verbum quod pepigi vobiscum cum egrederemini de terra egypti et spiritus meus erit in medio vestrum nolite timere quia hec dicit dominus exercituum Adhuc unum modicum est et ego commovebo celum et terram mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plusquam prime dicit dominus exercituum. In xx et iiii none mensis in anno secundo darii regis factum est verbum domini ad aggeum prophetam dicens Hec dicit dominus exercituum Interroga sacerdotes legem domini dicens Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum numquid sanctificabitur. Et respondentes sacerdotes dixerunt Non. et dixit ergo eis Aggeus

Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes et dixerunt: Contaminabitur. Et respondit Aggeus et dixit: Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, et sic omne opus manuum suarum, et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo Domini. Cum accederetis ad acervum viginti modiorum, et fierent decem; et intraretis ad torcular ut exprimeretis quinquaginta lagenas, et fiebant viginti. Percussi vos vento urente et aurugine, et grandine omnia opera manuum vestrarum, et non fuit qui reverteretur ad me, dicit Dominus. Ponite corda vestra in die ista et in futurum, a die vicesima et quarta noni mensis, a die qua fundamenta iacta sunt templi Domini, ponite super caput vestrum. Numquid iam semen in germine est, et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive non floruit? ex die ista benedicam. Et factum est verbum Domini ad Aggeum in secundo in vicesima et quarta mensis, dicens: Loquere ad Zorobabel ducem Iude, dicens: Ego movebo celum pariter et terram, et subvertam solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium, et subvertam quadrigam et ascensorem eius, et descendent equi et ascensores eorum, vir in gladio fratris sui. In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te Zorobabel fili Salathiel serve meus, dicit Dominus, et ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit Dominus.

Incipit prologus in Zachariam

Zacharias

Anno secundo Darii regis Medorum Aggeus et Zacharias prophetasse leguntur; eorum sed hac de causa Aggeus Zacharie in ordine prophetarum prelatus esse videtur, quia eius duobus in mensibus, ut precedentes lectiones ostendunt, in prophetia precessisse invenitur ad restaurationem eorum templi Domini precepto Domini populum [illegible]. Esdras refert dicens: Anno secundo Darii regis prophetaverunt Aggeus et Zacharias filius Addo prophete super Iudeos qui erant in Iudea et in Ierusalem in nomine Dei Israel super eos. Tunc surrexerunt Zorobabel et filius Salathiel et Ihesus filius Iosedech et principes eius, inceperunt edificare domum Dei que est in Ierusalem; quibus cum audissent prophetas ex ore suo exhortationem suam adimpleverunt eos. Nam et populus in Israel ab imitatione priorum delictorum per suam commonitionem idem propheta cupiens revocare, vis lectio comprehensus est: Vidi in genere noctem et ecce vir ascendebat super equum rubeum et cetera. Vidit propheta virum equo rubeo sedentem et stantem inter medios mirteti umbrosi. Cuius visionis hec solutio est: Vir ascendens super equum rubeum licet angelus intelligatur, tamen potius a doctoribus equum consistere visus [illegible] rubicundum sanguinis in eo effectum signat presentandam que populum

ysrl in captiuitatem redigerat
demonstrauit hiis verbis visus
est dicens Quis est iste qui ve
nit de edom tinctis vestibus de
bosra rubor vestimentorum eius
ex bozor et cetera. stantem vero in me
dio mirteti umbrosi quod dixit le
ticia ipsi affutura per mirteti si
gnificationem voluit significare
vel designare eius ligni Moy
ses in leuitico libro cum faceret
mencionem ait Accipietis po
die de fructu ligni speciosi ut le
ticia ipsi prouenire. olerent ligni
speciosum umbraculum demonst
rat / sed hanc visionem quia liberatorem
ipsi affutura per mirteti voluit
significare et vindictam de adversa
riis futuram demonstrat Ob hoc:
propheta nocte se vidisse memo
rat quia populum ysrl in prima libera
cione de terra egipti nocte decessis
se constabat cuius exempli pre
sens populus quia aliquam partem in se
retinere videbatur liberacio eius
quod et reddita captiuitatis de terra
caldeorum per noctem prophete est revel
lata

Prologus

Zacharias memor domini sui multi
plex in prophecia Christum in
vestibus sordidis et lampadem
oculorum vii candelabrorum quasi aureum
totidem lucernis quot oculis. Du
as quasi olivas a sinistris lampa
dis circuit et a dextris et post
equos ruffos varios albos et di
ssipatas quadrigas ex effraim
et equum de ierusalem pauperem regem
vaticinatur et predicat sedentem
super pullum asine subiugalis

In mense viii° capitulum primum
anno ii° darii factum est verbum
domini ad zachariam filium
barachie filium addo prophetam
dicens Iratus est dominus super patres
vestros iracundia magna et dices ad
eos Hec dicit dominus deus exercituum
Convertimini ad me dicit dominus et con
vertar ad vos dicit dominus exercituum.
et convertar dicit dominus exercituum Ne
sitis sicut patres ad quos clamabant
ut prophete priores dicentes Hec dicit
dominus deus exercituum Convertimini de
viis vestris malis et de cogitacionibus
vestris pessimis et non audierunt neque
attenderunt ad me dicit dominus ex
ercituum patres vestri ubi sunt et prophete
Numquid in sempiternum vivent Verum
tamen verba mea et legitima mea que
mandavi servis meis prophetis Numquid
non comprehenderunt patres vestros et conversi
sunt et dixerunt sicut cogitavit do
minus exercituum facere nobis secundum vias
vias et secundum adinvenciones vestras fecit
nobis In die xx° et iiii xi mensis
sabath in anno secundo darii regis factum
est verbum domini ad zachariam filium
barachie filium addo prophetam dicens
Vidi per noctem et ecce vir ascendens
super equum ruffum et ipse stabat inter
mirteta que erant in profundo et post
eum equi ruffi varii et albi et dixi
Quid sunt isti domine mi Et dixit ad
me angelus domini qui loquebatur
in me Ego ostendam tibi quid
sunt hec Et respondit vir qui stabat
inter mirteta Et dixit Isti sunt quos
misit dominus ut perambulent terram
Et responderunt angelo domini qui
stabat inter mirteta et dixerunt per
ambulavimus terram Et ecce omnis

terra habitatur et quiescit. Et respondit angelus domini et dixit domine exercituum usquequo tu non misereberis ierusalem et urbium iuda quibus iratus es. Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me. Clama dicens haec dicit dominus exercituum zelatus sum ierusalem et sion zelo magno et ira magna. Ego irascor super gentes opulentas quia ego iratus sum parum ipsi vero adiuverunt in malum. Propterea haec dicit dominus exercituum deus israel revertar ad ierusalem in misericordiis domus mea edificabitur in ea dicit dominus exercituum et perpendiculum extendetur super ierusalem. Adhuc clama dicens haec dicit dominus deus exercituum adhuc affluent civitates mee bonis et consolabitur dominus adhuc sion et eliget adhuc ierusalem. Et levavi oculos meos et vidi et ecce quattuor cornua et dixi angelo qui loquebatur in me quid sunt haec domine mi et dixit ad me haec sunt cornua que ventilaverunt iudam et israel et ierusalem et ostendit mihi dominus quattuor quadros fabros. Et dixi quid isti veniunt facere qui ait dicens haec sunt cornua que ventilaverunt iudam per singulos viros et nemo eorum levavit caput suum. Et venerunt isti deterrere ea ut deiciant cornua gentium que levaverunt cornu super terram iuda ut dispergerent eam. II

Et levavi oculos meos et vidi et ecce vir et in manu eius funiculus mensorum et dixi quo tu vadis. Et dixit ad me ut meciar iudeam et ierusalem quanta sit latitudo eius et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur et alius angelus egrediebatur in occursum eius et dixit ad eum curre et loquere ad puerum istum dicens absque muro habitabitur ierusalem pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius et ego ero ei dicit dominus murus ignis in circuitu et in gloria ero in medio eius. O o fugite de terra aquilonis dicit dominus quoniam in quattuor ventis celi dispersi vos dicit dominus deus et a quattuor ventis celi colligam vos dicit dominus deus. O sion fuge que habitas apud filiam babilonis quia haec dicit dominus deus exercituum post gloriam misit me ad gentes que expoliaverunt vos qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei quia ecce ego levo manum meam super eos et erunt prede hiis qui serviebant sibi et cognoscetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia sion quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa et scies quia dominus exercituum misit me ad te et possidebit dominus iudam in partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini quia consurrexit de habitaculo sancto suo. III

Et ostendit mihi dominus ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini et sathan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad sathan increpet in te dominus sathan et increpet dominus in te qui elegit ierusalem numquid non iste torris est erutus de igne. Et ihesus erat indutus vestibus sordidis et stabat ante faciem angeli qui respondit

dit et ait ad eos qui stabant coram eo dicens Auferte vestimenta sordida ab eo et dixit ad eum Ecce abstuli a te iniquitatem tuam et indui te mutatoriis et dixit ponite cidarim mundam super caput eius et posuerunt cidarim mundam super caput eius et induerunt eum vestibus albis et angelus domini stabat et contestabatur angelus domini dicens Hec dicit dominus exercituum Si in viis meis ambulaveris et custodiam meam custodieris tu quoque iudicabis domum meam et custodies atria mea et dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic assistunt Audi Ihesu sacerdos magne tu et amici tui qui habitant coram te quia viri portendentes sunt Ecce enim ego adducam servum meum orientem quia ecce lapis quem dedi coram Ihesu super lapidem unum septem oculi sunt Ecce ego celabo sculpturam eius ait dominus exercituum et auferam iniquitatem terre illius in die una In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam et subter ficum suam.

IIII

Et reversus est angelus domini qui loquebatur in me et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de somno suo et dixit ad me Quid tu vides et dixi vidi et ecce candelabrum aureum totum et lampas eius super caput eius et septem lucerne eius super illud et septem infusoria lucernis que erant super caput illius et due olive super illud una a dextris lampadis et una a sinistris eius Et respondi et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens quid sunt hec domine mi

Et respondit angelus qui loquebatur in me Et dixit ad me Numquid nescis quid sunt hec Et dixi non domine mi Et respondit et ait ad me dicens Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens Non in exercitu neque in robore sed in spiritu meo dicit dominus exercituum Quis tu mons magne coram zorobabel in planum Et educet lapidem primarium et exequabit gratiam gratie eius Et factum est verbum domini ad me dicens Manus zorobabel fundaverunt domum istam et manus eius perficient eam Et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos Quis enim despexit dies parvos et letabuntur et videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel Septem isti oculi domini sunt qui discurrunt in universa terra Et respondi et dixi ad eum quid sunt iste due olive a dextris candelabri et ad sinistram eius Et respondi secundo et dixi ei Quid sunt due spice olivarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro Et ait ad me dicens Numquid nescis quid sunt hec Et dixi non domine mi Et dixit Isti sunt duo filii olei qui assistunt dominatori universe terre

V

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce volumen volans et dixit ad me Quid tu vides et dixi Ecce ego video volumen volans longitudo eius XX cubitorum et latitudo eius X cubitorum Et dixit ad me Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur et educam illud dicit dominus exercituum et veni

et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter et commorabitur in medio domus eius et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me et dixit ad me leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi quidnam est. Et ait haec est amphora egrediens. Et dixit haec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. Et ecce mulier una sedens in medio amphorae. Et dixit haec est impietas. Et proiecit eam in medio amphorae et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi. Et ecce duae mulieres egredientes et spiritus in alis earum. Et habebant alas quasi alas milvi et levaverunt amphoram inter caelum et terram. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me quo istae deferunt amphoram. Et dixit ad me ut aedificetur ei domus in terra Sennaar et stabiliatur et ponatur ibi super basem suam. VI

Et conversus sum et levavi oculos et vidi et ecce quattuor quadrigae egredientes de medio duorum montium et montes aerei. In quadriga prima equi rufi et in quadriga secunda equi nigri et in quadriga tertia equi albi et in quadriga quarta equi varii et fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me quid sunt haec domine mi. Et respondit angelus et dixit ad me isti sunt quattuor venti caeli qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terrae. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis et albi egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt et quaerebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit ite et perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens. Sume a transmigratione ab Oldai et a Tobia et ab Idaia et venies tu in die illa et intrabis domum Iosiae filii Sophoniae qui venerunt de Babylone. Et sumes argentum et aurum et facies coronas et pones in capite Iesu filii Iosedech sacerdotis magni. Et loqueris ad eum dicens haec ait dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius et subter eum orietur. Et aedificabit templum domino et ipse portabit gloriam et sedebit et dominabitur super solio suo. Et erit sacerdos super solio suo et consilium pacis erit inter illos duos. Et coronae erunt Helem et Tobiae et Idaiae et Hen filio Sophoniae memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient et aedificabunt in templo domini et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si auditu audieritis vocem domini dei vestri. VII

Et factum est in anno quarto Darii regis factum est verbum domini ad Zachariam in quarta die mensis noni qui est Casleu. Et miserunt ad domum dei Sarasar et Regommelech et viri qui erant cum eis ad deprecandum faciem domini ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes. Numquid flendum est mihi in mense quinto vel sanctificare me debeo

beo sicut feci iam multis annis
Et factum est verbum domini exercituum
ad me dicens loquere ad omnem
populum terre et ad omnes sacerdotes
dicens Cum ieiunaretis et plan-
geretis in v et in vii mense per istos
lxx annos numquid ieiunium ie-
iunastis michi et cum comedistis et
bibistis numquid non vobis com-
edistis et bibistis vobismetipsis
bibistis Ierusalem habitaret et esset
opulenta ipsa et urbes eius
in circuitu eius et ad austrum et in
campestribus habitaretur Et factum
est verbum domini ad zachariam dicens
Hec ait dominus deus exercituum di-
cens Iudicium verum iudicate et mi-
sericordiam et miserationes facite
unusquisque cum fratre suo et vi-
duam et pupillum et advenam
et pauperem nolite calumpniari
et malum vir fratri suo non cogi-
tet in corde suo et noluerunt
attendere et averterunt scapulam re-
cedentes et aures suas aggra-
vaverunt ne audirent et cor
suum posuerunt ut adamantem
ne audirent legem et verba que
misit dominus exercituum in spiritu suo
per manum prophetarum priorum Et facta
est indignatio magna a domino
deo exercituum Et factum est sicut
locutus est et non audierunt
sic clamabunt et non exaudiam
dicit dominus exercituum et dispersi
eos per omnia regna que nesci-
unt et terra desolata est ab eis eo
quod non esset transiens et rever-
tens et posuerunt terram desidera-
bilem in desertum

viii

Et factum est verbum domini exercituum ad me
dicens Hec dicit dominus exercituum
zelatus sum syon zelo magno
et indignatione magna zelatus
sum eam Hec dicit dominus deus exer-
cituum Reversus sum ad syon et habitabo
in medio Ierusalem et vocabitur Ierusalem
civitas veritatis et mons domini ex-
ercituum mons sanctificatus Hec dicit
dominus exercituum Adhuc habitabunt
senes et anus in plateis Ierusalem
et viri baculus in manu eorum pre
multitudine dierum et platee civi-
tatis complebuntur infantibus et puel-
lis ludentibus in plateis eorum Hec
dicit dominus exercituum Si difficile
videbitur in oculis reliquiarum popu-
li huius in diebus illis numquid in oculis
meis difficile erit dicit dominus
exercituum Ecce ego salvabo populum me-
um de terra orientis et de terra occasus
solis et adducam eos et habitabunt
in medio Ierusalem et erunt michi in
populum et ego ero eis in deum in veri-
tate et in iustitia Hec dicit dominus
exercituum Confortentur manus vestre qui
auditis in diebus hiis sermones
istos per os prophetarum in die qua
fundata est domus domini exercitu-
um templum edificaretur Siquidem an-
te dies illos merces hominum non erat
neque merces iumentorum neque intro-
eunti neque exeunti erat pax pre tribu-
latione et dimisi omnes homines unum-
quemque contra proximum suum Nunc autem non
iuxta dies priores ego faciam
reliquiis populi huius dicit dominus
exercituum sed semen pacis erit vinea
dabit fructum suum et terra dabit ger-
men suum et celi dabunt rorem
suum et possidere faciam reliquias
populi huius universa hec Et erit

sicut eratis maledictio in gentibus domus iuda et domus israel sic salvabo vos et eritis benedictio Nolite timere confortentur manus vestre quia hec dicit dominus exercituum Sicut cogitavi ut affligerem vos cum ad iracundiam provocassent me patres vestri dicit dominus et non sum misertus Sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam ierusalem et domui iuda Nolite ergo timere Hec sunt verba que facietis Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo veritatem et iudicium pacis iudicate in portis vestris unusquisque contra amicum suum malum non cogitetis in cordibus vestris Et iuramentum mendax ne diligatis omnia enim sunt hec que odi dicit dominus Et factum est verbum domini exercituum dicens hec dicit dominus exercituum Ieiunium primi et ieiunium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui iuda in gaudium et leticiam et in solempnitates preclaras veritatem tantum et pacem diligite Hec enim dicit dominus exercituum Usquequo veniant populi et habitent in civitatibus multis et vadent habitatores unus quisque ad alterum dicentes Eamus et deprecemur faciem domini et queramus dominum exercituum vadam et ego etiam et venient populi multi et gentes robuste ad querendum dominum exercituum in ierusalem et ad deprecandum faciem domini Hec dicit dominus exercituum In diebus illis in quibus apprehendent x homines ex omnibus linguis gencium Et apprehendent fimbriam viri iudei dicentes Ibimus vobiscum audivimus enim quoniam dominus vobiscum est

IX

Onus verbi domini in terra adrach et damasci requiei eius quia domini est oculus hominis et omnium tribuum israel Emath quoque in terminis eius et thirus et sidon assumpserunt sibi quippe sapienciam valde Edificavit thirus municionem suam et coacervavit argentum quasi humum et aurum ut lutum platearum Ecce dominus possidebit eam et percuciet in mari fortitudinem eius et hec igni devorabitur et videbit ascalon et timebit et gaza et dolebit nimis et acharon quoniam confusa est spes eius et peribit rex de gaza et ascalon non habitabitur et sedebit separabitur in azoto et disperdam superbiam philistinorum et auferam sanguinem eius de ore eius et abhominaciones eius de medio dencium eius et relinquetur etiam ipse deo nostro Et erit quasi dux in iuda et acharon quasi iebuzeus et circumdabo domum meam ex hiis qui militant mihi euntes et revertentes et non transibit ultra per eos exactor quia nunc vidi in oculis meis Exulta satis filia syon iubila filia ierusalem Ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asine Et disperdam quadrigam ex effraim et equum de ierusalem et dissipabitur arcus belli et loquetur pacem gentibus et potestas eius a mari usque ad mare et a fluminibus usque ad fines terre Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua Convertimini ad municiones vincti spei hodie quoque annuncians duplicia reddam tibi quoniam extendi mihi iudam quasi

arcum impletum terra effraym et
suscitabo filios tuos syon super
filios tuos grecia et ponam
te quasi gladium fortium et dominus
deus super eos videbitur et exibit
ut fulgur iaculum eius et dominus
deus tuba canet et vadet in
turbine austri dominus exercituum
proteget eos et devorabunt et subi-
cient lapidibus funde et bibe-
tes inebriabuntur quasi vino et rep-
lebuntur ut fiale vase et quasi cor-
nua altaris et salvabit eos do-
minus deus eorum in die illa ut
gregem populi sui quia lapides sancti ele-
vabuntur super terram eius Quid enim
quid eius bonum est et quid pulcrum
eius est nisi frumentum electorum
et vinum germinans virgines X

Petite a domino pluviam in
tempore serotino et dominus
faciet nives et pluviam
ymbris et dabit eis sin-
gulis herbam in agro quia simulacra
locuta sunt inutile et divini viderunt
mendacium et sompniatores fru-
stra locuti sunt vane consola-
bantur Idcirco adducti sunt quasi
grex affligentur quia non est eis
pastor Super pastores iratus est
furor meus et super hircos visita-
bo quia visitavit dominus exercituum
gregem suum domum iuda et po-
suit eos quasi equum glorie sue in be-
llo ex ipso angulus ex ipso pax-
illus ex ipso arcus prelii ex ipso
egredietur omnis exactor simul
et erunt quasi fortes conculcantes
lutum in medio viarum in prelio et
bellabunt quia dominus cum eis est et
confundentur ascensores equorum
et confortabo domum iuda et

domum ioseph salvabo et convertam
eos quia miserebor eorum et erunt
sicut fuerunt quando non proieceram eos Ego
enim dominus deus eorum et exaudiam
eos et erunt quasi fortes effraym et le-
tabitur cor eorum quasi a vino filii eorum
videbunt et letabuntur exultabit cor
eorum in domino Et sibilabo eis et
congregabo eos quia redemi eos
et multiplicabo eos sicut ante fuerant
Et seminabo eos in populis et de
longe recordabuntur mei et vivent
cum filiis suis et revertentur Et reducam
eos de terra egypti et de assyriis con-
gregabo eos et ad terram galaad
et libani adducam eos et non invenie-
tur eis locus et transibit in freto
maris et percutiet eos in mari flu-
ctus et confundentur omnia profunda
fluminis et humiliabitur superbia assur
et sceptrum egypti recedet Et confortabo
eos in domino et in nomine eius am-
bulabunt dicit dominus exercituum XI

Aperi libane portas tuas
et comedat ignis cedros tu-
as Ulula abies quia cecidit
cedrus quoniam magnifici vastati sunt
Ululate quercus basan quoniam succisus
est saltus munitus Vox ululatus
pastorum quia vastata est magni-
ficentia eorum Vox rugitus leonum quoniam
vastata est superbia Iordanis
Hec dicit dominus deus meus pasce
pecora occisionis que qui posse-
derant occidebant et non dolebant
et vendebant ea dicentes benedictus dominus
quia divites facti sumus et pastores
eorum non parcebant eis Et ego non parcam
eis ultra super habitantes terram dicit
dominus Ecce ego tradam homines
unumquemque in manu proximi

sui et in manum regis sui et concident
terram et non eruam de manu eorum
Et pascam pecus occisionis propter hoc
o pauperes gregis audite. Et ass-
umpsi mihi duas virgas unam voca-
vi decorem et alteram vocavi fu-
niculum. Et pavi gregem et succidi
tres pastores in mense uno et con-
tracta est anima mea in eis. Si-
quidem et anima eorum variavit in me
et dixi non pascam vos. quod moritur
moriatur. et quod succiditur succidatur
et reliqui devorent unusquisque carnes proxi-
mi sui. Et tuli virgam meam que
vocabatur decor et abscidi eam ut
irritum facerem fedus meum quod percussi
cum omnibus populis. et in irritum deduc-
tum est in die illa. et cognoverunt
sic pauperes gregis qui custodiunt
mihi quia verbum domini est. et di-
xi ad eos. Si bonum est in oculis ve-
stris afferte mercedem meam
xxx argenteos. Et dixit dominus ad
me. proice illos in domum domini ad
statuarium decorum precium quo appreciatus
sum ab eis. et tuli xxx argenteos
et proieci illos in domum domini ad
statuarium. et precidi virgam meam secundam
que appellabatur funiculus ut dis-
solverem germanitatem inter iudam et
israhel. Et dixit dominus ad me. ad-
huc sume tibi vasa pastoris stulti.
quia ecce ego suscitabo pastorem in
terra qui derelicta non visitabit et
dispersum non queret et contritum non sana-
bit. et illud quod stat non enutriet et
carnes pinguium comedet et un-
gulas eorum dissolvet. O pastor et
ydolum derelinquens gregem gladi-
us super brachium eius ariditate:
siccabitur et oculus dexter eius te-
nebrescens obscurabitur. XII

Onus verbi domini super israhel.
Et dixit dominus extendens
celum, et fundans
terram, et fingens spiritum hominis in
eo. Ecce ponam ego ierusalem super-
liminare crapule omnibus populis
in circuitu. Sed et iuda erit in
obsidione contra ierusalem. Et erit in die
illa, ponam ierusalem lapidem one-
ris cunctis populis, omnes qui leva-
verunt eam concisione lacerabuntur
et colligentur adversus eam omni-
a regna terre. In die illa dicit
dominus percutiam omnem equum in
stuporem et ascensorem eius in ame-
ntiam et super domum iuda ape-
riam oculos meos, et omnem
equum populorum percutiam cecitate.
Et dicent duces iuda in cor-
de suo in die illa. Confortentur
habitatores ierusalem in domino
exercituum deo suo. In die illa po-
nam duces iuda sicut cami-
num ignis in lignis et sicut fa-
cem ignis in feno et devora-
bunt ad dexteram et ad sinistram
omnes populos in circuitu et habitabit
ierusalem rursum in loco suo in ierusalem.
Et salvabit tabernacula dominus
iuda sicut a principio ut non mag-
nificetur gloria domus david et gloria
habitantium ierusalem contra iudam.
In die illa proteget dominus ha-
bitatores ierusalem et erit qui offen-
derit ex eis in die illa quasi david
et domus david quasi dei et sicut
angelus domini in conspectu eorum.
Et erit in die illa queram conte-
rere omnes gentes que veniunt contra
ierusalem. * spiritum gratie et precum et aspi-
cient ad me quem transfixerunt
Et plangent eum planctu

* Et effundam super domum et super
habitatores ierusalem *

quasi super unigenitum et dole-
bunt super eum ut doleri solet
in morte primogeniti. In die illa
magnus erit planctus ad remon
in campo mageddon et planget
terra familie et familie seorsum
et familie domus nathan seor-
sum et mulieres eorum seorsum Et fa-
milie domus levi seorsum et
mulieres eorum seorsum Et familie
domus semei seorsum et mulieres
eorum seorsum omnes familie reli-
que familie et familie seor-
sum et mulieres eorum seorsum

In die illa erit fons xiii
patens domui david et
habitantibus ierusalem in ablu-
tionem peccatoris et menstruate Et erit
in die illa dicit dominus exercituum
disperdam nomina idolorum de terra
et non memorabuntur ultra et
pseudo prophetas et spiritum immundum
auferam de terra et erit cum prophe-
taverit quispiam ultra dicent
ei pater eius et mater eius qui genue-
runt eum Non vives quia menda-
cium locutus es in nomine domini
et configent eum pater eius et mater
eius genitores eius cum prophe-
taverit Et erit in die illa con-
fundentur prophete unusquisque
ex visione sua cum prophetaverit
nec operientur pallio
saccino ut mentiantur Sed di-
cet non sum propheta homo
agricola ego sum quoniam adam
exemplum meum ab adolescentia mea
et dicetur ei quid sunt plage iste
in medio manuum tuarum et
dicet his plagis plagatus
sum in domo eorum qui diligebant
me et framea mea suscitare
super pastorem meum et super vi-
rum coherentem mihi dicit dominus
exercituum Percute pastorem et
dispergentur oves gregis et convertam
manum meam ad parvulos et erunt
in omni terra dicit dominus due
partes in ea dispergentur et defi-
cient et tertia pars relinquetur in
ea et adducam tertiam partem per
ignem et uram eos sicut uritur
argentum et probabo eos sicut probatur
aurum Ipse vocabit nomen meum
et ego exaudiam eum et dicam po-
pulus meus es tu et ipse di-
cet dominus deus meus es tu xiiii

Ecce dies veniunt dicit do-
minus et dividentur spolia
tua in medio tui Et con-
gregabo omnes gentes ad ierusalem
in prelium et capietur civitas et
vastabuntur domus et mulieres viola-
buntur et egredietur media pars
civitatis in captivitatem et re-
liquum populi non auferetur de ur-
be et egredietur dominus et prelia-
bitur contra gentes illas sicut
preliatus est in die certaminis Et
stabunt pedes eius in die illa super
montem olivarum qui est contra
ierusalem ad orientem et scindetur
mons olivarum ex media parte
sui ad orientem et ad occidentem
prerupto grandi valde et separa-
bitur medium montis eius ad aqui-
lonem et medium eius ad meridi-
anum et fugietis ad vallem mon-
tium eorum quoniam coniungetur vallis mon-
tium usque ad proximum et fugietis
sicut fugistis a facie terremotus in
diebus ozie regis iuda Et veni-
et dominus deus meus omnes

q3 scti eius ad eo et erit in die il
la nō erit lux s3 frig9 et gelu / et
erit dies vna q nota est dño
dño / nō est dies neq3 nox et in
tpe vespi erit lux / et erit in die illa
exibunt aque vive de ihrlm
medium ear9 ad mare orien
tale et medium ear9 ad mare no
vissimum In estate et hijemme
erunt Et erit dominus rex sup omne
terram In die illa erit dominus vnus
et nomen eius vnum Et revertet omnis
terra usq3 ad desertum de colle re
mon usq3 ad austrum et ihrlm et
exaltabitur et habitabit in loco
suo / a porta beniamin usq3 ad
locum porte prioris et usq3 ad por
tam angulor9 / Et a turre ananee
hel usq3 ad torcularia regis et ha
bitabunt in ea et anathema non
erit amplius sed sedebit ihrlm se
cura / et hec erit plaga qua per
cutiet dominus omnes gentes que
pugnaverunt adversus ihrlm / tabe
scet caro uniuscuiusq3 stantis sup
pedes suos et oculi eius contabe
scent in foraminibus suis et lingua
eor9 contabescet in ore suo In die
illa erit tumultus dni magnus in
eis et apprehendet vir manum proxi
mi sui et conseretur manus eius su
per manum proximi sui Sed et iudas pu
gnabit adversus ihrlm et congre
gabuntur divicie omnium gencium in
circuitu auri et argenti et vestium
multe satis et sic erit ruina equi
et muli et cameli et asini et omnium
iumentor9 que fuerint in castris il
lis sicut ruina hec Et omnes qui
reliqui fuerint de universis genti
bus que venerint contra ihrlm
ascendent ab anno in annum et

adorent regem dnm exercituum
et celebrent festivitatem tabernacu
lor9 et erit qui non ascenderit de fa
miliis terre ad ihrlm ut adoret
regem dnm exercituum non erit sup
eos imber quia et si familia egi
pti non ascenderit et non venerit nec
super eos erit sed ruina qua per
cutiet dominus omnes gentes que
non ascenderint ad celebrandum
festivitatem tabernaculor9 Hoc
erit peccatum egipti et hoc peccatum omni
um gentium que non ascenderint ad cele
brandam festivitatem tabernacu
lor9 In die illa erit quod sup frenum
equi est sanctum dno et erunt le
betes in domo dni quasi phiale
coram altari et erit omnis lebes
in ihrlm et in iuda sanctificatus dno
exercituum et venient omnes immo
lantes et sument ex eis et co
quent in eis et non erit merca
tor ultra in domo domini exercituum
in die illa

Prologus malachie

Malachias qui inter
pretatur angelus dni
in principio vaticinii
sui demonstrat di
lectionem iudeorum in esau
ipsi Jacob in sequentibus vero
vicias replicat et satisfacionem tr
ansferri ad gentes annunciat In
fine vero ad videndum dei diem et
medium misterior9 prima et imp[illegible]
penas Johannem eum precursorem
atq3 primum adventum dni missum
ad heliam ante secundum adventum
annunciat esse mittendum nec hec
non ulla moralia disciplina conve
niencia explicat In quibus corrupt
populum sineque sacerdotes despiciente
nomen dni atq3 eius sacramenta

quod scitur eius ad eos et erit in die illa non erit lux sed frigus et gelu / et erit dies una que nota est domino deo / non dies neque nox et in tempore vesperi erit lux / et erit in die illa exibunt aque vive de ierusalem medium earum ad mare orientale et medium earum ad mare novissimum In estate et hyeme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram In die illa erit dominus unus et nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon usque ad austrum ierusalem et exaltabitur et habitabitur in loco suo / a porta beniamin usque ad locum porte prioris et usque ad portam angulorum / Et a turre ananehel usque ad torcularia regis et habitabunt in ea et anathema non erit amplius sed sedebit ierusalem secura / et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus ierusalem / tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos et oculi eius contabescent in foraminibus suis et lingua eorum contabescet in ore suo In die illa erit tumultus domini magnus in eis et apprehendet vir manum proximi sui et conseretur manus eius super manum proximi sui Sed et iudas pugnabit adversus ierusalem et congregabuntur divicie omnium gentium in circuitu auri et argenti et vestes multe satis et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus / que venerint contra ierusalem ascendent ab anno in annum et adorent regem dominum exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum et erit qui non ascenderit de familiis terre ad ierusalem ut adoret regem dominum exercituum non erit super eos imber quod et si familia egypti non ascenderit et non venerit nec super eos erit sed ruina qua percutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum / Hoc erit peccatum egypti et hoc peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum In die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino et erunt lebetes in domo domini quasi fiale coram altari / et erit omnis lebes in ierusalem et in iuda sanctificatus domino exercituum / et venient omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa

Prologus malachie

Malachias qui interpretatur Angelus domini in principio vaticinii sui demonstrat odium meritorum in Esau et dilectionem muneris ipsi Iacob in sequentibus vero sacerdotes vitiis repletos et sacrificia transferri ad gentes annunciat In fine vero ad adventum dei diem iudicii in sanctorum premia et impiorum penas Iohannem eum predicat atque post adventum domini missurum ad Heliam ante suum adventum annunciat esse venturum vel hec non nulla moralia discipulis congruentia explicat In quibus corripit populum sive sacerdotes despicientes nomen domini atque eius sacramenta

pollutos oblacionibus et sacrifi
ciis violantes p(er)monet eos
quos doctos et sine macula debe
esse et sine accepcione p(er)sonarum po
pulos veritate instruere discor
des ergo arguit decimas et primici
as reddendas ipsis Et hic pre
cipit ob(i)urgat et eos qui conj
uges suas despiciunt et aliarum
amore gaudent Et illos
qui miseriam suam dolentes felici
tatem laudant eorum qui huius
modi p(er)fectis p(ro)ficiunt Prophetauit
autem nouissime in babilone et
zacharias quando Aggeus et za
charias

Explicit prefacio Incipit Ma
lachias prophetam

Deus per moysen
populo israheli precepit
ut sacerdotes tabarna
culi sine omni corpo
rali vicio libero ho
stias atque omni vicio
varias sibi offerre quibus le
gem suam ad regendum populum
obseruandam dedit ut per sacrificiorum
oblaciones mundarentur et honorem fili
populum preceptis celestibus facerent
obedire Hinc sacerdotes angelos
dei esse hic loco scriptura testatur
Sed quia tanti muneris graciam
contempnentes superbi ipsius ac sa
cerdotes sacrificia vicio deturpata
ipsi cultibus atque impietatibus
maculata deo offerre ceperunt
Deo per malachiam prophetam po
pulum israel increpans ait Non
est in eis voluntas in vobis dicit
dominus exercituum et munus non suscipi
am de manu vestra Ab ortu enim
solis usque ad occasum magnum est
nomen meum in gentibus et in omni
loco sacrificandum et offerendum
nomini meo oblacio munda

Malachias latine interpretatur
angelus domini et mittitur
quod ei loquebatur a domino
esset manifesta Itaque credebant
et inde ita eius nomen lxx transtu
lerunt dicentes Assumpcio verbi domini
super israel in manum angeli eius
Prophetauit autem nouissimus in babi
lone et qui et angelus Aggeus
Malachias in fine omnium prophetarum
de abiectione israel et vocacione gen
cium Non est mihi voluntas in vobis
dicit dominus exercituum et munus non
suscipiam de manu vestra capitulum primum

Onus verbi domini ad israel in
manu malachie Dilexi vos
dicit dominus Et dixistis in
quo dilexisti nos Nonne frater
erat Esau iacob dicit dominus Et
dilexi iacob Esau autem odio habui
et posui seyr montes eius in solitu
dinem et hereditatem eius in dracones
deserti quod si dixerit ydumea destru
cti sumus Sed reuertentes edificabimus
que destructa sunt Hec dicit dominus
exercituum Isti edificabunt et ego destru
am et et vocabuntur terminus impie
tatis et populus cui iratus est dominus usque
in eternum Et oculi vestri videbunt et vos
dicetis Magnificetur dominus super
terminum israel Filius honorat patrem et ser
uus dominum suum Si ergo pater ego sum v
bi est honor meus Si dominus ego
sum vbi est timor meus Dicit do
minus exercituum ad vos O sacerdotes qui
despicitis nomen meum et dixistis in quo
despeximus nomen tuum Offertis super
altare meum panem pollutum et vos
dicitis In quo polluimus te In eo quod di
citis Mensa domini despecta est Si
offeratis cecum ad immolandum nonne
malum est Et si offeratis claudum
et languidum nonne malum est

Offer illud duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri de manu enim vestra factum est hoc si quo modo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito. Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis mensa domini contaminata est et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis ecce de labore et exsufflastis illud dicit dominus exercituum et intulistis de rapinis claudum et languidum et intulistis munus numquid suscipiam illud de manu vestra. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile domino quia rex magnus ego sum dicit dominus exercituum et nomen meum horribile in gentibus. Capitulum secundum

Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollemnitatum vestrarum et assumet vos secum et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum Levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vitae et pacis et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius in pace et in aequitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in lege irritum fecistis pactum Levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum numquid non deus unus creavit nos quare ergo despicit unusquisque fratrem suum violans pactum patrum nostrorum. Transgressus est Iuda et abominatio facta est in Israhel et in Hierusalem quia contaminavit Iuda sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis Iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis operiebatis lacrimis altare domini fletu et mugitu ita ut ultra non respiciam ad sacrificium nec accipiam placabile de manu vestra. Et dixistis quam ob causam quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tuae quam tu despexisti et haec particeps tua et uxor foederis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est. Et quid unus

quid nisi semen dei? custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. cum odio habueris, dicit dominus, dimitte deus israel; operiet autem iniquitas vestimentum eius, dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis: in quo fecimus eum laborare? In eo cum dicitis: omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales ei placent; aut certe ubi est deus iudicii?

III

Ecce ego mitto angelum meum qui preparabit viam meam ante faciem meam et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit, dicit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum; et sedebit conflans et emundans argentum et purgabit filios levi et colabit eos quasi aurum et argentum. Et erunt domino offerentes sacrificia in iusticia et placebit domino sacrificium iuda et ierusalem et sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et qui calumpniantur mercedem mercenarii et humiliant viduas et pupillos et opprimunt peregrinum nec timuerunt me, dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor et vos filii iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis. Revertimini ad me et ego revertar ad vos, dicit dominus exercituum. Et dixistis: in quo revertemur? Si affliget homo deum, quia vos configitis me? et dixistis: in quo configimus te? In decimis et primiciis et in penuria vos maledicti estis et me vos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum ut sit cibus in domo mea et probate me super hoc, dicit dominus, si non aperuero vobis catharactas celi et effudero vobis benedictionem usque ad abundanciam et increpabo pro vobis devorantem et non corrumpet fructum terre vestre nec erit sterilis vinea in agro, dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes; eritis vos terra desiderabilis, dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra, dicit dominus, et dixistis: quid locuti sumus contra te? et dixistis: vanus est qui servit deo et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius et ambulavimus tristes coram domino exercituum. et ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem edificati sunt facientes impietatem et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo et attendit dominus et audivit et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus deum et cogitantibus nomen eius et erunt mihi, ait dominus exercituum, in die qua faciam ego in peculium et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. convertimini et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter servientem domino et non servientem ei.

Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum que non derelinquet eis radicem et germen et orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie et sanitas in pennis eius et egrediemini et salietis sicut vituli de armento et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis moysi servi mei quam mandavi ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et horribilis et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum ne forte veniam et percuciam terram anathemate.

Incipit prologus in libro Machabeorum

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentemque persarum pugnamque sabbatorum et nobiles machabeorum ducis triumphos quos eorum nomine et libri idem sunt inscripti. Hec quoque historia gesta et memorata illa gesta machabeorum fratrum septem qui sub anthiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt quos mater pia cum diversis suppliciis urgerentur non solum non flevit sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

Primum

Et factum est postquam percussit alexander philippi rex macedo qui primus regnavit in grecia egressus de terra cethim percussit darium regem persarum et medorum constituit prelia multa et obtinuit omnium municiones et interfecit reges terre et pertransiit usque ad fines terre et accepit spolia multitudinis gencium et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis et exaltatum est et elevatum est cor eius et obtinuit regiones gencium et tyrannos et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute sua et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis xii et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo et imposuerunt sibi omnes dyademata post mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati anthiochus illustris filius anthiochi regis qui fuerat rome obses et regnavit in anno centesimo tricesimo et septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos mala multa. Et bonus visus est sermo in oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem et dedit illis potestatem ut facerent iusticiam gencium. Et edificaverunt gimnasium in iherusalem secundum leges gencium et fecerunt sibi preputia et recesserunt a testamento sancto et iuncti

sunt nationibus et venundati
sunt ut facerent malum. Et pa
ratum est regnum in conspectu Anti
ochi et cepit regnare in terra e
gipti ut regnaret super duo re
gna. Et intravit in egiptum
in multitudine gravi in curribus
et elephantis et equitibus et co
piosa nimia multitudine. Et
constituit bellum adversus ptho
lomeum regem egipti. Et veri
tus est ptholomeus a facie eius
et fugit. Et ceciderunt vulnerati
multi et comprehendit civitates mu
nitas in terra egipti et accepit
spolia terre egipti. Et convertit Anti
ochus postquam percussit egiptum in
centesimo et quadragesimo tertio
anno, et ascendit ad israel et as
cendit ad ierusalem in mul
titudine gravi et intravit in sancti
ficationem cum superbia et accepit
altare aureum et candelabrum luminis
et universa vasa eius et mensam propo
sitionis et libatoria et phialas
et mortariola aurea et velum
et coronas et ornamentum aureum quod
in facie templi erat et comminuit
omnia. Et accepit argentum et aurum
et vasa concupiscibilia, et accepit
thesauros occultos quos invenit
et ablatis omnibus abiit in terram
suam et fecit cedem hominum et lo
cutus est superbia magna. Et fa
ctus est planctus magnus in israel
et in omni loco eorum. Et ingemuerunt
principes et seniores, iuvenes
et virgines infirmati sunt et
speciositas mulierum immutata est.
Omnis maritus sumpsit lamentum et que
sedebant in throno thoro ma
ritali lugebant et commota est
terra super habitantes in ea et univer
sa domus iacob induit confusionem.
Et post duos annos dierum misit
rex principem tributorum in civita
tes iuda. Et venit ierusalem cum
turba magna et locutus est ad eos
verba pacifica in dolo et crediderunt
ei et irruit super civitatem repente
et percussit eam plaga magna
et perdidit populum multum ex israel. Et
accepit spolia civitatis et succen
dit eam igni et destruxit domos
eius et muros eius in circuitu et
captivas duxerunt mulieres et na
tos et pecora possiderunt. Et edi
ficaverunt civitatem david muro
magno et firmo et turribus fir
mis et facta est in arcem. Et po
suerunt illic gentem peccatricem,
viros iniquos et convaluerunt in ea.
Et posuerunt arma et escas et
congregaverunt spolia ierusalem, et re
posuerunt illic, et facti sunt in la
queum magnum. Et factum est hoc
ad insidias sanctificationi et in diem
malum israel. Et effuderunt sangui
nem innocentem per circuitum sanctificationis
et contaminaverunt sanctificationem, et fu
gerunt habitatores ierusalem propter eos.
Et facta est habitatio exterorum et
facta est extera semini suo et nati
eius reliquerunt eam. Sanctificatio
eius desolata est sicut solitudo,
dies festi eius conversi sunt in luctum,
sabbata eius in obprobrium, hono
res eius in nichilum. Secundum gloriam eius
multiplicata est ignominia eius et
sublimitas eius conversa est in luctum.
Et scripsit rex Antiochus omni

regno suo ut esset omnis populus unus
Et relinquerent unusquisque legem
suam et consenserunt omnes gentes secundum
verbum regis anthiochi Et multi ex
israel consenserunt ei et sacrificaverunt
ydolis et coinquinaverunt sabbatum
Et misit rex antiochus libros per
manus nunciorum in ierusalem et in omnes
civitates iuda ut sequerentur leges
gentium terre et prohiberent holocau-
sta et sacrificia et placationes fi-
eri in templo dei et prohiberent celebrari
sabbatum et dies solempnes et coin-
quinari sancta et sanctum populum israel Et
misit edificari aras et templa et i-
dola et ymolare carnes suillas
et pecora communia et relinquere
filios suos incircumcisos et coinqui-
nari animas eorum in omnibus inmundi-
tiis et in abhominationibus ita ut
oblivisceretur legem et immuta-
rent omnes iustificationes dei et
quicumque non fecisset secundum verbum regis
antiochi moreretur Secundum omnia verba
scripsit haec omni regno suo et preposu-
it principes populo qui haec fieri coge-
rent Et iusserunt civitatibus iuda
sacrificare Et congregati sunt multi
de populo ad eos qui dereliquerant
legem domini et fecerunt mala super
terram Et effugaverunt populum israel
in abditis et in absconditis fugiti-
vorum locis Die quinta decima mensis
casleu quadragesimo et cen-
tesimo anno edificavit rex antio-
chus abhominandum ydolum deso-
lationis super altare dei et per univer-
sas civitates iuda in circuitu edi-
ficaverunt aras et ante ianuas do-
morum et in plateis incendebant thu-
ra et sacrificabant et libros legis
dei combusserunt igni scindentes

eos et apud quemcumque inve-
niebantur libri testamenti domi-
ni et quicumque observabat le-
gem dei secundum edictum regis truci-
dabant eum in virtute sua faci-
ebant haec populo israel qui inve-
niebantur in omni mense in ci-
vitatibus et una xxv die
mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare Et mu-
lieres que circumcidebant filios suos
obtruncabant secundum iussum regis
anthiochi et suspendebant pu-
eros a cervicibus per universas
domos eorum et eos qui circumci-
debant trucidabant Et multi de
populo israel diffinierunt apud se
ut non manducarent inmunda et
elegerunt magis mori quam cibis
coinquinari inmundis et noluerunt
infringere legem dei sanctam et
trucidati sunt et facta est ira magna
super populum valde

In diebus illis surrexit
mathatias filius Iohan-
nis filii simeonis sacer-
dos ex filiis ioarim ab ierusalem
et consedit in monte modin et
habebat filios quinque Iohannem qui
cognominabatur gaddis et syme-
on qui cognominabatur thasi
et Iudam qui vocabatur macha-
beus et eleazar qui cogno-
minabatur abaron et Ionathas
qui cognominabatur apphus Hi
viderunt mala que fiebant
in populo iuda et ierusalem Et dixit
mathathias Ve michi ut quid
natus sum videre contritionem populi mei
et contritionem civitatis sancte et sedere
illic cum datur in manibus ini-
micorum sancta in manu extraneorum

facta sunt / templum eius sicut homo ignobilis vasa glorie eius captiva abducta sunt. Trucidati sunt senes eius in plateis et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum. Que gens non hereditavit regnum eius et non obtinuit spolia eius. Omnis compositio ablata est. Que erat libera facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est et coinquinaverunt ea gentes. Quid ergo nobis adhuc vivere. Et scidit Mathathias et filii eius vestimenta sua / operuerunt se ciliciis et planxerunt valde. Et venerunt illuc qui missi fuerant a rege Anthiocho ut cogerent eos qui confugerant in civitate Modin immolare et thura accendere et a lege dei discedere. Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos. Sed Mathathias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes qui missi erant ab Anthiocho / dixerunt Mathathie princeps clarissimus et magnus es in hac civitate et ornatus filiis et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes et viri Iuda et qui remanserunt in Iherusalem et eris tu et filii tui inter amicos regis et amplificatus argento et auro et muneribus multis. Et vidit Mathathias et dixit magna voce. Et si omnes gentes regi Anthiocho obediunt ut discedat unusquisque a servitute patrum suorum et consentiat mandatis eius. Ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis dominus / non est nobis utile relinquere legem et iustitias dei. Non audiemus verba regis Antiochi nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera via. Et ut cessavit loqui verba hec accessit quidam iudeus in omnium oculis sacrificare ydolis super aram in civitate Modin secundum iussum regis. Et vidit Mathathias et doluit et contremuerunt renes eius. Et accensus est furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucidavit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex Antiochus qui cogebat ymmolare occidit in ipso tempore et aram destruxit et zelatus est legem sicut fecit Phinees Zambri filio Salon. Et exclamavit Mathathias voce magna dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in montes. Et reliquerunt quecumque habebant in civitate. Tunc descenderunt multi querentes iustitiam et iudicium in desertum ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum / quoniam induravit super eos mala. Et renuntiatum est viris regis exercitui qui erat in Iherusalem civitate David quod discessissent viri quidam qui dissipaverant mandatum regis in loco occulta in deserto / et abiissent post illos multi. Et statim perrexerunt adversus eos / et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum. Et dixerunt ad eos resistitis et nunc adhuc exite et facite secundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt non exibimus neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum / et concitaverunt adversus eos prelium / et non responderunt illis nec lapidem miserunt illis nec oppilaverunt

loca multa occulta deserti. Moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt super nos celum et terra: quia iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbato et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit Mathathias et amici eius et luctum habuerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris, nunc citius disperdent nos de terra. Et cogitaverunt in illo die dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello in die sabbatorum, pugnemus adversus eum et non moriamur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga iudeorum fortis viribus ex israel omnis voluntarius in lege. et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione sua, et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit Mathathias et amici eius et destruxerunt aras et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus israel in fortitudine et persecuti sunt filios superbie. Et prosperatum est opus in manibus eorum et obtinuerunt legem de manibus gentium et de manibus regum, et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquaverunt dies Mathathie moriendi. Et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo o filii emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum et mementote operum patrum que fecerunt in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inventus est fidelis et reputatum est ei ad iusticiam. Ioseph in tempore angustie custodivit mandatum et factus est dominus egypti. Phinees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Ihesus dum implevit verbum factus est dux in israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helias dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias azarias misahel credentes liberati sunt de flamma ignis. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris non timueritis quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur quia conversus est in terram suam et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege et quia ad fecit vobis precepta sunt in lege a domino deo nostro in ipsa gloriosi eritis. Et ecce simeon frater vester scio quia vir consilii est ipsum audite semper et ipse erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps militie et ipse

aget bellum populi. Et omnes facto-
res legis vos adducetis, et vin-
dicate vindictam populi vestri. Et ret-
ribuite retributionem gentibus et intendite
in preceptum legis. Et benedixit
eos et appositus est ad patres suos
et defunctus est centesimo et qua-
dragesimo et sexto anno, et sep-
ultus est a filiis suis in sepulcris
patrum suorum in Modin. Et plan-
xerunt eum omnis Israel planctu magno.

Et surrexit Iudas qui vo-
cabatur Machabeus filius eius
pro eo, et adiuvabant eum omnes
fratres eius et universi qui se coniunxerant
patri eius, et preliabantur prelium Israel
cum leticia. Et dilatavit gloriam
populo suo et induit se loricam sicut
gigas et succinxit se arma bellica
sua in preliis et protegebat castra
gladio suo. Similis factus est leoni
in operibus suis et sicut catulus leonis
rugiens in venatione et persecutus est
iniquos perscrutans eos. Et qui con-
turbabant populum suum eos succendit
flammis et repulsi sunt inimici pre
timore eius et omnes operarii ini-
quitatis conturbati sunt et directa est sa-
lus in manu eius et exacerbabat
reges multos et letificabat Iacob
in operibus suis et in seculum memoria
eius in benedictione et perambulavit
civitates Iuda et perdidit impios
ex eis et avertit iram ab Israel. Et
nominatus est usque ad novissimum terre
et congregavit pereuntes. Et congregavit
Apollonius gentes et a Samaria
virtutem multam et magnam ad bel-
landum contra Israel. Et cognovit Iudas et ex-
iit et obviam illi et per-
cussit et occidit illum et ceciderunt
vulnerati multi et reliqui fu-
gerunt. Et accepit spolia eorum
et gladium Apollonii abstulit Iu-
das et erat pugnans in eo omnibus die-
bus. Et audivit Seron princeps exerci-
tus Syrie quod congregavit Iudas con-
gregationem et ecclesiam fidelium et ait:
Faciam mihi nomen et glorificabor in re-
gno et debellabo Iudam et eos qui
cum ipso sunt qui spernebant verbum regis. Et
preparavit se et ascenderunt cum eo castra
fortes auxiliarii ut facerent vin-
dictam in filiis Israel. Et appropinquaverunt us-
que ad Bethoron. Et exivit Iudas
obviam illi cum paucis. Ut viderunt
exercitum venientem sibi obviam dixerunt
Iude: Quomodo poterimus pauci pu-
gnare adversum multitudinem tantam
et tam fortem et nos fatigati sumus ie-
iunio hodie. Et ait Iudas: Facile est con-
cludi multos in manus paucorum et
non est differentia in conspectu Dei celi liberare
in multis et in paucis, quoniam non in mul-
titudine victoria exercitus belli sed de
celo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos
in multitudine contumaci et superbia
ut disperdant nos et uxores nostras et
filios nostros et spolient nos. Nos vero pugna-
bimus pro animabus nostris et legibus
nostris et ipse Dominus conteret eos ante
faciem nostram. Vos autem ne timueritis
eos. Ut autem cessavit loqui insilu-
it in eos subito et contritus est Seron
et exercitus eius in conspectu ipsius et persequebatur
eum in descensu Bethoron us-
que in campum et ceciderunt ex eis lxx
viri, reliqui autem fugerunt in terram
Philistiim. Et cecidit timor Iude et
fratrum eius et formido super omnes gen-
tes in circuitu eorum. Et pervenit ad
regem nomen eius et de preliis Iude
narrabant omnes gentes. Ut audivit
autem Antiochus rex sermones istos
iratus est animo et misit et congregavit
exercitum universi regni sui castra for-
tia valde et aperuit erarium suum.

et stipendia dedit exercitui in annum et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quia defecit pecunia de thesauris et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra ut tolleret legittima que erant a primis diebus. Et timuit ut non haberet sicut semel et bis sumptus et donativa que dederat ante larga manu et abundaverat super reges qui ante eum fuerant. Et consternatus erat animo valde et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lisiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufraten usque ad flumen Egipti. Et ut nutriret filium suum Antiochum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantes et mandavit ei de omnibus que volebat et de inhabitantibus Iudeam et Ierusalem et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendum et extirpandum virtutem Israel et reliquias Ierusalem et auferendam memoriam eorum de loco. Et ut constitueret habitatores filios alienigenos in omnibus finibus eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui et exivit ab Antiochia civitate regni sui centesimo quadragesimo et septimo anno et transfretavit Eufraten flumen et perambulabat superiores regiones. Et elegit Lisias Ptolomeum filium Dorimini et Nicanorem et Gorgiam viros potentes ex amicis regis et misit cum eis xl milia virorum et septem milia equitum ut venirent in terram Iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua et venerunt et applicaverunt Emmaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionis nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum valde et pueros et venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos. Et additi sunt ad eos exercitus Sirie et terre alienigenarum. Et vidit Iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala et exercitus applicabat ad fines eorum. Et cognoverunt verba regis que mandavit populo facere in interitum et consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati ad prelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et Ierusalem non erat habitata sed erat sicut desertum. Et non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius. Et sanctum conculcabatur et filii alienigenarum erant in arce. Ibi erat habitatio gentium et ablata est voluptas a Iacob et periit ibi tibia et cithara. Et congregati sunt et venerunt in Masphat contra Ierusalem quia locus orationis erat in Masphat ante in Ierusalem. Et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinerem posuerunt in capite suo et disciderunt vestimenta sua et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum. Et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas et suscitaverunt nazareos qui impleverant dies et clamaverunt voce magna in celum dicentes: Quid faciemus istis et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt et contaminata sunt. Et sacerdotes tui facti sunt in luctum et humilitatem. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos

disperdant. Et nunc scis que cogitant in nos, quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum nisi tu deus adiuves nos. Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hec constituit iudas duces populi tribunos et centuriones et pentacontarchos et decuriones, et dixit hiis qui edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosi ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Amaum. Et ait iudas: Accingimini et estote filii potentes et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has que convenerunt disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat.

IIII

Et assumpsit Gorgias V milia virorum et mille equites electos et moverunt castra nocte ut applicarent castris iudeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce erant ei duces. Et audivit iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercitus regis qui erant in Emaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit Gorgias in castra iude noctu et neminem invenit, et querebat eos in montibus: quoniam dixit fugiunt hii a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta et gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equites in circuitu eorum: et hii docti ad prelium. Et ait iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum et impetum eorum, illorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos pharao cum exercitu multo. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nostri dominus, et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie, et scient omnes gentes quia est deus qui redimat et liberet israel. Et levaverunt alienigene oculos suos et viderunt eos venientes ex adverso, et exierunt de castris in prelium, et tuba cecinerunt hii qui erant cum iuda. Et congressi sunt et contrite sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem ceciderunt in gladio, et persecuti sunt eos usque Gazeron et usque in campos Idumee et Azoti et Iamnie. Et ceciderunt ex illis tria milia virorum. Et reversus est iudas et exercitus eius sequentes eum. Et dixit ad populum: Non concupiscatis spolia quia bellum contra nos est. Et Gorgias et exercitus eius in monte prope nos. Sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos. Et postea sumetis spolia securi. Et adhuc loquente iuda hec, ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. Et vidit Gorgias quia in fugam conversi sunt et succensa sunt castra. Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est. Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul et iudam et exercitum in campo paratum ad prelium. Et fugerunt omnes in campum alienigenarum. Et iudas reversus est ad spolia castrorum. Et acceperunt aurum multum et argentum et iacinctum et purpuram marinam et opes magnas. Et conversi hymnum canebant

et benedicebant deum in celum lo
quoniam bonus est quoniam in seculum misericordia eius
Et facta est salus magna in israel
in illo die Quicumque alienigena
rum evaserunt et venientes et nun
ciaverunt lisie universa que acci de
rant Quibus auditis ille consternatus
animo deficiebat quia non qualia
voluit talia contingerunt israel et
qualia mandavit rex Et sequenti
anno congregavit lisias electorum
virorum lx milia et equitum v milia ut
debellaret eos Et venerunt in
iudeam et castra posuerunt in be
thoron Et occurrit illis iudas cum
x milibus viris et viderunt exercitum
fortem Et oraverunt et dixerunt Be
nedictus es salvator israel qui contrivisti
impetum potentis in manu servi tui
david et tradidisti castra alie
nigenarum in manus ionathe filii
saul et armigeri eius Conclude
exercitum istum in manu populi tui israel
et confundantur in exercitu suo et in
equitibus Da illis formidinem
et tabe fac audaciam virtutis eorum
et commoveantur contritione sua Deice
eos gladio diligentium te et col
laudent te omnes qui noverunt no
men tuum in ymnis et commiserunt
prelium Et ceciderunt de exercitu lisie
v milia virorum Videns autem lisias suorum
fugam et iudeorum audaciam et quia
parati sunt aut vivere aut mori fortiter
abiit ad antiochiam et elegit mi
lites ut multiplicati rursus veni
rent in iudeam Dixit autem iudas
ad fratres eius Ecce contriti sunt inimici nostri
ascendamus nunc mundare sancta et re
novare Et congregatus est omnis
exercitus et ascenderunt in montem sion
et viderunt sanctificationem desertam
et altare prophanatum et portas

combustas in atriis virgulta na
ta sicut in saltu vel in montibus
et pastoforia diruta Et sciderunt vestimen
ta sua et planxerunt
planctu magno et imposuerunt
cinerem super caput suum et ceci
derunt in faciem super terram Et con
clamaverunt tubis signorum et
clamaverunt in celum Tunc or
dinavit iudas viros ut pugna
rent adversus eos qui erant in arce
donec emundarent sancta Et ele
git sacerdotes sine macula vo
luntatem habentes in lege dei et
emundaverunt sancta et tulerunt lapi
des contaminationis in locum immundum
Et cogitavit de altari holocau
storum quod prophanatum erat quid de
eo faceret Et incidit illis con
silium bonum ut destruerent illud
ne forte illis esset in opprobrium
quia contaminaverunt illud gentes et
demoliti sunt illud Et reposuerunt
lapides in monte domus
in loco apto quoadusque veniret
propheta et responderet de eis Et
acceperunt lapides integros secundum
legem et edificaverunt altare no
vum secundum illud quod fuit prius
et edificaverunt sancta et que intra
domum erant intrinsecus et edem
et atria sanctificaverunt et fecerunt
vasa sancta nova et intulerunt
candelabrum et altare incensorum et
mensam in templum et incensum po
suerunt super altare et accenderunt
lucernas que super candelabrum
erant et lucebant in templo et
posuerunt super mensam panes
et appenderunt vela et consum
maverunt omnia opera que fecerunt
Et ante matutinum surrexerunt

xxv die mensis noni hic est
mensis casleu centesimi qua
dragesimi octavi anni et obtu
lerunt sacrificium secundum legem super
altare holocaustorum novum quod
fecerunt secundum tempus et secundum diem
in qua contaminaverunt illud gentes
et ipsa renovatum est cum canticis
et citharis et cinaris et cimbalis
et cecidit omnis populus in faciem
et adoraverunt et benedixerunt in ce
lum eum qui prosperavit eis / et fe
cerunt dedicationem altaris die
bus octo et obtulerunt holocau
sta cum letitia et salutaria lau
dis. et ornaverunt faciem templi
coronis aureis et scutulis et
dedicaverunt portas a pastofori
pastoforia et imposuerunt eis
ianuas et facta est letitia in
populo magna valde. Et aversum
est opprobrium gentium. Et statuit
iudas et fratres eius et universa
ecclesia israel ut agatur dies dedi
cationis altaris in temporibus suis
ab anno in annum et per dies octo
quinta et vicesima mensis casleu cum
letitia et gaudio. Et edifica
verunt in tempore illo montem sion
et per circuitum muros et turres
firmas ne quando venirent gen
tes et conculcarent eum sicut an
tea fecerunt / et collocavit illic exer
citum ut servarent eum et muni
vit eum ad custodiendum beth
suram ut haberet populus munitionem
contra faciem ydumee. V

Et factum est ut audierunt
gentes in circuitu quia edi
ficatum est altare et sanctuari
um sicut prius irate sunt val
de et cogitabant tollere genus
iacob qui erant inter eos / et ce
perunt occidere de populo et persequi.
Et debellabat iudas filios Esau
in ydumea et eos qui erant in
arabatine quia circumsedebant israheli
tas / et percussit eos plaga magna.
Et recordatus est malitiam filiorum
bean qui erant populo in laqueum
et in scandalum insidiantes ei in via
et conclusi sunt ab eo in turribus
et applicuit ad eos et anathema
tizavit eos et incendit turres eorum
igni / cum omnibus qui in eis erant.
Et transiit ad filios Amon et inve
nit manum fortem et populum copi
osum et thimotheum ducem ipsorum.
Et commisit cum eis prelia multa
et contriti sunt in conspectu ipsorum et per
cussit eos / et cepit Jazer civita
tem et filias eius et reversus est in iu
deam. Et congregate sunt gentes que
sunt in galaad adversus israhelitas qui
erant in finibus eorum ut tollerent
eos. Et fugerunt in Datheman mu
nitionem et miserunt litteras ad iudam
et ad fratres eius dicentes. Congregate
sunt adversum nos gentes per circuitum
ut auferant nos et parant venire
et occupare munitionem in qua
confugimus. Et thimotheus est
dux exercitus eorum. Nunc ergo veni et
eripe nos de manibus eorum quia cecid
it multitudo de nobis / et fratres nostri
omnes qui erant in locis tubin ubi
que interfecti sunt et captivas duxe
runt uxores eorum et natos et spo
lia et perierunt illic fere mille
viros. Et adhuc epistole legebantur
Ecce alii nuntii venerunt de galilea
conscissis tunicis et nuntiantes secundum
verba hec dicentes. Convenisse adversum
se a ptolomaida et thiro et sidone

ne et repleta est omnis galilea
alienigenis ut nos consumant. Ut
autem audivit iudas et populus sermones
istos. Convenit ecclesia magna co-
gitare quid facerent fratribus suis
qui in tribulatione erant et expu-
gnabantur ab eis. Dixitque iudas
simoni fratri suo. Elige tibi viros
et vade et libera fratres tuos in ga-
lilea. Ego autem et frater meus Iona-
thas ibimus in galaditidem. Et
reliquit iosephum filium zacharie
et azariam duces populi cum residuo
exercitu in iudea ad custodiendum
et precepit illis dicens. Prestote popu-
lo huic et nolite committere bellum
adversus gentes donec revertamur.
Et dati sunt simoni viri tria milia
ut iret in galileam. Iude autem octo milia
in galaditidem. Et abiit simon
in galileam et commisit prelia multa
cum gentibus et contrite sunt gentes a fa-
cie eius. Et persecutus est eas usque ad
portam ptolomaidis et ceciderunt
de gentibus viri tria milia virorum et accepit
spolia eorum et assumpsit eos qui
erant in galilea et in arabatis cum
uxoribus suis et natis et omnibus
qui erant illis et adduxit in
iudeam cum leticia magna. Et iu-
das machabeus et frater eius Iona-
thas transierunt iordanem et abie-
runt viam trium dierum per desertum. Et oc-
currerunt eis nabathei et susceperunt
eos pacifice et narraverunt ei omnia
que acciderant fratribus eorum in gala-
ditide. Et quia multi ex eis comprehensi sunt
in barasa et in bosor et in alimis
et in casphor et mageth et carna-
im. Hee omnes civitates munite et
magne. Sed et in ceteris civitatibus ga-
laaditidis tenentur comprehensi et in
crastinum constituerunt admovere exercitum
civitatibus his et comprehendere et
tollere eos in una die. Et convertit iu-
das et exercitus eius viam in desertum
bozor repente et occupavit ci-
vitatem et occidit omnem mascu-
linum in ore gladii et accepit
omnia spolia eorum et succendit eam
igni. Et surrexerunt inde nocte
et ibant usque ad munitionem. Et
factum est diluculo cum elevassent ocu-
los suos, ecce populus multus cuius
non erat numerus portantes scalas
et machinas ut comprehenderent mu-
nitionem et expugnarent eos. Et
vidit iudas quia cepit bellum
et clamor belli ascendit in celum
sicut tuba et clamor magnus de
civitate. Et dixit exercitui suo
Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et
venit tribus ordinibus post eos et
clamaverunt tubis et clamaverunt
in oratione. Et cognoverunt castra timo-
thei quia machabeus est et refuge-
runt a facie eius et percusserunt eos
plaga magna et ceciderunt ex eis
in die illa fere octo milia. Et diver-
tit iudas maspha et expugnavit
et cepit eam et occidit omnem
masculum eius et sumpsit spolia eius
et succendit eam igni. Inde perrexit
et cepit casbon et mageth et
bosor et reliquas civitates galaa-
ditidis. Post hec autem congregavit
timotheus exercitum alium et castra
et posuit contra raphon trans tor-
rentem. Et misit iudas speculari ex-
ercitum et renunciaverunt ei dicentes
quia convenerunt ad eum gentes omnes que
in circuitu nostro sunt exercitus multus
nimis et arabas conduxit in au-
xilium sibi et castra posuerunt
trans torrentem parati venire ad
te in prelium. Et abiit iudas obvi-
am illis. Et ait timotheus prin-
cipibus exercitus sui cum appropinquaverit

(ven)it iudas et exercitus eius ad tor
rentem aque / si transierit ad nos
prior non poterimus sustinere eum
quia potens poterit aduersum nos :
Si vero timuerit transire et posuerit
castra extra flumen transfretemus
ad eos poterimus aduersus illum
Ut autem appropinquavit iudas ad tor
rentem aque statuit scribas populi
secus torrentem et mandavit ei
dicens Neminem hominem reliqueritis
sed veniant omnes in prelium Et tra
sfretavit ad illos prior et omnis
populus post eum / et contriti sunt an
te faciem eorum omnes gentes et pro
iecerunt arma sua et fugierunt
ad phanum quod est in carnaim
Et occupavit ipsam civitatem
et phanum succendit igni cum omni
bus qui erant in ipsa Et oppressa
est carnaim et non potuit resi
stere contra faciem iude Et congregavit
iudas universos israhelitas qui erant
in galaatide a minimo usque ad
maximum et uxores eorum et natos
/ et exercitum magnum valde ut :
venirent in terram iude / et vene
runt usque ad effron / et hec civi
tas magna in ingressu posita
valde munita et non erat declinare
ab ea dextera vel sinistra / sed per
medium iter erat Et incluserunt
se qui erant in civitate et ob:
struxerunt portas lapidibus Et
misit ad eos iudas verbis pacificis
dicens Transeamus per terram vestram
ut eamus ad terram nostram / et ne
mo vobis nocebit tantum pedibus
transibimus Et nolebant eis aperi
re / et precepit iudas predicare in
castris ut applicarent vniuersi ad pugnam
in quo erant loco et applicuerunt
se viri virtutis et oppugnaverunt :

civitatem illam tota die et tota no
cte et tradita est civitas in manu
eius peremerunt omnem masculum
in ore gladii et eradicaverunt eam
et accepit spolia eius et pertransiit
per totam civitatem super interfectos et
transgressi iordanem in campo ma
gno contra faciem bethsan Et erat
iudas congregans extremos et :
exortabatur populum per totam viam
donec venirent in terram iuda Et
ascenderunt in montem sion cum leticia
et gaudio et obtulerunt holocau
sta quod nemo ex eis cecidisset donec
reverterentur in pace Et in diebus quibus
erat iudas et ionathas in terra ga
laad et simon frater eius in ga
lilea contra faciem ptolomaidis
Audivit iosephus et zacharie fi
lius et azarias principes virtutis res
gestas bene gestas et prelia que facta sunt
Et dixit faciamus et ipsi nomen
et eamus pugnare adversus gen
tes que in circuitu sunt nostro Et pre
cepit his qui erant in exercitu suo
et abierunt iamniam Et exivit
Gorgias de civitate et viri eius
obviam illis in pugnam et fugati
sunt iozephus et azarias usque ad
fines iudee Et ceciderunt in illa
die de populo israhel duo milia virorum et
facta est plaga magna in populo quoniam
non audierunt iudam et fratres eius
existimantes se fortiter facturos Ipsi
autem non erant de semine virorum
illorum per quos salus facta est in israhel
Et viri iuda magnificati sunt
valde in conspectu omnis israhel et gen
cium omnium ubi audiebatur nomen eorum
Et convenerunt ad eos laudes acclama
mantes Et exivit iudas et fratres
eius et expugnabant filios esau
in terra que ad austrum est et

percussit chebron et filios et filias eius et muros eius et turres succendit in circuitu / et movit castra ut iret in terram alienigenarum et perambulabat samariam. In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinavit iudas in azotum in terram alienigenarum et diruit aras eorum et spolia deorum suorum succendit igni et civitatum spolia cepit / et reversus est in terram iuda.

VI

Et rex antiochus perambulabat superiores regiones et audivit esse civitatem elimaidem in perside nobilissimam et copiosam in auro et argento templumque in ea locuples valde et illic velamina aurea et lorice et scuta que reliquit allexander philippi rex macedo qui regnavit primus in grecia et venit et querebat capere civitatem et depredari eam et non potuit quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate. Et surrexerunt in prelium et fugit inde et abiit cum tristicia magna et reversus est in babiloniam. Et venit qui nunciaret ei in perside quia fugata sunt castra que erant in terra iuda / et quia abiit lisias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie iudeorum et invaluerunt armis et viribus et spoliis multis que ceperunt de castris que ceciderunt / et quia diruerunt abhominationem quam edificaverant super altare quod erat in ierusalem et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis sed et bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos expavit et commotus est valde et decidit in lectum et incidit in languorem pre tristicia quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic

multos quia renovata est in eo tristicia magna. Et arbitratus est mori se. Et vocavit omnes amicos suos. Et dixit illis recessit sompnus ab oculis meis et concidi et corrui corde pre sollicitudine. Et dixi in corde meo In quantam tribulationem deveni et in quos fluctus tristicie in quam nunc sum qui iocundus eram et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum que feci in ierusalem unde abstuli omnia spolia argentea et aurea que erant in ea et misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista. Et ecce pereo tristicia magna in terra aliena. Et vocavit philippum unum de amicis / et preposuit eum super universum regnum suum. Et dedit ei diadema et stolam suam et anulum ut educeret antiochum filium suum et nutriret eum et regnaret. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimo ix / et cognovit lisias quoniam mortuus est et constituit regnare antiochum filium suum quem nutriebat adolescentem et vocavit nomen eius eupatorem. Et hii qui erant in arce concluserant israel in circuitu sanctorum et querebant eis mala semper ad firmamentum gentium. Et cogitavit iudas disperdere eos / et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul et obsederunt eos anno centesimo et quadragesimo et fecerunt balistas et machinas et convenerunt quidam ex eis qui obsidebantur

bant et advenerunt se illis a-
qui erant in persida castra et abierunt
ad regem et dixerunt quoniam fu-
gati sunt iudas et vindicatus
est nos. Nos decrevimus servire
patri tuo et ambulare in precep-
tis et obsequi edictis eius et filii
populi nostri propter hoc alienabant se
a nobis. Et quicumque inveni-
ebantur ex nobis interficiebantur et
hereditates nostras diripiebant. Et
non ad nos tantum extenderunt ma-
num sed in omnes fines nostros. Et
ecce applicuerunt hodie ad arcem
in iherusalem occupare eam et muni-
tionem in bethsuram munierunt.
Et nisi preveneris eos velocius
maiora facient quam hec et non poteris
obtinere eos. Et iratus est rex ut
hec audivit et convocavit omnes ami-
cos suos et principes exercitus sui et
eos qui super equites erant. Sed
et de regnis aliis et de insulis
maritimis venerunt ad eum
exercitus conducti et erat numerus
exercitus eius centum milia peditum et xx
milia equitum et elephanti xxxii duo
docti ad prelium et venerunt per idu-
meam et applicuerunt ad beth-
suram et pugnaverunt dies mul-
tos et fecerunt machinas et exi-
erunt et succenderunt eas igni et
pugnaverunt et recessit iudas
ab arce et movit castra ad
bethzacharam contra castra regis.
Et surrexit rex ante lucem
et concitavit exercitum in impetum
contra viam bethsuram et conparaverunt
se exercitus in prelium et tubis ce-
cinerunt et elephantis ostenderunt
sanguinem uve et mori ad

acuendos eos in prelium et diviserunt
bestias per legiones. Et astiterunt
singulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis et galee eree
in capitibus eorum et quingenti equites ordi-
nati electi unicuique bestie ele-
cti erant. Hii ante tempus ubicumque erat
bestia ibi erant et ubicumque ibat
ibant et non discedebant ab ea.
Et turres lignee super eos firme
protegentes per singulas bestias et
super eas machine et super singulas
viri virtutis triginta duo qui pu-
gnabant desuper et intus magister
bestie. Et residuum equitatum
hinc et inde statuit in duas partes
tubis exercitum commovere et per-
urgere constipatum in legionibus suis.
Et ut refulsit sol in clipeos au-
reos et ereos et resplenduerunt
montes ab eis et resplenduerunt
tamquam lampades ignis. Et distincta
est pars exercitus regis per montes ex-
celsos et alia per loca humilia. Ibant
caute et ordinate. Et commove-
bantur omnes inhabitantes terram a
voce multitudinis eorum et incessu
turbe et collisione armorum. Erat
enim exercitus magnus valde et fortis.
Et appropinquavit iudas et exercitus eius
in prelium. Et ceciderunt sexcenti de ex-
ercitu regis separati viri. Et vidit
eleazar filius saura unam de be-
stiis loricatam loricis regis et erat
eminens super bestias ceteras et
visum est ei quod in ea esset rex et de-
dit se ut liberaret populum
suum et acquireret sibi nomen eternum
et cucurrit ad eam audacter in
medio legionis interficiens a dex-
tris et a sinistris et cadebant

hinc et illuc. Et iniit sub pedes elephanti et supposuit se ei et occidit eum et cecidit in terram super ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem. Et applicavit rex castra ad Iudeam ad montem Sion et fecit pacem cum his qui erant in Bethsura et exierunt de civitate quia non erant eis alimenta conclusis quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex Bethsuram et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos et statuit illic balistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos et spicula scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum et pugnabant dies multos. Esce autem non erant in civitate eo quod septimus annus esset. Et qui remanserant in Iudea de gentibus consumpserant reliquias eorum que reposita fuerant. Et remanserunt in sanctis viri pauci quoniam obtinuerat eos fames et unusquisque in locum suum. Et audivit Lisias quod Philippus quem constituit rex Anthiochus cum adhuc viveret ut nutriret filium Antiochum suum et regnaret reversus est a Perside et Media et exercitus qui ambulaverat cum ipso et quia querebat suscipere ad regni negocia festinavit ire et dicere ad regem et duces exercitus Deficimus cotidie. Et esca nobis modica est et locus quem obsidemus munitus et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus dextras hominibus istis et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. propter enim legitima eorum que despeximus irati sunt et fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum et misit ad eos pacem facere et receperunt illam. Et iuravit eis rex et principes et exierunt de munitione. Et intravit rex in montem Sion et vidit munitionem loci et rupit cito iuramentum quod iuravit et mandavit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter et reversus est ad Antiochiam et invenit Philippum dominantem civitati et pugnavit adversus eum et occupavit civitatem.

VII

Anno centesimo quadragesimo primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam et regnavit illic. Et factum est dum ingressus est in domum regni patrum suorum comprehendit exercitus Antiochum et Lisiam ut adducerent eos ad eum. Et res ei innotuit et ait Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et exercitus occidit eos. Et sedit Demetrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel et Alchimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos et accusaverunt populum apud regem dicentes Perdidit Iudas et fratres eius amicos tuos et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum

vadat ut eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis bachidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno et fidelem regi. Et misit eum ut videret exterminium quod fecit iudas et alchimum impium constituit in sacerdotem et mandavit ei facere ultionem in filios israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram iuda et miserunt nuntios et locuti sunt ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis et in dolo et non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt enim quia venerant cum exercitu magno et convenerunt ad alchimum et bachidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt et primi assidei qui erant in filiis israel. Et querebant ab eis pacem. Dixerunt enim homo de semine sacerdotis aaron venit non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica. Et iuravit eis dicens non inferemus vobis malum neque amicis vestris et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis lx et occidit eos una die secundum verbum quod scriptum est Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum qui dixerunt non est in eis veritas et iudicium transgressi sunt constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit bachides castra ab ierusalem et applicuit in bethzeca et misit et comprehendit multos qui a se fugerant. Et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem alchimo. Et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bachides ad regem et satagebat alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et conveniebant ad eum omnes qui perturbabant populum suum et obtinuerunt terram iuda. Et fecerunt plagam magnam in israel. Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimus et qui cum eo erant in filiis israel plus multo quam gentes. Et exiit in omnes fines iudee in circuitu et fecit vindictam in viros desertores et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem quia prevaluit iudas et qui cum eo sunt et cognovit quia non potest sustinere eos. Ingressus est ad regem et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex nichanorem unum de principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra israel et mandavit ei evertere populum. Et venit nichanor in ierusalem cum exercitu magno. Et misit ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo dicens Non sit pugna inter me et vos. Veniam cum paucis viris et videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et salutaverunt se invicem pacifice et hostes parati erant rapere iudam. Et innotuit iude quoniam cum dolo venerat ad eum et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit nichanor quoniam denudatum est consilium eius et exivit obviam iude in pugnam iuxta caphar salama et ceciderunt de exercitu nichanoris quinque milia virorum et reliqui fugerunt in civitatem david. Et post hec verba ascendit nichanor

in montem syon et exierunt de sa
cerdotibus populi salutare eum in
pace et demonstrare ei holocau
tomata que offerebantur pro rege. et
irridens sprevit eos et polluit:
et locutus est superbe. Et iuravit cum
ira dicens Nisi traditus fuerit iudas et
exercitus eius in manus meas continuo
cum regressus fuero in pace succendam
domum istam. Et exiit cum ira magna.
Et intraverunt sacerdotes et steterunt ante
faciem templi et flentes dixerunt Tu
elegisti domine domum istam ad invo
candum nomen tuum in ea ut esset domus
orationis et obsecrationis populo tuo fac
vindictam in homine isto et exerci
tu eius et cadant in gladio Memento
blasphemias eorum et ne dederis eis
ut permaneant. Et exiit Nicanor ab
ierusalem et castra applicuit ad bethe
ron et occurrit ei exercitus syrie. Et iu
das applicuit in adarsa cum tribus
milibus virorum et oravit Iudas:
et dixit Domine qui misisti sub ezechia
rege Sennacherib. domine quia blas
phemaverunt te exiit angelus et per
cussit ex eis C v lxxxv milia. sic contere
exercitum istum in conspectu meo hodie ut
sciant ceteri quia male locutus est
super sancta tua, et iudica illum secundum
maliciam illius. Et commiserunt exercitus
prelium tercia decima die mensis adar
Et contrita sunt castra Nicanoris et
cecidit ipse primus in prelio. Ut autem
vidit exercitus eius quia cecidit Nica
nor proiecerunt arma sua et fugerunt
et persecuti sunt eos viam diei unius
ab adazer usquequo venitur in gazara,
et tubis cecinerunt post eos cum signi
ficationibus. Et exierunt de omnibus
castellis iudee in circuitu et ventila
bant eos cornibus et convertebantur iter
um ad eos. Et ceciderunt omnes

gladio et non est relictus ex eis
nec unus. Et acceperunt spolia eorum
in predam et caput Nicanoris am
putaverunt et dexteram eius quam ex
tenderat superbe, et attulerunt et su
spenderunt contra ierusalem et letatus
est populus valde et egerunt
diem illam in leticia magna.
Et constituit agi omnibus annis diem
istam tercia decima die mensis ad
ar. Et siluit terra iuda dies pau
cos.

VIII

Et audivit iudas nomen
romanorum et quia sunt poten
tes viribus, et acquiescunt
ad omnia que postulantur ab eis
Et quicumque accesserunt ad eos statu
erunt cum eis amicicias, et quia sunt
potentes viribus et audierunt prelia
eorum. Et virtutes bonas quas fece
runt in galacia, et quia obtinuerunt
eos et duxerunt sub tributo, et quan
ta fecerunt in regione hyspanie et
quod in potestatem redegerunt metalla
argenti et auri que illic sunt, et posse
derunt omnem locum consilio suo
et pacientia loca que erant longe
ab eis valde et reges qui superve
nerant illis ab extremis terre, et
contriverunt et percusserunt eos plaga
magna, ceteri autem dant eis tri
butum singulis annis et philippum
et persen cethorum regem et
ceteros qui adversus eos arma
tulerant contriverunt bello et obti
nuerunt eos, Et antiochum ma
gnum regem asye qui eis pug
nam intulerat habens centum vigin
ti elephantes et equitatum et currus et ex
ercitum magnum valde contritum ab
eis et quia ceperunt eum vivum et
statuerunt ei ut daret ipse et qui
regnarent post eum tributum magnum
et daret obsides et constitutum
et regionem indorum et medos

et lidos de optimis regionibus eorum et acceptas eas ab illis dederunt Eumeni regi et quia qui erant apud Elladam voluerunt ire et tollere eos et innotuit sermo hiis et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra illos et ceciderunt ex eis multi et captivas duxerunt uxores eorum et filios eorum et diripuerunt eos et terram eorum possederunt et destruxerunt muros eorum et in servitutem illos redegerunt usque ad hunc diem. Et residua regna et insulas que aliquando restiterant illis exterminaverunt et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amiciciam et obtinuerunt regna que erant proxima et que erant longe quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnabant quos autem vellent de regno deturbabant et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo portabat dyadema nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi et cotidie consulebant trecentos viginti viros consilium agentes semper de multitudine ut que digna sunt gerant et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universe terre sue et omnes obediunt uni et non est invidia neque zelus inter eos. Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob et Iasonem filium Eleazari et misit eos Romam constituere cum illis amiciciam et societatem et ut auferrent ab eis iugum Grecorum quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israel.

Et abierunt Romam viam multam valde et introierunt curiam et dixerunt. Iudas Machabeus et fratres eius et populus Iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem et conscribere nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod rescripserunt in tabulis ereis et miserunt Ierusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis et societatis. Bene sit Romanis et genti Iudeorum in mari et in terra in eternum gladiusque et hostis procul sit ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominacione eorum auxilium feret gens Iudeorum prout tempus dictaverit corde pleno et preliantibus non dabunt neque subministrabunt triticum arma pecuniam naves sicut placuit Romanis et custodient mandata eorum nichil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti Iudeorum prius acciderit bellum adiuvabunt Romani ex animo prout eis tempus permiserit et adiuvantibus non dabitur triticum arma pecunia naves sicut placuit Romanis et custodient mandata eorum absque dolo. Secundum hec verba constituerunt Romani populo Iudeorum. Quod si post hec verba hii aut illi addere aut demere ad hec aliquid voluerint facient ex proposito suo et quecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis que fecit Demetrius rex in eos scripsimus ei dicentes. Quare aggravasti iugum tuum super amicos nostros et socios nostros Iudeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum mari terraque.

Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus eius in prelio apposuit Bachidem et Alchimum rursum mittere in Iudeam et dextrum cornu

cum illis. Et abierunt viam que ducit in galgala et posuerunt castra in masaloth que est in arbellis et occupaverunt eam et peremerunt animas hominum multas. In mense primo anni centesimi et quinquagesimi et secundi applicuerunt exercitum ad Jerusalem. Et surrexerunt et abierunt in Bethel viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Judas castra posuit in laisa et tria milia viri cum eo electi et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt et timuerunt valde et multi subtraxerunt se de castris et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et ut vidit Judas quod defluxit exercitus suus et bellum perurgebat eum confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos et dissolutus est et dixit his qui residui erant: Surgamus et eamus ad adversarios nostros si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes: Non poterimus sed liberemus animas nostras modo et revertamur ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait Judas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si appropiavit tempus nostrum moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen glorie nostre. Et movit Bachides exercitum de castris et steterunt illis obviam et divisi sunt equites in duas partes et fundibularii et sagittarii preibant exercitum et primi certaminis omnes potentes. Bachides autem erat in dextro cornu. Et proximavit legio ex duabus partibus et clamabant tubis. Exclamaverunt autem et hii qui erant ex parte Jude etiam ipsi et commota est terra a voce exercituum et commissum est prelium a mane usque ad vesperam. Et vidit Judas quia firmior est pars exercitus Bachidis in dextris et convenerunt cum ipso omnes constantes corde et contrita est dextera pars ab eis et persecutus est eos usque ad montem azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum esset dextrum cornu et secuti sunt post Judam et qui cum ipso erant a tergo et ingravatum est prelium et ceciderunt vulnerati multi ex his et illis. Et cecidit Judas et ceteri fugerunt. Jonathas et Simon tulit fratrem suum Judam et sepelierunt eum in sepulcro patrum suorum in civitate Modin. Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno et lugebant dies multos et dixerunt: Quomodo cecidit potens qui salvum faciebat Israel. Et cetera verba Jude bellorum et virtutum quas fecit et magnitudinis eius non sunt descripta; multa enim erant valde.

Et factum est post obitum Jude emerserunt viri iniqui in omnibus finibus Israel et exorti sunt qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde et tradidit se Bachidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bachides impios viros et constituit eos dominos regionis et exquirebant et perquirebant amicos Jude et adducebant eos ad Bachidem et vindicabat in illos et illudebat. Et facta est tribulatio magna in Israel qualis non fuit ex die qua non est visus propheta in Israel. Et congregati sunt omnes amici Jude et dixerunt Jonathe: Ex quo frater tuus Judas defunctus est similis ei non est qui exeat contra Bachidem inimicum et eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaque te eligimus hodie pro eo esse nobis principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Jonathas tem-

illo principatum et surrexit in loco iudee fratris sui. Et cognovit Bachides et querebat eum occidere et cognovit Jonathas et Simon frater eius et omnes qui cum eo erant et fugerunt in desertum in montem thecue et sederunt ad aquam lacus asphar, et cognovit Bachides die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans iordanem et misit fratrem suum ducem populi et rogavit nabutheos amicos suos ut commodarent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii zambri et madaba et comprehenderunt Johannem et omnia que habebat, et abierunt habentes ea. Post hec verba renunciatum est Jonathe et Simoni fratri eius quia filii zambri faciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex madaba filiam unius de magnis principibus chanaan cum ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis Johannis fratris sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis et levaverunt oculos suos et viderunt et ecce tumultus et apparatus multus. Et sponsus processit et amici eius et fratres eius obviam illis cum tympanis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos de insidiis et occiderunt eos et ceciderunt multi vulnerati et residui fugerunt in montem et acceperunt spolia eorum et converse sunt nuptie in luctum et vox musicorum suorum in lamentum et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui et reversi sunt ad ripam iordanis. Et audivit Bachides et venit die sabbatorum usque ad oram Jordanis in virtute magna. Et dixit ad suos Jonathas: Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros. Non est enim hodie sicut heri et nudius tertius. Ecce enim bellum ex adverso aqua vero jordanis hinc et inde et ripe et paludes et saltus, et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in celum ut liberemini de manibus inimicorum vestrorum. Et commissum est prelium et extendit Jonathas manum suam percutere Bachidem et divertit ab eo retro. Et desiliit Jonathas et qui cum eo erant in iordanem et transnataverunt ad eos jordanem. Et ceciderunt ex parte Bachidis mille viri die illa et reversi sunt Jerusalem. Et edificaverunt civitates munitas in iudea munitionem que erat in iericho et que in ammaum et in bethoron et in bethel et thamnata et phara et thopo muris excelsis et portis et seris et posuerunt custodiam in eis ut inimicitias exercerent in israel. Et munivit civitatem bethsuram et gazaram et arcem et posuit in eis auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides et posuit eos in arce in Jerusalem in custodia.

Et anno centesimo quinquagesimo tercio mense secundo precepit Alchimus destrui muros domus sancte interioris et destrui opera prophetarum, et cepit destruere. In illo tempore percussus est Alchimus et impedita sunt opera illius et occlusum est os eius et dissolutus est paralisi nec ultra loqui non potuit verbum et mandare de domo sua et mortuus est Alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bachides quia mortuus est Alchimus et reversus est ad regem et siluit terra duobus annis. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Jonathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter

Nunc ergo adducamus Bachidem et apprehendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut veniret cum exercitu magno. Et misit occulte epistolas sociis suis qui erant in Iudea ut comprehenderent Ionathan et eos qui cum eo erant. Sed non potuerunt quia innotuit consilium eis eorum. Et apprehendit de viris regionis qui principes erant militie quinquaginta viros et occidit eos. Et secessit Ionathas et Simon et qui cum eo erant in Bethlezen que est in deserto. Et extruxerunt diruta eius et firmaverunt eam. Et cognovit Bachides et congregavit universam multitudinem suam et his qui in Iudea erant denuntiavit et posuit castra desuper Bethlesen et oppugnavit eam dies multos et fecit machinas. Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate et exiit in regionem et venit cum numero et percussit Odaram et fratres eius et filios Phazeron in tabernaculis ipsorum et cepit cedere et crescere in virtutibus. Simeon vero et qui cum ipso erant exierunt de civitate et succenderunt machinas et pugnaverunt contra Bachidem et contritus est ab eis et afflixerunt eum valde quia consilium eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam. Et cognovit Ionathas et misit ad eum legatos componere cum eo pacem et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius et iuravit nihil ei facturum se mali omnibus diebus vite sue. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat predatus de terra Iuda. Et conversus abiit in terram suam et non apposuit amplius venire ad fines eius. Et cessavit gladius ex Israel. Et habitavit Ionathas in Machmas et cepit Ionathas ibi iudicare populum et exterminavit impios ex Israel.

XI

Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit Ptolomaidam et receperunt eum et regnavit illic. Et audivit Demetrius rex et congregavit exercitum valde copiosum et exivit obviam illi in prelium. Et misit Demetrius ad Ionathan verbis epistolam pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim anticipemus pacem facere cum eo priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum que fecimus in eum et in fratres eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit Ionathas in Ierusalem et legit epistolas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt Ionathe obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit Ionathas in Ierusalem et cepit edificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut extruerent muros et montem Syon in circuitu lapidibus quadratis ad muniendum et ita fecerunt. Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas edificaverat Bachides. Et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam. Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem et precepta dei. Erat enim hec eis ad refugium. Et audivit Alexander rex promissa que promisit Demetrius

terius Ionathe et narrauerunt
ei prelia et virtutes quas ipse fecit et
fratres eius, labores quos laborauerunt
et ait Numquid inueniemus aliquem
virum talem Et nunc faciamus eum
amicum et socium nostrum Et scripsit epi
stolam Et misit ei secundum verba hec
dicens Rex alexander fratri Ionathe
salutem Audiuimus de te quod vir potens
es viribus et aptus ut sis amicus
noster Et nunc constituimus te hodie
summum sacerdotem gentis tue et
ut amicus regis voceris Et misit
ei purpuram et coronam auream ut
que nostra sunt sencias et conserues
amicicias ad nos Et induit se Io
nathas stolam sanctam septimo
mense anno centesimo sexagesimo in die
solempni scenophegie et congregauit
exercitum et fecit arma copiosa Et
audiuit demetrius verba ista et con
tristatus est valde et ait Quid
hoc fecimus quod preoccupauit nos
alexander apprehendere amiciciam iudeorum
ad munimen suum Scribam et ego
verba deprecatoria illi et dignitates
et dona ut sit mecum in adiutorium
Et scripsit ei hec Rex demetrius
genti iudeorum salutem Cum seruastis
ad nos pactum et mansistis in ami
cicia nostra et non accessistis ad alieni
genas et inimicos nostros audiuimus et
gauisi sumus Et nunc perseuerate
adhuc conseruare ad nos
fidem et retribuemus vobis bona
pro hiis que fecistis nobiscum et remit
temus vobis prestaciones multas et
dabimus vobis donaciones Et nunc
absoluo vos et omnes iudeos a tri
butis et precia salis indulgeo et
coronas remitto et tercias seminis et
dimidium partem fructus ligni quod
est porcionis mee relinquo vo
bis ex hodierno die et deinceps
ne accipiatur a terra iuda et a tribus
ciuitatibus que addite sunt illi ex

Samaria et galilea ex hodierno
die in totum tempus Et ierusalem sit sancta
et libera cum finibus suis et decime et
tributa ipsius sint Remitto eciam po
testatem arcis que est in ierusalem et do
eam summo sacerdoti ut constituat in ea
viros quoscumque ipse elegerit qui custo
diant eam Et omnem animam iudeorum
que captiua est a terra iuda in omni
regno meo relinquo liberam gratis
ut omnes a tributis soluantur Et pecorum
suorum Et omnes dies solempnes et sa
bbata et neomenie et dies decreti
et tres dies ante diem solempnem et
tres post diem solempnem sint omnes dies
immunitatis et remissionis omnibus
iudeis qui sunt in regno meo et ne
mo habebit potestatem agere aliquid
et mouere negocii aduersus aliquem
eorum in omni causa Et ut ascribantur
ex iudeis in exercitu regis ad triginta
milia virorum et dabuntur illis copie
ut oportet omnibus exercitibus regis et ex
ipsis ordinabuntur qui sint in munitio
nibus magni regis Et ex hiis constituentur
super negocia regni que aguntur ex fide
et principes sint ex eis et ambulent
in legibus suis sicut precepit rex in
terra iuda Et tres ciuitates que addite
sunt iudee ex regione samarie cum iude
a reputentur ut sint sub uno et
non obediant alie potestati nisi summi
sacerdoti Ptolomaydam et confines eius
quas dedi donum sanctis qui sunt in
ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum
Et ego per singulos annos dabo quinde
cim milia siclorum argenti de racio
nibus regis que me contingunt
et omne quod reliquum fuit quod non reddi
derant qui super negocia erant annis prio
ribus ex hoc dabunt in opera domus
et super hec quinque milia siclorum ar
genti que accipiebant de racione
sanctorum per singulos annos et hec ad sa
cerdotes pertinebant qui ministerio funguntur
Et quicumque confugerint in templum quod

est ierusalem et in omnibus finibus
eius obnoxij erit in omni negocio
dimittatur et promissa que sunt in
regno meo libera erunt. Ad edifica
da et restauranda opera sanctorum. Et inp
ensi dabuntur de ratione regis ad conti
nendos muros ierusalem communiendos in
circuitu sumptus dabuntur de ratione regis
ad construendos muros in iudea. Ut
autem audiuit Ionathas et populus eius
sermones istos non crediderunt eis
nec receperunt eos quia recordati sunt
malicie magne quam fecerat in israel
et tribulauerat eos valde. Et compla
cuit eis in Allexandrum quia fuerat
eis princeps sermonum pacis et ipsi au
xilium ferebant omnibus diebus. Et con
gregauit rex Allexander exercitum magnum
et admouit castra ad demetrium
et commiserunt prelium duo reges et fu
git exercitus demetrij et insecutus est eum
Allexander et incubuit super eos et inua
luit prelium nimis donec occidit sol
Et cecidit demetrius in die illa.
Et misit illa Allexander ad ptolo
meum regem egypti legatos secundum ha
sec dicens. Cum regressus sum in re
gionem meam et sedi in sede patrum
meorum et obtinui principatum et contriui
demetrium et possedi regionem nostram
Et commisi cum eo pugnam et con
tritus est ipse et castra eius a nobis
et sedemus in sede regni eius. Et nunc
statuamus inuicem amiciciam et da mi
chi filiam tuam in uxorem et ero gener
tuus et dabo tibi dona et ipsi dig
nitatem. Et respondit rex ptolomeus
dicens felix quod dies est in qua
reuersus es in terram patrum tuorum et
sedisti in sede regni eorum. Et nunc fa
ciam tibi que michi scripsisti sed occurre
in ptolomaida ut videamus nos
ad inuicem et spondeam tibi sicut
dixisti. Et exiuit ptolomeus de egi
pto ipse et cleopatra filia eius. Et
venit ptolomaida anno centesimo

sexagesimo secundo. Et occurrit ei
allexander rex et dedit ei cleopatram
filiam suam et fecit nuptias pto
lomaide sicut reges in magna
gloria. Et scripsit rex allexander Iona
the ut veniret obuiam sibi et
abijt ptolomaidam et occurrit ei
duobus regibus et ibi dedit illis
argentum multum et aurum et dona
et inuenit gratiam in conspectu eorum.
Et conuenerunt aduersus eum viri
pestilentes ex israel viri iniqui
interpellantes aduersus eum et non
intendit ad eos rex. Et iussit
expoliari Ionatham vestimen
tis suis et indui eum purpura
et ita fecerunt et collocauit eum
rex sedere secum. Dixitque principibus
Exite cum eo in medio ciuitatis
predicate ut nemo interpellet ad
uersus eum de ullo negocio, nec quisquam
ei molestus sit de ulla ratione
Et factum est ut viderunt qui inter
pellabant gloriam eius que predi
cabatur et opertum eum purpura
fugerunt omnes et magnificauit
eum rex et scripsit eum inter primos
amicos et posuit eum ducem et parti
cipem principatus. Et reuersus est Io
nathas in ierusalem cum pace et le
ticia. In anno centesimo sexage
simo quinto venit demetrius
filius demetrij in terram patrum
suorum. Et audiuit Allexander rex
et contristatus est valde et reuersus
est Anthiochiam et constituit
demetrius apollonium qui preerat
celesirie et congregauit
exercitum magnum et accessit ad
iamniam. Et misit ad Ionathan
summum sacerdotem dicens. Tu solus
resistis nobis. Ego autem factus
sum in derisum et in opprobrium

propterea quia potestate contra nos in monti-
bus ad visu. Nunc ergo si confidis
in virtutibus tuis descende ad nos
in campum et comparemus invicem illic
quoniam mecum est virtus bellorum. Interro-
ga et disce quis sum ego et ceteri
qui auxilio sunt mihi et dicunt
quia non potest stare pes vester ante fa-
ciem nostram quia bis in fugam con-
versi sunt patres tui in terra sua. Et nunc
quomodo poteris sustinere equitatum et exer-
citum tantum in campo ubi non est lapis
nec locus fugiendi. Ut autem au-
divit Jonathas sermones Apollo-
nii motus est animo et elegit X milia
virorum exiit ab Jerusalem et occurrit ei
Simon frater eius in adiutori-
um et applicuerunt castra in Joppen
et exclusit eum a civitate quia
custodia Apollonii in Joppe erat
et oppugnavit eam. Et exterriti sunt qui
erant in civitate et aperuerunt
ei. Et obtinuit Jonathas Joppen
et Apollonius audivit et admovit
tria milia equitum et exercitum multum et
abiit in Azotum tamquam iter faciens
et statim exiit in campum eo quod
haberet multitudinem equitum et confideret
in eis et insecutus est eum Jonathas
in Azotum et prelium commiserunt. Et
reliquit Apollonius in castris mi-
lle equites post eos occulte. Et co-
gnovit Jonathas quoniam sunt insi-
die post se et circuierunt castra eius
et iaciebant iacula in populum a
mane usque ad vesperam. Populus
autem stabat sicut preceperat Jonathas
et laboraverunt equi eorum. Et eiecit
Simon exercitum suum contra legio-
nes. Equites enim fatigati erant
et contriti erant ab eo et fugierunt.
Et qui dispersi sunt in campum fu-
gierunt in Azotum et intraverunt in
Bethdagon ad ydolum suum ut se li-
berarent. Et succendit Jonathas
Azotum et civitates que in circuitu erant
eorum et accepit spolia eorum et templum
Dagon et eos qui omnes fugierunt
in illud succendit igni et fuerunt
qui ceciderunt gladio cum hiis qui
succensi sunt fere octo milia virorum.
Et movit inde Jonathas castra
applicuit ea et castra Ascalona et exi-
erunt obviam illi de civitate in ma-
gna gloria. Et reversus est Jonathas
in Jerusalem cum suis habentes spolia multa.
Et factum est ut audivit Alexander rex
sermones istos addidit adhuc
magnificare Jonathan et misit
ei fibulam auream sicut est consue-
tudo dare cognatis regum et dedit ei
Accaron et omnes fines eius in pos-
sessionem.

XI

Et rex Egipti congregavit
exercitum sicut arena que est
in terra circa oram maris et na-
ves multas et querebat obtinere reg-
num Alexandri dolo et addere
illud regno suo. Et exiit in Siri-
am verbis pacificis et aperuerunt
ei civitates et occurrebant ei obviam
eo quod socer suus esset. Cum autem
introiret civitatem Ptolomeus
ponebat custodias militum in sin-
gulis civitatibus. Et ut appropinqua-
ret Azotum ostenderunt ei templum Dagon
succensum igni et Azotum et cetera
eius demolita et corpora proiecta
et eorum qui erant cesi in bello tu-
mulos quos fecerant secus viam
et narraverunt regi quia hec fecit
Jonathas ut invidiam facerent ei
et tacuit rex. Et occurrit Jonathas
regi in Joppen cum gloria et invicem
se salutaverunt et dormierunt illic

Et abiit Jonathas cum rege
usque ad flumen qui vocatur Eleu-
therus et reversus est Jerusalem. Rex autem
Ptolomeus obtinuit dominium ci-
vitatum usque Seleuciam maritimam
et cogitabat in Allexandrum consi-
lia mala. Et misit legatos ad De-
metrium dicens: Veni componamus inter
nos pactum et dabo tibi filiam meam
quam habet Allexander et regnabis
in regno patris tui. Penitet enim
me quod dederim illi filiam meam
quesivit enim me occidere; et vitu-
peravit eum propterea quod concupierat
regnum eius. Et abstulit filiam
suam et dedit eam Demetrio et ab
Allexandro se alienavit et mani-
feste facte sunt inimicicie eius. Et intra-
vit Ptolomeus Anthiochiam et
imposuit dyademata capiti suo
duo et Asye. Allexander autem rex
erat in Cilicia illis temporibus quia re-
bellabant qui erant in locis illis.
Et audivit Allexander rex et venit
ad eum in bello et produxit Ptolo-
meus rex exercitum et occurrit ei in manu
valida et fugavit eum. Et fu-
git Allexander in Arabiam ut ibi pro-
tegeretur. Rex autem Ptolomeus ex-
altatus est. Et abstulit Zabdiel
Arabs caput Allexandri et mi-
sit Ptolomeo. Et rex Ptolomeus
mortuus est in die tercia et qui erant
in municionibus et presidiis per-
ierunt ab hiis qui erant in castris
eius. Et regnavit Demetrius anno
centesimo sexagesimo septimo. In
diebus illis congregavit Jona-
thas eos qui erant in Judea ut
expugnaret arcem que est in Jerusalem.
Et statuerunt contra eam machi-
nas multas. Et abierunt quidam
qui oderant gentem suam viri
iniqui ad regem Demetrium et
renunciaverunt ei quod Jonathas
obsideret arcem. Et ut audivit
rex iratus est statim Ptolomai-
dam venit et scripsit Jonathe
ne obsideret arcem sed occurreret
sibi ad colloquium festinato. Ut
autem audivit Jonathas iussit
obsidere et elegit de senioribus Israel
et de sacerdotibus et dedit se pe-
riculo et accepit argentum et
aurum et vestem et alia multa.
Et abiit ad regem Ptolomai-
dam et invenit graciam in conspectu
eius. Et interpellabant adversus
eum viri iniqui ex gente sua.
Et fecit ei rex sicut fecerant qui
ante ipsum fuerant et exaltavit
eum ante conspectum amicorum
suorum. Et statuit ei principatum
sacerdocii et quecumque habuit alia pre-
ciosa, et fecit eum principem amicorum
suorum. Et postulavit Jonathas
a rege ut immunem faceret Ju-
deam et tres fines eius, et promisit
ei talenta trecenta. Et consensit
rex. Et scripsit Jonathe epistolas
de hiis omnibus hunc modum
continentes. Rex Demetrius Jo-
nate salutem fratri et genti
Judeorum. Exemplum epistole quam scripsimus
Lastenis parenti nostro de vobis misimus
ad vos ut sciatis. Rex Demetrius
Lastenis parenti suo salutem. Genti
Judeorum amicis nostris et conservantibus
que iusta sunt apud nos decre-
vimus benefacere propter benignitatem
ipsorum quam erga nos habent. Sta-
tuimus ergo illis omnes fines Judee
et tres civitates Liddam et Ra-
mathe et Apherema que ad-
dita sunt Iudee ex Samaria et

omnes confines eorum sequestrati
omnibus sanctificantibus in ierusalem
pro hiis que ab eis prius rex ac
cipiebat per singulos annos et
pro fructibus terre et pomorum et
alia que ad nos pertinebant de
cimarum et tributorum et [illegible]
remittimus eis et areas salinarum
coronas que nobis deferebantur
omnia ipsis concedimus et nichil ho
rum erit irritum et omne tempus.
Nunc ergo curate facere horum exemplum et
detur Ionathe et ponatur in mon
te sancto in loco celebri. Et vidit
demetrius rex quod siluit terra in
conspectu suo et nichil ei resistit
dimisit ergo totum exercitum suum unumquem
que preter exterum exercitum quem contra
xit ab insulis gentium, et inimici
erant ei omnes exercitus patrum eius.
Tryphon autem quidam erat partium
Alexandri prius et vidit quod omnis
exercitus murmurabat contra deme
trium et iit ad machue Ara
bem qui nutriebat Antiochum
filium Alexandri et assidebat
ei ut traderet eum ipsi ut regnaret
in loco suo patris. Et nunciavit
ei quanta fecisset demetrius et ini
micias exercitus eius adversus illum
et mansit illic diebus multis. Et
misit Ionathas ad demetrium re
gem ut eiceret eos qui in arce
erant in ierusalem et qui in presidiis
erant quia impugnabant israel. Et
misit demetrius ad Ionatham
dicens non hec tantum faciam tibi et
genti tue sed gloria illustrabo
te et gentem tuam cum fuerit oportunum.
Nunc ergo recte feceris si miseris vi
ros in auxilium michi quia disces
sit exercitus meus. Et misit ei Io
nathas tria milia virorum fortium An
thiochiam et venit ad regem.

et delectatus est rex in adventu
eorum. Et convenerunt qui erant de civi
tate centum viginti milia virorum et volebant inter
ficere regem et fugit rex in aulam.
Et occupaverunt qui erant de civitate
itinera civitatis et ceperunt pugnare.
Et vocavit rex iudeos in auxilium
et convenerunt omnes simul ad eum et dis
persi sunt omnes per civitatem. Et occiderunt
in illa die centum milia hominum et
succenderunt civitatem et acceperunt spo
lia multa in illa die et liberaverunt
regem. Et viderunt viri qui erant de
civitate quod obtinuissent iudei civita
tem sicut volebant infirmati sunt mente
et clamaverunt ad regem cum precibus
dicentes Da nobis dextras et cessent
iudei oppugnare nos et civitatem
et proiecerunt arma sua, et fecerunt
pacem. Et glorificati sunt iudei in co
spectu regis, et in conspectu omnium qui erant
in regno eius, et nominati sunt in regno
et regressi sunt in ierusalem habentes spolia
multa. Et sedit demetrius rex in se
de regni sui et siluit terra in conspectu
eius et mentitus est omnia quecumque di
xit. Et alienavit se a Ionatha
et non retribuit ei secundum beneficia que
sibi retribuerat et vexabat eum val
de. Post hec reversus est tryphon
et anthiochus puer adolescens
cum eo et regnavit et imposuit sibi dya
dema, et congregati sunt ad eum omnes
exercitus quos disperserat demetrius
et pugnaverunt contra eum. Et fu
git et terga vertit et accepit Tryphon
bestias et obtinuit Antiochiam. Et
scripsit Antiochus adolescens Ionathe
dicens Constituo tibi sacerdotium et con
stituo te super quatuor civitates
ut sis amicus. Et misit ei illi vasa
aurea et argentea et ministerium et de
dit ei potestatem bibendi in auro et

esse in purpura et habere fibu-
lam auream Et constituit simonem
fratrem eius ducem a terminis tyri usque
ad fines egypti Et abiit inde ga-
zam et concluserunt se qui erant in ga-
za et obsedit eam et succendit que in circu-
itu erant in gaza civitates et preda-
bis est eas et rogaverunt gazenses
Jonathan et dedit illis dextram
Et accepit filios eorum obsides et
misit eos in ierusalem et perambulavit
regionem usque damascum Et audivit
Jonathas quod prevaricati sunt principes
demetrij in cades que est in galilea
cum exercitu magno volentes eum remo-
vere a negocio regni et occurrit illis
fratrem autem suum simonem reliquit intra
provinciam Et applicavit simon ad
bethsuram et expugnabat eam in die-
bus multis et conclusit eos Et po-
stulaverunt ab eo dextras accipere et
dedit illis Et eiecit eos inde et ce-
pit civitatem et posuit eam in presi-
dium Et ionathas et castra eius
applicuerunt ad aquam genezar et
ante lucem vigilaverunt in campo asor
Et ecce castra alienigenarum occur-
rebant ei in campo et tradebant insidias
in montibus Ipse autem occurrit ex adverso
Insidie vero exsurrexerunt de locis
suis et commiserunt prelium et fugati
sunt qui erant ex parte Jonathe omnes
et nemo relictus est ex eis nisi ma-
thathias filius absolomi et Judas
filius calphi princeps milicie exercitus
Et scidit Jonathas vestimenta
sua et posuit terram capiti suo et
oravit et reversus est ad eos in prelium
et convertit illos in fugam et pugna-
verunt et viderunt qui fugiebant par-
tis illius et reversi sunt ad eum et inseque-
bantur cum eo usque cades ad castra sua
et pervenerunt usque illuc Et ceciderunt
de alienigenis in die illa tria

milia virorum Et reversus est Jona-
thas in ierusalem XII

Et vidit Jonathas quia
tempus eum iuvat et elegit
viros et misit romam sta-
tuere et renovare cum eis amici-
tiam et ad spartiatas et ad alia
loca misit epistolas secundum eandem formam
et abierunt romam et intraverunt cu-
riam et dixerunt Jonathas
ionathas summus sacerdos et gens
iudeorum miserunt nos ut renovare-
mus amiciciam et societatem secundum pristinum
Et dederunt illis epistolas ad ipsos
per loca ut deducerent eos in terram
iuda cum pace Et hoc exemplum epistolarum
quod scripsit Jonathas spartiatis
Jonathas summus sacerdos et seniores
gentis et sacerdotes et reliquus po-
pulus iudeorum spartiatis fratribus
salutem Iam pridem epistole misse
erant ad onia oniam summum
sacerdotem a dario qui regnabat
super nos apud nos quia estis fratres
nostri sicut scriptum continetur quod su-
scriptum est Et suscepit onias vi-
rum qui missus erat cum honore et
accepit epistolas in quibus significabatur
de societate et amicicia Nos cum nul-
lo horum indigeremus habentes solacio
sanctos libros qui sunt in manibus
nostris maluimus ad vos mittere re-
novare fraternitatem et amiciciam ne
forte alieni efficiamur a vobis mul-
ta enim tempora transierunt ex quo mi-
sistis ad nos Nos ergo in omni tem-
pore sine intermissione et in diebus solemp-
nibus et ceteris quibus oportet memores
sumus vestri in sacrificiis que offeri-
mus in observationibus sicut fas
est et decet meminisse fratrum leta-
mur itaque de gloria vestra Nos autem
circumdederunt multe tribulaciones et
multa prelia in circuitu nostro Noluimus

quod nobis molesti esse neque ceteris
socijs et amicis nostris in hijs prelijs
habuimus enim de celo auxilium et li-
berati sumus nos et humiliati sunt
inimici nostri. Elegimus itaque Nume-
nium Antiochi et Antipatrem Iasonis
filium et misimus ad Romanos reno-
vare cum eis amiciciam et societatem
pristinam. Mandavimus itaque eis ut
veniant etiam ad vos et salutent vos
et reddant vobis epistolas nostras de
renovatione fraternitatis nostre. Et nunc
benefacietis nobis respondentes ad
hec. Et hoc est rescriptum epistolarum quod
miserat Onie. Arius rex Spar-
tiatarum Onie sacerdoti magno sa-
lutem. Inventum est in
scriptura de Spartiatis et Iudeis quoniam sunt fratres
et quod sunt de genere Abraham. Et
nunc ex quo hec cognovimus benefa-
cietis scribentes nobis de pace
vestra. Sed et nos rescripsimus vobis
pecora vestra et possessiones vestre
nostre sunt et nostre vestre. Mandavimus ita-
que hec nunciari vobis. Et audivit
Ionatas quoniam egressi sunt principes
Demetrij cum exercitu magno super
quam prius pugnare adversus eum
et exijt ab Ierusalem et occurrit eis in
Amathite regione. Non enim de-
derat eis spacium ut ingrederentur in
regionem eius. Et misit speculato-
res in castra eorum et reversi re-
nunciaverunt quia constituerunt super-
venire illuc nocte. Cum autem occi-
disset sol precepit Ionatas suis vi-
gilare et esse in armis paratos ad
pugnam tota nocte et posuit
custodes per circuitum castrorum. Et au-
dierunt adversarij quod paratus esset Io-
nathas cum suis in bello et timu-
erunt et formidaverunt in corde
suo et succenderunt focos in castris
suis. Ionathas vero et qui cum eo
erant non cognoverunt usque mane.
Videbant enim luminaria ardencia.
Et secutus est eos Ionatas et non
comprehendit eos. Transierunt enim flumen
Eleutherum. Et divertit Ionatas ad
Arabes qui vocantur Zabadei et per-
cussit eos et accepit spolia eorum. Et
iunxit et venit Damascum et perambu-
labat omnem regionem illam. Simon
autem exijt et venit usque Ascalonem
et ad proxima presidia et declinavit in
Ioppen et occupavit eam. Audierat
enim quod vellet presidium tradere
Demetrij et posuit ibi custodes ut
custodirent eam. Et reversus est Iona-
thas et vocavit seniores populi et co-
gitavit cum eis edificare presidia
in Iudea et edificare muros in Ieru-
salem et exaltare altitudinem ma-
gnam et inter medium arcis et civi-
tatis ut separaret eam a civitate ut
esset ipsa singularis et neque emat
neque vendat. Et convenerunt ut edifi-
carent civitatem et cecidit murus qui
erat super torrentem ab ortu solis et
reparavit eum qui vocatur Caphetetha.
Et Simon edificavit Adiadam in Sephe-
la et munivit eam et imposuit portas
et seras. Et cum cogitasset Triphon
regnare in Asia et assumere diade-
ma et extendere manum in Antiochum
regem timens ne forte non permitteret
eum Ionathas sed pugnaret ad-
versus eum querebat comprehendere eum et
occidere. Et exurgens abijt in Be-
thsam. Et exivit Ionathas ob-
viam ei cum quadraginta milibus
virorum in prelium electorum. Et venit in
Bethsan. Et vidit Triphon quia
venit Ionathas cum exercitu magno
ut extenderet in eum manus et timuit
et excepit eum cum honore et com-
mendavit eum omnibus amicis suis
Et dedit ei munera et precepit omni-

tibus suis ut obediebant et sicut
et sibi. Et dixit Ionathe ut quid
vexasti universum populum cum bellum no
bis non sit. Et nunc remitte eos in
domos suas. Elige autem tibi viros
paucos qui tecum sint. et veni me
cum ptolomaydam et tradam illam
tibi et reliqua presidia exercitus et univ
ersos prepositos negocii et conversus abibo
propterea enim veni. Et credidit Ionathas
et fecit sicut dixit. Et dimisit exerci
tum et abierunt in terram Iudam. Reti
nuit autem secum tria milia virorum ex qui
bus remisit in galileam duo mi
lia. Mille autem cum venerunt. Ut autem
intravit Ionathas ptolomaydam clau
serunt portam ptolomenses et
comprehenderunt eum et omnes qui cum eo
intraverunt gladio interfecerunt. et
misit Triphon exercitum et equites
in galileam et in campum magnum
ut perderent omnes socios Ionathe. Et
illi cum cognovissent quia comprehen
sus est Ionathas et periit et omnes
qui cum eo erant hortati sunt se ipsos
et exierunt parati in prelium. Et viden
tes hii qui insecuti fuerant quia
pro anima res illis est reversi sunt. Illi
autem venerunt cum pace in terram Iuda
et planxerunt Ionathan et eos qui
cum eo erant valde et luxit israhel luctu
magno. Et quesierunt omnes gentes
que erant in circuitu eorum conterere eos.
Dixerunt enim non habent principem ad
iuvantem. Nunc ergo expugnemus
illos et tollamus ab hominibus memo
riam eorum.

XIII

Et audivit Simon quod con
gregavit Triphon exercitum
copiosum ut veniret in terram
Iuda ut attereret eam. Videns quod
in timore populus est et in tremore ascendit
Ierusalem. Et congregavit populum et
adhortans dixit. Vos scitis quanta
ego et fratres mei et domus patris mei
fecimus pro legibus et pro sanctis pro
lia et angustias quales vidimus.
Horum gratia perierunt fratres mei omnes
propter israhel et relictus sum ego solus.
et nunc non michi contingat
parcere anime mee in omni tempore tribula
tionis. Non enim melior sum fratribus
meis. Vindicabo itaque gentem
meam et sancta natos quoque nostros et
uxores quia congregate sunt gentes
universe gratia nos conterere gratia odii.
Et accensus est spiritus populi simul
ut audivit sermones istos. Et re
sponderunt voce magna dicen
tes. Tu es dux noster loco
Iude et Ionathe fratris tui. Pu
gnare prelium nostrum et omnia que
dixeris nobis faciemus. Et
congregans omnes viros bella
tores et acceleravit omnes mu
ros Ierusalem consummare et muni
vit eam in gyro. Et misit Iona
than filium absalomi et cum eo ex
ercitum novum in ioppen. et eiectis
illis qui erant in ea mansit illic
ipse. Et movit Triphon a pto
lomayda cum exercitu multo
ut veniret in terram Iuda. Et
Ionathas cum eo in custodia. Si
mon autem applicuit in addus con
tra faciem campi. Et ut cogno
vit Triphon quod surrexisset Simon
loco Ionathe fratris sui et quia
commissurus esset cum eo prelium misit ad
eum legatos dicens pro argento quod
debebat frater tuus Ionathas in
ratione regis detinuimus eum. et
nunc mitte centum argenti talenta
et duos filios eius obsides
ut non dimissus fugiat a nobis
et remittimus eum. Et cognovit
Simon quod cum dolo loqueretur secum
iussit tamen dare argentum et pueros
ne inimicitiam magnam sumeret

ad ierusalem israel dolum: quia non
misit ei argentum et pueros propter
ea periit. Et misit pueros et c
talenta et mentitus est et non
dimisit Ionathan. Et post hec
venit Triphon intra regionem ut
contereret eam et gyravit per viam
que ducit Ador. Et Simon et
castra eius ambulabat omnem
locum quocumque ibat. Qui in ar-
ce erant miserunt ad Tripho-
nem legatos ut festinaret ve-
nire per desertum et mitteret eis
alimonias et paravit Triphon
omnem equitatum ut veniret illa
nocte. Erat autem nix multa valde
et non venit in Galaaditim. Et
cum appropinquasset Bascaman occi-
dit Ionathan et filios eius illic
et convertit Triphon et abiit in
terram suam. Et misit Simon et
accepit ossa Ionathe fratris sui
et sepelierunt eum in Modin ci-
vitate patrum eius. Et planxe-
runt eum omnis israel planctu ma-
gno. Et luxerunt eum dies mul-
tos et edificavit Simon super
sepulcrum patris sui et fratrum suorum edi-
ficium altum visu lapide polito
retro et ante et statuit vii pi-
ramides una contra unam patri et
matri et iiii fratribus et his cir-
cumposuit columpnas magnas et
super columpnas arma ad me-
moriam eternam et iuxta arma
naves sculptas que viderentur ab
omnibus navigantibus mare. Hoc est
sepulcrum quod fecit in Modin us-
que in hunc diem. Triphon autem
cum iter faceret cum Anthiocho re-
ge adolescente dolo occidit eum
et regnavit loco eius et imposuit
sibi dyadema Asie. Et fecit
plagam magnam in terra. Et
edificavit Simon presidia Iudee mu-
niens ea turribus excelsis et muris
magnis et portis et seris et po-
suit alimenta in munitionibus. Et ele-
git Simon viros et misit ad Deme-
trium regem ut faceret remissionem regi-
oni iudeorum quia actus omnes Tripho-
nis per direptionem fuerant gesti. Et
Demetrius rex ad ista verba respondit et
scripsit epistolam talem. Rex Demetrius
Simoni summo sacerdoti et amico
regum et senioribus gentis iudeorum sa-
lutem. Coronam auream et bathan quam
misistis suscepimus et parati sumus
vobiscum facere pacem magnam et
scribere prepositis remittere vobis que
indulsimus. Quecumque enim constituimus
vobis constant. Munitiones quas edifica-
stis sint vobis. Remittimus etiam ignoran-
tias et peccata usque in hodiernum
diem et coronam quam debebatis et si quid
aliud erat tributarium in ierusalem iam
enim non sit tributarium. Et si qui ex vo-
bis apti sunt conscribi inter nostros conscriban-
tur et sit inter nos pax. Anno centesimo
septuagesimo ablatum est iugum gen-
tium ab ierusalem et cepit populus israel
scribere in tabulis et gestis publicis
Anno primo sub Simone summo sacerdote ma-
gno duce et principe iudeorum. In diebus
illis Simon applicuit ad Gazan et
circumdedit eam castris et fecit machi-
nas et applicuit civitati et percussit
turrem unam et comprehendit et qui e-
rumpebant erant intra machinas
in civitate. Et factus est motus ma-
gnus in civitate et ascenderunt qui erant
in civitate cum uxoribus et filiis super
murum scissis tunicis et clamaverunt vo-
ce magna postulantes a Simone
dextram sibi dari. Et dixerunt Non
nobis reddas secundum malicias nostras

Sed secundum misericordias tuas et
fecimus tibi et flexus Simon non
debellavit eos. Et eiecit hos eos de
civitate et emundavit edes in quibus
erant simulacra, et intravit in
eam cum ympnis benedicens domi
num. Et eiecta ex ea omni inmundicia
collocavit in ea viros qui legem
facerent et munivit eam et sibi sibi ha
bitacionem fecit. Qui autem erant in arce
Iherusalem prohibebantur egredi vel ingre
di in regionem et emere et vendere et esu
rierunt valde et multi fame perierunt
et clamaverunt ad Simonem ut dextras
acciperent, et dedit illis et eiecit
eos inde et mundavit arcem a con
taminacionibus et intraverunt et intra
verunt in eam tercia et vicesima die
mensis secundi anno centesimo septua-
gesimo primo cum laude et ramis
palmarum, et cytharis et cymbalis
et nablis et ympnis et canticis quia
contritus est inimicus magnus ex Israel.
Et constituit ut omnibus annis agen
tur dies hii cum leticia. Et muni
vit montem templi, qui erat secus ar
cem et habitavit ipse ibi et qui cum
eo erant. Et vidit Simon ionathan
filium suum quia vir esset fortis prelii po
suit, et eum ducem virtutum universorum et
habitavit Gazare. XIIII

a Anno centesimo septuage
simo secundo Congregavit rex
Demetrius exercitum suum et
abiit in Mediam ad contrahenda sibi
auxilia ut expugnaret Tripho
nem. Et ut audivit Arsaces rex
Persidis et Medi quia intraverit
Demetrius confines suos misit
unum de principibus suis ut comprehen
deret vivum et adduceret eum ad se et
abiit, et percussit castra Demetrii
et comprehendit eum et ad Arsacem
duxit eum et posuit eum in

custodia. Et siluit terra Iuda
omnibus diebus Simonis et quesi
vit bona genti sue et placuit
illis potestas eius et gloria eius omnibus
diebus et cum gloria sua accepit Io
pen in portum et fecit introitum
in insulis maris et dilatavit
fines gentis sue, et obtinuit
regionem, et congregavit capti
vitatem multam et dominatus est Gazare
et Bethsure et arci et abstulit
inmundicias ex ea, et non erat qui
resisteret ei et unusquisque cole
bat terram suam cum pace et terra
Iuda dabat fructus suos et
ligna camporum dabant fructum
suum. Seniores in plateis sedebant
omnes et de bonis terre tractabant
et iuvenes induebant se gloria et
stolis belli, et civitatibus tribu
ebant alimonias et constituebat
eos ut essent vasa municionis quo
usque nominatum est nomen glorie eius
usque in extremum terre. Fecit pacem
super terram et letatus est Israel
leticia magna et sedit unusquisque
sub vite sua et sub ficulnea
sua, nec erat qui eos terreret, de
fecit inpugnans eos super terram.
Reges contriti sunt in diebus il
lis et confirmavit omnes humiles
populi sui et legem exquisivit
et abstulit omnem iniquum et ma
lum. Sancta multiplicavit et glorificavit
vasa sanctorum. Et auditum est Rome
quia defunctus est Ionatas et
usque in Sparciatas et contristati sunt
valde et ut audierunt quod Simon fra
ter eius factus esset summus sacerdos loco
eius. Et ipse obtineret regionem et
civitates in ea scripserunt ad eum
in tabulis ereis ut renovarent

amicitias et societatem quam fe-
cerant cum iuda et ionathan fra-
tribus eius. Et lecte sunt in conspectu
ecclesie in ierusalem. Et hoc exemplum epi-
stolarum quas miserunt sparciate. Spar-
ciatarum principes et civitates simo-
ni sacerdoti magno et senioribus
sacerdotibus et reliquo populo iudeorum
fratribus salutem. Legati qui mis-
si sunt ad populum nostrum nunciaverunt
nobis de gloria vestra et honore ac
leticia gavisi sumus in introitu
eorum. Et scripsimus que ab eis erant
dicta et consiliis populi sic numenius
antiochi et antipatri iasonis
filius legati iudeorum venerunt ad
nos renovantes nobiscum amici-
ciam pristinam. Et placuit populo
excipere viros glorose et ponere exem-
plum sermonum eorum et segregatis populi
libris ut sit ad memoriam popu-
lo sparciatarum. Exemplum autem horum
scripsimus simoni magno sacerdoti.
Post hec autem misit simon nume-
nium romam ut offerret romanis clipeum
aureum magnum pondo mna-
rum mille ad statuendum
cum eis societatem. Cum audisset
populus romanus sermones istos di-
xerunt Quam graciarum actionem reddemus
simoni et filiis eius. Statuit enim
ipse fratres suos et mipm frm et:
patris suorum et expugnavit inimicos:
israel. Et statuerunt ei libertatem et de-
scripserunt in tabulis ereis et posu-
erunt in titulis in monte sion. Et hoc
exemplum scripture. Octava decima die
mensis elul. Anno centesimo sep-
tuagesimo secundo anno tercio sub simo-
ne sacerdote magno in asaramel
in conventu magno sacerdotum et po-
puli et principum gentis et

seniorum regis nota facta sunt hec quia
frequenter facta sunt prelia in regione
nostra. Simon autem matathie filius
ex filiis iarib et fratres eius dederunt
se periculo et restiterunt adversariis
gentis sue ut starent sancta ipsorum et
lex et gloria magna glorificaverunt gen-
tem suam. Et congregavit ionathas
gentem suam. Et est illi sacerdos mag-
nus et appositus est ad populum suum et
noluerunt inimici eorum calcare sancta
et atterere regionem ipsorum et extendere
manus in sancta sanctorum. Tunc restitit
Simon et pugnavit pro gente sua et
erogavit multas pecunias et ar-
mavit viros virtutis gentis sue et
dedit eis stipendia et munivit ci-
vitates iudee et bethsuram que
erat in finibus iudee ubi erant arma
hostium ante ea et posuit illic vi-
ros iudeos et ioppen munivit que
erat ad mare et gazaram que est
in finibus azoti in qua hostes an-
te habitabant et collocavit illic iu-
deos et quecumque apta erant ad cor-
reptionem posuit eis. Et vidit populus
actum simonis et gloriam quam cogi-
tabant facere genti sue et posuerunt
eum ducem suum et principem sacer-
dotum, eo quod ipse fecerat hec omnia et
iusticiam et fidem quam conservavit
genti sue. Et exquisivit omni modo
exaltare populum suum in diebus eius
prosperatum est in manibus eius et
tolleret gentes de regione ipsorum qui
in civitate david erant in ierusalem
in arce de qua procedebant et con-
taminabant omnia que in circuitu
sanctorum sunt et inferebant plagam ma-
gnam civitati. Et collocavit in
ea viros iudeos ad tutamentum
regionis et civitatis et exaltavit

muros in ierusalem. Et rex deme-
trius statuit illi summum sacerdo-
tium. Secundum hec fecit eum amicum suum, et glori-
ficavit eum gloria magna. Audivit
enim quod iudei appellati sunt a roma-
nis amici et socii et fratres. Et quia susce-
perunt legatos Simonis gloriose,
et quia iudei et sacerdotes eorum consen-
serunt eum esse ducem suum et summum
sacerdotem in eternum donec exurgat
propheta fidelis, et ut cura esset illi
pro sanctis et ut sit super eos dux et
ut constitueret prepositos super opera
eorum et super regionem et super arma
et super presidia et cura sit illi de
sanctis, et ut audiatur ab omnibus, ut
scribantur in nomine eius et ut ope-
riatur purpura et auro et ne liceat
alicui ex populo et ex sacerdotibus
irritum facere aliquid horum et contra-
dicere hiis que ab eo dicuntur, aut
convocare conventum in regione sine
ipso et vestiri purpura et uti fibu-
la aurea, qui autem fecerit contra
hec ut irritum fecerit aliquid horum
reus erit. Et complacuit omni populo
statuere simonem et facere secundum verba
ista et suscepit simon et placuit
ut summo sacerdocio fungeretur, et esset
dux et princeps gentis iudeorum et sa-
cerdotum et preesset omnibus. Et scripturam
istam dixerunt ponere in tabu-
lis ereis et ponere eos in peribu-
lo peribulo sanctorum in loco celebri.
Exemplum autem horum ponere in erario:
ut habeat simon et filii eius. xv

Et misit rex antiochus
filius demetrii epistolas ab
insulis maris Simoni sacer-
doti et principi gentis iudeorum et u-
niverse genti. Et erant continentes
hunc modum. Rex antiochus

Simoni sacerdoti magno et
genti iudeorum salutem. Quoniam quidem
pestilentes obtinuerunt regnum
patrum nostrorum. Volo autem vindicare
regnum et restituere illud sicut
erat antea, electam feci multi-
tudinem exercitus, et bellicas feci
naves. Volo autem procedere per
regiones ut ulciscar in eos qui
corruperunt civitates meas in
regno meo. Nunc ergo statuo tibi
omnes oblaciones quas remi-
serunt tibi ante me reges et
quecumque alia dona remiserunt
tibi, et permitto tibi facere percussu-
ram in regione tua, ierusalem autem
sanctam et liberam esse et arma
que fabricata sunt et presidia que
construxisti que tenes maneant
tibi, et omne debitum regium et que
in futura debentur regi ex hoc
in omne tempus tibi. Cum autem obti-
nuerimus regnum nostrum glorificabi-
mus te et gentem tuam, et templum
gloria magna ita ut manifestetur
gloria vestra et universa terra. Anno
centesimo septuagesimo quarto. Exiit
Antiochus in terram patrum suorum.
Et convenerunt ad eum omnes exerci-
tus. Ita ut pauci essent cum tri-
phone et insecutus est eum Anti-
ochus rex, et venit doram fu-
giens per maritimam, sciebat enim
sciebat enim quod congregata sunt
in eum mala, et quia reliquerunt
eum exercitus. Et applicuit An-
thiochus super doram ad centum
xx milibus equitum et circuivit
civitatem et a mari naves accesserunt et
vexabant civitatem a terra et ma-
ri et neminem sinebant
egredi vel ingredi. Venit autem

Numenius/ et qui cum eo fuerat ab urbe romana habentes epistolas regionibus et a regionibus scriptas in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum ptolomeo salutem. Legati iudeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amiciciam et societatem missi a Simone principe sacerdotum et populo iudeorum/ attulerunt autem clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala, neque inpugnent eos et civitates eorum et regiones et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum est autem nobis accipere clipeum ab eis. Si qui ergo pestilentes fugerint de regionibus ad nos tradite eos Simoni principi sacerdotum ut vindicet in eis secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et Attalo et Arabe et Arsaci et in omnes regiones et Samsonis et Spartianis et Delo et Migdo et Sidone et in Carie et Samum et Pamphiliam et Liciam et Alicarnasum et Rodum et Phaselidam et Co et Siden et Arade et Gortinam et Gnidum et Cyprum et Cirenen. Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum et populo iudeorum. Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit Triphonem ne procederet. Et misit ei Simon duo milia electorum in auxilium argentum et aurum et vasa copiosa. Et noluit ea accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea, et alienavit se ab eo. Et misit ad eum Athenobium virum de amicis suis ut tractaret cum eo dicens. Vos tenetis Ioppen et Gazaram et arcem que est in Ierusalem civitates regni mei fines eorum desolastis et fecistis plagam magnam super terram, et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tributa locorum quibus dominati estis extra fines Iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quinquaginta. Sin autem veniemus et oppugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Simonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstupuit et retulit ei verba regis. Et respondit ei Simon et dixit. Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gazara que tu postulas ipsi faciebant plagam in populo magnam et in regione nostra, horum dabimus talenta centum. Et non respondit illi verbum. Reversus autem cum ira ad regem renunciavit ei verba ista et gloriam Simonis et universa que vidit. Et iratus est rex ira magna. Triphon autem fugit navi in Orthosiada. Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum et peditum et dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudee. Et mandavit ei edificare Cedronem et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur Triphonem et pervenit Cendebeus Iamniam et cepit irritare plebem et conculcare Iudeam et captivare populum et interficere et edificare Cedronem

Et collocavit illic equites et
exercitum ut egressi perambularent
viam Iudee sicut constituit ei rex. XVI

c Et ascendit Iohannes de
de Gazaris et nunciavit Simo-
ni patri suo que fecit Cendebeus in
populo ipsorum. Et vocavit Simon
duos filios suos seniores Iudam
et Iohannem et ait illis Ego et
fratres mei et domus patris mei expu-
gnavimus hostes Israel ab adolescen-
tia usque in hunc diem et prosperatum
est in manibus nostris liberare Israel
aliquotiens. Nunc autem
senui sed estote loco meo et fratris
mei. et egressi pugnate pro gen-
te nostra, auxilium vero de celo vo-
biscum sit. Et elegit de regione XX
milia virorum bellatorum et equites. Et
profecti sunt ad Cendebeum et dormierunt
in Modin et surrexerunt mane
et abierunt in campum et ecce exercitus
copiosus obviam illis peditum
et equitum. Et flumen torrens erat
inter medium ipsorum. Et admovit castra
contra faciem eorum ipse et populus eius.
Et vidit populum trepidantem ad trans-
fretandum torrentem et transfretavit
primus. Et viderunt eum viri et transierunt
post eum. et divisit populum et equites
in medio peditum. Erat autem equi-
tatus adversariorum copiosus nimis. Et
exclamaverunt sacris tubis et in fugam
conversus est Cendebeus in castra eius et
ceciderunt ex eis multi vulnerati resi-
dui autem fugierunt in munitionem.
Tunc vulneratus est Iudas frater Io-
hannis. Iohannes autem insecutus est eos
donec ad Cedronem quam edificavit.
Et fugierunt usque ad turres que
erant in agris Azoti et succendit
eas igni. Et ceciderunt ex illis duo
milia virorum. et reversus est in Iudeam
in pace. Et Ptolomeus filius Abobi
constitutus erat dux in campo Iheri-
cho et habebat argentum et aurum
multum. Erat enim gener summi sacerdotis
et exaltatum est cor eius. et volebat
regionem obtinere. Et cogitabat
dolum adversus Simonem et filios
eius ut tolleret eos. Simon autem
perambulans civitates que erant
in regione Iudee et sollicitudinem
gerens earum descendit Iericho ipse
et Mathathias filius eius et Iu-
das. Anno centesimo septuagesimo
mense vii° xi°, hic mensis Sab-
bath. Et suscepit eos filius
Abobi in munitiunculam que vocatur Do-
chum dolo quam edificavit et fecit
eis convivium magnum et abscondit
illic viros. et cum inebriatus esset
Simon et filii eius surrexit Pto-
lomeus cum suis et sumpserunt ar-
ma sua et intraverunt in convivium
et occiderunt eum et duos filios
eius et quosdam pueros eorum
et fecit deceptionem magnam
in Israel et reddidit mala pro bo-
nis. Et scripsit hec Ptolomeus
et misit regi Antiocho ut mit-
teret ei exercitum in auxilium et tra-
deret ei regionem et civitates eorum
et tributa. Et misit alios in Ga-
zaram tollere Iohannem. Et tri-
bunis misit epistolas ut venirent
ad se et daret eis aurum et argentum
et dona multa. Et alios misit
occupare Ierusalem et montem templi. Et
precurrens quidam nunciavit Iohanni
in Gazara quia periit pater eius et
fratres. Et quia misit et te interfici.

Ut autem audivit vehementer expavit
et comprehendit viros qui venerant
perdere eum et occidit eos. Cognovit
enim quia querebant perdere eum. Et cetera sermonum
Simonis Iohannis et bellorum eius
et bonorum virtutum quibus fortiter gessit
et edificii murorum quos extruxit
et rerum gestarum eius. Ecce h

scripta sunt in libro dierum sacerdotii
eius ex quo factus est princeps sa-
cerdotum post patrem suum

Incipit secundus machabeorum
prologus vide in fine
libri primi require

Fratribus qui sunt
per egyptum iudeis
salutem dicunt
fratres qui sunt in iherusalem
iudei et qui in regi-
one iudee et pacem
bonam. Benefaciat
nobis deus et meminerit testamenti
sui quod ad abraham ysaac et iacob
locutus est servorum suorum fidelium et
det nobis cor omnibus ut colatis eum
et faciatis eius voluntatem adaperiat
cor vestrum in lege sua et in preceptis
suis et faciat pacem. Et exaudiat
orationes et reconcilietur nobis nec
nos deserat in tempore malo. Et nunc
hic sumus orantes pro nobis. Regnante
demetrio anno centesimo sexa-
gesimo nono nos iudei scripsimus
vobis in tribulatione et impetu que
supervenit nobis in istis annis ex
quo recessit iason a sancta terra et a
regno portam succenderunt et effu-
derunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad
dominum et exauditi sumus et accen-
dimus lucernas et proposuimus panes.
Nunc frequentate dies scenophegie
mensis casleu. Anno centesimo octo-
gesimo octavo populus qui est Ierosol-
imis et in iudea senatusque et
iudas aristobolo magistro ptolo-
mei regis qui est de genere christorum
sacerdotum et hiis qui in egipto
sunt iudeis salutem et sanita-
tem. De magnis quippe periculis
a deo liberati magnifice gratias
agimus ipsi utpote qui adversus
talem regem dimicavimus. Ipse
enim ebullire fecit de perside eos
qui pugnaverunt contra nos et
sanctam civitatem. Nam cum in perside
esset dux ipse et cum ipso immensus
exercitus cecidit in templo nanee con-
silio deceptus sacerdotum nanee. Et-
enim cum eo cohabitaturus venit antiochus
ad locum et amici eius ut acciperent pe-
cunias multas dotis nomine. Cumque
proposuissent eas sacerdotes nanee et
ipse cum paucis ingressus esset intra
ambitum phani, clauserunt templum
cum intrasset antiochus. Aperto quoque occul-
to aditu templi mittentes lapides per-
cusserunt ducem et eos qui cum eo erant et di-
viserunt membratim et capitibus
amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus
deus per omnia qui tradidit impios.
Factum est autem quinta vicesima die
mensis casleu purificationem templi ne-
cessarium duximus significare vobis
ut et vos quoque agatis diem scenophegie
et diem ignis qui datus est quando
neemias edificato templo et altari ob-
tulit sacrificia. Nam cum in persidem
ducerentur patres sacerdotes qui tunc
dei cultores erant acceptum ignem
de altare occulte absconderunt
in valle ubi erat puteus altus et sic-
cus in eo contutati sunt eum ita ut omnibus
ignotus esset locus. Cum preterissent autem
multi anni et placuit deo ut mitteretur
neemias a rege persidis nepotes
sacerdotum illorum qui absconderant
misit ad requirendum ignem et sicut
narraverunt nobis non invenerunt i-
gnem sed aquam crassam et iussit
eos haurire et afferre sibi et
sacrificia que imposita erant iussit sa-
cerdos neemias aspergi aqua ipsa
et ligna que erant supposita. Ut-
que hoc factum est et tempus affuit quo
sol refulsit qui prius erat in nubi-
lo. Et accensus est ignis magnus
ita ut omnes mirarentur. Orationem au-
tem faciebant omnes sacerdotes dum
consummaretur sacrificium Ionatha
inchoante. Ceteris autem respondentibus

et Neemie. erat oratio huius hunc
modum Domine deus omnium creator
terribilis et fortis iustus et misericors qui
solus es rex bonus prestans solus
solus iustus et omnipotens et eternus qui li
beras israel ab omni malo qui fecisti
patres electos et sanctificasti eos accipe
sacrificium pro universo populo tuo israel et
custodi partem tuam et sanctifica. et con
grega dispersionem nostram libera eos
qui serviunt gentibus contemptos et ab
hominatos respice ut sciant gentes quia
tu es deus noster. Affligentes opprimentes
nos et contumeliam facientes in super
bia. Constitue populum tuum in loco
sancto tuo sicut dixit moyses. Sacer
dotes autem psallebant ympnos usque
quo consumatum esset sacrificium. Cum autem consumptum
esset sacrificium ex residua aqua:
misit Neemias lapides maiores
perfundi. Et cum est flama ex eis
accensa est. Sed ex lumine quod
refulsit altari consumpta est. Ut vero
manifesta res est renunciatum est re
gi persarum quod in loco in quo ignem
absconderant hii qui translati fuerant
sacerdotes aqua apparuit de qua Ne
emias et qui cum eo erant purifica
verunt sacrificia. Considerans autem
rex et rem diligenter examinans templum
fecit ei ut probaret sicut factum erat.
Et si quibus donaverat rex multa bo
na accipiebat ex hiis et retribuebat. Et
cum presbiteris sacerdotibus donavit multa dona
bona atque alia munera et accipiens
manu sua tradebat eis. Appellavit
autem Neemias hunc locum nepthar:
quod interpretatur purificatio. vocatur autem
apud plures nephi. II

Invenitur autem in descriptionibus
Ieremie prophete quod iussit accipe
re ignem eos qui transmigraba
tur ut significatum est. et ut manda
vit transmigratis. et dedit illis legem
ne obliviscerentur precepta domini

et ut non exerrarent mentibus
videntes simulacra. aurea et ar
gentea et ornamenta eorum et alia
huiusmodi dicens hortabatur ne legem
amoverent a corde suo. Erat autem
in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et
archam iussit propheta divino
responso ad se facta comitari secum
usque exiit in montem in quo moy
ses ascendit et vidit dei heredita
tem. et veniens ibi Ieremias invenit
locum spelunce et tabernaculum et
archam et altare incensi intulit
illuc et hostium obstruxit. Et
accesserunt simul quidam qui seque
bantur ut notarent sibi locum et
non potuerunt invenire. Ut autem
cognovit Ieremias culpans illos
dixit quia ignotus erit locus donec
congreget deus congregationem
populi et propicius fiat. et tunc ostendet
dominus hec et apparebit maiestas
eius domini et nubes erit sicut moy
si manifestabitur et sicut cum salomon
petiit ut locus sanctificaretur ma
gno deo manifestabatur hec et. Nunc
sapientiam hiis obtulit sacrificium
dedicationis et consumpcionis templi:
sicut moyses orabat ad dominum et
descendit ignis de celo et consumpsit
holocausta et dixit moyses eo
quod sit manducatum quod erat pro peccato et con
sumptum est similiter et salomon octo
diebus celebravit dedicationem.
Inferebantur autem in descriptionibus
et commentariis Ieremie hec eadem
et ut construens bibliothecam con
gregavit de regionibus libros
prophetarum et david et epistolas regum
et de donariis. Sic similiter Iudas
ea que deciderant per bellum quod
nobis acciderat congregavit omnia
et sunt apud nos. Si ergo desideratis
hec mittite qui perferant vobis.

Acturi itaque purificationem scripsimus nobis. Bene ergo feceritis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege speramus quod cito miserebitur et congregabit de sub caelo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De Iuda vero Machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de arae dedicatione sed et de proeliis quae pertinent ad Antiochum nobilem et filium eius Eupatorem. Et de illuminationibus quae de caelo factae sunt ad eos qui pro Iudaeis fortiter fecerunt ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum toto orbe templum recuperarent et civitatem liberarent et leges quae abolitae erant restituerent Domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Itemque ab Iasone Cyreneo quinque libris comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum curavimus quidem volentibus legere ut esset animi oblectatio studiosis vero ut facile possint memoriae commendare omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui opus est hoc breviandi causa suscepimus non facilem laborem quin vero negotium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus sicut hi qui parant convivium et quaerunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus veritate quidem de singulis auctoribus concedentes ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim novae domus architecto de universa structura curandum est ei qui pingere curat quae apta sunt ad ornatum exquirenda sunt ita aestimandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque inquirere historiae congruit auctori. Brevitatem vero dictionis sectari et executionem rerum vitare brevitati concedendum est. Hinc igitur narrationem incipiemus de praefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum enim est ante historiam effluere in ipsa autem historia succingi.

Capitulum iii

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace leges adhuc optime custodirentur propter Oniae pontificis pietatem et animos odio habentes mala fiebat ut et ipsi principes locum summo honore dignum ducerent et templum maximis muneribus illustrarent ita ut Seleucus Asiae rex de reditibus suis praestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu Beniamin praepositus templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere Oniam non posset venit ad Apollonium Tharseae filium qui in illo tempore praeerat Coelesyriae et Phenici et nuntiavit ei de pecuniis innumerabilibus plenum esse aerarium et communes copias immensas esse quae non pertinent ad rationem sacrificiorum, esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis quae delatae erant ille accitum Eliodorum qui erat super negotia eius misit ad

mandat, ut predictam pecuniam
transportaret. Statim quoque Heliodorus
iter egressus specie quidem quasi per Cele-
siriam et Feniciam civitates esset ex-
cepturus peragraturus, re autem vera regis
proposito perfecturus. Sed cum Ierusa-
lem [venisset] et benigne a summo sacerdote
in civitate esset exceptus, narravit de
dato pecuniae indicio, et cuius rei gratia
adesset, aperuit. Interrogabat autem si
vere ita esset. Tunc summus sacerdos
ostendit deposita esse haec et vic-
tualia viduarum et pupillorum, quae-
dam vero esse Hircani Thobie viri val-
de eminentis, in his quae detule-
rat impius Simon, universa autem ar-
genti talenta quadringenta esse et
auri ducenta, decipi vero eos qui
credidissent loco et templo quod per universum
mundum honoratur pro sui veneratione et
sanctitate impossibile omnino esse. At
ille pro his quae habebat in mandatis
a rege, dicebat omni genere regi ea
esse deferenda. Constituta autem die in-
trabat de his Heliodorus ordinaturus. Non
modica vero per universam civitatem
erat trepidatio. Sacerdotes autem ante
altare cum sacerdotalibus stolis iactaverunt
se et invocabant de caelo eum qui
de deposito legem posuit, ut his qui
deposuerant ea salva custodiret.
Iam vero qui videbat summi sacerdotis
vultum mente vulnerabatur. Facies
enim et color immutatus declarabat
internum animi dolorem. Circumfu-
sa enim erat viro maestitia quaedam et
horror corporis, per quem manifestus
aspicientibus dolor cordis efficiebatur.
Alii etiam congregati de domibus conflu-
ebant, publica supplicatione obsecran-
tes pro eo quod in contemptum locus esset ven-
turus. Accinctae quoque mulieres ciliciis

pectus per plateas confluebant.
Sed et virgines quae conclusae erant
procurrebant ad Oniam, aliae autem ad
muros, quaedam vero per fenestras
aspiciebant, universae autem protenden-
tes manus in caelum deprecabantur.
Erat enim misera commixtae multi-
tudinis et magni sacerdotis in
agone constituti exspectatio. Et
hi quidem invocabant omnipotentem
Deum, ut credita sibi his qui cre-
diderant cum omni integritate con-
servarentur. Heliodorus autem quod de-
cernebat perficiebat, eodem loco cum satel-
litibus circa aerarium praesens.
Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fe-
cit ostensionis evidentiam, ita
ut omnes qui ausi fuerant parere
ei, ruentes Dei virtute in dissolutionem
et formidinem converterentur. Apparuit enim
illis quidam equus terribilem
habens sessorem, optimis operi-
mentis adornatus, isque cum impetu
Heliodoro priores calces elisit;
qui autem ei sedebat videbatur habere
arma aurea. Alii etiam apparuerunt
duo iuvenes virtute decori, opti-
mi gloria, speciosique amictu, qui cir-
cumsteterunt eum et ex utraque parte fla-
gellabant sine intermissione multis
plagis verberantes. Subito autem
Heliodorus concidit in terram, eumque
multa caligine circumfusum ra-
puerunt, atque in sella gestatoria po-
situm eiecerunt. Et is qui
cum multis cursoribus et satellitibus
predictum ingressus est aerarium, por-
tabatur nullo sibi auxilium feren-
te, manifesta Dei cognita virtute.
Et ille quidem per divinam virtutem iace-
bat mutus atque omni spe et salute
privatus. Hi autem Dominum benedicebant

quia manifestabat locum et templum
quod paulo ante timore ac tu-
multu erat plenum et apparente omnipote-
nte domino gaudio et letitia impletum est.
Tunc vero ex amicis Eliodori quidam
rogabant confestim Oniam ut
invocaret altissimum ut vitam do-
naret ei, qui in supremo spiritu erat consti-
tutus. Considerans autem summus sa-
cerdos ne forte rex suspicaretur ma-
litiam aliquam ex iudeis circa Elio-
dorum consummatam, obtulit pro salute vi-
ri hostiam salutarem. Cumque sum-
mus sacerdos exorasset, iidem iuvenes
eisdem vestibus amicti astantes
Eliodoro dixerunt: Onie sacerdoti
gratias age, nam propter eum tibi do-
minus vitam donavit. Tu autem
a deo flagellatus, nuntia omnibus
magnalia dei et potestatem. Et his
dictis non comparuerunt. Eliodorus
autem hostia oblata et votis ma-
gnis promissis deo qui vivere illi con-
cessit et Onie gratias agens recepto
exercitu repedabat ad regem. Testa-
batur autem omnibus que sub oculis su-
is viderat opera magna dei. Cum
autem rex interrogasset Eliodorum quis
esset aptus adhuc semel Ierosoli-
mam mitti, ait: Si quem habes ho-
stem aut regni tui insidiatorem,
mitte illuc et flagellatum eum
recipies si tamen evaserit, eo quod in loco
vere dei sit quedam virtus. Nam ipse
qui habet in celis habitationem visita-
tor et adiutor est loci illius et ve-
nientes ad malefaciendum percu-
tit ac perdit. Igitur de Eliodoro
et erarii custodia ita res se habet.

Simon autem predictus IIII
pecuniarum et patrie dela-
tor male loquebatur
de Onia tamquam ipse Eliodorum
instigasset ad hoc, et ipse fuisset
inventor malorum, provisorem civi-
tatis ac defensorem gentis sue, et emulatorem
legis dei audebat insidiatorem
regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum pro-
cederent, ut etiam per quosdam Simonis
necessarios ut iniquos homicidia
fierent. Considerans Onias periculum
contentionis et Apollonium insanire
ut pote ducem Celesirie et Fenicis
ad augendam malitiam Simonis:
ad regem se contulit non ut civium
accusator, sed communem utilitatem apud
semetipsum universe multitudinis consi-
derans. Videbat enim sine regali pro-
videntia impossibile esse pacem
rebus dari nec Simonem posse ces-
sare a stultitia sua. Sed post Seleuci
vite excessum cum suscepisset regnum
Antiochus, qui nobilis appellabatur,
ambiebat Iason frater Onie summum
sacerdotium, adito rege promittens ei
argenti talenta trecenta lx et ex redi-
tibus aliis talenta octoginta. Super
hec promittebat et alia centum quinqua-
ginta, si potestati eius concederetur gy-
mnasium et ephebiam sibi consti-
tuere, et eos qui in Ierosolimis erant
Antiochenos scribere. Quod cum rex annu-
isset et obtinuisset principatum statim
ad gentilem ritum contribules su-
os transferre cepit, et amotis his que
humanitatis causa iudeis a regibus
fuerant constituta per Iohannem
patrem Eupolemi qui apud Roma-
nos de amicitia et societate functus
est legatione, legitima civium iura
destituens prava instituta sanci-
bat. Etenim ausus est sub ipsa arce
gymnasium constituere, et optimos
quosque epheborum in lupanari-
bus ponere. Erat autem hoc non ini-
tium sed incrementum quoddam et profectus

gentilis et alienigene contaminationis propter impii et non sacerdotis iasonis nephariam et inauditum scelus ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent sed contempto templo et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palestre et prebitionis eius iniuste et in exerciciis disci. Et patrios quidem honores nichil habentes grecas glorias optimas arbitrabantur quarum gratia periculosa eos contentio habebat et eorum instituta emulabantur. Ac per omnia hiis consimiles esse cupiebant quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim divinas impie agere non cedit impune sed hoc sequens tempus declarabit. Cum autem quinquennalis agon tyro celebraretur et rex presens esset misit iason facinorosus ab iherosolimis viros peccatores portantes argenti didragmas trecentas in sacrificium herculis quas postulaverunt hii qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur quia non oporteret sed in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblate sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium herculis propter presentes autem date sunt in fabricam navium trierum. Misso autem in egyptum apollonio mnesthei filio propter primates ptolomei philometoris regis. Cum cognovisset antiochus alienum se a negociis regni effectum propriis utilitatibus consulens profectus inde venit ioppen et inde iherusalem et magnifice a iasone et civitate susceptus cum facularum luminibus et laudibus ingressus est et inde in phenicem exercitum convertit. Et post triennii tempus misit iason menelaum supradicti simonis fratrem portantem pecunias regi et de negociis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius in semetipsum retorsit summum sacerdocium superponens iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisque a rege mandatis venit nichil quidem dignum habens sacerdocio. Animos vero crudelis tyranni et belue iram gerens et iason quidem qui proprium fratrem captivaverat ipse deceptus profugus in amanitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit de pecuniis vero regi promissis nichil agebat cum exactionem faceret sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad regem vocati sunt. Et menelaus amotus est sacerdocio succedente lisimacho fratre suo. Sostratus autem prelatus est cipriis. Et cum hec agerentur contigit tarsenses et mallotas seditionem movere eo quod antiochide regis concubine dono essent dati. Festinanter itaque rex venit sedare illos relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem menelaus accepisse se tempus optimum aurea quedam vasa e templo furatus donavit Andronico et alia vendiderat tyro et per vicinas civitates. Quod cum certissime cognovisset onias arguebat eum ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Daphnem.

Unde menelaus accedens ad andronicum rogabat ut oniam interficeret. Qui cum venisset ad oniam et datis dextris cum iureiurando quamvis esset ei suspectus suasisset de asilo procedere statim eum peremit non veritus iniusticiam. Ob quam causam non solum iudei sed et cetere alie quoque nationes indignabantur

indignabantur et moleste ferebant
de nece tanti viri in iusta Sed reg-
ressum regem de cilicie locis adierunt
iudei apud antiochiam simul et greci
conquerentes de iniqua nece onie.
Contristatus itaque animo propter oniam
antiochus et flexus ad misericordiam lac-
rimas fudit recordatus defuncti sobri-
etatem et modestiam accensisque ani-
mis andronicum purpura exutum
circumduci per totam civitatem iubet et
in eodem loco in quo in oniam impie-
tatem commiserat sacrilegum privari
vita domino illi condignam penam retribuen-
te. Multis autem sacrilegiis in templo a li-
simacho commissis ~~melaij~~ menelaij
consilio et divulgata fama congrega-
ta est multitudo adversus lisimachum
multo iam auro exportato. turbis autem
insurgentibus et animis ira repletis
lisimachus armatis fere tribus mili-
bus iniquis manibus uti cepit duce
quodam tirano qui prebebat ei du-
catum etate pariter et demencia provecto
Sed ut intellexerunt cogitatum
lisimachi alii lapides alii fustes
validos arripuere quidam vero cine-
rem in lisimachum iecere. Et mul-
ti quidem vulnerati quidam autem prostrati
omnes vero in fugam conversi sunt ipsum
eciam sacrilegum secus erarium inter-
fecerunt. De hiis ergo cepit iudicium
adversus menelaum agitari Et cum
venisset rex thirum ad ipsum negotium
detulerunt missi tres viri a senioribus
et cum superaretur menelaus
promisit ptolomeo multas pecunias
dare ad suadendum regi Itaque pto-
lomeus in quodam atrio positum
quasi refrigerandi gratia regem adiit et
a sentencia deduxit et mene-
laum quidem universe malicie re-
um criminibus absolvit Miseros autem
qui eciam si apud scitas causam
dixissent innocentes iudicarentur
morte dampnavit. Cito ergo iniustam
penam dederunt qui pro civitate et
populo et sacris vasis causam prosecuti sunt
Quamobrem Thirii quoque indignati er-
ga sepulturam eorum liberalissimi exti-
terunt Menelaus autem propter eorum
qui in potencia erant avariciam per-
manebat in potestate crescens in
malicia et ad insidias civium V

Eodem tempore Antiochus secundam
profectionem paravit in egiptum
Contigit autem per universam
ierosolimorum civitatem videri diebus
quadraginta per aera equites discur-
rentes auratas stolas habentes et
hastas quasi cohortes armatas et cur-
sus equorum per ordinem digestos et con-
gressiones fieri cominus et scutorum
motus et galeatorum multitudinem gla-
diis districtis et telorum iactus et
aureorum armorum splendorem om-
nisque generis loricarum. Quapropter omnes ro-
gabant in bonum monstra converti Sed
cum falsus rumor exisset tamquam
vita excessisset antiochus assumptis
Jason non minus mille viris re-
pente agressus est civitatem Et
civibus ad murum convolantibus
ad ultimum comprehensa civitate
menelaus fugit in arcem Jason
vero non parcebat in cede civibus suis
nec cogitabat prosperitatem adversus
cognatos malum esse maximum
arbitrans hostium et non civium se tro-
phea capturum et principatum quidem
non obtinuit finem vero insidiarum
suarum confusionem recepit et profugus
iterum abiit in amanitem Ad ultimum
in conclusionem suam conclusus ab areta

arabum tyranno fugiens de ci-
vitate in civitatem omnibus odiosus
ut refuga legum et execrabilis, ut
patrie et civium hostis in egyptum
extrusus est. Et qui multos de pa-
tria sua expulerat, peregre periit la-
cedemonas profectus est quasi pro cognatio-
ne ibi refugium habiturus. Et qui in-
sepultos multos abiecerat ipse illa-
mentatus et insepultus multos abiectus
a sepultura vero peregrino usus neque
prius sepulcro participans. His itaque
gestis suspicatus est rex societatem
discessuros iudeos, et ob hoc profectus
ex egypto efferatus animis civitatem
quidem armis cepit. Iussit autem
militibus interficere nec parcere occur-
rentibus, et per domos ascendentes
trucidare. Fiebant ergo cedes iuve-
num ac seniorum, mulierum et natorum ex-
terminia, virginum quoque et parvulorum neces.
Erant autem toto triduo lxxx milia
interfecti, xl milia vincti, non minus autem
venundati. Sed nec ista sufficiunt, au-
sus est intrare templum universa terra
sanctius, Menelao ductore, qui
legum et patrie fuit proditor, et sce-
lestis manibus sumens sancta vasa
que ab aliis regibus et civitatibus
erant posita ad ornatum loci et gloriam
contrectabat indigne et contamina-
bat. Ita alienatus mente Antiochus
non considerabat quod propter peccata habitan-
tium civitati modicum dominus fuit
iratus, propter quod et accidit circa locum
despectio. Alioquin nisi contigisset eos
multis peccatis esse involutos, sicut
Heliodorus qui missus est a Seleu-
co rege ad expoliandum erarium,
etiam hic statim adveniens flagella-
tus et repulsus utique fuisset ab au-
dacia. Verum tamen non propter locum gentem
sed propter gentem dominus locum elegit,

Ideo quoque et ipse locus particeps factus
est ipsius malorum. Postea autem fiet so-
cius et bonorum, et qui derelictus est
in ira dei omnipotentis, iterum magna domini
reconciliatione cum summa gloria exal-
tabitur. Igitur Antiochus mille
octingentis ablatis de templo talen-
tis velociter Antiochiam regressus
est existimans se pro superbia terram
ad navigandum, pelagus vero ad
iter agendum deducturum propter mentis
elationem. Reliquit autem et prepositos
suos ad affligendam gentem Ihe-
rusalimis autem Philippum genere Frigi-
em moribus crudeliorem eo ipso
a quo constitutus est. In Garizim autem
Andronicum et Menelaum qui gra-
vius quam ceteri imminebat civibus.
Cumque appositus esset contra iudeos
misit odiosum principem Apol-
lonium cum exercitu xx et duobus
milibus precipiens ei omnes perfecte
etatis interficere, mulieres ac iuvenes
vendere. Qui cum venisset Ierosolimam
pacem simulans quievit usque ad
diem sanctum sabbati, et tunc feriatis
iudeis arma suis capere precepit
omnesque qui ad spectaculum pro-
cesserant trucidavit, et per civitatem
cum armatis discurrens ingentem
multitudinem peremit. Iudas autem Macha-
chabeus qui decimus fuerat secessit
in desertum locum, ibique inter feras
vitam in montibus cum suis age-
bat et feni cibo vescentes demo-
rabantur ne participes essent co-
inquinationis.

vi

Sed non post multum temporis mi-
sit rex senem quendam An-
tiochenum qui compelleret iu-
deos ut se transferrent a patriis
et dei legibus. Contaminare
etiam quod in Ierusalem erat te-

plenum et cognominare iovis olimpii et in garizim prout erant hii qui locum inhabitabant iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis malorum erat incursio. Nam templum luxuria et comessacionibus erat plenum et scortancium cum meretricibus sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque enim sabbata custodiebantur neque dies solempnes patrii servabantur, neque simpliciter quisquam iudeum se esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate ad victimam in die natalis regis ad sacrificia, et cum liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus ptolomeis ut pari modo et ipsi adversus iudeos agerent et sacrificarent, eos autem qui nollent transire ad instituta gentium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas latenter sabbati diem celebrabant, qui cum indicati essent philippo flammis succensi sunt eo quod verebantur propter religionem et observanciam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correpcionem generis nostri. Etenim non multo tempore sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nacionibus paciente dominus expectat ut eas cum iudicii dies venerit in plenitudine peccatorum puniat, et in nobis statuit ut peccatis nostris in fine devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet, corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad commonicionem legencium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narracionem. Igitur eleazarus unus de primoribus scribarum vir etate provectus et vultu decorus aperto ore hians compellabatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens voluntarie ibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere et pacienter sustinens destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant iniqua miseracione commoti propter antiquam viri amiciciam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci licebat ut simularet manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus ut hoc facto a morte liberaretur et propter veterem amiciciam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminenciam dignam et ingenue nobilitatis

canicie atque a puero optime con-
versationis et secundum sanctam et a deo con-
ditam legem constituta. Respondit
cito dicens premitti se velle in
infernum. Non enim etatem nostram di-
gnum est inquit fingere ut multi ado-
lescentes arbitrati eleazarum xc
annorum transisse ad vitam alienige-
narum et ipsi propter meam simulationem
et propter modicum corruptibilis vi-
te tempus decipiantur et per hoc
maculam atque execrationem mee se-
nectuti acquiram. Nam et si in pre-
senti tempore a suppliciis hominum eripiar
sed manum omnipotentis nec vivus nec
defunctus effugiam. Quamobrem
fortiter vitam excedendo senectu-
te quidem dignus apparebo. Adoles-
centibus autem exemplum forte relinquam
si prompto animo ac fortiter pro gravis-
simis ac sanctissimis legibus ho-
nesta morte perfungar. His dictis
confestim ad supplicium trahebatur.
Hi autem qui eum ducebant et pau-
lo ante fuerant mitiores in iram
conversi sunt propter sermones ab eo dictos
quos illi per arrogantiam prolatos ar-
bitrabantur. Sed cum plagis perime-
retur ingemuit et dixit. Domine
qui habes sanctam scientiam manifeste
tu scis quia cum a morte possem libe-
rari duros corporis sustineo dolores
secundum animam vero propter tuum timorem li-
benter hec patior. Et iste quidem hoc
modo vita decessit non solum iuve-
nibus sed et universe genti memoriam
mortis sue ad exemplum virtutis et fortitu-
dinis derelinquens. VII

Contigit autem et septem fratres
una cum matre conprehensos con-
pelli a rege contingere
contra fas carnes porcinas
flagris et taureis cruciatos.
Unus autem ex illis qui erat primus
sic ait. Quid queris et quid vis
discere a nobis, parati sumus magis
mori quam patrias dei leges pre-
varicari. Iratus itaque rex iussit
sartagines et ollas eneas suc-
cendi, quibus statim succensis
iussit ei qui prior fuerat locutus
amputari linguam, et cute
capitis abstracta summas quoque ma-
nus ei et pedes precidi, ceteris eius
fratribus et matre inspicientibus. Et
cum iam per omnia inutilis factus
esset iussit ignem admoveri et
adhuc spirantem torreri in
sartagine. In qua cum diu cru-
ciaretur ceteri una cum matre invi-
cem se hortabantur mori fortiter
dicentes. Dominus deus aspiciet
veritatem et consolabitur in nobis
quemadmodum in protestatione cantici
declaravit moyses, et in servis suis
consolabitur. Mortuo itaque pri-
mo hoc modo sequentem ducebant ad illu-
dendum et cute capitis eius cum
capillis abstracta, interrogabant
si manducaret priusquam toto
corpore per membra singula puni-
retur. At ille respondens patria
voce dixit. Non faciam. Propter
quod et iste sequenti loco primi
tormenta suscepit, et in ultimo
spiritu constitutus sic ait. Tu quidem
scelestissime in presenti vita
nos perdis, sed rex mundi defunctos
nos pro suis legibus in eterno vite
resurrectione suscitabit. Post hunc
tertius illudebatur, et linguam
postulatus cito protulit, manus
constanter extendit et cum fiducia
ait. E celo ista possideo, sed

propter dei leges / nunc hec ipsa de-
spicio quoniam ab ipso me ea recep-
turum spero / ita ut rex / et qui cum
ipso erant mirarentur adolescentis animum
quod tamquam nichilum duceret cruciatus
Et hoc ita defuncto / quartum similiter tor-
quentes vexabant. Et cum iam esset
ad mortem sic ait Potius est ab
hominibus morti datos spem expe-
ctare a deo et iterum ab ipso resuscitan-
dos. Tibi enim resurrectio ad vitam
non erit. Et cum admovissent quintum
vexabant eum. At ille respiciens in eum
dixit Potestatem inter homines habens
cum sis corruptibilis facis quod
vis. Noli autem putare genus nostrum
a deo esse derelictum. Tu autem pa-
tienter sustine et videbis qualiter
potestas magna ipsius te et semen
tuum torquebit. Post hunc duce-
bant et sextum et is mori incipi-
ens sic ait Noli frustra errare.
Nos enim propter nos metipsos hec
patimur peccantes in deum nostrum et
digna admiratione facta sunt in no-
bis. Tu autem ne existimes tibi
impune futurum quod contra deum
pugnare temptaveris. Supra modum
autem mater mirabilis et bonorum
memoria digna que pereuntes
septem filios sub unius diei tem-
pore conspiciens bono animo ferebat propter
spem quam in deo habebat. Sin-
gulos autem illorum hortabatur voce
patria fortiter repleta sapiencia
et femine cogitationi masculinum
animum inserens dixit ad eos Nescio
qualiter in utero meo apparuistis. Neque
enim ego spiritum et animam donavi vo-
bis et vitam et singulorum me-
bra non ego ipsa compegi. Sed
enim mundi creator qui formavit
hominis nativitatem quique hominum
invenit originem et spiritum vobis

iterum cum misericordia reddet et vitam sic-
ut nunc vos metipsos despicitis propter
leges eius. Antiochus autem contempni
se arbitrans simul et exprobrantis
voce despecta cum adhuc adolescen-
tior superesset non solum verbis hortabatur
sed et cum iuramento affirmabat divi-
tem se et beatum facturum et translatum a
patriis legibus amicum habiturum
et res necessarias prebiturum. Sed et ad hec
cum adolescens nequaquam inclinaretur
vocavit rex matrem et suadebat ut
adolescenti fieret in salutem. Cum autem
multis eam verbis esset hortatus pro-
misit suasuram se filio suo. Itaque in-
clinata ad illum irridens crudelem
tyrannum ait patria voce Fili mi
miserere mei que te in utero novem menses
portavi et lac triennio dedi et
alui et in etatem istam perduxi. Pe-
to nate ut aspicias in celum et terram
et ad omnia que in eis sunt et intelli-
gas quia ex nichilo fecit illa deus
et hominum genus ita fiet ut non timeas
carnificem istum sed dignus fratribus
tuis effectus particeps suscipe mor-
tem ut in illa miseratione cum fratribus
te recipiam. Cum hec adhuc illa di-
ceret dixit adolescens Quem
sustinetis non obedio precepto regis
sed precepto legis que data est nobis
per Moysen. Tu vero qui inventor omnis
malicie factus es in Hebreos non
effugies manum dei. Nos enim pro peccatis
nostris hec patimur. Et si nobis propter
increpationem et correptionem dominus deus noster
modicum iratus est sed iterum re-
conciliabitur servis suis. Tu autem
o scelerate et omnium hominum flagitiosis-
sime noli frustra extolli vanis
spebus in servos eius inflamma-
tus nondum enim omnipotentis dei

et omnia inspicientis iudicium effugi-
sti. Nam fratres mei modico nunc do-
lore sustentato sub testamento eterne
vite effecti sunt; tu vero iudicio dei iustas
superbie penas exsolves. Ego autem sicut
fratres mei animam et corpus meum tra-
do pro patriis legibus invocans
deum maturius genti nostre propi-
cium fieri teque cum tormentis et verberi-
bus confiteri, quod ipse est deus solus.
In me vero et in fratribus meis desinet
omnipotentis ira que super omne
genus nostrum iuste superducta est.
Tunc rex accensus ira in hunc super
omnes crudelius desevit indigne
ferens derisum se. Et hic itaque mun-
dus obiit per omnia in domino confi-
dens. Novissime autem et mater
consumpta est. Igitur de sacrificiis
et de nimiis crudelitatibus
satis dictum est. VIII

Iudas vero Machabeus et qui
cum illo erant introibant
latenter in castella, et convo-
cantes cognatos et eos qui per-
manserant in iudaismo assumen-
tes eduxerunt ad se sex milia virorum.
Et invocabant dominum ut respiceret
in populum qui ab omnibus calcaba-
tur, misereretur templo quod contaminabatur
ab impiis, misereretur etiam exterminio
civitatis que esset illico compla-
nanda, et vocem sanguinis ad se cla-
mantis audiret, memoraretur etiam
iniquissimas mortes et innocentium
parvulorum et blasphemias nomini suo
illatas, et indignaretur super his.
At Machabeus congregata mul-
titudine intollerabilis gentibus
efficiebatur; ira enim domini in miseri-
cordiam conversa est. Et superveniens castellis
et civitatibus improvisus succen-
debat eas, et opportuna loca
occupans non paucas hostium stra-
strages dabat; maxime
autem noctibus ad huiusmodi excur-
sus ferebatur, et fama virtutis eius
ubique diffamabatur. Videns autem
Philippus paulatim virum ad profectum
venire, et frequentius ei res prospere
cedere, ad Ptolomeum ducem Ce-
lesirie et Phenicis scripsit ut au-
xilium ferret regis negotiis. At
ille velociter misit Nicanorem pa-
trocli de primoribus amicis, dedit ei
permixtis gentibus armatis non
minus viginti milibus, ut universum Iu-
deorum genus deleret, adiuncto ei
Gorgia viro militari et in belli-
cis rebus experientissimo. Consti-
tuit autem Nicanor ut regi tribu-
tum Romanis quod erat dandum
duo milia talentorum de captivi-
tate Iudeorum suppleret. Statimque ad
maritimas civitates misit con-
vocans ad coemptionem Iudaicorum
mancipiorum, promittens se nonag-
inta mancipia talento distrac-
turum, non respiciens ad vindictam
que eum ab omnipotente esset con-
secutura. Iudas autem ubi comperit
indicavit his qui secum erant iu-
deis Nicanoris adventum. E quibus
quidam formidantes et non cre-
dentes dei iusticie in fugam ver-
tebantur; alii vero si quid eis
supererat vendebant, simulque
dominum deprecabantur ut eriperet eos
ab impio Nicanore qui eos prius-
quam comminus veniret vendiderat,
et si non propter eos, sed propter testamentum
quod erat ad patres eorum, et propter invo-
cationem sancti et magnifici nominis
eius super ipsos. Convocatis autem

Machabeus septem milibus qui cum
ipso erant, rogabat ne hostibus
reconciliaretur, neque metuerent ini-
que venientium adversum se hostium
multitudinem sed fortiter conten-
derent ante oculos habentes contume-
liam quae in loco sancto ab hiis nimi-
fice esset illata. Item quod et ludi-
brio habite civitatis iniuriam ad
hunc eciam veterum instituta quos-
sa. Nam illi quidem armis confidu-
nt, ait, simul et audacia, nos
autem in omnipotente domino qui po-
tens est, et venientes ad versum nos
et universum mundum uno nutu dele-
re confidimus. Admonuit autem eos et
de auxiliis domini quae facta sunt erga
parentes, et quod sub Sennacherib.
Et .c.lxxxv. milia perierant. Et de prelio
quod eis adversus eos Galatas fuerat in
Babilonia ita ut omnibus ubi ad
rem ventum est macedonibus sociis
hesitantibus ipsi sex milia soli per-
emerunt .c.xx. milia propter auxilium
eis de celo datum, et beneficia pro
hiis plurima consecuti sunt. Hiis verbis
constantes effecti sunt, et pro legibus
et patria mori parati. Constituit
itaque fratres suos duces utriusque ordi-
nis Simonem et Iosephum et Iona-
than subiectis unicuique millenis
et quingentenis. Ad hunc eciam ab Es-
dra illis lecto sancto libro, et dato
signo adiutorii dei in prima acie ipse
dux commisit cum Nicanore, et facto
sibi adiutore omnipotente interfecerunt
super novem milia hominum. Maio-
rem autem partem exercitus Nichano-
ris vulneribus debilem factam
fugere compulerunt. Pecuniis
vero eorum qui ad emptionem vene-
rant sublatis ipsos usque quaque
persecuti sunt. Sed reversi sunt ora-

clausi (?). Nam erat ante sabbatum
quare ob causam non perseveraverunt insequen-
tes. Arma autem ipsorum et spolia eorum
congregantes sabbatum agebant be-
nedicentes dominum qui liberavit eos
in die isto misericordiam initium stillans in
eos. Post sabbatum vero debilibus et
orphanis et viduis diviserunt spo-
lia et residua ipsi cum suis habue-
runt. Hiis itaque gestis, et communi ab omnibus
facta obsecratione misericordiam domini
postulabant ut in finem servis suis re-
conciliaretur. Et cum hiis qui cum Ti-
motheo et Bachide erant contra se
contendentes super .xx. milia interfecerunt
et munitiones excelsas obtinuerunt
et plures predas diviserunt equam por-
tionem debilibus pupillis et viduis.
Et cum arma eorum collegissent dili-
genter omnia composuerunt in locis oppor-
tunis, residua vero spolia Ierosolimam
detulerunt, et Philarchen qui cum Tim-
otheo erat interfecerunt, virum sceleratum
qui in multis Iudeos afflixerat, et
cum encenia agerent in Ierosolimis
[illegible] eos qui sacras ianuas incen-
derunt, i. Callistenem cum in quoddam
domicilium refugisset succenderunt di-
gna et mercede pro impietatibus suis:
reddita. Facinorosissimus autem Nicha-
nor qui mille negociatores ad mer-
cedem venditorum adduxerat humiliatus
auxilio domini ab hiis quos nullos
estimaverat deposita veste gloriosa
per mediterranea fugiens solus venit
Antiochiam summa infelicitatem
de interitu sui exercitus consecutus. Et
qui promiserat Romanis se tributum re-
stituturum de captivitate Ierosolimorum
predicabat nunc protectorem deum habere
Iudeos. Et ob ipsum invulnerabiles
esse eo quod sequerentur leges ab
ipso institutas.

ix

Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. Intraverat enim eam que dicitur Persipolis, et temptavit expoliare templum, et civitatem opprimere. Sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt. Et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa Ecbathanam, recognovit que erga Nicanorem et Timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in Iudeos retorquere, ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter, celesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Ierusalem et congeriem sepulcri Iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit Dominus Deus Israhel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara interiorum tormenta. Et quidem satis iuste, quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Super hoc autem superbia repletus ignem spirans animo in Iudeos et precipiens accelerari negocium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus et montium altitudines in superbia statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio torquebatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans, ita ut de corpore impii vermes scaturirent atque ac viventes in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc ergo cepit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire divina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo et mortalem non paria Deo sentire. Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulcrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere, et Iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum sed avibus atque feris diripiendos traditurum, et cum parvulis exterminaturum dixerat, equales nunc Atheniensibus facturum pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat, optimis donis ornaturum, et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de reditibus suis prestaturum. Super hec et Iudeum se futurum et omnem locum terre perambulaturum et predicaturum Dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus, supervenerat enim in eum iustum Dei iudicium, desperans scripsit ad Iudeos in hunc modum deprecationis epistolam hec continentem: Optimis civibus Iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices Rex et princeps Antiochus. Si bene valetis et filii vestri et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem benigne memor, regressus de Persidis locis et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam gerere, non desperans me ipsum

sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus aliquibus temporibus in locis superioribus duxerat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum, ut si quid contrarium accideret aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventui quo petitis, designavi filium meum Antiochum regem, quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam, et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum, et sequentem propositum meum, quem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus eius, qui metuens filium Antiochi et ptolomeum philometorem in egyptum.

Machabeus autem abiit et qui cum eo erant domino se protegente templum quidem et civitatem recepit. Aras autem quas alienigene per plateas fabricaverant, itemque delubra demolitus est. Et purgato templo aliud altare fecerunt et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium et incensum et lucernas, et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram ne amplius talibus malis inciderent, sed et si quando peccassent ut ab ipso mitius corriperentur, et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, xx et v die mensis qui est casleu, et cum leticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem solempnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant. Propter quod thirsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundare locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti Iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et Antiochi quidem qui appellatus est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de Eupatore filio Antiochi impii que gesta sunt monstrabimus, breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic suscepto regno constituit super negotia regni Lisiam quendam Phenicis et Sirie militie principem. Nam Ptolomeus qui dicebatur Macer, iusti tenax erga Iudeos esse instituit, et propter iniquitatem que facta erat in eos et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupatorem, cum frequenter proditor audiret eo quod Ciprum creditam sibi a Philometore deseruisset, et ad Antiochum nobilem translatus esset ab eo recessisset, vitam veneno finivit. Gorgias autem cum dux locorum esset, assumptis advenis frequenter Iudeos debellabat. Iudei autem qui tenebant opportunas munitiones fugatos ab Ierosolimis suscipiebant et bellare temptabant. Hii vero qui erant cum Machabeo per orationes dominum rogantes ut esset sibi adiutor impetum fecerunt in munitiones Idumeorum. Multa quoque vi insistentes loca

obtinuerunt occurrentes inter-
fecerunt et omnes simul non minus a
xx v milibus trucidaverunt. Quidam
autem cum confugissent in duas tur-
res valde munitas omnem apparatum
ad repugnandum habentes, machabeus
ad eorum expugnacionem relicto simo-
ne et iosepho item que zacheo eis-
que qui cum ipsis erant satis multis, ipse
ad eas que amplius urgebant
pugnas conversus est. Hii vero qui cum
Simone erant cupiditate ducti
a quibusdam qui in turribus erant
suasi sunt pecunia. Et lxx milibus
dragmis acceptis dimiserunt quosdam
effugere. Cum autem machabeo nun-
ciatum esset quod factum est, congregatis
principibus populi accusavit quod pecunia
fratres vendidissent adversariis eorum di-
missis. Hos igitur proditores factos inter-
fecit et confestim duas turres
occupavit. Armis autem ac manibus
omnia prospere agendo in duabus
municionibus plus quam xx milia peremit.
Et thimotheus autem qui prius a iu-
deis superatus fuerat convocato ex-
ercitu peregrine multitudinis, et congre-
gato equitatu asyano advenit quasi
armis iudeam capturus. Machabeus
autem et qui cum illo erant appropinquante
illo deprecabantur dominum, caput terra as-
pergentes, lumbosque ciliciis precincti
ad altaris crepidinem provoluti ut
sibi propicius, inimicis autem eorum esset inimicus
et adversariis adversaretur sicut lex
dicit. Et ita post oracionem sumptis ar-
mis longius de civitate procedentes
et proximi hostibus effecti resederunt.
Primo autem solis ortu utrique commise-
runt: isti quidem victorie et prosperitatis spon-
sorem cum virtute dominum habentes. Illi
autem ducem belli animum habebant.
Sed cum vehemens pugna esset
apparuerunt adversariis viri quinque
in equis frenis aureis decori
ducatum iudeis prestantes. Ex quibus
duo machabeum medium habentes
armis suis circumseptum inco-
lumem conservabant. In adversari-
os autem tela et fulmina iaciebant:
ex quo et cecitate confusi et reple-
ti perturbacione cadebant. Interfecti
sunt autem xx milia quingenti et
equites sexcenti. Thimotheus
vero fugit in gazaram presidium
munitum cui preerat cereas. Macha-
beus autem et qui cum eo erant le-
tantes obsederunt presidium diebus
quatuor. At hii qui intus erant
loci firmitate confisi supra
modum maledicebant et ser-
mones nephandos iactabant.
Sed cum dies quinta illucesceret
xx iuvenes ex hiis qui cum ma-
chabeo erant accensi animis
propter blasphemiam viriliter ad
murum accesserunt, et feroci animo
incedentes ascendebant. Sed et
alii similiter ascendentes turres por-
tasque succendere aggressi sunt, atque
ipsos maledicos vivos concre-
mare. Per continuum autem biduum
presidio vastato, thimotheum occu-
ltantem se in quodam reperto loco per-
emerunt, et fratrem illius cereas et
apollophanem occiderunt. Quibus
gestis in ympnis et confessioni-
bus benedicebant dominum qui ma-
gna fecit in israel et victoriam de-
dit illis.

XI

Sed parvo post tempore lisias
procurator regis et propinquus
ac negociorum prepositus graviter
ferens de hiis que acciderant con-
gregatis lxxx milibus et equi-
tatum universo veniebat adversus

iudeos cogitabat quidem ciuitatem quidem captiuam gentibus habitaculum facere templum vero in pecunie questum sicut cetera delubra gentium statuere. Et per singulos annos venale sacerdotium nequaquam recogitans dei potestatem sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum lxx elephantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure que erat in angusto loco ab iherusalem intervallo quinque stadiorum illud presidium expugnabat. Ut autem machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari presidia cum fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent iherusalem apparuit precedens eos eques in veste candida armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum et convaluerunt animis non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de celo habentes adiutorem et miserantem eis dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostraverunt ex eis xi milia peditum et equitum mille sexcentos universos autem in fugam verterunt. Plures vero ex eis vulnerati nudi evaserunt sed et ipse lisias turpiter fugiens evasit. Et quia non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se diminutionem et intelligens invictos esse hebreos dei omnipotentis auxilio innitentes misit ad eos promisitque se consensurum omnibus que iusta sunt et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem machabeus precibus lisie in omnibus utilitati consulens. Et quecumque machabeus scripsit lisie de iudeis ea rex concessit. Nam erant scripte iudeis epistole a lisia quidem hunc modum continentes. Lisias populo iudeorum salutem. Iohannes et abessalom qui missi sunt a vobis tradentes scripta postulabant ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque enim regi potuerunt perferri exposui et que res permittebat concessit. Si igitur in negociis fidem servaveritis et deinceps bonorum causa vobis esse temptabo. De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis et hiis qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno C xl viii dioscori die mensis xx et iiii. Regis autem epistola ista continebat. Rex antiochus lisie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam audivimus iudeos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum grecorum sed tenere velle suum institutum ac propterea a nobis postulare concedi sibi legittima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes iudicavimus templum restitui illis ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis ut cognita nostra voluntate bono animo sint et utilitatibus propriis deserviant. Ad iudeos vero regis talis epistola erat. Rex anthiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus sed et ipsi bene valemus. Adiit nos Menelaus

Velle nos descendere ad vestros qui sunt apud nos. His ergo qui commeant usque ad diem tricesimum mensis xandici dextras damus securitatis, ut iudei utantur cibis et legittimis suis sicut et prius, et nemo illorum ullomodo molestiam patiatur de hiis que per ignoranciam gesta sunt. Misimus autem et Menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno c xl viii° xandici mensis xv° die. Miserunt autem et Romani epistolam ita se habentem: Quintus Memmius et Titus Manlius legati romanorum populo iudeorum salutem. De hiis que Lisias cognatus regis concessit vobis, et nos concessimus. De quibus autem ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite diligencius inter vos conferentes ut decernamus sicut congruit vobis. Nos enim Antiochiam accedimus. Ideo quoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus cuius estis voluntatis. Bene valete.

Anno c xl viii xv° die mensis xandici. His factis pactionibus Lisias pergebat ad regem.

Iudei autem agriculture operam dabant. Sed et hii qui resederant Thimotheus et Appollonius Gennei filius, sed et Ieronimus et Demophon super hos, et Nicanor cipriarches, non sinebant agere eos in silencio et quiete. Ioppite vero tale quiddam flagicium perpetraverunt. Rogaverunt autem iudeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas paraverant cum uxoribus et filiis nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum civitatis, et ipsis acquiescentibus pacis causa nichil suspectum habentibus, cum in altum processissent, submerserunt non minus ducentos. Quam crudelitatem Iudas in sue gentis homines factam ut cognovit, precepit viris qui erant cum ipso, et invocato iusto iudice deo venit adversus interfectores fratrum, et portum quidem nocte succendit, scaphas exussit. Eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum hec ita egisset, discessit quasi iterum reversurus, et universos Ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant in Iamnia velle pari modo facere inhabitantibus secum iudeis,

Iamnitis nocte supervenit, et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis pareret iherusalem a stadiis ducentis xl. Inde cum abissent ix stadiis et iter facerent ad Thimotheum, commiserunt cum eo Arabes v milia viri et equites quingenti. Cumque pugna valida fieret, et auxilio dei prospere cessisset, residui victi Arabes petebant a Iuda dextras sibi dari, promittentes pascua daturos et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem. Dextrisque acceptis discessere ad tabernacula sua. Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, que a turbis habitabatur gencium promiscuarum, cui nomen Casphin. Hii vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam ac blasphemantes et loquentes que fas non est. Machabeus autem invocato magno mundi principe qui sine arietibus et machinis temporibus Iesu precipitavit Iericho, irruit ferociter muris, et capta civitate per domini voluntatem innumerabiles cedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sanguine interfectorum infectum

fluere videretur. Inde discesserunt stadia DCCL et venerunt in Characa ad eos qui dicuntur Tubianei iudeos. Et thimotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nullo negocio perfecto regressus est: relicto in quodam loco firmissimo presidio. Dositheus autem et Sosipater qui erant duces cum Machabeo peremerunt a thimotheo relictos in presidio decem milia viros. At Machabeus ordinatis circa se sex milibus et constitutis per cohortes adversus thimotheum processit habentem secum centum xx milia peditum equitumque duo milia d. Cognito autem adventu iude thimotheus premisit mulieres et filios et reliquum apparatum in presidium quod carnion dicitur. Erat enim inexpugnabile et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors iude prima apparuisset timor hostibus incussus est ex presentia dei qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens prophanos et prostravit ex eis xxx milia virorum. Ipse vero thimotheus incidit in partes dosithei et sosipatris. Et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur eo quod multorum ex iudeis parentes haberet ac fratres quos morte eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad carnion interfectis xxv milibus. Post horum fugam et necem movit exercitum ad ephron civitatem munitam in qua multitudo diversarum gentium habitabat et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant. In hac autem machine multe et telorum erant apparatus. Sed cum omnipotentem invocassent qui potestate vires hostium confringit ceperunt civitatem. Et ex eis qui intus erant xxv milia prostraverunt. Inde ad civitatem scytharum abierunt que ab ierusalem sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem hiis qui apud scitopolitas erant iudeis quod benigne ab eis haberentur etiam temporibus infelicitatis et quod modeste secum egerint, gratias agentes eis et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse venerunt iherusalem die solempni septimanarum instante. Et post penthecosten abierunt contra gorgiam prepositum ydumee. Exivit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Quibus congressis contigit paucos ruere iudeorum. Dositheus vero quidam de bacenoris eques vir fortis gorgiam tenebat. Et cum vellet eum capere vivum eques quidam de tracibus irruit in eum humerumque eius amputavit atque ita gorgias fugit in maresa. At illis qui cum esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis invocavit iudas dominum adiutorem et ducem belli fieri incipiens voce patria et cum ymnis clamorem extollens fugam gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem odollam. Et cum septimus dies superveniret secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis iudas ut corpora prostratorum tolleret et cum parentibus poneret

in sepulcris patrum. Invenerunt autem
sub tunicis interfectorum de donariis
ydolorum que apud Iamniam fuerunt a quibus
lex prohibuit iudeos. Omnibus ergo ma-
nifestum factum est ob hanc causam
corruisse. Omnes itaque benedixerunt iu-
stum iudicium domini qui occulta fecit
manifesta atque ita ad preces conversi ro-
gaverunt ut id quod factum erat delictum ob-
livioni traderetur. At vero fortissimus Iu-
das hortabatur populum conservare se sine
peccato sub oculis videntes que facta sunt
pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta
collatione xii milia dragmas ar-
genti misit Ierosolimam offerri pro peccatis
sacrificium bene et religiose de re-
surrectione cogitans, nisi enim eos qui
ceciderant resurrecturos speraret su-
perfluum videretur et vanum orare pro mor-
tuis. Et quia considerabat quod hii qui
cum pietate dormitionem acceperant op-
timam haberent repositam gratiam. Sancta ergo
et salubris cogitatio pro defunctis
orare ut a peccatis solvantur. XIII

Anno c xl ix cognovit Iu-
das Antiochum Eupatorem
venire cum multitudine adversus
Iudeam et cum eo Lisiam procuratorem
et prepositum negotiorum secum habentem
peditum centum x milia et equitum v milia
et elephantes xxii currus cum falcibus
quattuor centos. Commiscuit autem se illis
et Menelaus et cum multa fallacia
deprecabatur Antiochum non pro patrie sa-
lute sed sperans se constitui in principa-
tu. Sed rex regum suscitavit animos An-
tiochi in peccatorem et suggerente Lisia
hunc esse causam omnium malorum iussit
ut eis est consuetudo apprehensum in
eodem loco necari. Erat autem in
eodem loco turris quinquaginta cubitorum aggre-
stum undique habens cineris. Hic pro-
spectum habebat in preceps. Inde in mare
deici iussisset sacrilegum omnibus eum
propellentibus ad interitum et tali
lege prevaricatorem legis contigit

mori nec terre dari Menelaum.
Et quidem satis iuste. Nam quia
multa erga aram dei de-
licta commisit cuius ignis et ci-
nis erat sanctus ipse in cinere morte
dampnatus est. Sed rex effrena-
tus mente veniebat nequiorem
se patre suo iudeis ostensurus.
Quibus Iudas cognitis precepit
populo ut die ac nocte invoca-
rent dominum sic et nunc adiuvaret
eos quippe qui lege patria
et sancto templo privari verentur ac
populum qui nuper paululum respi-
rasset ne sineret rursus blas-
phemis nationibus subdi. Omnibus itaque id simul
facientibus et petentibus a domino
misericordiam cum fletu et ieiuniis per
triduum continuum prostratis hor-
tatus est eos Iudas ut se prepararent.
Ipse vero cum senioribus cogitavit
prius quam rex admoveret exercitum
ad Iudeam et obtineret civitatem
exire et domini iudicio committere
exitum rei. Dans igitur potestatem
omnium deo mundi creatori et hortatus
suos ut fortiter dimicarent et
usque ad mortem pro legibus templo
civitate patria et civibus starent
circa Modin exercitum constituit. Et
dato signo suis dei victorie iu-
venibus fortissimis electis nocte a-
gressus aulam regis regiam in
castris interfecit viros iiii milia
et maximum elephantorum cum hiis
qui superpositi erant. Summoque me-
tu ac perturbatione hostium replen-
tes castra rebus prospere gestis
abierunt. Hoc autem factum est die illu-
cescente adiuvante eum domini
protectione. Sed rex accepto gustu
audacie iudeorum arte difficul-
tates locorum temptavit et Bethsu-
ram que erat iudeorum presidium munitum
castra admovebat. Sed fuga-
batur impingebat minuebatur

Renunciabat autem secreta hostilibus
Rodochus quidam de iudeis, quo-
ciam requisitus comprehensus
conclusus est. Iterum rex sermonem habuit
ad eos qui erant in Bethsuris.
Dextram dedit, accepit, abiit, com-
misit cum iuda, superatus est. Ut au-
tem cognovit rebellasse Philippum
Antiochie qui relictus erat super ne-
gotia, mente consternatus iudeos
deprecatus est, subditusque eis iu-
rat de omnibus quibus iustum visum
est, et reconciliatus obtulit sacrifici-
um; honorificavit templum et mu-
nera posuit, Machabeum am-
plexatus est et fecit eum a Ptolo-
maide usque ad Gerrenos ducem
et principem. Ut autem venit Ptolo-
maidam, egre ferebant Ptolomen-
ses amicitie conventionem indignan-
tes ne forte fedus irrumperent. Tunc
ascendit Lisias tribunal, et expo-
suit rationem, et plebem sedavit. Re-
gressusque est Antiochiam et hoc
modo regis profectio et reditus processit.

Sed post triennium VIIII
tempus cognovit iudas et
qui cum eo erant Demetrium
Seleuci cum multitudine valida et
navibus per portum Tripolis ascen-
disse ad loca opportuna et tenu-
isse regiones adversus Antiochum
et eius ducem Lisiam. Alchi-
mus autem quidam qui summus sacer-
dos fuerat, sed voluntarie coinquina-
tus est temporibus commixtionis, con-
siderans nullo modo sibi esse sa-
lutem neque accessum ad altare,
venit ad Demetrium regem, Cxl
anno offerens ei coronam au-
ream et palmam super hec et thallos
qui templi esse videbantur, et ipso qui-
dem die siluit. Tempus autem opportu-
num dementie sue nactus, et
vocatus a Demetrio ad consilium
et interrogatus quibus rebus et con-
siliis iudei niterentur, respondit ipsi qui
dicuntur Assidei iudeorum quibus preest iu-
das Machabeus bella nutriunt
et seditiones movent nec patiuntur re-
gnum esse quietum. Nam et ego defra-
udatus paterna gloria, dico autem sum-
mo sacerdotio, huc veni, primo quidem uti-
litatibus regis fidem servans, secundo ci-
vibus etiam consulens. Nam illorum pra-
vitate universum genus nostrum non minime
vexatur. Sed oro his singulis rex
cognitis et regioni et generi secundum
pervulgatam omnibus humanitatem pro-
spice. Nam quamdiu superest iudas
impossibile est pacem esse negotiis. Ta-
libus autem ab eo dictis et ceteri amici
hostiliter se habentes adversum iudam
Demetrium inflammaverunt. Qui statim
Nicanorem prepositum elephantorum
ducem misit in iudeam, datis man-
datis ut ipsum quidem iudam vivum caperet,
eos vero qui cum illo erant dispergeret, et
constitueret Alchimum maximi templi
sacerdotem summum. Tunc gentes que
de iudea fugerant iudam, segrega-
tim se Nicanori miscebant, mise-
rias et clades iudeorum prosperitates rerum
suarum estimantes. Audito itaque iu-
dei Nicanoris adventu et conventu na-
tionum conspersi terra rogabant eum qui
populum suum constituit in eternum custo-
diret, quique suam portionem signis evidenti-
bus protegeret. Imperante autem duce
statim inde moverunt, conveneruntque
ad castellum cum Nicanore. Sed con-
territus est repentino adventu ad-
versariorum. Nicanor autem audiens vir-
tutem comitum iude et animi ma-
gnitudinem quam pro patrie certaminibus
habebant, sanguine iudicium facere me-
tuebant. Quam ob rem premisit Po-
sidonium et Theodotium et Mathiam
ut darent dextras atque acciperent

Et cum diu de his consilium agere-
tur, et ipse dux ad multitudinem re-
tulisset, omnium una fuit sententia
amicitiis annuere. Itaque diem con-
stituerunt qua secreto inter se agerent
et singulis sellae prolatae sunt et po-
sitae. Praecepit autem Iudas armatos es-
se locis opportunis, ne forte ab hosti-
bus mali aliquid repente oriretur,
et congruum colloquium fecerunt. Mora-
batur autem Nicanor in Ierusalem nihil-
que inique agebat, gregesque turba-
rum quae congregatae fuerant dimisit.
Habebat autem Iudam carum ex animo
et erat viro inclinatus. Rogavitque eum
ducere uxorem filiosque procreare. Nup-
tias fecit, quiete egit, communiterque vive-
bant. Alchimus autem videns caritatem
illorum ad invicem et conventiones, ve-
nit ad Demetrium et dicebat Nicano-
rem rebus alienis assentire, Iudamque
regni insidiatorem successorem
sibi destinasse. Itaque rex exasperatus
et pessimis huius criminationibus irri-
tatus scripsit Nichanori dicens graviter
quidem se ferre de amicitiae conventione,
iubere tamen Machabaeum citius Antio-
chiam mittere vinctum. Quibus cogni-
tis Nichanor consternebatur et gra-
viter ferebat si ea quae convenerat
irrita faceret nihil laesus a viro. Sed
quia regi resistere non poterat, oppor-
tunitatem observabat qua praeceptum
perficeret. At Machabaeus videns
austerius secum agere Nichanorem
consuetudinemque solitam ferocius exhi-
bentem, intelligens non ex bono esse
austeritatem istam, paucis suorum con-
gregatis occultavit se a Nichano-
re. Quod ut ille cognovit fortiter se
a viro praeventum, venit ad maxi-
mum et sanctissimum templum, et sacerdotibus
solitas hostias offerentibus iussit
sibi tradi virum. Quibus cum iurame-
to dicentibus nescire se ubi esset
qui quaerebatur, extendens ma-
num ad templum iuravit: Nisi mihi Iu-
dam vinctum tradideritis, istud
dei phanum in planitiem dedu-
cam et altare effodiam et templum
hoc libero patri consecrabo. Et
his dictis abiit. Sacerdotes autem
protendentes in caelum manus in-
vocabant eum qui propugnator esset
semper gentis ipsorum, haec dicentes: Tu
domine universitatis, qui nullius in-
diges, voluisti templum habitationis
tuae fieri in nobis, et nunc sancte sancto-
rum omnium domine conserva in aeternum do-
mum istam impollutam quae nu-
per mundata est. Razias autem
quidam de senioribus ab Ierusolimis
delatus est Nicanori vir ama-
tor civitatis et bene audiens, qui
pro affectu pater Iudaeorum appellabatur.
Hic multis temporibus continentiae
propositum tenuit in Iudaismo cor-
pusque et animam contentus tradere
pro perseverantia. Volens autem Ni-
chanor manifestare odium quod habe-
bat in Iudaeos misit milites quin-
gentos ut eum comprehenderent. Pu-
tabat autem si illum decepisset
sese cladem maximam Iudaeis
illaturum. Turbis autem irruere in do-
mum eius et ianuam disrumpere atque
ignem admovere cupientibus, cum
iam comprehenderetur gladio se petiit,
eligens nobiliter se potius mo-
ri quam subditus esse peccatoribus
et contra natales suos indignis
iniuriis agi. Sed cum per festina-
tionem non certo ictu plagam dedisset,
et turbae intra ostia irrumperent,
recurrens audacter ad murum praeci-
pitavit semetipsum viriliter in turbas.
Quibus locum velociter dantibus
casui eius, venit per mediam cer-
vicem. Et cum adhuc spiraret, accen-
sus animis surrexit. Et cum san-
guis eius magno fluxu deflueret
et gravissimis vulneribus esset

sanguis turbam cursu pertransiit et stans supra petram quandam et praeruptam, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vitae ac spiritus ut haec illi iterum redderet, atque ita vita defunctus est.

XV

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samariae cogitavit die sabbati cum omni impetu committere bellum. Iudaeis vero qui per necessitatem illum sequebantur dicentibus: Ne ita ferociter et barbare feceris sed honorem tribue diei sanctificationis et honora eum qui universa conspicit. Et ille infelix interrogavit si est potens in caelo qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis: Est Dominus vivus ipse in caelo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitabat commune trophaeum statuere de Iuda. Machabeus autem confidebat semper cum omni spe auxilium sibi a Deo affuturum. Et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum sed in mente haberent adiutoria sibi de caelo facta et nunc sperarent ab omnipotente affuturam sibi victoriam. Et allocutus est eos de lege et prophetis admonens etiam certamina quae fecerant prius promptiores eos constituit. Et ita animis eorum erectis simul ostendens gentium fallaciam et iuramentorum praevaricationem. Singulos autem eorum armavit non clipei et hastae munitione sed sermonibus optimis et exhortationibus exposito digno fide somnio per quod universos laetificavit.

Erat autem huiusmodi visus: Oniam qui fuerat summus sacerdos virum bonum et benignum verecundum visu modestum moribus et eloquio decorum et qui a puero in virtutibus exercitatus sit manus protendentem orare pro omni populo Iudaeorum. Post hoc apparuisse et alium virum aetate et gloria mirabilem et magni decoris habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator et populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo et sancta civitate Ieremias propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dextram et dedisse Iudae gladium aureum dicentem: Accipe sanctum gladium munus a Deo in quo deicies adversarios populi mei Israel. Exhortati itaque sermonibus Iudae bonis valde de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari statuerunt dimicare et confligere fortiter ut virtus de negotiis iudicaret eo quod civitas et sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo. Maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum hostesque adessent et exercitus esset ordinatus bestiae equitesque in loco opportuno compositi, considerans Machabeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum et ferocitatem bestiarum extendens manus in caelum prodigia facientem Dominum invocavit qui non secundum armorum potentiam sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo: Tu Domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iuda et interfecisti de castris Sennacherib CLXXXV milia. Et nunc dominator caelorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut

metuat qui ad blasphemavit adversus templum sanctum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nicanor autem et qui cum eo erant cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt manu quidem pugnantes sed et deum cordibus orantes. prostraverunt non minus xxxv milia praesentia dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent cognoverunt Nichanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione concitata patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Praecepit autem Iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat. Caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Ierusalem perferri. Quo cum pervenisset convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accersit et eos qui in arce erant. et ostenso capite Nichanoris et manum nefariam quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. linguam etiam praecisam Nichanoris impii iussit particulatim avibus dari. manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce ut esset evidens et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate praeterire. Habere autem celebritatem xiii die mensis adar quod dicitur voce syriaca pridie mardochei die. Igitur his erga Nicanorem gestis et ex illis temporibus ab Hebreis civitate possessa ego quoque in his faciam finem sermonis. Et si quidem bene et ut historie competit. Et hoc ipse velim. Si autem minus digne concedendum est mihi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est. aliquando autem delectabile. ita legentibus si semper exactus est sermo non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Explicit secundus liber Machabeorum

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter Hebreorum duces gentesque Persarum pugnamque sabbatorum et nobiles Machabei ducis triumphos quorum nomine et libri idem sunt nuncupati. Hec quoque historia continet etiam inclita illa gesta Machabeorum fratrum qui sub Antiocho rege pro sacris legibus diversa tormenta perpessi sunt. quos mater pia dum suos suppliciis urgentium non solum non flevit. sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

Prologus sine auctore in ewangelium

Matheus ex Iudea sicut in ordine primus ponitur ita in evangelio primus scripsit. Cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione Christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne alterius secundum cor electio fuit. ex utrisque enim patribus natus fuit Christus. Sic quaternario denario numero triformiter posito principium a credendi fidei electionis tempore porrigens et ex electione usque ad transmigrationis diem dirigens atque a transmigrationis die usque ad Christum diffiniens decursam adventus domini ostendit generationem ut et numero satisfaciens et tempori et se quod esset ostenderet. et dei in se opus monstrans. et in his quorum genus posuit Christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus ordo numerus dispositio vel ratio quod fidei necessarium est

Deus xpus est qui natus est ex
muliere factus sub lege natus ex virgi-
ne passus in carne omnia in cru-
ce fixit ut triumphans ea in semet-
ipso resurgens in corpore et nomen
patris in patribus filio et filii nomen
patri restituens in filiis sine principio
et sine fine ostendens unum se
cum patre esse quia unus est In quo
ewangelio utile est desiderantibus deum
prima sit vel media vel perfecta co-
gnoscere ut et vocationem apostoli et
opus ewangelii et dilectionem dei in
carne nascentis per universa legen-
tes intelligant atque illud in co-
mario apprehensi sunt et apprehendere
cupiunt recognoscant nobis enim
hoc studio argumenti fuit et fidem
facte rei tradere et operantis dei in-
telligendam diligenter esse disposi-
tionem querentibus non tacere **Alius**

Matheus cum primo predi-
casset ewangelium in iudea vo-
lens transire ad gentes primum
ewangelium scripsit hebraice quod
fratribus a quibus ibat ad memo-
riam reliquit Sicut enim necesse
fuit ad confirmationem fidei ewangelium
predicari sic et contra hereticos
scribi Et cum plures essent qui ewangelium scripse-
runt quatuor tantum auctoritatem habent testimo-
nii quia per quatuor partes mundi fidem an-
nunciant trinitatis et sunt quasi quatuor rote
in quadriga domini que vehit
eum per predicationem ewangelii et
genus humanum quadriformia morte
preemptum eorum predicatione vivificatur
[illegible] et aliorum ewangelia de-
ciderunt nec recepta sunt quia do-
minus nolebat prefinitum suum tessa-
[illegible] sacramenti Designa-
tur autem ewangeliste quatuor figu-
ris que non sunt de scriptione sed tota-
di misterii sibi conscie Matheus
in homine intelligitur quia circa
humanitatem xpi principaliter im-
moratur Marcus in leone quia agit
de resurrectione Lucas in vitulo agens
de sacerdotio Iohannes in aquila scri-
bens sacramenta divinitatis Xri-
stus vero quem describunt homo fuit de vir-
gine natus vitulus in ymolatione
leo in resurrectione aquila in ascen-
sione vel in homine humanitas in vi-
tulo sacerdotium in leone regnum in aquila
exprimitur divinitatis sacramentum

Incipit ewangelium Mathei

Liber generationis ihesu xpi
filii david filii abraham
Abraham autem genuit
ysaac Ysaac autem genuit
iacob Iacob autem genuit
iudam et fratres eius Iudas
autem genuit phares et zara de thamar
Phares autem genuit esrom Esrom autem
genuit aram Aram autem genuit a-
minadab Aminadab autem genuit na-
ason Naason autem genuit salmon
Salmon autem genuit booz de raab Bo-
oz autem genuit obeth ex ruth Obeth autem genuit
iesse Iesse autem genuit
david regem David autem rex genuit
salomonem ex ea que fuit urie Salomon
autem genuit roboam Roboam autem genuit
abiam Abias autem genuit asa Asa autem
genuit iosaphat Iosaphat autem genuit
ioram Ioram autem genuit oziam Ozias
autem genuit ioathan Ioathas autem genuit
achaz Achas autem genuit ezechiam
Ezechias autem genuit manassen Mana-
sses autem genuit amon Amon autem genuit
iosiam Iosias autem genuit iechoniam et
fratres eius in transmigratione babilo-
nis Et post transmigrationem babilonis
Iechonias genuit salatiel Salatiel
autem genuit zorobabel Zorobabel autem
genuit abiud Abiud autem genuit eliach-
im Eliachim autem genuit azor Azor
autem genuit sadoch Sadoch autem genuit
eliud Eliud autem genuit eleazar Ele-
azar autem genuit matan Matan autem
genuit iacob Iacob autem genuit ioseph virum
marie de qua natus est ihesus qui vo-
catur xpus Omnes itaque generationes

ab Abraham usque ad david genera-
tiones xiiii / et a david usque ad trans-
migracionem babilonis / generaciones
xiiii Et a transmigracione babilonis
usque ad xpm generaciones xiiii / xpi
autem generacio sic erat Cum esset despon-
sata mater ihesu maria ioseph / antequam
convenirent inventa est in utero habens
de spiritu sancto Ioseph autem vir eius cum
esset iustus et nollet eam traducere
voluit eam occulte dimittere / Hec autem
eo cogitante / ecce angelus domini in
sompnis apparuit ei dicens Ioseph fili
david noli timere accipere mariam con-
iugem tuam quod enim in ea natum est
de spiritu sancto est Pariet autem filium et vo-
cabis nomen eius ihesum Ipse enim sal-
vum faciet populum suum a peccatis eorum
hoc autem totum factum est ut adimp-
leretur quod dictum est a domino per prophetam
dicentem Ecce virgo in utero habebit et
pariet filium et vocabitur nomen eius
emanuel quod est interpretatum nobiscum
deus Exurgens autem Ioseph fecit
sicut precepit angelus domini / et acce-
pit coniugem suam et non cognovit
eam donec peperit filium suum primogenitum
/ et vocavit nomen eius ihesum ii

Cum autem ergo natus esset ihesus
in bethleem iude in diebus
herodis regis Ecce magi ve-
nerunt ab oriente iherosolimam dicentes
Ubi est qui natus est rex iudeorum
Vidimus enim stellam eius in oriente
et venimus adorare eum Audiens autem
rex herodes turbatus est / et omnis ihero-
solima cum ipso Et congregans omnes
principes sacerdotum et scribas populi sciscit-
abatur ab eis ubi xpus nasceretur
At illi dixerunt ei in bethleem iude
Sic enim scriptum est per prophetam Et tu
bethleem terra iuda nequaquam minim-
ma es in principibus iuda Ex te
enim exiet dux qui regat populum meum
israel Tunc herodes clam vocatis magis
diligenter didicit ab eis tempus stelle
que apparuit eis et mittens eos in
bethleem dixit Ite et interrogate
diligenter de puero / et cum inveneritis
renunciate michi / ut et ego veniens
adorem eum Qui cum audissent
regem abierunt Et ecce stella quam
viderant in oriente antecedebat
eos usque dum veniens staret supra
domum ubi erat puer Videntes
autem stellam gavisi sunt gaudio
magno valde Et intrantes do-
mum invenerunt puerum cum maria
matre eius Et procidentes adora-
verunt eum Et apertis thesauris
suis obtulerunt ei munera aurum
thus et mirram Et responso ac-
cepto in sompnis ne redirent ad
herodem per aliam viam re-
versi sunt in regionem suam Qui cum
recessissent ecce angelus domini
apparuit in sompnis ioseph dicens
Surge et accipe puerum et matrem
eius et fuge in egyptum / et esto
ibi usque dum dicam tibi futurum
enim est / ut herodes querat pu-
erum ad perdendum eum Qui consur-
gens accepit puerum et matrem eius
nocte et recessit in egyptum / et erat
ibi usque ad obitum herodis Ut ad-
impleretur quod dictum est a domino per
prophetam dicentem Ex egypto voca-
vi filium meum Tunc herodes vi-
dens quoniam illusus esset a magis ira-
tus est valde / et mittens occidit
omnes pueros qui erant in bethleem
et in omnibus finibus eius a bimatu
et infra secundum tempus quod exquisie-
rat a magis Tunc adimpletum est
quod dictum est per Ieremiam prophetam
dicentem Vox in rama audita est
ploratus et ululatus multus Ra-
chel plorans filios suos et noluit
consolari quia non sunt Defuncto
autem herode Ecce angelus domini

apparuit in sompnis ioseph in egip
to dicens Surge et accipe puerum
et matrem eius et vade in terram
isrl Defuncti sunt enim qui querebant
animam pueri Qui consurgens acce
pit puerum et matrem eius et venit
in terram isrl Audiens autem quia
archelaus regnaret in iudea pro
herode patre suo timuit illuc ire
Et amonitus in sompnis secessit in
partes galilee et veniens habitavit
in civitate que vocatur nazareth
Ut adimpleretur quod dictum est per
prophetam quoniam nazareus vocabitur

In diebus autem illis [III]
venit Iohannes baptista pre
dicans in deserto iudee et
dicens Penitenciam agite appropinquavit
enim regnum celorum. Hic est enim de quo
dictum est per ysaiam prophetam dicentem
Vox clamantis in deserto, parate viam
domini rectas facite semitas eius
Ipse autem Iohannes habebat vestimentum
tum de pilis camelorum et zonam
pelliceam circa lumbos suos Es
ca autem erat eius locuste et mel sil
vestre Tunc exibat ad eum ieru
salem et omnis iudea, et omnis
regio circa iordanem et baptiza
bantur ab eo in Iordane confi
tentes peccata sua Videns autem
multos phariseorum et saduceorum
venientes ad baptismum suum di
xit eis Progenies viperarum quis
demonstravit vobis fugere a ventura
ira Facite ergo fructum dignum
penitencie Et ne velitis dicere intra
vos patrem habemus abraham Di
co enim vobis quoniam potens est deus de lapi
dibus istis suscitare filios ab
rahe Iam enim securis ad radicem
arborum posita est Omnis ergo arbor
que non facit fructum bonum exci
detur et in ignem mittetur Ego
quidem baptizo vos in aqua
in penitenciam qui autem post me ventu
rus est forcior me est cuius non sum
dignus calciamenta portare, ipse vos
baptizabit in spiritu sancto et igne Cuius
ventilabrum in manu sua et permunda
bit aream suam et congregabit triti
cum suum in horreum suum Paleas autem
comburet igni inextinguibili Tunc
venit ihesus a galilea in iordanem
ad Iohannem ut baptizaretur ab eo
Iohannes autem prohibebat eum di
cens Ego a te debeo baptiza
ri et tu venis ad me Respondens autem
ihesus dixit ei Sine modo sic enim
decet nos implere omnem iusticiam
Tunc dimisit eum Baptizatus autem
ihesus confestim ascendit de aqua Et
ecce aperti sunt ei celi, et vidit spiritum dei
descendentem de celo sicut colum
bam et venientem super se Et ecce
vox de celis dicens Hic est filius meus
dilectus in quo michi complacui [IIII]

Tunc ihesus ductus est a spiritu
ut temptaretur a diabolo Et cum
ieiunasset xl diebus et xl
noctibus postea esuriit Et accedens
temptator dixit ei Si filius dei es
dic ut lapides isti panes fiant Qui
respondens dixit ei Scriptum est enim Non
in solo pane vivit homo. sed in omni
verbo quod procedit de ore dei Tunc assump
sit eum dyabolus in sanctam civitatem
et statuit eum supra pinaculum
templi, et dixit ei Si filius dei es mit
te te deorsum Scriptum est enim quia
angelis suis mandavit de te, et in
manibus tollent te Ne forte offen
das ad lapidem pedem tuum Iterum
assumpsit eum dyabolus in montem
excelsum valde, et ostendit ei omnia re
gna mundi et gloriam eorum, et dixit ei
Hec omnia tibi dabo, si cadens adora
veris me Tunc dixit ei ihesus Va
de sathanas Scriptum est enim Dominum
deum tuum adorabis, et illi soli servies

Tunc reliquit eum diabolus et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum autem audisset ihesus quod iohannes traditus esset secessit in galileam. et relicta ciuitate nazareth venit et habitauit in ciuitate capharnaum maritima in finibus zabulon et neptalim ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam Terra zabulon et terra neptalim via maris trans iordanem galilee gencium populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam et sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare et dicere penitenciam agite appropinquabit enim vobis regnum celorum. Ambulans autem ihesus iuxta mare galilee vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant autem piscatores et ait illis Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua. et vocauit eos. et illi statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat ihesus totam galileam docens in synagogis eorum et predicans ewangelium regni et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo. et abiit opinio eius in totam syriam et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis comprehensos qui demonia habebant et lunaticos et paraliticos et curauit eos. et secute sunt eum turbe multe de galilea et de decapoli et de ierosolimis et de iudea et de trans iordanem.

Videns autem ihesus turbas ascendit in montem et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius et aperiens os suum docebat eos dicens Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici quoniam ipsi filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem paciuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum aduersum vos mencientes propter me gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit in quo salietur ad nichilum valet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. non potest ciuitas abscondi supra montem posita. neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est.

Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas. Non enim veni soluere sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota vnum aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celorum. Amen dico vobis quia nisi abundauerit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis Non occides qui autem occiderit reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. Qui autem dixerit

fuerit reus erit gehenne ignis.
Si ergo offers munus tuum ad al
tare et ibi recordatus fueris quod frater
tuus habet aliquid adversum te relin
que ibi munus tuum ante altare
et vade prius et reconciliari fratri tuo
et tunc veniens offeres munus tuum. Es
to consentiens adversario tuo cito
dum es in via cum eo, ne forte tra
dat te adversarius tuus iudici et iu
dex tradat te ministro, et in carcerem
mittaris. Amen dico tibi non exies
inde donec reddas novissimum qua
drantem. Audistis quia dictum est an
tiquis Non mechaberis. Ego autem
dico vobis quod omnis qui viderit
mulierem ad concupiscendum eam iam
mechatus est eam in corde
suo. Quod si oculus tuus dexter scandali
zat te, erue eum et proice abs te. Ex
pedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum quam totum corpus tuum mit
tatur in gehennam. Et si dextera ma
nus scandalizat te abscide eam
et proice abs te. Expedit enim tibi
ut pereat unum membrorum tuorum quam
totum corpus tuum eat in gehennam.
Dictum est autem Quicumque dimiserit uxo
rem suam det illi libellum repudii.
Ego autem dico vobis quod omnis qui
dimiserit uxorem suam excepta causa
fornicationis facit eam mechari, et
qui dimissam duxerit adulterat.
Iterum audistis quia dictum est antiquis
Non periurabis, reddes autem domino iu
ramenta tua. Ego autem dico vo
bis non iurare omnino neque per celum quia thro
nus dei est neque per terram quia scabel
lum pedum eius est neque per Ierusalem
quia civitas regis magni est, neque
per caput tuum iuraveris quia non potes
unum capillum album facere aut ni
grum. Sit autem sermo vester est est non non.
Quod autem hiis abundantius est a
malo est. Audistis quia dictum est

antiquis oculum pro oculo dentem pro dente.
Ego autem dico vobis non resistere ma
lo sed si quis te percusserit in dexteram
maxillam prebe illi et alteram, et qui
vult tecum in iudicio contendere et tunicam
tollere tuam, dimitte ei et pallium. Et
quicumque angariaverit te mille passus
vade cum eo alia duo. Qui petit da ei
et volenti mutuare a te ne avertaris.
Audistis quia dictum est antiquis Diliges
proximum tuum et odio habebis inimicum tuum.
Ego autem dico vobis Diligite inimicos
vestros, et benefacite hiis qui oderunt vos
et orate pro persequentibus et calumpniantibus
vos ut sitis filii patris vestri qui
in celis est, qui solem suum oriri
facit super bonos et malos et pluit
super iustos et iniustos. Si enim diligi
tis eos qui vos diligunt, quam mercedem
habebitis? Nonne et publicani hoc fa
ciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum
quid amplius facietis? Nonne et eth
nici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti
sicut et pater vester celestis perfectus est. VI

Attendite ne iustitiam vestram fa
ciatis coram hominibus ut videa
mini ab eis, alioquin mercedem non
habebitis apud patrem vestrum qui in celis
est. Cum ergo facis elemosinam noli tu
ba canere ante te, sicut ypocrite faciunt
in synagogis et in vicis ut honorifi
centur ab hominibus. Amen dico vobis
receperunt mercedem suam. Te autem faci
ente elemosinam nesciat sinistra tua
quid faciat dextera tua ut sit elemo
sina tua in abscondito, et pater tuus qui
videt in abscondito reddet tibi. Et
cum oratis non eritis sicut ypocrite tristes
qui amant in synagogis et in angu
lis platearum stantes orare ut videan
tur ab hominibus. Amen dico vobis
receperunt mercedem suam. Tu autem cum
oraveris intra in cubiculum tuum et
clauso hostio ora patrem tuum in ab
scondito, et pater tuus qui videt in abscon
dito reddet tibi. Orantes autem nolite

multu loqui sicut ethnici faciunt
Putant enim q' in multiloquio suo
exaudiantur Nolite ergo assimilari
eis Scit enim pr vr quid opus sit
vobis antequam petatis eum Sic ergo
vos orabitis Pater noster qui es
in celis sanctificetur nomen tuum Ad-
veniat regnum tuum fiat voluntas
tua sicut in celo et in terra Panem
nostrum cottidianum da nobis hodie
et dimitte nobis debita nostra Sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris
Et ne nos inducas in temptacionem:
Sed libera nos a malo Amen:
Si enim dimiseritis hominibus pecca eorum
dimittet et vobis pr vr celestis de-
licta vestra Si enim autem non dimiseritis
hominibus nec pr dimittet vobis
pecca vestra Cum autem ieiunatis noli-
te fieri sicut ypocrite tristes Exterminant
enim facies suas ut appareant hominibus
ieiunantes Amen dico vobis receperunt
mercedem suam Tu autem cum ieiunas
unge caput tuum et faciem tuam
lava ne videaris hominibus ieiunans
sed patri tuo qui est in abscondito et
pr tuus qui videt in abscondito red-
det tibi Nolite thezaurizare vobis
thezauros in terra ubi erugo et ti-
nea demolitur et ubi fures effo-
diunt et furantur Thezaurizate
vobis thezauros in celo ubi nec
erugo nec tinea demolitur et
ubi fures non effodiunt nec furantur
Ubi enim est thezaurus tuus ibi et cor
tuum Lucerna corporis tui est oculus
tuus Si fuerit oculus tuus simplex to-
tum corpus tuum lucidum erit Si autem
oculus tuus fuerit nequam totum corpus
tuum tenebrosum erit Si autem lumen
quod in te est tenebre ipse tenebre
quanta erunt Nemo potest duobus dominis
servire aut enim unum odio habebit et alterum
diliget aut unum sustinebit et alterum
contempnet Non potestis deo servire et
mamone Ideo dico vobis Ne sol-

liciti sitis anime vestre quid manducetis
neque corpori vestro quid induamini Non-
ne anima vestra plus est quam esca et
corpus plus quam vestimentum Respicite
volatilia celi quoniam non serunt neque
metunt nec congregant in hor-
rea sua et pr vr celestis pascit
illa Nonne vos magis pluris
estis illis Quis autem vestrum cogi-
tans potest adicere ad staturam suam
cubitum unum Et de vestimento quid
solliciti estis Considerate lilia agri
quomodo crescunt non laborant neque ne-
ent Dico autem vobis quoniam nec Salomon
in omni gloria sua coopertus est sic-
ut unum ex istis Si autem fenum agri
quod hodie est et cras in clibanum
mittitur Deus sic vestit quanto ma-
gis vos modice fidei Nolite ergo
solliciti esse dicentes Quid man-
ducabimus aut quid bibemus
aut quo operiemur Hec enim omnia
gentes inquirunt Scit enim pater
vr celestis quia hiis omnibus indige-
tis Querite ergo primum regnum dei et
iusticiam eius et hec omnia adicie-
entur vobis Nolite ergo solliciti esse
in crastinum Crastinus enim dies
sollicitus erit sibiipsi Sufficit enim
diei malicia sua VII

Nolite iudicare ut non iudice-
mini In quo enim iudicio iu-
dicaveritis et in qua mensura
mensi fueritis remecietur vobis
Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui et trabem in
oculo tuo non vides Aut quomodo dicis
fratri tuo frater sine eiciam festu-
cam de oculo tuo Et ecce trabs
est in oculo tuo ypocrita primum
eice trabem de oculo tuo et tunc
videbis eicere festucam de oculo fratris
tui Nolite dare sanctum canibus neque
mittatis margaritas ante por-
cos ne forte conculcent eas pedi-
bus suis et conversi dirumpant vos

Petite et dabitur vobis, querite et
invenietis, pulsate et aperietur vo-
bis. Omnis enim qui petit accipit et
qui querit invenit. Et pulsanti
aperietur. Aut quis est ex vobis homo
quem si petierit filius suus panem
numquid lapidem porriget ei? Aut
ovum numquid porriget illi scorpio-
nem? Aut si piscem petierit numquid
serpentem porriget ei? Si ergo vos
cum sitis mali nostis bona data
dare filiis vestris quanto magis pater
vester qui in celis est dabit bona
petentibus se. Omnia ergo quecumque vul-
tis ut faciant vobis homines ita et
vos facite illis. Hec est enim lex et
prophete. Intrate per angustam portam
quia lata porta et spaciosa via
est que ducit ad perdicionem et multi
sunt qui intrant per eam. Quam an-
gusta porta et arta via que du-
cit ad vitam et pauci sunt qui inve-
niunt eam. Attendite a falsis prophetis
qui veniunt ad vos in vestimentis
ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapa-
ces. A fructibus eorum cognoscetis
eos. Numquid colligunt de spinis uvas
aut de tribulis ficus? Sic omnis ar-
bor bona fructus bonos facit, ma-
la autem arbor fructus malos facit.
Non potest arbor bona fructus malos
facere neque arbor mala fructus bo-
nos facere. Omnis arbor que non facit
fructum bonum excidetur et in ignem
mittetur. Igitur ex fructibus eorum
cognoscetis eos. Non omnis qui dicit
michi domine domine intrabit in re-
gnum celorum, sed qui facit voluntatem
patris mei qui in celis est ipse intra-
bit in regnum celorum. Multi dicent
michi in illa die Domine domine nonne
in nomine tuo prophetavimus et in tuo
nomine demonia eiecimus, et in tuo no-
mine virtutes fecimus. Et tunc confite-
bor illis quia numquam novi vos. Di-
scedite a me qui operamini iniquitatem.

Omnis ergo qui audit verba mea hec
et facit ea assimilabitur viro sapienti
qui edificavit domum suam supra pe-
tram. Descendit pluvia et venerunt
flumina et flaverunt venti et irruerunt
in domum illam, et non cecidit. Funda-
ta enim erat supra firmam petram. Et omnis
qui audit verba mea et non facit ea similis
erit viro stulto qui edificavit domum
suam supra arenam, et descendit pluvia
et venerunt flumina et flaverunt venti et
irruerunt in domum illam et cecidit et
fuit ruina eius magna. Et factum
est cum consummasset verba hec admirabantur
turbe super doctrina eius. Erat enim docens
eos sicut potestatem habens non sicut scribe et pharisei,

VIII

Cum autem de- (scribe eorum)
scendisset Jhesus de monte se-
cute sunt eum turbe multe. Et ecce
leprosus veniens adorabat eum dicens
Domine si vis potes me mundare. Et ex-
tendens Jhesus manum tetigit eum di-
cens Volo mundare. Et confestim mun-
data est lepra eius, et ait illi Jhesus
Vide nemini dixeris, sed vade ostende
te sacerdotibus, et offer munus quod
precepit moyses in testimonium illis.
Cum autem introisset capharnaum acce-
ssit ad eum centurio rogans eum et di-
cens Domine puer meus iacet in do-
mo paraliticus et male torquetur. Et ait
illi Jhesus Ego veniam et curabo eum.
Et respondens centurio ait Domine non
sum dignus ut intres sub tectum
meum, sed tantum dic verbo et sanabitur puer
meus. Nam et ego homo sum sub po-
testate constitutus habens sub me mi-
lites, et dico huic vade et vadit, et
alio veni et venit et servo meo fac
hoc et facit. Audiens autem Jhesus admi-
ratus est valde, et sequentibus se dixit
amen dico vobis non inveni tantam
fidem in Israel. Dico autem vobis quod
multi ab oriente et occidente venient
et recumbent cum Abraham et Ysaac
et Jacob in regno celorum. Filii autem
regni eicientur in tenebras exterio-
res ibi erit fletus et stridor dentium.

Et dixit ihesus centurioni Vade:
et sicut credidisti fiat tibi/ et sana
tus est puer eius in illa hora Et cum ve
nisset ihesus in domum petri vidit so
crum eius iacentem et febricitantem/ et
tetigit manum eius et dimisit eam fe
bris/ et surrexit et ministrabat eis
Vespere autem facto obtulerunt ei multos
demonia habentes et eiciebat spiritus ver
bo/ et omnes male habentes cu
ravit. vt adimpleretur quod dictum est
per ysaiam prophetam dicentem Ipse infirm
itates nostras accepit et egrotaciones
portavit Videns autem turbas ihesus
circa se iussit discipulos ire trans fretum
Et accedens vnus scriba ait illi Magister
sequar te quocumque ieris Et dixit ei
ihesus vulpes foveas habent/ et volucres
celi nidos/ filius autem hominis non habet
vbi caput suum reclinet Alius autem de di
scipulis eius ait illi Domine permitte:
me primum ire et sepelire patrem meum
Ihesus autem ait illi Sequere me/ et di
mitte mortuos sepelire mortuos su
os Et ascendente eo in naviculam secu
ti sunt eum discipuli eius Et ecce mo
tus magnus factus est in mari/ ut ita
navicula operiretur fluctibus/ ipse vero
dormiebat Et accesserunt discipuli
et suscitaverunt eum dicentes Domine
salva nos perimus Et dicit eis quid
timidi estis modice fidei Tunc sur
gens imperavit ventis et mari Et
facta est tranquillitas magna/ porro
homines mirati sunt dicentes qualis
est hic/ quia venti et mare obediunt
ei Et cum venisset trans fretum in regionem
gerasenorum Occurrerunt ei duo
homines habentes demonia de monu
mentis/ exeuntes sevi nimis ita ut
nemo posset transire per viam illam
Et ecce clamaverunt dicentes Quid
nobis et tibi ihesu fili dei/ venisti
huc ante tempus torquere nos Erat
autem non longe ab illis grex multorum
porcorum pascens Demones autem
rogabant eum dicentes Si eicis nos
mitte nos in gregem porcorum
Et ait illis Ite At illi exeuntes
abierunt in porcos Et ecce ma
gno impetu abiit totus grex per
preceps in mare et mortui sunt in
aquis Pastores autem fugerunt/ et
venientes in civitatem
nunciaverunt hec omnia Et de hiis
qui demonia habuerant Et ecce
tota civitas exiit obviam ihesu
et viso eo rogabant eum ut transiret
a finibus eorum ix

c Et ascendens ihesus in navi
culam transfretavit et ve
nit in civitatem suam/ Et ecce
offerebant ei paraliticum in lecto ia
centem Videns autem ihesus fidem
illorum dixit paralitico Confide fili
remittuntur tibi peccata tua Et ecce
quidam de scribis dixerunt intra se
Hic blasphemat Et cum vidisset
ihesus cogitaciones eorum dixit Ut
quid cogitatis mala in cordibus
vestris Quid est facilius dicere Di
mittuntur tibi peccata/ an dicere surge
et ambula/ Ut autem sciatis quia filius
hominis habet potestatem in terra dimittendi
peccata Tunc ait paralitico Surge
tolle lectum tuum/ et vade in domum
tuam/ et surrexit et abiit in domum
suam Videntes autem turbe timu
erunt et glorificaverunt deum/ qui de
dit potestatem talem hominibus Et
cum transiret inde ihesus Vidit homi
nem sedentem in theolonio Matheum
nomine Et ait illi Sequere me
Et surgens secutus est eum Et factum
est discumbente eo in domo ecce mul
ti publicani et peccatores venientes
discumbebant cum ihesu et discipulis eius
Et videntes pharisei dicebant
discipulis eius Quare cum publi
canis et peccatoribus manducat

nige vir. At ihesus audiens ait
Non est opus valentibus medicus
sed male habentibus. Euntes autem
discite quid est misericordiam volo et non
sacrificium. Non enim veni vocare
iustos sed peccatores. Tunc accesserunt
ad eum discipuli Iohannis dicentes
Quare nos et pharisei ieiunamus
frequenter discipuli autem tui non ie-
iunant. Et ait illis ihesus. Numquid pos-
sunt filii sponsi lugere quamdiu cum
illis est sponsus. Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt. Nemo autem immit-
tit commissuram panni rudis in vesti-
mentum vetus. Tollit enim plenitu-
dinem eius a vestimento et peior
scissura fit. Neque enim mittunt vi-
num novum in utres veteres. Alioquin
rumpuntur utres et vinum
effunditur et utres pereunt. Sed vinum
novum in utres novos mittunt
et ambo conservantur. Hec autem eo
loquente ad eos ecce princeps unus
accessit et adorabat eum dicens. Domine
filia mea modo defuncta est. Sed
veni impone manum tuam super
eam et vivet. Et surgens ihesus se-
quebatur eum et discipuli eius. Et
ecce mulier que sanguinis fluxum
patiebatur xii annis accessit
retro et tetigit fimbriam vestimenti
eius. Dicebat enim intra se. Si te-
tigero tantum vestimentum eius salva ero.
At ihesus conversus et videns illam
dixit. Confide filia fides tua te
salvam fecit. Et salva facta est mulier
ex illa hora. Et cum venisset ihesus
in domum principis et vidisset tibici-
nes et turbam tumultuantem di-
cebat. Recedite non est enim mor-
tua puella sed dormit. Et deride-
bant eum. Et cum eiecta esset turba
intravit et tenuit manum eius
et surrexit puella. Et exiit

fama hec in universam terram illam.
Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum
duo ceci clamantes et dicentes. Miserere
nostri fili david. Cum autem venisset in do-
mum accesserunt ad eum ceci et dicit
eis ihesus. Creditis quia possum hoc fa-
cere vobis. Dicunt ei utique domine. Tunc
tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem
vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum.
Et comminatus est eis ihesus dicens. Vide-
te ne quis sciat. Illi autem exeuntes dif-
famaverunt eum in tota terra illa. E-
gressis autem illis obtulerunt ei hominem
mutum demonium habentem. Et eiecto de-
monio locutus est mutus et mirate sunt
turbe dicentes. Numquam apparuit sic in israel.
Pharisei autem dicebant. In principe demo-
niorum eicit demonia. Et circuibat ihesus civi-
tates omnes et castella docens in syna-
gogis eorum et predicans evangelium regni et
curans omnem languorem et omnem
infirmitatem in populo. Videns
autem turbas misertus est eis quia erant ve-
xati et iacentes sicut oves non habentes
pastorem. Tunc dicit discipulis suis.
Messis quidem multa operarii autem pauci. Ro-
gate ergo dominum messis ut mittat o-
perarios suos in messem suam.

Et convocatis xii discipulis suis
dedit illis potestatem spirituum inmundo-
rum ut eicerent eos et curarent
omnem languorem et omnem infir-
mitatem. Duodecim autem apostolorum nomina
sunt hec. Primus simon qui dicitur petrus.
Andreas frater eius. Iacobus zebedei
et Iohannes frater eius. Philippus et
bartholomeus. Thomas et matheus
publicanus et Iacobus alphei. Et
thadeus. Simon chananeus. Et Iudas
scariothes qui et tradidit illum. Hos xii
misit ihesus precipiens eis et dicens. In viam
gentium ne abieritis et in civitates
samaritanorum ne intraveritis. Sed po-
tius ite ad oves que perierunt domus
israel. Euntes autem predicate dicentes quia
appropinquabit regnum celorum. Infirmos
curate mortuos suscitate leprosos

et dixit puelle surge

et dixit puelle surge

mundate, demones eicite; gratis
accepistis, gratis date. Nolite possi-
dere aurum nec argentum nec pecuniam
in zonis vestris, non peram in via,
neque duas tunicas neque calciamenta
neque virgam. Dignus est operarius cibo
suo. In quamcumque civitatem aut caste-
llum intraveritis, interrogate quis in
ea dignus sit, et ibi manete do-
nec exeatis. Intrantes autem saluta-
te eam dicentes: Pax huic domui.
Et si quidem illa fuerit digna, veniet
pax vestra super eam; si autem non fuerit
digna, pax vestra ad vos revertetur. Et
quicumque non receperit vos neque audierit
sermones vestros, exeuntes foras de do-
mo vel de civitate excutite pul-
verem de pedibus vestris in testimonium
illorum. Amen dico vobis: Tollerabi-
lius erit terre Sodomorum et Gomorre-
orum in die iudicii quam illi civitati.
Ecce ego mitto vos sicut oves in me-
dio luporum. Estote ergo prudentes sicut
serpentes et simplices sicut columbe. Ca-
vete autem ab hominibus; tradent enim vos
in conciliis, et in synagogis suis flagel-
labunt vos, et ad reges et ad
presides ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus. Cum autem tradent
vos gentibus, nolite cogitare quid
loquamini; dabitur enim vobis in illa die
quid loquamini. Non enim vos estis qui
loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur
in vobis. Tradet autem frater fratrem in
mortem et pater filium, et insurgent
filii in parentes et morte eos affi-
cient. Et eritis odio omnibus hominibus
propter nomen meum. Qui autem perseveraverit
in finem, hic salvus erit. Cum
autem persequentur vos de civitate ista,
fugite in civitatem aliam. Amen dico
vobis, non consummabitis civitates
Israel donec veniat filius hominis.
Non est discipulus super
magistrum nec servus super dominum
suum. Sufficit discipulo ut sit sicut
magister eius et servus sicut dominus
eius. Si patremfamilias beelzebub voca-
verunt, quanto magis domesticos eius.
Ne ergo timueritis eos. Nichil enim
est opertum quod non revelabitur, et occul-
tum quod non sciatur. Quod dico vo-
bis in tenebris, dicite in lumine.
Et quod in aure auditis, predicate
super tecta. Et nolite timere eos
qui occidunt corpus, animam autem non
possunt occidere. Sed potius timete eum
qui potest animam et corpus perdere in gehe-
nnam. Nonne duo passeres asse
veneunt? Et unus ex illis non
cadet super terram sine patre vestro.
Vestri autem et capilli capitis omnes
numerati sunt. Nolite ergo timere; multis
passeribus meliores estis vos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram ho-
minibus, confitebor et ego eum coram
patre meo qui in celis est. Qui autem
negaverit me coram hominibus,
negabo et ego eum coram patre
meo qui in celis est. Nolite ar-
bitrari quia venerim pacem mittere in
terram; non veni pacem mittere in
terram sed gladium. Veni enim separare
filium adversus patrem suum et filiam
adversus matrem suam et nu-
rum adversus socrum suam. Et inimici hominis
domestici eius. Qui amat patrem
aut matrem plus quam me, non est me
dignus. Et qui amat filium aut
filiam super me non est me dignus.
Et qui non accipit crucem suam et
sequitur me, non est me dignus.
Qui invenit animam suam perdet eam,
et qui perdiderit animam suam propter me
inveniet eam. Qui recipit vos
me recipit, et qui recipit me reci-
pit eum qui misit me. Qui recipit

prophetam in nomine prophete mer
cedem prophete accipiet. Et qui re
cipit iustum in nomine iusti mer
cedem iusti recipiet. Et quicumque po
tum dederit uni ex minimis istis
calicem aque frigide tantum in nomine
discipuli. Amen dico vobis non
perdet mercedem suam. XI

Et factum est cum consummasset
ihesus precipi
ens suis discipulis xij trans
iit inde ut doceret et predicaret
in civitatibus eorum. Iohannes
autem cum audisset in vinculis opera
christi mittens duos ex discipu
lis suis ait illis. Tu es qui ven
turus es an alium expectamus. Et
respondens ihesus ait illis. Euntes re
nunciate iohanni que audistis
et vidistis. Ceci vident claudi
ambulant leprosi mundantur surdi
audiunt mortui resurgunt
pauperes ewangelizantur et beatus
qui non fuerit scandalizatus in me.
Illis autem abeuntibus cepit ihesus
dicere ad turbas de iohanne. Quid
existis in desertum videre arun
dinem vento agitatam. Sed quid
existis videre hominem mollibus
vestitum. Ecce qui mollibus vesti
untur in domibus regum sunt. Sed
quid existis videre prophetam. Etiam
dico vobis plus quam prophetam. Hic
est enim de quo scriptum est. Ecce
ego mitto angelum meum ante
faciem tuam qui preparabit via
tuam ante te. Amen dico vobis
Non surrexit inter natos mulierum
maior Iohanne baptista. Qui
autem minor est in regno celorum
maior est illo. A diebus Ioha
nis baptiste usque modo regnum
celorum vim patitur et violenti
rapiunt illud. Omnes enim prophete
et lex usque ad Iohannem prophe
taverunt. Et etiam si vultis recipe

ipse est helias qui venturus est. Qui
habet aures audiendi audiat. Cui
autem similem estimabo generationem istam.
Similis est pueris sedentibus in foro
qui clamantes coequalibus dicunt ce
cinimus vobis et non saltastis lamentavimus
vobis et non planxistis. Venit enim
Iohannes neque manducans neque bi
bens et dicunt demonium habet. Venit
autem filius hominis manducans et bibens
et dicunt ecce homo vorax et potator
vini publicanorum et peccatorum amicus
et iustificata est sapientia a filiis suis.
Tunc cepit ihesus exprobrare civita
tibus in quibus facte sunt plurime virtu
tes eius quia non egissent penitentiam.
Ve tibi corozaym ve tibi bethsa
yda quia si in tyro et sidone facte
essent virtutes que facte sunt in vobis
olim in cilicio et cinere penitentiam egissent.
Verumtamen dico vobis Tyro et Sido
ni remissius erit quam vobis in die iudicii.
et tu capharnaum numquid usque ad
celum exaltaberis. et usque ad infernum
descendes. quia si in sodomis facte fuissent
virtutes que facte sunt in te forte ma
nsissent in hunc diem. Verumtamen dico
vobis quia terre sodomorum remissius
erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore
Respondens ihesus dixit. Confiteor
tibi pater domine celi et terre quia
abscondisti hec a sapientibus et pru
dentibus et revelasti ea parvulis. Ita
pater quoniam sic placitum fuit ante te. Omnia
michi tradita sunt a patre meo. et ne
mo novit filium nisi pater neque pa
trem quis novit nisi filius et cui
filius voluerit revelare. Venite
ad me omnes qui laboratis et onerati
estis et ego reficiam vos. Tollite iugum
meum super vos et discite a me quia
mitis sum et humilis corde. Et inve
nietis requiem animabus vestris. Iugum
enim meum suave est, et onus
meum leve

xii

In illo tempore Abiit ihesus per
sata sabbato / Discipuli autem
eius esurientes ceperunt velle
spicas / et manducare Pharisei autem
videntes dixerunt ei Ecce discipu
li tui faciunt quod non licet eis facere
sabbato At ille dixit eis Nonne
legistis quid fecerit david quando esuriit
et qui cum eo erant quomodo intravit in do
mum dei et panes propositionis comedit
quos non licebat ei comedere neque
hiis qui cum eo erant nisi sacerdotibus
aut non legistis in lege quia sabba
tis sacerdotes in templo sabbatum violant
et sine crimine sunt Dico enim vobis quia
templo maior est hic Si autem sciretis
quid est misericordiam volo, et non sacrificium
nunquam condempnassetis innocentes:
Dominus enim est filius hominis et sabbati
Et cum inde transisset venit in syna
gogam eorum Et ecce homo manum
habens aridam Et interrogabant eum
dicentes Si licet sabbato curare ut accu
sarent eum Ipse autem dixit illis Quis
est ex vobis homo qui habet unam ovem
et si ceciderit hec sabbato in foveam
nonne tenebit et levabit eam Quanto
magis est homo melior ove ita
que licet sabbato benefacere Tunc ait
homini Extende manum tuam et exten
dit et restituta est ei sanitati sicut
altera Exeuntes autem pharisei consilium
faciebant adversus eum quomodo eum per
derent Ihesus autem recessit inde et se
cuti sunt eum multi / et curavit eos
omnes et precepit eis ne manifestum
eum facerent Ut adimpleretur quod
dictum est per ysaiam dicentem Ecce
puer meus quem elegi dilectus
in quo bene complacuit anime mee Po
nam spiritum meum super eum / et iudicium
gentibus nunciabit non contendet
neque clamabit neque audiet aliquis in pla
teis vocem eius Arundi

nem quassatam non confringet
et linum fumigans non extinguet
donec eiciat ad victoriam iudicium
et in nomine eius gentes
sperabunt Tunc oblatus est ei ho
mo demonium habens cecus et mu
tus et curavit eum ita ut loque
retur et videret Et stupebant omnes
turbe et dicebant Nunquid iste
est filius david Pharisei autem au
dientes dicebant Hic non eicit
demones nisi in belzebub princi
pe demoniorum Ihesus autem sciens
cogitationes eorum dixit eis Omne
regnum divisum contra se non sta
bit Et si sathanas sathanam eicit
adversus se divisus est quomodo ergo sta
bit regnum eius Et si ego in bel
zebub eicio demones filii vestri
in quo eiciunt Ideo ipsi iudices vestri
erunt Si autem in spiritu dei ego eicio
demones igitur pervenit in vos
regnum dei Aut quomodo potest quisquam
intrare in domum fortis et vasa
eius diripere nisi prius alligaverit
fortem et tunc domum illius di
ripiet Qui non est mecum contra
me est, et qui non colligit mecum
dispergit Ideo dico vobis Omne
peccatum et blasphemia remittetur
hominibus spiritus autem blasphe
mie non remittetur Et quicumque
dixerit verbum contra filium hominis
remittetur ei Qui autem dixerit contra
spiritum sanctum verbum non remittetur
ei neque in hoc seculo neque in fu
turo Aut facite arborem bonam
et fructum eius bonum aut facite
arborem malam et fructum eius
malum Si quidem ex fructu ar
bor cognoscitur Progenies vi
perarum quomodo potestis bona lo
qui cum sitis mali Ex abundantia
enim cordis os loquitur Bonus

homo de bono thezauro pro
fert bona / et malus homo de
malo thezauro profert mala Di
co autem vobis / quoniam de omni verbo
ocioso quod locuti fuerint homines
reddent racionem de eo in die iu
dicii Ex verbis enim tuis iustifica
beris / et ex verbis tuis condempnaberis
Tunc responderunt quidam ei de scribis et
phariseis dicentes Magister volumus a te
signum videre Qui respondens ait
illis Generacio mala et adultera
signum querit / et non dabitur ei nisi
signum ione prophete Sicut enim io
nas fuit in ventre ceti tribus die
bus et tribus noctibus / sic erit fi
lius hominis in corde terre tribus di
ebus et tribus noctibus / ~~sic erit fili~~
~~us hominis~~ Viri niniuite surgent
in iudicio cum generacione ista et con
dempnabunt eam / quia penitenciam ege
runt in predicacione ione / et ecce plus
quam ionas hic Regina austri sur
get in iudicio cum generacione ista et
condempnabit eam quia venit a
finibus terre audire sapienciam salo
monis / et ecce plus quam salomon hic
Cum autem spiritus inmundus / exierit ab
homine ambulat per loca arida
querens requiem et non invenit Tunc
dicit Revertar in domum meam unde
exivi Et veniens invenit eam va
cantem scopis mundatam et orna
tam Tunc vadit et assumit septem
alios spiritus nequiores se / et intra
tes habitant ibi Et erunt novissima
hominis illius peiora prioribus Sic
erit et generacioni huic pessime Adhuc
eo loquente ad turbas Ecce mater
eius et fratres eius stabant foris que
rentes loqui ei Dixit autem quidam
ei Ecce mater tua et fratres tui foris
stant querentes te At ipse respondens
dicenti sibi ait Que est mater mea
et qui sunt fratres mei / quicumque

fecerit voluntatem patris mei qui in celis
est / ipse frater soror et mater est XIII

In illo tempore Exiens ihesus de
domo sedebat secus mare Et
congregate sunt ad eum turbe
multe ita ut in naviculam ascendens
sederet et omnis turba stabat in littore
Et locutus est eis multa in parabolis
dicens Ecce exiit qui seminat semi
nare semen suum / et dum seminat / quedam
ceciderunt secus viam et venerunt vo
lucres celi et comederunt ea Alia
autem ceciderunt in petrosa ubi non habe
bant terram multam et continuo exorta sunt quia
non habebant altitudinem terre Sole autem
orto estuaverunt et quia non habebant
radicem aruerunt Alia autem cecide
runt in spinas et creverunt spine et
suffocaverunt illa Alia vero ceciderunt
in terram bonam et dederunt fructum ali
ud centuplum centesimum Qui habet
aures audiendi audiat Et accedentes
tes discipuli dixerunt Quare in parabo
lis loqueris eis Qui respondens ait illis
Quia vobis datum est nosse misterium
regni celorum illis autem non est datum
Qui enim habet dabitur ei et abundabit
Qui autem non habet illud et quod videtur
habere auferetur ab eo Ideo in parabolis lo
quor eis quia videntes non vident et au
dientes non audiunt neque intelli
gunt Ut adimpleatur in eis prophetia
ysaie dicentis Auditu audietis et non
intelligetis / et videntes non videbitis
et videbitis Incrassatum est enim cor
populi huius et auribus graviter audierunt
et oculos suos clauserunt ne quando videant
oculis et auribus audiant et corde in
telligant et convertantur et sanem eos
Vestri autem oculi beati qui vident / et au
res vestre quia audiunt Amen quippe dico
vobis / quia multi prophete et iusti cupie
runt videre que vos videtis et non
viderunt / et audire que vos auditis
et non audierunt Vos autem audite

parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni celorum et non intelligit venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui secus viam seminatus est. Qui autem supra petram seminatus est, hic est qui verbum dei audit et continuo cum gaudio suscipit illud. Non habet autem in se radicem sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui verbum dei audit et sollicitudo seculi istius et fallacia diviciarum suffocat verbum et sine fructu efficitur. Qui vero in terram bonam seminatus est, hic est qui audit verbum et intelligit et fructum affert. Et facit quidem aliud centesimum, aliud sexagesimum, porro aliud tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit semen bonum in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine nonne semen bonum seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt: Vis imus et colligimus ea? Et ait: Non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminavit in agro suo. Quod minimum est quidem omnibus seminibus. Cum autem creverit maius est omnibus oleribus et fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est Ihesus in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis, ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum, eructuabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait: Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hii sunt filii regni. Zizania autem sunt filii nequam. Inimicus autem qui seminat ea est dyabolus. Messis vero consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo zizania colliguntur et igni comburuntur, sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et vendit universa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una preciosa margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et

ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus littus sedentes Et legerunt bonos in vasa sua malos autem foras miserunt Sic erit in consumacione seculi Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et stridor dentium Intellexistis hec omnia Dicunt ei Etiam. Et ait illis Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est patrifamilias qui profert de thezauro suo noua et vetera Et factum est cum consumasset ihesus parabolas istas Transijt inde et veniens in patriam suam docebat eos in sinagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent Unde huic sapiencia hec et virtutes Nonne est fabri filius Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius Jacobus et joseph et simon et iudas et sorores eius nonne omnes apud nos sunt Unde ergo huic omnia ista et sic scandalizabantur in eo Ihesus autem dixit eis Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum

In illo tempore XIIII Audivit herodes tetrarcha famam de ihesu et ait pueris suis hic non est Johannes baptista. ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo Herodes autem tenuit Johannem et alligavit eum et posuit eum in carcerem propter herodiadem uxorem fratris sui Dicebat enim illi Johannes Non licet tibi habere eam et volens eum occidere timuit populum quia sicut prophetam eum habebant Die autem natalis herodis saltavit filia herodiadis in medio placuit herodi Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo At illa premonita a matre sua Da michi inquit hic in disco caput Johannis baptiste Et contristatus est rex propter iuramentum autem et eos qui pariter recumbebant iussit dari Misitque et decollavit Johannem in carcere et allatum est caput eius in disco et datum est puelle et tulit matri sue Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt et venientes nunciaverunt ihesu Quod cum audisset ihesus secessit inde in navicula in locum desertum seorsum Et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus Et exiens vidit turbam multam et misertus est eis et curavit langwidos eorum Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes Desertus est locus et hora iam preteriit Dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas Ihesus autem dixit eis Non habent necesse ire Date illis vos manducare Responderunt ei Non habemus hic nisi quinque panes et duos pisces Qui ait eis Afferte michi illos huc Et cum iussisset turbam discumbere super fenum acceptis quinque panibus et duobus piscibus aspiciens in celum benedixit et fregit et dedit discipulis suis Discipuli autem dederunt turbis et manducaverunt omnes et saturati sunt Et tulerunt reliquias fragmentorum xij cophinos plenos Manducancium autem fuerunt numero quinque milia virorum exceptis mulieribus et parvulis Et statim iussit discipulos ascendere in naviculam et precedere eum transfretum donec dimitteret turbas Et dimissa turba ascendit in montem solus orare Vespere autem

erat solus ibi. Navicula autem
in medio maris iactabatur fluctibus.
Erat autem ventus contrarius. Quarta autem
vigilia noctis venit ad eos ambu-
lans supra mare. Videntes autem
eum supra mare ambulantem, tur-
bati sunt dicentes, quia fantasma est,
et pre timore clamaverunt. Statimque
Ihesus locutus est eis dicens, Habete
fiduciam, ego sum, nolite timere. Respon-
dens autem petrus dixit Domine si tu
es, iube me venire ad te super aquas,
et ipse ait Veni, et descendens de na-
vicula ambulabat super aquas ut
veniret ad Ihesum. Videns vero ventum
validum timuit et cum cepisset mer-
gi clamavit dicens Domine salvum
me fac. Et continuo Ihesus extendens
manum et apprehendit eum, et ait illi
modice fidei quare dubitasti. Et cum
ascendisset in naviculam, cessavit
ventus. Qui autem in navicula erant
venerunt et adoraverunt eum dicentes Vere
filius dei es. Et cum transfretassent
venerunt in terram genezareth. Et
cum cognovissent eum viri loci illius
miserunt in universam regionem illam et
obtulerunt ei omnes male habentes. Et ro-
gabant ut fimbriam vestimenti eius
tangerent, et quicumque tetigerunt salvi facti sunt.

Tunc accesserunt XV ad eum
ab ierosolimis scribe et
pharisei dicentes Quare discipu-
li tui transgrediuntur traditionem senio-
rum? Non enim lavant manus suas cum
panem manducant. Ipse autem respondens ait
illis Quare et vos transgredimini man-
data dei propter traditionem vestram? Nam
deus dixit Honora patrem tuum, et
matrem tuam, et qui maledixerit patri
vel matri morte moriatur. Vos autem
dicitis Quicumque dixerit patri vel ma-
tri munus quodcumque est ex me tibi proderit

et non honorificavit patrem suum
aut matrem suam, et irritum fecistis man-
datum dei propter traditionem vestram. Hypo-
crite bene prophetavit de vobis
Ysaias propheta dicens: Populus hic
me labiis honorat, cor autem eorum
longe est a me. Sine causa autem
colunt me, docentes doctrinas et
mandata hominum. Et convocatis ad
se turbis dixit eis Audite et
intelligite. Non quod intrat in os
coinquinat hominem, sed quod procedit
de ore, hoc coinquinat hominem.
Tunc accedentes discipuli eius
dixerunt ei Scis quia pharisei hoc
verbo audito scandalizati sunt? At ille re-
spondens ait Omnis plantatio
quam non plantavit pater meus celestis
eradicabitur. Sinite illos, ceci sunt
et duces cecorum. Cecus autem si
ceco prestet ducatum, ambo in fo-
veam cadunt. Et respondens
autem petrus dixit ei Edissere no-
bis parabolam hanc. At ille dixit
Adhuc et vos sine intellectu estis? Non
intelligitis quia omne quod in os in-
trat, in ventrem vadit et in secessum
emittitur? Que autem procedunt de ore
de corde exeunt, et ea coinquinant
hominem. De corde enim exeunt cogi-
tationes male, homicidia, adul-
teria, fornicationes, furta, falsa
testimonia, blasphemie. Hec sunt
que coinquinant hominem. Non lotis autem
manibus manducare non coinqui-
nat hominem. Et egressus inde Ihesus
secessit in partes Tyri et Sido-
nis. Et ecce mulier cananea a fini-
bus illis egressa clamavit di-
cens Miserere mei domine fili david,
filia mea male a demonio
vexatur. Qui non respondit ei

viii Et accedentes discipuli eius
rogabant eum dicentes Dimitte
eam quia clamat post nos Ipse autem
respondens ait Non sum missus nisi
ad oves que perierunt domus israel
At illa venit et adoravit eum di
cens Domine adiuva me Qui re
spondens ait Non est bonum sumere
panem filiorum et mittere canibus
At illa dixit Etiam domine Nam
et catelli edunt de micis que ca
dunt de mensa dominorum suorum Tunc
respondens ihesus ait illi O mulier ma
gna est fides tua fiat tibi sicut vis
Et sanata est filia eius ex illa
hora Et cum transisset inde ihesus ve
nit secus mare galilee et ascendens
in montem sedebat ibi Et accesse
runt ad eum turbe multe habentes se
cum mutos et claudos debiles et
cecos et alios multos et proiecerunt
eos ante pedes eius et curavit
eos ita ut turbe mirarentur vi
dentes mutos loquentes et clau
dos ambulantes cecos viden
tes et magnificabant deum israel
Ihesus autem convocatis discipulis
suis vii dixit Misereor super
turbam quia triduo iam perseverant
mecum et non habent quod manducent
Et dimittere eos ieiunos nolo
ne deficiant in via Et dicunt ei di
scipuli Unde ergo panes in deserto
nobis tantos ut saturemus turbam
tantam Et ait illis ihesus Quot
panes habetis At illi dixerunt vii
et paucos pisciculos Et precepit
turbe ut discumberent super terram
Et accipiens septem panes et
pisces et gratias agens fregit et de
dit discipulis suis et discipuli
dederunt populo et comederunt omnes
et saturati sunt Et quod superfuit
de fragmentis tulerunt septem
sportas plenas Erant autem qui man
ducaverunt iiii milia hominum extra
parvulos et mulieres xvi
Et dimissa turba ascendit
in naviculam et venit in fi
nes magedan Et accesserunt
ad eum pharisei et saducei temp
tantes eum et rogaverunt eum ut si
gnum de celo ostenderet eis At ille re
spondens ait illis Facto vespere dici
tis serenum erit rubicundum est enim ce
lum et mane hodie tempestas erit
Rutilat enim triste celum Faciem ergo
celi diiudicare nostis Signa autem
temporum non potestis scire Generatio mala
et adultera signum querit et signum non
dabitur ei nisi signum ione prophete Et
relictis illis abiit Et cum venissent di
scipuli eius trans fretum obliti sunt accipe
re panes Qui dixit illis Intuemini et
cavete a fermento phariseorum et sadu
ceorum At illi cogitabant intra se dicentes
quia non accepimus panes Sciens
autem ihesus dixit illis Quid cogita
tis inter vos modice fidei quia panes non
habetis Nondum intelligitis neque re
cordamini quinque panum et quinque milia
hominum et septem panum et quatuor milia
hominum et quot sportas sumpsistis Quare
non intelligitis quia non de pane di
xi vobis Cavete a fermento pharise
orum et saduceorum Tunc intellexerunt quia
non dixit cavendum a fermento panis
sed a doctrina phariseorum et saduceorum
Venit autem ihesus in partes cesaree phi
lippi et interrogabat discipulos suos
dicens Quem dicunt homines esse fili
um hominis At illi dixerunt Alii Joha
nem baptistam alii autem Heliam
alii vero Jeremiam aut unum ex prophetis Di
cit illis ihesus Vos autem quem me
esse dicitis Respondens autem Simon
petrus dixit Tu es christus filius dei
vivi Respondens autem ihesus dixit ei Be
atus es simon bariona quia caro
et sanguis non revelavit tibi sed

sed pater meus qui est in celis. Et ego
dico tibi quia tu es petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam
meam, et porte inferi non preuale
bunt aduersus eam, et tibi dabo cla
ues regni celorum. Et quodcumque ligaue
ris super terram erit ligatum et in celis
et quodcumque solueris super terram erit so
lutum et in celis. Tunc precepit ihesus
discipulis suis, ut nemini dicerent
quia ipse esset christus. Et exinde cepit
ihesus ostendere discipulis suis, quia
oporteret eum ire iherusalem et multa pati
a senioribus et scribis et principibus
sacerdotum et occidi et tercia die resur
gere. Et assumens eum petrus cepit in
crepare illum dicens Absit a te domine
non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit pe
tro Vade post me sathanas scanda
lum es michi. quia non sapis ea que
sunt dei, sed ea que hominum. Tunc ihesus
dixit discipulis suis Si quis uult
uenire post me, abneget semetipsum,
et tollat crucem suam et sequatur me. Qui
enim uoluerit animam suam saluam facere
perdet eam. Qui autem perdiderit animam
suam propter me inueniet eam. Quid
enim prodest homini si uniuersum mundum lu
cretur, anime uero sue detrimentum pa
tiatur. Aut quam dabit homo commu
tacionem pro anima sua, filius enim hominis
uenturus est in gloria patris sui cum
angelis suis, et tunc reddet unicuique
secundum opera sua. Amen dico uobis. Sunt
quidam de hic stantibus qui non gu
stabunt mortem donec uideant filium
hominis uenientem in regno suo. xvii

Et post sex dies assumpsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem
fratrem eius, et duxit eos in
montem excelsum seorsum, et transfigu
ratus est ante eos. Et resplenduit
facies eius sicut sol. Vestimenta autem
eius alba nix. Et ecce apparuit

eis moyses et helias cum eo lo
quentes. Respondens autem petrus
dixit ad ihesum Domine bonum est
nos hic esse. Si uis faciamus
hic tria tabernacula, tibi unum
moysi unum et helie unum. Sed
adhuc eo loquente ecce nubes
lucida obumbrauit eos, et
ecce uox de nube dicens, hic est
filius meus dilectus in quo michi
bene complacui ipsum audite, et au
dientes discipuli ceciderunt
in facies suas et timuerunt ualde.
Et accessit ihesus et tetigit eos
dixitque Surgite et nolite ti
mere, leuantes autem oculos suos
neminem uiderunt nisi solum ihesum.
Et descendentibus illis de monte
precepit illis ihesus dicens. Nemini di
xeritis uisionem hanc donec filius
hominis a mortuis resurgat. Et
interrogauerunt eum discipuli eius dicentes
Quid ergo scribe dicunt quia heliam
oporteat primum uenire. At ille respon
dens ait illis Helias quidem uen
turus est et restituet omnia. Dico
autem uobis quia helias iam uenit
et non cognouerunt eum. Sed fece
runt in eo quecumque uoluerunt sic et
filius hominis passurus est ab eis.
Tunc intellexerunt discipuli eius
quia de iohanne baptista dixisset
eis. Et cum uenisset ad turbam,
accessit ad eum homo genibus pro
uolutus ante eum dicens Domine
miserere filio meo quia lunaticus est
et male patitur, nam sepe cadit
in ignem et crebro in aquam. Et
obtuli eum discipulis tuis, et non
potuerunt curare eum. Respondens
autem ihesus ait O generacio incre
dula et peruersa quousque ero uo

bis vos? usquequo patiar vos? Afferte illum huc ad me. Et increpavit eum iesus et exiit ab illo demonium, et curatus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad iesum secreto et dixerunt ei: Quare nos non potuimus eicere illud? Dicit illis iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc, et transibit, et nihil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium. Conversantibus autem eis in Galilea dixit illis iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum, et occident eum, et tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt ei: Magister vester non solvit didragma? Et ait Petrus: Etiam. Et cum intrasset in domum, prevenit eum iesus dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum? a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tolle, et aperto ore eius invenies staterem; illum sumens da eis pro me et pro te.

XVIII

In illa hora accesserunt ad iesum discipuli dicentes: Quis putas maior est in regno celorum? Et advocans iesus parvulum, statuit eum in medio eorum et dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvulus iste, non intrabitis in regnum celorum. Quicumque autem humiliaverit se sicut parvulus iste, hic maior est in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis minimis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala, verumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs te. Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum et proice abs te. Bonum est tibi cum uno oculo ad vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contempnatis unum ex pusillis his. Dico enim vobis, quia angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur? Si fuerint alicui homini centum oves et erraverit una ex eis, nonne relinquet nonaginta novem in deserto, et vadit querere eam que erravit? Et si contigerit ut inveniat eam, Amen dico vobis, quia gaudebit super eam magis quam super nonaginta novem que non erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est, ut pereat unus ex pusillis istis. Et respiciens iesus in discipulos suos dixit Simoni Petro: Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum.

Si aut te nō audierit adhibe tecū
vnū uel duos ut in ore duoꝝ uel
triū testiū stet ome vbm Q si nō
audierit vos dic ecclie Si aut eccli
am nō audierit sit tibi sic ethnicus
et publicanus Amen dico vobis q̄c
uq̄ȝ alligaueritis sup̄ trām erunt li
gata et in celis Et q̄ecuq̄ȝ solueritis
sup̄ trām erunt soluta et in celis
Iterū dico vobis quia si duo ex vo
bis consenserint sup̄ trām de omi re
quacuq̄ȝ pecierint fiat illis a prē
meo qui in celis est Ubi em̄ sunt
duo uel tres congregati in nomine
meo ibi sum in medio eoꝝ Tunc
accedens ad eū petrus dixit Domine
quocies peccabit in me frr̄ meus
et dimittam ei vsq̄ȝ sepcies Dixit
illi ihūs Non dico tibi vsq̄ȝ sepcies
sed vsq̄ȝ septuagesiās sepcies Ideo
assimilatū est regnū celoꝝ homi
regi qui voluit racōn ponē cū
seruis suis Et cū cepisset racōn po
nē oblatus est ei vnus qui debe
bat decē milia talenta Cū aut nō
haberet vnde redderet iussit eū dns̄
eius venūdari et vxorem eius et fili
os et omnia que habebat et reddi Pro
cidens aut̄ seruus ille rogabat illū
dicens Paciēciā habe in me et oīa
reddam tibi Misertus aut̄ dns̄ illius di
misit eū et debitū dimisit ei Egres
sus aut̄ seruus ille inuenit vnū de
conseruis suis qui debebat ei centū
denarios et tenens suffocabat eum
dicens Redde qd̄ debes Et procidens
conseruus eius rogabat eum dicens
Paciēciā habe in me et omnia red
dam tibi Ille aut̄ noluit sed abi
it et misit eū in carcerem donec re
dderet vniūsū debitum Videntes
aut̄ conserui eius que fiebant con
tristati sunt valde et venerunt et
narrauerunt domino suo oīa que facta

fuerant Tunc vocauit illum
dominus suus Et ait illi Serue
neqm̄ omē debitū dimisi
tibi qm̄ rogasti me Nonne ergo
oportuit et te misereri conserui tui
sicut et ego tui misertus sum Et iratus
dominus eius tradidit eū tor
toribus quoadusq̄ȝ redderet vni
uersum debitum Sic et pr̄ meus
celestis faciet vobis si nō remi
seritis vnusquisq̄ȝ frī suo de cor

Et factū est xix cū consumasset ihūs
sermones istos migrauit
a galilea et venit in fines
iudee trans iordanē et secute sunt
eū turbe multe et curauit eos
ibi Et accesserunt ad eū phari
sei temptantes eum et dicentes
Si licet homini dimittere vxorē
suā quacuq̄ȝ ex causa Qui respo
Qui respondens ait eis Non le
gistis qr̄ qui fecit hoīem ab ini
cio masculum et feminā fecit eos
et dixit Propter hoc relinquet ho
mo prem̄ et matrem et adherebit v
xori sue Et erunt duo in carne
vna Itaq̄ȝ iam nō sunt duo sed
vna caro Quod ergo deus coniunxit
homo nō separet Dicunt illi quid
ergo mandauit moyses dari libel
lum repudii et dimittere Et ait
illis quoniam moyses ad duriciā cor
dis vrī permisit vobis dimittere
vxores vras Ab inicio aut̄ nō
fuit sic Dico aut̄ vobis Quia
quicuq̄ȝ dimiserit vxorem suam
nisi ob causam fornicacionis et aliam
duxerit mechatur et qui di
missam duxerit adulterat
Dicunt ei discipuli eius Si ita est
causa hominis ad vxorem nō expe
dit nubere Qui dicit illis Nō

omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi qui castraverunt seipsos propter regnum celorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus illis imponeret et oraret. Discipuli autem eius increpabant eos. Ihesus vero ait illis. Sinite parvulos venire ad me et nolite prohibere eos, talium est enim regnum celorum. Et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce unus accedens ait illi. Magister bone quid boni faciam ut habeam vitam eternam. Qui dixit ei. Quid me interrogas de bono. Unus est bonus deus. Si autem vis ad vitam ingredi serva mandata. Dicit illi. Que. Ihesus autem dixit. Non homicidium facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem tuam, et diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescens. Omnia hec custodivi a iuventute mea. Quid adhuc michi deest. Ait illi Ihesus. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo, et veni sequere me. Cum autem audisset adolescens verbum abiit tristis, erat enim habens multas possessiones. Ihesus autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis quia dives difficile intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis facilius est camelum per foramen acus transire: quam divitem intrare in regnum celorum. Auditis autem hiis discipuli mirabantur valde dicentes. Quis

poterit salvus esse. Aspiciens autem Ihesus dixit illis. Apud homines hoc impossibile est, apud deum autem omnia sunt possibilia. Tunc respondens Petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis. Ihesus autem dixit illis. Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos super sedes xii iudicantes xii tribus Israel. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi.

XX

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam. Et egressus est circa horam tertiam vidit alios stantes in foro ociosos, et dixit illis. Ite et vos in vineam meam et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam sextam et nonam et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit et invenit alios stantes, et dixit illis. Quid hic statis tota die ociosi. Dicunt illi. Nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. Cum autem sero factum esset dicit dominus vinee procuratori suo, voca operarios et redde illis mercedem suam incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant acceperunt singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes

murmurabant adversus patrem fa-
milias Dicentes hi novissimi una
hora fecerunt, et pares illos no-
bis fecisti, qui portavimus pondus
diei et estus At ille respondens uni
eorum dixit Amice non facio tibi in-
iuriam Nonne ex denario convenisti
mecum Tolle quod tuum est et vade
Volo autem et huic novissimo dare
sicut et tibi An non licet michi facere
quod volo / an oculus tuus nequam est quia
ego bonus sum Sic erunt novissimi
primi et primi novissimi Multi enim sunt
vocati pauci vero electi Et ascendens
ihesus iherusalem Assumpsit duodecim
discipulos suos secrete et ait illis
Ecce ascendimus iherusalem et filius
hominis tradetur principibus sacerdotum
et scribis et condempnabunt eum morte et
tradent eum gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum
et tercia die resurget
Tunc accessit ad eum mater filiorum zebe-
dei cum filiis suis adorans et petens
aliquid ab eo Qui dixit ei Quid
vis At illa Dic ut sedeant hii duo
filii mei unus ad dexteram tuam et
alius ad sinistram tuam in regno
tuo Respondens ihesus dixit Nescitis
quid petatis Potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum Dicunt ei
possumus Ait illis / calicem quidem me-
um bibetis Sedere autem ad dexteram vel
ad sinistram non est meum dare vobis
sed quibus paratum est a patre meo Audi-
entes autem decem discipuli indigna-
ti sunt de duobus fratribus Ihesus autem
vocavit eos ad se et ait Scitis quia
principes gentium dominantur eorum / et qui
maiores sunt potestatem exercent in eos
non ita erit inter vos / sed quicumque
voluerit inter vos maior fieri sit vester
minister / et quicumque voluerit inter vos pri-
mus esse erit vester servus / sicut filius hominis
non venit ministrari sed ministrare
et dare animam suam in redemptionem
pro multis Et egredientibus illis
ab iericho secuta est eum turba multa
Et ecce duo ceci sedentes secus
viam audierunt quia ihesus transit
et clamaverunt dicentes Domine
miserere nostri fili david Turba
autem increpabat eos ut tacerent
At illi magis clamabant dicentes
Domine miserere nostri fili david Et
stetit ihesus et vocavit eos et ait
Quid vultis ut faciam vobis Di-
cunt illi Domine ut aperiantur oculi
nostri Misertus autem illorum ihesus te-
tigit oculos eorum / et confestim vi-
derunt / et secuti sunt eum XXI

Et cum appropinquassent ihesus
iherosolimis et venissent beth-
phage ad montem oliveti
Tunc ihesus misit duos discipu-
los suos dicens illis Ite in ca-
stellum quod contra vos est
et statim invenietis asinam alli-
gatam et pullum cum ea, solvite
et adducite michi Et si quis vobis
aliquid dixerit Dicite quia dominus
his opus habet Et confestim dimit-
tent eos Hoc autem totum factum est
ut impleretur quod dictum est per prophetam
dicentem Dicite filie syon / ecce
rex tuus venit tibi mansuetus se-
dens super asinam et pullum fi-
lium subiugalis Euntes autem di-
scipuli fecerunt sicut precepit eis
ihesus, et adduxerunt asinam et
pullum et imposuerunt super eos
vestimenta sua / et eum desuper
sedere fecerunt Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in
via Alii autem cedebant ra-
mos de arboribus et sternebant

in via. Turbe autem que precede-
bant et que sequebantur clama-
bant dicentes Osanna filio David
benedictus qui venit in nomine do-
mini osanna in excelsis. Et cum intras-
set ierusalem commota est univer-
sa civitas dicens Quis est hic.
Populi autem dicebant hic est ihesus pro-
pheta a nazareth galilee. Et
intravit ihesus in templum dei et eiicie-
bat omnes vendentes et ementes
de templo et mensas nummulariorum
et cathedras vendencium columbas
evertit. Et dixit eis Scriptum est
est domus mea domus oracionis
vocabitur Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Et accesserunt
ad eum ceci et claudi in templo et
sanavit eos. Videntes autem princi-
pes sacerdotum et scribe mirabilia que
fecit et pueros clamantes in templo
et dicentes Osanna filio David indi-
gnati sunt et dixerunt ei audis quid
isti dicunt Ihesus autem dixit eis
Utique nunquam legistis quia ex ore in-
fancium et lactencium perfecisti lau-
dem propter inimicos tuos. Et relictis
illis abiit foras extra civitatem
in bethaniam ibique mansit et doce-
bat eos de regno dei. Mane autem
revertens in civitatem esuriit et
videns arborem fici unam secus
viam venit ad eam et non invenit
in ea nisi folia tantum et ait illi
Nunquam nascatur ex te fructus
in sempiternum et arefacta est conti-
nuo ficulnea. Et videntes di-
scipuli mirati sunt dicentes quomodo con-
tinuo aruit. Respondens autem
ihesus ait illis eis Amen dico vo-
bis Nisi habueritis fidem et non
hesitaveritis non solum de ficulnea
facietis sed et monti huic dixe-
ritis tolle te et iacta te in mare fiat.
Et omnia quecunque pecieritis in nomine
meo credentes accipietis. Et cum ve-
nisset in templum accesserunt ad eum docen-
tem principes sacerdotum et seniores populi
dicentes In qua potestate hec facis et quis
dedit tibi hanc potestatem Respondens au-
tem ihesus dixit eis Interrogabo vos et ego
unum sermonem quem si dixeritis michi
et ego dicam vobis in qua potestate facio.
Baptismus Iohannis unde est de celo an
ex hominibus At illi cogitabant inter se
dicentes Si dixerimus de celo dicet no-
bis quare ergo non credidistis illi Si autem dixeri-
mus ex hominibus timemus turbam omnes
enim habebant Iohannem sicut prophetam Et
respondentes ihesu dixerunt Nescimus. Et
ait illis neque ego dicam vobis in
qua potestate hec facio. Quid autem vobis
videtur Homo quidam habebat duos fili-
os Et accedens ad primum dixit fili
vade et operare hodie in vinea mea
Ille autem dixit Nolo Postea autem penitencia
motus abiit in vineam Accedens autem
ad alterum dixit similiter At ille respondens
ait eo domine et non ivit quis ex duobus
fecit voluntatem patris Dicunt ei primus
Dixit illis ihesus Amen dico vobis
quia publicani et meretrices precedent
vos in regnum dei Venit autem ad vos
Iohannes in via iusticie et non credi-
distis ei Publicani autem et meretr-
ices crediderunt ei Vos autem viden-
tes nec penitenciam habuistis postea nec cre-
didistis ei Aliam parabolam audite
Homo erat paterfamilias qui plantavit
vineam et sepem circumdedit eam et fodit
in ea torcular et edificavit turrim
et locavit eam agricolis et peregre
profectus est Cum autem tempus fructuum
appropinquasset misit servos suos ad
agricolas ut acciperent fructus eius
Agricole vero apprehensis servis eius alium
ceciderunt alium occiderunt Alium vero

lapidaverunt. Iterum misit alios servos
plures prioribus et fecerunt illis similiter.
Novissime autem misit ad eos filium
suum dicens: forsitan verebuntur filium me
um. Agricole autem videntes filium:
dixerunt intra se: hic est heres vinee:
venite occidamus eum et habebimus here
ditatem eius. Et apprehensum eum
eiecerunt extra vineam et occiderunt.
Cum ergo venerit dominus vinee quid
faciet agricolis illis. Aiunt illi: ma
los male perdet, et vineam suam loca
bit aliis agricolis qui reddent ei fru
ctum temporibus suis. Dixit illis ihesus:
Nunquam legistis in scripturis: lapidem
quem reprobaverunt edificantes hic factus
est in caput anguli, a domino factum
est istud, et est mirabile in oculis
nostris. Ideo dico vobis quia auferetur a vobis
regnum dei et dabitur genti facienti
fructus eius. Et qui ceciderit super
lapidem istum confringetur. Super
quem vero ceciderit conteret illum. Et
cum audissent principes sacerdotum et pha
risei parabolas eius, cognoverunt quod de
ipsis diceret, et querentes eum tenere tim
uerunt turbas quia sicut prophetam eum habebant.

XXII

c Et respondens dixit iterum in par
abolis eis: Simile factum est regnum
celorum homini regi qui fecit nup
tias filio suo. Et misit servos suos
dicens: Vocate invitatos ad nupti
as et nolebant venire. Iterum misit alios
servos dicens: Dicite invitatis: ecce pran
dium meum paravi, tauri mei et alti
lia mea occisa sunt, et omnia parata sunt.
Venite ad nuptias. Illi autem neg
lexerunt et abierunt alii in vineam
suam alii in negociacionem suam. Reli
qui vero tenuerunt servos eius et contume
lia affectos occiderunt. Rex vero cum
audisset iratus est et missis exercitibus
suis perdidit homicidas illos et
civitatem illorum succendit. Tunc

ait servis suis: Nuptie quidem
parate sunt, sed qui invitati erant
non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus
viarum, et quoscumque inveneritis voca
te ad nuptias, et egressi servi eius
in vias congregaverunt omnes quos
invenerunt bonos et malos, et im
plete sunt nuptie discumbencium.
Intravit autem rex ut videret discumben
tes, et vidit ibi hominem non vesti
tum veste nupciali. Et ait illi:
Amice quomodo huc intrasti non habens
vestem nupcialem. At ille obmutu
it. Tunc dixit rex ministris: li
gatis manibus eius et pedibus mit
tite eum in tenebras exteriores. Ibi
erit fletus et stridor dencium. Multi
enim sunt vocati pauci vero electi. Tunc
abeuntes pharisei consilium inierunt
ut caperent eum in sermone. Et mi
ttunt ei discipulos suos cum herodi
anis dicentes: Magister scimus quia ve
rax es et viam dei in veritate doces
et non est tibi cura de aliquo. Non enim
respicis personam hominum. Dic ergo no
bis quid tibi videtur, licet censum
dare cesari an non. Cognita autem
ihesus nequicia eorum ait: Quid me
temptatis ypocrite. Ostendite michi
numisma census. At illi obtule
runt ei denarium. Et ait illis ihesus:
Cuius est imago hec et superscriptio.
Dicunt ei: Cesaris. Tunc ait illis
ihesus: Reddite ergo que sunt cesaris
cesari et que sunt dei deo. Et audientes
mirati sunt, et relicto eo abierunt.
In illo die accesserunt ad eum sadu
cei qui dicunt non esse resurrectionem,
et interrogaverunt eum dicentes: Magister
moyses dixit: si quis mortuus
fuerit non habens filios ut frater eius
ducat uxorem illius et suscitet
semen fratri suo. Erant autem apud

nos septem fratres et primus uxore ducta
defunctus est, et non habens semen reliquit uxorem suam
fratri suo. Similiter secundus et tercius usque ad septimum.
Novissime autem omnium et mulier
defuncta est. In resurrectione ergo cuius
erit uxor de septem fratribus? omnes
enim habuerunt eam. Respondens
autem Ihesus ait illis: Erratis nescien-
tes scripturas neque virtutem Dei. In re-
surrectione enim neque nubent neque
nubentur, sed erunt sicut angeli
Dei in celo. De resurrectione autem
mortuorum non legistis quod dictum est
a Domino dicente vobis: Ego sum Deus
Abraham, Deus Ysaac et Deus
Iacob? Non est Deus mortuorum sed
viventium. Et audientes turbe mi-
rabantur in doctrina eius. Pharisei
autem audientes quod silentium
imposuisset saduceis, convenerunt in
unum. Et interrogavit eum unus
ex eis legis doctor temptans eum: Ma-
gister, quod est mandatum magnum
in lege? Ait illi Ihesus: Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo
et in tota anima tua et in tota men-
te tua. Hoc est primum et maximum
mandatum. Secundum autem simile est huic:
Diliges proximum tuum sicut teipsum.
In hiis duobus mandatis universa
lex pendet et prophete. Congre-
gatis autem phariseis interrogavit
eos Ihesus dicens: Quid vobis videtur
de Christo? cuius filius est? Dicunt ei:
David. Ait illis: Quomodo ergo David
in spiritu vocat eum Dominum dicens: Di-
xit Dominus Domino meo: Sede a dextris
meis donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. Si ergo
David vocat eum Dominum, quomodo filius
eius est? Et nemo poterat ei respo-

dere verbum, neque ausus fuit quisquam
ex illa die eum amplius interrogare.
Tunc locutus est Ihesus ad XXIII
turbas et ad discipulos suos
dicens: Super cathedram
Moysi sederunt scribe et pharisei. Omnia
ergo quecumque dixerint vobis servate et facite; secundum
vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim
et non faciunt. Alligant enim onera
gravia et importabilia et imponunt
in humeros hominum; digito autem suo
nolunt ea movere. Omnia vero opera sua
faciunt ut videantur ab hominibus.
Dilatant enim philateria sua et ma-
gnificant fimbrias. Amant enim pri-
mos recubitus in cenis et primas
cathedras in sinagogis et salutatio-
nes in foro et vocari ab hominibus
Rabi. Vos autem nolite vocari Rabi; unus
enim est magister vester. Omnes autem vos fratres
estis. Et patrem nolite vocare vobis super
terram: unus enim est pater vester qui in celis
est. Nec vocemini magistri, quia magister vester
unus est Christus. Qui maior est vestrum
erit minister vester. Qui autem se exaltaverit
humiliabitur, et qui se humiliaverit exal-
tabitur. Ve autem vobis scribe et pharisei
ypocrite, qui clauditis regnum celorum
ante homines. Vos enim non intratis
nec introeuntes sinitis intrare. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite, qui co-
meditis domos viduarum in oratione
vidua longa orantes; propter hoc am-
plius accipietis iudicium. Ve vobis
scribe et pharisei ypocrite, qui circuitis ma-
re et aridam ut faciatis unum proselitum,
et cum fuerit factus facitis eum
filium iehenne duplo quam vos. Ve
vobis duces ceci, qui dicitis: Quicumque
iuraverit per templum Dei nichil est; qui
autem iuraverit in auro templi debet. Stul-
ti et ceci, quid enim est maius, aurum
an templum quod sanctificat aurum? Et quicum-
que iuraverit in altari nichil est; q

autem iuraverit in dono quod est super al-
tare debet. Ceci quid enim est maius
donum vel altare quod sanctificat donum
Qui ergo iurat in altare iurat in eo
et in omnibus que sunt super illud. Et
qui iurat in templo iurat in illo et in
eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in
celo iurat in throno dei et in eo qui
sedet super eum. Ve vobis scribe et pha-
risei ypocrite qui decimatis mentam
et anetum et ciminum et reliquistis
que graviora sunt legis iudicium et
misericordiam et fidem. Hec oportuit facere
et illa non obmittere. Duces ceci ex-
colantes culicem camelum autem glu-
tientes. Ve vobis scribe et pharisei ypo-
crite qui mundatis quod deforis est calicis
et parapsidis intus autem pleni estis ra-
pina et inmundicia. Pharisee ceće
munda prius quod intus est calicis et parap-
sidis ut fiat et illud quod deforis
est mundum. Ve vobis scribe et phari-
sei ypocrite qui similes estis sepulcris
dealbatis que a foris apparent hominibus
speciosa intus vero plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcicia. Sic et vos
quidem apparetis hominibus iusti intus
autem estis pleni ypocrisi et iniquitate. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite qui edi-
ficatis sepulcra prophetarum et ornatis
monumenta iustorum et dicitis Si fu-
issemus in diebus patrum nostrorum non fu-
issemus socii eorum in sanguine prophetarum.
Itaque testimonio estis vobismetipsis quia
filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et
vos implete mensuram patrum vestrorum. Ser-
pentes genimina viperarum quomodo fugi-
etis a iudicio gehenne. Ideo ecce ego
mitto ad vos prophetas et sapientes et scri-
bas et ex illis occidetis et crucifigetis
et flagellabitis in synagogis vestris et per-
sequemini de civitate in civitatem ut veni-
at super vos omnis sanguis iustus qui
effusus est super terram a sanguine iusti

Abel usque ad sanguinem zacharie
filii Barachie quem occidistis inter
templum et altare. Amen dico vobis
venient hec omnia super generationem istam.
Ierusalem ierusalem que occidis prophetas
et lapidas eos qui ad te missi sunt
quotiens volui congregare filios
tuos quemadmodum gallina congre-
gat pullos suos sub alas et no-
luisti. Ecce relinquetur domus
vestra deserta. Dico autem vobis non
me videbitis amodo donec dicatis
Benedictus qui venit in nomine domini.

Et egressus ihesus de templo
ibat. Et accesserunt ad eum
discipuli eius ut ostenderent
ei edificationes templi. Ipse autem respon-
dens ait illis Videtis hec omnia
Amen dico vobis non relinquetur
hic lapis super lapidem qui non de-
struatur. Sedente autem eo super mon-
te oliveti accesserunt ad eum di-
scipuli secreto dicentes Dic nobis
quando hec erunt et quod signum erit
tui adventus et consummationis seculi.
Et respondens ihesus dixit eis Vide-
te ne quis vos seducat. Multi enim
venient in nomine meo dicentes Ego
sum christus et multos seducent. Au-
dituri enim estis prelia et opiniones
preliorum. Videte ne turbemini. Opor-
tet enim fieri hec sed nondum est finis.
Consurget enim gens contra gentem
et regnum in regnum et erunt pestilen-
cie et fames et terre motus per loca.
Hec autem omnia sunt initia dolorum.
Tunc tradent vos in tribulationem et
occident vos et eritis odio omnibus
hominibus et gentibus propter nomen
meum et tunc scandalizabuntur multi
et invicem tradent se et odio habe-
bunt invicem et multi pseudoprophete
surgent et seducent multos. Et
quoniam abundabit iniquitas refrigescet

caritas multorum. Qui autem perseveraverit
usque in finem hic salvus erit. Et pre-
dicabitur hoc evangelium regni in
universo mundo testimonium omnibus
gentibus, et tunc veniet consummacio.
Cum autem videritis abhominacionem de-
solacionis que dicta est a daniele
propheta stantem in loco sancto suo qui
legit intelligat. Tunc qui in iu-
dea sunt fugiant ad montes, et qui
in tecto non descendat tollere aliquid
de domo sua, et qui in agro non
revertatur tollere tunicam suam. Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis
diebus, orate autem ut non fiat fu-
ga vestra hieme vel sabbato. E-
rit enim tunc tribulacio magna, qua-
lis non fuit ab inicio mundi usque mo-
do neque fiet. Et nisi breviati fuissent
dies illi non fieret salva omnis caro
sed propter electos breviabuntur dies illi.
Tunc si quis dixerit vobis, ecce hic
est christus aut illic nolite credere.
Surgent enim pseudo christi et pseu-
doprophete et dabunt signa magna
et prodigia ita ut in errorem indu-
cantur si fieri potest eciam electi. Ecce pre-
dixi vobis. Si ergo dixerint vobis
ecce in deserto est nolite exire ecce
in penetralibus nolite credere.
Sicut enim fulgur exit ab oriente
et apparet usque ad occidentem ita erit
adventus filii hominis. Ubicumque fu-
erit corpus ibi congregabuntur aquile.
Statim autem post tribulacionem dierum
illorum sol obscurabitur et luna non
dabit lumen suum et stelle cadent
de celo et virtutes celorum movebuntur.
Et tunc apparebit signum filii ho-
minis in celo, et tunc plangent omnes
tribus terre, et videbunt filium ho-
minis venientem in nubibus ce-
li cum virtute multa et maiestate
sua, et mittet angelos suos cum
tuba et voce magna et congrega-
bunt electos eius a quatuor ventis celi
a summis celorum usque ad terminos eorum.
Ab arbore autem fici discite parabolam
cum iam ramus eius tener fuerit et folia
nata sciatis quia prope est estas ita et vos
cum videritis hec omnia scitote quia prope
est in ianuis. Amen dico vobis quia
non preteribit generacio hec donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt verba autem mea non
transibunt. De die autem illa et hora
nemo scit neque angeli celorum nisi so-
lus pater. Sicut autem fuit in diebus
Noe ita erit et adventus filii hominis.
Sicut enim erant in diebus noe ante
diluvium comedentes et bibentes
nubentes et nuptui tradentes usque
ad eum diem in quo intravit in archam
noe, et non cognoverunt donec diluvium
et tulit omnes. Ita erit adventus filii
hominis. Tunc duo erunt in agro unus
assumetur et alter relinquetur. Due erunt
molentes in mola una assumetur et
altera relinquetur. Duo in lecto unus
assumetur et alter relinquetur. Vigilate
ergo quia nescitis qua hora dominus vester
venturus sit. Illud autem scitote, quia
si sciret paterfamilias qua hora fur
venturus esset, vigilaret utique et non
sineret perfodi domum suam. Ideo et vos
estote parati quia qua hora non putatis filius
hominis venturus est. Quis putas est
fidelis servus et prudens quem constitu-
it dominus super familiam suam ut det
illis cibum in tempore. Beatus servus quem cum
venerit dominus invenerit sic facien-
tem. Amen dico vobis quia super omnia
bona sua constituet eum. Si autem
dixerit malus servus ille in corde suo
moram facit dominus meus venire et
ceperit percutere servos suos manducet
autem et bibat cum ebriosis. Veniet
autem dominus servi illius in die qua non
sperat et hora qua ignorat et di-
videt eum partemque eius ponet

cum ypocritis ibi erit fletus et stridor //
Tunc simile est XXV regnum
celorum decem virginibus
que accipientes lampadas su-
as exierunt obviam sponso et sponse / quinque
autem ex eis erant fatue et quinque pruden-
tes Sed quinque fatue acceptis lampa-
dibus suis non sumpserunt oleum secum
Prudentes vero acceperunt oleum secum
in vasis suis cum lampadibus Mo-
ram autem faciente sponso dormitaverunt
omnes et dormierunt Media autem nocte
clamor factus est, ecce sponsus venit exi-
te obviam ei Tunc surrexerunt omnes
virgines ille et ornaverunt lampades
suas ffatue autem sapientibus dixerunt
Date nobis de oleo vestro quia lampa-
des nostre extinguntur Responderunt pru-
dentes dicentes Ne forte non sufficiat
nobis et vobis Ite potius ad venden-
tes et emite vobis Dum autem irent
emere venit sponsus, et que parate erant
intraverunt cum eo ad nuptias et clau-
sa est ianua Novissime vero venit et
reliquae virgines dicentes Domine domine
aperi nobis At ille respondens ait A-
men dico vobis Nescio vos Vigilate
itaque quia nescitis diem neque horam
Sicut enim homo peregre proficiscens vo-
cavit servos suos et tradidit illis bo-
na sua Et uni dedit quinque talenta
alii autem duo alii vero unum Unicuique
secundum propriam virtutem et profectus est statim
Abiit autem qui quinque talenta acceperat
et operatus est in eis et lucratus est alia
quinque Similiter autem et qui duo acceperat
lucratus est alia duo Qui autem unum
acceperat abiens fodit in terram et ab-
scondit pecuniam domini sui Post multum
vero temporis venit dominus servorum illorum
et posuit rationem cum eis Et accedens
qui quinque talenta acceperat obtulit ali-
a quinque dicens Domine quinque talenta tra-
didisti michi, ecce alia quinque super-
lucratus sum Ait illi dominus eius:
Euge serve bone et fidelis quia super
pauca fuisti fidelis super multa te con-
stituam intra in gaudium domini tui
Accessit autem et qui duo talenta acce-
perat Et ait Domine duo talenta tra-
didisti michi ecce alia duo super-
lucratus sum Ait illi dominus eius
Euge bone serve et fidelis quia
super pauca fuisti fidelis super multa
te constituam intra in gaudium
domini tui Accedens autem et qui unum ta-
lentum acceperat Ait Domine scio quia homo
durus es metis ubi non seminasti et
congregas ubi non sparsisti et timens
abii et abscondi talentum tuum in
terram ecce habes quod tuum est Respondens
autem dominus eius dixit ei Serve
male et piger sciebas quia meto
ubi non semino et congrego ubi non
sparsi Oportuit ergo te committere pecuniam
meam nummulariis et veniens ego
recepissem utique quod meum est cum
usura Tollite itaque talentum ab
eo et date ei qui habet decem talenta
Omni enim habenti dabitur et abun-
dabit ei autem qui non habet, et quod
videtur habere auferetur ab eo Et inuti-
lem servum proicite in tenebras ex-
teriores ibi erit fletus et stridor den-
tium Cum autem venerit filius hominis
in maiestate sua et omnes angeli
cum eo, tunc sedebit super sedem maiesta-
tis sue, et congregabuntur ante eum
omnes gentes et separabit eos ab in-
vicem sicut pastor segregat oves ab
edis, et statuet oves quidem a dex-
tris suis, edos autem a sinistris Tunc
dicet rex hiis qui a dextris eius
erunt Venite benedicti patris mei pos-
sidete paratum vobis regnum a constitu-
cione mundi Esurivi enim et dedistis

michi manducare. Sitivi et dedistis michi bibere. hospes eram et collegistis me. Nudus eram et cooperuistis me. Infirmus et visitastis me. In carcere eram et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes Domine quando te vidimus esurientem et pavimus te, sitientem et dedimus tibi potum, quando autem vidimus te hospitem et collegimus te aut nudum et cooperuimus te. Aut quando vidimus te infirmum aut in carcere et venimus ad te. Et respondens rex dicet illis Amen dico vobis quamdiu fecistis uni ex hiis fratribus meis minimis michi fecistis. Tunc dicet et hiis qui a sinistris eius erunt Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis michi manducare Sitivi et non dedistis michi bibere hospes eram et non collegistis me Nudus et non cooperuistis me infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt et ipsi dicentes Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere et non ministravimus tibi. Tunc respondebit eis dicens Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minoribus hiis nec michi fecistis. Et ibunt hii in supplicium eternum iusti autem in vitam eternam.

XXVI

Et factum est cum consummasset Jhesus sermones hos omnes dixit discipulis suis Scitis quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas et consilium fecerunt ut Jhesum dolo tenerent et occiderent.

Dicebant autem Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem Jhesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi Accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli eius indignati sunt dicentes Ut quid perdicio hec. Potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens autem Jhesus ait illis Quid molesti estis huic mulieri opus enim bonum operata est in me Nam semper pauperes habetis vobiscum me autem non semper habetis Mittens enim hec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit Amen dico vobis Ubicumque predicatum fuerit hoc ewangelium in toto mundo dicetur et quod hec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicitur Judas Scarioth ad principes sacerdotum et ait illis Quid vultis michi dare et ego vobis eum tradam At illi constituerunt ei xxx^ta argenteos. Et exinde querebat oportunitatem ut eum traderet. Prima autem die azimorum accesserunt discipuli ad Jhesum dicentes Ubi vis paremus tibi comedere pascha. At Jhesus dixit Ite in civitatem ad quendam et dicite ei Magister dicit Tempus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut precepit illis Jhesus et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis Et edentibus illis dixit Amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati sunt valde et ceperunt singuli dicere Numquid ego sum domine. At ille respondens ait Qui intingit mecum manum in parapside hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Judas qui tradidit eum et dixit Numquid ego sum rabi. Ait illi Tu dixisti. Cenantibus

Cenantibus autem illis accepit ihesus panem et bene-
dixit ac fregit, deditque discipulis
suis et ait Accipite et comedite hoc
est corpus meum, et accipiens calicem
gracias egit, et dedit illis dicens Bibite
ex hoc omnes hic est sanguis meus no-
vi testamenti qui pro multis effundetur in
remissionem peccatorum Dico autem vobis:
non bibam amodo de hoc genimine viti-
s usque in diem illum cum illud bibam
vobiscum novum in regno patris mei Et
ympno dicto exierunt in montem
oliveti Tunc dicit illis ihesus Omnes
vos scandalum patiemini in me in ista
nocte Scriptum est enim percuciam pastorem
et dispergentur oves gregis Postquam
autem surrexero precedam vos in galileam
Respondens autem petrus ait illi Et si omnes
scandalizati fuerint in te ego numquam scan-
dalizabor Ait illi ihesus Amen dico tibi
quia hac nocte antequam gallus cantet
ter me negabis Ait illi petrus Et si
oportuerit me mori tecum non te negabo
Similiter omnes discipuli dixerunt Tunc
venit ihesus cum illis in villam que dicitur
gethsemani Et dixit discipulis suis
Sedete hic donec vadam illuc et o-
rem Et assumpto petro cum duobus
filiis zebedei cepit contristari et me-
stus esse Tunc ait illis Tristis est
anima mea usque ad mortem, sustinete:
et vigilate mecum Et progressus pusil-
lum procidit in faciem suam orans
et dicens Pater mi si possibile est trans-
eat a me calix iste Verumtamen non sicut
ego volo, sed sicut tu et venit ad disci-
pulos suos, et invenit eos dormien-
tes Et dicit petro Sic non potuistis una
hora vigilare mecum, Vigilate et
orate ut non intretis in temptacionem Spiritus
quidem promptus est caro autem infirma Iterum
secundo abiit et oravit dicens, Pater mi si non
potest hic calix transire nisi bibam illud:
fiat voluntas tua Et venit iterum et inve-
nit eos dormientes Erant enim oculi

eorum gravati, et relictis illis abi-
it iterum et oravit tercio eundem sermonem
dicens Tunc venit ad discipulos suos
Et dicit illis Dormite iam et
requiescite Ecce appropinquabit hora
et filius hominis tradetur in manus
peccatorum Surgite eamus ecce appro-
pinquat qui me tradet Et adhuc e-
o loquente ecce iudas unus de xii
et cum eo turba multa cum gladiis et
fustibus missi a principibus sacerdo-
tum et senioribus populi Qui autem
tradidit eum, dedit eis signum di-
cens Quemcumque osculatus fuero ipse
est tenete eum Et confestim ac-
cedens ad ihesum dixit Ave rabi
et osculatus est eum Et dixit
ei ihesus Amice ad quid venisti:
Tunc accesserunt et manus inie-
cerunt in ihesum et tenuerunt eum
Et ecce unus ex eis qui erat cum
ihesu extendens manum exemit gla-
dium suum et percuciens servum principis
sacerdotum amputavit auricula-
m eius dexteram Tunc ait illi ihesus
Converte gladium tuum in locum
suum Omnes enim qui acceperint
gladium gladio peribunt, an putas
quia non possum rogare patrem
meum, et exhibebit mihi modo plus quam
duodecim legiones angelorum quomo-
do implebuntur scripture quia sic
oportet fieri In illa hora dixit
ihesus turbis Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et fustibus com-
prehendere me Cottidie apud vos
sedebam in templo docens et non
me tenuistis Hoc autem totum factum
est ut adimplerentur scripture pro-
phetarum Tunc discipuli omnes relicto eo
fugerunt At illi tenentes ihesum
duxerunt illum ad cayphan prin-
cipem sacerdotum ubi scribe et pharise-
i et seniores convenerant Petrus
autem sequebatur eum a longe
usque in atrium principis sacerdotum

et ingressus intro sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti traderent et non invenerunt cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes et dixerunt. Hic dixit possum destruere templum dei et post triduum reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur. Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum vivum ut dicas michi si tu es christus filius dei vivi. Dicit illi ihesus tu dixisti. Verumtamen dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit quid adhuc egemus testibus ecce nunc audistis blasphemiam quid vobis videtur. At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes. Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit. Petrus autem sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum ihesu galileo eras. At ille negavit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ad ianuam vidit eum alia ancilla. Et ait his qui erant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negavit cum iuramento quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant et dixerunt petro. Vere et tu ex illis es. Nam et loquela tua manifestum te facit.

Tunc cepit detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.

xxvii.

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus ihesum ut eum morti traderent et vinctum adduxerunt et tradiderunt pontio pilato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit quod dampnatus esset penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens. Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos tu videris. Et proiectis argenteis in templo recessit et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet eos mittere in corbanam quia precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quem appreciaverunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit michi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem. Et interrogavit eum preses dicens. Tu es rex iudeorum. Dicit ei ihesus tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non audis quanta adversum te dicunt testimonia. Et non respondit ei ad ullum verbum ita ut miraretur preses vehementer. Per diem autem sollempnem consueverat

erat preses dimittere populo unum
vinctum quem voluissent. Habebat tunc
unum vinctum insignem qui dicebatur
Barrabas, qui propter homicidium fuerat
missus in carcerem. Congregatis ergo illis
dixit pilatus: Quem vultis dimittam
vobis Barrabam an ihesum qui dicitur
christus? Sciebat enim quod per invidiam tra-
didissent eum. Sedente autem eo pro
tribunali misit ad eum uxor eius di-
cens: Nichil tibi et iusto illi, multa
enim passa sum hodie per visum propter
eum. Principes autem sacerdotum et seni-
ores persuaserunt populis ut peterent
Barrabam ihesum vero perderent. Respondens
autem preses ait illis: Quem vultis vobis
de duobus dimitti? At illi dixe-
runt Barrabam. Dicit illis pilatus:
Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur
christus? Dicunt ei omnes: crucifigatur.
Ait illis preses: Quid enim mali fecit?
At illi magis clamabant dicentes: cru-
cifigatur. Videns autem pilatus quia
nichil proficeret, sed magis tumultus
fieret, accepta aqua lavit manus
coram populo dicens: Innocens ego sum
a sanguine iusti huius. Vos videritis.
Et respondit universus populus dicens:
Sanguis eius super nos et super fi-
lios nostros. Tunc dimisit illis Bar-
rabam, ihesum vero flagellatum tradidit
eis ut crucifigeretur. Tunc milites pre-
sidis suscipientes ihesum in pretorio congre-
gaverunt ad eum universam cohortem, et
exuentes eum clamide coccinea circum-
dederunt illi, et plectentes coronam de spi-
nis posuerunt super caput eius, et arun-
dinem in dextera eius, et genu flexo
ante eum illudebant illi dicentes: Ave
rex iudeorum, et expuentes in eum acce-
perunt arundinem et percutiebant
caput eius, et postquam illuserunt ei ex-
uerunt eum clamide et induerunt
eum vestimentis eius et duxerunt
eum ut crucifigerent. Exeuntes
autem invenerunt hominem cireneum
venientem de villa nomine Symonem;
hunc angariaverunt ut tolleret crucem
eius. Et venerunt in locum qui dicitur
golgotha quod est calvarie locus.
Et dederunt ei vinum bibere cum felle
mixtum, et cum gustasset noluit bibere.
Postquam autem crucifixerunt eum divi-
serunt vestimenta eius sortem mit-
tentes ut adimpleretur quod dictum
est per prophetam dicentem: Diviserunt
sibi vestimenta mea, et super vesti-
mentum meam miserunt sortem. Et sedentes
servabant eum. Et imposuerunt
super caput eius causam ipsius scriptam: Hic
est ihesus nazarenus rex iudeorum. Tunc
crucifixi sunt cum eo duo latrones,
unus a dextris et unus a sinistris.
Pretereuntes autem blasphemabant
eum moventes capita sua, et di-
centes: Vath qui destruis templum
dei et triduo illud reedificas, sal-
va temetipsum. Si filius dei es de-
scende de cruce. Similiter et principes
sacerdotum illudentes cum scribis et pha-
riseis senioribus dicebant: Alios
salvos fecit, seipsum non potest salvum
facere. Si rex israhel est descendat
nunc de cruce et credimus ei. Con-
fidit in deo: liberet eum nunc si
vult. Dixit enim quia filius dei sum.
Idipsum autem et latrones qui crucifixi er-
ant improperabant ei. A sexta autem
hora tenebre facte sunt super univer-
sam terram usque ad horam nonam.
Et circa horam nonam exclamavit
ihesus voce magna dicens: Heli heli
lamazabatani, hoc est deus meus
deus meus ut quid dereliquisti me?
Quidam autem illic stantes dicebant:
Heliam vocat iste. Et continuo currens
unus ex eis accepta spongia imple-
vit aceto et imposuit arundini et da-
bat ei bibere. Ceteri vero dicebant:

Sine videamus an veniat he-
lias liberans eum Ihesus autem iterum
clamans voce magna emisit spiritum
Et ecce velum templi scissum est in
duas partes a summo usque deorsum
et terra mota est et petre scisse sunt
et monumenta aperta sunt et multa
corpora sanctorum qui dormierant re-
surrexerunt et exeuntes de monu-
mentis post resurrectionem eius venerunt
in sanctam civitatem et apparuerunt
multis Centurio autem et qui cum eo
erant custodientes ihesum viso terre-
motu et hiis que fiebant timuerunt
valde dicentes Vere filius dei erat
iste Erant autem ibi mulieres multe a
longe que secute erant ihesum a ga-
lilea ministrantes ei inter quas erat
maria magdalene et maria iaco-
bi et ioseph mater et mater filiorum zebe-
dei Cum autem sero factum esset venit
quidam homo dives ab arimathia nomine
ioseph qui et ipse discipulus erat
ihesu Hic accessit ad pilatum et pe-
tiit corpus ihesu Tunc pilatus iussit
reddi corpus Et accepto corpore ioseph
involvit illud in sindonem mun-
dam et posuit in monumento suo novo
quod exciderat in petra et advol-
vit saxum magnum ad hostium
monumenti et abiit Erat autem ibi
maria magdalene et altera maria
sedentes contra sepulcrum Altera
autem die que est post parasceven con-
venerunt principes sacerdotum et pharisei
ad pilatum dicentes Domine recor-
dati sumus quia seductor ille dixit
adhuc vivens post tres dies resur-
gam Iube ergo custodiri sepulcrum
usque in diem tercium ne forte veniant
discipuli eius et furentur eum et
dicant plebi surrexit a mortuis
et erit novissimus error peior priore
Ait illis pilatus habetis custodiam
ite custodite sicut scitis Illi autem
abeuntes munierunt sepulcrum
signantes lapidem cum custodibus

XXVIII

Vespere autem sabbati
que lucescit in prima sabbati
venit maria magdalene et al-
tera maria videre sepulcrum Et ecce
terre motus factus est magnus Angelus
autem domini descendit de celo et acce-
dens revolvit lapidem et sedebat
super eum Erat autem aspectus eius sicut
fulgur et vestimenta eius candida
sicut nix Pre timore autem eius exterriti
sunt custodes et facti sunt velut mortui
Respondens autem angelus dixit mulieribus
Nolite timere vos Scio enim quod ihesum
qui crucifixus est queritis non est hic surre-
xit enim sicut dixit Venite et videte
locum ubi positus fuerat dominus Et ci-
to euntes dicite discipulis eius et pe-
tro quia surrexit et ecce precedit vos
in galileam ibi eum videbitis sicut
predixit vobis Et exierunt cito de monu-
mento cum timore et gaudio magno
currentes nunciare discipulis eius
Et ecce ihesus occurrit illis dicens Avete
Ille autem accesserunt et tenuerunt pe-
des eius et adoraverunt eum Tunc ihesus
ait illis Nolite timere Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam ibi me vi-
debunt Que cum abissent ecce quidam
de custodibus venerunt in civitatem et
nunciaverunt principibus sacerdotum omnia
que facta fuerant Et congregati cum
senioribus consilio accepto pecuniam
copiosam dederunt militibus dicen-
tes Dicite quia discipuli eius venerunt
nocte et furati sunt eum nobis dormien-
tibus Et si hoc fuerit auditum a preside
nos suadebimus ei et securos vos
faciemus At illi accepta pecunia fecerunt
sicut erant edocti et divulgatum est verbum
istud apud iudeos usque in hodiernum
diem Undecim autem discipuli abierunt
in galileam in montem ubi constitue-
rat illis ihesus Et videntes eum adora-
verunt quidam autem eorum dubitaverunt Et
accedens ihesus locutus est eis dicens

Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Docentes eos servare omnia quecumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum in omnibus diebus usque ad consummacionem seculi.

Incipit prologus in ewangelium Marci

Marcus ewangelista dei electus et Petri in baptismate filius atque in divino sermone discipulus sacerdotium in Israhel agens secundum carnem levita conversus ad fidem Christi ewangelium in Ytalia scripsit, ostendens in eo quid et generi suo deberet et Christo. Nam initium principii in voce prophetice exclamacionis instituens ordinem levitice electionis ostendit ut predicans predestinatum Iohannem filium Zacharie in voce angeli enunciantis emissum non solum verbum caro factum sed et corpus domini in omnia per verbum divine vocis animatum initio ewangelice predicationis ostenderet et qui hoc legens sciret cui initium carnis in domino et dei advenientis habitaculum caro deberet agnoscere atque in se per verbum vocis quod in consonantibus perdiderat inveniret. Denique et perfecti ewangelii opus intrans a baptismo domini predicare deum inchoans non laboravit nativitatem carnis quam in prioribus viderat dicere sed totus in primis expulsionem deserti ieiunium numeri temptacionem dyaboli congregacionem bestiarum et ministerium protulit angelorum ut instituens nos ad intelligendum singula in brevi compingens nec auctoritatem facte rei demeret et perficiendo operis plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdocio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei predestinata potuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam et Alexandrie episcopus fuit cuius per singula opus fuit scire et ewangelii in se dicta disponere et disciplinam legis in se agnoscere et divinam in carne domini intelligere naturam que in nobis primum requiri, deinde inquisita volumus agnosci, habentes in commune exhortationis mercedem quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt, qui autem incrementum prestat deus est.

Capitulum primum

Initium ewangelii Ihesu Christi filii dei sicut scriptum est in Ysaya propheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius. Fuit Iohannes baptisans in deserto et predicans baptismum penitencie in remissionem peccatorum. Et egrediebantur ad eum Ierosolimite universi et omnis regio Iudee et baptisabantur ab illo in Iordanis flumine confitentes peccata sua. Et erat Iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius, et locustas et mel silvestre edebat et predicabat dicens. Venit fortior post me cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptiso vos in aqua, ille vero baptisabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit Ihesus a Nazareth Galilee et baptizatus est a Iohanne in Iordane. Et statim descendens de aqua vidit celos apertos et spiritum tamquam columbam descendentem et manentem in ipso, et vox facta est de celis: Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat

in deserto xl diebus et xl noctibus et temptabatur a sathana. Erat que cum bestiis et angeli ministrabant ei. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans evangelium regni dei dicens. Quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum dei penitemini et credite evangelio. Et preteriens ihesus secus mare galilee vidit simonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius. Et ipsos in navi componentes retia et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediebantur capharnaum. Et statim sabbatis ingressus in sinagogam docebat eos et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in sinagoga eorum homo in spiritu inmundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene. Venisti perdere nos. Scio quis sis sanctus dei. Et comminatus est ihesus ei dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans voce magna exivit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc et que doctrina hec nova quia potestate et virtute spiritibus inmundis imperat et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de sinagoga venerunt in domum Simonis et andree cum iacobo et Iohanne. Decumbebat autem socrus simonis febricitans et statim

statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam. Et curavit multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat et non sinebat ea loqui quoniam sciebant eum esse christum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat. Et prosecutus est eum simon et qui cum illo erant. Et cum venissent ad eum dixerunt ei quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut ibi predicem ad hoc enim veni. Et erat predicans in sinagogis eorum et omni galilea et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit. Domine si vis potes me mundare. Ihesus autem misertus ait illi. Volo mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus est. Et comminatus est ei ihesus statimque eiecit illum et dixit ei. Vide nemini dixeris sed vade ostende te principibus sacerdotum et offer pro emundatione tua que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare manifeste et diffamare sermonem, ita ut iam non posset manifeste introire in civitatem sed foris in desertis locis cepit esse et conveniebant ad eum undique.

c ii

Et iterum intravit capharnaum post dies octo et auditum est quod in domo esset et convenerunt multi ita ut non caperet eos domus neque ad ianuam et loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paraliticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pro turba nudantes

tectum ubi erat ihesus et patefacientes
submiserunt grabatum in quo paraliticus
iacebat. Cum vidisset ihesus fidem illorum
ait paralitico fili dimittuntur tibi peccata
tua. Erant autem illic quidam de scribis seden-
tes et cogitantes in cordibus suis quid
hic sic loquitur blas-
phemat quis potest dimittere peccata nisi
solus deus. Quo statim cognito
ihesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se
dicit illis quid ista cogitatis in cor-
dibus vestris quid est facilius dicere
paralitico dimittuntur tibi peccata tua an
dicere surge tolle grabatum tuum et am-
bula. Ut autem sciatis quia filius hominis
habet potestatem in terra dimittendi peccata
ait paralitico. Tibi dico surge tolle
grabatum tuum et vade in domum tuam.
Et statim surrexit ille et sublato
grabato abiit coram omnibus ita
ut mirarentur omnes et glorificarent
deum dicentes quia numquam sic vidimus.
Et egressus est rursus ad mare omnis-
que turba veniebat ad eum et docebat
eos. Et cum preteriret ihesus vidit levi
alphei sedentem ad theloneum. Et
ait illi sequere me. Et surgens secutus
est eum. Et factum est cum accumberet in
domo illius multi publicani et pecca-
tores discumbebant simul cum ihesu et disci-
pulis eius. Erant enim multi qui seque-
bantur eum et scribe et pharisei videntes
quia manducaret cum publicanis et pe-
ccatoribus dicebant discipulis eius
Quare cum publicanis et peccatoribus
manducat et bibit magister vester. Hoc au-
dito ihesus ait illis Non necesse habent
sani medico sed qui male habent. Non
enim veni vocare iustos sed peccatores.
Et erant discipuli iohannis et pharisei
ieiunantes et veniunt et dicunt illi
Quare discipuli iohannis et phariseorum
ieiunant, tui autem discipuli non ie-
iunant. Et ait illis ihesus Numquid
possunt filii nuptiarum quamdiu spon-
sus est cum illis ieiunare? Quanto
tempore secum non possunt sponsum ieiunare.
Venient autem dies cum auferetur ab
eis sponsus et tunc ieiunabunt in illis
diebus. Nemo assumentum panni
rudis assuit vestimento veteri alio-
quin aufert supplementum veteris
et novi et maior scissura fit. Et
nemo vinum novum mittit in utres
veteres alioquin dirumpit vinum utres
et vinum effundetur et utres peribunt.
Sed vinum novum in utres novos
mitti debet. Et factum est iterum cum do-
minus sabbatis ambularet per sata
et discipuli eius ceperunt progredi et
vellere spicas. Pharisei autem dicebant
ei. Ecce quid faciunt discipuli tui
sabbatis quod non licet. Et ait illis
Numquam legistis quid fecerit David
quando necessitatem habuit et esuriit
ipse et qui cum eo erant, quomodo intro-
ivit in domum dei sub abiathar prin-
cipe sacerdotum et panes proposi-
tionis manducavit quos non lice-
bat manducare nisi solis sacerdotibus. Et
dedit eis qui cum eo erant. Et dice-
bat eis. Sabbatum propter hominem
factum est et non homo propter sabba-
tum. Itaque dominus est filius hominis
etiam sabbati. III

Et introivit iterum in sinago-
gam et erat ibi homo ha-
bens manum aridam et ob-
servabant eum si sabbatis curaret
ut accusarent illum. Et ait homini
habenti manum aridam surge in
medium. Et dicit eis licet sabbatis
benefacere an male animam salvam
facere an perdere. At illi tacebant
et circumspiciens eos cum ira con-

contristatus super cecitate cordis eorum dicit homini Extende manum tuam et extendit, et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisei cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem cum discipulis suis secessit ad mare et multa turba a galilea et iudea secuta est eum et ab ierosolimis, et ab idumea et trans iordanem, et qui circa tyrum et sidonem multitudo magna, audientes que faciebat venerunt ad eum. Et dixit ihesus discipulis suis ut naviculla sibi deserviret propter turbam ne comprimerent eum. Multos enim sanabat ita ut irruerent in eum ut eum tangerent. Quotquot autem habebant plagas et spiritus immundi eum videbant procidebant ei illum et clamabant dicentes Tu es filius dei, et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse. Et venerunt ad eum et fecit ut essent duodecim cum illo et ut mitteret eos predicare evangelium. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi demonia. Et imposuit Simoni nomen petrus, et iacobum zebedei et Iohannem fratrem iacobi. Et imposuit eis nomina Boanerges, bariona quod est filii tonitrui et Andream et philippum et Bartholomeum et matheum et thomam et Iacobum alphei et thadeum et Simonem chananeum et iudam scarioth qui tradidit eum, et venit in domum. Et convenit iterum turba ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui discipuli exierunt tenere eum. Dicebant enim quoniam in furorem versus est et scribe qui ab ierosolimis descenderant

dicebant, quoniam belzebub habet. Et quia in principe demoniorum eicit demonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis Quomodo potest sathanas sathanam eicere, et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud, et si domus supra semetipsam dispertiatur, non potest stare illa domus. Et si sathanas consurrexerit in semetipsum dispertitus est et non poterit stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis diripere ingressus in domum fortis, nisi prius fortem alliget et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis Quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemie quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habebit remissionem in eternum sed reus erit eterni delicti. Quoniam dicebant spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius et fratres eius et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum et sedebat circa eum turba, et dicunt ei Ecce mater tua et fratres tui foris stantes querunt te. Et respondens ait eis Que est mater mea et fratres mei, et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem dei hic frater meus et soror mea et mater est. IIII

Et iterum cepit ihesus docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa ita ut in navim ascendens sederet in mari. Et omnis turba circa mare super terram erat et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua Audite. Ecce exiit seminans seminare, et dum seminat aliud cecidit circa viam et venerunt volucres celi et comederunt illud. Aliud vero cecidit supra petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est quia non habebat altitudinem terre et quando exortus est sol estuavit:

illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram
bonam et dabat fructum ascendentem et
crescentem, et afferebat unum tricesimum
et unum sexagesimum, et unum centesimum.
Et dicebat: Qui habet aures audiendi,
audiat. Et cum esset singularis, interroga-
verunt eum hii qui cum eo erant xii parabo-
lam exponere. Et dicebat eis: Vobis
datum est nosse misterium regni Dei, illis
autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt,
ut videntes videant et non videant,
et audientes audiant et non intelligant, ne quando con-
vertantur et dimittantur eis peccata. Et ait
illis: Nescitis parabolam hanc? et quomodo
omnes parabolas cognoscetis? Qui semi-
nat verbum seminat. Hii autem sunt qui circa
viam sunt ubi seminatur verbum, et cum
audierint confestim venit sathanas et au-
fert verbum quod seminatum est in corde cor- /
cordibus eorum. Et hii sunt similiter qui supra
petrosam seminantur, qui cum audierint
verbum statim cum gaudio accipiunt illud,
et non habent radicem in se, sed tempora-
les sunt, deinde orta tribulacione et per-
secucione propter verbum confestim scandali-
zantur. Et alii sunt qui in spinis semi-
nantur: hii sunt qui verbum audiunt, et erump-
ne seculi et decepcio diviciarum
et circa reliqua concupiscencie introeun-
tes suffocant verbum et sine fructu efficiuntur.
Et hii sunt qui super terram bonam semina-
ti sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt
et fructificant unum tricesimum et unum
sexagesimum et unum centesimum. Et
dicebat illis: Numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto?
Nonne super candelabrum ponatur? Non
est enim aliquid absconditum quod non
manifestetur, nec factum est occultum
quin in palam non veniat. Si quis

habet aures audiendi audiat. Et
dicebat illis: Videte quid audia-
tis. In qua mensura mensi fueritis
remecietur vobis et adicietur
vobis. Qui enim habet dabitur illi, et
qui non habet, etiam quod habet auferetur
ab eo. Et dicebat: Sic est regnum
Dei quemadmodum si homo iaciat
sementem in terram et dormiat, et
exsurgat nocte et die, dum ne-
scit ille. Ultro enim terra fructificat
primum herbam, deinde spicam,
deinde plenum frumentum in spica.
Et cum ex se produxerit fructus statim
mittit falcem, quia adest messis.
Et dicebat: Cui assimilabimus
regnum Dei aut cui parabole compa-
rabimus illud? Sicut granum sinapis,
quod cum seminatum fuerit in terra minus
est omnibus seminibus que sunt in terra,
et cum natum fuerit ascendit in ar-
borem et fit maius omnibus oleribus
et facit ramos magnos, ita ut
possint sub umbra eius aves celi
habitare. Et talibus multis parabolis
loquebatur eis verbum prout poterant
audire, sine parabola autem non
loquebatur eis. Seorsum autem
discipulis suis disserebat omnia.
Et ait illis in die illa, cum sero
factum esset: Transeamus contra.
Et dimittentes turbam assump-
serunt eum ita ut erat in navi, et
alie naves erant cum illo. Et facta
est procella magna venti et flu-
ctus mittebat se in navem, ita
ut impleretur navis. Et erat ipse in
puppi super cervical dormiens, et
excitant eum et dicunt ei: Magister, non
ad te pertinet quia perimus? Et exsur-
gens comminatus est vento, et di-
xit mari: Tace et obmutesce.
Et cessavit ventus, et facta est tran-

tranquillitas magna / et ait illis Quid timidi estis nec dum habetis fidem et timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum quis putas est iste quia ventus et mare obediunt ei

Et venerunt trans fretum maris in regionem gerasenorum Et exeunte eo de navi statim occurrit ei de monumentis homo in spiritu inmundo qui domicilium habebat in monumentis et neque cathenis iam quisquam poterat eum ligare / quoniam sepe compedibus et cathenis vinctus dirupisset cathenas et compedes comminuisset et nemo poterat eum domare et semper die ac nocte in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus Videns autem ihesum a longe occurrit et adoravit eum et clamans voce magna dixit Quid michi et tibi ihesu fili dei altissimi adiuro te per deum ne me torqueas Dicebat enim illi Exi spiritus inmunde ab homine / et interrogabat eum quod tibi nomen est Et dicit ei legio michi nomen est quia multi sumus et deprecabatur eum multum ne se expelleret extra regionem Erat autem ibi circa montem grex porcorum pascens in agris / et deprecabantur eum spiritus dicentes mitte nos in porcos ut in eos introeamus / et concessit eis statim ihesus et exeuntes spiritus inmundi introierunt in porcos / et magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia et suffocati sunt in mari Qui autem pascebant eos fugerunt et nunciaverunt in civitatem et in agros Et egressi sunt videre quid esset factum Et veniunt ad ihesum et vident illum qui a demonio vexabatur sedentem vestitum et sane mentis et timuerunt Et narraverunt illis qui viderant qualiter factum esset illi qui demonium habuerat et de porcis Et rogare eum ceperunt ut discederet a finibus eorum Cumque ascenderet navem cepit illum deprecari qui a demonio vexatus fuerat ut esset cum illo et non admisit eum sed ait illi Vade in domum tuam ad tuos et nuncia illis quanta tibi dominus fecerit / et quomodo misertus sit tui Et abiit et cepit predicare in decapoli quanta fecisset sibi ihesus et omnes mirabantur Et cum transcendisset ihesus in navim rursum trans fretum convenit turba multa ad illum et erat circa mare Et venit quidam de archisinagogis nomine iayrus / et videns eum procidit ad pedes eius et deprecabatur eum multum dicens Quoniam filia mea in extremis est / Veni inpone manum tuam super eam ut salva sit et vivat Et abiit cum illo et sequebatur eum turba multa / et comprimebant eum / et mulier que erat in profluvio sanguinis annis xii et fuerat multa perpessa a pluribus medicis et erogaverat omnia sua nec quicquam profecerat / sed magis deterius habebat Cum audisset de ihesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius Dicebat enim quia si vestimentum eius tetigero salva ero Et confestim siccatus est fons sanguinis eius et sensit corpore quia sanata esset a plaga Et statim ihesus in semetipso cognoscens virtutem que exierat de eo Conversus ad turbam aiebat Quis tetigit vestimenta mea Et dicebant ei discipuli sui Vides turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat Mulier vero timens et tremens sciens quod factum esset in se venit et procidit ante eum Et dixit ei omnem veritatem Ihesus autem dixit ei Filia fides tua te salvam fecit vade in pace / et esto sana a plaga tua Adhuc eo loquente veniunt

nuncii ad archisinagogum dicentes Quia filia tua mortua est. quid ultra vexas magistrum Ihesus autem audito verbo quod dicebatur ait archisinagogo Noli timere. sed tantummodo crede Et non admisit quemquam se sequi nisi petrum et Jacobum et Johannem fratrem Jacobi. et veniunt in domum archisinagogi. et vidit tumultum et flentes et eiulantes multum Et ingressus ait illis Quid turbamini et ploratis Puella non est mortua sed dormit et irridebant eum Ipse vero eiectis omnibus assumpsit patrem et matrem puelle et eos qui secum erant. et ingrediuntur ubi puella erat iacens et manum puelle tenens ait illi Thabitacumi quod est interpretatum puella tibi dico surge. et confestim surrexit puella et ambulabat Erat autem annorum xii et obstupebant stupore magno Et precepit illis vehementer ut nemo id sciret et iussit illi dare manducare Et egressus inde abiit in patriam suam et sequebantur eum discipuli sui VI

Et facto sabbato cepit Ihesus in sinagoga docere et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes Unde huic hec omnia. et que est sapientia que data est illi. et virtutes tales que per manus eius efficiuntur. Nonne hic est faber filius. et marie frater Jacobi et Joseph et iude et simonis Nonne sorores eius hic nobiscum sunt et scandalizabantur in illo Et dicebat illis Ihesus. quia non est propheta sine honore nisi in patria sua. et in domo sua. et in cognatione sua Et non poterat ibi virtutem ullam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curavit Et mirabatur propter incredulitatem eorum. Et circuibat Ihesus castella in circuitu docens Et convocavit ad se xii et cepit eos mittere binos et binos et dabat illis potestatem spirituum inmundorum. et precepit illis Ne quid tollerent in via nisi virgam tantum Non peram non panem neque in zona es. sed calciatos sandaliis. et ne induerentur duabus tunicis Et dicebat eis Quocumque introieritis in domum illic manete donec exeatis Et quicumque non receperint nec audierint vos exeuntes inde excutite pulverem de pedibus in testimonium illis Et exeuntes predicabant ut penitentiam agerent. et demonia multa eiciebant et ungebant oleo multos egros et sanabantur Et audivit rex herodes. manifestum enim factum est nomen eius Et dicebat quia iohannes baptista surrexit a mortuis. et propterea virtutes operantur in illo Alii autem dicebant quia helias est Alii vero dicebant quia propheta est aut unus ex prophetis Quo audito herodes ait. quem ego decollavi iohannem hic a mortuis surrexit Ipse enim herodes misit ac tenuit iohannem et vinxit eum in carcere propter herodiadem uxorem philippi fratris sui quia duxerat eam Dicebat enim iohannes herodi Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur ei. et volebat eum occidere nec poterat Herodes autem metuebat iohannem sciens eum virum iustum et sanctum et custodiebat eum Et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat. et cum dies oportunus accidisset herodes in natali suo cenam fecit principibus et tribunis et primis galilee Cumque introisset filia ipsius herodiadis et saltasset et placuisset herodi simul et recumbentibus Rex ait puelle Pete a me quod vis et dabo tibi et iuravit illi. quia quicquid petieris dabo tibi. licet dimidium regni mei Que cum exisset. ait matri sue

Quid petam. At illa dixit: Caput Johannis baptiste. Statim-
que cum introisset cum festinacione ad re-
gem petivit dicens: Volo ut protinus
des michi in disco caput Joha-
nis baptiste. Et contristatus est
rex propter iusiurandum, et propter simul
discumbentes noluit eam contristare;
sed misso speculatore precepit afferri
in caput Johannis baptiste. Et
decollavit eum in carcere, et attu-
lit caput eius in disco, et dedit illud
puelle, et puella dedit matri sue.
Quo audito, discipuli eius ve-
nerunt, et tulerunt corpus eius, et
posuerunt illud in monumento. Et con-
venientes apostoli ad Ihesum renunciaverunt
ei omnia que egerant et docue-
rant. Et ait illis: Venite seorsum
in desertum locum, et requiescite pu-
sillum. Erant enim qui veniebant
et redibant multi, et nec spacium man-
ducandi habebant. Et ascendentes in
navim abierunt in desertum locum
seorsum. Et viderunt eos abeuntes,
et cognoverunt multi, et concurrerunt pe-
destres de omnibus civitatibus, et precesse-
runt illuc, et prevenerunt eos. Et exi-
ens vidit turbam multam Ihesus,
et misertus est super eos, quia erant sicut
oves non habentes pastorem, et cepit
illos docere multa. Et cum iam mul-
ta hora fieret, accesserunt ad eum
discipuli eius dicentes: Desertus locus
est hic, et iam hora preterit: dimit-
te illos ut euntes in proximas
villas et vicos emant sibi cibos
quos manducent. Et respondens ait
illis: Date eis vos manducare. Et
dixerunt ei: Euntes emamus
denariis ducentis panes, et dabi-
mus eis manducare. Et dicit eis:
Quot panes habetis? Ite et
videte. Et cum cognovissent, dicunt:
Quinque, et duos pisces. Et precepit
illis ut accumbere facerent omnes

secundum contubernia super viride fenum.
Et discubuerunt in partes per centenos
et quinquagenos. Et acceptis quinque pa-
nibus et duobus piscibus, intuens
in celum benedixit, et fregit, et dedit di-
scipulis suis ut ponerent ante eos; et
duos pisces divisit omnibus. Et man-
ducaverunt omnes, et saturati sunt. Et su-
stulerunt reliquias fragmentorum xii co-
phinos plenos, et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt quin-
bus. Erant autem qui manducaverunt quin-
que milia virorum. Et statim coegit di-
scipulos suos ascendere navim ut pre-
cederent eum trans fretum ad bethsaydam,
dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisis-
set eos, abiit in montem orare. Et cum
sero esset, erat navis in medio mari, et
ipse solus in terra. Et vidit eos labora-
ntes in remigando. Erat enim ventus contra-
rius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit
ad eos ambulans super mare, et vo-
lebat preterire eos. At illi ut viderunt
eum ambulantem super mare, puta-
verunt fantasma esse, et exclamaverunt.
Omnes enim eum viderunt, et conturba-
ti sunt. Et statim locutus est cum eis, et di-
xit illis: Confidite, ego sum, nolite
timere. Et ascendit ad illos in navem,
et cessavit ventus. Et illi plus magis
intra se stupebant; non enim intellexerant
de panibus. Erat enim cor eorum obcecatum.
Et cum transfretassent, pervenerunt
in terram genezareth, et applicuerunt.
Cumque egressi essent de navi, continuo co-
gnoverunt eum. Et percurrentes universam
regionem illam, ceperunt in grabatis eos
qui se male habebant circumferre, ubi au-
diebant eum esse. Et quocumque intro-
ibat, in vicos vel in villas aut in
civitates, in plateis ponebant infirmos,
et deprecabantur eum ut vel fimbriam
vestimenti eius tangerent. Et quotquot tangebant,
salvi fiebant.

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam de scribis venientes ab Iherosolimis

Et cum vidissent quosdam de discipu
lis eius quibus manibus i. non lotis ma
ducare panem vituperaverunt Pharisei
autem et omnes iudei nisi crebro lavent
manus non manducant tenentes tradi
ciones seniorum Et a foro venientes
nisi baptisentur non comedunt et alia
multa que tradita sunt illis servare bap
tismata calicum et urceorum et erame
torum et lectorum Et interrogabant eum
Pharisei et scribe dicentes Quare disci
puli tui non ambulant iuxta tradi
ciones seniorum sed communibus manibus ma
ducant panem At ille respondens dixit
eis Bene prophetavit de vobis Ysayas
ypocritis Sicut scriptum est populus hic la
biis me honorat cor autem eorum longe
est a me in vanum autem me colunt doce
tes doctrinas et precepta hominum relinque
tes enim mandatum dei tenetis tradicio
nes hominum baptismata urceorum et ca
licum et alia similia facitis hiis multa
et dicebant illis Bene irritum facitis
mandatum dei ut tradicionem vestram serve
tis Moyses enim dixit honora patrem tuum
et matrem tuam et qui maledixerit patri
vel matri morte moriatur Vos autem dicitis
Si dixerit homo patri vel matri corban
quod est donum quodcumque ex me est tibi
proderit et ultra non dimittitis eum quic
quam facere patri suo vel matri rescindentes
verbum dei per tradicionem vestram quam
tradidistis et multa similia huiusmodi facitis
Et advocans iterum turbam dicebat
illis Audite me omnes et intelligite
Nichil est quod est extra hominem introiens
in eum quod eum possit coinquinare sed
que ex homine procedunt illa que sunt
coinquinant hominem Si quis habet aures
audiendi audiat Et cum introisset in
domum a turba interrogabant eum disci
puli eius parabolam Et ait illis Sic
et vos imprudentes estis non intelligitis quia
omne extrinsecus introiens in hominem
non potest eum coinquinare quia non intr

init in cor eius sed in ventrem et in
secessum exit purgans omnes escas
Dicebat autem quoniam que de homine
exeunt illa coinquinant hominem Ab in
tus enim de corde hominum cogitaciones
procedunt adulteria fornicaciones
homicidia furta avaricia nequicie dolus
impudicicia oculus malus blasphemie
superbia stulticia omnia
hec ab intus procedunt et coinqui
nant hominem Et inde consurgens
abiit in fines Tyri et Sydonis et
ingressus domum neminem voluit
scire et non potuit latere mulier enim
statim ut audivit de eo cuius filia
habebat spiritum inmundum intravit et pro
cidit ad pedes eius Erat enim mulier
gentilis sirofenissa genere et roga
bat eum ut demonium eiceret de filia
eius Qui dixit ei Sine prius satura
ri filios Non est bonum sumere panem
filiorum et mittere canibus At illa respondit
et dixit illi Utique domine Nam et
catelli comedunt sub mensa de micis puerorum
Et ait illi propter hunc sermonem Vade
exiit demonium de filia tua Et cum
abiisset domum invenit puellam ia
centem supra lectum et demonium exisse
Et iterum exiens de finibus Tyri ve
nit per Sydonem ad mare Galilee
inter medios fines Decapoleos
et adducunt ei hominem surdum et
mutum et deprecabantur eum ut impo
nat illi manum Et apprehendens eum
de turba seorsum misit digitos suos
in auriculas eius et expuens teti
git linguam eius et suspiciens in ce
lum ingemuit et ait illi Effeta
quod est adaperire et statim aperte sunt
aures eius et solutum est vinculum
lingue eius Et loquebatur recte et
precepit illis ne cui dicerent Quanto
autem eis precipiebat tanto magis plus
predicabant et eo amplius admira
bantur dicentes Bene omnia fecit et sur
dos fecit audire et mutos loqui

In diebus illis iterum cum
turba multa esset, nec habe-
rent quod manducarent. Con-
vocatis autem discipulis ait illis:
Misereor super turbam quia ecce iam
triduo sustinent me nec habent quod
manducent, et si dimisero eos ieiunos
in domum suam deficient in via. Quidam
enim ex eis de longe venerunt. Et respon-
derunt ei discipuli sui: Unde illos poterit
quis saturare panibus in solitu-
dine? Et interrogavit eos: Quot
panes habetis? Qui dixerunt septem. Et
precepit turbe discumbere super terram. Et
accipiens septem panes gratias agens
fregit et dabat discipulis suis ut
apponerent et apposuerunt turbe, et
habebant pisciculos paucos, et ipsos
benedixit et iussit apponi, et mandu-
caverunt et saturati sunt, et sustulerunt
quod superaverat de fragmentis sportas sep-
tem. Erant autem qui manducaverunt
quasi quatuor milia hominum et dimisit eos.
Et statim ascendit navem cum di-
scipulis suis, et venit in partes Dal-
manutha. Et exierunt pharisei, et cepe-
runt conquirere cum eo querentes ab eo
signum de celo temptantes eum. Et
ingemiscens spiritu ait: Quid generacio
ista signum querit? Amen dico vobis
si dabitur generacioni isti signum. Et
dimittens eos ascendit iterum navem
cum discipulis suis et abiit transfretum
et obliti sunt panes sumere, et nisi unum
panem habebant secum in navi, et pre-
cipiebat eis dicens: Videte et cavete
a fermento phariseorum et a fermento
Herodis. Et cogitabant ad alter-
utrum dicentes: Quia panes non habemus.
Quo cognito ait illis Ihesus: Quid
cogitatis quia panes non habetis?
nondum cognoscitis nec intelligitis?
Adhuc cecatum habetis cor vestrum? oculos
habentes non videtis? aures habentes non

auditis? nec recordamini quando quinque pa-
nes fregi in quinque milia hominum, et quot
cophinos fragmentorum plenos sustulis-
tis? Et dicunt ei duodecim. Quando et septem panes in
quatuor milia, quot sportas fragmen-
torum sustulistis? Et dicunt ei septem.
Et dicebat eis: Quomodo nondum intelli-
gitis? Et veniunt ad Bethsaidam et ad-
ducunt ei cecum, et rogabant eum ut illum
tangeret, et apprehensa manu ceci eduxit
eum extra vicum, et expuens in oculos
eius impositis manibus suis interroga-
vit eum si aliquid videret, et aspiciens cecus
ait: Video homines velut arbores am-
bulantes. Deinde iterum imposuit manus
super oculos eius et cepit videre. Et resti-
tutus est ita ut clare videret omnia et mi-
sit eum in domum suam dicens: Vade in
domum tuam et si in vicum introieris ne-
mini dixeris. Et ingressus est Ihesus et
discipuli eius in castellum Cesaree
Philippi. Et in via interrogabat di-
scipulos suos dicens: Quem me dicunt
esse homines? Qui responderunt illi dicentes:
Alii Iohannem Baptistam, alii Heliam,
alii vero quasi unum ex prophetis. Tunc dicit
illis: Vos vero quem me esse dicitis? Respon-
dens Petrus ait illi: Tu es Christus. Et
comminatus est eis ne cui dicerent de illo,
et cepit docere eos quoniam oportet filium ho-
minis pati multa, et reprobari a summis
sacerdotibus et senioribus et scribis et
occidi. Et post tres dies resurgere. Et pala-
m verbum loquebatur. Et apprehendens eum
Petrus cepit increpare eum. Qui conver-
sus videns discipulos suos comminatus
est Petro dicens: Vade retro me Satha-
nas, quoniam non sapis ea que Dei sunt sed
ea que hominum sunt. Et convocata turba
cum discipulis suis dixit eis: Si quis
vult me sequi deneget semetipsum et
tollat crucem suam et sequatur me.
Qui enim voluerit animam suam salvam
facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam
suam propter me et evangelium salvam
faciet eam. Quid enim proderit homini

si totum mundum lucretur et detrimentum anime sue paciatur / aut quam dabit homo commutacionem pro anima sua. Qui enim me confessus fuerit et verba mea in generacione ista adultera et peccatrice et filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis suis. Et dicebat illis Amen dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei veniens in virtute. IX

Et post dies sex assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem et duxit illos in montem excelsum solus / et transfiguratus est coram ipsis et vestimenta eius facta sunt splendencia et candida nimis sicut nix qualia fullo non potest super terram candida facere. Et apparuit illis helias cum moyse et loquentes erant cum ihesu. Et respondens petrus ait ihesu Rabbi bonum est nos hic esse faciamus hic tria tabernacula Tibi unum helie unum et moysi unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti, et facta est nubes obumbrans eos et venit vox de nube dicens Hic est filius meus dilectissimus audite eum. et statim circumspicientes neminem amplius videbant nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte precepit illis ne cuiquam que vidissent narrarent nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes Quid ergo dicunt pharisei et scribe quia heliam oportet venire primum. Qui respondens ait illis Helias cum venerit primo restituet omnia et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa paciatur et contempnatur. Sed dico vobis quia et helias iam venit et fecerunt illi quecumque voluerunt. Sicut scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos suos vidit turbam magnam circa eos et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns ihesum stupefactus est et expaverunt et accurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos Quid inter vos conquiritis. Et respondens unus de turba dixit Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum qui ubicumque eum apprehenderit allidit illum et spumat et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent eum et non potuerunt. Qui respondens eis dixit O generacio incredula quamdiu apud vos ero. Quamdiu vos paciar. Afferte illum ad me. et attulerunt eum. Et cum vidisset eum statim spiritus conturbavit illum et elisus in terram volutabatur spumans. Et interrogavit patrem eius quantum temporis est ex quo ei hoc accidit. At ille ait. Ab infancia. et frequenter eum et in ignem et in aquas misit ut eum perderet. Sed si quid potes adiuva nos misertus nostri. Ihesus autem ait illi. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. et continuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo domine adiuva incredulitatem meam. Et cum vidisset ihesus concurrentem turbam comminatus est spiritui inmundo dicens Surde et mute spiritus Ego precipio tibi exi ab eo et amplius non introeas in eum. et exclamans et multum discerpens eum exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus. Ihesus autem tenens manum eius elevavit illum et surrexit. Et cum introisset in domum discipuli eius secreto interrogabant quare nos non potuimus eicere eum. Et dixit illis Hoc genus in nullo potest exire nisi in oracione et ieiunio. Et inde profecti pretergrediebantur galileam nec volebant quemquam scire. Docebat autem discipulos suos et dicebat illis quia filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum et occisus tercia die resurget. At illi ignorabant verbum. et timebant interrogare eum. Et venerunt capharnaum. Qui cum domi essent interrogabat eos Quid in via tractabatis. At illi tacebant. Siquidem inter se in via disputaverant quis eorum maior esset. Et residens vocavit duodecim et ait illis Si quis vult primus

vult primus esse, erit omnium novissimus
et omnium minister. Et accipiens puerum
statuit eum in medio eorum quem cum
complexus esset, ait illis: Quisquis unum
ex huiusmodi pueris receperit in nomine
meo me recipit, et quicumque me
susceperit non me solum suscipit sed
eum qui misit me. Respondit illi Iohan-
nes dicens: Magister vidimus quendam in
nomine tuo eicientem demonia qui
non sequitur nos et prohibuimus eum. Ihesus
autem ait: Nolite prohibere eum, nemo
est qui faciat virtutem in nomine meo
et possit cito male loqui de me. Qui
enim non est adversum vos pro vobis est. Quis-
quis enim potum dederit vobis calicem
aque frigide in nomine meo quia
Christi estis, amen dico vobis non
perdet mercedem suam, et quisquis unum
ex pusillis istis credentibus in me
scandalizaverit, bonum est illi si cir-
cumdaretur mola asinaria
collo eius et in mare mitteretur. Et si scan-
dalizaverit te manus tua abscide illam.
Bonum est tibi debilem introire ad
vitam eternam quam duas manus habentem
ire in gehennam in ignem inextin-
guibilem ubi vermis eorum non mori-
tur et ignis non extinguitur. Et
si pes tuus scandalizat te ampu-
ta illum. Bonum est tibi claudum intro-
ire in vitam eternam quam duos pe-
des habentem mitti in gehennam ignis
inextinguibilem ubi vermis eorum
non moritur et ignis non extinguitur.
Quod si oculus tuus scandalizat te eice
eum. Bonum est tibi luscum introire
in regnum dei quam duos oculos haben-
tem mitti in gehennam ignis ubi ver-
mis eorum non moritur et ignis non
extinguitur. Omnis enim igne adeque
salietur, et omnis salietur victima sale.
Bonum est enim sal; quod si sal insulsum
fuerit in quo illud condietis? Habete
in vobis sal et pacem habete inter
vos. Et inde surgens X.
venit in fines Iudee
ultra Iordanem et conveniunt
iterum turbe ad eum, et sicut consueve-
rat iterum docebat eos. Et accedentes
pharisei interrogabant eum: Si licet vi-
ro uxorem dimittere? temptantes
eum. At ille respondens ait: Quid vobis
precepit Moyses? Qui dixerunt: Moy-
ses permisit libellum repudii scribere et
dimittere. Quibus respondens Ihesus ait: Ad
duritiam cordis vestri scripsit vobis precep-
tum illud. Ab initio autem creature
masculum et feminam fecit eos Deus.
Et dixit: propter hoc relinquet homo
patrem et matrem et adherebit uxori
sue. Et erunt duo in carne una. Ita-
que iam non sunt duo sed una caro. Quod
ergo Deus coniunxit homo non separet. Et
in domo discipuli eius interrogaverunt eum
de eodem. Et ait illis: Quicumque di-
miserit uxorem suam et aliam duxerit
adulterium committit super eam. Et si
uxor dimiserit virum suum et alii nup-
serit mechatur. Et offerebant ei parvulos
ut tangeret eos. Discipuli autem commi-
nabantur offerentibus. Quos cum vidis-
set Ihesus indigne tulit. Et ait illis:
Sinite parvulos venire ad me et ne
prohibueritis eos. Talium enim est regnum De-
i. Amen dico vobis: Quisquis non
receperit regnum Dei velud parvulus non
intrabit in illud. Et complexans
eos et imponens manus super illos bene-
dicebat eos. Et cum egressus esset in
viam procurrens quidam genu flexo ro-
gabat eum dicens: Magister bone quid
faciam ut vitam eternam possideam? Ihesus
autem dixit ei: Quid me dicis bonum?
Nemo bonus nisi solus Deus. Nosti
precepta. At ille dixit: Que? Ait:
Ne adulteres, ne occidas, ne fureris, ne
falsum testimonium dicas, ne fraudem
feceris, honora patrem tuum et matrem
tuam. At ille respondens ait illi: Magi-
ster omnia hec observavi a iuventute mea. Ie-
sus autem intuitus est eum et dilexit
eum, et dixit ei: Unum tibi deest. Va-
de quecumque habes vende et da pau

pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Qui contristatus in verbo abiit merens. Erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis. Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At ihesus rursum respondens ait illis Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos Et quis potest salvus fieri. Et intuens illos ihesus ait Apud homines impossibile est, sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit ei petrus dicere Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te, quid ergo erit nobis? Et respondens ihesus ait Amen dico vobis, nemo est qui relinquit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc, domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam eternam. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Erant autem in via ascendentes in ierusalem et precedebat illos et stupebant et sequentes eum timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ei eventura. Quia ecce ascendimus ierosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus et condempnabunt eum morte et tradent eum gentibus et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt eum et interficient eum et tercia die resurget. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes Magister volumus ut quodcumque pecierimus facias nobis. At ille dixit eis Quid vultis ut faciam vobis? Et dixerunt Da nobis ut unus ad dexteram tuam et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus autem dixit eis

Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum aut baptismo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei Possumus. Ihesus autem ait eis Calicem quidem quem ego bibo bibetis et baptismo quo ego baptizor baptizabimini, sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram meam non est meum dare vobis, sed quibus paratum est. Et audientes decem ceperunt indignari de iacobo et iohanne. Ihesus autem vocans eos ait illis Scitis quia hii qui videntur principari gentibus dominantur eis et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis, sed quicumque voluerit maior fieri erit vester minister. Et quicumque voluerit in vobis primus esse erit omnium servus. Nam et filius hominis non venit ut ministraretur ei sed ut ministraret et daret animam suam redempcionem pro multis. Et veniunt in iericho. Et proficiscente eo de iericho et discipulis eius et plurima multitudine filius thimei barthimeus cecus sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum audisset quia ihesus nazarenus est, cepit clamare et dicere Ihesu fili david miserere mei. Et comminabantur ei multi ut taceret. At ipse multo magis clamabat Fili david miserere mei. Et stans ihesus iussit eum vocari. Et vocabant cecum dicentes ei Animequior esto, surge, vocat te. Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad eum. Et respondens ihesus dixit ei Quid tibi vis faciam? Cecus autem dixit ei Rabboni ut videam. Ihesus autem dixit ei Vade, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur eum in via.

XI

Et cum appropinquaret ierusalem et bethanie ad montem olivarum mittit duos ex discipulis suis et ait illis Ite in castellum quod contra vos est et statim introeuntes illuc invenietis pullum ligatum asine super quem nemo adhuc hominum sedit

solvite et adducite michi. Et si
quis vobis aliquid dixerit quid fa-
citis, dicite quia domino necessarius est, et
continuo dimittet illud huc. Et abeun-
tes invenerunt pullum ligatum ante
ianuam foris in bivio et solvunt
eum. Et quidam de illis stantibus di-
cebant illis: quid facitis solventes
pullum? Qui dixerunt eis sicut preceperat
eis ihesus, et dimiserunt eos. Et addu-
xerunt pullum ad ihesum et inponunt
illi vestimenta sua et sedit super eum.
Multi autem straverunt vestimenta sua et
sedit super eum in via. Alii autem ce-
debant frondes de arboribus et ster-
nebant in via. Et qui preibant et qui
sequebantur clamabant dicentes: Osan-
na, benedictus qui venit in nomine do-
mini, benedictum quod venit regnum
patris nostri David. Osanna in excelsis.
Et introivit ierusalem in templum, et
circumspectis omnibus cum iam vespera esset
hora, exiit in bethaniam cum xii. Et
alia die cum exiret a bethania esu-
riit. Cumque vidisset ficum a longe haben-
tem folia, venit si quid forte inveni-
ret in ea. Et cum venisset ad eam nichil
invenit preter folia. Non enim erat tempus
ficorum. Et respondens dominus dixit ei:
Iam non amplius in eternum ex te quis-
quam fructum manducet. Et audie-
bant discipuli eius. Et veniunt iero-
solimam. Et cum introisset in templum ce-
pit eicere vendentes et ementes in
templo, et mensas nummulariorum et ca-
thedras vendentium columbas evertit,
et non sinebat ut quisquam transferret
vas per templum, et docebat eos dicens:
Nonne scriptum est: Domus mea domus
orationis vocabitur cunctis gentibus?
Vos autem fecistis eam speluncam latro-
num. Quo audito principes sacerdotum
et scribe querebant quomodo illum perderent;
timebant enim eum, quia universa turba
admirabatur super doctrina eius. Et

cum vespera facta esset, egrediebatur de
civitate. Et cum mane transirent vide-
runt ficum aridam factam a radicibus. Et
recordatus petrus dixit ei: Rabbi, ecce
ficus cui maledixisti aruit. Et re-
spondens ihesus ait illis: Habete fidem
dei. Amen dico vobis, quia quicumque
dixerit huic monti: tolle et mittere
in mare, et non hesitaverit in corde suo
sed crediderit quodcumque dixerit fiat, fiet ei.
Propterea dico vobis: Omnia quecumque ora-
tes petitis, credite quia accipietis, et
evenient vobis. Et cum stabitis ad orandum,
dimittite si quid habetis adversus ali-
quem, ut et pater vester qui in celis est di-
mittat vobis peccata vestra. Quod si non dimi-
seritis, nec pater vester qui in celis est dimi-
ttet vobis peccata vestra. Et veniunt rursus
ierosolimam. Et cum ambularet in templo
accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe
et seniores, et dicunt illi: In qua potestate
hec facis? et quis dedit tibi hanc potesta-
tem ut ista facias? Ihesus autem respon-
dens ait illis: Interrogabo vos et ego unum
verbum, et respondete michi, et dicam vobis in qua
potestate hec faciam. Baptismus Iohannis de ce-
lo erat an ex hominibus? Respondete michi.
At illi cogitabant secum dicentes: Si di-
xerimus de celo, dicet nobis: Quare ergo
non credidistis ei? Si dixerimus ex homi-
nibus, timemus populum. Omnes enim habebant
Iohannem quia vere propheta esset. Et re-
spondentes dicunt ihesu: Nescimus. Re-
spondens ihesus ait illis: Neque ego dico
vobis in qua potestate hec facio. xii

Et cepit illis in parabolis loqui.
Vineam plantavit homo et circum-
dedit sepem et fodit lacum et edificavit
turrem et locavit eam agricolis et pe-
regre profectus est. Et misit ad agricolas
in tempore servum ut ab agricolis acciperet
de fructu vinee. Qui apprehensum eum
ceciderunt et dimiserunt eum vacuum.
Et iterum misit ad illos alium servum, et
illum in capite vulneraverunt et contumeliis
affecerunt. Et rursum alium misit, et
illum occiderunt, et plures

alios quosdam cedentes alios vero
occidentes. Adhuc ergo unum habens fili-
um carissimum et illum misit ad
eos novissimum dicens quia forte verebun-
tur filium meum. Coloni autem dixe-
runt ad invicem hic est heres ve-
nite occidamus eum et nostra erit he-
reditas. Et apprehendentes eum occi-
derunt et eiecerunt extra vineam. Qu-
id ergo faciat dominus vinee veniet
et perdet colonos et dabit vineam ali-
is. Nec scripturam hanc legistis lapidem
quem reprobaverunt edificantes hic fac-
tus est in caput anguli a domino factum
est illud istud et est mirabile in
oculis nostris. Et querebant eum tenere
et timuerunt turbam. Cognoverunt
enim quia ad eos hanc parabolam di-
xerit. Et relicto eo abierunt et mittunt
ad eum quosdam ex phariseis et hero-
dianis ut eum caperent in verbo. Qui
venientes dicunt ei. Magister scimus quia
verax es et non curas quemquam nec enim
vides in faciem hominum sed in veritate
viam dei doces. licet dari tributum cesa-
ri an non dabimus. Qui sciens versuciam
illorum ait illis quid me temptatis.
Afferte michi denarium ut videam.
At illi attulerunt ei et ait illis. Cuius
est ymago hec et inscriptio. Dicunt illi
cesaris. Respondens autem ihesus dixit
illis. Reddite igitur que cesaris sunt
cesari et que sunt dei deo. Et mira-
bantur super eo. Et venerunt ad eum sa-
duccei qui dicunt resurreccionem non esse et
interrogabant eum dicentes. Magister moyses
nobis scripsit ut si cuius frater fuerit mortuus
et dimiserit uxorem et filios non reliq-
uerit accipiat frater eius uxorem illius et re-
suscitet semen fratri suo. septem ergo fratres erant
et primus accepit uxorem et mortuus est
non relicto semine. Et secundus accepit ea-
m et mortuus est et nec iste reliquit se-
men. Et tercius similiter et acceperunt eam sep-
tem similiter et non reliquerunt semen.
Novissime omnium defuncta est et mulier.
In resurreccione ergo cum resurrexerint

cuius de hiis erit uxor. septem enim ha-
buerunt eam. Et respondens ihesus ait
illis. Nonne ideo erratis nescien-
tes scripturas neque virtutem dei. Cum
enim a mortuis resurrexerint neque
nubent neque nubentur sed sunt sicut
angeli dei in celis. De mortuis au-
tem quod resurgant non legistis in libro
moysi super rubum quomodo dixerit illi
deus inquiens. Ego sum deus ab-
raham et deus ysaac et deus iacob. non
est deus mortuorum sed vivorum. vos
ergo multum erratis. Et accessit unus
de scribis qui audierat illos conqui-
rentes et videns quoniam bene illis
responderit interrogavit eum quod esset
primum omnium mandatum. Ihesus autem
respondit ei quia primum omnium mandatum est
Audi israhel dominus deus tuus deus unus
est. Et diliges dominum deum tuum ex
toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex tota mente tua et ex tota virtu-
te tua. Hoc est primum mandatum. Se-
cundum autem simile illi. Diliges pro-
ximum tuum tamquam teipsum. maius horum
aliud mandatum non est. Et ait
illi scriba. Bene magister in veritate di-
xisti quia unus est deus et non est alius
preter eum. et ut diligatur ex toto
corde et ex tota mente et ex toto in-
tellectu et ex tota anima et ex tota for-
titudine et diligere proximum tamquam
teipsum maius est omnibus holocau-
stomatibus et sacrificiis. Ihesus autem
videns quod sapienter respondisset dixit
illi non es longe a regno dei. Et
nemo iam audebat eum interrogare.
Et respondens ihesus dicebat do-
cens in templo. Quomodo dicunt scribe christum
esse filium david. Ipse enim david dicit
in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo se-
de a dextris meis. Donec ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
Ipse ergo david dicit eum dominum et unde
est filius eius. Et multa turba li-
benter eum audiebat. Et dicebat

eis in doctrina sua Cavete a scri
bis qui volunt in stolis ambulare
et salutari in foro et in primis ka
thedris sedere in sinagogis et primos
recubitus in cenis Qui devorant do
mos viduarum sub obtentu prolixe ora
tionis hii accipient prolixius iudicium
Et sedens ihesus contra gazophi
lacium aspiciebat quomodo turba iactaret
es in gazophilacium et multi divi
tes iactabant multa Cum venisset
una vidua pauper misit duo minu
ta quod est quadrans Et convocans
discipulos suos ait illis Amen di
co vobis quoniam vidua hec pauper plus
omnibus misit qui miserunt in gazo
philacium Omnes enim ex eo quod ha
bundabat illis miserunt hec vero
de penuria sua omnia que habebat
misit totum victum suum XIII

Et cum egrederetur de templo ait
illi unus ex discipulis suis
Magister aspice quales lapides
et quales structure Et respondens ihesus
ait illi Vides has omnes edificatio
nes magnas Non relinquetur lapis
super lapidem qui non destruatur Et
cum sederet in monte oliveti contra
templum interrogabant eum separatim pe
trus et Jacobus et Johannes et
Andreas Dic nobis quando ista fient
et quod signum erit quando hec omnia incipi
ent consummari Et respondens ihesus cepit
dicere illis Videte ne quis vos sedu
cat Multi enim venient in nomine meo
dicentes quia ego sum christus et multos
seducent Cum autem audieritis bella
et opiniones bellorum ne timueritis
oportet enim hec fieri sed nondum finis
finis Exurget enim gens super gen
tem et regnum super regnum et erunt
terre motus per loca et fames initium
dolorum hec Videte autem vos met
ipsos Tradent enim vos in conciliis
et in sinagogis vapulabitis et ante

presides et reges stabitis propter me in
testimonium illis Et in omnes gentes primum
oportet predicari ewangelium Et cum duxerint
vos tradentes nolite precogitare quid
loquamini Non enim estis vos loquentes sed
spiritus sanctus Tradet enim frater fratrem in mor
tem et pater filium et consurgent filii in
parentes et morte afficient eos Et eritis
odio omnibus propter nomen meum Qui autem
sustinuerit in finem hic salvus erit Cum
autem videritis abhominationem desolacionis
stantem ubi non debet qui legit intel
ligat Tunc qui in iudea sunt fugiant
in montes et qui super tectum ne descen
dat in domum nec introeat ut tollat
quid de domo sua Et qui in agro erit
non revertatur retro tollere vestimentum suum
Ve autem pregnantibus et nutrientibus
in illis diebus Orate vero ut hyeme
non fiant Erunt autem dies illi tribu
lationes tales quales non fuerunt ab initio
creature quam condidit deus usque
nunc neque fient Et nisi breviasset dominus
dies non fuisset salva omnis caro sed
propter electos quos elegit breviavit dies
tunc Et tunc si quis vobis dixerit Ecce
hic est christus aut ecce illic ne credi
deritis Exurgent enim pseudo christi et pseudo
prophete et dabunt signa et porten
ta ad seducendos ut si potest fieri et
electos Vos ergo videte ecce predixi vo
bis omnia Sed in illis diebus post
tribulationem illam sol obtenebrabitur
et luna non dabit splendorem suum et
stelle erunt celi decidentes et virtutes
que sunt in celo movebuntur Et tunc vi
debunt filium hominis venientem in nubi
bus cum virtute magna et gloria Et tunc
mittet angelos suos et congregabunt
electos suos a quatuor ventis a summo terre
usque ad summum celi A ficu autem discite
parabolam Cum iam ramus eius tener
fuerit et nata fuerint folia tunc cognos
citis quia in proximo est estas Sic
et vos cum videritis hec fieri scitote quia
in proximo sit et in hostiis Amen

Dico vobis quoniam non preteribit generacio
ista donec omnia fiant Celum et terra
transibunt verba autem mea non transibunt
De die autem illo et hora nemo scit
neque angeli in celo neque filius nisi pater
Videte vigilate et orate nescitis
enim quando tempus sit Sicut homo qui pe
regre profectus est reliquit domum su
am et dedit servis suis potestatem cuius
que operis et ianitori precipiat ut vigilet
Vigilate ergo nescitis enim quando dominus
veniat sero an media nocte an
galli cantu an mane ne cum venerit
repente inveniat vos dormientes
Quod autem vobis dico omnibus dico vi
gilate xiiii
Erat autem pascha et
azima post biduum et querebant
summi sacerdotes et scribe quomodo ihesum
dolo tenerent et occiderent Dicebant autem
enim non in die festo ne forte fieret tu
multus in populo Et cum esset ihesus Betha
nie in domo Symonis leprosi et re
cumberet venit mulier habens alabastrum un
guenti nardi pistici preciosi Et fracto
alabastro effudit super caput eius Erant
autem quidam indigne ferentes intra semet
ipsos et dicentes Ut quid perdicio ista
unguenti facta est potuit enim unguentum
istud venumdari plus quam trecentis de
nariis et dari pauperibus Et freme
bant in eam Ihesus autem dixit Sinite
eam quid illi molesti estis bonum opus
operata est in me Semper enim pauperes
habetis vobiscum et cum volueritis potestis
illis bene facere Me autem non semper habebitis
Quod autem habuit hec fecit prevenit un
gere corpus meum in sepulturam Amen di
co vobis Ubicumque fuerit predicatum ev
angelium istud in universo mundo et quod
fecit hec narrabitur in memoriam eius
Et Iudas Scariothes unus de xii a
biit ad summos sacerdotes ut proderet eum
illis Qui audientes gavisi sunt et
promiserunt ei pecuniam se daturos Et
querebat quomodo illum oportune traderet
Et primo die azimorum quando pascha

immolabant dicunt ei discipuli
Quo vis eamus et paremus tibi ut
manduces pascha Et mittit duos
ex discipulis suis et dicit eis Ite
in civitatem et occurret vobis homo
lagenam aque baiulans sequimini
eum Et quocumque introierit dicite
domino domus quia magister dicit u
bi est refectio mea ubi pascha cum
discipulis meis manducem Et ipse
vobis demonstrabit cenaculum gran
de stratum et illic parate nobis Et
abierunt discipuli eius et venerunt
in civitatem et invenerunt sicut dixe
rat illis et paraverunt pascha Vespe
re autem facto venit cum xii Et discumben
tibus eis et manducantibus ait ihesus
Amen dico vobis quia unus ex vo
bis me tradet qui manducat mecum
At illi ceperunt contristari et dicere
ei singulatim Numquid ego sum Qui
ait illis unus ex xii qui intingit me
cum manum in catino Et filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de illo
Ve autem homini illi per quem filius
hominis tradetur Bonum erat ei si
non esset natus homo ille Et man
ducantibus illis accepit ihesus panem
et benedicens fregit et dedit eis
et ait Sumite hoc est corpus meum
Et accepto calice gratias agens dedit
eis Et biberunt ex illo omnes Et ait
illis Hic est sanguis meus novi
testamenti qui pro multis effundetur Amen
dico vobis quia iam non bibam de hoc
genimine vitis usque in diem illum
cum illud bibam novum in regno
dei Et ympno dicto exierunt in mon
tem oliveti Et ait illis ihesus
Omnes vos scandalizabimini in me
in ista nocte quia scriptum est per
cutiam pastorem et dispergentur oves
gregis Sed postquam resurrexero pre
cedam vos in galileam Petrus autem
ait illi Et si omnes scandalizati fue
rint sed non ego Et ait illi ihesus
Amen dico tibi quia tu hodie in

nocte hac priusquam gallus bis vocem
dederit ter me es negaturus At ille
amplius loquebatur Et si oportu-
erit me simul mori tecum non te nega-
bo Similiter autem et omnes dicebant Et
veniunt in praedium cui nomen gethsema-
ni Et ait discipulis suis Sedete
hic donec orem Et assumit petr-
um et iacobum et iohannem secum et coe-
pit pavere et taedere Et ait illis Tri-
stis est anima mea usque ad mortem
sustinete hic et vigilate Et cum
processisset paululum procidit super terram
et orabat ut si fieri posset transiret ab
eo hora Et dixit abba pater omnia
tibi possibilia sunt transfer calicem
hunc a me Sed non quod ego volo sed quod
tu Et venit invenit eos dormi-
entes Et ait petro Simon dormis
non potuisti una hora vigilare mecum
vigilate et orate ut non intretis
in temptationem Spiritus quidem promptus
est caro autem infirma Et iterum abi-
ens oravit eundem sermonem dicens Et
reversus denuo invenit eos dormi-
entes erant enim oculi eorum gravati et
ignorabant quid responderent ei Et
venit tertio et ait illis Dormite iam
et requiescite Sufficit venit hora
Ecce traditur filius hominis in ma-
nus peccatorum Surgite eamus Ecce
qui me tradet prope est Et adhuc
eo loquente venit iudas scarioth unus
de xii et cum illo turba multa cum gla-
diis et lignis a summis sacerdotibus
et a scribis et a senioribus Dederat
autem traditor eius signum eis dicens
Quemcumque osculatus fuero ipse est te-
nete eum et ducite caute Et cum
venisset statim accedens ad eum ait
Rabbi et osculatus est eum At illi ma-
nus iniecerunt et tenuerunt eum
Unus autem de circumstantibus educens
gladium percussit servum summi sacerdotis
et amputavit ei auriculam Et
respondens ihesus ait illis Tamquam ad
latronem existis cum gladiis et

lignis comprehendere me Cottidie
eram apud vos in templo docens et
non me tenuistis Sed ut adimple-
antur scripturae Tunc discipuli eius
relinquentes eum omnes fugerunt Adole-
scens autem quidam sequebatur eum amictus
sindone super nudo et tenuerunt eum
At ille reiecta sindone nudus profugit
ab eis Et adduxerunt ihesum ad summum
sacerdotem Et convenerunt in unum omnes
sacerdotes et scribae et seniores Petrus autem
a longe secutus est eum usque in atrium
summi sacerdotis Et sedebat cum ministris
et calefaciebat se ad ignem Summi
vero sacerdotes et omne concilium quaerebant
adversus ihesum testimonium ut eum morti
traderent nec inveniebant Multi enim te-
stimonium falsum dicebant adversus ihesum
et convenientia testimonia non erant Et
quidam surgentes falsum testimonium ferebant
adversus eum dicentes Quoniam nos audi-
vimus eum dicentem ego dissolvam hoc
templum manu factum aedificabo Et non
erat conveniens testimonium illorum Et exur-
gens summus sacerdos in medium inter-
rogavit ihesum dicens Non respondes quicquam
ad ea quae isti obiciunt tibi ab his
Ille autem tacebat et nichil respondit Rur-
sum interrogabat eum summus sacerdos et
dicit ei Tu es christus filius dei bene-
dicti Ihesus autem dixit ei Ego sum:
Et videbitis filium hominis a dextris
sedentem virtutis dei et venientem
cum nubibus caeli Summus autem sacer-
dos scindens vestimenta sua ait Quid
adhuc desideramus testes Audistis
blasphemiam quid vobis videtur Qui
omnes condempnaverunt eum esse reum
mortis Et coeperunt quidam conspue-
re eum et velare faciem eius et colaphis
eum caedere et dicere ei prophetiza Et mi-
nistri alapis eum caedebant Et cum esset
petrus in atrio deorsum venit una ex
ancillis summi sacerdotis Et cum vidis-
set petrum calefacientem se aspiciens
illum ait Et tu cum ihesu nazareno
eras At ille negavit dicens Neque

scio neque novi quid dicis Et exiit
foras ante atrium et statim gallus can-
tavit Rursum autem cum vidisset eum alia
ancilla cepit dicere circumstantibus quia
hic ex illis est At ille iterum negavit
Et post pusillum rursus astabant di-
cebant petro vere ex illis es nam et ga-
lileus es Ille autem cepit anathema-
tizare et iurare quia nescio hominem
istum quem dicitis Et statim iterum gallus
cantavit Et recordatus est petrus ver-
bi quod dixerat ei ihesus prius quam gal-
lus cantet ter me negabis et cepit flere

Et confestim mane consilium XV
facientes summi sacerdotes
cum senioribus et scribis et uni-
verso concilio vincientes ihesum duxerunt
et tradiderunt pylato Et interroga-
vit eum pilatus Tu es rex iudeorum
At ille respondens ait illi Tu dicis
Et accusabant eum summi sacerdotes in
multis Pilatus autem rursum interrogavit
eum dicens Non respondes quicquam vi-
des in quantis te accusant Ihesus autem
amplius nichil respondit ita ut miraretur
pilatus Per diem autem festum solebat
illis unum ex vinctis dimittere quemcumque
petissent Erat autem qui dicebatur bar-
rabas qui cum sediciosis erat vinctus qui
in sedicione fecerat homicidium Et cum
ascendisset turba cepit rogare ut fa-
ceret sicut semper faciebat illis Pilatus autem
respondit eis et dixit Vultis dimittam vo-
bis regem iudeorum Sciebat enim quod per
invidiam tradidissent eum summi sacer-
dotes Pontifices autem concitaverunt tur-
bam ut magis barrabam dimitteret
eis Pilatus iterum respondens ait illis
Quid ergo vultis faciam regi iudeorum
At illi iterum clamaverunt Crucifige eum
Pilatus vero dicebat eis Quid enim ma-
li fecit At illi magis clamabant Cru-
cifige eum Pilatus autem volens satis
facere populo dimisit illis barrabam
Et tradidit ihesum flagellis cesum
ut crucifigeretur Milites autem duxe-
runt eum intro in atrium pretorii et convo-
cant totam cohortem et induunt eum
purpura et imponunt ei plectentes
spineam coronam et ceperunt saluta-
re eum dicentes Ave rex iudeorum Et
percutiebant caput eius arundine
et conspuebant eum Et ponentes ge-
nua adorabant eum Et postquam illu-
serunt ei exuerunt illum purpura
et induerunt eum vestimentis suis
et educunt eum ut crucifigerent eum Et
angariaverunt pretereuntem quempiam
symonem cireneum venientem de vil-
la patrem alexandri et rufi ut
tolleret crucem eius Et perducunt
illum in golgatha locum quod est inter-
pretatum calvarie locus Et dabant
ei bibere vinum mirratum et non acce-
pit Et crucifigentes eum diviserunt
sibi vestimenta eius mittentes sortem
super eis quis quid tolleret Erat
autem hora tercia et crucifixerunt eum
Et erat titulus cause eius inscriptus
Rex iudeorum Et cum eo crucifigunt
duos latrones unum a dextris et
alium a sinistris eius Et adim-
pleta est scriptura que dicit Et
cum iniquis reputatus est Et pretereuntes
blasphemabant eum moventes ca-
pita sua et dicentes Vach qui de-
struis templum dei et in tribus diebus
reedificas salvum fac temetipsum
descendens de cruce Similiter et summi
sacerdotes plaudentes manibus ad
alterutrum cum scribis dicebant Alios
salvos fecit seipsum non potest salvum
facere Christus rex israel descendat
nunc de cruce ut videamus et creda-
mus Et qui cum eo crucifixi erant
conviciabantur ei Et facta hora sexta
tenebre facte sunt per totam terram usque
in horam nonam Et hora nona
exclamavit ihesus voce magna

dicens heloy heloy lamazabatani quod est interpretatum deus meus deus meus ut quid dereliquisti me. Et quidam de circumstantibus audientes dicebant Ecce heliam vocat iste. Currens autem unus et implens spongiam aceto circumponensque calamo potum dabat ei dicens Sinite videamus si veniat helias ad deponendum eum. Ihesus autem emissa voce magna expiravit. Et velum templi scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex adverso stabat quia sic clamans expirasset ait Vere hic homo filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalene et maria iacobi minoris et ioseph mater et salomee. Et cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant ei et alie multe que simul cum eo ascenderant iherusalem. Et cum iam sero factum esset quia erat parasceve quod est ante sabbatum venit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse erat expectans regnum dei. Et audacter introivit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione donavit corpus ihesu ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem et deponens eum involvit in sindonem et posuit eum in monumento quod erat excisum de petra et advolvit lapidem ad hostium monumenti.

XVI

Maria autem magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur. Et cum transisset sabbatum maria magdalene et maria iacobi et salomee emerunt aromata ut venientes ungerent ihesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad invicem Quis revolvet nobis lapidem ab hostio monumenti. Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum viderunt iuvenem sedentem a dextris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui dixit illis Nolite expavescere ihesum queritis nazarenum crucifixum surrexit non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite et dicite discipulis eius et petro quia precedet vos in galileam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et ille exeuntes fugerunt de monumento. Invaserat enim eas tremor et pavor. Et nemini quicquam dixerunt timebant enim. Surgens autem ihesus mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de qua eiecerat septem demonia. Illa vadens nunciavit hiis qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea non crediderunt. Post hec autem duobus ex hiis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam. Et illi euntes nunciaverunt ceteris nec illis crediderunt. Novissime autem recumbentibus illis xi apparuit et exprobavit incredulitatem illorum et duritiam cordis quia hiis qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Et dixit eis Euntes in mundum universum predicate evangelium omni creature. Qui crediderit et baptisatus fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eicient linguis loquentur novis serpentes tollent et si mortiferum quid biberint non eos nocebit super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem ihesus postquam

locutus est eis, assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.

Incipit prologus in lucam

Lucas Syrus natione Anthiocensis arte medicus discipulus apostolorum postea paulum secutus usque ad confessionem eius serviens deo sine crimine. Nam neque uxorem umquam habens neque filios lxxiiii annorum obiit in bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam descripta essent evangelia per matheum quidem in iudea per marcum autem in italia sancto instigante spiritu in achaye partibus hoc scripsit evangelium significans etiam ipse in principio ante suum alia esse descripta. Cui extra ea que ordo evangelice dispositionis exposcit ea maxima necessitas laboris fuit ut primum grecis fidelibus omni prophetatione venturi in carnem dei christi manifestata esset humanitas et ne iudaicis fabulis attenti in solo legis desiderio tenerentur vel ne hereticis fabulis et stultis sollicitationibus seducti exciderent a veritate elaboraret. Dehinc ut in principio evangelii iohannis nativitate presumpta cui evangelium scriberet et in quo electus scriberet indicaret contestans in se completa esse que essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii dei a perfectione generationis in christo implete et repetendi a principio nativitatis humane potestas permissa est ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per nathan filium david introitu recurrentis in deum generationis admisso indisparabilis dei ut in se predicans in hominibus christum suum perfecti opus hominis redire in se per filium faceret qui per david patrem venientibus iter prebebat in christo. Cui luce non immerito etiam scribendorum actuum apostolorum potestas in ministerio datur ut deo in deum pleno et predicationis filio exstincto oratione ab ipsis apostolis facta sorte domini electionis numerus impleretur. Sicque paulus consummationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum calcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum et si per singula expediri a nobis utile fuerat sciens tamen quod operantem agricolam oportet primum de fructibus suis edere vitavimus publicam curiositatem ne non tam volentibus deum videremur ostendere quam fastidientibus prodidisse.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationes que in nobis complete sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est et mihi assecuto omnia a principio diligenter ex ordine tibi scribere optime theophile ut cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.

Ca. i

Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias de vice abia et uxor illius de filiabus aaron et nomen eius elizabeth. Erant autem ambo iusti ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela et non erat illis filius eo quod esset elizabeth sterilis et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias in ordine vicis sue ante deum secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret ingressus in templum domini et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi.

et zacharias turbatus est videns et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus Ne timeas zacharia quoniam exaudita est deprecacio tua Et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium et vocabis nomen eius Johannem Et erit gaudium tibi et exultacio et multi in nativitate eius gaudebunt Erit enim magnus coram domino. vinum et siceram non bibet et spiritu sancto replebitur. adhuc ex utero matris sue et multos filios israel convertet ad dominum deum ipsorum et ipse precedet ante illum in spiritu et virtute helie ut convertat corda patrum in filios et incredulos ad prudenciam iustorum parare domino plebem perfectam Et dixit zacharias ad angelum Unde hoc sciam Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus suis Et respondens angelus dixit ei Ego sum gabriel qui asto ante deum. et missus sum loqui ad te et hec tibi evangelizare. et ecce: eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo hec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, que implebuntur in tempore suo, et erat plebs expectans zachariam et mirabantur quod tardaret ipse in templo Egressus autem non poterat loqui ad illos et cognoverunt quod visionem vidisset in templo Et ipse erat innuens illis et permansit mutus Et factum est ut impleti sunt dies officii eius abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit elizabeth uxor eius et occultabat se mensibus quinque dicens Quia sic fecit michi dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines In mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in civitatem galilee cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui

nomen ioseph de domo david. et nomen virginis maria Et ingressus angelus ad eam dixit Ave gracia plena dominus tecum. benedicta tu in mulieribus Que cum audisset turbata est in sermone eius, et cogitabat qualis esset ista salutacio Et ait angelus ei Ne timeas maria invenisti enim graciam apud deum Ecce concipies in utero et paries filium et vocabis nomen eius ihesum hic erit magnus et filius altissimi vocabitur Et dabit ei dominus deus sedem david patris eius, et regnabit in domo Jacob in eternum et regni eius non erit finis Dixit autem maria ad angelum Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco Et respondens angelus dixit ei Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi Ideo et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei Et ecce elizabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua Et hic mensis sextus est illi que vocatur sterilis quia non erit impossibile apud deum omne verbum Dixit autem maria ad angelum Ecce ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum Et discessit angelus ab ea illa Exurgens autem maria in diebus illis abiit in montana cum festinacione in civitatem iuda Et intravit in domum zacharie et salutavit elizabeth Et factum est ut audivit elizabeth salutacionem marie, exultavit infans in utero eius Et repleta est spiritu sancto elizabeth et exclamavit voce magna et dixit Benedicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui Et unde michi hoc ut veniat mater domini mei ad me Ecce enim facta est vox salutacionis tue in auribus meis exultavit in gaudio infans in utero meo Et beata que credidisti quoniam perficientur ea, que dicta sunt tibi a domino Et ait maria Magnificat anima mea dominum Et exultavit spiritus meus in

[Marginal notes, partly illegible: "... beth leem ... ventura[m] ... ambo[rum] ... doctrina ... [illegible] ... humilitate[m] ..."; "... mulieres loquuntur ... [illegible] ... maria ... symeon ... virgo maria ..."; "ad ..."]

deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit michi magna qui potens est. et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes. Suscepit israel puerum suum recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros abraham et semini eius in secula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus et reversa est in domum suam. Elizabeth autem impletum est tempus pariendi et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum et vocabant eum nomine patris sui zachariam. Et respondens mater eius dixit Nequaquam sed vocabitur Johannes. Et dixerunt ad illam Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens Johannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem illico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana iudee divulgabantur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes Quid putas puer iste erit. Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius repletus est spiritu sancto et prophetavit dicens Benedictus dominus deus israel quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis in domo david pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis preibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare hiis qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem ostensionis sue ad israel.

II

Factum est autem in diebus illis Exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside sirie cirino. et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et ioseph a galilea de civitate nazareth in iudeam civitatem david que vocatur bethleem eo quod esset de domo et familia david ut profiteretur cum maria sibi desponsata uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret et peperit filium suum primogenitum et pannis eum involvit et reclinavit eum in presepio quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione illa vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit illos et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus Nolite timere Ecce enim evangelizo vobis

gaudium magnum quod erit omni populo
quia natus est vobis hodie salua
tor qui est christus dominus in ciuita
te dauid. Et hoc vobis signum. In
venietis infantem pannis involu
tum et positum in presepio. Et subi
to facta est cum angelo multitudo
milicie celestis laudancium deum
et dicencium Gloria in altissimis deo et
in terra pax hominibus bone volunta
tis. Et factum est ut discesserunt ab eis
angeli in celum. Pastores loque
bantur ad inuicem. Transeamus usque
in bethleem et videamus hoc verbum
quod factum est quod dominus ostendit nobis.
Et venerunt festinantes et invenerunt Ma
riam et ioseph et infantem positum
in presepio. Videntes autem cognoue
runt de verbo quod erat dictum illis de
puero hoc. Et omnes qui audierunt
mirati sunt et de hiis que dicta erant
pastoribus ad ipsos. Maria autem conser
uabat omnia verba hec conferens in cor
de suo. Et reuersi sunt pastores glorifican
tes et laudantes deum in omnibus que
audierant sicut dictum est ad illos.
Et postquam consummati sunt dies octo ut
circumcideretur puer vocatum est nomen
eius Ihesus. Quod vocatum est ab angelo
priusquam in vtero conciperetur. Et post
quam impleti sunt dies purgacionis Marie
secundum legem moysi tulerunt illum
in ierusalem ut sisterent eum domino
sicut scriptum est in lege domini. Quia
omne masculinum adaperiens vuluam
sanctum domino vocabitur. Et ut darent
hostiam secundum quod dictum est in lege
domini par turturum aut duos pullos
columbarum. Et ecce homo erat in ierusalem
cui nomen Symeon et homo iste iustus
et timoratus expectans consolacionem
israel et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum
acceperat a spiritu sancto non visurum se mor
tem nisi prius videret christum domini.
Et venit in spiritu in templum. Et cum in
ducerent puerum ihesum parentes eius
ut facerent secundum consuetudinem legis
pro eo et ipse accepit eum in vlnas suas
et benedixit deum et dixit Nunc dimi
ttis seruum tuum domine secundum verbum tuum in
pace. Quia viderunt oculi mei salu
tare tuum. Quod parasti ante faciem omnium
populorum. Lumen ad reuelacionem gencium
et gloriam plebis tue israel. Et erat pa
ter eius et mater mirantes super hiis que dice
bantur de illo. Et benedixit illis Syme
on. Et dixit ad mariam matrem eius
Ecce positus est hic in ruinam et in
resurreccionem multorum in israel. Et in sig
num cui contradicetur. Et tuam ipsius
animam pertransibit gladius ut reuelentur
ex multis cordibus cogitaciones. Et
erat anna prophetissa filia phanuel de
tribu iesse aser. Et hec processerat in die
bus multis et vixerat cum viro suo annis
septem a virginitate sua. Et hec vidua
erat usque ad annos lxxx iiii^or que non
discedebat de templo ieiuniis et obsecra
cionibus seruiens domino nocte ac die.
Et hec ipsa hora superueniens confite
batur domino et loquebatur de illo
omnibus qui expectabant redempcionem. Et
ut perfecerunt omnia secundum legem domini
reuersi sunt in galileam in ciuitatem suam
Nazareth. Puer autem crescebat et
confortabatur plenus sapiencia et
gracia dei erat in illo. Et ibant pa
rentes eius per omnes annos in ierusalem in
die sollempni pasche. Et cum factus esset ihesus
annorum xii ascendentibus illis ierosolimam
secundum consuetudinem diei festi. Consu
matisque diebus cum redirent re
mansit puer ihesus in ierusalem et non co
gnouerunt parentes eius. Existimantes
autem illum in comitatu venerunt iter di
ei et requirebant eum inter cogna
tos et notos et non invenientes re
gressi sunt in ierusalem querentes eum. Et
factum est post triduum invenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum
audientem illos et interrogantem eos.
Stupebant autem omnes qui eum
audiebant super prudencia et responsis
eius. Et videntes admirati sunt. Et
dixit mater eius ad illum Fili

quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in hiis que patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et Ihesus proficiebat sapiencia etate et gracia apud deum et homines. III

Anno autem quintodecimo imperii tiberii cesaris procurante poncio pilato iudeam, tetrarcha autem galilee herode, philippo autem fratre eius tetrarcha yturie et traconitidis regionis et lisania abiline tetrarcha sub principibus sacerdotum anna et caypha factum est verbum domini super Iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem regionem iordanis predicans baptismum penitencie in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum ysaye prophete: Vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitencie. Et ne ceperitis dicere: Patrem habemus abraham. Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti, et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nichil amplius quam quod constitutum est vobis faciatis. Interroga-

bant autem eum et milites dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concuciatis neque calumpniam faciatis, et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne ne forte ipse esset christus, respondit Iohannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos. Veniet autem forcior me post me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamentorum eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne. Cuius ventilabrum in manu eius, et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de herodiade uxore fratris sui et de omnibus malis que fecit herodes, adiecit et hoc super omnia et inclusit Iohannem in carcere. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, et Ihesu baptizato et orante apertum est celum et descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Et vox de celo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacuit michi. Et ipse Ihesus erat incipiens quasi annorum xxx, ut putabatur filius Ioseph, qui fuit heli, qui fuit mathat, qui fuit levi, qui fuit melchi, qui fuit ianne, qui fuit Ioseph, qui fuit mathathie, qui fuit amos, qui fuit naum, qui fuit heli, qui fuit nagge, qui fuit mathath, qui fuit mathathie, qui fuit semey, qui fuit Ioseph, qui fuit iuda, qui fuit Iohanna, qui fuit resa, qui fuit zorobabel, qui fuit salatiel, qui fuit neri, qui fuit melchi, qui fuit addi, qui fuit cosan, qui fuit helmadan, qui fuit her, qui fuit ihesu, qui fuit eliezer, qui fuit ioram, qui fuit:

matat cuius fuit levi cuius fuit
simeon cuius fuit iuda cuius fuit
ioseph cuius fuit iona cuius fuit
eliachim cuius fuit melcha cuius
fuit menna cuius fuit mathata
cuius fuit natan cuius fuit david
cuius fuit iesse cuius fuit obeth cuius
fuit booz cuius fuit salmon cuius
fuit naason cuius fuit aminadab
cuius fuit aaram cuius fuit esrom
cuius fuit phares cuius fuit iude cuius
fuit iacob cuius fuit ysaac cuius
fuit abrahe cuius fuit thare cuius
fuit nachor cuius fuit seruth cuius
fuit ragau cuius fuit phaleth cuius
fuit eber cuius fuit sale cuius fuit
~~caynam~~ chaynam cuius fuit arpha
xat cuius fuit sem cuius fuit noe
cuius fuit lamech cuius fuit mathu
salem cuius fuit enoch cuius fuit ia
reth cuius fuit malaleth cuius fuit
caynan cuius fuit enos cuius fuit
seth cuius fuit adam qui fuit dei

IIII

Iesus autem plenus spiritu sancto
regressus est a iordane et
agebatur a spiritu in desertum die
bus xl. et temptabatur a dyabolo
et nichil manducavit in diebus illis
Et consummatis illis esuriit Dixit autem
illi dyabolus Si filius dei es dic la
pidi huic ut panis fiat Et respondit
ad illum ihesus Scriptum est quia non
in pane solo vivit homo sed in omni
verbo dei Et duxit illum dyabolus in mon
tem altissimum et ostendit illi omnia regna
orbis terre in momento temporis Et ait ei
Tibi dabo potestatem hanc universam et gloriam
illorum quia mihi tradita sunt et cui volo
do illa Tu ergo si adoraveris coram me
erunt tua omnia Et respondens ihesus dixit
illi Scriptum est dominum deum tuum adorabis
et illi soli servies Et duxit illum in
iherusalem et statuit eum super pinnaculum
templi et dixit illi Si filius dei es
mitte te deorsum Scriptum est enim quia
angelis suis mandavit de te ut con
servent te et quia in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum Et respondens ihesus ait illi
Dictum est non temptabis dominum deum tuum
Et consummata omni temptatione dyabolus
recessit ab illo usque ad tempus Et regres
sus est ihesus in virtute spiritus in galile
am et fama exiit per universam regionem
de illo Et ipse docebat in synagogis
eorum et magnificabatur ab omnibus Et
venit nazareth ubi erat nutritus et
intravit secundum consuetudinem suam die
sabbati in synagogam et surrexit le
gere et traditus est illi liber ysaye pro
phete et ut revolvit librum invenit locum
ubi scriptum erat Spiritus domini super me eo quod
unxit me evangelizare pauperibus
misit me sanare contritos corde et
predicare captivis remissionem et cecis
visum dimittere confractos in remissionem
predicare annum domini acceptum et diem re
tributionis Et cum plicuisset librum reddi
dit ministro et sedit Et omnium in synago
ga oculi erant intendentes in eum
Cepit autem dicere ad illos quia hodie
impleta est scriptura hec in auribus vestris
Et omnes illi testimonium dabant et mi
rabantur in verbis gratie que procedebant de
ore ipsius Et dicebant Nonne hic est
filius ioseph Et ait illis Utique dicetis
michi hanc similitudinem Medice cura
teipsum Quanta audivimus facta in capharnaum
fac et hic in patria tua Ait autem Amen
dico vobis quia nemo propheta acceptus
est in patria sua In veritate dico vobis
multe vidue erant in diebus helie in
israel quando clausum est celum annis tribus et
mensibus sex cum facta esset fames
magna in omni terra et ad nullam illarum
missus est helias nisi in sarepta si
donie ad mulierem viduam Et multi le
prosi erant in israel sub heliseo propheta
et nemo illorum mundatus est nisi naa
man syrus Et repleti sunt omnes in syna
goga ira hec audientes Et surrexe
runt et eiecerunt illum extra civitatem
et duxerunt illum usque ad supercilium mon
tis super quem civitas illorum erat edi
ficata ut precipitarent eum Ipse autem

transiens per medium illorum ibat. Et
descendit in civitatem capharnaum
galilee in potestate ibique docebat
illos sabbatis. Et stupebant in doc-
trina eius quia in potestate erat sermo ipsius.
Et in sinagoga erat homo habens de-
monium inmundum. Et exclamavit
voce magna dicens. Sine quid no-
bis et tibi ihesu nazarene venisti per-
dere nos scio te quia sis sanctus dei. Et
increpavit illum ihesus dicens. Obmu-
tesce et exi ab illo. et cum proiecisset
illum demonium in medium exivit
ab illo. nichil que illi nocuit. Et fac-
tus est pavor in omnibus et colloquebantur
adinvicem dicentes. Quod est hoc ver-
bum quia in potestate et virtute imperat in-
mundis spiritibus et exeunt. Et divulga-
batur fama de illo in omnem locum re-
gionis. Surgens autem ihesus de sina-
goga introivit in domum simonis.
Socrus autem simonis tenebatur ma-
gnis febribus et rogaverunt illum pro ea.
Et stans super illam imperavit febri
et dimisit illam. Et continuo surgens
ministrabat illis. Cum sol autem occidisset
omnes qui habebant infirmos variis la-
nguoribus ducebant illos ad eum.
At ille singulis manus imponens curabat
eos. Exiebant autem demonia a multis
clamantia et dicentia quia tu es filius
dei. et increpans non sinebat ea loqui
quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem
die egressus ibat in desertum locum. Et tur-
be requirebant eum. et venerunt usque ad
ipsum et detinebant illum ne discederet
ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis
civitatibus oportet me evange-
lizare regnum dei. quia ideo missus sum.
et erat predicans in sinagogis galilee.

Factum est autem cum turbe irru-
erent in eum ut audirent verbum
dei. et ipse stabat iuxta stagnum
genezareth. Et vidit duas naves
stantes secus stagnum. Piscatores
autem descenderant et lavabant retia.
Ascendens autem in unam navem
que erat simonis et rogavit eum
ut a terra reduceret pusillum. Et se-
dens docebat de navicula tur-
bas. Ut autem cessavit loqui dixit
ad simonem. Duc in altum et la-
xate retia vestra in capturam. Et re-
spondens simon dixit illi. Preceptor
per totam noctem laborantes nichil
cepimus in verbo autem tuo laxabo re-
the. Et cum hoc fecissent concluse-
runt piscium multitudinem copiosam.
Rumpebatur autem rethe eorum. et an-
nuerunt sociis qui erant in alia navi
ut venirent et adiuvarent eos. Et
venerunt et impleverunt ambas na-
viculas ita ut pene mergerentur.
Quod cum videret simon
petrus procidit ad genua ihesu dicens.
Exi a me quia peccator sum domine.
Stupor enim circumdederat eum et omnes
qui cum eo erant in captura piscium
quam ceperant. Similiter autem iacobum
et iohannem filios zebedei qui
erant socii simonis petri. Et ait
ad simonem ihesus. Noli timere ex
hoc iam homines eris capiens. Et
subductis ad terram navibus reli-
ctis omnibus secuti sunt illum. Et fac-
tum est cum esset in una civitatum et ecce
vir plenus lepra. et videns ihesum
et procidens in faciem suam rogavit eum
dicens. Domine si vis potes me mundare.
Et extendens manum tetigit eum
dicens. Volo mundare. Et confestim
lepra discessit ab illo. Et ipse pre-
cepit illi ut nemini diceret sed vade ostende te sacer-
dotibus et offer pro emundatione
tua sicut precepit moyses in testimo-
nium illis. Perambulabat autem ser-
mo magis de illo. Et conveniebant
turbe multe ut audirent eum et
curarentur ab infirmitatibus suis.
Ipse autem secedebat in desertum et
orabat. Et factum est in una dierum
et ipse sedebat docens. Et erant
pharisei sedentes et legis doctores

ipsi qui venerant ex omni castello galilee et iudee et ierusalem et virtus erat domini ad sanandum eos Et ecce viri portantes hominem in lecto qui erat paraliticus et querebant eum inferre et ponere ante eum Et non invenientes qua parte eum inferrent pre turba ascenderunt supra tectum et per tegulas submiserunt eum cum lecto in medium ante ihesum Quorum fidem ut vidit dixit homo remittuntur tibi peccata tua Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes Quis potest dimittere peccata nisi solus deus Ut autem cognovit ihesus cogitaciones eorum respondens ad illos dixit Quid cogitatis mala in cordibus vestris Quid est facilius dicere Dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata ait paralitico Tibi dico surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam Et confestim surgens ~~abiit in domum suam~~ coram illis tulit lectum suum in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans deum Et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum Et repleti sunt omnes timore dicentes quia vidimus mirabilia hodie Et post hec exivit ihesus et vidit publicanum nomine levi sedentem ad theolonem Et ait illi sequere me Et relictis omnibus surgens secutus est eum Et fecit ei convivium levi in domo sua magnum Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes Et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis Et respondens ihesus dixit ad illos Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam At illi dixerunt ad eum Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecraciones faciunt similiter et phariseorum tui autem edunt et bibunt Quibus ille ait Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare Venient autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabunt in illis diebus Dicebat autem similitudinem ad illos Quia nemo commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus alioquin et novum rumpit et veteri non convenit commissura a novo Et nemo mittit vinum novum in utres veteres et ipsum effundetur et utres peribunt Sed vinum novum in utres novos mittendum est et utraque conservantur Et nemo bibens vetus statim vult novum dicit enim vetus melius est

VI

Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata vellebant discipuli eius spicas et manducabant discipuli eius confricantes manibus Quidam autem phariseorum dicebant illis Quid facitis quod non licet in sabbatis Et respondens ihesus ad eos dixit Nec hoc legistis quod fecit david cum esuriret ipse et qui cum eo erant quomodo intravit in domum dei et panes proposicionis sumpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso erant quos non licebat manducare nisi tantum sacerdotibus Et dicebat illis Quia dominus est filius hominis etiam sabbati Factum est autem et in alio sabbato ut intraret in synagogam et doceret Et erat ibi homo et manus eius dextra erat arida Observabant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret ut invenirent unde accusarent eum Ipse vero sciebat cogitaciones eorum Et ait homini qui habebat manum aridam Surge et sta in medium et surgens stetit Ait autem ad illos ihesus Interrogo vos Si licet sabbatis bene facere an male animam salvam facere an perdere ipsi vero tacebant Et circumspectis omnibus dixit homini Extende manum tuam et extendit et restituta est sanitati manus eius Ipsi

autem repleti sunt insipientia et colloque
bantur ad invicem quidnam facerent
de ihesu. Factum est autem in illis diebus
exiit in montem ihesus orare et
erat pernoctans in oratione dei. Et cum
dies factus esset vocavit discipulos
Et elegit xii ex ipsis quos et apostolos
nominavit. Simonem quem cognomina
vit petrum et andream fratrem eius iaco
bum et iohannem philippum et bar
tholomeum matheum et thomam iaco
bum alphei et simonem qui vocatur
zelotes iudam iacobi et iudam sca
rioth qui fuit proditor. Et descendens
de monte cum illis stetit in loco cam
pestri et turba discipulorum eius et mul
titudo copiosa plebis ab omni iudea
et ierusalem et maritima et tyri et si
donis qui venerant ut audirent eum
et sanarentur a languoribus suis
et qui vexabantur a spiritibus inmundis
curabantur et omnis turba querebat
eum tangere quia virtus de illo exibat
et sanabat omnes. Et ipse elevatis ocu
lis in discipulos suos dicebat. Beati
pauperes quia vestrum est regnum dei. Beati qui
nunc esuritis quia saturabimini. Beati
qui nunc fletis quia ridebitis. Beati eritis
cum vos oderint homines et cum separave
rint vos et exprobraverint et eiece
rint nomen vestrum tamquam malum propter filium
hominis. Gaudete in illa die et ex
ultate ecce enim merces vestra multa est
in celis. Secundum enim hec faciebant pro
phetis patres eorum. Verumtamen ve vobis divi
tibus qui habetis consolationem vestram. Ve
vobis qui saturati estis quia esurietis.
Ve vobis qui ridetis nunc quia luge
bitis et flebitis. Ve cum bene dixe
rint vobis omnes homines secundum hec fa
ciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed
vobis dico qui auditis diligite ini
micos vestros benefacite his qui oderunt
vos benedicite maledicentibus vo
bis orate pro calumpniantibus vos. Et
qui te percutit in maxillam prebe
illi et alteram. Et ab eo qui aufert

tibi vestimentum etiam tunicam noli pro
hibere. Omni autem petenti te tribue et
qui aufert que tua sunt ne repetas
et prout vultis ut faciant vobis homi
nes et vos facite illis similiter. Et si
diligitis eos qui vos diligunt que
vobis est gratia nam et peccatores dili
gentes se diligunt. Et si benefece
ritis his qui vobis bene faciunt
que vobis est gratia siquidem et peccatores
hoc faciunt. Et si mutuum dederitis
his a quibus speratis recipere que est
gratia vobis nam et peccatores peccatoribus
fenerantur ut recipiant equalia. Verumtamen
diligite inimicos vestros et benefacite
eis et mutuum date nichil inde spe
rantes et erit merces vestra multa. Et
eritis filii altissimi quia ipse benignus
est super ingratos et malos. Estote
ergo misericordes sicut et pater vester misericors est.
Nolite iudicare ut non iudicemini.
Nolite condempnare ut non condempna
bimini. Dimittite et dimittetur vobis.
Date et dabitur vobis mensuram bonam
et confertam et coagitatam et supereffluen
tem dabunt in sinum vestrum. Eadem
quippe mensura qua mensi fueritis reme
tietur vobis. Dicebat autem illis simili
tudinem. Numquid potest cecus cecum ducere
nonne ambo in foveam cadunt. Non
est discipulus super magistrum perfectus
autem erit omnis si sit sicut magister eius.
Quid autem festucam vides in oculo
fratris tui trabem autem que in oculo
tuo est non consideras. Aut quomodo potes
dicere fratri tuo frater sine eiciam fe
stucam de oculo tuo ipse in oculo
tuo trabem non videns. Ypocrita eice
primum trabem de oculo tuo et tunc
perspicies ut educas festucam de oculo
fratris tui. Non est enim arbor bona
que facit fructus malos neque arbor
mala faciens fructum bonum. Una
quaque arbor de fructu suo cognoscitur.
Neque enim de spinis colligunt ficus
neque de rubo vindemiant uvam.
Bonus homo de bono thesauro

cordis sui profert bonum. Et malus homo de malo thezauro cordis sui profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me domine domine et non facitis que dico vobis? Omnis qui venit ad me et audit sermones meos et facit eos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini edificanti domum qui fodit in altum et posuit fundamentum supra petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi et non potuit eam movere: fundata enim erat super firmam petram. Qui autem audit et non facit similis est homini edificanti domum super terram sine fundamento, in quam illisus est fluvius et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

VII

Cum autem implesset ihesus omnia verba sua in aures plebis intravit capharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat moriturus qui illi erat preciosus. Et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret et sanaret servum eius. At illi cum venissent ad ihesum rogabant eum sollicite dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi prestes: diligit enim gentem nostram et synagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo misit ad eum centurio amicos suos dicens: Domine noli vexari. Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres; propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te, sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites, et dico huic vade et vadit, et alio veni et venit, et servo meo fac hoc et facit. Quo audito ihesus miratus est conversus

turbis dixit: Amen dico vobis nec in israel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt eum qui languerat servum sanum. Et factum est deinceps ibat ihesus in civitatem que vocatur naim, et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue, et hec vidua erat, et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset ihesus misericordia motus super eam dixit illi: Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant steterunt. Et ait: Adolescens tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus et cepit loqui, et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor et magnificabant deum dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam iudeam de eo et in omnem regionem. Et nunciaverunt iohanni discipuli eius de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis iohannes et misit ad ihesum dicens: Tu es qui venturus es an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri dixerunt: Iohannes baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui venturus es an alium expectamus? In ipsa autem hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis, et cecis multis donavit visum. Et respondens dixit illis: Euntes renunciate iohanni que vidistis et audistis: quia ceci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur, et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuncii iohannis cepit dicere de iohanne ad turbas: Quid existis in desertum videre? arundinem vento moveri? Sed quid existis videre?

videre arundinem vento moveri? Sed quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestibus indutum? Ecce qui in veste preciosa sunt in deliciis in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis, maior inter natos mulierum propheta Iohanne baptista nemo est. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt deum baptizati baptismo Iohannis. Pharisei autem et legisperiti consilium dei spreverunt in semetipsos non baptisati ab eo. Et dixit ihesus ait: Cui ergo dicam similes homines generationis huius et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus adinvicem et dicentibus: Cantavimus vobis tibiis et non saltastis, lamentavimus et non plorastis. Venit enim Iohannes baptista neque manducans panem neque bibens vinum et dicitis: Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens et dicitis: Ecce homo vorator et bibens vinum amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem quidam illum de phariseis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix ut cognovit quod ihesus accubuisset in domo pharisei attulit alabastrum unguenti. Et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat. Et osculabatur pedes eius et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui vocaverat eum ait intra se dicens: Hic si esset propheta sciret utique que et qualis est mulier que tangit eum quia peccatrix est. Et respondens ihesus dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori. Unus debebat denarios quingentos alius quinquaginta. Non habentibus autem illis unde redderent donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Estimo quia is cui plus donavit. At ille dixit: Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam aquam pedibus meis non dedisti, hec autem lacrimis rigavit pedes meos et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti, hec autem ex quo intravi non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti, hec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autem ad illam ihesus: Remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt qui simul accumbebant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit, vade in pace.

VIII

Et factum est deinceps et ipse iter faciebat per civitates et castella predicans et evangelizans regnum dei et duodecim cum illo. Et mulieres alique que erant curate a spiritibus malignis et infirmitatibus Maria que vocatur Magdalene de qua demonia septem exierant et Iohanna uxor Chuse procuratoris Herodis et Susanna et alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba multa conveniret et de civitatibus properarent ad ihesum dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat aliud cecidit secus

viam et conculcatum est, et volu-
cres celi comederunt illud. Et aliud
cecidit supra petram et natum
aruit quia non habebat humorem.
Et aliud cecidit inter spinas et
simul exorte spine suffocaverunt il-
lud. Et aliud cecidit in terram bo-
nam, et ortum fecit fructum centuplum.
Hec dicens clamabat: Qui habet au-
res audiendi audiat. Interrogabant
autem eum discipuli eius que esset hec
parabola. Quibus ipse dixit: Vobis
datum est nosse misterium regni dei,
ceteris autem in parabolis ut videntes
non videant et audientes non intel-
ligant. Est autem hec parabola: Semen
est verbum dei. Qui autem secus
viam, hii sunt qui audiunt verbum dei,
deinde venit diabolus et tollit de
corde eorum, ne credentes salvi fiant.
Nam quod supra petram hii sunt qui
cum audierint cum gaudio suscipiunt
verbum, et hii radices non habent, qui ad
tempus credunt et in tempore temptacionis recedunt.
Quod autem cecidit in spinas, hii
sunt qui cum audierunt sed a sollicitu-
dinibus et divitiis et voluptati-
bus vite euntes suffocantur
et non referunt fructum. Quod autem in
terram bonam, hii sunt qui in corde
bono et optimo audientes verbum
dei retinent et fructum afferunt in
paciencia. Nemo autem accendens lucer-
nam operit eam vase aut subtus
lectum ponit, sed supra candelabrum
ponit ut intrantes videant lumen.
Non enim est occultum quod non
manifestetur, nec absconditum quod
non cognoscatur et in palam veni-
at. Videte ergo quomodo audiatis. Qui
enim habet dabitur illi, et quicunque
non habet, eciam quod putat se habere au-
feretur ab eo. Venerunt autem ad ihesum
mater et fratres eius et non poterant
adire ad eum pre turba. Et nunci-
atum est illi: Mater tua et fratres tui
foris stant volentes te videre.
Qui respondens dixit ad eos: Mater
mea et fratres mei hii sunt qui verbum
dei audiunt et faciunt. Factum est autem
in una dierum, et ipse ascendit in na-
viculam et discipuli eius, et ait ad
illos: Transfretemus trans stagnum. Et
ascenderunt. Navigantibus autem illis
obdormivit, et descendit procella ven-
ti in stagnum, et compellebantur fluc-
tibus naviculi et periclitabantur. Acce-
dentes autem suscitaverunt eum dicentes: Pre-
ceptor, perimus. At ille surgens increpavit
ventum et tempestatem aque, et cessa-
vit, et facta est tranquillitas. Dixit autem
illis: Ubi est fides vestra? Qui timen-
tes mirati sunt ad invicem dicentes: Quis
putas hic est, quia et ventis imperat
et mari et obediunt ei? Et navigave-
runt ad regionem gerasenorum, que est con-
tra galileam. Et cum egressus esset ad ter-
ram, occurrit illi quidam vir qui habebat demonium
iam temporibus multis, et vestimento non indue-
batur, neque in domo manebat, sed in
monumentis. Hic ut vidit ihesum procidit
ante illum, et exclamans voce magna
dixit: Quid michi et tibi ihesu fili dei
altissimi? Obsecro te ne me torqueas.
Precipiebat enim spiritui immundo ut exi-
ret ab homine. Multis enim temporibus arripi-
ebat illum, et vinciebatur cathenis et
compedibus custoditus, et ruptis vincu-
lis agebatur a demonio in desertum. In-
terrogavit autem ihesus illum dicens: Quod
tibi nomen est? At ille dixit: Legio, quia
intraverunt demonia multa in eum. Et
rogabant illum ne imperaret illis ut
in abissum irent. Erat autem ibi grex
porcorum multorum pascencium in monte. Et
rogabant eum ut permitteret eos in
illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt
ergo demonia ab homine et intraverunt
in porcos, et impetu abiit grex per
preceps in stagnum et suffocatus est. Quod
ut viderunt factum qui pascebant fuge-
runt et nunciaverunt in civitatem et in
villas. Exierunt autem videre quod factum
est, et venerunt ad ihesum et invenerunt

hominem sedentem a quo demonia
exierant vestitum ac sana mente
ad pedes eius et timuerunt. Nunci-
averunt autem illis qui viderant quo-
modo sanus factus esset a legione. Et roga-
vit eum omnis multitudo regionis
gerasenorum ut discederet ab ipsis quia
timore magno tenebantur. Ipse
autem ascendens navem reversus est. Et
rogabat eum vir a quo demonia
exierant ut cum eo esset. Dimisit autem
eum ihesus dicens. Redi in domum tuam
et narra quanta tibi fecit deus. Et
abiit per universam civitatem predicans
quanta illi fecit ihesus. Factum est autem
cum redisset ihesus excepit illum
turba. Erant enim omnes expectan-
tes eum. Et ecce venit vir nomine
iairus et ipse princeps synagoge erat
et cecidit ad pedes ihesu rogans eum
ut intraret in domum eius quia fi-
lia unica erat illi fere annorum xij
et hec moriebatur. Et contigit dum
iret a turbis comprimebatur. Et muli-
er quedam erat in fluxu sanguinis ab
annis xij que in medicos eroga-
verat omnem substantiam suam nec ab ul-
lo potuit curari. Accessit retro et
tetigit fimbriam vestimenti eius et
confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et
ait ihesus. Quis est qui me tetigit.
Negantibus autem omnibus dixit petrus
et qui cum illo erant. Preceptor turbe
te comprimunt et affligunt et tu dicis
quis me tetigit. Et dixit ihesus te-
tigit me aliquis. Nam et ego novi vir-
tutem de me exisse. Videns autem mulier quia
non latuit tremens venit et procidit
ante pedes illius et ob quam causam
tetigerit eum indicavit coram omni
populo et quemadmodum confestim sana-
ta sit. At ille dixit illi. Filia fides tua
te salvam fecit. Vade in pace. Adhuc
eo loquente venit quidam ad principem
synagoge dicens ei quia mortua
est filia tua. Noli vexare illum.
Ihesus autem audito hoc verbo respondit
patri puelle. Noli timere sed crede
tantum et salva erit. Et cum venisset
ad domum non permisit intrare secum
quemquam nisi petrum et iohannem et
iacobum et patrem et matrem puelle.
Flebant autem omnes et plangebant
illam. At ille dixit. Nolite flere non
est mortua puella sed dormit. Et
deridebant eum scientes quia mor-
tua esset. Ipse autem tenens manum eius
clamavit dicens. Puella surge. Et
reversus est spiritus eius et surrexit
continuo et iussit illi dari man-
ducare. Et stupuerunt parentes eius
quibus precepit ne alicui dicerent
quod factum fuerat. ix

Convocatis autem xij apostolis de-
dit illis virtutem et pote-
statem super omnia demonia et
ut languores curarent et misit il-
los predicare regnum dei et sanare
infirmos. Et ait ad illos. Nichil
tuleritis in via neque virgam neque pe-
ram neque panem neque pecuniam
neque duas tunicas habeatis. Et
in quamcumque domum intraveritis ibi
manete et inde ne exeatis. Et qui-
cumque non receperint vos exeuntes
de civitate illa etiam pulverem
pedum vestrorum excutite in testimonium
supra illos. Egressi autem circuibant
per castella evangelizantes et curan-
tes ubique. Audivit autem herodes te-
trarcha omnia que fiebant ab eo
et hesitabat eo quod diceretur a quibus-
dam quia iohannes surrexit a
mortuis, a quibusdam quia helias appa-
ruit, ab aliis autem quia unus propheta
de antiquis surrexit. Et ait hero-
des. Iohannem ego decollavi. Quis
autem est iste de quo audio ego talia.
Et querebat videre eum. Et reversi apostoli
narraverunt illi quecumque fecerunt.
Et assumptis illis secessit seorsum in
locum desertum qui est bethsaida. Quod
cum cognovissent turbe secute sunt
illum. Et excepit illos et loquebatur
illis de regno dei et eos qui cura

indigebant sanabat. Dies autem
cepit declinare. Et accedentes
xii dixerunt illi: Dimitte turbas
ut euntes in castella villasque
que circa sunt divertant et inveniant
escas quia hic in loco deserto sumus.
Ait autem ad illos: Vos date illis
manducare. At illi dixerunt: Non
sunt nobis plus quam quinque panes et
duo pisces nisi forte nos eamus
et emamus in omnem hanc turbam
escas. Erant autem fere viri quinque mi-
lia. Ait autem ad discipulos suos: Fa-
cite illos discumbere per convivia quin-
quagenos. Et ita fecerunt et discumbere
fecerunt omnes. Acceptis autem quinque
panibus et duobus piscibus re-
spexit in celum et benedixit illos
et fregit et distribuit discipulis
suis ut ponerent ante turbas. Et
manducaverunt omnes et saturati sunt.
Et sublatum est illis quod superfuit
fragmentorum cophini xii. Et factum
est cum solus esset orans erant cum eo
discipuli et interrogavit eos dicens:
Quem me dicunt esse turbe? At illi
responderunt et dixerunt: Alii Iohannem
Baptistam, alii vero Heliam, alii quia
propheta unus de prioribus surrexit.
Dixit autem illis: Vos autem quem me
esse dicitis? Respondens autem Simon Pe-
trus dixit: Christum Dei. At ille incre-
pans illos precepit ne cui dicerent
hoc, dicens: quia oportet filium hominis multa
pati et reprobari a senioribus et prin-
cipibus sacerdotum et scribis et occi-
di et tertia die resurgere. Dicebat autem
ad omnes: Si quis vult post me venire
abneget semetipsum et tollat cru-
cem suam et sequatur me. Qui enim
voluerit animam suam salvam facere perdet
eam. Nam qui perdiderit animam suam
propter me salvam faciet illam. Quid enim
proficit homo si lucretur universum
mundum se autem ipsum perdat et
detrimentum sui faciat? Nam qui
me erubuerit et meos sermones

hunc filius hominis erubescet cum ve-
nerit in maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem vobis vere: sunt
aliqui hic stantes qui non gustabunt
mortem donec videant regnum Dei.
Factum est autem post hec verba fere dies
octo et assumpsit Petrum et Iohannem et
Iacobum et ascendit in montem ut ora-
ret. Et factum est dum oraret species vultus
eius altera et vestitus eius albus refulgens.
Et ecce duo viri loquebantur
cum illo. Erant autem Moyses et Helias
visi in maiestate et dicebant excessum
suum quem completurus erat in Ierusalem.
Petrus vero et qui cum illo erant gravati
erant somno. Et evigilantes viderunt
maiestatem eius et duos viros qui
stabant cum illo. Et factum est cum discederent
ab illo ait Petrus ad illum: Pre-
ceptor bonum est nos hic esse et facia-
mus tria tabernacula unum tibi et unum
Moysi et unum Helie, nesciens quid diceret.
Hec eo loquente facta est nubes et ob-
umbravit eos et timuerunt intrantibus
illis in nubem. Et vox facta est de
nube dicens: Hic est filius meus dilectus,
ipsum audite. Et dum fieret vox inven-
tus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt
et nemini dixerunt in illis diebus
quicquam ex his que viderant. Factum
est autem in sequenti die descendentibus
illis de monte occurrit illi turba multa.
Et ecce vir de turba exclamavit di-
cens: Magister obsecro te respice in filium
meum quia unicus est michi. Et ecce spiritus
apprehendit illum et subito clamat
et elidit et dissipat eum cum spuma
et vix discedit dilanians eum. Et ro-
gavi discipulos tuos ut eicerent eum
et non potuerunt. Respondens autem Iesus
dixit: O generatio infidelis et perver-
sa, usque quo ero apud vos et patiar vos? Adduc
huc filium tuum. Et cum accederet
elisit illum demonium et dissipavit. Et
increpavit Iesus spiritum inmundum et sa-
navit puerum et reddidit illum patri
eius. Stupebant autem omnes in

magnitudine dei. Omnibusque mirantibus in omnibus que faciebat, dixit ad discipulos suos Ponite vos in cordibus vestris sermones istos filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum At illi ignorabant verbum istud et erat velatum ante eos ut non sentirent illud Et timebant eum interrogare de hoc verbo Intravit autem cogitacio in eos quis eorum maior esset. At ihesus videns cogitaciones cordis illorum apprehendens puerum statuit eum secus se et ait illis Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo me recipit Et quicumque me recipit recipit eum qui misit me Nam qui minor est inter vos omnes hic maior est Respondens autem Johannes dixit Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia et prohibuimus eum quia non sequitur te nobiscum Et ait ad illum ihesus Nolite prohibere Qui enim non est adversum vos pro vobis est Factum est autem dum complerentur dies assumpcionis eius et ipse faciem suam firmavit ut iret ierusalem et misit nuncios ante conspectum suum et euntes intraverunt civitatem samaritanorum ut pararent illi Et non receperunt eum quia facies eius erat euntis ierusalem Cum vidissent autem discipuli eius Jacobus et Johannes dixerunt Domine si vis dicimus ut ignis descendat de celo et consumat illos sicut helias fecit Et conversus increpavit eos et dixit Nescitis cuius spiritus estis Filius hominis non venit animas perdere sed salvare Et abierunt in aliud castellum Factum est autem ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum Sequar te quocumque ieris Et ait illi ihesus vulpes foveas habent et volucres celi nidos filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet Ait autem ad alterum Sequere me Ille autem dixit Domine permitte me primum ire sepelire patrem meum Dixit autem illi ihesus Sine ut mortui sepeliant mortuos suos tu autem vade et annuncia regnum dei Et ait alter Sequar te domine sed permitte michi primum renunciare hiis qui domi sunt Ait ad illum ihesus Nemo mittens manum suam in aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei

X

Post hec autem designavit et alios septuaginta duos et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat venturus Et dicebat illis Messis quidem multa operarii autem pauci Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam Ite ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos Nolite portare sacculum neque peram neque calciamenta et neminem per viam salutaveritis In quamcumque autem domum intraveritis primum dicite Pax huic domui Et si fuerit ibi filius pacis requiescet super illam pax vestra Sin autem ad vos revertetur In eadem autem domo manete edentes et bibentes que apud illos sunt Dignus est enim operarius mercede sua Nolite transire de domo in domum Et in quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos manducate que apponuntur vobis et curate infirmos qui in illa sunt et dicite illis appropinquavit in vos regnum dei In quamcumque autem civitatem intraveritis et non receperint vos exeuntes in plateas eius dicite Et pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vos Tamen hoc scitote quia appropinquavit regnum dei in vos Dico vobis quia in die illa remissius erit sodomis quam illi civitati Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida quia si in tyro et sidone facte fuissent virtutes que in vobis facte sunt olim in cilicio et cinere sedentes penitent

Verumtamen Tyro et Sidoni remis-
sius erit in iudicio quam vobis. Et
tu Capharnaum usque in celum exal-
tata et usque ad infernum demerge-
ris. Qui vos audit me audit. Et
qui vos spernit me spernit. Qui autem
me spernit spernit eum qui me misit.
Reversi autem septuaginta duo cum gau-
dio dicentes Domine etiam demonia
subiciuntur nobis in nomine tuo. Qui-
bus ait ipse Videbam sathanam
sicut fulgur de celo cadentem. Ecce
dedi vobis potestatem calcandi super
serpentes et scorpiones et super om-
nem virtutem inimici et nichil nocebit vobis.
Verumtamen in hoc nolite gaudere quia spiritus
vobis subiciuntur, gaudete autem quia
nomina vestra scripta sunt in celis. In
ipsa autem hora exultavit ihesus in
spiritu sancto et dixit Confiteor tibi
pater domine celi et terre quia abscon-
disti hec a sapientibus et prudenti-
bus et revelasti ea parvulis. Etiam
pater quia sic placuit ante te. Omnia
michi tradita sunt a patre meo. et ne-
mo scit quis sit filius nisi pater, et
qui sit pater nisi filius, et cui volu-
erit filius revelare. Et conversus ad
discipulos suos dixit Beati oculi qui
vident que vos videtis. Dico enim vo-
bis quod multi prophete et reges volue-
runt videre que vos videtis, et non vi-
derunt. et audire que vos auditis et
non audierunt. Et ecce quidam legis-
peritus surrexit temptans eum et dicens
Magister quid faciendo vitam eternam
possidebo. At ille dixit ad eum In lege
quid scriptum est quomodo legis. Ille respondens
dixit Diliges dominum deum tuum ex to-
to corde tuo et ex tota anima tua. et
ex omnibus viribus tuis, et ex omni
mente tua et proximum tuum sicut teipsum.
Dixitque illi Recte respondisti. hoc fac
et vives. Ille autem volens iustifica-
re seipsum dixit ad ihesum Et quis
meus proximus. Suscipiens autem ihesus
in celum dixit. Homo quidam descendit
ab ierusalem in iericho et incidit in latro-
nes qui etiam spoliaverunt eum et plagis
impositis abierunt semivivo relicto. Ac-
cidit autem ut sacerdos quidam descen-
deret eadem via et viso illo preterivit. Simi-
liter et levita cum esset secus locum et videret
eum pertransiit. Samaritanus autem quidam
iter faciens venit secus eum. et videns eum
misericordia motus est. Et appropians alligavit
vulnera eius infundens oleum et vinum
et imponens illum in iumentum suum duxit
in stabulum et curam eius egit. Et al-
tera die protulit duos denarios et dedit
stabulario et ait Curam illius habe
et quodcumque supererogaveris. Ego cum
rediero reddam tibi. Quis horum tri-
um videtur tibi proximus fuisse illi qui inci-
dit in latrones. At ille dixit Qui
fecit misericordiam in illum. Et ait illi ihesus
Vade et tu fac similiter. Factum est autem dum
irent et ipse ihesus intravit in quoddam
castellum, et mulier quedam martha
nomine excepit illum in domum suam. Et
huic soror erat nomine maria que etiam
sedens secus pedes domini audiebat
verbum illius. Martha autem satagebat
circa frequens ministerium. Que stetit et ait
Domine non est tibi cure quod soror mea
reliquit me solam ministrare. Dic ergo
illi ut me adiuvet. Et respondens dixit
illi dominus Martha martha sollicita
es et turbaris erga plurima. Porro
unum est necessarium. Maria optimam
partem elegit que non auferetur ab ea. XI

Et factum est cum esset in loco quodam
orans ut cessavit dixit unus
ex discipulis eius ad eum Domine
doce nos orare, sicut et Iohannes
docuit discipulos suos. Et ait illis
ihesus Cum oratis orate dicite Pater
noster qui es in celis sanctificetur no-
men tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat vo-
luntas tua sicut in celo et in terra.
Panem nostrum cotidianum da nobis hodie

Et dimitte nobis peccata nostra siquidem
et ipsi dimittimus omni debenti nobis
Et ne nos inducas in temptacionem Et
ait ad illos Quis vestrum habet amicum et ib
it ad illum media nocte et dicet illi
Amice accomoda michi tres panes
quoniam amicus meus venit de via ad me et
non habeo quod ponam ante illum Et ille
deintus respondens dicit Noli michi mo
lestus esse iam hostium meum clausum est
et pueri mei mecum sunt in cubili non pos
sum surgere et dare tibi Et ille si perse
veraverit pulsans Dico autem vobis et si
non dabit illi surgens eo quod amicus
eius sit propter improbitatem tamen eius surgens
dabit illi quotquot habet necessarios Et
ego dico vobis petite et dabitur vo
bis querite et invenietis pulsate et appa
rietur vobis Omnis enim qui petit accipit
et qui querit invenit et pulsanti appa
rietur Quis autem ex vobis patrem petit
panem numquid lapidem dabit illi aut
si petierit ovum numquid porriget illi scor
pionem aut si piscem numquid pro pisce
serpentem dabit ei Si ergo vos cum sitis
mali nostis bona data dare filiis vestris
quanto magis pater vester de celo dabit spiritum
bonum petentibus se Et erat ihesus eici
ens demonium et illud erat mutum Et
cum eiecisset demonium locutus est mutus
et admirate sunt turbe Quidam autem ex
eis dixerunt In belzebub principe de
moniorum eicit demonia Et alii tempta
tes signum de celo querebant ab eo Ipse
autem ut vidit cogitaciones eorum dixit
eis Omne regnum in seipsum divisum
desolabitur et domus supra domum
cadet Si autem et sathanas in seipsum
divisus est quomodo stabit regnum ipsius quia dici
tis in belzebub eicere me demonia Si
autem ego in belzebub eicio demonia
filii vestri in quo eiciunt Ideo ipsi vestri iudi
ces erunt Porro si in digito dei eicio
demonia profecto pervenit in vos regnum
dei Cum autem fortis armatus custodit
atrium suum in pace sunt omnia que
possidet Si autem fortior illo superveni
ens vicerit eum universa arma eius auferet
in quibus confidebat et spolia eius distri
buet Qui non est mecum adversum me
est Et qui non colligit mecum dispergit
Cum immundus spiritus exierit ab homine
ambulat per loca inaquosa querens
requiem et non inveniens dicit Rever
tar in domum meam unde exivi Et cum
venerit invenit eam scopis mundatam
et ornatam et tunc vadit et assumit
septem alios spiritus nequiores se et in
gressi habitant ibi et fiunt novissima
peiora prioribus hominis illius Factum
est autem cum hec diceret extollens
vocem quedam mulier de turba dixit
illi Beatus venter qui te portavit
et ubera que suxisti At ille dixit
Quinimmo beati qui audiunt verbum dei et
custodiunt illud Turbis autem concur
rentibus cepit dicere Generacio hec genera
cio nequam est signum querit et signum
non dabitur illi nisi signum ione pro
phete Nam sicut fuit ionas signum
ninivitis ita erit et filius hominis genera
cioni isti Regina austri surget in iu
dicio cum viris generacionis huius et
condempnabit illos quia venit a finibus
terre audire sapienciam salomonis Et ecce
plus quam salomon hic Viri ninivite
surgent in iudicio cum generacione hac et
condempnabunt illam quia penitenciam egerunt
in predicacione ione Et ecce plus quam
iona hic Nemo lucernam accendit et
dit et in abscondito ponit neque sub
modio sed supra candelabrum ut qui
ingrediuntur lumen videant Lucerna cor
poris tui est oculus tuus Si oculus tuus
fuerit simplex totum corpus tuum lucidum
erit Si autem nequam fuerit eciam corpus
tuum tenebrosum erit Vide ergo ne
lumen quod in te est tenebre sint
Si ergo corpus tuum lucidum fuerit non
habens aliquam partem tenebrarum illu
minabit te erit lucidum totum

sicut lucerna fulgoris illuminabit te.
Et cum loqueretur rogavit illum
quidam phariseus ut pranderet apud
se. Et ingressus recubuit. Phari
seus autem cepit intra se reputans dice
re quare non baptizatus esset ante pran
dium. Et ait ad illum ihesus: Nunc
vos pharisei quod deforis est calicis et
catini mundatis. quod autem intus
vestrum est plenum est rapina et iniquitate.
Stulti nonne qui fecit quod deforis
est etiam illud quod intus est fecit. Verum
tamen quod superest date elemosinam
et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve
vobis phariseis qui decimatis mentam
et rutam et omne olus et preteritis iu
dicium et caritatem dei. Hec autem opor
tuit facere et illa non omittere. Ve
vobis phariseis qui diligitis primas
kathedras in synagogis et saluta
tiones in foro. Ve vobis quia estis ut
monumenta que non apparent et ho
mines ambulantes supra nesciunt.
Respondens autem quidam ex legisperitis ait
illi: Magister hec dicens etiam nobis contume
liam facis. At ille ait: Et vobis le
gisperitis ve quia oneratis homines
oneribus que portari non possunt et
ipsi uno digito vestro non tangitis sar
cinas. Ve vobis qui edificatis monu
menta prophetarum. patres autem vestri occiderunt
illos. profecto testificamini quod conse
ntitis operibus patrum vestrorum quoniam quidem ipsi
eos occiderunt vos autem edificatis
eorum sepulcra. propterea et sapientia dei di
xit: Mittam ad illos prophetas et apostolos
et ex illis occident et persequentur ut
inquiratur sanguis omnium prophetarum
qui effusus est a constitutione mundi
a generatione ista a sanguine Abel iusti
ad sanguinem zacharie qui periit inter
altare et edem. Ita dico vobis requi
retur ab hac generatione. Ve vobis
legisperitis qui tulistis clavem scientie ipsi
vos non introistis et eos qui introi
bant prohibuistis. Cum hec ad eos
diceret ceperunt pharisei et legisperiti
graviter insistere et os eius opprimere de multis
insidiantes ei et querentes capere aliquid
ex ore eius ut accusarent eum. XII

Multis autem circumstantibus turbis ita
ut se invicem conculcarent cepit
dicere ad discipulos suos: Attendite
a fermento phariseorum quod est ypocrisis.
Nichil autem opertum quod non reveletur
neque absconditum quod non sciatur. Quoniam
que in tenebris dixistis in lumine dicentur
et quod in aurem locuti estis in cubiculis
predicabitur in tectis. Dico autem vobis ami
cis meis ne terreamini ab hiis qui occid
unt corpus et post hec non habent amplius
quid faciant. Ostendam autem vobis quem
timeatis. Timete eum qui postquam
occiderit habet potestatem mittere in gehe
nnam. Ita dico vobis hunc timete. Non
ne quinque passeres veneunt dipondio
et unus ex illis non est in oblivione
coram deo. Sed et capilli capitis vestri
omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis
passeribus pluris estis vos. Dico autem
vobis: Omnis quicumque confessus me fuerit co
ram hominibus et filius hominis confitebitur
illum coram angelis dei. Qui autem nega
verit me coram hominibus denegabitur
coram angelis dei. Et omnis qui dicit
verbum in filium hominis remittetur illi.
Ei autem qui in spiritum sanctum blasphema
verit non remittetur ei. Cum autem inducent
vos in synagogas et ad magistratus et po
testates nolite solliciti esse qualiter
aut quid respondeatis aut quid dicatis.
Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora
que oporteat vos dicere. Ait autem ei qui
dam de turba: Magister dic fratri meo ut
dividat mecum hereditatem. At ille
dixit ei: Homo quis me constituit iudicem
aut divisorem super vos. Dixitque ad
illos: Videte et cavete ab omni ava
ricia quia non in abundantia cuiusquam
vita est eius ex hiis que possidet.
Dixit autem similitudinem ad illos
dicens: Hominis cuiusdam divitis uberes fru
ctus ager attulit et cogitabat intra

se dixit quid faciam quia non habeo quo
congregem fructus meos. Et dixit. Hoc
faciam. Destruam horrea mea et maio-
ra faciam et illuc congregabo omnia
que nata sunt michi et bona mea. Et dicam
anime mee. Anima habes multa bona posita
in annos plurimos. Requiesce, comede,
bibe, et epulare. Dixit autem illi deus.
Stulte hac nocte animam tuam repetent a te.
Que autem parasti cuius erunt. Sic est qui
sibi thezaurizat et non est in deum
dives. Dixitque ad discipulos suos. Ideo
dico vobis. Nolite solliciti esse anime
vestre quid manducetis neque corpori vestro
quid vestiamini. Anima plus est quam esca
et corpus plus quam vestimentum. Considerate
corvos quia non seminant neque metunt quibus
non est cellarium neque horreum et deus pa-
scit eos. Quanto magis vos pluris estis
illis. Quis autem vestrum cogitando potest a-
dicere ad staturam suam cubitum unum. Si
ergo quod minimum est potestis quid de
ceteris solliciti estis. Considerate lilia
agri quomodo crescunt non laborant neque nent.
Dico autem vobis quia nec Salomon in omni glo-
ria vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem
fenum agri quod hodie in agro est et
cras in clibanum mittitur deus sic vestit
quanto magis vos pusille fidei. Et vos
nolite querere quid manducetis aut quid
bibatis, et nolite in sublime extolli.
Hec enim omnia gentes mundi requirunt.
Pater autem vester scit quoniam his omnibus
indigetis. Verumtamen querite primum regnum
dei et hec omnia adicientur vobis. No-
lite timere pusillus grex quia complacuit
patri vestro dare vobis regnum. Ven-
dite que possidetis et date elemosinam.
Facite vobis sacculos qui non
veterescunt thezaurum non deficientem
in celis quo fur non appropinquat ne-
que tinea corrumpit. Ubi enim thezaurus vester
est ibi et cor vestrum erit. Sint lum-
bi vestri precincti et lucerne ardentes

in manibus vestris. Et vos similes
hominibus expectantibus dominum suum
quando revertatur a nuptiis et cum ve-
nerit et pulsaverit confestim aperi-
ant ei. Beati servi illi quos cum venerit
dominus invenerit vigilantes. Amen
dico vobis quod precinget se et faciet
eos discumbere et transiens ministrabit
illis. Et si venerit in secunda vigilia
et si in tertia vigilia venerit et ita
invenerit beati sunt servi illi. Hoc
autem scitote quia si sciret paterfami-
lias qua hora fur veniret vigi-
laret utique et non sineret perfodi do-
mum suam. Et vos estote parati
quia qua hora non putatis filius
hominis veniet. Ait autem ei Petrus.
Domine ad nos dicis hanc parabolam
an ad omnes. Dixit autem dominus.
Quis putas est fidelis dispen-
sator et prudens quem constituit
dominus super familiam suam ut det
illis in tempore tritici mensuram. Beatus
ille servus quem cum venerit dominus inve-
nerit ita facientem. Amen dico vobis
quia supra omnia que possidet con-
stituet illum. Quod si dixerit in cor-
de suo servus ille moram facit dominus
meus venire et ceperit percutere pue-
ros et ancillas et edere et bibere et
inebriari veniet dominus servi illius
in die illa qua non sperat et hora
qua nescit et dividet eum partemque
eius cum infidelibus ponet. Ille
autem servus qui cognovit volunta-
tem domini sui et non se preparavit et
non fecit secundum voluntatem eius plagis
vapulabit multis. Qui autem non
cognovit et fecit digna plagis va-
pulabit paucis. Omni autem cui mul-
tum datum est multum queretur ab eo et
cui commendaverunt multum plus petent
ab eo. Ignem veni mittere in terram
et quid volo nisi ut accendatur.
Baptismo habeo baptizari et quomodo co-
artor usque dum perficiatur.

quia putatis quia pacem veni dare in terram? non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in una domo divisi, tres in duos et duo in tres dividentur: pater in filium et filius in patrem suum, mater in filiam et filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrum suam. Dicebat autem ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus venit: et ita fit. Et cum videritis austrum flantem, dicitis: Quia estus erit: et fit. Ypocrite, faciem celi et terre nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo: ne forte trahat te apud iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem. Dico autem non exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas.

Aderant autem quidam XIII ipso tempore annunciantes illi de Galileis quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit: Putatis quod hi Galilei pre omnibus Galileis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico vobis: sed si penitentiam non habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloe et occidit eos: putatis quia et ipsi debitores fuerint preter omnes habitantes in Ierusalem? Non dico vobis: sed si penitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, et venit fructum querens in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee: Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, et non invenio: succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit illi: Domine dimitte illam et hoc anno, usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam.

Erat autem in synagoga eorum docens in sabbatis. Et ecce mulier, que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat inclinata, nec poterat omnino sursum respicere. Quam cum vidisset Ihesus, vocavit ad se et ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, et confestim erecta est et glorificabat Deum. Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato curasset Ihesus, dicebat turbe: Sex dies sunt in quibus oportet operari: in his ergo venite et curamini, et non in die sabbati. Respondens autem Dominus ad illum dixit: Ypocrite, unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahe, quam alligavit Sathanas ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret, erubescebant omnes adversarii eius: et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et cui simile estimabo illud? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in ortum suum, et crevit et factum est in arborem magnam: et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit: Cui simile estimabo regnum Dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria, donec fermentaretur totum. Et ibat per castella et civitates docens, et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, querent intrare et non poterunt. Cum autem intraverit paterfamilias et clauserit ostium, incipietis foris stare et pulsare ad ostium, dicentes: Domine, aperi nobis. Et respondens dicet vobis: Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis

nescio vos unde sitis discedite a me omnes operarii iniquitatis ibi erit fletus et stridor dentium cum videritis abraham et ysaac et iacob et omnes prophetas in regno dei vos autem expelli foras et venient ab oriente et occidente et ab aquilone et austro et accumbent in regno dei Et ecce sunt novissimi qui erunt primi et sunt primi qui erunt novissimi In ipsa die accesserunt quidam phariseorum dicentes illi Exi et vade hinc quia herodes vult te occidere Et ait illis Ite et dicite vulpi illi Ecce eicio demonia et sanitates perficio hodie et cras et tercia die consummor Verumtamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare quia non capit prophetam perire extra ierusalem Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis et noluisti Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta Dico autem vobis quia non me videbitis donec veniat cum dicetis benedictus qui venit in nomine domini [struck: Et factum est cum intraret ihesus]

XIIII

Et factum est cum intraret ihesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem et ipsi observabant eum Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum Et respondens dixit ad legisperitos et ad phariseos dicens Si licet sabbato curare At illi tacuerunt Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit Et respondens ad illos dixit Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die sabbati et non poterant ad hec respondere illi Dicebat autem et ad invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honoratior te sit invitatus ab eo Et veniens is qui te et illum vocavit dicat tibi Da huic locum et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere Sed cum vocatus fueris vade recumbe in novissimo loco ut cum venerit qui te invitavit dicat tibi Amice ascende superius Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur Dicebat autem et ei qui se invitaverat Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos tuos neque vicinos neque divites ne forte et ipsi te reinvitent et fiat retributio Sed cum facis convivium voca pauperes debiles claudos et cecos et beatus eris quia non habent unde possint retribuere tibi Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum Et cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi Beatus qui manducabit panem in regno dei Et ipse dixit Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent quia iam parata sunt omnia Et ceperunt simul omnes excusare Primus dixit illi Villam emi et necesse habeo exire et videre illam Rogo te habe me excusatum Et alter dixit Iuga boum quinque emi et eo probare illa rogo te habe me excusatum Et alius dixit Uxorem duxi et ideo non possum venire Et reversus est servus et nunciavit hec domino suo [struck: Exi cito in plateas et vicos] Tunc iratus est paterfamilias dixit servo suo Exi cito in plateas et vicos civitatis et pauperes ac debiles cecos et claudos introduc huc Et ait illi servus Domine factum est ut imperasti et adhuc locus est Et ait dominus servo Exi in vias et sepes et compelle intrare ut impleatur

domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabunt cenam meam. Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Ibant autem turbe multe cum eo et conversus dixit ad illos. Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt si habeat ad perficiendum. Ne postea quam posuerit fundamentum et non potuit perficere omnes qui viderint incipiant illudere ei dicentes quia hic homo cepit edificare et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem non sedens prius cogitat si possit cum x milibus occurrere ei qui cum xx milibus venit ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus que possidet non potest esse meus discipulus. Bonum est sal. Si autem sal evanuerit in quo condietur. Neque in terram neque in sterquilinium utile est sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

XV Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens. Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdiderit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inveniat illam. Et cum invenerit illam imponit in humeros suos gaudens et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis. Congratulamini michi quia inveni ovem que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitenciam agente quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitencia. Aut que mulier habens dragmas x et si perdiderit dragmam unam nonne accendit lucernam et everrit domum et querit diligenter donec inveniat eam. Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens. Congratulamini michi quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore penitenciam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da michi portionem substancie que me contingit. Et divisit illis substanciam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substanciam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset facta est fames valida in regione illa et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis illius et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat ventrem suum implere de siliquis quas manducabant porci et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus. Ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum et dicam ei. Pater peccavi in celum et coram te et iam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut unum ex mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset vidit illum pater eius et misericordia motus est et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est eum. Dixitque ei filius. Pater peccavi in celum et coram te et iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calciamenta in pedes eius et adducite saginatum vitulum et occidite et manducemus et epulemur quia hic filius meus mortuus erat et revixit perierat et inventus est. Et ceperunt omnes epulari

portionem

Erat filius eius senior in agro et
cum veniret et appropinquaret domui
audivit symphoniam et chorum et vo-
cavit unum de servis et interrogavit
que hec essent. Iste autem dixit ei: Fra-
ter tuus venit et occidit pater tuus
vitulum saginatum quia salvum illum
recepit. Indignatus est autem et nole-
bat introire. Pater ergo illius egressus
cepit rogare eum. At ille respondens di-
xit patri suo: Ecce tot annis servio tibi
et numquam mandatum tuum preteri-
vi et numquam dedisti michi edum ut cum amicis
meis epularer. Sed postquam hic filius
tuus qui devoravit substantiam suam cum
meretricibus venit, occidisti illi vitulum
saginatum. At ipse dixit ei: Fili tu mecum
semper es et omnia mea tua sunt. Epulari
autem et gaudere oportebat quia
frater tuus hic mortuus fuerat et revixit
perierat et inventus est. XVI

Dicebat autem et ad discipulos
suos: Homo quidam erat dives
qui habebat villicum et hic diffa-
matus est apud illum quasi dissipasset
bona ipsius. Et vocavit illum et ait illi:
Quid hoc audio de te? Redde rationem vi-
licationis tue; iam enim non poteris vili-
care. Ait autem villicus intra se: Quid fa-
ciam quia dominus meus aufert a me vi-
licationem? Fodere non valeo, mendicare
erubesco. Scio quid faciam ut cum a-
motus fuero a villicatione recipiant
me in domos suas. Convocatis itaque
singulis debitoribus domini sui dicebat
primo: Quantum debes domino meo? At ille
dixit: Centum cados olei. Dixitque illi:
Accipe cautionem tuam et sede scribe cito l.
Deinde alio dixit: Tu vero quantum debes?
Qui ait: Centum choros tritici. Ait illi: Ac-
cipe litteras tuas et scribe lxxx. Et lauda-
vit dominus villicum iniquitatis quia pru-
denter fecisset, quia filii huius seculi pru-
dentiores filiis lucis in generatione
sua sunt. Et ego vobis dico: facite vobis
amicos de mammona iniquitatis
ut cum defeceritis recipiant vos in eter-
na tabernacula. Qui fidelis est
in minimo et in maiori fidelis est, et qui
in modico iniquus est et in maiori in-
iquus est. Si ergo in iniquo mammona fi-
deles non fuistis, quod verum est quis
vobis credet? Et si in alieno fideles
non fuistis, quod vestrum est quis dabit
vobis? Nemo servus potest duobus dominis
servire: aut enim unum odiet et alterum
diliget, aut uni adherebit et alterum
contempnet. Non potestis deo servire
et mammone. Audiebant autem hec
omnia pharisei qui erant avari et de-
ridebant illum. Et ait illis: Vos estis
qui iustificatis vos coram homi-
nibus; Deus autem novit corda vestra quia
quod hominibus altum est abhominatio est
apud deum. Lex enim et prophete usque ad
Iohannem prophetaverunt; ex eo regnum
dei evangelizatur et omnis in illud vim
facit. Facilius est autem celum et terram
preterire quam de lege unum apicem
cadere. Omnis qui dimittit uxo-
rem suam et ducit aliam mechatur,
et qui dimissam a viro ducit mecha-
tur. Homo quidam erat dives et indu-
ebatur purpura et bysso et epula-
batur cotidie splendide. Et erat quidam
mendicus nomine Lazarus qui iacebat
ad ianuam eius ulceribus plenus cu-
piens saturari de micis que cadebant
de mensa divitis, et nemo illi da-
bat; sed et canes veniebant et linge-
bant ulcera eius. Factum est autem ut mo-
reretur mendicus et portaretur ab ange-
lis in sinum Abrahe. Mortuus est au-
tem et dives et sepultus est in inferno. Ele-
vans autem dives oculos suos cum
esset in tormentis vidit Abraham a
longe et Lazarum in sinu eius et ipse
clamans dixit: Pater Abraham,
miserere mei et mitte Lazarum ut
intingat extremum digiti sui in aq-
uam ut refrigeret linguam meam

quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham fili recordare quia recepisti bona in vita tua et Lazarus similiter mala nunc autem hic consolatur tu vero cruciaris et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est ut hii qui volunt hinc transire ad vos non possint neque inde huc transmeare. Et ait rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei habeo enim quinque fratres ut testetur illis ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Et ait illi Abraham habent Moysen et prophetas audiant illos. At ille ait non pater Abraham sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent. Ait autem illi si Moysen et prophetas non audiunt neque si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.

XVII

Et ad discipulos suos ait impossibile est ut non veniant scandala ve autem illi per quem veniunt. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare quam ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite vobis si peccaverit in te frater tuus increpa illum et si penitentiam egerit dimitte illi et si septies in die peccaverit in te et septies in die conversus fuerit ad te dicens penitet me dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino adauge nobis fidem. Dixit autem dominus si habueritis fidem sicut granum sinapis diceretis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare et obediret vobis. Quis autem vestrum habens servum arantem aut boves pascentem qui regresso de agro dicat illi statim transi recumbe et non dicat ei para quod cenem et precinge te et ministra michi donec manducem et bibam et post hec tu manducabis et bibes. Numquid gratiam habet servo illi quia fecit que sibi imperavit non puto. Sic et vos cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite servi inutiles sumus quod debuimus facere fecimus.

Et factum est dum iret in Ierusalem transibat per mediam Samariam et Galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei x viri leprosi qui steterunt a longe et levaverunt vocem dicentes Ihesu preceptor miserere nostri. Quos ut vidit dixit ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est regressus est cum magna voce magnificans deum et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens et hic erat Samaritanus. Respondens autem dixit nonne x mundati sunt et novem ubi sunt non est inventus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi surge vade quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis quando venit regnum dei respondit eis et dixit non venit regnum dei cum observatione neque dicent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos venient dies quando desiderabitis videre unum diem filii hominis et non videbitis et dicent vobis ecce hic et ecce illic nolite ire neque illos sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet eum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus Noe ita erit in diebus filii hominis. Edebant et bibebant uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem qua intravit Noe in archam et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Loth edebant et bibebant emebant et vendebant plantabant et edificabant qua die autem exiit Loth a Sodomis pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hoc erit qua die filius hominis revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo ne descendat tollere illa et qui in agro similiter non redeat retro. Memores estote uxoris Loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere perdet illam et quicumque perdiderit illam vivificabit eam. Dico vobis in illa nocte erunt duo in lecto uno unus assumetur et alius relinquetur.

Due erunt molentes in unum una assu-
metur et alia relinquetur. Duo in agro
unus assumetur et alter relinquetur. Re-
spondentes dicunt ei ubi domine. Qui
ait illis ubicumque fuerit corpus ibi
congregabuntur et aquile. xviii

Dicebat autem et parabolam ad
illos quoniam oportet semper orare et non
deficere dicens. Iudex quidam erat
in quadam civitate qui deum non time-
bat et hominem non reverebatur. Vidua autem
quedam erat in civitate illa et veni-
ebat ad eum dicens vindica me de adver-
sario meo et nolebat per multum tempus.
Post hec autem dixit intra se. Et si deum non
timeo nec hominem revereor tamen quia
molesta est mihi hec vidua vindica-
bo illam ne in novissimo veniens sugillet
me. Ait autem dominus Audite quid
iudex iniquitatis dicit. Deus autem non
faciet vindictam electorum suorum clamanti-
um ad se die ac nocte et patientiam habe-
bit in illis. Verumtamen filius hominis veniens
putas inveniet fidem in terra. Dixit
autem ad quosdam qui in se confidebant
tamquam iusti et aspernabantur ceteros para-
bolam istam. Duo homines ascenderunt
in templum ut orarent unus phariseus et
alter publicanus. Phariseus autem stans
hec apud se orabat. Deus gratias ago
tibi quia non sum sicut ceteri hominum rapto-
res iniusti adulteri velud etiam hic
publicanus. Ieiuno bis in sabbato
decimas do omnium que possideo. Et pub-
licanus a longe stans nolebat nec
oculos ad celum levare sed percutiebat
pectus suum dicens. Deus esto propicius mihi
peccatori. Amen dico vobis descendit
hic iustificatus in domum suam ab illo
quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui
se humiliat exaltabitur. Afferebant autem
ad eum infantes ut eos tangeret. Quod
cum viderent discipuli increpabant
illos. Ihesus autem convocans illos dixit
Sinite pueros venire ad me et

nolite eos vetare. Talium est enim
regnum celorum. Amen dico vobis quicum-
que non acceperit regnum dei sicut
puer non intrabit in illud. Et
interrogavit eum quidam princeps
dicens. Magister bone quid faciens
vitam eternam possidebo. Dixit autem
illi Ihesus. Quid me dicis bonum. Ne-
mo bonus nisi solus deus. Mandata
nosti. Non occides. Non mechaberis.
Non furtum facies. Non falsum
testimonium dices. Honora patrem
tuum et matrem tuam. Qui ait hec
omnia custodivi a iuventute mea.
Quo audito Ihesus ait illi. Adhuc
unum tibi deest. Omnia quecumque habes
vende et da pauperibus et habebis thesau-
rum in celo et veni sequere me.
His ille auditis contristatus est quia di-
ves erat valde. Videns autem
Ihesus illum tristem factum dixit.
Quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei intrabunt. Facilius
est enim camelum per foramen acus
transire quam divitem intrare in re-
gnum celorum. Et dixerunt qui au-
diebant et quis potest salvus fieri.
Ait illis que impossibilia sunt a-
pud homines possibilia sunt apud
deum. Ait autem Petrus. Ecce nos
dimisimus omnia et secuti sumus te.
Qui dixit eis. Amen dico vobis
nemo est qui reliquit domum
aut parentes aut fratres aut uxo-
rem aut filios propter regnum dei et
non recipiat multo plura in hoc
tempore et in seculo venturo vitam
eternam. Assumpsit autem Ihesus xii et
ait illis. Ecce ascendimus Ierusalem
et consummabuntur omnia que scripta sunt
per prophetas de filio hominis. Tradetur
enim gentibus et illudetur et fla-
gellabitur et conspuetur et postquam fla-
gellaverint occident eum et die ter-
tia resurget. Et ipsi nihil horum intelle-
xerunt. Et erat verbum istud abscon-
ditum ab eis et non intelligebant

que dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret Iericho cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod Ihesus Nazarenus transiret et clamavit dicens Ihesu fili David miserere mei. Et qui preibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat fili David miserere mei. Stans autem Ihesus iussit eum adduci ad se. Et cum appropinquasset interrogavit illum dicens Quid tibi vis faciam. At ille dixit Domine ut videam. Et Ihesus dixit illi Respice fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo. XIX

Et ingressus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse dives. Et querebat videre Ihesum quis esset et non poterat pre turba quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut videret illum quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum suspiciens Ihesus vidit illum. Et ait ad illum Zachee festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit et suscepit illum gaudens in domum. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem Zacheus dixit ad Ihesum Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus et si quid aliquem defraudavi reddo quadruplum. Ait Ihesus ad eum quia hodie salus huic domui facta est eo quod et ipse filius sit Abrahe. Venit enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat. Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset prope Ierusalem et quia existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem decem servis suis dedit eis decem mnas et ait ad illos Negociamini dum venio. Cives autem eius oderant illum et miserunt legationem post illum dicentes Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est dum rediret accepto regno et iussit vocari servos quibus dedit pecuniam ut sciret quantum quisque negociatus esset. Venit autem primus dicens Domine mna tua decem mnas acquisivit. Et ait illi Euge serve bone et fidelis quia in modico fidelis fuisti eris potestatem habens super decem civitates. Et alter venit dicens Domine mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait et tu esto super quinque civitates. Et alius venit dicens Domine ecce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te quia homo austerus es tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dixit ei Ex ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quia ego homo austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminavi et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam et ego veniens cum usuris utique exegissem illam. Et astantibus dixit Auferte ab eo mnam et date ei qui decem mnas habet. Et dixerunt ei Domine habet decem mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et abundabit ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascendens Ierusalem. Et factum est cum appropinquasset Bethphage et Bethaniam ad montem qui vocatur Oliveti misit duos discipulos suos dicens Ite in castellum quod contra vos est in quod introeuntes invenietis pullum asine.

alligatum cui nemo unquam hominum sedit. Solvite illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare solvitis, sic dicetis ei quia Dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi fuerant et invenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Ihesum et iactantes vestimenta sua super pullum imposuerunt Ihesum. Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis Oliveti, ceperunt omnes turbe descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in celo et gloria in excelsis. Et quidam Phariseorum de turbis dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis quia si hii tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinquavit videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, que ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo et coangustabunt te undique et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tue. Et ingressus in templum cepit eicere vendentes in illo et ementes, dicens illis: Scriptum est quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat cotidie docens in templo. Principes autem sacerdotum et scribe et principes plebis querebant eum perdere et non inveniebant quod facerent illi. Omnis enim populus audiens suspensus erat illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo et evangelizante, convenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate hec facis, aut quis dedit tibi hanc potestatem?

Respondens autem dixit ad illos: Interrogabo vos et ego unum verbum; respondete mihi: Baptismus Iohannis de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes: Quia si dixerimus de celo, dicet: Quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs universa lapidabit nos; certi sunt enim Iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Ihesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio. Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo plantavit vineam et locavit eam colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore vindemie misit ad cultores servum ut de fructu vinee darent illi. Qui cesum dimiserunt illum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficientes contumelia dimiserunt eum inanem. Et addidit tertium mittere. Qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vinee: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt inter se dicentes: Hic est heres; occidamus eum ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet eis dominus vinee? Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem reprobaverunt edificantes, hic factus est in caput anguli? Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur, super quem autem ceciderit comminuet illum. Et querebant principes sacerdotum et scribe mittere in illum manus in illa hora, et timuerunt populum; cognoverunt enim quia ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et observantes eum miserunt insidiatores qui se iustos simularent ut caperent eum in sermone et traderent illum principatui et potestati presidis. Et interrogaverunt eum dicentes:

Magister scimus quia recte dicis et doces et
non accipis personam, sed in veritate
doces viam dei. Licet nobis dare tributum
cesari an non. Considerans autem do-
lum illorum dixit illis. Quid me
temptatis? ostendite mihi denarium. Cuius
habet ymaginem et inscriptionem? Respon-
dentes dixerunt ei. Cesaris. Et ait illis.
Reddite ergo que cesaris sunt cesari, et
que sunt dei deo. et non potuerunt verbum
reprehendere eius coram plebe et mi-
rati in responso eius tacuerunt.
Accesserunt autem quidam saduceorum qui
negant esse resurrectionem, et interroga-
verunt eum dicentes. Magister moyses scripsit
nobis. Si frater alicuius mortuus fuerit ha-
bens uxorem et hic sine filiis fu-
erit, ut accipiat eam frater eius u-
xorem et suscitet semen fratri suo. Septem
ergo fratres erant. et primus accepit uxo-
rem et mortuus est sine filiis. et se-
quens accepit illam, similiter et omnes septem
et non reliquerunt semen et mortui sunt.
Novissime omnium mortua est et
mulier. In resurrectione ergo cuius eorum
erit uxor? siquidem septem habuerunt uxo-
rem. Et ait illis ihesus. filii huius
seculi nubunt et traduntur ad nuptias. Illi
vero qui digni habebuntur seculo illo et
resurrectione ex mortuis neque nu-
bent neque ducent uxores. neque enim
ultra mori poterunt. Equales enim an-
gelis sunt et filii sunt dei cum sint filii re-
surrectionis. Quia vero resurgant mor-
tui, et moyses ostendit secus rubum
sicut dicit dominum deum abraham et deum
ysaac et deum iacob. Deus autem non
est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vi-
vunt illi. Respondentes autem quidam scribarum
dixerunt ei. Magister bene dixisti. et amplius
non audebant eum quicquam interro-
gare. Dixit autem ad illos. Quomodo
dicunt christum filium david esse, et ipse
david dicit in libro psalmorum. Dixit
dominus domino meo sede a dextris meis
donec ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum. David ergo dominum illum
vocat et quomodo filius eius est. Audiente
ergo omni populo dixit ihesus discipulis suis.
Attendite a scribis qui volunt am-
bulare in stolis, et amant salutatio-
nes in foro et primas kathedras in
synagogis, et primos ~~[struck]~~ discubi-
tus in conviviis. qui devorant domos
viduarum simulantes longam orationem. hii
accipient dampnationem maiorem. XXI

Respiciens autem ihesus vidit eos
qui mittebant munera in gazophi-
lacium divites. Vidit autem et quan-
dam viduam pauperculam mittentem era
minuta duo. Et dixit. Vere dico vo-
bis quia vidua hec pauper plus quam
omnes misit. Nam omnes hii ex abundan-
tia sua miserunt in munera dei, hec autem ex eo quod deest illi, quod
omnem victum suum quem habuit misit. Et
quibusdam dicentibus de templo quod bonis lapi-
dibus et donis ornatum esset, et dixit.
Hec que videtis, venient dies in quibus non
relinquetur lapis super lapidem qui non
destruatur. Interrogaverunt autem eum di-
centes. Preceptor, quando hec erunt et quod
signum cum fieri incipient? Qui dixit.
Videte ~~signum~~ ne seducamini. multi enim
venient in nomine meo dicentes quia ego
sum, et tempus appropinquabit. Nolite ergo
ire post illos. Cum autem audieritis prelia et
sediciones nolite terreri. oportet primum hec
fieri, sed non dum statim finis. Tunc dicebat
illis. Surget gens contra gentem
et regnum adversus regnum et terre motus
magni erunt per loca et pestilencie et
fames, terroresque de celo et signa erunt.
Sed ante hec omnia inicient vobis manus
et persequentur tradentes in synagogas et
custodias, trahentes ad reges et presides
propter nomen meum. Continget autem vobis in te-
stimonium. Ponite ergo in cordibus vestris
non premeditari quemadmodum respondeatis.
Ego autem dabo vobis os et sapienciam
cui non poterunt resistere et contradicere omnes
adversarii vestri. Trademini autem a parentibus
et fratribus et cognatis et amicis et morte
afficient ex vobis. et eritis odio omnibus
hominibus propter nomen meum et capillus

Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquabit desolatio eius. Tunc qui in Iudaea sunt fugiant in montes, et qui in medio eius discedant, et qui in regionibus non intrent in eam. Quia dies ultionis hii sunt ut impleantur omnia quae scripta sunt. Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes, et Jerusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium prae confusione sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus prae timore et expectatione quae supervenient universo orbi. Nam virtutes caelorum movebuntur. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. His autem fieri incipientibus respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum, scitis quoniam prope est aestas. Ita et vos cum videritis haec fieri, scitote quoniam prope est regnum Dei. Amen dico vobis quia non praeteribit generatio haec donec omnia fiant. Caelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vitae, et superveniat super vos repentina dies illa. Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terrae. Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia quae futura sunt et stare ante Filium hominis. Erat autem diebus docens in templo, noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oliveti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum.

XXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum qui dicitur pascha. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae quomodo eum interficerent, timebant vero plebem. Intravit autem Satanas in Iudam qui cognominabatur Scarioth unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit, et quaerebat opportunitatem ut traderet illum sine turbis. Venit autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha. Et misit Petrum et Iohannem dicens: Euntes parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram aquae portans. Sequimini eum in domum in quam intrat, et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi magister: Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum, et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis, et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora, discubuit, et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit et dixit: Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quia non bibam de generatione vitis donec regnum Dei veniat. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur; hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens: Hic est calix novum testamentum in meo sanguine qui pro vobis effundetur. Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem Filius hominis secundum quod definitum est vadit. Verumtamen vae homini illi per quem tradetur. Et ipsi coeperunt quaerere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta est autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent in eos bene

benefici vocantur / vos autem non sic, sed qui
maior est in vobis fiat sicut minor
et qui precessor est fiat sicut ministrat
Nam quis maior est qui recumbit an
qui ministrat Nonne qui recumbit Ego
autem in medio vestrum sum sicut qui
ministrat Vos autem estis qui permansi-
stis mecum in temptacionibus meis Et
ego dispono vobis sicut disposuit mi-
chi pater meus regnum ut eda-
tis et bibatis super mensam meam
in regno meo et sedeatis super thro-
nos xii iudicantes xii tribus israel
Ait autem dominus simon simon ecce
sathanas expetivit vos ut cribra-
ret sicut triticum / ego autem rogavi
pro te ut non deficiat fides tua / et tu
aliquando conversus confirma fratres tuos Qui
dixit ei domine tecum paratus sum et in
carcerem et in mortem ire At ille di-
xit Dico tibi petre non cantabit
hodie gallus tercio donec me abne-
ges Et dixit eis Quando misi vos sine
sacculo et pera et calciamentis numquid
aliquid defuit vobis At illi dixerunt
nichil Dixit ergo eis Sed nunc qui
sacculum habet tollat similiter et peram et qui non
habet vendat tunicam suam et emat gla-
dium Dico enim vobis quoniam adhuc hoc
quod scriptum est oportet impleri in me
Et cum iniquis deputatus est Et-
enim ea que sunt de me finem habent
At illi dixerunt Domine ecce duo gla-
dii hic At ille dixit eis Satis est
Et egressus ibat secundum consuetudinem
in montem olivarum Secuti sunt autem
illum et discipuli eius Et cum pervenisset ad
locum dixit illis Orate ne intretis
in temptacionem / et ipse avulsus est ab
eis quantum iactus est lapidis et positis ge-
nibus orabat dicens Pater si vis
transfer calicem istum a me Verumtamen
non mea voluntas sed tua fiat Ap-
paruit autem illi angelus de celo con-
fortans eum et factus in agonia
prolixius orabat et factus est su-
dor eius sicut sanguinis gutte de-
currentis in terram et cum surrexisset
ab oracione et venisset ad discipulos
suos invenit eos dormientes pre
tristicia Et ait illis Quid dormi-
tis Surgite orate ne intretis in
temptacionem Adhuc eo loquente ecce
turba et qui vocabatur iudas unus
de xii antecedebat eos et appropinqua-
vit ihesu ut oscularetur eum Ihesus autem
dixit illi Iuda osculo filium hominis tra-
dis Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod
futurum erat dixerunt Domine percutimus in
gladio et percussit unus ex illis servum prin-
cipis sacerdotum et amputavit auriculam
eius dextram Respondens autem ihesus dixit
illi Sinite usque huc / et cum tetigisset
auriculam eius sanavit eum Dixit
autem ihesus ad eos qui venerant ad se
principes sacerdotum et magistratus templi et
seniores Quasi ad latronem existis
cum gladiis et fustibus cum cotidie vo-
biscum fuerim in templo non extendistis
manus in me Sed hec est vestra hora et
potestas tenebrarum Comprehendentes autem eum
duxerunt ad domum principis sacerdotum
Petrus vero sequebatur eum a longe Accen-
so autem igne in medio atrio et cir-
cumsedentibus illis erat petrus in medio
eorum Quem cum vidisset ancilla quedam
sedentem ad lumen et eum fuisset intu-
ita dixit / et hic cum illo erat At ille ne-
gavit eum dicens Mulier non novi illum
Et post pusillum alius videns eum dixit
O homo non sum Et facto intervallo quasi
hore unius alius quidam affirmabat dicens
Vere et hic cum illo erat nam et gali-
leus est Et ait petrus O homo nescio quid
dicis / et continuo adhuc illo loquente can-
tavit gallus Et conversus dominus respexit
petrum Et recordatus est petrus verbi domini
sicut dixerat quia priusquam gallus cantet
ter me negabis Et egressus foras pe-
trus flevit amare Et viri qui tene-
bant illum illudebant ei cedentes / et
velaverunt eum et percuciebant faciem eius
et interrogabant eum dicentes / prophetiza
nobis christe quis est qui te percussit Et
multa blasphemantes dicebant in eum
Et ut factus est dies convenerunt seniores ple-
bis et principes sacerdotum et scribe et duxe-
runt illum in concilium suum dicentes
Si tu es christus dic nobis Et ait illis

Si vobis dixero non credetis mihi Si autem et
interrogavero non respondebitis mihi neque dimi-
ttetis Ex hoc autem erit filius hominis sedens
a dextris virtutis dei Dixerunt autem omnes
Tu ergo filius dei Qui ait vos dicitis quia
ego sum At illi dixerunt XXIII

Quid adhuc testimonium desideramus ipsi
enim audivimus de ore eius Et surgens
omnis multitudo eorum duxerunt
illum ad pilatum Ceperunt autem illum
accusare eum dicentes hunc invenimus subverten-
tem plebem nostram et prohibentem tributa
dare cesari et dicentem se christum regem
esse Pilatus autem interrogavit eum dicens Tu es
rex iudeorum At ille respondens ait Tu dicis
Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et ad
turbas Nichil invenio cause in hoc ho-
mine At illi invalescebant dicentes Commo-
vet populum docens per universam iudeam inci-
piens a galilea usque huc Pilatus au-
diens galileam interrogavit si homo ga-
lileus esset Et ut cognovit quod de herodis
potestate esset remisit eum ad herodem qui
et ipse ierosolimis erat illis diebus Hero-
des autem viso ihesu gavisus est valde Erat
enim cupiens ex multo tempore videre illum eo quod
audiebat multa de illo et sperabat signum ali-
quod videre ab eo fieri Interrogabat autem
eum multis sermonibus et ipse nichil respon-
debat Stabant autem et principes sacerdotum et
scribe constanter accusantes eum Sprevit
autem illum herodes cum exercitu suo et illusit
indutum veste alba et remisit ad pilatum
et facti sunt amici herodes et pilatus illa
die nam ante inimici erant ad invicem
Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum
et magistratibus et plebe dixit ad illos Ob-
tulistis michi hunc hominem quasi avertentem
populum et ecce ego coram vobis interrogans
nullam causam invenio in homine isto ex
his quibus eum accusatis Sed neque hero-
des Nam remisi vos ad illum et ecce nil
dignum morte actum est ei Emenda-
tum ergo illum dimittam Necesse autem habe-
bat dimittere eis per diem festum unum Ex-
clamavit autem simul universa turba dicens
Tolle hunc et dimitte nobis barrabam
Qui erat propter seditionem quandam factam
in civitate et homicidium missus in car-
cerem Iterum autem pilatus locutus est ad
illos volens dimittere ihesum At illi
succlamabant dicentes Crucifige cru-
cifige eum Ille autem tercio dixit ad illos
Quid enim mali fecit iste Nullam causam
mortis invenio in eo Corripiam
ergo illum et dimittam At illi instabant
vocibus magnis postulantes ut cru-
cifigeretur et invalescebant voces eorum
Et pilatus adiudicavit fieri peticionem
eorum Dimisit autem illum eis qui propter
seditionem et homicidium missus fuerat in
carcerem quem petebant Ihesum vero tradi-
dit voluntati eorum Et cum ducerent
eum apprehenderunt simonem quendam cire-
nensem venientem de villa et impo-
suerunt illi crucem portare post ihesum
Sequebatur autem eum turba multa populi
et mulierum que plangebant et lamen-
tabantur eum Conversus autem ad illas ihesus
dixit Filie ierusalem Nolite flere super
me sed super vos ipsas flete et super
filios vestros Quoniam ecce venient dies
in quibus dicent Beate steriles
et ventres que non genuerunt et u-
bera que non lactaverunt Tunc incipi-
ent dicere montibus cadite super nos
et collibus operite nos Quia si
in viridi ligno hec faciunt in arido
quid fiet Ducebantur autem et alii duo
nequam cum eo ut interficerentur Et post-
quam venerunt in locum qui vocatur cal-
varie ibi crucifixerunt eum et latrones
unum a dextris et alterum a sinistris Ihesus autem
dicebat Pater dimitte illis non enim
sciunt quid faciunt Dividentes vero
vestimenta eius miserunt sortem Et
stabat populus expectans et deridebant
eum principes cum eis dicentes Alios
salvos fecit seipsum salvum faciat si
hic est christus dei electus Illudebant
autem ei et milites accedentes et ace-
tum offerentes ei et dicentes Si tu es
rex iudeorum salvum te fac Erat autem
superscriptio inscripta super illum litteris
grecis et latinis et hebraicis Hic

ihesus rex iudeorum. Unus autem de hiis latronibus blasphemabat eum dicens Si tu es christus salvum fac temetipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens Neque tu times deum quia in eadem dampnacione es. et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta et tenebre facte sunt super universam terram usque ad nonam horam et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium et clamans voce magna ihesus ait Pater in manus tuas commendo spiritum meum. et hec dicens expiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat glorificavit deum dicens Vere hic homo iustus erat. et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant percucientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres que secute fuerant eum a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine ioseph qui erat decurio vir bonus et iustus. hic non consenserat consilio et actibus eorum ab arimathia civitate iudee qui expectabat et ipse regnum dei. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu et depositum involvit in sindone et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. et dies parasceve erat et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso venerant de galilea viderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius et revertentes paraverunt aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

Una autem sabbati XXIIII valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aromata et invenerunt lapidem revolutum a monumento. et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto Ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum autem timerent et declinarent vultum in terram dixerunt ad illas Quid queritis viventem cum mortuis. non est hic sed surrexit. recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et tercia die resurgere. Et recordate sunt verborum eius et regresse a monumento nunciaverunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et cetere que cum eis erant que dicebant ad apostolos hec. et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina posita sola et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant illa die in castellum quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab ierusalem nomine emaus et ipsi loquebantur ad invicem de hiis omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos Qui sunt hii sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes. Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei Tu solus peregrinus es in ierusalem et non cognovisti que facta sunt in illa his diebus. Quibus ille dixit Que. Et dixerunt ei De ihesu nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in dampnacionem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ille esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tercia dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monumentum. Et non invento corpore venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam.

et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant et ipse finxit se longius ire et coegerunt illum dicentes mane nobiscum domine quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis et aperti sunt oculi eorum et ipse evanuit ab oculis eorum et dixerunt ad invicem nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via et aperiret nobis scripturas. Et surgentes eadem hora regressi sunt in iherusalem et invenerunt congregatos xi et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit symoni et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum autem hec loquerentur iesus stetit in medio eorum et dixit pax vobis ego sum nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et pedes meos quia ego ipse sum palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hec dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit habetis hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerunt illi partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis et dixit ad eos hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis quoniam sic scriptum est et sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tertia die et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab iherusalem. Vos autem estis testes horum et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Et eduxit autem eos in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret eos recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in iherusalem cum gaudio magno et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

Incipit prologus sancti iohannis

Hic est iohannes evangelista unus ex discipulis dei qui virgo electus a deo est quem de nuptiis volentem nubere vocavit deus cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et huic matrem suam pendens in cruce commendavit deus ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur primum signum ponens quod in nuptiis fecit deus et ostendens quod erat ipse ut legentibus demonstraret quod ubi dominus invitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat et veteribus immutatis nova omnia que a christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in asya postea quam in pathmos insula apocalipsim scripserat ut cui in principio canonis incorruptibile principium in genesi prenotatur et incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente christo Ego sum alpha et o. Et hic est iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui convocatis discipulis suis in epheso per multa signorum experimenta promens christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione positus est ad patres suos tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Et si post omnes evangelium scripsisse dicitur tamen canonis ordinata dispositione post matheum ponitur quia in deo novissima sunt velud extrema

abiecta nuptiis [illegible] plenitudinis opera
sine pristina [illegible] prophetiis scripsit eidem
et hoc virginem videbatur quorum tamen vel
scriptorum temporis dispositio vel librorum or-
dinatio ideo a nobis per singula non
exponitur ut sciendi desiderio collo-
cato et querentibus fructus laboris et
a deo magisterii doctrina servetur. [illegible]

Prologus

Evangelium Iohannis ma-
nifestum est quod datum est a Iohanne
ad huc in corpore constituto sic
Papias nomine hieropolitanus
discipulus Iohannis carus in exoteri-
cis id est in extremis quinque libris retulit
descripsit vero evangelium dictante Iohanne recte
verum Marcion hereticus cum ab eo esset improbatus eo quod contraria sentiebat abiectus
a Iohanne. Hic vero scripta vel epistolas
ad eum [illegible] qui in ponto fuerunt.

Primum

In principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus
erat verbum. hoc erat in principio
apud deum. Omnia per ipsum facta
sunt et sine ipso factum est nichil quod
factum est in ipso vita erat et vita erat
lux hominum et lux in tenebris lucet
et tenebre eam non comprehenderunt.
Fuit homo missus a deo cui nomen
erat Iohannes hic venit in testimonium
ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes
crederent per illum. Non erat ille lux
sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat
lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat
et mundus per ipsum factus est et mundus eum
non cognovit. In propria venit et sui
eum non cognoverunt. Quotquot
autem receperunt eum dedit eis potestatem
filios dei fieri hiis qui credunt in nomine
eius. Qui non ex sanguinibus neque ex vo-
luntate carnis neque ex voluntate viri
sed ex deo nati sunt. Et verbum caro
factum est et habitavit in nobis et vidimus gloriam
eius gloriam quasi unigeniti a patre ple-
num gratie et veritatis. Iohannes testimo-
nium perhibet de ipso et clamat dicens
hic est quem dixi qui post me ven-
turus est ante me factus est quia prior
me erat. et de plenitudine eius
nos omnes accepimus gratiam pro gratia

quia lex per moysen data est gratia et veri-
tas per ihesum christum facta est. Deum nemo
vidit unquam nisi unigenitus filius qui
est in sinum patris ipse enarravit. Et hoc
testimonium est Iohannis quando miserunt iudei
ab iherosolimis sacerdotes et levitas
ad eum ut interrogarent eum. Tu quis es
et confessus est et non negavit et con-
fessus est quia non sum ego christus. Et
interrogaverunt eum quid ergo Helias es
tu. Et dicit non sum. Dixerunt ergo ei
propheta es tu. Et dicit non. Dixerunt ergo
ei quis es ut responsum demus hiis qui mi-
serunt nos. Quid dicis de te ipso. Ait:
Ego sum vox clamantis in deserto di-
rigite viam domini sicut dixit ysayas
propheta. Et qui missi erant ex phariseis
et interrogaverunt eum et dixerunt ei
Quid ergo baptisas si tu non es christus
neque Helias neque propheta. Respondit eis
Iohannes dicens. Ego baptizo in aqua
medius autem vestrum stetit quem vos ne-
scitis. ipse qui post me venturus est qui
ante me factus est cuius non sum di-
gnus ut solvam eius corrigiam calcia-
menti. Hec in bethania facta sunt trans
iordanem ubi erat Iohannes bap-
tisans. Altera autem die vidit Iohannes
ihesum venientem ad se et ait. Ecce a-
gnus dei, ecce qui tollit peccata mundi.
Hic est de quo dixi post me venit vir
qui ante me factus est quia prior me erat
et ego nesciebam eum sed ut
manifestetur in israhel propterea ego veni
in aqua baptisans. Et testimonium Iohannes
perhibuit dicens. Quia vidi spiritum de-
scendentem quasi columbam de celo et ma-
nentem super eum et ego nesciebam eum.
Sed qui misit me baptizare in aqua
ille michi dixit. Super quem videris
spiritum descendentem et manentem su-
per eum hic est qui baptisat in spiritu sancto
et ego vidi et testimonium perhibui quia hic
est filius dei. Altera die iterum stabat
Iohannes et ex discipulis eius duo.
Et respiciens vidit ihesum ambulantem
et dicit. Ecce agnus dei et audierunt
eum duo discipuli loquentem et secuti:

ihesum. Conversus autem ihesus et videns
eos sequentes se dicit eis Quid
queritis Qui dixerunt ei Rabi quod
interpretatum magister Ubi habitas Dicit eis
venite et videte Venerunt et viderunt
ubi maneret et apud eum manse-
runt die illa hora autem erat quasi x
Erat autem andreas frater simonis pe-
tri unus ex duobus qui audierant a jo-
hanne et secuti fuerant eum Invenit
hic primum fratrem suum Simonem et dicit ei
Invenimus messiam quod est interpretatum christus
Et adduxit eum ad ihesum Intuitus
autem eum ihesus dixit Tu es simon
filius johanna tu vocaberis cephas
quod interpretatur petrus In crasti-
num voluit ihesus exire in galileam
et invenit philippum Et dixit ei ihesus
Sequere me Erat autem philippus a be-
thsaida civitate andree et petri
Invenit philippus nathanael Et di-
cit ei Quem scripsit moyses in lege et
prophete invenimus ihesum filium joseph
a nazareth Et dixit ei nathana-
el A nazareth potest aliquid boni esse
Dicit ei philippus Veni et vide Vidit
ihesus nathanael venientem ad se et
dicit de eo Ecce vere israhelita in quo do-
lus non est Dicit ei nathanael Un-
de me nosti Respondit ihesus et dixit ei Pri-
usquam te philippus vocaret cum esses sub
ficu vidi te Respondit ei nathanael et
dicit illi Rabi tu es filius dei tu es
rex israhel Respondit ihesus et dixit ei Quia
dixi tibi vidi te sub ficu credis ma-
jus his videbis Et dicit ei Amen amen
dico vobis videbitis celum apertum et an-
gelos dei ascendentes et descendentes
supra filium hominis II

Et die tercia nuptie facte sunt in
chana galilee et erat mater ihesu
ibi vocatus autem ihesus et discipu-
li eius ad nuptias Et deficiente vi-
no dicit mater ihesu ad eum Vinum non
habent Et dicit ei ihesus Quid mihi et tibi
est mulier Nondum venit hora mea
Dicit mater ihesu ministris Quodcumque dixerit
vobis facite Erant autem ibi lapidee
ydrie sex posite secundum purificationem jude-
orum capientes singule metretas
binas vel ternas Dicit eis ihesus
Implete ydrias aqua et imple-
verunt eas usque ad summum Et dicit
eis ihesus Haurite nunc et ferte
architriclino et tulerunt Ut autem
gustavit architriclinus aquam vinum
factam et non sciebat unde esset ministri autem sciebant qui hauserant
aquam vocat sponsum architriclinus
et dicit ei Omnis homo primum bonum
vinum ponit et cum inebriati fue-
rint tunc id quod deterius est Tu autem
servasti vinum bonum usque adhuc
Hoc autem fecit inicium signorum ihesus
in chana galilee et manifestavit
gloriam suam et crediderunt in eum discipuli
eius Post hoc descendit ihesus in ca-
pharnaum ipse et mater eius et fratres eius
et discipuli eius et ibi manserunt
non multis diebus Et prope erat pa-
scha judeorum et ascendit jerusalem ihesus
et invenit in templo vendentes boves
et oves et columbas et nummularios
sedentes Et cum fecisset quasi flagel-
lum de funiculis omnes eiecit de
templo oves quoque et boves et nummu-
lariorum effudit es et mensas subvertit
Et his qui columbas vendebant di-
xit Auferte ista hinc et noli-
te facere domum patris mei domum
negociationis Recordati sunt vero di-
scipuli eius quia scriptum est Zelus domus
tue comedit me Responderunt ergo ju-
dei et dixerunt ei Quod signum osten-
dis nobis quia hec facis Respondit ihesus
et dixit eis Solvite templum hoc et in
tribus diebus excitabo illud Dixerunt
autem judei XLVI annis edificatum est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis illud Ille
autem dicebat de templo corporis sui Cum er-
go surrexisset a mortuis recordati sunt
discipuli eius quia hoc dicebat eis
et crediderunt scripture et sermoni eius
quem dixit ihesus Cum autem esset jerosoli-
mis in pascha in die festo multi credi-
derunt in nomine eius videntes signa
que faciebat Ipse autem ihesus non
credebat semetipsum eis eo quod ipse no-
sset omnes et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet de homine Ipse autem
sciebat quid esset in homine III

Erat autem homo ex phariseis
Nicodemus nomine princeps

iudeorum. Hic venit ad ihesum nocte
et dixit ei Rabi scimus quia a deo
venisti magister. Nemo enim potest hec signa
facere que tu facis nisi deus fuerit
cum illo. Respondit ihesus et dixit ei A-
men amen dico tibi nisi quis natus
fuerit denuo non potest videre regnum dei.
Dixit ad eum Nicodemus Quomodo potest
homo nasci cum sit senex. Numquid
potest in ventrem matris sue iterum intro-
ire et renasci. Respondit ihesus et dixit
ei Amen amen dico tibi nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto
non potest introire in regnum dei. Quod
natum est ex carne caro est. Et quod
natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris
quia mireris quia dixi tibi oportet
vos nasci denuo. Spiritus ubi vult
spirat et vocem eius audis sed nescis
unde veniat aut quo vadat. Sic est
omnis qui natus est ex spiritu. Respondit Ni-
codemus et dixit ei Quomodo possunt hec
fieri. Respondit ihesus et dixit ei Tu
es magister in israel et hec ignoras. Amen
amen dico tibi quia quod scimus
loquimur et quod vidimus testamur
et testimonium nostrum non accipitis. Si terre-
na dixi vobis et non creditis quomodo
si dixero vobis celestia credetis. Et
nemo ascendit in celum nisi qui
descendit de celo filius hominis qui
est in celo. Et sicut moyses exal-
tavit serpentem in deserto ita exal-
tari oportet filium hominis ut omnis qui
credit in ipsum non pereat sed habeat vitam
eternam. Sic enim deus dilexit mundum
ut filium suum unigenitum daret ut
omnis qui credit in ipsum non pereat
sed habeat vitam eternam. Non enim misit
deus filium suum in mundum ut iudi-
cet mundum sed ut salvetur mundus per
ipsum. Qui credit in ipsum non iudicatur
qui autem non credit iam iudicatus est
quia non credit in nomine unigeniti fi-
lii dei. Hoc autem iudicium est quia lux ve-
nit in mundum et dilexerunt homines
magis tenebras quam lucem. Erant
enim eorum mala opera. Omnis enim qui
male agit odit lucem et non venit
ad lucem ut non arguantur opera
eius. Qui autem facit veritatem ve-
nit ad lucem ut manifestentur opera eius quia
in deo sunt facta. Post hec venit ihesus et
discipuli eius in iudeam terram et illic de-
morabatur cum eis et baptizabat. Erat
autem baptizans Iohannes in ennon iuxta
salim quia aque multe erant illic et ve-
niebant et baptizabantur. Non dum enim
missus fuerat in carcerem Iohannes. Facta
est ergo questio ex discipulis Iohannis cum
iudeis de purificatione et venerunt ad Io-
hannem et dixerunt ei Rabi qui erat
tecum trans iordanem cui tu testimonium perhibuisti
ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum.
Respondit ihesus et dixit Non potest homo accipe-
re quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi
vos mihi testimonium perhibetis quod dixerim
ego non sum christus sed quia missus sum
ante illum. Qui habet sponsam sponsus est. Ami-
cus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio
gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gau-
dium meum impletum est. Illum oportet crescere
me autem minui. Qui desursum venit
super omnes est. Qui de terra est de terra lo-
quitur. Qui de celo venit super omnes est
et quod vidit et audivit hoc testatur et
testimonium eius nemo accipit. Qui autem
accipit eius testimonium signavit quia deus
verax est. Quem enim misit deus verba dei
loquitur. Non enim ad mensuram dat deus
spiritum. Pater diligit filium et omnia dedit in
manu eius. Qui credit in filium habet vi-
tam eternam. Qui autem incredulus est fi-
lio non videbit vitam sed ira dei manet

Ut ergo cognovit IIII super eum
ihesus quia audierunt pharisei quia
ihesus plures discipulos facit et bap-
tizat quam Iohannes. Ihesus non baptiza-
ret sed discipuli eius. Reliquit iudeam et abi-
it iterum in galileam. Oportebat autem eum
transire per samariam. Venit ergo in civi-
tatem samarie que dicitur sichar iuxta
predium quod dedit iacob ioseph filio suo.
Erat autem ibi fons iacob. Ihesus autem
fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem.
Hora autem erat quasi sexta. Venit mulier
de samaria haurire aquam. Dixit ei
ihesus Da michi bibere. Discipuli autem
eius abierant in civitatem ut cibos e-
merent. Dixit ergo ei mulier illa sama-

ritana Quomodo tu cum iudeus sis bibere a me poscis que sum mulier samaritana Non enim coutuntur iudei samaritanis Respondit ihesus et dixit ei Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da michi bibere forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam Dicit ei mulier Domine neque in quo hauries habes et puteus altus est Unde ergo habes aquam vivam Numquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum hunc et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius Respondit ei ihesus et dixit Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum qui autem biberit aquam quam ego dabo ei non sitiet in eternum Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam Dicit ad eum mulier Domine da michi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire Dicit ei ihesus vade voca virum tuum et veni huc Respondit mulier et dixit Non habeo virum Dicit ei ihesus Bene dixisti quia non habeo virum quinque enim viros habuisti et hunc quem habes non est tuus vir hoc vere dixisti Dicit ei mulier Domine video quia propheta es tu Patres nostri in monte hoc adoraverunt et vos dicitis quia ierosolimis est locus ubi adorare oportet Dicit ei ihesus Mulier crede michi quia venit hora quando neque in monte hoc neque ierosolimis adorabitis patrem Vos adoratis quod nescitis nos adoramus quod scimus quia salus ex iudeis est Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate Nam et pater tales querit qui adorent eum Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet Dicit ei mulier Scio quia messias venit qui dicitur xpistus Cum ergo venerit ille annunciabit nobis omnia Dicit ei ihesus Ego sum qui loquor tecum Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur Nemo tamen dixit ei quid queris aut quid loqueris cum ea Reliquit ergo mulier ydriam suam et abiit in civitatem et dixit illis hominibus Venite et videte hominem qui dixit michi omnia quecumque feci Numquid ipse est xpistus Exierunt de civitate et veniebant ad eum Interea rogabant eum discipuli eius dicentes Rabi manduca Ille autem dixit eis Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis Dicebant ergo discipuli eius ad invicem Numquid aliquis attulit ei manducare Dicit eis ihesus Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius Nonne vos dicitis quia adhuc quatuor menses sunt et messis venit Ecce ego dico vobis levate oculos vestros et videte quia iam albe sunt ad messem Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum vitam eternam ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit In hoc enim est verbum verum quia alius est qui seminat et alius est qui metit Ego misi vos metere quod vos non laborastis alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit michi omnia quecumque feci Cum venissent ad eum samaritani rogaverunt eum ut ibi maneret et mansit ibi duos dies et multo plures crediderunt propter sermonem eius et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam Ipse enim ihesus testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet Cum ergo venisset in galileam exceperunt eum galilei cum omnia vidissent que fecerat Ierosolimis in die festo et ipsi enim venerant ad diem festum Venit iterum in chana galilee ubi fecit aquam vinum Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum Hic cum audisset quia ihesus veniret a iudea in galileam abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius incipiebat enim mori Dixit ergo ihesus ad eum Nisi signa et prodigia videritis non creditis

Dixit ad eum regulus Domine de-
scende priusquam moriatur filius meus
Dixit ei ihesus Vade filius tuus vi-
vit Credidit homo sermoni quem
dixit ei ihesus et ibat Iam autem eo
descendente servi occurrerunt ei Et
nunciaverunt ei dicentes quia filius eius
viveret Interrogabat ergo horam ab eis
in qua melius habuerat Et dixe-
runt ei quia heri hora vii reliquit eum
febris Cognovit ergo pater quia illa hora
erat in qua dixit ei ihesus filius tuus
vivit Et credidit ipse et domus eius
tota Hoc iterum secundum signum fecit ihesus
cum venisset a iudea in galileam

Post hec erat dies festus v
iudeorum et ascendit ihesus ihero-
solimam Est autem iherosolimis pro-
batica piscina que cognominatur
hebraice bethsaida quinque porticus
habens In hiis iacebat multitudo lan-
guencium cecorum claudorum et aridorum
expectancium aque motum Angelus
autem domini secundum tempus descendebat in
piscinam et movebatur aqua Et qui
prior descendisset in piscinam post motum
aque sanus fiebat a quacumque deti-
nebatur infirmitate Erat autem
quidam homo ibi xxx et viii annos
habens in infirmitate sua Hunc cum
vidisset ihesus iacentem et cognovisset quia
multum tempus haberet Dicit ei Vis sanus
fieri Respondit ei languidus Domine
hominem non habeo ut cum turbata fuerit
aqua mittat me in piscinam Dum
venio enim ego alius ante me descen-
dit Dicit ei ihesus Surge tolle gra-
batum tuum et ambula et statim sa-
nus factus est homo et sustulit graba-
tum suum et ambulabat Erat autem
sabbatum in illa die Dicebant ergo
iudei illi qui sanus factus fuerat Sabba-
tum est non licet tibi tollere grabatum
tuum Respondit eis Qui me sanum fecit
ille michi dixit Tolle grabatum
tuum et ambula Interrogaverunt ergo
illum Quis est ille homo qui
dixit tibi Tolle grabatum tuum
et ambula Is autem qui sanus
fuerat effectus nesciebat quis esset Ihesus autem
declinavit a turba constituta in loco
Postea invenit eum ihesus in templo Et
dixit illi Ecce sanus factus es iam noli
peccare ne deterius aliquid tibi contingat
Abiit ille homo et nunciavit iudeis quia
ihesus esset qui fecit eum sanum Propterea per-
sequebantur iudei ihesum quia hec facie-
bat in sabbato Ihesus autem respondit eis
Pater meus usque modo operatur et ego operor Propter-
ea ergo magis querebant iudei eum inter-
ficere quia non solum solvebat sabbatum
sed patrem suum dicebat deum equalem
se faciens deo Respondit itaque ihesus dixit
eis Amen amen dico vobis non potest
filius a se quicquam facere nisi quod vide-
rit patrem facientem Quecumque enim ille
fecerit hec et filius similiter facit Pater
enim diligit filium et omnia demonstrat ei que
ipse facit et maiora hiis demonstrabit
opera ut vos miremini Sicut enim pater
suscitat mortuos et vivificat sic et fi-
lius quos vult vivifi vivificat Neque
enim pater iudicat quemquam sed omne iu-
dicium dedit filio ut omnes honorificent
filium sicut honorificant patrem Qui non
honorificat filium non honorificat patrem
qui misit illum Amen amen dico vobis
quia qui verbum meum audit et credit ei qui
misit me habet vitam eternam et in iudicium non
venit sed transibit de morte ad vitam Amen
amen dico vobis quia venit hora et nunc
est quando mortui audient vocem filii dei
et qui audierint vivent Sicut enim pater
habet vitam in semetipso sic dedit et filio
vitam habere in semetipso Et potestatem de-
dit ei iudicium facere quia filius hominis est
Nolite mirari hoc quia veniet hora in qua
omnes qui in monumentis sunt audient vo-
cem filii dei et procedent qui bona fece-
runt in resurrectionem vite qui vero mala
egerunt in resurrectionem iudicii Non pos-
sum ego a me ipso facere quicquam sed sicut
audio iudico et iudicium meum iustum est
quia non quero voluntatem meam sed vo-
luntatem eius qui misit me patris Si ego
testimonium perhibeo de meipso testimo-
nium meum non est verum Alius est
qui testimonium perhibet de me Et

scio quia verum est testimonium quod perhibet
de me Vos misistis ad Iohannem et testi-
monium perhibuit veritati Ego autem non ab
homine testimonium accipio Sed hec dico vobis
ut salvi sitis Ille erat lucerna ardens et
lucens Vos autem voluistis exultare ad
horam in luce eius Ego autem habeo testimonium
maius Iohanne Opera enim que dedit michi
pater ut perficiam ea ipsa opera que ego facio testimonium per-
hibent de me quia pater me misit et
qui misit me ipse testimonium perhibet de me
neque vocem eius umquam audistis neque
speciem eius vidistis et verbum eius non habetis
in vobis manens quia quem misit ille
huic vos non creditis Scrutamini scriptu-
ras quia vos putatis in ipsis vitam
eternam habere et ille sunt que testimonium per-
hibent de me et non vultis venire ad me
ut vitam habeatis Claritatem non accipio
ab hominibus sed cognovi vos quia dilectionem
dei non habetis in vobis Ego veni in no-
mine patris mei et non accipitis me Si
alius venerit in nomine suo illum accipi-
etis Quomodo potestis vos credere qui gloriam
ab invicem accipitis et gloriam que a solo deo
est non queritis Nolite putare quia ego
accusaturus sim vos apud patrem est qui accu-
set vos Moyses in quo vos speratis Si
enim crederetis Moysi crederetis forsitan et
michi De me enim ille scripsit Si autem il-
lius non creditis quomodo verbis meis credetis VI

Post hec autem abiit Ihesus trans mare
galilee quod est tyberiadis et se-
quebatur eum multitudo magna
quia videbant signa que faciebat super
hiis qui infirmabantur Subiit ergo
in montem Ihesus et ibi sedebat cum discipulis
suis Erat autem in proximo pascha dies fe-
stus iudeorum Cum sublevasset ergo oculos
Ihesus et vidisset quia multitudo maxima venit
ad eum dicit ad Philippum Unde ememus
panes ut manducent hii Hoc autem dice-
bat temptans eum Ipse enim sciebat quid esset
facturus Respondit ei Philippus Ducentorum de-
nariorum panes non sufficiunt eis ut unus-
quisque modicum quid accipiat Dicit
unus ex discipulis eius Andreas frater Symonis
Petri Est puer unus hic qui habet quinque
panes ordeaceos et duos pisces Sed
hec quid sunt inter tantos Dixit ergo
Ihesus facite homines discumbere Erat autem
fenum multum in loco Discubuerunt
ergo viri numero quasi quinque milia
Accepit ergo panes Ihesus et cum
gratias egisset distribuit discumben-
tibus similiter ex piscibus quantum vole-
bant Ut autem impleti sunt dixit discipulis
suis Colligite que superaverunt frag-
menta ne pereant Collegerunt ergo
et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque
panibus ordeaceis et duobus piscibus
que superfuerunt hiis qui manducaverunt
Illi ergo homines cum vidi-
ssent quod fecerat signum dicebant
quia hic est vere propheta qui venturus
est in mundum Ihesus ergo cum audisset quia
venturi essent ut raperent eum et face-
rent eum regem fugit iterum in mon-
tem ipse solus Ut autem sero factum est
descenderunt discipuli eius ad mare
et cum ascendissent navim venerunt
trans mare in Capharnaum et tene-
bre iam facte erant et non venerat
ad eos Ihesus Mare autem vento
magno flante exsurgebat Cum re-
migassent ergo quasi stadia xxv aut
xxx vident Ihesum ambulantem
super mare et proximum navi fieri et
timuerunt Ille autem dicit eis Ego
sum nolite timere Voluerunt ergo acci-
pere eum in navim et statim fuit
navis in terram in quam ibant Altera die
turba que stabat trans mare vidit quia
navicula alia non erat ibi nisi una
et quia non introisset cum discipulis suis
Ihesus in navim sed soli discipuli eius
abiissent Alie vero supervenerunt naves
a tyberiade iuxta locum ubi manducave-
rant panem gratias agentes domino Cum
ergo vidisset turba quia Ihesus non esset ibi
neque discipuli eius ascenderunt in naviculas
et venerunt in Capharnaum que-
rentes Ihesum Et cum invenissent eum
trans mare dixerunt ei Rabi quando huc
venisti Respondit eis Ihesus et dixit A-
men amen dico vobis queritis me
non quia signa vidistis sed quia man-
ducastis ex panibus et saturati estis
Operamini non cibum qui perit sed qui per-
manet in vitam eternam quem
filius hominis dabit vobis Hunc

enim pater signavit deus. Dixerunt ergo
ad eum Quid faciemus ut operemur
opera dei bona? Respondit ihesus
et dixit eis Hoc est opus dei ut cre-
datis in eum quem misit ille. Dixe-
runt ergo ei Quod ergo signum tu facis
nobis ut videamus et credamus tibi
quid operaris? Patres nostri manduca-
verunt mana in deserto sicut scriptum
est Panem de celo dedit eis man-
ducare. Dixit eis ihesus Amen
amen dico vobis Non moyses dedit
vobis panem de celo, sed pater meus
dat vobis panem de celo verum. Panis
enim verus est qui descendit de celo et
dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum
Domine semper da nobis panem hunc. Di-
xit autem eis ihesus Ego sum panis
vite qui venit ad me non esuriet
et qui credit in me non siciet un-
quam. Sed dixi vobis quia et vidi-
stis me et non credidistis. Omne quod
dat michi pater ad me veniet, et eum
qui venit ad me non eiciam foras quia
descendi de celo non ut faciam volunta-
tem meam sed ut faciam voluntatem
eius qui misit me. Hec est autem volun-
tas eius qui misit me patris ut omne
quod dedit michi non perdam ex eo
sed resuscitem illud in novissimo
die. Hec est voluntas patris mei qui
misit me ut omnis qui videt filium
et credit in eum habeat vitam eternam. Et
resuscitabo illum in novissimo die.
Murmurabant ergo iudei de illo quia
dixisset Ego sum panis qui de
celo descendi et dicebant Nonne
hic est ihesus filius ioseph cuius nos
novimus patrem et matrem. Quomodo ergo
dicit hic quia de celo descendi. Re-
spondit ergo ihesus et dixit eis Nolite mur-
murare invicem. Nemo potest venire
ad me nisi pater qui misit me traxe-
rit eum. Et ego resuscitabo eum in
novissimo die. Est scriptum in prophetis
Et erunt omnes docibiles dei. Omnis
qui audivit a patre et didicit venit
ad me. Non quia patrem vidit quisquam
nisi is qui est a deo hic vidit patrem.
Amen amen dico vobis qui credit
in me habet vitam eternam. Ego sum panis
vite. Patres vestri manducaverunt mana
in deserto et mortui sunt. Hic est panis
de celo descendens ut si quis ex
ipso manducaverit non moriatur. Ego sum
panis vivus qui de celo descendi. Si quis
manducaverit ex hoc pane vivet in
eternum. Et panis quem ego dabo caro
mea est pro mundi vita. Litigabant ergo
iudei invicem dicentes Quomodo potest hic no-
bis dare carnem suam ad manducandum?
Dixit eis ihesus Amen amen dico vobis
nisi manducaveritis carnem filii hominis
et biberitis eius sanguinem non habebitis
vitam in vobis. Qui manducat meam
carnem et bibit meum sanguinem habet
vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in
novissimo die. Caro mea vere est cibus
et sanguis meus vere est potus. Qui man-
ducat meam carnem et bibit meum san-
guinem in me manet et ego in eo. Sic-
ut misit me vivens pater et ego vivo
propter patrem et qui manducat me, et ipse
vivet propter me. Hic est panis qui de
celo descendit. Non sicut patres vestri man-
ducaverunt mana in deserto et mortui
sunt; qui manducat hunc panem vivet
in eternum. Hec dixit in sinagoga do-
cens sabbato in capharnaum. Multi
autem audientes ex discipulis eius
dixerunt Durus est hic sermo quis potest
eum audire? Sciens autem ihesus apud se
metipsum quia murmurabant de hoc di-
scipuli eius dixit eis Hoc vos scan-
dalizat? Si ergo videritis filium hominis
ascendentem ubi erat prius. Spiritus est qui
vivificat, caro autem non prodest quicquam.
Verba hec que ego locutus sum vobis spiritus
et vita sunt, sed sunt quidam ex vobis qui
non credunt. Sciebat enim ab inicio ihesus
qui essent credentes, et quis traditu-
rus esset eum et dicebat Propterea dixi vo-
bis quia nemo potest venire ad me si fuerit
ei datum a patre meo. Ex hoc multi
discipulorum eius abierunt retro et iam cum
illo non ambulabant. Dixit ergo ihesus
ad duodecim Numquid et vos vultis
abire? Respondit ergo ei simon petrus:

Domine ad quem ibimus verba eterne vite
habes et nos credidimus et cognovimus
quia tu es Christus filius dei Respondit ei
Ihesus Nonne ego vos xii elegi et unus
ex vobis dyabolus est Dicebat autem
de Iuda Simonis Scariothis hic enim tra-
diturus erat eum cum esset unus ex duodecim

Post hec ambulabat in Gali- VII
leam Non enim volebat in Iudeam
ambulare quia querebant eum Iudei
interficere Erat autem in proximo dies festus
Iudeorum scenophegia Dixerunt autem
ad eum fratres eius Transi hinc et vade in
Iudeam ut et discipuli tui videant ope-
ra que tu facis Nemo quippe in occulto
quid facit et querit ipse in palam esse Si
hec facis manifesta teipsum mundo Neque
enim fratres eius credebant in eum Dicit ergo
eis Ihesus Tempus meum nondum advenit
tempus autem vestrum semper est paratum Non potest mundus
odisse vos me autem odit quia ego testimonium
perhibeo de illo quia opera eius mala sunt
Vos ascendite ad diem festum hunc ego
non ascendo ad diem festum istum quia meum
tempus nondum impletum est Hec cum
dixisset ipse mansit in Galilea Ut autem
ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascen-
dit ad diem festum non manifeste sed
quasi in occulto Iudei ergo querebant eum
in die festo et dicebant ubi est ille
Et murmur multum erat de eo in turba
Quidam enim dicebant quia bonus est
Alii autem dicebant non sed seducit tur-
bas Nemo tamen palam loquebatur de illo
propter metum Iudeorum Iam autem die fe-
sto mediante ascendit Ihesus in templum
et docebat et mirabantur Iudei
dicentes Quomodo hic litteras scit cum non didi-
cerit Respondit eis Ihesus et dixit Mea
doctrina non est mea sed eius qui misit
me Si quis voluerit voluntatem eius
facere cognoscet de doctrina utrum ex deo
sit an ego a meipso loquar Qui a se-
metipso loquitur gloriam propriam querit Qui
autem querit gloriam eius qui misit illum
hic verax est et iniustitia in eo non est No-
nne Moyses dedit vobis legem et ne-
mo ex vobis facit legem Quid me
queritis interficere Respondit turba
et dixit Demonium habes quis
quis te querit interficere Respondit Ihesus
et dixit eis Unum opus feci et omnes
miramini Propterea Moyses dedit vo-
bis circumcisionem non quia ex Moyse est
sed ex patribus et in sabbato circum-
ciditis hominem Si circumcisionem acci-
pit homo in sabbato ut non sol-
vatur lex Moysi michi indigna-
mini quia totum hominem sanum feci in
sabbato Nolite iudicare secundum
faciem sed iustum iudicium iudicate
Dicebant ergo quidam ex Ierosolimis Non-
ne hic est quem querunt interficere
Et ecce palam loquitur et nichil ei dicunt Numquid
vere cognoverunt principes quia hic est
Christus Sed hunc scimus unde sit Chri-
stus autem cum venerit nemo scit unde
sit Clamabat ergo docens in
templo Ihesus et dicens Et me scitis
et unde sim scitis et a me ipso non
veni Sed est verus qui misit me quem
vos nescitis Ego enim scio Et si di-
xero quia nescio eum ero similis vo-
bis mendax Sed scio eum quia ab ipso sum
et ipse me misit Querebant ergo eum
apprehendere et nemo misit in illum
manus quia nondum venerat hora
eius De turba autem multi crediderunt
in eum Et dicebant Christus cum venerit
numquid plura signa faciet quam
hec que hic audierunt pharisei
murmurantem turbam de illo hec Et mise-
runt pharisei principes ministros ut ap-
prehenderent eum Dixit ergo eis Ihesus
Adhuc modicum tempus vobiscum sum
et vado ad eum qui misit me Quere-
tis me et non invenietis et ubi
sum ego vos non potestis venire Di-
xerunt ergo Iudei ad semetipsos Quo
hic iturus est quia non inveniemus eum Numquid
in dispersionem gentium iturus est et docturus
gentes Quis est hic sermo quem
dixit Queretis me et non invenietis
et ubi ego sum vos non potestis ve-
nire In novissimo autem die magno
festivitatis stabat Ihesus et cla-
mabat dicens Si quis sitit veniat

ad me et bibat. Qui credit in me sicut dixit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu sancto quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus quia Ihesus nondum fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant hic est vere propheta. Alii dicebant hic est Christus. Quidam autem dicebant numquid a Galilea Christus venit. Nonne scriptura dicit quia ex semine David et de Bethleem castello ubi erat David venit Christus. Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et ad phariseos et dixerunt eis illi quare non adduxistis eum. Responderunt ministri numquam sic locutus est homo sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisei numquid et vos seducti estis. Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex phariseis. Sed turba hec que non novit legem maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos ille qui venit ad eum nocte qui unus erat ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid faciat. Responderunt et dixerunt ei numquid et tu Galileus es. Scrutare scripturas et vide quia propheta a Galilea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. VIII

Ihesus autem perrexit in montem Oliveti et diluculo iterum venit in templum et omnis populus venit ad eum et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio et dixerunt ei magister hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis. Hoc autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum. Ihesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum erexit se et dixit eis qui sine peccato est vestrum primus in illam mittat lapidem. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post alium exibant incipientes a senioribus. Et remansit solus Ihesus et mulier in medio stans. Erigens autem se Ihesus dixit ei mulier ubi sunt qui te accusabant nemo te condempnavit. Que dixit ei nemo domine. Dixit autem Ihesus nec ego te condempnabo. Vade et iam amplius noli peccare. Iterum locutus est eis Ihesus dicens. Ego sum lux mundi qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo pharisei. Tu de te ipso testimonium perhibes testimonium tuum non est verum. Respondit Ihesus et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimonium meum quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis ego non iudico quemquam. Et si iudico ego iudicium meum verum est quia solus non sum sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei ubi est pater tuus. Respondit Ihesus neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis forsitan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus est in gazophilacio Ihesus docens in templo et nemo apprehendit eum quia nondum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis Ihesus. Ego vado et queretis me et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo Iudei numquid interficiet semetipsum quia dicit quo ego vado vos non potestis venire. Et dicebat eis vos de deorsum estis ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum moriemini

in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis
es? Dixit eis Ihesus: Principium qui et lo-
quor vobis. Multa habeo de vobis loqui
et iudicare. Sed qui misit me verax est,
et ego que audivi ab eo, hec loquor in
mundo. Et non cognoverunt quia de pa-
tre eius dicebat. Dixit ergo eis Ihesus: Cum
exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis
quia ego sum, et a me ipso facio nichil, sed
sicut docuit me pater, hec loquor.
Et qui me misit mecum est, et non reliquit
me solum, quia ego que placita sunt ei fa-
cio semper. Hec illo loquente multi
crediderunt in eum. Dicebat ergo Ihesus
ad eos qui crediderunt ei Iudeos: Si vos ma-
nseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis
et cognoscetis veritatem, et veritas libera-
bit vos. Responderunt ei: Semen Abrahe
sumus, et nemini servivimus umquam. Quo-
modo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis Ihesus:
Amen amen dico vobis, quia omnis qui
facit peccatum servus est peccati. Servus autem non
manet in domo in eternum; filius autem ma-
net in eternum. Si ergo vos filius liberaverit,
vere liberi eritis. Scio quia filii Abrahe estis,
sed queritis me interficere, quia sermo meus
non capit in vobis. Ego que vidi apud
patrem meum, hoc loquor; et vos que
vidistis apud patrem vestrum, facitis. Responde-
runt et dixerunt ei: Pater noster Abraham
est. Dicit eis Ihesus: Si filii Abrahe
estis, opera Abrahe facite. Nunc autem que-
ritis me interficere, hominem qui veritatem vo-
bis locutus sum, quam audivi a deo. Hoc
Abraham non fecit. Vos facitis opera pa-
tris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex for-
nicatione non sumus nati; unum patrem
habemus deum. Dixit ergo eis Ihesus: Si de-
us pater vester esset, diligeretis utique me; e-
go enim a deo processi et veni; neque enim a
me ipso veni, sed ille me misit. Quare
loquelam meam non cognoscitis? Quia
non potestis audire sermonem meum. Vos
ex patre diabolo estis, et desideria patris
vestri vultis facere. Ille homicida erat
ab initio, et in veritate non stetit,
quia veritas non est in eo. Cum loquitur
mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax
est et pater eius. Ego autem quia veritatem

dico, non creditis mihi. Quis ex vobis
arguet me de peccato? Si veritatem
dico, quare non creditis mihi? Qui ex deo
est, verba dei audit. Propterea vos non audi-
tis, quia ex deo non estis. Responderunt
ergo Iudei et dixerunt ei: Nonne bene
dicimus nos quia Samaritanus es tu
et demonium habes? Respondit Ihesus: Ego
demonium non habeo, sed honorifico pa-
trem meum, et vos inhonorastis me.
Ego autem non quero gloriam meam; est qui
querat et iudicet. Amen amen dico
vobis, si quis sermonem meum servave-
rit, mortem non videbit in eternum.
Dixerunt ergo Iudei: Nunc cognovimus
quia demonium habes. Abraham mor-
tuus est et prophete, et tu dicis: Si quis
sermonem meum servaverit, non gustabit
mortem in eternum. Numquid maior tu
es patre nostro Abraham, qui mortuus
est? et prophete mortui sunt. Quem te ipsum
facis? Respondit Ihesus: Si ego glorifico
me ipsum, gloria mea nichil est. Est pater
meus qui glorificat me, quem vos
dicitis quia deus vester est, et non cognovi-
stis eum. Ego autem novi eum. Et si
dixero quia non scio eum, ero similis vobis
mendax. Sed scio eum et sermonem eius
servo. Abraham pater vester exultavit
ut videret diem meum; vidit et gavi-
sus est. Dixerunt ergo Iudei ad eum: Quin-
quaginta annos nondum habes, et Abra-
ham vidisti? Dixit eis Ihesus: A-
men amen dico vobis, antequam Abra-
ham fieret, ego sum. Tulerunt ergo
lapides Iudei ut iacerent in eum. Ihe-
sus autem abscondit se et exivit de templo.

IX

Et preteriens Ihesus vidit hominem
cecum a nativitate sua. Et
interrogaverunt eum discipuli eius:
Rabi, quis peccavit, hic aut parentes
eius, ut cecus nasceretur? Respondit Ihesus: Ne-
que hic peccavit neque parentes eius,
sed ut manifestentur opera dei in il-
lo. Me oportet operari opera eius qui misit
me, donec dies est. Venit nox, quando
nemo potest operari. Quamdiu sum in

in mundo lux sum mundi. Hec cum dixisset exspuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei Vade et lava in natatoria Siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Itaque vicini et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant Nonne hic qui sedebat et mendicabat. Alii dicebant quia hic est. Alii autem nequaquam sed similis eius. Ille vero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei Quomodo aperti sunt oculi tibi. Respondit ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit michi Vade ad natatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei Ubi est ille. Ait Nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis Lutum michi posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo ex phariseis quidam Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alii dicebant Quomodo potest homo peccator hec signa facere. Et scisma erat in eis. Dicunt ergo ceco iterum Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos. Ille autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo iudei de illo quia cecus fuisset et vidisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est. Quomodo ergo nunc videt. Responderunt eis parentes eius et dixerunt Scimus quia hic est filius noster et quia cecus natus est. Quomodo autem nunc videat nescimus aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate etatem habet ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant iudeos. Iam enim conspiraverant iudei ut si quis confiteretur eum Christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia etatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus et dixerunt ei Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille Si peccator est nescio. Unum scio quia cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi Quid fecit tibi Quomodo aperuit tibi oculos. Respondit eis Dixi vobis iam et audistis. Quid iterum vultis audire. Numquid et vos vultis discipuli eius fieri. Maledixerunt ei et dixerunt Tu discipulus eius sis. Nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est deus. Hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores deus non audit. Sed si quis dei cultor est et voluntatem eius facit hunc exaudit. A seculo non est auditum quia aperuit quis oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei In peccatis natus es totus et tu doces nos. Et eiecerunt eum foras. Audivit autem Iesus quia eiecerunt eum foras. Et cum invenisset eum Iesus dixit ei Tu credis in filium dei. Respondit ille et dixit Quis est domine ut credam in eum. Et dixit ei Iesus Et vidisti eum et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait Credo domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ei Iesus In iudicium ego in hunc mundum veni ut qui non vident videant et qui vident ceci fiant. Et audierunt quidam ex phariseis qui cum ipso erant. Et dixerunt ei Numquid et nos ceci sumus. Dixit eis Iesus Si ceci essetis non haberetis peccatum. Nunc vero quia dicitis Videmus peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis qui non intrat per hostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per hostium pastor est ovium. Huic hostiarius aperit et oves vocem eius audiunt et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius

Alienum autem non sequuntur sed fugiunt
ab eo quia non noverunt vocem alienorum.
Hoc proverbium dixit eis Ihesus. Illi autem
non cognoverunt quid loqueretur eis.
Dixit ergo eis iterum Ihesus Amen amen
dico vobis. quia ego sum hostium o-
vium omnes quotquot venerunt fures sunt
et latrones sed non audierunt eos o-
ves. Ego sum hostium per me si quis
introierit salvabitur et ingredietur
et egredietur et pascua inveniet. Fur
autem non venit nisi ut furetur et ma-
ctet et perdat. Ego veni ut vitam habeant
et habundancius habeant. Ego sum pastor
bonus. bonus pastor animam suam dat pro
ovibus suis. Mercenarius autem et qui
non est pastor cuius non sunt oves proprie
videt lupum venientem et dimittit
oves et fugit quia mercenarius est et non
pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor
bonus et cognosco oves meas et
cognoscunt me mee. Sicut novit
me pater et ego cognosco patrem et animam
meam pono pro ovibus meis. Et alias
oves habeo que non sunt ex hoc ovili et
illas oportet me adducere et vocem meam
audient et fiet unum ovile et unus pa-
stor. Propterea me pater diligit quia ego
pono animam meam ut iterum sumam eam
Nemo tollet eam a me. sed ego pono
eam a meipso. Potestatem habeo ponen-
di eam et potestatem habeo iterum sumendi
eam. Hoc mandatum accepi a patre
meo. Dissensio iterum facta est inter iu-
deos propter sermones hos. Dicebant autem
multi ex ipsis demonium habet et insanit
quid eum auditis. Alii dicebant hec ver-
ba non sunt demonium habentis. Numquid de-
monium potest cecorum oculos aperire. Facta sunt
autem encenia in Iherosolimis et hiems
erat. Et ambulabat Ihesus in templo in
porticu Salomonis. Circumdederunt ergo
eum iudei et dicebant ei Quousque animam
nostram tollis. Si tu es Christus dic no-
bis palam. Respondit eis Ihesus Loquor
vobis et non creditis. Opera que
ego facio in nomine patris mei hec te-
stimonium de me perhibent sed vos non
creditis quia non estis ex ovibus me-
is. Oves mee vocem meam audiunt
et ego cognosco eas et sequuntur me
et ego vitam eternam do eis et non
peribunt in eternum. et non rapiet eas
quisquam de manu mea. Pater meus
quod dedit michi maius omnibus est. et ne-
mo potest rapere de manu patris mei. Ego
et pater unum sumus. Sustulerunt ergo
lapides iudei ut lapidarent eum.
Respondit eis Ihesus Multa opera bona
ostendi vobis ex patre meo propter quod
eorum opus me lapidatis. Responderunt
ei iudei De bono opere non lapidamus
te. sed de blasphemia et quia tu
cum homo sis facis teipsum deum. Respondit
eis Ihesus Nonne scriptum est in lege
vestra quia ego dixi dii estis. Si illos
dixit deos ad quos sermo dei factus est
et non potest solvi scriptura quem pater
sanctificavit et misit in mundum vos
dicitis quia blasphemas quia dixi filius
dei sum. Si non facio opera patris mei
nolite credere michi. Si autem facio
et si michi non vultis credere operibus
credite ut cognoscatis et credatis
quia in me est pater et ego in patre. Que-
rebant ergo eum apprehendere et exivit
de manibus eorum. Et abiit iterum
trans Iordanem in eum locum ubi erat
Iohannes baptizans primum et mansit
illic et multi venerunt ad eum et dice-
bant quia Iohannes quidem signum
fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit Io-
hannes de hoc vera erant et multi cre-
diderunt in eum.

XI

Erat autem quidam languens Lazarus
a Bethania de castello Ma-
rie et Marthe sororis eius. Maria
autem erat que unxit dominum unguento
et extersit pedes eius capillis
suis cuius frater Lazarus infirmabatur.
Miserunt ergo sorores eius ad eum dicen-
tes Domine ecce quem amas infirmatur.
Audiens autem Ihesus dixit eis In-
firmitas hec non est ad mortem

sed pro gloria dei ut glorificetur filius
dei per eam. Diligebat autem ihesus
martham et sororem eius mariam
et lazarum. Ut ergo audivit quia infir-
mabatur, tunc quidem mansit in eodem
loco duobus diebus. Deinde post
hec dixit discipulis suis: Eamus in
iudeam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabi,
nunc querebant te iudei lapidare, et
iterum illuc vadis? Respondit ihesus: Nonne xii
hore sunt diei? Si quis ambulave-
rit in die, non offendit, quia lucem huius
mundi videt. Si autem ambulaverit no-
cte, offendit, quia lux in eo non est. Hec
ait, et post hec dicit eis: Lazarus
amicus noster dormit, sed vado ut
a sompno excitem illum. Dixerunt
ergo discipuli eius: Domine, si dormit, sal-
vus erit. Dixerat autem ihesus de mor-
te eius; illi autem putaverunt quia de dor-
micione sompni diceret. Tunc ergo dixit
eis ihesus manifeste: Lazarus mortu-
us est, et gaudeo propter vos ut credatis,
quoniam non eram ibi. Sed eamus ad
eum. Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus ad condiscipulos: Eamus et nos
ut moriamur cum eo. Venit itaque ihesus
et invenit eum quatuor dies iam in mo-
numento habentem. Erat autem bethania
iuxta ierosolimam quasi stadiis quindecim.
Multi autem ex iudeis venerant ad mar-
tham et mariam ut consolarentur eas
de fratre suo. Martha ergo ut audivit quia
ihesus venit, occurrit ei; maria autem do-
mi sedebat. Dixit ergo martha
ad ihesum: Domine, si fuisses hic, frater meus
non fuisset mortuus. Sed et nunc scio
quia quecumque poposceris a deo, dabit
tibi deus. Dixit illi ihesus: Resur-
get frater tuus. Dicit ei martha: Scio
quia resurget in resurreccione in no-
vissimo die. Dixit ei ihesus: Ego sum
resurreccio et vita; qui credit in me
etiam si mortuus fuerit, vivet; et omnis
qui vivit et credit in me non morietur
in eternum. Credis hoc? Ait illi: Utique do-
mine, ego credidi quia tu es christus
filius dei vivi qui in hunc mundum
venisti. Et cum hec dixisset, abiit et

vocavit mariam sororem suam silencio
dicens: Magister adest et vocat te. Illa
ut audivit, surrexit cito et venit
ad eum. Nondum enim venerat ihesus
in castellum, sed erat adhuc in loco il-
lo ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui
erant cum ea in domo et consolabantur
eam, ut vidissent mariam quia cito
surrexit et exiit, secuti sunt eam dicentes
quia vadit ad monumentum ut ploret
ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat ihesus,
videns eum cecidit ad pedes eius et di-
xit ei: Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater
meus. Ihesus ergo ut vidit eam ploran-
tem et iudeos qui cum ea venerant plo-
rantes, infremuit spiritu et turbavit se
ipsum et dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt
ei: Domine, veni et vide. Et lacrimatus
est ihesus. Dixerunt ergo iudei: Ecce quo-
modo amabat eum. Quidam autem dixerunt
ex ipsis: Non poterat hic qui aperuit o-
culos ceci nati facere ut et hic non mo-
reretur? Ihesus autem rursum fremens in se-
metipso venit ad monumentum. Erat
autem spelunca et lapis superpositus erat ei.
Ait ihesus: Tollite lapidem. Dicit ei
martha soror eius qui mortuus fuerat:
Domine, iam fetet, quia quatriduanus
est. Dixit ei ihesus: Nonne dixi tibi si cre-
dideris videbis gloriam dei? Tulerunt ergo
lapidem. Ihesus autem elevatis sursum
oculis dixit: Pater, gracias ago tibi quoniam au-
disti me. Ego autem sciebam quia semper me au-
dis, sed propter populum qui circumstat dixi ut
credant quia tu me misisti. Hec cum dixi-
sset, voce magna clamavit: Lazare,
veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mor-
tuus, ligatus manus et pedes institis, et
facies eius erat sudario ligata. Dicit
eis ihesus: Solvite eum et sinite abire.
Multi ergo ex iudeis qui venerant ad ma-
riam et martham et viderant ea que
fecit, crediderunt in eum. Quidam autem ex
ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt
eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo
pontifices et pharisei concilium adversus
ihesum et dicebant: Quid facimus, quia hic
homo multa signa facit? Si dimittimus eum
sic, omnes credent in eum, et venient roma-
ni et tollent locum nostrum et gentem

Unus autem ex ipsis Cayphas nomine cum esset pontifex anni illius dixit eis: Vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. Hoc autem non a semetipso dixit sed cum esset pontifex anni illius prophetavit quia Ihesus moriturus erat pro gente, et non tantum pro gente sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Ihesus ergo non palam ambulabat apud Iudeos sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pascha Iudeorum, et ascenderunt multi Ierosolimam de regione ante pascha ut sanctificarent seipsos. Querebant ergo Ihesum et colloquebantur ad invicem in templo stantes: Quid putatis quia non venit ad diem festum? Dederant autem pontifices et pharisei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet et apprehendat eum.

XII. Ihesus ergo ante sex dies pasche venit Bethaniam ubi fuerat Lazarus mortuus quem suscitavit Ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi et Martha ministrabat; Lazarus vero erat unus ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi et unxit pedes Ihesu et extersit capillis suis pedes eius, et domus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius Iudas Scariothis qui erat eum traditurus: Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum sed quia fur erat et loculos habebat et ea que mittebantur portabat. Dixit ergo Ihesus: Sine illam ut in diem sepulture mee servet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis. Cognovit autem turba multa ex Iudeis quia illic est, et venerunt non propter Ihesum tantum sed ut Lazarum viderent quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex Iudeis et credebant in Ihesum. In crastinum autem turba multa que venerat ad diem festum, cum audissent quia venit Ihesus Ierosolimam, acceperunt ramos palmarum et processerunt obviam ei et clamabant: Osanna, benedictus qui venit in nomine domini rex Israel. Et invenit Ihesus asellum et sedit super eum sicut scriptum est: Noli timere filia Syon, ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec non cognoverunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est Ihesus tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei. Et testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando Lazarum vocavit de monumento et suscitavit eum a mortuis. Propterea et obviam venit turba quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem gentiles quidam ex hiis qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo accesserunt ad Philippum qui erat a Bethsaida Galilee et rogabant eum dicentes: Domine, volumus Ihesum videre. Venit Philippus et dicit Andree; Andreas rursus et Philippus dixerunt Ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens: Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. Si quis michi ministrat me sequatur, et ubi ego sum illic et minister meus erit. Si quis michi ministraverit honorificabit eum pater meus qui in celis est. Nunc anima mea turbata est valde. Et quid dicam

Pater salvifica me ex hac ho-
ra sed propterea veni in horam hanc
Pater clarifica nomen tuum Venit
ergo vox de celo dicens Et clarifi-
cavi et iterum clarificabo Turba ergo
que stabat et audierat dicebat to-
nitruum factum esse Alii dicebant
angelus ei locutus est Respondit ihesus
et dixit Non propter me vox hec ve-
nit sed propter vos Nunc iudicium est mundi
nunc princeps huius mundi eicietur
foras Et ego si exaltatus fuero a ter-
ra omnia traham ad meipsum Hoc autem di-
cebat significans qua morte esset
moriturus Respondit ei turba Nos au-
divimus ex lege quia christus manet
in eternum et quomodo tu dicis oportet exaltari
filium hominis Quis est iste filius hominis
Dixit ergo eis ihesus Adhuc modicum
lumen in vobis est Ambulate dum
lucem habetis ut non tenebre vos
comprehendant Et qui ambulat in
tenebris nescit quo vadat Dum
lucem habetis credite in lucem ut filii
lucis sitis Hec locutus est ihesus et
abiit et abscondit se ab eis Cum
autem tanta signa fecisset coram eis
non credebant in eum ut sermo ysa-
ie prophete impleretur quem dixit
Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui revelatum est
Propterea non poterant credere quia iterum di-
xit ysaias Excecavit oculos eorum
et induravit cor eorum ut non videant
oculis et intelligant corde et conver-
tantur et sanem eos Hec dixit ysaias
quando vidit gloriam eius et locutus est de eo
Verumtamen et ex principibus multi credi-
derunt in eum sed propter phariseos
non confitebantur ut de sinago-
ga non eicerentur Dilexerunt enim glo-
riam hominum magis quam gloriam dei
Ihesus autem clamavit et dixit Qui
credit in me non credit in me sed
in eum qui misit me Ego lux in
mundum veni ut omnis qui credit in
me in tenebris non maneat Et si
quis audierit verba mea et non custo-
dierit ea ego non iudico eum Non
enim veni ut iudicem mundum sed ut salvifi-
cem mundum Qui spernit me et non
accipit verba mea habet qui iudicet eum
Sermo quem locutus sum ille iudica-
bit eum in novissimo die quia ego ex
me ipso non sum locutus sed qui misit
me pater ipse mandatum dedit michi quid
dicam et quid loquar et scio quia mandatum
eius vita eterna est Que ergo ego loquor
sicut dixit michi pater sic loquor XIII

Ante diem festum pasche sciens
ihesus quia venit hora eius ut transe-
at ex hoc mundo ad patrem Cum
dilexisset suos qui erant in mundo in fi-
nem dilexit eos Et cena facta cum dy-
abolus misisset iam in corde ut
traderet eum iudas simonis scariothis
Sciens quia omnia dedit ei pater in ma-
nus et quia a deo exivit et ad deum vadit
Surgit a cena et ponit vestimenta
sua Et cum accepisset linteum precinxit
se Deinde misit aquam in pelvim et
cepit lavare pedes discipulorum et exter-
gere linteo quo erat precinctus Venit ergo
ad simonem petrum Et dicit ei petrus
Domine tu michi lavas pedes Respondit ihesus
et dixit ei Quod ego facio tu nescis
modo scies autem postea Dicit ei petrus
Non lavabis michi pedes in eternum Respon-
dit ei ihesus Si non lavero te non habe-
bis partem mecum Dicit ei Simon petrus
Domine non tantum pedes meos sed et manus
et caput Dicit ei ihesus Qui lotus
est non indiget nisi ut pedes lavet sed
est mundus totus et vos mundi estis sed non
omnes Sciebat enim quisnam esset qui tra-
deret eum propterea dixit Non estis mundi omnes
Postquam ergo lavit pedes eorum accepit
vestimenta sua et cum recubuisset iterum
dixit eis Scitis quid fecerim vobis
Vos vocatis me magister et domine et bene
dicitis sum etenim Si ergo ego lavi ve-
stros pedes dominus et magister et vos
debetis alter alterius lavare pedes Ex-
emplum enim dedi vobis ut quemadmo-
dum ego feci vobis ita et vos faciatis
Amen amen dico vobis non est servus
maior domino suo neque apostolus maior
est eo qui misit illum Si hec scitis
beati eritis si feceritis ea Non de omnibus
dico vobis ego scio quos elegerim

Ut impleatur scriptura: Qui manducat mecum panem levabit calcaneum suum contra me. Amodo dico vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis qui accipit si quem misero me accipit; qui autem me accipit accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset Ihesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit: Amen amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Ihesu quem diligebat Ihesus. Innuit ergo Simon Petrus et dixit ei: Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra pectus Ihesu dicit ei: Domine quis est? Respondit Ihesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit Iude Simonis Scariothis. Et post buccellam tunc introivit in illum Sathanas. Dicit ei Ihesus: Quod facis fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat Iudas quia dicit ei Ihesus: Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dixit Ihesus: Nunc clarificatus est filius hominis et Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo et Deus clarificabit eum in semetipso et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Queretis me et sicut dixi Iudeis quo ego vado vos non potestis venire, et vobis dico modo. Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei Simon Petrus: Domine quo vadis? Respondit Ihesus: Quo ego vado non potes modo sequi, sequeris autem postea. Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modo? Animam meam pro te ponam. Respondit Ihesus: Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi non cantabit gallus donec ter me neges. Et ait discipulis suis: xiiii

Non turbetur cor vestrum neque formidet. Creditis in Deum et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quominus dixissem vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero et preparavero vobis locum iterum venio et accipiam vos ad meipsum ut ubi ego sum et vos sitis. Et quo ego vado scitis et viam scitis. Dicit ei Thomas: Domine nescimus quo vadis et quomodo possumus viam scire? Dicit ei Ihesus: Ego sum via veritas et vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognovissetis me et patrem meum utique cognovissetis; et amodo cognoscetis eum et vidistis eum. Dicit ei Philippus: Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei Ihesus: Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me? Philippe, qui videt me videt et patrem meum. Quomodo tu dicis: Ostende nobis patrem? Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Verba que ego loquor vobis a me ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin propter ipsa opera credite. Amen amen dico vobis qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia ego ad patrem vado. Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo hoc faciam ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. Si diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum in eternum spiritum veritatis quem mundus non potest accipere quia non videt eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum quia apud vos manebit et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Adhuc modicum et mundus iam me non videt. Vos autem videtis me quia ego vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in patre meo et vos in me et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo illi meipsum. Dicit ei Iudas non ille Scariothis: Domine quid factum est quia nobis

manifestabo ei meipsum. et non
modo. Respondit ihesus et dixit ei. Si
quis diligit me sermonem meum ser-
vabit et pater meus diliget eum. Et
ad eum veniemus et mansionem apud
eum faciemus. Qui non diligit me
sermones meos non servat. Et sermonem
quem audistis non est meus sed eius
qui misit me patris. Hec locutus sum
vobis apud vos manens. Paraclitus
autem spiritus sanctus quem mittet pater in no-
mine meo ille vos docebit omnia et
suggeret vobis omnia quecumque dixero
vobis. Pacem relinquo vobis pacem
meam do vobis. non quomodo mundus dat e-
go do vobis. Non turbetur cor vestrum neque
formidet. Audistis quia ego dixi
vobis vado et venio ad vos. Si di-
ligeretis me gauderetis utique quia
vado ad patrem quia pater maior me
est. Et nunc dixi vobis priusquam fi-
at ut cum factum fuerit credatis. Iam
non multa loquar vobiscum. Venit
enim princeps mundi huius et in me
non habet quicquam. Sed ut cognoscat
mundus quia diligo patrem et sicut
mandatum dedit michi pater sic facio.
Surgite eamus hinc. XV

Ego sum vitis vera et pater me-
us agricola est. Omnem pal-
mitem in me non ferentem
fructum tollet eum. et omnem qui fert
fructum purgabit eum ut fructum
plus afferat. Iam vos mundi estis
propter sermonem quem locutus sum vobis.
Manete in me et ego in vobis. Sicut
palmes non potest ferre fructum a semet
ipso nisi manserit in vite. sic et vos
nisi in me manseritis. Ego sum vitis
vos palmites. Qui manet in me
et ego in eo hic fert fructum multum
quia nichil sine me potestis facere.
Si quis in me non manserit mittetur
foras sicut palmes et arescet et colli-
gent eum et in ignem mittent et ardet.
Si manseritis in me et verba mea in
vobis manserint quodcumque volueritis
petetis et fiet vobis. In hoc clarificatus
est pater meus ut fructum plurimum affe-
ratis et efficiamini mei discipuli. Sicut
dilexit me pater et ego dilexi
vos. manete in dilectione mea. Si
precepta mea servaveritis manebitis
in dilectione mea. sicut et ego precepta
patris mei servavi et maneo in dilec-
tione eius. Hec locutus sum vobis ut gau-
dium meum in vobis sit et gaudium
vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum
ut diligatis invicem sicut dilexi vos.
Maiorem autem dilectionem nemo habet
ut animam suam quis ponat pro amicis
suis. Vos amici mei estis si feceritis
ea que ego precipio vobis. Iam non
dicam vos servos quia servus nescit quid
faciat dominus eius. Vos autem dixi ami-
cos quia omnia quecumque audivi a patre
meo nota feci vobis. Non vos me
elegistis sed ego vos elegi et posui
vos ut eatis et fructum afferatis et
fructus vester maneat. et quodcumque pe-
tieritis patrem in nomine meo det vobis.
Hec mando vobis ut diligatis invicem.
Si mundus vos odit scitote quia me pri-
orem vobis odio habuit. Si de mundo fu-
issetis mundus quod suum erat diligeret. sed quia
vero de mundo non estis sed ego elegi vos
de mundo propterea odit vos mundus. Memen-
tote sermonis mei quem ego dixi vobis.
Non est servus maior domino suo. Si me
persecuti fuerint et vos persequentur. Si
sermonem meum servaverint et vestrum servabunt.
Sed hec omnia facient vobis propter nomen
meum quia nesciunt eum qui me mi-
sit. Si non venissem et locutus
eis non fuissem peccatum non haberent. nunc
autem excusationem non habent de peccato suo.
Qui me odit et patrem meum odit. Si
opera non fecissem in eis que nemo alius
fecit peccatum non haberent. Nunc autem et vi-
derunt et oderunt me et patrem meum. Sed
ut impleatur sermo qui in lege eorum
scriptus est quia odio habuerunt me
gratis. Cum autem venerit paraclitus quem
ego mittam vobis spiritum veritatis qui a
patre procedit ille testimonium perhibebit
de me. Et vos testimonium perhibebitis
quia ab initio mecum estis. XVI

Hec locutus sum vobis ut non
scandalizemini. absque sinagogis
facient vos. Sed venit hora
ut omnis qui interficit vos arbitretur
obsequium se prestare deo. Et hec fa-
cient vobis quia non noverunt

patrem neque me. Sed hec locutus
sum vobis, ut cum venerit hora eorum
reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec
autem vobis ab initio non dixi quia vo-
biscum eram. Et nunc vado ad eum
qui me misit, et nemo ex vobis inter-
rogat me quo vadis. Sed quia hec
locutus sum vobis tristicia implevit
cor vestrum. Sed ego veritatem dico vo-
bis expedit vobis ut ego vadam. Si
enim non abiero paraclitus non veniet
ad vos. Si autem abiero mittam eum
ad vos. Et cum venerit ille arguet mun-
dum de peccato et de iusticia et de iu-
dicio. De peccato quidem quia non crediderunt
in me. De iusticia vero quia vado ad pa-
trem et iam non videbitis me. De iu-
dicio autem quia princeps huius mundi iam
iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis
dicere, sed non potestis portare modo.
Cum autem venerit ille spiritus veritatis
docebit vos omnem veritatem. Non enim
loquetur a semetipso, sed quecumque au-
diet loquetur, et que ventura sunt annun-
ciabit vobis. Ille me clarificabit
quia de meo accipiet et annunciabit vo-
bis. Omnia quecumque habet pater mea sunt. Propterea
dixi vobis quia de meo accipiet et an-
nunciabit vobis. Modicum et iam non
videbitis me et iterum modicum et vi-
debitis me quia vado ad patrem. Dixe-
runt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est
hoc quod dicit nobis modicum et non
videbitis me et iterum modicum et vide-
bitis me quia vado ad patrem. Dicebant
ergo quid est hoc quod dicit modicum, nescim-
us quid loquitur. Cognovit autem Ihesus
quia volebant eum interrogare. Et dixit
eis. De hoc queritis inter vos quia dixi
modicum et non videbitis et iterum mo-
dicum et videbitis me. Amen amen
dico vobis quia plorabitis et flebitis
vos, mundus autem gaudebit. Vos autem
contristabimini, sed tristicia vestra ver-
tetur in gaudium. Mulier cum parit tri-
sticiam habet quia venit hora eius. Cum
autem pepererit puerum iam non meminit pre-
sure propter gaudium quia natus est

homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem
tristiciam habetis. Iterum autem videbo
vos et gaudebit cor vestrum et gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis.
Et in illo die me non interrogabi-
tis quicquam. Amen amen dico vo-
bis. Si quid petieritis patrem in no-
mine meo dabit vobis. Usque modo
non petistis quicquam in nomine
meo. Petite et accipietis ut gau-
dium vestrum plenum sit. Hec in proverb-
iis locutus sum vobis. Venit hora
cum iam non in proverbiis loquar vo-
bis, sed palam de patre meo annun-
ciabo vobis. In illo die in nomine
meo petetis. Et non dico vobis quia
ego rogabo patrem de vobis. Ipse
enim pater amat vos quia vos me
amastis et credidistis quia ego a deo
exivi. Exivi a patre et veni in mundum.
Iterum relinquo mundum et vado ad
vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius.
Ecce nunc palam loqueris et pro-
verbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis
omnia et non opus est tibi ut quis te
interroget. In hoc credimus quia a deo
existi. Respondit eis Ihesus. Modo cre-
ditis. Ecce venit hora et iam venit
ut dispergamini unusquisque in propria
et me solum relinquatis. Et non
sum solus quia pater mecum est. Hec lo-
cutus sum vobis ut in me pacem ha-
beatis. In mundo pressuram habebitis, sed con-
fidite quia vici mundum. XVII

Hec locutus est Ihesus et sub-
levatis oculis in celum dixit.
Pater venit hora, clarifica fi-
lium tuum ut filius tuus clarificet te.
Sicut dedisti ei potestatem omnis car-
nis ut omne quod dedisti ei det eis
vitam eternam. Hec est autem vita eterna
ut cognoscant te solum verum deum
et quem misisti Ihesum Christum. Ego te
clarificavi super terram. Opus consumma-
vi quod dedisti michi ut faciam.
Et nunc clarifica me tu pater apud
temetipsum claritate quam habui
priusquam mundus esset apud te.

manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem meum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt. Quia verba que dedisti mihi dedi eis et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo non pro mundo sed pro hiis quos dedisti mihi quia tui sunt. Et omnia mea tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo sed hii in mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut et nos unum sumus. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo quos dedisti mihi ego custodivi et nemo ex hiis periit nisi filius perditionis ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio et hec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint sicut et tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti michi quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognovit ego autem te cognovi et hii cognoverunt quia tu me misisti. Et notum eis feci nomen tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis.

Hec cum dixisset ihesus egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron ubi erat ortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem a pontificibus et phariseis ministros venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum processit et dixit eis quem queritis. Responderunt ei ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum autem interrogavit eos quem queritis. Illi autem dixerunt ihesum nazarenum. Respondit ihesus dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis sinite hos abire ut impleretur sermo quem dixit quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon autem petrus habens gladium eduxit eum et percussit pontificis servum et abscidit auriculam eius dextram. Erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo ihesus petro mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihesum et ligaverunt eum et adduxerunt ad annam primum. Erat autem socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad hostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et dixit hostiarie

gladium

ostiarie et introduxit petrum. Dixit ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat et calefaciebant se. Erat autem cum eis et petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in sinagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt, et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum [dedit] alapam ihesu dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus: Si male locutus sum testimonium perhibe de malo, si autem bene quid me cedis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit: Non sum. Dicit unus ex servis pontificis, cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam: Nonne ego te vidi in orto cum illo? Iterum ergo negavit petrus et statim gallus cantavit. Adducunt ergo ihesum a caypha in pretorium. Erat autem mane et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha. Exivit ergo ad eos pilatus foras et dixit: Quam accusationem affertis adversus hominem istum? Responderunt et dixerunt ei: Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus: Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in pretorium pilatus et vocavit ihesum et dixit: Tu es rex iudeorum? Respondit ihesus: A temetipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de me? Respondit pilatus: Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respondit ihesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei pilatus: Ergo rex es tu? Respondit ihesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset iterum exivit ad iudeos et dixit eis: Ego nullam in venio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum? Clamaverunt rursum omnes dicentes: Non hunc sed barabbam. Erat autem barabbas latro. XIX

Tunc apprehendit pilatus ihesum et flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum. Et veniebant ad eum et dicebant: Ave rex iudeorum. Et dabant ei alapas. Exivit iterum pilatus foras et dicit eis: Ecce adduco eum vobis foras ut cognoscatis quia in eo nullam invenio causam. Exivit ergo ihesus spineam coronam portans et purpureum vestimentum. Et dicit eis pilatus: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis pilatus: Accipite enim vos et crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei iudei: Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est pretorium iterum et dicit ad ihesum: Unde es tu? Ihesus autem responsum

non dedit ei. Dixit ergo ei pilatus
michi non loqueris nescis quia potestatem
habeo crucifigere te et potestatem habeo dimit
tere te. Respondit ei ihesus Non haberes po
testatem adversum me ullam nisi esset tibi
datum desuper. Propterea qui tradidit
me tibi maius peccatum habet. Exinde
querebat pilatus dimittere eum. Iudei
autem clamabant dicentes Si hunc di
mittis non es amicus cesaris. Omnis enim
qui se regem facit contradicit ce
sari. Pilatus autem cum audisset hos
sermones adduxit foras ihesum
et sedit pro tribunali in loco qui
dicitur lithostratos hebraice autem
gabatha. Erat autem parasceve pa
sche hora quasi sexta. Et dicit iudeis
Ecce rex vester. Illi autem clamabant
Tolle tolle crucifige eum. Dicit
eis pilatus regem vestrum crucifigam
Responderunt pontifices non habemus regem
nisi cesarem. Tunc tradidit illis
ihesum ut crucifigeretur. Susceperunt
autem ihesum et eduxerunt. Et baiulans
sibi crucem exivit in eum qui dicitur cal
varie locum hebraice autem golgo
tha ubi eum crucifixerunt et cum eo
alios duos hinc et hinc medium
autem ihesum. Scripsit autem et titulum pi
latus et posuit super crucem. Erat autem
scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum.
Hunc ergo legerunt titulum multi iude
orum quia prope civitatem erat locus ubi
crucifixerunt eum. Et erat scriptum hebra
ice grece et latine. Dicebant ergo
pilato pontifices iudeorum Noli scribere
rex iudeorum sed quia ipse dixit rex sum
iudeorum. Respondit pilatus Quod scripsi
scripsi. Milites ergo cum crucifixissent
eum acceperunt vestimenta eius et fe
cerunt quatuor partes unicuique militi
partem et tunicam. Erat autem tunica in
consutilis desuper contexta per totum.
Dixerunt ergo ad invicem Non scinda
mus eam sed sortiamur de ea cuius
sit ut scriptura impleretur dicens Partiti sunt
vestimenta mea et super vestem
meam miserunt sortem. Et milites

quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta
crucem ihesu mater eius et soror matris eius
maria cleophe et maria magdalene. Cum
vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem
quem diligebat dicit matri sue Muli
er ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo Ec
ce mater tua. Et ex illa hora accepit eam
discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia iam
omnia consummata sunt ut consummaretur scri
ptura dicit Sitio. Vas ergo positum erat ace
to plenum. Illi autem spongiam plenam
aceto ysopo circumponentes obtulerunt
ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum
dixit Consummatum est. Et inclinato ca
pite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasce
ve erat ut non remanerent in cruce
corpora in sabbato. Erat enim magnus
dies ille sabbati. Rogaverunt pilatum
ut frangerentur eorum crura et tollerentur.
Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt
crura et alterius qui crucifixus est
cum eo. Ad autem cum venissent et vidissent
eum iam mortuum non fregerunt eius cru
ra sed unus militum lancea latus eius
aperuit et continuo exivit sanguis et aqua.
Et qui vidit testimonium perhibuit et verum
est testimonium eius. Et ille scit quia vera
dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim hec
ut scriptura impleretur Os non commi
nuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit
Videbunt in quem transfixerunt. Post
hec autem rogavit pilatum joseph ab
arimathia eo quod esset discipulus ihesu occultus
propter metum iudeorum ut tolleret
corpus ihesu et permisit pilatus. Venit ergo
et tulit corpus ihesu. Venit autem et ni
chodemus qui venerat ad ihesum nocte pri
mum ferens mixturam mirre et aloes
quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus
ihesu et ligaverunt illud linteis cum
aromatibus sicut mos est sepelire
iudeis. Erat autem in loco ubi crucifixus
est ortus et in orto monumentum novum
in quo nondum quisquam positus erat. Ibi
ergo propter parasceven iudeorum quia
iuxta erat monumentum posuerunt
ihesum.

XX

Una autem sabbati maria magdale
ne venit mane cum adhuc te
nebre essent ad monumentum

ihesum

et vidit lapidem sublatum a mo-
numento. Currit ergo et venit ad
Simonem petrum et ad alium discipulum
quem diligebat ihesus et dixit eis Tu-
lerunt dominum meum de monumento
et nescio ubi posuerunt eum. Exiit er-
go petrus et alius ille discipulus et vene-
runt ad monumentum. Currebant ergo
duo simul et ille alius discipulus precucurrit
citius petro et venit primus ad monumentum.
Et cum se inclinasset vidit posita lin-
teamina non tamen introivit. Venit ergo
simon petrus sequens eum et introivit
in monumentum et vidit lintheamina
posita et sudarium quod fuerat super ca-
put eius Non cum linthiaminibus posi-
tum sed separatim involutum in unum
locum. Tunc ergo introivit et discipulus
ille qui venerat primus ad monumentum
et vidit et credidit. Nondum enim scie-
bant scripturam quia oportet eum resurgere a mor-
tuis. Abierunt iterum ad semetipsos di-
scipuli eius. Maria autem stabat ad mo-
numentum foris plorans. Dum ergo fleret
inclinavit se et prospexit ad monume-
tum. Et vidit duos angelos in albis
sedentes unum ad caput et unum ad
pedes ubi fuerat positum corpus ihesu.
Dicunt ei Mulier quid ploras. Dixit
eis quia tulerunt dominum meum et nescio
ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset con-
versa est retrorsum et vidit ihesum stantem
et non sciebat quia ihesus est. Dicit ei ihesus
Mulier quid ploras quem queris. Illa exi-
stimans quia ortulanus esset dicit ei Do-
mine si tu sustulisti eum dicito michi
ubi posuisti eum et ego eum tollam.
Dicit ei ihesus Maria. Conversa illa di-
cit ei Rabi quod dicitur magister. Dicit ei ihesus
Noli me tangere Nondum enim ascendi
ad patrem meum. Vade autem ad fratres
meos et dic eis Ascendo ad patrem
meum et patrem vestrum deum meum et deum
vestrum. Venit maria magdalena nun-
tians discipulis quia vidi dominum et hec
dixit michi. Cum ergo sero esset die illa
una sabbatorum et fores essent clause
ubi erant discipuli congregati propter metum
iudeorum venit ihesus et stetit in medio
eorum et dixit eis pax vobis. Et cum
hoc dixisset ostendit eis manus et latus.

Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Di-
xit ergo eis iterum pax vobis. Sicut
misit me pater et ego mitto vos. Hec
cum dixisset insufflavit et dixit eis
Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis
peccata remittuntur eis. Quorum retinueri-
tis retenta sunt. Thomas autem unus
de duodecim qui dicitur Didimus
non erat cum eis quando venit ihesus. Dixe-
runt ergo ei alii discipuli Vidimus dominum.
At ille dixit eis Nisi videro in ma-
nibus eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum et
mittam manum meam in latus eius
non credam. Et post dies octo iterum discipuli
eius erant intus et thomas cum eis.
Venit ihesus ianuis clausis et ste-
tit in medio et dixit pax vobis.
Deinde dicit Thome Infer di-
gitum tuum huc et vide manus me-
as et affer manum tuam et mitte
in latus meum et noli esse incredu-
lus sed fidelis. Respondit thomas et
dixit ei Dominus meus et deus
meus. Dicit ei ihesus Quia vidi-
sti me et credidisti. Beati qui non vide-
runt et crediderunt. Multa quidem et
alia signa fecit ihesus in conspectu
discipulorum suorum que non sunt scripta in li-
bro hoc. Hec autem scripta sunt ut cre-
datis quia ihesus est christus dei filius et
ut credentes vitam eternam habeatis
in nomine eius. XXI

Postea iterum manifestavit se
ihesus discipulis suis ad mare
tiberiadis. Manifestavit autem
sic. Erant simul petrus et thomas
qui dicitur didimus et nathanahel
qui erat a chana galilee et filii
zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis Simon petrus Vado pi-
scari. Dicunt ei venimus et nos tecum
et exierunt et ascenderunt in navem
et illa nocte nichil prendiderunt.
Mane autem iam facto stetit ihesus
in littore non tamen cognoverunt
discipuli quia ihesus est. Dixit ergo eis ihesus
Pueri numquid pulmentarium habetis.
Responderunt ei Non. Dixit eis mi-

tite in dexteram navigii rethe et invenietis. Miserunt ergo rethe et iam non valebant illud trahere a multitudine piscium. Dixit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus petro Dominus est. Simon petrus cum audisset quia dominus est tunica se succinxit erat enim nudus et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt non enim longe erant a terra sed quasi cubitis ducentis trahentes rethe piscium. Ut ergo descenderunt in terram viderunt prunas positas et piscem superpositum et panem. Dicit eis ihesus Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit symon petrus et traxit rethe in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent non est scissum rethe. Dicit eis ihesus venite et prandete et nemo audebat discumbencium eum interrogare: Tu quis es scientes quia dominus est. Et venit ihesus et accipit panem et dabat eis et piscem similiter. Hoc iam tercio manifestatus est ihesus discipulis suis cum surrexisset a mortuis. Cum ergo prandidissent dicit Simoni petro ihesus Simon johannis diligis me plus hiis. dicit ei Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei iterum Simon johannis diligis me. amas contristatus est petrus quia dixit tercio amas me. et dicit ei Domine tu omnia scis tu scis quia amo te. Dicit ei pasce oves meas. Amen amen dico tibi Cum esses iunior cingebas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris extendes manus tuas et alius cinget te et ducet te quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte esset clarificaturus deum. Et cum hoc dixisset dicit ei Sequere me. Conversus petrus vidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem qui recubuit supra pectus domini in cena et dixit Domine quis est qui te

tradet. Hunc ergo cum vidisset petrus dixit ihesu Domine hic autem quid. Dicit ei ihesus Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te tu me sequere. Exivit ergo sermo inter fratres quia discipulus ille non moritur. et non dixit ei ihesus quia non moritur sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de hiis et scripsit hec. Et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit ihesus que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. amen

Prologus ad romanos

Romani sunt in partibus ytalie. Hii preventi sunt a falsis apostolis et sub nomine domini nostri ihesu cristi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fidem scribens eis a corintho per thimotheum.

Incipit prima epistola

Paulus servus ihesu cristi vocatus apostolus segregatus in evangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo secundum carnem qui predestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihesu cristi domini nostri per quem accepimus graciam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et vos vocati domini nostri ihesu cristi. Omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis. Gracia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu cristo. Primum quidem gracias ago deo meo per ihesum cristum pro omnibus vobis quia fides vestra annunciatur in universo mundo. Testis enim est michi deus cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in oracionibus meis obsecrans si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate

Dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratiae spiritualis ad confirmandos vos, id est simul consolari in vobis per eam quae invicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum. Itaque quod in me promptum est et vobis qui Romae estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium: virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo et Graeco. Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei in iniustitia detinent, quia quod notum est Dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas, ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt et servierunt creaturae potius quam creatori, qui est benedictus in saecula. Amen. Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiae. Nam feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi, relicto naturali usu feminae, exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non oboedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque foedere, sine misericordia. Qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte, non solum qui faciunt ea, sed etiam qui consentiunt facientibus.

ii

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum te ipsum condemnas. Eadem enim agis quae iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo omnis qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An divitias bonitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad paenitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam et impaenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; his autem qui ex contentione sunt et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio. Tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudaei primum et Graeci; gloria autem et honor et pax omni operanti bonum, Iudaeo primum et Graeco. Non est enim personarum acceptio apud Deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt, et quicumque in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes quae legem non habent naturaliter ea quae legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium, in die qua iudicabit Dominus occulta hominum secundum evangelium meum per Iesum Christum. Si autem tu Iudaeus cognominaris et requiescis in lege et gloriaris in Deo et nosti voluntatem eius

et probas utiliora instructus per legem confidis te ipsum esse ducem caecorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae et veritatis in lege. Qui ergo alium doces, te ipsum non doces. Qui praedicas non furandum, furaris. Qui dicis non moechandum, moecharis. Qui abominaris idola, sacrilegium facis. Qui in lege gloriaris, per praevaricationem legis Deum inhonoras. Nomen enim Dei blasphematur per vos inter gentes, sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest, si legem observes; si autem praevaricator legis sis, circumcisio tua praeputium facta est. Si igitur praeputium iustitias legis custodiat, nonne praeputium illius in circumcisionem reputabitur? et iudicabit quod ex natura est praeputium legem consummans te qui per litteram et circumcisionem praevaricator legis es. Non enim qui in manifesto Iudaeus est, neque quae in manifesto in carne est circumcisio; sed qui in abscondito Iudaeus est, et circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius laus non ex hominibus sed ex Deo est.

III

Quid ergo amplius est Iudaeo, aut quae utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia Dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuavit? Absit. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est: Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei commendat, quid dicemus? numquid iniquus est Deus qui infert iram? secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? et non sicut blasphemamur, et sicut aiunt dicere quidam nos faciamus mala ut veniant bona; quorum damnatio iusta est. Quid igitur? praecellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus Iudaeos et Graecos omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: Quia non est iustus quisquam; non est intelligens, non est requirens Deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum; linguis suis dolose agebant; venenum aspidum sub labiis eorum; quorum os maledictione plenum est et amaritudine; veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt; non est timor Dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quaecumque lex loquitur his qui sub lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus Deo; quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo; per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata a lege et prophetis. Iustitia autem Dei est per fidem Iesu Christi super omnes qui credunt in eum; non enim est distinctio; omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem quae est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiae suae propter remissionem praecedentium delictorum in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiae eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur ergo iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An Iudaeorum Deus tantum? nonne et gentium? Immo et gentium; quoniam quidem unus est Deus qui iustificat circumcisionem ex fide et praeputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit, sed legem statuimus.

IIII

Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit Abraham Deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratiae Dei. Sicut et David dicit beatitudinem hominis cui Deus accepto fert iustitiam sine operibus legis: Beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum.

Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum manet an in preputio. Dicimus quia reputata est ad iusticiam fides abrahe. Quomodo ergo reputata est in circumcisione an in preputio. non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis signaculum iusticie fidei que est in preputio ut sit pater omnium credencium per preputium ut et reputetur illis ad iusticiam et sit pater circumcisionis non hiis tantum qui sunt ex circumcisione sed et hiis qui sectantur vestigia fidei que est in preputio patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed per iusticiam fidei. Si enim qui ex lege sunt heredes sunt tunc exinanita est fides abolita est promissio. lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex nec prevaricacio. Ideo ex fide ut secundum graciam firma sit promissio omni semini non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide est Abrahe qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est Quia patrem multarum gencium posui te ante deum cui credidisti qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui ad spem non habet abraham generandi credidit deo et fidem habuit contra spem quare, sed sciens omnia posse deum. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gencium secundum quod dictum est ei: sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut arena que est in littore maris, et non infirmatus est in fide nec consideravit corpus suum iam mortuum cum fere centum annorum esset et emortuam vulvam sarre, in repromissione etiam dei non hesitavit diffidencia, sed confortatus est fide dans gloriam deo plenissime sciens quia quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iusticiam. Non autem est scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iusticiam, sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit dominum nostrum ihesum christum a mortuis qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificacionem nostram.

V

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum per quem et accessum habemus per fidem in graciam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem in spem sed et gloriamur in tribulacionibus scientes quod tribulacio pacienciam operatur, paciencia autem operatur probacionem, probacio vero spem. Spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem in nobis deus quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum per quem nunc reconciliacionem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit et per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo, peccatum autem non imputabatur cum lex non esset. sed regnavit mors ab adam usque ad moysen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricacionis ade qui est forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt multo magis gracia dei et donum in graciam unius hominis ihesu christi in plures abundavit. Et non sicut per unum peccatum ita et per donum. nam iudicium quidem ex uno homine in condempnacionem, gracia autem ex multis delictis in iustificacionem. Si enim unius delicto regnavit per unum mors multo magis abundanciam gracie et donacionis et iusticie accipientes in vita regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum

in omnes homines in condempnacionem: sic et per unius iusticiam in omnes homines in iustificacionem vite. Sicut enim per inobedienciam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et per unius obedienciam iusti constituentur multi. Lex autem subintrauit ut abundaret delictum. Ubi autem abundauit delictum superabundauit et gracia: ut sicut regnauit peccatum in morte, ita et gracia regnet per iusticiam in vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum.

VI

Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato ut gracia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato: quomodo adhuc viuemus in illo? An ignoratis fratres quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam patris ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si enim complantati sumus similitudini mortis eius simul et resurrectionis eius erimus. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est ut destruatur corpus peccati et ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo credimus quia simul etiam viuemus cum christo, scientes quod christus resurgens a mortuis iam non moritur: mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel: quod autem viuit viuit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viuentes autem deo in christo ihesu domino nostro. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscenciis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos deo tamquam ex mortuis viuentes et membra vestra arma iusticie deo. Peccatum enim in vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis sed sub gracia. Quid ergo peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gracia? Absit. An nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem siue obedicionis ad iusticiam? Gracias autem ago deo meo quod eratis serui peccati: obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato serui facti estis iusticie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immundicie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iusticie in sanctificacionem. Cum enim serui essetis peccati liberi fuistis iusticie. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc autem liberati a peccato, serui autem facti deo habetis fructum vestrum in sanctificacionem, finem vero vitam eternam in christo ihesu domino nostro.

VII

An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, quia lex in homine dominatur quanto tempore viuit? Nam que sub viro est mulier viuente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius soluta est a lege viri. Igitur viuente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius liberata est a lege viri ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus christi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificetis deo. Cum enim essemus in carne passiones peccatorum que per legem erant operabantur in membris nostris ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur ita ut seruiamus in nouitate spiritus et non in vetustate littere. Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscenciam nesciebam nisi lex diceret Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscenciam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem viuebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum

peccatum revixit. ego autem mortuus sum et inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit me. Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritualis est ego autem carnalis sum venundatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim quod volo bonum hoc ago sed quod odi malum hoc facio. Si autem quod volo illud facio consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum. Nam velle adiacet mihi perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur volenti mihi legem facere bonum quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati quae est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi dei carne autem legi peccati.

VIII

Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato damnavit peccatum in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum sunt quae sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est prudentia autem spiritus vita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est deo legi enim dei non est subiecta nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet hic non est eius. Si autem Christus in vobis est corpus quidem mortuum est propter peccatum spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis habitat in vobis qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus spiritui non carni ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii et heredes heredes quidem dei coheredes autem Christi si tamen compatimur ut simul et glorificemur. Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis. Nam expectatio creaturae revelationem filiorum dei expectat. Vanitati autem creatura subiecta est non volens sed propter eum qui subiecit eam in spe quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem

corporis nostri. Spe enim salui facti
sumus. Spes autem que videtur non est spes.
Nam quod videt quis quid sperat. Si autem quod non videmus speramus
per pacienciam expectamus. Similiter autem
spiritus adiuuat infirmitatem nostram.
Nam quid oremus sicut oportet nescimus
sed ipse spiritus postulat pro nobis ge-
mitibus inenarrabilibus. Qui autem scru-
tatur corda scit quid desideret
spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis.
Scimus autem quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum hiis qui
secundum propositum vocati sunt sancti. Nam
quos presciuit illos et predestinauit
conformes fieri ymaginis filii sui
ut ipse sit primogenitus in multis fra-
tribus. Quos autem predestinauit hos
et vocauit. Et quos vocauit hos et
iustificauit. quos iustificauit hos et ma-
gnificauit. Quid ergo dicemus ad hec.
Si deus pro nobis quis contra nos.
Qui eciam filio suo non pepercit sed pro
nobis omnibus tradidit illum. Quomodo
non eciam cum illo omnia nobis donauit.
Quis accusabit aduersus electos dei.
Deus qui iustificat. Quis est qui con-
dempnet. Christus ihesus qui mortuus est
immo qui et resurrexit qui est ad dex-
teram dei qui eciam interpellat pro nobis.
Quis ergo separabit nos a caritate
christi. Tribulacio an angustia an per-
secucio an fames an nuditas an
periculum an gladius sicut scriptum est.
Quia propter te mortificamur tota die
estimati sumus ut oues occisionis.
Sed in hiis omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. Certus sum enim quia
neque mors neque vita neque angeli
neque principatus neque virtutes neque
instancia neque futura neque fortitu-
do neque altitudo neque profundum
neque creatura alia poterit nos sepe-
rare a caritate dei que est in christo
ihesu domino nostro.

IX

Veritatem dico in christo et non men-
tior testimonium michi perhibente con-
sciencia mea in spiritu sancto quoniam tri-
sticia michi est magna et continu-
us dolor cordi meo. Optabam enim
ego ipse anathema esse a christo pro fratribus
meis qui sunt cognati mei secundum car-
nem qui sunt israhelite quorum adopcio
est filiorum dei et gloria et testamentum
et legislacio et obsequium et promissa quorum
sunt patres et ex quibus est christus secundum car-
nem qui est super omnia deus benedictus
in secula amen. Non autem quod exciderit verbum
dei. Non enim omnes qui ex israhel sunt hii
sunt israhelite neque enim qui semen sunt
abrahe omnes filii sunt abrahe sed in
ysaac vocabitur tibi semen. Id est non qui
filii sunt promissionis estimantur in semine.
promissionis enim verbum hoc est secundum hoc
tempus veniam et erit sare filius. Non solum
autem illa sed et rebecca ex vno concubi-
tu habens geminos filios ysaac patris
nostri cum enim nondum nati fuissent aut
aliquid egissent boni aut mali ut
secundum eleccionem propositum dei maneret non
ex operibus sed ex vocante dictum est ei
Quia maior seruiet minori. Sicut scri-
ptum est Iacob dilexi. Esau autem odio
habui. Quid ergo dicemus numquid ini-
quitas est apud deum. Absit. Moysi enim di-
cit miserebor cuius misereor et mise-
ricordiam prestabo cuius miserebor. Igitur non est volentis
neque currentis sed dei miserantis. Dicit
enim scriptura pharaoni quia in hoc ipsum ex-
citaui te ut ostendam in te virtutem meam
et ut annuncietur nomen meum in vniuersa
terra. Ergo cuius vult miseretur et quem
vult indurat. Dicis itaque michi quid
adhuc queritur voluntati enim eius quis
resistet. O homo tu quis es qui respon-
deas deo. Numquid dicit figmentum
ei qui se finxit quid me fecisti sic.
an non habet potestatem figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem vas in hono-
rem aliud vero in contumeliam. Quod si deus
volens ostendere iram suam et notam
facere potenciam suam sustinuit in multa
paciencia vasa ire apta in interitum ut
ostenderet diuicias glorie sue in vasa mise-
ricordie que preparauit in gloriam. Quos et vocauit nos et

vocavit non solum ex iudeis sed etiam
ex gentibus / sicut in osee dicit Vocabo
non plebem meam / plebem meam non
dilectam meam dilectam meam Et non mi-
sericordiam consecutam misericordiam consecutam
Et erit in loco ubi dictum est eis Non
plebs mea vos ibi vocabuntur filii dei vi-
vi Ysaias autem clamat pro israel Si fuerit
numerus filiorum israel tamquam arena maris
reliquie salve fient Verbum enim consummans
et abbrevians in equitate quia verbum breviatum
faciet dominus super terram Et sicut pre-
dixit ysaias Nisi dominus sabbaoth
reliquisset nobis semen sicut sodoma facti
essemus et sicut gomorra similes facti fu-
issemus Quid ergo dicemus quod gentes
que non sectabantur iusticiam apprehende-
runt iusticiam Iusticiam autem que ex fide est
Israel vero sectando legem iusticie in legem
iusticie non pervenit Quare quia non ex fi-
de sed quasi ex operibus offenderunt enim in la-
pidem offensionis Sicut scriptum est Ec-
ce ponam in syon lapidem offensionis
et petram scandali et omnis qui credit in
eum non confundetur

X

Fratres voluntas quidem cordis mei
et obsecratio ad deum fit pro illis
in salutem Testimonium enim perhi-
beo illis quod emulacionem dei habent sed
non secundum scienciam Ignorantes enim dei iusti-
ciam et suam querentes statuere iusticie
dei non sunt subiecti Finis enim legis christus
ad iusticiam omni credenti Moyses enim
scripsit Quoniam iusticiam que ex lege est qui
fecerit homo vivet in ea Que autem
ex fide est iusticia Sic dicit Ne di-
xeris in corde tuo quis ascendet in celum
id est christum deducere aut quis descendet in
abyssum Hoc est christum ex mortuis revo-
care Sed quid dicit scriptura Prope est
verbum in ore tuo dominum et in corde tuo
Hoc est verbum fidei quod predicamus quia
si confitearis in ore tuo dominum ihesum
et in corde tuo credideris quod deus illum
excitavit a mortuis salvus eris Cor-
de enim creditur ad iusticiam ore autem fit

confessio ad salutem Dicit enim scrip-
tura Omnis qui credit in illum non
confundetur Non enim distinctio est iu-
dei et greci Nam idem dominus omnium
dives in omnes qui invocant il-
lum Omnis enim quicumque invocaverit
nomen domini salvus erit Quomodo ergo invo-
cabunt in quem non crediderunt Aut
quomodo credent ei quem non audierunt
Quomodo autem audient sine predicante Quo-
modo vero predicabunt nisi mittantur Sic-
ut scriptum est Quam speciosi pedes evan-
gelizancium pacem evangelizancium bona
Sed non omnes obediunt evangelio
Ysaias enim dicit Domine quis credidit
auditui nostro Ergo fides ex audi-
tu auditus autem per verbum christi Sed
dico Numquid non audierunt Et
quidem in omnem terram exivit sonus eorum
et in fines orbis terre verba eorum Sed
dico numquid israel non cognovit
Primus moyses dicit Ego vos ad emu-
lacionem adducam in non gentem
in gentem insipientem in iram vos
mittam Ysaias autem audet et dicit
Inventus sum a non querentibus me pa-
lam apparui hiis qui me non interro-
gabant Ad israel autem dicit Tota
die expandi manus meas ad popu-
lum non credentem sed contradicentem
michi

XI

Dico ergo numquid repulit deus
populum suum Absit Nam et ego
israhelita sum ex semine abra-
ham de tribu beniamin Non repu-
lit deus plebem suam quam presciuit
An nescitis in helia quid dicit scriptura
quemadmodum interpellat deum ad-
versus israel Domine prophetas tuos occi-
derunt altaria tua suffoderunt et ego
relictus sum solus et querunt animam
meam Sed quid dicit illi responsum
divinum Reliqui michi septem
milia virorum qui non curvaverunt genua
sua ante baal Sic ergo et
in hoc tempore reliquie secundum electionem
gracie dei salve facte sunt Si autem gratia

dei iam non ex operibus Alioquin gratia
iam non esset gratia Quid ergo quod
querebat israel hoc non est consecutus
electio autem consecuta est Ceteri vero
excecati sunt Sicut scriptum est Dedit
illis deus spiritum compunctionis oculos ut
non videant et aures ut non audi-
ant usque in hodiernum diem Et
david dicit Fiat mensa eorum ipsis
in laqueum et in captionem et in scan-
dalum et in retribucionem ipsis Ob-
scurentur oculi eorum ne videant et
dorsum ipsorum semper incurva Dico ergo
numquid sic offenderunt ut caderent
Absit sed illorum delicto salus est gen-
tibus ut illos emulentur Quod si de-
lictum illorum divicie sunt mundi et di-
minucio eorum divicie gencium quanto
magis plenitudo eorum Vobis enim
dico gentibus quamdiu quidem ego
sum gencium apostolus ministerium meum
honorificabo si quo modo ad emu-
landum provocem carnem meam et
salvos faciam aliquos ex illis Si enim
amissio eorum reconciliacio est mundi
que assumpcio eorum nisi vita ex mortu-
is Quod si delibacio sancta est et mas-
sa Et si radix sancta et rami Quod
si ex ramis aliqui fracti sunt tu autem
cum oleaster esses insertus insertus
es in illis et socius radicis et pingue-
dinis olive factus esses Noli glori-
ari adversus ramos Quod si gloriaris non
tu radicem portas sed radix te Di-
cis ergo fracti sunt rami ut ego insererer
Bene propter incredulitatem fracti sunt
tu autem fide stas Noli altum sapere
sed time Si enim deus naturalibus ramis
non pepercit ne forte nec tibi parcat
Vide ergo bonitatem et severitatem dei
in eos quidem qui ceciderunt severitatem
in te autem bonitatem dei si permanseris
in bonitate Alioquin et tu excideris
Sed et illi si non permanserint in incre-
dulitate inserentur Potens enim est
deus iterum inserere illos Nam et si

tu ex naturali excisus es oleastro et con-
tra naturam insertus es in bonam
olivam quanto magis hii qui secundum naturam
inserentur sue olive Nolo enim vos ig-
norare fratres misterium hoc ut non sitis vobis
ipsis sapientes quia cecitas ex parte con-
tingit in israel Donec plenitudo gen-
cium intraret et sic omnis israel salvus
fieret Sicut scriptum est Veniet ex syon
qui eripiat et avertat impietatem a ia-
cob et hoc illis a me testamentum cum
abstulero peccata eorum Secundum evangelium quidem
inimici propter vos secundum electionem
autem carissimi propter patres Sine penitencia
enim sunt dona et vocacio dei Sicut
enim aliquando et vos non credidistis deo Nunc
autem misericordiam consecuti estis propter incredu-
litatem illorum Ita et isti nunc non
crediderunt in vestram misericordiam ut et ipsi mi-
sericordiam consequantur Conclusit enim
deus omnia in incredulitate ut omnium
misereatur O altitudo diviciarum sapie-
ncie et sciencie dei quam incomprehensibilia sunt iu-
dicia eius et investigabiles vie illius
Quis enim cognovit sensum domini aut
quis consiliarius eius fuit aut quis
prior dedit illi et retribuetur ei Quoniam
ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia Ipsi
honor et gloria in secula seculorum amen

XII

Obsecro itaque vos fratres per mise-
ricordiam dei ut exhibeatis vestra cor-
pora hostiam hostiam viventem sanctam
deo placentem Racionabile sit ob-
sequium vestrum et nolite conformari huic
seculo sed reformamini in novitate sensus
vestri ut probetis que sit voluntas dei bona
et beneplacens et perfecta Dico enim per
graciam que data est michi omnibus qui
sunt inter vos non plus sapere quam oportet
sapere sed sapere ad sobrietatem Et uni-
cuique sicut deus divisit mensuram fidei
Sicut enim in uno corpore multa membra
habemus omnia autem membra non eundem
actum habent Ita multi unum corpus sumus in
christo singuli autem alter alterius membra Ha-
bentes autem dona donaciones secundum graciam que
data est nobis differentes Sive prophetiam

secundum rationem fidei sive ministerium in mi-
nistrando. sive qui docet in doctrina
qui exhortatur in exhortando. qui
tribuit in simplicitate, qui preest in
sollicitudine qui miseretur in hilarita-
te Dilectio sine simulatione. odien-
tes malum, adherentes bono. caritate
fraternitatis invicem diligentes honore
invicem prevenientes sollicitudine non
pigri. spiritu ferventes domino servientes
spe gaudentes, in tribulatione patien-
tes, orationi instantes necessitatibus
sanctorum communicantes. hospitalitatem se-
ctantes Benedicite persequentibus vos
benedicite et nolite maledicere, gau-
dete cum gaudentibus flete cum flentibus
Id ipsum invicem sentientes Non alta
sapientes. sed humilibus consentientes No-
lite esse prudentes apud vos metipsos
Nulli malum pro malo reddentes, provi-
dentes bona non tantum coram deo sed
et coram hominibus Si fieri potest quod ex
vobis est, cum omnibus hominibus pacem
habentes Non vos metipsos defendentes
fratres karissimi, sed date locum ire.
Scriptum est enim michi vindictam et ego
retribuam dicit dominus Sed si inimicus
tuus esurierit ciba illum, si sitit potum da
illi, hoc enim faciens carbones conge-
res super caput eius Noli vinci a ma-
lo, sed vince in bono malum xiii

Omnis anima potestatibus sublimi-
oribus subdita sit Non est
enim potestas nisi a deo Que autem
sunt a deo ordinate sunt Itaque qui
resistit potestati dei ordinationi resistit
Qui autem resistunt ipsi sibi dampna-
tionem acquirunt Nam principes non sunt
timori boni operis, sed mali, vis autem
non timere potestatem, bonum fac, et habebis
laudem ex illa Dei enim minister est tibi
in bonum, si autem male feceris time
non enim sine causa gladium portat
Dei enim minister est vindex in iram
ei qui male agit Ideo necessitate
subditi estote, non solum propter iram sed
et propter conscientiam Ideo enim et tributa
prestatis ministri enim dei sunt in hoc
ipsum servientes Reddite ergo omnibus
debita cui tributum tributum cui
vectigal vectigal cui timorem ti-
morem cui honorem honorem Ne-
mini quicquam debeatis nisi ut invi-
cem diligatis Qui enim diligit pro-
ximum legem implevit Nam non a-
dulterabis, non occides, non furabe-
ris Non mechaberis Non falsum te-
stimonium dices, non concupisces rem
proximi tui Et si quod est aliud
mandatum in hoc verbo restauratur Di-
liges proximum tuum sicut teipsum:
Dilectio proximi malum non operatur
Plenitudo ergo legis est dilectio:
Et hoc scientes tempus quia hora
est iam nos a sompno surgere Nunc
autem propior est nostra salus quam cum cre-
didimus Nox precessit dies autem ap-
propinquavit Abiciamus ergo opera tene-
brarum et induamur arma lu-
cis, sicut in die honeste ambu-
lemus Non in comessationibus et
ebrietatibus. non in cubilibus et
in pudicitiis, non in contentione et
emulatione. sed induimini dominum nostrum
ihesum cristum. et carnis curam ne fe-
ceritis in desideriis xiiii

Infirmum autem in fide assu-
mite Non in disceptationi-
bus cogitationum Alius enim
credit se manducare omnia Qui autem
infirmus est olus manducet Is
qui manducat non manducantem
non spernat, et qui non manducat man-
ducantem non iudicet Deus il-
lum assumpsit Tu quis es qui iu-
dicas alienum servum Suo domino stat
aut cadit Stabit autem potens
est deus statuere illum Nam alius
iudicat diem inter diem alius
autem iudicat omnem diem Unusquisque
in suo sensu abundet Qui
sapit diem domino sapit, et qui

nos

manducat domino manducat, gratias
enim agit deo. Et qui non manducat
domino non manducat et gratias agit
deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et
nemo sibi moritur. Sive enim vivimus
domino vivimus sive morimur domino mo-
rimur. Sive ergo vivimus sive morimur
domini sumus. In hoc enim christus mortuus
est et resurrexit ut et mortuorum
et vivorum dominetur. Tu autem quid
iudicas fratrem tuum aut tu quare spernis
fratrem tuum? Omnes stabimus ante tri-
bunal christi. Sic scriptum est: Vivo ego
dicit dominus quoniam mihi flectetur omne
genu et omnis lingua confitebitur
deo. Non ergo amplius invicem iudicemus.
Itaque unusquisque nostrum pro se rationem re-
det deo. Non ergo amplius invicem
iudicemus, sed hoc iudicate magis ne
ponatis offendiculum fratri vel scan-
dalum. Scio enim et confido in do-
mino ihesu quia nichil commune per ipsum nisi
ei qui existimat quid commune esse
illi commune est. Si enim propter cibum
frater tuus scandalizatur aut contrista-
tur iam non secundum caritatem ambulas.
Noli cibo illud perdere pro quo christus
mortuus est. Non ergo blasphe-
metur bonum nostrum. Non est enim
regnum dei esca et potus, sed ius-
titia et pax et gaudium in spiritu
sancto. Qui enim in hoc servit christo
placet deo et probatus est hominibus.
Itaque que pacis sunt sectemur
et que edificationis sunt invicem
custodiamus. Noli propter escam de-
struere opus dei. Omnia quidem munda
sunt, sed malum est homini qui per offen-
diculum manducat. Bonum est non man-
ducare carnem et non bibere vinum
neque in quo frater tuus offenditur aut scan-
dalizatur aut infirmatur. Tu qui
fidem habes apud temetipsum habe
coram deo. Beatus qui non iudicat
semetipsum in eo quod probat. Qui autem
discernit si manducaverit dampnatus
natus est quia non est ex fide peccatum
est

XV

Debemus autem nos firmiores
imbecillitates infirmorum su-
stinere et non nobis metipsis
placere. Unusquisque vestrum proximo suo pla-
ceat in bonum ad edificationem. Et-
enim christus sibi non placuit, sed sic-
ut scriptum est: Improperia improperantium tibi
ceciderunt super me. Quecumque enim
scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
sunt ut per patientiam et consolationem scrip-
turarum spem habeamus. Deus autem patientie
et consolationis det vobis idipsum sapere
in alterutrum secundum ihesum christum ut una-
nimes uno ore honorificetis deum et
patrem domini nostri ihesu christi. Propter quod su-
scipite invicem sicut et christus susce-
pit vos in honorem dei. Dico enim
christum ihesum ministrum circumcisionis fuisse
propter veritatem dei ad confirmandas
promissiones patrum. Gentes autem sup-
er misericordia honorare deum sicut scriptum est:
Propter hoc confitebor tibi in gentibus domine
et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit:
Letamini gentes cum plebe eius. Et iterum:
Laudate omnes gentes dominum et ma-
gnificate eum omnes populi. Et rursus ysai-
as ait: Erit radix yesse et qui ex-
surget regere gentes in eum gentes
sperabunt. Deus autem spei repleat vos
omni gaudio et pace in credendo ut
abundetis in spe et virtute spiritus sancti.
Certus autem sum fratres mei carissimi et
ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni estis
dilectione repleti omni scientia ita ut pos-
sitis alterutrum monere. Audacius autem vo-
bis fratres ex parte tanquam in memoriam
vos reducens propter gratiam que data est mihi
a deo ut sim minister christi ihesu in gen-
tibus sanctificans evangelium dei ut fiat
oblatio gentium accepta et sanctificata in
spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo ihesu
ad deum. Non enim audeo aliquid loqui
eorum que per me non efficit christus in obe-
dienciam gentium verbo et factis in virtute
signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti.
Ita ut ab iherusalem per circuitum usque ad illiri-
cum mare repleverim evangelium christi dei.
Sic Sic autem predicavi hoc evangelium non
ubi nominatus est christus ne super fun-
damentum alienum edificarem. Sed

sicut scriptum est in ysaya quibus non est nunciatum de eo videbunt et qui non audierunt de eo intelligent. propter quod et impediebar plurimum venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in hiis regionibus. cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam precedentibus annis cum in hispaniam proficisci cepero spero quod preteriens videam vos et a vobis deducar illuc si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in ierusalem ministrare sanctis. probaverunt enim macedonia et achaya collacionem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in ierusalem. Placuit enim eis et debitores sunt eorum nam si spiritualibus eorum participes facti sunt gentiles debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consumavero et assignavero fructum hunc proficiscar per vos in hispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos in abundancia benedictionis christi veniam. Obsecro igitur vos fratres per dominum ihesum christum et per caritatem spiritus sancti ut adiuvetis me in oracionibus vestris pro me ad deum ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea et obsequii mei oblacio accepta fiat in ierusalem sanctis ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen. xvi

Commendo autem vobis pheben sororem nostram que in ministerio est ecclesie que est centris ut eam suscipiatis in domino digne sanctis et assistatis ei in quocumque negocio vestri indiguerit. Et enim ipsa astitit multis et michi ipsi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo ihesu qui pro anima mea suas cervices supposuerunt quibus non solus ego gracias ago sed et cuncte ecclesie gencium et domesticam ecclesiam eorum. Salutate epenetum dilectum michi qui est primitivus asye in christo ihesu. Salutate mariam que multum laboravit in vobis. Salutate andronicum et iuliam cognatos meos et concaptivos meos qui sunt nobiles in apostolis et qui ante me fuerunt in christo. Salutate ampliatum dilectissimum michi in domino.

Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo ihesu et stachim dilectum meum. Salutate apellen probum in christo. Salutate illos qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex domo narcisi qui sunt in domino. Salutate triphenam et triphosam que laborant in domino. Salutate persidem carissimam que multum laboravit in domino. Salutate rufum electum in domino et matrem eius et meam. Salutate asincritum flegontem hermen patrobam et qui cum eis sunt fratres. Salutate philologum et iuliam et nereum et sororem eius et olimpiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesie christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam quam vos didicistis faciunt et declinate ab illis. Huiusmodi enim christo domino nostro non serviunt sed ventri suo et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocencium. Vestra enim obediencia in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis et volo vos sapientes esse in bono et simplices in malo. Deus autem pacis conterat sathanam sub pedibus vestris velociter. Gracia domini nostri ihesu christi vobiscum. Salutat vos thimotheus adiutor meus et lucius et yason et sosipater cognati mei. Saluto vos ego tercius qui scripsi epistolam in domino. Salutat vos gaius hospes meus et universa ecclesia. Salutat vos erastus archarius civitatis et quartus frater. Gracia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Ei autem qui potens est confirmare vos iuxta evangelium meum et predicacionem ihesu christi secundum revelacionem misterii temporibus eternis taciti quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei ad obedienciam fidei in cunctis gentibus cogniti soli sapienti deo per ihesum christum cui honor et gloria in secula seculorum amen

pr Cor

Corinthii sunt Achaici et hii similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis et subversi sunt multipharie a falsis prophetis quidam a philosophie verbosa eloquentia alii ad sectam legis Iudaice inducti hos revocat apostolus ad veram fidem et ad evangelicam sapientiam scribens eis ab epheso per timotheum discipulum suum.

Paulus vocatus apostolus ihesu cristi per voluntatem dei et sostenes frater ecclesie dei que est corinthi sanctificatis in cristo ihesu vocatis sanctis cum omnibus qui invocant nomen domini nostri ihesu cristi in omni loco ipsorum et nostro Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu cristo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei que data est vobis in cristo ihesu. Quia in omnibus divites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia sicut testimonium cristi confirmatum est in vobis ita ut nichil vobis desit in ulla gratia expectantibus revelationem domini nostri ihesu cristi qui et confirmabit vos usque in finem sine crimine in die adventus domini nostri ihesu cristi. Fidelis autem deus per quem vocati estis in societatem filii eius ihesu cristi domini nostri. Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri ihesu cristi ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scismata sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim michi de vobis fratres mei ab hiis qui sunt cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit Ego quidem sum pauli ego autem apollo Ego vero cephe Ego autem cristi. Divisus est cristus Numquid paulus crucifixus est pro vobis aut in nomine pauli baptisati estis. Gratias ago deo meo quod neminem vestrum baptisavi nisi crispum et gaium Ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis Baptizavi autem et stephani domum Ceterum autem nescio si quem alium vestrum baptisaverim Non enim misit me cristus baptizare sed evangelizare Non in sapientia verbi ut non evacuetur crux cristi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stulticia est hiis autem qui salvi fiunt id est nobis dei virtus est. Scriptum est enim Perdam sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobabo. Ubi sapiens ubi scriba ubi inquisitor huius seculi Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam deum placuit deo per stulticiam predicationis salvos facere credentes. Quoniam et iudei signa petunt et greci sapientiam querunt Nos autem predicamus cristum crucifixum iudeis quidem scandalum gentibus autem stulticiam ipsis autem vocatis iudeis atque grecis cristum dei virtutem et dei sapientiam Quia quod stultum est dei sapientius est hominibus Et quod infirmum est dei fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres Quia non multi sapientes secundum carnem non multi potentes Non multi nobiles Sed que stulta sunt mundi elegit deus ut confundat sapientes et infirma mundi elegit deus ut confundat fortia et ignobilia et contemptibilia mundi elegit deus et ea que non sunt ut ea que sunt destrueret ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in cristo ihesu qui factus est sapientia nobis a deo et iusticia et sanctificatio et redemptio ut quemadmodum scriptum est qui gloriatur in domino glorietur.

II

Et ego cum venissem ad vos fratres veni non in sublimitate sermonis aut sapientie annuncians vobis testimonium cristi Non enim iudicavi me aliquid scire inter vos nisi ihesum cristum et hunc crucifixum et ego in infirmitate et timore et tremore multo magis fui apud vos et sermo meus et predicatio mea non est in persuasibilibus humane sapientie verbis sed in ostensione spiritus et virtutis ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos sapientiam vero non huius seculi neque principum huius seculi

qui destruuntur / sed loquimur dei sapientiam in misterio que abscondita est quam predestinavit deus ante secula in gloriam nostram quam nemo principum huius seculi cognovit Si enim cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent Sed sicut scriptum est Quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus hiis qui diligunt eum Nobis autem revelavit deus per spiritum suum Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda dei Quis enim hominum scit que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est Ita et que dei sunt nemo cognovit nisi spiritus dei Nos autem non spiritum huius mundi accepimus sed spiritum qui ex deo est ut sciamus que a deo donata sunt nobis Que et loquimur non in doctis humane sapientie verbis sed in doctrina spiritus et virtutis / Spiritualia spiritualibus comparantes Animalis autem homo non percipit que sunt spiritus dei Stultitia enim est ei et non potest intelligere quia spiritualiter examinatur Spiritualis autem homo omnia iudicat et ipse a nemine iudicatur Sicut scriptum est Quis enim cognovit sensum domini aut quis instruxit eum Nos enim sensum Christi habemus

III

Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus Tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam Nondum enim poteratis intelligere / sed nec nunc quidem potestis / Adhuc enim estis carnales Cum enim sit inter vos zelus et contentio Nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis Cum enim quis dicat Ego quidem sum Pauli Alius autem Ego sum Apollo Nonne homines estis Quid igitur est Apollo quid vero Paulus Ministri eius cui credidistis et unicuique sicut dominus dedit Ego plantavi Apollo rigavit / sed deus incrementum dedit Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat / sed qui incrementum dat deus est Qui autem plantat / et qui rigat unum sunt Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem Dei enim sumus adiutores dei agricultura estis dei edificatio estis Secundum gratiam dei que data est mihi ut sapiens architectus fundamentum posui Alius autem superedificat Unusquisque autem videat quomodo superedificet Fundamentum enim nemo potest ponere aliud preter illud quod positum est quod est Christus Ihesus Si quis autem superedificat super fundamentum hoc aurum argentum lapides preciosos ligna fenum stipulam uniuscuiusque opus manifestum erit Dies enim domini declarabit quia in igne revelabitur Et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit Si cuius opus manserit quod superedificavit mercedem accipiet Si cuius opus arserit detrimentum patietur / Ipse autem salvus erit Sic tamen quasi per ignem Nescitis quia templum dei estis vos / et spiritus dei habitat in vobis / Si quis autem templum dei violaverit disperdet illum deus Templum enim dei sanctum est quod estis vos Nemo se seducat Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens Sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum Scriptum est enim Comprehendam sapientes in astutia eorum Et iterum Dominus novit cogitationes sapientium quoniam vane sunt Itaque nemo glorietur in hominibus Omnia enim vestra sunt sive Paulus sive Apollo sive Cephas sive mundus sive vita sive mors sive presentia sive futura omnia enim vestra sunt vos autem Christi Christus autem dei

IIII

Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores misteriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur Michi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die / sed neque meipsum iudico Nichil enim michi conscius sum Sed non in hoc iustificatus sum Qui autem iudicat me dominus est Itaque nolite iudicare ante tempus quoadusque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium Et tunc laus erit unicuique a deo / Hec autem fratres transfiguravi in me et in Apollo

[sup]ra quam scriptum est ne unus adversus alterum inflatur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Iam saturati estis, iam divites facti estis, sine nobis regnatis; et utinam regnaretis ut et nos vobiscum regnaremus. Puto enim quod Deus nos apostolos novissimos ostendit tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles. Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphis caedimur et instabiles sumus et laboramus operantes manibus nostris; maledicimur et benedicimus; persecutionem patimur et sustinemus; blasphemamur et obsecramus; tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsima usque adhuc. Non ut confundam vos haec scribo, sed ut filios meos carissimos moneo. Nam si decem milia paedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Nam in Christo Iesu per evangelium ego vos genui. Rogo vos, imitatores mei estote sicut et ego Christi. Ideo misi ad vos Timotheum qui filius meus est carissimus et fidelis in Domino, qui vos commonefaciat vias meas quae sunt in Christo Iesu, sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam. Veniam autem cito ad vos si Dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone est regnum Dei sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in caritate et spiritu mansuetudinis?

V

Omnino enim auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui quis habeat. Et vos inflati estis, et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi ut praesens eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute Domini nostri Iesu, tradere huiusmodi Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malitiae et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus, alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater nominatur inter vos est fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt Deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis. Amen.

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quia angelos iudicabimus, quanto magis saecularia? Saecularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quia iudicia habetis inter vos. Quare non magis accipitis iniuriam, quare non magis fraudem

patimini. Sed vos iniuriam facitis et
fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia
regnum dei iniqui non possidebunt? Noli-
te errare: neque fornicarii neque idolis
servientes neque adulteri neque molles
neque masculorum concubitores neque fures
neque avari neque ebriosi neque
maledici neque rapaces regnum dei pos-
sidebunt. Et hec aliquando fuistis, sed abluti
estis, sed sanctificati estis, sed iustificati in
nomine domini nostri Ihesu Christi et in spiritu
dei nostri. Omnia mihi licent, sed non omnia
expediunt. Sed ego sub nullius redigar
potestate. Esca ventri et venter escis.
Deus autem et hunc et hanc destruet. Cor-
pus autem non fornicationi, sed
domino, et dominus corpori. Deus vero et dominum
suscitavit et nos suscitabit per virtutem
suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra
membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi
faciam membra meretricis? Absit. An ne-
scitis quoniam qui adheret meretrici unum cor-
pus efficitur cum ea? Erunt enim inquit
duo in carne una. Qui autem adheret
domino unus spiritus est cum eo. Fugite fornica-
tionem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo
extra corpus est. Qui autem fornicatur,
in corpus suum peccat. An nescitis
quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti
qui in vobis est, quem habetis a deo, et non
estis vestri? Empti enim estis pretio magno.
Glorificate et portate deum in corpore vestro.

De quibus autem scripsistis mihi: VII
Bonum est homini mulierem non tangere.
Sed propter fornicationem unusquisque
uxorem suam habeat, et unaquaeque suum
virum suum habeat. Uxori autem vir debitum re-
ddat. Similiter autem et uxor viro. Mulier potesta-
tem corporis sui non habet, sed vir. Similiter
autem et vir sui corporis potestatem non habet,
sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi
forte ex consensu ad tempus, ita ut va-
cetis orationi. Et iterum revertimini in idipsum,
ne temptet vos sathanas propter incontinentiam
vestram. Hoc autem dico vobis secundum indul-
gentiam et non secundum imperium. Volo autem et vos
omnes esse sicut meipsum. Sed unusquisque
proprium donum habet a deo, alius quidem sic, alius
vero sic. Dico autem non nuptis et vi-
duis: bonum est illis si sic permaneant sic-
ut et ego. Quod si non continent se, nubant. Melius
est enim nubere quam uri. Hiis autem qui ma-
trimonio iuncti sunt, precipio non ego sed
dominus uxorem a viro non discedere;
et si discesserit, precipio manere innup-
tam aut viro suo reconciliari. Et
vir uxorem suam non dimittat. Nam
ceteris ego dico, non dominus. Si quis
frater uxorem habet infidelem et hec con-
sentit habitare cum illo, non dimittat
illam. Et si qua mulier habet virum infi-
delem et hic consentit habitare cum ea,
non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir
infidelis per mulierem fidelem, et
sanctificata est mulier infidelis per virum
fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent,
nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis di-
scedit, discedat. Non est enim servituti sub-
iectus frater aut soror in huiusmodi.
In pace autem vocavit nos deus. Unde
enim scis mulier si virum salvum facias? Aut
unde scis vir si mulierem salvam facias?
Nisi unicuique sicut divisit deus, et
unumquemque sicut vocavit dominus, ita
et ambulet. Et sic in omnibus ecclesiis
doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non
adducat preputium. In preputio aliquis
vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio
nihil est et preputium nihil est, sed obser-
vatio mandatorum dei. Unusquisque in qua
vocatione vocatus est in ea permaneat.
Servus vocatus es? non sit tibi cure,
sed si potes liber fieri magis utere. Qui
enim in domino vocatus est servus, libertus
est domini. Similiter qui liber vocatus est,
servus Christi est. Pretio empti estis, noli-
te fieri servi hominum. Unusquisque in quo
vocatus est frater, in hoc permaneat a-
pud deum. De virginibus autem preceptum
non habeo, consilium autem do tamquam miseri-
cordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Exi-
stimo ergo bonum hoc esse propter instantem
necessitatem, quoniam bonum est homini sic
esse. Alligatus es uxori? noli querere
solutionem. Solutus es ab uxore? noli
querere uxorem. Si autem acceperis uxo-
rem, non peccasti. Et si nupserit virgo,
non peccavit. Tribulationem autem carnis
habebunt huiusmodi. Ego autem vobis
parco. Hoc itaque dico vobis fratres. Tem-
pus breve est. Reliquum est autem ut et
qui habent uxores sint tamquam non habentes,
et qui flent tamquam non flentes,
et qui gaudent tamquam non gaudentes,
et qui emunt tamquam non possidentes

[fle]tes et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur, preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos esse sine sollicitudine. Qui autem sine uxore est sollicitus est que domini sunt, cogitat quomodo placeat deo; qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu; que autem nupta est cogitat que mundi sunt, quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut vobis laqueum iniciam, sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impedimento dominum obsecrandi. Si quis autem turpem videri se existimat super virgine sua quod sit superadulta et ita oportet fieri, quod vult faciat; non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis, et hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam, bene facit; et qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit. Quod si dormierit vir eius, liberata est a lege viri; cui vult nubat, tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam.

VIII

De his autem que idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, caritas edificat. Si quis autem existimat se aliquid scire, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum, hic cognitus est ab eo. De escis autem que idolis immolantur, scimus quia idolum nichil est in mundo et quod nullus est deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii sive in celo sive in terra, siquidem sunt dii multi et domini multi, nobis tamen unus pater deus ex quo omnia sunt et nos in illo, et unus dominus Ihesus Christus per quem omnia sunt et nos per ipsum. Sed non in omnibus scientia est. Quidam autem cum conscientia usque nunc quasi idolatitum manducant, et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca enim nos non commendat deo; neque enim si manducaverimus abundabimus, neque enim si non manducaverimus deficiemus. Videte autem ne forte hec licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in ydolio recumbentem, nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum ydolatitum? Et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in eternum ne fratrem meum scandalizem.

IX

Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne Christum Ihesum dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in domino? Et si aliis non sum apostolus, sed tamen vobis sum; nam signaculum apostolatus mei vos estis in domino. Hec est mea defensio apud eos qui me interrogant. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et Cephas? Aut ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec dico? An et lex hec non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus est cura deo? An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat arare, et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, non magnum est si nos carnalia vestra metamus. Si alii potestatis vestre participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus ne aliquod offendiculum demus evangelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt, et qui altari deserviunt cum altari participant? Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hec ut ita fiant in me. Bonum est enim mihi magis mori quam ut gloriam meam

quis evacuet. Nam etsi evangelizavero non michi est gloria, necessitas enim michi incumbit. Ve enim michi est si non evangelizavero. Si autem volens hoc ago mercedem habeo. Si autem invitus, dispensatio michi est credita. Que est ergo merces mea? Ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium Christi, ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci ut plures lucrifacerem. Et factus sum Iudeis tamquam Iudeus ut Iudeos lucrarer. Hiis autem qui sub lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. Hiis qui sine lege erant tamquam sine lege essem, cum sine lege dei non essem, sed in lege essem Christi, ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium. Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet, et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. X

Nolo vos enim ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt in nube et in mari. Et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, et omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre efficiamini sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria milia. Neque temptemus Christum sicut quidam eorum temptaverunt, et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore. Hec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare videat ne cadat. Temptatio autem vos non apprehendat nisi humana. Fidelis enim deus est qui non patietur vos temptari supra id quod potestis, sed faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. Propter quod carissimi mei fugite ab ydolorum cultura. Ut prudentibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus panis et unum corpus multi sumus, nam omnes de uno pane et de uno calice participamus. Videte Israel secundum carnem: nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo dico, quod ydolis ymolatum sit aliquid, aut quod ydolum sit aliquid? Sed que ymolant gentes demoniis ymolant et non deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum. Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. Non potestis mense domini participes esse et mense demoniorum. An emulamur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia michi licent, sed non omnia expediunt. Nemo quod suum est querat, sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate, nichil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis autem infidelium vocat vos ad cenam et vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nichil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit: Hoc ymolatum est ydolis, nolite manducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia? Si ego cum gratia participo

quid blasphemor pro eo quod gratias
ago. Sive ergo manducatis sive
bibitis vel aliquid facitis omnia in glo-
riam dei facite. Sine offensione
estote iudeis et gentibus et ecclesie
dei. Sicut et ego per omnia omnibus placeo
non querens quod mihi utile est sed quod
multis ut salvi fiant. [XI]
Imitatores mei estote sicut
et ego christi. Laudo autem vos
fratres quod per omnia mei memores estis
et sicut vobis tradidi precepta mea
tenetis. Volo autem vos scire quod
omnis viri caput christus est caput
autem mulieris est vir caput vero christi
deus. Omnis autem vir orans aut prophe-
tans velato capite deturpat ca-
put suum. Omnis autem mulier orans
aut prophetans non velato capite
deturpat caput suum. Unum enim est
ac si decalvaretur. Nam si non vela-
tur mulier tondeatur. Si vero tur-
pe est mulieri tonderi aut decalvari
velet caput suum. Vir quidem non debet
velare caput suum quoniam imago et
gloria dei est. Mulier autem gloria viri est.
Non enim vir ex muliere est sed mulier
ex viro. Etenim non est creatus vir propter
mulierem sed mulier propter virum. Ideo mulier
debet habere velamen supra caput suum
propter angelos. Verumtamen neque vir sine
muliere neque mulier sine viro in domino.
Nam sicut mulier de viro ita et vir
per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos ipsi
iudicate. Si decet mulierem non velatam
orare deum. Nec ipsa natura docet vos
quod vir quidem si comam nutriat
ignominia est illi. Mulier vero si comam
nutriat gloria est illi quoniam capilli pro ve-
lamine dati sunt ei. Si quis autem
videtur contentiosus esse nos talem
consuetudinem non habemus neque ecclesia
dei. Hoc autem precipio non laudans quod
non in melius sed in deterius convenitis.
Primum quidem convenientibus vobis in
ecclesiam audio scissuras esse inter
vos et ex parte credo. Nam oportet here-
ses esse inter vos ut et qui probati
sunt manifesti fiant in vobis. Con-
venientibus autem vobis in unum iam
non est dominicam cenam manducare. Unus-
quisque enim cenam suam presumit ad man-
ducandum et alius quidem esurit alius autem
ebrius est. Numquid non habetis domos
ad manducandum et bibendum aut
ecclesiam dei contemnitis et confunditis eos
qui non habent. Quid dicam vobis. Laudo
vos in hoc non laudo. Ego enim accepi a
domino quod et tradidi vobis quoniam dominus
noster ihesus christus in qua nocte tradebatur
accepit panem gratias agens fregit et
dixit. Accipite et manducate hoc est
corpus meum quod pro vobis tradetur hoc
facite in meam commemorationem. Similiter
et calicem postquam cenavit dicens. Hic
calix novum testamentum est in meo san-
guine. Hoc facite quotienscumque bibetis in
meam commemorationem. Quotienscumque enim
manducabitis panem hunc et calicem domini
bibetis mortem domini annunciabitis donec
veniat. Itaque quicumque manducaverit pa-
nem hunc et calicem domini biberit in-
digne reus erit corporis et sangui-
nis domini. Probet autem seipsum homo et
sic de pane illo edat et de calice bibat.
Qui enim manducat et bibit indi-
gne iudicium sibi manducat et bibit
non diiudicans corpus domini. Ideo inter
vos multi infirmi et imbecilles et dor-
miunt multi. Quod si nosmetipsos
diiudicaremus non utique iudicaremur. Dum
iudicamur a domino corripimur ut non cum
hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei
cum convenitis ad manducandum invicem
expectate. Si quis autem esurit domi
manducet ut non in iudicium conveniatis.
Cetera autem cum venero disponam.

De spiritualibus autem [XII] vobis
nolo vos ignorare fratres.
Scitis enim quoniam cum gentes essetis
ad simulacra muta prout ducebamini
euntes. Ideo notum vobis facio quod ne-
mo in spiritu dei loquens dicit anathema
ihesu. Et nemo potest dicere dominus ihesus nisi in spiritu
sancto. Divisiones vero gratiarum sunt idem
autem spiritus et divisiones ministrationum
sunt idem autem dominus et divisiones
operationum sunt idem vero deus qui operatur

omnia in omnibus. Unicuique enim datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem datur per spiritum sermo sapientie, alii autem sermo scientie secundum eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus est unum et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive iudei sive gentiles sive servi sive liberi, et omnes in uno spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum, sed multa. Et si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum corpus auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si omnia essent unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem oculus dicere manui: Opera tua non indigeo. Aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii. Sed multo magis que videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt. Et que putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem circumdamus. Et que inhonesta sunt nostra, abundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed deus temperavit corpus, ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit scisma in corpore, sed in idipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi et membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? numquid omnes prophete? numquid omnes doctores? numquid omnes virtutes? numquid omnes habent

gratiam curationum? numquid omnes linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur? Emulamini enim karismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut es sonans aut cimbalum tinniens. Et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nichil michi prodest. Caritas paciens est, benigna est. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambiciosa, non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidit, sive prophetie evacuabuntur, sive lingue cessabunt, sive sciencia destruetur. Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum enim essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi que erant parvuli. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes et caritas, tria hec; maior autem horum est caritas.

XIIII

Sectamini caritatem, emulamini spiritualia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur sed deo; nemo enim audit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui autem loquitur lingua, semetipsum edificat; qui autem prophetat, ecclesiam dei edificat. Volo autem omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis

loquens quid prodero vobis nisi vobis
loquar aut in revelacione aut in sciencia
aut in prophecia aut in doctrina Tamen
que sine anima sunt vocem dancia
sive tybia sive cythara nisi distinctionem
sonituum dederint quomodo scietur id
quod canitur aut quod citharizatur
Etenim si incertam vocem det tuba quis
parabit se ad bellum Ita et vos
per linguam nisi manifestum sermonem
dederitis quomodo scietur illud quod dicitur
Eritis enim in aera loquentes Tot ut
puta genera linguarum sunt in
hoc mundo Et nichil sine voce est
Si enim nesciero virtutem vocis Ero ei
cui loquor barbarus et is qui loquitur
mihi barbarus Sic et vos quoniam emula
tores estis spirituum ad edificationem ecclesie
querite ut abundetis Et ideo qui loquitur
lingua oret ut interpretetur Nam si
orem lingua spiritus meus orat mens
autem mea sine fructu est Quid ergo
est Orabo spiritu orabo et mente psal
lam spiritu psallam et mente Ce
terum si benedixeris spiritu qui supplet lo
cum ydiote quomodo dicet amen super
benedictionem tuam quoniam quid dicas nescit
Nam tu quidem bene gratias agis sed alter
non edificatur Gratias ago deo meo
quod omnium vestrum lingua loquor Sed
in ecclesia volo quinque verba sensu meo
loqui ut et alios instruam
quam decem milia verborum in lingua
Fratres mei nolite pueri effici sen
sibus sed malicia estote parvuli Sen
sibus autem perfecti estote In lege
scriptum est Quoniam in aliis linguis et
in aliis labiis loquar populo huic
et nec sic audient me dicit dominus
Itaque lingue in signum sunt non fideli
bus sed infidelibus prophecie autem non
infidelibus sed fidelibus Si ergo con
veniat universa ecclesia in unum et omnes
linguis loquantur Intrent autem y
diote aut infideles nonne dicent
quod insanitis Si autem omnes prophetent
intret autem quis infidelis aut ydiota con
vincitur ab omnibus diiudicatur ab
omnibus Occulta enim cordis manifesta
eius sunt et ita cadens in faciem suam
adorabit deum pronuncians quod vere deus in
vobis sit Quid ergo est fratres cum convenitis

unusquisque vestrum psalmum habet doctri
nam habet apocalipsim habet linguam
habet interpretacionem habet omnia ad edificacionem
fiant Sive lingua quis loquitur secundum
duos aut ut multum aut tres et per
partes et unus interpretetur Si autem non
fuerit interpres taceat in ecclesia sibi
autem loquatur et deo Prophete autem duo aut
tres dicant et ceteri diiudicent Quod si
alii revelatum fuerit sedenti prior taceat
Potestis autem omnes per singulos prophetare
ut omnes discant et omnes exhortentur
Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt
Non est enim dissensionis deus sed pacis
sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo
Mulieres in ecclesiis taceant non enim permittitur
eis loqui sed subditas esse sicut et lex
dicit Si quid autem volunt discere domi
viros suos interrogent Turpe enim est
mulieri loqui in ecclesia An a vobis verbum
dei processit An in vos solos pervenit Si
quis videtur propheta esse aut spiritua
lis cognoscat que scribo vobis quia domini
sunt mandata Si quis autem ignorat igno
rabitur Itaque fratres mei emulamini
prophetare et loqui linguis nolite pro
hibere Omnia autem honeste et secundum or
dinem fiant vobis

XV

Notum autem facio vobis fratres evangelium
quod predicavi vobis quod et acce
pistis in quo et statis per quod et sal
vamini qua racione predicaverim vobis si
tenetis nisi frustra credidistis Tradidi
enim vobis in primis quod et accepi Quoniam
Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum
scripturas et quia sepultus est et quia
resurrexit tercia die secundum scripturas Et
quia visus est Cephe et post hec xi Deinde
visus est plus quam quingentis fratribus simul
ex quibus multi manent usque adhuc
quidam autem dormierunt Deinde visus
est Iacobo deinde et apostolis omnibus Novissime
autem omnium tamquam abortivo visus
est et mihi Ego autem minimus sum apostolorum
qui non sum dignus vocari apostolus quoniam per
secutus sum ecclesiam dei Gracia autem dei
sum id quod sum et gracia eius in me va
cua non fuit Sed abundancius illis omni
bus laboravi Non ego autem solus sed
gracia dei mecum Sive enim ego
sive illi sic predicamus et sic credidistis
Si autem Christus predicatur quod resurrexit a
mortuis quomodo quidam dicunt in vobis
quia resurreccio mortuorum non est Si autem

resurrectio non est neque christus resurrexit. Si autem christus non resurrexit inanis est predicatio nostra inanis est et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes dei quoniam testimonium diximus adversus deum quod resuscitavit christum quem non suscitavit. Nam si mortui non resurgunt neque christus resurrexit. Quod si christus non resurrexit vana est fides vestra adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo qui dormierunt in christo perierunt. Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem christus resurrexit a mortuis primicie dormiencium quoniam quidem per hominem mors est et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem in suo ordine primicie christus deinde hii qui sunt christi qui in adventu eius crediderunt. Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri cum evacuaverit omnem principatum et omnem potestatem et virtutem et dominacionem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos eius sub pedibus eius. Novissime autem inimica destruetur mors. Omnia autem subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat scriptura omnia subiecta sunt ei sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi omnia tunc ipse filius illi erit subiectus qui sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient hii qui baptizantur pro mortuis si omnino mortui non resurgunt ut quid et baptizantur pro mortuis illis ut quid et nos periclitamur omni hora. Cotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in christo ihesu domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi ephesi quid mihi prodest si mortui non resurgunt. Manducemus et bibamus cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt enim bonos mores colloquia prava. Evigilate iusti et nolite peccare. Ignoranciam autem dei quidam habent ad reverenciam vobis loquor. Sed dicet aliquis: quomodo mortui resurgunt aut quali corpore venient. Insipiens tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur et quod seminas non corpus quod futurum est seminas sed nudum granum ut puta tritici aliquis ceterorum. Deus autem dedit illi corpus sicut vult et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro sed alia quidem hominum alia vero pecorum alia autem volucrum alia piscium et corpora celestia et corpora terrestria. Sed alia quidem celestium gloria alia vero terrestrium. Alia claritas solis alia claritas lune et alia claritas stellarum. Stella enim differt a stella in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corrupcione surget in incorrupcione. Seminatur in ignobilitate surget in gloria. Seminatur in infirmitate surget in virtute. Seminatur corpus animale surget corpus spirituale. Si enim est corpus animale est et corpus spirituale sicut scriptum est. Factus est homo primus adam in animam viventem novissimus adam in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spirituale est sed quod animale est deinde quod spirituale est. Primus homo de terra terrenus secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus tales et terreni et qualis celestis tales et celestes. Igitur sicut portavimus ymaginem terreni portemus et ymaginem celestis. Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt neque corrupcio incorrupcionem possidebit. Ecce misterium vobis dico omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. In momento in ictu oculi in novissima tuba canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et nos immutabimur. Oportet autem corruptibile hoc induere incorrupcionem et mortale hoc induere immortalitatem. Tunc enim fiet sermo qui scriptus est absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua ubi est mors stimulus tuus. Stimulus autem mortis peccatum est virtus autem peccati lex. Deo autem gracias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis. Itaque fratres mei dilectissimi stabiles estote et immobiles abundantes in omni opere domini scientes quod labor vester non est inanis in domino.

XVI

De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi in ecclesiis galatie ita et vos facite per unam sabbati unusquisque

quisque vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Jerusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego vadam mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero nam Macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan permanebo vel etiam hiemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos si dominus permiserit. Permanebo autem in Ephesi usque ad pentecosten. Hostium enim mihi apertum est magnum et evidens et adversarii multi. Si autem venerit Thimotheus videte ut sit sine timore apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expectabam autem illum cum fratribus. De Apollo autem fratre notum vobis facio quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate et state in fide viriliter agite et confortamini in domino et omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres nostis domum Stephane et Fortunati et Achaici quoniam sunt primitie Achaie et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos ut et vos subditi sitis huiusmodi et omni cooperanti et laboranti in vobis. Gaudeo autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim spiritum meum et vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et Prisca cum domestica ecclesia sua apud quos et hospitor. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis autem non amat dominum nostrum Ihesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Ihesu domino nostro.

Incipit prologus

Post actam ab eis penitentiam consolatoriam scribit eis epistolam a Troade per Titum et collaudans eos ad meliora hortatur contristatos quidem eos sed emendatos.

Primum

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Thimotheus frater ecclesie dei que est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi pater misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis ita et per Christum abundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute sive consolamur pro vestra consolatione et salute sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute que operatur tollerantiam passionum quas et nos patimur ut spes nostra firma sit pro vobis scientes quoniam sicut socii passionum estis sic eritis et consolationis. Non enim volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia quoniam supra modum gravati sumus et supra virtutem ita ut vos tederet vivere. Sed ipsi in nobis metipsis responsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos qui de tantis periculis eripuit nos et eruit in quem speramus quoniam et adhuc eripiet adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis ut illam ut ex multarum personis faciem eius que in nobis est donationis per multos gratiarum agatur pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre quod in simplicitate et sinceritate dei et non in sapientia carnali sed in gratia dei conversati sumus in hoc mundo abundantius autem apud vos. Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et cognovistis. Spero enim quod usque in finem cognoscetis sicut et cognovistis nos ex parte quia gloria vestra sumus sicut et vos nostra in die domini nostri Ihesu Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam

habetis: et per vos transirem in macedoniam. Et iterum a macedonia venirem ad vos et a vobis deduci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem, numquid levitate usus sum? aut que cogito secundum carnem cogito, ut sit apud me est et non? Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit apud vos non est in illo est et non, sed est in illo est. Dei enim filius Jesus Christus qui in vobis per nos predicatus est per me et Silvanum et Thimotheum non fuit in illo est et non, sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est; ideo et per ipsum amen deo dicimus ad gloriam nostram. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo et qui unxit nos deus est, et qui signavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis non veni ultra corinthum. Non quia dominamur fidei vestre, sed ut adiutores sumus gaudii vestri; nam fide statis.

Statui autem hoc ipsum apud me: ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristo vos: et quis est qui me letificet nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis, ut non cum venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa angustia et tribulatione cordis scripsi vobis per multas lacrimas, ut non contristemini, sed ut sciatis quantam caritatem habeam habundantius in vobis. Si quis autem contristavit me, non me contristavit, sed ex parte ut non onerem vos omnes. Sufficit enim illi qui eiusmodi est obiurgatio hec que fit a pluribus, ita ut econtrario magis donetis et consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum caritatem. Ideo enim et scripsi vobis ut cognoscam experimentum vestrum an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis et ego; nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur a sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Cum enim venissem Troadem propter evangelium Christi, et hostium mihi apertum esset in domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum fratrem meum; sed vale faciens eis profectus sum in macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Jesu, et odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus deo et in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis tam ydoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei, sed ex sinceritate, sicut ex deo coram deo in Christo loquimur.

Incipimus iterum nosmetipsos commendare? Aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistolis ad vos vel ex vobis? Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, que scitur et legitur ab omnibus hominibus: manifestati quoniam epistola Christi estis a nobis ministrata, et scripta non atramento sed spiritu dei vivi; non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum: non quod sufficientes simus aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est, qui et ydoneos nos fecit ministros novi testamenti, non littera sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata fuit in lapidibus in gloria, ita ut non possent intendere in faciem Moysi filii Israel propter gloriam vultus eius que evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio dampnationis in gloria est, multo magis abundat ministerium iustitie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est, multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur. Et non sicut Moyses ponebat velamen in faciem eius ut non intenderent filii Israel in faciem eius quod evacuatur. Sed

obtusi sunt sensus eorum usque in hodier-
num diem idipsum velamen in lectione
veteris testamenti manet non revela-
tum quoniam in Christo evacuatur sed usque in
hodiernum diem cum legitur Moyses
velamen positum est super cor
eorum. Cum autem conversus fuerit ad deum au-
feretur velamen. Dominus enim spiritus
est, ubi autem spiritus domini ibi libertas.
Nos autem omnes revelata facie gloriam
domini speculantes in eandem imaginem
transformamur a claritate in claritatem
tamquam a domini spiritu et gloria in gloriam. **IIII**
Ideo habentes hanc administra-
tionem iuxta quod misericordiam
consecuti sumus non deficimus
sed abdicamus occulta dedecoris non
ambulantes in astutia neque adul-
terantes verbum dei sed in manifesta-
tione veritatis commendantes nosmet
ipsos ad omnem conscientiam hominum coram
deo. Quod si etiam opertum est evangelium nostrum in his
qui pereunt opertum est in quibus
deus huius seculi excecavit mentes
infidelium ut non fulgeat illuminatio
evangelii glorie Christi qui est imago
invisibilis dei. Non enim nosmet ipsos
predicamus sed Ihesum Christum dominum nostrum nos
autem servos vestros per Ihesum. Quoniam deus
qui dixit de tenebris lumen splen-
descere ipse illuxit in cordibus nostris
ad illuminationem scientie claritatis dei in fa-
ciem Ihesu Christi. Habemus autem thesaurum
istum in vasis fictilibus ut sit subli-
mitas virtutis dei et non ex nobis. In omni-
bus tribulationem patimur sed non an-
gustiamur, aporiamur sed non destituimur,
persecutionem patimur sed non derelinquimur,
humiliamur sed non confundimur, deici-
mur sed non perimus. Semper mortificationem
Ihesu Christi in corpore nostro circumferentes ut
et vita Ihesu Christi in corporibus nostris
manifestetur. Semper enim nos qui vivimus
in mortem tradimur propter Ihesum ut et
vita Ihesu manifestetur in carne nostra
mortali. Ergo mors in nobis operatur,
vita autem in vobis. Habentes autem eundem
spiritum fidei sicut scriptum est: Credi-
di propter quod locutus sum. Et nos credi-
mus propter quod et loquimur. Scientes
autem quoniam qui suscitavit dominum nostrum
Ihesum Christum et nos cum Ihesu suscis-
tabit et constituet nos vobiscum. Omnia
enim propter vos ut gratia dei propter quos abun-
dans per multas gratiarum actionem abundet
in gloriam dei. Propter quod non deficimus sed
licet is qui foris est noster homo corrumpitur
tamen is qui intus est renovatur de die in
diem. Illud enim quod in presenti est mo-
mentaneum et leve tribulationis nostre
supra modum in sublimitate eter-
num glorie pondus operatur in nobis non
contemplantibus nobis que videntur sed
que non videntur. Que enim videntur tempora-
lia sunt, que autem non videntur eterna sunt. **V**
Scimus enim quoniam si terrestris domus
nostra huius habitationis dissolvatur
quod edificationem ex deo habemus do-
mum non manufactam sed eternam in celis. Nam
et in hoc ingemiscimus habitationem nostram
que de celo est superindui cupientes si ta-
men vestiti et non nudi inveniamur. Nam
et qui sumus in hoc tabernaculo ingemi-
scimus gravati eo quod nolumus expoliari sed
supervestiri ut absorbeatur quod mor-
tale est a vita. Qui autem efficit nos
in hoc ipsum deus est qui dedit nobis
pignus spiritus. Audentes igitur semper
et scientes quoniam dum sumus in corpore pere-
grinamur a domino. Per fidem enim ambula-
mus et non per speciem. Audemus autem et bonam volun-
tatem habemus magis peregrinari a corpore et
presentes esse ad deum. Et ideo contendimus
sive presentes sive absentes placere illi.
Omnes enim nos oportet manifestari ante
tribunal Christi ut referat unusquisque propria
corporis prout gessit sive bonum sive ma-
lum. Scientes autem timorem domini homini-
bus suademus, deo autem manifesti sumus.
Spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos
esse. Non enim iterum commendamus nos vobis
sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis
ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur
et non in corde. Sive enim mente excedimus
deo, sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi
urget nos existimantes hoc quoniam si unus
pro omnibus mortuus est ergo omnes
mortui sunt et pro omnibus mortuus est Christus
ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed
ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.
Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum
carnem. Et si cognovimus secundum carnem
Christum sed nunc iam non novimus. Si qua ergo
in Christo nova est creatura, vetera transie-

nus. Ecce nova facta sunt omnia. Omnia autem ex deo qui reconciliavit nos sibi per Christum et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in Christo mundum sibi reconcilians non reputans illis delicta ipsorum. Et posuit in nobis verbum reconciliationis pro Christo. Ergo legatione fungimur tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus vos pro Christo reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit deus ut nos efficeremur iustitia dei in ipso.

VI. Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim tempore accepto exaudivi te et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile est, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros in multa patientia in tribulationibus in necessitatibus in angustiis in plagis in carceribus in seditionibus in laboribus in vigiliis in ieiuniis in castitate in scientia in longanimitate in suavitate in spiritu sancto in caritate non ficta in verbo veritatis in virtute dei per arma iustitie a dextris et a sinistris per gloriam et ignobilitatem per infamiam et bonam famam ut seductores et veraces sicut qui ignoti et cogniti quasi morientes et ecce vivimus ut castigati et non mortificati quasi tristes semper autem gaudentes sicut egentes multos autem locupletantes tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos o Corinthii cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem autem habentes remunerationem tamquam filiis dico dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio iustitie cum iniquitate aut que societas luci ad tenebras. Que autem conventio Christi ad Belial aut que pars fidelis cum infideli. Qui autem consensus templo dei cum idolis. Vos enim estis templum dei vivi sicut dicit dominus quoniam inhabitabo in illis et ambulabo inter eos et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus. Qua

propter exite de medio illorum et separamini dicit dominus et immundum ne tetigeritis et ego recipiam vos et ero vobis in patrem et vos eritis michi in filios et filias dicit dominus omnipotens.

VII. Has igitur habentes promissiones carissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore dei. Capite nos. Neminem lesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad condempnationem vestram dico. Prediximus enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa michi fiducia est apud vos, multa michi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus Macedoniam nullam requiem habuit caro nostra sed omnem tribulationem passi sumus foris pugne intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos deus in adventu Titi. Non solum autem in adventu eius sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis. Referens nobis vestrum desiderium vestrum fletum vestram emulationem pro me ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola non me penitet, et si peniteret videns quod epistola illa et si ad horam contristavit vos nunc gaudeo non quia contristati estis sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundum deum tristitia est penitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari vos quantam in vobis operatur sollicitudinem sed defensionem sed indignationem sed timorem sed desiderium sed emulationem sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negocio. Igitur et si scripsi vobis non propter eum qui

passus est fecit in iniuria nec propter
eum qui passus est. Sed ad mani
festandam sollicitudinem nostram:
quam habemus coram deo pro vobis. Ideo consola
ti sumus in consolatione autem nostra abun
dantius magis gavisi sumus super
gaudio titi quia refectus est spiritus
eius ab omnibus vobis. Et si quid
apud illum de vobis gloriatus sum
non sum confusus. Sed sicut vobis
omnia in veritate locuti sumus. Ita
et gloriatio nostra que fuit ad titum veritas
facta est et viscera eius abundantius
in vobis sunt reminiscentis omnium vestrum
obedientiam quomodo cum timore et tremo
re accepistis eum. Gaudeo quod in omni
bus vobis confido. viii

Notam autem vobis facimus fratres
gratiam dei que data est in eccle
in ecclesiis macedonie. Quod
in multo experimento tribulationis
abundantia ipsorum fuit gaudii et
altissima paupertas illorum abun
davit in divitias simplicitatis ipsorum
quia secundum virtutem testimonium illis reddo
et supra virtutem voluntarii fu
erunt cum multa exhortatione obsecran
tes nos gratiam et communicationem ministe
rii quod fit in sanctos et non sicut speravimus
sed semetipsos dederunt primum domino
deinde nobis per voluntatem dei. Ita ut
rogaremus titum ut quemadmodum
cepit ita et perficiat in vobis gratiam
istam. Sed sicut in vobis omnibus abun
datis fide et sermone et scientia et omni
sollicitudine. Insuper et caritate
vestra in nos ut in hac gratia abun
detis. Non quasi imperans dico. Sed per
aliorum sollicitudinem etiam vestre cari
tatis ingenium bonum comprobans. Sci
tis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam
qui propter nos egenus factus est. Cum dives
esset ut illius inopia vos divites
essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim
utile est vobis qui non solum fa
cere sed et velle cepistis ab anno prio
ri nunc vero et facto perficite ut quemad
modum promptus est animus voluntatis ita
sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim
voluntas prompta est secundum illud quod
non habet. Non enim ut aliis sit remissio
nobis autem tribulatio. Sed ex equalita
te in presenti tempore ut vestra abundantia il
lorum inopiam suppleat ut et illorum ab
undantia vestre inopie sit supplemen
tum ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui
multum non abundavit et qui modicum
non minoravit. Gratias autem ago deo qui
dedit eandem sollicitudinem quam ego ha
beo pro vobis in corde titi quia quidem ex
hortationem accepit. Sed cum sollicitior
esset sua voluntate profectus est ad vos.
Misimus etiam ad vos fratrem nostrum cuius
laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum
autem sed et ordinatus est ab ecclesiis
comes peregrinationis nostre in hanc gratiam
que ministratur a nobis ad dei gloriam
et destinatam voluntatem nostram. Devitan
tes hoc ne quis nos vituperet in hac
plenitudine que ministratur a nobis in
dei gloriam. Providemus enim bona non solum
coram deo sed etiam coram hominibus. Misimus
autem cum illis fratrem nostrum quem probavimus
in multis sepe sollicitum esse. Nunc autem
multo sollicitiorem confidentia multa est in
vobis sive pro tito qui est socius meus et
in vobis adiutor sive fratres nostri apostoli
ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que
est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis
in illos ostendite in faciem ecclesiarum dei. et cetera ix

Nam de ministerio quod fit
in sanctos ex abundanti est mihi
scribere vobis. Scio enim promptum animum
vestrum pro quo de vobis glorior apud ma
cedones quoniam et achaia parata est ab anno
preterito et vestra emulatio provocavit pluri
mos. Misimus autem fratres ut ne quod glo
riamur de vobis evacuetur in hac parte
ut quemadmodum parati sitis ne cum
venerint macedones mecum et invene
rint vos imparatos erubescamus nos ut non
dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo
existimavi rogare fratres ut preveniant ad
vos et preparent repromissam benedictionem
hanc paratam esse sic quasi benedictionem non
quasi avaritiam. Hoc autem dico vobis fratres quoniam
qui parce seminat parce et metet et qui
seminat in benedictionibus de benedictionibus
et metet. Unusquisque prout destinavit
in corde suo non ex tristitia aut neces
sitate. Hilarem enim datorem diligit
potens est enim deus omnem gratiam

abundare facere in vobis ut in omnibus semper
omnem sufficienciam habentes abundetis in omne
opus bonum sicut scriptum est Dispersit de-
dit pauperibus iusticia eius manet in seculum
seculi. Qui autem administrat semen semi-
nanti et panem ad manducandum prestabit et
multiplicabit semen vestrum et augebit in-
crementa frugum iusticie vestre ut in omnibus
locupletati abundetis in omnem simplicitatem
que operatur per nos graciarum actionem deo quoniam ministe-
rium officii huius non solum supplet
ea que desunt sanctis sed eciam abundat per mul-
tas graciarum actiones in domino per probacionem
ministerii huius glorificantes deum in obedien-
cia confessionis vestre in euangelio christi
et in simplicitate communicacionis in illos
et in omnes. Et in ipsorum obsecracione pro vo-
bis desiderancium vos propter eminentem graciam
dei in vobis. Gracias ago deo meo super in-
enarrabili dono eius.

X

Ipse autem ego paulus obsecro vos per
mansuetudinem et modestiam christi
qui in facie quidem humilis sum inter
vos absens autem confido in vobis. Rogo
autem ne presens audeam per eam confidenciam
qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur
nos tamquam secundum carnem ambulemus. In car-
ne enim ambulantes non secundum carnem
militamus nam arma milicie nostre non
sunt carnalia sed potencia deo ad destru-
ccionem municionum consilia destruentes
et omnem altitudinem extollentem se adver-
sus scienciam dei et in captivitatem redi-
gentes omnem intellectum in obsequium christi
et in promptu habentes ulcisci omnem inobe-
dienciam cum impleta fuerit vestra obedien-
cia. Que secundum faciem sunt videte. Si quis
confidit sibi christi se esse hoc cogitet ite-
rum apud se quia sicut ipse christi est
ita et nos. Nam et si amplius aliquid
gloriatus fuero de potestate nostra quam nobis
dedit dominus in edificacionem et non
in destructionem vestram non erubescam ut
autem non existimer tamquam terrere vos per
epistolas quoniam quidem epistole ut inquiunt graves
sunt et fortes presencia autem corporis infirma
et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui
huiusmodi est quia quales sumus verbo per epistolas
absentes tales et presentes in facto. Non

enim audemus inserere aut comparare nos
quibusdam qui seipsos commendant sed
ipsi in nobis metipsis nos metien-
tes et comparantes nos metipsos
nobis. Nos enim non in mensum gloriamur sed
secundum mensuram regule qua mensus
est nobis deus mensuram pertingen-
di usque ad vos. Non enim quasi non per-
tingentes usque ad vos superextendimus
nos usque ad vos pervenimus in e-
uangelio christi non in immensum gloriantes
in laboribus alienis spem autem
habentes crescentis fidei vestre in vo-
bis magnificari secundum regulam nostram
in abundanciam eciam in illa que
ultra vos sunt euangelizare non
in aliena regula in hiis que preparata sunt
gloriari. Qui autem gloriatur in domino
glorietur. Non enim qui seipsum commen-
dat ille probatus est sed quem deus com-
mendat.

XI

Utinam sustineretis modicum quid
insipiencie mee sed et suppor-
tate me. Emulor enim vos
dei emulacione despondi enim vos
uni viro virginem castam exhibere christo.
Timeo enim ne sicut serpens sedu-
xit evam astucia sua ita corrum-
pantur sensus vestri et excidant a simplici-
tate que est in christo. Nam si is qui
venit alium christum predicat quem non
predicavimus aut alium spiritum accipitis
quem non accepistis aut aliud euan-
gelium quod non recepistis recte pateremini. Exi-
stimo enim nichil me minus fecisse a
magnis apostolis. Nam et si imperitus
sermone sed non sciencia in omnibus
autem manifestatus sum vobis. Aut num-
quid peccatum feci me ipsum humilians
ut vos exaltemini quoniam gratis euan-
gelium dei euangelizavi vobis.
Alias ecclesias expoliavi accipiens
stipendium ad ministerium vestrum.
Et cum essem apud vos et egerem
nulli honerosus fui. Nam quod michi de-
erat suppleverunt fratres qui venerunt a ma-
cedonia et in omnibus sine onere
me vobis servavi et servabo. Est ve-
ritas christi in me quoniam hec gloriacio non

infringetur in me in regionibus Achaie. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitie, quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico, ne quis me putet insipientem esse; alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis vos in faciem cedit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebrei sunt, et ego. Israelite sunt, et ego. Semen Abrahe sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego; ut minus sapiens dico, plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis cesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte ac die in profundo maris fui. In itineribus sepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et erumpna, in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate; preter illa que extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror? Si gloriari oportet, que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater Domini nostri Ihesu Christi, qui est benedictus in secula, scit quod non mentior. Damasci prepositus gentis Arethe regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet. Et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus eius. XII

Si gloriari oportet, non expedit quidem; veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum eiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum et audivit archana verba que non licet homini loqui. Pro eiusmodi gloriabor, pro me autem nichil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari, non ero insipiens; veritatem enim dicam. Parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est michi stimulus carnis mee angelus Sathane qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet a me. Et dixit michi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim debui a vobis commendari. Nichil enim minus feci ab hiis qui sunt supra modum apostoli, tametsi nichil sum. Signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate michi hanc iniuriam. Ecce tertio paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quero que vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens minus diligar. Sed esto, ego vos non gravavi; sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum et misi cum illo fratrem.

Nunquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? coram deo in christo loquimur. Omnia autem carissimi propter vestram edificationem. Timeo enim ne forte cum venero ad vos non quales volo inveniam vos et ego inveniar a vobis qualem non vultis ne forte contentiones emulationes animositates dissensiones detractiones susurrationes inflationes seditiones sint inter vos. Ne iterum cum venero humiliet me deus apud vos et lugeam multos ex hiis qui ante peccaverunt et non egerunt penitentiam super immundicia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt.

XIII

Ecce tertio venio ad vos ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Predixi et predico ut presens bis et nunc absens hiis qui ante peccaverunt et ceteris omnibus quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus qui in vobis non infirmatur sed potens est in vobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate sed vivit ex virtute dei. Nam et nos infirmi sumus in illo sed vivemus cum eo ex virtute dei in vobis. Vos metipsos temptate si estis in fide, ipsi vos probate. An non cognoscitis vos metipsos quia christus iesus in vobis est nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nichil mali faciatis non ut nos probati appareamus sed ut vos quod bonum est faciatis nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo hec absens scribo ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus dedit michi in edificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete et perfecti estote et exhortamini invicem idem sapite pacem habete et deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia domini nostri iesu christi et caritas dei et communicatio sancti spiritus sit cum omnibus vobis amen.

Incipit argumentum

Galathe sunt greci. Hii verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos revocat apostolus ad fidem veritatis scribens eis ab epheso.

Incipit epistola ad Galathas

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per iesum christum et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis galatie. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo qui dedit semetipsum pro peccatis nostris ut eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem dei et patris nostri cui est honor et gloria in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam christi in aliud evangelium quod non est aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium christi. Sed licet nos aut angelus de celo evangelizet preter quam evangelizavimus vobis anathema sit. Sicut predixi vobis et nunc iterum dico si quis vobis evangelizaverit preter id quod accepistis anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo? an quero placere hominibus? Si adhuc hominibus placerem christi servus non essem. Notum enim facio vobis fratres evangelium quod evangelizatum est a me quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici sed per revelationem iesu christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam illam et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo abundantius emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris mee et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus continuo non acquievi carni et sanguini neque veni in ierusalem ad antecessores meos apostolos sed abii in arabiam et iterum reversus sum damascum. Deinde post annos tres

veni Ierusalem ad antecessores meos apostolos sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Ierusalem videre Petrum et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem domini. Que autem scribo vobis ecce coram deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syrie et Cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis Iudee que erant in Christo. Tantum autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat, et in me glorificabant deum.

Capitulum II

Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Ierusalem cum Barnaba assumpto et Tito. Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum eis evangelium dei quod predico in gentibus seorsum autem hiis qui videbantur aliquid esse ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi. Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu ut nos in servitutem redigerent, quibus neque ad horam cessimus subiectione ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando fuerint nichil mea interest. Deus enim personam hominis non accipit. Michi enim qui videbantur esse aliquid nichil contulerunt sed econtra cum vidissent quia creditum est michi evangelium prepucii sicut et Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis operatus est et michi inter gentes. Et cum cognovissent graciam dei que data est michi Iacobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columpne esse dextras dederunt michi et Barnabe societatis ut nos inter gentes ipsi autem in circumcisionem tantum ut pauperum memores essemus quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Cum autem venisset Cephas Antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a Iacobo cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri Iudei ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quia non recte ambularent ad veritatem evangelii dixi Cephe coram omnibus: Si tu cum Iudeus sis gentiliter vivis et non iudaice quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura Iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quia non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Iesu Christi et nos in Christo Iesu credimus ut iustificemur ex fide Christi et non ex operibus legis propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in Christo inventi sumus et ipsi peccatores numquid Christus minister peccati est? Absit. Si enim que destruxi iterum hec reedifico prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego sed vivit in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me. Non abicio graciam dei. Si enim per legem iusticia est ergo Christus gratis mortuus est.

III

O insensati Galathe quis vos fascinavit veritati non obedire ante quorum oculos Christus Iesus proscriptus est et in vobis crucifixus est. Hoc solum a vobis volo discere: ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini. Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes in vobis ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut scriptum est credidit Abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii Abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus prenunciat Abrahe: quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque ex operibus

legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus autem nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahae dictae sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a Deo quae post quadringentos et triginta annos facta est lex non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Abrahae autem per repromissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est donec veniret semen cui repromiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est, Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex quae posset vivificare vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem quae revelanda erat. Itaque lex paedagogus noster fuit in Christo Iesu ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides iam non sumus sub paedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem quae est in Christo Iesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis. Non est Iudaeus neque Graecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu. Si autem vos unum estis in Christo Iesu ergo semen Abrahae estis secundum promissionem heredes.

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nihil differt a servo cum sit dominus omnium sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii Dei misit Deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem Abba pater. Itaque iam non est servus sed filius, quod si filius et heres per Deum. Sed tunc quidem ignorantes Deum his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis Deum immo cogniti sitis a Deo quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos. Nihil me laesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis sed sicut angelum Dei excepistis me sicut Christum Iesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim vobis perhibeo quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Aemulantur vos non bene sed excludere vos volunt ut illos aemulemini. Bonum autem aemulamini in bono semper et non tantum cum praesens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est, qui autem de libera per repromissionem. Quae sunt per allegoriam dicta. Haec enim sunt duo testamenta unum quidem in monte Sina in servitutem

veni Ierusalem ad antecessores meos
apostolos sed abii in Arabiam
et iterum reversus sum Damascum. Dein-
de post annos tres veni Ierusalem
videre Petrum et mansi apud eum die-
bus quindecim. Alium autem apostolorum vidi
neminem nisi Iacobum fratrem Domini.
Que autem scribo vobis ecce coram
Deo quia non mentior. Deinde veni in
partes Syrie et Cilicie. Eram autem
ignotus facie ecclesiis Iudee que erant
in Christo. Tantum autem auditum habebant quoniam
qui persequebatur nos
aliquando nunc evangelizat fidem
quam aliquando expugnabat, et in me
glorificabant Deum.

Capitulum ii

Deinde post annos quatuordecim iterum
ascendi Ierusalem cum Barnaba
assumpto et Tito. Ascendi autem
secundum revelationem et contuli cum eis ev-
angelium Dei quod predico in gentibus,
seorsum autem his qui videbantur
aliquid esse, ne forte in vacuum curre-
rem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum
erat cum esset gentilis compulsus est circum-
cidi. Sed propter subintroductos falsos
fratres qui subintroierunt explorare
libertatem nostram quam habemus in Christo
Iesu ut nos in servitutem redigerent,
quibus neque ad horam cessimus
subiectioni ut veritas evangelii perma-
neat apud vos. Ab his autem qui
videbantur esse aliquid quales aliquando
fuerint nichil mea interest. Deus enim
personam hominis non accipit. Michi enim qui
videbantur esse aliquid nichil contulerunt.
Sed econtra cum vidissent quod michi creditum
esset evangelium prepucii sicut et Petro circumcisionis.
Qui enim operatus est Petro in apostolatum
circumcisionis operatus est et michi inter gentes.
Et cum cognovissent gratiam Dei que da-
ta est michi, Iacobus et Cephas et
Iohannes qui videbantur columpne esse dex-
tras dederunt michi et Barnabe societatis
ut nos inter gentes, ipsi autem in circum-
cisionem, tantum ut pauperum memores essemus
quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Cum autem venisset Cephas Antiochiam
in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat.
Prius enim quam venirent quidam a Iacobo cum
gentibus edebat. Cum autem venissent
subtrahebat et segregabat se timens eos
qui ex circumcisione erant. Et simula-
tioni eius consenserunt ceteri Iudei ita ut
Barnabas duceretur ab eis in illam
simulationem. Sed cum vidissem quod non
recte ambularent ad veritatem evangelii
dixi Cephe coram omnibus: Si tu cum
Iudeus sis gentiliter vivis et non iudaice,
quomodo gentes cogis iudaizare? Nos
natura Iudei et non ex gentibus peccatores. Sci-
entes autem quod non iustificatur homo ex ope-
ribus legis nisi per fidem Iesu Christi, et nos
in Christo Iesu credimus ut iustificemur ex
fide Christi et non ex operibus legis, propter
quod ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro. Quod si querentes iustificari
in Christo inventi sumus et ipsi peccatores,
numquid Christus minister peccati est? Ab-
sit. Si enim que destruxi iterum hec reedifico,
prevaricatorem me constituo. Ego enim per
legem legi mortuus sum ut Deo vivam;
Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego,
sed vivit in me Christus. Quod autem nunc vi-
vo in carne, in fide vivo filii Dei qui
dilexit me et tradidit semetipsum pro me.
Non ergo abicio gratiam Dei. Si enim per
legem iusticia est, ergo Christus gratis
mortuus est.

Capitulum iii

O insensati Galate, quis vos fascinavit
non obedire veritati, ante quorum oculos
Christus Iesus proscriptus est et in vobis
crucifixus est? Hoc solum a vobis volo disce-
re: ex operibus legis spiritum accepistis an
ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu
ceperitis nunc carne consummamini? Tanta
passi estis sine causa? Si tamen sine causa.
Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtu-
tes in vobis, ex operibus legis an ex au-
ditu fidei? Sicut scriptum est: Credidit Abra-
ham Deo et reputatum est ei ad iusticiam.
Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt
filii Abrahe. Providens autem scriptura quia
ex fide iustificat gentes Deus, prenunciat
Abrahe quia benedicentur omnes in te gen-
tes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur
cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus

legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim: maledictus omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud deum manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus autem nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum quia scriptum est: maledictus omnis qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio abrahe fieret in christo ihesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo qui est christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo, que post quadringentos et triginta annos facta est lex non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Abrahe autem per repromissionem donavit deus. Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est donec veniret semen cui repromiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est, deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si enim data esset lex que posset vivificare vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in christo ihesu ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii dei estis per fidem que est in christo ihesu. Quicumque enim in christo baptizati estis christum induistis. Non est iudeus neque grecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in christo ihesu. Si autem vos unum estis in christo, ergo semen abrahe estis secundum promissionem heredes.

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nichil differt a servo cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed filius, quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes deum his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum, immo cogniti sitis a deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos, nichil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem, et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi ergo beatitudo vestra? Testimonium enim vobis perhibeo quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus factus sum vobis verum dicens? Emulantur vos non bene, sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur christus in vobis. Vellem autem apud vos esse modo et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse legem non legistis? Scriptum est enim quoniam abraham duos filios habuit, unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est, qui autem de libera per repromissionem. Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta, unum quidem in monte syna in servitutem

testamentis(?) quae est Agar. Sina enim mons est in Arabia qui coniunctus est ei quae nunc est Hierusalem et servit cum filiis suis. Illa autem quae sursum est Hierusalem libera est quae est mater nostra. Scriptum est enim: laetare sterilis quae non paris, quia multi filii desertae magis quam eius quae habet virum. Nos autem fratres secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc is qui secundum carnem natus fuerat persequebatur illum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius, non enim heres erit filius ancillae cum filio liberae. Itaque fratres non sumus filii ancillae sed liberae, qua libertate Christus nos liberavit.

Capitulum V

State igitur et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universae legis faciendae. Evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fide spem iustitiae exspectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet neque praeputium sed fides quae per caritatem operatur. Currebatis bene, quis vos impedivit veritati non oboedire? nemini consenseritis. Persuasio haec non est ex eo qui vocavit vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in Domino quod nihil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est. Ego autem fratres si circumcisionem praedico quid adhuc persecutionem patior? ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Dico autem in Christo: spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem. Haec enim invicem sibi adversantur ut non quaecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis quae sunt fornicatio, immunditia, inpudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, haereses, invidiae, homicidia, ebrietates, comessationes et his similia, quae praedico vobis sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, castitas et continentia. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si spiritu vivimus spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriae cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.

VI

Fratres et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catechizatur verbum ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare, Deus non irridetur. Quae enim seminaverit homo haec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam aeternam. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur.

Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. In christo enim ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia et super israhel dei. De cetero nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata domini mei ihesu christi in corpore porto. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro fratres amen.

Argumentum epistole ad ephesios

Ephesii sunt asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis de carcere per tithicum dyaconem. Dicitur autem quod epistolam quam nos ad ephesios scimus scriptam heretici et maxime marcioniste ad laodicenses intitulant.

Capitulum primum

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt ephesi et fidelibus in christo ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per ihesum christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue in laudem glorie gratie sue in qua gratificavit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum divitias gratie eius que superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis sue secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensationem plenitudinis temporum instaurare omnia in christo que in celis et que in terra sunt in ipso in quo etiam et nos sorte vocati sumus predestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue ut simus in laudem glorie eius nos qui ante speravimus in christo in quo et vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestre in quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostre in redemptionem acquisitionis in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram que est in domino ihesu et dilectionem in omnes sanctos non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis ut deus domini nostri ihesu christi pater glorie det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitione eius illuminatos oculos cordis vestri ut sciatis que sit spes vocationis eius et que divitie glorie hereditatis eius in sanctis. Et que sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credidimus secundum operationem potentie virtutis eius quam operatus est in christo suscitans illum a mortuis. Et constituens ad dexteram suam in celestibus super omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed etiam in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II

Et vos convivificavit cum essetis mortui in delictis et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostre facientes voluntatem carnis et cogitationum et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos et cum essemus mortui in peccatis convivificavit nos christo cuius gratia estis salvati et conresuscitavit et consedere fecit in celestibus in christo ihesu ut ostenderet in seculis supervenientibus abundantes di-

divicias gratie sue in bonitate super nos in christo ihesu. gratia enim salvati estis per fidem et hoc non ex vobis. dei enim donum est non ex operibus ut ne quis glorietur. ipsius enim sumus factura creati in christo ihesu in operibus bonis que preparavit deus ut in illis ambulemus. propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in carne qui dicebamini preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne manu facta. qui eratis in illo tempore sine christo ihesu alienati a conversatione israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in hoc mundo. nunc autem in christo ihesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine christi. ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis evacuans ut duos condat in semetipso in unum novum hominem faciens pacem et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope. quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. ergo iam non estis hospites et advene sed estis cives sanctorum et domestici dei superedificati super fundamenta apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide christo ihesu in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino in quo et vos coedificamini in habitaculum dei in spiritu sancto. III

Huius rei gratia ego paulus vinctus christi ihesu pro vobis gentibus si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est mihi in vobis quoniam secundum revelationem notum factum est mihi sacramentum sicut supra scripsi in brevi prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in misterio christi quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicut nunc revelatum est sanctis eius apostolis et prophetis in spiritu esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius in christo ihesu per evangelium cuius factus sum minister secundum donum gratie dei que data est mihi secundum operationem virtutis eius. mihi enim omnium sanctorum minimo data est gratia hec in gentibus evangelizare investigabiles divitias christi et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo qui omnia creavit ut innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei secundum prefinitionem seculorum quam fecit in christo ihesu domino nostro in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu christi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut det vobis secundum divitias glorie sue virtute corroborari per spiritum eius in interiorem hominem habitare christum per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum scire etiam supereminentem scientie caritatem christi ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et in christo ihesu in omnes generationes seculi seculorum amen. IIII

Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate et mansuetudine cum patientia supportantes invicem in caritate solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. unum corpus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestre unus dominus una fides unum baptisma unus deus et pater omnium qui est super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi propter quod dicit scriptura ascendens in altum captivam duxit captivitatem dedit dona

hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas alios vero evangelistas alios vero pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis christi donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrine in nequicia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput christus. Ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum alienati a via dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis eorum. Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationem immundicie omnis in avariciam. Vos autem non ita didicistis christum si tamen illum audistis et in ipso edocti estis sicut est veritas in ihesu deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestre et induite novum hominem qui secundum deum creatus est in iusticia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare dyabolo. Qui furabatur iam non furetur magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat sed si quis bonus ad edificationem fidei ut det graciam audientibus. Et nolite contristari spiritum sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a vobis cum omni malicia. Estote autem invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in christo donavit nobis.

V

Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi et ambulate in dilectione sicut et christus dilexit vos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis immundicia aut avaricia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut avarus quod est ydolorum servitus non habet hereditatem in regno christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre nunc autem lux in domino ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iusticia et veritate probantes quid sit beneplacitum deo et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum magis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia enim que arguuntur a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria sed implemini spiritu sancto loquentes vobismetipsis in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus cantantes et psallentes in cordibus vestris domino gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Subiecti invicem in timore christi. Mulieres viris suis subdite sint sicut domino quoniam vir caput est mulieris sicut christus caput est ecclesie et ipse salvator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo ita et mulieres viris suis subdite sint in omnibus. Viri diligite uxores vestras sicut christus dilexit ecclesiam et semetipsum tradidit

et ut illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo vite ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam neque rugam aut aliquid huiusmodi sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui uxorem suam diligit se ipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fovet eam sicut et Christus ecclesiam, quia membra sumus corporis eius de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem suam et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut se ipsum diligat. Uxor autem timeat virum.

vi Filii obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam quod est mandatum primum in promissione ut bene tibi sit et sis longevus super terram. Et vos patres nolite provocare ad iracundiam filios vestros sed educate illos in disciplina et correptione domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed ut servi Christi facientes voluntatem dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus, scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc recipiet a domino sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas scientes quia et illorum et vester dominus est in celis et personarum acceptio apud deum non est. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli, quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem sed adversus principes et potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iustitie et calciati pedes in preparatione evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei, per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere misterium evangelii pro quo legatione fungor in catena ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt et quid agam omnia nota faciet vobis Tychicus carissimus frater et fidelis minister in domino quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino Ihesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Ihesum Christum in incorruptione. Amen.

Argumentum in epistolam ad philippenses

Philippenses sunt macedones. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide nec receperunt falsos apostolos. Hos apostolus collaudat scribens eis a roma de carcere per epafroditum.

Primum

Paulus et Thimotheus servi Ihesu Christi omnibus sanctis in Christo Ihesu qui sunt philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio Christi a prima die usque nunc confidentes hoc ipsum sentire pro omnibus vobis eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirmatione evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim est mihi deus quomodo cupiam vos omnes in visceribus Ihesu Christi. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia et in omni sensu ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensione in diem Christi, repleti fructu iustitie per Ihesum Christum

in laudem et gloriam dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt magis ad profectum venit evangelii, ita ut vincula mea manifesta fierent in christo in omni pretorio et ceteris omnibus, et plures e fratribus in domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem christum predicant. Quidam autem ex caritate, scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione christum annunciant non sincere, existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem christus annuncietur, et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enim quia hoc michi proveniet ad salutem per vestram orationem et subministrationem spiritus ihesu christi, secundum expectationem et spem meam, quia in nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur christus in corpore meo sive per vitam sive per mortem. Michi enim vivere christus est et mori lucrum. Quod si vivere in carne, hic michi fructus operis est, et quid eligam ignoro. Coartor enim e duobus, desiderium habens dissolvi et esse cum christo, multo enim magis melius; permanere autem in carne necessarium est propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei, ut gratulatio vestra abundet in christo ihesu in me per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio christi conversamini, ut sive cum venero et videro vos, sive absens audiam de vobis, quia statis in uno spiritu unanimes collaborantes fidei evangelii, et in nullo terreamini ab adversariis, que est illis causa perditionis, vobis autem salutis, et hoc a deo. Quia vobis donatum est pro christo non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me.

Si qua ergo consolatio in christo, si quod solatium caritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes, nichil per contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non que sua sunt singuli considerantes sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in christo ihesu, qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris. Itaque fratres mei carissimi, sicut semper obedistis, non ut in presentia mea tantum sed multo magis nunc in absentia mea, cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus enim est qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus, ut sitis sine querela et simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis prave et perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vite continentes ad gloriam meam in die christi, quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre, gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et congratulamini michi. Spero autem in domino ihesu thimotheum cito me mittere ad vos, ut et ego bono animo sim cognitis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt, non que sunt ihesu christi. Experimentum autem eius cognoscite, quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos mox ut videro que circa me sunt. Confido autem in domino quia et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimavi epafroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee, mittere ad vos. Quoniam quidem omnes vos desiderabat, et mestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque

ad mortem sed deus misertus est eius non solum autem eius sed et mei ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum ut viso eo iterum gaudeatis et ego sine tristitia sim. Excipite itaque eum in domino cum omni gaudio et huiusmodi cum honore habetote. Quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret illud quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum vobis autem necessarium. Videte canes videte malos operarios videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus et gloriamur in Christo Ihesu et non in carne fiduciam habentes quamquam et ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne ego magis: circumcisus octavo die ex genere Israel de tribu Beniamin Hebreus ex Hebreis secundum legem Phariseus secundum emulationem persequens ecclesiam Dei secundum iustitiam que in lege est conversatus sine querela. Sed que fuerunt mihi lucra hec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Ihesu Christi domini mei propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora ut Christum lucrifaciam et inveniar in illo non habens meam iustitiam que ex lege est sed illam que ex fide est Christi Ihesu que ex deo est iustitia in fide ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionis illius configuratus morti eius si quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim sequor autem si quo modo comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Ihesu. Fratres ego me non arbitror comprehendisse unum autem que quidem retro sunt obliviscens ad ea vero que sunt priora extendens meipsum ad destinatum persequor ad bravium superne vocationis dei in Christo Ihesu. Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus et si aliquid aliter sapitis et hoc vobis deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos sepe dicebam vobis nunc autem et flens dico inimicos crucis Christi quorum finis interitus quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est unde etiam salvatorem expectamus dominum nostrum Ihesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.

Itaque fratres mei carissimi et desideratissimi gaudium meum et corona mea sic state in domino carissimi. Euchodiam rogo et Sintichen deprecor idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in domino semper iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus enim prope est. Nihil solliciti sitis sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Ihesu. De cetero fratres quecumque sunt vera quecumque pudica quecumque iusta quecumque sancta quecumque amabilia quecumque bone fame si qua virtus si qua laus discipline hec cogitate. Que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me hec agite et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio enim et humiliari scio et abundare ubique et in omnibus institutus sum et satiari et esurire et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos Philippenses quoniam in principio evangelii quando profectus sum a Macedonia nulla ecclesia mihi communicavit in ratione dati et accepti nisi vos

soli. Et quia Thessalonicam semel et bis et usum mihi misistis. Non quia quaero datum, sed requiro fructum abundantem in vestra ratione. Habeo autem omnia et abundo; repletus sum acceptis ab Epaphrodito quae misistis in odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem Deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo Iesu. Deo autem et patri nostro gloria in saecula saeculorum amen. Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de domo Caesaris sunt. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Argumentum in epistolam ad Colossenses

Colossenses et hii sicut Laodicenses sunt Asiani, et ipsi praeventi erant a pseudoapostolis, nec ad hos accessit ipse apostolus, sed et hos per epistolam corrigit. Audierant enim verbum ab Archippo, qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tychicum diaconum et Onesimum acolytum.

Primum

Paulus apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei et Timotheus frater his qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias agimus Deo et patri domini nostri Iesu Christi semper pro vobis orantes, audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem quam habetis in omnes sanctos propter spem quae reposita est vobis in caelis, quam audistis in verbo veritatis evangelii quod pervenit ad vos sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut et in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam Dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra carissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut repleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali, ut ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia Dei, in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius in omni patientia et longanimitate cum gaudio, gratias agentes Deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis suae, in quo habemus adoptionem et remissionem peccatorum; qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae, quoniam in ipso condita sunt universa in caelis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes sive potestates sive principatus: omnia per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant; et ipse est caput corporis ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare, et per eum reconciliari omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in caelis sive quae in terra sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliavit vos in corpore carnis suae per mortem exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso, si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles in spe evangelii quod audistis, quod praedicatum est in universa creatura quae sub caelo est, cuius factus sum ego Paulus minister. Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia, cuius factus sum ego minister secundum dispensationem Dei quae data est mihi in vobis ut impleam verbum Dei, mysterium quod absconditum fuit a saeculis et generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis eius, quibus voluit Deus notas facere divitias gloriae sacramenti huius in gentibus, quod est Christus in vobis spes gloriae, quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem et docentes in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu, in quo et laboro certando secundum operationem

nem eius quam operatur in me in virtute.

Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt Laodicie et quicumque non viderunt faciem meam in carne ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitionem misterii dei patris Ihesu Christi in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam et si corpore absens sum sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum eius que est in Christo fidei vestre. Sicut ergo accepistis Ihesum Christum dominum in ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati in fide sicut didicistis abundantes in illo in graciarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum secundum elementa mundi et non secundum Christum quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter et estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis in quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis sed in circumcisione Ihesu Christi consepulti ei in baptismo in quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a mortuis et vos cum mortui essetis in delictis et in preputio carnis vestre convivificavit cum illo donans vobis omnia delicta delens quod adversum nos erat cirographum decreti quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio affigens illud cruci expolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum que sunt umbra futurorum corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis sue et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis que sunt omnia in interitu ipso usu secundum precepta et doctrinas hominum que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione et humilitate et non ad parcendum corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

Igitur si consurrexistis cum Christo que sursum sunt querite ubi Christus est in dextera dei sedens que sursum sunt sapite non que super terram mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Cum enim apparuerit Christus vita vestra tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram fornicationem immunditiam libidinem concupiscentiam malam et avariciam que est idolorum servitus propter que venit ira dei super filios incredulitatis in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia iram indignationem maliciam blasphemiam turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem dei secundum imaginem eius qui creavit eum ubi non est masculus et femina gentilis et iudeus circumcisio et preputium barbarus et Scita servus et liber sed omnia et in omnibus Christus. Induite ergo vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitatem humilitatem modestiam et patientiam supportantes invicem et donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam sicut et dominus donavit vobis ita et vos. Super omnia autem hec caritatem habete quod est vinculum perfectionis

et pax xpi exultet in cordibus vris in qua et vocati estis in vno corpore et grati estote ut vbum xpi habitet in vobis abundant in omni sapia docetes et comonentes vos metipsos in psalmis et ympnis et cantic spualibus in gra cantantes in cordibus vris deo Omne quodcumque facitis in vbo aut in ope oia in noie dni nri ihu xpi facite gras agentes deo et patri p ipm ihm xpm dnm nrm Mulieres subditi estote viris sicut opt in dno Viri diligite uxores vras et nolite amari esse ad illas et filij obedite parentibus vris p omnia Hoc enim beneplacitum est dno Patres nolite ad indignacionem provocare filios vros ut non pusillo aio fiant Servi obedite p oia dnis vris carnalibus non ad oculum servientes qsi hoibus placentes sed in simplicitate cordis timentes dnm Quodcumque facitis ex aio opamini sicut dno et non hoibus scientes qa a dno recipietis retribucionem hereditatis dno ihu xpo servite Qui enim iniuriam facit recipiet id qd inique gessit et non est psonarum accepcio apud deum

Domini quod iustum est et equum servis prestate scientes qm et vos dnm habetis in celo Oracioni instate vigilantes in ea in graciarum accione orantes simul et pro nobis ut deus apiat nobis hostium sermonis ad loquendum misterium xpi ppter qd etiam vinctus sum et manifestem illud ita ut opt me loqui In sapia ambulate ad eos qui foris sunt tempus redimentes Sermo vr sp in gra sale sit conditus ut sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere Que circa me sunt oia vobis nota faciet Tichicus frater carus et fidelis minister in xpo et conservus in dno quem misi ad vos ad hoc ipm ut cognoscat que circa vos sunt et consoletur corda vra cum Onesimo carissimo fre nro qui est ex vobis Omnia que hic aguntur nota facient vobis Salutat vos Aristarchus concaptiuus meus et Marcus consobrinus Barnabe de quo accepistis mandata si venerit ad vos excipite illum Et ihc qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione hij sunt soli adiutores mei in regno dei qui michi fuerunt in solacio Salutat vos Epafras qui ex vobis est servus ihu xpi qui sp sollicitus est pro vobis in oracionibus ut stetis pfecti et pleni in omni voluntate dei Testimonium enim illi pibeo qd habet multum laborem pro vobis et pro hijs qui sunt Laodicie et qui sunt Gerapoli Salutat vos Lucas medicus carissimus et Demas Salutate fres qui sunt Laodicie et Nimpham et que in domo eius est eccliam Et cum lecta fuerit apud vos hec epla facite ut in Laodicensium eccia legatur et eam que Laodicensium est et vos legatis Et dicite Archippo Vide ministerium quod accepisti a dno ut id impleas Salutacio mea manu Pauli Memores estote vinculorum meorum gra dni nri ihu xpi sit vobiscum Amen Incipit ad Thessalonicenses

Thessalonicenses sunt Macedones hij accepto vbo veritatis psteterunt in fide etiam in psecucione ciuium suorum preterea nec receperunt falsos aplos nec ea que a falsis aplis dicebantur Hos collaudat aplus scribens eis ab Athenis per Tichicum in omnibus pfectos cauto et de vnio ad ... ... laudando eos aplos ad meliora provocat per Titum et Onesimum acolitum et dyaconem

Paulus et Silvanus et Thimotheus eccie Thessalonicensium in deo patre nro et dno ihu xpo Gracia vobis et pax Gras agimus deo sp pro omnibus vobis memoriam vri facientes in oracionibus nris sine intermissione Memores opis fidei vre et laboris et caritatis et sustinencie spei dni nri ihu xpi ante deum et patrem nrm Scientes fres dilectissimi a deo electionem vram qr evangelium nrm non fuit apud vos in sermone tm sed et in virtute et in spu sco et in plenitudine multa sicut scitis quales fuerimus vobis ppter vos Et vos imitatores nri facti estis et dni excipientes vbum in tribulacione multa cum gaudio spus sci ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et Achaia A vobis enim di

[dif]famatus est sermo domini non solum in macedonia et achaia sed in omni loco fides vestra que ad deum profecta est ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annunciant qualem introitum habuimus ad vos et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis ihesum christum qui eripuit vos ab ira ventura.

Nam et ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos quia non inanis fuit sed ante passi et contumeliis affecti sicut scitis in philippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de inmundicia neque in dolo sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium ita loquimur non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulacionis sicut scitis neque in occasione avaricie deus testis est nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis cum possemus vobis oneri esse ut christi apostoli sed facti sumus parvuli in medio vestrum tamquam si nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei sed etiam animas nostras quoniam carissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigacionis nocte ac die operantes ne quem vestrum gravaremus predicavimus in vobis evangelium dei. Vos testes estis et deus quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gracias agimus deo sine intermissione quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudeis qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus hominibus adversantur prohibentes nos gentibus loqui ut salve fiant ut impleant peccata sua semper pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus hore aspectu non corde abundancius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio quoniam voluimus venire ad vos ego quidem paulus semel et iterum sed impedivit nos sathanas. Que est enim spes nostra aut gaudium aut corona glorie nonne vos ante dominum ihesum christum estis in adventu eius vos enim estis gloria nostra et gaudium.

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra ut nemo moveatur in tribulacionibus istis. Ipsi enim scitis quia in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus predicebamus vobis passuros nos tribulaciones sicut et factum est et scitis. Propterea et ego non sustinens amplius misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente thimotheo ad nos a vobis et annunciante nobis fidem et caritatem vestram et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos videre sicut et nos quoque vos ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulacione nostra per fidem vestram quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim graciarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante dominum ihesum christum nocte ac die abundancius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus christus dirigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus multiplicet et abundare faciat caritatem vestram in invi[cem]

et in omnes. Quemadmodum accepistis a nobis et vos in nobis. Ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius amen. Capitulum iiii.

De cetero autem fratres rogamus vos et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare et placere deo sicut et ambuletis ut abundetis magis. Scitis enim que precepta dederim vobis per dominum ihesum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore et non in passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum et ne quis supergrediatur neque circumveniat fratrem suum in negocio quoniam vindex est dominus de his omnibus sicut prediximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmundiciam sed in sanctificationem. Itaque qui hec spernit non hominem spernit sed deum qui etiam dedit spiritum sanctum suum in vobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem. Etenim illud facitis in omnes fratres in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negocium agatis et operemini manibus vestris sicut precepimus vobis ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventu domini non preveniemus eos qui dormierunt quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera. Et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis. v.

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim vos diligenter scitis quia dies domini in nocte sicut fur ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus superveniet eis interitus. Et sicut dolor in utero habenti et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos illa dies tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei non noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus. Induti loricam fidei et caritatis et galeam spei salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in acquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis. Ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et edificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et presunt vobis in domino et monent vos ut habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum et pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres. Corripite inquietos consolamini pusillanimes suscipite infirmos pacientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. Sed semper quod bonum est sectamini in invicem et in omnes. Semper gaudete. Sine intermissione orate. In omnibus gratias agite. Hec est enim voluntas dei in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse enim deus pacis sanctificet vos per omnia ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini nostri ihesu christi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate omnes fratres in osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur epistola omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum amen.

Incipit argumentum ad thessalonicenses ii.

Ad thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus et notum facit eis de temporibus novissimis et de adventu adversarii. Et de athenis eis scribit hanc epistolam &c.

Athenis per Titicum diaconem et Onesimum acolitum, laudans eos et gratias agens Deo pro eis qui patienter sustinuerunt persecutiones malorum hominum qui penas dabunt in die Domini, ad surrexit(?) glorificati in sanctis et orat ut perseveraret. Incipit epistola

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesie Thessalonicensium in Deo patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratias agere debemus semper Deo pro vobis fratres ita ut dignum est quoniam supercrescit fides vestra. Et habundat caritas uniuscuiusque vestrum in invicem, ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis Dei pro patientia et fide in omnibus persecutionibus vestris quas sustinetis in exemplum iusti iudicii Dei ut digni habeamini in regno Dei pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud Deum retribuere retribucionem tribulationis hiis qui vos tribulant et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione Domini nostri Iesu Christi de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam hiis qui non noverunt Deum et qui non obediunt evangelio Domini nostri Iesu Christi, qui penas dabunt in interitu eternas a facie Domini et a gloria virtutis eius, cum venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illa. In quo etiam oramus semper pro vobis ut dignetur vos vocatione sua Deus noster. Et impleat omnem voluntatem bonitatis sue et opus fidei in virtute, ut clarificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam Dei et Domini nostri Iesu Christi.

Rogamus autem vos fratres per adventum Domini nostri Iesu Christi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moveamini a sensu vestro neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per epistolam tanquam per nos missam, quasi instet dies Domini. Ne quis vos seducat ullo modo. Quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perdicionis qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tamquam ipse sit Deus. Non retinetis quod cum essem apud vos hec dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis ut reveletur in tempore suo. Nam misterium iam operatur iniquitatis; tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus quem Dominus Iesus Christus interficiet spiritu oris sui et destruet illustracione adventus sui. Eius est adventus secundum operationem Sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus et in omni seductione iniquitatis hiis qui pereunt eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris ut credant mendacio, ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis fratres a Deo dilecti quod elegit vos Deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus in fide veritatis, in qua et vocavit vos per evangelium nostrum in acquisitionem glorie Domini nostri Iesu Christi. Itaque fratres state et tenete tradiciones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem Dominus noster Iesus Christus et Deus pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra et confirmet vos in omni opere et sermone bono.

De cetero fratres orate pro nobis ut sermo Dei currat et clarificetur sicut et apud vos. Et ut liberemur ab importunis et a malis hominibus; non enim omnium est fides. Fidelis autem Deus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Confidimus autem fratres de vobis in Domino quoniam quecumque precipimus vobis facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate Dei et in pacientia Christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine Domini nostri Iesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum tradicionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat vos imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos neque gratis panem manducavimus ab aliquo sed in labore et in fatigatione nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari nec manducet. Audivimus enim quosdam inter vos ambulare inquiete nichil operantes sed

curiose agentes. His autem qui huiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino ihesu christo ut cum silentio operantes suum panem manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hunc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur et nolite quasi inimicum existimare sed corripite ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis. Salutatio mea manu pauli quod est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen.

Incipit argumentum in primam epistolam ad thimotheum

Thimotheum instruit et docet de ordinatione episcopatus et diaconii et omnis ecclesiastice disciplinae scribens ei a laodicia.

Epistola prima

Paulus apostolus ihesu christi secundum imperium dei et salvatoris nostri ihesu christi et spei nostre timotheo dilecto filio in fide. Gratia et misericordia et pax a deo patre nostro et ihesu christo domino nostro. Sicut rogavi te ut maneres ephesi cum irem in macedoniam ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis que questiones prestant magis quam edificationem dei que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores non intelligentes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Sciens hoc quia lex iusto non est posita sed iniustis et non subditis impiis et peccatoribus sceleratis et contaminatis patricidis et matricidis homicidis et fornicariis et masculorum concubitoribus plagiariis mendacibus et periuris et si quid aliud sane doctrine adversatur que est secundum evangelium glorie beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit in christo ihesu domino nostro quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus sed misericordiam dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri ihesu christi cum fide et dilectione que est in christo ihesu.

Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus sum ego. Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet christus ihesus omnem patientiam ad informationem illorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali et invisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili thimothee secundum precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est hymeneus et alexander quos tradidi sathane ut discant non blasphemare. II

Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt constituti ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis pervenire. Unus enim deus unus et mediator dei et hominum homo christus ihesus qui dedit semetipsum in redemptionem pro omnibus cuius testimonium temporibus suis confirmatum est. In quo positus sum ego predicator et apostolus veritatem dico in christo et non mentior doctor gentium in fide et veritate. Volo autem viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per bona opera. Mulier autem in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est deinde eva. Et adam non est seductus mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate. III

Fidelis sermo et omni acceptione dignus. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed sue domui bene prepositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit, quomodo ecclesie Dei diligentiam habebit? Non neophitum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat dyaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab hiis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et in laqueum dyaboli. Dyaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum, et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Dyaconi sint unius uxoris viri, qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirent et multam fiduciam in fide que est in Christo Ihesu. Hec tibi scribo, fili Thimothee, sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, que est ecclesia Dei vivi, columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

IIII

Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, in ypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentium conscientiam suam, prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura Dei bona est, et nichil reiciendum quod cum graciarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei et orationem. Hec proponens fratribus, bonus eris minister Christi Ihesu, enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exercere autem teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur, quia speramus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni et exhortationi et doctrine. Noli negligere graciam que est in te, que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare, in hiis esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine, insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos qui te audiunt.

V

Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate. Viduas honora que vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus; hoc enim acceptum est coram Deo. Que autem vere vidua est et desolata, speret in Deum et instet obsecrationibus et orationibus die ac nocte. Nam que in deliciis est, vivens mortua est. Et hoc precipe, ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, que fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospicio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem pacientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita; cum enim luxuriate fuerint in Christo, nubere volunt, habentes dampnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos, non solum ociose sed et verbose et curiose, loquentes que non oportet. Volo autem iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quidam

conuerse sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas subministret illis et non gravetur ecclesia ut hiis que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura non alligabis os bovi trituranti. Et dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes autem coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Testificor coram deo et ihesu christo et electis angelis eius. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium quosdam autem et subsequuntur. Similiter autem et facta bona manifesta sunt et que aliter se habent abscondi non possunt.

vi

Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen domini et doctrina blasphemetur. Qui autem habent fideles dominos non contempnant eos quia fratres sunt sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Hec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi et ei que secundum pietatem est doctrine superbus est nichil sciens sed languens circa questiones et pugnas verborum ex quibus oriuntur invidie contentiones blasphemie male suspitiones conflictationes hominum mente corruptorum et qui veritate privati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum haud dubium quia nec auferre possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur hiis contenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et in laqueum diaboli et desideria multa et inutilia et nociva que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix est enim omnium malorum cupiditas quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Sectare vero iusticiam pietatem fidem caritatem patientiam mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei apprehende vitam eternam in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia et christo ihesu qui testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri ihesu christi quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens rex regum et dominus dominantium qui solus habet immortalitatem et lucem inhabitat inaccessibilem quem nemo hominum vidit sed nec videre potest. Cui est honor et imperium sempiternum amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum sed in deo vivo qui prestat nobis omnia abunde ad fruendum. Bene agere divites fieri in bonis operibus facile tribuere communicare thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. O thimothee depositum custodi devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientie quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum amen.

Ar tu in scdz

Item thimotheo scribit de exhortatione martirii et omnis regule veritatis et quid futurum sit temporibus novissimis et de sua passione scribens ei ab urbe roma de carcere.

Ad Thimo ii

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in christo ihesu thimotheo carissimo filio suo. Gratia misericordia et pax a deo patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago deo meo cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura quod sine intermissione habeo tui memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear. Recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta que habitavit primum in avia tua loide et matre tua Eunice. Certus sum

autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam Dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Ihesu Christi neque me vinctum eius. Sed collabora evangelio secundum virtutem Dei qui nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam suam que data est nobis in Christo Ihesu ante tempora secularia. Manifestata autem est nunc per illuminationem salvatoris nostri Ihesu Christi qui destruxit quidem mortem illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habens sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in Christo Ihesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quia aversi sunt a me omnes qui sunt in Asia. Ex quibus est Philetus et Hermogenes et [illegible] Frigellus. Det Dominus misericordiam Onesiphori domui quia sepe me refrigeravit et cathenam meam non erubuit. Sed cum Romam venisset sollicite me quesivit et invenit. Det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit mihi tu melius nosti.

N

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in Christo Ihesu et que audisti a me per multos testes hec commenda fidelibus hominibus qui ydonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Ihesu. Nemo militans Deo implicat se secularibus negotiis ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim tibi Dominus intellectum in omnibus.

Memor esto Dominum nostrum Ihesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum evangelium meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans, sed verbum Dei non est in me alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos ut et ipsi salutem consequantur que est in Christo Ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et convivemus. Si sustinemus et conregnabimus. Si negamus et ille negabit nos. Si non credimus ille fidelis permanebit, negare seipsum non potest. Hec autem commone testificans coram Deo. Noli verbis contendere. Ad nichilum enim utile est nisi ad subversionem audientium. Sollicite autem cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem recte tractantem verbum veritatis. Prophana autem et vaniloquia devita, multum enim proficiunt ad impietatem et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Philetus et Hymeneus qui a veritate exciderunt dicentes iam resurrectionem factam. Et subverterunt quorundam fidem, sed firmum fundamentum Dei stat habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt eius et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia, et quedam quidem in honorem, quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis erit vas in honorem sanctificatum et utile Domino ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia desideria fuge, sectare vero iusticiam, fidem, caritatem, pacem cum hiis qui invocant Dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita sciens quia lites generant. Servum autem ~~ad omnes docibilem~~ Domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati, ne quando det eis illis Deus penitentiam ad cognoscendum veritatem et resipiscant a dyaboli laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

iii

Hoc autem scitote quia in novissimis

diebus instabunt tempora periculosa. Et erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, que ducuntur variis desideriis, semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hii resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient; insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones, qualia mihi facta sunt Anthiochie, Yconie et Listris; quales persecutiones sustinui, et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Ihesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius, errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in his que didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, que te instruere possunt ad salutem per fidem que est in Christo Ihesu. Omnis enim scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum //

IIII

Testificor coram deo et Christo Ihesu, qui iudicaturus est vivos et mortuos, et per adventum ipsius et regnum eius: predica verbum, insta oportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac evangeliste, ministerium tuum imple, sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus mee resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita est mihi corona iusticie, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex; non solum autem mihi, sed et his qui diligunt adventum eius. Festina ad me venire cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum, et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum; est enim mihi utilis in ministerium. Tytichum autem misi Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum, et libros, maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala mihi ostendit; reddet illi dominus secundum opera eius; quem et tu devita; valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit et confortavit me, ut per me predicatio impleatur, et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo et salvum faciet in regnum suum celeste; cui gloria in secula seculorum. Amen. Saluta Priscam et Aquilam et Onesiphori domum. Erastus remansit Corinthi; Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. Salutat te Eubolus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Ihesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Incipit argumentum ad Titum

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbiterii et de spirituali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt. Scribens ei a Nicopoli.

Expl. prol.

Paulus servus dei, apostolus Christi Ihesu, secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis que

secundum pietatem est in spem vite eterne
quam promisit qui non mentitur deus
ante tempora secularia. Manifestavit
autem temporibus suis verbum suum in predica
tione que credita est michi secundum precep
tum salvatoris nostri dei. Tito dilecto
filio secundum communem fidem gratia et pax
a deo patre nostro et Christo Ihesu salva
tore nostro. Huius rei gratia Reliqui te
crete ut ea que desunt corrigas
et constituas per civitates presbiteros
sicut et ego tibi disposui. Si quis
sine crimine est unius uxoris vir
filios habens fideles non in accusatione
luxurie aut non subditos. Oportet
enim episcopum sine crimine esse sicut dei di
spensatorem non superbum non iracundum
non violentum non percussorem non turpis
lucri cupidum sed hospitalem be
nignum prudentem sobrium iustum sanctum
continentem amplectentem eum qui
secundum doctrinam est fidelem sermonem
ut potens sit exhortari in doc
trina sana et eos qui contra di
cunt arguere. Sunt enim multi inobedi
entes vaniloqui et seductores maxi
me autem qui de circumcisione sunt quos
oportet redargui qui universas domos
subvertunt docentes que non oportet
turpis lucri gratia. Dixit quidam
ex eis proprius eorum propheta cuius nomen
Epimenides. Cretenses semper mendaces
male bestie ventris pigri testi
monium hoc verum est. Quam ob causam increpa
illos dure ut sani sint in fide
non intendentes iudaicis fabulis
et mandatis hominum aversantium se
a veritate. Omnia munda mundis co
inquinatis autem et infidelibus nichil est
mundum sed inquinate sunt eorum men
tes et conscientia. Confitentur se nosse
deum factis autem negant cum sint ab
hominati et incredibiles ad omne
opus bonum reprobi.

n

Tu autem loquere que decent
sanam doctrinam. Senes ut so
brii sint pudici et pruden
tes sani in fide in dilectione et in
patientia. Anus similiter in habitu sancto non
criminatrices non multo vino servien
tes bene docentes ut prudentiam doce
ant adolescentulas ut viros suos
ament et ut filios suos diligant
prudentes sobrias castas domus
curam habentes benignas subditas
viris suis ut non blasphemetur verbum
dei. Iuvenes similiter exhortare ut
sobrii sint. In omnibus prebe te ipsum exem
plum bonorum operum in doctrina et integrita
te in castitate in gravitate verbum sa
num et irreprehensibilem ut is qui
ex adverso est vereatur nichil habens ma
lum dicere de nobis. Servos dominis
suis subditos esse in omnibus pla
centes non contradicentes non frau
dantes sed in omnibus bonam fidem osten
dentes ut doctrinam salvatoris nostri dei
ornent in omnibus. Apparuit enim gratia
dei et salvatoris nostri omnibus hominibus
erudiens nos ut abnegantes impie
tatem et secularia desideria
sobrie et iuste et pie vivamus in
hoc seculo expectantes beatam spem
et adventum glorie magni dei et sal
vatoris nostri Ihesu Christi qui semet
ipsum tradidit pro nobis ut nos redi
meret ab omni iniquitate et mundaret
sibi populum acceptabilem sectatorem
bonorum operum. Hec loquere et exhor
tare et argue cum omni imperio. Nemo
te contempnat.

m

Admone illos principibus
et potestatibus subditos esse
dicto obedire ad omne opus
bonum paratos esse neminem blasphe
mare non litigiosos esse sed mo
destos omnem ostendentes man
suetudinem ad omnes homines. Era
mus enim aliquando et nos insipientes et
~~non~~ increduli errantes servien
tes desideriis et voluptatibus va
riis in malitia et invidia agen
tes odibiles odientes invicem.
Cum autem benignitas et humanitas
apparuit salvatoris dei ~~nostri~~ non ex operibus

iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nos abunde per iesum christum salvatorem nostrum ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est et de his volo te confirmare ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita. Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te arthemam aut tychicum festina ad me venire nicopolim ibi enim statui hyemare. Zenam legis peritum et apollo sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis amen.

Prologus

Philemoni familiares litteras facit pro onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe roma de carcere.

Incipit epistola ad philemonem

Paulus vinctus iesu christi et thimoteus frater philemoni dilecto et adiutori nostro et appie sorori carissime et archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino iesu et omnes sanctos ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis boni in christo iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua quia viscera sanctorum requieverunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in christo iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet propter caritatem magis obsecro cum sis talis ut paulus senex nunc autem et vinctus iesu christi. Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis onesimo qui tibi aliquando inutilis fuit nunc autem et tibi et michi utilis est quem remisi tibi. Tu autem illum ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram mecum detinere ut pro te michi ministraret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam ut in eternum illum reciperes. Iam non ut servum sed pro servo carissimum fratrem maxime michi quanto autem magis tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu ego reddam ut non dicam tibi quod et teipsum michi debes. Ita frater ego te fruar in domino refice viscera mea in christo. Confidens de obediencia tua scripsi tibi sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para michi hospitium nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te epaphras concaptivus meus in christo iesu marcus aristarchus demas et lucas adiutores mei. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro amen.

Prologus ad hebreos

In primis dicendum est cur apostolus paulus in hac epistola scribendo non servavit morem suum ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus et non hebreorum sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans meritum officii sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad hebreos conscriptam hebraica lingua misisse cuius sensum et ordinem retinens lucas evangelista post excessum apostoli pauli greco sermone composuit.

Capitulum primum

Multipharie multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis novissime diebus istis locutus est nobis in filio quem constituit heredem universorum per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius portansque omnia verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis tanto melior angelis effectus est quanto differentius pre illis nomen hereditavit

Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei. Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem dicit: Thronus tuus Deus in saeculum saeculi; virga aequitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis prae participibus tuis. Et: Tu in principio Domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt caeli. Ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes sicut vestimentum veterascent. Et velut amictum mutabis eos, et mutabuntur; tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando: Sede a dextris meis, quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis?

ii

Propterea abundantius oportet observare nos ea quae audivimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo, factus est firmus, et omnis praevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Quae cum initium accepisset enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata est, contestante Deo signis et prodigiis et portentis et variis virtutibus, et Spiritus Sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit Deus orbem terrae futurum, de quo loquimur. Testificatus est autem quidam in quodam loco dicens: Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis; gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod omnia ei subiecit, nihil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum, propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, et in medio ecclesiae laudabo te. Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi Deus. Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum, et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit. Unde et debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret et fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est et tentatus, potens est et eis qui tentantur auxiliari.

iii

Unde fratres sancti, vocationis caelestis participes, considerate apostolum et pontificem confessionis nostrae Iesum, qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni domo eius. Amplioris enim gloriae iste prae Moyse dignus habitus est, quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo; qui autem omnia creavit, Deus est. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus, in testimonium illorum quae dicenda erant; Christus vero tamquam filius in domo sua. Quae domus sumus nos, si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit Spiritus Sanctus: Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto, ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt et viderunt opera mea quadraginta annis. Propter quod offensus fui generationi

generationi huic et dixi semper hii errant corde. Ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte itaque fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo vivo. Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus si tamen initium substantie eius usque in finem firmum retineamus, dum dicitur: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbaverunt, sed non universi qui profecti sunt ex egypto per moysen. Quibus autem offensus est quadraginta annis? Nonne illis qui peccaverunt, quorum cadavera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iuravit non introire in requiem eius nisi illis qui increduli fuerunt? Et videmus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem.

IIII

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis nunciatum est quemadmodum et illis, sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex hiis que audierunt. Ingrediemur enim in requiem qui credidimus, quemadmodum dixit: Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis. Dixit enim quodam loco de die septimo sic: Et requievit deus die septimo ab omnibus operibus suis. Et in isto loco rursum: Si introibunt in requiem meam. Cum ergo superest introire quosdam in illam, et hii quibus prioribus annunciatum est non introierunt propter incredulitatem, iterum terminat diem quendam, hodie, in david dicendo post tantum temporis sicut supradictum est: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione. Nam si eis ihesus requiem prestitisset, nunquam de alia loqueretur posthac die. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius etiam ipse requievit ab operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius; omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos, ihesum filium dei, teneamus spei confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis, qui condolere possit hiis qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a deo tanquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere a morte cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex hiis que passus est obedienciam, et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne, appellatus est a deo pre[illegible] pontifex

iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Et cum deberetis magistri esse propter tempus indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum dei. Et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem solidus est cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. VI

Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur. Non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus si quidem permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt etiam donum celeste et participes sunt facti spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum dei verbum, virtutesque seculi venturi et prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et germinans herbam optimam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. Proferens autem spinas et tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi et meliora et viciniora saluti tametsi ita loquimur. Non enim iniustus est deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem sollicitudinem ostentare ad expletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini verum etiam imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semetipsum dicens Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant. Et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad tenendam spem propositam quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora velaminis ubi precursor pro nobis introivit Ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum. VII

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei cui et decimas divisit omnium abraham. Primum quidem qui interpretatur rex iustitie deinde autem et rex salem quod est rex pacis sine patre sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vite habens. Assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem a fratribus suis quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non annumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas homines morientes accipiunt. Ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat, populus enim sub ipso legem accepit, quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim dicuntur hec de alia tribu est de qua nullus altari presto fuit. Manifestum est enim quod de-bi ex iuda sit ortus dominus noster in qua

de sacerdotibus moysis et melchi-
locutus est. Et amplius adhuc ma-
nifestum est si secundum similitudinem mel-
chisedech exsurgit alius sacerdos qui
non secundum legem mandati carnal-
is factus est sed secundum virtutem vite insolu-
bilis. Contestatur enim quoniam tu es sacer-
dos in eternum secundum ordinem melchisedech. Repro-
batio quidem fit precedentis mandati prop-
ter infirmitatem eius et inutilitatem.
Nihil enim ad perfectum adduxit lex. Intro-
ductio vero melioris spei per quam proxi-
mamus ad deum. Et quantum est non sine
iure iurando alii quidem sine iure
iurando sacerdotes facti sunt. Hic autem
cum iure iurando per eum qui dixit
ad illum. Iuravit dominus et non pe-
nitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum
ordinem melchisedech. In tantum melioris
testamenti sponsor factus est ihesus. Et
alii quidem plures facti sunt sacerdotes
secundum legem idcirco quod morte prohi-
berentur permanere. Hic autem eo quod ma-
neat in eternum sempiternum habet sacerdotium.
Unde et salvare in perpetuum potest acce-
dentes per semetipsum ad deum semper vivens
ad interpellandum pro nobis. Talis
enim decebat ut nobis esset ponti-
fex innocens impollutus segregatus
a peccatoribus et excelsior celis factus
qui non habet cottidie necessitatem
quemadmodum sacerdotes prius pro suis delic-
tis hostias offerre deinde pro populi.
Hoc enim fecit semel seipsum
offerendo. Lex enim constituit homines
sacerdotes infirmitatem habentes. Ser-
mo autem iurisiurandi qui post le-
gem est filium constituit in eternum perfectum.

Capitulum autem super ea que VIII
dicuntur pontificem talem habe-
mus qui consedit in dextera
sedis magnitudinis in excelsis
minister et tabernaculi veri quod fixit
deus et non homo. Omnis enim pontifex ad
offerendum munera et hostias constituitur.
Unde necesse est et hunc habere aliquid
quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset
sacerdos cum essent qui offerrent secundum legem mu-
nera qui exemplari et umbre de-
serviunt celestium sicut responsum est moysi
cum consummaret tabernaculum

Vide inquit omnia facito secundum
exemplar quod tibi ostensum est in
monte. Nunc autem melius sortitus est
ministerium quanto et melioris testa-
menti mediator est quod in meliori-
bus repromissionibus sancitum est. Nam
si illud prius culpa vacasset non
utique secundi locus inquireretur. Vituperans
enim eos dicit. Ecce dies venient di-
cit dominus et consummabo super domum israel
et super domum iuda testamentum novum
non secundum testamentum quod feci patribus
eorum in die qua apprehendi manum
eorum ut educerem eos de terra egypti
quoniam ipsi non permanserunt in te-
stamento meo et ego neglexi eos
dicit dominus. Quia hoc est testamen-
tum quod disponam domui israel post di-
es illos dicit dominus dando leges
meas in mentes eorum et in corde
eorum superscribam eas. Et ero illis in
deum et ipsi erunt mihi in populum et non
docebit unusquisque proximum suum et
unusquisque fratrem suum dicens Cognosce
dominum quoniam omnes scient me a minore
usque ad maiorem eorum quia propitius
ero iniquitatibus eorum et peccatorum illo-
rum iam non memorabor amplius. Di-
cendo autem novum veteravit prius.
Quod autem antiquatur et senescit prope in-

Habuit quidem IX teritum est.
et prius iustificationes cul-
ture et sanctum seculare. Taber-
naculum enim factum est primum in quo erant
candelabra et mensa et propositio pa-
num quod dicitur sancta. Post velamen-
tum autem secundum tabernaculum quod dicitur
sancta sanctorum aureum habens thuribulum
et arcam testamenti circumtectam
ex omni parte auro in qua erat ur-
na aurea habens manna et virga
aaron que fronduerat et tabu-
le testamenti superque eam erant cherubin
glorie obumbrantia propitiatorium
de quibus non est modo dicendum
per singula. His vero ita composi-
tis in priori quidem tabernaculo semper
introibant sacerdotes sacrificiorum
officia consummantes. In secundo autem se-
mel in anno solus pontifex non

sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia. Et spiritu sancto hoc significante nondum propalatam esse viam sanctorum adhuc priori tabernaculo habente statum. Que parabola est temporis instantis, iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis et in potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis imposita. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum neque vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta eterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum semet ipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem prevaricationum que erant sub priori testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum est mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet dum vivit ille qui testatus est. Unde nec primum sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moyse universo populo, accipiens sanguinem hircorum et vitulorum cum aqua et lana coccinea et ysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens: Hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem et sine sanguinis effusione non fit remissio peccatorum. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium hiis hostiis mundari, ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta introivit Iesus exemplaria verorum, sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intravit semel in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem. X

Umbram enim habens lex bonorum futurorum, non ipsam ymaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter nunquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Holocaustomata pro peccato non placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut faciam voluntatem tuam. Superius dicens: Hostias et oblationes et holocaustomata pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur. Tunc dixi: Ecce venio ut faciam voluntatem tuam deus. Aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel. Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que nunquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in

sempiternum sedet in dextera dei patris de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem et nobis spiritus sanctus. Postquam enim dixit: Hoc enim testamentum quod ad illos testabor post dies illos, dicit dominus: dabo leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas, et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio, iam non est oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen, id est carnem suam, et sacerdotem magnum super domum dei: accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda; teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem, fidelis enim est qui repromisit; et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam, sed consolantes, et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam expectatio iudicii et ignis aemulatio quae consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis deteriora putatis mereri supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est, et spiritui gratiae contumeliam fecerit? Scimus enim eum qui dixit: Mihi vindicta, et ego retribuam. Et iterum: Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum, et in altero quidem in obprobriis et in tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram quae magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis est necessaria, ut voluntatem dei facientes reportetis repromissionem. Adhuc enim aliquantulum modicum, qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit; quod si subtraxerit se, non placebit animae meae. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animae.

Est autem fides substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intellegimus aptata esse saecula verbo dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius deo, et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Enoch translatus est ne videret mortem, et non inveniebatur quia transtulit illum deus; ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de his quae adhuc non videbantur, metuens aptavit arcam in salutem domus suae, per quam damnavit mundum, et iustitiae quae per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur Abraham oboedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem, et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac et Iacob coheredibus promissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cuius artifex et conditor est deus. Fide et ipsa Sara sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit etiam praeter tempus aetatis, quoniam fidelem credidit esse qui repromiserat. Propter quod et ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tamquam sidera caeli in multitudine et sicut arena quae est ad oram maris innumerabilis

fidem defuncti sunt omnes isti non
acceptis repromissionibus sed a lon-
ge eas aspicientes et salutantes
et confitentes quia peregrini et hospi-
tes sunt super terram. Qui enim hec di-
cunt significant se patriam inquirere. Et si
quidem illius meminissent de qua exie-
rant habebant utique tempus revertendi. Nunc
autem meliorem appetunt id est celestem.
Ideo non confunditur deus vocari
deus eorum; paravit enim illis civitatem.
Et fide obtulit abraham ysaac
cum temptaretur et unigenitum offere-
bat qui susceperat repromissiones ad
quem dictum est quia in ysaac vocabitur
tibi semen arbitrans quia et a mor-
tuis potens est suscitare deus.
Unde eum et in parabolam accepit. Fi-
de et de futuris benedixit ysaac et
iacob et ezau. Fide iacob mo-
riens singulos filiorum ioseph be-
nedixit et adoravit fastigium virge
eius. Fide ioseph moriens de profec-
tione filiorum israel memoratus est et de
ossibus suis mandavit. Fide moy-
ses natus occultatus est mensibus tribus
a parentibus suis eo quod vidissent ele-
gantem infantem et non timuerunt
regis edictum. Fide moyses gran-
dis factus negavit se esse filium fi-
lie pharaonis magis eligens affli-
gi cum populo dei quam temporalis peccati habe-
re iocunditatem maiores divitias esti-
mans thesauro egyptiorum impro-
perium christi; aspiciebat enim in remu-
nerationem. Fide reliquit egyptum non
veritus animositatem regis; invi-
sibilem enim tamquam videns susti-
nuit. Fide celebravit pa-
scha et sanguinis effusionem ne qui
vastabat primitiva egyptiorum
tangeret eos. Fide transierunt mare
rubrum tamquam aridam terram quod experti
egyptii devorati sunt. Fide muri
iherico corruerunt in circuitu sep-
tem dierum. Fide raab meretrix non
periit cum incredulis excipiens explo-
ratores cum pace. Et quid adhuc
dicam? deficiet enim tempus me e-
narrare de gedeon barach sam-
son iepte david et samuel et aliis
prophetis qui per fidem vicerunt regna opera-
ti sunt iustitiam adepti sunt repromissi-
ones obturaverunt ora leonum, ex-
tinxerunt impetum ignis effugaverunt
aciem gladii convaluerunt de infirmi-
tate fortes facti sunt in bello cas-
tra verterunt exterorum. Acceperunt mulieres
de resurrectione mortuos suos. Alii
autem distenti sunt non suscipientes re-
demptionem ut meliorem invenirent re-
surrectionem. Alii vero ludibria et verbe-
ra experti, insuper et vincula et car-
ceres; lapidati sunt secti sunt temptati
sunt in occisione gladii mortui sunt.
Circuierunt in melotis in pelli-
bus caprinis egentes angustiati a-
fflicti sunt quibus dignus non erat mundus
in solitudinibus errantes et in
montibus et in speluncis et in caver-
nis terre. Et hii omnes testimonio fi-
dei probati sunt inventi non acceperunt
repromissionem deo pro nobis melius
aliquid providente ut non sine nobis
consummarentur.

XII

Ideo et nos tantam habentes impositam
nubem testium
deponentes omne pondus et circum-
stans nos peccatum per pacientiam curramus ad
propositum nobis certamen aspicientes in
auctorem fidei et consummatorem ihesum
qui proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem confusione contempta atque in dextera
sedis dei sedet. Recogitate enim eum
qui talem sustinuit a peccatoribus adver-
sus semetipsum contradictionem ut ne fa-
tigemini animis vestris deficientes.
Nondum enim usque ad sanguinem resti-
tistis adversus peccatum repugnantes. Et ob-
liti estis consolationis que vobis tamquam
filiis loquitur dicens fili mi noli
negligere disciplinam domini neque fa-
tigeris dum ab eo argueris. Quem enim
dominus diligit castigat flagellat
autem omnem filium quem recipit.
In disciplina perseverate tamquam
filiis se vobis offert deus. Quis enim
est filius quem non corripit pater? Quod si
extra disciplinam estis cuius participes

facti sunt omnes ergo adulteri et non
filii estis. Deinde patres quidem carnis
nostre habuimus eruditores et reverebamur
eos. Non ne multo magis obtemperabimus
patri spirituum et vivemus. Et illi quidem
in tempore paucorum dierum secundum voluntatem
suam erudiebant nos. Hic autem ad id
quod utile est in recipiendo sanctificationem
eius. Omnis autem disciplina quidem in
presenti non videtur esse gaudii sed me
roris postea autem fructum pacatissimum
exercitatis per eam reddet iustitie. Propter
quod remissas manus et soluta genua
erigite et gressus rectos facite
pedibus vestris ut non claudicans
quis erret magis autem sanetur. Pa
cem sequimini cum omnibus et sanctimoniam
sine qua nemo videbit deum contempla
tes ne quis desit gratie dei ne qua
radix amaritudinis sursum germinans
impediat et per illam inquinentur mul
ti. Ne quis fornicator aut prophanus
ut esau qui propter unam escam
vendidit primogenita sua.
Scitote autem quoniam et postea cupiens
hereditare benedictionem reprobatus est. Non
enim invenit penitentie locum quam
quam cum lacrimis inquisisset eam. Non
enim accessistis ad tractabilem et ac
cessibilem ignem et turbinem
et caliginem et procellam et tube
sonum et vocem verborum quam qui audi
erunt excusaverunt se ne eis fieret
verbum. Non enim portabant quod dicebatur.
Et si bestia tetigerit montem la
pidabitur. Et ita terribile erat quod vi
debatur. Moyses autem dixit. Exterri
tus sum et tremebundus. Sed ac
cessistis ad syon montem et civitatem
dei viventis ierusalem celestem et mul
torum milium angelorum frequentiam. Et
ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt
in celis et iudicem omnium deum et spiritus
iustorum et perfectorum et testamenti novi
mediatorem ihesum et sanguinis asper
sionem melius loquentem quam abel. Vi
dete ne recusetis loquentem. Si enim il
li non effugerunt recusantes eum
qui super terram loquebatur multo magis
nos qui de celis loquentem nobis

avertimus. Cuius vox tunc movit
terram nunc autem repromittit dicens.
Adhuc semel et ego movebo non
solum terram sed et celum. Quod autem
adhuc semel dicit declarat mobilium
translationem tamquam factorum ut mane
ant ea que sunt immobilia. Itaque reg
num immobile suscipientes habemus
gratiam per quam serviamus placentes deo
cum metu et reverentia. Etenim deus
noster ignis consumens est. XIII

Caritas fraternitatis maneat
in vobis et hospitalitatem
nolite oblivisci per hanc
enim quidam placuerunt deo et ange
lis hospitio receptis. Mementote
vinctorum tamquam simul vincti et labo
rantium tamquam et ipsi in corpore mo
rantes. Honorabile conubium in
omnibus vobis et thorus immaculatus.
Fornicatores enim et adulteros iudica
bit deus. Sint mores sine avari
cia contenti presentibus. Ipse enim dixit non
te deseram neque derelinquam. Ita ut
confidenter dicamus. Dominus mihi adiu
tor non timebo quid faciat mihi ho
mo. Mementote prepositorum vestrorum qui
vobis locuti sunt verbum dei quorum intuen
tes exitum conversationis imitamini fidem.
Ihesus christus heri et hodie ipse
et in secula. Doctrinis variis et peregri
nis nolite abduci. Optimum est enim
gratia stabilire cor non escis que non pro
fuerunt ambulantibus in eis. Habemus
altare de quo edere non habent potestatem qui
tabernaculo deserviunt. Quo
rum enim animalium infertur sanguis pro
peccato in sancta per pontificem horum cor
pora cremabantur extra castra. Propter
quod et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem
populum extra portam passus est. Exe
amus igitur ad eum extra castra improperium
eius portantes. Non enim habemus hic
manentem civitatem sed futuram
inquirimus. Per ipsum ergo offeramus ho
stiam laudis semper deo id est fructum la
biorum confitentium nomini eius. Beneficen
cie autem et communionis nolite oblivisci.
Talibus enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis vestris et subiacete
eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem
pro animabus vestris reddituri ut cum gaudio

dio hoc faciant et non gementes. hoc
enim non expedit vobis. Orate pro no-
bis. Confidimus enim quia bonam con-
scientiam habemus in omnibus bene volen-
tes conversari. Amplius enim deprecor vos
hoc facere quo celerius restituar vo-
bis. Deus autem pacis qui eduxit de
mortuis pastorem magnum ovium
in sanguine testamenti eterni dominum nostrum
Ihesum christum aptet vos in omni opere
bono ut faciatis voluntatem eius fa-
ciens in vobis quod placeat coram
se per Ihesum christum cui est gloria in secula
seculorum amen. Rogo autem vos fratres
ut sufferatis verbum solacii. etenim per pa-
uca scripsi vobis. Cognoscite fratrem
nostrum Thimotheum dimissum esse cum
quo si celerius venerit videbo vos. Sa-
lutate omnes prepositos vestros et omnes
sanctos. Salutant vos de Ytalia omnes
fratres. Gratia dei cum omnibus vobis amen.

Incipit prologus in canonicas

Non ita est ordo apud grecos qui inte-
gre sapiunt fidemque rectam sectantur epistolarum
septem que canonice nuncupantur sicut
in latinis codicibus invenitur. et quia
petrus est primus in numero apostolorum prime
sunt etiam eius epistole in ordine cetera-
rum. Sed sicut evangelistas dudum ad
veritatis lineam correximus. Ita has
epistolas proprie suo ordine deo nos
adiuvante reddimus. Est enim prima
earum una Iacobi. due Petri. Iohannis
tres et Iude una. Que si sic ut ab
eis digeste sunt. Ita quoque ab interpretibus
fideliter in latinum eloquium verterentur nec
ambiguitatem legentibus facerent nec ser-
mones sese varietatis impugnarent. Ille
precipue loco ubi de unitate trini-
tatis in prima epistola Iohannis positum legi-
mus. in qua etiam ab infidelibus transla-
toribus multum erratum esse a fidei
veritate comperimus trium tantummodo vocabulorum hoc
est aque sanguinis et spiritus in ipsa sua
editione ponentibus et patris verbique ac spi-
ritus testimonium omittentibus in quo maxime fides catholica ro-
boratur et patris et filii et spiritus sancti
una divinitatis substantia comprobatur.

ceteris vero epistolis quantum a nostra distat
editione lectoris prudentie derelinquo. Sed
et tu virgo christi eustochium dum a me in-
pensius scripture veritatem inquiris meam
quodammodo senectutem invidorum den-
tibus corrodendam exponis qui
me falsarium corruptoremque sancta-
rum pronunciant scripturarum. Sed ego in
tali opere nec emulorum meorum invidenti-
am pertimesco nec sancte scripture po-
scentibus veritatem denegabo.

Prologus Iacobi

Iacobus apostolus scilicet instruit
clerum cum universa ecclesia precep-
torum et regula catholice ob-
servancie ut de invicte pacis manife-
ste et de revelacione plurimorum et de
meditacione morum.

Primum

Iacobus dei et domini nostri Ihesu
christi servus duodecim tribubus que sunt
in dispersione salutem. Omne gau-
dium existimate fratres mei cum
variis temptationibus incideritis. Scien-
tes quod probatio fidei vestre patientiam opera-
tur. Patientia autem opus perfectum habet ut sitis
perfecti et integri in nullo deficientes.
Si quis autem vestrum indiget sapientia po-
stulet a deo qui dat omnibus afflu-
enter et non improperat et dabitur ei. Po-
stulet autem in fide nichil hesitans. Qui
enim hesitat similis est fluctui maris
qui vento movetur et circumfertur. Non ergo
estimet homo ille quod accipiat a-
liquid a domino. Vir duplex animo inconstans est in omni-
bus viis suis. Glorietur autem fra-
ter humilis in exaltatione sua. Dives autem
in humilitate sua. quoniam sicut flos feni
transibit. Exortus est enim sol cum
ardore et arefecit fenum et flos eius
decidit et decor vultus eius periit. Ita
et dives in itineribus suis marces-
cet. Beatus vir qui suffert temptationem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vi-
te quam repromisit deus diligentibus
se. Nemo cum temptatur dicat quoniam
a deo temptatur. Deus enim neminem temptat.
Unusquisque enim temptatur a concupiscentia sua
abstractus et illectus. Deinde concupi-
scentia cum conceperit parit peccatum. Pecca-
tum vero cum consummatum fuerit generat mortem.
Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi

Omne datum optimum et omne donum
perfectum desursum est descendens a pa-
tre luminum apud quem non est transmutacio
nec vicissitudinis obumbracio. Vo-
luntarie enim nos genuit verbo veritatis ut
simus inicium aliquod creature eius. Scien-
tis enim fratres mei dilectissimi. Sit autem
omnis homo velox ad audiendum tar-
dus autem ad loquendum et tardus ad iram.
Ira enim viri iusticiam dei non operatur. Prop-
ter quod abicientes omnem immundiciam et habun-
danciam malicie in mansuetudine
suscipite insitum verbum dei quod potest salvare
animas vestras. Estote factores verbi et non au-
ditores tantum fallentes vos metipsos.
Quia si quis est auditor verbi et non
factor hic comparabitur viro consideranti
vultum nativitatis sue in speculo. Con-
sideravit enim se et abiit et statim ob-
litus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit
in lege perfecte libertatis et permanserit [fecerit]
in ea non auditor obliviosus factus sed
factor operis hic beatus in facto suo erit. Si
quis autem putat se religiosum esse et non
refrenans linguam suam sed seducens
cor suum huius vana est religio. Re-
ligio munda et immaculata apud deum pa-
trem hec est visitare pupillos et vidu-
as in tribulacione eorum et immaculatum
se custodire ab hoc seculo. II

Fratres mei nolite in personarum
accepcione habere fidem glorie domini
nostri Ihesu Christi. Etenim si introie-
rit vir in conventum vestrum aureum anulum ha-
bens in veste candida introierit
autem et pauper in sordido habitu et
intendatis in eum qui indutus est veste
preclara. Et dixeritis ei tu sede hic
bene pauperi autem dicatis tu sta illic aut
sede sub scabello pedum meorum. Et
nonne iudicatis apud vosmetipsos et
facti estis iudices cogitacionum iniquarum.
Audite fratres mei dilectissimi. Nonne
deus elegit pauperes in hoc mundo divites
autem in fide et heredes regni quod repro-
misit deus diligentibus se. Vos autem in ho-
norastis pauperem. Nonne divites per
potenciam suam opprimunt vos et ipsi trahunt
vos ad iudicia. Nonne ipsi blasphemant
nomen bonum quod invocatum est super vos. Si ta-
men [legem] perficitis regalem secundum scripturas
Diliges proximum tuum sicut teipsum bene
facitis. Si autem personas accipitis peccatum
operamini redarguti a lege quasi le-
gis transgressores. Quicumque autem to-
tam legem servaverit offendat autem
in uno factus est omnium reus. Qui enim
dixit Non mechaberis dixit et
non occides. Quod si non mechaberis occi-
des autem factus es transgressor legis. Sic
loquimini et sic facite sicut per legem
libertatis incipientes iudicari. Iu-
dicium enim sine misericordia fiet illi qui
non facit misericordiam. Superexaltat autem mi-
sericordia iudicium. Quid proderit fratres
mei si fidem quis dicat se habere opera
autem non habeat. Numquid poterit fides sal-
vare eum. Si autem frater aut soror
nudi sint et indigeant victu cotidi-
ano. Dicat autem aliquis ex vobis illis
Ite in pace et calefacimini et satu-
ramini non dederitis autem eis que ne-
cessaria sunt corpori quid proderit vobis. Sic
et fides si non habeat opera mortua est
in semetipsa. Sed dicet aliquis tu
fidem habes et ego opera habeo. Ostende
mihi fidem tuam sine operibus et ego
ostendam tibi ex operibus fidem meam.
Tu credis quoniam unus est deus et bene facis
et demones credunt et contre-
miscunt. Vis autem scire o homo inanis
quoniam fides tua sine operibus ociosa est.
Abraham pater noster nonne iustificatus
ex operibus est offerens filium suum super
altare Ysaac. Vides quoniam fides
cooperabatur operibus illius et ex operibus
fides consummata est et suppleta est
scriptura dicens. Credidit abraham
deo et reputatum est illi ad iusticiam
et amicus dei appellatus est. Vide-
tis quoniam ex operibus iustificatur homo
et non ex fide tantum. Similiter autem
et Raab meretrix nonne ex operi-
bus iustificata est suscipiens nun-
cios et per aliam viam eiciens
eos. Sicut enim corpus sine spiritu mor-
tuum est ita et fides sine operibus mor-
tua est. III

Nolite plures magistri fieri fratres
mei scientes quoniam maius
iudicium sumitis. In multis enim
offendimus omnes. Si quis in verbo
non offendit hic perfectus est vir. Po-
test enim freno circumducere totum corpus. Si
autem equis frena non immittimus

in ora mittimus ad consentiendum
nobis. Et omne corpus illorum circumfe
rimus. Ecce et naves cum magne
sint et a ventis validis minentur
circumferuntur autem a modico guber
naculo ubi impetus dirigentis vo
luerit. Ita et lingua modicum quidem
membrum est et magna exaltat. Ecce
quantus ignis quam magnam silvam
incendit. Et lingua ignis est uni
versitas iniquitatis. Lingua constituitur in
membris nostris que maculat totum
corpus et inflammat rotam nativi
tatis nostre et inflammata a gehenna.
Omnis enim natura bestiarum et volucrum
et serpentium et ceterorum domantur et
domata sunt a natura humana. Linguam
autem hominum nullus domare potest. Inquietum
enim malum et plena omni
veneno mortifero. In ipsa enim bene
dicimus deum et patrem et in ipsa ma
ledicimus homines qui ad similitudinem
dei facti sunt. Ex ipso ore procedit bene
dictio et maledictio. Non oportet fratres
mei hec ita fieri. Numquid fons de
eodem foramine emanat dulcem et
amaram aquam. Numquid potest fratres mei
ficus uvas facere aut vitis ficus. Sic
nec salsa potest dulcem facere aquam.
Quis sapiens et disciplinatus inter
vos ostendat ex bona conversatione operationem
suam in mansuetudine sapientie. Quod
si zelum amarum habetis et contentiones
sint in cordibus vestris nolite
gloriari [illegible] et mendaces esse
et adversus veritatem. Non est enim ista
sapientia desursum descendens sed ter
rena animalis et diabolica. Ubi enim zelus
ibi est inconstantia et omne opus pravum.
Que autem desursum est sapientia primum
quidem pudica est deinde pacifica mo
desta suadibilis bonis
consentiens plena misericordia et fructibus bo
nis iudicans sine simulatione. Fruc
tus autem iustitie in pace seminatur facien

Unde bella et lites in vobis. Nonne hinc
ex concupiscentiis vestris que militant
in membris vestris. Concupiscitis et non habe
tis. Occiditis et zelatis et non
potestis adipisci. Litigatis et belligeratis
et non habetis propter quod non po
stulatis. Petitis et non accipitis eo

quod male petatis ut in concupiscentiis ve
stris insumatis. Adulteri nescitis quia
amicitia huius mundi inimica est deo. Quicumque
ergo voluerit esse amicus huius mundi inimicus
dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura di
cat: ad invidiam concupiscit spiritus qui habi
tat in vobis. Maiorem autem dat
gratiam. Propter quod dicit scriptura: Deus
superbis resistit humilibus autem dat gratiam.
Subditi igitur estote deo; resistite autem
diabolo et fugiet a vobis. Appropinquate
deo et appropinquabit vobis. Emun
date manus peccatores et purificate cor
da duplices animo. Miseri estote
et lugete et plorate. Risus vester in luc
tum convertatur et gaudium in merorem.
Humiliamini in conspectu domini et exaltabit
vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei.
Qui detrahit fratri suo aut qui iudicat fratrem
suum detrahit legi et iudicat legem.
Si autem iudicas legem non es factor
legis sed iudex. Unus est enim legislator
et iudex qui potest perdere et liberare.
Tu autem quis es qui iudicas pro
ximum tuum? Ecce nunc qui dicitis hodie
aut in crastino ibimus ad illam civi
tatem et faciemus ibi quidem annum et
mercabimur et lucrum faciemus qui ig
noratis quid sit vobis in crastino. Que
enim est vita vestra? Vapor est ad modi
cum parens et deinceps exterminabitur.
Pro eo ut dicatis: Si vixerimus et si domi
nus voluerit faciemus hoc aut illud.
Nunc autem exultatis in superbiis vestris.
Omnis enim exultatio talis maligna
est. Scienti ergo bonum et non facienti
peccatum est illi.

V

Agite nunc divites plorate ulu
lantes in miseriis vestris que advenient
vobis. Divitie vestre putrefa
cte sunt et vestimenta vestra a tineis co
mesta sunt. Aurum vestrum et argentum
vestrum eruginavit et erugo eorum erit
in testimonium vobis et manducabit
carnes vestras sicut ignis. Thesauri
zastis vobis iram in novissimis die
bus. Ecce merces operariorum vestrorum qui
messuerunt regiones vestras que de
fraudata est a vobis clamat et cla
mor eorum in aures domini saba
oth introivit. Epulati estis super
terram et in luxuriis vestris enutristis
corda vestra in die occisionis. Adduxi

fratres et occidistis iustum et non resistit
vobis. Pacientes igitur estote fratres
mei usque ad adventum domini. Ecce agrico
la expectat preciosum fructum terre pa
cienter ferens donec accipiat temporaneum
et serotinum. Pacientes estote et vos
confirmate corda vestra quoniam adventus
domini appropinquabit. Nolite ingemiscere
fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce
iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipi
te fratres exitus mali et longanimitatis
laboris paciencie et prophetarum qui locuti sunt
in nomine domini. Ecce beatificamus eos
qui sustinuerunt. Sufferenciam Iob au
distis et finem domini vidistis quoniam mise
ricors est dominus et miserator. Ante
omnia autem fratres mei nolite iurare
neque per celum neque per terram neque per
aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo
vester est est non non ut non sub iudicio de
cidatis. Tristatur aliquis pro eo, oret
pro eo. Equo animo et psallat. Infirmatur
quis in vobis, inducat presbiteros ecclesie
et orent super eum ungentes oleo in
nomine domini et oracio fidei salvabit infir
mum et alleviabit eum dominus. Et si in
peccatis est dimittentur ei. Confitemini
ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invi
cem ut salvemini. Multum enim valet de
precacio iusti assidua. Helias erat ho
mo similis nobis passibilis et oracione oravit
ut non plueret super terram et non pluit an
nos tres et menses sex. Et rursum oravit
et celum dedit pluviam et terra dedit fru
ctum suum. Fratres mei si quis erraverit ex
vobis a veritate et converterit quis eum scire
debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab erro
re vie sue salvabit animam eius a mor
te et operit multitudinem peccatorum.

Incipit canonica Petri

Petrus apostolus ihesu cristi ele
ctis advenis dispersionis
ponti galatie capadocie
asie et bitinie secundum pres
cienciam dei patris in sanctifica
tionem spiritus in obedienciam et asper
sionem sanguinis domini nostri ihesu cristi. Gracia vo
bis et pax multiplicetur. Benedictus deus et
pater domini nostri ihesu cristi qui secundum magnam
misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam
per resurrectionem ihesu cristi ex mor
tuis in hereditatem incorruptibilem
et incontaminatam et immarcessibilem
et conservatam in celis pro vobis qui
in virtute dei custodimini per fidem
in salutem paratam revelari in no
vissimo tempore. In quo exultabitis
modicum nunc si oportet contristari in
variis temptacionibus ut probacio fidei
vestre multo preciosior sit auro quod per
ignem probatur inveniatur in laudem
et gloriam et honorem in revelacione
ihesu cristi quem cum non videritis dilig
itis in quem nunc quoque non videntes cre
ditis. Credentes autem exultabitis in
leticia inenarrabili et glorificata.
Reportantes finem fidei vestre salu
tem animarum vestrarum. De qua salute exqui
sierunt atque scrutati sunt prophete qui
de futura in vobis gracia prophetaverunt
scrutantes in quod vel quale tempus significa
ret spiritus cristi in eis prenuncians eas
que in cristo sunt passiones et posteri
ores glorias quibus revelatum est quia
non sibi ipsis sed vobis autem ministra
bant ea que nunc nunciata sunt vobis
per eos qui evangelizaverunt vobis
spiritu sancto misso de celo in quem deside
rant angeli prospicere. Propter quod succin
cti lumbos mentis vestre sobrii per
fecte sperate in eam que offertur
vobis graciam in revelacione ihesu cristi
quasi filii obediencie non configurati pri
oribus ignorancie vestre desideriis sed
secundum eum qui vocavit vos sanctum et
ipsi in omni conversacione sancti sitis quia
scriptum est Sancti estote quoniam ego sanctus
sum. Et si patrem invocatis eum qui
sine accepcione personarum iudicat secundum
uniuscuiusque opus in timore conver
samini tempore incolatus vestri. Scientes quod
non corruptibilibus auro vel argen
to redempti estis de vana vestra conversa
cione paterne tradicionis sed precioso san
guine quasi agni immaculati et incontamina
ti ihesu cristi precogniti quidem ante con
stitucionem mundi manifestati novissimis
temporibus propter vos qui per ipsum fideles
estis in deo qui suscitavit eum a mortu
is et dedit ei gloriam ut fides
vestra et spes esset in deo. Animas vestras
castificantes in obediencia caritatis

in fraternitatis amore simplici ex cor
de vero invicem diligite attencius
renati et non ex semine corruptibili
sed incorruptibili per verbum dei vivi et
permanentis in eternum. Quia omnis
caro ut fenum et omnis gloria eius tamquam flos
agri. Exaruit fenum et flos eius
decidit. Verbum autem domini manet
in eternum. Hoc est autem verbum quod evan
gelizatum est in vos. II

Deponentes igitur omnem mali
ciam et omnem dolum et simula
ciones et invidias et omnes
detractiones sicut modo geniti infan
tes racionabiles sine dolo lac con
cupiscite ut eo crescatis in salutem
si tamen gustastis quoniam dulcis est do
minus. Ad quem accedentes lapidem
vivum ab hominibus quidem reprobatum
a deo autem electum et honorificatum
et ipsi tamquam lapides vivi superedi
ficamini spirituales in domos ut sa
cerdotium sanctum offerre spirituales hostias
et acceptabiles deo per ihesum xpistum. Prop
ter quod scriptura continet. Ecce pono
in syon lapidem summum angularem
electum et preciosum et qui cre
diderit in eum non confundetur. Vobis
igitur honor credentibus. Non cre
dentibus autem lapis quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput an
guli et lapis offensionis et petra
scandali hiis qui offendunt verbo nec
credunt in quo et positi sunt. Vos autem
genus electum regale sacerdotium
gens sancta populus acquisicionis ut
virtutes eius annuncietis qui de te
nebris vos vocavit in admirabi
le lumen suum. Qui aliquando non populus
dei nunc autem populus dei qui non con
secuti misericordiam nunc autem consecuti mi
sericordiam. Karissimi obsecro
vos tamquam advenas et peregri
nos abstinere vos a carnalibus
desideriis que militant adversus animam
conversacionem vestram inter gentes haben
tes bonam ut in eo quod detrectant de
vobis tamquam de malefactoribus ex
operibus bonis considerantes vos glo
rificent deum in die visitacionis.

Subiecti estote ergo omni humane creature
propter deum sive regi quasi precellenti sive
ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam
malefactorum laudem vero bonorum quia sic est
voluntas dei ut benefacientes obmutescere fa
ciatis imprudencium hominum ignoranciam
quasi liberi et non quasi velamen habentes ma
licie libertatem sed sicut servi dei. Omnes
honorate fraternitatem diligite deum time
te regem honorificate. Servi subditi esto
te in omni timore dominis non tantum bonis
et modestis sed etiam dyscolis. Hec est enim
gracia si propter conscienciam dei sustinet quis tri
sticias paciens iniuste. Que enim gra
cia si peccantes et colaphizati suffertis
sed si benefacientes pacienter sustinetis
hec est gracia apud deum. In hoc enim vocati estis
quia et xpistus passus est pro nobis vo
bis relinquens exemplum ut sequamini vesti
gia eius. Qui peccatum non fecit nec inven
tus est dolus in ore eius. Qui cum
malediceretur non maledicebat cum pa
teretur non comminabatur. Tradebat autem
se iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse
pertulit in corpore suo super lignum ut pec
catis mortui iusticie vivamus cuius
livore sanati sumus. Eratis enim sicut
oves errantes sed conversi estis nunc
ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. III

Similiter et mulieres subdite sint
viris suis ut et si qui non credunt
verbo per mulierum conversacionem sine ver
bo lucrifiant considerantes in timore castam
conversacionem vestram. Quarum non sit extrinsecus ca
pillatura aut circumdacio auri aut indumenti
vestimentorum cultus. Sed qui absconditus
est cordis homo in incorruptibilitate quieti
et modesti spiritus qui est in conspectu dei locup
les. Sic enim aliquando et sancte mulieres sperantes
in deo ornabant se subiecte propriis
viris sicut sara obediebat abrahe do
minum eum vocans cuius estis filie benefacientes
et non pertimentes ullam perturbacionem.
Viri similiter cohabitantes secundum scienciam quasi in
firmiori vasculo muliebri impartientes ho
norem tamquam coheredibus gracie vite ut non
impediantur oraciones vestre. In fine
autem omnes unanimes compacientes fra
ternitatis amatores misericordes modesti
humiles non reddentes malum pro malo nec
maledictum pro maledicto nec contra ben

dicentes quia in hoc vocati estis ut benedictionem in hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos coerceat linguam suam a malo et labia sua ne loquantur dolum. Declinet a malo et faciat bonum inquirat pacem et persequatur eam. Quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat si boni emulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timueritis et non conturbemini. Dominum autem christum sanctificate in cordibus vestris parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que in vobis est spe. Sed cum modestia et timore dei conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas dei magis pati quam malefacientes. Quia et christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et hiis qui in carcere erant spiritibus veniens predicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant pacientiam dei in diebus noe cum fabricaretur archa in qua pauci id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem ihesu christi qui est in dextera dei patris deglutiens mortem ut vite eterne heredes efficeremur profectus autem in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII

Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini. Quia qui passus est in carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntate dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comessationibus potationibus et illicitis ydolorum cultibus. In quo nunc obstupescunt non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes. Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis est evangelizatum ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium enim finis appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales autem invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per ihesum christum dominum nostrum. Cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Karissimi nolite peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid contingat vobis sed communicantes christi passionibus gaudete ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine christi beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescet honorificetur. Quia ab illis quidem blasphematur a vobis autem honorificatur. Nemo enim vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat glorificet autem deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt evangelio dei. Et si iustus quidem vix salvabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

V

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis christi passionum qui et eius que

in futuro est gloriae revelandae communicator. Pascite qui in vobis est gregem dei providentes non coacte sed spontanee secundum deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleros sed forma facti gregis ex animo et cum apparuerit princeps pastorum percipietis inmarcescibilem gloriae coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eandem passionem ei quae in mundo est vestrae fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae qui vocavit vos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos ipse perficiet et confirmabit et consolidabit. Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Per Silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc veram esse gratiam dei in qua statis. Salutat vos ecclesia quae est in Babilone collecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Christo Iesu amen.

Incipit canonica secunda

Simon Petrus servus et apostolus Iesu Christi his qui coaequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et salvatoris Iesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione domini nostri Iesu Christi. Quomodo omnia nobis divinae virtutis suae quae ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute per quae maxima et pretiosa nobis promissa donavit ut per haec efficiamini divinae consortes naturae fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem in virtute autem scientiam in scientia autem abstinentiam in abstinentia autem patientiam in patientia autem pietatem in pietate autem amorem fraternitatis in amore autem fraternitatis caritatem. Haec enim si vobiscum adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri Iesu Christi agnitione. Cui enim non praesto sunt haec caecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Haec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in aeternum regnum domini nostri et salvatoris Iesu Christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his et quidem scientes et confirmatos vos in praesenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitionem. Certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus noster Iesus Christus significavit per revelationem. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de caelo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intellegentes quod omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit eos dominum negabunt superducentes sibi celerem

perditiones et multi sequentur eorum luxu-
rias per quos via veritatis blasphemabitur
et in avaritia fictis verbis de vobis ne-
gotiabuntur quibus iudicium iam olim
non cessat et perditio eorum non dormitat
si enim deus angelis peccantibus non pe-
percit sed rudentibus inferni detractos
in tartarum tradidit cruciandos in iu-
dicium reservari et si originali mundo
non pepercit sed octavum noe iustitie
preconem custodivit diluvium mundo
impiorum inducens et civitates sodo-
morum et gomorreorum in cinerem redige-
ns eversione dampnavit exemplum eorum qui
impie acturi sunt ponens et iustum
loth oppressum a nephandorum iniu-
ria vel iniusta ac luxuriosa conversatione eripuit
aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud
eos qui de die in diem animam iustam in-
iquis operibus cruciabant novit ergo dominus
pios de temptatione eripere iniquos vero
in diem iudicii reservare cruciandos
magis autem eos qui post carnem in concupi-
scentia immunditie ambulant dominationemque
contempnunt audaces sibi placentes
sectas non metuunt introducere blasphe-
mantes ubi angeli fortitudine et virtute cum sint
maiores non portant adversum se exsecra-
bile iudicium hii vero velut irrationabi-
lia pecora naturalia in perditionem et pernitiem
in captionem in hiis que ignorant blasphe-
mantes in corruptione sua peribunt per-
cipientes mercedem iniustitie voluptatem
existimantes diei delicias coinqui-
nationes et macule deliciis afflu-
entes in conviviis suis luxuriantes vo-
biscum oculos plenos habentes adul-
terii et incessabilis delicti pel-
licientes animas instabiles cor exerci-
tatum avaritia habentes maledictionis fi-
lii derelinquentes rectam viam erraverunt
secuti viam balaam ex bosor qui
mercedem iniquitatis amavit correptionem
vero habuit sue vesanie subiugale mu-
tum animal hominis voce loquens prohibuit
prophete insipientiam hii sunt fontes sine
aqua et nebule turbinibus exagita-
te quibus caligo tenebrarum reservatur
superbia enim vanitatis loquentes pelli-
ciunt in desideriis carnis luxurie eos
qui paululum effugiunt et qui in erro-
re conversati sunt libertatem illis pro-

mittentes cum ipsi sint servi corru-
ptionis a quo enim quis superatus
est huius et servus est si enim refu-
gientes coinquinationes mundi in
agnitione domini nostri ihesu christi his
rursus implicati superantur facta
sunt eis posteriora deteriora prioribus
melius enim illis erat non agno-
scere viam iustitie et veritatis quam
post agnitionem retrorsum converti ab eo
quod illis traditum est sancto mandato
contingit enim eis illud veri pro-
verbii canis reversus ad suum vomitum
et sus lota in suis involutabu-
lo luti

III

Hanc ecce vobis secundam caris-
simi scribam secundo epistolam in
quibus excito vestram in commoni-
tione sinceram mentem ut memo-
res sitis eorum que predixi verborum a sa-
nctis prophetis et apostolorum vestrorum
preceptorum domini et salvatoris hoc
primum scientes quod venient in
novissimis diebus in deceptione
illusores iuxta proprias concupiscen-
tias ambulantes et dicentes
ubi est promissio aut adventus eius
ex quo enim patres dormierunt sic
omnia perseverant ab initio creature
latet enim eos hoc volentes quod ce-
li erant prius et terra de aqua et per
aquam consistens dei verbo per que tunc
mundus ille aqua inundatus periit
celi autem qui nunc sunt et terra eodem
verbo repositi sunt igni reservati in die
iudicii et perditionis impiorum hominum
unum vero hoc non lateat vos carissi-
mi quia unus dies apud dominum sic
mille anni et mille anni sicut unus
dies non tardat dominus promissionem
suam sed agit patienter propter vos
nolens aliquos perire sed omnes ad
penitentiam reverti adveniet autem
dies domini sicut fur in quo celi ma-
gno impetu transibunt elementa vero
calore solventur terra autem et que
in ipsa sunt opera exurentur
cum igitur hec omnia dissolvenda
sint quales oportet vos esse in
sanctis conversationibus et pietatibus
expectantes et properantes in adventum

tur dies domini nostri ihesu christi per quem celi ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent Novos vero celos et novam terram secundum promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat propter quod carissimi hec expectantes satagite immaculati et inviolati ei apparere inveniri in pace expectantes et domini nostri ihesu christi longanimitatem salutem arbitramini sicut et carissimus frater noster paulus secundum sibi datam sapientiam scripsit vobis sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de hiis in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem Vos igitur fratres prescientes hec custodite ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate Crescite vero in gratia et in cognitione domini nostri ihesu christi et salvatoris nostri ihesu christi ipsi gloria et nunc et in die eternitatis amen

Incipit epistola iohannis prima

Quod fuit ab initio quod audivimus quod et vidimus oculis nostris perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbo vite et vita manifestata nobis est et vidimus et testamur et annunciamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis Quod vidimus et audivimus annunciamus vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas vestra sit cum patre et filio eius ihesu christo Et hec scribimus vobis ut gaudeatis et gaudium vestrum sit plenum Et hec est annunciatio quam audivimus ab eo Et annunciamus vobis quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus mentimur et non facimus veritatem Si autem in luce ambulamus sicut et ipse in luce est societatem habemus ad invicem sanguis ihesu christi filii eius emundabit nos ab omni peccato Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est Si autem confiteamur peccata nostra fidelis est et iustus ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate Si dixerimus quoniam non peccavimus mendacem facimus eum et verbum eius non est in nobis

II Filioli mei hec scribo vobis ut non peccetis sed et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum et ipse est propiciatio pro peccatis nostris non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius mundi Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum si mandata eius observamus Qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit mendax est et in eo veritas non est Qui autem servat verbum eius vere in hoc perfecta caritas dei est in hoc scimus quoniam in ipso sumus Qui dicit se in christo manere debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare Carissimi non mandatum novum scribo vobis sed mandatum ~~vobis~~ vetus quod habuistis ab initio Mandatum ~~vobis~~ vetus est verbum quod audistis Iterum mandatum novum scribo vobis quod est verum et in ipso et in vobis quia tenebre transierunt et ~~lucem~~ lumen verum iam lucet Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc Qui diligit fratrem suum in luce manet et scandalum non in eo non est Qui autem odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo eat quia tenebre obcecaverunt oculos eius

III Scribo vobis filioli quoniam remittuntur vobis peccata vestra propter nomen eius Scribo vobis patres quoniam cognovistis eum qui ab initio est Scribo vobis adolescentes quoniam vicistis malignum Scribo vobis ~~adolescentes~~ infantes quoniam cognovistis patrem Scribo vobis quoniam fortes estis et verbum dei in vobis manet et vicistis malignum Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt Si quis autem diligit mundum non est caritas patris in eo quia omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut est concupiscentia oculorum et superbia vite que non est ex patre sed ex mundo est et mundus transibit et concupiscentia eius Qui au

aut facit voluntatem dei ma
net in eternum Filioli novissima
hora est Et sicut audistis quia an
tixpus venit nunc antixpi mul
ti facti sunt unde scimus quia novissi
ma hora est Ex nobis prodierunt
sed non erant ex nobis Nam si fuissent
ex nobis permansissent utique no
biscum sed ut manifesti sint quoniam
non sunt omnes ex nobis Sed vos
unctionem habetis a sancto et nostis omnia
Non scripsi vobis quasi ignorantibus veri
tatem sed quasi scientibus eam et quia omne
mendacium ex veritate non est Quis est
mendax nisi is qui negat quoniam Ihesus
non est xpus Hic est antixpus qui
negat et filium et patrem Omnis qui
negat filium nec patrem habet qui con
fitetur filium et patrem habet Vos quod
audistis ab initio in vobis permane
at Si in vobis permanserit quod au
distis ab initio et vos in filio et patre
manebitis Et hec est repromissio quam
ipse pollicitus est nobis vitam eternam Hec
scripsi vobis de hiis qui seducunt vos
et vos unctionem quam accepistis ab eo
maneat in vobis et non necesse habetis
ut aliquis doceat vos sed sicut unc
tio eius docet vos de omnibus et verum est et
non est mendacium et sicut docuit vos
manete in eo Et nunc filioli mei
manete in eo ut cum apparuerit habe
amus fiduciam et non confundamur ab eo
in adventu eius Si scitis quoniam iustus est
scitote quoniam et omnis qui facit iustici
am ex ipso natus est

iiii

Videte qualem caritatem dedit no
bis deus pater et filii dei nominemur
et simus Propter hoc mundus non novit
nos quia non novit eum Carissimi nunc fi
lii dei sumus et nondum apparuit
quid erimus Scimus quoniam cum apparuerit si
miles ei erimus quoniam videbimus eum si
cuti est Et omnis qui habet hanc spem
in eo sanctificat se sicut ille sanctus est Omnis qui
facit peccatum et iniquitatem facit et peccatum est
iniquitas Et scitis quia ille apparuit ut
peccata tolleret et peccatum in eo non est
Omnis qui in eo manet non peccat et
omnis qui peccat non videt eum nec cognovit
eum Filioli nemo vos seducat

Qui facit iusticiam iustus est sicut
et ille iustus est Qui autem facit
peccatum ex dyabolo est quoniam ab initio
dyabolus peccat In hoc apparuit filius dei ut
dissolvat opera dyaboli Omnis qui
natus est ex deo peccatum non facit quoniam
semen ipsius in eo manet et non potest
peccare quoniam ex deo natus est In hoc
manifesti sunt filii dei et filii dyaboli
Omnis qui non est iustus non est ex deo
et qui non diligit fratrem suum quoniam
hec est annunciacio quam audistis
ab initio ut diligatis alterutrum
Non sicut Cayn qui ex maligno
erat et occidit fratrem suum et propter quid
occidit eum quoniam opera eius maligna
erant fratris autem eius iusta Nolite
mirari fratres si odit vos
mundus Nos scimus quoniam translati sumus
de morte ad vitam quoniam diligimus fratres
Qui non diligit fratrem manet in
morte Omnis qui odit fratrem suum
homicida est Et scitis quoniam omnis
homicida non habet vitam eternam in
semetipso manentem In hoc cognovi
mus caritatem dei quoniam ille animam suam
pro nobis posuit et nos debemus pro
fratribus animas nostras ponere Qui habu
erit substanciam huius mundi et viderit fratrem
suum necessitatem habere et clauserit vi
scera sua ab eo quomodo caritas dei ma
net in eo Filioli mei non diliga
mus verbo neque lingua sed opere et veritate
In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus
et in conspectu eius suademus corda no
stra Quoniam si reprehenderit nos cor no
strum maior est deus corde nostro et no
vit omnia Carissimi si cor nostrum
non reprehenderit nos fiduciam habemus
ad deum Et quicquid pecierimus
accipiemus ab eo quoniam mandata eius cu
stodimus et ea que sunt placita coram
eo facimus Et hoc est mandatum eius ut
credamus in nomine filii eius Ihesu xpi
et diligamus alterutrum sicut dedit no
bis mandatum et qui servat mandata
eius in illo manet et ipse in eo Et
hoc scimus quoniam manet in nobis quia
de spiritu suo dedit nobis

v

Carissimi nolite omni spiri
tui credere sed probate spiritus si ex
deo sint Quoniam multi pseu

-do exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit ihesum ex deo non est. Et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in vobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt et ideo de mundo loquuntur et mundus audit eos. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus invicem quia caritas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suum ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in hunc mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos. Et misit filium suum propiciatorem pro peccatis nostris. Karissimi si sic deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei deus in eo manet et ipse in deo. Et nos cognovimus et credimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est dei caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam ipse prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quo-

-modo potest diligere. Et hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

V

Omnis qui credit quoniam ihesus est christus ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit diligit et eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Quis est enim qui vincit mundum nisi qui credit quoniam ihesus est filius dei. Hic est qui venit per aquam et sanguinem ihesus christus. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo pater verbum et spiritus sanctus et hii tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis. Si testimonium hominum accipimus testimonium dei maius est quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. Qui non credit filio mendacem facit eum quoniam non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium quoniam vitam eternam dedit nobis deus. Et hec vita in filio eius est. Qui habet filium dei habet vitam. Qui non habet filium dei non habet vitam. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad deum quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus quoniam audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniam habemus peticiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat et dabitur ei vita non peccantibus usque ad mortem. Est enim peccatum usque ad mortem non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat sed generatio dei conservat eum et malignus non tangit eum. Scimus

quoniam a deo sumus et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum deum et simus in vero filio eius ihesu christo. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli mei custodite vos a simulacris. Amen. Incipit secunda epistola Iohannis

Senior electe domine et natis eius quos ego diligo in veritate et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt veritatem propter veritatem que permanet in nobis et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia et pax a deo patre et ihesu christo filio patris in veritate et caritate. Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina non tamquam mandatum novum scribens tibi sed quod habuimus ab initio ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est mandatum novum ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis. Quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non confitentur ihesum christum venisse in carne. Hic est seductor et antichristus. Videte vos metipsos ne perdatis que operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in doctrina christi deum non habet. Qui permanet in doctrina eius hic et filium et patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in domum nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit ei ave communicat operibus eius malignis. Plura habens vobis scribere nolui per cartam et atramentum. Spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui ut gaudium vestrum sit plenum. Salutant te filii sororis tue electe. Gratia tecum. Amen. Epistola iiia Iohannis

Senior Gaio carissimo quem ego diligo in veritate. Carissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Carissime fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos qui testimonium reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie quos benefaciens deduces digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt nichil accipientes a gentibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens in nos et quasi non ei ista sufficiant nec ipse suscipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Carissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui benefacit ex deo est. Qui autem malefacit non vidit deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate. Sed et nos testimonium perhibemus et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim. [illegible]

Iudas [illegible] servus fratris autem Iacobi hiis qui sunt in deo patre dilectis et in ihesu christo conservatis et vocatis. Misericordia vobis et pax et caritas a deo adimpleatur. Carissimi omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines impii qui olim prescripti sunt in hoc iudicium dei nostri gratiam transferentes in luxuriam et solum dominatorem dominum nostrum ihesum christum negantes. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quoniam ihesus populum de terra egypti salvans secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed dereliquerunt suum domicilium

depto

sicud in iudicium magni diei vincu|lis eternis sub caligine reservavit. Sicut Sodoma et Gomorra et vici|ne civitates que similimodo exfor|nicate sunt et abeuntes post carnem al|teram facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii car|nem quidem maculant, dominacionem autem spernunt, maiestatem vero blasphe|mant. Cum Michael archangelus cum dyabolo disputans altercaretur de Moysi corpore non est ausus iudicium inferre blasphemie sed dixit: Im|peret tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant; quecumque autem natu|raliter tamquam muta animalia norunt, in hiis corrumpuntur.

Ve illis qui in via Caym abi|erunt et errore Balaam mercede effusi sunt et contradi|tione Core perierunt. Hii sunt in epu|lis suis macule convivantes sine ti|more semetipsos pascentes, et nubes sine aqua que a ventis circumferuntur, arbores autumpnales infructuo|se bis mortue eradicate, flu|ctus feri maris despumantes su|as confusiones, sydera errancia quibus procella tenebrarum servata est in eternum. Prophetavit autem de hiis sep|timus ab Adam Enoch dicens: Ecce [illegible] in sanctis [illegible] milibus suis facere iudicium [illegible] et argue|re omnes impios de operibus omnibus im|pietatibus eorum quibus impie egerunt, et de omnibus duris verbis que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes, et os eorum loquitur superbiam, mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri Ihesu Christi, qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores secundum desideria ambulantes in impietatibus. Hii sunt qui segregant semetipsos, ani|males spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vosmet|ipsos sanctissime fidei vestre, in spiritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione dei servate, expectantes misericordiam domini nostri Ihesu Christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero salvate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore dei, odientes et eam que carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum glorie sue immaculatos in exultatione in adventu domini nostri Ihesu Christi, soli deo sal|vatori nostro per Ihesum Christum dominum nostrum gloria magnificentia, imperium et potestas ante omne seculum et nunc et in omnia secula seculorum. Amen.

Prologus in acta apostolorum

Lucas Antiocensis natione Syrus cuius laus in evangelio canitur, apud Antiochiam medicine ar|tis egregius et apostolorum Christi di|scipulus, postea vero usque ad confes|sionem Paulum secutus apostolum sine crimine in virginitate per|manens deo maluit servire, qui octoginta et quatuor agens annos etatis a seculo nostro emigrasse legitur. Igitur dum dive stimulatus impigre spiritu sancto instigante in Achaie partibus evangelium scribens grecis fidelibus incarna|cionem dei domini fideli narratione os|tendit eundem que de stirpe David descendi|sse monstravit, cui non inmerito potestas scribendi acta apostolorum in ministerio datur, ut deo in deum pleno et filio perditionis extincta oratione ab apostolis facta sorte do|mini electionis numerus compleretur, sicque Pa|ulus consummationem apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulum calcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus et requiren|tibus deum breviter voluit sermone ostendere, quam plurimus aliquid fastidientibus prodi|disse. Jacobus operantem agricolam oportet de suis fructibus edere; que ita divina sub secuta est gratia ut non solum corporibus sed etiam animabus eius medicina pro|ficeret.

Incipit acta apostolorum

Primum quidem sermonem fe|ci de omnibus o Theophile que cepit Ihesus facere et doce|re usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum quos ele|git assumptus est. Quibus et prebuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argu-

mentis per dies quadraginta apparens
eis et loquens de regno dei. Et convescens
precepit eis ab ierosolimis ne discederent sed
expectarent promissionem patris quam audistis
inquit per os meum. Quia iohannes quidem bap
tizavit aqua vos autem baptizabimini
spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur
qui convenerant interrogabant eum dicentes
domine si in tempore hoc restitues regnum israel.
Dixit autem eis non est vestrum nosse tempora vel
momenta que pater posuit in sua potestate sed
accipietis virtutem supervenientis spiritus sancti
in vos. Et eritis mihi testes in ierusalem et
in omni iudea et samaria et usque ad ul
timum terre. Et cum hec dixisset videntibus
illis elevatus est et nubes suscepit eum
ab oculis eorum. Cumque intuerentur in celum
euntem illum. Ecce duo viri astiterunt
iuxta illos in vestibus albis qui et di
xerunt. Viri galilei quid statis aspicien
tes in celum sic veniet quemadmodum vidi
stis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt
in ierusalem a monte qui vocatur oliveti
qui est iuxta ierusalem sabbati habens iter. Et
cum introissent in cenaculum ascenderunt ubi
manebant Petrus autem et iohannes et ia
cobus et andreas philippus et thomas
bartholomeus et matheus iacobus
alphei et simon zelotes et iudas iaco
bi. Hii omnes erant perseverantes unanimi
ter in oratione cum mulieribus et maria
matre ihesu et fratribus eius. In diebus illis
exsurgens petrus in medio fratrum dixit.
Erat autem turba hominum simul fere centum viginti.
Viri fratres oportet impleri scripturam quam
predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui
fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum qui
connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem mi
nisterii huius. Et hic quidem possedit agrum de
mercede iniquitatis et suspensus crepuit
medius. Et diffusa sunt omnia vi
scera eius et notum factum est omnibus habitantibus
in ierusalem. Ita ut appellaretur ager ille
lingwa eorum acheldemach hoc est ager
sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum
Fiat habitatio eorum deserta et non sit qui
inhabitet in ea et episcopatum eius accipiat alter.
Oportet ergo ex hiis viris qui nobiscum sunt
congregati in omni tempore quo intravit et
exivit inter nos dominus ihesus incipiens
a baptismate iohannis usque in diem qua
assumptus est a nobis testem resurrectionis
eius nobiscum fieri unum ex istis. Et sta
tuerunt duos ioseph qui vocabatur
barsabas qui cognominatus est iustus
et mathiam. Et orantes dixerunt Tu domine
qui corda nosti omnium ostende
quem elegeris ex hiis duobus unum
accipere locum ministerii huius et apostolatus de
quo prevaricatus est iudas ut abiret
in locum suum. Et dederunt sortes eis
et cecidit sors super mathiam et annu
meratus est cum xi apostolis.

II

Et cum complerentur dies pente
costes erant omnes pariter in eo
dem loco. Et factus est repen
te de celo sonus tamquam advenientis
spiritus vehementis et replevit totam
domum ubi erant sedentes. Et appare
runt illis dispertite lingwe tamquam
ignis sedit que supra singulos eorum
et repleti sunt omnes spiritu sancto et cepe
runt loqui variis linguis prout spiritus
sanctus dabat eloqui illis. Erant autem
in ierusalem habitantes iudei viri religi
osi ex omni natione que sub celo est. Facta
autem hac voce convenit multitudo
et mente confusa est quoniam audiebat unus
quisque lingua sua loquentes illos.
Stupebant autem omnes et mirabantur
dicentes Nonne ecce omnes isti
galilei sunt et quomodo nos audivimus unus
quisque linguam nostram in qua nati
sumus parthi et medi et elamite et
qui habitant mesopotamiam iude
am capadociam pontum et asiam frigi
am et pamphiliam egiptum et partes
libie que est circa cirenen audivimus
eos loquentes linguis nostris magnalia
dei. Et advene romani iudei quoque
et proseliti cretes et arabes. Stupe
bant autem omnes et mirabantur ad in
vicem dicentes quidnam vult hoc
esse. Alii autem irridebant dicentes quia
musto pleni sunt isti. Stans autem pe
trus cum xi elevavit vocem suam et locutus
est eis viri iudei et qui habitatis ierusalem
universi hoc vobis notum sit et auribus perci
pite verba mea. Non enim sicut vos estima
tis hii ebrii sunt cum sit hora diei
tercia sed hoc est quod dictum est per prophetam io
hel. Et erit in novissimis diebus dicit
dominus Effundam de spiritu meo super
omnem carnem et prophetabunt filii vestri
et filie vestre et iuvenes vestri visio
nes videbunt et seniores vestri somp
nia sompniabunt. Et quidem super meos

et ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt. Et dabo prodigia in caelo sursum et signa in terra deorsum sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus et manifestus. Et erit omnis quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Viri israhelitae audite verba haec. Ihesum nazarenum virum approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis quae fecit in medio vestri deus per illum sicut vos scitis. Hunc definito consilio et praescientia dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis. Quem deus suscitavit solutis doloribus inferni iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in eum Providebam dominum coram me semper quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc laetatum est cor meum et exultavit lingua mea insuper et caro mea requiescet in spe quoniam non derelinques animam meam in inferno nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas fecisti mihi vias vitae replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David quoniam defunctus est et sepultus est et sepulcrum eius est apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius providens locutus est de resurrectione christi quia neque derelictus est in inferno neque caro eius vidit corruptionem. Hunc ihesum resuscitavit deus cui omnes nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non enim David ascendit in caelum dicit autem ipse Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime sciat ergo omnis domus israhel quia et dominum eum et christum fecit deus hunc ihesum quem vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde et dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos Quid faciemus viri fratres. Petrus vero ad illos Paenitentiam inquit agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine ihesu christi in remissionem peccatorum vestrorum et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio et filiis vestris et omnibus qui longe sunt

quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est et exhortabatur eos dicens Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt et appositae sunt in die illa animae circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem omni animae timor. Multa etiam prodigia et signa per apostolos fiebant in hierusalem et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant et dividebant illa omnibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo et frangentes circa domos panem sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis collaudantes deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris suae baiulabatur quem ponebant cotidie ad portam templi quae dicitur speciosa ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum. Is cum vidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem in eum petrus cum iohanne dixit Respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit Argentum et aurum non est mihi quod autem habeo hoc tibi do. In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula. Et apprehensa manu eius dextera allevavit eum et protinus consolidatae sunt bases eius et plantae. Et exiliens stetit et ambulabat et intravit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit eum omnis populus ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant autem illum quod ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi et impleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum videret autem petrum et iohannem cucurrit omnis populus ad eos ad porticum qui appellatur salomonis stupentes. Videns autem petrus respondit ad populum Viri israhelitae quid miramini in hoc aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare. Deus abraham et deus isaac et deus iacob deus patrum nostrorum glorificavit filium suum

Ihesum quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam donari vobis. Auctorem vero vite interfecistis quem deus suscitavit a mortuis cuius testes nos sumus et in fide nominis eius hunc quem vos vidistis et nostis confirmavit nomen eius et fides que per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres scio quia per ignoranciam fecistis sicut et principes vestri. Deus autem qui prenunciavit per os omnium prophetarum pati christum suum sic implevit. Penitemini igitur et convertimini ut deleantur peccata vestra ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu domini et miserit eum qui predicatus est vobis Ihesum christum quem oportet celum quidem recipere usque ad tempora restitucionis omnium que locutus est dominus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum. Moyses quidem dixit quoniam prophetam suscitabit vobis dominus deus vester de fratribus vestris tanquam me ipsum audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima que non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a samuele et deinceps qui locuti sunt annunciaverunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres vestros dicens ad abraham et in semine tuo benedicentur omnes familie terre. Vobis primum deus suscitavit filium suum misit eum benedicentem vobis ut convertat se unusquisque a nequicia sua. IIII

Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et saducei dolentes quod docerent populum et annunciarent in Ihesu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt manus in eos et posuerunt eos in custodiam usque in crastinum. Erat enim iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt. Et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribe in Ierusalem et Annas princeps sacerdotum et Cayphas et Iohannes et Alexander et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant in qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos. Tunc petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos diiudicamur in benefacto hominis infirmi in quo iste sanus factus est notum sit omnibus vobis et omni plebi israel quia in nomine domini nostri Ihesu christi nazareni quem vos crucifixistis quem deus suscitavit a mortuis in hoc stat iste coram vobis sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis edificantibus qui factus est in caput anguli et non est in aliquo alio salus. Nec enim aliud nomen est sub celo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes autem petri constanciam et Iohannis comperto quod homines essent sine litteris et ydiote admirabantur et cognoscebant eos quoniam cum Ihesu fuerant. Hominem quoque videntes stantem cum eis qui curatus fuerat nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra ~~consilium~~ secedere et conferebant ad invicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis? Quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Ierusalem manifestum est et non possumus negare. Sed ne amplius divulgetur in populum comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos denunciaverunt eis ne omnino loquerentur neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu dei vos potius audire quam deum iudicate. Non enim possumus que audivimus et vidimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non invenientes quomodo punirent eos propter populum quia omnes clarificabant deum in eo quod factum fuerat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum fuerat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos et annunciaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixerunt. Qui cum audissent unanimiter levaverunt vocem suam ad deum et dixerunt. Domine tu qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt qui spiritu sancto per os patris nostri david pueri tui dixisti quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Con-

venerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum Ihesum quem unxisti Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Israel facere que manus tua et consilium tuum fieri decrevit. Et nunc domine deus respice in minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui Ihesu. Et cum orassent motus est locus in quo congregati erant et repleti omnes spiritu sancto et loquebantur verbum dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Ihesu Christi domini nostri. Et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot autem possessores agrorum vel domorum erant vendentes afferebant pretia eorum que vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis Levites Cyprius genere cum haberet agrum vendidit eum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum.

Vir autem quidam nomine Ananias cum Zaphira uxore sua vendidit agrum suum et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua. Et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus: Anania cur temptavit Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem Ananias hec verba cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus super omnes qui audierunt. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt.

Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introivit. Respondit autem ei Petrus: Dic mihi si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid utique convenit temptare vobis spiritum domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad hostium et efferent te. Confestim cecidit ad pedes eius et expiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt hec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in domino multitudo virorum ac mulierum ita ut in plateis eicerent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis ut venienti Petro saltem umbra eius obumbraret quemquam illorum et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem multitudo vicinarum civitatum Iherusalem afferentes egros et vexatos a spiritibus inmundis qui curabantur omnes. Exurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant que est heresis Saduceorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in publica custodia. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit: Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite huius. Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum et docebant. Adveniens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum eo erant convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum Israel et miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cum autem venissent ministri et aperto carcere non invenissent illos et reversi sunt nuntiaverunt dicentes: Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ante ianuas. Aperientes autem neminem intus invenimus. Ut audierunt autem hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum

Ambigebant de illis quid nam fieret. Adveniens autem quidam nunciavit eis: Quia ecce viri quos posuistis in carcere sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi: timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio, et interrogavit eos princeps sacerdotum dicens: Praecipiendo praecepimus vobis ne doceretis in nomine isto. Et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc Deus principem et salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam paenitentiam Israel et remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum et Spiritus sanctus quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi. Haec cum audissent dissecabantur et cogitabant interficere illos. Surgens autem quidam in concilio pharisaeus nomine Gamaliel legis doctor honorabilis universae plebi iussit foras ad breve homines fieri. Dixitque ad illos: Viri Israhelitae attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies extitit Theodas dicens se esse aliquem, cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum: qui occisus est et omnes qui credebant ei dissipati sunt et redacti sunt ad nihilum. Post hunc extitit Iudas Galilaeus in diebus professionis et avertit populum post se: et ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis: Discedite ab hominibus istis et sinite illos: quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissolvetur; si vero ex Deo est non poteritis dissolvere illud, ne forte et Deo repugnare videamini. Consenserunt autem illi. Et convocantes apostolos caesos denuntiaverunt eis ne amplius loquerentur in nomine Iesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo et circa domos docentes et evangelizantes Christum Iesum. VI

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur Graecorum adversus Hebraeos eo quod despicerentur in ministerio cotidiano viduae eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est aequum nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem plenos Spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum plenum fide et Spiritu sancto, et Philippum, et Prochorum, et Nicanorem, et Timotheum, et Parmenam, et Nicolaum advenam Antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum Dei crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in Ierusalem valde; multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga quae appellabatur Libertinorum et Cyrenensium et Alexandrinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia disputantes cum Stephano. Et non poterant resistere sapientiae et Spiritui qui loquebatur. Tunc submiserunt viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasphemiae in Moysen et Deum. Commoverunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium et statuerunt falsos testes dicentes: Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicentem quoniam Iesus Nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones quas tradidit nobis Moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum: Si haec ita se haberent? Qui ait: VII

Viri fratres et patres audite. Deus gloriae apparuit patri nostro Abrahae cum esset in Mesopotamia priusquam moraretur in Charan. Et dixit ad illum: Exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam monstravero tibi. Tunc exiit de terra Chaldaeorum et habitavit in Charan

Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit eum in terram istam in qua nunc vos habitatis et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis, sed repromisit illi dare eam in possessionem et semini eius post ipsum cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus quia erit semen eius accola in terra aliena et servituti eos subicient et male tractabunt eos annis quadringentis et gentem cui servierint iudicabo ego dixit dominus. Et post hec exibunt et servient mihi in loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis et ita genuit ysaac et circumcidit eum die octavo et ysaac iacob. Et iacob xii patriarchas et patriarche emulantes ioseph vendiderunt eum in egyptum et deus erat cum eo et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu regis pharaonis egypti. Et constituit eum prepositum super egyptum et super omnem domum suam. Venit autem fames super universam terram egypti et chanaan et tribulatio magna et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob frumenta esse in egypto misit patres nostros primum et in secundo cognitus est a fratribus suis et manifestatum est pharaoni genus eius. Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem suum et omnem cognationem suam in animabus septuaginta quinque et descendit iacob in egyptum et defunctus est ipse et patres nostri et translati sunt in sichem et positi sunt in sepulchro quod emit abraham pretio argenti a filiis emor filii sichem. Cum appropinquaret autem tempus repromissionis quam confessus erat deus abrahe crevit populus et multiplicatus est in egypto quoadusque alius rex surrexit in egypto qui non sciebat ioseph. Hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes suos ne vivificarentur. Eodem tempore natus est moyses et fuit gratus deo qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito autem illo sustulit eum filia pharaonis et nutrivit eum sibi in filium et eruditus est moyses omni sapientia egyptiorum et erat potens in verbis et operibus suis. Cum autem impleretur ei quadraginta annorum tempus ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel et cum vidisset quendam iniuriam patientem vindicavit eum et fecit ultionem ei qui iniuriam faciebat interfecto egyptio abscondit in sabulo. Existimabat autem intelligere fratres quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis. At illi non intellexerunt. Sequenti vero die apparuit litigantibus illis et reconciliabat eos in pace dicens. Viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum. Qui autem iniuriam faciebat proximo suo repulit eum dicens. Quis te constituit principem et iudicem super nos. Numquid interficere me tu vis. Quemadmodum heri interfecisti egyptium. Fugit autem moyses in verbo isto. Et factus est advena in terra madian ubi generavit duos filios. Et expletis annis xl apparuit ei in deserto montis synai angelus in igne flamme rubi. Moyses autem videns admiratus est visum et accedente illo ut consideraret facta est vox domini ad eum dicens. Ego sum deus patrum tuorum deus abraham deus ysaac et deus iacob. Tremefactus autem moyses non audebat considerare. Dixit autem illi deus. Solve calciamentum pedum tuorum locus enim in quo stas terra sancta est. Videns vidi afflictionem populi mei qui est in egypto et gemitum eorum audivi et descendi liberare eos. Et nunc veni et mittam te in egyptum. Hunc moysen quem negaverunt dicentes. Quis te constituit principem et iudicem super nos hunc deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit eos faciens prodigia et signa in terra egypti et in rubro mari et in deserto annis xl. Hic est moyses qui dixit filiis israel. Prophetam vobis deus suscitabit de fratribus vestris tamquam me ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte syna. Et cum patribus nostris qui accepit verba vite dare nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri sed repulerunt eum et aversi sunt cordibus suis in egyptum dicentes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant nos. Moyses enim hic qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in diebus illis et hostiam obtulerunt simulacro et letabantur in operibus manuum suarum. Convertit autem deus et tradidit eos servire milicie celi sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid victimas et hostias obtulistis mihi annis xl in deserto domus israel.

et suscepistis tabernaculum Moloch et sidus dei vestri Rempham figuras quas fecistis adorare eas et transferam vos in Babilonem. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nostris in deserto sicut disposuit illis deus loquens ad Moysen ut faceret illud secundum formam quam viderat. Quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum Ihesu in possessionem gentium quas expulit deus a facie patrum nostrorum usque in diebus David qui invenit gratiam apud deum et petiit ut inveniret tabernaculum deo Iacob. Salomon autem edificavit illi domum. Sed non excelsus in manufactis habitat sicut propheta dicit: Celum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum; quam domum edificabitis mihi, dicit dominus, aut quis locus requietionis mee? Nonne manus mea fecit hec omnia? Dura cervice et incircumcisis cordibus et auribus, vos semper spiritui sancto resistitis, sicut et patres vestri ita et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prenunciabant de adventu iusti cuius vos nunc proditores et homicide fuistis; qui accepistis legem in dispositione angelorum et non custodistis. Audientes autem hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum autem Stephanus esset plenus spiritu sancto intendens in celum vidit gloriam dei et Ihesum stantem a dextris virtutis dei. Et ait: Ecce video celos apertos et filium hominis stantem a dextris virtutis dei. Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas et impetum fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes eum extra civitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum invocantem et dicentem: Domine Ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamabat voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset obdormivit in domino.

VIII

Saulus autem erat consentiens neci eius. Factus est autem in illa die persecutio magna in ecclesia que erat in Ierosolimis et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie preter apostolos. Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum super eum. Saulus autem devastabat ecclesiam per domos intrans et trahens viros et mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum dei. Philippus autem descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe hiis que a Philippo dicebantur unanimiter audientes et videntes signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos clamantes voce magna exibant. Multi autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est ergo gaudium magnum in civitate illa. Vir autem quidam nomine Simon qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem Samarie dicens se esse aliquem magnum cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes: Hic est virtus dei que vocatur magna. Attendebant autem eum propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos. Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno dei et in nomine Ihesu Christi baptizabantur viri et mulieres. Tunc Simon et ipse credidit et cum baptizatus esset adherebat Philippo. Videns etiam signa et virtutes maximas fieri stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui erant Ierosolimis quia recepit Samaria verbum dei miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat sed tantum baptizati erant in nomine domini Ihesu. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. Cum vidisset autem Simon quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus obtulit eis pecuniam dicens: Date et mihi hanc potestatem ut cuicumque imposuero manus accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem quoniam donum dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me ad dominum ut nichil horum veniat super me que dixistis. Et illi quidem testificati

et locuti verbum domini redibant ierusalem et multis regionibus samaritanorum evangelizabant. Angelus autem domini locutus est ad philippum dicens: surge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab ierusalem in gazam; hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus potens candacis regine ethiopum qui erat super omnes gazas eius venerat adorare in ierusalem. Et revertebatur sedens super currum suum legensque ysaiam prophetam. Dixit autem spiritus ad philippum: accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens autem philippus audivit eum legentem ysaiam prophetam et dixit: putasne intelligis que legis? Qui ait: et quomodo possum nisi aliquis ostenderit mihi? Rogavitque philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est et sicut agnus coram tondente se sine voce sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem eius quis enarrabit quoniam tolletur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus philippo dixit: obsecro te de quo propheta dicit hoc? de se an de alio aliquo? Aperiens autem philippus os suum et incipiens a scriptura ista evangelizavit illi ihesum. Et dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus: ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem philippus: si credis ex toto corde licet. Et respondens eunuchus ait: Credo filium dei esse ihesum christum. Et iussit stare currum et descenderunt utrique in aquam philippus et eunuchus et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua spiritus domini rapuit philippum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in azoto et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret cesaream.

Saulus autem IX adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini accessit ad principem sacerdotum et petiit epistulas ab eo in damascum ad synagogas ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret in ierusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule saule quid me persequeris? Qui dixit: quis es domine? Et ille dixit: Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et ille tremens ac stupens dixit: domine quid me vis facere? Et dominus ad eum: surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes quidem vocem neminem autem videntes. Surrexit autem saulus de terra apertisque oculis nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt damascum. Et erat ibi tribus diebus non videns et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus damasci nomine ananias. Et dixit ad illum in visu dominus: anania. At ille ait: ecce ego domine. Et dominus ad eum: surge et vade in vicum qui vocatur rectus et quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virum nomine ananiam introeuntem et inponentem sibi manus ut visum recipiat. Respondit autem ananias: domine audivi a multis de viro hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in ierusalem. Et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem dominus ad eum: vade quoniam vas electionis mihi est iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit ananias et introivit in domum et inponens ei manus dixit: Saule frater dominus ihesus misit me qui apparuit tibi in via qua veniebas ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame et visum recepit et surgens baptizatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot. Et continuo in synagogis predicabat ihesum quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant: nonne hic est qui expugnabat in ierusalem eos qui invocabant nomen istud et huc ad hoc venit ut vinctos eos duceret ad principes sacerdotum? Saulus autem multo magis convalescebat et confundebat iudeos qui habitabant damasci affirmans quoniam hic est christus. Cum autem implerentur dies multi consilium fecerunt iudei ut eum interficerent. Nota autem facta sunt saulo insidie eorum. Custodiebant autem portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem eum discipuli nocte per murum dimiserunt eum submittentes eum in sporta. Cum autem venisset in

ierusalem temptabat se iungere discipu
lis et omnes timebant eum non crede
ntes quod esset discipulus. Barnabas
autem apprehensum illum duxit ad apo
stolos et narravit eis quomodo in via
vidisset dominum et quia locutus est ei, et
quomodo in damasco fiducialiter egit in
nomine iesu. Et erat cum eis intrans
et exiens in ierusalem et fiducialiter a
gens in nomine domini. loquebatur quoque gen
tibus et disputabat cum grecis. Illi
autem querebant occidere eum. Quod cum cog
novissent fratres deduxerunt eum nocte
cesaream et dimiserunt tarsum. Ecclesia
quidem per totam iudeam et galileam et sa
mariam habebat pacem et edificabatur
ambulans in timore domini et conso
latione spiritus sancti replebatur. Factum est
autem ut dum petrus pertransiret univer
sos et deveniret ad sanctos qui habita
bant lidde. Invenit autem ibi hominem
quendam nomine eneam ab annis octo
iacentem in grabato qui erat paraly
ticus. Et ait illi petrus Enea sanat
te ihesus christus surge et sterne tibi
et continuo surrexit. et viderunt eum
omnes qui habitabant lidde et sarone
qui conversi sunt ad dominum. In ioppe autem
fuit quedam discipula nomine tabita que
interpretata dicitur dorcas. Hec erat plena o
peribus bonis et elemosinis quas
faciebat. Factum est autem in diebus illis
ut infirmata moreretur. quam
cum lavissent posuerunt eam in cena
culo. Cum autem prope esset lidda ab
ioppe audientes autem discipuli quia petrus
esset in ea miserunt duos viros ad
eum rogantes ne pigriteris venire
usque ad nos. Exurgens autem petrus ve
nit cum illis et cum advenisset duxe
runt eum in cenaculum et circumsteterunt
eum omnes vidue flentes et ostenden
tes tunicas et vestes quas faciebat
illis dorcas. Eiectis autem omnibus foras
petrus et ponens genua oravit et
conversus ad corpus dixit Tabita sur
ge. At illa aperuit oculos et viso petro
resedit. Dans autem illi petrus manum
erexit eam. Et cum vocasset sanctos et
viduas assignavit eam vivam. Notum autem
factum est per universam ioppe et crediderunt
multi in domino iesu christo

X

Factum est autem cum dies multos
moraretur in ioppe apud
simonem quendam coriarium.
Vir autem quidam erat in cesarea
nomine Cornelius Centurio cohortis
cohortis que dicitur de ytalia re
ligiosus et timens deum cum omni domo
sua faciens elemosinas multas
plebi et deprecans deum semper. Is vi
dit in visu manifeste quasi hora
diei nona angelum dei introeun
tem ad se et dicentem sibi Cor
neli. At ille intuens eum timore
correptus dixit Quis es domine.
Dixit autem illi orationes tue et
elemosine ascenderunt in memo
riam in conspectu dei. Et nunc mitte
viros in ioppen et accersi simonem
quendam qui cognominatur petrus. Hic
hospitatur apud simonem quendam
coriarium cuius domus est iuxta
mare. hic dicet tibi quid te
oporteat facere. Et cum discessisset
angelus qui loquebatur illi vo
cavit duos domesticos suos et
militem metuentem dominum ex his
qui illi parebant. quibus cum nar
rasset omnia misit illos in ioppen.
Postera autem die iter illis facien
tibus et appropinquantibus civitati a
scendit petrus in superiora ut oraret
circa horam sextam. Et cum esuriret
voluit gustare. parantibus autem
illis cecidit super eum mentis excessus.
Et vidit celum apertum et vas descen
dens ad velut linteum magnum
quattuor initiis submitti de celo in
terram in quo erant omnia quadru
pedia et serpentia terre et volatilia
celi. Et facta est vox ad eum Surgens
Surge petre occide et manduca.
Ait petrus Absit domine quia numquam
manducavi omne commune et immundum.
Et vox iterum ad eum secundo dixit Quod
deus purificavit tu commune ne dixeris.
Hoc autem totum factum est per ter. Et
statim receptum est vas in celum.
Et dum intra se hesitaret petrus
quid nam esset visio quam vidisset,
Ecce viri qui missi erant a Cor
nelio inquirentes domum simonis
astiterunt ad ianuam. Et cum vo-

cessent interrogabant si simon qui cognominatur petrus illic haberet hospicium. Petro autem cogitante de visione dixit spiritus ei Ecce viri tres querunt te. Surge itaque et descende et vade cum eis nichil dubitans: quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad viros dixit Ecce ego sum quem queritis que causa est propter quam venistis. Qui dixerunt Cornelius centurio vir iustus et timens deum et testimonium habens ab universa gente iudeorum. Responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire verba abs te. Introducens igitur eos recepit hospicio. Sequenti vero die surgens profectus est cum illis. Et quidam ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introivit cesaream. Cornelius vero expectabat eos convocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset petrus obvius venit ei Cornelius et procidens ad pedes adoravit. Petrus vero elevavit eum dicens Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo introivit et invenit multos qui convenerant. Dixitque ad eos Vos scitis quomodo abhominatum est sit viro iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed michi ostendit deus neminem communem aut immundum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me. Et cornelius ait A nudius quarta die usque ad hanc horam orans eram et ieiunans hora nona in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste candida. Et ait Corneli exaudita est oracio tua et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur in domo simonis coriarii iuxta mare. Confestim ergo misi ad te et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia que tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem petrus os suum dixit In veritate comperi quia non est personarum acceptor deus sed in omni gente qui timet eum et operatur iusticiam acceptus est illi. Verbum misit deus filiis israel annuncians pacem per ihesum christum hic est omnium dominus. Vos scitis quod factum est per universam iudeam incipiens enim a galilea post baptismum quod predicavit iohannes ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a dyabolo quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum et ierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitavit die tercia et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam surrexit a mortuis et precepit nobis predicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerant cum petro quia et in naciones gracia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim eos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc respondit petrus Numquid aquam prohibere quis potest ut hii non baptizentur: qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos. Et iussit eos baptizari in nomine ihesu christi: Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus. //

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea quoniam et gentes receperunt verbum dei et glorificabant deum. Cum autem ascendisset petrus ierosolimam disceptabant adversus eum qui erant ex circumcisione dicentes Quare introisti ad viros prepucium habentes et manducasti cum illis. Incipiens autem petrus exponebat illis ex ordine dicens Ego eram in civitate ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initiis submitti de celo et venit usque ad me in quo intuens considerabam et vidi quadrupedia terre et bestias et reptilia et volatilia celi. Audivi autem et vocem dicentem michi Surge petre et occide et manduca. Dixi autem Nequaquam domine quia omne

quia commune aut immundum numquam introivit in os meum. Respondit autem vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit, tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter: et recepta sunt omnia rursum in caelum. Et ecce viri tres astiterunt in domo in qua eram, missi a Caesarea ad me. Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti, et ingressi sumus in domum viri. Narravit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte in Ioppen, et accersi Simonem qui cognominatur Petrus, qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua. Cum autem coepissem loqui, cecidit Spiritus Sanctus super eos sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem verbi Domini sicut dicebat: Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut et nobis qui credidimus in Dominum Iesum Christum, ego quis eram qui possem prohibere Deum? His auditis tacuerunt et glorificaverunt Deum dicentes: Ergo et gentibus paenitentiam dedit Deus ad vitam. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quae facta fuerat sub Stephano perambulaverunt usque Phoenicen et Cyprum et Antiochiam, nemini loquentes verbum nisi solis Iudaeis. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyrenei, qui cum introissent Antiochiam loquebantur ad Graecos annuntiantes Dominum Iesum. Et erat manus Domini cum eis, multusque numerus credentium conversus est ad Dominum. Pervenit autem sermo ad aures ecclesiae quae erat Hierosolymis super istis, et miserunt Barnabam usque Antiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset gratiam Domini, gavisus est, et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino, quia erat vir bonus et plenus Spiritu Sancto et fide. Et apposita est multa turba Domino. Profectus autem est Tharsum ut quaereret Saulum; quem cum invenisset perduxit Antiochiam. Et per annum totum conversati sunt ibi in ecclesia, et docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochiae discipuli Christiani. In his autem diebus supervenerunt ab Hierosolymis prophetae Antiochiam. Et surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per Spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, quae facta est sub Claudio. Discipuli autem prout quis habebat proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Iudaea fratribus; quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus Barnabae et Sauli.

XII

Eodem autem tempore misit Herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit apprehendere et Petrum. Erant autem dies azymorum. Quem cum apprehendisset, misit in carcerem, tradens quattuor quaternionibus militum custodiendum, volens post pascha producere eum populo. Et Petrus quidem servabatur in carcere; oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus, et custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo carceris; percussoque latere Petri excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum: Praecingere et calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum; aestimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam et secundam custodiam venerunt ad portam ferream quae ducit ad civitatem, quae ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit Dominus angelum suum et eripuit me de manu Herodis et de omni exspectatione plebis Iudaeorum.

Considerans que venit ad domum
marie matris iohannis qui cognomi
natus est marcus ubi erant multi con
gregati et orantes. Pulsante autem
eo ostium ianue processit puel
la ad audiendum nomine rode. Et
ut cognovit vocem petri pre gau
dio non aperuit ianuam sed intro
currens nunciavit stare petrum ante ianu
am. At illi dixerunt ad eam insa
nis. Illa autem affirmabat sic se habe
re. Illi autem dicebant angelus eius est.
Petrus autem perseverabat pulsans.
Cum autem aperuissent hostium vide
runt eum et obstupuerunt. Annuens
autem eis manu ut tacerent nar
ravit quomodo dominus eduxit eum
de carcere. Dixitque nunciate iaco
bo et fratribus hec. Et egressus ab
iit in alium locum. Facta autem die erat non parva
turbacio inter milites quidnam
factum esset de petro. Herodes
autem cum requisisset eum et non inve
nisset inquisicione facta de custodi
bus iussit eos duci. Descen
densque a iudea in cesaream ibi
commoratus est. Erat autem iratus ti
riis et sidoniis. At illi unanimi
ter venerunt ad eum et persuaso blasto
qui erat super cubiculum regis po
stulabant pacem eo quod alerentur
regiones eorum ab illo. Statuto
autem die herodes vestitus est veste
regali sedit pro tribunali et conci
onabatur ad eos. Plebs autem accla
mabat dei voces et non hominis. Con
festim autem percussit eum angelus domini
eo quod non dedisset honorem deo
et consumptus a vermibus expiravit.
Verbum autem domini crescebat et multipli
cabatur. Barnabas autem et sau
lus reversi sunt ab iherusalem exple
to ministerio assumpto iohanne qui
cognominatus est marcus. XIII

Erant autem in ecclesia que erat
antiochie prophete et docto
res in quibus erat barnabas et
symon qui vocabatur niger et
lucius cirenensis et manaen qui
erat herodis tetrarche colla
tanus et saulus. Ministrantibus autem
illis domino et ieiunantibus dixit eis
spiritus sanctus Segregate michi saulum
et barnabam in opus ad quod assumpsi eos.
Tunc ieiunantes et orantes impone
tesque manus eis dimiserunt illos. Et
ipsi quidem missi a spiritu sancto abierunt se
leuciam et inde navigaverunt cipro. Et
cum venissent salaminam predicabant
verbum dei in synagogis iudeorum. Habebant autem
iohannem in ministerio. Et cum perambulassent
universam insulam usque ad paphum inve
nerunt quendam virum magum pseudo prophetam
iudeum cui erat nomen bariesu qui erat cum
proconsule ser
gio paulo viro prudente. Hic accersitis
barnaba et paulo desiderabat audire
verbum dei. Resistebat autem illis elimas
magus sic enim interpretatur nomen eius querens
avertere proconsulem a fide. Saulus
autem qui et paulus repletus spiritu sancto intu
ens in eum dixit O plene omni dolo
et omni fallacia fili dyaboli inimice omnis
iusticie non desinis subvertere vias
domini rectas. Et nunc ecce manus domini
super te et eris cecus non videns solem
usque ad tempus [illegible] mortis. Et circu
iens querebat qui ei manum daret. Tunc
proconsul cum vidisset factum credidit
admirans super doctrina domini. Et
cum a papho navigassent paulus et qui
cum eo erant venerunt pergen pamphi
lie. Iohannes autem discedens ab eis re
versus est iherusalem. Illi vero pertranseuntes per
gen venerunt antiochiam pisidie et in
gressi synagogam die sabbatorum se
derunt. Post lectionem autem legis et prophetarum
miserunt principes synagoge ad
eos dicentes Viri fratres si quis est ser
mo exhortacionis dicite. Surgens
autem paulus et manu silencium indicens
Viri israhelite qui et timetis deum audi
te. Deus plebis israhel elegit patres nostros
et plebem exaltavit cum essent in in
cola in terra egipti et in brachio forti et
in brachio excelso eduxit eos ex ea
per quadraginta annorum tempus mores
eorum sustinuit in deserto. Et destruens
gentes vii in terra chanaan sorte
distribuit eis terram eorum quasi post quadr
ingentos et l annos. Et post hec de
dit eis iudices usque ad samuelem pro
phetam. Et exinde postulaverunt

regem et dedit illis deus Saul
filium Cis virum de tribu beniamin
annis xl et amoto illo suscitavit
illis regem david Cui testimonium per-
hibens dixit Inveni david filium
iesse virum secundum cor meum qui faciet
omnes voluntates meas huius deus
ex semine secundum promissionem suscitavit israel sal-
vatorem iesum predicante iohanne an-
te faciem adventus eius baptismum pe-
nitentie omni populo israel Cum imp-
leret autem iohannes cursum suum dicebat
Quem me arbitramini esse non sum
ego sed ecce venit post me cuius non
sum dignus solvere calciamenta pedum
eius Viri fratres filii generis abraham et
qui in vobis timent deum vobis verbum
salutis huius missum est qui enim habita-
bant in ierusalem et principes eius hunc
ignorantes et voces prophetarum que per omne
sabbatum leguntur iudicantes imple-
verunt et nullam causam mortis inveni-
entes in eo petierunt a pilato ut inter-
ficerent eum Cumque consummassent omnia
que de eo erant scripta deponentes eum
de ligno posuerunt eum in monumento
deus vero suscitavit eum a mortuis
tertia die qui visus est per multos dies
his qui simul ascenderant cum eo de
galilea in ierusalem qui us-
que nunc sunt testes eius ad plebem
et nos vobis annunciamus eam que ad pa-
tres nostros repromissio facta est quoniam hanc
deus adimplevit filiis nostris resusci-
tans iesum sicut et in psalmo
secundo scriptum est filius meus es tu ego ho-
die genui te Quod autem resuscitavit
eum a mortuis amplius non reversurum
in corruptionem ita dixit Quia dabo vo-
bis sancta david fidelia Ideo et alibi
dicit Non dabis sanctum tuum videre cor-
ruptionem David enim in sua generatione
cum administrasset voluntati dei dor-
mivit et appositus est ad patres suos et
vidit corruptionem quem vero deus suscitavit
a mortuis non vidit corruptionem
Notum igitur sit vobis viri fratres quia
per hunc vobis remissio peccatorum an-
nunciatur ab omnibus quibus non potuistis
in lege moysi iustificari in hoc omnis
qui credit iustificatur Videte ergo
ne superveniat vobis quod dictum est in

prophetis Videte contemptores et admi-
ramini et disperdimini quia opus ego
operor in diebus vestris opus quod non
credetis si quis enarraverit vobis
Exeuntibus autem illis rogabant
ut sabbato sequenti loquerentur
sibi hec verba Cumque dimissa esset si-
nagoga secuti sunt multi iudeorum
et colentium advenarum pau-
lum et barnabam qui loquentes
suadebant eis ut permanerent in
gratia dei Sequenti vero sabbato fere
universa civitas convenit audire
verbum dei Videntes autem turbas
iudei repleti sunt zelo et contra-
dicebant his que a paulo dicebantur
blasphemantes Tunc constanter
paulus et barnabas dixerunt
Vobis oportebat primum loqui ver-
bum dei sed quoniam repellitis illud et
indignos vos iudicatis eterne
vite ecce convertimur ad gentes
sic enim precepit nobis dominus Posui
te in lumen gentium ut sis in sa-
lutem usque ad extremum terre Audi-
entes autem gentes gavise sunt et
glorificabant verbum dei et crediderunt
quotquot erant preordinati
ad vitam eternam Disseminabatur
autem verbum domini per universam regionem
Iudei autem concitaverunt mulieres reli-
giosas et honestas et primos civi-
tatis et excitaverunt persecutionem in
paulum et barnabam et eiecerunt
eos de finibus suis At illi excus-
so pulvere pedum in eos venerunt
yconium Discipuli quoque replebantur gau-
dio et spiritu sancto

xiiii

Factum est autem in yconio ut
simul introirent in synago-
gam iudeorum et ita loquerentur ut crederet iudeorum
et grecorum copiosa multitudo Qui
vero increduli fuerunt iudei susci-
taverunt et ad iracundiam concitaverunt
animas gentium adversus fratres Multo igitur
tempore demorati sunt fiducialiter agentes
in domino testimonium perhibente verbo
gratie sue dante signa et prodigi-
a fieri per manus eorum Divisa est autem
multitudo civitatis et erant

ad iudeis quidam vero cum apostolis
Cum autem impetus esset gentilium et
iudeorum cum principibus suis et con-
tumeliis affligerent et lapida-
rent eos intelligentes confugi-
erunt ad civitates licaonie listri-
am et derben et universam in circui-
tu regionem Et ibi evangelizabant
Et commota est omnis multitudo in
doctrina eorum paulus autem et barna-
bas morabantur in listris Et
quidam vir in listris infir-
mus pedibus sedebat claudus ex ute-
ro matris sue qui numquam ambula-
verat Hic audivit paulum loque-
ntem Qui intuitus eum et videns
quia fidem haberet ut salvus fieret
Dixit Surge super pedes tuos
rectus et exilivit et ambulavit
Turbe autem cum vidissent quod
fecit paulus levaverunt vocem suam
licaonice dicentes Dii similes facti
hominibus descenderunt ad nos Et
vocabant Iovem barnabam paulum vero mer-
curium quoniam ipse erat dux verbi
Sacerdos vero iovis qui erat ante ci-
vitatem tauros et coronas an-
te ianuas afferens cum populis
volebat eis sacrificare Quod
ubi audierunt apostoli barnabas et
paulus conscissis tunicis suis exi-
lierunt in turbas clamantes
et dicentes Viri quid hec facitis Et
nos mortales sumus similes vobis
homines annunciantes vobis ab
hiis vanis converti ad deum vivum
qui fecit celum et terram et mare
et omnia que in eis sunt qui in
preteritis generationibus dimisit omnes
gentes ingredi in vias suas Et
quidem non sine testimonio semetipsum
reliquit benefaciens de celo dans
pluvias et tempora fructifera imple-
ns cibo et leticia corda vestra Et
hec dicentes vix sedaverunt turbas
ne sibi immolarent Supervenerunt
quidam ab antiochia et yconio iu-
dei et persuasis turbis lapidantes-
que paulum traxerunt extra civi-
tatem existimantes eum mortuum
esse Circumdantibus autem eum discipulis

Surgens intravit civitatem Et postea
die profectus est cum barnaba in derben
Cumque evangelizassent civitati illi et
docuissent multos reversi sunt listram et
yconium et antiochiam confirmantes animas
discipulorum exhortantesque ut permanerent
in fide et dicentes Quoniam per multas tribu-
lationes oportet nos intrare regnum dei
Et cum constituissent eis per singulas eccle-
sias presbiteros et orassent cum ieiuna-
tionibus commendaverunt eos domino in
quem crediderant Transeuntes pisidiam
venerunt in pamphiliam et loquentes verbum
domini in pergen descenderunt in ytaliam
et inde navigaverunt anthiochiam unde
erant traditi gracie dei in opus quod com-
pleverunt Cum autem venissent et con-
gregassent ecclesiam retulerunt quanta
fecisset deus cum illis et quia aperuisset genti-
bus hostium fidei Morati sunt autem tempo-
re non modicum cum discipulis

xv

Et quidam descendentes de iudea
docebant fratres quia nisi circumcida-
mini secundum morem moysi non potestis
salvi fieri Facta autem seditione non mi-
nima paulo et barnabe adversus
eos statuerunt ut ascenderent paulus
et barnabas Et quidam alii ex aliis
ad apostolos et presbiteros in ierusalem super hac
questione Illi autem deducti ab ecclesia
pertransibant fenicem et samariam nar-
rantes conversionem gentium Et faciebant
gaudium magnum omnibus fratribus Cum autem
venissent ierusalem ab ecclesia suscepti
sunt ab apostolis et senioribus annuncian-
tes quanta deus fecisset cum illis Sur-
rexerunt autem quidam ex illis eis qui de
heresi phariseorum qui crediderunt dicentes
Quia oportet circumcidi eos precipere quoque ser-
vare legem moysi Conveneruntque apostoli
et seniores videre de verbo hoc Cum autem
magna conquisitio fieret Surgens pe-
trus dixit ad eos Viri fratres vos scitis
quoniam ab antiquis diebus in nobis ele-
git deus per os meum audire gentes ver-
bum evangelii et credere Et qui novit cor-
da deus testimonium perhibuit dans illis
spiritum sanctum sicut nobis Et nichil discrevit
inter nos et illos fide purificans cor-
da eorum Nunc ergo quid temptatis deum
imponere iugum super cervicem discipulorum quod ne-
que nos neque patres nostri neque nos por-
tare potuimus sed per graciam domini

ipsius credimus salvari quemadmo
dum et illi. Tacuit autem omnis multi
tudo et audiebant barnabam et pa
ulum narrantes quanta deus fecis
set signa et prodigia in gentibus
per eos. Et postquam tacuerunt Respondit
Iacobus dicens Viri fratres audite
me Symon narravit quemadmo
dum deus visitavit sumere populum ex
gentibus nomini suo et huic concor
dant verba prophetarum Sicut scriptum est
post hec revertar et edificabo tabernacu
lum david quod decidit et diruta
eius ~~est~~ ~~domus~~ et reedificabo et
erigam illud ut inquirant ceteri ho
mines et omnes gentes ~~in~~ quas super
invocatum est invocatum est nomen
meum dicit dominus faciens hec notum
a seculo domino opus suum propter quod ego
iudico non inquietari eos qui ex
gentibus convertuntur ad deum Sed scri
be ad eos ut abstineant se et contami
nationibus simulacrorum et fornicatione su
ffocato et a sanguine Moyses autem
a temporibus antiquis habet in singulis civi
tatibus qui eum predicent in synago
gis ubi per omne sabbatum legitur Tunc
placuit apostolis et senioribus cum omni
ecclesia eligere viros ex eis et mittere
antiochiam ad paulo et barnaba
iudam qui cognominabatur barsa
bas et silam viros primos in fratribus
scribentes per manus eorum epistolam continen
tem hec Apostoli et seniores fratres hiis
qui sunt antiochie et syrie et cilicie
fratribus ex gentibus salutem Quoniam au
divimus quia quidam ex nobis exeuntes
conturbaverunt vos verbis evertentes animas
vestras quibus non mandavimus placuit
nobis collectis in unum eligere vi
ros et mittere ad vos cum carissimis
nostris Barnaba et paulo hominibus
qui tradiderunt animas suas pro nomine
domini nostri ihesu christi. Misimus
ergo iudam et silam qui et ipsi nobis
vobis referent eadem Visum est enim spiritui
sancto et nobis ultra imponere vobis one
ris quam hec necessaria ut abstineatis
vos ab ymolatis simulacrorum et san
guine suffocato et fornicatione a quibus
custodientes vos bene agetis Va

lete. Illi igitur dimissi anti
ochiam descenderunt et congrega
ta multitudine tradiderunt epi
stolam Quam cum legissent gavi
si sunt super consolatione Iudas
autem et silas et ipsi cum essent prophete
verbo plurimo consolati sunt fratres et con
firmaverunt eos Facto autem aliquanto
tempore dimissi sunt cum pace a fratribus
ad eos qui miserant illos. Vi
sum est autem sile ibi remanere
Iudas autem solus abiit ihrlm Pau
lus autem et barnabas demora
bantur antiochie docentes et
evangelizantes cum aliis pluri
bus verbum domini Post aliquot
tunc dies dixit ad barnabam
paulus Revertentes visitemus fra
tres per universas civitates in
quibus predicavimus verbum domini quo
modo se habeant Barnabas au
tem volebat secum assumere iohannem
qui cognominatur marcus Pau
lus autem rogabat eum ut qui disces
sisset ab eis de pamphilia et
non isset cum eis in opus non deberet re
cipi eum. Facta est autem dissensio
inter eos ita ut discederent ab in
vicem et barnabas quidem assump
to marco navigavit cyprum Pau
lus vero electo sila profectus est traditus
gratie dei a fratribus. Perambulabat
autem syriam et ciliciam confirmans
ecclesias et precipiens custodire pre
cepta apostolorum et seniorum. Et cum
transissent has naciones pervenit
in derben et listram. XVI

Et ecce discipulus quidam erat ibi
nomine timotheus filius mulieris
vidue fidelis patre gentili
Huic testimonium bonum reddebant
qui listris erant et yconio fratres
Hunc voluit paulus secum proficisci
et assumens circumcidit eum propter iude
os qui erant in illis locis. Scie
bant enim omnes quod pater eius erat gen
tilis. Cum autem pertransirent civitates
tradebant eis dogmata custodire
que erant decreta ab apostolis et se
nioribus qui erant ihrlm. Et ec
clesie quidem confirmabant fide et

abundabant numero cottidie. Transeuntes autem Frigiam et Galatie regionem vetati sunt a spiritu sancto loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Misiam temptabant ire in Bithiniam et non permisit eos spiritus Iesu. Cum autem pertransissent Misiam descenderunt Troadem et visio per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam erat et deprecans eum et dicens: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit statim quesivimus proficisci in Macedoniam certificati quod vocasset nos deus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam et sequenti die Neapolim et inde Philippis que est prima partis Macedonie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen ubi videbatur oratio esse et sedentes loquebamur mulieribus que convenerant. Et quedam mulier nomine Lidia purpuraria civitatis Tiatirenorum colens deum audivit cuius dominus aperuit cor intendere his que dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem domino esse introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum phitonem obviare nobis que questum magnum prestabat dominis suis divinando. Hec subsecuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines servi dei excelsi sunt qui annunciant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: Precipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exivit spes questus eorum apprehendentes Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes et offerentes eos magistratibus dixerunt:

Hi homines conturbant civitatem nostram, Iudei cum sint, et annunciant morem quem non licet nobis suscipere neque facere cum simus Romani. Et cucurrit plebs adversus eos et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis cedi. Et cum multas plagas eis imposuissent miserunt eos in carcerem precipientes custodi ut diligenter eos custodiret. Qui cum tale preceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas adorantes laudabant deum et audiebant eos qui in custodia erant. Subito vero terre motus factus est magnus ita ut moverentur fundamenta carceris. Et confestim aperta sunt omnia hostia et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris et videns ianuas apertas carceris evaginato gladio volebat se interficere estimans fugisse vinctos. Clamavit autem voce magna Paulus dicens: Nichil feceris tibi mali, universi enim hic sumus. Petito autem lumine introgressus est et tremefactus procidit Paulo et Sile ad pedes et producens eos foras ait: Domini quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in dominum Iesum et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis lavit plagas eorum et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam apposuit eis mensam et letatus est cum omni domo sua credens deo. Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nunciavit autem custos carceris verba hec Paulo quia miserunt magistratus ut dimittamini; nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Cesos nos publice indempnatos homines Romanos miserunt in carcerem et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nunciaverunt autem magistratibus lictores verba hec. Timueruntque audientes quod Romani essent. Et venientes deprecati sunt eos et educentes rogabant

bant ut egrederentur de urbe. Ex-
euntes autem de carcere introierunt ad
Lidiam et visis fratribus consolati sunt
eos et profecti sunt. xvii

Cum autem perambulassent am-
phipolim et appolloniam vene-
runt thessalonicam ubi erat si-
nagoga iudeorum. Secundum consuetudi-
nem autem paulus introiuit ad eos:
et per sabbata tria disserebat eis de scriptu-
ris adaperiens et insinuans quia christum
oportuit pati et resurgere a mortuis.
Et quia hic est christus ihesus quem ego
annuncio vobis. Et quidam ex eis crediderunt
et adiuncti sunt paulo et sile. et de co-
lentibus gentilibus et magna multitudo
et mulieres nobiles non pauce. Zelantes
autem iudei assumentesque de vulgo viros
quosdam malos et turba facta conci-
tauerunt ciuitatem et assistentes domui ia-
sonis querebant eos producere in populum. Et
cum non inuenissent eos trahebant ia-
sonem et quosdam fratres ad principes ciui-
tatis clamantes. Quoniam hii qui ur-
bem concitant et huc venerunt quos suscepit
iason. et hii omnes contra decreta ce-
saris faciunt regem alium dicentes ihesum.
Concitauerunt autem plebem et principes
ciuitatis audientes hec et accepta sa-
tisfactione a iasone et a ceteris dimiserunt
eos. Fratres vero confestim per noctem dimi-
serunt paulum et silam in beroam. Qui
cum venissent in synagogam iudeorum in-
troierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui
sunt thessalonice et qui susceperunt ver-
bum cum omni auiditate cottidie scrutantes
scripturas si hec ita se haberent. et multi quidem
crediderunt ex eis et gentilium mulierum
honestarum et viri non pauci. Cum autem
cognouissent in thessalonica iudei
quia et beroe predicatum est verbum dei a pau-
lo venerunt et illuc commouentes et con-
turbantes omnem multitudinem. Statimque
tunc paulum dimiserunt fratres ut
iret usque ad mare. Silas autem et thi-
motheus remanserunt ibi. Qui autem dedu-
cebant paulum perduxerunt eum usque ad
athenas. et accepto mandato ab eo
ad silam et ad thimotheum ut quam
celeriter venirent ad illum profecti sunt. Pau-
lus vero cum athenis eos expectabat

incitabatur spiritus eius in ipso vide-
ns ydolatrie deditam ciuitatem.
Disputabat igitur in synagoga cum iudeis et
colentibus et in foro per omnes di-
es ad eos qui aderant. Quidam
autem epicurei et stoici philosophi di-
sserebant cum eo et quidam dicebant. Quid
vult seminiverbius hic dicere. Alii
vero dicebant nouorum de-
moniorum videtur annunciator
esse. Quia ihesum et resurrectionem annun-
ciabat eis. Et apprehensum eum ad
ariopagum duxerunt dicentes. Po-
ssumus scire que est hec noua que
a te dicitur doctrina. Noua enim quedam
infers auribus nostris. Volumus ergo scire
quidnam velint hec esse. Athenienses
autem omnes et aduene hospi-
tes ad nichil aliud vacabant nisi aut
dicere aut audire aliquid noui.
Stans autem paulus in medio ariopa-
gi ait. Viri athenienses per omnia
quasi superstitiosiores vos video. preteriens
enim et videns simulacra vestra inueni et aram
in qua scriptum erat ignoto deo. Quod
ergo ignorantes colitis hoc ego annun-
cio vobis. Deus qui fecit mundum et
omnia que in eo sunt. hic celi et ter-
re cum sit dominus non in manufactis templis
habitat nec manibus humanis colitur
indigens aliquo cum ipse det omnibus vi-
tam et inspirationem et omnia. Fecit-
que ex uno omne genus hominum inhabi-
tare super uniuersam faciem terre. diffiniens
statuta tempora et terminos habitationis eorum
querere deum si forte
attractent eum aut inueniant. Quamuis
non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim
viuimus et mouemur et sumus.
Sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt
ipsius enim et genus sumus. Genus ergo
cum simus dei non debemus estimare
auro aut argento aut lapidi scul-
pture artis et cogitationis hominis
diuinum esse simile. Et tempora quidem huius
ignorantie despiciens deus nunc
annunciat hominibus ut omnes ubique
penitentiam agant eo quod statuit diem
in quo iudicaturus est orbem in equi-
tate in viro in quo statuit fidem
prebens omnibus suscitans eum a

mortuis. Cum audissent autem
quidam resurrectionem mortuorum quidam
irridebant quidam vero dixerunt. Audie-
mus te de hoc iterum. Sic paulus
exivit de medio eorum. Quidam vero
adherentes ei crediderunt. In quibus
et dionisius ariopagita et muli-
er nomine damaris et alii cum eis.

Post hec egressus est ab XVIII
athenis et venit corinthum
et inveniens quendam iudeum no-
mine aquilam ponticum genere qui nu-
per venerat ab italia et priscillam
uxorem eius eo quod precepisset claudius
discedere omnes iudeos a roma. A-
cessit ad eos et quia eiusdem erat
artis manebat apud eos et
operabatur. Erant autem scenofactorie
artis et disputabat in synagoga
per omne sabbatum interponens nomen
domini ihesu suadebatque iudeis et gre-
cis. Cum venissent autem de macedo-
nia silas et thimotheus insta-
bat verbo paulus testificans iudeis
ihesum christum esse. Contradicentibus
autem illis et blasphemantibus ex-
cuciens vestimenta sua dixit ad eos. San-
guis vester super caput vestrum mundus
ego sum ex hoc ad gentes vadam.
Et migrans inde intravit in domum cuius-
dam nomine Titi iusti colentis deum
cuius domus erat coniuncta synago-
ge. Crispus autem archisynagogus
credidit domino cum omni domo sua
et multi corinthiorum audientes cre-
debant et baptizabantur. Dixit autem
dominus nocte per visionem paulo. Noli
timere sed loquere et ne taceas propter
quod ego sum tecum et nemo apponetur
tibi ut noceat te quia populus est michi multus
in civitate hac. Sedit autem annum
et sex menses docens apud eos
verbum dei. Gallione autem proconsule a-
chaie insurrexerunt uno animo iu-
dei in paulum et adduxerunt eum ad
tribunal dicentes quia contra legem
hic persuadet hominibus colere deum.
Incipiente autem paulo aperire os di-
xit gallio ad iudeos. Si quidem esset
iniquum aliquid aut facinus pessimum
o viri iudei recte vos sustinerem.
Si vero questiones sunt de ver-
bo et nominibus legis vestre vos ipsi videritis
iudex horum ego nolo esse. Et minavit
eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes
sosthenem principem synagoge percutiebant
eum ante tribunal et nichil horum gal-
lioni cure erat. Paulus vero cum adhuc sus-
tinuisset dies multos valefaciens fra-
tribus navigavit syriam et cum eo pri-
scilla et aquila qui sibi totonderat
in cencris caput. Habebat enim votum. De-
venitque ephesum et ibi illos reliquit.
Ipse vero ingressus synagogam disputabat
cum iudeis. Rogantibus autem eis ut am-
pliori tempore maneret non consensit. Sed
valefaciens et dicens oportet me sollempne(m)
diem advenientem facere iherusalem et
iterum revertar ad vos deo volente
profectus est ab epheso et descendens cesa-
ream ascendit et salutavit ecclesiam
et descendit antiochiam et facto ibi aliquan-
to tempore profectus est perambulans ex ordine
galaticam regionem et frigiam confirmans om-
nes discipulos. Iudeus autem quidam apollo no-
mine alexandrinus genere vir eloquens
devenit ephesum potens in scripturis. Hic
erat edoctus viam domini et fervens spiritu lo-
quebatur et docebat diligenter ea que
sunt ihesu sciens tantum baptisma iohan-
nis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synago-
ga. Quem cum audissent priscilla et aquila
assumpserunt eum et diligencius exposuerunt
ei viam domini. Cum autem vellet ire a-
chaiam exhortati fratres scripserunt discipu-
lis ut susciperent eum. Qui cum venisset contu-
lit multum hiis qui crediderant. Vehementer
enim iudeos revincebat publice osten-
dens per scripturas ihesum christum esse. XIX

Factum est autem cum apollo esset co-
rinthi ut paulus peragratis supe-
rioribus partibus veniret ephesum et
inveniret quosdam discipulos. Dixit-
que ad eos. Si spiritum sanctum accepistis cre-
dentes. At illi dixerunt ad eum. Sed ne-
que si spiritus sanctus est hic audivimus. Ille vero ait.
In quo ergo baptizati estis. Qui dixerunt.
In iohannis baptismate. Dixit autem pau-
lus. Cui venturus esset post eum ut crederent
hoc est in ihesum. Hiis auditis baptizati
sunt in nomine ihesu. Et cum imposuisset
illis manus paulus venit spiritus sanctus super

eos et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere xii. Et ingressus autem in synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine discedens ab eis segregavit discipulos cottidie disputans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles. Virtutes que non quaslibet non modicas faciebat deus per manus pauli ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu dicentes Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidam sceve iudei principis sacerdotum vii filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis ihesum novi et paulum scio vos autem qui estis. Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum dominatus amborum invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant confitentes et annunciantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et combusserunt coram omnibus et computatis preciis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu transita macedonia et achaia ire iherusalem dicens quoniam postquam fuero ibi oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi thimotheum et erastum ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem in illo tempore turbatio non minima de via domini.

Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum questum quos convocans et eos qui huiusmodi erant opifices dixit viri scitis quia de hoc artificio est nobis acquisitio et videtis et auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus hic suadens avertit multam turbam dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire sed et magne diane templum in nichilum reputabitur sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione. Et impetum fecerunt uno animo in theatrum rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt alexandrum propellentibus eum iudeis. Alexander autem manu silencio postulato volebat rationem reddere populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium magna diana ephesiorum. Et cum sedasset turbas scriba dixit viri ephesii quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magne diane et iovis prolis. Cum ergo his contradici non possit oportet vos sedatos esse et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus

eos aliquam causam. Conventus foren-
ses aguntur et proconsules sunt, accusent
se adinvicem. Si quid autem alterius quae-
ritis, in legitima ecclesia poterit
absolvi. Nam et periclitamur argui
seditionis hodiernae, cum nullus ob-
noxius sit de quo possimus red-
dere rationem concursus istius. Et cum haec dixis-
set, dimisit ecclesiam. XX

Postquam autem cessavit tumul-
tus, vocatis Paulus discipulis
et exhortatus est eos, va-
ledixit et profectus est,
ut iret in Macedoniam. Cum autem per-
ambulasset partes illas et exhorta-
tus eos fuisset multo sermone, venit ad
Graeciam. Ubi cum fecisset menses tres,
factae sunt illi insidiae a Iudaeis navi-
gaturo in Syriam, habuitque consilium re-
vertendi per Macedoniam. Comitatus
est autem eum Sosipater Pyrrhi Beroensis,
Thessalonicensium vero Aristarchus
et Secundus et Gaius Derbeus et
Timotheus, Asiani vero Tychicus
et Trophimus. Hi cum praecessissent,
sustinuerunt nos Troade. Nos vero
navigavimus post dies azymorum a Phi-
lippis et venimus ad eos Troadem
in diebus quinque, ubi demorati sumus
diebus septem. Una autem sabbati,
cum convenissemus ad frangendum
panem, Paulus disputabat cum
eis, profecturus in crastinum, protraxitque
sermonem usque in mediam noctem.
Erant autem lampades copiosae in
cenaculo ubi eramus congregati. Se-
dens autem quidam adolescens nomine
Eutychus super fenestram, cum
mergeretur somno gravi, disputante
autem diu Paulo, ductus somno ce-
cidit de tertio cenaculo deorsum et
sublatus oblatus est mortuus. Ad quem
cum descendisset Paulus, incubuit super
eum et complexus dixit: Nolite turbari,
anima enim ipsius in eo est. Ascendens
autem frangensque panem et gustans
satis quoque allocutus est usque in lucem,
et sic profectus est. Adduxerunt autem
puerum viventem et consolati sunt
non minime. Nos autem ascendentes
navem navigavimus in Asson, inde
suscepturi Paulum; sic enim dispo-
suerat, ipse per terram iter facturus. Cum
autem convenisset nos in Asson, assumpto
eo venimus Mitylenen. Et inde na-
vigantes sequenti die venimus contra Chi-
um, et alia die applicuimus Samum, et se-
quenti die venimus in Miletum. Proposuerat
autem Paulus transnavigare Ephesum,
ne qua mora illi fieret in Asia. Fe-
stinabat enim, si possibile sibi esset,
in diem Pentecosten facere Hierusalem.
A Mileto autem mittens Ephesum vo-
cavit maiores natu ecclesiae. Qui cum
venissent ad eum et simul essent, di-
xit eis: Vos scitis a prima die qua
ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum
per omne tempus fuerim, serviens Domino
cum omni humilitate et mansuetudine
et lacrimis multis et temptationibus
quae mihi acciderunt ex insidiis Iu-
daeorum, quomodo nihil subtraxerim vobis
utilium, quominus annuntiarem vo-
bis et docerem vos publice et per do-
mos, testificans Iudaeis atque gen-
tibus in Deum paenitentiam et fidem in
Dominum nostrum Iesum Christum. Et ecce nunc
ego alligatus spiritu vado in Hierusalem,
quae in ea ventura sunt mihi ignorans, nisi
quod Spiritus Sanctus per omnes civitates protestatur
mihi dicens quoniam vincula et tribu-
lationes me in Hierosolymis manent.
Sed nihil horum vereor nec facio animam
meam pretiosiorem quam me, dummodo ego
consummem cursum meum et ministerium verbi
Dei quod accepi a Domino Iesu, testifica-
ri evangelium gratiae Dei. Et nunc ecce ego
scio quia amplius non videbitis faciem
meam vos omnes per quos transivi prae-
dicans regnum Dei. Quapropter contesta-
tor vos hodierna die quia mundus
sum a sanguine omnium. Non enim subter-
fugi quominus annuntiarem omne con-
silium Dei. Attendite vobis et universo
gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos
regere ecclesiam Dei quam acquisivit san-
guine suo. Ego scio quoniam intrabunt post
discessionem meam lupi rapaces in vos,
non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis
exsurgent viri loquentes perversa

ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos deo et verbo gratie ipsius qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum aut aurum aut vestem nullius concupivi ipsi scitis quoniam ad ea que mihi opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi domini Iesu quoniam ipse dixit beatius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset positis genibus suis oravit cum omnibus illis. Magnus autem fletus factus est omnium et procumbentes super collum Pauli osculabantur eum maxime dolentes in verbo quod dixerat quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navem.

XXI

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis recto cursu venimus Coo et sequenti die Rodum et inde Pataram et inde Caym. Et cum invenissemus navem transfretantem in Fenicem ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem Cypro relinquentes eam ad sinistram navigavimus in Syriam et venimus Tyrum ibi enim navis expositura erat onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem qui Paulo dicebant per spiritum ne ascenderet Ierusalem. Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem. Et positis genibus in litore oravimus. Et cum valefecissemus invicem ascendimus in navem. Illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione completa a Tyro descendimus Ptolomaidam et salutatis fratribus mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti venimus Cesaream et intrantes domum Philippi evangeliste qui erat unus de septem mansimus apud eum. Huic autem erant filie quattuor virgines prophetantes. Et cum moraremur ibi per dies aliquot supervenit quidam a Iudea propheta nomine Agabus. Is cum venisset ad nos tulit zonam Pauli et alligans sibi pedes et manus dixit Hec dicit spiritus sanctus virum cuius est zona hec sic alligabunt in Ierusalem Iudei et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet Ierusalem. Tunc respondit Paulus et dixit Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari sed et mori in Ierusalem paratus sum propter nomen domini Iesu. Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes Domini voluntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus in Ierusalem. Venerunt autem et ex discipulis a Cesarea nobiscum adducentes secum apud quem hospitaremur Mnasonem quendam Cyprium antiquum discipulum. Et cum venissemus Ierusalem libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat nobiscum Paulus ad Iacobum omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que deus fecisset in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant deum dixeruntque ei Vides frater quot milia sunt in Iudeis qui crediderunt et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a Moyse eorum qui per gentes sunt Iudeorum dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire mul

titudine. Audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quatuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant capita sua. Et scient omnes quia que de te audierunt falsa sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem. De hiis autem qui crediderunt ex gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab ydolis immolato et sanguine et suffocato et fornicatione. Tunc paulus assumptis viris postera die purificatus cum illis intravit templum annuncians expletionem dierum purificationis donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio. Dum autem septem dies consummarentur hii qui de asya erant iudei cum vidissent eum in templo concitaverunt omnem populum et miserunt ei manus clamantes Viri israhelite adiuvate. Hic est homo qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens insuper et gentiles induxit in templum et violavit sanctum locum istum. Viderant enim trophimum ephesium in civitate cum ipso quem estimaverunt quoniam in templum introduxisset paulus. Commotaque est civitas tota et facta est concursio populi. Et apprehendentes paulum trahebant eum extra templum et statim clause sunt ianue. Querentibus autem eum occidere nunciatum est tribuno cohortis quia tota confunditur ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus decurrit ad eos. Qui cum vidissent tribunum et milites cessaverunt percutere paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit eum alligari catenis duabus et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre tumultu iussit eum duci in castra. Et cum venisset ad gradus contigit ut portaretur a militibus propter vim populi. Sequebatur enim multitudo populi clamans Tolle eum. Et cum cepisset induci in castra paulus dicit tribuno Si licet mihi loqui aliquid ad te. Qui dixit Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum quatuor milia virorum sicariorum? Et dixit ei paulus Ego homo sum quidem iudeus a tarso cilicie non ignote civitatis municeps. Rogo autem te permitte me loqui ad populum. Et cum ille permisisset paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem et magno silentio facto allocutus est hebrea lingua dicens

xxii

Viri fratres et patres audite quam ad vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia hebrea lingua loquitur ad illos magis prestiterunt silentium. Et dixit Ego sum vir iudeus natus a tarso cilicie nutritus autem in civitate ista secus pedes gamalielis eruditus iuxta veritatem paterne legis emulator sicut et vos estis hodie qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem alligans et tradens in custodias viros ac mulieres sicut et princeps sacerdotum mihi testimonium reddit et omnes maiores natu a quibus et epistolas accepi ad fratres damascum pergebam ut adducerem vinctos inde in ierusalem ut punirentur. Factum est autem eunte me et appropinquante damasco media die subito de celo circumfulsit me lux copiosa et decidens in terram audivi vocem de celo dicentem mihi Saule saule quid me persequeris? Ego autem respondi Quis es domine? Dixitque ad me Ego sum iesus nazarenus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen quidem viderunt vocem autem eius non audierunt qui loquebatur mecum. Et dixi Quid faciam domine? Dominus

autem dixit ad me. Surgens vade
Damascum et ibi dicetur tibi de omni-
bus quae te oporteat facere. Et
cum non viderem prae claritate luminis
illius ad manum deductus a comitibus ve-
ni Damascum. Ananias autem quidam
vir secundum legem testimonium habens
ab omnibus habitantibus Iudaeis veniens
ad me et astans dixit michi: Saule
frater respice in me. Et ego eadem hora re-
spexi in eum. At ille dixit: Deus patrum
nostrorum praeordinavit te ut cognosceres
voluntatem eius et videres iustum et
audires vocem ex ore eius quia eris
testis illius ad omnes homines eorum quae
vidisti et audisti. Et nunc quid mora-
ris? Exsurge et baptizare et ablue
peccata tua invocato nomine ipsius. Factum
est autem revertenti michi in Ierusalem et oranti
in templo fieri me in stupore mentis et vide-
re illum dicentem michi: Festina et exi velo-
citer ex Ierusalem quoniam non recipient testimonium tuum
de me. Et ego dixi: Domine ipsi sciunt quia
ego eram concludens in carcerem et caedens
per synagogas eos qui credebant in te. Et
cum funderetur sanguis Stephani te-
stis tui ego astabam et consentiebam et
custodiebam vestimenta interficientium
illum. Et dixit ad me: Vade quoniam ego
ad nationes longe mittam te. Audi-
ebant autem eum usque ad hoc verbum. Et leva-
verunt vocem suam dicentes: Tolle
de terra huiusmodi. Non enim fas est eum
vivere. Vociferantibus autem eis et proici-
entibus vestimenta sua et pulverem iac-
tantibus in aerem iussit tribunus indu-
ci eum in castra et flagellis caedi et torque-
ri eum ut sciret propter quam causam sic acclama-
rent ei. Et cum adstrinxissent eum loris di-
xit adstanti sibi centurioni Paulus: Si ho-
minem Romanum et indemnatum licet
vobis flagellare? Quo audito centu-
rio accessit ad tribunum et nuntiavit
ei dicens: Quid acturus es? Hic enim homo
civis Romanus est. Accedens autem tri-
bunus dixit illi: Dic michi si tu Romanus
es. At ille dixit: Etiam. Et respondit tri-
bunus: Ego multa summa civitatem hanc
consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem
et natus sum. Protinus ergo discesserunt
ab illo qui eum torturi erant. Tri-
bunus quoque timuit postquam rescivit
quia civis Romanus esset et quia ligas-
set eum. Postera autem die volens
scire diligentius qua ex causa accu-
saretur a Iudaeis solvit eum
et iussit sacerdotes convenire et omne
concilium et producens Paulum sta-
tuit eum inter illos.

XXIII

Intendens autem in concilium Pa-
ulus ait: Viri fratres ego om-
ni conscientia bona conversatus
sum ante Deum usque in hodier-
num diem. Princeps autem sacerdotum
Ananias praecepit astantibus sibi per-
cutere os eius. Tunc Paulus dixit
ad eum: Percutiet te Deus paries de-
albate. Et tu sedens iudicas
me secundum legem et contra legem
iubes me percuti? Et qui asta-
bant dixerunt: Summum sacerdo-
tem Dei maledicis? Dixit autem Paulus:
Nesciebam fratres quia princeps
sacerdotum est. Scriptum est enim: Princi-
pem populi tui non maledices. Sci-
ens autem Paulus quia una pars esset
Sadducaeorum et altera Pharisaeorum ex-
clamavit in concilio: Viri fratres ego
Pharisaeus sum filius Pharisaeorum. De
spe et resurrectione mortuorum ego
iudicor. Et cum haec dixisset facta est
dissensio inter Pharisaeos et Sadu-
caeos et soluta est multitudo. Sad-
ducaei autem dicunt non esse resurre-
ctionem mortuorum neque angelum neque
spiritum. Pharisaei autem utraque confiten-
tur. Factus est autem clamor magnus.
Et surgentes autem quidam Phari-
saeorum pugnabant dicentes: Nichil
mali invenimus in homine isto. Quod
si spiritus locutus est ei aut ange-
lus? Et cum magna dissensio
facta esset timens tribunus ne di-
scerperetur Paulus ab ipsis iussit
milites descendere et rapere eum de
medio eorum ac deducere eum in castra.
Sequenti autem nocte assistens ei Do-
minus ait: Constans esto. Sicut enim testifica-
tus es de me in Ierusalem sic oportet
te et Romae testificari. Facta autem
die collegerunt se quidam ex Iudae-
is et devoverunt se dicentes neque

manducaturos neque bibituros donec occiderent Paulum. Erant autem plus quam xl viri qui hanc coniurationem fecerant, qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt: Devotione devovimus nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio ut adducat illum ad vos tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam appropiet parati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit et intravit in castra nuntiavitque Paulo. Vocans autem Paulus unum ad se ex centurionibus dixit: Adolescentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem assumens illum duxit ad tribunum et ait: Vinctus Paulus rogavit me hunc adolescentem perducere ad te habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus manum illius secessit cum eo seorsum et interrogavit eum: Quid est quod habes indicare mihi? Ille autem dixit: Iudaeis convenit rogare te ut crastina die producas Paulum in concilium quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne credideris illis; insidiantur enim ei ex eis viri amplius quadraginta qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum, et nunc parati sunt exspectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem praecipiens ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centurionibus dixit illis: Parate milites ducentos ut eant usque ad Caesaream, et equites septuaginta et lancearios ducentos a tertia hora noctis, et iumenta praeparate ut imponentes Paulum salvum perducerent usque ad Felicem praesidem. Timuit enim ne forte raperent eum Iudaei et occiderent, et ipse postea calumniam sustineret tamquam pecuniam accepturus esset. Scribens ei epistolam continentem haec: Claudius Lysias optimo praesidi Felici salutem. Virum hunc comprehensum a Iudaeis et incipientem interfici ab eis superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est. Volensque scire causam quam obiciebant illi deduxi eum in concilium eorum, quem inveni accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil vero dignum morte aut vinculis habentem crimen. Et cum mihi perlatum esset de insidiis quas paraverant illi, misi eum ad te, denuntians et accusatoribus ut dicant quae sunt adversus illum apud te. Vale. Milites ergo secundum praeceptum sibi assumentes Paulum duxerunt eum per noctem in Antipatridem. Et postera die dimissis equitibus ut cum eo irent reversi sunt in castra. Qui cum venissent Caesaream et tradidissent epistolam praesidi, statuerunt ante illum et Paulum. Cum legisset autem epistolam et interrogasset de qua provincia esset, et cognoscens quia de Cilicia esset: Audiam te, inquit, cum accusatores tui venerint. Iussitque in praetorio Herodis custodire eum.

XXIIII

Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam et Tertullo quodam oratore, qui adierunt praesidem adversus Paulum. Et citato Paulo coepit eum accusare Tertullus dicens: Cum in multa pace agamus per te et multa corrigantur per tuam providentiam, semper et ubique suscipimus, optime Felix, cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem te protraham, oro ut breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus enim hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus Iudaeis in universo orbe, et auctorem seditionis sectae Nazarenorum, qui etiam templum violare conatus est, quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Superveniens autem tribunus Lysias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris, iubens accusatores eius ad te venire, a quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum. Adiecerunt autem et Iudaei dicentes haec ita se habere. Respondit autem Paulus sibi

annuente praeside dicere: Ex multis annis te esse iudicem genti huic sciens bono animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere quia non plus mihi sunt dies quam xii ex quo ascendi adorare in Ierusalem. Neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem aut concursum facientem turbae, neque in synagogis neque in civitate, neque probare possunt tibi de quibus me accusant. Confiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio Deo patri meo, credens omnibus quae in lege et in prophetis scripta sunt, resurrectionem futuram iustorum et iniquorum. In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum et ad homines semper. Post annos autem plures elemosinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota, in quibus invenerunt me purificatum in templo non cum turba neque cum tumultu. Et apprehenderunt me clamantes et dicentes: Tolle inimicum nostrum. Quidam autem ex Asia Iudaei, quos oportebat apud te praesto esse et accusare, si quid haberent adversum me. Aut hii ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis cum in concilio, de una hac solummodo voce quia clamavi inter eos stans: quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor a vobis hodie. Distulit autem illos Felix certissime sciens de hac via, cum tribunus Lysias descenderit audiam vos. Iussitque centurioni custodire eum et habere requiem, neque ~~neque~~ quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot dies veniens Felix cum Drusilla uxore sua quae erat Iudaea vocavit ut videret Paulum et audiret fidem quae est in Christum Iesum. Disputante autem illo de iustitia et de castitate et de iudicio futuro, tremefactus est Felix, respondit: Quod nunc attinet vade, tempore autem opportuno accersiam te. Et sperans quod pecunia ei daretur a Paulo, propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto accepit successorem Felix Porcium Festum. Volens autem gratiam praestare Iudaeis Felix reliquit Paulum vinctum.

xxv

Festus autem cum venisset in provinciam post triduum ascendit Ierusalem a Cezarea. Adieruntque Festum principes sacerdotum et primi Iudaeorum adversus Paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet produci in Ierusalem, insidias tendentes ut interficerent eum in via. Festus autem respondit servare Paulum in Cezarea, se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis, ait, potentes sunt descendentes simul, si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos non amplius [dies] quam octo ~~inter eos~~ aut decem descendit ad Cezaream. Et altera die sedit pro tribunali et iussit Paulum adduci. Qui cum adductus esset circumsteterunt eum qui ab Ierosolima descenderant Iudaei, multas et graves causas obicientes quas non poterant probare. Paulo autem rationem reddente quoniam neque in legem Iudaeorum neque in templum neque in Cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens gratiam praestare Iudaeis, respondens dixit Paulo: Vis Ierusalem ascendere et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem Paulus: Ad tribunal Cesaris sto, ubi me oportet iudicari. Iudeis autem non nocui sicut tu nosti. Si enim nocui aut dignum aliquid morte feci, non recuso mori. Si vero nichil horum est quae hii accusant me, nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc Festus cum consilio locutus respondit: Cesarem appellasti, ad Cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa rex et Berenice descenderunt Cezaream ad salutandum Festum. Et cum dies plures ibi morarentur, Festus regi indicavit de Paulo dicens: Vir quidam est derelictus a Felice vinctus, de quo cum essem Ierusalem adierunt me principes sacerdotum et seniores Iudaeorum postulantes adversus illum damnationem. Ad quos respondi

[cri]mina non est consuetudo romanis dampnare aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obiciuntur. Cum ergo venissent in ista sine ulla dilatione sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum astitissent accusatores nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar malam. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione dicebam si vellet ire iherusalem et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur ad augusti cognitionem iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum Volebam et ipse audire hominem. Cras inquit audies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus. Et dicit festus Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobis viri videtis hunc hominem de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me iherusalem petentes et acclamantes non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nichil dignum eum morte admisisse. Et cum dixissem ei si vis iudicari cum eis iherusalem cesarem appellavit. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi eum mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te rex agrippa ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum et causas eius non significare.

xxvi

Agrippa autem ad paulum ait Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in iherusalem noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere quoniam secundum certissimam sectam religionis nostre vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facte a deo sto iudicio subiectus in quam duodecim tribus nostre nocte ac die deservientes sperant devenire de qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat. Et ego quidem existimabam me adversus nomen ihesu nazareni multa debere contraria agere quod et feci iherusalem et multos sanctorum ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli sententiam per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare et amplius insaniens in eos persequebar usque in exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principis sacerdotum die media in via vidi rex de celo supra splendorem solis circumfulsisse me lumen et eos qui mecum simul erant. Omnesque nos cum decidissemus in terram audivi vocem loquentem michi hebraica lingua Saule saule quid me persequeris durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi quis es domine. Dominus autem dixit Ego sum ihesus quem tu persequeris sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum quibus apparebo tibi eripiens te de populis et gentibus in quas nunc ego mitto te aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris in lucem et de potestate sathane ad deum ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex agrippa non fui incre[dulus]

dulus celesti visioni sed hiis qui
sunt damasci primum et iherosolimis per omnem
regionem iudee et gentibus annunciabam
ut penitenciam agerent et converterentur ad deum
digna penitencie opera facientes. Ex causa
hac me iudei cum essem in templo compre-
hensum temptabant volentes me inter-
ficere. Auxilio vero dei adiutus usque
ad hodiernum diem sto testificans
minori atque maiori nichil extra di-
cens quam ea que prophete locuti sunt fu-
tura esse. Et moyses si passibilis
est christus si primus ex resurreccione
mortuorum lumen annunciaturus est po-
pulo et gentibus. Hec loquente eo et
racionem reddente festus voce magna
dixit insanis paule multe te littere
ad insaniam pervertunt. Et paulus non
insanio inquit optime feste sed
veritatis et sobrietatis verba eloquor.
latere enim eum nichil horum arbitror
neque enim in angulo quicquam horum ge-
stum est. Credis rex agrippa prophetis?
scio quia credis. Agrippa autem dixit.
In modico me suades christianum fieri.
Et paulus opto apud deum et in mo-
dico et magno non tantum te sed et
omnes qui audiunt hodie fieri tales qualis et
ego sum exceptis vinculis hiis. Et ex-
surrexit preses et rex et bernice et
qui assidebant eis. Et cum seces-
sissent loquebantur ad invicem dicentes
quia nichil morte aut vinculis
dignum quid fecit homo iste. Agrippa
autem festo dixit dimitti poterat homo
iste si non appellasset cesarem. R. xxvii

Ut autem iudicatum est eum
navigare in ytaliam et tradi
paulum cum reliquis custodiis
centurioni nomine iulio cohortis au-
guste. Ascendentes autem navem ad-
rumetinam et incipientes navigare
circa asie loca sustulimus perseveran-
tem nobiscum aristarco macedone
thessalonicense. Sequenti autem die
devenimus sydonem. Humane autem
tractans iulius paulum permisit
ad amicos ire et curam sui
agere. Et inde cum sustulissemus
subnavigavimus cyprum propterea
quod venti essent contrarii. Et pe-
lagus cilicie et pamphilie
navigantes venimus listram que
est licie. Et ibi inveniens
centurio navem alexandri-
am navigantem in ytaliam
transposuit nos ad eam. Et cum
multis diebus tarde navigare-
mus et vix devenissemus contra gni-
dum prohibente nos vento
adnavigavimus crete iuxta sal-
monem. Et vix iuxta navigantes
venimus in locum quendam qui vocatur boniportus cui iux-
ta erat civitas thalassa. Multo autem
tempore peracto et cum iam
non esset tuta navigacio eo quod
ieiunium iam preterisset consolabatur
paulus eos dicens. Viri video
quia cum iniuria et multo dampno
non solum oneris navis sed etiam
animarum nostrarum incipit esse navi-
gacio. Centurio autem gubernato-
ri et nauclero magis credebat
quam hiis que a paulo dicebantur.
Et cum aptus portus non esset ad
hyemandum plurimi sta-
tuerunt consilium navigare inde
si quo modo possent devenientes
phenicen hyemare portum
crete respicientem ad affri-
cum et ad chorum. Aspirante autem
austro estimantes propositum se te-
nere. Cum sustulissent de as-
son legebant cretham. Non
post multum autem misit se contra
ipsam ventus typhonicus qui vo-
catur euroaquilo. Cumque arre-
pta esset navis et non posset
conari in ventum data nave
flatibus ferebamur. Insulam autem
quandam decurrentes que vocatur
cauda potuimus vix optinere
scapham quam sublatam adiuto-

riis utebantur attingentes na-
vem et timentes ne in Syrtim
inciderent submisso vase velo
sic ferebantur. Valida autem na-
bis tempestate iactatis sequenti
autem die iactum fecerunt et tertia die
suis manibus armamenta navis
proiecerunt in mare. Neque autem so-
le neque sideribus apparentibus per
plures dies et tempestate non
exigua imminente iam ablata erat
spes omnis salutis nostrae. Et cum mul-
ta ieiunatio fuisset. Tunc stans
Paulus in medio eorum dixit Opor-
tebat quidem o viri audito me non
tollere a Creta lucrique facere iniuri-
am hanc et iacturam. Et nunc sua-
deo vobis bono animo esse. Amissio
enim nullius animae erit ex vobis praeter-
quam navis. Astitit enim hac no-
cte mihi angelus Dei cuius sum ego et
cui deservio dicens Ne timeas Pau-
le Caesari oportet te assistere. Et
ecce donavit tibi Deus omnes qui
navigant tecum. Propter quod bono
animo estote viri. Credo enim Deo
meo quia sic erit sicut dictum est mihi.
In insulam autem quandam oportet
nos devenire. Sed posteaquam quarta-
decima dies nox supervenit navigan-
tibus nobis in Adria circa mediam
noctem suspicabantur nautae appa-
rere sibi aliquam regionem. Qui et sub-
mittentes bolidem invenerunt passus
viginti et pusillum inde separati inve-
nerunt passus xv. Timentes autem
ne in aspera loca incideremus de puppi
mittentes anchoras quattuor opta-
bant diem fieri. Nautis vero quaerentibus
fugere de navi cum misissent sca-
pham in mare sub obtentu quasi
inciperent a prora de navi ancho-
ras extendere. Dixit Paulus cen-
turioni et militibus Nisi hii in navi
manserint vos salvi non potestis
fieri. Tunc absciderunt milites fu-
nes scaphae et passi sunt eam excidere.
Et cum lux inciperet fieri rogabat
Paulus omnes sumere cibum
dicens Quartadecima die hodie

expectantes ieiuni permanetis nil
accipientes. Propter quod rogo vos accipere
cibum pro salute vestra. Quia nullius ve-
strum capillus de capite peribit. Et cum
haec dixisset sumens panem gratias
egit Deo in conspectu omnium. Et cum
fregisset coepit manducare. Animaequiores
autem facti omnes et ipsi sumpserunt
cibum. Eramus vero universae animae in na-
vi ducentae lxxvi. Et satiati cibo
alleviabant navem iactantes triti-
cum in mare. Cum autem dies factus esset
terram non cognoscebant. Sinum vero
quendam considerabant habentem litus
in quem cogitabant si possent eicere
navem. Et cum anchoras sustulissent
committebant se mari simul laxan-
tes iuncturas gubernacu-
lorum et levato artemone secundum
aurae flatum tendebant ad litus.
Et cum incidissemus in locum dithala-
ssum impegerunt navem et prora
quidem fixa manebat immobilis pup-
pis vero solvebatur a vi maris. Mi-
litum autem consilium fuit ut custodias
occiderent ne quis cum enatasset effu-
geret. Centurio autem volens servare
Paulum prohibuit fieri. Iussitque eos
qui possent natare mittere se pri-
mos et evadere et ad terram
exire et ceteros alios in tabulis fe-
rebant quosdam super ea quae de navi
essent. Et sic factum est ut omnes ani-
mae evaderent ad terram. XXVIII

Et cum evasissemus tunc cog-
novimus quia Militene insula
vocabatur. Barbari vero praesta-
bant non modicam nobis humanitatem.
Accensa autem pyra reficiebant nos
omnes propter imbrem qui imminebat
et frigus. Cum autem Paulus congre-
gasset sarmentorum aliquantam multitudinem
et imposuisset super ignem vipera a
calore cum processisset invasit manum
eius. Ut vero viderunt barbari penden-
tem bestiam in manu eius ad in-
vicem dicebant Utique homicida est
homo hic qui cum evaserit de mari

vlcio diuina non permittit viuere Et
ille quidem excuciens bestiam in ig
nem nichil mali passus est At illi
estimabant eum in tumorem conuertendum
et subito casurum et mori Diu autem
illis expectantibus et videntibus nichil
mali in eo fieri conuertentes se dicebant
eum esse deum In locis autem illis erant
predia principis insule nomine publij
qui nos suscipiens triduo benigne
exhibuit Contigit autem patrem publij
febribus et dissenteria vexatum iacere
ad quem paulus intrauit et cum orasset
et inposuisset ei manus saluauit Quo
facto omnes qui in insula habebant
infirmitates accedebant ad eum et cu
rabantur Qui etiam multis honoribus nos
honorauerunt et nauigantibus imposue
runt que necessaria erant Post men
ses autem tres nauigauimus in naui
alexandrina que in insula hyema
uit cui erat insigne castorum Et cum
venissemus siracusam mansimus ibi
triduo Inde circumlegentes deuenimus
regium Et post vnum diem flante au
stro secunda die venimus puteolos vbi
inuentis fratribus rogati sumus ibi manere
apud eos diebus vii Et sic venimus
romam Et inde cum audissent fratres
occurrerunt nobis vsque ad forum appij
et tres tabernas quos cum vidisset
paulus gratias agens deo accepit fi
duciam Cum autem venissemus romam per
missum est paulo manere sibi met
foris extra castra cum custodiente se
milite Post tercium autem diem conuocauit
primos iudeorum Cumque conuenissent di
cebat eis Ego viri fratres nichil ad
uersus plebem faciens aut morem pa
ternum vinctus ierosolimis traditus sum
in manus romanorum Qui cum interroga
tionem de me habuissent voluerunt dimi
ttere me eo quod nulla esset causa mortis in
me Contradicentibus autem iudeis co
actus sum appellare cesarem Non qua
si gentem meam habens aliquid accusare
sed ut eruam animam meam de morte
Propter hanc igitur causam rogaui vos
videre et alloqui Propter spem enim israel
catena hac circumdatus sum At illi

dixerunt ad eum Nos neque litteras
accepimus de te de iudea neque ad
veniens aliquis fratrum nunciauit nobis
aut locutus est quid de te malum
Rogamus autem a te audire que
sentis Nam de secta hac notum est
nobis quia vbique ei contradicitur Cum
constituissent autem illi diem venerunt ad
eum in hospicium plures quibus expo
nebat testificans regnum dei suadensque eis de ihesu
ex lege moysi et prophetis a mane
vsque ad vesperam Et quidam cre
debant hijs que a paulo dice
bantur quidam non credebant Cumque
inuicem non essent consencientes
discedebant dicente paulo vnum verbum Quia
bene spiritus sanctus locutus
est per ysaiam prophetam ad patres
nostros dicens Vade ad populum istum et
dic ad eos Aure audietis et
non intelligetis et videntes vide
bitis et non perspicietis Incrassatum
est enim cor populi huius et auribus gra
uiter audierunt et oculos suos com
presserunt ne forte videant oculis
et auribus audiant et corde intelli
gant et conuertantur et sanem eos
Notum ergo sit vobis quoniam gentibus mis
sum est hoc salutare dei et ipsi audi
ent eo quod non essent intelligentes
Cum hec dixisset exierunt ab eo iudei multam habentes inter
se questionem Mansit autem paulus
biennio toto in suo conducto et su
scipiebat omnes qui ingrediebantur
ad eum iudeos et grecos predi
cans regnum dei et docens que sunt
de domino ihesu christo cum omni fiducia
sine prohibicione Amen Quia hic est
christus ihesus filius dei per quem incipit
totus mundus iudicari

Incipit prologus in apocalipsim

Omnes qui pie volunt viuere sicut et ait apostolus persecucionem paciuntur in christo ihesu Quia a secta filij accedentes ad sa

virtute dei sta in timore et in
iustitia et prepara animam tuam ad temp
tationem. Temptatio namque est vita ho
minis super terram. Ne autem fideles
et electi deficiant et consolentur cor do
mini atque confirmat dicens vobiscum usque ad
finem mundi ad consummationem seculi et no
lite timere pusillus grex. Presciens vi
dens deus VII tribulationes quas
passura erat ecclesia ab apostolis funda
ta super fundamentum petram Christum ut minime
timeat disposuit una cum fi
lio et spiritu sancto eas revelare. Reve
lavit autem tota trinitas Christo secundum
humanitatem. Christus vero Johanni,
Johannes ecclesie, de qua revelatione
hunc librum composuit. Unde et liber
iste apocalipsis dicitur id est revelatio.
Revelatio hic continetur quam deus re
velavit Johanni et Johannes ecclesie
quanta scilicet ecclesia passa fuit sit in
tempore primitivo et nunc paratur in no
vissimis temporibus antichristi passura sit.
Tanta erit tribulatio ut si fieri
potest etiam moveantur electi, et que presens
et nunc in futuro premia sit susce
ptura, et quos de iniuria supplicia
tenent premissa premia recipient.
Ideo iste liber inter reliquas scriptu
ras novi testamenti et prophetie nomine
intitulatur que aliis est excellen
tior prophetiis. Dicitur enim novum te
stamentum precipue evangelium
legi, et hic prophetia prophetiis ve
teris testamenti quia de Christo ecclesia ma
gna ex parte iam adimpleta sacra
menta de incarnatione vel etiam. Ideo quoniam
tum illis uniphala, ista triphala
dicta est prophetia, simul scilicet de preterito
presenti et futuro. Unde vero consimilem
tantum auctoritatem obtinet. Eius auc
toritas mittentis describentis et acci
pientis: mittentis scilicet Johannis
trinitatis, describentis scilicet angeli, acci
pientis scilicet Johannis. Sed quia hec
Johanni in visione fuerunt revelata
unde eadem gratia visionum subiungo
que continetur videndum est. Visi
o enim alia corporalis est cum videlicet

oculis corporalibus aliquid videmus.
Alia imaginalis seu spiritualis sive
imaginaria per quam videlicet dormientes
vel etiam vigilantes ymagines rerum
cernimus quibus aliquid aliud significatur.
Sic vidit pharao spicas et moyses
rubum ardere, ille dormiens iste
vigilans. Alia intellectualis quando
videlicet spiritu sancto revelante intellectum men
tis veritate misteriorum sicut est capimus.
Sic vidit Johannes que in hoc libro re
feruntur. Non enim figuras tantum spiritu vi
dit sed et eorum significata mente intel
lexit. Vidit autem Johannes et scripsit in
pathmos insula relegatus a domici
ano imperatore impiissimo ad
hic enim secundus [illegible] tamen ca
ad [illegible] relegatus a domiciano in
pathmos insula et eius quibus [illegible]
erat multa pullulaverunt atque inoleverunt
vitia atque diverse hereses. Scribit autem
quidam [illegible] Christum non fu
isse ante mariam [illegible] temporaliter de ca
natum erat quos Johannes in evangeli
sui principio redarguit dicens. Ego sum
alpha et o principium et finis. Dicebant
enim quidam ecclesiam pondere tribulatio
num ante finem seculi defecturam ut pro
labore [illegible] premium eternum suscepturam
horum errores volens destruere Joha
nes ostendit Christum principium esse et finem.
Unde Ysaie. Ante me non est formatus
deus et post me non erit. Et ecclesiam pa
cere [illegible] tribulationum non deficere
sed prestare et plures bravium eternum acci
pere. Scribit autem Johannes vii Asie ec
clesiis septem episcopis et predictis instru
et et per eum totam generalem ecclesiam
docens. Est itaque materia Johannis
in hoc opere status ecclesie specialiter asie
ecclesie [illegible] et [illegible] que in
presenti paratur et in futuro recept
ura sit. Intentio vero eius est monere
ad patientiam que suadenda est. [illegible] quia
huius est labor [illegible] premium mag
num. Modus tractandi est in primo
premittit prologum et salutationem ubi
reddit auditores benignos et atten
tos. In [illegible] premisso accedit ad nar

racionem. Ad narracionem vero ostendit Christum esse ab eterno et sine principio et sine fine inducens ipsum loquentem Ego sum alpha et o, id est principium et finis. Preterea accedens ad narracionem distinguit septem visiones sicut septem ecclesias quibus scribit. Cum iste liber continuat premittit autem prologum dicens Apocalypsis Ihesu Christi. Sed notandum licet sicut et in aliis visio[illegible] hic licet est et in libro Salomonis licet sine

Prologus

Iohannes apostolus et evangelista a domino Ihesu Christo electus atque dilectus in tanto amoris dilectionis ab eo est habitus ut in cena supra pectus eius recumberet, et ad crucem astanti soli matrem propriam commendasset, ut quem nubere volentem ad amorem virginitatis abstraxerat ipsi etiam custodiendam virginem tradidisset. Hic itaque cum propter verbum dei et testimonium Ihesu Christi in Pathmos insulam portaretur illic ab eodem apocalypsis ei ostensa describit ut sicut in principio canonis id est libri Genesis incorruptibile principium prenotatur, ita etiam incorruptibilis per virginem in apocalypsi redderetur dicente Christo: Ego sum alpha et o, initium et finis. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis sue de corpore convocatis in Epheso discipulis descendit in fossam sepulture sue oratione completa reddidit spiritum, tam a dolore mortis factus alienus quam a corrupcione carnis invenitur alienus. Cuius tamen scripture dispositio vel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur et querentibus laboris fructus et deo magisterii doctrina servetur. Capitulum primum

Apocalipsis Ihesu Christi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito et significavit mittens per angelum suum servo suo Iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium Ihesu Christi in hiis quecumque vidit. Beatus qui legit et qui audit verba prophecie huius et servat ea que in ea scripta sunt, tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in Asia. Gratia vobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui venturus est et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt et a Ihesu Christo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo: ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt et tunc plangent se super eum omnes tribus terre. Ego sum alpha et o principium et finis. Ego Iohannes frater vester et particeps et socius in tribulacione et regno et paciencia in Christo Ihesu fui in insula que appellabatur Pathmos propter verbum dei et testimonium Ihesu Christi. Fui in spiritu in dominica die et audivi post me vocem magnam tamquam tube dicentis: Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis que sunt in Asia, Epheso et Smirne et Pergamo et Thiatire et Sardis et Philadelphie et Laodicie. Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum et conversus vidi septem candelabra aurea et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix et oculi eius tamquam flamma ignis et pedes eius similes auricalco sicut in camino ardenti. Et vox illius tamquam vox aquarum multarum et habebat in dextera sua septem stellas et de ore eius gladius ex utraque parte acutus exibat, et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me dicens: Noli timere. Ego sum primus et novissimus ego sum vivus et fui

mortuus et ecce sum vivens in secula seculorum amen. Et habeo claves mortis et inferni. Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. Misterium septem stellarum quas vidisti in dextera mea et septem candelabra aurea. Septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum. Et candelabra septem septem ecclesie sunt. II

Et angelo Ephesi ecclesie scribe: Hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem et patientiam tuam. Et quia non potes sustinere malos et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt et invenisti eos mendaces et patientiam habes et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti. Sed habeo adversum te pauca quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris et age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes quia odisti facta Nicolaitarum que et ego odi. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicit ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei.

Et angelo Smirne ecclesie scribe: Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit. Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam sed dives es et blasphemaris ab his qui se dicunt Iudeos esse et non sunt sed sunt synagoga sathane. Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem ut temptemini et habebitis tribulationem decem diebus. Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicit ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a morte secunda.

Et angelo Pergami ecclesie scribe: Hec dicit qui habet romphream ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas ubi sedes est sathane et tenes nomen meum et non negasti fidem meam et in diebus illis Antipas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi sathanas habitat. Sed habeo adversum te pauca quia habes illic tenentes doctrinam Balaam qui docebat Balaac mittere scandalum coram filiis Israel edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter penitentiam age. Si quo minus veniam tibi cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicit ecclesiis. Vincenti dabo manna absconditum et dabo illi calculum candidum et in calculo nomen meum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit.

Et angelo Thiatire ecclesie scribe: Hec dicit filius dei qui habet oculos tamquam flammam ignis et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua et fidem et caritatem et ministerium et patientiam tuam et opera novissima plura prioribus. Sed habeo adversum te pauca quia permittis mulierem Iezabel que dicit se propheticam docere et seducere servos meos fornicari et manducare de ydolaticis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret et non vult penitere a fornicatione sua. Ecce mitto eam in lectum et qui mechantur cum ea in tribulatione maxima nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda et dabo unicuique secundum opera sua. Vobis autem dico et ceteris qui Thiatire estis quicumque non habent doctrinam hanc qui non cognoverunt altitudinem sathane quemadmodum dicunt non mittam super vos aliud pondus tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem opera mea dabo illi potestatem super gentes et reget eas in virga ferrea et tamquam vas figuli confringentur sicut et ego accepi a patre meo. Et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aures audiendi audiat. III

Et angelo ecclesie Sardis scribe: Hec dicit qui habet septem spiritus et septem stellas. Scio opera tua quia nomen

habes quod vivas et mortuus es. Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et serva et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris veniam ad te tamquam fur et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis qui non inquinaverunt vestimenta sua et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis et non delebo nomen eius de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet clavem David qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te hostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes virtutem et servasti verbum meum et non negasti nomen meum. Ecce dabo tibi de synagoga sathane qui dicunt se iudeos esse et non sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos et scient quia ego dilexi te quoniam servasti verbum patientie mee et ego te servabo ab hora temptationis que ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra. Ecce venio cito. Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Et qui vicerit faciam illum columpnam in templo dei mei et foras non egredietur amplius et scribam super eum nomen dei mei et nomen civitatis nove Ierusalem que descendit de celo a deo meo et nomen meum novum. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo ecclesie Laodicie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et verus qui est principium creature dei. Scio opera tua quia neque frigidus es neque calidus. Utinam esses aut calidus aut frigidus. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo. Et nescis quia tu es

miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi a me emere aurum ignitum et probatum ut locuples fias et vestimentis albis induaris ut non appareat confusio nuditatis tue et collirio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce ego sto ad hostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi ianuam introibo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego vici et sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

iiii

Post hec vidi et ecce hostium apertum in celo et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum dicens Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri cito post hec. Statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in celo et super sedem sedens et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor et super sedes seniores viginti quatuor sedentes circumamicti vestimentis albis et in capitibus eorum corone auree et de throno procedebant fulgura et voces et tonitrua et vii lampades ardentes ante thronum qui sunt vii spiritus dei et in conspectu eius tamquam mare vitreum simile cristallo et in medio eius quatuor animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni. Et secundum animal simile ad le volanti. Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas et in circuitu et intus plena sunt oculis et requiem non habebant die ac nocte dicentia Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui

est et qui venturus est. Et cum da-
rent illa quatuor animalia gloriam et
benedictionem et honorem sedenti su-
per thronum viventi in secula seculorum procide-
bant xxiiii seniores ante seden-
tem in throno. Et adorabant vi-
ventem in secula seculorum. Et mittebant
coronas suas ante thronum dicentes Dignus
es domine deus noster accipere gloriam et ho-
norem et virtutem quia tu creasti
omnia et propter voluntatem tuam erant et
creata sunt.

V

Et vidi in dextera sedentis super
thronum librum scriptum intus et
foris signatum sigillis vii. Et
vidi angelum fortem et predicantem
voce magna et dicentem Quis est
dignus aperire librum et solvere
vii sigilla eius. Et nemo poterat
nec in celo nec in terra neque subtus
terram aperire librum neque respicere illum.
Et ego flebam multum quia nemo
inventus est aperire librum nec videre
eum. Et unus de senioribus dixit mi-
chi ne fleveris. Ecce vicit leo de
tribu iuda radix david aperire librum
et solvere vii sigilla eius. Et vidi
et ecce in medio throni quatuor animalium
et in medio seniorum et agnum stan-
tem tamquam occisum habentem cornua vii et
oculos vii qui sunt vii spiritus dei mis-
si in omnem terram et venit et accepit
de dextera sedentis in throno librum.
Et cum aperuisset librum quatuor animalia
et viginti quatuor seniores ceciderunt
coram agno habentes singuli citharas
et phiolas aureas plenas odora-
mentorum que sunt orationes sanctorum. Et
cantabant canticum novum dicentes Di-
gnus es domine accipere librum et aperire
signacula eius quoniam occisus es et re-
demisti nos deo in sanguine tuo ex
omni tribu et lingua et po-
pulo et natione et fecisti nos deo
nostro regnum et sacerdotes et regnabi-
mus super terram. Et vidi et audivi
vocem angelorum multorum in circuitu
throni et animalium et seniorum. Et erat
numerus eorum milia milium magna vo-
ce dicentium Dignus est agnus qui
occisus est accipere virtutem et divini-
tatem et sapientiam fortitudinem et ho-
norem et gloriam et benedictionem. Super
omnem creaturam que in celo est et que su-
per terram et subtus terram et mare et que
in eo sunt. Et omnes audivi dicentes se-
denti in throno et agno benedictio et
honor et potestas in secula seculorum. Et quatuor
animalia dicebant amen. Et viginti quatuor
seniores ceciderunt super facies suas
et adoraverunt viventem in secula seculorum.

VI

Et vidi quod agnus amen
aperuisset unum de vii sigillis
Et audivi unum de quatuor ani-
malibus dicens tamquam vocem tonitrui ve-
ni et vide. Et ecce equus albus et qui
sedebat super illum habebat arcum. Et data
est ei corona et exivit vincens ut vin-
ceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audi-
vi secundum animal dicens Veni et vide. Et exi-
vit alius equus rufus et qui sedebat
super illum datum est illi ut sumeret pacem
de terra et ut invicem se interficiant.
Et datus est ei gladius magnus. Et cum
aperuisset sigillum tercium audivi tercium
animal dicens veni et vide. Et ecce equus
niger et qui sedebat super illum habebat
stateram in manu sua. Et audivi tamquam
vocem quatuor animalium dicentium bilibris
tritici denario uno et tres bilibres
ordei denario et vinum et oleum ne le-
seris. Et cum aperuisset quartum sigillum au-
divi vocem quarti animalis dicentis Veni
et vide. Et ecce equus pallidus. Et qui
super illum sedebat nomen illi mors et
infernus sequebatur eum. Et data est
ei potestas super quatuor partes terre interficere
gladio et fame et morte et in be-
stiis terre. Et cum aperuisset sigillum quin-
tum vidi subtus altare animas interfec-
torum propter verbum dei et propter testimonium quod
habebant. Et clamabant voce magna
dicentes usquequo domine sanctus et
verus non iudicas sanguinem nostrum et
non vindicas de hiis qui habitant in
terra. Et date sunt illis singule stole
albe et dictum est illis ut requiescerent
tempus adhuc modicum donec impleantur
conservi eorum et fratres eorum qui interfi-
ciendi sunt sicut et illi. Et vidi cum

aperuisset sigillum sextum. Et ecce terremotus factus est magnus et sol factus est niger sicut saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis et stellae caeli ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et caelum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt et reges terrae et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et petris montium. Et dicunt montibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit dies magnus irae ipsorum et quis poterit stare.

VII

Post haec vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terrae tenentes quatuor ventos terrae ne flarent super terram neque super mare neque super ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei vivi. Et clamavit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari dicens Nolite nocere terrae et mari neque arboribus quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Iuda duodecim milia signati. Ex tribu Ruben duodecim milia signati. Ex tribu Gad duodecim milia signati. Ex tribu Aser duodecim milia signati. Ex tribu Neptalim duodecim milia signati. Ex tribu Manasse duodecim milia signati. Ex tribu Simeon duodecim milia signati. Ex tribu Levi duodecim milia signati. Ex tribu Isachar duodecim milia signati. Ex tribu Zabulon duodecim milia signati. Ex tribu Ioseph duodecim milia signati. Ex tribu Beniamin duodecim milia signati. Post haec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum et clamabant voce magna dicentes Salus Deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quatuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt Deum dicentes Amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum amen. Et respondit unus de senioribus et dixit mihi Hi qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt. Et dixi illi domine mi tu scis. Et dixit mihi Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius. Et qui sedet in throno habitat super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus aestus. Quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet illos ad vitae fontes aquarum. Et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi dimidia hora.

VIII

Et vidi septem angelos stantes in conspectu Dei et datae sunt illis septem tubae. Et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum in manu sua et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum Dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram. Et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terraemotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas praeparaverunt se ut tuba

canerent. Et primus angelus tuba cecinit et facta est grando et ignis commixta in sanguine et missum est in terram. Et tertia pars terrae combusta est, et tertia pars arborum concremata est et omne foenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est tertia pars maris sanguis et mortua est tertia pars creaturae quae habebant animas in mari. Et tertia pars navium interiit, et tertius angelus tuba cecinit et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum et nomen stellae dicitur absinthium. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium, et multi homines mortui sunt de aquis quia amarae factae sunt. Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars stellarum ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et tertia pars diei non luceret et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquilae volantis per medium caeli dicentis voce magna: Vae vae vae habitantibus in terra, de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.

IX

Et quintus angelus tuba cecinit et vidi stellam de caelo cecidisse in terram, et data est ei clavis putei abyssi, et aperuit puteum abyssi. Et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnae. Et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locustae in terram. Et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terrae. Et praeceptum est illis ne laederent foenum terrae neque omne viride neque arborem nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est eis ne occiderent eos sed ut cruciarent eos mensibus quinque. Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpionis cum percutit hominem. Et in diebus illis quaerent homines mortem et non invenient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab eis. Et similitudines locustarum similes equis paratis ad proelium. Et super capita earum tamquam coronae similes auro. Et facies earum tamquam facies hominum. Et habebant capillos mulierum, et dentes earum sicut dentes leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas. Et vox alarum illarum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei erant in caudis earum et potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice Labaddon, graece autem Apollyon. Et latine habens nomen Exterminans. Vae unum abiit. Et ecce adhuc veniunt duo vae post haec. Et sextus angelus tuba cecinit, et audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia. Et audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacinctinas et sulphureas, et capita equorum erant tamquam capita leonum, et de ore eorum procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum de igne et de fumo et de sulphure quae procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore ipsorum est et in caudis ipsorum. Nam caudae eorum similes serpentibus habentes capita et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque paenitentiam egerunt de operibus manuum suarum ut non adorarent daemonia et simulacra aurea

et argentea et erea et lapidea et
lignea que neque videre possunt neque
audire neque ambulare et non
egerunt penitentiam ab homicidiis suis ne-
que a veneficiis suis neque a forni-
catione sua neque a furtis suis. X

Et vidi alium angelum fortem
descendentem de celo amictum
nube et iris erat in capite eius
et facies eius erat ut sol et pedes eius
tamquam columpna ignis. Et habebat in
manibus suis libellum apertum et po-
suit pedem suum dextrum super mare
sinistrum autem super terram et clama-
vit voce magna quemadmodum leo
cum rugit et cum clamasset locuta sunt
septem tonitrua voces suas. Et
cum locuta fuissent tonitrua voces
suas et ego scripturus eram. Et au-
divi vocem de celo dicentem michi
signa que locuta sunt septem tonitrua
et noli ea scribere. Et angelus quem
vidi stantem supra mare et super terram
levavit manum suam ad celum. Et
iuravit per viventem in secula seculorum
qui creavit celum et omnia que in eo sunt
et terram et ea que in ea sunt et mare et
ea que in eo sunt quia tempus amplius
non erit. Sed in diebus vocis septimi
angeli cum ceperit tuba canere consuma-
bitur misterium dei sicut evangelizavit
per servos suos prophetas. Et audivi vo-
cem de celo iterum loquentem mecum
et dicentem vade et accipe accipe li-
brum apertum de manu angeli stantis
super mare et super terram. Et abii ad
angelum dicens ei ut daret michi librum
et dixit michi accipe librum et devo-
ra illum et faciet amaricare ventrem
tuum sed in ore tuo erit dulce tam-
quam mel. Et accepi librum de manu
angeli et devoravi illum. Et erat in
ore meo tamquam mel dulce. Et cum
devorassem eum amaricatus est venter
meus. Et dixit michi angelus oportet te
iterum prophetare gentibus et populis et
linguis et regibus multis. XI

Et datus est michi calamus similis
virge et dictum est michi surge
et metire templum dei et altare
et adorantes in eo atrium autem quod est
foris templum eice foras et ne me-
tiaris illud quoniam datum est gentibus
et civitatem sanctam calcabunt men-
sibus xl duobus. Et dabo duo-
bus testibus meis. Et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta
amicti saccis. Hii sunt due
olive et duo candelabra lucen-
cia in conspectu domini terre stantes. Et
si quis eos voluerit nocere ignis
exiet de ore eorum et devorabit
inimicos eorum. Et si quis voluerit eos
ledere sic oportet eum occidi. Hii habe-
nt potestatem claudendi celum ne
pluat diebus prophecie eorum et po-
testatem habent super aquas convertendi
eas in sanguinem et percutere terram
omni plaga quociescumque volue-
rint. Et cum finierint testimonium suum
bestia que ascendit de abysso fa-
ciet adversus eos et occidet eos. Et
corpora eorum iacebunt in plateis
civitatis magne que vocatur spiritualiter
Sodoma et Egiptus ubi et dominus
illorum crucifixus est. Et videbunt de
populis et tribubus linguis et gen-
tibus et iacebunt corpora eorum et per
tres dies et dimidium. Et corpora
eorum non sinent poni in monumentis
et inhabitantes terram gaudebunt
super illos et iocundabuntur et mu-
nera mittent invicem quia hii duo
prophete cruciaverunt eos qui habitant
super terram. Et post dies tres et dimi-
dium spiritus vite a deo missus intra-
vit in illos. Et steterunt supra
pedes suos et timor magnus ce-
cidit super illos qui viderunt eos.
Et audierunt vocem magnam de
celo dicentem eis ascendite huc
et ascenderunt in celum in nube et
viderunt illos inimici eorum. Et in illa
hora factus est terremotus magnus
et decima pars civitatis cecidit et
occisi sunt in terremotu et nomina
hominum septem milia. Et reliqui

in timore missi sunt. Et dederunt gloriam Deo celi. Vae secundum abiit. Ecce vae tercium veniet cito. Et septimus angelus tuba cecinit. Et facte sunt voces magne in celo dicentes factum est regnum huius mundi Domini nostri et Christi eius et regnabit in secula seculorum amen. Et viginti quatuor seniores qui in conspectu Dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt eum dicentes. Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens qui es et qui eras et qui accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. Et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum Dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius. Et facta sunt fulgura et voces et terremotus et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum duodecim et in utero habens et clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo et ecce draco magnus rufus habens capita vii et cornua x et in capitibus eius vii diademata et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que paritura erat ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad Deum et ad thronum eius. Et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a Deo ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prelium magnum in celo Michael et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non prevaluerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur Diabolus et Sathanas qui seducit universum orbem. Proiectus est in terram et angeli eius cum eo missi sunt. Et audivi vocem magnam dicentem nunc facta est salus et virtus et regnum Dei nostri et potestas Christi eius quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Vae terre et mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram persecutus est mulierem que peperit filium masculum. Et date sunt mulieri due ale aquile magne ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata Dei et habent testimonium Ihesu Christi. Et stetit super arenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita vii et cornua x et super cornua x diademata et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam ego vidi similis erat pardo et pedes eius sicut pedes ursi et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie et adoraverunt bestiam dicentes quis similis bestie et quis poterit pugnare cum ea. Et datum est ei os loquens magna et blasphemias. Et datum e

illi potestas facere menses xl duos
Et aperuit os suum in blasphemias
ad deum blasphemare nomen
eius et tabernaculum eius et eos qui in
celo habitant Et datum est illi bel-
lum facere cum sanctis et vincere illos
Et data est illi potestas in omnem tribum
et populum et linguam et gentem
et adoraverunt eum omnes qui inhabi-
tant terram quorum non sunt scripta nomina in
libro vite agni qui occisus est ab
origine mundi Si quis habet aurem
audiendi audiat Qui in capti-
vitatem duxerit in captivitatem
vadet Qui in gladio occiderit oportet
eum in gladio occidi Hic est pacientia
et fides sanctorum Et vidi aliam bestiam
ascendentem de terra et habebat cornua
duo similia agni et loquebatur
sicut draco et potestatem prioris bestie
omnem faciebat in conspectu eius Et fe-
cit terram et habitantes in ea adorare
bestiam primam cuius curata est plaga
mortis et fecit signa magna ut
et ignem faceret de celo descendere
in conspectu omnium hominum et seduceret
habitantes in terra propter signa que da-
ta sunt illi facere in conspectu bestie di-
cens habitantibus in terra ut faciant
ymaginem bestie que habet plagam
gladii et vixit et datum est illi ut
daret spiritum ymagini bestie ut lo-
quatur ymago bestie Et fa-
ciet ut quicumque non adoraverint ymagi-
nem bestie occidantur et faciet
omnes pusillos et magnos et di-
vites et pauperes et liberos et ser-
vos habere caracterem in manu sua
dextera aut in frontibus suis et
ne quis possit emere aut vendere
nisi qui habet caracterem et nomen
bestie aut numerum nominis eius Hic est
sapientia qui habet intellectum computet nume-
rum bestie numerus enim hominis est et
numerus eius est sexcenti sexaginta sex

xiiii

Et vidi et ecce agnus
stabat supra montem Syon et
cum eo centum xl iiii milia
habentes nomen eius et nomen patris eius
in frontibus suis scriptum Et au-
divi vocem de celo tamquam vocem

aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui
magni et vocem quam audivi sicut cithare-
dorum citharizancium in citharis
suis et cantabant quasi canticum no-
vum ante sedem et ante quatuor ani-
malia et seniores et nemo poterat
dicere canticum nisi illa centum xl
iiii milia qui empti sunt de
terra Hii sunt qui cum mulieribus non
sunt coinquinati virgines enim sunt
Hii sunt qui sequuntur agnum quo-
cumque ierit hii empti sunt primi-
cie deo et agno et in ore eorum
non est inventum mendacium sine
macula sunt ante thronum dei Et
vidi alterum angelum volantem
per medium celi habentem evangelium
eternum ut evangelizaret sedentibus
super terram et super omnem gentem
et tribum et linguam et populum dicens magna
voce Timete deum et date
illi honorem quia venit hora iudicii
eius et adorate eum qui fecit celum et
terram et mare et omnia que in
eis sunt et fontes aquarum Et alius
angelus secutus est eum dicens Ceci-
dit cecidit Babilon civitas
illa magna que a vino ire for-
nicationis sue potavit omnes gen-
tes Et angelus tercius secutus est eos
voce magna dicens Si quis adora-
verit bestiam et ymaginem eius et
acceperit caracterem in fronte sua
aut in manu sua et hic bibet de
vino ire dei quod mixtum est mero
in calice ire ipsius et cruciabitur
igne et sulphure in conspectu ange-
lorum sanctorum et ante conspectum agni et
fumus tormentorum eorum ascen-
det in secula seculorum Et nec habent re-
quiem die ac nocte qui adoraverunt
bestiam et ymaginem eius
Et si quis acceperit caracterem no-
minis eius Hic pacientia sanctorum est qui
custodiunt mandata dei et fidem
ihesu Et audivi vocem de celo di-
centem michi Scribe Beati mortui qui
in domino moriuntur A modo iam
dicit spiritus ut requiescant a labo-
ribus suis opera enim illorum sequuntur

illos. Et ecce vidi nubem can-
didam et super nubem sedentem
similem filio hominis et habentem in
capite coronam auream et in manu
sua falcem acutam. Et alius an-
gelus exivit de templo clamans voce
magna ad sedentem super nubem
mitte falcem tuam et mete quia ve-
nit hora ut metatur quia
maturavit messis terre. Et misit
qui sedebat super nubem falcem
suam in terram et messuit terram.
Et alius angelus exivit de templo
quod est in celo habens et ipse falcem
acutam. Et alius angelus exivit
de altari qui habet potestatem super
ignem et aquam et clamavit vo-
ce magna ad eum qui habebat
falcem acutam mitte falcem acu-
tam mitte falcem tuam acutam
et vindemia botros vinee terre quoniam
mature sunt uve eius. Et misit
angelus falcem suam in terram et
vindemiavit vineam terre et mi-
sit in lacum ire dei magnum et cal-
catus est lacus extra civitatem et exi-
vit sanguis de lacu usque ad fre-
nos equorum per stadia mille sexcenta.

XV

Et vidi aliud signum in
celo magnum et mirabile
et angelos vii habentes plag-
as vii novissimas quoniam in illis
consummata est ira dei. Et vidi tam-
quam mare vitreum mixtum igne
et eos qui vicerunt bestiam et
ymaginem eius et numerum nominis eius
stantes super mare vitreum habentes
cytharas dei et cantantes canticum
moysi servi dei et canticum agni
dicentes magna et mirabilia
sunt opera tua domine deus omnipotens
iuste et vere sunt vie tue rex se-
culorum. Quis non timebit te do-
mine et magnificavit nomen tuum
quia tu solus pius es quoniam omnes
gentes venient et adorabunt
in conspectu tuo quoniam iudicia tua ma-
nifesta sunt. Et post hec vidi et
ecce apertum est templum tabernaculi
testimonii in celo. Et exierunt vii
angeli habentes vii plagas de templo ve-
stiti lino lapide et candido et precincti
circa pectora zonis aureis. Et unum
ex quatuor animalibus dedit septem angelis
vii fialas aureas plenas iracundie dei
viventis in secula seculorum. Et imple-
tum est templum fumo a maiestate
dei et de virtute eius. Et nemo poterat
introire in templum donec consumma-
rentur vii plage angelorum.

XVI

Et audivi vocem magnam de
celo dicentem vii angelis
Ite et effundite vii fialas
ire dei in terram. Et abiit primus
et effudit fialam suam in terram
et factum est vulnus sevum et pessimum
in homines qui habebant caracterem
bestie et in eos qui adoraverunt be-
stiam et ymaginem eius. Et secundus
angelus effudit fialam suam in
mare et factus est sanguis tamquam
mortui et mortua est omnis
anima vivens in mari. Et tercius ange-
lus effudit fialam suam super flumina
et super fontes aquarum et factus est
sanguis. Et audivi angelum aqua-
rum dicentem iustus es domine qui
es et qui eras sanctus qui hec iudi-
casti quia sanguinem sanctorum et prophetarum
fuderunt et sanguinem dedisti eis bi-
bere digni enim sunt. Et audivi al-
terum de altari dicentem etiam domine
deus omnipotens vera et iusta iudicia
tua. Et quartus angelus effudit
fialam suam in solem et datum
est illi estu affligere homines et igne. Et
estuaverunt homines estu magno et
blasphemaverunt nomen dei habentis po-
testatem super plagas has neque
egerunt penitentiam ut darent illi gloriam.
Et quintus angelus effudit fialam
suam super sedem bestie. Et factum est
regnum eius tenebrosum et commandu-
caverunt linguas suas pre dolore
et blasphemaverunt deum celi pre do-
loribus et vulneribus suis et non ege-
runt penitentiam ex operibus suis. Et sex-
tus angelus effudit fialam suam
in flumen illud magnum.

eufraten et siccavit aquam eius ut pa-
raretur via regibus ab ortu solis. Et
vidi de ore draconis et de ore be-
stie et de ore prophete pseudo tres spiri-
tus inmundos ad modum ranarum. Sunt enim
spiritus demoniorum facientes signa et
procedunt ad reges totius terre con-
gregare illos in prelium ad diem ma-
gnum dei omnipotentis. Ecce venio sicut
fur. Beatus qui vigilat et custodit ve-
stimenta sua ne nudus ambulet et
videant turpitudinem eius. Et congre-
gavit illos in locum qui dicitur he-
braice magedon. Et septimus an-
gelus effudit phialam suam in aerem
et exivit vox magna a throno di-
cens factum est. Et facta sunt fulgura
et voces et tonitrua et terremotus
factus magnus qualis numquam fuit ex quo
homines fuerunt super terram talis terremo-
tus sic magnus. Et facta est civitas ma-
gna in tres partes et civitates gen-
tium ceciderunt. et babylon ma-
gna venit in memoriam ante deum
dare ei calicem vini indignationis
ire eius. Et omnis insula fugit et
montes non sunt inventi. Et gran-
do magna sicut talentum descendit
de celo in homines et blasphemaverunt
deum homines propter plagam gran-
dinis quoniam magna facta est vehementer.

XVII

Et venit unus de septem
angelis qui habebant septem phi-
alas et locutus est mecum dicens
veni ostendam tibi dampnationem me-
tricis magne que sedet super aquas
multas cum qua fornicati sunt reges
terre et inebriati sunt qui inhabitant
terram de vino prostitutionis eius. Et
abstulit me in desertum in spiritu. Et vi-
di mulierem sedentem super bestiam coc-
cineam plenam nominibus blasphemie
habentem capita septem et cornua
x. Et mulier erat circumdata purpura
et coccino et inaurata auro et lapi-
de precioso et margaritis habens po-
culum aureum in manu sua plenum
abhominatione et inmundicia fornicationis
eius. Et in fronte eius scriptum nomen misterium
babylon magna mater fornicationum
et abhominationum terre. Et vidi mulierem

inebriatam de sanguine sanctorum et de san-
guine martyrum ihesu. Et mira-
tus sum cum vidissem illam admiratione
magna. Et dixit mihi angelus quare
miraris? Ego dicam tibi sacra-
mentum mulieris et bestie que portat
eam que habet capita vii et cornua x.
Bestia quam vidisti fuit et non est
et ascensura est de abisso et in
interitum ibit. et mirabuntur inhabi-
tantes terram quorum nomina non sunt
scripta in libro vite a constitutione mundi
videntes bestiam que erat et non est.
Et hic est sensus qui habet sapientiam.
Septem capita vii montes sunt
super quos sedet mulier et sunt reges
vii. Et quinque ceciderunt unus est
alius nondum venit et cum venerit
oportet illum breve tempus manere. Et
bestia que erat et non est et ipsa octa-
va est et de vii est et in interitum vadit.
Et x cornua que vidisti x reges
sunt qui regnum nondum acceperunt
sed potestatem tamquam reges accipient
una hora post bestiam. Hii unum
consilium habent et virtutem et potestatem suam
bestie tradent. Hii cum agno
pugnabunt et agnus vincet eos
quoniam dominus dominorum est et rex regum
et qui cum illo vocati sunt et electi
et fideles. Et dixit mihi Aquas
quas vidisti ubi meretrix sedet populi
sunt et gentes et lingue. Et x
cornua que vidisti in bestia hii o-
dient fornicariam et desolatam
facient illam et nudam et carnes
eius manducabunt et ipsam igne
concremabunt. Deus enim dedit in
corda eorum ut faciant quod placitum
est illi et ut dent regnum suum be-
stie donec consummentur verba dei. Et
mulier quam vidisti est civitas ma-
gna que habet regnum super reges terre.

XVIII

Et post hec vidi alium
angelum descendentem de ce-
lo habentem potestatem magnam
et terra illuminata est a gloria eius. Et
exclamavit in fortitudine dicens
Cecidit cecidit babylon magna
civitas magna et facta est ha-

tatio magna demoniorum et custo
dia omnis spiritus immundi et custodia
omnis volucris immunde et odibi
lis quia de vino ire fornicationis
eius biberunt omnes gentes et reg
es terre cum illa fornicati sunt
et mercatores terre de virtute de
liciarum eius divites facti sunt. Et
audivi aliam vocem de celo dicen
tem Exite cito de illa populus
meus et ne participes delictorum
eius et ne plagis eius non accipia
tis quoniam pervenerunt peccata eius usque ad
celum. Et recordatus est dominus
iniquitatem eius. Reddite illi sicut
ipse reddidit vobis et duplicate
duplicia secundum opera eius in poculo
poculo quo miscuit vobis mi
scete illi duplum. Quantum glorificavit
se et in deliciis fuit tantum date ei
tormentum et luctum quia in corde
suo dicit Sedeo et regina et vi
dua non sum et luctum non
videbo. Ideo in uno die venient
plage eius mors et luctus et
fames et igni comburetur quia for
tis est deus qui iudicabit illam.
Et flebunt et plangent se super
illam reges terre qui cum illa for
nicati sunt et in deliciis suis vi
xerunt. Cum viderint fumum ince
dii eius longe stantes propter
timorem tormentorum eius di
centes Ve ve ve civitas illa
babilon magna civitas illa
fortis quoniam in una hora venit
iudicium eius. Et negociatores
terre flebunt et lugebunt super
eam quoniam merces eorum nemo
emet amplius merces auri et
argenti et lapidis preciosi et marga
rite et bissi et purpure et se
rici et cocci et omne lignum thi
num et omnia vasa eboris et lapidis
preciosi et eramento et ferro et marmo
ris et cinamomum et amomum et
odoramentorum unguentorum et thuris
et vini et olei et simile et triti
ci et iumentorum et ovium et equorum
et redarum et mancipiorum et anima-

rum et poma tua desideria anime
discesserunt a te et omnia pinguia et
preclara perierunt perierunt a te. Et am
plius iam illa non invenient mer
catores horum. Qui divites facti
sunt ab ea longe stabunt propter timo
rem tormentorum eius flentes et lu
gentes et dicentes ve ve ve civitas
illa magna que amicta erat bisso
et purpura et cocco et deaurata
auro et lapide precioso et margariti
quoniam una hora destitute sunt tante
divitie et omnis gubernator et omnis
qui in lacu navigant et naute
et qui in mari operantur longe ste
terunt et clamaverunt videntes lo
cum incendii eius dicentes Que est
similis civitati huic magne et mi
serunt pulverem super capita sua
et clamaverunt flentes et lugentes
et dicentes Ve ve civitas illa ma
gna in qua divites facti sunt omnes
qui habebant naves in mari de
preciis eius quoniam una hora desola
ta est. Exultate super eam celi et
sancti apostoli et prophete quoniam iudicavit do
minus iudicium vestrum de illa. Et su
stulit unus angelus fortis lapidem
quasi molarem magnum et misit
in mare dicens Hoc impetu mittetur
babilon civitas illa magna et ul
tra iam non invenietur. Et vox
citharedorum et musicorum et tibia ca
nentium in tuba non audietur in te
amplius. Et omnis artifex omnis
artis non invenietur in te amplius.
Et vox mole non audietur in te
amplius. Et lux lucerne non lucebit
tibi amplius. Et vox sponsi et vox
sponse non audietur amplius ad
hue in te amplius quia mercatores
tui erant principes terre quia in vene
ficiis tuis erraverunt omnes gentes
et in ea sanguis prophetarum et
sanctorum omnium qui interfecti sunt in terra.

Post hec audivi quasi vocem XVIIII
magnam turbarum multarum in ce
lo dicentium Alleluia laus et glo
ria et gloria deo nostro est quia vera et

iusta iudicia eius sunt quia iudicavit
de meretrice magna que corru-
pit terram in prostitucione sua et vin-
dicavit sanguinem servorum suorum de
manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia
et fumus eius ascendit in secula seculorum.
Et xxiiii seniores ceciderunt et
quatuor animalia et adoraverunt deum seden-
tem super thronum dicentes Amen
alleluia. Et vox de throno exivit dicens
laudem dicite deo nostro omnes servi eius
et qui timetis deum pusilli et magni.
Et audivi vocem quasi tube magne et
sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruo-
rum magnorum dicencium alleluia quoniam
regnavit dominus deus noster omnipotens. Gau-
deamus et exultemus et demus gloriam
deo quia venerunt nupcie agni et uxor
eius preparavit se. Et datum illi ut cooper-
iat se bisso splendido et candido.
Byssinum enim sunt iustificationes sanctorum.
Et dixit michi Scribe Beati qui ad ce-
nam nupciarum vocati sunt agni. Et
dixit michi Hec verba dei vera sunt. Et
cecidi ante pedes eius ut adorarem eum.
Et dixit michi Vide ne feceris conservus
tuus sum et fratrum tuorum habencium te-
stimonium Ihesu. Deum adora. Testimonium
enim Ihesu est spiritus prophetie. Et vidi ce-
lum apertum et ecce equus albus. Et qui
sedebat super eum vocabatur fidelis
et verax et cum iusticia pugnat et
iudicat. Oculi autem eius sicut flamma
ignis et in capite eius dyademata
multa habens nomen scriptum quod nemo no-
vit nisi ipse et vestitus erat veste asper-
sa sanguine et vocabatur nomen eius verbum
dei. Et exercitus eius qui sunt in celo se-
quebantur eum in equis albis vesti-
ti bisso albo et mundo. Et de ore ipsius
procedit gladius ex utraque parte
acutus ut in ipso percuciat omnes gen-
tes et ipse reget eos in virga ferrea
et ipse calcat torcular vini furo-
ris ire dei omnipotentis. Et habet in ve-
stimento et in femore suo scriptum Rex
regum et dominus dominancium. Et vidi
unum angelum stantem in sole et cla-
mavit voce magna dicens omnibus
avibus que volabant per medium celi

Venite congregamini ad cenam
magnam dei ut manducetis car-
nes regum et carnes tribunorum
et carnes fortium et carnes equorum
et sedencium in ipsis et carnes omnium
liberorum ac servorum et pusillorum et
magnorum. Et vidi bestiam et re-
ges terre et exercitus eorum congrega-
tos ad faciendum prelium cum illo
qui sedebat in equo et cum exercitu
eius. Et apprehensa est bestia et cum
illo pseudo propheta qui fecit signa
coram ipso quibus seduxit eos
qui acceperunt caracterem bestie
et qui adorant ymaginem
eius. Et vivi missi sunt hii duo
in stagnum ignis ardentis sul-
phure. Et ceteri occisi sunt in gla-
dio sedentis super equum qui pro-
cedit de ore eius et omnes aves
saturate sunt carnibus eorum.

XX

Et vidi angelum descen-
dentem de celo habentem
clavem abissi et cathenam
magnam in manu sua. Et apprehen-
dit draconem serpentem antiquum
qui est dyabolus et sathanas et li-
gavit eum per annos mille et
misit eum in abissum et clausit
et signavit super illum ut non
amplius seducat gentes donec
consummentur mille anni. Et post hec
oportet illum solvi modico tempore. Et
vidi sedes et sederunt super eas
et iudicium datum est illis et vi-
di animas decollatorum propter testimonium
Ihesu et propter verbum dei. Et qui non
adoraverunt bestiam neque yma-
ginem eius nec acceperunt cara-
cterem eius in frontibus suis et
in manibus suis et vixerunt et
regnaverunt cum Christo mille annis.
Et ceteri mortuorum non vixerunt
donec consummentur mille anni.
Hec est resurreccio prima. Beatus et sanctus
qui habet partem in resurreccione
prima. In istis mors secunda non habet po-
testatem sed erunt sacerdotes dei
et Christi eius et regnabunt cum illo
mille annis. Et cum consummati

fuerint mille anni solvetur sa
thanas de carcere suo et exibit et
seducet gentes que sunt super quatuor
angulos terre gog et magog et
congregabit eos in prelium quorum
numerus est sicut arena maris Et ascen
derunt super latitudinem terre et circui
erunt castra sanctorum et civitatem
dilectam Et descendit ignis de
celo a deo et devoravit eos et dy
abolus qui seducebat eos missus
in stagnum ignis et sulphuris
et bestia et pseudo propheta crucia
buntur die ac nocte in secula seculorum
Et vidi thronum agnum et candi
dum et sedentem super eum a cuius con
spectu celum et terra fugit et locus
non [inventus] est ab eis Et vidi mor
[tu]os et pusillos stantes
[in conspec]tu throni et libri aperti sunt
[et alius] liber apertus est qui est libri
[vite et] iudicati sunt mortui ex hiis
[que scrip]ta sunt in libris secundum opera ipsorum
[E]t mare mortuos suos qui
[in eo erant] dedit Et mors et infernus de
derunt mortuos suos et qui in ipsis
erant Et iudicatum est de singulis secundum
opera ipsorum et infernus et mors
missi sunt in stagnum ignis hec est
mors stagnum ignis et qui
non inventus est in libro vite scriptus
missus est in stagnum ignis xxi

Et vidi celum novum et terram
novam primum enim celum et
prima terra abiit et mare iam
non est Et ego Iohannes vidi civi
tatem sanctam ierusalem novam descen
dentem de celo a deo paratam sicut
sponsam ornatam viro suo Et au
divi vocem magnam de throno di
centem Ecce tabernaculum dei cum
hominibus et habitabit cum eis et ipsi po
pulus eius erunt et ipse deus cum eis
erit eorum deus Et absterget deus
lacrimam ab oculis eorum et
ultra non erit neque luctus neque
[dol]or erit ultra quia priora transierunt
Et dixit qui sedebat in
throno Ecce nova facio omnia

Et dixit mihi Scribe quia hec verba fi
delissima sunt et vera Et dixit mihi factum
est Ego sum alpha et o initium et
finis primus et novissimus Ego sitienti da
bo de fonte aque vive gratis Qui
vicerit possidebit hec et ero illi deus
et ipse erit mihi filius Timidis autem et
incredulis et execratis et homicid
is et fornicatoribus et veneficis et
ydolatris et omnibus mendacibus pars
illorum erit in stagno ardenti igne
et sulphure quod est mors secunda Et
venit ad me unus de vii angelis
habentibus phialas vii plenas pla
gis vii novissimis et locutus est mecum di
cens veni et ostendam tibi sponsam
uxorem agni Et sustulit me in spiritu
in altum montem et magnum Et
ostendit mihi civitatem sanctam ierusalem
descendentem de celo a deo habentem
claritatem dei et lumen eius simile la
pidi precioso tamquam lapidi iaspidis
sicut cristallum Et habebat murum ma
gnum et altum habentem portas xii et
in portis angelos xii et nomina scrip
ta que sunt nomina tribuum xii filiorum
israel Ab oriente porte tres et ab aqui
lone porte tres et ab austro porte
tres Et ab occasu porte tres Et mu
rus civitatis habens fundamenta xii et in
ipsis xii nomina xii apostolorum et agni
Et qui loquebatur mecum habebat
mensuram arundineam auream ut me
tiretur civitatem et portas eius et
murum Et civitas in quadro posita
est et longitudo eius tanta est quanta
et latitudo Et mensus est civitatem
de arundine aurea per stadia xii milia
longitudo et latitudo et altitudo
eius equalia sunt Et mensus est muru
m eius c et xliiii cubitorum mensu
ra hominis que est angeli Et erat
structura eius muri ex lapide ia
spide ipsa vero civitas ex auro mundo
simile vitro mundo Fundamenta muri
civitatis omni lapide precioso orna
ta Fundamentum primum iaspis secundum
zaphirus tercium calcedonius quartum sma
ragdus quintum sardonix sextum

sardius, septimus crisolitus, octavus
berillus, nonus topasius, decimus
crisopassus, undecimus iacinctus,
duodecimus amatistus. Et xii por-
te margarite sunt singuli sunt
per singulas. Et singule porte erant
ex singulis margaritis, et pla-
tee civitatis aurum mundum tamquam vi-
trum perlucidum. Et templum non vidi in ea.
Dominus enim deus omnipotens templum illius est
et agnus. Et civitas non eget sole
neque luna ut luceant in ea. Nam claritas
dei illuminabit eam et lucerna eius
est agnus. Et ambulabunt gentes
per lumine eius, et reges terre afferent
gloriam suam et honorem in illam, et
porte eius non claudentur per diem,
nox enim non erit illic. Et afferent
gloriam suam et honorem in illam gentium.
Non intrabit in illam ali-
quid coinquinatum et faciens abho-
minationem et mendacium nisi qui scripti
sunt in libro vite et agni. xxii

Et ostendit michi flumen aque
vive splendidum tamquam cristal-
lum procedentem de sede dei
et agni. Et in medio platee eius
et ex utraque parte fluminis lignum vite
afferens fructus xii per menses singu-
los et reddentes fructum suum et
folia ligni ad sanitatem gentium,
et omne maledictum non erit amplius.
Et sedes dei et agni in illa erunt.
Et servi eius servient illi et videbunt
faciem eius et nomen eius in fron-
tibus eorum. Et nox ultra non
erit et non egebunt lucerne neque lumine
solis quoniam dominus deus illuminat illos
et regnabunt in secula seculorum. Et di-
xit michi hec verba fidelissima et vera
sunt. Et dominus deus spirituum prophetarum
misit angelum ostendere servis suis
que oportet fieri cito. Et ecce venio
velociter. Beatus qui custodit verba
prophetie libri huius. Et ego Iohannes
qui audivi et vidi hec. Et post-
quam audissem et vidissem cecidi
ut adorarem ante pedes
angeli qui michi hec ostendebat.
Et dixit michi: Vide ne feceris. Conservus
enim tuus sum, et fratrum tuorum
prophetarum et eorum qui servant verba
prophetie libri huius. Deum adora.
Et dixit michi: Ne signaveris verba
prophetie libri huius. Tempus enim
prope est. Qui nocet noceat ad-
huc et qui in sordibus est sor-
descat adhuc. Et qui iustus est
iustificetur adhuc, et qui sanctus est
sanctificetur adhuc. Ecce venio cito
et merces mea [illegible] est reddere
unicuique secundum opera sua. Ego sum
alpha et ω primus et novissimus [illegible]
[illegible] principium et finis. Beati qui
[illegible] las suas in sanguine [illegible]
sit potestas eorum in ligno vi[te]
per portas intrent in civitatem.
Foris canes et venefici et inpudici
et homicide et ydolis [servientes et] o-
mnis qui amat [et] facit mendacium.
Ego Iesus misi angelum meum
testificari vobis hec in ecclesiis. Ego
sum radix et genus
David stella splendida et matu-
tina. Et sponsus et sponsa dicunt
veni. Et qui audit dicat veni. Et qui
sitit veniat. Et qui vult accipiat
aquam vite gratis. Contestor enim
omni audienti verba prophetie
libri huius. Si quis apposuerit
ad hec apponet deus super il-
lum plagas scriptas que in libro
isto. Et si quis diminuerit de
verbis libri prophetie huius auferet
deus partem eius de libro vite
et de civitate sancta et de hiis que
scripta sunt in libro isto. Dicit
qui testimonium perhibet istorum. Etiam
venio cito. Amen. Veni domine
Iesu. Gratia domini nostri Iesu Christi
cum omnibus vobis. Amen.

III